Universidad de Deusto
Biblioteca

H. Maino Digesta

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

IASONIS MAYNI

13149

Secunda pars in Digestum Nouum, recens fidelissime recognita.

LVGD. M. D. LVII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

IASONIS DE MAYNO Mediolanensis illustris Patricii, iurisq; vtriusque Monarchæ, & Ducalis senatoris in secundam Digesti noui partē Commentaria: cum additionibus per eum nuper adiunctis ac apostilis, & tabula per modū numeri & alphabeti ordine suo edita feliciter incipiūt.

¶ De verborum obligationibus. Rubrica.

1 ¶ Conuentio est nomen generale ad omnem contractum siue distractum quocunq; modo factum.
2 Verbum conuenit, importat pactū nudum & nō stipulationē.
3 Promissio est quid inferius cōuentione sed generalius quam pactum.
4 Pactum quid sit.
5 De iuregentium ex quocunq; pacto nudo & ex quacūq; promissione vel partium conuentione oritur obligatio que appellatur naturalis.
6 Pollicitatio quid sit.
7 Promissio que sit presenti & tacēti an sit pactū vel pollicitatio.
8 Que differentia sit inter pactum & pollicitationem.
9 Si in instrumento fit mentio de pollicitatione, presumitur pactum nudum vt instrumentum aliquid operetur non tamē stipulatio.
10 Quid sit statutum.
11 Regulariter promissio geminata licet nudo pacto facta producit actionem.
12 Obligatio naturalis quādo est geminata an producat actionē.
13 Impossibile est secundum naturam quod due femine sine masculo generent.
14 Stipulatio est contractus nominatus.
15 An stipulatio reguletur secundum naturam contractus super quo interponitur.
16 Contractus innominatus non producit actionem nisi secuto implemento.
17 Donatio an sit contractus nominatus vel innominatus, remissiue.
18 In contractibus innominatis locus est penitentie.
19 In contractibus innominatis habet locū cōdictio ob causam.
20 Stipulatio est firmior & fortior contractus qui fit in iure.
21 Stipulatio quando continet rem accessoriam diuersam a contractu prin. an sapiat naturam contra. principalis, remissiue.
22 Quare inuenta fuit stipulatio.
23 Pactum in iudicio factum producit actionem efficacem quādo tendit ad iudicium adiuuandum.
24 Que vtilitates resultent ex stipulatione.
25 Contractus regulariter habent nomen facti, stipulatio vero iuris.

Stetitulus De verbo. obligat. vt etiam hic dicit Rapha. cu. reputatur not. qui sit in corpore iuris, tum propter eius altam & subtilem materiam, tum etiam quia generalior est quocunque alio titulo. Nam omnes contractus de mundo, omnia pacta, & cōuentiones possunt in hunc contractum stipulationis deduci l. v. §. conuentionales. j. eod. l. si stipulatus. ff. de vsu. & l. j. ff. de noua. Imo. de generali consuetudine notariorum, omnes contractus deducuntur in stipulationem tanquam in contractum firmiorem, secundum Bar. in l. ij. ad fi. C. de condi. ob cau. & dicam j. latius. Item iste contractus stipulationis est firmior, & fortior contractus qui fit in iure, secundum Ly. in l. si ex pretio. C. si cert. pet. & dicam inferius. Item dicit Pet. de bexu. in fin. huius rub. quod in hoc titulo ponitur tota materia contractuum; ideo qui bene scit istum titulū, non potest esse nisi optimus legista. ¶ Progressu huius solennis tituli, & pro habendis fundamentis, premitte quod quatenus attinet ad presens propositum, habemus in iure sex terminos, scilicet conuentionem, promissionem, pactū, pollicitationem, constitutum & stipulationem. ¶ † Conuentio est nomen valde generale ad omnem contractum, & ad omnem distractum siue re, siue verbis, siue literis, siue per nuncium, vel epistolam, siue expresse, siue tacite factum. l. j. in vers. cōuentionis. & in vers. seq. & l. conuentionum. cum glo. & l. Labeo. ff. de pac. facit theorica Bart. in l. lecta. in. iij. col. & ibi Bald. Ange. Sali. & Alng. sequuntur. ff. si cert. peta. quod licet verbum promitto redactum in scriptura siue publica, siue priuata intelligi- b tur per stipulationem, texi. est in §. si scriptum. instit. de inutil. stip. no. gl. & doc. in l. sciendum. j. eo. secus est in verbo cōuenit: quia est generalissimum: Ideo si reperiatur scriptū partes inuicem promiserūt, intelligitur per stipulationem. secus si in instrumento dicatur quod partes inuicem cōuenerunt, ex illa doctrina not. alibi Bal. in. c. cum in iure peritus. in. ix. col. ad fi. de offic. deleg. quod si in instrumento dicatur hoc acto & conuento: non presumitur stipulatio. secus si in instrumento dicatur hoc acto & promisso. d. §. si scriptum. & l. j. cum glo. C. de vsur. † Et quod verbum conuenit importet pactū nudum & nō 2
a stipulationē, ponderat nouiter Are. texi. in l. qui rome. §. Callimachus. in. iij. no. j. eo. in verbo cōuenit. iuncto illo texi. in fine qui dicit quod sup omnibus interposita est stipulatio: ergo verbum conuenit nō importabat stipulationem: q. alias stipulatio postea fuisset superflua, per regulā. l. qui bis idem. j. eo. Sed tu caue: q. ibi verbū conuenit nō erat in scriptura, & sic ille texi. facit ad propositū. Item illam doctrinam Bart. & illā differentiam in. d. l. lecta reprobant Rapha. Pau. Ludo. & alij. Mod. vbi latius dixi. ¶ † Secundo est promissio, b & est quid inferius con 3
b uentione, sed generalius quam pactum, nam promissum adaptatur ad pactū, pollicitationem, & etiā ad stipulationē. l. sciendum. §. dictum. ff. de edil. edi. Et si proferat a teste, vel in priuata scriptura, intelligit pacto nudo: secus si in instrumento publi co. d. §. si scriptum. gl. in. l. j. C. de vsur. no. doct. in. l. sciendum. j. 4
eo. & pulchre Bal. in. l. sicut. in pe. q. C. de actio. & obli. ¶ † Tertio est pactū, & consistit in nudo & informi. i. sine forma, duorum plurium ve in expresso aut tacito cōsensu absq; aliqua verborum solennitate: vt per gloss. & docto. in. l. iurisgētium. §. igitur nuda. ff. de pact. & propterea dicit iurisc̄ōsultus in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ff. de pact. quod in pactis dicitur merum factū versari. i. nudi cōsensus ministerium. & aduerte quod dicit Raph. cu. in. l. si quis ita. j. eod. quod stipulatio non differt a pacto formaliter, quoniam pactum est genus sub se stipulationem contiₑ nens. l. j. §. adeo autem. ff. de pact. Sed caue: ᵉ quia istud non videtur verum: quia imo diuersa est forma stipulationis & pacti, 5
vt. l. j. in prin. j. eo. & dicam j. ¶ † Item adde qd de iuregentium ex quocunq; pacto nudo, & ex quacunq; promissione, vel partium conuentione oritur obligatio, que appellatur naturalis. l. stichum. §. naturalis. ff. de solu. l. cum amplius. §. his natura debet. ff. de regu. iur. sc̄z ex illa generali equitate vt promissio, & sic fides seruetur, de qua in. l. j. in prin. ff. de pact. & in. l. j. in princ. ff. de constitu. pecu. Sed nō oritur ciuilis obligatio nec actio, nisi c
in conuentionibus iurisgentium, que speciale nomen recipiūt: iuxta. l. iurisgentiū. in prin. ff. de pact. vel nisi interueniret implementum: vt ibi, vel nisi interueniret stipulatio, & sic verbum obli 6
gatio inuenta a iure ciuili, de qua late inferius dicā. ¶ † Quar
to est pollicitatio solius promittentis sponsio. ita dicit texi. in d
l. pactum. in prin. ff. de pollicita. & sic in pollicitatione non adest consensus. i. simul sensus duorum plurium ve. iuxta. l. j. in princ. ff. de pact. glo. in. l. consensu. ff. de actio. & oblig. & in. l. j. in princi. ff. de contrahen. emp. vnde non potest dici conuentio nec pactū sed pollicitatio, que magis dicitur dictum, quam pactum. d. l. pactum. & d. l. sciendum. §. dictū. ff. de edil. edi. Circa hanc pollicitationem necessarium est cognoscere quādo intelligatur pollicitatio, & quid differat a pacto cōmuniter tenetur per legistas & canonistas, quod pollicitatio que est solius offerentis promissio. d. l. pactum. tunc demum dicatur si fiat absenti, citra nunciū vel epistolam. secus si fieret presenti, & tacenti: quia presens & tacens videtur ad sui commodum consentire. l. qui patitur, & l. si remunerandi. §. si passus. ff. mand. vnde non diceretur tunc pollicitatio, sed pactum propter consensum duorum, vnius expressum, alterius tacitum. ita est de mente Barto. si bene inspexeris, in. l. j. C. de pactis. in. j. col. ad fi. & in. ij. colum. circa medium & ibidem expressius sentit Lynus in. ij. opposi. ad fi. & ita ponde d
rat & not. declarat Imo. in. c. cum contingat. de iureiuran. quum querit an ex iuramento oriatur actio. idem simpliciter tz Alexander in. l. j. in fi. ff. de pactis. Idem tenet Alb. in. l. iurisgentium. §. quinimo. ij. collectio. ff. d. pactis. vbi formaliter sic inquit, quod pollicitatio est quādo vnus spopondit sine interrogatio-

a ¶ Et qd verbū cōuenit. de isto verbo facit alibi regulā hic idem autor & magister meus, q. si est pactū in instrumēto, intelligit per solennē stipulationē: & idē de verbo, pmisit. quā reg. limitat sex no. modis i. l. lecta. col. v. & vj. ff. si cer. pe. & d hoc verbo vid' et aliqd p frā. cre. suo sin. cxxxix. sci. q. verbū cuenit. & vide Alex. d istis verbis, cōuenit, & pmisit, & spō dēt. in cōs. xx. in. j. col. in. iiij. vol. vbi etiā d verbo cōuentionis. et in cōsi. xvi. i pn. in. ij. volu. & in consi. lxx. in. v. col. in eo. vol.

¶ Scdo ē pmissio. de hoc verbo vide allegata in pri me p̄cedēti addi. & an istud verbū pmisit itelligat p stipulationē. Alex. pl. xij. i. ij. col. in. j. vol. & consi. xlvj. iij. col. ij. vol. & nota qd nō dr pmissum qd est nuda voce pollicitū, fz bal. consi. lxxxiij. ver. tertiū verbum est. qd incipit, benor iij. par. & alibi dicit idē qd si ista verba pmisi vel pmittēs reperiant i instro, psumunt oia solēnitera cta. i pl. cccc xxxv. in prin. incip. factū tale est. in ea. iij. parte. vñ dixit Barba. consi. xxxvij. col. xij. j. volu. & in o promissiōe intelligit facta stipulatio & vide etiam 3ab. consil. cxxxiij. col. j.

¶ Sed caue qd sit pactus, qd pollicitatio, qd stipla tio, & i quo differāt, vid Alex gā. post gl. ordi. ibi. & Bar. cuz 2cor. ibi p eū signatis i. l. ij. ff. d pact. & i l. ij. C. e. ti. bal. i rub. C. d do. pmis. Abb. i rub. de pac. dr q pactū est q dā cōuētio ex pace fcā, & qd sit, & in q differat a pollicitatione, idē ponit. i. c. j. eo. ti.

¶ Quarto est quid sit pollicitatio. vid. & Spec. in tit. de sala. §. q. in prin. & §. sequi

ne, nec aliter consentit tacite vel expresse: qr tūc esset pactum. ⁊ quod pollicitatio tunc demum fit quādo promittitur absenti, est etiā de mēte Mar. in. l. illud. in fi. C. de sacrosan. eccle. idē tenet Bal. in repe. l. ij. ff. de iureiu. circa fi. ij. q. idē no. ⁊ meli⁹ quā alibi tenet. d. Ab. in repe. c. ꝑ tuas. i. v. q. char. de arb. ¶ † Pro ista cōmuni doctrina, scilicet quod si ꝓmissio fiat presenti ⁊ tacenti, quod sit pactū ⁊ nō pollicitatio, probatur per tex. in. l. tale pactum. in princ. in verbo, te. ff. de pact. probatur etiam optime tex. iuncta glo. in. l. donationes. §. species. ff. de donatio. gl. in. l. illud. C. de sacrosan. eccl. vbi donatio facta presenti ⁊ tacēti valet ⁊ tenet, ⁊ tamen certū est quod donatio ad eius validitatem requirit stipulationem, vel pactum, ⁊ consequenter cōsensum partium. l. absenti. in prin. ff. de do. not. per gl. ⁊ doct. in. l. cū pater. §. Meuio. ff. de le. ij. ⁊ istud etiā subtiliter pōderat Abb. in repe. d. c. per tuas. in. v. char. ¶ Adde etiā quod Bal in ru. C. de do. promis. dicit quod pollicitatio non est pactū sed pars eius: quia in pollicitatione interuenit solus consensus promissoris sine receptione seu acceptatione, sed in pacto interuenit vtriusqꝫ consensus. ⁊. l. sciendum. §. pactū. ⁊ ibi videas latius per eum. ¶ Tu autē aduerte quod contra istam cōmunen omniū doctorum doctrinam videtur fortiter stringere text. in. l. Charidemus. ff. de pollici. vbi dicit tex. quod ex promissione facta reipublice per epistolam, ⁊ sic per absentem quis non obligatur ⁊ tamen si verum esset quod pollicitatio contraheretur inter absentes, deberet obligari reipubli. cum ex sua pollicitatiōe qs obligetur rei publice. l. j. ⁊ per totum titulum. ⁊. l. ex pollicitatione. ⁊. l. pe. ff. de pollic.[a] iuncta gl. no. ⁊ mag. in. l. ea que. in princ. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. que dicit quod licet stipulatio non possit fieri per epistolam, ⁊ sic inter absentes: tamē pōt probari per epistolā. Sed potes respondere ad illum tex. quod text. ille non dicit quod pollicitatio non possit fieri per epistolā, sed bene dicit quod si fiat per epistolam: quod non obligat nec cōpelli potest: ratio quia etiā reipu. non obligatur quis ex pollicitatione, nisi quando est facta in honorē publicum, vel quando est vestita rei principi actione. l. j. §. j. ⁊. §. cepisse. ff. de polli. ⁊ ita etiam intelligit Bart. in. d. l. charidemus. Secūdo cōsidera qd doctrina communis nō videtur generaliter vera quod ad hoc vt sit pollicitatio, de necessitate requirat quod fiat absenti: qr imo etiam potest esse pollicitatio, quando pars est presens si dicat quod nō acceptat nec recusat: ⁊ sic tunc est solius offerentis spōsio. d. l. pactum. Item quādo fieret promissio presenti titulo oneroso, quo casu presens ⁊ tacens non presumit cōsentire, iuxta no. in. l. que dotis. ff. so. ma. ⁊ in regu. is q tacet. de reg. iu. in. vj. ⁊ sic ibi esset consensus solius offerētis, ⁊ cōsequēter pollicitatio. Item quādo promissio cōtinet aliquid quod non est vtile parti presenti dicitur pollicitatio, text. habes ⁊ exēplū in l. pe. in verbo cōditionum pollicitationē. C. de inst. ⁊ substi. vbi imperator refert authoritatē iuriscōsulti in. l. cum pater. §. fi. ff. de leg. ij. licet iurisconsultus ibi appellet promissionē: imo fortius voluit Bal. in. l. seniū. circa mediū. C. qui test. fa. pos. quod etiā data presentia partis tacentis, adhuc regulariter cēseatur esse quedā pollicitatio vel dictum, non autem pactum. d. l. sciendum. §. dictū. ⁊. l. licet. C. de pac. nisi in presente appareāt aliqua signa consensus, ⁊ si istud dictū Bal. esset verum est de directo contra doc. sed nō credo quod sit ita passim verum per predicta. ¶ Item aduerte quod etiam sunt qui putāt quod pollicitatio fiat tantum reip. vel similibus ⁊ non priuato per dictum titulum. ff. de pollici. qui per totum videtur in his terminis loqui, ⁊ in hoc differt a pacto. sed istud etiam non est verum. ⁊ est contra. l. cum donationis. C. de transact. ⁊ rub. C. de do. promis. ⁊ nuda polli. ⁊ quod pollicitatio fiat etiam priuato est etiam tex. in. l. j. §. penul. ff. de col. do. ⁊ in. l. qui mutuam. §. pe. ff. man. ⁊ in l. fin. C. ad velle. nisi diceres quod in ists legibus pollicitatio capiatur improprie pro pacto nudo, quod non est dicendum: qr esset destuere illos text. bene verum est quod ex pollicitatione quis non obligatur, nisi quando pollicetur ciuitati, vel collegio, vel ecclesie, vel pauperibus alicuius loci, ⁊ ita demum si cū causa promittat alias nō, nisi ceptū sit opus. d. l. j. §. j. ⁊. §. cepisse. ⁊. l. pactū. ff. de polli. Bar. in. d. l. Charidem⁹. ⁊ est gl. no. in. c.
8 scimus. in. l. j. xij. q. j. Bal. in ru. C. de do. ꝓmis. ¶ † Tu etiā adde aliam differētiam inter pactū ⁊ pollicitationem: quia in pacto adest naturalis obligatio prop er cōsensum duorum. l. Stichū. §. naturalis. ff. de sol. ⁊ dixi. s. secus est in policitatione vbi non est naturalis obligatio: ideo nō dicitur debitum: sed petitur quasi debitum. d. l. pactū. in secundo responso. in verbo quasi debitū. ita tenet Bar. in. l. si vnus. §. pactus ne peteret. in. viij. col. post glo. i. paruulam ibi. ff. de pac. ⁊ ibidem sequūtur Bal. ⁊ Fulg. ex hoc correlarie infero nō bene dixisse do. Ant. de bu. in c. ex parte. in vlt. col. de cen. vbi tenet quod sicut de iure canoni. ex pacto nudo oritur actio secundum magis communem. c. j. ⁊ ij. de pact. ita etiam ex pollicitatiōe: eo quia sicut ex voto quis obligatur, ⁊ compellitur per ecclesiā, vt ibi: ita etiam ex simplici pollicitatione ad similitudinem voti. idem tenet do. Abb. in c. qualiter. de pac. per illum tex. in verbo promittuntur. qd intelligit generaliter vt etiam pollicitationem cōprehendat. d. l. sciendū. §. dictū. ff. de edil. edic. qr inter simplicē loquelam, ⁊ iuramentum deus non constituit differentiam: vt in. c. iuramēti, xxij. q. v. ⁊ si hoc est verum est valde vtile: qr quod ex pacto nudo oriatur actio, procedit non solum in foro canonico, sed etiā in foro ciuili in terris subiectis ecclesie, secūdum Imo. in. c. que in ecclesiarum. de const. Item procedit nō solum in clericis, sed etiam in laicis subiectis ecclesie, quo ad tēporalem iurisdictionem, secūdum Bal. in auc. ad hec. in. iij. col. C. de vsur. teneo cōtrarium prout etiam tenet idem. d. Abb. sibi cōtrarius in. c. cū inter vniuersas. circa fi. de elec. qr cum in pollicitatione non adsit naturalis obligatio vt dixi: ergo nō habet locū dictum. c. j. ⁊ c. cū inter. R. seniorem. de elec. Bal. in. l. cū quis. in. ix. col. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ maxime quia non debet fieri extensio. d. c. j. qꝛ est correctoriū iuris ciuilis, ad casum minus rationabilem: nec debet induci correctio iuris ciuilis per ius canonicū, nisi quatenus reperiatur expressum. c. j. ⁊. ij. de ope. no. nū. c. cū expediat. de elec. in vj. presertim cū sit speciale in pollicitatione, facta deo ⁊ reipublice vt agi possit. ita est gl. no. in. d. c. scim⁹. in gl. i. xij. q. j. Item in pijs causis secundū Bar. ⁊ Bal. in. l. illud. C. de sac. san. eccle. Bal. in rub. C. de dot. promis. ergo in contrariū est ius cōmune in pollicitatione facta alteri. Preterea etiam de iure canonico ex pacto modo nō oritur obligatio, nisi subsit causa que habeat in se equitatē prestatiōis, secūdū Bal. in. d. l. cū qs. in. ix. col. ⁊ in. l. si diuisione. in fi. C. fami. her. ⁊ in. l. petēs. ad finē. C. de pac. Ang. de are. in. §. in personam in pe. col. insti. de actio. quod nō est in pollicitatione simpliciter facta. Nec obstat fundamentum domini Abb. de voto: quia itelligitur de voto habente dispositionē deductā ad actū. secus si esset simplex dispositio, prout declarat ipse do. Ant. in. c. ij. in. i. oppositio. de voto. Nō obstat tex. in. d. c. qualiter. in verbo, promittuntur. quia responde ꝑm Joā. and. ibi, qꝛ intelligitur per stipulationem, vel pactum: non per pollicitationem: vel quādo pollicitatio fieret
9 pijs causis. ¶ † Ultimo aduerte qꝛ si in instrumento fiat mentio de pollicitatione: presumitur pactum nudum: vt instrumentum aliquid operetur: nō tamē presumitur stipulatio, ꝑm Cy.
10 ⁊ Bal. in. l. j. C. de do. promis. ¶ † Quinto est cōstitutum, qꝛ est iuris pretorij, ⁊ nudo pacto producit actionem. §. de cōstituta. instit. de actio. opere pretium est videre que sit ratio. dicūt Rapha. cu. ⁊. d. Alex hic in vlti. col. qꝛ ratio est propter geminatio
11 nem. † Nam regula est[b], ꝑm eos, qꝛ promissio geminata licet
b nudo pacto facta producit actionem. l. j. §. debitum. ff. de consti. pecu. ⁊. d. §. de consti. ita etiam dicit Ludo. ro. in. l. j. in princi. in pe. char. j. e. ⁊ i. l. si vero. §. de viro. i. xxxi. fal. ff. sol. mat. Cano. in. c. per tuas. de arbi. ⁊ in. c. cū contingat. de iureiu. Alb. de rosa. in. d. l. iurisgentium. §. quinimo. in. vij. co. ad fi. Pau. de ca. in. l. j. in prin. ff. de const. pecu. d. Mathesi. in no. xxxvij. ita etiā tenet d. Alex. in. d. l. iurisgētium. §. sed cum nulla. ⁊ in. l. legē. C. de pactis. ⁊ ista est communis doctrina legistarum ⁊ canonistarum, bene facit: quia obligatio naturalis quando est geminata ꝓducit actionem, vt ꝓbatur in. l. fi. ⁊ ibi Bal. ⁊ clarius Ang. ad hoc no. C. ad legem falci. intelligendo qꝛ ibi promissio heredis fuerit facta: pacto nudo. nam ibi in illo pacto nudo potest agi: quia adest duplex obligatio naturalis. nā illud quod potest per falcidiam defalcari: est naturaliter debitum, ꝑm communiorē opinionem: vt. l. j. C. ad le. fal. no. in. l. cum quis. C. de iur. ⁊ fa. igno. ⁊ in. l. j. ff. de cōdi. inde. ⁊ in. c. fi. de sol. ita etiam tenet Alex. hic, in pen. col. ⁊ Lud. ro. in. d. §. de viro. in. xxxi. fallen. Ad idē ⁊ secundo bene facit: quia cōfessio extraiudicialis cēsetur pactum nudum. l. tale pactum. in princi. ff. de pac. ⁊ sic ex eo non oritur actio. l. publia. §. fi. ff. depo. tamen si talis confessio extraiudicialis sit geminata: habet vim iudicialis, vt tenet Bar. in. l. cuꝫ scimus. in fin. C. de agri. ⁊ censi. lib. xj. ⁊ ex ea tunc oritur actio, ꝑm do. Abba. in. c. si cautio. de fide instru. Paul. de ca. in. l. publia. §. fi. Lud. ro. in. l. nuda ratio. in. j. col. ff. de do. ⁊ in. l. sed si possessori. in princ. ff. de iureiu. Ad ideꝫ ⁊ fortius benefacit tertia ratio quā assignant Rapha. cu. Pau. de ca. ⁊ Alex. hic ⁊ Bar. ⁊ alij in. l. j. §. si qs simpliciter. j. e. quare lex ciuilis noluit ex pacto nudo produci actioneꝫ, sed bene ex stipulatione: ratio propter maiorem deliberationē que est in respōdente post interrogationem precedentem. sed vbi est geminatum pactum de eodē, cēsetur mens deliberata se obligandi: cum geminatio faciat presumi deliberationem. arg. l. si mulier. contra. ff. ad velleia. ⁊ gloss. que reputatur singularis in. c. ex literis. de diuortijs. Ideo etiā tunc debet produci actio. sed tu aduerte licet doctores cōmuniter ita teneant, non credo qꝛ ista sint vera quod per secundum pactum

tur vs. is quo que. ⁊ §. quiqꝫ j. ti. d istr. edi. ⁊ ibi dt, an sufficiat ad agē⁊ dū ⁊ q actiōe: ⁊ no. qꝛ pollicitatio rātū parit naturalem obligationem gl. ⁊ Bar. i. l. si vn⁹. §. pact⁹. ff. de pa.

a ¶ Pollici. Adde qd illaꝫ tenet Jas. in. l. sciēdum. col. x. j. eod.

b ¶ Regula est. Addō qꝛ istaꝫ regulaꝫ ponit etiā Alex. in l. legē. C. de pacti. vbi vide alios Moder. An. in. c. cum ɔtingat. de iureiur. Magister meus etiā ponit in. l. iurisgētiū. §. sed cū nuda. co. v. versi. ix. fallit de pa. Lu. ro. videtur tenere cōtrarium hic. vide lati⁹ per eundē magistrum meū in. l. si qs maior. C. de tran. sac. ⁊ i. l. lecta col. x. versicu. vj. ff. si cert. petatur.

pactum nudum oriatur actio si semel promisi aliquid pacto nudo: deinde idem promittam alio pacto nudo, nō credo qd propterea oriatur actio: nisi quando secunda promissio expresse fieret per cōstitutum per relationem prioris debiti. ita loquitur dicta. l. j. §. debitum. ff. de consti. peca. ⁊ dictus. §. de constitu. Sed caue quia nō inducitur constitutum, nisi appareat quod secunda promissio fiat animo ɔstituēdi. ita ꝓbat ineuitabiliter textus in. l. si tibi. ⁊ gloss. fin. in princip. ⁊ ibidem Cynus. C. locati. Alber. in. d. §. quinimo. in. iij. col. in fin. ⁊ in constituto est alia ratio, quam geminationis, vt statim dicam, ⁊ contra istam cōmunem doctrinam soleo ponderare duos text. vnum in. l. si pacto quo penam. vbi dixi. C. de pac. alium in. l. si veritas. in verb. stipulantibus promisisti. C. de fideicō. in quibus iuribus precedebat pactū nudum: ⁊ tamen in secundo requiritur stipulatio vt producat actionē. ergo duplex pactum nudum de eodē non
12 producit actionem. ¶ † Item non est verū quod obligatio naturalis, quando est geminata producat actionē, ⁊ hoc ostenditur euidenter. Nam obligatio naturalis se habet ad ꝓductionem actionis tāquam mater: ⁊ ciuilis tanquam pater. l. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. ⁊ ita declarant Bar. ⁊ omnes sequūtur in. l. j. in quarta col. ff. de condictio. indebi. ⁊ in. l. cum quis. in. iij. colū. C. de iuris ⁊ facti ignoran. Canoniste in. c. fin. de so-
13 lutio. † Sed impossibile est quod per naturam due femine sine masculo generent: ergo nec per artem que naturaꝫ imitatur. §. minorem. institu. de adoptio. ⁊. l. adoptio. ff. eodē. Nec obst. tex. in. l. fi. C. ad legem falci. quia intellectus Bald. ⁊ Ang. ad illum tex. non potest stare, cum tex. ibi dicat cautionem fecerit, ⁊ verbum cautionis, intelligitur per stipulationē: vt est glo. in. l. sancimus. C. de verb. signifi. ⁊ ita in specie reprobat Lud. roma. in l. j. in princi. in penul. colum. j. eo. ⁊ in. d. §. de viro. in. xxxi. fallē. ¶ Tu ergo dic qꝛ ratio est quam assignat Barto. in dicta. l. iurisgentium. §. igitur nuda. circa finem vbi dixi: quia constitutū est ɔtractus nominatus, ⁊ conuentio legitima, quia fomētatur a lege pretoria, que est viua vox iuris ciuilis. l. naꝫ ⁊ ipsum. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ pretor sequitur meram equitatem: ⁊ ita etiam dicit Bal. in. l. fi. C. ad legem falcidiam. Alber. in. d. §. quinimo. in octaua col. Nico. de neapo. in dicto. §. de cōstituta. in. iij. oppositio, glossarū. secus est si esset cōuentio nominata iuris ciuilis meri; vt est fideiussor: quia tunc nuda conuentio nō producit actionem. l. blanditus. C. de fideiusso. ⁊ ita declarat Bart. in. d. §. quinimo. in penulti. colum. in fine. quia ciuile magis rigorose ⁊
14 subtiliter procedit. ¶ † Sexto ⁊ vltimo[a] est stipulatio, de qua
a est principalis materia huius tituli, que est inuenta de iure ciuili. dicto. §. de constituta. glo. in. l. ex hoc iure. in fin. ff. de iustitia ⁊ iure. ⁊ est contractus nominatus in. l. j. §. adeo. ff. de pact. secūdum Barto. in. l. ij. ad finem. C. de condi. ob causam. do. Alex. hic, in vltima questione, ⁊ in. l. sciendum. j. eod. ⁊ in. l. j. in vltima
15 col. ff. de pac. ¶ † Circa ergo stipulationē que est in ꝓpria materia huius tituli quero de noua ⁊ disputabili questione, an stipulatio interposita in aliquo ɔctu stet de per se principaliter, an vero accessorie: ⁊ sic an stipulatio immutet naturam actus super quo interponitur: an vero reguletur secundum naturam illius actus tāquam accessoria: in quo articulo arguam ad partes: qr veritas hincinde sepius agitata magis expiendescit in lucē: vt inquit textus in. c. graue. quod est vltimū. xxv. qō. ix. Glos. in. c. cum Joannes eremita, in glo. antepenultima, de fide instrumētorum. ¶ Pro parte affirmatiua est trita regula, quod stipulatio regulatur secūdum naturam contractus super quo interponitur. l. si stipulatus. in princi. ff. de vsur. ⁊ ibi glo. alia iura ad hoc allegat. ad idem. l. damni infecti quidam. ff. de damn. infec. ⁊. l. v. §. cōuētionales. j. eodem. ⁊ ita simpliciter tenet dominus Alexand. hic in vlti. qōne circa finem. ¶ Secūdo facit tex. no. in. l. ij. §. parui. ff. de priuile. cred. vbi stipulatio iterposita super actione funeraria que est priuilegiata, assumit naturā illi⁹ actionis ⁊ eius priuilegia, ⁊ stringe tu prouecte illū tex. quia si ibi stipulatio nō immutet actionem super qua interponitur quantū ad priuilegiū, minus immutabit quo ad ea que cōpetūt de iure cōmuni: cum facilius tollatur ius singulare, ⁊ sic priuilegiatum, quaꝫ ius commune. l. eius militis. §. si militia miltius. ff. de
b testa. mili. ¶ Tertio[b] facit tex. no. i. l. j. §. bellissime. ff. vt leg. no. cauea. vbi stipulatio interposita super legatis seu fideicōmissis assumit naturam legatorū, vt fructus ⁊ interesse veniāt tunc in stipulatione a tempore more, sicut in legatis, ⁊ i vltima volūtate. l. minorū. C. de i integ. resti. mi. ⁊ sic immutat naturā stipulationis, in qua cū sit stricti iuris, no venirent fructus necessario, nisi a tempore litis contestate. l. cum fundus. in prin. cum simil. ff. si cer. pe. ⁊. l. mora. §. in bonefidei. ff. de vsuris. ¶ Quarto stringit fortiter ⁊ no. tex. in. l. cū mora. in verbo, in ea quod interest. C. de trāsact. vbi in obligationib⁹ dandi agitur ex stipulatione ad interesse, qd videtur mirabile, cū stipulatio dandi sit precisa.
c l. stipulationes nō diuiduntur. in vers. Celsus. j. e.[c] ratio ibi est nec aliud dici pōt: quia ibi stipulatio est interposita sup contractu innominato, vnde assumit naturam illius cōtractus innominati, que est vt obligatio dādi nō sit precisa, imo agit ad interesse. l. naturalis. §. j. ff. de prescri. ver. l. cuꝫ precibus. C. de rerū permu. ita dicit Bar. in. d. l. cū mora in. ij. col. ⁊ cū eo ibi omnes indifferēter tenēt: ⁊ dicit ibi Ang. qd ad hoc ille tex. est singularis in iure. Idem tenēt Ang. ⁊ Imol. in. d. l. stipulationes nō diuiduntur. in prin. pōdera tu prouecte fortius illuꝫ tex. quod ibi stipulatio assumit naturā illius actus super quo interponitur etiā quando in stipulatione est diuersa ratio quam sit in illo actu, quod ꝓ certo est mirabile in illo tex. ideo enim in cōtractibus innominatis obligatio dandi nō est precisa, eo quia cōtractus innominati sunt debiles in modo ineundi: quia fiūt in pacto nudo, vt declarāt Bar. ⁊ omnes in. d. l. stipulationes nō diuiduntur. vbi dicetur: idem etiā in stipulatione quādo interponitur super cōtractu innominato: ⁊ tamē stipulatio est debilis in modo ineundi cū habeat solennitatē formalem verborū: ergo assumit naturam actus etiam quādo habet diuersam rationē ab illo actu. quod bene noto pro ampliatione istius regule. ¶ Quinto facit tex. in. l. fi. in ver. pe. vbi Pau. de cast. ⁊ Moder. no. C. de pac. vbi cōsensus inter viuos prestitus super eo qꝛ respicit futurā successionem assumit naturam vltime voluntatis, vt possit sic quādocunqꝫ reuocari. ¶ Sexto facit tex. in. l. si legati. cum gl. ff. de leg. j. vbi si legatarius stipuletur seruū legatum fugitiuum non esse per talem stipulationē: non plus debet ei quam esset in legato. pōdera ergo fortiter illum tex. quia isto modo stipulatio ibi nihil operatur, ⁊ tamē toleratur hoc vt intelligatur secundum naturā legati super quo interponitur, ⁊ nō plus. ¶ Septimo facit quod si in venditione interponat stipulatio: tamē adhuc habet locū remedium. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ c. cū causa. de emp. ⁊ vendi. ⁊ non actio de do. licet alias. d. l. non habeat locū in cōtractibus stricti iuris, vt est stipulatio. l. ij. C. cōmu. vtriusqꝫ iud. illud ergo est: quia stipulatio interposita in venditione assumit naturam illius contractus. ita nota. tenent Bar. ⁊ Ang. ⁊ cōmuniter alij in. l. si quis cum aliter. in. j. ⁊. ij. col. j. eo. ¶ Octauo istam partē tenet Are. in. l. sciendum. in col. iij. j. eo. vbi gn̄aliter tenet qꝛ stipulatio interposita in quacūqꝫ materia semper intelligitur secundum naturā illius actus sup quo interponit. mouetur per illud quod tenet not. Bal. in. c. j. ad fi. de vasal. qui cōtra con. lota. in vsibus feud. vbi vult quod stipulatio interposita super materia feudali mutat naturam suam ⁊ regulatur secunduꝫ naturā feudi. ¶ Nono adducit Aret. illud quod vult Bar. in. l. fi. per illū singularem tex. ff. de solu. ⁊ in. l. cū quis decedēs. §. codicillis. ff. de leg. iij. quod stipulatio interposita in vltima voluntate regulatur secundum naturā vltime volūtatis. ¶ Decimo adducit Are. bonū tex. i. l. j. ⁊ ibi Bar. C. de rerum permu. vbi quando contractus innominat⁹ subrogatur loco nominati mutat naturam suam ⁊ assumit naturam cotractus nominati: ergo debet idē esse hic. ¶ Undecimo facit quia stipulatio interposita super aliquo contractu dicitur ab eo pendere ita dicit tex. in. l. v. §. conuentionales. j. eod. ibi, ⁊ pendent stipulationes ex negotio cōtracto: ergo debēt regulari secūdū eius naturā a quo dependent. ¶ Duodecimo facit: quia quelibet stipulatio iudicatur diuidua vel indiuidua secundum rē super qua iuterponitur. l. ij. §. ⁊ harum. ⁊. l. stipulationes nō diuiduntur in prin. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ Moder. ad hoc no. j. e. istam regulam tradit etiam Ang. in. l. iiij. §. cato. vbi etiam est tex. de hoc. j. e. ⁊ ibi Bar. in. v. q. ergo patet quod assumit naturā eius super quo interponitur. ¶ Decimotertio facit tex. no. i. l. j. §. si quis sub conditione. ff. vt lega. no. ca. in versi. stipulationi eaidē cōditiones ⁊ causas inesse que legato. ¶ Decimoquarto facit tex. in. l. si eum. §. qui iniuriarum. ff. si quis cau. vbi stipulatio de iudicio sisti interposita super actione iniuriarum intentata assumit naturam illius actionis quātum ad temporalitatem vt sit annalis ⁊ nō transeat ad heredes, licet posses dicere quod ibi loquatur quando stipulatio cumulatur accessorie, vt ibi decla-
d rat Bar. i. l. j. §. hec actio. ff. si quis testa. lib. esse ius. fue.[d] ¶ In cōtrariū pro parte negatiua qꝛ stipulatio interposita super contractu non iudicetur secundū naturam illius actus nec stet accessorie: imo totuꝫ econtra: quia immutat naturam illius actus sup quo interponitur, ⁊ sic qo stet ꝑ se ⁊ principaliter. ¶ Istud primo patet per tex. in. l. siue apud acta. C. de trāsact. in quibus iuribus dicitur quod stipulatio interposita super contractu innominato, non regulatur secundum naturam contractus inno-
16 minati. imo facit totum econtra. † quia immutat eius naturā. Nam contractus innominatus non producit actionē: nisi secuto implemento. l. j. in fine. ff. de rerum permuta. l. iurisgētium. in prin. ff. de pactis. ⁊ tamen vbi est stipulatio statim ꝓducit actionem: ⁊ sic ibi videtur tex. contra illud qd tenet Bar. in. l. cū mo-

a ¶ Sexto ⁊ vltimo. qd sit stipulatio ponit tex. i. l. v. §. stipulatio. i eo. ⁊ insti. e. tit. in prin. ⁊ Spe. i tit. de empt. ⁊ vēd. §. j. in. ij. col. vers. j. aūt. ⁊ dicitur a stipite: vt dicto tex. inst. de vb. ob. in prin. ⁊ ꝑ Bal. i suo ɔsi. schisma. colū. xij. post tit. C. si qs ali. te. ꝓhi. ⁊ no. qꝛ sit ꝑ ꝓcedētē īterrogationeꝫ ⁊ sequētē rn̄sionē. vt. s. dictū est, vt. l. j. i. e. in prin. ⁊ ibi doc. ⁊ insti. e. tit. in pri. ⁊ ꝑ Alex. hic in. l. j. ⁊ ibi Bal. in. j. not. C. de vsu. qd verū eē dicas si sequatur rn̄sio icōtinēti, al's dicitur cōstitutū, Bal. in rub. C. d cō sti. pecu. vlti. col. in ver. sequit videre d forma. itē verū nisi ptes ꝓtestent qꝛ velint eā valere in vim pacti nudi. l. iurisgētiū in. §. qd fere. ⁊ ibi. Ang. Alex. ⁊ Jas. ff. de pac.

b ¶ Tertio. Addō Alex. i l. sciēdū. j. col. vers. scdo limita. j. eod. Purp.

c ¶ Celsus. j. eode. Adde Bart. in l. stipulatiōes nō diuidūtur. xj. opp. j. eod. Purp.

d ¶ Juss. fuerit Adde Alex. dicentē qꝛ stipulatio remanet ɔctus nominatus in. l. sciendū. j. col. ver. secundo limita. in eo. Purp.

Universidad de Deusto Biblioteca

ta in.ij.col.C.de transac.quam retuli.s.in.v.fundamẽto. ¶ Se-
a cundo facit[a] quod notabiliter tenet Bar.in.l.ij.ad fi.C.de cõd.
ob causam.vbi dicit,quod cũ stipulatio sit contractus nomina
tus.l.j.in fi.ff.de pact.⁊ in omni instrumento publico notariorũ sti
pulationẽ apponunt dum dicunt quod supradicta omnia pre-
dicte partes adinuicem per stipulationem promiserunt, quod
vbi est instrumentum nunquam erit contractus innominatus
propter stipulationem:imo recurritur ad materiam cõtractuũ
nominatorum:⁊ sic etiam ibi Bar.de directo tenet cõtra illud
quod tenuit in.d.l.cum mota.⁊ illud dictũ Bar.in.d.l.ij.in fi.se
quitur Pau.de ca.ad finem huius rubri.hic,⁊ in.l.j.ff.de pac.
d.Alex.in cõsi.ccccc xxv.quod incip.sup primo dubio quo que-
ritur ad finem,quamuis ipse Alex.hic,in vlt.col.teneat cõtra-
riũ per regulam,quia stipulatio debeat censeri secundum natu
rã actus super quo interponitur:⁊ per illud quod vult Bar.in
d.l.cum mota.⁊ cõtrarium etiam tenet do.Alex.in.l.j.in vl.co.
ff.de pact.⁊ in.l.stipulationes nõ diuidũtur.in.x.col.ibidez etiã
17 Imo.j.eo.Lud.ro.in.l.sciẽdum.in.vij.col.j.eo. ¶ † Tertio facit
quod tenet Bar.in.l.in edibus.§.j.ff.de dona.quod licet sit du
bium an donatio sit contractus nominat[us] an innominat[us] put
disputatur in.l.fi.ff.de condi.ob causam. tamẽ quãdo donatio
fit per stipulationem:tunc constat quod est cõtractus nomina-
18 tus.l.j.in fi.ff.de pac. ¶ † Quarto facit quia in cõtractibus in
nominatis locus est penitẽtie.l.si pecuniam.in prin.ff.de cõdi.
ob causam.⁊ tamen quando in cõtractu innominato apponi-
tur stipulatio non habet locum penitentia secundum Bald.in
l.quãuis.C.de transac.p tex.in.l.labeo.scribit si mihi bibliothe
cam.⁊ in.l.fundi partem.ff.de contrahen.empt.⁊ in.l.si sterilis.
§.si tibi.ff.de actioni.empt.⁊ dicit Paul.in.d.l.quamuis.quod
istud dictum Bal.est pulchrum quamuis cum labore ⁊ subtili
b ter extrahatur [b] de legibus allegatis per Bald. ergo stipulatio
nõ intelligitur secũdum naturam actus super quo interponiẽ.
19 ¶ † Quinto facit qꝛ in cõtractibus innominatis habet locuz
cõdictio ob causam ad repetẽdum quod est datum.l.fi.ff.de cõ
di.ob cau.⁊ tamen quãdo stipulatio adijcitur in cõtractu inno-
minato facit cessare condictionem ob causam, vt probatur per
tex.in.l.cum precibus in aduersatiua si vero.C. de rerũ permu.
secundum Lud.ro.in.l.sciendum.j. eod. quamuis contrarium
in hoc vltimo teneat do.Alexan.in.l.j.in vlti.col.ff.de pact.nõ
faciens de predictis mẽtionem. ¶ Sexto facit tex.in.l.emptio.
ff.de rescin.vendi.vbi si stipulatio interponatur super cõtractu
emptionis ⁊ venditionis immutat naturam illius cõtract[us] vt
ibi,alias cõtrario consensu vtriusque partis ipso iure resoluiẽ, li
cet nũc nõ resoluatur. ¶ Septimo facit tex.in.l.datio.§.j.ff.de
actio.empt.vbi videẽ esse tex.prima facie fortis quod si stipula-
tio interponatur super cõtractu emptionis ⁊ venditiõis nõ ve
niunt fructus qui alias venirent in cõtractu emptiõis. Sz tu
dic ad illum tex.quod ibi ideo est:quia illa stipulatio nõ fuit in
terposita sup toto cõtractu,sed ibi solum stipulatus est vacuaz
possessionẽ tradi. ¶ Octauo facit quod tenet Bar.i.l.singula-
ria.in.vj.speciali.ff.si cer.pe.vbi vult quod quando super cõtra
ctu emptionis ⁊ venditiõis interponitur stipulatio:talis stipu
latio non assumit naturã cõtractus emptionis, nec efficiẽ bo-
nefidei:imo remanet stricti iuris sicut prius.⁊ de hoc est bonus
tex.in.l.bonefidei.cum gl.in verbo conditurum.⁊ ibi Pau.de
ca.⁊ ad hoc no.ff.de eo quod certo loco. Idem tenet Bal.in.l.si
eum.§.qui iniuriam.in.ij.col.in fi.cum sequen.ff.si quis cautio.
⁊ per hoc infert Bar.in.d.l.singularia.quod cum hodie in quo
libet cõtractu emptiõis ⁊ vendentionis subdatur stipulatio p
notarios,habemus duas actiones,vnam ex contractu:aliã ex
stipulatione, quod est multum vtile secundũ eum quia vna est
bonefidei:alia stricti iuris,⁊ sic pondera quod Bar.ibi de dire
cto tenet cõtrarium eius quod tenuit in.l.si quis cum aliter. in
ij.col.j.eod.vt retuli supra in septimo fundamento alterius par
tis.⁊ in cõtrarium videẽ esse fortis tex.in.d.l.j.in.§.bellissime.
⁊.§.sequẽ.quam retuli supra in tertio fundamẽto alterius par-
tis. ¶ Nono facit tex.in.l.miles.§.decem.ff.de re iu.vbi stipula
tio interposita super actione noxali,nõ assumit naturam illius
actionis:imo eam immutat. Imo.in vltimo notab. dicit illum
tex.esse singulariter tenendũ menti pro limitatione omniuz iu
rium que dicunt quod stipulatio interposita super aliquo actu
regulatur secũdum naturam illius actus,istud procedit quan-
tum ad hoc vt nõ detur ad plus,nec minus quam competebat
actio ex illo cõtractu:sz bene efficaci[us],vt ibi est tex. ⁊ sequũtur
Pau.⁊ Alex.ibi et Alex.in.l.j.in vl.col.ff.de pac.⁊ in.d.l.stipu
latiões nõ diuiduntur.in.x.col.aliter respondet Are.in.d.l.stipu-
lationes non diuiduntur.in.ix.co.ꝙ.d.l.miles.§.decẽ.loquitur
quando stipulatio interponitur super delictis que nõ depẽdent
a volũtate partium,sed nos loquimur quãdo stipulatio nõ in-
terponitur super contractu secundũ quod partes cõtraxerunt:

a ¶ Scḋo facit. Et ꝙ stip̃lo soleat opponi p notarios in q̃libet instru-mẽto vltra allega.hic,vide Pau. de cas. ↄs.suo.ix.inc, viso pũcto.s. scripto.i.j.co, ⁊ cons.hic alleg.Alexã.est cons.xi.in.iij. vol.vide etiaz hic p Bal.no. licet predicta nõ alleget i.j. col.sue repe.

b ☞ Extrahaẽ. ⁊ profecto nõ probabũt vnquam. Purp.

c ¶ Quid tenẽdũ ⁊c. ad istõ vide etiã Alexan.in.l. post dotẽ.i.ij.cha. ff.sol.ma.⁊ vide Paul. de ca.in ↄs.ix.incip.viso puncto suprascri. ẽm antiquaz impressionez. ⁊ do.Fran.de cur. magnum practicũ i suo cõs.xlviij.co. v.in fi.⁊ consi. xlix.col.xv.vltra med. ⁊ q̃liter intelligaẽ stip̃lo simpl'r apposita sup aliq̃ ↄctu, et an in pl' obliget: q̃ ipe ↄctus.⁊ vide ẽt Pau. de cas. in cõs.clxxj. in nouissi.

c ego infra aliter respondeo ad illum tex. Quid tenẽdũ [c] omissa
distinctione Alexan.in.l.j.in vlt.col.ff.de pact. ex his que dicit
hic,⁊ in.d.l.stipulationes nõ diuiduntur.in.x.colum. cõsidera
bam noniter sic posse cõcludi,quod cum precipuum ⁊ peculiare
stipulationis sit,vt dicatur cõtractus firmitatis a stipulo, qõ
apud veteres firmũ appellabatur,forte ⁊ stipite descendẽs, vt
inquit tex.insti.de verb.obli.in prin.⁊ gl.in.l.j.in prin.j.eo.vnde
20 dicit Cy.quẽ etiã.s.retuli in.l.si ex pretio.C.si cer.pet.quod † sti
pulatio est firmior,⁊ fortior cõtract[us] qui sit in iure,put etiã di-
cit Bal.in.l.j.in prin.j.e.alibi dicit Bal.in.c.j.in.j.co.de pac.ꝙ
iuris authores stipulationem adinuenerũt,vt esset firmitas in
ter homines fidei ⁊ promissi,⁊ quod stipulatio est cõtractus fir
mitatis:qꝛ in causa adest triplex funiculus,scz cõsensus,solẽni
tas verborũ,⁊ presentia cõtrahẽtiũ:sine tria necessario ⁊ copu
latiue in stipulatione requiruntur,put colliguntur in.l.j. in prin.
j.e.cõsidera tu prouecte,quod quo ad inducẽdam firmitatẽ sti-
pulatio vbicũque interponatur seruat semper illud peculiare,hinc
est quod si stipulatio interponatur super contractu innominato
facit quod nõ sit locus penitẽtie,⁊ vt possit agi ante implemen
tum.d.l.ex placito.⁊.l.siue apud acta. Item facit vt nõ habeat
locum cõdictio ob causam ad repetendum datum vt superius
dixi,⁊ in istis terminis intelligo loqui Bar.in.d.l.ij.in fin.C. de
cõdi.ob cau.hinc etiã est quod vbi stipulatio interponiẽ, super
cõtractu emp.⁊ vẽdi.facit vt alias emptio cõsensu vtriusque par
tis ipso iure tolleretur:nunc non tollatur.d.l.emptio.ff. de rescin.
vend.ratio est:quia etiã istud respicit peculiare stipulationis.s.
firmitatis. Hinc etiã est quod stipulatio interposita sup actio-
ne noxali,licet non cõpetat in effectu in plus vel minus quam
actio ipsa noxalis:tamẽ bene cõpetit efficatius.d.l.miles.§.de-
cem.⁊ ibi Im.⁊ Moder.⁊.s. retuli. ratio est quia etiã istud re-
spicit pecularie stipulatiõis.s.firmitatis.⁊ ad hoc possunt esse
ctualiter reduci omnia fundamẽta partis negatiue, facit quan
do stipulatio interponeretur in vlti.voluntate supra ibi disposi
tis pẽdentibus a mera voluntate testatoris:quia esset tũc reuo-
cabilis sicut vltima volũtas,tenet ⁊ declarat Bar. in.l.cũ quis
decedẽs.§.codici.ff.de leg.iij.⁊ in.l.fi.per illam tex.ff.de so.facit
l.fi.in versi.pe.C.de pac.vt dixi in sexto ⁊ nono fundamẽto par-
tis affirmatiue,⁊ in isto casu stipulatio nõ seruat suum peculia
re.s.firmitatẽ,ne impediat libera volũtas testatoris q̃ sit ambu
latoria vsque ad mortẽ.arg.l.cũ hic status.§.ait oratio.ff.de do.
inter vi.⁊ vxo.c.cũ marthe.de cele.mis. In alijs vero extra istud
peculiare firmitatis, stipulatio iudicat ad accessoria ⁊ regulaẽ
secundũ naturam actus,super quo interponitur: ita procedũt
omnia iura.s.allegata p pte affirmatiua,⁊ erit noua ⁊ pulchra
21 cõsideratio.† Quando vero stipulatio continet rem accessoriã
diuersam a contractu principali:tũc an sapiat naturam cõtra
ctus principalis est passus quẽ ponit Are.post Im. in.l.iiij.§.
Cato.in.xj.col.j.eo.ibi videas pereũ. Item super istam ru.que
22 rũt Pau.de ca.⁊ do.Alex.† quare inuenta sit stipulatio, ⁊ re-
spondent quod propter necessitatem ⁊ vtilitatem.nam stipula
tio est necessaria pro obligationib[us] fideiussoris:qꝛ fideiussor nõ
potest accedere sine verbis,⁊ sic sine stipulatione.l.blãditus.C.
de fideius.⁊.l.v.§.satisacceptio. vbi dicet.j.e. itẽ secũdũ Pau.
23 de ca.est necessaria in stipulationib[us] iudiciarijs.† Sed istud se
cundum exemplum reprobat do.Alex.quia etiã pactum in iu-
dicio factum producit actionem efficacem quãdo tendit ad iu-
dicium adiuuãdum vt est stipulatio de iudicato soluẽdo: quia
vestitur calore iudicij,vt est gl.notabilis in auẽ.gñaliter. in ver
bo scribat.C.de episco.⁊ cle.⁊ in.l.eum pro quo,iuncto tex.ff.de
in ius vocã.Bal.in repe.l.tale pactum.§.qui prouocauit.in.x.co.
ff.de pac.⁊ idem etiam tenet Lu.roma.in.l.j. in pri. ⁊ ibi Alex.
j.e.⁊ Alex.in.l.pacta nouissima.in primo no,C.de pac. Tu ad-
de eorum dictis quod etiã stipulatio fuit inuẽta causa necessi-
tatis propter obligationes iurisgentium,vel re cõtractas nouã
das que nouari non poterant nisi prius in stipulationem dedu
cerentur.l.an inutilis.§.acceptum.⁊.l.⁊ vno.§.j.ff.de accep.⁊.§.j.
insti.qui.mo.tol.obli.⁊ rationem assignat Bar.in.d.l. an inuti-
lis.§.fi.Bal.i.l.fi.post gl.ibi.C.de accep. Sal.⁊ Mod.i.l.actio-
ne.in prin.C.de transa. Itẽ per nullũ alium actũ citra solutionẽ
debiti potest induci liberatio ipso iure nisi per acceptilationez,
q̃ nõ pot fieri nisi mediãte stipulatione.d.l.an inutilis.i pnc.⁊ in
24 §.acceptũ.⁊ in.l.acceptilatio.⁊ per totũ titulũ.ff.de accep.† vti-
litas aũt stipulationis est euidẽs pter ei[us] firmitatẽ ⁊ robur:qꝛ
ea interueniente nõ habet locum penitẽtia nec repetitio dati,
vt.s.dixi. Item vtilitas est propter pductionem actionis,⁊ qꝛ
vestit omnes cõuentiões alias de se nudas ⁊ innominatas.d.
l.ex placito.⁊.d.l.siue apud acta. Itẽ per nullum alium ↄtractũ
mũdi magis de facili fit nouatio,⁊ sic transfusio vnius obliga-
tionis in aliam,quã per cõtractum stipulationis.l.itẽ illa.§.fi.⁊
ibi Bar.de cõsti.pec.⁊ p Bar.in.l.singularia.⁊ in sexto speciali.
ff.si cer.

ff.si cer.pe.⁊ in.l.j.ff.de noua.⁊ in.l.si ex pretio.vbi etiã Cy.C.si
cer.pe. Hinc est qõ quãdo secunda obligatio erat facta per sti-
pulationẽ,⁊ interueniebat noua persona,presumebaẽ nouatio.
§.preterea.insti.quib.mo.tol.obli.⁊.l.fi.C.de noua.per Bar.i.l.
Ualerianus.ff.de preto.stip.secus si per aliũ cõtractũ.l.vbi qs.
25 ⁊.l.itẽ illa.§.fi.⁊ vtrobique no.Bar.ff.de consti.pecu.† Ultimo
circa stipulationẽ cõsidera ꝙ licet cõtract[us] regulariter habeãt
nomẽ facti vt emptio,vẽditio,locatio,⁊ similes naz em ptio di
citur ab hoc facto qꝛ emitur:venditio qꝛ venditur,⁊ idẽ in si-
milibus.stipulatio vero nõ denominatur a facto:qꝛ nõ vocaẽ
eo nomine quo contrahiẽ vel fit,sed hꝫ nomen iuris,vt insti.de
verb.obli.in prin.⁊ sic assumit sibi materiale nomẽ.ita declarat
Bal.in.l.j.in.vij.col.C.de fide instru.⁊ iure haste fisca.lib.x.

1 ☞ Ad essentiam stipulationis requiruntur verba pro forma.numero.4.
2 Negatiua presupposita verbo potest induci necessitatem.
3 An per interrogationem ⁊ responsionem factam per epistolaz inter presentes contrahitur stipulatio.
4 Quando aliquid requiritur pro forma nõ sufficit per equipollens fieri.
5 Stipulatio ficta potest fieri sine verbis.
6 Simplex renunciatio facta iuri de futuro non valet, nisi facta sit in iudicio.
7 Confitens in iudicio se recepisse ex causa mutui non habet exceptionem non name.pecu.etiam intra biennium.
8 An in stipulatione sit de substantia qõ precedat interrogatio ⁊ sequatur responsio.
9 Mutus ⁊ surdus ⁊ infans equiparantur vbi est omnino par ratio.
10 Ille dicitur proprie loqui qui presentialiter loquitur.
11 Statutum prohibens qõ forenses nõ possint esse aduocati, nõ habet locum si mittant vnam allegationem iudicis in scriptis.
12 Mandans amico eunti peregre qõ querat seruum fugitiuum vendat,non incidit in penam senatusconsulti punientis vẽdentem seruum fugitiuum.
13 Mittens literas excõmunicato incidit in excõmunicationem.
14 Prohibitus loqui cũ moniali prohibetur etiã mittere nũciuz.
15 Stipulatio non potest fieri inter absentes.
16 Qui per se non potest aliquid consequi non prohibetur per alium consequi.
17 Capacitas vel incapacitas serui nõ regulatur a capacitate vel incapacitate domini.
18 Si seruus precedente iussu domini contraxit obligatur dominus quod iussu.secus si procurator.
19 In stipulatione est necesse quod precedat interrogatio ⁊ sequatur responsio adeo quod eius peruersio vitiat stipulationem.
20 Stipulatio est mater obligationis.
21 Denominatio est fienda digniori.
22 In vnitis dignius trahit ad se minus dignum.
23 Surdus intelligens efficaciam sermonis ad motum labiorum an possit stipulationem contrahere.
24 In stipulatione sufficit consensum partium percipi nõ solum per interpretem sed etiam sono tube vel cornu.
25 Surdus ⁊ mutus nihil omnino intelligẽtes equiparantur infanti.
26 Mutus ⁊ surdus possunt facere testamentum constituere procuratorem adire heredi.contrahere matrimonium.
27 Muto ⁊ surdo non parcitur in delictis.

Stipulatio non.

Stipulatio nõ cõsicitur nisi vterque cũ intellectu loquat,aut per
seruum suum stipuleẽ.h.d. ¶ In text.ibi , nisi
vtroque loquẽte. Bar.⁊ communiter doct.subau
diunt ad tex.⁊ efficaciam intelligẽte, que sub
auditio non dicit necessaria propter verbũ exaudire intra po
sitũ in tex.⁊ in.l.j.in fi.s.tit.j.quod efficacez intelligentiã dona
1 tare videẽ. ¶ † Nota primo ex tex.ibi, nisi vtroque loquẽte. ꝙ
ad essentiã stipulatiõis requirũtur verba,⁊ sic loquela vtriusque
2 partis,vt hic,⁊.l.obligamur.§.verbis.s.tit.j.† Et pondera ꝙ
in hoc tex.est negatiua preposita verbo potest,que inducit ne
cessitatẽ precisam ⁊ priuat potẽtiã.vt est gl.in.c.j.in versi.non
potest.de reg.iur.in.vj.Bar.in.l.gallus.in princ.vbi dixi.ff.de
lib.⁊ posthu.⁊ sic reddit actum in cõtrarium factũ nullũ:kõm
Bal.in.l.fi.in vlti.colũ.C.de fideicom.⁊ in.l.j.ff.de inuit.rupt.
ergo apparet ex hoc text. sic inducto ꝙ verba in stipulatione
3 sunt pro forma.† Iuxta hoc format Are.dubitationẽ,quã di
cit esse nouã in ista materia si presens presentem per epistolam
interrogaret,⁊ ille per epistolã responderet, an cotraheret sti-
pulatio valida absque expressione verborũ alia,⁊ cõcludit quod
nõ per tex.in.l.Titius.cum gl.de consti.pecu.⁊ ibi Bar.vbi li-
cet epistola detur a psente psenti,tñ sine verbis nõ inducit stipu
lationẽ:patet qꝛ tex.ibi dicit si intercessisset stipulatio:tamen il-
le tex.cum gl.nõ multum probat,sed bene hoc ibi vult Bart.⁊
ad tex.in.l.non figura.ff.de actio.⁊ obli.qui dicit quod non mi
nus valet scriptura ad obligandũ quam lingua,respondet secũ
dum glo.ibi quod loquitur de obligatione literarũ que secun-
dum eũ bene erat cognita de iure fforum,vt ibi in.l.ij.§.creditũ.
ẽm vnum intellectum cõmuniter approbatum.ff.si certum pet.
licet Bart.in.d.l.non figura.dicat cõtrarium qõ literarum obli
a gatio non cognita de iure fforum. Tu adde [a] quod ista non est
noua questio.nã eam format Bal.hic,qui cõcludit qõ per li-
teras nostras si cõstat quod ego scripsi,⁊ ipe mihi respõdet:nõ
pot contrahi stipulatio. mouetur quia stipulatio est solennior
contractus qui reperiaẽ in actibus hominum:⁊ ideo nihil ad-
di potest preterquã sit statutum sed si posset fieri per literas seu
p epistolas:tũc posset addi,allegat etiã in simili ꝙ allegat Jo.
and.in.c.si quis iusto.de elec.in.vj.vbi tenet ꝙ intellectiõe que
requirit viue vocis actũ:qꝛ est ita solẽnis qõ nihil eo potest ad
di:ideo non pot per literã fieri, nec dicatur quod Bal.in indi-
uiduo nõ exprimat de presentia vtriusque partis:qꝛ data absen-
tia questio fuisset fatua hic in verbo nec absens.⁊ tex.i l.ea que.
in princ.cum gl.ff.de dona.inter virum ⁊ vxorẽ.pro ista deter-
minatione quod stipulatio nõ possit fieri per epistolas a parti-
bus presentibus,põdera facere istuz tex.dupliciter inducẽdo.
primo:qꝛ si per epistolas posset stipulatio cõtrahi inter presen-
tes tex.in ver.⁊ ideo non faceret bonã illationem de muto ex di
cto primo cuz negatiua proposita verbo pot que vt dixi priuat
potentiam ⁊ inducit necessitatem precisam.nam isto modo nõ
bene veniret illatio.nã mutus si sciret scribere posset stipulari
p epistolã sicut potest scribere est testamentũ.l.discretis.in fi.C.
4 qui testamẽ.face.pos. ¶ † Scḋo modo potest induci iste text.
nam cũ in stipulationibus verba requirantur pro forma,vt p-
bat iste tex.secundũ quod superius induxi:ergo succedit regu-
la quod quando aliquid requiritur pro forma,non sufficit per
equipollens seruari.l.qui per salutem.ff.de iureiu.Bal. Ang.⁊
Alexã.in.l.j.ff.de libe.⁊ posth.⁊ ad.d.l.nõ figura.responde ꝙ
procedit nisi quãdo pro forma requirũtur verba,prout i stipu-
5 latione. ¶ † Limita conclusionẽ huius tex.procedere in stipula
b tione vera.secus est in ficta[b] aut psumpta,vt i quinque casib[us] hic
no.p Bar.qui inter ceteros enumerat casum reputatũ singula-
rem in.l.cũ ostẽdimus.§.fi.ff.de fideius.tuto.vbi ẽm eum patiẽ
tia simplex in iudicio absque expressione vocis habet vim stipu
lationis.ita etiam intellexit Bar.in.l.fi.in vlti.colũ.ff.de preto.
stipu.⁊ in.l.fi.§.j.ff.a quibus appel.non licet. ⁊ in.l.cuz quis de-
cedẽs.in prin.ff.de leg.ij. Bal.qui postea variauit in repetitio
ne.l.tale pactũ.§.q puocauit.in.vij.⁊.xj.col.ff.de pactis. Pau.
de cast.in.l.sciẽduz.j.eo.⁊ ad hoc ille tex.est sing.in iure secũdũ
Bal.in.c.nuper.de testi. Tu confirma:quia a pari procedũt cõ
uentio nuda a causa,⁊ nuda a stipulatiõe:quia vtrobique obstat
exceptio.l.cũ de indebito.§.fi.de pba.l.ij.§.circa.ff.de excep.do
li,sed quãdo est nuda a causa ⁊ fiat in iudicio validaẽ calore iu
dicij,vt est gl.in.l.j.ad fi.in glo.pe.ff.de interrogato.actio. Cyn.
in.l.generaliter.in.iij.q.C.de non nu.pe.⁊ Alex.hic:ergo idẽ qñ
6 est nuda a stipulatione. ¶ † Item simplex renuntiatio facta iu
ri de futuro nõ valet.l.si ita scriptum.§.si sub cõditione.ff.de le
ga.ij.l.qui superstitis.⁊.l.is qui heres.ff.de acq.here.⁊ tamẽ si
c fiat in iudicio valet ⁊ tenet gl.in.l.in pluriuz.in fi.ff.de acq.here
di. Bar.⁊ alij in.l.j.C.de pac. Itẽ potentius operatur factũ in iu
dicio quã extra,vt est tex.cum gl.in.l.pacta nouissima in verbo
7 maxime.⁊ ibi Bal.⁊ Alexan.ad hoc no.C.de pac.† Item si ali
quis cõfiteatur in iudicio se recepisse ex causa mutui,nõ habet
c exceptionem[c] nõ numerate pecunie etiã intra biẽniũ.ita singu
lariter tenet Sali.in.l.vnica,in prima ⁊ tertia opposi.per gl.ij.ibi
C.de cõfes. Breuiter istis nõ obstãtibus cõmuniter tenetur cõ-
trarium cuz in.d.l.cum ostendim[us].ibi sit pter fauorẽ pupilli.
⁊ quia passi sunt se describi fideiussores in iudicio,⁊ sic propter
calorez iudicij ⁊ scripturam,⁊ sic magis communiter tenẽt do-
cto.hic,⁊ in alijs locis relatis p Alex.⁊ licet alias calor iudicij
suppleat multos alios defectus,vt dixi tamẽ nõ supplet stipu
lationẽ,nec etiã sufficeret fauor pupilli.l.si filius.secũdũ intelle
ctũ Bar.ff.de tutel.⁊ Alex.hic. Itẽ contra Bar.quod nõ suffi
ciat solus calor iudicij ad inducendã stipulationem requisitam
in fideiussione.bene facit tex.in.l.omnes.§.l hac.⁊ ibi no. Bal.
C.de episco.⁊ cleri.bñ facit tex.in.l.siue apud acta.in prin.C.de
transac.sed ibi alia concurrunt puta patientia iũcto fauore rei
publice.l.ij.ff.ad municipa.põdera etiam diligẽter ex predictis
qõ nõ solum in fideiussione expressa,sed etiaz in tacita requiriẽ
stipulatio nisi predicta tamẽ cõcurrãt,de quo vide latius Bar.
in.l.reos.in prin.in.j.⁊.ij.col.ff.de duob[us] reis.⁊ ita not.amplia
regulam.l.blanditus.C.de fideius.⁊.l.v.§.satis acceptio.j.eodẽ.

a ¶ Tu adde ⁊c. Aduerte tñ ꝙ quãtuncunque stipulatio non possit fieri p epistolã,vt hic dr̃ tñ bene pt pbari p epistolã.l.ea q̃.⁊ ibi Bart. ff.de do. inter vir.⁊ vxo.⁊ Bar.i.l. Titi[us].i.ij.oppo. ff.de cõsti.pe. itẽ aduerte ꝙ ꝙnis stipulatio non possit fieri p epistolã vt dictum est, istud tñ est verũ iter absentes,nã si presens psenti daret schedulaz scriptã,lꝫ verba nõ interuenirent vocaliter expressa: tñ ↄhereẽ stipulatio vt p Bar.in.l. Titius.in. ij.oppo.ff.de cõst. pecu.idem tꝫ Spe.in tit.de instru. edit.§. porro.i. v.col. vers.donatio. Itez aduerte qõ stipulatio nõ pot fieri p nuncium ẽm Bal in.l.pen. col.j.versi.q̃ro. C.p quas pso.nob.acq. ⁊ ibidem assignat rationẽ. Itẽ nec p officialem fisci ad cõmodũ fisci, vt ibidẽ Bal. col.pe.ver.qd' de his q sunt officiales.

b ¶ Ficta. Adde Bar.⁊ Jaso.in.l. Sciendum.j.eo. Purp.

c ¶ Non hꝫ exceptionẽ. Adde Deci.in.c. j.colũ. xiij.de Iudi. Purp.

Universidad de Deusto Biblioteca

8 †Juxta predicta querit Bar. an i stipulatione sit de substãtia
quod precedat interrogatio ꝛ sequat̃ respõsio, ita quod puer-
sio ordinis vitiet. ꝛ cõcludit ꝙ sic. Tu cõfirma melius ꝙ sit de
forma substãtiali: q2 nisi p̃cedat interrogatio, ꝛ sequatur respõ
sio, nõ oritur etiam naturalis obligatio. §. si quis ita. j. ea. l. ergo
apparet quod est de forma vel substãtia. l. cum hi. §. si pretor. cũ
simi. ff. de transact. Item adde quod licet in stipulatione inter-
rogatio ꝛ respõsio sint de solennitate substãtiali, vt dicit Bart.
presentia tamen nõ, sed est de solennitate naturali: quia nõ est
de substantia contractus sed ad cõtractum. ita subtiliter dicit
Bal. quem videas in. l. j. in. vij. col. ꝛ seq. C. de fide instrumen. ꝛ
9 iure hast fisca. lib. x. ¶ †Secũdo nota ex tex. mutum, surdũ, ꝛ
infantez equiparari, quod est verum: vbi est omnino par ratio,
vt est hic in actu equiparante verba ad substãtiaz: ꝛ vbi partes
debẽt se exaudire, vt dicit tex. hic, ꝛ in. l. j. in fi. s. tit. j. qd verbũ
exaudire, propter prepositionẽ ex, denotat audientiã cũ intelli
gentia, prout. s. dixi. quid autẽ sit in aliis actibus an equiparẽ
10 tur: dic vt. j. ꝛ Bar. vbi dicetur. ¶ †Tertio not. ex hoc tex. qñ
ille dicitur p̃prie loqui qui presentialiter loquitur: vnde qui est
absens, ꝛ qui mittit nũtium, vel epistolã nõ dicit proprie loqui:
ex quo infert Lud. roma. ad statutum puniẽs loquentez cũ bã
nitis: vt nõ comprehendat mittẽtem nũtiuz, vel epistolas scri-
bentem, presertim cum verba statuti penalia debeãt multũ stri
cte intelligi. l. constitutionibus. ff. ad municip. iuncta. l. cum qui
dam. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ in regula odia. ꝛ regula in penis de re
gu. iur. in. vj. facit tex. in. l. paulus. §. fi. ff. de legationib9. per quẽ
11 no. ibi Bar. †quod statutũ ciuitatis prohibẽs qd forenses nõ
possint esse aduocati, nõ habet locum si mittãt vnaz allegatio
nem in scriptis iudici. ꝛ ita Bart. in. l. j. §. j. ff. de postu. ꝛ in. l. j. §.
aduocatos. ff. de variis ꝛ extraordi. cog. ad idem tex. no. in. l. ꝙ
sepe. §. si quis amico. ff. de cõtrahẽ. emp. vbi prima fronte videt̃
12 esse tex. mirabilis. †ꝙ mãdans amico eunti peregre, ꝙ querat
seruum fugitiuum ꝛ vendat, non incidit in penam senatuscõsul
ti puniẽtis vendentem seruum fugitiuũ. quem. tex. pro singula
ri no. Bal. in aut. habita. C. ne filius p̃ patre. ꝛ sic qui vendit p̃
nuntium non incidit in penam, quasi ipse vendiderit: s3 ad illũ
tex. dic ꝙ ibi nõ mandauit vendi seruum dum est in fuga, in q-
bus terminis loquitur pena senatuscõsulti: s3 postq̃ esset rep-
tus, nec mãdans aliter vendidit: nimirum si ibi neuter eorum
incidit in penã senatuscõsulti: vt ibi decidit tex. Istis nõ obstã
tibus contrariũ decidit Lud. ro. per gl. in. c. constitutionem. in
13 verbo participatione. de sentẽ. excõmu. in. vj. †vbi vult qd mit-
tens literas excommunicato incidat in excõmunicationem, si-
cut si loqueret̃: ꝛ est similis gl. in cle. si summus pontifex. in ver
bo literis. de sentẽ. excõ. sed ad hoc respõde illud ibi ideo esse:
q2 in illa materia quis prohibet̃ participare cũ excõmunicato.
c. nuper. ꝛ c. cuz desideres. de senten. excõ. ꝛ istud participare est
latius, ꝛ bene cõprehẽdit mittentẽ epistolam, ꝙ nõ est hic, vbi
solum prohibetur loqui. Adducit etiã Lud. tex. in. c. vbi pericu
lum. in. §. nulli etiam. de elect. in. vj. p̃hibitio loquẽdi cuz cardi-
nalibus existentib9 in cõclaui p̃ creatione pape, h3 locũ etiam
in scribẽte literas. ad idẽ adducit Are. tex. i. c. cleric9. lxxxj. dist.
14 †vbi prohibitus loqui cũ moniali secrete, p̃hibetur etiã mitte
re nuncium. Breuiter ista decisio Lud. in puncto iuris placet,
quicquid teneant distinguẽdo Alex. ꝛ Aret. hic, eo quia ratio
illius statuti prohibẽtis loqui cũ bãnitis est ne fiant tractatus
ꝛ cõiurationes, cõtra rẽ pub. ergo in istis statutis etiã penalib9
debet fieri extẽsio ex illa ratione statuti, eo q2 ista statuta cẽsent̃
fauorabilia. ꝛ sic extẽdenda cũ sint facta ob publicã vtilitatẽ rei
pub. p̃ doc. no. Bar. i. l. quẽadmodũ. C. de agri. ꝛ cẽsi. lib. x. cũ cõ
cor. alias datis. ¶ Secundo quia si in isto statuto nõ cõprehẽ
deretur mittẽs nũncium, vel epistolam ad bannitũ, certe de fa-
cili fieret fraus illi statuto de persona ad personã: vt in simili di
cit tex. bene not. in. l. pupillus. §. sed ꝛ si per interpositã. ꝛ. §. seq.
ff. de autho. tut.[a] vnde cõstitutio quãtũcũq3 penalis debet extẽ
di ne al's reddat̃ elusoria: vt est tex. no. i. c. si ciuitas. d sen. exc. in
vj. quã ad hoc not. do. Abb. in. c. fi. ad fi. de prebẽ. ꝛ tex. no. i. l. j.
§. pecuniã. cũ. l. seq. ff. de calum. gl. in. c. q̃ꝙ. in gl. fi. ꝛ ibi no. Se-
mi. de vsur. in. vj. Nã etiã de iure cõmuni qui mittunt nuntium
vel literas hostib9 imperii incidũt in crimẽ lese maiestatis. l. j. §.
qui hostibus ꝛ ibi Bar. ad hoc no. ff. ad legẽ iul. maiest. Ita te-
ne: quãuis verũ sit ꝙ mittẽs epistolam nõ dicat̃ proprie loqui
vt est tex. in. l. miles ad sororem. in prin. i ver. ac si cũ eo loquat̃
ff. de leg. ij. nisi fortassis diceres qd ex facultate loquẽdi, si quis
posset loqui cũ bãnito facilius possent instrui maiores tracta
tus ꝛ conspirationes, quã scribẽdo literas vel mittẽdo nũtiũ:
vnde in istis penalibus nõ vidẽtur posse fieri extẽsiones ex casu
15 minori ad maiorez. ¶ †Quarto no. ex tex. ꝙ stipulatio nõ po
test fieri inter absentes: vt hic, ꝛ. l. vt inter absentes. C. de inuti.
stipu. ꝛ. §. itẽ verborũ. vbi gl. no. insti. eo. ꝛ qui dicãtur in isto p̃-

a ¶ Autho. tuto. Adde. l. hoc modo. ff. de cõdi. ꝛ demon. Purp.

posito absentes declarat. j. Bar, vbi dicetur. Itẽ no. in ver. si qs
igitur ꝙ mut9 surdus ꝛ similes possunt stipulari per seruũ acti
ue ꝛ passiue, ꝛ per istum tex. alibi decidit Barto. in. l. j. in. ij. col.
sol. matri, qd si mutus acciperet dotez ab vxore iuxta. l. mutus.
in prin. ff. de iure do. fingeretur tacita stipulatio de qua in. l. vni
ca in prin. C. de rei vxo. act. §. eo modo quo põt puta per seruuz
16 vt hic. ¶ †Quinto not. ex eodẽ versiculo s̃m Alex. ꝙ illud qd
per me cõsequi nõ possum, nõ impedior per alium consequi, vt
hic, ꝛ. l. Aristo. in fi. ff. que res pigno. obli. possunt. ¶ Tu circa
istud notabile vide multa q̃ cumulaui in. l. nec emancipati. C. de
colla. sed caue quia istud notabile nõ bene colligit̃ ex isto tex. eo
quia iurisdictionẽ quis nõ cõsequit̃ per aliũ ex quo cõsequitur
per seruum, ex quo vox serui dicitur vox dñi. §. eius qui. cuz gl.
insti. de inuti. stip. Tu ergo melius no. ex isto tex. ꝙ dñs quedã
potest per seruum suum, que nõ potest per seipsum. facit quod
singulariter decidit Bar. in. l. ij. §. j. per illuz tex. ff. de leg. prest,
qd statutũ puniens in centum cõtrahentẽ cum bannito, nõ ha
bet locũ in cõtrahente cũ eius seruo quãuis acquirat̃ ipsi exbã
nito, de cui9 veritate dixi in. l. si mihi ꝛ tibi, §. i legatis. ff. de leg.
17 j. ¶ †Sexto tu nota ex hoc tex. qd capacitas vel incapacitas
serui nõ regulat̃ a capacitate vel incapacitate domini. patet hic
vbi licet dñs sit infans, ꝛ sic incapax ad stipulãdũ. §. pupill9. in
sti. de inuti. stip. ꝛ dicã. j. in gl. ij. tamẽ seruus eius potest stipula
ri. ꝛ sic videtur obstare regula. d. l. si mihi ꝛ tibi. §. regula. no. late
per Bar. ꝛ alios in. l. j. C. de here. insti. ꝛ i. l. si deportati seruo. in
prin. ff. de leg. iij. sed respõde quod illa regula procedit quantũ
ad acquirẽdũ: q2 si dñs nõ est capax acquisitionis, ꝛ seruus iu-
dicat̃ incapax, l3 in isto tex. infans bene est capax effectus ipsi9
stipulationis. i. acquisitionis, licet istaz stipulationẽ ex defectu
18 cõsensus facere possit. ¶ †Septimo no. ex fi. tex. qd qñ seruus
precedẽte iussu domini cõtraxit, obligat̃ dñs quod iussu. Adde
secus esse in p̃curatore qui iussu dñi contraxit: quia tũc nõ da-
tur actio quod iussu cõtra dñm: q2 illa solum habet locũ in per
sonis representãtibus que sunt in potestate, vñ tunc dat̃ vtilis
institoria, licet nõ esset prepositus negotiationi: q2 tũc daret̃ di
recta. l. iulia. §. si procurator. ff. de act. emp. l. si mutuã. ꝛ ibi no. C.
de exerci. ita declarat Pau. de ca. hic i fi. ꝛ sibi ascribit Alex. in
19 vlti. no. ¶ †Ultimo adde his que dixi in primo not. in fi. circa
qd. Bar. in qua cõcludit ꝙ in stipulatione est de substantia qd
precedat interrogatio ꝛc. adeo ꝙ eius puersio vitiaret stipula-
tionem, prout etiam est glo. in. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff.
de pac. Podera ꝙ ex ista decisiõe Bar. ab omnib9 approbata
infertur ad practicã, ꝙ si in instrõ publico contineatur qualiter
titius promisit decẽ, deinde incõtinẽti in eodẽ instrõ subiicitur
interrogatio qd stipulatio erit inualida. Nec obst. doc. no. Bal.
post Cy. in. l. cum in testamẽto. §. j. per illum tex. ff. de here. insti.
quẽ Bal. ibi reputat no. dignũ ꝙ quando in eodẽ instrumento
vel in diuersis reperiunt̃ duo actus d3 censeri ꝙ ille precesserit
qui debuit precedere ꝛ qui facit vtrunq3 actũ valere. ꝛ ideo si
in eodẽ instrumento vel diuersis cõtineatur donatio patris in
filium ꝛ emancipatio: presumitur qd emancipatio pri9 sit facta
quia facit vtrũq3 valere, sequit ꝛ multũ commẽdat Alexã. in. l.
diuortio. in p̃n. in iiij. co. ad fi. ff. sol. ma. ꝛ in. l. ij. §. pri9. ff. de vul.
ꝛ pupil. ꝛ in cõs. ccccxlvj. qd incipit lecto ꝛ discusso laborioso p̃
cessu. in. v. col. facit qd vult bar. in l. vt iurisiurãdi. i prin. post gl.
ibi. ff. de ope. lib. ergo ita in p̃posito debebit presumi quod p̃ces
sit interrogatio: nam respõde qd predicta doc d3 singulariter li-
mitari, nisi talis prioritas daret formã seu substãtiã ipsi cõtra-
ctui, vt pulchre colligit̃ ex verbis Bar. adde no. p̃ doc. i. d. l. ij. §.
prius. ꝛ aliquid per Are. hic in glo. ij. ¶ Capio gl. j. ꝛ diuide in
quatuor partes. In prima declarãdo tex. remouet vnum cõtra
riũ. quãuis Bar. circa fi. expediat gl. in. l. ij. colligit vnũ no. in. ij.
remouet aliud cõtrariũ. in. iij. ponit etymologiã stipulationis.
ij. ibi, ꝛ sic no. iij. ibi, sed qñq3. iiij. ibi, ꝛ dicitur stipulatio. ¶ In
ea. gl. ibi, idest verbo. obli. istã gl. reprobat Bar. circa fi. ꝛ cõmu
niter doc, q2 stipulatio est cõtract9, ꝛ 2tract9 sunt facti. l. 2silio.
in fi. ff. de cu. fur. sed obligatio verborũ est iuris. inst. de oblig. in
prin. ꝛ sic aliud est contractus, ꝛ aliud est obligatio. sicut aliud
20 est causa, ꝛ aliud est effect9. †Item stipulatio est mater obliga-
tionis, vt est tex. in. l. j. §. quod meus seru9. ff. de stipu. ser. facit. l.
licet. §. ea obligatio. ff. de p̃cu. ergo causa nõ debuit diffiniri ab
effectu, vnde hic stipulatio capitur p̃ ipso cõtractu stipulatio-
nis. Ang. tamen ꝛ Alex. saluant istam gl. ex mẽte Raynerii, ꝛ
Bar. in. l. v. §. stipulatio. j. eo. vt procedat capiẽdo stipulationẽ,
prout iam est in esse deducta, ꝛ sic p̃ effectu stipulationis, ꝛ tũc
bene est verborũ obligatio secus si accipiat̃ stipulatio prout est
in fieri: tũc nõ est verborũ obligatio p̃ p̃dicta. Adde quod ista
est saluatio gl. ordi. insti. de obliga. in fi. q2 dũ dicitur ꝙ stipula
tio est verborũ obliga. debet intelligi de effectu stipulationis, se
cundũ Bal. Item adde illud ꝙ dicit Bald, post Jac. bu. in. iu-
risgentium

risgẽtiũ. §. igitur nuda. ff. de pact. ꝙ stipulatio duo importat. s.
factũ, hoc est interrogationẽ ꝛ rñsonẽ. itẽ ius hoc est verborũ
obligationẽ, vt ibi per eũ. ¶ In ea. glo. ibi. §. nõ idẽ iuris. dic qd
melius facit tex. in. l. j. ff. de duo. reis. ꝛ in. l. i. §. furiosum. s. tit. j.
¶ In ea. gl. j. ꝛ sic no. qd genus a digniori denominatur. no. ex
ista parte gl. duo. Primo ꝙ stipulatio denominat̃ a digniori,
s. a stipulatore, nã stipulator censetur dignior triplici respectu.
Primo: q2 interrogatio est caput stipulationis ꝛ caput cẽsetur
dignius. l. eũ in diuersis. ff. de reli. ꝛ sum. fu. Scdõ, q2 interroga
tio est principiũ, ꝛ principiũ est dignior pars. l. j. ff. de orig. iur.
Tertio q2 interrogatio est pars actiua: responsio est pars passi
na, sed nobilior est agẽs quã patiẽs dicũt Phi. ꝛ Bart. in. l. j. ff.
de reg. cato. Alibi tñ dicit text. qd beatius est dare q̃ accipere.
in. c. cũ marthe. §. j. de cel. miss. ꝛ in. c. p̃dicator. xvj. q. j. gl. in rub.
21 ff. e. †Scdõ no. ex ista gl. regulã ad quã sepe allegatur, qd deno
minatio d3 fieri a digniori: ꝛ qd agẽs a digniori sui parte sumit
denominationẽ. Adde bñ facere qd in simili habem9, qd papa
appellat se epm eo q2 i ecclesia Dei null9 ordo est dignior ep̃ali.
ꝛ ita gl. in p̃. vj. in verb. eps. Scdõ facit: q2 vbi in eadẽ persona
cõcurrit duplex dignitas denominat̃ a digniori: puta q2 aliqs
sit ꝛ miles, ꝛ comes, vel dux, ꝛ marchio denominat̃ a digniori
dignitate ꝛ sic a ducatu s̃m Inn. ꝛ alios in. c. solite. de ma. ꝛ ob.
facit ꝙ habet̃ in. c. inter dilectos. de fid. instr. de eo qui erat eps
ꝛ comes. Tertio facit qd no. dicit Bal. in. l. fi. C. de ser. fu. quod
filius nõ est nobilis quãuis mater sit nobilis: q2 nobilitas est q̃-
dam dignitas a parẽtibus deriuata, que nominatur a potẽtio-
ri causa. ꝛ certũ est qd potentior est forma quam materia: cum
forma sit agẽs, ꝛ materia patiens: ꝛ nobilius sit agẽs patiẽte, vt
ibi plenius per eũ. Ultimo facit qd no. Bal. in. l. ij. in. j. not. per
illum tex. C. commu. de leg. quod in vnitis adinuicem dignius
trahit ad se minus dignum. ꝛ est tex. in. c. j. de consecra. eccle. vel
alta. glo. in. c. de ieiunio. lxxvj. dist. ꝛ glos. in. c. j. quod in dubiis.
de consec. eccle. vel alta. in antiquis. quamuis contrarium dicat
22 gl. in. c. super questionũ. §. si vero. de offi. dele. ¶ †In gl. in ver-
bo possunt. ibi sed in infante fallit. istam solut. sequuntur com-
muniter gl. maxime in. l. j. in fi. s. ti. j. ꝛ in. l. mulier. j. eod. Bart. ꝛ
Ang. hic. Ang. in. l. donatarũ. C. de acqui. pos. ꝛ sic ibi est casus
specialis in illa stipulatione rem pupilli saluã fore, per quam cõ
seruatur substantia pupilli vt etiã infans qui nõ habet intelle-
ctum possit stipulari, ꝛ hoc est quod ibi dicit tex. propter vtili-
tatẽ. Idẽ tenẽt Pau. de ca. Are. ꝛ do. Pe. de bexu. hic, cũ vna
limitatione quãdo est talis qui potest fari, l3 non habeat intel-
lectum: alias secus, puta si erit trium vel quatuor annorũ: quia
tũc esset infans ꝛ naturaliter ꝛ ciuiliter. ꝛ ita etiam tenet Aret.
in. l. j. §. adipiscimur. ff. de acqui. pos. Alia est sol. gl. in. d. l. seruũ.
quod illa lex loquatur in maiore infante in quo est regulare, qd
possit stipulari licet non perfecte intelligat. §. pupillus. in versi.
sed qd diximus. inst. de inu. stip. ꝛ sic ibi nullũ est speciale. ꝛ ista
tenent Pe. Cy. Ray. Imol. ꝛ omnes Mod. hic. Pro ista sol.
Adde Alex. fundamentum: q2 non est dare maiorẽ rationẽ spe
cialitatis fauore infantis in stipulatione rẽ pupilli saluam fo-
re, quã in alia stipulatione qua stipularetur amplum patrimo-
nium. Sed certe ista ratio est fragilis: q2 imo maior fauor debe
tur infanti in cõseruanda propria substantia iuxta. l. lex que tu
tores. circa medium. C. de admi. tut. quã quando agit de querẽ
do de nouo. ꝛ p̃ hoc facit tex. sing. in. l. si in emptionẽ. ff. de mi-
no. vbi permittitur quod minor iuret de affectiõe ꝛ restituat̃ in
integrũ, ꝛ preferatur offerenti maius pretiũ quando venditur
res que fuerit infantis vel maiorũ pupilli. Tu considera quod
difficultas in hac materia versat̃ circa duos tex. quãuis Mo-
der. allegẽt pro concordantibus, circa. §. pupillus. in ver. sed ꝙ
diximus. vbi dicit tex. ꝙ proximus infantie q nõ multũ distat
a furioso, vtilitatis gratia receptũ est, vt possit stipulari si proxi
mus infantie: ergo infans nullo mõ: q2 vnius inclusio est alte-
rius ꝛc. l. cum pretor. ff. de iud. c. nonne. de presump. ꝛ tamẽ tex.
in. l. j. §. pe. s. tit. j. dicit qd proximus furioso quãuis nondũ in-
telligat quid agat, tamẽ benignius acceptũ est quod si põt lo-
qui recte, possit ꝛ stipulari ꝛ promittere: ꝛ sic ista sunt cõtraria
proximus infantie, ꝛ proximus furioso, cũ proximus sit supla
tiuum, ꝛ dicatur quẽ nemo antecedit. l. ij. §. proximũ. ff. de suis
ꝛ leg. ꝛ. l. proximi. ff. de verb. sign. Unde considera si potest dici
quod tex. in. d. l. j. §. pe. s. ti. j. necessario loquatur cũ tutore: istud
clare patet: q2 ibi dicit qd potest stipulari ꝛ p̃mittere. sed certũ
est quod p̃mittere nõ potest sine tutore etiã si esset pupillus, vt
inst. de auth. tu. in prin. Sed tex. in. d. §. pupillus. ꝛ in. d. l. seruũ.
loquũtur sine tutore: pro hoc adde bonum tex. in. l. in negotiis.
ff. de reg. iur. vbi dicit quod alia est causa furiosorũ, alia eorum
qui fari põssunt, quãuis actũ rei non intelligant: quia furiosus
nullum negotium contrahere põt, pupillus vero omnia nego-
tia tutore authore agere p̃t. põdera illud tutore authore, ꝛ si di

ceret̃ subtiliter isto modo intelligẽdum tex. in. d. l. j. §. pe. esset cũ
paruo dubio quod proxim9 furioso possit stipulari ꝛ promitte
re cũ authoritate tutoris, ꝛ tãto fortius cũ tex. ibi dicat istud
esse receptũ ex benignitate, s3 interueniẽte tutore: istud esset se-
cundũ regulas iuris. Respõde quod imo in illo text. erat egre-
gia dubitatio: q2 videbat̃ ꝙ ibi act9 nullo modo deberet posse
fundari in tali infante p̃ximo furioso, qui nõ habet lumen in-
tellect9. arg. l. j. in prin. ff. de tut. ꝛ. l. j. §. adipiscimur. ꝛ. l. quãuis.
§. infans. ff. de acqui. pos. ꝛ tamen tex. ibi contrariũ determinat
ex benignitate. põdera illud ex benignitate: quia p̃supponit il-
lud quod statim dicebam, qd de stricto iure videbat̃ nõ posse.
Considera etiã in p̃dictis quod eo ipso ꝙ infans est minor. vij.
annis iuris dispositione cẽsetur non posse fari. tex. est no. in. l. j.
§. sufficit. circa mediũ. ff. de admi. tu. l3 naturaliter videat̃ posse
fari: ergo in eo nõ videtur quod verificentur verba tex. in. d. l. ser
uum. dũ dicũt si fari potest: ergo videt̃ ꝙ tex. in. d. ver. sed quod
diximus. dũ dicit p̃ximus infãtie ergo nõ infans, debet glossa
re tex. in. d. l. seruũ. ꝛ isto ẽt modo põt intelligi tex. in. d. l. j. §. pe.
prout Mod. hic intellexerunt. Item adde predictis tex. in. l. fi.
§. pupillus. j. e. q dicit qd ex quo fari ceperit recte põt stipulari.
23 ¶ †Querit Bar. an surdus intelligẽs efficaciam sermõis ad
motum labiorũ possit stipulationẽ cõtrahere. ꝛ 2cludit ꝙ nõ, ꝛ
cum eo alii omnes trãseũt. Idem tenet Bar. in. l. j. §. fi. ff. de tu.
d. Ant. in. c. cũ apud. de spõsa. l3 cõtrariũ teneat Lu. ro. in. §. fi.
j. ea. l. p̃ illum tex. ad quẽ Alexã. respõdet quod ibi cõtrahẽtes
audiebãt alter vocem alterius: itẽ audiebãt verba interpretis
loquẽtis ꝛ electi cõsensu vtriusq3 partis. aliter respõdet Aret. i
d. §. fi. qd ibi latinus audiuit grecũ vltra interpretẽ, ꝛ ideo cen
setur audire promissionẽ vel stipulationem. Tu vero attẽde cir
ca illam conclusionẽ Bart. ꝙ vbicunq3 sonus verborum perci-
pitur sensu auditus, ꝛ s̃nia percipitur nutu vel alio medio, ꝙ sti
pulatio v3 ꝛ t3. alii cõiter nõ tãgũt. solus Rap. cu. dicit sibi nõ
placere: eo q2 intelligentia d3 excitari ĩmediate ab auditu, ꝛ sic a
sensu corporeo, sicut in tex. dr in. l. j. §. j. ff. de iis q̃ in tes. delen. li
cet dicat pro Bar. aliqualiter facere tex. in. §. fi. j. ea. l. Puto qd
disputatiue possit teneri contrariũ. nec nõ est verũ quod tex. in
§. fi. j. ea. l. aliquid faciat p̃ Bar. vt dicit Raph. ibi enim aditus
sensu percipitur ꝛ nõ nutu, vt dicit Bar. ibi enim clare audit in
terpretem, ꝛ per auditũ percipit intellectum verborũ. ꝛ sic oĩo
habet intellectum ex organo audiẽs ad hoc deputato, ꝛ simili
ter in. §. si quis ita. j. ea. l. per auditũ p̃cipit verba respõsiõis, et
l3 videant̃ obscura: tamen intelliguntur s̃m interrogationẽ, sed
ille qui in cõfuso solum audit sonũ vocis, ꝛ ex illo sono nihil in
telligit: certe ille sonus confusus nihil operat̃, ꝛ solus nutus p̃-
stat intelligentiã, vnde qua ratione cõcludit Bar. quod qui sen
sum verborũ intelligit nutu per motum labiorũ tamen stipula-
ri nõ põt: ergo nec pariformiter d3 posse qui solũ audit sonum
verborũ in cõfuso. Ad idem facit arguendo de literis ad vocẽ:
vt facit Bar. met, sicut legi dr ꝙ oculis corporeis inspicit ꝛ nõ
aliter in. l. j. in prin. in ver. leg. ff. de his que in test. delen. Ita in
verbis debent verba ꝛ eorũ sensus percipi per organũ audit9,
ꝛ nõ per nutũ maxime cũ iura dicant qd in stipulatiõe partes
debent vocẽ exaudire vt hic, ꝛ. l. j. §. fi. s. tit. j. alle. per Bar. ꝛ ver
bum exaudire p̃pter p̃positionẽ ex, que auget importet effica-
cem audientiã ex voce ꝛ ex verbis. Item cõtra Bart. videt̃ face-
re illud qd vult gl. not. ꝛ approbata in. §. sed hec solẽnia. in vers.
quibuscũq3. insti. de ver. obl. quã Bal. ꝛ Imo. hic reputãt singu
larẽ qd si inter partes fuerit cõuentũ qd a. significat promitto:
ꝛ b. significat p̃mitto: tamẽ per istũ sonum licet intellectũ a par
tibus nõ potest cõtrahi stipulatio: tñ de veritate illius glo. dicã
24 plenius in. §. fi. j. ea. l. †Tenendo tamen conclusionẽ Bar. cum
qua magis cõmuniter alii transeũt, adde ꝙ per eã videt̃ bene fa
cere ꝙ in stipulatione sufficit cõsensum partiũ percipi nõ solũ
p̃ interp̃tẽ,[a] vt. §. fi. j. ea. l. sed sono tube vel cornu percipiat̃ p̃ut
dicitur esse tex. nota. in. l. labeo. ad fi. in ver. ꝛ sono quodã. ff. de
supel. le. quẽ tex. ad hoc no. Bal. sol9 in. l. falsus. in. viij. co. i. ij. q
C. de furt. refert ꝛ sequitur Alex. precise ita tenẽs etiã in stipula
tiõe in. §. fi. in pe. col. j. ea. l. S3 tu aduerte qd Bal. in. d. l. falsus.
loquitur in aliis cõtractibus nõ autẽ in stipulatiõe: prout etiã
refert Alex. patet: quia loquitur de nũcio qui nõ cadit i stipula-
tionẽ vt hic: ꝛ. l. ea que. in prin. cum glo. ff. de do. inter vi. ꝛ vx. ꝛ
ad tex. in. d. l. labeo. in fi. dic qd potius facit in cõtrariuz si bene
inspexeris. Preterea loquitur in vltimis volũtatibus vbi lega
25 ta ẽt nutu relinqui possunt. l. nutu. ff. de le. iij. ¶ †Extra gl. in q̃
tũ Bar. cõcludit quod mutus ꝛ surdus nihil omo intelligẽtes
equiparant̃ infanti, si aũt perfecte intelligãt ꝙ equiparẽtur pu
pillo per tex. quẽ reputat no. in. l. seruo muto. §. pe. ff. ad trebe.
subiiciẽs singulariter, qd sicut in pupillo requirit authoritas tu
toris: ita in talib9 mutis ꝛ surdis p̃fecte intelligẽtibus equipa
ratis pupillo requirit̃ authoritas curatoris, per illũ tex. sed ita

a ☞ Per interpretẽ. l3 Jas. conet̃ respõdere illi textui, tñ est rõ ista gñalis. l. penul. §. si qs. s. de iur. ꝛ facti ignorã. nisi dicas quod illud speciale in aliter loqui non valẽte, vt hic per Alexã. ij. col. de muto. Purp.

Universidad de Deusto Biblioteca

26 vltima equiparatio reprehēditur per oēs.⁊ bene patet:† qꝛ mutus ⁊ surdus possunt facere testamentū.l.discretis.C.qui testa.fac.poss.⁊ tamē pupillus non.l.qua etate.ff.de testa. Item mutus ⁊ surdus possunt constituere procuratorē.l.mutus.in prin.ff.de proc.⁊ tñ pupillus sine tutore nō potest.l.neqꝫ.C.de proc. Itē mutus ⁊ surdus possunt agnoscere bonorū possessionē.l.fi.ff.de bo.poss.fur.infan.dela.⁊ tñ pupillus solus nō potest.l.bonorum.C.qui admit.Item mutus ⁊ surdus possunt adire hereditatem.l.mutum.ff.de acqui.her.⁊ tamen solus pupillus non potest.l.pupillus si fari.ff.de acqui.her.⁊.l.potuit.C.de iur.delib.Item mutus potest contrahere matrimonium.l.mutus.in prin.ff.de iu.do.c.tue.⁊.c.cum apud.de spon.⁊ tamen pupillus non potest:nisi malitia suppleret etatē.inst.de nupt.in prin.⁊.c.
27 puberes.extra de despon.impu.⁊.c.j.eo.tit.in.vj.† Item in delictis non parcit muto ⁊ surdo.l.si quis in graui.§.mutū.ff.ad Sylla.⁊ tamen parcitur pupillo.l.auxiliū.⁊.l.si ex causa.§.nūc videndū.ff.de mino.⁊.l.ij.C.si aduer.del.⁊.c.j.de del.pue.Item non credo ꝙ tali muto ⁊ surdo perfecte intelligēti debeat dari curator:vt dicit Bar.qꝛ in cōtrarium facit tex.in ratione sui in §.j.inst.de curat.Unde teneas quod talis mutus ⁊ surdus qñ perfecte intelligit, equiparatur maiori non autē pupillo,prout etiam tenuit Bar.sibi cōtrarius in.d.l.mutum.⁊.l.fi.circa prin.ff.de bono.poss.fur.infan.dela.⁊ in.l.cui eorum.§.fi.⁊ ibi etiam Ang.ff.de postulan.⁊ tenent doc.hic.Nec obst.d.l.seruo inuito.§.pe.vt dicunt Imo.⁊ Mod.illa lex potius probat contrarium,cum dicat quod muto possit fieri restitutio fideicommissi sicut absenti,per nuntiū vel epistolam.ita teneas,quāuis Are.in.d.l.mutum.conetur defendere sententiam Bar.respondendo ad aliqua ex motiuis supra factis.Et ita cum laude dei remanet expeditum hoc principium.

1 ☞ Per respō.factā in absentia interrogatoris nō cōtrahitur stipulatio,licet statim post eius discessum sit facta sponsio.
2 Stipulatio in dubio presumitur inter presentes celebrata.
3 Longum interuallum inter interrogationem ⁊ responsionem vitiat stipulationem.⁊ nu.8.
4 Si ex forma statuti requiratur in contractibus minorū vel mulierum consensus cōsanguineorū, debet interuenire statim antequam perueniatur ad extranea.
5 Longum interuallum vitiat contractum innominatum.
6 Modicum interuallum non vitiat stipulationem.
7 Discessus ante responsionem non vitiat stipulationē si incontinenti reuerso sequuta sit responsio.
8 Solum longum interuallum vitiat sine alio actu stipulationē.
9 Una dies dicitur longum interuallum.
10 Actus momentaneus non vitiat stipulationem.

Qui presens. Omissio respōsionis vitiat stipulationem, non modicū interuallū h.d.ꝑm Bart.[a] ⁊ cōmuniter doc.tex.intelligit ⁊ legitur varijs modis. Primo modo ꝑm Bar.hic,sed iste intellectus Bart.lꝫ sit cōmunis:nō est tenēdus ad hūc tex.qꝛ isto modo ꝑm Bart.esset superuacu⁹, ⁊ de indubitabili quod absqꝫ respōsione esset ipso iure stipulatio nulla:iam istud erat decisum.s.in princ.vbi vtroqꝫ loquēte ex quo iam ibi tex.decidit,⁊ datur pro regula ꝙ stipulatio nō fit nisi vtroqꝫ loquēte si iste text.intelligeret quod hic nil fuit responsum:esset de indubitabili,vt dictum est.Preterea textus noster videt innuere responsum ibi si prius quā responderetur sibi discessit,⁊ reuerso est respōsum.Preterea text.firmat se super discessu ad inualidādū stipulationē.sed si nulla fuisset respōsio nō valuisset stipulatio. tamē istū eundē intellectum ad hūc tex.tenet ⁊ declarat ipsemet Bar.in.l.si quis ꝓ eo.in prin.in.viij.q.ff.de fideiuss.vnde scḋo mō legit per Paul.de ca.⁊ Are.hic,quod in isto principio bene fuit sequuta rñsio,sed post discessum interrogatoris incōtinēti,decidit tex.qḋ stipulatio est nulla.Dubiū faciebat:qꝛ partes fuerūt p̄sentes interrogationi que est dignior:⁊ potissima in stipulatiōe,vt dicit.s.gl. Itē sequuta est responsio etiā incontinenti:ergo videbatur valere.tamen secus dicit in tex.Sed iste intellectus laborat eodē morbo quo precedens:qꝛ adinuicē dicunt se exaudire. Et ideo vt aduersatiua si vero,⁊ tex.ibi,⁊ reuerso respōsum est plane ꝓcedāt:videt quod prima pars tex. intelligat qñ interrogās discessit. ⁊ post longum interuallum eo reuerso fuit sibi respōsum. iste videtur ꝓprius ⁊ verus intellect⁹ litere. Tamē intelligēdo primam partē generaliter ⁊ pingui⁹, dic quod in prima parte tex.procedit qñ nulla fuisset sequuta rñsio, vt dicūt doct.vel sequuta statim,sed in absentia stipulatoris vel reuerso stipulatore est rñsum cum longo interuallo. vel si cum modico interuallo reuerso interrogatore respōdeat. Et ꝑm istū modū pinguio
1 rē.h.d.i effectu.† Si post discessum interrogātis nō sit sequuta rñsio,vel est sequuta statim,sꝫ interrogatore absente vel eo post lōgū interuallū reuerso:stipulatio est inutilis. secus si cū modico interuallo reuerso interrogatore rñdeatur. hoc dicit iste tex.

¶ Nō.ex prima parte ꝑm intellectū Pau.de ca.⁊ Aret.quod per rñsionem factā in absentia interrogatoris non contrahitur stipulatio,q̄uis statim sit facta rñsio post eius discessum interrogatoris.Hinc est,ꝙ si testes in iudicio deponerēt interrogationē ꝓcessisse,⁊ rñsionē fuisse sequutā:isti testes nō ꝓbarent stipulationē:qꝛ ex verbis testiū nō cōstat rñsionē factā incontinēti inter presentes.ita tꝫ gl.no.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.in ver.factū.⁊ incipit illa gl.in opponēdo,⁊ ibi Bar.in vi.char.in prin.multū no.illam gl.ad hoc.Similis glo.in.l.iurisgentiū.
2 §.quod fere.eo.ti.de pac.lꝫ alibi dicam † ꝙ stipulatio in dubio
a presumitur inter presentes celebrata,vt est gl.quā Bar.ibi mul
3 tū no.in.l.j.C.de cōtrah.⁊ cōm.stip.¶ † Scḋo no.[b] ex hoc tex.
b ꝑm gl.i ꝟ.mox discesserit.⁊ doct.cōiter qḋ lōgū interuallū inter interrogationē ⁊ responsionē vitiat stipulationē, vt hoc text.q tota die allegat ad hoc.⁊.l.ꝯtinuus.in prin.j.e.⁊.l.duos.§.fi.ff.de duo.reis.Pro clara intelligencia huius not.⁊ regule,quero que sit ratio fundamētalis huius regule,quare lōgū interuallū
c inter interrogationē ⁊ responsionē vitiet stipulationē:potius[c] enī videret dicēdū oppositū, cum rñsio dicat magis deliberata qñ est facta ex iteruallo.l.si mulier ꝑfecte.C.ad velle.l.dubiū.C.de repu.§.j.in auth.vt cū de app.cog.colla.viij.presertim attenta ratione Bart.⁊ doc.in.§.si quis simpliciter,j.ead.l.Pau.de cas.⁊ Alex.in rub.s.eo.vbi dixi dū ponūt responsionē quare in stipulatione debet ꝓcedere interrogatio ⁊ sequi rñsio vt rñsio sit magis deliberata.In ista difficultate Ja.de are.⁊ Ray.de for.hic dicūt rōnē esse quare lōgū interuallū vitiat stipulationē:qꝛ qñ rñsio fit ex lōgo interuallo potuisset interrogans tradidisse obliuioni iterrogationē,cū labilis sit hoīm memoria.l.peregre.in prin.ff.de acqui.poss.Istā rationē sequit Are.in.§.sequenti,quā cōfirmat:qꝛ ꝑm eū in istis actibus momentaneis de facili ꝓsumit obliuio eorū q̄ dicta sunt ex interuallo , allegat ad hoc Bar.in.l.Titia.§.idē rñdit.j.eo.Ista prima rō mihi nō placet,eo qꝛ in ꝓposito nostro vna dies dꝛ esse lōgū iteruallū,vt firmat Bart.j.vbi dicet,sꝫ in vno vel duob⁹ dieb⁹ nō cadit verisimiliter obliuio.l.si de eo.§.j.ff.de acq.poss.imo aliqñ ad accusandū obliuionē requirit spatiū.x.anno,dico cū mysterio,aliqñ, gl.est no.⁊ approbata in.l.j.C.de ser.fug.gl.in.§.qḋ autem ad eas res.inst.de vsuc.Aliam ⁊ scḋam rationē assignat Pe.⁊ Cy.⁊ etiam Ray.in.§.fi.j.e.l.⁊ Jo.de imo.j.§.px.eo qꝛ rñsio facta ex interuallo nō videt facta ad interrogationē, ⁊ sic nō videt sibi adesse cōsensus simultaneus vt requirit in stipulatione, eo qꝛ censet nouus actus:qꝛ ꝑ interuallū censet esse recessum a priore,arg.l.per retentionē.cū gl.C.de vsu.l.cum in plures.§.locator horrei.ff.loc.Bar.in.l.nō solū.§.morte.in.ij.char.ff.de ope.no.nuntia.doc.oēs in.l.pacta nouissima.C.de pac.Ista etiā rō nō vꝫ per id qḋ ꝓxime dixi ꝓpter precedētē rōnem de vna die.Itē ꝑm do.Alex.si ista ratio esset vera,idē esset in alijs ꝯctibus iurisgentiū in qbus requirit simultaneus ꝯsensus ꝙ lōgū interuallū dꝫ vitiare ꝯ tex.in.l.si stipuler.§.fi.cū gl.j.e.¶ Preterea ꝑm eūdē si dico tibi,promittis mihi cētū,tu respōdeas volo cogitare vsqꝫ in crastinū,⁊ postea in crastino sequēti rñdeas, deberet valere stipulatio:⁊ tñ nō valet,ꝑm Bal.in vi.col.per istū tex.in rub.C.de const.pec.⁊ in gl.in.l.iurisgentiū.§.igitur nuda.ff.de pact. Sed Alex. hic ingenue fatetur quod non pōt assignari vrgēs ratio:qꝛ nō omnium que a maioribus tradita sunt pōt reddi ratio.l.non omnium.ff.de legi.Ita etiā dicunt Jo.de imo.⁊ Aret.in §.seq.quod nō pōt assignari vrgens ratio.Sed istis pretermissis vera ratio est quare longū interuallum vitiet stipulationem:qꝛ interrogatio ⁊ respōsio in stipulatione sunt de forma ⁊ substantia,vt hac.l.in prin.⁊ ibi Bart.⁊ ibi dixi, sed act⁹ formalis dicit indiuiduus,qñ forma est indiuidua.l.furiosum.vbi Bart.⁊ alij no.C.qui test.fac.poss.ergo cū sit indiuiduus,⁊ ꝑ ꝯns cōtinuus.l.cū antiquitas.C.de testa. nā indiuidua non recipiunt interuallum longum.bene facit quod volūt Car.⁊ Jo.de imol.in cle.causam.§.pe.de elec.qḋ ea q̄ sunt de forma vel substātia debent esse contēporanea:⁊ simul explicari cū actu explicatiuo. l.
4 cū hi.§.si pretor.ff.de transa.¶ † Hinc est qḋ si ex forma statutorū in contractu mulieris vel minoris requiratur ꝙ debeat interuenire ꝯsensus cōsanguineorū, dꝫ interuenire statim anteqꝫ perueniat ad extranea:qꝛ ipse consensus est de substantia ⁊ forma cōtract⁹, ⁊ illa q̄ sunt forma debēt interuenire statim in ipso contractu.ita Bal.in.l.j.in antepe.co.C.qui admi.Imo.⁊ Moder.presertim do.Alex.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acquir.he.⁊ in.l.j.§.fuit quesitū.circa fi.ff.ad Treb. Pau.de Ca.⁊ Alex.in.l.si cū dotem.§.eo autē tempore.ff.sol.ma.⁊ sic habetis regulā text.⁊ rationē regule quare longū interuallum vitiat
5 stipulationē:qꝛ dꝫ esse continuus actus.¶ † Amplia istā regulā vt ēt habeat locū in ꝯctib⁹ innominatis vbi longū interuallum ita vitiat ꝯctū innominatū do vt des , sicut nominatū:vñ

ad hoc

a ☞ ¶ Barto. Prim⁹ intellectus Bart. quē salua: qꝛ intelligit non dici ꝓprie responsionē,qñ fit ex interuallo,sed esse quēdā cōsensum. l.q agros.C.d omni agr.desert.lib.xj. Purp.

b ¶ Scḋo not.⁊c. Quid si inter partes agat,ꝙ licet ex lōgo interuallo sit sequuta responsio, tamen intelligatur solēnis stipulatio. Joā.de imol.tꝫ qḋ sic in.l.si stip. in.§.fi.j.eo.⁊ ibi Alex.qui etiā per illum tex.iuncto dicto Imol.idē tenuit in consil.cvij.incip, in causa ⁊ lite vertēte. Sed contra hāc limitationē facit dictū Bal. in.l.j.C.de cōstit.pec.⁊ in.l. nemo potest. ff.de leg.j.

c ☞ ¶ Facit ꝙ vult Fel.de tacente.in ca.cū oēs.col.vj.in fi.de constit. Purp.

ad hoc vt dicatur cōtract⁹ innominatus,est necesse qḋ ista cōuentio ex parte mea de dando librū ⁊ ex parte tua de dādo vestem fiat incōtinenti ⁊ sine interuallo,⁊ requiritur actus simultaneus.ita no.tenet Bar.⁊ alij sequunt in.l.si cū fundum.ff.de pac.per gl.ibi, quā pōderat ad hoc ⁊ reputat singularē Pau.de ca.in.l.si pecuniā.in prin.iij.col.ff.de cōd.ob causam.est verū quod illa glo.nō bene dicit ⁊ ibi legendo dixi.habes aliam glo.que expresse dicit in.l.rogasti.§.j in ver.placuerit.ff.de ꝓscr.verbis.Et si diceres vt dicūt moderni senenses hic quod istud non sit verū,quod sicut cōtractus nominati non vitiantur per longum interuallū similiter cōtractus innominati nō deberent vitiari,cū secundum illos regulētur.l.naturalis.§.ꝙ si faciā.⁊.§.fi.ff.de prescr.verb.ergo non potest dari ꝑm eos ratio diuersitatis,tu dic ꝙ imo ratio diuersitatis est in promptu ⁊ fundamentalis:nā cōtractus innominati ꝓprie sunt quatuor, vt in.l.naturalis.per totū.ff.de ꝓscr.verb.⁊ isti quatuor cōtractus innominati sunt reciproci,⁊ respectiui.Est verū qḋ reperiuntur alij cōtractus infiniti qui ponuntur in tit.de prescrip.verb.sed non sunt adinuicē respectiui. est ergo necesse qḋ talis ꝯuētio fiat incōtinēti absqꝫ interuallo, alias nō esset dare ꝯctus innominatos qui essent adinuicē respectiui.¶ Limita nūc istā regulā nō procedere in cōtractibus nominatis iurisgentiū, in quibus verba nō sunt de substātia,in eis interuallū nō vitiat. l. si stipuler.§.fi.⁊ ibi gl.ordina.vbi dicetur.j.eo.¶ Secundo limitat istam regulam do. Alex. non procedere in cōtractibus celebratis cū certa persona vel republica , in istis longū interuallum non vitiat,vt quādo res subhastātur in publico, ⁊ vendunt plus offerenti.ita decidit Bar.in.l.licitatio.in prin.ff.de publ.⁊ in.l.si tēpora.vbi etiam Ang.C.de fide instr.⁊ iure hast.fisc.lib.x.Bald.in.l.si pecuniam.vltima.C.de condi.ob causam.sed aduerte:qꝛ Bar.in.l.locis.non loquitur in stipulatione sed in alijs contractibus celebratis cum certa persona,⁊ ita habes expeditā regu
6 lam huius tex.¶ † Tertio no.ex secūda parte in ver.si vero presens.quod modicum interuallum nō vitiat stipulationē,vt dicit tex.in.l.duos.§.fi.de duobus reis.ratio est:qꝛ in stipulatione requiritur actus cōtinuus.l.continuus.in prin.j.e.Sed nos habemus aliquid dici cōtinuo fieri licet interueniat modicum interuallum temporis.ita not.Abb.Panor.in.c.cum causam.in.j.no.de elec.per illum tex.in versi.cōtinue vnus post alium.⁊
7 ibi Abb.no.ad dicta ad testiū.¶ † Quarto not.[a] ex eo tex.qḋ
a discessus ante responsionē non vitiat stipulationē si incontinenti eo reuerso sequuta sit responsio. Unde nota diligēter ex hoc tex.secundum Pau.de cast.⁊ do.Alexā.qui sibi ascribit, quod discessus nō reputatur actus extraneus ad stipulationem, nisi interueniēte lōgo interuallo.⁊ ita declarat tex. in.d.l.cōtinuus. Hinc infero non bene dixisse gl.que reputatur no. in.l.duos.in ver.cōtrarius.ff.de duo.reis.vbi gl.dicit omnem actū ꝓter obligationē dici actum extraneū, est minus generaliter dictū, quia discessus nō est extraneus actus, vt ex.j.dicēdis apparebit gl.
8 illam nimis generaliter locutā esse.¶ † In gl.in ver.respōsum. ibi vel etiā longo,ista gl.reprobat per Bar.⁊ cōmuniter docto.quod imo solum interuallum lōgū sine alio actu vitiat, vt in iuribus allegatis in glo.ita cōmuniter tenēt doc.preter Paul.de ca.qui tenet glo.qꝛ leges scḋm eū allegate in gl.intelliguntur qḋ interuenit act⁹ extrinsecus.nō recedo a cōmuni snīa. tamē pro gl.cōtra doc.vr fortiter stringere tex.in.d.l.si ex duobus.in pri.dū tex.dicit cū actor ad alia negotia discesserit vel ꝓmissor.vbi longū interuallum alterius diei in rñsione tūc vitiat stipulationē,qñ actor ad alia negotia diuertit:ergo ibi est tex.qḋ lōgū interuallū ita demū vitiat qñ stipulātes diuerterunt ad alia negotia:ergo non haberet vitiare nisi actus extraneus interuenisset:⁊ ꝓfecto ille text.ꝯ doctores multū stringit: nisi dixeris qḋ ibi nō debeat sumi tale argumētū a contrario sensu: qꝛ resultaret absurdus ⁊ prauus intellectus.ꝯ.l.duos.§.fi.vbi alterum alternatiue sufficit vel interuallū vel extraneus actus.istud est quantū dici pōt ad illū tex.Tenēdo cōem opinionē scribētium ꝙ longū interuallū solū vitiat stipulationē, opere pretiū erit videre ꝙ dicat lōgū interuallū.Bar.vr hic dicere qḋ vna dies cēsetur lōgū interuallū allegat ad hoc duos tex.in.l cōtinuus. in prin.j.eo.vbi dicit text.qḋ in stipulatione debet esse continuus actus vt tñ aliqḋ momētū nature iteruenire possit.allegat etiā l.si ex duob⁹.in prin.ibi postera die rñdisse,nā ibi cēsetur ex interuallo rñdisse qui altera die rñdit:ergo vna dies censet longū
9 interuallū.¶ † Nota.istud singulare dictū Bar.in proposito nostro,qḋ vna dies dꝛ esse longū interuallū, qḋ est notandū ad intellectū presentis materie,licet alij scribentes nihil dicāt ꝓterqꝫ Jo.de imo.qui dicit,qḋ istud dictū Bart.est valde notādū,sed apud eum non est sine scrupulo,per text.in.l.duos.§.fi.vbi dicit tex.longū interuallum vitiare,sed non modicum.Sed ille text.no facit cōtra Bar.qꝛ licet dicat qḋ magnū interuallū vitiat, ⁊ non modicū, per hoc nō dicit quin dies vna dicat lōgū interuallum:mihi videt qḋ cōtra Bar.magis stringat text.in.d.l.si ex duob⁹.in prin.in ver.postera die.qui tex.vr presupponere ꝙ bene duos dies dicant esse longū interuallū: ergo nō vna dies, nisi dicas qḋ illud qḋ ibi dicit tex.de die postera, non excludit spatiū de vna die,propter.l.cōtinuus.in prin. in eo alibi tñ dicit multū no.Bal.ad practicā in.l.j.circa fi.C.de oper.lib.qḋ fit eodem die ⁊ loco:presumitur factū eodem cōtextu:similiter presumit factū incōtinenti illud qḋ est factū eodē die, ⁊ loco ⁊ coram eisdē testibus.ita no.dicit Bal.in.l.pe.§.mulier. circa fin. ff.sol.mat.⁊ in.l.legē.C.de pac. ⁊ ita sepe allegamus in practica consulendo.⁊ ista bene nota.qꝛ scribentes nihil dicūt. ¶ Circa istam distinctionē Bar.an ⁊ qñ interuallū vitiet stipulationē vel non: qꝛ scribētes nihil substātiale addunt:tu aduerte qḋ Bar.in su
a perioribus ⁊ in ista doctrina videt promiscue loq de actu contrario,⁊ de actu extraneo vel extrinseco:sed ego cōstituo differentiā : nā de actu cōtrario nihil est sine dubio qḋ actus cōtrarius semꝑ vitiet stipulationē, ⁊ de isto actu contrario ꝓprie loquitur tex.d.l.duo.§.fi.ff.de duob.reis.in verbo qui modo contrarius obligationi non sit , ⁊ in verbo nec is actus contrarius sit obligationi:de actu vero extraneo seu extrinseco videt mihi qḋ loquat proprie tex.in l.cōtinuus.in prin.in ver. aliquid agere inceperit.⁊ tex.in.d.l.si ex duobus.in prin. ver.ad alia negotia diuerterit.⁊ in ver.licet peractis illis rebus rñderit,ibi enim illa alia negotia bene erant extranea,sed non contrariantia sti
10 pulationi. ¶ † Circa act⁹ extraneos aduerte quod si sit actus momentaneus non vitiat stipulationē.tex.est in.l.cōtinuus. in prin.⁊.l.que extrinsecus. j.eo. dicit ꝓprie momētū quarta pars vnius hore.ita Jo.an.in.c.j.de cau.poss.⁊ propr. Aduerte etiā ne erres,quod actus in proposito nostro nō dicitur extraneus quando est de appenditijs vt datio fideiussoris vel similis. d.l.duo.§.fi.⁊ hic per Bart.Sed quando est talis actus per quem verisimiliter abdicatur animus a stipulatiōe, ꝑm Rap.cu.hic. Alias qui recessit ⁊ redijt eadē die verisimiliter interim aliquid impertinens a stipulatione fecit , ⁊ tamen non vitiat stipulationem,vt hoc text.nostro:similiter ⁊ quādo est talis actus per quem factus verisimiliter habet stipulationem pro deserta secundum Alex.hic. ¶ In vltima oppositione Bar.inquantum Bar.allegat.l.j.§.fin.ff.ad leg.Falc.voluit allegare.l.j.§.item si ita.ff.ad leg.Falc.qui tex.est not.

1 ☞ In stipulatio.requirente verba pro forma sufficit sensum verborum colligi per interpretationem.
2 Responsio que non est formaliter conformis interrogationi nisi mediante interpretatione,tamen valet.
3 Ad validitatem stipulationis non sufficit consensum responsionis percipi signis vel actibus.
4 Formam datam a iure in stipulationibus partes non possunt mutare.
5 Stipulatio inutilis non valet etiam vt pactum nudum cum ex ea oritur non naturalis actio que oritur ex pacto nudo.
6 Ubi agitur de obligatione contrahenda, si nō valet quod ago vt ago:non valet etiam vt valere potest.
7 Obligatio fideiussoria non potest stare sine principali,quando non subest nec ciuilis nec naturalis ratio.
8 Licet quis annuat capite ⁊ sic signis , ⁊ consequenter licet tacite consentiat,licet det fideiuss. ⁊ sic scḋo modo videatur consentire, ⁊ sic videatur duplex cōsensus:adhuc non oritur naturalis obligatio,nec valet datio fideiussoria.
9 Fideicom.vniuersale an possit relinqui solo nutu.
10 Si interrogaui titiū an velit bona sua relinquere vxori , ⁊ ipse annuit capite,sic vxor habebit bona iure fideicom.
11 Uerba iactantia prolata a testatore testibus adhuc nō adhibitis non inducunt dispositionem.
12 Qui inclinat caput versus pedes vel humeros dicitur annuere ⁊ sic affirmare.
13 Si quis dicat eligo vel postulo eo modo quo meli⁹ ⁊ validius fieri potest,nihil valet.
14 Si non valet qḋ ago vt ago:valet vt valere potest quādo inter illud qḋ agitur ⁊ illud qḋ poterat agi non est differentia in modo nec in forma constituendi sed in commodo ⁊ vtilitate.
15 Regula si non valet quod ago vt ago, valeat vt valere potest, quando habeat locum.⁊ nu.13.
16 Bonum est argu.de libertate ad piam causam.
17 An si conuocatis. vij.testibus ⁊ rogatis notarius scripsit test. hoc modo: titius sanus mēte licet corpore grauatus in his scriptis fecit suum testa.nuncupatiuum ⁊c. sed non reperitur institutio an valebit vt codicillus.
18 Si quis donat bona sua post mortem suam alicui ⁊ dicat si nō valet vt donatio causa mortis valebit vt donatio inter viuos, nam tunc valebit eo modo quo valere potest.

a ¶ Quarto nota.⁊c. Aduerte ꝓ ampliori declaratiōe huius not.ꝙ qñ quis esset interrogatus an ꝓmitteret decē, ⁊ rñderet se reuersurū cras , ⁊ die crastina reuersus ꝓmittat, ꝙ tūc nō esset lōgū interuallū.s.vni⁹ diei vt dicit hic p Bart.Alex.⁊ hūc authorē j.col.seq. post alios , sed bene valeret in vim pacti nudi,vt declarat Bal. in rubri. C.de cōsti. pe. co.vi.nā stipulatio peccans in forma, valet vt pactū. gl.in.l.iurisgētium.in.§.sed cū nulla. ⁊ ibi doc.ff.de pac. qḋ est verū secundū Alex. ibi post Ang. ⁊ Bal. vbi. s. nisi constet ꝙ partes voluerunt facere stipulationē per istū.§.vbi etiā idē Alex.⁊ in §.si qs ita.j.e. in princ.ꝙ sane etiā intelligit vt valeat in vim pacti nisi precedat debitū , nā eo precedēte valeret in vim cōstituti,vt ꝑ Baldū in.d. rub.col.vi.ꝟs. sequit videre de forma.⁊ ꝑ Jo.de pla.in l.j.§.eū qui.ff. de cōsti.pec.⁊ per gl. in.d.§. sed cū nulla. ver.igitur nuda ⁊ ibidem etiā per doc.

Universidad de Deusto Biblioteca

19 In his que dependent ex voluntate duorũ vbi agitur de obliga. contrahenda ſi non valet quod ago vt ago: nõ valet etiam vt valere poteſt.
20 In materia oblig. diſſoluẽde ſi non valet quod ago vt ago ꝛc. an valebit vt valere poteſt.
21 Quando eſt defectus in cauſa efficiente ꝛ ſic in perſona ſi non valet quod ago ꝛc. valet vt valere poteſt.
22 Si filiuſfa. facit teſta. cum cõſenſu patris, tale teſtamentũ non valet ex defectu cauſe efficientis valebit eo modo quo valere poteſt ſic vt donatio cauſa mortis.
23 Semper ꝛ in omni materia ſi nõ valet quod ago vt ago valet vt valere poteſt, fallit in vno caſu tantum.
24 Iuramentum habet vim clauſule vt actus valeat omni meliori modo quo poteſt.
25 Ubicunq; actus deficit ratione conſenſus: iuramẽtum interpoſitum ſuper eo nihil operatur.
26 Ubicunque deficit ſolennitas formalis: ibi iuramentum nullo modo ſupplet.
27 In diſpoſitione patris inter filios ſemper intelligitur clauſula vt valeat actus omni meliori modo ꝛ via quo poteſt.
28 Quid ſit guarentigia ſeu guarentare.
29 Quãdo ſtipulatio inutilis interponitur ſuper aliquo facto nõ tendente ſui natura in ſpeciem alicuius contractus tunc quia ſtipulatio peccat in forma ꝛ agitur de obl. contrahenda ſi non valet quod ago vt ago: non valet etiam vt valere poteſt.
30 Quando in inſtrumento non continetur mutuum eſſe contractum ſed ſola confeſſio mutui: tunc non poteſt agi ex inſtrumẽto, id eſt ex contractu mutui nec ex ſtipulatione.
31 Si ſtatutum diſponat qđ inſtrumẽta guarentigiata mittantur executioni: an mittetur inſtrumẽtum mutui in quo non continetur mutuum eſſe contractum ſed ſola confeſſio mutui.
32 Si contractus principalis in inſtrumento nõ tenet; nec etiam preceptum guarentigie in eo oppoſitum.

a ¶ Tertio no. ꝛc. vide Spe. in ti. de ſpon. col. j. ver. ſec⁹.

b ☞ ¶ Quinto. Ampliat Jaſ. idem qñ verba interuenirent, ſed ordo peruerteretur, in princi. huius legis i ſi. penult. not. Purp.

c ☞ ¶ Septimo not. Nota aliud ꝙ bona cõſequẽtia nõ accedit, fideiuſſor: ergo nõ obligaẽ naturaliter. Jaſ. in l. is cui bonis. iiij. not. ſ. eod. Purp.

d ☞ ¶ Duo vincula. Adde de limitatiõe huius regule Jaſo. in l. cohere di. §. q diſcretas. ff. de vul. ꝛ pup. ſed iſta limitatio non fundatur ſup forma tãtum: nam duo vincula plus operãtur, ꝙ de p ſe etiã aliqd operarentur: alias nõ. l. ſed ſi dubitet. ff. d acquir. hered. Purp.

e ¶ Circa iſtaꝫ primã ꝛc. Ad hec vide ſi faciunt que dicit Fe. in c. cũ a vene. col. xiij. ꝛ ſeq. de exce.

f ☞ ¶ Limitat. Limitatio Pauli cõtra ꝙ facit. l. Pãphilo. §. ppoſitum. de lega. iij. de cuius. §. intellectu vide no. Jaſo. in ... j. col. iiij. in vtraq; lec. C. de ... Purp.

Si quis ita.

Iſte. §. erit valde notabilis vt ex. ſ. dicẽdis apparebit. h. d. ꝫ Bar. ſufficit quo ad obligationẽ cõſenſum colligi ex verbis p interpretationem. ſecus ſi ex ſignis ꝛ actibus pcipiat. iſtud ſummariũ Bar. eſt defectiuũ: q: nõ cõprehẽdit totũ tex. ꝛ ideo cõplectẽdo totũ tex. ego ſummo ſic. In ſtipulatione ſufficit cõſenſum colligi per interpretationẽ ex verbis. ſecus ſi ex ſignis colligat. Item ex ſtipulatione inutili nõ oriẽ etiã naturalis obligatio, ideo nec fideiuſſor accedere põt. h. d. tot⁹ iſte. §. Et diuide iſtũ tex. i quatuor partes. In prima poniẽ dictũ affirmatiuũ. In. ij. ponitur dictũ negatiuũ. In. iij. declaratur illud ſecundũ dictum negatiuum. In iiij. ponitur illatio ex eo. ij. ibi, cõtra ſi ſine verbis. iij. ibi, nõ
1 tantũ aũt ciuiliter. iiij. ibi, ꝛ ideo. ¶ †Nota primo ex iſto tex. ꝙ in ſtipulatione regrẽte verba pro forma, ſufficit ſenſum verborum colligi per interpretationẽ. qñ talia verba reſpõſionis poſſunt declarari per interrogatione precedentẽ, cũ reſpõſio intelligatur ſm interrogationẽ pcedentẽ. l. ſi defenſor. §. qui interrogatus. ff. de interrog. act. §. preterea. inſt. de inu. ſti. prout accidit in iſto tex. in illis verbis: qđni. importãt em cur nõ, ꝛ ſic habẽt quãdã affirmatiuã, ac ſi diceret nulla cauſa eſt quare tibi nõ debeã promittere. ſecus aũt eſſet qñ verba nõ eſſent ad hoc apta, prout dicit gl. ſolẽnis in. §. ſed hec ſolẽnia. inſt. de verb. obl. licet contrariũ videatur tenere gloſ. in. l. ſi quis in fundi vocabulo. in prin. de leg. j. vbi ſi teſtator dixit quod legãdo bouem volebat intelligere de equo: valet legatũ de equo quomodo iſte glo. concordetur dixi ibi in. d. l. ſi quis in fundi vocabulo. ideo nõ aliter
2 repeto hic. ¶ †Scđo no. ex hoc tex. qđ reſponſio q̃ nõ eſt formaliter cõformis interrogationi niſi mediate interpretatiõe tñ valet. ꝛ ita limitatur. §. ſequẽs. ꝛ regula. §. preterea. inſt. de inut. ſtip. vbi dicit qđ reſpõſio debet eſſe conformis interrogationi.
3 ¶ †Tertio a no. in ꝟ. cõtra. qđ ad validitatẽ ſtipulationis nõ ſufficit conſenſum reſpõſionis percipi ſignis vel actibus: q: ſtipulatio fieri debet vtroq; loquente, vt dicit tex. in prin. huius. l.
4 ¶ †Quarto no. qđ formã datã a iure in ſtipulatiõe partes nõ põt immutare, ꝛ ita ad hoc iſtũ tex. alle. Bar. in l. ius publicũ. circa prin. ff. de pac. Et per hoc inferẽ qđ ſi partes dicãt ſtipulationẽ nõ factã velle haberi pro facta, dico qđ per hoc nõ poſſet agi ex ſtipulatiõe, ſm Ang. ꝛ Mod. in. l. quicquid aſtringẽde. ſ. eo. vbi per hoc ſubdũt qđ inſtrumentũ extẽdendũ ad cõſiliũ ſapiẽtis nõ poteſt extẽdi cum ſtipulatione que requirit formã
5 verborũ. idẽ voluit canoniſte in c. pe. de iureiu. ¶ † Quinto b diligenter no. ibi, nec naturaliter. qđ ſtipulatio inutilis non vꝫ etiã vt pactũ nudũ, cũ ex ea nõ oriaẽ etiã naturalis obligatio: que oritur ex pacto nudo. l. in his. §. imperator. ff. de ſol. l. j. in prin. ff. de pac. ꝛ ratio eſt: quia formalis ſolẽnitas ſtipulationis requirit verba vtraq; parte. vt hac. l. in pri. ergo cũ deficiat forma que dat iſte rei. l. Jul. §. ſed ꝛ ſi quis. ff. ad exhi. ꝛ per cõs actus redditur nullus ita Bar. in. l. ſi quis p eo. in pri. in. viij. q. ff. de fideiuſ. q: tunc lex vĩ reſiſtere ipſi principio ꝛ per cõs impedit ortũ obligationis. l. ſi nõ ſortẽ. in prin. ff. de cond. ind. Et declarat Bar. in. l. cum lex. in prin. ff. de fideiuſ. ꝛ ſi dicatur que vtilitas eſt qđ non oriaẽ etiã naturalis obligatio? dic qđ vtilitas eſt in prõptu: q: ſi virtute talis obligationis ſolueret, poſſet indiſtincte repetere ſolutũ: q: eſt oĩ iure indebitũ. l. j. cũ gl. ff. de cõd. indeb. intellige ſcđm cõmuniter ſcribẽtes qñ cõſtat partes animo cõſtituẽde ſtipulatiõis pmiſiſſe: alias ſtipulatio que nõ vꝫ vt ſtipulatio, valeret vt pactũ nudũ iuxta gl. in. l. iuriſgen. §. igitur nuda. ff. de pac. ratio q: actus agentiũ nõ operantur vltra
6 eorum voluntatẽ. l. non oĩs. ff. ſi cer. pe. ¶ †Sexto not. ex eodẽ tex. qđ vbi agitur de obligatione cõtrahẽda, ſi nõ vꝫ qđ ago vt ago, nõ valet etiã vt valere põt. facit. l. j. §. eũ qui. cũ gl. ff. de conſtit. pec. ratio eſt propter defectum forme. de quo ſtatim dicetur
7 infra. ¶ †Septimo c no. in ver. ꝛ ideo. qđ obligatio fideiuſſo-
c ria non poteſt ſtare ſine principali, q i non ſubeſt nec ciuilis nec naturalis obligatio: q: fideiuſſio eſt acceſſoria ꝛ nõ poteſt ſtare ſine pricipali. l. ſi deiuſſor obligari. §. ſi deiuſſor. ff. de fideiuſ. intellige ſane qđ requiriẽ obligatio naturalis vel ciuilis vt fideiuſſoria obligatio teneat. Adde qđ etiã ſufficit officiũ iudicis quod licet nullã pſupponat obligationẽ. l. qui p colluſionẽ. ff. de act. emp. tamẽ preſupponit quaſi obligationẽ ſeu quaſi debitum. l. cum quis. §. ſi quis pro reo. ff. de ſol. ſiue ſit officium in. nobile ſiue mercenariũ põt accedere fideiuſſor. declarat Bar in l. Mar-
8 cellus. ff. de fideiuſ. ¶ †Ultimo no. ex hoc tex. quod licet quis annuat capite ꝛ ſic ſignis, ꝛ cõſequẽter lꝫ tacite cõſentiat, vt dicã in gl. ꝛ lꝫ det fideiuſſorẽ ꝛ ſic etiã iſto ſcđo modo videaẽ conſentire, ꝛ ſic videatur eſſe duplex cõſenſus: adhuc nõ oritur naturalis obligatio nec vꝫ datio fideiuſſoria. ita eſt tex. no. hic per
d rationẽ predictã: q: act⁹ peccat in forma, ꝛ ſic duo vincula d nõ plus operãtur ꝙ vnum. ꝛ ſic limita regulam qđ duo vincula ꝛc. aut. itaq;. C. cõia de ſucceſ. c. inter corporalia. de tranſlat. epiſc. ꝛ gloſ. in. c. i. de treuga ꝛ pace. q: nõ habet locum q̃ actus peccat in forma. ¶ Expeditis notabilib⁹ anteꝙ veniã ad gl. ſequẽdo ſemper ordinem Bar. iſte tex. induciẽ per Bar. ad duas not. q. poſt Pet. de bellaperti. Prima eſt: pone interrogo teſtatorẽ an velit relinq̃re bona tali: ꝛ teſtator reſpõdet, cui alij quã ſibi vellẽ relinquere, ꝛ per hoc decidit Bart. quod velit illi dimittere, per iſtũ tex. quẽ inducit fortius: quod ſi in ſtipulatione. ꝛ ſic in cõtractu ſtricti iuris inducit diſpoſitionem, vt hic, ꝛ fortius debet in teſtamentis: cũ in eis fiat plenior interpretatio: vt in. l. in te-
e ſtamentis. ff. de reg. iur. ¶ Circa iſtam primam e deci. Bar. que eſt bene notabilis, ſcribentes nihil addunt, quod eſt mirandũ.
f Paul. de ca. limitat f qñ eſſet graui infirmitate grauatus, ꝛ ille interrogatus eſſet ſubmiſſus ab illo, p id quod decidit Jo. an. in add. Specu. in tit. de teſt. ꝛc. de cuius deciſione tetigi in l. iubemus. C. de teſt. Tu autẽ aduerte lꝫ ſcribẽtes nihil addãt deciſioni Bar. quod ſi Bar. loqueretur in fideicõmiſſo particulari res eſſet planior ꝛ ſine dubio: quia legata ꝛ fideicommiſſa poſſunt relinqui ſolo nutu. l. nutu. ff. de leg. iij. ꝛ. l. ꝛ in epiſto. C. de fideicommiſ. vnde Barto. loquitur in fideicommiſſo vniuerſali. patet: q: fuit ille interrogatus an vellet relinquere bona ſua. põ-
9 dera bona ſua: ergo erat fideicõmiſſum vniuerſale † quod non poteſt relinqui ſolo nutu prout declarat Ang. in. d. l. ꝛ in epiſtola. C. de fideicõ. quia in fideicommiſſo vniuerſali conſiſtit totum põdus totius ſucceſſionis. ita Bal. in. l. iubemus. in. j op. C. de teſta. aut loquiẽ in inſtitutione, eo q: verbũ relinquo, adiectum vniuerſitati bonorum importat inſtitutionem: ſecundũ gloſ. in l. his verbis. in princ. ff. de hered. inſtit. ꝛ vtroq; modo apparet nihil facere ad propoſitũ tex. in. l. Pãphilo. §. propoſitum. allegatum per Bar. q: ille tex. loquitur in fideicõmiſſo particulari. ſed Bar. hic loquitur in fideicommiſſo vniuerſali aut in inſtitu-
10 tione. † Adde etiã ſecundo ad iſtam egregiam deci. Bar. illud quod alibi no. deci. Bald. in. l. ꝛ in epiſtola in. ij q. C. de fideicõ. vbi querit Bal. ego interrogaui Titiũ an vellet bona ſua relinquere vxori, ipſe annuit capite qđ ſic. an valeat? dicit ipſe Bal. videtur quod non: q: in teſtamẽtis requiritur pro forma quod nominetur heres a teſtatore. l. iubemus. C. de teſta ergo no ſufficit annuere ſignis. breuiter Bal. ibi determinat no. contrarium. qđ imo vxor habebit bona vt fideicõmiſſi q: venientes ab inteſtato cenſetur grauari per fideicommiſſum reſtituere. Cõfirmo per illud qđ nõ. voluit Bald. ꝛ omnes doc. in. d. l. his verbis. ad ſi. principij. ff. de here. inſt. qđ verbũ relinquo, adiectum vniuerſitati bonorũ importat inſtitutionem, ſed qñ non põt importare inſtitutionẽ importat fideicomiſſum, vt actus potius valeat ꝙ
11 pereat. ¶ †Tertio no. regulã Bar. ꝙ verba iactãtia prolata a teſtatore teſtib⁹ ad hoc nõ adhibitis nõ inducũt diſpoſitionẽ per. l. ſi. vbi etiã Bar. idẽ no. ff. de teſt. Adde bonũ ꝛ no. tex. licet vulgatũ in. c. cũ veniſſent. circa mediũ. de inſt. per quem tex. no.

[illegible]

ibi oẽs canoniſte qđ verba generalia prolata ad cõplacentiam non inducũt diſpoſitionẽ: puta ſi dicatur de oĩbus rebus meis facias ad tuũ placitũ. eodẽ mõ ſi dicaẽ alicui oĩa bona mea tua ſunt: talia verba nihil diſponũt. gl. eſt no. in. l. ij. in ver. ipſi ſunt. C. in quib. cau. colo. cen. li. xj. Similiter ſi aliquis dicat de meis: ꝛ oĩbus rebus meis facias ad libitũ tuum: nõ ſequiẽ, ergo dono. ita dicit no. Ang. in. l. ſi cui. in prin. ff. de ſer. titu. generali. Item per illũ tex. in. d. c. cũ veniſſent. circa mediũ decidit Lud. ro. no. in repe. rub. ff. de arbi. iij co. pone, in preſentia teſtiũ tu petis a me qđ donẽ tibi iſtum librũ: ꝛ ego rñdeo, nõ tñ iſtũ librum: ſꝫ cũcta que habeo in iſto mũdo, per iſta verba nõ inducitur aliqua donatio ꝛ nõ potes petere illũ librũ, q: ſunt verba iactantia. ꝛ illã deci. Ro. refert ꝛ ſequiẽ Alex. in. l. ita ſtipulatus. in. ij. co. ſ. e. Cõtra predicta videẽ eſſe tex. in. c. cũ iuramẽto. de homi. vbi eſt tex. valde no. qđ ſi pmitto quicquid poſtularis valet pmiſſio, ꝛ teneris vigore pmiſſi niſi peteres aliquid turpe vel inhoneſtũ: ꝛ ideo querit ibi tex. nã herodes promiſit puelle ſaltatrici dare qcquid vellet cũ iuramẽto, ꝛ ita notãt illũ tex. canoniſte. reſpõdeo quod ille tex. loquiẽ qñ promiſſio erat deliberate facta verbis obligatorijs nõ aũt erãt verba generalia ꝛ iactãtia. ꝛ ita dicit Alex. in. d. l. ſi ita ſtipulat⁹. in. ij. co. ſ. e. Secũdo iſte tex. inducit p Bar. ad aliã. q. i qua nihil eſt addẽdũ. Expeditis textua-
12 lib⁹ capio gl. in ver. annuiſſet ꝛc. ¶ †In ea. gl. ibi humeris, capite, iſtam gl. pro ſingulari no. Ang. hic i ſi. ꝙ caput inclinãdo verſus pect⁹, ꝛ humeros dicit quis annuere, ꝛ ſic affirmare, et ideo in cõtractib⁹ iuriſgentiũ qui ſolo cõſenſu fiunt annuendo capite, vel adſtringẽdo humeros diceret affirmare. ꝛ ſic obligari, per. l. ſi ſtipuler. §. ſi. ſ. eo. Iſtud idem qđ dicit gl. dicit glo. in. l. itẽ q: in prin. ff. de pac. tu aduerte qđ illud qđ dicũt iſte gl. de capite, qđ inclinãdo caput dicaẽ quis annuere ſeu cõſentire, eſt bene dictũ, ſꝫ illud qđ dicũt iſte gl. qđ eodẽ mõ adſtrigẽdo humeros, eſt male dictũ ſm Imo. q: vt docet experiẽtia rerũ magiſtra. c. quã ſit. in prin. de elec. in. vj. ſtringẽdo humeros videẽ potius quis facere actũ dubitatiuũ quã affirmatiuũ. tñ aduerte ꝙ illud idem qđ dicũt iſte gl. dicit expreſſe Bar. alibi in. l. nutu. in prin. ff. de leg. iij. qđ notarius debet ſcribere quod cõſenſit ſtringendo humeros, ſed dicat Bar. quid velit non credo eſſe verũ. ¶ Capio aliã gl. in ver. ſꝫ nec naturaliter. Circa doc. Bar. adde dum in prin. dicit quod quãdo expreſſe fuit actum quod actus valeat quocunq; modo poteſt: tunc nõ eſt dubium quod valebit: q: fuit expreſſum quod valeat quocũque modo poteſt. l. j.
12 ff. de iure codic. ꝛ. l. ſi. C. de codi. ꝛ glo. hic. †Contra iſtud fortiter videtur facere tex. in. c. j. in verſi. ſub etiam forma de poſtu. pl. in. vj. vbi eſt tex. quod ſi aliqs dicat eligo vel poſtulo eo modo quo meli⁹ ꝛ validi⁹ fieri poterit. dicit ibi tex. quod nullo mõ vꝫ ꝛ nihil vꝫ, nã poſtulatio ꝛ electio differũt, nã eligũtur digni ꝛ poſtulãtur indigni. Semi. ibi Inn. ſentiens forte difficultatẽ no. ex tex. not. ꝙ qñ actus debet fieri ſub certa forma, ſi peccat i forma nihil operaẽ illa clauſula ſi nõ vꝫ qđ ago vt ago, valeat vt valere poſſit. ita Semi. no. ex text. ſed iſtud no. eſt falſum ꝛ ꝯ iura q̃ allegat Bar. hic. Nã i teſtamẽto eſt tradita forma qđ fiat corã ſeptẽ teſtibus: ſed ſi teſtator ponat illã clauſulã ſi nõ vꝫ qđ ago vt ago ꝛc. tũc vꝫ iure codicillorũ. l. ſi. C. de codic. ꝛ. l. j. ff. e. ergo ꝯ dictũ Semi. qđ vbi reqriẽ certa forma lꝫ nõ adhibeaẽ: tñ talis clauſula operaẽ. Ego aliter reſpõdeo ad illũ tex. limitãdo primũ mẽbrũ Bar. ꝛ dico qđ ideo ibi ſi dico eligo poſtulãdum ꝛ poſtulo eligẽdũ: ꝛ volo valere oĩmodo quo poſſum nõ tñ vꝫ illa clauſula nihil operaẽ: q: lex expreſſe reſiſtit tali clauſule: q: eſt in materia nõ depẽdẽte a volũtate aut diſpoſitione faciẽtis
14 actũ. ¶ †Scđo adde inquãtũ Bart. tenet ꝙ qñ inter illud qđ agiẽ ꝛ illud qđ poterat agi nõ eſt differẽtia in mõ nec in forma cõſtituẽdi, ſed in cõmodo ꝛ in vtilitate: tũc ſi non vꝫ qđ ago vt ago vꝫ vt valere põt. ita intelligit. l. ſi tã anguſti. de ſer. ꝛ. l. via. in prin. ff. de ſer. ruſt. pred. Rap. cu. hic dicit qđ rõ ppriẽ illius tex. eſt: q: ſub ſeruitute vie que eſt amplior continetur ſeruitus itineris q̃ eſt minor. tex. eſt in. l. j. ff. de ſer. ruſt. pred. inſt. de ſeru. in princ. ꝛ ibi gl. declarat: quia ſub ſeruitute vie cõtinetur ſeruitus itineris. ꝛ refert dicere ita Bal. in. l. non codicillũ. C. de teſt. Tu cõfirma iſtã ſolutionẽ vltra eos per tex. in. §. ſi ſtipulãti. ſ. e. l. vbi ſi ſtipulor. xx. ꝛ pmittis mihi tñ decẽ, nõ valet ſtipulatio in. xx. valet tñ in. x. q: in maiori ſumma cõtineẽ minor. eodẽ modo cũ in ſeruitute vie cõtineat ſeruitus itineris, ſi nõ vꝫ cõſtitutio vt ſeruitus vie, vꝫ vt ſeruitus itineris q̃ ſub ea continetur, ꝛ ſic eo modo quo põt. Alio modo dicut ad illã. l. ſi tã anguſti. ſꝫ in alio ppoſito Jo. de imo. in l. qui Rome. §. duo fratres. ſ. vij. col. ff. de ver. obl. ꝛ ibi Alex. in. v. char. qđ in illo tex. illud ibi pcedat ratione demõſtrationis ſibi facte in pſentia, prout expſſe dicit ibi tex. in ver. demõſtratione facta. ibi, appellatione vie venit ſeruitus itineris: eo q: locus vie fuit ibi ad oculũ demonſtratus ibi in tex. demõſtratione facta. certe per talem demonſtrationẽ ad oculum percipitur qđ intentio partium fuit non conſtituere viã ſed ſeruitutẽ que cadere poterat. Confirmo per illud qđ vult gl. no. ſing. in. l. que extrinſecus. ſ. eo. vbi ſing. tenet gl. quod ſi dico promittis mihi iſtũ bouem demonſtratione facta lꝫ ſit equus: tñ vꝫ ſtipulatio de equo ppter demõſtrationẽ: q: qñ res demonſtraẽ ad oculũ attendimus verborũ ſignificatũ. in illo ergo tex. l. ſi tã anguſti. eſt demõſtratio que importat myſteriũ. iſte intellectus licet prima frõte peregrinus ꝛ no. confirmatus, vt. ſ. mihi nõ placet, per text. in l. via. in prin. ff. de ſer. ruſt. pred. allegata per Bar. vbi de demonſtratione verbũ nullum tamẽ iuriſcõſultus ponit ibi regulam ſi cõſtituatur locus vie ꝛ nõ ſit tãte latitudinis: tñ vꝫ vt iter, ꝛ ſic vt valere poteſt, ꝛ ſic vt ſeruitus itineris. ¶ Tertio adde inquãtum Bart. in his que dependent a volũtate vnius vt ſunt vltime volũtates que depẽdent a voluntate ꝛ diſpoſitione ſolius teſtatoris facit differentiã: aut agitur de diſpoſitione totali: ꝛ tunc ſi nõ valet qđ ago vt ago, nõ vꝫ vt valere poteſt. l. nõ codicillũ. C. de teſta. allegata p Bar. ꝛc. Aut agiẽ de parte illius: ꝛ tũc ſecus p. l. filiusf. §. vt qs heredẽ. ff. de leg. j. l. Sceuola. ff. ad Treb. l. verbis ciuilib⁹. in gl. de vul. Aduerte ne Bar. te decipiat q: iura q̃ allegat Bart. in. ij. caſu qñ agitur de parte videntur loqui qñ agitur de totali diſpoſitiõe, hoc eſt de totali hereditate: q: in ſubſtitutionibus vel directis vel fideicõmiſſarijs cũ dicantur ſecunde in-
a ſtitutiones. l. rõne. §. ceteris a. ff. ad. l. Fal. agiẽ de totali ſucceſſione bonorũ teſtatoris: ꝛ ſic verba que dicit Bar. in. ij. diſpoſitione, cõfundunt que dicũtur in prima: ergo intellige mẽtẽ Bart. eſſe quod autẽ agitur de totali diſpoſitione. i. de totali validitate totius teſtamenti: nã in. ll. allegatis ſecundo caſu nõ agitur de totali validitate teſtamẽti: nã in. l. Sceuola. agiẽ de ſubſtitutione pupillari a qua nõ pẽdet validitas totius teſtamẽti: ſimiliter in ſubſtitutionibus directis vel fideicõmiſſariis nõ pẽdet tota validitas teſtamẽti, licet aptitudine poſſit agi de tota hereditate: q: tota hereditas poſſet deuenire ad ſubſtitutos aptitudine per teſtamentum. l. proxime. ff. de his que in teſt. delent.
15 ¶ †Scđo aduerte inquãtũ Bar. facit differentiã in dependẽtibus a voluntate vnius, qđ aut agiẽ de totali diſpoſitione aut de parte, prima frõte iſta differentia reddiẽ inepta: nec videtur eſſe bona cũ trita regula ſit in oppoſitũ, ꝙ bonum eſt argumentũ de toto ad partẽ ꝛ ecõtra, qñ nõ datur efficax ratio diuerſitatis. l. que de tota. ff. de rei vend. l. qui ſit. in prin. vbi gl. allegat infinitas concordan. ff. de vſur. c. paſtoralis. in prin. de offi. dele. Et propterea Rapha. Cuma. in. l. verbis ciuilibus. in. iij. col. ff. de vulg. ꝛ pup. dixit quod doc. Bar. in hoc non habet rationẽ diuerſitatis. Idẽ Cuma. hic dicit, qđ iſta differentia inter totalem diſpoſitionẽ ꝛ partẽ eſt truffa: ſed Pau. de Ca. dicit quod ideo Raph. reputat truffam: q: nõ guſtauit medulla iſtius doctrine. Dic ergo, qđ vera rõ diuerſitatis eſt inter iſtos duos caſus, ſm Ange. Imo. ꝛ Pau. de ca. hic: q: i primo caſu Bar. qñ teſtamentũ nõ poteſt valere vt teſtm̃: q: non erant adhibiti niſi quinq; teſtes ſi valeret vt codicillus put valere poſſet trãſiret in ſpeciẽ oĩno diuerſam. ſecus eſt qñ directa ſubſtitutio que nõ valere poteſt iure directo trãſit ad obliquã tunc non tranſit ad diuerſam ſpeciẽ: q: ample ſunt ſubſtitutiones: ergo in illa parte ſubſtitutio: que nõ põt valere iure directe ſubſtitutionis valet iure fideicõmiſſarie prout poteſt. Confirmo iſtam rationem diuerſitatis vltra eos dupliciter: primo, q: nos habemus qđ ſi teſtator fecit teſtm̃ in ſcriptis deinde pone ꝙ nõ perfecte. ſ. corã ſeptẽ teſtib⁹: q: nõ appoſuit ſolẽnitates requiſitas ꝛ ſic non valeat teſtm̃ in ſcriptis, an valebit vt teſtamẽtũ nũcupatiuum ꝛ ſic eo modo quo valere põt? certe dico qđ ſic, q: nõ ſit trãſitus de vna ſpecie ad aliã ſibi valde diuerſam. Ita firmãt Cy. Albe. de roſa. ꝛ oẽs Moderniores in l. hac cõſultiſſima. §. per nuncupationẽ. C. de teſt. Bar. in l. ſi. ad fin. ff. de iur. cod. Ang. ꝛ Imo. in. l. j. §. ſi autẽ. ff. de he. inſt. Rap. cu. in. l. heredes palã. in prin. ff. de teſt. ꝛ ita no. limit. Bart. hic. Scđo cõfirmo iſtã rõnẽ ꝛ per regulã vulgatã: q: in habentibus ſymbolũ ſeu ſimilitudinẽ facilis eſt tranſitus. l. in rẽ. §. itẽ quecũq;. ff. de rei vẽdi. cũ vulgaribus. Aduerte tñ dñ Bar. fundat doctrinã ſuã in. d. l. non codicillũ. C. de teſta. ille tex. non videtur bene allegari per Bar. imo nihil facit in propoſito: q: ibi nõ potuit valere eo mõ quo agebatur nec alio, ibi em̃ nõ potuit valere vt teſtamentũ put agebaẽ ppter defectũ forme: q: ibi inſtitutio ꝛ exheredatio fuit facta corã quinq; teſtib⁹ tñ, cũ in teſtamẽto p forma reqranẽ ſeptẽ. d. l. hac cõſultiſſima. in pn. nec etiã potuit valere vt codicill⁹ ex defectu materie, q: ibi eſt inſtitutio directa ꝛ exheredatio q̃ nõ poſſunt fieri in codicillis. l. ij. C. de cod. §. pe. inſt. de cod. ꝛ ſic ibi fuit defect⁹ forme in eo ꝙ agebat ꝛ ẽt in eo ꝙ agi potuiſſet. nimirũ ergo ſi ibi neutro mõ vꝫ. ꝛ lꝫ alias ſubſtitutio directa facta i ipſis codicillis ppter qualitatẽ codicillorũ obliqueẽ vt valeat iure fideicõmiſſi. l. Sceuola. ff. ad treb. tñ iſtõ ibi nullo mo-

a ☞ Ceter⁹. Nihil, ſed glo. in ru. ſ. de vulg. ꝛ pupil. Purp.

do pōt cadere respectu exheredationis nec respectu institutio-
nis directe. ¶ Circa illud quod secūdo tenet Bar. qđ in depen-
dētibus a volūtate vnius si agit de parte, puta de aliqua substi
tutione, si nō valet eo modo quo agitur, vz eo modo quo valere
potest. Contra istā cōclusionē Bar. in hoc fortiter stringit text.
in. l. si seruus legatus. §. si seruus alienus. ff. de leg. j. vbi si testa-
tor in testamēto legat libertatē seruo alieno nō potest relinque-
re directo sed per fideicōmissum. Pone quod legat directo, di-
cit ibi tex. ꝙ legatū factū seruo directo nō vz ex iure fideicom-
missi: ergo ibi nō agit de totali dispositiōe sed de particulari: ꝛ
sic de parte, scz de legato libertatis: tamē si nō vz eo modo quo
agit non valebit vt valere potest, ꝛ ita tz gl. in l. seruo. C. de testa.
ma. ꝛ illū tex. all. Alex. hic nō directo cōtra Bar. sed contra glo.
in. d. l. verbis ciuilibus. vbi idē Alex. alle. illū tex. ꝛ idē Alex. in
l. Centurio. in. xxxiiij. col. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ ille tex. non solū fa
cit cōtra gl. sed cōtra Bart. hic ꝛ dicit quod ad illū tex. nūquā
vidit bonū respōsum. adde qđ lz ipse vbique sibi ascribat illos
tex. quod ista iura originaliter cōtra doc. Bar. hic allegauit. d.
Matth. in no. cxl. quod incipit no. vnā doc. singularē. vbi dicit
quod ista doc. Bar. hic est falsa: qꝛ est ꝯ tex. expressum in. d. l. si
seruus a. §. si alienus. Ultra eos stringe fortius illū text. contra
doc. Bart. nā ibi ille tex. loquitur in legato libertatis multū fa-
uorabili: qꝛ libertas dicit pia causa. ꝛ ideo legatū libertatis di
cit ad piā causam. tex. est melior de iure in. l. j. §. fin autē. in verb.
ad hāc pietatis rationē, ꝛ ibi Bal. C. de cōmu. ser. ma. Idē not.
16 Bart. † quod bonū est argumentū de libertate ad piā causam.
in. l. proxime. §. j. per illū tex. ff. de his que in testa. delen. ꝛ idem
Bar. in. l. si vnus. C. de test. ꝛ tamē in legato particulari fauore li
bertatis que est ita fauorabilis, dispositio libertatis non vz etiā
iure fideicōmissi vt valere potest. ꝛ ad hoc do tibi tex. in. l. gene
raliter. §. si quis seruo pignorato. ff. de fideicō. lib. vbi est forma-
lis tex. sed defendēdo Bar. respōdeo nota. ad. d. l. si seruus lega
tus. §. si alienus seruus. quod ibi testator seruo alieno legauit li
bertatē directo ꝛ vlterius illum seruū legauit alteri ita expresse
dicit ibi tex. ergo legatū libertatis relictū directo nō potest va-
lere iure fideicōmissi, eo quia ille seruus erat expresse legatus al
teri, quo casu non potest illud priuilegiū libertatis ita intelligi
in detrimentū b tertij. l. ij. §. merito. ꝛ. §. si quis a principe. ff. ne
quid in loc. publ. l. nec auus. C. de emanc. libe. Itē quia testator
ibi expresse legauit alteri tertio illud legatū expressum facit ces
sare illā tacitam dispositionem iuris: quia expressum facit ces-
sare tacitū. l. cū ex filio. §. j. ꝛ ibi Bar. no. ff. de vul. ꝛ pup. ¶ Se
cundo contra istā doc. Bar. facit alius tex. no. in. l. tutores. §. j.
ff. de admi. tu. vbi est tex. egregius. quod si pater in testamento
dedit curatores filijs suis pupillis, hic agitur de parte. i. de da
tione tutele ꝛ nō de totali dispositione, talis dispositio que non
valet in vim curationis non valet etiā in vim dationis tutorū,
ꝛ sic eo modo quo valere pōt, ꝛ tū ibi agit de dispositione parti
culari: ergo ꝯ Bar. ꝛ Bar. ibi no. dicit quod illud qđ ibi ageba
tur, scilicet datio curatoris: habebat se ad officiū tutoris: ideo
in eo qđ est minus nō pōt cōtinere illud qđ est plus, hinc est qđ
sec9 est ecōtra: qꝛ si nominarētur tutores qui deberēt esse cura-
tores exponerēt procuratoribus. tex. habes no. in. l. pater seue
rinā. §. conditionū verba. ff. de cond. ꝛ demō. ꝛ ita habes nota.
limitare doc. Bar. hic, tu autē cōtra illā sol. Bar. videas tex. in
§. j. ꝛ ibi gl. in verb. ad curationē. in aut. vt hi qui obl[illegible]es hab.
perhi. mino. colla. vj. ¶ Declarata theorica Bar. in isto mēbro
reducamus nunc eā ad practicā. Per istā doc. Bar. videtur cō
fundi, ꝛ dubito multum illud quod signanter decidit Pau. de
Ca. in l. proxime. ff. de his que in testa. delen. in q. not. quā dicit
se illis diebus habuisse de facto ꝛ super ea fuisse interrogatum.
17 † euenit casus cōuocatis. vij. testibus ꝛ rogatis: notarius scri-
psit testamentū hoc modo: titius sanus mēte licet corpore gra-
uatus: in his scriptis fecit suū testamentū nūcupatiuum. c. sed
tamen non reperitur institutio: nunquid valebit vt codicillus,
ꝛ ibi decidit quod non, ꝛ ad hoc dicit facere gl. in. l. j. ff. de test.
per quā decidit ibi Bal. saluari testamentum notarij. de ista. q.
Pau. ꝛ Bal. feci mentionē in rub. ff. de leg. j. sed non feci men-
tionē de Bar. hic, ꝛ licet ibi sim secutus decisionē Pau. de Ca.
tamē videtur mihi quod ista decisio cōfundatur per doc. Bar.
hic, quod in. q. Paul. agit de validitate totalis dispositionis
licet non agatur de totali hereditate. ꝛ Bar. hic cōcludit quod
in vltimis voluntatibus que dependent a voluntate vnius si
agatur de totali dispositione testamēti si non valet vt testamen
tum nō valebit vt codicillus, vt vult Bar. hic, ꝛ sic est ista doc.
Bar. videtur mihi stringere cōtra deci. Pau. de Ca. Secundo
vltra doc. Bar. quia fieret transitus in speciē diuersam de testa-
mento ad codicillos: ista ratio militat directe cōtra decisionem
18 Pau. de Ca. ¶ † Secundo per istā doc. Bar. videtur cōfundi
illud ꝙ alibi singulariter tenet, ꝛ sequitur Alex. in. l. stipulatio

hoc modo concepta. in. ix. col. j. eo. vbi tenet, ꝙ si aliquis donat
bona sua post mortē suā alicui quāuis ista videatur esse dona-
tio causa mortis: qꝛ vbicunqꝫ in donatione fit mentio mortis:
cēsetur donatio causa mortis. l. Seia. §. si. vbi gl. ff. de dona. cau.
mor. ꝛ ibi gl. ord. late scribentes in. l. que dotis. ff. solu. matr. vbi
aliquando ponā. nam in donatione causa mortis requiruntur
quinqꝫ testes. l. fi. C. de codic. l. fi. C. de donat. cau. mor. nā si non
valet vt donatio causa mortis valebit vt inter viuos: quia certe
secundū eū valebit eo modo quo valere potest: ꝛ sic vt donatio
inter viuos, presertim quia mentio mortis non repugnat quin
valeat causa donationis inter viuos. l. vbi ita donatur. ff. de do.
cau. mor. l. cū maritus. §. j. ff. de pac. do. Tamē sustinēdo Alex.
responde dupliciter. primo quod iste due species non sunt om
nino ꝛ penitus diuerse species imo ambe appellātur donatio-
nes, ꝛ sic non fit transitus ad diuersam speciem. Hinc est quod
Alex. hic allegat pro sua decisione id quod tenent Cy. ꝛ alij in
d. l. hac consultissima. C. de test. vel aliter potes dicere quod ibi
non sumus in actu dependente omnino a voluntate vnius vt
sunt vltime voluntates que possunt fieri absenti: sed donatio
non potest fieri absenti. l. absenti. in princ. ff. de do. ꝛ gl. in. l. cum
pater. §. Meuio. ff. de leg. ij. vbi est gl. singularis quod etiā in
donatione causa mortis requiritur stipulatio vel pactū. ꝛ isto
19 modo remanet enucleata ista doc. Bar. ¶ † Quarto principa
liter adde inquantū Bar. concludit quod in his que dependēt
ex voluntate duorū: vbi agitur de obligatione contrahenda si
non valet quod ago vt ago ꝛc. non valet etiā vt valere potest. ad
hoc alleg. Bar. istū tex. ꝛ tex. in. l. j. in. §. eū qui. ff. de const. pecu.
pondera: qꝛ dictū doctoris debet intelligi secundū. ll. quas alle
gat, vt per Bar. in. l. non solū. §. si liberationis verba. ff. de liber.
leg. ergo intelligendo Bar. secundū istas. ll. quas allegat pōde-
ra: quia Bar. loquitur siue sit defectus in forma prout proprie
loquitur iste tex. siue sit in materia, prout loquitur text. in. d. l. j.
§. eū qui. licet posses dicere quod etiā ibi sit defectus in forma
stipulationis. ¶ Adde in primis quod istud mēbrū Bart. re-
probat Abb. in. c. cum super abbatia. in vlt. col. de off. deleg. vbi
etiam est tex. loquens de ista materia, si non valet quod ago vt
ago ꝛc. per tex. in. c. vnico, post mediū. de despō. impu. in. vj. vbi
est tex. multū no. in propo. Pone: duo impuberes contrahunt
adinuicē per verba de presenti: querit ibi tex. nunquid id quod
nō potest valere vt de presenti, valebit vt de futuro. ꝛ sic vt spō
salia. ꝛ dicit text. quod sic. ecce quod ibi agit de volūtate duorū
ꝛ de obligatione contrahenda, ꝛ sic patet contra Bar. quod id
qđ nō valet vt ago valet vt valere potest: ideo Gemi. in. d. c. j. de
despon. impu. in. vj. perpēdens de ista difficultate: quia ibi late
examinat istā materiam: dicit ꝙ istud est inductum fauore ma
c trimonij. Sed respōdeo c aliter defendēdo Bar. qđ ille tex. p-
prie loquitur qñ est defectus in causa efficiēte hoc est in ipsis p-
sonis. i. impuberibus, quo casu ille tex. cōcordat cū eo quod di
cit Bar. j. in vltimo mēbro qñ est defectus in cā efficiente si non
valet qđ ago vt ago vz vt valere pōt, ꝛ sic ibi est tex. p illo mem
d bro vltimo Bar. ꝛ nō ꝯ Bar. d Aduerte etiā inquātū Bar. sen
tit ꝙ qñ est defectus in materia si nō vz qđ ago vt ago nō valet
etiā vt valere pōt. ita sentit allegādo. d. l. j. §. eū qui. tū Bart. hic
non aperit. breuiter in hoc posset teneri contrariū, ꝛ isto modo
posset limitari doc. Bar. hic: qꝛ Bart. expresse nō dicit cōtrariū
qñ est defectus in materia si non valet eo modo quo agit vz eo
modo quo valere potest, prout affirmat do. An. in. d. c. cū super
abbatia. pro quo facit bene tex. in. l. si diuortio. j. eo. vbi promis-
sio facta ex causa dotis que nō potuit valere eo modo quo age
batur vcz eo modo quo pōt. l. vt donatio. ad idē ꝙ vult gl. no. ꝛ
fin. in l. hactenus. §. j. ff. de cōsti. pec. vbi constitutū quod est nul
lum ex defectu materie qꝛ debitū nō precedebat: ergo vz vt do-
natio. sequitur Bal. in rub. C. de consti. pec. in. ij. col. est verū qđ
Jo. Fab. in. §. de constituta. inst. de act. fuit in vna noua opinio
ne contra gl. in l. hactenus. §. j. qđ qui premittit scienter indebi-
tū videtur donare. l. j. de cōdi. ind. ꝛ ideo dicit ipse Jo. Fab. qđ
istud habet locū in principali contractu non autē in accessorio
sicut in cōstituto in quo nunquā presumitur donare, vt dixi in
d. §. de constituta. Tertio facit gl. not. in. l. iij. in prin. quā Bart.
ibi ꝛ alij ad hoc no. ff. de acquir. pos. vbi si ego ingredior fundū
credens meū, ꝛ a me possessum animo retinendi possessionem,
pone ꝙ nō sit meus, ꝛ valebit ille actus eo modo quo pōt, pro
illa gl. adde text. valde sing. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si
mādauit. ff. de acqui. he. vbi est text. valde sing. quod pater qui
credebat filiū adiuisse hereditatē sibi delatam, ꝛ nō potest nisi
mediante iussu ꝛ pater ratificauit ꝛ nō potuit, an illa ratificatio
que non valet vt ratificatio an valebit vt mandatū. ꝛ ibi habe-
tur quod sic. ꝛ illū tex. ad hoc alibi repu. sin. Are. in l. legata inu
20 tiliter. §. j. ff. de leg. j. ¶ † Adde nunc circa istud mēbrum Bar
toli, quādo agitur de obligatione contrahēda secundū eum si
non valet

a ☞ ¶ Seru9. a Alex. in. l. stipulatiōes nō diuidūtur. ix. col. j. eodem. Purp.

b ☞ ¶ Detrimentum non esset preiudicium, cum legatū sit lucrū. l. j. C. de impo. lucr. descrip. Purp.

c ☞ ¶ Sed respondeo, sed b istud non est saluare ponēdo hec duo mēbra diuersa. Purp.

d ☞ ¶ Cōtra Bartol. Imo Bar. vult cōtra, dum hoc de defectu materie cum vult tamen procedere in obligatione dissoluenda. Purp.

non valet qđ ago non vz vt valere potest, in ꝯrium videtur face
re text. in. l. insulam. ff. de prescript. ver. ibi si vendo insulam hoc
acto quod des talem domum: iste contractus non potest vale-
re vt partes intendebant: quia debet interuenire pretium: ergo
non dicetur venditio: vz tamen vt valere potest. ad idem text.
in. l. si olei. cū gl. C. loca. locaui fundum pro. x. cadis oleij locatio
nō valet: qꝛ requirit quod in pecunia numerata interueniat pē-
sio ꝛc. ꝛ per tex. in. c. cōstitut9. de relig. domi. Ad ista iura respō
det Alex. hic quod dicta Bart. debent limitari quando actus
nō potest valere prout agitur secundum propriam significatio
nem vocabuli, tunc impropriatur vt valeat sm impropriam si-
gnificationem vocabuli. facit tex. in. l. sed ꝛ si possessori. §. item si
iurauero. ff. de iureiurand. Sed ista responsio si cōsideras bene
confunderet totam istam materiam, ideo respōde melius secū-
dum Bart. ꝛ alios in. d. l. insulam. quod ibi erronea denomina-
tio contractus nō nocet quin valeat contractus in sua propria
specie secundum suam debitam denominationem. ¶ Contra
conclusionem Barto. etiam videtur facere tex. in. l. Lucius Ti
tius cum haberet. ff. depos. glo. in. l. j. §. eum qui. ff. de constit. pe
cu. opponit de illo tex. ꝛ non respondet, sed Bartol. ibi respon-
det plenius, idem Bartol. in. d. l. Lucius Titius cum haberet.
21 plenius declarat. † Item inquantum Bart. quod quādo agit
de obligatione dissoluenda ꝛ consequenter ab absolutione seu
liberatione que est fauorabilior. l. Arrianus. ff. de ac. ꝛ ob. facit
differētiā an defectus sit in forma, ꝛ ille impedit, an in materia:
ꝛ tunc sit secus. Adde quod duplex est ratio diuersitatis inter
defectum in forma, ꝛ in materia: quia defectus in forma impe-
dit ne actus valeat, secus in materia. Ratio est: quia maior est
defectus forme quam materie: quia forma est que dat esse rei. l.
Julianus. §. sed ꝛ si quis. ff. ad exhibend. Secunda ratio est qꝛ
quando stipulatio vel acceptilatio habet defectū in forma: tūc
vitium est in ipsa stipulatione vl' acceptilatione. sed quando in
materia: puta quia acceptilatio interponitur super obligatione
iuregentium, defectus est extra ipsam rem, clarum est quod ma
ius est vitium quod est in seipso, quaz quod est exterius in alia
re. l. legem. C. de natu. limita istam conclusionem Bar. quod qñ
agitur de actu liberatorio si defectus est in materia si non ab eo
modo quo agit valet eo modo quo potest ꝛc. ¶ Limita Bar-
tol. not. vt procedat in actu mere liberatorio. secus ergo est, in
transactione: quia licet per transactionem inducatur liberatio
a lite: tamen quia non potest fieri nisi aliquo dato vel retento. l.
transactio. C. de transac. ꝛ sic transactio nō habet facere quod a
ctus valeat prout valere potest tex. est in. l. si causa cognita. ꝛ ibi
Barto. ꝛ alij. C. de transactio. ꝛ tex. in. l. si quis suus. ꝛ ibi Bar.
22 ꝛ Bald. ad hoc no. C. de repudi. heredi. ¶ † Ultimo dum Bar
a tol. a in vltimo membro concludit quod quando est defectus in
causa efficiente ꝛ sic in persona si non valet quod ago vt ago va
b let vt valere potest allegat not. in. l. multum b interest. j. eodem.
¶ Sed tu aduerte quod no. per gloss. ibi in verbo placet ꝛ cla-
rius Barto. probat totum oppositum. nam ibi actus qui pec-
cat in causa efficienti, id est in persona stipulatoris que stipula-
tur rem que nō est in suo commercio, ibi stipulatio non valet eo
modo quo stipulatus est, ꝛ sic si non valet in re nec etiam valet
in estimatione, ꝛ sic si non valet quod ago vt ago non valet vt
valere potest, licet scribentes ibi dicant secus esse in legatis.
¶ Secundo dum Bartol. allegat. l. quacunque ratione. ff. de
procura. inducas illum textum prout inducit Barto. in. d. l. an
inutilis. ff. de accep. si acceptilatio sit facta per procuratorē nō
habentem mandatū non valet: tamen valet tanquam pactum
nudum de non petendo per dictam. l. quacunqꝫ ratione. Adde
tu pro isto membro melius facere tex. in. c. primo post medium.
de desponsa. impub. in. vj. ille tex. melius probat istam vltimaz
conclusionem Barto. quam tex. per eos allegati. ¶ Ex isto vlti
mo membro Bartol. infertur ad practicam, quod si filiusfa. fa-
ciat testamentum cum consensu patris, tale testamentum non
valet ex defectu cause efficiētis. l. qui in potestate. ff. d testamē.
debet ergo valere eo modo quo potest, ꝛ sic vt donatio causa
mortis quam filiusfamil. potest facere patre consentiente. l. tā-
c tis. §. j. ff. de dona. causa c mor. contrarium est melius quod non
valet etiā vt donatio causa mortis, duplici ratiōe. Prima quia
requiritur quod pater specialiter ꝛ expresse consentiat filio qđ
facit donationem causa mortis. ꝛ licet cōsentiat quod faciat te-
stamentuz non sufficit text. est in. l. filiusfami. §. sed etiam. ff. de
dona. vbi est text. valde no. Secunda est ratio: quia si valeret te
stamentum filijfami. cum consensu patris quod non valet vt te
stamentum propter defectum cause efficientis, si valeret vt do-
natio fieret nimia digressio de vna specie ad aliā speciem. Intel
lige verum nisi in illo testamento esset clausula codicillaris fa-
ciens expressam mētionem de donatione causa mortis, vt si nō

a ¶ Ultimo dū Bart. ꝛc. Aduerte dū dicit ꝙ defect9 in persona nō vitiat: qꝛ vr ꝙ
sit maior defectus quā forme, nā primo de personis querēdū est, vt in. l. si quera-
mus. ff. de test. c. ad dissoluendū. de despō. impu. cū si. Sed intellige de defectu p-
sone puta dādi circa militiā, qui tū est habilis ad paciscendū ꝛ vēdendū militiā.
lz nō ad exercendū vt in. l. allegata p gl. in verb. placet. in. l. multū interest. j. eo. tit.

valet iure codicillari valeat iure donationis causa mortis: quia
isto casu quando in clausula codicillari esset facta expressa men
tio donationis causa mortis valeret vt donatio. secus si clausu
la codicillaris esset nimis generaliter posita, puta si non valet vt
testamentū valeat omni meliori modo ꝛ forma quo potest nō
valet vt donatio causa mortis, sm Bald. ꝛ alios in. l. senium. C. c
qui test. fac. poss. cum multis concord. ibi traditis per Alexan.
ꝛ per ista remanet enucleata perfecte tota presens doc. Bart. a
23 capite vsqꝫ ad calcem nihil pretermisso. ¶ † Expedita d doctr.
d Bar. si bene cōsideras omnia membra Bar. ex omnibus mē-
bris Bart. facias vnam regulam affirmatiuam generalem que
semper procedit nisi in vno casu, quod semper ꝛ in omni mate-
ria si non valet quod ago vt ago: semper valet vt valere potest.
ita concludit Bar. hic in omnibus membris suis. fallit in vno
casu tantum. ad hanc regulam affirmatiuā tendūt multa que
superius addidi ad Bart. confirmatur ista regula affirmatiue: d
quia semper debet fieri interpretatio vt actus potius valeat ꝙ
pereat. l. iij. ff. de test. mil. c. abbate sane. de re iud. in. vj. l. quoties
in stipulationibus. j. eo. Amplia istam generalem regulam vt
procedat etiam in voto. tex. habes no. in. c. quidam. ꝛ ibi Abb.
ad hoc no. de conuer. coniu. ista regula sm Bar. fallit vno casu
tantum, quando peccatum est vel est defectus in forma: tunc si
nō valet eo modo quo agitur non valet etiam vt valere potest.
ita loquitur. d. l. non codicillum. ꝛ text. hic, ꝛ. l. j. §. eum qui. ff. de
consti. pe. l. an inutilis. sm cōem literam. ff. de accep. in prin. Ad
istam fallentiam tendit text. in. c. cū super Abba. vbi canoniste
ponunt istam materiam de offic. deleg. qꝛ est defectus in forma
ꝛ in causa efficienti, ꝛ ad istam solam fallentiam reducitur tota
doc. Bart. ¶ Ultra Bart. limita in casu. l. si seruus legatus. §. si
alienus seruus. ff. de leg. j. de quo tex. ꝯ. opportune dixi. ¶ Ter
tio limita in casu pro certo apud me multū mirabili in hac ma
teria in. l. tutores. §. j. ff. de admi. tut. per rationē ibi assignatā p
Bar. quam. ꝯ. retuli vltra Bar. ꝛ scribentes. ¶ Quarto limita
in factis contra legem: qꝛ si non valet qđ ago vt ago non valet
etiā vt valere potest, ꝛ sic si non valet ꝙ fit contra legē non valet
qđ est circa legem. c. dudum. de reb. eccl. non alie. in. vj. cle. j. eod.
tit. per que iura ita precise dicit Bal. in. l. quecunqꝫ. in. j. col. C. de
e bo. que lib. ¶ Quinto limita e in prorogatione iurisdictionis: qꝛ
si intendo prorogare vnam speciem iurisdictionis que non est
prorogabilis, vt est iurisdictio delegata, nō valet etiam species
quam poteram prorogare, ꝛ sic tanquam iurisdictio ordinaria.
propter defectum consensus delegantis sine cuius consensu nō
potest prorogari, facit glo. ord. in. c. P. ꝛ. G. in glo. ij. ꝛ penul. de
offic. deleg. ꝛ ibi Abb. in. ij. col. no. ꝛ bene facit ad hoc tex. in. l. j.
§. enim qui. ff. de constit. pecu. ita remanet perfecte expedita hec
24 presens doctrina. † Juxta predicta querit Bart. quid si fuerit
iuratum super stipulatione inutili ꝛc. Adde quod istam regu-
lam repetit sepe Bartol. quod iuramentum habet vim clausu-
le vt actus valeat omni meliori modo quo potest, tradit Bar-
tol. in. l. si quis in principio testamēti. in. ij. ff. de leg. iij. ꝛ in. l. si qs
pro eo. in. viij. membro. ff. de fideiuss. facit tex. in. c. quāto. §. si ve
ro. ꝛ ibi no. Abb. in quinto not. de iureiur. ꝛ propterea alibi te-
net Bart. in. l. si quis maior. C. de transac. quod si in transactio-
ne apponatur iuramentum si non valet vt trāsactio valet vt pa
ctum nudū vigore iuramenti: de quo ibi dixi, ꝛ plenius hic per
Are. ꝛ Roma. ꝛ Ang. in dicta lege si quis maior. ꝛ in. l. si vnus.
§. acceptilatio. ff. de pact. Tu autem aderte quod Bartol. non
videtur bene allegasse ad propositum nostrum dictam. l. cum
pater. §. filius matrem. ff. de legat. ij. ꝛ confunditur ex eo quod
dixit Bar. met. supra in prima questione ad quam inducit tex.
nostrum vbi dicit iste text. bene facit pro illa questione: quia si
procedit istud in contractibus fortius in vltimis voluntatibus
in quibus fit latior interpretatio. ff. de regu. iuris. l. in testamen
tis. sed Barto. hic arguit a contrario: quia. l. cum pater. §. filius
matrem. loquitur in vltimis voluntatibus: ꝛ sic in materia ma-
gis fauorabili: ergo non bene arguit Barto. ad stipulationem
que est stricti iuris, ꝛ sic arguit de text. in materia fauorabili, ad
text. materie minus fauorabilis, ꝛ sic secundum istam decisio.
Barto. habes not. extensionem ad. §. filius matrem. vt non so- e
lum procedat in vltimis voluntatibus: sed etiam in stipulatio-
ne. nisi diceres quod loquitur in materia iuramenti que est fa-
uorabilis, secundum Bartol. ꝛ omnes in authent. sacramenta.
C. si aduer. vendit. Secundo contra Bartolum videtur facere.
nam stipulatio inutilis non valet etiam vt pactum nudū: quia

b ☞ ¶ L. multū. imo glo. est Bar. ibi, in stipulatiōe subdistingue. Purpur.

c ☞ ¶ Do. cā. Amplia regulā quā in seq. co. ponit, si nō vz vt ago ꝛc. ī iudicialibus Dec. in. c. at si clerici. in prin. co. x. V. v. ō in. Purp.

d ¶ Expedita ꝛc. aduerte vt plura scias ꝙ cū audirē istū §. a quodā celeberrimo doctore sup ista materia didici posse fieri bimēbrē distinctionē. prīo qꝛ aut ītētio agētium est circa vnū actū pcise ꝛ spāliter, ꝛ tūc si nō vz qđ agit vt agit, non vz etiā vt valere pōt, propter regulam act9 agētiū ꝛc. l. nō oīs. cū si. ff. si cer. pet. c. decetero. ō rescrip. ꝛ. c. si cū essez. de simo. cū si. Aut nō est pcisa volūtas ad vnū actū tm̄, ꝛ tūc vz vt valere pt. Ista distictio vr sapere veritatē, si bn̄ cōsiderent iura loquētia de hac materia, vt. l. an inutilis. cū similib9 de accep. Et pmuz membrū pōt quasi deduci ad illud de q̄ hic p bar. qñ ē defect9 forme q̄ dat eē rei. l. iulian9. §. quātū. ff. ad exhibē. sec9 qñ est defect9 materie: qꝛ tūc min9 peccatū. d. l. an inutilis.

e ¶ Quinto limita ꝛc. Aduerte ꝙ pt sexto loco not. limitari vt p gl. in. c. nuper. de

Universidad de Deusto Biblioteca

do. inter vir. ꝛ vxorē. vt non procedat vbi ꝓsaret fauor dotis, vt valeat ꝓut valere ꝑt: qꝛ tūc ꝓcedit regula affirmatiua. per quē tex. cōiuncta glos. ꝛ alia de qb⁹ ibi per eū. ita limitat Bald. not. in suo tra. de dote. in .lxvi. ſpāli primi membri priuilegiorum dotis.

deficit consensus. text. est in l. an inutilis. in princip. de acceptil.
25 † modo sic vbicunq; actus deficit ratione consensus iuramentum interpositum super eo nihil operatur. text. est in l. fin. C. de non nume. pecu. Responde sustinendo Bart. quod stipulatio inutilis non valet, etiam vt pactum, non qꝛ deficiat consensus quia argumentum militaret, sed propter consensum precisum, ꝛ limitatum ad solam stipulationem, prout dixi in tex. ꝛ dicit formaliter tex. in l. j. §. cum qui. ff. de const. pec. Isto casu si interponatur iuramētum valet in vim pacti nudi propter iuramētum: quia iuramentum operatur vt iurans non videatur se restringere solummodo ad stipulationem, sed ad quēcunq; actum vt valeat eo modo quo valere poterit. Tertio considera qd Bald. in c. cum contingat. in septima conclusione de iureiurā. videtur in proposito vti aliquibus verbis que videnꝛ contrariari Bar
26 tol. dicit ibi Bald. formaliter, † quod vbicunq; deficit solennitas formalis ibi iuramentum nullo modo supplet, per l. j. §. cū qui. eo quia forma dat esse rei, vt dixi. vnde solennitas intrinseca non suppletur iuramento, vt dicit ibi Bald. sed responde quod Bart. vult, quod stipulatio ipsa que est inutilis ipsa non conualidetur per iuramentum, nec istud negat ipse Bart. hic, sed bene dicit quod si nō valet vt stipulatio valet eo modo quo
27 potest. ¶ † Ultimo circa istam questionem de iuramēto, adde qd sicut iuramentū illum habet effectum notabilem vt actus valeat eo meliori modo quo potest: istud idem est in dispositione patris inter suos liberos, in qua semper intelligitur clausula vt valeat actus omni meliori modo ꝛ via quo potest: de hoc est not. gloss. in l. coheredi. §. cum filie. in verbo non valuit. ff. de vulg. quam Jo. de Jmo. ibi ad hoc multum no. cū cōcor. quas
28 ibi dixi. hic nō repeto. † Postremo pro complemento istius. §. querit Bartol. de vna questione per quam limitatur doctrina supra dicta de instrumento guarentigie, quid sit guarentigia, seu guarentare, habes tex. in c. j. §. si autē inter pares. de l. Corradi. in vsi. feu. ꝛ Ueneti dio me guarenta la persona. Nam guarentare, id est, firmare ꝛ obseruare. instrumentum guarentigie est instrumentum firmitatis ꝛ obseruatū. Et fit instrumentum guarētigie isto modo, pone partes sunt in cōcordia, ꝛ dicūt eamus ad notarium: nam omnes notarij habent iurisdictionem voluntatem ꝛ sunt iudices chartularij. gloss. in l. j. ff. de iud. l. fi. C. vbi ꝛ apud quem. nam qui creant notarios creāt iudices. Et vnus dicit notario facias instrumentum quo ego confiteor me esse debitorem talis, ꝛ creditor acceptat confessionem, ꝛ notarius facit instrumentum: quia talis est confessus se debere decem coram me tali. ego notarius iubeo ꝛ precipio sibi quod det tali decem intra tale tempus scilicet determinatum a partibus ꝛc. ꝛ sic instrumentum guarentigie est quod habet preceptum notarij in confessum de soluendo, ꝛ verba Bartoli sunt obscura ꝛ intricata, licet Pau. de Ca. dicat se declarare verba Barto. sed nihil est, ꝛ dicit quod intellexit Bartol. ꝛ non alij. deus scit quomodo intellexit. ¶ Ego vt explicem bene istam vltimam questio. Bartoli, ꝛ omnia que super ea dixi, considero ex dictis Bartol. colligi tres decisiones principales. Una de principali decisione. Secunda de illatione quam facit Bartol. ex decisione, dum dicit ꝛ ideo. Tertia est de limitatione dum ponit limitationem. Ut bene explanetur vltima decisio Bartol. colligo
29 tres cōclusiones. † Prima, quia quando stipulatio inutilis interponitur super aliquo facto non tendente sui natura in speciem alicuius contractus, tunc quia stipulatio peccat in forma, ꝛ agitur de obligatione contrahenda, si nō valet qd ago vt ago, non valet etiam vt valere potest. ad hoc Bartol. ponit duplex exemplum. Primum quod promittitur ex mera liberalitate ꝛ creditur non debitum ꝛ promittit animo donandi. alleg. Bart. tex. in l. j. §. eum qui. ff. de const. pe. licet scribentes transeant cū Bar. tamen Bar. videtur seipsum confundere. primo in exemplo quod ponit quando promittitur ex mera liberalitate. scdo ex l. quam allegat in l. j. §. eum qui. ¶ Circa primum exēplum Bar. quando promissio fit ex mera liberalitate ibi est donatio, sed donatio est ꝯtractus specialis ꝛ nominatus ꝛ pacto nudo producit actionem. l. si quis argentum. §. fina. C. de dona. secundum gloss. Barto. ꝛ docto. in l. iuregentium. in princ. ff. de pact. ꝛ in l. fina. ff. de cond. ob causam. ergo isto casu stipulatio interponitur super contractu formato, ꝛ obligatorio: ergo est idem quod in alio secundo casu: ergo Bartolus seipsum confundit. presertim cum hodie ita oriatur actio ex pacto nudo de donādo, sicut ex stipulatione, vigore legis si quis argentum. C. de donatio. ꝛ secundum gloss. ꝛ Bart. in dicta l. iurisgentium. in prin. ꝛ in d. l. fin. ff. de cond. ob cau. Tu sustinendo Barto. Aduerte quod quando expresse dono, ꝛ sic donatio est facta specifice ꝛ de per se: tunc stipulatio inutilis super isto contractu donationis specifice formato interposita non impediret actionem oriri ex isto contractu donationis, ꝛ ita loquitur Bar. in scdo casu ẜ3

a ¶ Intentio. Intellige sic Bar. ẜ3 Bal. in l. sicut. C. de pe. here. circa prin. vbi dicit in instrumento guarētigiato non reqriꝛ cā cū sit ibi ꝓceptū iudicis chartularij factū in ꝯfessū, ꝙ vī factū in iudicio: ꝛ ita dt notare Cy. in l. j. de ꝯfes. Vn̄ succedit ꝙ ex cōfessiōe iudiciali oriꝛ actio glo. in l. sed si possessori. §. itē si iurauero. ff. de iureiu. ẜ3 sec⁹ sit in extraiudiciali, vt. l. pub. in fi. ff. depo.

Barto. hic in primo casu loquitur non quando specifice donauit, sed solū quando est facta stipulatio inutilis simpliciter quo casu censetur facta ex mera liberalitate, vt declarat Bar. in l. ij. §. j. post gloss. ibi. ff. de except. doli. ꝛ non est ista species contractus in se stipulatio cum peccet in forma, ꝛ tractetur de obligatione contrahenda: vnde non valet etiam vt valere potest. Confirmatur quia ex donatione presumpta, vt in casu isto Bartol. non habet locum. d. l. si quis argētum. quia sequerentur due improprietates quod presumatur donatio ꝛ quod ex pacto nudo agatur, ꝛ sic daretur actio ex pacto nudo, vt firmat Bartol. in l. iuregentium. §. quinimo. in ij. colum. ff. de pac. cum concordantibus ibi traditis. Uel secundo posset intelligi Barto. quando stipulatio inutilis fuit facta expressa causa donationis: puta promittis centū ex causa donationis. tu annuis capite. isto casu non valeret etiam vt pactum nudum: quia stipulatio peccat in forma. Tutius tamē est precedens exemplum vt declaraui. Secundo inquantum Bar. allegat pro isto primo casu text. in l. j. §. eum qui. ff. de consti. pecu. Barto. videtur inepte allegare, nam allegat quando stipulatio inutilis interponitur super facto nō cadente in speciem vel formam sui natura contractus. videtur istud male dictum ex quo ibi constitutum ꝙ est contractus nominatus ꝛ obligatorius: qꝛ habet nomen elegans ꝛ parit actionem. §. de constituta. inst. de actio. declarat Bartol. in l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pac. ergo male allegat Barto. ꝙ ibi fuit stipulatio interposita super actu non cadente in speciem contractus. Breuiter textus ibi clare dicit ꝙ partes volebant stipulari ꝛ non constituere ꝛ sic non animo constituentis, sed promittentis ꝛ sic fuissent due forme separate vna stipulationis inutilis, altera constituti que non impedissent oriri contractum. ita Bal. in l. si absentis. C. si cer. pe. Secunda principa
30 lis conclusio Bar. est † ꝙ quando in instrumento non continetur mutuum esse contractum, sed sola confessio mutui non potest agi ex instrumento, id est ex contractu mutui, nec ex stipulatione. sed agitur certi condictione ex mutuo: quod probabitur ex illa confessione. Pau. de Cast. dicit ꝙ istud dictum Bar. est extra propositum sed est notabile. Tu dic quod imo est ad propositum, ꝛ Bar. ponit illatiue, ꝛ sic infert ad propositum de stipulatione inutili: ꝛ quod Bart. loquatur in ista illatione de stipulatione inutili. ita eum intelligunt ꝛ declarant Ang. Jmol. ꝛ Alex. ꝛ Aret. hic. ꝛ licet aliter non declarent quid velit Bart. ex ista illatione: tu attēde quia posses dicere si Bar. loquitur in stipulatiōe inutili ꝙ dubium habet id quod dicit Bart. quod agi non potest ex stipulatione inutili, declarando mentem Bartol. quam doc. non declarant ꝙ ista fuit proprie intentio Bart. Nā ex quo stipulatio erat inutilis, ꝛ interponebatur super facto nō cadente in speciem contractus: quia instrumentum non dicebat mutuum esse contractum, sed solum continebat nudā confessionem mutui: videbatur ergo dicendum ꝙ non cadebat super mutuo sed super confessione. Bar. tamen dicit contrarium, ꝙ non obstante stipulatione inutili agetur certi condictione ex mutuo. Et quāuis instrumentum non contineat cōtractū mutui esse contractum: tamen ex confessione instrumentali agetur certi condictione ad mutuum, vt dicit Bart. hic, licet cōtrarium videatur dicendum prout. s. proxime dictum est, licet doc. non tangant, est verum qd Bar. presupponit procedere libellum in quo peto centum ex causa mutui, ꝛ produco instrumentum cōtinens solam confessionem, mutui, Quis Jo. An. in add. Spe. in ti. de mutuo. §. j. in ver. sed pone. videatur tenere contrarium. Sed qꝛ ista questio in terminis ꝛ ordinarie examinatur p Bar. in l. certi condictio. §. si nummos. ff. si cer. pe. vbi dixi aliquando
31 ordinarie ꝛ habetis p ordinarios vestros ideo omitto. ¶ † Tertio principaliter vult Bar. ꝙ predicta forte non procederēt qñ ex forma statuti instrumenta guarentigiata haberent vim sententie. Pau. de Cast. hic declarat Bar. quia verba Barto. sunt obscura. Nam Pau. de Cast. dicit ꝙ ista vltima limitatio est restringenda ad proxime dictum de mutuo, vnde si statutum diceret ꝙ instrumenta mutui mittantur executioni: tunc propter statutum instrumentū mittetur executioni. ita intelligit Pau. de Cast. Bar. sed errat: quia Bar. limitat princi. deci. de stipulatione inutili ꝛ vult ꝙ ex stipulatione inutili possit exequi via executiua propter instrumētum guarentigiatū. ita intelligit Bar. Ang. ꝛ Jmo. ꝛ sic ipse Pau. non bene intellexit Bar. ẜ3 ipse dicat ꝙ alij doctor. parum percipiant de mente Bar. quia non declarant quid voluerit Bar. ꝛ quod ipse bene declarat. Uideam⁹ quid voluerit dicere Bart. dum dicit quod verba istius statuti debent diligenter inspicienta punctus est videre que fuerit eius
a intentio. [a] Ang. Jmo. Alex. ꝛ Are. hic dū dicunt mentē Bar. fuisse, ꝙ aut statutū seu verba statuti disponūt circa instrumētum: aut verba statuti disponūt circa cōtractus cōtentos in instrumento. Primo casu qñ statutū disponit circa instrumentū puta

qꝛ dicit qd instrumentū mandeꝛ executioni vigore guarentigie: ꝛ tūc licet contractus in eo celebratus sit inutilis: tñ instrumentū debebit mādari executioni. l. cū putarē. ff. fa. her. aut verba statuti disponūt circa ꝯctus cōtentos in instrō. vt hic p eos: no. Bar. in l. diu⁹. p illū tex. ff. de test. mili. ꝛ in l. j. §. ꝛ parui. ff. qd vi aut clam. Jta declarant scribentes mentem Bar. puto quod alia fuerit intētio Bar. quando dicit qd verba talis statuti sunt diligēter inspiciēda ꝛc. Credo Bar. velle dicere qd aut verba statuti circa instrm guarētigie executiuū excludūt oēm exceptionē cuiuscūq; nullitatis: ꝛ tūc ēt ex ꝯctu inutili poterit intentari via executiua statuti. secus quādo verba statuti non expresse excluderent oēm exceptionem nullitatis: ideo diligenter attendenda sunt verba statuti. istā credo fuisse mētē Bar. ꝛ ita Bart. intellexisse verba statuti. Sed cōtra decisionē Bar. quocūq; mō intellectam ꝙ ex stipulatione inutili seu ex cōtractu inutili ad terminos nros de surdo, in cuius ꝯctu notarius apposuit stipulationē, q̄ est inutilis, qd ex illa stipulatiōe inutili nō possit intētari via executiua statuti. Et arg. fortiter cōtra Bar. qꝛ quomodocunq; loquaꝛ statutū etiā si disponat qd ꝯ instrumentū guarentigie nulla possit penit⁹ opponi exceptio, semp tñ pōt opponi exceptio resultās ex inhabilitate persone cōtente in instrumēto, ꝛ nunq̄ censeꝛ reiecta exceptio inhabilitatis persone. Jta no. decidit Jo. an. in addi. Spe. in tit. de sen. §. vt aūt. circa prin. cū istud instrm faciat mentionez de ꝯctu celebrato cū surdo, ꝛ notarius in instrumento apponit stipulationē: certe ex qualitate persone apposite in instrumēto apparet stipulationē esse nullā: ergo impossibile est qd executio oriaꝛ ex instrumēto. Et vltra Jo. an. cōfirmo optime qꝛ iuramentū de iure cōi hꝫ executionē paratā sicut snia. l. sed ꝛ si possessori. §. fi. vbi Bar. ꝛ alij no. ff. de iureiuran. Bar. in l. ij. ad fi. eo. titu. cū ꝯcordātib⁹. ꝛ tñ impediꝛ executio si psona q̄ detulit tale iurm est inhabilis. l. tutor. §. prodigus. ꝛ ibi
a glo. no. ff. de iureiu. expresse firmat. Scdo contra Bar. [a] facit qꝛ
32 † si ꝯctus principalis in instrumento nō tenet, etiam guarētigie preceptū in eo appositū nō tꝫ ita Bal. in l. si absentis, ad fi. ff. si cert. pet. p tex. in l. fi. ff. de cōsti. pec. ẜ3 Alex. coneꝛ rñdere ad illū tex. Cōfirmo qꝛ si contractus principalis est nullus: similiter erit nullum cōstitutū, vel precariū in eo appositū. Jta no. dicit Bal. in l. ex testamento. C. de fideicō. ꝛ idē Bal. in c. ij. de feudo dato in vicē. l. cōmis. pro istis adde tu gl. not. valde in l. si patronus. §. patronum. in verbo fauiana. ff. si quis in frau. pa. que singulariter dicit quod quando rescinditur vel annullaꝛ principalis contractus, etiam annullatur promissio euictionis ꝛ pene. ꝛ per ista remanet vtiliter expeditus iste. §. vt puto,

1 ☞ Diuersitas in qualitate obligationis inter interrogationē ꝛ responsionem vitiat stipulationem nisi diuersitas illico complacuerit.
2 Si interrogationi pure respondetur sub conditione vel econtra stipulatio vitiatur in totum.
3 Diuersitas in tempore certo inter interrogationem ꝛ respōsionem vitiat stipulationem.
4 Diuersitas summarum inter interrogationem ꝛ responsionem non vitiat stipulationem.
5 Quando aliquid detrahiꝛ vel additur prime dispositioni creatur noua dispositio.
6 Diuersitas in qualitate responsionis non inualidat stipulationem, si incontinenti sequatur complacentia.
7 Quando stipulatio est a principio inutilis ꝛ ex superuenienti actu conualidatur, dicitur esse noua stipulatio.
8 Statutum quod reus in prima responsione debeat respondere simpliciter affirmando vel negando, alias quod habeatur pro confesso, si reus interrogatus respondeat le non habuisse pecuniam ꝛ si apparet quod expendit in negotijs petitorijs an habeatur pro confesso.
9 Quid dicatur simpliciter.

b 1 Si quis simpliciter.

[b] † Diuersitas in qualitate obligationis inter interrogationē ꝛ rñsionē vitiat stipulationē, nisi diuersitas illico ꝯplacuerit. h. d. vt p Bar. h. Diuidiꝛ ẜm Bar. i tres partes. diuide meli⁹ q̄ Bart. diuidat istū tex. in tres. Jn prima ponunꝛ tres casus in quib⁹ diuersitas vitiat stipulationez. Jn scda poniꝛ dictū gñale p qd decidunꝛ similes casus. Jn tertia limitatio. scda ibi, adijcit. tertia ibi, nisi stipulatori. text. dicit si interrogatus intra calendis qntas aliqui intelligūt. i. intra qnq; mēses. l. eū q calēdas. j. eo. ergo ꝛc. Omitto qd aliq volūt dicere qd voluerit dicere qnto calēdas: qꝛ nō pōt dari ꝛc. alij dicunt. i. intra qnq; dies aū calēdas futuras: ꝛ sic erit ac si diceret vigesima
2 qnta die mēsis sequētis. ¶ † No. primū [c] ex isto tex. ꝙ si inter
c rogationi pure rñdeaꝛ sub cōditione, vel ecōtra stipulatio vitiaꝛ in totū. concordat tex. in. §. preterea. insti. de inuti. stipu. Ro ẜm Bar. ꝛ doctores est qꝛ talis diuersitas i tpe inducit diuersitatē i substātia ꝛ qualitate obligatiōis seu stipulationis. secus est qñ est diuersitas in summis. aliā rationē assignat Raph. cu. qꝛ vbi est diuersitas tpis in nihilo requiriꝛ consensus vniformis. merito in totū vitiaꝛ stipulatio. secus est in diuersitate summarū saltem si in verborū sono adest vniformis cōsensus. ꝛ istā assignat proprie tex. hic dū dt nō eni. sic rūdit vti interrogat⁹ est. amplia istū tex. vt ꝓcedat qñ interrogatio fieret sub vna cōditione ꝛ responderetur sub alia. exēplū: ꝓmittis mihi cētū si nauis ex asia venerit. tu rñdes ꝓmitto si Jmperator venerit in Jtaliā. ista diuersitas vitiat in proposito. ergo ita Jo. de imo. hic ꝛ Ludo. ro. in §. fi. j. ea. l. vbi ita ampliat istum tex. facit iste tex. in versi. aut si ita. vbi varietas in tpe certo vitiat stipulationē: ergo similiter dꝫ vitiare varietas in tpe incerto. sed tu caue ꝓpter rōnem Bart. ꝛ doc. proxime relatā. nā dicit Bar. q̄ est ratio qd diuersitas in tpe inter interrogationē ꝛ responsionez vitiat stipulationē: rō est qꝛ talis diuersitas inducit diuersitatē in substātia stipulationis: qꝛ ex prima interrogatione non statim potuisset agi. istud ergo qd statim possit agi ex ꝓmissione in diē nō sic inducit diuersitatē in qualitate: vñ autē ratio Bar. nō est bona: aut limitatio ista non est vera. Limita nūc istū tex. nisi esset cōditio q̄ ex natura inesset ipsi actui. exēplū in l. interdū. j. eo. ꝓmittis fruct⁹ nasrituros, illa nō vitiaret stipulationē. tex. habes no. i. l. qui liberis. in prin. in versi. pure. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ ibi Ang. Jmo. ꝛ Mod. no. Ang. Jmo. ꝛ Alex. in l. gallus. §. j. p gl. ibi. ff. de lib. ꝛ posth. Bal. i. l. j. circa prin. ff. de edi. edic. ꝛ de re. act. sed qñ nō inesset nisi tacite si exprimatur nihil operatur. l. iij. cū si. ff. de lega. j. l. non recte. C. de
3 fideius. ¶ † Scdo not. ex tex. in ver. aut si ita. quod diuersitas in tpe certo inter interrogationē ꝛ rñsionē vitiat stipulationē. Limitat mirabiliter Ro. in §. fi. in vlti. col. j. eo. nisi interrogationi certi tpis rñsio fieret de tpe breuiori: tunc valeret exemplū: promittis cētū intra. x. dies istius mēsis. dicis ꝓmitto ītra. v. dies: valet tunc stipulatio, sicut dicimus in summis: ergo idem in tpe cū dies dicatur pars summe. confirmaꝛ ista limitatio qꝛ sicut in maiori summa inest minor: ita in maiori tpe inest minus arguendo de summa ad tps. l. miles ita. in prin. ff. de test. mili. istā limitationem nō solū reprehendūt Alex. ꝛ Are. hic, ꝛ Areti. in §. fi. j. ea. l. sed etiā de ea truffanꝛ. ꝛ dicūt qd Roma. dicit contra tex. istū: sed nō credo ꝙ Ludo. qui fuit optimus iurista non viderit istū tex. ꝛ licet Senenses conentur defensare: ego volo aliter defendere limitationē Lud. ꝛ credo qd dicat veritatē. nam Ludo. loquitur in diuersitate tpis specialiter expressi p numerū dieruꝫ ꝛ sic ꝓpter numerū est idē qd in summis: ꝛ ponit exemplū Lud. ꝙ enumerat certos dies, isto casu in maiori numero dierū inest minor. sicut in summis. ꝛ sic loquiꝛ in tpe cōprehēsiuo minoris. ꝛ sic sicut in summis. nō sic est in isto tex. nec in. §. ꝓterea. qꝛ loquitur in tpe nō cōprehensiuo tpis minoris numeri nec tpe cōprehensiuo alterius tpis: puta si dicerē ꝓmittis mihi dare. x. hinc ad. x. dies. tu respōdeas promitto dare hinc ad. xx. tunc bene vitiaretur stipulatio. ꝛ sic eodē mō nō ob. text. in §. preterea. qꝛ ibi vnū tps nō cōprehēdit aliud tps: tñ aduerte qꝛ limitatio Lud. nō posset ꝓcedere in tpe longiori: qꝛ nō valeret in minori tpe, sicut in summa. rō qꝛ si ꝓmittēdo te obligaueris ad. x. dies esset ꝯ voluntatē tuā cuius intentio est non obligari nisi in. xxv. dieb⁹.
4 nō sic est in summa. ¶ † Tertio principaliter no. ex tex. qd diuersitas tpis inter interrogationē ꝛ rñsionem vitiat stipulationem: licet secus in diuersitate summaruꝫ vt hic, eo qꝛ ẜm Bart. hic, ꝛ in §. seq. diuersitas in tpe arguit diuersitatē in substantia ꝛ qualitatē obligationis. Cōtra istā rationē Bar. ꝛ doc. fortiter stringit ꝛ sic arguo cōtra tex. ꝛ rationē Bar. sic: diuersitas temporis non impedit constitutionē duorū reorum debendi. Nec vitiat si b
vnus ꝓmittat pure, alius sub cōditione. l. ex duob⁹. prima. ff. de duo. reis q est tex. no. ꝛ tñ diuersitas in substātia bene vitiat constitutionem duorum reorū. l. si id quod. §. j. ꝛ l. eandem. §. fi. ff. de duo. reis. ergo apparet ꝙ diuersitas tpis non arguit diuersitatē in substantia ꝛ per istā. l. ex duob⁹. dicit Bar. expresse in l. denūciasse. §. quid tñ. in. j. q. ff. de adul. qd obligatio pura ꝛ cōditionalis non differūt substātia: ergo cōtra id qd hic dicit Barto. qui dicit oppositū. quid dicemus? ergo est subtile coloratum ꝛ pulchrū omissa responsione Joā. de imo. hic q nihil dicit. respōdeo. ꝛ ista est vera qd diuersitas in tpe nō vitiat cōstitutū duorū reorū ex quo illa diuersitas pōt reduci ad parietē: ꝛ tñ vitiat stipulationē: rñdeo qꝛ in institutione duorū reorū sunt due psone c
que se obligant. ꝛ iꝫ fictione iuris fingaꝛ vna obligatio. l. iij. §. fi. ff. de duob. reis. tñ sicut sunt diuerse persone: ita censenꝛ diuerse obligationes, put declarat gl. in illa. l. iij. cum ergo sunt diuerse persone ꝛ diuerse obligationes: iō ninurū si diuersitas tpis non vitiat diuersas obligationes in cōstitutione duorū reorum, sed in stipulatione non est obligatio nisi vna solius ꝓmittētis: ideo diuersitas tpis bene vitiat stipulationē. Jstā theoricā ponit gl. in simili in l. ꝓlatā, in gl. vnica, ad fi. C. de sen. vbi dicit qd diuer-

a ¶ Scdo cōtra Bar. ꝛc. Aduerte ꝙ vbicūq; ꝯctus est simulat⁹, iurm nihil opaꝛ. gl. ē reputata singu. j. l. emptione. C. pl⁹ vale. ꝙ agi. vbi etiā Bal. Pau. d cast. ꝛ Ange. Abb. in c. ad nras. in. j. col. de empt. ꝛ vē. ꝛ illa gl. approbatur ẜm Alex. in l. nemo pōt. ff. de le. j. cū cōcor. ibi p eū alleg. quas posui post fin. Fran. cre. ꝛ est alle. q̄ incipit inquātū vero. Jtez facit illō qd vbicūq; ꝯctus est simulat⁹, si ꝯstitutū in eo appositū reputatur simulatū ꝛ est nullum iuxta not. p Bart. ꝛ doc. in l. quod meo. in prin. ff. de acq. pos. ꝛ in. l. ab emptione. ff. de pact. ꝛ p Bar. i. d. l. emptiōe. C. pl⁹ val. qd agi. Joan. de imo. in c. cum ꝯtingat. i. vij. mēbro sue distinctiōis. ff. de iureiuran. Rō est vt per doc. vbi. s. Nā ex quo dñium ꝑmanet penes illū q facit cōstitutum, non erit cōstitutū. l. neq; pign⁹. ꝛ l. nec ex ꝓtorio. ff. d re. iur.

b ☞ Simpliciter. Nota ex tex. ꝙ rñsio dꝫ esse cōformis interrogatiōi Jaso. pulchre in l. cuꝫ qs. C. de iur. delib. ꝛ limitat in §. si qs ita. s. hac l. ij. notab. Purpu.

c ¶ Not. primū ꝛc. ad hoc vide Spe. in ti. dposi. §. x. versicul. sed pone vltimo.

Universidad de Deusto Biblioteca

sitas vel preposteratio vnius ad seipsum bñ maius est impedimentū.facit id qḋ dicit qḋ maius est impedimentū qḋ est intra se quā illud qḋ est extra se.l.legē.C.de na.lib.In stipulatione ergo nō est nisi vna obligatio ⁊ in veritate ⁊ ī fictiōe.tolle simile in debitore ⁊ fideiussore vbi sunt diuerse psone ⁊ diuerse obligationes.l.generaliter.ff.de fideius.certe si principalis pmittat pure ⁊ fideiussor sub cōditione tamen valet.l.grece.§.illud.ff.de fideius.

5 ¶†Quarto [a] no.ex tex.in versi.cū adijcit. qḋ qñ aliqd additur vel detrahit̄ prime dispositioni creat̄ noua dispositio:vt hic,⁊.l.ius ciuile.ff.de iusti.⁊ iu.vnde facit iste tex. s3 Ang.⁊ Mod.qḋ si papa vel princeps in commissione ꝙ facit ordinario addit vel diminuit iurisdictioni,facit eū delegatū:vtilitas est:q2 ordinarij nō pñt capere salariū: s3 delegatus capiet. item qñ iudicauit tanꝙ delegatus appellat̄ ad superiorē.tex.est in.c.licet in corrigendis.in gl.pen.in.c.graue.de offi.ordi.⁊ tex. magistralis in.c.cū aliquibus.in ver.cum authoritate nostra.de rescrip.in.vj.de hoc plene tetigi in.d.l.ius aūt ciuile.ff.de iusti. ⁊ iur. nō omitto qḋ Are.[b] contra istā communē doctri. retorquet tex.in.c.cū aliquibus.in fi. de rescrip. sed nihil facit q2 ibi potestas ordinaria illius ad quē scribit Papa nō alterat illā iurisdictionē ordinariam in aliqua forma s3 eā prorogat ad personā inhabilem quā alias nō posset ordinarius instituere,⁊ sic remouet obstaculum ⁊ obstaculo inhabilitatis remoto durat potestas ordinaria: q2
6 Papa nō eā alterauit imo recipit tanꝙ ordinarius. ¶†Quinto no.ibi,nisi illico stipulatori. qḋ diuersitas in qualitate responsionis nō inualidat stipulationē si illico ⁊ incōtinēti sequat̄ cōplacentia opere pretium est videre pro intellectu text.an ista cōplacentia.debeat verbis exprimi an sufficerēt signa tex. nō aperit.Mod,senē.in.§.seq.in.ij.no.tenēt qḋ sic per istū tex. in.c.fi.q dicit qḋ secuta cōplacentia alia stipulatio cōtracta esse videtur: ergo sine verbis exprimētib9 cōplacētiā nō posset induci stipulatio.scḋo mō ⁊ fortius nisi verba essent necessaria ad cōplacentiam semp diceret̄ constare de cōplacentia stipulatoris:ratio q2 iste tex.⁊ similes loquunt̄ de stipulatione facta ex causa lucratiua,vt declarat Bar.in.§.seq.⁊ seq.⁊ fi.Ideo cum tractetur de lucro semper presument̄ consentire, per regulam.l. qui patitur.ff. mand.⁊.l.si remunerandi.§.si passus.ff.manda.⁊ Bart.in.l.que dotis.ff.sol.matri.sed aduerte: quia posset contrarium teneri q2 ꝑm qḋ declarat Bart.j.⁊ ibi dicetur,quando illa diuersitas illico placet est stipulatio ficta:sed in stipulatione ficta nō requiruntur verba.l.nō aliter.ff.de adop.cū concor. allegatis per Bar.s. in prin.vbi fuit visum:nisi respōderes ꝙ Bart.s.in prin.huius l.loquitur in stipulatione totaliter ficta absꝗ aliquibus verbis in casu nostro nō sumus in stipulatione omnino ficta quia precessit saltē interrogatio vt declarat Bar.in.l.si quis pro emptore.circa.vij.col.ff. de vsuc. vbi ipse declarat in stipulatione ficta. Limita nunc istum tex. non procedere quando responsio fieret super re penitus diuersa: puta si dico promittis mihi stichum ⁊ tu respondes promitto pamphilum.nō valet stipulatio in pamphilo etiam secuta complacentia quia iste tex.loquitur quando aliquid adijcit̄ vel detrahitur:sed hic ista rñsio est de re penitus diuersa:ergo nō cui non cōueniunt verba legis nec eius dispositio.l.iiij.§.toties.vbi Bar.ff.de dam.infec.l.quod constitutū.ff. de testa.mil.ita limitat istum tex. Jo.fab.in.§.preterea.instit.de inuti.stip.est verū qḋ Bart.j.in.§.fi.in distinctione longa quam
7 facit ad istud ꝓpositū videt̄ sentire 9triū circa fi. ¶†Scḋo not. ex hoc tex.qḋ qñ stipulatio est a principio inutilis ⁊ ex superuenieti actu cōualidat̄ dicit̄ esse noua stipulatio : ratio q2 quando id qḋ agitur nō valet qui cōfirmat d2 de nouo dare:vt per glos. ⁊ Bar.in.l.more.⁊ in.l.⁊ q2.ff.de iur.om.iudi.Bal. not. in.l.j.ad fin.C.de codicil.vbi per glos. ibidem dicit ꝙ qui confirmat illud qḋ essentialiter nō valet videt̄ de nouo disponere ⁊ facere.Expeditis textualibus capio glo.in verbo aliquid.nam glo.superiorem expediui in textualibus. ¶In gl.in versi.aliquid cōmuniter tenet̄ prima opinio gl.per Bar.⁊ doc.ꝙ iste versi.loquat̄ siue sit diuersitas in qualitate siue in quantitate:⁊ consequēter vt referat̄ ad precedētem.§.⁊ sequētē per duas rōnes hic assignatas per Bar.ita cōiter tenent scribentes hic:sed Alexan.impugnat istam cōem opin. ratione que videbatur sibi multum vrgens q2 iste tex.dicit cū adijcit vel detrahit aliquid. loquit̄ ergo quādo per responsionem detrahitur obligationi: sed istud non pōt habere locū in quantitate q2 qñ minor summa est in responsione ꝙ in interrogatione:tunc nō vitiat̄ stipulatio,imo valet etiam non secuta cōplacētia:vt est tex.in.§.seq. ergo iste versi.nō pōt loqui in quantitate : q2 dicit qñ detrahit̄ stipulatio est inutilis nisi sequatur complacentia. sed ad istud fundamentū respōdeo clare defendēdo cōmunem sententiam dico qḋ iste versi. potest referri ad.§.seq. etiā qñ minor summa est in responsione : quia quando est minor summa bene verū est qḋ nō vitiatur stipulatio in minori summa in qua oēs concordant: l3 bene vitiaretur in maiori

a ¶Quarto ⁊c. Ad istud vid omnino eūdē authorē in.l.ius ciuile.post gl. Bart.Ange. Pau.⁊ Fulg. circa prin.ff.de iusti. ⁊ iure. ⁊ Ang.cōsi.cxl. ⁊ cōsi.ccxlvij. in antiq. ⁊ plene p Fed.in.c. licet in corrigendis.j.ij.⁊ iij.col. de offi. ordina.

b ¶Nō omitto qḋ Areti.⁊c. De veritate tex.in.c.cū aliquibus.hic allegati,vid Fely. examinantem in.c.cum ex officio de prescrip.colū. x.versi.⁊ quia multipliciter.

c ¶Simpliciter. De verbo simpliciter, et pure,qualiter intelligat̄,vid Alex.cōsi.xij. vol.ij.⁊ consi. xxi. eo. volu. Soci.in.l.j.ff. de vulg.⁊ pup.

nisi in ea sequeretur complacentia incontinenti q2 tunc isto casu valeret etiā in maiori,vt hic est tex.vltra Alexā.induco fortiter istum tex.contra communem ⁊ dico qḋ iste cōmunis intellectus est contra istū tex.qḋ non pōt intelligi qñ est diuersitas in quantitate, ⁊ probo sic. q2 dicit tex.cū adiecit vel detrahit semp probandum est vitiatam ⁊c.pōdera dictionē semper,positā in text. que importat ac si diceret,semper ⁊ indistincte ⁊ in totum glo.est ordina.⁊ approbata in.l.j.in verbo semper.vbi doc.ff. sol.mat.⁊ tamen istud nō potest dici quando est diuersitas in quantitate q2 valeret etiā in minori summa etiā sine cōplacentia ergo verba istius ver.non conueniunt tex.in quantitate. ⁊ si diceres dictio semper,refertur ad verbū probādū, ⁊ nō ad verbū vitiata.istud nihil est: q2 siue referas ad quodcunꝗ vis:tamen tex.vult dicere qḋ semper est vitiata stipulatio seu obligatio qñ aliquid adijcitur vel detrahit̄ obligationi.Tenendo tñ cōmunem sententiā gl.Bar,⁊ doct.qḋ iste versi.referatur etiam ad.§.sequentem qñ diuersitas est in quantitate.Pro ista cōi sententia addo efficacē rationē per quā ostendo qḋ iste versi.cū adijcit.d3 potius referri ad sequentem quā ad precedentē versi. ⁊ sic qḋ potius est in quātitate.Nam regulam habemus qḋ quādo actus q non est in totum nullus facilius reformat̄ quam qñ est in totū nullus.l.si qs pro eo.§.si quis a reo.ff. de fideiusso. sed sic est qḋ qñ est diuersitas in qualitate,stipulatio est in totum nulla, vt hoc tex.⁊ tñ secuta complacentia reconualidatur, vt hoc tex.ergo multo fortius quando diuersitas in quantitate in qua actus stipulatiōis non est in totum nullus,imo valet in minori summa ⁊ d3 reconualidari.Tamen tu subtilis posses respōdere ⁊ dicere qñ est diuersitas in qualitate ibi precessit interrogatio ⁊ secuta est respōsio,⁊ sic sunt extrema habilia secuta cōplacentia,facilius conualidatur : sed qñ est diuersitas in quantitate in illo pluri non precessit interrogatio. ¶Capio gl. in verbo vitiatam quam diuide in tres partes. In prima ponit magistralem theoricam an ⁊ qñ diuersitas vitiat stipulationem ⁊ qñ non.In secunda rationē diuersitatis. In tertia format questionē.scḋa ibi,ratio est differentie.tertia est ibi,sed quid si stipuler.ego sequor semper ordinē Bart. q2 ipse hic non tangit reseruabo vt ipse dicit. Extra glos. Bar.nunc ad practicam inducit istū text.in versi.simpliciter[c] ad
8 questionē statuti ad quā dicit se allegasse istū tex. ¶†Circa vltimā questionē Bar.⁊ ex hoc tex.de rñsione que d3 fieri simpliciter ex forma statuti,si negat̄ habuisse, ⁊ sic apparuerit qḋ ipse expendit pro negotijs suis ⁊c.cum Barto.tenent Imo.Ange. Alex.⁊ Aret.hic,⁊ Bar.in.l.j.in prin.per illum tex.ff.de vulg.⁊ pupil.vbi precise idem dicit qḋ hic,⁊ ibi etiam Paul. de cast.tenet cum eo.contrariū t3 Pau.de cast.dicens se 9triū consuluisse his diebus ⁊ male fecit recedere a Bart. ⁊ mouebatur Pau. de castr.q2 ista est simplex negatio que sine qualitate ⁊ diuersitate est dico me nō habuisse ⁊ l3 postea subijciat̄ quedam tacita affirmatiua dicēdo qḋ si habui expēdi in negotijs ⁊c. Ista adiectio potest separari ⁊ dicit quod reperit Bart .tenere cōtrarium in.l.de etate.§.nihil.ff.de interroga.actio.vbi Bar.ad presentē materiam ponit mirabilem doctrinam,vt ibi per eum Rapha. cu.hic non dicit illo modo prout refert Paul.⁊ Alex. hic. Sed pondera primo quod contrarium eius quod hic videtur tenere Bar.in.l.de etate.§.nihil.quam allegat Pau.⁊c.postea dicit qḋ Barto.non est contrarius ⁊ quod illud quod ibi dicit nihil obstat ⁊ est verum.Alex.pro opi.Bar.addit istam rationem.Nam negari non potest quin ista responsio non sit duplex , ergo non potest negari quin responsio sit simplex ⁊c. Vltra scribentes ⁊ vltra iura que allegat Bart.pro ista decisio.Bart.habent canoniste duos optimos tex.⁊ quidem tex.meliorem qui posset allegari in mundo in.c.is qui contra.de elect.in.vj.vbi dicit tex.qñ aliquis opponit contra formam electionis,vel contra personā electi,⁊ appellat ad Papā, iste appellans debet iurare simpliciter qḋ ea que opponit credit esse vera ⁊ dicit ibi text.qḋ si esset quidam qui opponeret ⁊ iuraret quod illa que apponebat credebat esse vera , saltem quod sufficiant , summus pontifex repellit eum quia non simpliciter iurauit. Ad idem habent canoniste tex.in.c.j.⁊ ibi do.Anto.no.ad decisio.Bart. hic de scrutinio.gl. in.c.preterea.in gl.in ver.simpliciter.de offi. deleg.quā ibi Bal. no.pro ista decisione Bart.nūc vltra iura preallegata firmo conclusionem Bar.quadruplici fundamento:sed cū breuitate.Nā dicitur simpliciter responderi quando nihil additur , vel detrahitur:sed solum negat̄ vel affirmat̄.text. est in.l.fi.in verbo simpliciter.⁊ ibi Bart.no.C.de do.promis. Secundo q2 dicitur simpliciter responderi quando respondetur ad literam prout iacet positio,tex.est in aut.de fideiusso.in princip. collatio.j.quem ita ad propositum not.Bal. in.l. testator.C. de suis ⁊ legiti.Tertio quia simplex ⁊ vnum conuertuntur, vnde simpliciter dicitur respondere, quādo pure ⁊ cum vnitate sermonis sine distinctione respondet:ita Are. post Bart.in.l. manifestissimi.§.j.per illum text.

9 tex.C.de fur. hic allegata per Bar. † Confirmat̄ vltra eū,nam simpliciter idem est ex vi ⁊ ex etymologia.i.sine plica.i.duplica ita glo.in cle.sepe.in verbo simpliciter.de verb.sig. Quarto simpliciter dicit̄ fieri,quando nihil est additū.tex.in.l.iubemus.in verbo sine nihil adiectū sed simpliciter.C.de app.quem tex.ad hoc ponderat Bar. ⁊ infert ad dictum statutū ita etiā Bal.in l.j.C.de edili.actio.Vltra eū allego tibi gl.ordinariā qḋ simpliciter dicit̄ qñ nihil est adiectum.gl.est de qua nō meminit Bal. iiij.q iij.in.§.item testibus. in verbo simpliciter gl. in.c.religiosus.in verbo simpliciter.de testa.in.vj. Et vltra preallegata faciunt ad confirmationē duo tex.in.l.sed si maritus.ff. qui ⁊ a quibus.⁊ in.l.j.§.quod vero.ff.de aleato. ⁊ istum secūdum tex. alleg. Aret.hic,⁊ tex.in.c.si quem.de procura.in.vj.

1 ☞ Diuersitas in summa non vitiat stipulationem in totū, sed valet in minori in qua partes concordant.
2 Diuersitas in sono verborum seu in figura non vitiat stipulationem dummodo conueniant in effectu.
3 Si precedat interrogatio de maiori summa ⁊ sequatur responsio de minori non erit contracta stipulatio nisi in minori.
4 In maiori summa inest minor de proprietate sermonis,nō autem ex interpretatione.
5 Si sunt mihi promissa centum ⁊ velim petere partem de istis centum promissis,puta quinquaginta,quod debeo petere istā partem tanquam debitam ⁊ non tanquam promissam.
6 Inutilis est stipulatio si interrogo te promittis mihi decem, ⁊ tu respondes promitto quinꝗ.
7 Vbicunꝗ posset esse damnosum non intelligitur quod in maiori summa insit minor.
8 An ⁊ quando in maiori summa requiratur minor.
9 Vbi possit fieri damnum vel preiudiciū in maiori summa non continetur minor.
10 An positio possit negari in totum absꝗ periurio quando continet plus vero.
11 Creditor petendo totum cōstituit debitorem in mora respectu partis que vere debetur.
12 Creditor non cogitur accipere partem solutionis.

Si stipulanti.

In maiori summa minor inest. h.d.ꝑm Bar.⁊ cōiter scribentes vel sic ⁊ notabili9. In diuersitate summarū v3 stipulatio in minori summa:q2 in ea interrogās,⁊ rñdēs 9cordāt.h.d. iste tex. no.Diuidit̄ ꝑm Bart.in duas partes.In prima loquit̄ qñ aliqd adijcit̄. In scḋa qñ aliqd detrahit̄ obligationi.scḋa ibi,ecōtrario. S3 tu diuide meli9 in tres partes. In prima loquit̄ qñ interrogatio fit de maiori summa quā rñsio.In secunda ecōtra quando interrogatio fuit minor , responsio vero fuit maioris summe.In tertia respōdet tacite obiectioni.secunda ibi ⁊ econ
1 tra.tertia ibi, licet eñ oporteat. † Primo not. qḋ diuersitas in summa non vitiat stipulationē in totū, imo valet in minori,in qua partes 9cordāt.sec9 est in diuersitate tēporis,vt.§.ꝑcedēti in prin.q2 tunc stipulatio vitiat̄,⁊ est in totū nulla. Rōnē assignat Bart.hic ⁊ ibi,nā diuersitas in tpe arguit diuersitatem in qualitate ⁊ substantia:q2 alia est pura stipulatio,seu obligatio, alia sub cōditione ⁊ in diē. Sed qñ est diuersitas in summa illa summa in qua cōcordant est eadē summa idē petit̄ ⁊ eodē mō.
2 ¶† Scḋo diligēter no.ex hoc tex.ꝙ diuersitas in sono verborum,seu in figura verborū nō vitiat stipulationē,dūmō 9ueniant in effectu.nā si dico,ꝓmittis viginti, ⁊ tu dicas ꝓmitto decem: hic est differētia in sono ⁊ figura verborū. S3 q2 9ueniūt in substātia v3 stipulatio.facit qḋ vult gl.singularis.i.l.q̄ extrinsecus.j.eo.ti.si dico ꝓmittis tres solidos,⁊ tu respōdeas ꝓmitto triginta sex denarios:est diuersus sonus verborū,inter interrogationē ⁊ rñsionē,tñ in effectu 9cordāt in substātia,⁊ sic idem
3 est. ¶† Tertio no.in ver.ecōtrario quoꝗ.qḋ si ꝑcedat interrogatio de maiori summa,⁊ sequat̄ rñsio de minori, nō erit cōtracta stipulatio nisi in minori:q2 in illa ambo 9cordant.Vnde facit iste tex.ad no.q.quā ponit Bart.⁊ decidit ꝑ hunc tex.in.l.j. in vlti.col.ff.de acqui.here.quidā posuit magnā quātitatē pecunie aū dicēs tibi donare totā:tu accepisti partē, postea penitet te ꝙ totū nō acceperis, ⁊ vis petere totā, ⁊ dicis ꝙ nō potuisti acceptare nisi totū, ⁊ ille respōdet qḋ non valuit donatio in illa parte,cū non acceptaueris totā:an ꝑ hoc ꝙ parte acceptaueris videaris totā acceptasse ⁊c.Videt̄ prima fronte dicendū quod donatarius nihil deberet habere: q2 donatio non potuit acceptari in parte, ⁊ in parte nō,ꝓbat̄:nā legatū d2 esse quedā donatio,⁊ nō pōt pro parte acceptari,⁊ ꝑ parte nō.l.neminem.ff.de leg.ij.similiter ēt nec donatio valuit. Breuiter Bar.ibi determinat oppositū ꝑ istū tex.q2 ex quo ego donaui tibi totā illā summam pecunie nec obstat qḋ legatū d2 esse quedā donatio q2 rñdet Bar. qḋ legatū ꝑficit̄ sola volūtate testatoris ⁊ ēt ignorāti aquirit̄.l.cū pater.§.surdo.ff.de leg.ij. ⁊ ipso iure a morte testatoris transit dñium in legatarium qḋ secus est in donatione: q2 donatio nō perficitur a solo donante: ⁊ ideo donatarius pōt acceptare pro parte ⁊ pro parte nō,vt decidit Bar. per istum tex.
4 ¶†Quarto diligenter pondera istū tex.in fi.dum dicit manifestissimum est in viginti decem inesse:hic est tex.no.qḋ in maiori summa inest minor de ꝓprietate sermonis,nō autem ex interpretatione iuris istud optime probat iste tex.in verbo inesse. tale verbū importat proprietatē,⁊ veritatē:q2 aliud est esse talem,⁊ haberi pro tali:[a] q2 verbū esse substātiam demonstrat. gl. est ordinaria in.l.mercis appellatione.ff.de verb.signi.l.si maritus.§.j.ff.de adul.ita etiā dicit tex.in.l.q cōcubinā.§.j.ff.de leg. iij.vbi dicit tex.q2 in maiori parte minor quoꝗ inesset.ita etiā dicit tex.in.l.§ quis cū totū. in prin. de exce. rei iu.vbi dicit tex. nam pars in toto est.ita ēt dicit text.in.l.q quartā.in princ.ff.de leg.j.in verbo,q2 inesset dimidie ⁊ sic vbiꝗ tex.dicunt in maiori summa inesse minorē:ergo de ꝓprietate ⁊ veritate nō aūt de interpretatiōe ⁊ de fictiōe iuris:q2 iuriscōsult9 nō vtit̄ verbo denotāte improprietatē.Tñ Are.⁊ Mod.senē.referūt Cy.Ray. ⁊ Joā de Imo.dicere 9triū qḋ in maiori summa insit minor ex interpretatiōe iuris nō aūt ex ꝓprietate ⁊ cōtra eos Aret.allegat tex.no.i.l.iij.§.si pl9 quā iussus.ff.de statuli.vbi est tex.not. qḋ si testator reliquerit libertatē seruo si dederit.x.pone qḋ dederit.xx.an sequat̄ libertatē.dt tex. qḋ sic: tñ habem9 qḋ cōditio d3 impleri in forma specifica.l.qui heredi.⁊.l.Meui9.ff.de 9di. ⁊ demō.ergo dādo maiorē summā, d2 impleri in forma specifica:q2 maiori summe minor inest. Sed ad istū tex. Are.respondent senēses ex doc.Bar.in.l. Gallus.§. ⁊ quid si tm̄.ff.de lib.⁊ posth.q2 testator apponēdo talē cōditionē, voluit qḋ impleret̄ in forma specifica,vel in effectu, ⁊ sic in eqpollenti. Tñ ista sol. nō enernat illū tex.tu rñde melius ad illū tex. Aret.qḋ q adimplet pinguius d2 adimplere in forma. ꝓbo,nā forma mandati est diligēter ⁊ in specie adimplēda.l.diligēter.ff.mā.c.cū dilecta. de rescript.intm̄ qḋ id qḋ fit ꝑter formā mādati d2 esse ipso iure nullū.tex.est no.in.l.itē eorū.§.s3 si ita.⁊ ibi Bar.ad hoc no.ff.qḋ cuiusꝗ vniuer. ⁊ tñ habeo qḋ forma mādati d2 obseruari, qñ mādatū pingui9 adimplet̄.tex.est valde notabi.⁊ signa eū in.l. si qs mihi bona.§.s3 si mādauit.versic.qḋ si ex parte.ff.de acq. her.quē tex.ad hoc no.multū Bal.Imo.⁊ Mod.ibi,⁊.d.Alle. in.l.pubere.per illū tex.C.de iure delib.S3 tu aduerte qḋ Are. ⁊ isti senenses infideliter ⁊ male referūt Cy.Ray.Imo.velle ꝙ in maiori summa 9tineat̄ minor ex interpretatione iuris ⁊ non ex virtute sermonis:imo Joā.de imo.referēdo Cy. ⁊ Ray. dicit qḋ in maiori summa affirmatiue prolata de ꝓprio significatu inest minor:l3 sec9 sit in maiori summa ꝓlata negatiue,q2 nō cōtinet̄ minor , l3 qñꝗ ex interpretatiōe iuris contineat̄. Et sic ipse firmat ⁊ ꝓbat 9clusionē quā feci, ꝙ in maiori summa inest minor ex ꝓprio significatu,⁊ ex veritate,nō aūt ex interꝑtatione iuris. Adde etiā qḋ alibi egregie dicit Bal.in addi.ad Spe. in tit.de arbi.in.v.col.in versi.si qndecim petas.qḋ maior numerus affirmatiue incōmutabili veritate minorē numerat,⁊ ꝑsupponit vt dicūt arithmetici ⁊ geometre ꝑm eū.Per predicta puto nō bñ dicere Gemi.in.c.cui de nō sacerdotali.de prebē.in.vj. vbi no.Gemi.ꝑ illū tex.in vlti.parte qḋ maior numerus nō includit minorē,in qb9 verba dñt intelligi scḋm ꝓpriū eius significatū nō posset peius dicere:vt pt3 ex ꝑdictis.Et ad illū text.q est pro certo singularis rñdebo statim in fallentijs quas dabo
5 ad regulā isti9 tex.j. ¶† Quinto pōdera istū tex.ad illḋ qḋ pōderat Bar.in.l.scire debem9. circa finē principij.post gl.ibi.j.e. dicit ibi Bar.qḋ si sunt mihi ꝓmissa centū,⁊ velim petere partē de istis centū promissis puta quinquaginta,quod debeo petere istā partē tanꝙ debitā,non tanꝙ promissam.q̄ vtilitas sit declarat ibi gl.⁊ si tu dicas istud esset 9tra hūc tex.dicit Bart.iste tex.intelligit̄ qḋ in maiori summa inest minor,verū est sub generalitate,sed non specialiter. Tu dic,qñ centū essent a principio promissa in illa generali promissione nō fuerunt nisi centū.l. nō possunt dici generaliter ꝓmissa,sed specialiter.secus est in text. nostro:q2 l3 a principio interrogē te siue d maiori siue de minori minor summa intelligit̄ semp inesse. Itē si interrogo in.xx.⁊ rñdes in decē:intelligit̄ in decē.Et econtra Bar.videt̄ stringere tex.in.l.inter stipulātem.§.si stipulāte.in fi.j.eo.vbi dicit text.q2 semper in summis id qḋ minus est sponderi videt̄ , ergo minor summa videt̄ eē in ꝓmissiōe,ex ꝓprietate,⁊ veritate sermonis. ¶Glo.i verbo 9cta.diuidit̄ in quatuor partes. In prima declarat tex.In scḋa opponit ⁊ dupliciter sol.In tertia allegat cōcordātes.In quarta opponit ⁊ pro solutiōe se remittit.scḋa ibi, s3 9 insti.tertia ibi,itē facit.quarta ⁊ vltima ibi,itē 9 supra locati. ¶In ea.glos.ibi sol. nolebat stipulator valere nisi in maiori. istā gl.multū no.Bal.Ang.Imo. ⁊ Moder. qḋ in maiori summa nō continet̄ minor qñ cōtrahēs expresse dicit ⁊ protestatur qḋ non vult contineri.Pro ista glo.bene facit quia expressum

a ¶Tali. Adde Jas. in hac. l. §.s3 ⁊ si mihi. col.ij.iij.nota. Purpu.

a ¶ Maiori sū
ma. Limita
hāc regulam
ex dispositio
ne ca. licet. de
senten. excom
mu. Purpu

facit silere tacitū. l. cū ex filio.§. filio. ff. de vulg. ꝛ pup. Sꝛiū de di
recto tꝫ glo. valde no. in ca. j. ad fi. in glo. fi. de arbit. in. vj. ꝛ do.
Alex. hic dt q̄ illa gl. male dt p istā gl. Tu dic q̄ illa gl. videt lo
qui in terminis diuersis a diuerso casu: nā ibi ꝓtestatio videbat
tēdere quasi ꝯtra dispositionē illius iuris. istud nō pōt dici hic
in ꝯctib⁹ depēdentibus a mera voluntate contrahentiū. istam
sol. gl. nō tenēt doc. q: diuinat ad tex. ¶ In ea. gl. aliq subaudiūt
si placet diuersitas ꝛc. circa istā secundā solutio. Bar. ꝛ doct. ni
hil dicūt: tn̄ vident eā nō tenere q: in eo qd addit nō valet stipu
6 latio in eo in quo cōcordāt videt valere ꝛc. ¶ † Tu aduerte qd
tex. in d.§. preterea. nō cauillādo sensum illius litere ineuitabili
ter stringit ꝯ istū tex. ibi enim text. dicit qd est inutilis stipula
tio, si ego interrogo te ꝓmittis mihi decem: ꝛ tu rn̄des ꝓmitto
quinq̄, vel ecōtra interrogo de quinq̄: tu respōdes de decē, vel
si pure interrogo: tu respōdes sub conditione: dicit ibi tex. qd vi
tiatur stipulatio ꝛ valet in nulla. Uides qd text. equiparat illos
duos casus, ꝛ eos determinat sub vna determinatione, ꝛ tn̄ in
§. precedēti si interrogo pure, tu sub ꝯditione respōdeas, nō va
let, ergo idem dꝫ esse in summa. ꝛ sic in isto tex. nostro: q: vna de
terminatio respiciens plura determinabilia dꝫ equaliter deter
minare. Et ideo Christopho. po. in illo.§. preterea. intelligit il
lum tex. prout iacet quod si stipulor decem ꝛ tu quinq̄ promit
tis: non valet etiā in quinq̄. tex. est ibi clarus: ꝛ ista est proprie
mens illius tex. ptꝫ q: sub vna determinatione determinat illos
duos casus ergo idem in quātitate ad idē tex. rn̄det quod si in
terrogo te de viginti ꝛ rn̄deas de decem contrahit obligatio in
x. dꝫ intelligi iste tex. secuta cōplacentia q: §. precedens dꝫ refer
ri ad istum.§. cum ponat inter duos.§§. ꝛ licet ipse nō dicat ista
fuit solutio glo. hic, licet ipse sibi ascribat ꝛ dicat esse nouū intel
lectum. Iste intellectus quantū ad.§. preterea. multū mihi pla
cet: q: iste est ꝓprie de mēte illius litere, ꝛ placeret mihi nisi eēt
iste tex. q: ego semper tenui intellectus reales q sunt de mente
tex sed dū ipse respōdet ad istum tex. qui dicit cōtrariū, qd iste
tex intelligit secuta cōplacentia fuit respōsio ante eum glo. hic
in scd'a solutione: lꝫ scribētes de hoc nihil dicant. Sed ista solu
tio seu intellectus nullo modo pōt procedere ad istū tex. probo
ineuitabiliter q: iste tex. in ratione decidendi quando valet stipu
latio de minori summa nō fundat se super cōplacentia: sed fun
dat se q: in maiori summa minor inest. ista ratio decidendi ex
pressa in tex. procedit etiam nō secuta complacentia. Scd'o qd
impossibile sit quod iste tex. loquat secuta complacentia: prout
dicit Christopho. ꝛ glo. hic. probo ineuitabiliter. nā tex. in prin
cipio dicit q̄ si stipulor. x. ꝛ respondeas. xx. dicit text. non esse
contractam obligationem nisi in. x. ꝛ tamen si esset secuta com
placentia esset ꝯtracta in. xx. Item in secūdo casu qn̄ interrogo
de. xx. ꝛ ꝓmittis. x. isto casu cōplacentia stipulatoris nihil face
ret, sed esset opportuna ꝯplacētia ꝓmissoris, ꝛ ꝓpterea est ne
cesse dicere vt iura iurib⁹ cōcordent, qd ille tex. p istū, ꝛ iste tex.
per illū declaret: verū est in illa summa in qua discordant, sed in
illa summa in qua cōcordant bene valet. ¶ In ea glos. ibi, ad fi.
gl. ergo fortiter opponit de. l. si decē. in. j. responso. ff. loca. ꝛ non
respōdet: sed remittit ad ea que ibi dixit Bar. cum quo omnes
īdifferēter tenēt dicit q̄ illa. l. limitat totā istā materiā. Nā ista
materia loquit de cā lucratiua: sed si. l. si decē nō loqt in cā lucra
7 tiua, sed posset ibi esse causa damnosa domino: ergo † vbicūq̄
posset esse damnosum non intelligit quod in maiori summa in
sit minor. istā sol. Bar. ad. l. si decem. in. j. respōso. ff. loca. indiffe
renter tenent omnes. Ut intelligamus in specie ꝛ an ista sol. sit
vera cōtra eam opponit de. l. diem ꝓferre.§. si plures. ff. de arbi.
vbi in maiori summa prolata ab arbitris continetur minor ꝛ tn̄
posset esse damnosum ꝛ preiudiciū parti que dꝫ forsan plus ha
bere. Et ad idē est tex. in. c. j. de arbi. in. vi. ꝛ ad illū tex. alibi not.
respondet Sali. in. l. hac edictali.§. is illud. C. de secun. nup. vbi
dicit q̄ ille text. in.§. si plures. loquit in arbitris electis a parti
bus vel ad absoluendū vel ad cōdemnandū: ꝛ sic ad aliquod no
uum inducendū ꝗuis posset: esset preiudiciale partibus. sed in
l. decem. agit de estimatione pensionis vel rei ꝛ sic requirit con
cordantia contrahentiū alias posset esse preiudicium parti. Et
per illum tex. infert quod si duo vel tres fuerint inducti ad esti
mandum aliqd minor summa nō inesset maiori. ita dt ibi Sa
lice. Sed ego oppono cōtra solu. Bar. ꝛ doct. vt videam⁹ an ꝓ
cedens sol. sit bona ꝛ opponit de. l. inter pares.§. j. ff. de re iudi.
vbi est text. qd si duo iudices ordinarij ferant duas sententias
vnus in centum alius in quinquaginta, minor summa contine
tur in maiori: ꝛ tn̄ illa non est materia lucratiua, sed damnosa.
Nisi diceres defendēdo sol. Bar. ꝛ communem qd in illa. l. inter
valet sentētia in illa minori summa ꝛ cū legis habem⁹ regulam
quod in dubio presumit pro sententia. l. herennius.§. caia. ff. de
euict. Preterea non tractatur de verisimili preiudicio partium
ideo in maiori continetur minor, alibi Bal. in. l. diem proferre.

§. si plures. ff. de arbi. rn̄det aliter ad illā. l. si decē. ff. loca. ꝛ dt qd
hic loquimur qn̄ minor summa ꝓfert absolute in maiori cōti
netur minor: sed in. l. si decē. loquit tex. qn̄ prefert respectu alicu
ius corporis. ꝛ sic domus locate tunc in maiori summa nō con
tinetur minor. ¶ Extra gl. p cōplemento istius materie Bar.
8 plene examinat an in maiori summa cōtineatur minor. ¶ † Cir
a ca istam materiā an ꝛ quando in maiori summa[a] contineat mi
nor ex dictis Bar. facias tu regulā generalem affirmatiuaꝫ qd
in maiori summa affirmatiue prolata continet minor ꝛ cōtinet
de ꝓprietate ꝛ veritate sermonis vt dixi in tex. Pro ista regula
vltra tex. allegatos per Bar. ꝛ scribentes, adde tu text. no. in. l.
iij.§. si quis plus. ff. de adi. lega. vbi est text. testator legauit ali
cui. xx. postea in codicillis ademit. xl. an valeat ista ademptio
videt qd nō: q: est erronea tn̄ decidit ibi Sꝛiū ꝛ decidit qd valet
talis ademptio. Amplia istā regulā vt procedat siue loquat in
quantitate cōtinua siue in quātitate discreta, ꝛ sic siue loquatur
quotitatiue puta dimidia hereditas, siue quātitatiue puta cen
tum. l. qui quartā. in prin. ꝛ ibi. Bar. ꝛ Raph. cu. ad hoc no. il
lum tex. p ampliatione illi⁹ regule. ff. de leg. j. Scd'o amplia istā
regulā vt ꝓcedat nō solū in cōtractib⁹ sꝫ etiā in sententijs. text.
habes no. in. l. inter partes.§. j. ff. de re iudi. Itē procedit etiā in
iudicijs ꝛ vltra tex. quē alleg. Bar. in. l. si qs cum totū. in princi.
ff. de excep. rei iudi. facit q: si peto centū ꝛ ꝓbo tm̄ de quinqua
ginta: debeo obtinere in quinquaginta: q: in maiori summa in
iudicijs continet minor glo. est no. in. l. j. in glo. fi. C. si aduer. reꝫ
iudi. Bar. in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. Bart. ꝛ omnes Mod.
in. l. si ꝯstante.§. fi. ff. solu. matri. Paul. de ca. ꝛ Moder maxime
Alex. in. l. quidā estimauerunt per illū tex. ff. si cer. pet. Ultimo
amplia vt ꝓcedat in arbitro. tex. est ꝛ exemplū in. l. diē proferre.
9 §. si plures. ff. de arbi. ꝛ. c. j. de arbit. in. vj. ¶ † Limita nunc istā
regulam aliquib⁹ modis. Primo limita non procedere in actu
qui posset afferre damnū vel preiudicium ibi in maiori summa
non continet minor. l. si decem. in prin. ff. loca. quā glo. alleg. pro
contraria ꝛ non respondet. sed Bart. s. vt dixi plene respondet.
Scd'o limita qn̄ precessisset protestatio ꝯtraria disponentis vel
facientis actum quod nō vult in maiori summa contineri mi
norē. ita est gl. ordinaria hic dum respōdent ad.§. preterea. in
sti. de inuti. stip. Tertio notabiliter limita qn̄ de maiori summa
esset de per se dispositū ꝛ etiaꝫ de minori summa esset de per se
dispositū: tunc in maiori nō ꝯtinet minor: q: de per se est de qua
libet summa dispositū. tex. est in. l. ex facto.§. itē qro. ꝛ ibi Bal.
Ang. Sali. ꝛ Moder. ad hoc no. ff. de vulga. ꝛ pupil. Pro ista
limitatione vltra illū tex. bn̄ facit q: ex quo expresse fuit disposi
tum ꝛ de maiori ꝛ de minori expressum facit cessare tacitū. l. cuꝫ
ex filio.§. filio. ff. de vul. ꝛ pup. ꝛ. l. ij.§. si duo. ff. de bo. pos. ſm ta
bu. intellige verū qn̄ vtraq̄ dispositio ꝓcedit ab vno disponen
te, secus si a diuersis. ita limitat do. Alex. in ꝯsil. clxxix. quinti
vol. incip. viso ꝓcessu cause vertētis inter magnificā dominā. in
vlti. col. ¶ Quarto notabiliter limita pdictā regulā qd in maio
ri summa nō ꝯtineat minor in materia in qua dꝫ fieri strictissi
ma interpretatio: puta in literis beneficialib⁹ q dicunt odiose:
q: ambitiose sunt text. est in. c. ꝗuis. in pn̄. de pben. in. vj. vbi in
maiori nō ꝯtinet minor tex. habes multū no. in. c. cui de nō sa
cerdotale. i.§. fi. de pbē. in. vj. Sꝫ tu caue: q: i Sꝛiū vr facere tex.
in. l. iiij.§. Cato. j. eo. vbi q ꝓmittit sub pena nō petere centū pe
tendo partē incidit in totalē penā: ergo ibi in penalib⁹, ꝛ sic in
odiosis in maiori summa inest minor: ego de hoc dicā in illo.§.
ꝛ ibi reseruo dicendū. Est verū qd Alex. hic alio modo dicit ad
tex. in illo. c. cui de nō sacerdotali.§. fi. q̄ ibi in literis beneficiali
bus in maiori summa nō cōtinet minor: q̄ istud est ꝓpter man
datū Pape qd est ad vnguē obseruādū: q: forma mandati est
a ad vnguē obseruāda. l. diligēter. ff. māda. c. cū dilecta. de rescri.[a]
ꝛ ꝓpter hoc tꝫ ibi, q̄ in mādatis in maiori summa nō ꝯtineat
minor, alleg. gl. in. c. plus semp. ꝛ in. c. cui lꝫ. de reg. iuris. in. vj. ꝛ
gl. in. l. cū in testamēto. in glo. fi. ff. de verb. signifi. Sed istud vl
timū nō teneo, prout ēt impugnāt Moder. senē. q: etiā in man
datis in maiori summa cōtinet minor. l. cū alter. C. de fideiusso.
l. rogatus. ff. mand. licet tn̄ fines mādati sint obseruādi diligen
ter, dicunt satis obseruari qn̄ obseruantur per equipollens. tex.
habes in. l. fi.§. fi. ff. māda. vbi si aliquis petit a me qd fideiubeā
pro eo pone quod intercedam tanꝙ mandator videor fideius
sisse saltem in equipollenti. ¶ Quinto limita predictam regu
lam in indiuiduis, vt est sententia que continet vnū capitulum
censetur indiuidua, id est non potest diuidi: hoc est valere pro
dimidia. tex. est in. l. in hoc iudicio. ff. fami. hercis. Unde si sen
tentia sit lata in summa excedente iurisdictionē iudicātis non
valet etiaꝫ in minori summa: ꝛ sic in summa in qua posset talis
iudicare: q: sententia est qd indiuiduū ꝛ nō potest ꝓ parte va
lere ꝛ pro parte non. gl. est ordinaria in. l. fi. ꝛ ibi Bart. ff. de iu
risdic. omni. iudi. est verum qd glos. alibi tenuerunt contrarium
glo. in

gl. in. l. ij. ff. de re iudi. ꝛ ibi, ēt Bar. ponit ꝛ ego ibi dixi. ꝛ de veri
tate illius gl. tetigi in illa. l. fi. ff. de iur. om. iu. ¶ Sexto limita in
fideiussore promittēte maiorē summam ꝙ debeat principalis
q: tunc non tꝫ fideiussio, nec valet etiā in minori summa in qua
potuit obligari tex. i. l. grece.§. illud. in. verbo oīno. ff. de fideius.
ꝛ ibi gl. ꝛ latius Bar. ꝛ gl. j. in.§. fideiussores. insti. eo. de fideius.
rōne forme tradite a iure qd fideiussor nō possit in plus obli
gari ꝙ principalis ꝛ rōne illius forme act⁹ reddit indiuiduus
ergo in indiuiduis in maiori summa nō inest minor. ¶ Septi
a mo limita[a] in testibus deponētibus de varijs summis: q: non
probāt de minori summa imo reputant varij, nisi appareat qd
deponant de eadem quantitate ꝛ cā, vt habes late per Alex.
hic, ꝛ Alexan. in. l. qui quartā. in princip. ff. de legat. j. vbi ponit
plures remissiones quā hic, ꝛ in consil. l. v. volu. incipi. in causa
vertente inter Jo. in penul. col. ꝛ ita habes regulam ampliatam
10 cum septē bonis fallentijs. ¶ † Successiue[b] inquantū Bart.
b impugnat calumniaꝫ aduocatorū dicentium qd positio pōt in
totum negari, absq̄ periurio, qn̄ continetur plus vero Alex. ꝛ
Are. hic dicunt istā esse cōem opi. ꝛ Areti. refert plures docto
res ita dicere, videas per te. sed aduerte quod contrariam opi.
Spec. cōtra Bar. tenēt due gl. iuris canonici, vna in. c. ij. de con
fes. in. vj. alia in. c. presentiū.§. preterea. in verbo sigillatim. de te
sta. in. vj. istam opi. sequit Bal. in multis locis hic relatis p do.
Alex. ꝛ ante eum Lud. ro. hic, ꝛ vltra loca allegata per eū adō
Bal. qui idem tꝫ pro Spec. cōtra Bart. in. c. dudū. lo. ij. in. xiij.
col. de elect. tenet do. Alex. sibi contrarius cōsulendo in consil.
clxxxij. v. volu. quod incip. viso puncto questionis premisse in
c ij. col. ad fi. Tu aduerte[c] qd Bar. q reprehēdit Spec. magistrū
practice non videt moueri aliqua bona lege: nā Bart. intendit
probare qd in iudicijs actor qui ponit totū intēdit ponere par
tem, ꝛ sic etiā reus qui nō pōt negare totū, non pōt etiā negare
partē. ꝛ allegat tex. in. l. si quis cum totū. s. de excep. rei iud. qui
loquit in sententia que necessario videt illud inferre: non aūt lo
quitur in parte ponēte vel respōdente, allegat etiā. l. pupillus.§.
si. cū gl. ff. d verb. sig. que ꝓbat. postea dicit qd istud expressius
probat in. l. q solidū. in prin. ff. de lega. ij. ille est tex. in quo Bar.
facit fundamentū. Sed ille text. ꝓbat de directo contrarium ꝛ
stringit ineuitabiliter, ꝯ Bar. ꝛ sic retorquet ꝯ ipsum Bart. vt
statim dicā. Sed ego vltra oēs scribētes allego tibi tex. not. pro
Bar. ꝛ meliorē de iure queꝫ nemo vnquā scribentiū allegauit ad
hoc in. l. q seruū.§. fi. ff. de interro. act. vbi formaliter dicit text.
qd interrogat⁹ de toto fundo an eū possideat, tenet etiā rn̄dere
de quota ꝛ d qualitate minima particula, alias tanꝙ ꝯtumax
puuit. l. de etate.§. q tacuit. ff. eo. tit. de interro. act. ꝛ assignat iu
risconsultus rōnē ibi, vt in alia parte, que nō defendit mittatur
actor in possessionē. Ita in ꝓposito positiōes fiūt ꝛ sunt inuēte
a iure ad hoc vt ponēs releuet ab onere probādi, aut. principa
les.§. qd obseruari. vbi gl. ꝛ doct. C. de iura. cal. ergo dꝫ quis in
positionibus respōdere non solum de toto, sed etiā de parte, vt
releuet actorē ab onere ꝓbādi. facit qd no. idē Bar. in. d. l. pupil
lus.§. fi. per gl. ibi. ff. de verb. sig. vbi cōcludit qd est periurus q
interrogatus in iure cum iuramēto, an debeat viginti, respon
deat de decē cū debeat decē solū que dꝫ confiteri negando vigin
ti ꝛ sic totū. ¶ Scd'o facit quod decidit Bal. i. l. si tuis nūmis.
C. de ope. liber. vbi tradit hanc regulam, q̄ aliquid nō pōt ne
gari qd tn̄ non est verū simpliciter. Sed in practica ad euaden
dum has difficultates opinionū inter Spec. ꝛ Bar. aduocati
cauti eligunt securiorē viā ꝛ obseruāt, ſm Ang. Pau. ꝛ Cuma.
hic: q: qn̄ faciunt positioneꝫ de certa quantitate puta pono qd
debes centum, dicūt ꝛ si nō credit de tanto, dicat de quāto de
scendendo vsq̄ ad minimū: tunc non pōt respondens excusari
11 si negat totū cum non debeat nisi partem. ¶ † Tertio successi
ue aduerte inquantū Bar. concludit qd creditor petendo totū
constituit debitorē in mora respectu partis, que vere debet sibi
d allegando text. in. d. l. qui solidum.[d] ¶ No. diligenter istā con
clusionē Bar. Adde qd decidit idem Bart. in. l. non pōt vide
ri. ff. de regu. iur. per illum text. per quem limitat illud quod hic
ponit. Nam querit ibi Bart. pone, peto a te centū in libello: tu
negas: clarum est quod per negationē facta est litis contestatio
pone qd ego probe de quinquaginta, an per litē contest. consti
tuatur in mora negās totū. l. centū. Bar. ibi distinguit aut de
bitum erat intricatū: ꝛ tunc non constituit in mora. aut debitū
non erat intricatū: ꝛ constituit, vt ibi per eū ꝛ dicit Bart. se ha
buisse de facto illum casum Pisis. S tu aduerte q̄ tex. in quo
se fundat Bart. probat totū oppositum ibi eī dicit formaliter
text. q̄ legatarius petēdo totū legatū ab herede cū in veritate
nō deberet totū q: heres poterat detrahere falcidiā nunqd pe
tendo totū ab herede ꝯstituat heredē in mora respectu partis
q debet nā dt ibi tex. qd si petēdo totū dicit qd est parat⁹ acci
pere etiā partē. nam isto casu dicendo qd accipiet partem: licet

petierit totū: constituet debitorē in mora. sed qn̄ simpliciter pe
tit totū nec offert se accipere partē nō constituit in mora debi
torem q: nō est verisimile qd petendo totū velit accipere partē:
12 † q: creditor non cogitur accipere partem solutionis. l. tutor.
§. lucius. ff. de vsur. l. quidā estimauerunt. ꝛ ibi doc. ff. si cer. peta.
q: particularis solutio afficit incommodo. l. plane. ff. fa. hercis.
ita particulariter declarat Bart. in. d. l. qui solidum. in princip.
ꝛ per ista remanet expeditus.§. iste.

1 ☞ Si precedat interrogatio de vna specie ꝛ sequatur respon
sio de duabus valet stipulatio in illa specie in qua precessit in
terrogatio.
2 Quando interrogationi facte de vna specie secuta est respon
sio de duabus copulatiue adiectio alterius speciei habetur pro
superuacua.
3 Regula que habet quod tot censentur stipulationes quot sunt
res procedit improprie ꝛ sic non habebit locum in statutis.
4 Utile per inutile quando vitiatur.
5 Indiuiduum dicitur quatuor modis.
6 Quando aliquid traditur pro forma illud dicitur indiuiduuꝫ.
7 In his que sunt diuidua ꝛ separabilia vtile p inutile an vitiet.
8 Si res ecclesie consueta cōcedi in emphyteusim vsq̄ in tertiaꝫ
generationem concedatur vsq̄ in quartā: an vitietur in totum
ista concessio, vel an valebit vsq̄ in tertiam.
9 Si in cemiterio sunt sepulti excommunicati ꝛ non excommu
nicati: omnes debent remanere si non possunt discerni qui sunt
excommunicati.
10 Si sunt duo tutores quorum vnus est verus, alius est falsus,
ꝛ ambo interponunt autho. in contractu pupilli, non vitiatur
actus veri tutoris propter falsum tutorem.
11 Si duo notarij quorum vnus est priuatus officio tabelliona
tus sunt rogati ad conficiendum instrumentum nō vitiabitur
instrumentum propter illum nota. inhabilem.
12 Ubi presentatur vnum instrumentum in quo sint aliqua que
non possunt legi nec intelligi, aliqua vero sic: non vitiabitur in
totum instrumentum.
13 Si pater facit testamentū inter liberos corā duobus testibus:
valet sed si relinquatur aliquid extraneo vitiatur testamētum.
14 Libellus in parte aptus ꝛ in parte ineptus nō vitiat in totum.
15 Si rescriptū pape contineat diuersas gratias surreptio in vna
non vitiat in alia.
16 Si notarius scribit instrumentum quod pertinet ad ipsum ꝛ
etiam ad alium ꝛ ad vtrunq̄ principaliter, tale instrumentum
non valet quo ad ipsum, sed bene quo ad alium.
17 Si in factis vniuersitatum vel capitularibus admittantur in
habiles cum habilibus valet actus propter habiles.
18 Pecunia data vel promissa vni de electoribus facit quod ele
ctio sit in totum nulla.
19 Si ex forma statuti populares debent eligere potestatem ꝛ in
concilio popularium sit admixtus: nobilis actus redditur in
totum nullus.
20 Compromissum factum super pluribus quorum aliqua non
dependent a potestate compromittentium propterea non vi
tiatur compromissum.
21 Ubi plura venduntur principaliter ꝛ est ibi aliquid quod ven
di non potest: non retractatur venditio in omnibus rebus: sed
tantum in re prohibita vendi.
22 Alternatiua specierum an vitiet stipulationem.
23 Quando in alternatiua summarum vtrunq̄ est in obligatione
est idem quod in alternatiua specierum.
24 Propter incertitudinē solius exceptionis an vitiet stipulatio.
25 Detractio particularis an vitiet stipulationem in totum.

Sed ꝛ si mihi. Utile per inutile nō vitiat. h. d. ſm Barto. ꝛ cōiter docto. istud
summariū Bar. ꝛ doc. nō est bonū nec verū. ita gn̄alr, put ipsi
dicūt, imo i multis vitiat vtile p inutile, vt videbitis infra. Tu
adde vnū verbū ꝛ erit bonū summariū ꝛ summa sic. In separa
bilibus vtile p inutile non vitiat. h. d. ꝓprie text. etiā est verum
summariū. Diuidit iste.§. i duas partes. In pria ponit dictū.
In scd'a rō. scd'a ibi, nā si tot sunt stipulatiōes: casus est plan⁹.
1 ¶ † Not. primo ex hoc tex. qd quādo precedit interrogatio de
vna specie, ꝛ rn̄detur de duab⁹ copulatiue: valet stipulatio in il
la specie in qua precessit interrogatio ꝛ nō in alia. ratio est quia
in illa cōcordant interrogans ꝛ respōdens: ergo in illa valet sti
pulatio, in alia nō: q: nō precessit interrogatio. Adde qd simili
ter est ecōtra si interrogo te de duab⁹ specieb⁹ copulatiue pro
mittis stichū ꝛ pāphilū tu rn̄deas de vna specie. i. promitto sti
chum solum vꝫ stipulatio in illa specie. l. inter stipulantē.§. si sti
pulāte. j. eo. in fi. limita secus esse qn̄ rn̄sio fieret de duab⁹ specie
bus alternatiue q: tūc i nulla valeret stipulatio ſꝫ Bart. ꝛ alios
j. q: tūc esset diuersitas circa substantiā stipulatiōis: q: ego sti

a ¶ Septimo li
mita. Ad istā
materiā, vide
plenum cōsil.
Alex. lxiiij. in
ci. visa ꝯsulta
tiōe. in. v. vol.
ꝛ Frā. are. ꝯsi.
liiij. inci. i pn̄ti
cā. ꝛ i ꝯsi. lxxx
iij. inci. q: mul
ta fuerūt heri
ꝛ altera die di
cta.

b ¶ Successiue.
Uide Deciū
ꝛ q̄ ibi posui
i apostil. l. nō
pōt videri im
prob⁹. j. de re
gu. iur.

c ¶ Tu aduer
te. Pro opi
nione Spe. fa
cit illud qd dr
in. l. si is q du
cēta. i.§. vtruꝫ
d reb. dub. dū
tradit ibi q̄ si
oratio vniuer
saliter ē i vno
falsa, in totuꝫ
cēset falsa. Et
bn̄ facit qd vo
luit gl. in. c. cu
pictes. in pn̄.
in versi. mali
gnantium. de
elec. lib. vj. vbi
voluit qd ille
q hꝫ ius i pn̄
cipali, pōt ac
cessoria ꝛ de
pēdētia nega
re per q̄ iura
Jo. an. ꝛ doc.
in. c. ij. de cēsi.
lib. vj. tradūt
quod si altera
pars positio
nis est vera,
ꝛ altera falsa,
poterit tota
negari sine me
tu piurij. Ad
istud vid ēt p
Abb. in. c. vni
co. v. column.
de plus pet.

d ¶ Solidū
Adde Alex.
in. l. iij.§. ait
pretor. ff. d re
iudic. Purp.

pulator volebā te obligare ad vnam speciem de quo dicā.j.sta-
2 tim post Bar. ¶†Secundo diligenter pōdera istū tex.in ver
bo pro superuacuo habendā puto ⁊c. quod qñ interrogationi
facte de vna specie, rñdetur de duabus copulatiue adiectio alte
rius speciei habet pro superuacua, ⁊ sic in illa specie adiecta nō
inducitur etiam pactū nudum. Patet q: si causaretur pactum
nudū illa adiectio nō eēt p superuacua put dicit tex. q: pactū
nudum hз varios effectus, vt not. in.l.iurisgentiū.§.igitur nu-
da.ff.de pac.⁊ in.l.ex hoc iure.ff.de iusti.⁊ iure. Et sic pondera
hic esse text.pro eo qđ ponit egregius doctor do. Mathesila.in
no.xxviij. licet dicat quod istū passum non vidit ab aliquo ta-
ctum, vbi dicit qđ si interrogo te promittis mihi ex causa dona
tionis pamphilum, ⁊ respōdes promitto tibi ex cā donationis
pamphilū ⁊ centū, qđ in illis centū non erit causatū pactuз nu-
dum quāuis tu interrogans dicaris tacite consentire etiā in cen
tum ⁊ sic q: interuenit ɔsensus vtriusqз.s.interrogantis tacite ⁊
respondentis expresse per.l.qui patit.⁊.l.si nō remunerandi.§.si
passus.ff.mād.⁊ ɔsequenter nec ex tali pacto daret certi condi-
ctio ad illa centū que orit ex pacto nudo de donando.l.si quis
argentū.§.fi.C.de don.rō est subtilis ƀm eū: q: rñdens in pam-
philo voluit obligari per stipulationē verbis: ergo similiter vo-
luit p stipulationē obligari ad centū ex quo ambo sunt sub vna
respōsione ergo debēt equaliter determinari: q: vna determina
tio respiciēs plura determinabilia dз illa equaliter determina-
re.l.iam hoc iure.ff.de vulg. sed ad centum non pōt per stipula
tionē obligari q: nō precessit interrogatio, nec per pactū nuduз
q: non cōsentit. text. est in.l.j.§.eū qui.ff.de cōsti.pe.sic etiā in.§.
si quis ita.s.ea.l.⁊ dicit Mathesila. se non vidisse istū passum a
quoꝙ tactū. Tu dic p ista decisiōe esse tex. hic in illo verbo pro
superuacuo habēda: q: si esset pactū nudū: tunc non haberetur
pro superuacuo: q: valeret vt pactū nudū ergo vult ꝙ nedū va
leat p stipulatione, sed nec vt pactū nudū: sed istā regulā Ma-
the. reprobāt Moder.senen.in.§.si quis ita, in.ij.no.s. ea.l.per
tex.in.l.rogasti.§.si tibi cōiuncta.gl.ff. si cer. pet.vbi est text.qđ
si mutuo tibi decē vt reddas mihi vndecim in illo vno pluri cō
trahitur pactū nudū ⁊ tñ in illo pluri sicut nō potuit celebrari
contractus re vt partes volebant: ergo etiā nō dз valere vt pa
ctum nudū, ƀm argu. Mathesi. ergo in illo pluri nō potuit va-
lere vt mutuū vt partes agebant tñ valet vt pactū propter con
sensum vtriusqз vnius expresse alterius tacite. ⁊ propterea di-
cunt Moder.senenses qđ qñ vna dispositio equaliter pōt deter
minari, valet: ⁊ alleg. not. per Bar.i.l.seie.§.caio.ff.de fun.instr.
Sed quicquid dicāt dicti senēses ego puto quod not. Mathe.
sit verū ⁊ pulchrū. ⁊ ad fundamentū istorū senensiū de.l. roga-
sti.§. si tibi. vbi etiā ibi tenēt ɔtrium cōtra Mathe. dico qđ ni-
hil facit primo q: gl. ibi reprobat p Bar. ⁊ oēs alios alibi ⁊ for
tius posito qđ illa glo. esset vera: tñ nihil obstat q: ille casus est
paratus ⁊ multum diuersus a nostro: q: si mutuo.x. vt reddas
xj. impossibile est ꝙ obligatio ɔhatur in plus ꝙ sit numeratuз,
tradit doc.in.l.si tibi decē milia.ff.de pac. rōne ergo impossibili
tatis resultat inequalis determinatio, vt illud plus qđ est im-
possibile vt possit valere vt mutuū valeat vt pactū nudū: sed in
casu nrō non cadit ista impossibilitas: q: si interrogo de sticho
tu pmittis stichū ⁊ centū in centū poterat ɔhi stipulatio si se-
cuta fuisset ɔplacētia: ergo nō est in text. nostro ita impossibili-
tas sicut est i l.rogasti.§.si tibi. in quo poti⁹ caderēt sydera quā
qđ obligatio sit i plus ꝙ interuenerit res ⁊ sic sit defensata no
3 tabilis decisio do. Mathesi. ¶†Tertio pōdera diligēter text.
dū dicit due sunt quodāmodo stipulationes, in dictione quo-
dammodo, ƀm qđ pōderat Aret. hic q cōiter habet corrupt⁹,
ꝙ regula q̄ hз quod tot censent stipulatiōes quot sunt res, ⁊ sic
pluralitas reru inducit pluralitatē stipulationū.l.scire debem⁹
⁊.l.qđ dз.j.eo. Istud pcedit improprie: patet q: tex.dicit quodā
modo.i.improprie: ergo nō haberet locū in statutis, in quibus
sit ppria interpretatio, nā dictio quodāmodo, denotat impro-
prietatē.gl.in.l.j.ff.de rer.diui. Bart. in.l.si is q pro emptore.in
ij.char.ff.de vsuca. Sed certe credo ꝙ Are.non dicat verū q:.l.
scire debem⁹. loquit pprie nā ibi verbū esse importat substātiā
proprietatē ⁊ veritatē gl. in.l.mercis appellatione.ff. de verbo.
signi. Bar.in.l.si marit⁹ sit.§ legis.ff.đ adul. istud etiā dicit tex.
hic, naз si tot sunt stipulationes quot sunt corpora: verbū sunt
importat veritatē: ergo de pprietate ⁊ veritate cōstat. nec obst.
dictio quodāmodo, q: iste tex. đcepit Are. q: in isto tex. pcessit
interrogatio de Pāphilo solū ⁊ nō de Sticho: ⁊ iđ de Sticho
adiecto nō pōt dici ppria stipulatio sed impropria: ⁊ iđ in tex.
nostro nō pñt esse due stipulatiōes vere, sed sunt vna vera alte-
ra abusiua.l.ij.§.j.ff.de verb.obli.⁊ ideo tex.dicit quodāmodo
q: stipulatio inutilis nō est stipulatio.l.ij.§.j.ff. quemad. testa.
4 ape. ¶†Quarto no.ex tex.regulā quam tradit iuriscōsultus,
qđ in his q̄ sunt diuidua, vtile per inutile nō vitiatur, vt dicitur

a ¶ In ista ⁊c. Ultra alleg.h ad materiā, vide Spec.in.j. parte no. đ arbi.§.si vero.x. qd si cōpromittat.⁊ titu. de appel.vers. sed pone.⁊ ea pte tit.de primo ⁊ scđo decre.§.ij. ver.sз qd si opponit ⁊ i.ij.parte tit. de sentent.§. viij.vers.sз qd si negotium.⁊ ver.sз qd si cā Alexā.l. certi cōditio.§.qm̄ i pn.⁊ ibi aliј. ff.si cert.peta. Panor.in.c. cum tpe.de arbi.⁊ in.c.messana.i fi. post gl.đ elec.⁊ qđ in psonis vtile p inutile nō vitiet, vide p Signorol.de homo.consil. cxiij.

b ☞ ¶ Sunt. Text.ibi vult ꝙ imo inutile als fiat vtile. Purpu.

in glo.in verbo vtilem, quaз capio. ⁊ diuidit in duas partes in
prima colligit no.⁊ adducit cōcordantes. in scđa opponit ⁊ sol
uit.scđa ibi, sз arg.cōtra. ¶ In ea.gl.in fi.rñde ad illā.l. pedius
qđ illud ibi est pter voluntatē compromittentiū qui non fue-
runt confisi de vno voluerūt cōpromittere in duos: ideo pter
talē voluntatē videt esse illud ɔpromissum indiuiduū ppterea
a vitiat vt statum dicā. ¶ In ista materia nūqd vtile p inutile vi
tietur cōiter sequēdo doctrinā gl.in.l.pecunie fenebris.ff.đ vsu-
ris.⁊ Bar.in.l.grece.§.illud.ff. de fideius. tradūtur due regule.
Una est ꝙ in diuiduis ⁊ separabilib⁹ vtile p inutile nō vitiat: vt
loquit proprie text. hic. Scđa regula est quod in indiuiduis ⁊
in separabilib⁹ vtile vitiat p inutile. Istas duas regulas pprie
tradit iuriscōsultus.in.l.j.§.itē qrit.⁊.§. Trebatius.ff.de aqua
quoti.⁊ esti.vbi debet seruit⁹ appellādi tot pecudes ad aquā: si
appuli plures qā debeā, nō possum phiberi de omnib⁹ pecu
dibus, sed solū in superfluis: q: possunt pecudes separari: ⁊ in
§.itē querit. dr ꝙ si habeo seruitutē ducēdi aquā certe quātita
tis si duco aliā simul, possum a tota phiberi: q: nō pōt separari
b talis aqua q: indiuidua inseparabilia sunt.[b] Istā doctrinā etiā
tradit iuriscōsultus in.l.si sponsus.§.generaliter.⁊.§.circa ven-
ditionem.ff.de dona.inter virū ⁊ vxo. ibi inter maritū ⁊ vxoreз
cōstāte matrimonio sunt prohibite donationes, si cum vxore
commisceant alie psone, si pōt fieri separatio nō vitiant in illis
5 adiectis: alias vitiat in totū. si nō pōt fieri separatio. ¶†Indi
uiduū dr altero de quatuor modis, vt p Bar.in.l.grece.§.illud
ff.de fideius.primo natura.scđo rōne necessarie depēdētie, vt est
seruus ⁊ peculiū: tertio mō ratione voluntatis cōtrahentium,
vt.d.l.Pedius.ff.de arbi. q: ibi fuit voluntas ɔpromittentiū,
qui voluerūt cōpromittere in duos: q: nō cōfidebant de vno: ⁊
ideo q: nō valuit respectu serui: ideo nō valet in totū: q: est vna
voluntas. Quarto mō ratione forme dr indiuiduū, casum ha-
bes ⁊ exēplū in.d.l. grece.§. illud. nā in obligatione fideiussoria
lex tradit pro forma quod fideiussor nō obliget in plus ꝙ prin
cipalis. Istā doctrinā ⁊ istos quatuor modos tradit Barto. vt
dixi in.d.l.grece.§.illud.ff.de fideius.⁊ Ange. Imol.⁊ Moder.
hic, ⁊ cum ista doctrina omnes transeūt, ⁊ indifferenter tenent,
Contra istam cōem doctrinā qđ in indiuiduis semper vtile per
inutile vitiat: arguit contra. Nam iuramentū est indiuiduū, vt
declarat Bar.assignādo rōneз in.c.j.in.§.j.iij.col.de controuer.
inuesti. ⁊ tñ ego habeo qđ iuramentū pōt valere p parte ⁊ pro
parte nō: ⁊ vtile p inutile nō vitiat ēt in indiuiduis.c. petitio.⁊
ibi habes gl.j.ad fi.de iureiu.vbi gl. tradidit istā regulam pun
ctualiter, quod siue iuramentū sit diuiduū, vel indiuiduū debet
indicari scđm materiā super qua ponet: ⁊ declarabo qñ ponam
6 materiā diuidui ⁊ indiuidui. ¶†Scđo inquantū Bart. ⁊ oēs
tradunt istā regulam qđ in illa.l.grece.§.illud. obligatio fideius
soria censet indiuidua: q: lex disponit pro forma quod fideius-
sor non obligat in plus ꝙ principalis: ideo vtile per inutile vi-
tiatur ⁊ sic Bart. ⁊ omnes volūt quod qñ aliquid traditur pro
forma, illud sit indiuiduū, ⁊ sic vtile per inutile vitiatur. Cōtra
istā cōmunē doctrinā vt dem materiā acutius ⁊ melius intelli-
gendi, oppono sic lex tradit p forma donationē excedētē quin
gentos aureos debere insinuari in actis.l.sancim⁹.⁊.l.si quis ar
gentū.⁊ in.l.pe.C. de dona. ⁊ tñ si fiat donatio in plus ꝙ in qn-
gentis aureis sine insinuatione, valet tñ in quingentis, ⁊ solum
vitiatur illud qđ excedit quingētos aureos, ⁊ sic vitiatur illud
qđ excedit summa legitimam in reliquo remanet valida. Et tñ
lex vult qđ insinuet, ⁊ insinuatio requirit pro forma, ⁊ tñ vtile p
inutile non vitiat. quare non sic dicimus in fideiussore si princi
palis debet cētum fideiussor fideiubebat in plus vt valeat fide
iussio in eo qđ dз ⁊ est obligatus principalis, ⁊ sic in centū. do-
ctores assignāt rōnē, q: istud requirit pro forma a lege ēt istud
requirit pro forma a lege in donatiōe ⁊ tñ vtile per inutile non
vitiat. Et si diceres quare in casu in.l.grece.§. illud magis dicit
indiuiduū ꝙ in.l.sancimus.in casu.l.grece.ideo videt esse p for
ma q: lex vltra pcedit annullādo: ⁊ sic dicit īdiuiduū iuris dis-
positiōe q: lex disponit p forma ꝙ fideiussor nō obliget in pl⁹
ꝙ principalis: ideo vitiat vtile p inutile. sed in summis ⁊ in quā
titatib⁹ etiā qñ requirit pro forma vt in donatione, insinuatio
⁊ illud qđ est ɔ formā semp vitiatur in eo qđ excedit in reliquo
nō vitiatur q: id est contra legē ⁊ sic vtile nō vitiatur p inutile.
ita est tex.in.d.l.sancimus.ad idē tex.in.l.eos.§.si quis autē.C.
de vsur.⁊ in.l.pecunie.⁊ in.l.placuit.ff.de vsur. sic etiā dicit text.
no.in.l.siue generalis.in princi.ff.de iure do.gl.in.d.c.placuit.et
illud qđ dico in quātitatibus procedit etiam in tempore. ita gl.
in.d.l.sancimus.§.fi.in gl.pe.⁊ propterea alibi habes glo. valde
no.in.c.fi.de peni.⁊ remis.in.vj.vbi prelati nō pñt concedere in
dulgētias vltra tps statutū i cōsilio Lugdunēsi. quid si platus
cōcedat indulgentias vltra dicit ibi gl. qđ solum vitiat illud ꝙ
est vltra tempus legitimum. ⁊ sequitur Abb.in cap.cum ex eo.
de peni.

7 de peni.⁊ remis.in antiqs. ¶†Circa scđam regulam qđ in his
q̄ sunt diuidua ⁊ separabilia vtile p inutile nō vitiat, put pprie
habes tex.hic. Adde tex.no.in.c.si confirmationē.de elec.in.vj.
vbi Gemi.ad hoc no.⁊ inducit ad.q.vt ibi per eū: ibi habes ad
literā text.qđ si cōfirmatio sit inualida vel pter defectū confir-
mātis, vel pter solēnitatē nō seruatā: tñ ibi sit separatio, lз con
firmatio sit inutilis: tñ electio precedēs nō est inutilis. Ista do-
ctrina ⁊ ea q̄.s.dixi de summis limitat in casu valde notabili in
l.donationes quas parētes.ver.nā amplioris. C.de dona.inter
vir.⁊ vxo.scđm intellectū gl.ibi in verb.cōfirmari.⁊ ibidē Sali.
qui reputat multū no.aliј scribētes ibi nihil tangunt vbi dona-
tio inter patrē ⁊ filiū in potestate nihil valet: tñ cōfirmatur mor
te.eodē mō donatio inter virū ⁊ vxorē cōstāte matrimonio nō
valet vbi cōfirmat morte. Pone qđ maritus vel pater donet vl
tra qngētos aureos, ⁊ nō facit insinuari donationē: nunqd do
natio sit in totū nulla, adeo qđ morte nō ɔfirmet, ⁊ ibi dr qđ do
natio facta per patrē filio sine insinuatiōe in totū est nulla, ⁊ ta-
men ibi sumus in quātitatib⁹. Rationē assignat ibi in gl.in ver.
cōfirmari, q: talis donatio peccat in duobus rōne rei ⁊ ratione
persone rei: q: est vltra summā legitimā persone, q: est pater qui
donat: ergo vitiat in totū ⁊ nō valet etiā in parte ⁊ solus Salic.
ibi notat. reperio qđ sol⁹ Are.nō in lecturis: sed in cōsi.xvij. qđ
inci.pōderatis diligētissime in.iij.col.in cōtingētia facti ɔsuluit
cōtrariū eius qđ dicit Sal.⁊ gl.ibi, reprehendit illā decisionem
gl.⁊ Sal.contra gl.⁊ Sal. Ego allego tibi tex.qui fortiter vrget
ad oppositum in.l.si quis pro redēptione.in.§.fi.in ver.sine ali-
qua distinctione.C.de dona.vbi dicit imperator statutū esse ꝙ
donatio sine insinuatiōe vltra quingētos aureos in eo qđ est vl
tra vitiatur: ⁊ dicit ibi qđ semper istud pcedit sine distinctione
ergo nō possumus dicere ꝙ in.l. illa donatio in totū annulletur
non solū extra summā, sed etiam intra.§.nā amplioris. Si vel-
les euadere tex.in.l.si pro redēptione.§.fi.in verb. sine aliqua di
stinctiōe, posses rñdere q: habemus regulā qđ qñ lex aliqd dis
ponit, lз loquat generaliter ⁊ qñocunqз: nunꝙ intelligit loqui
in materia in qua habemus legē specialē ⁊ particularem.l.in te-
stamētis.⁊ ibi Sal.no.C.de test.gl.in.l.sciēdū.in gl.j.prin.ff.qui
satis.cog.⁊ ibi Bar.⁊ oēs no.⁊ gl.in verbo vacātibus.in aut. de
her.ab intest.in prin.co.ix. nunꝙ trahet ad illū casum specialē.
no.q: si vera esset sñia gl.⁊ Sal.in illa.l.donationes quas parē-
tes. certe est sing.limitatio ad presentem doctrinā. Scđo limita
istā regulā qñ fieret dispositio in fraudē legis, ⁊ hoīs q: concur
rēte incertitudine actus in totū vitiat pter inutile. tex. habes
no.in.l.si libertus minorē.§.si quis plures.⁊.§.seq.ff.de iurepat.
⁊ circa illū tex.multum insistūt Imo. Alex.⁊ aliј in.l.stipulatio
hoc mō cōcepta.j.eo.in illo articulo. ⁊ an donatio omniū bono
rū pñtiū ⁊ futuror valeat in totū an vitiet quo ad futura. Ter
tio not.limita istā regulā qđ vtile per inutile nō vitiat, imo vtile
stat de per se validū qñ tale vtile habet essentiā ⁊ fidē veritatis:
tūc vtile nō vitiatur ab inutili: secus qñ deficeret authoritas ⁊
fides. Unde si rescriptū pape cōtineat plura capitula separata
⁊ diuersa, ⁊ reperiat falsa grāmatica in vno capitulo, certe vitia
tur rescriptū in totū eo q: fides scripture est indiuisibilis: ⁊ iđ
vitiatur in totum rescriptū.c.ad audientiam.el.j.de rescri. dum
dicit in fi. fidē volumus adhiberi. ⁊ ibi Bal. solus in vl.col. not.
multum illum tex.ad hoc etiam allegat tex.de iure cano.ix.di-
stin.c.si ad sacras.⁊.c.pura.⁊ simplex.iiј.q.ix.vbi habes glo.qñ
vtile p inutile vitiet. Quarto limita insolutū datione facta in ali
quo plus debito, nā vitiat in totū vtile p inutile: ⁊ sic fruct⁹ me
diј tepōris debēt restitui, aut cōpensari in sortē. ita no. Bar.in
l.si nō sortē.§.si centū.per illum tex.ff.de cond.inde.vbi reputat
istud tenendū mēti pro insolutū dationibus que tota die fiunt
⁊ q: de isto tetigi ordinarie in illo.§.si cētū. ideo nō repeto: ⁊ sic
8 habes quatuor bonas limitatiōes. ¶†Ultra pdicta ista ma-
teria inducit per Roma.hic in practica ad varias qstiones: ⁊ p
Bal.⁊ Lud.ro.in.l.certi condictio.§.qm̄.ff.si cer.pe.per Bal.in
c.massana.de elec.vbi p illū tex.multa in pposito no. Inter cete
ras qōnes Rom.hic examinat illā notabilē questionē qñ res ec
clesie erant consuete concedi in emphyteusim vsqз in tertiā ge-
nerationē an si concedantur vsqз in quartā vitiet in totū an va
leat vsqз in tertiā. Eodem modo si res ecclesie sit solita concedi
vsqз ad certū tēpus si cōcedatur vltra an vitietur in totum an
in eo solo in quo cōcedit vltra solitū: difficultas pēdet a duab⁹
legibus ad tex.valde no.in.§.emphyteusim.in aut.de nō alien.
in verbo quod fit nō habere aliquod robur firmitatis finimus.
ibi est tex.quod in nihilo valet.tex.in.§.neqз illud. eod.ti.col.ij.
videtur velle quod valeat saltē intra tempus permissum: ⁊ illud
plus vitietur, quā questionem late prosequuntur. Alex.⁊ Are.
hic. Istam qđ examinat Bar.in aut.qui rem.C. de sac.san.eccl.
⁊ quia ibi dixi ⁊ plene examinaui: ideo hic non repeto. Ultra
predicta in ista materia gl.plenior de iure in regula vtile.de reg.

iur.in.vj.multa iura allegata tā de iure ciuili quam canonico, ⁊
a nullibi reperio ita bene tactā. Tu valde[a] not.tex.pulchrū in.c. a
dilectus filius.tit.de preb.qui tex. dicit nos facto eiusdē legati
illicito reprobata qđ est licitū approbātes: est egregius tex.etiā
9 tex.in.c.sacris.de sepul.vbi est tex.†qđ si i cemiterio sunt sepul-
ti excōicati ⁊ nō excōicati oēs dicūt remanere si nō pñt discerni
q sunt excōicati. Tertio adde tex.no.in.l.j.in.§.sed Pōponi⁹.
10 in versi.quid enim.ff.qđ fal.tut.auth.vbi est tex.no.†qđ si sunt
duo tutores quorū vn⁹ est verus alius est falsus ⁊ ambo inter-
ponunt authoritatē in contractu pupilli non vitiatur actus ve
11 ri tutoris pter tutorē falsuз.†Eodē modo si duo notariј quo
rum vnus est priuatus officio tabellionatus sunt rogati ad cō
ficiendum instrumentū: prout fit Mediolani vbi interueniunt
duo notariј per illum notarium adhibitus qui est priuatus offi
cio tabellionatus non vitiatur instrumentū. ita tenet Bald. in
l.Imperator.ff.de stat. hom.⁊ in.l.si quis ex argentariјs.§.j.ff.
de eden. Ratio predictorum est quia sufficiebat vnius authori
tas de per se: nam sufficiebat vnus tutor de per se, ⁊ vnus nota
rius de per se: ergo si alius interueniet non verus, non vitiatur
actus gestus. sed si requirerent duo p forma, ⁊ vnus esset inha-
bilis, bene actus gestus vitiaretur in totū.d.l.Pedius.§.fin.ff.
de arb.allegata in gl.c.cum super abbatia. vbi gl. ⁊ oēs canoni.
de offi.deleg.tex.no.in.c.ad probandum.⁊ ibi gl.penul.⁊ Abb.
Pan.de re iud. ¶ Quarto adde tex.not.in.l.ij.ff.de his q pro
12 nō script.ha.†vbi presentatur instrumentū in quo sunt aliqua b
b que nō possunt legi nec intelligi[b] aliqua sic, ⁊ tamē non sunt: vi
tiatur in totum instrumentum. ⁊ pondera illum tex.contra do
ctrinam omniū, nam testamentum est indiuiduum.l.furiosum.
vbi Bar.⁊ omnes no.C.qui testa.face.poss.⁊ tamen valet testa-
mentū ⁊ vtile per inutile non vitiatur ad idem.l.hac consultis-
sima.§.ex imperfecto.vbi aliquādo dixi.C.de testa.⁊ in.l.fi.in fi.
13 C.fami.ercisc.†vbi si pater faciat testamentū inter liberos corā
duobus testib⁹ valet: sed si relinquatur aliquid extraneo in eo
vitiatur tamen dic quod ibi est speciale ⁊ dixi ibi, non repeto.
14 ¶†Quinto adde quod libellus in parte aptus ⁊ in parte ine-
ptus nō vitiatur in totū. imo vtile per inutile non vitiatur.c.ad
dissoluendum.vbi Hostien.do.Ant.de But.⁊ Abb.no.de de-
sponsa.impub.gl.in.l.si quis homicidiј.⁊ ibi no. Bald. C.de ac-
cu.Bal.in.l.ex eo tempore.ff.de testa.mili.⁊ in.c.j.iij.col.de mili.
vas.qui cōtu.est.⁊ no.idem Bal.in rub.extra de offi.iud. in.vј.
15 col.vbi no. limitat ⁊ declarat dic vt ibi per eū. ¶†Sexto adde
ꝙ si rescriptū pape cōtineat diuersas gratias subreptio in vna
non vitiat rescriptū in alia ⁊ sic vtile per inutile non vitiat. tex.
habes no.in.c.si eo tēpore.de rescrip.in.vj.de quo text. facit ad
hoc festum in multis locis Panor.in.c.sedes.⁊ in.c.certum.de
rescr.⁊ in.d.c.ad dissoluendū.⁊ in.c.ex literis.in fi.de fi.instru. fa
cit quod dicit do. Ant.de but.in.c.exhibita.ad fi.de iud. ꝙ si in
ter plura copulatiue narrata vna pars reperitur falsa nō vitia-
tur rescriptum in totum nisi super illa sit fundatum totum re-
scriptum. Item nisi sit de cōnexis secundū do. Abb. Panor.in
16 c.cōstitutus.post alios ibi de rescr. ¶†Septimo adde qđ quā
do notarius scribit instrumentū quod pertinet ad ipsum nota
rium ⁊ etiam ad alium, ⁊ ad vtrunqз principaliter: tale instru-
mentum non valet quo ad ipsum: sed bene quo ad aliū. text. est
no.in.l.filius emancipatus.§.sequens questio.⁊ ibi no. Bar.ff.
de fal.⁊ no.Bal.in.l.fi.in vlt.col.vbi limitat.C.de conue.fis.deb.
17 lib.x. ¶†Octauo adde quod si in factis vniuersitatū, vel in fa
ctis capitularibus admittātur inhabiles simul cū habilib⁹, va
let actus propter habiles ⁊ sic vtile vel inutile non vitiatur. ita
multū no. Abb.in.c.fi.in vlt.no.de procu.per illum tex. arguen
do a speciali: ⁊ dicit quod non credit quod alibi in iure ita bene
probetur. ita etiam tenet ⁊ no. Abba.in.c.cum super abbatia.in
iiј.col.C.de offi.dele.vbi plenius, ⁊ assignat rationem: q: actus
non competit vt singulis sed vt collegio. collegium autem con-
tinet solum habiles ⁊ non plus. Ista doctrina Abba. Panor.
nunꝙ mihi placuit per multos text. primo per.c.massana. c.cū
terra.c.illa.de elec. vbi electio facta a clericis mixtis cum laicis
est in totū nulla, nec valet quo ad clericos. alibi habes tex.quē
18 Abb.met notat pro mirabili in.c.nobis.de symo.†quod pecu
nia data vel promissa vni de electoribus facit ꝙ electio est in to
tū nulla: ⁊ sic prauitas vnius in totū inficit electionē. Facit be- c
ne quod no. Bal.in illo.c.massana.per illum tex. vbi dat regulā
quod capitulum congregatū ex permissis ei prohibitis annul-
lat authoritatem in totū ⁊ qđ ibi fuit factū reputatur in totuз
19 nullum.†ad idem facit quod si ex forma statuti populares de-
bent eligere potestatem: ⁊ in consilio popularium sit admixtus
nobilis: actus redditur in totum nullus. ita disputādo decidit
Jo.an.in add.Spec.in tit.de requisi.conci.super rub.ad finem.
20 ¶†Nono adde[c] quod cōpromissum factum super pluribus
quorum aliqua non dependent a potestate compromittētium

a ☞ ¶ Tu valde. Accumulatio ad regu. vtile ⁊c. Adde xj.deci. Panor.in.c.fi.co.iiј.de proba. post Jo.and. Purp.

b ☞ ¶ Intelligi. Salua q: lз sit īdiuiduū vt instrumenta combusta, tñ sunt diuidua. Pan.in c.cū tempore. iiј.no.de arbi. Et aliud est instrumentū, aliud contentum in instrō Panor. in.c. cūaccessissent, col.ij.de cōsti. Purp.

c ¶ Nono adde ⁊c. ad hoc vide qđ dicit Spec.in ti.de arb.§.si seruo. ver. quid si cōpromittat. in j.parte.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ❡ Decimo. Alia similia vide ex alleg. p me. s. eo. §. col. ij. versic. in ista ꝛc. Non omitto aliud qd habem9 ꝙ dictũ vni9 testis idonei in vna cã non vitiaẽ p aliũ minus idoneum in eadẽ causa. Imo qd plus est dictũ min9 idonei sustinetur p dictũ alteri9, vt Bal. ꝛ Ang. ꝛ plenius Mod. i l. si quis ex argentariis. per illũ text. ff. de edẽ. vbi dicit ꝙ si vn9 testis est ĩfamis infamia facti, ꝛ alius testis sit multũ fidei integre, qd isti duo testes plene probãt: qꝛ integra fides vnius supplet defectum alterius, ꝛ eius suspicionẽ remouet. idẽ tꝫ bal. in. l. j. in. ij. co. C. de test. Sa. i. l. bonefidei. in. x. col. C. de reb. cre. Lud. ro. consi. ccxc. inci. in casu proposite ꝯsultationis. vi. col. Alex. in cõsil. lvj. inc. viso processu. ij. volu. pe. col. in fi. ꝛ dicit Lud. ro. qd lꝫ fidei alicui9 testis rõne affinitatis detrahaẽ: illa tamẽ suspicio purgatur per alium cõtestẽ deponẽtẽ qui nõ est affinis, ꝛ sic resultat plena pbatio per. d. l. si quis exargẽtariis. post pn. ꝛ istõ dicit in consi. suo cccclxxvj. inc. in casu proposite consultationis ꝛc.

tamen per expressionẽ inutilium non vitiatur compromissum. super aliis tex. est in. c. cũ tẽpore. ꝛ ibi Abb. in. ij. no. ad hoc no. de arb. ꝛ sic ibi vtile per inutile nõ vitiatur: qꝛ censentur tot cõ
21 promissa qd res: vt ibi per eũ. ❡ † Decimo[a] adde qd vbi plura
a venduntur principaliter: ꝛ est ibi aliquid qd vẽdi non põt nõ retractatur vẽditio in omnibus rebus: sed tantũ in re prohibita vendi: ꝛ sic vtile per inutile non vitiatur est gl. in. c. querelã. ꝛ ibi Abb. ꝛ alij ad hoc no. de symo. facit tex. in. l. domum. ff. de contrah. em. ꝛ ita habes plene vt puto expeditã istã materiã. Extra glo. Bar. expedit gl. magnam. §. si quis simpliciter. in verbo vitiatã. s. eo. vt hic per eum. ❡ Circa dicta Bar. in. j. q. glo. magne. §. si quis simpliciter. inquantũ Bar. reprehẽdit rationẽ di
22 uersitatis quã assignat gl. in. d. §. si qs simpliciter. † quare alternatiua specierũ vitiet stipulationẽ in totum ꝛ non alternatiua summarũ: qꝛ in summis vna est stipulatio: in speciebus sunt plures: ista ratio secundũ Bar, in vtroqꝫ mẽbro est falsa ꝛ in vtroqꝫ casu cõcludit contrariũ eius quod dicit gl. nam si in quantitatibus stipulatio est vna: ergo magis deberet vitiari quã quando sunt plures, vt statim dicã. Tu aduerte ꝙ ratio gl. põt optime sustineri: prout eam declarat Jo. de imo. in illo. §. si quis simpliciter. nam glos. voluit dicere ꝙ in quãtitabus stipulatio est vna continens sub se plures ideo cũ reperiaẽ cõsonantia inter interrogationẽ ꝛ respõsionẽ, qꝛ in minori summa ꝯcordãt merito valet stipulatio que ratio nõ militat in speciebus, vbi vna cõtinetur sub alia ꝛ in neutra cõcordant. Secũdo aduerte inquãtum Bart. assignat aliam rationem diuersitatis ad. d. §. si stipulãte. ꝛ ad gl. d. §. si quis simpliciter. prima fronte Bar. videtur equiuocare ad illum tex. ꝛ illam gl. ꝛ videtur loqui in aliis terminis quã ille tex. ꝛ illa gl. loquitur qꝛ tex. in. l. inter stipulãtẽ. §. si stipulante. ꝛ gl. prealleg. loquuntur quãdo interrogatio fuit alternatiua ꝛ respõsio simplex de vna specie. exemplũ in. §. si stipulãte. ꝛ reuera in aliis terminis loquitur ille tex. ꝛ illa glo. quando interrogatio est alternatiua ꝛ responsio simplex. tamen in effectu nõ est differẽtia ꝛ istud cõsiderauit in effectu Bar. siue enim sit alternatiua interrogatione siue in respõsione vtrobiqꝫ enim resultat diuersitas in qualitate obligatiõis. in quantitatibus est secus. vltra Bart. dum declarat quõ in alternatiua specierũ resultat diuersitas in qualitate obligationis, qꝛ ego interrogans interrogãdo de vna specie volui te obligare precise ad illã tu respondẽdo alternatiue non es precise obligatus ad illam de qua te interrogaui potes soluere quãuis secus in alternatiua summarum. adde vltra Bar. aliã diuersitatẽ in qualitate obligationis: qꝛ si interrogo alternatiue promittis mihi stichũ aut pamphilũ ꝛ respondes de vna specie. s. de sticho hic est diuersitas: qꝛ sm tuã promissionẽ que est de solo sticho perempta illa specie esses liberatus: qꝛ debitor perempta specie tunc liberatur. l. qd te. ff. si cer. pe. Sed sm meã interrogationẽ promittis pamphilum aut stichũ dato qd stichus moriaẽ: nõ esses liberat9 in pãphilo. ita dicit tex. in. l. grece. §. si quis stichum. ff. de fideiuss. Sꝫ ista differẽtia nõ põt pcedere in alternatiua summarũ seu quãtitatũ qꝛ qꝫtitas perire nõ põt. l. incẽdiũ. C. si cer. pet. l. in rõne. la
23 ij. §. incerte. ff. ad. l. fal. † Quarto diligẽter no. sin. limitationem quã tradit Bar. qd qñ in alternatiua summarũ vtrũqꝫ esset in obligatione: tũc esset idẽ ꝙ in alternatiua specierũ ꝛ qñ sit dicit Bar. se dixisse in. l. si duo. j. eo. Cũ ista limitatiõe Bart. tꝫ expsse Ang. hic. ceteri nõ faciunt verbũ. eam etiam tenet Jmo. in. §. si quis simpliciter. s. ead. l. ꝛ sic vult singulariter Bar. qd si pcedat interrogatio alternatiua de summis: qꝛ dico promittis quindecim aut decẽ: ꝛ tu dicas pmitto quindecim vel decẽ qd vtraque alternatiua sit in obligatiõe ꝛ istud põt esse altero de duobus modis vel quãdo stipulator stipulãdo alternatiue expresse reseruauit sibi electionẽ, vel si stipulator non reseruasset electionẽ sed interesset promissoris potius soluere maiorẽ summã quam minorẽ ratione loci vbi debet fieri solutio vel persone cui debet fieri ꝛ cui haberet promissor affectionem. tex. habes ꝛ exemplũ in. l. si is cui. ff. de noua. l. qui res. §. mihi rome. ff. de sol. istis duobus casibus vtraqꝫ summa alternatiua est in obligatione. idem tenet mirabiliter Bart. quod stipulatio in nihilo valet: qꝛ esset tũc idem quod in alternatiua specierum: pro certo mirabilis est ꝛ singularis limitatio ad. d. l. inter stipulantem. §. si stipulãte. in secundo responso vbi alternatiua summarum diuersarũ in interrogatione ꝛ responsione non vitiat, sed valet in minori summa pro certo ista est mirabilis limitatio: nã in alternatiua summarum semper concordatur saltẽ in minori summa vel maiori quando omnes concordant. non sic quãdo diuersitas est specierum: tunc qꝛ nõ est precisa obligatio prout interrogãs volebat vel promissor istud facit qd alternatiua in totũ vitiatur. ❡ Circa scdam. q. gl. quãdo interrogo te, pmittis oẽs seruos tuos: ꝛ tu respondes pmitto omnes vno excepto incerto: ꝛ sic est in
24 certitudo in illo seruo exceptuato: Dy. tenet † ꝙ propter incertitudinem solius exceptionis vitietur in totũ stipulatio. Bar. pro suo excellenti ingenio tenet quod imo pter incertitudinẽ que est in exceptione vitieẽ solũ exceptio: qꝛ incertitudo obscura vitiatur ꝛ non vitiat. Bar. allegat primo duos text. in. l. titie textores. ff. de leg. j. ꝛ in. l. si fuerit. ff. de reb. dub. Et inquantum Bar. p suo fundamẽto allegat tex. i. l. si fuerit. p certo Bar. male allegauit siue voluit allegare tex. siue gl. allegare voluerit tex. Primo probaẽ totũ cõtrariũ. ibi eñ est tex. qd adẽptio nõ obstãte incertitudine valet, ꝛ vitiat legatũ. ergo ille tex. est de directo cõtra Bar. Et si tu subtilis diceres ille tex. loquitur quãdo est incertitudo personarũ quibus fit adẽptio: tunc illa incertitudo nõ vitiat ademptionẽ. itẽ proprie loquiẽ ille tex. sed nos loquimur quãdo est incertitudo solũ circa rẽ ademptam, vt promitto omnes seruos vno excepto. fateor qd hic est incertitudo. Sed dico ꝙ si Bar. istud cõsiderauit errauit: qꝛ quãdo est incertitudo circa res adẽptas gl. ordinaria in illa. l. si fuerit. in verbo ademptionem. in fi. tenet videri ademptam rem meliorem, ꝛ sic in casu nostro intelligitur exceptuatus seruus qui erit melior, ꝛ secundum illã gl. exceptio propter incertitudinem rerum non vitiatur ex quo intelligitur exceptus seruus. melior ergo est ibi glo. cõtra Bart. Et ita illam glo. ponderant Bal. ꝛ Ang. hic. ꝛ Pau. de ca. in. §. si qs simpliciter. s. ea. l. ꝛ sic siue Bart. põderet tex. vel gl. tex. ꝛ glo. est de directo ibi contra Bart. Et si diceres Bar. non ponderauit nec tex. quia est contra eum, nec glo. ibi in fi. sed voluit ponderare glo. in primo membro: ꝛ ita est necessarium dicere aliter nõ posses saluare Bar. nisi quod voluit allegare glo. in primo membro quãdo est incertitudo rerũ personarum simul ꝛ semel. Sed aduerte quia si hoc ponderauit Bar. errauit: quia iste nõ est casus noster, quia in casu nostro est solum incertitudo rei hoc est serui excepti. ꝛ illa gl. loquitur quãdo est incertitudo personarũ ꝛ rerum simul ꝛ semel: ergo sumus in vltimo casu illi9 gl. põdera ergo qd illa. l. si fuerit. in tex. est de directo contra Bart. Item glos. ibi in vltimo membro non conuenit casui nostro: quia quando est incertitudo rerum videtur adẽpta melior. Sed aduerte qꝛ illa gl. in illo vltimo mẽbro procedit in testatore adimente rẽ sub incertitudine. Bene verũ est quod videtur meliorem adimere fauore heredis, vt eum minus grauet prout in dubio facere presumitur. ꝛ ad hoc bene procedunt iura alleg. per Bart. Nos autẽ loquimur in contractibus in stipulatione in qua promissor promisit omnes vno excepto forte nõ vult excipere meliorem sed peiorem cũ in speciebus cadat affectio. gl. i. l. apud Jul. §. scio alias est sub. l. iulian9. d leg. j. ergo nõ specificando quẽ vult eligere nemo certus remanet in promissione, ergo tota promissio est incerta. ergo videtur quod in totũ vitietur stipulatio. ꝛ istud est qd voluit dicere Dyn. sm Cu. hic, ꝛ Jmo. ꝛ Lud. ro. i. §. si quis simpl'r. s. ea. l. itẽ dũ Bar. alle. l. Titie textores. circa me. illa. l. videẽ meli9 facere p Bar. qꝛ ibi incertitudo vitiatur ꝛ nõ vitiat: sed ille tex. put etiã dicũt Cu. ꝛ Alex. hic nõ facit in pposito, qꝛ loquiẽ qñ erat incertitudo exceptionis, q̃ nullo modo poterat certificari: qꝛ tũc bene vitiaẽ ꝛ nõ vitiat. sec9 est in casu nostro in quo nõ est oĩmoda incertitudo, vt si quis pmittat vnũ d seruis suis, cũ sit certificãda p declarationẽ pmissionis: ita in casu nro: ergo nõ dꝫ vitiari. vt nihil omittam9 etiã. l. vbi aũt nõ apparet. alleg. p Dy. nõ pbat etiã nec allegaẽ p Dy. bñ, qꝛ tex. ille bñ pbat stipulationẽ esse ĩcertã, sꝫ nõ pbat esse nullã, prout Dy. alle. qꝛ aliud est esse incertũ, aliud est esse nullũ. l. triticũ. in eo. tit. ꝛ i. l. cũ quid. ff. si cer. pe. Vltra scribẽtes adde qd Bal. in. c. ad audiẽtiam. el. j. in vlt. col. de rescri. sequiẽ gl. in. d. §. si qs simpliciter. quã reprehẽdit Bar. tenet eñ ibi Bal. qd si stipulor oẽs seruos tuos, ꝛ pmittis oẽs preter talẽ in nullo valet stipulatio. ita dicit eleganter no. gl. hic
25 in. d. vers. cũ addi. ratio sm Bal. vltra scribẽtes hic, † qꝛ detractio particularis qñqꝫ totũ vitiat. l. si optio. ff. qui ꝛ a q. qꝛ iuris rationibus nõ cõcordat scdm eũ. Sꝫ caue: qꝛ Bal. videẽ loqui qñ cert9 seruus est exceptus quo casu Dy. Bar. ꝛ omnes indifferenter tenẽt qd imo stipulatio valet in totũ excepto illo seruo in specie excepto: vñ aut Bal. est corrupt9 aut debuit dicere exceptuato vno incerto, vt proprie loquitur ista gl. sequitur. §. fin.

1 ☞ Quando stipulatio contrahitur inter homines diuersarũ linguarum mediante interprete verba stipulationis sunt dirigẽda ad partes non ad interpretem.
2 Verba debent esse congrua ꝛ accommodata ad ostendendum consensum partium.
3 Priuati non possunt fictionem inducere.
4 Inter homines diuersarum linguarum se inuicem non intelligentium potest contrahi stipulatio mediante interprete.
5 Interpres qui recipitur inter stipulantes non intelligentes se, non est testis sed declarator.
6 Arbiter, arbitrator, agrimẽsor, medici, obstetrices, ꝛ similes an dicantur testes.

Dicto

7 Dictio solius interpretis creditur: qꝛ nõ est testis sed declarator ꝛ assumptus de voluntate partium.
8 Vni testi proprie assumpto de volũtate vtriusqꝫ partis crediẽ.
9 Per statutũ vel consuetudinẽ nõ põt disponi vt credaẽ vni soli testi nisi pter casum necessitatis vel euidẽtissime vtilitatis.
10 An si notarius teuthonicus sit rogatus ad conficiẽdum instrumentum inter latinos si scit interpretari sit ei credendum.
11 Quãdo dubitatur an vulnus sit mortale vel nõ vel an sit remasura cicatrix vel nõ, debet iudex adhibere duos medicos si reperiantur: alias sufficit vnus.
12 An ꝛ quando diuersitas inter interrogationem ꝛ responsionẽ inducat diuersitatem obligationis.
13 Oratio diciẽ generalis quando apponitur signum vniuersale omnes: vniuersalis quando apponitur nomen collectiuum.
14 An sit differentia inter interrogationẽ vniuersalem ꝛ generalẽ.
15 Peculiũ grex chor9 familia sunt noĩa collectiua ꝛ vniuersalia.

Eadem autem.

Summa vt hic p Bar. ꝛ diuiditur iste. §. ĩ quattuor ptes. In prima poniẽ dictum. In scda inferẽ. In tertia ampliat. In quarta limitat. secunda ibi, per contrarium. tertia ibi, sꝫ vtrum hoc vsqꝫ. quarta ꝛ vlti. ibi, ita tamen vt vterqꝫ. In tertia parte text. ibi, sed vtrum hoc vsqꝫ ad grecum sermonem ꝛc. dubitari potest, quare dubitauit iurisconsultus magis de aliis linguis puta assyriis vel Penis, vt in tex. quã latina ꝛ greca lingua ꝙ possit contrahi stipulatio. Dic rationẽ dubitandi fuisse: qꝛ maior diuersitas est a nobis ĩter illas linguas, quã sit inter latinã ꝛ grecã. dicit tex. no. in. §. alienationis. in auẽ. de nõ alie. aut per mu. colla. ij. ꝛ ibidẽ dicit glo. qd qñ libri hebrei fuerũt traducti, fuerũt primo traducti ĩ linguã grecã: postea de greco in latinũ, ꝛ istud factũ fuit pter conformitatẽ q̃ est inter linguã grecam ꝛ latinã. facit tex. in. §. sed nostra aũt cõstitutio. insti. de suc. lib.

1 ❡ † Primo põdera tex. ibi, vt rñdeaẽ ei grece: dũmodo ei congruenter rñdeaẽ, in verbo ei. quod qñ stipulatio contrahiẽ inter homines diuersarum linguarum mediãte interprete, verba stipulatiõis sunt dirigẽda ad partes nõ ad interpretẽ: al's dicereẽ stipulatio cõcipi per nũciũ, qd fieri nõ põt, vt vidistis ĩ pnc.
2 huius. l. ꝛ in. §. itẽ verborũ. insti. de inutil. stip. ❡ † Scdo diligẽter põdera tex. ibi, dũmodo cõgruẽter rñdeatur quod verba debẽt esse congrua ꝛ accõmodata ad ostẽdẽdum consensum partium, vñ facit iste tex. sm Pau. de ca. ꝛ Raph. cu. pro eo qd voluit gl. sing. in. §. sed hec solẽnia. in verbo quibuscũqꝫ. inst. e. vbi tenet gl. fin. qd si per literam. a. intelligo promittis, ꝛ per literã b. intelligas pmitto: nõ posset contrahi stipulatio per a. ꝛ b. qꝛ nõ sunt verba congrua sm communẽ vsum, ꝛ intellectum ad interrogationẽ ꝛ rñsionẽ. Sed tu aduerte ꝙ imo iste text. potest fortiter retorqueri ad oppositum cõtra illã gl. ꝛ istos Moder. dum dicit tex. sed verũ puto vt oĩs sermo cõtineat verborũ obligationẽ, vbi iurisconsultus ponit pro regula generali quod oĩs sermo cõtineat obligationẽ verborum: ergo ille sermo prolatus per. a. ꝛ. b. contrahet stipulationẽ seu inducere debet verborum obligationem. Et põdera fortius tex. dũ dicit vt oĩs sermo cõtineat verborũ obligationem: nã verbum cõtineat importat de propria significatione, vt per Bart. in. l. cui eorũ. §. affinitatis. ff. de postu. ꝛ i. l. hec vba. ff. de adul. ad idẽ videẽ stringere text. in. l. oẽs. in verbo quibuscũqꝫ verbis. C. de cõtrah. ꝛ cõmit. stip. vbi dat tex. regulã generalẽ qd sublata antiqua forma verborũ
3 stipulatio põt cõcipi quibuscunqꝫ verbis. † Sed defendẽdo[a] gl.
a que reputatur singu. ꝛ communiter approbatur per Bal. Ang. ꝛ Jmo. Alex. ꝛ Moder. in prin. huius. l. responde ad istũ text. dum dicit, sed verum puto vt omnis sermo cõtineat verborum obligationẽ, debet intelligi oĩs sermo. s. ꝯgruus per illud qd. s. dixi: dũmodo ei cõgruẽter respondeatur. Pro illa cõclusione gl. facit bona ratio: qꝛ quod. a. sit dicere pmittis, ꝛ. b. promitto, istud nõ potest esse ex significatu verborũ, sed solũ per fictionẽ, sed priuati nõ possunt fictionẽ inducere: prout declarat Bart. in. l. si is qui pro emptore. in. j. q. ff. de vsucap. Limita pdictã sin. gl. in. §. sed hec solẽnia. inst. eo. sm Pau. de ca. hic, nisi pcessisset ordinatio expressa inter partes anteqꝫ facerẽt stipulationẽ, qd dicendo. a. intelligereẽ promittis: dicẽdo. b. intelligeretur pmitto: tũc per. a. ꝛ. b. posset cõtrahi stipulatio. istud probat p id ꝙ vult glo. sing. in. l. si quis in fundi vocabulo. in prin. ff. de leg. j. ꝛ ibi dixi, vbi tenet gl. sing. quod si inter testatorem ꝛ legatarium sit expressum quod legãdo bouem intelligatur legatus equus: valeret tale legatum. itam limitation ꝫ Paul. sequitur Alex. in consi. cxlvj. v. volu. quod incipit in causa ꝛ lite vertente inter nobilẽ Rapha. in. vij. colũ. Et si dicis tu subtilis nõne contra istam limitationẽ obstat fundamẽtuꝫ supra factũ qd partes nõ possunt inducere fictionẽ: rñdet Are. in. §. si qs ita. s. ea l. ꝙ ista nõ est pprie fictio, sꝫ declaratio causata a pcedẽte ordinatiõe vl' ptestatione p partes facta anteqꝫ stipularẽtur. Tu aduerte, lꝫ isti Mod. trãseant cũ limitatiõe Paul. de cast. Tu aduerte ꝙ in illa gl. ptestatio pcedẽs nõ erat circa vba importãtia dispositionẽ, sed erat circa rẽ deductam in stipulationẽ. sed in proposito nostro loquimur qñ protestatio est circa verba importantia dispositionẽ ꝛ obligationẽ, nõ aũt circa rẽ deductam in stipulationẽ: prout est in gloss. l. que extrinsecus. j. eo. ꝛ ista est veritas.
4 ❡ † Tertio principaliter no. ex isto tex. in fi. illud ad ꝙ allegaẽ semper iste tex. quod inter homines diuersarũ linguarũ se inuicem nõ intelligẽtiuꝫ põt cõtrahi stipulatio mediãte interprete. ꝛ iste casus est vnicus ꝛ sing. in iure, notus tamẽ omnibus quibus non cecidit puluis sup librũ. vt dt Bal. in. l. directas. C. de testa. manu. ❡ Amplia istum tex. qd etiã cõtractus matrimonij inter personas diuersarũ linguarum põt cõtrahi per interpretẽ. ita extẽdũt istũ tex. d. Abb. ꝛ alij canoniste ĩ. c. ex literis. el. primo. de spõsa. Similiter iudex põt ferre sniam inter homines diuersarũ linguarũ adhibito interprete qui linguã iudicis partibus exponat, ita scdo ampliat Bal. istuꝫ tex. in. l. iudices. C. de sentẽtiis, Tertio adde tex. no. ĩ. l. qui testamẽto. §. fi. ff. de testa. vbi est tex. quod testator potest testari coram teste nõ ĩtelligẽte eius sermonẽ: dũmodo talis testis sensu pcipiat qd agaẽ Pau. de ca. ꝛ Are. ibi intelligunt illum text. s. per interpretem adhibitũ p testatorẽ. per istum tex. ꝛ ante eos. ita tenẽt Bald. ꝛ Sali. in. l. hac cõsultissima. §. fi. C. d testa. ❡ Quarto no. ex hoc tex. quod in stipulatione sufficit cõsensum partium percipi per interpretẽ: addit forti9 Alex. hic in vlti. no. qd etiam sufficeret si sono tube per cornu perciperẽ tex. no. in. l. labeo. §. fi. in verbo sono. ff. de sup. le. quẽ tex. ad hoc pro no. ponderat Bal. in. l. falsus. in. viij. col. in. ij. q. C. de fur. Sꝫ erat Alexã. qꝛ Bal. ibi loquitur in aliis contractibus nõ aũt in stipulatione: patet qꝛ loquitur in nũcio qui nõ põt cadere in stipulationẽ vt habuimus. s. in prin. huius. l. nec obstat tex. in. l. Labeo. §. fi. in verbo sono. q tex. nõ dicit prout ipse intelligit: nam tex. ibi dubitat vtrum debeamus attendere mẽtẽ testatoris an verba, tex. ergo non dicit sufficere sono simpliciter percipi cõsensuꝫ, sed ille tex. loquiẽ in legatis que possunt solo nutu relinqui. l. nutu. ff. de le. ij. ꝛ sic nihil ad propositũ nostrum. Expeditis textualib9 venio ad glo. ❡ Capio gl. fi. quã diuido ĩ duas partes in prima allegat tres cõcor. in scda opponit ꝛ soluit. scda ibi, sed cõtra. s. de re iudic. l. decreta. ❡ Jn fi. gl. Bar. reprehẽdit istã sol. gl. p. §. vtrũ. quia sequeretur qd inter latinos nõ possent alloqui lingua greca. ꝛ eo ipso aliter intelligit tex. sm Old. ꝛ Dy. latinis verbis. i. intelligibilib9. est verum quod Ray. Ange. ꝛ Raph. cu aliter respondẽt ad illũ tex. qd ille tex. loquitur in decretis iudicum, q̃ debẽt proponi verbis latinis sm maiorum nostrorũ morem: nos aũt loquimur in stipulatione. ista etiã nihil valet, quia est cõtra. l. iudices. C. de sen. qꝛ nõ refert vtrũ grece vel latine iudices pferãt sentẽtias. extra gl. Bar. opponit cõtra tex. qui vult stari dicto vnius testis. ❡ Circa primã oppositionẽ Bar. ex ei9 solutiõe dum dicit qd in hoc tex. nõ est testis, sꝫ interpres assumpt9 de volũtate partiũ sicut arbiter, arbitrator ꝛ mensor. Ex istis verbis. Bar. colligo tres not. cõclusiones quibus cum vtilitate bñ expedita erit ista oppositio Bar. Prima ꝯclusio itaqꝫ Bar. est quod in isto tex. iste interpres nõ est testis, sꝫ potius declarator assumptus de volũtate ꝛ cõsensu partiũ sicut arbitrator ꝛ agrimensor. Scda cõclusio est ꝙ ideo in hoc tex. statur dicto istius interpretis solius, eo qꝛ nõ est proprie testis, sꝫ quidã interpres sed declarator assumptus de volũtate ꝛ ꝯsensu partiũ. Tertia a est cõclusio q̃ Bart. tacite vult si bñ inspiciaẽ qd vni testi pprio assumpto de volũtate partium nõ credeẽ sed hic creditur: quia nõ est pprie testis. ita vult tacite Bar. si eius verba bene põderenẽ examinemus vnãquãqꝫ cõclusionem de per se vt eliciam9 verum intellectum ꝛ veritatem istius text. ꝛ doctrine Bartol.
5 ❡ † Circa primã ꝯclusionẽ Bar. ꝙ in hoc tex. iste interpres nõ est testis sꝫ qdã declarator, scribẽtes hic nihil dicũt. Adde qd ita etiã ad hũc tex. dicit Bal. in. l. directas. C. de test. manu. vbi dicit quod ĩ hoc tex. nõ est testificari sꝫ interpretari seu exponere. Breuiter credo qd Bar. nõ bene loquatur, nec bñ equiparet interpretẽ de quo loquiẽ iste tex. arbitro, arbitratori, agrimẽsori qꝛ fateor ꝙ illi nõ sunt testes, sꝫ ĩterpretes de quo ĩ hoc tex. bñ est testis. ita meli9 q̃ alibi declarat Bar. i. l. Theopõpus. in. ij. q. ff. d do. ple. vbi precise querit de declaratore, an iudiceẽ testis vel nõ, ꝛ cõcludit quod aut hꝫ deponere quod ab alio audiuit vel intellexit: ꝛ tũc iudicãdus est testis. aut habet deponere aliquid de iudicio suo, prout facit arbiter ꝛ arbitrator, ꝛ nõ d illo quod ab alio audiuit ꝛ iste nõ est testis Sꝫ ĩ casu nostro iste interpres deponit solũ quod a partib9 audiuit, ꝛ nõ d eo ꝙ iudicio intellectus pcepit: ergo iudicãdus est testis, nõ iudicandus est vt arbitrator ꝛ agrimẽsor sic etiam dicit ibi Bar. ꝙ in casu. l. Theopõpus. aut testator ordinauit stari declaratiõi alicuius de eo quod sibi dixit. ꝛ est iste iudicãdus non testis, sed quidã

a ❡ Sed defendẽdo ꝛc. Aduerte ꝙ cõtra predictã gl. facit illud ꝙ ibi dẽ dꝛ ꝙ stipulatio p zifras ẽt d partiũ cõsensu nõ valet vt nota. etiaꝫ ĩ. l. que extrinsecus. j. e. ꝛ in l. fundum. de lega. prestan.

a ¶ Tertia ergo ⁊c. ad hoc vide aliqd per Felin. in c. nuper. extra de testi. ⁊ an valeat pactum qd aliquid nõ pbetur testibus. per eundem in c. ij. in vlti. col. de probat. ⁊ ibidem vtrum valeat arg. de pacto ad statutum.

b ☞ ¶ Adde multa dicta aquen. in l. vt vim. ad fi. ij. co. ff. de iustitia ⁊ iure. Quarto facit: qꝛ princeps nõ ligat lege. l. princeps. ff. de legi. sed pacto. c. j. de probati. ⁊ ita dicit Decius in c. que in ecclesiaru3. de constitu. Purp.

c ¶ Circa dicta Bar. ⁊c. Adde qꝫ dt Bal. in l. si quis filiab⁹. ff. de testa. tu. p text. de quo ibi p eũ dicit, qꝫ testes pñt interrogari ĩ vulgari suo qño ĩtelligãt, ⁊ idẽ tenuit Alex. ɔs. ciiij. ĩci. visis. ⁊ ɔs. cl. ĩci. ĩ cã ⁊ lite xtẽte. v. vo. ⁊ ɔs. xvij vol. ij. plene p Fe. ĩ. c. fi. de te.

d ¶ Tertio pncipalr ⁊c. De h vtrũ ĩcã õbeãt adhiberi vn⁹ vel duo piti ĩ arte, ⁊ qñ ei s credit, ⁊ vtrũ õbeãt iurare: ⁊ an sñia lata ad eoꝝ dicta possit rtractari, ⁊ multa al'a põit Fel. ĩ. c. p posuisti. in. ij. co. cũ se. õ pb. Lud. ro. sing. xvij. incip. an papa vbi ponit vtrũqꝫ dictũ, qꝫ ẽt papa nõ pt facere quod dicto vnius indeterminati stetur per. c. indicas hermannum. iij. q. ix. qõ dictu3 sequitur Fel. in tribus locis, qͦs posui in addit. nris. ad dcm̃ sin. postea ĩueni qõ idẽ Fel. sibi ɔri⁹ reprobat in c. veniens. el. j. de tes. ⁊ ĩ. c. nup. vbi pleni⁹. eo. ti. ⁊ dt qõ tex. vbi supra loquit qꝫ papa nõ pt facere qꝫ stet dcõ ptis non aũt tertij. De hac materia põnit Bar. in consil. clxiij. inci. qdam habẽs. in vl. vol. col. penul.

arbitrator qui h3 deponere iudiciũ suũ. Et sic ex illa doctrina notat Bar. in illa. iij. q. reprehẽdo Bar. in duobus. Primo dũ vult qꝫ iste interpres non dicat testis male dicit, cum habeat deponere id qꝫ audiuerat ab alio. Itẽ dũ equiparat interpretẽ arbitratori ⁊ agrimẽsori male dicit, ⁊ equiparatio nõ est bona qꝛ illi habẽt deponere de eo qõ videt iudicio suo nõ de illo quod audiuerũt a partib⁹.
6 † Istã scdam ɔclusionẽ qꝫ arbiter arbitrator agrimẽsor medici obstetrices ⁊ similes nõ dicant testes cum habeãt deponere de iudicio suo, nõ aũt qõ audiuerunt ab aliis indicandi non sunt testes. istã scdam cõclusionẽ cõfirmo primo p id qõ singulariter tenet Bal. in c. proposuisti. de pba. qꝫ si statutũ puniat testes falsos certa pena nõ continebunt isti. s. arbiter, arbitrator, agrimẽsor ⁊c. qꝛ non sunt ppꝛie testes: imo nullo mõ sunt testes: qꝛ indicãt scdz eorũ ĩtellectũ nõ aũt qõ ab aliis audiuerũt. scdo fallit illud qõ tenet Sali. ĩ. l. hac edictali. §. his illud. C. de sec. nup. ⁊ Ale. hic refert ⁊ exclamat: tñ dicit, ego nec approbo nec improbo. S3 mirandũ est de vtroqꝫ. ⁊ de Sal. qui nihil allegat, ⁊ Ale. qui nõ audet approbare nec improbare, cũ de hoc sit casus formalis, ⁊ ad literã in c. pe. ⁊ ibi Bal. ⁊ d. Ab Panor. ad hoc no. illũ tex. de prob. qꝫ isti q deponũt de peritia sue artis non sunt proprie testes. Tertio adde qꝫ testis nõ põt deponere referẽdo se ad dictũ alterius testis: exẽplũ, si dicat depono put alius dixit ⁊c. qꝛ essent ambo suspecti ⁊ viderẽtur deponere eundẽ pmeditatũ sermonẽ. l. iij. §. j. ff. de test. ⁊ tñ isti arbiter agrimẽsor, ⁊ similes q deponũt de peritia artis pñt deponere p relationẽ eius qꝫ alius dixit. ita singulariter dicit Ang. ĩ l. si quis ex argẽtariis. §. j. ff. õ edẽ. rõ: qꝛ nõ sunt ppꝛie testes. Et
7 ex istis habes expeditã primã ɔclusionẽ Bar. † Secũda cõclusio Bar. est qõ ideo in isto tex. credit soli interpreti ppter duo: qꝛ nõ est ppꝛie testis s3 declarator, ⁊ est assumptus de volũtate partiũ. ppter ergo istas duas qualitates qꝫ nõ est testis, ⁊ qꝫ est assumpt⁹ õ volũtate partiũ credit dicto soli⁹ ĩterpretis. Et ad h reputat istũ tex. alibi singularẽ Bal. ĩ. c. pe. de pb. s3 alibi idẽ Bal. dicit qꝫ ĩ isto tex. credit soli interpreti ppter necessitatẽ: qꝛ plures in loco reperiri nõ pñt. ita tenet Bal. in l. iudices. C. de sen. ⁊ idẽ Bal. in l. directas. C. de test. ma. ⁊ in c. l3 vniuersis. circa fi. õ test. vbiqꝫ tenet Bal. qꝫ ĩ isto tex. sit ppter necessitatẽ, credo qꝫ decept⁹ fuerit Bal. ppter verba q ponit Bart. j. ĩ. iij. qõ. vbi vult qꝫ duo interpretes debeãt adhiberi si reperiãtur in loco. S3 tu aduerte quod nec intellectus Bar. ad hũc tex. requirentis duas qualitates nõ est ver⁹: sufficit eñ vna sola qꝫ assumat de volũtate partiũ, illud ẽt qꝫ dicit Bal. ad hũc tex. qꝫ sit ppter necessitatẽ: qꝛ plures interpretes non reperirẽt mihi nullaten⁹ placet: qꝛ esset nimia violẽtia ad hunc tex. qꝛ tex. venit ponẽdo regulã gñalẽ, ⁊ loquit tex. in singulari p interpretẽ nõ aũt in plurali: prout etiã põderauit istũ tex. ipse Bal. in. d. c. pe. de proba. fortius in dubio presumit qꝫ reperiantur plures interpretes, vt dicit tex. in simili in c. statutum. de rescri. in. vj. ⁊ restringere ad plures interpretes esset violare tex. preterea etiã qꝛ ĩ vrbe romana erat copia peritorũ lingue grece, ⁊ ideo si plures voluissent interesse nõ dixisset in singulari. Cõcludo ergo qꝫ ĩ isto tex. statur dicto vnius interpretis ppter volũtatẽ partiũ dato qꝫ plures possunt reperiri in loco, ista est cõis cõclusio fm Alex. hic, ⁊ latius p eundẽ in consi. xxxv. prime partis qõ inci. priuata scriptura. in pe. ⁊ vlti. col. ⁊ ista conclusio clarior apparebit ex infra
8 dicẽdis. ¶ † Tertia ergo[a] conclusio est quam Barto. tacite sensit quod testi ppꝛio assumpto de ɔsensu partiũ nõ crederet, paucis concludo contrarium, vera ⁊ cõmunis conclusio est qõ vni testi ppꝛie assumpto de voluntate vtriusqꝫ partis credit ppter voluntatẽ partiũ, imo posset pars stare dicto soli⁹ partis ⁊ aduersarius stare solo dicto aduersarij. l. fin. C. de fideic. ⁊ l. fi. C. de sen. pas. ⁊ ista conclusio est cõis ⁊ vera apud oẽs qõ teste ppꝛio assumpto de cõsensu partium qõ ei credatur. ita Spe. cõcludit in ti. de teste. §. restat. in. xxiiij. fal. Ant. de bu. ⁊ alij in. c. veniẽs. el. j. in. ij. col. de test. Roma. d. Alex. ⁊ Mod. hic. ita etiã tenent Bal. ⁊ Sali. ĩ. l. in bonefidei. in pe. col. C. de re. credi. vbi limitãt sing. esse verũ qñ partes concordant. ⁊ in dicto vnius ⁊ in persona. secus si cõcordarẽt ⁊ in persona s3 non in dicto: quia tunc facerẽt semiplenã probationem. Pro ista communi conclusione quod de cõsensu ambarum partium credat vni soli tantum, addũt Moder. hic illud qõ vult Bar. in l. fi. C. de preto. sti. ⁊ in l. iusiu. quod ex cõuentione. in prin. ff. de iureiuran. vbi plene dixi tamẽ illud ibi est: quia tale dictum potest reduci ad arbitriũ
9 boni viri, vt dicit ibi Bar. ¶ † Secundo adde qꝫ quãdo fides testis est approbata ab vtraqꝫ parte non teneatur iurare: quia credit sibi absqꝫ iuramẽto, quod no. ad ampliatiõem istius cõclusiõis. ita Bar. fin. in l. lucius. in fi. ff. de fideiuss. quod refert ⁊ sequitur Abb. in c. fraternitatis. in fi. de cle. nõ resi. Tertio pro ista communi conclusione, addo vnam gl. bene sing. ⁊ non obliuiscaris eam, quod quãdo testis in instrumento est adhibitus ab vtraqꝫ parte: tũc iste testis cẽset adeo approbatus, quod partes non possunt ei aliquid opponere de inhabilitate, vel quod sit infamis nec aliqd aliud gl. ĩ. §. ⁊ l3. in verbo supplicij. in aut. de testi. ⁊ est in fi. illius. §. qꝛ ille text. est longus multũ. col. vij. ⁊ signa eã quã multum exclamat p singulari ⁊ sequit Bal. in c. ij. de testi. ⁊ in l. parẽtes. C. eo ponunt Bald. Imo. ⁊ Moder. in l. ad testium. §. cõdictionẽ. ff. de testa. ¶ Contra istam communẽ conclusionẽ fortiter stringit: nam per statutum vel cõsuetudinẽ non potest disponi, vt credatur vni soli testi nisi propter casum necessitatis vel euidentissime vtilitatis: ita cõcludunt dñs Ant. ⁊ Abb. Panor. ⁊ alij in. d. c. ij de pb. ratio: qꝛ istud esset disponere cõtra ius diuinũ quod dicit, qõ in ore duorũ vel triũ cõsistit omne verbũ. c. in omni. c. licet vniuersis. ⁊. c. licet ex quadam. de testi. c. cum a nobis. eodẽ tit. c. cum esses. de testa. ergo contra ius diuinũ per consuetudinem vel principum statutum nõ põt induci quod dicto vnius testis sit standũ: tunc sic, si nõ põt fieri per statutum vel consuetudinem: ergo multominus p consensum priuatorum. l. nec ex pretorio. ⁊ l. non est singulis. ff. de reg. iu. declarant in specie Imo. ⁊ Moder. in l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma. Responde ex doctrina nota. Ang. in l. pactum inter heredẽ. circa fi. ff. de pac. vbi Ang. dat no. regulam qꝫ p cõsensum partium non posset generaliter ⁊ indiscrete fieri, quod credatur vni testi. quia esset contra publicam formã probationis, ⁊ esset cõtra cõsuetudinẽ: sed quod credat isti soli in specie bene potest fieri: quia in preiudicium eorum solũ est. ita loquit
b conclusio doc. quã feci.[b] licet Ang. non dicat. probo istã doctrinam per vnã regulã quam credo veram: quia consensus priuatorum plus põt in piudicãdo ipsis priuatis, quã possit statutũ vl' cõsuetudo, vel rescripta pncipũ. istã cõclusionem pbo, nã partes pñt renũtiare appellatiõi ĩ eorũ piudiciũ tex. est ĩ. l. fi. C. õ tẽ appel. ⁊ tñ appellatio nõ põt tolli p statutũ. ẽt iuratũ. tex. est. ĩ. c. veniẽtes. de iureiurãdo. ecce quod plus potest cõsensus priuatorum quo ad preiudicãdum eis, quam statutũ iuratũ. ¶ Secundo ⁊ in specie ⁊ istud me magis mouet quod per cõsensum partiũ potest tolli transactio. l. si diuersa. C. de transac. facit. l. fi. C. de pact. ⁊ tamẽ trãsactio nõ põt tolli p rescriptum principis. l. causas vel lites. C. de trãsac. Tertio ptes possunt derogare exceptioni perẽptorie: nõ solũ expresse, sed tacite, nõ opponẽdo. l. perẽptorias. C. sentẽ. rescin. nõ pos. ⁊ tñ nõ põt tolli exceptio perẽptoria p rescriptũ principis: quia esset tollere defensionẽ. c. ex pte. de fo. cõp. vbi. d. Ant. de bu. ⁊ alij no. cũ cõcor. ⁊ sic esset vera regula. §. quã feci, qõ partes plus possunt facere quo ad preiudiciũ eorũ quã cõsuetudo vel statutũ, vel rescriptũ principis.

10 ¶ † Circa dicta bar.[c] de instrumẽto cõficiẽdo a notario latino
c inter teutonicos vel de teutonico examinãdo p iudicẽ latinu3. Adde inquãtũ Bar. cõcludit qꝫ si notarius sciret interpretari: tũc ei soli crederet p. d. l. si qs decurio. ĩ fi. C. ad l. cor. de fal. Bar. bñ loquit in notario actorũ. ⁊ ĩ istis terminis ppꝛie loquit bar. secus esset in alio notario: qꝛ isto mõ sustineret vicẽ testis ⁊ notarij, qõ esse nõ põt vt tradit Bar. in l. domitius. ff. de test. Itẽ esset notari⁹ qõ esse nõ põt, vt tradit Bar. ĩ l. ex sñia. ff. de test. tut. Secũdo adde inquãtũ bar. t3 qõ si iudex sciret interpretari qõ staret interpretatiõi solius iudicis. istud nõ est verũ fm Roma. ⁊ Areti. hic: qꝛ iudici soli nõ credit de actis vel de gestis corã eo, p tex. in. d. c. qm̃ cõtra falsam. ⁊ in. l. ne in arbitris. C. de ar-
d bitr. ⁊ ibi Bar. ¶ Tertio principaliter[d] ⁊ hic est punct⁹ inquãtũ cõcludit Bar. qõ p iudicẽ debẽt adhiberi duo interpretes si reperiant in loco, alias vnus sufficit per tex. no. ĩ. §. qõ aũt in authẽ. de nõ alienã. colla. ij. cũ Bar. tenẽt alij. scribentes cũ multis cõcor. alle. p Alex. hic, ⁊ in cõsi. cccl. alias. xxxv. prime partis, incip. Uisa priuata scriptura. in penul. ⁊ vlti. col. ⁊ vltra alleg. per
11 idẽ t3 Bart. in c. pen. de pba. ⁊ ĩ. c. licet. de testib. ¶ † Similiter qñ dubitat an vuln⁹ sit mortale vel non, vel an sit remãsura cicatrix vel nõ: d3 iudex adhibere duos medicos si repiant: al's vn⁹ sufficit p tex. in. d. §. qõ aũt. fm Bur. in prima cõstitutiõe ffoꝝ. ad fi. principij. ⁊ in l. j. in prin. ff. de vẽ. inspic. ⁊ in l. fi. ad fi. ff. ad legẽ corn. de sicca. ista est cõmunis cõclusio fm do. Alex. hic, qc quid tenet do. Abb. Panor. solus in c. pposuisti. de prob. vbi tenuit ⁊ forte nõ male, qõ quãdo causa esset grauis ⁊ non esset in loco nisi vn⁹ deberet mitti ad loca vicina: ⁊ l3 Alex. vilipẽdat hãc opi. tamen habet magnam authoritatẽ in practica: ⁊ eã tenet Are. in. d. c. pposuisti. ⁊ in. d. §. qõ autem. licet omnes ita teneant, potest teneri cõtra communem opinionem: qꝫ imo iudex non debeat adhibere nisi vnum: dato quod duo reperiat in lo-

co vel

co vel plures, ⁊ sufficit ille vnus per tex. in l. ij. C. finiũ regundo. in verbo agrimẽsor precipiat. ⁊ sic loquit in singulari. ad idem tex. in c. quia iudicãte. de prescript. in verbo agrimensoris diffinitione. ⁊ sic in singulari. ad idem text. valde notabi. in §. illud quoqꝫ. in aut. vt prepo. nomẽ impe. ĩ verbo donec hominẽ quẽcunqꝫ ɔperiãt literas illas p veritate lecturũ. colla. v. ⁊ sic semp in singulari. Et p illum tex. no. ibi Ang. qõ qñ dubitat de significatu literarũ, puta qꝛ litere grece presentant in iudicio inter latinos stat dicto vnius interpretis de earũ intellectu, qõ dicit notandum pro libris vel scriptis hebreorũ, si producant corã iudice stabit dicto vnius hebrei interpretantis, ⁊ sic si bñ cõsideramus iura semp loquunt in singulari: ⁊ sic standũ est dicto vni⁹, Et si diceret imo secus qõ deberent addi duo si sint in loco erit manifesta violẽtia ad iura allegata rõ pdictorũ est: qꝛ periti in arte qñ adhibent per iudicẽ nõ appellant proprie testes: vt. s. di-
a xi, etiã dicta eorũ non afferunt preiudiciũ irreparabile[a] sicut dicta aliorũ testiũ: qñ sñia lata per dictũ periti in arte nõ transit in rẽ iudicatã quin possit rescindi alio melius iudicãte: ita Jo. andr. in addi. Specu. in titu. de homici. §. j. in ver. pone. a. vulnerauit. b. Imo. Ang. ⁊ Mod. in l. si ab hostibus. §. fi. ff. solu. mat. Ang. no. in l. qõ si nolit. §. si mancipiũ. ff. de edi. edic. do. Ange. ⁊ alij Cano. in c. proposuisti. de proba. Tenendo istã opi. que in puncto iuris est verissima cõtra oẽs nõ obst. tex. in. §. qõ aũt. in aut. de non alie. allegatus per Bar. qꝛ rñdet qõ ibi est casus specialis in alienatione rei ecclesiastice: patet qꝛ ibi requirit presentia epi ⁊ qꝫpluriũ clericorũ. ergo ille casus specialis non est trahendus ad cõsequentias. l. ius singulare. l. qõ vero contra. ff. de
12 legi. ¶ † Circa magistralem ⁊ longã doctrinã Bar. an ⁊ qñ diuersitas inter interrogatione3 ⁊ rñsionem inducit diuersitatem obligationis, summa istam doctri. Bar. in duob⁹ verbis, vt facit Bar. in fi. ⁊ est melior doctrina qꝫ illa quã ponit Imo. in resumẽdo istã in. §. si qs simpliciter. s. eo. nõ insisto, vbi reassumit per regulã ⁊ cũ nouem fallentiis non insisto in singulis mẽbris Bar. qꝛ de eis vidimus. s. late in singulis precedentibus membris Bar. sed insisto vbi erit necessariũ. Aduerte tñ diligẽter in
13 quãntũ dicit Bart. † qõ oratio dicitur generalis qñ apponitur signũ vniuersale omne: oratio vero dicit vniuersalis qñ apponitur collectiuũ nomen: puta grex hereditas ⁊c. absqꝫ termino vniuersali omnes, noĩa vniuersalia dicunt ppꝛie illa q aptitudine recipiũt augmentũ ⁊ diminutionẽ legaliter loquẽdo: prout est grex, hereditas, peculium, ⁊ similia: qño augmẽtum ⁊ diminutionẽ: nã habeo gregẽ in quo sunt centũ etiã si diminuat semper est grex, si auget semp est grex. Illa vero que non recipiunt augmentũ vel diminutionẽ appellantur generalia, vt societas tutela, fm gl. in l. j. in prin. in gl. magna. ff. de eden. ⁊ in c. ij. de libel. obla. ⁊ in c. cõquerẽte. de offi. ordi. ⁊ ita declarat melius quã alius nec alibi legi Bald. in illa l. j. in. iij. col. ⁊ ibi Moder. ff. de eden. dico ergo Bar. bene ⁊ legaliter loquutũ. Itẽ noĩa vniuersalia quedam sunt corporum tantũ, vt est grex. quedã corporũ iuriũ, sicut peculiũ, hereditas, dos, ⁊ similia. ita declarat Bart. in rub. ff. sol. matr. in vlti. col. Istã differentiã inter nomina vniuersalia. ⁊ generalia ponit etiã Bar. in l. j. in vlti. col. ff. de leg. j. ergo bene dicit Bar. qõ oratio vniuersalis dicit per nomẽ collectiuũ absqꝫ signo vniuersali: ⁊ ponit exẽplũ vt grex ⁊ similia. Sed aduerte qꝛ Bar. sub termino indefinito ponit exemplũ in homine ⁊ in naue, sed caue qꝛ Bart. j. in doctrina expresse dicit quod si interrogo pmittis hominẽ mihi in genere, quod ista dz oratio vel interrogatio vniuersalis, si oratio vniuersalis est resoluẽda in particularẽ solutionẽ, vt promittis hominẽ in gñe, ergo vult quod promittere hominẽ in genere dicat esse oratio vniuersalis, qõ nõ videt bene stare, si capiat oratio vniuersalis,
14 prout est nomẽ collectiuũ. † Declaratis verbis Bart. aduerte: quia Bar. vult notabilem differentiã ⁊ profecto apud me multum mirabilẽ. Bart. vult esse differentiã inter interrogationem generalem ⁊ vniuersalem: qꝛ si interrogatio sit generalis vt promittis mihi oẽs seruos tuos, ⁊ respõdeas tu de vno vel tribus valet stipulatio, qꝛ id quod promittit, l3 sit min⁹: tñ valet in eo in quo interrogatio precedebat, ⁊ sic nõ peccat in substantia stipulatio: si aũt interrogatio sit vniuersalis per nomen collectiuũ greg: qꝛ interrogo te promittis grege3, ⁊ rñdeas singulariter de vna vel duab⁹ ouib⁹ stipulatio nõ valet: qꝛ diuersitas est inter interrogationẽ ⁊ respõsionẽ: nã aliud est grex in vniuerso, aliud singula corpora. l. j. in fi. cũ seq. ff. de rei vẽdi. l. naue. ff. de euict. in l. grege. ergo aliud est dominiũ in vniuerso: aliud in singulis rebus. Tu considera quod terminus peculiũ est terminus vniuersitatis proprie sicut grex: pone interrogo te pmittis mihi peculium, ⁊ tu respondeas pmitto aliquas singulares res de peculio, puta vestes: an valeret ista stipulatio. fm Bart. diceres qõ non, vt dicũt isti Senẽses subtilizando Bar. sed errãt, imo fm Bart. in peculio valeret, probo: nam in grege non possum vendicare singula corpora sed debeo vendicare totũ gregem, sed in peculio est totum contrarium. text. est in l. vendicatio. ff. de rei vendi. ⁊ in l. si peculiũ. in princ. ff. de pe. leg. ergo cum in peculio singule res sint in peculio seu in dño peculij, stipulatio singu-
15 las res de peculio vitiaret stipulatio. † Scdo sicut grex est nomen collectiuũ ⁊ vniuersale: ita chorus ⁊ familia sunt nomina collectiua ⁊ vniuersalia. l. pronunciatio. §. familie. ff. de verb. sig. ergo secundũ doctrinã Bart. si stipulor chorum vel familiam, ⁊ respõdeas de vno vel duobus deberet vitiari stipulatio scdm Bar. ⁊ tñ est contrariũ per tex. in l. si chorus. de leg. iij. ergo ista doctrina Bar. nunqꝫ fuit visa tuta in istis mẽbris: qꝛ nõ posset defendi ab istis duabus impugnationibus: ⁊ ideo Rapha. cu. impugnat doctri. Bar. ⁊ ego habeo eã pro multum periculosa.

1 ☞ Stipulatio mixta que sit.
2 An sit dare actionem mixtam.
3 Sub simplicibus continetur casus mixtus. ⁊ nu. 5.
4 In potestate concessa legato vel alteri legitimãdi spurios, vel incestuosos an veniat casus mixtus videlicet vt possit legitimare spurium ⁊ incestuosum.
5 An sub simplicibus contineatur casus mixtus.
6 An qui est simul ordinarius ⁊ delegatus poterit delegare.
7 Si est statutum quod contra militem non possit inquiri, cõtra aduocatũ sic: an possit inqri cõtra vnũ q est miles ⁊ aduocat⁹.
8 An in contractibus sub simplicibus contineat casus mixtus.
9 Si testãtor grauet filiũ si moriat sine masculis, relictꝫ feminis: ⁊ si li⁹ morit relictꝫ masculis ⁊ feminꝫ euanescit legatũ seu fideicõ.
10 Facere affirmatiuum comprehendit sub se non facere.
11 Qui tenetur facere ⁊ negligit punit, ⁊ appellatur acsi faceret.

STipulationum.

In isto pncipio ponit bimẽbris diuisio fm substantiã stipulationis, postea in v. sic. ⁊ harũ. triplex diuisio respectu executionis. alia diuisio stipulationũ ponit in l. stipulationũ alie. j. e. aliã ponit text. in l. stipulationũ qdã. j. eo. aliã ponit tex. ĩ. l. j. ff. de pto. sti. ¶ Capio gl. j. q diuidit. l. pcedentẽ in qnqꝫ partes. ibi eñ ponit inter quos, qño ⁊ quib⁹ verbis ɔhat stipulatio: deinde quarto qñ vitiet, vltimo qua lingua possit ɔhi: postea glos nña ɔtinuat. l. ad precedentẽ: qꝫuis gl. in l. gallus. in pn. de lib. ⁊ posthu. dicat qꝫ de lege ad legẽ nõ dz fieri ɔtinuatio. alibi gl. in l. ij. C. de pe. bo. sub la. li. x. dicit qꝫ in legib. iuriscõsultorũ dz bñ fieri cõtinuatio: qꝛ pcedũt p viã doctrine: secus in legib. codicis: qꝛ Imperator faciebat prout eueniebãt casus. ¶ Capio gl. in verbo, in dãdo. diuidit in quatuor partes: prout tres ponit opin. postea subijcit vnũ dictũ. scda ibi, põt ⁊ tertiũ mẽbrũ. tertia ibi, ite3 sub fa-
1 ciendo. quarta ⁊ vltima est ibi, scda diuisio est. ¶ † In ea. gl. ibi, vt mixta ex dãdo ⁊ faciendo: habes ex ista gl. ɔclusionẽ qõ est dare stipulationẽ mixtã, q ɔsistit in dãdo, vt est reddere rationem, si stipulor reddi rõnẽ stipulor simul ⁊ semel factũ ⁊ dationem: l3 gl. nõ alleget est tex. ĩ. l. cũ seru⁹. ⁊. l. qꝫuis. ff. de ɔdi. ⁊ demõ. quã allegat Bar. ⁊ alij. Pro ista ɔclusione gl. adde text. ad literã. in l. veteris. C. de ɔhen. ⁊ ɔmit. stip. vbi formaliter dt textus stipulationũ qdã in dãdo, qdã in faciẽdo, ⁊ qdam mixte in dãdo ⁊ faciẽdo. ⁊ ita tenẽt oẽs vbiqꝫ. S3 insignis doctor Mediolanẽsis domi. Pet. de bexu. hic pro suo acutissimo ingenio tenuit nouã opi. contra omnes, qõ nõ sit reperire nec dare istã speciem mixtã. s. dandi ⁊ faciẽdi: qꝛ si reperiretur ista tertia species, iuriscõsultus posuisset istã tertiã speciẽ: ⁊ sic fecisset diuisionem trimẽbrẽ: vt fecit in. §. ⁊ harũ. ⁊ qꝛ non dat: rõ iuriscõsultus nõ posuit eã. Pro ista opi. omissis leuib⁹ duo adducit q vident stringere, qꝫ impossibile sit reperire stipulationẽ dãdi ⁊ faciendi simul: qꝛ si dare ⁊ facere ponant in vna stipulatione: non esset vna stipulatio sed plures: qꝛ regula3 habem⁹ qõ quot res, tot stipulatiões cẽsent. l. scire debem⁹. in princ. j. ea. l. j. §. pe. s. eo. si ergo in vna stipulatione quis pmitteret dare ⁊ facere, nõ esset vna stipulatio l3 plures: ergo est impossibile dare vnã q sit dandi ⁊ faciendi. Scdo: qꝛ si esset vna stipulatio dandi ⁊ faciendi simul, sequeret absurdũ qõ vna stipulatio pduceret actiones diuersas: qꝛ pro datione cõpeteret certi condictio. l. certi cõdictio. ff. si cer. pet. insti. eo. in prin. ⁊ pro facto cõpeteret actio ex stipulatu. Tenendo istam partẽ que est pulchra ⁊ subtilis, punctus est respõdere ad. l. cũ seruus. ⁊. l. quamuis. ipse respõdet ⁊ quidẽ subtiliter qõ. d. l. cũ seruus. ⁊. l. quãuis. loquuntur in seruo, l3 in seruo non potest cadere obligatio dandi: qꝛ dare est dominium transferre. l. vbi autem non apparet. §. fi. j. eo. §. sic itaqꝫ. instit. de actio. sed istud non cadit in seruo. l. quod attinet. ff. de reg. iur. ⁊ sic in illis. ll. verbũ dare ponit pro restitui. Sed verbum restituendi est facti. l. stipulationes nõ diui. j. eodem. ⁊ si diceres est verum qꝫ illi tex. ponunt casum in seruis: tamen non sunt restringendi ad seruos tm̃. Nam si liber homo obligetur reddere rationẽ: certe in libero hoie reddere significabat dare: sed ipse re-

spondet qđ etiā in libero hoīe obligatio reddēdi ratiōnē princi
paliter cōtinet factū lʒ in cōsequētiā aliqñ possit cōtineri datio
aliqñ nō possit cōtineri datio, vñ dʒ attēdi illud qđ principali-
ter agit, vt dt tex. in. l. si qs nec cām. ff. si cer. pet. nullus facit mē
tionē de ista opi. ¶ Ultra eū addo bñ facere qđ in simili tenuit
Jo. fa. optim⁹ doctor pfecto in. §. omniū. insti. de act. vbi text.
dicit qđ omniū actionū quedā sunt in rē, quedā in psonā. dicūt
gl. ꝛ doct. qđ ēt est mixta in rē ꝛ in psonā §. quedā. insti. de act.
ppterea dicūt ꝙ ēt ibi saluat tex. sicut hic ꝙ sub simplicib⁹ cō-
tineat mixta. vt ibi dt gl. in verbo summa. Dicit Jo. fa. qđ gl. ꝛ
2 doct. errauerūt: qꝛ non est verū qđ det actio mixta: qꝛ impera-
tor fecisset mentionē si reperiret actio mixta. ꝛ ideo tʒ pro suo
ingenio cōtra oēs ꝙ nō reperiat actio mixta, ꝛ probat p mul-
ta media. ꝛ si tu diceres nonne habem⁹. §. quedā. insti. de actio.
vbi dicit ꝙ quedā sunt mixte? dicit Jo. fa. ꝙ doctores nō bene
viderūt illū tex. qꝛ text. nō dicit hoc, sʒ dicit qdā actiōes mixtā
naturā habere vident, ꝛ illā opi. sequit ibi Nic. de neapo. istam
opi. etiā tenuerūt Bal. ꝛ Ang. de are. in illo. §. quedam. insti. de
act. ꝛ credo ꝙ illa sit vera sicut euangeliū. ꝛ legendo institutio-
nes tenui opi. Jo. fab. ꝛ ista opi. d. Pe. etiā placeret mihi: qꝛ te
nui ibi illā Jo. fa. Sʒ ista opi. Bexu. hʒ tex. qui obstat multū in
l. veteris. C. de cōmit. stip. vbi tex. ad literā dicit, stipulationū
quedā in dādo, ꝛ qdā in faciēdo: quedā mixta in dādo ꝛ in faciē
do: tñ ad illū text. d. Pet. Bexu. rñdet sequēdo gl. primā ibi q
qrit qūo est dare stipulationē mixtā in dādo ꝛ faciēdo gl. rñdet
est reddere rationes, vnde p illū text. in. d. l. veteris. q est nimirū
expressus teneo cū opi. cōi quod sit dare stipulationē mixtā in
dando ꝛ faciēdo. facit etiā tex. in. d. l. cū seruus. ꝛ in. d. l. quāuis.
intelligendo eos etiā in libero hoīe, ibi em̄ redditio rationum
ita eque ꝯputat sicut cōputatio rationū. Preterea regulā ha-
bemus qđ lʒ mixtū magis participet de vno simplici quam de
alio: tñ per hoc nō desinit esse mixtū l. querit. ff. de statu homi.
Non obstant fundamēta subtilia. d. Petr. que vident multum
stringentia primo duʒ dicit qđ iurisconsultus hic non dixit de
ista actione mixta: qꝛ si reperiret quod dixisset: dic ꝙ istud sup-
pletur p alias. ll. ꝛ vt dicit gl. sub simplicibus continet mixtū. lʒ
hoc nō dicat. non ob. fin, qꝛ si vna stipulatio cōtineret dare ꝛ fa
cere non esset vna, sed plures: qꝛ tot dicunt stipulationes quot
res: rñdeo ꝛ clare qđ illa regula procedit qñ plures res sunt spe
cialiter ꝛ specifice expresse: tūc tot sunt stipulationes quot res.
secus qñ in specie non specificatur, vt in stipulatione reddende
rationis. ita tex. in. l. qđ dicit. j. eo. nō obstat aliud ꝙ si vna esset
stipulatio dandi ꝛ faciendi quod orient remedia contraria: qꝛ
posset dicere ꝙ istud argumentū tollitur per. §. quedā actiones
mixtas. Sed rñdēdo realiter in forma, ꝛ clarius dico ꝙ ex vna
stipulatione pōt oriri actio ex stipulatu ꝛ certi conditio, nec est
absurdū. ita expresse determinat Alex. in. l. si quis certum. ff. si
cer. pet. ꝛ alij moder. ꝛ ponit exemplū in stipulatione pluriū le-
gatorū, ꝛ licet Alex. nō fuerit recordatus: tex. est in. l. liber ho-
mo. §. fi. vbi tex. no. j. eo. vbi est tex. pone stipulor a te. c. dari mi
hi aut Titio. tex. dicit ꝙ p eo qđ est dandū mihi est certū, ꝛ sic
ꝯpetit certi ꝯdictio p eo qđ est dandū titio est actio incerta, ꝛ
sic ꝯpetit actio ex stipulatu, ꝛ ita habes defensatā cōem opi. q
est vera. ¶ In ea. glo. ibi, ꝛ sub simplicibus mixtū cōprehendit
legislator not. istā regulam ad quā frequenter allegat ista glos.
3 pro notabili † qđ sub simplicibus continetur casus mixtus,
ad hoc allegat Bar. no. in. §. omniū. insti. de act. vbi gl. in verbo
summa. pro ista cōclusione vltra istā glos. ꝛ illā Bar. allegat tres
not. leges. l. si ita scriptū. ff. de libe. ꝛ posthu. l. si ita. in. §. j. de he
redi. insti. ꝛ l. clemēs. ff. de here. insti. ¶ Et inducitur[a] istud per
Bar. ad vnā no. questionē que euenit in facto tempore Jo. an.
ꝛ Jo. cal. filius adoptiu⁹ Jo. an. disputauit istā qōnē. ¶ Circa
4 istam q. ꝛ decisio. Bar. cōcludit Bar. † ꝙ in potestate legitimā
di concessa legato vel alteri legitimādi spurios vel incestuosos,
venit etiā casus mixtus, vt possit spuriū ꝛ incestuosum simul:
qꝛ ista est materia fauorabilis in qua dʒ fieri latissima interpre
tatio, iuxta. l. fi. de constit. prin. idem quod Bar. tʒ Bal. Ange.
Jmo. Ro. ꝛ Alex. hic ꝛ Bal. Ang. ꝛ Alex. in. d. l. si ita scriptū.
ff. de lib. ꝛ posthu. Ang. in. d. l. clemens. in prin. ff. de here. instit.
Bal. in. §. j. insti. de actio. Abb. Panor. in. c. at si clerici. §. adul.
in. v. col. de indi. vbi dicit ꝙ opi. Bar. procedit de equitate. eam
etiam sequit ꝛ simpliciter tenet Abb. Panor. in. c. fi. de symo-
nia. Anteꝗ procedat vlterius ad referendū opinionē cōtrariā
videt primo quod Bar. male formet istā questionem ꝛ forman
do prout format ipse. ista questio videt non habere dubitatio-
nem. Et propterea pondera quod Joan. de Jmola ꝛ Pau. de
castr. melius formāt istā. q. dicit Bar. Papa dedit potestatem
legato Bononie legitimandi spurios. itē incestuosos male for-
mat: quia ex quo dedit potestatem legitimandi spurios iste ter
minus spurios, est multum generalis ꝛ comprehendit omnes

a ¶ Et inducit ꝛc. Ad istō vide ēt eundem authorē in. §. oīm. in glos. in 2° oīm. col. vij. ꝛ. viij. inst. de acti. ꝛ Feli. in. c. pposuisti. xiij. col. ꝛ pcedē. ꝛ seq. d rescrip.

natos ex quocūꝗ dānato coitu etiā si essent mille defect⁹ semp
sunt spurij. gl. habes in. §. fi. ī aut. qui. mo. natu. effi. sui. col. vij.
ꝛ ita declarat Bar. ī. l. fi. in. j. col. ff. de his qui. vt ind. quare hoc
quia spurius est terminus generalis: nam spuri⁹ dicit quasi na
tus extra paritatem matrimonij. quicūꝗ ergo nascit extra pu
ritatem matrimonij dicit spurius: quocūꝗ ergo modo nasca-
tur est termin⁹ generalis. incestuosus bene est species. Tūc sic:
si iste legatus habebat facultatem legitimādi spurios: ergo ha-
bebat facultatē legitimādi istum mixtū de quo dubitat Bart.
ꝛ si tu dicas qđ licet generaliter dixerit spurius sed sequitur in
litera, item incestuosos, istud nihil facit ad propositū: qꝛ lʒ gen⁹
precedat ꝛ sequatur species vtrum species habeat restringere ge
nus, ista est materia de qua late tradit Bart. in. l. quesitū. ff. de
fun. instru. Jdeo Jo. de imo. ꝛ Pau. de ca. formāt melius que-
stionem ꝛ dicunt sic: legatus habet facultatē legitimādi natos
ex adulterio, itē ꝛ natos ex incestu: pone quod sit nat⁹ ex adul-
terio ꝛ incestu: Et quod Bar. male formet questionem cōfirmo
per id ad quod propositum decidit formaliter Bald. in. c. inno-
tuit. vj. col. d elec. vbi querit, pone Papa vel Jmperator dedit
facultatē alicui quod possit legitimare spurios: nūqd poterit
legitimare spurios incestuosos? dicit ibi Bal. qđ istud nō habʒ
dubiū, ꝛ dicit qđ sic. sec⁹ esset, dicit Bal. si Papa daret licētiā
legitimādi icestuosos. Et si diceres Bar. dicit qđ iste legat⁹ ha
bebat potestatē legitimādi spurios ꝛ incestuosos: qꝛ subiūxit
item incestuosos dicit. respondeo quod adijcit incestuosos non
quia sub dictione spurios, nō contineretur incestuosus, sed ad
tollendam dubitationem: ideo sic dixit Bar. sʒ defendēdo bar.
reperi aliquos dicere quod Bart. dicendo spurios nō intellexit
pro termino generali sed speciali, sed istud nihil est dicere. Sed
tu dic defendēdo Bar. ꝛ si Bar. eēt ad ostiū diceret hoc, ꝙ iste
terminus spurius est generalis ad oīa simplicia, intelligit spu-
rius. i. extra puritatem matrimonij natus. ista ergo dictio spu-
rius, est generalis ad oīa simplicia, id est continet sub se siue na
scat ex adulterio siue ex incestu, ꝛ siue ex quacunꝗ fornicatiōe,
iste ergo legatus habebat potestatem in genere super omnibus
simplicibus. Sed dubiū nūc est, quid si eueniat casus mixt⁹ sci
licet quod aliqs habeat duas qualitates: nūqd ista mixta ca-
dāt sub illo generali. Et istud est qđ voluit dicere Bar. ꝛ si dice
res fateor quod spurius comprehēdet etiam mixta: tamen ma
gis realis esset. q. formare, vt Jmo. ꝛ Pau. de cast. formāt: ista
dixi vt aperiā lumen scholaribus. Secundo aduerte inquātū
Bar. dicit qđ. l. seruis vrbanis. §. fi. ff. de leg. iij. nihil facit. ille. §.
fi. habet duas decisiōes. in prima verū dicit Bar. illa nihil facit
propter rationem quā ibi assignat Bar. generi per speciem de-
rogatur. sed in scđa decisione ille tex. videtur bene facere quic-
quid dicat Bartol. ibi enim serui mixti communicantur. Et sic
ibi sub simplicibus continetur casus mixtus: ꝛ sic etiam in. l. Ti
tie textores. in princ. ff. de leg. j. ꝛ ita Ale. an. ꝛ moder. alle. illū
tex. Ad hāc regulam breuiter puto Bar. bene dicere habuisse
bonum intellectum si bene intelligatur, qđ ille tex. etiā in scđo
responso nihil faciat: nā in ista materia idē effectus debet esse
in casu mixto qui est in casib⁹ simplicib⁹. Sed ibi in casu mixto
nō est idē effect⁹: patet qꝛ in vtraꝗ dispositione simplici erat fa
ctum legatum vtriꝗ insolidum: ergo ibi fiet communicatio in
ter eos: ꝛ sic difformiter vult dicere Bar. qđ ille text. nihil facit
ad istam questionem: nam ista questione si non esset idē effect⁹
in potestate legitimandi mixtum, sicut in potestate legitimandi
simplices spurios: certe communicatio nihil faceret. Ad istam
questionē credo qđ hec fuerit mens Bart. licet ita nō declaret.
Successiue inquātū Bar. ꝛ legiste fundant principaliter eorū
decisionē per tex. in. l. si ita scriptum. ff. de libe. ꝛ postu. pōderā
do benignitatem de qua ibi in text. ꝛ sic quod in fauorabilibus
contineatur mixtū, omitto ea que dicit Cyn. ꝛ Raph. ꝛ Alex.
hic, vltra eum ille tex. non videtur aliquid probare in ista qōne
ibi enim illud procedit fauore institutionis ꝛ testamenti ꝯser-
uādi, vñ ille tex. non pcederet in legatis ꝛ fideicōmissis in qb⁹
cessat iste fauor. ita formaliter dicit Bar. in. l. cū auus. in vlt. qđ.
ff. de cōdi. ꝛ demonst, ergo nihil ad propositum nostrum, tanto
magis quia priuilegium non annullaretur. ꝛ de ista. q. Bar. fa-
ciam inferius mentionem. ¶ Contrariam opin. ꝙ iste legatus
vigore potestatis sibi attribute nō possit legitimare laborantē
duplici morbo, quia sit spuri⁹ ꝛ incestuosus simul tenet Jo. cal.
qui disputauit istā questionē Bononie vt dicit Bar. in disputa
tione sua inc. Papa cōcessit quā refert ꝛ sequit Jo. an. in addi.
Spe. in ti. qui fi. sint leg. sup ru. Jdē tenet Jo. an. d. Ant. ꝛ Jo.
de imo. ī. c. at si clerici. §. de adulterijs. extra d in. Jo. de imo. in
l. si ita scriptum. ff. de lib. ꝛ posthumis. Jdem tenet Arch. in. c.
virginem. xxvij. q. j. Gemini. in. c. susceptum. in. vj. not. per illum
tex. de rescriptis. in. vj. ꝛ in. c. nos consuetudinē. xij. distinctiōe.
Petrus de anchara. in repe. regule, accessorium. in. iij. questio.
de reg.

de reg. iur. tenet Are. hic, ꝛ in. §. de adulterijs. ꝛ ista est cōis opi.
apud canonistas quid tenēdū: lʒ authoritates plurime sint pro
ꝛ cōtra, ꝛ passus sit dubi⁹. teneo opi. cōtra Bar. ꝛ legistas. duo
fortiter vrgēt quib⁹ nō video bonū nec reale rñsum. Nā in mate
ria legitimationis vel ptātis legitimandi, illi cui cōcedit qđ est
maius intelligit cōcessum qđ est minus. ita arguit tex. in. c. per
venerabilē. qui fi. sint legi. sed ecōtra cui lʒ qđ est minus, nō dʒ li
cere qđ est plus. l. cui pacto. ff. de seruis expor. sed maior est dis-
pensatio vbi ꝯcurrūt duo defectus in psona legitimāda, quā
qñ simplex defect⁹ ꝯcurrit aut. itaꝗ. C. cōmu. de suc. ꝛ qñ aliq
casus sunt expressi nunꝗ cōtinet maior expressis. c. sedes. de re
scri. cle. nō pōt. de pcu. not. in. l. sʒ ꝛ si qs. §. quesitū. ff. si qs cau.
presertim in potestate legitimādi q est de reseruatis Pape vel
Jmperatori in signū supreme ptātis. §. fi. in aut. quib. mo. nat.
effi. sui. colla. vij. ꝛ talia reseruata nō veniūt sub gñalitate verbo
rum. c. ꝯquerēte. de offi. ordi. Scđo pro ista parte ꝯ Bar. ꝛ legi
stas stringit tex. in. l. vim passam. §. pscriptione. ff. de adul. alle-
gata p Bar. circa quā Alex. est sibi ꝯrius in. ij. ꝛ. iij. col. Nā accu
satio adulterij pscribit quinquēnio. similiter accusatio incestus
prescribit quinquēnio. l. mariti. §. quinquennium. ff. de adul. vt
etiā dt d. Alex. in. ij. col. ꝛ in. iij. cū reprehēdit Bart. reuertit ad
sol. Raph. cu. ꝛ male. ꝛ hoc tñ nō est ex alio nisi qꝛ qñ simul cō
currunt est graui⁹ delictū: ergo hic rōne mixti qñ ꝯcurrit ꝙ qs
sit adulterin⁹ ꝛ incestuosus dicat maius delictū: pro eadē parte
bene facit illud qđ tenet Bal. in. c. naturales. in vlti. q. si de feu.
fue. cōtro. inter do. ꝛ agna. vbi querit, pone comes palatin⁹ hʒ
potestatē legitimādi certū gen⁹ spuriorū, an poterit eos qui ma
iori vitio laborāt. decidit qđ non: qꝛ species sicut genus nō pre
dicatur de plurib⁹. l. heres. §. due statue. ff. de lega. iij. Jtem in
istis difficiliorib⁹, ꝛ istud est qđ ego pōdero cū Papa vel Jm-
perator reddant se difficiles in cōcedendo, non veniunt in tali
concessione. ita dicit tenere Joan. imo. in. c. j. de filijs presbyt. in
vj. Pro eadē parte addo id qđ singulariter decidit insignis do
ctor Signorol⁹ de homodeis doctor Mediolanēsis in consi.
clxxxvj. qđ inci. in qōne vertēte inter durātē. vbi singu. ꝯsuluit
qđ comes palatin⁹ habēs ab Jmperatore vel Papa potesta-
tem legitimādi spurios, nō poterit legitimare spurias feminas.
mouet sex fundamētis sed quātum attinet ad propositum no-
strum inter ceteras allegat bonā rationē quā pōdero alijs omis
sis. Nam dicit qđ maior est ratio legitimādi spurios masculos
quam spurias feminas: qꝛ masculi legitimati possunt promo-
ueri ad dignitates, officia, ꝛ honores publicos: femine vero nō.
l. ij. ff. de reg. iur. iđ Papa vel Jmperator nō presumit concessis
se potestatē legitimandi feminas spurias: qꝛ esset ibi maior rō.
ita in proposito nostro legitimare vnū qui laboret maiori vitio,
vbi est maior defect⁹ ꝛ militat maior ratio, Papa nō presumit
comprehendere istū qui sit incestuosus ꝛ spurius. Jstā rationē
domini Signoroli refert ꝛ sequitur Cardi. Alex. in. d. c. per ve-
nerabilē. in verbo videbat. in. x. col. non omitto tñ qđ tertia fuit
opi. d. Anto. de bu. in. d. c. per venerabilē. in. xx. colum. vbi con-
cordat istas opi. ꝙ aut in ista legitimatione nō tractatur de pre
iudicio tertij: puta qꝛ pater in vita facit legitimare, prout decla
rat Bar. in. l. gall⁹. §. ꝛ qd si tñ. ff. de lib. ꝛ posthu. ꝛ tunc iste le-
gatus posset legitimare. secus si post mortem patris: rō qꝛ licet
priuilegiū principis latissime sit interpretandū, sed non tñ ve-
nit interpretandū in preiudiciū tertij, vt declarāt Jnn. ꝛ alij in
c. olim. de verb. signifi. ꝛ in. c. ex tuarū. de autho. ꝛ vsu pal. ꝛc. vt
ibi per eū. istam concordiā seu conclusionē sequunt Raph. cu.
ꝛ Pau. de cast. hic, ꝛ dicit Pau. ꝙ est ista cōcordia multū equa
ꝛ rationabilis. eam etiā tʒ Ang. de are. in. §. j. instit. de act. sʒ ni-
hil valet, prout etiā dicit Alexā. qꝛ quod legitimatio fiat vel in
vita patris vel post mortem nihil facit quo ad potestatem legi-
timandi, sed bene faceret quo ad legitimationē. ita dicit Bart.
in. l. gallus. §. ꝛ quid si tantum. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ per ista ha-
bes expeditam questionē Bart. in qua cōcludendo teneo cōtra
5 Bar. ꝛ legistas adherēdo veritati. ¶ † Scđo loco iuxta ordinē
Bart. est videndum an sub simplicibus comprehendat casus
mixtus. in quo aduerte qđ gl. facit regulā affirmatiuā quod sic
ꝛ ita etiam glo. in. §. j. insti. de actio. Barto. vero in contrarium
facit regulam negatiuā qđ sub simplicibus non continet casus
mixtus. Fallit in tribus casibus in fauorabilibus, ꝛ causa con-
trarietatis euitande, ꝛ quando lex exprimeret. Aduerte circa
tertiam fallentiā Bar. dicit Bar. fallit qñ lex exprimit. §. omni
um. institu. de actio. ibi lex non magis exprimit quam hic: immo
omittit sicut hic, ꝛ Bar. met. ꝯ. in. ij. oppo. istud idē dicit. ita etiā
dicit Ang. hic, ꝛ sic videtur quod secunda ꝛ tertia fallentia sint
idem. Tñ saluando Bart. pōt dici qđ in. §. omnium. exprimat
coniungendo. §. quedā. eo. tit. vbi exprimitur casus mixtus: er-
go non comprehendebatur sub simplicibus. adde tu expressio-
rem tex. non eundo per mendicata suffragia, in. l. j. §. interdicto-

rum. ff. de interd. vbi tex. exprimit casum mixtum, ꝛ ppterea nō
videt ꝯtineri sub simplicibus. cōtra doctrinā omniū. Cuma. ad
ducit fortē tex. in. l. si ita facta. ff. de iniusto rup. vbi in exhereda
tione, ꝛ sic materia odiosa sub simplicib⁹ continet casus mixt⁹.
Alex. respondet ꝙ ibi saltem resultat vnū fauorabile, qđ testa
mentum sustineat: ꝛ ideo non est ibi materia odiosa, ꝛ dicit qđ
aliud respōderi non pōt. ista solutio est falsa per tex. in. l. cū qui
dam. ff. de lib. ꝛ posth. vbi expresse tractat de cōseruatione testa
menti: ꝛ tñ dicit ibi tex. quod exheredatio est odiosa, institutio
est fauorabilis. Bar. in illa. l. si ita facta. ꝛ ibidem Jmo. respon-
det ꝙ ibi testator expressit vtrunꝗ, ponderāt ibi dictionē copu
latiuā. Breuiter iste intellectus nihil est: qꝛ si expressisset vtrūꝗ
tex. esset factus. Et sine dubitatiōe. sed tex. loquit in singulari,
qñ esset facta exheredatio, ergo in materia odiosa ꝯtinet casus
mixtus sub simplicib⁹, sed respōde quod ibi testator cogitauit
de vtroꝗ, ꝛ vtrunꝗ expressit, ꝛ sic mēs exprimētis extendit ad
casum mixtū ppter identitatē rōnis. Scđo cōtra cōem allegat
Raph. cuma. tex. in. l. quid ergo. §. quod ait pretor. ff. de his q
no. infa. Nam cōtrahentes duo matrimonia vel duo sponsalia
efficiunt ipso iure infames. l. j. in fi. ff. de his qui no. infa. ergo in
materia speciali sub simplicib⁹ continet casus mixtus. ꝛ istum
tex. sibi ascribit Are. hic, ꝛ dicit qđ nō pōt ad illū tex. respōderi.
Tu rñde dupliciter. primo ꝙ ibi est materia fauorabilis vt deli
cta puniant: vt dt Bart. in. l. queadmodū. de agri. ꝛ cēsi. lib. xi.
c. j. Scđo cū in. d. l. j. §. fi. eque phibeant ꝯhi duo spōsalia sicut a
duo mrimonia p regulā. l. oratio. ff. de spōsa. nimirū si illa pena
vtrobiꝗ equaliter locū hʒ. ¶ Tertio ꝯtra cōem alleg. Are. hic
tex. in. l. q in puteū. §. hoc interdictū. ff. qđ vi aut clā. vbi in ma-
teria penali sub simplicib⁹ qñ est factū vi aut clā cōprehendit
mixtū qñ simul fit. Sʒ rñde clare: qꝛ si ibi vtrunꝗ de p se punit
qđ illud interdictū fortius dʒ puniri qñ simul vtrunꝗ ꝯcurrit,
cum dicat grauius delinquere, p ea q. s. dixim⁹, p gl. in cle. j. de
vita ꝛ hone. cle. facit. c. super eo. de priuileg. ¶ Ultra scrib. adđ
qđ qñ simplicia sunt inter se cōtraria: tunc sub simplicib⁹ impos
sibile est qđ contineat casus mixtus ratione contrarietatis. isto
casu dico ꝙ mixtum assumit naturam illius simplicis qđ facit
vtrunꝗ mixtū valere vel illius simplicis qđ est fauorabili⁹: pro
ista cōclusione allego tibi tex. valde no. in. l. iij. §. ꝛ gñaliter. ff. de
eo qđ cer. lo. nā in alternatiua locorū est electio creditoris: in al
ternatiua rerū est electio debitorū. pone ꝙ sit mixta alternati-
ua locorū ꝛ rerū, cuius erit electio? dt ibi tex. qđ erit electio cre
ditoris: qꝛ tūc res habebit effectū: alias act⁹ redderet elusori⁹
qꝛ debitor nunꝗ eligeret, ꝛ ideo sequit id qđ facit actū valere.
Ad idē allego no. tex. in. c. sup qōnū. §. si vero duo. ꝛ ibi Abb.
panor. multū no. ꝛ insistit circa illū tex. de offi. deleg. Tu scis ꝙ
delegat⁹ a principe pōt delegare, delegatus inferioris non pōt.
qd si est mixtus principis ꝛ alterius, an poterit delegare? text.
ibi dt qđ talis q est mixt⁹ delegat⁹ nō pōt subdelegare. ¶ Ter
6 tio adde † gl. no. in. c. P. ꝛ G. in glo. fi. quā ibi Albe. Panor. in
ij. col. multū not. de offi. deleg. qđ si in vnū concurrat iurisdictio
ordinaria ꝛ delegata: lʒ ordinaria sit prorogabilis: secus est in de
7 legata: lʒ sit mixta cum ordinaria. ¶ † Adde etiam quarto qđ
no. decidit Bal. in. l. si quis decurio. C. de fal. vbi qrit. Si statu
to caueat quod contra aduocatū nō possit inquiri: sed qđ possit
contra militē: ꝛ vnus sit aduocatus ꝛ miles: an poterit inquiri
si delictum magis respiciat casum militie quā aduocationis. dt
qđ dʒ attēdi illa pars q fauet iuri cōi declarādo latius vt ibi p
eum. Et cū illa decisione trāsit Pet. de anch. in repe. c. canonū.
de constitu. versi. quero de statuto quo caueat cōtra decretū. Et
sequit Alex. in cōsi. c. incip. ex inspectione dictorū statutorum
8 circa fi. lib. iij. ¶ † Nunquid aūt in ꝯtib⁹ sub simplicibus con-
tineat casus mixtus. Rom. hic in. xviij. col. tenet qđ nō: qꝛ in
contractibus debet fieri stricta interpretatio: ergo non est idē,
prout in vltimis voluntatib⁹. ita etiā tenet d. Ant. de but. in. d.
c. per venerabilē. in. xxv. col. vbi dt ꝙ in actib⁹ in terminis sub
simplicibus nō continet casus mixtus. Jdē in pulchro casu in
contractib⁹ stricti iuris, cū stricte intelligi debeāt qđ sub simpli
cibus nō contineat casus mixtus. consuluit Alex. consi. cxl. v.
vol. quod incip. circa primū dubiū videt prima consideratione
dicendū. in. ij. col. Et ista conclusio pōt cōfirmari: qꝛ in vltimis
voluntatibus masculinū concipit femininum: in contractibus
nō. arg. l. veteribus. ff. de pact. ¶ Jtem appellatione liberorum
veniūt nepotes. l. liberorū. ff. de verb. sig. ꝛ in ꝯtractib⁹ nō, ꝛ de
vtroꝗ casu posui in. l. si quis id qđ. ff. de iuris. omn. iud. alibi tñ
Bar. in ꝯtractu bonefidei emptiōis ꝛ vēditiōis videt decidere
ꝛ decidit qđ sub simplicib⁹ ꝯtineat casus mixtus p equitatem
predicte. l. si ita scriptū. ff. d lib. ꝛ posth. ita decidit Bar. ī. l. si ex-
trane⁹. ad fi. ff. de ꝯdi. ob cām. ꝛ sequunt Abb. ꝛ Sali. ibi. alibi
habes aliam no. decisionē quam ponit Bald. in. l. fi. in. ij. col. C.
cōia de leg. Pone: pater relinqt filio libros medicine si in cā p-

a ¶ Casus mixtus. Uide frācū in. c. ꝛ si clerici. §. de adulterijs. col. pe. d iudicijs. Et ꝙ extēsio fiat de casu simplici ad casum mixtum etiā in dispositiōe contra ius cōmune, vel al's odiosa, qñ simplicia nō sunt separabilia tʒ Angel. consil. cccxlvij. assumptum. col. ij.

fecerit τ libros legū si profecerit in legibus, quid si pfecerit in vtroq;? dicit ibi Bal. qd habebit vtrūq;, quā refert τ sequitur
9 Alex. in l. titie textores. circa fi. prin. ff. de leg. i. ¶ † Ultimo circa istā materiā nota illā pulchrā decisionē Bar. in l. cū avus. i ulti. q. ff. de cōdi. τ demō. τ oēs lecture Bart. in illa qōne sunt false τ corrupte. Alex. in l. si ita scriptū. ff. de libe. τ posth. eā refert s; Bar. nō ita dt, s; mēs τ lectura vera Bart. fuit ista, τ format questionē isto mō. Testator substituit filio hoc mō, si fili⁹ me⁹ moriaꝶ sine filijs masculis relictis feminis gravo qd restituat hereditatē Titio, si vero habeat masculos, gravo qd det centū illi: evenit casus qd iste mortu⁹ est relictis masculis τ feminis: an debebit isto casu illud habere legatū. i. illa centū τ sic qualitas de feminis intelligiꝶ repetita. Barto. dicit primo videri q ille debeat habere: q sub simplicibus contineꝶ casus mixtus, s; Bar. ibi decidit ꝯtrariū: q ꝯdictio deficit: q intelligiꝶ si habuerit masculos, τ si habuerit masculos solos, τ nō si habuerit feminas. Ratio Bar. est q in l. si ita scriptū. tractaꝶ de materia substituendi testm̄: hic aūt tractaꝶ d fideicō. d. Alex. in l. si ita scriptū. refert illā doctrinā Bar. sed male refert. glo. dicit vnum verbuz
10 qd in faciēdo ꝯtineaꝶ nō facere. ¶ † Nō. istā tertiā partem glo. ex qua habes regulā no. q facere affirmatiuū ꝯprehēdit sub se non facere: adde gl. que idē dt in l. si is q ducēta. §. vtrū. in gl. j. circa fi. ff. de reb. dub. τ tex. in l. si fraudē. ff. de his q in frau. credi. τ q gl. nostra allegat. §. si vero vxor. insti. de nup. debuit allegare formalē tex. quē habebat aū oculos. in. §. itez si in facto. j. ea. l. vbi dt itē si in facto ꝯsistat stipulatio vt p t non fieri, ecce qd in facto affirmativo venit nō facere. similiter facere diciꝶ q omittit facere id qd dz. ita no. Hemi. in. d. c. dilecto. per illū tex. de senten. excō. in. vj. vbi no. ꝗ. qd qui dz facere τ negligit puniꝶ, τ appellaꝶ ac si faceret, τ ita no. Hemi. in. c. j. de re iudi. in. vj. adde quod similiter econtra nō facere negatiuū comprehendit facere affirmatiuum. text. est in l. qui non facit. ff. de regu. iuris. τ glo. in l. si mora. in verbo facto. ff. sol. matri. τ glo. in. c. j. in verbo contra fecerit. de vsur. in. vj.

a ¶ Et harum τc. Ista materia tradiꝶ per scribētes cōiter i. l. eadē. §. Cato. j. e. tit. τ in. l. si seru⁹. §. pluriū. ff. si qs cau. τ l. si plures. C. de cōd. inser. in quib⁹ locis sunt pulchra subtilia, τ vtilia, d istis diuiduis τ in diuiduis.

1 ☞ Omnes res corporee τ animate possunt per homines diuidi per partes discretas τ separatas.
2 Omnes res incorporee vt sunt iura, obligationes τ actiones, sunt per naturam indiuidue.
3 Indiuiduum capitur tripliciter.
4 Quedam sunt indiuidua obligatione.
5 Quedam sunt indiuidua solutione.
6 Quedam sunt diuidua seu indiuidua mixtim tam naturaliter quam legaliter.
7 Quedam sunt indiuidua naturaliter τ etiam legaliter.
8 Communis stipulatio indicatur diuidua vel indiuidua secundum naturam rei super qua interponitur.
9 Stipulatio dandi quātitatem dicitur omni respectu diuidua.
10 Solutio partis liberat a parte: q tantam vtilitatem affert solutio partis pro parte, quantam solutio totius respectu totius.
11 Obligatio quantitatis respectu certe speciei censeꝶ indiuidua solutione.
12 Obligatio quantitatis simplex an sit iudicanda diuidua.
13 Debitor hominis in genere soluendo partez stichi non liberatur etiam in parte soluta.
14 In obligatione alternatiua solutio partis vnius ex rebus alternatiue debitis non inducit liberationem in illa parte soluta.
15 Obligatio generis, τ obligatio alternatiua equiparantur.
16 Non refert quod in eadem materia verba aliquando singulariter aliquando pluraliter proferantur.
17 In stipulationibus factorum quedam reperiūtur esse diuidua regulariter tamen facta sunt indiuidua.
18 Stipulatio operarum dicitur esse diuidua.
19 Quid sit diuiduum natura τ effectu.
20 Stipulatio quantitatis est diuidua τ potest pro parte solui.
21 Qui stipulatur seruitutem an dicaꝶ stipulasse factum vel ius.
22 Que vtilitas sit an stipulatio seruitutis ꝯtineat factū vel ius.
23 In obligationibus faciendi succedit obligatio ad interesse.
24 Sicut creditor generis nō obstante parte soluta potest totum petere: ita promissor generis partem quam soluit cum non inducat liberationem solutio partis.
25 Non debet licere creditori quod non licet debitori.
26 Aliud est liberatio, aliud cessatio obligationis ad tempus.
27 An pēdente appellatiōe τ suspēsiōe interdicti possit celebrari.
28 Tacita conditio proueniens ex voluntate defuncti impedit transmissionem legati.
29 In obligatione generis nihil certum τ determinatum de presenti est in obligatione, sed determinādum ex solutione futura.
30 Iuri de futuro ante purificatā ꝯditionē qs renūciare nō pōt.
31 Uerbum continet, quid importat.
32 Appellatione instrumentorum an contineantur testes.
33 In obligatione generis vnus homo est in obligatione.
34 Que differentia sit inter legatū generis simpliciter τ legatum optionis in genere.

a **Et harum.** [a] Iste. §. tractat materiā diuidui τ indiuidui q est difficilis τ subtilis. τ dicit Pau. de ca. in l. stipulationes nō diuiduntꝶ. in. vij. col. j. eo. q in hac materia diuidui τ indiuidui quanto magis cogitaui tanto magis inueni difficultates, lz oēs p intelligētia remittāt se ad Bar. in l. stipulationes non diuiduntꝶ. j. eo. tū ex eius dictis animus nō bene clarescit. Itē lz Bal. ad declarādum hāc materiā det varias doctrinas i diuersis locis: tū ex traditis p eū nō bū aperiꝶ hec materia doctorū. de hoc tradit Bal. i. l. si plures. i. ij. col. cum duabus sequentibus. C. de cōd. infer. τ in l. pro hereditarijs. C. de her. actio. τ in l. j. C. si vnus ex pluri. appella. τ in. c. quāto. in j col. de iudi. in quib⁹ locis Bal. tradit varias doctrinas circa istam materiā diuidui τ indiuidui: tū non est bene declarata. Ideo pro intelligentia terminorum τ fundamentoruz τ intellectu istius tex. τ. §. seq ego trado istam materiam p istuz nouū modum. τ dico sic, qd diuiduum potest considerari tripliciter. Primo modo naturaliter. Scdo modo legaliter secundū iuris dispositionē vel ordinationē. Tertio modo mixtim τ naturaliter τ legaliter. primo modo cōsiderādo diuidua vel indiuidua naturaliꝶ scdz naturā, capias duas regulas infallibiles.
1 ¶ † Prima est quod omnes res corporee τ inanimate possunt per homines diuidi per partes discretas, τ separatas, puta vestis, lignū, fundus, domus, τ de ista diuisione q fit per hominē loquiꝶ titul⁹ cōmuni diuidūdo, τ titulus fami. er. τ qd domus τ fund⁹ possit naturaliter diuidi ab homine in partes separatas τ discretas habes tex. in l. quod in rerū. §. si qs post. de le. j.
2 in l. si quis duas. §. i. ff. cōia predio. ¶ † Scda regula est, q oēs res incorporee vt sunt iura obligatiōes, τ actiones sunt per naturā indiuidue: ratio q homo nō potest diuidere illud qd non habet, vcz illud quod nō tāgit. l. j. §. quedam. ff. de re. diui. §. incorporales. τ per totū insti. de reb. cor. τ incor. Similiter omnes res animate sunt per naturā indiuidue: quia si homo vel aliud animal diuidereꝶ vel scindereꝶ per frusta: subiectū totū per separationē anime a corpore destrueretꝶ. l. rerum mixtura. de vsucapio. c. afferte. de presump. res incorporales non possunt diuidi nisi intellectualiter. ¶ Dico secundo, qd quedam sunt diuidua vel indiuidua legaliter seu scdm iuris ordinationem, τ ista indiuiduitas potest cadere etiam in reb⁹ incorporalib⁹ vt sunt iura, obligationes, τ actiones. ista incorporalia per legē indiuidua reputātur: τ p legē actiue τ passiue īter heredes diuiduntꝶ l. j. C. si cer. peta. l. pro hereditarijs. τ toto titu. C. de here. actio. τ sic aptitudine incorporalia per legem reputātur diuidia non tū semper actu, sed scdm actū, τ scdm subiectā materiam. Similiter homo in specie per legem reputatur res diuidua: q potest quis stipulari partem stichi. Itē pars stichi potest solui. l. si stipulatus. §. j. vbi tex. princ. τ magistralis qui melius allegabitur in ista materia. ff. de solu. vnde diuiduum τ indiuiduum legaliter loquēdo reperitur multis modis in iure: τ Bal. alibi ennumerat xvij. modos quibus aliquid legaliter reputatur indiuiduū. ita
3 Bal. in l. pro hereditarijs. C. de here. act. † Tu autem quantuz attinet ad materiam nostram, τ. §. sequentem, τ. §. Cato. τ ad totū istū titulū, Dic qd indiuiduū legaliter seu, ꝼm iuris ordinationem capitur tripliciter. s. contractu, obligatione τ sic petitione. itē solutione, iuxta tex. in l. libertus. la. j. ff. de ope. li. τ declarat tex. magistralis quem omnino videas in l. in executiōe per totum. j. eo. Dico ergo qd legaliter loquādo seu scdm iuris dispositionē aliqua dicuntur indiuidua contractu, vt sunt seruitutes reales, que pro parte in contractu deduci nō possunt: quia earum diuisio corrumpit stipulatiōem. ita dicit tex. in l. stipulationes non diuiduntꝶ. j. eo. τ tex. magistralis in l. vie. ff. de serui. τ in l. via constitui. §. fina. ff. de serui. rust. predi. τ tex. in l. si quis duas. §. si quis partem. ff. communia pred. Rationē ratiōis conatur assignare Barto. in. d. l. stipulationes non diuiduntur. in
4 iiij. questi. ¶ † Quedam sunt indiuidua nō contractu sed obligatione τ petitiōe, vt sunt facta a principio possunt enī deduci in cōtractu seu in stipulationem pro parte a principio, vt est fossam fodi, insulam edificari, τ similia. Ego enim possum stipulari quod fodias partem fundi τ similia. tex. in l. ij. §. preterea. ff. d aqua plu. in l. locus. ff. de acqr. pos. Sed postq facta sunt deducta in cōtractū: q pmisisti insulam edificare, vel fossam fodere, non pōt postea obligatio diuidi in partes, nec petitio. ita dicit tex. in l. stipulationes nō diuiduntur. τ ibi Bar. in. vj. oppositio
5 ne declarat, τ tex. magistralis i. d. l. in executione. ¶ † Quedaz τ tertio sunt indiuidia solutione, τ sic effectu. τ quod contingit dupliciter primo qn solutio partis non affert tantam vtilitatē in illa parte quātam afferret solutio totius in toto, τ sic quādo pars soluta nō hz proportionabilem cōmoditatē. tex. est vbi iurisconsultus

riscōsultus edelarat in. d. l. in executionē. §. scda. Secundo quā do posset deueniri ad incōueniens, qd solutio fieret in diuersis reb⁹ semper appellaꝶ indiuiduū: puta in parte Stichi τ alteri⁹ speciei vel in parte stichi vel in parte interesse: tunc appellaꝶ in diuiduum solutiōe τ effectu. est regula iuriscōsulti in. d. l. in executione. §. p parte. que millies allegaꝶ: hinc est quod stichus in specie pmissus appellaꝶ res diuidua legaliter: q potest solui pars stichi τ liberatio sequiꝶ in parte: q non potest solui aliud
6 nisi alia pars stichi. d. l. si stipulatus. §. i. ff. de sol. ¶ † Dico tertio quedā esse diuidua vel indiuidua mixtim: tā naturaliter q legaliter, τ sic tā per naturā q per iuris ordinationē. exēplum nam stipulatio quātitatis certe, de qua loquiꝶ tex. i primo exēplo est diuidua τ naturaliter τ legaliter. τ sic mixtim quod quātitas seu stipulatio quātitatis sit diuidua naturaliter, patet ad sensum: q sicut sum stipulatus quinquaginta poteraz stipulari centum. Itē τ legaliter: q pro parte potest deduci in cōtractu, pro parte diuidiꝶ inter heredes pro hereditarijs portionib⁹. Itē per solutionem partis inducitur liberatio in illa parte, vt si debeo cētū τ soluo quinquaginta sum liberatus a quinquaginta, τ gl. istud intelligit volēte creditore. tex. est hic. ¶ † Quedā
7 a sunt indiuidua naturaliter τ etiā legaliter, [a] τ sic mixtim, vt sunt seruitutes reales vt hoc tex. τ quod iste seruitutes reales, vie, itineris, vel act⁹, sint indiuidue naturaliter seu per naturā ostendo dupliciter, hoc mō, Primo q seruitutes sunt iura τ consequenter sunt res incorporales: quare seruitutes sunt indiuidue: quia sunt iura, τ iura sunt indiuidua, τ cōsequenter sunt iura res incorporales, vt dixi vobis quod tangi nō possunt res incorporales. τ ideo nō pūt diuidi. l. j. §. quedā. ff. de rerū diui. τ. d. §. incorporales. insti. de reb⁹ corpo. τ incorpo. Scdo mō, seruitutes reales dicunꝶ esse p naturā indiuidue: eo q naturaliter diuidi non possent, designādo locum per quē media pars hominis tm̄ posset ire, vel mediū plaustrum: nā ista diuisio per talem angustiam corrumperet stipulationē. d. l. stipulationes nō diuidunꝶ. iuncta l. si tam angusti. ff. de serui. τ sic habes q seruitutes reales sunt naturaliter indiuidue τ duplici ratione. Item tales seruitutes reales similiter sunt per legē indiuidue, ꝼm iuris ordinationem: q seruitutes nō recipiunt partem, sed totalitatē, seu integralitatem, vt dicit tex. in. d. l. stipulationes nō diuidunꝶ. τ tex. in l. vie. ff. de serui. nec in eis cadit solutio pro parte: vt dicit text. hic, τ si decedat promissor seruitutis relictis plurib⁹ heredibus non diuiditur obligatio seruitutis sed multiplicaꝶ: q quilibet tenetur insolidum. ita dicit text. in. §. ex his. j. ea. l. τ tex. no. in l. heredes. §. an ea. τ. §. seq. ff. fami. hercis. vbi dicit quod obligatio seruitutum realium mortuo promissore non diuidiꝶ nec actiue nec passiue inter heredes: q natura repugnat. τ tex. in l. nam satis. §. j. ff. quemad. serui. amit. ¶ Istis sic ad euidentiam premissis diuiduorum τ indiuiduorū: condescēdo nūc ad text. Et iste. §. cōi omnium diuisione diuidiꝶ in tres partes. In prima loquiꝶ de stipulatione omni respectu diuidua natura, effectu, τ solutiōe. In scda loquiꝶ ecōtra de stipulatione omni respectu indiuidua. In tertia de stipulatione que habet quasi mixtā naturā secunda ibi quedam nō recipiunt. tertia ibi, quedā partis quidē prestationē h. d. in effectu. Stipulatio dādi quantitatē est diuidua natura τ effectu. stipulatio vero seruitutis pdialis est simpliciter, τ omni respectu indiuidua. sed stipulatio generis vel alternatiua est di
8 uidua natura τ indiuidua effectu, vt hic p Bar. ¶ † Nota primo ex toto isto tex. q omnis stipulatio indicaꝶ esse diuidua vel indiuidua ꝼm naturā rei super qua interponiꝶ, ad idē tex. in. d. l. stipulationes nō diuidunt. τ ibi Pau. de ca. τ do. Alex. in. j. no. ad hoc no. j. eo. τ tex. no. in l. iiij. §. cato. τ ibi Ange. τ Moder. j. eo. τ ibidē Bar. in. v. q. j. eo. Et ex hoc no. correlarie tu prouecte quod stipulatio indicaꝶ diuidua vel indiuidua non ex se sed ratione adiuncti τ sic tanq accessoria. τ istud multū facit ad illam questionē quā examinaui. s. in rubri. an stipulatio interposita su
9 per aliquo stet accessorie an principaliter. ¶ † Scdo principaliter no. ex isto text. regulā qd stipulatio dandi quantitatem diciꝶ omni respectu diuidua vt hic, τ in l. in executione. in princip. j. eod. τ l. si duo. ff. deposi. τ l. si stipulatus. §. j. ff. de sol. Nam est diuidua contractu: q pro parte a principio potest diuidi in cōtractu: q sicut sum stipulatus triginta poteram stipulari a principio viginti τ plus τ minus. Item est diuidua respectu obligationis: quia si decedat promissor relictis pluribus heredibus diuiditur inter heredes pro portionibus hereditarijs. l. j. C. si cer.
10 peta. † Item est diuidua effectu: q solutio partis liberat a parte: ratio rationis: q tantam vtilitatem affert solutio partis pro parte quantā solutio totius respectu totius. ¶ Limita istam regulam τ notabile ꝼm do. Alex. hic qn testator in testamento legasset mille pro opere faciendo: puta pro faciendo capellam in ecclesia. exemplum Alex. nō est bonum. Ideo pono exemplum pro faciendo capellam: nam licet heredes videantur grauati ad quantitatem: puta mille, tamen quilibet ipsorum teneꝶ insolidum ad illam quātitatē. tex. est ad hoc no. in l. fideicōmissa. §. pe. ff. de le. iij. vbi dicit tex. q testator instituit plures, τ grauauit q facerēt palatiū, τ ex r onerēt mille ducatos. q̄rit ibi text. an qlibet heredū teneaꝶ insolidū. dt q primo debēt omnes vocari τ requiri: postea tenebunꝶ insolidū sicut cōtingit in seruitutibus: ergo vult qd ista stipulatio quātitatis sit indiuidua sicut seruitus. Que est ratio illius tex. displicet mihi q Alex. nō eaz ponat. istam limitationē per illum text. tradunt Ange. Imo. τ Pau. de cast. in. d. l. in executione. §. j. j. eo. τ dicit Pau. de cast. q alibi non reperitur, τ licet Alex. non dicat. Ratio differentie est: q qn obligatio quātitatis ordinaꝶ ad factū tūc iudicamus prout de facto: q debemus cogitare finē ad quem ista quantitas est relicta. ita dicit gl. valde no. τ magistra. in l. naturalis. §. qd si faciam. in gl. mag. ff. de prescript. verb. τ doct. in l. cum proponas. C. de dolo. Ergo cum istud relictū quātitatis esset ordinatum ad factuz indicaꝶ vt factū: q facta sunt indiuidua, τ sic indiuiduū. l. stipulatiōes nō diuidunꝶ. j. eo. merito vocaꝶ quantitas legati indiuidua, τ in l. fideicom. §. peñ. ista quātitas erat ordinata ad factum, istud est scire leges. l. scire per rationē: τ istā rationem ad istā fallentiam posuit Pau. de cast. in. d. l. in executione. in prin. dicit tū q in practica non seruareꝶ ista limitatio q satis esset q quilibet heredū solueret quantitatē p parte sua, sed nō dicit quare non seruaret in practica, ego dicā. j. s; cum reuerentia ista limitatio non valet: q cōtrarium tz Bart. in l. illa fideicōmissa. §. penult. post Jaco. de are. τ melius q ibi in illa. l. fideicōmissa. §. pen. obligatio erat mixta τ dandi τ faciendi, vt ibi per eū, τ patet ex verbis illius tex. qui facit equiparationem qd ibi obligatio esset mixta: q si fuisset quantitatis diuidereꝶ pro portionibus hereditarijs. l. mortuo. τ ibi Bal. tz opi. Bar. ff. de leg. ij. Secundo vltra Alex. limita istā regulam tex. qd obligatio quātitatis omni respectu est diuidua, vt procedat respectu primitiue obligationis. secus est respectu obligationis secundarie, τ sic respectu pene. Ideo si promitto facere vel dare, τ casu quo nō dedero vel fecero, promitto quantitatem: illa quātitas est indiuidua: q non posset pro parte solui. tex. est in l. v. §. fi. j. eo, τ in l. in executione, §. pe. j. eo. τ ita limitat Bart. istam regulā in l. stipulationes non diuidunꝶ. in. ij. q. j. eo. Ratio istius fallētie est: q conditiones censenꝶ esse indiuidue. vulgata l. cui fundus. ff. de cōdi. τ demon. rō rationis est: q conditiones debēt impleri in forma specifica. l. qui heredi. τ l. menius. in prin. ff. de condi. τ demon. ¶ † Tertio [b] notabiliter limi
11 b ta in debitore quātitatis respectu certe speciei, ita qd illa species sit in facultate soluēdi, vt est in actione noxali: iuxta l. miles. §. decē. cū similib⁹. ff. de re iudi. tūc illa obligatio quātitatis censetur indiuidua solutiōe. l. si cōis seru⁹. ff. de noxa. l. si cū vno. ff. si ex noxa. cā agaꝶ. rō istius limitatiōis est: q illa quātitas posset solui p parte, posset deueniri ad incōueniens. l. in executione. §. pro parte. q dñs qui soluit partē in quātitate posset soluere partem in seruo, τ sic in diuersis reb⁹: τ sic deueniret ad inconueniens. §. pro parte. τ ideo illa obligatio censeꝶ ibi indiuidua. ita tenet no. Bar. in l. si cōes. ff. de nego. gest. τ Bart. in l. supra iter. §. officiū. ff. de aqua plu. arc. aliter tū tz Joā. de imo. ibi ꝼm qd statim referā. ¶ Quarto istā regulam limitat do. Joan. baptista de sancto Seuerino in l. frater a fratre. in. v. col. ff. de condi. inde. per illum tex. in versi. item qd maxime. quā ad hoc reputat singularem ad limitationē regule istius text. dicit enim quod ista regula fallit in casu illius. l. q ibi obligatio erat causata facto vnius heredis q contraxerat. τ q habebat peculium a patre: nā isto casu obligatio quātitatis est indiuidua respectu illius qui cōtraxit: nec venit diuidenda inter heredes. Sed ista eius limitatio non videꝶ facere ad propositū: q nos loquimur in obligatiōe causata a defuncto: non autem loquimur in obli
12 gatione causata facto vnius heredū. ¶ † Ultimo pro complemento istius not. τ huius regule tradite in textu moneo difficultatem quam heri tetigi, quod imo obligatio quātitatis simplex nō debeat iudicari diuidua, vt dicit tex. q etiam in ea possumus deuenire ad incōueniens. l. in executione. §. pro parte. j. eo. exemplum: q debitor pōt soluere partē debiti de centum in pecunia: τ postea dare tot de bonis suis, pro alijs quinquaginta. Exemplum: sum debitor tibi de centū, soluo quinquaginta, sum liberatus de quinquaginta. aut. hoc nisi. C. de sol. dando tot de bonis pro alijs quinquaginta, liberor: ergo solutio fiet in diuersis rebus. est verum qd istud non est de iure fforum, s;. C. Item istud prouenit ex accidenti, τ ex cā necessitatis: q nō habebat pecuniā ex qua soluat. istā difficultatem non tangūt cōiter scribētes: sed puto quod possit not. tolli ex doctrina quā tradit in alio proposito Imo. in. d. l. s. iter. §. officiū. ad fi. de aqua plu. arcen. vbi dicit quod illud inconueniens. l. in executione. §. pro parte procedit quando aliquid est in obligatione τ solu

a ¶ Quedam sunt idiuidua naturaliter, τ etiaz legaliter τc. De seruitutib⁹ diuiduis τ indiuiduis, vide Bartho. cepo. in tract. de serui. vrba. predio. cap. x.

b ☞ Tertio. Adde huic τ sequētilimita. Jaso. in l. stipulatiōes. in ij. q. Bar. j. eo. Purpu.

Universidad de Deusto Biblioteca

tione ex contractu partiũ ꝛ dispositiõe: q꞉ cõtrahẽtes p̃sumunt voluisse quod solutio fiat in vna re ꝛ non in diuersis speciebus: ideo si aliter fiat reputat̃ absurdum: q꞉ põt imputari parti. Sed qñ aliquid est in obligatione aut in solutione ex dispositiõe legis illud incõueniẽs nõ p̄cedit nec cõsiderat̃: q꞉ mitius agit̃ cũ lege ꝙ̃ cũ homine, vulgata. l. Celsus. ff. de arb. Melius quia qñ p̄cedit ex dispositiõe legis nihil est qd̃ imputari possit parti, vt est in actione noxali, vbi estimatio dandi est in solutiõe ꝛ dispositione legis: nõ esset incõueniẽs qd̃ soluat̃ pars in quãtitate et pars in alijs rebus. s. in seruo. In proposito, qñ aliquis est debitor quãtitatis, ꝛ non hꝫ pecuniã vnde possit soluere, inuito creditore potest soluere alias res, p auth. hoc nisi debitor. C. de solu. ꝛ sic ex dispositione legis: tũc nõ dꝫ reputari absurdũ qd̃ soluat̃
13 pars in quãtitate, ꝛ pars in specie. ita limitat Imo. ¶ † Tertio principaliter no. ex hoc tex. ꝙ debitor hoĩs in genere soluendo partẽ Stichi nõ liberat̃ etiã in parte soluta. Ratio isti⁹ no. regule est duplex. prima: q꞉ nõ soluit id qd̃ debet̃ ex quo in obligatione generis nullius cert⁹ est in obligatione. l. cum incertus. ff. de leg. j. gl. in. l. meuius. §. duobus. ff. de lega. ij. Bart. late. j. in. ij. q. Scd̃a rõ est: q꞉ posset fieri solutio ĩ diuersis spẽb⁹ qd̃ lex reputat absurdũ. l. in executione. §. pro parte. ¶ Cõtra istud not. ꝛ contra tex. fortiter opponit̃, nam qñ aliud pro alio soluit̃ creditori volẽti inducitur liberatio ipso iure. l. ij. §. mutui. ff. si cer. peta. ex quo ergo debitor generis soluit partem stichi creditori volenti ꝛ acceptanti: ergo dꝫ induci liberatio in parte: nam inuito creditore planum est quod soluere nõ potest: q꞉ etiam debitor quãtitatis inuito creditore soluere nõ põt p parte, ſꝫ si velit creditor nõ accipiet nisi totã quantitatẽ, vt dicit glo. hic in verbo prestationẽ, lꝫ quantitas sit diuidua, ꝛ bene dicit glo. huic difficultati respõdet Bal. in. §. se. quod iste tex. debet intelligi quod creditor errore iuris vel facti recepit partẽ stichi, vel cum protestatione qd̃ vellet ius suum saluum fore, iuxta. l. si debitor. ff. qui. mo. pig. vel hyp. sol. ista sol. Bal. posset esse vera in se, sed est diuinatiua ad tex. ꝛ restrictiua ad tex. rñdet pꝫ Imo. Rap. cu. ꝛ Pau. de ca. quos etiam sequit̃ Alex. in vlti. col. ꝛ ista est bona ꝛ vera rñsio ꝙ qñ creditor generis accepit solutionẽ in parte stichi cẽsetur eo aĩo accipere vt velit liberare debitorem si postea soluatur altera pars ĩ sticho: attẽto qd̃ ius disponit vt cẽseat̃ debitor eo aĩo soluisse, ꝛ ideo stat in pẽdẽti, vt dicit lr̃a, ꝛ habem⁹ regulam qd̃ dispositio cõtrahentium regulatur ẽm iuris dispositionẽ. l. heredes mei. §. cũ ita. ff. ad treb. Bar. in. l. vt iurisiu. §. si liberi. ff. de ope. liber. sicut in simili dicit tex. in. l. si ita stipulatus fuero si titi⁹. in fin. ꝛ ibi Imo. ad hoc no. j. e.
14 ¶ † Quarto no. ex tex. quod in obligatione alternatiua solutio partis vnius ex rebus alternatiue debitis non inducit liberationẽ in illa parte soluta, vt hic ꝛ in. l. si non sortem pe. ff. de cõd. indebi. Limita istud not. ꝛ istum tex. duobus modis. Primo, vt procedat in solutiõe vera. secus est in solutione ficta per acceptilationem in parte ex rebus alternatiue debitis, in illa parte inducit liberationẽ. tex. est in. l. qui hominẽ. ff. de accep. ꝛ ratio est ẽm Bar. ibi, ꝛ est fundamentalis ratio: q꞉ ibi non potest resultare inconueniens ꝙ solutio fiat in diuersis rebus, ꝛ sic cessat ratio fundamentalis huius tex. Secũdo notabi. limita qñ in rebus alternatiue debitis esset electio creditoris: tunc si soluat̃ pars in vna specie, inducitur liberatio in illa parte: q꞉ creditor posset adstrĩgere debitorẽ ad soluendum parteꝫ in alia re: quia nõ permittitur variatio. l. eum qui certarum. §. fi. j. eo. ita limitat Paul. hic in pe. colum. ꝛ dicit ita tenere Raph. cu. ad fi. ꝛ quod ceteri non tangunt. Tu adde pro ista limitatione bonum tex. ꝛ quasi formalem in. l. cum debitore. in fi. ꝛ ibi gl. ff. rem ra. hab. quem tex. ad aliud proposi
15 tum allegauit Rapha. cu. hic. ¶ † Quinto no. ex tex. ibi, in fine eiusdẽ conditionis, quod equiparant̃ obligatio generis ꝛ obligatio alternatiua, vt hic. ꝛ. l. cum his. §. fi. vbi gl. no. ff. de condit. indebi. Contra istud not. fortiter facit, qd̃ nõ debeant equiparari: q꞉ in obligatione generis nullus cert⁹ est in obligatiõe vt statim p̄ime dixi, ſꝫ in alternatiua vtrũqꝫ est ĩ obligatiõe. l. si duo. j. e. l. illud aut illud. ff. de constitu. pe. Respondet qd̃ equiparantur quantum ad terminos huius tex. ꝛ sic quo ad effectum liberationis, lꝫ in alijs multis differant. tex. est hic: ꝛ declarat gl. in l. cum his. §. fi. ff de condi. indeb. Cõfirmo: q꞉ ad hoc qd̃ p̄cedat equiparatio ꝛ similitudo sit bona, sufficit quod procedat in terminis de quibus agit̃, lꝫ in alijs sint multe differentie, pro hoc põdero tex. meliorẽ de iure ĩ hoc. l. fi. C. de col. vbi equiparat tex. bona aduentitia bonis castrensib⁹, ꝛ ibi dixi cum cõcordãtijs ibi traditis, ad idem tex. in. c. cõstitutus. ꝛ ibi Abb. i. j. not. hoc no. de appel. ꝛ tex. in. c. quẽadmodum. ꝛ ibi Abb. in. j. no. de iu
16 reiurando. ¶ † Ultimo vt in isto tex. nihil omittatur: pondera istum tex. dum dicit veluti cum hominem generaliter stipulor in singulari iuncto isto text. s. in duobus locis: vbi dicit veluti cum stipulamur, non referre quod in eadẽ materia: verba aliqñ

a ☞ In obligatione alternatiua. Istõ notabile inducit hic Are. ĩ pn. colligendo ex eo aliud notabile, ꝙ vbi cunque ex vtraqꝫ parte alternatiue r̄sultat idem effectus, ꝛ eadem dispositio, respõsio facta alternatiue nõ est incerta. Et de materia alternatiue, vide Bal. ꝛ Imol. in. l. gallus. §. si eius. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ Fely. in. c. inter cetera. de appella.

in singulari aliquãdo in plurali proferantur, dũmodo idẽ effectus resultet. Qd̃ est notandũ ad saluandũ instrumẽtũ notarij in quo ꝛ singulari ꝛ plurali numero vtat̃ in plerisqꝫ locis, quãuis alias variatio styli faciat presumi instrumentũ esse falsum tex. in. c. quã graui. de cri. fal. p quẽ tex. ibi no. Bal. ꝛ Jo. d̃ imo. in. l. nemo. §. j. ff. de her. insti. Adde in simili tex. solennẽ ꝛ no. in c. dudũ. de cõuer. ꝯiug. per que no. sing. Bal. in. c. i. de no. for. fideli. qd̃ nõ d꞉ tabellio variare nec in stylo, nec in facto si vnum ꝛ idẽ instrumentũ scribat in prima persona ꝛ aliud in tertia, etiaꝫ dicit quod ille tex. est sing. in iure ad hoc. Similiter non refert an instrumentum concipiat̃ per verbum de presenti an per verbum de preterito. ita dicit Bald. in. c. j. §. fi. de his qui feu. dare pos. ꝛ alleg. no. Bar. in. l. predia. ff. de acqui. posses. ꝛ vltra eum facit tex. no. ĩ. c. qd̃ aũt. ĩ ver. decetero. de iure pa. p quẽ tex. multũ no. ibi Abb. Panor. qd̃ instrumẽtũ põt cõcipi p verba p̃teriti tẽporis, lꝫ actus ĩteruẽniat de p̃senti. ¶ Expeditis textualib⁹ venio ad apparatũ gl. ꝛ capio gl. in verbo, ꝛ harũ quã diuide magistraliter in tres partes. In prima gl. inferẽdo ex tex. tacite opponit cõtra tex. qui innuit facta esse diuidua, ꝛ respõdet fatendo quedã facta reperiri diuidua. In scd̃a contra exemplũ operarum opponit ꝛ dupliciter soluit. In tertia glo. prosequit̃ declarationẽ tex. secunda ibi, nec obstat quod dicitur. tertia ibi
17 itẽ earum que in dando. ¶ † In eadẽ gl. ad fi. ex gl. habes tria principaliter: primo ꝙ in stipulationibus factoruꝫ quedam reperiuntur esse diuidua, ꝛ glo. ponit tria exempla, regulariter ergo facta sunt indiuidua: nisi in casibus hic p gl. Scd̃o vult gl. qd̃ vsusfructus dicat̃ factũ, ꝛ sic q stipulat̃ vsumfructum stipulat̃ factũ, cõtra q꞉ est ius. l. j. ff. de vsufr. rñdet Bar. fatẽdo cõtrariũ: q꞉ p̄missor tenet̃ ad patientiã, ꝛ sic ad factũ, vt hic p Bart.
18 qui rñdet. ¶ † Scd̃a cõclusio gl. est ꝙ stipulatio operarũ dicat̃ esse diuidua, ꝛ allegat duos tex. ꝛ duos in oppositione glo. l. in stipulationibus. §. operarũ. j. eo. In cõtrariũ allegat. l. libertus. ff. de ope. lib. ꝛ. l. stipulationibus ꝛc. ꝛ dat duas solutiones ad vltima iura. s. volẽte creditore. Bar. dicit quod ista solutio est ꝯ tex. in. l. stipulationes nõ diuidunt̃. sed ipse non inducit: tamen illa. l. stipulationes. in. ix. oppo. rñdet gl. s. secũdo. Bar. ẽt d̃t qd̃ ista solutio est falsa, quid tenẽdũ: Aduerte: q꞉ lectura Barto. est corrupta. Bar. sic vult dicere, si queram⁹ nũquid stipulatio operarũ in plurali sit diuidua: dicit Bar. qd̃ est diuidua numero. exemplũ, ego p̄misi tibi decẽ opas, possem tibi soluere qnqꝫ istud est qd̃ dicit ipse. l. ĩ stipulationib⁹. §. operaruꝫ. j. eo. ꝛ istud est ꝙ formaliter dicit tex. quẽ allegat Bar. in. l. libert⁹. §. j. ff. de oper. lib. Aut q̃rim⁹ de vna opa ꝛ vna opa est ĩdiuidua. l. iij. ff. d̃ ope. lib. q꞉ opa est diuinũ officiũ de mane vsqꝫ ad vesperã: bene deuenitur tunc ad estimationẽ p̄pter moram: tunc estimatio est diuidua. l. in stipulationib⁹. §. oparũ. ꝛ cum ista doctrina Bar. trãseũt oẽs scribẽtes. Sꝫ circa doctrinã Bar. aduerte: q꞉ tã in p̄io mẽbro ꝙ̃ in scd̃o allegat eũdẽ tex. s. i. l. ĩ stipulatiõib⁹. §. oparũ. siue loquamur in stipulatiõe operarũ in singulari, siue in plurali: ꝛ tñ allegat eundẽ tex. q꞉ in principio loquit̃ in stipulatiõe operarũ in plurali: ꝛ in versi. si vero. ponit casus qñ seru⁹ stipulatus est vnã operaꝫ ꝛ sic in singulari: in hoc bñ d̃t: sed ille tex. in scd̃o mẽbro Bar. de directo dicit ꝯ Bart. ꝛ nimirũ q꞉ ille tex. mirabiliter stringit qui dicit contrariũ ibi partẽ opere posse solui, dicit Bar. aut qs stipulatur operã: tũc dicit Bar. quod est indiuidua, tex. ibi dicit in ver. sed si quis stipulat̃ operã partẽ ope posse solui, ergo d̃ directo cõtra Bar. Est bñ verũ ꝙ tex. loquit̃ in vtroqꝫ casu. ꝛ si tu dicis q꞉ Bart. allegat ꝙ stipulatio vnius ope est in se indiuidua, tñ qñ deuenit̃ ad estimationeꝫ est diuidua: sed tex. ibi nõ loquit̃ qñ deuenit̃ ad estimationem, sed est alius casus qui postea sequit̃. Sed breuiter dic, prout dicit Barto, met. in. l. stipulationes nõ diuidunt̃. in. ix. opp. q vidit illum tex. fortiter stringere, aliter in mille annis nõ euaderes illum tex. ꝛ d̃t ibi ꝙ iliũ tex. ita intelligebãt Dy. ꝛ Ray. glo. met. añ Bar. in illa. l. ĩ stipulationib⁹. §. operarũ. ita intelligit parteꝫ operarũ. i. partem estimationis opere. Sed si dicas illud est destruere tex. imo dicit Bar. ꝙ est necessarium ita intelligere illũ tex. inuitis dentibus tuis. istud est qd̃ dicit tex. in. l. si quando. ff. de ope. lib. s. qd̃ loquat̃ ĩ opa p̃terita: ꝛ tũc necessario est deueniendũ ad estimationẽ, vt d̃t Bart. in loco allegato, ꝛ gl. met. aff
19 Bar. in illa. l. in stipulationib⁹. ita formaliter rñdet. ¶ † Expedita ista gl. anteꝙ̃ vadã ad sequẽtẽ ĩ verbo p̃stationẽ, tu habes etiam Bar. corruptũ. dicit Bar. scd̃o casu d꞉ hic qd̃ recepit prestationẽ natura ꝛ effectu voluit dicere Bar. primo casu d꞉ hic ꝛc. Bar. nihil aliud voluit dicere nisi illud ꝙ dicit gl. ĩ verbo p̃stationẽ. ꝛ sic Bart. q ostẽdit se velle declarare tex. ĩ illis verbis qd est hoc dicere natura ꝛ effectu expedit illam gl. Ego reperio qd̃ doctores sunt varij in declaratiõe illorũ verborũ qd est hoc dicere natura ꝛ effectu. Bar. exponit vno mõ, hic reperio quod Pau. de ca. ꝛ Alex. declarãt p aliũ modũ totuꝫ cõtrariũ ꝛ nullus aduertit

lus aduertit ꝯ id qd̃ dicit Bar. declarãdo qd sit diuiduũ natura ꝛ effectu. Et dicunt sic stipulatio d꞉ diuidua natura. i. respectu obligationis. Aduerte q꞉ iuriscõsult⁹ q fecit istã legẽ fecit eã cũ magno mysterio, ꝛ in duob⁹ locis facit mẽtionẽ de natura. In primo mẽbro negatiue. In scd̃o affirmatiue, sed tex. vtit̃ termino naturaliter quẽ tu intellexisti. In scd̃o casu vtit̃ p vnũ modũ, in tertio per aliũ. dicit, in scd̃o sic, quedã partis prestationem nõ recipiũt, vt in his que natura diuisionẽ nõ admittũt, ꝛ in tertia dicit quedã partis prestationem natura recipiũt, ꝛ sic stat terminus natura iunctus cũ illo verbo prestationẽ. Ad intelligẽtiã ergo tex. dico ꝙ tex. voluit aliter loqui natura in scd̃o casu, ꝛ aliter in tertio: qño intelligimus illũ terminũ natura, in tertio casu, intelligimus ne id est naturaliter: Bart. dicit quod sic qñ declarat qd est dicere diuiduũ natura. Pau. de ca. ꝛ Ale. intelligũt natura. i. respectu obligationis. in scd̃o dicto tex. Sꝫ ipsi male intelligũt tex. dicẽdo p̃stare p̃stationẽ ptis. i. ẽm diuisionẽ obligationis, sed ego volo intelligere natura. i. naturaliter. Aduerte ergo ꝙ Stichus diuidi nõ põt p partes. sed põt diuidi p p̃stationẽ: q꞉ etiã illa dictio natura, in tertia pte adiungit̃ dictioni p̃stationẽ, ꝛ nõ loquit̃ tex. in ista tertia pte de dictio
a ne natura, sed de dictione p̃stationẽ. ¶ Capio gl.[a] in verb. p̃stationẽ. quã Bar. expediuit declarãdo tex. vt. s. dixi. ¶ In ea. gl. ibi qd̃ accipe volẽte stipulatore recipere, habes ex gl. declaratio
30 nẽ ad tex. † ꝙ stipulatio quãtitatis d꞉ diuidua, ꝛ põt pro parte solui, verũ est creditore volẽte nõ eo inuito. Sed aduertatis: q꞉ ẽm istã restrictionẽ gl. videret̃ idẽ esse dicẽdũ in stipulatione generis vel alternatiue: q꞉ etiã debitor gñis posset soluere partem stichi volẽte creditore. ergo stringẽdo tex. isto mõ nõ esset differentia inter stipulationẽ quantitatis ꝛ stipulationẽ generis vel alternatiue. ẽm strictionẽ quã facit gl. ꝛ tñ tex. facit differentiã. Rñde ꝙ in q̃titate eo ipso ꝙ debitor q̃titatis soluit partẽ creditori simpl'r acceptãti, hoc ipso liberat̃ in parte soluta. nõ sic in stipulatione gñis vel alternatiua: q꞉ creditore simpl'r acceptãte non liberat̃ debitor ab illa pte quã soluit, lꝫ expresse: q꞉ creditor simpl'r acceptãdo non intelligitur acceptare in illa parte vt liberetur debitor, sed ꝙ stet liberatio in pendẽti, donec soluat alia pars, nisi expsse diceret creditor ꝙ esset liberat⁹ in illa parte. vt declaraui. s. in. ij. not. Sꝫ dr̃ia stat in hoc: q꞉ debitor quãtitatis soluẽs partẽ quãtitatis creditori simpl'r acceptãti esset liberat⁹ ab illa pte, lꝫ nõ est sic in solutiõe ptis stichi creditore simpl'r acceptãte: q꞉ nõ liberat̃ in illa parte. ¶ Capio gl. in verb. cũ viã, ꝙ diuido in qnqꝫ partes. In prima rñdet tacite qõni, an q stipulat̃ seruitutẽ dicat̃ stipulari factũ vel ius. In scd̃a per viã no. rñdet tacite qõni, q̃ sit natura stipulationũ in faciẽdo ꝛ natura stipulationũ in dãdo. In tertia rñdet tacite qõni an sint alia exẽpla stipsonis in faciẽdo. In quarta gl. alle. qnqꝫ leges cõcordãtes ad text. In qnta ꝛ vltima remouet aliud ꝯriũ ꝛ istud ꝯriũ expedit d vnũ modũ. scd̃a ibi itẽ nota ꝙ natura. tertia ibi, sunt ꝛ alia exẽpla. quarta ibi, ꝛ facit. j. de accep. qnta ibi, si aũt q꞉ nõ est factũ. ꝛ tex. quẽ allegat glo. in. l. iij. §. pe. ff. si qd in frau. patr.
31 nihil facit pro gl. ¶ † Circa istum [b] articulũ qui stipulat̃ serui
b tutẽ an dicatur stipulari factũ rõne patiẽtie. Ita quod patientia dicatur esse in obligatiõe an vero dicatur stipulari ius, ꝛ sic dationẽ, habes ex dictis gl. ꝛ Bar. duas principales opi. Prima est gl. ꝛ Bar. qd̃ dicat̃ stipulari factũ ratiõe patiẽtie q̃ est in obligatione. Alia est opinio subtiliũ vltramõtanorũ, qd̃ dicat̃ solum stipulari dationẽ. Cum opi. gl. ꝛ Bar. tenet Ang. Imol. Lud. ꝛ Alex. hic. ita tenent Bal. ꝛ Ang. in illa. l. iij. §. dare. ff. de vsufr. ꝛ Bal. in. l. corruptionẽ. C. de vsufr. Sed aduerte inquantũ Bar. pro vltramõtanis adducit tertiũ fundamentũ cui nõ rñdet, ꝙ iste tex. loquat̃ in stipulationibus dãdi: q꞉ de stipulatione faciẽdi ponit in. §. itẽ si in facto. j. ea. l. Certe iste tex. facit fortiter in ꝯriũ: q꞉ imo iste tex. tractat nõ solũ de stipulatiõib⁹ dãdi, ſꝫ etiã faciẽdi: q꞉ dicit ꝛ harũ oĩm, ꝛ sic de dãdo ꝛ faciẽdo, in stipulationib⁹ faciẽdi nõ põt loqui nisi qñ loquit̃ de seruitutib⁹: ergo est dicẽdũ ꝙ seruitutes sunt facti. Itẽ qd̃ dicit Bar. ꝙ qñ qs stipulat̃ seruitutẽ d꞉ stipulari ius, ꝛ allegat duo iura, poterat allegare. l. j. ad fi. prin. ibi siue ius. ff. de triti. quã allegat Are. hic ꝯriã opinionẽ subtilẽ vltramõtanorũ tenẽt. d. Christophorus de Castelliono, Rap. cu. Pau. de ca. Pet. de Bexu. ꝛ Are. hic. ꝛ lꝫ ipsi nõ dicãt, istud idẽ tenuit Bart. met. quẽ nemo allegat, sibi ꝯrius. in. l. si is qui p emptore. ff. de vsucap. in. iiij. q. prin. circa medium illius questionis. vbi Bart. referendo istam glo. qd̃ si quis stipulatur seruitutẽ an stipuletur factũ, ibi reprobat istã glos. hic. ita etiã sentit Bar. in. l. stipl'ones. in. iiij. q. prin. ¶ Pro ista opi. vltramõtanorum ꝯ gl. ꝛ Bar. ꝛ sequaces duo principal'r adducunt̃. Et primo fundamẽtũ gl. ꝛ Bar. retorquet̃ ꝯ eos, quare eñ stipulatio seruitutũ d꞉ cõtinere factũ, istud est solũ p̄pter patiẽtiã ĩ isto solo se fundãt gl. ꝛ Bar. mõ est aduertẽdum ꝙ lꝫ patiẽtia sit p̃stãda in seruitutib⁹ loco traditionis. l.

pe. ff. de serui. allegata in glo. l. iij. §. dare. ff. de vsufru. allega. per Bar. l. datio. §. si iter. quã allegat Ro. ff. de act. empt. l. si ego. §. j. ff. de pub. tamen nõ sequitur ergo patientia est in stipulatione ꝛ obligatione, sicut qui p̄mittit rem dare vt fundũ, clarũ est qd̃ ibi requirit̃ traditio, sine traditiõe nõ trãsfertur dñium. l. traditionibus. C. de pact. ꝛ tñ traditio nõ d꞉ esse in obligatione. Ita qui ꝯstituit seruitutẽ, bñ tenet̃ pati, tñ patiẽtia nõ est in obligatiõe, sed venit in ꝯsequẽtiã seruitutũ, ꝛ pro hoc facit. l. quoties. prima in. § fi. ff. de serui. vbi text. ꝙ natura seruitutũ est vt quis patiat̃, venit ergo in consequentiã nõ qd̃ sit in obligatione. Secundo p ista opinione vltramontanorũ dicunt stringere tex. in illa. l. j. §. fi. ff. de serui. rust. pred. quem tex. Bar. allegat ꝛ intelligit post seruitutem iam constitutam, sed pro constituenda competit actio personalis ẽm Bar. cõpetit actio realis. ꝛ Bar. intelligit post seruitutẽ constitutã in qua venit patientia officio iudicis. Sed Pau. de ca. dicit istã solutionẽ esse falsam: q꞉ traditio vel quasi est q̃ cõstituit seruitutẽ, Põdera verba traditio. ergo loquit̃ tex. qñ nõ est cõstituta seruitus, ſꝫ agebat̃ de cõstituẽdo, ꝛ credo qd̃ Pau. de ca. dicat veritatem. Ad primum Alex. respõdet ꝛ credo ꝙ habuerit bonũ intellectũ in hoc, sed nõ declarat bñ se. Adde p ista sol. Bar. in. l. nemo potest. in. v. col. ff. a
de leg. j. vbi dicit, ꝙ q habuit dñium p traditionẽ nullũ ampli⁹ habet obligatũ. §. j. inst. qui. mo. tol. obl. sed ille cui est constituta seruitus bene hꝫ obligatũ eũ qui cõstituit vt patiat̃ vti frui vt per patientiã quã prestitit non liberet̃ ab obligatione. ad ẽm ad. d. l. j. §. fi. ff. de serui. rust. pred. rñdet Alex. ꝙ tex. in verb. traditio. põt intelligi post seruitutẽ cõstitutã sed istud nõ euacuat difficultatẽ. Pro opi. vltramõtanorũ Are. hic vr̃ plura adducere que magis cõsistunt in verbis quã in legibus. Refero illud qd̃ facit primo ꝯ Bar. retorquet tex. in. l. iij. §. dare. de vsufr. qui b
tex. ẽm Bar. loquit̃ de patientia post seruitutẽ cõstituta vsusfructus. imo ẽm eũ loquit̃ de patiẽtia in ꝯstitutione seruitutis. nã ẽm eũ nõ sufficit pati nisi inducat̃ in possessionẽ. Secũdo cõtra Bar. etiã põderat tex. in illa. l. j. §. fi. ff. de ser. rust. pred. circa quã insistit in duobus locis in loco ordinario ꝛ in fi. vbi ẽm eũ dicit tex. traditio ꝛ patientia inducit officiũ pretoris, sed vbi erat patientia nõdum erat seruitus constituta, sed breuiter dic qd̃ ille tex. bene tollitur per Bar. q꞉ loquitur quãdo seruitus iam erat constituta ꝛ tũc agebat̃ confessoria contra promissorẽ ꝛ patiẽtia venit officio iudicis. ꝛ istã solutionẽ probat text. in. l. si ego. §. j. ff. de pub. vbi in seruitutib⁹ iã cõstitutis p̃tor ad traditionẽ ꝛ patiẽtiam tuetur. ꝛ sic ꝙ̃uis tex. in. l. j. in fi. dicat traditio ꝛ patientia, loquit̃ de traditione iam facta vt dicit Bart. vbi pretor interponit officiũ ꝯ turbantẽ. ¶ Tertio Aret. inducit rationẽ. nam qui tenetur testamento locare. locãdo statim liberatur, nec virtute promissionis tenetur ad patiẽtiã. l. in numerationibus. ad fi. ff. de sol. Bart. in. l. si fideiussor. §. meminisse. ꝛ ibidẽ alij. ff. de leg. j. Et licet ascribat sibi, ante eũ illum tex. allegat Rapha. Cu. hic pro vltramõtanis ꝯ gl. ꝛ Bar. Ego notabiliter rñdeo ꝛ dico quod assumptum Are. est falsum: q꞉ ex contractu locationis, ꝛ sic vigore locationis locator tenetur pati vti frui, ꝛ sic ad istam patientiã habentẽ tractum successiuum tenetur iure contractus ꝛ extra obligationem cõtractus, text. est in. l. si quis domum. in prin. ꝛ ibi Bar. expresse declarat. ff loc. ꝛ tex. in. l. ex cõducto. in prin. eo. ti. ¶ Ultimo Are. allegat tex. in. l. si vnus ex socijs. §. fi. in verbo dari. ff. de serui. rust. pred. vbi est tex. qd̃ qui promittit seruitutẽ tenetur dare, ſꝫ ille text. nihil facit, nec negat Bar. qui etiam fatetur qd̃ qui stipulatur seruitutem, stipuletur ius ꝛ sic actionem. Quid tenendũ, passus est dubius ꝛ disputabilis. Alex. q tenet opinionẽ gl. ꝛ Bar. p opinione citramõtanorũ allegat duos tex. in. l. qui vsumfructũ. §. fi. ff. de vsufru. quẽ dicit a nemine esse allegatũ. vbi est text. si testator legauit mihi vsumfructũ in seruo, heres est in mora p̃stãdi seruũ. morit̃ seruus, volo agere ad estimationẽ: ergo erat obligatio faciendi. l. vbi autẽ. §. fi. j. e. Ad idẽ est tex. in. l. si vsusfruct⁹ mihi in bienniũ. ff. de vsufr. leg. Are. hic conatur respondere dupliciter sed nihil dicit. Ad ista duo iura Alex. respondeo aliter prout respondet Bar. in illa. l. si vsufr. in bienniũ. vbi dicit ꝙ iste leges loquũtur quando seruitus fuit relicta in testamẽto, ꝛ dicit veritatem. Et habemus qd̃ quãdo seruitus relinquitur in testamento, adita hereditate ipso iure constituitur seruitus legatario absqꝫ facto heredis. tex. est in. l. si partẽ. §. j. ff. quẽadmo. ser. amit. l. j. ff. de ser. leg. Iste ergo due leges que loquũntur in seruitute relicta in testamento illa fuit ipso iure cõstituta adita hereditate, in illa ergo heres non tenebatur ad aliquã constitutionẽ, sed ad solam patientiam, ꝛ habemus qd̃ qui tenetur ad patiẽtiam solam tenetur ad factũ. ꝛ post moram loco eius re perempta tenetur ad interesse in estimatione. l. stipulationes ꝛc. j. eo. ꝛ. l. si qs ab alio. §. fi. ff. de re iudi. in istis terminis loquũtur due leges allegate p Alex. ꝛ istam solu. Bar. sequitur ipsemet Alexã. in. §. ex his. in

CCC

a ¶ Capio gl. Uide q̃ ponit idem author post alios in l. iij. §. Caio. viij. co. ver. iij. in secunda oppo. Bar. j. eo.

b ¶ Circa istũ. Ad infra dicẽda vide que scribit idẽ author in. §. eq. col. vij. inst. de act. ꝛ Barto. cepo. i suo tractatu de serui. vrba. c. xvij. ꝛ xviij.

quarta col.j.ea.l. Ista solutio est multū colorata.⁊ lꝫ demulceat
aures, ego dico ꝙ Bar.hic dicit contrariū expresse.⁊ sic est sibi
contrarius.nā cōfundit per tex.ineuitabilē.in.l.iij.§.dare.ff.de
vsufr.vbi tex.loquit quando vsusfructus erat relictus in testa-
mento,⁊ tamē in vsufructu relicto in testamēto.dicit text.ibi ꝙ
heres tenet dare, ⁊ pati inducere in fundum. Ergo est falsum
fundamentum Bar. dū dicit qd heres tenet ad solam patien-
tiam, qn̄ est relictum in testamēto,⁊ istud vult Bar.hic sibi cō-
trarius vbi dicit aut agitur actione ex testamēto pro seruitute,
⁊ tunc tenet heres ⁊ cōstituere ⁊ pati iure actionis.l.iij.§.dare.
⁊ sic ppꝛie loquit in actiōe ex testamēto. Et si diceres, qn̄o ista
possunt procedere que dicit Bart.quādo seruitus est relicta in
testamēto adita hereditate sine facto heredis seruitus ꝯstituit
⁊ transfert ius in legatarium.l.j.ff.de serui.leg. ergo heres nō te
netur cōstituere? Rn̄deo qd dn̄iū transfert ipso iure, tn̄ adhuc
tenet heres dare actualiter seruitutem.ita declarat Bar.in.d.l.
j.ff.de vsufr.leg.⁊ in.l.j.in fi.ff.de leg.j.qꝛ qn̄ transfert dn̄iū ipso
iure nō est propriū dn̄ium sed impropriū.ideo est necesse qd in-
terueniat adhuc traditio ex qua sequitur verū dn̄iū. Bart.in.l.
j.C.cōmu.de leg.facit tex.in.l.iij.§.dare.ff.de vsufr.iūcta.l. si par
tem.§.j.ff.quemad.ser.amit.⁊.l.j.ff.de ser.leg.nā lꝫ seruitus lega
ta sit ipso iure cōstituta, tn̄ debet heres inducere legatarium in
fundū. Quid tenēdū? licet articulus sit disputabilis ad vtrāqꝫ
partē ⁊ disputādo posset vtraqꝫ pars defendi: tn̄ teneo opinio-
nē citramontanorū cū glo.⁊ Bar. qd in stipulatione seruitutis
promissor nō solū teneatur ad ius, ⁊ sic ad dationem, sed etiam
ad factū,⁊ sic etiā ad patientiā. Et pro ista opi. adduco tex.in.l.
loci corpus.§.si fundus.ff.si ser.vē.vbi in seruitutibus venit esti
matio,⁊ sic interesse.ergo necessaria est obligatio faciendi: qꝛ in
obligationibus dandi non succedit obligatio ad interesse.l.vbi
autē.§.fi.iuncta.l.si seruū.j.eo.sed bene in stipulationibꝰ facien-
di.l.stipulationes non diuidunt.j.eo.in ver.celsus. Ad idē pro
opinione citramōtanorū ⁊ cōmuni allego tex. multum forma-
lem in.l.fi.circa medium.ff.commu.pred.vbi tex.loquens in ser
uitutibus formaliter dicit, tantum enim tempus eis remissum
est quo dare facere diuersis tēporibus possunt. Et sic tex.ibi lo
quens in seruitutibus formaliter dicit dare ⁊ facere, ⁊ gl. ibi in
verbo dare facere, exponit.i. seruitutē cōstituere per patiētiam.
Et ita per illū tex.⁊ alia.ꝫ.adducta teneo cum opi.citramōta-
norū.⁊ gl.⁊ Bar. Non omitto tamen qd Bal.hic in paucis ver
bis distinguit.si queramus an stipulatio seruitutum contineat
32 factum an dare vt per eū, credo esse bonā doctrinam. ¶ † Expe
dita theorica videamꝰ nūc in practica que sit vtilitas huius ar
ticuli, an stipulatio seruitutum contineat, ius an factum. Alex.
hic ponit duas vtilitates. Prima est, ppter formationē libelli.
nam agens pro seruitute cōstituenda non debet dicere in libel-
lo reum esse sibi obligatū ad prestandū sibi patientiā, nec debet
deducere eum esse condemnandum ad patientiam cū hoc non
sit in obligatione, sed veniat in executione officio iudicis. l.j.in
fi.ff.de serui.rust.pred. Adde bene facere illud quod magistra-
liter declarat Bar.in.l.j.in.vj.col.ff.de iurisd.omn.iudic. vbi di
cit ꝙ quando quis intentat actionem debet in libello talia ver
ba apponere per que appareat reum teneri ad dandum vel fa-
ciendum, iuxta gl.in.l.j.in prin.ff.de eden.sed quando nō com-
petit actio sed officium iudicis qd nullā presupponit obligatio
nem: tūc in libello non debet petere taliter quod dicat partē te-
neri ad dandum: qꝛ succumberet, sed debet petere sibi constitui
seruitutem. Ista vtilitas do. Alex. nullius est effectus propter
libellum: qꝛ nos habemus qd sustineretur libellus in quo inten
tatur officium iudicis cum reuera competat actio. ita tenet no.
Spec.in tit.de libel.concept.§.j.in ver.sis cautus.⁊ Jo. An.in
addi. Spec.in tit.de iurisd.om.iud.in rub.⁊ Alex. met in.l.j.ff.
de iuris.om.iud. Sic etiam econtra in proposito nostro sustine
tur libellus si quis intentat actionem ⁊ reuera solum competit
officiū iudicis, ꝓm Bal.in.l.⁊ fine.C.ad Treb. Ant.de But.in
c.examinata.in ij.col.de iud.⁊ in.c.ex literis.per illum tex. ⁊ ibi
Jmo.de pig. Nā trita est regula ꝙ libellus debet sustineri om-
nimodo quo pōt etiā p impropriationē verborū vel largo mō
intelligendo vocabula.l.sed ⁊ si possessori.§.itē si iurauero.ff.de
iureiu.cum ibi per me traditis. Sed nos habemus ꝙ officium
iudicis largo modo presupponit obligationē in proposito no-
stro gl.in.l.si seruum.§.sequitur.⁊ ibi Ang.⁊ Mo.not.j.eo.in.l.
promissor stichi.de const.pec.expresse Bar.in.l.fi.ff.de inu.⁊ in
l. Marcellus.ff.de fideiusso.ergo ista vtilitas Alex.erit modici
a momenti. ¶ Secunda a ⁊ fundamentalior vtilitas est ꝓm do.
Alex.nam stipulatio seruitutū continet dationem ⁊ factū ꝓm
opi.gl.Bar. citramontanorum: qꝛ promissor tenetur constitue
re seruitutē. secundo successiue ad prestandū patientiam. vnde
ex primo capite potest precise cogi ad dandum, ⁊ sic ad consti-
tuendum seruitutem: quia ista est natura obligationis ad dan-

a ☞ ¶ Secunda. Et male respōdet Jas. ad.l. q vsumfructum.§.fi. naꝫ.j. colligit reprehensio p l.si seruum.§. fi.j.eod.

dum vt sit precisa.l.vbi autem non apparet.§.fi.j.eo. ⁊ ita in ter
minis tenet Bar.in.l.stipulationes non diuidūtur.in.iij.q.ad
fi.j.eo. Ex alio capite obligatio nō est pcisa: qꝛ soluēdo interesse
vel estimationē liberaret per tex.in.d.l.qui vsumfructum.§.fi.ff.
de vsufru.⁊.d.l.si vsusfructus mihi in biennium. ⁊ ita declarat
Bar.in.d.l.stipulationes nō diuidunt.in.iij.q.ad fi. Sꝫ aduer
te: qꝛ ista secunda vtilitas adhuc videtur periculosa, nec posset
pcedere: qꝛ prima obligatio dādi ⁊ sic cōstituendi seruitutē, fru
stratorie esset pcisa ad dandū, ⁊ sic ad cōstituendū seruitutē: qꝛ
est actus qui pōt momēto impleri ⁊ expediri si postea pmissor
nō teneret precise pati: qꝛ soluēdo interesse liberaret. certe istud
esset imponere.l.verbis.cōtra.l.ij.C.cōia de lega.c.commissa.de
elec.in.vj. Ad hoc nō obstāt duo tex.allegati per Alex.in.d.l.q
vsumfructum.§.fi.ff.de vsufru.tex.in.d.l.si vsus. qꝛ loquunt qn̄
ille seruus in quo debebatur vsusfructus erat mortuus ⁊ sic pre
cisa obligatio non poterat ibi habere effectū. Et si diceres qn̄o
potest euadere istam vtilitatem Alexā. nonne pro ea est regula
33 trita † ꝙ in obligationibꝰ faciēdis succedit obligatio ad inter
esse.d.l.stipulationes non diuidunt.ver.Celsus.cū ergo stipula
tio seruitutum ratione patiētie cōtineat factum ⁊c. qn̄o potes
negare ꝙ ex eo capite faciēdi nō succedat obligatio ad interes-
se? Rn̄deo ꝙ ista regula que habet ꝙ in obligationibꝰ faciēdis
succedit obligatio ad interesse pcedit qn̄ est obligatio meri fa-
cti tm̄, sed ista est obligatio mixta. vn̄ lꝫ in obligationibus meri
facti succedat obligatio ad interesse iuribus preallegatis, tamē
secus est in obligationibus mixtis, ⁊ sic qn̄ nō est merū factum,
ita declarat gl.in.l.certi condictio.in prin.ff.si cer.pe. Tamē pro
ista secunda vtilitate addē bonum tex.in.l.loci corpus. §.si fun-
dus. ff.si ser.ven.vbi in stipulatione seruitutum venit estimatio
⁊ sic obligatio ad interesse, ⁊ ibi res non erat perempta ex qua
debebatur seruitus. tamen posses replicare vt dixi qd ista non
est stipulatio meri facti. Istud nō pōt esse ex alio nisi: qꝛ patien-
tia ⁊ sic factum est in obligatione. Et per ista remanet expedita
prima pars gl. Capio gl. in verbo repeti. quam lego simul cum
glo.sequenti. que glos.sunt facte timore duplicis cōtrarij. primū
qꝛ tex.videt se corrigere.⁊ incōtinēti cōtra.l.non ad ea.ff.de cō-
di.⁊ demon. ¶ In ea.glo.ad fi.iste due gl.vt dixi facte fuerūt ti
more duplicis cōtrarij: qꝛ tex.videt se incōtinēti corrigere.scdo
propter.l.si non sortem.§.si decem.ff.de cōd.ind.glo. concordat
tex.qd ista duo remedia cōpetunt alternatiue.primū de rigore,
scdm de equitate, licet Bar.⁊ omnes indistincte teneāt cū istis
glo.ꝙ primū remediū sit de rigore, scdm de equitate, ⁊ sic tex.se
incontinenti corrigat, ⁊ sic Pau.se corrigat. Sed nullatenꝰ cre
do qd ista sit mens Pau. credo qd istud sit verū. nā pōdera qd
glo. Bar.⁊ omnes se fundant ad ita tenendū. per.l.si non sorte,
§.pe.ff.de cōd.inde.qui tex. nihil facit ad propositum nostrum
qꝛ loquit in obligatiōe alternatiua, vbi pars soluta erat in obli
gatione: merito impeditur repetitio, sed iste tex. loquit in obli-
gatione generis in qua nihil est in obligatione.l.cum incertus.
de lega.j.late Bar.j.in.q.sequenti.ergo non est in liberatione. ⁊
consequēter quādo soluit pars illa, pars non est in obligation.
ergo illa dꝫ statim posse repeti, vt dicit tex. Pōdera ꝙ Bart.⁊
doct.j.super gl.magna in scda parte cōstituunt differētiam in-
ter obligationē generis ⁊ alternatiuā per rationem predictam
quia ⁊c. Est verū qd Bar.ibi ⁊ doc.constituunt illā differentiā
quo ad obligationē non aūt quo ad repetitionē. sed ista vltima
differētia lꝫ p oēs teneat ostēdā.j.ꝙ nō est vera. Unde teneo ꝙ
imo pars Stichi in obligatiōe generis soluta possit statim re-
peti, vt dicit tex. Nec est dicēdū qd iuriscōsul. statim se correxit.
⁊ si dicas qn̄o ergo pcedet tex.qui loquit alternatiue: respōdet
qd in alternatiua remediorū ille habet electionē cui cōpetūt.l.
qd in heredē.§.eligere.ff.de trib.l.cū filius.§.varijs.ff.de leg.ij.
iste ergo pmissor generis potest statim repetere si vult partem
solutā aut expectare donec alia pars soluatur ⁊ sic stabit in pen
34 denti. † Et ꝙ istud sit verū confirmatur: qꝛ sicut creditor gene-
ris non obstante parte solutionis sibi facte totum pōt petere:
l.si stipulatus.§.j.j.de sol.ita etiā promissor generis cū illa pars
non inducat solutionē.nec liberationem debet posse repetere ne
contractus claudicet, ꝓm qd dicā in gl. magna in secūda parte.
⁊ tenebo cōtra Bar. ¶ Capio gl.magnam in verbo alius det,
quā diuido magistraliter in quinqꝫ partes sequēdo declaratio-
nem Bar.in prima, supplendo ⁊ declarādo tex.remouet vnum
ꝯtriū. In secunda gl.opponit ꝯ tex.⁊ soluit.deinde ꝯ solutionem
iterum opponit ⁊ non soluit. In tertia parte, per viam notabi-
lis remouet duas oppositiōes. In quarta, format questionem
expresse soluit postea in fi.respondet tacite questioni. In quin-
ta opponit cōtra tex.⁊ tripliciter soluit.scda ibi, lꝫ obijcitur.ter
tia ibi, sed videt ꝙ pro parte. ¶ Circa dicta Bar.super hac gl.
magna in secunda ⁊ tertia parte aduerte subtiliter qꝛ nemo ad-
uertit ad hoc inquātū Bar.in obligatione generis parte stichi
soluta

soluta cōstituit differentiā inter creditorē ⁊ promissorē. Et vult
ꝙ respectu creditoris obligatio ⁊ exercitiū nō stēt in pēdēti: qꝛ
nō obstāte illa solutione partis, pōt creditor integrū hominē
petere.l.qui hominē.ff.de sol.l.si stipulatꝰ.§.j.ff.de sol. sed respe
ctu pmissoris q soluit illā partē stichi bene stat in suspēso exer
citiū condictionis indebiti ad repetendū ⁊ pēdet a futura solu
tione, vt hoc tex. Et p istū modū in obligatione generis soluta
parte stichi illa solutio nō impedit, quin possit petere totū ho-
minē, ille tex.loquit respectu pmissoris. Idē repetit Bar.j.i sua
distinc.⁊ ita indifferēter oēs trāseunt. Mihi aūt ista ꝯcordia ⁊
differentia inter creditorē ⁊ pmissorē nullatenus placet: qꝛ isto
modo ꝯtractus claudicaret, qd est absurdū.l.Jul.§.si qs a pupil.⁊
ibi Bar.ff.de act.emp.gl.in.l.j.ff.de rescin.ven. Scdo istud esset
ꝯ oēs regulas mūdi, nā magis fauemus pmissori, ⁊ sic debitori
ꝙ ipsi creditori, vt in.l.fauorabiliores.de reg.iu.l. Arrianꝰ.ff.d
act.⁊ obli.c.ex literis.de pba. ⁊ sic fauorabilior est cā repetitio-
35 nis, quā sit cā petitionis.⁊ tn̄ Bar.vult totum ꝯtrium. † Itē nō
dꝫ licere creditori, illud qd nō lꝫ debitori: qꝛ indicia non debent
claudicare.l.fi.C.de fru.⁊ li.expē.regula nō lꝫ actori.de reg.iu in
vj. Propter ista puto posse teneri ꝯ Bar.⁊ oēs, qd imo in obli-
gatiōe gn̄is in parte stichi soluta sicut ex parte creditoris obli-
gatio ⁊ exercitiū nō sunt in pēdēti.d.l.si stipulatꝰ.§.j. ita etiā ex
parte pmissoris repetitio ⁊ exercitiū nō sunt in pendēti, vt dicit
tex.hic, imo statim possit repeti, aut si nolit repetere stet in pen-
denti donec aliud soluat. Et si diceret ꝙ ex parte pmissoris qui
soluit partē stichi, militet rō que nō militet ex parte creditoris:
qꝛ qn̄ pmissor in genere soluit partē stichi, ideo pars soluta stat
in pendenti: eo qꝛ creditor pōt illā partē retinere loco pignoris,
donec soluat aliā partē. tex.est in.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.
de pig.act.⁊.l.si cū aurū.ff.de sol.⁊ ita dicit Pau.de Ca. ad istū
text. Qꝛ ad hoc no.rn̄de, ꝙ istud qd creditor possit tenere loco
pignoris partē stichi donec integraliter soluatur: istud nō facit
quo minus statim etiā sit nata ꝯditio indebiti ad repetitionē, ⁊
ꝙ ex ea posset seq ꝯdēnatio, qꝛuis postea post latā sn̄iaꝫ posset
impediri executio ppter facultatē retinēdi loco pignoris, ⁊ sic
talis exceptio nō opponit petitioni, nec sn̄ie, sed solū executiōi
qd est maximi effectꝰ. Ita magistralr declarat Bal.in.l.ita sti-
pulatus.magna, in tertia charta.j.eo. ⁊ ita etiā cōsiderat Are.
hic, in pe.col.sed ad aliud ppositū. ⁊ ista mihi vident vera ꝯ cō
36 munē opi. ¶ † Ultra Bar.⁊ eiꝰ dicta quibꝰ scribētes nihil ad
dūt, No.diligēter regulā istius gl.in scda parte, ꝙ aliud est libe
ratio, aliud cessatio obligatiōis ad tp̄s, ⁊ ista gl.semp allegatur
ꝓm Pau.de ca.hic, ꝙ aliqn̄ obligatio cessat ad tp̄s, ⁊ tn̄ nō est
extincta, p tex.optimū.in.l.q res.§.areā.all.in glo.ff.de sol. Ad-
de ꝙ Bal.hic de quo nemo facit mētionē p ista regula gl. ad-
dit bonū tex.in.l.cū hic statꝰ.§.si spōsus.j ver.siue aūt.ff.de do.
inter vi.⁊ vxo.in verb.pōt dici pēdere acceptilationē nō ipsam
37 sed effectū eius. † Refert Bal.alias fuisse magnā qōnē in ciui-
tate Bononie tpe interdicti. ꝙ ibi fuit positū per quēdam fami
liarē pape a quo potuit appellari, ⁊ tn̄ interdictum habuit effe
ctū, deinde papa suspēdit, ⁊ Bononiēses appellarūt ab iniqta-
te illiꝰ interdicti. Erat qd an pēdēte illa appellatione ⁊ suspen-
sione possent diuina celebrari, fuerūt varie opi. Bal. ꝯcludit ꝙ
aut interdictū fuit suspēsum per modū tēporalis liberationis,
vide hic per Bal. Adde tex.in.c.ad hec qm̄. vbi gl. ⁊ ibidē Ab.
⁊ alij de ap.vbi etiā canoniste. Jo.cal.in ti.de ecclesiastico inter-
dicto.ad fi.in vlt.q. Adde etiā ad istā qōnē no. Bal.in.c.ij.de te
sti.cogē.vbi querit si sn̄ia excōicationis sit relaxata causa ferēdi
testimoniū.c.veniēs.§.fi.de testi.an interim possit appellari. vi-
deret ꝙ sic: qꝛ interim cessat examinatio. Cōtrariū determinat
Bal. qꝛ ista est potius quedā suspēsio quā liberatio, per istā gl.
hic.nā aliud est suspēsio quā extinctio, vt dicit tex.quē gl. alleg.
in.d.l.qui res.§.areā. ¶ In glo.ibi, vt.j.de accep.l.qui hominē.
ista gl.male dicit: qꝛ iste heres nō est liberatus, sed bene suspen-
ditur exercitiū.⁊.l.allegata nihil facit: qꝛ loquit in obligatione
alternatiua. Scdo qꝛ loquitur de vera solutione, nos loquimur
de obligatione generis. ¶ Circa istā quartā partem gl. Bart.⁊
cōiter doctores faciūt differētiā in obligatiōe generis parte sti-
chi soluta inter principalē promissorē, ⁊ eius heredes: qꝛ si prin
cipalis pmissor soluat partē in sticho, pōt creditor de pn̄ti pete
re integrū hominē nō obstāte illa parte, que nō impedit exerci-
tiū actionis, secus in heredibꝰ pmissoris: qꝛ si vnꝰ soluit partē
ista solutio nō liberat eū, sed bene liberat exercitiū actionis: qꝛ
soluit totū quod dꝫ, sed promissor nō. ita cōcludit Bart. ⁊ cōi-
ter oēs sequunt. Ista differētia Bar.⁊ doc. nō videt posse de iu
re pcedere, put etiā tenet Bexu. hic: qꝛ rō diuersitatis in qua se
fundat Bar.⁊ doc.est falsa, dum dicūt ꝙ in heredibus vnꝰ sol-
uendo partē stichi sibi tāgentē soluit totum quod debet istud
est fallum, imo nō soluit qd debet prout dicit gl.in parte prece-
denti cū debeatur homo integer qui per oēs deducit in stipula

tionē ⁊ sic non debebat pars stichi soluta, sed debebat illa pars
hominis que per oēs deducet. ⁊ differētia Bar. iure nō probat,
⁊ regula est in contrariū ꝙ inter promissorē ⁊ eius heredes nō
sit differētia.§.ex his.j.ea.l.⁊ ita possit teneri cōtra Bart.⁊ oēs.
¶ In ea.gl.ad finē. habes ex gl.tres solutiones ad contrariū.
§.sistn̄.j.ea.l.j.est falsa: qꝛ si debitor ꝙtitatis vbi stipulatio est cū
parte diuidua nō pōt soluere partē inuito creditore: multomi-
nꝰ in debitore generis. scda solutio est vera in se.l.si stipulatꝰ.§.
j.de sol.sꝫ diuinat.vera est solutio ꝓm Bar.ibi ꝙ tex.noster lo-
quit in vera solutione: qꝛ si liberaretur p solutionē illius partis
incideremus in incōueniens.l.in executionē.§.p parte. sed con
trariū loquit in solutione facta.s.in sn̄ia ⁊ acceptilatione que in
ducunt fictā solutionē, que tn̄ fieri in parte pōt ⁊ dicemus in.§.
38 si tn̄. ¶ † Circa vlt.q.Bar.⁊ subtilē ⁊ subtiliter examinatā per
Bar. adde qd ista oīa que ponit Bar.hic etiā ponit idē Bar. sꝫ
latius in.d.l.meuiꝰ.§.duobus.in.iij.op. de leg.ij. ⁊ semp in isto
articulo remittimur ad Bar.hic, ⁊ ibi. Tu aduerte inquantum
Bar.reprobādo Jac.de Are.facit fundamentū ꝙ tacita cōdi-
tio impedit trāsmissionem legati. Ro.hic reprobat, sed Bart.
hic nō meret reprehēdi: qꝛ tacita cōditio proueniēs ex volūtate
defuncti bene impedit transmissionē legati.l.vnica.§.finaūt. C.
de cadu.tol.l.ꝙ pure.ff.qn̄ dies leg.ced.l.aliquando.ff.de cōd.⁊
demō.sed cōditio tacita ex dispositione.l.illa nō impedit trans
missionē legati.ita loquit.l.cōditiōes que extrinsecꝰ.⁊ ibi Bar.
39 bene declarat.ff de cōd.⁊ demō. ¶ † Circa ꝯclusionē quā tenet
Bar.quod in obligatione generis nullus certꝰ ⁊ determinatus
de pn̄ti sit in obligatione sed determinādus ex solutione futura
⁊ licet vnus sit in obligatione, sed est incertū qui sit ille ⁊ ppter
istā incertitudinē istud legatū videt habere cōditionis speciem
nō proprie conditionē. Istā conclusionē ⁊ opi. Bar. reprehēdit
Are.hic: qꝛ ista opi.ꝓm eū cōfundit per tex.quos allegat Bar.
in.l.homine.⁊ in.l.si Pāphilo.ff.de opt.leg. nā in.d.l. hominē.
legatarius qui habet optionē serui in genere nō pōt vnū repu-
40 diare: qꝛ tale legatū est cōditionale † ⁊ iuri de futuro ante puri
ficatā conditionē quis renuntiare nō pōt.l.si ita scriptū.§.si sub
ꝯditione.de leg.ij.ita etiā in pāphilo, sed ista iura nō ignorauit
Bar.qꝛ ipse etiā reprehēdit, ⁊ ꝙ glo.pprie vtunt istis rōnibus,
sed ipse dicit ꝙ ille glo.debēt intelligi qd illud legatū sit condi-
tionale non proprie sed propter futurā solutionē, ⁊ sic Bar.met
rn̄det cōtra Bar.etiā pōderat Are.tex. qui videt multū strin-
gere in.d.l.meuius.§.duobꝰ.ante fi.vbi hominis legatū ⁊ sic in
41 genere singulos homines ꝯtinet. pondera illud verbū † cōtinet
ꝙ respicit substantiā obligationis ⁊ nō solutionē vt dicit Bar.
a cōfirmant Mod.senen.a qꝛ verbū cōtinet importat de ppria si-
gnificatiōe vt dicit Bar.in.l.cui eorū.§.affinitatis.ff.de postu.
tenēdo opi.Bar.que cōiter tenet. respōde ad istū tex.ꝙ legatū
hominis in genere singulos homines ꝯtinet. verū est aptitudi
ne sed nō actu: qꝛ quilibet eorū pōt solui nō tn̄ oēs sunt in obli
gatione.⁊ si dicas qd rn̄des ad verbū cōtinet, dico quod verbū
cōtinet intelligit large ⁊ improprie. pōdero tex.in.l.hereditatis
appellatione.la.ij.ff.de ver.sig.vbi dicit iste tex.hereditatis ap-
pellatione bonorū possessio continet. ecce ꝙ ibi ponit significa-
tionē istius verbi cōtinet ⁊ tn̄ habes casum in.l.ij.ff.de bo.poss.
ꝙ appellatione bonorū venit hereditas.ad idē est tex.in.l.in le
gibus.ff.de test.vbi generis appellatione spōsus continet, ⁊ tn̄
in.l.si qua mihi vxor.§.j.⁊ sequēti.ff.de ritu nup.dicit ꝙ appella
tione generis, spōsus nō continet. ⁊ sic dicit totū contrarium ꝙ
spōsus nō est proprie gener sed improprie. Ad idē habes text.
in.l.actio in personā.ff.de act.⁊ obl.vbi dicit tex.ꝙ differētia est
inter actionē ⁊ petitionē: qꝛ actio in persona, petitio in rem, ⁊ tn̄
tex.in.l.actionis verbo.de act.⁊ obli.quod actionis verbo peti-
tio continet vtitur verbo continet ⁊ tn̄ est improprie, ⁊ ibi gl.p-
pendit de hoc. De hoc ad idē apud canonistas habes tex.in.c.
42 peruenit.el.j.de testi.cogē.vbi dicit tex.ꝙ † appellatione instru
mentorū testes continent. pōdera verbū continent, ⁊ tn̄ pprie:
qꝛ appellatione instrumētorū non veniūt testes sed scripture, sꝫ
qꝛ instrumēta dicunt que instruunt cām ⁊ ibi Abb.in. ij.no.di-
cit ꝙ est large ⁊ improprie. Et ideo Bar.met sibi ꝯtrarius in.l.
liberorū.ff.de ver.sig.inquantū ibi tex.dicit ꝙ liberorū appella-
tione nepotes continent dicit Bart.ibi.viij.col. pondera verbū
continent, quod importat large ⁊ improprie ⁊ nō pprie, ideo in
proposito circa.l.meuius. §.duobus.in verb.cōtinet.dicit Are.
ꝙ verbū continet ibi ꝙ importat large ⁊ improprie: qꝛ semper
iuriscōsulti vsi sunt verbo continet, improprie, ⁊ sic videt ꝙ opi.
Bar.pōt defendi: qꝛ cōiter approbata. Duo tn̄ sunt in quibus
dubito ꝯtra Bar.⁊ eius doctrinā. primo tex.in illa.l.iij.ff.qui ⁊
a quib.que allegat per Jac.de Are.vbi tex.dicit ꝙ in legato ge
neris vel optionis qd quodāmodo vident singuli sub cōditio-
ne legati. Bart.pōderat dictionē quodāmodo, q est dictio im-
proprietatis ⁊c.ergo tex.vult ꝙ ibi in legato generis ꝯditio sit

a ¶ Senenses. Adde ꝙ bar. idem dicit de hoc vbo cōtinet in.l.hec vba. ff.ad.l.iul. de adul. Sed idē met Bart. tꝫ oppositū in l.liberorū.j vl. col.ver.quero nūquid.ff.de ver.sig. Et pbat in illo tex. c.fi.de quo dicto latius per doc.in.l.Gallus.in.§.instituēs.ff.de lib. ⁊ posthu.⁊ dictum Bar.reprobat etiam hic idem author in.l.emācipati.in pen. col.C.q adm. vbi dicit esse oīno falsum. de quo etiā vide per Feli.in rub.de fi.inst. co.ij. Et vltra eos ego allego tres tex.vnus est i.l.patroni.ff.de v. sig. alius in.l. appellatione parētis.ff.de ver.signi.⁊ tn̄ hoc est ex interpretatione vt dicit ibi gl. Naꝫ secus est ex ppria vocabuli significatione: qꝛ tunc continetur solū vsqꝫ ad tritauū, vt dicit tex. in.l.iuriscōsultꝰ.§.parētes.ff.d gradib.est etiam bonus tex. in l.viriles.eo.ti. de ver.sig. maxime propter dictionem interdū.ibi positā, que denotat irregularitatē, iuxta.l. serui.§.illicitū.ff.de seru. vrb.pd.⁊.l.vero.§.interdū. ff.de sol.⁊.l.si vt certo.§.interdū.cū simi. ff.commo.

a ¶ Circa istum tex. vide que dicit idem author post alios. in. l. iiij. §. cato. colū. vj. ⁊ xx. j. eo. Non omitto quod ex isto no. Ang. ⁊ quidam alij post eum hic colligunt argumentū qꝺ heredes vnius vasalli tenentur iurare fidelitatē dn̄o insolidum, licet possideant feudū pro parte. ⁊ hoc est hodie declaratū in. c. j. §. omnes filij. si de feu. fue. contro. inter do. ⁊ agn. ⁊ ita tz Ang. in. l. loci corpus. §. si fundus. ff. si ser. ven. Sed queritur ꝑ Aret. quid econtra, nūquid vnus vasall⁹ teneatur iurare fidelitatē pluribus heredib⁹ domini sui in solidum, Angel. in. d. §. si fundus. tenet quod similiter plurib⁹ heredib⁹ dn̄i sui vasallus cogeť iurare fidelitatem insolidū: sed gl. in. d. §. omnes filij. dicit qꝺ nō tenetur iurare fidelitatē nisi vni, ⁊ est ī eius electione cui iuret, ꝑ tex. in. c. imperialem. §. preterea. el. ij. de prohib. feud. alie. per Fed. vel debet iurari fidelitas antiquiori secundum Bal. referentem quondam opi. in. d. §. omnes filij. Jo. And. in addi Spe. in tit. de feud. §. quoniā. versic. xxix. Sequitur primā opinio. glos. ꝙ sit in electiōe vasalli cui iuret ⁊ hanc secundum Are. hic sequeremur ī practica, quia est cōmunis. Tu aduerte ꝙ an. ꝺ Jser. ⁊ Jaco. Alu. in. d. §. omnes filij. tenēt opi. Angel. vbi supra, ꝙ imo vasallus teneať prestare iuramentum fidelitatis omnibus heredib⁹ domini. ⁊ respondet ad. d. §. preterea. el. ij. quod loquitur in feu. voluntario in casu nostro feudum est necessarium per successorem heredum. Quesiuit etiam Aret. hic an ⁊ quando vasallus possit renuntiare iuri feudali inuito domino, de quo latius per Felin. in. c. cum ecclesiarum. de censi. ⁊ ibidem in penultima ⁊ vltima colum. quomodo ⁊ in quibus casibus feudum possit diuidi.

quasi improprie ⁊ nō proprie. sed Bar. nō bene ⁊ nō realiter cōsiderauit illū tex. ⁊ istud est qꝺ voluit dicere Are. q: in illo text. dictio quodāmodo, nō referť ad dictionē cōditione: q: si tex. diceret quodāmō sub cōditione Bar. diceret veritatē sz ibi in illo tex. dictio quodāmodo, no. improprietatis nō referť ad dictionē cōditionē, sz ad dictionē quodāmō singuli hoīes. ⁊ istud est qꝺ etiā hic dicit Aret. ⁊ ad qꝺ pōderat illā. l. iij. ⁊ erit sensus ꝙ in legato generis quodāmō singuli homines vidētur inesse in cōditiōe nō ꝓprie sed improprie: ⁊ nō referť ad dictionē sub cōditione. ⁊ hoc mō ille tex. nō euadereť ꝑ Bar. sed staret ꝓ Jac.
43 de Are. ⁊ re vera ista est veritas. ¶ † Scđo inquātū concludit Bar. qꝺ in obligatiōe generis vn⁹ hō est in obligatiōe, sed nescit qs an iste vel ille vnus. In 2riū videť facere tex. in. l. ⁊ per iusiurā. §. si is qui hominē. j. de accep. in verb. totā obligationē. allegatus. s. per Bar. pōdera illā vniuersalē totā, positā in tex. ergo vult ibi tex. ꝙ in obligatiōe generis plus ꝗ vn⁹ sit in obligatione. nā ibi in obligatione generis facta fuit acceptilatio in sticho dicit tex. per illā acceptilationē tota obligatio perimitur ergo apparet ꝙ obligatio erat in plus ꝗ in vno nec pōt dici ꝙ
44 ibi ideo fit ꝓpter incertitudinē solutionis. † Quero que est differentia inter legatum generis simpliciter ⁊ legatū optionis in genere. dic quod differentia est: q: in legato generis simpliciter non potest eligere meliorem, sed mediocrem: sed in legato optionis in genere legatarius potest eligere illum quem ipse vult.

☞ 1 In obligatiōe generis vel alternatiua sicut pncipalis debitor soluēdo etiā creditore volēte nō liberať: ita nec ei⁹ heres.
2 Qñ sunt plura debita: ꝓmissor pōt soluere vnū īuito creditore.
3 Ex persona heredū nō debet immutari cōditio obligationis.
4 Quando defunctus tenebať omni respectu ad indiuiduū: obligatio trāsit ad singulos heredes: q: per. l. etiā diuidi nō potest.
5 Heres promissoris si soluit ex necessitate vel constituit seruitutem promissam, potest repetere a coheredibus suis.
6 Si stipulator seruitutis decessit pluribus relictis heredibus cuilibet eorum competit actio insolidum.
7 Actio nego. gest. an competat pro his que fiunt tam voluntarie quam necessarie.
8 Conditiones sunt indiuidue inter heredes.
9 Qualiter sit subueniendum creditori contra heredes promissoris in obligatione generis quando sunt discordantes.
10 Quando plures discordant in preiudicium tertij, iudex potest cogere eos ad concordiam.
11 Qualiter sit consulendum heredibus inter se discordantibus.
12 Judicium sortis nunquam habet locum nisi quādo est dubiū de iure, secus si de facto.
13 In stipulatione generis qñ decidit stipulator relictis plurib⁹ heredibus ⁊ promissor habet electionem soluēdi, si vni heredū soluat partem in vno, alteri partem in alio seruo non liberabiť.
14 In obligatione generis vnus ex plurib⁹ heredibus promissoris ex necessitate cogitur soluere totum.
15 An ⁊ quando interesse seu estimatio que est quantitatis iudicetur diuiduum vel indiuiduum.
16 Xij. vncie faciunt vnam librā. viij. vero faciunt vnā marcham.
17 In seruitute iam constituta quando agitur confessoria vel negatoria, an victoria vnius possit alijs prodesse.

Ex his. Jste. §. summať ꝑ Bart. ⁊ doc. vno modo ego summo sic istū. §. ⁊ cōplectar totā literā. In stipulatione gn̄is vel alternatiua ꝗuis obligatio diuidať īter heredes ꝓmissoris: tñ vnus eorū soluēdo partē suā nō liberať nisi ceteri soluāt partes suas in eadē re. in stipulatione vero seruitutum realiū: q: sunt omnino indiuidue, singuli heredes ꝓmissoris insolidū teneńť ⁊ cuilibet ipsorū insolidū cōpetit actio. h. d. Jste. §. ꝺm Bar. Ang. ⁊ Jmo. ponit tres illatiōes ⁊ ita diuidiť in tres partes. Tu diuide in tres hoc mō. In prima loquiť de stipulatione gn̄is vel alternatiua. In secūda de stipulatione seruitutū predialiū oīno indiuidua. In tertia qñ stipulator decessit relictis plurib⁹ heredibus. scđa ibi, ⁊ ideo si. tertia ibi, ex quo quidē. quelibet pars subdiuiditur in duas ꝓut etiā dicit Bart.
1 ¶ † No. primo ex hoc tex. ꝙ in obligatione generis vel alternatiua, sicut principalis debitor soluēdo partē etiā creditore volēte nō liberať soluēdo partē: ita nec eius heredes. Antequā ꝓcedam vlterius opere pretiū est inuestigare que fuerit rō dubitandi in ista prima decisiōe tex. deinde que fuit ratio decidēdi, rn̄deo ꝙ duplex fuit ratio dubitādi ⁊ similiter duplex ratio decidēdi. Prima ratio dubitādi fuit: q: principali debitori poterit imputari quare nō soluebat totū prout ad totū tenebať sed heredibus nō videbať imputādu3, cum singuli non tenerentur in plus quam pro hereditarijs portionibus: quia in plus non representant defunctum. l. cū a matre. C. de rei vendi. l. si ab eo. C. de nego. gest. ⁊ habes glo. no. ⁊ or. in. l. ij. §. fi. ⁊ ibi Bar. eā no. ff. de pret. stip. Et sic nihil poterat imputari heredi si nō soluebat totum: q: non tenebatur nisi pro parte hereditaria: ergo videtur ꝙ debebat liberari soluēdo partem, ⁊ nihil est qꝺ debeat si-
2 bi imputari si volebat soluere pro parte sua. † Secūda rō dubitandi fuerat: q: quādo sunt plura debita, promissor potest soluere vnū inuito creditore. tex. est in. l. fi. ff. quib. mo. pign⁹ vel hypo. sol. sed sic est ꝙ mortuo promissore lex facit diuisionez inter heredes pro hereditarijs partib⁹. l. ꝓ hereditarijs. C. de hered. actio. l. j. C. si cer. peta. l. pro hereditarijs. ⁊ per totum. C. de her. acti. ergo cum sint facta plura debita, videbatur quod quilibet heredū volens soluere suum debitum, deberet liberari. istis nō obstantibus hic iuriscō. no. determinat cōtrarium. Et ratio decidēdi est duplex. Prima fuit ratio ⁊ quidē fundamētalis. Nā in obligatione generis vel alternatiua quare principalis ꝓmissor soluendo partem in sticho nō liberabatur in parte: ratio est: q: posset cōtingere absurdū, ꝙ in diuersis rebus fieret solutio, ꝙ lex abhorret. l. in executione. §. pro parte. j. eo. Jstamet ratio militat in persona heredum: q: si vnus heres soluendo partem in sticho liberaretur: alij postea heredes possent soluere in alijs rebus ⁊ multomagis militat illa ratio in heredib⁹, quā in principali: q: facilius illa diuersitas induceretur in plurib⁹ heredibus quam in vno solo, ⁊ sic in principali. l. item si vnus. §. principaliter. ff. de arbi. ⁊ ista fuit fundamentalis rō istius text. Secūda ratio decidendi est, q: particularis solutio affert incōmodū creditori. l. plane. ff. fami. erci. que ratio ita militat in heredibus sicut in principali, ⁊ per ista tollitur prima ratio dubitandi, ꝙ potest imputari promissori quare non soluit totum. Non ob. secūda ratio dubitandi dū dicebatur ꝙ quādo sunt plura debita potest debitor soluere vnum: nā procedit quando ab initio sunt plura debita nō quādo de vno deueniťur ad plura: tūc reputatur vnum, ex quo heredes representant vnū, scilicet defunctu3 l. cui fundus. in fi. ff. de cōd. ⁊ demon. ⁊ dicit gl. hic in verbo possunt. vbi videbitis: ⁊ isto modo habes enucleatū sensum text.
3 ¶ † Scđo no. ex hoc text. regula3 ad quā semper allegatur iste tex. ꝙ ex persona heredum nō debet immutari cōditio obligationis. duas leges cōcordātes habetis in gl. ⁊ vltra leges quas allegat gl. adde tex. in. l. in executione. §. pro parte, ⁊ ibi Pau. de ca. ad hoc no. j. eo. alibi dicit tex. no. in. l. ij. in fin. C. de fru. ⁊ li. expen. quod heredis succedētis in vitium par habēda est fortuna heredis ⁊ ꝺfuncti. Tu tamē circa hāc regulā videas tex. no. in. l. fi. C. de euic. quam Bar. Bal. ⁊ alij hic dicūt esse singulare3, ⁊ nouum casum, ⁊ se nescire alibi illū tex. Ubi dicit tex. ꝙ si vēdidi domum ⁊ pro euictiōe dedi in fideiussorem Titiū, euenit casus: mortuus est fideiussor relicto herede, q pretēdit domū esse suam: quero an poterit ipsam vendicare. videtur dicendum ꝙ nō: quia quem de euictione tenet actio: eūdem fortius repellit exceptio. tamen ibi tex. decidit contrarium qꝺ imo poterit vēdicare istam domum, ⁊ sic vides qꝺ ex ꝑsona heredis immutatur conditio obligationis: sed responde ꝙ regula q̄ obstat procedit quando quis tenetur de euictione nomine suo, ⁊ sic ex diuersitate iuris pōt immutari cōditio: ⁊ sic habes limitationem qꝺ ex persona heredis non immutatur 2ditio obligationis, est verū vbi heres pretenderet ius ex persona sua, qꝺ defunct⁹ nō pretēdebat: ⁊ hec limitatio ad istū tex. limitat etiā. l. vēdicātē. ff. de euictio. vbi dicit quem de euictiōe tenet actio ⁊c. ¶ Secūdo per illum tex. datur secūda limitatio, qꝺ ex persona heredis nō immutatur obligationis conditio, est verū nisi heres pretendat ius ex persona sua, nō tāꝗ heres. Alibi habes tex. no. ⁊ cōtrariū ad proxime precedētē, ꝙ aliqñ plenior est obligatio contra heredem quam 2 defunctū: tex. est no. multū in. l. si ꝑ imprudentiā. §. nō mirū. ff. de euic. reliqua ad istā regulam videbim⁹
4 in glo. ī ꝟbo, immutať. ¶ † Tertio no. pricipal'r in ver. ⁊ ideo. qꝺ qñ ad indiuiduū omni respectu tenebať defunct⁹ ad singulos heredes transit obligatio insolidū illa ratione: q: etiam per legem diuidi nō pōt. dicit iuriscō. in. l. heredes. §. an ea. ff. fa. erciscū. Sic pondera ꝙ isto casu ex persona heredū immutať conditio obligationis ex quo ab initio erat vna persona promissoris multiplicať in personis heredū quia nūc tot sunt obligatio-
a nes quod heredes promissoris. ¶ Circa istū[a] tex. pro declaratione terminorum quero quando obligatio est omnino indiuidua, vt

dua, vt est seruitutum realiū que nec legaliter ⁊ sic ciuiliter nec naturaliter pōt diuidi, est necesse ꝙ heredes singuli insolidū teneanť: q: res est omnino indiuidua, ex necessitate quilibet tenetur insolidū, ⁊ vna obligatione fiūt plures, ⁊ sic obligatio multiplicatur. Opere pretium est videre, quare lex propter necessitatē nō statuit potius ꝙ heredes omnes collectiue, ⁊ sic simul teneanť insolidū, quā statuerit ꝙ singuli de per se tenerenť insolidū. Primū fuisset melius: q: isto modo minus lederet regula legis nostre: q: ex persona heredū conditio obligationis minus lederet ꝗ scđo casu, ⁊ tanto fortius debebat lex ista statuere: q: oēs heredes collectiue simul representant defectū: singuli aūt non representant: q: quilibet tantum pro parte, ꝓ qua est heres ⁊ nō plus, ꝺm qꝺ dixi in primo no. Et sic videretur mihi per istas duas rationes ꝙ lex debuisset sic statuere, ⁊ melius fecisset sic facere, ꝙ oēs heredes tenerentur insolidum collectiue, ⁊ sic simul, quam sicut fecit, ꝙ singuli insolidū teneanť, pro solutione. Potes dicere ꝙ lex istud fecit duplici consideratione, ⁊ istud est quantū sciā tibi dicere. Prima: q: plures persone non considerantur vt vniuersi, nisi quando faciūt collegiū vel capitulum vel vniuersitatem. ita no. gl. ⁊ doc. in. c. cū omnes. de consti. ideo in casu nostro lex noluit plures heredes teneri collectiue, sed distributiue: q: hic nō faciunt collegiū nec vniuersitatē. Scđa ⁊ notabilis rō: q: nunquā plures cōsideranť vt vniuersi, quando ad illos vt ad singulos, ⁊ nō vt ad vniuersos cōmodū ⁊ incōmodū pertinet. l. per fundum. ff. de serui. rust. pred. habetur in. l. qꝺ maior. ff. ad munic. Et facit qꝺ dicit Bar. j. cū ergo plures heredes in hereditate nō habēt commoda ⁊ incōmoda vt vniuersi sed vt singuli: ideo lex voluit ꝙ in obligatione indiuidua tenerenť singuli insolidū, non omnes simul ⁊ collectiue.
5 ¶ † Quarto principaliter no. in versi. sed quo casu. duo principalia. Primo verū intellectū istius tex. qꝺ qñ actū fuit insolidū contra vnū ex heredibus promissoris de seruitute cōstituēda, ⁊ q: ipse solus constituere nō poterat: q: heredes non cōsentiebant. d. l. per fundum. ff. de ser. rusti. pred. ⁊. l. fi. ff. cōia pred. fuit condēnatus ad solidam seruitutem ex quo obligatio dādi erat precisa, deinde post sn̄iam fuit facta executio per officium iudicis mercenarium ad solidam prestationem, iste heres qui soluit insolidū repetet a coheredib⁹ per iudiciū fami. ercis. eo q: soluit
a ex necessitate. ⁊. j. dicit Bar. ¶ Quinto[a] ergo subtilius pōdera istū tex. in verb. insolidū. vbi cōsidera ꝙ iuriscōsultus multū in ambiguo loquiť ⁊ dicit solidū soluit: q: nō dicit vtrum soluerit estimatio in totū an seruitutē in totū. nā tex. non aperit Bart. intelligit ꝙ soluit estimationē: aliqui ꝙ seruitutē. Pōdera hic esse in tex. vnū ꝓpter ꝙ vnus ex pluribus heredib⁹ ꝓmissoris nō pōt solus 2stituere seruitutē in totū in fundo cōi alijs dissentiētib⁹, nisi interueniat 2sensus coheredū, ⁊ si cōstitueret nihil repeteret a coheredib⁹ actione fami. ercis. cuius 2riū ꝺr hic in hoc tex. in. l. heredes. §. ꝺ si ꝓmissor. ff. fa. er. ⁊ ita 2cludit Jmo. Pau. de ca. ⁊ Alex. ⁊ alij Mod. hic. ⁊ in. §. Cato. sup. vij. oppo. Bar. j. eo. ⁊ rn̄dent ad tex. in. l. si ꝓcuratorē. §. si ignorātes. in pn. s. manda. ⁊. j. Bar. vbi reseruo dicendum in. §. Cato. Stat ergo cōis cōclusio scribentiū, qꝺ si ꝓmissor qui promisit solidā seruitutem decessit relictis pluribus heredib⁹, nō pōt vnus ex istis 2stituere seruitutē in fundo cōi, nisi alijs cōsentientib⁹, sed ipsi referūt Ang. 2riū tenere, sz i lecturis meis quas habeo duas scripturas aliā impressam, nō reperio Ange. cōtrariū tenere, idō facio mētionē de hoc. Contra istā cōem cōclusionē arguitur fortiter qꝺ qñ seruitus fuit ꝓmissa per principalē, q moritur relictis pluribus heredibus ꝙ imo vn⁹ possit cōstituere seruitutē alijs nō cōsentiētib⁹, ⁊ arguo sic. Nos habemus regulā ꝙ qñ negotiū spectat ad plures ꝓ indiuiso. si nō pōt ꝑ parte tale negotiū expediri, quilibet absqꝫ alijs pōt expedire dūmodo vtiliter faciat, tex. est q ꝓprie ponit istā regulā. l. heredes. §. si vnus. ff. fa. er. ꝑ quā ita formať no. Bar. in. l. ⁊ hec distinctio. §. cū fundū. ff. loc. Et ꝑ istā regulā decidit ibi sing. Bar. ⁊ nō obliuiscaris de ista decisiōe, ꝙ si plures fratres heredes habēt domū cōem vel fundū ꝑ indiuiso, vn⁹ vult locare, alij nolūt, ⁊ dicūt si tu vis locare loces ꝑ parte tua, dt ibi Bar. ꝙ si erat dom⁹ solita locari, poterit eis inuitis locari. Eodē mō in pdio ꝙ hť ꝑ indiuiso, ⁊ dicit vn⁹ volo facere arare, tūc ille sol⁹ pōt facere: q: vtiť re ad vsum destinatū. ⁊ doctrinā Bar. sequit Bal. in. l. j. in vlti. q. C. q test. fa. pos. Lu. Ro. ⁊ do. Alex. in. l. de pupillo. §. si pluriū. ff. de ope. no. nun. Jstud forti⁹ ꝓcedit in casu nostro vbi seruit⁹ erat ꝓmissa a pncipali debitore cuius isti sūt heredes, nec pñt 2tra eius factū venire, ergo vť ꝙ vnus solus possit seruitutē 2stituere postꝗ est debita, rn̄de ꝙ pdicta regula ꝓcedit ꝙ ī his q̄ sunt indiuidua postꝗ nō pñt fieri ꝑ pte ꝙ possint insolidū alijs inuitis. dic verū esse qñ nihil diminuit de iure socior ꝓut ꝓcedit distinctio Bar. in. d. §. cū fundū. in. d. l. ⁊ hec distictio. vbi nihil diminuiť de iure socior: q: tūc vn⁹ pōt facere ⁊ alij debēt hŕe ratū. l. si cōes. ff. de ne. ge. sed in casu nr̄o agiť de minuēdo iure sociorū. i. 2stituere seruitutē in fundo libero. Nā 2stituere seruitutē est ius alior diminuere. istud ergo nō dz posse facere alijs nō
6 2sentientib⁹ vt dictū est. ¶ † Sexto[b] principal'r nota ibi, ex
b quo quidē accipere posse, qꝺ qñ stipulator seruitutis decessit relictis pluribus heredibus, cuilibet eorū cōpetit actio insolidū. pro ista seruitute dubium erat duplex. Primo illud ꝙ expresse poniť hic in hoc tex. q: cū requirať cōsensus oīm coheredū. l. itinere. ff. de serui. rust. pred. vť impossibile ꝙ oēs cōsentiāt. Secūdo qñ sunt plures dn̄i eiusdē fundi ꝑ indiuiso, vnus solus non pōt cōstituere seruitutē. d. l. itineris. ⁊. l. per fundū. ff. de ser. rust. pred. q: seruitus non pōt vni eorū insolidū acq̄ri: Ergo videbatur ꝙ ista stipulatio seruitutis deberet vitiari: q: deueniret ad casum a quo incipere nō posset. Juriscōsultus rn̄det ad prima3 obiectionē ꝙ istud nō est impossibile, sed difficile, ⁊ difficultas nō vitiat stipulationē. l. 2tinuus. §. illud. j. e. Ad scđm nō rn̄det hic iuriscōsultus, sz in. l. plurib⁹. §. si placeat. j. eo. rn̄det qꝺ argumentū procederet qñ ageret de seruitute de nouo acq̄renda: q: vnus heredū nō posset solus cōstituere. sed nos loquimur i seruitute iam acq̄sita ꝑ defunctū, quo casu ꝓcedit regula, ꝙ multa facta toleranť, que tñ a principio fieri ꝓhibenť, argu. l. patre furioso. de his qui sunt sui. Expeditis textualib⁹ venio ad expeditionē gl. sup verbo possum. ¶ In ea. gl. ad fi. habes ex gl. solutionē ⁊ rationē solutiōis, sicut defunctus q erat ꝓmissor generis soluēdo partē nō liberať, ita nec heredes qui habenť loco vnius. Sed aduerte: q: videť ꝙ gl. in solutione male loquatur, patet: q: cōsequentia quā facit gl. nō est bona, nā ad tollendam consequentiā sufficit dare instantiā. glo. in. l. creditori. ff. de ope. no. nun. gl. in. c. sicut vrgeri. j. q. j. ꝙ nō sit bona cōsequētia glos. ꝓbať: q: dať instātia. Pone principalis erat debitor dādi centū, si ipse principalis voluisset soluere partē inuito creditore nō posset nec liberari ex. l. tutor. §. Lucius. de vsu. glo. in. §. prece. ⁊ tñ eo mortuo relictis pluribus si vnus velit soluere partē suā inuito creditore pōt, ⁊ liberať a parte sua. l. si testamēto. §. j. in vers. ꝙ si duo. ff. de fideius. Bar. ⁊ oēs hic. Ergo 2sequētia gl. nō est bona: q: datur instantia. ita ꝑ hoc reprehēdit Raph. cu. istam gl. similiter ratio glos. est falsa dum dicit qꝺ plures loco vnius habentur, istud est falsum: q: omnes heredes simul vniti ⁊ sic collectiue. bene verum est ꝙ representant vnū ⁊ sic defunctū, sed qñ sunt plures heredes quilibet representat defunctum pro parte in qua est heres. l. cum a matre. C. de rei ven. l. si ab eo. C. de neg. gest. gl. in. l. ij. §. fi. vbi Bart. ff. de preto. stipu. ⁊ sic ratio est falsa. vnde Rap. Cu. aliter respondet ad oppo. glo. qꝺ vnus heredū soluendo partem non liberatur: eo q: non soluit ꝙ debet: q: nō tenebatur ad partem stichi quā soluit, sed ad partem hominis in genere. Ego autem defendo consequentiam glosse: ⁊ dico sic quod cōsequentia quā facit gl. optime procedit in terminis in quibus loquiť in obligatione generis vel alternatiua vbi sicut principalis promissor soluēdo partē in sticho non liberareť in illa parte, ita nec liberareť aliquis heredum in illa parte soluta per ipsum heredem ⁊ multomagis militat in heredibus vt iam. s. dictum est. ratio est ꝓpter inconueniens. l. in executione. §. pro parte. qꝺ militat in omnibus: q: si liberaretur in parte soluta posset solnere aliā ⁊ deueniretur ad incōueniens. d. l. in executione. §. pro parte. ⁊ isto modo cōsequentia glos. erit optima. ¶ Capio glo. in verbo immutatur. quā diuide in qnqꝫ partes. In prima allegat duas cōcor. ad regulā tex. postea format tres opp. ⁊ soluit. In quinta oppo. ⁊ soluit. scđa ibi, sed obijciť. Tertia ibi, itē oppo. de leg. j. quarta ibi, itē oppo. j. eo. quinta ⁊ vltima est ibi, itē quid si vnus. ¶ In ea. gl. ibi ⁊ aliter eius heredibus. ista sol. gl. vt dixi nō bene accōmodať ad. l. vnicā. C. de pri. do. Jdeo Bar. melius opponit de. l. non tantū. adde cōiūcta. l. sciendū. de re iud. q: l. non tantum. de per se nihil facit. ad idē ⁊ clarius tex. in. l. maritum. ff. sol. ma. dic vt per Bar. q: si maritus conueniatur ab vxore occasione dotis vel alterius contractus non potest condemnari insolidū. glo. rn̄det ꝙ ibi condemnatio moderať, sed nō mutať. Pe. de bel. per. rn̄debat ꝙ ibi erat priuilegiū creditoris, ꝙ heredes possent in totū 2dēnari. Bar. dicit ꝙ rn̄sio glo. est melior ⁊ venit ad ista iura alle. ¶ In ea. glos. ibi, hic passiue. ibi, actiue. istā solutionē reprehēdit Bar. ꝑ tex. nostrū, vbi eqparat siue sint plures heredes ꝓmissoris siue stipulatoris in obligatione indiuidua. Jdeo gl. in. d. l. legatari⁹. aliter rn̄det qꝺ iste loquiť in obligatione que est indiuidua. ⁊ text. in. l. legatarius. loquitur in obligatione diuidua. tamē Dy. nō tenet istam solu. vt dicit Bar. Pe. aliter respondet, ꝙ conditio obligationis nō immutatur ex persona heredum. verū est respectu rei que est in obligatione. ⁊ istā sol. refert Cy. in. l. iij. C. de ne. gest. ⁊ dicit Bart. quod quilibet istarum solutionum est bona. Tu aduerte inquantum Bart. ⁊ doct. sequuntur solut. gloss. in d. l. legatarius. qꝺ ibi est materia diuidua: ideo nimirū si ex p-

a ☞ ¶ Quinto. adde Jas. in. l. iiij. §. Cato. col. ij. j. eo. Purp.

b ¶ Sexto. adde Bart. in. §. Cato. vj. opp. vbi ampliat vt dicať eius interesse insolidū. Jtē Jas. in. l. stipulationes non diuiduntur. colū. iij. j. e. Sed est cōtra. §. item si in facto. in hac eadem. l.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Circa tertiã.aduerte q Bar.cũ quo videnť trãsire doct.aliqd tñ pungẽtes circa illõ, qõ qñ tractať õ pñiudicio tertij, discordes possint cogi ad ꝯcordiã per.l. hmõi.§.fin.ff. de leg.j. tamẽ ipsemet Bar. tenuit ꝯtriũ in l.iiij.i.§.Cato.j.e. cũ quo ibi trãseũt doct. qua ꝓpter videť esse qõ ꝓ amico. ⁊ alex. lʒ vbi.s. trãseat cum Bar. tñ in.l. si titio. vbi ẽt pau. de ca. tenuit alr ⁊ õ ista materia.qñ partes sũt discordes an iudex debeat se intromittere, ⁊ eligere vnum aptiorẽ ⁊c. per l.iij.§.sane.ff. de excu.tuto. ⁊.l.in vẽditione.§.j.de bo.anth.in poss. vide p Fe.plene in rubri.de treug.⁊ pa.in iij.colũ.in.vj.fal. Et ibidẽ etiam tractat, an ⁊qñ iudex, etiam vbi non tractať de preiudicio tertij, possit cogere partes ad cõcordiã. Et idẽ an ⁊ quando ĩ isto casu maior pars ꝓiudicet minori ponit in.c. cũ oẽs.in.ix.col. cũ aliqbus sequentibus de consti. Et idẽ an ⁊ qñ in ista materia debeãt mitti sortes, ⁊ licitum sit, ponit in.c. capitulũ.i pe.col.de rescrip. ⁊ in ca.lʒ causam in vl.col. reprobat.

sona heredum immutatur obligatio,sed nos loqmur in materia indiuidua.ista solutio seipsam confundit proprie,per tex. in d.l.legatarius.ita eam reprehendit subtilis do.Pe. de Beru. hic:q tex.ibi dicit totũ cõtrariũ, cũ dicit q legatarius nõ põt pro parte acceptare ⁊ ꝑ parte repudiare. ergo materia nõ erat diuidua:q potuisset ꝑ pte acceptare ⁊ ꝑ pte nõ acceptare, lʒ legatarij heredes possent, sʒ rñde q in ipso primo pncipali legatario erat vnũ legatũ ⁊ ꝯñr vna obligatio, ⁊ sic nõ poterat eã legatarius scindere.l.neminẽ.cum.l.seq.ff.de leg.ij. sed in heredibus eius diuidiť,per.l.xij.tab.⁊ ꝯsequẽter censenť plura legata merito quilibet heredũ legatarij põt facere ꝓut vult ⁊ ꝑ parte acceptare ⁊ pro parte nõ.ista est ꝓpria rõ illiꝰ tex. ¶In ea.glo. ibi.§.fi.sed ibi dices.iuxta istã partẽ gl.Bar.format duas opp.
7 circa quas doc.nihil penitus addũt. ¶†Circa primam oppo. Bar.extra glo.aduerte in quantũ Bar.post Pe.de bella per.⁊ subtiles vltramõtanos presupponũt regulam,q actio neg.gesto.cõpetat pro his que fiũt ex volũtate ⁊ nõ ꝑ his que fiũt ex necessitate:q si fuerit necessitas cõpetit actio fa.er.nõ actio nego.gest. ¶Contra istud assumptum Bart.⁊ doc.videntur esse multi tex.formales,tex.in.l.iiij.§.hac actione.ff.de neg.ges.vbi dicit tex.hac actione neg.gest.agitur siue voluntarie fuerit actũ siue ex necessitate siue sit necessitas vera siue ꝓsumpta ⁊c.ibi est tex.ad literam. Ad idem fortior tex.in.l.qui aliena.§.fi.ff.eo.tit. de neg.gest.vbi tex.loquitur in coheredibus vel in consortibus seruitutis ⁊ sic indiuidui, ⁊ dicit si vnus defendit ex necessitate seruitutem competit sibi actio neg.gest.contra cõsortes. ad idẽ tex.in.l.j.§.nunc tractemus.cũ gl.ff.de tu.⁊ ra.distra. vbi si sunt plures ⁊ vnus ex necessitate cogať soluere pro alio si nõ est soluendo, cõtra eum competit sibi actio neg.gest. ad idem.l.curatoris.C.de neg.gest.cũ mille si.pro saluatione Bar. ⁊ solutione potes dicere qõ Bar. loquitur in gestione necessaria rõne cõis hereditatis ⁊ cõsequẽter in pluribus heredibus.secus est in gestione necessaria ratione officij, vt in pluribus tutoribus vel curatoribꝰ:q si vnus ꝑ alio nõ existẽte soluẽdo ex necessitate soluat,cũ alio remedio nõ sit sibi consultũ,cõpetit vtilis neg.gest. d.ll.hic est sibi prouisum alio remedio.s.fami.er.Secũdo intellige conclusionẽ Bar. qñ vnus ex heredibus ex necessitate soluit circa rem cõem vel occasione rei cõis.ita loquitur conclusio Bar.hic.secus si necessitas aliunde prouenerit.ita loquitur.l.q aliena.§.fi.cum glo.ff.de neg.gest. Cogita tamẽ in predictis.ll. q si bene inspexeris conclusio Bar. non videbitur sine difficultate transire.
8 ¶†Secundo ⁊ subtilius aduerte. circa secũdam oppo.Bar.de.l.v.§.fi.j.eo.dũ rñdet q ibi loquiť quando quãtitas debeť rõne pene: q illud qõ est in obligatione respectu stipulationis penalis censeť esse in cõditione. ⁊ conditiones sunt indiuidue inter heredes.l.cui fundꝰ.ff.de ꝯdi.⁊ demõ.Ista sol. videť pulchra ⁊ subtilis ⁊ colorata quã vbiq repetit idẽ Bart. scʒ in.§.cato.in.viij.oppo.⁊ in.l.v.§.fi.j.eo. Sed aduerte q ista solutio Bart.licet videať pulchra ⁊ subtilis,⁊ alij ita transeant cum Bart.tñ non est vera. ⁊ sicut est subtilis,ita eam subtiliter reprobo.nã regula.l.cui fundus.ff.de cõd.⁊ demõ.in qua se fundat Bar.loquiť in terminis multũ diuersis,⁊ ita vna via faciã duo seruitia,declarabo illam.l.⁊ respondebo. ergo regula Bar. nõ est vera:q illa regula procedit qñ cõditio apponitur principaliter ⁊ de perse,exemplum, ego lego tibi istam domũ si dederis titio centũ,ista conditio apponitur principaliter ⁊ de perse, tunc est verũ q est indiuidua,sed nos loquimur qñ ꝯditio fuit apposita in defectũ principalis obligatiõis diuidue, ideo eius diuisionẽ ⁊ naturam recipit.ita dicit no.Bar.vbi melius declarat illã.l.cui fundus.quã alibi legerim.ĩ.l.stichũ qui meus erit, in vlt.col.ff.de leg.i.⁊ ibi ad finẽ vult q si cõditio que de sui natura sit conditio indiuidua apponatur in defectum prime diuidue, naturam illius prime assumit ⁊ efficitur diuidua sicut prima. Cõfirmatur ista cõclusio optime.nã stipulatio penalis naturã precedentis obligationis sequitur.l.si is qui ducenta. §.cũ ita.⁊.§.vtrũ.ff.de reb.du.cũ ibi no. ⁊ ita in specie per ista iura dicit Bar.in.l.fi.in.ij.q.ff.de duo.reis. Idem Bar.in.l. stipulatio ista habere licere.§.si quis dolũ.j.eo. Alex.in.l.v.§.fi.j.eo. ⁊ propterea de isto seruo dicendũ in.d.l.v.§.fi.j.eo.vbi est locus suus
9 sed volui ista tãgere vt aperirem oculos scholarium. ¶†Circa primũ articulum Bar.in obligatione generis quãdo plures heredes ꝓmissoris sunt discordãtes,qualiter subueniatur creditori cõtra heredes promissoris discordãtes,Bar. ponit tres practicas. Adde circa primam practicam Bar.dum Bar.vult quod si quidem iudici cõstat heredes ante sententiã discordare,potest ante sententiã ad petitionẽ creditoris cõdemnare ad estimationẽ. Ista prima practica Bar.nõ videť vera:q in obligationibus dandi obligatio est precisa ad dandum.l. vbi autẽ. §.fi.in verbo,omnino.j.eo. ⁊ sic nõ potest fieri condẽnatio in estimatione etiã re perempta post morã, tñ fit condẽnatio ad dandum,sed in executione fit executio in estimatiõe.l.si seruũ.§.fi. vbi gl.⁊ Bar.j.eo.quanto fortius in casu pñti in quo nõ est certum posse dari quãdo heredes sunt discordes,tñ põt iudex cõdemnare ad dandũ.l.huiusmodi.§.fi.j.e.Ergo non est vera doctrina Bar.q iudex possit condemnare in estimatione, quãuis sibi cõstet heredes esse in discordia. Nisi saluando Bar.diceres q regula que habet q in obligatione dãdi etiã re perẽpta quãdo cõstat non posse dari adhuc dʒ fieri cõdẽnatio in re,⁊ illa regula ꝓcedit fm Jo.de Imo.hic,qñ stipulatio dãdi cõtinet rem certam ⁊ determinatã.l.si seruũ.§.fin.secus qñ stipulatio dandi nõ est cõtracta super re certa ⁊ determinata sed certificãda mediante electione heredis,tunc si cõstat iudici heredes discordare tunc põt iudex condẽnare ad estimationem.l.heredes.§.si in certo ad fi.ff.fami.er.q ex quo illa res venit certificãda electione heredũ illa electio est facti:ergo si nõ cõcordant in facto obligatio succedit loco interesse gl.in.l.cũ qui certarũ.§.j.j.eo. Sʒ
10 secũda practica Bar.est securior ⁊ verior, ⁊ illã tene. ¶†Circa
a tertiãª practicã Bar.vbi Bar.ponit regulam qñ plures discordant in preiudicium tertij,iudex potest cogere ad cõcordandũ per tex.in.l.huiusmodi.§.fi.ff.de lega.j.cũ ista cõclusione Bart. teãseunt oẽs hic. Adde q solus Bal.hic quem scribẽtes nõ allegant dicit q salua reuerẽtia Bar.male ponderauit tex.in illa l.huiusmodi.§.fi.q ibi ex illa discordia nullũ generať damnũ tertio imo potius vtilitas:q donec illi heredes erant in discordia interim heres non cogetur ius prestare legatũ:ergo illa discordia nõ preiudicat sibi. Et ita etiã dicũt Imo.⁊ Pau. de ca. ibi q illa discordia nõ erat ad preiudiciũ tertij. licet ibi Alexã. conetur defendere Bar.sed istud q dicit nihil est. Tu aduerte, si ibi heredes legatarij discordarẽt in exercitio intẽtando diuersas actiones:q vnus intentaret vnã alter a'iam, istud esset preiudiciũ heredis,sed ibi discordabant non in exercitio sed in electione,⁊ tex dicit q iudex debet cogere ad concordandũ. Idem Bar.in.l.fi.in prin.C.cõmunia de lega.alleg.pro hoc aliũ text. in.§.i.ad fi.inst.de satis.tu.vbi est tex.q qñ sunt plures tutores vel curatores dati pupillo in testõ vel a iudice ⁊ discordant qs debeat administrare:q ista discordia tãgit preiudiciũ minorũ, iudex debet ipsos reducere ⁊ compellere ad cõcordiam.⁊ vltra Bar.ad idẽ facit tex.in.l.j.C.de nu.vbi est tex.no. Sʒ tu aduerte:q isti tex.etiã nihil ꝓbãt:q dicũt qñ discordia est inter partes in preiudiciũ tertij iudex dʒ interponere partes suas,sʒ nõ dicũt quomodo debeat ĩterponere partes suas,an eligẽdo ipse an cogendo partes ad cõcordiã:ego sum in ista sñia q qñ in legato generis heredis discordant in eligẽdo q in casu discordie iudex debeat ipse eligere hoĩem qui debeat per heredes prestari ⁊ istud erit facilius quã cogere heredes ad cõsentiẽdũ postq iudex pignoribꝰ captis videt qõ in effectu nõ põt concordare teneo tunc q debeat eligere hominẽ qui debeat per eos ꝑstari. ⁊ pro ista cõclusiõe habes tex.in.l.in venditiõe.§.fi.⁊ ibi Bart. no.ff.de bo.auth.iu.pos.ad idem tex.in.l.iusiurandum ⁊ ad pecunias.§.si de qlitate.⁊ ibi Bar.no.⁊.§.nõ semp. ff. de iureiur. ad idem tex.in.l.j.§.j.⁊.ibi no.Bar.ff.de vent.inspici.⁊ ĩ.l.ij.ibi Bar.no.C.de rela.⁊ tex.in.l.fi.in ver.electione.⁊ ibi Sa.⁊ Moder.no.C.de iudi.tñ posses dicere qõ in illis.ll.illa discordia nõ tãgebat preiudiciũ tertij sed ipsarum partium, ⁊ si istud dicis
11 cõfunditur illud qõ dicit Bar.in.ij.q. ¶†Circa ergo secundã q.Bar.qualiter cõsulať seu ꝓuideať ipsis heredibꝰ quando inter se discordant,cõcludit Bar.q quando alter eorũ timet dãnum in futurũ põt petere qõ ꝑ iudicem controuersia forte dirimatur,iuribus per eũ allegatis per.l.fi.C.cõia de leg.⁊ per glos. in.§.pe.in.l.in executione.j.eo. Cõtra istam cõclusionẽ Bar.cũ
12 qua omnes tenent,videtur fortiter facere:†q iudiciũ sortis nũquã habet locum,nisi qñ est dubiũ de iure,sed quãdo est dubiũ de facto nunq hʒ locũ iudiciũ sortis.ita dicit glos.solẽnis ⁊ reputata singularis in.l.vnica in verbo ꝓhibebit.ad fi.C.vti poss. de quo gl.nõ fuit recordatus Bar.in.l.si duo.in prin.in vlt.col. ff.vti possi.vbi formaliter dicit,q questio facti nunq debet dirimi sorte.allegat.l.duo sunt titij.ff.de test.tut.⁊ debebat allegare illam gl.expressam. idẽ dicit Ang.in.l.sed cũ ambo.ff. de iu. Bal.in.c.licet causam.in.iij.co.de proba. Imo.⁊ Moder.in.d. l.huiusmodi.§.fi.sʒ in casu pñti nõ est qõ iuris,ergo videť q nõ sit dirimẽda sorte. Dic saluando Bar. q in casu nostro non est questio facti nec de facto,q clarũ est q ꝓmissor promisit hoĩem in genere, ⁊ heredes eiꝰ tenentur ad hoĩem in genere,sed est qõ iuris quõ ꝓuideať creditori ꝯ istos heredes discordantes ꝓut est ĩ.d.l.fi.C.cõia de lega. In ista.q.Bar.in stipulatiõe generis, qñ decidit stipulator relictis heredibus, ⁊ promissor habet electionẽ soluendi si vni heredũ soluat partẽ in vno alterã partem in altero seruo, vult Bar.q nõ libereť.p.l.q hoĩem.§.j.ff.de so. sʒ solutio stat in suspenso donec soluať alteteri in eadẽ re, lʒ oẽs trãseunt cũ cõclusiõe Bar.tñ in puncto iuris nõ vř vera q isto casu ces-

casu cessat incõueniẽs.l.in executione.§.pro parte.j.eo.qñ sunt plures heredes stipulatoris:q ibi nõ habebiť solutio ꝑ vna in diuersis rebus:q est necesse q quilibet habeat partẽ in solutione vniꝰ serui ⁊ per ꝯñs cessante rõne dʒ cessare incõueniẽs.§.ꝑ parte.⁊ sic quod ꝓmissor soluendo partem isti heredi liberareť: q iste heres nõ debet habere nisi vnã partem. Nec ob.text.in.l. qui hominẽ.§.j.alie.per Bart.q tex.ibi loquitur in duobꝰ reis stipulandi qui habẽtur pro vno, ⁊ habetur pro vna stipulatione.ita dicit tex.in.l.iij.§.fi.ff.de duo.reis stipu.merito ibi potest solui vni in parte vnius serui ⁊ alij in alia: q isti duo rei stipulãdi censenť vnus, ⁊ sic potest euenire incõueniẽs.l.in executione. §.pro parte.⁊ istam rationem assignant tex.in.d.l.qui hominẽ. in versi.sed si eiusdẽ. Ista ratio cessat in pluribus heredibus stipulatoris:q non habentur pro vno, nec censeť vna obligatio: q per.l.xij.tabu. diuiditur inter eos pro portionibus hereditarijs, ⁊ quilibet representat defunctũ pro parte hereditaria, ⁊ sic ista opi.cõtra Bar.videť verior si bene cõsideras, lʒ omnes te-
13 neant cum Bart. ¶†Capio gl.in verb.insolidum.que timore vnius contrarij ponit duos intellectus ad tex.⁊ sic diuiditur in tres partes. In prima opponit. In secũda respõdet. In tertia allegat concordantẽ. secunda ibi,vel etiam debitum in genere. tertia ibi,⁊ facit.s.famil.er. ¶In ea.gl.ad fi.habes ex gl.duos principales intellectꝰ ad tex. Primus intellectus est q iste ver. sed quo casu,referatur ad ver.ꝓximũ ⁊ immediate ꝓcedentẽ. ⁊ consequenter ad promissionem seruitutis. Secundus est intellectus q iste ver.non referatur ad casum immediate precedentẽ,sed ad casum remotiorẽ positũ in principio. §.⁊ sic q referať ad obligationẽ generis vel alternatiue.qs intellectꝰ est verior? tu dices est melior primus:q relatio debet fieri ad ꝓxima ⁊ nõ ad remota.vt habeť in.l.talis.ff.de leg.j. Tu aduerte q iste ver. videtur q debeat referri ad vtrũq casũ, duplici rõne. Primo q tex.dicit,sed quo casu, ⁊ consequenter vult dicere hoc est si in aliquo casu ex predictis vnus heredum soluerit totum quo remedio succurretur sibi.respondet qõ succurretur iudicio fami. erc. Pondera ergo quod tex.l.dicit sed quo casu, ⁊ sic sensus litere est referre se ad quẽcunq casum ex precedẽtibus, ⁊ sic verba tex.proprie referuntur ad vtrunq casum,⁊ cõsequenter siue loquamur in obligatione generis vel alternatiue vel seruitutis. Scdõ q text.esset diminutus nisi ita dicamꝰ qõ relatio debeat fieri ad vtrũq, ⁊ sic teneo quod iste ver.referatur ad vers.primũ ⁊ ad secundũ.eodem modo in obligatione seruitutis. ¶Circa dicta Bar.super vtroq intellectu glo.q Bar. incepit a secun-
14 do intellectu glo. †in obligatione generis q vnus heredũ promissoris ex necessitate cogitur soluere totũ. No. diligẽter ex predictis Bar.q in obligatiõe generis lʒ vnus ex pluribus heredibus ꝓmissoris sit condemnatus per sententiã ad soluendum partẽ hominis prout erat obligatio sua:tñ habet necesse soluere totũ integrũ, ⁊ sic plus quã debeat, ⁊ plus quã sit petitum, ⁊ quã sit cõdẽnatus, alś solutio partis staret in pendẽti donec coheredes cõsentiant. Intellige istum intellectum gl.⁊ Bart. hic procedere q heres cogitur soluere integrũ hominẽ quando in hereditate nõ esset aliquis seruus cõmunis, ⁊ ꝯsequẽter iste heres habet necesse redimere seruum alienũ aut soluere suũ totũ, tunc repetet a coheredibꝰ actione fami.erc. Secus si in hereditate esset seruus cõis qui solueretur:q tunc soluendo seruũ cõmunem ⁊ hereditariũ non repeteret iudicio fami.erc. sed cogetur coheres actione negotiorũ gestorũ.l.si cõmune. ⁊.l. Pomponius scribit si negotium.ff.de nego.gest. ¶Circa alium intellectum glo.qui est primus Barto.ponit notabilem doctrinam.⁊ Jo.de Imo.dicit q dictum Bar.est notabile ⁊ singulare, ꝓut etiam dicit Pau.de Castro.ipsi tamen declarant aliter mẽtem
15 Bar.†No.tu diligenter ex doctrina Bar.melius quã alibi, an ⁊ quãdo interesse seu estimatio que est quãtitatis indiceť diuiduum vel indiuiduũ,non habes alibi melius declaratũ, quam per Bar.hic.nã Bart.vult q qñ interesse principaliter petitur iure actionis,tũc cẽseať diuiduũ, ⁊ diuidiť inter heredes ꝑ partibus hereditarijs.ita loquitur tex.in.l.stipulationes non diuiduntur.in ver.Celsus.j.e. Sʒ qñ interesse venit accessorie in executione sñie late per officiũ iudicis mercenariũ,deseruiẽs actioni intentate ad indiuiduũ ꝓpositũ, tũc ipsum interesse cẽsetur etiã indiuiduũ:q cũ veniat accessorie assumit naturã accessorij cui accedit ⁊ alteratur eius natura:ita subtiliter ꝓbatur in isto tex.in verbo solidũ.fm Bar.intelligẽdo prout intelligit q solidũ soluerit in estimatione. Hinc ex ista doctrina inferť sing.fm Pau.de Ca.⁊ Alex.q si ꝓmisisti factũ ⁊ post morã ago ad factũ vt cõsequar interesse,q possum,vt est gl.in.§.itẽ si in facto. in glo.mag.j.eo.declarat Bar.in.ix.q.in.l. stipulationes nõ diuiduntur.tunc interesse est indiuiduum,vnde si promissor facti decessit relictis pluribus heredibus, potero cõsequi solidũ interesse contra vnum ex heredibus:quia est indiuiduum.secus si agerẽ principaliter ad interesse q tũc est diuiduũ.d.l.stipulationes.ver.Celsus. Sʒ an Bar.bene dicat aduerte:q Bar.si bene inspiciatur vult q aut creditor principaliter agat pro seruitute, ⁊ q seruitus non potest prestari insolidum per vnum heredẽ, sed executio tunc fit ad interesse, ⁊ tunc tale interesse est indiuiduum.casus est hic fin. Si autem actio formaretur a principio ad interesse:tunc interesse est diuiduum.videť ergo velle Bart. q possit in obligatione seruitutis principaliter agi ad interesse, Istud est falsum. ⁊ si Bar.viueret istud non defenderet:q quãdo agitur pro seruitute constituenda obligatio est dandi.l.iij.§. dare.ff.de vsufr.Bar.firmat ⁊ omnes in.§.precedẽti. Bene verum est qõ ex patientia que prestatur q est facti si est dãdi, ꝓut est, ⁊ est precisa dandi vt omnes dicunt, quomodo ergo potest agi ad interesse pro seruitute cõstituenda:q obligatio est precisa, ⁊ tunc nõ potest agere ad interesse: ⁊ ꝓpter hoc Cu.⁊ Pau. dicũt Bar.male dicere. Unde dicit Pau.de Ca. nõ intelligas Bar.loq in obligatione seruitutis:q tũc male ⁊ pessime loqueretur:q obligatio est ꝓcisa, sʒ debes intelligere q variet Bart. casum ⁊ q loquať in obligatione nõ seruitutis, sed facti in qua succedit obligatio ad interesse. Sʒ parcat mihi Pau.de ca.nã illud q dicit est bñ verũ in se sed nõ in casu Bar. q ista nõ fuit mẽs Bar.⁊ Bart.cõstituit differentiã an agatur principaliter ad seruitutem an ad interesse, ⁊ in hoc male dicit. Et si diceres Bar.põt defendi:q est verũ q in obligatiõe seruitutis est ꝓcise obligatio dãdi qñ seruitus põt cõstitui vt dicit Bar.in.§.precedenti.sed Bar.loquiť qñ impossibile est ꝯstituere ꝓuitutẽ, vt in casu tex.nři, vbi vnus heredũ nõ põt seruitutẽ ꝯstituere insolidum ⁊ sic oportet venire ad interesse ⁊ sic ad estimationẽ: Quia dico q nõ põt defendi Bar.q in obligatiõe dãdi etiã si sit impossibile dare re perẽpta, adhuc nõ succedit obligatio ad interesse.l.si seruũ.§.fi.q̃to magis ĩ casu nřõ:q iudex põt cogere ad cõcordiã cũ discordãt in ꝓiudiciũ tertij: Et põdera qõ tex.non loquiť nisi de solutiõe:q bñ fateor q in executiõe venit interesse sʒ nõ dicit tex.q possit agi ad interesse in princ. Aliud obstat ꝯ Bart.in obligatiõe seruitutis, qũo est possibile qõ agať cõtra vnũ ex heredibꝰ insolidũ:q regula est q in obligationibꝰ facti nunq potest agi ad interesse nisi mora ꝓcedẽte, tex.est in.l.stipulationes nõ diuiduntur.§.Celsus.j.eo.tũc sic, quomodo est possibile qõ Bar.bene loquatur q in obligatione seruitutis quãdo ꝓmissor decessit pluribus heredibus relictis quomodo põt dici q vnus heredum sit in mora:q vnus non põt prestare seruitutem insolidũ nec etiam pro parte:ergo nõ est in mora:q difficultas excusat a mora.l.ratio.§.mora.ff.de act.em.l.ꝑ parte. ff. de ser.l.qõ te.ff.si cer.pe.sʒ in casu nřo qñ ꝓmissor moriť relictis pluribꝰ heredibꝰ vnꝰ heredũ põt esse in mora. Sʒ ad istud potes rñdere optime intelligẽdo q ista iura debẽt intelligi qñ oẽs heredes fuerũt in mora.tex.est ĩ.l.fideicõmis.§.fi.ff.de lega.iij.⁊ ibi Bar.multũ no.illũ tex.⁊ dicit iste tex.docet bonã practicam in indiuiduis: q oportet oẽs esse in mora ad hoc q insolidum possit agi cõtra vnum ex eis.isto modo posset saluari Bart.ab isto scdõ obiecto sed a primo non põt saluari ⁊ ita remanet not. expedita ista gl. ¶Capio glo.in verbo actionem.quam diuide in tres partes,ꝓut tria remouet ꝯtraria.secũda ibi,sed ⁊ si partem.tertia ibi,item contra.s.de serui. ¶In ea.gloss.in fi.posses tu prouecte dicere q illa opi.de qua in.l.si vnus.§.fin.hic alle.in gl.posset esse opi.eorũ de quibus loquitur iste text.inquantum dicit quidã putãt. ¶Gl.magna in ver. sed non facit, diuiditur magistralr in sex partes. In prima timore ꝯtrij q formať ĩ tex. ponit primũ intellectum Azo.in scdã,ex illo intellectu infert ad decisionẽ no.q. In tertia ponit fm intellectũ Jo. In quarta ex illo intellectu Jo.infert in.q.supradicta. In quĩta allegat ꝯcordantẽ de.l.fi.ff.de act.emp. In sexta remouet contrariũ.secunda ibi,habebit ergo vnus.tertia ibi,sed Jo.nõ.quarta ibi, ⁊ fm hoc q primo.qnta ibi, ⁊ facit.s.de act.emp.sexta ibi,si vero non prestetur via. ¶In fi.glos.ad fi. Pro clara intelligentia totius huius glo.duo sunt principaliter examinanda. Primo intellectus tex.⁊ cõsequẽter quis sit verior an intellectus Azo.an Jo. Secũdo habemus examinare qõ.tactã in gl.istis duobus exa-
16 minatis erit expedita glo.⁊ cõsequẽter iste.§. †Sed prius quero pro intelligentia terminorũ ⁊ gl. quid vult dicere marchas: q imperator semper ponit in suis scriptis. Breuiter.xij. vncie auri faciunt vnam libram, octo vncie faciũt vnã marcham: ita in specie declarat Jo.Fab.in.§.nos autem.insti.de attilia.tut.⁊ sic est tertia minus quã libra. Itẽ scis q olim.lxxij.ducati faciebant vnã libram auri,hodie.xcvj.ducati faciunt librã auri, ⁊ sic octo ducati faciunt vnã vnciã.ita dicit Bar.in l.quoties.C. de suscep.⁊ arca.li.x. Bart.in rub.de vete.numi. Panor.in.c.conquerente.in.ij.col.de off.ord.⁊ sic.lxiiij.ducati faciunt vnã marcham : q sunt tertium minus q libra. ⁊ si diceres quid est vtile scire hoc? Tu scis qõ donatio vltra.cccc. aureos sine insinua-

Universidad de Deusto Biblioteca

tione nihil vz.l.sancimus.C.de do.ex cõputatione ducatorũ tẽ
pore quo facta fuit illa.l.lxxij.ducati faciebant vnã librã:hodie
vero.xcvj.ꝛ sic obtinui ꝙ hodie donatio valeat vsqȝ ad.dccc.du
catos sine insinuatione,ꝛ in spẽ tenet Ang.in.d.l.sancim⁹.Tu
aduerte circa istos duos intellectus relatos in gl.qꝛ Bar.vide
tur iter dẽtes loq vt habeas clare eos,ꝛ cognoscas qd differat
primus intellectus Azo.a secundo.Jo.dicit ꝙ ſm primũ intel
lectum Azo.impossibilitas que arguit̃ in tex.est actiue ex parte
eorũ quib⁹ acqrit seruitus.intelligit̃ ergo tex.de impossibilita
te ex parte reqrentis ꝛ sic agẽtis:qꝛ impossibile vr̃ ꝙ singuli he
redes possint insolidũ acqrere,ex quo singuli dominoꝝ nõ pos
sunt pro parte,multominus possunt insolidũ.l.fi.ff.cõia pd.ſm
alium intellectum Joã.arguitur impossibilitas passiue sic ꝛ ex
parte debitoris ꝛ sic ex parte pmissoris:Nã videbat̃ ipossibile
posse eandẽ seruitutẽ insolidũ plurib⁹ prestare Bart.reprehendit
ſm intellectũ:qꝛ ex parte pmissoris nõ est difficile,per.l.ij.ff.de
serui.rust.pd.ꝛ per.l.Lucio.de aqua quoti.ꝛ esti.§.alij nihil di
cũt.Tu aũt aduerte p intellectu tex.ꝙ imo tex.opponẽdo ꝛ sol
uendo vt facit,arguit de impossibilitate seu difficultate nõ solũ
actiue sed etiã passiue simul ꝛ semel,ꝛ sic nõ solũ respectu acqrẽ
tiũ sed etiã pmittentiũ.ꝛ ad hoc nec glo.nec Bar.aduerterunt
nec vsqȝ ad hos dies.quod sit verũ ostendo.Nam dicit tex.sed
quidam hoc casu extingui stipulationẽ:qꝛ per singulos acquiri
seruitus nõ potest.pondera ista verba.arguit ergo de impossibi
litate ex parte acqrentiũ:qꝛ p singulos heredes acquiri seruit⁹
non potest,post modũ dum respondet ꝛ dicit,sed nõ facit inuti
lem stipulationem difficultas prestationis.Põdera verbũ pre
stationis:ergo loquitur de difficultate ex parte pmissoris non
autẽ ex parte acqrẽtis.Sȝ dices tu istud est multiplicare incon
ueniẽs:qꝛ tex.arguit vno modo,ꝛ rñdet alio mõ:qꝛ iuriscõsult⁹
arguit de difficultate actiue,ꝛ rñdet õ difficultate passiue,ꝛ erit
error peior priore.ꝛ ideo põdera ꝙ Jo.glossator cum mysterio
dicit in glo.forte ad istud aduertens ꝙ iste versi.si.non refertur
ad prime precedentẽ,sed gñaliter ad oia.ꝛ rõ.Bar.nõ bene in
tellexit Jo.glossatorẽ,tamẽ istud qð dicit Jo.nõ tolleret diffi
cultatẽ quã faciã.Propterea tu rñde ꝙ impossibilitas seu diffi
cultas põt causari duplici respectu.s.ex parte stipulatoris,ꝛ sic
actiue,ꝛ ex parte pmissoris ꝛ sic passiue,ꝛ sic de vtroqȝ respectu
intellexit iste tex.Nã qð vnusquisqȝ ex plurib⁹ heredib⁹ possit
acquirere insolidũ seruitutẽ videbat̃ impossibile,deinde qð pro
missor possit insolidũ prestare vnicuiqȝ,istud videbatur impos
sibile respectu vtriusqȝ ꝛ stipulãtis ꝛ pmittẽtis,ꝛ tex.istud deci
dit ꝙ in vtroqȝ casu nõ erit impossibilitas sed difficultas.ꝛ ista
17 fuit mens istius tex.ꝛ sic eũ intelligo.¶ †Circa.q.glo.ex dictis
Bar.habes duas principales ꝯclusiões.Prima est ꝙ lȝ in ser
uitute iam cõstituta qñ agitur cõfessoria vel negatoria victoria
vnius possit alijs pdesse,vt dicit tex.in.l.loci corp⁹.§.si fund⁹.
ff.si ser.vẽ.Tñ secus est in seruitute cõstituenda,qñ agitur actio
ne personali tũc victoria vnius nõ pdest alij,pbat Bar.per.l.
p parte.ff.de serui.qð sibi vincẽti non põt pro parte cõstitui,vt
dicit ibi tex.Itẽ vnus heredũ nõ põt acquirere alijs.l.propriũ.
in fi.ff.cõia pd.ꝛ.l.si vnus.in prin.ff.de ser.rust.pd.Confirmatur
ista differentia per regulã.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui
vel alie.iur.c.quemadmodũ.de iureiu.Idem etiã tenet Bar.in
l.i.C.si in cõmu.eadẽqȝ causa restit.in integrũ fue.post.Secũda
conclusio Bar.est qð sententia lata contra vnũ ex pluribus he
redibus pro seruitute nõ noceat alijs l.si de cõi.ff.si ser.vẽ.imo
prodest per.l.proprium.ff.cõia pred.qꝛ alijs accrescit per legẽ.
Pondera tu prouecte ꝙ Bar.in isto scõo casu nõ distinguit in
ter seruitutẽ iam constitutã vel constituendã prout facit in casu
precedẽti.Item adde ꝙ per ista duo iura que allegabat Bart.
hic.alibi dicit Bar.in.l.ex duobus.in.iij.q.in ver.ij.est vidẽdũ
de duobus reis:qꝛ lȝ sententia absolutoria qñqȝ alteri prosit.d.l.
loci corpus.§.si fundus.tñ cõdẽnatoria snia nunꝙ alijs nocet.
Sed tu aduerte qð illa.l.si de cõmuni.expresse loquitur quãdo
vnus pluriũ heredũ vel sociorum propria culpa succũbuit.ita
ibi vult tex.ergo vult tex.ꝙ si nõ constat de culpa nõ debeat ce
teris nocere,prout ibi in.d.l.si de cõmuni.expresse firmat Bart.
ꝛ in gl.in.l.qui aliena.ij.si.ff.de neg.gest.de quo vltimo dic vt p
Jmo.ꝛ Alex.in repet.l.sepe.ff.de re iud.de qua late ibi dicitur.

1 ☞ Per sententiam ꝛ acceptilationem vnus ex heredibus
promissoris qui tenebatur in genere potest liberari.
2 In obligatiõe generis si quis moriat̃ relictis plurib⁹ heredib⁹
licet obligatio diuidatur inter eos nõ tñ est diuidua solutione.
3 Ficta solutio partis liberat vnum ex heredibus promissoris a
parte quamuis sola partis non liberet.
4 Unus ex pluribus heredib⁹ promissoris in genere absolutus
per sententiam liberatur a parte sua.
5 Per acceptilationem factam vni ex heredibus inducitur libe
ratio pro parte sua.
6 Per petitionem partis factam ab vno ex heredibus non intel
ligitur nec inducitur diuisio solutionis.
7 Etiam in re indiuidua quando plures sunt obligati ad idẽ in
diuiduum non constituuntur duo rei.

Si tamen hominem.

Iste tex.est subtilis,lȝ Alex.eũ
1 negligat,seqũdo intellectũ Pe.Bar.†summat hoc mõ.Per
sñiam ꝛ acceptilationẽ vn⁹ ex heredib⁹ pmissoris q tenebatur
in genere põt liberari.h.d.Istud summariũ nõ cõplectit̃ totũ
tex.pcipue ver.si.ꝛ ideo summo hoc mõ.In oblĩone gñis vel al
ternatiua per sñiam absolutoriã,vel per acceptilationẽ,potest
vn⁹ ex heredib⁹ pmissoris liberari p pte sua,ꝛ alioꝝ ptes rema
nẽt in obligatione ꝛ solutione,ꝛ id qð dictũ est in heredib⁹ pro
missoris pcedit etiã in ei⁹ fideiussorib⁹.h.d.Amplectẽdo totũ
tex.ꝛ sequẽdo intellectũ Pe.ꝛ Bar.quẽ oẽs sequunt̃.Diuidit̃
iste tex.ĩ tres ptes.scða ibi,idẽqȝ est si vni.tertia ibi,idẽqȝ est in
2 ipso pmissore.Anteꝙ †veniã ad not.tenẽdo cõem intellectum
Pe.ꝛ Bar.ꝙ lȝ vera solutio factã de parte stichi nõ liberet sol
uentẽ:tñ ficta solutio per sñiam vel acceptilationẽ liberat.Rõ
diuersitatis est dicũt Bar.ꝛ oẽs.nã in obligatiõe generis si qs
morit̃ relictis plurib⁹ heredibus lȝ obligatio diuidat̃ inter eos:
nõ tñ est diuidua solutione:ꝛ ideo pter incõueniẽs.l.in execu
tiõe.§.p parte.lex hȝ pro absurdo qð in diuersis reb⁹ fiat solu
tio.Ista rõ ſm Bar.ꝛ oẽs cessat in solutiõe ficta:qꝛ in ea nihil
soluitur:ergo in ea non potest contingere absurdum.§.pro par
te.ꝛ ideo qñ cessat illud incõueniẽs solutio partis liberat.Sed
aduerte ad me circa illud incõueniẽs.l.in executione.§.pro par
te.de quo habemus loq ꝛ loquuti fuimus pluries,scilicet ꝙ so
lutio nõ debet fieri in diuersis rebus,nunꝙ vidi aliquẽ tex.qui
mihi declaret nisi text.iste.Mihi videtur ꝛ credo ꝙ sit verum
ꝙ tex.non tradat absurdum prout dicũt omnes doc.sed verba
expressa sunt per aliũ modũ.Nam text.ibi dicit pone quod sti
pulor hominem incertũ ꝛ sic in genere,ex ista stipulatione ego
debeo habere integrũ hominem non duo dimidia,ꝛ ideo si pro
missor decedat relictis plurib⁹ heredib⁹:qꝛ obligatio est diuisa
inter heredes p parte hereditaria,ego stipulator nõ possũ ab
vno ex istis heredibus petere nisi pro parte:tñ non possunt sol
uere pro parte.Ratio:qꝛ defunctus promissor nõ potuisset sol
uere pro parte,ꝛ qꝛ si solueret pro parte nõ cõsequerer illud qð
mihi debebat̃:qꝛ debetur homo integer.ꝛ per hoc dixi anteqñ
procedam vltra.s.reprobaui Bart.in.§.pcedenti.s.gl.in verbo
immutatur.in fi.ꝙ videtur cessare incõueniẽs.l.in executione.
§.pro parte.ꝛ ꝙ male allegabat.l.qui hominem.ff.de sol.Nunc
secus dico melius cogitãs,ꝛ ꝙ Bar.bene loqtur:quia ille tex.
vult qð sit necesse soluere vnum hominem integrum vt stipula
tor habeat illud quod est stipulatus:ꝛ sic etiam eius heredes.
¶ Ad ppositũ ergo Bar.dũ dicit ꝙ in sentẽtia ꝛ in acceptila
tione non habet locum illud incõueniens,quia non soluitur in
diuersis speciebus cũ nihil soluat̃ per sñiam vel acceptilationẽ,
sed vnã tñ partem dȝ habere ab alio qui nõ est liberatus.Ideo
cõsidera ꝙ Senẽ.dicũt ꝙ volũt declarare Bar.melius quã fa
ciat Are.ꝛ intelligũt Bar.velle ꝙ nõ sit incõueniẽs soluere par
tem hominis,sed bñ hñt pro absurdo ꝙ soluat̃ in diuersis spe
ciebus.Sed errant Senẽ.imo tex.dicit ꝙ expresse absurdũ.§.
pro parte.cõstat in hoc:qꝛ nõ habet integrum hominem.Ideo
Joan.de Jmol.ꝛ Are.licet non tangant istam difficultatẽ de
clarando tex.dicunt in sententia ficta nihil soluitur:tñ fingit̃ so
lutũ:ꝛ fingit̃ solutũ in genere:qꝛ si alij soluunt eorũ partẽ in sti
cho etiã ipse primus fingitur soluisse in sticho in genere,ꝛ sic so
lutio reperiet̃ facta in eodẽ hoĩe.Ista eorũ ꝯsideratio apud me
est falsa,dũ dicũt ꝙ in solutiõe ficta fingit̃ ĩ genere soluta pars,
quãdo alij soluẽt eorum partem sibi cõtingentẽ ꝛc.vbi somnia
runt ipsi qð solutio possit fieri in genere quia vbi non habet lo
cũ fictio nõ hȝ locũ veritas.Nã homo in genere non põt solui:
qꝛ est homo in genere sicut chimera.qño ergo potest fingi esse
solutum prout declarat Bar.in.§.ꝛ harum.in vlt.co.s.e.l.ergo
vbi non potest habere locum veritas nec fictio.l.qui ad certum.
ff.loca.Secundo contra istam solutionem fortiter vrget text.in
l.qui hominem.ff.de excep.vbi si promisi decem aut stichum ꝛ
tu liberas me per acceptilationem a quinqȝ,durat obligatio in
quinqȝ vel in sticho vel in parte stichi.ergo iungẽdo fictionẽ cũ
veritate nõ reperitur solutus integer.Respõdet Are.hic ꝙ iste
tex.loquitur in obligatione generis,vbi nihil est in obligatione
sed.l.qui hoĩem.loquit̃ in obligatiõe alternatiua in qua vtrũqȝ
est in obligatiõe:lȝ errat qꝛ iste tex.nõ solũ loquit̃ in obligatiõe
gñis lȝ etiã in alternatiua.ita expsse intelligũt Raph.cu.Paul.
de ca.Alex.ꝛ cõiter alij.Aũ posses tu aliter rñdere ad.l.q hoĩeȝ
ꝙ tex.ibi cũ mysterio dicit ꝙ si sit stipulatus.x.aut stichũ.p ac
ceptilationẽ:põdera ꝙ ille tex.refert alternatiuã illã ad credito
rẽ:qꝛ creditor si vult põt consequi liberationẽ in diuersis rebus
non au-

non autẽ dat tex.facultatẽ creditori soluendi ꝙ vult.tenendo
ergo verũ intellectũ.§.p parte.qño respondebimus ad istũ tex.
vbi creditor non reperitur habere integrũ hominẽ:ꝛ si diceres
imputet sibi creditor:qꝛ petijt pro parte,sed ista solutio non est
bona solutio:qꝛ istud fecit ex necessitate.ita dt tex.in.d.l.in exe
cutione.§.p parte.Sȝ saluãdo Bar.dic ꝙ imputandũ est cre
ditori qre ab initio nõ cõuenerit heredes oẽs collectiue simul
ab homine qð facere poterat,clarius veritas.j.patebit dũ exa
3 minabo intellectũ cõem.¶ †No.primo ex isto tex.ſm cõmunẽ
intellectum ꝙ ficta solutio partis liberat vnũ ex heredibus p
missoris a parte q̃uis vera solutio partis nõ liberet.§.ꝛ harũ.
ꝛ.§.ex his.s.e.l.Et sic habes correlarie inferre ꝙ plus operat̃ fi
cta solutio q̃ vera,ꝛ sic plus operat̃ fictio q̃ veritas cõtra regu
lam.l.filio quẽ pater.ff.de libe.ꝛ posth.ꝛ.l.qui ad certũ.ff.loca.
Jmo ficta solutio non est tante potẽtie sicut vera.c.ad nostram.
de iureiur.Bar.in.l.amplius nõ peti.ff.rem ra.propter que iura
Are.hic multũ dubitat de cõi intellectu,sed respõdet istud pro
cedere propter diuersitatẽ rationis:qꝛ in ficta cessat ratio incon
ueniens prohibitiua.l.in executione.§.pro parte.j.co.secundo
cõmunis:qꝛ nõ reperitur solutio ficta plus operari q̃ vera.ꝛ ꝙ
in istis terminis plus operetur vera q̃ ficta,probant clare duo
tex.simul iuncti tex.in.l.si nõ fortẽ.§.si decẽ.ff.de cõdi.inde.iun
4 cta.l.qui hominẽ.ff.de accepti.¶ †Secũdo no.ex isto tex.ſm
cõmunẽ intellectum ꝙ vnus ex pluribus heredibus promisso
ris in genere absolutus per sñiam liberatur a parte sua:qꝛ reue
ra nihil soluit,ꝛ sic non põt resultare inconueniens.§.pro parte.
sepius repetitũ.Põdera tu prouecte qꝛ per istã rationem Bar.
ꝛ communẽ videtur inferri notabilis limitatio ad istum tex.ꝙ
si ista sñia absolutoria fuisset lata eo qꝛ heres ante sñiaȝ soluis
set partẽ suam in sticho iuxta.l.si reus paratus.ff.de procur.ꝛ
propter hoc fuisset liberat⁹:isto casu nõ liberaretur a parte:qꝛ
tunc duraret absurdum ꝙ solutio posset fieri in diuersis rebus.
ꝛ istud fuit de mẽte Bar.ꝛ omniũ hic.Sȝ credo ꝙ ista limita
tiõ nõ sit vera,imo credo ꝙ isto casu fortius pcederet iste tex.
qꝛ heres absolutus per sñiam qꝛ nihil soluit liberat̃:ergo mul
to fortius debet liberari quando soluit partẽ stichi.vere ꝛ fuit
absolutus:qꝛ duo vincula plus ligant q̃ vnũ.aut̃.itaqȝ.C.com
munia de succes.Et si tu dicis qñ vere soluit partẽȝ.ꝛ si postea li
beraretur posset procedere absurdũ.§.pro parte qꝛ dico qð nisi
ita diceremus illa sentẽtia que absoluit eũ pro parte nihil peni
tus operaretur lȝ est frustratoria.qð non est dicendũ.Item ex
quo creditor petijt partẽ ab vno ex heredib⁹ qui soluit partem
in sticho:deinde lata est sñia a qua ipse creditor nõ appellauit
duo casus videtur assentire ꝙ sibi soluatur in diuersis reb⁹ ſm
Bar.in.l.iulianus verũ debitorem.ff.de cõdi.indebi.certe si cõ
tingat absurdum procedit ex voluntate creditoris ꝛ eo credito
re volente solutio fieri poterit in diuersis rebus:qꝛ regulam ha
bemus ꝙ aliud pro alio inuito creditore solui nõ potest.l.ij.§.
mutui datio.ff.si cert.pet.sed volẽti bene potest solui.Item cuȝ
illud sit inuentum in eius fauorem potest ei renũciare.l.si quis
in cõscribẽdo.C.de pac.Et ĩ terminis nostris ꝙ creditore volẽ
te tolleretur incõueniens seu absurdũ ꝙ solutio fiat in diuersis
rebus,tenet expresse Pau.de ca.in.§.ꝛ harum.in pe.col.s.ea.l.
ꝛ ante eum Bar.in.l.stipulationes non diuiduntur.in.ix.opp.j.
eo.ꝛ per hoc habes ampliationem ad hunc tex.tenendo cõem
5 intellectum.¶ †Tertio no.ꝙ per acceptilationẽ factã vni ex
heredibus inducitur liberatio pro parte sua:amplia qð istud
procedit non solũ in acceptilatione facta ex liberalitate mea qñ
nihil recepit sed etiaȝ in acceptilatione facta ex causa onerosa:
puta qꝛ aliter est satisfactũ creditori ꝛ creditor accepto fert pro
parte nõ curatur de incõuenienti.§.pro parte.ꝛ ista est alia am
pliatio bona ad istum tex.¶ Ultimo põderaver.si.idemqȝ est.
ꝛ aduerte quod gl.si.cum qua alij transeunt intelligit istũ vers.
si.hoc modo,ꝙ si principalis promissor per solutionem vel per
acceptilationem liberatur a parte vel stat in pendenti.Itẽ con
tingit in eius fideiussore,ꝛ idem no.Alex.ex isto tex.ꝙ accepti
latio facta principali prodest eius fideiussoribus.ꝛ ratio est in
promptu,cuȝ obligatio fideiussoria sit accessoria ꝛ regulat̃ ſm
a principalẽ.Et iste intellectus[a] est verus in se.sed non est bonus
ad istũ tex.qꝛ iste nõ est sensus istius versi.vnde intelligo eũ pla
ne vt.s.summaui.ꝛ etiaȝ tenent in.j.no.Moder.Senen.hic,ꝙ
tex.vult dicere,ꝙ id quod est dictũ in promissore ꝛ eius here
dibus:illud etiam procedit in promissore ꝛ eius fideiussorib⁹.
Nã si pmissor decedat relictis plurib⁹ heredib⁹ lȝ obligatio
diuidatur pro partibus:tamẽ si vnus soluat partẽ nõ liberatur
nisi alij coheredes soluant partes suas in eodeȝ homine.secus
est in ficta solutione.vt hoc tex.hic idem procedit in plurib⁹ fi
deiussoribus promissoris:qꝛ lȝ sint oẽs obligati insolidũ diui
ditur inter eos obligatio ex epistola diui adriani.§.si plures.in
sti.de fideiusso.ꝛ ideo si vn⁹ solueret partẽ in sticho nõ liberaret
a parte sua.Ratio est duplex.prima qꝛ tenẽdo cõmunia posset
resultare absurdũ.§.pro parte.¶ Secundo qꝛ iste fideiussor q
soluit partẽ in sticho nõ soluit illud qð debet qꝛ non est pmis
sus stichus lȝ vnus in genere certificãdus per solutionẽ,prout
declarat Bar.in.§.ꝛ harũ.s.ea.l.fi.Sim aũt esset ficta solutio p
sñiam vel acceptilationẽ,qꝛ esset vnus ex fideiussoribus absolu
tus per sentẽtiam vel acceptilationẽ:tunc liberaretur pro parte
sua.Ratio:qꝛ in ficta solutione idẽ est in plurib⁹ fideiussoribus
vnius promissoris ꝙ est ĩ pluribus heredibus promissoris in
genere.ꝛ istud est ꝙ pprie vult tex.iste.¶ Expeditis textuali
bus venio ad apparatũ gl.ꝛ capio gl.j.que timore ꝯtrarij ponit
duos intellectus ad tex.sed ista prima gl.nõ perficit primũ itel
lectum quẽ ponit gl.in verb.possit.ꝛ in ver.acceptilatum.Aliaȝ
solutionẽ ponit gl.in.§.ꝛ harũ.in gl.magna ĩ fi.s.ea.l.Are.hic
sequitur in effectu scõm intellectum gl.hic,licet dicat quod sit
nouus intellect⁹,ꝛ probat qꝛ licet principalis qui promisit ho
minẽ in genere soluẽdo partẽ,nec quo ad partẽ liberatur ꝛc.lȝ
eius intellectus nullaten⁹ est tenẽdus.ꝛ primo per tex.hic secũ
do propter aduersatiuaȝ,si tamen.Ego ex alio reprehẽdo for
tius intellectum Are.quia confunditur de directo per istũ tex.
qui vult ꝙ idem sit in isto casu ꝛ sequenti quãdo vnus heredũ
liberatur per acceptilationẽ q̃ quãdo liberaretur primo modo
per sententiã:qꝛ liberaretur.l.ꝛ per iusiurandum.§.si is qui ho
minem.ff.de accep.Teneas ergo cõem intellectuȝ ꝙ iste tex.in
telligitur in solutione ficta per sententiam vel acceptilationeȝ,
ꝛ ſm istũ cõmunẽ intellectũ tex.in verb.egero.exponit̃.i.succu
buero.Ultra ea que.s.dixi in tex.que nõ repeto cõtra cõmunẽ
intellectũ duo fortiter obstant in quibus scribẽtes nihil dicũt.
Primo,qꝛ intelligere tex.egero ꝛ subaudire ꝛ succubuero,ista
subauditio destruit tex.ꝛ diuinat cũ tex.simpliciter dicat egero.
ꝛ ideo Bar.met.in specie in.l.ex duobus.la.ij.iij.q.ff.de duo.re.
reprobat vnũ itellectũ gl.ibi ad illũ text.in quo dicitur si vnus
ex reis egerit.ꝛ ibi exponit ꝛ succubuerit.ꝛ Barto.dicit ꝙ licet
sit verum in se,sed diuinat.ꝛ ideo intellectus iste nihil valet.Se
cundo ꝛ fortius ꝛ istud me magis turbat cõtra cõmunẽ intelle
ctum si in isto tex.iste effectus liberationis pro parte vni⁹ ex he
redibus causaretur a sententia absolutoria,vt dicunt Barto.ꝛ
omnes ꝛ non a petitione vel actione de qua loquitur text.certe
iuriscõsultus fuisset diminutus omittere illud substantiale ꝙ
est causa istius effect⁹,ꝛ licet nemo scribẽtiũ vsqȝ ad istos dies
voluerit defendere cõem intellectum ab istis obiectionib⁹:ego
volo probare qð iste intellectus est bonus ꝛ verissimus,ꝛ cõse
quenter ꝙ non solum est verus lȝ etiã est necessarius ad istum
tex.ꝛ dabo tibi multos tex.qui dicũt egero ꝛ non plus,ꝛ tamẽ
intelligũtur ꝛ succubuero,ꝛ isto anno non defendi aliquem in a
tellectum melius q̃ istũ.Quod ergo iste intellectus ad tex.non
solũ sit verus,sed etiã necessari⁹ pbo vnica rõne tex.simpliciter
dicit,si talem hominẽ stipulatus cum vno ex heredibus egero
iste tex.non potest intelligi de simplici actione,ꝛ sic etiam cũ li
tis contesta.iuxta.l.amplius nõ peti.ff.rem ra.habe.ꝛ sic nõ po
test intelligi ꝙ creditor simpliciter agẽdo pro parte hereditaria
cõtra vnũ ex heredibus promissoris aut fideiussoris nõ videt̃
inducere diuisionem solutionis debiti,prout sonant prima frõ
6 te verba litere:†qꝛ regulam habemus ꝙ per petitioneȝ partis
factã ab vno ex heredibus nõ intelligitur nec inducit̃ diuisio so
lutionis.l.reos.C.de fideius.no.ĩ.l.si creditores.vbi materia.C.
de pact.ꝛ tanto fortius in casu presenti vbi petitio pro parte fa
cta per creditorẽ ab vno ex heredibus promissoris fuit facta ex
necessitate:qꝛ cũ obligatio passiua sit diuisa inter eos p parti
bus hereditarijs.l.in executione.ergo iste creditor q egit ad par
tem cõtra vnũ ex heredibus egit ex necessitate ꝛ nõ ex volũta
te:ergo p solã petitionẽ nõ induceretur diuisio solutionis.Cõ
firmatur istud fortius qꝛ in obligatione generis per receptionẽ
partis factã ab vno ex heredibus nõ inducitur diuisio solutio
nis tex.est in.§.ꝛ harũ.ꝛ.§.ex his.s.ea.l.ergo multominus dȝ
induci diuisio per simplicẽ petitioneȝ:tñ qꝛ alibi tex.equiparat
receptioneȝ ꝛ petitionẽ in.l.si ex toto.§.j.ff.de leg.j.tñ qꝛ facili⁹
presumitur diuisio per acceptionẽ partis q̃ p simplicẽ petitio
nem,vt no.doc.in.d.l.si creditores.vbi est casus specialis.nec te
decipiat qð preiudicat p receptionẽ,ꝛ ibi dixi.ꝛ declarat Bal.
ꝛ Pau.de ca.ĩ.d.l.si ex toto.ꝛ dixi ĩ.d.l.si creditores.Et p ista
cõcludo ꝙ tex.in verbo,egero.non põt intelligi vt videatur cã
tare in simplici petitione:qꝛ per simplicẽ petitionẽ nõ inducit̃
diuisio obligationis:quia non inducitur per receptionem sim
plicem.multominus per simplicẽ petitionẽ.Cõfirmatur qꝛ licet
cum vno ex heredibus esset actum ꝛ lis contest.tamẽ no indu
citur nouatio pro eius parte.l.aliaȝ.ff.de noua.Et si diceres tu
prouecte bene respõdes ad vnã difficultatem,sed non euacuas
aliaȝ.admitto.sed vbi probatur quod debeat subaudiri ad tex.
egero ꝛ succubuero,quare nõ ita subaudit̃ egero ꝛ obtinuero.

[a] ¶ Iste intellect⁹.Aduerte ꝙ ex isto tex.in fi.ibi idẽqȝ in ipso pmissore ꝛ in fideiussorib⁹ ei⁹ Potest colligi cautela,ꝙ exceptio q̃ nõ prodest principali,prosit tñ eius fideiussori,ꝛ pt etiã apertius colligi ex tex.no.ĩ l.idemqȝ.§.generalr̃.s.mã.ꝛ.l.q̃ties.C.de preci.ipe.of.ꝛ.c.qm̃ frequẽter.vt li.nõ cõtest.Itẽ aliud potest fideiussor,qð nõ posset reus principalis:qꝛ hȝ exceptionẽ cõtra maiorem partẽ creditorum ꝛc.qð intellige secũdũ Alex.in.l.si pcedẽte.§.Lucius Titius.s.man.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Respõde ⁊ dic ꝙ si sic intelligeret̃ ⁊ subaudiret̃.s.obtinue-
ro resultare posset inconueniens.l.in executione.§.pro parte.⁊
propterea debet intelligi egero ⁊ sucenbuero. Nũc probo secun
dã partẽ ꝙ necessario debet exponi egero ⁊ succubuero, prout
Bar.⁊ oẽs subaudiũt,⁊ probo dupliciter. Primo ꝑ equipara
tionẽ quã subiũxit tex.ibi,idẽqꝫ est ⁊ si vni ex heredib⁹ accepti
latũ,⁊ sic per equiparationẽ quã facit de acceptilatione q̃ acce-
ptilatio est actus mere liberationis ex liberalitate nullo dato.
Ergo vt idẽ sit in casu p̃cedẽti est necesse intelligere ꝙ etiã ibi ĩ
teruenerit actus liberationis ⁊ liberalitatis per sñiam liberato
riam nullo dato ad hoc vt idẽ sit.arguo ergo ex equiparatione
tex.q dicit idẽ esse ꝙ dꝫ interuenire actus liberatorius. Scðo
probo per text.in quibus simile verbũ simpl'r positũ intelligit̃
⁊ succubuero.tex.habes in.l.si quis totũ.in prin.ff.de excep.rei
iudi.vbi verbum petijsset simpliciter positũ intelligitur ⁊ succu
buisse. Idem est tex.in.l.si a te.in prin.e.ti.ff.de excep.rei iudic.
vbi simpliciter verbũ petijsset,intelligit̃ ⁊ succubuisset:ergo eo-
dem mõ in tex.istud verbũ egero,intelligit̃ ⁊ succubuero.⁊ si di
ceres in illis legibus illud declaratur ex sequentibus verbis:qꝛ
dico ꝙ etiam in casu nostro istud suppletur ex seq.verb.idẽqꝫ.⁊
sic per ista defendo istum cõmunem intellectũ ꝙ nedũ sit verus
sed etiam sit necessarius. Capio glo.in verb.acceptilatũ.quã
diuide in tres partes. In prima ponit duos intellectus ad tex.
quos retuli ⁊ expediui in prima. In secũda opponit cõtra tex.
⁊ tribus modis respondet. In tertia respondet tacite qõni. Se
cunda ibi,sed videt̃ qð ipse. Tertia ⁊ vltima ibi,porro si debito
ri generis. Benedictus deus. In ea.gl.ibi,vel hoc diuisionẽ
recepit.ibi,non. Bar.dicit gl.ponere duas solutiones.⁊ quod
vtraqꝫ est bona.quomodo dicit Bar.ꝙ gl.ponit duas sol.⁊ ta-
men re vera sunt tres,⁊ dicit ꝙ vtraque est bona:dic clarius ꝙ
inquãtũ Bar.dicit ꝙ vtraqꝫ solutio ẽ bona,⁊ dicit ꝙ iste solu-
tiones debẽt simul iungi ⁊ distingui qꝛ si sunt duo rei debendi,
qꝛ censetur vna obligatio.l.iij.§.fi.ff.de duo.reis.tũc acceptila
tio facta vni liberat vtrũqꝫ.d.l.si ex pluribus.si aũt nõ sunt cor
rei:tamen sunt obligati ad idez insolidum:⁊ tunc acceptilatio
aut fit simpliciter in rem,aut insolidũ:⁊ tũc per acceptilationez
factam vni omnes censent̃ liberari:qꝛ acceptilatio habet vim so
lutionis.d.l.si ex pluribus,si autẽ acceptilatio fieret in ꝑsonã,
qꝛ diceret libero te heredẽ:⁊ tunc acceptilatio nõ ꝓdesset alijs.
ita loquit̃ tex.hic.de quo plenius vide Bar.distinguentẽ ĩ.l.ex
7 duobus in.ij.q.ff.ð duo.reis.tradẽdo distinctionẽ. †Ex ista
gl.no.Bar.Ang.⁊ alij hic esse gl.ordi.ꝙ etiam in re indiuidua
qñ plures sunt obligati ad idẽ indiuiduũ qð nõ cõstituunt̃ duo
rei.⁊ de hoc idẽ Bar.in.l.ij.in.iij.q.ff.de duo.reis.vbi plene exa
minat istum articulũ. Sed aduerte ꝯm Imol.⁊ Ludo.ro.quod
Bar.⁊ Ange.male ponderarunt istam glo.qꝛ iste tex.⁊ ista gl.
nõ loquũtur in obligatis ad idẽ insolidum:imo isti heredes in
obligatione generis nõ erant obligati insolidum imo per.l.xij.
tab.erant pro portionibus hereditarijs obligati diuisim: ergo
nõ loquit̃ hic in obligatis insolidũ.tñ saluando Bar.dic quod
isti plures heredes effectu erant obligati insolidũ respectu solu
tionis ad quã Bar.habuit cõsiderationẽ.sed tu aduerte quod
Bar.videt̃ seipsum cõfundere dũ dicit ꝙ ista gl.ponit duas so
lutiones.istud dixit qꝛ presupponit qð secũda ⁊ tertia solutio
ad idẽ tendant:alias Bar.male diceret ꝙ lex ꝯtraria loquitur
in duobus reis in qbus obligatio esset indiuidua hic ĩ re indi-
uidua non essent duo rei obligati insolidũ ex natura rei,⁊ cõse-
quenter obligatio esset diuidua,⁊ ideo forte gl.gosuit tertiam
solutionẽ separataz a scðа in qua intellexit ꝓut perpendit Ra
pha.ꝙ cõtrarium loquitur in obligatione omnino indiuidua:
hic autem ista obligatio generis nõ erat omnino indiuidua sꝫ
diuidenda pro partibus hereditarijs.

8 Sed aduerte. An stipulatio pro se ⁊ heredibus suis videatur ꝯcepta ĩ persona omniũ, an vero ordine successiuo, vid ꝑ Ange.in cõsi. suo. cccxlvij. ĩcip. assumptũ in prin. in nouis. de stipulatione facta sibi ⁊ filijs, ꝙ intelligat̃ ordine successiuo, vide tex. in.l. operas. §. de ope.li. Bar. ĩ l. ꝙ dicit̃. ĩ pe. col. ĩ ver. induco ad qõnẽ. j. eo. Bart. in.l. Gall⁹. §. qdã recte. ĩ. iij. col. V. quero qd ĩ ꝯtribus. ⁊ ibi dẽ latissime ꝑ Alex. ĩ. vj. colũ. ⁊ inducit Bar. ff. de li. ⁊ po. cũ alijs cõcor. ibi per eũ assignatis. ⁊ ꝑ Bal. ⁊ Alexan. in.l. Catus. ĩ. ij. col. in ver. ꝙ infert Bal. ad. q. ff. so. ma.

1 In obligationibus facti indiuidui vno ex heredibus pro missoris contrafaciente tenẽtur omnes pro hereditaria portione,sed quod alij soluunt repetunt a contrafaciente.
2 Dictio tantum,quid operetur in obligationibus facti.
3 Que sint facta que non coherent persone.
4 Appellatione facti continetur non factum.
5 Indefinitiua loquutio de herede eqpollet vniuersali collectiue.
6 Stipulatio ire agere dicitur consentire merum factum.
7 Quando quis stipulatur ius itineris vel eundi vel quãdo testator relinquit vel stipulatur per nomen iuris,ista est seruitus iuris ⁊ transit ad singularem successorem ⁊ emptorem.
8 In facto indiuiduo si vnus ex pluribus heredibus promissoris contraueniat impediendo stipulatorem ne vadat committitur stipulatio contra omnes heredes nõ solum contra impedientem sed contra alios qui non impediuerunt.
9 In obligatione descendente ex contractu defuncti sꝫ stricti iuris per contrafactionem vnius heredum ceteri tenentur pro hereditaria portione.
10 Uno ex heredibus stipulatoris prohibito,ille solus agit ad interesse ⁊ ad penam cum effectu.
11 Stipulatio habere licere equiparat̃ stipulatiõi ire agere licere.
12 Cuius non interest non admittitur ad agendum.
13 In stipulationibus penalibus quando est apposita pena non videtur considerandum interesse mero iure.
14 Textus noster procedit quando vnus ex heredibus stipulatoris ibat ad fundum qui erat totus suus assignatus sibi in totũ in diuisione.
15 Regula est quando directo offenditur stipulator vel eius ꝑsonam representans ⁊ sic heres:tunc non attenditur interesse.que tamen regula fallit multis modis.
16 In curia mercatorum est iudicandum de bona equitate.itẽ in ea non potest peti pena vltra q̃ realiter ⁊ effectualiter intersit.
17 Qualiter intelligitur quod in curijs mercatorum est attendenda equitas.
18 In stipulationibus facti a principio ⁊ sic ante moram:solũ factum est in obligatione ⁊ petitione,⁊ non interesse.
19 Post moram promissoris interesse est in obligatione ⁊ sic facti estimatio.
20 In obligationibus faciendi post moram adhuc factum est in obligatione ⁊ peti potest.
21 Ad factũ quis nõ potest precise cõpelli si vult soluere interesse.
22 Quando quis cõdemnatur ex delicto alterius ⁊ cogitur soluere potest repetere ab eo cuius facto condemnatus est.
23 Captus ⁊ exactus pro represalijs cõcessis ex facto vel dicto alterius potest repetere illud quod soluit ab eo cuius causa represalie imposite sunt,quando iusto ⁊ debito modo tales represalie fuerunt concesse:alias secus.
24 An passus damnum etiam iniuste propter factum tertij possit agere contra tertium ad satisfactionem illius damni.

Item si in facto.

Bar.continuãdo istum tex.
dicit qð.§.vidim⁹ de obliga
tionibus meri facti:tñ tenet gl.in prin.istius.l.ij.⁊ ĩ.§.⁊ harũ.
vbi Bar.quod in isto.§.iuriscõsultus prosequitur ꝯm membrũ
dictuz in tex. Sed ego semper dixi,⁊ dico,ꝙ hic nõ ꝓsequi
tur illam diuisionem. Sed solum deciditur si promissor meri fa
cti decedat relictis plurib⁹ heredib⁹ quomodo teneant̃. Bar.
summat.sed qꝛ eius summariũ nõ cõplectitur totũ tex.ego ali
1 ter summo cõplectendo totuz tex. †In stipulatione facti in-
diuidui vno ex heredibus ꝓmissoris cõtrafaciẽte,tenẽtur oẽs
pro hereditaria portione:sed qð alij soluunt a contraueniẽte re
petunt.sꝫ si vni ex heredibus stipulatoris contra fiat,pro parte
sua rantũ cõmittit̃ stipulatio ad interesse,sed quo ad penam cõ
mittit̃ quo ad omnes insolidũ mero iure:tamen alij nõ impedi
ti agentes repelluntur per exceptionem doli.h.d. Diuidit̃
iste.§.in quinqꝫ partes. In prima loquit̃ qñ promissor decessit
relictis pluribus heredib⁹ ⁊ vnus contrafecit. In scða loquit̃
ecõtra qñ stipulator decedit relictis plurib⁹ heredibus. In ter
tia distinguit. In quarta extẽdit. In qnta assignat rationẽ di-
uersitatis.secũda ibi,cõtra autem.tertia ibi,nam si pena.quar-
ta ibi,in.l.idẽ.§.sed hec differentia.qnta ⁊ vltima ibi,in.l.eadez
in prin. Põdera in primis ex isto tex.ꝙ tex.in vtraqꝫ parte tã
ꝓmissoris q̃ stipulatoris ꝓsupponit ꝙ in ꝯctu sit facta expres-
sa mẽtio de heredibus. Nam in prima parte fuit stipulatus ꝑ
te nõ fieri neqꝫ per heredem tuũ. In secũda stipulator stipulat̃
sibi heredibusqꝫ suis.⁊ sic tam actiue q̃ passiue.actiue stipulat̃
pro se ⁊ heredib⁹ suis,⁊ sic in secũda etiã fuit facta mẽtio de he
redib⁹. Quero ergo in primis anteq̃ vlterius procedam an
ista expressio heredũ facta in stipulatione actiue ⁊ passiue fue
rit necessaria,an vera ex abundanti. Prima fronte qlibet dice
ret ꝙ fuit necessaria:qꝛ ista stipulatio fuit meri facti ꝑsonalis.s.
qð posset ire:qꝛ ergo est stipulatio meri facti si nõ esset facta mẽ
tio heredũ nõ transiret ad heredes nec actiue nec passiue. Pro
pterea tex.cum mysterio presupponit quod ꝓmissor promise-
a rit ⁊ stipulator stipulat⁹ fuerit pro heredib⁹ suis. Sꝫ aduerte[a]
ꝙ in cõtrariũ fortiter facit ꝙ ista expressio heredũ actiue ⁊ pas
siue fuerit superflua,est tex.no.in.l.veteris.C.de contrahẽ.⁊ cõ
mittenda stipula.vbi dicit tex.quod licet in veteribus legibus
aliquãdo fieret mentio heredũ aliquando requireret̃ specialis
specificatio in omnibus stipulationibus siue dandi siue facien
di siue mixte:tñ superuacuo fit mẽtio ð heredib⁹ actiue ⁊ passi
ue in quacũqꝫ stipulatiõe loquamur:qꝛ siue expressione heredũ
semper trãsit obligatio in heredes actiue ⁊ passiue. Et lꝫ leges
antique monerent̃:qꝛ quedã sunt mera facta que nõ possunt ꝑ
heredes explicari,dicit ibi tex.ꝙ iste sunt qdã subtilitates, vt
ibi,⁊ ibi Bal.dicit ꝙ illa lex est de mera ⁊ legali philosophia.
Facit qꝛ pulchre ⁊ elegãter no. Bal.in.l.j.ꝑ illũ tex.C.quorũ le
ga.vbi no.bal.ex illo tex.ꝙ exceptio q̃ opponit̃ quotidie in pa-
latijs,tu nõ es nominatus in instrumẽto,vel instr̃m de te non
cantat:

cãtat:ideo es expellẽdus,ista exceptio nõ nocet heredi:qꝛ quã
uis in instrumento nõ loquat̃ de herede tñ loquẽdo de Titio
actiue ⁊ passiue etiã semp intelligetur ð herede,imo forti⁹ si in
cõuentione opponatur dictio taxatiua tm̃,vt puta ꝓmitto ꝑ
me tantũ,non obstante illa taxatiua habet locũ ⁊ in heredib⁹
tex.habes singularez in.l.si necessarias.§.de vendẽdo.ff.de pi-
2 gno.actio.†Hinc est ꝙ si quis ꝓmittat de suo dato ⁊ facto tan
tum,per illam dictionem tantum:tamen venit etiam factũ he-
redis.l.stipulatio ista habere licere.in princi.in ver.sed si se.⁊ ibi
Pau.de ca.Ludo.roma.⁊.d.Alex.ad hoc no.j.e.⁊ illũ tex.ad
hoc reputant singula. Bal.⁊ Sali.in.l.fi.C.de actio.emp. Tñ
re vera melius facit tex.in.l.si necessarias.§.de vẽdẽdo.alibi ha
bes regulam nota.ꝙ iuris est de aliquo,est etiaz de herede eius
semper,lꝫ de herede non sit facta aliqua mentio.tex.habes no.
in.l.postulante.in princ.ff.ad trebel.in ver.nec heredis est facta
mentio.⁊ ibi Pau.de ca.⁊.d.Alex.no.ex illo tex.istam regulã
quod iuris est de aliquo,est etiaz semper de herede eius,lꝫ ð eo
non sit facta aliqua mẽtio,Per illũ tex. Bar.Ang.⁊.d.Alex.
determinãt ꝙ si statutũ disponat ꝙ debitor pro debito priua-
to debeat carcerari pone ꝙ sit mortuus debitor relictis plurib⁹
heredibus an debeant heredes carcerari vigore statuti:an non
debeant heredes incarcerari,ibi determinant quod sic: ergo ꝑ
ista videret̃ quod in tex.nostro.vbi in stipulatione actiue ⁊ pas-
siue facta est mentio heredũ quod fuerit frustratoria talis mẽ
tio.Bar.in.d.l.veteris.respondet ꝙ ille tex.debet intelligi in fa
ctis que persone nõ coherẽt ⁊ que possent ꝑ alios expediri ꝙ
transeant ad heredes,licet de eis nõ sit facta mẽtio.secus in fa
ctis que persone coherẽt:⁊ vt ibi per eum. Imo idẽ ⁊ latius di-
cit Bar.in.l.si sic.magna in vlt.col.per totam.j.eod.⁊ si diceres
3 †que sunt illa facta que nõ coherẽt persone declarat Bar.in.d.
l.si sic.⁊ dat istam regulam quãdo magis habetur respectus ad
ipsum opus ꝙ resultat ex ipso facto q̃ ad ipsum factũ,illud nõ
dicitur coherere persone:exemplũ si ꝓmisi tibi facere domũ,⁊
ista sepe repetit Bar.sed non tollunt difficultatem,sed ad ter-
minos nostros ꝙ liceat ire agere in stipulatione.tex.ĩ.l.stipula
tio ista.§.si quis ita.in terminis nostris quando quis stipulat̃
ire agere licere.tex.ꝓsupponit qð expressio heredũ sit maximi
momẽti ⁊ dubita plus qñ est facta expressio heredũ an trãseat
adhuc ad heredes.tex.ibi multum dubitat.Barto.ibi declarat
vel melius conatur declarare an in istis stipulationibus expres
sio heredum sit necessaria ⁊ quid operet̃ ista expressio videte ibi
vbi dicam de hoc ordinarie:ideo relinquo ibi dicendum:qꝛ ibi
4 proprie cadit. †Secũdo diligẽter pondera tex.duz dicit,itẽ
si in facto sit stipulatio,⁊ statim exẽplificat,veluti per te nõ fieri
ergo tex.vult clare quod nõ facere sit facere:⁊ sic appellatiõe fa
cti contineatur nõ factum:⁊ sic est hic text.pro gl.in principio
istius legis in gl.ij.vbi in stipulatione faciẽdi ꝯm gl.continetur
non factum:⁊ ita pro illa gl.no.istum tex. Rapha.cu.⁊ Paul.
de cast.⁊ ita dum legerem illam gl.ponderaui pro ea istum tex.
Nunc autẽ attẽde ꝙ licet iste tex.in primo cortice verborũ vi-
deatur istud ꝓbare:prout notãt Raph.cu.⁊ Pau.de ca.hic:
tñ reuera tex.nihil probat:qꝛ istud exemplũ tex.lꝫ sit conceptũ
negatiue:tñ effect⁹ est affirmatiuus. Probo:qꝛ tex.ipsemet in
secunda parte ponit idez exemplũ affirmatiue:ergo sum stipu-
latus qð mihi liceat ire agere,lꝫ ergo in prima parte dicat par-
te nõ fieri:effectus quidẽ est ꝙ liceat ire,⁊ sic affirmatiue.tex.in
l.stipulatio ista.§.hi quoqꝫ.j.e.Et nos habem⁹ pulchrã regulã
quod non debet attendi vtrum verba cõcipiantur affirmatiue
an negatiue:sed debemus attẽdere quis sit effectus. Propter
ea statutuz est in ista ciuitate ꝙ positioni negatiue nõ sit respõ
dendum,sed cauti procuratores ⁊ aduocati nõ firmant negati
ue,licet formẽt in figura verborum affirmatiue:tamẽ effectus
est negatiuus,⁊ dicũt veritas est ꝙ ibi nõ fuit,qꝛ fuit in tali lo
co.gl.est in cle.vltima,de rescrip.per quã tradit istam doctrinã
Bal.in.c.vltra tertiã in.ĩ.no.extra de testi. In ꝓposito ergo,si
cõsideramus effectũ istius stipulationis,istud factũ est affirma
tiuum.⁊ ita dicit tex.in scða parte.⁊ ꝓpterea credo ꝙ Raph.
cu.⁊ Pau.de ca.male ponderent istũ textum.benedict⁹ deus.
5 †Tertio principaliter not.ex hoc tex.ꝙ licet alias ĩdefinita
loquutio de herede equipolleat vniuersali collectiue,vt si testa-
tor dicat heres me⁹ dato.est perinde ac si diceret oẽs heredes
mei dato.l.si plurib⁹.in prin.de leg.ij.l.si plures.de leg.iij.est ve
rum qñ onus adiectuz heredi est diuiduum.secus si onus esset
indiuiduũ:tũc equipollet vniuersali distributiue:ac si testator
diceret quilibet heredũ det.ita istũ tex.ad hoc alle.Bar.in.d.l.
si plurib⁹.circa finẽ pricipij.ff.de leg.ij.Sed tu aduerte ꝙ licet
iste tex.semper faciat mẽtionẽ de herede in singulari ⁊ sic indefi
nite:tamen hic onus est pro hereditarijs portionibus: qꝛ licet
omnes teneantur non tenentur tamen distributiue sed quili-
bet pro rata,prout etiam clarius dicitur in.§.cato.⁊ ita omnes
6 tenent hic. †Quarto[a],⁊ hic attẽde,principaliter not.ex hoc
a tex.ꝙ stipulatio ire agere,dicitur continere merum factũ: ⁊ sic
dicitur consistere in mero facto ⁊ non in iure: consequenter non
est seruit⁹ itineris,aut seruitus actus,sed est obligatio persona
lis ad factum. Et propterea Bar.in princ.istius.§.dicit ꝙ iu-
risconsultus hic tractat de stipulationibus meri facti: ⁊ ita etiã
declarat Bar.in.l.stipulatio.§.hi qui.j.e. Et si dicas quomodo
cognoscam an sit stipulatio seruitutis,an sit merum factum ꝑ-
sonale.aliqui moderni Senen.dicũt ꝙ cognoscitur hoc modo,
quando stipulatio fit per verbum,ire agere est factũ,quãdo per
nomẽ,est seruitus. Et si dicas cuius vtilitatis est ista inuestiga
tio an sit factũ an sit seruitus. Nam vtilitas est euidẽs: qꝛ factũ
coheret persone:nec transit ad heredes nisi fiat de eis mẽtio.itẽ
non transij: in singularem successorem,vt si venderem fundum
meũ:tũc emptor haberet factuz:si esset seruitus esset secus:⁊ sic
si esset stipulatio iuris,vt declarat Bar.in.l.si sic.⁊ ĩ.l.si sub vna.
j.eo. Item non transit in singularem successorem.gloss.not.in.l.
iij.§.opus.vbi Bar.multũ no.de alie.iud.mutãdi cau.facta.de
clarat:⁊ in specie declarat Bar.in.l.stipulatio ista.§.si qs ita.j.
eod. Secunda vtilitas est qꝛ quando stipulatio continet merũ
factum si seruus stipuletur non acquiritur dño.secus qñ conti-
net ius.§.sed cũ factũ.institu.de stipu.seruo.quãdo est factũ ex
plicandum ab ipso seruo,vt est hic:⁊ tunc non acquiritur domi
no ipsius serui.ita dicit gl.in.l.ꝙ dicit̃.la.ij.j.e.⁊ declarat Bart.
l.ij.§.⁊ harũ.ꝯ.ea.l.quid tenendum. Dicas,⁊ ista est veritas,qð
quando stipulatio est concepta per verba sonantia in factum:
puta quod liceat ire agere:tunc est simplicis facti personalis,vt
hic,⁊.d.§.sed cum factum.secus quãdo cõcipitur per verba so-
nãtia in ius:puta promittis mihi ius eundi vel ius itineris.isto
casu eẽt seruitus.ita declarat Bar.⁊ Pau.de cast.ad quos sem
per remittitur in.l penul.ff.de serui.rusti.predi. Pau.de ca.hic:
vbicũqꝫ ergo quis stipulatur per nomina sonãtia ius, istud est
stipulari seruitutẽ,⁊ seruit⁹ realis trãsit ad hr̃des ⁊ ad quẽcũqꝫ
singularẽ successorez:qꝛ coheret fundo talis seruitus.l.j.ff.cõia
7 predi. †Limita multũ notabiliter ⁊ adde ad Bar.in.l.penu.
ff.de serui.rusti.pred.ꝙ quãdo quis stipulatur ius itineris, vel
eũdi,vel qñ testator reliquit vel stipulatur per nomen iuris:ista
est seruitus iuris ⁊ trãsit ad singularẽ successorẽ ⁊ emptorẽ. Li-
mita nisi ex qualitate personarũ, ⁊ loci presumat̃ illud esse ꝑso-
nale,⁊ nõ transitoriũ ad extraneos seu ad heredes:exẽplũ,duo
fratres diuidunt inter se paternã domũ cõem, cũ pacto qð vn⁹
habeat ius hauriẽdi aquã ad puteum alterius.si iste frater alie
naret partem suam domus alteri non transiret ius hauriendi
aquam ad emptorẽ.qꝛ q̃uis istud sit ius reale:tamẽ ex qualita
te personarum ⁊ loci presumitur personale.tex.habes valde no
tabilem exemplificantẽ in.l.pater filie.⁊ quod ibi no.Bar.ff.de
8 serui.lega. †Quinto principaliter no.ex isto tex.⁊ hic atten
de,ꝙ in facto indiuiduo si vnus ex pluribus heredib⁹ ꝓmisso
ris contrauenіat impediendo stipulatorem ne vadat, cõmittit̃
stipulatio cõtra oẽs heredes,nõ solũ cõtra impedientẽ: sed cõ
tra alios qui non impedierũt.ratio: qꝛ ista obligatio descendit
ex cõtractu ⁊ promissiõe defuncti, qui expresse promisit pro se
⁊ heredibus: quo casu qñ dixit expresse pro se ⁊ heredibus nõ
potuisset promissor defunctus trãsferre istam obligationẽ ad
vnum ex heredibus tantũ:qꝛ ex sua promissiõe pro se ⁊ heredi
b⁹ iam est acquisitũ ius stipulatori cõtra omnes heredes text.
est notabilis.l.enm qui ita.§.j.⁊ in.l.Julianus.vbi gl.not.⁊ in.l.
continuus.§.fi.⁊ vtroqꝫ Bar.j.eo. Unde si postea ista stipula-
tio cõmitteret̃ tm̃ contra illũ ex heredibus qui prohibuit ⁊ nõ
contra alios:certe cõmitteret̃ aliter q̃ cõtra defunctũ:sed ex ꝑ-
sona heredũ non debet immutari conditio obligationis defun
cti.§.ex his.ꝯ.eadẽ.l.qꝛ si defunctus ꝓhibuisset fuisset cõmissa
in totum cõtra eum:vnde nimirum in hoc tex.si ex cõtrafactio
ne vnius omnes tenent̃ pro hereditarijs portionibus:hinc in-
fertur limitatio notabilis ad istum tex.qð si obligatio nõ descẽ
deret ex contractu defuncti:sed ex ꝓprio facto ipsorum heredum:
tunc cõmitteret̃ solum contra cõtrafacientem.l.de pupillo.§.si
plurium.el.j.ff.de ope.noui nunci.ita limitat Bar.in.§.cato.in
iiij.opp.j.in.l.iiij. Pau.de ca.⁊.d.Alexã.hic:⁊ ꝑ ista limitatiõe
habes bonum text.in.l.in cõmodato.§.si ex facto.ff.cõmodati.
9 †Secundo notabiliter limita istum tex.in obligatiõe descẽ
dente ex contractu defuncti,sed stricti iuris:tunc per contrafa-
ctionem vnius heredum ceteri tenent̃:sed ꝑ hereditaria portio
nẽ.secus si ex cõtractu bonefidei:puta in deposito celebrato cũ
defuncto:tunc ex cõtrafactione vnius ille tenetur solum qui cõ
trafecit ⁊ nõ alij.tex.est in.l.in depositi.ad finem,cum.l.sequẽti
ff.depositi.per quem tex.ita limitat Bar.in.d.§.cato.in prima
oppositione Pau de ca.⁊ do.Alex.hic. Ista limitatio restrin-
geret multum istuz tex.cũ habeamus ꝙ stipulatio interposita
super cõtractu bonefidei assumat naturam bonefidei.l.j.§.bel-

a Quarto.ad hoc vide Ludo.ro.fin.suo lxix.incip.concedo tibi. vbi alleg.text.fin. ĩ ista materia ⁊ vide per eundem authorẽ in.§.eque post Jo.fab.ibi colum.ij.in fi.et seq.insti.ð ac. ꝑ Bar.cepo.ĩ suo trac.ð ser. vr.c.viij.qo in scribitur de qbusdam obligationibus ꝑsonalibus, an dicantur seruitutes.

Universidad de Deusto Biblioteca

lissime.ff.vt leg.nomine caueatur.Barto.in.l.si quis cuz aliter
vbi dicetur.j.eo.quāuis cōtrarium tenuerit idem Bar.in l.sin
gularia.in.iiij.col.ff.si cer.peta.vnde intelligerem istū tex.quan
do stipulatio fuit interposita super Ƶctu stricti iuris,⁊ ad text.
in.d.l.i depositi.posses respōdere dupliciter.Primo quod ibi
defunctus nō promisit expresse ō facto heredū:vt hic tex.lꝫ ex
natura cōtractꝰ videatur ꝑmisisse dolū malū abesse.Preter-
ea text.ibi expresse loquitur quando ibi heres conueniebaṫ ex
delicto ⁊ sic quādo delictum commiserat,⁊ subdit ibi tex.ꝙ ex
delicto vnius heredum nō est conueniens alios teneri:cū deli-
ctū,suū debeat sequi authorē.hic loquiṫ in simplici cōuentione
10 que nō sonat i delictū.¶†Sexto no.in ver.cōtra autē.ꝙ vno
ex heredibus stipulatoris prohibito ille solꝰ agit ad interesse ⁊
ad penā cū effectu,si fuit promissor.istū tex.limitat Bar.no.j.i
iij.opposi.ibi reseruo dicendum,ne peruertam ordinem Bart.
11 ¶†Septimo no,ex.l.idē iuris ꝙ stipulatio habere licere[a] equi
paratur stipulationi ire agere licere,⁊ sic iste due stipulationes
adinuicem equipollent.Cōtrariū habes formalem tex.qui ad
literaz dicit ꝙ iste due stipulationes sunt de directo cōtrarie.l.
stipulatio ista.§.hi qui.j.eo.vbi dicit ad literam tex.quod in sti
pulatione,habere licere vertitur ius ⁊ nō factum.econtra i sti-
pulatione ire agere licere non ius sed factū versatur.⁊ ꝑpterea
considera tu prouecte quomodo Bar.in prin.huius.§.bene di
xerit dum dicit ꝙ iurisconsultus hic tractaturus est de stipula
tionibus meri facti,istud est falsum:qꝛ stipulatio habere licere
de qua hic,nedum importat merum factum,sed nec factū imo
ius,⁊ propterea non ab re dicit gl.hic,ꝙ ista stipulatio habere
licere est miranda nouitas subtilis subtilitas quis eam rumina
bit.Ang.in.l.stipulatio ista.§.si quis dolum.visus est velle con-
cordando dicere ꝙ stipulatio habere licere respectu ꝑmissoris
⁊ heredū suorū dicatur continere factuz:qꝛ in cōtrouersia mo
ta de facto cōmittitur illa stipulatio.ita loquitur tex.hic,sed ex
parte stipulatoris contineat solum ius.ita loquiṫ contrarium.
Truffa est:qꝛ iste tex.loquitur nedū in parte stipulatoris,sꝫ etiā
promissoris,nec per hoc presumetur contineri meruz factū, vt
dicit Bar.Puto ꝙ debeat respōderi hoc modo:nec aliter pos
set responderi,ꝙ tex.hic facit equiparationez inter istas duas
stipulationes,nō respectu meri facti ꝙ ambe dicātur meri facti
qꝛ isto modo equiparatio esset falsa:qꝛ in ista habere licere nō
cōtineṫ factū sed ius.Sꝫ textus solū equiparat respectu distin
ctionis:qꝛ sicut in stipulatione habere licere vno herede prohi-
bito fit distinctio:de qua in text.ita ista distinctio debet fieri in
illa,vt expsse dicit tex.in.l.eadē in prin.que sequiṫ.Ideo Bar.
in prin.huius.§.nimirum.generaliter dicit ꝙ iurisconsultꝰ tra
12 ctet de stipulationibus q nō sunt iuris,sꝫ meri facti.¶†Octa
uo no.tex.expressum ibi,non pōt coheres agere cuius nil inter
est:quod ille cuius non interest,non admittiṫ ad agendū[b].Ad
de tex.l.si patroni.§.qui fideicōmissariam.ff.ad treb.quem tex.
ibi notat Ang.⁊ Moder pro practica aduocatorum ⁊ procu-
ratorum tota die excipientium contra agētes quod nō sunt au
diendi:qꝛ eorum non interest.nam ista exceptio repellit agentē
13 prout habes bonū tex.hic.¶†Nono noto ibi:qꝛ nō queriṫ cu
ius intersit qō in stipulationibus penalibꝰ qñ est apposita pe-
na nō videtur qō debeat cōsiderari interesse mero iure,sꝫ bene
in effectu qꝛ ille cuius nō interest repelliṫ in effectu:qūo istō no
tabile ꝓcedat declarat Bart.in.iiij.opposi.quā statim expediā.
¶Expeditis notabilibus anteq̄ veniam ad gl.sequendo ordi
nem Bar.Bart.format.iiij.oppo.due non sunt difficiles tertia
14 paucis expeditur.quarta est magis difficilis.¶†Noto ex di-
ctis Bar.in ista tertia oppositione singularē limitationem ad
tex.nostrum vt procedat quādo vnus ex heredibus stipulato
ris ibat ad fundum qui erat totus suus assignatus sibi in totū
in diuisione,vel ibat ꝑ parte sua pro diuiso sibi assignata i istis
terminis procedit iste tex.Secus si fuisset fundus cōis here-
dum pro indiuiso:tunc vno volēte ire prohibito qꝛ erat necesse
quod iret pro cōmuni vtilitate omnes censerentur ꝓhibiti ⁊ cō
tra omnes cōmitteretur stipulatio ad penā.Istā limitationez
sequuntur cōiter omnes ⁊ reputant valde notabilē pro limita-
tione huius legis:tamen ista limitatio restringeret generalitatē
istius legis ⁊ diuinaret.¶Tu autē subtilius considera in quan
tum Bart.vult ꝙ iste tex.possit procedere in duobus casibus.
Primo quando totus fundus in diuisione cū heredibꝰ facta
obuenisset in parte isti heredi prohibito.Secūdo quādo i diui
sione obuenisset pars istiꝰ fundi,⁊ iste heres volebat ire ad par
tem suam:nā si iste fundus fuisset cōis pro indiuiso omniuz he
redum non procederet iste tex.Sed aduerte qꝛ primo modo nō
videtur ꝙ iste tex.vllo modo possit procedere:qꝛ si totꝰ fundus
obuenisset in parte vni heredi prohibito ire:tūc in totū inter-
esset sua ex quo fundus est in totum suus:ergo in totum debe
ret cōmitti stipulatio ad interesse vel ad penam,⁊ tamen cōtra

a ¶Liceret stipulatio habere licere sub certa pena, vtrū cōmittatur siue de facto,siue de iure res euincaṫ vide Pau.in cōsi.suo.xliij.

b ¶Agenduz. Adde Bar.i l.stipulatiōes nō diuiduṅt in.iiij.q.j.eo. Purp.

rium de directo dicit iste tex.in fi.in ver.pro parte eius tm̄ si fun
dus fuisset totus suus non procedere posset id qō dicit text.ꝑ
parte eius tm̄:sed uno cōmitteretur stipulatio in totum:ex quo
fundus est in totum suus nō pōt isto primo modo intelligi tex.
sed alio modo quē dicit Bar.quādo pars cōtingisset heredi ꝓ
hibito in diuisione:⁊ isto modo adhuc plus restringeremꝰ tex.
⁊ tex.in.l.si stipulatus fuero per te non fieri.allegatus per Bar.
loquiṫ quando aliquis expresse ibat nomine expresso stipula-
toris:tūc si prohibeatur expresse patet ⁊ clarum est quod inter-
est stipulatoris.Sed defendendo Bart.potes dicere subtiliter
ex mente Rapha.cuma.hic in vltima colū.quod licet in diui-
sione facta inter heredes fundus obuenerit in totū in partē vni
heredi,⁊ ille solus fuit prohibitus ire:tamen qꝛ ista obligatio
descēdit ex facto ⁊ ꝯtractu defuncti,prout dixi in quinto nota
bili:ergo soluz potest cōmitti in parte in qua est heres ⁊ in qua
representat defunctorū ⁊ pro illa cōmittitur stipulatio ad inter
esse qꝛ pro alijs partibus reputatur extraneus,vt dicit Bart.j.
in.iiij.oppositione benedictꝰ deus.¶Circa quartā oppositio-
nem Bar.cum ista doctrina Bar.transeunt omnes hic:sed ad
uerte tu prouecte quod Bar.videtur seipsum cōfundere ꝑ istū
tex.Nā pro parte heres prohibitus:qꝛ pro illa parte represen-
tat defunctum agit ad penam siue eius intersit siue nō,pro par
te aūt coheredum suorum:qꝛ extraneus reputatur,vt est glo.in
l.ij.§.fi.vbi Bar.ff.de preto.stipu.pro illa parte non potest age-
re ad penā:Punctus est querere an alij coheredes q nō fuerūt
prohibiti nō possint agere pro eorū partibus vt ex quo repre-
sentant defunctum:⁊ vbicunq̄ representaṫ defunctus alij he-
redes qui representant defunctū dicuntur posse agere ad penā
pro illa parte in qua representatur defunctus.Bar.respondet
ꝙ isti coheredes pro illa parte reputātur extranei:qꝛ licet mero
iure possint agere:tamē repelluntur ope exceptionis doli:Ista
responsio non tollit tex.quia ipsi representant defunctuz:⁊ ista
obligatio trahit originē a cōtractu defuncti:ideo deberet posse
agere ad penam:licet eoruz non intersit.Potes saluare Bar.⁊
dicere hoc modo ꝙ respectu heredis ꝓhibiti verū est dicere ꝓ-
missorez prohibētem facere contra stipulationem:ideo eius re
spectu cōmittiṫ pena q̄uis eius nō interesset.Sꝫ respectu alio
ruz coheredū qui nō sunt ꝓhibiti vere promissor nō cōtrafecit
stipulationi:ideo in effectu nō cōmittiṫ stipulatio quo ad eos.
Scdō ⁊ melius,credo ꝙ ista fuerit intentio Bar.⁊ nisi ita intel
lexerit Bar.se cōfunderet in hoc tex.Nā Bart.presupponit.s.
in.iij.opp.ꝙ in isto tex.fundus nō remansit indiuisus,sed fuit
diuisus ⁊ huic ꝓhibito obuenit fundus vel totus vel pars:tūc
si iste prohibitus qñ valebat ire ad partē suam fuit prohibitꝰ
per promissorē:cōmittiṫ quo ad ꝓhibētē stipulatio ⁊ non quo
ad alios coheredes:pro ea parte hereditaria pro qua represen
tat defunctum:nunquid cōmittatur respectu aliorū de rigore
iuris.certe est verū quod sic,sꝫ tamē qꝛ alij sunt omnino extra-
nei qꝛ nō fuerūt prohibiti ideo eis obstat exceptio doli,vt tex.
noster hic,⁊ credo ꝙ voluerit se referre ad ea que dixi.s.i.iij.op
15 po.¶†Ex dictis Bart.collige notabilē cōclusionē ⁊ regulam,
ad quā dabo aliquas bonas limitatio.ꝙ qñ directo offenditur
stipulator vel eius personā representant vt est heres:tunc nō at
tēditur interesse.l.stipulatio ista.§.alteri.j.e.⁊ l.cum pena.ff.de
arbi.¶Amplia istam conclusionem Bar.ꝙ etiam si non offen
datur representās stipulatorē,sed extraneus expressus in stipu
latione:tūc etiā nō attendiṫ interesse.ita loquiṫ tex.in.d.§.alte
ri.in.l.stipulatio ista.¶Intellige ⁊ limita primo qñ stipulator
est stipulatus penā sibi qñ nō dareṫ illi tertio,ita ꝙ stipulator
est qui agit ad penā:tūc cōmittitur pena dato ꝙ eius nō inter
sit dari illi tertio.ita proprie loquitur tex.in.d.§.alteri secꝰ quā
do talis pena esset ꝑmissa tertio.puta fisco cui nō potuit stipu
lari.isto casu quo ad tertiū nō ꝯmitteṫ pena.tex.est q ꝓprie ita
loquitur in.l.arbiter intra certū.vbi gl.Bar.⁊ Bal.ff.de arbit.
Bar.in.l.j.ff.de iure fisci.quicquid ad illum tex.dixerunt Bal.
Ang.Imo.⁊ Moder.hic,⁊ Bal.in.l.vnica in.xi.oppositione
C.de senten.que sine certa quātita.¶Secūdo limita dictaz cō
clusionem procedere quando pena est promissa per stipulatio-
nē:tūc nō attēdiṫ an intersit:secꝰ si pacto nudo apposito iuxta
contractum:tūc ex illo pacto nō posset agi ad penam seu ad in
teresse,nisi interesset.l.seruus ea lege.ff.de seruis exportā.de cu-
ius intellectu tradunt Bar.⁊ omnes in.d.§.alteri.¶Tertio li
mita dictam regulam vt procedat in penis cōuentionalibus ⁊
sic in extraiudicialibus.secꝰ in penis iudicialibus vel p̄toris in
quibus consideratur an intersit alias peti nō possent tex.est in
l.ij.in versi.fi.⁊ ibi Ang.ad hoc no.ff.si quis in ius voca.nō ie-
rit.glo.ordina.in.§.alteri.in versic.ei.insti.de inutili.stipulatio.
Bal.in.l.⁊ si post tres.in.xij.colum.per illum tex.ff.si quis cau-
tionibus.Et ratio est propter magnā equitatem pretoris qui
non vult penaz posse exigi quādo nō interest:quicquid dixerit
gl.⁊

glo.⁊ Bar.in.d.l.ij.circa finem.ff.si quis in ius vocat.non ierit.
¶Quarto notabiliter limita predictā conclusionē vt procedat
in pena adiecta stipulationi principali:secus si sit adiecta stipu
lationi accessorie,puta stipulationi de sistendo in iudicio sub pe
na:qꝛ talis non potest cōmitti nisi intersit.l.si euz.§.qui iniuria
rum.ff.si quis cau.intelligēdo quod ibi pena esset adiecta prout
intellexit Bar.in.l.eum qui.in princ.j.eo.tit.⁊ ita Rapha.ful.
in.l.fi.ff.si quis cau.⁊ videtur sequi.d.Alex.licet dubitatiue i l.
si eū.§.qui iniuriarū.i fi.ff.si quis cautio.Ratio est:qꝛ ibi stipu
latio penalis fuit interposita super stipulatiōe pretoria de iudi
cio sisti,in qua attenditur interesse,alꝛs agi nō potest,vt dixi.s.
Et in istis terminis clare procedit ista limitatio q̄uis.d.Alex.
eā reprehendat ibi qꝛ in illo.§.q iniuriarū.nihil diciṫ de pena.
Item qꝛ stipulatio de sistendo esset pretoria:tamē per hoc sti-
pulatio penalis illi adiecta nō debet facere quin cōmittatur li-
cet nō itersit.d.l.stipulatio.§.alteri.j.eo.vbi valet stipulatio pe-
nalis, lꝫ prima sup qua est inter posita nihil valeat.Sꝫ aduer-
te:qꝛ in.§.alteri.principalis stipulatio facta alteri ab initio non
valuit:ideo penalis non potuit dici accessoria,nec eius naturā
assumere sed in.§.qui iniuriarū,qꝛ ibi principalis stipulatio de
sistēdo in iudicio a pricipio valuit,ideo penalis assumit eiꝰ na-
turā,quantū ad interesse in pena apposita in principali stipula
tione,quādo stipulator stipulatus est sibi penā,prout declarat
Bar.in.l.ita stipulatus.in.xij.oppositione prime partis.j.e.tit.
⁊ ita etiaz dicūt moder.Senen.hic.¶Quinto vltra scribētes
singulariter limita ⁊ signa istam limitationem,qꝛ est peregrina
⁊ singularis limitatio:nisi petitio pene fundeṫ super aliqua cau
sa finali,quoniā si in illa causa finali nō vertiṫ interesse partis,
nulla pōt ꝯmitti pena,nec pena peti potest:ita nouiter limitat
Pet.de ancha.in consi.lxvj.quod cōsilium incipit,pro clariori
decisione.⁊ istud alibi scriptum non habes,ideo notabitis per-
16 petuo.¶†Sexto notabiliter limita in curia mercatorū,vbi nō
potest peti pena vltra q̄ realiter ⁊ effectualiter intersit,ꝫm An
ge.in consi.ccxix.qō incipit arbitrator dictaz penā.in.ij.col.qui
tamē pro hoc nihil allegat.Refert ⁊ simpliciter sequiṫ.d.Frā.
Are.in.§.Cato.in.j.col.j.eo.qꝛ esset cōtra equitatē que seruari
debet in curia mercatorum.l.quintus.⁊ ibi no.Bart.ff.māda.
Licet nō reperiā istō ab alio doctore tactū:tamē puto ꝙ ista li
mitatio non sit vera qō pena conuentionalis precedens ex cō
uentione partium,iuxta.l.fi.ff.de preto.stipu.dicatur esse cōtra
equitatez,imo nihil magis cōgruit humane fidei q̄ pacta ⁊ cō
uentiones inter ipsas partes factas obseruare,presertim inter
mercatores,vt dicit tex.ff.de cōsti.pe.⁊ illud constitutū ꝓprie
17 est factum propter mercatores.l.j.in prin.ff.de pac.¶†Secū-
do ⁊ fortius:qꝛ illud qō dicitur ꝙ in curia mercatorū debet iu
dicari de bona equitate:quomodo itelligiṫ hoc:certe intelligi-
tur hoc est non inspectis iuris subtilitatibus,⁊ apicibus que ne
gotij veritatem nō attingunt.nō autē debet intelligi ꝙ in curia
mercatorū nō debeant seruari leges,⁊ iura ciuilia:qꝛ istud esset
contra tex.in.l.bonafides.ff.deposi.ita not.declarat ad literam
Bar.in.l.si fideiussor.§.quedam.ff.manda.Bal.in.l.si ꝑ eo.in
vlti.col.C.eo.modo confirmatur per illud qō no.egregie Sali.
in.d.l.bonafides.per illum tex.ff.deposi.vbi notat quod iudica
re debētes ꝫm bonā equitatē nō debēt deuiare a p̄ceptis ciuili
bus,sꝫ debent sequi equitatē scriptā a iure,non autem de bur-
sa sua sibi formare equitatē,qō dicit esse notandū pro iudicibꝰ
mercantie,⁊ ita consulerez cōtra Ang.⁊ Aret.si casus in facto
mihi contingeret.¶Capio gl.primam magnā in ver.item si in
facto sequiṫ de his que sunt in faciēdo:que habet tres partes
principales,nā in prima parte format duas questiones:deinde
in secūda parte timore contrarij ponit distinctionem.scōa pars
est ibi,an teneatur.tertia ibi,item ne iste.¶In eadē gl.ibi.l.qui
libertinus.in fi.habes ex ista gl.quatuor conclusiones per ordi
18 nez quas breuissime expedio.¶†Prima est ꝙ in stipulationi
bus facti a principio,⁊ sic ante morā solū factum est in obliga-
tione,⁊ petitione,⁊ non interesse:cū ista ꝯclusione oēs antiqui
⁊ noui transiuerunt.solus.d.Christo.de castilliono,quez refert
Pau.de ca.hic,qui dicit se fuisse eius discipulū,tenebat cōtra
rium,ꝙ imo factum nō fit in obligatione,etiam a principio,sꝫ
interesse fit in obligatione si nō fiat.Dicit Pau.de ca.allegabā
ei tex.in contrariū in.l.si qs ab alio.§.fi.ff.de re iudi.pro opi.d.
Christo.videtur esse bonus tex.in.l.si penam.in fi.j.e.tit.ibi,qꝛ
id venit in stipulationem quod interest,⁊ sic a principio videṫ
promissum interesse quādo promittitur factū.Reperio ꝙ istū
tex.allegat Bar.in.l.stipulationes non diuiduntur.in.x.oppo
19 sitione.j.eo.sꝫ intelligit illū tex.procedere post morā.¶Secun
da cōclusio est,ꝙ post morā ꝑmissoris interesse est in obligatio
ne,⁊ sic estimatio facti ⁊ ad ipsam potest agi directe.d.l.stipula
tiones non diuidūtur.versic.celsus.d.l.si quis ab alio.§.fi.s.de
re iudi.⁊.l.j.in prin.cum gl.ff.de actio.empt.Adde bene facere

tex.in.l.si insulam.j.e.vbi istud melius probatur q̄ alibi in iure
ꝫm Bal.ibi,tradit ordinarie Bart.in.l.stipulationes non diui
20 duntṫ.in.x.oppositiōe,vbi est locus suus principalis.¶†Ter
a tia ⁊ notabilior[a] est conclusio quam signa ⁊ tene menti,quod in
obligationibus faciēdis post moram adhuc factum est in obli-
gatione,⁊ peti potest:⁊ sic per moram succedit obligatio ad in-
teresse,non estimatiue sed accumulatiue:⁊ sic post morā possuz
adhuc petere factum ipsum,vt consequar interesse,⁊ consequē
ter possum petere factum pure,⁊ cōditionaliter interesse si factū
non prestetur.Ita signāter dicit glo.ista quam semper pro mul
tum solēni solemus ad hoc allegare.⁊ dicit Bal.hic quod ista
glo.est mirabilis ⁊ quod eam allegāt valentes doctores:⁊ ideo
eam nota perpetuo:alibi dicit Bal.in.l.si pacto quo penam.ad
finem.C.de pactis.qō ista gl.est ad hoc melior ⁊ notabilior que
sit in toto corpore iuris.de cuius veritate vide late Bart.in.d.l.
stipulationes non diuiduntur.in tribus locis.s.in noua opposi
tione in.vij.qōne.⁊ in.ix.q.vbi allegat istam gl.idem voluit glo.
21 in.d.l.j.in prin.¶†Quarta conclusio est ista,quod ad factum
non potest precise compelli si vult soluere interesse,intellige nisi
factum esset in obligatione legali,iuxta.l.stipulatio.§.siue autez
res iudicetur.cum glo.ff.de oper.no.nuncia.vel nisi factum de-
beatur ex vltima voluntate.l.fideicommissa.§.fina.ff.de lega.iij.
de qua materia ponit late Barto.in.d.l.stipulationes non diui
duntur.in.viij.q.j.eodem ti.quod autem supra dictum est post
moram posse etiam peti factum,limita vt per Bar.in.l.si vsus-
fructus mihi in biēnium.s.de vsufruc.legato.¶Extra gl.pro
complemento istius solennis.§.dicit hic Barto.quod iste.§.est
valde notabilis ⁊ tenendus semper menti ad instrumenta pa-
cis.⁊ de ista questione videbimus in.§.cato.vbi Barto.ponit.
22 ¶†Extra gl.iste.§.volens quod quando quis condemnaṫ ex
delicto alterius ⁊ cogiṫ soluere possit repetere ab eo cuius facto
23 condēnatus est,inducitur per Bar.post Jac.de are.†ꝙ captꝰ
⁊ exactus pro represalijs concessis ex facto vel delicto alterius
potest repetere illud quod soluit ab eo cuius causa repsalie im-
posite sunt.tamen iste tex.proprie loquitur quando omnes iste
erāt insolidum obligati ex prouisione defuncti insolidū pro he
reditaria portione quod non est in ista questione.⁊ licet Bart.
hic non firmet ⁊ dicat se dicere allegando ⁊ non decidendo:ta-
men cum ista conclusione Jaco.de are.tenet ipsemet Barto.in
tractatu represaliuм:in penul.col.in.j.q.vltime qōnis.Bartol.
Bal.⁊ Ang.in.d.l.nam ⁊ seruius.per illū tex.s.de nego.gestis.
Ange.in consi.cxcvij.quod incipit,incendium est ortum.in vlt.
colū.⁊ docto.in alijs locis.j.allegandis.⁊ ita etiam tenet Bald.
in auṫ.⁊ omnino.ad fi.C.ne vxor pro ma.Ubi plꝰ voluit qō nō
solum iste exactus repetat quod soluit,sed etiā interesse damni
perpessi.Adde pro ista cōi conclusiue facere tritam regulaz,qō
qui causam damni dat dānum dedisse videtur:ideo tenetur ad
damnum.ita dicit tex ad literam in.l.qui occidit.§.in hac.ff.ad
legē aquil.⁊ tex.in.c.fin.in fin.de iniur.⁊ damno dato.⁊ glo.no.
melior de iure que allegat multos tex.pro ⁊ contra in.c.sicut.s
testi.bene facit quod vult gl.singu.⁊ multū signanda in.c.si ca-
nonici.§.si autem.in ver.occasionem.per illum tex.de offi.ordi.
in.vj.quod qui dat occasionem interdicto ciuitatis vel castri te
netur ad restitutionem dānoruz que ecclesie religiosi ⁊ hospita
lia passi sunt occasione talis interdicti in eleemosinis ⁊ oblatio
nibus.⁊ dicit ibi Archi.ꝙ vidit de facto obseruari illam glos.⁊
referunt ⁊ sequuntur ibi Jo.an.⁊ Gemi.in fin.⁊ pondera quod
ꝫm illam glo.non solum peti potest ꝙ solutum est,⁊ non solum
dāna,sed etiā lucra qō vltimū pro nūc nō examino.¶Istā cō-
munem cōclusionē limitat Bal.Rapha.cu.⁊ Pau.de ca.hic,
⁊ Bal.in.d.l.nā ⁊ seruius.s.de nego.gest.qñ iusto ⁊ debito mo-
do tales represalie fuerunt concesse,alꝛs si iniuste nō debito mō
fuerunt tales represalie cōcesse,hoc est sine dolo,aut culpa aut
debito illius:tūc q̄uis eius occasiōe cōcederenṫ,nō teneret ali-
quid resarcire ꝑ tex.in.l.si per imprudētiā.in princ.de euic.⁊.l.ex
ceptione.⁊ qō ibi Bar.not.ff.de fideius.Istam limitationē etiā
tenet Ang.in.§.ex his.per illum tex.s.ea.l.⁊ in.l.fi.ꝑ illum tex.
ff.si fami.fur.fec.dica.⁊ Floria.de sancto Petro i.l.heredes.§.
in illa.ad fi.per illum tex.ff.fami.erc.Pro ista limitatione bene
facit:qꝛ lꝫ ab alio passus sis iniuriam:non tm̄ alij debes esse iniu
riosus.tex.est in.l.si te bonis.⁊ ibi gl.expresse not.C.de iure de-
lib.Per istam limitationē puto qō male dixerit dn̄s Abb.Pa
nor.i consi.cxxviij.quod incipit in questione que ad presens ver
titur inter Jacobum ⁊c.vbi ipse colligit regulam in contrariū.
24 †quod si passus sum etiam iniuste aliquod damnū propter fa
ctum tuum:possum agere contra te ad satisfactionem illius dā
ni,per.d.l.nam ⁊ seruius.iuncta decisione Bar.ibi.s.de ne.ges.
⁊ per quedā alia ibi allegata per eum.Sed istud ita simpliciter
esset falsum,sed dꝫ intelligi ꝫm limitationē p̄cedētē.¶Ultimo
per predicta dicit Rap.cu.hic se alꝛs consuluisse in casu quoti-

a ¶Et notabilior.Unū memorie cōmendato,ꝙ in cōtractibus bonefidei,etiā in obligationibꝰ dādi succedit obligatio ad interesse post moram:vt dicit gl.no.in.§.actionū.insti.de actio.quaz pro sing.alle.Bal.in.l.vnica.C.de sen.q pro eo qō inter.⁊ in.c.j.de cōtro.inue.in vsi.feu.refert etiaz Soci.in l.vinū.pe.col.circa fi.ff.si certum petatur.

Universidad de Deusto Biblioteca

diano pro quodaz milite socio alterius militis qui cõtra fidem datã recesserat,nã dãnum qđ iste socius passus fuerat poterat repetere a socio p predicta ⁊ per tex.no.in.l.penul.in prin.ff.sol. ma.secus si ille socius non fuisset in culpa:tũc alter socius nihil poterat ab eo repetere per predictaz legem exceptione.⁊ quod ibi tradit Bar.ff.de fideiuss. ¶ Nota predictas cõclusiones, qꝛ quotidie eueniunt in practica,⁊ per ista cuz laude dei remanet expeditus solẽniter iste.§.item si in facto,hic facte fuere vacationes carnispriuij post quas assumpsit difficilez ⁊ subtilem.§. cato.die.xiiij.Februarij.M.ccccciij.

1 ☞ Alternatiua debet cadere inter equalia vel parũ distãtia.
2 Facta regulariter sunt indiuidua.
3 Promissio ad hoc vt dicatur penalis,an sit necesse quod dicatur nomine pene.
4 Ubi pena est adiecta facto indiuiduo,licet vno ex heredib⁹ pmissoris contrafaciente cõmittatur pena contra oẽs:tñ nõ potest agi ad penam contra vnum nisi pro portione hereditatis.
5 In factis indiuiduis,illud quod fit ab vno ex pluribus heredibus promissoris fingitur factum ab omnibus.
6 Fictio nunquam inducitur per legem nisi vbi est equitas.
7 In factis indiuiduis nisi insolidum peccari non potest.
8 Uerbum potest negatiue positum importat impossibilitatem.
9 Ubi pena est adiecta facto indiuiduo,vno ex heredibus cõtra faciẽte pena cõmittitur ꝯ eũ tm̃ pro sua parte,nõ ꝯ coheredes.
10 In obligatione naturali indiuidua pretor põt inducere ex aliqua equitate ꝙ vnus cõueniat insolidum pro oĩbus ⁊ soluat.
11 Stipulatio amplius nõ agi dicitur esse diuidua.Idem in stipulatione rem ratam haberi.
12 Stipulatio amplius nõ peti vel rez ratã haberi cõtra principalem promissorẽ semp cõmittit ad totũ lz in parte cõtraueniat.
13 In his que diuidua sunt ex persona heredũ mutatur cõditio obligationis.
14 Grauius reputatur a lege si principalis fallat fidem propriam quam si eius heredes fallant.
15 In materia penali ⁊ odiosa in maiori summa inest minor.
16 Qui promittit seruitutez itineris vel vie simpliciter:tenetur solum ad patientiam simpliciter.
17 An sit differentia inter stipulationem iter fieri,⁊ stipulationez per te non fieri quominus mihi ire agere liceat.
18 Quod obligatio rem restitui sit indiuidua obligatione.
19 Plures heredes cõmodatarij vel depositarij tenẽtur quilibet pro parte hereditaria ⁊ non insolidum.
20 Obligatio rem restitui est indiuidua sola solutione.
21 Intellectus.l.iij.§.heres.ff.commodati.
22 Quando cum actione personali stricti iuris concurrit rei vẽdicatio:tuncvnus ex heredibus qui solus possidet tenetur insolidum per vnionem rei vendicationis.
23 Quãdo cũ actione personali stricti iuris cõpetente ad restituẽdum non concurrit rei vendicatio,tũc illa actione personali nõ potest agi insolidum cõtra vnum ex heredibus habentẽ facultatem totius rei restituende,nisi pro parte pro qua est heres.
24 Spoliatus violenter re aliena quã possidebat põt agere rei vẽdicatione ꝯ spoliatorẽ qui nõ põt opponere exceptionem dñij.
25 Sicut spoliator immediatus nõ potest referre questionem dominij,ita nec heres eius.
26 Officium iudicis quo quis compellitur ad cedẽdum habet naturam actionis realis,⁊ sic rei vendicationis.
27 Lex minus prouidet creditori in actionibus stricti iuris quam actionibus bone fidei.
28 Quando pactum nudum appositum iuxta contractum continet penã:qꝛ pena est odiosa nõ vestitur vt competat ad penã.
29 In obligatione rem restitui si vnus solus cõmittat dolum:ille solus tenetur.si vero omnes heredes contraueniant committendo dolum vel culpam omnes tenentur insolidum: tamen inter ipsos habent beneficium diuisionis.
30 In obligatione rem restitui secundaria que contrahitur ratione doli vel culpe vel negligentie est omni respectu indiuidua talis obligatio non solum solutione sed etiam obligatione.
31 Dolus in vna re pro indiuiso non potest cõmitti in parte quin in totum committatur.
32 Quando actum est qđ quilibet teneatur insolidum in tali casu isti censentur esse duo rei debendi.
33 Qñ sunt duo rei factũ vni⁹ facit ꝯmittere penã quo ad alterũ.
34 Quãdo ille cui promisit dare fundum,⁊ si non dederit promisit penam decesserit relictis pluribus,ꝙ vnus heredum põt soluere fundum promissum ⁊ transferre dominium pro parte coheredum vt euitet penam.
35 In obligatione dandi q̃ est in omni respectu diuidua si moriatur promissor relictis pluribus heredibus vno ꝯfaciẽte cõmittitur pena in totũ,secus in facto diuiduo,vbi sol⁹ vnus ex heredibus contrauenien s incidit in penam nisi pro sua rata.
36 Si aliquis promittat ratuz simpliciter sine aliqua pena siue sit dominus siue procurator ⁊ contra faciat:in parte tenetur ad interesse pro parte quia in plus sua non interest.
37 Stipulatio rati in principali pmissore respectu interesse est diuidua sed respectu pene est indiuidua sed in eius heredibus in distincte est indiuidua.
38 In preparatorijs iudiciorum nõ committitur pena in totum.
39 Stipulationes iudiciales interponũtur ex necessitate:qꝛ extorquentur ab inuitis.
40 Intellectus.c.suam.de penis.
41 Qñ principalis stipulatio est de facto diuiduo,puta ampli⁹ nõ agi,deinde subijcit stipulatio penalis facti indiuidui:puta,iter fieri,si mortuo promissore vnus heredũ contrafaciat principali promissioni amplius nõ agendo,agit pro parte sua,an stipulatio penalis cõmittatur tantum pro parte sua an vero insolidũ.
42 Qñ obligationi dãdi apponit pena cõsistẽs in quãtitate pecunie ⁊ sic diuisibilis:vno contrafaciente pena cõmittitur ꝯ oẽs.
43 Stipulatio de defendendo in vna actione est indiuidua.
44 In qualibet stipulatiõe pretoria siue dãdi,siue faciẽdi,siue cõsistat in facto diuiduo,siue in indiuiduo,siue possit explicari p vnum siue non:vno cõtrauenientie ille solus incidit in penam.
45 In pretorijs stipulationibus indiuiduis vno heredũ cõtrauenientepena committitur cõtra eum,secus in cõuentionalibus.
46 In stipulationibus ꝯuẽtionalibus indiuiduis stipulator põt agere contra vnumquẽqꝫ ex heredibus promissoris insolidũ.
47 Licet iudex ex officio possit repellere inhabilem:tamen nõ cogitur repellere nisi expresse opponatur a parte.
48 Exceptiones dilatorie nõ sunt proprie exceptiones,sed large ⁊ improprie cum exceptio sit actionis exclusio.
49 Quando quis est obligatus ad agendũ nomine alieno ⁊ decedit relictis plurib⁹ heredib⁹ obligatio est inter eos indiuidua ⁊ sic oẽs tenentur per vnũ procuratorẽ agere:alias vno omittẽte committitur pena contra omnes pro hereditatis portione.
50 Ubi aliquis est obligatus ad agendum cõtra tertium si moriatur relictis pluribus heredibus,ista obligatio est diuidua.
51 Quando plures heredes adinuicem ad eorum incommoduz dissentiunt nunꝙ habet locum officium iudicis.
52 Seruitutes reales seu prediales constituuntur secundum indigentiam predij dominantis.
53 Quedã sunt obligationes que incipiũt a defuncto,⁊ postea directo transeũt ad heredes.quedã q̃ directo a defuncto,sed incipiũt ab heredib⁹:tñ habuerũt originẽ a stipulatione defuncti.
54 Si faciens pacem cũ inimico promittat eũ nõ offendere neqꝫ heredes suos sub pena mille librarum:si offendat vnum ex heredibus potest offensus agere ad totam penam.
55 In stipulatione pacis voluntarie interposita inter inimicos si vnus heredum cõtraueniat,committitur pena contra omnes pro portione hereditaria.simile quid.nu.56.
57 Si statutum disponat quod qui occidit occidatur nisi habuerit pacem cum herede defuncti,an sufficiat habere pacem cum vno ex heredibus.
58 Statutum contra ius cõmune debet intelligi vt minus ledat quam sit possibile ius commune.
59 Jus faciendi pacem de occiso an sit hereditarium.
60 Jus vendicandi necem defuncti an pertineat ad oẽs heredes.

Cato. Iste.§.in tex.⁊ in materia est valde difficilis,⁊ in eo exordit Pe.de bexu,qđ ppter text.⁊ materie difficultatẽ doctores nõ minus palpitarunt ꝙ Hercules i lerneo cõflictu.Cõtinua,diuide,summa,⁊ pone casuz in terminis vt p Bar.hic.Aduerte ergo ꝙ difficultas huius tex.consistit circa q̃tuor principaliter.Primo circa dictũ Catonis.Scđo ⁊ maior est difficultas circa illa verba veluti iter fieri,vel nõ fieri. Tertio circa ver.sed videamus.q̃ p̃m gl.⁊ doc.est scrupulosus, quid voluerit dicere iuriscõsult⁹.Quarto.⁊ vlt.habem⁹ videre quare prime due stipulationes iter fieri,vel nõ fieri dicantur indiuidue.Alie due ampli⁹ nõ agi,⁊ rẽ ratã haberi,dicũtur diuidue.Istis quatuor declaratis spero cũ gratia dei ꝙ tex.remanebit clare enucleat⁹ quãuis sit difficilis. ¶ Circa primũ.s.circa dictũ Catonis,Bar.⁊ cõiter scribẽtes dicũt ꝙ hic ponit dictũ Catonis obscurũ.⁊ durat vsqꝫ ad ver.ab oibus,vbi declarat p Paulũ isto mõ.Cato.q̃ dt ꝙ pena aut cõmittit ab oĩb⁹ p portione hereditaria:aut ab vno p sua portione poneret dictũ i perfectũ,⁊ obtrũcatũ,⁊ sine sensu.Et ppterea mihi plus placet ⁊ semp placuit id qđ etiã voluit Rapha.cu.hic.⁊ sequit Bexu.⁊ credo istud esse idubitãter verũ,ꝙ Cato totũ ponat vsqꝫ ad N. sꝫ videam⁹.⁊ isto mõ Cato ponit dictũ trimẽbre.Scđo vtrũqꝫ mẽbrũ declarat p exẽpla. Tertio assignat rationẽ differentie. Scđa ibi,ab oibus.Tertia ibi,⁊ differẽtie.Et isto mõ iuriscõsultus in ver.sed videamus,nõ reuocabit in dubiũ qđ.s.p constanti

stanti posuerat,vt dicunt Bar.⁊ scribentes:sed ibi in illo verb. monet dubitationẽ circa dictum Catonis:⁊ ad illã respondet. ¶ Scđo diligenter aduerte circa text duz dicit,veluti iter fieri vel nõ fieri.quid voluit dicere tex.gl.⁊ communiter doct.dicũt quod prima pars cõtinet seruitutem itineris:secunda pars nõ continet seruitutem:sed stipulationẽ simplicis facti personalis ⁊ in specie.ita declarãt istũ tex.Paul de cast.⁊ Alex.hic.⁊ ego credo ꝙ neutrum istorum sit verũ.⁊ sic nec glo.nec doc.itellexe
1 runt.Moueor in primis:⁊ ista est ratio mea † quia alternatiua debet cadere inter equalia,vel parum distantia.tex.habes valde no.in.l.j.ff.de rebus dub.quem ita no.Bal.in.l.cõuenticulã. in.ij.col.ad fi.C.de epis.⁊ cle.⁊ in.l.si post tres.in.ix.col.ff.si qs cau.Mõ sic si iste text.intelligeret veluti iter fieri p seruitute:⁊ postea per te nõ fieri pro facto mere personali:certe esset inequalitas:quia seruitus est ius.ff.de rerũ diui.l.j.§.quedã.ff.de triti.l.j.insti.de rebus corpo.⁊ incor.Secundo seruitus cõsistit in dando,licet habeat aliquid facti,vt dicit Bar.hic cõtinuando hunc.§.ad precedẽtia ⁊ vidimus in.l.ij.§.⁊ harũ.ꝫ.eod.Tertio seruitus potest cedi ⁊ trãsferri in alium.Quarto seruitus trãsmittitur ad heredes.Quinto si seruus stipulat seruitutẽ acquirit domino non antẽ acquirit sibi:⁊ tñ ista omnia sunt discrepatiua in secundo casu quãdo stipulatur factum.Si ergo iste tex. in scđa parte intelligeret de stipulatione meri facti:factum non potest cedi:ergo nõ est transitoriũ ad heredes.Itẽ nõ acquirit per seruũ domino.§.sed cum factum.insti.de stipu.ser.Isto modo intelligendo vt faciunt docto.aduersatiua nõ caderet inter equalia,sꝫ inter diuersa:vt.ꝫ patet ex predictis:ideo nõ teneo aliquo modo istum intellectum glo.doc.Et propterea pro enucleando intellectũ tex.qꝛ credo ꝙ gl.⁊ doct.non bene intellexerint tex.in vtroqꝫ videamus de per se.Primo quid velit dicere tex.veluti iter fieri.communiter docto presertim moder.intelligunt qđ tex.loquatur de seruitute itineris.Tu aduerte quãdo aliquis simpliciter stipulatur iter,vel iter ad fundũ:clarũ est ꝙ censetur stipulari seruitutez itineris.tex.sunt infiniti de hoc in l.si via.in.l.inter actum.in.l.itinere.ff.de serui.rusti.predio text, in.l.si pupillus.§.qui actum.ff.de noua.in.l.stipulationes nõ diuidũtur.in prin.ꝫ.e.sed in isto tex.iste nõ est stipulatus iter simpliciter:sed iter fieri,quod sonat in merum factũ. Et propterea Pau.de cast.Alex.⁊ cõiter moderni,qui perpendunt de hoc dicũt ꝙ text.loquitur de seruitute itineris ⁊ loci aptãdi,⁊ sic iter probat seruitutẽ,id est fieri aptationẽ vie:qꝛ nisi via aptetur in suo tempore manufacta non potuisset habere seruitutem itineris,Ego soleo intelligere tex.prout iacet ⁊ sine cauillationibus quia iuriscõsulti fuerũt summi oratores.Et ideo ego intelligo literaz prout iacet:⁊ sine subauditione,qđ tex.nec in primo nec in secundo dicto loquatur de seruitute sed de mero facto:⁊ tũc alternatiue bene stabit:⁊ cõsequenter quod in primo veluti iter fieri.tex.loquitur de mero facto:prout cãtat litera,⁊ sic de faciẽdo itinere:⁊ consequenter de loco sternendo,⁊ aptando vt possit itinerari,prout etiam habes text.declarãtem in.l.si iter.ff.de ser.tit.generali.Nam est aduertẽdum quod iste.§.tractat de meris factis,quãdo quis stipulatur merum factum:seruitutes autez sunt iuris ⁊ consistunt principaliter in dando,licet habeãt aliquid facti,vt dicit Bar.hic.Pondera tu quod Bar.met.in princ.continuando.§.istum sentit qđ hic nõ tractetur de seruitutibus cum de eis sit tractatum.ꝫ.in.l.ij.§.j.⁊.§.sequẽti:sꝫ hic tractetur de stipulationibus meri facti.Cõfirmo per doctrinã magistralem Bar.ab omnibus approbatã in.l.penul.ff.de ser. rusti.predi.etiã Bal.Ange.Pau.de ca.⁊ ceteri sequunt ⁊ Bar. in.l.penul.ff.de serui.lega.in quibus locis querit Bar.quomodo cognoscemus quãdo quis stipulatur seruitutez ⁊ sic ius,an quando merum factum.Et dicit quod quando quis stipulat per verba sonantia factum nunꝙ dicitur stipulatus seruitutẽ. ita est in casu nostro stipulatur iter fieri:⁊ sic stipulatur factuz, ⁊ sic facio istam cõclusionẽ,quod tex.noster nullatenus loquatur de stipulatione seruitutis,sed meri facti.Postea dũ tex.dt vel non fieri,credo ꝙ glo.⁊ doct.cũ reuerentia adhuc peius intelligant tex.quia intelligunt illa verba per te non fieri,quominus mihi ire agere liceat per fundum tuum adfundum meum: ista pro certo est magna suppletio ad tex.fortius tex.j.in versi. ⁊ differentie.dicit vt in illa stipulatione per te non fieri,neqꝫ p heredẽ tuum quominus mihi ire agere liceat.Pondera ꝙ ibi tex.in dictione vt,loquitur similitudinarie:⁊ regula est ꝙ nullũ simile est idem.l.quod nerua.ff.depoñ.gl.in.c.capitulum sancte crucis.de rescri.nam similitudo magis denotat propinquitatẽ ꝙ idẽtitatem.Teneo ⁊ fortius,verbum vel nõ fieri,est imperfectũ qꝛ nõ dicit quid,⁊ habebim⁹ quod illud imperfectũ necessario dꝫ suppleri ex prima oratione:ergo debet intelligi vel nõ fieri,scꝫ iter,prout declarat Bart.in.l.iiij.§.erit que hec differentia.ff.vi bo.raptorũ.Quarto ⁊ fortius nos habem⁹ regulã,ꝙ vna pars alternatiue declarat aliam precedentẽ vel consequentem dubiam.tex.est in.l.j.ꝫ.de reb.dub.quẽ tex.ita pro singulari allegat Ludo.roma.in consi.cclxxxj.quod incipit,premissorũ doctorum cõclusionem.vnde sine subauditione intelligẽdo realiter tex.prout iacet,veluti iter fieri vel non fieri iter:⁊ sic promisit sub pena non facere iter per quod ad fundum meum posset itinerari vel econtra:⁊ sic intelligo ꝙ fuit stipulatio meri facti:⁊ sic alternatiua cadat inter equalia,⁊ litera procedet sine subauditione aliqua. ¶ Tertio principaliter circa versi.sꝫ videamus iste versi.est qui magis turbat viscera scholarium.Omissis varijs que dicuntur circa intellectũ istius versiculi,que magis cõfundunt intellectum ꝙ aperiãt,dico ꝙ verus sensus istius ver. est iste,⁊ istũ teneo,Quod iuriscõsult⁹ dubitet an idẽ sit h.s.in stipulatione amplius nõ agi,qđ est in stipulatione p te nõ fieri, quominus mihi ire agere liceat.dubiũ erat:qꝛ vtraqꝫ stipulatio est negatiue concepta.Itẽ vtraqꝫ continet factũ negatiuũ.s.nõ facere seu nõ agere:⁊ ideo Rapha.cu.j.dicit qđ gl.nõ intellexerunt ⁊ vtraqꝫ implet nõ faciẽdo:an vero sit idẽ ꝙ in stipulatione rem ratã haberi,attẽto ꝙ illa etiã impletur per patiẽtiã:sicut amplius non agi.Paul.iurisconsultus respõdet nõ esse idẽ.s. in stipulatione amplius nõ agi:⁊ in stipulatione per te nõ fieri qꝛ prima est diuidua:scđa indiuidua:⁊ propterea concludũt ꝙ bene est idẽ in stipulatione amplius non agi,ꝙ in stipulatione rem ratã haberi.⁊ probat sic.Primo iste due prime ambe sunt stipulationes diuidue.Itez in stipulatione rem ratam haberi si vnus heredũ promissoris ꝯtrafaciat ille solus tenetur,vt dicit litera:ita etiã est in stipulatione amplius nõ agi:nõ sic est in stipulatione,per te nõ fieri quominus ire agere liceat:qꝛ si vn⁹ cõtrafaciat oẽs tenẽtur:ergo apparet qđ iuriscõsultus dubitat de tribus stipulationibus.s.per te nõ fieri,amplius non agi,⁊ rem ratam haberi:⁊ sic dubitauit de stipulatione amplius nõ agi,⁊ de stipulatione per te nõ fieri,an sit idez:qꝛ vtraqꝫ cõcipitur negatiue. ¶ Successiue ergo ad euidentiã premittũt Bar.Ang. ⁊ cõiter moderni,ꝙ iste.§.tractat de quatuor stipulationibus quarũ due prime sunt indiuidue.s.iter fieri vel nõ fieri:alie due sunt diuidue.s.amplius nõ agi,⁊ rem ratã haberi.Dic melius prout etiam dicit Alex.hic sed per aliam viam,ꝙ imo loquit de quinqꝫ stipulationibus meri facti,quarũ tres sunt indiuidue, veluti iter fieri:vel non fieri:⁊ per te nõ fieri quominus mihi ire agere liceat,alie due.s.amplius nõ agi,⁊ rem ratam haberi sunt diuidue. ¶ Anteꝙ vlterius procedã p habẽdis fundamẽtis: quero de rõne diuersitatis:quare tres prime sint indiuidue:⁊
2 alie due diuidue cur diuersum. ¶ † Sciendũ est qđ regulariter facta sunt indiuidua.ita dicit glo.hic in ver.diuisionẽ,que dicit ꝙ omnia facta sui natura sunt indiuidua:⁊ allegat.l.ij.in prin. ꝫ.eo.voluit allegare in.§.⁊ harum.debuit allegare.l.stipulationes nõ diuiduntur.in scđo responso.j.eo.vbi ponit pro cõstanti stipulationes factorũ esse indiuiduas,que ergo est ratio q̃re facta sui natura sunt indiuidua:Et rationẽ assignant Dynus ⁊ Albe.de rosa.hic:qꝛ executio particularis factorum nõ inducit liberationem in aliquo:qꝛ non dicitur factũ:nisi cũ adiectione forme:qꝛ forma est illa que habet perfectionem suã.Et ideo dicimus quod forma cũ sui cõsummatione,est illa que dat esse rei,⁊ que habet perfectionẽ.l.si is qui quadringenta.§.quedã. ff.ad legem falci.l.iulianus.§.sed ⁊ si quis.ff.ad exhibẽ.Istã rationem etiam ponit Bar.in.l.stipulationes non diuidũtur.iij. q.j.eo.Ista ratio nõ est generalis:qꝛ pcederet vbi stipulatio cõtineret factum formatum,vt facere domum,vel insulam:sꝫ qñ esset factuz nõ formatum,vt promittit defendere,promittit ratam habere,⁊ similia,ista ratio non esset generalis,prout dicit Bart.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.in.iij.q.fatetur posito quod esset generalis non tolleret difficultatem quam ego pono.Secundo quod nõ sit generalis.patet per illũ tex.vbi sunt facta indiuidua.Et ideo aliam rationem diuersitatis assignat Joã.de imo.hic,in.j.col.⁊ in.j.no.⁊ ipse vadit ad fundamenta quare stipulatio nõ agi ⁊ rem ratã haberi sunt diuidue dicit rationem esse:qꝛ omnibus tribus respectibus quibus dicitur qđ indiuiduũ,iste sunt diuidue.Primo qꝛ a prin.pars potest deduci in obligatione,qꝛ possum stipulari ꝙ nõ ages ad dimidiã istius domus,vel ꝙ habebis ratum pro dimidia.Itẽ implemẽtum in parte affert tantã vtilitatẽ respectu partis quantam implemẽtũ totius respectu totius.Tertio ⁊ meli⁹ qꝛ in istis duabus nunꝙ potest resultare incõueniens.l.in executione.§.p parte.j.eo.ꝙ solutio cõtingat in diuersis rebus:ergo iste due omni respectu dicunt diuidue regulariter:ergo oĩa facta sunt indiuidua omnibus istis tribus modis,vel duob⁹,vel saltẽ vno eorũ: nã seruitutes dicũtur indiuidue oĩbus istis modis.Alia sunt indiuidua duobus respectibus,vt est facere domũ vel insulã:qꝛ faciẽdo domũ p parte nõ affert tantã vtilitatẽ in pte sicut in toto,⁊ ista in effectu fuerũt dicta Bar.in.l.stipulatiões nõ diuid.

Universidad de Deusto Biblioteca

in.iiij.q.j.eo.sz parcat mihi Jmo.quia dum voluit declarare ra-
tioné diuersitatis magis obscurauit ⁊ itricauit:ergo si querat
a me que sit ratio diuersitatis nó mittaz vos ad Bar.in,d.l.sti
pulationes nó diuiduntur in.iij.q.Sz dico quare iste dicantur
indiuidue ⁊ ille diuidue:nullum doctorez habes qui melius de
claret ꝙ iuriscósult⁹ hic in textu nostro.dico ergo quod ille iter
fieri vel nó fieri sunt indiuidue,siue intelligas ꝑut doctores vo
lunt,siue pro mero facto quare ergo iste sunt indiuidue:Tex.
dicit ꝙ ratio est nec potuisset meli⁹ dicere,qꝛ in istis stipulatio
nib⁹ si vnus ex heredib⁹ impediat,tm̄ nocet ac si omnes impe
dirent.Exéplú pone:promisisti iter vel non impedire,si vn⁹ he
redum tantum impediat tantum est ac si omnes impedirét:⁊
ideo dicit tex.differétie hác esse rationem:qꝛ omnes primo ca
su commisisse videntur,qꝛ nó potest nisi insolidū prestari.istud
idem dicit tex.in.l.ij.§.item si in facto.s.e.⁊.l.in executioné.§.
ij.j.e.Sz in stipulatione amplius non agi vel rez ratam haberi
mortuo promissore relictis quatuor heredibus,si vn⁹ agat ꝑ
quarta parte,non nocet nisi in parte quarta.Et sic si cósideras
tex.dat regulá ꝙ illa dicunt indiuidua qñ si offenditur stipula
tor ita damnificatur ab vno sicut ab omnibus:sed quando sti-
pulatio est talis ꝙ si vnus cótrauenitat nó facit mihi damnum
nisi pro parte,erit factuz diuiduum.ita intelligo ⁊ declaro tibi
tex.est ita verus intellect⁹:sicut Deus est deus. ¶ Ultimo ha
bes premittere ꝙ iurisconsultus in hoc.§.tractat de pena cóue
tionali qualiter cómittatur cótra heredes ꝑmissoris, qualiter
auté comittatur interesse,vidimus tex.in.l.ij.§.ité si in facto.s.
eo.Quantum auté ad factū indiuiduū quomodo heredes pro
missoris teneant,vidim⁹ tex.in.l.ij.§.ex his.s.e.⁊ posuit Bar.
in tribus primis oppositionib⁹.¶ Ultimo vt nihil omittatur
ista.l.est Pauli,vt patet ex intitulatione,⁊ tamen in vers.sz vi-
deamus dicitur in litera,⁊ Pau.l.respódet nó idé esse, videtur
ergo satis mirabile qd ista.l.sit Pauli,⁊ ipse refert Paulá.iter
tia persona.Ang.politianus in libro epistolarū suarū in vlti-
ma epistola.xj.libri,ex pádectis excerpsit istū tex.⁊ dt ꝙ in li-
bris pandectarū non sunt ista verba,⁊ Paulus,respódet.⁊ lz
glo.in ver.sed videamus.cum dicat ꝙ ista verba sunt negatiue
concepta:⁊ certe nó esset standū glossatori sed textui:Tñ non
dz esse mirabile quod ista.l.sit Pauli,tñ se referat in tertia pso-
nam:nam multos similes text.habemus:similis est tex.in.l.liber
homo.§.j.ff.de stipu.ser.iliis sic ad euidentiaz premissis casus
3 est talis ⁊c.¶ † Pódera in primis tex.ibi,pena certe pecunie
a promissa:hic videri tex.ꝙ ad hoc vt ꝑmissio dicat penalis est
necesse ꝙ dicatur nomine pene,als si promitteretur simpliciter
quátitas si in casu principali couentio nó obseruaretur: tūc nó
diceretur pena sed taxatio interesse:ita videt probare tex.hic:⁊
in.§.non solum.insti.de ver.obli.Contrarium tamé determinat
Are.hic:ꝙ imo in dubio si promitto quantitaté simpliciter ca
su quo nó obseruet principale ꝑmissum,ista quátitas simplici
ter promissa dicitur pena:mouetur per gl.in.l.fi.§.fi.⁊ ibi Bart.
ff.de eo per qué fac.erit.⁊ tex.in.l.fi.ff.de preto.stipu.vbi in tex.
nihil dicitur de pena:sed dicit ꝙ in omnibus stipulationibus
bonū est promittere certam quátitaté,prout intelligit illū tex.
Bar.allegando eum in.l.ij.§.item si in facto.s.eo.Adde tu vl-
tra Are.text.in.l.in executione.§.ꝙ si stipulatus iuncta glo.in
ver.dari.que expresse dicit.j.eo.⁊ text.in.l.j.§.item si ita ibi glo.
in ver.transfusum.ff.ad leg.fal.⁊ gl.in.l.fi.ff.de preto.stipu.⁊ ita
tenet.d.Alex.nó hic lz in.l.ita stipulatus.in pé.col.j.eo.vbi po
nit istá regulá ꝙ siue dicat nomine pene siue simpliciter:semper
illa quátitas promissa si principale non obseruetur censetur ap
posita loco pene.Adde etiá ꝙ in cótrariū tenet Jo.an.in.c.bo-
na fides.de depoli.vbi dat regulá ꝙ imo talis quantitas in du
bio presumitur loco interesse:⁊ nisi tm̄ intersit peti nó possit,⁊
eam refert ⁊ sequitur Ro.in.l.stipulatio ista §.alteri.j.e.vbi di
cit doctrina Jo.an.nó reperiri alibi in iure,reperio quod idem
Are.plenius ꝙ hic in.l.cótinuus.§.cum quis.i.ij.col.ad fi.⁊ in
sequenti ⁊ in principio sequentis:plenius examinat istaz regu
lam ꝙ hic:⁊ ibidé sequitur istud idem ꝙ hic ꝙ in dubio censet
pena:⁊ facit métioné de Jo.an.⁊ ꝑ eo allegat quedá:⁊ postea
b eum reprehendit.vide hic per eum.¶ Secundo pondera[b] tex.
4 diligenter ibi in portione hereditaria.† ꝙ vbi pena est adiecta
facto indiuiduo:lz vno ex heredibus promissoris contra facié
tem cómittatur pena cótra oés:tñ non potest agi ad penam cō
tra vnuz nisi pro portione hereditaria:ita habes tex.hic ꝑ qué
declarant multe leges que als ducerent nos in errore.ita decla
ratur tex.in.l.ij.§.itez si in facto.s.e.⁊ tex.in.l.heredes.§.in illa.
ff.fami.ercis.fm Jmo.Pau.de ca.⁊ Alex.hic,⁊ in.d.§.item si
in facto.Ratio diuersitatis est qꝛ lz ipsum factū sit indiuiduū:
tñ pena q̄ comittit in quátitate est diuidua pro portionib⁹ he-
reditarijs.Et ideo tex.dt pena certe pecunie accipiédo pecuniá
ꝑprie ⁊ stricte,vt declarat Bar.in.l.talis scriptura.ff.de leg.j.vt

a ☞ ¶ Pódera.Facit text. iúcta gl.i verbo,dari.in.l.stipulationes non diuiduntur.j.eod. Purp.

b ¶ Scdo pondera.Presuponit ergo ꝙ de iure ciuili possit agi ad pená:qd qualiter ꝓcedat,⁊ quid in curia mercatorū,vide hic ꝑ Are.cósil.ccxix.i antiqs.Et qñ de iure ciuili vel canonico ꝑmittat exactio pene, vide late ꝑ Feli.in.c.j.in.xij.col.cū aliquibus se.d cóst.

vidistis in.l.ij.ff.si cer.peta.Hinc est ꝙ secus esset qñ in pena de
duceretur quid indiuiduū:vt promittis facere domū:⁊ si nó fe
ceris promittis nomine pene seruituté.⁊ ita ponit Bart.j.in.j.
q.fm Pe.tñ Bar.nó firmat sed delinquit cogitádū dicá ibi in
5 loco suo sequédo ordiné Bart.¶ † Tertio principaliter pon-
dera tex.ibi,ꝙ in partes diuidi nó pót ab omnibus,quodámo
do factū videtur:ꝙ in factis indiuiduis illud qd fit ab vno ex
pluribus heredibus promissoris,fingit factū ab omnibus ad
hoc vt pena cómittat ab omnibus pro portionibus heredita-
rijs.Jstud idé replicat text.j.ꝓxime dū dt ꝙ in priore casu oés
cómisisse vident:qꝛ nisi insolidū peccare nó pót. Et sic pódera
videri hic tex.mirabilé cótra omné equitaté mūdi ⁊ oés regu-
las iuris:⁊ sic pódera h esse tex.ꝙ hic inducit fictio cótra equi-
taté:⁊ tñ leges dicūt ꝙ lex nunꝙ inducit fictioné nisi subsisten
te equitate:⁊ tñ hic inducit fictio cótra equitaté.Jté i materia
penali ⁊ odiosa:⁊ sic vbi deberet fieri stricta interpretatio per.l.
cū quidá.ff.de liber.⁊ posth.⁊ in regu.odia.de reg.iur.in.vj.Ná
ꝙ vno heredū cótrafaciéte alij qui nihil penitus fecerūt nihil
delinquerūt incidát in pená,istud ꝑ certo videt cótra omnem
equitaté:qꝛ pena dz suos authores tenere.l.sancimus.C.d pe.
⁊.c.ij.i fi.de his q̄ fi.a maio.par.capi.c.si cópromissarius.§.por-
ro.d elec.in.vj.Et alibi dt tex.notabilis iniquū est eū qui nó fe-
6 cit teneri.in.l.s.iter.§.apud ferocé.ff.de aqua plu.arcend.† Jté
fictio nunꝙ inducit ꝑ legé nisi vbi est equitas,tex.in.l.deniꝙ.⁊
in.l.nec vtilé.ff.ex qb.cau.maio.hic aūt videt subesse euidens
iniquitas vt dixi.Et cógruétius legislatori fuisset statuere có-
tra faciété,qui solus deliquit pená cómitti insolidū qñ factum
est indiuiduū,⁊ isto mō fuisset satisfactū stipulatori:⁊ tñ secus
disponūt isti tex.Respódeo,dicas ꝙ decisio huius tex.ꝓcedit
7 ex necessitate triplici ratione.† Primo qꝛ in factis indiuiduis
8 nisi insolidū peccare nó pót,vt dicit tex.† pódera verbū nó pót
qd importat impossibilitaté,vt dicit gl.in.c.j.de reg.iur.in.vj.
Secūdo,si vnus ex heredibus ꝑmissoris cótra facit:tm̄ nocet
stipulatori sicut si oés fecissent tex.est in.l.idé iuris.ad fi.s.e.⁊
tex.i.l.in executione.§.ij.j.eo.Tertio qñ obligatio ꝓcedit a ꝑ-
missore defuncti singuli heredes representát defunctū ꝑ portio
nibus hereditarijs,in alijs reputant extranei.gl.in.l.ij.§.fi.de
preto.stipu.Bar.i.l.ij.§.ité si in facto.s.eo.Ideo fuit necesse ꝙ
oés heredes pro portionib⁹ hereditarijs tenerent:verū qꝛ nó
fuisset equū ꝙ ex facto vnius alij punirent i effectu:id statuit
lex ꝙ nó cótrafacientes iudicio fami.erci.repetát a cótrafacié-
tibus.ita text.in.d.l.ij.§.ité si in facto.⁊ in.l.heredes.§.an ea.⁊
§.si vnus.⁊ in.l.inter coheredes.§.qd ex facto.ff.fami.er.Stat
ergo ex isto tex.ꝙ in factis indiuiduis vno ex heredibus ꝯtra-
faciente.oés vident cótrafecisse,qꝛ nó potest nisi isolidū pecca-
ri.vt dicit tex.Sed aduerte,vt nihil omittatur,ad aliud ꝓpter
quod iste tex.adhuc redditur admirabilior,qꝛ vbi tractat d pe
na ⁊ sic de odio in factis indiuiduis,si vnus cótrauenit oés di-
cuntur contrauenisse:⁊ incidūt in penā:Et tñ vbi tractatur de
fauore:imo vbi tractatur de libertate,si vnus facit i totū,⁊ ita
in factis iduiduis:alij nó dicunt adimpleuisse.tex.habes mul
tum solennem ⁊ no.in.l.si ita fuerit seruis.in princ.ff.de manu.
testa.quod in materia fauorabili factū vnius nó censet factū
alterius.de illo tex.semper ego dubitaui:⁊ Bar.j.eum allegat
⁊ ibi circa eū insistemus.est bene verū ꝙ ibi tex.loquit i heredi
bus ⁊ nó in persona promissoris:⁊ hoc modo euades illū text.
9 ¶ † Quarto principaliter not.in ver.at si de eo.ꝙ vbi pena est
adiecta facto diuiduo:tunc vno ex heredibus cótrafaciéte pe-
na cómittit contra eum tm̄ pro sua parte non contra heredes.
⁊ dicit Rapha.cu.hic:ꝙ iste tex.est in hoc adeo singularis ꝙ
non meminit alibi ita bene reperiri.⁊ ita etiá dicit Alex.hic:lz
ego allego aliū tex.⁊ notabilioré isto in.l.iter coheredes.§.si qs
stipulatus.ff.fami.er.Limita istū tex.notabiliter nó procedere
quádo pena esset adiecta facto diuiduo,ꝙ coheret persone,qꝛ
non posset ita bene impleri per alterū:tunc vno herede cótrafa
ciente pena committitur cótra oés,exemplū:in promissione de
parédo sentétie arbitri,parere est factū diuiduū.sed speciale ne
lites multiplicent ⁊ metu pareat snie.l.v.§.fi.ad fi.⁊ ibi gl.i ver.
cómittetur.j.eo.Ratio:qꝛ tūc militat ratio hic assignata in gl.
in verb.cómittere.ité limitat Bar.hic in.ij.q.vbi dicet.⁊ Alex.
10 in.d.l.v.§.fi.in.j.no.⁊ idé Alex.hic in.v.col.† Secūdo diligéter
aduerte ꝙ in obligatione naturaliter indiuidua,ꝓtor pót indu
cere ex aliqua equitate ꝙ vnus conueniatur insolidū pro omni
bus ⁊ soluat.tex.habes no.in.l.iustissime.la.§.j.ff.de edil.edic.
qué tex.ad hoc no.Bal.q nihil ignorauit.in.l.si prediū.in vlti.
11 col.C.de edil.ac.Are.in.l.v.§.fi.in.ij.col.ad fi.j.eo.¶ † Quinto
principaliter no.ex eo.versi.at si de eo.ꝙ stipulatio amplius nó
agi dicitur esse diuidua idem i stipulatione rem ratam haberi.
rationé assignaui.s.in euidétialibus.Limita vtrūꝙ procedere
qñ res cuius cótemplatione interponit continet quátitaté vel
aliud

aliud factum diuiduū.secus si cótineret indiuiduū:tūc vtraꝙ
cēsetur indiuidua.ita limitat Bar.j.in.v.q.reseruo ibi dicendū.
12 ¶ † Sexto no.ex versi.fi.quáuis qd stipulatio amplius nó pe
ti vł rem ra.hab.cótra principalé promissoré semper cómittit
ad totū,lz in parte cótrauenitat,lz secus sit in eius heredib⁹.ra-
tio diuersitatis est:qꝛ obligatio est vnica ⁊ indiuisa i psona pn-
cipalis,sz eo mortuo diuiditur obligatio inter heredes ꝑ por-
tionib⁹ hereditarijs.Et ex hoc not.correlarie duo alia ex hoc
13 tex.† Primum ꝙ in his que diuidua sunt ex persona heredū
mutat ꝯdictio obligatiōis ꝑut dicit gl.i.l.legatari⁹.de le.j.quá
refert ⁊ seqt Bar.in.l.ij.§.ex his.s.e.Jta formaliter rñdet tex.
14 no.in.l.ij.§.incertá.in vsi.ꝗuis.ff.de preto.stip.† Scdo corre-
larie no.ex eo tex.pulchrá regulá,ꝙ grauius reputat a.l.si pn-
cipalis fallat fidé ꝑpriá,quá si eius heredes fallát. Pódera qꝛ
ista regula facit ad questionem que frequentissime cótingit in
practica.Nūquid pena.l.si quis maior.C.de trásac.an heredes
transigentis si veniát ꝯtra transactioné iuratam,incidát in illá
pená.de ista materia non dico hic: qꝛ posui in illa.l.si quis ma-
15 ior.vbi allego duo cósilia.vide ibi.¶ † Nono ⁊ vltimo ex eodé
versi.fi.ꝗuis.no.ꝙ in materia penali ⁊ odiosa i maiori summa
inest minor: ná principalis promissor cum promittit sub pena
nó agere ad cétum, petédo partem ⁊ sic quinquaginta incidit
in totá pená:qd videt prima fróte ꝯtra tex.in.c.cui de nó facer
dotali.§.fi.de prebé.in.vj.dixi in.§.fi stipuláti.in.l.j.s.eo.nó re-
peto hic. ¶ Expeditꝭ textualib⁹ anteꝙ veniá ad bar.expedio
gl.⁊ capio gl.in verbo nó fieri,⁊ diuidit in quatuor partes.Jn
prima ponit primū intellectū ad tex.Jn scda cótra illū intelle-
ctū opponit ⁊ soluit.Jn tertia ponit aliū intellectū.Jn quarta
⁊ vltima format qōné.scda ibi,sed hoc exemplū.tertia ibi,vel
dic nó fieri.quarta ⁊ vltima est ibi,lz que est differentia. ¶ Jn
a ea.[a] gl.ad fi.istá gl.in vltima sui parte inuenio dupliciter intel-
16 lectá a scribétibus.Primo fm Pau.de ca.⁊.d.Alex.† ꝙ qui
ꝑmittit seruituté itineris vel vie simpliciter, tenet solū ad pa-
tientiá simpliciter.l.quoties.j.in fi.ff.de seruit.ti.generali,⁊ nó
tenetur ad aliud factū:secus si quis ꝑmittat iter fieri:tūc pro-
mittit nó solum seruituté, sed ipsum factū.s.sternere locū,⁊ di-
cit Pau.qd istud vult gl.dum dicit ꝙ cótinet vt fiat,⁊ prestet.
Mihi vř ꝙ isti nullatenus sint intellectus istius gl.qꝛ nó facit
differentiá inter ꝑmissioné seruitutis ex vna parte,⁊ inter pro-
missioné iter fieri.s.de sternédo iter ꝑ qd possit iri ex alia, imo
querit differentiá inter ꝑmissioné iter fieri,⁊ ꝑmissioné per te
non fieri quominus mihi ire agere liceat. ergo nullatenus pót
habere sensum qué isti doc.dicūt.Propterea repio qd Raph.
cu.intelligit alio modo istá glo.⁊ reputat singularé,qd aliud est
promittere seruituté itineris,aliud est promittere ꝑ eū non fieri
quominus ire agere liceat: ná isto secūdo casu vult glo.ꝙ pro-
missor vltra prestationé teneat etiá pstare patientiá,⁊ sic no.qd
hic est gl.qui ꝑmittit simpliciter,nó tenet ad patiétiá,⁊ si esset
ista gl.vera,esset multū singularis ꝑ limitatione.l.quoties.§.fi.
17 la.j.ff.de serui Benedictus deus.Lectio.ij. ¶ † Ego credo ꝙ
b més[b] istius gl.sit ista,facere differétiá inter stipulationé,iter fie
ri,⁊ stipulationé ꝑ te nó fieri quominus mihi ire agere liceat:ná
fm glo.in prima stipulatione iter fieri promissor tenet ad duo:
vt fiat,⁊ vt prestet:⁊ sic tenet facere iter, ⁊ illud pstare. Jn scda
vero stipulatione vltra ista duo tenet ad istud tertium plus:qꝛ
tenet etiá ad nó impediendū stipulatoré,⁊ sic ad prestandū pa
tientiam.ergo vult glo.qd teneat ad prestandū patiétiam isto
scdo casu:ergo in primo vult qd nó teneat ad patiétiá: ⁊ si il-
lud esset verū esset magna extétio ad.l.iij.§.dare.⁊ ad.l.quoties.
la.j.§.j.ff.de serui.ti.gñali,⁊ est ꝯ ea que volūt Bar.⁊ alij in.l.ij.
§.⁊ harū.s.e. ¶ Capio gl.in verbo penam quam diuido in tres
partes.Jn prima opponit cótra tex.⁊ soluit vno modo.Jn se-
cūda assignat rónem diuersitatis.Jn tertia soluit alio modo ⁊
se remittit.secūda ibi,ratio est.tertia ⁊ vltima ibi,vł hic ibi.⁊ có
mittit. ¶ Capio gl.in verbo.sed videamus,quá diuide in tres
partes prout ponit tres intellect⁹ ad tex.duos si habemus lite
ram negatiuá.tertium si habemus literá affirmatiuá.secunda
ibi,vel dic ecótra.tertia ibi:⁊ hoc si habes.Paulus rñdet non
esse idé. ¶ Jn ea.gl.ad fi.aduerte,qꝛ fm vtrūꝙ intellectum gl.
primū ⁊ scdz qué Bar.⁊ scribétes sequunt iuriscósult⁹ refricat
in dubiū qd.s.posuit ꝑ cóstati.⁊ Bar.ingenue fatet,sed nó est
fatendū per regulam.l.nó ab ea.ff.de condi.⁊ demon.qꝛ nó est
verisimile qd quis velit se incótinenti corrigere:tñ istud nó esset
incóueniés si istud faceret iuriscósultus,vt magis veritas ex-
candesceret.Tamé fm Cuma.hic,isti intellectus gl.⁊ doc.con
fundunt alio medio:qꝛ dubitare an stipulatio iter fieri vel nó
fieri,vel cótra sit magis similis stipulationi rem ratam hab.est
facere cóparationé ad dissimile, sicut esset facere cóparationé
ad Titiū nigrū.⁊ Titiū albū:ita dubitare stipulatio iter fieri ⁊
rem ratam hab.an cóparentur esset abusiua cóparatio:qꝛ vna

est diuidua alia indiuidua ⁊c.ergo comparatio nó videt bona.
Et ideo ipe intelligit tex.nouo modo vt illō aduerbiū, hic, nó
dz referri ad precedétia,sed dz intelligi in stipulatiōe que sequi
tur ⁊c.Ego intelligo istū versiculum plane,prout declaraui in
euidétialibus,qd iurisconsultus faciat cóparationé de stipula
tione affirmatiua ad aliam negatiuá, ⁊ cósequéter an idem sit
de stipulatione amplius non fieri,⁊ stipulatione per te nó fieri,
⁊ Pau.de ca.respondet non esse,idé iste intellectus est planus
ad qué tendit tertius intellectus gl. ¶ Capio gl.fi.in verbo nó
potest.quam diuide in duas partes.Jn prima fortiter opponit
contra tex.⁊ de sol.se remittit.Jn secunda allegat tres concor-
dantes ad tex.secunda est ibi,ité facit ista gl.Bar.examinat in
ix.oppositiōe reseruo ibi dicédum iuxta ordiné Bar. ¶ Circa
primá oppositioné Bar.adde rónem diuersitatis esse.qꝛ qñ fa
ctū est oino indiuiduū,impossibile est qd obligatio diuidat in-
ter heredes.l.ij.§.j.⁊.§.ex his.s.eo.Sed qñ querit de pena que
ꝯsistit in quátitate,illa pena bene est diuisibilis inter heredes,
merito heredes tenent pro portionib⁹ hereditarijs. Ná ex di-
uersitate rerū sequitur diuersitas rationū.l.cum in fundo.§.si
fundus.ff.de iure dot.fm Bar.in.l.j.§.hec actio.ff.si quis test.
liber esse ius.fue.hinc est qd si in pena cótineretur quid indiui-
duū nó procederet iste tex.vt declarat Bar.sub dubio forte.j.
18 in.j.q.vbi dicet. ¶ † Jn scda oppo.[c] Bar.Bar.i sua magistrali
c doctrina vult in effectu concludere qd obligatio rem restitui sit
diuidua obligatione.Ex hoc sequit quod si sunt plures depo-
sitarij vel cómodatarij,quilibet obligat pro parte sua tantum,
qꝛ obligatio ré restitui est diuidua obligatiōe.l.j.§.si apd duos.
iuncta glo.ff.deposi.Hinc est ꝙ si ille qui tenebat ad restitutio-
nem: puta cómodatarius vel depositarius si decesserit relictis
pluribus heredibus:qꝛ obligatio rem restitui est diuidua obli-
gatione,isti heredes erunt obligati pro portionibus heredita-
rijs.iste est tex.in.l.iij.§.heres.ff.cómodati.Tamen ista obliga
tio rem restitui licet sit diuidua obligatione tamé est indiuidua
solutiōe qꝛ solutio non pót fieri ꝑ parte,qꝛ si vnus heredū vel-
let soluere ꝑ parte nó posset,imo plus,si condemnaret pro par
te nó posset soluere pro parte:qꝛ in obligatione rem restitui,nó
pót fieri solutio nisi insolidū.l.si duo.§.qd si lancem.⁊ ibi Bar.
ff.deposi.Et si tu prouecte diceres: iste differentie vidētur esse
verbales ⁊ vétose:dicere obligatio rem restitui est diuidua obli
gatione,sed indiuidua solutione:istud est de quo dubitauit gl.
in.l.ij.§.⁊ harum.s.eo. Aduerte quia istud idem per oīa dici-
mus in obligatione generis vel alternatiua,vt mortuo promis
sore relictis plurib⁹ heredibus,obligatio illa diuidit inter here
des pro portionibus hereditarijs,adeo quod creditor nó pót
petere nisi pro portione sua.l.in executione.§.pro parte.⁊ tamé
solutio est indiuidua,vt est tex.in.d.l.in executione.⁊ in.l.ij.§.ex
his.super eo.⁊ sic bene stat quod vnū sit diuiduum obligatiōe
sed nó sol.Posses dicere ⁊ esset bene dictū,qd in obligatiōe ge
neris vel alternatiua bene obligatio est diuidua,sz nó solutione
qꝛ si solutio esset diuidua posset resultare incóueniens, de quo
in.l.in executione.§.ꝑ parte.sed istud nó posset cótingere in ca-
su nostro.s.in obligatione rem restitui,qꝛ nunquá potest habe
re locum inconueniés. §.pro parte.qꝛ donec res extat cópelli-
tur promissor ad rem restituendá nec pōst moram succedit obli
gatio ad interesse.l.in re furtiua.ff.de condi.fur.l.qui restituere.
ff.de rei vendi.ergo cessat ratio que ponitur in.§.⁊ harum.⁊ in
§.ex his.s.eo.Jmo fortius videt qd obligatio rem restitui de-
beret dici diuidua solutiōe.istá difficultaté non tágit Bar.hic
sed in.l.stipulationes non diuiduntur.in.viij.oppo.vbi est loc⁹
su⁹,⁊ nó hic.Jtem adurte dum Bar.hic ⁊ i oppo.sequēti semꝑ
allegat.l.j.§.apud duos.cū ibi no.ff.deposi.pro certo ille tex.di
cit de directo contrariū qꝛ dicit quemlibet teneri ⁊ sic insolidū
Bar.ibi qñ summat illū test.proprie summat de directo cótra-
rium eius ꝙ dicit hic,⁊ cófirmatur qꝛ tex.ibi equiparat plures
depositarios ⁊ plures tutores.Est verū qd Bar.allegat gl.ibi
que intelligit illū tex.qd ibi illi plures ideo tenebant insolidū,
qꝛ erat expresse actū.ergo si nó esset actū,quilibet teneret pro
parte.sz expositio illius glo.est manifesta violétia ⁊ diuinatio.⁊
sic Bar.allegauit glo.⁊ est mirandū qꝛ Bar.ibi eam non tenet
⁊ sic est sibi cótrarius in his q̄ tenet hic.Si velles defendere có
clusioné Bar.hic cū qua oés:tu potes pro ꝯclusione Bar.ad-
19 ducere pulchrū ⁊ notabile fundamētū † qꝛ qua róne plures he-
redes cómodatarij vł depositarij tenent quilibet ꝑ parte here
ditaria,⁊ nó insolidū.tex.est in.l.iij.§.heres.ff.cómo.qui est in-
euitabilis,eadé róne plures depositarij,vel cómodatarij ꝑnci-
pales quilibet dz teneri ꝑ parte tm̄:qꝛ est bona argumétatio de
pluribus heredib⁹ ad plures principales prout arguit,⁊ equi-
parat gl.in.l.j.§.si apud duos.ff.deposi.Pro ista equiparatiōe
⁊ argumétatione facit tex.in.d.l.si duo.§.qd si lancem.in versi.
ac si ipsi seruandū suscepissent.ff.deposi.vbi tex.equiparat obli-

a ¶ Jn ea.De ista materia dictū fuit per eundé authorem.s.eo.in.l.ij.§.⁊ harum.col.vij.⁊ seq.et ibi aliqua sunt addita.

b ¶ ☞ Mens.Gl.nó ita intellexit ꝓpter finé ibi, etiam forte a cótrario sensu. Purpura.

c ¶ Jn secūda op.Ad istam materiá vide etiá eundé authoré post alios in.l.ij.§.⁊ harum.col.v.⁊.vij.s.eo.

Universidad de Deusto Biblioteca

gationē pluriū heredū obligationi pluriū principaliū,sed tñ p
hoc nō rñdemus ad.§.si apud duos.sed ad illū tex.pōt rñderi
ꝙ qlibet pōt ꝯueniri,dic p parte sua,ꝛ tex.ibi nō dicit ꝙ cōue-
20 niat insolidū sꝫ simpliciter dicit ꝯuenire.Lctō quarta. ¶†In
tertia oppo.ex dictis Bar.habes sex cōclusiones principales
circa obligationē rē restitui,q̄ est īdiuidua solū solutiōe.Pria
cōclusio est ꝙ actio bonefidei cōpetit insolidum contra vnū ex
heredib⁹ qui hꝫ facultatē rei restituēde.ita loquit.l.iij.§.heres.
ff.cōmo.¶Scōa cōclusio ꝙ si cū actiōe psonali stricti iuris cō
petat rei vēdicatio tūc ēt tenet solus heres q possidet insolidū.
l.si plures.ff.de vi ꝛ vi ar.quē sic intelligit Bar.¶Tertia ꝯclu
sio ꝙ qñ cū actione psonali stricti iuris,vt est actio ex testō,nō
cōcurrit rei vēdicatio qd est qñ est nō legat res testatoris vl al-
terius: tūc illa actio non dat contra vnū ex heredib⁹ qui solus
possidet illā rem,sed p portione sua hereditaria.l.si tibi homo.
§.si fundus.de leg.j.¶Quarta conclusio qd spoliat⁹ re aliena
pōt agere ꝯ spoliatorē rei vēdica.ꝗuis nō sit dñs:qꝛ res alie-
na fuit ei p violentiā ablata:qꝛ spoliator nō pōt referre qōnem
dñij per tex.sing.in.l.si quis emptionis.§.sed hec super illis.C.
de prescrip.xxx.anno.¶Quinto vult Bar.magnā ampliatio-
nem ad.§.sed hec super illis.vt procedat non solū qñ immedia-
te agitur ꝯ ipsum spoliatorē,sed qñ contra eius heredes prout
loquit.l.si plures.tūc ipsi heredes spoliatoris non possunt etiā
referre qōnem dñij,sicut nec ipse spoliator.¶Sexta est cōclu-
sio,ꝙ officiū iudicis quo qs cōpellit ad edendū hꝫ naturā rei
vēdicationis,ꝛ propterea dat cōtra illum heredē solū qui pos-
sidet.l.si quis ex argētarijs.§.j.ff.de eden.Istis sex ꝯclusionib⁹
per ordinē expeditis erit expedita doctrina Bar.¶Circa pri-
mam cōclusionē,ꝛ sic circa intellectū.l.iij.§.heres.ff.cōmo.Be-
ru.ꝛ alij dicūt qd Bar.errat qꝛ in.§.heres.non cōpetit actio in-
solidū,sed qñ condēnatio cōpetit officio iudicis:ꝛ sic de rigore
iuris ille heres nō tenet actione psonali,nisi pro portiōe p qua
est heres:tñ qꝛ hꝫ facultatem rei restituēde condēnatio fit inso
lidum officio iudicis.ꝛ ꝯfirmat:qꝛ p hoc qd actio sit bonefidei
p hoc nō auget actio nec obligatio,sꝫ bene offm iudicis exube-
rantib⁹ cōpetit.l.qꝛ tātundē.ff.de ne.gest.Bar.met.j.postquā
recitauit sol.Pe.ꝛ Dy.dicit quod vtraqꝫ soluti.Pe.ꝛ Dy.est
21 bona.ꝛ in.d.l.iij.§.heres.¶†Circa ergo intellectum.§.heres.
Rapha.cu.ꝛ Alre.hic reprehendūt Bar.qꝛ dicūt qd.§.heres.
nō loquit de obligatione primitiua ad rem restituendā,sed de
obligatione secundaria que cōmittit ratione doli:qꝛ heres qui
habet facultatē restituēdi rem ꝛ nō restituit est in dolo.l.dol⁹.
ff.mād.ꝛ ex suo dolo cōdemnat insolidū.ꝛ ita in terminis illū
tex.dicit not.Bal.in.l.p hereditarijs.C.de here.actio.Et vltra
eos pondera tex.in.d.§.heres.qui dicit nisi forte heres habe-
bat facultatē rei restituende nec faciat,hoc est nec restituat.et
sic sit in dolo:ergo ibi heres cōdemnat insolidū non primitiua
obligatione,sed secundaria que causat ex dolo:qꝛ nō restitue-
bat.Tu autē dic Bar.bene dicere ꝛ bene allegare illū tex.ꝛ qd
ille tex.loquat de obligatione primitiua probatur:qꝛ in princi-
pio loquit de primitiua postea in scda parte excipit nisi faciat,
ꝛ exceptio est de regula.vt declarat Bar.in.l.si eum.§.qui iniu
riarum.ff.si quis cau.nec est verū qd per hoc qd heres qui ha-
bet facultatē rem restituendi,ꝛ nō restituit p hoc solū inducat
obligatio secundaria:qꝛ illa obligatio secundaria ratione doli
vel culpe dicit cōmitti:hoc est qñ quis interuertit rem.l.si duo
in versi.qd si lancem.ff.deposi.vel qñ facit rē deteriorē vel rem
abesse ꝙ nō restituat.l.si vt certo.§.si.cū duab⁹ sequentibus.ff.
cōmod.fm Bar.j.in.vj.q.vbi videbimus de hoc.ꝛ sic teneo qd
22 intellect⁹ Bar.ad illū tex.ꝛ sic cōclusio Bar.sit vera.¶†Ca-
pio secundā conclusionē Bar.qñ cum actione personali stricti
iuris cōcurrit rei vēdicatio,tūc vnus ex heredib⁹ q solus possi
det tenet insolidū per vnionem rei vēdicationis per.l.si plures.
ff.de vi ꝛ vi ar.Idē ꝙ Bar.tenet Ang.hic,in.v.colū.qui dicit
ex ꝯclusione Bar.sequi duo mirabilia ꝛ singularia.Primū qd
actio personalis non diuidit inter heredes pro portione here-
ditaria,ex quo solum cōpetit contra possessorem.Secūdo qd
actio personalis cōpetit contra non obligatum,patet qꝛ heres
pro illa parte p qua est heres representat defunctū,pro alijs ve
ro reputatur extraneus.gl.in.l.j.§.si.ff.de preto.stip.ꝛ tñ tenet
insolidum.Intellige conclusionē Bart.procedere qñ a princi-
pio rei vēdicatio habuit vnionē cum actione personali:ꝛ sic qñ
ambe habēt ortum simultaneum.secus qñ actio personalis ha
buisset ortum separatū a rei vēdicatiōe:vt est ea que oritur a li
tis cōtestatione:tunc nō datur cōtra possessorem tex.est in.l.ij.
§.si.ff.de preto.stipu.ꝛ ibi Bart.in.ij.col.declarat,ꝛ istud est qd
voluit Bart.hic dum dicit,vt dicit in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.
Breuiter iste intellectus Bar.ad.l.si plures.nō pōt procedere
fm Raph.cu.ꝛ Alex.hic,qꝛ tēpore illius.l.ꝛ sic tēpore fforum
nondū erat facta prouisio singularis.l.si quis emptionis.§.sed

a ¶Quarta cōclusio.De hoc vide p Alex.in.l.naturalr.§.nihil cōmune.colū.xiij.s.de acqui.pos.ꝛ p Ant.cor.ī suo tractatu de ptāte ꝛ excellētia regia,dū ponit fallen.ad.l.si qs a se fundum.ff.ad.l.iuli.de vi.co.lxxxviij.ego dixi ī certis allegatiōib⁹ meis īpressis,positis post singularia.d.Franc.are.in prima alle.co.ij.ꝛ.iij.

hec super illis.ꝛ sic illo iure fforum nō concurrebat rei vēdica-
tio.Ultra eos ego fortius reprehēdo Bart.qꝛ si illo iure fforū
cū illo interdicto vnde vi,fuisset iuncta rei vendi.vt dicit Bar.
certe competijsset cōtra singularem successorem prout facit rei
vēdic.sed istud est falsum per.l.cum a te.ff.de vi ꝛ vi ar.ergo nō
est verum ꝙ ibi esset iuncta rei vēdicatio:ergo cōclusio Bar.est
falsa.Dic ergo quod.d.l.si plures.procedit nō propter vnionē
rei vēdicationis,vt dicit Bar.hic,sed quia ista est natura inter-
cti vnde vi,qd heres expulsores tenet eatenus quatenus ad
eū peruenit.l.ij.C.vnde vi.ergo si nihil ad eū peruenit ad nihil
tenet.Istam rationē assignat tex.in.l.si plures.ꝛ ibi Bar.in se-
cunda ratione.ita etiā dicūt Imol.ꝛ Rapha.cu.hic.ꝛ est vera.
23 ¶†Tertia cōclusio Bar.qñ cū actione psonali stricti iuris cō-
petente ad restituendū non cōcurrit vēdicatio,tūc illa actione
personali nō pōt agi insolidū contra vnū ex heredibus haben
tem facultatē totius rei restituēde,nisi pro parte pro qua est he
res.l.si tibi homo.§.si fundus.ff.de leg.j.Et licet Pau.de ca.ꝛ
Roma.reprehendunt Bar.qꝛ actio personalis ad restituendū
sꝫ eos habet naturā actiōis realis,ꝛ sup hoc laborat.d.Alex.
ad defendendum Bar.Ego dico ꝙ cōclusio Bar.non solū est
vera imo est necessaria:qꝛ impossibile est aliud dicere nō per.l.
quā allegat qꝛ nihil facit sed per viuam rationē.Nam actiones
que sunt mere personales diuidunt inter heredes p portioni-
bus hereditarijs,vñ heres qui possidet rem p alijs portioni-
bus est extraneus ꝛ nō representat defunctū.d.l.cum a matre.
C.de rei vendi.glo.ꝛ Bal.in.l.ij.§.si.ff.de preto.stipu.ergo im-
possibile est qd teneat actione personali vltra partē pro qua est
heres.Bene est verū ꝙ tex.quē allegat Bar.in.l.si tibi homo.
§.si fundus nihil facit qꝛ nō loquit in obligatione rem restitui
de qua est materia nostra sed loquitur in obligatione dandi in
qua esset magnū grauamen qd vnus heres cuius est tota res le
gata deberet in totū priuari dñio rei sue etiā in parte sua:ideo
decidit ibi tex.ꝙ nō tenet nisi in portione sua,nō est ergo bonū
arguere ab obligatione dandi ad obligationē rem restitui.Cō-
firmo secūdo:qꝛ obligatio dandi certā rem est diuidua omni re
spectu cōtractu,obligatiōe,ꝛ solutione.l.si stipulatus.§.j.ff.de
solu.ideo si vnus ex heredibus possidet rem insolidū,nō debet
posse cōueniri ad totū,sed pro parte sua hereditaria,ex quo est
omni respectu diuidua:secus in obligatione que est indiuidua.
l.si duo.ff.deposi.declarat Bar.s.in secū.oppo.Tertio fauora-
bilior est obligatio rem restitui q̄ rem dari:quia in obligatione
rē restitui veniūt fructus ꝛ interesse a tpe more,sꝫ qñ agitur ad
dādum in actione stricti iuris veniūt fructus a tpe litis conte.
l.videamus.la.ij.§.si actionē.ꝛ.l.mora.ff.de vsur.ꝛ.l.cū fund⁹.
in prin.ff.si cer.pe.Concludo ergo qd Bar.male allegauerit pro
se.l.si tibi homo.§.si fundus.tñ teneo qd cōclusio Bar.sit vera
p rationē.s.dictā.Et vltra rationē pdictā pro Bar.posset ad
duci fortis tex.in.l.ij.§.fin.ff.de pto.stipu.vbi heres possessoris
habēs facultatē rei restituēde,nō condemnat nisi p parte here
ditaria,qñ erat lis cōtestata p quā ꝯhit quidā quasi cōtract⁹.
l.iij.idē scribis.ff.de pecu.ergo multofortius in casu psenti nisi
diceres qd in illa.l.ij.§.si.ff.de pto.stipu.ille quasi contract⁹ per
litis cōtest.inducat contra inuitū:quia iudicia inducunt con-
tra inuitos.l.inter stipulantē.§.sacrā.j.eo.ꝛ sic ibi nō interuenit
cōsensus verus defuncti.tñ si bene ꝯsideras ille tex.fortiter fa
24 cit p Bar.¶†Quarta cōclusio[a] Bar.est ꝙ spoliatus violen-
a ter re aliena quā possidebat pōt agere rei vēd.cōtra spoliatores
qui nō pōt opponere exceptionem dñij,p tex.in.d.l.si quis em-
ptiōis.§.sed hec sup illis.idē tenet Ang.in.l.metum.§.violēti.
ff.quod metus causa breuiter in hoc male dicit Bal.ꝛ eum rep
hēdit Imo.Alex.ꝛ Are.hic:qꝛ tex.in.d.§.sed hec sup illis loq
tur in spoliato qui ante possederat illam rē alienam p spatium
xxx.anno.licet mala fide:tunc propter ista duo que concurrūt
nō pōt spoliator referre questionē dominij,ita colligit ex.§.j.iū
cto.§.sꝫ hec sup illis.ꝛ ita intelligit Bal.ꝛ bene in.l.vis eius.C.
de proba.ꝛ in.l.si quis ad se fundum.C.ad.l.iul.de vi.ꝛ in.l.ij.in
25 xiij.q.C.de serui.ꝛ aqua.¶†Quinto no.singularē amplia.quā
dat Bar.ad.§.sed hec sup illis.quod sicut spoliator immedia-
tus nō pōt referre questionē dñij:ita nec heres ei⁹.ita vult bart.
iungēdo.l.si plures.cū.§.sꝫ hec super illis.ꝛ istam pro not.seqt
Ale.hic ꝛ Raph.cu.Ponderat etiam ipse istam ampliationē
pro singulari sꝫ dicit se dubitare qꝛ delictū defuncti non nocet
heredi nisi quatenus ad eū puenit.sed fallit Raph.cu.nam he
res spoliatoris nūqꝫ cōuenit nisi q̄tū ad eū peruenit.l.ij.C.vn
26 de vi.ita loquit.d.l.si plures.¶†Sexta conclusio Bart.est qd
officiū iudicis quo quis cōpellit ad cedendum hꝫ naturā actio
nis realis.ꝛ sic rei vēdicatiōis qꝛ sicut rei vēd.nullaꝫ presuppo
nit obligationē:ita etiā officium iudicis.l.qui per collusionem,
ff.de act.emp.¶Adde ꝙ istā cōclusionē Bar.rephēdit Aret.
sol⁹ hic ꝙ imo tale offm iudicis poti⁹ habeat naturā actiōis p
sonalis.

sonalis,ꝛ sic cōtra Bar.allegat ad hoc eundem Bar.in.l.si ter
tius.§.officiū.ff.de aqua plu.ar.sed corruptus Are.voluit alle
gare Bar.in.l.si tertius.§.si quis prius.de aqua plu.ar.vbi tra
ctat an ꝛ qñ officium iudicis assumat naturā realis actiōis an
actiōis psonalis.Rñdet Bar.qd qñ eadem equitas militat vt
detur:ita cōtra singularē successorē,sicut cōtra principalē,ꝛ tūc
censet in rē scripta,alias offm iudicis censet psonale,vt ibi per
Bar.Scōo,qꝛ officium iudicis quo mediāte petitur editio nō
dat contra singularē successorē.l.quedā.§.is aūt.ff.de eden.imo
etiā nō dat ꝯ heredē,nisi quatenus ad eū peruenit.d.l.si qs ex
argētarijs.§.j.Ergo pꝫ ꝙ istud officiū iudicis potius hꝫ natu-
ram realis q̄ psonalis actiōis.ꝛ ideo rñdet ipse ad.l.si quis ex
argētarijs.§.j.ꝙ ibi officiū iudicis nō datur etiā contra heredē
nisi quatenus ad eū peruenit ꝛc.Ego teneo cōclusionē Bar.ꝙ
imo officiū iudicis quo mediante petit editio habet naturam
realis actiōis vt dicit Bar.ꝛ p Bart.retorqueo fundametum
Are.cōtra Are.ꝛ dico ꝙ imo illud officiū cōpetit cōtra singu-
larē successorē,ꝛ tex.est in illa.l.quedā.§.is aūt.in fi.Et reperio
ꝙ in terminis nostris Bal.quē nemo alle.in.c.j.in.viij.col.in fi.
de proba.dicit ad terminos nostros ꝙ in illa.l.quedā.§.is aūt.
in fi.est tex.aureus ꝙ qlibet possessor tenet ad adeundū tāquā
possessor ꝛ hoc p officiū iudicis ꝙ est in rem scriptū,ꝛ sic cōtra
Are.de directo ꝙ imo istd offm iudicis hꝫ naturā realis actio-
nis cū dat contra singularē successorē,ꝛ p ista remanet vt puto
perfecte enucleata ista tertia oppo.Bar.¶In quinta oppo.cir
ca primaꝫ solutionē quā dat Bar.ad.l.in depositi.s.depo.quā
etiā reassumpsit idē Bar.in.l.seru⁹.§.si pluriū.ad fi.ff.si qs cau
tio.Aduerte ꝙ p ista solutiōe prima Bar.bñ facit:qꝛ in ꝯtra-
ctibus bonefidei vbi equitas ꝛ bonafides attēdi dꝫ nō conue-
nit ꝙ vnus ex facto alterius grauet.l.sancimus.C.de penis.qꝛ
istud esset contrariū iuri ꝛ equitati naturali,vt dicit text.in.c.j.
in prin.de iniurijs ꝛ dam.da.in.vj.Cōtra istam primā sol.duo
fortiter obstāt.Primo obstat tex.quē adducit Are.hic in.l.ꝙ
si nolit.§.Pōponius.ff.de edil.edic.vbi in actiōe redhibitoria
que est stricti iuris solus heres qui dolū cōmisit tenet insolidū
ꝛ non alij:ergo cōtra solutionē Bar.ad illum tex.rñdet duplici
ter Are.hic,sꝫ vtraqꝫ solutio facit violentiā litere.alias duas so
lutiones ponūt Moder.seneñ.hic que etiā nō satisfaciūt.ideo
nō refero.Reiectis ergo istis quatuor solutionib⁹,dico quod
nō fuit necessariū tm̄ laborare in illo tex.vt ipsi faciunt:qꝛ solu-
tio est plana,rñdeo ergo clare ꝙ ille tex.loquit in stipulatione
pretoria in qua ptor semp hꝫ equitatē ante oculos.l.qd si ephe
si.in fi.ff.de eo ꝙ certo loco,ꝛ ppter illā equitatē nō vult qd ex
facto vni⁹ ceteri grauent put dicit tex.in.l.penales.§.Julian⁹.
ff.ad.l.fal.ꝛ qd ille tex.loquat in stipulatiōe ptoria habes tex.in
l.seq.in prin.in.l.j.§.j.in.l.ediles.ij.in prin.ff.de edi.edic.ꝛ quod
ista nō habeāt locū in pretorijs stipulationibus declarat Bar.
j.in.ij.q.vbi dicet.¶Confirmat ista solutio p tex.no.in.l.iustis-
27 sime.§.j.de edi.edic.¶†Scōo ꝛ forti⁹ cōtra istā primā solutio
nē Bar.stringit aliud ꝙ adducit Are.nō ad istud propositū.j.
j.vj.oppo.nā si vera esset solutio Bar.sequeret maximū absur
dū qd lex pinguius puideret creditori in actionib⁹ stricti iuris
q̄ in actionib⁹ bonefidei:qꝛ in actionib⁹ stricti iuris stipulator
habet oēs heredes obligatos ex cōtrafactiōe vnius,sꝫ in actio
nibus bonefidei non hꝫ nisi illū obligatū qui cōtrafecit ꝛ non
alios.Sꝫ interest nostra habere plures obligatos ad vnā sum-
mam quā vnū:qꝛ est nobis magis cautū,ꝛ qꝛ vnus posset effi-
ci nō soluēdo ꝛ nō plures,ꝛ tñ in cōtractu bonefidei fauorabi-
liori venit interesse.l.videam⁹.la.ij.§.ex cā.ꝛ.l.mora.§.in actio-
ne.ff.de vsuris.ergo potius debemus dicere totum cōtrarium
eius ꝙ dicit Bar.in actionib⁹ bonefidei,vno cōtrafaciēte oēs
deberēt teneri insolidū poti⁹ q̄ in actiōib⁹ stricti iuris.Defen-
a dēdo sol.Bart.rñdeo[a] in forma ad arg.qꝛ est pulchrū,qd imo
vtilius est creditori ꝙ sol⁹ cōtrafaciēs sibi creditori teneat quā
plures ne cuꝫ diuersis habeat necesse fatigari in iudicio.tex.est
in.l.cum ab vno.ꝛ ibi Bar.ad hoc no.ff.de leg.ij.Nec obstat qd
dicit Are.qd vnus facilius pōt effici nō soluēdo ꝛ nō plures,
rñdeo qd istud non presumit per.l.si defunctus.C.arbi.tu.imo
psumit qd debeat ditari.l.cura.§.deficientiū.ff.de mune.ꝛ ho-
no.Scōo inquantū Bar.egregie limitat istū tex.non procede-
re qñ pena peteret per actionē bonefidei informatam ad dedu-
ctum in pacto.Cōtra istā limitationē Bar.duo vident fortiter
stringere fm Jo.de imol.Primo qꝛ actio bonefidei informata
quatenus cōpetit ad deductum in pacto incontinēti appositū
nō est amplius bonefidei.ita gl.ordina.in.§.actionū.in verbo ex
permutatiōe.insti.de act.ꝛ gl.in.l.iurisgentiū.§.quinimo.in gl.
j.mag.ff.de pac.Ad istud rñde dupliciter.Primo qd ille gl.nō
sunt vere:qꝛ dicūt contra tex.in.l.ij.ad fi.C.de pac.inter empto.
ꝛ vē.vbi qñ agit actione bonefidei informata ex pacto inconti-
nenti apposito dicit ibi tex.ꝙ fructus veniunt a tēpore more ꝛ

tamē si essent stricti iuris venirēt a tēpore litis contest.l.videa-
mus.§.actionum.ꝛ.l.more.ff.de vsuris.ꝛ ita ponderauit Bar.
in.d.§.quinimo.in.ij.col.Scōo rñdet ꝙ ille gl.procedunt vbi
ageret actione noua ex ipso pacto:tūc ille gl.possunt pcedere,
sed Bar.punctualiter loquit qñ pena peteret actione bonefidei
informata.ꝛ sic clare loquit Bar.qñ agit actiōe veteri informa
ta,ꝛ nō ex noua ex ipso pacto.Scōo fortius obstat ꝯtra Bar.
28 qꝛ qñ pactū nudū appositū iuxta cōtractū continet penā,† qꝛ
pena est odiosa,nō vestitur vt cōpetat ad penā.l.seru⁹ ea lege.
ff.de ser.expor.ad hoc dic vt p Bar.ꝛ alios ī.l.stipulatio ista.§.
alteri.j.e.vbi declarāt an hoc sit verū.¶Circa secundā solutio
nē Bar.dū dicit ꝙ illa.l.in depositi.loquit in facto indiuiduo,
quo ad solutionē,vñ nimirū cū factū esset indiuiduū solutiōe,ꝛ
diuidat inter heredes,qd solus ꝯfaciens dꝫ teneri.ꝛ dicit Bar.
qd vtraqꝫ so.est bona.Cōtra istā solu.videt stringere:qꝛ ille tex.
nō loquit de obligatione primitiua ad restituendū,vt presup-
ponit Bar.qꝛ illa bene est diuidua solutione,vt dicit Bart.sed
loquit de obligatione secundaria causata ratione doli ipsius
heredis,ꝛ illa omni respectu est indiuidua,vt tenet Bart.j.in
seq.oppo.qui sibi in hoc videt de directo cōtrarius.ꝛ ita illum
tex.intelligit Alex.j.super.j.q.Bar.ꝛ difficile est saluare Bar.
ab ista ꝯrietate.Sed ego statim in sequē.oppo.defendam opti
me Bar.ꝛ ad istam solutionē Bar.adde.l.in cōmodato.§.si ex
29 facto.ff.cōmo.¶†In sexta opp.Bar.inquātum Bar.primo
cōcludit ꝙ in obligatiōe rem restitui si vn⁹ solus cōmisit dolū,
ille sol⁹ tenet p.l.j.§.si apd duos.in fi.ff.deposi.Limita nisi alij
carēti dolo possit imputari culpa quare nō peccauerit,ne alter
dolum cōmitteret,tūc ipse potest cōueniri ex culpa sua ppter
dolū coheredis,sꝫ contra coheredē sociū actio est sibi cedenda
p agentē.tex.est in.l.vnde querit.ꝛ ibi gl.in verbo cōpellit.ff.cō-
mod.fm Ange.in.vj.col.qui dicit se istud didicisse a Bar.viua
voce dicēte.Sꝫ aduerte qꝛ talis culpa deberet clare pbari:al's
in dubio excusaret vt nō possit dici in culpa arg.l.fi.§.interdū.
ff.de cust.reo.ꝛ facit bene regula.l.quoties.§.qui dolo.ff.de pro
ba.Scōo inquantū cōcludit Bar.ꝙ in obligatiōe rem restitui
si plures heredes cōtraueniunt cōmittēdo dolū vel culpā oēs
tenētur insolidū,per.d.l.si vt certo.§.si duobus vehiculū.ꝛ.l.si
b duo.§.ꝙ si lancem.ꝛ.d.l.j.§.si apud duos.Aduerte[b] tu diligen
ter ad practicā quod licet oēs teneant insoliduꝫ tñ inter ipsos
habēt beneficiū diuisiōis exēplo tutorū quibus equiparant vt
dicit tex.in.d.l.j.§.si apud duos.in ṽbo,exēplo.duorū tutorū.
ff.deposi.vnde cōstat ꝙ tutores habēt bñficiū diuisionis inter
se.l.j.§.nunc tractemus.ff.de tute.ꝛ ra.distra.gl.ꝛ doc.in.l.j.C.
de trāsac.Ita ad literā ad terminos nostros determinat Bar.
in.l.iij.§.j.in.ij.q.ff.de duo.re.cum quo alij ibi cōiter transeunt
quāuis Are.hic post Jaco.de bel.relatū per Bar.aliter videat
dicere ꝛ minus bene.ꝛ teneas bene mēti ad practicam ꝛ ad di-
30 cta Bar.hic.¶†Tertio diligēter aduerte inquantū Bar.vult
qd in obligatione rem restitui secundaria que cōtrahit ratione
doli vel culpe vel negligētie,ꝙ ista est omni respectu indiuidua
nō solū solutione imo etiā obligatione,pōdera tu prouecte:qꝛ
Bar.videt de directo contrariari his que dixi.s.in precedenti
oppo.in secūda solutione,quā dicit esse verā ad.l.in depositi.nā
dicit ꝙ ibi loquit in facto indiuiduo quo ad solutionē tantū,ꝛ
tamen ille tex.reuera loquit in obligatione secundaria causata
ratione doli vnius heredum,ꝛ tamen ibi dicit ꝙ est indiuidua
obligatione tantū:hic dicit totum cōtrariū ꝙ obligatio secun-
daria est omni respectu indiuidua.¶Sed tu salua Bar.a con-
trarietate dupliciter.Primo qd Bar.in precedēti solutione ha
buit respectū ad primitiuam obligationē rem restitui que est so
lum indiuidua solutione,nō autē habuit respectū ad istam se-
cundariā.Patet qꝛ ibi Bar.formaliter dicit cū ipsa obligatio
principalis sit diuidua obligatione,merito diuidit inter here-
des,ꝛ sic habuit respectū ad primitiuam obligationē,ꝛ non ad
secundariā.Uel secūdo ꝛ melius ista secundaria obligatio que
causatur ratione doli vel culpe vnius heredū cēsetur omnino
indiuidua qñ ambo delinquūt:secus quādo vnus solus ex he-
redibus cōmittit dolum.ita loquit Bart.in precedēti cōtrario
ꝛ tex.quē ibi allegat in.l.in depositi.ꝛ Bar.met hic formaliter
dicit ꝙ qñ dolus cōmittitur ab vna tantū:tunc loquit contra-
rium precedēs.Et si tu diceres ꝙ imo ratio assignata per Bar.
hic cōplectitur vtrūqꝫ casum siue cōmittatur ab vno siue a plu
ribus:nā dicit ꝙ ratio est qꝛ in re diuisa nō potest cōmitti do-
lus in parte quin cōmittatur in totum,nec prestari diligētia vel
custodia in parte,quin prestetur in totum:ista ratio cōplectitur
vtrunqꝫ casum.Et propterea pro habēda veritate iunge simul
vtranqꝫ solutionē quod quando primitiua obligatio est indiui
dua solutione tantum ꝛ nō obligatione vt est rem restitui:tūc
obligatio secūdaria similiter censetur diuidua obligatiōe quā-
do vnus solus contrafacit vt ille teneatur,ꝛ respectu doli seu

a ¶☞ Respōdeo.Ista rñsio est cōtra l.fi.§.apud ferocē.ff.de aqua plu.arcē.Sed rñdeo ꝙ ibi respectu coheredū nō creditorū.Tñ in ra q̄ ista allegat loquūtur in ipso debitore,q hunc animū presumitur habere.Purpu.

b ¶Aduerte De hoc vide per eundē authoritatē post alios in.l.j.C.de trāsact.hic allega.

delicti quo ad eū dicit omni respectu indiuidua ex quo ipse tenet insolidū, in istis terminis loquit. l. in depositi. ⁊ sol. Bar. in precedēti cōtrario. secus qn̄ dolus cōmittitur p oēs sic est indiuidua quo ad ipsos omnes si per vnū sic est indiuidua quo ad ipsum solū. Jdeo pōdera tu qd obligatio rem restitui secundaria que cōtrahit rōne doli, vel culpe si vnus ex heredib⁹ cōtra faciat, nō est ita omnino indiuidua, sicut illa de qua loquit iste tex. qui loquit in actiōe stricti iuris pcedēte ex cā hereditaria: qr non pōt peccari per vnū, quin oēs dicant peccasse. Et lz ista ratio tex. videat militare in casu nostro: tn̄ qr pncipalis obligatio rē restitui est diuidua obligatione, ideo operat hunc effectū quo ad secundariam obligationē, qd si ex vno heredū cōmittatur dicat indiuidua quo ad ipsum, aliud qn̄ oēs cōmittunt dolum. ita intellige hec dicta Bar. que alias videtur cōtrariari de

31 directo. Quarto aduerte inquantū Bar. assignando rationē dicit q dolus in vna re p indiuiso nō pōt cōmitti in parte quā in totū committat. ⁊ per hoc infert ergo obligatio causata rōne doli vel culpe dicit omni respectu indiuidua. Jsta consequētia Bar. videt cōfundi p ea que. s. dicta sunt per ipsummet Bar. qr obligatio primitiua ad restituendū non est omnino indiuidua imo cōtractu ⁊ obligatiōe est diuidua, vt declarat. s. Bar. in secūda oppo. ⁊ tn̄ ipsa restitutio vn̄ causat est omnino indiuidua: qr nō pōt fieri nisi insolidū. l. si duo. §. qd si lancē. ff. deposi.

32 † Quinto dum Bar. in distinctione sua dicit q qn̄ fuit actū q quilibet teneatur insolidū isti censentur esse duo rei debēdi. Jo. de imol. Lud. ro. ⁊ Are. hic, insistunt super veritate. nam in indiuiduis est exprimere illud qd tacite inest ergo videt quod nihil debeat operari per regulā vulgatam. l. iij. ff. de legatis primo. breuiter ista materia nō cadit hic, ⁊ ponit Bar. in. l. iij. §. j. ⁊ in. l. eādem. in. vij. q. ff. de duobus reis. remitto te ad ibi dicta

33 per eūdem Bar. † Ultimo dum Bart. dicit qd quādo sunt duo rei factū vnius facit cōmittere penam quo ad alterū, allegat. l. mora. §. fi. ff. de vsur. que dicit cōtrarium qd mora vnius nō nocet alteri, sed Bar. voluit allegare gl. ibi, ⁊ circa hoc Roma. Are. ⁊ Moder. seneñ. laborant ⁊ non expedit: qr ipsi equiuocarunt intellectum Bart. nam Bart. voluit allegare glo. ibi in secunda solutione. ⁊ ipsi capiunt primam solutionē glo. vbi dicit glo. qd mora vnius correi nō nocet alteri: qr est in omittendo sed in faciēdo factū vnius bene nocet alteri correo. l. penult. ff. de duo. reis. ⁊ proprie Bart. loquitur de facto. cōstat qr grauius est delictū in faciendo quam in omittendo. glos. in. l. semel mora. ff. sol. matrimo. ⁊ de illo articulo an mora vnius correi noceat alteri correo ponit ordinarie Bar. in. l. ex duobus in. xj. q. ff. de duo. reis. ⁊ ita remanet perfecte expedita ista vj. opposi. Bar. ⁊ cōsequenter materia indiuidui nunc Bart. attingit materiam diuidui. In octaua oppo. Bar. vbi Bart. expedit gl. in verbo pena cōmittere, aduerte per ordinē inquantū Bar. ⁊ ceteri cōiter scribētes approbant solutionem glo. nostre q iste tex. loquatur in obligatione faciendi diuidua: qr si vnus heredum contrafacit incidit in totam penam, tex. no. in. l. proxi. §. fi. et in. l. executione. §. pen. j. eo. loquitur in obligatiōibus dandi, vbi vno heredum contrafaciente oēs incidunt in penam. Contra istam cōmunem solutionē videtur obstare text. in. l. seq. §. fi. in. ij. respon. vbi text. decidit idem esse in stipulatione qua quis promittit parere sententie arbitri q est facti: vt ibi volunt glo. ⁊ oēs: ergo tex. vult q id qd est dictū in obligatione dandi habeat locum in obligatione faciendi: vt vno heredum contrafaciente oēs incidant in penam. Rn̄de qd licet ibi obligatio primitiua de parendo sentētie arbitri sit facti: tamē qr illud factū venit explicandum per dationē pecunie: qr pars erat condēnata ad dandum: tunc est idē prout in obligatione dandi. ita respondet Ang. hic ⁊ sequuntur Pau. de ca. ⁊ alij ⁊ Bart. in. d. l. seq. §. fi. vbi etiam Alex. ⁊ alij: ⁊ Bart. in. l. naturalis. §. qd si faciam. ff. de prescri. verbis. Probatur ratione, qr quando factū venit explicandum per dationē explicatur vt datio qr idem in dicamus qd in obligatione dandi, eodem modo quādo datio venit explicanda per factum iudicatur vt factum, ⁊ idem indicamus quod in obligatione faciendi, vt est gl. in. d. l. naturalis. §. quod si faciam. ⁊ si diceres quid si condemnasset ad faciendū

34 reseruo ibi dicendū. † Successiue nota diligēter conclusionē quam facit Bart. que est pulchra ⁊ bene disputabilis q quādo ille qui promisit dare fundum, ⁊ si non dederit promisit penam decesserit relictis pluribus heredibus qd vnus heredū pōt soluere fundum promissum ⁊ transferre dominiū pro parte coheredum vt euitet penam: ⁊ cum Bar. tenet solus Ang. hic. Jsta cōclusio est valde disputabilis eam reprehēdunt oēs Moder. indifferēter nullo excepto ⁊ Jo. de imol. ⁊ Alex. in. l. ij. §. ex his. s. eo. ⁊ Rapha. Fulgo. in. l. si seruus. §. si plurium. ff. si quis cau. Ego autē intendo tenere istam conclusionē Bar. que est multum equa ⁊ quam tenet idem Bar. in. l. si seruus. §. si. in vlti. col. ff. si quis cau. vbi Bar. reputat istud mirabile ⁊ nouum ⁊ tenendum menti, ⁊ idem Bart. in. d. l. si procuratorē. §. si ignorantes per illum tex. ff. manda. ⁊ propterea[a] respondebo fundamentis modernorū adductis cōtra Bart. de regula, id qd nostrū est. de regu. iur. in. vj. Et vltra eos facit bonus tex. in. l. nemo ex socijs. in prin. ff. p socio. la. ij. vbi nemo ex socijs pōt transferre dn̄ium rei cōis nisi pro parte sua: ⁊ nō parte sociorū dato qd sint socij eiusdē rei. Sed rn̄deo ad regulā, id qd nostrū ⁊c. Fateor regulā sed hic nō transfertur dominiū sine facto nostro. probo ex quo defunctus promisit dare ⁊ vnus heredum det censetur defunctus dare, qr factum heredis censetur factum defuncti. tex. est in. §. j. in aut. de iureiur. a mor. presti. in prin. colla. v. sicut in simili in. l. j. in prin. ff. de re. co. Secundo cōtra conclusionē Bar. Raph. cu. ⁊ Ro. adducunt text. valde fortem ƀm eos in. l. ij. §. ex his. s. eo. vbi si promissor qui promisit seruitutem decesserit relictis pluribus heredibus, vnus heredum non potest constituere seruitutē insolidum. sed si verū esset q dicit Bar. q vnus heredum possit transferre dominiū, multo fortius posset constituere seruitutē, duplici ratione. Prima qr promissio seruitutis est omni respectu indiuidua, promissio vero dandi est omni respectu diuidua. Secūda qr est minus preiudiciū ceteris coheredibus cōstituere seruitutem in re cōmuni qua transferre dominiū. ⁊ sic totū a se abdicare rem cōem. facit tex. in. l. heredes. §. an ea. ⁊ §. cōtra. fami. ercis. Sed ad hoc rn̄deo tenendo Bar. quod in. d. l. ij. §. ex his. s. eo. cōstitutio seruitutis est mixta consistens in dando ⁊ in faciēdo propter patientiam que prestatur ƀm Bar. in. l. j. s. eo. vbi dixi, sed factum coheredū vnus heredum dare non pōt: ideo nimirum si vnus non pōt implere pro alijs. Sed nos loquimur in obligatiōe dandi. ⁊ ista solutio cōfirmat p tex. in. l. heredes. §. si incerto. ff. fam. ercis. vbi si sit legatus seruus in genere vnus heredum non pōt transferre dn̄ium dando vnū: qr ibi tractat de eligendo vnum, ⁊ sic interuenire debeat factū omnium. sed in casu nostro sumus in datione que pōt explicari per alium: postea dicūt isti Mod. qd iura allegata per Bar. nō probant eius conclusionē. Primo tex. in. l. procuratorē. §. si ignorantes. ff. mand. qr ƀm Jmo. ⁊ Lu. ibi non dicit tex. qd possit fideiussor trāsferre dn̄iū rei debitoris, sz tn̄ dicit q nō imputabit fideiussori si soluit de reb⁹ debitoris q habet penes se. Jsta solutio nihil est: qr ex quo tex. vult q pōt dare in solutum rem debitoris ergo pōt transferre dn̄ium. l. vbi autem non apparet. §. fi. j. eo. l. q si forte. §. ij. ff. de sol. Scdo respondēt Raph. cu. ⁊ Lu. ro. qd. d. l. si procurator. §. si ignorantes. ibi fideiussor intelligit habere de hoc mādatum a princi. debitore qd possit soluere de eius bonis, allegāt tex. in. l. indebitam. ff. de cōdi. inde.[b] ⁊c. Sz aduerte quia illa. l. indebitam. loquit qn̄ fideiussor soluit de ppria pecunia sua: nā eo ipso q fideiubet intelligit habere mādatum a debitore q possit soluere pro ipso debitore. Ultra eos reperio q Jo. de ana. in. c. olim. i. iiij. col. d accu. ponit alium intellectū ad. §. si ignorātes. ⁊ intelligit illum tex. procedere quādo bona debitoris reperiātur penes fideiussorē ipsum, tunc pōt fideiussor soluere de bonis debitoris que sunt penes ipsum fideiussorē per tex. in. l. fistulas. §. j. ff. de cōtrahē. emp. sec⁹ si talia bona non essent penes fideiussorē. Jtē ille tex. procedit quādo fideiussor nō est soluēdo prout dicit text. ibi in fi. in ver. quid tn̄ paupertas. quo casu ne incarceretur potest soluere fideiussor de bonis debitoris. ita Bal. in aut. si captiui. C. de epi. ⁊ cleri. sed iste videntur diuinationes ad illum tex. postea dum Bar. dicit esto q iste coheres nō posset trāsferre dn̄ium tamen tenebitur coheres habere ratū ⁊c. ratio Bar. ƀm Are. nō videtur esse generalis: qr forte potius interest coheredis soluere penā quā ipsum fundum. l. predia. ff. de act. empt. l. si quis a socio ff. pro socio. vel ratione particularis interesse quod habetur ad fundum. Preterea dn̄ Bar. Alle. aut. si captiui. qr rn̄dent Jm. ⁊ Mod. q ille est casus specialis put ibi dicit glo. Secundo, ⁊ melius rn̄de quod ibi nō dicit q liceat alienare res immobiles captiui. ⁊ sic trāsferre dominium, sz dicit qd licitū est capere pecuniam mutuo ⁊ obligare bona captiui. ⁊ sic loquit ille text. de obligatione nō de trāslatione dominij: quia plus est transferre dominium rei q obligare rem. l. fi. ⁊ ibi gloss. C. que res pignor. obli. poss. nec ob. gl. in. l. venditor. de iud. que reuera nihil facit. Ultimo nō obst. qd dicit Bar. q socius potest vti re communi ad vsū destinatū qr verum est qd potest vti, ⁊ ideo aliud est vti ⁊ aliud est transferre dominium, vltra Barto. hic, idem Bart. in. l. si seruus. §. si plurium. addit alium fundamētū pro ista parte: qr in his que nō possunt expediri pro parte quilibet heredū dicitur habere administrationem insolidum. l. si cum vno. ff. si ex noxa. causa agat. que lex nihil facit[c], sed cōtrariū dicit text. in. l. si communis seruus. ⁊ l. si ex duobus. ff. de noxa. Tu alleg. meliorem tex. in. l. heredes. §. si vnus. ff. fami. er. quem text. not. ad hoc Bar. in pulchra decisione in. l. ⁊ hec distinctio. §. cū fundum. ff.

a Propterea. Rn̄de melius, q ex quo factū defuncti interuenit, videt oīm heredū interuenire illo aliter vnus non representat nisi p parte hereditaria glo. in. l. ij. §. fin. de preto. stip. Et vide Jaso. in l. ij. §. ex his. ⁊ not. s. eodem. Purpur.

b Cōd. in deb. Cōtra vide Alex. in. l. certi cōdi. §. si nūci⁹. j. not. s. si cer. peta.

c Nihil facit. Jmo multū, ⁊ l. si cōis est. Alex. hic. iiij. col. Purp.

dum. ff. loca. sed nec Bart. ibi loquitur de translatione dn̄ij sed

35 de loquatione. † Successiue[a] inquantū Bar. tenet rationem diuersitatis assignatā hic in gl. quare in obligatione dandi que est omni respectu diuidua si moriat promissor relictis pluribus heredibus vno cōtrafaciente cōmittitur pena in totū: secus in facto diuiduo vbi solus vnus ex heredibus cōtrauenienis incidit in penam nisi pro sua rata, glo. ⁊ Bart. dicunt ratioē esse qr facilius potest dari pro alio quantitas q possit facere pro alio, istam rationē oēs sequuntur. Nec huic rationi obstat[b] dum supra dicebat Bar. q facilius est facere quam dare, allegando. l. he opere. ff. de ope. libe. vbi glo. ⁊ glo. in. l. vnica. in verbo damnum. C. de sentē. que pro eo q inter. prof. qr Bar. in. d. l. vnica. in iiij. q. prin. in fi. reprehendit illas glo. ⁊ dicit q reprobantur per oēs doctores, qr illud qd dicitur q facilius est facere q dare, procepit in auaris, ⁊ miseris hominibus qui potius laborent quam darent pecuniam, sed istud est cōtra naturalem equitatē, qr plus deberet estimari labor hominis, quam pecunie datio. l. in seruorum. in fi. ff. de penis. Licet oēs teneant istam rationē diuersitatis, mihi videt quod confundatur per istū tex. hac ratione: quādo stipulatio amplius nō peti, vel rem ratam haberi essent apposite super quātitate pecunie, ⁊ ita intelligūt istū tex. loqui Bar. cōiter alij. j. in. v. q. ⁊ Bar. in. l. stipulationes non diuidunt. in. iij. q. j. eo. ⁊ tn̄ vnus heredū posset soluere illā quātitatē pecunie pro alijs coheredibus. l. soluēdo. ff. de nego. gest. ⁊ tn̄ si vnus cōtrafaciat alij nō tenent. casus est hic. Jtem pondera qd tex. in. l. seque. §. si fundat se in iniuria stipulatoris nō autem quod vnus heredū possit totā pecuniā dare, sed in iniuria stipulatoris. Unde planior ⁊ clarior pōt assignari ratio diuersitatis, quare in factis diuiduis si vnus heredū cōtrafaciat nō cōmittit in totū stipulatio nisi pro parte sua cōtrafaciētis: sec⁹ in obligatione dandi in qua si vnus heredū contrafaciat pena cōmittit in totū: ratio est qr in factis succedit obligatio ad interesse. l. stipulatiōes nō diuidunt. versi. Celsus. j. eo. ⁊ cōsequenter pena apponit loco interesse. §. non solū. insti. de verbo. obli. Et ideo quemadmodū interesse inter heredes est diuiduū: ita etiam pena, sed in obligationibus dandi que sunt precise diuidue. ⁊ in quibus nō apponit pena loco interesse sed loco cōtemptus q est indiuidu⁹: ergo ⁊ pena erit indiuidua. Ultimo[c] inquantum Barto. assignat rationē quare sicut ipsa obligatio principalis diuidit inter heredes, ita quod vno heredū soluendo partē nō pōt ampli⁹ cōueniri. Quare nō ita dicimus in pena ⁊c. rn̄det Bar. qr pena est apposita sub cōditione ⁊c. Jstam eandem rationē assignat Bart. in. l. ij. §. ex his. s. eo. ⁊ in. l. si seruus. §. si pluriū. in vlti. col. ff. si quis cau. sz huic rationi fortiter obstat: qr cōditio apposita obligationi diuidue debet assumere eius naturā, ex quo dispositio incipit a precedēti cōnetione diuidua, ita eius cōditio penalis apposita debet esse diuidua: ita dicit Bar. in. l. stichum qui meus erit. circa fi. ff. de lega. j. Et forte illa doctrina Bar. in. l. stichum qui meus. non est vara: qr confundit per tex. ibi in. l. seq. §. fi. iuncta doctrina Bar. ibi que videt confundere illam doctrinā Bart. in. d. l. stichū qui meus.

36 Et ita habes expeditam. vij. opposi. Bart. † Jn. ix. opposi. Bar. inquantū Bar. sequitur tertiam solutionē gl. positam in d. l. si procurator. ff. rem ra. hab. ⁊ cū ista solutiōe transeunt cōiter alij. Ex ista solutione habes quod si aliquis promittat ratum simpliciter sine aliqua pena siue sit dn̄s siue pcurator ⁊ cōtrafaciat in parte, tenet ad interesse pro parte: qr in plus nō interest sua. ita loquitur tex. in. d. l. si procurator. secus antē si sit promissa pena: qr si non ratificat in parte cōmittitur in totū pena, vt hoc tex. Adde vlta Bart. ⁊ scribentes quod alia triplex ratio diuersitatis pōt assignari, nam pena apponitur ex prouisione hominis, interesse autē venit ex dispositione legis. ita dicit Bar. in. l. cum stipulatus sim mihi a proculo, in princi. j. eo. Sed lex facilius moderatur suam prouisionē quam prouisionē hominis. ita glo. ordi. in. l. assiduis. in gl. magna circa medium. C. qui po. in pigno. hab. Jtē lex facilius denegat suum auxiliū quam auxiliū ipsius hominis. glo. in. l. j. C. si aduer. vend.[d] Secunda ratio est: qr firmius est illud qd sibi quis acquisiuit sua prouisione quā alterius. l. si filius. §. erit. ff. de fideicōmis. lib. l. ij. de offi. procon. sed quādo quis apponit penam est ex prouisione sua. Tertia ratio mitius agitur cū prouisione. l. quam cum prouisione hominis. l. celsus. de arbi. istas tres ratiōes differen

37 tie assignat ipsemet Bar. in. l. si insulam. i. vj. oppo. j. e. † Ex ista cōmuni sol. glo. Bar. ⁊ doct. cōiter, habes duo notare. Primo qd stipulatio rati in principali pmissore respectu interesse est diuidua sz respectu pene est indiuidua. sz in eius heredib⁹ indistincte est diuidua, vt hoc text. iuncta. d. l. si procurator. §. si ignorātes. Ex quo correlarie secūdo not. q lz stipulatio rati sit pretoria. vt in. l. seq. in prin. ⁊ in pretorijs stipulationibus benignius agatur quā in alijs. vt. l. penalis. §. iulian⁹. ff. ad legē fal. Bar. j. in. ij. q. istud pcedit respectu heredū non autē principalis cui lex ista nō fauet ad euadendū penā. Tu aduerte q lz Bar. ⁊ cōiter scribētes primam solutionē gl. in. d. l. si procurator. impugnēt tanq carentē rōne diuersitatis, certe ista prima solutio vr optime posse defendi: qr pro certo iste due. ll. loquunt in istis terminis iste tex. in principali, ille in pcuratore loquitur. Unde diligēter aduerte, quod sicut in ista stipulatione rati lex magis fauet heredibus quam ipsi principali promissori. tex. est hic. ita equius est subuenire procuratori qui promittit de ratificatione dn̄i quā qn̄ ipse dn̄s promittit. Et istud probat optimo fundamēto: qr facilius admittitur purgatio more qn̄ quis promittit factū alienū, quā qn̄ promittit seipsum facturū: qr nō promittit purgatio more, nisi pro tres vel quinque dies. l. ⁊ si post tres ff. si quis cau. Sz qn̄ quis promittit factū alienū, puta q quis sistet in iudicio, quo casu pmittit factū alterius, ⁊ sic curaturū, l. quoties. j. e. tunc admittit purgatio more in lōgiori tēpore. l. intra sex mēses, elapso primo tpe dant alij sex mēses. l. sancim⁹. C. de fideicom. vbi Bar. Nec ob. q dicit Bar. qd qn̄ procurator promittit se curaturū ⁊ facturū ⁊ consequenter promittit factū suū q est indiuiduum: qr rn̄detur q istud factū ratificationis est factū qd venit explicandū per factū alterius, ⁊ in ista stipulatione. huic sol. vnum obstat, qr tex. in. d. l. si procurator in ratione quā assignat fundat se qr non vltra interest stipulatoris sed qn̄ fuisset promissa pena nō cōmensuraret ad interesse. l. stipulatio ista. §. alteri. j. eo. Barto. in. l. ij. §. item si in facto. ff. eo. ⁊ Bar. hic, ⁊ pptērea tutior videt tertia sol. gl. ⁊ Bar. ⁊ ita habes expeditā nonā opposi. Jn decima oppo. Bar. in. d. l. si seru⁹. §. si pluriū aduertas primo circa secundā sol. gl. ibi quam Bar. post Jaco. bu. dicit esse veram in se, sed diuinare ad illū tex. dic melius secundū Ray. Jo. de imo. ⁊ Are. q imo ista sol. etiā nō est vera i se: qr si ibi difficultas deberet excusare a pena certe excusaret pro parte pro qua nō fuit impletum ⁊ sic in qua fecit q tum potuit, cum difficultas excuset a pena, ⁊ tamē text. decidit

38 contrarium: ergo ista sol. nō est vera in se. † Circa ergo solu. Bar. quā gl. vbiq tenēt relate hic per Bar. q l. cōtraria loquat in preparatorijs iudiciorū in quibus mitius agit vt pro parte impleta ex equitate obstet exceptio ⁊ cōsequenter non cōmittat pena in totū. d. l. si seruus. §. si plurium. secus est in extraiudicialibus ⁊ sic in cōtractibus qr siue est vnū factū siue plura cōmittit pena in totū. ita loquit ƀm Bart. in. l. si is qui ducenta. §. ita cū. ⁊ §. vtrū. ff. de re. dub. Jtē secus i decisorijs iudiciorū. ita loquitur. l. sequens. in. ij. rn̄so. ⁊ istam sol. tenent oēs pro intelligētia huius solutionis infistam circa rationē diuersitatis. ⁊ in primis inquantū Bar. facit differentiā inter preparatoria iudiciorum de quibus loquit. d. l. si seruus. §. si plurium. ⁊ decisoria, de quibus tex. in. l. seq. §. fi. videamus que sit ratio diuersitatis inter decisoria ⁊ pparatoria, dicit q duplex ratio diuersitatis potest assignari. prima: qr in decisorijs tractatur de maiori preiudicio stipulatoris: ⁊ ideo difficilius euitatur pena quā in preparatorijs, hinc est quod i preparatorijs vbi est apposita dies ⁊ pena tamen admittit purgatio more ad euadendam penam. l. ⁊ si post tres. ff. si qs cauti. secus in decisorijs ita gl. i. l. celsus in prin. ff. de arb. quā allegat Bart. hic, qui sentit hanc rationē diuersitatis allegādo hāc gl. Alia ⁊ scd̄a ratio diuersitatis est qr in decisorijs secuta decisiōe litis pretor amplius se intromittere nō pōt: qr lata sentētia funct⁹ est officio suo. l. iudex postq. ff. de re iudi. secus in pertinētibus ad preparationē litis, vbi cū duret officiū iudicis pretor pōt fauere pmissori circa cōmissionem pene. Jstā rōnem diuersitatis assignat ipsemet Bar. i. d. l.

39 ⁊ si post tres. circa mediū. † Nūc videndū est que sit ratio diuersitatis inter iudicia ⁊ cōtractus, ⁊ cōsequenter inter stipulationes iudiciales ⁊ cōuentionales que in cōtractib⁹ apponūtur. Dic rationē diuersitatis esse qr stipulatiōes iudiciales ⁊ pretorie interponunt ex necessitate, qr extorquent ab inuitis: ita dicit gl. in. l. j. in prin. in ver. cōuentionales. ff. de preto. stip. Sz cōuentionales seu extraiudiciales interponūtur voluntarie: ergo succedit regula qd lex magis succurrat faciēti actū ex necessitate quam ex volūtate. tex. est in. l. si fideiussor. §. si necessaria. ff. qui satis. cog. ⁊ sic licet Bar. ⁊ scribētes nō assignāt rōnem, ego assigno in omni mēbro. Sz aduerte tu prouecte. licet oēs trāseant cū ista solu. Bart. certe videt q ista solutio. Bar. ⁊ cōis eodem modo reprehendat quo Bar. reprehēdit solutionē Petri. Nā Bar. vult quod in preparatorijs iudiciorū, ⁊ consequēter in stipulatiōe de iudicio sisti, si stipulatio sit impleta in parte, nō cōmittit pena in totū in effectu, qr obstat exceptio. Jstud vr contra text. in. l. si is cui ducenta. §. cū ita. ⁊ §. vtrū. vbi tex loquitur de sistendo seruos sicut in. d. l. si seruus pluriū. ⁊ tamen decidit si non sistit vnum ⁊ oēs alios sistat incidit in penam totam: ergo de directo cōtra solutionem Bar. ⁊ cōem. Et si dicas Bar. rn̄det q tex. in illa. l. si is qui ducenta. §. cū ita. ⁊ §. vtrū. loquitur

a Successiue. Ad istā materiam vide eundem authorē i. l. ij. §. ex his. col. iij. ⁊. v. s. e. tit. ⁊. j. in. j. q. Bart. col. iiij. cū seq. Ange. cōsil. cccxxvj. ex themate.

b Nec obstat facit glos. in. l. aduerso. C. de aduoc. diuers. iudi. ⁊ Jas. in l. vt vim. s. de iusti. ⁊ iure.

c Ultio. Scda diuersitas Bart. inter obligationem principalé ⁊ cōmissionē pene: eandē pōit Bar. i hac. l. v. §. fi. circa fi. j. eo. Purpura.

d Aduerte. Adde tex. no. l. si qd bello. ff. de capt. ⁊ postli. vbi gl. Purpura.

Universidad de Deusto Biblioteca

in cõtractibus.ꝛ cõsequenter in extraiudicialibus.tex.no.in.l.
si seruus.§.si pluriũ.loquit̃ in preparatorijs iudiciorũ,certe ista
solutio non videtur posse procedere:q2 vterqꝫ tex.loquit̃ de si-
stendo seruos sub pena.vnde dicere ꝙ.§.si pluriũ.loquitur de
sistendo,ꝛ sic in preparatorijs,ꝛ tex.in.§.cũ ita loquat̃ in cõtra
ctibus.ista solutio facit violẽtiam ad vtrunqꝫ tex.Et si diceres
defendẽdo Bar.prout Bar.voluit dicere ꝙ tex.in.§.si pluriũ.
exp̃sse loquit̃ de seruis sistẽdis in iudicio,hoc est verissimũ,sed
tex.in.l.si is qui ducẽta.§.cũ ita.loquit̃ de seruis sistẽdis simpli
citer.ꝛ nõ dixit in iudicio,ꝛ istud est verũ.Et sic vnꝰ tex.loquit̃
de seruis sistẽdis in iudicio expresse,aliud de seruis sistẽdis sim
pliciter puta in domo,vñ intellexit illum tex.in cõtractibus ex-
traiudicialibus.i.de sistẽdo extra iudiciũ, puta in domo stipu
latoris. Ista sol.Bar.non vr̃ isto modo posse defendi:q2 qñ fit
mentio in.l.de sistẽdo seruos simpliciter,intelligitur in iudicio
tex.est in.l.quoties quis.in prin.j.e.ita habes ibi tex.iuncta gl.
j.ergo similiter intelligemus in.§.cũ ita.Sz caue:q2 rub.ff.si qs
cau.sub qua est positus.§.si pluriũ.dicit,si qs cau.in iud.sisten
di causa factis.põdera ꝙ etiã in rub.expresse dr̃ in iudicio sistẽ
di causa factis:ergo apparet ex rub.ꝙ ꝓmissio de sistẽdo nõ in-
telligat̃ in iudicio nisi exprimat̃.Scõo ꝯ solutionẽ Bar.ꝛ rõnẽ
facit:q2 ſm istã solu.Bar.ꝛ cõem est necesse restringere istũ tex.
dum loquit̃ in stipulatione de rato,vt intelligat̃ etiã interposi-
ta in cõtractibus, ꝛ cõsequẽter extra iudiciũ,vnde nõ procede-
ret qñ stipulatio de rato esset interposita circa preparatoria iu-
diciorũ,puta q2 procurator cõparet in princi.litis ꝛ sibi oppo-
nit̃ ꝙ nõ est procurator ipse ꝓmittit de rato.i.qõ dñs habebit
ratũ,sed ista esset magna restrictio ad istũ tex.Tertio ꝯtra sol.
Bar.ꝛ cõem,facit fortiter:q2 ĩ decisorijs lex magis fauet ꝓmis
sori q̃ in preparatorijs:patet q2 in decisorijs lex statuit qõ fa-
uorabiliores simus ad absoluendũ q̃ ad condemnandũ.c.ex li
teris.de ꝓba.l.arriani.C.de her.regula fauorabiliores.de re.iu.
glo.ꝛ Bar.in.l.de die.ff.qui satis.cog.ergo sol.Bar.ꝛ cõis non
videt̃ posse procedere,vnde pro habẽda veritate istorũ iurium
aduerte ꝙ quantũ ad istũ text.ꝛ.l.si seruus.§.si pluriũ.mihi vr̃
plana ꝛ vera sol.Pe. nec Bar.negat ꝙ iste tex.loquat̃ qñ vnũ
factũ diuiduũ est in obligatione qñ aliquis promittit amplius
non agere,vel rem ratam haberi.sed.l.cõtraria.loquit̃ qñ plura
facta copulatiue sunt in obligatione:q2 qs promisit sistere plu
res seruos.Ratio diuersitatis:q2 qñ plura sunt facta cẽsent̃ in
effectu plures obligatiões,l.scire debemus.j.e.ideo lex facilius
dispẽsat si cõtraueniat̃ in vna pena cõmittat̃ in illa parte tantũ
in qua cõtrauentũ est.secus qñ est obligatio vnius facti.Patet
in isto tex.qñ principalis promissor facti diuidui cõtrauenit in
parte cõmittit̃ in totũ.secus ꝯ eius heredes:q2 si cõtraueniunt
in vna parte in illa sola parte pena ꝯmittit̃.Sz tota difficultas
est cõcordare.§.si pluriũ.cũ.§.cũ ita.ff.de reb.dub.per quẽ tex.
Bar.reprehẽdit solutionẽ.Pe.attẽto maxime q2 vterqꝫ tex.lo
quit̃ de stipulatiõe de sistẽdo,ꝛ de sistẽdo plures seruos.ꝛ si di-
ceres prout dicebat Pe.ꝙ vnus tex.declarat̃ p alterũ:q2 pena
cõmittit̃ mero iure in totũ de rigore,sed obstat exceptio,secus
de equitate.Ista sol.cõfundit̃ ex multis.Primo p tex.in.d.§.
cũ ita.q dicit nec dubitamus quin oẽs sisti oporteat,Vbũ opor
teat importat necessitatẽ ſm Bar.in.l.j.ff.de iust.ꝛ iu.Scõo,q2
dicere ꝙ vnus tex.procedat de rigore alius ꝓcedat de equitate
nõ est aliud dicere nisi qõ vnus corrigat alterũ,prout dicit tex.
in.l.cotem ferro.§.qui maximos.de publ.ꝛ vecti.sed legũ corre
ctio est euitanda iuribꝰ vulgaribus.l.vnica.C.de inoffi.doti.l.
precipimus.C.de appel.Preterea dicere vna ꝓcedit de rigore,
alia de equitate esset imponere legẽ verbis,prout in simili dicit
Bar.in.l.ij.§.itẽ si in facto.s.e.Auget̃ difficultas:q2 text.in.§.si
pluriũ.dicit ꝙ vna fuit stipulatio pluriũ seruorũ sub pena,ita
vbi dicit tex.in verbo,vna stipulatione,ꝛ tamẽ vna fuit stipula-
tio si vnꝰ solus sistat̃ pena in totũ nõ cõmittit̃ cũ effectu,q2 ob-
stat exceptio:ergo fortiꝰ istud deberet dici in.§.cũ ita.vbi plu-
res serui sistẽdi fuerũt separatiz nominati.s.ꝓmisit sistere damã
ꝛ stichũ.ergo plures stipulationes deberẽt censeri.l.j.§.si stipu-
lanti.s.eo.l.scire debemus.j.eo.ergo sistẽdo vnum deberet pro
illo penam euadere,ꝛ tñ tex.in.§.cũ ita.dicit ꝙ pena in totũ cõ-
mittit̃,quõ cõcordabimus ista duo iura:Ego ꝯsiderabã posse
nouiter cõcordari ista duo iura hoc modo,ꝙ tex.in.d.§.si plu-
riũ.clare ꝛ ad literam loquat̃ qñ quis pure promisit plures ser-
uos sistere sub pena,sed tex.in.§.cum ita.expresse loquit̃ quan
do promisit sub cõditione si stichũ,erotem,ꝛ damã non sistam
ꝓmitto penã.Vñ cum habeamus qõ cõditio sit multũ precisa
ꝛ debeat impleri in forma specifica.l.q heredi.ꝛ.l.meuius.ff.de
cõdi.ꝛ demõ.propterea ꝯditio dr̃ indiuidua.l.cui fundus.ff.de
cõdi.ꝛ demon.si sistat oẽs preter vnũ incidit in penam in totũ.
ita loquit̃ tex.in.d.§.cum ita.ista vr̃ vera sol.ad ista iura non ca
uillãdo ꝓut facit Bar.ꝛ credo istã esse merã veritatẽ ꝛ p ista sit

a ¶ In.j.q. Vide què dicuntur, et addita sunt.s.col.v.prece.ver.successiue inquantum.

40 expedita decima opp.Bar.¶†In vndecima ꝛ vltima oppo.
Bar.aduerte circa intellectum.c.suam.de penis.vbi tex.loquit̃
in sñia arbitri cõdẽnantis ad dãdum sub pena p cõtrauentio-
nẽ partis nõ cõmittit̃ in totũ pena,videt̃ esse de directo ꝯ tex.
in.l.seq.§.fi.ꝛ in.l.in executione.§.pe.j.e.Bar.hic ꝛ clarius.in.l.
seq.§.fi.ad fi.ꝛ in.d.l.si seruus.§.pluriũ.in vlti.col.vr̃ velle ꝙ ille
tex.procedat de equitate canonica, ꝛ cõsequẽter quod aliud sit
de iure canonico,aliud de iure ciuili,mihi nullatenus plz indu
cere diuersitatem inter ius ciuile ꝛ ius canonicũ.c.i.ꝛ.ij.de ope.
no.nun. Et ideo licet scribẽtes cõiter trãseant cũ ista sol.Bar.
mihi vr̃ ꝙ nullo modo ista diuersitas sit inducẽda:vñ dico,ꝙ
in illo capitulo suã:quinqꝫ cõcurrebant propter que ꝓcedit ille
tex.Prĩo,ibi in laudo arbitri erat apposita pena nimis excessi
ua,ꝛ istud solũ ponderat Rapha.cu.in consi.Abb.incip.facta
fuit quedã trãsactio.ad fi. Scõo ibi,pars sortis soluta excede-
bat totã penã.Tertio ibi,illi clerici quasi totũ debitũ p̃ncipale
ꝑsoluerãt:ꝛ istud solũ põderat ibi Abb.in scõo no.Quarto ibi
loquit̃ in ꝑsonis religiosis seu ecclesiasticis vt pz ibi,ĩ tex.dum
dicit,q2 igit̃ te non decet in tantũ pontificalis ꝛc.Quinto q2 ibi
pars propter morã non erat passa damnũ:vt dicit ibi tex.in ho-
nestis questibus cum aliena iactura locupletari.Ex quinqꝫ ibi
cõcurrẽtibus in illo tex.admittit̃ purgatio more,vt soluẽdo re
siduũ sortis euadat penã.iste est casus.c.suã de penis.ꝛ isto mõ
nõ ꝯtradicit legibus iuris ciuilis,nec isto modo inducet discor
dia ĩter ius ciuile ꝛ canonicũ.Expeditis.xj.opp.Bar.Bar.for
mat septẽ principales qõnes q̃ sunt de ꝓpria materia istius.§.
41 ¶†In.j.q.ª Bar.qñ p̃cipalis stipulatio est de facto diuiduo
a puta amplius nõ agi.rem ra.habe.deinde subijcitur stipulatio
penalis facti indiuidui:puta iter fieri,si mortuo ꝓmissore vnus
heredũ ꝓmissoris cõtrafaciat principali ꝓmissiõi amplius nõ
agi egit ꝓ parte sua, an stipulatio penalis cõmittat̃ tantũ pro
parte sua:an vero insolidũ effectualiter ad totam penã.Aduer
tatis in primis ꝙ Bar.qñ ponit exẽplum de pena facti indiui-
dui expresse ponit exẽplũ iter fieri:ergo capit iter fieri ꝓ mero
facto non ꝓ seruitute prout tenuit in principio huius.§.conti-
nuãdo eũ.ꝛ ita ego tenui q̃uis Imo.ꝛ Are.intelligãt Bar.lo-
qui qõ ꝓmissio nomine pene fuerit ꝓmissio seruitutis nõ meri
facti:ꝛ iter fieri ĩportet seruitutẽ,ꝛ sic Bar.inepte loqueret̃.Sz
pone clariꝰ exẽplũ sub pena ꝙ p me nec eos stabit quominꝰ li-
ceat ire agere.l.ij.§.itẽ si in facto.s.e.subtilis.Pe.tenet ꝙ pena
cõmittit̃ pro parte illius tm̃ heredis q cõtrafecit:q2 licet pena
sit indiuidua ꝛ nõ possit cõmitti pro parte:quin cõmittat̃ in to
tum effectualiter:tñ non committit nisi pro parte:q2 actor dz
dare estimationẽ ꝓ parte coheredũ.l.lege falcidia interueniẽte.
ff.ad.l.fal.ꝛ lz sup isto Bar.relinquat sub dubio,tñ Ale.ꝛ Are.
tenent istã opi.Pe.ista ratione:q2 stipulatio amplius non agi
est diuidua q2 diuidet̃ inter heredes.l.ea que.C.fa.er. ergo vnꝰ
heredum qui egit pro parte non dz pati penam nisi pro parte
in qua deliquit.l.sancimus.C.de pe.l.rescriptum.ff.de his qui.
vt indignis.breuiter contrarium tenent Ang.ꝛ Imo.hic ꝛ me
lius,benedictus deus,ꝙ imo pena committatur insolidum et
effectualiter contra heredem qui cõtrafecit ex cuiꝰ culpa pena
q̃ est indiuidua in totũ cõmittat̃ per tex.in.l.in commodato.§.
si ex facto.ff.cõmo.lz obligatio trahat originem a defuncto.l.i
depositi.ꝛ.l.si duo.ff.dep.ꝛ sic lz heres nõ representet defunctũ
nisi pro parte pro qua succedit.l.ij.§.fina.vbi glo.ff.de preto.sti
pu.nec est verum qõ isto casu actor debeat ei offerre estimatio-
nem ꝓ parte coheredum ex quo pena committitur culpa ipsiꝰ
heredis.tex.est in falcidia interueniente.ff.ad.l.falcid.quia ibi
non interuenit aliqua culpa ipsius heredis:ꝛ sic nõ obstat fun
damentũ Alexã.Are.quia imo heres dicitur deliquisse in totũ
ex quo per eius cõtrauentionem pena que est indiuidua in to-
tum cõmittit̃,ꝛ ista secunda pars plus plz.Sed difficultas est
in intelligẽdo.q.Bar.siue intelligamꝰ ꝙ pena sit indiuidua pu
ta iter fieri esset pena seruitutis cõstituẽde,ꝓut intelligũt Bar.
Jo.de imo.ꝛ Are.siue intelligamus penã iter fieri sit meri facti
vt intelligisse videtur Bar.quomodocũqꝫ intelligatur stat dif-
ficultas quomodo ille heres solus qui contrauenit, quomodo
poterit prestare seruitutem insolidũ,ꝛ sic imponere seruitutem
in fundo cõmuni,isto modo culpa vnius heredis noceret cohe
redibus vt cogat̃ constituere seruitutẽ in fundo cõmuni cõtra
regulã.l.p fundũ.ff.de serui.rusti.predi.ꝛ.l.heredes.§.an ea.ff.
fami.ercis.Responde,ꝙ quãdo coheredes vellent cõsentire in
constituẽda seruitute recepto pretio pro eorũ parte res esset pla
na quia vt dicit Barto.actor tenet̃ dare estimationẽ pro parte
coheredũ,sed qñ coheredes contradicerent ꝛ nollent pati etiaz
recepto pretio isto casu heres qui cõtrafecit tenet̃ insolidum ad
estimationez seu interesse totius seruitutis vel facti ꝓut est tex.
42 i.l.ij.§.ex his.s.eo.ꝛ.l.heredes.§.an ea.ff.fa.er.† Ultimo posset
dubitari quare Bar.omisit casum quãdo stipulatiõi dãdi esset
apposita

apposita pena facti diuidui prout dubitauit quãdo talis pena
apponitur facto diuiduo.respõde ꝙ Bar. omisit istum casum
q2 erat de indubitabili q2 qñ obligationi dandi apponit̃ pena
consistens in quantitate pecunie ꝛ sic diuisibilis,vno contrafa-
ciente pena cõmittitur contra oẽs.l.seq.§.fi.j.eo. ꝛ.l.in executio
ne.§.pe.j.eo.ergo si cõmittitur qñ est penitus diuidua pena cõ-
tra oẽs multomagis si pena fuisset indiuidua commissa fuisset
43 contra oẽs:ideo istud querere fuisset de indubitabili. ¶†In
secunda.q.Bar.ex eius dictis habeo colligere quinqꝫ principa
les cõclusiões qbus clare ꝛ vere expeditis eritis clari de dictis
Bart.Prima conclusio est ꝙ stipulatio de defendendo in vna
actione est indiuidua,ꝛ in hoc ꝯcordat Bar.cũ Pe.Scõa no.
cõclusio est ꝛ multũ signãda,ꝙ in qualibet stipulatiõe pretoria
siue cõtineat donationẽ siue factũ diuiduum,vel indiuiduũ si-
ue possit p aliũ explicari siue non,semp ꝛ indistincte pena ꝛ in-
teresse cõmittatur contra eum tm̃ qui cõtrafecit,ꝛ hoc propter
equitatẽ pretoriam.Ex ista cõclusiõe habes duas pulchras li-
mitationes,vnã ad istum tex.in ver.ab oĩbus,vt ꝓcedat in sti-
pulationibus cõuentionalibus ꝛ stricti iuris,vnde nõ procede
ret in stipulationibꝰ pretorijs continẽtibus factũ indiuiduum.
Scõa no.limitatio est ad.l.seq.§.fi.ꝛ.l.in executiõe.§.pe.j.e.vbi
in stipulatione dandi si vnus heredum cõtraueniat pena com-
mittitur cõtra omnes,nõ procedit in p̃torijs stipulationibus,
que continerẽt dationẽ.Tertia est cõclusio qõ tex.in.l.penales.
§.iul.ff.ad.l.fal.loquitur qñ in stipulatione de defendendo erat
apposita pena.Quarta cõclusio est quam Bart.cõditionaliter
ponit,ꝙ stipulatio rem ratam haberi de qua loquitur iste tex.si
esset p̃toria loquitur cõditionaliter,ꝛ nõ ponit an sit p̃toria vel
non.Quinta ꝛ vltima cõclusio Bart.est qõ tex.in.l.cum ex cau
sa.j.eo.loquit̃ de stipulatione duple que nõ est pretoria sed cõ-
uentionalis.istis quinqꝫ cõclusionibus breuiter enucleatis re-
manebit bene enucleata tota questio Bar.¶Circa primã con
clusionẽ ꝙ stipulatio de defendendo super vna actione est indi
uidua in qua vt dixi Bar.cõcordat cũ Pe.cũ ista conclusione
transeunt cõiter scribẽtes hic.solus Raph.cu.in pe.col.de quo
alij mẽtionẽ non faciunt,tenet de directo contrariũ qõ imo sti-
pulatio de defendẽdo sit diuidua.Probat sic:q2 sicut stipula-
tio amplius agi vel non agi est diuidua,vt hoc tex.eodẽ modo
stipulatio de defendẽdo debet dici diuidua:q2 iste due sunt cor-
relarie ꝛ in correlatiuis etiam in materia penali ꝛ odiosa debet
esse eadẽ dispositio.l.fi.C.de indi.vidui.tol.vbi aliquãdo dixi.l.
j.de cupres.li.x.C.nam agere ꝛ defendere sunt correlatiua,si nõ
esset qui ageret nõ esset qui defenderet,ꝛ vnũ non põt stare sine
alio scõo,q2 sicut põt pro parte agi:ita põt ꝓ parte defendi:er-
go sicut prima est diuidua ista ratione:ita secunda est diuidua.
Nec ob.l.cũ ex causa.j.e.vbi stipulatio de defendẽdo est indiui
dua.ꝛ vnus nõ defendat alij vero sic est tñ commissa pena quo
ad oẽs rñdet Raph.cu.qõ istud nõ est ex natura defensionis,
sed ex natura rei empte:q2 emens nõ emeret ꝓ parte q2 esse in
cõmunione que solet parere discordiã.l.cũ pater.§.dulcissimis.
ff.de leg.ij.ꝛ sic infert.si stipulatio amplius nõ agi esset interpo-
sita in cõtractu emptiõis esset indiuidua.Cõfirma opi.Raph.
cuma.per id qõ dicebat Pe.hic iura procedũt per punctum iu
ris ꝛc.tunc si data paritate terminorũ puta q2 ambo interpo-
nuntur super re diuidua non põt reddi ratio diuersitatis:ergo
idem debemus iudicare in vtraqꝫ.Tene cõclusionẽ Bart.per
iura que allegat Bar.secũdo:q2 agere ꝛ defendere nõ sunt cor-
relatiua:q2 vnũ potest stare sine altero:q2 vnus potest agere,ꝛ
tñ non esset qui defenderet.Nam correlatiua sunt que non pos-
sunt stare vnũ sine altero:pater ꝛ filius sunt correlatiua.itẽ dñs
ꝛ seruus:pater presupponit filium ꝛ vnũ non põt esse sine alte
ro,dñs presupponit seruum ꝛc.ꝛ non potest esse dñs sine seruo:
ideo agere ꝛ defendere nõ erũt correlatiua:q2 vnũ potest stare
sine altero.Secũdo nõ obst.questio Raph.cu.sicut stipulatio
ampliꝰ nõ agi est diuidua ita ꝛc.q2 Bar.assignat rationẽ. nam
stipulatio de defendẽdo est indiuidua q2 nõ affert tantam vti-
litatẽ in parte respectu partis quantũ afferret in toto respectu
totius.l.in executione.§.pro parte.j.eod.secus in stipulatione
amplius nõ agi:q2 si vnus agit in parte non damnificat nisi in
illa parte ideo est diuidua.¶Circa secundam cõclusionẽ Bar.
44 dum ponit generalẽ regulam † quod in qualibet stipulatione
pretoria siue dandi,siue faciẽdi,siue consistat in facto diuiduo,
siue indiuiduo,siue possit explicari per vnũ,siue nõ,vno cõtra-
ueniente ille solus incidit in penam.Istam cõclusionem firmat
Bart.per duo iura,per.l.penales.§.iul.ff.ad.l.falci.secundo per
l.ij.§.incertam.de preto.stip.Raph.cu.ꝛ Are.hic tenẽt contra
istam cõclusionẽ per aliqua omnibꝰ rñdet Alex.ꝛ Mod.senẽ.
hic,sed q2 nihil habent dignum relatiõne:ideo omitto referre.
Ultra eos pro ista conclusione Bar.quã Bar.vr̃ adinuenisse,
adde glo.ordi.in.l.coheredes.§.si quis stipulatus.in gl.fi.in ver
bo petitum.ff.fa.ercisc.que dicit hoc in pretorijs stipulationibꝰ
45 per.l.penales.§.iulianus.¶†Scõo adde inquantũ Bar.vult
esse differẽtiam stipulationes pretorias indiuiduas ꝛ stipula-
tiones cõuentionales indiuiduas, vt in pretorijs vno heredũ
cõtraueniente pena cõmittat̃ contra eũ.secus in cõuentionali
bus,tex.est hic pro cõfirmatione.Adde tu notabilẽ differentiã
46 quã Bar.omisit ꝛ erat multũ necessaria:† q2 in stipulationibꝰ
cõuentionalibus stipulator põt agere cõtra vnũquẽqꝫ ex here-
dibus ꝓmissoris insolidũ.l.ij.§.ex his.s.eo.ꝛ tamen in stipula-
tionibus pretorijs indiuiduis nõ potest stipulator agere cõtra
vnũ ex heredibus promissoris insolidũ,sed est necesse qõ agat
cõtra oẽs collectiue.tex.est in.l.executione.§.ij.ꝛ in.l.cũ ex cau-
sa.j.e.nec potes dicere ꝙ dixit q2 habet naturã bonefidei.Ego
primo instabo an Bar.bene dicat.Tu aduerte ꝙ Bart.in tota
ista.ij.q.intẽdit cõcordare adinuicem quinqꝫ iura.tria pro vna
parte,ꝛ duo contrariũ.Nam habemus tria iura que volunt ꝙ
promissio dẽ defendendo sit indiuidua.§.fi.j.eo.l.cũ ex causa.j.
eo.l.ex clausula.ff.iudi.sol.Ista tria iura volunt ꝙ stipulatio de
defendẽdo sit indiuidua.Duo alia volũt de directo contrariũ.
l.ij.§.incertam.ff.de preto.stip.l.penales.§.iulianꝰ.ff.ad.l.falci.
ista iura expresse dicunt ꝙ stipulatio de defendendo sicut stipu
latio rem ratam haberi scinditur inter heredes promissoris.er-
go est diuidua.Bar.per tot verba paucis cõcordat istas leges.
hoc modo ꝙ ista stipulatio de defendẽdo est indiuidua.ita lo-
quunt̃ tria prima iura,sed considerato effectu in heredibꝰ pro-
missoris quo ad euadendã penam dicit̃ esse diuidua vt ille so-
lus heres qui cõtrafacit incidat in penam ꝛ non alij,vt hic:q2
est stipulatio pretoria propter equitatẽ pretoris.istud est quod
in substantia ꝛ in effectu habes reportare ex doctrina Bar.Et
ad probandũ istud secundũ assumptũ ponit Bar.illã regulam
multum generalem quam nota.pro secunda cõclusione.s.qõ in
qualibet stipulatione pretoria siue ad dandũ,siue ad faciendũ,
siue ad diuiduum,siue ad indiuiduum,siue possit explicari per
alium,siue non semper in omnibus stipulationibus pretorijs
si vnus heredũ contrafaciat ille solus incidit in penã ꝛ non alij.
ita limitat̃ iste tex.ꝛ multe alie leges,quas supra retuli.Sed tu
aduerte quod duo iura in quibus Bar.fundat suam generalez
conclusionẽ non probant eius intentionẽ,ꝛ in primis text.in.l.
penales.§.Julianus.de quo Bar.facit magnũ capitale pro cer
to non probat conclusionẽ Bar.per duo.Primo,q2 ille tex.nõ
loquitur quãdo in promissione de defendendo est apposita pe-
na prout dicebat supra quidam defendẽdo Pet.ꝛ bene prout
statim dicam in tertia cõclusione Bar.Secundo ꝛ fortius po-
sito quod ille text.loqueret̃ quando promittẽs de defendendo
promisisset sub pena adhuc ille tex.nõ facit pro Bar.q2 reuera
ille tex.in ver.nam cõstat.loquit̃ quando stipulatio iudicatum
solui incepit ab ipsis heredibus actiue ꝛ passiue:q2 ipsi promi
serunt de defendendo:ideo q2 huiusmodi obligatio nõ est here
ditaria,factum vnius nõ nocet alteri.l.de pupillo.§.si plurium.
ff.de oper.no nuncia.l.fi.ff.ad sylla.declarat Bart.s.in quarta
oppositione.Iste est verus intellectus ad illũ tex.quãuis Are.
eum restringat quãdo promissio de defendẽdo fuit interposita
ab vno ex heredibus,sed errat Are.q2 loquit̃ quãdo ab omni-
bus similiter tex.in.l.ij.§.incertam.ff.de preto.stip.nõ facit pro
Bar.cũ tex.ibi in fi.expresse dicat hoc faciũt verba stipulatio-
nis quanti ea res est ꝛ sic text.expresse loquitur de stipulatione
que cõmittitur ad interesse.Non autẽ ad penam vt dicit Bart.
vnde etiam vt dicit si stipulatio esset omnino indiuidua qñ agi
tur ad interesse respectu interesse omnino esset indiuidua.l.sti-
pulationes non diuiduntur.versi.Celsus.j.eo.Retenta tamẽ
ista generali cõclusione Bart.pro vera ex quo cõiter approbat̃
a scribentibus,necessariũ est inuestigare dum Bart.vult quod
speciale sit in pretorijs stipulationibus etiam si sint facti indi-
uidui,q2 si vnus heredum promissoris cõtraueniat, pena tan-
tum cõmittitur cõtra eum qui contrafacit nõ contra alios,ita
dicit Bar.Sed declarat vtrũ pena cõmittatur cõtra illum he-
redem qui cõtra facit insolidũ,an solum pro sua rata Bar.non
aperit sed loquit̃ in ambiguo:tñ Imo.ꝛ Raph.cu.do.Alex.
ꝛ Are.hic dicunt Bar.velle ꝙ cõmittatur cõtra heredem con-
trafacientem pro sua rata tantũ ꝛ non insolidũ.Moder.seneñ.
dicũt Bar.velle cõtrariũ,ꝙ imo heres cõtrafaciens incidat in
penam in totũ,cũ dicãt ꝙ nõ reperiant declaratũ ab aliquo.Et
qõ Bar.ita velit probant euidenter:q2 Bar.arguit ab actioni-
bus bonefidei ad pretorias stipulatiões propter equitatẽ que
vtrobiqꝫ p officiũ iudicis exercet̃, sed in actionibus bonefidei
si vnus ex heredibus cõtrafaciat ille incidit in totã penam inso
lidũ.l.in depositi.cum.l.seq.ꝛ.l.si duo.ff.depo.ergo vult idẽ esse
in pretorijs stipulationibus ꝙ cõtrafaciens incidat in penam
insolidũ.Ego aũt pondero Bar.in istamet questione velle con
trariũ.nã formaliter dicit Bar.in p̃torijs stipulatiõibus si ipse

Universidad de Deusto Biblioteca

principalis promissor cõtrafaciat in parte pena cõmittit in to-
tum cõtra eũ p istũ tex.in fi.z.l.in stipulatione.ff.de dam.infec.
secus in heredibus:qr si vnus cõtrafaciat tenet sol⁹ ille qui cõ-
trauenit:ergo p sua parte z nõ insolidũ.z sic Bar.subtiliter in-
tuẽti videt sibi cõtrarius,z postea qñ ponit doctrinã vult totũ
ɔtrariũ,nisi diceres q bene velit cõstituere differẽtiã inter prin
cipalẽ pmissorẽ vt ipse incidat in penã insolidũ,nõ aũt eius he
redes.tñ credo q ista nõ fuit mẽs sua. Mihi pl3 ista opi.cõtra
Jo.de imo.Raph.cu.Are.z do.Alex.q vnus ex heredibus
cõtrafaciens incidat in penã insolidũ,per tex.quẽ.s.Bar.alle-
gat in.l.ex clausula.in verbo insolidũ cõmittit.ff.iudi.sol.q̃uis
Bar.videat velle euadere illũ tex.in.d.l.ex clausula, quãdo in-
teruenit dolus. Scdõ iste stipulationes ptorie sunt fundate in
equitate vt dicit Bar.sed si vera esset prima opi.esset ius preto
riũ valde iniquũ, si diceremus qd contrafaciens teneat pro sua
parte tñ z alij in nullo tenerent:certe stipulatori nõ esset bene
cautũ nec prouisum. Et ideo cõcludo q queadmodũ in actio
nibus bonefidei ita in pretorijs stipulationibus vno heredũ
cõtrafaciente tenet insolidũ.Alij vero in nullo,sed ipse.cõtrafa
ciens,solus tenet insolidũ. ¶ Circa istã cõclusionẽ dñi Bar.in-
telligit.l.penales.§.iul.loqui qñ fuit apposita pena,idem tenẽt
Ang.Imo.z Alex.z alij cõiter.Pro certo ista nõ fuit mẽs il-
lius tex.qui bene voluit cõplecti oẽm speciem stipulatiõis pto-
rie q̃ sunt multe.l.j.ff.de preto.stip.non aũt illa verba vniuersa-
lia significãt siue sit apposita pena siue nõ:qr verbũ nullũ in tex.
de pena;contrariũ expresse tenet Bar.in.d.l.penales.in illo.§.
Julianus.z Ang.ibi z Alex.in.l.ex causa.§.eo.Confirmat:qr
qd ibi esset pena:pena est facti:facta nõ presumunt.l.in bello.§.
facte.ff.de capt.Concludo ergo qd ille tex.nõ probat cõclusio-
nẽ Bar.qr nõ loquit qñ fuit apposita pena.Alex.qui perpẽdit
q ille tex.nõ probat conclusionẽ Bar.ipse probat ex alio qr in
materia indiuidua a pari procedũt pena interesse.l.ij.§.fi.s.eo.
sed istud fundamẽtum non est absolute verum,imo est magna
differentia patet per istũ tex.in fi.iuncto tex.in.l.si procurator.
ff.rem ratã haberi.z Bar.s.in.ix.oppo.vbi dixi. ¶ In quarta
conclusione dum Bart.intra dentes z conditionaliter decidit
de isto tex.q loquatur de stipulatione rem ratam haberi preto
ria,z si ita loquatur dicit Bar.siue cõtineatur factũ diuiduum
siue indiuiduũ vno cõtrafaciente ille solus tenetur.pondera qr
isto modo tex.loqueretur de stipulatiõe rem ratam haberi pre-
toria vel iudiciali z tñ Bar.s.in.x.oppositione, z postea in di-
stinctione quam ibi ponit de directo dicit contrarium. z ista est
alia cõtrarietas Bar.qr intelligit istũ tex.loqui in cõtractibus
non aũt in iudicijs.secũdo q Bar.hic male dicat ostendo:qr si
iste tex.loquerer in stipulatione rem ratam haberi qñ est preto-
ria, z sic qñ interponit in iudicio certe loquit quãdo proponit
circa preparatoria,sed in preparatorijs ipse promissor cõtrafa-
ciens pro parte tenetur pro illa parte.d.§.si plurium.in.l.si ser-
uus.ff.si quis cau.tamẽ iste tex.in fi.dicit q tenetur in totũ:er-
go non potest intelligi de pretoria stipulatione rem ratã habe
ri z ita ad literã dicit.d.Alex.super gl.fi.sed non facit mẽtionẽ
de istis cõtrarietatibus Bar.z si diceres ista nõ est.cõtrarietas
qr Bar.hic loquit cõditionaliter.si stipulatio rati esset in hoc
tex.ptoria sequeret illud qd dixi.nõ ergo fatetur Bart.eã esse
pretoriam quia dico q idẽ Bar.j.in.v.q.in fi.expesse ad literã
firmat q in isto tex.stipulatio rem ratã haberi si pretoria:z cre-
do qd male dicat ex pdictis.est verũ q licet ibi firmet tñ subdit
dic vt dixi.s. ¶ Circa quintam z vltimã conclusionem inquã-
tum Bar.dicit quod.l.cum ex causa.§.eo.nõ loquitur de stipu-
latione pretoria.Raph.cu.eum subtiliter reprehẽdit:quia da
to qd ibi nõ esset stipulatio mere ptoria tñ Bar.p hoc nõ eua
dit illũ tex.qr cũ ex necessitate interponat.l.ij.z.l.emptori.ff.d
euic.ideo in ea est necessarium officiũ ptorio sicut in pretorijs
stipulationibus.ita Bar.in.l.in conuentionalibus.s.eo.glo.in
l.j.in prin.ff.de preto.stipu.Alexãd.respondet quod text.in.l.
cum ex causa.loquitur quando promissio duplex fuit sponte in
posita in casu in quo nõ erat necessaria fm quod declarat glo.
in.l.q si nolit.§.qr assidua.ff.de edi.edic.quo casu nec stricte nec
large potest dici ptoria.z isto modo pcedit solutio Bar.z ita re
manet perfecte expedita.ij.q.Bar. ¶ In tertia.q.Bar.Are.re
probat primum exẽplum Bar.de.l.quos prohibet.ff.de postu
lando.z.l.filiusfa.§.veterani.ff.de procu.quia in illis.ll.actor re-
pellitur officio iudicis etiam nulla opposita exceptione vñ nõ
est ex officio exceptionis qd actor appellat,vnde fm eum aliõ
exemplũ Bar.est melius.Tu defende istud primum exemplu3
47 Bar.no.† qr licet iudex ex officio possit repellere inhabilẽ:tñ
non cogitur repellere nisi expresse opponatur a parte.l.nõ quic-
quid.ff.de iud.Et ideo si iudex nõ repellat inhabilẽ ex officio
non dicit grauari pars nec potest appellare nisi exceperit.ita
tenent Joan.an.d.Anto.Panor.z alij canoniste in.c.exceptio

¶ Nunquid ista zc. Ad hoc vide Alex.cõs.ij.penul.col.circa fi.viso themate.ij.volumine.

nem.in vltimo not.de exce.vñ exceptio opposita a parte dicit
causare repulsionẽ. Itẽ quando infamia actoris non esset no-
ta iudici vel esset nota sed non tanq̃ iudici,iuxta glo.in.l.j.C.q
z aduersus quos,tũc exceptio partis est que causat repulsio-
nẽ.ita potes defendere exẽplũ Bar. Tu adde qd istã doctrinã
ante Bar.tradidit Dy.hic prout refert Albe.fidelis obserua-
tor antiquitatis.Adde etiã qd in ista doctrina Bar.tenet not.
Ange.in cõs.cccxxvj.qd incipit ex themate z actis z actitatis.
in.iij.z.iiij.col.Itẽ aduerte vltra omnes aut questio Bar.intel
ligitur quãdo in specie fuit promissum non opponere istã exce-
ptionẽ quod miles nõ possit esse procurator,vel infamis aduo
catus,z si isto modo intelligeres Bar.Certe ista cõuentio nihil
valeret quia esset facta contra publicã vtilitatem.l.militẽ.C.de
procura.ergo nihil valet per.l.iurisgẽtiũ.§.si paciscar.ff.de pac.
ergo sicut non valet principalis pmisso ita non valet adiectio
pene.l.Seius z Augerius.ff.ad.l.fal.l.nõ est dubium.C.de leg.
aut q̃stio Bar.intelligit qñ simpliciter z indefinite fuit missum
nõ excipere sub pena vt videt esse q̃stio Barto. Tunc pondera
Bar.singulariter velle vnũ qd nõ reperio ab aliquo põderatũ,
qd qui promittit indefinite non excipere sub pena intelligitur
promittere non solum de exceptiõibus peremptorijs,puta pa-
cti de non petẽdo, rei iudicate,iurisiurãdi, sed etiã intelligitur
promittere de exceptionibus dilatorijs:vt est exceptio pcura
toria,z ĩfamie put loquit.l.filiusfamilias.§.veterani.z.l.quos
prohibet,allegate p Barto.Adeo q si vnus ex heredibus pro
missoris apponat aliquã talem exceptionem dilatoriã qr est in
diuidua facit heredes incidere in penã pro portiõibus heredi-
tarijs vt hoc tex.qd reputo bene tenẽdũ cordi. Adde qd alibi
dicit bene signanter Bal.in addi.Spe.in tit.de emp.z vẽd.cir-
ca principiũ in ver.verba sine aliqua exceptiõe, qd si in instru-
mẽto apponant ista verba sine aliqua exceptiõe, operant hũc
effectũ q omnẽ exceptionem z omnẽ defensionẽ excludunt qd
a tene cordi. Nunquid ista[a] decisio Bar.sit vera,vt dixi nõ inne-
48 nio scribẽtes ad hoc aduertere.in cõtrariũ fortiter facit† qr ex-
ceptiones dilatorie nõ sunt pprie exceptiões,sed large z ipro-
prie:quia exceptio est actiõis exclusio.l.ij.cum similibus.ff.de
excep.dilatorie exceptiones ante litẽ cõtestatã opponi debẽt.l.
ita demũ.ff.de arbi.l.põpo.§.rati.ff.de pcura.c.isinuãte.de of-
fici.deleg.ergo nõ dicuntur pprie exceptiones: quia ante lit.cõ
testa.non dicitur quis agere,sed agere velle.l.amplius nõ peti.
ff.rem ra.habe.ita tenet Specu.in tit.de excep.§.j.in.versic.fin.
ergo in ista stipulatione penali cum pene sint odiose.l.cum qui
dam.ff.de liberis z posthumis.z in regula odia.de regu.iur.in
vj.in ista promissione penali z odiosa verbum excipere debet in
telligi de exceptionibus proprijs,z sic peremptorijs non de im
proprijs,z sic de dilatorijs quia verba debent intelligi in potẽ-
tiori significatu.l.j.§.qui in perpetuum.ff.si ager vecti.vel em-
phy.pe.l.queritur.ff.de stat.hom. ¶ In quarta.q.Bar.qr bar.
obscure loquitur.In primis aduerte dum Bar.reprehendit di
stinctionem Pet.retorquendo contra eum tex.in.d.l.ita tamẽ
§.pe.in fi.j.iudi.sol.Bar.non visus est bene aduertere ad illum
tex.quia Pe.in secundo membro quando agitur nomine alie-
no non inducit illum tex.in fi.qui loquitur de pluribus heredi-
bus actoris,quia ibi illi plures heredes agũt nomine proprio,
z consequenter inter eos bene diuisa est actio actiue per.l.ea q̃.
C.fami.ercis.Pet.non induxit illum tex.in fi.quia nihil faceret
ad questionez Petri, Sed induxit dum loquitur de pluribus
fideiussoribus vel de pluribus heredib⁹ pmissoris de defẽdẽ
do,isti bene interueniunt nomine alieno z actio est indiuidua
quo ad eos z coguntur cõstituere vnum procuratorem z sic ille
tex.dum loquitur de pluribus fideiussoribus, vel heredibus p
missoris bene facit pro opi.Pet.z tex.quem retorquet Barto.
contra Pe.in fi.non facit contra Pet.quia nõ loquitur in ter-
minis questionis nostre:quia imo ibi actor. z heredes agebant
proprio nomine.Sed questio nostra loquitur quando quis p-
mittit agere pro alio,z sic videtur mihi quod subtilis Pet.non
mereatur reprehendi:quia tex.quem allegat probat eius opin.
sed vltra Bar.aliud forti⁹ obstat cõtra Pe.quia si Pe.voluit
ponderare illũ tex.in.§.pe.dũ loquitur de plurib⁹ fideiussorib⁹
vel pluribus heredib⁹ pmissoris:certe ille tex.loquitur de reis
ad defendẽdum z non de actore vel eius heredibus. z q̃stio no-
stra est in actore.istud vĩ fortiter facere contra Pe.s3 ad hec re
spõderet subtilis Pe.q reus ĩ excipiẽdo dicit esse actor.l.j.ff.
de excep.z refert Bar.Pe.s.in pcedẽti.q.z isto modo Pe.no
luit constituere solũ differẽtiã an plures heredes agãt noĩe pro
prio,z ibi possunt diuisim agere.aut venũt nomine alieno z nõ
possunt diuidere nec in agendo nec in defendẽdo.z ita sustineo
Pe.Barto.tamẽ sequẽdo Jaco.z Old.facit regulã generalez,
qd ex parte actoris heredes possunt diuisim agere nisi natura
rei repugnet z velit quod agant per vnum procuratorem in-
ribus

ribus per Bart.allegatis hic.videamus quis fuerit intellect⁹
Bar.hic.z quid per ista voluerit Bar.decidere.Aret.z Mod.
49 senẽ.intelligũt Bar.velle q † qñ q s est obligatus ad agendum
noĩe alieno z decedit relictis pluribus heredib⁹ q obligatio est
inter eos indiuidua,z sic oẽs tenent per vnũ procuratorẽ agere
alias vno omittẽte cõmittitur pena cõtra oẽs pro hereditaria
portione.Istã opi.vltra Bart.probant ipsi tali fundamento q
obligatio de agẽdo noĩe alieno iudicet ĩdiuidua,ita q si pmis
sor decedat relictis pluribus heredibus,quãtum ad heredes sit
indiuidua probãt tali fundamẽto.Qr si diceremus q obliga-
tio nõ esset indiuidua sequeretur maximũ absurdũ,quod vnus
ex heredib⁹ posset agere cõtra tertium ad speciẽ,z si obtineret
posset restituere stipulatori:z casu quo nõ posset obtinere pos-
set cedere stipulatori actionẽ,z sic stipulator cõseq̃ret solutionẽ
in diuersis reb⁹.Ego credo q nullaten⁹ ista fuit intẽtio Bart.
imo dicit cõtrariũ:z facit regulã de directo ĩ cõtrariũ.Facit eñ
50 Bar.regulã † q vbi aliquis est obligatus ad agendũ cõtra ter-
tium si moriat relictis plurib⁹ heredibus,qd ista obligatio est
diuidua,z diuiditur p portionib⁹ hereditarijs,per tex.in.l.ita
tamẽ.§.pe.ĩ fi.vbi diuidit q possunt diuisim agere,z sic de dire
cto dicit cõtrariũ eius qd dicũt Aret.z senenses hic,bene dicit
qd ista regula fallit qñ natura rei velit q per vnũ agat.Et si di
ceres Are.z Senẽ.põderãt fallẽ.illã Bart.q si natura negotij
zc.requirat.isto modo Bar.deciderat istam questionẽ in fallẽ.
istud esset absurdũ,sed decidit principalẽ questionẽ.z si dicas:
certe Are.z senẽ.ponderarũt fallẽ.Bar.qr posset resultare incõ
ueniens zc.qr rñdeo q ista eorũ ratio nihil valet:qr non est ve-
rum q possit resultare incõueniẽs qd ostendo.Aut contra illũ
tertium agitur ad quantitatẽ aut ad speciẽ,si ad quantitatẽ res
est clara:qr nõ põt cadere diuersitas.s.q solutio possit fieri in
diuersis reb⁹:qr in minimis nõ cadit affectio iurib⁹ vulgarib⁹.
Aut agitur ad speciẽ,z adhuc dico q nõ resultat illud incõne-
niens:qr si ego ago pro parte in sticho,z mihi tradat,alius nõ
vult agere sed cedit actionẽ.ego per actionẽ cessam ago contra
debitorẽ ad aliam partẽ,debitor non potest soluere nisi illã par
tẽ:ergo non potest euenire incõueniẽs q fiat solutio in diuer-
sis rebus.Fallit ergo fm Bar.qñ natura rei impugnat.l.qd si
nolit.§.si plures.de edi.edic.z.l.si familie.ff.fami.erci.qũo istud
ibi sic Bar.nõ declarat.Bal.z Flo.in.l.si familie.declarãt.Tu
dic meli⁹ q in.l.si familie.istud nõ est pter naturã negotij vt
dicit Bar.hic,z in.l.iã tñ.§.pe.sed est alia rõne:qr dũ ibi ageret
inter plures heredes iudicio fa.er.pẽdẽte lit.vn⁹ heredũ decef
sit relictis plurib⁹ heredib⁹,isto casu isti plures heredes bñ te-
nent cõstituere vnũ pcuratorẽ:qr lis erat iã cepta cũ defuncto.
sec⁹ si nõ fuisset cepta cũ defuncto declarat Bar.i.l.iã tñ.§.pe.
ff.iud.sol.Ultimo vt dixi l3 scribẽtes nõ aduertãt Bar.s.Pe.
vt formare regulã z fallẽ.que nõ sunt ad propositũ qõnis:qd
est quãdo quis est obligatus mihi ad agẽdũ cõtra alium,Bar.
format regulã q plures heredes actoris possint diuisim agere
per.l.iam tñ.§.pe.in fi.ille tex.non loquitur in terminis nostris
qñ actor ageret noĩe alieno.Nisi diceres q ille tex.in generalita
te sua pbat put credo Bar.voluisse.si isto modo intelligat fal
lentia quã ponit Bar.nõ est ad propositũ qr.§.si plures.loquit
qñ emptor decessit relictis plurib⁹ heredibus qui nõ agũt noĩe
alieno licet suo noĩe.sic etiã in.l.si familie heredes agunt etiam
suo nomine non alieno,z ideo bene est verum quod si intelliga-
mus tex.in.l.iam tñ.§.pe.prout loquit:bene facit ad fallẽtiam
Bar. ¶ In.v.q.Bart.procedendo per ordinem fm eius dicta
in primis inquantũ subtilis Pe.vult probare istã promissionẽ
esse diuiduã.Tu potes fortius restringere fundamẽtum Pe.
qr si illa stipulatio dicit esse diuidua qñ obseruata in pte affert
tantã vtilitatẽ in illa parte,sicut afferret in totũ si in totũ obser-
uaretur:certe ad terminos nostros illa stipulatio de non agẽdo
ad seruitutẽ pculdubio d3 iudicari indiuidua:quia per hoc q
vna pars vn⁹ ex heredibus eẽ obseruet ista obseruãtia non so-
lũ pdest stipulatori in parte imo pdest in totũ:qr facit qr serui
tus in totũ cõstitui non põt.p.l.p pte.ff.de serui.ergo multo for
ti⁹ si affert vtilitatẽ in totũ d3 iudicari diuidua z releuat stipu-
latorẽ in totũ.d.l.itinere.Secũdo inquantũ Bar.arguẽdo con-
tra Pe.dicit q si vnus heredũ agat ad seruitutẽ cõstituẽdã in
solidũ effect⁹ erit q pstabit estimationẽ p parte coheredis:cer
te istud fundamẽtũ Bart.est euidẽter falsum:qr p hoc q heres
qui ad seruitutẽ insolidũ per hoc q soluat estimationẽ cohere-
dis per hoc nõ habebit seruitutẽ,illud ergo prestare estimatio-
nem nihil ad propositũ,qr p hoc nõ efficitur dñs predij,nec po
test agere ad seruitutẽ.l.fi.ff.commu.pred.quid ergo facit solue
re estimationẽ Nisi diceres q stipulator recipiẽdo estimationẽ
seruitutis pro parte coheredũ sibi piudicet vt licet nõ possit cõ
stitui seruitus tñ nõ poterit p hibere illum coheredẽ vti seruitu
te.Uel secũdo si intelligeres Bar.loqui de estimatiõe ipsi⁹ pre

dij quã heres soluat p parte coheredis ipsi coheredi:tũc pcede
ret argumentũ z istud est q.j.Bar.fatetur.Et dũ Bart.p isto
fundamẽto allegat.l.cũ filius.in prin.ff.de le.ij.illa.l.nihil facit
in proposito qr loquit qñ legatari⁹ agebat ad seruitutẽ sibi le-
gatã ex volũtate testatoris,sed qr testamentũ erat querelatũ in
parte iõ p illa parte legatari⁹ pstat estimationẽ heredi.s3 in ca-
su nro iste heres agit ɔ pmisionẽ defuncti:ideo prestatio cohe-
redũ nõ d3 eũ iuuare.Tertio dũ rñdet q quãuis heres soluat
estimationẽ tñ obligatio est indiuidua qr tãtã vtilitatem affert
in parte quantã totũ in totã.Mod.senẽ.intelligunt Bar. velle
q ista stipulatio iudicet esse diuidua eo qr deueniat ad estima-
tionẽ z reprehẽdunt Bar.dicẽtes eum velle sic dicere.istã istud
fundamẽtũ pcederet qñ virtute obligationis deueniret ad esti
mationẽ vt in obligatiõib⁹ faciẽdi.l.stipulatiões nõ diuidunt.
ver.Celsus.sec⁹ qñ nõ iure obligatiõis sed officio iudicis deue
niret ad ipsam estimationẽ,isto casu nõ estimat obligatio diui-
dua.Credo q errẽt:qr istud noluit dicere Bart.imo dicit ɔtrũ,
nã verba Bar.sunt ista,nã l3 soluat estimatio p pte coheredis
obligatio est diuidua qr affert tantã vtilitatẽ in parte quãtam
totũ in toto.non ergo dicit Bar.q dicat diuidua qr soluat esti
matio pro parte coheredis:tñ ista sol.Bart.nõ esset generalis.
pone q stipulatoris interesset potius non cõstituere seruitutẽ
quã recipere estimationẽ. Successiue inquãtũ Bar.vult quod
isto casu iudiciũ sortis d3 cessare qr esset iniquũ q qui vult ob-
51 seruare cogeret per officiũ iudicis male ageretur.† Tu aduerte
q qñ plures coheredes adinuicẽ ad eorũ incõmodũ dissentiũt
nunquã h3 locũ officiũ iudicis.ita Bar.in.l.ij.§.ex his.s.e.alle
a gando prin.l.itinere.[a] Itẽ inquantũ Bart.intelligit.l.itinere.ff.
de serui.rust.predi.loqui in seruitute cõstituẽda z nõ constituta
Bar.nõ videt bene cõsiderasse illũ tex.qr videt loqui in seruitu-
te iã cõstituta qr loquit in seruitute relicta in testamẽto z planũ
est q ipso iure a morte testatoris acqrit.l.si partẽ.§.si fundũ.ff.
queãd.ser.vẽ.l.j.in verbo ipso iure.z.l.si.in verbo vendicare.ff.si
ser.vẽ.defendendo Bar.potes rñdere dupliciter.Primo q qñ
seruit⁹ relinquit in testõ quãuis adita hereditate ipso iure cõsti
tuat iuribus preallegatis:tñ nõ dicit per actũ naturalẽ actuali
ter adhuc cõstituta:ideo nõ obstante legali cõstitutione potest
agi vt actualiter cõstituat.l.iij.§.dare.vbi tex.ff.de vsufr.Bart.
in.l.j.ff.cõmunia de leg.in.l.j.vbi dixi.ff.de leg.j.Secũdo potes
rñdere q iura q̃ dicũt q qñ seruitus est relicta in testõ ipso iu-
re ɔstituit pcedit,qñ eẽt legata vni s3 qñ eẽt legata plurib⁹ quo
casu est necesse qd conueniat de loco exigendo in quo cõstitua-
tur seruitus,isto casu ante electionẽ factã per ipsos nõ cõstitui
tur seruit⁹ ipso iure,z in istis terminis loquit.l.itinere.z ita ibi
Pau.de ca.respõdet,vbi dicit quod per illũ tex.limitatur regu
la supradicta.Ultimo inquantũ Bar.dicit q in isto text.stipu-
latio rem ratã habe.est pretoria zc.remittit se ad ea que.s.dixi
in.ij.q.z sic habes expeditam ex predictis quintam questionez
Bar. ¶ In sexta.q.Bar.q̃ est tota pulchra z subtilis scribẽtes
nihil penitus tãgunt,saluo qd Ang.simpliciter in duobus ver
bis trãsijt cũ Bar.z dicit eũ bene esse locutum.cum Bar.tenet
Pau.de ca.in.l.ij.§.item si in facto.in.iij.col.s.eo.z nihil penit⁹
addit.alij vt dixi nihil penitus tãgunt.circa istam questionem
tu aduerte in primis inquantum Bar.reprehendẽdo equitatẽ
quorundam (quia esset contra fundamentum iuris) facit diffe
rentiam inter seruitutes reales z seruitutes personales vsus,et
52 vsusfructus.quia dicit † q in seruitutib⁹ realibus seu pdialib⁹
cõstituuntur secundũ indigentiã predij dominatis, per.l.ergo
in fi.ff.de serui.rusti.predi.z propterea predium seruiens nõ pl⁹
debebit seruitutem p hoc quod sint plures heredes quã si esset
vnus.sed in seruitute personali vsus,cum vsus debeatur fm in-
digentiam persone.§.j.instit.de vsu z habitatio.maiorẽ indigẽ
tiam requiret plures persone quã vnus.Addo pro ista differẽ-
tia Bar.bene facere id quod dicit gl.no.z magistralis.l.nam sa
tis.§.j.ff.quemad.seruit.amit.in gl.mag.in verbo respondit in
prin.vbi dicit magistraliter gl.q qñ seruit⁹ realis debet plurib⁹
personis:tñ est vna ratione vnius predij,cui est debita,secus in
seruitute vsus que nõ debetur predio,sed personis,vbi non põt
dici vnus vsus sed plures,licet ista differentia sit pulchra z sub
tilis,z demulceat aures.tñ mihi videt qd non sit vera: quia nõ
est generalis,nec generaliter procedit.solũ enim pcederet in ser
tibus que sunt ad vsum prediorũ dominantiũ:qr ille limitatur
fm necessitatem predij.z sic fm qd vsus illius pdij requirit.ita
loquitur tex.in.d.l.ergo.§.j.ff.de serui.rusti.predi. z ibidẽ Bal.
ita declarat formaliter z intelligit illum tex. Sed ponamus qd
ego stipulor a te seruitutem videlicet vt cõcedas mihi seruitutẽ
realem itineris quod possim transire de domo tua ad domum
meam pro me z heredibus meis,ista seruitus realis non esset se
cundum indigentiam domus dominantis cui debetur serui-
tus,ergo Bartol.non loquitur generaliter: nec posses tunc di-

a ☞ ¶ L.itinere.z no.ad limitationẽ legis pen.ff.de serui.lega.Et §.dare.non facit pro Jas.qr ibi testator voluit q heres daret. Purp.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Faciēs pacē. Adde bar. i.l.fi.ff.ð duo. reis. vbi Ange. Paul. de castr. ⁊ Alex. in.l.si id quod ff.de duob.re. Bald. in.l. ij. ff.ð liber. Ange. in.l. si seruꝰ.§.si pluris. ff. si qs caut. Flor. in.l. per feudum.ff. de serui.rest.predio.⁊ in.l.fi.ff. ꝯmu. predio. Alexā.consil. cxvj.volu.iiij.

b ¶ Limita singl'r. ⁊c. potes addere limitationē, qð si ex pluribꝰ heredibus aliqui ignorarēt pacē factā pena nō cōmitteret cōtra eos ſm Pau.de cast. consi.cxcij.viso pceſſu. ſm antiquam impressionem.

c ¶ Successiue.⁊c. Potest etiam annecti alia. q. vtrum pax facta Titio ⁊ socijs cēseatur rupta si vnus sociorū offendat antequam pacē notificauerit. Barto.tenet. ꝙ non, in.l.si vxor.§.pen.ff. de adul. Bal. arguit p ⁊ ꝯ ⁊ remittit se ad Dy.⁊ barto. vbi.s.in.l. fi.i.j.col.C.ad mace.vbi tractat an pax facta p se ⁊ recōmendatos, vl' complices nō dū ratificata per cōplices, an dicatur rupta si cōplices interim offendant, ⁊ vid etiā Ant. de bu.⁊ Panor.in.c. accedens. de preben.

cere ꝙ domus seruiens nō grauetur plus ex numero personaꝝ quā si esset vnus: ergo differētia Bar. nō est bona: qꝛ ad tollēdā consequentiā sufficit dare instātiam gl.in.l.si creditori.⁊ ista est seruitus realis prout ponit Pau.de ca.in.l.pecoris.ff.de seru. rust.pdi.vbi declarat.l.ergo.⁊ reprehēdit Ang.ibi, eodē modo loquamur in seruitute itineris actus ⁊ vie. si quis stipulat iter seu actū vel viā ad fundū suū: ista est stipulatio indiuidua.sed quero an prediū seruiēs grauabit in plus ex numero personaꝝ quā ex persona vnius, cui dubiū ꝙ plus grauabit: ⁊ ideo videt qð dfia. Bar.nō ita passim ⁊ generaliter procedat: bñ verū est ꝙ si ageremus ad seruitutē rigādi prata bene valet inquantum Bar.ponit aliā subtiliorē dfiam quā dicit Pe.ex mente iuriū
53 subtiliter cogitasse: † qꝛ quedā sunt obligationes que incipiunt a defuncto postea directo trāseūt ad heredes, quedā nō directo a defuncto, sed incipiūt ab heredibꝰ, tñ habuerūt originē a stipulatione defuncti: qꝛ est subtilis ⁊ subtiliter instādū ⁊ vr ꝙ nō sit bona: qꝛ lꝫ obligationes incipiāt de nouo in ipsis heredibus ex stipulatiōe defuncti: tñ sunt hereditarie. tex.est in.l.hereditarium.ff.de bo.auth.iud.pos.vbi querit que dicātur hereditarie obligationes ꝙ ille que descendūt a defuncto in heredes ⁊ ille que incipiūt de nouo in persona heredū: sed incipiunt a stipulatione defuncti per quē tex.ita dicit Bart.in.l.cōtinuꝰ.§.fi.in.s. q.j.eo.si ergo sunt hereditarie ergo p qua parte aliquis est heres pro ea dꝫ sibi acquiri p alijs partibus reputat extraneus, ⁊ stipulator nō potuisset sibi acquirere: qꝛ sunt obligationes hereditarie quāuis acquirant de nouo post mortē ex stipulatiōe tñ defuncti. Et si diceret aliqs verū forte qð tex.in.l.hereditariū. ⁊ Bar.in.l.cōtinuus.§.fi.nō loquit in obligationibꝰ mere psonalibꝰ: rñdeo ꝙ imo Bar.in illa.l.cōtinuus.§.fi.in ea.j.q.in ver. sed qd si stipularet aliqd.vr velle idē esse si aliqs stipulet aliqd indiuiduū ꝙ sui natura nō transiret ad heredes put est vsus.eadē ratio est hoc casu put in alijs indiuiduis. ita dicit ibi Bart. ⁊ ideo vr qð totū fundamētū suū ⁊ Pet. ꝙ cōsistit in ista differētia nō sit tutū, ⁊ nō esset ponere os in celum tenere illam opi.
54 quorūdā q̄ procedebat ex equitate put dicit hic Bar. ¶ † In
a vij.q.Bar.habes singl'r no. ꝙ si faciens pacē[a] cū inimico pmitat eū nō offendere neqꝫ heredes suos sub pena mille librarū, si offendat vnū ex heredibus potest offensus agere ad totam penā. qð diligenter no. nec ob. ad hoc text.in.l.ij.§.fi.s.e. qꝛ videt stringere in oppositū. vbi vr tex. qð heres offensus nō pt agere nisi pro sua parte hereditaria ⁊ nō ad totā penam, rñdet Bart. ꝙ ibi illa stipulatio interponit ratione itineris vel actus. Pondera ꝙ Bar.nō dicit ꝙ ibi stipulatio interponat ratione seruitutis prout eum male referunt reprobāt Jo.de Jmo.⁊ Raph. cu.in.l.stipulatio ista.§.si quis ita.s.eo.⁊ do. Alex.hic. nō ergo dicit ꝙ stipuletur rōne seruitutis sed rōne itineris vel actus: qꝛ prius habebat seruitutē, ⁊ stipulabat per eū nō fieri quominꝰ sibi liceat agere ⁊ ire ſm suā seruitutē ⁊ penā: ergo cū ibi interponat stipulatio rōne itineris vel actus sui natura dꝫ ad heredes trāsire sicut ipsa stipulatio itineris vel actus, sed stipulatio de nō offendendo cū interponatur pro tuitione persone ⁊ communiter psone adhereat nō transit ad heredes. vnde si sit facta mētio de heredibus cēsetur noua stipulatio in ipsos heredes incipere.l.stipulatio ista.§.si quis ita.s.ea.gl.in.l.repeti.in prin.q. mo.vsufr.amit.⁊ cū talis stipulatio contineat indiuiduum heres offensus ex noua stipulatione quā videtur interposuisse habebit actionē insolidū ad totam penam: qꝛ illa stipulatio multiplicatur in persona heredū ista fuit mens Bart.licet nō ita clare, isto modo tollitur reprobatio Jmol.in.d.l.stipulatio ista.§.si quis ita.⁊ aliorum dum dicunt ꝙ.§.si quis ita.non probat intētionē Bar.hic.cum ista opi.Bar.tenent Ang.⁊ Ro.hic.idē tenet Pau.de ca.in.l.ij.§.itē si in facto.s.eo.in.iij.⁊.iiij.col.vbi dicit ꝙ ista sunt de apicibus iuris ⁊ altissime speculatiōis. Cōtra Bar.tenet Jmo.⁊ Raph.cu.in.d.l.stipulatio ista.§.si quis ita. ⁊ Alex.hic: qꝛ ex quo ista stipulatio penalis pcedit ex facto defuncti ⁊ sic hꝫ originem ex causa hereditaria: ergo dꝫ diuidi p portionibus hereditarijs: ergo heres offensus nō dꝫ posse agere nisi pro parte hereditaria in alijs autē partibus cēsebitur vt extraneus, sed ad istud ptꝫ responsio ex dictis Bar. Fortius cōtra Bar.facit dū psupponit qð stipulatio de qua in.l.ij.§.fi.sui natura sit trāsitoria ad heredes ita tenet Bart.in.l.si sic.in pen. col.j.eo.contrarium de directo tenet idem Bart.in.l.stipulatio ista.§.si quis ita.per illū tex.dicam ibi, vbi est locus suus de veritate huius cōclusionis, ⁊ sic teneo cōclusionem Bar. Aduerte tñ ꝙ qð ⁊ decisio Bar.procedit in pluribus heredibꝰ stipulatoris quid autē sit in pluribus principalibus faciētibus pacē adinuicem ⁊ promittentibus se non offendere sub pena ita qð quilibet insolidum promittat, an vno offenso poterunt omnes agere ad penā quā questionē examinat Bar in.l.fi.in.ij.q.ff.de duo.re.⁊ in aut.hoc ita.C.eo.⁊ in.l.opere.per illū.tex.ff.de oper.

libe.Bal.in.l.ij.in.iij.col.C.de lib.⁊ eo.lib. Ang.in.l.si seruus.§. si pluriū ad fi.ff.si qs cau.Paul.de ca.in.l.si id qð.ff.de duo.re. Alex.in consi.cxxiij.in.iiij.vol.qð incip.viso instrumēto pacis. ¶ Successiue inquantum Bart.cōcludit ꝙ ex parte heredum promissoris ista stipulatio penalis censet esse in rē ⁊ cōsequēter vno ex heredibus eius offendente cōmittitur stipulatio penalis cōtra omnes pro portione hereditaria quia ex parte promissoris sui natura est transitoria ad heredes. non sic est actiue ex
55 parte stipulatoris quia mere personalis. ¶ † Limita singulari
b ter[b] istam conclusionem Bart.vt procedat in stipulatione pacis volūtarie interposita inter istos inimicos, secus si ex necessitate statuti electi ab Episcopo Marchione Comite ⁊ Duce: qꝛ tūc si vnus heredū cōtraueniāt cōmittitur tantū pena cōtra eū p sua hereditaria portiōe ⁊ nō cōtra alios coheredes eo qꝛ talis pax censet esse iuris ptorij: qꝛ statuta episcoporū marchionū comitū vel ducū censentur esse ius pretorium ſm Bart.in.l. v.in prin.s.eod. Unde sicut in stipulationibus pretorijs q̄ sunt indiuidue tamē si vnus heredū cōtraueniat solus incidit in penam pro parte sua: alij heredes nō tenētur propter equitatem pretoris l.penales.§.iul.ff.ad.l.fal.⁊ firmat Bar.s.i.ij.q.ita erit in ista pace facta ex necessitate predicta qꝛ cēsetur pax iuris ptorij.ita limitat Ro.hic in vlt.col.veritas tamen huius limitationis pendet ab his que dicentur in.l.v.in prin.s.eo.vbi examinabo veritatē illius conclusionis Bar.an statuta episcoporum marchionum comitum vel ducū cēseantur esse ius pretoriū an
c ius ciuile. ¶ Successiue[c] tamē circa istā questionē Bart.⁊ istā decisionē de heredibus promissoris quādo quis facit pacē pe-
56 nalē pro se ⁊ heredibꝰ suis posset annecti notabilis qð: † pone frater maior natu facit pacē de morte patris occisi cum occisoribus, ⁊ promisit se facturū ⁊ curaturum qð fratres sui minores dum erūt etatis legitime ratificabūt istam pacem, ⁊ ita promisit sub certa pena puta mille, euenit ꝙ vnus fratrū suorum peruenit ad legitimam etatem.xxv.ann.⁊ noluit ratificare pacem: an frater maior qui promisit incidat in totā penā, an vero debeat expectare legitimā etatem aliorū. Jstam.q.ponit in terminis Albe.post Odof.in.l.pe.ad fi.C.de impu.⁊ alijs substit.vbi dicit p illū tex. ꝙ iste frater maior nō incidat in penā pmissam, nisi demū omnibus fratribus peruenictibus ad legitimam etatem.ad idē dicit facere.l.quāuis.cum ibi not.eo.tit.qꝛ ista promissio de faciēdo fratres ratificare qñ omnes deuenerint debet equaliter determinari.s.qñ omnes peruenerint ad legitimā etatem ergo nō sufficit vnū eorū peruenisse, licet postea dicat esse in arg.ꝯ, ꝙ illa pluralitas resoluat in singularitates.l.falsa.in fi.ff. de cōdi.⁊ demon. ꝙ vltimum qūo intelligat declarat ibi Bart. ⁊ in.l.si seruꝰ.§.si pluriū.ff.si qs cau.vbi aliqñ dixi. Ultra Alb. faceret qꝛ ista stipulatio rē ratam haberi vr esse diuidua vt hoc text.⁊.l.si procurator.ij.rñso.ff.rē ratā haberi.⁊ sic in diuiduis nō videtur ita passum procedere in illa prima decisio. Alb.per
57 ea que habentur in isto.§. ¶ † In vltima.q.Bar.de statuto qð qui occidit occidatur nisi habuerit pacem cū herede defuncti. Jn isto dubitabili passu reperio quinqꝫ principales opinio.prima est Old.Lau.ꝙ sufficiebat haberi pacem ab vno ex heredibus, lꝫ quā refert fuisse iudicatū bononie.ita Old.tenet in.l.si plures.ff.de leg.iij.⁊ ibi refert ⁊ tenet Rax.de forliuio.idē p easdē rōnes relatas per Bar.cū Old.⁊ Rax.tꝫ Alb.in tertia pte statutorum.in.q.xxiij.inci.itē quero aliam vtilem.q.statuto cauetur.⁊ idē Alb.in.d.l.si plures.ff.de leg.iij. Jtē tenet Bal.in.l. ij.in.ij.⁊.iij.col.C.de lib.⁊ eorum lib.vbi cōcludit post multa ꝙ sufficiat pax facta ab vno ex heredibus qui sit honesta psona ⁊ bona fide facit. Jdē tꝫ Bal.in.l.j.in prin.ij.col.ff.de pac.qñ tractat de relaxatione pene fiscalis seu pene capitalis.secꝰ si tractaretur de aliquo particulari preiudicio heredū, puta qꝛ per statutū deferatur aliquod cōmodum heredibus occisi: tunc vnus in preiudiciū alterius non posset remittere per.l.in concedēdo in rōne sui.ff.de aqua plu.arc.eandē opi.Old.tꝫ etiā Bal.i.c.cū oēs.in.x.col.de cōstit. ¶ Scda est opi.Bar.ꝙ sufficiat habere pacē cum maiori parte heredū, intelligendo maiorē partem vt ipse declarat in.l.⁊ suum heredē.§.fi.cum.l.maiorem.ff.de pact. quā opi.dicit Bar.veritati esse consonā. Jstā opi.Bart.sequit Pau.de ca.in.l.ij.§.ex his.in.ij.col.ad fi.in prin.se.per illū tex. s.e.sequitur Are.in.l.pro herede.§.fi.ff.de acqui.here.vbi dicit magnum verbū ꝙ ista opi.Bar.est cōmuniter approbata.eam simpliciter tenet Pet.de Anch.in cle.ij.de iure patro.istā opi. sequitur Ang.hic attēta humanitate que in istis attendi plurimum debet cum tribus modificationibus vbi pax esset facta alijs presentibus consortibus ⁊ nō cōtradicētibus etiam post condēnationē sufficeret qꝛ viderētur consentire alij per.l.consi. §.fi.de cura.fur.vel si vnus ex heredibus esset de familia vel cōsortio occisi ⁊ alij essent extranei ille solus preferret omnibꝰ: qꝛ ad ipsum pertinet vindicta plus q̄ ad alios.arg.l.j.cū seq.de liberali

berali causa.⁊.l.iul.ff.si qs omis.cau.test.vel nisi in maiori summa esset mulier qꝛ femina non cōputaretur in illa summa qꝛ ad eam nō spectat vindicta sanguinis.alleg.glo.in.c.j.§.hoc autē. in fi.mag.gl.qui feu.dare pos.in vsib.feud.⁊ cū istis limitationibus etiā cū Bar.tꝫ Pau.de ca.hic ⁊ Ang.⁊ Are.in tracta.maleficiorum.in verbo comparēt inquisiti in terminis defensionis. Flo.in.l.per fundum.ff.de ser.rusti.predi. ¶ Tertia est opin.ꝙ omniū heredum pars requiratur cū statutū infinite loquatur de herede ergo continet omnes heredes.ita tꝫ Raph.cu.Lud. ro.⁊.d.Pe.bex.hic.⁊ dicit Alex.istā opi.esse de iure veriorē p rōnes Bar.p hac parte allegatas p Oldr.vltra quas bñ facit
58 ſm.d.Pet.bex. † qꝛ istud statutum est cōtra ius cōe ⁊ cōtra publicam vtilitatē que vult ꝙ delicta puniātur.l.ita vulneratus. ff.ad.l.aquil.no.Bal.in.l.quēadmodū.C.de agri.⁊ cēsi.lib.xi.ergo tale statutū dꝫ intelligi vt minus ledat ius cōe quā sit possibile.l.iij.C.de noxa.c.cū dilectus.de cōsue.ergo dꝫ intelligi istud statutū iteruenicte pace omniū: tñ dicit Jo.de imo.ꝙ ista opi. est minus rigorosa. ¶ Quarto loco Jmo.hic distinguit ꝙ aut per statutū totaliter remittit delictū facta pace, ⁊ tunc requiritur ꝙ oēs consentiāt ex quo omnes tangit.d.l.per fundū.ff.de ser.rusti.pred.l.j.§.si plures.ff.de ven.inspi.gl.in.c.cum omnes. de ꝯsti. Aut per statutū facta pace remittat pars pene ⁊ maior pars potest tunc procedat.l.⁊ suum.§.fi.⁊.l.maiorē.ff.de pac.qꝛ tūc sufficiat habere pacē cum maiore parte, ⁊ sic tꝫ Jo.de imo. opi.Bar.cum modificationibus Ang. Nec dicatur ꝙ eadē dꝫ esse dispositio partis quo ad partē q̄ est de toto respectu totiꝰ. l.q̄ de tota.ff.de rei vē.c.pastora.de offi.dele.rñdetur ꝙ diuersa est ratio quo ad delictū.l.qd ergo.§.pena grauior.ff.de infa.vñ cū sit diuersa ratio, nō procedit.l.que de tota.gl.est in cle.si vna. in verbo defensor.de reb.ecc.non alie. Jstam distinctionē in effectu sequitur Alex.hic, licet per alia verba.nā dicit quod aut facta pace in totum sit remissio p statutum ⁊ heredes nihil percipiūt: ⁊ tūc nō pōt maior pars facere pacē sine alijs.sed si aliqd receperūt nec in totū facta est remissio bñ maior pars hoc posset.per.d.l.maior. ¶ Aliā quintā opi.ponit subtiliter Nellꝰ de sancto Gemi.in tract.suo bannitorū.qui optime examinat istū articulū in tertia parte secūdi tēporis.q.xxxix.vbi post relatas multorū opin.ponit nouā ⁊ pro certo subtilem distinctionē. Nā distingnit ꝙ aut ius faciendi pacē ex forma statuti incipit a psona offensi, puta qꝛ statutū dicat occidens occidatur nisi pacē habuerit ab offenso, vel eius heredibꝰ: ⁊ tūc cū habeat ortū in persona offensi, ⁊ ab eius persona transeat in heredes, est necesse ab omnibꝰ heredibꝰ pacē habere, qꝛ verba statuti nō possunt verificari: tūc nisi in his que representāt defunctū, iuxta.l.cū a matre.C.de rei ven.per representationē defuncti a quo statutū incipit. Aut vero ius faciēdi pacē incipit ab herede vt est in.q. Bar.vbi statutū dicit nisi pacē habuerit ab herede.pondera qꝛ nihil dicit de defuncto.⁊ tūc aut loqmur quātū ad statutū permittēs heredibꝰ occisi ꝙ possint se vēdicare ppria authoritate ⁊ tūc nedū vnus solus, imo nec maior pars posset facere pacē: qꝛ tale ius est priuatū competēs vnicuiqꝫ heredū: ergo requiritur ꝙ omnes cōsentiant.ar.l.fi.C.de autho.prestan. Aut vero querimus quantū ad penā iudicialē: ⁊ tunc sequit opi.Old.ꝙ sufficeret habere pacē cum vno heredū, vt ibi per eum per alia tamen verba sed in effectu vult hoc. ¶ Quid tenendū circa primam opi.Old.ꝙ sufficiat haberi pacem ab vno ex heredibus aduerte diligēter inquantum Old.facit vnum fundamentum quod ius faciēdi pacem de occiso non sit hereditarium: in contrarium facit vna ratio Bar.ꝙ mens ⁊ ratio statuti fuit ꝙ habeatur pax ab herede, ⁊ sic ab eo qui est heres insolidū, ⁊ qui representat defunctum in totū: ⁊ sic non ab vno qui representat in parte, qꝛ in alijs partibꝰ reputatur extraneus. Jsta ratio p-
59 baret ꝙ sit ius hereditariū.ego teneo opi.Old. † ꝙ ius facientis pacē de occiso nō sit hereditariū per text.in.l.pro herede.§. fi.ff.de acqui.hered.⁊ in.l.penul.ff.de sepul.viol.per que iura expresse tenet Bart.met.in.l.dāni.la j.§.sabini.ff.de dā.infec.⁊ in l.si filius qui patri.ad fi.ff.de vulg.⁊ pupil.vbi per hoc singulariter decidit Bart.ꝙ filius occisi qui se abstinuit ab hereditate patris potest talē pacē facere propter vim suitatis ⁊ sequūtur Bal.Jmo.⁊ omnes Moder.ibi, qui dicunt ꝙ ibi substitutus filio vel alij heredes extranei non possent pacē facere. Per illā decisionē cōfunditur predicta ratio Bar.qꝛ si pax dꝫ fieri a filio qui se abstinet ab hereditate patris, ⁊ non ab herede extraneo qui adiuit qui magis representat defunctū quam filius qui nudo nomine personalitatis dicitur heres prout dicit tex.in.l. siue ingenua.§.sed si sint sui.ff.ad tertu. Cōfirmatur qꝛ illud verbum nisi habuerit pacē cū herede defuncti: illud verbum herede positū in statuto intelligitur de filio.tex.est in.l.ex facto.§.fi. ff.ad trebel.in.c.j.in versi.⁊ si clientulus.de alie.feu.⁊ in optimo simili Fede.de sen.in cōsi.clxxxiij.quod inci.ego putarem.bene

verum est quod non existentibus filijs statutum de pace facienda cū herede verificaretur etiā in extraneis heredibus qꝛ iniuria facta defuncto respicit etiam illos aliquo modo.l.j.§.omnē. ver.⁊ si forte.ff.de iniu.ita in specie declarat Are.in.c.in presentia.in.xxj.col.de prob.vbi dicit ita esse de mēte Bar.hic in ista vltima.q. Ex predictis adde bene Nellum de sancto Gemi.in tracta bannitorū.in tertia parte secundi tēporis.q.xxxv. Jtem prima opi.Oldra.reprehenditur ⁊ fortius ijsdem fundamētis quibus reprobabo opi.Bar.qꝛ si opi.Bar.nō sit vera quod nō sufficiat maior pars multo magis opi.Old.nō erit vera, ꝙ qñ vnus solus faceret pacem.⁊ opi.Oldr etiā in specie reprehēdit Floria.in.l.si.per illum tex.ff.commu.predio. Punctus est circa opinionem Bar.teneo quod opinio Bar.non sit vera quā formauit ex equitate capitis ⁊ nō per fundamēta iuris: eam in specie reprehēdunt Ang.Jo.de imo.Rapha.cu.Lud.roma.⁊ Alex.hic: ⁊ Flo.in.l.per fundum.ff.de ser.rustico.predio.⁊ dicit simpliciter Fel.aliter tamē non examinans passum in.c.cum omnes.in.xvj.col.de consti.quod communiter doc.tenēt contra istam opi.Bar.⁊ sic dicit contrariū eius qð dicit Aret.in.l.pro herede.§.fi.ff.de acqui.here. Contra Bar.facit: qꝛ ius vindicādi necē defuncti pertinet ad omnes heredes.l.iij.§.si ad plures. ff.de sepul.vio.ergo ad eos nō pertinet vt ad singulos, sed collectiue: ergo ꝙ maior pars facit non preiudicat minori, per.l.per fundū. Sed Bar.responderet ⁊ diceret ꝙ fallit fauore liberationis per tex.in.l.maiorē.cum.l.precedēti.§.fi.ff.de pac.⁊.l.fin.C. qui bo.ced.possunt. istud est totum fundamētum Bar.quia ex multis ostēditur qð illa iura nihil in proposito. Nam.l.maiorē non procedit quādo agitur de remittēdo totum debitum.text. est in.l.⁊ suum.§.fi.in verbo quota parte.⁊ ibi glo.Bal.⁊ alij.ff. de pac.gl.in.l.apud Celsum.in prin.ff.de excep.doli. Secūdo illa.l.maiorē.loquitur in remissione iuris priuatorum.hic tractatur de remissione iuris publici, ⁊ sic pene applicāde fisco. Secūdo ⁊ fortius facit qꝛ in.d.l.maiorē.nō sufficit solus fauor liberationis sed ibi concurrit.s.nec creditores totum creditū perderēt quo periculo cessante nō procedit ille tex.ſm Ang.⁊ Alex.ibi. Et p ista etiā patet nō obstare.l.fi.C.qui bo.ced.pos.qꝛ ibi maior pars preiudicat minori dādo dilationem quinquennalē ⁊c. istud non est magnū preiudicium. Et pondera qð maior pars non posset remittere cessante periculo. Ad idē contra Bar.facit qꝛ statutum requirens haberi pacē ab herede occisi considerauit qð isto modo tollatur rācor ⁊ inimicitia existens inter heredes ⁊ occisiores defuncti: sed huic rationi non videtur satisfactū si pax habeantur cum vno solo. Et sic per ista patet ꝙ si nō pcedat opi.Bar.maiori parte heredum multo minus pcedat opi.Oldr. qui requirit pacem fieri cum vno heredū. Et per ista etiam confunditur distinctio Jmo.⁊ Alexā. qui tenēt cū Bar. similiter non puto quod sit vera distinctio domini Nelli dū primo facit differentiam an ius faciēdi pacem incipiat ab offenso an solum ab herede: cum istud ius faciendi pacem queratur nō ex prouisione defuncti, sed ex prouisione statuti. Similiter duꝫ facit differentiam quantum ad statutum permittens heredibꝰ occisi quod possint propria authoritate vindicare qꝛ est priuatum vnusquisqꝫ quia ius vnum est priuatum cuiuslibet heredis, aliud est iuris publici. Jn cōtrarium facit vnum fundamētum Are.in alio tamen proposito quod facit in.l.pro herede. §.fi.s.allegata vbi dicit ꝙ delictum occisionis quod al's erat publicum ⁊c.⁊ sic videtur quod ista noua distinctio Nelli in nullo possit procedere. Concludo ergo ex predictis vno verbo quod tutior est tertia opi.quod ab omnibus heredibus habeat pax, quam tenet Rapha.cu.⁊ do.Petr.de bexu.licet humanior videatur opinio Bar.⁊ per predicta remanet expeditus cum laude Dei difficilius.§.cato.die quinta martij. M.cccccij.⁊ incipit.§.si is qui duplam.

1 ☞ Aduersatiua autem debet aduersari precedentibus in iure ⁊ in facto.
2 Regulariter que sunt indiuidua ex parte promissoris vel eius heredum sunt etiam indiuidua ex parte stipulatoris ⁊ eius heredum.
3 Jn obligatione ad destruendum nouum opus vel defendendū ipsum factum vel interesse diuidi non potest.
4 Cautio damni infecti non continet factum diuiduum prestandum ad quod possit agi sicut in alijs stipulationibus.
5 Qui promittit se obligaturum in centum statim potest conueniri sicut si obligasset se ad centum causa circuitus euitandi.

Si is qui duplā.

Dicit Rap.cu. quod iste §.non est minus difficilis quā.§.cato.lꝫ non habeat tantā materiā, sed mihi videt imparitas.h.d.in effectu.stipulatio duple fructuaria, dāni infecti ⁊ de opere demoliēdo si cōmittat ad interesse diuidit inter heredes stipulatoris p portionibꝰ hereditarijs, secus si committat ad

factũ.h.d.fm cõem intellectũ ꝛ cõiter do. Are.dicit aduertendũ q; summariũ Bart.est defectiuũ q; nõ cõprehendit vltimũ dictũ de promissore. Tu dic ꝙ etiã Bar.summat vltimã partẽ dũ dicit secus si ad factũ, istud vadit etiã ad vltimã: tamẽ clari⁹ esset summariũ, ꝛ põt addi illud verbũ sec⁹ si cõmittat ad factũ etiã ex parte ꝓmissoris. Diuidit vt hic per Bar.secũda ibi, sed tñ.tertia ibi, ipsi autẽ ꝓmissori ꝛc. ¶ Pro intellectu isti⁹.§. aduerte: q; magna difficultas est in ꝟ.si.circa aduersatiuã ipsi
1 autẽ ꝓmissori. Nã illa † aduersatiua aũt, debet aduersari precedẽtib⁹ in iure ꝛ in facto.l.hoc ampli⁹.§.de his aũt.ff.de dã.infe. ergo in isto ver.si.debet poni diuersum ius a precedẽtibus, ꝛ in hoc nõ, ꝛ tanto fortius: q; tex.§.proxime dicit. ꝛ vtilitatis cã recepta sunt ex parte stipulatorũ, ipsi aũt ꝓmissori. vbi iurisconsultus clare videt velle ꝙ sit differẽtia ex parte stipulatorum ꝛ eoꝝ heredũ: ꝛ ex pte ꝓmissoris seu heredũ ei⁹. ꝛ tñ nulla est differẽtia inter heredes stipulatoris ꝛ ipm stipulatorẽ, ꝛ ꝓmissorẽ ꝛ eius heredes. Nã in heredibus stipulatoris si agãt ad factũ clarũ est ꝙ agũt ad indiuiduũ: similiter ex pte ꝓmissoris vel heredũ eius qñ agit ad factũ agitur ad indiuiduũ: q; destructio operis nec defensio nõ põt diuidi inter stipulatorẽ vel eius heredes ꝛ inter promissorẽ ꝛ eius heredes.l.in executione.§.inso
2 lidũ. ꝛ.l.cũ ex causa.j.eo. † Confirmat dubitatio: q; regulariter que sunt indiuidua ex parte ꝓmissoris vel ei⁹ heredũ, sunt etiã indiuidua ex parte stipulatoris ꝛ ei⁹ heredũ.l.ij.§.ex his.§.eo. nisi subsit diuersitas ratiõis per ea que ponit Bar.in.§.Cato.l pe.q. Alex.licet principaliter difficultatẽ non attingit, dicit qd finis huius tex.discrepat a prin.q; ꝛc. vt per eũ sed errat ꝑ text. in ver.restitui.tñ q; loquitur in heredib⁹ stipulatoris qñ agũt ad factũ ipsum, ꝛ ita declarat Bar.dũ diuidit istum tex. Jdeo Bar.in figuratione casus sentiẽs forte istam difficultatẽ, dicit quod ver.si.promissor vel heres eius qñ cõueniuntur ad factũ vel interesse nõ possunt diuidere. Pondera multũ verbũ vel interesse. ꝙ ponit Bar.q; si est verũ ꝙ dicit Bar.esset clara differentia inter primũ casum ꝛ vltimũ, ꝛ in vltimo casu poneret diuersum ius a precedẽti ꝓut vult importare dictio aduersatiua aũt. Quia in primo fit differentia an agatur ad interesse vel ad ipsum factũ: q; si agunt ad interesse agũt ad indiuiduũ, sec⁹ qñ ad factũ. Sed cõtra Bar. ꝛ in hoc fortiter obstat: q; oĩs stipulatio indiuidua qñ agit ad interesse semp dicit esse diuidua.l.stipulatiões nõ diuidunt.in prin.iũcto ver.celsus. ꝛ.l.cũ ex cã.j.e. ꝛ.l.ij.§.incertã.ff.de pret.stip. Propterea dubitaui an hic esset mẽda. ꝛ Bar.esset corruptus, nisi saluares Bar.ex eo ꝙ sing.tenet idẽ Bar.in.l.ij.§.ex his.in pe.col.vbi multũ notaui.§.e.vbi dicit Bar.sing.ꝙ qñ esset actũ principaliter ad indiuiduã licet postea in executiõe ageretur ad interesse: tñ interesse est indiuiduũ: nec diuidit inter heredes ꝑ portiõib⁹ hereditariis.in istis terminis posses saluare Bar.hic, nõ tñ inuenio hoc ab aliquo
3 tactũ. ¶ † Successiue ꝑ itellectu tex.dũ facit mẽtionẽ de stipulatiõe fructuaria intellige si agat ad interesse. Scdo aduerte ꝙ illud ꝙ dicit Bar.de interesse ꝙ in obligatione ad destruẽdum nouũ opus vel ad defendendũ ipsum factum vel interesse diuidi nõ põt: istud idẽ ꝙ dicit de interesse dicit gl.si.post medium, Sed eã Bar.reprehẽdit, ꝛ dicit ꝙ lz qñ agit ad ipm factũ obligatio sit indiuidua, secus qñ agit ad interesse, ꝛ sic Bart.est sibi cõtrarius, nisi salues dictũ Bar.hic prout etiã saluat gl.ꝙ qñ soluit interesse ꝑ parte per hoc nõ liberaret promissor vel eius heredes a pena, ꝛ sic a facto principali, ꝛ sic ꝑ istã ptz ꝙ adhuc restat difficultas ꝛ maxime circa intellectum versi.si.qũo sit ibi ius diuersum a precedẽtibus. Sic propterea Cuma.ponit tertiũ intellectũ ad tex. ꝛ sic ponit tertiã differẽtia inter ver.si. ꝛ precedẽtia, fm eũ stipulatio de defendẽdo in cã euictiõis ex parte heredũ stipulatoris ꝛ sic actiue est diuidua, vt in prin.hui⁹ tex. sed ex pte heredũ ꝓmissoris est indiuidua vt hoc tex.in fi.quẽ ad hoc reputat sin. ꝛ sic eadẽ stipulatio cẽset esse diuidua ꝛ indiuidua: q; ex parte stipulatoris ꝛ eius heredũ actiue cẽset diuidua vt hoc tex.in prin.ex pte ꝓmissoris ꝛ eius heredũ cẽset indiuidua, ꝛ sic passiue, vt hoc tex.in fi. Rõ diuersitatis est fz eũ q; si vnus ex heredib⁹ stipulatoris defendat ꝑ parte sua nihil ei⁹ interest: ergo ex pte heredũ stipulatoris pt dici diuidua sed ex parte promissoris indiuidua, merito q; si diuideret inter heredes eius posset succedere incõueniẽs.l.in executione.§.pro parte.j.eo.q; vn⁹ vellet defendere ꝛ ali⁹ vellet soluere interesse. Jtẽ posset resultare incõueniẽs, qd stipulator habeat solũ partem vẽditã pro alio interesse, ꝛ sic cogeret stare cõioni, quod est cõtra.l.si nõ fortẽ.§.si centũ.ff.de cõd.inde. Jstam declarationẽ inpugnat Alex.vt hic per eũ, ꝛ bene.ego vltra eũ dico fortius ꝙ iste intellectus Cuma.nõ tollit difficultatẽ tex.q; dato quod ista differentia esset vera quo ad stipulationem de defendendo prout tz Raph.cu.sed credo nõ bene. Jsta differẽtia nõ procederet nisi in vno casu tex.nostri quãtũ ad stipulationem de defedẽdo in causa euictionis, quantũ ad alios casus nõ esset differentia: ꝛ tñ textus in ver.si.vult esse differẽtiã inter promissorẽ ꝛ ei⁹ heredes, ꝛ stipulatorẽ ꝛ ei⁹ heredes, presertim in stipulatione noui operis, ꝛ in stipulatiõe de defendẽdo. Et propterea cõsiderabã quartũ intellectum ad versi.si.vbi iuriscõsultus loquitur in destructione operis ꝛ defensione: ibi, ipsi aũt promissori pro parte neqꝫ restitutio neqꝫ defensio est ꝛc. Et sic in istis duab⁹ stipulationibus ostẽdit esse aliud in promissore ꝛ eius heredib⁹ ꝛ aliud in stipulatore ꝛ ei⁹ heredib⁹. Nã in heredib⁹ stipulatoris est in eorũ electiõe vel agere precise ad factũ, ꝛ sic ad destructionem vel defensiõnẽ: ꝛ tũc obligatio est indiuidua inter ipsos heredes stipulatoris vel agere ad interesse: ꝛ tũc erit diuidua inter eos pro portionib⁹ hereditariis. Et hec statuta sunt ad vtilitatẽ stipulatorũ, vt dicit litera nõ exponẽdo ꝑ vtilitatẽ, id est interesse ꝯsequẽdi eã prout exponũt Bar. ꝛ Ang.hic: q; est inepta expositio. Jntelligo ego rõnem ꝑut iacet pro vtilitate stipulatoꝝ esse statutũ, vt habeãt electionẽ agẽdi ad interesse vel agẽdi precise ad ipsum factũ: ꝛ tũc obligatio erit diuidua, sed ex parte promissoris vel heredũ obligatio ad factum est indiuidua: q; precise cogũtur vel destruere edificatum post nunciationẽ noui operis vel defendere in totũ in causa euictionis. Et qd promissor vel ei⁹ heredes possunt cõpelli ad ipsum factũ q; est obligatio legalis q; precise cogitur ad factum vt declarat Bar.in.l.stipulationes nõ diuidunt.in.viij.q.j.e.qd destructio operis facti post factam nunciationẽ illa sit precisa.text.est in.l. stipulatio.§.si quis autẽ. ꝛ ibi Bar.no.ff.de ope.no.nũ. Similiter in defensiõe ex causa euictiõis rei vẽdite de qua loquit tex. ꝙ etiã sit precisa ex parte promissoris vel heredũ eius patet duplici ratiõe. Prima, q; est obligatio legalis in cuius locũ succedit obligatio hoĩs. Scda rõ: q; stipulatio de defendẽdo in causa euictiõis est explicãda in iudicio ꝛ per cõsequẽs est precisa.l. sed ꝛ he.§.pter. ꝛ ibi Bar.no.ff.de ꝑcu.l.eũ ꝑ quo.ff.de in ius voc. ꝛ ibi Paul.de castr. Cõcludo qd ipsum factũ ex vtraqꝫ pte tã ex parte heredũ ꝓmissoris ꝙ heredũ stipulatoris est indiuiduũ, vt dicit Bar.sed differẽtia est: q; ex parte heredũ stipulatoris obligatio actiua nõ est precisa ad factũ: q; possunt si volunt agere ad factum vel interesse: sed ex parte promissoris vel eius heredũ est precisa ista obligatio, ita ꝙ cogãtur precise defendere vel destruere, adeo qd nõ possunt pro parte destruere vel defendere. ¶ Jn text.ibi fructuaria.intellige procedere si agat ad interesse q; vsufructuarius non sit vsus arbitrio boni viri vel si agatur ratiõe rei nõ restitute: secus si ageretur ad rei restitutionem: quia obligatio rem restitui est indiuidua solutione nõ solum quo ad promissorem.sed eius heredes.l.si duo.ff.depo.declarat Bar.in.§.Cato.in scda oppo.§.eo.sed etiã ex parte heredum stipulatoris.no.in.l.j.§.si pecunia in sacculo.ff.deposi.quẽ
4 tex.ad hoc reputat singularẽ Alex.hic. ¶ † Tertio inquãtum tex.subderet dãni infecti aduerte ꝙ ista similitudo nõ est simpliciter, sed fm quid q; nõ est similitudo in facto principali. Nã cautio dãni infecti nõ continet factum diuiduum prestandum ad ꝙ possit agi sicut cõtinet in aliis stipulationibus vbi possunt petere rẽ defendi vel opus destrui. Solũ est ergo similitudo quo ad interesse quãdo in promissione damni infecti venit interesse si cõtingat damnũ dari.l.in hanc.l.in stipulatione.ff. de dã.infec. ꝛ ex hoc noto quod ad hoc vt ꝓcedat ar.a simili nõ requirit similitudo per oĩa sed sufficit similitudo de qua agit. Ego soleo ponderare tex.meliorem de iure in.l.fi.C.de collationibus.apud canonistas est tex.in.c.constituit.vbi Abba.in.iij. no.multũ no.de app. ꝛ tex.in.c.quẽadmodum.in.ij.not.de iureiuran. ¶ Quarto, circa tex.in verbo restitui, tamen opus illud verbũ restitui, capit pro ꝯstructione prout capitur in multis legibus tituli.ff.de ope.no.nũ.restituere est in pristinum statum seu formam restituere.argu.l.quid si minor.§.restitui.ff.de mino.expeditis textua.venio ad expeditionem glo.capio glo.ꝛc. ¶ Gl.in verbo ex damni infecti.diuiditur in duas partes. Jn prima declarat tex.quo ad stipulationẽ damni infecti. Jn secũda quo ad stipulationẽ de ope.no.nuncia. Secũda ibi, idem in actione in factum. ¶ Gl.in verbo neqꝫ restitutio diuido magistraliter in tres partes. Jn prima declarat text.in verbo restitutio. Jn secũda declarat tex.in verbo defensio, tripliciter exponẽdo verbum defensio. Jn tertia: quia iste text.in fin.loquitur de promissore ꝛ nõ de eius heredibus gl.declarat an iste quatuor stipulationes de quibus in tex.ex parte heredũ ꝓmissoris sint indiuidue. Scda ibi, ꝛ qd subiicit. Tertia ibi, Jtẽ heredes promissoris. ¶ Jn ead.gl.ibi, sed ibi est solutio. Jste primus intellectus Jo.positus in gl.ꝙ tex.in verbo defensio, intelligatur in causa damni infecti procedit qñ vnus esset principalis dominus domus ruinose conuẽtus officio iudicis vt caueat de dãno infecto, iuxta.l.inquilino.cum gl.ff.de dam.infec.quia si pro parte tantũ caueat cõmittitur in totũ, per.l.in stipulatione.ff. de dam

de dam.infec.secus esset in plurib⁹ vel heredibus vel principalib⁹.ita loquit.l.si cõmunes.allegata ꝑ cõtraria. Rapha.cu.reprehendit istũ primũ intellectum ꝛ istam saluationem Bar.q; nõ põt cõuenire ad tex.in ver.promissori.qui loquit qñ promissio processit in cã dãni infecti: ꝛ sic in isto tex.non cõueniebatur vt promitteret, sed ad interesse cõueniebatur. Alex.saluat ꝛ gl. ꝛ Bart.ꝙ in isto tex.in verbo promissori, erat bene ꝓmissum ꝙ prestaret cautionẽ damni infecti, non tamẽ erat promissum de ipso dãno infecto. ista saluatio Alex.mihi non placet. Primo q; diuinat. Scdo ꝛ forti⁹ q; promittẽdo ꝙ prestaret cautionẽ damni infecti statim est obligatus ac si eã prestitisset: q; habes
5 egregiã decisionem alibi † ꝙ si promitto me obligaturũ in centum: statim possum cõueniri, sicut si obligassem me ad centũ cã circuitus euitãdi.l.dñs testamento.ff.de condi.inde.dictum est singulare Alberti Galeoti ꝙ refert ꝛ sequit Joan.and.in addi. Spec.in tit.de obli. ꝛ sol.super rub.in.j.col.refert ꝛ sequitur do. Alex.in.d.l.dominus testamento. ꝛ in.l.cum fundus.§.seruum.in.j.not.per illum tex.ff.si cer.pet.

1 ¶ Omnis stipulatio siue dari siue fieri contineat siue diuidua siue indiuidua sit: aut est iudicialis, aut pretoria, aut conuentionalis, aut communis.
2 Cautio damni infecti interponitur officio iudicis.
3 Super quacunque re potest fieri contractus: potest ibi regulariter fieri stipulatio.
4 Stipulatio non est contractus.
5 Que differentia sit inter stipulationes iudiciales ꝛ pretorias.
6 Stipulatio de rato est pretoria.
7 Quando l.pretoria loquens in vna persona extenditur per iurisconsultum ad aliam personam: illa dispositio dicitur esse ius ciuile ꝛ non pretorium.
8 Que vtilitas sit ꝙ stipulatio dicatur pretoria vel iudicialis.
9 Cautiones que interponuntur ex forma statuti an dicantur pretorie vel ciuiles.
10 Comes equiparatur presidi ꝛ sic magistratui.
11 Actiones penales descendentes ex statutis episcoporum comitum marchionum ꝛ ducum erunt solũ annales prout actiones pretorie penales.

1 STipulationũ. † Jn ista.l.ponit tertia diuisio stipulationũ. Nã omnis stipulatio siue dari, siue fieri cõtineat, siue diuidua siue idiuidua sit: aut est iudicialis, aut ꝑtoria, aut cõuẽtionalis, aut cõmunis, vt habes exẽpla in tex. ꝛ istud sit loco summarij. Casum in terminis pone ad rudẽ corticem litere. Pondera in primis[a] tex.in verbo mero bis repetito in litera, ꝙ merũ intelligitur, id est purũ ꝛ simplex ita exponit gl.insti.de diui.stip.in prin.quam Ang.hic reputat ad hoc esse singu. Merũ ergo dicitur ab omni alia re separatum.l.qui res.§.mihi rome. ꝛ ibi gl.in verbo merũ.ff.de solut.facit.l.si sic. in prin. ꝛ ibi Ang. ꝛ Mod.ad hoc no.ff.de leg.j. Et per hoc dicit Ang.hic se cõsuluisse in ciuitate Perusij si statutum disponat quod a mera interlocutoria nõ possit appellari: tamẽ poterit appellari ab interlocutoria in qua iudex pronũciauit instrumentũ publicũ mãdãdũ executioni: q; habet vim diffinitiue. ꝛ dicit fuisse ita cõsultũ ꝑ multos doc.licet alij doctores ꝯtrariũ consuluerint. Jstam decisionem Ang.sequũtur Jmo. Pau.de ca. ꝛ omnes Mod.ꝓsequere vt latius per Alex. ꝛ Are.hic: ꝛ late per Fel.in rub.extra de re iu.in.iij. ꝛ.iiij.co. ¶ † Scdo no.in
2 ver.ꝑtorie, fm Bar.j.in vlti.col.ꝙ cautio dãni infecti interponitur officio iudicis, de quo dic vt habet in.l.inquilino.de dã. infec.ad quẽ locũ Bar.hic se remittit. ¶ † Tertio no.in ver.cõ
3 uentionales.ibi, ꝙ pene dixerim rerũ contrahendarũ. qd super quacũqꝫ re põt fieri ꝯct⁹, põt etiã ibi regulariter fieri stipulatio ꝛ sicut stipulatio dicit esse gñalis ad oẽs ꝯct⁹, imo hodie de cõsuetudine in instro publico in fi.opponũt notarij stipulationẽ
4 fz Bar.in.l.ij.i fi.C.de cõd.ob cau. † Et sic põdera[b] ꝙ cũ i isto
b tex.fiat equiparatio de ꝯctib⁹ ad stipulationẽ ꝛ nullũ simile fit idẽ.l.ꝙ Nerua.ff.depo.gl.in.c.capitulũ sancte crucis.de rescrip. ergo hic ꝓbat ꝙ stipulatio nõ est ꝯctus.ita no. Jmo. Lud.ro. ꝛ omnes Mod.hic. Adde ꝙ ante eos istud no.ex hoc tex.gl. or.in.§.cõuẽtionales.insti.de diui.stip.in verbo cõtrahendarũ. Jdẽ tenet gl.in.l.ij.in gl.ma.añ fi.C.de iure emphy.facit bñ tex. insti.de ob.in fi. ꝛ ibi gl. Large tñ ꝛ improprie stipulatio põt dici cõtractus, tex.sunt infiniti qui appellãt stipulationẽ ꝯctum. tex.in.l.i.C.vt ac.ab herede ꝛ cõtra heredes. ꝛ tex.i.l.ꝑposteri. C.de test. ꝛ tex.in.l.j.in fin.de pact. ꝛ in.l.si donationis.C.quod met.cau. Nã alibi dicit iurisconsultus omnis obligatio pro cõtractu accipit, dicit tex.in.l.omnẽ.ff.de iud. ꝛ ꝙ stipulatio dicat large ꝛ improprie cõtractus habes glo.ordi.in auẽ.sacramenta puberũ.in verbo contractibus.C.si aduer.vendi.firmant Bart. ꝛ alij in.d.l.si donationes. Bal.in.l.contractus.in.j.co.C.de fid. instrumentorũ. ꝛ per hoc inferunt Jmo. Roma. ꝛ Alex.hic, ꝙ a statutũ loquẽs in cõtractibus nõ habere locũ in stipulatiõe cũ in statutis verba debeãt ꝓprie intelligi ꝛ stipulatio nõ est proprie cõtractus ergo statutũ loquẽs in cõtractibus nõ haberet locum in stipulationibus: credo ꝙ ista decisio Jmol. Lud.ro. ꝛ Alex.nõ sit vera: q; regulã habem⁹, ꝙ ex idẽtitate rationis etiã in correctorijs ꝛ penalibus nedũ in statutis fit extensio de stricta ꝛ propria significatione ad latã.gl.in auẽ.vt hi qui oblig.se perhi.habere res mi.§.hec omnia.in gl.in verbo ad curationẽ. colla.vj.gl.in cle.j.in verbo eligat.de elec.ergo cũ appel.ꝯct⁹ saltem largo mõ veniat stipulatio si esset idẽtitas rõnis crederem ꝙ statutũ habeat locũ in stipulatiõe. ꝛ sic cõtra Jmo. ꝛ Mod. pro cõfirmatiõe esset videndũ an statutũ loquẽs in cõtractibus habeat locũ in quasi cõtractib⁹, ꝛ sic in aditiõe hereditatis: exẽplum.statutũ ꝓhibet ne mulier ꝯhere possit sine cõsensu duorũ propĩquorũ.an poterit adire hereditatẽ sine cõsensu? Et an habeat locũ in liberatiõe. Bar.in hoc est sibi de directo contrari⁹. nã.l.apud iulianũ.§.si.ff.ex qb.cau.in pos.ea.tenuit ꝙ nõ: q; statutũ loquẽs in cõtractib⁹ nõ hz locũ in quasi ꝯctu. ꝯriũ tenuit idẽ Bar.in.l.more.in prin.ff.de acqui.he. Ergo ꝑ multa media tenui istã scdam ꝙ habeat locũ in quasi ꝯctibus in.l.siue apud acta.post Bal.ibi.C.de trãsac.vbi pro ista parte adduxi quinqꝫ fundamenta.examinãt oẽs Mod.in.l.mutũ.ff.de acqui.here. ¶ Capio gl.in verbo ꝑtorie, quã diuide in duas ptes principales. Jn prima ponit tres differẽtias inter stipulatiões ꝑtorias ꝛ iudiciales. Scdo declarat qñ dicant stipulationes cõmunes. Scda ibi, cões aũt. ꝛ qlibet pars posset subdiuidi i alias ptes. b
5 ꝑ † clara intelligẽtia duo sunt principaliter vidẽda. Primo q differẽtia sit inter stipulationes iudiciales ꝛ pretorias. Secũdo ne in vanũ videamur laborare habem⁹ videre cuius effect⁹ seu vtilitatis sit an stipulatio sit iudicialis an pretoria. ¶ Circa primũ q differẽtia sit ĩter stipulatiões iudiciales ꝛ ꝑtorias.gl.hic ponit tres differẽtias, ꝛ cõiter tenet scda gl.in ꝟbo veniũt.§.ꝑtorias aũt.inst.de diui.stip.addit quarto q; stipulatiões ꝑtorie sunt recollecte sub vno ti.ff.de ꝑto.stip.sz stipulatiões iudiciales sunt vage ꝑ totũ corp⁹ iuris ciuilis.bar.repñẽdit istã differẽtiã pp stipulationẽ vt legatorũ noĩe caueat, q est ꝑtoria: ꝛ tñ nõ ponit in illo ti. ꝛ ꝑ stipulationẽ de dãno infe.q similiter est ꝑtoria ꝛ tñ nõ ponitur in illo ti. Sed ꝑ certo Bart.in hoc errat: q; imo stipulatio de dãno infec.expresse ponit in illo ti.tex.habes ibi in.l.j.§.itẽ ex cã damni infecti. ꝛ in.l.ij.§.incertam.ff.de pret. stip. Preterea qñ etiam iste due stipulatiões nõ essent illo titulo adhuc differẽtia gl.nõ meret reprehendi. nam cautio vt legatorum noĩe caueat: habet titulũ de ꝑ se, sic cautio damni infecti habet etiã titulũ de per se: ideo nõ ponũt sub illo titulo vt etiã dicit Ang.hic. Sed vltra Bar.ista quarta differentia melius reprehendit ꝑ Jo.fab.§.j.insti.de diui.stip. ꝛ sibi ascribit mentionem de eo nõ faciẽs Alex.hic.dicit enim Jo.fab.ꝙ ista differẽtia gl.quarta est falsa per tex.in.l.j.§.iubet pretor.ff.de col.bon. vbi qñ filius emãcipat⁹ vult succedere patri cũ filijs retẽtis in ꝑtãte, cogitur cauere de cõferẽdis bonis suis alijs fratrib⁹ ista cautio est pretoria: ꝛ tñ nõ ponit sub titulo de dãno infecto: nisi diceres qd etiã habet titulũ de per se.ſ.de col.vera ergo differẽtia est quã gl.scdo loco ponit hic. ꝛ gl.insti.de diui.stip. ꝛ Bart. hic post Pe. ꝛ sequũtur oẽs hic. ꝛ ita etiã tenet Jo.fab.i §.j.insti.de diui.stip.quod stipulationes iudiciales dicãtur que descẽdunt a legibus iuriscõsultorũ vel imperatorũ siue iudex addeat principaliter siue nõ: pretorie que descendũt ab edictis pretorũ. cões que mixtiz aliqñ a legibus iuriscõsultorũ aliqñ ab edictis pretorũ.oẽs ita tenẽt. Tu aduerte qd ista cõis differẽtia nõ videtur bene esse in mente huius tex. ꝛ tex.instit.de diui.stipula. nã isti tex.dicũt qd stipulationes iudiciales dicũtur que in causis ex mero iudicis officio prestant, ꝛ similiter ꝑtorie que a mero ꝑtoris officio ꝓficiscunt. Põdera qd tex.nõ dicit ab edicto ꝑtoris ꝓficiscunt, sed a mero officio ꝑtoris proficiscunt. Et propterea reperio ꝙ Jo.fab.in.§.j.insti.de diui.sti.perpẽdẽs vt puto addit huic declaratiõi vnũ verbũ quod credo valde necessarium ꝙ stipulationes iudiciales dicũtur ille que a legib⁹ iurisconsultorum vel imperatorũ sunt adinuẽte ꝛ per officium iudicis viuentis exercentur vbicunqꝫ equum ꝛ iustũ ei visum fit, ꝛ ad hoc dicit facere istũ tex.dum dicit ꝙ a iurisdictione veniũt. Pondera verbũ que a iurisdictione veniunt, in verbo veniũt, alio modo saluat cu. ꝛ dicit ꝙ stipulationes iudiciales dicũtur que a mero officio iudicis viuẽtis proficiscũtur ex dispositione legis ciuilis: ꝛ similiter ꝑtorie q proficiscũtur ex dispositiõe edicti ꝑtoris, ꝛ tex.cũ mysterio dicit mero: q; ad hoc vt stipulationes dicantur ciuiles est necesse ꝙ ꝓficiscant a mero officio iudicis viuẽtis nõ ab edicto ꝑtoris mortui vt puta q; de illis se nõ
6 impediuit. ¶ † Successiue attẽde[c] diligẽter inquãtũ Bart.de-
c clarãdo quomodo stipulatio de rato dicat esse pretoria dicit q;

¶ Põdera i primis ꝛc. de hac materia. ſ.de snia ĩterlocutoria simplici, ꝛ de illa que hz vim diffinitiue q et dr ĩterlocutoria, ꝛ de ipsa diffinitiua, vide ple. per Are.post Lu.ro.hic, ꝛ post Ang.in cõsi.hic ꝑ eũ alle. ꝛ pleni⁹ ꝑ Fel.i loco hic all.vbi recitat q hic ponunt ꝑ are. ꝛ multa alia addit ꝛ dat cões ꝛ veras ꝯclusiões.

¶ Et sic põdera ꝛc. De hoc vide omnino Bal.no.vel i rep.rubr.isti⁹ ti.co.xxij.ver. vlterius ꝑ cõplemẽto materie.

¶ Successiue attẽde, de materia extẽsiõis vltra locos cõmunes vbi tractat, vide barba.in cõsi.incip.spectabilis qd est post consi.Alexã. xlvi.iiij.volu. Pau.de cast. ꝯsi.cccxxxiij. ꝛ cõsi.cccxxvij. ꝛ cõsi.xcij. ꝛ in cõsi.xxxvij.scdm antiquã impressionẽ. ꝛ Alex. ꝯsi.cclxxxiiij. vlti.char.ij. vo. ꝛ in consi. lij.inci. Callimach⁹.iiij.volu. Ain.d pal liotis cõsi.inci.visa quadã cõstitutione. qd est post dictum cõsi.lij. Alex.ad materiã de qua hic in ope faciunt not.in.l. ius aũt ciuile. ff.de iust. ꝛ in re. Jtẽ facit illud an expectatiua cõcessa ad certũ tẽpus si progeret in aliud lõgi⁹ tps, dicat eadẽ vl noua.de q ꝑ Paul.de ca.in consi.cxiiij. fm antiquã ipssionẽ.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶ Successiue inquātū. Ad hoc vide oīno Mat. in nota. cxc. incipi. not. vnū notabile. ꝛ q̄ ibi dixi. vide q̄ ponūt cano. in c. qm̄ frequēter. in prin. vt lit. nō cōte. barb. in rep. rub. C. qui admit. ꝛ ꝙ idē possint duces, comites, ꝛ marchiōes in ducatu, ꝛ marchionatu suo, qđ imperator ī suo imperio vltra allegata hic maxime p Alexan. vide Pau. de cast. cōsil. ccxv. ſm antiquam impressionē. Sequitur Alex. cōs. ij. in. j. vo. Ang. cōsi. ccxcij. incip. in casu accusationis i anti. barba. cōsi. xxxiij. ici. p clara. in. j. pte. Fel. i c. que in ecclesiarū. per tres primas co. vel char. de cōsti. Aduerte etiā ꝙ rex Francorum nō subest romano imperio, c. per venerabilē. §. videbat. in fi. q fil. sint legit. Vide tñ gl. ibi in verbo, recognoscat, que dicit hoc procedere de facto, de quo p Bal. in l. j. in. iij. co. ff. de off. prefec. vr. Non omitto ꝙ dixit an. de iser. in. c. j. in. iij. co. de vasal. qui decrepiteetatis. vbi dicit ꝙ maiorē habet potestatē rex Frācie in regno suo, quam imperator ī suo imperio.

pretor adinuenit ꝙ procurator actoris de cuius mādato dubitatur cauēdo de rato debeat admitti per text. in. l. nō solū. §. qui alieno. ff. de procu. qui tex. nihil penitus facit, Sed debuit allegare tex. expresse declarātem istā cautionem rati esse pretoriam in. l. seruum quoqꝫ. §. ait pretor. ff. de procu. postea per. l. ciuilem extensum est ad procuratorem rei. l. non solum. §. fi. ff. de procu.
7 ¶ † Nota diligenter ex isto vltimo fundamento Bar. vnum ꝙ Are. reputat nouum ꝛ singulare valde ꝙ quando. l. pretoria loquens in vna persona puta in procuratore actoris. d. l. seruum quoque. §. ait pretor. extēditur per iuriscōsultum ad aliā personam prout hic ad procuratorem rei, illa dispositio extēdens dicitur esse ius ciuile nō autem pretorium. ita vult Bar. hic. istud idem expressius tenet Bar. in. l. j. ad fi. prin. ff. si quis omis. cau. testa. cōtra istam conclusionē Bar. insurgit solus Are. hic. per tex. in. l. lex cornelia. §. j. ff. de vul. ꝛ pup. iūcta. l. pater instituto. in fi. ff. de capti. nam lex cornelia sustinet testamenta eorū qui capti sunt ab hostib⁹: ꝛ sic efficiūtur serui hostiū ꝛ moriuntur penes eos. lex cornelia fingit eos esse mortuos testamētū nihil valet mero iure: q̄r seru⁹ nō pōt testari, sed lex cornelia substinet testamēta q̄r fingit esse mortuos hora preābula captiuitatis, sed ista. l. corn. nihil loquit̄ de substitutionib⁹ pupillaribus si pupillus capiat̄ ab hostib⁹ ꝛ moriat̄ penes eos: an habebit locū substitutio pupillaris: lex cornelia nō extendit, sed pretor extendit illam. l. corne. loquētem de principali testamento vt etiā habeat locum in tabulis pupillaribus. ita tex. in. d. l. pater instituto. in fi. de capt. ꝛ ibi gl. in. l. lex corne. in verbo ea lege. ꝛ tamē. l. ꝑtoria que extēdit legem corneliā in eo ꝙ extēdit nō appellatur pretoria sed ciuilis: ergo cōclusio Bar. nō est vera. rñdet Are. ꝙ imo ꝑtor vni⁹ est q facit illā extēsionē legis cornelie ad tabulas pupillares, vt patet in. d. l. pater instituto. in fi. merito nō appellat̄ ius pretoriū qđ dicit̄ ꝙ est inductū ab edicto pretoris mortui. Tu vltra Are. rñde ꝙ ibi illa extēsio legis cornelie nō fit a pretore nec mortuo nec viuo: imo fit ibi a iuriscōsulto. nā iuriscōsultus qui in illa. l. pater instituto. dicit ꝙ pretor. s. viu⁹ debebat sequi nō minus patris quam legis voluntatē in exequendo testatoris voluntatem: cōfirmo per tex. in. d. l. lege cornelia. in verbo ex eadē. capiēdo dictionē ex proprie sine violatione vbi ex eadem. l. cornelia dicit tex. sustinentur tabule pupillares ꝛc. ibi ergo dicit̄ istud esse ex dispositione legis ciuilis nō iuris pretorij. Et ita tenent Ang. ꝛ Rapha. cu. in. d. l. lex corn. ꝙ illa extensio ad tabulas pupillares fiat a iuriscōsulto seu a lege ciuili, sed Bar. ꝛ alij ibi in. d. l. pater. tenēt oppositū q̄uis Are. nō faciat mentionē ꝙ imo illa extensio fiat a pretore mortuo, ꝛ tñ nō dicit̄ lex ꝑtoria, ꝛ lꝫ Bar. nō bene ꝓbet istā opi. tñ pro eo vr̄ stringere tex. in. d. l. pater instituto. in fi. in verbo vtiles actiones. vbi substituto in tabulis pupillarib⁹ pupillo capto dātur vtiles actiones: ergo ptꝫ ꝙ dant̄ de iure ꝑtorio: lꝫ pretor nō pōt facere quē directo heredē. §. quos aūt. insti. de bo. pos. sed rñde no. ad illū tex. quod ideo ibi dātur vtiles illi substituto in pupillarib⁹ tabulis ꝛ nō directe actiōes: eo q̄r nō venit directo ex verbis legis cornelie, sed p extēsionē iuriscōsulti. ꝛ habemus regulam ꝙ qñ quis venit per extensionē iuriscōsulti hꝫ vtiles actiones. tex. est in. l. pe. ff. si quadru. pau. fe. dica. per quē ita declarat Bar. in l. curatoris. C. de neg. gest. ꝛ in. l. j. in. ij. col. ff. de act. ꝛ obli. Scđo cōtra cōclusionē Bar. Are. adducit gl. quā ad hoc reputat singularē in. l. ij. ff. de pos. her. pe. vbi gl. dicit ꝙ actio q̄ est ciuilis ꝛ extendit̄ a pretore de persona ad personā nō est pretoria sed remanet ciuilis. Sed rñdeo tripliciter ad illā gl. Primo dico qđ ibi illa extēsio de petitione hereditatis que extēditur ad bonorum possessionē, ꝛ consequēter fiat bonorū possessoria hereditatis petitio illa fit ex interpretatione iuriscōsulti, ita respondet Bar. in. l. j. ad fi. prin. ff. si quis omis. cau. test. Secūdo dico ꝙ illa gl. nō bene dicit: q̄r tu habes gl. no. ꝯtrariā in. §. sed iste. in gl. j. insti. de act. vbi gl. tāgit de istis actionibus q̄ extēdunt̄ an dicantur ciuiles vel nō. Tertio rñdeo ꝙ posito ꝙ illa gl. esset vera: tñ nihil ad ꝓpositū nostrū: q̄r Bar. loquit̄ in extensione que fit simpliciter. ibi autē glo. nō loquitur de simplici extēsione que de trāslatiōe ꝛ mutatiōe nōis: q̄r ibi petitio hereditatis trāsmutat̄ ꝛ dicit̄ bonorū possessoria hereditatis petitio: isto modo remanet defensata cōclusio Bar. vltra Are. contra Bar. fortiter facit tex. in. l. j. in prin. ff. si quis omis. cau. test. iūcta. l. si qs pecuniā. §. ꝑꝙ. ꝛ. l. q̄r aūt. §. hoc edictum. ff. si quis omis. cau. test. est verū si velles defendere Bar. oporteret dicere qđ ille tex. nō clare aperiūt: tñ de mēte illorū iuriū est vt remaneat pretoria lꝫ nō clare dicāt. tenēdo cōclusionē Bar. quā tene ꝛ signa, pro conclusione Bar. adde bonū text. in. l. electio. §. itē si ex pluribus. ff. de noxa. vbi actio noxalis q̄ est ciuilis ꝛ datur cōtra dños pro noxa seruorū extēditur a pretore vt cōpetat etiā cōtra illum dñm qui dolo desijt possidere: ꝛ tamē in casu extenso dicit̄ esse pretoria, vt vult Bar, ꝛ nō ciuilis. est verum ꝙ gl. ibi voluit destrue-re illū tex. de qua destructione ego nō facerē vim. ꝛ illū tex. allegat gl. in. l. ij. ff. dē pos. her. pe. Item pro cōclusione gl. facit bene tex. in. l. ius ciuile. ꝛ in. l. ius aūt ciuile. ff. de iusti. ꝛ iur. vbi dicunt tex. ꝙ qñ ius ciuile aliquid addit iuri pretorio efficit̄ ciuile. ꝛ ecōtra si pretoriū addit ciuili ius ciuile efficitur pretoriū in eo ꝙ extēditur. Et sic teneo istā cōclusionē ꝙ qñ remediū inuētum a pretore lex ciuilis extēdit ad aliū casum vel personā efficitur ius ciuile in eo ꝙ extendit̄. ꝛ ita habem⁹ expeditū primū
8 principale. ¶ † Nunc est videndū cuius effectus ꝛ vtilitatis sit illud ꝙ dicit text. ꝛ id super quo tātū laborauim⁹ an stipulatio dicat̄ pretoria vel iudicialis. Bar. ī. in vlt. q. ponit vnam vtilitatem. ego plenius. Nā stipulationes iudiciales nō exigūt fideiussorem vel pignora sed simplicē cautionem nisi secus sit dictū. l. sancimus. C. de ver. sig. l. iiij. ff. de euic. ꝛ tñ omnes stipulationes Pretorie etiā si nihil sit dictū requirūt satisdationē aut pignora aut fideiussorem. l. j. §. stipulationum. ꝛ. l. pretorie satisdationes. ff. de preto. stip. text. in. l. j. §. iubet. ver. caueri. ff. de coll. bo. ꝛ istū passum examinaui ordinarie, vbi p ꝛ cōtra adduxi fundamenta in. l. sancimus. C. de ver. sig. Ista est cōis ꝙ in stipulationib⁹ iudicialibus nō requirantur pignora siue fideiussores. secus in pretorijs stipulatiōibus. ibi etiā tetigi que dicit Bar. ī. in. q. vlt. Jo. fab. in. §. j. in fi. insti. de diui. stip. ponit duas alias vtilitates sed primū reprehēdit: ponit postea secūdū: q̄r pretorias stipulationes necesse est semper ꝛ ad semp prestari sed nō iudiciales ꝛ cōes: q̄r nō sunt necessitatis, nihil allegat, sine legibus ego non credo ei: imo credo contrariū ꝙ iudiciales sint necessarie, aliud nō reperio a scribentib⁹. Ego vltra scribentes addo duas alias vtilitates. Prima est ex verbis Bar. in. §. Cato. in. ij. q. ē. e. vbi Bar. dicit, ꝙ in omnib⁹ stipulationib⁹ pretorijs q̄ cōtinent indiuiduū si moriat̄ ꝓmissor relictis pluribus heredib⁹ ꝛ vn⁹ cōtrafaciat: ille solus incidit in penā: alij nō, sed in stipulationib⁹ iudicialibus est secus: q̄r stipulatio duple quādo nō est pretoria sed iudicialis, si moriatur promissor relictis plurib⁹ heredib⁹ ꝛ vnus cōtrafaciat omnes tenentur insolidum, per tex. in. l. cum ex causa. ī. eo. Ergo vult ꝙ in stipulationibus pretorijs si vnus contraueniat solus incidit in penam. secus in stipulationib⁹ iudicialibus. vltima vtilitas est: q̄r stipulatiōes ciuiles quamuis penales tamē sunt perpetue. insti. de perpe. ꝛ tēpo. acti. in princ. sed ꝑtorie penales sunt annales. l. in honorarijs. ff. de act. ꝛ obl. ꝛ istud etiam ad aliud propositum dicit Bar. ī. in. j. q. ꝛ ibi refer
9 uo dicendū. ¶ † Extra gl. in quantū querit Bar. de cautionib⁹ que interponūtur ex forma statutorum an dicātur pretorie vel ciuiles, cum Bar. transeunt cōiter omnes hic, excepto Bal. in l. oēs populi. in. viij. col. ff. de iusti. ꝛ iure. qui in statutis ancianorum vel priorum populi cōtradicit Bar. ꝛ male, vt per Alex. ꝛ Aret. hic. ¶ Nota diligēter regulam Bar. qđ statutū cōditum ab Epo comite, marchione, ꝛ duce cēsetur esse ius pretoriū nō aūt ciuile. Adde ꝙ per hoc infert no. Bar. in. l. ij. ad fi. ff. de bo. pos. ꝙ si per statutū Epi, comitis, marchiōis, vel ducis deferat̄ hereditas vel successio quoquo casu cū sit ius pretoriū nō possunt facere aliquē directo heredē sed bonorū possessorē nam necessaria esset agnitio bonorū possessiōis in iudicio, iuxta. l. fi. C. qui admit. Itē deberet cognosci intra. xl. dies si est extrane⁹ si est de suis intra annum, iuxta. l. ij. ꝛ. l. emancipata. C. qui admit. vbi al's de iure ciuili posset vsqꝫ ad. xxx. ann. l. licet. C. de iur. de libe. sequitur no. Bal. in. l. j. in. vj. q. C. qui admit. ꝛ in. l. certū. in iiij. col. C. vnde legi. Itē per istam regulam infert no. Bart. in. l. ij. §. fi. ff. de vsuca. pro empt. ꝙ prescriptio annalis inducta per Epm, comitē, marchionem. vel ducem, cū dicatur ius pretoriū ad hoc vt interrumpatur talis prescriptio annalis requiritur litis cōtestatio. l. j. ꝛ. ij. C. qñ lib. princip. datus. Item ad aliud ꝙ dicit Bart. in specie quod cōstitutio Epi sit ius pretorium, adde Bal. in. l. id ꝙ pauperib⁹. in. iij. col. C. de epis. ꝛ cle. vbi p hoc infert quod tempus inductum ex cōstitutione episcopali cū sit pretoria, ꝛ per consequēs vtile qđ non currit ignoranti: q̄r tempora inducta a pretore semper sunt vtilia ꝛ non currūt ignorantibus vt declarat gl. in rub. de diuer. ꝛ temp. prescri. Et quod cōstitutiones episcoporum sint ius pretoriū ꝛ nō ciuile: dicit etiā Bal. in. l. si prediū. in. j. col. C. de edil. act. ꝛ in. l. siue pars. ad fi. C. de dila. ꝛ in. c. ecclesia sancte Marie. ad fi. de constitu. Joan. de imo. in cle. j. de in integ. resti. ꝛ not. idem Bal. in. l. omnes populi. in. viij. col. ff. de iusti. ꝛ iure. vbi dicit quod ideo statutū episcopi est ius pretorium: q̄r episcopus est magistratus siue pretor quidam in sua dioecesi. Alibi dicit no. Bal. in. l. programma. C. cōmi. episto. quod cū episcopus sit similis pretori, sicut nō reperitur aliquod edictū pretoris de pena capitali, ita nō posset episcopus facere statuta capitalia quod si quis cōmiserit homicidium ipso iure sit cōdemnatus ad penam perpetui carceris vel
10 sit ipso iure degradatus, de quo † tamē dic vt ibi plenius per eū
a videre poteris. ¶ Successiue inquantum[a] Bartolus dicit de comite,

comite, adde ꝙ equiparatur presidi ꝛ sic magistratui. gl. est ordinaria ꝛ multū notāda in. c. j. in verbo obseruetur. si de inuest. inter do. ꝛ vasal. lis oriatur. ꝛ sequūtur indifferēter omnes hic, sed Bal. in. l. receptitia. in. j. col. C. de cōsti. pe. tꝫ cōtrariū. Nā dicit ꝙ Comes magis assimilat̄ principi in suo comitatu, q̄ presidi. ꝛ ideo putat ꝙ eius statutū sit ius ciuile ꝛ nō pretoriū, cōtra Bar. hic idē tenet ipse Bal. in. l. exēplo. in pe. q. C. de ꝓba. ꝛ in prin. ffo rū. in. iij. col. ꝛ sequitur cōsulendo do. Alex. ꝛ consi. j. v. vol. in. x. col. nihil tamē allegant ꝙ vigeat contra Barto. Ex istis habes regulā ad cōclusionē Bar. ꝙ statuta Eporū, comitum Marchionū, ꝛ ducū dicūtur ius pretoriū ꝛ nō ciuile. Istā cōclusionē limitat do. Alex. ꝛ Are. hic, vt procedat qñ isti recognoscerēt superiorē tunc equiparātur presidi ꝛ sic magistratui, prout dicit gl. in. d. c. j. Bar. hic. Si naūt nō recognoscerēt superiorem vel de iure vel de facto: tūc habent vim supremi principis, vt dicit Bar. in mille locis in l. j. §. de qua aūt restitutiōe. ff. de postu. in. l. relegati. ff. de pe. in. l. hostes. de capt. isto casu eorū statuta dicerent̄ ius ciuile nō pretoriū ꝛ dicit Alex. ꝙ intelligit ita velle Ange. hic, dicit etiā Are. ꝙ ista fuit limitatio Lu. ro. in rub. C. q admit. Tu adde Bal. in. l. donationes quas parētes. l fi. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. vbi dicit ꝙ multi sunt Marchiones ꝛ Epi q in suo territorio nō magis ligātur legibus q̄ imperator vel Rex: tūc eorū statuta dicerent̄ ius ciuile. Ultra predicta vt dem materiā cogitādi circa dicta Bar. cum quibus omnes trāseunt. nā Bar. videtur seipsum confundere. dicit tñ Bar. ꝙ si ciuitas facit statutū seu populus vel cōsiliū representans populum ꝙ tale statutū dicitur esse ius ciuile per regulā l. omnes populi. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ tñ marchio vel dux illius ciuitatis q est ei superior si facit statutū dicit̄ ius pretoriū. istud aūt videt̄ valde absurdū ꝙ statutū ꝙ facit ipsa ciuitas dicatur ius ciuile. ꝛ tñ si eius superior marchio vel dux faciat statutū dicatur ius ꝑtoriū cōtra aut̄. multo magis. C. de sacrosan. ecc. ꝛ si dicas Bar. nō loquitur in ciuitate subdita, sed in ciuitate libera habēte iurisdictionem, de qua loquitur. l. oēs populi. ꝛ Bar. ita ibi summat: q̄r illa si faciat statutū dicit̄ ciuile. Certe si Bart. habuit istā mentē idē debebat dicere in marchione ꝛ duce data paritate terminorū aut ciuitas recognoscit superiorē aut nō recognoscit. eodē modo: aut marchio nō recognoscit superiorē: ꝛ tūc eius statutū erit ius ciuile. aut recognoscit ꝛ erit pretoriū: ideo nō debuit Bart. facere istam differentiam inter ciuitatem ꝛ marchionem vel ducem. Secūdo inquantū Bar. cōcludit ꝙ constitutio Epi dicatur ius pretoriū, contra istam conclusionē Bart. arguo fortiter nā episcopi equiparant̄ prefectis pretorio. glo. est ord. ꝛ approbata in. l. j. in fi. ꝛ ibi Bar. eam multum no. ꝛ sequit̄ ff. de off. prefe. preto. Sed ego habeo ꝙ prefect⁹ pretorio pōt cōcedere legē ciuilē dūmodo nō cōtrariū iuri cōi, ꝛ erit ius ciuile ꝛ nō pretoriū. tex. est in. l. ij. que incipit formā. C. de of. prefec. preto. ergo similiter dꝫ ꝛ Eps, propter hoc reperio ꝙ Bar. qui perpēdit in. d. l. oēs populi. in. iiij. q j. q prin. ꝛ in. l. j. in prin. ff. quod quisqꝫ iur. dicit ꝙ imo est differentia inter prefectū pretorio, ꝛ epm: q̄r prefectus pretorio qui equiparatur regibus potest facere legē generalē. secus in Episcopis ꝛ Marchionib⁹, q bene possunt facere statutū in suis diocesibus sed non legē ciuilem generalē, sed bene ius pretoriū. ꝛ isto modo Bar. sibi cōtra
11 rius recedit a gl. in. d. l. j. ff. de offi. prefec. preto. ¶ † Successiue inquantū Bar. cōcludit ꝙ actiones penales descēdētes ex statutis Eporū, comitū, marchionū, ꝛ ducum, erunt solū annales prout durāt actiōes pretorie penales. l. in honorarijs. ff. de act. ꝛ obli. insti. de perpe. ꝛ tēpo. act. quāuis eorū statuta sint perpetua. limita istā cōclusionē Bart. ꝛ sic regulam in. l. honorarijs. ꝛ regulā Bar. duobus modis. Primo vt procedat quādo actio penalis intētatur ciuiliter ad penā applicandā parti: tūc durat solum anno. secus si criminaliter tūc durat. xx. annis. l. querela. C. de fal. ſm Bal. in. l. receptitia. in. j. col. C. de consti. pecu. quam simpliciter sequitur Alex. hic. Secundo singulariter limita vt illa regula sit vera de iure ciuili. secus de iure canonico: q̄r remedia ꝑtoria penalia sunt ꝑpetua ꝛ nulla tpis prescriptione finiūtur. ita ad literā dicit glo. valde not. in. c. solite. in glo. fin. de resti. spo. quā gl. reputat sing. ad hoc Ro. in. l. pretor. §. hoc interdictum. ff. de oper. no. nū. Adde etiam in materia illud ꝙ alibi singulariter tenet Ang. in. l. iij. in princ. ff. de nego. gest. vbi dicit se cōsuluisse in ciuitate Florētie, stāte statuto ꝙ nullis actiōib⁹ ciuilibus prescribat̄ minori tpe. xxx. an. sub illo verbo ciuilibus cōprehendūtur pretorie actiones q̄ sunt ciuiles approbatione ꝛ dicit ꝙ ita fuit iudicatū. adde ꝙ ita cōsuluit plenius ꝛ meli⁹ Ang. in cōsi. ccij. inci. in qōne Jo. lanfredi duo solū reuocantur in dubium. vbi loquitur de hypothecaria que est pretoria. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. §. item seruiana. insti. de act. ibi tamē restingit Ang. hoc esse verū in actione pretoria subrogata authoritate iuris ciuilis: alias simpliciter male diceret Ange. put etiam tenet Are. hic circa finem.

1 ☞ Stipulatio ex interrogatione ꝛ responsione debet continere aliquid in futurum dandum vel faciendum.
2 Stipulatio qualiter diffiniatur.
3 Quinque sunt de forma stipulationis.
4 Stipulatio est verborum conceptio.
5 Licet in stipulatione verba obligatiua debeant esse presentis tēporis tamen executiua debent esse futuri temporis.
6 Stipulatio concepta in verbo executiuo in tempore de presenti nihil valet.
7 Si pretoria vel cōuentionalis stipulatio ponatur accessorie ad alium contractū, licet concipiatur per verbum presentis temporis: tamen valet ꝛ intelligitur concepta in futurum secūdum naturam contractus super quo interponitur.
8 In stipulationibus conuentionalibus si fiat stipulatio per verbum presentis temporis, ꝛ illud quod profertur non est verum: tunc verbum presentis temporis exponitur pro futuro.
9 Quando stipulatio conuentionalis contrahitur per verbū presentis temporis ꝛ illud quod in causa exprimitur interuenit q̄r res erat in presentia ꝛ tradit vel constituit se possidere ꝛ promissio est momentanea ex causa lucratiua, ita quod de euictione nō tenetur: tunc stipulatio nihil valet.
10 Quando stipulatio fit per verba presentis temporis ꝛ obligatio erat successiua ratione euictionis in futurū vel similis obligationis: tunc illa verba quantūcunque presentis temporis interpretantur vt futurum respiciant.

Stipulatio. Iste. §. nō summat̄ cōiter q̄r est diffinitio. i. breuis descriptio rei: tñ pōt
1 sic summari. † Stipulatio ex interrogatiōe ꝛ rñsione dꝫ ꝯtinere aliqd in futurū dādū vel faciēdū. h. d. casus est breuis ꝛ facilis.
2 ¶ † Noto primo ex isto tex. diffinitionē stipulatiōis, ex qua diffinitione colligūtur tres cause stipulatiōis, scꝫ causa efficiēs, cā formalis, ꝛ causa materialis. efficiēs cōsistēs in persona interrogantis ꝛ rñdētis. formalis in eo ꝙ dꝫ precedere interrogatio ꝛ seq rñsio, istud est de forma. facit. l. obligamur. §. verbis. ī. de ac. ꝛ obl. ꝛ. l. j. C. de vsur. ꝛ istud est de forma stipulationis. ꝛ rōnem ponit Bar. in. l. j. §. si qs simpl'r. ē. eo. ꝛ dixi. ē. in rub. causa materialis ponit̄ ibi, daturū facturūve: q̄r materia super qua interponit̄ stipulatio aut est in dādo aut in faciendo. l. ij. in prin. ē. e. a Et sic vides tu ꝑuecte qñō ista diffinitio pulchre cōplectit̄ causam efficiētem, causam formalem, ꝛ causam materialem, causa aūt finalis stipulatiōis ponitur per iuriscōsultū in. l. stipulatio ista. §. alteri. ī. eo. vbi dicit tex. inuēte em̄ sunt stipulatiōes vt vnusquisqꝫ sibi acquirat vel stipulatur qđ sua interest. Itē attēde qđ ista diffinitio iuriscōsulti videt̄ esse bona: q̄r cōsistit ex genere ꝛ differētijs ſm qđ dicūt Phi, ꝛ declarat Bart. in. l. j. ff. d testa. ꝛ i. l. j. in prin. ff. de acqui. pos. nā diffinitio debet cōsistere ex genere ꝛ differētijs. in proposito stipulatio est verbor cōceptio. illud verborū cōceptio est genus aptum ad omnē materiā. nā in cōtractib⁹ in sentētijs ꝛ in liberationib⁹ interuenit cōceptio verborū q̄r exprimunt mētē. l. labeo. §. idē tubero. ff. de supel. lega. dum postea dicit, quib⁹ ille qui interrogatus est rñdet se daturū ꝛc. ista sunt ad differētiā: quia in contractibus qui fiūt solo consensu nō requirit̄ qđ precedat interrogatio ꝛ sequatur re-
3 spōsio. ꝛ ita habes primū no. ex tex. ¶ † Secūdo collige[a] diligēter hoc tex. ſm Raph. cu. quinqꝫ que sunt de forma stipulationis ex quib⁹ adhuc meli⁹ cognosces qđ diffinitio est optima et ꝑfecta. Primū qđ vterqꝫ loquatur. l. j. in prin. ꝛ. §. j. ꝛ. §. si qs ita in verbo si sine verbis. ē. eo. Scđo qđ ꝑcedat īterrogatio ꝛ seqꝫtur rñsio vt dixi. ē. pxīe. Tertio ꝙ stipulatio ꝯtineat aliqd dari vl̄ fieri. Quarto qđ qs ꝓmittat factū suū ꝛ nō alienū, facit. l. stipulatio ista. in princ. ī. eo. Quinto qđ rñsio sit conformis īterrogatiōi. ꝛ istud est ꝙ dicit iste tex. ibi, qđ interrogat⁹ est rñdet. facit tex. in. l. j. §. si quis simpliciter. ꝛ duobus. §§. sequentib⁹. ē. eo. Tu adde vltra Raph. cu. sextum requisitum qđ est de forma stipulationis, scꝫ. qđ respōsio sequatur incōtinenti: q̄r ex interuallo vitiaret. l. j. §. j. ē. eodē. Septimo quod partes se inuicē exaudiāt ꝛ intelligant per sonum verborum ꝛ nō p signa ꝛ motum labiorum. l. j. in prin. vbi dixi. ē. eodē. ꝛ. ē. i. insti. eo. ꝛ ibi gl. in verbo quibuscūqꝫ dicit requiri qđ verba sint apta ꝛ cōgrua. Ista enim colligunt̄ ex isto text. dum dicit, is qui interrogatur daturum facturumqꝫ se id quod interrogat⁹ est respondet, per ista verba apparet ꝙ se intellexerunt adinuicem ꝛ quod statim respōderūt. Et colligitur ex hoc aliud octauum requisitum qđ facta fuit inter presentes: q̄r inter absentes nō potest fieri stipulatio vt per nūcium vel epistola. §. item verborum. vbi gloss. instit. de inuti. stipula. ꝛ tex. l. j. in prin. in verbo neqꝫ absens. ē. ea.
4 gl. in. l. ea que. ff. de don. inter. vir. ꝛ vxorē. ¶ † Tertio pōderat istū tex. Rap. cu. qđ stipulatio sit verborū cōceptio vt dicit litera, ꝛ cōsequēter sit facti. Facit cōtra id quod tenet Bal. ꝛ cōiter

a ¶ Scđo collige ꝛc. Aduerte ꝙ stipulatio principaliter requirit quatuor. s. cōgruitatē personarum, rei habilitatē, stipulantis vtilitatē, ꝛ verborū formā. gl. Dy. ꝛ alij do. ī l. si stipuler. in princ. ff. de verb. obli.

Universidad de Deusto Biblioteca

doc.ibi in l.sciendū in iij.col.§.e.vbi dicit Bar.ꝙ stipulatio est iuris: ꝛ idō testes de ea deponere nō possunt, ꝛ sic testes deponētes aliquos fuisse stipulatos nō prob.it: q2 testes nō debēt deponere super his que sunt iuris, sed q̄ percipiuntur sensu corporeo.l.testium.C.de testi.Confirmo vltra Raph.cu.q2 text.dicit ꝙ stipulatio est conceptio, sed noīa verbalia importāt factū.l.cōsilio.in fi.ff.de cur.fu.Itē stipulatio nō est obligatio vt hic dicit gl.j.q2 bene obligatio est ius.insti.de obli.in prin. Breuiter conclude ꝙ testes debēt deponere sup facto qd Titi⁹ interrogauit Caiū pñte ipso teste, ꝛ ꝙ Cai⁹ rñdit se daturū facturūve id quod interrogatus est. Isto mō testes debēt sup facto deponere, sed non ꝙ sit stipulatio: q2 istud qd sit stipulatio est ius ꝙ percipit intellectu. Et istud est ꝙ voluit dicere Bar.in.d.l.sciēdū. ꝛ ꝙ stipulatio sit iuris ꝛ nō facti, habes gl.or.i.l.j.§.adipiscimur.in verbo eā rē. ꝛ ibi Bar. ꝛ alij sequūtur.ff.de acqui.pos.

5 ¶ † Quarto no.in verbo daturū facturūve, qd lȝ in stipulatione verba obligatiua debeāt esse presentis tēporis: tñ verba executiua debēt esse futuri tēporis daturū vel facturū de quo dicetur in glo. ¶ Glo.in verbo daturū.diuide in quatuor partes. in prima declarat ꝛ extēdit tex. In secūda infert ad decisionem qōnis. In tertia format duo cōtraria quibus rñdet. In quarta format aliud ɔtrariū.secūda ibi, nō ergo valet.tertia ibi, fallit.

6 quarta ꝛ vltima est ibi, itē sec⁹ i pacto. ¶ † Ex ista gl.no. illud ad qd tota die allegat ꝙ stipulatio cōcepta in verbo executiuo in tempore presenti nihil valet: si dico promitto ꝙ do nihil valet. Adde gl.no.inst.de lit.ob.in prin.in verbo, debere. Per istā gl.decidit Bald.in.l.j.in fi.C.de sponsa.qd si promitto mulieri hoc modo pmitto tibi ꝙ despōsaui te, ex his verbis nulla nascit obligatio. ꝛ ideo nō sunt spōsalia. Tu aduerte ꝙ ista gl.loquit in stipulatiōe cōcepta per verbū presentis tpis, pmitto ꝙ do. Unde in alijs videt ꝙ alij cōtractus possint fieri per verba preteriti temporis, vt est tex.reputatus singularis in.c.ꝙ autē. ad finem, in verbo dedi vel concessi. ꝛ ibi Abb.in pen.col.de iurepatro.facit quod vult Bal.in.c.j.§.notandum qui feud.dare pos. ꝛ Alua.in.c.j.in princip.iij.colū.de noua forma fidelitatis. ¶ Iuxta gl inquantum Bar.format questionē in qua dicit se consuluisse. ¶ Ex his dictis Bar.habes sex cōclusiones. Prima cōclusio est, ꝙ stipulationes pretorie ꝛ iudiciales que extorquent ab inuitis, vt est gl.in l.j.in prin.in gl.j.ff.de preto.stip.si principaliter interponūtur debēt concipi per verba futuri temporis: alias vitiantur. ita intelligit gl hic. Et vltra rationē quā Bart.vult alia potest esse ratio: quia pretor dedit formam pretorijs stipulationib⁹ vel iudicialibus cui nihil addi vel detrahi pōt, vt dicit tex.in.l.in cōuētionalibus.§.eo.certe forma vitiata stipulatio reddit nulla p tex.in.l.cū hi.§.si ptor.ff.de transac.

7 ¶ † Scda est cōclusio ꝙ qñ stipulatio pretoria vel cōuētionalis ponitur accessorie ad aliū contractum: tūc licet concipiatur per verbū presentis tēporis: tamen valet, ꝛ intelligitur cōcepta in futurū secundū naturam cōtractus super quo interponitur. ita intelligit tex.in.l.q2 dicit. ꝛ in.l.si ita quis.ff.de euic.de quā.l.gl.hic opponit. Tu autē aduerte ꝙ ista duo iura.l.qui addicit ꝛ.l.si ita quis.non videntur aliquid facere pro vltima conclusione Bar. ꝛ Bar.etiam allegat ista duo iura pro vltima conclusione. ꝛ sic etiam in stipulationibus cōuentionalibus. Et ꝙ illa iura nihil faciāt in proposito patet.nā vbi vēditor promisisset seruū venditum esse sanum, vel nō esse furem, aut vitiosum, ꝛ cōsequenter promisit de sanitate in presenti, ꝛ non de futura, l.cum stipulamur. ꝛ.l.si a colono.§.eo.Nā venditor qui vēdit seruum vel animal tenetur de sanitate presenti, vt videbim⁹ in.l.si quis cū aliter.§.eo. Istud etiā patet in illis legibus vbi vēditor serui promisit seruum esse aut nō esse furem aut fugitiuum.clarum est autē ꝙ verbum esse, significat de presenti, q2 differētia est inter verbum esse ꝛ verbum fore: verbum esse, intelligitur de presenti: verbū fore intelligitur de futuro. Et ideo dicit Cicero de oratore ad Crassum: tu dices fore, ego dico esse. Qd sit verū, patet q2 vēditor qui pmisit seruū sanū esse, casu quo appareat non fuisse sanū tēpore venditionis bene tenet: secus si de futuro. Et ideo teneo ꝙ ista iura non probent cōclusionē istā Bart. sed per regulam tritā qd stipulatio que interponitur super contractu regulatur ꝛm naturā cōtractus ꝛc. vt late dixi in rub.§.

8 eo. ¶ † Tertia conclusio est quod in stipulationibus conuentionalibus si fiat stipulatio per verbū presentis tēporis, ꝛ illud ꝙ profertur non est verum: q2 dico do tibi stipulanti fundum qui non est presens: tūc verbum do, exponitur pro dabo. ꝛ allegant glo.in.l.fi.§.lucius.ff.de dona. Adde pro ista conclusione Bar.glo.meliorem in.§.alie.in verbo manifestauerit.institu.de dona. ꝛ gl.insti.de lit.ob.in verbo debere. Istā cōclusionē Bar. sequunt Ro.Raph.cu.do.Alex. ꝛ lati⁹ ceteris Are.hic ꝛ etiā Jo.de imo.cum limitatione de qua per eum. Ang.reprehendit istam cōclusionem Bar. ꝛ tenet ꝙ stipulatio non valet: ex quo est simpliciter dictū promitto ꝙ do, ꝛ de futura stipulatiōe verba nihil dicūt per.l.si stipulatus fuerim.§.j. ꝛ.l.si a colono.§.eo. presertim cum stipulatio sit stricti iuris.gl in.l.si cum aurum.§.eo. Item stipulatio ista peccat in forma, vt.l.j.§.verbis.§.ti.j.ergo nihil valet per.l.cū hi.§.si pretor.ff.de transac. Contra Bar. etiā tenet Pau.de ca.hic: quia ista stipulatio cōtinet repugnātiam: ergo nihil valet, per regulā.l.vbi repugnantia.de reg.iur. ꝛ rñdet ad.l.ad eū quē.de dona.§.allegatā p Bar. ꝛc. Quid tenendū? tene cōclusionē Bar.q2 in stipulationibus cōuētionalibus ad earū validitatē sufficit mētem colligi ꝛ percipi ex sono verborum.patet in.l.j.§.si quis ita.in verbo quidni.§.eo.facit.l.quoties in stipulationibus.§.eo. Nec obstat.l.si stipulatus fuerim.§.cū stipulamur. ꝛ.l.a colono.§.e.q2 procedūt qñ stipulatio pōt valere de presenti: tūc nō trahit ad futurū. Sed in casu nostro nō pōt de presenti valere: merito verba improprīātur vt valeant de futuro. Nec obstat regula.l.vbi repugnantia.q2 dicitur hic nō esse repugnātia: ergo pōt saluari intelligendo verbū pre-

9 sens pro futuro tēpore. ¶ † Quarta cōclusio Bar.est ꝙ qñ stipulatio cōuētionalis cōtrahit p vba presentis tēporis, ꝛ illud quod in ea exprimit interuenit: q2 res erat in presentia, ꝛ tradit vel cōstituit se possidere, ꝛ promissio est momētanea ex causa lucratiua, ita ꝙ de euictione nō tenet: tunc stipulatio nihil valet. Exemplū: promitto ꝙ do tibi stipulanti fundū meū qui est presens: tūc nō pōt cōtrahi obligatio ex stipulatione: q2 si esset contracta: certe q2 interuenit traditio, per traditionem incontinēti extingueret: ergo nō potest oriri eo tpe quo extingui deberet.l.titio cū moriet.ff.de vsufr. Istā cōclusionē reprobat solus Are. q2 licet datio ꝛ stipulatio videant fieri eodē tēpore qd est incōpatibile: tñ ordine intellect⁹ videt pcessisse stipulatio ꝛ postea incōtinēti secuta traditio. ꝛ hoc modo valebit ista stipulatio p regulam quā sing.tradunt Cy. ꝛ Imo.in.l cum in testamento. §.hec verba.ff.de here.insti.Gl. ꝛ Bar in.l.vt iurisiurandi.§.iurare.ff.de ope.lib. Teneo cōclusionē Bar. ꝛ rñdeo ad fundamētum Are.qd in illis iuribus precedētia vnius actus operabātur validitatē vtriusqȝ. ꝛ sic nō inducebāt distinctionē alicuius actus. Sed in cōclusiōe Bar.dato ꝙ ex ordine intellectus precederet stipulatio per hoc nō sequeret validitas vtriusqȝ act⁹ imo extinctio, ex quo induceret stipulatio statim tradendo extingueretur: ergo nō deberet cēseri eodē actu induci ꝛ extingui per iura que allegabat Bar. Et vltra Bar.confirmo per regulā l.qui sic.in prin.ff.de sol.ad idē tex.no.in.l.fi.§.fi.C.de bo.que libe.vbi si testator legat seruum filiofam lias vt statim manumittat nō acquiritur vsufruct⁹ patri: q2 si acquireret statim extingueretur. ¶ Ultra scribentes pōdera Bar.hic sentire quintam cōclusionem si bene inspexeris, ꝙ si dico per verba presentis tēporis do vel cōcedo, vt res que donatur est presens: tunc cōstituēdo trāsfertur dñium. Ergo vult Bart.qd qñ dico do vel cōcedo, ꝛ res est in absentia: qd tunc cōstituēdo nō transfertur dominiū, vt iste casus differat a precedēti.qñ res est in pñtia.dicēdo do vel cōcedo, qd trāsfert dñium. Et si istud voluit Bar.errauit: q2 per cōstitutū trāsfert dñium siue res sit in pñtia siue in absentia.tex.est in.l.quedā mulier.ff.de rei vē.no.in.l.ꝙ meo.in prin. ꝛ in.l.interdū ff.de acqui.pos.super hoc quinto volo ꝙ be-

10 ne cōsideres mentē Bar.q2 nemo hoc tāgit. ¶ † Sexta cōclusio Bart.est ꝙ qñ stipulatio fit per verba presentis tpis ꝛ obligatio erat successiua rōne euictiōis in futurū, vel similis obligationis: tūc illa verba quantūcunqȝ presentis tēporis interpretātur vt futurū respiciāt, per tex.in.l.fi.ff.de cōd.ob causam. Et per hoc infert Bart.ꝙ si in.l.tale pactū.in prin.ff.de pac.illa promissio fuisset facta per verbum presentis temporis valeret: quia habet tractū in futurum. Et sic mirabiliter vult Bart. quod si dico promitto ꝙ nō peto.valet ꝛ intelligitur pro futuro tēpore: ac si dicerē promitto qd nō petā: ꝙ si esset verum esset multū notabilis ꝛ mirabilis extēsio ad.l.tale pactū.i prin. Dic ergo melius ꝙ in.d.l.tale pactū.in prin sunt verba clara: confiteor te nō teneri, q̄ necessario habent annexā obligationē ꝙ nō possim in futurū petere: q2 si non teneris prout ego cōfiteor, ergo de necessitate sequitur ꝙ in futurū non possim petere. ꝛ melius dixit Bart.§.in.ij.oppo. ꝛ in.l.tale pactum.in prin. Et ita habes clare enucleata dicta Bart.vt puto que erant obscura.

1 ☞ Satisacceptio est promissio principalis cum fideiussore.
2 Fideiussor non potest obligari nisi verbis.
3 Nullū genus obligationis cadit in fideiussorem nisi verborū.
4 Fideiussor non obligatur nec tenetur ex cōtractu principalis.
5 Fideiussio facta pacto nudo apposita iuxta contractum nō vestitur coherentia contractus.
6 Fideiussio tñ potest fieri inter presentes ꝛ non inter absentes.
7 De iure cano.etiā nō valet fideiussio nisi mediāte stipulatione.
8 Fideiussor datus pro dote mulieris pacto nudo tantum, efficaciter obligatur.

9 Fideiussor datus in causa pia obligat nudo pacto efficaciter.
10 Ualet argumentum de dote ad causam piam.
11 Dos non est pia causa nisi sit promissa pro paupere.
12 Fideiussor obligatur nudo pacto fauore reipublice.
13 Fideiussio expressa nō potest fieri sine stipulatione: secus si tacita inducta a lege.
14 Constitutum pro alio quod in effectu est fideiussor pacto nudo producit actionem: fideiussio vero simplex non.

1 **Satisacceptio.** † Satisacceptio est pmissio principalis cū fideiussore.h.d. Et satisdatio ꝛ satisacceptio sunt correlatiua, satisdatio ex parte dantis.l.j. ꝛ p totū.ff.q satisda.cog.satisacceptio ex parte creditoris accipiētis. Et pōdera bñ tex.ꝙ ad hoc vt sit satisdatio ꝛ satisacceptio requirit ꝙ adsint pmissor pncipalis pmittēs p stipulationē, ꝛ creditor acceptās pmissionē fideiussionis.

2 ¶ † No.istū tex.in fi.in verbo verbis.ꝙ fideiussor non pōt obligari nisi verbis: ꝛ sic requirit stipulatio, vt hic. ꝛ.l.blāditus.C.de
a fideius. ꝛ.l.sciendū.cum gl.§.eo.[a] ¶ Ex isto infero tibi quatuor
3 correlarie. ¶ † Primū ꝙ nullū gen⁹ obligatiōis cadit i fideiussore nisi vborū, sequit qd nulla obligatio fideiussoria est bonefi-
4 dei, sed stricti iuris tñ. † Scdo sequitur ꝙ fideiussor nō obliga-
5 tur nec tenet ex ɔtu pncipalis. † Tertio[b] sequitur notabiliter
b qd fideiussio facta pacto nudo apposita iuxta ɔtū nō vestit coherētia ɔct⁹: ad hoc alle.istū tex. Bal.i.l.ex placito.i.xvij.col.C.de re.pmu. ꝛ in.l.si tibi.C.loca. ꝛ in.l.petēs.i.xij.col.C.de pac.
6 ¶ † Quarto sequitur ꝙ fideiussio tñ per stipulationē fieri possit: ergo tñ pōt fieri inter pñtes ꝛ nō inter absentes. ꝛ ita no.gl.
7 ordi.quā signa in.l.si procuratorem.§.j.ff.manda. ¶ † Pōdera quinto istam regulā vt pcedat etiā de iure cano.vbi etiā non valet fideiussio nisi mediāte stipulatiōe.ita Bal.in.c.j.i pe.col.
8 de pac.vbi limitat illū tex.nō pcedere i fideiussiōe. ¶ † Limita primo istam regulā in fideiussore p dote mulieris, q̄ fauore dotis pacto nudo tantū, efficaciter obligat, tex.est in.l.fi.in verbo pollicitatione. ꝛ ibi ad hoc no. Bal.C.ad velleia. Roma. Alex.
9 ꝛ Are.hic. Adde p illū tex. † ꝙ idem est in fideiussione facta in
10 pia cā † arguēdo de dote ad piā cām, Quis † dos nō sit pia cā,
11 nisi sit pmissa p paupere. Ita p illū tex.tenet Ro.in repe.auf.similiter.C.ad.l.fal.in quarto speciali pie cause inter ɔctus: ꝛ idem Ludo.ro.in.l.si fideiussor.§.fi.qui satisda.cog. ꝛ ibi Lud.
12 † Addō aliā tertiā fallētiā fauore reipublice p illū tex.sic extēdē-
13 do.ad hoc ēt alle.l.ij.in prin.ff.ad munici. ¶ † Quarto limita predictam regulā precedere in fideiussione expressa. Secus i fideiussione tacita inducta a lege, iuxta.l.cum ostendim⁹.§.fi.ff.de fideius.tu. ꝛ.d.l.ij.in prin.ff.ad munici.ꝛm Bar.i.l.reos.in.j.col.ff.de duo.reis.ita etiaȝ tenet do.Benedic.de plūbi.in.l.ma
14 numissio p lictores.per illū tex.ff.de manu.vindi. † Iuxta istā
c regulam[c] opere pretiū est intelligere rationem quare constitutū pro alio quod est in effectu fideiussio, pacto nudo pducat actionem.§.de constituta.insti.de act.quare nō sic est in fideiussione. Bar.in.l.iurisgētium.§.igit nuda.ff.de pac.dicit qd in constituto ratio est, quare pacto nudo pducat actionem, q2 est cōuētio noīata: ꝛ sic cōtractus noīat⁹, sȝ contractus noīati pacto nudo producūt actionē, vt ibi. Ista ratio nō satisfacit: q2 etiā fideiussio est ɔtractus noīatus: q2 hȝ nomē elegās: iuxta gl.i rub.C.de re.permu. Ergo ꝛm rōnē Bar.sicut cōstitutū pacto nudo pducit actionē q2 est cōtractus noīat⁹: eodē modo ꝛ fideiussio deberet pacto nudo pducere actionē. Dic ergo verā rōnē esse: q2 solū cōuētiones iurisgētiū que sunt noīate.ille pacto nudo producūt actionē, ita cantat tex.in.d.l.iurisgētiū.in princi. ꝛ similiter oēs conuentiones pretorie que sunt nominate pducūt actionē: q2 pretor in hoc innititur iurigētiū.l.j.in prin.ff.de ɔsti.pec. Sȝ cōstitutū est inuētū a pretore, dicit tex.in.d.§.de constituta.p cōsequēs est cōuentio pretoria noīata: ergo pacto nudo producit actionē. Secus est ɔuentionibus iuris ciuilis noīatis: q2 ius ciuile strictius procedit: q2 cōuētiōes iuris ciuilis quāuis sint noīate, vt est fideiussio, nō pducunt pacto nudo actionē, sȝ requirunt stipulationē que est iuris ciuilis: q2 fuit inuēta stipulatio a iure ciuili.ita expresse dicit Bar. ꝛ multū no.in.d.l.iurisgentiū.§.quinimo.in.vj.col. Ubi dicit no.Bart.qd qñ nomē elegās ꝛ speciale apponit per ius ciuile: nunqȝ ex ɔuētiōe iuris ciuilis orit actio nisi iteruenīat stipulatio quā adinuenit ius ciuile, vt ibi dixi. Et ista est vera rō qcquid dicat Jo.fab.i rub.in stitu.de fideius.vbi laborauit ad inquirēdā rōnē quare sit qd in fideiussione requiratur stipulatio, ꝛ quare non in constituto.

1 ☞ Pena adiecta donationi vel compromisso committit contra oēs heredes promissoris insolidum, licet vnus partem suā soluerit sed a coherede non soluente recuperat.
2 Si vnus ex heredibus promissoris soluit partem sibi tangentem de sorte promissa incidit in penam propter moraȝ aliorum non soluentem.
3 Dispositio tex.nostri nō hȝ locum in pretorijs stipulationibus nec in contractibus bonefidei, nec de equitate canonica.
4 Promissio de stando sententie arbitri dicitur esse meri facti.

1 **Si sortem.** † Pena adiecta dationi vl' ɔpromisso committitur contra oēs heredes pmissoris insolidū, licet vn⁹ partē suā soluerit, sed a coherede nō soluente recuperat.h.d.in effectu: ꝛ hȝ tres ptes. In prima ponit vna decisio. In scda alia decisio. In tertia assignat rō vtriusqȝ decisionis. Intellectū huius.§.examinat Bar.in.§.cato.i.viij.oppo.vbi dixi. ꝛ ideo paucioribus astringā hic. ¶ In tex.ibi donec portio coheredis soluat.istud dicit tex.q2 vsqȝ ad litē ɔtest.
a admittit purgatio more ad euadendā penā per regulā.l.insulā.§.eo. ꝛ.c.potuit.de loca.q2 nō esset adiecta dies ꝛ pena, sȝ si esset adiecta dies ꝛ pena non admittit purgatio more p.l.traiectitie.§.d actio. ꝛ obli.vult dicere tex.quod si principalis pmissor paruisset p parte tñ incidisset in totā penā: ergo fieret iniuria stipulatori si vno heredū soluente ipse soluēs euaderet penā: ꝛ istā
b
2 rōnē assignat tex.i.l.si necessarias.§.si vn⁹.ff.de pig.act. ¶ † No. ex isto tex.ꝙ si vn⁹ ex heredib⁹ pmissoris soluit partē sibi tāgētem de sorte promissa: ꝛ sic soluit id ꝙ debet: incidit tñ in penaȝ ppter morā aliorū nō soluentiū: ꝙ videt mirabile ꝛm Pau.de ca. Ratio est, q2 debebat soluere p parte aliorū coheredū ꝛ nō
c incideret in penā, vt declarat gl.in vbo penā. ꝛ ibi Bart.in.viij.
d oppo.in.§.cato.§.e.ampliat[d] istū tex.no.Bal.in.l.cū sit.C.de se pul.vio. ꝛ etiā si deficeret vn⁹ denarius de sorte principali pena committeret insolidū ac si nihil esset solutū. ꝛ sequit Alex.hic. Ang.in.l.in executione.§.pe.in verbo nisi totū def. ꝛ ibi Alex.§.e. ꝛ Alex.hic. Ultra eos adde tu bonū tex.in.l.ij.in verbo, nā si vel modicū de sorte.C.debi.vendi.pig.impe.non pos. ꝛ gl.not.in.l.res bonafide.ff.de cōtrahē.emp. Licet ita teneat, ego teneo contrarium: quia vbicunqȝ solutio deficit in tam parua quātitate vnius denarij: talis defect⁹ videt potius ab errore q̄ a malitia processisse: ergo excusandus.l.q̄uis. ꝛ ibi no. Bal. ff.de cōditio. ꝛ demon. Item quia trita est regula ꝙ de tā minimis non curat pretor.l.scio.ff.de in integ.rest.d.l.res bonafide.ff.d cōtrahen.emp. Bar.in.l.si proprietari⁹.ff.de dam.infec. Iteȝ qui paruum delinquit nō incurrit in penam.dicit Bal.i.l.quicunqȝ.in
3 ij.col.C.de ser.fugi. ¶ † Limita istū tex.non procedere in pretorijs stipulationibus.l.penales.§.iulian⁹.ff.ad.l.fal.Bar.late in §.cato.in.ij.q.§ eo. Item non procedit in cōtractibus bonefidei, per.l.in depositi.ꝛm Bar.in.§.cato.in.in.v.opp. Itē nō pcedit de equitate canonica per.c.suā, de penis. ꝛ Bar.in.§.cato.in vlti.q.vbi dixi. ¶ Capio gl.in verbo, cōmittetur.quam diuide in quatuor partes. In prima querit ad intellectū tex.an' heres qui soluit partem suam teneatur etiam ipse in effectu ad penam an habeat exceptionem. ꝛ ponit duas opi.tene scdaȝ opi. Jo.que est vera. In secūda opponit de.§.cato. ꝛ se remittit vbi Bar.in.viij.oppo. In tertia format aliam opp.de qua p Bar. in.d.§.cato.in.x.opp.vbi dixi. In quarta parte format aliaȝ oppo. ꝛ istam expedio nunc, secunda pars est ibi. Item videt pro parte.tertia ibi, Itē ɔ.§.si quis cautio.quarta ibi, sed opp.his solutionibus. In ista vlt.parte gl. Bar.reprehendit sol.glo.ꝙ speciale sit fauore litium finiendarū: quia imo in iudicijs debet durius agi q̄ in ɔtractib⁹.pbat i.l. ꝛ si post tres.ff.si quis cau. iuncta.l.sancim⁹.C.de fideius.que iura allegat ipse Bar.i.§.ca-
4 to.in.x.oppo.vbi tenet istam solutionē.ibi dixi. ¶ † No.tamen conclusionē gl.quam Bar. ꝛ omnes commendāt quod pmissio de stando sentētie arbitri dicitur esse meri facti. Adde Bal. in.l.in omnibus.per illum tex.ff.de preto.stipu. ꝛ latius.in.l.cū allegas.C.de vsuris. ¶ Glo.fi.diuiditur in quinqȝ partes. In prima remouet ɔtrariū. In secūda format.q. In tertia aliā. In quarta per viam no.reprobat opi.quorūdā. In quinta allegat concor.scda ibi, item qd de sorte.tertia ibi, si queras.quarta ibi, item no.quod quidam dicunt.quinta ibi, ꝛ facit.

¶ Sequit lex is cui bonis bene lege ꝛ vid ipsam sepe repetitā.

1 ☞ Prodigus cui est bonis interdictū potest stipulando acquirere sed non tradere nec obligari etiam naturaliter: ideo nō accedit fideiussor sicut nec pro furioso.
2 Prodigus quis dicatur, ꝛ quotuplex sit prodigalitas.
3 Minor pōt facere ɔtū societatis sibi vtilē sine solennitate statuti prohibentis minorem contrahere sine presentia officialiū mercantie ꝛ cum authoritate trium consanguineorum.
4 Prodigus quātū ad acquirendum sibi equiualet viro discreto sed quantum ad obligandum equiparatur pupillo vel furioso.
5 Qui non potest cōtrahendo se obligare non pōt etiam tradere.
6 Prodigus cui bonis est interdictū nō pōt pmittēdo obligari.
7 Traditioni vel promissioni eius cui bonis est interdictum non potest accedere fideiussor.
8 Prodigus cui bonis est interdictum equiparatur furioso.
9 Qui est notorie ꝛ manifeste prodigus an possit cōtrahere obli-

a ☞ ¶ Gloss.j.eo. Ampliaēt in tacita stipulatione. Jaso.i.l.j.col.ij.§.e. Purp.

b ☞ ¶ Tertio sequit. Par.in.l.iij.§.eo.ij.charta. Purp.

c ¶ Iuxta istā regulam. Ad ista vide oīno scribētes maxime hūc eūdē authorem post alios i.l.iurisgentiū.§.quinimo. ꝛ.§.igitur nuda.§.de pact.

d ☞ ¶ Ampliat. Ampliatio, ɔ quā etiā tȝ Jas.in §.penales.co.ix.de actio. Purp.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Et dicitur prodigus ꝛc. Adde ꝙ pdigus dr ille q in se tm̃ pdigalitatẽ exercet et ĩ se delĩqt. gl. ꝑm Bal. sing. in. l. j. §. exigit. ff. de bo. poss. ꝑ3 tab. ex quo dephẽdit qs sit pdig⁹. de q̃ p bar. in. l. h3. in pn. ff. de tutel. ꝛ in. l. is q. §. j. de tuto. et cur. da. ab his ꝛ est bon⁹ tex. vltra alle. hic ꝛ in. l pe. ff. de cur. fur. ꝛ in. l. j. C. eo. tit. ꝛ id dixit Bal. ꝙ pdigalitas est morb⁹ volũtarius in. l. humanitatis. ꝟ. qnto qritur. ĩ pe. col. C. d im puber. ꝛ aliis substi. alibi dr pdig⁹ q in sermõe ẽ sapiẽs ꝛ in factis insipiẽs. no. ĩ. d. l. is cui. §. diu⁹. ꝛ ibi bar. Itẽ alibi dr q animi vitio retinẽda pfundit ꝑ3 larg⁹ est q ex rõne libẽter expẽdit. gl. est ĩ xbo pdigalitatis. in. c. ex pte d ꝯsue. ꝛ ibidẽ ẽt dr qs auar⁹. vbi ẽt vide p Ab. ꝛ alios. ꝛ ĩter viles psonas pdig⁹ noiat. l. nõ dz. ff. de dolo. Et dicit Philosoph⁹ quarto Ethi. ꝙ prodig⁹ dr magis vanus quã malus.

b ¶Item dicit prodig⁹ Adde ꝙ dr pdigus q videt sapiẽs ĩ xbis, ĩ factis ĩsipiẽs l. iis. §. j. ff. de tuto. ꝛ cu. da. ab. gl. in. §. itẽ pdigus. insti. q. nõ ẽ pmis. fa. te. ꝛ ĩ. l. j. C. d cura. furio. ꝑ3 pulchre declarat Joan. fab. ĩ. §. furiosi. ĩsti. de cura. Purp.

gare ꝛ alienare antequam sibi expresse indicatur a iudice administratio.

10 Non tenet contractus manifeste prodigi etiam nõ facta a iudice interdictione qñ cõtraxit in vsum manifeste prodigalitatis.

11 Donatio oĩm bonorum valet nisi sit presentium ꝛ futurorum.

12 Prodigo prouidetur per restitutionem in integrum in alienatis ante interdictionem a iudice factam.

13 An proclama iudicis facta vt nemo contrahat cũ tali sufficiat vt per hoc videatur interdicta administratio.

14 An valeat interdictio iudicis facta alicui tanquam prodigo qui in veritate non est.

15 Natura inducit etatem.

16 Si pdig⁹ redeat ad sanos mores an ipso iure tollat̃ ĩterdictio.

17 An prodigus delinquendo obligetur.

18 An prodigus cui est interdictum bonis iurans in cõtractu obligetur ꝛ teneatur ad obseruantiam iuramenti.

19 Regula quod iuramentum contra bonos mores non est obligatorium qualiter intelligatur.

20 Fortior est prohibitio que fit in rem quam in personam.

21 Si iudex interdicat pupillo vel minori administrationem: tũc non obligatur etiam naturaliter.

Is cui bonis.

Ista lex scdm Bar. ꝛ Pau. de ca. h3 materiam quotidianã ꝛ vtilẽ. h. d. in effectu. †prodigus cui est bonis interdictũ põt stipulando sibi acquirere ꝑ3 nõ tradere nec obligari etiã naturaliter: ideo nõ accedit fideiussor sicut nec p furioso. Ista lex diuidit̃ in quatuor partes pncipales. In prima ponit̃ vna decisio affirmatiua. In secũda ponit̃ alia decisio negatiua. In tertia ex illa negatiua ĩfertur. In quarta illa illatio probat̃ p simile. scda ibi, tradere vero nõ põt. tertia ibi, ꝛ ideo nec fideiussor. quarta ꝛ vltima ibi, sicut

2 nec pro furioso. †Et dicitur pdig⁹ a pcul a regimine, ꝑ3 Bal. in

a l. j. circa pri. ff. de curia. furio. Item triplex est pdigalitas: rerũ, morũ, ꝛ fame. prime succurritur per ĩterdictionẽ administrationis bonorũ. vt hoc tex. cũ si. secunde succurritur per seueritatẽ punitiõis. l. licitatio. §. ꝙ illicite. ff. d publica. In tertia puidet̃ per subtractionem bonorum. l. quos prohibet. ff. de postulãdo. ita declarat Bal. in proemio gregoriano decretaliũ. in. viij. col. Adde text. no. in. l. mulieri. ff. de cura. furiosis. ꝛ in. l. si vero non remunerandi. §. si adolescens luxuriosus. ff. man. Itẽ dicit̃ prodigus qui non habet neq; tempus neq; modum expensarũ sed bona dissipat dicit tex. in prin. in. l. j. ff. de cura. furiosi. Itẽ dici-

b tur prodigus b qui expendit vltra substantiã suam circa necessitatem: ita tex. §. cũ vero deo amabiles. in aut. vt determinat. sit nu. cleri. colla. j. ꝛ ibi Ang. not. illũ tex. ad pbandum quẽ esse pdigũ qũo debeãt poni articuli. No. j. ex isto tex. qd ille cui est bonis interdictum vel a lege vel a iudice potest stipulando sibi acquirere: ꝛ sic conditionem suaz facere meliorem. Ex quo habes correlarie qd interdictio administratiõis nõ reddit quẽ inhabilem ad sibi acquirendũ. ꝛ si dicat̃ que est ratio huius notabilis decisionis regule: Respõde quod duplex est ratio: quia pdigo interdicitur administratio bonorũ suorũ. ꝑ3 qñ stipulatur illud ꝙ acquirit nõ erat in bonis suis: ergo quo ad aliud interdictio non h3 operari. vt dicit tex. in. l. iulianus. ff. de cura. furio. Secũda ratio: qꝛ interdictio que fit ad commodum ꝛ vtilitatem prodigi ne bona sua dilapidentur nõ debet retorqueri in eius lesionem: ꝛ consequenter quando acquiret: qꝛ inducta in fauorẽ nõ debẽt in odiuz retorqueri. l. quod fauore. C. de legi. ꝛ. c. quod ob gratiam. de reg. iur. in. vj. ꝛ inducta ad vnum effectum nõ debẽt operari contrarium. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. qd aũt ĩterdicere alicui administrationem bonorũ suorũ qñ est prodigus ꝙ istud fit ad commodũ suum ne bona dilapidet: patet qꝛ prodigus cui est bonis interdictũ a legibus vel a iudice non dicit̃ capite diminutus nec etiam minima capitis diminutione nec intelligit̃ cõdemnatus ꝑ3 sit declarat⁹ prodigus: qꝛ ista tẽdũt ad eorum vtilitatẽ. ita declarat Bal. in. l. certũ. in pe. col. C. vnde legi. vbi pro hoc allegat bonam gl. que hoc vult in. l. j. §. itẽ exigit ver. sed ꝛ si quis vtroq;. ff. de bono. pos. ꝑm tab. qd no. qꝛ multi prima fronte dicerẽt cõtrariũ. ꝛ per hoc sequit̃ no. ꝙ dixi in tex. ꝙ ille cui est bonis interdictũ põt stipulari ꝛ sibi acquirere. Adde idem esse in pupillo, q licet non possit se obligare sine authoritate tutoris, potest tamen contrahendo vel stipulãdo sine authoritate tutoris sibi acquirere ꝛ facere ꝯmodũ suũ. l. obligari. in prin. ff. de autho. tuto. ꝛ insti. eo. in prin. ꝛ. l. nõ eo min⁹. C. de pcura. ꝛ. l. neq;. C. de cõtrahẽ. ꝛ cõmittẽ. stipu. alias ꝙ esset ĩ eorum fauorẽ introductuz retorqueret̃ in eius odiũ. bene facit ꝙ no. decidit Bal. in. d. l. neq;. per illum tex. C. de contrahen. ꝛ cõmit. stipu. qd statuta que disponunt ꝙ contractus mulierũ vel minorũ nõ valeant sine presentia ppinquorũ: tale statutũ intelligitur de contractibus damnosis ꝛ nõ vtilib⁹, qd est tenẽdum menti ꝑm Bal. ibi, ad idem facit ꝙ volũt Ang. Imo. ꝛ Mod. in. l. mutũ. ff. de aqui. here. Raph. cu. in. l. more. eo. ti. stãte statuto quod mulieres nõ possint se obligare sine ꝯsensu propinquoruz si sit eis delata hereditas que sit sine onere poterit hereditatẽ adire sine seruata solẽnitate. ꝛ dicit Pau. de ca. in. d. l. mutũ. qd habuit istum casum de facto, ꝛ qd cõsuluit, sed nõ potuit obtinere: qꝛ nesciuit allegare decisionez Ang. licet adduceret rationes. Tertio adde gl. no. in. l. quecũq;. C. de bonis q̃ lib. quã Bal. ibi dicit perpetuo tenendaz menti, qd pater prohibitus alienare bona aduẽtitia filij, potest tamẽ alienare quãdo fit pro vtili-

3 tate filij: qd bene notabis. ¶†Quarto adde quod egregie consuluit Ro. in consi. cccclij. incip. visa principali ꝯstitutione qua cautũ est. vbi consuluit qd stante statuto qd minor nõ possit cõtrahere sine presentia officialiũ mercantie, ꝛ cũ authoritate triũ consanguineorum: tamen minor poterit facere tontractũ ꝛ societatem sibi vtilem sine dicta solennitate. ¶Quinto adde qd

4 dicam statim in quarto no. ¶†Secũdo noto ex hoc tex. qd pdigus cui bonis est interdictum quãtum ad stipulandum, ꝛ sic quantum ad acquirendum sibi equiualet viro discreto, sed quãtum ad alienationem vel obligationẽ equiparat̃ pupillo vel furioso: ꝛ sic contractus claudicat quẽadmodũ etiam in persona pupilli. l. iulian⁹. §. si quis a pupillo. ff. de act. emp. quia imputã-

5 dũ est ꝯhentibus cũ personis prohibitis. ¶†Tertio iuxta seriem litere ibi, tradere vero nõ potest, habes regulaz qd qui nõ põt cõtrahendo se obligare. nõ põt etiam tradere: ꝛ sic tradẽdo possessionẽ nõ amittit ꝙ ꝑm Ang. est perpetuo tenendũ menti pro pupillis ꝛ aliis qui ex forma statutorũ nõ possunt se obligare: quia tradendo possessionem non amittunt. Istã decisionẽ reprehẽdit Imo. Lud. ro. Alex. ꝛ ceteri hic quod imo pupillus põt perdere naturalẽ possessionez, que est facti sicut qs ali⁹ l. possessionem pupilũ. ꝛ ibi Bar. ff. de acqui. pos. sed nõ ciuilẽ. l. pupillus. ff. de acq. re. do. Nec ob. scdz eos iste tex. in verbo tradere: quia intelligitur de translatione dominij, ꝑm Dy. hic. cõfirmatur per illud quod decidit Bal. in. l. ij. ad si. ff. de iuris. om. iudi. vbi decidit qd stante statuto qd forenses nõ possint acqrere possessiones rerum immobilium in territorio: tamen poterunt acquire possessionem: prout est meri facti per text. in. l. j. §. si vir vxori. ff. de acq. pos. Tu aũt defende Ang. quãtũ ad istũ tex. ꝛ dic quod aliud est in pupillo aliud in prodigo: qꝛ in pupillo lex non resistit eius actibus licet nõ assignet: ideo pupillus sine tutore promittendo obligatur naturaliter. l. j. ff. de noua. nimiruz si potest perdere possessionẽ prout est facti. Sed in prodigo cui est interdicta administratio lex resistit eius actibus: nec etiã oritur obligatio naturalis ex eorum contractibus: ideo tradendo non transfert possessionem facti, ꝛ istud etiã dicit Pau. de cast.

6 infra, sed in alio proposito. ¶†Quarto no. ex tex. ibi promittẽdo obligari quod prodigus cui est interdictum bonis non põt promittẽdo obligari. ratio qꝛ licet promissio vel obligatio non sit alienatio aut diminutio patrimonij: tamẽ prohibito aliquo intelligitur prohibitum omne id propter quod ad illud peruenitur. l. oratio. ff. de spõ. Limita nisi talis obligatio fieret ad finem consequendi liberationis prout in acceptilatione: tunc quecũq; psona phibita obligari sine certa solẽnitate, potest sine ea obligari ad finem consequende liberationis. gl. in. l. ij. ff. de acceptila. per quẽ ita no. Ang. ꝛ Imo. ibi, ꝛ Ro. hic, quia talis obligatio tendit ad merã vtilitatem prodigi per ea que dixi. s. in. j. no-

7 ta. ¶†Quinto noto ibi, ꝛ ideo nec fideiussor pro eo interuenire potest: quod traditioni vel promissioni ei⁹ cui bonis est interdictum non potest accedere fideiussor: ergo infertur ex tex. qd pdigus cui bonis est interdictum non obligatur etiam naturaliter: quia si obligaret̃ naturaliter accederet fideiussor. l. j. ꝛ. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ff. de fideiusso. l. j. §. si quis ita. s. eo. imo plus probat singulariter iste text. quod pdigus cui bonis interdictum est non solum non obligatur naturaliter: imo etiã quasi nõ obligatur. patet quia officio iudicis potest accedere fideiussor, secũdum Bar. in. l. marcellus. ff. de fideius. ꝛ tamẽ officium iudicis quamuis non presupponat obligationem. l. q per collusionẽ. ff. de ac. emp. tamen presupponit quasi obligationẽ, vt est gl. in. l. si seruum. §. sequitur. j. e. Bar. in. l. si. ff. de iniurijs. ꝛ in. d. l. marcellus. cum ergo iste tex. velit quod obligationi pdigi nõ accedat fideiussor: ergo si accedat non obligabitur fideiussor naturaliter. Et si dicatur quomodo interdicto iudicis, ꝛ sic actus ciuilis potest tollere naturalem obligationem cõtra regulam. §. sed naturalia. inst. de iure natu. ꝛ clemẽ. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. Respõde quod licet ius ciuile non possit tollere naturalẽ obligationẽ postq; est causata: tamen põt impedire ne causetur. l. si non sortem. in prin. vbi scribentes. ff. de cõdi. ind. l. cũ lex. vbi Bar. ff. de fideius. nã facilius impedit̃ aliqd nasci q; iam natum tollatur, iuxta. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui

8 ꝛ. c. quemadmodum. de iureiur. ¶†Sexto no. ex tex. ibi, sicut nec pro

nec pro furioso qd prodig⁹ cui est interdictum bonis equiparatur furioso. ad idẽ est tex. in. l. fulcini⁹. §. adeo. ad si. ff. ex qb. cau. in pos. ea. ꝛ tex. in. l. j. C. de cura. furio. ꝛ in tex. ĩ. l. si pdia. ff. de rebus eorũ. ꝛ tex. valde no. in. §. ꝛ hec dixim⁹. in aut. vt hi q obli. se res habe. per hi. mino. colla. vj. ꝛ ibi habes tex. no. ꝙ sicut est reperire legitimã curã in furioso: ita ẽt in pdigo. ꝛ Bal. in. l. sed ꝛ milites. §. iaz aũt. ff. de excu. tuto. ꝛ tex. in. §. furiosi. insti. de cura. ꝛ gl. in. l. generaliter. C. de episco. ꝛ cleri. ꝛ in. l. de creationib⁹. C. de episc. audi. imo fortius dicit no. Bar. in. l. hec autẽ. ĩ prin. ff. ex quib⁹ cau. in pos. ea. quod iudex ex officio etiã nemine petẽte potest dare curatorẽ furioso ꝛ pdigo: ceteris vero psonis, puta pupillis vl' adultis nõ põt dare nisi petat̃ ab eis vl' ab agnatis eorũ noie. Adde p ista equiparatione ꝙ sicut põt substitui exẽplariter filio furioso. l. humanitatis. C. de ipu. ꝛ aliis substi. ita etiam põt substitui exẽplariter filio prodigo. ita tenet no. in l. ex facto. in prin. in penul. char. vbi aliquãdo dixi. ff. de vulg. ꝛ pupil. Intellige istam equiparationẽ tex. de prodigo ꝛ furioso procedere quo ad dissipandum vel se obligandum. Secus quo ad stipulandum vel acquirendum: tunc nõ equiparãtur: patet quia furiosus nõ põt stipulari. in. l. in negotiis. ff. de reg. iur. sed prodigus sic, vt hoc tex. ꝛ tũc equiparatur prodigus pupillo. l. certi condictio. §. qm̃. ff. si cer. peta. l. dabim⁹. ff. de priui. cre. ꝛ ita dicit gl. j. hic in si. Adde facere id quod decidit Bal. in. l. si vt pponis. in. iij. q. C. d rei vẽ. qd sicut res empta ex pecunia pupilli efficitur ipsius pupilli, eodẽ modo res empta ex pecunia pdigi efficitur prodigi: ad hoc allegat etiã Bal. gl. no. in. l. ij. in verbo agnatum. C. de cur. furio. que vult quod oĩa beneficia ꝯcessa pupillo extẽdant̃ ad prodigũ. facit tex. ĩ. l. q neq;. §. j. vbi Bal. no. ff. de rebus eorum. ꝛ tex. in. d. l. dabimus. ad si. Item ꝙ prodigus restituatur in integrũ sicut pupillus, ꝑm Bal. in. l. infantis. in. iij. q. C. qui admit. ꝛ ĩ. l. Marcellus. ff. de fideius. Itẽ sicut sententia que transiuit in rem iudicatã propter instrumẽta de nouo reperta retractat̃ fauore pupilli: ita retractat̃ fauore pro-

a digi, ꝑ3 Bal. ꝛ Imo. in. l. Imperatores. ff. de re iudic. Alibi a tñ tex. equiparat prodigum cui est interdictũ bonis adulto habẽti curatorem. ita est tex. in. l. si curatorem habẽs. C. de in ĩteg. resti. mino. sed illud intellige in actibus viuentiuz. Secus in actibus morientium. ꝛ Bar. ibi. Item intellige quantum ad ciuilẽ obligationem, secũdũ Bar. in. l. j. ff. de noua. ꝛ Bal. in. l. potuit. C. de iure delibe. ¶Glo. primaz diuide in quatuor partes. In prima timore taciti contrarij declarat text. In scda querit. In tertia idẽ facit. In quarta colligit ex tex. no. secũda ibi, sed quero. tertia ibi, itez quid si non. quarta ꝛ vltima ibi, itẽ collige hic.

9 ¶†Pro clara intelligentia reassumo dubiam conclusionẽ gl. nunquid ille qui est notorie ꝛ manifeste prodigus possit contrahere, obligare, ꝛ alienare antequaz sibi expresse interdicat̃ a iudice administratio, articul⁹ est valde disputabilis ad vtrãq; partem. gl. hic ꝛ in. l. j. in prin. ff. de cur. furiosi. in. l. furiosi. ff. de reg. iur. tenent partem affirmatiuam quod sic. eaz tenẽt Bar. Bal. Ang. Pau. de cast. ꝛ Ro. hic, Bar. Bal. Ang. in. l. is cui lege. ꝛ ibi Imol. ꝛ Are. ff. de testa. Istam partem tenet Bal. in multis locis hic relatis per do. Alex. sed vltra eũ idẽ tenet Bal. in. c. ex parte. in. ij. col. de ꝯsue. Io. de Imo. Pe. de anc. ꝛ alij canoniste in. c. ij. de test. Et ista est communis opi. secũdũ Paul. de cast. do. Alex. ꝛ Aret. hic. ꝛ veruz dicunt, ꝛ ista opi. esset seruãda in practica secundum Joan. de Imo. ꝛ in iudicando ꝛ consulendo nõ ẽ sta communi opi. recedendum. l. j. in ver. ꝛ sane crebrior. de offi. questo. Bart. in. l. fin. C. de pe. iudi. qui male iudic. Pro ista communi sententia Bar. allegat hic duos tex. Primo tex. istum a contrario sensu si nõ fuisset in bonis interdictũ potuisset alienare ꝛ contrahere: sed cum reuerentia Bar. iste tex. nihil faceret nec meruit allegari ad hoc per Bar. quia põdera quod tex. impersonaliter dicit is cui bonis interdictum est, ꝛ generaliter loquitur, ꝛ nõ dicit quod eẽt interdictũ bonis a iudice. Secũdo põdera tex. in. l. Julianus. a cõtrario sensu. ff. d cura. fur. vbi text. dicit ꝙ postquam est interdictũ: ergo anteq; esset interdictũ ꝛc. Ad idẽ poterat allegare Bar. tex. in. l. si furioso. circa medium in verbo, pretor ei bonis interdicturus esset. ꝛ in. l. ꝛ mulieri. in verbo bonis interdici. ff. e. ꝛ tex. in. l. sed ꝛ si vnus. §. si lio. in ver. interdictuz. ff. de iureiu. in verbo cui iure meritoq; curator a pretore cõstituetur. ꝛ tex. in. l. si curatorem habens. ĩ verbo cui a ptore curatore dato bonis est interdictũ. C. de in inte. resti. mino. ꝛ tex. in. l. patri pro filio. ad si. prin. in verbo vt ex bonis debet interdici. ff. de mino. ꝛ tex. in. l. certi cõdictio. §. qm̃. in fin. in verbo cui bonis postea est interdictũ. ff. si cer. pet. In quibus omnib⁹ clare habetis tex. quod prodigis interdicit a iudice administratio bonorum: ergo ante possunt administrare ꝛ disponere. Confirmatur stringendo istos tex. quia si notorie prodigo fuerit ipso iure interdicta administratio a lege: certe frustra interdiceret̃ a iudice, ꝑ3 sic est ꝙ ars ꝛ natura nihil frustra operant̃. l. nõ cogẽdũ. §. si. ff. de procu. l. hec stipulatio. §. diuus. ff. vt lega. nomi. ca. ꝛ. l. qui bis idem. vbi dr. j. eo. Confirmat̃ per tex. ĩ. l. his qui. §. j. ff. de tut. ꝛ cura. da. ab his. vbi tex. dicit ꝙ prodigo debet puideri ne deducatur in egestatẽ, sed si ipso iure interdiceretur administratio: ꝛ consequenter si nihil posset alienare de suo, non posset deduci in egestatem. Tamẽ posses ad istũ textum dicere quod prodigus posset de facto cõsumere, prout quotidie videmus fieri ꝛ experientia docet, que est rerum magistra. c. quã sit. de electio. in. vj. ideo opus est prouidere. Pro ista cõi lnia Bar. in. d. l. is cui lege. ff. de testa. alleg. bonũ text. in. d. l. tres tutores. ad si. in verb. aperte pdigo. ff. de admi. tuto. ꝛ ibi etiam Bart. ad hoc not. illum tex. vbi licet quis sit aperte, ꝛ sic manifeste prodigus: tamen valẽt gesta per eum antequã sibi interdicatur a iudice. Ad illum tex. Alex. hic tripliciter respõdet Primo, qꝛ illud ibi fit: quia pupillus haberet regressum ꝛc. vt hic per eum. Similiter Aret. in illa. l. is cui lege. insistit circa illũ textum, sed reperio quod nihil dignum dicit. Pro ista etiã opinione Are. in illa. l. is cui lege. allegat aliquos tex. qui parum faciunt. Tu aũt pro cõi opi. allega bonũ tex. in. c. veritatis. d do. ꝛ cõtu. ꝛ iste tex. est fortissimus pro cõi, iũgendo principiũ illi⁹ tex. cum fine. Nã in princ. illius tex. expresse dicitur ꝙ ille prelatus ecclesiam suã dilapidabat, sicut publica predicabat fama, erat ergo notori⁹ dilapidator. ꝛ sic pdigus potest administrare: imo alienare bõa ecclesie anteq; sibi ĩterdicatur: ergo ibi est tex. optimus pro cõi sentẽtia: quod notorie prodigus põt administrare anteq; sibi ĩterdicat̃ a superiore vel a iudice. Et stringe fortius illũ tex. qꝛ si ibi platus ecclesie qui erat notorie prodigus, põt tñ administrare ꝛ alienare in damnũ ecclesie anteq; sibi interdicatur: ꝛ ibi non perdit administrationem ipso iure in reb⁹ eccl'ie: ꝛ sic alienis: ergo multominus notorie prodigus in a rebus ppriis nõ perdet administrationem: quia potentius est ius quod quis habet iure pprio q; quod habet iure alieno. l. si auguste. ff. de lega. ij. l. ij. ff. de offic. pcõ. ꝛ leg. l. iiij. §. eritq;. ff. de fideic. lib. ꝛ nihil est qd me magis moueat ad tenẽdũ istã partez quam iste text. ¶Contrariam opi. qd imo notorie ꝛ manifeste prodigo ipo iure interdicatur sibi administratio a lege: nec requiratur interdictio bonorum iudicis: tenet gl. in. l. is cui lege. ff. de test. sequit̃ Pe. de bella p. sequit̃ Imo. ꝛ Raph. cu. ꝛ ista opi. in puncto iuris est sustentabilis ꝑm Alexã. hic eam etiam tenet Joã. fab. in. §. furiosi. per illum tex. instit. de cura. Fede. de se. ĩ cõsi. xxxj. inci. minor. xxv. annis. minor. xiiij. Adde ꝙ Bal. consi. cclix. secũde partis. quod incipit, queritur vtrum iuramẽtum notorie pdigi. dicit ꝙ huic opinio. Pe. multũ applaudet ꝛ rõ ꝛ equitas naturalis, q;uis doc. teneãt cõmuniter cõtrariũ, sed ipse ibi inclinat cũ opi. Pet. Pro ista pte subtilis Pet. adducit fundamẽtum qd notorium ꝛ sententia equiparantur: ꝑ3 si esset lata sententia nõ posset administrare: ergo eodem modo si sit notorie prodig⁹. Bar. conatur respõdere dupliciter ꝛ vtroque modo male respõdet. Secundã solutionẽ Bart. reprehendunt Imo. ꝛ omnes Moder. indifferẽter: qꝛ paria sunt interdicere administrationem prodigo, vel declarare eum pdigũ. l. qd tamẽ. §. si arbiter. ff. de arbi. l. si pretor. in princ. ff. de indi. Adde meliorẽ tex. in. l. j. §. j. in versi. si aũt. ff. ad turpil. vbi tex. expresse dicit quod iudex declarando calumniam delinquẽtis dicit̃ euz condemnare. ecce ibi tex. qd declaratio sola dicit̃ cõdemnatio. Tu rñde melius ꝙ regula que habet quod notorium ꝛ sentẽtia equiparant̃. d. l. emptorem. ff. de act. empt. pcedit quo ad aliqd declarãdum: nõ autez quo ad aliqd inducẽdũ vel phibẽdũ. gl. no. est reputata singularis approbata in. l. ꝑ3 ꝛ si possessori. §. itẽ si iurauero. ꝛ ibi dixi. ff. de iureiu. ꝑm quã ita etiã rñdet Bal. in l. j. in prin. ff. de cura. furio. ꝛ idem Bal. in. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. ff. qui satisd. cog. Vel secũdo potes rñdere ꝑm Bal. in preallegato consi. cclix. secũde partis, quod notoriũ ꝛ sentẽtia equiparantur ad faciendum rem certam: sed non quo ad aliqd vlterius disponendum vel prohibẽdum, per tex. in. l. si sciens. ff. de cõtrahẽ. emptio. Secũdo pro ista parte allegant isti Mod. plures tex. qui dicunt ꝙ lege interdicit̃ administratio prodigo absq; interdictiõe iudicis. tex. ĩ. l. j. ff. de cur. fur. ĩ verbo lex. xij. tabularum interdicit. ꝛ dixit Alexã. qd ibi est tex. apertus pro ista parte si nõ cauillet̃ litera. ad idẽ tex. in. l. is cui lege. in verb. lege. ff. de testamẽ. ꝛ tex. in. l. mutuuz. §. j. in ver. lege. ff. de acqui. hrdi. ꝛ in. §. furiosi. instit. de cura. Isti oẽs tex. dicunt qd p. l. interdicit̃ administratio prodigo: ergo sine interdictione iudicis Sz gl. in. d. l. j. ꝛ aliis locis respõdẽt qd lex interdicit. i. declarat interdicendum per iudicem vt patet per alias leges. s. allegatas: alias essent de directo contrarie. Tu responde notabili⁹ retorquẽdo tex. in. l. j. §. in eos. ꝛ ꝙ imo tex. in. d. l. j. in prin. ff. de cura. furio. vbi Alex. dicit esse tex. p prima parte, nisi cauillet̃ litera. Dico qd imo est ibi text. ineuitabilis in oppositũ. dicit enim ibi tex. in prin. ꝙ lex. xij. tabularũ interdicebat pdigis, ꝛ postea

a ☞ ¶Alibi. An pdigus possit contrahere an administrationez, Ange. distinguit in. §. itez pdigus. ij. co. inst. qb. mod. non est pmiss. Jas. late in. §. furiosi. inst. de cura. Purp.

subdit ꝙ solēt hodie p̄tores vel presides eis dare exēplo furiosi,ꝛ sic tex.in illis verbis ſȝ hodie ōt expresse esse mutatū illud quod faciebat lex.xij.tabularū. ¶ Tertio pro ista parte facit secūdū Cum.ꝛ do.Alex.q2 nō pōt assignari vna ratio diuersitatis inter furiosum ꝛ pdigū:sed omnes fatenṫ furioso esse interdictā administrationeȝ bonorum:ergo similiter erit interdicta ꝛ pdigo. Sed r̄nde tenēdo cōeȝ ꝙ imo ratio est in promptu:q2 furiosus nullum h̄ȝ sensuȝ ꝛ intellectū:ideo nō pōt etiā ɔ̄here ad sui vtilitate.l.in negotijs.ff.de reg.iur. Secus est in prodigo vt hoc tex.nr̄o.vnde ſm regulā iuris quilibet est in re sua moderator ꝛ arbi.l.ſȝ ꝛ si lege.§.cōsuluit.in verbo dn̄ se abuti putant.ff.de pet.here. Item minus est vitium prodigi quam furiosi:q2 prodigus facili⁹ reduciṫ ad sanos mores q̄ furiosus, q nunq̄ saneṫ. Et iō extat epistola Alphonsi antiq ad Philippū ducē Mediolani que incipit Sentētia est philosophorū,vt q semel insaniuit nūquam reducatur ad sanitatem[a]. Sed vltra Alexā. p ista parte videṫ fortiter stringere:q2 sicut pdigus si reuertaṫ ad sanos mores ipō iure desinit esse sub cura ꝛ interdictiōe bonorum. tex.est in.l.j.ad finem prin.ff.de cura.furio. Bar.ponit j.in.iij.q ergo eodē mō d3 ipso iure fieri interdictio pꝑter notoriam prodigalitatē:q2 regulā habemus,qō ɔtrariorū eadē d3 esse disciplina.l.j.ff.de his q sunt sui.l.ꝛ si cōtra.ff.ō vulg.ꝛ pupil. Item ideȝ debet operari oppositū in opposito qō ppositū operaṫ in pposito.l.hoc genus.ff.de cōdi.ꝛ demō. Bar.late in l.inter stipulantē.§.sacram.j.eo. Cōfirmaṫ q2 facilius debet q̄s impediri ab administratione quam postq̄ est facta interdictio tolli.ar.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.c.quēadmodum.de iureiur. Sed ad istud fundamentū qō videṫ stringere fortiter r̄ndet Bal.in.l.j.in prin.ff.de cur.furio.qō longe diuersa ratio est:nā recuperare administrationē bonorū suorū est ad suā naturam reuerti sed priuari administratiōe suor bonorum est totū ecōtra:ꝛ regulā habemus qō res de facili reuertiṫ ad naturā suā.l.si vnus.§.pactus ne peteret.ff.ō pac. Uel aliter potes tu respōdere[b] qō l3 in.d.l.j.in prin.dicaṫ qō pdig⁹ reuersus ad sanos mores ipso iure desinat esse sub cura ꝛ iterdictiōe tn̄ requiriṫ snīa iudicis declaratoria super hoc, ſm Sali.in.l.si puta.C.de pe.he.quē sequiṫ Pau.de ca.hic,in.ij.col.facit text. in.c.cū scōm.de here.in.vj.vbi l3 quis incidat in penā ipso iure tn̄ requiriṫ declaratoria iudicis. Ad idem tex.in.l.eius qui delatorem in prin.ff.de iure fisci.ꝛ ibi Bar.dicit ꝙ illa fuit prima lex q̄ fecerit sibi honorē.teneas in iudicādo ꝛ cōcludēdo cōem opi. stat ergo cōclusio ꝙ notorie ꝛ manifeste prodigus pōt con-
10 trahere ꝛ alienare antequā sibi interdicatur a iudice. ¶ † Limita istā cōem ɔclusionē nisi manifeste prodigus ɔ̄heret in vsum manifeste pdigalitatis;tūc ille cōtractus nō teneret etiā non facta interdictione a iudice per tex.in.l.si cū sciret.ad fi.ff.de vsucapio.pro empto. Bar.ꝛ cōiter alij, ꝛ illū tex.reputat singularē ad hoc Bal.in.c.ex parte.in.ij.col.de consue.idē tenet Abb. in c.si diligēti.in.vj.col.de prescr. Et per ista dicit Pau.de cast. se anno preterito de facto dixisse in ardua.q.cū quidā manifeste pdigus cui non erat interdictū bonis fecisset cuidam donationem oīm bonorū qō talis donatio nō valeret cum sit manifeste prodigalitatis que nō cadit in tutoribus vel agnatis furiosi q nō possunt alienare.l.ab agnato.ff.de cur.furio.l.ɔ̄ iuris ciuilis regulas.ff.de pac.l.filiusfa.ff.de dona. Istā decisionē reprehendit Alex.hic:q2 notata per Bar.in.d.l.si quis cū sciret nō probant opi. Paul.de ca. q2 ibi cōstabat prodigum erogaturū in actum illicitū,puta daturū scorto. Secus aūt in donatione licita presertim qn̄ esset insinuata:cum tn̄ sit presumptio pro actu iudicis.l.ij.C.de offi.ciui.iudi.c.cū inter de re iudi.c.inter de dona. Adde quod ante eos istum casum not.decidit Bal.in cōsil. cxxix.scōe partis:qō īcipit,factū pponiṫ in terminis infrascriptis.d.Pet.ꝛc. in sexto dubio.vbi querit an donatio de oībus castris suis facta notorie ꝛ manifeste prodigo cui nō erat bonis interdictum valeat necne. Prima fronte dicit videri qō non valeat:q2 q̄s posset esse in mūdo maior pdigus q̄ iste q tot ꝛ tāta incōsulte pfundit ꝛ ipsa euersiōe sui patrimonij totā substā-
11 tiam suam confundit. ¶ † Cōtrarium determinat no.Bald.q2 donatio oīm bonorū valet ꝛ tenet nisi sit p̄ntium ꝛ futurorū,vt no.in.l.fi.C.de pac.ꝛ.l.stipulatio hoc modo concepta.j.e.pbatur in.l.si liqueat.C.de inoffi.dona.nec diciṫ prodig⁹ inhabilis ad donandū ex quo nōdū erat ei bonis interdictū,vt hac.l.cū materia. Et ideo cōcluditur quod dolo malo ꝛ machinatione
12 cessātib⁹ valet donatio ita immēsa si fuit insinuata. ¶ † Secundo no.limita istam cōem conclusionē ꝛ est multū necessaria limitatio ꝛ doleo ꝙ nullus scribentiū eam ponat hic.ꝙ l3 notorius ꝛ manifeste pdig⁹ ante interdictionē factā a iudice possit contrahere ꝛ alienare,tn̄ in talib⁹ alienatis ante interdictioneȝ prouideṫ pdigo per restitutionē in integrū si reperiaṫ lesus.gl. habes expressam q̄ valde signa in.l.patri pro filio.in prin.in gl. in verbo interdicti.ff.de mino.vbi dicit gl.egregie qō si manifeste prodig⁹ ante interdictionē ɔ̄hat vel alienet,ꝛ postea sibi interdicaṫ bonis ꝛ deṫ curator poterit curator p restitutioneȝ in integrū infringere tales cōtractus p prodigū celebratos ante quā esset sibi bonis interdictū. Et reperio ꝙ ita p illā gl.expresse t3 Bal.in consi.cclxxxvij.quinte partis incipiēte pponiṫ qō adultus prodigus.vbi dicit ꝙ ipse solus ad hoc ponderat illā gl.ꝛ ꝙ nemo ante eum allegat illā glo. Adde qō Lud.ro.sing. suis singula.cccxv.ꝙ incipit fuit interrogatus a dn̄o Pau.ꝛc. formaliter querit an si notorie prodigus ante interdictionē cōtrahat possit postea eius curator cōtra tales cōtract⁹ restitui. Dicit ibi Roma.ꝙ allegabat sibi ꝙ sic,p glo.in.l.patri pro filio.ff.de mino.in prin.ſȝ dicebat ipse Roma.ꝙ illa gl loquiṫ in minore pdigo.vnde dicebat ipse Ro.ꝙ si iste pdigus allegaret iustā causam est restituēdus:alias secus per.l.j.ꝛ.l.nūc vero. §.pretor.ff.ex q.cau.maio. Are.hic in.ij.col ad fi.in discursu sermonis nō faciens mentionē aliquaȝ de predictis tenet de directo ɔ̄riū,ꝙ si notorie pdigus contrahat ante interdictionē,ꝙ nō restituaṫ:nihil tn̄ allegat Are. Quid tenēdū nō inuenio examinatū ab aliquo:tn̄ in puncto iuris teneo ɔ̄ Bald.ꝛ Lu.ro.ꝙ prodigus qui cōtraxit ante interdictionē q̄uis sit lesus nō habeat restitutionē i integrū:q2 lex h̄ȝ ratū oēȝ actū factū ante interdictionē,l3 postea sequaṫ interdictio.l.is cui lege.ɔ̄.de testa. Itē cōis sentētia Bar.ꝛ scribētiū est ꝙ manifeste ꝛ notorie prodig⁹ ante īterdictionē pōt cōtrahere:ergo nō debēt cū eo ɔtrahētes decipi sub authoritate legis.l.j.ī fi.C.ō his q ve.eta.īpe.
13 magna tn̄ ē authoritas bal.ꝛ Lud.ro. ¶ † Querit Bar.an p̄-
c conizatio vel proclama[c] iudicis qō nullus ɔtrahat cū tali sufficiat,vt p hoc videaṫ ei interdicta administratio,ɔcludit Bar. post Guid.de suza.ꝙ non.ɔ̄ Bar.tenent oēs Moder.hic post Bal.in.l.j.ff.de cura.furio.qn̄ tale pclama fieret cū cause cognitione,iuxta.l.obseruare.ff.de cura.furi. Ratio: q2 iudex phibēdo cōtrahentibus ne cū eo ɔ̄hant d3 per cōsequēs ei interdicere administrationē bonorū,p regulā.l.fi.in fin.C.de indi.vidui. tol. Adde bene facere in simili tex.bonū in.l.vero pcuratori.§.j.ꝛ ibi Bar.no.ff.de sol.vbi dicit tex.pone dn̄s cōmisit debitoribus suis qō soluerēt titio,postea prohibuit titio ne reciperet a debitoribus:videṫ prohibuisse debitorib⁹ ne soluerēt sicut ecōtra.in.l.q hoiem.§.si titiū.ff.de sol. Itē inquantū subdit Bart. qō iudex dādo curatoreȝ alicui videtur sibi interdicere administrationem.ita etiā Bar.ɔ̄.pxime.ꝛ ɔtrariū tenēt Bal.ꝛ Ang. hic,p id ꝙ tenet Imo.in.c.grandi.de sup.neg.prela.in.vj.vnde pro ɔ̄ar.facit ſm Imo.regula.l.illud.ff.de acqui.he. Tu p cōclusione Bar.adde bonū tex.in.l.j.in pn.in ver.l3 solēt.ff.de cura.furio.vbi dicit tex.qō olim lex.xij.tab.interdicebat administrationem prodigis:sed hodie solēt presides vl' pretores curatorē dare adultis vel prodigis qui dilapidāt bona sua nulla habita rōne expensarū. Pōdera ꝙ ibi est tex.qō p̄tor dando curatorem intelligitur interdicere administrationem bonorū.alibi tn̄ idē Bar.q videṫ aliqualiter sibi ɔtrariari in.l.j.in pen.q.ff.de noua.ōt ꝙ p donationē tutoris vl' curatoris factā pupillo vel adulto imo generaliter nō interdicaṫ alicui administratio quin possit ea que sunt iurisgentiū:licet nō ea que sunt iuris ciuilis.
14 ¶ † In tertia parte gl.ibi, Itē qd si nō pdigo.in isto pulchro passu qn̄ iudex īterdicit administrationē alicui tanq̄ prodigo qui in veritate non est pdig⁹ an talis interdictio valeat necne. In isto passu sunt quatuor opiniōes hic relate p Bar. Prima est,qō talis interdictio indistincte nō valeat:quā tenet gl.hic ꝛ in.l.si putas.ꝛ ibi Cy.C.de peti.here.ꝛ gl.in.l.iij.ꝛ ibi Cy.C.qn̄ prouo.nō est neces.istam tenent Ray.Ang.Imol.ꝛ Alex.hic ꝛ Jo.fab.in.§.furiosi.insti.de cura.per tex.in.d.l.seie.allegata in gl.ꝛ in.l.tutor si petit⁹.ff.de tut.ꝛ cur.da.ab his.qui tex.ī dicto ꝛ ratione fortiter facit,ꝛ vult dationē tutoris vel curatoris esse nullam quādo falsa est causa adiecta. Et istam opinionē quia est communior defensabo infra proprijs fundamentis. Scōa est opi.quod imo talis interdictio valeat quāuis in veritate nō sit prodigus propter authoritatem iudicis interdicētis.ita tenet gl.in.l.si ab eo.de vsucapio.ꝛ in.§.item prodigus.inst.qbus non est permissuȝ facere testa.ꝛ in.d.l.seie. Istā opi.tenet Bar. ꝛ magis communiter doctores cum distinctione quā statim referam,ꝛ distinctio Bar.nō est proprie distinctio,sed solū respōsio ad.l.Seie.ꝛ ad.l.tutor si petitus,q̄ tamē iura non bene tollūtur per responsionem Bar.ꝛ dicit Raph.cu.quod ista est communis sententia:ergo in practica non esset in consulēdo ꝛ iudicando ab ea recedendum. Addo licet scribentes non dicant,ꝙ idem tenet Joā.and.supreme authoritatis in addi.ad Spe.in titu.de instrumen.edi.§.compendiose.super versi.tertio si fuerit sequitur Alex.sibi contrarius in consi.clxxxij.quinti vol.quod incipit super eo de quo queritur.vbi tenēt Joā.an.ꝛ Alexā.cū dictis glo.quod si iudex interdixisset alicui tanquam prodigo cum non

a ☞ ¶ Sanitatē. Cōprobat: q2 facili⁹ q̄s icidit in vitiū, q̄ releueṫ.c.inter corporalia de renun. Purp.

b ¶ Uel aliter potes tu r̄ndere ꝛc. De hoc an si ille cui bonis interdictū est redeat ad sanos mores necessaria sit snīa super hoc ḋclaratoria ad hoc vt desinat īterdictio vid̄ p Feli.in.c.sciscitat⁹.de rescrip.ver.crimē.circa fi.ꝛ.c.Rodulph⁹.xv.ſȝ snīa declaratoria.col.iij.eo.titu.

c ☞ ¶ Proclama. Ang.dicit Bar.ita tenere in.§.pōt pdig⁹.īstit.q.nō est permis. Christo.tenet Bar.in.§.furiosi.instit.de curato.

cum non sit prodigus:quod tamen testari poterit. Pro ista cōi bene facit tex.in.l.penul.ff.de cura.furio.quam allegat Bar.ſȝ nō inducit vbi est tex.ꝙ si pater in testamēto dat curatorē filio tanq̄ pdigo,qui nō est prodigus:qō tamē v3 testm̄,ꝛ datio curatoris,ꝛ iudex d3 cōfirmare.ergo idem d3 esse in iudice si interdicit alicui tanq̄ prodigo,qui re vera nō est quod debet valere. arguendo de testatore ad iudicem.quod argumentuȝ est bonū. l.non est mirum.ff.de pigno.actione. Sed potes ad hoc respōdere,quod lex maiorem cōfidentiā capit de patre,q̄ de iudice q2 pater debet habere ꝛ h̄ȝ magis notos mores filij q̄ habeat iudex:ideo nō est bonū arguere de maiori ad minus. Preterea qn̄ pater dat filio curatorem tanq̄ prodigo qui non est,d3 iudex confirmare dationeȝ curatoris:ſȝ quādo iudex dat curatorem tanq̄ prodigo qui non est re vera prodigus,nō est alius q cōfirmet dationē curatoris ipsius iudicis. Tertia est opi. Dy. quod aut error est expressus in sententia ꝛ non valet,aut nō est expressus ꝛ valet. Istam distinctionem impugnant Jac.de are. ꝛ Pe.de bella per.tenendo gl.per tex.in.l.tutor si petitus. Sed certe ista impugnatio non videtur bona:q2 cū tractetur de maiori preiudicio in his que sunt immutabilia:ꝛ tamē in eis fit distinctio p̄dicta:ergo forti⁹ distinguetur in his que tēpore mutantur,cuȝ in eis tracteṫ de minori preiudicio. Quarta est opi. Bart.distinguentis,aut loquimur quando datur tutor vel curator illi cui nō debet dari:ꝛ isto casu non valet.aut qn̄ daṫ prodigo qui non est,ꝛ nō valet si error exprimatur ꝛc.vt hic p Bar. Cū ista distinctione Bar.trāseunt Pau.de castr. Rapha.cu. hic.ita etiam tenet Bar.in.d.l.seie. Bal.ꝛ Saly.ī.d.l.si putas. C.de peti.here.ꝛ in.l.j.C.quando puoca.non est nece.in.l.j.C.ō
15 cura.furio. Abb.in.c.j.ad finē.de re iud. ¶ † Istaȝ distinctionē reprehendit Ang.hic,ꝛ mordet Bar.de ineptitudine ꝙ inepte ꝛ male loquatur. Primo dum dicit ꝙ natura declarat etatem,est inepte dictum:quia natura bene inducit etatem : ſȝ iudex eā declarat.l.minor xxv.an.ꝛ.l.de etate.ff.ō mino. Preterea ꝛ fortius cōfunditur doctrina Bar.per.l.tutor si petitus.ff. de tuto.ꝛ cura.da.ab his.cui legi Bar.non bene respondet,vbi habere tutorem vel curatorem nō dependet a natura , vt hic p Ang. Nō obst.text.in.l.j.§.idē Pōponius.ff.quod falso tuto. autho.inducendo vt hic per Bar.ꝛ clarius per Barto.ꝛ Cyn. in.l.licet.C.de procu.quia procedit quo ad validandum tātum vnū actum gestum coram iudice propter authoritateȝ iudicis q2 iudex potest validare actum qui coram eo geritur.l.bonorū. C.qui admit.l.si infanti.C.de iure delib. Quid tenendū:licet articul⁹ sit disputabilis:tamē in puncto iuris teneo primam opi. glo.ꝛ consequenter subtilis Pet.de bellaper.contra Bart.ꝛ sequaces quod interdictio iudicis facta alicui tāquā pdigo qui nō sit re vera prodigus quod nihil valet talis interdictio. Et p ista sententia stringit fortiter vnum fundamētuȝ cui nō video reale responsum:quia si quis efficiatur sane mentis post īterdictionem sibi factā a iudice ipso iure tollitur interdictio.tex.est in.l.j.in fin.in prin.ff.de cura.furio.firmat Bart.j.in sequenti q̄stione.ergo multo fortius a prin.si quis est sane mētis īpediēṫ qō sibi non fiet interdictio.arg.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.c.quemadmodum.de iureiurā. Huic fundamēto Pau.de ca.hic respōdet post Sal.in.l.si putas.C.de peti.hered.quod imo prodigus qui efficitur sane mētis nō redit ipso iure,sed requiriṫ declaratio iudicis ꝙ redierit ad sanos mores ita etiam hic non debet cessare interdictio nisi declaretur per iudiceȝ ꝙ nō sit prodigus. Sed aduerte:q2 istud simile Paul.nō est bonum:q2 in primo casu mutat statuȝ:q2 erat prodigus ꝛ reuertiṫ ad sanos mores:ergo q2 mutat statum bene ibi requiriṫ declaratio iudicis. S3 in secundo casu semper fuit sane mētis: ideo nō est op⁹ alia declaratione iudicis per ea que tradit Bar. in.l.si prius.ff.de ope.noui.nun. Alio mō respōdet Raph.cu. hic naȝ notoria prodigalitas nō impedit ipso iure administrationem,sed notoria sanitas bene tollit ipso iure interdictioneȝ q2 res de facili reuertitur ad naturaȝ suam:ergo facilius debet conseruari in natura sua per regulam.d.l.patre furioso.ꝛ sic per istam rationē teneo cū opi. Pet.de bellaper. Confirmaṫ secūdo ſm Cuma.q2 nō debet act⁹ interdictionis aliq̊ tēpore inchoari ꝙ si esset inchoatus finiretur,ita arguit iuriscōsultus ī.l.j.§. si impuberi.ff.de colla.bono.facit tex.in.l.titio cū morieṫ.ff.de vsufru. Tertio cōfirmatur:q2 impossibilitas ō iure ꝛ de natura equiparanṫ.l.si filius.ff.de condi.insti.sed qn̄ in sentētia cōtinetur aliqd impossibile de iure ꝛ de natura:ipso iure est nulla.l.si.ff.que sen.sine appel. rescin.ergo idē si contineat impossibile de iure qō interdicaṫ ille q nō est pdigus tanq̄ pdigo. Et p opi. Pet.stringit ineuitabiliter tex.in.l.seie.ꝛ in.d.l.tutor si petitus. ff.de tuto.ꝛ cura.da.ab his.quibus Bart.non bene respondet.
16 ¶ † Extra gl.ī.j.q.Bar.si pdig⁹ redeat ad sanos mores an ipso iure tollatur interdictio,cōcludit Bar.qō sic si sit notoriū eū redijsse ad sanos mores alias requiriṫ sentētia declaratoria, vt per Pau.de ca.ꝛ Alex.hic,per tex.in.c.cū scōm.de here.in. vj ꝛ.l.eius qui delatorē.ff.de iure fis.ꝛ idē etiā tenet Sal.in.l.si putas.C.de pet.her. Adde vltra eos quod ille cui dat⁹ est curator vt prodigo cum non sit prodigus potest petere pronūciari se redijsse ad bonos mores vt recuperet administrationem bonorū suorum.ita Bar.in.l.de etate.in prin.ff.de mino.in vlti.q.prime questionis principa.per illū tex. Secūdo adde ꝙ si aliquis prodigus cui fuit bonis interdictū postea fuit assumpt⁹ inter primos ciuitatis,vel effectus decurio ciuitatis:tamē nō intelligiṫ sublata interdictio quasi ad sanos mores redierit tex.est no.in l.j.ad fi.C.qui ꝛ aduer.quos.ꝛ ibi Bar.in fi.ad hoc multū not. illum tex.ꝛ dicit quod vidit illo anno illam questionē de facto.
17 ¶ † Scōo querit Bar.an prodigus delinguēdo obligeṫ.videṫ qō sic:q2 equiparatur pupillo doli capaci quem ɔstat ex delicto obligari.l.auxilium.in prin.de mino.ꝛ.c.j.ꝛ.ij.de delic.pue.idē Bar.in.l.si quis in tantam.in.iij.col.C.vnde vi. Istam rationē Bar.reprehendit Pau.de cast.ꝛ bene:quia imo in his qui tēdunt ad damnum ꝛ preiudiciū prodigus equiparatur furioso ꝛ nō pupillo,vt hoc tex.in fi.sed furiosus ex delicto nō obligaṫ q2 nō debet addi afflictio.l.diu⁹.§.j.ff.ō offi.presi. Idē ipsemet Bar.sibi cōtrarius in.l.si curatoreȝ habēs.C.de in integ.rest.tenet ꝙ pdigus equipareṫ pupillo in cōtrahēdo nō in delinquēdo.tn̄ conclusionē Bar.ꝙ prodigus delinquendo obligeṫ,firmat Pau.ō ca.meliori ratione hic:q2 qō prodigus nō obligeṫ cōtrahendo fuit introductum in eius fauorē ne eius bona dissiparet,ꝛ qui delinquit non est fauore dignus.l.relegatorum.ī fi. ff.de interdi.ꝛ releg.vt hic per eum.ꝛ licet ipse nō dicat ante eū fuit ratio Bar.in.l.si quis in tātam.in.iij.col.j.q.de pdigo. Cōfirmo istam conclusionem cōmunem quod obligeṫ prodig⁹ delinquendo:quia si prodigus committat homicidium debet ad mortem condemnari.ita decidit Bal.in.l.furiosum.ad fi.C.qui testa.face.pos.ꝛ Ang.ī.l.fulcini⁹.§.adeo.ad fi.ff.ex quib.cau.in pos.ea.vbi formaliter dicit quod si pdig⁹ percutiat vel occidat aliquem:ita punitur sicut quilibet alius. Aduerte tamē inquātum Bar.saluat gl.in.l.si quis in tantam.vt procedat in his q̄ alienationē respiciunt. Dic quod Bart.male loquitur, Primo q2 reprobatur per doc.ibi.ꝛ dicit Ang.ī.d l.fulcini⁹.§.adeo.in fi.qō illam gl.reprobāt doc.omnes,imo in prodigo ratione delicti potest prodigus puniri de delicto commisso in faciēdo: q2 si non parcitur prodigo delinquenti quātum ad penam corporalem ꝛ vite:multominus debet ei parci quātum ad penam pecuniariam q̄uis alienationem respiciat:quia quelibet minima corporalis pena est maior quacūq̄ pena pecuniaria.l.in seruorum,ff.de pe.conclude ergo qō pdigus delinquendo puniri debet ꝛ corporali ꝛ pecuniaria pena. ¶ Limita procedere in delictis in faciēdo. Sec⁹ si in omittendo vel negligēdo : puta si non vēdicaret necē defuncti vel si mater prodiga nō peteret tutorē filijs nō priuareṫ successione filij,iuxta.l.sciāt.C.de legi.here.q2 omittēdo sibi parcitur.l.fulcini⁹.§.adeo.ff.ex qui cau.in pos.ea. vbi si prodigus latitat ꝛ non comparet ei parcitur secūdū oēs
18 hic. Ange.in.d.l.fulcini⁹.§.adeo.p illū tex. † Tertio q̄rit Bar. an pdig⁹ cui est īterdictū bonis iurās in ɔ̄ctu obligeṫ ꝛ tenea-
a tur ad obseruātiā iuramēti.[a] cōis opi.est pro parte negatiua cū Bar.qō non,prout dicit Bar.se cōsuluisse.ꝛ quod ita cōsuluit quidā valēs canonista,ꝛ licet eum nō nominet cū Fede.de sen. qui cōsuluit in consi.xxxj.qō incip.minore.xxv.ann.ꝛ ita tenēt cōiter doct.hic.ꝛ in multis alijs locis hic relatis per do.Alex. ꝛ vltra eum idem cōsuluit Bal.in cōsi.cclx.secunde partis inci. Gulielmus adultus petijt sibi dari curatorem.in vlti.dubio ꝙ cōsiliū est repetitū.in.v.parte. Pro ista cōi sentētia adducunṫ quinq̄ principales rōnes. Prima est Jac.ō are.relata p Bar. que videṫ ceteris oībus melior:q2 in iuramēto requiritur rectū iudiciū ꝛ discretio.c.ꝛ si christus.ō iureiur.cū iuramētū debeat habere tres comites:iustitiā,veritatē,ꝛ iudiciū.gl.ī aut.ꝙ eis C.de nup. S3 pdigus nō h̄ȝ ista.l.j.in prin.ff.de cur.fur.ꝛ.l.his qui.ī fi.ff.ō tut.ꝛ cur.da.ab his.pt3 q2 eqparaṫ furioso,vt hoc tex.in fi. S3 huic rōni potes r̄ndere ꝙ etiā ī pupillo ꝛ in muliere nō adest rectū iudiciū nec discretio.ꝛ tn̄ iurādo in ɔ̄ctu obligantṫ,vt.j.diceṫ. Scōa ē rō Bar.q2 pdig⁹ ɔ̄hēdo facit ɔ̄ phi-
b bitionē huius legis.[b] ꝛ sic peccat mortaliter:q2 nō obedit superiori.c.ij.de maio.ꝛ obe.c.qui resistit.xi.q.iij.ergo iuramētū eū nō ligat,q2 ɔ̄ legē ꝛ sine dispendio salutis eterne pōt non seruari.c.si vero.ꝛ.c.cū contingat.de iureiur.gl.in.c.l3 mulieres.e.ti.ō iureiur.ī.vj.ꝛ ante eū ista fuit rō Fede.de se.in prealle.cōs.xxxj. Istā rōnē etiā assignat Bar.ī.d.l.si quis pro eo.in.iij.mebro.ꝛ in.d.auth.sacrameta puberū.circa mediū.ꝛ i aut.decernit ius C.ō arbi. Ista ratio Bar.reprehēdiṫ cōiter p scribētes hic,ꝛ in locis p̄alle.triplici medio. Primo,q2 ista lex non phibet pdigo quod nō contrahat,sed resistit cōtractus effectui,dicēdo vt nō

a ¶ Iuramēti. Adde Anto.de but.Pan.ꝛ Jo.ō Imo.in.c.cum contingat.de iureiur.

b ¶ Prohibitionem legis Adde bonos tex.c.ppetue ꝛ.c.cōmissa.ō relectio in.vj. Fely.ij.c.j.de constit.

Universidad de Deusto Biblioteca

obligetur.ergo cessat ratio Bar.Scdo posito qd ista lex ꝓhibe
ret prodigū cōtrahere nō est verū qd cōtrahēdo peccaret mor-
taliter,cum ista prohibitio sit facta eius fauore:ergo censet po-
tius ꝯsiliū ꝙ ꝓhibitio.l.cū pater.§.mādo.ff.de leg.ij.l.ij.ff.mā
da.l.Titio cētū.in prin.ff.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ in specie ita ad ter
minos nostros:ita dicit gl.i.c.quis nesciat.x.dist.tenēt canoni
ste in.c.naꝫ concupiscentiam.de cōsti.Preterea ꝛ tertio ista ra
tio Bar.confunditur per tex.in.l.nō solum.ꝛ in.l.si quidem.C.
de pred.mino.vbi lex prohibet minori ne ꝯtrahat,tñ si ꝯhat cū
iuramēto vꝫ.d.aut.sacramēta puberū.similiter cōfundit p tex.
in.l.j.§.ꝛ cū lex.C.de rei vxo.act.iuncta.l.lex iulia.ff.d fun.dot.ꝛ
tñ si cōtrahit cū iuramēto vꝫ.d.c.cū contingat.Tertiam rōneꝫ
assignat Bal.ꝛ Ang.hic:qꝛ cū in prodigo ꝯhēte nō cadat na
turalis oblig.vt h tex.ꝛ dixi.s.i tex.ergo iuramētū nō hꝫ locū
l.si.C.de nō nu.pecu.Istā rationem reprehēdit Pau.de ca.hic
qꝛ qui tenet seruare iuramētū cōpellit officio iudicis ad obser-
uantiam nō iure actionis:qꝛ ex iuramēto nō orit actio: vt h p
eū:nā offiū iudicis nullā ꝑsupponit obligationē.l.q p collusio
nē.Ista rñsio pau.de ca.nō esset bona p illō ꝙ dixi i tex.Quar
tam rōnem assignat Bexu.hic:qꝛ prodigalitas est vitium ꝛ cō
tradicit liberalitati que est virt⁹.c.ex parte.vbi gl.de cōsuetudi
ne.ergo iuramentū tanꝙ contra bonos mores nō est obligato
riū:ꝛ in regu.nō est obligatoriū.de reg.iur.Cōfirmo qꝛ iuramē-
tū nō debet esse vinculū iniquitatis.c.j.de consuetu.in.vj.ꝫ ad
19 ad istā rōnem respondeo no.†Istā iuramētū contra bonos mo
res non est obligatoriū ꝛc.illa regula procedit qñ iuramētū est
cōtra bonos mores nature vel quasi.Sec⁹ qñ est cōtra bonos
mores ciuiles:tūc iuramētū est obligatorium.ita no.declarat
Bal.in.l.pactū dotali.in.xix.q.C.de colla.Quintaꝫ ꝛ vltimā ra
tionē assignat do.Abb.in.c.cū cōtingat.in.xij.col.de iureiu.qꝛ
iudex interdicendo administrationē ꝑdigo videt ex iusta cau
sa presumere dolum ꝛ fraudē secū contrahentiuꝫ:ergo iuramē
tum nō obligat ratione presumpte fraudis,vt ibi.Tu cōfirma
istā rationē:qꝛ quādo quis est notorie prodigus ꝛ est ei bonis
interdictum a iudice:certe cōtrahens cum tali cēsetur esse in do
lo ergo dolus facit vt iuramētū nō obliget,vt est tex.i.d.aut.sa
cramenta pub.ꝛ in.d.c.cuꝫ cōtingat.quid tenēdū:Licet ista sit
cōis opi.a qua in consulendo ꝛ in iudicādo nō esset tutū recede
re:tamen contrariā opi.tenent Anto.de but.ꝛ Jmo in.d.c.cū
contingat.in primo membro principali.Lud.roma.ꝛ Are.hic
omissis leuibus pro ista parte contra communē ineuitabiliter
stringit vnum fundamētū cui non potest bene respōderi.Istā
pupillus doli capax ꝛ mulier in fundo dotali non obstāte ꝓhi
bitione legis si contrahant ꝛ iurent propter iuramentū obligā
tur.De primo ꝙ pupillus cum iuramēto obligetur.text.est in
c.ex literis.el.ij.de spō.ꝛ tex.i.c.j.de delic.pue.ꝛ in.l.q iurasse.ff.
de iureiur.ꝛ firmāt communiter scribentes in.d.aut.sacramēta
puberum.C.si aduer.vendi.De secundo ꝙ mulier contrahen-
do de fundo dotali si ꝯtrahat ꝛ mulier quod teneat ex iuramē-
to est tex.in.d.c.cuꝫ contingat.ꝛ in.c.licet mulieres.de iureiur.
Ergo idē dicemus in prodigo quod nō obstante prohibitione
huius legis quod teneatur si contrahat cum iuramento,cōfir-
matur:qꝛ prodigus cui est bonis interdictuꝫ equiparat adul-
to habēti curatorē.l.si curatorē habens.C.de i integ.resti.ergo
si prodigus cōtrahat cū iuramēto obligabit in isto fundamēto
iacet difficultas istius articuli.huic strictissimo fundamēto re
perio dari varias solu.que nihil valēt.Primo rñdet Bar.faciē
do differentiā an ꝓhibitio legis vel statuti sit in ꝑsonā vel in rē:
qꝛ si ꝓhibitio sit in personā vt dicit esse in casu nostro,vbi lex ꝓ
hibet ꝑsonā prodigi ne possit cōtrahere:ꝛ tunc si contrahat cū
iuramēto nō obligaretur:qꝛ faceret cōtra legeꝫ,ꝛ peccaret mor
taliter,si aūt fieret ꝓhibitio in rē.vt est i minore ꝛ muliere:ꝛ tūc
qñ ꝓhibitio est in rem bene mulier vel pupillus contrahēdo cū
iuramēto obligant.Istam differentiā facit etiā vbiqꝫ Bart.i.d.
l.si quis pro eo.in.iij.ꝛ.v.mēbro.ff.de fideiuſ.ꝛ in.d.aut.sacramē
ta.ꝛ in.l.seius ꝛ augeri⁹.ff.ad.l.fal.Ista differētia Bar.est falsa
ꝛ ꝯsequēter falsa est eius sol.ꝛ per omnes reprehēdit tā canoni
stas quaꝫ legistas.Saly.Raph.Fulg.in.d.aut.sacramēta.Ra
pha.cu.in.d.l.si qs pro eo.cano.i.d.c.cū ꝯtingat.vbi Abb.i.v.
col.ꝛ idē Abb.in.c.petitio.in.v.no.p illaꝫ tex.de iureiur.ꝛ in.c.
ad apostolicā.de regula.in.j.no.ꝛ latius in disputatione sua in
cip.stante statuto.Istā differentiā Bar.etiaꝫ late reprehendit
Alexā.in consi.xxvij.in.j.vol.quod incip.viso libello ꝑducto ꝑ
procuratorem.Pet.in antepe.col.ꝛ duabus sequētibus.ꝛ cōſ.
c.iiij.vol.ꝙ incip.cū statutū per.x.fundamēta q ante eū fuerūt.
do.Abb.in.c.cū cōtingat.in.iiij.ꝛ.v.col.ꝛ in dicta disputatiōe
incip.cum statuto.Et ex multis stringit contra Bar.quia ꝓhi
bitio in re censetur etiam in persona,imo prohibitio in rē pre-
supponit prohibitionem in personā:qꝛ res per seipsam nō po-
test se alienare nisi alienetur per personā.Et sic nō refert cū quo
lex loquat sed in quē effectus prohibitiōis dirigatur. dicit tex.
in.l.cū pater.§.donatiōis.ff.de le.ij.Preterea fortius dicit tex.
in.l.si quidem.ꝛ in.l.nō solum.ꝛ in.l.ad resoluendam.C.de pre-
diis min.in quibus verba prohibitiua sunt in personā minorū
ꝛ tñ cōtractus firmatur iuramēto,similiter in.d.l.ij.ꝛ in.d.l. lex
iulia.ff.de fun.dot.ꝓhibitio est in personā mariti:ꝛ tñ si alienat
20 cum iuramēto obligat.d.c.cū contingat.†Preterea generalior
ꝛ fortior est ꝓhibitio q̄ fit in rē ꝙ que fit i ꝑsonā,vt est tex.valō
no.in.l. aut qui aliter.§.fi.ff.qd vi aut clā.Et sic ista prima solu.
Bar.sine dubio est falsa.Alias duas sol.ponit Ang.hic q̄s re
fert ꝛ simpliciter sequit Alex.hic.Tu ergo tenēdo cōem sñiam
potes quarto modo rñdere ad fundamentum.s. dicta ex mēte
Fede.de sen.in palleg.cōſ.xxxj.Et credo qd ista sit melior solu
tio seu rñsio que possit accōmodari ꝙ in prodigo cui est bonis
interdictū adest expressa ꝓhibitio ꝛ interdictio iudicis: sed in
minore ꝛ muliere adest solū interdictio legis,ꝫ sic est qd fortior
est interdictio iudicis ꝙ legis:qꝛ mitius agitur cuꝫ lege quā cū
hoīe eius ministro.l.Celsus.in prin.ff.de arb.ꝛ qd istud sit verū
patet expresse:qꝛ interdictio legis non impedit minorē obliga
ri naturaliter.l.j.in fi.de noua.ꝛ tñ hic interdictio iudicis impe
dit ne ꝑdig⁹ obliget naturaliter.tex.est hic.ergo ptꝫ qd fortior
est prohibitio iudicis in prodigo quam legis in muliere vel mi
21 nore.†Hinc dicit opportune Bar.i.l.j.in fi.de noua.quod si iu
dex interdiceret pupillo vel minori administratiōem,ꝙ tūc nō
obligat etiam naturaliter.ita etiam tenet Bal.in.c.j.§.itē sacra-
mētum.in pe.q.de pace iura.fir.Et sic nō est bona argumētatio
a pupillo ꝛ muliere in quibus est prohibitio legis, ad prodigū
in quo adest ꝓhibitio iudicis,ꝛ sic ex separatis nō est bona illa
tio.l.inter stipulātē.§.sacrā.j.eo.Preterea mulier potest facere
testamentum.l.qua etate.ff.de testa.sed non prodig⁹ cui est bo
nis interdictum.l.is cui lege.ff.de testa.§.item ꝑdigus.inst. qb.
non est permiſ.fac.test.Ista mihi videtur realis responsio.

1 ☞ Conditio impossibilis vitiat stipulationem quādo est im-
possibilis de natura vel iure.nu.2.
3 Conditio impossibilis nō impedit oriri conditionē ob causam.
4 Conditio impossibilis vitiat contractum sed motus impossi-
bilis nō impedit obligationem oriri.
5 Promissio sub impossibili conditione vitiat stipulationē quā
do a principio sit talis promissio sub conditione impossibili.
6 An conditio impossibilis vitiet donationem causa mortis.
7 Conditio impossibilis negatiue concepta non vitiat nec suspē-
dit.qd tñ fallit in cōditiōe impossibili de iure, sec⁹ si de natura.
8 Conditio necessaria licet in futurum tempus concepta cum sit
omnino extitura dicitur esse pura.

IMpossibilis. Cōditio impossibilis vitiat stipulationē:sed
necessaria nō suspēdit neqꝫ vitiat.h.d.ꝛ hꝫ duas p-
1 tes.secunda ibi,aliter atqꝫ.†No.j.ex isto tex. qd
cōditio impossibilis vitiat stipulationē,vt hic,ꝛ.§.si impossibi
lis.insti.de inuti.stipu.l.certi ꝯdictio.§.qñ.in ver.itē queri pōt.
ff.si cer.pet.Itē vitiat omnem cōtractū etiā bonefidei.l.si nō so
lū.ff.de act.ꝛ obli.ratio est:quia promittens sub conditione im-
possibili nō videt habere animū nec voluntateꝫ se obligādi.istā
rationē assignat tex.in.l.non solum.ad fi.s.tit.j.ꝛ tex.l. cum he-
res.§.j.in fi.ff.de statulibe.ꝛ cōsequēter contrahentes qui appo
nunt scienter cōditionē impossibilem dicunt truffatorie agere
vt in iurib⁹ prealle.facit tex.ad.l.an inutilis.in prin.ff.de acce-
pti.Adde qñ conditio impossibilis in tantū vitiat cōtractū ꝙ
ex eo nō oritur obligatio aliqua etiaꝫ naturalis,vt ꝓbat tex.in
l.impossibilium.ff.de reg.iur.dum dicit impossibiliuꝫ nulla est
obligatio.pōdera tex.dicētē nulla.ergo etiā nec naturalis. ꝛ ita
pondera glo.no.ꝛ magistrā in regula,nemo potest.de reg.iu. in
vj.Adde quod istud clarius ꝓbatur in.l. si sub impossibi.ꝛ ibi
Bar.ad hoc not.ff.de fideiuſ.vbi stipulationi cōcepte sub cōdi
tione impossibili nō pōt accedere fideiussor:ergo patet qd ex ea
non orit etiam obligatio naturalis: qꝛ si oriret posset accedere
fideiussor.l.fideiussor obligari.ff.de fideiuſ.imo plus probat ille
tex.qd nō orit officiū iudicis:qꝛ ēt accederet fideiussor, si orire
tur officium iudicis.Ista regula quod cōditio impossibilis vi
tiet contractum limitat primo scdm Roma.ꝛ Alex.hic,nō ha
bere locum in contractu matrimonij:qꝛ fauore matrimonij cō-
ditio impossibilis nō vitiat contractum matrimonij: imo ipsa
conditio vitiatur,vt est tex.in.c.si.de condi.appo.ꝛ ita tenet gl.
in.l.j.in gl.magna ad fi.ꝛ ibi Bar.ff.de condi.insti.Tu dic me-
lius quod si conditio impossibilis apponatur circa substantiaꝫ
matrimonij:ꝛ tunc bene vitiat matrimonium, nec per copulam
sequentem confirmatur tex.habes in illo.c. fin.de condi. appo-
si.ꝛ ibi Hostien.domi.Anto.de butr.ꝛ alij ibidem multum no-
tant illum tex. Si autem conditio impossibilis non sit contra
substantiam matrimonij:tunc bene verum est qd nō vitiat ma
trimonium

trimonium:sed reijcitur ipsa conditio impossibilis: exēplū:cō-
traho matrimonium cum muliere si homicidium vel furtū cō-
miserit:tūc illa cōditio reijcitur:qꝛ non est circa substantiā ma
2 trimonij.ita loquitur tex.in illo.c.si.de cōdi.appo.†Secūdo
limita regulā huius tex.qñ cōditio est impossibilis de natura
vel de iure cui ius resistit:tūc vitiat stipulationeꝫ,vel cōtractū.
Secus si lex nō resistat,nec sit ꝯtra bonos mores,ꝫ nō assistat
tūc vt pena promissa euitet debet impleri de facto.licet impos-
sibile sit ꝙ impleatur.l.quidam cum filium.ꝛ ibi Bar.no.in pe.
col.j.eo.idem Bart.in.l.vbi pactum.in vlt.col.C.de trāsac.ꝛ in
l.j.in.iij.col.ff.de cōdi.insti.Jo.de imo.ꝛ Mod.hic facit tex.in
l.mulier.ff.de condi.institu.ꝛ.l.meuius.ff.de conditio.ꝛ demō.
3 †Tertio limita qd licet cōditio impossibilis vitiet omnē cō-
tractū,ꝛ sic impediat obligationē ex ea oriri:tñ nō impedit ori
ri cōdictionem ob causam que non oritur ad perficiendū cōtra
ctum,sed ad resoluēdum.ita loquitur.l.si militē.ꝛ ibi Bar.C.d
condic.ob cau.ꝛ Bar.in.l non solū.s.tit.j.ꝛ in.l.j.iij.col.s.de cō
di.insti.facit tex.in.l.si.§.j.ff.de cōdi.ob turp.cau.Sed tu aduer
te quod Bart.hic,ꝛ in omnibus locis prealleg.videtur decipi
in illis legibus:qꝛ iura,sciliꝫ.d.l.si militē.ꝛ.l.iij.§.si liber.de con-
di.ob cau.non loquūtur in cōditione impossibili,vt dicit Bar.
ꝛ gl.in.d.l.nō solum.sed loquūtur de modo impossibili.Et nos
habemus quod licet conditio impossibilis vitiet cōtractū:ta-
men modus impossibilis non vitiat,nec obligationē nec cōtra
ctum.gl.est no.ꝙ Ang.hic dicit singu.in.l.cū donationis.in gl.
magna ad fi.C.d transa.Ratio diuersitatis est in promptu: qꝛ
in conditionibus obligatio oritur ex conditionis euētu:qꝛ do
nec pendet cōditio tandiu pendet ortus obligationis.l.cedere
diem.ff.de verbo.sig.ergo si conditio sit impossibilis vitiat obli
gationem,ꝛ consequenter vitiat ortuꝫ obligationis.Secus est
in modo:quia modus non impedit ortum obligationis:qꝛ an-
tequam modus impleatur dispositio habet suum esse perfectū.
l.cuꝫ ab eo.ff.de cōtrahen.emp.l.j.ꝛ.ij.vbi gl.C.de his que sub
modo.Ergo impossibilitas modi nō habet impedire ortū obli
gationis:quia iaꝫ orta est,ꝛ facilius impeditur aliquid oriri ꝙ
tollat iam ortū.ar.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.
iur.Et ex hoc habes quartam no.limitationem ꝛ necessariā
4 †quod conditio impossibilis bene vitiat contractū,ꝫ modus
impossibilis non vitiat nec impedit obligationem oriri.Adde
ad istam limitationem quod vult Bar.in.l.codicillis.ff.de leg.
ij.Confirmo per id quod vult tex.no.in simili in.l.demōstratio
falsa.§.quod autē iuris.ff.de condi.ꝛ demon.vbi falsa causa de
preterito vitiat conditionem,sed nō vitiat modū.ꝛ ita habes
5 quartam limitationem ad tex.nostrum.†Quinto limita re-
gulam huius tex.quod promissio sub impossibili cōditione vi
tiat stipulationem:istud est verū quando a prin.fit talis ꝓmis-
sio sub cōditiōe impossibili.ita loquitur tex.hic cū alijs iurib⁹
prealleg.Secus qñ a prin.ꝓmittit aliquid possibile puta ꝓmit
to me vel aliū sistere in iudicio.ꝛ renūcio exceptionib⁹ q̄ mihi
possent cōpetere ex futura impossibilitate,ꝛ sic volo teneri etiā
qd sit impossibile me venire.Ista specialis renūciatio nō indu-
cit obligationē sup impossibili,sed remouet solū obstaculū exce
ptionis superuenientis ex ipossibilitate:ergo valet.Ita limitat
Bar.istā regulā in.l.sed ꝛ si quis.in.§.quesitū.in.j.col.i fi.p illū
tex.ff.si qs cau.ꝛ ibidē Alb.ꝛ Ang.Tu dic melius ꝛ plani⁹ ꝙ
in illo.§.nō tractat de impossibilitate.sed solū difficultate q̄ nō
vitiat.l.cōtinuus.§.illud.j.eo.ꝑm Bal.ꝛ Raph.Fulg.ibi.ꝛ ista
6 est planior rñsio.†Hūqd regula huius tex.ꝑcedat in dona.
cau.mor.q̄ hꝫ mixtā naturā,iuxta.l.si.C.de do.cau.mor.Jmo.
ꝛ Ro.hic.ꝛ Bal.ꝛ Ang.in.l.j.ff.de cōdi.ꝛ demō.tenēt ꝙ nō,p
tex.in.l.q̄ sub cōditione.§.hoc edictū.ff.de cōdi.inst.quē Ang.
ibi reputat sing.Alex.dicit ꝙ nō reperit aliquē tenere ꝯriū,sed
quod ipse putat ꝯtrariū.Sꝫ aduerte:qꝛ ꝑm istā opi.Alex.cōdi
tio impossibilis vitiaret do.cau.mor.ꝙ nō credo p ea q̄ dixi in
7 l.ij.ff.de leg.j.†Scdo no.ex.ij.parte tex.qd cōditio ipossibi
lis negatiue cōcepta nō vitiat nec suspendit,imo ꝓmisso rema
net pura.rō est ꝑm Bar.qꝛ si affirmatiua est impossibilis:ergo
negatiua est necessaria.Limita istaꝫ regulā,ꝛ tex.vt ꝑcedat
in ꝯditione negatiua impossibili de natura:puta si celū nō ascē
dero.Secus si sit impossibilis de iure.l.iurilgētiū.§.si ob malefi
ciū.ff.de pa.Rō qꝛ tūc ꝯtinet turpitudinē:qꝛ est turpe ꝙ ꝯsca
piat pecuniā ne cōmittat maleficiū.l.si plag.j.e.ita limitat bar.
hic,ꝛ in.l.non solū.s.ti.j.Tu aduerte qd pot apponi pena si ma
leficiū fiat,ꝛ cōsequēter ꝓmittat nō facere talē homicidiū sub
pena valet ꝓmissio.tex.est in.l.nō impossibile.ꝛ ibi Bal.no.ff.d
pac.Scdo limita regulam istius tex.vt ꝑcedat qñ ꝯditio est
necessaria ꝛ apponit stipulatiōi principali:tūc eā nō vitiat,imo
promissio remanet pura ꝛ valida.tex.est h.Secus si adijciat sti
pulationi penali,ꝛ ꝯsequēter vt si hominē q est mortu⁹ nō de-
deris ꝓmittis pena,no valet.l.si hō mortuus.j.eo.Ita limitat
istū tex.Cy.i.l.nō moriturū.C.de ꝯhē.ꝛ cōmit.stip.sequit Ale.
hic i fi.ꝛ lꝫ nō dicat eā tradit Jmo.in.l.j.circa fin.ff.de ꝯdi.inst.
rō:qꝛ tūc stipulatio est accessoria ꝓmissiōis inutilis.ꝛ lꝫ Alex.
nō dicat pro ista limitatione,adde tu gl.valde no.in.c.significā-
tibus.i gl.fi.de offi.dele.vbi dicit gl.egregia,quod pena ꝓmissa
in cōtractu vel alio actu intelligit si actus principalis valeat,ꝛ
nō aliter.Ad idē adde qd vult gl.not.i.l.si patron⁹.§.patronū.
ff.si quid in frau.patro.vbi gl.no.dicit quod si rescindit pricipa-
le etiā rescindit accessoriū.Ad idē bñ facit:qꝛ reprobato aliquo
reprobat quicquid venit in eius ꝯcomitantiā vel vigorē siue sit
pricipale vel penale.l.Sei⁹ ꝛ Augeri⁹.ff.ad.l.fal.ita dt no.bal.
8 in.l.pactū do.in.j.op.C.de colla.†Vltimo no.ex tex.ibi ꝛ ꝑ-
sens est ꝙ cōditio necessaria,ꝫ in futurū tꝑs ꝯcepta cū sit oīno
extitura dicit esse pura.imo ꝑm gl.hic,est purissima in suplati-
uo gradu.facit.l.si pupillus.§.q sub ꝯdi.alleg.in gl.ff.de noua.
Sed ad istud no.videas id ꝙ vult gl.in.c.p tuas.in gl.mag.ad
fi.de ꝯdi.appo.ꝛ ibi Jo.an.ꝛ Ant.d bu.ad fi.simpliciter sequū
tur illā gl.vbi vult ꝙ matrimoniū ꝯctū sub cōditiōe q̄ oīno est
extitura,vt puta si cras erit dies tñ matrimoniū nō vꝫ de ꝑsenti
ꝯ hanc regulā tu aduerte ꝑ limitatione huius tex.ꝛ defensione
illius gl.ꝙ qñ cōditio oīno extitura nullū diem hꝫ:ꝛ tūc ꝑcedit
tex.noster,ꝛ tūc cōditio est pura ꝛ simplex.exēplū ꝓmitto cētū
si nō ascēderis celū:hic nulla est dies.Sed vbi ꝯditio oīno exti
tura haberet diē:ꝛ tūc distingue aut hꝫ diē certū,vt puta cōtra
ho matrimoniū si cras erit dies:nā interim nō est matrimoniū
nec illa est vxor.Sin aūt haberet diē icertū:ꝛ tūc aut dies est i-
cert⁹ an ꝛ qñ:aut est i cert⁹ qñ ꝫ nō an:isto casu non ꝑcedit iste
tex.ita declarat no.Bar.in.l.ita stipulat⁹.in.ij.q.j.e.regula ergo
huius tex.ꝑcedit qñ conditio necessaria oīno extitura non hꝫ
diem:vel si habet diē hꝫ certū,ꝛ tūc valet.Sec⁹ si haberet incer
tū:qꝛ nō valet in casu illius gl.illa cōditio oīno extitura hꝫ dieꝫ
certū qui nō hꝫ suspendere.l.heres meus.ff.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ.l.
sub cōditiōe.ff.de cōdi.inde.Ergo tūc tale matrimoniū ꝯctuꝫ
sub cōditione oīno extitura habēte diem certū deberet valere ꝛ
haberi pro pura,ꝛ sic nō valere scdm matrimoniū si cōtrahat.
ita cōcludit Cardi.Flor.ꝛ ibidē ceteri Mod.post eū in.d.c.per
tuas.ad fi.de condi.apposi.ꝛ ita habes limitatum istum tex.ꝛ
illam glo.ꝛ expeditam istam.l.impossibilis.

1 ☞ Dies adiecta conditioni valide dependenti a facto ꝓmis
soris censetur repetita in promissione pene.
2 Vbi promissio incipit a precedenti conditione habenti dilatio
nem temporis:tūc expectandum est vltimum momentum tem
poris ad hoc vt possit effectualiter agi.
3 Statutum quod si bannitus non comparet intra octo dies ha
beatur pro confesso ꝛ conuicto an habebit locum quando cer-
tum est quod sua culpa non poterit comparere.
4 Vbi cōuētio habēt conditionē ꝛ diem ꝛ sic duplicem dilationē
non sufficit cōditionē impleri,sed requiritur qd dies expectet.
5 Vbi dies est adiecta conditioni valide dependenti a facto pro-
missoris possum agere ante diem si cōstat ꝙ condit io defecerit
ante diem:tamen obstet exceptio si ante diem agatur.
6 Vbi dies est adiecta cōditioni inualide seu necessarie,statim po
test agi non expectata aliter tali die.
7 Dictio protinus,importat idem quod ipso iure.
8 Quando dies apponitur facto negatiuo conditionali alterius
tertij statim quod non potest fieri venit ꝛ cedit dies.
9 Quando aliquid conditionale deducitur in iudicio debet puri
ficatio conditionalis liquidari.
10 Instrumentum guarētigiatū habēs conditionē reuera purifi-
catam:non tamē potest in iudicio obtinere exceptionē facti do
nec pars notum faciat iudici purificatam esse conditionem.
11 Stante statuto quod occidatur qui vulnerauit aliquem morti-
fere dato quod certum sit quod vulnerat⁹ ex eo vulnere debeat
mori tamē non debet vulnerans accusari ꝛ condemnari de ho-
micidio nisi morte sequuta.
12 Stante statuto ꝙ occidēs aliquem in die veneris sancti ob su-
premaꝫ deuotionē christianitatis debeat puniri grauissima pe
na mortis si quis ea die aliqueꝫ mortifere vulnerauit ꝛ alia die
mortuus fuerit est puniendus dicta pena statuti.
13 Volens agere vigore cōditionis negatiue purificate debet pro
bare illam negatiuam esse purificatam.
14 Cui incumbat onus probādi negatiuā vide regulā cū fallētijs.
15 Mulier vidua petens alimēta extra domum mariti:qꝛ non po
test habere cum heredibus mariti tenetur probare istam nega
tiuam cum sit fundamentum intentionis sue.
16 Petēti copiam a tutore indubitanter est danda ali as tutor nō
audietur.
17 Negatiue non coarctate loco ꝛ tēpore qualiter debeāt probari.
18 In his que sunt difficilis probatiōis seu q̄ nō possunt liqdo
probari sufficit informatio iudicis per vehementem opinionē.

Universidad de Deusto Biblioteca

19 In ijs que a communiter accidētib⁹ sunt difficilis probationis admittitur probatio per coniecturas ꝛ indicia, ꝛ sufficit pro plena probatione.

20 Contractus probatur vsurarius ex solis presumptionibus ꝛ argumentis.

IN illa stipulatione. Quia ista lex ē ɔ̃ria
1 legi hoc iure: ideo eā simul legā. † Dies adiecta ɔditioni valide dependēti a facto promissoris cēset repetita in promissione pene. h. d. cū. l. ex hoc iure. Et est tertius intellect⁹ seu solutio gl. l. hoc iure. Et iste due leges habēt tres partes. In prima loquit tex. qn̄ conditio erat valida ꝛ dependebat a facto ꝓmissoris. In secūda qn̄ erat inualida. In tertia qn̄ depēdebat a facto tertij. scd̄a ibi, sʒ cū eo. tertia ibi. i. l. hoc iure. ¶ Circa primā opp. Bar. eā melius declara, vt dclarat P. de ca. In tertia opp. ꝛ lʒ nō dicat ante eū fuit solutio Bar. i. l. si homo mortuus. j. eo. aliā solutionē ponit Bart. met in. l. iij. §. fi. ff. de libe. ꝛ posthu. ad ista cōtraria q̄ tñ in effectu ad idē tendit. ¶ Circa tertiā opp. Bar. d. l. si qs hr̄s ita script⁹. ff. de acq. here. dū Bar. rn̄det ꝙ ibi ideo est: qꝛ institutio nō pōt fieri ex die vel ad diē, prout pōt fieri stipulatio. l. hereditas. ff. d here. insti. lʒ Bar. nō dicat ista est solutio gl. ante eū. i. d. l. si quis heres ita scriptus. in gl. fi. vbi gl. ita punctualiter rn̄det: ego nō credo qd̄ ista solutio sit bona: nec est de mēte illius litere: qꝛ verū est ꝙ institutio nō pōt fieri ex die nec ad diē. exēplū ego īstituo te heredē vsq; ad annū vel elapso anno: ista institutio non valet, imo sublato vitio tp̄is remanet pura ratio: qꝛ sicut testator non pōt decedere pro parte testatus ꝛ ꝑ parte intestatus. l. ius nostrū. ff. de reg. iur. ita etiā in tpe, arguēdo de re ad tp̄s ꝙ est validū: quia nō pōt pro parte temporis remanere testatus ꝛ ꝑ parte tēporis intestatus. ita declarat Bar. in. l. hr̄ditas ex die. ff. de heredi. insti. ꝛ gl. in. l. extraneū. C. de here. instit. Modo aduerte tu prouecte ꝙ in illa. l. si qs heres ita scriptus. ille hr̄s nō fuit institutus, nec ex die nec ad diem: qꝛ non valeret, imo nulla dies īstitutioni erat adiecta, sed bene fuit institutus: alias heres sub cōditiōe si adiuerit hereditatē intra tātū tēpus. Et dt formaliter Ang. in. d. l. si qs heres ita script⁹ qd̄ lʒ heres nō possit scribi ad dieʒ vel ex die: tñ pōt institui sub cōditione: puta si adiuerit hereditatē intra duos annos. ꝛ alle. Ang. tex. in. l. sʒ ꝛ si in cōditione. in prin. ff. de here. insti. Et ꝑpterea rn̄de meli⁹, ꝓut fuit d mēte Bar. in illa. l. si qs heres ita script⁹. ī summario ꝙ ibi substitut⁹ fuit datus in defectū cōditionis, si adiuerit intra duos annos, ꝛ nō pōt testator esse ꝑ parte testatus ꝛ pro parte ītestatus: si adiuerit fingit vsq; retro fuisse heres. si autē nō adiuerit hʒ substitutū. ꝛ ad idē est tex. i. l. a filia. §. j. ff. ad trebel. ꝛ ista erit realior ꝛ melior solutio ad illum tex. ¶ No. ex prima parte hui⁹ legis, ꝙ dies adiecta cōditioni possibili dependēti ex facto promissoris intelligit repetita etiā in promissione facta in defectū cōditionis: vñ lʒ cōditio veniat: tñ dies tacite repetita impedit ne possit agi cōtra promissorē. Anteq̄ vlteri⁹ ꝓcedā videam⁹ primo q̄ sit ratio fundamentalis huius tex. ꝙ dies exp̄ssa in cōditione depēdēte a facto ꝓmissoris: intelligit repetita: reperio assignari triplicē rationē. Prima est Ray. ꝛ Pau. de cas. ꝙ ex quo cōditio ꝛ eius implemētū dependet a facto ꝓmissoris ꝛ similiter ꝓmissio, ideo ꝑpter similitudinē quā habēt ɔditio ꝛ ꝓmissio: certe dies adiecta in cōditione cēsetur tacite repetita in promissione: qꝛ in habētib⁹ symbolū facilis est trāsit⁹. l. in rem. §. item quecunq;. ff. de rei vēdi. q̄ rō cessat in. l. hoc iure. vbi īplementū conditionis nō dependebat a facto promissoris, sʒ a facto tertij, ideo dies nō intelligit repetita. Alia pōt eē rō ex mēte scribentiū hic: qꝛ qn̄ cōditio dependet facto ꝓmissoris, dies videt adiecta ꝓmissioni ad differēdū solutionē: ꝛ cōsequēter ī fauorē ꝓmissoris, sʒ iste fauor nō ꝓdesset nisi ꝛ censeret dies repetita. ꝛ dt Bal. in. c. cū in veteri. in vl. col. de elec. ꝙ in ista lege est duplex fauor debitoris, scʒ in cōditiōe ꝛ ī die. vt ergo iste fauor militet dies appositus cā differēde solutionis. intelligit repetitus in promissione. ¶ Tertiā rationē assignat Albe. d ros. hic, ꝛ eām sibi ascribit Are. lʒ non referat Albe. sʒ credo ꝙ non haberet Albe. ꝛ dicit Alb. ꝙ rō est in ꝓptu: qꝛ datio pecunie succedit loco eius ꝙ erat sub cōditione promissum ab eodē: ergo debet censeri subrogata cuʒ qualitatibus suis. ꝛ cōsequēter cum die per regulam. l. si eum. §. qui iniuriarū. ff. si quis cau. declarat Bar. in. l. i. §. hec actio. ff. si qs test. lib. esse ius. fue. ꝛ ista ratio pl⁹ placet. Istū tex. limitat no. Ang. ꝛ expressius Paul. de cast. vt procedat duobus copulatiue concurrentibus, primū ꝙ implementum cōditionis pendeat a facto promissoris. secus si a facto tertij. ita loquitur. l. hoc iure. Scd̄o quādo cōditio depēdens a facto ꝓmissoris erat implēda stipulatori: ꝛ cōsequēter ī vtilitatem stipulatoris cederet implemētū ɔditionis: istis duobus cōcurrentibus dies apposita censet repetita. Secus qn̄ cōditio nō esset implenda stipulatori vel ad eius vtilitatē: tūc nō procederet iste tex. exemplum, si intra mēsem non iueris romā promittis centum: nā ire romam est implēdū per promissorē sed implementum nō cedit ad vtilitatē stipulatoris. nā tūc militat eadē ratio que in. l. hoc iure. Alex. dicit qd̄ ista est solennis limitatio ad istū tex. sed qd̄ non est vera, sed eā nō reprobat nec lege nec rōne. Ego cōtra istā limitationē Ange. ꝛ Pau. de cast. allego duos formales tex. primo tex. in. l. veluti. §. fi. j. e. vbi cōditio est implenda a promissore, ꝛ non venit implenda in vtilitatē stipulatoris, ꝛ tamē dies intelligitur repetita. Ad idē adduco tex. similem in. l. quicquid astringēde. §. fi. j. e. vbi est similis tex. Et per illas duas leges reprehēdo limitationeʒ Ang. ꝛ Pau. de ca. ꝛ amplio regulā istius tex. ꝙ qn̄ implementū conditiōis pendet a facto promissoris siue cedat implementū stipulatori siue nō: ꝛ cōsequēter siue sit ɔditio dādi vel faciēdi, semper intelligitur repetita in ꝓmissione dandorū cētū. ¶ Scd̄o no. ex hoc
2 tex. † qd̄ vbi ꝓmissio incipit a precedente cōditiōe habēte dilationē tp̄is: tūc expectādū est vltimū momentū tēporis ad hoc vt possit effectualiter agi. Ita istū tex. allegat. Bal. i. l. ij. C. si pē
3 den. app. mors interue. vbi ꝑ hoc infert † qd̄ si statutū disponat qn̄ si bannitus non cōpareat intra octo dies habeat ꝑ cōfesso ꝛ conuicto: ꝛ certū sit qd̄ culpa sua nō possit ɔparere intra octo dies: ꝛ tñ non habebit ꝑ confesso ꝛ cōuicto donec superest momentū tēporis, per tex. in. c. vbi periculum. de elec. in. vj. ꝛ ibi gl. Item qꝛ hec pena trahit secū executionem, ideo requiritur factum cōsummatum vere non interpretatiue. ita egregie no. Jo.
4 an. in. c. perpetuo. de elec. in. vj. in nouella. ¶ † Tertio no. ex isto tex. expressam regulā qd̄ vbi conuentio habet cōditionē ꝛ diem: ꝛ sic duplicem dilationē nō sufficit conditionē impleri, sed requiritur qd̄ dies expectet. adde regulā quā no. Bal. in. l. si eū. §. j. ff. si quis cau. ꝑ illū tex. ꝛ tex. nostrū qd̄ ex duob⁹ impedimētis nō sufficit vnū cessare altero remanēte. facit tex. i. l. si nō lex elia sententia. §. j. ff. de hered. insti. in. l. si domus. ff. de serui. vrb. pre. ad idē facit regula. l. si heredi plures. ff. de cōdi. insti. Limita sing. istuʒ tex. vt habeat locum in contractibus stricti iuris tantū, vt hic. ꝛ in. d. l. si eum. §. j. Secus est in cōtractibus bonefidei in quib⁹ q̄ primū cōstat id qd̄ ꝓmissuʒ est nō posse adimpleri statiʒ pōt agi nō expectata die. ꝛ probat tex. in. l. si in lege. §. si domus. vbi Barto. ꝛ Rapha. Fulg. ad hoc no. ff. loca. Istam limitationem Bar. sequūtur Bal. Imo. ꝛ Rapha. cu. in. d. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. fi. ad fi. j. e. ꝛ Alex. hic, sed eā rephēdit Pau. de ca. hic ꝛ in. l. si in. l. §. si dom⁹. qꝛ nō deberet fieri ista differētia inter cōtractus stricti iuris ꝛ cōtractus bonefidei. ꝛ alleg. tex. in. l. itē querit. §. si in lege. ff. loca. Et ad tex. in. l. si in lege. §. si dom⁹. respondet qꝛ procedit propter culpā ꝓmissoris, qꝛ recessit vel deseruit. ista solutio nihil est: qꝛ habes tex. i. d. l. si eū. §. j. vbi tamē expectat dies: quid tenēdū: lʒ ista limitatio Bart. sit approbata, ꝛ cōis, ꝛ ab ea in consulendo non recederē: tamē tex. quē allegat Bar. nihil probat, prout etiā dt Are. hic, per regulā quā dabaʒ. s. quod cessante causa dilatiōis cessat dilatio. ꝑ. l. a filia. §. alūno. ff. ad treb. tūc sic i. l. si lege. §. si dom⁹. ego locaui domū ad quinquennium: nō possum eum cōuenire nisi elapso tēpore: quia est necesse qd̄ ego dn̄s patiar vti vsq; in finem domo cōducta. l. iulian⁹. §. offerri. ff. de actio. empt. qn̄ ergo recedit ꝛ dixe
5 rit cessat cā dilatiōis: ergo statim possuʒ eū ɔuenire. ¶ † Quar
a to no. ex text. ibi, ꝛ lʒ añ cōditionē cōmitti videat ꝙ vbi dies est adiecta conditioni valide dependente a facto ꝓmissoris possuʒ agere ante diem si constat qd̄ ɔditio defecerit ante diem: tamen obstat exceptio si ante diem agatur, vt hic, ꝛ. l. cū stipulat⁹ sim mihi a periculo. j. e. Limita istud procedere in pena cōuētionali. Secus si pena non fuit opposita ab homine, sed a lege: tūc licet cōstet factum promissum ante diem impleri non posse nullo modo committitur stipulatio ad interesse ante diem etiā mero iure. tex. est in. l. insulam intra biennium. j. eo. gl. ꝛ Bart. in. l. cuʒ stipulatus sim mihi a proculo. j. eo. c. cōmissa. in prin. iuncto. c. licet canon. de elect. in. vj. Tu vide tex. qui fortiter obstat contra tex. nostrum in. l. stipulationes non diuiduntur. in. §. fi. j. eo. vbi mero iure nō potest ante dieʒ agi: tamen ibi Alex. conat illi tex.
6 respōdere, sʒ istud est modice vtilitatis. ¶ † Quinto no. ᵇ ī ver
b fic. sed cum eo. quod vbi dies est adiecta conditioni inualide seu necessarie stati potest agere nō expectata aliter tali die ratio est quia sicut ipsa conditio necessaria non suspendit obligationem quia censetur pura. l. si pupillus. §. qui sub cōditione. ff. de noua. l. cedere diem. ff. de ver. sig. ita nec etiaʒ suspendit tempus in ea tacite subintellectum, vt dicit glo. hic in fin. quia si non valet expressum nec etiā valet tacitū. l. iij. §. qui habet. ff. de serui. rust. ꝑdio. Pro ista ratione adde tex. not. in. l. si in diem. §. j. ff. de cōdi. ꝛ demō. vbi est tex. quod dies inutiliter exp̄ssa que omnino tacite inerat nunquam extenditur ad aliaʒ dispositionem, ꝛ ꝑ illū tex. decidit egregium casum Lud. ro. ꝛ non allegat alium tex. ī consil.

a ¶ Quarto no. Vide gl. Se. ꝛ Phili. in. c. commissa. de ele. li. vj. ꝛ doc. in. c. licet canō eo. titu

b ¶ Quinto no. Adde Bart. i. l. iij. §. in his s. de condi. ꝛ demonst.

cōsil. cxxxiij. quod incipit, ꝑ declaratione prime dubitationis quatuor presupponēda sunt in vltimo dubio. Tu scis ꝙ legatū pro dote est cōditionale si matrimoniū sequatur, vt declarat Bar. in. l. Titio centū. §. Titio genero. ff. de cond. ꝛ demon. ꝛ si cū legato dotis fiat aliud legatū die apposita legato dotis que tamen tacite subintelligebatur nō attendit dies, sed statim poterit peti. Ita per illū tex. consuluit Roma. consi. s. alleg. alium tex. similem ꝛ formalem in. l. talem. §. j. ff. de here. inst. ꝛ pro istis facit optime tex. noster in ver. sed cum eo. vbi illa conditio si digito celum tetigeris est inutilis ꝛ non intelligitur repetita dies.
7 ꝛ ista teneas cordi. ¶ † Sexto pondera istum tex. in fi. in verb.
a agi protinus ᵃ pōt, in illa dictione ꝓtinus, prout no. Aret. hic, quod ista dictio protinus, importat idem qd̄ ipso iure ꝛ consequenter importat canonem late sententie, ꝛ sic quod pena cēseatur ipso iure imposita, ad hoc allegat Are. quedam alia que nihil penitus faciunt. allegat Bar. in. l. criminali. C. de iurisd. om. iud. ꝛ in. l. imperator. ff. de iu. fis. ꝛ cano. in. c. fi. de foro cōpe. Tu adde tex. in. l. ij. in verbo protinus. C. vt lit. penden. per quē tex. no. ibi signanter Bald. quod ista dictio protinus, que excludit omne interuallum temporis importat quod condemnatio debeat fieri absq; alio processu ꝛ cogi debeat ꝓmissor vel debitor soluere penā sine dilatione temporis. Ad idē de dictione protinus, adde text. in. l. j. in prin. ꝛ in. l. iij. §. in admittēda. vbi Alex.
8 no. ff. de acqui. pos. ꝛ tex. in. l. si filiussa. §. j. ff. de test. mil. ¶ † Septimo no. in. l. hoc iure. quod quando dies apponitur facto negatiuo cōditionali alterius tertij statim ꝙ nō potest fieri venit ꝛ cedit dies. ita no. istum text. Bal. in. c. cū in veteri. in vlt. col. in
9 prin. de ele. ¶ Octauo no. ex ea. l. ibi, antequā exploratū sit † ꝙ quando aliquid cōditionale deducitur in iudicio deberet purificatio ɔditionalis liquidari. ita istū tex. pro singulari not. Bal. in. l. si quidē. in vlt. col. C. de excep. Tu adde aliū tex. in. l. ita stipulatus. §. qd̄ si ab initio. in ver. q̄ fuerit declaratū seu ꝓmittēdi sisti non posse. j. e. ¶ Nono per istam. l. dicit Bal. in. l. cum in
10 testamento. in fi. C. de testa. manu. † quod instrumentū guarentigiatū habens conditionem reuera purificatam nō tamen potest in iudicio obtinere executionē facti donec pars notum faciat iudici purificatā esse conditionem. ita dicit Bal. istam. l. ad hoc esse sin. facit. l. iij. ꝛ quod ibi no. Bar. C. de sent. que sine cer. quanti. profe. ¶ Decimo istā. l. allegat Bar. in. l. damni infec. §.
11 sabini. in. ij. col. ff. de dam. infe. stāte statuto † ꝙ occidatur qui vulnerauit aliquē mortifere, dato qd̄ certum sit qd̄ vulneratus ex illo vulnere debeat mori, tamē nō potest vulneratus accusari ꝛ condēnari de homicidio: qꝛ statutū loquitur de occidēte ꝛ sic de morte. necesse ergo est ꝙ mors sequuta sit. Ita etiā tenet Bal. in. c. j. in. §. iniuria. in vlt. col. de pace iura. firmā. ꝛ in. c. j. qb. mo. feu. amitt. Alibi tamen decidit sin. Bal. ꝛ non recordor me alibi legisse in. l. vnica. circa fin. C. de nund. ꝙ si statutū disponat
12 † quod occidens aliquē in die veneris sancti ob supremā deuotionem christianitatis debeat puniri grauissima pena mortis, si aliquis vulneraret aliquē mortifere licet nō moriatur illa die sed alia, tñ debet puniri grauissima pena mortis ob supremam deuotionē dei. ¶ Undecimo istam. l. allegat gl. de peni. dist. j. c. predixerat Hieremias. quod si aliqs promisit scribere librū ad certū tēpus sub pena, ꝛ lapsum sit tantū tp̄s ꝙ nō poterit in tēpore qd̄ superest scribere librū, an potero statim agere ad penā gl. dicit ꝙ sic, postea allegat quedam iura in contrarium. de hoc habes tex. no. in. l. cū stipulatus sim mihi a Proculo. in pri. j. e.
13 ¶ † Duodecimo no. ex ista. l. quod volēs agere vigore ɔditionis negatiue purificate dʒ probare illā negatiuam esse purificatam. ꝛ sic qui fundat intentionē suā ex negatiua, debet illā probare qd̄ examinat. j. Bart. late vbi dicet post Inn. in. c. sup his. de accu. ponit Spec. in titu. de loca. §. nunc aliqua. in ver. xxxj. Expeditis tex. venio ad glo. que sunt clare. ¶ In gl. in ver. non posse. in. l. hoc iure. Bar. ꝛ cōiter alij tenēt tertiā solutionē glo. ꝓm quā summaui tex. ꝛ figuraui casuʒ, ꝛ formaui no. Sʒ aduerte lʒ Bar. Host. ꝛ Dy. reprehēdāt primā solutionē gl. per regulam ꝙ ꝓhibitū ad tp̄s censet post illud tp̄s permissum. l. imperator. ff. de postu. l. statuliberū. §. Stichū. de leg. ij. Tu aduerte ꝙ istā primā solutionē tenēt Jo. de Imo. ꝛ Rap. Cu. hic: qꝛ ꝓm fundamentū Bar. ꝛ doc. necesse est sumere argumentū a ɔtrario sensu, ꝛ nisi sumatur argumentum a cōtrario sensu ista. l. nō erit cōtraria ad. l. in illa. Sʒ nos habemus regulā ꝙ argumētū a cōtrario sensu nō est sumendū qn̄ resultat cōtrarietas legū ꝛ absurdus intellectus. l. cōuenticulā. C. de epi. ꝛ cle. Cōfirmo: qꝛ argumentū a ɔ̃rio sensu nunq̄ dʒ sumi qn̄ inducit contrarietas vel legū correctio. gl. est in. c. vnico. in gl. j. de eta. ꝛ quali. li. vj. gl. in. c. significasti. de fo. cōp. gl. in cle. j. de sen. exc. Ratio: quia per subauditos intellectus nunquā debet induci correctio legū. ita glo. reputata singu. in. c. cupientes. in prin. de ele. in. vj. sed argumentum a contrario sensu dicitur esse subauditus intellectus. ita dicit gl. in. l. ij. C. de cond. inser. ꝛ gl. in. l. apud antiquos. C. de fur. teneas opi. Bar. cōtra gl. qꝛ nisi in ista. l. hoc iure sumeretur istud arg. a contrario sensu verba istius tex. essent superflua ꝛ nihil operarentur. Et regulā habemus ꝙ quando verba legis in sensu directo nihil operant debet sumi argumentum a contrario sensu etiā ad correctionē alteri⁹ legis. ita ꝓbat tex. in. l. nulla. in fi. iuncta aut. diaconissa. C. de epis. ꝛ cle. tradunt scribētes, vbi dixi in. l. j. in princ. ff. de off. eius cui. Propterea legiste ꝛ canoniste dn̄t in statuto florentino qd̄ non existentibus masculis femine filie succedāt pr̄i, istud statutū in sensu directo nihil operatur: qꝛ clarū est qd̄ masculis nō existētibus filie femine succedunt patri ideo vt statutū aliquid operetur sumit argumētum a contrario sensu. ita Cy. in. l. cōuenticulam. vbi Bal. C. de epis. ꝛ cle. Bal. Ang. ꝛ alij in. l. si cum dotem. ff. solu. ma. cum concor. quas dedi in illa. l. j. ff. de offi. eius cui mā. sic in ꝓposito nostro ᵃ ista verba essent superflua ꝛ nihil operarent si nō sumeretur argumentum a cōtrario sensu, confirmo per tex. in. l. iiij. in fi. ff. de cond. ꝛ demon. ꝛ in. l. vxori vsumfructum ville. de vsufr. leg. que iura. j. Bar. allegat ad aliud propositum vbi in conditione non dependente a facto promissoris potuisset agi ante finem temporis nisi fuisset apposita dictio tūc, ꝛ sic teneo qd̄ solutio gl. non sit bona. Item inquantū Bar. cōtra tertiam solutionē glo. communiter approbatam opponit de. l. iiij. in fi. ꝛ de. l. vxori vsufructus ville. vbi expectat finis totius temporis, ꝛ dicit ꝙ ideo est propter dictionē tunc, prout dicit gl. in. l. si quis heres ita scriptus. ff. de acquir. vel amit. here. Tu stringe fortius ista iura q̄ faciat Bar. nam ibi implementum cōditionis non pendebat a facto ꝓmissoris sicut nec in ista. l. hoc iure. ꝛ tñ ibi nō expectaretur lapsus totius tēporis nisi fuisset dictio tūc. Et si tu diceres, Bar. inepte allegat ista iura: qꝛ loquunt in vltimis volūtatibus in quib⁹ sit benignior interpretatio, sʒ hic sumus in ɔ̃tib⁹ stricti iuris in quib⁹ sit strictior interpretatio. Aduerte ꝙ testator qn̄ legat presumit minus grauare heredē q̄ possit. l. vnū ex familia. §. si rē. ff. de leg. ij. quēadmodū ergo testator presumit minus grauare in re, ita etiā presumit minus grauare velle in tpe, hoc tñ nō obstāte res legata deberet añ tp̄s si nō fuisset dictio
14 tūc. ꝛ credo qd̄ ita ad hoc voluit allegare illa iura Bar. ¶ † Extra gl. Bar. plene examinat cui incūbat onus ꝓbādi negatiuā. ex dictis Bar. habes regulā ꝛ tres fallen. Regula gn̄alis est ꝙ fundās se ex negatiua siue agendo siue excipiēdo siue sit negatiua facti siue iuris vt declarat gl. in. l. ij. ff. de proba. tenetur illam probare. Ista cōclusio Bar. cōiter tenetur ꝓm Ale. cum multis concor. hic per eū alle. verum quia Bar. fundat istam regulam in ista. l. hoc iure. ꝛ in. l. ita stipulatus. in ver. qd̄ si ab initio. j. e. ꝛ isti tex. nō bn̄ aperiūt quis teneat probare. Id̄ ꝑ ista conclusione Bar. habes meliorē tex. in. l. pe. §. docere. ꝛ ibi Bart. ꝛ alij ad hoc no. ff. ne quis eū qui in ius. ꝛ in. l. ergo. ꝛ ibi Bart. no. ꝛ in. l. itē ait ꝑtor. §. hec aūt. ꝛ ibi Bar. no. ff. ex q. cau. ma. no. Bart. in l. si quis cōsortiū. per illū tex. ꝛ ibidem Ange. C. de fabri. lib. xj. hic allegata per Bar. bonus tex. in. c. j. ꝛ ibi Sem. ad hoc no. de confess. in. vj. tenuit do. Abb. in. c. proposuit. de cler. excom. mini. Per istā doc. Bar. decidit Pe. de anch. in cōsi. cclv. qd̄ inc. super primo quesito non multū insistēdū videt in primo dubio
15 vbi dicit no. Anch. † ꝙ mulier vidua petens alimēta extra domum mariti ex forma statuti: qꝛ dicat nō posse habitare in domo cum filijs vel heredibus mariti: heredes dicūt qd̄ imo pōt cōmode morari cū eis, decidit ꝙ mulier dʒ probare istam negatiuam: qꝛ est fundamentū intētionis sue, alias repellēda a ꝓuisione statuti. nihil aliud allegat ꝑ ista decisione. ¶ Ista regula fallit primo in opponēte exceptionē non numerate pecunie vt hic per Bar. Adde glos. no. in. l. in exceptionibus. in prin. ff. de ꝓb. vbi gl. assignat vnā rationē quā sequit Bar. in. l. j. ff. de exc. Sed meliorē rationem assignat Bar. in. l. in ɔ̃tibus. §. sed qn̄. C. de nō nu. pe. Scd̄o fallit ꝓm Bar. qn̄ solutio dʒ fieri ipsi opponenti: siue vt priuato, siue vt officiali publico: tunc non tenet probare negatiuam. imo debitor tenet ꝓbare se soluisse. l. j. C. de prob. gl. in. l. ij. C. de iure emph. ꝛ ibi Cy. in. iiij. q. Amplia istam limitationem Bar. vt procedat non solū quādo solutio erat facienda ipsi opponenti: sed etiā quādo erat faciēda tertio ꝑ eius interesse vigore ɔtractus: tūc si opponat eū non soluisse illi tertio, cogitur debitor probare se soluisse. tex. est no. quem ibi ponderat Sal. ad hoc in. l. ij. C. de iure emph. qui vult ꝙ emphyteuta teneat probare se soluisse publicas functiones a tertio quas tenebat soluere dn̄o vigore cōtractus, qd̄ bene no. qꝛ nemo scribentiū ponit hoc. ita dicunt Mod. senen. in. l. j. in fi. ff. de excep. Intellige limitationem Bar. qn̄ agitur de probanda ipsa solutione prout proprie loquitur Bar. secus quando agitur de probando alio extrinseco puta conditionem fuisse purificatā: tunc probatio ipsius extrinseci dʒ fieri ꝑ creditorē quāuis solutio debeat ipsi fieri. casus est in ista. l. hoc iure. licet alij nō ponderent.

a ¶ Protin⁹. Hec vox ꝓtinus, qn̄q; significat sine interuallo tēporis. Alexā. in. l. j. §. qui ꝑsens. in fi. s. e. Nonnunq; denotat sine ꝓcessu. l. j. ff. iudic. sol.

Universidad de Deusto Biblioteca

Tertio fallit fm Bart.qñ presumptio esset p negāte si dico me non deliquisse tunc non tenetur probare per regulā. l.merito. ff. pro soc. Adde bonam regulā que sepe allegatur in consilijs, qd in delictis semper presumitur pro eo qd excusat. ita dicit nota. Bal.in.l.precibus.in.vij.col.C.de impu.z alijs substit. Item in dubio nō dz presumi delictū:qz intellectus hominis debet esse in criminalibus benignus.l.moueor.z ita ibi no.Bal. C.si seru. expor.vene. ¶ Quarto vltra Bar.not.limita qñ negatiua que est fundamentū opponentis est talis que ostendit actorem non habere legitimā personam standi in iudicio: tunc aduersarius tenetur pbare non opponens, vnde si opponatur tutori agēti, qd non confecit inuentariū, certe tutor qui nō confecit inuentariū nō hz legitimam personam agēdi in iudicio.l.fi.C.arbit.tut. ipse tutor dz pbare se fecisse,z sic habere legitimā personā.l.non ignorat,C.qui accu.nō pos.z ita concludūt Ang.Imo.z Alex. hic,z do.An.in.c.sup his.de accu.Et ita tene lz Bar. hic relinquat sub dubio z videatur inclinare in cōtrarium. Sed teneas istā opi.que est verissima quā vltra scribētes cōfirmo:qz in quocūqz iudicio quantūcunqz summario vel executiuo dz ante oīa agens legitimare personā suā.gl.in.l.ij.C.de edi.diui Adri.tol. z Bar.no.cū cōcor.quas ibi dedi.Scdo aduertatis:qz Bar.in dictis suis videt implicare cōtradictionē dū primo videt presupponere q tutor nō teneatur probare se fecisse inuentariū:eo qz potuit habere iustā causam excusatiōis ne inuētariū faceret iuxta.l.tutor qui repertoriū.in prin.de admi.tu.Debet ergo capi psumptio qd habuerit iustam cām nō faciēdi inuentarium, postea vult q si petat copia inuētarij q cogit eā dare, als indubitāter repellit.Si tenet dare copiā,nōne dando copiā probat se fecisse,z plus est dare copiā.z sic ista dicta Bar.nō vident simul posse stare,z differētia Bar.videt esse verbalis q tutor nō tenetur probare fecisse:qz habet iustam causam nō faciēdi,z tamē q cogat dare copiā,z q Bar.se confundat patet:qz si hz iustam cām nō faciēdi,minus tenebit dare copiā. Tertio fundamētū Bar. nō est bonū dū dicit tutor potuit habere iustā cām non faciēdi inuentariū: ergo non tenebitur probare. istud fundamentum nō est bonū:qz prout etiā perpendit Imo.z bñ sufficit excipiētē habere regulā p se,Que regula est q qlibet tutor tenet facere inuētariū, aliter nō pōt administrare.l.fi.C.arb.tu. lz aliqui sunt casus speciales, in quibus quis nō tenetur facere inuentariū.tex.est in.l.quoties.ff.si qs cau.de quo no ibi Bar. q sufficicit excipiētē habere regulā pro se.facit bene tex.in.l.ab ea pte.ff.de prob.z tex.in.l.suus quoqz.ver.puto.ff.de he.inst.z in.c.ad decimas.de rest.spo.in.vj.z in.c.venerabilibus.§.potest quoqz.de sent.exc.in.vj.z ppterea dicit alibi gl.no.in rub.de re.iu.in.vj.ante fin.q potior est causa eius p quo est regula:qz aduersarius habet necesse probare fal.ita etiā Bar.in.l.ij.ff.si quis in ius voc.Inno.z cano.in.c.preterea.de dilat.Quarto pro ista deci.contra Bar.facit qd statim dicam.j.in.v.fallēt.Vltimo dū
16 Bart.†circa practicā ponit pro indubitato quod petēti copiā a tutore indubitanter debet dari capia, alias tutor nō audiretur.ad hoc Bar.nihil allegat.Sed tu adde Bar.in.l.tutor qui repertoriū.in vlt.col.de admi.tut.z in.l.j.in vlti.col.ff.de curat. bo.dan.z in.l.si tutor.C.in quib.cau.in integ.restit. non est nec. Quinto limita predictam regulam generalem quādo negatur tale factū,de quo iura mandant scripturam fidei:tunc licet ista negatiua sit fundamentū negantis:tñ nō ei,sed petenti incūbit onus pbandi, vnde si excipio contra electū q nō est clericus sibi incūbit onus pbandi q est clericus:qz iura mādāt sup ordinū collatiōe q interueniat scriptura.ij.q.j.c.legū no.gl.in summa.§.q.vj.z habes gl.in.c.j.de cēsi.in.vj.que enumerat casus in quibus requirat scriptura.ita limitat istā doctr. Abb in.c.bone memorie magūtino.el.j.in.viij.col.de elec.z pōdera:qz istud facit p eo qd tenui.s.pxime cōtra Bart.cum inuētariū debeat fieri per scripturā p notariū publicū z tutor tenet ostēdere scripturā,z per ista habes vt puto bene expeditam istam materiā.
17 a ¶†Scdo qrit Bar.[a] qualiter pbabunt negatiue nō coarctate locō z tpe.Ex dicto Bar.habes quatuor not.cōclusiones.Prima est q negatiua pōt pbari per discussionē z relationē factā p nūcios ex cōmissione iudicis iuribus hic all.per Bar.Adde p ista pclusione gl.no.in.§.si Xo nō admi.in ver.examinēt.in aut. de exhi.re.col.v.no.Bar.in.l.is pōt.in pe.col.ff.de acqui. here. cum alijs concor.adductis per Alex.z vltra eum adde Bar.in aut.hoc amplius.in pe.q.C.de fideicō.z latius Bar.in cōsil.lxi. q incip.Mar.formionis de eugubio.Bal.in aut.sed hodie.C. de act.z obl.z in.l.magis puto.§.illud.in fi.per illū tex. ff.de re. eo.z Bal.no.in.l.ij.in pe.col.C.qñ fis.vel pri.vbi no.limitat qd illi in quorū preiudiciū isti nuntij faciūt relationē possunt probare contrariū.Istā cōclusionē tene quāuis Jo.de Imol.z Lud. Ro.hic teneant contrariū.z Bal.in repe.l.cū mulier.in.xx.col. ff.so.ma.eo qz si vera esset pclusio Bar.sequeret q quelibet negatiua nō coarctata loco z tempore posset probari per istū modū cōtra.l.j.z.l.actor.C.de prob.c.bone.el.j.de elec. z cōtra tex. in.c.j.de cōfes.in.vj.in qbus dr q negatiua nō coarctata loco z tpe nō pōt probari, sed rñde q illa iura loquunt de pbatiōe directa ppria z naturali prout cantat tex.in.l.actor.in ver.per naturam.z ibi gl.C.de proba.sed nos loquimur de probatione indirecta z impropria.Scda cōclusio Bar. est q sufficit tales nūcios referre iudici diligēter se perquisiuisse ab oībus qui verisimiliter scire debuissent z reperisse q talis nō venit in Italiā vel non soluit.nihil allegat ad hoc Bar.Pondera diligenter ergo Bar.velle p lz relatio nūciorū nō concludat: tñ sufficit licet secus sit in testibus.l.nō hoc.C.vnde legi. quia nō probant testes nisi cōcludant,z lz scribentes nō dicant adde no.Bar.qui istud in specie declarat in.l.eum qui duobus.§.j.ff.de acqui.here. vbi dicit esse diligēter notādū qd qñ committitur per iudicē aliquibus q aliqd explorent,q explorasse dicunt qñ ab eis qui scire debuissent eis persuasum est ita fuisse, per.l.z magis puto.§.ne passim.z sic fm Bar.nō est necesse qd ad hoc vt dicatur exploratū quod habeāt tantā certitudinē quāta requirit in testib9 q debent de necessitate probare.ita signanter declarat Bar. ibi,z adde ad Bar.hic.Tertia no.pclusio est,qñ nuncij missi a iudice ad inuestigandū super negatiua referunt nihil certi se reperisse quod presumptio est pro negāte per tex.in.l.ex facto.§.pe.ff. ad Treb.cū Bar.tenent.d.Ant.de Bu.z Imo.in.c.super his. de accu.Et si est vera,est multū singularis z multū signāda. sed credo q nō sit vera,z eā reprobant Imo.Lu.Ro.z do.Alexā. hic per regulā.d.l.actor.z qz dicere vt dicit Bar. q in.d.l.ex facto.§.pe. sit facta discussio per nūcios q retulerunt se nihil inuenisse est manifesta diuinatio ad illū tex.Imo fortius in illo tex. onus probandi incumbit ei qui dicit filiū superuixisse post patrem, z consequenter defecisse conditionem fideicōmissi, prout ibi tenet Bar.z Ang.z latius Bar.in.l.qui duos. §.cū in bello. ff.de reb.dub.z no.Alex.vbi melius examinat quā alibi in consil.xxix.in.j.vol.quod incipit viso themate.de quo.s.z omisso longo verborū apparatu.z in cōsi.xxix.ij.vo.quod inc.viso the
18 b mate z dubitatione.¶†Quarto z vltimo[b] diligenter no.regulam quā tradit Bar.hic in fi. q in his que sunt difficilis probationis seu que non possunt liquido probari sufficit informatio iudicis per vehementem opi.per tex. optimum licet vulgatum
19 in.d.l.nō oēs.§.a barbaris.Adde bene facere †qd in his que a cōmuniter accidētibus sunt difficilis probationis admittitur probatio per piecturas z indicia sufficiūt pro plena pbatione. l.filium eum diffinimus.ff.de his qui sunt sui vel alie.iu.l.si vicinis.C.de nupt.l.consensu.§.seruis.C.de repu.c.veniēs.el.ij.in fi. de testi.c.michael.de filijs presb.Bar. in.l.si quis ex argētarijs. §.penul.z ibi clarius Ang.ff.de eden.Bar.in.l.de pupillo.§.pe, z clarius Ang.ff.de ope.no.nun.in.viij.q.j.Bal.in.l.quicunqz. in penul.col.C.de ser.fug.z in aut.quas actiones.in vl.col.C.de sac.san.eccl.z in.c.vasallus.ad fi.si de feud.fuer.contro.inter do.
20 z agna.†Hinc est quod cōtractus probatur vsurarius ex solis presumptionibus z argumentis.text.est in.c.cum in dioceśi. in ver.si tamē argumētis.de vsu.Jo.An.in.c.ex literis. de iureiu. Pe.de Anc.z Imo.in.c.ad nostram.de emp.z vē.Bal.in rub. extra de off.indi.in.vi.col.Similiter torturam fuisse illatam in camera sufficit probare per iudicia z presumptiones:qz non potest probari de visu.ita no.dicit Bal.in.l. si quis in hoc genus. C.de epis.z cler.z no.ista:qz vobis conferent ad infinita.

a ¶Scdo qrit Bar. Et quo modo probet negatiua vide aliqd p Fe.in c.iij.loco.in fi. iij.col.vers.ex isto tex.de pbat.z in.c.qm̄ ꝯ.in.vj.co.X. gl.j.in fi.e.ti.z ibidē de practica sui, z est absque eo.

b ¶Quarto z vltimo.de pbatione p cōiecturas vide plene p Fel.in c.veniens.el.j. de testib.

1 ☞ Quando stipulatio incipit a precedenti cōditione quo casu ante euentum conditionis non venit nec cessit dies, z sic non est nata obligatio nec actio, tamē si speratur nasci actio in ipsa litis contest.potest agi sine actione.
2 Conditio si Titio fundum non dederis promittis mihi dare, purificatur per litis contestationem ante factam.
3 Non admittitur quis ad agendum sine actione, que tamen regula fallit in multis modis.
4 An debeatur nouus libellus nata actio.per litis contest.
5 Stante statuto q pupillus non possit adire hered.sine authoritate tuto.z seruata certa solennitate sufficit quod adeat pendente iudicio.

SI Titius. Ista lex est subtilissima secundū Ray.z fm Paul.de Cas. est mirabilis,z fm Rap.Cu. est multum extranea. ¶ In tex.ibi finē dādi. Ista verba tripliciter intelliguntur siue exponunt.Primo fm gl.finē,id est terminū, quasi dicat,id est terminū dandi illi quo ad alius sit litē cōtestatus.Secūdo modo exponitur fm Ja.de Are.Alb.z Pau.de Ca. hic finē dādi,id est facultatē dandi,ex qua datione imponitur finis huic stipulationi.Tertio modo exponit fm do.Pe.de Bexu. finem dādi,id est exclusionem:qz litis contestatio cum vno excludit alterum,z sic lit.contest.cum vno non poteris postea dare alteri.

1 re alteri.¶†No.primo q qñ stipulatio incipit a precedēti conditione quo casu añ aduētū cōditionis nec venit nec cessit dies, z sic nō est nata obligatio nec actio.l.cedere dic.ff.de verb.sign. l.certi cōdictio.in prin.ff.si cer.pe. tamē qñ sperat nasci actio in ipsa litis ptestatione pōt agi sine actiōe.ad hoc tota die allegat ista lex.z sic actio intentat,z litis contestatio fit ante natiuitatē ipsius actionis. Antequam procedam vlterius operepretiū est intelligere que sit ratio fundamētalis huius tex.q actio nascat anteqz implementum cōditionis existat.dic q ratio potest esse duplex.Prima qz paria sunt actionē ab initio cōpetere,vel statim per litis cōtestationē nasci: qz idē iudicamus de potētia ppinqua ad actū put iudicamus de ipso actu.l.pe.vbi gl.z Bal. ff.de testa.mili.l.j.§.sed in eo.vbi Bar.no.ff.ad Silla. ¶Scda ratio est:qz licite fit de facto illud q de iure statim sortietur effe
2 ctum.tex.est in.l.mulier.§.j.ff.de cōdi.inst.†Secūdo no.ex tex. q cōditio si Titio fundū nō dederis pmittis mihi dare, purificat p litis pte.ante factā, ratio qz solutio facta extinguit obligationem alterius etiam natam.preoccupatio enim que fit ante lit.cōt.hz vim solutionis.l.ex duob9.la.ij.in fi.ff.de duo.reis. ¶ In gl.in ver.iudiciū.que habet duas partes prin.prout due principales opp.in ea formant.¶Circa primā Bar.plene examinat an z qñ quis admittat ad agēdū sine actione,z pseqūter de facto.Ex dictis Bar.vt clari9 habeas fac regulā z qnqz
3 fallētias.z clari9 habebis q Bar.ipse dicat.†Regula est negatiua q nō admittit qs ad agendū sine actione,z sic de facto vt in duob9 iurib9 allegatis p Bar.Adde tex.clarū in.l.si qd possessor.§.sicut.ff.de pe.he.Et si qs vestrū dicat que est rō isti9 regule:dic q rō est:qz qlibet actor dz metiri ius suū, ex eo iure qd habet.ita dicit Bal.in.l.j.in prī.ff.si pars he.pe. facit bene tex. in.l.vti frui.in prin.ff.si vsufr.pe.z in.l.loci corpus. §.competit. ff.si serui.vend.ergo qui nō habet actionem,z sic nullum ius ex se metit,venit merito repellēdus. ¶Ista regula fallit. Primo qñ quis agit de facto,sed per litis contestationē speratur nasci actio,vt hoc text.z dixi in notabilibus.Secūdo fallit qñ quis agit de facto non ad finē vt cōsequatur sententiam sed ad finem vt alia actio oriatur seu acquiratur.l.nuda. C.de contrah.z cōmit.stipu.tertio qñ agit reo expresse volēte.l.Julianus.§.quātū. ff.ad exhib.gl.in.l.vbi pactum.in glos.magna,circa medium.C. de transa. Quarto quādo actio ab initio competebat ex postfacto defecit z actor cum aliena iactura locupletaretur.l.si post acceptū.ff.de rei ven.in quo vide Bal.declarantē in.l. vnica in.q. ij.C.de alie.iud.mutā.cau.fac.Quinto fallit quādo esset dubiū an actio cōpeteret z pars z iudex nihil opponerēt,valeret pcessus z sñia.l.cū putarē.ff.fami.ercisc.c.abbate sane.§.ceterū.ver. qm̄.de re iud.in.vj.¶Circa tertiam fallentiam Bar.qd reo expresse volente pōt agi de facto, per dictū.§.quantū aūt. omnes transeunt cum ista fallētia.z pro eo Paul.de Ca.Ro.z alij adducunt aliū tex.in.l.eleganter.§.pe.ff.de dol.qui tex.tēdit ad idē. Tu aūt aduerte q ista iura z presertim tex.in.§.quantū autem. quē Bar.vbiqz allegat ad hoc,nullatenus pbat istā conclusionem triplici ratione:z quelibet ratio est concludens z nulli earū potest bene rñderi.Prima:qz ille tex. pcedit qñ actor perdidit actionē propter culpam z moram rei conuenti in nō exhibēdo rē petitā,nimirū si ibi reus non tradēdo rē petitā inuitus cogit vt patiat se de facto cōueniri, alias ista fallentia in mille annis est falsa.ita in specie declarat Salic.in.d.l.vbi pactū.in.viij.col. ff.de transac.Secundo ille tex.loquit quando quis pōt pati se de facto cōueniri si vult ad finē z effectū vt euadat aliā actionē, alias non posset reus de expssa volūtate facere quod actor sine actione admittatur.ita expresse dicit ipsemet Bar.intelligēdo §.quantum autē.in.l.cum mota.in vl.col.C.de transa.Tertio z notabilius ille.§.quantum autem. procedit qñ actio que semel cōpetebat postea fuit extincta: tunc ista actione pōt bene quis pati se cōueniri de facto.ita loquit.§.quantum aūt.z loquit.l. si post acceptū.quā Bar.s. allegat z non aduertit q idem est in illa.l.si post acceptū.qd in.§.quantū autē.z loquuntur in eisdem terminis. Si vero actio nunqz fuisset nata: tunc nō posset reus volens pati se cōueniri si appareat actionem nunqz fuisse natā nec procedit iudicium.tex.est in.l.ij.in prin.ff.de dote prele. per quem tex.ita sing.ibi limitat Bar.Et istam vltimā z sing. limitationem Bar.in.d.l.ij.de dote prele.in prin.per illum tex.sequitur simpliciter Rap.Cu.Lu.Ro hic,est verū quod istud vltimum qd dicit Bar.in illa.l.ij.reprehendunt Alex.z Are.hic,z contra Bar.primo alleg.Alex.tex.in.l.v.C.de pac. vbi procedit iudicium z tñ actio non cōpetebat.Respōdebat dupliciter q ille text.nihil facit:qz ibi creditores hereditarij nō carebant actione imo habebāt validā z efficacē actionē, sed illā debebant intentare contra heredē nō cōtra emptorem hereditatis tamē postqz emptor hereditatis hz cōmoda z incommoda si nō opponat valet pcessus z sententia.ita no.Sal.in.l.ij.C.de hered. vel actio.ven.Secundo no.ostendo qd nihil facit z ostendo ex doctri.Bar.hic qd qñ actio speratur nasci in lit.conte.vt casus est hic tūc vz processus,sed in casu.l.ij.est fortius:qz actio erat nata, sed creditores poterant accipere si nō accipiant fit nouatio z exercitiū illaz actionū est efficacissimū ita Bar.in.l.solutionē vel iudiciū.ff.de sol.z in.l.delegare.in fi.ff.de noua.Scdo cōtra istam limitationē Alex.alleg.tex.in.l.cū putarem.ff.fa.ercis.per quē tex.fm eū Bar.hic vult pniū.z sic est cōtrari9 his que dixit in.l.ij.ff.de dote prele.respōde qd Bar.in.d.l.ij.loquit expsse qñ certū est quod mihi nō cōpetit actio nec vnqz fuit nata,tūc iudiciū nō pcedit etiā si reus volēs cōueniret sed.d.l.cū putarē.loqtur qñ erat dubiū qd actio cōpeteret.z ita Bar.hic. Scdo circa intellectū illius legis dicā statim.j.in.v.fal. Tertio cōtra illā limitationē Bar.allegat Alex.tex.i.l.posthum9.§.si qs ex his. ff.de inoffi.testa.rñde clare fm Ange. z Imo. hic qd ibi est casus sing.qñ lata est sñia ad petitionē carētis actione, si illa sñia facit ius inter oēs.de itellectu illi9.l.vide late Alex.in l.sepe. de re iudi.Vltimo cōtra Bar.allegat Alex.in.l.j.C.de cōdi. inde. z.l.si fideiussor.§.in omnibus.ff.man.sed nihil faciunt:qz in eis non erat certum imo dubium actionem competere. cōtra Bar. Are.hic adducit alium tex.in.l.nam z postea.§.si damnetur.fz vnum intellectum gl.z Bar.ff.de iureiurā.vbi si reus conuētus actione efficaci delato sibi iuramēto iurat se nihil debere nō obstante iuramēto pōt denuo cōueniri,z si nō opponat exceptionem iuramēti valebit sñia z pcessus,sz ille tex.nihil facit:qz loquit qñ actio semel cōpetebat put ibi in terminis firmat Bar. quo casu actio semel cōpetijt:clarū est q pōt agi nisi opponat. Sed Bar.loquitur qñ actio nunqz competijt nec erat clarū qd cōpeteret,postea allegat aliū text.qui nihil facit.Breuiter tene istaz limitationem Bar.in.d.l.ij.ff.de dote prele.in practica habes contra Bar.Alex.z Are.qui nō bene respondēt.d.l.ij.ff.de do.prele.z ista limitatio Bar.est cōis.eam tenent Raph.cu. z do.Lu.Ro.hic eam etiā tenet Mathe.in no.viij. eā tenet Angel.Are.in.§.quedā.in.iij.col.insti.de actio.pro ista limitatione Bar.facit rō:qz qñ semel habuit actionē que postea fuit extincta facilius est qd tunc patiaris te conueniri: qz nō est omnino falsum qd veritatis primordio adiuuat.l.cum fili9.§. heres.ff.de leg.ij.quando ergo habuit semel actionem a principio facilius pōt reus volens posse cōueniri.z nota ista ad doctrinam Bar.
4 ¶†Circa quintā z vltimam fallen.Bar. qñ est dubiū qd pars z iudex nihil apponunt procedit tūc iudiciū de facto z sñia valet per tex.in.l.cū putarē.ff.fami.er.Aduerte tu pronecte quod ille tex.nihil penitus facit pro fallen.Bar.intelligēdo.l.cum putarem.prout eam singu.intelligit Ange.de are.in.§.quedam.in iij.col.instit.de actio. vbi dicit et verum dicit quod.l.cū putarē. proprie loquitur quando ille qui erat heres insolidū est ille qui egit iudicio familie ercisc.contra illū qui non erat heres in aliqua parte,licet putaret esse heredem in aliqua parte.nimirū ergo cū ibi verus heres sit qui agit si ibi procedit iudiciū z sententia in fauore cōuenti qui erat heres improprie. Si autē ecōtra egisset ille qui nō erat heres,z qui nullū ius habebat: tunc non procederet ille tex.etiam si aduersarius non opponat.d.l.ij.vbi Bar.ff.de dote prele.z statim dixi.alij nihil tangūt nec hic nec alibi recolo me legisse.Aduerte quod pro isto intellectu Are.bene adaptantur verba litere.d.l. cum putarem. vbi tex. formalit dicit cum putarem te coheredem meum esse idqz verum non esset,egi tecum iudicio familie erciscunde. Deinde idem text. in decisione dicit respondi qui heres est ex asse si agat contra aliuz quod valet:z sic ille tex.in narratione casus z in decisiōe loquit quando iste verus heres egit contra alium quem putabat heredem in aliqua parte:quid tenēdum? Teneo fallen.Bar. ad illū tex.z dico q ista differētia quam facit Ang.de are.z iste intellectus cōfunditur expresse per illum tex. Cōtra intellectū Ang. de are.z differentiam licet coloratum stringit tex.in illa.l.cū putarem.in versi.sed tu videris.z in versi.quamuis nō sit iudiciū. vbi tex.clarus,quod siue verus heres insolidum agat cōtra heredem putatiuū,siue cōtra,neutro casu iudicium familie ercis. competit:ita ibi dicit tex.ad literam,ergo distinctio Ang. non est bona nec vera,nisi diceres quod in vero herede agenti fami. ercis.iudicio contra putatiuū valet iudicium quo ad preiudicādum sibi quod non potest esse casu contrario. vt credo istud est quod putauerit Ang.tamen in contrariū facit tex.in.d. l. cum putarem.in ver.pe.qui incip.quod si neuter eorum.vbi tex.loqtur quando neuter erat heres,z sic in vtraqz parte pcedebat iudicium de facto.z sic videtur quod ille tex.cōfundat limitationem Ang.z vltra illum tex.facit tex.in.c.abbate sane.§. ceterū. hic alleg.per Bar.pro concordanti.Teneas ergo fallē.Bart.q quādo est dubiū an quis agat de facto,z pars z iudex nihil opponunt: valet processus z sententia. eam tenent Bal.z Ang.in l.iuste possidet.ff.de acquiren.possessio.alibi limitat not.Abb.

Panoꝛ.⁊ erit confirmatio concluſionis Bar. in.c.ij.ante fi.de
purg.vulg.qd text.in.l.cum putarẽ. non procederet quando de
iuſtitia ſnĩe notoꝛie conſtaret, qd perpetuo teneas fixum coꝛdi.
4 † Succeſſiue querit Bart.nunqd debeatur nouus libell⁹ nata
actione per litis conteſtationẽ.cõcludit quod nõ, per regulã.l.
ſi rem.§.fi.⁊ ibidẽ Bar.ff.de pigno.act. Adde rationem eſſe: qꝛ
id quod pꝛius erat in potẽtia deducitur ad actũ per ſubſtantiã
vel accidens.vt declarat Bald.in.l.j.C.de execu.rei iud. merito
ꝓcedit iudiciũ iam inchoatũ abſqꝫ ꝙ detur alius nouus libel⸗
lus.Intellige tamen qd ſi lit.cõte.inciperet competere actio ad
aliam rem,vt in caſu.l.nuda.C.de contrah.⁊ commit.ſtipul.tũc
ibi eſſet opus nouo libello ⁊ noua inſtãtia.glo.in.l.obligationũ
fere.§.fi.ff.de act.⁊ oblig.⁊ in iſtis terminis pꝛocedat opi.Ray.
Quis Bar.ita ſimpliciter eã repꝛehẽdat.Confirmo:qꝛ qñ egi in
iudicio ad partem ⁊ pendẽte iudicio ſuperuenit mihi ius in to
tum ex cauſa de ꝑterito non poſſum obtinere in parte deducta
in iudicio niſi dem nouum libellũ.gl.in.l.qui repudiãtis.§.j.ff.
de inoff.teſta.quam ibi Ang. multũ no.⁊ dicit menti tenendã.
Et iſto mõ cõcoꝛdat opi.Bar.⁊ Ray.⁊ pꝛo opi.Bar. adde me
lioꝛẽ tex.quã ipſe allegat in.l.ſi autẽ.§.poſſidere.ff.de rei vẽ.Ad
de etiam illud ꝙ in cõtingentia facti dicit alias Jo.de Jmo.ſe
obtinuiſſe in.l.heres qñqꝫ.ff.de acqui.her. vbi decidit qd ſi ꝓ⸗
curatoꝛ generaliter conſtitutus ad oẽs lites contra egit debi⸗
toꝛẽ hereditariũ,qui in pꝛoceſſu oppoſuit qd nõ adiuit heredi⸗
tatẽ,⁊ ſic nõ debeo obtinere, ꝙ ſi cõpareo in iudicio ⁊ adeo he
reditatẽ:nõ debet ſequi condẽnatio ex quo pendẽte iudicio ſu⸗
peruenit ius ex cauſa de pꝛeterito,per.d.l.ſi rẽ.⁊ refert ita tene⸗
re Cy.⁊ Bal.in.l.heres quandoqꝫ.p.d.l.ſi rẽ.§.fi.Et idẽ in alio
ſimili caſu,⁊ notabili tenuit idẽ Jo.de Jmo.in.l.ſi fili⁹ q patri.
5 in.iij.col.ff.de vulg.⁊ pup.Ubi decidit qd † ſtãte ſtatuto ꝙ pu⸗
pillus nõ poſſit dare authoꝛitatẽ ſine authoꝛitate tutoꝛis ⁊ ſer
uata certa ſolẽnitate, dicit ꝙ ſufficit qd adeat pendẽte iudicio.
⁊ ita remanet expedita pꝛima pars pꝛincipalis huius gl. Jn.ij.
parte glo.Bar.tenet ſecundã ſol.cõfirmando vt hic per eũ.⁊ di
cit Alex.qd illa ſcda ſolutio cõiter tenet ꝙ latius tenet gloſ. in
l.ita ſtipulatus.⁊ ibi Bar.in.xij.col.j.eo.licet Raph.Cu. dicat
Bar.ſaluare iſtã ſecundã ſolu.glo.ſed ſine ſapoꝛe.Quintã ſolu.
ſubtiliũ vltramõtanoꝛũ vt Petri appꝛobatã per Cy. in.l.ſi pa
cto quo penã.C.de pac.repꝛobat Bar.optima ratione:qꝛ ibi eſt
imparitas quã eſt impoſſibile reducere ad paritatẽ eo tpe.Et li
cet Rap.Cu.⁊ Pau.de Ca.conentur defendere ꝙ ſint duo rei
credendi,ex quo vn⁹ ſciebat ſtipulationẽ alterius, ⁊ vna ſtipu⸗
latio fiat ſub cõmemoꝛatione alterius, ⁊ altera alterius:tñ non
tollũt fundamentũ Bar.de imparitate,ideo tene ecõtra vltra⸗
montanos in hoc.Adde ꝙ Bal.de quo ſcribentes non faciunt
mentionẽ in.c.ij.de off.deleg. etiã optime repꝛehendit illã ſolu.
vltramontanoꝛum: eo qꝛ coequalitas ſtipulãdi facit duos reos
credendi non autẽ contrarietas vt hic, ⁊ ideo in iſto text.quod
vnus exigit alteri non cõmunicat ⁊ ſic vnius incluſio eſt alteri⁹
excluſio quo ad effectũ.⁊ ſic non poſſunt dici duo rei credendi.
1 ☞ Fictio poſtliminij fingit filium ſtipulatum patri ab hoſti⸗
bus reuerſo.
2 Quicquid acquirit filius ſtatim acquirit patri. 11.

Filius dum in ciuitate.

1 † Fictio poſtliminij fingit filiũ ſtipulatum patri ab
hoſtib⁹ reuerſo.h.d.Rõ dubitãdi eſt:qꝛ in ſtipula⸗
tione querẽda inſpicit tps cõtractus ſtipulationis. l.ſi filiusfa⸗
milias.j.e.⁊.l.vſufructus.ff.de ſtipu.ſer.Unde videbat qd pa⸗
tre poſtea reuerſo ab hoſtib⁹ nõ debet ſibi acqri:qꝛ tpe ſtipula⸗
tionis nõ habebat filiũ in ptãte.Rõ decidẽdi eſt:qꝛ fictio poſt⸗
liminij fingit patrẽ ſemp ſtetiſſe in ciuitate.§.ſi ab hoſtibus.in⸗
2 ſtit.quib.mo.ius pa.po.ſol.† Et ſic no.regulã[a] que hꝫ ꝙ quic⸗
a quid acqrit fili⁹ ſtatim acqrit pr̃i.l.plꝫ.ff.de acq.her.l.j.in pꝛin.
ff.ſi qs a pat.fue.ma.ꝓcedit etiã ſi tpe ſtipulatiõis vere nõ erat
tũc in ptãte patris ex quo fingit ſemp retro fuiſſe i ptãte pr̃is.
3 † Quid aũt ſi pater nõ fuerit reuerſus ab hoſtibus vel ſi filius
interim moꝛiat,habes tex.in.l.fi.vbi no.C.de ſen.paſ.itellige ve
rum qñ filius fuit ſimpliciter ſtipulatus.ſi aũt fuiſſet ſtipulat⁹
nominatim patri ⁊ moꝛiatur poſtea pater apud hoſtes ⁊ tũc ſti
pulatio eſt inutilis.tex.habes no.in.l.ſi ſeruus cõis.§.ſeru⁹ ca⸗
pto dño.⁊ ibi glo.declarat.ff.de ſtipu.ſeruo.⁊ in.l.bona eoꝛũ.§.
qd filius.ff.de cap.Ratio eſt:qꝛ qñ pater capt⁹ moꝛit in capti⸗
uitate lex coꝛnelia fingit moꝛtuũ hoꝛa pꝛeambula captiuitatis
⁊ filius fingit ſtipulatus moꝛtuo ⁊ ſic ſtipulatio nihil valeret.

a ❡ Et ſic not. regulaꝫ. Jſta regula eſt vulgata ꝙ procedit de iure digeſtoꝛũ.ſecus de iure nouo, vt in.l. q̃cũqꝫ. ⁊.l. cum opoꝛtet. ac per totum titulũ.C. de bo.que lib.

1 ☞ Jn alternatiua quantitatis vel tempoꝛis minus onero⸗
ſum eſt in obligatiõe etiam ſi pꝛomiſſio alternatiua fiat ex cau⸗
ſa fauoꝛabili.nu. 2.
3 Citatus vt veniat intra decem dies non eſt pꝛeſumendũ quod
velit venire niſi in vltima die termini.

Si ita ſtipulatus.

Summa vt hic per Bart. quod ſummarium põt eſſe bonũ. Sed ego ſummo aliter.
1 † Jn alternatiua quãtitatis vel tẽpoꝛis min⁹ one⸗
roſum eſt in obligatione.h.d.cõcoꝛdat tex.no. in.l.ſi ita ſtipula
tus decẽ.aut.xv.j.e.all.in gl.⁊ tex.in.l.inter ſtipulantẽ.§.ſi ſtipu
lante.j.eo.⁊ ꝓcedit iſte tex. ſiue rñſio fuerit alternatiua ſiue ſim
plex:qꝛ rñſio ſimplex intelligit ꝯm interrogationẽ pꝛecedẽtem.
§.ꝑterea.inſt.de inu.ſtip.Ratio huius tex.eſt:qꝛ in alternatiua
ſummarum cum non cadat affectio, ⁊ ſic electio pꝛomiſſoꝛis.l.
plerũqꝫ.in fi.ff.de iu.do.lex pꝛeſumit ⁊ eſt veriſimile ꝙ ſemp ſol
uet qd eſt minus : ergo ſi etiã induceret ꝙ illud qd eſt plus etiã
eſſet in obligatione eſſet ſuperfluũ:qꝛ non haberet veriſimiliter
executionẽ,vt.l.ſtipulatio nõ valet.⁊.l.cẽteſimis.§.fi.j.e. Et iſtã
rõnẽ pꝛopꝛie voluit iuriſcõſultus in.l.ſi ita relictũ.§.fi. ff.de leg.
ij.⁊ in.l.qui concubinam.§.j.de leg.iij.Amplia iſtum tex.vt pꝛo
cedat non ſolum qñ alternatiua ponit inter ſummas vel quan⸗
titates vt hic,ſed etiã qñ ponitur inter totum ⁊ partẽ:qꝛ ſi quis
pꝛomittat ſtichũ aut partẽ ſtichi intelligit pꝛomiſiſſe partẽ : qꝛ
2 minus eſt.l.inter eos.in pꝛin.⁊ ibi gl.ff.de fideiuſſ.Secũdo am⸗
plia notabilr̃ iſtũ text.vt ꝓcedat etiã ſi ꝓmiſſio alternatiua fiat
ex cã fauoꝛabili puta dotis,adhuc minoꝛ ſumma debet.l.ſi pr̃.
§.q̃ debitoꝛẽ.vbi gl.in ver.in dotẽ.ff.de iu.do.⁊ tex.ibi Sali. ad
hoc in fi.no.illũ tex.per quẽ idẽ tenent Ro.⁊ Alex.hic.ita etiã
tenet Are.in.l.ſi duo rei.j.eo.quãuis contrariũ teneat Fulgo. in
l.cũ his.§.ſi mulier.ff.de cõd.inde.per tex.in.l.nuptura. ad fi.ff.
eo.de iure do.⁊ ibi gl. expꝛeſſe dicit quod pꝛiuilegium eſt dotis
qd in obſcuris nõ debeatur id quod eſt minimũ.Et reperio ꝙ
iſtã opi.Fulg.cõtra Roma.hic late tenet Bal.nouellus in tra⸗
ctatu de dote in.vj.parte.i pꝛiuilegio.lxxiij.vbi ſubtiliter diſpu
tat intellectũ illoꝛum iurium,vcꝫ.l.ſi pater.§.que debitoꝛẽ. ⁊.l.
nuptura.in fi.ff.de iure do.Tamẽ pꝛecedens extenſio eſt cõmu
nioꝛ ⁊ verioꝛ.⁊ gl.in.l.ſi pater.§.j.reſpõdet ad.l.nuptura. qd ibi
fuit pꝛomiſſio ſimplex,⁊ ita teneas quãuis in ambiguis ſit pꝛo
nũciandũ pꝛo dote.l.in ambiguis.ff.de iu. do. ⁊ in.c.in literis.
de pig.❡ Limita iſtũ text.⁊ concoꝛdantes multũ notabiliter vt
pꝛocedant in alternatiua ſummarum ſimpliciter facta.ita loq⸗
tur iſte tex.hic ⁊ in cõcoꝛdãtijs.ſ.adductis.ſecus ſi alternatiua
perſonarũ fuerit cum mixtura tẽpoꝛũ puta hodie quinqꝫ aut
poſt annum.x. vel cum mixtura perſonarũ vt mihi quinqꝫ aut
Titio.x.vbi põt cadere affectio ꝑſonarũ vel intereſſe aut mix⸗
tura locoꝛũ puta.x. hic aut qqꝫ in gallia tũc vtrũqꝫ eſt in obli⸗
gatiõe:qꝛ foꝛte facili⁹ eſt tibi hic dare.x.quã qnqꝫ in gallia.Jſta
ſunt ex mẽte Bar.in.l.ſi duo rei.j.eo. licet ibi bꝛeuiter ⁊ obſcure
loquatur.⁊ in.l.ſi is cui.j.de noua.facit bene tex.in.l.q res.§.mi
hi rome.j.de ſol.Secundo iſtum tex.allegat Bar.j.l.pꝛox.in fi.
3 qd † ſi aliquis eſt citatus vt veniat intra decẽ dies non eſt pꝛeſu
mendũ quod velit venire niſi in vltima die termini.⁊ ibi dicam.
1 ☞ Paria ſunt pꝛomittere ante calendas vel calendis.
2 Si pꝛomitto tibi ſoluere ante menſem Januarij futuri ⁊ iam
elapſi ſunt aliqui dies menſis Januarij , tamen non potes me
conuenire vt ſoluam niſi finito toto menſe Januarij.
3 Si debitoꝛ pꝛomiſit ſoluere ante calẽdas Januarias poteſt in⸗
diſtincte ante ſoluere quando vult.
4 Si reus citatus quod compareat intra.ix.dies quoꝛũ tres aſſi
gnantur pꝛo pꝛimo termino, tres pꝛo ſecũdo , ⁊ tres pꝛo tertio
⁊ peremptoꝛio termino , ſi in pꝛima dilatiõe comparuit ⁊ actoꝛ
in ſecunda non,poſtea in tertia comparuit actoꝛ ⁊ reus non,qs
eoꝛum debeat iudicari contumax.
5 Reus comparens in termino ⁊ recedens ſine licentia iudicis cẽ
ſetur contumax.
6 Reus citatus comparens in pꝛimo ⁊ ſecũdo termino dilatio⸗
nis actoꝛ non, ſed poſtea comparuit in tertio termino eiuſdem
dilationis vbi actoꝛ comparuit reus non dicetur cõtumax, ſed
ipſe actoꝛ ſic.tamen fallit quatuoꝛ modis vt infra.
7 Si data eſt dilatio octo dierum ad pꝛobandum in pꝛima die
pꝛoducti ſunt teſtes non citato aduerſario nihil valet cum dila
tio ſit communis.
8 Dies ⁊ hoꝛa eſt denuncianda parti quando citatur ad audien
dum ſententiam.
9 An diſtantia locoꝛum tollat neceſſitatem citandi.
10 Diſtans de longinquo cogitur ad eligendum locum in ciuita⸗
te in quo poſſit citari. 13

Qui ante calendas.

Bart. non ſummat, ego ſummo ſic.
1 † Paria ſunt ꝓmittere ante calẽdas,
vel calendis.h.d.Jmo iſta nihil differũt dicit text.
in.l.eũ qui ita.§.qui ita.el.ij.j.e.Similiter nõ refert ſtipulari in⸗
tra calendas vel calendis.tex.eſt no.ſ.l.pꝛoxima.⁊ ibi Aret.ad
hoc no.Ratio decidendi ad iſtũ tex.ex mẽte Bart.ſed clarius
⁊ melius

⁊ melius quã Bar.dicat:qꝛ iſta pꝛomiſſio ante calẽdas põt du
pliciter intelligi.ſ.inchoatas vel finitas:ergo cũ in dubio debeat
fieri interpꝛetatio contra ſtipulatoꝛẽ.l.quicquid aſtringende.in
pꝛin.j.e.⁊.l.veteribus.ff.de pac.⁊ ſic in fauoꝛem pꝛomiſſoꝛis:er
go iſta verba ante calendas intelliguntur.ſ.finitas,vt cõpꝛehẽ⸗
dat totũ tempus calẽdarum ſicut ſi diceretur calẽdis.l. qui hoc
anno.⁊.l.ſtipulationes non diuiduntur.§.pe.⁊.l.eum qui calen
dis.§.quoties.in fi.j.e.Et iſtud inducit Bar.ad cõcoꝛdiam te⸗
ſtium quoꝛũ aliqui dicunt ante calendas,aliqui poſt, vt concoꝛ
dentur:qꝛ pꝛimi intelligunt ante calẽdas.ſ.finitas,ſecundi poſt
calendas.ſ.inchoatas.pꝛo cõcoꝛdia facit tex.in.l.anniculus. la
j.§.j.j.de verb.ſign.de quo late ponit Bar.in.l.ij.§.creditũ. poſt
glo.ibi.ff.ſi cer.pe.⁊ qꝛ late dixi de hoc nõ pono aliter hic. Suc⸗
ceſſiue inquantum opponit Bar.de.l. ſi ita fuerit. ſecunda. §.fi.
ff.de manu.teſta.⁊ reſpondet vt hic per eum. Aduerte lꝫ Bart.
dicat quod illa.l.eſt de verbo ad verbum contra iſtam nõ videt
Bar,bene dicere:qꝛ ille tex. non loquitur de dictione ante calen
das ſicut hic ſed de dictione intra calẽdas:ergo in terminis di⸗
uerſis:ergo nõ eſt de verbo ad verbũ cõtra iſtã.Dic qd Bar.ca
pit a pari ante calẽdas vel intra calendas,put etiã voluit idem
Bar.in.l.in illa ſtipulatione.ſ.eo.vbi glo. ponebat quartam ſo
lutionẽ appꝛobatã a Petro quod illa.l. loqueret calendis. ⁊.l.
contraria ante calendas.Bar. dicit ꝙ iſta ſolutio eſt ſ.c.cõmiſ
ſa.iuncto.c.licet cano.§.his etiã.de elec.in.vj.vbi tex. loquit de
dictione intra ⁊ intelligit.ſ.ante annũ finitũ in totũ.Bart.ergo
dicit ꝙ ſiue dicam⁹ ante calẽdas ſiue intra, ꝙ idẽ ſit. Pꝛo iſta
conſideratione Bar.adde tex.melioꝛẽ de iure in.l.pꝛoxime pꝛe⸗
cedẽti:vbi dicit quod ſtipulari intra calendas eſt idẽ ac ſi ſtipu
latur calẽdis.iſta.l. immediate dicit idem eſt ſtipulari ante calẽ
das vel calendis.Bar.ergo capit pꝛo eodem,ergo bene dicit ꝙ
2 ibi eſt tex.de verbo ad verbum cõtra iſtũ. ❡ † Ex dictis Bart.
hic in iſta opp.habes notare duas cõcluſiones.Pꝛima eſt no.
quod ſi ꝓmitto tibi ſoluere antẽ mẽſem Januarij futuri, ⁊ iam
elapſi ſint aliqui dies menſis Januarij:tamen nõ poſſes me cõ
uenire vt ſoluã niſi finito toto mẽſe Januarij:qꝛ intelligit ante
menſem Januarij.ſ.finitum,quod eſt tenedum mẽti ꝯm Pau.
de Caſ.hic.⁊ idẽ dicit ipſe ꝙ debet eſſe cautus qui vult menſem
Januarij,non contineri dicat ante menſem Januarij,inchoa⸗
tum.Sed Bal.in tit.de pace conſtan.in.xx.col.in verb.opiꝫoni
ad finem tenet contrariũ qd imo debet intelligi ante menſem.ſ.
inchoatũ per illũ text.cum gl.qꝛ intellectus Bal.non conſonat
verbis vulgi:ergo eſt extraneus ergo reijciẽdus. c.ex literis. de
ſponſa.lequitur Ludo.Ro. ⁊ Alex.hic ita etiam tenet Raph.
Cu.attẽto cõmuni vſu loquẽdi ꝯm quẽ cõmuniter intelligitur
ante calendas.ſ.inchoatas.ad hoc põdera tex.in.l. anniculus.
§.j.ff.de ver.ſigni.qui ſe fundat in cõmuni vſu loquendi. Adde
vltra ſcribentes quod licet Pau.de Ca.Roma.⁊ Alex. ponde
rant diligẽter notandũ quod Bart.ita velit ſi pꝛomitto ſoluere
ante mẽſem Januarij intelligitur.ſ.finitũ.vñ niſi ſit elapſus to⸗
tus mẽſis Januarij pꝛomiſſoꝛ cõueniri non poteſt, licet ipſi nõ
dicãt. Addo Bar.ita expꝛeſſe ⁊ in terminis tenentẽ quem ſcri⸗
bentes non allegant in conſi.clxxvj.inc. pluries contingit ⁊ va⸗
rie iudicatum eſt.circa pꝛin.vbi per hanc legem dicit quod qui
pꝛomiſit ſoluere ante calendas Januarias,nõ poteſt conueniri
anteꝙ ſit finitus menſis Januarij, tamẽ attẽto cõmuni vſu lo
quendi qui in omni materia attendi debet.l.liberoꝛum.§. qd ta
men.ff.de leg.iij.⁊.l.labeo.ff.de ſup.leg.Secũda pars videretur
melioꝛ quod intelligatur ante menſem Januarij.ſ.inchoatum,
⁊ vltra cõmunem vſum loquẽdi etiã in pũcto iuris cõtra Bar.
facit:qꝛ dictio ante,de pꝛopꝛio ſignificatu intelligitur ante actũ
initiatum.l.ij.in verb.ante litem.cum glo.⁊ ibi ad hoc no.Bal.
C.de ſtatu defun.item pꝛopꝛie dicitur ante, illud ꝙ eſt oĩno añ
ita foꝛmaliter dicit Bal.in.l.ex his verbis. C.qñ dies lega. ced.
3 ❡ † Secũda cõcluſio eſt ꝯm Bar.quod ſi debitoꝛ pꝛomiſit ſol⸗
uere ante calendas Januarias põt indiſtincte ante ſoluere qñ
vult.per.l.ſi ita fuerit libertas.§.fi.ff.de manu.teſt. ſecus ſi ꝓmi
ſit ſoluere calẽdis:qꝛ,nõ poteſt tũc ante ſoluere ſi tẽpus fuit ap⸗
poſitũ gratia creditoꝛis.l.in fideicõmiſſi.§.cũ Polidi⁹. de vſu.
l.ſi ita relictũ.§.pegaſus.ff.de leg.ij.melius facit tex.in.l.eũ qui.
alias incipit, Jabolenus.ff.de an.leg.Secus ſi tps ſit appoſitũ
fauoꝛe debitoꝛis:qꝛ põt qñ vult ſoluere.l.ſtipul.iſta.§.inter cer⸗
tã.j.e.l.qd quis.ff.de act.⁊ obl.⁊.l.quod in diem.de ſol.⁊ in du⸗
bio pꝛeſumitur appoſitũ fauoꝛe debitoꝛis.l.cũ tẽpus. ff.de reg.
iur.⁊.d.l.ſi ita relictũ.§.pegaſus. Si autem tempus eſſet appo
ſitũ gratia vtriuſqꝫ:tunc nõ poſſet ante tempus ſoluere.text.eſt
in.l.qui Rome.in pꝛin.vbi Bart.j.e.Põdera tu ꝓuecte quod
ſecũdũ iſtã doctrinã Bar.tex.in.l.eum qui ita.§.qui ita.ij.j.e.q
dicit ꝙ nihil differt ſtipulari ante calẽdas vel calẽdis,in illa vni
uerſali nihil dꝫ intelligi quo ad incõmodũ ſtipulatoꝛis:qꝛ neu⸗
tro caſu põt ante petere, reſpectu debitoꝛis, bñ eſt magna diffe⸗
4 rentia vt patet ex dictis Bar.hic. ❡ † Jn.j.q. Bart.qñ citatus
eſt re⁹ ꝙ cõpareat intra.ix. dies quoꝝ tres aſſignant pꝛo pꝛimo
termino,tres ꝓ ſcdo,⁊ tres ꝓ tertio ⁊ peremptoꝛie termino,iu⸗
xta ꝯſuetudinẽ ⁊ pꝛacticã quã ponit gl.oꝛd.in.c.ꝯſtitutionẽ.in
verb.vna pꝛo omnibus.de ſen.exc.in.vj.gl.in.c.ij.de teſti.cog. ⁊
gl.in.l.inter accuſatoꝛem.ff.de publ.iud. Ang in.l.contumacia.
§.j.ff.de re iud.vbi dicit qd iſtud obſeruat cõſuetudo toti⁹ mun
di.Pone qd reus citatus comparuit in pꝛima dilatione ⁊ etiã
in ſecunda actoꝛ nõ,poſtea in tertia reus nõ cõparuit,ſed actoꝛ
ſic.quero qs debeat iudicari ꝯtumax an actoꝛ an re⁹: qꝛ actoꝛ
in pꝛimis duab⁹ dilationibus nõ comparuit,ſed in tertia,ecõ⸗
tra reus comparuit in duabus pꝛimis ſed nõ in tertia,quis eo⸗
rum condemnabitur vt contumax: Ja.de Are.⁊ Spe.tenẽt ꝙ
ſolus reus debet iudicari cõtumax,ex quo nõ cõparuit in vlti⸗
ma dilatione ⁊ vltima moꝛa eſt que nocet.l.illud.ff.de peri.⁊ cõ
mo.rei ven.l.ſi ſeruũ.§.fi.j.e. ergo pꝛocedetur cõtra reum tanqꝫ
contra contumacem. Jſtam opi.etiam tenuit Albe.de Roſ.in
d.l.pꝛetoꝛ.§.ſi aliquãdo.ff.de ope.no.nun.motus:qꝛ in iudicijs
debet ſeruari equalitas.l.ſi cum dies.ff.de arb.⁊.l.fi.C.de fruc.⁊
lit.expenſ. ſed ꝙ reus habuit tres dilationes fuit ſibi licitũ non
venire niſi in vltimo termino ⁊ ſic in vltima dilatione.l.qui hoc
anno.j.e.ergo idẽ actoꝛi debet licere ſi non veniat in pꝛimo ⁊ ſe⸗
cundo termino dũmodo veniat in vltimo termino. Sed aduer
te ꝙ Bar.rñdet in effectu ⁊ retoꝛquet iſtud argumẽtũ in oppo
ſitũ.⁊ cõtra Alb. qꝛ imo ſi reus ceſſat venire in pꝛimo ⁊ ſecũdo
termino condẽnatur in expenſis:ergo cenſet cõtumax:ergo idẽ
erit in actoꝛe:ergo fundamentũ Alb.retoꝛquet cõtra eum.Eã⸗
dem opi.tenet Bal.⁊ Jo.de Jmo.hic moti pꝛecipue:qꝛ text.in
l.⁊ poſt edictum.ff.de iud.in quo ſe fundat Bart.nõ ꝓbat eius
opi.qꝛ ibi fuit vn⁹ tñ termin⁹ dat⁹ nimirũ ſi cãcellat ſeu circun
ducit citatio ſeu edictũ , ſed nos loqmur in pluribus terminis
in quibus cenſent plura edicta citatoꝛia.⁊ ſic ille tex.nõ facit ad
ꝓpoſitũ Bar. Tñ vt fatet idẽ Jo.de Jmo.⁊ Lud.Ro.hic põt
rñderi ꝙ ille tex.refert ad leges ꝑcedentes que loquuntur de di
uerſis terminis,tñ reuera ille leges nõ loquunt i terminis Bar.
Tu potes notabilr̃ rñdere ex dictis Bar.hic,ꝙ in eius q̃ſtione
vn⁹ tñ termin⁹ eſt.ſ.pꝛimus:qꝛ ſcda ⁊ tertia dilatio ſunt condi
tionales ſi nõ cõparuerit in pꝛimo,ſed cõditio nihil ponit in eſ⸗
ſe.l.ſi quis ſub cõditione dandoꝛũ decẽ.ff.ſi quis omiſ.cau. teſt.
ergo nõ eſt niſi vnus termin⁹,alie vero dilationes ſunt cõditio⸗
nales. Contrariã opi. quod imo actoꝛ dicatur contumax ⁊ nõ
reus qui cõparuit in pꝛima ⁊ ſecunda dilatione ⁊ non in tertia
tenẽt Bar. Ange. Pau.de ca. Lud. Ro.⁊ omnes Mod.hic,⁊
Bar.in.d.l.pꝛetoꝛ.§.ſi aliquando.⁊ ibidẽ Cuma.⁊ Pau. de ca.
⁊ Lud.ro.idẽ ante Bar.tenuit Jo.and.in addi.Spec. in.d.tit.
de cita.§.viſo.verſ.quid ſi in pꝛimo ⁊ ſcdo.vbi etiam ꝓ hoc alle.
tex.in.c.j.⁊ ibi gl.ij.de dolo ⁊ contu.in.vj.licet Alex.non reſpon
deat,mihi videtur quod ille tex.parum faciat:quia ſolũ loqui⸗
tur de vna cõtumacia actoꝛis vel rei.Eandẽ opin.tenet Bal.in
aut.⁊ qui.in.vij.col.C.de bo.auth.iud.poſſ.⁊ in.l. conſentaneũ.
in.v.no.C.qũo ⁊ qñ iud.vbi pꝛo iſta opi.allegat optimũ text.in
l.ex conſenſu.§.fi.ff.de app.quẽ tex.ſibi aſcribit Lud. Rom. hic
dicens quod eſt expꝛeſſus ⁊ ſingula.a nemine vnquã pondera⸗
tus ad hoc,per quem tex.dicit quod opinio Bar. eſt pꝛeciſa ve
ritas, vbi dicit text.quod eſt in poteſtate rei citati comparere ⁊
reſpondere ante diem pꝛeſtitutam in edicto peremptoꝛio,⁊ hoc
non rumperet denunciationem edicti:ergo ibi eſt text. planus
quod ſi reus citatus comparet in pꝛimo termino rumpit incon
tinẽti dilationẽ pemptoꝛij, ⁊ ſic alios terminos poſitos in pem
ptoꝛio. Sed Are.dicit illum tex. non ſtringere eo qꝛ in illo tex.
bene verũ eſt quod reus cõparuit in pꝛimo termino , ſed ꝙ ibi
actoꝛ fuerit contumax ⁊ non cõparuit, tex.nõ dicit ꝯm eũ:qꝛ ſi
i illo tex.actoꝛ nõ cõparuiſſet tex.debuiſſet, dicere ꝙ cãcellaret
ſeu circũduceret edictũ vt dicit in.l.⁊ poſt edictũ.Ego puto qd
ibi ſit tex.ineuitabilis ⁊ qd iſta obiectio Aret. nihil obſtat ⁊ eã
retoꝛqueo contra ipſum Are.qꝛ cũ ille tex. dicat reũ cõparentẽ
rũpere edictũ idem eſt dicere rumpere qd cancellare ⁊ circũdu⸗
cere edictũ.Adde etiã qd cũ iſta opi.Bar.tꝫ etiam Bal.de quo
ſcribẽtes nõ faciũt mentionẽ in.c.j.in.iij.col.de ſeq.poſſ.⁊ fruc.
vbi ꝓ Bar.mouetur alia ratione:nam quotieſcunqꝫ pꝛima mo
ra claudit iuriſdictionis copiã ipſa nocet.⁊ non ſecunda.ita di⸗
cit eſſe doctrinã tenendã menti iuriſconſulti in.l. qui bona. §.ſi
quis qꝛ.ff.de dã.infe.quẽ tex.reputat ad hoc notãdũ.Et tenen
do iſtam partẽ nõ ob.fundamentũ Jac.de Are.⁊ Spec. ꝙ vlti
ma moꝛa noceat:qꝛ per pꝛimã comparitionẽ rei , cõſumpti ſunt
alij termini:ergo nõ poteſt dici citatus in vltima moꝛa. l.vir bo
nus.ff.iud.ſol.ad hoc tendit fundamentũ Bar.Non omitto ta
men quod Bal.in.c.cũ dilecti.in vlt.col.de do.⁊ contu. de quo
etiam ſcribentes non faciunt mentionem.cõcoꝛ.iſtas opi. Jac.
de Are.⁊ Bart.hoc modo.Quod aut tres citatiões facte ſunt

Universidad de Deusto Biblioteca

a ℭNo. etiã di ligẽter ꝛc. Ad uerte qꝺ ista practica ꝓcedit ex regula que tradit in c.j.de iud.ꝛ in c.certuȝ.xj.q. iij.ꝛ in.l.ꝓperãdum.§.ꝛ si quidẽ.C.de iudi.Et in ꝓdictis locis prescribẽtes tradit ꝙ nõ sufficit venisse qui non stetit. Et ꝑ clariori itelligẽtia aduerte ꝙ sicut qui nõ venit punitur, vt in.c.cutes.§.qꝺ si per vigiti. vbi gl. in verb. opponẽtes.de elec. in.vj.ita si venerit ꝛ negotio non finito illicẽtiatus discesserit, vt in c.sed postquã. eo.tit.etiã hic allegato vbi ꝑ doctores maxime Gemi. ꝛ Phi.ꝺ peru. ꝗ all.gl.i.d.§. ꝙ si per viginti. in verb.cõparere. Que sane intelligẽda sunt dummodo altera pars alterius ꝯtumaciã accuset, vt ꝑ docto.vbi.s.per d.l. ꝓperãdũ. §.ꝛ si quidẽ. i verbo, parte actoris cõtumaciam incusante. Et ita pôt postea licentiatus discedere puta, qꝛ actor non affuerit,vel se non presentauerit, vt etiaȝ dicit Bart. in l.cõsentaneũ. hic allegata.

vno cõtextu ꝛ continuatiue sine medio interuallo,ꝛ tunc sit ve-
ra opi.Ja.de Are. nã iudex a principio de expectatiõe actoris
debuit dicere,aut per diuersas vices citatio emanauit.ꝛ tũc sit
vera opi.Bar.teneas idistincte opi.Bar.Et aduerte dñ Bart.
vult ꝙ reus qui nõ comparet in primo vel secũdo termino de-
beat condẽnari in expẽsis: ergo est cõtumax:ergo idẽ in acto-
re per glo.in.c.ij.quod inci.querelam.de procu. Adde tu glo.in
c.quoniam contra falsam.in verbo dilationes.de prob.ꝛ text.in
5 c.j.ꝛ ibi glo.ij.de do.ꝛ cõtu.in.vj.ℭ†No.etiam diligenter[a] pra-
ctică Bar.quam obseruãt boni procuratores in palatijs ꝙ fa-
cias scribi in actis qꝺ reus in termino comparuit ꝛ licẽtiatus a
iudice recessit: qꝛ si recederet nõ obtenta licentia a iudice cense-
retur cõtumax iuribus per Bart.hic alle.solus Cuma.hic dicit
se in hoc putare ꝯrium quod imo tunc non sit imputandũ reo
ꝙ illicentiatus recessit qꝺ nõ debeat amplius expectare nisi iu-
dex volens facere gratiam actori admoueat reũ ne recedat,per
d.l.ꝛ post edictum.breuiter teneas practicã Bar. qꝺ ad hoc vt
reus non dicatur contumax non sufficit eum comparere in ter-
mino,sed requirit qꝺ licentiatus recedat alias reputaretur con
tumax.c.si postꝙ.§.j.in verb.de romana curia recessit.ꝛ ibi Ge.
de elec.in.vj.glo.ord.in.c.cupientes.§.qꝺ si per viginti.in verb.
comparere.de elec.in.vj.ibidem Gemi.not.ꝛ dicit qꝺ propterea
cauti ꝓcuratores faciunt in actis scribi ꝙ de licentia iudicis re
cesserunt.ad idem tex.in.c.certum.xj.q.ꝛ tex.xviij.distin.in.c.si
quis aũt synodo.ꝛ de iure ciuili tex.no.in.l.si qs decurio.la.j.in
verbo proficiscendi licentiam cõsequatur.C.de decu.lib.x.ꝛ tex.
in.l.scire oportet.§.sufficit.ff.de excu.tu. Ita etiam dicũt Bar.
Ang.ꝛ Jmo.in.l.si finita.§.iulia.in.iij.col.ff.de dã.infec. Bar.
in.l.consentaneum.ad fi.C.quomod. ꝛ quan.iudex.ℭLimita
istam practicam Bar.duobus no. modis primo nisi quis cõpa
reat respectu citationis inualide allegaturꝰ causam quare cita-
ri non possit ab eo,tunc si actor sit contumax, pôt illicentiatus
recedere absq; metu contumacie.ita no.tenet Bal.in.l.nam ita
diuus.ad fi.ff.de ado.motus arg.l.quamuis.ff.de in ius vocan.
facit.l.ex quacunq; causa.ff.si quis in ius voc.non ierit.Secun
do no. limita quando propter iustũ impedimentũ citatus illicẽ
tiatus recessit,tunc non iudicaretur cõtumax.l.quesitum.ꝛ ibi
Ange.ꝛ Jmo.ff.de re iud.ꝛ latius examinat Gemi. quomodo
intelligi debeat hec limitatio post Jo.An.ibi in.d.c.postꝙ.j.ꝛ
confirmat: qꝛ si iustum impedimentũ excusat a cõtumacia,for-
tius excusat postꝙ cõparuit.argu.l.patre furioso.ff.de his qui
6 sunt sui vel alie.iur.ℭ†Ultimo vt istã.q.Bar.ꝛ eius dicta cla-
rius habeas collige ex dictis Bar.decisionẽ cum quatuor fallẽ.
seu limitationibus.Decisio est qꝺ si reus citatus comparuit in
primo ꝛ secundo termino dilationis,actor nõ, sed postea nõ cõ
paruit in tertio termino eiusdẽ dilationis , vbi actor cõparuit,
tamen reus nõ dicit esse cõtumax,sed bene ipse actor.ℭLimi-
ta primo nisi iudex voluit expectare actorem vsq; ad aliã tertiã
dilationem per te.cum gl.in.d.l.ꝛ post edictum.in prin. Secun
do limita quando cõparens illicentiatus recessit de quo.s.pro-
xime fuit opportune dictum. Tertio limita quãdo ille tres di-
lationes essent date actori: qꝛ non sufficeret tunc reum compa-
rere in prima vel in scđa dilatione.l.statuliberos.§.stichus.ff.de
statuli.facit quod vult glo.no.c.eũ qui.de dolo ꝛ cõtu.in.vj.que
vult qꝺ cõtumacia in vno nõ inferat cõtumaciã in alio nec ecõ-
tra. Sed aduerte: qꝛ non videtur quod eodem tẽpore possit da
ri terminus ad diuersa prout volunt Bar.ꝛ scribẽtes,puta vnꝰ
terminus ad apponendũ, aliud ad articulandũ , alius ad pro-
ducendum testes vel instrumenta,vt est glo.no. que sepe allega
tur pro singulari in cle.sepe.in verb. post dationẽ.de ver.sig,nisi
saluando Bar.ꝛ doc.dicas ꝛ bene qꝺ si illi actus pñt simul con
currere in eodẽ tempore tũc idẽ terminus pôt simul statui a iu-
dice ad alios plures actus puta ad producẽdũ testes probato-
rios ꝛ reprobatorios.tex.est in.c.licet cãm.ꝛ ibi Abb.in.iij.no.
ad hoc not.de proba.ꝛ text.in.c.presentiũ.§.fi.ꝛ ibi Gemi.not.de
testi.in.vj.producit ergo illa glo.ꝛ ꝓprie loquit qñ illi actus nõ
pñt simul ꝯcurrere sed dñt vnus expediri ante aliũ.Quarto fal
lit,lȝ Bar.nõ clare aperiat: qꝛ nõ sufficit ꝙ reus cõpareat ꝛ licẽ
tiatꝰ recedat,vt habeat locũ predicta decisio Bar.sȝ etiã aliud
requirit qꝺ reus expresse accuset cõtumaciã actoris, ꝛ lȝ Bar.
solũ in discursu sermonis dicat tñ est necessariũ requisitũ,ꝓbat
tex.in.l.properandũ.§.ꝛ si quidẽ. in verbo actoris absentiã in-
cusante.C.de iud.ꝛ ibi no.Paul.de Ca.quẽ videas qui ad hoc
bñ notat illũ tex.ꝛ tex.in aut.qui semel.in verb.reo postulãte.C.
quõ ꝛ qñ iu.ꝛ in.l.ad pemptoriũ.in verb. vt primo quis petat.
ff.de iudi.Bar.in.l.ꝯsentaneũ.circa fi.C.quõ ꝛ qñ iu.ꝛ in.l.si fi-
nita.§.iulianꝰ.in.iij.co.ff.de dã.infec.Bal.in.l.nã ita diuꝰ.ad fi.
ff.de ado.Ang.in.l.ꝛ post edictũ.per illũ tex.ff.de iud.ꝛ in.l.qñ
tũ.ff.de re iu.do.Ant.de But.ꝛ cano.in.c.j.de iudi.ℭJn scđa
q.Bar. dic vt hic per eũ cuiꝰ decisio cõiter approbat ꝑm Alex.
cum multis cõcor.all.per Ludo.Ro.ꝛ Alex. pro decisio.Bar.
vltra eius rõnem facit tex.in.l.si quando.C.de testi.vbi exami-
nationi testiũ ex longinquo venientiũ prefigit terminus quin-
decim dierũ,ꝛ si intra illũ terminũ velit vna pars facere exami-
nare testes dȝ aduersariũ citare: nõ eñ pôt actor diuinare qua
die velit reus illud facere.l.si putator.ff.ad.l.aquil.l.si fideiuſ.§.
si cũ debitor.ff.man.c.vnico.vt eccl.benefi.Adde vltra scriben-
tes qꝺ cum decisione Bar.formaliter tenet Bal.in.c.cũ dilecti.
in vlt.col.de do.ꝛ contu.vbi dicit pro Bar.esse glo.ord. in clem.
ꝙdiu.de app.sed debuit allegare gl.in cle.quãuis.in verb.infra
dictũ.de app.de qua glo.statim dicã.Sed idẽ Bal.de quo etiã
scribẽtes nõ faciũt mentionẽ in.c.sepe.in.ij.col.de appel.refert
7 decisionẽ Bar.hic,ꝛ ex ea ifert† ꝙ si data est dilatio.viij.dierũ
ad probandũ,ꝛ prima die producti sunt testes nõ citato aduer
sario nihil valet,cũ dilatio sit cõis,interim actor nõ sit ꝯtumax.
dicit tamen ꝙ ex glos.in cle.quãuis.colligatur contrarium,sed
dic qꝺ illa glos.loquitur solũ quo ad finẽ cõparationis que pôt
fieri itra terminũ octo dierũ parte nõ citata,sed nõ ad aliũ effe-
ctũ.Et ideo tȝ Lu.Ro.hic,ꝛ in.l.fi.C.qui admit. qꝺ ille cui da-
tus est terminus.viij.dierũ pôt qñcunq; intra illos.viij. dies ꝓ
ducere iura sua ꝙtũ ad vim simplicis ꝓductionis nõ aũt ꝙtũ
ad vim simplicis ꝓbationis, nisi qñ actor citatus fuerit. ita di-
cit velle Bar.in extraua.ad reprimendũ.in gl.in verbo,de pla-
no.ꝛ Bal.l.fi.C.qui admit.ꝛ dicit Alex.hic,hoc voluisse Bar.
hic,si bñ inspiciat. Adde Bar.clariꝰ volẽtẽ in.l.itẽ illa.in.l. col.
ff.de cõst.pe.Bal.in.l.si qñ.in fi.C.de testi.ꝛ.l.sancimꝰ.in pe.col.
8 C.de iudi.ꝛ in omnibꝰ istis locis allegat bonũ tex.†Jtẽ inquã
tum Bar. vult qꝺ nisi dies ꝛ hora denũciet qꝺ non valet qꝺ a-
ctũ est per tex.no.i.l.aut qui aliter.§.j.ff.qꝺ vi aut clã. Adde qꝺ
per illũ tex.decidit notabil'r idẽ Bar.in ꝯsil.clxxvj.inci.pluries
ꝯtingit ꝛ varie indicatũ est qꝺ si iudex citat aliquẽ vt cõpareat
cras ante nonã ad audiendã sñiam intelligit ante nonã.s.finitã
nõ aũt inchoatã: qꝛ si intelligeret añ nonã.s.inchoatã citatio es
set nulla,vt ꝑ eũ. De hoc tñ an citatio ad audiendũ sñiam de-
beat cõtinere horã cũ videat ꝙ sufficiat qꝺ diẽ cõtineat.c.cõsu-
luit.de off.dele.vide Bar.in.l.liber homo.ij.§.j.s.eo.cũ cõcordã
tibus.hic traditis ꝑ Alex.Jntellige etiã nisi pars ꝓduceret in-
strumẽta vel testes vltima die termini: tũc nõ requirit qꝺ faciat
aduersariũ citari: qꝛ si vltima die actor nõ veniat est cõtumax:
qꝛ vltima dies interpellat.l.magnã.C.de cõtrah.ꝛ cõmit.stipu.c.
potuit.de loc.ita Bart.in.l.ij.C.de tẽp.ap.ꝛ in.l.itẽ illa.in.j.col.
per illũ tex.ff.de cõsti.pe.ꝛ in.l.si.in.ij.col.in prin.C.qui admit.ꝛ
est ꝺ mẽte Bar.hic: qꝛ vltima dies termini est nota aduersario.
9 ℭ†Jn vlt.q in qua Bar.reliquit cogitandũ,adde qꝺ distãtia
locorũ non tollit necessitatẽ citandi, §.si vero etiã, ꝛ.§. suscepto,
in aut.de exhi.reis.coll.v.ꝛ in.l.j.in ver.sed ad literas.ff.de req.
reis. Sȝ bene ex iusta causa ꝓrogãdi si dilatio est breuis.l.j.C.
de dilat. Breuiter dat duplex practica per Bal. Ange.ꝛ Jmo.
hic: prima quod fiat generalis citatio pro omnibus ꝛ singulis
diebus ꝛ horis ad oẽs ꝛ singulos actus vsq; ad sententiã inclu
siue: tunc nõ requiritur postea alia citatio,per.l.iij.C.q accu.nõ
poss.aut.qui semel.cum glo.C.quomo.ꝛ qñ iud.c.cũ olim.c.fin.
de do.ꝛ contu.c.cum ex literis.in fi.de rest.in integ. ꝛ ita firmat
Bar.met.in extrauagan.ad reprimen.in verbo per edictũ. ꝛ in
verbo super dicto crimine. Abb.in.c.fi.de dila.ꝛ latius Alex. ꝛ
Are.hic vltra all.ꝑ eos, maxime Alex.adde Ang.in.l.certum.
§.si quis absente.ff.de confes.ꝛ in aut.si quis in aliquo. C.de te-
sti.Ang.ꝛ Pau.de Ca.in.l.consentaneũ.C.quõ ꝛ qñ iu. Pau.
de Ca.in.l.ad peremptorium.s.de iud.Ang.de Are.in tractat.
maleficiorũ.in verbo qui iudex. voluit eos singulis diebꝰ ꝛ ho-
10 ris.Secunda practica est: † qꝛ distans de lõginquo cogitur ad
eligendũ locum in ciuitate quo possit citari prout etiã tȝ Bart.
in.d.verbo per edictum.in vlt.col.ꝛ Abb.in.c.fi.de dila.

1 ☞ Stipulatio facti committitur per lapsum temporis,quo potuit expediri.
2 Testator potest grauare heredem ad faciendum domum vel aliud edificium.
3 Obligatus ad factum ex dispositione testatoris potest precise ad factum compelli,nec liberatur soluendo interesse.
4 Si sunt plures heredes grauati a testato. ad faciẽdum opus, vnusquisq; eorum tenetur insolidum.
5 Jn obligat.facti quando tempus non est appositum, intelligitur tantum tempus quod verisimiliter possit illud opus fieri.
6 Contra obligatum ad faciendum domum non potest agi antequam trãsierit tantũ tempus in quo potuerit domus edificari.
7 Lapsus temporis taciti ꝛ sic legalis quod inest promissioni facti facit vt agi possit contra promissorem.
8 Fideiussor potest accedere non tantum obligationi dandi , sed etiam faciendi.
9 Fideiussor non potest obligari antequam principalis.

Jn oblig.

10 Jn obligationibus faciendi in quibus non est aposita dies sicut non potest agi contra principalem ita nec contra eius fideiussorem antequam elapsum sit tempus.
11 Qui facit partem indiuidui in nihilo liberatur.ꝛ sic nõ liberatur pro parte domus quam facit.
12 Casus incendij superueniens nocet edificanti.
13 Quando impedimentum superueniens aufert omnem diligentiam det denuo in totum reintegrari.
14 Jmpeditus in tantum debet restitui inquantum fuit lesus.
15 Potestas electus pro semestri suo periculo si gerere non possit an debeat reintegrari tempus sex mensium si in primis sex venire non potuit.
16 Tempus expresse limitatum vt sit continuum fauore libertatis ꝛ pie cause an coniungatur.
17 An si papa concessit monacho priuilegium audiendi iura ciuilia per triennium intelligatur de continuo.
18 Si data est alicui dilatio vnius mensis ad probandum ꝛ circa finem mensis acta probatoria casu perierunt,debet habere integram dilationem alterius mensis.

Si ita stipul.essem abs te.

1 S†Stipulatio facti cõmittitur per lapsum temporis
quo potuit expediri , ꝛ si ꝓpter casum superueniẽtẽ
auferat qꝺ est factũ,reintegrat totum tẽpus. h.d.cũ.l.seq. ꝛ est
casus no.ꝑm Bar.Pondera in primis tex.ibi vel si heredẽ meũ
2 dãnauero insulã edificare,† qꝺ testator pôt grauare heredẽ ad
faciẽdã domũ vel aliud edificiũ. Et aduerte diligẽter duo spe-
3 cialia circa hoc.†Primum qꝺ obligatus ad factum ex disposi
tione testatoris,pôt precise ad factũ cõpelli nec soluẽdo inter-
esse liberatur.tex.est reputatus singularis in.l.fideicommissa.§.
si.de leg.iij.per quem ita tenet Bar.in.l.stipulationes non diui
4 duntur.in.vij.q.j.e.tñ ibi cõcurrebant multa specialia. †Secun
dum speciale est quod si sunt plures heredes grauati a testato-
re ad faciendũ opus,vnusquisq; heredũ tenet insolidũ.text.est
reputatus singu.in eadem.l.fideicõmissa.§.pe.ꝛ ibi Bart.tenẽt
Bal. Ang.Jmo.ꝛ Pau.de Ca.ꝛ Ra.Cu.in.l.in executiõe. §.
j.j.e.ꝛ in.l.ij.§.ꝛ harũ.vbi Alex.in.j.col.s.eo. ꝛ ibi tetigi de intel
lectu.d.§.pe.ꝛ non repeto vlterius hic. Aduerte tamen qꝺ obli
gatus ad factũ ad ꝙ precise pôt cõpelli facere,pôt etiã extrahi
de domo ꝛ duci ad carceres vt faciat,ita singulariter not.Bal.
nec credo qꝺ alibi inuenies tactum in.l.ex omnibus.C.de decu
rion.lib.x.ꝛ ita singulariter limitatur.l.plerisq;. ff.de in ius vocã.
5 ℭ†Secũdo no.ex isto tex.quod in obligationibus facti qñ tẽ
pus non est appositũ, intelligitur tantũ tempus quod verisimi
liter possit fieri illud opus vt hic,quod declaratur arbitrio boni
6 viri l.cõtinuus.§.item qui insulã.j.e.ℭ†Tertio pondera tex.
ibi non ante agi posse.quod antequã transieri tantũ tẽpus in
quo potuerit domus edificari, nõ pôt ante agi: ꝛ sic nõ oriẽ an
te obligatio efficax nec actio.facit text.in.l.interdictũ.in prin.in
verbo tunc enim incipit actio.j.eo.ꝛ ibi Bar.no.ꝛ etiã notat ad
hoc istum tex.ꝛ.l.quoties.ff.de ope.lib.ꝛ Bart.vbi etiã allegat
istũ text.in.l.ita stipulatus.in.ij.q.j.eo. Quod intellige verũ qñ
stipulator vellet agere ad totale interesse , vel ad ipsum factum
tunc non potest.facit.l.insulã intra bienniũ.j.eo.secus qñ vellet
agere ad particulare interesse, vel vt opus inchoaret. l.stipula-
tiones non diuidunt.§.fi.ꝛ.l.continuus.§.itẽ qui insulã. j.e. ꝑm
Alex.ꝛ Are.hic qui reprehendunt in hoc Pau.de Ca.ꝛ bene.
7 ℭ†Quarto no.ex tex.ibi.quã tẽpus preteriisset,quod lapsus
temporis taciti ꝛ sic legalis ꝙ inest ꝓmissioni facti , facit vt agi
possit cõtra ꝓmissorẽ.text.est hic. Jmo fortius secundũ Pau.
de Cas.ꝛ do. Alex.lapsus istius tpis cõstituit in mora sine alia
interpellatione hominis, cũ regulã habemus quod dies tacite
interpellat pro homine,ꝛ constituit in mora sicut expꝛssa gl. est
no.in.l.si mora.ff.sol.matr.facit tex.in.l.ij.C.de iure emphy.ꝛ in
c.potuit.de loc.Tu aduerte ꝙ ista iura loquuntur in die legali
certa,prout est bienniũ vel trienniũ in emphyteuta, sed in termi
nis nostris dies incerta vt est in casu.l.nostre.nunquã cõstituit
in mora, nec per cursum diei incerte promissor in mora cõstitui
tur.ita ad literam dicit no.Bar.in.l.ita stipulatus.in.ij.q.ad fin.
j.e. Hinc est ꝙ si pater in instrumento promisit facere cõsentire
filium cũ erit legitime etatis sub certa pena , ista dies ꝙ incerta
non interpellat nec constituit in mora.ita dicit not.Bald.in.l. si
post tres.in.iij.co.in.iij.q.ff.si quis cau.ꝛ idẽ Bal.in.l.si pacto
quo penam.in.ix.col.C.de pac.post Cy.in.l.magnam.preallega
ta.Preterea cum isto tex.ante diem nõ sit orta obligatio,vt ꝑ-
dixi, nõ debet eodem tempore obligari ꝛ constitui in mora , ꝑm
ꝙ declarat Bar.in.d.l.ita stipulatꝰ.in.ij.q.de hoc tamẽ an ꝛ qñ
dies tacita interpellet vt constituat in mora dicã ordinarie. vbi
ad hoc vltimo allegabo in.l.si ex legati causa.j.eod. ℭQuinto
pondera text. ibi, nec fideiussores dati , ꝛ collige ex istis verbis
8 tria no.†Primo quod fideiussor potest accedere nõ tãtũ obli-
gationi dandi sed etiaȝ obligationi faciendi.tex.est hic. dubiũ
facit: qꝛ aut vis ꝙ fideiussor promittat factũ principalis, ꝛ cer
tũ est quod nihil valet: qꝛ sic promitteret factũ alienũ.l. stipula
tio ista.in prin.j.e.ꝛ in terminis in fideiussore est tex.not.in.l.si-
cut reus.ff.de fideius.aut vis qꝺ promittant factum ꝓprii hoc
est qꝺ ipse fideiussor faciat domũ,ꝛ peius: qꝛ adhuc minꝰ vale
ret: qꝛ promitteret aliud ꝙ principalis.l.grece.§.illud.ff.de fide.
ꝛ propter hoc glo.iuris ciuilis multum dubitauerunt, nũquid
obligationi facti possit accedere fideiussor.glo.in.d.l. cum filiꝰ.
§.j.j.eo.gl.in.d.l.sicut reus.ꝛ glo.in.l.nemo est qui nesciat. ff. de
duo.reis.ꝛ.l.inter artifices.ff.de solu.sed de hoc habes glo. me
liores de corpore iuris.in.l.si quis pro eo.in prin.ff. de fideius.ꝛ
ibi formaliter dicit Bar.ꝛ dic vt ibi per glo.ꝛ Bar.ꝛ ad termi-
nos nostros qꝺ fideiussor videat ꝓmittere interesse, put ẽt est
tex.in.l.stipulatꝰ es opus.ff.de fideius.ꝛ tũc tex. iste optime di
cit qꝺ fideiussor nõ tenet nisi totũ tẽpus ꝑterijt,ante enim non
committitur totale interesse.nũquid autem si promitteret ipso
facto valeret,licet gl. dubitent,tamen Bar.in.l.si quis pro eo.
dicit qꝺ si essent eiusdẽ artificij valeret, ꝛ etiã si nõ essent eiusdẽ
9 artificij, qꝛ promittit se facturũ ꝛ curaturũ ꝙ faciet. † Secũdo
collige ex hisdem verbis ꝙ fideiussor nõ potest obligari anteꝙ
principalis.ratio: qꝛ nõ potest in plus obligari quã principalis.
l.grece.§.illud.ff.de fideius.sed si obligaret antequã principalis
10 diceretur obligari plus tẽpore.§.plus instit.de actio. † Tertio
collige ex hisdẽ verbis qꝺ in obligationibus faciendi in quibꝰ
non est apposita dies sicut non pôt agi contra principalem: ita
nec contra eius fideiussorẽ anteꝙ sit lapsum tẽpus.facit.l.gre-
ce.§.illud.imo etiam si sit certum.j.illud tẽpus fieri nõ posse ta-
men non pôt ante agi ꝙ elapsum totum tempus.l. insulam in-
tra biennium.ꝛ.l.cum stipulatus sim mihi a proculo.j.e. dixi in
11 l.in illa.s.eo.ℭ†Septimo no.in.l.ꝛ ideo quod qui facit parteȝ
indiuidui in nihilo liberatur,ꝛ sic etiã nõ liberatur pro illa par
te domus quã fecit.nam facere domum vel insulã est quid indi
uiduũ.l.stipulatiões nõ diuidunt.ꝛ.l.in executione.§. species.
j.eo.l.ij.§.ꝛ harum.ꝛ.§.ex his.ꝛ.§.cato.s.eo.alibi dicimus quod
qui partẽ indiuidui facit nihil fecisse vt.l. furiosum.ꝛ ibi Bart.
in fi ꝛ ita no.C.qui test.face.pos.Alibi dicimus quod nihil dici
tur factũ qñ aliqd superest ad agendũ.dicit tex.in.l.cũ syllania-
nũ.C.de his qb.vt indi.similiter nihil dr demolitũ qñ aliqd su
perest demoliẽdũ.ita dicit tex.no.in.l.ij.in pri.ꝛ ibi Bal.multũ
12 no.ff.de pret.stip.ℭ†Octauo no.ex tex.ꝙ casus incẽdij, ꝛ sic
fortuitus superueniens nocet edificãti: ꝛ sic ipsi ꝓmissori cõtra
qꝺ fortiter obstat tex.l.maritꝰ.ff.loca.de qua opponit gl. vbi di
13 cet.ℭ†Nono no.ꝙ qñ impedimẽtũ superueniẽs aufert omnẽ
diligẽtiã: debet denuo reintegrari,ꝛ sic limitatur regula que hȝ
14 †quod impeditꝰ in tãtum debet restitui in quãtum fuit lesus,
ꝛ nõ plus.l.sed si per pretorem.§.quoties.ꝛ.§.sed cũ ferie.ꝛ.l.ab
hostibꝰ.§.sed quod simpliciter.ꝛ ibi Bar.ꝛ doc.ff.ex quib.cau.
ma.tex.in cle.j.de restit.in integ.fallit per istũ tex.quando totũ
cõmodum aufertur: qꝛ totum reintegratur.de quo.j.Bart. di-
cit: reseruo ibi dicẽdum.ℭExpeditis bene vt puto textualibꝰ,
venio ad gl.ℭPrima solutio gl.hic qꝺ edificator suscepit i se
periculũ est in se vera ꝑ tex.in.l.opus quod aduersione.ff.locat.
sed diuinat ad hanc.l.ideo cõmuniter impugnatur. ℭSecũda
solutio gl.ꝙ in ista.l.interuenerit culpa ipsius promissoris: secꝰ
in.l.cõtraria.Bar.conatur defendere quod loquatur de culpa
leuissima que nõ venit in cõtractu locationis.l.si de certo.§.nũc
vidẽdũ.ff.locati.tñ venit in actione legis aquilie.l.in.l. aqlia.in
princi.ff.ad.l.aquil.exemplum natura ergo cõtractus qꝛ nõ ve-
nit leuissima culpa dȝ sibi tẽpus reintegrari qꝛ quantũ ad hoc
leuissima culpa non venit.ℭJstã secũdam solutionem declara
tã ꝛ palliatã ꝑ Bar.reprehẽdũt Jmo.ꝛ Rap. cu.qꝛ si ꝓmissor
ex natura cõtractꝰ nõ tenet ad leuissimã vt ꝑsupponit Bar.er-
go nõ tenet ampliꝰ reedificare qꝛ a cõtractu remanet liberatꝰ.
tñ est cõtra istũ tex.qui vult reĩtegrari tp̃s vt denuo reedificet.
Tu aduerte ad id quod dicit Bar.quãtũ ad.l.nostrã.in.l.aqui-
lia venire etiam leuissimã culpã prout est tex.in.d.l.in.l.aquilia.
ff.ad legẽ aquil.cũ ergo incẽdia vt plurimũ cõmittantur salteȝ
leuissima culpa inhabitantiũ.l.cũ duobus.§.dãna.ff.ꝓ socio.ꝛ
tex.expressus in.l.si vẽdita.ff.de peric.ꝛ cõmo.rei vẽ.vbi tex.di-
cit qꝺ incẽdia cõmittunt ,leuissima culpa inhabitantium.ꝛ iste
tex.loquitur de incẽdio: ergo ad istam leuissimam culpam tenet
saltẽ leuissima culpa legis aquilie,quãuis ex e cõtractu nõ teneat
Jstud nõ videt posse cõgruere ad tex.nostrum: qꝛ illud qꝺ dici
tur qꝺ in lege aquilia venit leuissima: istud ꝓcedit quãdo leuis-
sima culpa cõmittit i faciẽdo illa ben e venit in actione legis aq
lie,sed si cõmittit in negligẽdo talis culpa nõ venit in actione le
gis aquilie.l.si vsusfructus legatꝰ.§.deniq;.ff.de vsufr.vbi bart.
multum not.ꝛ exclamat multum text.ꝛ dicit ꝙ ille texꝰ limitat

Universidad de Deusto
Biblioteca

totū titulū.ff.ꝛ.C.ad.l.aquil.ꝛ ita etiā per illū dicit no.Bart.in
l.qui bona.§.cum inter.ff.de dā.infe. ergo cū in ꝓposito nostro
agatur de leuissima culpa super incēdio ꝛ illa cōmittatur negli
gendo: ergo non pōt venire in actione.l.Aqlie.Preterea ꝛ ter
tio quod in isto tex.interuenerit culpa ꝓmissoris secus in.l.cō
traria.Ista videtur etiam diuinatio ꝓut in solutione preceden-
ti.Ego fortius arguo,nā in dubio nūquā presumit̄ aliqua cul-
pa gl.est ordinaria in.l.exceptione.ꝛ ibi Bar.ff.de exc.Nam cul
pa est facti,facta non presumunt̄ nisi probent̄.l.in bello.§.facte.
ff.de cap.Sꝫ tu declara istā sol.gl.qȝ nō ꝯtineat aliquā diuina
tionē:nam incendia vt plurimū cōmittunt̄ culpa inhabitantiū
dicit tex.in.l.si vēdita.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei vē.Cū ergo iste tex.
loquat̄ de incendio innuit qȝ ꝓmissor q edificabat fuit in mo-
ra,sed in.l.ꝯtraria.edificiū corruit vi terremotus aut alia vi na
turali,cui nō potest aliqua diligentia resisti,ideo ibi edificās nō
potest dici fuisse in aliqua culpa ideo nimirū si nō tenetur.Re-
probatis istis duabus solutionibus,Bar.ponit tertiā solutio-
nem hic,ꝛ in illa.l.Martius. que videtur ceteris melior ꝛ quā
cōiter sequuntur scribētes,ꝭm quā vt dicit Bar.ista.l.glossauit
illam legē.illa glossauit istam.nā nec hic nec ibi opus factū fuit,
nisi prout vtrobiqȝ clare dicūt tex.ꝛ sic promissor nec hic nec ibi
fuit liberatus in aliquo:qꝛ obligatio ad indiuiduum si fiat pro
parte in nihilo liberat.l.stipulationes nō diuidūtur.ꝛ.l.in exe-
cutione.§.species.j.e.tenetur ergo promissor ad reedificandū
de nouo, ꝛ sic debet reintegrari in totū tēpus ꝓmissori, vt hoc
tex.sed promissor debet reficere expēsis stipulatoris quādo nō
est in aliqua culpa.ꝛ ita loquitur.d.l.Martius. Sꝫ mihi videt̄
quod ista sit ceteris deterior:qꝛ nō video vbi Bar.somniauit ꝙ
stipulator debeat soluere expēsas istud de expēsis:nec ista.l.nec
illa verbū nullū.Et licet Bart.istam solutionem approbet per
l.Martius.ibi de expensis verbum nullū fortius in ista.l.ꝓmis
sor tenebat̄ facere totū edificiū suis expensis.Pone quod fecit
partem per hoc in nihilo est liberatus : qꝛ fecit partē indiuidui
que est consumpta incendio dicit tex. qȝ dꝫ tempus reintegra-
ri vt possit reficere edificiū de expēsis verbū nullū ꝛ sic posito ꝙ
Bar.fecerit istam distinctionem ex eqtate capitis sui vno plus
tex.in.l.Marti⁹.simpliciter dicit ꝙ periculū est Flacci, ꝛ sic do
mini edificij.sed de expēsis verbū nullū.Et propterea Ra.Cu.
hic quarto modo respōdet ꝛ pro certo melius aut saltē minus
male quam Bar.ꝛ alij.dicit eñ Rap.Cu. qȝ.l. cōtraria loquit̄
in contractu bonefidei in locatione ꝛ ꝯductione in quo veniūt
omnia de quib⁹ equitas dictat etiā qȝ nō sunt cogitata, ꝛ hoc
propter officium iudicis ꝙ in cōtractibus bonefidei exuberat.
l.qꝛ tantūdem.ff.de neg.gest.sed iste tex.ꝛ similes loquuntur in
actionibus stricti iuris, pro ista differētia faciunt q̄ dicit Bar.
in.l.iij.§.Cato.in.v.oppositione.s.eo.qñ facit differentiā inter
actiones bonefidei ꝛ actiones stricti iuris,ꝛ propterea Barto.
q in secūda solutione in discursu,intellexit istū tex.loqui in actio
ne locati nō videt̄ bene dicere:qꝛ.l.contraria bene loquit̄ in con
tractu locationis,sed.l. nostra loquitur in cōtractu stricti iuris.
vñ in dubio stipulatio cēsetur interposita ex causa onerosa.Et
si diceres iste tex.loquit̄ qñ edificiū debebat̄ actione ex stipula
tu, vel actione ex testamento,sed actio ex testamento habet na-
turā bonefidei.l.in minorum.C.in quib.cau.in integ.resti. nō est
nec.ergo videt̄ quod solutio nō possit stare.Respōdet̄ qȝ actio
ex testamēto non habet naturā bonefidei nisi in duob⁹, in alijs
vero habet naturā stricti iuris,prout declarat Bar.in.l.si heres
vbi dixi.ff.de eo qȝ cer.lo.Ista sol.Rap.Cu.licet videatur colo
rata tñ confunditur ineuitabiliter per vnam rationē quam assu
mo ex verbis Bar.si ꝓmissor fecit partē edificij que postea cor
ruit,quare est qȝ obligatur denuo facere:qꝛ ꝓmissio faciēdi do
mum est facti indiuidui solutione ꝛ obligatione, ꝛ ideo faciēdo
partē in nihilo liberatur, nimirū si tenet̄ denuo facere, ꝛ ista est
ratio nullitatis siue cōtractus sit stricti iuris siue bonefidei. qd
dicendū.Ego quinto loco aliter respondeo ad ista cōtraria di-
co qȝ iste text.loquit̄ in ꝓmissore vel grauato qui tenebatur sua
impēsa totā demū facere,vñ si partem indiuidui fecit ꝛ incēdio
cōsumpta sit: tenet̄ denuo sua impēsa facere reintegrato sibi to
to tēpore.Et ita loquit̄ iste tex.sine hesitatione, ꝛ sine vlla vio-
lentia,sed in.l.cōtraria loquit̄ tex. in ꝯctu locationis in quo de
necessitate debet interuenire merces in pecunia.l.j.ff.loca.alias
nō esset locatio sed ꝯctus innominatus.vt est tex.in.l.si tibi pol
lienda.ff.de prescr.ver.declarat Bald.in.l.ꝯctus.in.iij.col.C.de
fide instr.ꝛ sic ibi edificāti illā domū debebat̄ merces a dño edi
ficij.ꝛ sic ibi ille q ꝯcluserat opus faciēdū nō debebat facere sua
pecunia, sed pecunia dñi habita mercede, cum ergo ibi in effe-
ctu locauerit domū faciēda certa mercede,postea si edificiū ruat
periculū est dñi edificij nō aūt faciētis. ꝛ iste est ver⁹ intellect⁹ il
li⁹.l.Marti⁹.ꝛ credo ꝙ ista sit vera solutio ad illū tex. quā ego
15 do.¶ † In.q.Bart.de potestate electo ꝓ semestri suo periculo
si gerere nō possit an debeat reintegrari tēpus sex mēsiū si in pri
mis sex venire nō potuit.Bar.cōcludit ꝙ nō,ꝛ cū eo tenēt ma
gis cōiter alij.eādē doctrinā tradit Bar.in.l.si vno.§. item cum
quidā.in vlt.col.ff.loca.ꝛ in.l.si prius.in.x.q.ff.de ope.no.nunc.
facit bene text.in.c.fi.in fi.de iud.in verbo vt tempus regiminis
elabatur.ꝛ ibi canoniste.ꝛ do.Abb.in pe.no.ad hoc no.vbi refe
runt ꝛ sequūtur istā decisionē Bar.Per istā decisionē infert ibi
Abb. ad doctorē qui promisit legere duobus annis ꝙ si aliqua
causa impeditus nō legerit nō poterit postea alijs duobus an-
nis legere:qꝛ alie censentur opere duorū annorū postea sequen-
tium.lꝫ doctores ita cōiter transeāt,tñ Rom. reprobat istā de-
cisionem Bar.ꝛ cōmunem per duo,que vident̄ valde stringere.
Primo contra Bar.adducit bonū tex.quē reputat ad hoc sin
gularē in.l.Paulus respōdit.§.Caius.in verb,triēnio cōtinuo.
ꝛ ibi gl.in verbo tempore.ff.de lib.cau.vbi est tex.singu.testator
legauit libertatē seruo si triennio cōtinuo seruierit heredi.pōde
ra qȝ ibi tēpus est limitatū expresse,qd si seruiuit per annū vel
duos postea aufugiat an si reuertatur ꝛ vult seruire an debebūt
cōiungi ista tpa tex.dicit qȝ sic,ergo de directo cōtra decisionē
16 Bar.Sed respōdet † Rom.qȝ ille tex.loquitur fauore liberta-
tis:qꝛ q̄uis tēpus fuerit expresse limitatū vt sit continuum, ta
men fauore libertatis coniungitur,ideo Rom.infert ad vnum
qȝ idem erit fauore pie cause cum valeat argumentū de pia cā
ad libertatē.ꝛ Bar.in.l.si vn⁹.C.de test.ꝛ soleo allegare tex. me
liorē de iure ad hoc in.l.j.in verb.ad hanc pietatis rationē ꝛ ibi
Bal.C.de seruo pig.dato manu.Credo ꝙ Roma.erret:qꝛ etiā
in libertate qñ tempus est in specie limitatum vt sit cōtinuum
tñ reqrit̄ cōtinuatio illa:alias nō cōsequit̄ libertatē text.habes
ponentē istam regulā in.l.Thais.§.intra certa tēpora. ff.de fi-
deic.lib.vbi tex.dicit ꝙ seruus grauat⁹ intra certa tēpora aliqd
facere vt consequat̄ libertatē dꝫ illud ꝯiter facere ꝛ gl.ibi respō
det ad.l.allegatā.per Lud.Ro.qȝ ideo ibi est: quia prius deces
serat ille heres cui debebatur impleri cōditio. merito ibi admit
titur illa coniunctio temporis vt seruiat alteri succedenti qūo
pōt.Secundo ꝛ fortius dicit Ro.qȝ ista decisio Bar. est de di
recto ꝯ istū tex.vbi ille qui,promisit facere domū promisit ope-
ras fabriles in faciendo,que sunt ꝓprie ille que variant̄ ex tēpo
re,prout loquit̄ ꝓprie tex.in.d.l.si non fortē.§.libert⁹.ergo cū in
isto tex.opere varientur ex tēpore,nō deberet reintegrari tēpus
ꝭm decisionē Bar.ꝛ tñ ꝯrium decidit iste text.ergo ꝯ decisionē
Bar.Defendēdo Bar.responde qȝ in isto text.in stipulatione
opere nō veniūt principaliter in ipsa obligatione,sꝫ est ipsa do-
mus vel insula q̄ venit in obligatione,ꝛ si consideramus ipsam
domū que principaliter est in obligatione, eadē est siue fiat alio
tēpore,ꝛ istud est qȝ ꝓprie voluit Bar.Subtilis do.Pe.de be
xu.reprehendit Bar.alio fundamēto inquantū Bar.respondē
do ad.l.seruus qui testamēto.§.fi. dicit qȝ in questiōe per eum
formata tempus erat limitatū pro sex mensibus futuris.sed in
l.seruus.§.fi.tēpus nō erat limitatū sꝫ in genere, Dicit Bexu.
subtiliter qȝ Bar.male dicit ꝛ se ꝯfundit:qꝛ q̄stio format̄ in po-
testate electo pro sex mēsibus simpliciter in.l.seruus.qui in testa
mēto.erat conditio seruiēdi ꝓ quinqȝ annis,ergo erat limitatū
tempus sicut in questione Bar.Et si diceres in.q.qñ loquimur
de sex mensibus intelligimus de ꝓximis.l. eū qui calēdis. s.e.
certe eodē modo in.l.seruus q testamēto.dꝫ intelligi de quinqȝ
annis immediate ꝓximis ꝛ reliquit cogitandū sup isto alij non
tangūt.Sed tu defende Bar.qꝛ tex.in.l.seruus q testamēto.§.
fi.ꝓprie loquit̄ ꝛ ad vnguē,vt dicit Bar. qñ fuit appositū tēp⁹
in genere : nā ibi expresse fuit dictū ꝙ relinquebat libertatē ser-
uo cū heredi septē annorū operas prestitisset,erat ergo arbitra-
rium seruo qñ vellet prestare, ergo loquitur de tēpore in genere.
Sed in.q.Bar.electio erat de sex mēsib⁹ ꝛ intelligit̄ de ꝓximis
per.l.eum qui calēdis.Et ita habes defensatā decisionē Bart.
¶ Ad istam materiā pro complemento vide quod decidit not.
Bal.in.l.non solū.in prin.ff.de excu.tut.per illum tex.in versic.
annus autem copulatorū dierū scrutabitur ꝛc. vbi querit Bal.
17 Pone † Papa cōcessit priuilegiū monacho quod possit audi-
re.ll.ciuiles per triennium,nunquid intelligatur de triennio cō
tinuo, an tpa possunt iungi. Dicit Bal.ꝙ ille tex.faceret quod
nō possit:qꝛ tēpus in dubio debet intelligi ꝙ sit cōtinuū,post-
ea dicit ꝙ ista qȝ alias fuit disputata ꝛ cōclusum per disputan-
tem ꝙ tps possit cōiungi.ꝛ si monachus studuit per annū, ꝛ ꝓ
aliquot annos se absentauit qȝ poterit denuo redire ꝛ studere
adhuc in alijs sequētib⁹ duob⁹ annis : qꝛ ista interpretatio est
magis fauorabilis vt per Bar.in.l.fi.ff.sol.mat.quod cā studij
est multū fauorabilis. Addo ꝙ istam.q. originaliter examinat
Arch.xvj.q.j.in.c.frater.in vlt.col.vbi dicit glo.que est ibi face-
re ad istā.q.ꝛ finaliter ipse determinat qȝ possit iste monachus
studere reliquis duobus annis.eam etiam ponit Jo.An. ꝛ Ge
minia.in.c.j.de vita ꝛ honest.cler.in.vj.saluo nisi papa in priui-
legio

legio adderet verbum cōtinuum. vide tñ illud qȝ decidit alibi
not.Bar.in.l.fi.§.quoties.per illū tex.ff.de pub.ꝛ illā decisionē
Bar.refert ꝛ sequit̄ abb.in.c.ad apostolice.de regul.¶ Vltimo
ad cōfirmationē eius qȝ decidit Bar.hic,videas no.decisionē
Bal.in.l.eos.§.apostolos.in vlt.col.circa med.C.de app. vbi q̄-
rit de no.decisione, statutum est in ciuitate ꝙ oēs donationes
debeāt insinuarij a mēse Maij vsqȝ ad calendas Nouēb. ꝛc. vt
17 ibi per eū. ¶ † Vltimo diligēter signa illud ꝙ Bar.in fi. infert
ex hoc tex.ꝙ si data est alicui donatio vnius mensis ad probā
dū ꝛ circa finē mēsis acta ꝓbatoria casu perierūt, debet habere
integrā dilationē alterius mensis per istū tex.cū Bar. transeūt
omnes indifferenter.ꝛ dicit Bal. hic ꝙ istud est laudabile ꝛ bo
num verbum,ꝛ ꝭm do.Alex.est multū solēne dictum.Adde tu
quod Ang.de Aret.alibi dicit quod istud est singularissimum
dictū in.§.rursus.in.vij.col.insti.de act.sequit̄ simpliciter Bal.
in.l.sed ꝛ si per pretorem.§.sed cum ferie.ff.ex qui.cau.ma. ꝛ.l.ij.
C.de temp.app.in.l.fi.ff.de ferijs.

1 ☞ Quando vna ex rebus alternatiue promissis efficitur sti
pulatoris illa desinit esse in obligatione.
2 Si vna ex rebus alternatiue debitis efficiatur creditoris non
per hoc liberatur debitor quia alia remanet in obligatione. 16.

Si stichum aut pāphilū.

S Bar.hic ponit vnū summariū qȝ est corruptū.nam
summat Bart.si vnus ex alternatiuis stipulatorib⁹
efficiatur ꝛc.voluit dicere Bar.Si vnus ex alternatiuis stipu-
latoris efficiatur ꝓmissor nō liberatur vel alr̄ ꝛ clarius summa,
Si vna ex reb⁹ alternatiue debitis efficiat̄ stipulatoris reliqua
1 remanet in obligatiōe.h.d.vsqȝ ad.§.stipulatio.¶ † No.primo
ex hoc tex.ꝙ qñ vna ex reb⁹ alternatiue ꝓmissis efficiat̄ stipu-
latoris illa desinit esse in obligatiōe.Limita no.ꝭm Raph.Cu.
quē simpliciter sequit̄.d.Alex.lꝫ nō cōplete referat eū,qñ vna so
la res fuisset debita si efficeret̄ creditoris illa remanet in obliga
tione vt estimatio debeat̄:ꝛ sic non extinguit̄ obligatio.tex.est
no.in.l.plane.la.j.§.j.i ver.ꝙ si rē.ff.de leg.j.ꝛ dicit Rap.hoc es-
se sing.notandū:qꝛ nemo declarat,ꝛ nunqȝ ampli⁹ cogitauit,ꝛ
dicit rōnē esse:qꝛ vbi vna sola res debebat̄ ex equitate sustinet̄
obligatio, que eqtas cessat vbi due res alternatiue debebant̄,
nam lꝫ vna efficiatur mea,tñ obligatio restat in alia, ꝛ sic ratio
2 equitatis remanet in illa que est effecta mea.¶ † Secundo no.
ex hoc tex.ꝙ si vna ex reb⁹ alternatiue debitis efficiat̄ credito
ris,non ꝑ hoc liberatur debitor:qꝛ alia remanet in obligatione.
Adde idē esse si vna ex reb⁹ alternatiue debitis moriat̄, alia re
manet in obligatione tex.est in.l.ij.§.qui stichū.ff.de eo qȝ cert.
loco.ꝛ.l.si in emptione.§.pe.ff.de contrah.emp. Ratio funda-
mentalis est:qꝛ in alternatiua rerū ambe sunt in obligatione.l.
illud aut illud.ff.de const.pec.declarat Bar.in.l.si duo.j.e. ergo
vna exempta ab obligatiōe alia dꝫ remanere.Intellige sane istū
tex.qñ vna res ex alternatiue debitis efficeretur stipulatoris ex
alia cā ꝙ stipulationis:tunc procedit iste tex.si aūt esset effecta
sua ex causa stipulationis liberaretur ab vtraqȝ:qꝛ lꝫ in stipula
tione alternatiua vtraqȝ sit in obligatione,tñ vna soluta libera-
tur ab vtraqȝ.l.cū ab vno.§.fi.ff.de leg.ij.¶ In gl.ad fi.Bart.ꝛ
cōiter doctores reprobāt gl.ꝙ nec de rigore,nec de eqtate possit
ille seruus solui qui erat stipulatus.per tex.in.d.l.qui decē.§.sti-
chum.ff.de sol.Raph.cu.ꝛ Alex.saluāt gl.ꝛ bñ, vt ꝓcedat etiā
in obligatione alternatiua:qꝛ si estimatio serui effecti stipulato
ris pōt ei solui,vt firmat gl.hic in principio quā cōiter sequunt̄
scribētes:ergo magis dꝫ posse ipse seruus solui qui desijt esse sti
pulatoris : qꝛ qñ quātitas vel estimatio debetur respectu certe
speciei ipsa species pōt solui.l.si vero.§.fi.ff.sol.matr.l.fideiussor
euictionis.ff.de excep.doli.firmat Barto.in.l.qȝ te.in.j.col.ff.si
cer.pe.Nec ob.tex.in.d.§.stichū.per quē Bar. ꝛ cōiter scribētes
reprehendūt gl.qꝛ loquit̄ in diuersis terminis a casu nostro.lo-
quitur eñ qñ vnus ex seruis alternatiuis tpe stipulatiōis esset
stipulatoris. quo casu certū est qȝ in illo seruo a principio non
cōsistit obligatio. per cōsequēs nec iusta solutio lꝫ deficeret esse
stipulatoris,ꝛ cōsequēter nunqȝ ibi fuit debita estimatio illius
serui.Sꝫ in.l.nostra.ꝛ in gl.stipulatio a principio subsistit ꝛ ob-
ligatio in vtroqȝ:qꝛ tēpore stipulationis neuter seruus erat sti-
pulatoris:vñ si postea efficiat̄ stipulatoris deinde desinat ꝛ effi
ciat̄ promissoris:certe promissor debet posse soluere ipsum ser-
uum,sicut estimationem.Et pro ista differētia quod attēdi de-
beat principium.facit tex.in.l.cum filius.§.heres.ff.de legat.ij.

1 ☞ Stipulatio in annos singulos est vna ꝛ non plures prout
est legatum in annos singulos.
2 Stipulatio annua dicitur esse incerta.
3 Stipulatio annua est perpetua.
4 Legatum annuum nō censetur vnum sed plura.tot enim sunt
legata quot anni.
5 Illud dicitur esse perpetuū qȝ nō finitur morte stipulatoris.
6 Incertum ꝛ perpetuum equiparantur.
7 Non est dr̄ia stipulari in annos singulos vel singulis annis.
8 Stipulatio annua quare dicitur incerta.
9 Stipulatio annua simpliciter concepta restringitur ad vitam
stipulatoris:licet non fuerit dictum.
10 Stipulatio de sui natura est perpetua ꝛ trāsitoria ad heredes.
11 Stipulatio annua facta pauperi nulla lege reperitur quod in-
telligatur facta pretextu alimentorum,secus est in legatis.
12 Legatum annuum pro primo anno iudicatur purum pro se-
quentibus conditionale,ꝛ que sit huius ratio.
13 Quare stipulatio annua dicitur vna:legata vero annua dicun-
tur plura.
14 Non est certum quantum quis viuet.
15 In stipulatione annua statim potest agi,ꝓ omnibus tēporib⁹.
16 Tractus futuri temporis sunt incerti.
17 Quare stipulatio annua etiam facta quo ad viuam tamen me-
ro iure est transitoria ad heredes.

Stipulatio. Iste.§.ꝭm Bar.est multū notabilis
ꝛ breuis ꝛ dicit Ang.qȝ Bart.insu-
dauit in intellectu huius.§.ꝛ ꝭm Raph.cu.iste.§.in veritate est
multū dubi⁹,intm̄ qȝ dicit Bal.satis impudēter,ꝙ iurisconsulti
in ista materia videtur quodāmodo fuisse stulti ꝛ vna bestia. h.
d.in effectu.Stipulatio annua est vna incerta ꝛ ꝑpetua:sed le-
1 gatū annuū nō est perpetuū.† No.ꝙ stipulatio in annos singu
los est vna ꝛ nō plures,ꝓut est legatū in annos singulos,Opere
preciū est videre anteqȝ vlteri⁹ procedat̄,que vtilitas sit isti⁹ di-
uersitatis qȝ stipulatio sit vna:legata vero sint plura:dic ꝙ vti
litas est quadruplex.Prima est quā tangit gl.cū stipulatio sit
vna,attēditur temp⁹ facte stipulationis cui acqrat̄, si tpe facte
stipulationis erat in potestate patris,cū totū acquirat̄ patri,da
to ꝙ fili⁹ postea emāciparet̄.l.si filiusfa.j.e.Sec⁹ est in legato an
nuo:qꝛ cū sint plura legata si pro primo anno filius esset in po-
testate acquirit̄ pr̄i,si postea emāciparet̄ acquiret̄ filio emācipa
to.Secunda vtilitas est quo ad prescriptionem:quia cū stipula
tio annua sit vna elapsis.xxx.annis,stipulator excluderet̄ in to
tū,sed in legato annuo cū ꝓ primo anno sit purū postea cōdi-
tiōale.Primo ꝓscriberet̄.xxx.annis.postea reg.ita gl.in.l.cū no
tissimi.§.in his.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij.C.de prescript.xxx.ann.gl. ꝛ ibi
late Bar.in.l.de pupillo.§.si in plurib⁹.ꝛ ibi dixi.ff.de oper. no.
nū.Spe.in ti.de loc.§.nūc aliqua.xv.xlj.can.in.c.auditis. de ꝑ-
scr.ꝛ ibi ponit do.Abb.in vlt.col.Tertia vtilitas est cū stipula-
tio annua sit vna certe lapsus cuiuslibet anni interpellat ꝛ cōsti
tuit ꝓmissorē in culpa absqȝ interpellatione hoīs.l.ij. C.de iure
emph.c.potuit.de lo.Sec⁹ est in legato annuo,cū ꝓ primo an-
no sit purū ꝛ sequentib⁹ conditionale:euent⁹ cōditionis nō po
test constituere in mora.l.quoties in diē.j.e.ita expresse Bar.in
l.ita stipulatus magna.in.ij.q.princ.in ver.iij.vidēdū.j.e.Quar
ta vtilitas est stante statuto qȝ de omni contractu soluat̄ gabel
la, cū stipulatio annua dicat̄ vna ꝛ vniformis, ꝓ vna nō dꝫ nisi
semel gabella solui,de quo tñ dubitat ꝛ ponit Bal.hic.Si autē
statutū diceret ꝙ debeat solui gabella de quolibet legato, certe
de legato annuo dꝫ solui ꝓ primo anno: ꝛ ꝓ alijs i futurū solue
ret̄ ꝓut dies cedet.ita Bar.in.l.cā Titio.circa fi.ff.ad.l.Fal.sol.
Bar.in.l.in annalib⁹.in pe.q.C.de leg.ꝛ facit qȝ no.idē Bar.in
l.in lege Fal.nō hr̄ per illū tex.ff.ad.l.Fal.ꝛ sic stat quadruplex
vtilitas ꝙ stipulatio annua dicat̄ vna. Istud not.limitat̄ tripli
citer ꝑ Bar.in.l.si seru⁹ cōis meuij.al's me⁹ ꝛ castrēsis.§.fi.ff.de
stip.ser.aliter etiā dꝫ limitari ꝑ tex.in.l.sancim⁹.§.fi.C.de donat.
vbi tex.vr̄ dicere ꝙ donatio annua nō sit vna,sed plures ꝭm qȝ
2 declarat Bar.in.l.senatus.§.fi.ff.de do.cā mor.¶ † Scdo prin-
cipaliter no.ꝙ stipulatio annua dr̄ esse incerta:vtilitas est quia si
est incerta orit̄ actio ex stipulatu ꝛ nō certi ꝯditio ꝭm Bar. hic:
q̄uis Bal.dicat eū vehemēter errare.reseruo dicēdū.j.ꝭm bar.
3 ¶ † Tertio no.ex tex.ꝙ stipulatio annua est ꝑpetua ꝛ sic transi
toria ad heredes stipulatoris,intellige mero iure ꝛ in effectu,vt
statim dicet̄ in gl.magna in prin.Limita qñ stipulatio annua es
set facta ex causa que nō cōueniret heredib⁹ stipulatoris : puta
ego ꝓmisi.x. annua vni doctori,vt esset aduocat⁹ meus in oib⁹
meis causis,vel ꝓmisi.x.medico annua vt curaret oēs īfirmos
dom⁹ mee:vt tota die sit per istos nobiles,an ista stipulatio an-
nua trāsibit ad heredes stipulatoris:certe nō:vnde finita causa
stipulationis per cōsequēs finitur obligatio cū effectu. l.Seio.
in prin.ꝛ ibi Bar.ff.de ann.lega.l.Titio Seio.§.vsuras.ꝛ quod
ibi Bar.ff.de leg.ij.facit quod no.Bar.in.l.j.§.diuus.ff.de var.
4 ꝛ extraord.cogn.¶ † Quarto nota ex text.quod legatum an-
nuum non censetur vnum sed plura.tot sunt enim legata quot
anni:quia pro primo anno est purum, pro sequentibus est con
ditionale,nec transit ad heredes,prout dicit tex. hic,ꝛ in.l.si in
singulos.ꝛ.l.cum in annos.ff.de ann.lega.Ratio quia quando

Universidad de Deusto Biblioteca

legatarius moritur,pẽdente cõditione nõ transmittit legatum ad heredes.l.vnica.§.finaũt sub cõditione.C.de cadu.tol Limita istũ tex.dupliciter. Primo qñ legatũ annuũ fieret cum prefinitione certi temporis puta decẽ annorũ:tunc trãsiret ad heredes si nõ esset factũ cã alimẽtorum tex.no. in.l.si cum prefinitione.ff.qñ dies leg.ced.de quo tex.Bar.ibi facit magnũ festum,z dicit esse tex.sing.distinguẽtẽ oẽs leges de hac materia loquentes.facit tex.in.l.codicillis.in prin.z ibi Bart.no.ff.de ann.leg. z tex.in.l.sicut in annos.in prin.in ver.vsq ad decenniũ.ff.quib. mo.vsusfr.amit. Scdõ limita qñ testator gratia heredis grauari diuisisset legatũ in prestationes annuas:tunc vnum esset legatum z transiret ad heredes.text.est in.l.si cũ prefinitione.in ver. pe.in verb.in plures pensiones sit exonerandi heredis gratia. z tex.in.l.nec semel.versi.itẽ Celsus.z tex.in l.firmio.§.fi.z ibi glo. ff.quando dies leg.ced.z gl.in.l.si in singulos.ff.de annu. legat.

a ¶ Quinto no. Adde qd dicit Car.in.d. c.j.in.§.abbates.in.iij.not. de exc.pl.z gl. in cle.j.in vb. eius.de re.ecc. non alien. vbi dicũt q commissio que fit ad vitã dicit ppetua. Item adde qd ppetuũ qñq ponit p cẽtũ annis.Bar.in.l. vsufruct.ff. de vsufr.leg.z Bal.in.l.j. C. ne rei do. vel temp.z glol.z Bart.in.l annua.§.z Titia.in fi.de an. lega.aliqñ vo p seculis seculorum, vt per Bart.ibi, aliqñ p.xx.ann. l.omnes.z.l. scut. C.de prescr.xxx.ann.z in Specul.de sent.§.viij. in fi.vbi idem dicit de.xl.ann. adde etiã per card.in cle.ij. xv.q.de resc. Item adde q emphyteusis concessa in perpetuũ, nõ intelligit in infinitũ si ecclesia ccessit,lz vsq ad secundam gñationẽ.istd fuit singulare dictum Alb. de ros. in pe. C.in ver.ppetui.vbi alleg. not.in.§.emphiteusim.in aut.de nõ ali. qd dictuz pro fin.refert Frã. cre.suo singu. cxv.inci.vos scitis. Item adde q perpetuum dr etiã q certo tpe nõ limitat, et qd datur ad beneplacitum superioris. l. iurispitos.in pnc.z ibi bar. in lect. Nicol. de neap.ff. de excus.tuto.

5 ¶ † Quinto no.a ex hoc tex.ẽm Are. quod illud dicit esse perpetuũ quod non finitur morte stipulatoris.ita capitur hic, sed certe hic capitur perpetuũ pro perpetuitate vite actionis z pro trãsmissione ẽm qd infra declarabit. alibi capitur iste terminus perpetuũ varijs modis quos refert gl.in.l.j.ff.pro socio. Tu ad istud not.adde Gemi.in.c.si gratiose.circa fi.de rescri.in.vj. vbi no.per gl.ibi:quod illud dicitur esse perpetuum qd durat ad vitam hominis: quid aũt esset si pmitteret vel relinqueret per dictionẽ perpetuo,persone que nunq morit: puta ecclesie vel hospitali,z iste est casus q tota die occurrit in practica: nã tota die in testamentis testator relinquit decem annua tali ecclesie in perpetuũ quo intelligimus illud in perpetuũ,ponit Alexã. in l.ij. in prin.in.j.col.ff.sol mat.z dicit se consuluisse in ciuitate Bon. q illa dictio perpetuũ, relata ecclesie intelligit p centum annos lz dicat quosdã cõsuluisse cõtrariũ.z põderat Alex.decisionem Bar.in.l.annuum post gl.ibi.ff.de ann.leg.ego in illa l.ij. ff.so. mat.de directo tenui contrariũ z cõsului z obtinui vbi multa allegaui non dico hic,ibi dicemus anno futuro.

6 ¶ † Ultra scribentes vt nihil omittatur intactum in tex.põdera tex. dũ dicit incerta est z ppetua:nã iste tex. vr superfluus:qz incertũ z perpetuũ equiparant.c.si gratiose.de rescript.in.vj.c.si delegatus. de offi,dele.in.vj.tex.in.l.sufficit.vbi aliqñ dixi.ff.de cond.inde. z text.in.l.iurisperitos.in princ.ff.de excu.tut.facit quod decidit Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.in.iiij.q.de ope.no. vbi tenet q potestas vel officialis positus ad beneplacitum regis intelligitur perpetuus cũ multis concordantijs quas ibi dedi. ¶ Ultimo cõtra istum tex.anteq veniam ad gl.opporit fortiter pro intellectu litere dicit tex.q stipulatio in annos singulos est vna.si stipulatio est vna:ergo obligatio similiter est vna: ergo similiter actio est vna.sed istud est falsum:qz si stipulatio incerta ratione future potestatis:ergo habet conditionem : ergo nõ nascitur obligatio nec actio:qz incertitudo habet conditionem. l.dies incertus.ff.de cond.z demonst.quomodo ergo potest esse vna actio.propter hoc dicit Bal.satis impudenter q iurisconsulti videntur quodammodo fuisse stulti:tñ postea ipse not. respõdet huic difficultati z bene qd in hac materia cõsiderandũ est triplex tẽpus. Quoddam est tempus q apponitur ad extẽsionẽ obligationis.vt in terminis, z istud lz sit incertũ quantũ extẽdat nõ impedit natiuitatẽ actionis nec obligatiõis,vt hic. Aliq tẽpus apponitur ad inchoationẽ obligationis noue: z tunc qñ est incertũ bene habet vim conditionis. ita loquitur. l. dies incertus.ff.de cõd.z demon. Quoddã z tertio est tempus incertũ q apponitur ad executionẽ obligationis:z tunc etiam istud nõ suspendit nec impedit transmissionẽ.l.Celsus.ff.de arb. z not.bene hãc doctrinã Bal.qz bona z fundamẽtalis est,z ad eã vide Bar.in.l.eũ q ita.§.q ita.j.eo. ¶ Expeditis textualib perfecte capio glo.primã magnã quam diuide magistraliter in vij partes prin. In prima declarando tex.remouet vnũ dubium lz Bart.expediat eam per viam qõnis. In secũda rñdet tacito quesito ad intellectũ tex.quare stipulatio annua dicat vna, sec in legato z assignat duas rõnes diuersitatis. In tertia fortiter opponit cõtra tex.z se remittit. In quarta rñdet alteri quesito ad tex.quare stipulatio annua dicat incerta. In quinta rñdet alteri quesito quare stipulatio annua dicat esse ppetua: z sic trãsitoria ad heredes sicut in legato. In sexta glo.se remittit de materia z allegat duas leges concordan. In septima simul opponit de tribus legib z nõ soluit. secũda ibi, hec quidẽ stipulatio est.tertia ibi,nec obstat.j.eo. quarta ibi,item est incerta. quinta ibi,item est perpetua.sexta ibi,z adde q no.s.septima z vltima ibi,sed argumentum contra.s. ¶ In eadem gl.ibi, vt.C.de le.l. in annalibus. Ex ista prima parte gl. habes quatuor colligere.

7 ¶ † Primo suppletionẽ ad tex.quod suppleat in isto tex.quo ad viuã istam suppletionem ad tex.glo. si bene aduertis probat quatuor medijs.primo vt ista stipulatio sit incerta,vt dicit text. hic. scdõ propter illud qd dicit de legato annuo. tertio per duo iura per.l.eũ qui ita.§.qui ita.j.eo.z.§.at si ita.inst.eo.quarto. z melius:quia etiam si non sit dictũ: tñ intelligitur semp quo ad viuam.z si presuppositum gl.esset verum, istud vltimũ fundamentum esset melius ceteris. Tu dic q ista suppletio gl.est vera in se per duo iura q allegat que clare loquunt qñ stipulatus sum decẽ annua quo ad viuã,sed ista suppletio non est necessaria ad istum text.vt statim.j.patebit:qz iste text.plane procedit absq ista suppletione quod stipulatio annua simpliciter concepta est vna z ppetua absq qd dicat quo ad viuã, z ideo ista suppletio est superflua. ¶ Secũdo habes ex ista gl.iuncto text. quod non est differentia stipulari in annos singulos,vt loquit text.vel stipulari annis singulis,vt loquitur glo.z sic siue stipulatio annua fiat per accusatiuũ in annos singulos siue p ablatiuũ annis singulis idem importat.tex.est hic iũcta gl.z vtroq casu requirit annus perfect vt peti possit. l. qui hoc anno. vbi

8 dicet sup gl.que tangit.j.eo. ¶ † Tertio habes ex ista gloss.rationez ad text.quare stipulatio annua dicitur esse incerta,eo qz concepta expresse ad vitam stipulatoris cũ incertum sit quantum viuat.l.j.ff.de cõd.z demon.eandem rationem ponit glo.j. in.iiij.parte prin.ibi reseruo dicendum de veritate.

9 ¶ † Quarto notabilis conclusio in qua iacet pũctus q stipulatio annua simpliciter cõcepta restringitur ad vitam stipulatoris: licet nõ fuerit dictum,z consequenter stipulatio annua in dubio nõ est transitoria ad heredes.ista est pulchra z disputabilis cõclusio. Cõclusionem gl. quod stipulatio annua in dubio non transeat ad heredes stipulatoris,tenet Bar.hic maxime per.l. sancim. §.n.C.de dona.idẽ tenẽt Jo.de imo.Ang.z Pau.de ca.Cõtra conclusionẽ glo.tenet Dyn.Pet.Bald.Rapha.cu.Ludo.ro. Alex.z Are.hic,per istum text.z.l.veteres.C.de contrahend.z cõmit.stipu.idem tenet cõtra gl.Joã.fab.in.§.omnis.instit.eo, vbi dicit bonũ verbũ quod communiter doc.tenent cõtra istam glos.idem tenet Benedic.de plũb.in.l.si ita fuerit.secunda. ff.d manu.test.concludentes qd stipulatio annua in dubio semper intelligitur esse perpetua, nisi sit tẽpore limitata per regulã.l. si pactũ.ff.de proba.z.l.veteris.ff.de contrahen.z commit stipul. cũ multis iuribus que retuli in.l.ij.§.item si in facto.s.eo. Pro ista cõclusione bñ facit iste tex.in.ver.perpetua. nihil subaudiẽdo nec cauillando literã vbi tex.simpliciter loquens vult quod stipulatio annua sit perpetua:ergo trãsitoria: ad heredes, z iste tex. debet intelligi mero iure z in effectu cum ponat differentiã inter stipulationem annuã z legatum:ergo debet intelligi quod stipulatio annua simpliciter cõcepta sit ppetua mero iure : z in effectu qũuis Bar.intelligat post gl.mero iure,lz nõ in effectu. Tertio pro ista parte adducit Rapha.cu. subtilem rationem:

10 † nam stipulatio annua de sui natura est perpetua z transitoria ad heredes,adeo quod etiã si tempus vite apponatur in stipulatione:qz quis stipulet decem annua quo ad viuat, adhuc nõ potest fieri temporalis ipso iure sed ope exceptionis tantum.l. eũ qui ita.§ qui ita.j.eo.z istud firmat glo. quomodo ergo subintelligitur tempus vite cõtra naturã stipulationis cũ sit stricti iuris? quid tenendũ? Adde qd opi.gl.dicit Bar.semper ausus fuit sustinere per duo media de quib hic p eũ. Primo quãdo stipulatio annua esset facta pauperi:qz censetur facta ad alimẽta,eius morte extingueretur. Secundo z fortius: quia etiam si non esset facta causa alimentorum adhuc non est transitoria ad heredes nisi demũ de eis sit facta mẽtio per tex.in.l. sancimus.

11 §.fi.C.de dona. ¶ † Contra istã opi.gl.z Bart.tenent Jmol. et Pau.de cast.hic ad euitandam infinitatẽ.l.fideicõmissa.§.si qs decem.ff.de leg.iij.sed vtrũq membrum reprehendit Bald. in primo mẽbro, dicit quod nulla lege reperitur quod stipulatio annua facta pauperi intelligitur facta pretextu alimentorum, sed in legatis istud bñ reperit,vt in iurib alle.p Bart.z eodem modo etiã reprehẽdit Rapha. cu.hic.z Benedic.de plumb.in d.l.si ita fuerit.la.ij.z propterea de hoc dubitauit ipsemet bart. in.l.eũ qui ita.§.j.j.eo.tñ Ange.z magis communiter alij tenẽt hic cũ Bar.quod promissio annua facta pauperi censeatur facta ad alimẽta,z propterea tunc nõ transeant ad heredes:quia morte alimentarij finitur legatũ,z põt confirmari:nam promissio annua facta pauperi intelligi debet facta ẽm conditionem pauperis.l.plenũ.§.equitij.de vsu z habita.c.cũ de beneficio.de prebẽ.in.vj. Quo ad scdm inquantũ Barto.gñaliter firmat q stipulatio annua etiã facta diuiti non trãsit ad heredes stipulatoris per tex.in.l.sancimus.§.fi.C.de noua. dicit Bal q illa lex si bñ inspiciat nihil facit z plus nõ dicit. Jmol.z Paul. dicunt qd ille tex.potius facit cõtra Bar.qz.licet in fi.a contrario sensu videatur aliqd facere pro Bar.tñ princi.facit cõtra Bart. Rapha.cu.dicit qd ille text.loquitur in casu certo:quid aũt in casu dubio illa lex nõ declarat. Tu aduerte qd lz ille tex.disputando possit trahi ad vtrãq partẽ:tñ vere nõ facit p Bar.qz ille text. ponit duos casus. Primus qñ actum est qd intra vitam donatarij

tarij donatio concludat. Scdõs casus qñ actũ est q ad heredes donatarij trãseat:casum aũt dubiũ qñ nihil fuit actũ tex. omittit. Quid tenẽdũ? teneo c gl.z Bar.z sic sequor opin.vltramon. quã sequunt cõsulẽdo z indicãdo, q stipulatio annua simplr cõcepta sit ppetua in effectu z trãsitoria ad heredes. p istũ tex.vt s.induxi. Itẽ qz regulã habem q stipulatiões in dubio cẽsent esse reales,z sic trãsitorie ad heredes.text.est plan qui gñaliter hãc regulã tradit in.l.veteris.C.de cõtrahen.z cõmit.stip.z in.l.iurisgẽtiũ.§.pactorũ.ff.de pac.z in.l.si pactũ. ff.de prob. z ab ista regula non est excepta stipulatio annua.vnde sufficit habere regulã p se,put dicit Bar.in.l.quoties.ff.si qs cau.dixi i.l.in illa. s.e. Et si diceret in legatis in qb sit benignior interptatio quã in stipulationibus.l.in testamẽtis.ff.de reg.in.c. cum dilecti. de dona.nõ trãseũt ad heredes nisi de eis sit facta expressa mẽtio. l.in annalib.C.de leg.ergo minus debet transire stipulatio annua q est stricti iuris, z omissum in vbis censet omissum in stipulatiõe.l.quicqd astringẽde.j.eo. z imputandũ est stipulatori cui apertius nõ est locutus.l.veterib.ff.de pac. Rñdeo qd ad oĩa ista rñsio est i promptu:qz legatũ annuũ simplr relictũ pro primo anno est purũ pro sequẽtibus est cõditionale. l.in singulos. ff.de ann.leg.ideo finit morte legatarij z nõ trãsit ad heredẽ per regulã,qz legatũ cõditionale nõ trãsit ad heredẽ. l.vnica. §.sub cõditione.C.de cad.tol. Sz in stipulatiõe annua simplr cõcepta nõ põt dici q p sequẽti tpe sit conditionalis lz solũ in diẽ:ideo non dz finiri morte stipulatoris,lz trãsire ad hrdes imo si esset cõditionalis:qz in cõctib spes cõditionalis trãsmittit.l.q legata.ff.de reg.iur. Preterea stipulatione annua etiã si sit dictum quo ad viuã tñ mero iure trãsit ad heredes.l.eũ q ita.§.qui ita. j.eo.§.at si ita.inst.eo.secus in legato annuo ita relicto vbi mero iure etiã nõ trãsit,vt hic in gl.z sic concludo c glo. q stipulatio annua simplr cõcepta trãsit ad hrdes etiã si de eis non sit facta mẽtio. ¶ Anteq vlteri pcedã operepretiũ est inuestigare ad

12 intelligẽtiã tex.z pdictorũ † quare legatũ annuũ p primo anno indicat purũ p sequẽtib cõditionale z sic cẽsent plura legata. l.in singulos.ff.de ann.leg.secus est in stipulatiõe annua que in dicat vna z pura id trãsmittit ad heredes.cur diuersum? dic q triplex põt esse rõ. Prima qz legata fiũt propter benemerita legatarij.l.nec adiecit vulgata.ff.pro soc.tex.not. in.l.si qs seruũ. §.si inter duos.in ver.amici.ff.de leg.ij.no.in.l.q filiab. in prin. ff.de leg.j. Itẽ legata regulant a volũtate testatoris. l.in cõditionib primũ locũ obtinet.ff.de cõd.z de.l.cũ qstio.in fi. C.de leg. sed mens testatoris est,vt iste cui legauit in annos singulos habeat donec viuit z non vltra:ergo necessario de anno in annum subest cõditio si viuat. Sec i stipulatiõib in qb nõ attẽdimũ meritũ, sed solũ illud qd sonãt verba.l.quicqd astringẽde. j.eo. sed ista verba stipulor decẽ annua,aliter nõ limitato tpe:qz sunt incerta perpetuitatẽ importãt, ideo trãseũt ad heredes. Scdã rõ diuersitatis:qz in stipulatiõe interuenit factũ stipulatoris q stipulat lz in legato nõ interuenit factũ legatarij,lz sola volũtas testatoris:iõ pñt fieri absenti z ignorãti.l.cũ pf.§.surdo.ff.de le. ij.vñ meli dz opari factũ ppriũ q alienũ,vt no.gl.in.§.ex cõditionali.inst.e.facit qd vult gl.in.l.j.C.de pac.eius qui lib.mer. z gl.in.l.si vxor.C.de cõd.inser. Tertia rõ:qz in vltimis voluntatibus in dubio sit interptatio p herede c legatariũ: qz testator in dubio presumit minus grauare heredẽ q sit possibile.l. Julianus.§.scio.ff.ad.l.fal.l.vnũ.§.si rem.ff.de lega.ij.sed in cõctib in dubio sit interpretatio cõtra promissorẽ.dicit text.in.l.veterib.ff.de pac.z p ista remanet expedita pfecte, vt puto prima

13 pars gl. ¶ † In ea.gl.ibi,z.j.eo.l.si filius.ex ista scdã parte glo. habes tres rõnes quare stipulatio annua dicat vna,legata annua dicant plura,similẽ gl.in.§.oĩs.in ver.at si ita.inst.eod. z reprobata prima rõne,vt facit glo.alie due tenent. Et si qratur q est ratio quare in legatis pluries spectat tẽpus, in cõctibus nõ: rñdent subtiles vltramõtani Jaco.z Pet.quos sequitur Joã. Fab.in.d.§.omnis.rationẽ esse:qz cõctus annui cedũt vno tẽpore z vna hora,sed non legata,iuribus allegatis in gl. Sz quare non eque cedũt? ratio:qz cõctus fortiores sunt qz volũtate duorũ nitunt ideo cõditionales cõctus transmittunt sed nõ legata. §.ex conditionali.vbi gl.inst.eo. ¶ In ea.gl.ibi,nec obstat.j.e. l.pluribus.§.j.circa istud contrarium z oppositionem quam facit Bar.z super ea reliquit cogitandũ,respõdet ẽm Bal. Jmo. z Moder.hic,z Bar.in.l.senatus.§.fi.post gloss.ibi.ff.de dona. cau.mor.z Bar.in.l.seruus cõmunis Meuij z castrẽsis peculij. §.fi.ff.de stip.ser.qd in illa.l.pluribus.§.j. ibi fuit facta expressa dinumeratio temporũ:qz stipulatus est certum pondus argẽti annua bima trima die zc.qd idem est qd stipulor primo z secundo z tertio anno,vt declarat gl.z ibi Bart.in.l.iij.ff.de ann. leg.ideo plures dicunt stipulationes. Secus quãdo per distributiuũ singulos, vbi vna est cõceptio lz effectus sint multiplices:qz multiplices fiunt prestationes.ita declarat text.in.l.scire debemus.iuncto ver.stipulationẽ quã.j.e.vnde qua rõne expssio pluriũ rerũ facit dici stipulatiões diuersas.d.l.scire debem. eadem ratione expressio diuersorũ temporũ arguendo de re ad tempus,q argumentum est bonũ.l.miles ita.ff.de testa.milit.

14 ¶ † In ea.gl.ibi,itẽ quere est incerta, qz nõ est certũ quantũ viuam.eãdẽ rationẽ assignat gl.s.in.j.parte.ista ratio procederet tenẽdo q in isto tex.debeat subaudiri in stipulatione quo ad viuã.sed supra istud reprobaui.iõ Bar. dicit rationẽ esse vt scias que actio cõpetit:qz pro stipulatione annua cõpetit actio ex stipulatu,nõ certi cõditio. Tu aduerte q id qd dicit Bar. nõ est ratio quare stipulatio annua sit incerta: lz bene est effect quod competit actio ex stipulatu qd datur ad incertum. Bal.etiã dicit Bar.in hoc vehemẽter errasse,q cũ stipulatio annua sit vna vt dicit tex.ergo obligatio vna:ergo vna eadẽq actio nascitur eodẽ tpe : ergo a principio nascit certi cõdictio p omni tẽpore: sed Bar.vult q in stipulatiõe annua pro primo anno nascatur certi cõdictio pro sequẽtib actio ex stipulatu,per.d.l vbi autẽ. §.q forte. Sed p certo Bar.nõ sic dicit,prout recitat Bal.z male:qz nõ dicit Bar.q in stipulatione annua pro primo anno cõpetat certi cõdictio,z pro sequẽtibus actio ex stipulatu,imo dicit cõtrariũ Bar.qz dicit q p stipulatiõe annua simpliciter cõpetit actio ex stipulatu:z nõ certi cõdictio:eo qz stipulatio est incerta. Are.hic etiam rephẽdit istud qd vult Bar.ex quo in stipulatione annua tempus est certũ,lz executio incerta. lz respondeo vt statim dicã:dic ergo rationẽ ad quesitũ gloss.qz stipulatio annua est incerta.dic duplicẽ esse rationẽ. Unã ẽm Raph. cu. quã simpliciter sequitur Alex.q stipulatio annua continet decẽ dari in infinitũ:z sic cõtinet incertã quantitatẽ:qz infinitum

15 non est commẽsurabile,ideo dicitur incerta. † Scdã ratio qz in stipulatione annua statim potest agi pro omnib temporib, z sic etiã pro futuro.l.senatus.§.fi.de dona.causa.mor.glo.z doct. in.l.j.C.de senten.que sine cer.quan.profe.gl.z doc.in.l.j.C.de fi

16 deic. † Sed tractus futuri tẽporis sunt incerti.l.j.in prin. ff. de vsu.l.non quẽadmodũ.ff.de iud.tñ lz condẽnatio fiat p oĩbus in stipulatiõe annua executio nõ, nisi in pportione primi anni

17 z sic successiue de anno in annũ iurib prealleg. ¶ † In ea.glos. ibi vt.j.de furt.l.a Titio.habes rõnẽ quare stipulatio annua ẽt facta quo ad viuam,tamẽ mero iure est transitoria ad heredes: qz tempus nõ est modus tollende nec inducẽde obligationis. l. obligationum.§.placet.ff.de act.z obl.que aũt sit ratio hui ponit tex.in illo.§.placet.z Bar. quẽ omnino videas in.l.seruitutes.la.j.ff.de seru.sec est in legato annuo q nõ trãsit ad hrdes etiã si fiat simpliciter. Rõnẽ rationis assignat gl.qz vltima voluntas est validior quã sit contractus,patet quia ex vltima voluntate trãsit dominiũ sine traditione.l.a Titio.j.de furt.secus in contractibus qz requiritur traditio.l.traditionib. C.de pac. Sz aduerte qz ista ratio nõ videt esse bona,imo videt esse falsa: quia si vltima voluntas est validior:ergo forti deberet trãsire ad heredes,quod est falsũ. Sz aduertatis qd gl.habuit bonũ sensum si bene intelligatur:nam gl.intellexit quãdo legatũ annuum est factum quo ad viuat: legatũ etiã tunc mero iure non trãsit ad heredes legatarij: quia ibi vltima volũtas est validior ad inhibendũ ne legatũ trãseat ad heredes legatarij ipso iure: z istud procederet qñ testator fecisset legatũ annuum quo ad viuet legatari,tũc vltima volũtas est validior,sed qñ simpliciter legaret ista ratio probaret contrarium:qz operatur translationẽ dominij i heredes. Dic ergo rationẽ esse in superiorib dixi qz in legato annuo etiam simpliciter facto p primo anno est purũ pro sequentib cõditionale:ideo nõ transmittit ad heredes. ¶ Item dũ ista gl.vult quod in legato annuo facto legatario ipso iure nõ debetur heredi.gl.errat:qz sicut in contractibus tẽpus nõ est modus tollẽde nec inducẽde obligationis.l. obligationum fere.§.placet.j.eo.ita etiã in vltimis volũtatibus: quia actio que cepit cõpetere nõ põt p vltimã volũtatẽ finiri ipso iure.l.nemo põt.ff.de leg.j.tex.ergo hic loquit in legato annuo q habet cõditionẽ. In ea.gl.ad fi.d.l.annua.z.l.pe.nõ faciũt contra,qz loquunt qñ legatũ est factum dignitati vel ecclesie q nunquã moritur. Quãtũ ad.d.l.defuncta.§.fi. dic quod ibi nõ fuit dinumeratio temporum,nec legatũ annuũ nec in singulos annos : lz testator legauit quartã partẽ reddituũ talis fundi, z lz legauerit quoad vixerit tamẽ censetur vnũ.l.j.ff. qñ dies leg.ce. declarat no.Bal.in.l.j.ad fi.C.de sen.que sine cer.quant.z in.c.si aũt inter pares,ad fi.de leg.cotra. Pau.de cast.z do.Alex. hic. ¶ Extra gl.opp.Bar.de.l.si seru cõmunis Meuij z castrẽsis peculij.§.fi.ff.de stipu.ser.z remittit se ad ibi dicta,ibi respondet q ideo ibi stipulatio annua censetur multiplex. qz ibi ex psona stipulatoris scilicet serui vsufructuarij venit aliquid implẽdum qd coheret persone:quia tenetur prestare operas p illa pecunia ideo censent plures stipulationes. Hic nihil venit implendum per stipulatorem:ideo censetur vna stipulatio. ¶ Ultra Bart.

Universidad de Deusto Biblioteca

opponitur contra tex.de.l.sancimus.§.si quis autē talem.C.de dona.vbi tex.dicit si fiat donatio annue quantitatis.dicit tex. multe intelligunt esse donationes: ergo donatio annua nō est vna,imo multe.Ad illū tex.rñdet Bar.in.l.senatus.§.fi.in fi.ff. de do.cau.mor.qđ quantū ad solennitatē insinuationis cēsent plures donationes.ita est tex.ibi,sed quātū ad hoc vt possit capere vel nō censet nisi vna.tex.est hic.⁊ sequitur Cuma.hic.Tu dic melius ꝙ tex.ibi respectu insinuationis assignat specialē rationem,quare ibi in stipulatione annua restricta ad vitā donatarij censent plures respectu insinuatonis. text.ponit rationē: qꝛ posset mori primo anno ⁊ isto mō nō excederet summā:⁊ ita ex istis oppositionibus habes duas limitationes ad hūc text.

1 ☞ Stipulatio non potest fieri in arbitrium promissoris.
2 Lex non vult sapere stipulationem que verisimiliter nunꝙ sit habitura effectum.

1 **Stipulatio nō valet.** † Stipulatio non pōt cōferri in arbitriū promissoris.h.d. ¶No. ex hoc text.ꝙ qñ substantia stipulationis cōfert in arbitriū eius qui futurus est obligari qđ non valet,vt hic.facit l.qđ sepe.§.j.⁊ ibi gl.allegata in gl.ff.de cōtrah.em.⁊.l.a Titio. §.fi.j.eo.declarāt Bar.⁊ alij in.l.centesimis.§.fi.vbi traditur ista
2 materia.j.e.† Ratio huius.l.est:qꝛ.l.p̄sumit ꝙ promissor nūꝙ vellet ſm Bart.in.l.si Titius ⁊ Seius.s.eo.vbi ad hoc allegat istā.l.⁊ est tex.in.l.cū sub hac ꝯditiōe.ff.de cond.⁊ demō.iō lex noluit valere stipulationem q̄ verisimilr nunꝙ sit habitura effectū. ad hoc facit tex.valde no.in.c.cōmissa.§.porro.de ele.in.vi. in ver.statutum.ipsum fiat ludibrio debitoꝗ frustretur effectu. ita dicit ibi egregius tex.⁊ tex.no.in.l.postliminij.in fi. in ver.superuacua esset lex.ff.de cap.⁊ tex.in.l.iij.in prin.in verb. nec frustra.ff.de iureiur.Hinc est ꝙ si stipulor decē aut quinꝗ nō valet stipulatio nisi in quinꝗ ⁊ non in decem: qꝛ cum sit electio debitoris lex presumit quod nunꝙ daret decem:⁊ sic maiorem summam : ideo lex statuit ꝙ sit obligatus in minori summa. l.si ita stipulatus fuero decem aut quinque.s.eod.

1 ☞ Quando quis promittit bis eandem rem per stipulationem tenetur tantum ex prima si est valida : ⁊ sequens redditur nulla,siue fuerit facta incontinenti siue ex interuallo.nu.3.
2 Multiplicatio verborum non necessaria non mutat substantiam rerum.
4 Secundum mandatum continens idem quod primum non producit nouam actionem.
5 Quando prima stipulatio est vtilis ⁊ efficax,secūda nihil valet.
6 Secunda interlocutoria continens idem quod prima tendens ad eundem effectum valet.
7 Stipulatio secunda continens precise idem quod prima tanꝙ frustratoria nihil valet.
8 Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora.
9 Consuetudo introducens superflua remedia probationis tanquam irritabilis nihil valet.
10 Geminatio eiusdem actus nihil vltra primum operatur.
11 Semel excommunicatus vel bannitus potest denuo pluries excommunicari vel banniri.
12 Interesse stipulationis quod secunda stipulatio sit lōgioris vite quam prima non est considerabile.
13 Obligatus actione bonefidei potest obligari ex stipulatione.
14 Quando stipulatio interponitur super contractu bonefidei talis stipulatio remanet stricti iuris.

Qui bis idem. Ista.l.ē singularis ſm Pau.de ca.⁊ sem allegat ad hoc.Qui bis idē pmittit nō tenet ex scđa pmissione nisi prima in effectu sit inualida. h.d. ſm Bart.simul cum.l.si dari.vel sic.Qui pluries se obligat ad eādē rē non tenetur nisi vnica prestatione. h.d.vel sic tertio ſm Bal.
1 repetita pmissio nouum effectum nō parit.h.d. ¶ † No.primo ex isto tex.quod quando quis promittit bis eandem rē per stipulationem tenetur tm̄ ex prima si est valida, ⁊ sequens reddit
2 nulla ſm cōmunē opi.vt.j.dicet.† Ratio isti⁹ tex.est qꝛ ista videtur quedam inculcatio verborum: ⁊ nos habemus regulam quod non immutat substantiam rerū multiplicatio verborum non necessaria.dicit text.in.l.pediculis.§.Labeo.ff.de aur.⁊ ar. leg. Secūda specialis ratio est melior:qꝛ stipulationes sūt inuente vt qs stipuletur ꝙ sua interest.l.stipulatio ista.§. alteri. j. eo.§.alteri inst.de inu.stip.ergo cū secunda stipulatio non afferat vtilitatē per cōsequens non valet:qꝛ nihil interest stipulatoris. Adde arguēdo a cōtractibus ad vltimas voluntates put arguit tex.in.l.si diuortio.j.eo.cum vulga.Idem est quando testator bis idē legauit:nam secundū legatum nihil valet. text.est in.l.cum questio.§.fi.C.de legi.⁊ tex.no.in.l.si fundū.§.si paterfamilias.ff.de leg.j.ratio qꝛ testator dicitur sepius loqui ⁊ non sepius allegare.ita dicit tex.in.l.Meuius.§.eum qui.ff. de leg.ij eodē modo qñ quis instituitur,sibiꝗ ipsi substituit nihil valet secūda substitutio que idem continet ꝙ prima institutio. l.sed si plures.§.fina.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ in.l.fi.§.j.j.eo.tit. Et sic habes primam ampliationem ad istum text.quod procedat nō solum
3 in stipulatione,sed etiā in vltima voluntate. ¶ † Amplia secūdo istum tex.ſm Cuma.Paul.de ca.hic,vt pcedat siue secūda stipulatio sit facta incontinenti ⁊ sic eodem tempore, siue ex interuallo ⁊ sic diuersis tēporibus per generalitatem huius text. adde bene facere quod militat ratio fundamētalis quā.s.dedi quare secunda stipulatio nihil valet:qꝛ nihil interest stipulatoris ista ratio militat siue secūda stipulatio sit facta eodē tēpore ⁊ sic incōtinenti siue ex interuallo. Non credo quod ista ampliatio ad hūc tex.sit bona:qꝛ dico qđ iste tex.videtur meli⁹ intelligendus qñ secūda stipulatio fuit facta ex interuallo: nō autem qñ facta incōtinenti. Probo:qꝛ si eodem instāti facta fuisset secunda stipulatio non dicerentur plures promissiones , vt dicit text.sed esset vna pluries facta. Ad hoc pōdero tex.in.l.non ad ea.in ver.perinde est.ff.de cōdi.⁊ demon.vbi dicitur ꝙ qñ idem legatur bis in eodem testamēto,est perinde ac si semel tantū legasset,⁊ dicitur vnū legatū ⁊ nō plura. Ad hoc secundo allego quod vult gloss.reputata singularis in.l.si conuenerit.la.j.⁊ ibi Bar.eam no.ff.de pign.act.vbi dicit gl.quod non dicitur trina interpellatio qñ eodem instanti dico solue, solue, solue. Et per illam gl.dicit no.Bal.in proe.C.in penul.colum.quod quando due confessiones fiunt eodē instanti nō dicitur ibi adesse geminata cōfessio de qua loquitur Bar.in.l.cum scimus. C.de agri. ⁊ censi.lib.x.Item plura eodem tempore prolata, ⁊ plura eodē impetu facta pro vno reputantur.dicit tex.not.in.l.illud.§.fi.in fi.ff.ad leg.Aqui.Teneo ergo quod congruentius intelligatur ista lex qñ secunda promissio fuit facta ex interuallo:qꝛ si incontinenti diceretur vna ⁊ nō plures. Pondera tū tu prouecte qđ iurisconsultus dicit qui bis idem promittit quod vtitur verbo presentis tēporis.nō dicit tex.promisit.ergo vtrūꝗ de presenti istud videretur mihi plus facere pro ista secunda ampliatione. ¶ Tertio amplia istum tex.ſm Pau.de ca.⁊ bene vt procedat nō solū si bis promittatur idē,sed etiā si ter,quater, vel pluries ex idētitate semper rationis:qꝛ postꝙ prima valet non interest de alijs stipulationib⁹:qꝛ nihil valerēt. ¶ Quarto amplia istā regulā vt procedat non solū in stipulatione,sed etiā in alijs cōtractibus,vt pbatur in.l.licet.§.ea obligatio.in fi.ff.de procur.
4 ⁊ ibi gl.no.† secundū mandatū continēs id qđ primū non producit nouā actionē mandati. Alibi no.Bal.in rubrica extra de procu.in.v.col.quod geminatio mandati nihil operatur. Hinc est quod si pluries vendidisti mihi eandem rem:secunda venditio est superflua ⁊ nihil valet,allegando tibi Bar.in.l.iurisgentium.§.adeo.ff.de pactis,vbi dicit quod geminata venditio de eadem re non pōt eidem fieri.allegat tex.in.l.si id quod. ff.de rescin.vend.qui tex.tū nihil mihi facit.dicit ibi text.si vendo primo pure postea sub conditione nihil valet:qꝛ ista venditio esset potius dānosa.Dicit tū multū signāter Paul.de ca. hic quod si vendidisti mihi aliquā rem in presentia testiū, ⁊ cōuenisti mecum quod ad requisitionem meam fiet instrumentum per notarium publicum,ꝙ si postea eatur ad notarium, notarius nō potest facere instrumentū nisi de nouo reiteretur contractus venditionis ⁊ emptionis coram eo. Quero a te que istarum venditionum erit valida.videtur dicendum quod prima vēditio erat valida per regulam huius text.nostri,sed Pau.de cast.decidit quod valet secunda ⁊ non prima: qꝛ ante celebrationem instrumenti.prima est quedam pollicitatio, ⁊ quedam promissio non autem venditio a qua potuissent isti recedere, ⁊ dicit Paul.qđ iam diu est quod ita consuluit in ciuitate Florentie, ⁊ quod consilio suo se subscripsit Rapha.cu.no.qꝛ bona decisio est. Adde Pau.de ca.idem tenētem in.l.cum res.C.de prob. ⁊ idē Pau. de ca.in.d.l.contractus.C.de fide instr.⁊ ista teneas quicquid dicat Are.hic. ¶ Quinto no.amplia istū tex.ſm Ro.⁊ Are. hic vt procedat etiā si in secūda stipulatione apponeret hypotheca vel pignus:⁊ sic videretur prima fronte afferre vtilitatē adhuc secūda stipulatio nō valet, sed prima facta cū hypotheca ⁊ pignore:istud pbat ex gl.no.in.§.ex ꝯtrario.inst.de leg.vbi legatum factū creditori de eo qđ sibi debet nihil valet: qꝛ quamuis acquirat hypotheca p legato intelligunt hypothecata oīa bona testatoris.l.j.C.cōia de lega.tū per hoc non dicitur legatum plus continere ꝙ ipsum debitū ⁊ sic nihil valet. Rō qꝛ secūda stipulatio vel legatum continens idem est nullū ipso iure, per consequēs hypotheca reddit nulla,al's vna obligatio transfunderetur in aliā obligationē diuerse speciei.glos.in.l.diuortio.ad fi.in verbo diuersum.ff.de nego.gest.⁊ Mod.in.l.si creditori.de leg.j.Pro ista ampliatiōe habes tex.planū in.l.n.C.de nou.vbi dicit ad literam text. quod licet de iure antiquissimo quando

in secunda

in secunda stipulatione apponebatur pignus vel hypotheca certe valebat scđa ⁊ nouabat primam,hodie nō fit nouatio nisi expresse dicat:ergo appositio pignoris vel hypotheca nō dicit plus cōtinere:qꝛ tolleret prima ⁊ valeret secūda de cuius intellectu ponunt Imol.⁊ Mod.in.l.qui vsumfructum.j.eo.⁊ sic ex istis habes regulā ad tex.duas rōnes, deinde qnꝗ ampliatio
5 nes. ¶ † Limita nunc istā regulā ⁊ istū tex.in multis notabilibus modis. Primo qñ prima stipulatio est vtilis ⁊ efficax:tūc scđa nihil valet vt hic:al's si prima esset inefficax:puta qꝛ obstaret exceptio valeret secūda.l.si dari.j.eo.⁊ hic in gl.dicitur ratio quia tūc interesset stipulatoris quod valeret secūda stipulatio. ¶ Secūdo limita nisi secūda stipulatio esset facta expresse animo nouandi primam tunc secunda valet:⁊ ageret ex secunda ⁊ non ex prima.l.fi.C.de noua.§.preterea.insti.quib.mo.tol.obli. Intellige non solū qñ expresse fit animo nouādi,sed etiā si tacite hoc modo qñ in secunda stipulatione cōtineret plus quā in prima:tunc secūda nouaret primam.secus si contineret minus. l.qui vsumfructū.j.e.l.si pupillus.§.si actū.ff. de noua. declarat no.Bar.in.l.pe.ff.de pret.stip. Vel qñ secunda stipulatio contineret longius tempus:⁊ sic in fauorem promissoris adhuc nouaret primā ſm Bar.in illa.l.pe.⁊ Ale.hic. Propterea dicit ꝙ in his terminis pōt saluari gl.iu verb.naturalis.in vl.q.in.l. vl. C.de noua.vbi format questionē de eo qui in nundinis pluries promisit eandem rem,quod per vltimam nouentur alie, procedit qñ vltima cōtineret longius tempus ſm Pau.de cast. hic. Istā doctrinā tenēt indifferentur oēs quod stipulatio secunda que cōtinet minus re ꝙ prima nō nouat primam , nec ipso iure nec ope exceptionis.d.l.qui vsumfructū.j. eo.⁊.l.si pupillus. §. qui actū.ff.de noua. Sed in tēpore est secus:qꝛ si secunda stipulatio cōtinet plus tēpore quā prima ,nouat primā: ideo si in prima stipulatione pmisi soluere intra mēsem:postea promitto eādem rem soluere intra annū,secūda nouat primā.ita tenēt glos. Bar.⁊ cōmuniter oēs indifferenter in illa.l.pe.ff.de nouat. oēs in.l.qui vsumfructū.j.eo.Alex.hic. Et si tu dicis contra qñ stipulatio secunda cōtinet minus quā prima illa nouat primam respōdet Bar.in illa.l.pe.Licet oēs ita teneāt cū gl.⁊ Bar. ego teneo contrariū noua ratione cui non cadit responsum,per nouationem tollitur pignus vel obligatio pignoris.tex. est ad literā in.l.si necessarias.§.nouata.ff.de pig.act.l.si debitor.⁊.l.nouatio.ff.de noua. Bar.in.l.aliam.eo.ti.⁊ tū per prorogationem termini in secunda promissione non tollitur obligatio pignorum:ergo non est nouatio per prorogationem.tex.est in.l.labeo secūda.§.fi.ff.de arbi.in.l.item queritur.§.qui impleto.ff.loc. in l.lecta.in ver dicebā.vbi Pau.de ca.⁊ d.Alex.in.v.no.ff. si certum pe.Bal.expresse in.l.acceptā.in.vij.q.C.de vsu.⁊ vltra hoc nonne est bonum argumentum de re ad tempus.l.miles ita.ff. de test.mili. ¶ Tertio limita istū text.vt procedat qñ sunt duo cōtractus eiusdem generis ⁊ forme: puta due stipulationes vel duo legata vel due venditiōes,secūda nihil valet. Secus si sint duo cōtractus diuersorum generum puta vnus bonefidei alius stricti iuris,vt quotidie contingit super contractu emptionis ⁊ venditionis,vel locationis,notarij apponunt stipulationē:tūc quilibet cōtractus stat de per se,⁊ ex vtroꝗ potest agi.l. duo societatē.ff.p soc.l.v.§.conuentionales.s.e.⁊.l.scire debem⁹. §.fi. j.e.l.si tibi mādauero.§.interdū.ff.manda.alleg.in gl.eo qꝛ tunc interest nostra habere plures actiones diuersarū specierū. §.sic itaꝗ.inst.de act.l.cū filius.§.varijs.ff.de le.ij.l.quod in heredē. §.eligere.ff.de trib. ¶ Quarto limita istum text.vt procedat qñ promittitur bis idē in specie:si autem promittitur bis in quantitate:⁊ sic promittantur bis decem vel centum:tunc videret qđ vtraꝗ stipulatio valeret ⁊ qđ agi posset ad vtrāꝗ quātitatē, nisi cōstaret saltē cōiecturis quod pro eadē quantitate esset facta seunda pro missio.arg.l.quinginta.al's quinquaginta.ff.de pba.ita no.tenet Bar.in.l.triticū.vbi videas p alios.j.e. Pau. de ca.in.l.scire debemus.§.fi.j.ea.no.per oēs in.l.plane.§.j.ff.de leg.j.⁊ in.l.meuius.in prin.ff.de leg.ij. facit bū tex. quē oino videas in.l.stipulatio ista.§.eū qui.j.e. ¶ Quinto limita istū text. vt procedat qñ quis stipulatur ab eodem bis vel pluries eandem rem.secus si stipularet a diuersis:qꝛ tunc vtraꝗ stipulatio tenebit.l.eū qui.§.pe.iuncta.l.qui vsumfructū.j.e.⁊.l.iij. in prin. ff.de duobus reis.facit bene qđ no.Bar.in.d.l.pe.ff.de pret. sti. Amplia istā fallentiam vt procedat qñ stipulatio habuit originem a diuersis personis,licet postea cōcurrant stipulationes in vna persona valet vtraꝗ.l.generaliter.⁊.l.heres a debitore. §.j. in fi.ff.de fideius.quem tex.alleg.gl.hic,⁊ super ea dicā. ¶ Sexto limita quando secunda stipulatio fit sub commemoratione prime, tunc agitur solum ex secunda stipulatione : quia prima censetur nouata.ita probat tex.no.in.l.non ad ea.ff.de condi. ⁊ demon.Et ita per illum tex.limitat regulam nostram Petr.de bellapertic.in.l.qui vsumfructū.j.eo.quem refert ⁊ late sequitur Alex.hic.sed Ange.in.d.l.qui vsumfructum.reprehēdit istam limitationem Pe.qꝛ ſm eum illa lex non habet locū in contractibus qui incōtinēti fiunt.⁊ pro ista ppi.Ang.cōtra Pe. videtur stringere tex.in.l.duo societatē.ff.pro soc.rñdet Alex.qđ ibi non fuerūt due stipulationes,sed vnus ꝯctus deductus in stipulationem sub cōmemoratione primi cōtractus , vt per eū, ⁊ dicit non posse responderi ad illū tex.Teneo opinionem Ang. cōtra Pe.⁊ do.Alex.quia dico quod dicta.l.nō ad ea.ff.de cōdi.⁊ demon.in qua se fundat Pet.⁊ Alex.procedit solū in vltimis voluntatibus,⁊ nō in contractibus,nec in stipulationib⁹. ita dicit expresse Bar.in.l.iurisgentiū.§.adeo. ff.de pac.⁊ ibi assignat rationem diuersitatis:qꝛ ibi vltima voluntas pēdet a sola voluntate defuncti,secus in cōtractibus q depēdēt a volun
6 tate duorū. ¶ † Septimo p alia quadā limitatiōe adde quod secunda interlocutoria cōtinens idem qđ prima tēdens ad eundem effectum tamē valet,⁊ ex vtraꝗ debetur ⁊ potest agi:qꝛ in sentētijs iudicis non attendit an partis intersit sicut in stipulatione.ita no.tenet Bart.in.l.cum procurator.§. si dominus. in vlt.col.ff.de ope.no.nun.vbi aliquādo plenius dixi de hoc nō repeto aliter hic:⁊ ita habes perfecte vt puto expeditam regu
7 lā huius tex. ¶ † Secūdo no.ex hoc tex.qđ stipulatio secunda continens precise idem qđ prima tanꝙ frustratoria nihil valet ad hoc pluries allegatur ista lex.adeo facere illud qđ vulgo dici
a m⁹,quod ars ⁊ natura [a] nihil operant frustra.l.nō cogēdū. §.fi. de procu.l.hec stipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no.cauea.⁊ ad hoc etiā allegatur ista lex. Adde ad hoc illud quod dicit ad literam gl.not.in cle.j.in verbo, vnigenitū.de summa tri.vbi formaliter dicit glo.quod duorum ad idē suffragātiū quorū vnū sufficiat alterū superfluum est:ita dicit ibi formaliter gl.alibi traditur re
8 gula † quod frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora est regula logicorum.ita no.Bal.in.l.fi.per illum tex.C.de ado.
9 ⁊ ad hoc etiā potest allegari ista lex. Alibi habes qđ † consuetudo introducens superflua remedia probationis tanꝙ rationabilis nihil valet.tex.est not.⁊ signandus in.c.ij.de pb.vbi est tex.ꝙ nō valet cōsuetudo ꝙ postꝙ vnus pbauit p testes intētionem suam ꝙ teneatur iurare. Alibi etiam habes ꝙ lex nunquam fingit qñ ex fictione non resultat aliqua vtilitas, text⁹ est
10 in.l.j.§.si vir.in fi.ff.de acquir.poss. ¶ Tertio noto † ex hoc tex
b tu aliam regulam notabilem quod geminatio eiusdē actus nihil vltra primum operatur:⁊ ad hoc quedam.s.adduxi q̄ possent repeti hic:⁊ sic idem vinculum non videtur circa idem effectualiter multiplicabile, ⁊ consequenter idem actus nō videtur
11 posse geminari circa idem. ¶ † Limita istā regulam non procedere quo ad excommunicationem vel bannum:quia semel excōmunicatus vel bānitus potest de nouo pluries excōmunicari vel banniri.gl.est ord.⁊ ibi doct.in.c.ita quorundam. de iud. ⁊ in.c.cum pro causa.de sen.excom. ⁊ in.c.capitulum sancte crucis.in ver.suspicionis.de rescrip.⁊ in.c.significauit.de off.ordi.⁊ nos legiste habemus duas gl.ord.vna glo.in.l.aut damnum.§. pe.ff.de pe.⁊ gl.in.l.ij.C.vt intra cert.temp.crimi.questio termi. Bar.in.l.de pupillo.§.si in pluribus.ff.de ope.no.nun.cum multis cōcor.⁊ additionibus quas ibi dedi: Ratio diuersitatis est melius ꝙ declarent Imo.⁊ Alexā.hic: qꝛ scđa stipulatio nullū effectū pōt operari cū cesset interesse ꝙ est de substātia stipulationis:vt.s.dixi licet nō sit de substantialib⁹ stipulationis. Secūda aūt excōmunicatio magis aggrauat:⁊ iō difficilior est absolutio. Item potest fieri ex diuersa causa.text.est in.c.cum pro causa,in verbo,ob duplicē causam excōicatū fuisse.de sen.excō. ideo qꝛ secunda excommunicatio vel bannitum vltra confirmationem potest producere alios effectus:ideo valet.ita est de mēte.d.Card.⁊.d.Ant.de but.in.d.c.ita quorundam.de iud. ⁊ per ista remanet perfecte vt puto expedita mēs huius legis. ¶ Capio gl.in verb.nō tenet.Ex prima parte gl.habes ꝙ ille q bis pmittit idē pōt cōuenire ex vtraꝗ stipulatione:tū semel soluendo liberat, vt hoc tex.istam opi.gl.tenēt Dy.⁊ Pe.hic. adde ꝙ idem tenuit gl.in.l.fi.in verb.naturalib⁹.circa med.C.de nouat. Ista prima opi.est falsa.in primis est de directo contra istū tex. q dicit ꝙ non tenetur amplius ꝙ semel, nota verbū nō tenetur ergo nō est obligat⁹ nisi ex vno:⁊ sic ex prima stipulatione,⁊ nō ex secūda. Contrariā opinionē quod imo ex prima solum stipulatione agi possit,tenet glo.in.l.si dari.j.eod.⁊ in.l.scire debem⁹. in prin.in gl.iij.in verb.mixta.in fi.⁊ in gl.seq.in verb.in precedēti.j.eo.Istam tenet Bar.⁊ communiter scribentes hic, probat bene tex.in.l.si dari a contrario sensu.j.eo. vbi agi pōt ex secunda:qꝛ prima erat efficax:ergo si prima fuisset efficax, nō potuisset agi ex secunda stipulatione.item quia non interest stipulatoris secūdam valere:ergo cessante interesse nō cessat substātia stipulationis.l.stipulatio ista.§.alteri.j.eod.per consequens secunda nihil valet. Adde vltra scribētes pro ista sentētia text.in.l.fi. §.j.versi.nullius momenti.ff.de vulga.⁊ pup.⁊ ibi Are.ad hoc

a ¶ Ars ⁊ natura. Adde Jas.in.l.iscui bonis. col.pe. s.eod. Purp.

b ¶ Geminatio. Adđ Aret.cōsi.clxiiij. longa est consultatio.

Universidad de Deusto Biblioteca

no.illum tex.vbi si in vltimis voluntatibus que sunt fauorabi-
liores.scda idē continens ꝙ prima est ipso iure nulla: ergo for-
tius idem in contractibus.Tenēdo istā partē nō obstāt duo iu
ra allegata in oppositū ꝑ gl.⁊ primo nō ob.tex.in.l.si tibi māda
uero.§.interdū.ff.mād.qꝛ licet Bar.non rn̄deat: rn̄sio est plana
ibi,nō erat idē ꝯtus:nā ex scdo oriebaꝰ actio mādati q̄ nō orie
baꝰ ex primo. Un̄ qn̄ sunt diuerse forme ꝯtus nunq̄ impediꝰ
actio nasci ex vtroqꝫ vt dixi in tex.⁊ dicā.j. itē ibi non solū sunt
diuersi contractus,sed etiā diuerse ꝑsone,sed nos loquimur qn̄
idem in eodē cōtractu ab eadē persona ꝓmittitur:ibi aūt erant
diuerse forme cōtractus ⁊ diuerse persone,merito ex vtroqꝫ cō
tractu oriꝰ diuersa actio.Nō obst.tex.in.l.heres a debitore.§.j.j.
de fideiuss.qꝛ aduerte ꝙ text.ille ponit duos casus ⁊ ambo ob-
stāt:⁊ Bar.non rn̄det nisi ad primū: nā in primo casu prima sti
pulatio erat in diē:scda vero erat pura,vꝫ scda:qꝛ afferat cōmo-
dū interusurij medij tpis:hic vero nulla erat vtilitas in secūda
stipulatione.Et si tu subtilis dicas quare ergo ibi secūda stipu
latio que continet plus tēpore non nouat primā per regulam,
l.qui vsumfructum.j.eodem.l.si pupillus.§.qui actum.j.de no-
ua.declarat Bal.in.l.pe.ff.de preto.stip.⁊ tamen tex.ibi dicit ꝙ
vtraqꝫ remanet ⁊ ex vtraqꝫ potest agi nec secūda nouat primā.
Rn̄de ratione esse:qꝛ ibi ambe stipulationes erāt accessorie ad
principale:quia ambe stipulationes erant fideiussorie,vnde ac-
cessorium nedum potest tollere principale,sed nec potest noua-
re aliam accessoriam sine principali.tex.est in.l.generaliter.ff.de
fideius.nec principalis pōt tolli per fideiussoriam : qꝛ esset cōtra
naturā ꝙ accessorium tolleret principale. Secundū casum po-
nit.tex.qn̄ ex duobus fideiussoribus vnus successit alteri rema
nent ambe obligatiōes. Rn̄de illud ideo esse:qꝛ ille due obliga
tiōes habuerūt originē in diuersis personis,nimirū si ambe va
lerent,lꝫ ambe deueniāt in personā vnius prout declarat tex.in
l.generalr.ff.de fideiuss.Confirmo qꝛ lꝫ due cause lucratiue non
possint concurrere circa eadē persona:tn̄ qn̄ a principio habue-
runt originem in diuersis personis,licet postea veniat ad vnum
possunt concurrere.l.si seruus legatus.§.j.ff.de legat.j.not.in.l.
Meuius.§.duobus.ff.de leg.ij. ¶ In ea glo.ibi,sed non credo
cogitandū de tali interesse.istam partem gl.multum no.⁊ com
mendāt scribentes hic,sed aduerte anteq̄ vlterius procedā in-
uenio ꝙ ista pars gl.dupliciter intelligitur. Primo modo ꝺm
12 Bar.⁊ communiter doc.quod ista glo.velit dicere† ꝙ interesse
stipulationis ꝙ secūda stipulatio sit longioris vite q̄ prima nō
est considerabile.¶ Secundo modo intellexit Raph.cum.istā
gl.quod intelligitur de interesse prescriptionis.s.interrupte : qꝛ
secunda stipulatio interrūpit prescriptionē prime.⁊ eam reddit
perpetuā:tamen ꝺm glo.non est curandū de ista longitudine vi
te.Et sic licet secunda stipulatio sit inutilis: tamen interrumpit
prescriptionē ⁊ primā perpetuam reddit:ita dicit se singulariter
intelligere istam gl. ⁊ subdit satis inuerecunde quod doct. non
intellexerūt istā gl. Adde ꝙ isto scdo modo proprie loquiꝰ tex.
quē gl.alle.in.l.cū notissimi.§.sed ⁊ si qs.C.de ꝑscri.xxx.an. vbi
formaliter dicit text.ꝙ scda stipulatio interrūpit prescriptionē
prime : qꝛ debitor qui prescribebat cōtra primā obligationē ꝓ-
mittendo secundo loco:⁊ sic recognoscendo secūdo interrumpit
prescriptionē:ergo ille tex.loquitur de interruptiōe prescriptio-
nis,⁊ habemus regulā ꝙ dictū glo. debet intelligi ꝺm legē quā
allegat.ita dicit Bar.in.l.non solū.§.si liberationis verba. ff. de
lib.leg.⁊ idem Bar.in.l.eum quidam.ff.de ijs quib.vt indi. Jo.
And.in.c.cum nuncius.de testi.Sal.in.l.si ex cautione.C.de nō
nume.pecu.alij nihil dicunt. Sed aduerte si iste esset sensus gl.
certe ista lex non procederet hodie,ex quo in secunda stipulatio
ne interrumperet prescriptionē prime,vt est tex.in.d.l.cum no-
tissimi.§.sed ⁊ si quis.ergo semper secunda esset valida cum vti
litatē afferret interrumpēdi prescriptionē prime,⁊ istud interes
se deberet cōsiderari. Reperio quod subtilis do.Pe.de bexu.li
cet non faciat mentionē de declaratione Raph.cum. fatetur ꝙ
ista lex hodie nō procedit,sed olim de iure fforū procedebat: qꝛ
nō procedebat prescriptio.xxx.annorū que postea fuit inuenta
de iure codi.Sed istud confirmo vltra eū per tex.valde nota. in
materia.l.si stichū.in princ.ff.de nouat.vbi est in simili egregius
tex.⁊ not.ad legem nostrā quod vbi secunda stipulatio continet
idē quod prima:tamen si in prima debitor fuit in mora soluen
di,quo casu periculū interitus spectabat ad eū.l.qd te.ff.si cert.
peta.certe secunda stipulatio valet: eo qꝛ purgat moram prece-
dentem ⁊ facit periculum interitus ad eum amplius nō specta-
re. Ibi ergo scda stipulatio continens idem quod prima valet
⁊ tenet,quando purgat moram precedentem : ergo eodē modo
quādo secunda stipulatio interrumpit prescriptionem inchoa-
tam cōtra primā debet valere ⁊ tenere. Ad illud idē quod dicit
l.si stichū.bene facit text.in.l.scire debemus.§.si a fure.versicu.si
postea.j.eo.vbi dicetur:quid dicemus,dicā ne quod iste tex. ho
die non procedat prout dicit do.Pe.de bexu.nequaq̄.dico er
go ꝙ ista lex ⁊ hodie ⁊ olim procedet,⁊ dico qd tex.in.l. cuꝫ no
tissimi.§.sed ⁊ si quis.nō ita passim ⁊ indistincte loquitur quod
secunda stipulatio interrumpat prescriptionem prime,sed bene
dicit qd quādo secunda stipulatio fit expresse sub commemora
tione prime stipulationis:⁊ consequenter prioris debiti:tūc bn̄
interrumpit prescriptionē inchoatam contra primā:als secun-
da stipulatio simpliciter facta nunq̄ interrūpit prescriptionem
⁊ iste tex.proprie loquitur quādo secunda stipulatio est simpli-
citer facta.Adde qd dixi.s̄.in tex. in sexta fallen. quādo secūda
stipulatio fit sub commemoratione prime, an secunda valet.vi-
detur quod si fieret incontinenti nō valeret si ex interuallo sic:qꝛ
interrūperet prescriptionē videtur valere sed tenendo commu-
nem intellectū Bar.⁊ omnium scribentium ad istam glo. quod
interesse prescriptionis respectu longioris vite ꝙ secūda stipu
latio sit longioris vite ad prescribendū q̄ prima. istud interesse
nō est cōsiderabile:⁊ qꝛ glo.nō probat hoc bona.l.Bart.pro ea
allegat tex.no .in.l.pater qui castrēse.§.fi.ff.de castrē.pecu. queꝫ
tex.etiā Bar.ibi ad hoc no.⁊ dicit se eū didicisse a Pet.de bel-
laperti.in vna disputatione.tn̄ caue qꝛ ille text. loquitur de in-
teresse breuioris tēporis:nos vero de interesse lōgioris tēporis.
idē est in vtroqꝫ casu siue loquamur de interesse lōgioris vite si
ue breuioris vite:qꝛ neutro casu tale interesse est cōsiderabile.⁊
cū Bar.tenēt Jo.de imo.Pau.de ca.Ro.⁊ Ale.hic.Et sic pō
dera Bartol.⁊ scribētes cōiter velle ꝙ licet interesse interusurij
medij tēporis sit cōsiderabile, ⁊ faciat secundū stipulationē va
lere.l.heres a debitore.§.j.ff.de fideius.tn̄ interesse lōgioris vite
nō est potēs ad faciendū scdam stipulationē valere.facit tex.in
l.si tibi mādauero.in prin.ff.māda.Contrariā opi.tenet gl.not.
in.l.si tibi mandauero.§.interdum.ff.manda.vbi gl.not. qd in-
teresse lōgioris vite respectu prescriptionis tale interesse est cōsi
derabile.⁊ illā gl.sequitur Ang.hic qui egregie rn̄det ad.d.l.pa
ter qui castrense.§.fi.allegatā per Bar.sed ego clarius ponā qd
ille tex.loquiꝰ quo ad incidēdū in penā edicti si quis omis. cau.
te.in quo requiritur ꝙ omittens ex testamēto locupletetur per
hoc ex bonis testatoris, sꝫ ibi ꝙ obligatio duret minori tēpore
nō est locupletari ex bonis testatoris viuentis qꝛ si tex.ibi dicit
ꝙ illud lucrū minoris tēporis nō est habēdū in cōsideratione,
vt patet incidat in edictū si quis omis.cau.testa.Istā solutioneꝫ
Ang.refert ⁊ cōmendat Aret.hic,⁊ pro certo est solutio colora
ta ⁊ multū applaudet illi litere,sꝫ ego dico ꝙ ista solutio q̄uis
coloratissima non est bona ad illū tex.qꝛ ille titulus si qs omis.
cau.te.qn̄ quis omittit adire ex testō ⁊ venit ab intestato proce
dit solū respectu legatariorū ⁊ similiū, nō aūt respectu credito-
rum,qn̄ heres scriptus in testamento omittit adire ex testamē-
to vt fraudet legatarios.text.est in.l.j.§.antepe.⁊.§.pen.ff.si qs
omis.cau.testa.⁊ tn̄ tex.in d.l.pater qui castrense.§.fi.in fi.loquiꝰ
expresse respectu creditorū vt expresse dicit tex.ibi creditoribꝰ
⁊c.ergo non loquitur ille tex.respectu legatariorum. Ultra pre-
dicta posito qd cōclusio glo.esset vera non videretur congruere
ad terminos.l.nostre,put etiā perpēdit Jo.de Jmo.⁊ Roma.
hic:ex quo enī prescriptio inchoata contra primam stipulatio-
nem interrūpitur per secundam:certe tunc prima ⁊ secunda sti
pulatio erit paris vite quo ad prescriptionem:⁊ sic tunc non ca
deret interesse longioris prescriptiōis magis in vna stipulatio
ne quā in alia stipulatione nisi intelligereꝰ glos. prout intellige-
13 bat Rap.cu.vt.s̄.retuli.† Quid tenendū in isto no.⁊ quotidia
no passu,dixi ꝙ cū gl.tenēt Bar.⁊ cōiter doc.hic,ꝙ interesse lō
gioris vite respectu prescriptionis nō est in cōsideratione.Ad-
de qd idē tenuit gl.in.l.diuortio.in versi.ceterū.⁊ ibi Bar.no. ff.
de neg.gest.idē tenet Bar.in.l.⁊ si post tres. in vlt.col.ff.si quis
cau.vbi declarat inductionē text.l.pater qui castrense.idem etiā
tenet Bar.in.l.si creditori.ff.de leg.j.tenet Bal.in.l.heres a de-
bitore.§.j.ff.de fideiuss. Et lꝫ in consulendo ⁊ in iudicādo durū
esset recedere ab ista cōi opi.gl.Bart.⁊ magis cōiter scribentiū:
tn̄ disputando ⁊ in puncto iuris puto cōtrariā opin. proculdu
bio veriorē,qd imo interesse lōgioris vite respectu prescriptio-
nis sit ꝯsiderabile. Istā opi.vt dixi tenēt Ang.⁊ Are.hic.tenet
etiā Are.in.d.l.si creditori.istā opi.vt dixi tenet clare gl.no.i.d.
l.si tibi mandauero.§.interdum.ff.mand.tenet etiam glo.in.l. si
creditori.ff.de leg.j.⁊ glo.in.l.manifestissimi.in glo.j.C.de furt.
Pro ista opin.inducit in primis Are.bonū tex.in.l.quoties.§.
itē si tēporali.ff.de admi.tut.vbi dicit tex.ꝙ actio tēporalis qua
tenebantur tutores conuertitur in actionē tutele perpetuā ꝓ-
pter prorogationē vite actionis:ergo interesse tēporis est consi-
derabile : als vbi interesse desineret considerari desineret actio
cōpetere.l.qui aūt.§.j.ff.si quis cau. ergo minus actio concede-
retur.arg.l.patre furioso.ff.de ijs qui sunt sui vel alie. Ad idem
est bonꝰ tex.in.l.si creditori.ff.de leg.j.vbi id qd debebaꝰ de iu-
re pretorio potest legari:qꝛ postea sit debitum de iure ciuili , sed
istud

istud ideo nō ex alio nisi ex interesse longioris vite: ⁊ ideo idem
Bar.in.l.diuortio.versi.ceterum.ff.de neg.gest.pōderat ibi esse
gl.ꝙ nō attendiꝰ interesse ꝙ actio sit lōgioris vite, dicit Bart.
esse tex.in cōtrariū in.l.si creditori.de leg.j. ⁊ nō rn̄det aliter ad
illū tex.Ad idē pro ista sententia ⁊ cōtra cōmunē allego tibi tex.
bonum in.l.nam postea.§.si is qui tēporali. ff.de iureiuran. vbi
est text.quod si ille qui tenebatur tēporali actione : puta vnius
anni detulit iuramētū creditori ⁊ creditor iurauit, dicit ibi tex.
ꝙ ex iuramento est nata noua actio que erit perpetua:⁊ sic lon-
gioris vite.Preterea si alr diceremus ꝙ interesse lōgioris pre-
scriptionis nō esset cōsiderabile frustra leges introduxissent in-
terruptionē prescriptionis ⁊ perpetuitatem temporum prescri
ptionis.xxx.anno.prout est tex.in.l.fina.C.de prescript.xxx.vel
xl.anno.tex.in.l.cum notissimi.in prin.vbi glo.C.eo.de prescrip.
xxx.annorū.Jtem frustra fieret differentia quod prescriptionū
quedam sex sunt mensiū, quedam annales, quedam triēnales,
quedam decē ann.quedam viginti,quedam triginta: quedam
quadraginta:quedā centum annorum vt in bonis ecclesiarum
quas enumerat glo.in.c.placuit.el.ij.§.pōt.xvj.q.iij. ⁊ declarat
Bar.in.l.fin.in prin.ff.de eo per quē fac.erit.certe frustra fierent
tot differētie si nō cōsideratur interesse prescriptionis lōgioris
tēporis.Jtē frustra diceremꝰ quod remedia Episcoporū,Du-
cū ⁊ Marchionū essent pretoria ⁊ nō ciuilia,vt declarat Bart.
in.l.v.in prin.vbi dixi.s̄.e.⁊ vtilitas cōsistit in hoc: qꝛ si sint pre
toria erunt temporalia:⁊ sic annalia ⁊ perpetua.inst.de perpe.⁊
temp.act.in prin. Et sic quātomagis considero ista videtur ve-
ra opin.ꝙ imo interesse prescriptionis respectu longioris vite
sit considerabile.Solum restat rn̄dere ad tex.l.pater q castrēse.
vbi quando peculiū non est soluendo ⁊ pater omittit venire ex
testamento, ⁊ occupat ab intestato iure peculij:⁊ non teneꝰ nisi
intra annum creditoribus:tamen istud cōpendium tēporis at-
tenditur,nec per hoc dicuntur creditores decipi. ad illum text.
dedit responsionem Ange.quā cōmendabat Aret.tamen eam
reprehendit.Secundo loco rn̄dendo ex mente Are.in.d.l.si cre
ditori.retorqueo illum tex.fortiter contra Bart. quod ideo ibi
est quod interesse longioris temporis aut breuioris nō attēda-
tur:eo quia etiam si lōgiori tēpore ibi fuisset obligatus, obliga
tio illa nō poterat habere effectū,qꝛ peculium nō erat soluēdo.
ita proprie loquitur ibi tex.in fi.Ergo si ex longiori vita obliga
tionis posset sequi effectus ⁊ vtilitas:tunc bene tale interesse tē
poris est ꝯsiderabile.Jstud clare patet in primo rn̄so illius tex.
vbi si peculiū filij est soluēdo pater qui occupat ab intestato ꝑe
culium ⁊ omittit adire ex testamento tunc bene tenetur legata
rijs perpetuo.ita dicit ibi tex.ergo temporis interesse cōsideraꝰ
qn̄ potest habere effectū.Tamen Are. hic dicit qd rectius cōsi
derando illum tex.iste intellectus nō videtur sibi bonus:qꝛ sen
sus illius tex.est ⁊c.vt per eum. tn̄ nec ista sua inductio facit me
recedere a dicta solutione declarata vt declaraui.Est bene verū
qd aliud mihi fortius vrget contra istam solutionē de quo nō
perpendit Are.quia per hoc quod peculium non sit soluendo
nō deberet abbreuiari tēpus actionis sicut nō abbreuiatur in
primo casu qn̄ peculiū est soluēdo : qꝛ imo ibi vertitur interesse
in eo qd superest de peculio : ⁊ per hoc deberet potius ꝓrogari
⁊ teneri pater perpetuo ne duplici dāno grauentur legatarij.s.
quātitate ⁊ tēpore.Nō omitto qd gl.in illo.§.fi.dicit quod tunc
tenetur pater perpetuo si filiusfa.decedat intrā annum.ita loq-
tur prima pars.si autem post decedat habeat locum vers.fi. Nō
nego quin ille textus in publica disputatione possit trahi ad v-
tranqꝫ partē:tn̄ in consulendo ⁊ in iudicando non recedatis a
communi opi.que est ꝙ interesse longioris vite ratione prescri-
13 ptionis non est considerabile.¶† Jn quarta parte gl.ibi,illud
cōstat habet qd obligatus actione bonefidei potest obligari ex
stipulatione,⁊ licet glo.restringat vbi esset nouatum, illud esset
indubitatū,tn̄ illud etiā est vbi esset cōuentū.l.v.§.cōuentiona-
les.l.scire debemus.§.fi.j.eo.l.pro socio arbiter.l.si societatem.ff.
pro soc.l.si tibi mādauero.§.interdū.ff.man. Que autem sit vti
litas ꝙ super cōtractu bonefidei stipulatio sequens q̄ est stricti
iuris cōcurrat,cū regulam habeamus qd stipulatio nō concur-
rat nisi ratione interesse.l.stipulatio ista.§.alteri.j.eo.sed si super
cōtractu bonefidei postea interponaꝰ stipulatio nō videtur in-
teresse stipulatoris:qꝛ actio ex stipulatu ⁊ stricti iuris affert mi
nus vtilitatis q̄ actio bonefidei. Propter hoc Bart.lꝫ videaꝰ
obscuriꝰ loq assignat quatuor vtilitates:duas ex parte ꝓmisso
ris ⁊ duas ex parte stipulatoris. Prima vtilitas ex pte ꝓmisso
ris est:qꝛ vbi primo erat obligatus ex cōtractu bonefidei: tunc
erit obligatus ex ꝯtu stricti iuris qui cōtinet minus ꝺm Bar.
14 Pondera Bar.velle† ꝙ qn̄ stipulatio interponitur super con
a tractu bonefidei,ꝙ talis stipulatio remanet [a] stricti iuris ⁊ nō
assumit naturam cōtractus bonefidei super quo interponitur.
Jstud idē ⁊ clarius firmat Bal.i.l.singularia.in.iiij.col.s̄.si cer.
peta.contrarium de directo tꝫ idem Bar.sibi contrarius in.l. si
quis cum aliter.j.eo.vbi dicetur de hoc. Jtem aduerte ꝙ cū ad
validitatem stipulationis videaꝰ attēdendū esse interesse stipu
latoris,nō aūt ꝓmissoris.l.stipulatio ista.§. alteri. l.qui vsum-
fructū.j.e.⁊ ꝓpterea Bar.ponit duas vtilitates ex parte stipula
toris.Prima,qn̄ haberet magis claras ꝓbationes de stipula-
tione q̄ de ꝯtu ꝑcedēti,sed ista est vtilitas facti ⁊ hoc modo in
isto textu.Secūda,stipulatio idē cōtinēs ꝙ prima valeret qn̄ se
cūda esset expeditioris ꝓbationis.Alia ⁊ melior vtilitas est:qꝛ
contractus ꝑcedens potuisset re integra solo consensu tolli.l. ab
emptione.ff.de pac.l.j.⁊.l.ij.C.qn̄ lic.ab emp.disce. nūc propter
stipulationem non posset dissolui.§.fin.inst.quib.mo.tol.oblig.
licet Bar.non alleget,facit regula.l.prout.ff.de solu. ⁊ regula.l.
nihil tam naturale.ff.de reg.iu.⁊.c.omnis res.e.tit.in antiquis.
Ultra Bart.quarta est vtilitas ⁊ plana: qꝛ qn̄ sunt diuerse spe-
cies interest nr̄a habere plura remedia agēdi.§.sic itaqꝫ.inst. de
act.l.cū filius.§.varijs.ff.de leg.ij. qꝛ tunc exceptio rei iudicate
non obstaret in secunda stipulatione:vt declarat tex.in.l.cū que
ritur.cum seq.⁊ seq.ff.de except.rei iud. Quando aūt stipulatio
interponeretur super cōtractu innominato, facit quod definit
esse contractus innominatus.ita Bar.in.l.ij.in fi.C.de cōdi.ob
cau.de cuius veritate dixi in rub. s̄.eo. ⁊ per ista remanet ista.l.
vtiliter,vt puto ⁊ subtiliter expedita.

1 ☞ Contenti esse debemus penis legalibus.
2 De pena conuentionali succedente in locum legalis idem iudi
camus quod de legali.
3 Ualet statutum disponens id quod ius commune , quia suffi-
cit ex eo nouam actionem oriri.
4 Non dicitur esse pena perdere pecuniam quam quis habuit ab
eo ad quem reuertitur. 19.

S I ita stipulatio. Dissolutio matri
monij dꝫ esse libe
ra a pena conuentionali, nisi idē cōtineat ꝙ legalis
1 h.d.† No.illud qd no.dicit tex.ꝙ debemꝰ esse ꝯtēti
penis legalibus. Restringe istā regulā ad casum huius legis tn̄
s.quantū ad dissoluendū matrimoniū: qꝛ actui qui debet depē
dere a libero arbitrio non pōt apponi pena ab homine,sed de-
bemus esse contenti penis legalibus:⁊ sic penis positis in.l.cō-
sensu.⁊.l.fi.C.de repu.Alias vltra penā legalē possūt partes ap
ponere penā conditionalē.patet in.l.fin.ff.de preto. stip. vbi qn̄
promissor nō obseruat cōuenta succedit obligatio ad interesse: a
tn̄ potest apponi alia pena cōuētionalis,⁊ si quis me offendat
punitur penis legalibus:⁊ tamen possum apponere penam cō-
uentionalē,per.l.denunciamus.C.de ijs qui ad eccle.cōfu.Ad-
de de hoc gl.ord.in.l.nō impossibile.ff.de pact.⁊ ibi Bart. eam
sequitur Bar.in.l.illicitas.§.ne potentiores.ff.de offi.presi.⁊ in
l.j.in fi.C.in quib.cau.colo.domi.accu.pos.lib.xj. Abb.in.c.gra
2 nem.per illum tex.de sen.excō.† Secundo no.ex tex.ꝙ de pena b
cōuētionali succedēte in locū legalis idem iudicamus qd de le-
gali.faciunt q̄ no.Bar.in.l.stipulationes nō diuiduntur.in.iiij.q.
b j.eo.Unde arguēdo de cōtractu ad legem[b] hic videꝰ casus ꝺm
3 Ang.⁊ alios† quod si statutū disponit idem quod ius cōmu-
ne:tamen valet ⁊ sufficit ex eo nouam actionem oriri: non autē
dicetur ius commune,de quo Canoniste habent gl. in.c.j. ⁊ ibi
doc.de cōst.in.vj.Bar.in.l.j.in prin.⁊ ibidem alij.ff.ad.l.fal.cum
multis concor.hic traditis per Lu.ro.⁊ do.Alex.hic,⁊ vltra al
legata per eos dicit not.Bal.in.c.naturales.in fi.si de feu.fuerit
contro.inter do.⁊ agn.qd statutum de spurijs non promouēdis
licet confirmatum per sedem apostolicam:tamen eo modo tol-
liꝰ,quo ius cōmune:qꝛ nō est nouum statutū:sed iuris commu
nis dispositiuum.ita dicit tenere Jo.mona.in.c.j.de fil.presbyt.
quod dicit esse no.dignū.¶ Glo.ii.in verb.cōprehensis,diuide
in quatuor partes.Jn prima declarat tex. Jn scda assignat rō-
nē.Jn tertia opponit ⁊ soluit. Jn quarta remouet aliud cōtra-
riū:secūda ibi,⁊ est ratio.tertia ibi,sed ꝫ.quarta ⁊ vltima ibi, sꝫ
hodie danꝰ arrhe.¶ Jn ea.gl.ibi, sed ibi processerat pecunia a
4 stipulatore.Jstā solut.gl.Bar.⁊ oēs tenent,⁊ ex ea colligeꝰ† ꝙ
non dicitur esse pena perdere pecuniam quā quis habuit ab eo
ad quē reuertiꝰ.Sꝫ aduerte : quia alibi habemus ꝙ qn̄ iam est
quesitum ⁊ radicatum perdere tale lucrū est pati damnū: ⁊ con
sequenter penā.gl.in.l.j.§.si quis aūt.in verb.per in integr.ff.de
iti.actuqꝫ priua.⁊ in.l.j.§.ij.ff.ne quid in loc.pub.Bal.Ange.⁊
oēs in.l.nō ampliꝰ.vbi plene dixi.ff.de leg.j.hic erat lucrū iā que
sitū.ergo ꝑdere tale lucrū dꝫ cēseri dānū ⁊ pena:ergo Bar.⁊ gl.
Breuiter ꝺm Bart.⁊ gl.habes no.limitationē ad illā regulā ꝙ
non dicitur pena priuare aliquem lucro iam quesito quādo re-
uertitur ad eum a quo processit tale lucrum: alias si nō reuerte-
retur ad eum a quo processit perderet tale lucrum:bene esset dā
num ⁊ pati penam.⁊ not.bene istam glo.ad hoc.
1 ☞ Ualet stipulatio de dando mihi illud ꝙ alius mihi dꝫ,cū

a ¶ Stipulatio remanet.Adde Jas.post alios i ru.s̄.e.⁊ q̄ ibi addidi.

b ¶ Ad legem. De hoc, nunquid statutuꝫ disponēs idē ꝙ ius cōe iducat nouū vinculū, vid Alexan.cōsil.clix. col.antepe.circa pn.iiij.vol.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipse debitor esse desierit que conditio verificatur si desinat esse ciuiliter debitor remanet tamen naturaliter tantum.nu.2.
3 Sola naturalis obligatio potest cedi. 20

HUiusmodi. Ista lex nõ videt cõmode posse summari ꝑpter varietatẽ litere.vz ẜm cõem literã q̃ hz verbũ tibi,⁊ verbũ spõdes,put oẽs libri habẽt.h.d.in effectu. Uz stipulatio de dãdo mihi ꝙ alius tibi debet cũ debitor esse desierit. h.d.⁊ ẜm istam lectu.tex.habet minus dubij ⁊ plus vtilitatis.⁊ lz gl.assignet vnã rõnẽ dubitãdi ẜm istã literã: qr illa rõ reprobat per oẽs. Ideo tu dic ꝑ intellectu litere qd dubiũ faciebat:qr cũ implementũ cõditionis nõ deberet fieri per ipsum promissorẽ, sed per tertiũ videbat ꝑmissio esse inutilis.itẽ qr cõditio videbat ꝯtinere quẽdã tristẽ euentũ.l.inter stipulantẽ.§ sacrã.j.e.ꝑpter ista erat dubiũ an ista stipulatio valeret. Rõ decidẽdi ponitur in tex. ꝙ stipulatio põt in quocũqꝫ casu interuenire ⁊ fieri dũmodo non sit casus impossibilis: ⁊ ẜm istũ intellectũ casus
1 huius legis est clarꝰ, †sz prout habet in litera mihi:qr nũc decisio tex.reddit notabilior ⁊ vtilior.h.d.in effectu. Ualet stipulatio de dãdo mihi illud ꝙ alius mihi debet, cũ ipse debitor esse desierit,vel sic. Stipulatio põt ꝯcipi ĩ defectũ vel subsidiũ obligatiõis alteriꝰ.h.d.stãte litera mihi. Pondera ex hoc tex.ꝙ stipulatio põt ꝯcipi sub ista ꝯditiõe cũ titiꝰ debitor esse desierit:nã dictio cũ,iũcta verbo futuri tpis facit cõditionẽ.l. quodcũqꝫ.§. non solũ.vbi Bart.j.e.⁊ latius Bar.in.l.j.in.ij.q.i.q.princ. ff.de cõd.⁊ demon.sicut subdit tex. ꝙ stipulatio põt cõcipi sub quauis alia cõditione.põdera illã dictionẽ quauis alia,de cuiꝰ natura est cõprehendere casus maiores expressis.gl.est no.in cle.j. in verb.quauis alia.⁊ ibi Jmo. ⁊ cano.sic no.de re iu.glo.in cle. ij.in glo.si.in verb.quãuis.de reb.eccle.non alie.⁊ not.bene istas duas.gl. ¶ Gl.in verb.huiusmodi. diuide in tres partes prin. Jn prima ẜm literã mihi:gl.opponit ⁊ soluit. Jn scda scdm aliã literã tibi gl.remouet aliã oppo. Jn tertia glo.voluit opponere cõtra tex.qui dicit in plurali huiusmodi stipulationes:⁊ tamẽ ex tex.nõ est nisi vna:ergo male dicit tex.qr pluralis oratio non est vno cõtẽta,vt est tex.no.in.l.fi.ff.ad treb.facit regula vbi numerus.ff.de testi.⁊ tex.in regula pluralis.de reg.iu.in.vj. Rñdet gl.dupliciter.⁊ scda sol. est melior ꝑpter dictionẽ huiusmodi includẽtẽ similes. scda ibi,si,habes tibi. tertia ibi,⁊ si totũ ꝑ vna stipulatione. ¶ Jn ea.gl.ibi.l.si qs postqꝫ.Bar.clarꝰ opp. qr pro eo q non tenet non põt interuenire fideiussor.l.fideiussor obligari.in pri.ff.de fideius.lz hic.d.tex.cũ debitor eẽ desierit ⁊c. Stringe opp.Bar.fortiꝰ qr si promissio fideiussoris esset pura, qñcunqꝫ postea liberato prĩcipali tolleret fideiussoria.l.in oibꝰ. ff.de sol.ergo fortius a principio dz impediri natiuitas fideiussoria ꝑ regulã.l.patre furioso.ff.de ijs qui sunt sui vel ali.iu. Jtẽ ista fideiussio cõditionalis cõfert in casum quo debet vitiari ⁊ in tẽpus vitiãs;ergo nihil vz,per regulã.l.qd spõse. C.de dona. ante nup.facit.l.Titio cũ morieẽ.ff.de vsufr.gl.respondet qd ex presenti tẽpore stipulatio fideiussoria sumit vires.istã sol. reprehendit Bar.ꝙ ꝙuis a principio valuisset:tñ si postea qñcũqꝫ liberat principalis etiã tollit obligatio fideiussoris.l.in oibꝰ.ff.de fideiuss. Tu aũt reprehẽde fortius istã solutionẽ gl. qr ex ꝑsenti tpe nõ põt sumere vires ex quo expresse confert in tẽpus inhabile:qr paria sunt aliquid fieri tẽpore inhabili, vel cõferre in tẽpus inhabile.d.l.qd spõse.fortius gl.qr qñ stipulatio esset pura posset procedere qd dicit gl.sed qñ stipulatio est conditionalis, vt est tex.noster:tunc ad validitatẽ stipulationis facte sub conditione vel in diẽ inspicitur tẽpus eueniẽtis cõditionis vt dicit l.si rem meã.⁊ ibi gl.⁊ doc.j.e.facit tex.in.§.qr vero hactenus.in aut.de nup.colla.iiij. sicut in simili testator apponendo conditionẽ nõ vult ꝙ inspiciatur tẽpus cõditi testamenti,sed futurũ ẜm Bar.in.l.cetera.§.j.ad fi.ff.de leg.j.⁊ in.l.si alienum.§.in extraneis.circa fi.ff.de hered.inst.⁊ facit bene tex.in.l.eũ qui post. eum gl.ff.de cond.⁊ demõ.⁊ sic videas qd saluatio glo. multipliciter redditur falsa:ista tamen prima lect.glo.defenditur dupliciter. Primo qñ desijt esse debitor ciuiliter tantũ. Secundo qñ desijt esse debitor in effectu qr desijt esse soluẽdo cum inanis sit actio quã inopia debitoris excludit.l.nã his.ff.de dolo. c.olim.
2 vobis.de rest.spo. †Ex prima solutiõe no.multũ Bart.qd ista conditio si deserit esse debitor,verificatur si desinat solũ esse ciuiliter debitor remanente tamen naturaliter tantum:quamuis ergo cõditiones debeant impleri proprie ⁊ stricte. l.qui heredi. ⁊.l.Meuius.ff.de cõdi.⁊ demõ. Jsta cõditio si debitor esse desierit ad hoc vt proprie dicatur impleri nõ requiritur qd omnino desinat debitũ ⁊ naturalr ⁊ ciuilr:obligatio sufficit ꝙ tollat ciuilis ꝙuis naturalis remaneat : ⁊ sic ille q remanet naturalr tñ obligatꝰ dicitur proprie ⁊ stricte desinere esse debitor. Et lz Bar.ꝑ isto no.nihil alleget:tu potes allegare tex.no.lz vulgatum in.l.fideiussor obligari.§.fideius.in versi.proprie. ⁊ in verb. per abusionem.ff.de fideiuss.vbi dicit ad literam text. quod ille qui est debitor naturaliter tantũ est improprie ⁊ per abusionem debitor in cõditionibus verba debẽt proprie capi. Cõfirmatur quia ille dicitur proprie debitor a quo inuito põt extorqueri. l. debitor intelligitur.ff.de ver.sig. sed qñ remanet naturaliter tñ debitor:tunc naturalis sola non est potens ad agẽdum nec ab eo potest extorqueri:quia obstat exceptio. Ad idẽ tex.not.in.l. si is cui.§.flauius.ff.de solut. vbi in materia fauorabili testator mandat satisfieri omnibus debitoribus suis non venit ille cui est obligatus naturaliter tantũ:quamuis ergo remanet obligatus naturaliter dr improprie ⁊ abusiue debitor:ergo Bart.bñ dixit si debitor esse desierit si desinit esse debitor ciuiliter,licet remaneat naturaliter obligatus dicitur ꝑprie desinere esse debitor ⁊ abusiue dicetur debitor. Sz aduerte qr gl.⁊ Bar.ꝑsupponunt qd in isto tex.promissor promiserit fideiussorio nomine,⁊ ita etiã tenet Ang.⁊ isto modo iste tex.quando dicit cum debitor esse desierit nõ potest stare proprie quando ipso iure desinit in totũ esse debitor:⁊ sic naturaliter ⁊ ciuiliter:puta per solutionem vel acceptilationẽ, sed intelligitur quando desinit esse debitor taliter ꝙ obligatio fideiussoria potest stare: puta quando desinit esse debitor ciuiliter ⁊ remanet naturaliter debitor cui naturali potest accedere fideiussor. l.fideiussor obligari. ff.de fideiuss.vel desinit esse debitor in effectu:qr desinit esse soluẽdo. Tñ Bart.vult qd qñ desinit ciuiliter tantũ esse debitor quod verba tex.stent stricte ⁊ ꝑprie.⁊ ꝑpter istud fecit Bart.multũ notare. Ut statim dixi.s.ista lectura procederet si constaret qd in hoc tex.iste ꝑmissor ꝑmisisset fideiussorio nomine:tũc tex. deberet intelligi in casu possibili ne vitiet fideiussio per regulam.l.quoties.⁊.l.si ita stipulatus.§.chrysogonus.j.eo.sed cũ in isto text. stipulatio sit facta simpliciter sine nomine fideiussoris pro certo tex.debet plane intelligi ꝙ iste ꝑmisit vt principalis debitor ⁊ nõ vt fideiussor sicut si ꝑmisisset sub quauis alia cõditione vt dicit litera:⁊ tũc verba litere procedunt proprie ⁊ clare sine istis subauditionibꝰ Bar.⁊ Jac.de Are. ita generaliter tenet domi. Christo.de castel.quẽ sequit Raph.cuma.licet de eo non faciat mentionẽ.idẽ tenet Jmo. Pau.de ca.Ludo.Ale.⁊ Are. ⁊ do. Pet.de bexu.hic. Jstũ intellectũ etiam tradit Bal.hic, q intelligit qd in isto tex. ꝑmissor ⁊ eius obligatio sit per se stans ⁊ sic si expressor ⁊ non fideiussor,de quo dixi in.l.v.§.satisacceptio.s. eo. Punctus est videre pro intellectu necessario istius text. an iste tex.loquatur in fideiussore, an in eo qui ꝑmisit vt principalis,videtis ꝙ cõmunis opinio omniũ est contra glo.⁊ Bart.qd iste expromissor ꝑmisit vt principalis,⁊ nõ vt fideiussor,⁊ verba litere clare procedunt. Jstã opi.cõfirmat Alexã.qr in dubio videtur quis se obligare suo noĩe ⁊ nõ fideiussorio.tex.est in.l.⁊ magis.ff.de sol.l.Papinianus.ff.mand. eandem opi.cõfirmat Aret. alio medio:qr qui promittit sub conditione quatenus a principali debitore exigi nõ possit:iste nõ dicitur fideiussor,sed est quedam alia species obligationis per se stans. alleg.tex.in.l. penul.ff.de fideiusso.tut.⁊ in.l.fina.in prin.ff.si cer.pet.⁊ in.l.decem.j.eo. Eandẽ opi.confirmat Bexu.alio fundamento : qr qñ quis apponit pactum vel conditionem contra naturam fideiussionis apparet quod promittit eo animo vt sit principalis debitor ⁊ nõ fideiussor,per regulã.l.quoties.j.e.sed in isto tex. iste vult esse obligatus liberato principali qd est contra naturam fideiussionis.l.in omnibus.ff.de solu.ergo iste in tex.nostro ꝑmisit vt principalis non vt fideiussor. Licet omnes teneãt contra gl.⁊ Bar.puto quod disputatiue optime possit defendi opinio Bar.ad istum tex.quod hic iste promisit fideiussorio nomine ⁊ non vt principalis. Probo per vnum fundamentũ per qd tolluntur oĩa superius adducta.nã in isto tex. tu promisisti mihi illud ꝙ titius mihi debet: certe dico quod diceris esse fideiussor. Nam regulã habemus quod quando pecunia peruenit ad aliũ in dubio promittens videtur promittere vt fideiussor.gl.est no. ⁊ ord.in.l.sed Julianus.§.item si duos.in gl.magna circa medium.ff.ad Maced.⁊ gl.not.in.l.vir vxori.§.fi.in gl.magna ad fi.ff.ad Uelleia.que glo.not.allegatur quod quando duo se obligant insolidũ ille ad quem pecunia peruenit tenetur vt fideiussor non vt principalis.ponit Paul.de Castr.in rub.C.vt nemo inui.facit.l.si non singuli.C.si cert.pet.⁊ per hoc fundamentum videntur tolli allegata in oppositum.nec tex.in.l.vbi aũt. §.qui vero refragatur:qr imo facit pro hac parte. Jtem non facit regula.l.quoties. qr fateor qñ stipulatio aliquo modo valeret sed hic valet si principalis debitor desinat esse soluendo vel desijt esse ciuiliter obligatus. Jtẽ nõ obstant tex. allegati per Are. in contrariũ qr tex.per eũ allegati non dicunt quod ille interuenerit vt fideiussor.⁊ dato quod illi tex.hoc dicerent:loquuntur qñ promittit limitatiue:puta promitto id quod talis non dederit. Ad fundamentũ Bexu. potestis respondere per illud quod voluit Jac.de Aret.⁊ Barto.quod verba debent intelligi ẜm naturam

turam contractus super quo interponunt,vt hic per Bart.ita videt disputãdo posse defendi opin.gl.⁊ Bart.licet oẽs sint ad oppositũ vltra alios vt nihil intactũ circa tex.relinquat.aduerte inquantũ Bar.⁊ scribentes saluant primum intellectũ gl.ꝙ tex.in verb.esse desierit,intelligat per prescriptionẽ per quã tollitur ciuilis obligatio remanente naturali,istud posset procedere habito respectu legũ codicis,sed istud nõ ꝯgruit ad legẽ nostram:qr de iure ffoꝝ prescriptio.xxx.anno.nõ erat cognita ꝑ quã tollitur ciuilis remanẽte naturali obligatione.glo.est in.l.q occidit.§.i.ff.ad le.aqui.gl.i.l.Julia.ff qui.ex cau.ma.gl.⁊ Bar. in.l.in omnibꝰ.ff.de diuer.⁊ temp.prescr.p.⁊ in specie istud facetur Bar.met.in.l.fi.§.j.ad fi.ff.rẽ ra.ha.⁊ per ista remanet vt puto perfecte expedita.j.lectu.gl. ¶ Circa secundã lecturã gl. quã Bar.saluat allegando.l.legaui.vbi est gl.fina.ff de libe.leg. adde melius facere tex.in.l.si sic.§.j.ĩ fi.⁊ in.l.apud Julianũ.§. idẽ Julianus.ff.de lega.j.⁊ cũ Bart.tenent Ange.⁊ Lud.ro.⁊ do.Alex.hic,ꝯtrariũ ⁊ forte melius tenent Jmo.⁊ pleniꝰ Rapha.cu.⁊ Areti.hic:qr.d.l.legaui.in qua se fundat Bar.procedit qñ quis legat illud qd tertius sibi vere debet,tũc ipsam obligationẽ videtur legare vel promittere.sed in isto tex.confertur ꝑmissio in tẽpus in quo ille desinit esse debitor:⁊ tũc ipsa res q̃ debebatur censetur promitti,ideo ipsa obligatio:qr ipsa obligatio est pene inutilis intelligẽdo vt facit Bar. Pro hoc etiã allegat Rapha.cuma tex.in.l.qui duos.§.fi.ff.de le.ij.qui tex. parũ facit:qr loquit in diuerso casu qñ testator legat duobꝰ in solidũ qd a reo debetur:hic qñ vni tantũ legatur.ad idez alleg. Raph.cu.tex.in.l.si sic.§.fi.sed melius allegasset in ver.proinde. ibi,esse eñi debitor debet. Nisi dicas qd etiã hic sit debitor naturaliter ⁊ ciuiliter licet nõ sit soluẽdo vt intelligit Bar.quo casu posset deuenire ad pinguiorẽ fortunã.l.ij.ff.de cess.bono.c. odoardus.extra de solu.vel quando esset naturaliter tantũ de-
3 bitor†qr sola naturalis potest cedi,vt est tex.singu.in.l.si eius. ff.ad trebel. Jtem naturalis est potens ad cõpensandum.l.etiã ⁊.l.quecunqꝫ.cum gl.ff.de compen.quamuis vt dicit Areti.verisimiliter partes non cogitarunt de tali casu.

1 ☞ Falsa causa de preterito non vitiat stipulationez:sicut nec legatum.
2 Quando proponuntur due questiones potest ordine preposte ro prius responderi secunde questioni.
3 Si mutuaui tibi decẽ postea reperitur ꝙ per stipulationẽ ꝑmisisti mihi ex causa mutui intelligitur de eisdem decem etiam si ex interuallo interposita fuerit stipulatio.
4 Actio cõpetens ad dotẽ datam nõ nouatur per stipulationem sequentem in qua est duplicata summa dotis precedentis.
5 Per secundam stipulationem continentem in duplo plus quã prima non videtur nouari precedens obligatio.
6 An valeat argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus ⁊ econtra.
7 Quando legatum ex causa dotis est factum a personis inter quas cadit naturalis affectio ⁊ charitas legandi ⁊ dotãdi tũc falsa causa non vitiat legatum.
8 Factum tempore prohibito si conferatur in tempus non prohibitum an debeat valere.
9 Si promissio dotis non recepte vel confessio fiat constante matrimonio animo donandi inter coniuges inequales an valeat vel ne:⁊ si valet an irreuocabiliter.nu.13.
10 Donatio remuneratoria valet ⁊ tenet constante matrimonio.
11 Maritus non nobilitatur propter nobilitatem vxoris. 21
12 Non est verisimile ꝙ quis velit obligari duplici obligatione.

SJ diuortio. Falsa cã de preterito scienter emissa nõ vitiat stipulationẽ sicut nec legatũ.h.d.⁊ est no.⁊ sing.l.ẜm Bal. sz iste tex.cũ difficultate saluat ab obiectis,vt.j.patebit. Diuide istã.l.in quinqꝫ partes. Jn prima opponitur vna q̃stio. Jn scda alia. Jtẽ tertia ordine prepostero rñdet scde questioni. Jn quarta rñdet prime. Jn quinta illa vltima rñsio cõprobatur per simile.scda ibi,vel que cetũ.tertia ibi,ꝑculus ait. quarta ibi,dicendum itaqꝫ.quinta ⁊ vltima est ibi,sicuti cũ fi-
1 lie. ¶ †Noto primo[a] ꝙ falsa causa de preterito nõ vitiat stipu-
a lationẽ sicut nec legatũ. Limita verũ in ꝑmissore sciẽte causaz esse falsam:nã tũc valet secus in errãte vel ignorãte.l.pe.§.mulier.ff.sol.ma.allegata in gl.pe. Secũdo limita qñ ex falsa causa deficerẽt substãtialia ꝯctus,puta pretiũ in emptiõe.l.si qs fun-
2 dũ.ff.de ꝯhẽ.emp.de quo tex.statim dicã post Bar. ¶ †Scdo no.hic esse tex.ꝑ eo ꝙ volũt canoniste. Ant.de but.d.Car.flo. in.c.pastoralis.§.i.de rescri.ꝙ qñ ꝑponunt due q̃stiões ꝑt ordine ꝑpostero prius rñderi scde questioni,deinde prime. Ex quo notatur modus rñdendi argumẽtis,sepe respõdendo bonũ est incipere a secũdo argumẽto qñ ex rñsione secũdi queritur resolutio primi.⁊ ita ego sepe facio in disputando ⁊ in consulendo.

3 ¶ †Tertio per istum tex.decidt no. Bart.vbi bene enucleauit medullam huius tex.in.l.triticũ.j.eod.ꝙ si mutuaui tibi decẽ: postea reperitur ꝙ per stipulationẽ ꝑmisisti mihi ex causa mutui intelligit de eisdẽ decẽ etiã si stipulatio fuerit interposita ex interuallo,⁊ etiam si quantitas comprehensa in stipulatione sit maior vel minor.ita dicit esse tex.no.hic. ¶ Quarto diligenter põdero tex.ibi,centũ tñ in obligatione venire.hic singulariter ꝑbari ꝙ ex stipulatione secunda põt agi ad illa centũ que sunt vltra dotẽ,nõ aũt ad alia centũ que debebãtur ex veteri obligatione dotis,⁊ cõsequẽter est tex.ꝙ vtraqꝫ cẽtũ nõ possunt peti ex stipulatione secũda:⁊ tñ Bar.⁊ cõiter oẽs in.j.q.extra gl.volunt oppositũ,⁊ tenent ꝙ in isto tex.non solũ illa centũ que fuerunt extra ⁊ vltra dotẽ possunt peti actiõe ex stipulatu sed etiã alia cẽtum in dotẽ data similiter peti possunt actione ex stipulatu,eo qr nõ debet in hoc tex.sumi arg.a ꝯtrario sensu. Sz certe põt cãtare Bart.quãtum velit taxatiua tñ,in isto tex.posita absqꝫ eo qd sumat argumentũ a cõtrario sensu expresse ⁊ ad literam excludit ꝙ ad alia centũ q̃ erãt in dote nõ possunt peti ex scda stipulatiõe sed actiõe de dote,⁊ sic est hic tex.ineuitabilis cõtra Bar.⁊ seq.dicã.j.i loco suo. ¶ Quinto no.tex.ibi alia
4 centũ actiõe de dote deberi,ꝙ † actio cõpetens ad dotez datã non nouatur per stipulationez sequentem in qua est duplicata
5 summa dotis ꝑcedẽtis,⁊ cõsequẽter hic est text.ꝙ †per secundã stipulationẽ continentẽ in duplo plus ꝙ prima non videt nouari precedens obligatio,cõtra regulam.l.qui vsumfructũ.⁊.l. scire debemus.in princi.j.eo.⁊ que sit ratio huius dicam.j.ẜm
6 Bar. ¶ †Sexto no.[b].ex versi.fi.sicuti cum filie ⁊c.tex.arguẽtẽ
b de vltimis voluntatibus ad cõtractus. Sz aduerte qr istud argumentũ iurisconsulti ⁊ ista argumẽtatio nõ videtur esse bona: qr iuriscõsultꝰ hic arguit de magis fauorabili ad minus fauorabile:nã planũ est ꝙ vltime voluntates fauorabiliores sunt ꝙ cõtractus:⁊ quod in vltimis volũtatibꝰ fit benignior interpretatio ꝙ in cõtractibus.l.in testamẽtis.ff.de reg.iur.c.cũ dilecti. de doñ.presertim in stipulatione que est stricti iuris ⁊ stricte intelligenda.l.quicquid astringende.j.eo.vnde nõ procedit argumentũ a maiori ad minus affirmatiue gl.in.c.cuz in cũctis.de elect.facit auẽ.multomagis.C.de sacrosanc.eccle.posset ad hoc argumentum responderi qñ est eadem ratio:procedit argumẽ- a
tum de vltimis voluntatibus ad cõtractus,hic est eadẽ ratio: ergo ⁊c.sed non est verũ.dicam.j.⁊ ideo alr legẽdo.l.que de legato.de leg.j.ostendi per infinitos tex.qd neutrũ est bonum argumentũ ⁊ dixi ibi me admirari ꝙ text.posuerit istã argumentationẽ ⁊ si cõtingat me iterũ legere illã legẽ que delegato his q̃ ibi dixi multa alia addã:sed ꝑ nũc sustinẽdo Pomponiuz volo quod dicamus quod iuriscõsultus arguat de cõtractibus ad
7 vltimas voluntates qd ideo sit qr eadẽ sit ratio. ¶ †Septimo pondera ꝙ etiam iste tex.in fi.loquitur quando legatũ ex cau- b
sa dotis fiebat a personis inter quas cadit naturalis affectio ⁊ charitas legãdi ⁊ dotãdi,qñ frater sorori pater filie filius matri tunc falsa causa non vitiat:qr hoc operatur charitas ⁊ coniunctio sanguinis.quomodo ergo iuriscõsultus adducit ista similia:qr istud simile nõ ꝯgruit vllo modo ad principalem decisionem tex.inter maritum ⁊ vxorẽ facto diuortio qd solet fieri ex odio rancore ⁊ dissensionibus:sustinendo ⁊ defendendo tex.responde quod iste tex.in fi.subiungit vel alij cuilibet,⁊ sic loquitur etiã vbi nõ caderet illa charitas sanguinis:vt patet ex illa vniuersali,vel alij cuilibet.⁊ sic etiã si penitꝰ sit extraneus vel maritus quondã vxori.in prin.eñ tex.vbi loquitur qñ mulier stipu- c
latur facto diuortio ⁊ maritus ex certa scientia promittit dotẽ quam nõ receperat vel promittit duplo maiorem:certe isto modo maritus promittendo nõ exercet actum rãcoris vel odij sz presumitur facere ob honorẽ matrimonij bene trãsacti:secũdũ Bal.in.l.generaliter.in.iiij.col.C.de nõ nume.pecu.vbi ad hoc allegat istũ tex.⁊ declarat in isto vltimo.⁊ ita vt puto habes bene enucleatum istũ tex.ante gl.[c] Bart.format duas oppositiones. Prima est de.l.si quis fundũ.ff.de cõtrahen.emp.⁊ respõde dupliciter vt hic per eum. Pro prima responsione que fuit antiquorũ.Jac.de are.⁊ Dy.adde facere,qr qñ deficit substantia cõtractus:facit vt actus deficiens in substãtialibus sit ipso iure nullus.l.cũ precario.la.j.ff.de preca.c.fi.de condict.apposi. no.per Bar.⁊ alios in.l.vbi ita donatur.ff.de dona.cau.mor.vñ alibi dicit gl.singu.in.c.nõ putamus.in verbo officiali.de consuetu.in.vj.quod est capitulũ ẜm.quod consuetudo nõ potest disponere actum valere si in eo deficiant substantialia contractus,⁊ not.illam gl.vltra Bart.tu potes tertio modo respõdere quod in dicta.l.si quis fundũ.fuit error:ideo vitiat sicut in l.penult.§.mulier.ff.soluto matrimo.allegata in gl. Sz iste tex. loquitur quando scienter fit ꝑmissio alr nihil valeret,posses replicare quid si in.l.si quis fundum.ille sciret:tunc respondendo recurro ad primam solutionem.s.datam. ¶ Circa secundam

a ¶ No. primo. an ⁊ qñ falsa cã vitiet actũ, vide per Feli. in.c. ꝙ super his in prin.j. ⁊.ij.co.de fide instru.

b ¶ Sexto no. Uide omnino eundẽ authorẽ in.l.que de legato. de leg.j.vbi affirmatiue ⁊ negatiue ponit regulã,⁊ examinat.

c ¶ Ante glo. Uide Pau. de ca.⁊ Alex. in. l.cũ quid. ff.si cer.pet.

Universidad de Deusto Biblioteca

oppositionē Bar. ꝙ sequēs stipulatio ex quo cōtinet in duplo
plus ꝙ̃ prima de dote ergo debet eā nouare respōdet Bar. ꝙ i
hoc tex. secūda stipulatio fuit facta aīo nō nouandi ⁊ sic in hoc
tex. fuit exp̄sse actū ꝙ scōa stipulatio nō nouaret sequitur Jo.
de imo. hic. sed ista solutio euidēter diuinat ad hūc tex. ideo eā
reijcio. itē cū iste text. loquat̄ simpliciter cōsequēter in casu du-
bio, ⁊ regulā habemus ꝙ in dubio stipulatio cōsequēs que cō
tinet plus renouat precedentē. l. scire debemus. in prin. ⁊ ibi gl.
in verb. mixta. ⁊ in. l. q vsumfructū. §. e. Bal. in. l. pen. ff. de pret.
stip. reiecta sol. Bar. Are. hic multū se inuoluit circa istud con-
trariū ꝙ reputat difficile, varias etiā solutiōes refert Ale. hic,
plurib⁹ omissis, vera ⁊ plena solutio ⁊ ꝙ i hoc tex. prima actio
de dote erat diuersi generis ⁊ forme a secūda stipulatione: naʒ
erat bonefidei ⁊ habet multa priuilegia: ptʒ in. l. ij. §. j. ff. de pui.
credi. ⁊ in. l. assiduis. C. q po. in pig. ha. ideo nō nouat̄ per secun
dā stipulationē. ratio qꝛ nō interest stipulatoris qȯ nouet̄ pri-
ma actio de dote: imo pateret̄ damnū qꝛ pderet priuilegia do
tis que nō haberet secunda stipulatio. l. aliam. cum ibi no. ff. de
noua. ista est bona solutio ex mēte Ray. ⁊ Raph. cu. hic, ⁊ istā
teneo alijs reiectis. cōfirmatur qꝛ stipulatio sequēs qñ cōtinet
plus re ꝙ̃ prima: iō nouat qꝛ vtile est stipulari. ita loquunt̄ iu-
ra preallegata ergo cessante ratiōe illorū iuriū qȯ nō esset vtile
stipulari, sed damnū tūc nō nouat. casus est hic. ¶ Capio gl. i
verbo si diuortio. quā diuide in tres partes pncipales. In pri-
ma tacite questiōi rñdet vno modo ꝰm Azo. In secunda ponit
alia opi. In tertia ꝯtra illā opponit ⁊ nō soluit. secūda ibi ⁊ dic
8 ꝙ etiā cōstāte. tertia ibi, sed argumentū cōtra. j. eo. ¶ † In glo.
a prima^a ad fi. tene primā opi. gl. nec est verū ꝙ ista stipulatio de-
beat valere: eo qꝛ conferatur in tēpus quo valere posset. ex quo
enim fit cōstante matrimonio ⁊ sic tēpore prohibito: ergo non
debet valere ꝙ̃uis eius executio cōferatur in tēpus soluti ma-
trimonij, per. l. in tēpus. ff. de here. insti. c. de vxore. ȯ sepul. ⁊ ibi
Abb. no. ⁊ Bar. in. l. quod spōse. C. de do. ante nup. nec aliquid
facit in tex. In. l. eum. §. fi. cū. l. seq. allegata in gl. ibi. i donatione
causa mortis effectus ⁊ validitas ꝯferūtur in tempus mortis:
merito valēt sʒ in questione nostra promissio fit in presenti: nec
cōfertur in futurum quamuis executio cōferatur soluto matri
monio. bene est verū ꝙ pmissio dotis facta animo donādi cō-
stante matrimonio cōfirmatur morte ipsius mariti premorien
tis, tex. est cū gl. in. d. l. quod de suo. ⁊ tex. i. l. antepe. C. de do. in
ter vi. ⁊ vxo. ⁊ si diceretur ꝙ donatio inter virū ⁊ vxo. facta sim
plici promissione nō cōfirmatur morte. l. papinianus. ff. de do.
inter vi. ⁊ vxo. est verū quādo nō interuenit traditio vera vel fi
b cta^b sed promissio cū cōfessione dotis recepte cōfirmatur mor-
te. gl. est in. l. ꝙ de suo. C. de do. cau. nō nume. Bart. in. d. l. papi-
nianus. qꝛ per talē cōfessionē fingit̄ mulier accepisse dotē. argu.
l. iij. §. sciendū. ff. de do. inter virum ⁊ vxo. ⁊. l. iij. §. j. ff. de iure do.
⁊ ad hoc sing. Pau. de ca. in. l. j. §. si vir. ff. de acqui. pos. Bal. in
l. j. C. de don. ante nup. ⁊ in. l. ij. §. creditū. ff. si cer. pe. subdit Bar.
idem esse si promissio dotis nō recepte fieret ante matrimoniū
nō valeret per. l. j. C. de dona. ante nup. qꝛ ex quo fit sub nomine
dotis, necessario cōfertur in tempus matrimonij. l. j. C. de dote
cau. non nu. vnde maritus posset quādocunqꝫ reuocare. l. ij. C. ȯ
do. cau. nō nu. sicut potest reuocare quācunqꝫ donationem fa-
ctā pretextu matrimonij. l. a marito. C. de do. inter vir. ⁊ vxorē.
9 † Querit Bar. de pulchra q̄stione si pmissio dotis nō recepte
vel confessio fit cōstante matrimonio animo donādi inter cōiu
ges inequales valeat necne: quādo vilis aut ignobilis accipe-
ret mulierē valde nobilem in vxorē vel qñ acciperet iuuenculā
10 in vxorem, nūquid valeat necne, cōcludit Bar. ꝙ sic † qꝛ est do
natio remuneratoria que cōstante matrimonio valet ⁊ tenet p
l. quod aūt. §. si vir ⁊ vxor. ff. de dona. inter viruʒ ⁊ vxo. cui adde
Bal. ⁊ alios in. l. si pater puelle. per illū tex. C. de inoffi. testa. vi-
deas tñ tex. no. in. l. que iam nupte. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxorē.
de cuius intellectu dixi in illa. l. si pater puelle. cum ista decisiōe
Bar. transeunt Jmo Raph. cu. ⁊ do. Alex. hic Pau. de cast. ⁊
Are. nihil dicūt. cōtrariā opi. tenet Ludo. ro. hic: qꝛ ex quo pōt
capi alia presumptio ꝙ̃ remuneratorie dōationis: illa debet ca
pi. l. si cum aurū. ff. de sol. sed hec stipulatio vel confessio potest
presumi facta vel spe future numerationis, vel qȯ iste tegat ve-
recundiā suam: qꝛ accipit vxorem sine dote. cōtra Bar. fortius
tenēt Moder. perusini hic: quos referūt alibi moder. Senen. i
l. j. in. v. char. ff. sol. ma. ⁊ licet nō dicāt in specie, ita late tenuit. d.
Bal. nouell⁹ de Peru. in tractatu de dote, in. x. parte in. vj. col.
⁊ seq. vbi dicit qȯ in pūcto iuris: ⁊ in via disputationis realiter
potest teneri contrarium. pro ista opi. contra Bar. mouētur per
duo fundamēta que videntur multū stringere. Primo qꝛ non
11 est verum presuppositum Bar. ꝙ † propter nobilitatem vxoris
maritus nobilitetur. sed bene cōtra tex. est in. l. femine. ff. de se-
nato. ⁊ in. l. mulieres. C. de dignita. li. xij. nisi dixerimus ꝰm eos

ꝙ ex quo vxor dicitur esse famula mariti nō tñ serua. iuxta. l. as
siduis. C. qui po. in pigno. habe. tex. in. c. hec imago. ⁊ ibi clarius
gl. xxxiij. q. v. vnde verecūdū esset ꝙ aliquis seruiat iferiori se et
ignobili. ita no. Bal. in. l. j. per illū tex. C. de senatusconsul. clau.
⁊ ex hoc sustinetur donatio quasi huius remuneratoria. Secū-
do contra Bar. allegant fortem tex. in quo iacet punctus in. l.
iij. §. videamus. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. qꝛ ibi tex. vult valere
donationē inter libertinū ⁊ filiā senatoris, qꝛ inter eos matrimo
niū nō valebat: ergo si matrimoniuʒ valuisset illa donatio fuis
set nulla, ⁊ tamen erat facta inter personas multuʒ inequales.
Ad idem ⁊ tertio videtur esse bonus tex. in. l. ⁊ ideo. §. fi. ff. e. ti.
de dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi nō valet donatio facta cōstante ma-
trimonio inter patronū ⁊ eius libertā quā accepit in vxorem: et
tamen ibi est euidēs inequalitas personarum, ⁊ tamen donatio
inter eos facta nō valet neqꝫ tenet: ergo cōtra Bar. tenēdo istā
partē non obstat text. in quo est totum fundamentum Bar. in
d. l. qȯ aūt. §. si vir ⁊ vxor. vbi donatio remuneratoria inter cōiu
ges valet ⁊ tenet: qꝛ respōdēt prefati perusini quod loquitur de
remuneratione afferēte commodum bursale seu pecuniariū. vir
autem ignobilis nihil consequitur ab vxore nobili. d. l. mulie-
res. C. de dignita. lib. xij. qꝛ per hoc quod vilis ⁊ rusticus capiat
nobilē non nobilitatur. firmat Bar. in. l. fi. C. de ver. signifi. Un-
de potius procederet eꝯ quādo mulier vilis daretur vero nobi
li qꝛ ipsa bene nobilitatur ab ipso viro: stringe fortius istā solu.
qꝛ vltra quod text. in. d. §. si vir ⁊ vxo. loquat̄ in remuneratione
ex causa afferente cōmodum bursale, dico ꝙ quādo maritus
vilis accipit nobilem vxorē nedū nō habet cōmodum pecunia
rium, imo nec aliud cōmoduʒ honoris, quia nō nobilitatur ab
ea, imo vt docet experientia rerum magistra. c. cum sit. de ele. in
vj. qñ vnus senex capit iuuenē nō percipit vtilitatē imo tormē
tum ⁊ vilis nobilem: qꝛ volet ꝙ sibi seruiat ⁊ sit subiectus: ideo
quomodo debet remunerare ⁊ si dicatur remuneratoria. Adde
vltra scribētes hic ꝙ etiam cōtra Bar. tenuit Bal. in. c. si cau-
tio. in. j. col. de fi. instru. vbi tenet ꝙ imo talis confessio aut pmis
sio dicitur simulata ⁊ sic nulla quando plebius accipit nobileʒ
in vxorē vel quādo senex puellam prout dicit ibi Bald. fecisse
do. Ant. de sclafanatis ⁊ tunc exceptio simulationis perpetuo
pōt opponi qꝛ nunꝙ̃ fuit animus obligandi se. ita dicit esse gl.
in. d. l. si volūtate. ita etiā tenet Bal. in. c. super eo. el. ij. de testa. ⁊
c Bal. post Cy. in. d. l. si volūtate. C. de do. p. sʒ certe dicat Bal.^c
quicquid velit. in dubio data inequalitate dʒ presumi pmissio
aut cōfessio facta aīo remunerādi: qꝛ lʒ al's in dubio nō p̄suma
tur donatio. l. cū de indebito. ff. de pba. ⁊ potius debet presumi
stultitia ꝙ̃ donatio. Bald. in. l. generali. C. de nō nu. pecu. tñ do
natio remuneratoria debet presumi. l. si vero nō. §. idē papinia-
nus. ff. mād. clare vult Bal. in. l. j. C. de dona. ante nup. ⁊ Alexā.
hic: in fi. adde etiā ꝙ Aret. nō hic: qꝛ hic nec verbū quidē, sʒ in
d. c. su p eo. el. ij. de testi. pro habenda veritate facit duos articu
los. Primus est vtrū maritus ignobilis aut senex qñ cōfitetur
vel stipuletur videatur cōfiteri dotem animo donandi. Secūdo
posito ꝙ sic ꝙ censeatur promittere vel cōfiteri animo donādi
an talis donatio tanꝙ̃ remuneratoria valeat ⁊ teneat. ¶ Circa
primū dicit aduertēdū ꝙ licet Bar. aliter sentiat ⁊ male: veruʒ
est licet maritus ignobilis accipit nobilē in vxorem quod licet
non speret dotē sibi numerari a tali muliere nobili per hoc non
sequitur quod cēseatur sibi cōstituere dotem de proprio: qꝛ ex
vno actu resultaret duplex onus. Primū habere vxorē sine do
te ⁊ obligari ad eā alendā. Secūdo qꝛ ei vlterius obliget̄ ad re
12 stituēdā dotē quā nō habuit † vnde nō est verisimile qȯ quis ve
lit obligari duplici obligatione. l. titia. §. qui in vita. ⁊ ibi no. ff.
de leg. ij. ⁊ hanc dicit esse fortissimā ⁊ naturalē, ⁊ sic in hoc sequi
tur opi. Cy. Bald. ⁊ Sal. in. d. l. si voluntate cōtra opi. Bar. sed
ista ratio mihi nō obstat: qꝛ vnum venit in necessariā cōsequen
tiam alterius ex quo maritus senex cōfitetur ex causa donatio
nis animo dotādi nobilē: certe vult sibi cōstituere dotē ȯ suo ⁊
13 eam alere de suo. l. fin. C. ad velleia. ¶ † Circa secundum posito
quod talis cōfessio seu pmissio censeatur facta animo donādi
an valeat irreuocabiliter. Primo dicit videri qȯ text. in quo se
fundat Bar. nihil faciat: qꝛ pcedit i donatiōe remuneratoria:
ex qua prouenit aliquid inestimabile: sed hic per augmentū no
bilitatis vel domus non videtur cadere interesse estimabile: vt
colligitur in. l. naturalis. in fi. cū ibi no. ff. de prescipt. verbis. et
in. l. plane. in fi. de lega. j. facit. l. si proprijs. C. de dona. inter virū
⁊ vxorem. vbi ista ponunt̄ vt diuersa aliquē factū locupletiorē
vel eius accreuisse honorē vel dignitatē, hoc nō obstāte. in hoc
secundo tenet opi. Bar. per tex. in. l. quod adipiscēde. cū duab⁹
ll. seq. ff. de dona. inter virum ⁊ vxo. iuncta. l. si sponsus. §. con-
cessa. eo. tit. vbi dicit tex. ꝙ donatio inter virū ⁊ vxorem nō di-
tur esse prohibita nisi quando ille qui donatur efficitur locuple
tior ⁊ tamen anteꝙ̃ fieret. d. l. quod adipiscēde. cum. l. sequen. et
seq. non

a ¶ In gl. j. cir-
ca istā gl. i v.
sec⁹ si cōstāte
mr̄imo. Aret.
hic post doc.
per eum rela-
tos facit vnā
bonam distin
ctionē secūdū
quā dt se cōsu
luisse. ⁊ ē verū
i ꝯsi. lxxxvj. in
ci. diligēter cō
sideratis. vide
hic ⁊ ibi p eū.
⁊ aduerte etiā
ad vnū, ꝙ cō-
fessio fctā cō-
stāte mr̄imo i
q̄ maritus iu
rat se habuis-
se ab vxore est
suspecta ⁊ nō
vʒ. ita dt io. ā.
i addi. spe. su-
p v. rescripta.
⁊ Cy. i. l. j. C. ȯ
sac. sanc. ecc. et
Bart. in. l. cuʒ
qs decedēs. i
§. titia. ff. de le
ga. iij. an aūt
dona. iter vi.
⁊ vxor. iurata
valeat plene
disputat Joā.
ȯ imo. in. c. cū
cōtigat. char.
añpe. de iure-
iur. ⁊ tādē vr̄
ꝯcludere ꝙ sic
q̄ sit rō diuersi
tatis, viȯ pul
chre p Anto.
corse. i repet.
ru. de iureiur.
i xxv. priuile-
gio iuramēti.

b ¶ Uel ficta.
Uiȯ p Alex.
cōsi. xxxvj. in
ci. viso. i. ij. vo.
⁊ ꝯs. xlv. inci.
habita cōside
ratione in. v.
vo. p Fel. i. c. si
cautio. de fid.
istr. ang. i cōs.
cvj. inci. q̄daʒ
mulier dona-
uit. in fi.

c ¶ Sed certe
dicat Bal. de
ista pulchra
q̄stiōe, qñ vir
ignobilis acci
peret nobileʒ
viȯ Fel. i. c. su
p eo. d test. cui
posset addi
vnū ꝙ ipse nō
dt, ꝙ isto casu
mulier nō erit
pulegiata p
dote ꝯfessata
ꝯsuluit ang. i
ꝯs. clxxxviij. i
ci. pūncto ad
euidētiā. ad fi.
in añpe. colū.

seq. non poterat vxor donare marito pro honore vel dignitate
acquirēda: ergo apparet p ex augmēto dignitatis vel honoris
quis efficit̄ locupletior. sed aduerte qꝛ illi text. pbant oppositū.
nā tex. ibi permittūt ꝙ vxor possit donare marito cōstante ma
trimonio pro consequenda dignitate: ergo sequitur cōtrarium
eius qȯ dicit Aret. ꝙ ex augmēto dignitatis quis nō efficitur
locupletior: qꝛ si efficeret̄ nō valeret donatio: ptera illi tex. lo-
quunt̄ in honore vel dignitate quā marit⁹ cōsequit̄ aliūde non
de ea quā cōsequimur ab vxore. Quid tenendū: ego ⁊ disputā-
do ⁊ legendo, iudicando ⁊ consulendo teneo in omnibus opin.
Bar. ⁊ addo ꝙ idē ⁊ plenius tenuit idē Bar. in. d. l. si volūtate.
C. de do. pmis. ⁊ ibi in fi. gloriat̄ Bar. ⁊ dicit ꝙ est suum dictuʒ
nouū: ⁊ qȯ cōsuetudo illud obseruat. Idem tʒ Bar. in. d. l. si ita
stipulat⁹ fuero te sisti. in. §. si tibi nupsero. p illū tex. in verb. cā
cognita. ⁊ ibi Ang. j. eo. Bald. in. l. j. ad fi. C. de donat. ante nu-
ptias. ⁊ in. l. ij. §. fi. ff. si cer. pet. idē tʒ Ang. in. l. j. ff. sol. ma. ⁊ in cō
sil. v. ꝙ incipit, Andreas Jo. de vlteris. Jo. de imo. in ru. ff. sol.
mat. in penul. col. eandē opi. tenet do. Abb. Panor. in infinitis
locis in. d. c. super e. secūdo per illū tex. de test. ⁊ in. c. gemma. in
vlti. co. de sponsa. ⁊ in. c. si necesse. in. j. no. ⁊ in. c. fi. in. j. col. de do-
na. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ in. c. cū in ecclie. de symo. i. c. j. ad fi. de adul.
Jta etiā tenet Pet. de ancha. in cōsi. cxx. quod incipit mirū po
test videri prima facie. ⁊ tenendo istam opi. nō obstāt allegata
in oppositum. Primo dum dicebatur qꝛ qñ ignobilis capit no
bilem in vxorem per hoc non consequitur aliquod cōmodum
bursale: imo nec quid adest marito cū nō efficiatur per hoc no
bilis. ergo non potest dici donatio remuneratoria: qꝛ vltra re-
sponsiones. s. traditas per illos Moder. perusinos: ego defen-
do Bar. nouo fundamēto: Nā cōsidero ꝙ remuneratio nō cau
satur ex persona mariti sed ex persona vxoris hoc mō: naʒ vxor
nobilis nubēdo viro ignobili perdit nobilitatē, ⁊ ideo oportet
eā remunerare in hoc. l. j. ⁊. l. mulieres. C. de digni. lib. xij. ⁊. d. l. fe
mine. ff. de senato. ⁊ istud dānū est maius quocūqꝫ lucro pecu-
niario. l. Julianus. ff. si qs omis. cau. testa. l. reprehendēda. C. de
insti. ⁊ substi. illud ergo maximū damnū vxoris voluit maritus
remunerare: ⁊ istud fuit licitū cōstante matrimonio. d. l. ꝙ aūt.
§. si vir. licet Bar. nō videatur directo voluisse istā consideratio
nem, nō obstat tex. in. d. l. iij. §. videamus. qui reuera videt̄ fortis
simus tex. cōtra Bar. qꝛ cōsidero qȯ in versi. sʒ fas nō est. videt̄
velle tex. tales donationes nō valere inter libertinū ⁊ filiam se
natoris ne melior sit conditio eorū q cōtrahūt matrimonia cō
tra prohibitionē legis: ergo isto modo nō posset argui a cōtra-
rio sensu vt arguunt Perusini: Cū qꝛ ille tex. in fi. videt̄ decide
re ꝯtrariū ꝙ tales donatiōes valeāt qꝛ matrimoniū nō tenuit:
ideo rñde secūdo ⁊ melius, ꝙ ille tex. nō stringit in pposito: qꝛ
ibi nō apparet ꝙ libertin⁹ fuit ille qui donauit filie senatoris,
Unde dico ꝙ fuit totū ecōtra, ꝙ filia senatoris donauit liberti
no, ⁊ ex magis verisimili diceres ꝙ ex quo ille tex. indefinite lo
quit̄: ergo videt̄ gñaliter pcedere vtroqꝫ casu siue ab vno siue
ab alio donatio processerit, tñ vt dico ille tex. nō probat necessa
rio. Nō obstat tex. i. d. l. ⁊ ideo. §. fi. vbi donatio inter patronū ⁊
eius liberam vxorē suā cōstante mr̄imonio nō tenet ⁊ tñ ibi est
inequalitas personarū, possem rñdere vt pxime respōdi: ꝙ ibi
nō dicitur ꝙ liberta donauerit patrono, sed secūdo ⁊ melius di
co ꝙ ille text. pbat oppositū ⁊ sic qȯ potius facit p Bart. nam
tex. ibi expresse assignat causam quare infirmet̄ illa donatio in
ter patronū ⁊ libertā cōstante matrimonio: qꝛ diuortium inter
eos interuenit. l. sed interim. §. si marit⁹. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo.
⁊ Bar. hic. ergo si ibi nō interuenisset diuortiū tex. presupponit
ꝙ valuisset donatio, ergo ibi tex. clari⁹ p Bar. ꝙ inter inequa-
les cōsistit donatio: ⁊ ita habes vt puto bñ discussum presentē
articulū, ⁊ teneas opi. Bar. vt nihil omittat̄ ad istā materiā de
inequalitate cōiugū, adde illud ꝙ signanter dicit Bal. in. l. j. C.
de collu. detegen. limitādo illam gl. singu. in. l. pe. in verb. cōfes-
sis. C. de fideiuss. dicit singulariter Bal. in. l. j. C. ȯ collu. detegen.
ꝙ illa gl. pcedit qñ iuuenis ⁊ puella essent equalis cōditionis,
sed si essent disparis conditionis non statur eorum assertioni.
14 ¶ † Extra gl.^a querit Bar. an alia centū que vere erant in dote
a veniāt etiā in ista stipulatiōe scōa ⁊ cōsequēter in actiōe ex sti-
pulatu. cōcludit post Jaco. de are. quod sic. ⁊ cum Bart. tenent
Jmo. Pau. de ca. Roma. ⁊ Alexā. hic cōtrariū tenet Raph.
cu. qꝛ maritus in hac secunda stipulatione presumitur pmisisse
cum dilatione qua prius tenebatur per. l. si pretor. ff. solu. matr.
Nec obstat. l. j. §. verū. ff. ȯ do. preleg. qꝛ loquitur in legato quod
fit animo donandi. illud est merū ⁊ purū legatum sic mera ⁊ pu
ra donatio, nos vero loquimur in stipulatiōe que est stricti iu-
ris. Jstud idē ꝯ Bar. tenet Pau. de cast. sibi cōtrarius in. l. ij.
in prin. ff. sol. mat. per gl. ibi magnā in princ. ⁊ sequitur ibi idem
Are. qꝛ ꝰm eū si aliter diceremus sequeretur magnum inconue
niēs, cū hodie in omnibus instrumentis dotalibus apponatur

stipulatio ⁊ ꝙ heredes mariti propter stipulationē appositā in
instrumēto non haberēt annū cuius cōtrariū vbiqꝫ practicat̄
ꝰm eū, ⁊ ibidem vt predixi sequitur Aret. Quid tenendū: teneo
indubitāter cōtra Bar. ⁊ cōmunē per istum tex. cui nō cadit re
spōsum qui dicit centū tantū in obligatione venire, alia cētum
actiōe de dote deberi, iste tex. est clarus ⁊ ineuitabilis put dixi
in tex. quarto no. Nec ob. tex. in. d. l. j. §. verū. ff. de do. pleg. alle-
gata per Bar. qꝛ rñdeo aliter ꝙ̃ Raph. cu. rñdeat hic, ⁊ Aret.
in. d. l. ij. dico ꝙ ille tex. non facit ad propositū nostrū. Nā ideo
ibi maritus legādo dotē vxori intelligitur tollere dilationem le
galem qꝛ al's illud legatū esset frustratoriū qꝛ nihil aliud adde
ret prime obligationi, sed hic quāuis secūda stipulatio nō tol-
lat dilationē legalem, tamē de per se multum operatur cum in
ista stipulatione fit duplicata summa precedentis dotis Et ista
est ratio quare iste tex. dicit ꝙ sola centum sunt in obligatione,
⁊ alia centum debentur actione de dote.

1 ☞ Error in materia vel qualitate substantiali nō vitiat stipu
lationem propter consensum in corpore.
2 Promissor tenetur stipulatori decepto ex clausula dolum ma-
lum abesse si fuit apposita in stipulatione.
3 In cōtractibus stricti iuris non potest agi per stipulationē ra-
tione deceptionis vel doli re ipsa qñ promissor non habuit ani
mum decipiendi: quia ⁊ ipse decipitur re ipsa.
4 Contractus innominati sunt magis debiles a principio in ob-
ligatione contrahenda quam in ea exequenda.
5 Quod error in materia vitiet stipulationem nulla. l. reperitur.
6 Ualet venditio domus quam emptor ⁊ venditor putabant in-
tegram quando pars erat igne consumpta.
7 In contractibus innominatis producte sunt due actiones.
8 Quando contractus innominatus rescinditur non ex volūta-
te partium potest dari condictio ob causam vel actio de dolo. 22.

Si id quod aurum.

Error in materia stipulationē nō vitiat. h. d. scdm Bar. ⁊ cōmuniter omnes
alios. Jstud summarium est defectiuū quia nō com-
plectitur totū tex. ideo cōplectēdo totū tex. summa plen⁹. Er
ror in materia seu qualitate substantiali nō vitiat stipulationē,
dūmodo cōsensus sit i corpore, sʒ decepto succurrit̄. h. d. totus
text. diuidit̄ in tres partes. In prima ponit̄ decisio. In scōa ra
tio decisionis. In tertia puidet̄ de remedio. secunda est ibi qm̄
in corpore consenserimus. tertia ibi, sed ex doli mali clausula.
1 ¶ † No. primo ꝙ error in materia vl' qualitate substantiali nō
vitiat stipulationē propter cōsensum in corpore, ⁊ sic consensus
in superficie facit actum valere licet sit erratum in qualitate in-
uisibili. amplia idē esse in legato ꝰm Raph. cu. in. l. si qs in fun
di vocabulo. in. j. col. ff. de leg. j. sequitur simpliciter do. Alex. in
fi. Secundo amplia istū tex. in cōtractu pignoris si debitor det
pignori es quod affirmat esse aurū ex quo ꝯsentiunt i pignore
valet tex. est in. l. j. §. fi. ff. de pigno. act. quā gl. fin. hic allegat pro
cōcordanti: sed ego. j. ponā aliā rationē ad illum tex. ¶ Limita a
istum tex. ꝙ licet error in materia nō vitiet contractum stipula
tionis, tamen bene vitiat distractū ⁊ sic liberationeʒ, ⁊ cōsequē
ter reddit liberationem nullam. l. si cū aurum. ff. de sol. ratio: qꝛ
solutio liberat debitorem propter realem traditionem, nō autē
ex solo cōsensu. facit. l. elegāter. §. qui reprobos. ff. de pig. actio.
2 ¶ † Scdo no. ex tex. in vltima parte ibi: sed ex doli mali clausu
la: qȯ pmissor tenetur stipulatori decepto, ex clausula dolū ma
lū abesse, si fuit apposita in stipulatiōe: iuxta. l. quartā. in prin.
s. eo. al's potest agi actiōe de dolo. l. eleganter. §. non solum alle
gata in gl. ⁊ nō actione ex ipsa stipulatione cum sit stricti iuris:
⁊ sic in ea non veniunt ea de quibus expresse dictū nō est. l. quic
quid astringende. in prin. j. e. secus in cōtractibus bonefidei in
quib⁹ agit̄ ex ipso cōtractu ⁊ actione doli: licet nō fuerit dictū:
3 vt in dicta. l. eleganter. §. nō solum. ff. de dolo. ¶ † Tertio noto
ex fine ibi: si sciēs me fefellerit quod in cōtractibus stricti iuris
non potest agi per stipulationem ratione deceptionis vel doli
re ipsa quando promissor non habuit animum decipiēdi: quia
⁊ ipse decipitur in re ipsa, certe tunc nō potest agi nisi dolus p-
posito pmissoris interueniat: vt patet in isto tex. in fi. Intellige
in stipulatione ex causa lucratiua: quia tunc de eius natura est:
vt pmissor nō teneatur de damno nisi fuerit in dolo. l. Arist. §.
fina. ff. de dona. ⁊. l. ad res donatas. ff. de edil. Secus in stipula
tione interposita ex causa onerosa: tunc tenetur pmissor de de
ceptione re ipsa: ita in cōtractibus stricti iuris sicut ⁊ bonefidei
ꝰm Bar. in. l. si quis cum aliter. in. j. colum. vbi dicetur. j. e. quā-
uis Rapha. cu. hic aliter teneat. Secundo limita in cōtractib⁹
bonefidei in quib⁹ indistincte sufficit dolus siue ex pposito siue
ex re ipsa interueniat propter equitatē quā desiderant contra-
ctus bonefidei. l. si sterilis. §. quāuis. ff. de actio. emp. l. ij. C. de re
scind. vendi. Tertio limita ex parte promissoris vbi indistincte

a ¶ Extra glo.
⁊c. ꝙ legatuʒ
dotis sit con-
ditionale, vi-
de Paul. de
cast. consi. cc-
xlix. incip. pro
prouisione. se
cundum anti
quam impres
sionem.

quomodocũq3 contra eũ committatur dolus etiam re ipsa sibi
facile subuenitur via exceptionis. l. si quis cũ aliter. ver. idẽ est.
vbi dicet. j. eo. Quarto limita in stipulationib⁹ pretorijs in qui
bus etiã dolus re ipsa sufficit quãuis abesset volũtas decipien
di. l. si fine. §. si in stipulatione. ff. rẽ ra. hab. qr in stipulationibus
pretorijs equitas multũ attẽditur sicut in cõtractibus bonefi
dei: & in eis magis inspicitur equitas pretoris quã mens cõtra
hentiũ. l. j. ad fi. ff. de preto. stipu. & l. in cõuentionalibus. j. e. sed
in stipulationibus vbi contrahens dat formã, magis verborũ
forma q̃ mẽs pretoris inspicitur. d. l. quicquid astringẽde. j. e.
¶ Glo. in verbo clausula diuiditur in tres partes principales.
In prima respõdet tacite questioni: qua actione agatur in sti
pulatione quãdo erratum est in materia. In secunda respõdet
tacite oppositioni. In tertia & vltima rñdet alie questioni, qua
actione agatur in actione bonefidei qñ est erratũ in materia. se
cunda ibi, sed vẽditio. tertia ibi, & agit̃ ibi ex clausula. ¶ In se
cũda parte gl. Bar. post Pet. de bellapert. reprehẽdit sol. & sic
differentiã gl. isto arg. qr si do tibi massam argenti vt des mihi
istã massam auri, & erro qr est ex ere: talis error in contractu in
nominato & stricti iuris vitiat istum contractum propter defe
ctum consensus, sicut vitiat contractum emptionis & alium cõ
tractum bonefidei. Tu aduerte q̃ Bar. non probat istam suã
ratione aliqua lege, sed solũ ex idẽtitate rationis. Secũdo posi
to quod illud procederet, mihi exemplũ Bar. in cõtractu inno
minato nõ videtur bonũ arguere a contractu innominato ad
alios cõtractus stricti iuris qui sunt nominati: cũ habeam⁹ re
4 gulã † quod cõtractus innominati sunt magis debiles a princi
pio in obligatione cõtrahenda q̃ in ea exequenda: vt declarat
Bar. in. l. stipulationes nõ diuiduntur. in. x. oppo. j. eo. sed con
tractus stipulationis est cõtractus firmatus, dicit tex. insti. eo.
in prin. & dixi. s. in rubr. Arguere ergo a cõtractu innominato
valde debili ad cõtractus stipulationis nõ videtur bona argu
mentatio. & licet error in materia vitiet cõtractũ innominatum
qui est cõtractus debilis non vitiat cõtractũ stipulationis qui
est cõtractus stricti iuris, tñ ad hoc posset rñderi q̃ Bart. cõsi
derat idẽtitatẽ rationis & in ea sola fundatur. Tertio & fortius
Bar. vult q̃ si do argentũ vt des massam auri q̃ iste sit cõtra
ctus innominatus, & stricti iuris videtur errare in terminis, qr
iste est bene cõtractus innominatus, sz cõtractus innominat⁹
permutationis est bonefidei. §. actionum. instit. de actio. Hinc
est q̃ actio prescriptis verbis que nascitur ex permutatione est
bonefidei. l. ij. vbi Bar. ff. de re. pmu. Bar. in. l. j. in fi. ff. e. Et p
pterea Jo. de imo. Ludo. ro. & Are. hic fatentur Bar. errare in
terminis, & q̃ melius debuit exẽplificare si do tibi decẽ in quã
titate, vt des certam massam auri quã puto auream ista nõ est
emptio: qr ibi nõ interuenit datio que venit in permutatione. l.
fi. ff. de cõdi. ob cau. nec etiã põt esse permutatio qr est necesse q̃
species certa cũ alia specie certa permutetur. Si autem genus
cũ genere: vt promitto decez brentas vini, vt des decem saccos
frumẽti nõ est cõtractus innominatus. ita gl. in. l. j. ff. de rerum
permu. vbi etiã Bar. & in. l. j. C. e. Rõnẽ dico esse; qr pmutatio
cõponitur ex per, & mutare. nam dictio per, denotat perfectio
nem. l. vrbana. §. pernoctare. ff. de ver. sig. ergo in proposito si do
quantitatẽ vt des massam argenti tũc nõ est permutatio sz est
cõtractus innominatus nõ bonefidei sed stricti iuris. vñ Pet.
de bella perti. nõ exẽplificat vt facit Bar. Considerabã si posset
defendi Bar. qr põdera q̃ Bart. cũ magno mysterio ita forma
liter dicit si do massam argẽti vt des mihi istã massam auri põ
dera qd Bar. cũ mysterio dixit istã massam auri: & consequẽter
pondera q̃ massa auri erat bene certa qr dixit istã, sed massa ar
genti nõ erat certa qr non dicit istã massam argẽti vt des istam
auri: qr si sic dixisset esset permutatio qr vtraq3 species ẽ certa:
erit ergo cõtractus innominat⁹ do vt des: & nisi saluet̃ Bar. per
istũ modũ, Bar. male diceret. ¶ Successiue inquantũ Bar. se
quẽdo Pet. & reprobãdo gl. vult nõ esse differẽtiã inter contra
ctus stricti iuris & cõtractus bonefidei, put vult gl. sed vult eẽ
differẽtiã inter cõtractus ex cã lucratiua & illi nõ vitient̃ ptextu
erroris in materia: qr quicquid habeat stipulator siue aurũ siue
es in totũ est in lucro. ita loquit̃ tex. hic. ¶ Sed Sctus onerosi
etiã si sint stricti iuris & etiã si sint innominati ppter errorẽ in
materia ita vitiãtur sicut cõtractus bonefidei. Et cũ Bar. te
nẽt Bal. Ang. Imo. Pau. de ca. & Ro. hic Alex. nec verbũ q
dem & ppterea intelligãt istũ tex. vt loquatur qñ stipulatio fuit
interposita ex causa lucratiua & cõsequẽter ex causa donatiõis.
& tex. fundat se in ratione decidẽdi: q̃ est, qñ in corpore cõsense
rimus. ¶ Sed aduerte in primis p intellectu istius tex. inquã
tum Bar. & cõmuniter scribẽtes intelligũt istũ tex. qñ stipulatio
fuit interposita ex causa lucratiua, ista pro certo est diuinatio &
maxima restrictio ad istũ tex. psertim cũ in dubio nõ presumat̃
donatio. l. cũ de indebito. ff. de pba. §. fi. preterea subaudire ad
tex. in fi. q̃ promissor dicatur pmisisse est diuinatio ad tex. pre
terea & forti⁹ tex. in rõne decidendi expresse fundat se qñ in cor
pore cõsenserimus, non assignat ergo rõnẽ qr fuit ex cã lucrati
ua, sed qr error in materia nõ vitiat. Ista ratio decidẽdi militat
siue stipulatio sit ex causa lucratiua siue onerosa & ppterea do.
Christo. de castel. tenuit & forte melius q̃ solutio & differentia
gl. sit optima, q̃ ista lex loquat̃ in stipulatiõe, & consequenter ĩ
Sctu stricti iuris vbi error in materia nõ vitiat, cõtraria aũt lo
quunt̃ in Sctib⁹ bonefidei. & istã opi. sequit̃ Raph. cu. & Aret.
hic, & isto mõ nihil opus est supplere ad tex. Ista differẽtia cõ
probat̃ optima ratione: nã Sctus bonefidei habẽt singularem
materiã q̃ obẽat bona fide & legaliter fieri. vbicũq3 ergo reperit̃
error vitiat̃ cõtract⁹ bonefidei. secus in stipulatiõe & in alijs cõ
tractib⁹ stricti iuris. Hinc videm⁹ q̃ dolus dãs causam cõtra
ctui bonefidei annullat ipso iure Sctũ. sec⁹ in cõtractibus stricti
iuris. l. elegãter. in prin. vbi gl. & Bar. ff. de dolo. Hinc etiã vide
mus q̃ q̃uis in Sctib⁹ nõ sit apposita clausula bonefidei. tamẽ
agit̃ de dolo ex ipso Sctu. sec⁹ in stipulatiõe, vt est tex. ĩ. d. l. ele
gãter. & ista differẽtia vr̃ mihi esse de mẽte iuriũ tãto fortius: qr
5 † nulla lex reperit̃ q̃ dicat q̃ error in materia vitiat stipulationẽ
imo tex. habemus hic clarũ ad oppositũ. Defendẽdo tamen
Bar. & cõmunẽ opi. cõsidera q̃ iõ dolus dãs causam cõtractui
bonefidei vitiat ipso iure: eo qr nihil magis est cõtrariũ Sctui bone
fidei q̃ dolus. ita dt tex. in. l. si dolo. C. de rescin. vẽd. q̃ rõ cessat
in stipulatiõe vel cõtractu stricti iuris, sed qñ est error in mate
ria vt in pposito nr̃o q̃ vitiet Sctũ bonefidei nõ ẽ ppter dolũ:
patet qr etiã si nõ sit aliqs dolus tñ isto casu Sct⁹ bonefidei est
nullus per errorem in materia. tex. est in. l. si sterilis. §. q̃uis. s. ad
fi. ff. de act. emp. & in. l. cũ ab eo. §. fi. ff. de cõtrahẽ. emp. sz istud est so
lũ ppter defectũ cõsensus qui nõ ita limitat in Sctu stricti iuris
oneroso sicut in Sctu bonefidei: & istud pprie cõsiderat Bar. Li
mita pdicta iura q̃ habẽt q̃ error in materia vitiat Sctũ bonefi
dei, vt procedat qñ esset vtile. si aũt interesset decepti q̃ valeret
tũc nõ valet nõ obstãte errore in materia. tex. est no. ĩ. l. j. §. fi. & ibi
6 gl. no. declarat. ff. de pig. act. ¶ † Scdo limita qñ erraret̃ ĩ ma
teria solũ ĩ minori parte tũc valet Sctus bonefidei. tex. est no. in
l. quid tñ. ff. de cõtrahẽ. emp. gl. in. l. cũ ab eo. §. fi. ff. eo. facit bñ text.
in. l. domũ. in ver. j. ff. de cõtrah. emp. vbi est tex. q̃ valet vẽditio
domus quã emptor & vẽditor putabãt integram qñ pars erat
igni cõsumpta: eo qr attẽdi debet id q̃ est maius & principali⁹.
¶ In vltima parte gl. Bar. plene distinguit & adhuc plenius
Ang. & Lud. ro. hic, tu aduerte inquãtũ Bar. ĩ cõtractu nomi
nato vult q̃ si nõ est vllus d partiũ volũtate q̃ agit̃ actione p
scriptis verbis, per. l. naturalis. §. j. ff. de pscrip. ver. Ang. eũ re
prehẽdit q̃ inepte allegat. l. naturalis. §. j. ff. de pscript. verb. qr
nõ agit̃ ad rescissionẽ contractus innominati quare cõtractus
7 nominatus nõ cõpletur. Tu † aũt pro intelligẽtia ex mẽte Bar.
in. d. l. j. in pe. co. ff. de do. & in. l. ij. vbi etiã Bal. C. de cõdi. ob cau.
debes scire q̃ in Sctibus innominatis pducte sunt due actio
nes. vna vt impleat̃ ipse Sctus & ista ẽ actio pscriptis verbis de
qua loquit̃ in. d. l. naturalis. §. j. & ij. alia est actio q̃ dat̃ ad repe
tendũ q̃ fuit datũ qñ altera pars non vult implere. & ista est cõ
ditio ob causam. Verũ aliqñ euenit q̃ cõtract⁹ innominati fiũt
isto mõ, ego do tibi istã rem vt tu des illaz, aliã pacto apposito
q̃ si tu nõ adimpleas cogaris restituere q̃ dedi, isto casu ad re
scindẽdũ cõtractũ bene cõpetit etiã actio prescriptis verbis: eo
qr rescisio fit expresso pacto partiũ. & istud est quod vult dicere
Bar. Sz qñ non esset expressa voluntas nõ cõpeteret actio pre
scrip. ver. sed cõdictio ob causam. & licet Bar. nõ dicat credo q̃
rõ sit in prõptu: nã actio prescriptis verbis q̃ cõpetit in contra
ctibus innominatis qñ appellat̃ isto nomine non est: qr cõpetit
fm q̃ verba fuerunt inter partes prescripta. ita dicit text. ĩ. l. cũ
mota. ad fi. C. de transac. ita declarat illũ tex. Bald. in. l. ex placi
to. in. iij. co. C. de rerũ permu. & Bar. in rub. ff. de prescrip. verb.
Modo sic si in cõtractu innominato fuit expresse actũ q̃ si nõ
adimpleas pro parte tua tu tenearis ad restituẽdũ & q̃ compe
tat actio prescriptis verbis, qr sic fuit actũ que datur ad repetẽ
dum q̃ est datũ & ad rescindendũ cõtractũ: qr verba sic dictãt.
sed qñ nõ fuisset expresse actũ tunc solũ cõpeteret condictio ob
causam. ¶ Successiue inquantũ Bar. in fi. dicit q̃ qñ cõtract⁹
innominatus rescinditur nõ ex volũtate partiũ, potest dari cõ
dictio ob cau. vel actio de dolo. Dic clarius, q̃ qñ dolus eẽt cõ
missus, tunc cõpetit actio de dolo ad rescindendũ contractum
innominatum: & ad repetendum quod est datum per text. in. l.
eleganter. §. non solum. ff. de dolo. sed quando dolus non esset
commissus: tunc competeret conditio ob causam.
1 ¶ Debitor speciei perempta illa specie ante morã & culpaz li
beratur ab obligatione, hoc tñ habet locum in cõtractibus no
minatis: secus in contractibus innominatis, nu. 2.
3 Si conditio mixta deficiat per mortem non liberatur debitor.

Debitor

4 Debitor speciei qui fuit in mora perempta postea illa specie non liberatur propter moram suam precedentem.
5 Interpellatio constituit debitorem in mora cum moderamine temporis arbitrio iudicis limitando. nu. 6.
7 Etiam si debitor sit obligatus per instrumentum guarentigionatum quod habet vim sententie, adhuc requiritur interpellatio ad constituendum in mora.
8 Pupillus non potest in mora constitui nisi interpelletur cum authoritate tutoris.
9 Mora tutoris nocet pupillo quo ad periculũ interitus, & mora dicitur dolus.
10 Ad hoc vt interpellatio facta tut. noceat pupillo est necesse q̃ tutor interpelletur nomine pupilli & sic tutorio nomine.
11 Sicut euentus diei cõstituit debitorẽ in mora an etiam euẽtus conditionis constituat debitorem in mora.
12 Dies interpellat pro hoĩe & cõstituit in mora. fallit vt. j. nu. 14.
13 Mora interpellat & constituit in mora.
15 Ad constituendum debitorem in mora sufficit interpellatio extraiudicialis. fallit. nu. 16. 17. & 18.
16 Per verba enũciatiua si sit facta interpellatio nõ cõstituit debitorẽ in mora nisi debitor esset persona cui creditor ppter reuerentiam non auderet facere specialem interpellationem.
19 Seminata interpellatio impedit purgationem more.
20 Si interpellatio fiat minori ex obligatiõe pr̃is dz tutor reddi certus per ostẽsionẽ instrumẽti: alias non constituetur in mora.

Si ex legati causa.

Debitor speciei p eius interitum liberat̃ nisi debitoris mora vel culpa pcesserit
& pupillus nõ cõstituit̃ in mora nisi interpellet̃ tuto
1 re psente vel tutor solus. h. d. cũ. l. seq. ¶ † Isto. primo ex isto tex.
regulã q̃ debitor speciei perempta illa specie añ morã & culpaz
liberat̃ ab obligatione. Adde tex. in. l. cũ filiusfamil. §. fi. & in. l. si
fundũ certa die. j. eo. & in. l. qd te. ff. si cer. pe. Ratio istius regule
& isti⁹ tex. est: qr perẽpta specie debita dr perẽptũ subiectũ obli
gationis. l. si homo mortuus. j. eo. ideo qr obligatio deducit̃ ad
impossibile: ideo extinguit̃. §. si impossibilis. insti. de inuti. stip.
& l. impossibilis. s. eo. Amplia istã regulã vt pcedat etiã si debi
tor speciei ante morã fuit in culpa que culpa tñ non dedit cau
sam ad interitũ, isto casu adhuc per interitũ illius speciei non
obstante illa culpa debitor liberatur. text. habes de hoc no. val
de in. l. is q ex stipualtu. ff. de act. & obl. quẽ alibi reputat singu.
Ale. in. l. nõ amplius. §. j. ff. de lega. j. Scdo amplia istã regulaz
procedere nõ solũ in debitore speciei sed etiã in eo qui tenet̃ ad
factũ puta Assistendũ Titiũ in iudicio: qr si titi⁹ moriat̃ ante,
liberat̃ ab obligatiõe. tex. est in. l. iiij. in fi. & l. seq. ff. q satisd. cog.
& Pau. de ca. ibi multũ no. pro extẽsione huius regule. & dicit
alibi nõ reperiri aliũ tex. tu adde alium tex. in. l. iiij. in princ. ff. si
quis cau. Tertio amplia istã regulã qd nõ solũ specie perempta
ante morã debitor liberat̃, sed etiã si desijt esse in cõmercio nr̃o
ante morã & absq3 facto nostro. tex. est in. l. is q alienũ. j. eo. & in
2 l. si mihi alienũ. ff. de sol. ¶ † Limita nunc istã regulaz procede
re in cõtractibus nominatis. secus est in cõtractib⁹ innomina
tis: qr si in cõtractu innominato aliquis debeat speciẽ certam q̃
moriatur ante morã nõ liberat̃. tex. est no. in. l. fi. in verbo. & ideo
si mortu⁹. ff. de cõdi. ob cau. & ibi do. Alex. ĩ. ij. no. ad hoc mul
tũ no. illũ tex. Et si dicatur que est ratio diuersitatis quare per
empta specie in Sctu nominato debitor liberet̃, & tñ in cõtracti
bus innoiatis si aliquis debet speciẽ & non sit in mora, perẽpta
specie tñ nõ liberat̃: Dic q̃ ratio diuersitatis est ĩ prõptu: qr in
contractibus noĩatis obligatio dandi est precisa & inuariabilis
vt qui tenet̃ dare cogat̃ precise dare, adeo q̃ soluendo interesse
nõ liberaret̃. l. vbi aũt. §. fi. j. eo. §. si itaq3. insti. de act. nimirum si
extincta specie q̃ precise est in obligatione cũ extinguat̃ subie
ctum & substãtia obligationis si debitor liberatur. l. soluitur. ff.
qui. mo. pig. vel hypo. sol. Sed in cõtractibus innominatis, qr
sunt valde debiles, qui pmisit dare non tenet̃ precise dare. imo
plus in cõtractibus innominatis dare nõ est in obligatione, sz
obligatio prima est ad interesse. tex. est ĩ. l. naturalis. §. j. ff. de p
scrip. ver. declarat magistraliter Bar. in. l. stipulationes nõ diui
dunt̃. in. xj opp. j. eo. & in. l. vnica, in. iiij. q. prin. C. de sen. q̃ p eo
q̃ interest pfe. cũ ergo in cõtractib⁹ innominatis species nõ sit
in obligatione sed solum interesse est in obligatiõe: ergo si mo
riatur species que non est in obligatione debitor non liberatur.
Sz aduerte licet ista demulceant multũ aures, & videãtur vero
veriora & quasi videat̃ quod nõ possim⁹ aliter dicere tñ ista ra
tio diuersitatis nõ est vera nec differẽtia pdicta, & sic ista regula
ita habet locũ in contractibus nominatis sicut in cõtractibus
innominatis. In primis q̃ ratio diuersitatis non sit vera, pro
bo fortiter: nam si promisi sistere titium in iudicio, ista obliga
tio facti nõ est precisa: qr soluendo interesse sum liberatus. l. fin.
ff. si quis in ius voc. non ierit. qr in obligationibus facti factũ
non est precise in obligatiõe. l. stipulationes. ver. celsus. j. eo. & l.
si quis ab alio. in fi. de re iudi. & tñ si moriatur titius quem pro
misi sistere sum liberatus etiam ab interesse, text. est in. l. iiij. ff. q
satisda. cog. l. iiij. s. si quis cau. Secũdo & fortius q̃ non sit vera
probo, & consequenter ratio erit falsa: nam habeo quod in con
tractibus innominatis perẽpta specie ante moraz debitor libe
ratur. tex. est expressus qui cauillari nõ põt in. l. naturalis. §. sz
si scyphũ. ff. de prescrip. ver. vbi est text. expressus si cõueni dare
tibi scyphos vt des istum stichum: querit ibi iurisconsultus ille
seruus cuius periculo erit: dicit quod erit periculo meo. ad idẽ
tex. in. l. iij. §. sed si stichus. ff. de cõdi. ob causam. vbi est tex. si cõ
ueni dare vestem vt des stichũ dedi vestez mortuus est stichus
dicit ibi tex. quod erit liberat⁹, & sic sunt ibi duo tex. quod in cõ
tractibus innominatis perempta specie debitor erit liberatus
& tñ non perit illud q̃ erat in obligatione, & erit magna limita
tio ad tex. nostrũ. Et sic põdera quod in eodez titulo sunt duo
tex. qui non possent esse magis contrarij. propter ista duo iura
vltima necessarium est inuitis dentibus intelligere dictam. l. fi.
ff. de condi. ob cau. quod precesserat mora vel culpa promisso
ris: ita intelligunt expresse ibi glos. ordina. Jaco. butr. Alberi.
Pau. d ca. & do. Alex. Tamen ista est magna diuinatio quod
ibi precessisset mora & culpa. Item tex. esset de indubitabili, mi
a hi placet prima differẽtia. ¶ Scdo principaliter limita istam
regulã in casu valde no. in. l. cũ quidam. C. de condi. inser. sed in
illio tex. est ratio specialitatis per quã apparebit quod loquitur a
in terminis separatis a nostris, ibi testator reliquit libertatem
seruo sub conditione mixta si daret aliũ seruũ in specie heredi:
3 & habemus regulã quod cõditio † mixta si deficiat per mortem
nõ liberatur debitor. tex. est in. l. legatum. C. eodem tit. l. in testa
mento. ff. de condi. & demon. quia ergo ibi erat relicta libertas
sub cõditione mixta si dabat seruum alienũ heredi qui sit mor
tuus casu fortuito sine mora debet ĩ totũ priuari legato: tamẽ
est speciale fauore libertatis quod dãdo estimationẽ consequit̃
libertatem. ita Barto. & ibi docto. declarant sed non ita plene.
4 ¶ † Secũdo principaliter no. ex hoc tex. aliam regulã quod de
bitor speciei qui fuit in mora, perempta postea illa specie nõ li
beratur propter moraz suã precedentem. Adde tex. in. l. nemo.
§. j. j. eo. ratio istius regule est: qr odio morosi fingit speciẽ mor
tuam viuere & extare & quod possit dari & ideo stipulator põt
eã petere sicut si viueret. tex. est in. l. seruũ. §. fin. j. eod. §. sic itaq3
insti. de actio. Ex hoc correlarie no. ex hoc tex. q̃ mora debito
ris perpetuat obligationẽ: & sic facit vt perpetuo teneat̃ ipse &
heredes etiã post interitũ speciei. facit text. in. l. seruũ. §. sequit̃.
in verb. perpetuare obligationẽ. & in. l. nemo. §. j. j. eodem & tex.
in. l. si quis solutionis. §. j in fi. in verbo perpetuam facit obliga
tionem. ff. de vsuris. ¶ Amplia istã regulã singulariter vt pce
dat quando debitor in mora cõstitutus erat adhuc intra tem
pus purgandi morã: nam si interim moriatur species non libe
ratur. tex. habes de hoc valde solennem in. l. sancimus. §. fi. vbi
Bar. not. C. de fideiusso. quem tex. ad hoc reputat vnicũ & sin
gularem Bal. in. c. capitulum sancte crucis. in penul. colum. de
rescri. Idem per illũ text. tenet Bart. in. l. si insulam. in. vij. que
stione vbi moder. & ibi dicaz. j. eo. Bar. in. l. qui ob rem. ff. de cõ
5 dic. indebi. & ĩ aut. ei qui. C. de temp. appel. ¶ † Tertio principa
liter not. ex tex. ibi, aut si interpellatus, qd interpellatio consti
tuit debitorẽ in mora. adde tex. in. l. mora. in princip. ff. de vsur.
intellige sane istam regulã quod interpellatio constituit debi
torem in mora non ad vnguẽ & sic nõ statim sz cum moderato
spatio tẽporis limitãdo arbitrio iudicis: gl. habes de hoc val
de no. in. l. emilius. in princ. glo. in verbo restitui. circa medium.
6 ff. de mino. ¶ † Quarto not. ex text. ibi, an si interpellatus. qd
interpellatio constituit debitorem in mora: intellige non ad vn
guem sed cum moderamine temporis arbitrio iudicis limitan
do. gl. est nota. in. l. emilius. in princi. in verbo restitui. ff. de mi
no. que gl. nõ est alibi de iure fm Bal. in. c. j. vltima colũ de no
ua for. fide. & eundem in. c. cum olim. in. iij. colũ. de testib. sed ad
de concordantem in. l. diuortio. dum dicit nõ enim euestigio. ff.
de nego. gest. Bar. in. l. si penũ. ff. quando dies lega. cedi. Et p
hoc habes bonum text. in. l. si quis filium. §. fi. ff. de colla. bono.
vbi dicit tex. interpellatus cum aliquo spatio quẽ text. ad hoc
no. Jaco. de aret. Alex. in. l. j. §. item si ita. ff. ad legem falcidiã.
7 Secũdo no. † adde quod etiam si debitor sit obligatus per in
strumentũ guarentigionatũ quod habet vim sententie adhuc
requiritur interpellatio ad cõstituendũ in mora. ita vult Bar.
in. l. eũ qui. §. si iurauero. in fin. ff. de iureiurãdo. Tertio adde q̃
mala fides non constituit debitorem in mora nisi etiam interpel
letur. Ita concludunt Cyn. & Bald. in. l. non interest. C. quod
metus causa per text. in. l. si a domino. §. si predo. ff. de peti. here.
Quarto adde & bene no. quod sola notificatio debiti nõ habet

a ¶ Scdo principaliter limita &c. aduerte qr posset forte dari alia limitatio, vt ista regula nõ pcedat qñ emisses aliquã rez citra dimidiaz iusti precij: qr cũ tunc obligatus sis vel ad supplementum iusti ptij, vel q̃ oblato tuo ptio vẽditio rescindat̃ iuxta remediũ. l. ij. C. de rescin. ven. nã si isto casu res empta periret tu tñ teneris ad supplementũ iusti ptij. ita dixit no. Abb. Pañ. in. c. cũ dilecti. de emp. & ven. Quod dictũ p singulari refert & sequit̃ Frã. cre. sing. lxxxiiij. ĩci. volo te docere vnũ. De cuius dictis veritate ibi aliqua tetigi in additiõibus.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

xim interpellationis nec constituit in mora fm Bal.in.l.vinū. ad fi.ff.si cer.pe.p tex.in.l.in minorū.C.in q.cau.ī inte.resti.non est neces.lꝫ dicat in cōtrariū facere.l.j.in princ.ff.de ven.inspi.lꝫ alibi nō inueniā examinatū.Tn̄ p opi.Bal.ɔfirmāda ꝙ sola notificatio debiti nō interpellet nec cōstituet in mora,addo bn̄ facere qꝛ etiā ipsa interpellatio dꝫ esse in citatorio,⁊ sic debitor debet p interpellantē incitari vt soluat ad hoc vt dicaꝭ in mora cōstitui.ita tenet Bar.in.l.nō solū.§.morte.ff.de oper.no.nuncia.in vltima char.in princi.vbi ad hoc alleg.istū tex.in.l.mora.in princip.de vsur.Jn contrarium fortiter facit qꝛ alibi habemus ꝙ verba enunciatiua interpellant,⁊ cōstituunt debitorē in mora si solum dico debitori,egerē illa pecunia quā debes, ista verba enūciatiua interpellāt ⁊ constituunt in mora.ita no. Bar.in.l.etiam hoc modo.per illum tex.ff.de leg.j.⁊ latius idē Bart.in.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit vbi Moder.tradūt.ff.d acqui.here.⁊ propterea in hoc vltimo multi cō-
8 trariū tenēt.forte dicā inferius.¶ †Quarto no.ex.l.seq.quod pupillus nō pōt in mora cōstitui nisi interpelleꝭ cū authoritate tutoris.ratio est:qꝛ istud posset sibi esse magno incōmodo:qꝛ de interitu tenereꝭ:iō authoritas tutoris requiriꝭ vbi posset eē
9 piculū ne ipse pupill⁹ dānificareꝭ.insti.de autho.tu.¶ †Quinto no.ꝙ mora tutoris nocet pupillo quo ad periculū interitus ⁊ mora dr dolus.l.nō pōt videri.ff.de reg.iu.glo.in.l.si mora.in prin.ff.sol.matri.vbi Jmo.⁊ hic erit tex.ꝙ dolus tutoris nocet ipsi pupillo.facit tex.in.l.si tutoris.C.de admi.tu.intellige ipso iure tn̄ cedēdo actionē cōtra tutorē est liberatus fm ꝙ no.ple-
10 nius in.l.fi.C.de admi.tu.¶ †Ultimo no.ex fi.iuncta gl.ꝙ ad hoc ꝙ interpellatio facta tutori constituat pupillū in mora est necesse ꝙ tutor interpelleꝭ noīe pupilli,⁊ sic tutorio noīe,⁊ glo. istā ad hoc multū pōderat ⁊ cōmēdat Bar.j.vbi videbim⁹, sꝫ aduerte qꝛ videꝭ fieri noīe tutorio qn̄ exprimiꝭ nomen officij.l. cū post.§.j.ff.de admi.tut.l.sciēdū.§.tutores.ff.q satis.cog.gl.in l.quacūqꝫ ratione.ff.de pcu.vel qn̄ in interpellatione fit mētio debiti pertinētis ad pupillū.l.ij.ff.qn̄ ex facto tuto,de quo lati⁹ ponit Bar.in.l.j.§.nūciatio.in.ij.co.de oper.no.nū.vbi plenius
11 tetigi.tāgūt Ang.Jmo.⁊ Ludo.ro.hic.¶ †Jn gl.in verbo,debeas Guil.de cu.referēs Bar.allegat istam gl.sentire qd sicut euētus diei cōstituit debitorē in mora.l.magnā.C.de cōtrahē.⁊ cōmit.stip.ita etiā euentus cōditionis constituit debitorē ī mora ex quo ista duo equiparanꝭ per gl.doc.cōmuniter tenēt contrariū ꝙ euentus conditionis cōstituat in mora qꝛ non potest eodē tpe quis obligari ⁊ in mora constitui.l.ꝙ dicim⁹.⁊.l.ratū. ff.de solu.ita tenēt Bar.⁊ doc.in.l.quoties in diem.j.eo.⁊ ibi dicit Bar.ꝙ ista gl.debet intelligi,nec tn̄ declarat eā.dicit ꝙ ista gl.in fi.sentit contra Guil.dum dicit etiā tunc dies interpellat: ergo vult secus in euentu conditionis.nec ob.ꝙ glos.videatur ista duo equiparare qꝛ equiparat qn̄ interuenit īterpellatio vel
12 occisioꝛaꝭs nō.¶ †Jn ea.gl.ad fi.no.regulā gl.ꝙ dies interpellat[a] p homine ⁊ cōstituit in mora.l.traiectitie.§.j.alleg.in glo.l. magnā.C.de ɔhē.⁊ cōmit.stip.⁊.l.ij.de iure emp.c.potuit.d loca.⁊.c.lꝫ canō.de elec.in.vj.istā regulā intēdo plene examinare tangēdo de die expssa:nā de die tacita aut incerta tāgit postea Bar.in.l.ita stipulat⁹.in.ij.q.prin.j.eo.vbi Moder.post eū ponunt,ita ꝙ de die tacita aut incerta nō dicā sꝫ de die expressa. Adde ergo pro magna ampliatione huius regule ꝙ efficacior est dies,⁊ sic terminis ad cōstituendū in mora ꝙ̄ interpellatio expressa hominis,probo qꝛ dies ɔstituit debitorē in mora etiā si sit ignorans.l.ad diē.j.e.secus in interpellatiōe hominis vbi ad hoc vt cōstituat in mora requiritur ꝙ debitor sciat se debere.l.ꝙ te.ff.si cer.pe.Bar.hic in fi.ita in specie declarat no.Bal. in.l.vinū.in pe.col.ff.si cer.pe.⁊ forte nō reperies alibi in specie. Confirmo vltra eū secundo:qꝛ interpellatio hominis non constituit debitorē in mora ad vnguē sed cū spatio limitando arbitrio iudicis:vt dixi in tertio no.⁊ tn̄ dies cōstituit in mora sine alio spatio tēporis.d.l.magnā.cū alijs.s.alle.Ratio est in promptu:qꝛ vbi dies est certa potuit debitor se ante pparare ad soluendū:secus qn̄ constituitur in mora per interpellationem, qꝛ non potuit diuinare qn̄ creditor vellet ipsum interpellare:per.l. si quis domū.ff.loca.Propterea tenet no.Bar.in consi.suo qd incipit do.Jac.primo vos queritis ꝙ si debitor ignorabat diē ⁊ post lapsum diē incepit scire:dicitur morosus.no.Bald.in.l. cū ancillis.C.d incest.nup.pōdera qꝛ videꝭ cōtradicere ei quod tenet Bal.in.d.l.vinū.¶ Secūdo no.amplia ꝙ non solū dies certa ⁊ inuariabilis constituit in mora,sed etiā dies incerta, ⁊ variabilis in tēpus angustius aut prolixius ad stipulatoris nutum ⁊ voluntatem adhuc ista interpellat ⁊ constituit in mora. tex.est singularis fm Ang.⁊ Jmo.ibi in.l.cū stipulatus sim mihi a proculo.in prin.j.eo.ꝙ nūqꝫ exeat memoriā tuā fm Jmo. ibi.Hinc est ꝙ si promisisti mihi soluere cētū ad pascha ⁊ abinde in antea ad omnem meam requisitionē certe dies pasche

a ¶ Interpellat. Addō Jas. ī.l.si ita stipulat⁹.s.e. Ubicunqꝫ aūt in cōtractu ē appositū iuramētū tūc dies interpellat p homine. An. de But.in.c. breui.de iure iur. Frāc.cre. sing.cxxij.vbi cūqꝫ est iuramentū. Ant. Cors.in rep. rub.de iure iu. in.iiij. effectu iura. Spec.⁊ de aduoca.§. j.§.sꝫ nūquid isqui iurauit.

interpellat ⁊ cōstituit in mora.ita no.Bar.in.d.l.cū stipulatus sim mihi.ad fi.princi.per illum tex.⁊ gl.no.⁊ Bal.per text.in.c. ij.an ille qui interfecit fratrē dn̄i sui in vsi.feu.Bal.⁊ Ang.in.d. l.magnam.adde tex.expressiorem in.l.fi.§.preterea.in verb.siue postea.C.de iure do.⁊ ibi Bal.in pe.col.ad hoc no.Addō alium tex.in.l.si ita qs pmisit in prin.ī verb.qua die.⁊ ibi Bal.no.ad hoc.j.eo Alibi decidit signāter Bal.in.c.mādatū.ī fi.de rescri. ꝙ si papa mādet capitulo vt recipiāt talē in monachū ītra mēsem,⁊ postea qn̄ cunqꝫ,ꝙ lapso mēse non requiriꝭ alia monitio: qꝛ illa additio postea qn̄cunqꝫ,nō facit dilationē.per.d.l.cū stipulatus sim mihi a proculo.qd reputat Bal.tenendum mēti. ¶ Tertio no.amplia vt pcedat etiā in die que nō differt dilationē vt est dies apposita in deposito restituendo,talis dies interpellat ⁊ constituit in mora.glo.est in.l.nummis.in verbo sua die.⁊ ibi do.Alex.ad h multū no.ff.de in lit.iur.⁊ ꝙ talis dies nō differat solutionē:patet qꝛ pōt deponēs ante diem repetere depositū.l.j.§.pe.ff.deposi.rō est qꝛ interim depositari⁹ nō po-
13 test habere aliquā vtilitatē in deposito.l.iiij.C.de ap.¶ †Quarto amplia qd nō solū dies interpellat ⁊ constituit in mora:imo hora interpellat ⁊ constituit in mora:si pmisisti dare stichū intra duas horas,hora interpellat ⁊ cōstituit in mora.ita singu. tꝫ Bal.i.l.j.in.ij.col.in prin.C.ne lic.tertio prouo.vbi dt de hoc esse tex.valde no.in.l.datio.§.fi.ff.de act.emp.q tex.mihi nihil facit.Jn cōtrariū videꝭ facere:qꝛ etiā dies nō interpellat pro homine qn̄ dilatio est nimis breuis qꝛ angustie temporū impediunt morā cōmitti.ita no.Bal.in.l.si mihi ⁊ tibi.in fi.§.j.p gl. ibi.ff.de le.j.⁊ ibidē Ange.⁊ alij ponit Ludo.in repe.rub.ff.de
14 arbi.i.iij.col.¶ †Limita istā regulā in casu singulari.l.j.§.lꝫ.ff. de pericu.⁊ cōmo.rei ven.vbi dies apposita nō interpellat sꝫ requiritur noua interpellatio seu ptestatio,sed illud ibi est propter magnū preiudiciū vt vinuꝫ vēditū possit effundere.Are. hic in fi.allegādo tex.in.§.si quis pro redēptione.⁊ ibi Ang.in auꝭ.de eccle.ti.coll.ix.Adde ꝙ ille casus est sing.⁊ nō reperiꝭ alibi fm Jac.de bel.Aliber.Bal.ibi,⁊ Ludo.ro.in.l.si qs mihi bona.§.sed qd si mādauit.ff.de acq.here.¶ Scdo limita in die apposita gratia finiēde obligatiōis illa nō interpellat nec constituit in mora:puta volo teneri vsqꝫ ad.xxx.dies: tūc absqꝫ interpellatione non constituitur in mora,vt habes tex.valde not. in.l.ex empto.aꝭs.l.emptorē.§.cassius.ff.de actio.emp.gl.ordi. in.c.ij.an ille q interfe.fra.do.sui.¶ Tertio singulariter limita quo ad causandū malā fidē ⁊ peccatū,dies nō interpellat p homine ⁊ sic impedit pscriptionē,⁊ sic pdicta regula nō pcedit ī foro cōtentioso:qꝛ nō peccat debitor si creditor expresse nō petat. ita sing.tenet Hostien.in summa in titu.de prescrip.refert ⁊ sequitur Are.hic,in.ij.colū.ad fi.⁊ reputat valde no.⁊ dicit quod idē sequitur Abb.in.c.fi.de prescript.Sꝫ tu aduerte ꝙ Are.male recitat Abb.imo Abb.in illo.c.fi.ī.vj.⁊ vij.col.tenet expresse contrarium:tamen satis leuiter mouetur.Ego vltra eum allego in terminis Specu.qui tenet expresse contrariū in tit.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.in vlti.char.in ver.de hoc autem queritur vbi formaliter tenet,quod lapsus termini seu diei constituit nō soluentē in peccato:qꝛ ex pcepto dei solutio debiti est facienda.xiiij.q.vj.c.si res.⁊.xj.q.j.c.magnū.⁊.c.j.de solu.Jtem qꝛ frangit promissum.c.j.⁊.iij.de pact.Jtem qꝛ elapsa die retinet inuito dn̄o alienum:ergo peccat.l.ij.§.circa.ff.de except.do. ¶ Quarto no.limita nisi dies sit apposita gratia multiplicāde obligationis,fm Bar.in.l.j.§.j.ff.de penu leg.ratio est:qꝛ sicut euentus conditionis non pōt constituere in mora:nec idē tempus inducat obligationem ⁊ moram, vt declarat Bartol.in.l. quoties in diem.j.eo.ita in obligatione annua quilibet annus inducit obligationem ergo non potest inducere morā:vt declarat Bar.vbi dixi in.l.stichū.§.stipulatio.s.eo.¶ Quinto no.limita qn̄ debitor ⁊ creditor sunt eiusdē fori tūc dies interpellat ⁊ cōstituit in mora,secus si essent diuersi fori.gl.no.in.l.item illa in prin.in ver.non venit.vbi Bar.⁊ docto.ff.de consti.pec.ꝙ
15 intellige ⁊ declara vt ibi per Bar.¶ †Sexto signanter limita ex eo quod singulariter decidit Bal.in.l.j.§.fi.per illū tex.ff.de eo qui pro tuto,vbi singulariter decidit quod si quis habet domum meam ad pensionem ad certum tempus ⁊ finito tempore vult recedere,an possit recedere,certe nō,sed est opus quod denunciet mihi ⁊ notificet,⁊ donec mihi notificet tenetur soluere pēsionē licet sit elapsum tēpus,⁊ dicit ibi esse tex.not.⁊ facere.l. itē queritur.§.exercitiū.ff.loca.quod teneas bene cordi.¶ Septimo signāter limita qn̄ dies aponiꝭ petitioni ⁊ nō solutiōi: ⁊ sic qn̄ dies apponitur ipsi creditori:puta debes mihi decē:⁊ promitto non petere vsqꝫ ad pascha:certe dies pasche non cōstituit in mora nec interpellat.ita tenet Bal.in ca.ij.ad fi.de eo qui interfe.fra.domini sui.alle.no.ī.l.si vnus.§.j.ff.de pactis.Facit qꝛ inducta ad vnū effectum nō debent operari contrariū.l. legata inutiliter.ff.de leg.j.cū vulgaribus.tene contrariū.⁊ cō-

trarium

trarium tenet ipsemet Bal.hic sibi contrarius allegans gloss.⁊ Cyn.in.l.si duo.§.fi.iuncta.l.promissor.ff.de consti.pecu.⁊ dicit ꝙ nō habens alibi tactū quā per Cy.ibi.Tn̄ proba clarius qꝛ tempus.x.dierū limitatū constituto est adiectum creditori ne petat intra illos decē dies,⁊ tn̄ interpellat ⁊ cōstituit.d.l.si duo. §.fi.⁊ ita tenent Bar.Bal.⁊ alij in.l.promissor stichi.ff.de consti.pecu.⁊ Bal.in rub.C.de consti.pe.in.iij.q.facit ꝙ dicam statim in seq.fallentia.¶ Octauo limita qn̄ tempus assignatur alicui in fauorem suum:puta si datur clerico licentia non residendi per annū:tunc per lapsum diei non conuincitur per moram,ne ꝙ in eius fauorem est inductum in eius damnū retorqueatur gl.est no.in.c.qm̄ frequenter.§.porro.vt lit.non cōtest. Sꝫ do.Ant.⁊ Jmo.ibi Hostien.⁊ Jmol.in.c.ex tue.de cle.non resi.⁊ Are.hic in.ij.col.ad fi.reprehendunt:eo qꝛ etiam dilatio que datur debitori ad soluendum in dubio censetur apposita in eius fauorem,vt declarat Bar.in.l.qui Rome.ī princ.j.eo.⁊ in.l.euꝫ qui.alias Jabolenus.ff.de annu.lega.Ultra eos adde tex.in.l.fin.§.preterea.C.de iur.do.per quem text.not.ibi Bald. in.ij.col.quod etiam dies que apponitur fauore debitoris,tamen interpellat pro homine ⁊ constituit in mora,quod est notādū fm eum.idem etiam tenet Bal.in.l.j.in vlt.colū.C.quando di.leg.ced.⁊ facit quod dixi in precedenti limi.¶ Ultimo limi-
a ta[a] qn̄ quis se obligat certo tempore ꝙ concernit certum tempus ad faciendum actum concerneteꝫ preparatoria actus iudicialis,qꝛ si iudex non interpellat non constituitur in mora p lapsum temporis:Unde qui promittit presentare aliquem iudici intra octo dies elapsis octo diebus,non erit in mora nisi fuerit interpellatus per iudicem.ita eleganter limitat Paul.de ca. ⁊ fuit sua noua limitatio in consi.clxviij.incip.videtur quod dictus Jo.Paul.Et consequenter in actu expediendo per iudicem dies non interpellat nec constituit in mora circa preparatoria iudicij nisi iudex vel pars interpellet, ⁊ hoc etiam solum tradit Feli.in.c.si autem.in.j.colū.⁊ seq.de rescript.⁊ ita habes perfecte expeditam hanc regulam.¶ Capio glo.in verbo mora fieri.quam diuide in quatuor partes.Jn prima oppo.cōtra tex.in secunda allegat duas concor.ad tex.Jn tertia respondet tacite.q.Jn quarta de materia se remittit.secunda ibi,⁊ facit.j. eod.tertia ibi,idem de adulto.quarta ⁊ vltima est ibi,⁊ adde quod not.Jn glo.in verbo in mora fieri ibi,idem de adulto habente curatorem,querit Bart.quid si adultus non habeat curatorem,⁊ distinguit fm Jaco.de are.vt hic per eū,⁊ cū Bart. transeunt alij omnes excepto Paul.de cast.qui dicit quod ista distinctio cōfunditur per istum tex.vbi in specie debita potest fieri interpellatio tutori cum pupillo vel pupillo cum tutore ⁊ tamen species est de rebus que seruando seruari non possunt, vbi requiritur decretum iudicis.l.lex que tutores.ff.de admit. tut.Sꝫ huic fundamēto rn̄det Rapha.cu.ꝙ isto iure fforum solum bona immobilia prohibebantur alienari sine decreto iudicis.l.j.⁊ per totum.ff.de re.eo.hodie etiam species que seruādo seruari possunt prohibentur alienari.l.lex que tutores.C.de admini.tut.Breuiter distingue vt distinguit Raph.cuma.hic, quam distinctionem sibi adscribit Alex.hic,⁊ non facit mētionem de rap.cuius fuit distinctio.Ex quo tempore celebrati cōtractus per minorem exigitur decretum iudicis:tūc si interuenit non requiritur amplius interpellatio per gloss.in.l.iij.§.sed vtrum.in verbo inuito.ff.de mino.Bal.in.l.j.circa med.C.si aduer.ven.Si autem non precesserit decretum tunc interpellatio non poterit fieri.⁊ ita procedat opin.Barto.hic,⁊ communis.
15 ¶ †Jn vltima.q.tradit Bar.regulam ⁊ vnam fallentiam. Regula est ꝙ ad constituendum debitorem in mora sufficit interpellatio extraiudicialis.⁊ ad hoc Barto.alleg.tres glo.Adde aliam glo.in.l.vnum.in glo.mag.in princip.ff.si cer.peta.⁊ text. in.l.denunciasse.in prin.ff.de adul.⁊ ibi Barto.ad hoc not.illū text.quem legit sub.l.qui vxori.ad idem facit tex.in.l.j.§.nun-
16 ciatio.ff.de oper.no.nun.Amplia†istam regulam quod non solum interpellatio extraiudicialis constituit debitorē in mora,vt procedat etiam si fieret per verba solum enūciatiua:Puta quia creditor diceret debitori extra iudicium egeo pecunia quam debes,vel scio te habere discretionem de pecunia quam mihi debes,per talia verba adhuc constituitur debitor in mora.ita no.Bal.in.l.etiam hoc modo.per illum text.ff.de leg.j.⁊ latius Bartol.in.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit. per illum text.ff.de acquiren.hered.⁊ in.l.j.in princip.in versic. tertio dixi.ff.de ope.no.nuncia.Jdem tenet Bal.in.l.eum qui duobus.§.j.per illum tex.ff.de acquir.heredi.⁊ in repe.l.quod te.in.vij.colum.ff.si cer.pet.Ange.⁊ Flo.in.l.mora.in princi.ff. de vsur.Jsta est magis communis opi.sed in puncto iuris semper putaui contrarium.⁊ contrarium tenent Pet.⁊ Cyn.in.l. in minorum.in.vij.q.C.in quib.cau.in integr.resti.non est neces. quos sequitur Bald.ibi contrarius in.c.un.si vasal.ab aliquo

interpel.fue.Alberi.in.l.quod te.in vlti.colum.Ubi dicit bonū verbum quod vidit in palatijs obseruari,quod creditor vtendo talibus verbis non constituat debitorem in mora,intellige nisi debitor esset persona cui creditor propter reuerētiam non auderet facere specialem interpellationem: tunc bene constitueretur in mora.argu.l.fin.C.de furt.iuncta.l.j.§.que onerande.ff.qua re.actio.ita limitat Gui.in.d.l.quod te.quem sequiꝭ Cuma.in.d.§.sed quid si mandauit.Et qd ista pars sit verior patet quia ad hoc vt interpellatio constituat debitorem in mora debet esse incitatoria debitori expresse vt soluat,ita Bartol. in.l.non solum.§.morte.ff.de oper.no.in vlt.char.prout dixi in iij.not.ergo cum illa verba enunciatiua non sint incitatoria,videtur quod non inducant commissionem more.Jstā regulam quod interpellatio extraiudicialis cōstituat debitorem in mora,limitat Barto.non procedere in his que per solum iudicis officium veniunt expedienda,per text.in.l.cum postulassem. vbi etiam Barto.ff.de dam.infec.adde Bartol.in.l.vbi.§.j.ff. de eden.Jtem adde rationem quia isto casu iudex debet cogere partem ad hoc faciendum,non autem alia pars ex quo non est sibi obligata:ergo postulandum est mediante iudice Jstam rationem assignat Bart.in.l.j.in.vj.colum.⁊ ibidem Bal.ff.de iurisdi.omnium iud.Jmo fortius etiam tunc libelli oblatio non constituit in mora sed requiritur litis contest.ita no.Bar. in.l.denunciasse.§.quid ergo.ff.de adul.faciunt quod no.Bar. ⁊ alij in rub.ff.de in ius vocan.Ange.⁊ alij in dicta.l.vinum.facit tex.in.l.si a patrono.ff.de in ius vocan.Jntellige limitationem Bartol.in his que debentur officio iudicis nobili prout habetur in dicta.l.cum postulassem.secus in his que debentur officio iudicis mercenario:quia cum deseruiat actioni intentande.l.ediles etiam.⁊.§.item sciendum.de edili.edic.tunc interpellatio extraiudicialis constitueret in mora.ita Cyn.in.l. a
vnica.circa med.C.de alie.iudi.mu.quē refert ⁊ sequitur Bal. in dicta.l.j.in.iij.colum.ff.de iurisd.omnium iud.Ro.in repe-
17 ti.l.j.in.viij.col.ff.de arbitris.¶ †Ultra Bart.adde tres alias solennes limitationes.Primo,nisi creditor prius fuit in mora:nam si talis creditor qui primo fuit in mora postea interpellaret debitorem extra iudicium vt solueret,talis interpellatio extraiudicialis non constitueret debitorem in mora, imo tunc requireretur litis contest.tex.habes valde not.in.l.sed ⁊ si alia.ff.de constit.pec.vbi dicit text.quod si constitutor qui constituit se soluturum quod alius debet si offert se soluturum ⁊ creditor recusat requiritur litis contestat.quem text.ibi ad hoc not.Salicet.⁊ reputat singularem:⁊ dicit esse suum nouum dictum.idem tenet Salicet.in.l.si pacto quo penam.C. de pact.istam limitationem reprehendit do.Alexand.non hic sed in.l.si insulam.in vlti.char.infra eodem.⁊ idem domi.Alexand.in.l.qui rome.§.coheredes.in.v.colum.ad fin.⁊ seq.infra eod.⁊ in dicta.l.vinum.in.v.colum.per text.in.l.celsus.§.fina. cum.l.seq.ff.de arb.⁊ ad tex.in.d.l.sed ⁊ si alia.allega.per Salic. respondet do.Alexand.que responsio non fuit digna tanto viro,quod ibi ante litem contestatam mora non precesserat alij nihil tangunt.Reputo istum passum pulchrum ⁊ subtilem: defendendo Salic.potes clare respondere ad text.allegatum per Alexand.in.l.celsus.§.fina.cum.l.sequen.quod loquitur in terminis longe diuersis, nam loquitur illa lex quo ad penam, nos loquimur de mora que facit quem teneri de periculo:⁊ magna differentia est querere de mora vel de pena, nunquid difficultas vt excusat a mora ita excusat a pena,vt per Bartol.in l.continuus.§.illud.infra.eodem.Nō eundo per mendicata suffragia:respondeo in specie,quod facilius quis excusatur a mora,⁊ sic ab interitu quam a pena:patet quia longiori tempore potest purgare moram vsque ad litem contestatam: ⁊ tamen quo ad euadendam penam non potest, declarat Bartol.in.l. insulam.j.eodem ⁊ per.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.Quid tenendum:contra Salicet.pondero tenere Bartol.in.l.item illa.in prin.ff.de consti.pecu.in penul.colum.in ver.⁊ eodem modo dico de actore.Secundo contra Salice.in.l.terminus more allego bonum tex.in.l.semel mora.ff.soluto matri.Tertio allego tritam regulam quod vltima mora nocet,vulgata.l.illud. ff.de peri.⁊ commo.⁊.l.si seruum.§.fi.j.eodeꝫ quamuis ad hoc vltimum respondet Salic.quod creditor non diceretur in mora nisi mediante litis contestatione.Pro opinione Salicet.allego tibi bonum text.quem valde signa in.l.si per emptorem. §.final.ff.de act.empt.Quicquid ibi dicat gloss.destruendo text.ibi est text.quando emptor ⁊ venditor vterque fuit in mora querit text.quid si venditor fuit in mora postea emptor non vult querit an per interpellationem constitueretur in mo-
18 ra.⁊ dicit quod sic.¶ †Tertio singu.limita predictam regulā quod interpellatio extraiudicialis constituit in mora, esse verum quando debitor prius non fuit in mora tunc interpellatio

a ¶ Ultimo limita. Adde Alex.in.l.qd te.ff.si cert.pet.doct.in.l.magnam.C.d cōtrah.stipu.⁊ late Joan.bapt.de Sancto Seuerino.in.d.l.ꝙ te.ff.si cert.pet.vbi allegat opt.text.ad hoc in.l.j.§.licet.ff.dpi.⁊ commo.rei vendi.

a ¶ Adde ꝙ ⁊c. Tu adde ꝙ nulla cā ⁊ inefficax equiparantur. l. ij. vbi gl. vlti. ff. de condi. ob tur. caus.

b ¶ Ultimo ponit Bar. Et ꝙ ista clausula excludat omnem errorem, bonum argu. gl. in. c. ad hoc. de rescri. quā exclamat Pan. ibi in. x. vlt. no. ex qua dicit se generaliter inferre singulare dictum ꝙ vbicūq; in materia requiritur plenitudo potestatis principis, satis est principē dicere ꝙ illō facit ex certa scientia, ⁊ adducit dictū Jn. i. c. innotuit. de elec. quā gl. ⁊ ꝙ dictū refert ꝑ singulari ⁊ sequit̄ Lud. ro. i sing. suo. cccccclvij incip. dixi alias Eam glo. etiā refert Uita. de gamb. in suo trac. clausularū in. c. de cla. ex certa scientia. Bald. i. l. eos. in prin. ff. de ap. ita etiā cōsuluit bar. in quodā consil. ꝙ est inter cōs. Alex. ciij. in. iiij. vol. vbi etiā dicuntur de ista cla. Et qō dicta cla tollat semi errorē vltra alle. ꝑ Alex. h. ⁊ in. l. s; ⁊ si qs. cau. ⁊ in. l. fin. §. j. ff. de cōd. inde. cōsuluit Pau. de cast. in consil. suo cccxxij. ꝭm antiquam impressionē. Alibi dicit̄ quod vbi qs aliqd facit ex certa scientia, credēdū est illud eē verū. nec d; in dubiū refricari. Jta dicit Bar. in. l. cōsiciunt̄. i princ. ff. de iure cod. per quedam iura de qbus ibi per eum: ⁊ Bal. in. l. fi. C. sent. rescin. nō posse. ⁊ Jmo. in palle. c. inotuit. ⁊ Bal. in d. l. eos. ⁊ ita consuluit magn⁹ practic⁹ Frā. de cur. in cōsil. suo. lxv. i viij. col. incip. super premissa narratione. De qua clausula vide etiā per Barb. in consil. xlviij. Alibi signanter voluit Lu. ro. ꝙ propter istam clausulam quis semper presumatur moueri ex subsistentia iuste ⁊ vere cause allegans glos. in. d. c. ad hoc in consi. ccclxix. incip. circa primum proposite consultationis articulum. in ver. quo ad quintum. Et ꝙ ista clausula si reperiatur in instrumento, presumat̄ apposita ⁊ partium assertione, ⁊ ꝙ credatur assertioni notarij vltra allegata hic, vide per scribentes in. l. sciendum. j. eo. ⁊ in. c. si cautio. de fide instru.

extraiudicialis bene cōstituit eum in mora: sed quando precedebat alia mora debitoris: tūc secūda interpellatio creditoris nedū nō constituit debitorē in mora imo purgat morā precedentē: eo q; ego creditor interpellando secundo loco videor remittere morā ꝑcedētē. ita videt̄ esse tex. no. in. l. emilius. in ꝑnc. ff. de mino. in ver̄. ego dicebā ibi recessisse a lege sua videretur. iuncta gl. ⁊ ibi Bar. in. l. co. expresse ad hoc multū no. illū text. non inuenio istū passum alicubi examinatū, ⁊ tñ indigeret bono ⁊ diligēti examine. Addo Bar. idē tenentem in. l. non solū. §. morte. ff. de ope. no. nū. in scda specie protestationis. in princ. pro ista opi. Bar. addo bonū tex. in. l. stichum. in ꝑnc. ff. de noua. vbi est tex. egregius ꝙ si debitor fuit cōstitutus in mora ita ꝙ tenetur de periculo interitus si creditor scdo stipulatur ab eo videtur mora; remittere in verbo quasi mora purgata. Ad idē tex. in. l. scire debemus. §. fi. j. eo. est verū ꝙ ista iura loquunt̄ in stipulatione nos in simplici petitione. Quid tenēdū: l; auctoritas Bar. sit suprema, ⁊ ego ei⁹ vestigia in terris adoro: tñ in hoc puto indubitanter cōtrariū: eo q; creditor qui scdo loco interpellat debitorē suū vt soluat qui iam erat in mora, ideo interpellat secūdo vt magis incitet ad soluēdū ⁊ magis morosum reddat. ergo inducta ad augmentum more nullatenus debent inducere remissionē, ⁊ sic cōtrariū effectū per regulam l. legata inutiliter. ff. de lega. j. ⁊. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. ¶ Secūdo ⁊ fortius contra Bart. stringit nec huic video responsum: q; interpellatio geminata facta diuerso tempore magis aggrauat morā, non aūt remittit. pt; † q; geminata interpellatio impedit purgationem more, vbi alias purgatio admitteret̄. text. est no. in. l. traiectitie. §. de illo. ff. de act. ⁊ obl. ꝭm vnā lec. veriorem per quē tex ita tenent Roma. ⁊ Alex. in. l. si insulam. j. eo. Ro. in. l. si poit tres. in pe. char. si qs cau. ergo falsum est dicere ꝙ scda interpellatio remittit moram imo aggrauat: tenēdo istā opi. nō obstat text. in. d. l. emilius. in versi. ego dicebā per quem se fundat Bar. q; ad illum tex. tripliciter respondeo. Primo ꝙ ibi fuerunt diuerse interpellationes, vna legis alia hominis. ⁊ sic per interpellationē hominis videtur recessisse ab illa lege ꝑ regalā. C. de do. ꝑmis. sed vbi ambe essent hois, ⁊ sic creditoris prout nos loquimur vna grauaret aliā. Scdo rñdeo ꝭm Bal. ad aliud ꝑpositū in. l. acceptā. in. vij. qō. C. de vsu. vbi dt ꝙ text. in. l. emilius. cū gl. loquit̄ qñ debitor tenebatur soluere in certo termino ⁊ lapsus erat terminus ⁊ sic erat in mora nisi creditor ꝓroget terminū: tūc ꝓrogādo videt̄ recessisse a prima mora, s; nō loquitur in ꝓrogatione termini. Tertio ⁊ notabilius rñdeo ꝭm Alex. nō ad hoc propositū. l. cū ꝓcurator. §. si dñs. in. ij. col. in fi. ff. de ope. no. nun. vbi dicit ꝙ. d. l. emilius. cū gl. loquat̄ qñ per primā interpellationē ⁊ morā erat q̄sitū ius petendi nouā rem puta fundū vbi primo nō poterat petere nisi pretiū tunc si petat̄ pretium videt̄ recessisse a ptāte petendi fundū: ⁊ sic ab effectu prime more q; facit actū cōtrariū. al's dicit Alex. per secundā interpellationē nō videtur recessisse a prima: imo secūda videt̄ fieri vt debitor magis cōtumax reddatur. l. iiij. ff. de pig. l. tres denūciationes. C. qño ⁊ qñ iudex. l. nōnunꝙ. ff. de iudi. ⁊ sic vides ꝙ Alex. t; contra Bar. de directo. ¶ Quarto ⁊ vltimo limita predictā regulā q̄ habet ꝙ interpellatio extraiudicialis cōstituat in mora, vt ꝓcedat qñ debitor tpe interpellatiōis extraiudicialis poterat soluere: tūc interpellatio extraiudicialis constituit in mora, si aūt nō poterat soluere difficultas facit vt interpellatio extraiudicialis nō cōstituat eū i morā. gl. est sing. ad hoc in. l. vinū. in gl. magna circa prin. ff. si cer. pe. ibi soluere nō valebat quā ad hoc no. singularē Ang. Sali. Lud. ⁊. d. Alexan. ibi nō insistā in hoc: q; nō expedit ex quo est planū ꝙ difficultas excusat debitorē speciei a mora, ꝑut est tex. in. l. ꝙ te. ⁊ ibi Bar. in pe. col. ff. si cer. pet. ⁊ in. l. cū seruus. ⁊ in. l. cum res. in prin. ff. de leg. j. ¶ Ultimo Bar. dicit aduertēdū ꝙ si interpella tio fiat minori ex obligatione patris debet tutor reddi certus per ostēsionē instrumēti, alias nō constitueret̄ in mora iuribus per eū allegatis. adde Bar. in. l. ij. in fi. in prin. ff. de eo per quem factum erit, ⁊ plenius Bar. in. l. nō solum. §. morte. in. xij. col. ff. de ope. no. ⁊ in. l. de pupillo. §. qui procuratorio. vbi Jmo. ff. de oper. no. ⁊ sic cū laude Dei est impositus finis huic legi in qua nihil est omissum de materia legis ⁊ credo bene intellecta.

1 ☞ Si prima stipulatio est inutilis valet secunda super eodē: quia vtilitatem continet.
2 Quod potest in effectu annullari, dicitur nullum largo modo.
3 Sicut pignus non potest accedere obligationi que est nulla: ita ei que est inefficax.
4 Paria sunt quem esse mancum vel debilitatum: vel quod sibi deficiat pes aut aliud membrum corporis.
5 Clausula notariorū scilicet, titius ex certa scientia sciens se ad infra scripta non teneri ⁊c. quid operatur.

25.

1 **Si dari.** † Si prima stipulatio est inutilis v; secūda a sup eodē: q; vtilitatē cōtinet. h. d. secus ergo si prima stipulatio esset vtilis: q; secunda nihil valeret tanꝙ superflua. l. qui bis idē. q; nihil intererat stipulatoris. ⁊ stipulatiōes sunt inuēte vt stipu-
2 lator stipuletur ꝙ sua interest. §. alteri. j. eo. ¶ † Not. diligenter istū tex. in fi. ibi quasi nulla sit, exceptiōe ob. hic esse optimū tex. ꝙ illud ꝙ pōt in effectu annullari largo modo dicit̄ nullum: ⁊ ita ad hoc allegat istū tex. Abb. in. c. ceterum. in. ij. col. de rescr. vbi dicit esse tex. bonum hic, in verb. quasi nulla. ergo largo modo dicit̄ nullum ⁊ nō proprie ⁊ plus non dicit nec alij hoc alibi tangunt. Adde tu ꝙ alibi habes tex. qui probat cōtrarium ꝙ imo actus validus qui nō potest habere effectum dicit̄ nullus. tex. est in. l. fi. ad fi. ff. de off. eius cui mā. est iurisdi. vbi tex. dicit iurisdictio sine modica cohertione nulla est, ⁊ non dicit quasi nulla; vt dicit hic, ⁊ Bal. ibi exponit. i. nō pōt effectualiter exerceri: ergo ibi est tex. item Bal. ꝙ illud qō non potest effectualiter exerceri dicitur nullum. Alibi habes ꝙ paria sunt aliquid esse nullum vel esse inefficax, tex. est in. l. ex his. ff. de condi. in-
3 de. Alibi † habes gl. multū no. in. l. ij. in glo. fi. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi gl. no. dicit ⁊ signa eam ꝙ sicut pignus non potest acce-
4 dere obligationi que nulla est: ita nec ei que est inefficax: † similiter paria sunt aliquem esse mancum vel debilitatū. vel ꝙ sibi deficiat pes aut aliud membrum corporis. ita gl. j. circa princ. ⁊ ibi Ange. in. iij. col. in. l. de quibus. ff. de legi. contra ista habes tex. no. in. l. iij. §. pen. ⁊ ibi Ange. no. ff. arbo. fur. cesa. vbi est tex. ꝙ appellatione arborum continetur arbor cuius radices desie runt viuere donec illa arbor terra continetur ⁊ sic donec sit pre-
a cisa a solo. ¶ Adde ꝙ [a] similiter manus carens sanguine, tamen dicitur esse membrum, tex. est in. c. sicut vrgeri. j. q. j. que iura nota contra id ꝙ decidit Bald. in. l. j. in. j. col. C. de edi. act. vbi decidit ꝙ statutum puniens certa pena debilitantem manum alicuius non habet locum in debilitante manum non viuam: ⁊ sic exanguem seu aridam ꝙ non punitur pena statuti sicut alibi dicit glo. fi. in. l. fin. C. ad leg. flaui. de plagi. ꝙ vxor que habet maritum inutilem dicitur vidua, sed ista considerant effectum. ¶ Capio gl. j. quam diuide in tres. Jn prima opponit ⁊ so. Jn secunda remouet aliud contrarium. Jn tertia allegat concordantem ad text. secunda ibi, per sequentem ergo. tertia ibi, ⁊ facit. s. de leg. j. ¶ Jn gloss. ibi, illud est cum ipso iure agitur vt tollatur prima. Jstam solutionem tenet Barto. ⁊ pro ea facit text. in illo. §. pactus ne peteret, in versic. si hoc actum est. sed ista solutio gloss. ⁊ Barto. est falsa: quia semper secunda stipulatio que continet plus quam prima ipso iure nouat precedentem. l. scire debemus. in principio ⁊. l. qui vsufruct. j. eodem Barto. in. l. penul. ff. de pre. stip. Unde responde plenius secundum antiquos quos sequuntur Jmo. ⁊ Alex. hic, ꝙ ille. §. nihil obstat exceptio prime: Et dum Bar. soluit. l. j. §. sub conditione, ꝙ loquitur in stipulatione pretoria que nō interponitur vt plus debeat sed sit magis cautus. Dic melius ꝙ pretorie stipulationes interponuntur ex necessitate: ergo non est verisimile ꝙ ille qui inuitus interponit velit se in plus obligari ꝙ esset: quia in necessitatibus nemo liberalis existit. l. rem legatam. ff.
5 de adi. leg. ¶ † Ultimo ponit Bar. [b] de clausula notariorū Ti-
b tius ex certa sciētia sciens se ad infrascripta non teneri ⁊c. vt sic tollatur presumptio erroris, quia statur tali assertioni in eorum preiudicium. l. optimam. C. de contrah. ⁊ committē. stip. Adde Bar. in. l. sed ⁊ si quis. §. fi. ⁊ ibi Bal. ff. si quis cau. Bald. in. l. ij. in. vij. q. C. de rescin. vē. Ang. in. l. qō si maritus. §. j. ff. de consti. pecu. Et statur tali assertiōi notarij ex quo talia verba ꝓfert in personam contrahentium, secūdū Bal. in. l. mater. in. iij. col. C. de rei vend. quicquid alibi disputet Bal. in. l. vnica. in. ij. colū. ⁊ seq. C. de cōt. l. Jtem talis clausula operatur vt tollatur condictio indebiti: que nō datur soluenti per ignorantiam secundū Bar. in. l. fi. §. idem queritur. ff. de condi. inde.

Stipulatio

1 ☞ Stipulatio turpis seu continens aliquid turpe est ipso iure nulla, nec aliqua obligatio oritur.
2 Fures ⁊ latrones non possunt adinuicem stipulari de diuidendo predam, ⁊ stipulationes super hoc facte nihil valent.
3 Ubi aliquis sine actione experitur potest iudex ipsum expellere etiam si pars nihil dicat.
4 Ad officiū iudicis pertinet denegare actiones super turpibus rebus vel promissis.
5 Quando stipulatio non fit super materia turpi nec fit turpiter sed causa finalis est turpis nunqd ipso iure vitiet stipulationē.
6 Si stipulatio continet turpitudinem tantum, ex parte promittentis an talis promissio sit ipso iure nulla.

26.

1 **Generaliter.** Stipulatio turpis est ipso iure nulla, ⁊ ꝑ officiū iudicis actio est denegāda. itē donec preterierit tēpus adiectū in conditione negatiua agi nō pōt. h. d. cū l. seq. cōplectendo totum tex. ¶ † Not. j. ꝙ stipulatio turpis seu continēs aliquid turpe est ipso iure nulla: nec aliqua obligatio oritur, vt patet ex tex. ibi nulli⁹ esse momēti. Nec ob. l. sequēs in verb. huiusmodi obligationibus. quia debet litera exponi. i. stipulationibus ex quibus solent alie obligationes oriri. ratio est huius tex. q; tales stipulatiōes cēsent̄ impossibiles de iure. tex. est in. l. filius. ff. de cōdi. inst. ergo vitiat stipulationē. l. impossibilis. §. eo. ⁊ in specie glo. loquēs de cōdi. impossibili. l. j. ff. de condi. insti. ⁊ glo. in. l. nemo potest. de reg. iur. in. vj. Adde qō dicit tex. in. c. in malis promissis. xxij. q. iiij. ⁊ in regula, in malis. de regu. iur. in vj. vbi dicit tex. in malis ꝑmissis rescinde fidē: in turpi voto muta decretū. qō incaute vouisti, ne facias: impia est
2 ꝑmissio que cū scelere adimpletur. † Jtē adde quod fures ⁊ latrones non possunt adinuicem stipulari de diuidendo predā, ⁊ stipulationes super hoc facte nihil valent. tex. est no. in. l. si a reo §. fi. ff. de fideius. per quem tex. Bar. aliqua bona decidit. Tamē aduerte ꝙ theologi tenēt quod si voui deo aliquid dare ꝑpter rem inhonestā sum obligatus: puta si potiar tali muliere ea potita, teneor debitum soluere, ⁊ votū adimplere. ita refert ⁊ sequitur Andr. de iser. in. c. j. §. j. in. iij. col. quib. mod. feu. amit. q; vouere deo simpliciter est cōcessum: ergo nō debet vitiari propter conditionem inhonestam que nō est de substātia, Sed tu caue de isto tex. ⁊ de. d. c. in malis. iūcto etiam quia mitius agitur cū
3 deo quā cū homine. per. l. si quis rē. §. voto. de pollicita. ¶ † Secūdo no. ibi, sed officio pretoris. iūcto tex. ibidem actiones denegari, hic melius ꝓbari quā alibi, quod vbi aliquis sine actione experitur potest iudex ipsum expellere etiam si pars nihil dicat. ⁊ ita tenet glos. magna circa medium in. l. vbi pactum. C. de transac. ⁊ glo. in. l. si vnus. §. pactus. in verbo, in pactis factū. de pactis. facit qō vult gl. sing. in. l. qui cū maior. in verbo calūnio-
4 sam. ff. de bo. lib. ¶ † Tertio no. ex eo. tex. quod ad officiū iudicis pertinet denegare actiones super turpibus rebus vel ꝓmissis, sicut alibi no. dicit Bal. in. c. j. §. item sacramēta. in. iij. col. C. de pace iura. fir. ꝙ boni presides faciunt iuramenta minorū vel violētas extorsiones cassari: ⁊ quod vidit multoties obseruari. quod no. ¶ Capio gl. in verbo turpes. quam diuide in quinꝙ partes, prout timore cōtrarij quinꝙ species stipulationū enumerat, ⁊ etiam alleg. cōcor. ad tex. secūda ibi, sed turpiter. tertia ibi, alie sunt preter legē. Quarta ibi, quādoꝙ autē bona. qnta
5 ⁊ vltima ibi, itē qñꝙ honestū. ¶ † Pro clara intelligētia huius gl. reassumo in dubio articulū subtilē ⁊ disputabilē hic notatū ꝑ Bar. quē formo in pulchrioribus terminis, Promitto mille ducatos aliquibus si occidāt talē, vel veniāt mecū ad occidendum talē inimicum meū: an talis stipulatio ipso iure sit nulla: ⁊ sic pūctus est videre qñ stipulatio nō fit super materia turpi: nec fit turpiter. sed qñ causa fi. est turpis, nunqd ipso iure vitiet stipulationē de dando mille. Et licet Bar. ponderet gl. hic in prin. quod sit ipso iure nulla: Bar. minus bene ponderauit. quia glo. loquit̄ in terminis. l. nostre qñ stipulatio est turpis vt̄ de re turpi. ꝙ ergo talis stipulatio que fit ob causam turpe; sit ipso iure nulla, tenuit glo. in. l. iurisgētium. §. si ob maleficium. ff. de pac. opinionē quā secuti sunt Bar. ⁊ omnes citramontani indifferēter tā hic ꝙ in. d. l. pen. ff. de cōdi. ob tur. caus. Pro ista opi. glo. ⁊ citramonta. vltra duo iura que alleg. Bar. facit bene tex. in. l. si a reo. §. fi. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. ff. de fideiusso. vbi tali stipulationi nō pōt accedere fideiussor: ergo ipso iure est nulla, ⁊ vltra iura Bar. quādo nō haberemus legē ostenditur verissima per rationē verissimā quia inuitat ista stipulatio ad delinquēdum: ergo nulla ipso iure. l. pacta que contra. C. de pac. l. cōuenire. ff. de pact. do. Jtem inducit id quod est nephas ⁊ nature ⁊ deo ⁊ mūdo: ergo nulla oritur obligatio. Tenēdo istā opi. que videtur equa ⁊ rationabilis punctus est respōdere ad tex. in. l. pe. ff. de cōdi. ob tur. cau. qui stringit pro vltramon. Reperio qō ad illū tex. dantur quatuor sol. Bar. hic ⁊ in. d. l. pe. ponit duas sol. Prima est ꝙ ille tex. loquatur de exceptione intentionis ⁊ facti. ista solu. mihi nullatenus placet q; est cōtra illū tex. in ver. inanis. esset ergo ipso iure nulla. Secūdo ⁊ fortius exceptio intentionis ⁊ facti improprie ⁊ abusiue exceptio: ⁊ ideo nō caderet in statuto faciēte mentionē de exceptionibus. ita Bal. in. l. peremptorias. in. v. colum. C. senten. rescin. non posse. ⁊ in. l. sancimus. in prin. in. ij. col. C. de do. Et licet Bal. nō alleget allego gl. expressam in. c. j. in verbo defensionis. de lit. contest. in. vj. ⁊ glo. in. l. in rebus. in verbo except. ⁊ ibi Bal. no. C. de iure do. cum ergo exceptio intētionis ⁊ facti sit abusiua de ea nō loquitur ille tex. Secunda solu. Bar. quod aut turpis causa expressa est in stipulatione aut non, reprehēditur per dominū Christopho. de castel. ⁊ Fulgo. in. d. l. penul. ⁊ Roma. hic. ⁊ bene. primo quia diuinat ad illum tex. ⁊ cū restringit qui generaliter loquitur. secundo quia par est virtus taciti ⁊ expressi. l. cum quid. ff. si cer. pe. Sed defendendo Bar. potes dicere quod quo ad vitiandum magis nocet expressum quā tacitū. vltra eos in illa. l. pen. turpis causa erat ab vtraꝙ parte intellecta saltem tacite, ergo attendi debet vt declarat gl. in. l. si repetendi. C. de cōdi. ob causam. ¶ Tertiam solu. tradunt alij omnes ⁊ dicunt aliquando turpitudo est ex parte vtriusꝙ vt promitto centū si homicidiū cōmiseris: ⁊ tunc est ipso iure nulla, ⁊ procedat opi. vltramon. Aliquādo est ex parte stipulantis tantum, vt promitto decē vt restituas depositum vel commodatum meum. isto casu stipulatio tenet, sed obstat exceptio. ita loquitur tex. in. d. l. penul. ⁊ ibi gl. ⁊ in. d. §. si ob maleficium. Jstā solu. late tenet Cuma. Jmo. Pau. de cast. Alex. hic. domi. Christo. Fulgo. in. d. l. pe. ⁊ Aret. in. l. si plagi. j. eod. Jsta cōmunis solu. est deterior ceteris quia est de directo contra text. expressum in dicta. l. iurisgentium. §. si ob maleficium. vbi est turpitudo solius stipulantis tantū. ⁊ tamen dicit tex. quod stipulatio nulla est: ⁊ expone nulla. i. quo ad effectū: q; obstat exceptio prout expōit do. Alex. ibi est truffa. Quartā sol. tradit Ang. hic, que in effectu non discrepat a precedenti. Et dicit ꝙ quādo illud quod est in causa sonat in delictum, stipulatio est ipso iure nulla, sed quādo id qō est in causa non sonat directe in delictū, tamē est turpe, ⁊ tūc valet stipulatio, sed obstat exceptio. Jsta solu. est falsa quia in contrariū dicit tex. solutum non posse repeti. Et tamē in exemplo Ang. solutum posset repeti: quia turpitudo est in accipiēte tantū quādo promitto. x. vt restituas depositū vel cōmodatum. Quid tenendum: Tu aduerte quod Bart. non bene recitat fundamēta subtilium vltramontanorum, ⁊ Cy. contra gl. vnde ipsi arguūt subtiliter hoc modo. Causa nō est de substātia stipulationis ⁊ cōsequenter causa nō coheret promissioni, quod nō sit de substātia probat tex. in. l. ij. §. circa. ⁊. §. seq. ff. de except. do. ergo cū causa nō cohereat promissioni quāuis turpis ergo nō debet vitiari. l. cum tale. §. legato. ff. de cōdi. ⁊ demō. cōfirma quia causa omissa in stipulatiōe nō vitiat. d. l. ij. §. circa. ergo nō debet plus ꝓdesse turpis expssa quā turpis omissa, sed causa omissa nō vitiat. d. l. ij. §. circa. ergo turpis expressa nō debet vitiare Et l; vltramōtani nō probēt assumptū, ꝓbo fortiter vltra eos: qa regulam habemus quod minus vitiat inepta expressio quā omissio. Jstā notab. regulā tradit sing. Bar. in. l. demonstratio falsa. in prin. ff. de cōdi. ⁊ demō. tūc sic: si omissio nō vitiat minus debet vitiare expressio cause. Confirmatur per rubri. ff. de cōdi. sine causa vel iniusta causa. vbi tex. exquirat nullam causam vel iniustam quando nulla est causa, valet ergo quādo iniusta, ⁊ q; Bar. dicit quod vltramon. nō allegant bonam legē pro eis, adde bene facere tex. in. l. iurisgen. in. §. ⁊ generaliter. in verbo rescindenda. ff. de pac. Pondera illud verbum rescindēda, ergo mero iure valet. l. nam ⁊ si sub cōditione. §. post defectum. ff. de iniust. rupt. ⁊ irri. fac. test. c. ad dissoluendum. extra de despon. impub. pro vltramon. facit. d. l. pe. ⁊ istum tex. alleg. glo. hic pro cōcord. Et vltra. ll. ⁊ que aducte sunt pro opi. vltramon. adde viuā ⁊ fortē rōnem que ineuitabiliter stringit. Ego habeo quod turpitudo in causa nō impedit tradentem transferre dominiū: patet per totū tit. de cōdi. ob tur. causam: quia ad repetendum datur cōdi. ob turpē causam que nō datur domino. l. si vsufru. ff. vsufru. quemad. cau. ergo cum non impedit translationē dominij: nec etiā impedit obligationem oriri cum equiparentur ⁊ oriantur a iuregentiū. l. ex hoc iure. ff. de iusti. ⁊ iur. Et sic in pūcto iuris videt̄ posse defendi opinio vltramontanorū, tum per rationē, tū per leges allegatas, tum etiā per istā vltimam rationem. Quid tenēdum: articulus est disputabilis ad vtranꝙ partem: tamē quia opi. gl. est communis ⁊ equior qō promissio expressa causa turpi fit ipso iure nulla, cū inuitet ad delinquendū ⁊ sic probetur moribus ⁊ iure ⁊ sit contra deū ⁊ homines. Preterea tenendo opi. glo. ⁊ citramontanorum ego quinto loco, do clarā ⁊ pulchrā responsionē ad. l. pe. super qua Bar. ⁊ omnes laborauerūt vsꝙ ad animā. Et dico ex mēte Ludo. qō illa. l. nihil

Universidad de Deusto Biblioteca

facit: qꝛ loquit̃ qñ ꝓmissio fiebat ob turpē cām. s. doli vel metꝰ
tunc subdit tex. ꝙ obstat exceptio doli mali vel in factū: quia
tūc mero iure vz. l. dolo. C. de inuti. stipu. Et ꝙ ibi fieret ob tur.
causam doli vel metus. patet qꝛ tex. dicit ꝙ tollit̃ per solutionē
ergo solutio purgat dolum ⁊ metū. ⁊ si dicas, tu cū reuerētia ne
scis qd loquaris: qꝛ dicis ꝯ tex. q dicit si ob turpē cām ꝓmissio
fiat, ⁊ sic loquit̃ qñ ex causa fi. turpi, sed qñ fit ꝑ dolū vel metū
nō fit ex cā fi. doli vel metꝰ, sed bene fit turpiter. Sed dico ineui
tabiliter ꝙ ille ver. nō pōt intelligi prout Bar. ⁊ doc. intellexe
rūt ꝙ ibi stipulatio sit facta ob turpē cām finalē: qꝛ non posset
stare ꝙ dicit ꝙ per solutionē purgat̃ illa turpitudo: ergo est ne
cessariū inuitis dentibꝰ intelligere ꝙ tex intelligat̃ de exceptio
ne doli vel metus, vt. l. ij. ff. de excep. doli. ⁊ ista est vera sol. est ve
rū ꝙ Are. in. d. l. pe. voluit aliqua dicere que nihil sunt ⁊ nuge.
Sed volēs impugnare istam solutionē dicit se cogitare casum
in quo turpitudo tollitur per solutionē, ⁊ nō erit dolus vel me
tus ⁊ erit tale exemplū: pone promisi tibi. x. vt reddas deposi
tū meū vel rē cōmodatā, ista ꝓmissio est turpis: qꝛ tu deposita
riꝰ teneris gratis reddere, si recipis turpiter facis. Pone mo
do ꝙ ego cui ꝓmisisti pecuniā ꝑ restitutiōe depositi vel cōmo
dati restituo tibi depositū vel cōmodatū: tu posteaꝗ soluis pecu
niā, ꝑ solutionē purgat̃ turpitudo, sed certe in vanū laborauit:
qꝛ illa turpitudo nō purgat̃ per solutionē: sed per primā resti
tutionē libere ⁊ spōte factā: Unde teneo ꝙ ista solutio ad illū
tex. ⁊ iste intellectus sit verus ⁊ necessarius. nec obstat dū dicit̃
ꝙ minus vitiat inepte expressum ꝙ̃ omissū: est regula Bar. in
d. l. demōstratio. in. vij. q. ff. de cōdi. ⁊ demō. nō reperio a quoꝗ̃
examinatam, ⁊ credo ꝙ nō sit vera, ⁊ allego glo. in cle. constitu
tionē. in ver. de nouo. de elec. que dicit totū ꝯtrium ꝙ magis vi
tiat expresio inepta ꝙ̃ tacita omissio. Cōfirmo qꝛ qñ est expꝛs
sa inepte magis arguit̃ dolus ꝙ̃ qñ est omissa: nō obst. tex. in d.
l. iurisgentiū, §. ⁊ generaliter. ff. de pac. in verbo, rescindenda. qꝛ
rescindit̃ de facto quatenꝰ de facto ꝓcessit, vt no. gl. in. l. j. in ver
bo infirmabit̃. ff. de ferijs. nō obst. vltimū qꝺ sicut nō impedit
translationem dñij: ita nec obligationem: rñdetur qꝺ traditio
dñij ꝓcedit a volūtate partis nō a causa. patet qꝛ tradēs si nō
est dñs nō transferret dñium toto titu. ff. de condi. inde. obliga
tio autē prin. ꝓcedit a cā. licet. §. ea obligatio. ff. de procur. ergo
non est bonū arguere de vno ad aliud: per ista remanet defensa
6 tus iste articulus ⁊ defensata opi. gl. ⁊ citramontanorū. † Ulti
mo querit Bar. quid si stipulatio cōtinet turpitudinem ex par
te ꝓmittētis tm̄ gl. in. l. iiij. §. sed qꝺ meretrici. ff. de cōdi. ob tur.
cau. tenet qꝺ talis promissio sit ipso iure nulla. Adde qꝺ idē te
net gl. in. l. ij. C. de cōd. ob tur. cau. ⁊ gl. in. l. affectionis. ff. de do
na. ⁊ glo. in. l. ea que. ⁊ ibi bonus tex. C. de dona. ante nup. ⁊ glo.
vbiꝗ tenuerūt hac cōclusionē quod talis ꝓmissio sit ipso iure
nulla quādo turpitudo est ex parte promittētis tm̄. Contrariū
tenent vltramōtani. ⁊ Sali. ⁊ Cy. in. d. l. ij. Bal. ⁊ d. Alex. in. d.
§. sed ꝙ meretrici. ⁊ Bar. in. d. l. affectionis. ⁊ d. Alex. hic. idē la
te tenet do. Abb. in. c. qꝛ pleriꝗ. ī. iij. qꝺ. de immu. eccle. vbi etiā
per eū qd in foro anime siue cōscientie post do. Ant. de bu. Fū
damentū istorū tenētiū istam partē est; qꝛ meretrix non accipit
turpiter pecuniā sibi datā, ergo nec ꝓmissionē qꝛ paria sunt ꝓ
mittere ⁊ soluere. l. fi. C. ad. l. fal. Item qꝛ speciale est in minore ⁊
milite vt nō obligētur ex tali promissiōe facta meretrici, vt no.
in. d. l. affectiones. sed posset respōderi qꝺ est speciale in mino
re ⁊ milite quod nō teneātur in effectu. eandē opi. tenet Pau.
de cast. in. l. multū interest. ĵ. eo. per illum tex. qui bene facit. quē
tex. ēt ad hoc pōderat Cu. vbi an valet stipulatio magis inspi
cit̃ psona stipulātis ꝙ̃ ꝓmittētis. Quid tenēdū: passus est du
bius ⁊ disputabilis. ⁊ cum gl. tenet Bal. in. d. §. sed qꝺ meretrici
qꝛ inspecta veritate cōiūcta est turpitudo vtriusꝗ. Idē Ang.
ibi q dicit qꝺ ista opi. est tutior ⁊ honestior ⁊ ꝙ istā qōnē vidit
Padue de facto in scholare ⁊ meretrice. mouet̃ per id qꝺ vult
Bar. ⁊ stringit in. l. j. circa fi. ff. de cōdi. ob tur. cau. vbi tz qꝺ ēt
si sit turpitudo solius ꝓmittentis possit pignus datū ꝑ tali ꝓ
missione repeti. itē pōt pro illo casu facere liberationē. ⁊ ꝑ hoc
fundamētū idē tenet Pan. de cast. sibi cōtrarius in. d. §. sed qꝺ
meretrici. idē tenet Joā. de imo. hic, ⁊ in. d. l. affinitatis. ꝑ not.
in. l. j. ad fi. ff. de actio. ⁊ obl. Et quāuis Bar. in illis locis respō
deat ꝙ ille tex. intelligitur ecōtra, tamē videtur ꝙ ratione rela
tionis illud quod dicitur in femina procedat in masculo. l. fi. C.
de indi. vidui. Ista vltima est substētabilior in pūcto iuris quā
uis precedēs sit magis cōmunis, ⁊ per ista sit expedita ista lex.

a ¶ Si rem tradi. De stipulatione rem tradi vel fieri vide etiam per Abb. ⁊ Feli. in. c. cū Joan. de fide instru.

1 ☞ Stipulatio rem tradi non proprietatem sed merum factū traditionis continet.
2 Uerbum tradere nō importat translationem dominij, sed meram tenutam ⁊ sic merum factum nisi cum causa habili quia per traditionem cum causa habili transfertur dominium.
3 Promittens tradere in genere puta seruum tenetur transferre dominium secus si in specie.

a **Si rem tradi.** a† Stipulatio rem tradi nō ꝓprietatē, sed merū fa
1 ctū traditionis cōtinet. h. d. ¶ † No. primo ex hoc
2 tex. ꝙ verbū tradere, non importat trāslationē dñij
sed mera tenutā ⁊ sic merū factū. Adde idē esse in verbo presta
re, qꝺ similiter nō importat trāslationē dñij sed nudā tenutā. l.
si fundū certo die. ⁊ ibi Bar. no. j. eo. l. ex cēpto. in prin. ⁊ ibi Bar.
etiā ad hoc no. ff. de actio. emp. Secꝰ est in verbo dare, qꝺ impor
tat translationē dñij. l. vbi autē. §. fi. ⁊. l. nemo rē suā. in prin. j. eo
§. sic itaꝗ. ⁊ ibi gl. insti. de act. Uerbū aūt assigno, est cōmune ⁊
pariter se habet ad vtrūꝗ vt late declarat Bar. in. l. si cōstāte.
in prin. in. ij. q. quarte partis principalis. ff. sol. ma. Bal. in. l. ij. ī
ij. col. C. cōia de leg. ⁊ in. c. cōstitutꝰ. in. ij. col. de rescri. Et sic dif
ferētia est inter tradere ⁊ dare, quā differentiā etiā not. gl in. d.
§. sic itaꝗ canoniste tñ habēt. tex. xij. q. ij. in. c. ecclesiasticis. vbi
dicit tex. iuri dominioꝗ suo dari tradiꝗ precipimus. illa verba
vidētur haberi superflua. Alia est etiā differētia qꝛ obligatio
dādi ⁊ precisa ⁊ inuariabilis, ita qꝺ soluēdo interesse nō libe
raret̃. d. l. vbi aūt. §. fi. sed obligatio rem tradi non est precisa: qꝛ
soluēdo interesse liberatur. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. l. si
ita. §. j. ff. de cōtrahē. emp. Aduerte tñ ꝙ licet verbū tradere nō
importet translationē dñij per traditionē precedente causa ha
bili tñ trāsfertur dñium per regulā. l. traditionibus. C. de pact.
iuncta. l. nunꝙ̃ nuda. ff. de acquir. re. do. ¶ Limita regulā hu
ius tex. quod non tenetur transferre dominiū quādo obligatio
rem tradi habet annexam causam bonorū, vt in venditore qui
tenet̃ tradere. d. l. ex empto. in prin. certe si est dominus in cōse
quentiam traditionis tradendo transfert dominiū. l. in cōuen
tionalibus. §. fi. j. eod. allegata hic in glo. pro cōtraria. ⁊ ista est
3 vera solutio. † ¶ Secūdo limita no. istū tex. vt procedat in ꝓ
missione speciei. Si aūt promitto tradere in genere: puta seruū
teneor tunc transferre dominium. ita no. Bar. in. l. si a substitu
to. §. fi. ff. de leg. j. ꝑ glo. in. l. sequē. que delegato. ad hoc ibi not.
Jmo. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. sicut qñ vendit̃ aliquid in gene
re: puta vendo. x. saccos frumenti in genere tunc venditor tene
tur transferre dominium nō ex natura contractus, sed propter
qualitatem obligationis: qꝛ res in genere est vendita glo. est or
dinaria in. d. l. ex empto. in princ. ⁊ ibi Bart. ⁊ in. l. si domus. §.
de euictione. ff. de leg. j. ⁊ in. l. qui concubinā. §. si heres. de leg.
ij. Item Bart. in. l. ij. ad fi. prin. ff. si cet. peta.

1 ☞ Tot sunt stipulationes quot sunt summe vel res in stipulatione specificate licet sub vna verbi conceptione. ⁊ nu. 4.
2 Quando plures res specie enumerantur principaliter ⁊ de per se nūc cēsentur plures stipulationes. secus si respectiue ad vnū effectum quia tunc loco vnius habentur.
3 Uenditio rerum facta vno pretio est vna quātum ad resolutionem contractus que respicit totum contractum.
5 Quando plures res denominātur in donatione vere sunt plures donationes.
6 An tot cēseātur iuramēta quot sunt actus vel res vel articuli.
7 Jn contractu dona. ad insinuationem si plures res nominētur censetur vna donatio.
8 Potētior est singularis enumeratio ꝙ̃ vniuersalis vel gñalis.
9 Si episcopus dicat absoluo te ab omni excōmunicatione vna est absolutio ⁊ sententia. si vero omnes excommunicationes dinumerat tūc tot erūt absolutiones quot excommunicationes.
10 Stipulatio oīm legatorū est vna quamuis plura sint legata.
11 An sit differentia inter pecuniam ⁊ nummos.
12 Que vtilitas est qꝺ tam in contractibus quam in vltimis voluntatibus stipulationes sint plures vel vna.
13 Si in libello petij quinquaginta tanꝙ̃ mihi promissa ⁊ probaui de centum, an fiet condemnatio in centum.
14 Pluralitas presumitur in his que possunt esse vnum.

Scire debemus. Ista. l. ꝺm Bar. est subtilis ⁊ ꝺm Ange. ⁊ Rom. est pulchra vtilis ⁊ delectabilis, summa ⁊ diuide vt hic ꝑ Bar. sed qꝛ Bar. nō summat plene totū tex. ꝓut fere semꝑ facit, ⁊ eius diuisio sit imperfecta, ideo ego summo ⁊ diuido multum magistraliter, ⁊ summo sic.
1 Tot † sunt stipulatiōes quot summe vel res in stipulatiōe specificate, licet sub vna verbi conceptione. h. d. prima pars. Itē stipulatio seqēns cōtinens idē ꝙ prima cū adiectione alterꝰ rei vel summe non nouat precedentem, cum due sint obligationes. h. d. secūdo. Sz si plures summe vel res sub vno vniuersali vel generali cōprehēdant̃, censet̃ vna, plura corpora cōtinēs. h. d. complectendo totum tex. ¶ Diuide istā. l. vsꝗ ad. §. si a fure. magistraliter in quatuor partes. Jn prima loqritur de stipulatione dinumeratiua plurium rerum vel summarum. Jn secūda infert ex qua illatiōe colligit̃ vtilitas an vnica sit stipulatio vel plures

plures quo ad effectum nouationis. Jn tertia limitat primum
dictū vt nō ꝓcedat in stipulatione collectiua vel gñali que vni
tatē inducit, ⁊ istud declarat per plura exempla. Jn quarta lo
quitur de stipulatione copulatiua rerū specificarū, ⁊ sic in effe
ctu redit ad primū casum. scꝺa ibi, ꝺm qꝺ euenit. tertia ibi, quā
2 uis placuerit. quarta ⁊ vlti. est ibi, at si qs illud aut illud. † An
teꝙ̃ veniā ad notabilia Bar. format duas opp. ⁊ soluit, ex cuiꝰ
dictis habes duas no. cōclu. Prima est ꝙ qñ plures res specifi
ce enumerant̃ principaliter, ⁊ de ꝑ se nunc censent̃ plures stipu
lationes vt hic, secus si respectiue ad vnū effectū: tūc loco vniꝰ
habent̃ ꝑ tex. in. l. si heredi plures. ff. de cōdi. insti. Adde qꝺ eā
dē doct. ꝑ illā. l. si heredi. tradit etiā Bar. in. l. j. in fi. ff. de infa. ⁊
idē Bar. in. l. vt vim. l. iij. col. ff. de iust. ⁊ iur. ⁊ idē Bar. in. l. si is
qui ducēta. §. vtrū. ff. de reb. dub. ⁊ est bona doctrina ⁊ approba
ta quāuis Raph. cu. reprehēdat in. d. l. ⁊ heredi. sed eā defendit
Ange. de are. in. d. §. pe. insti. de here. insti. vbi rñdet fundamen
3 tis Raph. † Secūda no. cōclusio Bar. est qꝺ vēditio rerū facta
vno ꝓtio est vna quātū ad resolutionē ꝯtractus que respicit totū
cōtractū. ita loquit̃. l. si duos. ff. de ꝯhen. emp. ⁊. l. cū duo. ff. de ī
diē addic. cū declaratiōe. l. cū eiusdē. ⁊. l. si plura. ⁊. l. ediles. scꝺa
§. cū aūt. ff. de edil. edic. sed ꝙ̃tum ad ea que nō respiciūt cōtra
ctum sed petitionem vidētur esse plures respectu emptoris qui
pōt vnāquāꝗ de ꝑ se petere. l. ⁊ si vno. ff. de act. empt. secus re
spectu vēditoris qa ad pretiū nō posset agere ꝑ parte singulo
rū seruorū. Sed aduerte qꝛ ista differētia Bar. de directo con
fundit̃ ꝑ tex. quē Bar. met allegat in. d. l. ⁊ si vno. ff. de act. emp.
q dicit de singulis ex empto ⁊ vēdito agi pōt: ergo sicut ēptor
pōt agere ad singulos seruos ex empto, ita etiā venditor agere
pōt ad singulare pretiū cuiuslibet serui. Et sic mihi videt̃ quod
ille tex. de directo cōfundat differētiā Bar. ꝙuis Are. rñdeat
ꝙ dū tex. dicit ex vēdito illud verbū non significat actionē sed
qualitatē ꝯtus, sed cū reuerētia est truffa. Sed pro ista diffe
rētia Bar. cōsiderabā posse adduci rōnem, quare emptor pos
sit petere quēlibet de seruis emptis de per se, vēditor aūt nō ad
pretiū particulare agere pōt, eo qꝛ emptor nihil limitat ꝓut ha
beret necesse limitare, vēditor si vellet petere pretiū de per se: qꝛ
nō pōt solꝰ istā limitationē facere. Tamē huic differētie Bart.
obstat. d. l. ⁊ si vno. pro Bart. etiā in primo membro facit bene
tex. in. l. si chorus. ⁊ ibi glo. ff. de lega. iij. quā allegat Bar. in. ij.
col. Successiue adde inquantū Bar. concludit ꝙ qñ agitur ad
resolutionē cōtractus qꝛ respicit cōtractū in totum, ⁊ ex parte
vtriusꝗ qꝺ ad hoc vēditio censetur vna. Limita ex eo quod de
cidit Bar. in. l. fi. §. preterea. in. ij. col. ad fi. C. de iur. dotiū. vbi de
cidit ꝙ si aliquis emerit plures seruos vna emptione sz diuer
sis pretijs si in vna re reperiat̃ deceptus iuxta dimidiā ꝓtij non
poterit intētare remedium. l. ij. C. de rescin. vendi. an sit verum
4 dicā infra enumerādo an sit vna stipulatio an plures. ¶ † Not.
primo ex tex. regulā ad quā tota die allegatur ista. l. quot tot
censentur stipulationes, quot sunt res summe in vna stipula
tione specialiter designate, ⁊ sic pluralitas rerum specie enume
ratarum inducit pluralitatē stipulationū. facit tex. in. l. j. §. sed si
mihi Pāphilū. s. eo. ⁊ tex. in. l. quod dicitur. prima. ⁊ in. l. vbi
autem. §. pe. ⁊ in. l. titia. §. fi. ⁊ in. l. pluribus. in prin. j. eo. Aduer
a teᵃ ꝙ illud quod dicitur in hoc tex. ⁊ dictū est statim, procedit
improprie, ⁊ sic nō haberet locum in statutis in quibus verba
debēt proprie intelligi. ita no. Are. in. d. l. j. §. sed mihi per illum
tex. in verbo due quodammodo sunt stipulationes. cum dictio
quodammodo. denotet improprietatem, vt est gl. in. l. j. in prin.
ff. de re. diui. gl. ⁊ Bar. in. l. si me in vacuā. ff. de acquir. pos. Ad
do ꝙ Rapha. cu. hic circa finem, dicit ꝙ de proprio significatu
vna est stipulatio quando vnum est verbum principale: cū vna
sit oratio ⁊ vna verborum conceptio. l. vnica. §. his ita. C. de ca
du. tollen. tamen ex mente contrahentium sunt plures stipula
tiōes ex quo plures res sunt copulate, ⁊ enumerate gratia cele
ritatis. ar. l. si ita quis heres. ff. de here. insti. ⁊ arg. l. falsa. §. fi. ff.
de condi. ⁊ demō. Adde etiā Jo. de imo. hic circa principiū qui
expōit tex. in verbo tot esse stipulatiōes, exponit. i. cēseri esse ex
iuris intellectu: nam vere vna est stipulatio propter vnicū actū
ver. Ego nō violando tex. dico quod vere ⁊ ꝓprie sunt plures
stipulationes ⁊ sic haberet locū regula istius tex. in statutis: qꝛ
tex. pluries dicit tot sunt stipulatiōes, sed verbū est, importat
veritatem: ⁊ ita differūt quē esse talem, vel haberi pro tali. glo.
est ordi. in. l. mercis appellatio. ff. de verb. signi. Bart. in. l. si ma
ritus. §. lege. ff. de adult. sic etiā dicit tex. ī. d. l. j. §. sed ⁊ si mihi. s.
eo. tot sunt stipulationes quot sunt corpora ergo vere ⁊ ꝓprie.
5 ¶ † Similiter dicit Bar. in. l. Modestinꝰ. circa fin. ff. de dona.
quod quādo plures res denominantur in donatione vere plu
res sunt donationes, pōdera quia Bar. dicit vere plures sunt
donationes. nec obstat quod tex. in illo. §. sed si mihi. vtatur di
ctione quodammodo importante improprietatē: quia illud di
cit propter stipulationē inutilem que abusiue dicit̃ stipulatio l.
ij. §. j. ff. quemadmodum testa. aperiantur. ⁊ sic teneo quod vere
⁊ proprie dicantur tot stipulationes quot res. Amplia ꝑ eodē
modo quot tot sunt sentētie quot capitula eius, glo. in. l. etiam
§. ex causa. in verbo audiēdus. ff. de minori. que ad hoc allegat
istum tex. facit tex. in. l. quedam mulier. ff. fami. ercis. ⁊ tex. me
lior de iure in. l. quid tamē. in prin. ff. de arbi. in verbo quasi plu
ra sunt compromissa. quem tex. hic in fi. ad hoc allegat qui idē
tenet idem etiam tenet not. Bart. in. l. lucius. §. que habebat. ff.
ad trebel. per istam legem. ⁊. l. ediles. la. ij. §. fi. iuncta glo. in ver
bo vno pretio. ff. de edil. edic. ¶ Hinc infertur ꝙ si ex forma sta
tuti, vt est in ciuitate Lucana, bannitus in cētum pōt impune
offendi, certe bannitus in quinquaginta ex vna causa, ⁊ ex alia
in quinquaginta: in eadem sententia non poterit offendi: quia
non est bannitus in cētum sed censentur diuersa capitula. Itē
qꝛ in odiosis non fit cumulatio, gl. in. l. vbi fideiussor. ⁊ ibi Bar.
ff. de solu. Bart. in. l. si idem cum eodem. vbi dixi, in princi. ff. de
iurisdi. omnium iudicum, cum cōcordātijs traditis per domi.
Alex. hic ⁊ ibi. Secundo amplia quod similiter tot censent̃ esse
libelli quod sunt res in eo specificate, vel quot persone conuēte,
vel quot sunt species criminum. ita per istam legem determinat
Bal. in. l. libellorum. §. sed si aliud. ff. de accusa. ⁊ idem. Bald. in
l. ordinarij ad finem. C. de rei vendi. cum cōcordantijs ibi tradi
tis per do. Alex. Quod intellige ⁊ limita quādo pro omnibus
rebus vna tantum datetur actio: quia tunc vnus tātum dicere
tur libellus ꝺm Bal. in. l. edita. in. xiij. ⁊ xiiij. questione. s. de edē a
6 do. ¶ † Nunquid autē regula huius tex. procedat in iuramen
to vt tot censeant̃ esse iuramēta quot sunt actus vel res vel arti
culi est noua questio ad hāc. l. non tacta per aliquem hic, quam
ponit Archi. xxij. q. iiij. ī. c. inter cetera. vbi arguit primo qꝺ sic
per regulam huius tex. ⁊. l. quod dicitur. j. eo. postea dicit quod
in hoc casu nō sunt audiēdi legiste qui dicūt tot esse iuramenta
quot sunt actꝰ iurātis, sicut tot sunt stipulationes quot res vel
articuli, quia ꝺm hoc in iurāte plures essent simul actus iurādi
⁊ videtur impossibile: vnde cum semel profert orationē iuran
di nō potest dici nisi vnum iuramentum. ita residet ibi Archi.
quod nota valde pro limitatione huius legis. Confirmo vltra
eum per tex. reputatum singularem in. c. penul. de iureiurā. vbi
est tex. singularis quod nō dicitur iuratū nisi vbi expresse ⁊ spe
cifice iuratur: ⁊ sic iuramentū non potest extendi etiā de consen
su partium per relationes ad aliud iuramentum: vt iura per il
lud quod alias iuraui nō valet. Cōfirmo secundo per tex. in c.
procurator, iuncta glo. solenni in verbo mandatum. de elect. in
vj. dicit tex. in. c. procurator. quādo quis constituit procurato
rem in ciuitate Romana ad opponēdum contra electū, debet
dare specialiter mandatum ad iurandum in animam domini,
querit ibi glo. an sufficiet dare mandatum ad ea que requirunt
speciale mandatū ⁊ dicit quod nō: sed debet specifice dare man
7 datum in iuramento. ¶ † Secundo limita istam regulam non
procedere in contractu donationis quo ad insinuationem: qꝛ si
plures res numerentur in donatione, ita quod vere sint plures
donationes, vt hoc tex. tamē ex quo vno tēpore facta est ⁊ vna
prestatio est facienda, cēsetur vna donatio quātum ad insinua
tionē tex. est notab. in. l. sancimus. §. si quid autē. C. de donatio.
Idē Bar. in. l. Modestinus. circa fi. ff. eo. facit tex. no. in simili
8 in. c. apostolice. de do. ¶ † Secūdo no. in ver. quāuis quod po
tētior est singularis enumeratio quā vniuersalis vel generalis.
facit bene tex. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ff. si quis cau. ¶ Ex
quo correlarie no. in tex. qꝺ particularis enumeratio rerū indu
cit pluralitatem stipulationū: secus si vniuersaliter vel genera
liter: quia nō inducit pluralitatem stipulationum. ad idē text.
in. l. ij. ⁊ in. l. grege. ff. de lega. ij. Adde qꝺ per istam. l. ⁊ iura pre
9 allegata decidit no. Bal. in. d. l. ij. ff. de leg. ij. † qꝺ si Episcopus
dicit absoluo te ab omni excōmunicatione, vnica est absolutio
⁊ sententia, si autē dinumerat excōmunicationes: tūc tot sunt
absolutiones quot excommunicationes, licet vnico vtatur ver
bo absoluo. Secundo adde quod quando in compromisso plu
res res exprimūtur particulariter: tunc plura dicuntur cōpro
missa, ⁊ diuerse sententie possunt pronunciari. secus si in genere
fiat compromissum. ita per istum tex. determinat Bart. in. l. de
10 rebus. ff. de ar. ¶ † Tertio no. in versic. stipulationem. quod sti
pulatio omnium legatorum est vna, quāuis plura sint legata ra
tio est ꝺm glossellam hic in verbo, vnam esse. propter vnam cau
sam testamenti ex quo debentur, ⁊ vnam conceptionem verbo
rum. Ista ratio cōfunditur per istum tex. in prin. ⁊. l. Titia. §. fi.
j. eo. ⁊ propterea subtilis Pet. de bellaper. ⁊ Ray. dicūt mirū
videri ꝙ vnica sit stipulatio cū referat̃ ad legata, ꝗ sunt plura
⁊ diuersa. ⁊ dispositio referens intelligitur ꝺm eam ad quam fit
relatio. l. asse toto. ff. de hered. instit. ⁊. l. si ita scripsero. ff. de cōdi
tio. ⁊ demonstra. ⁊ in specie tex. in. l. pluribꝰ. in princip. ⁊ in. l. ti

a ¶ ☞ Aduerte. ampliatio quā tenet Jason in. l. j. §. sz ⁊ si mihi. iij. nota. s. eodē. Pup.

tia.in prin.j.eo.vbi dicit pluribus enumeratis rebus si subijcit
generalis stipulatio nō dicit vna τ tanto fortius q: cōditiões
τ modi qui erāt in legatis intelligunt repetiti.l.i.§.si qs sub cō
ditione.τ.§.bellissime.ff.vt lega.no.ca.huic difficultati conant
respōdere Jmo.Cu.Ang.Lud.roma.Areti.τ Alex.hic. Sed
ego clarius ex eorum mēte respōdeo qd in.d.l.pluribus.plures
res fuerunt spāliter enumerate,τ sequuta stipulatio gñalis cō
ditione relatiua ea que sunt subscripta:tūc cēsentur plures sti
pulationes,eodē modo quādo fuit facta enumeratio plurium
specierum propter istam stipulationē fiendam,d.l.pluribus. in
prin.τ.l.Titia.in fi.sed in tex.nostro nulla fuit numeratio rerū
prius legatarum,sed generaliter legatari⁹ stipulatus est ab he
rede omnia legata tunc propter signum vniuersale oīa,est vnū
11 legatū τ nō plura legata. ¶ † Ultimo pro complemento istius
tex.no.in litera duo q sunt literalia. Primo dū tex.capit pecu
niā,numos,τ denarios pro eodē tanq̄ synonyma, quāuis ali
bi Sali.τ Lud.in.l.singularia.ff.si cert.pet.dicāt esse differētiā:
q: pecunia est genus,τ per pecuniā omnia intelligunt,aliquā
do capitur stricte:aliquādo strictissime.l.pecunie.ff.de ver. sig.
sed denarius τ nummus nō possent sic accipi, ego reprehendo
in.l.talis scriptura.ff.de leg.j.τ in.l.certi condictio.§.si nūmos.
ff.si cer.pet. Pondera etiā dum tex.dicit nam per singulos de
narios sic in masculino denarios.habes alibi tex.iurisconsul.in
l.cū quis decedēs.qui tex.est Sceuole.§.Titia honestissima.ff.
de leg.iij.vbi dicit tex.Sceuole q illa Titia legauit in testamē
to cuidā factori suo denaria decē milia. Et iō repio qd Ang.
politianus emēdat illum tex.in lib.vij.epistolarum suarū τ est
in folio.vij.emēdat simpliciter quod tex.debet dicere denarios,
sed ego credo q tex.nō debeat dicere nec denaria nec denarios
sed debet stare litera decē milia denariorum. istud vult τ litera
τ latinitas,τ est regula quā tradit Laurētius valla in tertia ele
gantia.suarum elegātiarum τ ita stat tex.meus. ¶ Expeditis
textualibus venio ad expeditionē gl.τ capio glo.in verbo plu
ra legata.alie sunt plane. Diuide eā magistraliter in quatuor
partes. Jn prima glo.opponit contra tex.τ soluit. Jn secūda
querit q vtilitas sit an vnū sit legatū an plura,τ opponit vnam
vtilitatem que conuenit solum legatis τ non stipulationibus.
Jn tertia querit que vtilitas sit an vna dicat stipulatio vel plu
res,τ ponit vnā vtilitatem que respicit solutionem contractus
τ conuenit venditioni non autem stipulationi de qua loquitur
ista.l.nisi quādo stipulatio esset interposita super tali cōtractu
quia regularetur scdm naturam cōtractus.l.si stipulatus.ff.de
vsur. Jn quarta τ vltima glo.obscure loquens per viam oppo
sitionis ponit aliam vtilitatē in modo agendi que est multum
notabilis τ eā cōmendat multū Bar.τ pro ea facit melius tex.
in.l.naue.ff.de euic.τ ista vtilitas est cōmunis ita ad cōtractus
sicut ad stipulationes.secūda ibi,sed quid prodest tertia ibi.,itē
quo ad stipulationē.quarta τ vlti.est ibi,item opponit legauit.
12 ¶ † Jn ea.glo.ad fin.pro clara intelligētia que vtilitas sit tam
in cōtractib⁹ q̄ in vltimis volūtatibus, an sint plures an vna
tex.hic in ver.scdm quod euenit.ponit vnam vtilitatē respectu
notariorum.tres alias vtilitates addit glo.quarum prima pce
dit in legatis tantum,τ nō in cōtractibus quo ad agnitionem.
secūda respicit resolutionem contractus venditionis τ sic non
cōuenit generaliter stipulationi τ vltime voluntati: vltimā po
nit gl.que est cōmunis ad contractus τ ad vltimas volūtates.
Tres alias addidit Bar.que sunt cōmunes,τ sic in effectu ha
bes septē vtilitates. Tu adde duas quas ponit Bald.in.l.fi.§.
pretrea.in.ij.col.in fi.C.de iure dotiū. nā stante statuto quod de
quolibet contractu vel legato soluatur gabella:alias nihil va
leat cōtractus nec legatum,certe si sint plures cōtractus vel le
gata,τ sic soluta pro vno vel duobus valebūt duo,alij erūt nul
li vigore statuti.sed si esset vna stipulatio vel vn⁹ cōtractus vel
vnum legatū,si soluatur gabella pro parte tamē non valebunt
alia. Et lōge no.est vtilitas si qs emit plures res in vna emptio
ne,licet in diuersis pretijs si in vna rerū reperiatur lesio vltra di
midiā pretij non potest intētare remediū.l.ij.C.de rescin.ven.q:
qd deest isti rei: debet suppleri per alias, debuit allegare tex.
in.l.cū plures.ff.de euic.sed dicit in cōtrarium facere tex.in.l.si
duorum.§.videamus.τ ver.fi.ff.de actio.empt.qui tex.est mul
tū solennis τ eū vidi in facto. Sed cū reuerentia Bart.ille tex.
nō facit pro eo: quia in fine decidit text.licet ipse pōderauit in
13 princip.C.de iure dotium. ¶ † Circa finem huius not.glo. que
rit Bar.quid si in libello petij.l.tanq̄ mihi pmissa,probaui de
centum τc. qd nō fiet condemnatio in cētum licet sit male for
matus libell⁹ τc. Adde quod Bal.Raph.cu. τ Pau.de cast.
tenēt τ melius qd etiam de iuris subtilitate τ de rigore pcedit
iste libellus absq̄ impropriatione τ ista est vera q: tex.per quē
se fundat gloss.loquitur de toto integrali dissoluto,sed questio
Bar.loquitur de toto numerali in quo in maiori summa inest
minor.l.j.§.si stipulāti.vbi dixi.j.eo.τ.l.si vnus.§.si cū mihi de
cem.ff.de pac. Et vltra eos adde bonū tex.in.l inter stipulantē.
§.si stipulante.in fi.j.eo.vbi q: semp in summis id quod minus
est spōderi videtur,sic minor videtur esse in promissione: sed in
toto integrali de quo loquit glo.est secus. Nec obstat quod in
contrariū adducit Ang. quod diuersitas quantitatū inducat
diuersitatē promissionū.l. quinquaginta. ff. de proba.τ quod
not.Bar.in.l.triticū.j.eo.τ clarius in.l.cū centū. ff. de adimen.
lega.ergo cum non sit probata summa petita,sed alia debet li
bellās succūbere. Respōdetur ex mēte Jmo.Raph.τ Lud. q
hic pluralitas summarum non debet presumi ex quo probatio
sequens facit quod habuit respectū ad maiorē summam.argu
mento tex.in.l.sed Julianus.§.proinde.ff.ad mace.in.l.quedā.
ff.de reb.dub.presertim cum in dubio debeat fieri interpretatio
pro libellāte.l.si quis intētione ambigua.ff.de iudi. Confirmo
14 per id qd dicit Bal.in.l.edita.in vlti.col.C.de edē. † qd plura
litas nō presumitur in his que possunt vnum τ idē.alleg.l.Sē
pronius Proculo.ff.de leg.ij.τ.l.eū qui.§.in popularibus.ff.de
iureiur.τ dicit ita no.Jac.bu.in.l.ij.C.de erro.aduocatorum.

1 ☞ Non potest rem suam etiam a fure simpliciter stipulari.
2 Quis potest rem suam a fure sibi furto subtractā altero de tri
bus modis stipulari.
3 Quis nō potest stipulari rem suam siue exprimat dari siue sim
pliciter cum intelligatur dari.
4 Per stipulationem factam animo nouādi vel simpliciter si res
erat presens quasi per tacitam quandam obligationem purga
tur mora precedens furti data presentia rei ita quod poterat ac
cedere oblatio rei.
5 Per stipula. validam factam a fure non nouatur obligatio pre
cedens nisi esset expresse actum.
7 Stipulatio nulla purgat moram precedentem.
7 Per actum nullum non potest sequi actus validus.
8 Stipulatio conditionalis si deficiat conditio τ sic reddatur sti
pula.funditus nulla:tamen purgat moram precedentem.
9 Omnis actio degenerat contra furem.

Si a fure.

Bart.ponit duo summaria:vnū fm glos. paruulā scdam.τ Dy.scdo,fm intellectū
1 ponit quē sequit,sed ego summo aliter. † Non pōt qs rē suam
etiā a fure simpliciter stipulari:sed quicqd illū ex causa furtiua
dare facere oporteret,quo casu per talē stipulationem mora fu
ris purgat,ideo p interitū rei postea subsecutū liberat, nisi alia
mora intercesserit.h.d.pfecte tot⁹ tex. Et est pulcher τ subtilis
§.fm Bal.τ Pau.de ca.hic,τ fm Cu. est valde dubi⁹ τ intrica
tus. ¶ Diuiditur in quatuor partes principales. Jn prima po
nitur thema τ.q. Jn secūda ponitur ratio dubitādi. Jn tertia
ponitur decisio cum distinctione. Jn quarta τ vltima deciditur
aliud pulchrum τ not.dubiū.secūda ibi,mouet questionē. ter
tia ibi,τ cōstat.quarta τ vltima est ibi q si postea. ¶ Jn tex.
ibi,hoiem meū.ideo sic dicit tex. q: aliquo casu potuisset mihi
subtrahi seruus qui nō fuisset meus, sed mihi cōmodatus vel
depositus. Jn ver.qd si postea,premitte q iste versi.fm gl.τ cō
munē sniam refert ad ver.τ cōstat.τ sic ad casum qñ valet stipu
latio:quo casu cū per eā possit fieri nouatio: tunc bene purgat,
mora precedēs nō aūt refertur ad ver.immediate precedētē ibi
si vero,quando stipulatio nō valet:q: per stipulationē que non
valet non videtur posse fieri nouatio.l.nouatio.ff.de noua. nec
cōsequenter videtur purgata mora precedens. iste est sensus cō
munis omniū doctorum scribentium hic,Sed Cuma.singula
riter intelligit istū tex.qd referat ad ver. precedētē, τ sic quādo
stipulatio non valuit q: etiā tunc purgat moram precedētium.
de veritate huius intellectus dicam.j.late. ¶ Circa intellectū
ver.τ cōstat.vbi ponitur decisio quesiti cū distinctiōe,que sit ra
tio differētie inter primū τ fm, habes hic per Bart.post anti
2 quos cum quo cōmuniter alij transeunt. † Tu aūt pro clara in
telligentia tex.pōdera diligēter istum tex. quod quis potest sti
pulari a fure rē suā sibi furto subtractā altero de tribus modis,
quos tres modos ponit ista litera expsse. Aliquando stipulat
rem suā sibi dari expresso verbo dari,sed non facta aliqua men
tione furti,nec cause furtiue τ ista stipulatio nullus est momē
ti.tex est hic,in versi.si vero hominē. Ratio quia priuilegiū est
indultum cōditioni furtiue inducte a lege,vt degeneret contra
furem ad dādum vt dicit tex.in.§.sic itaq̄.insti.de ac. τ in.l.fin.
ff.vsufru.quemadmodum caueat. ergo cessat quādo stipulatio
simpliciter interponitur ad dādum nō expressa cōdictione fur
tiua vt hic,τ.l.j.§.fi.ff.de cōdi.triti. Aliquando quis stipulat
a fure qd te mihi ex causa cōdictionis furtiue dare facere opor
tet. τ ista talis valet τ tenet.tex.est hic in versi.constat.τ bonus
tex.in.l.eū qui.§.si iuranero. ff. de iureiur. Huius triplex assi
gnatur ratio: vna fm Bar. τ cōmuniter doct.quia illa verba
dare facere oportet.intelliguntur secundū subiectā materiā. ar.
l.si vno.

l.si vno.in princi.ff.loca.τ.l.si stipulatus.ff.de vsur.alia ratio est
fm Pau.de cast.τ Are. q: lz sit appositū verbū dare: tū q: re
tali me ad causam furti τ adiecti etiā verbū facere,ideo tunc va
let stipulati. secus qñ stipulatus sum simplr dari nō referendo
me ad furtū:tūc nō pōt fieri interpretatio vt stipulatio valeat.
Alij τ tertio dicūt q sicut odio furis pōt intentari cōdictio fur
tiua ad dādū rē suā contra furē.§.sic itaq̄.in ver.plane. ita pōt
stipulari qd te dare facere oportet ex causa cōdictionis furtiue,
q: stipulatio sic interposita super condictiōe furtiua degenerat
vt possim stipulari mihi dari.τ hoc tenēt Bar.τ cōiter alij. Et
sic habes q expssio cause furtiue facit stipulationē valere que
nō veleret:vtrūq̄ pbat i ver.τ cōstat. lz stipulatio simpliciter fa
cta intelligat facta ex cā pcedēti ex qua poterat peti vt est glo.
in.l.triticū.in verb.cogitauit.τ ibi Bart.j.e.illud pcedit qñ sti
pulatio simplex cōuenit cause,vel qñ ad eā habet respectus qd
nō est hic. Aliqñ τ tertio qs stipulat a fure simplr nō apposito
verbo dari vel restitui,vel tradi,sed simplr nō facta etiā mētio
ne furti τ hic est pūctus.τ dicāt alij quicqd velint istum casum
ponit iste tex.in tribus locis clare τ aperte, scz in principio, qñ
format qōnem si stipulatus sim hoiem a fure, pōdera qd dicit
simpliciter stipulatus τ nō dicit dari. Scdo in ver.τ mouet que
stionē ibi stipulatus hoiem plerūq̄ meū videor, dicit stipulat⁹
simplicite. Tertio in ver.nō valet. vbi dicit τ nō valet huiusmo
di stipulatio vbi quis rē suā stipulat,τ decidit expresse tex.q nō
valet ista stipulatio.ad idē est tex.in.l. nemo rem suā vtiliter. in
prin,j.eo. Jtē in dubio stipulādo simplr rē videt stipulari dari
nō aūt restitui vel tradi,vt est gl.no.in.§.j.inst.de inuti. stipu.τ
gl.in.l.liberi in gl.j.ff.de 3hen.empt.τ gl.in.l.si filius.§.j.j.eo.τ
tex.i.l.si ita distrahat.§.j.ff.de cōtrahē.emp. Et ita etiā tenet in
discursu Raph.cu.hic sup gl.ij.q dicit q stipulatio simplex in
telligetur dari nō tradi,allegat tex.in.l.vbi aūt.§.fi.j.eo.qui nō
multum facit.τ ita etiā videt tenere Bar.in.l.si fundū certo die
j.eo.τ idē Bar.in.l.cū mota circa mediū.C.de trāsac.Bal.Flo.
Jmo.do.Alex.τ Are.in.l.si a substituto.§.j. ff.de leg.j. Lz ad
ista iura posses dicere q procedūt qñ quis stipulat rē que non
est sua:tūc bene pōt intelligi.i.dari τ stipulatio valet,sed stipu
lādo simpliciter rem suā nō intelligitur.i. dari. Et sic concludo
q in isto tex.expresse decidit q si quis stipulat rem suā simplici
ter a fure quod stipulatio nō valet. Contrariū tenent Roma.τ
Alex.hic q imo qñ quis simpliciter stipulatur rem suā a fure
qd intelligatur restitui vel tradi nō dari,ad hoc vt stipulatio in
dubio valeat τ non pereat,τ in dubio debet fieri interpretatio
vt stipulatio potius valeat q̄ pereat per regulā.l. quoties in sti
pulationibus.j.eo ergo qñ qs stipulat a fure simpliciter rē suā
dz intelligere.i.tradi,si intelligat dari nihil valeret, τ ad istum
tex.τ.l.nemo rē suam.j.eo vbi sunt tex.clari ad oppositū respō
det Alex.hic,fm Jmo.τ Pau.de ca.in.d.l.nemo rē suā.τ Ro
ma.in.l.si rem meā.j.eo.quod iste tex.τ.l.nemo.debent intelligi
quādo quis stipulat rem suā, que erat penes ipsum stipulatorē
τ sic sibi nō poterat restitui tunc bene intelligitur dari. Truffa
est ad istū τ illum tex.τ maxima violētia τ diuinatio,quomodo
enim quis stipularetur rem suā ab alio quā ipse haberet τ pos
sideret:tex.ergo iste loquitur in fure apud quem erat res furto
subtracta τ domin⁹ stipulatur sibi rē dari. Unde intellectus est
planus qd qs stipulatur rē suā simpliciter vel a fure vel ab alio,
τ q intelligitur stipulatus dari τ nō valet. Et per hūc tex. da
tur limitatio ad.l.quoties.j.eo.τ tex.in.c. abbate sancti Silua
ni. de verb. sig. τ ita habes declaratū istū tex. τ bene enucleatū.
¶ Amplia istū tex. τ pdicta que loquunt de fure vt pcedāt in
quolibet malefidei possessore rei aliene, cōtra quem ita degene
rāt omnes actiones sicut contra furem.gl.est ordi.τ valde not.
in.d.§.sic itaq̄.in gl.fi.insti.de act.tamen Jmo. hic dicit q illa
gl.nō allegat tex.loquētes nisi de fure, τ predone, seu de violē
to inuasore:ad hoc eni allegat illā glo.tex.in.l.j.in fi.ff.de triti.
vbi dicit cōtra furē τ violentū inuasorem degenerare actiones.
Adde licet Jmo.nō dicat q istud ante eū dicit Bart.in.l. si qs
nec causam.§.j.ff.si cert.pet.vbi dicit qd cōtra furem τ predonē
omnes actiones degenerāt: qd est tenendū menti fm eū. Sed
pro certo. Joā.de imo.non bene vidit tex.quem alleg. gl. qa gl.
alleg.alium tex.bonum in.§.si tamen.instit.de rerum diuisio.in
verbo a furibus τ quibusdam alijs possessoribus.τ glossella ibi
exponit in malefidei possessoribus. Et ideo illā glo.sequit τ re
putat singularem Roma.hic,τ Ang.de are.in illo.§.sic itaq̄.τ
3 ibi aliquando dixi. ¶ † Secundo no.ex tex.aliam regulam qd
quis nō potest stipulari rē suam siue exprimat dari siue simpli
citer,cū intelligitur dari vt dixi in precedenti no.vt dicit tex.in
l.nemo rem suam vtiliter.j.eo.τ in.d.§.sic itaq̄.quia talis stipu
latio cōtinet impossibile, τ stipulatio impossibilis nihil valet.l.
impossibilium.ff.de reg.iur.quia quod meum est nō potest am
plius meum fieri.l.iij.§.ex plurimis.ff.de acquir.pos.l. sequitur.
4 §.lana.ff. de vsuca. ¶ † Tertio no.in versi.q si postea,q per sti
pulationē factā animo nouādi,vl simpliciter si res erat presens
quasi per tacitam quādā obligationē purgatur mora precedēs
data presentia rei ita qd poterat accedere oblatio.tex.est in.l.qui
x.§.idem respōsum.ff.de sol. τ sic si res tunc perijt liberatur fur
a cōdictiōe furtiua τ ab actione ex stipulatu. Facit bo.tex.in l.
si stichū.in prin.τ in.l.si rem aliquā.j. de noua. q: in stipulatiōe
facta animo nouādi non intelligitur repetita mora tāquam res
odiosa nec etiam pena.l.si creditor.ff.de noua.nec vsura.l.noua
5 tione.ff.eo. ¶ † Quarto no.ex eo.tex.q per stipulationē validā
factā a fure non nouatur obligatio precedēs, nisi esset expresse
actum,vt patet q: in hoc tex.adhuc pōt agi cōdictione furtiua
tamē bene purgatur semper mora precedēs. Ex quo no.diligē
ter q potest mora precedēs purgari, q̄uis obligatio que prece
dit nō mouet.tex.est hic τ in.l.qui.x.§.j.τ.§.idē respōsum.ff. de
solu.qualiter istud pcedat dicetur.j.in glo.pe.magna. ¶ Jn gl.
in verbo,hominē.dum allegat.l.fi.ff.pro socio.glos. est corrupta
τ debet allegare in ti.precedēte scilicet mādati.l.fi.§.fi.τ ibi glo.
hoc bene no.dic vt hic per Bar. ¶ Jn glo. in verb.qd si postea.
que refert istum casum ad ver.τ constat.τ consequenter quādo
stipulatio valet,τ sic sentit q non potest referri ad versic.si vero
hominem,quādo stipulatio est nulla,quia per stipulationē nul
lam nō potest videri purgata mora precedens. Licet scribētes
teneāt cum glo.tamen Raph.cuma. pro suo subtilissimo inge
nio tenet q imo iste tex. referātur etiā ad versiculum preceden
tē,quando quis stipulatur a fure, quo casu nō valet stipulatio:
tamen per talem stipulationem inualidam purgatur mora pre
cedens,ad hoc pōderat bon⁹ tex.in.l.si stichū. in prin.ff.de no
ua.vbi secūda stipulatio cōtinebat idē qd prima :τ consequen
ter erat nulla.l.qui bis.j.eo.tamē ibi est tex.quod secūda stipu
latio purgat morā precedentem:ergo est ibi casus ineuitabilis
quod stipulatio inutilis purgat moram precedentē. Cōfirmat
per tex.in.l.cum notissimi.§.sed τ si quis.C. de rescrip. xxx. an
no,vbi stipulatio secūda cōtinebat idem quod prima, τ sic erat
nulla.d.l.qui bis.τ tamē interrumpit prescriptionem prout te
net gl.in.d.l.qui bis idem.quā etiam ibi no. Raph.dixi ibi op
portune nō resumo hic. Breuiter tene intellectum glo.τ cōmu
nem τ cōsequenter q ista vltima pars tex.non referatur ad ver
6 siculum precedentē,† τ sic quādo stipulatio est nulla.τ sic teneo
q stipulatio nulla nō purgat morā precedētem eo q: regulam
7 habemus † q per actū nullū nō potest sequi actus validus , vt
in regula nō prestat impedimentum.de regu.iur.in.vj.τ. l. quo
ties.ff.qui satisda.cog. Hinc est q citatio vel litis contesta. nul
la nō interrumpit prescrip.glo.no.in.l.si pater. vbi Bal.C.ne de
sta.defun. pbat tex.in.l.accusaturus. τ ibi Bar. ff.de adul. fa
cit tex.in.c.pposuisti.in ꝟb.legitime citatus.de foro compe.gl.
no.in.l.si accusatoribus in gl.fi.C.de accusa.Similiter per actū
nullum nō perpetuatur iurisdi.glos.in.c.cū plures.in glos.fi.de
offi.delega.in.vj. ergo eodem modo per stipulationem nullam,
non debet purgare moram precedentē. Tenēdo istam partem
respondet ad.l.stichū.do.Alex.allega.per Rapha.cu.qd loqui
tur in stipulatione valida facta animo nouandi iuxta titulum
in quo est situata, cum leges debeāt intelligi secundū titulum,
sub quo sunt situate.argu.in.l.imperatores. ff. de in diē addi.
Sed eius solutio nō tollit illū tex.nec inductionem Raph. q:
probat q imo ibi stipulatio erat nulla:q: cōtinebat idē qd pri
ma ad qd fundamētum nō respōdet Alex. Tu respōde altero
de duobus modis. Primo,q ex quo ibi secūda stipulatio fuit
interposita animo nouādi q: est situata sub illo tit.ergo nouat.
Secūdo rñde q regula.l.qui bis idem.procedit qñ secunda sti
pulatio nullā vtilitatē cōtinet q: nihil interest stipulatoris con
tra.§.alteri.j.eo.τ in.l.stipulatio ista.q: est inuenta stipulatio vt
qlibet stipulet qd sua interest. Sed in casu.l.si stichū.ibi in secū
da stipulatione affert magnā vtilitatē q: post primā stipulatio
nē debitor fuerat in mora cōstitut⁹. cū ergo scda stipulatio idē
cōtinens purget morā:τ per cōsequens cōtineat vtilitatē:ideo
valet τ ideo apparet qd ibi tex.loquitur in stipulatione scda va
lida:sed hic qñ quis stipulat a fure rē suā stipulatio non valet:
merito nō purgat tunc morā precedentem. Non omitto q pro
opi.Rapha.cu.domi.Petr.de bexu.dicit se allegare meliorem
8 tex.de iure in.l.qui.x.§.cū mihi stichū.ff.de sol. † vbi stipulatio
cōditionalis si deficiat cōditio τ sic reddat stipulatio funditus
nulla,tamē purgat moram precedētem. Respondet clare. Pri
mo qd in illo tex.non deficit cōditio imo adhuc pēdebat,vt di
cit ibi tex.τ in.l.si rē aliquā.ff.de noua. Secūdo τ melius respō
de,q ibi illud est ppter dilationē que datur debitori vsquequo
pendet conditio.l.pecuniam.ff.si cert. peta. que dilatio purgat
morā precedētē.l.Emili⁹.ff.de mino.in princ.l.mora. ff. de vsu.
facit tex.in.l.si rē aliquam.in ver.nisi. teneas ergo intellectū gl.
τ cōmunem q stipulatio secunda nulla, non purgat morā pre

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

cedētem. ¶ In gl. pe. Bar. cū antiquis tenet ẜm intellectū gl.
⁊ sic ꝙ ista stipulatio sit facta aīo nouādi, ⁊ qḋ nouauit cōditio
nē fur. q̄ amplius nō pōt cōpetere ꝯ furē. ⁊ dū tex. dicit quādiu
viuit cōdici poterit intelligit̃ de certi ꝯdictione gn̄ali que lȝ nō
possit cōpetere ad restituēdū ⁊ sic ad factū, put vult gl. in. l. cer
ti condictio. in gl. iij. in fi. ff. si cer. pe. quā voluit allegare Bar. tn̄
9 cōtra furē ꝯpetit certi cōdictio: † q: oīs actio degenerat ꝯ furē,
⁊ certi cōdictio gn̄alis datur cōtra furē: est tex. in. l. si qs nec cau
sam, in fi. vbi gl. ⁊ Bar. ff. si cer. pet. ⁊ tex. in. l. si concubinā. §. non
solū. ff. rerū amo. firmat Bar. in. l. certi cōdictio. in tribus locis.
in prin. ⁊ in. iiij. col. ⁊ in fi. sic intelligēdo illū text. in condictiōe
furtiua. Uerū q: Bar. ⁊ doc. nō bene declarāt intellectū isti⁹ tex.
⁊ gl. q: ꝯ. in tex. i. j. no. declaraui istū tex. cōsiderādo tres casus
vsq3 ad istū ver. fi. Et vt clare habeas mētē istius ver. fi. ⁊ gl. ad
uerte ꝙ iste tex. in vltima parte videtur sibi de directo ꝯtrari⁹.
Nā dicit tex. in fin. in ea cōdictione est vt euanescat cōditio ꝓ
pter stipulationē, ⁊ sic text. videt̃ velle quod stipulatio nouauit
condictionē: ergo cōdictio cū sit nouata per stipulationē, nō po
test amplius cōpetere: ⁊ tamē tex. met. ꝯ. dicit de directo oppo
situm dū dicit quādiu viuit seruus cōdici poterit: ergo nō fuit
nouata cōdictio. istud est qḋ affert difficultatē in hoc tex. ⁊ gl.
⁊ doct. nō declarant. Scḋo contra istū tex. fortiter vrget tex. in
l. parui. ff. de cōdi. fur. vbi dicit tex. ꝙ per stipulationē nouatur
cōdictio furtiua: ergo siue seruus viuat, siue moriat̃, ꝓpter ista
duo cōtraria gl. ponit duos intellectus principales ad tex. ⁊ ẜm
primū nō fuit facta nouatio in hoc tex. ⁊ cōsequēter tex. loqui
tur de cōdictione furtiua q̄ cōpetit donec seruus est viu⁹. Sed
aduerte q: gl. per istū modū nō euacuat text. in fi. vnde ẜm aliū
intellectū fuit facta nouatio cōdictionis furtiue per stipulatio
nem, ⁊ dū tex. dicit cōdici poterit nō loquit̃ de cōdictione furti
ua: q: est extincta, sed de certa cōdictione generali q̄ degenerat
ꝯ furē. Quid tenēdū? pōt teneri ꝙ hic nō fuit facta nouatio: ⁊
sic donec seruus viuit pōt agi cōdictione furtiua ꝯ furē. ita lo
quit̃ verbū cōdici possit, sed si mortuus fuerit liberat̃ fur: q: p
stipulationē fuit purgata mora precedēs, ⁊ sic dum tex. in fi. di
cit ꝙ euanescit cōdictio ꝓpter stipulationē, nō intelligas ꝙ e
uanescat vt nouatiōis, isto modo impossibile est intelligere tex.
q: si cōditio euanesceret vi nouationis certe si viueret teneret̃,
si vero esset mortuus condictio furtiua euanesceret. Unde iste
tex. qui dicit qḋ euanescit cōdictio propter stipulationē intelli
git̃: quia purgauit morā precedentē ⁊ cōdictio furtiua euane
scit ⁊ ad purgationem more non requiritur nouatio prout est
tex. in. l. qui decē. §. j. ⁊. §. idē responsum. j. de sol. ⁊ iste est verus
intellectus ad istum tex. quem credo bene fuisse enucleatum.

1 ☞ Solennitas intrinseca presumitur quādo verbum aptum ad hoc profertur.
2 Si in scriptura reperiatur aliquem fideiussisse presumitur per solennem stipulationem que in ea requiritur etiam in casibus in quibus valet fideiussio sine stipulatione. nu. 3.
4 Quando stipulatio fuit facta de presenti tempore perfecti instrumēti vere vel presumptiue. tunc presumitur in fideiussione. secus si notarius dicat in instrumento ex assertione partium fideiussionem factam de preterito.
5 Sola denominatio in fideiussorem non probat precessisse stipulationem.
6 Tabellio potest scribere instrumentum publicum in facto proprio in quo obligatur ipse ⁊ rogari vt ipsum scribat cōtra se de eo quod obligatur alteri.
7 Uerbum videri licet de sui natura importet fictionē: importat tamen aliquando solum presumptionem iuris.
8 Scriptura continens aliquod factum probat contra scribentē non solum ipsum factum sed etiam solennitatem facti, licet de ea non sit facta mentio in scriptura.
9 Quando in instrumento fideiussionis fit mētio de debito principali presumuntur omnia solenniter facta.
10 Uolens probare contra tenorem instrumenti non admittitur probatio: nisi per aliam scripturam. si vero contra solennitatem aut presumptionem instrumenti possum probare per testes.
11 Solennitas intrinseca que dicatur.
12 Si reperitur scriptum in actis, testis iuratus parte presente: talis scriptura probat iuramentum ⁊ partis presentiam.
13 Sicut non creditur notario rogato de instrumēto interpositionis decreti in alienatione rei minoris si dicat interpositum cū cause cognitione cum illo tempore non potuit cognitio interponi: nec etiam crederetur iudici hoc asserenti.
14 Si notarius facit expressam mentionem de solennitate in actu requisita probat talis scriptura. secus in genere.
15 Solennitas an presumatur.
16 Solennitas extrinseca presumitur ex diuturnitate temporis quāuis notarius nullam mentionem de ea faciat.
17 Ex diuturnitate tpis p̄sumit̃ autho. superioris reqsita intercessisse.
18 Si fratres longo tempore possederūt bona paterna diuisim licet non appareat de aliqua diuisione inter eos facta: tamen ⁊ diuturnitate temporis presumitur.
19 Etiam tempus mille annorum non facit presumi solēnitatem mandati requisiti ad actum.
20 Beneficium solennitatis extrinsece tollitur per prauitatem negantis contractum.
21 In iudice faciente actum iudicialem vel interponente decretū presumitur solennitas extrinseca.
22 In libello non est necesse allegare solennitates extrinsecas.
23 Contra vere contumacem in eius odium presumitur extrinseca solennitas intercessisse.
24 Solennitas intrinseca presumitur in certis casibus.
25 Solennitas intrinseca non presumitur quādo lex expresse vult quod ea probetur.
26 Presumptio legis nō est vera ⁊ ꝓpria ꝓbatio sed impropria.
27 Si lex requirit actum fieri cum certa solēnitate in scriptis: tūc non presumitur.
27 Solennitas intrinseca presumit̃ in extraiudi. secus in iudicijs.
29 Que sit rō differētie inter scripturā ⁊ testes quare solēnitas intrinseca nō presumat̃ per testes deponentes. secus in scriptura.
30 Solēnitas extrinseca nō presumitur ꝯ personas priuilegiatas.
31 Mulier renūcians velleiano non presumitur certiorata de velleiano nisi iuramentum intercesisset renunciatione.
32 In duobus casibus mulier renuncians velleiano non tenetur.
33 Minor. xxv. annis qui iurauit non venire contra contractū ratione minoris etatis vel alias per hoc an sit exclusus vt nō possit petere restitutionem in integrum.
34 Juramentum representat minorem. xxv. annis.
35 Omnia verba scripta in instrumento publi. presumuntur scripta de voluntate partium.
36 An testes presumantur rogati.
37 Si tabellio presente ⁊ patiente parte scripserit aliquem: talis presumitur rogatus.
38 Dictio ⁊c. quid importet.
39 An notarius qui cōfecit instrumētū presumat̃ fuisse rogatus.
40 Si notarius dicat ego notarius scripsi, ⁊ nō dicat rogatus, an presumatur rogatus.
41 Idem importat quod notarius dicat testes adhibitos vel vocatos ac si diceret rogatos.
42 Eoipso quod testes se subscribunt presente testatore vel pluribus presumuntur ex hoc rogati.
43 Testes ⁊ notarij presumuntur rogati a partibus vel a parte que facit fieri.
44 Si reperiat̃ in actis ꝙ tali die fuit lis cōtest. ⁊ nō dr̄ an p negationē vel per cōfessionē, an ꝓbet̃ per istā scripturā litis contest.
45 Si in snīa dicat̃ sentētialiter promulgata nec dicitur lecta nec iudice sedēte pro tribunali an valeat ⁊ an oīa ista presumātur.

1 Sciendum. † Solēnitas itrinseca p̄sumi 30.
tur qn̄ ꝟbū aptū ad hoc ꝓ
ferẽ ⁊ ẜm Bal. ista. l. est clauis in materia solēnitatis
2 p̄sumēde. ¶ † No. j. ex hoc tex. ꝙ si reperiat̃ in scri
ptura aliquē fideiussisse, p̄sumit̃ p solēnē stipulationē, q̄ reqrit̃
in fideiussione. l. blanditus. C. de fideiu. l. v. §. satisacceptio. ꝯ. eo.
vbi posui rōnē hui⁹ ⁊ fallētias, ⁊ sic ista solēnitas intrinseca pre
sumit̃ interuenisse, licet de ea nihil dicat̃ in instrō. Et ex hoc ha
bes correlarie no. ꝙ ad positionē ꝟbi sequit̃ solēnitas q̄ ex tali
ꝟbo resultat, ꝯcordātes alleg. gl. Cōtra istū tex. ⁊ istā regulā op
ponit Alb. de ros. hic. nā regulā habemus qḋ facta in dubio nō
p̄sumunt̃ nisi ꝓbent̃. l. i bello. §. facte. ff. de cap. sed stipulatio ⁊
sic alij ꝯctus sunt facti. l. ꝯsilio. in fi. ff. de cur. fur. qn̄ ergo debet
presumi istud factū a iure si nō probet̃? Rn̄det Alb. ꝙ hic nō p̄
sumit̃ factū imo ius: q: stipulatio est ius. l. si vn⁹. §. pactus. ff. de
pac. Sed errat: q: tex. ibi bene dicit stipulatio tollit̃ p stipulatio
nē, ⁊ qḋ in stipulationibus versat̃ ius: nō aūt dicit ꝙ stipula
tio sit ius: q: oēs cōtract⁹ sunt facti. d. l. cōsilio. Itē stipulatio
post q̄ est in esse ꝓducta, bn̄ hȝ effectū iuris, ⁊ ꝓpter hoc i stipu
lationib⁹ dicit̃ ius versari vt in. §. pact⁹ ne peteret. ſȝ stipulatio
ꝑut i esse deducit̃ dr̄ esse facti: ⁊ tale factū ꝙ p̄cesserit interroga
tio ⁊ secuta sit respōsio nō debet presumi a iure nisi probet̃. er
go militat arg. Respōde melius altero de duob⁹ modis. Pri
mo q: regula q̄ habet ꝙ facta nō p̄sumunt̃ nisi ꝓbent̃. l. i bello.
§. facte. limitat̃ nisi sint facta cōsueta fieri: q: illa bn̄ p̄sumūtur:
⁊ ista est elegās limitatio. ita limitat Bal. in rub. C. de fide in
stru. in. iij. col. vbi ad hoc allegat tex. quē reputat valde no. in. l.
fi. ad fi. C. de fideiu. vbi exp̄sse dicit̃ ꝙ ea q̄ sunt solita fieri p̄su
munt̃. Et ideo dicit ibi gl. ꝙ notari⁹ presumit̃ rogat⁹ de omni
bus clausulis solitis apponi: eandem limitationem ponit idem
Bal. in. l. incendium. ad fi. C. si cert. peta. Secundo respondeo:
⁊ ista

⁊ ista est bona sol. qḋ illud qḋ dicit̃, qḋ facta nō p̄sumunt̃, est ve
rū nisi in scriptura apponat̃ tale verbū qḋ de necessitate inclu
dat illud factū: tūc lex bene p̄sumit. tex. est hic ⁊ in. ll. allegatis
in gl. per quas limita notabiliter illam regulā. l. in bello. §. facte.
3 ¶ † Amplia nunc regulā istius tex. multū no. ⁊ singulariter, vt
iste tex. procedat etiā in casibus specialib⁹ in quib⁹ valet fideius
sio sine stipulatiōe, quos casus enumeraui in. l. v. §. satisacceptio
ꝯ. e. puta in dote. l. fi. C. ad velle. ita singul'r tenet Ang. hic in re
pe. in. ij. col. ad fi. motus: q: in dubio dȝ capi presumptio vt act⁹
sit firmior ⁊ magis in tuto. l. quoties in stipulationibus. j. e. ⁊. l.
quoties idē sermo. ff. de reg. iur. Quis ergo in istis casib⁹ specia
libus nō requirat̃ in fideiussione stipulatio: tn̄ presumet̃ stipula
tio si scriptura dicat fideiussisse: q: stipulatio reddit cōtractum
firmiorē, vt dicit tex. in prin. idē tenet simpl'r Rom. hic, alij ni
hil dicunt. ¶ No. ⁊ teneas cordi istā ampliationem: q: quilibet
crederet ꝯtrariū: q: tūc cessat ratio istius tex. quare em̄ si reperiat̃ i
scriptura talē fideiussisse quare intellegit̃ p stipulationē: q: istud
est de necessitate, ergo si sumus in casu i quo valeat sine stipula
tione, videtur ꝙ nō sit p̄sumenda stipulatio. Ang. tn̄ vult ꝙ sit
presumēda: q: res erit magis in tuto. Et lȝ ipsi nō dicāt ꝯfirmo
istam ampliationē optima rōne: nā proculdubio solēnitas in
trinseca presumit̃, ⁊ illa dicit̃ esse solēnitas intrinseca, nō solum
quam natura verborū de necessitate cōprehēdit, vt est hic in fi
deiussione, sed etiā illa quā natura verborū est apta cōprehēde
re, lȝ de necessitate nō cōprehēdat. istud ptȝ in ꝟbo ꝓmittere ꝙ
nō importat de necessitate stipulationē. l. sciendū. §. dictū. ff. de
edili. edi. Et tn̄ si reperiat̃ in scriptura intelligit̃ per stipulatio
nem tex. est in. §. si scriptū. insti. de inuti. stipu. quare hoc? q: licet
non includat tn̄ est aptū includere. ita declarat Bart. hic in ter
tia opp. cū quo alij tenēt. modo qn̄ reperiat̃ aliquē in scriptura
fideiussisse, ⁊ sumus in casib⁹ specialib⁹ in qbus pōt valere sine
stipulatiōe, ⁊ tn̄ q: est aptū importare fideiussionē: si reperiatur
4 scriptura dicit̃ solēnitas, ⁊ stipulatio p̄sumet̃. ¶ † Limita nunc
istū tex. ⁊ similes singulariter vt procedat iste tex. qn̄ stipulatio
fuit facta de presenti tpe cōfecti instrumēti vere vel presumpti
ue: tūc ꝓcedit ista. l. secus si notarius in instrumēto ex assertiōe
partiū dicat fideiussionē factā de preterito, ⁊ sic nō in sui p̄sen
tiā, tūc licet notarius ex assertione partiū scripserit fideiussionē
factā: illud ꝟbū fideiussionē nō importabit qḋ sit facta p stipu
lationē. Ita limitat istū tex. Ang. Bal. nouellus in trac. de dote.
in. vj. pte. in. xj. speciali, in. ij. col vbi reputat istud esse valde no
tandū pro limitatione hui⁹. l. lȝ dicat multū obstare text. in. l. ea
que. ff. de do. inter vir. ⁊ vxo. vbi licet stipulatio nō possit fieri in
ter absentes: tn̄ pōt fieri per epistolā ⁊ nō respondet ad istū tex.
nec limitationē suam probat l. nec rōne. Sed ꝓ ista limitatiōe
poterat allegare bonū tex. in. l. j. C. de cōtrahen. ⁊ cōmitt. stipu.
in verb. si res inter presentes gesta est. qui tex. videtur ante eum
ponere istā limitationē, licet gl. ibi, quā Bar. multū no. dicat ꝙ
in dubio presumit̃ inter partes presentes, videam⁹ an ista limi
tatio sit bona q: est multū necessaria ad tex. nostrū. Tu aduer
te in primis ꝙ ista limitatio non videt̃ cōgruere ad istū text. nec
videtur posse loqui qn̄ notarius ex assertione partium scripsit.
Patet: q: tex. dicit si qs scripserit se fideiussisse, ⁊ sic in isto tex. il
le qui erat notarius erat etiā ille qui fideiubet, vnde ad istū tex.
nō potest adaptari illa limitatio istorū perusinorum, ⁊ cui non
conueniunt verba non conuenit dispositio. l. iiij. §. toties, ⁊ ibi
Bar. ff. de dā. infec. Unde si in terminis. l. nostre notari⁹ scribe
ret de preterito se fideiussisse, crederē ꝙ procederet ista. l. ⁊ quod
presumeret̃ mediāte stipulatione. ⁊ istā volo qḋ notes. Pro se
cunda ampliatione huius tex. probo ꝙ istud verbū fideiussisse.
etiā de preterito redactū i scriptura est aptū importare stipula
tionem de preterito: ergo cum sit aptum importare censebit̃ so
lennitas intrinseca que presumetur vt est doctri. Bar. hic in. iij.
oppo. ergo sicut epistola importat stipulationē de preterito vt
est tex. in. l. ea que. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ad quem ipse nō re
spondet, ⁊ pro hoc non ob. tex. quem ego allegabam q: nō pro
cedit qn̄do scriptura faceret expressam relationem de preteri
to vt probat̃ in. d. l. ea que. Et nō eundo per mendicata suffra
gia reperio ꝙ ita expresse tenet Ang. hic in repe. in. j. col. vbi di
cit de hoc esse tex. in hac. l. nā dicit Ang. ꝙ iste tex. in ver. si quis
ita scripserit se fideiussisse, potest intelligi quod quis scripsit in
epistola quā trāsmisit ad absentē, ⁊ ei presentata fuit cū ad ei⁹
commodū pertineret: tūc ẜm Ang. nō est dubiū ꝙ licet nō con
trahatur fideiussio per epistolā, sicut nec stipulatio tamen retro
contracta probatur, per istum tex. ⁊. l. j. C. de vsu. ⁊. l. epistola. ⁊. l.
emptor. §. Luci⁹. ff. de pac. ⁊. l. Luci⁹. ff. de fideius. Ista sunt ver
ba Ang. ita intelligētis istū tex. ⁊ scḋm istū intellectū res esset
clara. ⁊ qḋ epistola probet cōtra scribentem dixi in. l. admonen
5 di. in repeti. ⁊ cōmento post Bar. ꝯ. de iureiurando. ¶ † Secū
do vltra scribentes limita singulariter istum tex. vt ꝓcedat quā
do in scriptura cōtinetur aliquē fideiussisse: tunc presumitur be a
ne precedēre stipulatione que est necessaria ad fideiussorem, se
cus si in scriptura solum cōtineatur ꝙ talis fuit nominatus in
fideiussorem sola denominatione in fideiussorem non probaret
precessisse stipulationē. ita probat mihi tex. in. l. cū ostendimus.
§. fi. ff. de fideius. tuto. arguēdo a speciali secundum intellectum
Bar. in. l. j. in prin. ꝯ. eo. ⁊ ẜm alios ibi. Ratio isti⁹ limitationis
est, q: per hoc solū quod quis fuerit nominat⁹ fideiussor, istud
solum non comprehendit stipulationem: nedum de necessitate
nec etiam de aptitudine ad hoc constituta: ⁊ tunc consequenter
6 non dicitur solēnitas intrinseca. ¶ † Secūdo principaliter no.
ex isto text. aliā regulā ibi quod si quis scripserit se fideiussisse:
nam ista ꝟba possunt intelligi de scriptura publica notarij itē
de scriptura priuata intelligendo primo modo quod loquatur
de scriptura publica, hic probatur quod tabellio potest scribere
instrumentū publicum in facto proprio in quo ipse obligatur
⁊ rogari vt ipsum scribat contra se de eo quod obligatur alteri,
⁊ ad hoc ponderat istum tex. Ange. in repe. in princi. idem not.
Barto. in. l. impuberem per illum tex. ff. de fal. ⁊ in. l. non puta
uit. §. si quis sua manu. ff. de contratabu. cum cōcordātijs hic
traditis per Alex. facit ratio quia regulariter vnicuiq3 scribēti
contra se adhibetur fides. l. de etate. §. j. in verbo, cōtra se habe
bitur fides. ff. de interro. act. Et si diceret̃ ꝙ notarius debet esse
rogatus ab vtraq3 parte. §. nos aūt. in aut. de tabel. colla. iiij. vt
debeat esse differentia inter notarium ⁊ inter rogantem nota
rium. c. fi. de insti. respōdet Bart. in. l. ij. in. j. q. ff. de stip. seruo. ꝙ
notarius debet rogari vt faciat instrumētū ab vtraq3 parte. est
verum qn̄ sunt due partes: sed si nō est nisi vna: sufficit rogari ab
illo. sequit̃ do. Abb. in. c. j. de fide instru. facit tex. in. l. fi. in versi.
in testationē redegisset. ff. p derelicto. per quē tex. no. Ang. ibi
qḋ notarius rogatus de ꝓtestatione quā facit solus protestās
pōt facere instrumentū de ꝓtestatione. Sed quid si instrumētū
a esset ꝓ notario[a] ⁊ cōtra eū: an tunc valeat in eius fauorē? ponit b
not. Bar. in. l. filius emancipat⁹. in verbo sequēs. qḋ. ff. de fal. ⁊
Bar. in. l. fi. in vlti. col. C. de conne. fisci debi. lib. x. Si autem in
telligitur iste tex. de scriptura priuata facit fidē cōtra scribentē:
vt in. l. publia. §. fi. ff. depos. l. scripturas. cū aūt. ibi C. qui po. in
pig. hab. ponit late Bar. in. l. admonendi. vbi dixi. ff. de iuretur.
cū multis cōcordātijs quas ibi dedi. facit bene tex. in. l. lecta. in
prin. in verbo, scripsi. ff. si cer. pe. potest etiā iste text. intelligi quā
do quis scripsit in epistola sua vt dixi in precedēti no. Bar. etiā
j. in. ij. col. respōdendo ad. l. j. C. de vsur. intelligit istū tex. quan
do notarius scripsit de mādato ipsorum cōtrahētium ꝙ nō vn̄
posset stare ad istū text. qui dicit si quis scripserit se fideiussisse.
7 ¶ † Tertio pōdera[b] istum tex. in verbo videri solenniter. pon
b dera verbū videri, quod licet de sui natura importet fictionē
l. j. §. deiecisse. ff. de vi ⁊ vi arma. l. retro. ⁊. l. in omnib⁹. ff. de cap.
Bar. in. l. fi. is qui pro emptore. in. ij. col. ff. de vsuc. tamē in hoc
tex. importat solum presumptionē iuris, secundum Raph. cu.
⁊ Are. hic: ⁊ propterea Ang. hic in repeti. in. ij. colūna. exponit
istum tex. in verbo videri. i. p̄sumi vel intelligi: vtilitas est, quia
cōtra fictionē iuris ⁊ de iure nō admittitur probatio in contra
rium. sed bene cōtra presumptionem iuris. ita super isto verbo c
videri. dicit gl. i. l. si duo in gl. fi. ff. de acquirē. here. ⁊ Bar. hic in
iij. col. ad fin. ⁊ ista est doctrina quam tradunt gl. in. l. fi. in princ.
ff. quod metus cau. gl. in. c. is qui fidem. de spōsa alibi verbum,
videtur, nō denotat improprietatem sed iuris ordinem ⁊ intel
lectum. ita est tex. in. l. si quis filium. §. fi. ⁊ ibi Bal. nc. ad hoc. ff.
de acquirē. heredi. Alibi verbum videtur, nō denotat fictionē
sed verborum debitam ⁊ sanam interpretationē. ita no. Bal. in
l. etiā per illum tex. C. de iure do. Et propterea alibi dicit idem
Bal. ⁊ bene in rub. extra de prescriptionib. in. ij. cola. qḋ verbū
videtur, aliquando importat fictionem aliquando presumptio
nem aliquādo veritatem ẜm subiectam materiam scḋm quam
debemus verba intelligere. facit tex. in. l. naturaliter. in princip.
⁊ ibi Aret. no. ff. de acquir. poss. ⁊ tex. in. l. qui liberis. §. hec ver
8 ba. ff. de vul. ⁊ i. l. seruū filij. §. j. vbi gl. ⁊ doc. ff. de le. j. ¶ † Quar
c to ⁊ vltimo[c] no. ex ista. l. aliam bonā regulam quod scriptura
continens aliquod factum probat contra scribentem nō solum
ipsum factum sed etiam solennitatem facti licet de ea nō sit fa
cta mētio in scriptura. Adde quod alibi no. Bal. ⁊ sepe allega
tur in palatijs ⁊ in consulendo in. c. j. §. si instrumentum. de no
tis feudorum. quod pro instrumēto publico due oriuntur pre
sumptiones quod sit verū, ⁊ qḋ sit solēne, imo ẜm Bal. verius
sunt probationes. Istud idem ꝙ ex instrumento publico due
oriuntur presumptiones. s. solennitatis ⁊ veritatis dicit etiam
idem Bal. in. l. j. in vlti. colum. in. ix. qōne. C. de test. ¶ Expedi
tis textualibus capio glo. vnicam in verb. solenniter. quam di
uide in. vj. partes principales. In prima declarat text. allegādo
tres concordantias. In secunda timore cōtrarij limitat tex. In

a ¶ Pro notario. An aūt ⁊ qn̄ possit tabellio cōficere instrumētū inter cōiunctas sibi personas tractat Fel. in c. j. i pe. col. de fi. instr. Et an pater filio, vel filius patri si scribāt aliqd in testamento puniantur de falso, Bar. distinguit in. l. si qs legatū. ff. de fal. de quo etiā fit mētio p alex. hic dū ponit an fili⁹ pro patre, vel econtra possit esse rogat⁹ de instrumēto: ⁊ an vnus ꝓ altero testificet̃, de quo vide etiā per Feli. in. c. super eo. el. ij. de testib.

b ☞ Pōdera. Adde ꝙ verbum videtur, disponit in respōsiōe legis, Deciꝰ in. c. j. vlt. no. de iudi. Aliqd de verbo credit̃, tāgit hic Aquen. i fi. Adde ꝙ ẜm propriā significationē verbum videt̃ importat fictionem. Alex. in. l. iij. §. ex cōtrario. co. iij. ff. de acq. pos. Purp.

c ¶ Ultimo alibi tn̄ dicit in oppositū idē Bald. in. c. venerabilē. ꝯ ele. ꝙ instrumentum non cantat ego nō cātabo. ⁊ dicit idē l. c. rodulph⁹ de rescri. qḋ si instrumētum nō loquitur nec nos loqmur, intellige scilicet quo ad tenorē instrumēti, vel quo ad deducta in ꝯtractu p partes. Dicta vero alia hic allegata itelligūtur de solennitate intrinseca q̄ presumitur iuxta istā. l. Et de ve

ritate que pſumitur de cõtētis i inſtrumēto niſi pbetur oppoſitū vide ea que habentur p Bart.⁊ doct.maxime p hūc met authorē in.l.j.ſu p gl.in verſi.pnūciationē.§.de ope.noui nuncia.

a ¶Scriptura probat.hec optime faciunt pro his q̃ tradit bar.vero.caute.cxcv.inci.notarius ſcripſit, ait ꝙ ſi notari⁹ ſcripſit in inſtrumēto mulierē certioratā velleiano fuiſſe,⁊ illi⁹ velleiani beneficio renūciāt,ꝙ creditur tali ſcripture ⁊ notario talia aſſerēti.monet̄ ipſe per doctrinaʒ Bart. hic ⁊ p gl.⁊ Bar.in.l.j.C.de fide inſtru.lib.x. Cõtrariū tñ rñdit Fede.cõſi.cxcj.incipi. Queritur an domina margareta.

b ¶Mētionē. Adde Fe.i.c.quoniā cõtra falſam co.xxi.de probatio.

c ☞ Preſumatur. Quando ſolēnitas extrinſeca preſumat̄ vide Panor.in.c.nonnulli.§.ſunt.ð reſcrip.col.iij. Purp.

¶Limitat primo.de iſta limitatiõe vide plenius ꝙ per Alexan.⁊ Lud. hic, per Feli.in.c.ſicut col.xij.in fin.⁊ prin.ſeq.verſi.fallit primo.de re iudi.

tertia querit ⁊ reſpõdet. In quarta colligit no.⁊ cõtra illud opponit,⁊ no.reſpõdet. In quinta limitando iſtū tex.rñdet alteri queſtioni. In ſexta ⁊ vltima gl colligit ex tex.aliud no.ſcõa ibi item intellige.tertia,ibi,itē an admittat̄.quarta ibi,itē no.quod preſumit̄.quinta ibi,itē hec lex locū habet.ſexta ⁊ vltima ibi,itē no.arg.

9 ¶†In ea.gl.ibi.l.cū de indebito.in fi.intellige glo.ſm Bar.⁊ doc.niſi in inſtrumēto fideiuſſionis fiat mētio obligationis principalis iam cõtracte vel cõtrahende.iuxta.l.ſtipulatus ſum a reo.§.ad hiberi. Et iſtam gl.dicit Bar.eſſe tenendā mēti. Adde qd̄ iſtā gl.alibi reputat ſingularē Bal.in.c.fi.in.v.col.de cõfeſ.qd̄ qñ in inſtrumēto fideiuſſionis fit mētio de debito principali preſumitur eſſe ſolenne. Et per iſtā glo.ſic declaratā inferunt Imo. Ang.⁊ Pau.de ca.quod ſi petat̄ executio inſtrumēti contra fideiuſſorem ſm formam ſtatuti nõ oportet in iudicio oſtendere inſtrumentū dummodo de eo fiat clara mentio de inſtrumento fideiuſſionis.⁊ ita etiam tenet Bal.in auť.ſi quis in aliquo.in.ij.colū.C.de eden. Ange.in.§.⁊ hoc inſuper.in auť.vt ſponſa.lar.col.ix. Floria.in.l.inde neratius.§.fi.per glo.ibi.ff.ad le.aqui.⁊ in.l.ab ea parte.ff.de proba.

10 ¶†In ea.gl ibi,item an admittatur probatio in contrarium,cõis cõcluſio eſt qd̄ ſi volo probare cõtra tenorē inſtrumēti nõ admittitur pbatio niſi per aliā ſcripturā.l.gñaliter.C.de non numera.pecunia.ſed ſi volo probare contra ſolennitatem aut preſumptionem inſtrumenti poſſum probare per teſtes.ita not.gl.in.l.iuriſgentium.§.quod fere.ff.de pact.⁊ glo.in verbo approbetur.in.l.duos reos.ff.de duo.reis.bonus tex.in.l.quicūq;.⁊ ibi Bar.no.C.de apoc.pu.lib.xij.no.idē Bart.in.l.generaliter.in fi.per illū tex.C.de nõ numera.pecu.⁊ alia eſt gl.in.l.j.C.de cõtrahen.⁊ cõmi.ſtip.⁊ ita tenent Bar.⁊ omnes hic. Adde quod quando ſolennitas preſumitur ad actū vt hic de facili tollitur illa preſumptio per aliam preſumptionē.ita Inno.in.c.innotuit.de eo qui or.fur.ſuſ.arg.c.qr veriſimile.de preſum.quod intellige vt p Abb.in.c.in preſentia.in.x.col.per illum tex.de renuncia.⁊ in.c.ſicut.in penulti.col.de re iudi.no.tamen ſtupendum dictum Spe.in ti.de pba.§.fi.in ver.vltimo no.vbi dicit ꝙ ille qui habet preſumptionem iuris cõtra ſe ſi vult probare cõtrarium debet probare per tres teſtes idoneos aut per duos multum excellentes.cõfirma quia propter preſumptionē iuris cõtrariam debet adduci probatio que ſit fortior,⁊ habeat maiores vires,iuxta glo.in.l.non eſt veriſimile.ff.quod metus cauſa.gl.⁊ Alex.in.l.tranſactionē.C.de tráſac.

11 ¶†In ea.gl.ibi:emptio aut põt eſſe de facto. Circa iſtā quartam partem glo.Bar.format quinq; oppoſi. Adde in prima oppoſitione quãtum declarat ꝙ ſolennitas intrinſeca dicitur quam natura verborū prelatorum cõprehendit vel eſt apta comprehendere,intellige ſane in potētiori ſignificatu:iuxta.l.j.§.qui in perpetuum.ff.ſi ager vect.vel emp.pet.etiam abſq; eo quod perſona extrinſeca intelligatur.iſtis concurrentibus dicitur ſolennitas intrinſeca. ¶Contra iſtā doc.Bart.⁊ cõmunem declaratam vt.§.fortiter opponitur.nam verbū cõuenit in potentiori ſignificatu eſt aptum comprehēdere ſtipulationem: qr eſt generalius verbo promitto.l.cõuentionum.ff.de pac.⁊ tamē ſi reperiatur in ſcriptura nõ intelligitur p ſtipulationē.l.lecta.in ver.conuenit.ff.ſi certum peta.iuncto verbo ſcripſi.huic difficultati poſſet reſponderi ex verbis Bar.ad aliud propoſitum in.d.l.lecta.in.ij.col.vbi dicit quod verbū conuenit,eſt generale imo generaliſſimū ad omnem cõuentionē factam expreſſe.l.conuentionum.ff.de pac.ideo propter tantam generalitatē nõ preſumitur ſtipulatio,ſed verbum promitto non eſt ita latū.de veritate doctrine Bar.ibi dixi. Et aduerte qr ſecūdum doctri.Bar.hoc verbū conuenit,importat ſtipulationem,ſed communis opinio eſt cõtra Bar.ſed iſta doctrina Bar.licet cõmuniter reprobetur non tamē tranſit ſine ſcrupulo. Et ideo Albe.ponit aliam doctrinam ⁊ bonā,⁊ dicit ſolennitas intrinſeca eſt quid adherens facto,vnde poſito facto ponit̄ ſolēnitas que ineſt de iure ipſi facto.extrinſeca vero eſt qd facti ſeparati ab eo cui adhibetur vnde ex vno nõ infertur ad aliud ⁊ vno poſito nõ ponitur aliud:patet in.l.quecūq;.§.fi.ff.de publ. Ego aliter diffinio ⁊ dico ꝙ ſolennitas extrinſeca conſiſtit ex aliquo facto extrinſeco.vltra factū contrahentium ⁊ vltra formalitatem contract⁹ ⁊ iſta nõ preſumit̄ perſona.l.ſi ita ſtipulatus fuero.§.chryſogonus.ſ.e.intrinſeca dicit̄ cuius formalitas dependet a ſolo facto contrahentiū. ¶Circa dicta Bar.in.iij.⁊.iiij.opp.adde ꝙ eandem doctrinā tradit Bar.in auť.ſi quis in aliquo.circa fi.pe.q.C.de edē.⁊ in.l.⁊ ſi forte.ff.de caſt.pec.⁊ in.d.l.j.C.de fide inſtrumen.⁊ iure haſt.fi.lib x.ſequitur vbiq; ſcribentes.⁊ Ange.in.l.imperatores.ff.de priui.credi.

12 ¶†Et inquātū Bar.allegat gl.no.in.d.l.j.C.de fide inſtru.⁊ iure haſt.fi. Adde quod illam glo.ſequitur ⁊ dicit eſſe peregrinam ⁊ no.dignā Bal.in.l.j.in prin.ff.de reb.eo.eam etiā dicit eſſe vnicam ⁊ ſing.Bal.in.c.ſicut.circa fi.de re iudi.⁊ in.c.in preſentia.in vlti.col.de renun. Eā reputat eſſe auream Ang.in.l.ſicut.§.non videtur.ff.qui.mo.pig.vel hypo.ſol. Adde quod per iſtam not.doctrinam decidit primo Bar.in.l.Theopompus.ff.de dot.prela.poſt gl.ordi.ibi ꝙ ſi reperiatur ſcriptū in actis teſtis iuratus parte preſente talis ſcri-

a ptura probat[a] ⁊ iuramentum ⁊ preſentiam partis ex quo poſſibile eſt vtrūq; interueniſſe tēpore quo inſtrumentum cõficiebatur,per gl.in.d.l.j.C.de fide inſtrumen. Item no.Bar.in.l.iubemus p hanc in verbo iuratus deponat.C.de erog.mili.anno.li.xij.do.Abb.in.c.per inquiſitionē.de elec.per illum tex.in verbo cancellarius iuratus,⁊ idē etiā no.Bal.ibi in vlti.col.per illum tex.⁊ in auť.ſi quis in aliquo documento.C.de eden.⁊ in.l.iuriſiurandi.C.de teſti.⁊ in.l.geſta.C.de re iudi.⁊ in.l.j.in princ.ff.de ferijs.⁊ Abb.in.c.tuis.ad fi.de teſt. Imo fortius ex tali aſſertione notarij preſumit̄ tale iuramētū ſolenniter preſtitū ſm Bal.in.c.j.in prin.in ti.quid ſit inueſti.⁊ in prima cõſtitutione fforū.in prin.quicquid dicat glo.in verbo preſtito.in.c.vt circa.de ele.in.vj. ¶Limita quãdo pars aduerſa non conſenſit tali enūciationi notarij ⁊ pars expreſſe contradixit tunc nõ ſtatur aſſertioni notarij,ſm Jo.an.in addi.Spe.in ti.de teſt.§.ſequitur.verſi.quid in actis ſcriptum eſt.do.Anto.de but.in.c.fraternitati.in vlti.col.⁊ ibidē Abb.in fi.de teſti.do.Alex.in conſil.xlij.iiij.vol.quod incip.viſo proceſſu cauſe vertentis.ad finem. ¶Secūdo adde illud quod egregie no.Semi.in.c.j.per illum tex.de reb.eccle.non alie.in.vj.quod ſi in inſtrumento alienationis rei eccleſiaſtice notarius atteſtetur cām vtilitatis vel neceſſitatis alienādi ſubeſſe:nõ adhibetur fides niſi aliter probetur ex verbis notarij:eo qr iſtud non poterat verificare tempore confecti inſtru-

13 menti. ¶†Tertio adde ꝙ per iſtam doc.Bar.egregie cõſuluit Pau.de ca.conſi.xcj.quod inci.ſuper eo qd̄ querit̄.vbi per iſtā doctri.conſuluit qd̄ nõ credatur notario rogato de inſtrumento interpoſitionis decreti in alienatione rei minoris,ſi dicat interpoſitum cū cauſe cognitione,cum illo tēpore non potuit cognitio interponi:nec etiā crederetur iudici hoc aſſerenti. Vñ notarius debet facere duo inſtrumēta:vnum de cognitione cauſe,aliud de interpoſitione decreti,vt hic per eum,quis iſtud vltimum qd̄ nõ crederetur iudici aſſerēti reprehendit hic.d.Alex. ¶Quarto adde qd̄ per iſtā doctri.no.conſuluit do.Alex.cõſi.xvij.iiij.vol.qd̄ incipit viſo inſtrumento locationis.in.iij.col.ꝙ ſi in inſtrumēto dicat̄ habito ſepe ⁊ ſepius colloquio inter priorem ⁊ fratres de deliberatione ⁊ cõcluſione,⁊ qd̄ prior fratres ⁊ capitulum nemine diſcrepante ⁊ certa ſcientia alienarunt rē p tanto pretio vel locarunt:qd̄ talia verba nõ probãt tractatū p̄ceſſiſſe. Et ideo dicit Alex.ꝙ ſemp debet fieri inſtrumētū de tractatu de per ſe ab inſtrumento venditionis ſeparatū,⁊ allegat

14 Pau.de ca.in prealleg.cõſi.xcj. ¶†Limita iſtā doc.Bar.⁊ cõmunem multum ſingu.inquantū Bar.vult ꝙ ſi notarius facit mētionē de ſolēnitate,que potuit interuenire tēpore cõfecti inſtrumēti,ꝙ talis ſolēnitas preſumitur per.d.gl.in.l.j. ¶Limita iſtā doc.procedere qñ notarius ſpecialiter ⁊ expreſſe facit mē-

b tionē[b] de illa ſolennitate requiſita.ſecus autē ſi in genere atteſtaretur omnes ſolēnitates interueniſſe intrinſecas,⁊ extrinſecas,etiam de quibus opus eſt facere ſpecialē mentionē. Nā per iſta verba generalia nõ pbant̄ ſolēnitates interueniſſe,q̃ poterãt interuenire tpe cõfectionis inſtrumēti.ita limitat ſolus Albe.hic in.iij.col.in ver.no.vnū mouet̄ vt hic p eū:ideo neceſſe eſt notariū facere ſpecialē mentionē de ſolēnitate. Vltra eū tu cõfirma per illū ꝙ in ſimili no.Bar.⁊ alij in.l.titie textores.in prin.de lega.j.p illū tex.vbi no.ꝙ paria ſunt obſcure,⁊ gñaliter excipere ⁊ nihil excipere.⁊ ibi addidi multa bona.facit bona gl.in.c.paſto-

15 ralis.in verbo poteſtatis.de exce. ¶†Iuxta predictas oppoſi-

c tiones querit Bar.an ſolēnitas preſumat̄[c] ⁊ facit duos articulos principales.primus eſt in ſolēnitate extrinſeca,in quo ex dictis Bar.fac.regulā ⁊ duas fallentias,regula ſit,Solēnitas extrinſeca regulariter non preſumitur.l.quecūq;.§.fi.ff.de publ.⁊ glo.or.⁊ oēs hic,facit regula.l.ſi ita ſtipulatus.§.chryſogon⁹.ſ.eo. Adde ꝙ per illam regulam reprobatur glo.in.l.actor.ff.rē ratā habe.que tenet quod in dubio preſumit̄ decretū iudicis interceſſiſſe.nam cū iſta ſit ſolennitas extrinſeca:nõ debet p̄ſumi.⁊ ita Bar.ibi in vlt.col.reprehendit ⁊ bene limitando vt ibi per eum. ¶Scdo per iſtā regulā reprobat̄ alia glo.in.c.ea noſcitur de is que fi.a prela.ſi cõſen.capituli.vbi gl.per illū text.tenet qui fortiter vrget,qd̄ in geſtis a prelato preſumitur interueniſſe cõſenſus capituli. Nā cū iſta ſit ſolēnitas extrinſeca:ergo preſumi non debet ſm canoniſtas in illo.c.ea noſcitur.⁊ illā glo.canoniſtarū reprehendit Bal.in.d.l.actor.in vlti.col. Ange.in.d.l.quecunq;.§.fi.ff.de publiciana.niſi inſtrumentū notarij faceret mētionē cõſenſus capituli quando potuit interuenire tempore cõfectionis inſtrumēti,iuxta.d.gl.in.l.fi.C.de fi.inſtr.⁊ iure haſt.fiſca,ita concludunt do.Aluro.⁊ alij canoniſte in.d.c.ea noſcitur.

d Iſtam regulā limitat primo[d].Bar.qñ in inſtrumēto fit mentio de ſolen-

nitate extrinſeca q̃ potuit interuenire tpe cõfecti inſtrumēti per gl.in.d.l.j.⁊ dixi.§.prime opportune ⁊ bene. ¶Secū-

a do limitat[a] Bar.qñ ex ſolēnitate extrinſeca q̃ nõ potuit interuenire tpe confecti inſtrumēti tñ probat̄ inter ipſas partes q̃ potuerunt tali ſolennitati renūciare per.l.optimā.C.de cõtrahē.⁊

b cõmi.ſtipu. ¶Vltra eū tertio[b] limita qñ defect⁹ ſolēnitatis extrinſece nõ fuit allegatus per partē aduerſam tunc preſumitur pro ſolēnitate extrinſeca,dictū fuit Compoſt.Jo.and.⁊ Imo.in.c.cum dilectus.de cõſue.per text.ſm vnum intellectū.in.d.c.ea noſcitur.idem tenet Imo.in.c.in preſentia.vlti.col.de renun.⁊ in.c.ſicut de re iud.⁊ in.c.officij.in vlti.charta.de teſta.do.ma-

16 theſ.in no.xiij.Lu.Ro.⁊ Alex.hic. ¶†Quarto limita[c] ⁊ hic

c attende ⁊ ſigna ſm Ang.Imo.Raph.⁊ domi.Alex.hic pꝑter temporis diuturnitatem propter quā preſumitur ſolēnitas extrinſeca preceſſiſſe per text.quem Ange.reputat ſingularē in.l.ſi filius.C.de peti.here.facit tex.in.l.qui in aliena.in prin.in ver.ſed ⁊ ſi non adierit.vbi Ange.⁊ moder.ad hoc not.multa decidunt.ff.de acqui.here. Idem tenēt Doſt.Jo.an.⁊ communiter Canoniſte in.c.albericus.de teſti.⁊.c.illud.de preſump.⁊ iſta eſt communis opi.vt atteſtatur do.Alexan.hic. ¶Adde pro iſta communi concluſione tex.in.c.cõtinebatur.in verbo ⁊ nõ poſt multum temporis.de his que fi.a prela.ſine conſenſu capituli. Idem tenet Abb.in.c.peruenit.de empt.⁊ vendi.per gl.ibi quā ad hoc reputat ſemper tenendam menti. Idē tenet Abbas in.d.c.ea noſcitur. Jo.de imo.in.l.j.§.fi.ff.de aqua plu.arcen. Flor.in.l.cū de in rem verſo.ff.de vſur. Iſte eſt pulcher ⁊ quotidian⁹ paſſus quē intēdo plene excutere:ſed paucioribus verbis quā

d ſit poſſibile. ¶Contrariam[d] opi.tenet expreſſe Abb.ſibi cõtrarius.in.c.Albe.in penul.col.de teſti.vbi tenet quod ſolennitas extrinſeca nõ preſumatur,etiam ſi tempus longiſſimum interceſſit,niſi alia preſumptio concurrat per.d.l.quecunque.§.fin.⁊ no.in.d.c.peruenit. Ad idē facit bonus tex.in.c.ſignificauit.de cenſibus.per quem no.ibidem do.Abb.in ſecundo no.quod in ſenſu etiam antiquo non preſumit̄ authoritas epiſcopi ⁊ ſic ſolennitas extrinſeca niſi probetur. ¶Confirmo iſtam partē per ea q̃ ſignãter decidit Bal.in.l.ij.C.de leg.her.vbi no.decidit ꝙ ex diuturnitate temporis nõ preſumitur ꝙ donatio fuerit inſinuata,vt dʒ inſinuari ſi eſt vltra quingentos aureos. Item nõ preſumit̄ ꝙ interuenerit pñtia duorū propinquorū que requiritur ex forma ſtatuti.cū ſit ſolennitas extrinſeca q̃ non p̄ſumit̄ interueniſſe in ɔctu ex diuturnitate tpis:⁊ ibi rñdēt ad.l.ſi fili⁹.⁊.l.qui in aliena.ꝙ loquunt̄ in patre ⁊ filio q fictione iuris preſumūtur vna ⁊ eadē pſona.§.ei qui.inſti.de inuti.ſtip. Iſtā deci.Bal.ſequitur Ro.hic. Eam ſequitur Alexan.in conſi.xvij.iiij.vol.qd̄ incipit viſo inſtrumento locationis.in.iij.col.⁊ idē alex.in.d.l.qui in aliena.in prin.Bal.⁊ Sal.in.d.l.ſi filius. ¶Cõtrarium in hoc vltimo tenent Bal.ſibi ɔrius ang.⁊ Imo.in.d.l.qui in aliena.in prin.Ang.⁊ Imo.hic Alex.ſibi ɔrius in ɔſi.lxxix.in.j.vo.incip.circa primū quo querit̄ Barto.in repe.rub.C.qui admitti.in.iij.co. Quid tenendū in tanta varietate? Teneo primam opi.quā ſoleo cõcludendo amplecti,qd̄ ex diuturnitate tēporis ſolēnitas extrinſeca preſumat̄,q̃uis notarius nullā de ea mentionem faciat. Pro iſta op.adde in primis illud ꝙ ɔſuluit Are.in conſi.xxxvj.ꝙ inci.caſus talis p̄ſupponit̄ in facto ꝙ quidam Cardinalis ⁊c.in.ij.co.vbi conſuluit in teſtamēto ɔdito p quēdam Cardinalē ſenenſem qr erat de antiquo p̄ſumebat̄ licen-

17 tia Pape preceſſiſſe per aliqua ex iuribus p̄allegatis. ¶Secūdo adde illud qd̄ tenent Canoniſte in.c.illud de preſum. Card.floren.⁊ Mode.in.c.requiſiſti,de teſta.ꝙ ex diuturnitate tēporis preſumit̄ authoritas ſuperioris requiſita interceſſiſſe. Ideo capitula longo tēpore fundata preſumētur authoritate epiſcopi edificata. ¶Tertio facit qd̄ clericus lõgo tpe poſſedit beneficium ſciente ⁊ patiente epõ preſumitur rite inſtitut⁹ in beneficio,nec tenetur oſtēdere titulum inſtitutionis.ita Bal.in.l.ſine poſſidetis.de pba.C.allegat Inno.⁊ Jo.and.in.d.c.illud. Idē tʒ Semi.in.c.ordinarij.i.iij.col.de offi.ordi.in.vj. ¶Quarto facit qd̄ ſi eſt conceſſa alicui immunitas longo tpe preſumitur qd̄ in tali conceſſione interuenerit ſolēnitas ⁊ conſenſus ciuiū p.d.c.ea noſcitur.ita Ro.conſ.clij.quod inci.pro deciſione.in.iij.dubio. ¶Quinto facit ꝙ quãdo clericus poſſedit duas eccleſias longo tēpore patiente ſuperiore,preſumitur qd̄ ſit facta vnio licet aliter de ipſa vnione probari non poſſit. Ita conſuluit Pe.de ancha.in conſi.clxj.quod incip.in queſtione eccleſie.ad fineʒ. Sexto facit quod ex lõga patientia diuturni tēporis preſumit̄ dñm cõſenſiſſe ꝙ emphyteuta alienet ius ſuū emphyteuticuʒ.ita tenet do.alex.in cõſi.cxj.in quarto vol.inci.viſo ⁊ diligēter conſiderato themate.in penul.col. ¶Similiter qui diu ſeu longo tempore tenuit rē tanq̃ emphyteuta ⁊ pro ea ſoluit debitū canonem:vel tenuit rem tanquā vaſallus,⁊ nõ habet inueſtiturā:certe ex diuturnitate tpis preſumit̄ inueſtitura interueniſſe c.j.quali.olim feu.pot.alie.⁊ eſt gloſſ.in.l.ij.in gloſ.magna.C.de iure emph.cum concor.quas ibi dedi. ¶Septimo facit ꝙ ſolēnitas tractatus ⁊ cõſenſus capituli qui requirunt̄ in alienationibus rerū immobilium preſumūtur licet inueſtitura nõ dicat̄ q̃uis trãſierit longū tempus ita cõſuluit do.Alex.in cõſi.lxxix.primi volu.ꝙ incipi.circa primū de quo queritur in.v.col.motus per tex.in.d.c.ea noſcitur.⁊ in.d.c.peruenit.cum gl.de emp.⁊ vend. ¶Octauo bene facit illud qd̄ tenet gl.ſingularis ⁊ communiter approbata in.l.pe.§.communi diui.q̃ ſingulariter vult

18 †ꝙ ſi fratres lõgo tēpore poſſederunt bona paterna diuiſim lʒ nõ appareat de aliqua diuiſione inter eos facta:tamē ex diuturnitate tēporis preſumit̄. ¶Nono facit bene vltra predictas deciſiones:nā in agnitione bonorū poſſeſſionis de iure digeſtorū requirebatur decretum iudicis ⁊ ſic ſuperioris authoritas.tex.eſt in.l.iij.§.ſi cauſa cognita.ff.de bo.poſſe.⁊ tamē ex diuturnitate temporis preſumitur decretū iudicis tex.eſt in.d.l.q in aliena.in prin.in verſi.ſi nõ adierit.⁊ ſic per iſta teneo cum cõmuni opinione quod ex diuturnitate temporis preſumitur ſolēnitas

19 preceſſiſſe. ¶†Limitat domi.Alexan.quod etiam tēpus mille annorum non facit preſumi ſolennitatem mandati requiſiti ad actum.allegat Bal.in.l.ij.C.ſi ex falſis inſtrumētis. Et iſtud dictum vide allegatū in multis conſilijs aduocatorum ad me delatis. Iſtud idem qd̄ ex diuturnitate temporis nõ preſumat̄ ſolēnitas mãdati tenet etiã Alex.in.d.l.qui in aliena.in princ.⁊ in conſi.primo in quarto volu.incip.ponderatis his de quibus in b

themate fit mentio.in pe.col.vbi allegat Bal.in.l.j.C.de rebus alie.nõ alie.⁊ in.l.ei a quo fundū.ff.de vſuca. Sed aduerte lʒ nemo cõtradixerit puto cõtrariū per tex.cui nunq̃ vidi bonum reſpõſum in.d.l.ſi fili⁹.C.de peti.here.vbi ad hoc vt filiuſfa.poſſit adire hereditatē ſibi delatam oportet ꝙ precedat mandatū patris.l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.ff.de acq.her.⁊ tamen ex diuturnitate tēporis.x.annorū preſumit̄ mandatū preceſſiſſe.⁊ ita remanet perfecte vt puto expedita iſta quarta fallētia. ¶Quin-

e to vltra Alex.[e] ⁊ Moder.principaliter limita predictā regulā ꝙ nonnunq̃ preſumenda eſt ſolēnitas extrinſeca rõne probitatis perſone egregie actū exercētis ſm Abb.in.c.niſi eſſent.i primo no.de preb.per illū tex.⁊ vltra eum facit in ſimili bon⁹ text.in.l.res pupillaris.in verſi.cū fuiſſet celeberrimus.de adminiſt.tuto.ad idē facit in ſimili tex.no.in.l.ſi a bonefidei.ff.de rei vēd.vbi per illum tex.excuſant̄ mille caſtellani ſm Ang.ibi,⁊ Fe.in

20 c.cum contingat in.iij.col.de reſcri. ¶†Sexto limita no.iſtam regulā qñ pars que conuenit̄ ex cõtractu negauit cõtractū eſſe factū ſi poſtea cõuincatur de veritate cõtractus in odium negãtis preſumitur ſolēnitas extrinſeca q̃ alias nõ preſumeret̄ p regulam authētice cõtra q ppriā.C.de nõ.nu.pe.⁊ ibi Sal.no.ita b

no.limitat Bal.in.c.j.circa fi.qui teſtes ſunt neceſ.ad probãdū no.inueſti.⁊ eſt noua ⁊ ſingularis limitatio ſm Aret.hic in.xvj.col.qui ſimplr eã tenet ⁊ aliud nõ addit. Tu adde qd̄ iſtud idē ⁊ no.tenuit Bald.in.l.fin.circa prin.C.de fideic.vbi formaliter c

dicit ꝙ negãs ſi cõuincatur nõ põt poſtea defectu ſolennitatis extrinſece opponere qr mēdax ſolēnitatis auxiliū nõ implorat. Iſtud idem ⁊ adhuc notabilius tenet Bald.in.c.j.§.itē ſi vaſallus.in.ij.col.de controuerſia inueſti.vbi tenet qd̄ beneficiū ſolennitatis extrinſece tollitur per prauitatem negationis limitãdo vt ibi per eū. Ita etiã tenet Alua.in.d.c.j.qui teſtes ſunt ne.ad-

21 probandū inueſti. ¶†Septimo limita predictā regulā in iudice faciente actum iudicialem vel interponēte decretū vbi p̄ſumitur ſolennitas extrinſeca.vt eſt tex.in.l.ab ea parte.ff.de proba.⁊ in.l.ij.C.de offi.ciui.iud.⁊ in.c.ſicut.⁊ in.c.cū inter.de re iudi.⁊ tex.in.c.in preſentia.de renū. Iſta limitatio egeret longa ⁊ alta indagine ponit diffuſe Alex.hic ponit Rom.ponūt Canoniſte omnes in.c.quoniam contra falſam.de proba.do.Alexan.⁊ alij d

in.l.iuſte poſſidet.ff.de acquiren.poſſe.cū infinitis hic allegatis per dominum Alex.examinat etiam late Ange.de arc.in.l.fin.

22 ff.quando appel.ſit ⁊ in.§.fi.inſt.de fideiuſ. ¶†Octauo limita predictam regulam non procedere in ſolennitate extrinſeca cõſueta communiter ⁊ vt plurimum interuenire. Ita limitat are.in.c.j.iiij.co.de iud.per tex.in.l.fi.ad fi.C.de fideiuſ.quē tex.ante eum allegauit Bar.in rubr.C.de fide inſtru.in.iij.col. ¶Iſta li-

f mitatio[f] mihi non placet per tex.in.d.l.quecūq;.§.fi.ff.de publ.vbi nõ preſumit̄ authoritas tutoris que tamē vt plurimū cõſueuit interponi in alienatione minorū. Item ſi eſſet vera deſtrueret totam iſtam materiam. ¶Nono limita predictā regulā non procedere in libello in quo non eſt neceſſe allegare ſolennitates extrinſecas qr quo ad ſuſtētationē libellorū ſolennitates extrinſece preſumuntur:ideo ſi in libello qs dicat minorē vēdidiſſe rē e

inmobilē lʒ nõ dicat cū authoritate tutoris ⁊ iudicis decreto tñ ſuſtinet̄ libell⁹ ⁊ p̄ſumit̄ ſolēnitas extrinſeca.iſtā tradit Matheſ.in no.xij.allegat notata per Bar.in.l.j.in princ.ff.de eden.per Inn.⁊ alios in.c.fi.de libel.obla.⁊ licet ipſe nõ dicat tñ an- f

a ¶Scdo limitat. Hoc declara ꝙ ſtat̄ vbi enunciatiuis qñ ptes põt diſponere.vt d.l optimā.intellige tñ pcedere vbi ɔtingit poſtea inter ptes principaliter diſputare de enūciato. Nā de hoc eſt caſus ſing.quem ibi not. Panor.⁊ oēs i.c.illud de p̄ſum.vbi Feli.plene Et hoc nõ decla.tex.in.§.hoc vero in auť.vt fratrū filij.

b ¶Tertio.addē ꝙ idē tʒ cõpo.ſingulariter in.d.c.cuʒ dilect⁹ hic alle.vbi ēt imo.in.vij.col.idē tʒ Fel.in c.ſicut co.xiiij.x.fallit ſcdo.ro.de offi.ordi.v. Sequit̄ etiaʒ imo.in.d.c.ea noſcit̄.co.v lʒ ibi dicat hoc eſſe parui effect⁹ ex quo nõ preſumit̄ qñ negat̄.ſed qñ non negatur.

☞ Tertio limita. Adde Fel.in.c.j.col.ij.de iu.Pur.

c ¶Quarto limita Iſtā limitationē pleniſſime examinat Fel.in.c.ſicut.§.alle.col.xiiij.circa fi.cū q̃tuor col.ſeq.

☞ Quarto limita,adõ eū dē Feli.in.c.j.ij.no.de iudi. Purp.

d ☞ ¶Cõtrariã.āplia hãc primã regulã etiã ſi eſſet neceſſaria ſolēnitas nedū vtilis pbat Deci.in.c.j.iij.nota.de iud.vbi limitat hãc regulaʒ vbi de modico p̄iudicio tractatur. Purp.

e ¶Vltra ale. vide ēt fel.i.d.c.ſicut.col.xix.x.fallit quar.

f ¶Limitatio

Universidad de Deusto Biblioteca

te enim istā limitationē tradit originaliter Cu. hic ⁊ precise alle
gat ea que allegat mathe. ¶ Decimo singulariter limita tñ iu
ratū esset in ipso actu: qr in instrumēto qs iurauit oīa ⁊ singula
in eo cōtenta esse vera. Itē iurauit nō 9uenire istis cōcurrenti
bus presumitur solēnitas extrinseca necessaria ad talē actū. ita
Arch. in c. q̄uis. de pac. in vj. no. Bu. in c. si diligēti. de fo. 9pe.
in ix. col. in ver. inquantū dixi denūciatione. ⁊ multū singularis
est limitatio ⁊ magna est vis iuramēti tñ ageret altiori discussio
23 ne. ¶ † Undecimo limita qñ processus est fact9 cōtra vere cō
tumacē qui repertus a nuncio dicit nolo cōparere. gl. in l. si. vbi
a Bar. ff. de in integ. resti.a tūc contra eū eius odio solēnitas ex
trinseca presumit interuenisse s̄m Innoc. ⁊ Jo. an. in c. bone. el
primo de ele. refert Cu. hic, ⁊ ita habes perfecte vt puto expedi
24 tam primam regulam ⁊ eius fallentias. ¶ † Secunda[b] regula
b affirmatiua est qd solennitas intrinseca presumit vt hoc text. ⁊
concordātibus allegatis in glo. Limitatur per Bar. duob9 mo
c dis. primo qñ[c] agit de solēnitate intrinseca materiali, vt est pre
tium qr cū sit variū nō presumit. §. pretiū. inst. de cōtrahē. emp.
qd intellige verū qñ principaliter litigat de pretio, secus si prin
cipaliter nō litigat de pretio: puta dico me prescripsisse talē rez
testes deponūt me emisse sed nō scire q̄tum expendi, vt tradit
Bal. in l. j. C. de reb. alie. nō ali. Rap. cu. ⁊ Alex. hic, idē Alex.
in cōsi. xviij. in j. vol. inci. viso processu cause vertētis inter An.
bñ facit qd tenet Bar. in l. si duo patroni. §. marcellus. ad fin. ff.
d de iureiur. ¶ Scdo limitat[d] Bar. qñ actus probat p testes: tūc
nō presumit solēnitas intrinseca nisi testes de ea expresse depo
nāt. l. j. vbi doc. ⁊ glo. C. de vsu. gl. in. §. si scriptū. insti. de inuti sti
25 pu. rōnem diuersitatis videbim9. j. per Bar. ¶ † Tertio vltra
e Bar.[e] limita nisi lex expresse reqrat quod ipsa solēnitas intrin
seca probet: tūc non sufficit loco probationis allegari presum
ptionē solam, s̄m Jo. an. in c. sicut de re iudi. per tex. in c. sacro.
de sen. excō. ⁊ in c. j. eo. ti. in vj. vbi lex requirit pbari per testes
monitionem que fit sine scriptura qñ iudex intēdit aliquem ex
communicare: istam sequuntur simpliciter Ro. ⁊ Alex. hic ad
de bene facit id quod singulariter vult Bar. in l. j. circa princ. in
prima oppo. C. de fide instru. ⁊ iur. haste fisc. lib. x. vbi not. dicit
qd qui habet presumptionē iuris pro se nō dicitur probare: sed
est lex q̄ p̄sumit q nō. Sed aduerte qr alibi habem9 q̄ imo pre
sumptiones legum sunt liquidissime pbationes gl. est reputata
singularis in l. si tutor petitus. C. de peric. tu. facit. l. si quis locu
ples. ff. de ma. test. ⁊ l. lz imperator. ff. de leg. j. ⁊ est alia glossella
quā Ang. Lud. ⁊ Alex. ad hoc no. in l. j. C. de test. mili. ergo qui
habet presumptionē legis dicitur liquidissime pbare. Et istud
intātum est verum quod alibi tenet multum singulare Bald. in
l. j. in iij. colū. ad fin. C. de fideicom. ⁊ nemo legit alibi plus tenet
Bal. qd si statutum requirit probationē instrumentalem suffi
cit presumptio. l. cū de in rē verso. ff. de vsu. per. l. si certis annis.
26 C. de pac. ¶ † Cōcludēdo dic[f] q presumptio legis nō est vera ⁊
f propria probatio sed impropria ⁊ sic non habet locum in statu
tis tex. habes no. licet vulgatum qui nō potest cauillari. in l. lu
27 cius. vbi gl. ⁊ Bar. expresse no. ff. de cond. ⁊ demō. ¶ † Quarto
g limita[g] qñ lex requirit actū fieri cum certa solēnitate in scriptis
ad finem probandi quia tunc lex vult quod per scripturā pro
betur ipsa solennitas intrinseca nec presumetur. c. j. de appel. in
vj. c. cum medicinalis. de senten. excommu. in vj. Jo. and. Abb.
⁊ alij in d. c. sicut Ludo. roma. hic ad finem, ⁊ simpliciter domi.
Alex. quibus addo do. Abb. in c. vnico. in tertio no. de lit. con
28 test. ¶ † Quinto limita predictā regulam affirmatiuam quod
solennitas intrinseca presumitur, vt procedat in extraiudiciali
bus: secus in iudicijs in quibus solennitas intrinseca nō presu
mitur secūdum Inno. in c. innotuit. de eo qui furt. ordi. sus. quē
refert ⁊ sequitur Bald. in l. quecunq. §. fin. ff. de pub. ⁊ simplici
ter Aret. hic, alij non tangunt. Ista limitatio mihi nullatenus
placet qr actus iudiciales sunt fortiores ad inducendū presum
ptionem q̄ extraiudiciales. l. cum ostēdimus. §. fi. ff. de fideiuss.
tuto. dixi in l. j. s. eo. in princ. si ergo in extraiudicialibus presu
metur solennitas intrinseca ergo multo fortius in iudicialibus.
¶ Secūdo ⁊ fortius quod iste sit error ostendo occulta fide: nā
in iudicialibus propter decretum vel autoritatem iudicis pro
quo lex multū presumit certe presumitur etiā sollennitas extrin
seca, vt late firmat Alex. hic post Lu. ⁊ dixi. s. ergo fortius dz
presumi intrinseca que facilius presumitur, vt hac. l. cū cōcordā
29 tibus. ¶ † Querit Bart. de ratione differentie inter scripturā
⁊ testes quare solēnitas intrinseca nō presumatur per testes de
ponentes. l. j. vbi glo. C. de vsu. glo. in. §. si scriptū. insti. de inuti.
stipu. secus si instrumento ⁊ scriptura priuata cum alibi a pari
procedant. l. in exercendis. C. de fide instru. Dic vt hic per eum
quem in vocē retuli cum quo in effectu tenet do. Alex. hic qui
dicit q in iudicādo ⁊ cōsulēdo adhereret huic opi. Bart. add e
q eā etiam tenet do. Abb. vbi limitat in c. sicut in penult. ⁊ vlt
col. de re iud. pro ista doctri. Bar. qd stipulatio sit iuris, vt dicit
Bartolus habes gl. in j. §. adipiscimur. in verbo eam rem. ⁊ ibi
Bar. ff. de acqui. poss. alibi dicit ⁊ multum egregie ad propositū
nostrum Bal. in l. j. in vij. col. C. de fide instru. ⁊ iure ha. fis. lib. x.
Ubi magistraliter dicit Bald. quod stipulatio habet nomē iu
ris: ⁊ non habet nomē facti: prout habent ceteri contractus nā
emptio dicitur quia emitur: sed stipulatio nō denominat a fa
cto, quia non nominatur ab eo nomine quo cōtrahitur: sed sibi
assumit nomen materiale a iure: ergo sequit q qui deponit sup
stipulatione fuisse stipulationē, deponit super eo qd est iuris, vt
dicit Bar. Contra istam rationem Bar. insurgunt Lu. ⁊ Are.
qr imo testis deponens aliquem stipulatū, dr deponere virtua
liter super facto cōsiderando stipulationem prout est in fieri. l. j.
§. stipulatio. s. eo. ⁊ ibi in specie. Cy. not. illum tex. contra Bart.
hic sed si ceteri omnes cōtractus dicuntur esse facti. l. cōsilio. in
fi. ff. de cura. furio. Sed defende Bar. quia habuit bonū sensum
qr dato quod stipulatio prout est in fieri dicatur facti, quando
testis deponit fuisse stipulationem: certe dicitur potius indica
re per iudiciū intellectus iudicando qd fuerit stipulatio, q̄ testi
ficando: ⁊ ideo Bar. subiūgit bene qd testis debet deponere sup
facto, q talis interrogauit, ⁊ alter respondit. Tu autē vltra scri
bentes argue fortiter contra rationem Bar. nam sicut testis de
bet deponere de his que percipit p sensum corporis. vt l. testiū
C. de testi. ⁊ c. causam. eo. titu. eodē modo notarius debet scribe
re de his que percipit sensu corporeo, ideo nō debet scribere nisi
que in presentia vidit ⁊ audiuit a partibus. Unde requiritur q
ipse notarius pprijs aurib9 adiuerit, ⁊ proprijs oculis viderit
de hoc habes duos tex. no. tex. ordinarium in. §. nos autem. in
aut. De tabellionibus. in verbo habeāt vñ sciant negotiū. coll.
iiij. ⁊ tex. no. in. §. si vero absunt in aut. de here. ⁊ falci. in ꝟbo vi
disse que tūc agebatur. colla. j. per q̄ iura ita in specie not. decla
rat Bal. in rub. C. de fid. instru. in iij. co. Quid tenendū: assigna
planiorem rationē diuersitatis s̄m Are. hic: qr quādo pars scri
bit se promisisse, in dubio fit interpretatio cōtra ipsum scribētē
qr hoc tex. ergo intelligitur q per stipulationē pmiserit. Simi
liter in tabellione scribēte qr eius verba intelligūtur esse verba
partis, vt glo. nostra in fin. quam bene signat Bal. vbi dicam, ⁊
ita Bald. in l. j. in fi. C. de priuile. do. ⁊ in l. errore. C. de testamen.
Sed in teste verbum promisit, nō intelligitur per stipulationē:
quia verba ambigua testium interpretātur semper cōtra produ
centem. in l. inter stipulātem. §. si stichum. j. eo. c. in presentia. de
proba. ⁊ ista est bona ratio lz ipse nō dicat fuit de mente Ange.
hic in repetitione. ⁊ Jo. de imo. ¶ Ultra scribentes per predi
cta aduerte ad illud qd singulariter not. Bal. in c. in nostra. per
illū tex. de procu. vbi no. ex illo tex. qd multum presumit pro iu
dice tñ magis pro teste, licet Bal. non dicat rationē tu cōfirma
optime, qr facili9 ⁊ cū minori causa repellitur iudex, tāq suspe
ctus quam repellat testis, qr plures reperiunt. gl. est ordi. in c.
insinuante. ⁊ glo. in c. cū R. canonicus. de offi. dele. In contra
riū mihi stringere videt fortiter: nā pro iudice presumit solenni
tas etiā extrinseca vt late firmat Alex. hic post Ludo. ⁊ dixi. s.
in viij. fallentia prefate regule. ⁊ tñ secus est in teste in quo non
presumit solēnitas extrinseca, ⁊ ad glo. in c. insinuāte. ⁊ in c. cū
R. canonicus. s. allegatus, dic qd gl. ibi assignant rationem. et
30 ita remanet expedita ista quarta pars gl. ¶ † In quinta parte
glo. no. tres cōclusiones. primo egregiam declarationē ad l. q̄
cunq. §. fi. ff. de publi. vbi tradit regula q solēnitas extrinseca
non presumit, vt procedat contra personas priuilegiatas. secū
do habes, q si minor se obligauit nō presumit iurasse: nec mu
lier fideiubēs presumit renūciasse velleiano duplici ratione. pri
mo que sunt priuilegiate psone. scdo qr sunt solēnitates extrin
sece q̄ non presumunt. ⁊ ideo pōdera tu pucete ad illud q dixi
nūquid sol. ad l. quecūq fit solum qr erāt persone priuilegiate,
an ad hoc quia sunt solennitates extrinsece. ⁊ istam gl. multum
31 no. Bart. ⁊ dicit bñ tenēdā mēti. ¶ † Tertio nota ex gl. q mu
lier renunciās velleiano nō presumitur certiorata de velleiano
vt requiritur. idem tenet glo. in l. fi. in fi. in vers. vsurā. ff. ad velle.
⁊ glo. in. §. igitur ordinand9 in ver. interroget. in aut. quomodo
opor. epis. colla. j. limita nisi in renunciatione iuramētum inter
uenisset cū presumat magis deliberatū. c. ex rescripto. ⁊ ibi no.
Bald. in ij. colū. de iureiur. do. Anto. ⁊ Abb. ibidem cum con
cor. traditis per Alex. ⁊ Ludo. hic. Ultra tradita per do. Alex.
videas singulariter Bal. quem nemo allegat in l. iij. ad fin. C. de
decu. lib. x. vbi Bal. exclamādo dicit aduertat vniuersus orbis
qd mulieres quādo velleiano renunciāt ⁊ iurant, licet de 9sue
tudine valeat renūciatio, ⁊ etiam de iure, propter iuramentū si
modo fuit certiorata de beneficio velleiani, vt notatur in. §. sed
etiaz. in aut. quo opor. epi. ⁊ est tex. in c. ex rescripto. de iureiur.
tñ si instrumentum notarij habeat duos testes aut tres q non
subscripserūt i tali instrumēto mulier ipso iure itercedēdo nō
obligatur

Adde q contra istā limitationē etiā sentit Fel. in d. c. sicut. col. xix. circa fi. in qua co. ponit etiā duas alias limitationes vltra eas de quib9 hic ad predictā regulā negatiuam.

a ☞ Resti. xij. Limita ī actu qui fit cū expēsis Feli. in c. nōnulli. §. sunt ⁊ alij. col. vij. de rescrip. ⁊ in c. j. iij. no. de iudi. Purp.

b ¶ Scda. Adde huic regule. vj. limitatio nē qñ esset presumptio contraria q̄ hanc tolleret Bar. consi. xcviij. j. dubio. Purpuratus.

c ¶ Primo qñ De ista limitatione vide latius p Feli. in d. c. ñ. in vl. verbis suis.

d ¶ Limitat ad de Feli. vbi. s. co. pe. ꝟ. fallit tertio. vbi latius post alios.

e ¶ Ultra bar. Modin9 late de hoc loquit feli. in c. s. alleg. col. pe. ver. fallit primo.

f ¶ Concludēdo dic. Add h scz an pbatio iuris sit vera ⁊ ppria pbatio, vel impropria vide p Fe. in ru. de pba. in ij. col.

g ¶ Limita. de ista limitatiōe vide etiā Fel. in c. tenor. ad fi. de re. iu. ⁊ p eūdē post Abba. Joā. an. et alios ī. c. sicut co. pe. e. ti. ꝟs. fallit. ij. vbi notabilr restringit istā fallentiā dūmodo scriptura requirat ad fi. pbādi actum.

g ☞ Limita. Adde Bart. 9s. xcviij. j. du. Purp.

obligat tex. est in l. antique. §. ne aūt. C. ad velleia. nec ob. renū
ciatio facta quia respicit beneficium velleiani: nō autem bene
ficium. l. antique. §. ne autem. C. ad velleia. Secūdo quādo mu
lier fideiubet vel intercedit pro marito si renūciat velleiano nō
obligat. tex. est ī aut. si qua mulier. C. ad velleia. imo tenet Bal.
qd beneficio illarū cōstitutionū expresse renunciari nō potest.
32 ¶ † No. duas fallētias in quibus mulier renunciās velleiano
ipso iure nō obligatur quas nō reperio ab aliquo traditas. Et
a cōtrarium[a] tenet Bar. in d. l. antique. §. ne autē in bonis lectu
ris. C. ad velleia. vbi dicit no. hic no. mirabilem casum qd si mu
lier fideiubet pro aliquo ⁊ renunciet velleiano, ⁊ cōficiat instru
mētum notarius, requiritur quod tres testes se subscribāt, nec
sufficeret quod mulier renūciaret velleiano saluo nisi renūcia
ret cū iuramēto, quia tūc iuramentū seruādū est nō obstāte illa
solēnitate. l. cū antique. §. ne autem. C. ad velle. c. cum contin
gat de iureiur. Secūdo quod Bal. male dicat ostēdo quia iste
solēnitates quod testes se subscribant non seruātur de cōsuetu
dine per totā lombardiam: ideo valeret fideiussio mulieris re
nūciātis velleiano, quādo fieret instrumentū in presentia duo
rum testium dato quod illi testes nō se suscriberēt. ita no. dicit
Bal. met. in l. j. C. ad vellei. ⁊ in aut. sed nouo iure. circa finē. C. si
33 cer. pe. ¶ † Istam gl. inducit Dy. ad solennē ⁊ quotidianā que
stionem quā intendo bene discutere qr quotidie versatur in pa
latijs, qd si minor. xxv. annis iurauit nō venire cōtra contractū
ratione minoris etatis vel alia ratione: per hoc nō sit exclusus
quin possit petere restitutionem in integrū si reperiatur lesus,
eo quia minor propter etatē presumitur ignorare tale beneficiū
sibi cōpetere, vt hac glo. ⁊ iuri quod quis ignorat sibi compete
re non intelligitur renunciare, vulgata. l. mater decedens. ff. de
inoffi. testa. habes gl. ordi. in. §. igit ordinādus. in verbo interro
get. in aut. qño opor. Epis. colla. j. Imo fortius si quis renun
ciat iuri q qs dubitat sibi cōpetere nunq̄ intelligitur renūcia
re. ita no. Bar. in l. fi. §. j. C. de fur. per illum tex. quē ad hoc no. ⁊
cōmēdat ⁊ dicit se nescire alibi. Itē no. Bal. in l. leges sacratissi
me. C. de leg. facit bene tex. in l. ij. ver. fieri enī potest. ff. quis or
do in pos. bo. ser. Secundo iuramētum nō porrigitur ad id q
quis ignorat. vt tribus. ll. hic alleg. per Bar. inter quas melius
facit. l. fi. C. de nō nume. pecu. melius facit tex. in c. veniēs. ⁊ in c.
quēadmodum. de iureiu. gl. in c. ad nostrā. el. ij. eo tit. ⁊ Bar. in
l. si quis p eo. in octauo mēbro. ff. de fideius. ⁊ ita cōsuluit Dy.
in cōsi. suo quod incip. questio talis est quidam Goffre. minor
xxv. annis. ⁊ illud cōtra Dy. formaliter refert ⁊ sequitur Alb.
in aut. sacramēta puberum. C. si aduer. vend. Istā opi. sequitur
Cy. in l. ij. in ij. q. ⁊ ibidē Sali. C. de rescin. ven. Jo. an. do. Anto.
de bu. ⁊ Car. flo. in c. pe. de emp. ⁊ ven. ⁊ ibi dicit do. Ant. de bu.
qd ista est cōmunis opi. ⁊ verum dicit qd erat communis tem
pore suo sed nunc nō. Eandem sequitur simpliciter Bal. in l. si
duo patroni. §. idē Julianus. ff. de iurein. ⁊ ibi Ro. dicit qd ista
opi. Dy. est equior licet de rigore iuris sit verior opi. Bar. Idē
tenet Jo. de imo. hic ⁊ in c. cū cōtingat. in. xxxiij. char. in tertio
membro de iureiu. quia minor presumit ignorare ius sibi cōpe
tēs. l. regula. in prin. ff. de iur. ⁊ fac. ignorā. ⁊ in l. ij. ff. de iure fis.
⁊ qs nō presumit renūciare iuri quod quis ignorat. Alex. hic
dicit qd in pūcto iuris opi. Dy. potest sustineri, mot9 tali fun
damēto, quia licet minor pp̄ter iuramentū representet maior,
tamen per hoc non sequitur qd sibi auferatur beneficiū restitu
tionis in integ. per glo. sing. in l. vnica. C. si de mo. pos. fue. ap. ⁊
ibi Bal. in l. fi. vbi licet minor in iudicio possessorio representet
maior: tamen nō perdit beneficium restitutionis in integrum.
b ¶ Sed aduerte[b] quia Alexā. errat, imo in iudicio possessorio
lex nō representat minorē maiorē, licet permittat eum agere eo
quia iudiciū est de momētanea possessione. ita expresse firmat
⁊ declarat Bal. in l. j. in iij. q. C. qui legi. personam non habent.
ita etiam dicit Bal. in l. exigēdi. in iij. q. C. de procura. ⁊ in aut.
si captiui. in ij. q. ad fi. C. de episc. ⁊ cle. ⁊ in l. cum lege. ff. de arbi.
quicquid dixerit illa gl. ⁊ ita expresse tenet Alex. sibi cōtrarius
in l. more. ad fi. ff. de acq. heredi. Imo vult Bal. in predictis lo
cis, q si in iudicio possessorio minor per legez reputaret maior,
qd nō habet beneficium restitutionis in integrū, sicut qñ iurat
per d. aut. sacramen. puberum. Secundo dico quod quādo lex
simpliciter admittit minorem, ⁊ vlterius nō procedit cōfirman
do cōtractum, tunc procedit glo. in d. l. vnica, q minor nō per
dit beneficiū restitutionis in integrū. sed quando lex habilitat
personam minoris, ⁊ vlterius procedit habilitādo cōtractum:
tūc perdit beneficium restitutionis in integrū per. d. aut. sacra
menta. ⁊ ita procedit opi. Lud. Ro. in d. l. more. Eandem opi.
tenet Aret. hic propter multam equitatem ⁊ etiā per tex. opti
mum in l. eū qui. §. si iurauero. ff. de iureiur. vbi est tex. quod si
reus deferat iuramentū actori an sibi debeat talis res: per hoc
nō intelligitur renūciare exceptioni quam ignorabat sibi con
petere tempore renunciationis. ⁊ Bar. notat illum tex. ad hoc. a
Ad illum tex. responde altero de tribus modis. Primo ibi ni
hil interuenit per quod videatur illi exceptioni renunciari: sed
nos loquimur quando minor iurat nō venire cōtra cōtractum.
Secundo ⁊ notabilius respondeo: qr ille tex. loqait de exceptio
ne que se compatitur cum iuramento: ideo iuramentum nō ex
cludit illam exceptionem. secus quando est exceptio que cōtra
riatur iuramento vel detegit iuramentum, vt est in pposito nrō
qr minor qui iurauit efficitur periurus, iuxta l. j. in ꝟbo p fidie.
C. si aduer. vendi. merito iuramentū excludit talem exceptionē.
Ista est doctri. Bart. in l. eum qui. §. fin. per illum text. ff. de iu
reiuran. Preterea ⁊ tertio respōdeo quod tex. in d. l. eum qui. §.
si iurauero loquitur de exceptione meri facti, scilicet qd species
interim sit mortua quam reus tempore quo detulit iuramentū
ignorabat sibi cōpetere ab illa nō excluditur: sed nos loquimur
in bñficio restitutionis in integrū insertuz in corpore iuris: ⁊ id
non est verum q minor presumatur ignorare tale beneficiū sibi
competere. ¶ Contrariam opinio. tenet Barto. hic referens se
contrariam consuluisse. ⁊ ita consuluit Bart. in consil. cx. quod
incipit punctus generaliter proponendus talis est. in ij. colum.
motus quia non requiritur q iurans sciat: sed sufficit qd iuret
super facto nam iurando super facto excludit ab omni iure qd
ex illo facto pcedere posset. ex quo ergo minor iurat nō contra
uenire contractui intelligitur iurare non venire cōtra omne il b
lud q poterit ex illo facto resultare per l. si duo patroni. §. iulia
nus. ⁊ l. duobus. §. si quis iurauerit. ff. de iureiuran. sed iura alle
gata per Barto. nihil certe probant, licet Barto. vbiq; semper
alleget ista iura: eo quia non loquuntur in minore vel in alia si
mili persona priuilegiata que pp̄ter imbecillitatem intellectus
presumatur ignorare iura. Item illa iura loquuntur in iuramē
to litis decisiuo interposito sup facto de preterito vbi sequitur
remotio omnino iuris competentis ex illo facto nos loquimur
in iuramento confirmatorio de futuro vbi non sequitur renun
ciatio iuris competēs de futuro. vnde pro ista opi. Bar. melius
facit tex. qui multum stringit in authen. sacramenta. in versicu.
super contractibus non retractandis. ⁊ in ver. inuiolabiliter ob
seruetur vbi iuramentum fuit interpositum super facto negati
ue retractando. vt dicit ibi Bar. ergo si debet inuiolabiliter ob
seruari: ergo restitutio non competit. ⁊ ita illum textum ponde
rat Bar. in d. l. si duo patroni. §. iulianus. ⁊ in d. aut. sacramen
ta puberum. C. si aduer. ⁊ dicere prout dicunt Alex. ⁊ Mode.
hic quod ille tex. loquitur quādo minor fuit certioratus, est ma
nifesta diuinatio ad illū tex. ¶ Secundo pro ista parte videtur c
strīgere tex. no. in c. ex rescripto. ⁊ ibi Bal. ad hoc not. d iureiu
rand. vbi iuramentum excludit mulierem a beneficio velleiani
absq aliqua certioratione. ⁊ illum textum ad hoc allegat Ro
ma. hic, ⁊ dicit ibi esse text. singul. ⁊ expressum dicentem istam
questio. ⁊ miratur q non allegetur a doctoribus: ⁊ dicit qd per
illum textum se firmauit ad tenendum opinio. Bart. quamuis
alias sepe in legendo ⁊ consulendo tenuerit contra Bart. illum
tex. etiam ad hoc allegat Pau. de cast. in d. authen. sacramēta
puberum. Tu vltra eos stringe illum textum nam mulier ⁊ mi
nor equiparantur. tex. est in l. j. §. fi. ff. de edendo. tex. in l. cum d
indebito. in fine princ. ff. de proba. in l. ij. §. fi. cum glo. ff. de iure
fis. ergo quemadmodum mulier propter iuramentum excludit
a beneficio velleiani absq certioratione: ergo similiter minor q
equiparatur per iuramentum debet excludi a beneficio restitu
tionis quamuis non fuerit certioratus. ad illum textum respō
det Alex. q ibi mulier nō opposuit exceptionem velleia. trussa
est. Tu autem not. responde ad illum text. quod in muliere nōn
ita de leui presumitur ignorantia iuris sicut in minore. xxv. an
nis. ita dicit ad literam tex. in l. regula. §. j. ff. de iuris ⁊ fac. igno
ran. ergo non est bonum argumentum in proposito ignorantie
iuris de muliere ad minorem confirmo quia magis priuilegia
tus est minor in beneficio restitutionis in integruz q̄ mulier in
beneficio velleiani tex. est in l. fin. in prin. ⁊ ibi Sali. ad hoc not.
illum textum. ff. ad velleia. ergo non est bonum argumentum a
c magis priuilegiato ad minus priuilegiatū. ¶ Tertio pro ista c
parte facit quia iuramentū representat minorem esse minorem
xxv. annis. ita notat glos. in l. ij. in gloss. magna. C. de rescinden.
vendi. ⁊ glo. in c. penulti. de emptio. ⁊ vendi. sed maiori non da
tur beneficium restitutionis: ergo nec minori iuranti nō venire
contra que representatur maior debitor beneficium restitutio
nis. istud est argu. Bal. in l. j. in fin. C. de reb. credi. sed istud fun
damentum potest euadi quia id quod dicitur quod iuramētū
representet maiorē est veruz in eo q iurat: sed ex quo non iurat
super restitutione in integrum videtur q in ea non representet
eum maiorem. Nec obstat fundamentum Dy. tenendo opi. cō
trariam quia respōdet idem Bar. in l. ij. in iij. col. de rescin. ven
di. licet hic non respondeat. Istam opi. Bart. tenent Ange. hic

a ¶ Et 9rium. adde q idē dicit Ant. cor. in repet. rub. de Iurein. col. xi. in xiij priuilegio iuramēti. De mō aūt ⁊ forma renūciādi velleiano vide p Bart. cepo. sua cau. xcv. ī ci. notari9 scripsit ⁊ sequēti. ⁊ qualr minor debeat renunciare iurando remedio. l. ij. d rescin. ven. vid Alex. cōsi. cxvij. ici. viso pcessu cāe pncipalr. ī. ij. vol.

b ¶ Sz aduerte. Adde q opi. Dy. facit illud q decidit Pau. de ca. ī cōs. ij. secūduz antiquā impssionē ici. nō est dubiū. vbi dt qd si statutuz dicat q minor obliget in tali casu sicut maior qd tñ non tollit bñficiuz restitutiōis in inte. de q̄ vide alex. ī. l. more. ff. d acq. here.

c ¶ Tertio pro ista. ad h vide etiā ant. cor. ī repe. ru. de iureiu. ī. xix. effectu iuramēti. vbi tenuit idē qd Alex. ī 9s. suo. xxviij. ī j. vol. vbi dicit q practica et cōsuetudo videt approbasse istā opi. cuz nūq ī istis sit 9suetū apponi istas certiorationes bñficiū restitutiōis in integrū minor: ergo a cōi obseruātia nō discedēdū iuxta. l. cū de cōsuetudine. ff. d leg. l. fin. C. de iureiuran. ⁊ c. q grani. d cri. fal. Idem tenuit Alex. in 9s. cxxvij. inc. viso processu cause principalis. ī. ij. vol. vbi etiam dt bonū ꝟbū in fi. qd ista opi. vī de iure ve

Universidad de Deusto
Biblioteca

rio: idē tenuit multū elegan ter Frā. Aret. in §. suo. xliij. maxime colūtiij. x.y. idē tenuit Alex. in cōsi. suo. lij. in ci. visis x cōsideratis statutis col. v. iiij. volu.

a ¶ Limita ad de q idem dicitur de notario qui se subscribit cū ista dictiōe &c. qō presumit rogat⁹. ita Barba. in §. xxxij. inci. scribit p clare. vj. col. in j. volu.

b ☞ Secundo. Questio dat. de rogitu notarij Fel. seqtur singulariter i. c. nōnulli. §. sunt x alij in fi. vij. col. de rescrip. Purpura.

in repeti. Rap. cu. x Ro. q supra retuli. idem tenet Bart. in. d. aut. sacramēta puberū. vbi subdit bonū verbū q ista opi. obsernatur. x ibidē Ang. Fulg. x Pau. de ca. Bart. x Ang. in. d. l. ij. C. de rescin. ven. vbi dicit Ang. bonū verbū q ita obseruat consuetudo Bart. x Mod. in. d. l. i duo patroni. §. idē iulianus. cū multis alijs cōcordātis traditis per Alex. hic x in. d. §. idē iulianus. Et vltra eum ita etiā tenet do. Abba. in. c. fi diligenti. in vj. col. post do. Ant. de bu. ibi. de foro compe. x dicit alex. hic q communis practica seruat opi. Bar. quam dicit qō obseruaret in practica ppter authoritatem iuramēti. Istud idē ante eū q cōsuetudo approbet opi. Bar. attestatur etiā Joā. de imo. hic x in. c. cū cā. de emp. x vend. x in. c. cū cōtingat. in. xxxiij. char. in tertio mēbro. Istam opi. Bar. consulendo vbiq; tenet. d. Alex. in cōsi. xxvj. quod incipit, viso libello producto per procuratorem. Petri de villa. in. iiij. x. v. col. x in consi. xlj. quod inci. super premisso themate diligēti animaduersione prehabita in. ij. col. ij. vbi etiā dicit q ista est magis cōis opi. quā approbat cōis stylus x obseruātia. Et idē Alex. in cōsi. xxxix. §. vo. q inci. visa pcessu cause principalis. circa fi. vbi etiā dicit q ista opi. bar. est de iure verio. x qō solitus est eam x cōsulendo x legendo sequi x idem Alex. in consi. xxxij. secundi volu. quod incip. visa facti narratione mihi exhibita in. i. x. §. col. x in cōsi. lxxx. in. v. vol. qō incip. visis themate suprascripto x instrumētis x statutis ad finem. x ita teneas consulendo x iudicando q̄uis Bal. in. l. §. in ix. q. C. de rescin. ven. concordet istas opi. distinguēdo q aut mi nor iuranit interueniēte autoritate tutoris sui: x tūc vera sit opi Bar. q sciētia curatoris reputatur scientia adulti. l. pupillus si fari. ff. de acqui. here. Si autem mino: iuranit nō interueniente autoritate curatoris: x tūc vera sit opi Dy. etiā si iudicis decretum interueniet q̄ non reperitur iure cautū qō scientia iudicis reputetur scientia adulti quam distinctionē videtur sequi idem do. Alex. in prealleg. cōsi. ccxxj. in. §. vo. x Bal. met in. c. j. §. item sacramenta. in vlti. q. de pace iur. fir. Sed istam distinctionē reprobant Rapha. cu. x Roma. hic, x Sali. in. d. §. x in. d. aut. sacramenta. in. x. col. Jo. de imo. in. d. c. pen. de emp. x vendi, x in cōmento. d. c. cū contingat in. xxxv. char. eo q̄ sciētia tutoris vel curatoris sufficit vbi sciētia adulti vel pupilli nō est necessaria. d. l. pupillus si fari. Preterea x fortius si sciētia tutoris vel curatoris supplereti: ergo fortius decretū iudicis: q; solus iudex supplet defectum tutoris vel curatoris. l. bonorū. C. qui admit. l. si infanti. C. de iure deliber. vñ teneas opi. Bart. x ita remaneat expedita quinta pars gl. ¶ † In ea. glo. in fi. not. istam regulam glo. per quā colligit Bar. q oīa verba scripta in instrumēto publico presumūtur scripta de voluntate partiū. x ideo dū gl. dicit scribēs intelligit vel scribi faciēs fm eū. Adde qō idē voluit Bal. in. l. j. ad finem. C. de priui. do. per istā gl. quā reputat multū singularem. x no. idē Bald. in. l. errore. in. j. co. C. de testa. vbi etiā ad hoc valde no. istā gl. Similiter presumitur q notarius in instrumēto apposuerit verba importātia volūtatē testatoris, vel cōtrahentiū, x verba notarij debent intelligi fm iuris interpetationē. ita Bar. in. l. si qs filiabus. ff. de testa. tute. allegat notata hic x in. l. j. C. de vsu. ita etiā not. idem Bar. in. l. liberorum. in vlti. colum. ff. de verbo. signifi. ¶ † Extra glo. Bar. formal. xij. questiones, quarū nouem sunt circa solēnitatē rogatus testiū x notarij. decima circa relationē nuncij &c. Ego reducam ad sex questiones. Prima questio est an testes presumantur rogati. concludit Bar. quod non: q; solennitas extrinseca est que non presumitur. x idē tenet Bart. in. l. heredes palā. §. in testamentis. ff. de test. cum concordan. allegatis per Alex. hic x in cōsi. lxx. secūdi volu. quod incip. viso concilio alias per me reddito. in vlti. col. Pro ista cōmuni cōclusione facit bonus text. in. l. diuus. in ver. ceterum. x in versi. alioquin. ff. de test. milit. p quē text. Bar. ibi in fine ponit practicam huius cōclusionis q̄ testes dicūt audiuisse Titiū instituisse talem heredē &c. quod reputat tenēdū menti, x sequit idem Bal. ¶ Limita istam conclusionem nisi testes subscripserint se quia ex tali subscriptione presumunt rogati, vt. j. per Bar. vbi examinabo. ¶ † Scdo limito nisi tabellio sciente x patiente parte subscripserit aliquē q̄ presumitur rogatus. ar. l. cū ostēdimus. §. fi. ff. de fideiuss. tuto. x l. optimā. C. de cōtrahen. x commit. stip. x presumitur in dubio consensisse, vt per Bart. in. l. j. C. de fide instru. x iure hast. fisc. cū concordantijs hic traditis per Alex. sequitur idem Alex. cōsil. xxxiij. in. iij. vol. quod inci. ponderatis verbis vltimi testamēti. in. vj. colū. ad fi. Ita teneas q̄ quid teneat Aret. in. d. l. heredes palam. §. in testamētis. x idem Aret. in. d. l. hac consultissima. in prin. C. de testa. Tertio limita q̄ testator x notarius sunt periti iuris, x reperiunt instituti qui debuerūt verisimiliter instituī: tūc testes presumunt rogati. ita no. tenet Bal. post Odof. in. l. j. circa fi. prin. ff. de here. instī. refert x sequitur Are. hic reputās istū casum esse valde nouū x singularem. Ista limitatio licet videatur in se rationabilis: tamē reprobat per Jmo. ibi x Alex. hic q: nō reperitur iure expressum. addo q̄ idē importat si non tari⁹ dicat testes adhibitos vel vocatos: ac si diceret rogatos. Scda q̄ sufficit dicere testes adhibitos q̄uis nō dicat ad hoc. Tertia q̄ si testis se subscribat instrumēto presentibus x hentibus ex sola subscriptione presumit rogatio. Quarta cōclusio est q notarius x similiter testes presumūtur rogati a partibus a quarū volūtate x petitiōe fit instrumētū. Quinta q̄ presumit presentia notarij ex eo qō publicauit dato qō in instrumēto nō dicat interfuisse cū istis cōclusionibus Bart. transit simpliciter Alb. hic, alij nihil dicūt: x idem Alex. in cōsi. xxxiij. in. iij. vo. qō inci. pōderatis verbis testamēti. in. vj. col. x seq. ¶ Circa primā cōclusionē a dde quod idē no. Bar. in. d. l. heredes. §. in testamētis per illū text. Adde tu alium text. in. §. fi. in verbo adhibitis x ibi glo. no. insti. de testa. x in. l. diu⁹. in verbo cōnocaris. x ibi gl. ff. de testa. milit. ¶ Cōtrārij de directo tenet ibi Bald. in. d. l. diuus. q nō sufficit vocatio testiū: sz vltra hoc est necessaria rogatio. ad hoc allegat bonam gl. in. l. milites. C. de testa. milit. que expresse dicit q in testamentis exigitur cōuocatio x rogatio testium' pōdera cōuocatio x rogatio: ergo non sufficit esse rogatos per cōfessionē an per illam scripturā probatur litis cōtestatio. Spe. in ti. de li. conte. §. ij. in ver. quidā autē lecta petitione. determinat qō nō. x refert q propter hoc bononie fuit cessata predicta snia cū toto pcessu qz nō apparebat de litis ꝛtestatio a ne. Bar. hic tenet contrarium cū quo alij trāseūt. x idem Bart. in. d. l. qō si dubitet per illum text. ff. de acq. here. x ibidem Jmo. Roma. x Are. Idem tenet Jo. and. in addi. Spec. super dicto ver. quidam autem. vbi dicit q Bonome male fuit obtentū qō illa sentētia cassaretur, x q̄ hodie obseruatur contrarium. ita etiā tenent Canonistæ in. c. j. de lit. contest. x ista est cōmunis opi. fm do. Alex. hic q̄ qua opi. vltra scribentes adde tex. notādum in c. cū cām. de iura. calū. quē Bal. ibi ita ad hoc no. pro ista cōclusione Bar. ita teneas quicqd teneat idem Bal. x male, in. d. l. q̄ si dubitet, x in. l. j. in. xj. col. C. de fide instru. x iure hast. fisca. li. x. ¶ † Ultimo querit Bar. quid si in sentētia dicatur sententialiter promulgata nec dicitur lecta nec indice sedente p tribunali nunquid valeat. x ista omnia presumantur. Concludit Bar. qō sic: quia illa verba snia aliter aliter verificari nō possunt. ita etiam tenet Bar. in. l. fi. per illū text. C. de sen. ex. bre. rec. Istam decisionem in specie sequūtur Ang. Jmo. Alex. x Are. hic cum cōcordantijs hic allegatis per Alexā. quas salua eius excellentia nō reperio bonas nec ad propositum facere. ¶ Adde q̄ solus dñs Pe. de begu. tenet cōtrarium quia ista verba de sui significatione non importāt q̄ fit lecta nec de scripti recitatione quia verbum lecta de sui significatione importat scripturam que videri possit. l. j. ver. sed si consulto. ff. de his que in testa. delentur. Item dicta ꝛba nō important q̄ iudice sedēte p tribunali nec istud debet presumi nisi fit dictū vel nisi adhuc iuratur per hunc solēniter ¶ Adde tu vltra scribētes qō Bal. in. c. cum in iure penitus. i vltī col. circa fi. de offi. deleg. facies mentionem de ista decisione Bar. eam repehendit dicēs le nescire quod istud verbū snialiter sonet aliud q̄ motū iudicis. l. qualē. in prin ff. de arbi. x ideo non presumitur q̄ iudex sederet x sic in dubio nō valet ista snia fm eū: vbi l. ista verba snialiter q̄ mulgata possint p bare qō sententia mentalata de scripti recitatione p. l. fi. C. de sen. ex peri. re. ci. non tñ importāt qō iudice sedēte pro tribunali. x vltra Bald. faceret tex. in. l. si qñ. C. de statu. x in ag. per quē tex. not. ibi in fi mili Bar. q̄ index vel assessor non presumitur sedisse p tribuna li hoīs in quibus tenēt sedere nisi de hoc fidē faceret: ideo dz facere scribere p notariū q̄ sedet ne possit sibi imputari in suo syndicatu. ita Bar. in. d. l. fi. Addo etiam qō contra Bart. tenet in terminis Bal. in. l. j. in. §. j. co. C. de fide instr. x iure hast. fis. lib. x licet Alex. hic in aduertenter allegat eum cōcordare cū Bar, sed de directo tenet cōtrariū imo tenet fortius q̄ si notarius dicat sententialiter x non dicit lata x lecta q̄ non valebit motus qua sententialiter promulgare cōcludit animum x vocis prolationē x non aliud nec importat qō cum scripti recitatione fit promulgata: ergo nō vz qz non omnis vox iudicis est sententia vt. C. comm. vel cpisto. per totum, sed illa que sententialiter. t. co animo x snia profert vt fit snia: alias fm eū. l. ij. C. de sen. ex bre. rec. inculcasset ista verba tanq̄ superflua qō esset adhibendum §. quibus. in prima constitutione codicis. Quid tenēdū x teneo cōclusionē Bar. pro qua allego plures tex. q non allegant a seri bentibus. allego in primis tex. in. c. sicut. in ver. finaliter absoluī. de re iu. per quē tex. no. ibi Bal. in. j. col. sibi contrarius qō istud aduersum snialiter concludit qō snia fuit lata de scripti recitatione vnde fm eū si tabellio dicat talis fuit snialiter absolutus significat qō snia fuit lata x lecta x diffinitiue, promulgata quod est no. dignū fm eū. Ad idē tex. in. c. sicut nobis. i verbo diuoty snia promulgatur de te. x tex. in. c. cum beti oldus circa medium in verbo sententialiter redditur absolutum de re iu. Item quia illud aduersum sententialiter intelligitur fm morem x ritū sententiarum ergo non solum de scripti recitatione: sed etiā sic dicte sedente pro tribunali: alias non meretur nomen sententie nec dicitur sententialiter promulgata, vt in. d. l. fi. vltra teneo opi. Bar. quamuis passus non sit fine dubitatione.

1 ☞ Si stipulo: rem meam sua conditione valet stipulatio quā do est propria stipulantis sed revocabiliter.

2 Res mea pōt mihi acquiri ex noua stipulatiōe q̄uis prima causa acquisitionis diū est dubia x secunda certa vel q̄uis per secundam sit pinguior acquisitio q̄ ex prima.

3 Quando res est mea vere x propie x de iure communi nō possum eam stipulari pure: secus si aliquo speciali fauore.

4 Quis potest stipulari rem propriam habere licere.

5 Quis potest stipulari estimationem rei propie.

6 Quod tempus sit inspiciendum in stipulatione.

gationē testiū x notarū. Bar. formal quinq. q. Ex q̄bus breuiter habes quinq̄ cōclusiones. Prima est q̄ idē importat si non tari⁹ dicat testes adhibitos vel vocatos: ac si diceret rogatos. Scda q̄ sufficit dicere testes adhibitos q̄uis nō dicat ad hoc. Tertia q̄ si testis se subscribat instrumēto presentibus x hentibus ex sola subscriptione presumit rogatio. Quarta cōclusio est q̄ notarius x similiter testes presumūtur rogati a partibus a quarū volūtate x petitiōe fit instrumētū. Quinta q̄ presumit presentia notarij ex eo qō publicauit dato qō in instrumēto nō dicat interfuisse cū istis cōclusionibus Bart. transit simpliciter Alb. hic, alij nihil dicūt: x idem Alex. in cōsi. xxxiij. in. iij. vo. qō inci. pōderatis verbis testamēti. in. vj. col. x seq. ¶ Circa primā cōclusionē a dde quod idē no. Bar. in. d. l. heredes. §. in testamētis per illū text. Adde tu alium text. in. §. fi. in verbo adhibitis x ibi glo. no. insti. de testa. x in. l. diu⁹. in verbo cōnocaris. x ibi gl. ff. de testa. milit. ¶ Cōtrārij de directo tenet ibi Bald. in. d. l. diuus. q nō sufficit vocatio testiū: sz vltra hoc est necessaria rogatio. ad hoc allegat bonam gl. in. l. milites. C. de testa. milit. que expresse dicit q in testamentis exigitur cōuocatio x rogatio testium' pōdera cōuocatio x rogatio: ergo non sufficit esse rogatos pro primum tñ cōiter teneī. ¶ † Circa tertiam cōclusionē qō eo ipso qō testes se subscribūt presente testatore vel partib⁹ p̄sumuntur ex hoc rogati. Cum Bar. tenent ceteri indifferenter ita etiā tenet Bar. Jmo. x alij in. l. Domitius. per illum tex. ff. de testa. Bal. in. l. hac cōsultissima. in prin. C. de testa. x in. l. j. in viij. co. C. de fide instr. x iur. hast. fisc. Jo. de imo. l. j. in prin. ff. de heredi. instī. do. Alex. in prealleg. cōsi. xxxiij. in. iij. volu. Teneo contra Bart. x communem sententiam a qua nemo discepat fortissima ratione quia in testamentis presertim in scriptis testes debēt esse rogati. d. l. heredes. §. in testamētis. auf. rogati. C. de test. l. hac cōsultissima. in prin C. de testa. Jtē in testamento in scriptis testes debēt de necessitate se subscribere: alias non valeret. l. fi. ad fi. C. de codicil. x d. l. hac cōsultissima. i prin. x. §. j. inst. de test. si ergo sola subscriptio testiū faceret eos presumi rogatos: ergo frustra regrif qō i testamētis sint rogati. Illec obst. t. x. in. l. Domitius. in qua se fundāt Bar. x alij quia ille tex. nō loquit de subscribēte se scripture alterius: nec de subscriptione ibi verbum vllum: sed loquitur in eo qui rogatus, totam pnci paliē scripturā scripsit an presumatur rogatus: Nisi diceres qō subscriptio tantum operatur ac si totam scripturam scripsit. l. emptor. §. Lucius. vbi dixi de pac. l. fi stipulat⁹. §. chrysogon⁹. j. eo. x ita parte cōtra Bart. tenet Specu. x Jo. an. licet nō adducāt rationē quam. §. dixi in titu. de teste. §. j. in pe. col. in vers. quid ergo si dicatur in testamēto in fi. vbi tenent qō licet qs se subscripserit nō tamē per hoc presumitur rogatus nisi p̄betur. ¶ † Circa quartā conclusionē Bar. q̄ notarij vel testes presumātur rogati a partibus vel parte que facit fieri, aduerte qō in testamentis satis est testes esse rogatos vel a testatore vel a notario vel a quocūq; alio petente x pīs testatore. ita ad literā decidit Pan. de ca. post Dy. ibi in. d. l. heredes. §. palam. §. in testamēts. refert x sequitur Alex. in cōsi. xlvij. scōi volu. qō incip. ab aide p celeberrimos inris cōsultos in. §. col. x in. xxxiij. ter tij volu. inci. Ponderatis verbis vltimi testamenti. in. vj. x. vij. col. Istud idē q̄ sufficiat testes a quocūq; esse rogatos sequitur etiā Jo. fab. in. §. fi. instī. de test. secutus Dyn. in loco prealegato, intelligē vt dixi presente x patiēte testatore quia presumitur mādare l. qui patitur. ff. mād. l. j. §. magistrū. l. q̄. ff. de exer. l. j. ff. q̄ cū eo. est gl. bona in. l. in prin. ff. de neg. gest. Cōfirmo ista per illud qō valet singulariter cōsuluit Ang. x forte nō habes alibi in specie in cōsi. cclxxiij. quod incipit thema super quo cōsi. liij petit tale est. in. l. col. vbi cōsuluit qō si aliqui testes testamentarij dicūt fuisse rogatos a notario, aliqui dicūt fuisse rogatos a testatore quod tales testes nō sunt fibi cōtrarij, cum sit possibile fuisse rogatos ab vtro q̄ cum possint ab vtro q̄ rogari, cū sit actꝰ reiterabilis. Propter istā rationē tenet ibi Ang. in pe. col. q̄ si aliqui deponūt q̄ testes fuerūt rogati ante publicationem testamēti, aliqui post, q̄ nō sunt cōtrarij, x ita in cōtingentia facti dico me consuluisse Adantue. Istud vltimū cōfirmo nā sufficit in testamēto testes fuisse rogatos in testamēto vel inco tinēti post. ita Bald. in. l. fi. in pe. col. ad fi. C. de fideicō. Secūdo per istā infero q̄ male dixit Ange. in. §. x. l. j. in. fi. col. in aut. de te x in. l. Domitius. in qua se fundāt Bar. x alij quia ille tex. nō loquit de subscribēte se scripture alterius: nec de subscriptione ibi verbum vllum: sed loquitur in eo qui rogatus, totam pnci paliē scripturā scripsit an presumatur rogatus: Nisi diceres qō subscriptio tantum operatur ac si totam scripturam scripsit. l. emptor. §. Lucius. vbi dixi de pac. l. fi stipulat⁹. §. chrysogon⁹. j. eo. x ita parte cōtra Bart. tenet Specu. x Jo. an. licet nō adducāt rationē quam. §. dixi in titu. de teste. §. j. in pe. col. in vers. quid ergo si dicatur in testamēto in fi. vbi tenent qō licet qs se subscripserit nō tamē per hoc presumitur rogatus nisi p̄betur. ¶ † Circa quartā conclusionē Bar. q̄ notarij vel testes presumātur rogati a partibus vel parte que facit fieri, aduerte qō in testamentis satis est testes esse rogatos vel a testatore vel a notario vel a quocūq; alio petente x pīs testatore. ita ad literā decidit Pan. de ca. post Dy. ibi in. d. l. heredes. §. palam. §. in testamēts. refert x sequitur Alex. in cōsi. xlvij. scōi volu. qō incip. ab aide p celeberrimos inris cōsultos in. §. col. x in. xxxiij. ter tij volu. inci. Ponderatis verbis vltimi testamenti. in. vj. x. vij. col. Istud idē q̄ sufficiat testes a quocūq; esse rogatos sequitur etiā Jo. fab. in. §. fi. instī. de test. secutus Dyn. in loco prealegato, intelligē vt dixi presente x patiēte testatore quia presumitur mādare l. qui patitur. ff. mād. l. j. §. magistrū. l. q̄. ff. de exer. l. j. ff. q̄ cū eo. est gl. bona in. l. in prin. ff. de neg. gest. Cōfirmo ista per illud qō valet singulariter cōsuluit Ang. x forte nō habes alibi in specie in cōsi. cclxxiij. quod incipit thema super quo cōsi. liij petit tale est. in. l. col. vbi cōsuluit qō si aliqui testes testamentarij dicūt fuisse rogatos a notario, aliqui dicūt fuisse rogatos a testatore quod tales testes nō sunt fibi cōtrarij, cum sit possibile fuisse rogatos ab vtro q̄ cum possint ab vtro q̄ rogari, cū sit actꝰ reiterabilis. Propter istā rationē tenet ibi Ang. in pe. col. q̄ si aliqui deponūt q̄ testes fuerūt rogati ante publicationem testamēti, aliqui post, q̄ nō sunt cōtrarij, x ita in cōtingentia facti dico me consuluisse Adantue. Istud vltimū cōfirmo nā sufficit in testamēto testes fuisse rogatos in testamēto vel inco tinēti post. ita Bald. in. l. fi. in pe. col. ad fi. C. de fideicō. Secūdo per istā infero q̄ male dixit Ange. in. §. x. l. j. in. fi. col. in aut. de te x in. l. Domitius. in qua se fundāt Bar. x alij quia ille tex. nō loquit de subscribēte se scripture alterius: nec de subscriptione ibi verbum vllum: sed loquitur in eo qui rogatus, totam pnci paliē scripturā scripsit an presumatur rogatus: Nisi diceres qō subscriptio tantum operatur ac si totam scripturam scripsit. l. emptor. §. Lucius. vbi dixi de pac. l. fi stipulat⁹. §. chrysogon⁹. j. eo. x ita parte cōtra Bart. tenet Specu. x Jo. an. licet nō adducāt rationē quam. §. dixi in titu. de teste. §. j. in pe. col. in vers. quid ergo si dicatur in testamēto in fi. vbi tenent qō licet qs se subscripserit nō tamē per hoc presumitur rogatus nisi p̄betur. ¶ † Circa quartā conclusionē Bar. q̄ notarij vel testes presumātur rogati a partibus vel parte que facit fieri, aduerte qō in testamentis satis est testes esse rogatos vel a testatore vel a notario vel a quocūq; alio petente x pīs testatore. ita ad literā decidit Pan. de ca. post Dy. ibi in. d. l. heredes. §. palam. §. in testamēts. refert x sequitur Alex. in cōsi. xlvij. scōi volu. qō incip. ab aide p celeberrimos inris cōsultos in. §. col. x in. xxxiij. ter tij volu. inci. Ponderatis verbis vltimi testamenti. in. vj. x. vij. col. Istud idē q̄ sufficiat testes a quocūq; esse rogatos sequitur etiā Jo. fab. in. §. fi. instī. de test. secutus Dyn. in loco prealegato, intelligē vt dixi presente x patiēte testatore quia presumitur mādare l. qui patitur. ff. mād. l. j. §. magistrū. l. q̄. ff. de exer. l. j. ff. q̄ cū eo. est gl. bona in. l. in prin. ff. de neg. gest. Cōfirmo ista per illud qō valet singulariter cōsuluit Ang. x forte nō habes alibi in specie in cōsi. cclxxiij. quod incipit thema super quo cōsi. liij petit tale est. in. l. col. vbi cōsuluit qō si aliqui testes testamentarij dicūt fuisse rogatos a notario, aliqui dicūt fuisse rogatos a testatore quod tales testes nō sunt fibi cōtrarij, cum sit possibile fuisse rogatos ab vtro q̄ cum possint ab vtro q̄ rogari, cū sit actꝰ reiterabilis. Propter istā rationē tenet ibi Ang. in pe. col. q̄ si aliqui deponūt q̄ testes fuerūt rogati ante publicationem testamēti, aliqui post, q̄ nō sunt cōtrarij, x ita in cōtingentia facti dico me consuluisse Adantue. Istud vltimū cōfirmo nā sufficit in testamēto testes fuisse rogatos in testamēto vel inco tinēti post. ita Bald. in. l. fi. in pe. col. ad fi. C. de fideicō. Secūdo per istā infero q̄ male dixit Ange. in. §. x. l. j. in. fi. col. in aut. de te

43 ¶ † Circa quartā conclusionē Bar. q̄ notarij vel testes presumātur rogati a partibus vel parte que facit fieri, aduerte qō in testamentis satis est testes esse rogatos vel a testatore vel a notario vel a quocūq; alio petente x pīs testatore. ita ad literā decidit Pan. de ca. post Dy. ibi in. d. l. heredes. §. palam. §. in testamēts. refert x sequitur Alex. in cōsi. xlvij. scōi volu. qō incip. ab aide p celeberrimos inris cōsultos in. §. col. x in. xxxiij. ter tij volu. inci. Ponderatis verbis vltimi testamenti. in. vj. x. vij. col. Istud idē q̄ sufficiat testes a quocūq; esse rogatos sequitur etiā Jo. fab. in. §. fi. instī. de test. secutus Dyn. in loco prealegato, intelligē vt dixi presente x patiēte testatore quia presumitur mādare l. qui patitur. ff. mād. l. j. §. magistrū. l. q̄. ff. de exer. l. j. ff. q̄ cū eo. est gl. bona in. l. in prin. ff. de neg. gest. Cōfirmo ista per illud qō valet singulariter cōsuluit Ang. x forte nō habes alibi in specie in cōsi. cclxxiij. quod incipit thema super quo cōsi. liij petit tale est. in. l. col. vbi cōsuluit qō si aliqui testes testamentarij dicūt fuisse rogatos a notario, aliqui dicūt fuisse rogatos a testatore quod tales testes nō sunt fibi cōtrarij, cum sit possibile fuisse rogatos ab vtro q̄ cum possint ab vtro q̄ rogari, cū sit actꝰ reiterabilis. Propter istā rationē tenet ibi Ang. in pe. col. q̄ si aliqui deponūt q̄ testes fuerūt rogati ante publicationem testamēti, aliqui post, q̄ nō sunt cōtrarij, x ita in cōtingentia facti dico me consuluisse Adantue. Istud vltimū cōfirmo nā sufficit in testamēto testes fuisse rogatos in testamēto vel inco tinēti post. ita Bald. in. l. fi. in pe. col. ad fi. C. de fideicō. Secūdo per istā infero q̄ male dixit Ange. in. §. x. l. j. in. fi. col. in aut. de te

44 gl. hic i ū. vbi dixi. ¶ † Quinto q̄rit Bar. si in actis reperiatur

a

b q̄ tali die fuit ius cōtestata b x non dicitur an per negationem

vel per cōfessionē an per illam scripturā probatur litis cōtestatio. Spe. in ti. de li. conte. §. ij. in ver. quidā autē lecta petitione. determinat qō nō. x refert q propter hoc bononie fuit cessata predicta snia cū toto pcessu qz nō apparebat de litis ꝛtestatio a ne. Bar. hic tenet contrarium cū quo alij trāseūt. x idem Bart. in. d. l. qō si dubitet per illum tex. ff. de acq. here. x ibidem Jmo. Roma. x Are. Idem tenet Jo. and. in addi. Spec. super dicto ver. quidam autem. vbi dicit q Bonome male fuit obtentū qō illa sentētia cassaretur, x q̄ hodie obseruatur contrarium. ita etiā tenent Canonistæ in. c. j. de lit. contest. x ista est cōmunis opi. fm do. Alex. hic q̄ qua opi. vltra scribentes adde tex. notādum in c. cū cām. de iura. calū. quē Bal. ibi ita ad hoc no. pro ista cōclusione Bar. ita teneas quicqd teneat idem Bal. x male, in. d. l. q̄ si dubitet, x in. l. j. in. xj. col. C. de fide instru. x iure hast. fisca. li. x. ¶ † Ultimo querit Bar. quid si in sentētia dicatur sententialiter promulgata nec dicitur lecta nec indice sedente p tribunali nunquid valeat. x ista omnia presumantur. Concludit Bar. qō sic: quia illa verba snia aliter aliter verificari nō possunt. ita etiam tenet Bar. in. l. fi. per illū text. C. de sen. ex bre. rec. Istam decisionem in specie sequūtur Ang. Jmo. Alex. x Are. hic cum cōcordantijs hic allegatis per Alexā. quas salua eius excellentia nō reperio bonas nec ad propositum facere. ¶ Adde q̄ solus dñs Pe. de begu. tenet cōtrarium quia ista verba de sui significatione non importāt q̄ fit lecta nec de scripti recitatione quia verbum lecta de sui significatione importat scripturam que videri possit. l. j. ver. sed si consulto. ff. de his que in testa. delentur. Item dicta ꝛba nō important q̄ iudice sedēte p tribunali nec istud debet presumi nisi fit dictū vel nisi adhuc iuratur per hunc solēniter ¶ Adde tu vltra scribētes qō Bal. in. c. cum in iure penitus. i vltī col. circa fi. de offi. deleg. facies mentionem de ista decisione Bar. eam repehendit dicēs le nescire quod istud verbū snialiter sonet aliud q̄ motū iudicis. l. qualē. in prin ff. de arbi. x ideo non presumitur q̄ iudex sederet x sic in dubio nō valet ista snia fm eū: vbi l. ista verba snialiter q̄ mulgata possint p bare qō sententia mentalata de scripti recitatione p. l. fi. C. de sen. ex peri. re. ci. non tñ importāt qō iudice sedēte pro tribunali. x vltra Bald. faceret tex. in. l. si qñ. C. de statu. x in ag. per quē tex. not. ibi in fi mili Bar. q̄ index vel assessor non presumitur sedisse p tribuna li hoīs in quibus tenēt sedere nisi de hoc fidē faceret: ideo dz facere scribere p notariū q̄ sedet ne possit sibi imputari in suo syndicatu. ita Bar. in. d. l. fi. Addo etiam qō contra Bart. tenet in terminis Bal. in. l. j. in. §. j. co. C. de fide instr. x iure hast. fis. lib. x licet Alex. hic in aduertenter allegat eum cōcordare cū Bar, sed de directo tenet cōtrariū imo tenet fortius q̄ si notarius dicat sententialiter x non dicit lata x lecta q̄ non valebit motus qua sententialiter promulgare cōcludit animum x vocis prolationē x non aliud nec importat qō cum scripti recitatione fit promulgata: ergo nō vz qz non omnis vox iudicis est sententia vt. C. comm. vel cpisto. per totum, sed illa que sententialiter. t. co animo x snia profert vt fit snia: alias fm eū. l. ij. C. de sen. ex bre. rec. inculcasset ista verba tanq̄ superflua qō esset adhibendum §. quibus. in prima constitutione codicis. Quid tenēdū x teneo cōclusionē Bar. pro qua allego plures tex. q non allegant a seri bentibus. allego in primis tex. in. c. sicut. in ver. finaliter absoluī. de re iu. per quē tex. no. ibi Bal. in. j. col. sibi contrarius qō istud aduersum snialiter concludit qō snia fuit lata de scripti recitatione vnde fm eū si tabellio dicat talis fuit snialiter absolutus significat qō snia fuit lata x lecta x diffinitiue, promulgata quod est no. dignū fm eū. Ad idē tex. in. c. sicut nobis. i verbo diuoty snia promulgatur de te. x tex. in. c. cum beti oldus circa medium in verbo sententialiter redditur absolutum de re iu. Item quia illud aduersum sententialiter intelligitur fm morem x ritū sententiarum ergo non solum de scripti recitatione: sed etiā sic dicte sedente pro tribunali: alias non meretur nomen sententie nec dicitur sententialiter promulgata, vt in. d. l. fi. vltra teneo opi. Bar. quamuis passus non sit fine dubitatione.

1 ☞ Si stipulo: rem meam sua conditione valet stipulatio quā do est propria stipulantis sed revocabiliter.

2 Res mea pōt mihi acquiri ex noua stipulatiōe q̄uis prima causa acquisitionis diū est dubia x secunda certa vel q̄uis per secundam sit pinguior acquisitio q̄ ex prima.

3 Quando res est mea vere x propie x de iure communi nō possum eam stipulari pure: secus si aliquo speciali fauore.

4 Quis potest stipulari rem propriam habere licere.

5 Quis potest stipulari estimationem rei propie.

6 Quod tempus sit inspiciendum in stipulatione.

vel per cōfessionē an per illam scripturā probatur litis cōtestatio. Spe. in ti. de li. conte. §. ij. in ver. quidā autē lecta petitione. determinat qō nō. x refert q propter hoc bononie fuit cessata predicta snia cū toto pcessu qz nō apparebat de litis ꝛtestatio a ne. Bar. hic tenet contrarium cū quo alij trāseūt. x idem Bart. in. d. l. qō si dubitet per illum tex. ff. de acq. here. x ibidem Jmo. Roma. x Are. Idem tenet Jo. and. in addi. Spec. super dicto ver. quidam autem. vbi dicit q Bonome male fuit obtentū qō illa sentētia cassaretur, x q̄ hodie obseruatur contrarium. ita etiā tenent Canonistæ in. c. j. de lit. contest. x ista est cōmunis opi. fm do. Alex. hic q̄ qua opi. vltra scribentes adde tex. notādum in c. cū cām. de iura. calū. quē Bal. ibi ita ad hoc no. pro ista cōclusione Bar. ita teneas quicqd teneat idem Bal. x male, in. d. l. q̄ si dubitet, x in. l. j. in. xj. col. C. de fide instru. x iure hast. fisca. li. x. ¶ † Ultimo querit Bar. quid si in sentētia dicatur sententialiter promulgata nec dicitur lecta nec indice sedente p tribunali nunquid valeat. x ista omnia presumantur. Concludit Bar. qō sic: quia illa verba snialiter aliter aliter verificari nō possunt. ita etiam tenet Bar. in. l. fi. per illū text. C. de sen. ex bre. rec. Istam decisionem in specie sequūtur Ang. Jmo. Alex. x Are. hic cum cōcordantijs hic allegatis per Alexā. quas salua eius excellentia nō reperio bonas nec ad propositum facere. ¶ Adde q̄ solus dñs Pe. de begu. tenet cōtrarium quia ista verba de sui significatione non importāt q̄ fit lecta nec de scripti recitatione quia verbum lecta de sui significatione importat scripturam que videri possit. l. j. ver. sed si consulto. ff. de his que in testa. delentur. Item dicta ꝛba nō important q̄ iudice sedēte p tribunali nec istud debet presumi nisi fit dictū vel nisi adhuc iuratur per hunc solēniter ¶ Adde tu vltra scribētes qō Bal. in. c. cum in iure penitus. i vltī col. circa fi. de offi. deleg. facies mentionem de ista decisione Bar. eam repehendit dicēs le nescire quod istud verbū snialiter sonet aliud q̄ motū iudicis. l. qualē. in prin ff. de arbi. x ideo non presumitur q̄ iudex sederet x sic in dubio nō valet ista snia fm eū: vbi l. ista verba snialiter q̄ mulgata possint p bare qō sententia mentalata de scripti recitatione p. l. fi. C. de sen. ex peri. re. ci. non tñ importāt qō iudice sedēte pro tribunali. x vltra Bald. faceret tex. in. l. si qñ. C. de statu. x in ag. per quē tex. not. ibi in fi mili Bar. q̄ index vel assessor non presumitur sedisse p tribuna li hoīs in quibus tenēt sedere nisi de hoc fidē faceret: ideo dz facere scribere p notariū q̄ sedet ne possit sibi imputari in suo syndicatu. ita Bar. in. d. l. fi. Addo etiam qō contra Bart. tenet in terminis Bal. in. l. j. in. §. j. co. C. de fide instr. x iure hast. fis. lib. x licet Alex. hic in aduertenter allegat eum cōcordare cū Bar, sed de directo tenet cōtrariū imo tenet fortius q̄ si notarius dicat sententialiter x non dicit lata x lecta q̄ non valebit motus qua sententialiter promulgare cōcludit animum x vocis prolationē x non aliud nec importat qō cum scripti recitatione fit promulgata: ergo nō vz qz non omnis vox iudicis est sententia vt. C. comm. vel cpisto. per totum, sed illa que sententialiter. t. co animo x snia profert vt fit snia: alias fm eū. l. ij. C. de sen. ex bre. rec. inculcasset ista verba tanq̄ superflua qō esset adhibendum §. quibus. in prima constitutione codicis. Quid tenēdū x teneo cōclusionē Bar. pro qua allego plures tex. q non allegant a seri bentibus. allego in primis tex. in. c. sicut. in ver. finaliter absoluī. de re iu. per quē tex. no. ibi Bal. in. j. col. sibi contrarius qō istud aduersum snialiter concludit qō snia

Universidad de Deusto
Biblioteca

quia tūc ad validitatē stipulationis inspicim⁹ euentū cōditionis ꝙ nō tps cōtractus qz eueniente cōditione tunc cedit dies l. cedere dī. ff. de verb. sig. ergo stipulatio facta de re ppria pure nihil valet. l. nemo rem suam vtiliter. in prin. ff. eo. l. scire debemus. §. si. §. eo. ꝛ glo. hic in ſi. ſic etiā nō vꝫ legatū de re ppria legatarij. l. ppias. C. de leg. ſic etiā nō vꝫ pignus in re propria. l. neq; pignus. ff. de reg. iur. ¶ † Limita vt dixi iſtā regulā, pcedere in re que eſt ppria ſtipulātis irreuocabiliter: ſecus ſi reuocabiliter tūc pōt ſtipulari, vt p ſtipulationē efficiatur ſua ꝛ irreuocabiliter. tex. eſt in. l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ff. de cap. ꝛ in l. ex ſertāte. §. latinus. ff. de excep. rei in. facit. l. nō quocunq; in prin. ff. de leg. j. ꝛ. l. inter ſtipulantem. §. ſi rem. in verbo nō libera 2 reſ. j. eo. ¶ † Scdo no. limita qñ prima cā acgſitiōis dñj eſt dubia ꝛ ſcda certa, vel qō p ſcdam ſit pinguior acgſitio ꝙ ex prima, tūc res mea pōt mihi acgri ex noua ſtipulatione. ita no. tenēt Jo. an. ꝛ Jo. mona. in. c. cū plone. de prini. in. vj. refert ꝛ ſimpliciter ſequit̄ Are. in. l. exiſtimo. in prin. j. e. addo ꝙ idē in terminis firmat Abb. in cōſ. ix. qō incip. viſa in pſenti cā in. j. col.

3 ¶ † Tertio limita qñ res eſt mea ppria ꝛ vere ꝛ de iure cōſ: qz tunc nō poſſum eā ſtipulari puresecus ſi aliquo ſpeciali fauore puta vtūme volūtatis vel ſpeciali p̄uilegio: tūc bene poſſum ſtipulari cā mihi de nouo ꝛ vere acquirere, ſm Bart. ꝛ alios i. l. j. cōſia de leg. ꝛ in. l. j. ad ſi. ff. de leg. j. ꝛ in. d. in bello. §. ſi qs ſeruū in vlti. no. Silr in re ꝙ eſt mea de iure ſpāli bene pōt pignus cōſtitui tex. eſt in. l. idēqꝫ cū gl. ꝛ. ibi ad hoc no. Bar. ff. q po. in pig. ha. ¶ Quarto limita iſtā regulā, pcedere in ſtipulatione ꝙ 4 momēto cōſumit illa ſi fiat de re ppria nihil valet: † ſecus aūt ſi quis ſtipularet rem propriā habere licere, qz cū iſta ſtipulatio habeat cām ſucceſſiuum: ideo in ea ſingula momēta cōſideren̄; ꝛ ideo ſcda momēta ꝛſideranē ad hoc vt ſtipulatio valeat caſus eſt in. l. ſtipulatio iſta. §. queſitū. j. e. ꝛ ibi Ang. ad hoc no.

5 dicēs hūc caſuꝫ eſſe hic addendū ibi dicēt. ¶ † Quinto limita qñ qs vellet ſtipulari eſtimationē rei ſue q̄ bene pōt. l. nemo. in prin. j. e. gl. i. §. eſt aūt. inſti. qb. mo. tol. ob. ¶ Expeditis tex tna lib⁹ capio glo. vnicā ꝙ diuide magiſtraliter in ſex partes. In prima ſupplēdo ad tex. ſ. dari. remouet 3tiū de. l. ſi rem tradi §. eo. ꝛ. §. ſic itaqꝫ. inſti. de ac. In ſcda ampliat iſtum tex. vt procedat ſiue conditio ſit extrinſeca puta ſi nauis ex aſia venerit. vel intrinſeca, puta ſi mea eſſe deſierit. In tertia infert ex tex. ꝛ §. ſi latione opp. ꝛ ſol. deinde 2 illam ſolutionē opp. ꝛ nō ſoluit. In quarta remouet aliud tacitū 3tiū. In quinta formal. q. ꝛ rñdet. In ſexta parte ꝛ vltima formal aliud 3tiū. ſcda ibi, puta ſi nauis. tertia ibi, ſic ergo inſpicitur. quarta ibi, an ſit rei cōmerciū. quinta ibi, itē qd ecōtra. ſexta ibi, ꝛ ſi pure rē meā. ¶ In tertia parte gl. dū opponit de l. vſuſfructus. ff. de ſtip. ſer. ꝛ nō rñdet Bar. ꝛ cōiter doc. rñdēt ꝙ ibi erat defectus in pſona ſtipulātis tm̄: ideo inſpicit initiū ꝛ ſic tps ſtipulatiōis. l. ſi minor. ff. de ſer. expor. ꝛ añ Bar. ita rñdēt gl. in. l. exiſtimo. in prin. in glo. ℔. j. eo. qō aūt in. l. vſuſfruct⁹ ſit defectus in pſona ſtipulātis, put etiaꝫ ibi declarat Bar. ptz nō pſona ſerui ſtipulātis per ſe cōſiderata eſt penit⁹ inhabilis quo ad ſtipulandū ſibi. l. qō attinet. ff. de re iur. ſitec hereditas iacēs q̄ repſentat perſonā defuncti, vt. l. hereditas. ff. de acq. re. do. ideo nō cenſet habilis quo ad acgrēdū vſumfructū defuncto: qz p eius mortē finit. l. Titio cū mo rieſ. ff. de vſufru, ꝛ ideo tex. in. l. illa vſuſfructus in princ. dicit qō vſuſfruct⁹ ſine pſona eſſe nō poteſt, ſed ibi nō reperit pſona nec vere nec ficte cui vſufructus acgreſ, nimirū ſi nō vꝫ vſufru 6 ctus ſtipulatio ſecus in caſu. l. noſtre ꝛ ſimiliū. ¶ † In eadē gl. in ſi, reaſſumit Bar. qō tps in ſtipulatione inſpici debeat diſtinguendo vt hic per eum quem ceteri ſequūtur ꝛ formaliter Ro. eū ſimpliciter refert, nec aliquid addit. Sed opere pretiū eſt videre q̄ ſit ratio diuerſitatis inter caſus hic tractatos p Bart. qz ſcire eſt rem p cām cognoſcere: qz qñ eſt ſolus defectus in perſona ſtipulantis: licet fiat ſub conditione nihil vꝫ. d. l. vſuſfructus vel qñ eſt defectus in re: ꝛ tamē qñ eſt defectus mixta cōſideratione rei ꝛ pſone ꝛ tūc valet ſtipulatio. Solus Jo. fab. quē nemo hic allegat voluit aſſignare rōnē diuerſitatis in. §. j. inſti. de inutil. ſtip. ſed nō plene explicat qz in vltimis duobus caſib⁹ eſt defectus circa ſubſtātiā. In primo eſt defectus circa qualitatē: nā quādo defectus eſt ex parte ſtipulātis tm̄, vel rei deducte in ſtipulationem, qz in his cōſiſtit effectus ꝛ ſubſtātia, iſte defectus ſtatum vitiat nō attento futuro euētu, cū̄is ſtipulatio ſit facta ſub cōditiōe. Nō ſic eſt in tertio caſu qñ eſt defect⁹ mixta cōſideratiōe plone ꝛ rei, qz ſm eū eſt defectus in qualitatibus q̄ nō faciūt tm̄ defectū. l. poſthumus. ff. de iniuſto rupt. nec plus dicit. Tu dic ꝙ ſtipulatio rei ppie nō eſt prohibita de ſe quaſi perſona ſit inhabilis, aut qz res nō ſit in cōmercio: ſed eo qz ſtipulatio rei ppie nō cōtinet aliquā vrilitatē, iſtud ſolū eſt impedimentū qz mea nō intereſt ſtipulari rē propriā: Jdeo cōſiderato tpe ſtipulatiōis iſta qualitas impedit ne ſtipulatio valeat, vñ ſi fiat ſub cōditione, ꝛ tpe aduentus cōditiōis illa qualitas deficiat qa res deſinit eſſe ſtipulatoris, vꝫ ſtipulatio: qz ceſſat il la qualitas impeditiua nec ibi intervenit aliqua legis prohibitio ſicut intervenit i. l. vſuffruct⁹. ꝛ in. l. inter ſtipulātē. §. ſacrā. j. eo.

1 ¶ Stipulatio eſt ſtricti iuris.
2 De forma ſtipulationis eſt verborum expreſſio.
3 In ſtipulatione quicquid omittitur habetur pro omiſſo.
4 Error in ſtipulatione in nomine proprio non vitiat quādo conſtat de corpore.
5 Error in nomine proprio heredis inſtituti nō vitiat inſtitutionem dummodo conſtet de corpore.
6 Error in nomine proprio non vitiat iudicium quando conſtat de corpore ſiue ſit error in perſona litigantium ſiue iudicis.
7 Error in nomine proprio loquentis vel diſponentis vitiat ſtipulationem.
8 Error in nomine proprio filij ipſius diſponentis vel patris diſponentis vel vxoris diſponentis bene vitiat.
9 Vxor dicit pars corporis mariti ꝛ ſocia diuini ꝛ humani iuris.

In nomine. Error i nomine ppio ſtipulationē nō vitiat qñ ꝛſtat de corpe. vel melius ꝛ pinguꝫ: Error in no
1 mine ppio eius ſup quo interponit ſtipulatio ſtipu
2 latio ſit ſtricti iuris ꝛ de eī forma ſit † verborū expreſſio. l. j. in
3 prin. §. eo. ꝛ in ea † gcqd eſt omiſſum a verbis habet ꝙ omiſſo.
4 l. quicqd aſtringēde. j. eo. † tū per hoc error in noīe ppio rei ſtipulate non vitiat ſtipulationem qñ cōſtat de corpore. Hinc infero qō multominus vitiat vltimā voluntatem cū in ea plenior fiat interpretatio. l. in teſtamētis. de reg. iur. c. cū dilecti. de don.
5 † Hinc eſt ꝙ error in noīe ppio heredis inſtituti nō vitiat inſtitutionē dūmodo cōſtaret de corpore. l. ſi noīe. C. de teſt. Similiter ēt nō vitiat legatū. l. ſi qs in fundi vocabulo. ff. de leo. j. §. ſi
6 qs in nomine. inſti. de leg. † Similiter etiā error in noīe ppio nō vitiat iudiciū qñ cōſtat de corpore, ſiue ſit error in perſona litigatorū ſiue in pſona iudicis. tex. eſt no. in. l. ſi in iudiciis noīe que eſt. l. antepe. ꝛ ibi Bald. ad hoc no. ff. de iudi. ꝛ tex. in. l. idē
7 pomponius ſcribit ſi frumentum. §. ſi. ff. de rei vendi. ¶ † Limita ꝓdicta niſi ſit error in nomine ppio diſponētis vel ipſius loquētis, qz iſte error arguit fatuitatem ꝛ ſtultitiā: qz nemo ita fatuus eſt q ignoret nomē ſuū. l. ſi. in ver. ſupinus ſino magis ſtultus eſt. C. de here. inſti. ꝛ ibi Bal. in primo not. ꝛ etiā in prima
8 opp. ad hoc no. do. Aller. ibi ꝛ hic. † Jdē eſt in erroze nominis filij ipſius diſponētis, ſm Bal. in. d. l. ſi. j. ℔. col. ꝛ ibidē do Aller. ꝛ hic. Lud. ꝛ Aller. in. l. ſi in noīe. C. de teſta. iſtiſi talis filius patre abſente rure eſſet nat⁹ ꝛ nutritus. l. titius. §. Lucius. ꝛ qō ibi not. Bal. ꝛ alij. ff. de libe. ꝛ poſthu. facit tex. l. c. cū in tua. de his qui matri accuſ. poſ. Adde vltra ſcribētes idem eſſe ſi ſit erroz in nomine ppio patris ipſius diſponētis. ita tenet Lud. ro. in cōſi. clxxix. incip. ampliſſime doc. in primo dubio. Adde etiā
9 idem eſſe ſi ſit erroz in nomine ppio vxoris ſue: † cū vxor dicatur eſſe pars corporis ſui, vt eſt tex. xxiij. q. ij. in. c. admonere. Item vxor dicitur eſſe ſocia diuini ꝛ humani iuris. l. aduerſus. C. de cri. expil. heredi. ꝛ in. l. j. ff. rerum amo.

1 ¶ Debitor ſpeciei ad diem per eius interitum ante diem liberatur dato quod eſſet ante diem interpellatus.
2 Per interitum ſpeciei poſt diem non liberatur promiſſor.
3 Sires ad diem debita pereat ante diem ꝛ ſic ante moram debitoris an ſicut liberatur ab ipſa ſpecie principaliter debita liberetur ab eo quod ſupereſt.
4 L. ſi ſeruus. §. boue ſurrepto. qualiter intelligatur.
5 Quando ſpecies debita nō perīt naturaliter ſed fuit occiſa an debitor liberetur ꝛ an habeat actionem legis aquilie contra deciſorem ꝛ an teneatur creditori credere.
6 Quando ſeruus fuit occiſus a tertio in iniuriā alicuius vel creditoris vel debitoris tunc debitor habet actionē legis aliquāle contra occiſorem ꝛ etiam liberatur.
7 Creditori ex cauſa onoroſa tenetur debitor credere actionē cōtra occiſorem.

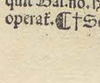

Stichus. Si ſpecies in diem debita moriāt ante diei euentū debitor liberat. h. d. Et cogita ꝙ dubiū hꝫ iſta lex, qz vbi ſtichus fuiſſet pure debit⁹, ꝛ añ mora fuiſſet mortuus fuiſſet liberatus debitor, ꝙ fortius dꝫ liberari debitor quādo
1 erat debitū in diem ꝛ perīt ante diē. ¶ † No. primo ꝙ debitor ſpeciei ad diē per eius interitū ante diē liberat. Amplia ſm gl. iſtū tex. etiā ſi debitor fuiſſet interpellatus ante diē, qz cuz talis interpellatio ſit facta incongruo tpe. l. ſi ſoluturus. ff. de ſol. per ꝙs nō cōſtituit debitorē in mora. l. cū filius. §. ſi. j. eo. nā vt inquit Bal. no. hic preſtatio preuenies tempus protestādi nihil
2 operat. ¶ † Scdo not. ex tex. ibi, ante diē. a cōtrario ſenſu ꝙ p interitum

interitū ſpeciei poſt diē nō liberat, pmiſſor. Nō: qz diei lapſus interpellat, p hoc ꝛ cōſtituit, pmiſſorē in mora. l. magnā. C. de cōtrahē. ꝛ cōmi. ſtip. dixi in. l. ſic ex legati cā. §. eo. ſed odio moroſi fingit ſpecies viuere, vt dixi in. d. l. ſi ex legati cā. §. eodem
5 ¶ † Juxta iſtā l. Bar. formal duas q. Prima eſt ſi res ad diē debita pereat ante diē ꝛ poſter ante moꝛā debitoris, an ſicut debitor liberat ab ipſa ſpecie principaliter debita, vt hoc tex. ita etiā liberet ab eo ꝙ ſupereſt: ꝛ diſtinguit vt hic per eū, cū quo tenēt do. Alex. ꝛ latius Are. i. j. ꝛ in vlti. col. ꝛ do. Jde. de beru. hic. Tu aduerte inquātū Bar. facit differētiā inter ſpeciē moꝛtuā q erat in dñio petitoris, vbi totū ꝙ ſupereſt pōt peti. l. ſolū §. meū. ff. de rei ven. ꝛ eā ſpeciē que debebatur, ꝛ ſic peti poterat actione perſonali. Dic ꝙ ratio diuerſitatis eſt in pōpto qz do minium reſpicit ipſum totum ꝛ qūlibet eius partē: qz veram eſt dicere ꝙ ſum dñs bouis. itē ſum dñs corij, ꝛ carnis. Secus eſt in obligatione perſonali, qa illa reſpicit totū. ita ꝙ nō ſingulas eius partes, qz ſi debetur bos nō ſequitur ꝙ debeatur corium ꝙ eſt ſeparatum a boue, ꝛ ſic nō eſt bos, quia obligatio ad rem integralē non ſequitur partes rei, que nō deueneruit in obligationem. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. j. eo. ꝛ. l. qui res. §. areā. ff. de ſolu. ¶ Secūdo diligenter aduerte dum Barto. allegat. l. ſi
4 ſeruꝰ. §. boue ſurrepto. ff. de cōd. fur. † qō loquāt in re mihi debita ex cā onoroſa: qz imo ibi bos furto mihi ſurrept⁹ erat me⁹, non aūt mihi debitus, vnde hoc qō ſupereſt peti poteſt per regulā. d. l. ſolum. §. meum. ff. de rei vendi. Et ita dicit melius ipſe Bar. qui videtur aliqualiter cōtrarius in. d. §. boue. vbi dicit ꝙ qñ vnū integrale poteſt a me peti tanꝙ meum, eo diſſoluto poſſum petere qūlibet partem. ita dicit eſſe ibi tex. iuncta. d. l. ſoluz §. meum. ſecus quādo poſſum petere tanꝙ debitum actione perſonali. Et licet iſto caſu etiam cōpetat actio perſonalis ad reſtituendum. ſ. actio furtiua. l. ſi pro fure. §. j. ff. de cōdi. furti. tamen cū illa ēt cōcurrit rei vēdi. d. l. ſi. ꝙ fure. §. j. ff. de cōdi. fur. qz nemo conducit rē ſuā niſi a fure. l. ſi. ff. vſufr. quēad. ca. Et ꝓpterea aduertu ꝓuocte ꝙ Bar. in hoc errat, ꝛ ſeipſum ꝛfundit, qz i ſequēti mēbro vult qō quādo cum debito ex actione perſonali ex cauſa lucratiua poteſt cōcurrere rei vendicatio, qz agēs ſit dominus: tūc debet ꝙ ſupeſt. gl. in. d. l. moꝛtuo. in prin. ff. de leg. ℔. ergo multofortius qñ debet ex cā onoroſa, cū qua cōcurrit rei vēdicatio, put ppie logtur. l. ſi ſeruus. §. bone, dꝫ deberi totū qō ſupereſt, ꝛ ſcribētes nō aduertūt. Unde cōcludo ꝙ ſiue petam meum, ſiue debitū actione perſonali, cum qua cōcurrit rei vēdicatio, ſiue ſit ex cā lucratiua, ſiue onoroſa ſemp totū ꝙ ſup eſt debetur. ſi autē cōpeteret actio perſonalis nec concurrat cū ea rei vēdicatio: tūc bñ dicendū eſt ꝙ ſi cōpetat ex cauſa onoroſa, debeat id qō ſupeſt, ſec⁹ ſi ex cā lucratiua, qz iſto caſu illud qō ſupereſt nō debet. De primo eſt tex. in. l. tenet. ℔ j. ff. de act. emp. facit qz debitor ex cā onoroſa nō dꝫ lucrari i qō ſupeſt cū iactura creditoris. l. reſcriptū. §. j. ff. de diſtra. pig. l. nam hoc. ff. de condi. inde. ꝛ iſta eſt pura veritas in hac materia qcqd teneant Raph cu. Dau. de caſt. Lud. ro. hic. ſequētes Cy. in. l. non mo
7 riturū. C. de cōtrahen. ꝛ cōmit. ſtip. Ubi cōcludunt cōtra Bar. qō in debito actiōe perſonali ſiue ſit ex cauſa lucratiua vel onoroſa per interitū ſpeciei ante moꝛā ſemp totū ꝙ ſupereſt pōt peti. l. ſolū §. meū. ff. de rei ven. ꝛ eā ſpeciē que debebatur, ꝛ ſic peti poterat actione perſonali. Dic ꝙ ratio diuerſitatis eſt in pōpto qz do minium reſpicit ipſum totum ꝛ qūlibet eius partē: qz veram eſt dicere ꝙ ſum dñs bouis. itē ſum dñs corij, ꝛ carnis. Secus eſt in obligatione perſonali, qa illa reſpicit totū. ita ꝙ nō ſingulas eius partes, qz ſi debetur bos nō ſequitur ꝙ debeatur corium ꝙ eſt ſeparatum a boue, ꝛ ſic nō eſt bos, quia obligatio ad rem integralē non ſequitur partes rei, que nō deueneruit in obligationem. l. inter ſtipulantem. §. ſacram. j. eo. ꝛ. l. qui res. §. areā. ff. de ſolu. ¶ Secūdo diligenter aduerte dum Barto. allegat. l. ſi

debitoris est verū ꝙ cu.ꝛ Ro.aliter rñdent ad illum tex.qđ cuȝ ibi creditor habeat actionē de dolo ꝯ occisorē:ideo debitor non hȝ actionē.l.acqui.ꝯ eū,qꝛ nō dȝ occisor bis teneri.l.senat⁹.ff.de accu.l.licet.§.fi.ff.nau.cau.stab. Sed auerte ꝙ tex.ibi in rōne decidēdi nō assignat istā rōnem,ꝙ iō debitori nō detur actio.l.aql.qꝛ creditori deꝛ actio de dolo ꝯ occisorē:sȝ assignat aliā rōnem quā dixi qꝛ cū libereꝛ,ꝛ sic sua nō intersit:ideo nō daꝛ sibi

Universidad de Deusto Biblioteca

8 actio.l.acql.¶ † Ultimo inquātū.Bar.in fi.tȝ qđ creditori ex cā onerosa teneaꝛ creditor credere actionē ꝯ occisorē ꝛ quicquid hȝ penes se p.l.in sum.§.si seruū.ff.de cōdi.inde. Dic ꝙ ille tex. non facit qꝛ loquiꝛ de conditione indebi.de cuius natura est vt reus nō teneaꝛ nisi inquātū est effectus locupletior.l.si nō sortē §.libertus.ꝛ.l.indebiti.§.sed si nūmi.ff.de cōdi.inde.nimirum si nihil remanet penes eū.Pro Bar.melius facit qđ sepe.§.si res ff.de cōtrahen.emp.in.l.lectos.ff.de peri.ꝛ cōmo.rei ven.tex.in l.eum qui.in princi.ꝛ.l.si vendidero.in prin.ff.de pac.

1 ☞ Non possum stipulari rem cuius commercium non habeo:sed bene possum promittere.
2 Ad validitatem stipulationis semper magis attenditur persona stipulatoris ꝙ promissoris, dummodo stipulator sit habilis persona ad acquirendum,licet promissor sit inhabilis.
3 Qui non habet dominium vel non habet in totum nō potest stipulari seruitutem actiue ad fundum.
4 Quando commercium rei non est ex parte stipulatoris semper valet stipulatio vt estimatio debeatur.
5 Ualet argumentum de vltimis voluntatibus ad contractus quando non datur ratio diuersitatis.
6 Jurisscon.fuerunt pagani ꝛ fuerunt per.ccc.annos ante aduentum christi.

Multum interest. Si res nō est in cōmercio stipulatoris nō vȝ stipulatio:sec⁹ in ꝯmercio ꝓmissoris.h.d.Et ista lex est not.ꝛ in sui materia nō hȝ parē ꝭm Bal.hic,Et ꝭm Bar.Ang.Pau.de ca.ꝛ alios dȝ poni exēplū in forense q ex forma statuti nō pōt acqrere immobilia,certe si stipulaꝛ a ciue rē immobilē nō vȝ stipl'o,sec⁹ eꝯ si ciuis stipulaꝛ
1 a forēse vȝ stipulatio,qꝛ forēsis pōt iplere stipulationē.¶ † No. primo ex hoc tex.differētiā ꝙ nō possum stipulari rē cuius cōmerciū nō habeo:sȝ bñ possuȝ ꝓmittere. Rō diuersitatis est qꝛ qñ stipulor a te dari rem cuius non habeo cōmerciū stipulatio cōtinet dubiū mihi acqri.l.vbi aūt.§.fi.j.e.si ergo nō habeo cōmerciū stipulatio ꝯtinet impossibile:sȝ qñ stipulor per te dari ꝛ tu nō haues rei cōmerciū alius pro te dare pōt ꝛ sic tu per aliū dare poteris qꝛ ēt inuito debitore alius ꝓ alio soluere pōt.l.soluēdo.ff.de neg.gest.Sed ꝯ inuito creditore nō pōt alij solui.l.si stichū.§.fi.ff.de noua.nec potest stipulator alij credere ex quo ipse est pemt⁹ inhabilis.Amplia no.regulā istius tex.ꝙ stipulatio rei cuius stipulator cōmerciū nō habet:adeo est inutilis, ꝙ etiā nō ꝓducit naturalē obligationē.l.j.§.si id qđ dari.iūcta glo.ij.ꝭ.ti.j.de act.ꝛ obli.quē ad hoc pōderat Bar.in.l.j.in vlti. col.ff.de noua.ꝛ ab eo didici qđ valde no.ad ea q.j.statim dicā.
2 ¶ † Scđo no.ex hoc tex.bonā regulā ꝙ ad validitatē stipulationis semp magis attēditur psona stipulatoris ꝙ ꝓmissoris, dūmodo stipulator sit habilis psona ad acquirēdū vȝ stipulatio ꝙuis ꝓmissor sit inhabilis.Et sic correlarie no,qđ in stipulationib⁹ metimur ius ex psona stipulantis,ꝛ nō promittētis, simile dicim⁹ in iudicijs in qbus ex psona actoris metimur ius ꝛ nō ex psona rei:sȝ reus nullum ius habeat.ita dicit tex.in.l.j. circa prin.ff.si pars here.pe.Et ex hoc scđo correlarie no.qđ habilior dȝ esse agēs ꝙ patiens,ꝛ vitiū inherens stipulatori magis vitiat ꝙ inherēs ꝓmissori.Confirmo dupliciter.primo qꝛ in stipulatiōe stipulator est dignior ꝙ ꝓmissor,ideo stipulatio denoīatur a stipulatore tanꝙ a digniore,ita dicit gl.ordi.in.l.j.
3 in prin.ꝭ.eo.† Cōfirmo scđo p simile.nā ille qui nō hȝ dominiū vel nō hȝ in totū nō pōt stipulari seruitutē actiue ad fundum, ꝛ tamen quis pōt ꝓmittere seruitutē per fundum alienū in totum vel ꝓ parte tex.est in.l.heredes.§.an ea.in ver.cōtra.ff.fa. ercis.iūcta.l.proprium.ff.cōia predio.ꝙ sane intellige quātum ad constituendū obligationē psonalē,nō qđ seruitus psonalis possit cōstitui in fundo alieno pcise:ꝛ tū seruitus vȝ.l.j.vbi gl. ꝛ Bal.ff.cōia pdio.Adde ꝙ ex ista regula hui⁹ tex.inferꝛ male dicere gl.in.l.iij.§.sed ꝙ meretrici.ff.de condi.ob turpem cām vt dixi in.l.generaliter.ꝭ.e.qꝛ turpitudo nō est in meretrice stipu ista inꝙuis sit in promittēte q attēdere nō dȝ,vt hoc tex.ꝛ no.
4 laude,regulā.¶ † Tertio no.ex hoc tex.ꝙ qñ cōmerciū rei nō est ex parte stipulatoris:tamē semp valeat stipulatio vt saltem estimatio debeat.Sed in ꝯtrium videꝛ facere tex.in.l.is cui bonis.ꝭ.eo.vbi ille cui bonis est interdictū promittere non potest sed hic iste ꝓmissor nō hȝ cōmercium qꝛ est sibi interdictū per iudicē vel statutū,vt.j.Bart.declarat ꝛ tū hic valet promissio ibi nō solu.Bar.in.l.j.in vlti.co.ff.de noua.format istud ꝯtrium cōtra hāc legē ꝛ rñdet licet multū obscure. nam intelligit istam legem ꝙ hic ꝓmissor nō habeat commercium in re que non est sua.si aūt res esset ꝓmissoris, sed eius cōmerciū nō habeat qa nō hȝ administrationē:tunc⁹ pcedit ꝯtiū. Tu clarius responde qđ ꝯtiū loquiꝛ qñ lex ꝓhibet quē obligari fauore sui propter vitiū animi vel carentiā sensus sicut est prodigus,cui est bonis interdictū ꝛ iste ꝓmittēdo nō obligat.ꝛ ita loquitur ꝯtiū.Sec⁹ si nō habeat cōmercium ex lege cōi vel municipali, sed alias est habilis obligari,iste promittendo rē cuius nō hȝ cōmerciū tñ obligatur.¶ Expeditis textualibus venio ad expeditionē gl. ꝛ capio gl.in verbo ꝓmittat.cū qua simul lego glo.in verbo piȝ qꝛ iste glo.videntur aliquātulum contrarie.¶ In glo.in verbo promittat.Ista glo.videtur velle ꝙ distinctio que fit in legatis qñ legatarius nō hȝ rei cōmerciū que tñ est in cōi qđ debeatur sibi ptiū vel estimatio ꝓcedat etiā in stipulatiōe.ꝛ istud tenent
5 Pe.ꝛ Dy.hic arguēdo ab vltimis volūtatib⁹ ad ꝯctus:† qđ argumentū est validū qñ nō datur ratio diuersitatis.l.seruum filij.§.eū q chirographū.ꝛ.l.q de legato.ff.de leg.j.ꝛ.l.si diuortio.vbi dixi ꝭ.eo.Cōtrariū tȝ Wirneri⁹ in gl.seq.ꝛ sequunꝛ Jac. de are.ꝛ Bar.ꝛ oēs indifferēter qꝛ fauorabilior sit in vltimis volūtatib⁹ interptatio ꝙ in ꝯctib⁹.l.in testamētis.ff.de re.iu.c.cū dilecti.de do.Itē qꝛ l stipulatore lex ista nō distiguit.Facit melius:qꝛ stipulatori pōt imputari quare sciēter stipulatus sit rē cuius nō hȝ cōmerciū:secus in legatario cui nihil pōt imputari cū legata fiant ignorāti.l.cū pater.§.surdo.ff.de leg.ij.secūdū Imo.ꝛ Lud.hic.Cōfirmo istā cōeȝ bona rōne:qꝛ qñ stipulator non hȝ cōmercium rei non oritur ex stipulatione etiā naturalis obligatio,put dixi.ꝭ.i.j.no.si nō oriaꝛ ex stipulatiōe etiā naturalis:ergo apparet ꝙ nullatenus debeaꝛ estimatio.Itē in quātum Bar.opponit ꝯ gl.cōcludentē qđ qñ res legata non est in cōi cōmercio alicui⁹ ꝙ nō debeaꝛ etiā estimatio,oppponit de.l. cetera.§.si duob⁹.ꝛ de.l.si qs inglinos.in prin.de leg.j.ꝛ recitat tres solu.Adde vltra eum ꝙ ꝯ primā solu.Dyn.fortius obstat text.in.l.apud Jul.§.fi.ꝭ.de leg.j.vbi hort⁹ salustian⁹ principis ꝛ similes sunt bene estimabiles ꝛ tñ nō vȝ legatū nec debeꝛ estimatio.scđa an sol.Pe.bñ impugnat Bar.Tu aūt rephēde tertiā sol.Bar.dū dicit ꝙ in ꝯtijs res erat in cōmercio, qꝛ emēdo domū vr emere colūnas:ꝛ emēdo terrā vr emere seruos adscriptitios.ergo erāt in cōmercio ēptoris emētis rē pncipalē.Ista sol.nihil vȝ,qꝛ ipse colūne particulariter de ꝓ se nō sunt in commercio:sȝ bñ in ꝯñam,qñ tota dom⁹ emiꝛ.certe idē ī istis sacris, ꝙuis de per se vendi nō pñt tñ trāseunt cū vniuersitate.l.in modicis.vbi Bar.ff.de ꝯhēd.emp.l.queda.ff.de acq.re.do.Rñde ergo plane ꝙ glos.ꝓcedit qñ rei legate nō est cōmerciū nec de ꝓ se separatim nec cū alia.si aūt esset cū alia:valeat tūc vt debeaꝛ
6 estimatio.d.l.cetera.§.duob⁹.ꝛ.d.l.si qs inglinos.† Inquātū Bar.rephēdit exēpla gl.de iudeo ꝛ mācipio chr̄iano,ꝛ de heretico,qꝛ lȝ ista exēpla sint in se vera:tñ iurisċsulti qui fuerūt pagani ꝛ fuerūt per.ccc.annos ante aduētū Christi nec potuerint diuinare ad istas.ll.postea factas:licet Bart.nihil alleget tamē pro hoc ꝙ iurisċsulti pagani fuerint ante aduētū Christi habes gl.q expresse dicit in.l.pridie.ff.de fer.ꝛ aliā glo.in.l.Titiā. §.fi.ff.de auro ꝛ argē.leg.Sed aduerte qꝛ imo multi iurisċsulti fuerūt tpe Christi,ꝛ post,vt de ceteris omittam.Ulpianus autor huius legis fuit tempore Christi.probo per vnā aliā legem ipsius Ulpiani in.l.q extrinsecus.j.eo.vbi alleg.versum Uirgilij,ꝛ tñ constat Uergilium qui fuit tempore Octauiani diuinasse:ergo fuit tempore Christi,ergo fundamentū Bar.est falsuȝ. Est bene verū qđ quāuis Ulpianus fuit tēpore Christi,nōdū tamen erat cōdita illa.l.codicis,ne iudeus Christia.manci.que fuit per imperatorē cōdita.Secūdo aduerte qđ Bar.seipsum confundit.Nam Bar.reprehendit ista exēpla glo.qꝛ isti iurisconsulti non potuerunt diuinare de legibus postea factis per christianos,ꝛ tamen ipse exemplificat quando interdictio sit ꝓ statuta quomodo potuerūt etiam isti iurisconsulti diuinare de statutis postea condendis.Propterea conclude melius quod ista lex ponat regulam generalem ꝛ cum lex semper sit in viridi obseruantia per.l.Arriani.C.de here.ideo potest etiam loqui de legibus nouis,prout ponunt doct.in.l.is qui.ff.de vulga.et pupil.ꝛ per ista sit expedita ista leg.

1 ☞ Impossibilitas de natura est duplex.
2 Sicut illud quod est impossibile de natura vel de iure nō potest per modum conditionis in stipulationem deduci:ita non potest per viam dispositionis.
3 Impossibilitas de iure vel de natura aut contra bonos mores equiparantur.
4 Prohibito matrimo.censentur prohibita spōsalia per que ad ipsum deuenitur.
5 Clericus in minoribus cōstitutus ꝯhens sponsalia de presenti perdit

perdit beneficium,secus si sponsalia de futuro.
6 Fortior est causa prohibitionis perpetua quam temporalis, tamen quando actus fit contra legem ita redditur nullus quādo habet causam temporalem sicut quando habet perpetuam.
7 Nō pōt esse matrimoniū cū sorore adoptiua durāte adoptiōe.
8 Etiā de iure canonico ꝛ sponsus ꝛ spōsa de futuro cū iuramento nōn sunt ad matrimoniū cogendi sed monēdi ꝛ inducendi.
9 Pene ꝓpter futurū mr̄imoniū nō pñt adijci pr̄i vel alteri ascēdenti vel trāsuer.ꝓpter tales penas illaqueanꝛ minores postea facti maiores nihil valent:quia matrimonia debent esse libera.

Si stipuler. Stipulatio cōtinēs impossibile de natura vel de iure non valet.h.d.ꝛ est commune summarium.vel aliter.Impossibile ꝭm naturam,vel ꝭm iuris dispositionē,vel ꝭm bonos mores nō venit in obligationem.h.d.totus iste tex.
1 ¶ † No.prīo ꝙ impossibilitas de natura est duplex.Una a pricipio,vt si stipuler hypocētaurū,vel montē aureū,vel vt digito celū tāgas.inst.de inu.stip.in prin.Alia est expostfacto,vt si stipuler hominē mortuum mihi stari,vt.l.si homo mortuus.j.e. nisi odio morosi,vt dicit text.hic in verbo nisi:qꝛ eius odio fin-
2 gitur viuere.l.si seruū.§.fi.j.eod.¶ † Scđo not.ꝙ sicut illud qđ est impossibile de natura vel de iure nō potest per modū conditiōis in stipulationē deduci.l.impossibilis.ꝛ.l.generaliter.cū.l. seq.ꝭ.eo.ita non potest per viā dispositionis in stipulationē deduci,vt hac lege.ꝛ in hoc differt ista.l.a predictis.ꝭm Bar.hic.
3 ¶ † Tertio no.in ver.itē ꝙ leges.ꝙ equiparantur impossibilitas de natura,vel de iure,vel ꝙ fit ꝯtra bonos mores.Ea enim que ledunt estimationem ꝛ verecūdiā nostrā,ꝛ generaliter que sunt contra bonos mores,ea dicimur non posse facere.ita dicit
4 no.tex.in.l.filius.de cōdi.insti.¶ † Quarto no.in verbo nupturam ꝙ prohibito matrimonio dicentur etiā prohibita sponsalia per que ad illud perueniꝛ.facit tex.in.l.oratio.ff.de spon.Limita nisi certū tēpus prohibitionis esset a iure determinatū,vt in muliere q mortuo marito non potest intra annū alteri nubere.l.ij.C.de secū.nup.tūc nō intelligūtur prohibita sponsalia medio illo tpe.l.si quis tutor.§.ꝙuis.ff.de ritu nu.l.solet.§.qui vi-
5 rū.ff.de his qui no.infa.† Aduerte tñ ꝙ si clericus in minorib⁹ cōstitutus ꝯhat matrimoniū ꝑ verba de presenti perdit ipso iure beneficiū ecclesiasticum ꝙ habet,secus si contrahat sponsalia de futuro,cū multis modis possint dissolui.de pmo est text. in.c.j.cū simi.de cle.cōiu.ꝛ ibi Jo.an.Abb.ꝛ alij Cano.firmāt. Scđm ꝙ cōtrahendo sponsalia nō perdit beneficiū ꝙ hȝ:ꝛ ita etiā tȝ Abb.in consi.clcix.incip.in controuersia orta inter ducē Burgūdie in.xij.co.Cōfirmo vltra Cano.qꝛ quo ad impositionem pene:qꝛ est materia odiosa ꝛ restringenda.l.cum quidā.ff. de lib.ꝛ posth.pena priuationis bñficij que imponit cōtrahenti matrimonia,nō intelligiꝛ imposita ꝯhēti spōsalia.gl.habes
6 no.i cle.j.in ver.ꝯhere.de cōsan.ꝛ af.¶ † Quinto no.in ver.ꝙꝙ. ꝛ ad hoc multū signa istū tex.ꝙ lȝ fortior sit cā ꝓhibitionis perpetua ꝙ tpalis,ꝛ cōsequēter fortius sit impedimētū ppetuū ꝙ tpale iuxta gl.in.l.nisi finita.ff.de tu.ꝛ ra.dist.Tñ qñ act⁹ fit ꝯ legē ita reddit nullus qñ hȝ causam tpalē sicut qñ perpetuā.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ ita ad hoc no.istū tex.Bal.in.d.l.nō dubiū. ī ix.op.dic vt ibi p eū,ꝛ p gl.ī clē.j.in vbo inhibētes.de iur.pa.
7 ¶ † Sexto.no.ex eo.ver.ꝙ nō pōt esse matrimoniū cū sorore adoptiua durāte adoptiōe,facit tex.in.§.inter eas.insti.de nup. ꝙ ꝓcedit etiā de iure cano.c.j.de cog.leg.ꝛ ibi p gl.ꝛ doc.ꝛ pondera diligēter ꝙ tex.hic assignat rationē ad quā doc.nō aduertūt ꝙ ideo stipulatio super tali matrimonio cū sorore adoptiua nō valet:qꝛ statim ꝯ bonos mores.Pōdera istam rationē tex. qꝛ statim ꝛc.nā vult tex.ꝙ si esset actus sui natura habens tractū in futurū ꝙ tūc bñ valeret:puta si instituo posthumū mihi nasciturū ex sorore adoptiua valet ꝛ tenet:qꝛ adoptione soluta possum eā in vxorē ducere,ꝛ institutio respicit tps futurū testatoris.in tps.de here.inst.ꝛ habes de hoc tex.no.in.l.si qs posthumos.§.fi.ff.de lib.ꝛ posth.Nisi de pñti turpis suspicio oriaꝛ puta instituo posthumū nasciturū ex tali muliere,que hȝ maritū dato ꝙ posset maritus mori ꝛ posset eā capere.l.suspiciatur. de adul.tex.est in.d.l.si quis posthumos.§.j.ita declaro ista iura quicquid dicat Alex.ꝛ Are.¶ Expeditis textualib⁹ capio gl. in verbo sororē,pro cuius expeditiōe dꝛ in tex.ꝙ si quis stipuletur sororē nupturā ꝙ nō vȝ ꝛc.quero qd si stipulatur aliā mulierē ꝛc.¶ In glo.in verbo sororē.dic ꝙ imo vȝ stipulatio in vim sponsaliorū.d.l.ij.ff.de spō.quōd ad penā arrharū perdendarū ꝓmissione nō seruata.l.fi.C.de spō.Nō vt agi possit ad interesse vel damnū vel ad aliā penam cōuentionalem.d.l.Titia.i prin. ibi Bar.ꝛ Cy.in.l.j.C.de spon.Abb.ꝛ alij in.c.gēma.de spons.
8 † Nam etiam de iure cano.spōsus.ꝛ spōsa de futuro etiā cū iuramento nō sunt postea ad matrimoniū cogendi sed monendi tantū:ita dicit tex.no.in.c.requisiuit.vbi glo.ꝛ doc.de spon.gl. ord.xxvij.q.ij.in.c.raptor.ꝛ ibi Arc.Itē filia maritata a patre in pupillari etate,postea pōt aliū nubere si nō placet primus vir.
9 l.j.C.de spon.ꝭm Cy.ꝛ Bal.in.l.si pater.C.eo.de spon.¶ † Itē pene propter futurū matrimonium nō possunt adijci patri vel alteri ascendenti vel trāsuer.propter tales penales illaqueantur minores postea facti maiores nihil valent:qꝛ matrimonia debent esse libera per.d.c.gemma.ita in specie determinat Cyn.in l.fi.C.de spon.Ang.in.l.ij.per gl.ibi.ff.in ius voc.vt eant.Jo.de Imo.in.l.heres meus.§.fi.per illum tex.ff.de condi.ꝛ demonst. Roma.in.l.nolle.ff.de acqui.here.ꝛ no.ista qꝛ sepe interrogaberis a magnis nobilibus ꝛ principibus.

1 ☞ Contractus qui solo consensu celebrantur valent non adhibita verborum solennitate.
2 Cōtract⁹ q solo cōsensu ꝯhunꝛ pñt ꝯhi etiā verbis ex interuallo inter interrogationē ꝛ rñsionem:licet secus sit in stipulatiōe.
3 Interuallum inter interrogationē viri ꝛ responsionē mulieris non vitiat matrimonium dummodo perseuerent in consensu.
4 In ꝯctibus innominatis interuallū vitiat ꝯctū innominatum.

Si in locando. Cōtractus q cōsensu celebrātur valēt nō adhibita verbor solēnitate.h.d.Et ꝓmitte ad euidentiā ꝙ iste tex.vr sibi de directo ꝯtrius:qꝛ primo dicit si in locādo vēdēdo ꝛc.postea dicit ad interrogationē qs nō rñderit,ꝛ immediatē subijcit si cōsentiaꝛ id qđ rñsum est.Ista vr ꝯrietas,ꝛ ideo gl.j.vt saluet tex.a ꝯrietate ponit duos intellect⁹.Primus ꝙ nō rñdit.s.incōtinēti,sȝ postea ex interuallo est rñsum.Scđo ꝛ istud est magis de mēte tex.ꝙ nō rñdit.s.verbis.tñ rñdit signis annuēdo capite vr alijs
1 signis ꝛ sufficit.¶ † No.primo ꝭm vnū intellectū glo.ꝙ in cōtractib⁹ q solo cōsensu pficiunꝛ vt hic,ꝛ.l.cōsensu.ꝛ.l.quecunꝙ gerimus.ꝭ.ti.j.ꝛ insti.de obli.q ex cōsensu ꝯhunꝛ.si ad interrogationē rñdeat signis absꝙ verbis vt annuendo capite ꝯhitur obligatio efficax.Et istū itellectū ꝓprie ponit iste tex.ī rōne decidēdi,ibi nō tā verbis ꝙ cōsensu.Ratio huius no.ꝛ tex.est:qꝛ cōsensus solus est cā ꝛ forma efficax iuribus prealle.ideo nō est necessaria formalitas vborū vt hoc tex.ꝛ.l.itē qꝛ.ff.de pac.Adde idē esse in matrimonio vbi etiā in valentib⁹ loq sufficit rñsio per signa.Uñ si masculo expresse cōsentiēte ꝛ dicēte accipio te i meā vxorē si mulier annuat capite est ꝯtiū mr̄imoniū:vel si porrigat manū,ꝛ patiaꝛ se subarrhari per impositionē annuli.glo. est not.in.c.si inter virū.in gl.j.in fi.de spon.quam gl.ad hoc ibi multū no.Abb.ꝛ reputat sing.ꝛ per eā fuisse bis iudicatū in cōtigentia facti.Qđ si mulier nō proferat illa verba ꝓut facit maritus dūmodo alteri consentiat ex solis signis valet matrimoniū.Ita limitaꝛ multū qđ vult gl.ꝛ ibi Cano.in.c.tue.de spō ꝙ in matrimonio in valētibus loqui de necessitate requirunꝛ verba:prout etiā tȝ gl.in.l.cū notissimi.in fi.C.de prescrip.xxx.an. nā sufficiūt verba ex parte vnius,ex parte alterius signū.Amplia istū tex.procedere etiā si partes agerēt facere stipulationē: qꝛ intelligiꝛ vt posset valere vt stipulatio valeret:aꝉs cōtractus celebraret cōsensu,nisi expresse diceret ꝙ volūt aliter facere stipulationē ꝭm Bar.hic,ꝛ in.l.si quis ita.ꝭ.eo.ꝛ probaꝛ in.l.si ita stipulatus.§.Chrysogo.j.e.ꝛ in.l.si stipuler.ꝛ.l.seq.j.de noua.ꝛ
2 in.l.certi cōdictio.§.quoniā.ff.si cer.pet.¶ † Secūdo principaliter no.ex isto tex.ꝭm aliū intellectum gl.j.ij.ꝛ.iij.ꝙ contractus qui solo cōsensu cōtrahuntur,possunt ꝯhi etiā verbis ex interuallo inter interrogationē ꝛ responsionē,nec vitiat ꝯctus q cō-
3 sensu celebrant,lȝ vitiaret stipulationē.l.j.§.j.vbi dixi.ꝭ.e.† Adde ꝙ idē est in matrimonio:qꝛ interuallū inter interrogationē viri ꝛ rñsionē mulieris nō vitiat matrimoniū:dūmodo pseuerēt in cōsensu,ꝭm Arch.xxvij.q.ij.in.c.sufficiat.sequunꝛ Can. in.c.si inter virū.de spō.vbi etiam ad hoc allegant istū text.De quo tñ vide tu omnino Abb.latius examinantē in.c.dilect⁹.de spon.ꝛ in.c.cū inter canonicos.per illum tex.de elec.ponit Se-
4 mi.in.c.fi.de lit.cōtest.in.vi.† Adde etiam secus esse in cōtractibus innominatis,in quibus interuallum vitiat contractū innominatum.l.si cū fundum.cum glo.j.ꝛ ibi Bar.ad hoc multum no.ff.de pac.ꝛ illam gl.ad hoc reputat sing.Pau.de cast.in.l.si pecuniam.in prin.in.ij.col.ff.de condi.ob cau.Sed allego cōsociam ꝛ clariorem in.l.rogasti.§.j.in glos.parua in verbo placuerit.ff.de prescrip.verbis.

1 ☞ Stipulationi in qua fuit dolus adhibitus vel in se dolum habet obijcitur doli exceptio.
2 L.nostra de quo dolo loquatur.
3 Si precedat tractatus inter partes in quo cōclusum sit ꝙ ꝯct⁹ debeat fieri certo modo cōclusa in illo tractatu nō videtur repetita in ꝯctu vel in cōclusione tractatus,licet deꝛ exceptio doli.
4 Dolus ex proposito incidēs in cōtractu stricti iuris nō reddit contractum ipso iure nullum:sed si agatur obstat exceptio.
5 Dolus dicitur interuenire re ipsa quando enormis lesio interuenit in contractu absque volantate ꝛ proposito stipulantis.

DDD

6 Exceptio doli quando nascitur.
7 Stipulatio adiecta super cõtractu bonefidei propter dolũ redditur ipso iure nulla sicut redderet nullus cõtractus bonefidei.
8 Statutum faciens mentionem de dolo non habet locum in dolore ipsa: quia non est proprie dolus.
9 Qualiter probetur dolus aduersarij.
10 Qui tradidit ex promissione dolosa an habeat conditionem vel aliam actionem.
11 Quando stipulatio est interposita super venditione facta minus dimidia iusti pretij si promissor ex stipulatione conueniatur que habet dolum re ipsa, sibi competit ⁊ medium huius legis ⁊ an competat remedium.l.ij.C.de rescind.vendi.
12 Facilius tollitur priuilegium quam ius commune.
13 An in ꝯtu trãsactionis habeat remedium.l.ij.C.de rescin.vẽ.
14 Transactio nõ rescinditur pretextu instrumentorum de nouo repertorum nisi dolus interuenerit in occultando instrumenta.
15 Transactio ⁊ sententia equiparantur.
16 Statuta facientia mentionem de transactione non habent locum in arbitramento: quia non est proprie transactio.
17 Si instrumento dicaꝛ vẽdidit pro tanto ⁊ ꝙ plus valet donanit: an per hoc perdat beneficiũ huius.l.⁊.ij.C.de rescin.vendi.
18 Remedium.l.ij.C.de rescin.ven.non habet locum nisi in contractibus bonefidei vel habentibus naturam bonefidei.
19 Donatio hodie an dicatur contractus bonefidei.
20 Non est differẽtia inter renũciationem specialem ⁊ donationẽ.
21 An quando dolus inest reipsa possit renuntiari.
22 Renuntiatio.l.ij.C.de rescin.vend.ad hoc vt preiudicet requiritur quod fiat in specie.
23 Licet quis in specie renũtiet condictioni indibiti nihilominus potest opponere exceptionem doli.
24 Dolus cadit in eo qui scit cõtra se dolum committi, ideo ignorans non dicitur renuntiare doli exceptioni.

1 SI quis cũ aliter. †Cõtra stipulationẽ in qua fuit dolus adhibitus vel in se dolũ hꝫ, doli exceptio obijcitur.h.d.ẜm Bar.vel sic. Dolus incidẽs ex proposito: vel re ipsa stipulationẽ nõ vitiat: sed doli exceptionẽ parit: ⁊ est bona.l.quã reputat sing.Bal.in.c.j.in vlt.co.de plus peti. ⁊ de isto dolo qui re ipsa cõmittiꝛ, melius habes hic ꝙ̃ alibi ẜm Pau.de ca. ¶ Diuiditur ista.l.in duas partes prin. In prima loquiꝛ de dolo vere interueniẽte ex ꝓposito stipulatoris. In secũda loquiꝛ de dolo re ipsa incidenti q nõ venit ex ꝓposito, sed causatiue ꝓpter lesionẽ q̃ sequiꝛ ex tali cõtractu.scđa ibi, idẽ est
2 ⁊ si nullus. †Et ꝑmitte ꝓ euidẽtia ꝙ ista.l.loquiꝛ de dolo stipulatoris: de dolo aũt ꝓmissoris loquiꝛ tex.in.l.si id ꝙ aurũ.§.e. de dolo vero tertij loquiꝛ tex.in.l.elegãter.i prin.ff.de dolo. Itẽ aduerte ꝙ ista.l.loquiꝛ de dolo icidẽte vel ex ꝓposito, vel re ipsa. Ubi autẽ dolus daret cãm cõtractui: puto aliquis nõ volebat vendere: ergo per dolum induxi eũ vt vẽderet: tũc distinguitur inter cõtractus bonefidei ⁊ contractus stricti iuris: qꝛ quando dolus dat causam cõtractui: ⁊ sic substãtie cõtractꝰ bonefidei, est ipso iure nullus: ratio qꝛ nihil est magis contrarium bonefidei quã dolus ⁊ fraus, nimirum si contractus bonefidei est ipso iure nullus. ita dicit iuriscõ. assignans istã rõnẽ in.l.iij.§.fi.ff.pro so.facit.l.bonafides.ff.de ac.emp.⁊.l.si volũtate.C.de rescin.vẽdi. Cõtractus autẽ stricti iuris cui dolus dedit causam mero iure valet ⁊ tenet: sed rescinditur per actionẽ de dolo.l.dolo.C.de inuti.stip.l.⁊ eleganter.in prin.vbi gl.⁊ plenius Bart.ff.de do
3 lo. †Põdera in primis diligenter tex.ibi, cũ aliter cõuenissent obligari, ⁊ aliter ꝑ machinationẽ obligatꝰ est, ꝙ si ꝑcedat tractatus inter partes, in quo cõclusum sit ꝙ cõtractꝰ debeat fieri certo modo, certe cõclusa in illo tractatu nõ vidẽtur repetita in cõtractu vel in cõclusiõe tractatꝰ, licet deꝛ exceptio doli. Cõtra istũ tex.fortiter facit regula que habet ꝙ dicta in prefationibꝰ intelliguntur repetita in cõclusiõe cõtractus.l.titia.§.idẽ respõdet.el.j.⁊ ibi no.Bar.j.eo.Bar.⁊ doc.in.l.itẽ qꝛ.§.fi.vbi dixi.ff.de pac. ¶ Circa istud ꝯriũ multũ insistũt Mod.ꝑsertim Imo.Lud.⁊ Are.hic, ⁊ varij varia dicũt. In primis respõdet Imo. ꝙ ꝑdicta regula ꝓcedit qñ ꝑcedẽtia de ꝓprio significatu verborum possunt intelligi repetita in sequenti, prout est exemplũ in d.l.itẽ quia. Secus est in casu isto, vbi dicta in precedẽtibus de ꝓmittẽdo fundũ sine vsufructu, nõ possunt de ꝓprio significatu intelligi repetita hic, iũcta.l.si alij.ff.de vsufruc.leg.vbi appellatione fundi de ꝓpria significatiõe vocabuli venit vsufructꝰ. Itẽ scđm eum ex casu isto, ex dictis in cõtractu preambulo potius detegitur error stipulatoris ⁊ ꝓmissoris aliter factũ ꝙ̃ fieri deberet. Et si dicaꝛ, i casu.l.nostre interuenit error ꝓmissoris succedit maius cõtrariũ ⁊ maior difficultas: qꝛ error ex parte promissoris vitiat ipso iure stipulationem.l.ita stipulatus.in prin. iuncta gl.ij.j.eo. Cuius contrarium dixit tex.hic. Alex.in pen. col.rñdet, ꝙ propter ista ꝯria ista.l.dꝫ de necessitate intelligi qñ stipulatio fuit iterposita ex interuallo, alias nõ possent euadi ista cõtraria q̃ dicit nõ esse a doc.declarata, ⁊ super hoc laborãt multũ. Et si intelligamꝰ istã.l.qñ ex interuallo est facta stipulatio: certe succedit regula ꝙ partes presumũtur recessisse a priori tractatu.l.cũ in plures.§.locator.ff.loc.l.per retentionẽ.cum gl.ff.de vsur.Bar.in.l.pacta nouissima.C.de pac.vbi dixi. Sed ista est diuinatio ⁊ restrictio magna ad hãc legẽ ꝙ stipulatio hic fuit facta ex magno interuallo ⁊ refragatur versi.idẽ est.quãuis Alex.⁊ Ro.dicãt ꝙ muteꝛ casus in ver.idẽ est.sed ista sunt somnia. Ego vltra scribẽtes clare rñdeo vtriq; difficultati, nõ diuinando, nec diminuẽdo text.sed intelligẽdo plane prout iacet. Dico ergo ꝙ regula que hꝫ ꝙ dicta in prefationibꝰ intelliguntur repetita in sequẽtibꝰ, d.l.Titia.§.idẽ rñdit.vbi Bal.⁊ Bar. alij in.d.l.itẽ qꝛ.vbi dixi, ista regula ꝓcedit qñ essemꝰ in dubio. sed iste tex.loquiꝛ qñ sumus in casu claro: quia dicta ⁊ cõuenta in prefationibus fuerũt omissa dolo: quia promissor fuit inductus dolo stipulatoris ad ipsa omittẽda: ⁊ iste est proprie casus istius tex.q clare cãtat. Et isto modo etiã clare tollo scđam difficultatem Alex.qꝛ hic non interuenit aliquis error promissoris, sed machinatio ⁊ dolus stipulatoris: iste est ꝓprie casus ⁊ sensus istius.l. Aduerte tñ ꝙ tractatꝰ precedentes qui nõ sunt firmati inter partes nõ sunt attẽdendi: qꝛ licet inter ꝯhẽtes multa verba hincinde ꝑcesserint: tñ si tpe instrumẽti illa verba non fuerint repetita: illud tñ videꝛ fuisse actũ ꝙ reperiꝛ scriptũ fuisse in instrumẽto: ⁊ nõ plus.tex.est in.c.dudũ.in ver.eo tñ tpe.de cõuer.cõiu.⁊ ibi Abb.in vlt.no.ad hoc no.illum text. Itẽ multa tractanꝛ inter partes, que postea nõ veniũt ad cõclusionẽ nec effectũ.l.si ex causa.§.nũc videndũ.in fi.ff.de mino.l.elegãter.in ꝑn.cũ gl.ff.de cõdi.inde.c.dudũ.de re.ecc.nõ alie.in.vj.ita dicit Bal.in.l.multũ interest.in.ij.co.C.si qs alteri vel sibi.⁊ in.l.cum allegas.in.ij.co.C.de vsu. Imo.hic i antepe.col.⁊ seq.post Bal. ⁊ Ange.⁊ ponit aliquid Roma.⁊ sepe consulendo ista deduxi.
4 ¶ †Scđo no.ex hoc tex.ꝙ dolꝰ ex ꝓposito incidẽs i ꝯtu stricti iuris nõ reddit ꝯtũ ipso iure nullũ: sed si agaꝛ obstat exceptio doli. Ratio fundamẽtalis est: qꝛ si dolus dãs causam contractui stricti iuris, ⁊ sic substãtie ꝯtꝰ nõ annullat ipso iure cõtractum stricti iuris.d.l.dolo.C.de inuti.stipul.⁊.l.eleganter in prin.ff.de dolo.quãtominus dolus incidẽs debet annullare, cũ dolus incidens nõ annullet ꝯtũ bonefidei ipso iure: vt dicã.j.
5 in gl.ij. ¶ †Tertio no.ibi sed ipsa res in se dolũ habet, ꝙ dolꝰ diciꝛ interuenire re ipsa qñ enormis lesio interuenit i cõtractu absq; volũtate ⁊ ꝓposito stipulãtis, ad hoc allegaꝛ iste tex.nec
6 alibi ita clare diciꝛ. ¶ †Quarto no.ibi, cũ enim quis petat, qđ exceptio doli aliqñ nascitur a principio ex dolo cõmisso tpe cõtractꝰ, vt in prin.huiꝰ.l.aliqñ nascitur ex post facto ex dolo cõmisso tpe petitiõis.l.ij.§.circa.⁊.§.gñaliter.ff.d exc.doli. ¶ Expeditis textualibꝰ venio ad gl.⁊ capio.gl.ij.in verbo p machinationem.quã diuide in tres partes. In prima ponit duo exempla ad tex.i scđa ponit aliud exẽplũ Pla.ꝙ reprehẽdit. In tertia ponit intellectum quorundam quem etiã reprobat.scđa ibi, sed Hug.dicit.tertia ibi, alij etiã. ¶ In ea.ibi vel nõ excipiẽdo. pro istis duobus exẽplis gl.adde tex.in.l.si tibi liberũ.ff.de ac. emp.⁊ in.l.si binarũ.ff.de ser.vrb.pred.⁊ in.l.sed ⁊ si me putem.
7 §.cum inter.ff.de cõd.inde.⁊ tex.in.l.iij.cũ glo.C.de do. ¶ †In ea gl.ad fi.habes ex gl.ꝙ stipulatio adiecta sup cõtractu bonefidei ꝓpter dolum redditur ipso iure nulla, sicut redderet nullꝰ cõtractꝰ bonefidei.l.iij.in fi.ff.pro so.quãdo stipulatio tũc assumat naturam cõtractꝰ bonefidei super quo interponiꝛ.l.si stipulatus de vsur.l.j.§.si quis sub cõditione.ff.vt leg.no.ca.⁊.late disputaui super rub.huiꝰ tit.⁊ ad hoc istã gl.reputat sing.Bal.in d.l.dolo.de inuti.stip.C. Sed tu aduertẽ ꝙ itẽ Bal.de quo scribẽtes non faciũt mentionem in.c.j.in pe.col.de plus peti.tenet contrarium, ⁊ sic est sibi ꝯrius: nam dicit ꝙ dolus nõ reddit cõtractũ stricti iuris ipso iure nullũ: etiã si veniat ad validãdũ cõtractũ bonefidei, ⁊ dicit istud dicere istã sing.l.sed voluit allegare istã gl.ẜm illam opi.aliorũ quã reprehẽdit gl.hic, quam glos. sequunꝛ Imo.⁊ Rom.hic, ⁊ male: qꝛ iste tex.procedit non solũ si sit interposita super cõtractu stricti iuris, sed etiã si sit interposita super cõtractu bonefidei, cum nõ loquaꝛ de dolo dãte causam cõtractui, sed de dolo incidẽti, qui dolus nõ reddit etiã cõtractũ bonefidei nullũ.d.l.⁊ elegãter.⁊.l.si quis affirmauerit.ff. de dol.⁊.l.iulia.§.si venditor.ff.de act.emp.⁊ ita tenẽt ad hãc.l. ⁊ melius Cuma.⁊ Pau.de ca.⁊ Alex.hic. ¶ Capio glo.in verbo dolũ habet.quã diuido in quattuor partes. In prima declarat tex. In secunda ponit primũ exemplum.in ista secũda parte.l.in cõtractu stricti iuris. In tertia ponit aliud exemplum in stipulatione interposita super cõtractu bonefidei. In quarta ⁊ vltima exẽplificat tex.de dolo icidẽti.ij.ibi, vel si sine causa.ij. ibi, vel pro parte stipulatus sum remaij.ibi, vel da exemplum.
In glos.

8 ¶ †In glo.ibi, qui proprie non potest dici dolus.no.diligenter istã gl.ꝙ statutũ faciens mentionẽ de dolo non habet locum in dolore ipso, qꝛ nõ est proprie dolus, ⁊ verba statutorum debent proprie intelligi.l.j.§.si is q nauẽ.de exer.⁊.l.nõ aliter.ff.de leg. iij.nã dolus est machinatio fraudulẽta ex animo proueniẽs.l.j.
9 §.j.ff.de dol. ¶ †Iuxta.i.partem gl.querit Bar.qualiter pro
a beꝛ dolus[a] aduersarij, ⁊ allegat.l.dolus.C.de rescin.vẽ.⁊.l.dolũ. C.de do. Tu aduerte diligẽter ꝙ dolus nunq̃ operatur nisi qñ est dolus qui caperet etiã constantem ⁊ prudẽtem virum, sicut etiam requiritur in metu, ꝙ metus sit talis qui caderet etiam in cõstantem virũ: tex.est solennis in.c.cũ dilectus.quod met.cau. ibi expresse no. Inn.⁊ do.Abb.in.v.not.⁊ alij Cano. Idẽ tenet Bal.in.c.verũ.de iureiur.⁊ idem Bal.in rub.C.de rescin.vendi. vbi plus dicit allegãdo illũ tex.⁊ Inn.qđ ad hoc vt dolus operetur effectũ, de quo hic ⁊ sparsim in legibꝰ, requiriꝛ in superlatiuo ꝙ sit talis qui caperet etiã prudentissimũ virũ. Adde etiã qđ qui nõ facit id ad qđ teneꝛ est in dolo.l.dolus.⁊ ibi Bart.ad hoc no.ff.man.Bar.in.l.tutor qui repertoriũ.in.iiij.col.per illũ tex.ff.de admi.tu. Itẽ sciens factũ ⁊ faciẽs cõtra ius presumiꝛ in dolo.ita no.Bar.in.l.propter veneni.§.neptis.per illũ tex.ff. ad sylla. Item quis dicitur dolose facere qñ sciẽter facit rẽ sibi prohibitã.ita no.Semi.in.c.si cõpromissarius.§.j.per illũ text. de elec.in.vj. Itẽ in viro literato faciẽte cõtra iustitiã presumiꝛ dolus.ita no.Bal.in.c.in nostra.per illũ tex.de procu. Tñ circa modica nõ presumiꝛ dolus.ita not.d.Abb.in.c.accedẽs.de cri. fal.per illum tex.⁊ ibi est gl.de hoc, facit tex.in.l.si oleum.§.fi.ff.
10 de dolo. ¶ †Scđo circa primã partẽ huiꝰ legis, querit Bart. iste tex.vult ꝙ qui promisit propter dolũ incidẽtem aduersarij habet exceptionẽ doli si cõueniatur: quid ergo si iã tradidit an habeat cõditionẽ vel aliam actionem? cõcludit ꝙ sic.ibi enim cõpetit actio de dolo, per tex.in.l.si id ꝙ aurũ.§.eo.inducendo vt hic per Bar.sed illa.l.nihil facit duplici fundamẽto. Primo qꝛ illa lex loquiꝛ qñ dolo ꝓmissoris fuit stipulator deceptꝰ tũc bene cõpetit actio de dolo, sed hic in.ij.parte huiꝰ legis nõ fuit deceptꝰ nisi re ipsa. Preterea in casu.d.l.si id quod aurũ.aliter nõ poterat prouideri stipulatori nisi p actionẽ de dolo: hic autẽ soluens anteq; solueret habebat exceptionẽ de dolo, si soluit sibi imputet: qꝛ non repetit.l.qui exceptionem.in prin.ff.de cõdi.inde. Item ⁊ tertio, cum hic promissor habet exceptionẽ doli qua tueri se poterit: certe quelibet exceptio ꝯpetẽs facit cessare actionẽ de dolo.l.j.§.ait pretor.ff.de dol.si ergo iste habebat exceptionẽ de dolo debebat facere cessare actionẽ de dolo. Nisi respõdeas quod regula.§.ait pretor.est vera in exceptiõe diuersa ab actione doli, sed hic exceptio doli nõ est diuersa ab actiõe doli. Item inquãtum Bar.cõcludit ꝙ saltem poterit condicere possessionem per.l.qui exceptionẽ.§.si pars.ff.de cõdi.inde. ⁊.l.domos.cũ tribus seq.ff.de leg.j.facit tex.in.l.sed si me putẽ. §.cum iter.ff.de cõdi.inde. Ange.hic dicit ꝙ etiam ista iura nõ faciunt pro Bar.qꝛ in isto tex.soluens erat tutus exceptiõe doli odiosa: ideo nõ repetit per regulã.d.l.qui exceptionẽ.§.fin.sed in.d.§.si pars.⁊.l.domos cõpetebat retentio ꝓpter expensas factas, q̃ retẽtio est fundata in equitate, sed in.l.nostra exceptio dotis est odiosa. Sed Aduerte qꝛ ad istud fundamẽtum Ang. respõdet ipse Bar.in.l.ij.C.de rescin.ven.ꝙ aliquando exceptio doli cõpetit ex dolo incidenti, ⁊ tũc exceptio doli bene est odiosa. Aliquãdo cõmittiꝛ dolus re ipsa absq; proposito stipulatoris: ⁊ tũc exceptio doli nõ est odiosa: vt in.ij.parte istius text.p text.in.l.qui se debere.vbi gl.Bar.⁊ Bal.ff.de cõdi.ob causam. Bar.in.l.damus.in fi.⁊ in.l.in summa.in prin.ff.de condi.inde. Tene opi.Bar.hic, ⁊ in.d.l.ij.qꝛ imo fortius tenent Cu.Imo. Pau.de ca.Lud.⁊ Alex.hic ꝙ etiã in.j.casu huius legis quãdo dolus incidit ex proposito volũtate stipulatoris adhuc promissor si soluit habet repetitionem per regulam.l.si non sortẽ.§. indebitũ.ff.de condi.inde. Ubi iuriscõsultus dat regulã ꝙ quilibet tutus exceptione ꝑpetua si soluit repetit: sed exceptio doli est ꝑpetua.l.pure.in prin.ff.de exce.dol. Nec ob.tex.in.l.q exceptionem.in prin.qꝛ loquiꝛ in exceptione macedoniani que daꝛ filiofami.accipienti mutuum: ⁊ datur odio creditoris cõtra naturalem equitatem, ⁊ illa bene est odiosa: ⁊ ideo filiusfa.soluens nõ repetit.ita proprie loquiꝛ.l.qui exceptionem.sed in casu nostro promissor soluens est tutus exceptione doli inducta nõ cõtra equitatem, imo secũdũ equitatem. Quid tenendum? teneo opi.Bar.⁊ cõmunẽ cõtra Azo.Ange.⁊ Are.hic: qꝛ si aliter diceremus sequeretur absurdũ ꝙ condictio indebiti dareꝛ contra accipientem bonafide, ⁊ non cõtra dolosum, ⁊ sic esset contra.l. qđ seruus.ff.qđ vi aut clã. Et cũ ista exceptio doli cõseruet ius nostrũ cõtra accipientes videꝛ fundata super equitate: ideo dꝫ censeri fauorabilis ideo extẽdẽda p.d.l.q exceptionẽ.⁊ nõ odiosa, vt aliqñ dixi in.d.l.q exceptionẽ.ff.de cõd.inde, quicquid dicat Are. Potest etiã vltra predicta aliter responderi ad.d.l.qui exceptionem.ff.de cõdi.inde.qđ loquatur in creditore cui facta fuit solutio qui creditor tractabat de dãno, nimirum si impeditur repetitio, hic aũt tractat de lucro nec est par ratio dãni ⁊ lu
11 cri.l.fi.in fi.C.de codicil. ¶ †In ea.gl.ibi, vel stipulatus sum rẽ quã minꝰ emi dimidia iusti ꝑtij habes ex ista gl.reportare duo. Primo qđ ista lex in.ij.parte põt intelligi in stipulatione interposita super contractu bonefidei habente in se dolũ reipsa, sed gl.ij.superius tenet ꝙ ista lex in.j.parte nõ põt intelligi in stipulatione interposita sup cõtractu bonefidei. Rõ diuersitatis est: qꝛ prima pars huiꝰ legis loquiꝛ qñ interuenit dolꝰ ex proposito stipulatoris, q videꝛ annullare ipso iure cõtractũ bonefidei, ⁊ tamen tex.dicit ꝙ valet mero iure, lꝫ obstet exceptio.dic vt dixi.§.in.ij.gl. Scđa autẽ pars huius text.loquiꝛ qñ nullus dolꝰ stipulatoris ex eiꝰ ꝓposito interuenit: sed res in se habet dolũ, qꝛ promissor fuit deceptus vltra dimidiam: ideo potest tũc intelligi tex.etiã si stipulatio sit interposita super ꝯtu bonefidei.
12 ¶ †Scđo habes no.diligenter ex ista gl.ꝙ qñ stipulatio interposita super vẽditione facta minus dimidia iusti ꝑtij si ꝓmissor ex stipulatione cõueniatur que habet dolum re ipsa ei competit remediũ huius.l.ergo videꝛ velle glo.ꝙ cũ habeat remediũ huius.l.qđ nõ haberet tũc remedium.l.ij.de rescin.vendi.⁊ ita sentit Bar.glo.velle.⁊ clarius Lud. Sed Bal.hic dicit contrarium, ꝙ hic est gl.sing.ꝙ quãdo cum cõtractu bonefidei permiscetur cõtractus stricti iuris, ꝙ tunc habet locũ remediũ.l.ij.C. de rescin.vend. Imo.hic ⁊ sub dubio forte dicit ꝙ gl.ista voluit excludere remediũ.l.ij.licet remediũ istius.l.cõpetat. ¶ Iuxta ergo istã partẽ glo.querit Bar.si in contractu emptionis ⁊ venditionis interponaꝛ stipulatio, prout cõmuniter fit in omnibus instrumẽtis, ⁊ emptio fit circa dimidiã iusti ꝑtij, an vltra remedium.l.nostre, ⁊ sic vltra exceptionem doli, etiam cõpetat remedium.l.ij.C.de rescin.ven. Bart.cõcludit ꝙ sic, etiã si stipulatio interuenisset animo nouandi, ⁊ ita cõmuniter tenent alij. Idem tenent Bar.⁊ Sali.in.d.l.ij.C.de rescin.ven. Ant.in.c.cum causa.de emp.⁊ ven.⁊ ista est cõis opi.ẜm do.Alex.idẽ tenet Pau. de ca.in.l.si dari.ad fi.§.eo. Adde pro ista cõi opi.bene facere in practica: qꝛ si isto casu nõ cõpetat remediũ.d.l.ij.cum in instrumentis venditionũ, ⁊ aliorũ ꝯtuum notarij semper apponunt stipulationẽ, vt dicit Bal.in.l.ij.ff.de condi.ob cau.certe nunq̃ haberet locũ remediũ.l.ij.⁊.c.cũ causa.qñ esset factũ instrumentũ, qđ nõ est dicendũ per.l.nã ad ea.ff.de legib. ¶ Cõtra primũ fundamentũ Bar.adducit Are.hic forte tex.in.l.vẽditor.in fi. prin.ff.cõmu.pred.in ver.per stipulationis vel vẽditionis legẽ obligãtur vbi stipulatio coequeua cõtinebat idẽ ꝙ cõtractus, ⁊ tñ tex.ille vult ꝙ obligatio oriatur ex altera cũ verba nõ respiciãt actionẽ, sed obligationem: ergo impossibile est qđ in dubio interposita stipulatione, oriaꝛ obligatio ex ꝯtu emptiõis: qꝛ sic orietur obligatio ex vtraq;, qđ iuriscõsultꝰ negat. Tamẽ respõdet ad illũ tex.quod loquitur qñ expresse fuit actũ ꝙ fieret nouatio, ⁊ nesciuit aliter euadere illũ tex.ista est diuinatio manifesta ad illũ tex.⁊ destructio. Tu adde ꝙ illum tex.ante Aret.alleg.Bal.hic, ⁊ de eo gloriatur, ⁊ dicit ꝙ nullus ante eũ allegauit illũ tex.hic. Sed ad illũ tex.tu no.respõde ⁊ vere ꝙ alternatiua legis circa idem factũ semper ponitur pro cõiuncta, ne lex nos relinquat in incerto, ⁊ ignoremus qđ remediũ ex alternatiua cõpetat.ita not.firmat Bart.in.l.si is qui ducenta.§.vtrum in.v.opposi.vbi omnino videas.ff.de reb.dub.post Cyn.in.l.cũ quidam.C.de verb.sign.sequuntur Canoniste omnes presertim Abb.in.c.inter ceteras.de rescri. Et pro ista regula facit text.in l.ij.cũ glo.ij.⁊ ibi ad hoc not.Bald.C.de obseq.ergo in illa lege venditor.alternatiua que stat pro cõiuncta probat ꝙ vtrunque remedium competat ⁊ stipulationis ⁊ vẽditionis, ergo probat fundamentũ Bar.⁊ hoc modo retorqueo illũ tex.contra Aret. ¶ Pro isto primo fundamento Bar.adde tu bonũ tex.in.l.ij. §.parui.ff.de priui.cre, vbi stipulatio erat coequeua: ⁊ nõ tollit non solum actionẽ precedentem, sed nec priuilegiũ prime actionis: tũc si stipulatio coequeua nõ tollit priuilegiũ actionis precedentis: ergo multominus nouabit ipsum contractũ: qꝛ regulam habemus ꝙ facilius tolliꝛ priuilegiũ ꝙ̃ ius cõmune.l.eius
13 militis.§.si militia missus.de testa.mili. ¶ †Circa scđm fundamẽtũ Bar.adde ꝙ Io.de imo.hic ⁊ in.c.cũ dilecti.de emp.⁊ vẽ. impugnat istud fundamentũ: qꝛ.l.aliã.ff.de noua.in qua se fundat Bar.loquiꝛ in priuilegio prelationis, ꝓut etiã loquiꝛ text. in.d.l.ij.§.parui.licet istud priuilegiũ est ꝓportionabile stipulationi, sicut cõtractui ꝙ stipulatio preferaꝛ alijs creditoribꝰ, sed in qõne nostra qñ nouatus est contractus bonefidei remanente stipulatiõe: ⁊ sic cõtractꝰ stricti iuris, videꝛ impossibile qđ intelligaꝛ repetitũ beneficium.l.ij.qꝛ tale priuilegiũ non est proportionabile stipulationi cum sit stricti iuris in quo hꝫ locũ beneficium.l.ij.C.de rescin.ven. Sed ad hoc respõde ex mẽte Bart.vt etiã dicit Are.qꝛ lꝫ ꝯtus bonefidei sit nouatus per stipulatio

a ¶ Probetur dolꝰ. Aduerte quod regula qua dicitur dolum nõ presumi.l.⁊ elegãter.in fi.ff.de dol.⁊.l.dolũ. C.e.nõ procedit i quatuor casibus traditis per Fel.in c.plerũque.in princi.de rescript.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ☞ Extra gl. Adde Cor. li. j. consi. clxvj. ⁊ clxxxviij. ⁊ li. iij. consi. clxj. Fabia. de mōt. in tra. ēpt. in. iiij. q. viij. q. prin. Alex. li. ij. consi. cxxij. visa facti rep. li. vj. consi. lvj. Cur. consi. xliij. sup cōtumacia q̄ fuit ī Fran. Purp.

b ¶ Contrariā opi. Pro ista parte negatiua ꝯ Bar. ad do opti. tex. in l. j. C. de plus pe. ⁊ i. l. j. C. de err. ca. vbi hr̄ ꝙ trāſ. nō pōt ꝑtextu erroris reuocari seu retractari: q2 trāſ. cāz hz vt discedat a lite, ⁊ satis lucrat q discedit a lite, vt ꝑ panor. elegāter ī. c. j. d trā. viō oīno hūc a eūdē authorē ī. d. l. j. C. d erro. cal. panor. ī. d. c. j. vbi no. dicit ꝑ illū no. text. ꝙ si post trāſact. appareāt instra, vl testes, siue ꝑscriptio, vl qc qd aliud ō in re cōi, vl spāli cōpetēs nō retractat trāſ. l. sub pretextu. C. de trāſ. ⁊ d. c. j. ēt si appeat trāſigētē fuisse deceptū: lz grauis sit dceptio quia magnū cōmodū ꝯsequit q a lite recedit vt ēt tex. no. in l. Lucius. ff. ad treb sepe allegat⁹ ī ista materia: ⁊ est bona gl. ⁊ qd ib ōt idē Bal. in c. cū cā. de ēp. ⁊ vē. itē ꝑ ista opi. facit q2 d ceptus ex receptiōe pignoꝝ ex cā trāſactionis nō petit restaurationem tex. ī. l. a diuo pio. §. si pignora. ibi velut ⁊c. ff. de re iu. itē facit q2 ī trāſactiōe nō est lo

nem: tñ cū stipulatio sit stricti iuris ⁊ subroget loco ꝯct⁹ bonefidei assumit tñ naturā ꝯctus bonefidei: ideo proportionat remediū. l. ij. ⁊ dicit Are. ꝙ istud dictū Bar. est singulare nec alibi ponitur. Tu vltra scribētes aduerte inquātum Bar. vult ꝙ stipulatio interposita super cōtractu emptiōis ⁊ vēditiōis etiā si interponat animo nouandi assumit priuilegia contractus bonefidei, iuribus hic allegatis per Bar. ⁊ ita etiā tenet Ang. in. l. emptor. in fi. prin. ff. de pac. Contrariū tenet Bar. sibi cōtrarius in. l. qui bis idē. in. iij. oppo. vbi ponderaui. §. eo. ⁊ clarius Bar. in. l. singularia. in. iiij. co. ī. vj. speciali. Jac. de Are. ff. si cer. peta. ⁊ istā contrarietatē nemo ponderauit nec hic nec ibi. pro illa opi. Bar. facit bene tex. in. l. in bonefidei. ff. de eo ꝙ cer. lo. ⁊ ibi gl. fi. clare firmat per illū text. ⁊ ibi Paul. de ca. ad hoc ponderat. ita etiā firmat Bal. in. l. si eum. §. qui iniuriarum. in. ij. col. ff. si quis cau. ⁊ pondera ꝙ tex. in. d. l. in bonefidei. fortiter stringit contra Bar. hic: q2 ibi stipulatio interposita super cōditione, ⁊ sic sup contractu bonefidei nō assumit naturam bonefidei, imo stat in sua natura stricti iuris, tamē ad illū tex. posses tu ꝓuecte rñdere ꝙ Bar. hic loquitur qñ facta est emptio ⁊ vēditio deinde interponit stipulatio ibi antē nō fuit facta vēditio, sed cōtractus cōditionis fuit in stipulatiōe positus q2 aliquis stipulatus est se conducturū, ⁊ tunc non pōt assumere naturam contractus bonefidei: q2 ille de per se non precessit. quid tenendū? per Bar. hic adde optime facere id qd no. tenet idē Bar. in. l. videamus. la. ij. §. si actionē. ad fi. ff. de vsu. ibi dicit Bar. ꝙ quādo stipulatio interponit super cōtractu emptionis vel vēditiōis vel alio cōtractu bonefidei: q2 succedit in locū emptionis ⁊ sic eius naturā assumit, veniunt fructus a tēpore more quāuis in contractu stricti iuris nō veniant nisi a tpe litis contest. l. cū fundus. in prin. ff. si cer. pet. ⁊ lz Bar. nihil alleget tu allega tex. optimū in l. j. §. bellissime. ff. vt leg. no. ca. qui text. nō posset melius facere breuiter veritas pēdet ab his que late scripsi super rub. vbi disputaui an stipulatio interposita super ꝯctu bonefidei assumat eius naturā vel nō, vide ibi.

13 ¶ † Extra[a] gl. querit Bar. an in cōtractu trāſactionis si aliquis sit deceptus vltra dimidiam iusti pretij habeat locum remediū. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ c. cum causa. de empt. ⁊ ven. ad rescindendū talem transactionē, ⁊ concludit ꝙ sic. habito respectu ad trāſactionē dubij euētus litis. ar. l. ꝙ debetur. ff. de peculio. ⁊ nō ad estimationem rei per glo. in. l. lucius. §. fi. ff. ad treb. iste est not. ⁊ quotidianus passus, sed valde difficilis ⁊ ambiguus quē intēdo bene excutere. referā ergo omnes qui tenēt opi. Bar. postea omissis leuibus adducā tex. pro Bart. qui videtur multū stringere: ⁊ q2 veritas multū pendet ab illo tex. insistam super eo q2 aliqui inducunt pro Bart. ⁊ aliqui adducūt contra Bar. ⁊ q2 habui istam questionem in facto sepe: volo eā ideo plene examinare ⁊ omnes nominabo qui eā examinant, idem ꝙ Bar. tenent Ang. Jo. de imo. ⁊ Roma. hic Bar. Ray. ⁊ Jmo. in. d. l. luci⁹. §. fi. ff. ad treb. Bar. ⁊ Ange. in. l. ij. C. de rescin. vē. do. Ant. de bu. d. Card. ⁊ Jmo. in. d. c. cum causa. Jo. de imo. in. c. quintauallis. in. xvj. char. de iureiu. Calde. consi. iij. posito sub rubri. de transac. ꝙ incipit pōt veniri cōtra transactionem. idem tenet do. Fabianus de monte sancti sauini qui est aduocatus cōsistorialis in tractatu emptionis ⁊ vēdi. in. viij. q. prin. in. iiij. co. vbi dicit bonū verbum. istā opi. Bar. esse cōmunem ⁊ equam eā etiam videtur tenere do. Joā. baptista cacialupus de sancto Seuerino in tracta. de trāſactionib⁹. in. xij. q. prin. in. j. ⁊ ij. col. licet postremo dicat recurrendum esse ad conscientiam allegat Pet. de anch. ad hoc in consi. ccxxj. incip. inter varia cōsilia. ⁊ ꝙ in transactione si fiat pro minori dimidia iusti pretij ꝙ habeat tūc locū doli exceptio ⁊ sic remediū huius legis tz Alex. in cōsi. lxxxix. secunde partis, quod incip. viso puncto ⁊ instrumētis. in vlt. col. ibi tamen nihil dicit de remedio. l. ij. ⁊ fecit ne esset sibi cōtrarius in his que dicit in lectu. pro ista sentētia Bar. facit bonus tex. in. l. si superstite. C. de dol. in ver. si q incipit sane si lesa immodice es. vbi est tex. ꝙ si trāſactio fuit inita bonafide inter patrē ⁊ filiā emācipatā, si filia fuit immodice lesa nō habet actionē de dolo, q2 famosa est cōtra patrem, sed hz actionem in factum ad rescindendam transactionem. ergo ibi est tex. ꝙ propter immodicam lesionem trāſactio retractat. ⁊ dicit Hieronyꝫ. tortus, qd per illū tex. ita alias in cōtingentia facti cōsuluit. pro ista opi. Bart. reperio ⁊ ante eū ille tex. allegatur cōtra Bar. per multos ⁊ originaliter Floria. in. d. l. ij. de rescin. vend. vbi dicit esse text. contra Barto. prout refert Jmo. in. d. l. lucius. §. fi. ⁊ Are. hic. ⁊ ita etiā illū tex. cōtra Bart. alleg. Alex. hic, quāuis aliter non inducat, nam ille text. saltem a contrario sensu vult ꝙ transactio in modica lesione nō possit rescindi nisi ꝓbato dolo: ergo loquit quando dolus dedit cām transactioni. ⁊ de isto nō loquitur questio nostra: q2 nos loquimur in. ij. parte. l. quādo nō ex proposito sed re ipsa. cū ergo ille tex. vult ꝙ requirit dol⁹: ergo cessante dolo ex immodica lesione non rescinditur transactio propter dolū aduersarij qui dedit occasionem transactioni. Sed aduerte q2 ille tex. nō requirit ꝓbationē doli nec quādo dolus dedit causam transactioni, ⁊ qui allegāt illū tex. contra Bar. nō bene viderunt illum tex. Patet q2 loquit primo de transactione facta bonafide, postea de dolo incidente ex enormi lesione quā postea pater committit vtendo trāſactione in qua filia est immodice lesa, ⁊ sic reuera ille text. nō loquitur quādo dolus dedit causam cōtractui, sed euenit ex incidenti re ipsa. Tu autē aduerte ꝙ ille text. potest fortiter retorqueri cōtra Bar. hoc modo: nam qñ in transactione interuenit immodica lesio, vult ibi text. ꝙ actio de dolo cōpetat ad rescindendū illam transactionē, ⁊ propter reuerentiam patris contra partē cōpetat actio in factū. Tūc sic si ad rescindendā trāſactionē in qua est immodica lesio datur actio de dolo: ergo impossibile est ꝙ cōpetat remedium. d. l. ij. contra Bart. quia si competeret cessaret actio de dolo, que nunquā cōpetit, vbi aliud remediū locū habet. l. j. §. ait pretor. ⁊ §. fin. cum l seq. de dolo. ⁊ l. ij. C. eo. si ergo haberet locum remediū. l. ij. cessaret actio de dolo: Huic difficultati potes rñdere ex mēte Bart. qui videt sensisse eā si subtilius inspiciat Bar. nā dicit Bar. ꝙ in casu istius. l. hz locum remediū istius. l. ⁊ tñ habet locum etiam remediū. d. l. ij. Et si dicis si cōpetit remediū hui⁹. l. ⁊ sic exceptio doli, quomodo pōt cōpetere alia actio? rñdet ꝙ remediū. l. ij. potest dupliciter intentari: primo per viā actionis, scdo per officiū iudicis qd est mercenariū deseruiēs actiōi, ꝑ cōsequēs est extraordinariū: sed remediū extraordinariū non facit cessare actionem de dolo, que similiter est extraordinariū. l. quēadmodū. §. magistrat⁹. ff. ad. l. aquil. l. de pecorib⁹. e. ti. C. ad. l. aqui. ita declarat Bar. in. l. in prouinciali. §. j. ff. de ope. no. nun. Tñ re vera ille tex. nō stringit ꝑ Bar. q2 lz nō loquat qñ dolus dedit cām transactioni: tñ loquitur qñ dolus incidit ex proposito ⁊ volūtate, sicut in prin. hui⁹. l. q2 ergo ibi duo cōcurrebāt. s. immodica lesio, ⁊ dolus ex ꝓposito, ꝓpter ista duo bñ ibi rescindit trāſactio: ergo secus videretur qñ interuenit re ipsa solum: vt in secūda parte huius. l.

b ¶ Contrariā opi.[b] ꝙ imo. d. l. ij. c. cum causa. non habeat locū in transactione fauore litiū minuēdarū, ⁊ vt sit litium finis, ita tz Cum. hic, post Bal. in. d. l. ij. dicit ꝙ cōis opi. est ꝯ Bart. ita etiā tenet Alex. hic, qui etiā dicit ꝙ putat istam opi. esse tutiorē ⁊ ī pūcto iuris veriorē. eā tz Are. hic qui similiter dicit istā esse cōem ꝯ Bar. quā tenuerūt antiq doc. ⁊ subtiles vltramontani. tenuit Spe. in ti. de emp. ⁊ ven. §. nūc vidēdū restat vers. quid de transactione. gl. ordi. in. c. cū causa. preallegato. ⁊ ibi Jnno. Joan. Pe. de Ancha. ⁊ Abb. in. ij. co. quāuis Alex. eum male referat tenere cōtrarium: eā etiam tenet vbiqꝫ Bal. in locis hic relatis per domi. Alexā. vltra doc. relatos per dom. Alex. adde qd istā opi. contra Bar. tenet etiam idē Bal. quē nō allegat Alex. in rubr. extra de trāſact. in. iij. colū. Ang. in. l. in summa. in prin. ff. de cōdi. inde. per illum tex. qui bene facit in verbo nullas remedia fuerit. idē tenet. d. Abb. in cōsi. xij. secūdi vol. qd incipit, ⁊ si copiosior. in. j. co. in fi. do. Jo. de ana. in cōsi. xxxiij. incip. circa primū dubium ita etiam late consuluit Alexā. in cōsi. xlij. qd incipit super promisso themate diligenti aīaduersione ꝑhabita in. iij. col. ⁊ etiam in. ix. col. ⁊ sequē. vbi dicit istam esse magis cōmunē opinio. cōtra Bar. Omissis leuib⁹ pro ista opini. stringit ineuitabiliter text. in. d. l. lucius. §. fi. in ver. si nō trāſactum esset. ff. ad treb. vbi impotentia rescindi attribuitur cōtractui trāſactiōis. vnde stringe fortius illum tex. dupliciter inducēdo, primo secundū Are. ꝙ si ibi trāſactio non posset rescindi inspecta veritate eius ꝙ debetur, vt dicit Bar. qui sic restringit ⁊ violat illum tex. sed bene posset rescindi habito respectu ad id qd estimaretur dubius euentus: certe tunc impotentia rescindēdi nō causaret ex trāſactiōe, sed ex natura rei deducte in trāſactionē preterea tex. ibi simpliciter ⁊ absolute vult trāſactionē non posse rescindi pretextu maxime lesionis: ergo etiam cōsiderādo dubium litis euentum, ⁊ ita per illū tex. qui ineuitabiliter stringit teneo cōtra Bar licet passus sit satis dubi⁹. ¶ Secūdo ꝑ ista parte cōtra Bar. stringit tex. in. l. sub pretextu instrumēti. C. de

14 trāſa. † vbi trāſactio nō rescindit ꝑtextu instrumētorū nouiter repertorū, nisi dolus interuenerit in occultādo instrumēta: ⁊ tñ instrumēta ostēdūt ꝙ dol⁹ est in toto, ⁊ tñ ꝓpter trāſactionem nō admittitur recisio quāuis instrumēta sunt ꝓbatio ꝓbata, et nō ꝓbāda, vt dicit Bal. in. l. j. in. ij. col. C. qñ fisc. vel priua. ⁊ in. l. quoties. C. de vsur. ⁊ in auē. qui semel. C. quō ⁊ qñ iud. ⁊ i. l. impe

15 rator. ī. ij. col. de sta. ho. ⁊ i. c. ꝯsuluit. i. v. col. de off. dele. ¶ † Tertio trāſactio. ⁊ sentētia eqparātur. l. ij. ff de iureiu. q2 vtrūqꝫ est remediū finiendarū litiū. l. fratris. C. de trāſ. sed sententia nō retractatur licet lata vltra dimidiū iusti valoris. l. sub specie. C. de re iud. l. ij. C. qñ prou. nō est neces. ergo nec transactio. cōfirmo ꝑ tex. in. l. vnica. C. de err. cal. in ver. si res iudicate nō sunt vel trāſactio non interuenit. ⁊c. vbi equiparat tex. sñiam ⁊ trāſactionē. Jtem

Jtem iuramentū ⁊ transactio equiparātur. d. l. ij. ff. de iureiur. ⁊ tamen iuramentū non retractatur, licet quis sit totaliter lesus. l. nā ⁊ postea. §. si damnetur. ⁊ l. non erit. §. dato. ff. de iurein. ⁊ l. ꝙ si deferente. ff. de dolo. Tamē ad primū de sententia potes clare rñdere, quod in proposito est diuersa ratio inter sentētiā ⁊ transactionē: q2 in sentētia imputat parti lese quare non appellauit. ita tex. in. d. l. sub specie. assignat istā rationē, sed in transactione esset destitutus omni remedio nisi haberet remediū. d. l. ij. sed ista so. nō vadit ad scōm de iuramēto, vbi etiā nō cadit appellatio. Unde dic ꝫm Are. ꝙ sñia per dolū partis ⁊ iuramētū nō retractat per. l. si pretor. §. Marcellus. cū ibi no. ff. de iud. ⁊ tñ transactio proprie sumpta bene tractat si est facta cū dolo. l. in summa. ff. de cōdi. inde. ⁊. §. dixi. ¶ Quarto tenendo opi. Bart. nō posset bñ in practica ꝓbari per testes iste dubius euētus de quo loquitur Bar. q2 oporteret tales testes esse valde peritos ⁊ deponere de iure, ⁊ sic deponerent de eo qd sensu perciperēt, ⁊ sic potius esset iudicare ꝙ testificari: ⁊ sic eorū dictum nō valeret. l. testiū. C. de testi. l. qui testamento. §. fi. ff. de testa. Bart. in. l. sciendum. vbi dixi. §. eo. ⁊ sic ex istis teneo contra Bar. ꝙ remedium. l. ij. non habet locū in transactione vt aliquando sit litiū finis. Successiue inquantum Bar. subdit laudum arbitratoris debet reduci ad arbitriū boni viri si reperiat iniquū ⁊c. Jdem tenet Bar. in. l. societatē mecum. §. arbitrorum. in pe. co. ⁊ ibidē Flor. ff. pro soc. Bar. in. d. l. Lucius. §. fi. ⁊ in. d. l. ij. Ant. ⁊ Jmo. in. d. c. cum causa. Contrarium tenet Bal. in. d. l. ij. in. viij. oppo. qd imo inspiciatur solus valor rei ⁊ nō dubius euentus litis: ⁊ ita dicit firmiter tenendū. idem tenet ibi Sali. Cu. ⁊ Rom. hic cum alijs concordantijs. d. Alex. eo q2 arbitramentum non est proprie trāſactio, sed large ⁊ improprie, vt declarat Bar. in. l. ꝙ si Ephesi. §. j. ff. de eo ꝙ cer. loco. ⁊ in. d. §. arbitrorum. in. ij. col. ⁊ in. l. furti. §. qui iussu. ff. de his qui not. infa. ⁊ Canoniste habent de hoc gl. incognitā legistis in. c. si quando. in glo. j. de offi. dele.

16 quā Abb. ibi ad hoc no. † ⁊ dicit facere ad statuta faciētia mentionē de transac. non habere locum in arbitramento quod non est proprie transactio: preterea corā arbitratore non est proprie lis. Jtē in transactione si sit enormiter lesus, non ei succurritur nisi per. l. ij. secus in arbitramento, q2 pōt peti reductio ad arbitrium boni viri. Cōclude ꝙ si tenemus opi. Bar. in precedenti articulo idem posset teneri in arbitramento ꝫm Alex. ⁊ Areti. q2 sicut in transactione que fit super lite, debet considerari litis euentus: ita in arbitramēto ꝙ similiter fiat ad diffiniendum litem debet cōsiderari litis dubius euētus quāuis nō sit proprie transactio quantū ad processum ordinarium, sed bene quātum ad litem diffiniendam, vt declarat Bart. in. d. §. arbitrorū. in. ij. col. ¶ Adde tu vltra scribentes ꝙ Bal. de quo alij non faciūt mentionem in. c. quintauallis. in. xv. co. ff. de iureiuran. referens Bar. hic eū reprobat, eo quia reductio potest fieri ex nouis probationibus: q2 obtinet vim appellatiōis a diffinitiua, vnde sufficit probare iniustitiā erroris. Preterea quando pronūciatur super liquido laudo arbitratoris non est transactio, sed potius quoddā pactum: ideo dicit Bal. ꝙ opi. Bart. non tenet de iure nec de cōsuetudine: quia sufficit deceptio ipsa. Sed defende tu Bar. q2 primum fundamentum Bal. nihil facit contra Bart. dato ꝙ reddnctio possit fieri ex nouis ꝓbationib⁹. istud nō tollit quin possit ꝓbari dubius euētus litis. vt dicit Bar. similiter ꝫm fundamentū Bal. quando pronūciatur super liquido laudum arbitratoris nō est transactio, istud nihil ad propositū: q2

17 tunc nō est arbitramentum super lite, vt dicit Bar. ¶ † Secundo querit Bart. quid si in instrumento dicatur vendo pro tāto ⁊ quod plus valet dono an per hoc perdat beneficiū huius legis. ⁊. d. l. ij. C de rescin. ven. concludit quod non in ignorante secus in sciente. idem tenet Bart. in. d. l. ij. ⁊ ibidem Bald. in. ij. q. cum concor. domi. Alexan. domi. Abb. in. c. cum causa. de emp. ⁊ vend. Tu autem quia Barto. multa inculcat que non declarantur per alios, ex dictis Bar. collige quinqꝫ principales conclusiones. Prima conclusio est, ꝙ si venditor sciebat valorē rei tūc per talia verba cessant remedia huius legis. ⁊. d. l. ij. adde rationem q2 volenti ⁊ scienti non infertur dolus vel iniuria. l. cum donationis. C. de traasac. ⁊ in regula scienti. de reg. iur. in sexto. Jtem venditor non potest cōqueri de eo quod sciuit. l. vēditor. C. de rescind. vendi. ⁊ celatum non videtur id quod quis sciuit. l. queritur. §. fi. ff. de edil. edic. l. ea que cōmmēdandi. §. j. de contrahen. empt. cum certus certiorari non debeat. l. j. de act. emp. ¶ Secunda cōclusio est, quod illa clausula, ⁊ quod plus valet in ignorante refertur ad modicum: cum Barto. tenent Raph. Cuma. Alexan. ⁊ Aret. hic. sed Ludo. Roma. tenet fortiter cōtrarium ex quibusdā fundamentis que ante eum fuerūt Jmol. hic quod imo dicta clausula referatur etiā ad magnam quantitatem etiā ignorante quia alias illa clausula nihil operaretur l. si quando. ff. de leg. j. c. si papa. de priuileg. in sexto. quia etiam sine illa clausula licitum est cōtrahentibus inuicem se decipere dūmodo nō ledant vltra dimidiam. l. item si pretio. §. quemadmodum. ff. loc. l. in. cause. la. ij. in. §. penul. ff. de mino. l. si voluntate. C. de rescin. ven. istud procedit etiam de iure canoni. c. pen. de emp. ⁊ vend. gl. ordi. xvj. q. j. in. c. si cupis. ⁊ glo. ⁊ doc. in. c. in ciuitate. de vsur. Secundo ⁊ fortius, ista clausula que est apposita in fauorem emptoris esset sibi nociua ⁊ retorqueretur in eius damnū cōtra. l. legata inutiliter. ff. de leg. j. ⁊. l. legata inutiliter. de adi. lega quia si non esset apposita ista clausula: licet venditor deciperet emptorem iuxta dimidiam ⁊ si erit dicta clausula non licet se decipere nisi in modica quantitate. Jtē cōtra Bar. videtur stringere tex. in. l. si quis donationis. ff. de contrahēda emp. allegata per Bart. licet ista fundamenta prima fronte satis vigere videantur, tertio cōclusionem Bar. quod in ignorante illa clausula referat ad modica: quia iuri quod quis ignorat nunquā intelligitur in aliquo renunciare. l. mater decedens. ff. de inoff. testa. dixi post Bart. in. l. sciendum. §. eo. non ob. fundamenta: q2 respondet Jmo. quod illa est apposita causa dubitationis tollende. l. qui mutuam. ff. man. vel secundo ꝫm Are. illa clausula est vtilis in foro conscientie: q2 in foro cōscientie apud confessorē tenetur etiā si citra dimidiā ledat. secundum Anto. ⁊ alios in. c. in ciuitate. de vsur. ⁊ domi. Ant. in. c. pe. de emptio. ⁊ vend. vbi allegant sanctum Tho. ita tenere secunda secunde. vbi loquitur de iustitia positiua. ⁊ habes gl. quam signa in. d. c. cupis. xvj. questio. j. quod licet contrahentibus se decipere nec est peccatum. vel aliter responde secundū Alex. quod illa clausula operatur: quia illud modicū donatum poterit impedire remedium. d. l. ij. quia ad hoc vt habeat locum dictum remediū requiritur quod illud modicum sit vltra dimidiam iusti pretij.

18 ¶ † Tertia conclusio Bar. est, si bene respicis quod remedium d. l. ij. non habet locū nisi in contractibus bonefidei vel habentibus naturam bonefidei: ⁊ sic non habet locum in contractibus stricti iuris. ita vult Bar. si bene inspicias. ⁊ dicit Jo. de Jmo. hic quod istud communiter tenetur. facit quod vult glo. not. ⁊ ordi. in. l. ij. C. communia vtriusqꝫ iudi. que bene vult quod illa lex. ij. loquens in contractu emptionis ⁊ venditionis etiam habeat locū in omnibus alijs contractibus bonefidei. ⁊ si hoc est verū: sequitur ergo quod dicta lex non habeat locum in transactione. cum sit stricti iuris. cuius contrarium tenetur cōmuniter, ⁊ dixi in precedenti articulo Bar. sed ibidē dixi quod trāſactio iudicatur stricti iuris vel bonefidei secundū quod est con a tractus super quo interponitur: vt declarat Bart. ⁊ alij in. l. de tutela. C. de in integrum restitu. mino. ⁊ an. l. ij. habeat locum in cōtractib⁹ stricti iuris videas omnino Bal. in. d. l. ij. in iij. q. tamen habet locum in contractu dotis, vt est gl. not. in. l. si ex causa. §. in dotis. ff. de mino. licet actio de dote non esset bonefidei:

19 sed hodie sic. §. fuerat. inst. de ac. ¶ † Quarta cōclusio est, quod donatio secundum aliquos dicitur hodie cōtractus bonefidei quamuis non numeretur in. §. actionum. instit. de actio. Adde quod gl. magna ibi in prin. dicit contrarium quod omnes contractus qui nō enumerātur ibi sunt stricti iuris. idem tenet gl. in. c. cū venerabilis. de except. sed donatio non numeratur ibi: ergo non est bonefidei. confirmo quod ibi casus sunt enumerati a lege sicut est in. d. §. actionum. nō est licitum ex capite alium casum addere. ita Bal. in. l. vnica. §. j. in. ij. col. ad finem. C. de cadu. tollen. tamen si consideras Bart. Bar. dicit quod hodie est bonefidei: q2 habet priuilegium vt pacto nudo producat actionem. l. argumen. C. de donatio. ⁊ disputat Bar. in. l. fi. de condi-

20 ctio. indeb. ⁊ in. l. iurisgentium. in princi. ff. de pac. ¶ † Quinta ⁊ vltima not. conclusio est, quod non est differentia inter renunciationem specialem, ⁊ donationem q2 tantundem important. ⁊ idem etiā dicit Bar. in seq. q. Addo quod contrarium not tenet idem Bar. in. l. fi. §. idem quesijt. ff. de condic. indeb. ⁊ nemo adhuc perpendit de ista contrarietate Bar. ⁊ ibi etiā pondera

21 ui istam contrarietatem. ¶ † Ultimo querit Bar.[a] an remedio

a huius legis, ⁊ sic exceptioni doli possit renunciari quando dolus inest re ipsa. cōcludit quod sic dūmodo exprimatur de hac lege, ⁊ sic vult quod nō sufficeret renunciatio generalis omniū priuilegiorū sibi competentium: q2 fortior est specialis ꝙ generalis renūciatio. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ff. si quis cau. ⁊ text. in. l. si quando. §. ⁊ generaliter. C. de inoff. testa. prout etiam in si

22 mili cōcludit Bal. quod † ad hoc vt renunciatio. l. ij. preiudicet requiritur ꝙ fiat in specie ⁊ non sufficeret in genere. ita Bal. in d. l. ij. in. v. q. Jmo. in. c. cum causa. de empt. ⁊ vend. Adde quod contrarium eius quod tenet Bar. hic consuluit ipsemet Bart. sibi cōtrarius in consi. xc. quod incip. dilecto suo domino. ad fi. in vlti. dub. vbi tenet ꝙ si quis renunciaret in specie exceptioni huius legis vel doli exceptioni: nō tamē excluderetur quin posset opponere exceptionē doli. Mouetur q2 prodesset renunciatio doli de futuro qui remitti non potest. l. si vnus. §. i. lud. ff. de

c⁹ priie. l. si pecuniā. in prin. ff. de cōdi. īde. l. cū te. ⁊ l. quānis. C. de trāſ. Jtem facit q2 datū vel ꝓmissum ex cā trāſactionis repeti vel retractari non pōt aliquo modo qd als esset indebitū tex. est ad literā. l. nec in tētio. C. d trāſ. l. j. ⁊. ij. C. d cōdi. īde. vbi gl. q̄ ōt cām trāſactionis sufficere. s. vt a lite discedat est ēt text. ⁊ similis gl. ī. l. elegāter e. ti. Est ēt melior tex. in. l. in summa. e. ti. de cōdi. inde. vbi ēt hic idē magister me⁹, in ij. col. tz istā ꝑtē. Et vltra alle. hic ⁊ ibi ꝑ eū. adde qd ꝑ ista opi. consuluit Barba. in ꝯsi. xlj. ī añpe. col. in. j. pte. in ci illud afferā in med.

¶ Ultimo q̄rit Bar. Aduerte qd ista doc. ꝑt limitari dicendo ꝙ ista doc. ꝓcederet quotiescūqꝫ renūciatio eēt iurata maxime specificatis aliqb⁹ casib⁹ vt per Alex. post alios in. l. q Rome. in. §. duo fratres. ī. eod. vbi ēt viō moder. ⁊ ꝑ Alex. ⁊ alios in. l. sꝫ ⁊ si qs. i. §. qsitū. ff. si qs cau. ēt ī materia casū fortuitoꝝ ⁊ ita cōsuluit ī ꝯsi. suo. iij. īci. viso instro cōcessiōs. c o. pe. in ꝑn. in. j. vo. vbi plus dicit ꝙ ēt ꝓcedit si nullus sit specificat⁹ casus fortuit⁹, ꝑut tenuit ēt Jo. dimo. ī rep. c. cū ꝯtigat. ī. iij. mēbro sue di. de iurein. Qd tū sane est ītelligēdū vt non

Universidad de Deusto Biblioteca

pcedat in casu multū incogitato: puta siccitatis vel sterilitatis inuise ar. l. si stu- las. ff. de cōtra hē. emp. ⁊ per ea q̄ dicit Fel. super reg. preall. l. i. c. sedes. col. iij. ⁊ pluribus seq. de rescin. ⁊ Ita ꝓprie consuluit Alex. cōsi. xxviij. inci. visis ⁊ accurate pōderatis. colū. iiij. circa fi. in j. vol. ⁊ Frā. de are. consil. xxiiij. ⁊ Alex. idē vr̄ tenuisse in d. §. duo fratres. sed in. d. consi. dixit ita esse cōmunē opi. Jmo. etiā valet pactū in ratū renunciato solēnitatis iure: vt cōsuluit idē Alex. in consi. xxxij. inci. opportune consideratis. col. pen. circa princ. in ij. volu. Et in terminis proprijs, qd valeat generalis renūciatio iurata exceptionis doli, cōdictioni indebiti, ⁊ cuilibet. ll. auxilio consuluit idem Alex. in cōsi. xj. col. iij. in. e. vol. idē Alex. in consi. cxxxiij. incip. domini redēptoris col. ij. in. v. vo. Faciūt ea que dicit Ant. in rep. rub. de iureiu. in. viij. q. in. xxxvj. effectu iuramenti: licet predicta nō allegat et magis in spē in. xxiiij.

a ☞ Secundo no. hāc regulam tenuit Bart. in. l. iiij. §. Cato. vij. oppo. ʒ. eod. Purp.

pac. ⁊ bene vt hic per eum. Secundo mouetur: q̄ quo errore inducitur quis ad vendendū citra dimidium iusti pretij, eodē errore inducitur ad renunciandum exceptioni do. quia credit sibi nō competere: ergo talis renunciatio non sibi preiudicat per. l. doli mali. §. diuersum. ff. de noua. Cōfirmatur per id quod decidit idem Bar. in. l. fi. §. idem quesi̇t. per illum tex. ff. de cōdi. in-
23 deb. † vbi tenet quod si in instrumento cōtineatur ꝙ renūciauit cōdictioni indebiti vt semper apponunt notarij quāuis in specie renunciet condi. indeb. tamen ista renunciatio sibi non preiudicat quin competat exceptio doli eo quia idem error qui est in principali promissione est etiā in renunciatione: ⁊ cum eo tenēt Ang. ⁊ Pau. ibi. an verum dicat Bar. ibi dixi. est verum quod tex. in. d. §. idē quesi̇t in quo se fundat Bart. nihil facit: quia ibi fuerunt verba generalia nō descendentia ad aliquam speciem, tamen ad istud fundamentum Bart. de. d. l. doli mali. ver. diuersum. ff. de noua. respōdet Aret. hic, quod procedit quando obligatio irritatur ex fragilitate persone contrahentis, puta mulieris vel minoris: tūc eadem ratio est in eo qui renūciat que est in eo qui simpliciter contrahit. l. si iudex circunuento. de mino. qd secus est in causa precedenti. Addo vltra Are. bene facere id ꝙ tenet Abb. in. c. cū causa. ad fi. de emp. ⁊ ven. vbi tenet quod in minori si interuenirent verba specifica: q̄ diceret se donare id ꝙ plus valet in maiore ⁊ minore qd ita non valeret q̄ presumeretur deceptio. l. si quis cum sciret. ff. de vsuca pro emp. Ultra scribentes adde ꝙ Bal. in. c. quintauallis. in. xv. col. de iureiur. referens istam decis. Bart. eam reprehendit ⁊ tenet contrarium, eo
24 † quia dolus cadit in eo qui scit contra se dolum cōmitti. secus in ignorante qui non videtur renunciare. d. l. fi. §. idem quesi̇t. renunciatio est quedam donatio ⁊ nemo ignorans donat. l. nec ignorans. C. de do. Tu tene Bart. q̄ loquitur non solum quādo specifice renunciat, sed etiam huic legi ⁊ saltem in genere cogitat sibi competere exceptionem doli, no. per Bar. in. l. sub pretextu. C. de transact.

1 ☞ Quando quantitas promittitur vt species certa vel vt certum corpus per eius interitum liberatur debitor.

2 Si testator legauit mille ducatos quos posuit penes talē mercatorem, ⁊ si heres non dederit legauit talem vineam que forte valebat duplū, euenit quod heres habuit mille ducatos a mercatore ⁊ expedit, sed vult dare alios mille eiusdem stampe: an hoc possit facere.

3 Si emo fundum istum pro mille ducatis quos habeo in tali capsa non est contractus emptionis sed innominatus quia in emptione non requiritur species.

4 De quantitate ad quantitatem admittitur compensatio nisi debitum sit liquidum.

37-

Si certos nummos.

Si quātitas certa debeṫ vt species per eius interitū ante moram debitor liberaṫ. h. d. † Not. quod quando quātitatas pro-
1 mittitur vt species certa vel vt certū corpus, ⁊ sic circūscribitur loco, per eius interitū liberatur debitor ⁊ sic periculū est ipsius stipulatoris eo q̄ talis quātitas censetur vt species, vt hic, ⁊. l. talis scriptura. ver. itē si legetur. ⁊. l. sed ⁊ si certos. ⁊. l. si seruus. §. qui quinq̄. ⁊. l. plane. la. j. §. sed si nō corpus. ff. de leg. j. Et tex. valde not. in. l. j. §. si decē que in arca. ff. vt leg. no. † Adde pri-
2 mo ꝙ mirabiliter decidit Barto. post Dy. in. l. talis scriptura. in fin. prin. per illum tex. ff. de leg. j. vbi dicit Bart. testator legauit mihi mille ducatos quos posuit penes talem mercatorē: ⁊ si heres non dederit legauit mihi talem vineā que valebat forte duplū: euenit quod heres habuit mille ducatos a mercatore: ⁊ expedit: sed vult dare alios mille eiusdem stampe: querit Bart. an possit. dicit Bart. quod nō. ⁊ pro illa decisione est textus. in l. sed si certos. in versicu. neque permutationem recipiunt. ff. de leg. primo. ibi istū passum examinaui ⁊ tenui cōtrariū. † Se-
3 cundo adde illud quod tenet glo. nota. in. l. hec venditio. §. j. in ver. quanti. ff. de contra hē. emp. vbi est solennis gl. quod si emo istum fundum pro mille ducatis, quos habeo in tali capsa, iste non est cōtractus emptionis: sed innominatus: quia in emptione non requiritur species: sed illa quātitas que est in arca iudicatur vt species. Tamē textus ibi mirabiliter dicit, quod si ego do quātum pretium in arca habeo, quod tunc est emptio, ⁊ per illum tex. datur magna limitatio ad istum tex. ⁊ ad leges preallegatas: vt per Are. hic in fi. † Tertio adde id quod vult. gl. or-
4 di. in l. si creditor. §. j. in ver. venditori. ff. de pec. † ꝙ licet de quantitate ad quantitatem non admittatur compensatio nisi debitum sit liquidum. l. fin. C. de compen. tamen quando debetur vt species non admittitur compensatio ad quantitatem. l. si constat. C. de compensa. Tamen illaʒ gl. reprehendūt vltramōtani, vt Bart. in. l. cum fundus. §. seruum tuum imprudens. ff. si cer. pet. sed vide ibi Alex. post Sali. ⁊ Ludo. ibi.

1 ☞ Stipulatio ista habere licere simpliciter interposita inspecto verborum rigore omnes, continet etiam extraneos, sed secundum iuris interpretationem committitur solum ex facto promissoris ⁊ successorum suorum.

2 Promissio habere licere, idem importat quod controuersiam non mouere.

3 Promissio facti alieni non valet neque tenet. fallit tamen in aliquibus casibus. j. positis.

4 In stipulationibus pretorijs promittens factum alienum videtur promittere acturum ⁊ curaturum.

5 De iure canonico promissio facti alieni valet ⁊ etiam de iure ciuili si interueniat iuramentum. nu. 6.

7 In spiritualibus vt in matrimonio ⁊ sponsalibus promissio facti alieni valet ⁊ tenet.

8 In stipulationibus indefinita equipollet vniuersali.

9 Qui promittit non facere intelligitur promittere quod heres non faciet.

10 Promissio facti alieni valet quando est adiecta pena vel interesse: tamen excusabitur a pena si adhibuit omnem curam ⁊ diligentiam vt faceret.

11 Stipulatio interposita super aliquo contractu intelligitur secūdum naturam contractus.

12 Stipulatio habere licere ex cuius facto committatur.

13 Interesse non potest excedere duplum.

14 Venditor promittens defendere emptorem de iure ⁊ de facto an teneatur armis defendere.

38-

Stipulatio ista, habere.

Ista. l. fm̄ Bar. est multū difficilis, ⁊ habet glo. multum difficiles, ⁊ est ista stipulatio habere licere mirāda nouitas ⁊ subtilis subtilitas quis eam ruminauit, vt inquit
1 gl. in. l. iij. ʒ. e. hoc dicit in effectu. † Stipulatio habere licere simpliciter interposita inspecto verborum rigore omnes continet etiam extraneos, sed secundū iuris interpretationē cōmittitur solum ex facto promissoris ⁊ successorū suorū. si autē promisit de se tenetur de facto heredū: si vero promittit factū alienū, nō tenetur nisi apponat penam vel interesse. hoc dicit vsq̄ ad. §. si
2 quis forte. † Isto. primo ex isto prin. iuncto versic. sed si quatenus. ꝙ promissio habere licere idem importat ꝙ cōtrouersiam
3 non mouere. facit text. §. si quis forte. cū seq. j. ea. l. † Secun-
a doa no. ex hoc tex. regulam ad quam semper allegatur iste text. ꝙ promissio facti alieni nō valet neq̄ tenet. ⁊ si dicas que est rō. Ratio istius regule est duplex prima secūdum do. Alex. hic q̄ qui promittit factum alienum videtur ꝓmittere illud qd inspecta iuris dispositione cēseaṫ sibi impossibile: q̄ nō est in potestate sua cogere extraneum ꝙ faciat. hinc est ꝙ quis tenetur de facto illius quem potest ꝓhibere. l. fluminū. §. quāquā. ff. de dā. in fe. licet Alex. nō dicat istam rationē ante eum ponit ⁊ reprehēdit Cum. hic in. j. col. ⁊ bene: quia si esset verum ꝙ ꝓmissio facti alieni non valeret quia censeretur continere impossibile vt dicit Alexan. certe si contineret penam, pena que est non valeret. l. si homo mortu9. infra eodem. vera ratio quare ꝓmissio facti alieni non valeret neq̄ tenet: quia tunc non geritur negotiū inter stipulantem solum ⁊ promittentem: vt fieri debet, vt valeat stipulatio, ita dicit textus in. l. inter stipulantem. in principio infra eodem. Istam rationem assignat ⁊ bene Cuma. hic in prima colū. eam etiam tenent Ange. ⁊ Jmol. in. d. l. inter stipulantem. in princip. per illum tex. ⁊ sic habes regulam ⁊ rationem. Contra istam regulam ⁊ tex. fortiter opponit domi. Petr. bexu. hic, qd imo promissio simplicis facti alieni debeat valere ⁊ tenere: arguit sic: quia cum verba stipulationis sint dubia: debent semp sic intelligi ⁊ interpretari quod actus valeat. l. quoties in stipulationibus. infra eodem. capitulo abbate sancti. de ver. signi. ergo ista stipulatio debet intelligi qd ꝓmittit se facturum ⁊ curaturum quod ille tertius dabit isto modo valebit qd sit effectum. §. si quis alium. inst. de inut. stip. ⁊. l. quoties. infra eodē, ⁊ super hoc articulo relinquit cogitādum, nec aliquid respōdet ⁊ alij nihil scribunt. Confirmatur quia licet alias verba dubia stipulationis interpretētur contra stipulantem qui potuit legē apertius dicere. l. veteribus. ff. de pact. l. quicquid astringēde. j. eod. istud est verum quando ita interpretando stipulatio potest valere, alias interpretari debet prout valere potest glo. in. d. l. veteribus approbata. Confirmatur secūdo ista argumētatio Bexu. per istum textum in princip. ⁊ in versi. sed quaten9. vbi licet stipulatio habere licere simpliciter concepta videatur esse nulla cōsiderato rigore verborum. quia videtur continere etiā extraneos, sed in versic. sed quatenus. interpretatur eo modo quo valere potest, ⁊ sic vt cōprehendat solum promissorem ⁊ eius heredes. Uides ergo quod iuriscōsultus interpretatur stipulationem etiā cōtra significationē verborū vt valeat: quare ergo non interpretatur

interpretatur ista verba me curaturum ⁊ facturū isto modo valeat. Tu respōde in forma ꝙ quādo ꝓmitto ꝙ titi9 faciet: ista verba nō sunt dubia imo clara. sic non sumus in casu huius legis, vbi in princi. promittit simpliciter habere licere, que verba sunt dubia. sed quādo promitto ꝙ Titius faciet non sunt dubia ista verba, sed clara, ⁊ in claris non adaptātur illa verba, me facturum ⁊ curaturum: ⁊ ideo habentur pro omissis in stipulatione. ita dicit tex. in. §. si quis aliū. inst. de inuti. stip. vbi tex. ponit istam respōsionem: ⁊ ille tex. tollit istam difficultatē. Et pro ista solutione adde optimum tex. in. l. tutores. §. curatores. ⁊ ibi Bar. no. ff. de admi. tu. vbi si testator habet filios pupillos, ⁊ in testamēto dicit relinquo tales curatores, an valebit. dicit tex. ꝙ non, ⁊ illum tex. ad aliud propositum reputat sing. Aret. in. l. a titio. in vlti. col. j. eo. Ad istā regulam glo. in. §. si quis alium. ponit quinq̄ fallen. insti. de inuti. stipu. que an vere sint patebit ex
4 infra dicendis: quia referam illas que bone sunt. † Limita
a igitur primoa nō procedere in stipulationibus pretorijs, puta si promitto Titium ratum habiturum vel promitto aliquē sistere in iudicio: tūc videor promittere acturum ⁊ curaturū. l. quoties quis. j. eo. gl. in. §. si quis alium. preallegata Cy. in. l. j. in. vij. q. C. de procu. Ratio quia pretor ex equitate quam habet ante oculos. l. ꝙ si Ephesi. ff. de eo quod cer. loco. interpretatur de equitate quod videatur promittere facturū ⁊ curaturum, vt va-
5 leat. † Adde qd ex eadēb equitate ꝓmissio facti alieni de iure ca-
b no. indistincte vʒ, fm̄ An. in. c. ex literis. d. ⁊ in. c. sicut ex lrīs. de spō. qd bene no. ꝓ terris subiectis eccl'e etiā in tpalib9 q̄ in eis seruatur ius canonicū vt habetur in. c. cū esses. de testa. † Secūdo fallit, qn̄ ista stipulatio habere licere interponaṫ sup ʒctu de cuius natura est vt qs teneaṫ de euictione, ⁊ sic de facto alterius: q̄ etiā sine ista stipulatione teneatur de facto alieno. l. emptorem. §. qui autē. ff. de act. emp. ⁊. l. inter stipulantem. in prin. fm̄ vnū intellectum gl. j. eo. † Tertio fallit, quādo factū tertij tendit ad obseruationē eius ad qd tertij tenentur, puta si debitor in centū promittit ꝙ Titius pro eo fideiubebit, text. est fin. in. l. qui autē. §. sed ⁊ si quis. ff. de cōsti. pecu. quem ibi Bart. no. ⁊ iste tex. nō est alibi secundum Bal. in rub. C. de consti. pecu. facit tex. in. l. sicut. ff. de fideiu. In cōtrariū tamē videṫ vigere tex. in. l. eū qui. §. sed si qs. ff. de cōsti. pe. q̄ rn̄de quod ille tex. intelligitur qn̄ quis constituit aliū soluturū nō pro se, sed pro alio pro quo nō erat obligatus. ita declarat Ang. in. d. l. inter stipulātē. in prin. j. eo. † Quarto fallit, quando quis promittit factū alienum non vt persone aliene, sed vt qualitates rei subiecte, puta seruum non esse fugitiuum. l. si ita quis. ff. de euict. Istas quatuor limitationes ponunt Ange. Jmo. Paul. de castro Lud. ⁊
6 Moder. hic. † Quinto fallitc, quando in promissione facti
c alieni interponitur iuramentum, tunc propter iuramentum valet ⁊ tenet, eo q̄ operatur vt actor valeat omni meliori modo quo potest. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. Bart. in. l. si quis pro eo. in octauo membro. ff. de fideius. ergo valebit vt intelligatur promisisse se facturū ⁊ curaturū. Ita limitāt Rapha. Ludo. ⁊ Moder. per. c. ex literis. el. ij. ⁊ in. c. sicut ex literis. ⁊ vtrobique glo. ⁊ doc. extra de sponsa. cum concordan. hic per Alex. ⁊ ita etiam tenet Ang. de Aret. in. §. versa vice. institu. de inuti. stipu. ⁊ de hoc est etiam glo. clara. in. c. ex rescripto. in glo. fin. de iureiuran. vbi Abb. not. per tex. ⁊ gloss. in. c. tibi domino. lxiij. dist. Ita teneas quamuis cōtrarium ⁊ male tenet Jo. fab. in. d. §. si quis alium. vbi dicit clarum esse quod promissio facti alieni etiam iurata non tenet per. l. non dubiū. C. de leg. ⁊ male.
7 † Sexto ista regula fallit in spiritualibus vt in matrimonio ⁊ in sponsalibus, vbi promissio facti alieni valet ⁊ tenet secundū Bald. in. l. fina. in vlti. col. C. de spon. sequitur simpliciter Alex. hic nihil allegant. Ego allego de hoc gloss. ordina. ⁊ expressam xxx. q. ij. in. c. vbi non est consensus. † Septimo vltra scribentes fallit ista regula quando quis locauit, vel commodauit, vel deposuit seruū suū penes aliū, ⁊ ab illo stipulatus est ne ab alio efficiatur seruus fur, vel fugitiuus: ista promissio de facto alterius valet ⁊ tenet: quia ex natura contractuum predictorum seruus censetur commissus custodie eius qui in commodatū accepit, vel in depositum. tex. est not. in. l. non impossibile. ff. de pact. ⁊ ibi Bald. ⁊ clarius Pau. de cast. ad hoc no. illum text. ⁊ dicit Paul. quod ad hoc ille tex. est sing. facit quod dixi. ʒ. in. ij. limitatione. † Octauo ⁊ vltimo fallit quando apponeretur pena vel interesse, vt in hoc textu. ⁊ infra videbimus. Ultra predicta ad hanc regulam vide que scribit Abb. in consi. xliij. quod inci.
8 videtur primo. † Tertio not. ex text. ibi nec per quenquam omnino. vt ibi videatur promisisse per omnes quod in stipulationibus verba indefinita equipollent vniuersalli: eo q̄ indefinitus sermo indeterminate se habet ex natura potentie, fm̄ Bal. hic. Cōtra istā regulam ⁊ tex. fortiter opponit Aret. nam quod indefinita equipolleat vniuersali istud procedit non ex propria

a † Limita igiṫ p̄io. Addō ꝙ idē tenuit Bal. in. c. ex rescripto. de iurei. vbi dicit ꝙ ꝓmittēs factū alienū i stipl'onib9 iudicialib9 ⁊ p̄torijs fingiṫ ꝓmisisse se facturū ⁊ curaturū p no. in. l. q̄ties qs. j. e. ⁊ i. l. eū ꝑ q̄. ʒ. de i ius vo. ⁊ qd importēt illa ꝟba facturū ⁊ curaturū, vide p Alb. Panor. post An. ō bu. ⁊ alios i. c. gēma. de spō. c. iiij. ⁊ in. c. ex lrīs. e. ti. p gl. in. c. tibi. ad no. lxiij. di. p Bar. ⁊ alios in. l. illa stipl'o. j. e. per Fede de se. ʒs. cxxij. ici. Barti. se ꝓmisit facturū ⁊ curaturū, ꝙ ēt reperiṫ iter cōsilia Bar. nu. ccxxvj. simil'r ici. mar. ꝓmittit. p Frā. de are. i ʒsi. lxxx. ici. in xp̄i noīe amē. in. vj. co. in ꝟ. ad octauū igitur venio. ⁊ in ʒs. cxliij. ici. ex fcō proponiṫ.

significatione verborū sed ex interpretatione. l. si seruitus. ff. de serui. vrb. pred. ⁊ ita declarat Bar. in. l. omnes populi. ff. de iust. ⁊ iur. in. iiij. q. vi. q. principalis. ⁊ idem Barto. in. l. si pluribus. in prin. ff. de lega. ij. sed in stipulationibus stricte agitur nec habet locū interpretatio: imo quicquid omittitur a verbis habetur pro omisso. l. quicquid astringende. j. e. ⁊ super hoc relinquit cogitandum. Tu responde quod in stipulatione illud non dicitur omissum quod venit sub indeterminata oratione ⁊ sic per interpretationem verborū prelatorum, cum etiam in stipulationib9 lex procedat per interpretationem verborū: textus est in. l. j. §. si quis ita. ʒ. eo. Bene verum est ꝙ in materia odiosa quādo prolatio fit ab homine, tunc indefinita non equipolleat vniuersali. ita no. Semi. in. c. quāuis primo. in. §. j. per illum tex. de preben. in sexto. Tu aduerte quod cōtra istū tex. fortius videtur stringere: nam text. presupponit quod stipulatio habere licere simpliciter concepta contineat istas vniuersalitates, scilicet per quenquam, ⁊ omnino istud non videtur probabile quod sermo b indefinitus importet idē quod due vniuersalitates: imo nec qd
9 vna vt declarat Bar. d. l. si plurib9. ff. de leg. ij. † Quarto not.
d in ver. sed si se. ⁊ hic attende quod qui promittit non facere, intelligitur promittere ꝙ etiam heres non faciet: ratio quia censetur eadem persona cū defuncto, in auṫ. de iureiur. a mori. prestit. in prin. colla. v. gl. in. l. ij. in glo. magna circa med. ff. de preto. stipu. vnde sicut obligatio actiua trāsit ad heredem licet de eo non sit facta mentio. l. veteris. C. de contrahen. ⁊ commit. stipula. l. si pactum. ff. de prob. dixi in. l. ij. §. ex his. ʒ. e. ita ⁊ obligatio passiua transit ad heredem promissoris quāuis promissor de se solo promiserit. imo fortius no. ex hoc tex. Bal. ⁊ Sal. in. l. fi. in fi. C. de act. emp. qd si aliquis promisit de suo dato vel facto tantum tenebitur de facto heredis ⁊ successorum suorum, q̄ illa taxatiua tantū venit ad excludendum extraneos non heredes ⁊ c successores, ⁊ ad hoc dicunt istam tex. singu. idem tenet Rom. hic, ⁊ idem tenet Pau. de ca. hic. Idem etiam ad istum text. tenet Bar. hic in ver. reassume. ⁊ in summario istius tex. vbi similiter Alex. ⁊ alij summant quādo promissio erat facta taxatiue. licet Alex. respondeat ꝙ illa verba taxatiua sint Barto. ⁊ non partium, dic ꝙ non videtur posse procedere propter fallentiam quam ponit Bar. in illo ver. reassume. facit tex. no. in. l. si necessarias. §. de vendendo. ff. de pig. actio. licet Alex. dicat ꝙ illa taxatiua fuit apposita per iurisconsultum ⁊ non a partibus. Confirmo optima ratione quia taxatiua nō excludit casus similes gl. in. l. ob es. C. de pred. mino. Tu allega tex. meliorem de iure in. l. j. ff. si mes. fal. mod. dix. vbi dicitur pretor excipit dolum dūtaxat per taxatiuam: nūquid intelligitur excipere latam culpam dicit ꝙ sic ergo nō excludit casus similes ergo nec excludet heredes qui sunt idem fictione iuris cū defuncto. Est verū quod iste tex. nō probat no. Bal. ⁊ Sali. q̄ reuera in hoc tex. non adest taxatiua tantum prout etiā dicit Bar. in. l. si sic magna. j. eo. cōtrarium tenet Bar. ꝙ si adesset dictio taxatiua nō teneretur promissor de facto heredum: per text. optimū in. l. nō solum. ij. in. §. tale. ff. de lib. leg. si testator dicat volo peti a titio solo poterit peti ab herede. ita etiam tenet Bar. in. l. qui in futurū. §. j. ff.
10 de pac. Alex. ⁊ Are. hic. † Quinto no. ex tex. in ver. at si quis d velit ꝙ promissio facti alieni valet quando est adiecta pena vel interesse vt hic. ⁊. §. quesitū. j. ea. l. ratio, q̄ videtur tūc promittere de se ex quo promittit penā ⁊ cōseqnēter cessat ratio quā assi-
e gnaui. ʒ. in. ij. no. Juxta istud no.e cadit solēnis ⁊ vtilis dubitatio pone ꝙ qs ꝓmisit factū alienū sub pena: deinde adhibuit

b † Addō ꝙ ex eadē. Ad hoc viō gl. i. c. quoties cordis ocul9. j. q. vij. ibi ⁊ pte. vbi dt regulā, ꝙ qs nō possit ꝓmittere factū alienū ꝓcedere de iure ciui. sec9 de iure cano. interueniēte maxie iuramento.

c † Quīto fallit. Addō ꝙ idē sensit Ab. panor. in. c. significātib9. de of. del idē tʒ gl i c. quoties cordis ocul9. j. q. vij. i ꝟ. ⁊ pte ⁊ gl. i. c. vinco. i ꝟ. nihil. xxx. q. ij. qs refert An sicu. i. repe. rn. ō iurei. i viij. co. q. viij. i xiiij. ꝓuilegio iuramēti: vbi dt ꝙ iterpellatus apud Ariminū ad ʒsulēdū ita rn̄dit pro ista parte.

d † Quarto no. i ꝟ. ꝙ si aliqs ꝓmisit suo dato vl facto ad fi. i vno instr̄o vēditiōs repitur quasi ipse vēditor dixit solū se velle teneri ex suo fctō, ⁊ dato, tñ qd si euincaṫ ex fcto sui autoris. An tūc teneaṫ ipse vēditor de euictiōe. gl. est ꝙ sic in. l. si seru9. la. ij. i gl. i ꝟ. interest. ⁊ ibi hoc no. Bar. ⁊ Bal. ff. de ʒdi. fur. Et aduerte ꝙ Frā. cre. sin. xxxj. inci. sepe istud ʒtingit. refert solū dcm̄ Bar. in. l. si seru9 ꝑ singulari. ⁊ Lu. ro. hic dicit tñ vidēdū esse Bal. q vacillādo vr̄ inclinare in ʒriā ptē in. c. j. q succe. te. co. ꝟ. in vsi. feu. sʒ dicit ꝙ dictū Bar. est cōe. ⁊ ita dicit tenere nouiores. Hoc Alex. tʒ hic in. iij. co. ver. ecōtra. ⁊ dicit vidēda esse que not. Bal. in. l. si seruū. in. §. itē si homo. j. eo. Tu pro veritate hui9 dicti vide oīno q̄ satis late dixi in addi. nostris ad dictū singulare Fran. cre. ʒ. alleg. vbi pono not. limitationem ad predictam decisionem.

e † Juxta istud no. Adde qd istā opi. tenuit Alex. in. l. qui autē. in apost. ad Bar. ff. de cōsti. pec. vbi mētionē facit de cōsilijs Fede. de sen. ⁊ Bart. hic allegatis, licet non ponat numerū. Adde etiā qd idem cōsuluit insignis doc. Fran. de are. consi. suo. lxxx. incip. in christi nomine amē, ⁊ eius matris virginis gloriose ⁊ beati Augu. in. vj. col. ⁊ in consi. suo. cxliij. incip. ex facto proponitur ꝙ illustrissimus ⁊ excelsus princeps Franciscus Sfortia dux Mediolani. in. iij. vel. iiij. col.

omnem curā ⁊ diligentiā: ⁊ sic fecit quātū potuit, tamen ille ter
tius noluit facere: nūquid excusabit a pena, Est questio quā tā
gunt canoniste ⁊ cōcludunt ꝙ si promissor nō incidit in penam,
euadet penā adhibēdo omnē diligentiā sibi possibilem: ⁊ si hoc
esset verū esset maxima limitatio ad istum tex. Mouetur: eo qꝛ
difficultas excusat a pena. tex. est in. l. si vehenda. §. i. ff. ad. l. rho
diam de iac. in. l. ij. § j. ff. si quis cau. ergo si iste qui ꝓmisit factū
alienū, adhibuit diligentiam omnem quam potuit, difficultas
debuit excusare eū a pena. ita determinat Fede. de sen. in consi.
cxxij. qd inci. Mart. promisit se facturū. ⁊ reperio istud consiliū
de verbo ad verbū inter cōsilia Bar. ⁊ sic nescio an sit Bart. an
Feder. in consi. ccxxxv. inci. similiter Mart. promittit. sed re ve
ra credo ꝙ fuerit Fede. ⁊ nō Bar. qꝛ nō ita paucis absoluisset.
Ita no. tex. d. Abb. i. d. c. gēma. in pe. co. ⁊ ibidē d. An. de bu. de
spon. vbi querit Abb. ego promisi ꝙ Titius accipiet Bertam
in vxorē sub pena ducatorū mille, vel ꝙ Berta nuberet Titio ⁊
promisi sub pena mille ducatorū, ego promissor curaui quantū
potui, noluit Berta nubere Titio, tꝫ ꝙ excusor a pena, ⁊ alle
gat Fede. de se. ⁊ lꝫ d. Abb. ⁊ Ant. nō fuerint recordati. Addo
ꝓ ista cōclu. gl. in. c. significātibus. in gl. fi. ad fi. de offi. dele. ⁊ ibi
d. Abb. ad fi. no. illam gl. ad hoc. Tu aduerte licet cano. omnes
ita teneāt, ⁊ nemo discrepet, tamē contrariū posset optime tene
ri, ⁊ credo ꝙ sit de iure verius, ꝙ qui promisit factū alienū sub
pena, quāuis adhibuerit omnē diligētiā vt ille faceret, tamē nō
excusat a pena, ⁊ reperio ꝙ ita tꝫ Are. in. l. si ita stipulatus fue
ro te sisti. in. §. possum. j. eo. vbi retorqueret fundamētū canoni
starū ↄ eos, ⁊ cōfundit eos ꝓprio fundamēto, eo qꝛ lꝫ difficul
tas que post obligationē postea superuenit illa difficultas post
ea superuenēs bene excusat a pena. ita loquit tex. in. l. si vehēda.
⁊. l. ij. §. i. ff. si quis cau. qꝛ partes verisimiliter nō potuerūt cogi
tare de illa difficultate. sed difficultas q̄ inerat a princ. ꝓmissiōi
principali sicut penali illa nō excusat a pena qꝛ imputādum est
promissori qui prin. sciebat ꝙ per penā se obligabat ad impossi
bile de facto alieno. ita tꝫ no. Bar. q ita limitat ⁊ declarat in. l.
cōtinuus. §. illud. j. eo. fatetur tñ Are. ꝙ alia opi. est cōmunis ⁊
qd seruat in practica. Ego pro ista opi. cōtra cōem allego bonū
tex. ⁊ si casus cōtingeret cōsulerē cōtra canonistas in. l. sancimꝰ.
C. de fideius. vbi promittēs aliū sistere in iudicio qui tenet face
re ⁊ curare: qꝛ est stipulatio ꝑtoria. l. quoties. j. e. ⁊ dixi. s. si fecit
ↄtrā potuit vt ille sisteret ⁊ noluit sistere incidit in penā. ⁊ Bald.
ibi no. qꝛ ista difficultas inerat a prin. tēpore facte promissiōis:
ergo nō debet excusari a pena. Secundo moueor per tex. istum
in ver. at si quis velit. vbi promissio facti alieni valet ⁊ tꝫ si pro
mittat pena. certe ista ꝓmissio pene redderet sine effectu ⁊ quo
dāmodo elusoria nec credo ꝙ fuerit de mēte istius tex. imo im
putet sibi ꝓmissor q promisit factū impossibile ⁊ adiecit penā.
⁊ sic in puncto iuris teneo audacter istam opi. cōtra cano. est ve
rum pro illa cōi opi. cano. consuluit ipsemet Are. in cons. cxiiij.
inci. ex facto ꝓponit. in. iij. col. Ad istā questionē vt nihil omit
tat vide similē questionē examinatā per Bal. ⁊ alios in. l. si pa
ter. C. de codi. vbi aliquādo dixi. vbi querit no. Bal. Ego vēdidi
domū ⁊ dedi duos fideiussores qui promiserunt de euic. isti di
xerunt nolumus semper stare in ista obligatione. vēditor dicit,
ego promitto ꝙ intra duos annos liberabo vos sub pena mil
le. euenit ꝙ ⁊c. ⁊ ibi p Bal. quē vide. ¶ Capio gl. in ver. non vꝛ.
quā diuide in tres ptes. In prima remouet vnū ↄriū. In scda
ampliat tex. In tertia opponit fortiter cōtra tex. ⁊ de solu. se re
mittit. scda est ibi, itē qd hic dicit. iij. ⁊ vlt. est ibi, sed videt inter
pretari tex. ¶ In ea. gl. in fi. istud est forte ⁊ difficile ↄriū de. d.
l. inter stipulantē. in prin. vbi dicit tex. idē esse etiā in stipulatiōe
habere licere ⁊c. gl. ibi ponit tres sol. Bar. sequitur duas que di
uinant manifeste ⁊ restringūt illū tex. quāuis glo. hic in ver. effi
ciat etiā hoc modo rñdeat. Tu autē omissis sol. glo. Bar. ⁊ do.
qꝛ nihil penitus valent rñde clare ad illud difficile cōtrarium,
ꝙ qui simpliciter ꝓmittit habere licere nō intelligitur ꝓmittere
simplex abnegatiuū. s. ꝙ ipse nō faceret: sed intelligitur facturū
⁊ curaturū promittere: ⁊ non intelligas istud promittit facturū
⁊ curaturū passim ⁊ indistincte. sed intellige respectu personarū
que intelligūtur in ipsa stipulatione, puta heredū ⁊ successorū:
itē personarū quas pōt ꝓhibere: ⁊ sic nō tenetur ad solū abne
gatiuum, sed etiā tenetur se curaturū ⁊ facturū quia hoc modo
valeret etiā respectu extraneorū ꝙ est de directo cōtra istū tex.
⁊ cōtra illū met in prin sed tenet facturū ⁊ curaturū limitatiue
respectu dictarū personarū: ⁊ hoc modo declarādo tene intelle
ctū Bar. ⁊ gl. in. l. inter stipulantē. ⁊ glo. hic: ⁊ hec est veritas ad
istū tex. ¶ In glo. in verbo ꝓmittere ad fi. dic qd in. d. l emp. §.
fi. ideo promissor qui promisit habere licere tenet de facto tertij
11 euincētis, eo † qꝛ stipulatio interposita sup aliquo cōtractu in
telligit secundū naturā cōtractꝰ super quo interponit. l. si stipu
latus. de vsur. l. dāni infecti quidā. ff. de dā. infect. cū ergo stipu
latio ibi fuit interposita super ↄctu emptionis ⁊ vēditionis in
quo interuenit euictio: ideo tenet ex facto tertij eminēte. Et ad
uerte ꝙ in. d. l. emptorē. §. qui autē. habes tex. singularē ꝙ vēdi
a tor qui promisit de euictiōe taxatiue[a] ꝓ facto suo ⁊ heredū suo
rum tantū, nō obstante taxatiua tenetur etiā si euincatur p ter
tiū, tamē tenet solū ad restitutionē ꝑtij nō ad interesse vel aliud
dānū. ⁊ ita est tex. sing. ibi ⁊ gl. in. l. nō dubitatur. C. de euic. Nisi
expresse sit dictū quod nec teneatur ad restitutionē pretij valet
talis cōuentio. gl. est in. d. l. emptorē. §. qui autē. in ver. ibidē. Itē
id ꝙ dictū est de pretio restituēdo procedit qñdo venditor ita
dixit sine expressiōe certe cause: secꝰ si esset expressa in specie ce
ta causa propter quā nō vult teneri de euictione propter factū
alterius: tūc nō tenetur de euictiōe etiā ad restit. pretij. tex. est in
l. qui libertatis. in prin. ff. de euic. ⁊ no. Bal. in l. j. in vlt. co. C. de
peri. ⁊ cōmo. rei vē. reputat mēti tenēdū. Itē illud de ꝑtio fallit
in iudicio diuisorio si fratres vel socij veniāt ad diuisionē ⁊ actū
sit neminē teneri ad euictionē: tūc si euincat pars vniꝰ alij nō te
nent de euictiōe ex quo quilibet presumit suscepisse defensionē
partis sue. gl. est sing. in. l. si familie. ⁊ ibi Bar. ⁊ alij no. ⁊ sequun
tur. C. fa. erci. Bar. in. l. q Rome. §. duo fratres. in. xi. q. j. e. Bal.
subtiliter in. l. si fratres. C. cōmu. vtriusqꝫ iudi. Itē inquātū op
ponit Bar. de. §. si qs forte. in ver. distractū. j. ea. l. ⁊ rñdet tripli
citer sm gl. in. d. l. emptorē. §. qui autē. qꝛ tres sol. Bar. sunt diui
natiue. Tu rñde meliꝰ sm Imo. ꝙ ille tex. loquit de distractio
ne que fit per ipsam ꝓmissionē habere licere: nā taliter ꝓmittēs
intelligit distrahere omne ius suū in ipm stipulatorē. ⁊ lꝫ Imo.
non dicat ante eū ita formaliter rñdet gl. in. d. §. si quis forte. in
12 ver. distractū. Successiue inquantū distinguit Bar. † ex cuiꝰ fa
cto stipulatio habere licere cōmittat, dic vt hic per eū, cū quo ce
teri transeūt. Inquātū in vltimo mēbro vult ꝙ qui ꝓmittit sim
pliciter habere licere, teneat pro facto suo ⁊ heredū, itē ⁊ aliorū
quos ꝓhibere pōt p. l. fluminū. §. quanqꝫ. ff. de dā. infec. l. si fun
dus. ⁊. l. hec distinctio. ff. loca. istud idē ꝙ ꝓmissor semp teneat
ꝓ facto eoꝝ quos ꝓhibere potuit repetit Bar. s. ⁊ j. Addo tex.
valde sing. in. l. qui insulā. §. fi. ff. loc. vbi quidā conduxit villā ali
cuius ⁊ promisit ꝙ eam restitueret in eo gradu put accipiebat,
propter qd nolebat teneri de violētia nec de vetustate: euenit ca
sus ꝙ immissus est ignis, ⁊ cōbusta est villa q̄rit ibi iuriscōsul
tus an teneat de incēdio. dicit videri dicendum ꝙ non: tñ post
ea decidit ꝙ sic si cōmittit per eū quē ꝓhibere potuit, puta ser
uum vel aliū. adde etiam ꝙ in corporalibus in quibꝰ patientia
habet pro traditione. l. quoties. ff. de serui. tenet quis ad patiē
tiā nō solū pro facto suo sed pro familia, ⁊ pro his quos pōt ꝓ
hibere. tex. habes no. in. l. is cuius. ff. si serui. vend. quā no. Bal.
in auth. ei qui. in. xi. col. C. de bon. aut. iudi. pos. ¶ Capio gl. in
ver. quāti. quā diuide in tres partes prin. In prima assignat rō
nē ad tex. In scda opponit ⁊ sol. In tertia remouet aliud con
trarium. secunda ibi, sed opponitur. tertia ibi, penalis enim sti
pulatio. ¶ In scda pte gl. qꝛ nō rñdet ad ↄriū Bar. rñdet. ꝙ. l.
13 vnica. C. de sen. que pro eo ꝙ interest. q̄ vult † ꝙ interesse nō pos
sit excedere duplū, ꝓcedit in stipulatione interposita sup ↄctu
cōtinēte certū, hec aūt cōtinet incertū si tu diceres ↄtra Bar. ꝙ
imo etiā hec ↄtinet certū quādo ꝓmitto tertiū facturū vꝛ datu
rū quatenus ꝓmitti daturū cōtinet certū. §. si qs alium insti. de
inuti. stip. ergo sol. Bar. nō bona. rñde defendēdo Bar. ꝙ Bar
loquit ad terminos. l. nostre, que loquit qñ solū ꝓmisit tertium
habere licere, ⁊ cōseqnēter ꝓmisit aliū nō facturū, ergo ꝓmisit i
certum, qꝛ facta sunt incerta. l. ij. §. ex his vbi dixi. s. Tu autem
potes vltra Bar. aliter rñdere ad. l. vnicā sm Imo. Cu. ⁊ Alex.
ꝙ loquatur de interesse singulari proueniēte a lege, illud nō pōt
excedere duplū iteresse cōis, secus in pena de qua nos loquimur
d. §. alteri in gl. j. eo. vbi Bar. ¶ Gl. magnaꝫ Bar. reseruat expe
14 diēdo in. § se. egoqꝫ similiter faciā sequēdo ordinē Bar. ¶ † Ex
b tra gl. querit Bar.[b] an venditor promittēs defendere emptorē
cōtra oēm ꝑsonā de iure ⁊ de facto, teneatur armis defendere si
per titium vi expellatur. cōcludit distinguēdo vt hic p euꝫ. cum
Barto. tenent Ang. ⁊ communiter Moder. hic Bald. in. l. non
solum. §. si status. de procura. vbi dicit ꝙ ista questio fuit mul
tum vētilata in causa emptiōis lacus perusini. idē tenēt d. Ab
ba. Imo. ⁊ Petr. de ancha. in. c. fina. de empti. ⁊ vēd. do. Abba.
in. c. petitio. circa fi de iureiur. Ang. de are. in. §. actionum instit.
de act. in materia emptionis ⁊ vēdi. in versic. quero quid impor
tēt illa verba domi. Alexan. in consil. cxxvij. v. volu. quod inci.
viso instrumēto locationis. Tu autē vltra scribētes adde. i. no.
Ang in. l. si filio. §. si vir in quinquēnio. ff. solu. matrimo. vbi no.
determinat ꝙ florētini quibus fuerunt vēdita certa loca, ⁊ mo
dicum post ablata p pisanos cōtra venditorem de iure nullum
possunt habere regressum per. l. fin. C. de acti. empt. eo quia ven
ditor vēdendo transfert omnē casum fortuitum. ⁊ violētum in
ipsum emptorē. rō: quia sicut in eum trāsfert plenum ius qd hꝫ
ita etiam

a ¶ Adde Alex. consi. clxxviij. si vend.

b ¶ Extra glo. qrit Bar. De ista materia q̄liter diuersis modis quis obligetur, vel de facto vel d iure ad defendēdum vel nō vexādū, vide Feli. in. c. cām que. col. añpe. ⁊ ꝑcedēti. i. x. nō obstāte. de rescr. vide etiā cōsi. Frāci. de are. duo vltia in volu. que facta fuerūt. pro defensiōe Florētinoꝝ, q̄ñ fa erūt interdicti a Sixto summo pontifice in quibus vꝛ dixisse quedā que cōtrariātur hisque dicit hic.

ita etiā transfert plenū periculū. Scdo adde ꝙ si cōmune vēdit
cōmunātias, ⁊ ꝓmittit defēdere ab omni hoīe, d iure ⁊ d facto
intelligit ꝙ defendet de iure ⁊ de facto ab his quos pōt. nō aūt
ab hisquos de facto ꝓhibere nō pōt. ita Bar. decidit in. d. l. flu
minū. §. qꝫ. ꝓ illū tex. quē dicit ad hoc ita singꝛ allegari. Ter
tio aduerte, qꝛ Bar. seipsum cōfundit ⁊ doctrina sua post anti
quos implicat contradictionē. Nam primo vult in. j. mēbro qñ
vēditor ꝓmisit defendere emptorē de iure, ꝙ si postea euincatur
res in iudicio non de iure, sed de facto p iniquitatē iudicis, qd
emptor teneat. Postea vult in. ij. mēbro qd cū expelli aliquē p
vim sit casus fortuitus, nō veniunt casus fortuiti, sed iniustitia
iudicis dicit casus fortuitus. l. si p imprudētiā. ⁊ ibi Bar. ff. de
euict. ⁊ in. l. exceptiōe. ff. de fideius. ergo etiā illa nō dꝫ venire in
gñali ꝓmissione. ⁊ ita dicit Bal. q ponit cōtradictionē Bart. in
l. fi. C. de act. emp. ⁊ ibidē Sali. ⁊ Pau. de ca. ⁊. d. Alex. Bexu. ⁊
Are. hic. ista est veritas. Quarto adde inquantū Bar. tenet in
iij. mēbro qd qñ violētia infert armis emptori, qd vēditor q ꝓ
misit defendere de iure ⁊ de facto nō tñ tenet defendere manu
armata: qꝛ talis defensio cū armis nō venit de natura cōtractꝰ
d. l. fi. C. de actio. emp. Istā cōclusionē limitat no. Pe. de anch.
in consi. lxxxvj. inci. omisso primo dubio circa mediū. vt proce
dat i priuato vēditore, ille nō tenet armata manu: secꝰ est in ꝑn
cipe vꝛ alio superiore, illi debēt armis defendere p. c. j. de offi. dele.
in. vj. ⁊ no. i. c. ꝓ illoꝝ. de prebē. quam decisionē refert ⁊ sequit
Jo. de ana. i. c. olim. circa fi. de accu. Dic melius, ꝙ qñ ꝓmissio
principis de defendendo nō fieret ex natura cōtractus particu
laris: tūc bene teneret defendere cū armis: secus si talē ꝓmissio
nē faceret qñ vēdit rē particularē: qꝛ tūc ex natura ↄtractus nō
teneret etiā priceps defendere armis ita no. determinat Bar.
in ꝓemio ffoꝝ. in pe. col. sequit Alex. hic in fi. Quinto adde in
quātū Bar. circa fi. vult, ꝙ qñ vēditor fuit expulsus d facto ma
nu armata p tertiū, si tertiꝰ fecit ꝓpter odiū vēditoris, vēditor
tūc tenet ex natura ↄctus etiā si nō esset dictū, qꝛ tūc dicit ꝓce
dere culpa vēditoris. l. si merces. §. vis maior. allegata per Bar.
ff. loca. ⁊. l. pe. in ꝑnc. ff. so. ma. Intellige verū qñ talis inimicitia
est suborta añ vēditionē factā: secꝰ si esset suborta post: qꝛ vēdi
tor nō tenet d aliquo casu superueniēte post vēditionē celebratā.
dicit tex. i. l. Luciꝰ. in prin. ff. de euic. ⁊. l. dāni infec. stipulatio. §.
emp. ff. de dā. infec. ⁊ i. l. j. C. de peri. ⁊ cōmo. rei. vbi bonꝰ tex. Ita
cōcludūt Bal. Alb. Sali. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. fi. C. de act. emp.
Ro. ⁊ Alex. hic, ꝗuis Are. sup hoc dubitās relinquat cogitā
dum, sed nō est cogitandum: qꝛ res est clara: qꝛ venditor non te
netur de aliquo casu quando non habet causam retro.

1 ¶ Stipulatio habere licere cōmittit si cōtra fiat ratione dñij vel alterius cuiuscunqꝫ iuris, sed non cōmittit pro re aliena nisi promissoris postea efficiatur, vel pena stipulationi sit adiecta.
2 Paria sūt ꝓmittere rē hr̄e licere, ⁊ ꝓmittere ↄtrouersiā ñ moue.
3 Si aliquis promittit alicui nō mouere controuersiaꝫ de domo vel fundo, intelligitur promisisse non mouere cōtrouersiam de vsufructu vel vsu vel aliꝰ iure ⁊ etiam de nuda possessione.
4 Si quis promittat rem alienam habere licere ⁊ tēpore promissionis nullum ius habeat quāuis stipulatio sit pura tamen inspicitur ꝙ in futurum possit acquirere.
5 Qñ ꝓmissor ꝓmittēdo nō liberat: ↄsiderato ꝑsenti statu implere nō pōt: tūc si superueniat postea ius cuiꝰ rōne incipit obligari ⁊ nō venit obligatio iuris de futuro ꝗuis de eo nō sit facta mētio aliq: tūc augmētatio iure authoris firmat ius detētatoris.
6 Si p ꝓmissorē rei aliene vꝛ eius successoris moueat. q. q̄ moueri nō pōterat, qꝛ erat res aliena cōmittit ista stipulatio hr̄e licere.
7 Re mea apud alium existente si ei promisi controuersiam non mouere vel ꝙ rem habere liceat non censetur per hoc translatū dominium in stipulatorem.
8 An stipulatio hr̄e licere vel cōtrouersiam nō mouere cōmittatur etiam si moueatur. q. de facto per eum qui ius non habet.
9 Qui promittit hr̄e licere rem simpliciter vel ex causa donationis videtur promittere liberam etiam a seruitutibus realibus.
10 Euicta suitute ꝑdiali nō pt emptor agere d euictiōe ad duplā.
11 Stipulatio habere licere quando committatur.

Si quis forte.

Bar. summat hoc mō. Hec stipulatio cōtinet nō fieri quominus hr̄e liceat, occasiōe dñij, vel alteriꝰ iuris habiti vꝛ habēdi. h. d. cū. §. seq. Sꝫ eiꝰ summariū est defectiuū, ⁊ nō cōplectit to
1 tum tex. ideo ego summo istū tex. ⁊ cōplectar totū tex. † Stipu
latio habere licere cōmittit si cōtra fiat rōne dñij, vel alteriꝰ cu
iuscūqꝫ iuris: sed nō cōmittit ꝑ re aliena, nisi postea ꝓmissoris
efficiat, vel pena stipulationi sit adiecta. h. d. totus tex. vsqꝫ ad
2 §. sicut aūt. ¶ † No. primo ex isto tex. iūcto pricipio huius. l. ꝙ
paria sunt ꝓmittere rem habere licere, ⁊ ꝓmittere cōtrouersiā
nō mouere. Dicit aūt moueri cōtrouersia siue de iure siue de fa
cto siue in iudicio vel extra, gl. est ordi. in. l. Luciꝰ. §. tres hr̄des.
⁊ ibi Bar. ff. ad treb. gl. in. l. clam possidere. in prin. in gl. ij. ff. de
acqui pos. facit tex. in c. j. ⁊ ibi ad hoc no. d. Abb. de alie. in. mu.
causa fa. Similiter excipiēdo, vel ↄ dicendo, dicit quis mouere
controuersiā: glo. est in. l. non solū. §. si status. ff. de ꝓcu. gl. in. c. j.
§. itē sacramēta. in gl. magna, in ver. cōtractibꝰ. circa mediū. de
pace iur. fir. Bar. i. l. amplius nō peti. in. ij. col. rē ra. ha. ⁊ in. l. di
uus. per illū tex. ff. de peti. her. Bal. in. l. causas. C. de trāsac. ⁊ in
3 l. cū postea. per illū tex. C. de pac. ¶ † Scdo no. ex tex. retenta di
cta equiparatiōe, ꝙ hic est casus rotūdus sm Ang. ⁊ Moder.
ꝙ si aliquis promittit alicui nō mouere cōtrouersiam, de domo
vel fundo: intelligit promisisse nō mouere cōtrouersiā de vsu
fructu, vel vsu vel alio iure. Imo singꝛ ꝓbat iste tex. in ver. sed
de possessione nuda: ꝙ etiā videt ꝓmissuꝫ nō mouere cōtrouer
siam de nuda possessione: alias si de nuda possessione moueret
controuersia cōmitteret stipulatio ⁊ pena. licet Alex. super hoc
multum ⁊ diu dubitet, licet non dicat nec ipse nec scribētes de
clarent. Puto ꝙ ratio istius sit clara: qꝛ qui ꝓmittit habere li
cere vel cōtrouersiam nō mouere, videt promittere ius stipula
toris aliquo modo nō diminuere. ita expresse dicit tex. hic i ver.
nō lꝫ habere ei cui aliquid diminuit ex iure qd habuit, ⁊ in si
mili tex. in. l. etiā. ff. de sol. ⁊ per consequēs videt promittere etiā
quo ad possessionē eo qꝛ possessio est ius. tex. i. l. peregre. in prin.
⁊ in. l. possessio quoqꝫ. in prin. ff. de acqui. pos. ⁊ tex. in. l. homo li
ber. §. fi. ff. de acqui. re. do. firmat ordinarie Bar. in. l. j. in prin. in
ij. col. vbi dixi. ff. de acqui. poss. preterea maximū est cōmodum
possessionis ⁊ incōmodū maximū ea priuari. §. cōmodaꝫ. insti.
de interdi. beati eñ possidētes: ita inquit glo. in. c. j. §. si tres. de
pa. tenēda. in vsi. feu. licet reuera aliud sit res aliud possessio vt
dicit tex. in. l. si duo. §. fi. ff. vti pos. ⁊ sic nota magnū effectū pro
missionis habere licere vel cōtrouersiā nō mouere. Adde secus
esse in debitore obligato ratiōe euictionis: qꝛ si nuda possessio
euincat ab emptore, nō pōt agere quasi re euicta, sed bene quasi
re nō tradita, sic nō poterit agere ad duplam ꝓpter euictionē. l.
datio in prin. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. ff. de actio. emp. Bal. in. l. j. circa fi.
in penul. q. C. de peric. ⁊ cōmo. rei ven. Sic etiā videamus aliaꝫ
differentiā: qꝛ pro iure seruitutis realis cōmittitur ista stipula
tio habere licere vt hoc tex. cū gl. sm cōem sententiā. ⁊. j. dicam
statim. ⁊ tamē secus est in stipulatione dupli ex causa euictiōis
rōne rei vendicationis. l. ꝙ ad seruitutes. ff. de euic. hic alleg. in
glo. ita clare teneas ꝗuis super predictis Alexā. bis relinquat
4 cogitādum, nec ꝑdicta declaret. ¶ † Tertio no. ex ver. quesitū
a ꝙ si quis promittat rem alienam[a] hr̄e licere, ⁊ tēpore ꝓmissio
nis nullū ius habeat, ꝗuis stipulatio sit pura: tñ inspicit quod
in futurum possit acquirere. rō sm Ang. Paul. de ca. ⁊ Lu. ro.
hic: quia ista stipulatio hꝫ causam successiuam: ideo futurum
tēpus inspicitur: secus si habet causam momētaneā. l. nemo reꝫ
suam vtiliter. j. eo. l. si rem meā. cum gl. vbi dixi. s. eod. vel meliꝰ
dic sm Cu. qd illa iura loquuntur qd defectus erat de ꝑsenti ex
parte stipulātis, hic autem ex parte promissoris, per regulaꝫ. l.
5 multum interest. s. eo. ¶ † Quarto no. ex eo. tex. quādo ꝓmis
sor promittēdo nō liberat cōsiderato presenti statu, qꝛ implere
non potest, tunc si superueniat postea ius cuius ratione incipit
obligari, ⁊ venit obligatio iuris de futuro, quāuis d eo nō sit fa
cta mētio aliqua: tunc augmētato iure actoris firmatur ius de
tentatoris, facit tex. in. l. si a titio. ff. de rei vēd. ⁊ in. l. apud celsuꝫ.
§. si a titio. ff. de exce. do. alias si possessio de presenti non valeret
non veniret futura. l. si quis ita. ff. de auro ⁊ argē. leg. nisi tracta
retur de modico ꝑiudicio vt in pignore. l. fi. vbi gloss. C. que res
6 pigno. obli. qꝛ veniūt etiā futura. ¶ † Quinto no. ibi cum neqꝫ
p eum neqꝫ per successorem, a contrario sensu ꝙ si per promisso
rē rei aliene, vel eius successorē moueat questio que moueri nō
poterat: quia erat res aliena, committitur ista stipulatio habe
re licere, ⁊ sic fortiter facit opi. Pe. quam. j. referā. Cōtrariū ꝓ
bat istemet tex. in isto ver. quesitum. in prin. vbi si quis promit
tit habere licere rē alienā, in qua promissor ius nō habet nō cō
mittit stipulatio: quia non potest mouere nisi de facto: ⁊ sic iste
tex. probat pro ⁊ cōtra: de veritate tñ statim dicet in gl. mag. in
prin. quam capio in ver. successores. positam in prin. huiꝰ. l. que
expedit p Bar. ⁊ doc. hic, qꝛ melius hic congruit quia opposi
tiones gl. tēdunt cōtra versiculum q̄situ. ¶ Diuide istam gl. in
sex partes principales. format eñ qnqꝫ principales oppo. quas
p ordinē clare magistraliter explicat bar. In scda itē reepilogat
primā op. ⁊ rñdet. ⁊ sic sexta pars dꝫ iungi cū prima parte scda
ibi, itē videt hec stipulatio. tertia ibi, ⁊ est eius promissiōis sen
sus. quarta ibi, sed vbi rē alienam. quinta ibi, itē si rē meā. sexta
ibi, itē cū hec stipulatio. ¶ In ca. gl. ibi nec enim p pactū desijt
7 esse dñs, vt. C. de trās. l. siue apud. ¶ † No. diligēter ex hac gl. ꝙ
re mea apud alium existēte si ei promisi cōtrouersiam non mo
uere, vꝛ ꝙ rē hr̄e liceat, non cēsetur p hoc translatum esse domi
nium in stipulatorem, per tex. in. l. siue apud. ⁊ melius in. l. si pro

a ¶ Rem alienam. Adde Jas. in. l. iij. C. de pact. Purpur.

fundo.C.de trāsac.ꝛ ad hoc istam gl.no. Ang. Jmo.ꝛ Luc. Et sic habes diligēter not. ex hac gl. regulā quam no.ꝛ signa ꝙ dimissio rei existētis apud aduersariū q̄ fit ex huiusmodi stipulationib⁹ nō est titulus habilis ad trāslationē dominij:q̄ si esset habilis titulus dimissio ita operaret̄ translationē dñij sicut traditio qñ est cū titulo.§.interdū.insti.de rerū diui.l.qua rōne.§.interdū.ff.de acqui.re.do.ꝛ.l.quēdā mulier.ff.de rei vēdi. Et sic ex ista gl.ꝛ p̄dictis no.sing.ꝑ principibus ꝛ regibus faciētibus adinuicē pacem,ꝛ promittētibus in capitulis non mouere controuersiam de castellis,terris,ꝛ locis ꝑ eos possessis,q̄ per hoc non vident̄ transferre dñium castrorū,terrarū,ꝛ locorū de vno in alium,etiā si promittēs res haberet dñium.ita vult glo.hic. Sed tu aduerte vltra scribētes q̄ ista gl.in hoc vr̄ seipsam cōfundere,q̄ gl.istud dicit ꝑ tex.in.l.siue apud acta.C.de trāsact.ꝛ docto.prealleg.addunt.l.si pro fundo. Jste due.ll.loquunt̄ in trāsac.ꝛ tñ glo.in sequēti parte vult ꝙ nō sit bona arg. de trāsactione ad istā stipulationē habere licere,ꝛ cōtrouersiā nō mouere,ꝛ dat tres instantias,ꝛ Bar.addit duas:ergo glo.male se fundat. Nisi dicas ꝙ q̄tū ad istos terminos vtrobiq̄ sit eadē rō:q̄ dimissio rei ꝑprie sue fiet ꝑ stipulationē habere licere ꝛ cōtrouersiam nō mouere,siue fiat ꝑ trāsactionē neutro casu fit animo trāsferēdi dñium,sȝ vt stipulatori liceat rē apud se dimissaȝ habere,ergo stipulatio nō debet operari vltra eorū volūtatē.l.non oīs in prin.ff.si cer.pe.l.obligationū substātie.in prin.ff.de

8 act.ꝛ obl. ¶ †Circā istā gl.ꝑ eius intellectu p̄sertim in prima ꝛ vltima parte reassumo in dubiū articulū disputabilē valde an stipulatio habere licere vel cōtrouersiam non mouere cōmittat̄ ēt si moueat̄ q̄stio de facto ꝑ eū q ius non hȝ. ¶ Jn gl.sunt due opi.vna in ꝑn.gl.alia in fi.q̄ est 9ria,subtilis Pet.tenet qō imo ꝑ cōtrauentionē facti,ꝛ ꝑ molestiā de facto cōmittat̄ ista stipulatio,ꝛ siſis,q̄ diabolicū esset dicere ꝙ ꝑ 9uētionē facti in qua magis delinquit̄ cum nullū hȝ,ius 9ueniēs q̄ȝ in cōtrauentiōe iuris in qua minus delinquit̄ non cōmitteret̄ stipulatio,sȝ si hȝ ius cōmittat̄. Jstā sequit̄ Ray.ꝛ Lud.ro.in.§.si quis dolum.ſ.ea.l.ꝑ ista opi.fortiter stringit tex.ī ver.quesitū.in fi.ibi,cū neq̄ per eū vel successorē quicq̄ factū sit.nam vult tex.a cōtrario sensu de necessitate ꝙ si promissor vel eius successores in re aliena q̄ remansisset re aliena cōtrauenissent de facto,ꝙ cōmitteret̄ ista stipulatio habere licere.licet Jmo.ꝛ Mod.rñdeant intelligendo illum tex.quicq̄ factum sit.i.de iure fieri potuit,vt dicit glo.hic inferi⁹ statim examinabo. Ego aūt induco istū tex.in fi.hoc modo si qs ꝑmittit rē alienā habere licere,nō pōt 9mitti stipulatio,nisi efficiat̄ ꝑmissoris.ꝛ ad istū te.rñdet Pe.de bella.vno modo vt hic ꝑ Bart.alio modo rñdet Bexu. Sed ego clarius ꝛ breuius dicam,si querat̄ qñ stipulatio habere licere interponitur sup re aliena qūo cōmittat̄:ꝛ tex.decidit hoc modo, nam si loquimur respectu ꝑmissoris ꝛ successorū suorū:certe si res efficiat̄ promissoris ꝛ cōtraueniat,ꝛ cōmittit̄ stipulatio,aut durat aliena. Et tunc aut loquimur respectu extranei cuius est res,ꝛ ipse 9ueniat nō cōmittit̄,nisi sit ꝑmissa pena.aut loquimur respectu ꝑmissoris ꝛ successorū,q̄ res durat aliena:q̄ promissor nisi de facto pōt cōtrauenire, stipulatio tunc certe de facto committeret̄,sicut in seruo qui promittit vel cui ꝑmittit̄:q̄ nō pōt cōtrauenire de iure non 9ueniendo de facto:tūc dicit litera,q̄ successores nihil faciūt:ideo non cōmittit̄ stipulatio,sȝ si aliq̄d facerent cōmitteret̄. ¶ Scdō pro ista cōi sentētia Bar.ꝛ doct. allegāt.§.hi qui,ſ.ea.l.dū dicit,nō enim factū,sed ius in hac stipulatione vertitur. Ad illū tex.vltra solutiones que ibi dantur Ro.in.§.si quis dolū.ſ.ea.l.dicit se dare nouū ꝛ verū intellectū ad illū tex.dum dicit in ista stipulatione versari ius ꝛ non factū nō voluit dicere ꝙ nō cōmittat̄ ꝑ 9trauentionē de facto,sed de iure,sed voluit dicere ꝙ qñ seruus promittit habere licere vel ei promittit̄,q̄ ista promissio intelligit̄ ꝙ ille habebit iuridicam possessionē,ꝛ istud nō cadit in seruo nec actiue nec passiue:quia habet̄ ꝑ mortuo in ijs q̄ sunt iuris.l.ꝙ attinet.ſ.de reg.iur.ꝛ iō dȝ intelligi de implemēto facti nō autē iuris.iste est intellectus ꝛ verus sensus illius tex. Quid tenēdum? licet in practica esset durum recedere a cōi,tñ in puncto iuris disputando pōt teneri opi.Pe.pro qua in primis stringo text. in isto ver.quesitū.in fi.dum dicit cū neq̄ ꝑ eum neq̄ per successorē suū quicquam factuȝ sit. Nam habeo qō qñ lex vel statutū in sensu directo nihil operat̄ tunc ne decisio sit vana necessario debet sumi argumētū a cōtrario sensu etiā ad correctionē iuris cōis,ita ꝑbat̄ in.l.nulla nisi mēsis.iūcta aut.diaconissam.vbi gl. C.de epis.ꝛ cle.est regula ꝛ decisio Cy.ꝛ Bal.in.l.cōnēticulā.C.de epis.ꝛ cle. Jmo.in l.si cum dotem.in prin.ff.sol.matri.ꝛ in.l.j.in prin. vbi dixi.ṡ.de offi.eius cui. Scdō pro ista opi.Pe.cōtra cōem arguo sic:nam stipulatio habere licere tantū importat quantū stipulatio controuersiā nō mouere.tex.est hic.ꝛ in prin. hui⁹.l.in ver.sȝ quatenus.sed habeo ꝙ cōtrouersia dicitur moueri siue de iure siue de

facto cōtra fiat.l.luci⁹.§.tres.vbi gl.ꝛ Bart.ff.ad treb.dixi.ṡ.in prin.nō ergo simpliciter dȝ 9mitti stipulatio habere licere siue 9trafiat de iure siue de facto. Tertio ꝑ ista parte subtilis Pe.9 cōem addit aliud qō tenēt Can.d.Ant.ī.c.ij.i.iij.col.de resti.spo.ꝛ ibidē Abb.Panor.ꝑpe fi.vbi tenēt ꝙ si aliqs iurauit nō molestare nec inquietare suū spoliatorē beneficij,intelligit̄ nec de iure nec de facto,allegāt dños de rota ita tenere deci.cccxcij alias.cccxcviij.ꝙ Abb.ibi reputat no.ꝛ sic disputādo ista opi.Pet.esset valde defensabilis. Tenēdo tñ cōem sententiā potes rñdere,ꝛ bene ad istū ver.quesitū in fi.dum dicit cū neq̄ per eū neq̄ per successorē suum quicq̄ factū sit,ꝙ nō sit denotatiuū facti,q̄ isto modo exponeret̄ cū pro qñ. Sȝ ista expositio stare nō potest:q̄ isto modo nō esset differētia inter promissionē rei proprie ꝛ rei aliene:q̄ etiam primo casu qñ promittit rem propriā si nihil 9facit,non cōmittit̄ stipulatio,necessario ergo est denotatiuū iuris.ꝛ vult dicere si nihil factū.i.de iure fieri potuit. Ad aliud 9 de ver.sȝ quaten⁹ pōt negari assumptū ꝛ teneri gl.§.tres hr̄ des:ad tertiū i.ad decisionē Can.pōt dicere ꝙ illa de-

a cisio ꝑcedit ꝑpter iuramentū. Et isto modo[a] limita cōclusionē cōem ꝙ stipulatio habere licere vel cōtrouersiā nō mouere,nō cōmittit̄ ꝑ cōtrauētionē de facto,limitat̄ singulariter nisi ī promissiōe interuenisset iuramentū tūc cōmittit̄ etiā si cōuenit̄ de facto. Cōfirmo rōne ꝛ lege,nā iuramentū siue affirmatiuū siue negatiue interpositū dȝ seruari per oēm modum.l.cū pater.§.filius matrē.ff.de le.ij. Scdō adduco tex.in.l.si qs maior.in vers.vel nō implēdo ꝑmissa.C.de transac.vbi in transactione iurata pars que nō implet ꝑmissa,ꝛ sic cōtrauenit de facto incidit in periuriū,ꝛ in alias penas de quibus ibi.no.istā limitationē ad cōem decisionē quā nō reperio ab aliquo tactam. ¶ Capio gl. in ver.cōtrouersiaȝ quā hic nō expedio q̄ reseruo expediēdam

9 ꝭm ordinē Bar. ¶ †Jn gl.in ver.ex iure qō habuit.habes colligere duas cōclusiones.vnam tacitam aliā expressam. Prima cōclusio tacita est qō qui ꝑmittit habere licere rem simpliciter vel ex causa donatiōis videt̄ promittere liberam etiā a seruitutibus realib⁹:ꝛ 9sequēter habes ꝙ iste tex.in ver.vel de aliquo alio iure intelligit̄.s.seruitutis realis cū glo.tenet expresse Bar.ꝛ oēs alij. Sol⁹ Cuma.ꝑ suo subtilissimo ingenio reprobat istā cōem 9clusionē.gl.ꝛ doc.ꝑ tex.optimū in.l.Meuius.§.fundo.ff.de le.ij.vbi testator legās rem putat fundū videt̄ legare vt eū liceat habere,ꝛ tñ heres nō tenet̄ tradere liberū a seruitutibus realibus.ꝛ glo.ibi ꝛ Bar.assignant rationem q̄ seruitutes sunt extra rem,ꝛ nō in re.ad idem tex.in.l.cū filius.§.dominus.ff.de leg.ij.ergo eodē modo in ꝑmissore qui promittit rem habere licere nō tenebit̄ ꝑ seruitutib⁹ realib⁹. Stringe fortius vltra eū ista iura,q̄ si in legatis ꝛ in vltimis voluntatibus in quibus fit latior interpretatio.l.in testamentis.de regu.iur.c.cū dilecti.de dona.heres nō tenet̄ pro seruitutibus realibus,ergo minus dȝ teneri ꝑmissor in stipulatiōe q̄ est stricte interpretāda. Et ideo intelligit Cuma.ꝛ ꝑ certo egregie istū tex. in verbo aliquo alio iure.s.ꝙ respiciat dñiū ipsius rei,vt est superficies,ius emphiteuticu,que ius dominij nō tangunt,sȝ ꝑ seruitutes ius dominij nō diminuit̄,licet libertas rerū tollatur. Jstam declarationē ante eum voluit gl. in.d.l.ꝙ ad seruitutes.que allegat.d.l.Meuius.§.fundo. Alex.volens defensare cōem sententiam nō scit aliter rñdere ad.§.fundo.nisi ꝙ loquat̄ in re debita tit.lucratiuo.sec⁹ si titu.oneroso.ꝛ ita ī effectu rñdet Bexu.hic,sȝ ista rñsio nihil valet ad istū tex.q̄ iste tex.loquit̄ in stipulatione habere licere interposita ex causa lucratiua prout intelligit Bar.hic ꝛ in prin.l.ꝛ cōiter loquunt̄ oēs.ll.isti⁹ tit.ꝛ tñ stipulatio cōmittit̄ ratione seruitutis realis ꝭȝ cōem intellectū. Quid tenendū? ego teneo cōem opi.gl.Bar.ꝛ scribentiū,ꝛ cōem intellectuȝ ad istū tex.nō per mēdicata suffragia sȝ realiter ꝛ clare. Unde cōsidera ꝙ licet aliud sit res aliud possessio.vt dicit tex.ī.l.si duo.§.fi.ff.vti poss.tñ qui ꝑmittit habere licere rem,tenet etiā ratione solius possionis.tex.est hic in verbo de possessiōe nuda. Jta in ꝑposito lȝ aliud sit res,aliud seruitutes reales,prout dicit gl.in d.l.Meuius.§.fundo.ꝛ cōsequenter ꝑ eis heres non teneat̄ vt hic est tex.ī.d.l.cū filius.§.dñs.tñ sec⁹ est in stipulatiōe habere licere,vt qñ aliquid diminuit de plenitudine rei ꝙ habet penes se stipulator:tūc nō dicit̄ libere habere rē.ita dicit tex.hic ī versic.habere enim non licet ei cui aliq̄d minuit̄ ex iure ꝙ habuit,vñ pro seruitute reali stipulatio ista cōmittitur. Scdō pondera istum tex. qui dicit vel de aliquo alio iure.pondera ꝙ non dicit simpliciter de alio iure q̄ dictio alia simpliciter ꝑlata est repetitiua similiū glo.in.l.si fugitiui cū vulgaribus.C.de ser.fugi.naȝ si simpliciter dixisset alio iure,intelligit̄ de similibus precedentibus ꝛ cōsequēter de tangentibus dñium,sed tex.dicit aliquo alio que dictio alio,facit ꝙ etiā referat̄ ad dissimilia,ꝑ glo.fin.in cle.j.in verbo aut earū.de ro.cōpe. Ab.in.c.sup eo.in.ij.no.de eo qui cog.cōsang.vxo.sue. Bal.in.l.j.in penul.col.C.de inoffi.do.

ꝛ in.c.j.§.cum autē.in vlti.col.de cōtrouer.inue.. Cum ergo tex. noster dicat nō simpliciter de aliquo iure sȝ dicit de aliquo alio iure dȝ intelligi:ergo nō solū ratione dñij sȝ etiā ratione seruitutum realiū.ꝛ ita intelligo istū tex.q est nitidus ꝛ verus intelle-

10 ctus ad istū tex.† Scdā 9clusio expressa gl.est,ꝙ euicta seruitute prediali non pōt emptor agere de euictione ad duplā. Adde ꝙ fortius tȝ Cu.hic,ꝙ imo vēdens non tenet̄ tradere rem liberam a seruitute reali,ꝛ consequēter emptor nullatenus pōt agere de euictiōe rōne iuris,ꝑ tex.q videt̄ ita cātare ꝑ.d.l.quod ad seruitutes.ff.de euic.ꝛ ꝑ tex.in.l.cū vēderes.ff.de cōtrahē.emp. Jntelligit tñ istam suā cōclusionē qñ vēditor ignorabat talē seruitutē deberi a re vēdita,alias si sciuisset quia tūc bene tenetur per.l.j.§.j.ff.de act.emp. Tene cōtrarium prout etiā paucis tenet Alex.hic,ꝙ imo euicta seruitute reali pōt emptor agere de euictiōe quāto minoris fuisset empturus si sciuisset rem debere seruitutē,ꝛ hoc siue vēdens fuerit sciens siue ignorās.ita tenet gl.ordi.in.d.l.cum vēderes.ff.de cōtrahen.emp.que allegat ad hoc duos bonos tex. Primo text.clarū in.l.quoties.ff.de edil.edicto.ꝛ in.l.in vēditione.ff.de actio.empt.ꝛ q̄uis Rapha.rñdeat ꝙ in illis.ll.venditor erat sciens vel in dolo:istud est diuinare ad illa iura.ad idē tex.in.l.i.§.causa.ff.de edil.edic.ꝛ in.l.j.§.j.circa fi.ff.de actio.emp. Et ita tenēdo respōdi ad.l.qō ad seruitutes,ꝛ.l.cum vēderes.prout respondet gl.hic ꝛ ibi,ꝙ euicta seruitute reali nō pōt agere de euictiōe.verū est ad duplā ex stipulatione prout loquit̄ titu.sub quo est posita.l.ꝙ ad seruitutes.ꝛ ti.est optimus interpres nigri.l.imperator.ff.de in diē addi.sed bñ pōt agere de euictione q̄to minoris fuisset empturus ꝑut dicunt tex.preallegati. ¶ Capio gl.in verbo quare,quā gl.diuido ī tres partes ꝑut tria format cōtraria.scdā ibi,itē cōtra ſ.eo.tertia ibi,item cōtra.ṡ. Quantū ad scdm contrariū glo.dic melius q̄ Bar.vt ṡ.in prin.huius legis dixi. Querit Bart.qñ hec stipulatio habere licere cōmittat̄,ꝛ distinguit vt hic ꝑ eum cū quo transit Jmol.hic,ꝛ Ro.in.§.si quis dolum.ſ.ea.l. Sed tu aduerte circa differētiam quā fecit Bar.inter contractū emptionis ꝛ alios cōtractus:an ista stipulatio habere licere,interponat̄ sup cōtractu emptiōis,an sup alio. Jsta differētia nō est bona:nam cōtractus emptionis ꝛ vēditionis est frequēs ꝛ fauorabilis.l.iusto.in prin.ff.de vsuc.item est bonefidei.§.actionū.insti.de act.que nō debet esse deterioris cōditionis q̄ ceteri cōtract⁹. Alex.in isto articulo quē dicit esse periculosuȝ ponit lōgā ꝛ fastidiosaȝ distinctionē,ea reiecta mihi placet ista 9clusio,ꝙ stipulatio habere licere siue interponat̄ sup cōtractu emptionis,siue sup alio 9ctu,nō cōmittat̄ nisi lata sñia.d.l.habere licere.ff.de euictio.ꝛ gl.in verbo 9trouersia.hic in prima solutione.ꝛ ita tenēt Cu.ꝛ Bexu.hic q̄ nō pōt reddi bona rō inter 9ctuȝ emptiōis ꝛ vēditiōis,ꝛ alios cōtractus:pro ista sñia ponderat Rapha.cu.hic istū tex.in duobus locis,sed ego latius inducā. Primo tex.in verbo cōtrouersiam fecerit.nā verbū fecerit,rem perfectam significat:q̄ est futurū subiūctiui,ꝙ format̄ a preterito perfecto indicatiui,ideo nō perfectam cū effectu significat.l.j.§.fi.ff.ꝙ quisq̄ iur.ꝛ ibi Bar.ita summat illū tex.ꝛ ibi mltas cōcordantes allegaui nō repeto hic. Scdō pōdera istum tex.in verbo minuitur, nam ante latam sñiam ius rei non minuitur. Tertio scdm eū hoc indicat propria significatio verborū habere licere.nā dato ꝙ qs moueat litē,anteq̄ ferat̄ sñia dicit̄ habere rem:ergo iste tex.cōcordabit cū illa.l.habere licere.de euic.ꝛ isto modo oīa reddunt̄ plana.ꝛ isti tex.reducunt̄ ad cōcordiā,tñ vt veritas melius elucescat 9 istam opi.Rapha.pondero ibi duos fortes tex. Primo tex.in prin.huius.l.in ver.sȝ quatenus in verbo cōtrouersiā faciat.vbi est verbū presentis tpis,ꝛ sic nō dicit fecerit. Jtē est dictio cōtrouersia que intelligit̄ etiam ante lit.9test.l.amplius nō peti.ꝛ ibi Bar.in.ij.col.ſ.rem ra.ha.ergo longe ante sñiam.tñ sustinendo opi Rapha.que mihi placet posses dupliciter respondere. Primo ꝙ ille tex.declaretur per istum inductum,vt.ṡ.induxi.sȝ ista esset solutio mēdicata. Dic ergo scdō ꝛ meli⁹ ꝙ etiā verbū presens rē ꝑfectā ꝛ cōsummatā significat tex.est ad literā in.c.in his.de verb.signi. Scdō cōtra Raph.pōdera tex.in.l.habere.ff.de ver.signi.in verbo sine interpellatione.vbi dicit̄ ꝙ habere dicit̄ duobus modis. Primo ratione dñij.scdō qñ sine interpellatione tenet rē quā emit.pōdera tex.in verbo sine interpellatiōe.ergo si interpellaret̄ nemo diceret̄ habere,sed interpellatio nō importat sñiam latam,sed ante sñiam.l.si ex legati causa.ṡ.eo.nisi diceres ꝙ ibi nō debet sumi arg.a cōtrario sensu:q̄ resultaret absonus intellectus per istū tex.ṡ.dupliciter inductū.teneo ergo ꝙ nō cōmittit̄ stipulatio nisi post latā sñiam. Et si diceres tu ꝙ ista opi.Cu.non pōt procedere vllo modo,q̄ si requireretur sñia ad hoc vt ista stipulatio cōmittat̄:certe nō esset differentia an quis ꝑmittat rem propriā habere licere an alienā:ꝛ tñ tex.vult esse differentiā an quis promittat ꝑpriam rem an alienā:q̄ etiā ꝑmissa re aliena lata sñia pro promissore cōmittit̄ stipulatio. ita tenet gl.magna in verbo successores.in.iiij.parte.ꝛ ibi clare Bar.istud argu.est subtiliter coloratum. Tñ defendendo Rapha.dic qō lata sñia nō dicit̄ res aliena,sed promissoris iuris presumptione,cū presumat̄ pro sñia.l.Herēnius.§.Caia.ff.de euic.c.in presentia.de renun.presertim cum ipse promissor nō possit dicere sñiam pro se latā esse iniustā.ꝑ tex.in.l.si seruus.§.j.ff.de leg.j.tamē cogita bene sup isto fundamēto q̄ fortissime stringit. ¶ Extra gl.opp. Bar.d.l.Lucius.ṡ de euic.ꝛ de.l.j.ṡ.de peri.ꝛ cōmo.rei vendi.rñde vt hic ꝑ cum. Tu potes aliter respondere vt dixi in tex.in iiij.nota.q̄ hic promittēs nō liberatur promittēdo q̄ res erat aliena,ꝛ ideo expectatur tempus futurum.

1 ☞ Stipulō hr̄e licere trāsit ad successores actiue ꝛ passiue.
2 Jmpersonalitas ex parte stipulatoris nō vitiat stipulationem quia semper videtur sibi stipulari.

Sicut autem.

Hec stipulatio cōmittit̄ contra promissorē,ꝛ stipulatorē,ꝛ eius

1 successores.h.d.ꝭm Bar.ꝛ alios.† Ego summo aliter ꝛ notabilius.stipulatio habere licere trāsit ad successores actiue,ꝛ passiue,ꝛ quo ad tertiū non successorē non cōmittit̄,ꝛ potest impersonaliter concipi ex parte stipulatoris.h.d.totus tex.ꝛ hȝ tres partes que patent in tex.scdā ibi,ceterū si alij.tertia ibi,ꝛ nihil

2 intererit. ¶ †Not.in fi.quod impersonalitas ex parte stipulatoris nō vitiat stipulationē,q̄ semper videtur sibi stipulari.vt hic,ꝛ.§.si quis ita.ꝛ ibi Bar.ſ.eo.vbi dicetur.

1 ☞ Talia sunt p̄dicata qualia subiecta demōstrāt.ꝛ e9 vt nu.2.
3 Stipulatio que ꝑprie nō pōt intelligi trahitur ad improprīū.
4 Que differentia sit inter stipulationem habere licere ꝛ inter stipulationem ire agere licere.
5 Uerba que non possunt intelligi de iure intelligūtur de facto.
6 Uerba accipienda sunt secundum subiectam materiam.
7 Uerba relata ad personam debent intelligi ꝭm qualitatem persone ad quam referuntur.
8 Si testator in testamento legat vxori sue lectum suū an veniat culcitra de serico qua testator vtebatur diebus festiuis.
9 Hec verba,tibi ꝛ posteris,nō comprehendunt descendentes a feminis nisi concessio fieret a femina regina.
10 Etiaȝ in statutis recedim⁹ a ꝑprio significatu x̄borū ꝛ capim⁹ x̄ba impropriissime ꝑpter qualitatē ꝑsonaꝝ ad quas referunt̄.
11 Qñ seruus stipulat̄ sibi ire agere licere ad hoc vt ista stipulatio cōmittat dȝ ipse seru⁹ impediri:nec impedimentum dñi faceret istā stipulationē cōmitti q̄uis postea cōsideretur interesse dñi.

Hi qui sunt.

Hec stipulatio refert̄ ad ius si potest alias ex eq̄tate refert̄ ad factū. h. d. Diuiditur in quatuor partes. Jn prima loquit̄ qñ seru⁹ stipulat̄ licere dño. Jn scdā qñ sibi,qd iuris sit. Jn tertia interserit casum ꝑtinētē ad materiā. Jn quarta decidit casum de equitate. scdā ibi,sȝ si seruus.tertia ibi,cū vero. quarta ibi,sȝ mihi videt̄

1 lȝ iuris x̄ba ꝛc. ¶ †No.prīo ex isto tex.ꝭȝ Bar. qō talia sunt p̄dicata qualia subiecta demonstrāt.ꝛ ad hoc sepe allegam⁹ istū tex. Adde tex.ī.l.iij.in prin.ꝛ ibi Bar.ad hoc no.ff.de fun.instr.

2 l.quoties in fi.C.fami.her.sic ecōtra † talia sunt subiecta qualia p̄dicata ꝑmittūt.ita est glo.in.c.inter dilectos.§.ceterum.in gl.[b] parua.in verbo nequiuisset.de fi.instr.ꝛ glo.in.c.dudum.in gl.fi.de deci.facit tex.in.l.fi.§.j.ꝛ ibi Jac.de are.ad hoc no.ff.de triti.

3 vino ꝛ oleo le.† Scdō no.[a] ex hoc tex.ꝭȝ Bar. ꝙ stipulatio que

a proprie nō pōt intelligi trahitur ad ꝑpriū,ꝛ generaliter verb.que nō possunt ꝑprie ītelligi trahunt̄ ad improprīū.l.scenola.ff.ad treb.l.insulaȝ.ff.de p̄scri.ver.l.sed ꝛ si possessor.§.itē si iura uero.ff.de iur.iurā.facit gl.reputata singula.in.l.ꝛ ꝑuto.in prin.

4 ff.fami.er. ¶ † Tertio not.in verbo cum vero. differentiam inter stipulationem habere licere rē que regulariter importat ius ꝛ stipulationem ire agere licere que importat factum.rationem

5 differentie ponit.ſ.Bar.vbi dicet̄. ¶ † Quarto no.ex tex.regulam qō verba que non possunt intelligi de iure intelligūtur de facto.facit.l.quidam cum.ſ.eo.l.mulier.in.fi.ff.de condit.instit.

6 † Quinto no.aliam regulam qō verba accipienda sunt secundum subiectam materiam vt hic,ꝛ.l.quibus diebus.§.domin⁹.ff.de cond.ꝛ demon.ꝛ.l.si is cui nummos.§.flauius.ff.de solu.ꝛ l.nec seruus.ff.de pecu.adde ꝙ egregie dicit Bal.in.l.data opa.in.xij.col.C.qui accus.nō pos.allegādo Aristo.in.j.ethicoruȝ.Qō tunc ꝑfecte enunciamus cum scdm subiectam materiā lo-

7 quimur. ¶ † Sexto no.aliam regulam[b] quam vtiliter expediā

b ☞ qō verba relata ad personam debēt intelligi scdm qualitatē persone ad quā referunt̄ vt hic ꝛ.§.hec quoq̄ stipulatio.ꝛ ibi Ro ad hoc not.ſ.eod.ꝛ.l.plenum.§.equitij.de vsu ꝛ ha.ꝛ.c.solite.de ma.ꝛ obedien.ꝛ.c.si beneficio.de prebē.in sexto.facit tex.in.l.pater seuerinam.§.conditionū verba.ff.de cond.ꝛ demonstra. Ad istam regulam adde primo facere illud quod nota.decidit Bartol.in.l.si fortem.§.libertus.in antepenulti.colum.ff.de condit.

a ¶ Jste modo. Adde Panor.9si.xliij. Quidā dominus.col.ij.

a ¶ Scdō not. Adde que dt Alex.i.l.si tibi.in.iiij.not.ff.si cer.peta.ꝛ ibidē Sozin.ēt ī.iij.no.vbi allegat Bart.in.l.cotem ferro.§.q maximos.ff.de publica.ꝛ alia de quib⁹ ibidē ꝑ eū. Adde etiā bonū tex.in.l.si vno.ff.loc.ꝛ l.insulā.de p̄scri.x̄b.quas alleg. Alexā.vbi.ṡ.et hoc idē author in l.licet.circa fi.iij.col.C.de iure delibe.

b ¶ Sexto no. aliā regu.adō ꝙ ad istā regulam plures ēt accumulauit dcisiōes lȝ nō ita ordinate ponat sicut facit hic author ī.c.cāȝ q̄.col.x.ꝛ se.x̄.q̄nta declaratio.de rescri.tu adde vnā aliā vltra eos q̄ posuit Lu.ro.in.cōs.suo.clxx.inci.sciebant.in fi.

inde. ⁊ sequit Bal. in. l. liberti liberteq;. in. vj. col. C. de ope. libe. vbi decidit Bal. pone ꝙ Rex faciat fieri preconiũ ꝙ qlibet debeat comparere cum armis ad faciẽdam mõstrã, ⁊ vtor verbis Bal. intelligitur scd᷒ qualitatem personarum, or si miles debet cõparere armatus vt miles: si pedita, vt pedita: si balistarius debet cũ balista comparere: similiter stipendiarij qui ꝓmittũt seruire Regi intelligit ꝙ habeãt equos aptos ad bellum. ita decidit Bal. in. l. qui sibi. §. j. ff. de solu.

8 † Scd᷒o ad istam regulã addõ ꝙ si testator in testamẽto legauit vxori sue lectum suum, nũqd veniat culcitra de serico qua vtebat testator diebus festiuis, decidit Bal. qd nõ: q culcitra de serico nõ ꝯuenit mulieri vidue: ita Bal. in. l. j. in vlti. col. C. de leg. ⁊ in. d. §. equitij. per illum tex. Similiter testator mãdauit vestiri viduam: intelligit vestibus nigris. ita Bal. in. l. j. in vlt. col. C. de verb. sign. Et an legato lecto vxori nõ intelligatur legata culcitra serica vt omnes tenẽt: sꝫ Bar. tenet contrarium in. d. l. librorum. ff. de leg. iij. vbi Bart. melius ꝗ alibi examinat istum passum: an legato lecto intelligat legata culcitra de serico, sꝫ tamẽ si maritus legauerit vestes intelliget legasse illas de serico, tex. est in. l. fi. §. j. ff. de auro ⁊ argen. leg. Tertio ad istã regulã adde qd si Rex angelorũ simpliciter faciat mẽtionẽ de iure, intelligitur de iure suo anglicano, non autẽ de iure cõi: vt verba intelligantur secundum ꝑsonam, ita decidit no. Bal. in. c. cum venissent. in. ij. col. de eo qui mit. in pos. causa rei ser. qd no. perpetuo ad limitationẽ. §. sed quoties. isti. de iure natu. gen. Similiter si papa cõcedat alicui qd possit testari secundũ ius, intelligit secũdum ius canonicũ nõ ciuile.

9 ita Bal. in. l. si qñ. ad fi. pricipij. C. de inoffic. testamẽ. ¶ † Quarto ad istam regulam adde ꝙ licet verbum tibi ⁊ posteris, non cõprehẽdat descendentes a feminis: text. est in. l. j. in fin. ff. de in. immu. Bar. ⁊ Moder. in. l. quia tale. ff. sol. mat. est verũ nisi cõcessio fieret a femina regia: tũc propter qualitatẽ persone feminine cẽsent ita intellexisse de feminis sicut de masculis. ita determinat Anch. in cõsi. cccxlj. qd incipit pro maiori intelligentia dicẽdorũ. in. x. col. nec reperio vsq; ad hec tẽpora hanc decisionem reprobatam. Teneo cõtrarium: ⁊ in cõtrariũ allego tex. in c. j. in prin. de feudo femi. vbi si feudum sit femineum: tñ adhuc deficiẽtibus masculis non succedũt femine: ⁊ probat tex. rõne. Quinto adde ꝙ etiam priuilegia quamuis sint stricti iuris, tñ semper sunt interpretanda secundũ qualitatem persone cui cõceduntur. ita tenẽt Inno. Abb. ⁊ reliqui in. c. pastoralis. de dona. nos legiste habemus de hoc gl. no. ⁊ ibi Bar. no. in. l. si quãdo. in prin. C. de inoffi. test. no. Bal. in. l. ex militari. in prin. ff. de testa. mili. vbi ꝑ hoc egregie decidit ꝙ Papa cõcedit Epo priuilegium qd possit celebrare etiã tempore interdicti intelligitur

10 ꝙ etiã possit celebrare in pontificalibus. ¶ † Sexto adde ꝙ ẽt in statutis recedimus a ꝓprio significatu verborũ, ⁊ capim᷒ verba improprijssime ꝓpter qualitatẽ personarũ ad quas referũt ita videtur esse de mente Bar. in. l. j. ff. ad. l. fal. ⁊ ibi Alex. i. iij. col. an istud sit verũ non pono nunc pro constanti ad determinationẽ eorum que dicit Bart. in. l. non dubium. C. de legibus.

11 ¶ † Septimo ⁊ vlt. no. ꝙ quãdo seruus stipulatur sibi ire agere licere, ad hoc vt ista stipulatio cõmittat debet ipse seruus impediri, nec impedimẽtũ dñi faceret istã stipulationẽ cõmitti, ꝗuis postea cõsideret interesse dñi vt declarat gl. in. §. sed cũ factum. insti. de stipu. ser. ⁊ no. declarat Imo. in. l. ꝙ dicitur. in. iij. co. j. e. ¶ Extra gl. que nihil habẽt Bar. opponit de l. si a patre vl' domino. §. sꝫ ⁊ a filio. ff de peti. here. ⁊ rñdet vt hic ꝑ eum. Sed aduerte q verba Bart. sunt obscura ⁊ corrupta: ⁊ reperio ꝙ vno modo intelligũtur per Moder. Imo. Raph. ⁊ Alex. Ego autem credo ꝙ Bart. nõ habuerit illum sensum, sꝫ alium quẽ statim dicam. Dico ergo ꝙ ista verba Bar. intelliguntur ꝑ Imo. Raph. cu. ⁊ Alex. ꝙ aut filiusfa. ꝑmittit alteri habere licere rẽ, ⁊ ista promissio intelligit de iure, ⁊ sic solũ ꝑ controuersiã iuris cõmittit ista stipulatio. Si aũt promittat ipsi filiofa. hr̃e licere. ista verba intelliguntur de facto tñ: eo q filiusfa. isto iure fforũ nõ poterat habere ꝓpriũ: Rõ diuersitatis est: q de iure fforũ sicut filiusfa obligat ex omni ꝯctu de mundo preterꝗ ex mutuo ⁊ voto, ita ex oĩ ꝯctu põt cõueniri in iudicio. l. filiusfa. secunda. ff. de act. ⁊ obl. ⁊ in hoc differt a seruo qui nullo mõ põt esse ĩ iudicio nec cõueniẽdo nec qñ cõueniretur. l. quod attinet. ff. de regu. iur. sed filiusfa. nõ potest agere in iudicio regulariter, nisi in sex casib᷒. l. filiusfa. prima. ff. de act. ⁊ obl. Vult ergo dicere Bar. ꝙ in primo casu qñ filiusfa. promittit alteri habere licere, ꝗuis ipse nõ possit de iure euincere: q non potest agere: tñ bene põt cõueniri ꝓut loquit tex. ĩ. d. l. si a pr̃e vel dño. §. sed ⁊ a filio. Istã doctr. Bar. ita declaratã reꝑhẽdũt prefati Moder. q ĩ filiofa. promittẽte alteri habere licere, licet verũ sit ꝙ possit cõueniri ĩ iudicio. d. §. sꝫ ⁊ a filio. tñ ꝑ hoc nõ sequit ꝙ ipe possit actiue mouere qõnem de iure, ex quo de isto iure nihil possidet filiusf. sicut ⁊ seruus, itẽ nec poterat agere. d. l. filiusfa. prima. Preterea ẽm Raph. ista doctr. Bar. est de directo cõtra istũ tex. in fi. qui loquit in filiofa. tã ꝑmittente ꝗ stipulante, ibi, retinẽda ⁊ auferẽda possessione. retinẽda qñ conuenitur, auferenda quãdo agit.

12 † Tu aũt ꝯsidera ꝙ Bar. voluit dicere totũ ecõtra ꝙ qñ filiusfa. promittit alteri habere licere intelligat de facto tm̃. patet q tunc de iure euincere nõ põt vt dicit Bar. quare nõ põt euincere q regulariter nõ põt agere cõtra alium in iudicio de iure vt dictum est: ergo necessario ista promissio intelligit de facto, sed qñ ꝑmittit ipsi filiof. habere licere, tũc stipulatio bene cõmittit de iure, ex quo de iure fforũ poterat in iudicio cõueniri. d. l. si a pr̃e vel a dño. §. sꝫ ⁊ a filio. ⁊ sic poterat sibi moueri q̃stio d iure. secus in seruo Intelligẽdo Bart. hoc mõ dic ꝙ iste tex. loquit qñ filiusfa ꝑmittebat alteri habere licere, tũc bñ stipulatio cõtinet factũ ⁊ nõ ius vt. s̃. dictum est: q cũ filiusfami. isto iure agere nõ poterat in iudicio. d. l. filiusf. prima. ergo nõ poterat mouere cõtrouersiã nisi de facto, ⁊ ista est melior intelligẽtia ad verba Bar. Tamẽ etiã huic intelligẽtie videtur obstare iste tex. in fi. in verbo de possessione retinẽda aut non auferenda. qui videt loqui vtroq; casu siue filiusfa. ꝑmiserit. quo casu agit de nõ auferẽdo alð, siue sibi sit ꝑmissum, quo casu agit de retinẽda. Sꝫ ad istũ tex. quẽ originaliter põderat Raph. respõdeo ꝙ vtraq; dictio intelligat in passiua significatione, ideo bñ ponit alternatiue: siue ergo agat de retinẽda possessiõe per filiumfa. aut de nõ auferenda per alium ⁊ sic passiua significatiõe. Vltimo pro cõplemento istius. §. oppono cõtra istum tex. fortiter, qui vult qd quãdo seruus stipulat habere licere dño suo valet ⁊ tenet stipulatio ⁊ acquirit dño ⁊ hoc est indubitatum: si autẽ seruus stipulat sibimet habere licere ista stipulatio quia continet ius de rigore iuris nõ valet sed de equitate sustinet, cõtra ꝙ imo etiã in isto scd᷒o casu stipulatio valeat de rigore iuris, ostẽdit clare. nã qñ seruus stipulat sibi habere licere, propria natura istorũ verborum est ꝙ referat ad ius, ergo debet acquiri dño, ⁊ valebit stipulatio, ⁊ verba stabũt in ꝓpria significatione: q nõ est differentia an seruus stipulet dño, an sibi, ⁊ an simpliciter: q semp valet. l. j. in prin. ⁊. l. fine de stip. ser. ⁊. §. siue autẽ. insti. eo. Rñde qd illa loquunt quãdo seruus stipulat ius vel dari, tũc nõ est differẽtia qño stipulat ⁊ semper acquirit dño. secus qñ seruus stipulatur aliquid ꝙ põt trahi ad ius ⁊ ad merũ factũ: vt est in ista stipulatione habere liceret: tũc si expresse stipulatur domino, illi acquirit vt in prin. huius tex. si stipulat sibi, tũc de iuris rigore nõ valet, sed de equitate sustinetur, vt in fi. hui᷒ tex. Rõ est: q qñ seruus stipulat sibi: ideo acquiritur dño: q tũc nihil est quod possit acquiri sibi: quia pro nihilo reputatur. d. l. ꝙ attinet. ff. de reg. iu. ⁊ tunc non est differẽtia qño verbo cõcipiantur sed quãdo stipulatur sibimet habere licere: quia ista stipulatio põt cõtinere factũ ⁊ consequẽter aliqd ꝙ põt sibi acquiri. §. sed cũ factũ. insti. de stipul. ser. lex. voluit ꝙ acquirat ipsi seruo ꝓut potest ⁊ sic de equitate valeat. Secus qñ stipulat ius ꝙ nõ põt acquiri seruo lex tunc voluit ei acquiri sed fecit interpellationẽ ꝙ intelligatur stipulatus dño ⁊ mero iure valeat. ⁊ ita remanet expeditus vtiliter ⁊ subtiliter vt puto iste. §.

1 ☞ Verbum habere habet significationem dominij pos. ⁊ nude detentationis.
2 Stipulatio possidere licere est vtilis.
3 Verbum possidere intelligitur ciuiliter.
4 Testes qui deponunt titiuꝫ tenere ⁊ possidere probãt pos. ꝓut est facti ⁊ sic detentationem.
5 Si testis deponat ꝙ vidit titiũ tenere ⁊ possidere ⁊ postea interrogatus quid sit posse. rñdit ꝙ nescit: tamen probat.
6 Sicut plures nõ possunt detinere insolidum ita nec possidere.
7 Verba camerarij seu cãcellarij scribẽtis reformationẽ debẽt intelligi ẽm cõem vsum loquẽdi non habito respectu ad ius cõe.
8 In omni materia etiam penali ⁊ odiosa semper debet attendi communis vsus loquendi.
9 Verba diuine scripture intelliguntur scd᷒m vsum loquendi.
10 Constitutiones principum debent intelligi secundum vulgare modum loquendi.
11 Statuta sunt interpretanda ẽm communem vsum loquendi.

Hec quoq; stipulatio.

1 † Verbũ possidere, intelligit ciuiliter nisi cõditio persone faciat intelligi de nuda detẽtatione facti. Itẽ verbũ hr̃e, hꝫ significationẽ dñij ⁊ possessiõis ⁊ nude detentationis. h. d. totus iste. §. vsque ad. §. si quis ita Diuiditur in tres partes. In prima loquit de stipulatiõe possidere licere. In scd᷒a de stipulatiõe tenere licere. In tertia declarat q̃tuplicit accipiat verbũ hr̃e. scd᷒a ibi, plane si. tertia ⁊ vlt. est ibi, hr̃e

2 dupliciter accipit. ¶ No. pmo ex tex. vbi vtilis est. qd stipulatio possidere licere vtilis est, ⁊ lꝫ tex. nõ declaret ĩ quo sit vtilꝫ ꝓter mittit tãꝗ manifestũ: q ĩ ꝑmis magnũ ẽ ꝯmodũ possidẽtis. §. ꝯmodũ. isti. de iterdic. beati enĩ possidẽtes vt dixi ĩ pn. leg. Itẽ si rem tuã iniuste aut violẽter possideo ⁊ a te stipuler possidere licere: ista stipulatio efficit vt iuste incipiã possidere: q tunc bñ iuste muto possessionẽ adminiculo extrinsecus adueniẽte. l. nõ

3 solũ. §. qd vulgo. ff. de vsuca. ¶ † Scd᷒o no. ꝙ verbũ possidere, intelligit ciuiliter ⁊ sic de possessione iuris tenere intelligit de facto. habere est indifferẽs ad vtrũq;: vt hoc tex. ⁊ ideo ĩ libellis

4 ponit hꝫ tenet ⁊ possidet. ¶ † In gl. in verbo, stipulet.[a] no. glo.

a ad quatuor. ꝑmo, ꝙ testes q deponũt Titiũ tenere, ⁊ possidere ꝓbãt possessionẽ ꝓut est facti ⁊ sic detẽtationẽ, ⁊ ex qua detẽtatione, vt dicit Bar. p̃sumit possessio iuridica. ⁊ sic dicit sufficienter probatum ꝑ testes de naturali ⁊ ciuili possessione, ⁊ ad hoc Alex. addit multas cõcordãtias quas ꝑ te videas. Et sic habes diligẽter notare ꝙ sufficit testẽ deponere de actu quẽ percipit sensu corporeo, si ex illo actu resultat ius de quo querit ex iuris p̃sumptione. Adde ꝙ ꝑ istã gl. dicit Bal. in. l. j. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. qd in teste magis cõsiderat quedã grossa

5 discretio, ꝗ totius rei cõpleta diffinitio. ¶ † Secũdo diligẽter no. ex hac egregia gl. qd si testis deponat, qd vidit titiũ tenere ⁊ possidere, postea interrogat᷒ quid sit possessio, respõdit ꝙ nescit, tñ ꝓbat: q intelligit qd nescit. s. diffinire prout nec faciunt periti, vel nescit aliter ꝗ. s̃. dixerit, ⁊ istã gl. sequit no. Bar. in. l. de etate. in. ij. q. principali. ad fi. ff. de mino. ⁊ idẽ Bart. ĩ. l. j. ĩ. iij. col. ⁊ ibidem Bald. ⁊ alij. ff. si cer. peta. quã valde teneas cordi.

6 ¶ † Tertio collige ex hac gl. ẽm Bar. cõcordiam ad testes, quorũ aliqui dicunt ꝙ Titius possidet istã rẽ, alij dicũt ꝙ Sẽpronius eam possidet: nã cõcordãtur intelligẽdo quẽlibet de facto detinere vt hac gl. Tu aduerte licet scribẽtes nihil penitus dicãt, ꝑ Bar. videt in hoc male dicere: nã videt velle ꝙ est impossibiles plures possidere eãdẽ rem insolidum ꝓut est tex. in. l. iij. §. ex cõtrario. ff. de acqui. pos. ⁊ tex. ad literã in. c. licet causam ĩ ver. cum duo. de prob. tamẽ plures bene possunt de facto detinere eandẽ rẽ insolidũ: istud vltimũ est falsum ⁊ cõtra tex. in. d. §. ex cõtrario. ⁊ ibi Bar. ad fi. in vlti. q. expresse no. ⁊ dicit ꝙ ẽt nuda ⁊ asinina tenuta nude detẽtionis non põt esse apud plures insolidum. ⁊ si diceres: nã Bar. hic non dicit insolidum, sed simpliciter. dico ꝙ nec hoc modo Bart. põt defendi: quia non esset differentia inter possessionem iuris, ⁊ tenutã facti: q sicut plures possunt simul d facto tenere: ita ẽt plures possunt simul possidere vt faciũt plures fratres: ⁊ ꝓpterea Bar. melius cõsiderans in. d. §. ex cõtrario ad fi. in vlt. qõe, querit nũquid quemadmodũ plures nõ possunt insolidum possidere, an possint tenere insolidum, ⁊ rñdet ꝙ si loquimur de detẽtatione asinina: ⁊

7 tũc nõ possunt simul plures tenere: ⁊ dic vt ibi ꝑ eũ. ¶ † Quar

b to ⁊ vltimo[b] per istã gl. dicit Bar. ꝙ verba camerarij seu cãcellarij scribẽtis reformationẽ, debẽt ĩtelligi ẽm cõmunem vsum loquẽdi, nõ habito respectu ad ius cõmune. adde vulgatã. l. labeo. vbi Bar. no. ff. de sup. lega. ⁊ tex. in. c. quãuis. in verbo vsus obtinet. ibi do. Ang. ⁊ Ab. ad hoc no. de ver. signi. ⁊ tex. no. in

8 c. ꝗꝗ. in verbo scd᷒m vocabula que vsus obtinuit. ij. qd. vij. † Adde ẽt ꝙ in omni materia etiã penali ⁊ odiosa semper debet attẽdi cõis vsus loquẽdi, ẽm Abb. in. c. ꝑ tuas. in. ij. colum. de proba. ⁊ in. c. j. in vlti. col. de iudi. ⁊ de isto dixi post Bar. ĩ rub.

9 ff. de ope. noui nun. † Itẽ etiã verba diuine scripture intelligũtur ẽm cõem vsum loquẽdi, tex. est in. c. maiores. ad fi. principij.

10 vbi Abb. ad hoc no. de baptis. † Itẽ constitutiones principuꝫ debẽt intelligi ẽm vulgarem modum loquẽdi. c. j. ⁊ ibi Abb. ad

11 hoc no. de torneamẽtis. † Similiter statuta interꝑtãda sunt ẽꝫ communẽ vsum loquẽdi ẽm Bar. in. l. omnes populi. in. vj. qd. prin. ff. de iust. ⁊ iure. ⁊ in. d. l. labeo. ⁊ in rub. ff. de ope. no. nunci. vbi optime dixi.

1 ☞ Stipulatio interposita super iure vel actu mere ꝑsonali siue sit interposita personaliter siue impersonaliter nũquam trãsit ad heredem stipulatoris.
2 Impersonalitas ex parte stipulatoris nõ vitiat stipulationem.
3 Qñ aliquis est stipulatus vsumfructũ sibi herediq; suo ali᷒ est vsusfructus in persona stipulatoris alius in persona heredis.
4 An ⁊ quando impersonalitas vitiet stipulationem.
5 Paria sunt stipulari vsumfructum vel vti frui.
6 An stipulatio vti frui licere contineat ius vel factum.

Si quis ita.

Stipulatio interposita sup iure mere ꝑsonali nõ trãsit ad heredẽ stipulatoris, nisi de eo sit facta mẽtio, ⁊ tũc in ꝑsona heredis creatur nouũ ius. h. d. ĩ effectu. Et est tex. sing. ẽꝫ Cu. ⁊ Pau. de ca. hic p̃sertim in vltimo dicto. Diuidit in quatuor ꝑtes principales. in prima loquit qñ quis stipulat ꝑsonaliter sibi vti frui licere. in scd᷒a qñ impersonaliter stipulat: in tertia qñ stipulatur sibi ⁊ heredi suo: in quarta ꝓbat ꝓxime dictũ ꝑ simile: scd᷒a ibi, sꝫ si nõ addiderit: tertia ibi, sꝫ si quis vti frui: quarta ibi, nã ⁊ si ire agere ⁊c.

1 ¶ † No. primo ex hoc tex. ꝙ stipulatio interposita sup iure vl' actu mere ꝑsonali siue sit iterposita ꝑsonaliter siue impersonaliter nũꝗ trãsit ad heredẽ stipulator. Nã stipulatio vti frui cõtinet vsumfructum qui est ꝑsonalis, q nõ potest esse nisi cum persona, ⁊ cũ ꝑsona finit. §. finit. insti. de vsufruc. l. corruptionẽ. C. de vsufr. ideo nõ trãsit ad heredẽ stipulatoris actiue: tñ passiue ex parte ꝓmissoris bene continet ꝑsonã heredum promittẽtis: q vsusfructus ex parte stipulatoris est ꝑsonalis, ex parte ꝓmittẽtis est ĩ rẽ, ⁊ sic durat cõtra heredes eius q debẽt pati vti frui. l. v. §. rẽo ff. de vsufr. l. vti frui. ff. si vsusfr. pet. ⁊. d. §. finit. ita

2 declarat Bar. ĩ. l. iij. §. cato. ĩ penul. q. ad fi. s̃. eo. ¶ † Scd᷒o no. in ver. sꝫ ⁊ si nõ sibi ꝙ impersonalitas ex parte stipulatoris nõ vitiat stipulationẽ: quia semper stipulator vult sibi acqri: facit tex. in. §. sicut aũt. in fi. ⁊ ibi Imol. ⁊ Moder. ad hoc not. s̃. ea. l. Similiter si cum stipulatus hoc modo promittis mihi recipiẽti ꝑ eo quẽ declarabo postea nemine declarato potero ego agere: q cẽset stipulat᷒ sibi ⁊ heredi: tex. est no. ĩ. l. iij. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõmit. stipu. per quã ita decidit Bal. in. l. j. in fi. principij. ff. de

3 pac. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi, lꝫ diuersi sint fructus, ꝙ qñ aliqs stipulatus est vsumfructũ sibi herediq; suo, alius est vsusfruct᷒ in persona stipulatoris, alius est in ꝑsona heredis: vnde in ꝑsona heredis erit opus noua cõtestatione ⁊ cautione: vt. ĩ. ꝑ Bar. vbi dicet: ⁊ sic no. Bar. ĩ. qd vbi quis stipulatur ius ꝑsonale nõ trãsitorium ad heredes si fiat mẽtio non est trãsmissio nec opat ⁊ ideo si fiat ꝑmissio de nõ offendẽdo alia est promissio in herede alia ⁊c. vt ꝑ Bar. in. d. §. cato. ¶ Glo. in verbo nõ sibi addiderit, diuidit in duas ꝑtes. In prima colligit vnũ ex tex. In scd᷒a

4 opp. ⁊ nõ sol. scd᷒a ibi, sed argumẽtum cõtra. ¶ † In gl. primo declarat Bart. cũ quo ceteri cõmuniter tenẽt, an ⁊ qñ impersonalitas vitiet stipulationem. ⁊ cõcludit ꝙ ex parte stipulatoris nũꝗ vitiat. ex parte vero ꝓmisoris si impersonalitas sit in verbo obligatiuo vitiat: secus si ĩ verbo executiuo. Et si diceretur q̃ põt esse ratio diuersitatis, inter stipulatorẽ ⁊ promissorẽ quare in primo casu imꝑsonalitas nũꝗ vitiat. dic rationẽ esse q lex ⁊ natura semp presumit ꝙ stipulator velit sibi acqri ⁊ propter p̃sumptionẽ iuris valet stipulatio ĩ personali stipulatoris. l. si d functus. C. arb. tute. sꝫ ex parte promissoris est totum oppositũ q nõ est presumptio ꝙ quis velit se obligare. l. cũ de indebito. §. fi. ff. de proba. nam imputandum est stipulatori quare nõ fecerit ꝑmissorẽ declarare illã impersonalitatem. l. veteribus. ff. de pac. Sed aduerte quia Bart. prima fronte videtur aliqualiter contrarius: q primo vult ꝙ verbum satisfiet. sit obligatiuum postea vult ꝙ sit executiuum. Salua Bar. quia qñ verbũ satisfieri, profert de per se tãtũ tunc est obligatiuũ. ita loquit aut. si qñ. sꝫ qñ precedit verbum obligatiuum tunc est executiuum vt in exẽplo Bar. Adde etiam ad hãc doc. tex. no. in. l. dedi. in pn. in verbo ne ad iudicẽ eatur. ff. de cõdi. ob cau. vbi etiam impsonalitas in contractibus innominatis vitiat qñ est in verbo executiuo. Sed aduerte licet Bar. ⁊ cõiter scribẽtes ita teneãt post Cy. ⁊ antiquos. ĩ. d. aut. si qñ. tñ. d. Christo. de castel. subtilitatũ princeps tenuit nouã opi. quã sibi abscribit Raph. cu. hic eius discipul᷒: quod imo sicut impersonalitas ex parte stipulatoris nũꝗ vitiat stipulationẽ: ita etiã sit ex parte promissoris. ⁊ consequẽter ꝙ impersonalitas in verbo obligatiuo nunꝗ vitiat stipulationem si dico promittis cẽtum rñdeas promittuntur vel satisfiet impersonaliter. ista sunt verba obligatiua etiam ex ꝑte promissoris ⁊ nũꝗ vitiãt stipulationem, ꝓbat sic. clarum est ꝙ in stipulatiõe requirit ꝑ substantia ꝙ p̃cedat interrogatio ⁊ sequat rñsio aliter nõ valeret. l. j. s̃. e. rationẽ vidim᷒ in. l. j. §. si qs simpliciter. post Bar. s̃. eo. tũc sic pone ꝙ interrogo te promittis mihi cẽtum: ⁊ tu rñdeas ꝑmittunt. ista impersonalitas nõ vitiat stipulationẽ: q responsio ambigua declarat scd᷒m interrogationem precedẽtẽ. tex. est in. §. p̃terea. insti. de inuti. stip. ⁊ ibi text. assignat rationem: dummodo interrogatio sit clara semp rñsio licet sit ambigua tñ erit clara q declarabitur ẽm interrogationẽ p̃cedẽtẽ. ad idẽ tex. in. l. si defensor. §. q interrogat᷒. ff. d interro. act. confirmo idẽ videmus in rescriptis pape vel principis rñsio ambigua ĩtelligit ⁊ declarat ꝑ supplicationẽ p̃cedẽtẽ tex. est no. q tota die allegat ad hoc in. c. inter dilec. in. §. ceterũ. de fi. instr. facit tex. in. l. j. C. de diuer. resc. ⁊ ꝑ hoc apparet nõ obstare tex. in aut. si qñ q̃ sola est fundamẽtũ Bar. ⁊ do. q loquit in constituto ꝙ fit pacto nudo nõ precedẽte interrogatione. §. d cõstituta. insti. de act. merito ibi impsonalitas in verbo obligatiuo bene vitiat: q ibi nõ precedit interrogatio q̃ hꝫ declarare ꝑmissionẽ p̃cedẽtem. ⁊ sic diceret ꝓut dicebat Cu. hic ꝙ tex. in d. aut. si qñ vltra cõstitutũ, tex. subdit verbũ spoponderit. qd vr̃ ĩtelligẽdũ de stipulatiõe qd de cõstituto iã p̃dixerat: dic ꝙ imo verbũ spopõdit, intelligit pacto nudo. text. est ĩ. l. vnica ⁊ ibi gl. C. de suffra. firmat Rom. ⁊ Alex. in. l. lecta. ff. si cer. pe. nec potes dicere ꝙ tex. sit superfluus q põt esse pactũ nudũ ꝙ non erit constitutum vt dixi in. §. de constituta. Quid tenẽdum de ista opi. Christopho. disputãdo ⁊ legẽdo posset optime defensari: ego

a ¶ ☞ Stipulet. Limita tñ vt ex detentatione p̃sumat possessio Jas. in. §. sic itaq;. v. colũ. de act. Purp.

b ¶ Quarto et vltimo. Ibi ⁊ adde etiã ⁊c. tu addõ ꝙ hoc idẽ author plenius loquitur ĩ ista materia in rubric. ff. de ope. no. nũ. de qua vide etiã ꝑ Barb. cõsil. xxx. column. vij. circa me. ⁊ inci. scribit ꝑclare. ⁊ pleni᷒ per eũdem in cõs. lviij. ĩ ver. verba debent. ⁊ consi. xxxv. ĩ ea. ꝑte. Plenissime ꝑ Fe. ĩ proe. decre. in ij. co. ⁊ vlt. qua si vsq; ad finẽ proe. Aliqd ꝑ eũdẽ in. c. ꝑ tuas. ver. j. cõclusio. de ꝓba. hic allega. ⁊ in col. ij. in fi. Vltra locos superi᷒ allegatos, qd etiã in statutis strictis ⁊ penalib᷒ cõis vsus loquẽdi prefert ꝓprie significationi seu nature vocabuli, aliqd etiã per eũdeꝫ feli. in. c. super his. vij. co. de accusa. vbi dixit no. qd cõis vsus loquẽdi excusat ꝓbationes de necessitate nõ cõcludentes.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

tñ teneo cõem sñiam nõ p fundamẽtum Bar. aut doc. lz teneo alia fortiori rõne. Nã regulã habemus q diuersitas inter interrogationẽ z respõsionẽ semper vitiat stipulationẽ, etiam si rñsio sit vtilior. tex. est in. l. j. §. si quis simpliciter. š. eo. late Bar. in. l. j. §. si. š. eo. Pone: ego interrogo te: pmittis mihi centum sub conditione, vel hinc ad annũ: tu dicis promitto pure, nõ valet ista stipulatio, z tamẽ responsio est vtilior, qr est diuersitas iter interrogationẽ z responsionẽ. Et vbi est diuersitas vel inequalitas in rebus semp vitiat. sed quãdo in interrogatiõe stipulatio fuit impersonaliter facta, vt si dico promittis cẽtũ, rñdes pmittunt, ista est diuersitas que debet vitiare stipulationẽ: quia est diuersitas in persona que vitiat, cũ diuersitas in qualitate vitiat, quãto magis diuersitas in psona? Et p hoc clare rñdeo ad tex. in. §. preterea. inst. de inuti. stipu. quia ille tex. expresse z ad literam loquitur qñ stipulatio fuit pura, z simplex valet, z intelligit scdm interrogationẽ precedẽtẽ, exemplum promittis centũ tu rñdes pmitto. sed in casu nostro respõsio nõ est simplex imo multũ diuersifica ab iterrogatiõe z ista vitiat, z qd. §. preterea. loquat qñ pmissio est simplex, pbat ibi tex. ¶ Gl. in verbo fructus, quã diuide in tres partes, prout duos ponit intellect⁹ ad tex. scda ibi, vel dic vt alij dicũt. ¶ In glo. in verbo fructus, que ponit duas expositiones ad tex. sup prima Bar. ponit effectũ, quia erit opus noua constitutione vsusfructus in persona heredum. Adde q ex hoc sequunt correlarie alij effectus: qr in psona heredũ requiret alia cautio de vtẽdo z fruẽdo arbitrio boni viri iuxta. l. j. ff. vsufru. quẽad. ca. z ita in specie tenet Bal. in. l. vnica. §. excepto. C. de cad. tol. Ali⁹ est effect⁹. l. repeti. §. põt. ff. qb. mo. vsufr. amit. sz nõ i psona heredũ ex quo est nouus vsusfr. ita Bal. in. l. antiquitas. ad fin. C. de vsu z habi. ¶ Circa secũdam expositionẽ gl. Bar. intelligit eam procedere qñ quis primo stipulatus est vsumfructũ de per se, postea est stipulatus sibi z heredibus vti frui licere: tũc non intelligit stipulatus heredibus vsumfructũ, z sic obligationẽ personalem, sed solum perceptionem: z sic causam z obligationẽ ad fructus. ita Angel. hic, quia aliud est vsusfructus aliud perceptio fructuũ. l. fundi trebatiani. in si. ff. de vsufr. lega. quia istud scdm cõtinet solũ factũ z nõ ius vsusfructus, z cõsequẽter nõ possum agere cõtra te vt cõstituas vsumfructũ, sz solũ vt patiaris vti, z ex hoc sequit q si ali⁹ terti⁹ impediret me, nõ haberẽ confessoriã cõtra eũ. l. vti frui. in prin. ff. si vsusfru. pe. cũ ergo habeas solũ obligationẽ ad fruct⁹, nõ competit mihi confessoria. Istam opi. reprehenderũt Imo.

5 Roma. z Alex. † z bene: quia paria sunt stipulari vsumfructũ, vel vti frui licere. tex. est hic in princ. iuncto ver. sed si. facit tex. i l. si quis ita. ff. de vsufr. Itẽ ex quo stipulatio cõtinet q mihi liceat vti frui: ergo ego percipiã fruct⁹ a me z nõ ab alio, z sic z i cet vsusfructus. Nec ob. l. fũdi trebatiani. Bal. tz š Bart. hic,

6 quia differẽtia Bar. nullã habet rõnem. ¶ † Querit Barto. an stipulatio vti frui licere cõtineat ius vel factũ, z sic cõmittatur per cõtrauentionem iuris vel facti. cõcludit q cõmittat per cõtrouersiã facti, nisi in stipulatione sit adiectũ ius. cũ eo trãseũt Cuma. z Ang. hic, z Ang. in. §. si quis dolũ. j. ea. l. sz Bar. male dicit z eũ rephẽdit Imo. hic, qr q stipulat vti frui stipulat vsũ fructũ vt ibi p eos. bene verũ est qd etiã continet factũ propter patientiã. gl. z Bar. in. l. j. §. j. vbi dixi. š. eo. ideo cõmittit etiam p impedimẽtũ facti. l. ex cõducto. z. l. si fund⁹. š. loc. allegate per Bar. ¶ In gl. in verbo pbamus. Bar. intelligit gl. pcedere qñ seruitus itineris vel actus iã esset cõstituta. nã seruitus itineris vel actus realis bene transit ad heredes: z in infinitum, licet de eis nõ sit facta mẽtio. Secus in stipulatiõe agere licere de quo loquit tex. q cõtinet merũ factũ, z ideo sicut nõ trãsit ad dñm. §. sz cũ factũ. in sti. de stip. ser. ita nec etiã trãsit ad heredes stipulatoris. l. apud Julia. §. si quis alicui. ff. de leg. ij. z. l. j. ff. de serui. le. Cu stringe ista duo iura Bar. fortius qr si in vltima volũtate i qua fit larga interpretatio. c. dilecti. de dona. z. l. i testamẽtis. de reg. iur. nõ trãsit ad heredes legatarij: ergo multo min⁹ in cõtractibus q sunt stricti iuris nisi de eis sit facta mẽtio. z cum Bar. tenẽt Cuma. z Alex. hic, z Cy. in. l. veteres. ad fi. C. de cõtrahẽ. z cõmit. stipu Imo. z Cu. in. l. si sic. magna. j. eo. Pau. de castro in. l. ij. §. itẽ si in facto. š eodem. Alexan. in. §. cato. in. xiij. col. ita teneas q̃uis Bar. in dicto. §. Cato. in. vj. qd. teneat z male q in d. l. j. §. si ea fuerit stipulatio seruitutis itineris z act⁹ ideo trãsit ad heredes. l. heredes. §. an ea. ff. fami. herci. sed iste text. loquit in stipulatione ire agere licere que continet merum factũ. Bart. male loquitur: qr tex. in. l. ij. §. si. loquitur etiam de stipulatione ire agere licere vt hic, z ibi fuit facta mẽtio heredũ merito trãsit ad heredes.

a ¶ Inuito creditore. Adde Bart. in. l. stipulatiões nõ diuidunt. §. si. ff. de ver. obli. Purpura.

1 ☞ Stipulatio doli simpliciter interposita etiã dolum heredis cõprehendit non extranei nisi pena fuerit apposita.
2 An stipulatio penalis super dolo malo simpliciter interposita comprehendat factum alienum extranei.

1 **Si quis dolum.** † Stipulatio doli simpliciter iterposita etiam dolum heredis cõprehẽdit nõ extranei, nisi pena fuerit apposita. h. d. fm Bar. z cõiter alios. vt sic. stipulatio dolũ malũ abesse, cõmittit ex facto pmissoris z ei⁹ heredũ, sz nõ ex facto tertij quẽ pmissor obligare nõ põt nisi apponat pena. h. d. pone exẽplũ per tex. in. l. ita demũ. ff. de arb. in tex. ibi, si ꝟo de pluriũ. dic. s. extra

2 neorũ vltra psonas heredũ. † Querit Bart. an stipulatio penalis sup dolo malo simpliciter interposita cõphẽdat factũ alienũ extranei, cõcludit q nõ, nisi de extraneo fiat expressa mẽtio. Cũ Bar. tenet Ang. hic, z dicit Imo. qd forte in pratica seruaret dictũ Bar. breuiter tene Zriũ p tex. multũ clarũ in. l. nouissima. in ꝟ. pe. ff. iudi. sol. vbi nõ posset esse clarior tex. si qs stipulat dolũ malũ absuturũ adijciẽdo penã intelligit de facto etiã extraneorũ, q̃uis Bar. ibi destruat illũ tex. q ibi fuit facta mẽtio heredũ, sz trussa est. ad idẽ est tex. clarior hic lz Bar. similiter subaudiat factã expssaz mẽtionẽ extraneorũ z frustra est. Itẽ si extranei nõ intelligerent frustra apponeret pena: qr ipsi tenẽtur sine pena vt hic in tex. z ita contra Bar. tenet gl. in. l. emptorum. §. qui autem. in verbo per oẽs. š. de act. emp. Imo. Pau. z Ro. hic. Cuma. z Alex. š. ea. l. in prin.

1 ☞ Stipulator põt adijcere psonã heredis z pris adoptiui.
2 Filius adoptiu⁹ an possit obligare patrẽ ad futurũ z ad pñs.

1 **Sue persone.** † Stipulator põt adijcere psonã heredis z patris adoptiui. h. d. Intellige istũ tex. put etiã intelligit Cum. in stipulatiõe de se psonali puta vsusfruct⁹, vt qñ cõtinet merũ factũ iuxta. §. si qs ita. z. §. hi qui. in ver. cũ vero. š. eo. Al's etiã si non adijceret persona heredũ vel patris arrogatoris, comprehenderẽtur, cũ heredes vniuersales semp comprehendãtur. §. sicut autẽ. š. ea. l. iõ gl. i. cõtinuãs istum. §. ad precedẽtẽ, male intelligit loqui in stipulatione dolũ malũ abesse cũ hic nõ fit factum psonale. ¶ Gl. in verbo heredis, diuido in quatuor partes. In prima remouet Zriũ. In scda declarat tex. z remouet aliud Zriũ. In tertia tacite querit an pater arrogator possit ꝯueniri expsona filij arroga

2 ti. scda ibi, sic z patris. tertia ibi, imo etiã z cõuẽtiõis. ¶ † Ista gl. in prin. z in fi. videt prima frõte sibi Zria fm Rapha. cu. nam in prin. vult q filius adoptiuus possit obligare patrẽ futurum sz nõ pñtẽ. postea in fi. vult totũ Zriũ q pater arrogator futur⁹ nõ tenet ad debita filij sz bñ pater qui iã arrogauerat: z sic pater pñsens. Sed cõcorda istã gl. nã in prin. loquit qñ filius adiecit expresse obligationi personã futuri patris arrogatoris, q põt facere, scdm gl. postea in fi. loquit gl. qñ qs simpliciter Zxit cũ extraneo nõ facta aliqua mẽtiõe patris arrogatoris, an postea arrogãs teneat ex illis Zctib⁹ ante arrogationẽ celebratis, z licet in hoc vltimo teneat q nõ, male loquit cũ isto iure pater arrogator esset successor vniuersalis, qr in eo vniuersaliter trãsibant bona arrogati. l. si paterfami. in prin. de adop. z isti. de acq. p arro. in prin. vñ in successorẽ vniuersalẽ obligatiões actiue z passiue insolidũ trãseũt. l. tã ex Zctib⁹. ff. de iud. l. z si qs stipulet. al's est. l. adhuc. §. opas. ff. de vsufru. vñ si adijciat psonã futuri arrogatoris lz simplr, certe q postea arrogat tenet p factũ suũ p arrogationẽ, qr oẽs actiões in eũ trãseũt. l. onera. ff. de adop. ita itelligit. l. in arrogatorẽ. ff. de pecu. allegata in gl. sed si fili⁹ iã arrogat⁹ Zhat nõ põt obligare patrẽ nisi in eo q sibi est ꝯcessum in peculio. gl. vulgata in. §. si. insti. de acqsi. per arro. z c. filiusfamilias nõ põt obligare patrẽ nisi de peculio. toto tit. ff. de peculio.

1 ☞ Debitor i diẽ certã põt añ illã soluere ẽt inuito creditore.
2 Dictio si, z dictio cum, faciunt conditionem.
3 Quando tempus certum est adiectũ fauore creditoris nõ potest debitor ante illud soluere.
4 Decime debent dari sacerdotibus de grano triturato z debent portari vsq ad domum sacerdotis.

Inter certam. Debitũ in diem certum põt solui ante diẽ sec⁹ i die incerta. hoc dicit fm Bar. z cõiter. vel sic. diẽ certã licitũ est preuenire. secus

1 in incerta. h. d. ¶ † No. primo quod debitor in diẽ certã põt añ illã diẽ soluere. adde tex. in. l. q quis. š. titu. j. de act. z obli. z. l. qd in diẽ. ff. de solu. intellige istã regulã etiã inuito creditore [a] scdm q declarat Bar. hic in fi. vbi dicet. Ratio huius regule ponit in tex. ibi, totũ em medium, nam cũ tale tps presumatur appositũ fauore debitoris. l. eũ qui calendis. §. si. j. eo. ergo põt fauori suo renũciare: z ante soluere per regulã. l. si quis in cõscribẽdo. C. de pact. z. c. si diligẽti. de foro cõpe. Adde p ampliatione qd mortuo marito ei⁹ heredes si volũt possunt incotinẽti reddere dotẽ mulieri cõsistẽtẽ in reb⁹ mobilib⁹, z nõ expectare annũ, iuxta. l. vnicã. §. exactio. C. de rei vxo. act. Et per cõsequẽs interim nõ tenent alimentare vxorẽ, eo qr tale tps anni fuit principalit indultũ heredib⁹ miseratiõis gratia: ergo pñt ei renũciare. ita no. tenet Bal. in aut. z q iurat. C. de bo. aut. iudi. pos. i. xvj. co. in ver. quero

ver. quo mulier missa est in possessionẽ. in si. Cuma. in. d. l. diuortio. i prin. ff. so. mat. z ibi Alex. in. j. col. Imo forti⁹ z singulari⁹ tenet Bal. in palleg. aut. ei qui iurat. q nõ solũ heredes mariti possunt incõtinẽti restituere talẽ dotẽ z euitabũt alimẽta pstari vxori, imo si incõtinẽti restituũt possunt retinere interusuriũ medij tpis q percepissent ex tali dote p. l. si cõstãte. §. quoties. ff. sol. ma. qd vltimũ cõmẽdat z reputat mirabile Alex. z sequit

2 in. d. l. diuortio. in prin. ¶ † Scdo no. ex tex. ibi, si aliquid factũ sit vel cũ aliqd z c. q nõ differt dictio si, z dictio cũ, cum vtraq faciat conditionẽ. l. quodcũq. §. nõ solũ. vbi Bar. j. e. z ad hoc etiã põderat istũ tex. Bar. in. l. ita stipulatus. in. ij. qd. principali. j. eo. dũ tractat de die icerta. Ratio isti⁹ scde decisiõis tex. est quia ante purificatã cõditionẽ vel diẽ incertã, nõ est certa obligatio nec actio. l. cedere diẽ. ff. de ver. sign. §. ex cõditionali. Istit. de ꝟb. ob. Ideo añ soluẽdo nõ facit q pmisit vt dicit lr̃a: qr soluit vt se liberet ab illa obligatiõe, q̃ nodũ erat pẽdẽte tñ tpe est oritura obligatio. d. l. cedere diẽ. lz añ diẽ agẽs possit repelli. l. j. in si. qñ dies vsus leg. ce. ideo põt debitor interim soluere: qr soluẽdo, se liberat ab obligatiõe iam nata. ¶ Gl. in ꝟ. inter certã, quam diuide in tres partes. In prima remouet Zriũ. In scda aliud. In tertia addit simile. scda ibi, bñ dico statim. tertia z vl

3 ti. ibi, sicut accidit in primitijs agrorũ. ¶ † In ea. gl. ibi, nisi gratia stipulatoris fiat. no. ex gl. regulã q qñ tps certũ est adiectũ fauore creditoris nõ põt debitor añ illud tps soluere. facit text. in. l. q Rome. in pri. z ibi Bar. z alij. j. e. z tex. in. l. i fideicõmi. §. cũ pollici⁹. š. de vsur. Hinc est q q pmittit ad incertã diẽ rẽ q̃ corrumpit nõ põt inuito creditore soluere fm Bal. in. l. plures.

4 ad si. C. de fid. instr. z in. l. annalibus. C. de lega. ¶ † In si. gl. dic melius q decime debẽt dari sacerdotibus de grano triturato. z debẽt portari vsq ad domum sacerdotis. tex. est xvi. q. j. in. c. reuertimini. z ibi glo. in verbo in horrea. z tex. ea cã. q. vij. c. decimas. z ibi in verbo i horreũ. ¶ Glo. in ver. dari põt. quã diuide in tres. In prima remouet Zriũ. In scda allegat duas concordantes, tñ scda facit ad oppositum. In tertia format tria Zria quib⁹ nõ rñdet. scda ibi, z facit. C. tertia ibi, lz argumẽtũ cõtra. ¶ In ea gl. ibi, z facit. C. d. fideicõ. l. post mortẽ. dic imo illa. l. facit cõtra scdm respõsum huius. l. qr ibi erat debitũ in diẽ incertam z sic conditiõale, z tñ hr̃s põt añ soluere. Bar. rñdet vt hic p eũ. Dic clari⁹ q ibi restitutio nõ piudicat, nisi ipsi heredi cui⁹ fauori est adiectũ, ideo põt il. i fauori renũciare. adõ ad hoc tex. valde solennẽ in. l. patrẽ. ff. de his q̃ in frau. quam reputat sing. Bal. in rub. C. in vlt. col. vbi est tex. sing. mater instituit maritũ heredẽ z grauauit vt elapsis. x. annis restitueret istã hereditatẽ filio restituit statim qr molestabat a creditorib⁹ nõ dicit fecisse in fraudẽ. Et ad illũ tex. adde que dixi in primo no. hui⁹ tex. ad de etiam. l. vxorem. §. sceuola. cum gl. ff. de leg. iij.

1 ☞ Alteri stipulari nemo põt q procedit etiã in fisco z in muliere que non põt stipulari filio z in cõsanguineo z inuicino honesto z in liberto.
2 Per consuetudinẽ potest induci q quis possit alteri stipulari z quod alteri per alterum recta via queratur.
3 Alteri per alterum põt stipulari fauore dotis. itẽ in feudis frater stipulando acquirit fratri absenti.
4 Vbi in stipulatione facta alteri propositũ est iuramẽtum valet.
5 De iure canonico omni casu potest alteri p alterum stipulari.
6 Piis locis z pauperibus potest quilibet stipulari etiã verbis directis z etiam ipsis absentibus.
7 Seruus z filiusfamilias possunt stipulari domino z patri.
8 Deficiẽte ratione debet deficere legis dispositio.
9 Qñ quis vult alteri stipulari z sua nõ interest dz adijcere penã in stipulatione, lz non valeat principalis valebit accessorium.
10 Vbi in stipulatione est apposita pena nõ inspicitur an intersit.
11 Licet quis nõ possit directo immediate stipulari tertio: tñ p indirectum si stipuletur nomine alterius bene valet z tenet.
12 Ad hoc vt rõne interesse possit quis alteri stipulari requirit qd sit pecuniarium z sic non sufficeret interesse q alter esset sibi naturaliter obligatus.
13 Quando stipulatio facta alteri interponitur sup eo quod erat ipsius stipulantis vel sibi debitum valet stipulatio.
14 Licet p actum ciuilẽ puta per stipulationem alteri queri non possit tamẽ per actum naturalem numerationis alteri p alterũ bene queritur actio sine cessione.
15 Alteri potest acquiri p stipulationem qualitas ad actionẽ que omnino competebat.
16 Stipulatio facta alteri non est contra legem sed preter legem.
17 Negatiua preposita verbo põt, priuat potẽtia z inducit necessitatem precisam.
18 Pena adiecta pacto nudo aut stipulationi alteri facte, an z quando possit exigi.
19 Ratio quare vsura nõ debet in pecunia numerata nisi interueniat stipulatio, i aliis reb⁹ mutabilib⁹ debet solo pacto nudo.
20 Ex stipulatiõe alteri facta an oriat naturalis obliga. stipulãti.
21 Stipulatio alteri facta si a pri. nõ interfuit stipulãtis sz ex post facto an conualescat.
22 Pena excedẽs legitimum modum vsurarum adiecta a cõsuetã fenerari cẽsetur adiecta in fraudem vsurarum de iure ciuili.
23 Pena an possit excedere quadruplum.

a **Alteri.** Iste [a]. §. fm Alex. est solẽnis z habet materiam quotidianã z vtilẽ. Bar. z doc. summũt sic: non põt quis alteri stipulari nisi filius vel seru⁹ sed metu pene z stipulationi paret. h. d. fm Bart. z cõiter doc. Ego summo aliter nõ potest quis alteri stipulari nisi sit in eius ptãte vel nisi pena

1 sit adiecta. h. d. z melius. ¶ † No. j. ex isto tex. regulam ad quã semp allegat q alteri stipulari nemo põt z cõsequẽter non valere stipulationẽ alteri factã. concordantes sunt in gl. j. quibus adde. l. solutũ. §. p liberã. ff. de pig. act. z. l. certi cõdictio. §. qñ. ff. si cer. pe. Amplia istã regulã vt procedat etiam in fisco z consequẽter in republica quibus p liberã z priuatã psonam etiã sibi subiectã non põt stipulari vel pacisci. tex. in. l. j. in prin. ff. d iur. fis. z ibi Bar. in. j. col. multũ no. illũ tex. z dicit q est quotidianũ adde Bar. idẽ tenẽtem in. l. arbiter intra certam diẽ. p illũ tex. ff. de arbi. vbi ampliat etiã si sibi esset subditus puta. potestas nõ posset stipulari z qñ nõ haberẽ nec legẽ nec Bart confirmo viua ratione, qr in fisco nihil magis speciale est quã in priuato nisi aliqua lege illud speciale inducat. tex. est in. l. itẽ veniũt. §. in priuatorũ. z ibi glo. ff. de peti. her. glo. in. l. j. C. de pet. here. ergo fiscus z respublica stant sub regulis ꝯmunibus priuatorũ, z sic stãt sub regula huius tex. adde tñ secus esse in dote cui in hoc magis fauetur in fisco, vt statim dicam. Secũdo amplia istam regulam q etiam mulier nõ potest stipulari filio tex. est in. l. debitor. in si. ff. ad treb. firmat late Bar. in. l. q dicitur. i vlti. col. z ibi latius Moder. j. e. Bart. in. l. pactum. z in. l. pater. per illum tex. C. de pac. conuẽtis Bar. in. §. si stipuler. in. viij. fallentia. j. ea. l. Tertio per hoc infero aliam ampliationẽ, quod multominus alij consanguinei vel cognati possunt stipulari alteri consanguineo vt est gl. in verbo interest. in. l. fideiussoris. ff. de pac. z bonus tex. in. l. iij. §. sed z si forte. ff. iudica. solui. Quarto ex hoc infero quod etiam vicini honesti z probi nõ possunt alteri stipulari, ita tenet. d. Abb. in. c. pastoralis. §. j in vlti. col. de offic. ord. Quinto amplia qd etiã libertus non põt stipulari patrono suo quamuis ab eo consequutus sit maximum pmium libertatis

2 tex. est ita in. l. si ita stipulat⁹. §. chrysogonus. j. eo. ¶ † Limita

b no. [b] istam regulam q per consuetudinez potest induci q quis possit alteri stipulari, tex. est in. l. certi cõdictio. §. si nummos. in verbo cum quotidie. z ibi Roma. z alij Mod. ad hoc not. ff. si certum pe. Addo meliorẽ tex. in. l. si quis donaturus. in. si. ff. de vsufru. quẽ tex. ad hoc allegauit Bal. in repeti. l. de quibus. in xxi. col. ff. de legi. z Ro. in. d. §. si nummos. Itẽ cõsuetudo potest facere q alteri p alterum recta via queratur, fm Bal. in. l. non aliter. ff. de adop. p tex. in. d. l. certi conditio. §. si nũmos. et tex. in. l. cum patrem. C. de iure do. sic etiam lex municipalis vel statutaria põt statuere q alter alteri possit stipulari, z qd non requiratur aliqua cessio, ita tenet Bal. in. c. que in ecclesiarũ. in

3 xvij. co. de constitu. ¶ † Secundo predicta regula fallit in dote cui in hoc magis fauetur q̃ fisco: quia alteri per alteruz potest stipulari fauore dotis. tex. est in. l. caius. ff. sol. mat. z in. l. pactuz. C. de pact. conuẽ. z ita etiã tenet Bal. nouellus in tracta. suo de dote. in. vj. parte principali. in. xxij. priuilegio z sequen. ¶ Ter

c tio pdicta regula fallit [c] in feudis in quibus frater stipulãdo acquirit fratri absenti, fz Bal. z Sal. in. l. si. C. res iter alios acta. facit tex. in. c. primo. de fratri. de nouo bene. inuest. z in. c. j. in si. de duobus fratri. a cap. inuest. z tex. in. c. j. §. cum vero conrad⁹. de his qui feu. dare põt. z in. c. ij. de feu. mar. z i. c. j. §. si. d succes. feu. tamẽ ad illa iura posset responderi q in illis iuribus illud fuerit ex propria conuẽtione omnium ipsorum fratrum nõ autem ex acquisitione alterius fratris tãtum. ita respõdet Paul. de cast. in cõsi. cliij. q incip. qd istud feudum. domi. Alexan. in consi. x. iij. volu. q incipit ponderatis his que in themate continẽtur. Et vltra predicta q in feudis frater possit stipulari fratribus absentibus addo Bal. in. c. j. in vlti. col. si vasal. feu. priuatur cui applicari debeat. Addo etiam q idẽ no. tenet Bald. in. l. j. in vlti. col. C. qñ lic. ab emp. disce. post Dyn. in consi. xv. qd incipit quidam cõfessus fuit se habere feudũ. vbi no. querit: aliquis confessus est se tenere in feudum quoddã castrũ a quodaz milite z confessionẽ recipit pro se z fratribus suis. querit an ex illa cõfessione acquiritur consortibus, z an possint ex ea agere: finaliter cõcludit q sic, z in hoc vltimo tz Jo. an. in addi. Spe. in ti. de cõfessis. §. nunc videndum. š. quid si cõnteor. Ang. in. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. Tene cõtrarium, qd imo in feudis nõ possit stipulari pro fratre. ita tenet Bart. i. l. si mihi

a ¶ Iste. ampliat istũ. §. primo ẽt si in aliquo interesset. Scdo idẽ i socio. Jas. i. l. stipulatiões nõ diuidunt col. iij. j. eo. Sz id de socio limita nisi ratificet, per id qd vult ibi Aquen. ij. colum. Purp.

b ¶ Limita no. Ad hoc vide Alexan. consi. xxvij. j. z. ij. co. in. iij. vo. vbi idẽ dicit posse fieri p statutũ vt est i ista ciuitate papie. z in simili. vid Fran. are. ꝯsi. suo. xlix. col. xlvj. inci. memorie recolẽ lẽde dux.

c ¶ Tertio pdicta regula fallit. Ibi tene ꝯtriũ. Tu adde q Frã. d cur. magn⁹ practic⁹ tenuit istã limitationẽ i cõsi. xlix. š. allegato. col. xxij. z xxiij. vbi dt q vr̃ verior et cõior sñia q i feud possit aliquis p se fratrib⁹, z agnatis feudalẽ cõcessionem accipere.

a ¶ Quarto no. legitia adõ ꝙ iſtã eãdẽ limitationẽ tenuit Fe. poſt alios p eũ relatos i ſi.cau.co.ix xv. ⁊ re vera.ð ſi.i ſtru.⁊i pe.gre. co.v. ⁊ ſeq.ad hec faciũt q̃ dicit idẽ autho. j.e.i.§.ſi ſtipuler.i vlt.xbis.

b ¶ Quito limita.ibi, breuit tene ꝯriũ.adõ ꝙ iſtã limit.ẽt reprobat feli.i pe.gre.col.v.⁊ vj. vbi poſt.d. Ant.⁊.d.alioſ ꝙ ð qb⁹ ibi p eũ,dat duo remedia.ſ.iuraméti ⁊ ðnũciatiõis euãgelice,qb⁹ omiſſa via ordin.puideri pt qñ ſtipl'o ẽ alteri facta ⁊ rñd ad.c. ꝙꝙ.ðvſu.li.vj, vbi ðt eẽ caſũ p iſta pte,attẽto ꝙ ibi ẽ neceſſari⁹ tabellio tãꝙ pſona publi.q̃ nõ ẽ p hibita ſtipl'ari ⁊ðt ſe ita tene reg cq dal'ſcri pſerit i.c.ſi cautio.ð ſi.iſtr.co. ix.⁊.x. maxie dũ iducit ð cũ c.ꝙꝙ.ibi erat ſpãle q⁊ imo ẽ ius cõevt.ŝ. dictum eſt.

☞ Adõ fel.i c.ſi cautio.ð ſi. iſtr.in artic.de cõ pte abſẽte. Purpurat⁹.

c ¶ Sexto limita.Adõ ꝙ iſtã limitationẽ ẽt tennit Feli.i c. ſi cautio.co.ix. circa prin.ð ſi de inſtrumen.

d ¶ ☞ Dicet. Septimo limitai alio actũ q nõ põt acq̃ri abſẽti.iſtã ſi alius p eo accepter ⁊ ratihabitio ſequat, agit, Deci⁹ i c.at ſi clerici.i pri.col.xij.verſic.ſcõa cõcluſio.ð iudicijs. Purp.

e ¶ Quarto no. aduerte quod iſtõ cõſiliũ ꝙ qñ qs nõ põt

⁊ titio.in.ij.col.j.eo.⁊ ibidẽ dicit Bart.ꝙ in iuribus feudorum p̃allegatis omnes fratres erant p̃ſentes nec vnus eſt ſtipulatus pro abſentibus. Iſta opi.mihi plus placet eo q⁊ cauſe feudales q̃ nõ reperiunt deciſe per iura feudalia debẽt decidi ſcõm ius cõmune.c.j.vbi gl.⁊ Bal.de ſucceſ. fra.vel gradibus ſucceſ. in feu.gl.no.in.c.primo de feu.cogni.quã Bal. ibi in.ij.col.no. multũ,⁊ dicit eſſe no.dignũ. Item ad hoc vt poſſit recedi a iure cõi in iure feudorũ requirit ꝙ in feudis cõtrariũ ſit exp̃ſſe deciſum.ita dicit Bal.in.l.ij. C.de ſuis ⁊ legi.⁊ in.l.cũ oportet.in ſi. principij.C.de bo.q̃ lib.ergo cum in feudis nõ reperiatur deciſum contra regulam huius.§.ideo ſtabimus regule huius tex.

4 a ¶ † Quarto no.limita[a] vbi in ſtipulatione facta alteri propoſitum eſt iuramẽtũ valet gl.eſt.j.qõ.vij.in.c.quoties cordis oculus. probatur duplici ratiõe. Prima quia iuramẽtum videtur eſſe p̃ſtitũ deo.c.debitores.de iureiurã.⁊ deus ſupplet p̃ſentiã abſentis.l.pperãdũ.§.ſinautẽ reus.in verbo dei p̃ſentia. C. de iudi.c.ij.de arbi.in.vj. Secunda ratio quia vbicũqꝫ iuramẽtum põt ſeruari ſine interitu ſalutis eterne ſemp iurãs cogitur illud ſeruare.c.ſi vero cum vulgaribus de iureiuran.⁊ ita exp̃ſſe firmat Bar.in.l.ſi quis p eo in prin.in.vj.mẽbro.ff.de fideiuſſo.vbi allegat alias duas rationes. Prima, quia ſicut ſtipulatio facta alteri conualidat p penã,vt hic in fine:ita ⁊ p iuramẽtum. Secũda quia ex ſtipulatione facta alteri naſcitur obligatio naturalis prout tenet glo.hic in verbo intereſt.ergo illa naturalis poteſt iuramẽto firmari.idem tenet Anto.⁊ Imo.in.c. cum contingat.in.xj.char.de iureiuran. Alexand.hic cum cõcordãtijs p eum adductis.⁊ vltra eum idẽ tenet Bal.in.l.nam ⁊ poſtea.§.iuſiurandum.ff.de iureiurand. ita teneas quamuis cõtrarium ⁊ leuiter teneat idẽ Bal.in.c.cum contingat.in quinta concluſiõe. Jo.fab.in.§.ſi quis alij.in.v.col.inſti.de inut. ſtipu. Roma.in conſi.ccccxl.incip.p̃ſens inſtrumẽtum.in vlt.col.

5 b ¶ † Quinto limita[b] de iure canonico vbi omni caſu alteri p alterũ põt ſtipulari gl.in.d.j.q.vij.c. quoties cordis oculus quã alleg.Bal.i.l.illud.C.ð ſacroſan.eccl.⁊ in.l.certi cõdictio.§.ſi nũmos.ff.ſi certum peta.⁊ in.l.generaliter.in.x.q.C.de nõ numera. pe.⁊ in.l.pactum.in.ix.qõ.C.de colla.⁊ authẽ. ſacramẽta pube. ad fin.C.ſi aduer.vendi. Ant.in.c.ſi cautio de fid.inſtru. Joan. de imo.in.§.ſi ſtipuler.in.iij.col.j.ea.l.breuiter tene contrariũ ꝙ imo iſta regula procedit etiam de iure canonico: quia nõ debet induci diſcordia inter ius canonicum ⁊ ius ciuile niſi exp̃ſſe caueatur.c.j.⁊.ij.de ope.no.c.cum expediat.de elec.in.vj. ſcõo q⁊ etiam de iure cano.nõ auditur niſi ille cuius intereſt.c.cũ inter. de elec.ij.qõ.vj.non ſolent.tertio ⁊ fortius quia ſpeciale eſt in.c. ꝙꝙ.de vſur.in.vj.ergo regulariter de iure canonico alteri ſtipulari quis nõ põt:imo fortius in.d.c.ꝙꝙ.quãuis ſit materia fauorabilis reſtitutionis vſurarum requiritur tamen notarius,⁊ ſic perſona publica qui ſtipulatur p abſentibus, ergo apparet quod priuatus ſtipulari nõ poſſet,⁊ ad gl.preallegatas reſpõde quod loquũtur quãdo verba obligatiua ſunt collata in perſonã ſtipulatoris ex executiua in pſonam tertij quo caſu de iure ciuili valet ſtipulatio vt dicam in.ij.oppo.Bar.⁊ dicit Abb. in.d.c.ſi cautio.in.iij.col.ſe ſaluare nouiſſime illam gl.iſtã opi. quod regula huius tex.procedat etiã de iure can.tenẽt Imol. Roma.⁊ Allexã.hic Jo.fab.in.d.§.alteri. Abb.in pemio Grego.in.viij.col.poſt Ant.ibidẽ Abb.in.d.c.ſi cautio.in.iij.colũ.⁊ ſeq.⁊ in.c.cõſtitutis.de procurato.⁊ in.d.c.ſi.in.viij.colũ.de cõfeſ. Ro.in.l.pe.ff.ſi quis cau.⁊ in repe.aut.ſimiliter.C.ad legem fal.in.v.ſpeciali pie cauſe inter cõtractus,⁊ preallegato cõſi.ccccxlj.ꝙ incipit preſens inſtrumentũ in vlti.col.

6 c ¶ † Sexto limita[c] ꝙ pijs locis ⁊ pauperibus poteſt quilibet ſtipulari etiã verbis directis ⁊ etiam ipſis abſentibus, ſecũdũ Bal.in.l.illud.in j.col.C.de ſacroſanc.eccl.vbi dicit de hoc eſſe gl.ordina. q̃ alibi non reperitur in.d.c.quoties cordis.⁊ ſic vides ꝙ Bal.reſtringit illam gl.vt loquatur in pauperibus ⁊ pijs locis.ita etiam tenet Ang.de Are.in.§.cum autem.inſti.de adop.⁊ in.d.§.alteri. Confirmo quia ſi fauore dotis põt quis alteri ſtipulari vt dixi ŝ.in ſecũda limitatione,fortius poterit ſtipulari pauperibus ⁊ pijs locis:quia dos regulariter non eſt pia cauſa,ſm Bart.in.l. cum is.§.ſi mulier.vbi dixi.ff.de cõdictio. indeb.⁊ ſic habes.vj. limitatiões ad regulam tex.noſtri. Tres alias limitationes ponit Bar.in quinqꝫ primis oppoſitionibus vbi dicã. quaſdam alias limitationes ponit glo ordina.⁊ magiſtra.in.§.ſi qs alij. inſtit.de inuti.ſtipula.⁊ quaſdam alias Bartol.in.§.ſi ſtipuler. vbi dicet[d].

d ¶ † Secundo no.exceptionẽ ibi preterꝙ ꝙ ſeruus
7 ⁊ filiuſfamilias poſſunt ſtipulari domino ⁊ patri.ratio quia cẽſentur eadẽ perſona vt hic in gl.ij.⁊ ſic nõ dicuntur alteri ſtipulari nã vox alij vox patris, dixit tex. in.§. ei qui cur.⁊ in.§. poſt mortẽ inſti.de inuti.ſtip.⁊ in.l.ſi ſeruus. vbi glo.ff. de dam.infect.

8 ¶ † Tertio no.ibi, inuẽte eĩi ſunt.rationẽ regule, ex quo habes ꝙ deficiẽte rõne debet deficere legis diſpoſitio.l.adire.

§.Quis.ff.de iur.patro.l.cum tale.§.falſam cãm legate.vbi gl.⁊ Bar.ff.de condi.⁊ demõ.c.cũ ceſſante.de appella. Et iſtud procedit nõ ſolũ in cauſa efficiẽti ſed etiã in cauſa fin.vt eſt hic. nã ad hunc finẽ inuẽte ſunt ſtipulationes vt quis ſtipuletur quod ſua intereſt ceſſante iſto fine quod nõ interſit ſtipulatio nõ vꝫ.

9 e ¶ † Quarto no.[e] in ver.plene,cõſilium legis qñ quis vult alteri ſtipulari,⁊ ſua nõ intereſt debet adijcere penã in ſtipulatiõe, tũc licet non valeat pricipalis valebit acceſſorium,quia acceſſorium non põt conualidare principale.l. ꝙ per manus.ff.de iur. codicillo.l.ex pupillari.ff.de vulg.⁊ pupil.l.nuda.C.de cõtra hẽ. ⁊ cõmit.ſtipu.⁊ ſic metu pene ſtipulationi parebitur. Rõ autẽ diuerſitatis eſt quia in principali ſtipulatiõe eſt defectus eo q⁊ qs ſtipulatur alteri cuius non intereſt,ſꝫ in penali nõ eſt iſte defectus,cũ penã ſtipuletur ſibi ⁊ ſic principale habet loco conditionis. ita Bal.in.l.non dubiũ.in.xiij.opp.C.de leg.aliter dicit Bar.in.l.ita ſtipulat⁹.in.xij.opp. prime partis.j.eo. vbi dicit rõnẽ diuerſitatis eſſe q⁊ in penali nõ attẽdit itereſſe ſicut in pri-
10 cipali cõſideratur. ¶ † Quinto no.ibi penã enim,qõ vbi in ſtipulatione eſt appoſita pena,nõ inſpicit an interſit,⁊ ſicut in pena q̃ debet rõne contemptus nõ conſiderat intereſſe, ſed exigit etiam ſi nihil intereſt.cõcordat.l.ſi.ff.de preto.ſtipu.⁊ l.cumpena.ff.de arbi.de quo plene ponit Bart.⁊ alij poſt eum in.l.ij.§. ſi.ŝ.eo.vbi dixi ⁊ poſui aliquas notabiles limitatiões ad hoc.

11 ¶ † Ante gl.Bart.format quinqꝫ oppoſitiones quib⁹ rñdet vt hic per eum,circa ſcðam op.Bar.de.l.huiuſmodi.in prin.cũ gl.ff.de leg.j.vbi licet qs nõ poſſit directo ⁊ immediate ſtipulari titio tertio tñ p indirectum ſi ſtipuletur nomine alterius bene valet ⁊ tenet,⁊ licet Ang.in d.l.huiuſmodi.dicat illã gl.eſſe ad hoc ſingularẽ. Habes ꝙ plures alias cõcordãtes gl.no.in.d.§. alteri.⁊ gl.in.d.l.pe.ff.de neg.geſt. ⁊ gl.in.d.l.quecũqꝫ gerimus. ff.de act.⁊ obl Bar.hic intelligit eas eſſe veras ⁊ procedere qñ verba obligatiua conferuntur in pſonã ſtipulantis, lꝫ noĩe rei tunc bene valet.ratio,q⁊ tũc ſtipulatio recipit fundamentum ⁊ radicẽ in perſonam ſtipulatoris ergo debet valere p regulam d.l.quecũqꝫ. Et ſic vult Bar.ꝙ ſi dicerẽ pmittis titio vel nomine Titij.c.non valere,ita etiã tenet Bar.in.§.ſi ſtipuler.verſ.ſext⁹ mod⁹.j.eo.vbi dicit qõ iſta ſtipulatio pmittis mihi dare.c.nomine Titij:ſine dubio valet in pcuratore vel neg.geſt.⁊ ſic videt velle Bar.ꝙ in alio extraneo ſec⁹ eſſet,nec aliter declarat. Idẽ tenet Imo.hic poſt Pe.⁊ Ray.de for.ſi aliquis ſtipulat dare alij tertio nihil valeret ſtipulatio, vt hic. ſed ſi ſtipularetur ſibi dari nomine alterius tũc bene valet,per gl. preallegatas etiam nullo precedente mãdato,⁊ ſi poſtea ille tertius habebit ratum tenebor ſibi cedere actionem nego. geſt.per tex.in. d.l. penulti. ff.de neg.geſt.⁊.l.idemqꝫ.§.ſi cui.ff.manda.bene facit bon⁹ tex. in.l.ſi negotia.ff.de nego.geſt.vbi ſi emo aliquã rem nomine titij non precedente mandato,⁊ ſic habet ratum teneor ſibi cedere:ergo idem quãdo ſtipulor nomine alterius. Sed Cuma hic ſimpliciter dicit gl.⁊ doc.primo neſciuerunt intelligere de.l.huiuſmodi.in prin.que debet intelligi quãdo fuit expreſſa adiecta pena,nec plus dicit:⁊ eſt.j. Adde p p̃dictis gl.declaratis vt.ŝ. bene facere illud qõ no.tenet Bar.in.l.ſi mihi ⁊ titio.in ij col.j. eodẽ vbi cõcedit ꝙ ſi feudum cõceditur tibi ⁊ fratri tuo abſenti quo ad fratrẽ mihi valet:quia ei ſtipulari non potuiſti niſi feudũ ſit cõceſſum tibi recipiẽti pro te ⁊ etiã nomine ⁊ vice fratris tui abſentis,vt ibi per eum.ita etiam tenet Bal.in.c.j.in penul. col.ſi vaſal.feu.pri.cui defera.⁊ idem Bar.in.l.certi cõdictio.§. quoniam.in.iij.col.in fine.ff.ſi cer.peta.vbi dicit quod quãdo pmittis mihi recipiẽti pro tali tertio:tũc indiſtincte valet ſtipulatio:q⁊ collata eſt in me actio ⁊ obligatio.d.l.huiuſmodi.cũ glo. ⁊ dicit ꝙ iſta verba ponit gl.no.in.§.ſi quis inſulam.j.ea.l.idem Bal.in proemio decretaliũ.in.v.col.querit quare.l.ciuilis pmittat indirectã ſtipulationẽ: vt promittis mihi recipiẽti pro Titio:iuxta.d.l.gl.in.d.l.huiuſmodi.⁊ tamẽ nõ pmittit verba directa,vt promittis Titio cẽtũ,⁊ reſpõdet quia multa poſſunt fieri per circuitũ firmãdo melius pedes que nõ poſſent fieri p directũ:vt patet in aſcẽſione montis,ſi in ſtipulatione oportet qõ firmetur aliquo tramite. Et ex iſtis habes ſeptimã limitationẽ ad regulã hui⁹ tex.vltra eas quas.ŝ.dedi in tex.licet tu poſſes dicere qõ iſta nõ ſit propria limitatio:quia quãdo verba obligatiua ſunt collata in pſona ſtipulatoris:tũc nõ dicit alteri ſtipulari,ſed ſibi: Licet oẽs gl.⁊ oẽs ſcribẽtes ita teneant nec reperiã iſtũ paſſum bñ diſcuſſum:iſta cõis opi.apud me eſt multũ dubia q⁊ rõ aſſignata in hoc tex.ibi,inuẽte eĩi ſunt,militat idifferẽter vtroqꝫ caſu ſiue qs immediate ſtipulet tertio,ſiue ſibi noĩe tertij ex quo ſua nõ intereſt neutro caſu deberet valere niſi diceres put ſtatim dicebã quod qñ verba obligatiua ſunt collata in pſonã ſtipulatoris:tũc nõ dicitur alteri ſtipulari, ſed ſibi. Scdo iſtud eſſet imponere legẽ verbis,⁊ nõ reb⁹ ꝯtra.l.ij.in ſi. C.cõmunia de leg. Tertio ⁊ forti⁹ cõtra cõmunẽ ſtringit: quia

ſequetur

ſequeret qõ quilibet extraneus poſſit alteri ſtipulari qñ ſua nõ intereſt ſtipulãdo ſibi noĩe alterius,⁊ iſto mõ regula huius tex. parũ ⁊ nihil ſeruiret niſi de vẽto, Et quod quilibet extraneus poſſit alteri ſtipulari noĩe illi⁹,dato qõ ſua nõ intereſſet,nec haberet mandatum.patet:q⁊ ratihabitio ſequẽs trahitur retro,⁊ equiparatur mandato.l.ſi.in ſi.C.ad maced.c.pe.de ſen.excõ.in vj.⁊ in regula,ratihabitatio de reg.iu.in.vj.nã ſicut pcurator habens mandatũ põt alteri ſtipulari,vt dicã qlibet extraneus. Itẽ ratũ habens dicit facti author.ita dicit egregius tex.i.l.ſu praiter.§.Caſſius.i ſi.ff.de aqua plu.arcẽ.⁊ ibi Bal.ad hoc no. ⁊ dicit qõ nõ reperit in plurib⁹ locis. Itẽ ratificatio ſequẽs fingit ratificantẽ fuiſſe p̃ſentẽ tpe actus ratificati.ita dicit text.in l.cum decem.§.j.in verbo,ſi tũc preſenti.⁊ ibi Bal.ad hoc.no.ff. de ſol.⁊ huic difficultati nõ video quomodo cõgrue rñderi poſſit.reperio ꝙ Fulg.in alio ppoſito in.l.idem in duobus.§ j.i ſi. ff.de pac.dicit ꝙ nõ omnis qui mihi paciſcit, vel ſtipulat facit negotium meum gerens,nec vt negotiũ geſt.ita huic difficultati rñdet Jo.Fa.in.j.col.in ſi.in.d.§.ſi quis alij.vbi ponit aliã ſol. que nihil eſt,ſed iſta nõ tolliũt difficultatẽ.tu ergo ſuſtinẽdo cõmunem doctri.glo.⁊ doc.rñde no.⁊ in ſpecie ꝙ ſi extraneus carens mãdato ſtipuletur directo tertio nihil valet,hoc eſt indubitatũ vt hoc tex.⁊ oẽs firmant. Sin aũt talis extrane⁹ ſtipulatur ſibi dari noĩe tertij,⁊ tũc bene valet,vt dictũ eſt:eo q⁊ illud quod expreſſe geſtum eſt meo nomine poſſum ratificare, alias nõ,vt per Bar.in.l.ſi vxor.§.ſi quis vxorẽ.ff.de adulte.⁊ in.l.pe. ff.rem ra.ha. Et dũ dicebat ꝙ ratihabitio trahitur retro,⁊ mãdato equiparatur,dic ꝙ procedit qñ actus a principio de ſe eſt validus,vt in caſu noſtro qñ extraneus ſibi ſtipulat dari ſꝫ nomine Titij,tũc ratihabitio trahit retro ⁊ valet:ſecus ſi actus a prin.ſit inualidus,vt qñ extrane⁹ directo ſtipulatur dari tertio,tunc non trahitur retro:q⁊ non põt ratificari,ſm Bar.in.l. obſeruare.in vlti no.⁊ ibidẽ Bal.ff.de offi.procõſul.⁊ leg.gl.in l.Julian⁹.⁊ ibi Ang.no.ff.qui ſatiſ.cog.⁊ ad hoc adde bene facere tex.in.l.ſi tibi.§.ſi pactus.ff.de pac. Sꝫ aduerte:quia cõtra iſtã cõem ſententiã gl.⁊ doc.allego tibi fortẽ tex.in.l.ſi ita ſtipulatus fuero te ſiſti.in.§.poſſum.j.eo.vbi tex.expreſſus quod ſi ſtipulor mihi dari vl' ſolui noĩe Titij,ita demũ valet iſta ſtipulatio,ſi mea intereſt,al's nõ.ergo nõ eſt differẽtia an ſtipuler immediate Titio,an mihi noĩe Titij.ſed ſolũ eſt differẽtia an interſit mea,⁊ tunc valet,al's non valet ſi mea nõ intereſt: ⁊ ita vt puto habes perfecte examinatum iſtuꝫ paſſum,nec alibi ita be-
12 ne diſcuſſum. ¶ † In tertio oppo.Bar.no.qõ ad hoc vt rõne intereſſe poſſit qs alteri ſtipulari,vt hic,⁊ in.§.ſi ſtipuler.⁊ i.§. ſi inſulam.j.ea.l.requiritur ꝙ tale intereſſe ſit pecuniariuꝫ,⁊ ſic nõ ſufficeret intereſſe qõ ille tertius eſſet ſibi naturaliter obligatus,ſic nõ ſufficit itereſſe affectionis vel affinitatis,vt eſt gl.in l.fideiuſſoris.ff.de pac. Adde Bar.hic quod itereſſe remunerationis nõ eſt potens vt poſſit quis illi ſtipulari,habes in terminis glo.in.l.ſi tibi.§.ſi pactus.ff.de pac.⁊ tex.in.l.ꝙ dictũ.⁊ ibi Bar.in lectu.antiqua. Ang.⁊ Fulg.ad hoc no.ff.ð pac.⁊ dicit ibi Ang.ꝙ iſtud melius probatur in illa.l.ꝙ alibi eſt bene verũ quod intereſſe affectionis facit vt alicui cõpetat actio, que al's nõ cõpeteret,tex.eſt no.⁊ ibi habes exemplũ in.l.idcꝫ.§.ſi.cũ.l. ſeq.⁊ in.l.cũ ſeruus.ff.man. Et ꝙ requirat intereſſe pecuniariũ vt quis poſſit alteri ſtipulari,⁊ nõ ſufficiat intereſſe affectiõis, tꝫ etiã Bar.in.l.vnica.in.viij.col.C.de ſen.que p eo quod inter. l.quod dicit.j.eo.⁊ eſt bonus tex.melior de iure in.l.iij.§.ſed ⁊ ſi forte.ff.iudi ſol.gl.in.§.alteri.inſti.de inuti.ſtip. Cõfirmat optime:q⁊ mater nõ põt ſtipulari filio,nec libert⁹ patrono ſuo put dixi in tex.in primo no.⁊ tñ in eis cadit maxima affectio, ergo ſolũ intereſſe affectionis nõ eſt potẽs vt quis poſſit alteri ſtipulari:ita tenent oẽs ſcribentes,quãuis alibi glo.in.l.ſi vnus.§.j. in verbo videm⁹.⁊ ibi Ang.⁊ Pau.⁊ expreſſi⁹ Alex.ff.de pac. teneat ꝙ imo ſufficiat itereſſe reſultãte rõne amicitie,vt qs poſſit alteri ſtipulari,⁊ male vt patet ex predictis. Cõtra iſtam cõmunem doc.Bar.⁊ omniũ fortiter obſtat,nam procurator põt ſtipulari dñõ.l.poſſeſſio quoqꝫ.§.⁊ ſi poſſeſſio.ff.de acq.poſ.gl. in.l.quecũqꝫ.ŝ.ti.j.⁊ gl.in.d.§.alteri.inſt.de inuti.ſtipu.⁊ tñ procuratoris nihil oĩno intereſt qñ ſtipulatur dño,ita dicit tex.in.l. pe.ff.ſi quis cau.nec in pcuratorẽ poteſt cadere aliud intereſſe ꝙ affectiõis,c.romana.in prin.de teſti.in.vj.ergo eſt falſa cõcluſio gl.Bar.⁊ omniũ.poſſet dici quod imo pcuratoris pecuniariter poſſet intereſſe rõne officij quod aſſumpſit de adminiſtrãdo oĩa negotia cõſtituentis,ſi ⁊ forte negligeret ſtipulari domino vbi poſſet,teneret ei ad intereſſe. Itẽ procurator debet verba obligatoria ⁊ executiua cõferre in perſonam ipſius ad vtilitatem tamẽ domini,vt eſt glo.in.d.l.quecunqꝫ.ideo valet ſtipulatio de quo tamẽ dicetur.j.in.§.ſi ſtipuler.⁊ in.§.ſi inſulã.j.ea.l.

13 ¶ † In quarta oppo.Bar.habes octauam limitationeꝫ ad regulam huius tex.quãdo ſtipulatio facta alteri interponitur ſuper eo quod erat ipſius ſtipulãtis vel ſibi debitum valet ſtipulatio:q⁊ ille tertius videt pcurator ſtipulãtis.⁊ ſic ab eo poſſet repeti ſolutum.alle.Bal.in.l.donationis.§.penul.ŝ.ð dona.⁊.l.ſi cũ corneli⁹.ff.de ſol.⁊ ita tꝫ Bar.hic,⁊ i.l.j.ad ſi.prin.ff.de pac. Adde ꝙ ſingularius tꝫ idem Bar.j.in.ij.col.ꝙ etiam ſi illa res eſſet tñ debita naturaliter ſtipulãti adhuc poſſet eam ſtipulari alteri,⁊ ſic vult Bar.j.ſing.ꝙ ſi aliqua res deberet mihi pacto nudo,⁊ cõſequenter naturaliter tantũ,⁊ ſtipularet a te dari tertio,qõ valeret iſta ſtipulatio,⁊ poſſem ab illo tertio repetere ꝙ ſingulariter no.q⁊ ceteri non aduertunt. Cõtra iſtam limitationẽ Bart.habes fortẽ tex.in.l.ſi genero.C.de iure do.vbi aliquis dat rem ſuam in dotem genero ⁊ ſtipulatur ſol.ma.dari tertio. dicit ibi no.tex.ꝙ illa ſtipulatio nihil valet ⁊ tñ ſtipulabit ſupre que erat ppria ipſius ſtipulãtis. Propterea Bar.melius cõſiderans in.§.ſi ſtipuler.in.v.⁊.ix.fallentia.j.ea.l.dicit ſe ſemper de hoc dubitaſſe reſeruo ibi latius examinãdũ poſt Bart.put ibi plenius attingit idem Bar. ¶ In quinta opp. Bar.habes duas alias limitationes ad regulaꝫ huius tex.nona ergo limi-
14 tatio eſt † ꝙ licet per actũ ciuilem puta per ſtipulationem alteri queri nõ poſſit,tñ per actũ naturalem numerationis alteri per alterum bene queritur actio ſine ceſſione.tex.eſt qui ponit hanc differentiam in.l.ea que ciuiliter.ff.de acqui.rerum do.alle. per Bar.ad idem tex.in.l.certi condictio.§.ſi nummos.ff.ſi certum peta.⁊. in.l.traditio.§.ſi.ff.de acqui.re.do.⁊ in.l.j.C.p quas perſo.no.acqui.⁊ in.l.j.C.de acqui.poſ.eo q⁊ in tali actu naturalis numerationis conſiderat merũ ius iuſgentiũ ſecundũ ꝙ alteri queri poteſt.ita dicit tex.in.d.l.ea que ciuiliter.imo forti⁹ tenet ſingula Bar.in.d.l.certi condictio.§.ſi nummos.in tertia cõbinatione.quod ſi ſtipulatio fieret alteri ſuper tali numeratione facta noĩe alieno,ꝙ ſicut per numerationẽ alteri per alterũ acqritur,ita per ſtipulationẽ ſuper tali numeratiõe acceſſorie interpoſita,alteri per alterũ querit actio ſine ceſſione,⁊ ſic due oriuntur actiones.l.ij.C.per quas perſo.no.acqui.vbi ſicut per numerationem factam alteri illi tertio queritur actio,ita etiã querit hypotheca que eſt illi acceſſoria. Sꝫ in hoc vltimo communiter reprobatur Bar.⁊ ibidem dixi:q⁊ quando intercedit numeratio ⁊ ſtipulatio nõ cenſet acceſſoria.ſed eque pncipalis.ita tex. in.l.ſi ſtichũ dari ſtipulatus fuero.§.ſi.cũ.l.ſeq.ff.de noua.ideo d.l.ij.loquẽs de hypotheca que eſt acceſſoria nihil probat de ſti-
15 pulatione q̃ eſt eque pncipalis. ¶ † Decimo limita[a] ſm Bart.
a per.l.iij.in prin.ff.quod vi aut clã.nam licet quis non poſſit alteri ſtipulari vt ei acquiratur actio tamen bene poteſt ei acquiri alia qualitas ad ipſam actionem que omnino competebat.ita dicit egregius tex.in.l.prohibere.in prin que eſt.l.iij.ff.quod vi aut clã.alle.per Bar. Adde tu vltra Bar.aliũ tex.magis no.in l.ſi quis ſolutioni.§.ſi.ff.de vſu.ad idem tex.in.l.ſi cum exceptione.§.in hac.in ſi.ff.de eo quod met.cau. Ultra tex.preallegatos confirmo iſtam limitationem bona ratione,facilius enim inducitur qualitas ꝙ ſubſtãcia.ita dicit glo.valde ſolẽnis in.l.Titie textores.in gl.ſi.circa finẽ.ff.de leg.j.vbi loquẽdo ſoleo no.multum illã glo. Iſta decima limitatio eſt vera.tñ potius vadit ad aliam regulam quod alteri per alterũ non queritur.l.ſolutum. §.per liberam.ff.de pig.act.⁊.l.j.C.per quas perſo.nob.acquiri. quã directo vadat ad regulam ꝙ alteri ſtipulari nemo põt. Et ita habes.x.limitationes ad regulã hui⁹ tex.plures alias ponit Bar.vt dixi in.§.ſi ſtipuler.j.ea.l.poſt gl.in.§.ſi qs alij.inſtit. de inuti.ſtip. ¶ Expeditis.v.oppoſitionibus Bar.perfecte vt arbitror,venio nunc ad apparatum gl.⁊ capio gl.in verbo conueniet.quã diuide in duas partes prout duo format cõtraria, ⁊ reſpondet.ſecunda eſt ibi,ſed ⁊ ſi pena. ¶ In glo.in verbo cõueniet ibi.nam ibi eſt cõtra legẽ. Habes ex iſta prima parte gl.
16 duas cõcluſiones. † Prima eſt ſtipulatio facta alteri nõ eſt cõtra legẽ ſed preter legem:eo q⁊ lex non reſiſtit,licet ratio ipſius legis nõ aſſiſtat,⁊ conſequenter lex nõ vetat actum fieri,ſed bñ ratio deficit,ita etiam dicit gl.in.l.cum principalis.ff.de reg.iur. ⁊ glo,in.l.nõ dubium.in verbo,ob id.⁊ ibi Bar.ad ſi.C.de legi. cum iſta doc.gl.omnes indifferẽter tranſeunt. Contra iſtã doc.
17 duo fortiter vrgent. † nam negatiua prepoſita verbo põt,priuat potentiam,⁊ cõſequenter denotat actum eſſe impoſſibilem fieri,⁊ ſic inducit neceſſitatem preciſam.glo.eſt ordi.in.c.j de re. iur.in.vj. Bar.in.l.gallus.in prin.ff.de lib.⁊ poſthu.cũ multis concor.quas ibi dedi.ſi ergo preponẽdo negatiuam verbo põt, importat ac ſi dicerẽ impoſſibile eſt alteri ſtipulari,ſi impoſſibile eſt:ergo lex reſiſtit. Ad iſtud obiectũ rñdet mirabiliter Bar.⁊ pro certo multum cecidit ab excellentia ſua reſpondet Bar.in l.cum lex.in.iij.col.ff.de fideiuſ.aduertenduꝫ eſſe quod iſto tex. lex prohibet per verbũ preſentis tẽporis alteri ſtipulari nemo poteſt,non aũt prohibet in futurum:quia quãdo lex prohibet de preſenti ⁊ etiã de futuro fieri:tũc bene dicit reſiſtere, ⁊ act⁹ in contrarium factus nihil valet.ſed quando lex prohibet per

ſtipulari quia ſua nõ itereſt dꝫ adijcere penaꝫ, procedit qñ talis ſtipulatio eſt pter legem,⁊ ſic qñ lex nõ aſſiſtit ſecus ſi eſſet ꝯ legẽ:q⁊ tũc ẽt tenet ſtipulatio pene.l.ſi hõ mortuus. j.e.l.qõ de bonis.§.j.ff.ad l.falc.⁊ no.i.l. pacta.C.ð pactis.⁊ glo.vbi ꝙ vltra alios tenuit Cardi. baꝫa.in conſi. ſuo.lxxv.incipien.do. Nic. marchio aſtẽ. col.ij.vbi ẽt allegat gl.hic.

a ¶ Decimo limita.adõ aliã limitationẽ ꝙ alter alteri ſtipulari poteſt ⁊ acqrere, qñ ille cui acquirit ⁊ ſtipulat eſt pñs ſm gl. ordi.⁊ approbatã in. l. iij.i verbo abſentes.C.ð inut. ſti. Ro.⁊ ale. in.l.certi ꝯdi. §.qm.ff.ſi cer. pe. Franci.de Are.i ꝯſ.xlix. co.ix.poſt pn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

verbum presentis temporis, tunc nõ dicitur resistere. truffa est: qr tex. in l. nemo potest. ff. de lega. i. vtitur verbo presentis tẽporis ⁊ tũ propter negatiuã propositã verbo põt denotat actum esse impossibilẽ. Itẽ per illũ tex. dicit idẽ Bart. in l. gallus. fal. aliã sol. per verba multũ longa tradidit Sali. in l. pacta que cõtra. in. ff. col. C. de pac. sed nec illa tollit in aliquo istã difficultatẽ, ideo eam nõ refero quid dicendũ sit ad istud Bium ego rñdeo isto modo in forma, ⁊ dico q negatiua preposita verbo põt. priuatporẽtiã, ⁊ consequẽter denotat actũ esse impossibilẽ, iuxta glo. in. d. c. j. de reg. iur. est verũ qñ illa negatiua simplr ꝓponit. sec⁹ est qñ lex premittẽs negatiuã ꝯdo põt vltra pcedit puidẽdo: qr ex quo vltra pcedit puidẽdo, ō remedio, declarat quod nõ vult actũ oĩno esse impossibilẽ. ita tex. loqr hic, vbi tex. simpliciter nõ dicit alteri stipulari nemo põt sed pcedit vltra puidendo, plane ſ stipulari penam cõueniat. ita in simili dicit alibi Bar. qõ qñ lex nõ simplr ꝓhibet ſz vltra pcedit disponẽdo nũ quã ille act⁹ ōr cõtra legẽ. ita Bart. ſz ad aliud ꝓpositũ in l. nõ dubiũ. in iiã. ⁊. v. col. C. de legi. allegando. l. j. ſ. biduum. ff. quãdo app. ſit ⁊ istam sol. teneo que caret scrupulo contradictionis. Scõo contra istam cõmunem doctrinã fortiter viget tex. in l. ſi genero. in verbo ꝓhibente iure. C. de iure do. vbi tex. ad literã dicit q ius ꝓhibet alteri stipulari: ergo vbi est tex. planus q ius ꝓhibet alteri stipulari, sed ad illũ tex. potes rñdere ſz vt geat, qõ lex tm̃ ꝓhibet ne ex stipulatiõe alteri facta illi tertio acquiratur actio, sed non ꝓhibet, ne alteri fiat stipulatio ⁊ cõsequenter ꝓhibet effectum actus non autem ꝓout declarat
18 Bar. in l. cum lex. in penul. col. ff. de fideiuſ. ¶ † Scõa cõclusio glo. est qõ in casu l. qõ de bonis. ſ. j. ff. ad leg. fal. lex resistit ⁊ cõsequenter ibi est cõtra legẽ. in hoc glo. male loquit: qr imo illud quod potest detrahi per falci. est debitus naturaliter legatarĩs quando testator ꝓhibuit detrahi falcidiã, ſm glo. ⁊ doc. ⁊ ibi dixiñ. l. cũ quis. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ in l. j. C. de cõdi. ind. ergo non est verũ qõ lex resistat: qr lege resistente nõ oriretur actio. l. ſi non sortem. in prin. ff. de condi. inde. Dic ergo melius ꝙ in l. qõ de bonis. ſ. j. licet sit preter legem, tamẽ qr est ratione publice vtilitatis non põt pena adĩci vt declarat Jm. in. l. j. in prin. ff. ad leg. fal. ¶ Jn fi. glo. Bar. ⁊ Rap. Cu. tenẽt cũ glo. in pena sed in vsura distinguunt. ita etiam tenet glo. in. ſ. alteri. instit. de inuti. ſti. Sed Bal. Ang. Jmol. ⁊ aliĩ ad̃od. quãtũ ad. l. ſeru⁹. ea. l. allega. in glo. dicũt ideo ibi esse: qr ibi pena tendit in dãnũ seu in preiudicium tertĩ, ideo requiritur quod intersit ab⁹ sec⁹. l. in pignoribus. C. de vſu. Sed aduerte in quãtũ Bar. facit differentiam quod ſ vsura sit in pecunia numerata ibi de necessitate requiratur stipulatio. l. ꝙnis. C. de vsuris. sec⁹ ſi sit in alĩs rebus mutuabilibus vt frumẽti ⁊ ceteris, que pondere ⁊ mẽsura vẽdunt in istis vsura pacto nudo debẽt. vt dicit tex. in. l. frumẽti. C. de vſu. opere ptẽtũ est intelligere que sit ratio diuersitatis: qr scire est rem per cãm cognoscere, vt inquit phylosophus. dic rationem esse in pecunia mutuata: qr estimatio pecunie semper ⁊ vbiq; certa est niſi varieẽ per ꝓncipẽ. l. nummis. ff. de in li. inideo ſi mutuo tibi centum ducatos vt reddas centum ⁊ viginti
19 clarum est quod illa viginti debent reddi plus debito, ⁊ cõsequenter est contra naturam mutui, in quo non põt contrahi in plus obligatio ꝯ numeretur. l. rogaſti. ſ. ſi tibi. ff. ſi cer. pe. l. ſi tibi decẽ. ff. de pac. ⁊ ideo qr certum est cõmitti vsurã, ideo requirit stipulatio vt debeatur. d. l. quãuis. C. de vſu. non sic est in frumẽto vino ⁊ oleo mutuatis: qr ſi mutuo. xl. saccos frumẽti vt reddas. l. estimatio valoris frumẽti nõ est certa, ⁊ eadẽ ex tempore imo variatur ex tempore ⁊ posset tantũ variari in valore, quod tempore restitutionis minus esset restituere l. saccos frumẽti ꝙ tpe mutui. xl. saccos frumẽti. qr ergo illa accessio pluris non est certitudinarie vſurarideo pacto nudo debetur. istam rationem assignat ad literam tex. in. l. oleo. in verbo incerti pretio ratione. ff. de vſu. ⁊ tex. in. c. nauigãti. in. ij. ⁊. iij. rñſo. de vſu. ⁊ istam rationem in effectu voluit Fulgo. licet prẽdictos tex. non põderauerit nec allegauerit in. l. ſingularia. in. j. glo. ff. ſi cer. peta. ⁊ ibidez Pau. de La. ⁊ idem Rapha. Fulg. in. l. rogaſti. in. o. ſ. ſi tibi. ſi
20 cer. pet. ¶ † Jn glo. in verbo interest. in prima parte habes qõ ex stipulatione facta alteri oritur naturalis obligatio ipſi stipulanti, ⁊ ad hoc frequẽter allegaſ ista glo. quã tenent Bar. ⁊ cõmuniter scribẽtes hic. ⁊ Bar. in. l. cũ lex. ⁊ in. l. ſi qs ꝙ eo. in. vj. mẽbro. ff. de fideiu. ⁊ ista est cõis ſnia: eo qr ista stipulatio habet cõſensus duorũ: ergo debet oriri naturalis obligatio. l. i ꝓs. ſ. imperator. ⁊. l. ſtichũ. ſ. naturalis. ff. ō sol. q: lex nõ resistit stipulationi alteri facte, ſz nõ assistat, put tenet glo. ſ. in verb. conueniet. vbi dixi: ergo remanet i meris terminis iuriſgẽtiũ: ergo ex oriri naturalis. l. cũ amplius. ſ. is natura debet. ff. de re. iur. facit tex. in. l. j. ſi. ⁊ ibi Bar. no. ff. ō noua. ſz ista sit cõis ſnia ꝙ ex stipulatione facta alteri ipſi stipulanti oriat naturalis obligatio. Duo tenent Ray. de Fo. Ang. Rap. Cu. Pau. de La. ⁊ Alex. hicdo. Christo. de ca. ⁊ Ful. in. l. i. ff. de pac. pro ista parte cõtra eos stringit tex. in. l. j. ſ. qõ seruus meus in verbo nullius momenti. ff. de stip. seruo. ergo non oriẽ etiã naturalis, per quẽ tex. Ang. tz ꝺ eos. ad idẽ tex. in. ſ. ſi gs alĩ. in verbo nihil agit. in ſti. de inu. ſti. ⁊ tex. in l. j. ſ. j. in ꝟbo nihil agit. ff. de ſti. ſer. ⁊ tex. in l. certi cõ ſtitio. ſ. qñ. in verbo nulla est stipulatio. ⁊ ibi Bald. ad hoc no. ff ſi cer. pe. ⁊ tex. in. l. ſi ita stipular⁹. ſ. chrisogon⁹. i ꝟbo nullã obligationẽ. ⁊ ibi Ang. ad hoc no. j. e. Cõfirmo pr̃allegatos tex. qr negatiua qua vtunt dicti tex. ꝺz ex oib⁹ partib⁹ verificari, nã qñ oratio negatiua sumit ex vniuerso, vel ex indefinito, ſi aliqua pars esset falſa, tota redderet falſa dicit tex. i. l. ſi is qui ducẽta. ſ. vtrũ. ff. de re. du. cũ ergo nulla iura loquant negatiue ſi veruz esset q oriret naturalis male loquerent, sed ad oĩa ista iura potes rñdere vno verbo ſm Alex. qõ loquant qñ ꝟba obligatiua ⁊ executiua cõferunt in pſonã tertĩ, tũc stipulatio est prorſus iurilis ⁊ nõ ꝓducit etiã naturalẽ, vt est gl. in. ſ. ſi qs inſulã. ⁊ ibi Ang. no. j. ea. l. sed nos loquimur qñ verba obligatoria collata sunt in pſonã stipulatoris, vt pmittis mihi q dabis Titio, ⁊ sic oriẽ mihi naturalis ad dandũ illi tertio. Sed tu aduertas: qr ꝺ eos opi. forti⁹ põt deduci tex. in. l. certi cõditio. ſ. qñ. in verbo nulla est stipulatio. Alle tex. põt induci dupliciter. Primo in illa vniuerſali negatiua nulla, que esset falſa ſi oriret naturalis. Scõo ⁊ fortius qr ſi ibi oriret naturalis obligatio ex illa stipulatione facta alteri, certe cũ ibi interuenit noua pſona ꝺuceẽ nouatio ꝙ is sola naturalis oriaẽ q est potẽs ad nouãdũ. l. j. in fi. ff. de noua. ⁊ tũ tex. ibi dicit Bium qõ nõ inducẽ nouatio, ergo nõ est nata naturalis obligatio que est potẽs ad nouãdã. Cõtra eos opi. Ra. Cu. adducit aliud fundamẽtũ in quo facit magnũ capitale: qr ſi dicerem⁹ q ex stipulatione facta alteri, ipſi stipulãti acquireretur naturalis: certe ista naturalis remaneret sine aliquo effectu, ⁊ per consequens nulla. l. qui bis idem. ſ. eo. nã ars ⁊ natura nihil frustra operanẽ. l. nec stipulatio. ſ. divus. ff. vt leg. no. ca. l. non cogendũ. ſ. fabiñ. ff. de pcur. ⁊ quod ista naturalis remaneret sine effectu probatur assumptum. Mã ista naturalis nõ est potẽs ad retinẽdũ nec ad ꝓpensandum per illud qõ dicit Bar. met: qr effectus huiⁿ naturalis obligatiõis respicit ipsum tertiũ, ergo in ipso stipulãte naturalis non habet aliquẽ effectum. Huic fundamẽto rñdeo dupliciter negando assumptũ. Primo ſm do. Pe. de Bezu. imo ista naturalis est potẽs ad retinendum: qr ista res peruenireꝫ ad manus stipulatoris posset eã retinere vt eã daret tertio. ⁊ credo quod dicat verũ sed vltra eũ dico qõ Rap. non bene probat assumptũ, duz dicit ista naturalis nõ est potens ad retinẽdũ, nec ad cõpẽsandũ. ergo nullum habet effectum, dico qõ Rap. non bene probat assumptũ quia etiam isti duo effectus cessarẽt qõ est falſuz quia eius argumẽtum nõ est bonũ, qr habet alium effectum, qr ista naturalis posset ceẽ illi tertio, qua clarum est quod sola naturalis poteſt alteri ceẽ. d. l. ſi eius. ff. ad trebel. Contra communem conclusionẽ etiam videtur stringere tex. in. l. enim qui. ſ. itẽ tuto facto alteri oriri actionẽ, ergo negat oriri obligationẽ naturalem: qr naturalis est potens vt oriatur actio de cõſtituta. respõde ad illum tex. tenẽdo cõem sententiã, qr ex pacto nudo oriẽ actio ō cõſtituta qñ quis agit acquirere sibi cõſtitutã. ita loquũtur iura pr̃allegata propter equitatẽ prętoris limitãtis iuſgentium ⁊ artẽdẽtis consensum partium, qui statuit ex pacto nudo oriri cõſtitutũ, que equitas cessat qñ quis cõſtituit alteri tertio ⁊ sua nihil penitus interest, ita prop̃ie loquit tex. in. d. l. cũ qui ſ. item ſi mihi. ↄisto modo habes defensata cõmun ex sententiã gl. Bar. ⁊ scribẽtiũ. ¶ Jn scõa parte gl. dic melⁿ vt p Bar. hic ⁊ in l. ita stipulatus. in. vj. oppoſecun. de partis. ſ. j. p eius solutione quod in hoc tex. pena cõmittaꝫ nõ ex mora vt vult gl. sed ex defectu cõditionis ſi nõ dederis illi tertio, qr ex defectu cõditionis cõmittit. bene facit tex. in. l. qui res. ſ. qui stipulatur. ff. ō sol. vbi propie tex. declarat penam committi ex defectu cõditionis, ⁊ per cõſequẽs interpellatio extra iudicialis sufficit. † Querit Bar. ſi tpe stipulationis alteri facte nõ intererat stipulantis sed ex post facto superuenit interesse, puta qr ego stipulato: post ea fui heres illius tertĩ, an reconualeſcat stipulatio vt ea possiz effectualiter agere: est subtilis ⁊ disputabilis passus, ⁊ disputado põt vtraq; pars optime defendi. partẽ affirmatiuã quod stipulatio alteri facta reconualeſcat per superueniẽtiã interesse. tenẽt bar. Jm. Ro. ⁊ Alex. hic. ⁊ ista est cõis opi. quã tenẽt Guil. de cu. Bar. Alb. de rosa. Bal. Ang. Sal. Pau. de ca. d. Mart. lau. ⁊ do. Alex. in. l. j. in princ. ff. de pac. Ly. ⁊ Sal. in. l. pacto succesſoriũ. C. de pac. Bal. in. l. j. in. j. co. C. per quas pſo. no. acq. ⁊ in l. certi

l. certi cõdictio. ſ. qñ. ff. ſi cer. pe ⁊ in l. quoties. prima. per illum tex. cũ gl. ff. de ſerui. ti. generali. Jmo. in. l. existimo. per illũ tex. j. eo. Pro ista cõi sententia Bar. hic adducit vnam rationem ⁊ duas leges. ratio: qr ista cõuẽtio a prin. nõ fuit nulla ⁊ plus nõ dicit Bar. tu cõfirma istam rationẽ Bar. stipulatio facta alteri habuit in prin. primo: diũtitatis ⁊ validitatis, put ſ simili dicit tex. in. l. cũ filius. ſ. heres. ff. de leg. ij. ⁊ in. l. j. in fi. C. de impo. lucra. de ſcri. li. ꝙ patet: qr ex ipsa stipulatione a prin. oritur obligatio naturalis stipulãti, vt tenet gl. precedens vbi ita firmaui: ergo ex superuenienti interesse debet recõualidari stipulatio. ita volunt arguere Bar. tñ ista cõſequentia necessario nõ infertur vt statim dicã. Scõo pro ista parte allegat Bar. tex. i. l. ſi remunerãdi. ſ. ſi tibi. ⁊ ibi gl. in verbo nõ intererat. in scõo intellectu. ff. man. q tex. ſtringit iuncta. l. ſi ꝓcuratoꝛe. ſ. mandati. eo. ti. quã ibi alle. glo. vbi actio mandati competit mãdãti superuenientia interesse q̃uis a prin. nõ interuenit. Ad illũ tex. rñde omissis lenibus sol. Add. qõ in. d. ſ. ſi tibi mãdauero. mãdatario cõpetebat actio cõtra mandantẽ, ideo vt cõtractus nõ claudicet toleratur vt similiter oriaẽ actio mandati ex superuenientia interesse, vt cõtractus nõ claudicet. est ꝓprie tex. i. d. ſ. ſi tibi. que ratio cessat in. ſ. nostro. ⁊ ista soluntio mihi placet reiectis sol. Sul.
¶ Tertio pro ista parte Bar. allegat tex. in. ſ. questũ. j. ea. l. vbi ex superueniẽtia dominij in re aliena recõualidatur stipulatio habere licere. Sed ad illum tex. rñde dupliꝛ qõ ille tex. cum renetia Bar. nihil facit: qr loquit in stipulatione habere licere habẽte causam successiuã in futurũ, ⁊ ꝓpter hoc partes habuerũt respectus ad interesse de futuro: nimirũ ſi ibi stipulatio recõualescit: secus est in proposito nostro. Scõo q nihil facit patet: qr loquitur qñ erat defectus ex parte promiſſoris, qui promiserat rẽ alienã habere licere, sed questio nostra est qñ est defectus ex parte stipulatoris qui stipulatus est alteri, qui defect⁹ ex parte stipulatoris magis nocet stipulationi ꝙ defect⁹ promiſſoris. text. ẽ in. l. multũ interest. ff. eod. Ergo Bar. male arguit de illo tex. qr arguit de minozi ad maiꝰ. ſz ergo ibi recõualideꝫ per superuenientiã interesse vbi est minoz defect⁹, nõ sequit q idẽ sit in proposito nro. Quarto vltra Bar. pro ista parte videtur stringere tex. in. l. existimo. in prin. i ver. itẽ viã. ⁊ ibi Jmo. ad hoc no. j. e. ⁊ illũ tex. ante eũ p ista cõi snia allegat Sui. de cu. ⁊ Alb. i. d. l. j. in prin. ff. de pac. vbi ſi stipulor seruitutẽ vie ad fundũ, in q̃ nõ habeo ius nec põtiõ tpe stipulationis, ⁊ per cõſequẽs stipulatio nõ valet: tñ ſi postea superueniebat interesse recõualeſcit stipulatio illius seruitutis: ergo ex superueniẽtia iuris vel interesse recõualeſcit stipulatio. ⁊ de illo tex. facit Jmo. magnũ festũ ⁊ Fulg. in. d. l. j. ff. de pac. Sed ad illuz tex. tu rñde dupliꝛ qꝛ nil facit in ꝓposito. Primo qr loquit in stipulatione habẽte causam successiuã in futurũ, ⁊ ꝓpter hoc partes habuerũt respectus ad interesse de futuro: nimirũ ſi ibi stipulatio recõualeſcit.

Universidad de Deusto Biblioteca

latur rem suã propriã nõ est deccatum in forma stipulationis,
sed in materia,hoc est in re super qua fit stipulatio,z istud dtz.
Ego huic forti fundamento rñdeo no.qñ quis stipulat rẽ suaz
propriã,stipulatio est inutilis:qz nihil iterest stipulari rẽ suã.si
postea desinat esse sua per hoc non recõualescit stipulatio:qz si
posset recõualidari stipulatio rei proprie,per hoc quod desinat
esse sua:certe validitas vel inualidas stipulationis penderet a
mera sola volũtate stipulantis,qz possit facere rem nõ e te suã.
sed istud est contra regulas iur.quia validitas vel inualiditas
contractus non penderet ex volantate contrahentis.l.invendẽ
tis.vbi glo.C.de contrahen.emp.non sic est in terminis questio
nis nostre,quando qs est stipulatus tertio,si postea ei succedit
superuenit sibi interesse.sed istud nõ pendebat a volũtate stipu
lantis.ista videt vera z realis responsio.Tñ tu prouecte posses
subtiliter replicare,qd etiã i ptãte stipulãtis sit facere qz valeat
stipulatio facta alteri,recipiẽdo postea ab illo tertio mutuũ.p
pter hec intererit mere stipulãtis,qz detur illi tertio,tamẽ istõ
nõ ita pendet a mera volũtate stipulãtis,sicut in iuribus preal
leg.Eandẽ opi.cõtra cõem tenet Car.Flo.in.c.accedẽs.in vlti.
col.de prebẽ.vbi dicit qz ista questio eo presente fuit disputata
per quendã do.Ludo.qui tenuit istam partem contra Bart.z
cõmunem per tex.sm eum optimum in.l.si ita stipulatus i.ij.
§.possum.j.eo.intelligendo literã prout iacet,z nõ destruẽdo vt
facit Bar.qz si aliquis stipulat dari tertio quis sua intersit nõ
valeat licet secus qñ stipuletur solui tertio,sed Imo.i.d.c.acce
dens.dicit qz ille tex.nõ probat z aliter non respondet.Alex.i
d.l.j.ff.de pac.dicit qz imo gl.in.d.§.possum.sentit qz si superue
niat interesse conualidaretur stipulatio,sed errat grauiter:qz si
non valet stipulatio a principio quando adest interesse tempo
re stipulatiõis,multominus deberet cõualidari per superueniẽ
tiam interesse.Tu aduerte pro veritate qz si tex.vellet id qz pre
supponit Cardi.qz si stipulor te daturum noie tertij,z tempore
stipulationis interesset stipulantis,nihil valetet stipulatio.cer
te iste intellectus esset ɔtra oẽs leges,z istũ tex.z.§.si stipuler.z
§.si qs insulã.j.ea.l.Et ideo oportet itelligere illũ tex.vt p Bar.
z alios ibi,z sic remanet articulus disputat9 ad vtranqz partẽ,
non recedas in cõsulendo z in iudicando a communi sententia.
22 ¶†In glo.verbo quãtitatis.[a] habes ex gl.duas cõclusiones,
a Primo qd pena excedens legitimum modum vsurarũ censet
adiecta in fraudez vsurarũ,qñ est adiecta a persona vsuraria,z
sic innuit qz in homine non consueto feneraria non habent locũ
iura alle.in gl.idem tenet gl.in.l.penam.ff.de vsur.z in.l.vtrum.
in glo.fi.ff.de peti.here.in.c.illo vos.in glo.fi.de pig.sed canoni
ste in.c.suã.de pe.tenent cõtrariũ quibus in hoc standũ est sm
Bar.hic,z in.l.cum stipulanti.j.eo.ita tenet gl.in.l.cũ allegas.
C.de vsu.z.l.iulianus.§.idem papinianus.alle.in glo.cum con
cor.de quibus per Alex.hic z late examinat Imo.z Ro.hic z
latius Lu.Ro.in cõsi.cx.inci.quo ad primũ cõsultationis arti
culuz in quo querit an ppter inobseruantiam.in tertio dubio.
23 Scdo habes ex glo.an pena possit excedere quadruplũ.Bar.
distinguit vt per eũ,z in.l.vnica,in.x.col.C.de sen.que pro eo qz
int.sequunt Ang.z Pau.de Ca.hic.Sz Jo.de Im.z Alex.re
prehẽdunt Bar.cõtra quẽ etiã tenet Bal.in.d.l.vnica.in.x.op.
qz etiã qñ quantitas est certa non posset excedere quadrupluz;
per istũ tex.in verbo sed que sit quantitas.qui tex.põt retorque
ri vt pbet totũ oppositũ,nã vult qz apposita pena nõ inspicia
tur interesse,sed qtitas quantitatis pmisse,vt quis tñ nõ in
tersit qtum pmissuz est,tñ ipsa quãtitas debeat put est tex.in
l.si.ff.de preto.stipu.Scdo cõtra Bar.alle.tex.in.l.fi.C.de spon.
vbi pena arrharũ in sponsalibus nõ põt excedere quadruplũ,
sed rñde qz ibi est ne per indirectũ tollatur libera facultas ma
trimonij cõtrahendi l.Titia.in prin.j.eo.c.gẽma.de spon.Ter
tio põdera tex.cõtra Bar.i.l.si dictũ.de euic.vbi tex.nõ loquit
de pena vltra quadruplũ,vt facit tex.hic.sed iste tex.nõ obstat:
qz nõ excludit aliã penã maiorẽ vltra quadruplũ.Ultimo ɔtra
Bar.Alex.alleg.tex.in.§.omnes.insti.de actio.in verbo,in qua
druplum.vlterius aũt nulla actio extenditur.Sz ille tex.nihil
in proposito:quia loquitur de pena legali que non potest qua
druplum excedere,nos loquimur de pena conuentionali par
tiuz.Et de isto articulo vide Ro.in prealle.cõsi.cx.in.ij.dubio.

a ¶In gloss.in verbo qtitas. an z qñ pena presumat adiecta in fraudẽ vsurarũ s plene z pulchre p Alex. cõsi.xlix.inci. paucis vtar z in duobus cõsilijs sequentibus.iiij.volu.

b ¶No.ex hoc tex.regulã ad istã regulã vide etiã eũdez autorẽ in.l.veteribus.ff.de pac.vbi ẽt ponit aliquas limitationes lz hic magistralius loquat.

1 ☞In stipulationibus z sic in contractibus verba interpretã
tur contra stipulatorem.
2 Si quis stipulatus sit emphyteusim pro se z filijs suis non ve
niunt nepotes neqz femine.
3 In stipulationibus verba dubia debent interpretari vt stipula
tio valeat.
4 Quando maior verisimilitudo facit pro stipulatore quam con
tra,tunc verba dubia interpretantur contra possessorem idem
si ambiguitas preueniret ex verbis promissoris.
5 In mãdatis fit interpretatio sm intẽtionẽ z mentẽ cõstituẽtis.
6 Si dominus stipulatus sit a rustico vel a colono quod planta
ret vineam z quartam partem fructus daret domino,si rustic9
plantauit etiam alias arbores tenetur etiam de fructibus earũ
quartam partem domino dare.
7 Facultas declarandi an transeat ad heredes.

In stipulationibus. Uerba stipulationis ambigua, con
tra stipulatorẽ in dubio sunt interpretanda.h.d.idẽ dicit tex.in
1 l.cũ querit.ff.de rebus dubijs.¶†No.ex hoc tex.regulam[b] qz
b in stipulationibus z sic in contractibus verba interpretant con
tra stipulatorem vt hic,z.d.l.cũ querit.ff.de reb.dub.z.l.Labeo
scribit obscuritatem.ff.de contrahen.emp.Ratio istius regule
est duplex.Prima est:qz imputandũ est stipulatori quare legẽ
apertius nõ dixerit.ita dicit iuriscõsultus in.l.qcquid astringẽ
de.in prin.j.eo.z in.l.veteribus.ff.de pac.vbi habes bonã gl.ad
istam regulã.z gl.in.c.cum ad sedẽ.in prin.de resti.spo.z est ple
nior gl.de corpore iu.in regul z contra eũ.de regu.iur.in.vj.vbi
etiam est tex.de hac regula.Secunda ratio est fauore liberatio
nis:qz l.in dubio magis fauet liberationi qz obligationi.l.Ar
rianus.ff.de act.z obl.l.fauorabiliores.ff.de re.iur.c.ex literis.
de pba.z sic habes regulã z duas rationes.Ex ista regula pos
sent multa inferri ad practicam.Infertur in primis quod si ali
quis stipulat9 est emphyteusim pro se z filijs suis,non veniunt
filie femine:qz in contractibus vbi potuit lex apertius dici ma
sculinum non concipit femininũ,dictum fuit singulare Gui.de
suza.in.d.l.veteribus.per illum tex.quẽ refert z sequit Imo.i.l.
si ita scriptum sit.ff.de leg.ij.z in cõmento.c.potuit.ad fi.de loc.
dixi de hoc late in.l.si quis id quod.ff.de iurisdi.om.iudi.nõ re
2 peto hic.¶†Scdo per istam regulam infertur ad practicã,qd
si aliquis stipulatus sit emphyteusim pro se z filijs suis:certe i
cõtractibus appellatione filiorũ non veniunt nepotes:qz in cõ
tractibus fit interpretatio contra eũ qui debuit legem apertius
dicere.ita sing.determinat Bar.in.l.liberorũ.in.v.col.ff.de ver.
signi.de quo vltimo:qz est arduus passus dixi plene i.l.si qs id
3 quod.ff.de iuris.om.iudi.non repeto hic.¶†Limita istã regu
lam multis notabilib9 modis.Primo quod in stipulatiõibus
verba dubia interpretent contra stipulatorẽ,vt procedat qñ in
terpretando cõtra stipulatorẽ valeret stipulatio.sec9 si facta in
terpretatione cõtra stipulatorẽ stipulatio nõ valeret:tũc debet
fieri interpretatio ɔtra promissorẽ vt stipulatio valeat.ita limi
tat gl.ij.hic,z clarius gl.in.d.l.veteribus.probat in.l.eum qui ca
lendis.in prin.z ibi Bar.z alij ponũt.j.e.probat tex.in.l.vbi.ff.
de reb.dub.nã in dubio debet fieri interpretatio vt stipulatio
valeat.l.quoties in stipulationib9.j.eo.l.j.z ibi Bal.ad hoc no.
ff.de eo quod cer.lo.nã in dubio iuris presumptio nõ adaptat
ad impugnandũ id qd agit,sed potius adaptat ad ɔfirmãdũ.
ita no.Bal.z Flo.in.l.si quis a filio.in prin.per illuz tex.ff.de le
4 ga.j.¶†Scdo limita,qñ maior verisimilitudo facit pro stipu
latore qz ɔtra stipulatorẽ,cũ inspiciat id quod verisimili9 est.ita
limitat gl.in.d.l.veteribus.Bal.in.l.fi.i.ix.op.C.de here.isti.nã
verisimilitudo maior tollit minorem.l.diuus.ff.de in integ.rest.
sm Bal.in.d.l.siue possidetis.circa fi.C.de pba.¶Tertio limi
ta qñ ista ambiguitas puenit z verbis stipulatoris tũc fit inter
pretatio ɔ stipulatorẽ.si aũt puenit ex verbis pmissoris,secus
esset.ita limitat Dy.in regula in obscuris.de re.iur.lib.vj.bart.
Bal.z Ang.in.d.l.veteribus.Cu.hic,z est gl.in.l.vbi in gl.ij.ff.
5 de reb.dub.¶†Quarto no.limita istã regulã nõ procedere in
mandatis:qz si in instrumẽto vel scriptura mãdati cõtineatur
verbum aliquod ambiguum:tunc non fiet interpretatio cõtra
eũ qui cõstituit,imo stãdũ est interpretationi cõstituẽtis, scdm
eius mentem z intentionẽ fit interpretatio.gl.est nota.z cõmuni
ter approbata in.c.petitio.in gl.fi.de pcu.Spe.z Joa.an.in tit.
de proc.§.ratione aũt forme.vers.vbi aũt.sequit Alex.hic,z in
consi.cxlvj.v.vol.qz incip.in causa z lite vertente inter nobilem
Raph.in.vij.col.Et ista bene no.qz videtur obstare ratio.s.re
lata.imputandum est mandati quare legem apertius nõ dixe
6 rit.¶†Quinto limita ex eo quod sing.decidit Jo.an.nec alibi
vnqz legi in addi.Spec.in ti.de loc.§.j.in versi.quid si colonus.
vbi decidit singu.in casu quotidiano.qz si dominus stipulatus
est a rustico vel a colono quod plantaret vineaz,z quartã partẽ
fructus daret domino,si iste rusticus plantauit etiã alias arbo
res,nũquid similiter teneat dare quartã partem fruct9 domini
de alij arboribus de quibus nõ fuit facta mentio.videt quod
non per regulam huius tex.Contrarium determinat sing.Jo.
an.qz imo teneatur dare quartam partem domino de alijs:qz
de illis non cogitabatur tẽpore contract9.arg.l.tale pactum.§.
fi.ff.de pac.z.l.eũ qui.j.eo.magna est authoritas Jo.an.preser
7 tim in actu practico,lz ista decisio nõ pbat.l.nec rõne.¶†Sex
to limita quando stipulatus sum stichum ex causa onerosa,req
rũtur stic9i,si promissor sit mortu9 anteqz declaret,nõ fiet tũc
interpre

tatio cõtra stipulatorem vt minor debeat,imo stipula
tio erit tunc in toto nulla cũ nõ supersit persona pmissoris qui
possit declarare,z facultas declarandi nõ trãsit ad heredem p
missoris,vt est glo.in.l.idẽ Pomponius scribit si.in gl.fi.in ver
bo apparet.ff.de rei ven.z in.l.inter stipulantem.§.si stichũ.j.e.
Secus si stipulatio esset ex causa lucratiua,tũc trãsit facultas
ad heredes.l.si quis a filio.§.quid si plures.ff.de leg.j.Ita sing.
limitat istũ tex.Bar.in.d.l.inter stipulantẽ.§.si stichuz.z refert
z sequit simplr Alex.hic qui dicit quod istã limitationem non
inuenies in proposito a legistis traditam.sed errat:qz ante euz
tradit Cu.hic qui tñ dicit qz eam reputat falsam,prout dicit se
reprobasse.in.d.l.inter stipulantẽ.§.j.j.eo.z hoc modo habes ex
peditam regulam istius tex.¶In glos.in verbo interpretanda
sunt.quã diuide in tres ptes.In prima ponit duos intellectus
ad tex.In secunda remouet vnum cõtrarium.In tertia remo
uet alium.secunda ibi,si autem constat.tertia ibi,si autem dicis.
1 ☞Licet sit duplex rerum expressio si tamen vnicus est actus
dispositus in dubio intelligitur de eadem re vel summa, limita
vt infra numero.2.
3 Dictio dena intelligitur de.xx.nisi adijciat prestationi annue
z sic multiplicatiue:quia intelligitur de.x.nume.4.

Eum qui ita. Iste.§.non põt breuius summari.
¶†No.ex isto tex.regulam qz licet
sit duplex rerum expressio,si tñ vnicus est actus dispositiuus,in
dubio intelligit de eadem re vel summa.¶Limita istã regulã
procedere in stipulationibus in quibus stricta sit interpretatio
l.quicquid astringende.in prin.j.eo.secus est in vltimis volũta
tibus in quib9 latior z benignior fit interpretatio.l.in testamen
tis.de reg.iur.ff.c.cum dilecti.de do.qz si bis esset expressa quã
titas,intelligeretur de diuersis decem.ar.l.Meuius.in prin.ff.
de leg.ij.sm Raph.Cu.z Ro.z Alex.hic Imo.post antiquos
in.l.si quis testamẽto.in prin.ff.de leg.j.quãuis contrariũ ibi in
2 hoc tenuerit Bar.cuius opi.posset de facili defendi.¶†Scdo
no.limita quando duplex esset quãtitas,z duplex actus pmit
tendi,tũc intelligeretur de diuersis quãtitatibus, nisi adijceret
dictio eadẽ.ita limitat no.Bar.hic per tex.insti.de duob9 reis,
in prin.z sic in duobus verbis expediui quod dicit Bart.p tot
verba.idem Bar.in.l.ij.ff.de duobus reis.z in.l.re coniuncti.in
j.prin.circa.ij.col.ff.de leg.iij.facit bene text.in.l.quinquaginta.
ff.de proba.quãuis contrariuz sub dubio forte teneat Imo.in
l.si quis testamẽto.in prin.de leg.j.z in.d.l.ij.ff.de duobus reis.
3 cuius fundamentis responde,vt hic per Alex.†In gloss.j.ha
bes quod dictio dena,intelligitur de.xx.est tex.i.l.si quis testa
mẽto.in princ.ff.de leg.j.z in.l.vbi fideiussor.ff.de solu.z ita etiã
tenent Bar.z communiter scribentes,quãuis Cu.z Ludo.te
neant contrarium,per tex.in.l.cũ duo.in verbo duobus sepa
tim denis.ff.de in diem addic.ad illuz tex.statim.j.respõdebo,
Ista communis cõclusio ampliatur sm Barto.z scribentes,vt
procedat etiam in penalibus.vnde si constitutio penalis impo
nat penam denarum librarũ,intelligitur.de.xx.quia ista est p
pria significatio verborũ,a qua nõ est recedendũ propter odiũ
pene.z ita tenet glo.in.§.hec autem.in verbo denarũ.z ibidem
Bar.in proemio ffor.z gl.in.l.fi.in verbo denaeũ.C.de prepo.
agen.in rebus.lib.xij.z glo.in auf.cã que fit cũ monacho.in gl.
fi.C.de epis.z cle.z gl.in.§.ad excludendas.in aut.de litigiosis.
Et ita teneas quis gl.contrariũ teneat in.l.q textrini.C.de mu
rileg.lib.xj.quã in penis sequitur Bal.in.d.l.si quis testamẽto.
z Jo.de Imo.hic:qz in penis debet fieri mitior interpretatio,
Sed ad hoc respõdet Bar.hic quod ex quo ppria significatio
verbi denarum importat.xx.in penis nõ est recedendum a pro
4 pria significatione.¶†Limitat Bar.nisi dictio dena adijciat
prestationi annue z sic multiplicatiue:qz tũc intelligitur de.x.si
stipulor dena annua intelligit pro.x.in actu continente reitera
tionem.l.si ita stipulatus fuero si Titius.i prin.j.e.z.l.iij.ff.de
annu.lega.Eodẽ modo quando adesset geminatio vel plurali
tas dictio dena intelligit pro.x.ita tex.in.l.cũ duo.i verbo duo
bus separatim denis.ff.de in diẽ addic.nã illa geminatio duo
bus denis,nõ intelligit id est.xx.sed intelligit denis p.x.sic ẽt
Uergil.j.eneidos.Bis denis phrygiũ cõscẽdi nauibus equor.
nam ibi denis capitur pro.x.nõ pro.xx.z sic bis denis capit p
viginti.¶Capio gl.in verbo credẽdum.quam diuide in duas
partes.In prima format questio.ad intellectũ tex.z respondet.
In secunda oppo.contra tex.z nihil Bar.facit mentionem de
ista oppositione.secunda ibi,sed argumentũ contra.¶In glo.
in verbo credendum . ibi,alia pars est inutilis.Bart.z cõmuni
ter scribentes tenent cõtra glo.qz imo stipulator habebit inte
gra ex quo quãtitas fuit bis in stipulatione nominata,z nõ sub
vna cõpagine verbox.vt in.§.si qs alij.ver.qz si qs.inst.de inuti.
stipu.z in.l.si mihi z Titio.in prin.j.e.vbi qtitas fuit semel ex
plla.s.pmittis mihi z titio.x.tũc illa dictio z,diuidit vnicuiqz
pro rata illa.x.l.reos.§.cũ in tabulis.ff.de duobus reis.hic ve
ro vt dixi fuit bis prolata quãtitas.z ideo stipulator debet ha
bere sua.x.integra.Naz quo ad prima.x.stipulatio fuit vtiliter
cõcepta in persona stipulatoris.ergo vtile nõ debet vitiari per
adiectionem Titij inutilem,vt hic per Bar.¶In ea.glo.in fi.
glo.opponit de.l.Meuius.in prin.z non soluit,nec Bar.tãgit.
vera sol.est quod ibi loquitur in diuersis dispositionibus diuer
sarum personarum legantium:quo casu bene intelligitur de di
uersis rebus vel quãtitatibus per regulã.l.quinquaginta.de p
ba.ff.hic aũt eadem quãtitas profertur in eadem stipulatione
incontinenti.z sic vnitas personarum stipulantiũ merito intel
ligitur de eadem quãtitate.nam si in.d.l.Meuius.in secũdo te
statores legãti eandẽ rez intelligeretur legata precise eadẽ res,
secundum legatum redderetur inutile quod non est in casu pre
senti,in quo valet stipulatio in.x.quo ad ipsum stipulatorem.
1 ☞Stipulatio facta alteri valet z tenet quando interest stipu
lantis eam valere.
2 Tutor potest stipulari pupillo quando interest ipsius tutoris.
3 Ad hoc vt quis possit alteri stipulari propter suum interesse,
consideratur non solum interesse quod est in actu, sed etiam qz
est solum in potentia.
4 Si promisi facere insulam,vel conduxi insulam pro me facien
dam,possum istud pactum per alium explicare,z ideo possum
stipulari istud fieri ab alio creditore meo.
5 Non solum per contractum stipulationis potest quis alteri ac
quirere si sua interest,sed etiam potest alteri acquirere per aliuz
contractum.
6 Ex contractu in quo verba promissiua vel obligatiua sunt rela
ta ad personam contrahentis,sed executiua ad personam ter
tij,ipsi contrahenti acquiritur actio efficax,z non illi tertio.
7 Dominus potest stipulari procuratori suo.
8 Debitor potest stipulari debitori suo.
9 Tutor curator z syndicus quando stipulantur possunt confer
re omnia verba tam obligatiua quam executiua in personam
suorum principalium,z valet stipulatio.
10 Stipulatio facta alteri valet quãdo interest ipsius stipulãtis.
11 In procuratore tutore curatore z syndico verba sententie ab
solutorie vel condemnatorie possunt directe ferri in personas
principalium sicut verba contractus.
12 Licet verba sententie condemnatorie vel absolutorie debeant
ferri in personam procuratoris qui fuit presens in iudicio z cũ
quo fuit quasi contractum,tamen verba executiua possunt cõ
ferri in personam domini ex quo solutio non est facienda pro
curatori qui habet speciale mandatum.
13 An ex stipulatione facta alteri,qrat vtilis illi tertio sine cessiõe.
14 Notarius põt alteri stipulari,nedũ in iudicio sed ẽt extra iudi
cium,quando est rogatus exercere aliquem actum a partibus.
15 An per stipulationem notarij queratur vtilis actio absenti sine
cessione in omnibus stipulationibus etiam extraiudicialibus.
16 Iudex vel alius officialis potest stipulari alij circa ea que ver
santur in iudicio.
17 Officiales fisci non possunt stipulari fisco.
18 Arbiter an possit alteri stipulari.
19 Aduocatus non potest stipulari clientulo.
20 In iudicialibus queritur alteri vtilis cessione.
21 Si in stipulatione alteri facta interponitur iuramentum,ppter
iuramentum queretur tertio vtilis actio sine cessione:quia iura
mentum habet vim iudicij.
22 Quando quis stipulatur mihi dare rem meam,acquiritur mi
hi vtilis sine cessione.
23 Quado aliquis stipulatur mihi ex re mea,acquiritur mihi vti
lis sine cessione.
24 Si aliquis stipulatur mihi aliquid extra rem meam,licet occa
sione rei mee non acquiritur mihi actio sine cessione.
25 Ex pacto legis commissorie non acquiritur per procuratorem
vel alium vtilis actio domino sine cessione.
26 Si super re mea que durat,mea stipulatus sum tertio,acquiri
tur illi tertio vtilis sine cessione.
27 Quando stipulor alteri super re que est mea,sed nõ durat mea,
illi tertio non acquiritur actio.
28 Quando procurator stipulatur pro domino aliquod ius per
sonale quod sibi querere non potest tunc absqz cessione querit
domino directam actionem.
29 Quando statutũ diceret qz ex stipulatione alteri facta agi pos
set:tunc non requiritur cessio.
30 Dictio ex,significat causam immediatam.
31 In iuramento delato a parte parti etiam extraiudicium,queri
tur domino actio vtilis ex iuramento sine cessione.

Si stipuler. Qui alteri stipulat,põt ex ea stipula
tiõe agere,si sua interest.h.d.vsqz ad

Universidad de Deusto Biblioteca

§.si quis ita.fin Bar.⁊ alios.vel sic ⁊ pinguius summat̃.quis stipulatur alteri qd sua dari vel fieri interest, vtiliter stipulatur, licet verba obligationis executiua in personã tertij ɔfe. ar, hoc dicit iste no.§.vsq ad.§.si quis ita. ¶ Diuiditur in tres partes principales. In prima ponitur decisio cũ vno exemplo. In secunda subijciuntur tria alia exempla ex quib⁹ patet nõ esse speciale in primo exemplo. In tertia recapitulatur prima decisio vt ex ea due illationes inferant̃ secũda ibi est,si quis insulã.tertia ibi,si quis ergo stipulat⁹ fuerit. Sed aduerte anteq̃ vltra ꝓcedam,qr ex quatuor exemplis positis in tex.secũdũ ⁊ quartũ videntur idem exemplum,⁊ sic videt̃ esse superfluitas in text.qd esset valde absurduz per.§.quibus.in prima cõstitutione.C. Responde ꝙ in scdo exemplo loquit̃ tex.qñ ille qui cõduxerat insulam faciendã,postea ab aliquo stipulatus est eandẽ insulã fieri, Sz in quarto casu non interuenit stipulatio,sed solũ cõdictio, ⁊ sic alius cõtractus bonefidei,vt statim dicaz,sed caue:qr isto modo quartũ exemplum non conueniret ad tex.loquentẽ ð stipulatiõe facta alteri. ¶ Ex isto tex.do. Alex.nihil no.qr cũ bona venia nõ bene gustauit istum tex.qui est ad multa peculiari

1 ter notãdus. ¶ † No.primo ex hoc tex.ꝙ stipulatio facta alteri valet ⁊ tenet qñ interest stipulãtis eã valere.cõcordat text ĩ.l. liber homo.secũda in.§.si.ĩ.e.ratio:qr bonum est argumentum a causa finali cessante vt dixi in.§.alteri.ſ.ead.l.nam qñ interest stipulãtis cessat cã finalis:quare alteri stipulari quis nõ potest

2 vt ibi dixi scdo. ¶ † Scdo no.ex prima pte ĩ verbo,interest eiũ stipulatoris.ꝙ tutor põt stipulari pupillo qñ interest ipsius tutoris,vt in primo exemplo tex.ergo probat iste tex.a ɔtrario ꝙ tutor nõ potest stipulari pupillo qñ sua nõ interest.istã tex.fundat se ꝙ ideo valet stipulatio tutoris:qr in isto exẽplo interest ipsius stipulãtis:ergo si nõ interesset tutoris,nõ posset stipulari pupillo,sed istud nullatenus põt procedere:qr imo tutor indistincte potest stipulari pupillo suo etiã si non intersit tutoris. ex quo est legitimus administrator pupilli.l.eum q.§.Julian⁹.lib.xi.⁊.§.si actori.ff.de const.pecu.ratio:qr precipuum tutoris officiũ est,vt in his que pupillo querere potest,negligẽtiam nõ cõmittat,l.ij.⁊.l.qcquid.C.arbi.tute.imo plus tenet gl ⁊ Bar. hic quod tutor ⁊ curator possunt stipulari pupillo etiam conferendo ꝟba obligatiua ⁊ executiua in personã pupilli,quod vltimũ an verũ sit statim.ĩ.dicetur. Potes ad istũ tex.dupliciter rñdere, Primo ꝙ iste tex.loquit̃ in eo tutore qui nõ administrabat:patet qr cessaret cõtutori administrationẽ,⁊ isto casu ita demũ põt stipulari,si interest ipsius tutoris stipulãtis ꝙ ĩteresse presumitur in casu isto ꝓpter periculũ suspecti officij cui postea renunciauit. Scdo ⁊ no.rñde ad istũ tex.ꝙ iste tex.loquitur,qñ tutor stipulabat̃ ad finẽ ⁊ effectũ vt ipsi tutori stipulãti querere tur in effectu actio ⁊ cõmodum stipulationis,nõ aũt pupillo,⁊ tunc non põt stipulari nisi sua intersit.ita loquitur tex.hic.si autem stipularet̃ ipsi pupillo vt ipsi pupillo queratur actio ⁊ emolumentum stipulationis,⁊ tunc potest stipulari etiã si non eius intersit,ista sol.colligitur ex verbis Bar.in.ĩ.col.ad fi.ad aliud

3 tamen propositum.⁊ ita declaro notabiliter istuz tex. ¶ † Tertio diligenter no.ex hoc tex.in.ĩ.parte ꝙ ad hoc vt quis possit alteri stipulari propter suuz interesse consideratur interesse nõ solum qd est in actu sed etiã qd est solũ in potentia.ita etiaz est

4 tex.egregius hic. ¶ † Quarto no.in scda parte ⁊ sic ĩ versi.si qs insulã ꝙ si ego promisi facere insulam,vel conduxi insulam pro me faciendam possum istud pactũ per alium explicare,[a] ⁊ ideo possum stipulari istud fieri ab alio creditori meo. Intellige sane istũ tex.nisi industria persone esset electa.l.nemo est qui nesciat. ff.de duo.reis.l.inter artifices.ff.de sol.l.vnica.§.ne autem.C.de cadu.tol.in pari aũt industria,vel vbi nõ verteret̃ interesse,id ꝙ vnus faber ꝓmisit facere posset facere fieri per alterũ.⁊ ita intelliges istũ tex.ad idem tex.in.l.cõtinuus.§.si ab eo.vbi per Bar.

5 ⁊ alios.ĩ.eo. ¶ † Quinto no.in ver.item si quis locauerit.quod nõ solũ per contractũ stipulationis potest quis alteri acquirere si sua interest,vt patet in tribus exemplis precedentibus, sz etiã põt alteri acquirere per aliũ cõtractũ si sua interest.tex.est hic no.in isto ver. Et sic habes a contrario sensu istius litere diligenter notare quod etiã per contractum bonefidei non potest quis alteri acquirere nisi intersit ipsius acquirẽtis,facit tex.in l.solutũ.§.per literam.ff.de pig.actio.⁊ in.l.ĩ.C.per quas perso.

6 no.acqui. ¶ † Sexto no.ex ver.ibi ɔstat habere vtilem ex locato actionẽ,ꝙ ex contractu in quo verba promissiua seu obligatiua sunt relata ad personã contrahẽtis,sed executiua ad personam tertij,ipsi ɔhẽti acquiritur actio efficax ⁊ nõ illi tertio.ad idẽ est tex.in.l.si tibi alienam.⁊ in.l.si cui.ff.loc.quos allegat hic glo.⁊ quare nõ acquiratur ipsi cõtrahenti directa actio ex stipulatu ⁊ nõ vtilis,nõ dicit glo.ex quo verba obligatiua sunt prolata in personã contrahentis dubitauit gl.hic in verbo ex loca

7 to,que dupliciter respõdet vt habes in ea. ¶ † Septimo no.in versic.si quis ergo.quod dñs potest stipulari ꝓcuratori suo:rõ est quia commoditas stipulationis reflectitur in ipsum dñm.l.idẽq.§.si cui.ff.mã.⁊ propterea interest ipsius domini,nimirũ si potest procurator stipulari. An aũt ecõtra ꝓcurator possit stipulari dño,⁊ an regulariter valeat dicetur.ĩ.post glo magnã in

8 fi. ¶ † Octauo no.ex tex.in verbo ⁊ si creditori meo,ꝙ debitor potest stipulari creditori suo:quia sua interest propter liberationem,vel ne pena cõmittatur,aut pignora distrahant̃. An autẽ ecõtra creditor possit stipulari debitori suo,habes tex.ĩ.l.si ita stipulatus fuero te sisti.in.§.possum.ĩ.e.qui tex.licet prima frõte videatur sonare quod nõ,tamẽ dic ꝙ valet:qr interest creditoris vt ibi declarat Bar. Adde ꝙ licet intersit creditoris habere debitorem suum locupletem:tamẽ creditor potest ferre testimoniũ in causa debitoris sui,nec reputat̃ suspectus ⁊ istud liga bene ad digitum. Ita no. Jac.Bu.⁊ Ang.in.l.non solũ.§. queritur per illum tex.ff.de procura.quod Ang.reputat tenendum menti ⁊ merito,refert ⁊ sequitur Jo.de Jmo.in cõsi.lxvij. quod incipit,in casu premisso videretur breuiter dicẽdũ.refert etiam ⁊ sequitur do. Alex.in cõsi.lxxviij.ĩ.vo.ꝙ inci.in causa ⁊ lite vertẽte inter Bartholomeũ.in.ij.col.⁊ vt dixi liga bene ad digitũ.⁊ ita,vt puto,remanẽt bene enucleata notabilia ad tex. ¶ Expeditis textualibus venio ad expeditionem glo.⁊ capio glo.magnam in verbo fieri,quã diuide in tres partes principales. In prima declarando magistraliter tex.remouet vnum contrarium. In secunda per viam fallentie remouet aliud contrarium. In tertia respondet tacite questioni.secũda ibi,nisi in tutore. Tertia ibi,in casibus tamẽ. ¶ In ea.glos.ibi,hoc prorsus est inutilis,habes hic gl.qd qñ verba obligatiua ⁊ executiua cõferunt̃ in personã tertij stipulatio est prorsus inutilis.exemplũ promittis tertio Titio quod dabis illi centũ,verba obligatiua ⁊ executiua omnia collata sunt in personam tertũ stipulatio est in totũ inutilis per regulã.l.quecunq ſ.ti.ĩ.an sit vera ista conclusio glos.reseruo examinandum infra iuxta ordinem Barto.

9 ¶ † In ea.gl.ibi nisi in tutore pupilli,vult ergo glo.quod tutor ⁊ curator syndicus vniuersitatis,quando stipulantur,possunt conferre omnia verba tam obligatiua quam executiua in personam suorum principaliũ,⁊ valet stipulatio ⁊ in hoc erit in eis specialissimum. Idem vbiq tenuerunt gl.in.l.quoties.in prin. ff.de admini.tuto.in.l.in omnibus.prima.ff.de preto.stip.⁊ ĩ.l. multum interest.in gl.magna in fin.C.si quis alteri vel sibi.in.l. ĩ.in prin.ff.de stipu.seruo.in.l.ĩ.C.per quas perso.no.acqui.⁊ in l.ij.C.quando ex facto tutoris.nec in hoc gloss.vnquam variarunt. Sequunt̃ Pet.de bella per.Bar.⁊ Pau.de cast.hic. Alexan.recitat ꝙ Bal.etiam tenet istam opi.hic:sed non est verum quia hic tenet contrarium. Et idẽ erit in massario cõmunis stipulanti dari camere:omnia verba possunt conferri in personã camere ⁊ valet stipulatio.de isto massario facit mentionem glo. in.l.Caius.in gl.ĩ.ff.de vsur. Cõtra istã opi.tenent Jac.de are. Bal.Ang.Jmo.Raph.cu.Lud.⁊ do. Alex.hic.⁊ dicit Bal. hic,qd ista opi.cõtra Bar.est cõmunior,⁊ cõiter tenetur p docto.⁊ qd est tutior. Mouẽtur prefati doc.per text.in.l.quoties. in prin.ff.de admi.tuto.vbi iuriscõsultus statuit quo ordine tutor stipulatur pro pupillo,⁊ vult quod in personam tutoris cõcipiantur verba stipulationis:⁊ dicit formaliter tex.oportet tutorem nomine suo stipulari:ergo nõ est verum quod possint cõferri verba in personam pupilli,verbum illud oportet,de propria significatione importat necessitatẽ vt habet̃ in.l.ĩ.in princ. ff.de iust.⁊ iur. Secũdo facit regula.l.quecũq.ſ.tit.ĩ.a qua nõ debemus recedere in istis personis:non ob.tex.in.d.l.eũ qui.§. si actori.inducendo vt per Bar.ꝙ ille tex.faciat differẽtiã inter procuratorem ex vna parte ⁊ curatorez ⁊ similes ex alia:⁊ vt sit differentia necesse est dicere ꝙ in tutorib⁹ ⁊ similib⁹ tã possint oĩa verba obligatiua ⁊ executiua,cõcipi q̃ in psona principaliũ. Rñdẽt Cuma.⁊ Rom.ꝙ ille tex.loquit̃ in ɔstituto fundato in equitate ꝑtoria.l.ĩ.ff.de cõsti.pecu.ideo in illo nõ ɔsideratur in quẽ verba stipulantiũ cõferantur:solã enim equitatẽ pretor desiderat.l.ꝙ si ephesi.ff.de eo ꝙ cer.lo. Nos aũt loquimur in stipulatione,que est stricti iuris:ideo in ea strictius agit̃ ⁊ cõsideratur differentia ꝙ nisi verba obligatiua conferant̃ in personã stipulãtis actus sit nullus p.l.quecũq.ſ.tit.ĩ. Adde licet ipsi non dicãt pro ista eorum solu.facere tex.in.l.⁊ licet.ff.de cõsti.pecu.vbi licet regula iuris ciuilis sit,quod alteri per alterum per liberam personam queri non potest:istud non habet locum in cõstituto,in quo potest per liberam personam alteri acquiri. Ista sol. Raph.⁊ Lud.nihil penit⁹ valet in terminis nostris confunditur per tex.in.d.l.eum qui.§.Julian⁹.lib.xi. Secundo ibi in procuratore cõstituente fit differentia in modo cõstituẽdi:qr qñ ꝓcurator cõstituit dz verba obligatiua cõferre in psonam ipsius ⁊ non dñi:ergo in constituto q̃uis pretor cõsideret equitatem,tamen facit differentiã in modo cõstituẽdi: Et ego respondeo

a ¶ Per alium explicare. Declara ꝙ hic consentiebat dominus soli edificari. Alexan.in.l.stipulationes non diuidunt̃.col.iij.ĩ.eo.

respondeo ad illum tex.Bar.aliter quã scribẽtes,qui nihil clari adducunt,⁊ rñdeo altero de duob⁹ modis. In primis dico ꝙ tex.in.§.si actori.allegatus per Bar.nullaten⁹ dicit quod verba obligatiua fuerint collata in personam pupilli in text.verbũ nullum,nec obstat dñ dicit Bar.ꝙ tex.vult facere differẽtiã inter procuratorẽ ex vna parte,⁊ curatorez ⁊ tutorẽ ⁊ syndicũ ex altera ⁊ ꝙ ꝓcurator stipulando pro dño potest conferre verba obligatiua in personã ipsius,sed executiua ĩ personã dñi: ergo vt sit differentia tutor ⁊ similes debent posse cõferre omnia verba in personã ꝑncipaliũ:qr rñde ꝙ imo tex.in.d.l.eũ qui.§.iul. tertio.⁊ in.§.item tutori.quo ad modũ ⁊ verba constituẽdi nõ faciunt aliquã differentiã inter istos.bene est verũ qd postea in §.si actori.allegato per Bar.cõstituit̃ differentia nõ in mõ cõstituendi sed in effectu:qr si cõstitutũ fiat tutori vel curatori põt solui eorum principalibus ⁊ vtilitatis gratia ista ipsis principalibus datur vtilis,⁊ cõsequenter per curatores ⁊ similes querit̃ vtilis sine cessione.secus in ꝓcuratore qui nõ acquirit vtilẽ dño sine cessione,sz requirit̃ cessio.l.possessio quoq.§.⁊ si possessio. ff.de acqui.pos.ista est propria differentia iuriscõsul.ibi. Secundo rñdeo ꝙ tex.facit differentiã inter ꝓcuratorẽ ex parte vna, ⁊ tutorẽ ⁊ similes parte ex alia solũ q̃ ad verba executiua:qr in procuratore vult ꝙ nõ solum cõstituat ipsi procuratori, sed qd constituat se soluturũ ipsi procuratori.ita cantat tex.in.d.§.iul. quicqd dicat Bar.ĩ.in scdo modo vbi repetã. Sec⁹ est in tutore curatore ⁊ syndico q põt cõstituere qd soluat̃ pupillo vel municipib⁹.ita est tex.clarus in.d.§.si actori in verbo municipib⁹ solui vel pupillo.ista est alia differentia illorũ iuriũ nõ violãdo

10 tex.quicqd dicat Bar.hic ⁊.ĩ.in secundo mõ. ¶ † In ea.gl.ad fi.ad declarãdum istam gl.⁊ regulam iuriscõsulti que hz ꝙ stipulatio facta alteri valet qñ interest ipsius stipulãtis. Bart.ponit sex modos cõcipiendi stipulationẽ. ¶ Primus est quãdo omnia verba tam obligatiua q̃ executiua cõferunt̃ in personã tertij,tunc Bart.ponit regulam,⁊ tres fallentias,regula ꝙ tũc stipulatio est nulla q̃uis intersit stipulãtis per tex.in.l.quecũq gerimus.ſ.ti.ĩ. Amplia istam regulã ꝙ cũ ista glo.dicat ꝙ tũc stipulatio est prorsus inutilis:ergo vult ꝙ etiam tunc nõ oriat̃ naturalis obligatio prout esse ponderat Ang.hic ⁊ ita limitat̃ gl.in.§.alteri.in verbo interest.ſ.eo.que vult ꝙ ex stipulatione facta alteri acquirat̃ stipulanti naturalis obligatio:qr illa glo. nõ procedit qñ omnia verba sunt collata in personã tertij,tunc naturalis nõ querit̃ ipsi stipulatori,ex quo nullũ negotiũ est gestum cum eo.⁊ sic non habuit animum obligandi promissorẽ.l. obligationũ substantia.§.nõ satis.ſ.ti.ĩ. Scdo amplia istam regulam vt procedat non solũ quo ad stipulationez,sed etiã quo ad conceptionem libelli:quia si stipulator in libello peteret condemnari promissorem ad dandum tertio,nõ procederet libell⁹ etiam si interesset stipulantis:quia debet petere ad condẽnãdũ sibi ad dandũ tertio.ita Bar.Ang.⁊ alij ĩ.l.si cui legeret̃.§.si.ff. de leg.ĩ.vbi aliqñ dixi,facit ꝙ tenet Bar.ĩ.in ver.sextus mod⁹. ¶ Secundus modus est quod verba obligatiua cõferant̃ in personam stipulantis,⁊ executiua in personã tertij:⁊ tũc valet stipulatio si interest stipulantis ⁊ ei querit̃ actio,vt hoc text.cũ glo. Sed magnum dubium est quid in procuratore taliter stipulante,nunquid valeat stipulatio.concludit Bart.quod sic, per tex.in.l.pen.C.ad exhi.sequitur latius Alex.hic.ita etiaz tenet Bal.in.l.certi condictio.§.quoniã.in.ij.co.ff.si cer.pe. Cõtrariũ ⁊ melius tenẽt Bal.Ang.Rap.Cu.Pau.de Ca.⁊ Lud.Ro. hic.⁊ do.Car.⁊ Jmo.in.c.accedens.de preben.⁊ vltra glo.quas allegat Bar.⁊ idẽ tenet glo.no.in.l.dãni infec.prima.in.§.si.ff.ð dã.infec.q̃ Bal.hic in fi.dicit esse ligãdã ad digitũ,licet Alex. eam sibi ascribat,pro ista parte facit:qr qñ nõ interest ꝓcuratoris stipulantis,ad hoc vt valeat,requirit̃ ꝙ verba tam obligatiua q̃ executiua referant̃ ad personã procuratoris.tex.est planus in.d.l.eum qui.§.Julianus li.xi.q̃uis Bar.euidẽter conet̃ cauillari illum tex.quod verba cõstituti referant̃ ad procuratorem,sed executiua ad dñm.cõtra Bar.sunt verba clara ipsius tex.qui dicit vt ipsi procuratori cõstituas te soluturuz nõ dño, ⁊ sic nõ sufficit ɔstitutũ fieri in persona ꝓcuratoris,nisi etiã verba executiua solutionis in eiusdẽ personã cõferant̃,aliter respõdet Alex.ad illuz tex.qd loquatur in procuratore spãli cõstituto ad aliũ actũ diuinatio ⁊ truffa est tenẽdo istã ptẽ nõ ob.tex. in.l.pe.C.ad exhi.in quo se fundat Bar.qr nihil facit.nã ꝓcurator cuius nõ interest põt dño stipulari ĩ quatuor casibus specialibus.prim⁹ si stipulat̃ rem dñi que durat dñi.ita loquit̃.d.l.pe. scdo si ex re dñi.tertio si stipulatio est ꝑtoria.quarto si dñs est pñs.istos casus spãles enumerat gl.in.§.si qs alij.insti.de inu. stip.⁊ sic.l.pe.loquit̃ in casu spãli qñ stipulator stipulet̃ rem dñi que durat dñi.quid tenendũ: Ego ꝓculdubio teneo istã partẽ ɔtra Bar.⁊ Alex.⁊ ita cõsulẽdo ⁊ iudicãdo tenerẽ p tex.ineuitabilem in.d.l.eum qui.§.iulianus.li.xi.ad quem solutio Bart. ⁊ do. Alex.nihil penitus valẽt, Sz ego fortius stringo illũ tex. qr si in cõstituto quod fundat̃ in mera equitate.l.ĩ.in prin.ff.de cõsti.pec.omnia verba obligatiua ⁊ executiua debẽt necessario cõferri in personã ipsius procuratoris al's nihil valeret cõstitutum,q̃to fortius istud dicem⁹ in stipulatione in qua strictius procedit̃. Scdo p ista parte ɔ Bar.allego tex.in.l.solutũ.§.per literã.ff.de pig.act.in verbo,adeo,vt nec per ꝓcuratorẽ plerũq vel tutorẽ acquirat̃,vbi sicut p aliã liberã psonã nõ pt acqri ita nec p ꝓcuratorẽ plerũq. Põdera dictionẽ plerũq,vult iuriscõsult⁹ dicere nisi in casib⁹ spãlib⁹ exceptuatis quos ꝑxime dixi. Tertio cõtra Bar.est bon⁹ tex.in.l.ĩ.C.per quas pso.nob.acq. vbi verba executiua ꝓcuratoris erãt collata ĩ personã dñi,dicit tex.qd nulla obligatio dño acqrit̃,nec dicat̃ ꝙ ꝟba obligatiua erãt collata ĩ personã dñi:qr tex.esset de indubitabili p regulã. l.quecũq.ſ.ti.ĩ. Quarto istã partẽ ɔ Bar.tz cõsulẽdo Ro.in cõsi.ccccxlĩ.ꝙ incipit presens instr̃m duos hz arti.vbi dicit qd legendo ⁊ al's cõsulendo semper secutus fuit opi.Bal.⁊ Ange. cõtra Bar.per casum rotundũ ĩ.l.eũ qui.§.iulianus.li.vi.⁊ ita teneas:qr ita cõiter tenet̃ cõtra Bar. ¶ Tertius modus est ꝙ verba obligatiua ex parte stipulãtis sunt impersonalia,⁊ executiua in personã tertij directa:⁊ tunc tenet Bar.ꝙ stipulatio sit nulla.etiã si intersit stipulãtis:qr videt̃ stipulatus illi tertio cui debet solui per.l.si ita stipulatus.§.Chrysogonus.ĩ.e.vbi etiã Ang.idem tenet. Tene ɔriũ indubitãter.⁊ sic vides ꝙ Bar.in materia hui⁹.§.in multis defecit.⁊ ɔriũ tenẽt Jmo.Cu.Ro.⁊ Alex.hic ⁊ in.d.§.chrysogonus.vbi etiã Pau.de Ca.per istuz tex.in ver.si qs insulã.vbi verba fuerũt impersonalia ex pte stipulãtis,sed executiua in psonã tertij,⁊ tñ vz stipulatio:qr interest stipulãtis. Scdo qr verba obligatiua impersonalr̃ ꝓlata debent in dubio intelligi relata ad stipulatorẽ,vt actus valeat.l.si seru⁹ cõis meuũ.§.ĩ.⁊.l.antepe.de stipu.seruo.⁊.l.quoties in stipulationib⁹.ĩ.eo. Nec ob.tex.in.d.§.chrysogonus.qr ibi stipulatio ideo nõ valet ex eo:qr peculiariter nõ ĩtererat liberti stipulari dño prout dixi in.§.alteri.ſ.ea.l. Ego teneo istam partẽ cõtra Bar.per tex.in.l.si vnus.§.ĩ.in versi.ꝙ si sine persona.ff.de pac. vbi verba obligatiua fuerũt impersonalia,sed executiua in personã fideiussoris collata,⁊ tñ valet pactũ,⁊ rõnem assignat ibi tex.qr paciscẽs cuius interest cõsuluisse sibi vr̃,sic in ꝓposito stipulator cuius interest,stipulãdo impersonaliter sibi consuluisse vr̃,vt stipulatio valeat. ¶ Circa sextũ modũ Bar.qñ ꝟba obligatiua ⁊ executiua cõferunt̃ in personã stipulantis sed noĩe tertij.dato ꝙ nõ intersit sua,presertim in procuratore ⁊ negotiorũ gestore.dixi de hoc plene in.§.alteri.super secũda opp. Bar.ſ.

11 ea.l.ad ibi lati⁹ dicta me remitto. ¶ † Tangit Bar.de ratione l.ĩ.C.de sen.⁊ interlo.om.iudi.⁊ limitat illam.l.non procedere in tutore,curatore,⁊ syndico vniuersitatis,vbi verba sñie absolutorie vel condemnatorie possunt directe ferri in personas ꝑncipalium sicut verba cõtractus.l.eũ qui.§.si actori.ff.de const.pe. ita etiã tenet Bar.in.d.l.ĩ.⁊ ibidẽ Bal.⁊ Ang.C.de sen.⁊ interlo.om.iudi.⁊ ibi Bal.per hoc alle.tex.quẽ dicit non esse alibi in l.si idez.§.ĩ.ff.de euic.sed nihil probat:qr loquit̃ qñ pupillus cũ authoritate tutoris est litem cõtestat⁹,⁊ decidit quod tũc põt ferri sñia cõtra tutorẽ.⁊ sic nihil dicit de principali prout etiam rñdet Cu.hic:⁊ Bal.met in.l.si qñ.in.ix.qd.C.de test.idẽ tenet Ant.de Bu.in.d.c.querelam.in vlti.char.de elec. Pau.de Ca. in.l.ex ɔctu.ff.de re iudi.vbi dicit se ita obtinuisse de facto.idez tenet Jmo.hic. Breuiter tene ɔ Bar.⁊ sequaces quẽ reprehendunt Ang.Cu.Ro.⁊ Alex.hic:qr assumptũ Bar.est falsuz ꝙ in stipulatione tutor curator ⁊ syndic⁹ possint cõferre oĩa ꝟba in personas principaliũ,istud est falsum:qr ꝟba obligatiua debent ɔferri in psonas ipsoꝝ curatoris tutoris vel syndici vt est tex.in.l.quoties.in prin.ff.de admi.tuto.⁊ firmaui.ſ.in gl.ĩ verbo fieri,vbi retuli ita cõiter teneri.ergo cũ assumptum Bart.de stipulatione sit falsum,ita est falsa eius collatio quã facit ad verba sñie. Scdo ɔ Bar.facit:qr directũ ius instãtie est apud tutorem,curatorẽ,vel syndicũ qui litigarũt.tex.est ĩ.l.ĩ.C.qñ ex fac. tutorũ.ergo contra eos debet ferri sententia:qr instantia debet terminari cũ eo qui habet ius directũ. Patet:qr in instãtia agitata per ꝓcuratorẽ,dñs hz vtile ius.l.in cause.§.si.ff.de proc.⁊ tñ verba sñie sunt cõcipiẽda in personã ꝓcuratoris ⁊ nõ dñi.d.

12 l.ĩ. ¶ † Scdo limitat Bar.illã.l.ĩ.ꝙ lz verba sñie cõdemnatorie vel absolutorie debeãt ferri in personam procuratoris,qui fuit presens in iudicio,⁊ cuz quo fuit quasi ɔctũ,tñ ꝟba executiua possunt conferri in personam dñi,ex quo solutio nõ est facienda procuratori,qui nõ habet speciale mãdatũ.facit ad hoc.d.l.vero procuratori.ff.de sol. Istam limitationẽ reprehendit Ang. quia licet procurator possit verba executiua cõferre in personã domini ꝙ an sit verum supra disputaui,tamẽ iudex non debet ferre sententiã inter alias personas que nõ fuerunt presentes in iudicio,ne insurgãt plures fictiones.⁊ dicit Cuman⁹ quod de

ture ista limitatio Bar. nõ ꝓcedit, sed de equitate posset defen
di, quasi iudex videatur expressisse qđ inerat: q: sententia est in
dominū executioni demandanda. l. plantius. cum similibus. ff.
de pcu. Adde quod in simili no. Bal. ⁊ alii in l. si cui legef. §. si.
per illū tex. ff. de leg. i. quod in libello potest concludi tertie per
sone quo ad verbum executiuum, sed non quo ad verbum con
dēnationis. Imo fortius tenet Bar. in d. l. j. in vltima col. C. de
sententiis que pro eo qđ inter. ꝙ verba executiua in sentētia de
bent de necessitate referri ad dñm, nõ ad procuratorē, nisi habe
ret ad hoc speciale mādatū. d. l. vero procuratori. ⁊ sic ex dictis
Bar. habes duas limitationes ad dictam. l. i. ¶ Ultra Bar. li
mita tertio singulariter. d. l. j. non procedere vbi causa esset com
missa summarie, de plano, ⁊ sine figura iudicij, vt tota die ⁊ pa
pa ⁊ principes cõmittunt, pōt tunc ferri sententia condēnato
ria verbis directis contra dñm: quāuis litigauerit per procura
torem. Ratio: q: dispositio dicte. l. j. est solēnitas iuris ciuilis ⁊
non iurisgentium: ergo nõ debet attendi quādo in causa potest
summarie, de plano, sine strepitu ⁊ figura iudicij ꝓcedi vbi attē
dimus iusgentiū ⁊ nõ ciuile. ita singulariter limitat Bar. in ex
trauaganti ad reprimē. in verbo figura circa finem. ⁊ reperio ꝙ
illaz decisionem sequitur Raph. Cuma. in. l. furioso. ff. de re iu.
sequitur etiam simpliciter Ludo. Roma. hic, ⁊ crederem quod
in practica obseruaretur sicut Euangeliū, licet non reperiā ali
quem contradicentē. Credo quod illa limitatio Bar. non sit ve
ra per fundamentum cui nõ cadit responsum. Naz ego habeo
quod in constituto attenditur merum iusgentium, ⁊ nõ ciuile.
dicit tex. in. l. j. in prin. ff. de const. pec. Hinc est quod lz de iure ci
uili per liberā personā alteri acquiri non possit: tamen in consti
tuto in quo solum attenditur iusgentiuz, bene per liberam per
sonam acquiri alteri potest. l. ⁊ licet. ff. de consti. pec. ⁊ tamē ego
habeo quod in constituto quāuis attendatur verum iusgentiū
⁊ non ciuile: tamē in stipulatione ⁊ sic in contractu stricti iuris
omnia verba debent conferri in personam procuratoris. ⁊ si cõ
ferantur in personam domini nõ valet cõstitutum. l. eum qui. §.
Julianus. ij. ff. de cõsti. pec. ergo vbi attenditur iusgentiū ⁊ nõ
ciuile debēt verba cõferri in personaz procuratoris, ⁊ per istud
fundamentum quod multum me stringit teneo contra Barto.
13 ¶ † In ea. glo. in fi. q: glos. se remittendo dicit in certis casibus
queri actionē domino per procuratorem, querit Bar. an ex sti
pulatione valida facta alteri queraf illi tertio vtilis sine cessio
ne ⁊ enumerat nouē fallentias in quibus illi tertio acquirif vti
lis actio sine cessione. ¶ Adde circa [a] tertiam fallentiam de no
14 tario ⁊ iudice tria sunt breuiter vidēda. ¶ † Primo an notari⁹
possit alteri stipulari nedū in iudicio, sed etiā extra iudiciū, cõ
munis cõclusio ⁊ obseruanda est ꝙ sic, prout tenet gl in. d. §. si
quis alij. ⁊ in. l. nec ei. §. j. ⁊ ibi Bar. ff. de adop. late Bar. i. l. ij. ff.
rem pupil. sal. fo. Bal. in. l. si absenti. C. si cer. peta. ⁊ in. l. non oīs.
ad fi. prin. ff. si cer. peta. eo q: notarius est seruus publicus. l. nõ
eū. ff. de adop. l. casus. in versi. qđ si seruus publicus. vbi bon⁹
tex. de hoc. ff. de vsu. ⁊. c. ꝙ quā. de vsu. in. vi. nõ potest omnibus
stipulari. Limita istā cõmunē cõclusionē procedere in notario
exercēte actū notariatus: puta q: sit rogatus a partibus. § nos
aūt. ⁊ ibi gl. in aut. de tabel, secus si circa actū notariatus alteri
stipulaf non interueniente rogatu partiū: tūc vt priuata perso
na alteri stipulari nõ pōt. ita nõ. tenēt Ang. i ver. lxxij. Bal. in
l. certi cõdictio. §. qm̄. ff. si cer. pe. ⁊ in. l. j. in. vi. co. C. per quas pers.
no. acqui. Ang. de Are. in. §. j. insti. de iure perso. d quo tū an ve
rū sit, vide late And. de Iser. in. c. j. in. §. itē sacramēta. in. vij. co.
15 ⁊ seq. de pace iura. fir. ¶ † Secundo videndū est an per stipula
b tionē notarij [b] queratur vtilis actio absenti sine cessione i omni
bus stipulationib⁹ etiā extraiudicialib⁹. cõis cõclusio obseruā
da est ꝙ sic prout firmat Bar. in. l. ij. ff. rez pupil. sal. fo. etiā in. l.
nec ei. §. j. ff. de adop. cum cõcordantibus traditis per Alex. hic
⁊ vltra eū dicit Abb. in ꝓemi. gre. in. vij. col. qđ ista est cõis opi.
pro quo adde tu glo. in. §. fin. aūt. ver. si vero aliqs. i verbo expo
nere. insti. de satis. ⁊ tex. in. l. caius in versic. ꝙ si seruus. in verbo
ipso iure. ff. de vsu. ⁊ ita tene ꝙuis Bal. in. l. j. in. v. col. C. p quas
perso. nob. acq. late teneat ꝙ imo reqraf cessio, ⁊ male, alibi idē
Bal. in. c. j. in vlti. col. de fide instr. dicit ꝙ notarius tanꝙ publi
ca persona acquirit vtilem actionē sine cessione, si talis stipula
tio interueniat in executione sue scripture ⁊ non aliene: q: pars
ei⁹ est. d. l. nõ eū aliter. vbi Cy. ff. de ado. Si tū stipularef tertio
verbis directis, ꝓmitto illi tertio, nõ eēt bona forma, ⁊ nõ vale
ret stipulatio. l. hmōi. cū gl. ff. de le. j. ⁊ hoc mō ꝭm eū intelligis
16 radice pluriū legū. ita ibi formaliter dicit Bar. ¶ † Tertio est
c videndū de iudice vel alio officiali [c] an possit stipulari. Bar. con
cludit ꝙ sic, post gl. in. §. si quis. insti. de inu. sti. adde tex. in aut.
libellū. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. C. de li. ꝯte. bon⁹ tex. i. l. eū pro quo.
ff. de in ius vocā. facit. c. ad reprimendum. vbi Abb. ad hoc no.
de offi. ordina. ⁊ sic stabit conclusio ꝙ iudex vel alius officialis
qui habēt personam publicā possunt alij stipulari. Amplia istā
cõclusionem quod iudex ordinarius potest stipulari alteri etiā
nõ sibi subdito ꝭm Abb. in. c. pastoralis. §. j. in vltima colum. de
offi. ordin. Secundo singulariter amplia etiam si esset iudex in
competens, adhuc posset alteri stipulari ꝭm Ang. in. l. emanci
pari. ff. de adop. ⁊ ante eum ita no. tenuit Bal. in. l. j. in versi. sed
quid de iudice. C. per quas perso. nobis acquiri. ⁊ in. d. l. certi cõ
dictio. §. quoniam. ff. si certum. peta. In contrarium facit quod
no. Bal. ⁊ Alex. in. l. ij. §. j. per illum tex. ff. qui satis. cogā. vbi no
tat, ꝙ satisdatio prestita iudici incompetenti de parendo man
datis, vel de soluendo iudicatum, est nulla, quod ē no. dignum
ꝭm Bal. ibi. Tu dic ꝙ Ang. in. d. l. emancipari. loquitur in his
que sunt voluntarie iurisdictionis, secus in his que sunt contē
tiose iurisdictionis, prout loquitur Ang. ⁊ Alexā. ⁊ sic habes
duas ampliationes cum limitatione. ¶ Limita istā conclusio.
procedere, quādo iudex stipulatur circa ea que versanf in iudi
cio ⁊ per actum iudiciarium: secus si extra, ⁊ nõ in his que sunt
iurisdictionis voluntarie: q: iudex tanꝙ priuatus alteri stipu
lari nõ pōt, ꝭm dominū Ant. de Bu. ita limitantē not. in proe.
Grego. in. xij. col. ⁊ in. c. cum a nobis. in. iiij. col. de testi. ⁊ in. c. du
dum. in. iij. col. de conuersio. coniug. Bal. in. c. j. in. ij. col. de eo q
17 mittitur in possessio. ¶ † Secūdo fallit in officialibus fisci qui
nõ possunt fisco stipulari. l. j. in prin. ⁊ ibi Bar. in vlt. col. ad hoc
multum no. ff. de iure fisci. Bar. in. l. arbiter intra certum diem.
per illum tex. ff. de arbitris. vbi tenet ꝙ potestas ciuitatis non
18 potest stipulari fisco: q: est sibi subditus. † Quid autem in arbi
tro, an possit alteri stipulari, habes gl. in. c. dilecti. de arbi. quā
19 ibi Abb. in. vj. col. reputat singularē dic vt ibi per eū. ¶ † Ad
uocatus autem non potest clientulo suo stipulari glos. in. l. vni
uersos. ad finem. C. de decurio. lib. x. ⁊ ibi Bal. in specie ita not.
20 ¶ † Quarta fallentia Bar, est in iudicialibus in quibus queri
tur alteri vtilis sine cessione. l. in cause. §. fi. ⁊ ibi glo. ⁊ Bart. ff. de
procur. Adde quod per istam fallentiam decidit alibi Bar. in
l. possessio quoqꝫ. §. ⁊ si possessio. ff. de acqui. posses. quod si in sti
pulatione alteri facta adesset clausula guarentigie: tunc alteri
queretur vtilis actio sine cessione: eo quia notarius ex potesta
te sibi attributa facit preceptum ei concessum, quod habet vim
actus iudicialis, merito queritur vtilis sine cessione, vide per
21 Moderniores qui sequunt dictum Barto. ¶ † Secundo per
istam fallētiā sequitur, quod si in stipulatione alteri facta inter
ponitur iuramentum, propter iuramentum queretur illi tertio
vtilis actio sine cessione: quia iuramentum habet vim iudicij. l.
qui iurasse. §. fin. de iureiur. de quo vltimo dicā statim. j. ¶ Ex
peditis omnibus dictis Bar. in quinta fallētia Bar. facit tres
casus. aliqñ quis stipulaf rem meā: aliqñ ex re mea, aliqñ ⁊ ter
tio, propter rez meam. ¶ Ex dictis Bar. habes quatuor cõclu
22 siones. ¶ † Prima conclusio est, qñ quis stipulaf mihi dari rē
meā que durat mea, acquirit mihi vtilis sine cessione p. l. pe. C.
ad exhi. ⁊ illud tenet Bar. pro indubitato. Adde in contrariū
tex. in. l. iij. in prin. in verbo restitui. C. de inuti. stipu. vbi quis nõ
potest stipulari alteri restitui nisi intersit ipsius stipulātis: ergo
non est vera conclusio Bar. ꝙ quādo quis stipulatur rem meā
mihi restitui, quod acquirat mihi vtilis: nisi dfendēdo Bar. di
ceres ꝙ verbū restitui, non importat de necessitate dominium,
si quis depoluisset vel commodasset rem alienā, deberet sibi re
23 stitui. ⁊ tū nõ importat dominiū. ¶ † Scda ꝯclusio Bar. est, qñ
d aliquis stipulaf mihi [d] ex re mea, puta fructus vel pretiū, acqui
rit mihi vtilē sine cessione. idez tenet Bar. in. d. l. ꝙ procurator
ex re. per illum tex. ff. de proc. ⁊ in. d. l. iulia. §. si procurator per il
lum tex. ff. de actio. emp. sed istud reprehēdit do. Alexā. q: imo
pretium rei mee vēdite, nõ dr esse ex re mea. ita formaliter dicit
tex. in. l. vēditor ex hereditate. ff. de her. vel act. ven. ⁊ ideo nõ est
verum qđ queratur tūc vtilis sine cessione nisi in subsidiū ꝓut
tenet gl. in. d. §. si procurator. in glo. j. ad fi. alij. non tangunt. sz
tu salua Barto. quod pretium vere nõ est ex re mea, nec ꝓcedit
ex re mea. d. l. venditor ex hereditate. tamē pretium est loco rei
mee vendite: vnde sicut tertius stipulādo super re mea acquirit
mihi vtilē sine cessione. idem est quando stipulatur super pretio
rei mee vendite, cum illud pretium sit loco rei mee. ita dicit ipse
met Bar. in specie in. d. l. quod procurator ex re. ff. de ꝓcurato.
24 ¶ † Tertia ꝯclusio est quod si aliquis stipulatur mihi aliquid
extra rem meam, licet occasione rei mee, nõ acquirif mihi actio
sine cessione, vt stipulatur vsuram in vsura que extra rem. l. vsu
ra. ff. de verb. signi. sic etiā in pignore. l. solutū. §. per liberam. ff. d
pig. actio. Limita Bar. qñ stipulatione vel alio cōtractu princi
pale queritur dño: tunc etiā queritur accessorium ꝙ esset ꝓpter
rem: ⁊ sic hypotheca prout est hodie tex. in. l. ij. C. per quas p
nobis acquiri. de quo tex. vide quod tradit Bar. i. l. certi cõdi.
§. si nūmos. in tertia ꝯbinatiōe. ⁊ ibi dixi. ff. si cer. pet. Bar. ⁊ alij
25 in. l. si ita stipulatus. vj. §. chrysogonus infra. eod. ¶ † Quarto
no. subtilem

a ¶ Addõ circa. An ⁊ qñ notarius vel magistratus possint stipulari pro absente vide etiam per Abb. Panormita. in. c. dudū. d conuer. cõiu. aliqd in c. j. de deci. Et gñaliter ⁊ plenī⁹ quā alibi in quibus casib⁹ alteri possit stipulari, ⁊ qd de iure cano. ⁊ quid de seruo, monacho, procuratore, notario. iudicibus inferioribus, arbitro. presbytero parochiali, idem Abb. Panor. in pemio grego. colū. xvij. ⁊ xviij ⁊ ibi etiā plene per Felin.

b ¶ Notarij. Adde Socy. consi. cclxxvi. visa narratione in fi. Parp.

c ¶ Officiali. Adde Pan. post Jn. in. c. dudū. de conuer. cõiuga. ⁊ in. c. ad reprimendam. de offi. ord.

d ¶ Stipulatur mihi. Adde Panor. in. c. constitutus. de procur.

no. subtilē differētiā Bar. ꝙ ex pacto. l. cõmissorie non acqritur
per procuratorē vel aliū vtilis actio dño sine cessione: eo q: ta
lis conuentio nõn ex re dñi, sed magis in penā nõ soluentis si
cut in vsura, sic intelligit tex. in. l. i. C. per quas perso. nob. acquir.
Secus est in pacto addictiōis in die: q: illud est circa pretium
rei mee, vbi bene acquirif actio personalis dño sine cessiōe. ⁊ sic
Bar. vult paria esse, vel ꝙ stipulatio tertij sit circa rem meā, vel
circa pretium rei mee. cum pretium sit loco rei mee, vt dixi. s. in
ij. conclusione. Bar. ¶ Limita illud quod dicit Bart. de pacto
legis commissorie verum esse, ꝙ per procuratorem simplicē, vel
alium non queritur vtilis sine cessione. d. l. i. C. per quas person.
nob. acqui. Secus qñ tale pactum fieret per creditorem: qui hz
ius reale in re pignorata. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pact. ⁊ in re
pignorata representat personā debitoris. l. cū notissimi. §. sed cū
illud. C. de prescr. xxx. annorū. ⁊ vendit inuito debitore tunc be
ne queritur vtilis sine cessione ipsi debitori. tex. est singularis q
loquitur in his terminis in. l. si cū venderet. ff. de pig. act. ponūt
Ange. ⁊ Pau. in. l. epistola. § j. ff. de pac. declaro ⁊ induco illum
a tex. in voce. ¶ In octaua fallētia [a] vbi Bar. requirit duas cau
sas vt in dote quis possit mulieri stipulari. dic ꝙ imo solus fa
uor dotis sufficit. d. l. Caius. in verb. maxime. ff. so. mat. ratio q:
etiam si nulla esset facta stipulatio acquireretur mulieri. l. vnica.
§. accedit. C. de rei vxo. act. ꝭm Pau. de Ca. ⁊ Alex. in. d. l. Cai⁹.
in. j. no. per illum tex. vbi similiter reprehendit Bar. hic in hac
26 fallentia. ¶ † Habes duas conclusiones. Prima est, quod si
super re mea, que durat mea, stipulatus sum tertio, acquiritur
illi tertio vtilis sine cessione: per text. in. l. Publia. in princ. vbi
Bar. etiam idem no. ff. depoſi. idem etiam tenet Bart. in. l. certi
condictio. §. quoniā. in. ij. oppo. ⁊ in. §. si nummos. in. j. oppo. ff.
si certum pet. Et ista est communis opin. ꝭm Alex. Amplia vt
procedat non solum in re que de presenti est mea, sed etiam in re
que futura est mea ratione vtilis dominij, possum eā alteri stipu
lari. ita singulariter tenet Bar. in. l. quod dicitur. ij. in fi. j. eo. per
d. l. Publia. sequitur Abb. in. c. in presentia. in. ix. col. de proba.
⁊ latius Alex. hic. Sed aduerte contra istam primam conclu
sionem tenet Bal. in. c. cum patrem. C. de iure dot. q: sequeretur
ꝙ si ex deposito transferretur dominium in depositariū: prout
contingit quando est factum in genere, ⁊ non in specie. l. die spō
saliorum. §. fi. ⁊ l. Lucius. j. ff. de postul. ⁊. l. in naue Saupheli. ff.
loc. isto casu non haberet locum. d. l. Publia. quod esset absur
dum cum loquatur in deposito generaliter facto: vnde dr ꝙ ibi
est speciale in contractu depositi propter exuberantiā fidei que
requiritur in cōtractu bonefidei. l. bonafides. ff. depo. ⁊. l. bonā fi
dem. C. de act. ⁊ obl. sicut etiam est speciale in donatione. l. quo
ties. C. de dona. que sub modo. ꝭm Bart. ⁊ alios hic. secus esset
in stipulatione, que est stricti iuris. sequitur Ro. hic in vl. char.
contra Bar. tamen illa. l. Publia. loquitur in specie deposita in
qua non poterat esse depositum, ⁊ transferri dominiū in deposi
tarium, vt per Alex. hic. Tu autem aduerte vltra scribentes ꝙ
tex. in. d. l. Publia. in prin. in quo solo Bart. ⁊ doc. se fundant,
nihil probat: q: licet ille tex. decidat res depositas debere reddi
filio ⁊ non marito: prout mater deponens ordinauerat, ⁊ hoc
propter exuberantiam bonefidei que in contractu bonefidei de
sideratur, tamen non dicit tex. ꝙ illi filio queratur aliqua actio,
licet gl. ibi subaudiat. patet per text. in. l. bonafides. ff. depo. vbi
vult ꝙ possit reddi ei cui non competat actio. Confirmo per id
quod decidunt Pe. ⁊ Cy. in. l. ad probationem. j. ad fi. C. de ꝓ
batio. vbi querunt: pone deposui pecuniam penes te, ⁊ stipulor
reddi cuicunqꝫ portanti literas manu mea scriptas: certe pote
rit reddere illi portanti literas depositarius: ⁊ tamen illi nõ q
ritur actio contra depositarium, ⁊ sic non est bona consequētia:
deciditur in illo tex. ꝙ depositum debeat reddi filio: ergo queri
tur actio quamuis de hoc dubitet Pau. de Ca. in. d. l. Publia.
27 ¶ † Secunda conclusio Bar. est ꝙ qñ stipulor alteri super re q
est mea, sed non durat mea, illi tertio non queritur actio, p. l. pa
ctum. C. de pac. conuen. adde tex. in. l. si genero. C. de iure dotiū.
Bar. in. l. certi condictio. §. quoniam. in. ij. opp. ⁊ in. §. si nūmos.
in. ij. oppo. ⁊ Bar. in. d. l. Publia. vide tamen qđ no. tenet Bar.
in. l. si mercedē. §. si habitatoribus. in fi. ff. de act. emp. vide tamē
quod tenet do. Bar. nam videtur male dicere per ea que ibi te
net. nam lz ibi venditor stipularetur super re sua ex quo nõ du
rabat sua: non poterat stipulari. Item dicit Bar. quod secūda
ꝯclusio fallit fauore exercendi liberalitatē per tex. in. l. quoties.
C. de do. que sub modo. intellige verum qñ donans stipulatur il
lud idē quod donauerat, restitui alteri: illi alteri queritur vtilis
actio sine cessione. d. l. quoties. ij. de do. que sub mod. secus si sti
pularetur aliud: quam rem donatam: tunc illi tertio non acqui
ritur aliqua actio, tex. est in. l. cum res. C. de don. hic alleg. in gl.
Similiter fauore liberationis potest quis a donatario alteri sti
pulari. l. qui Rome. §. flauius. vbi Bar. ⁊ scribentes. j. eo. Am
plia singulare. d. l. quoties. quod si dono vel vēdo aliquam rem
hoc pacto ne alienes: ⁊ si alienaueris quod pertineat ad alium
certe, se alienante illi tertio acquirif vtilis actio. ita sing. tz Cy.
in. l. fi. in fi. C. de re. alie. non alie. quamuis de hoc vltimo dubitet
Alex. hic. Item inquantum Bar. dicit quod fallit secundo pro
pter singularia precepta pecunie: dic ꝙ ista non est bona fallen
tia: q: ibi non querif actio ex stipulatione alteri facta: q: est nul
la prout dicit tex. in. d. §. quoniam. Sed bene queritur ex nume
ratione ⁊ sic per actū naturalem. l. ea que ciuiliter. ff. de acquirē.
rer. do. ⁊. l. j. C. per quas perso. no. acqui. ⁊ ponit Bar. j. Ex om
nibus dictis Bar. habes. ix. fallentias in quibus ex stipulatio
28 ne facta alteri qrif illi tertio vtilis actio sine cessione. ¶ † Ad
b de vltra Bar. [b] decimā fallentiam qñ procurator stipulatur pro
domino aliquod ius personale ꝙ sibi querere non potest tunc
absqꝫ cessione querit dño directam actionē. gl. est sing. in. l. qui
dam ita. §. j. ff. ad Treb. ⁊ ibi Bart. in fi. dicit illā gl. esse ad hoc
diligenter notandam. idem tenet Bar. in. l. possessio quoqꝫ. d. §.
si. ff. de acqui. poss. ⁊ per aliū tex. in. d. l. quidam ita. §. j. cū glo. ali
bi dicit Bar. in. l. qui bona. §. si alieno. in. ij. col. ff. de dam. infect.
ꝙ in his q̄ sunt personalia, ⁊ nõ possunt ex persona ꝓcuratoris
trāsire in dñm ꝓcurator representat personā dñi sicut nūcius.
29 ¶ † Undecima [c] fallētia est qñ statutū diceret ꝙ ex stipulatio
c ne alteri facta agi possit: tūc nõ requiref cessio: † q: dictio ex, si
30 gnificat causam immediatā. l. j. §. ex incendio. ff. de inc. rui. nau.
31 ita in specie decidit Bal. in. l. j. in fi. C. de test. manu. ¶ † Duo
decimo fallit in iuramento delato a parte parti etiā extra iudi
cium: q: per procuratorē queritur dño actio vtilis ex iuramēto
sine cessione text. est in. l. nam postea. §. iusiurā. ff. de iureiur. ⁊ ibi
Bar. ⁊ clarius Ro. ⁊ alij ad hoc no. facit q: tale iuramentū ha
bet vim litis contestate. l. nam postea. §. si is qui. prealleg. ⁊. l. sed
⁊ si restituaf. §. ex quibus autem causis. ff. de iud. Item iuramē
tū tale hz vim iudicij. l. qui iurasse. §. fi. ff. de iureiur. sed in iudi
cialibus alteri per alterū querif actio sine cessiōe. l. in cause. §. fi.
vbi gl. ⁊ Bar. ff. de procu. dixi. s. in. iiij. fallentia Bart. ⁊ ita etiā
tz Lud. Rom. ⁊ d. Alex. in. d. l. possessio quoqꝫ. §. ⁊ si possessio.
Ro. in ꝯsi. lxxvj. qđ inci. in causa nobilis viri Salomonis. in. j.
dubio. do. Alex. in. l. fi. §. fi. per illum text. ff. de iureiur. ⁊ ita tene
ꝙuis de hoc dubitet Ro. hic in pe. col. nullam de Bar. ⁊ predi
ctis faciens mentionem.

1 ☞ Stipulatio de sistendo alium in iudicio vel de loco sacro
edificando valet ⁊ tenet.
2 Si aliquis stipulatur aliquid fieri quod nõ respicit interesse pe
cuniariū stipulantis, sed interesse publicū religionis, valet ⁊ tz.
3 Bona est argu. de stipu. ⁊ sic de contractu stricti iuris negatiue
ad alios contractus bonefidei.
4 Argumentatio de min⁹ fauorabili ad magis fauorabile nega
tiue an sit bona.

Si quis ita. Stipulatio de sistendo alium in iudi
cio vel de loco sacro edificando valet
1 ⁊ tenet. h. d. vsqꝫ ad l. fi. ¶ † No. primo ex hoc tex. ꝙ stipulatio
de edificando locū sacrū, vel religiosum valet ⁊ tenet sic stipula
tio respiciens augmentū diuini cultus, vel aliqd diuinū est effi
2 cax. ¶ † Ex hoc no. secundo correlarie ꝙ si aliquis stipulatur
aliquid fieri ꝙ non respicit interesse pecuniarium stipulātis, sed
interesse publicū religionis, valet ⁊ tenet cū interesse religionis
respiciens deū, sit preferendū cuicūqꝫ interesse pecuniario. l. san
cimus. j. C. de sac. san. eccl. cū infirmitas. de peni. ⁊ remiss. xij. q. j.
3 c. ꝓcipimus. in prin. ⁊. c. mattheus. in fi. de symo. ¶ † Tertio mi
rabiliter no. ex hoc tex. in fi. ꝙ bona est argumentatio de stipu
latione, ⁊ sic de contractu stricti iuris negatiue ad alios cõtra
ctus bonefidei hoc modo si non potest in stipulationē deduci:
ergo nec locari: ergo nec in aliū contractū qui sit bonefidei, ⁊ sic
iuriscõsult⁹ vr̄ arguere de min⁹ fauorabili ad magis fauorabi
le negatiue que argumētatio non est bona. bene ꝯ esset bona a
contractib⁹ bonefidei negatiue. ad ꝯtū stricti iuris, si non pōt
deduci in contractus bonefidei: ergo multo min⁹ in contractus
stricti iuris que argumētatio erit bona: q: fiet de magis fauora
bili ad minus fauorabile: ⁊ ideo iuriscõsult⁹ debebat ꝓbare cõ
clusionē fauore religionis, ⁊ nõ fundamēto ex locato ꝙ etiā nõ
probat. ¶ In gl. in verb. possumus. gl. reprehēdit argumenta
tionē iuriscõsulti ꝙ nõ sit bona argumētatio de stipulatiōe ad
alios ꝯtus. patet: q: non possum stipulari rem sacrā. l. inter sti
pulantē. §. sacrā. j. e. ⁊ tū possum eam emere. l. ⁊ liberi hominis ⁊
loci. s. de cōtrah. emp. q: in emptione non venit trāslatio domi
nij. Bar. ⁊ doc. defendunt tex. ꝙ quando in stipulatione vertif
factū vt est edificare: tūc bona est argumentatio de stipulatione
ad alios cōtractus. ita loquif hic. secus quādo vertitur datio.
Tunc nõ est bona argumentatio ab obligatione dandi que est
stricti iuris ad obligationem faciendi que est bonefidei: q: non
possum stipulari rem sacram mihi dari: ⁊ tamē per alios cõtra

a ¶ In octaua fallentia. Aduerte ꝙ regula q̄ hz nõ acqri actionem ex stipulatione, vel pacto alteri factis recta via sed mediāte cessione ipsius qrit, vt. l. possessio quoqꝫ. ff. d acqui. poss. cum ꝯcor. ibi traditis. Pōt etiā limitari vt ꝓcedat qñ tractaf de acqrēda actione, sz vbi tractaref de acqrēda exceptione puta trāsactiōis vel pacti: tūc absque aliqua cessiōe acqrif alteri p alterū. l. rescriptū. §. fi. cū. l. sequ. ⁊ ibi hoc no. etiam Bar. ff. d pa. l. ⁊ heredi. §. ⁊ nos aūt. eo. ti. Et ita tenuit Ale. in ꝯsi. xl. inc. col. ij. ver. ꝓsuppono. in v. vo. vbi ēt allegat not. per Bart. hic.

b ¶ Addõ vltra Bar. Ad hoc vid Ab. Pa. ⁊ Fel. in proe. Greg. s. alleg.

c ¶ Undecima. Adde Ang. cõsi. lxxv. inci. ꝙ dicta actio. in prima pte. Ale. ꝯsi. xxvij. j. ⁊. ij. colū. iij. vo. vbi loquif i specie de statuto Papie, ⁊ i simili Frā. Curt. cõsi. suo lix. col. xlvj. inci. memorie colende ⁊c.

Universidad de Deusto Biblioteca

ctus possum acquirere obligationē: vt no.in.l.ꝛ liberi.ff.de con
4 trah.emp.ꝛ in.l.liber homo.prima.j.eo. ¶ †Ultimo circa diffi
cultatē quā moui ad tex.in vltimo no. ꝙ argumētatio iuriscon
sulti non sit bona de minus fauorabili ad magis fauorabile ne
gatiue, responde quod iurisconsultus nō arguit simpliciter ne
gatiue stipulatione ad locationē, sed vult dicere tex. si non pos
set quis stipulari edem sacram ab alio fieri, eo qꝛ nullū interesse
pecuniariū seu estimabile pretendat, iuxta.l.fideiussoris. cū gl.
ff.de pact.ꝛ nihil sibi dari vel aliquid fieri: certe etiam nō potest
ex locato agi propter cessationem interesse, si alteri quis locasset
ecclesiam edificandam. ita vult arguere iuriscon.hic.

1 ☞ Ex stipulatione domini vel patris collata in seruum vel filium acquiritur domino vel patri.
2 Filiusfa. stipulando patri acquirit patri.
3 In aduentitijs iura Digestorum sunt immutata vt filius nō acquirat totum patri, sed solum vsumfructum. 39-

Dominus seruo.

†Ex stipulatione dñi collata in seruū vel patris in filium queritur dño vel patri ꝛ filiusfa. stipulādo patre acqrit pr̃i. hoc dicit cū.l.seq.
1 ¶ †Capio glo.in ver.ſm ꝙ que diuidit in duas partes, prout
2 duos intellectus ponit ad tex. scd'a ibi vel ita. ¶ Ista gl. dupli
citer intelligit text. sꝫ scd's intellectus ꝓcedit tm̃ ꝯsiderato iure
3 nouo. C. ſm ꝙ † in aduentitijs iure ffo rū sunt immutata, vt fi
lius non acquirat totū patri, sed solū vsumfructū.l.cū oportet.
in prin. allegata in gl.insti.per quas perso.nobis acqui.in prin.

1 ☞ Ubi tempus mensis simpliciter ꝛ sine aliqua determinatione apponitur: intelligitur de proxime futuro.
2 Dilatio est coarctanda ꝛ non amplianda.
3 Si promitto alicui dare in tribus terminis, ꝛ nō dico in quib'
4 qualiter sunt intelligendi isti tres termini.
In dubio quādo verba stipulationis sunt dubia, debet fieri interpretatio contra stipulatorem, quando ita interpretando valeret stipulatio secus alias.
5 Si promito dare alicui vel soluere in diebus illis, valet stipulatio, ꝛ intelligitur intra duos dies. 41-

Eum qui calendis.

Quis stipulatur simpl'r dari calēdis intelligit de ꝓximis nisi aliud expresse vel tacite fit actū. h.d. ¶ †No.ex hoc tex. a ibi pmas
calēdas ianuarias spectādas. qd vbi tp̃s mēsis simpliciter ꝛ si
ne aliqua determinatiōe apponit intelligit de ꝓxime futuro: rō
2 est † qꝛ dilatio dꝫ coarctari, ꝛ nō ampliari.l.ij. C.de tēp. app. ad
istum tex. adde in simili tex.no.in.c.nō potest.§.j.de preb.in.vj.
3 ¶ †Pro intelligētia tex.formo no. q̃stionē. Promitto tibi da
re centū in tribus terminis, nec dico in quib', quō debeāt intel
ligi isti tres termini Bar.singulariter in.l.iij.ad fi.pn.ff.de ann.
le. determinat ꝙ debeat intelligi ī trib' annis. mouet̃ p illū tex.
in vꝰ.sed si ita. illā decisionē sequnt̃ Lu.ꝛ do.Alex.in.l.q bona.
§.fi.ff.de dam.infec.ꝛ do. Alex. hic contrariū determinat ipse
met Lud. roma.hic, ꝙ imo debeat intelligi solū de tribus die
bus, veluti de tribus terminis magis proximis per istum tex.
ꝛ ad tex.in quo se fundat Bar.in.d.l.iij.ver.sed si ita.verū est ꝙ
ille tex.nullaten' ꝓbat opinionē Bar. nā ibi testator legauit. x.
trima die. illa dictio trima, nō intelligit̃ pro trib' terminis, sed
bene dicit tex. ꝙ est perinde ac si adiecisset omnia verba annua
bima trima die. ibi ergo est tex. ꝙ siue omnia ista tria ponuntur
annua bima trima quo casu intelligit̃ primo secūdo ꝛ tertio an
no, siue apponatur istud solū de per se trima die, similiter intel
ligitur pro tribus annis. sed hoc modo nō faceret ad ꝓpositū
nostrum qd promissio facta in terminis tribus, intelligat̃ in tri
bus annis, nō bene probatur ꝛ esset contra istum tex. mihi pla
cet opinio quā ponit Cuma.in.d.l.iij.ff.de annu.le. quod equi'
sit remittere arbitrio iudicis quomodo illi termini nō aliter spe
cificati intelligi debeant: probat optime per illū tex.in.d.l.iij.in
ver.sed ꝛ si fuerit adiectū vbi dicit̃ quod quādoqꝫ termini adie
cti relinquuntur arbitrio iudicis illis aliter non declaratis. iu
dex ergo habebit declarare istos tres terminos, cōsiderata qua
litate personarum ꝛ quantitate vel re que promittit̃. facit regu
la.l.j.in fi.ff.de iure delibe. quando tempus non reperitur decla
ratū a iure stamus declarationi iudicis. ista opinio mihi placet
teneant Bar. ꝛ alij quicquid vellent, quia non fundantur lege.
sed in practica magna esset authoritas Bart. ¶ Capio glos.in
verbo calēdas, quam diuide in tres partes. In prima remouet
contrarium. In secunda opponit ꝛ no. soluit. In tertia formāt
questio. secūda ibi, sed contra. tertia ibi, item quid si in diebus.
4 ¶ †In eadē glo.ibi vt ergo valeat: dicitur vt de primis. no. di
ligēter istam gl. ex qua habes peregrinam limitationem ad re
gulam.l.stipulatio ista.§.alteri.ver.in stipulationibus.s.eo.ꝛ.l.
veteribus.ff.de pac. ꝙ in dubio quādo verba stipulatiōis sunt
dubia, dꝫ fieri interpretatio contra stipulatorē. ista regula pro
cedit, qn̄ ita interpretando stipulatio valeret: alias si nō valeret
debet fieri interpretatio ꝯtra ꝓmissorē, vt actus valeat. ꝛ ita no
5 taui ibi istā gl.ī.d.§.alteri.vꝰ.in stipulatiōib' vt ibi dixi. ¶ †In
ea gl. ibi, itē quid si in diebus. Bart. cū gl. cōcludit ꝙ si ꝓmitto
tibi dare vel soluere centū in diebus illis valet stipulatio, ꝛ intel
ligitur intra duos dies, per.d.l.inter illam.§.fi. allegatā in gl.ꝛ.l.
libertas.j.§.fi.ff.de manu.test. Reputat Pau.de ca. mirādum
qꝛ secūdū vulgarem communem, ista verba habēt tractū in infi
nitū, quasi dicat nunꝙ tibi soluam. Imo.ꝛ Roma. hic putant
stipulationē non valere, ꝛ text.in illa.l.inter illā.§.fi. loquitur in
alijs terminis quam Bar. qn̄ quis promisit in diebus simplici
ter. Ego puto decisionem Bar. esse veram: ꝛ qn̄ non esset.l. pro
batur ratione, qꝛ qn̄ ꝓmitto in diebus illis, ista pluralis loqu
tio in diebus illis, non potest verificari in vno die, saltem duos
requirit.l.vbi numerus.ff.de testi.c.pluralis.de reg.iur.in.vj. er
go duorum numero est contenta, ꝛ istud est quod proprie vult
tex.in.d.l.inter illam.§.fin. ꝛ in dubio debet fieri interpretatio vt
stipulatio valeat, vt tenet glo.hic, in parte precedenti.

a ¶ No.ex hoc tex.ibi.ad istā regulā seu notab. adde bo. tex.i.l.boues. §.hoc sermōe. dū nupta erit prime nuptie significant̃. ff. de ver.sig. vbi ꝓbat̃ qd act' seu verba dn̄t ītelligi p pri' nō āt p posteri', vt hic ꝛ.l. qui liberis. §. hec vba.s.de vul.ꝛ pup.facit.l.hoc legatū.ꝛ ꝙ ibi no. Bar. de le.ij. vbi dt Bart. ꝙ ex illa l.colligit̃ illud philosophi. ꝙ vbi aliqd dr de duob' de vno p pri', de alio p posteri': ītelligendū est de eo ꝙ ē p pri'. Idē pōt colligi ī.l. legatis. de leg.ij. facit etiā.l.j.ꝛ q̃ibi no.s. d au tu. ꝯcor.ēt.l. matrimonij. s. q ꝛ a qb. ꝛ.l.dotis ꝓmissio. d in.do.ff.ꝛ.l.cū pr̃.§.hereditatē.j.de leg.ij.c. mādato nr̃o. de preb.in.vj. Alias cōcor. vide etiā p gl. ī ver.primis.ī ca.nō pōt.hic all. De hac regula facit mētionē Bal.i.l. j.C.de suc.edi. vbi dicit ꝙ vba p prius intelligunt̃ ex ppria significatione, ꝛ ibidē Pau.de Ca. refert ꝛ firmat eius dictū qd not.Bal.in.l. pen.§.vxor.ff. so.mat.in.d.l. cū pater.§.pr̃ certā. ꝛ Lud. roma.in cōsil. clv. dicētes penam appositā ī cōpromisso, nō censeri repetitā in eius renouatione, ex quo actus dn̄t p pri' intelligi, ꝯ regu

1 ☞ Ubi nulla dies in stipulatione apponitur: stipulatio censetur esse pura, ꝛ ex ea de presenti agi potest.
2 Ratione loci adiecti stipulatio pura re ipsa intelligitur habere in se tacite diem quo possit commode ad illum locū perueniri.
3 Stipulatio que habet locum, habet ꝛ tempus. primū expresse ex partium conuentione: secundum tacite naturali conuentione, ꝛ ex legis dispositione.
4 In dubio dies censetur apposita fauore promissoris, ꝛ non stipulatoris.
5 Debitor potest renunciare diei apposite in eius fauorem, ꝛ soluere ante diem.
6 Quelibet promissio pura habet miserationis gratia aliquod tempus in executione ad soluendum.
7 Interpellatio hominis non constituit debitorem in mora ad vnguē sed dꝫ contin̄ere aliquod spatium moderati temporis.

Quoties.

Si nulla dies in stipulatiōe apponit̃ presenti die debet̃. h.d. secūdū Bar. ꝛ alios.
Istud summariū Bar. ꝛ doc. est valde diminutū ꝛ inꝑfectū. ꝛ
ideo ego summo sic ꝛ cōplectar totū tex. nihil omittendo. Ubi
in stipulatione tempus nō adijcitur obligatio cēsetur pura, nisi
locus adiectus, de necessitate tempus tacitum cōtineat. hoc di
cit primo. Item dies adiecta facit vt ante eius aduentū nō de
beatur efficaciter, ꝛ presumit̃ apposita fauore promissoris. hoc
dicit secūdo. Et quod dictum est in calendis, habet locū in idi
bus, ꝛ nonis. hoc dicit tot' tex. ꝛ sic habet tres partes, vt patet
1 ex summario. secūda ibi, rerum. tertia ibi, idē in idibus. ¶ †No
ta primo ex hoc tex. quod vbi dies nō apponitur in stipulatio
ne stipulatio censetur esse pura, ꝛ ex ea de presenti potest agi fa
cit.l.si cum prefinitione.in prin.ff.quādo dies leg.ce.ꝛ in.§.oīs.
institu.eo.de verb.obliga. Limita istā regulam ꝛ tex. quādo ita
intelligēdo stipulatio vel cōtractus esset sine vtilitate, vt si mu
tuo tibi pecuniā, ꝛ tu promittis simpliciter restituere, nō intel
ligitur quod velis de presenti restituere: quia isto modo mutuū
2 esset sine vtilitate ſm Bart.in.l.si penam.in fi.j.eo. ¶ †Secun
do no.ex tex.in ver.nisi locus. ꝙ ratione loci adiecti stipulatio
pura re ipsa intelligitur habere in se tacite diem, quo possit cō
mode ad illū locū perueniri. adde text.in.l.interdū.ꝛ.l.cōtinu'.
§.cū ita.j.eodē.ꝛ tex.in.l.ij.§.si quis itaqꝫ stipuletur.el.ꝙ.ff.de
3 eo quod cer.ꝛ tex.in.§.loca. institu.eo. ¶ †Et sic correlarie no
to tertio ex hoc tex. quod stipulatio que habet locū, habet ꝛ tē
pus, primum expresse ex partium conuentione, secunduꝫ tacite
naturali cōuētione, ꝛ ex legis dispositione. ¶ Quarto nota in
versic. ex quo apparet. quod in dubio dies censetur apposita fa
uore ꝓmissoris, nō stipulatoris. Ex quo infertur correlarie qd
4 debitor † potest illi renūciare, ꝛ ante tēpus soluere, ꝛ preuenire
l.stipulatio ista.§.inter certam. vbi dixi. s. eodem. ¶ Gloss.in
verbo presenti, diuide in duas partes. In prima opponit cōtra
tex. ꝛ de solutione se remittit. In secūda allegat duas cōcordā
5 tes ad tex. secūda ibi, ꝛ facit. ¶ † In eadem gl.fi. dic melius vt
per Bar.hic, ꝛ latius ꝛ plenius per eundem Bar.in.l. ita stipu
latus magna.in.j.q.j.eo. ꝛ per Bar.in.l. quod dicimus.j.de sol.
6 Adde dictis Bar. † quod quelibet promissio pura, habet mi
serationis gratia aliquod tēpus in executione ad solūedum, ꝛ
vbi nō reperitur taxatum a iure, est taxādū a iudice. Istud est
7 adeo verum † quod interpellatio hominis nō cōstituit debito
rem in mora ad vnguem, sed debet continere aliquod spatium
moderati temporis. gloss. no.in.l. Emilius. in princip.ff. de mi
noribus. quē gl.non est ad hoc alibi in iure secundum Bal. in
c.j.in secunda colum. de noua forma fide. ꝛ est bonus text. in.l.si
quis filium. §.fi. ff. de colla. bonorum. do. Alex. in.l.j.§. item si
ua. ff.ad legem falci.

Expe

1 ☞ Expectandum est totum tempus stipulationi insertum: eo quia censetur appositum causa differende solutionis.
2 Debitum quo tempore debeat solui. 42-

Qui hoc anno.

Quando vna prestatio est facienda petitur in fi. temporis, hoc dicit, ſm Barto. ꝛ docto. vel sic quando vni prestationi tempus inseritur non
1 potest agi nisi illo toto tēpore elapso, hoc dicit iste tex. ¶ †No.
a ex hoc tex. regulam a quod expectandum est totum tempus sti
pulationi insertum: quia censetur appositum causa differende
solutionis ꝛ sic in fauorem debitoris: ergo interpretatur prout
ei fauorabilius est, ꝛ consequenter in eo vltimum momentum
temporis spectatur: adde text.in.l. cum stipulatus sim mihi a
Proculo.in prin.j.eo.ꝛ tex.in.§.omnis. in ver. id autem quod
in diem. inst. eod. ꝛ tex.no.in.l. eum qui certarum.in prin.in ver
bo quandiu vel exiguum tempus nundinarum spatio superes
set.j.eo. est ꝛ alia ratio: quia additio istius temporis alias esset
superflua ꝛ nihil operaretur contra regulā.l.si quando.in prin.
cum simi.ff.de leg.j. Amplia istam regulam vt procedat non so
lum in stipulatione, vel in contractibus, sed etiam in omni alia
materia semper est expectandum totum tempus. tex. est not.in
c. commissa.in princ.de elec.in.vj. ¶ Capio glo.j.in ver. hoc an
no. quam diuide in duas partes principales. In prima per viā
distinctionis remouet duo contraria. In secunda duas concor
2 dantes ad tex. secūda ibi, ꝛ facit.s.tit.j.l.quod quis. ¶ †Bar.
plene distinguit, quando debitum tempore, debeat solui, facien
do quatuor casibus principales, aliquādo tempus apponitur
causa demonstrandi: aliquando causa limitandi, aliquādo cau
sa differendi, aliquando ꝛ quarto causa multiplicandi obliga
tionem. Ioan. de Imo. dicit quod ista doctr. Barto. est dimi
nuta, ꝛ quod ei debet addi quintus casus: quādo tempus adij
citur causa alleuiande seu moderande obligationis: ꝛ tunc dicit
quod solutio debet fieri in fin. talis termini, per.l.si cum prefini
tione.ꝛ.l.nec semel.§.j.in ver.nisi fore.ff.quando dies leg.cedat.
Tu autem salua Bartol. ꝛ dic quod imo Bartol. posuit istum
casum: ꝛ est proprie casus.l.lecta. vbi aliud vltimum tempus
quod.ccc. soluerentur quolibet mense, fuit appositum ad mode
randum ꝛ alleuiandum obligationem precedentem, secundum
quam tota summa erat soluenda in proximis calendis. ecce ꝙ
ibi est proprie text. quādo tempus apponitur ad moderandum
seu ad alleuiandum. ꝛ ibi deciditur quod debet attendi finis cu
iuslibet mensis, ꝛ ideo Bart. ponit illum casum sub quarto mē
bro allegando.l.lecta. Circa istam doctrinam Bartol. adde in
secundo membro quando tempus apponitur causa limitande
seu finiende obligationis, quod statim debetur non expectato
illo tempore: iuribus per eum allegatis: adde rationem esse qꝛ
si expectaremus finem illius temporis cū obligatio sua sit quo
ad viueret, ꝛ sic vsque quo moreretur, non posset tunc agere, nec
haberet commodum aliquod: ideo deciditur in iuribus allega
tis per Barto. quod statim debeatur non expectato illo tempo
re. ¶ Circa tertium membrum Barto. quando tempus est ad
iectum causa differende solutionis, ꝛ vnica prestatio fieri debet:
ꝛ Barto. facit differentiam vtrum tempus sit adiectum per ac
cusatiuum, an per ablatiuum. ita etiam tenent Rayn. Cyn. ꝛ
Bald.in.l.si in annos.ff.de condi.ꝛ demonst. Petr. ꝛ Bal.in.l.
legetur.in princ.ff.de lega.j. breuiter ista differentia non est bo
na. ꝛ eam reprehendit idem Bald.in.l.j.C.quando dies lega.ce
dat. per tex.in.l.nec semel.§.nouissime.ff.quando dies lega.ced.
vbi patet in text. non esse differentiam, an tempus apponatur
in accusatiuo, an in ablatiuo. ꝛ sic an legetur in singulos annos,
an in singulis ann. ꝛ licet ille text. loquatur in tempore adiecto
causa multiplicande obligationis: tamen idem videtur in tem
pore adiecto causa differende obligationis istam differentiam
etiam reprehendunt Imo. Lud. ꝛ Alexan. hic. Bened. de plū
bino in.l.si ita fuerit libertas. in princ.ff.de manumiss. testamē.
quia in hoc non posset assignari vrgens ratio diuersitatis inter
accusatiuum ꝛ ablatiuum ꝛ in contrarium est text.in.d.l.si fue
rit liberta. in princ. ꝛ in fin. text.in.l.j.§. quod dicimus. ꝛ.§. si in
tra.ff.de successio. edicto. ꝛ Bartol. met in dicta.l. si cui legetur
non tenet istam differentiam, an in accusatiuo an in ablatiuo:
nec obst. tex.in.l.non putabam.ff.de condition. ꝛ demonstratio.
allegatus per Bartol. quia ibi non est propter accusatiuum ad
sextum decimum annum, sed est propter verbum peruenisset,
quod verbum peruenisset, propter illam propositionem per tē
pus perfectum significat.l.vrbana.j.§.pernoctare.ff.de verb.si
gnifica. gloss.in.l. qui procuratorem dat. in verbo peragere.ff.de
procu. ita ad illum tex. dicit ipsemet Bar.in.d.l.si cui legetur. in
prin. sed ista consideratio Bar. licet in se sit vera non placet mi
hi ad illam.l. non putabam propter.l.seq. que incip. si in annos.
vbi non est aliquod verbum significans perfectionem: ꝛ tamen
expectatur finis temporis: ideo tene ꝙ qn̄ vnica prestatio est fa
cienda, ꝛ temporis adijcit̃ gratia differende solutionis, siue ap
ponatur per accusatiuū siue per ablatiuū, semper inspicitur fi
nis temporis: vt hoc tex. ꝛ.l.ex his.C. qn̄ dies leg.ce. ꝛ ratio est
quia cū tale tempus sit appositū cā differende solutionis: ꝛ sic
in fauorem debitoris seu in accusatiuo, seu in ablatiuo, semper
inspicit̃ finis temporis, solū esset rn̄dendū ad tex.in.l.si ita fue
rit libertas. vbi in tempore apposito in ablatiuo inspicitur prin
cipium tp̃is, respondet Bart. met in.d.l.si cui. ꝙ illud ibi est fa
uore libertatis. ꝛ ita ante eum rn̄det gl.in.l. libertas ad tempus
eo.tit.de manu.testa. ꝛ in.d.l.si ita fuerit libertas. tn̄ ista sol. mi
hi non satisfacit. qꝛ tex. ibi nō se fundat in fauore libertatis sed
in natura verborum considerando naturam verborum in singu
lis casibus. ¶ In quarto membro Bar. qn̄ tempus est apposi
tum cā multiplicande obligationis siue in vltimis voluntatib'
siue in contractibus, inspicitur initium anni. Bar. limitat duo
bus modis: vt hic per eum. Adde circa secundā limitationem,
quando debentur fructus annui, qd non sunt soluendi in prin
cipio cuiuslibet anni, sed tempore quo fructus recolligūtur per
tex.in.l. firmio.§. pater.ff. qn̄ dies lega. cedit. allegata per Bart.
Amplia notabiliter istam fallentiā ꝛ consequenter tex.in.d.l.fir
mio.§. pater. qd si obligationi annue fructuum adijceretur obli
gatio quantitatis annue: que statim posset solui, puta quia te
stator in testamento legat vxori sue in singulos annos. x. staria
frumenti ex tali fundo ꝛ. x. florenos annuos: quid erit hoc casu,
an sub simplicibus contineatur casus mixtus, ꝛ sic illa quanti
tas debebit solui in principio termini, prout solueretur. si sim
pliciter fuisset de per se legata. Certe isto casu debebit solui tem
pore recolligendorum fructuum, ex quo simul testator legauit,
ꝛ vtrobiqꝫ attendetur tempus recolligendorum fructuum, non
autem attendet̃ quantitas legata, ita singulariter decidit Bar
to. quem videas omnino in.l.si legatarius.§.j.ff.de leg.iij. per il
lum tex. qui bene probat. Tertio limita, nisi per ipsum agentem
veniret aliquid implendum. quod requirit actum successiue, vt
est prestatio patientie. tunc non potest agi nisi prius illud im
pleatur per agentē, ꝛ consequenter nisi prestetur patientia vsqꝫ
ad finem anni: per regulam.l. iulianus.§. offerri. ff. de actio.emp.
Ita singulariter limitat Bart.in.l.si communis seruus. ꝛ Deui
ꝛ castrensis.§.fi. in vltima col.j. de stipulatione seruorum. refert
ꝛ simpliciter sequitur Cumanus hic, ꝛ ita etiam simpliciter se
quitur dominus Alex.

1 ☞ Si arbitrator nō arbitrabitur, vel quia stat per stipulatio. vel non vult, aut non potest arbitrari ab eius persona non receditur, ꝛ stipulatio etiam penalis non committitur.
2 Stipulatio ꝛ eius substantia potest conferri in arbitrium tertij idem etiam in omni contractu.
3 Si per stipulatorem mora sit commissa, per quam arbitrator assumptus sit impeditus arbitrari, stipulatio principalis de restituendo equum locatum, vel destruendo domum, non dicitur esse commissa: quid autem econtra. nu.4.
5 Si stat per stipulato. morosum, ꝛ nō per promissores, qui non erat in aliqua mora, nō committitur stipulatio principalis, nec etiam penalis contra promissorem.
6 Si promissor moram fecerit quominus arbitrator arbitraretur tunc committitur stipulatio contta ipsum promissorem, ꝛ sic pena fuisset promissa ad penam.
7 A persona arbitratoris, electi per partes postea non arbitrantis, non receditur, vt eatur ad arbitrium boni viri ꝛ sic iudicis. que tamen regula limitatur septem modis vsqꝫ ad nu.13.
14 Licet arbitrator fuerit in mora arbitrandi: tamē videtur quod per hoc non expiret potestas arbitrandi, imo durat.
15 Si primo steterit per moram stipulatoris, ne arbiter arbitretur tamen poterit adhuc postea arbiter arbitrari.
16 Si arbitrator sit male arbitratus, non potest peti reductio ad arbitrium boni viri, etiam in contractibus stric'i iuris.
17 Verba arbitrio titij, per ablatiuum prolata in contractibus faciunt conditionem. ꝛ quid in vltimis voluntatibus. nu.18.
19 Si quis vendat fundum pro centum pacto quod si apparuerit fundum non esse liberum, sed emphyteuticum, fiat diminutio pretij arbitrio titij titio mortuo, vel non arbitrante, recurratur ad iudicem qui diminuat illud pretium.
20 Regula huius tex. que vult ꝙ a persona arbitrato. nō recedatur procedat quando promissor non fuit in mora.
21 In laudo arbitratoris requiritur presentia partis, vel citatio. limita vt.j.nu.22.
23 Quando certum est absenti non competere aliquam defensionem an requiratur citatio.

lā istā facit.l. placet.j.de li. ꝛ posth. cū si. quā vide ꝛ q̃ ibi dicit Ale. in princ. ꝛ idē Ale.in ꝯs.suo cclxxi. inci. viso ꝓcessu.i.ij. vol. vbi cōcludit ꝙ si relinquo alimenta vxori mee, ītelligit̃ ēt d scd'a vxore. itē si lego aliquid vidue intelligit̃ etiā de secūda viduitate, vt dicit Ant. de bu. ꝯsil.xx. incip. casus qdā Titius. sꝫ rn̄de vt per Fel. in.c.ij. alias si. de treug. ꝛ pace. vbi nouo stylo commētat istam regulam addendo multas decisiōes. ꝛ ibi ponit septē fallē. Alle. facit bonā distinctionē in cōsi.lxx. inc. viso consi. ij.vol. Ad q̃ regulā vide ēt que ipse dicit in ꝯs.suo. xvj. in.iiij. vo. ꝛ in l. diuortio. in §. ob donationes. quē legit cum. §. se. qui incipit, qd in anno. in.ij.co. ff.so.mat. vbi idē author examinat predictā reg. ad q̃ vide pulchrā decisionē q̃ip se ponit ī rep. l. quominus. char.xj.col.j. versi. quid autē si aliqs.ff. de flu. quā decisionē prius posuit frā.cre. no.cxlvj. inci. dcidi semel. vbi vide que dixi, ꝛ istā regulā al's plenissime examinaui i rep.d.c.nō pōt.d ꝓben.in vj. q̃ feci duꝫ publice legerem illud.c.

a ¶ No.ex hoc tex. regulā ad istud no. vide eundē auctorem in.l. eum qui ita.§. qui ita stipu.j.j.e.

Universidad de Deusto Biblioteca

24 Quanto tempore durat potestas arbitrandi.
25 Si partes non notificarunt arbitratori, ⁊ elapsus est terminus arbitrandi, an per hoc videantur recessisse ab eius arbitrio.
26 An arbitrator exbannitus possit arbitrari, vel etiam si sit excommunicatus.
27 Excommunicatus potest matrimonium contrahere.
28 An si aliquis ex compromittentibus moriatur, extinguatur compromissum.
29 Si aliquis ex compromittentibus est bannitus, ⁊ bona sunt publicata, an finiatur potestas arbitrandi.
30 Si factum sit compromissum in Titium, vt arbitretur de consilio Sempronij, an illo nolente dare consilium, vel mortuo recedatur ab eius persona, ⁊ an arbitrator poterit solus expedire.

SI quis arbitratu. Ista. l. secundum Paul. de Cast. est vna de famosioribus legibus huius tituli, propter eius materiam, que est quotidiana, ⁊ practicabilis. ⁊ ideo bene attendenda: vt. l. legaui. ff. de lib. lega. Arbitratore non iudicante, non valet stipulatio ⁊ ab eius per-
1 sona non receditur. h. d. ſm Bart. vel aliter summa sic. † Si arbitrator non arbitratur: quia stat per stipulatorem, vel quia nō vult, aut non potest arbitrari, ab eius persona non receditur, ⁊ stipulatio etiam penalis non committitur. h. d. totus iste tex. cū l. sequent. ¶ Diuiditur cum. l. sequen. in tres partes. In prima loquitur de mora stipulatoris, quando stetit per stipulatorem. In secunda de mora arbitratoris, ⁊ sic quando stetit per arbitratorem. In tertia quando per casum contingentem in persona arbitratoris: quia mortuus est antequam arbitraretur vel aliud impedimentum superuenit, ⁊ non potuit arbitrari: secunda ibi, quid ergo si ipse. tertia est in. l. sequen. Et ideo pondera pro intellectu litere: quod iste text. solum loquitur de mora stipulatoris, ⁊ de mora arbitratoris: quare non posuit tex. de mora promissoris? ⁊ sic videtur text. prima frōte defectiuus. Quare autem text. nihil ponat de mora promissoris, non reperio ab aliquo in specie declaratum, dicam statim. j. in. ij. notab. licet Bar. j. in. ij. q. velit tex. etiam aliquid tangere de mora promissoris a contrario sensu, vt dicam. j. in. iij. notab. Alia etiam est difficultas maxima in tex. quia text. decidit quod si stipulator moram fecerit, ⁊ non reus promissor, quod reus nō teneatur, vana pro certo videretur fuisse dubitatio, ⁊ decisio huius tex. si enim promissor non fuit in aliqua mora: sed solum stipulator, quare debet teneri reus, qui in nulla mora fuit quod tamen principaliter decidit tex. istud videtur esse sine vlla dubitatione. istam dif-
2 ficultatem statim enucleabo. j. in tertio not. ¶ † No. in primis, ex primis verbis litere ibi, si quis arbitratu Lucij Titij quod stipulatio ⁊ eius substantia potest conferri in arbitrium tertij. Idem est in omni contractu. l. fin. C. de contrahen. emp. l. si in lege. ⁊ l. si merces. in princ. ff. loca. ⁊ l. si ita. ff. pro soc. Nunquid autem stipulatio vel alius contractus possit conferri in liberā voluntatem tertij, dubium facit quia licet captatoria voluntas que confertur in voluntatem tertij reprobetur in vltimis voluntatibus. l. captatorias. ff. de hered. instit. l. j. ff. de legat. ij. ⁊ l. captatorias. C. de testam. milit. tamen non reperitur prohibita in contractibus. Immo nos habemus quod etiam matrimonium potest pendere ex voluntate alterius tertij, vt puta capio te in vxorem si placuerit patruo meo tex. est ad literam in cap. super eo. ⁊ ibi dom. Abb. ad hoc multum not. ⁊ rationem assignat de condi. apposi. ⁊ tex. in cap. sequen. quod incip. per tuas. eodem titu. De hoc quia non est materia huius legis ponunt scribentes presertim Moder. Cuma. Paul. de Cast. ⁊ alij in. l. centesimis. §. fina. j. eodem. Pau. de Cast. in. l. stipulatio non valet. §. eodem. vbi dicit quod non reperit ab alio tactum. idem Paul.
3 de Cast. in. l. j. ff. de leg. ij. ¶ † Secundo not. tex. ibi, deinde ipse stipulator moram fecerit, ⁊ hic attende quia declaro nucleum istius text. quod si per stipulatorem mora sit commissa, per quē arbitrator assumptus sit impetus arbitrari, quod stipulatio principalis de restituendo equum locatum, vel de destruendo domum, non dicitur esse commissa, ⁊ sic promissor non tenetur vt in litera, ⁊ interim si res restituenda periret, non periret periculo promissoris, sed stipulatoris morosi. l. si ex legati causa. §. eodem. ⁊ l. quod te. ff. si certum petatur. Ratio fundamentalis est: quia iste contractus stipulatoris est conditionalis. Initus sub conditione, si Titius arbitrabitur. l. fina. C. de contrahenda emp. ⁊ l. si merces. in princ. ff. de loca. Ideo non arbitrante contractus non est perfectus, ⁊ sic stipulatio principalis non est cōmissa: per consequens reus promissor nōn tenetur: stipulatio tamen penalis tunc bene committitur propter moram stipulatoris, licet tex. non decidat. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. ⁊ §. sequen. ff. de arbit. ⁊ compromissum ac potestas arbitrandi
4 soluitur. l. si duo. §. j. ff. de arbi. † Quid autem econtra ex parte promissoris, si per eum mora committatur, per quem arbitrator assumptus impediatur arbitrari, quid iuris sit? istum casum videtur omittere tex. qui loquitur solum de mora stipulatoris, ⁊ de mora arbitratoris. Dic ex mente Barto. hic in. ij. q. quod si pena fuit promissa, committitur stipulatio penalis: sicut etiam fuit dictum ex parte stipulatoris. si vero nō est subiecta stipulatio penalis: ⁊ tunc ex parte promissoris morosi, stipulatio principalis de restituendo equo locato, ⁊ de destruēdo domum est commissa. Et est ratio fundamentalis quia cum ista stipulatio sit inita sub cōditione, si Titius arbitrabitur, vt dictum est: certe si stat per promissorem ipsum cui veniebat implenda ista stipulatione arbitretur: certe conditio habetur pro impleta. l. in executione. §. fina. j. eodem. ⁊ l. iure ciuili. ff. de condition. ⁊ demonstration. Et sic ipsa stipulatio de restituendo equum locatum, vel de destruendo domum, habetur pro pura, ⁊ sic reus cum per eum steterit quod Titius non arbitretur, tenetur virtute stipulationis principalis: que censetur purificata ex parte ipsius promissoris, sed ex parte stipulatoris ista cessant, vt patet ad sensum: quia ipse stipulator nihil tenetur restituere, nihil destruere. Unde est quod ex parte promissoris morosi cum stipulatio habeatur pro purificata vt dictū est: certe si super ea aliquid erat declarandum per arbitratorem: tunc ab eius persona bene receditur, ⁊ habetur regressus ad arbitrium boni viri, ⁊ sic iudicis ſm Barto. j. in. ij. q. vbi ponderat ad hoc istum text. in verbo, promissor: quasi moram fecerit a contrario sensu. Secus si ex parte stipulatoris mora sit commissa: tunc non receditur a persona debentis arbitrari, vt hoc text. ⁊ consequenter reus promissor non tenetur ex tali stipulatione. isto modo ha-
5 bes bene enucleatum intellectum istius text. ¶ † Tertio pondera text. ibi promissor quasi moram fecerit non tenetur, quod si stat per stipulatorem morosum, ⁊ non per promissorem qui non erat in aliqua mora, ⁊ cui nihil poterat imputari, non committitur stipulatio principalis: nec etiam penalis contra ipsum promissorem, ⁊ si dicatur quod iste text. videatur in hoc penitus indubitabilis, dic quod triplex potuit esse ratio dubitandi. Prima quia contractus stipulationis in sui conceptione videbatur fuisse purus: vnde licet per moram stipulatoris stipulator incideret in penam si est promissa, certe videbatur quod promissor teneretur ad obseruationem stipulationis. Et istud est quod proprie vult dicere text. in illis verbis promissor quasi moram fecerit non tenetur. contrarium tamen est verum: quia stipulatio habet conditionem, si Titius arbitratus fuerit, vt dixi in precedenti not. Secunda ⁊ notabilior est ratio dubitandi: quia videbatur quod mora stipulatoris non excusaret promissorem ab obseruantia sue promissionis, prout tenet gl. in. l. ij. in gl. fi. ff. si quis in ius voc. non ier. que glo. mouetur per tex. in. l. j. §. j. ff. de eo per quem fac. erit. tamen illa gl. reprehenditur per Bar. ⁊ alios ibi. arg. l. arbiter si calendis. ff. de arb. reprehenditur per Lud. Ro. hic in. x. col. per istum tex. qui bene facit cōtra illam gl. Tertia ⁊ subtilior poterat esse dubitatio, nunquid postquam stipulator semel fuit in mora, stipulatio principalis per hoc sit in totum sublata, adeo quod ipse promissor non possit amplius in mora constitui, ⁊ sic amplius teneri: quia imo litigatore existente in mora: immediate committitur pena. ⁊ sic soluitur compromissum. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. ⁊ l. si duo. §. semel. ff. de arbi. an vero stipulatio principalis remaneat firma: ⁊ denuo reus possit in mora constitui, prout expresse tenet gl. Cy. hic ⁊c. Iste tex. videtur not. decidere, quod promissor non possit amplius in mora cōstitui, nec amplius teneri, ⁊ hoc modo tex. habet maximam dubitationem, ⁊ de hoc vltimo di-
6 cam super illa gl. ij. ¶ † Quarto no. ex eisdem verbis a contrario sensu, ſm Bar. in. ij. q. quod si promissor moram fecerit quominus arbiter arbitretur: tunc committitur stipulatio contra ipsum promissorem. ⁊ si pena fuisset promissa: tenetur ad penam. d. l. diem proferre. §. si quis litigatorum. ⁊ tunc receditur a persona arbitratoris, ⁊ recurritur ad bonum virum, ⁊ sic ad iudicem: quia cum stipulatio sit conditionalis. l. fi. C. de cōtrah. emp. ⁊ si per promissorem cōditio habet pro impleta, stipulatio habetur ⁊ pro purificata: ideo propter hoc receditur a persona arbitratoris vt declaraui. s. in. ij. no. Utrunque tamen remediū copulatiue. s. stipulationis principalis ⁊ penalis simul concurrere non potest: quia stipulator altero debet esse contentus, per regulam. l. apud Celsum. §. Labeo. ff. de exce. do. ⁊ l. rescriptum. §. si pacto
7 subiecta sit pena. ff. de pac. ¶ † Quinto no. ex text. ibi a persona non esse recedendum. regulam ad quam allegatur frequenter ista. l. quod a persona arbitratoris electi per partes postea non arbitrantis, nō receditur, vt eatur ad arbitrium boni viri, ⁊ sic iudicis. ⁊ consequenter extinguitur cōpromissum, ⁊ stipulatio annullatur, vt hic, ⁊ l. fi. C. de contrah. emp. ⁊ l. si merces. in prin. ff lo. cū
alijs

alijs cōcordātibus allegatis in gl. magna in prin. ⁊ sic potestas arbitrādi nō trāsit etiā ad heredē arbitratoris: quia a persona nō recedit. facit. l. cū stipulat⁹ sim mihi a periculo. ibi, quā mortuus. j. e. no. Bar. in. l. si stipulatus fuerim illud. in prin. j. e. ¶ Limita istā regulā vt procedat quā stetit per ipsum arbitratorē: qui noluit aut nō potuit arbitrari, vel stetit per stipulatorem: tūc dicta regula procedit. secus si steterit per promissorē: tūc recedit a persona arbitratoris ſm Bar. hic in. ij. q. per istū tex. a contrario sensu ibi lati⁹ refer-
8 uo examinādū. ¶ † Secūdo limita istā regulā vt procedat quā substātialia contractus remittunt in arbitriū tertij, puta res vel pretium in contractu emptionis, secus si aliquod accidentale. gl. est cōiter approbata in. l. in vendētis. in gl. magna. C. de cōtrah. emp. Tamē quia aliqualiter videret refragari iste tex. vbi arbitriū erat super restitutione equi locati, ⁊ consequēter super accidētib⁹, referuo exa-
9 minādum post Bar. hic in. ij. col. vbi latius ponā. ¶ † Tertio limita quā arbitriū est necessariū pro obligatione formāda, secus vbi pro formata exequēda, quo casu desinēs arbitrari nō resoluit actū, nec impedit recedi a persona. l. cū stipulatus sim mihi a Proculo. in prin. vbi Bal. no. illū tex. j. e. pro limitatione legis istud examinat Bar. ⁊ doc. j. in. ij. col. vbi referuo examinandū.
10 ¶ † Tertio limita fauore dotis: vbi arbitratore nō arbitrante recurrit ad arbitriū boni viri. l. iij. C. de do. promiss. l. cū post. §. gener. ff. de iure do. gl. in. l. fi. in glo. iij. ⁊ ibi Bal. C. de contrahē. em. Lu. ro. hic, per Bar. in. l. j. in. iij. col. ff. sol. mat. Ubi dicit idē esse in causa alimentorum, ⁊ simili causa pia. ita etiā tenet Bal. in. l. fi. in versi. pone declaratio dotis. C. de sen. que sine cer. quan. vbi istud tenet alia ratione: quia si declaratio dotis est cōmissa alicui, qui nō est arbitratus, iudex debet arbitrari: quia res nō est integra, ex quo est contractū matrimoniū, vel saltē sponsalia propter illā dotē. Unde sicut mādatū non finit morte, quā res non est integra. l. mandatum. C. manda. ita nec ista potestas arbitrādi. Tū aduerte quod iura preallegata in. d. l. iij. C. de do. promis. ⁊ in. d. l. cū post. §. gener. nullatenus probāt istā limitationē esse verā: quia loquūtur quā arbitriū erat collatū in personā debentis soluere dotē, ⁊ non in personā tertij: quo casu quā pars cui cōmittit arbitriū nō vult arbitrari: bn̄ tunc recedit ab eius persona in oībus cōtractib⁹. l. hec venditio. ff. de cōtrah. emp. de qua ponit gl. magna in fi. ⁊ ibi Bar. ⁊ oēs doc. declarāt, ⁊ ita etiā tenuit Alex. hic sup. d. gl.
11 magna. ¶ † Quinto fallit predicta regula in arbitrio alicui cōpetēti iure proprio: puta si aliqua villa promisit se purgare riuos meos ad arbitrium meum, ⁊ ego alteri vēdidissem: tale arbitriū transit in emptorem: ⁊ sic receditur a persona. ita tenent Jac. de Aret. Bald. ⁊ alij cōiter in. l. si sic. ff. de leg. j. quāuis. d. Alex. ibi
12 post Jmo. videatur contradicere. ¶ † Sexto no. limita, ⁊ hic attēde predictam regulā non procedere quando res non esset integra, puta locaui tibi domum pro pretio declarando per Titium, tu inhabitasti domū: ⁊ Titius nō vult: vel nō potest arbitrari: tūc recurrit ad arbitriū boni viri, ne tu dicaris pro nihil domū habitasse, ⁊ ego perdā pretium locationis domus: ⁊ sic locupleteris cū aliena iactura ſm Pau. de Ca. in. l. si in lege. ⁊ in. l. si merces. in prin. ff. loca. quāuis Bart. in. d. l. si merces. mouens istam questionem nō decidit, sed relinquat cogitādum, quicquid etiam teneat Alex. hic. iij. col. qui tenet quod imo aget actione ex contractu, vt remoueat dicta iniquitas. Quod pro certo non videtur posse procedere in istis terminis: quia actio ex cōtractu nō sufficeret: eo quia pro pretio taxando necessarium videt arbitrium boni viri, ⁊ ita etiam quod quando res non est integra, recedat a persona, tenuit Bal. in. d. l. fi. C. de sen. que sine cer. quāt. quam
13 retuli. s. in. iiij. limitatione. ¶ † Septimo limita quando promitto omne ⁊ totum illud quod Caius tibi debet, ⁊ quantum debeat stet arbitrio Titij: tunc Titio non declarante, non irritat contractus vt recedat a persona, eo quia quātum debeat Caius, potest aliter declarari ex obligatione prima. l. fi. §. vlt. ff. de acceptila. Item quia hic non est cōmissa declaratio eius quod est substantiale cōtractus, sed quedam qualitas seu quoddā accidens contractus: ergo receditur a persona ſm doc. Bart. ⁊ ita consuluit Roma. in cōsi. ccccij. inc. in casu proposite consultationis videt prima fronte dicendum quasdā alias limitationes ad hāc regulam videbimus. j. per discursum materie. ¶ Ultimo no. in
14 ver. quid ergo. quod † si arbitrator fuerit in mora arbitrandi: tamen videtur quod per hoc non expiret potestas arbitrādi: imo durat: patet quia in. l. seq. dicitur quod omnino non arbitretur tunc stipulatio irritatur: ergo in casu precedenti, quando solum fuit in mora non arbitrandi: videt quod non annulletur stipulatio: tamen Bart. j. in. iij. q. tenet quod per lapsum anni tollat potestas arbitrandi quod an sit verum, ibi late dicetur. ¶ Gloss. j. dupliciter exemplificat istum tex. obscure dicētē quod stipulatus est sibi restitui, ⁊ non dicit quid. Nota ex primo exemplo gl. quod vbi precedit contractus locationis iam firmatus ⁊ postea assumitur arbitrium tertij, iuxta precedentē obligationē super qualitate restitutionis, quod eo non arbitrāte super isto accidentali, per hoc non recedit a persona, sed irritat stipulatio: ⁊ sic videtur esse hic tex. secundum istud exemplum gl. cōtra Bar. in. j. q. vbi tenet quod quā cōmittit aliquid arbitrio tertij, super contractu iam firmato: tūc recedit a persona arbitratoris nō arbitrātis ⁊ recurrit ad iudicē, an bene dicat referuo dicendū super illa. j. q. Bar.
15 ¶ † Ultra gl. ⁊ scribentes potes pinguius exēplificare istū tex. in verbo restitui, quod stipulatus sum restitui mihi aliquā hereditatē forte opulentā arbitratu Lucij Titij, quā pretēdebā restitui iure fideicōmissi. Uel posses exemplificare quā res mea puta possessio est penes aliū: quā intēdo vendicare ratione dnij vel quasi, possem istā stipulari mihi restitui arbitratu lucij titij ⁊c.
¶ Gl. in verb. nō tenet. quā diuide in duas partes principales. a in prima remouet vnū dubiū. in scda pro distinctiōe se remittit. Secunda ibi, ⁊ distingue. ¶ In ea. glos. ibi. nisi fuerit in posteriori mora. habes ex gl. limitationē ad hūc tex. ⁊ sic vult glo. quod si primo stetit per moram stipulatoris, ne arbiter arbitret: quod tamen adhuc postea posset arbiter arbitrari. ita no. vult ista gl. alias enim non posset posterior mora cōmitti per promissorem, vt dicit gl. ergo apparet quod adhuc durat potestas arbitrādi sed ista gl. male dicit ⁊ reprehenditur per Jmo. Raph. cu. ⁊ Lud. quia vno litigatore existēte in mora, immediate cōmittit pena, si est promissa ⁊ soluit compromissum. l. diem. §. si quis litigatorum. ⁊ l. si duo. §. semel. ff. de arbi. ergo cum per primam moram stipulatoris soluat compromissum: ergo cōpromissor non pōt amplius in mora cōstitui. ⁊ hoc voluit iste tex. in verbo promissor qui vult quod ex quo stipulator fuit in mora, promissor amplius nō tenet. Raph. Cu. reprobat istā gl. alio fundamento quia si stetit stipulatio per stipulatorem, perinde est acsi contra eum fuisset arbitratū, nec tunc admittit purgatio more: quia conditio contra eum habet pro impleta. allegat glo. in. l. quibus diebus. in prin. gl. fi. ff. de cond. ⁊ demō. quā reprobat. Sed ab isto obiecto posset defendi gl. quia hec conditio non potest haberi pro impleta cōtra stipulatorē, cum ipse nihil habeat impleri, vt dixi. in. ij. no. ⁊ sic arbitramētū non potest nisi obesse promissori, non autē stipulatori. Aduerte tamen quod licet promissor propter morā stipulatoris vel arbitratoris, liberaret a stipulatione de restituendo equum, vel a stipulatione penali interposita: eo quia tunc illa expirat propter morā stipulatoris, ⁊ consequenter stipulatio irritat: tamen semper durat actio personalis ex primo cōtractu: puta actio ex locato ad restituendum equum. l. si stipulatus. ad finem. ff. de vsu. ſm Rapha. Cu. ⁊ Alexan. ⁊ ita sane intelligas istum tex. ne decipiaris.
¶ Capio nunc glo. in verbo, recedendum. quā diuide in. v. partes. in prima allegat. v. leges concordantes ad regulam tex. nostri, postea format quatuor oppositiones contra tex. secūda ibi sed contra. s. pro soc. tertia ibi, item contra. C. communia de lega. quarta ibi, item contra. s. de ope. lib. quinta ⁊ vltima est ibi
16 item contra. s. de contrahen. emptio. ¶ † In eadem gl. ibi, sed contra. ff. pro soc. l. si societatem. solutio vt ibi, dic melius vt in alia. l. seq. que incipit in proposita. illo tit. que bene distinguit, ⁊ rationem diuersitatis assignat Bar. vt hic per eum. Sed aduerte inquantum Bar. vult istam doctrinam procedere etiam in contractibus stricti iuris, quod si arbitrator sit male arbitratus, petatur reductio ad arbitrium boni viri, etiā in contractibus stricti iuris, per tex. in. l. si libertus ita iurauerit. ff. de ope. lib. Raph. cuma. hic reprobat: quia in cōtractibus bonefidei, ius dicat omnia venire, que etiam non sunt dicta, nec cogitata. l. fin. ff. de condit. ob turpem causam. ⁊ l. ij. ff. de condictio. sine caus. ⁊ illa equitas est que parit officiū iudicis. l. quod si ephesi. ff. de eo quod cert. loco. ⁊ l. quero. in princip. ff. loca. ⁊ illud officium iudicis est per quod petitur reductio ad arbitrium boni viri. Sed in contractibus stricti iuris est secus: quia in illis si arbitrator assumptus inique arbitretur, nō habet locum reductio ad arbitriū boni viri: sed promittenti succurrit exceptione. l. si quis cum aliter. s. e. Breuiter tenet Bar. quod etiā in contractibus stricti iuris habet locū reductio ad arbitrium boni viri, prout tenet glo. ordinaria in. l. in proposita. ff. pro soc. mouet per tex. in. d. l. si libertus. allegata per Bar. Sed est melior tex. in illa. l. in proposita. ⁊ miror quod glo. ibi non aduertat, dum dicit tex. eo magis quod iudicium pro soc. bonefidei est: ⁊ sic vult quod idē esset si esset stricti iuris: quia comparatiuum presupponit positiuum. l. vbi autem non apparet. in prin. j. e. ⁊ ita illum tex. ad hoc ponderat Bart. qui nihil ignorauit in. d. l. societatem. §. arbitrorum. in. j. colu. ff. pro so. Sed aduerte: quia idē Bar. in. d. §. arbitrorū. in. iij. col. in vers. quo iure facit differentiam inter contractus bonefidei, ⁊ contractus stricti iuris: ⁊ vult quod in contractibus stricti iuris, reductio ad arbitrium boni viri fiat per officium iudicis, per. d. l. si libertus ita iurauerit. sed in contractibus bonefidei, per actionem ex eodem contractu per textum in. l. vnde si Nerue. in verbo corrigi potest per iudicium bonefidei. ff. pro soc. ergo per actionem.

¶ Secūdo limita. Faciunt pro ista limitatione boni tex. in l. si in emptione. in prin. ⁊ l. domū. in pri. ⁊ l. sue rei. cum l. seq. ff. de contrah. empt. in quibus probat, quod eo nō arbitrāte in quē contract⁹ substātia nō fuit collata: sed quedam qualitas seu aliquod accidēs contractus firmus manet.

Universidad de Deusto Biblioteca

⁊ cum Bar. tenet do. Anto. in c. Quintauallis. de iureiu. ibidē
Panor. in viij. col. ad fi. ⁊ seq. Tu autem vltra Bar. assigna pla
niorem rationem diuersitatis, quare habeat locū reductio ad
arbitrium boni viri, quando inique arbitratus est: secus quādo
nullo modo: q2 quādo inique arbitratur, est deceptio ⁊ lesio re
ipsa: ideo venit corrigenda per arbitratorem: q2 praua iniquitas
arbitratoris est que parit reductionem ad arbitrium boni viri,
que ratio cessat quando nihil arbitratur. Preterea grauius est
delictum quod cōmittitur per arbitratorē faciendo .i. inique ar
bitrando quā quando omittit arbitrari, per regulā l. si mora. ff.
sol. mat. ⁊ l. lege Cornelia. ff. ad Silla. facit l. qui autem. in prin.
ff. de his q̄ in frau. cre. ¶ In ea. glo. ibi, sed ibi speciale in legato
ne pereat. istā solu. sequuntur Bar. ⁊ cōmuniter alij, declarādo
eam vt hic per Bar. subtilis Rap. cu. dicit qd text. in illa l. fi. §.
sed ⁊ si qs. C. de ꝯh. empt. allegatus ꝓ contrario in gl. nihil facit
cōtra istū tex. eo q2 ibi legatū nō erat ꝯditionale arbitrio tertij,
sed solū electio illius serui erat data libere voluntati tertij: vnde
per hoc ꝙ nō eligat nō recurrit ad bonū virū, vt probatur in l.
cū quidā. ij. de leg. ij. sed illo tertio nō eligēte .j. annum electio va
dit ad legatariū, qui debet eligere mediocrē, sicut si mediocris
esset legatus. l. legato generaliter. ff. de leg. j. Tu dic ꝙ ille tex. fa
cit in oppositū: eo q2 ibi recedit a ꝑsona illius tertij: ergo cōtra
regulam huius tex. Item ibi legatarius in quem trāsfertur ele
ctio, debet eligere vt bonus vir: ergo in eo inique eligente, debet
recurri ad arbitriū boni viri .i. iudicis. Tu autē aduerte ꝙ in d.
l. fi. §. sed ⁊ si quis. substantia legati nō erat collata in arbitrium
tertij .s. an seruus legatus deberetur vel non, ⁊ sic an legatū va
leat vel nō valeat: quāuis Bar. j. in distinctione quam ponit, di
cat ꝙ in illo §. sed ⁊ si qs. substātia legati erat collata ī arbitriū
tertij .s. an seruus deberet necne: q2 ibi substantia legati non erat
collata in arbitriū tertij, sȝ solū erat remissa electio vnius de ser
uis, ⁊ sic istud accidētale: ergo nō videt speciale in vltimis volū
tatibus. Quia etiā in ꝯctibus quando aliquid accidentale re
mittit ad arbitriū tertij, recedimus a ꝑsona arbitratoris, vt est
gl. in l. in vendentis. in glo. magna. C. de contrahen. empt. ⁊ glo.
17 in l. in personam. in verbo generaliter. ff. de reg. iu. ¶ † Successi
ue inquātū Bar. in solutione sua vult ꝙ illa verba, arbitrio Ti
tij per ablatiuum prolata, in contractibus faciunt conditionē.
l. fi. C. de contrah. emp. l. si merces. in prin. ff. loc. ideo eo nō arbi
trante. ⁊ sic deficiēte cōditione, contractus est nullus: sed in vlti
mis voluntatibus talia verba non faciunt conditionē. l. j. ij. re
spōso. ff. de leg. ij. ⁊ in hoc est fauor vltime volūtatis: ideo eo nō
arbitrante, receditur a persona. cum Bart. tenent alij scribētes.
In contrariū allegat Rap. cu. fortem tex. in l. cū tale. §. si arbi
tratu. alias inc. §. rescriptū est. ff. de cond. ⁊ demō. vbi ablatiuus
arbitrio Titij, in vltimis volūtatib9 facit ꝯditionē, ⁊ Titio nō
arbitrante, non recurrit ad arbitrium boni viri: tamen ibi q2 illa
cōditio importata per ablatiuū erat turpis reijcit. Idē Rap.
cu. in d. l. j. ff. de leg. ij. reprehendit Bar. ꝙ imo in vltimis volū
tatibus illi ablatiui arbitrio tertij, faciūt ꝯditionē. ⁊ arguit sic:
certe cū iste sit ablatiuus absolutus, nos habemus regulam ꝙ
ablatiui absoluti etiā in vltimis volūtatib9 faciūt cōditionē. l.
a testatore. ff. de cōd. ⁊ demon. Tu defende doctrinā Bar. ⁊ ad
tex. in d. l. cū tale. §. si arbitratu. rñde clare qd doctr. Bar. ⁊ cōis
ꝓcedit quādo ablatiuus arbitrio Titij, profert simpliciter, sed
ibi profertur cum conditione, si arbitrio Titij Seia nupserit:
nā ibi ꝯditio exp̄ssa reddit totam orationem conditionalē. Nō
obstat secundū dū dicit Rap. qd ille ablatiuus arbitrio, est ab
solutus, ergo facit cōditionē etiā in vltimis volūtatibus: dic ꝙ
istud est contra text. d. l. j. in secūda parte. ff. de leg. ij. allegatū p
Bar. in verb. arbitrio tutorū. vbi tex. dicit expresse nō facere cō
ditionē. vbi ꝯditio neqȝ inest legato neqȝ mora: ergo falsum est
ꝙ ablatiu9 arbitrio, faciet ꝯditionē. nec est verū ꝙ hic sint abla
tiui absoluti q resoluunt in cōditionē, istud nō ꝓcedit in ꝓposi
to nostro vbi est solū vnus ablatiu9 nec adest participiū ꝓut in
18 d. l. a testatore. sed subintelligit dictio ꝑ. ¶ † Successiue inquā
tum Bar. tenet ꝙ in vltimis volūtatibus, si apponeret arbitriū
cōditionale: lego Titio mille si Titius arbitratus fuerit, eo nō
arbitrāte, ideo valeret legatū sicut si cōditio deficeret, iuribus p
eum allegatis. ¶ Adde tu rationē esse q2 cōditiones debēt im
pleri in forma specifica. l. qui heredi. ⁊ l. Meuius. in princi. ff. de
cōd. ⁊ demō. Nā conditio dȝ cōstare ex omnibus suis partib9,
cum denotet formā. ita egregie dicit Bar. in l. pro hereditarijs.
in j. col. in fi. C. de hered. act. ideo tunc non receditur a persona si
ille nolit arbitrari: q2 sic nō impleret cōditio in forma specifica.
Et si opponeres cōtra istā rationē de l. hec venditio. in prin. ff.
de cōtrah. emp. quā allegat gl. in vltimo cōtrario, vbi erat cōdi
tio expressa: ⁊ tamen recedit a persona, ⁊ conditio nō implet in
forma specifica. Rñdeo ꝙ ibi seruus erat vēditus sub ꝯditione
si rōnes cōputasset dñi arbitrio. si ergo stet per dñm ne ratiōes
calculentur cōditio habet prout impleta, prout declarat Bar.
j. in isto contrario ⁊ imputet sibi dñs si ꝯditio implēda non cō
pletur in forma specifica: q2 stat per eū ꝙ conditio nō impleat.
¶ Contra istā doc. Bar. pōdera facere tex. in d. l. fi. §. sȝ ⁊ si qs.
C. cōmunia de leg. vbi erat legatus seruus quē tertius elegerit:
clarū est ꝙ relatiuum quē, iunctum verbo futuri tpis, facit con
ditionē. l. Stichū qui meus erit. ff. de lega. j. ibi ergo legatū erat
factū sub ꝯditione si tertius arbitratus fuerit: ⁊ tamē ibi in vl
timis volūtatibus recedit a ꝑsona, vt dictū est illo nō arbitrā
te: ergo ibi est tex. contra Bar. lȝ alleget pro se. Nisi dicas quod
Bar. loquitur in conditione expressa, facta per dictionē, si. si illa
deficit, bene corruit legatum, per rationē proxime adductā, sed
ablatiuum iunctum verbo futuri tēporis, non facit conditionē
expressam, sed tacitā, tamen regulā habemus quod par est vir
tus taciti ⁊ expressi. l. cum quid. ff. si cer. pet. ¶ In ea. glo. in fin.
quia solutio gl. est contra. d. l. hec vēditio. in prin. que ponit etiā
casum quando non fuit arbitratus, ideo respōde melius vt per
Bart. hic cuius solutio bene probatur in d. l. hec venditio. in fi.
prin. in verbo impleta cōditio emptionis est. qcquid dicat Ra
pha. cuma. hic qui tenet ꝙ quādo cōditio collata est in vnū ex
contrahētib9 si stat per eū, cōditio nō habetur pro impleta, per
tex. in l. cum ab eo. ff. de contrah. emp. que loquitur quando cō
ditio consistit in mero facto, dependēte a mera potestate ꝓmis
soris: tunc si non vult implere, non hēbet pro impleta, vt habe
tur in gl. secus in illa ꝯditione, arbitratu Titij, q̄ importat ius
vt habetur in l. illa verba arbitratu. ff. de ver. signi. Item in d. l.
hec venditio. solus dominus non habebat implere conditionē
cōputādi rationes: q2 imo seruus erat ille qui habebat compu
19 tare rationes arbitrio domini. ¶ † Extra gl. Bar. format .ix. q̄
stio. primo format. q. quā dicit habuisse de facto de vēdēte fun
dum pro centum, pacto apposito quod si apparuerit fundū nō
esse liberum, sed emphyteuticum, fiat diminutio ptij arbitrio ti
tij: quod titio mortuo, vel non arbitrante, recurratur ad iudicē,
qui diminuat illud pretium per text. in l. domū. ⁊ in l. sue rei. cū
l. seq. ⁊ tex. in l. si in emptione. in prin. ff. de contrah. emp. Cum
ista decisione Bar. tenēt Ang. Raph. Cuma. do. Pe. de bexu.
hic. idem tenent Bar. in l. societatem. §. arbitrorum. in j. col. ad
fi. ff. pro soc. Bal. ⁊ Sal. in l. fi. in iiij. oppo. C. de contrah. empt.
Bal. in c. Quintauallis. in vij. col. de iuresur. Pau. de Cast. in l.
si merces. in prin. ⁊ in l. si in lege. in prin. ff. loc. Floria. in d. §. ar
bitrorum. in iij. colū. ⁊ dicit Pau. de Cast. hic, bonum verbum
ꝙ ista est communis opinio doc. ⁊ sic a communi opinione nō
est in consulendo aut in iudicando recedendum. ⁊ istam teneo.
Et si tu diceres prout dicunt Ang. Imo. Lud. ⁊ do. Alex. hic
ꝙ iura allegata per Bar. nihil probant: quia loquuntur quan
do non erat commissum arbitrio alicuius tertij, ⁊ sic qñ lex dat
tale arbitriū iudici. Responde no. quod imo illa iura bene pro
bant decisionem Bart. eo quia quando arbitrator electus nihil
arbitratur, deficit conditio ⁊ perinde est ac si nunq̄ fuisset ele
ctus. l. fi. C. de contrah. emp. ergo sumus in casu ll. allegatarum
per Bar. Et si tu replices prout dicunt Imol. Raph. Cuma. ⁊
Lud. Roma. hic ꝙ magna est differētia inter istos casus eo q2
quando partes elegerunt arbitratorem, vidētur se ad illū astrin
gere: ergo non debent posse recedere, ⁊ sic recurrere ad arbitriū
boni viri: q2 eligendo arbitratorem videntur recessisse a ꝓuisio
ne legali l. n. C. de do. promiss. quod est quando a principio nul
lum arbitratorem elegerunt, vt loquuntur ll. allegate per Bar.
Responde ꝙ illud quod dicitur, ꝙ partes eligendo arbitrato
rem videntur se ad illum astringere, verum est si arbitretur, ista
enim est conditio vt dicit tex. in l. si merces. in prin. ff. loca. vnde
paria sunt a principio nō fuisse electum arbitratorem, ⁊ electū,
⁊ non arbitraretur, iuxta gl. in l. ij. §. fi. ff. de cond. ob tur. cau. er
go sumus in ll. allegatis per Bar. ita subtiliter ⁊ pulchre defen
dendo opi. Bart. Istam decisio. Bar. reprehendunt Io. de I
mo. Ludo. Roma. ⁊ do. Alexan. hic moti per istum tex. secun
dum primum intellectum gloss. j. vbi contractus firmatus pre
cesserat, ⁊ tamē nisi locator postea stipulatur rem locatam sibi
restituit arbitrio Titij, quamuis contractus firmatus precede
ret: non tamen potest recedi a persona, ⁊ recurri ad iudicē. Ego
contra Bart. respondeo tripliciter tenendo decisionem Barto.
quam puto veram quod iste tex. in verbo restitui, non loquitur
de equo locato, vt dicit gl. sed intelligitur vel de restitutione he
reditatis, vel de restitutione alterius rei proprie, puta domus,
prout dixi in illa gl. j. ⁊ isto modo nihil facit contra Bar. quia
non loquit quando contractus iam firmatus non precesserat.
Secundo respondeo ꝙ tenendo sc̄d'm exemplum glo. j. restitui.
id est destrui domum, nihil faceret iste tex. cōtra Bar. Tertio ⁊
adhuc fortius dico ꝙ etiam tenendo primū exēplū glos. adhuc
nō facit cōtra Bar. nā Bar. loquit qñ cōtractus iam erat perfe
ctus, ⁊ non agebatur de alio contractu accessorio perficiendo,
sed solum

sed solum de diminutione pretij, si apparet rem venditā nō esse
liberam, sed emphyteuticam: tūc bene recurritur ad arbitrium
iudicis, super illo incidenti de diminutione pretij, vt cōtractus
iam perfectus, executionē sortiatur. ita loquitur proprie Bart.
hic in primo exēplo glo. de equo locato, licet locatio iā esset per
fecta, agebatur de perficiendo alio cōtractu stipulationis acces
sorio, super restitutione talis equi. ⁊ iste contract9 stipulationis
de restituendo equo prius locato, non erat perfectus, sed venie
bat perficiendus arbitrio Titij: ergo eo nō arbitrante non rece
ditur a persona, quo ad perficiendam stipulationem: ergo vide
quomodo defendo Barto. ¶ Secundo contra Bart. allegant
tex. in l. si ita coita. ff. pro soc. vbi si coita sit societas ex his parti
bus quas Titius arbitrabitur illo nō arbitrante, cōtractus ir
ritatur, ⁊ non receditur a persona: ⁊ tamen valet societas, nulla
facta mentione partium: quia intelligitur de partibus equali
bus. l. si non fuerint. in prin. ff. pro soc. ⁊ dicit Pau. de Ca. quod
illa lex facit eum vere dubitare contra Bar. ⁊ communem opi
nionē ⁊ pro solu. relinquit cogitandum. Tu responde quod ni
hil facit contra Bart. quia non loquitur in contractu iam per
fecto: eo quia d. l. si non fuerint. in prin. loquitur in societate sim
pliciter contracta, nulla facta mentione partium, intelligitur de
equalibus partibus. secus quando super assignatione partium
societatis electus est arbitrator: tunc non intelligitur de parti
bus equalibus, sed inequalibus secundū illius arbitriū: ⁊ tunc
intelligitur actū, qd illo nō assignāte partes nulla sit societas ⁊
dicit tex. in d. l. si ita coita. ergo ante declarationem illi9 tertij il
le contract9 societatis non erat perfectus: ergo ille tex. nihil fa
cit contra Bar. ⁊ est ipsa veritas. Adde vltra scribentes quod
Bal. in addi. Spec. in tit. de arb. in j. col. ad fi. ver. allegat Bar.
in hac l. si quis arbitratu. ⁊ refert istā decisionē Bart. ⁊ dicit in
ea dicendum vt no. in l. in vendētis. C. de contrah. emp. ⁊ in l. in
persona. in §. generaliter. ff. de reg. iur. ⁊ qd nō obstāt iura allega
ta p Bar. quia in illis legibus fuit contractū simpliciter, ⁊ non
per viam compromissi, vt in q. Bar. Tu autē dic quod iura al
legata per Bar. optime probant eius decisionē, inducendo illa
prout superius induxi. ¶ Ultra predicta contra aliam decisio
nem Bar. quando vendo tibi fundum pro cētum, cum hoc qd
accedat vnus de bobus meis, arbitrio Titij, ipso non arbitrāte
super boue recurritur ad iudicem, vt arbitretur, per l. si in em
ptione. in prin. ff. de contrah. emp. Alex. ponderat in contrariū
facere decisionem Ang. hic volentis quod si vendo fundū pro
centum, ⁊ pro eo pluri ꝙ arbitrabit Titius: eo non arbitrante,
non receditur a persona. per tex. in l. hec venditio. §. fi. ff. de con
trah. em. sequuntur Imo. Lud. ⁊ Alex. hic quāuis aliter in hoc
dicunt Bar. ⁊ Sal. in d. l. fi. in iiij. oppositione. C. de contrahen.
emp. quāuis aliter Pau. de ca. ⁊ do. Alex. teneant. Tu aduerte
defendēdo illā aliam decisi. Bart. ꝙ tex. in l. hec venditio. §. fi. ff.
de contrahen. emp. nihil facit quia nullam mētionem facit tex.
de cōmissione facta in arbitriū tertij, sed vult ꝙ si res determi
nato pretio vēdatur ꝙ valet venditio etiam non arbitrante ar
bitratore. ¶ Secundo etiam data decisione Bart. pro vera di
co ꝙ nō aduersatur Bar. q2 in q. Ang. in augmento illius plu
ris pretij erat commoda incertitudo, sed in q. Bart. debebatur
incertum de certis: ideo Titio non declarāte recurrit ad iudicē
qui declaret, ex quo saltē vnus de pluribus de presenti debeba
tur. Tu autem vltra scribentes bene cōsidera. Bar. format istā
ij. dec. per tex. in l. si in emptio. in prin. ff. de contrah. empt. illa l.
nihil penitus facit: q2 nihil dicit de arbitrio boni viri, sed bene
dicit ꝙ si in venditione fundi debet accedere vnus seruus ⁊ sit
discordia inter emptorē ⁊ venditorem: quia emptor dicit se sen
sisse de vno, vēditor de alio, dicit tex. ꝙ valet vēditio, ⁊ is seru9
dȝ accedere, de quo venditor intellexerit. ita ibi dicit tex. Ratio
illius tex. est quia in dubio interp̄tatio debet fieri contra empto
rem, q debuit legē apertius dicere. p. l. stipulatio ista. §. alteri. ꝟ.
in stipulationibus. j. e. ⁊ l. veterib9. ff. de pac. ita dicūt gl. ⁊ Bar.
in d. l. si in emptione. ergo sc̄d'm illū tex. in q. Bar. Titio non ar
bitrāte, debebit ille bos, quē venditor declarabit: cuius declara
tioni est standū per illū tex. qui de arbitrio boni viri nihil dicit.
¶ Successiue ex omnibus supra traditis Bart. recollegit do
ctrinā, an a persona arbitratoris receditur, vt hic per eum. veri
tas pendet a dictis supra. ¶ Circa tñ primū mēbrū inquātum
vult ꝙ in l. fi. §. sed ⁊ si quis. C. cōia de leg. substantia legati erat
cōmissa in arbitrium tertij, ⁊ nō cōditionaliter: vtrūqȝ videtur
male dictū ad illū tex. Primo q2 ibi nō erat cōmissa substantia
legati, scilicet an legatū valeat an non, ⁊ an seruus debeatur vel
non, sed erat commissa sola electio vnius ex seruis. Item in illo
tex. videtur esse cōditio cum dicat tex. quē Titius elegerit: rela
tiuum quem, iunctum verbo futuri temporis facit conditionē.
l. Stichum qui meus erit. in princ. ff. de leg. j. de vtroqȝ dic vt .s.
in specie tetigi. ⁊ ita perfecte habes expeditam .j. questio. Bar.
20 ¶ † Secūdo querit Bar. quia tex. videtur solum loqui de mo
ra stipulatoris, quid si per promissorē steterit quomin9 arbitra
tor arbitretur: decidit qd pena q̄ est ꝓmissa, illa committitur. l.
diem. §. si quis. ff. de arbi. sin autem nō fuit adiecta pena recedit
a persona arbitratoris, ⁊ recurrit ad arbitriuȝ boni viri, vt hoc
tex. quasi promissor moram fecerit a contrario sensu: ⁊ sic in tā
tum tenebitur promissor quantum arbitrabitur bon9 vir. nota
istam decisio. Bart. que limitat regulam huius tex. que vult ꝙ
a persona arbitratoris nō recedatur, vt procedat quādo ꝓmis
sor nō fuit in mora. secus si fuit in mora: quia receditur a perso
na, ⁊ recurritur ad iudicem. cum Barto. tenēt alij. ratio diuersi
tatis est: quia cum stipulatio principalis de restituēdo equo lo
cato, vel destruendo domum, secundū exempla gl. prime, cen
seatur inita sub conditione si titius arbitrator arbitrabit. l. fin.
C. de contrahen. emp. ⁊ l. si merces. in princ. ff. locat. ergo cū stet
per ipsum promissorem ne impleatur conditio, habet pro im
pleta. l. in executione. §. fi. j. eo. ⁊ l. hec venditio. ff. de contrahen.
emp. que iura ita voluit allegare Bar. hic. ergo stipulatio de re
stituendo equo, vel de destruēdo domum, habetur pro purifica
ta ⁊ actio competit stipulatori: ergo operabitur officiū iudicis
vt declarat Bar. s. in ij. ⁊ iij. oppositione. sed istud cessat ex par
te stipulatoris morosi, cū ipse nihil debeat ⁊ sic stipulatio prin
cipalis non potest dici cōmissa, ⁊ per cōsequens non pōt dici fir
matus cōtractus stipulationis principalis: q2 nihil tenet adim
plere, per cōsequens nō cōpetit officiū iudicis. sȝ aduerte q2 non
videtur ꝙ non sit opus recurri ad arbitrium boni viri: cum ha
beatur perinde ac si titi9 fuisset arbitratus, ex quo stetit per pro
missorem ne arbitraretur, ⁊ cōsequēter cum stipulatio censea
tur purificata: ergo stipulator aget ex stipulatiōe absqȝ aliqua
reductione ad arbitrium boni viri. ita tenet Cum. in l. in execu
tione. §. fi. j. eo. Tu dic ꝙ licet stipulatio habeatur pro impleta,
ac si titi9 fuisset arbitratus: tamē q2 incertū est qūo titi9 fuisset
arbitraturus equū locatū debere restitui, ⁊ in quāta summa ⁊c.
ideo propter illud incertum declarādum esse necesse adire iudi
cem qui declarat. l. continuus. §. cum ita. j. eod. l. cum pater. §. fi
lius. ff. de le. ij. §. curare. insti. de actio. quia actio ex stipulatione
principali non declarato, non sufficeret. ⁊ ita declarat Barto. ⁊
21 bene. ¶ † Terio querit Barto. de ardua ⁊ valde dubitabili. q.
que sepissime in facto contingit, an in laudo arbitratoris regra
tur partis presentia, vel citatio, ad hoc vt valeat. Bart. hic per
octo fundamenta concludit requiri citationem: alias laudū ar
bitratoris esset nullum, ⁊ ita dicit se consuluisse. Cum Bar. sim
pliciter sequitur solus Ang. hic, ⁊ videtur etiam sequi Imo. li
cet postea se remittat, idem consuluit Barto. in consi. suo. clxvj.
quod incip. Talionus de spoleto vēdidit cuidā ⁊c. sed in libris
impressis incipit aīr, sed male vbi ponit formaliter de verbo ad
verbum omnia que ponit hic, ⁊ sic Barto. de verbo ad verbum
formaliter inseruit illud consilium suū. Idem tenet Barto. in l.
Theopōpus. in pe. q. ff. de do. prele. ⁊ in l. j. in vj. col. ff. de leg. ij.
⁊ in l. alio. in v. colū. in ver. quero an heres sit requirendus. ff. de
ali. ⁊ cib. lega. Idem etiam tenet Bal. hic qui multum variat p
tex. bonum in l. necesse. ff. de in diem add. Idem tenet late Bal.
in l. nec quicqȝ. §. vbi decretum. in vij. ⁊ viij. col. ff. de off. procō.
⁊ leg. ⁊ in aut. ei qui. in ij. col. C. de bo. auth. iu. poss. Et idē Bal.
in c. j. circa fi. de inuest. in mar. fac. vbi Bald. allegando dictum
Inn. relatum per Io. And. in c. ex ratione. de appel. in nouella.
vbi dicit Inno. quod non solum in iudicio, sed etiam extra, de
bet citari is cuius interest. subdit per hoc no. Bald. ꝙ cū quidā
arbitrator laudasset ex arrupto, parte nō requisita quod in con
tradictorio iudicio fuit pronunciatū laudum esse nullū. Istam
opi. Bar. tenuit consulendo Io. de ana. in cōsi. lxxxiij. qd inci
pit visis his que in facto narrant iudicio meo ⁊c. vbi dicit ꝙ ista
opi. Bart. est maioribus authoritatibus ⁊ validiorib9 rationi
bus vallata, ⁊ in iudicando ⁊ cōsulēdo est tutior. Dicit etiā do.
Pe. de bexu. hic qd ista est communis opi. est bonū verbum: q2
consulendo ⁊ iudicando nō est a cōmuni sententia recedēdum.
vt per Bar. ⁊ alios in l. fi. C. si contra ius vel vti. publ. canoniste
in c. ne innitaris. de const. Ista qd vt dixi est valde dubia, ⁊ pro
pterea alibi Bal. in consil. viij. tertie partis, quod incip. pūctus
questionis talis est quedā domina ⁊c. examinat bene istam qō.
referendo opiniones hincinde nec eā decidit, sed dicit ꝙ est ma
gna questio simpliciter. Lud. ro. in cōsil. lxxij. incip. circa primū
quod querit an hec approbatoria ⁊c. dicit se semp dubitasse in
isto articulo; neqȝ tunc decidere: quia est valde dubius. ¶ Ul
tra octo fundamenta que Bart. adducit pro ista parte quod in
laudo arbitratoris ferendo, requiratur citatio partiū alias lau
dum non valeat: Ultra illa octo fundamenta adde bene facere
tex. in l. j. §. cū dicitur. ff. si cui plus quam per l. falci. vbi est tex.
quod arbitrator electus ad estimādas facultates testatoris, de
bet vocare partes quarum interest, ⁊ subdit textus quod talis

estimatio non preiudicat ceteris qui non sunt citati. ⁊ istū text.
allegat ad hoc ipsemet Barto.in l.alio.in.v.col.ff.de ali.⁊ ciba.
leg. Ad idem facit tex.in.l.j.§.mulieri.el.ij.⁊.§.denunciari.ff.de
vē.insp. vbi etiam in extraiudicialibus debent partes quarum
interest citari.ad idē tex.in.c.licet eps.de preb.in.vi.vbi similiter
papa decidit etiam in extraiudicialibus possessorem citādum.⁊
assignat rationē:q2 pars posset ledi. Ad idē videt multū strin-
gere tex.in cle.sepe.de ver.sig.vbi etiā in casibus in quibus pro-
ceditur omni iuris omissa solēnitate: tamē requirit citatio in ca
su deferende sentētie.Nisi respondeas ad illū tex.q ibi procede
batur iudicialiter etiā in iudicio, licet iudiciorū ordine omisso:
sed in questione nostra proceditur per arbitratorem omnino ex
traiudicialiter.Ad idē etiā pro hac parte facit q lz princeps sit
solutus legib9.l.digna vox.C.de legi.l.princeps.ff.de leg.id corā
principe vel papa nō est necessarius ordo iudiciari9.vt p Inno.
⁊ alios in.c.j.de lit.cōtest.tamen nō pōt ferre sententiā nisi parti
bus citatis.tex.est in.c.j.de cau.poss.⁊ prop.⁊ tex.in.c.inter qua
tuor.de maio.⁊ obe.tex.in.c.nos in'quēquā.ij.q.j.⁊ tex.in cle.pa
sto.de re iud.⁊ apud legistas tex.in.l.fi.vbi glo.⁊ Bal.C.de legi.
si ergo isti summi principes qui sunt soluti legibus nō pūt ferre
sententiam nisi citatis partib9: ergo multo min9 arbitrator iste
assumptus a partib9. ¶Contrariā opinionē[a] contra Bar.qd
imo arbitrator possit proferre laudum seu sententiam etiā non
citatis partibus,tenuit in primis do.Frā.de albergotis de are.
discipulus Bar.in repe.hui9.l.quē referūt canoniste ⁊ legiste in
locis.j.allegandis.tenuit Guil de cu.in.l.episcopale.in vlti.q.⁊
ibi Ray.C.de epis.audiē.⁊ ibi etiā tenuit Bal.sibi cōtrari9.ita
etiā tenet bal.in.l.ij.in.j.col.C.de edi.act.⁊ in.l.j.ad fi.C.de arb.⁊
in repetitione.l.j.in.v.q.prin.ff.de le.ij.istam opi.cōtra Bar.te
nent indeferēter canoniste in.c.quintauallis.de iureiuran.Ho-
stien.late do.Anto.Joā.de imo.⁊ do.Abb.in.xxiiij.col.⁊ seq.⁊
ibidē Bal.sibi contrarius in.iiij.col.⁊ duabus seq.ita etiam te-
net Card.floren.in.c.exposita.de arbi.⁊ late idem Card.in cōsi.
clx.qd incip.factū tale est magistraliter Bar.ita etiā tenet Lud.
ro.in consi.lxi.qd incip.licet mihi magna semp fuit dubitatio.
eandē opi.cōtra Bar.tenet multū late Raph.cu.in cōsi.vij.qd
inci.visis cōpromisso Jo.⁊ fratris.ita etiam tenet do.Alex.vbi
dicit Bar.errasse hic in cō.cxxx.in.i.vol.qd incipit.difficultas
huius negotij.⁊ ita cōtra Bart.etiam cōmuniter Mod.tenēt
Pro ista parte cōtra Bar.strīgit tertiū fundamētū illi9 aduo
cati quē refert Bar.cui Bar.non rūdet arbitramētū est imple-
mentum cōditionis.l.fi.C.de contrahen.emp.l.si merces.in prin.
ff.loc.ergo nō requirit partis presentiam.l.ij.cum gl.ff.de cōdi.
⁊ dem.Scdo arbitrator pōt ferre laudū etiā die feriata i hono
rē dei.l.fi.in verbo trāsactiōes.⁊ ibi Bal.in.v.no.post Ja.bu.ad
hoc no.C.de ferijs.Bar.in.l.si de meis.als inci.idem pōpo.scri
bit.§.fi.ff.de arb.Spe.in ti.de ferijs.sz citatio tali die feriato fie
ri non pōt.l.fi.C.de fer.ergo apparet q nō est necessaria citatio
partiuz q2 si esset necessaria:nō posset fieri in die feriata, in qua
potest fieri laudu3.tamen ad hoc posses respōdere quod.d.l.fi.
loquit de citatiōe iurisdictionali,q nō pōt fieri die feriata in ho
norē Dei:nō aūt de monitiōe extraiudiciali, quā facit arbitra
tor,vt declarat Bar.in.l.cū fili9.§.fi.j.e. Tertio p ista parte be-
ne facit q2 arbitrator inter absentes pōt voluntatē suā p episto
lam declarare:ergo non requirit presentia partium.l.j.in fi.cu3.l.
s.q.ff.si mēsor fal.mode.l.si pater.§.si sticho.ff.de fideic.liber.l.si
quis mihi bona.§.iussum.ff.de acq.he.Quarto facit tex.in.l.cū
pater.§.hereditatē.l.i.ff.de leg.ij.in.l.ex facto.§.si qs rogat9.in
ij.ff.ad tre.vbi arbitrator deportatus in insulā nō poterat veri-
similiter habere presentiā partiū ppter distātiam insule:⁊ tamē
valet arbitramentū latū.ergo non est verum qd requirat psen-
tia,⁊ citatio ptiū.ergo ista opinio scda cōtra Bar.videt tenē-
da cū grano salis.⁊ ita cōsulerē ⁊ iudicarē, dūmodo arbitrator
partes audierit in discussiōe negotij,iuxta l.si de meis.als inc.
idē pōp.§.recepisse.in verb.discuti litē.ff.de arb.tūc alia citatio
nō requirit in platiōe laudi.ita tz Bal.in.l.fi.in.iij.q.circa fi.C.
de cōtrah.emp.⁊ idē Bal.in cōsil.lxiiij.ij.partis incip.nūquid
arbitrator possit arbitramentari parte non requisita. ita etiā te
net Sal.in.d.§.arbitratorum.Cu.Paul.de ca.Lud.rom.⁊ do.
Alex.hic.Jo.de imo.in.l.duo ex tribus.ff.de re iud.do.Frāfran
cus de oriano in trac.de arbitris.in.x.q.⁊ non credo q Bar-ne
gasset istam opi. cum limitatione quam dedi:q2 rationes Bar.
si bene ponderentur tēdunt ad hoc.Nā q requirat citatio tem-
pore ferede sentētie quādo in meritis cause pcessit cognitio,nō
est nisi propter rigorē iudiciarium obseruandū,sed corā arbi-
tro nō cōsiderat ille rigor,sed equitas.iuxta gl.in.l.sz ⁊ si seruū.
§.si quis iudex.ff.de arb.⁊ in aut.vt diffe.iud.in prin.Tenendo
istam partem cum modificatione predicta non obstāt allegata
per Bar.non obstat in primis iste tex. vbi stipulator morām fe
cit quominus ipse arbitrator arbitraretur: quia respōdet Lud.
roma.Rap.Cu.⁊ do.Alex.hic ⁊ do.Ant.de Bu.in.d.c.quin-
tauallis. quod hic stipulator fuit in mora veniendi ad informā
dum arbitratorem de meritis cause,ideo arbitrator tanq non
bene informatus de meritis cause, per.l.fi.C.si per vim vel alio
mo.⁊.c.ex literis.de in integ.rest. noluit parte absente arbitrari
tanq bonus vir.Sed quia istud videt esse quedā diuinatio ad
istum tex.prout dicebat.s.Bar.ego probo ⁊ confirmo istam so
lu.melius quod iste tex.non loquitur de mora que causet per ci
tationem,sed de mora id est de dilatione in nō veniendo ad in-
formandum arbitratorē. Quod istud sit verū probo ex eodem
tex.qui postea loquitur quando arbitrator fuit in mora:⁊ tamē
nō potest dici in mora per citationē.l.sed interpellat.ff.de arbit.
sed dicitur in dilatione seu negligentia arbitrandi.Nō obst.tex.
in.l.q si nolit.§.si quid ita.ff.de edi.edic.in quo tex. Bart. facit
magnum fundamentum:quia respondetur dupliciter. Primo
quod ibi requiritur presentia partis.vt fiat restitutio rei vēdite
⁊ sic ibi absentia impedit redhibere,nō autem placitum decla-
rare.⁊ ita vult tex.ibi,aut non fuit presens cui redderet. Secun
do ille tex. loquitur eo casu quo ex prime voluntatis penitētia
alteri posset inferri preiudiciū:tūc requiritur illius notificatio,
sicut in simili quando quis reuocat procuratorem suum: q2 dz
certificare aduersarium ne aliquod damnum patiat. l.vnica.C.
de satisd.c.mandato.de procur.fm Bal.in.c.si autem inter pa-
res.in.ij.col.de leg.Corra.in vsi.feu.Non obstat tex.in.l.legatū.
ff.de vsufru.leg.quia respondet quod ille tex. loquitur in iudice
ordinario cui.l.mandat tale arbitrium ⁊ ille debet sequi naturā
iurisdictiōis ordinarie que est in citādo partes.l.de vnoquoq.
ff.de re iudi.l.diuus.ff.de ado.⁊ isto modo loquitur tex.in.l.ij.
§.sed si non cōstat.ff.vbi pup.educ.deb.⁊ ad hoc habes tex.no.
in.l.solent.ff.de ali.⁊ cib.leg.Non obstat text.in.l.hac edictali.§.
his illud.C.de sec.nupt.quia loquitur in arbitratoribus electis
ad instructionem ⁊ informationem iudicis:nam eis vt testibus
bene defertur iuramentum,vt ibi dicit tex.sed postea in relatio
ne eorum testes non sunt hortandi. ⁊ ideo ille tex.nihil facit cō
tra Bar. Ad alia fundamenta Barto.dic quod loquuntur de
discussione ad merita cause,⁊ examinatione rei restituēde,⁊ ipse
stipulator fuit in mora veniendi ad istam discussionem facien-
dam:non autem loquuntur de citatione tempore laudi ferēdi.
22 vt dixi.⁊ ita concludo ⁊ teneo contra Bar. ¶†Retenta tamē
opi.Bar.cuius authoritas est suprema in actu practico, quod
in sententia arbitratoris reqratur citatio,aut presentia partiū,
b alias nihil valeat.Limita istam[b] opinionē Bar.aliquibus no
tabilibus modis. ¶Primo limita quādo dictū esset in cōpro
misso quod possit ferre sententiam partibus absentib9,⁊ nō ci-
tatis: quia tunc non est dubium quin possit ferre sententiam.l.
diem proferre.§.si quis.cum.§.seq.⁊ ibi gl.ff.de arbit.Hoc esset
indubitatū propter expressam cōcordiam partium. l.j.§. ⁊ post
operis.ff.de oper.no.l.si conuenerit.ff.de re iud. ⁊ ita communi
ter seruatur in practica secundum Jo.And.Jmo.⁊ Lud. Ro
ma.⁊ latius per Alexan.hic. ¶Secundo limita quando com-
promissum fieret de eo quod arbitrator potest absq informa-
tione partium formare:puta vtrum res tantum valeat,vel quā
tum in dotem dare conueniat,vel similia.in istis valet laudū ar
bitratoris sine presentia partium. ita tenet Bal.in preallegato
c consi.lxiiij.tertie partis. ¶Tertio no.[c] limita quando arbitra-
tor ferret sententiam vltima die compromissi:quia illa dies vl-
tima habet vim citationis.tex.est in.l.ij.circa medium.in verbo
notus omnibus dies fatalis appareat.⁊ ibi Bar.in primo no.
C.de tempo.appel.Bart.in.l.qui ante Calendas.in vlti.colum.
s.eodem.Jta in specie limitat not.Bald.in authentic.ei qui.in
ij.colum.C.de temp.appel.⁊ in cap. Quintauallis. in.v.colum.
de iureiurando.⁊ in capit.sancimus.quo tempore miles in vsib.
feud.Paul.de Cast.⁊ latius Alexan.hic cum concordantibus
d per eum traditis. ¶Quarto limita[d] in declaratione eius qui
non iudicat de proprio sensu,sed declarat volūtatem testatoris
sibi cognitam.in tali declaratione nō requiritur quod citentur
partes,quia eis non vocatis potest declarare secundum Bart.
in.l.Theopompus.ff.de do.preleg. sequitur simpliciter domi-
nus Alexan.hic idem tenet do.Anto.in.c.veniens.j.de testi.⁊
idem domi.Alexand.in consi.cxxx.quod incip.difficultas hu
ius negotij.contra Bar.tamē tenet do. Abb.in.c.ij.in.v.col.de
e testi. ¶Quinto limita,[e] quādo arbitrator habet arbitrari su-
per electione aliquarū personarum viuentium ad aliquod com
modum:puta si testator leget mille vni cōsanguineo,vel vni pau
periori ex pluribus quem Titius elegerit: talis declaratio pōt
fieri absentibus partibus,⁊ inter viuos, ⁊ in vltima voluntate,
eo q2 non citati non possunt in aliquo damno versari,sed nō ac-
quirere.l.vnum ex familia.§.j.⁊ seq.l.cum pater.§.a filia. ⁊.l.cū
quidam.secunda.ff.de lega.secundo.ita tenet Bar.in.l.j.ad fin.
eodem tit. Ang. Jmo.⁊ Alexan.hic cum alijs concordan. alle-
gatis per

a ¶Cōtrariam opinio. Vide Alexā.consil. cxxx. inc. difficultas. i.j.vo.

b ¶Limita istā. Adde qd istā limitationē latius etiā psequit Soc. hic,co.xij.N. x.⁊ vlti.limit. vbi post Ale. vnū examiat, qn i cōpromisso solū diceretur,q pcederet partib9 absentib9,⁊ qd i arbitro,⁊ qd i arbitratore,d qua limitatione que vr cō.l. qualē.ff.de arbit. ⁊ q vr correcta vide Alex.post Bar. ⁊ Ang. in.l.si cōuenerit. de re iudi.

c ¶Tertio no. Adde q istā limitationē tenēt etiā mod. sen. hic ⁊ bene examināt, dicūt eā esse cōez sniaz ⁊c.

d ¶Quarto limita ⁊c. Simplr tenēt modern.senē. hic referētes bar. in.d.l.Theopōpus. ⁊ do. Anto. in.d.c. veniens.

e ¶Quinto limita.adde modern.senen.hic col.xij.vers.v. limit. vbi addunt aliqua.

a gatis p Alex. ¶Sexto no.[a] limita in calculatorib9 rōnū ele-
ctis a partibus vel a iudice:vt habeāt videre,⁊ calculare libros
trafici inter partes:isti pūt declarare absentib9 partib9,⁊ nō cita
tis:ēt sine discussiōe negotij:tex.est de hoc sing.⁊ vnic9 in iure i
l.ij.§.qd de frumētaria.d admi.rerū ad ciui.perti.i N. ⁊ si cō ab-
sentē pnūciatū est inanis qrela est:⁊ ibi gl.i.N.inanis declarat.
⁊ ibi Bar.ad hoc no.illū tex.⁊ assignat rōnē: q2 cū nō reqratur
alia cōmissio nisi cōputatio rōnū:id pōt snia ferri i absentes.⁊ p
hoc no.Bar.q reuisores rōnū cōis pūt pnūciare officialē pte-
ritū esse debitorē cōis eo absente ⁊ nō citato: als habui istū ca-
sum d facto ex ciuitate astēsi.⁊ habui sup eo cōsulere:id q2 casus
est no.⁊ quotidian9: Aduerte q cōriū tenuit Bal.in.l. hac edi-
ctali.§.his illd.in.ij.col.C.de secū.nup.vbi tz q qn cōsules mer
catorē eligūt calculatores ad calculādū rōnes vl libr.iter merca
tores qd calculatores debēt iurare:p illū tex.itē partes debēt in
teresse ad hoc esse citati:alle.vt p Bar.i.l. theopōp9.ff.de do p-
leg.Tu aūt adde q idē q Bar.tz Pau.de ca.in.l.ij.ad fi.C.vbi
decu.vel cor.sequit.d.Abb.Panor.i.c.ad nostrā.ij.de iureiu.
in.c.ex insinuatione.ad fi.de appel.⁊ in.c.bone. i. in.iiij.col.fi.de
23 elec.⁊ in oib9 locis.j.statim allegādis. ¶†Limita illud[b] dictū
b Bar.pcedere qn certū est illi absenti aliq defensionē cōpetere
als secus.ita limitat Abb.in.c.j.in.ij.co.in prin.de cau.pos.⁊.p-
prie.Jdē Abb.in.c.cū sit romana.ppe fi.de appel.idē Ab.in.c.
cām q.i.j.co.ad fi.de rescri.idē Abb.i.c.vra.ppe fi.de coha. cle.
⁊ in.c.cū olim.in.vj.col.de re iud.⁊ in cōs.lxviij.vo.qd ici.quāq
sup vocatiōe.circa fi.Ultra pdicta adde tex.expssissimū in.c.cū
sit romana.in ver.fi.de app.q dicit ad literā,q in facto notorio
pōt ferri snia cōtra absentē nō citatū:si certū est absenti nullam
defensionē cōpetere:als secus.⁊ ita ibi no.d.Ab.in pe.no.Ad-
de etiā qd vbicūq ius partiū est redactū in scriptis,⁊ datum in
manibus iudicis,pōt iudex pcedere etiā absentibus partibus,
tanq super notorio:q2 in tali casu etiā est certū aliud ius parti-
bus nō cōpetere.ita no.determinat Ab.i.c.ex insinuatiōe.ad fi.
de appel.teneas cordi hanc limitationē quā nō reperies ab ali
c quo ita examinatā. ¶Octauo no.[c] limita qn factū esset cōpro
missum in arbitratorē ⁊ cōmissum eius cōsciētie:tūc pōt mentē
suā cōsciētialē declarare partib9 absentib9 ⁊ nō citatis. ita not.
tz Bal.in.l.certū.in.ij.co.C.vū legi.allegādo gl.solēnē in cle.j.de
offi.deleg.sequit Ro.in repe.rubr.ff.de arb.in.ij.col.vbi in spe-
cie ⁊ in terminis nostris tz:q qn factū est cōpromissum in arbi-
tratorē fm eius consciētiā , isto casu snia sine citatiōe aliqua pt
ferri.⁊ illā deci.Bal.sequit Alex.i.l.de vnoquoq.in pe.col.de
re iud.Jdē ⁊ latius tz Alex.in cōsi.ccxvij.in.ij.vol.qd inci.visis
verbis.in.ij.⁊.iij.col.Ultra eos cōfirmo p illud qd egregie vult
Bal.in.l.ij.in.iiij.no.C.de fideicō.vbi formaliter dicit:qd cōmis
sum ad cōsciētiā,vr cōmissum ad veritatē: ⁊ satis est qd sit mu
nitū iuregētium,Lz nō reperiā contradicentē,teneo cōtrariū,⁊
cōtrariū cōsulerē retēta opi.Bar. probo duplici fundamēto in
cōuincibili.Nā termin9 cōsciētie importat arbitriū boni viri, ⁊
nō liberā volūtatē.ita dicit.d.Bal.in.l.fi.ad fi.C.de iure do.im
pe.⁊ in.l.nulli.in.iiij.col.C.de epi.⁊ cle.Cano.in.c.statutū.§. asses
sorē post gl.singularē ibi. de rescrip.in.vj.sz ego habeo q qn cō
missio fit alicui p verba importātia arbitriū boni viri,debēt par
tes necessario citari:ita tz Bal.i.l.captatorias.in.iij.q.C. de test.
mili.⁊ est de mēte Bar.in extrau.qūo in le.maie.cri.pce.in gl.in
N.videbit.⁊ i ver.figura.Scdo ego habeo q Papa Impera-
tor ⁊ summi reges debēt iudicare fm cōsciētiā:ita tz bar. referēs
theologos i.l.vnica.ad fi.C.vt q desunt aduo. ⁊ tū in eorū snia
requirit de necessitate citatio,als nihil valeret:⁊ de isto articulo
scripsi aliqn pleni9 in.d.l.certū.vū legi. ¶Duas als limitatiōes
habes per Bal.in.l.fi.in.iij.q.⁊ ibidē per Sali.in septima.C.de
24 contrahē.emp. ¶†Quarto principaliter querit Bar.quāto tē
pore durat potestas arbitrādi: ⁊ fecit tres casus principaliter:
vt hic p eū.Jdē formaliter tz Bar.in pallegato cōsi.clxvj. inci.
calamanus de spoleto.in scdo dubio.⁊ cū Bar.trāsit simplici-
ter Flo.in.d.§.arbitrorū.l.societatē.ff.p soc. Tu aūt aduerte in
primis inquātū Bar.facit presuppositū,q potestas arbitrato-
ris finiat eo nolēte arbitrari: ⁊ sic q primum arbitrator dicit se
nolle arbitrari finit arbitramētū:lz ita teneāt doct.ibi:⁊ cum eo
simpliciter trāseāt.Jstud reprehēdit Lāfra. de oriano in tract.
suo de arbi.in.xix.q.quia imo iudex potest cogere arbitratorē,
etiā inuitū ad arbitrandū.l.iij.§.j.ff.de arbi.Sed si verū esset q
finiretur arbitramētū eo nolēte arbitrari:frustratorium esset di-
cere qd iudex posset eum cogere arbitrari : nam si finitum esset
arbitramentū:quomodo posset eum cogere? Tu dic qd text. in
d.l.iij.§.j.loquitur postquā compromissum est acceptatū:⁊ lo-
quitur de arbitro.Jn arbitratore autē nunquid possit cogi per
iudicē inuitus ad arbitramētū gl.in.l.j.ff.de leg.ij.dicit , quod
nō meminit se legisse:sz Bar.ibi,in.ij.colū. ⁊ alij cōmuniter fir-
māt:q arbitrator non possit cogi inuitus per iudicem ad arbi-
trandū per tex.in.l.fi.§.sed ⁊ si quis.C.cōia de leg.nisi tale com-
promissum acceptasset.d.l.iij.§.j.⁊ ita etiā tenet Bar.in.l.a filio.
in prin.ff.de ali.⁊ cib.leg.⁊ in.l.v.§.amittere.per illum text.ff.de
his quibus vt indig.⁊ est glo.in.l.fi.⁊ ibi Bal.C. de contrahen.
emp.⁊ Bar.met.j.se remittit de hoc ad ea que dicit in.d.l.j. ap-
paret ergo Bart.loqui quādo arbitrator expresse non accepta-
uit compromissum. ¶Successiue circa primum mēbrū Bart.
quādo arbitramētū cōfertur in vnū ex cōtrahentibus circa ea b
que sunt formalia cōtractus:q2 tūc duret. lx. diebus:per text.
in.l.qd si nolit.§.si quid ita.ff.de edi.edic.cū Bar.tenent Jo. de
imo.Raph.cu.Pau.de cast.⁊ do.Ale.hic.Bal.in.l.mulcta.in
prin.ff.de cōdi.⁊ demon.Jmo.in repe.c.quintauallis.in.l.colū.
de iureiurā.reprobat Ang.⁊ Lu.hic:⁊ Bal.in.c.si aūt inter pa
res.in ij.col.de le.cōra.nā fm Ang.quādo arbitramētum con-
fertur in vnum ex cōtrahentibus : siue circa substantialia : siue
circa extrinseca:tenet arbitrari q primū pōt.per.d.l. hec vendi
tio.in prin.ff.de cōtra.emp.⁊ p.d.l.hec conditio,si in capitoliū.
ff.de cōd.⁊ demō.nec obst.tex.Bar.in.d.l.qd si nolit.§.si qd ita.
q2 fm Ang.loquit in redhibitoria, q habet sua tēpora ex natu
ra contractus : vū arbitrator assumptus super redhibitiora bū
obseruaret illud tēpus.Alex.dicit Ang. errare in terminis,eo
q2.§.si quid ita.loquit de redhibitoria, quia ex natura cōtract9
habet sex mēses.l.cū tex.ff.de edi.edic.l.ij.C.de edili.ac.sz defen
de Ang.qui non fuit ita supinus: qd ignoraret redhibitoriam
durare sex mēsibus:sed est aduertēdum qd redhibitoria que da
tur rōne morbi,vel vitij rei vēdite, illa bene durat sex mēsibus,
d.l.cū sex.⁊.l.sciēdū.§.fi.ff.de edili.edict.⁊ in.l.si is qui.§.j. ff.de
excep.rei.iud.sed redhibitoria que dat solū ratione displicētie:
illa durat.lx.diebus.⁊ de illa loquitur.§.si qd ita.in.d.l. qd si no
lit.fm quā Ang.optime loquut9 est.aliter rūdet Rom. hic,qd
§.si quid ita.loquit in tēpore pfixo redhibitioni , ⁊ restitutioni
actuali.nō aūt declarationi tantū:q2 nō sufficeret,q emptor di
ceret q res sibi displiceret in presentia vēditoris, nisi etiā intra
illos.lx.dies actualiter restitueret:bū est verū q si emptor icipe
ret a redhibitoria,restituēdo intra.lx.dies , hoc ipso diceretur
displicētiā suā declarare.l.paulus respōdit.j.rē ra.habe.ita pro
cedit illud q dicit Alex.qui reprehēdet Roma.⁊ male. Alio ⁊
tertio modo ad illū tex.d.§.si qd ita.respōdet Bal.in.c.si aūt in
ter pares.in.ij.col.de le.cōradi.q ibi erat collatū arbitramentū
super resolutione cōtractus,nō tanq in bonū virū sed in merā
volūtatē,q nō posset reduci ad arbitriū boni viri.reprobat ale. c
q2 est cōtra illū tex.i N.placuerit.qd importat arbitriū.l. thais
§.sorore.ff.de fideicōmi.libert.⁊ dicit ipsemet Bal.in.l.in vēdē-
tis.in.j.oppositiōe.C.de cōhē.emp.Tu aduerte inquātū Bart.
vult q in.d.l.qd si nolit.§.si qd ita.arbitramētū fuit collatū cir
ca substātialia cōtractus:istud reprehēdit Bal.in.c.quintaual
lis.in.vj.col.de iureiur.q2 ibi nō est cōpromissu3 de substātia cō
tractus:vt dicit Bart.q2 de substātialibus cōtractus nō pōt cō
promitti in alterū ex cōtrahētibus.tex.est ⁊ ibi regula.l.in vēdē
tis.C.de cōtrahē.emp.sed ille tex.loquit de arbitramēto sup di
stractu qd est quoddā accidētale:de quo bū pōt cōpromitti i al
terū ex cōtrahētibus,rōne precedētis cōtractus iā preordinati.
silr Bal.in.d.l.in vēdētis.in.j.oppositiōe.⁊ ibidē Sal.dicūt qd
in dicto.§.si quid ita.quiditas ⁊ sic substantia contractus non
cōfert in arbitriū:sed bene qualitas:hoc est si displicuerit quali
tas rei vēdite:⁊ ita ēt in hoc reprehēdit Bar.Lāfrā. de oria. in
trac.de arbi.i.cxciiij.q.⁊ Moder.Senē.hic:salua Bar.q2 Bar.
qui est lucerna ⁊ magister omniū legistarū , nō fuit ita supinus
qd ignoraret,qd aliquod substātiale cōtus nō possit cōferri in
arbitriū,vel arbitramētū vnius ex cōtrahentibus:istud est qd
dixit etiā in.iij.oppo.ad fi.allegādo tex.in.l.qd sepe.i fi.ff.de cō
trahē.emp.⁊ preterea Bar.hic cū mysterio dicit in casu pmisso
⁊ nō loquit Bar.hic:quando arbitramentū cōfert super ipsis
substātialibus,super re aut pretio:sed bene circa ea que substā-
tialia.i.circa rem venditā nō fuit ergo cōpromissum super re vē
dita:sed bene circa rē.i.displicētiam:⁊ gūr super displicētia rei:
ita loquitur.§.si quid ita.secus si circa extrinseca circa rem vēdi
tam:vt puta qd seruus vēditus reddat rationes arbitrio vēdi-
toris.ita tex.in.l.hec vēditio.in prin.⁊ ad hoc facit doc. glos.in
l.pacta cōuēta.ff.de cōtrahē.emp. ¶Jn secundo mēbro Bar.
quādo arbitramentū est collatū in alterū ex cōtrahentibus.cir-
ca aliquid extrinsecus,qd teneatur arbitrari quā primum pōt:
p tex.in.l.hec vēditio.in prin.s.de cōtrahen.emp. dic qd illa lex
bene facit:q2 tex.ibi ad literā dicit , q si vēditor potuit rōnes

a ¶Sexto not. Jbi cōtrarium tenuit Bal.⁊c. Adde q cum Bald.tenuit Sal.l.j. in fi.in pe.co.C.de cōtrahē.empt.ita intelligēs tex.in.l.hac edictali.hic alle.lz de Bal.mētionē nō faciat.Et dicūt hic Moder.senē.q decisionē Bart.intelligerēt quādo tātum habeat computus calculare super quantitatē datorum ⁊ accepto rū:secus si sup remissionē rationum haberēt aliquid iudicare:⁊ ita dicunt esse intelligēdam decisionē Bald. in.§.his illud dicūt tamē cogitādum esse qa alias viderūt in practica dubitari.

b ¶Limita illd. Adhec faciūt no.p Fel.i.c.i noīe.col.ij.cir. fi. N. mō aduerte.⁊ ver.vtrū i notorio. d test. vbi plurib9 limitationib9 limitat illū tex.volentē qd i receptiōe testiū citet ps. Et pmo limitat no pcedere qn iudex iqrit sup fama, q2 tūc pt recipe testes parte nō vocata p alle.ibi p eū post Abb.Pan.⁊ Are. dicētes: q istud pēdet ab alio dubio vtrū in notorio possit pcedi pte nō citata:de quo dat ibi plures remissiōes Feli. post alios qs videre potes.

c ¶Octauo no Jstam limitationē non ita bū examināt. Mod. senen. hic. sz p ea referūt tm Bal. i.l.q se pris.C. vū lib.⁊ in.l.fi. C.de leg.here. dicūt facere i silr q habet i l.pōponi9 scribit si negotiū. s.de neg.gest. ponūt tū tres als limitatiōnes i.xij.co.N. tertio limita, qrto limita,⁊ sexto limita q rū due sunt ille qs dūs me9 hic dt.haberi p Bal.⁊ Sal. i.l.fi.C.de cōhē. ēpt.⁊ ipe dūs me9 duas vltra dictas limitatiōes ponit.pmo.in N. scdo limita.⁊ i N.limita illud dictum Bar.

Universidad de Deusto Biblioteca

accipere.ꝛ nō accepit,impleta est conditio emptionis. Sed dñ Bar.scdo ad idē allegat tex.in.l.hec cōditio si in capitolium. ff. de condi.ꝛ demon.ista lex nihil videtur facere,qꝛ ibi ꝯdictio dꝫ simplr adimpleri,absqꝫ discussione alicuius negotij:ideo ꝙ primum pōt,venit implēda:que discussio requiritur in arbitratore:vt dixi in pcedēti articulo. Meli⁹ facit.l.hec vēditio. q̄ loqtur in terminis :ꝛ p hoc nunc respōdeo ad tertium fundamētū illius aduocati,qd refert Bart.in precedēti articulo,ꝛ non rñdet.d.l.ij.ff.de condi.ꝛ dem.vbi in implemēto conditiōis nō requirit citatio,nec presentia partis. Nūc respōdeo,qd.l.ij.loquitur in simplici cōditione, q̄ venit simplr implēda absqꝫ discussione,cum partibus:illa non requirit presentiā partium. ita loquitur.l.ij.secus est in arbitramēto,qd nō est implemētum simplicis conditionis,sꝫ requirit discussionē negotij: ꝛ istud adde ad ea q̄ dixi in pcedēti articulo. ¶ Tertium principale mēbrū Bar.est in quo cōsistit pōdus diei ꝛ estus, qñ arbitramētū cōfertur in vnū tertiū,vt regulariter fit:concludit Bar.ꝙ tūc potestas arbitrādi finiat anno.p tex.in.l.fi.§.sꝫ ꝛ si quis.C.cōia de leg.ꝛ cū Bar.tenet solus Ang.hic,cū vna limitatione quā.j.referā addo vltra scribētes,ꝙ idē tenuit cōsulēdo Bal.in ꝯs.ccclxiij.prime partis:qd incipit,ꝙ sñia scda syndicorū. idē etiam vr tenere idē Bal.in.c.si aūt inter pares.in.iij.col.de le.cōra.vbi dicit qd illud qd vult Bart.hic,de anno satis videt equum:qꝛ per lapsum anni,inducitur tacita renunciatio cōpromissi,tā ptiū, quā ipsius arbitratoris.arg.l.Itē si vnus.§.si multo post. ff.de arbi.ꝛ est simile ſm eū de anno in c.querēti.de offi.dele.tu dic ꝙ tex.in.c.querēti.loquitur in potestate exequēdi.q̄ in delegato est annalis:sꝫ potestas cognoscēdi ex delegatione, est perpetua.l.falso.C.de diuer.rescri. Istā ꝯclusionē Bar.reprobāt indifferēter oēs alij tam legiste q̄z Cano.Bal.Imo.Rapha.cu. Pau.de cast.Lud.ꝛ d.Alex.hic,ꝛ Bal.in.d.l.fi.§.sed ꝛ si qs.in ij.col.ꝛ ibidē Pau.de cast.C.cōia de leg.Bal.in.l.fi.in.ij.q.C.de ꝯhen.emp.ꝛ in.l.sꝫ si compromissum.ff.de arbitr.ꝛ in.d.c. quintauallis.in.vj.col.de iureiurā.ꝛ in consi.lxxiij.tertie partis: qd inci.nunqd arbitrator possit arbitramētari parte irrequisita.in scdo dubio.Sali.in.d.l.fi.in.vj.q.C.de ꝯhē.emp.Jo.de imo. in d. c.quintauallis.ꝛ ibi Abb.in.xx.col.d.Ant.de but. ꝛ Imol. in.c.cū dilectus.de arbi.ꝛ Joan.de ana .in cōsi.xix.qd incipit: visis instrumētis.in.ij.col.d.Lāfran.de oriano in sepe pallegato tractatu de arbitr.in.xix.q.Unde in hoc cōis cōclusio est cōtra Bart.ꝙ arbitramētum collatum in tertiū perpetuo duret: ex quo nō reperitur a iure tēpus limitatū,sicut in alijs actibus extraiudicialib⁹. Nec obstat tex.in.d.l.fi.§.Sed ꝛ si quis in quo solo se fundat Bar.qꝛ ſm Imo.ꝛ alios Moder.loquit in vltimis volūtatibus in quibus recedit a psona debētis arbitrari, iō lex voluit limitare tēpus, infra ꝙ debeat arbitramentari: sꝫ in cōtractibus nō receditur a persona arbitratoris : vt hoc tex. ideo nō fuit expediēs limitare tēpus. Tu aduerte vltra scribētes qd Bar.seipsum confundit multipliciter in tex.nam Bar. dicit,ꝙ ista procedūt in cōtractib⁹:ꝛ qd aliud est in vltimis voluntatibus:ꝛ tñ tex.in.d.§.sed ꝛ si quis.quod est fundamētum Bar.proprie loquit in vltimis voluntatib⁹. Secundo ꝛ adhuc fortius,si tex.in illa.l.fi.§.sed ꝛ si quis pcederet in contractib⁹: vt dicit Bar.ergo sicut ibi elapso anno nō extinguit cōpromissum:ita ergo hic nō extinguit hoc elapso,per illū:ꝛ sicut ibi elapso anno nō expirat cōpromissū, vt dixi:sꝫ trāsit electio i ipm legatariū:ergo silr in ꝯctibus elapso anno nō deberet extingui cōpromissum sꝫ trāsferri in aliū vt vult ille tex.qui est fundamētū Bar.ꝛ cōfundit omnino Bar. Preterea ꝛ tertio: ſm illum tex.potestas arbitrādi trāsit elapso anno ab arbitratore negligēte ad ipsum legatariū:certe si vellemus dicere ꝙ idem esset in cōtractibus:quod elapso anno potestas arbitrādi transiret in aliū ex contrahētibus:esset cōtra.l.ꝙ sepe.§.j.ff.de cōtrahē. emp.ꝛ.l.in vēdētis.C.eo.ꝛ sic apparet qd tex.in.d.§.sꝫ ꝛ si quis. nō solū nō adiuuet Bar.sed cōfundat. Et si diceres qd Bar.in illo tex.solū cōsiderauit rationē temporis, ꝛ sic anni:ꝛ non sint alia decisa in illo tex. Certe istud esset ineptū absurdū ꝛ barbarum:trahere illū.§. ad cōtractus solum in vno.s.in tēpore, non in alijs ibi decisis. Et sic cōsidera quod Bart. circa illū.§.sꝫ ꝛ si qs.in multis defecit.ꝛ tex.ille in multis fecit errare. Bar. errauit.s.in.iiij.oppo.ꝛ in theorica vbi taxaui. ꝛ etiā hic : ꝛ sic stat cōmunis ꝯclusio cōtra Bar.reprobatū.ꝛ tex.in.d.§.sed ꝛ si qs. nihil pbat p Bar.sꝫ contra eū. Ceterū qꝛ ille text.nullo modo probat pro Bar.imo cōtra.adde qd pro cōclusione Bar.vltra scribentes,ꝙ elapso anno quis dicatur pfecte nolle: facit alius text.in.l.filij mater.§.j.ff.ad turtul.quē text. allegauit ipsemet Bar.in preallegato cons.clxvj.in.ij.dubio.in fi.ergo elapso anno dicit qs pfecte nolle. Clarū est qd quādo arbitrator nō vult omnino arbitrari extinguit compromissum.istud dicit text.in l.seq.in prin.ꝛ in.l.si merces.in prin.ff.loc.ꝛ in.§.pretiū.instit.de emp.ꝛ ven.iste tex.prima fronte videt satis stringere in proposita.q.breuiter intellect⁹.d.l.filij mater.§.j.ff.ad tertu.est valde dubius,ꝛ examinat p omnes presertim p Mod.in.l. qui se patris.C.vnde lib.vbi dixi ſm magis cōmunē opi.ille text. ppie loquit in filio qui primo repudiauit hereditatē matris,als seques consanguineus nō admitteretur:vt clare dicit tex.vū fili⁹ qui repudiauit hereditatē matris:ad reuocandū suaꝫ repudiationē habebat annū.l.fi.§.similiqꝫ modo.C.de iure deli. hodie si est su⁹,hꝫ tres annos ad reuocādū suā repudiationē.l.fi.C.d repu.her.tūc si in illa.l.filij mater.§.j.fili⁹ dr exclusus ab hereditate matris,ppter duo.s.ppter repudiationē pcedētē. ꝛ postea ppter lapsum anni: propter ista duo dr pfecte nolle. iste est casus illius tex.sꝫ in proposito nostro nō interuenit nisi vnū.s. lapsus anni:nō hoc vt questio nostra pcederet,ſm illū text.esset necessarium qd arbitrator diceret se nolle arbitratori. ꝛ laberet annus:ergo cū tex.nō loquat solū qñ est lapsus annus retorq̄tur ꝯ Bar.ꝙ p lapsum anni nō dicat arbitrator pfecte nolle:et ita p illū tex.teneo ꝯ Bar.ꝛ ita remanet expedita ista qd Bar.

a ¶ Notificauerūt. Aduerte ꝙ tempus cōpromissi incipit currere a tēpore acceptationis facte Bar.in.l. q liberis.§.hec vba.ff.de vul. ꝛ pupil.

25 ¶ † Quinto q̄rit Bar.si partes nō notificauerūt[a] arbitratori, ꝛ elapsus est termin⁹ anni,an per hoc videātur recessisse ab ei⁹ arbitrio cōcludit qd sic p q̄nqꝫ iura similia adducta p eum,que p certo veniūt a remotis,put dicit Sal.in.§.arbitrorū.l.societatē.ff.pro socio.iiij.q.ꝛ in.l.j.C.de arbi. breuiter ista opi.Bar. posset pcedere,qñ tps nō esset limitatū arbitratori ab ipsis ptibus:quo casu ſm opi.Bal.in pcedēti articulo finiretur anno tūc ea retēta posset procedere deci.Bar.hic,sed si tps limitatuꝫ a partib⁹ esset breuius:puta ꝙ intra mēsem debeat arbitramētari:tūc notificatio faciēda p partes nō duraret anno:per glo. in.l.itē si vnus.§.si multo post.ff.de ar.ſm Imo.ꝛ Ale.hic. qui credūt Bar.nō aliter intellexisse:sed tenēdo cōmunē opi. cōtra Bar.in pcedēti articulo:prout ibi tenui qd potestas arbitrādi duret ppetuo:certe lꝫ partes negligerēt notificare,p hoc nō vi-
26 derētur recessisse ab eius arbitrio:ꝛ istud est idubitatū. ¶ † Sexto q̄rit Bar.an arbitrator exbānitus possit arbitrari.cōcludit ꝙ sic:ꝛ idē puta in excōicato:qui ei equiparantur: vt hic p eum Idē tenet Barto.in.l.pedius.in prin.ff.de arb.Ang.d.l.ex facto.§.si quis rogat⁹.ij.p illū tex.ff.ad trebe.ꝛ in.q.per eum disputata q̄ incipit duo adinuicē litigātes.tꝫ do Anto. de bu. in d.c.quintauallis.in.xxv.col.ꝛ ibidē Jo.de Imo.in.xxij.differētia.ꝛ in vlti.char.ita etiam tꝫ do.Alex.hic.Mod.Senēses referūt,qd alias in partibus Alemanie vētilata fuit ista q̄stio in ardua cā:ꝛ ꝙ pro ista parte quam tꝫ Bart.cōsuluit collegium Perusinū:sꝫ qd p ista parte cōtraria cōsuluit collegiū Paduanū:similr Albe.de ro.in.l.in cōdēnatione.§.fi.ff.de reg.iur. ꝛ refert istā.q.fuisse de facto multū disputatam Florētie:qꝛ est pulchra q̄stio intēdo eā bene discutere. Precipuū fundamentum istius partis affirmatiue est qꝛ arbitramentū est quidā cōtract⁹ transactiōis,vt est gl.in auſ.vt diffe.iudi.in princ.sꝫ excōicatus ſm magis cōmunē opi.est capax omnium cōtractuum.c.si vere. ꝛ ibi Inn.ꝛ do.Abb.de sen.excōmu.c.quoniā multos.xiij.q.ij. ꝛ plene traditur per oēs in.c.veritatis.de dolo ꝛ cōt. hinc est ꝙ
27 matrimoniū cōtractū ab excōicato tenet,tex.in.c.significasti.d eo qui duxit in matri.ꝛ ibi Abb.ad hoc no.ꝛ dicit ꝙ quotidie ad hoc allegatur ille tex.similiter in matrimonio spirituali,ingressus religiōis:ꝛ pfessio facta ab excōicato tenet:tex.in.c.cū illorū de sen.excō. Ad istud fundamentū responde dupliciter. Primo vt dicam statim.j.ſm Abb.Secūdo pōt respondere:ꝙ arbitramētuꝫ sit improprie ꝛ largo modo trāsactio,vt declarat ar.in.l.qd si ephesi.§.j.ff.de eo qd cert.loco.ꝛ.l.furti.§.qui iussu ff.de infa.ꝛ in.d.§.arbitrorū.in.j.q.extra glo.ꝛ est gl.in.c,si qñ.i gl.j.ꝛ ibi Abb.no.ad statuta de offi.deleg.melius ergo vr fundamātū Bar.ꝙ bānitus ꝛ excōicatus equiparētur:vt est tex.i c.dño guerram.in princip.in titu.hic finitur lex.in vsi.feud. sed bānitus ꝛ deportatus nō obstāte banno possunt arbitramētari:vt in iuribus allegatis per Bar.ꝛ si diceretur qd iura q̄ allegat Bar.loquuntur in deportato,sed excōicatus nō bene equiparat deportato,patet,qꝛ deportatus perdit ciuitatē, ꝛ ea que sunt iuris ciuilis.secus est in excōicato,qui bene potest facere testamētū aut.credētes.C.de hereti.ꝛ per istam rationē:ꝙ nō sit bona equiparatio excōicati ad deportatū vel bānitum,tꝫ Alb. in.c.pastoralis.in pe.col.ad fin.de app. allegās Ang.ita tenere in pallegata q̄stione,duo litigātes.circa prin.qꝛ etiam retēto eo qd dicit Abb.arguitur tūc a fortiori:qꝛ si deportatus qui pdit ciuitatē,ꝛ ea que sunt iuris ciuilis,pōt esse arbitrator.d.l.cū pater hereditatē.ij.de leg.ij.ꝛ.l.ex facto.§.si qs rogat⁹.ij.ff.ad trebel.all.p Bar.ergo multo fortius poterit excōicatus, q retinet ea que sunt iuris ciuilis:qui potest cōtrahere,ꝛ facere testamentum:vt tenet Bar.in.l.si queram⁹.ad fi.ff.de test. ¶ Cōtrariaꝫ opi.in excōicato qd nō possit arbitramētari,tenet Jo. an. in regula dolo facit.in mercu.ꝛ sequitur simpliciter Jo.de imo.hic, ꝛ illam

ꝛ illam deci.Jo.an.formaliter refert ꝛ sequit Albe.in.l.in condēnatione.§.dolo facit.ff.de regu.iu.mouet Jo.an.per tex.in c.ad probādū.ad fi.de re iud.vbi sñia lata a publice excōicato nō tenet:ergo idē dꝫ esse in sñia arbitratoris.ar.c.vno delegatorū.de offi.dele.Sed rñde qd ille tex.in.c.ad probādū.loquitur in iudice delegato qui hꝫ iudicialiter pcedere: sec⁹ in arbitratore:cuius sñia reputat actus extraiudicialis,vt dicit Bar.hic Ad idē alleg.Jo.an.tex.in.l.illa verba arbitratu.ff.de v.signi. quā Bar.hic allegat p se.Jo.an.allegat oppositū:vbi dicit tex. qd seruus nō pōt esse etiā arbitrator:qꝛ arbitramētum est ius, ergo etiā excōicatus nō debet posse esse arbitrator ꝛ arbitramētari:qꝛ excōicatus est seru⁹ peccati:ꝛ extra cōionē ecclesie,vt dicit tex.x.q.vij c.sequuti.§.quia ergo.ꝛ.l.fi.C.de sent.pass. Itē excōicatus repellitur a legitimis ꝛ cōmunibus actibus. ita dicit tex.in.c.licet.ad fi.de sentē.excom.in.vj.ꝛ tex.in.c.pia. circa pn. de excep.in.vj.ꝛ Bar.met.in.d.l.illa verba arbitratu. opponit de illo tex.cōtra istā suā opi.ꝛ nō soluit. Sed rñde prout rñdet Alex.qd ille tex.loquit in seruo : q nō solū habetur p mortuo quo ad ea que sunt iuris ciuilis. l.qd attinet.ff.de re.iur.sꝫ ēt est incapax eorū q̄ sunt iurisgē.secūdarij.l.si id qd dñs. ꝛ ibi declarat Bar.ff.de cōd.inde.ꝛ cōsequenter est incapax cōtractuum. l.ex hoc iure.ff.de iust.ꝛ iu.Sed excōicatus ꝛ deportatus q eqparant ſm gl.in.§.minori.in verbo interdictū.insti.de capi. dimi.ꝛ glo.sing.in.c.pastoralis.de appel.sunt capaces eorum que sunt iurisgētium.l.quidā sunt serui.ff.de pe.ꝛ.l.si mādauero tibi.ij.§.is cui⁹.ff.mā. Istā opi.Jo.an.ꝯ Bar.tenet.d.Ab.Panor.in.c.quintauallis.in.xij.col.in.xix.differētia : motus p tex. in.c.post cessionē.de pba.vbi excōicatus nō pōt esse procu.pro alio:lꝫ possit esse in iudicio in facto suo se defendēdo.c.itelleximus.extra de iud.Unñ lꝫ excōicatus possit valide cōtrahere:vt predixi,tamē nō poterit assumere istud ciuile officium arbitratoris inter alios:ꝛ ita per ista iura tenet Roma.hic, Sed respōde put rñdet Alex.qd.d.c.post cessionē.loquit in iudicijs in qbus excōicatus nō pōt spōte cōparere agēdo etiam pro se.c.excōicamus.j.§.credētes.de hereti.eo.ti.c.decernimus.ꝛ ibi gl.in verbo patrocinando.de sen.excō.in.vj.sed arbitramētum non est actus iudicialis:prout tenet gl.in auſ. vt diffe.iudi.in prin. ꝛ pluries est dictū.s.ꝛ sic stat defensata opi.Bar.que est magis cōis cōtra Jo.an.ꝛ sequaces. Tenēdo opi.Barto.ꝛ magis cōmunem,qd arbitrator exbānitus,vel excōicatus possit arbitramētari:eam limitat Alex.nisi excōicatio vel bānum superuenirēt,post factū cōpromissum:qꝛ tūc per mutationē status intelligeret mutata cōmissio prius ei facta.arg.l.cū quis.in prin. ff. de sol.ſm Raph.cu.qui ita dicit in. l. si stipulatus fuerim illud aut illud.circa finē principij.j.eo. Credo qd Raph.ꝛ do.Alex. grauiter errēt:qꝛ ista limitatio est ꝯtra tex.in.l.cum pater.§.hereditatē.j.ff.de leg.ij.hic allega.per Bart.in verbo quo interea in insulam deportato : vbi tex.proprie loquit de deportatione: postea superueniēti post cōmissionē factam,tñ durat potestas arbitramētandi,cū Bar.ꝛ cōmuniter doc.equiparent deportatum excōmunicato. Scdo no.limita:qñ ex forma statutorū arbitramētū haberet executionē paratam,sicut sñia:que statuta vigent per totā italiam:tūc nō valeret arbitramētum excōicati per tex.in.d.c.ad probandū.ita sing.limitat Ang.in pallega.q. per eū disputata que incipit,duo inuicē ꝛc.ꝛ sequit simpliciter.
28 Ale.hic reputādo valde notādū ꝛ est vtile ad practicā. ¶ † Septimo q̄rit Bart. quid si aliqs ex cōpromittētibus moriat,an extinguatur cōpromissum factū in arbitratorē:cōcludit ꝙ sic si assumit sup ꝯctu perficiēdo:ꝛ sic est idē qd in arbitro.l.diē proferre.§.j.l.sꝫ interpellat.§.fi.vbi tex.no.ff.de arb.c.ex parte.ad fi. ꝛ.c.fi.de arbi.secus si assumat super aliquo accessorio ꝯctus iā perfecti,vt hic per eū. Et subdit Bar.in seq.q.qd arbitratores qui quotidie assumunt in litibus, videtur assumi super contractu perficiēdo,ꝛ idem dicit Bar.in.d.§ arbitrorum.in.ij.col.circa prin. Adde ꝙ cōtrariū tꝫ Spe.in tit.de arbi.§.finitur.in ver. sed nūquid arbitrator.vbi tenet ꝙ dispositio.d.l.diem pferre. §.j.loquēs in arbitro,nō hꝫ locū in arbitratore, ista ratione,qꝛ arbitramētū dr esse cōtractus,vt pluries est dictum.s.sed contractus trāseunt ad heredes,lꝫ de eis nō fit facta mētio.l.si pactū.ff.de proba.l.veteris.C.de cōtrahen.ꝛ cōmit.stipu. Firmat fortius istā rationē Spe.qd etiā si contractus veniat implēdus ex cōditionis euētu,adhuc transit ad heredes.§.ex cōditionali.insti.eo.de ver.obl.sed in arbitramēto venit implēdus cōtractus sub cōditione,si arbitramētabit.l.fi.C.de cōtrahen. empt. Istā vltimā rationē assignat elegans doc.ꝛ textualis.d. Franc. de alberg.de are.in repe.huius legis:quā ita refert Roma.hic, ꝛ dicit esse vrgētē rationē. Istam opi.Spe.ꝯ Bar.tꝫ etiā Bal. in.l.fi.C.de cōtrahē. emp.in duobus locis.in.v.q.ꝛ ēt in antepe. col.idē tenēt Cano.do.Anto.ꝛ Joā.de imo.in.d.c. quintauallis.in.xij.differētia.ꝛ ibidē do.Abb.Panor.l.ix.col.in.v.dña. Jo.an.ꝛ.d.Ant.de bu.in.c.fi.de arbi.ꝛ do.Alex.hic.ꝛ ista videt magis cōis opi. Sed huic fundamēto Spe.ꝛ sequacium rñdet subtiliter Lu.ro.hic,qꝛ queadmodū arbitramētū hꝫ istar trāsactiones:vt pluries dictū est:ita arbitrium habet instar iudicij l.j.ff.de arbi.ꝛ tñ licet iudiciū seu instātia iudicij trāseat ad heredes.l.si eū hominē.ff.de fideius.ꝛ.l.tā ex ꝯctib⁹. ff.de iudi.tñ cōpromissum in arbitrū equiparatū iudicio,nō trāsit ad heredes.d.l.diē proferre.§.j.cū cōcor.alleg.s.ergo eodē modo arbitramētū q̄uis equiparet trāsactioni, nō dꝫ trāsire ad heredes sicut dicimus in ꝯctibus:ꝛ tāto fortius ſm eū,cū arbitramētū nō dicat proprie trāsactio:sed large.vt.s.dixi. Quid tenēdū:lꝫ magis cōis opi.sit contra Bart.tñ teneo opi.Bar. quam puto in pūcto iuris proculdubio veriorē: ꝛ istā Opin.tenuit late do. Abb.sibi ꝯri⁹:q̄uis de Bar.hic nullā faciat mētionē: ita Panor.tꝫ in.c.fi.de arbi.vbi dicit esse mirādū de Spe.in loco palle. qui tenet cōtrariū qꝛ eius opi .cōfundit per tex. in illo.c.fin.vbi dr cōpromissum nō extēdi in cōpromittētis heredes,sed cōmissio in arbitratores dr esse cōpromissum. Scdo qꝛ rō quare in arbitro nō trāseat cōpromissum ad heredes,est qꝛ arbitrari eligūtur rōne cōfidētie,ꝛ amicitie psonalis.l.nō distinguem⁹.§.quesitum.ff.de arbi.que ratio cessat in heredibus quibus arbiter nō erit nec notus nec amic⁹. Ista ratio dꝫ fortius militare in arbitratore, qui pōt magis ledere partes : ꝛ p ꝯñs eius heredes:qꝛ potest capere vni de iure suo ꝛ dare alteri:prout est gl.in.l. Idē Pōpo.rñdit si de meis.§.recepisse.de arbit.ꝛ not.in.c.nisi de prebē. Et lꝫ Ab.nō dicat,ante eū iste fuerūt rōnes Car. Flo. in illo c.fi.vbi idē tꝫ. Nec obstat fundamentū Spe. ꝙ arbitramentum sit quedā trāsactio,ergo trāsit ad heredes.rñdet.d.Abb. verum esse, si fuisset secutus effectus añ mortē vnius ex cōpromittentibus:sed ex quo altera pars ex cōpromittētib⁹ decessit nō pōt dici ꝙ trāsactio sit pfecta. Ista sol.nihil valet,qꝛ vt dixi.s.ꝯctus implēdus sub cōdictione,etiā añ cōditionē transit ad heredes. §.ex cōditionali.insti.eo.sꝫ arbitramētū dicit implemētū cōditionis. Teneo opi.Bar.qꝛ rō quare cōpromissum in arbitrium nō trāsit in heredes.d.l.diē proferre.§.j. illa met ratio militat ēt in arbitratore: siue dicas rationē esse quā dicit Abb. siue dicas esse aliam quam assignat Ro.hic,qꝛ in compromissis, que sunt stricte intelligēda,nō veniūt nisi expressa a partibus.l.nō distinguemus.§.de offi.arbitri.ff.de arbi.ꝛ.c.cum dilectus.eo.tit. ergo non venit psona heredū, nisi sit expressa a partibus,ita dicit tex.in.c.fi.de arbi.ꝛ.l.sed interpellat.§.fi.ff.de arbi.ista ratio etiā militat in cōpromisso in arbitratore. ¶ Circa scdm,dñ Bar.tenet, qd qñ arbitrator cōtractu iam pfecto assumit super aliquo accessorio:tūc trāsit ad heredes p.l.fundi vēditor.§.j.ff. de acq. pos.ille tex.vr potius pbare oppositū:qꝛ cōstituit dñiam an mādatari⁹ sup accessorio sciat mortē mādātis vel ignoret. Et ideo Bar.ꝛ doc.intelligūt illum tex.vt nō cōstituat dictam differētiā imo ꝙ intelligat in mādatario sciēte mortē mādatis,trāseat ad heredes illud mādatū:ꝛ ibi dicit Bar. meli⁹ tamē facit ꝛ pbat tex.in.c.si sup gratia.allega.p Bar. de offic.deleg.ꝛ in dicto ꝛ ra-
29 tione decidēdi. ¶ † Octauo querit Bar.si aliquis ex cōpromittentib⁹ est bānitus:ꝛ bona sunt publicata:an finiatur potestas arbitrādi:cōcludit ꝙ sic per tex.in.l.quoties.ad fi.ff. de noua.sequitur Bal.hic in fi. Lu.ꝛ do.Alex.idem ꝛ latius quā hic tenet Bar.in prealleg.cōsi.clvj.qd inci.calamanus de spoleto.in vlti. dubio.ꝛ idē Bar.in.l.postquā.in prin.ff.vt leg.no.ca.do.Anto. ꝛ Imo.i.d.c.qntauallis.i.xij.dñia. potissimū est fundamētū: qꝛ licet in obligatio.iā facta ex causa de pterito:ꝛ sic in obligationibus iam formatis in persona defuncti,fisc⁹ habeatur loco heredis:tamē in obligationib⁹ cōtrahēdis in futurū:lꝫ ex causa de pterito fiscus nō habet loco heredis.d.l.quoties.in fi.ꝛ ibi bar. j.de noua.gl.in.l.inter eos.§.fi.ff.de fideius.obligatio eni noua, nō pōt cōtrahi in preiudiciū fisci:etiā ex causa pcedēti.d.l. quoties.in fi.ꝛ.d.l.fin.C.de ꝯhē.emp.ꝛ vē.l.nouatio.cum gl.ff.eo. de noua.sed in arbitramēto ꝙ est ꝯctus cōditionalis.i.si arbitrabitur:vt in.d.l.fi.C.de cōtrahen.emp.ergo nō transit cōtra fiscum cū sit cōditionalis:ꝯrium tenuit late Bal.sibi ꝯrius in. d.l. fi.in antepe.col.ꝛ ibidem Salic. in.v.q.motus precipue: qꝛ ex psona fisci successoris nō debet immutari cōditio obligatiōis.l.recusare.§.si fisco.ff.ad treb.l.cū quidā.§.fiscus.ff.de vsu.ꝛ.l.fiscus.in.j. ff.de iur.fis. Sed rñde verū esse in obligationib⁹ iā formatis : vt dixi:secus in formādis ab euentu cōditionis,in q̄bus fiscus nō habet loco heredis. Ad tex.in.d.l.quoties.§.fi.rñdet Bart. qd loquit in cōditione potestatiua, que nō trahitur retro.ꝛ in qua cōfiscatus non pōt facto suo iura fisci interuertere : secus est in cōditione que trahit retro.l.potior.ꝛ.l.qui balneum.ff.qui pot. in pig.ha. Istā rōnē repḣēdit do.Alex.ꝛ ante eū Sali.in.d.l.fi. in pe.q. Primo qꝛ diuinat ad illū tex. Scdo qꝛ est ꝯ rōnē illius tex.in.d.l.quoties ad fi. q dicit qñ tūc cū extitit cōditio nō erat psona q̄ posset obligari: ideo non fundat se text.in potestatiua

condítione. Adde ꝙ istā opi. Bal. cōtra Bart. tz do. Alex. sibi cōtrarius in. l. si marito. in prin. in. j. col. ff. sol. ma. vbi tz, qd obligationes cōditionales etiā passiue trāseāt, in fiscū, p tex. in. l. stati⁹. §. Cornelio felici. ff. de iu. fis. vbi fiscus tenet ad fideicōmissa conditionalia, purificata conditione. p quē tex. ante eū idē etiā tz Salic. in. d. l. fi. in. v. q. Adde text. l. inter socerū. §. fi. ff. de pac. dot. quē ad hoc reputat singu. Ro. hic in pe. col. ꝛ ad tex. i. d. l. quoties. in. fi. q stringit ineuitabiliter: rñdet. d. Ale. tenēdo sol. Bar. in. d. l. fi. qd loquit in obligatione potestatiua. sed. d. Ale. probat hic in fi. ꝛ bene. Quid tenēdum: breuiter tene cum Bar. qꝛ cōclusio cōis est, ꝙ obligationes cōditionales, passiue non trāseāt in fiscū. p tex. ineuitabilē in. d. l. quoties. in fi. vbi etiam tz Bar. Bal. Ang. Jmo. ꝛ Pau. de ca. ita ēt tz Are. in cōsi. cx. qd incip. clarissime ꝛ cōsultissime doc. in. iiij. col. nec ob. text. in. d. §. cornelio felici. qꝛ ibi fideicommissum erat purū, lz in executione posset fieri cōditionale, si cōtingat fideicōmissarium mori ante impletā conditionē. nō ob. tex. in. d. l. inter socerū. §. fi. ff. de pac. dot. qꝛ loquit in conditionali obligatione actiua, q bñ trāsit in fiscū. fm Bal. in. d. l. j. C. de ope. lib. Alex. in. l. si marito. ff. so. ma. ꝛ Jmo. in. l. nō ad ea. ff. de cōd. ꝛ demō. firmat Ale. in. l. si mari-
3 to. in princ. ¶ † Nono ꝛ vlti. q̄rit Bar. si factū sit cōpromissum in titiū, vt arbitret de cōsilio sempronij: an illo nolēte dare cōsilium vel mortuo recedatur ab eis psona: ꝛ an arbitrator possit solus expedire. dicit Bar. ꝙ habem⁹ tex. expssuz hodie: ne sede vac. c. j. circa fi. li. vj. ꝛ ille tex. non est alibi in iure fm Car. flo. in cle. j. in. vj. q. de sup. neg pla. sed certe ille tex. nō est ad ppositum nostrū, ppter duo. Primo qꝛ loquit in cōsultore assumpto ex dispositiōe legis vel statuti. Scdo, qꝛ ibi erat periculū in mora, q est periculū allatura, in qua se fundat Gemi. ibi, lz nos loqmur qñ ex cōsensu ꝛ cōuētione partiū assumptus est talis cōsultor: ꝛ ita declarat Bar. ꝛ meli⁹ in. d. repe. d. l. j. §. si plures. in. ij. q. ff. de exer. hic alleg. p Bar. cōclude ergo: ꝛ ita se habet cōis cōclusio: ꝙ si ex cōuētione partiū assumpta esset psona certa, in cōsultorē: puta titius, tūc ab ea nō recedit: per regulā huius tex. sec⁹ si generaliter sit dictū, ꝙ arbitrator arbitret cū cōsilio sapiētis, in genere: tūc si assumptus nolit, pōt alius assumi: ꝛ sic receditur a psona, ꝛ etiā ita cōcludit Bar. in. d. §. si plures. in. ij. ꝛ. v. q. domi. Abb. Panor. in. c. cū in veteri. pe col. de elec. ꝛ in. c. fi. ad fi. e. ti. ꝛ idem do. Abb. in. c. ex parte. de consti. ꝛ ibi do. Anto. ꝛ Jmo.

1 ☞ Quod stipulat iuri meo subiectus ergo videor stipulari
2 Distributiuum quodcunq est distributiuum duplex ꝛ vniuersale ꝛ nihil excipit. vt nu. 3. ꝛ. 4.
5 Si filius stipulatur simpliciter, vel sibiipsi, acquirit patri in aduentitijs solum vsufructus: si vero stipulat nominatim patri: tunc etiam hodie queretur patri pleno iure.

QUODCUNQ. Quo ad acqsitionē ex stipulatiōe, pri vl dño faciēdā, non refert an ipse pater sibi, an vero filius sibi vel patri stipulet. h. d. fz vtrāq lecturā gl. Jta summat Ang. Jmo. Pau. d ca. ꝛ Ale. hic. Ego aūt sic summo ꝛ cōgruē-
1 tius: † qd stipulat iuri meo subiectus ego videor stipulari. h. d. Ratio est, qꝛ vox filij vl serui cēset vox pris vel dñi: vt dt tex. in. §. ei vero q. ꝛ in. §. post mortē. insti. de inuti. stipu. ꝛ tex. in. l. si seruus. in ver. ac si ipsi dñi sua voce. ꝛ ibi gl. ff. dā. infec. ꝛ gl. j. in l. si genero. C. de iur. do. Ratio rōnis est: ppter patriā vl dñicaz potestatē: ppter q fingunt vna ꝛ eadā psona. l. fi. ad fi. C. de ipu. ꝛ a li. substi. ideo iste tex. dicit q in alterius est ptāte. Hinc apparet cessante rōne subiectiōis, qd iste tex. nō haberet locū in filio emācipato: qꝛ fili⁹ emācipatus nō pōt stipulati patri. l. debito. §. fi. ff. ad treb. firmat Bar. in. l. ꝙ dr in. ij. col. fi. j. eo. Bal. in. l. executorē. col. iij. v. si vero nō est psens. C. de execu. rei iu. vbi assignat rōnē: qꝛ patria potestas, q inuenta est ad acquirendū, euanuit: Subdit p eādē ratione idē esse in filio naturali tm̃, q sir nō pōt stipulari pri, qꝛ in eo cessat patria potestas. Hic ergo infero, qd iste tex. nō hz locū in filijs frācigenarū: qꝛ galli nō habēt filios
a in ptāte: a vt est gl. reputata sing. insti. de pa. po. in ver. romanorū per illū tex. qui bñ facit. ꝛ illā gl. reputat sing. Bal. in. c. j. circa fi. an mari. suc. vxo. in feu. ꝛ illa gl. nō est alibi in iure fm Bal. in c. si duo fratres. in fi. de fra. de no. bñ inuesti. tñ Bald. ibi subdit se nescire an illa glos. verū dicat, ꝙ si ita de iure francorū dubitat. d. Abb. Pañ. in. c. ij. de cōuer. infid. an veneti qui nō recognoscūt romanū imperatorē: nec viuunt iure romano, habeant filios in potestate necne: ꝛ non decidit: ꝛ sic an eorū possunt sti-
2 pulari. ¶ † Secūdo pondera nouiter distributiuū quodcunq, iuncta glo. qd est distributiuum duplex vt declarat Barto. in. l. hoc articulo. circa mediū. ff. de he. insti. ꝛ distributiuum vniuersale. Et dicit text. in. c. solite. circa fi. de maio. ꝛ obe. ꝙ quando deus dixit Petro primo pastori ecclesie ꝛ eius successoribus: quodcunq ligaueris super terram erit ligatū ꝛ in celo: dicendo quodcunq nihil excipit. tamen gl. hic ponit quatuor exceptio-

a ¶ Ptāte. addō tu ꝛ de hoc vide per Anch. in. c. cū deuotissimā. xij. q. ij. sup gl. ꝛ ibi qd de hispanis. aliqd per domi. i. c. ius gritū. j. distin. ꝛ ibi ꝙ oīs nō obediēs Jmperio, nō gaudet bñficio legū. ꝛ dicit bal. in sua marga. in ver. pater.

b ¶ Ad idem Addō tu ēt ad idē tex. no. i. l. creditor. §. lucius. ff. mād. vbi tex. vtitur hac dictione qdcunq: ꝛ tñ excipit doluz vt ibi in tex.

c ¶ Notabiliter. Adde qd dictū bal. refert ꝛ sequit Ale. ɔs. xxx. col. ij. ver. v. in. j. vo. duplicato. in ɔs. ij. in. v. vol. ꝛ circa hoc an ꝛ qñ feudum possit legari pro aīa, vid p Fel. in. c. q i ecclesiarū. co. xxij. ver. ceterū. d ɔst. ꝛ aliqd tāgit. d. Ma. lozi. in cons. xix.

nes ab isto vniuersali qdcūq. ꝛ ad hoc iste tex. cū gl. nūq fuit
b ab aliquo pōderatus. Ad idē b text. no. in. l. lucius. ij. §. ipuberē. ff. de leg. ij. vbi est tex. no testator dixit, qcūq in primis tabulis dedi, eadē oia, ꝛ sic sunt duo vniuersalia, ab heredibus meis in duplum dari volo: ab illo vniuersali qdcūq, excipit legatū dotis qd nō cēset duplicatū, qnis sit admodū fauorabile, ꝛ qnis legatū dotis ɔsisteret i quātitate duplicabili: de quo vltimo tñ dic vt ibi p Bar. ꝛ alios. Ad idē. l. pe. C. q admit. in v. quācūq aliā rōnē: ꝛ glo. ibi restringit. s. instā. ad idē. l. ꝛ si instra. C. de fid. instr. ꝛ iur. haste fis. lib. x. in ver. qbuscūq pbationibus. ꝛ gl. ibi restrīgit. s. idoneis: ꝙ Bar. ibi dicit esse no. ad statuta ꝛ ad multa. similis gl. in. l. j. C. de fid. instru. in ver. quibuscūq rōnibus. ꝛ gl. ibi restringit qbuscūq. s. idoneis. ꝛ per illā glo. decidit notabiliter Bal. ꝙ si statutū dicat qd si sufficiet quecūq pbatio intelligit tñ de solēni ꝛ legitima: ꝛ idē no. Bal. in. l. ij. §. pretor ait ff. qui satis. cog. p illū tex. cum gl. per quē no. ꝙ si statutum disponat, ꝙ cōtra magnates sufficiat quecūq vel qualiscūq probatio, tñ dz esse talis que de iure valeat: qd bene nota, sed tu caue: qꝛ isto modo statutū esset oino supfluū, ꝛ nihil operaret vltra ius cōe: ꝙ esse nō debet: vt p Bar. ꝛ alios in. l. iiij. §. ptor. ff. de dā. infe. ꝛ in. l. ij. ff. de vsuca. Ad idem facit. §. sed hec solēnia. insti. de verb. ob. in ver. quibuscūq verbis. ꝛ gl. ibi in ver. qbuscūq. restringit, habilibus tamē: ꝛ per hoc infert illa gl. quod si dicā. a. intelligēdo per. a. promittis. ꝛ tu respōdeas. b. intelligendo. b. promitto: tamē stipulatio nihil valet ꝛ illā gl. reputat sin. Bal. in. l. j. in prin. ɔ. e. Ang. in repe. l. sciendum. in. iiij. co. ɔ. eo. ꝛ sic lz tex. ibi dicat qd stipulatio possit fieri quibuscūq verbis p distributiuum vniuersale quibuscūq: tñ non potest fieri per a. ꝛ. b. ad idē glo. in. l. qui autem. §. fi. ff. de consti. pecu. in ver. qui-
3 buscūq verbis. ꝛ gl. ibi restringit idoneis tamen. ¶ † In ɔtriū pro alia parte: qd distributiuuz quodcūq vniuersale nihil excipiat vt expsse dicit tex. in. d. c. solite. circa finē, facit, ꝙ si aliquis acquisiuit fundū a rege p se ꝛ heredib⁹ quibuscūq, ppter illā dictionem vniuersalē quibuscūq, veniunt non solū filij ꝛ descēdētes: lz etiā penitus extranei: ꝛ sic alterat natura feudi, ppter illā vniuersalē qbuscūq. c. j. de feu. nō hab. pp. natu. feu. ita tz Bal. in. l. j. in. xxx. charta. ꝛ in. xlviij. q. ff. de re. diui. d. Alex. in. l. si patroni. in prin. co. pe. ff. ad treb. qnis cōtrariū sub dubio forte teneat Bal. sibi cōtrarius in. l. cum virū. col. fi. C. de fidei. quē in specie reprehēdit. d. Alex. in. d. l. si patroni. in princi. in pe. co. sir si aliquis acquisiuit fundū pro se, ꝛ heredib⁹ qbuscūq, propter illā dictionē vniuersalē qbuscūq, poterit tale fundū legare: quāuis legatarius nō sit heres. l. quedā. §. nihil interest. ff. de edē. ꝛ lz al's fundū legari nō possit etiā pro aīa testatoris. c. j. §.
c donare. quali. olim pot. feu. al. ita tenet notabilr c Bal. in. c. imperialē. in prin. in pe. co. de phib. feu. al. p Fede. ꝛ idem Bald. in d. c. j. §. donare. in. ij. co. seq. do. Alex. in multis locis semp exclamans istud dictū. d. Ale. in. d. §. nihil interest. col. j. ꝛ in. l. gall⁹. §. etiā. si parēte. ff. de libe. ꝛ posth. ꝛ in. d. l. si patroni. in princi. in penul. ꝛ vlti. col. ꝛ in. l. etiā. in prin. vbi etiā Roma. ff. solu. mat. et d. Alex. in. l. qd dr. in vlti. char. j. eo. ꝛ Ro. in. l. id tēpus. §. j. per illū tex. qui bñ facit. ff. de vsuca. per quē tex. etiā mouetur Bal. in locis preallег. idem tenet. d. Abb. Panor. in cōsi. cx. qd inc. nitar in psenti cā. in tertio dubio, ad idem facit gl. valde not. in l. fi. in v. p quācūq psonā. C. q leg. pso. stā. i iud. habebit. dictio quacunq nihil excipit: imo cōprehendit etiaz inhabiles: puta pupillū vel seruum. ad idē. l. pmittēdo. in prin. ff. de iur. do. iuncta gl. j. ad hoc valde no. vbi fortius habetis: nam tex. ibi dicit oēs cuiuscūq cōditionis ꝛ sexus: dicit ibi solēnis gl. ꝙ non sit aliqua restrictio nec aliqua exceptio: imo intelligit siue clerici,
4 siue laici, siue in ptāte siue nō. ita dicit ibi solēnis gloss. ¶ † Tu dic ꝙ distributiuū qdcūq, vel quibuscūq, cū sit vniuersale, nihil excipit: vt dicit tex. in. d. l. solite. circa fi. ꝛ p ea q scdo loco allegaui: nisi exceptio vel restrictio inducat p alias leges: prout est in quatuor exceptionib⁹ gl. Jtem nisi illa vniuersitas rationabiliter ad aliquid coarctet, vt pulchre no. Bal. in. d. l. j. p illū tex. C. de fide inst. accedat tex. no. in. c. j. §. fi. de iureiur. in. vj. vbi est tex. solennis, quod iuramenta, qualitercūq ꝛ sub quacunq verborum forma prestita, debent restringi ad licita possibilia, ꝛ libertati ecclesiastice non obuiantia. ita ibi dicit formaliter tex. qd autem verba vniuersalia debeant restringi de habilitate: et qñ nō, pōt late Bar. in. l. j. §. nūciatio. vbi alias plene dixi. ff. de ope. no. nun. ¶ Capio gl. quā diuide in duas partes. Jn prima ponit duas lecturas ad tex. Jn secūda, ponit q̄tuor exceptiones licet videātur solū tres. Prima fallētia est cōis ad filiuz ꝛ seruū. Scda ꝛ tertia cōuenit tantū seruo. Quarta cōuenit tātū filiofa. scda ibi lz ꝛ, tūc excipe. ¶ Primā fallētiā gl. qñ stipulātur factū, intellige fm qd declarat gl. in. d. §. lz cū factum. Ang. ꝛ Jmol. hic. Scda fallētia de. l. ij. ff. de stip. ser. loquit qñ seruus stipulabat seipsum sibi: tūc stipulatio nō valet: ratio est vt ibi:
qꝛ debet

qꝛ debet esse differētia inter stipulātem ꝛ rem sup qua fit stipulatio: vt ibi ꝛ. c. fi. de insti. ꝛ. l. j. §. si aūt collegiū. in fi. ff. ad trebel. cū multis cōcor. quas ad hoc ibi dedi. hic aūt loquitur text. qñ seruus aliud stipulabat quā seipsum. Jn tertia fallētia de. l. antepe. ff. de stipu. ser. dic rationē ibi esse fm gl. ibidē: qꝛ ibi seruus stipulabat operas a liberto dñi sui: quo casu cū opera cōcernat psonā dñi: ideo non pōt seruus illā stipulari sibi, lz dño: facit. l. opere in rerū. §. fi. cū l. seq. ꝛ ibi gl. ff. de ope. liber. Bart. in. l. si nō fortē. §. libertus. ff. de condi. inde. col. antepe. versi. tertia differētia est fm gl. Ang. ꝛ Jmo. hic. Quarta fallētia est hodie in aduētitijs, in quibus p filiū stipulātē queritur patri solū vsufru-
5 ctus. l. cū opz. in prin. C. de bo. q libe. † Jsta fallētia procedit qñ filius stipulat sibiipsi, vel simpliciter si autē noiatim stipularetur patri: tūc etiā hodie q̄reretur patri pleno iure. per. d. l. stipulatio ista. §. hi qui. ꝛ. §. alteri. ɔ. eo. q iura in hoc nō reperiunt correcta, fm Bar. qui refert Dy. ꝛ oēs ita tenere. sequuntur Ang. ꝛ Jmo. cū propter patriā potestatē sit psona habilis ad acqrendū patri: ꝛ imputet sibi filius, quare stipulat⁹ est nominatim ipsi patri, si volebat solū fieri queri vsumfru. Tñ ad. d. iura Bar. pōt rñderi, ꝙ loquunt fm iura ffor, fm que nondū erat introducta dria inter aduētitia ꝛ pfectitia: nisi dicas qd ex quo ad hoc nō reperit hodie ɔtriū immutatū, stabimus iuri antiquo fforum. l. pcipimus §. fi. C. de app. ꝛ. l. sancimus. C. de test. qꝛ qñ fili⁹ stipulat noiatim patri nō loquit ius nouū. d. l. cū opz. ꝛ sic si filius stipulet patri, etiā aduētitia, est perinde ac si ipse pater sibi stipularet, ēt hodie. ¶ Cōtra istā cōmunē opi. tenēt Cu. ꝛ do. Alex. hic, ꝙ etiā hodie si filius stipulet aduētitia patri: tñ ei nō acqrit pleno iure, sed solū vsufru. Mouet pro Cu. qꝛ pater est legitimus administrator filij, in omnibus aduentitijs. l. j. C. de bo. ma. ergo debet filius intelligi stipulari patri, vt legitimo administratori: ꝛ nō tāq patri. Sicut si dñs stipulet pcuratori, nō vr stipulari vt pcuratori: ꝛ sic nō acqrit pcuratori. lz dño. l. stipulatio ista. §. siqs insulā. ɔ. e. Huic fundamēto Cu. rñdet. d. Alex. illud tollēdo: qꝛ in dubio nō vr fieri relatio ad patrē, tāq ad legitimū administratorē, ex quo mētio officij facta nō fuit, lz patris p ea q plene tradit Bar. in. l. j. §. nūciatio. colū. ij. de ope. no. nun. ꝛ in. l. fi. C. de vsufru. Tu tene rationē Cu. que est pulchra ꝛ subtilis. ¶ Et allegata per Alex. nihil faciunt: qꝛ Bar. in locis preallegatis loquit in casu ɔtrario, qñ habes officiū, aliqd simpliciter facit, nō expresso noie officij: lz iste nō est casus noster: Nā nō loquimur ecōtra, qñ nō habens officiū facit actū stipulatiōis in habēte officiū: puta in patrē habētē legitimā administrationē, quo casu cesēt stipulari vt legitimo administratori, nō vt patri: sicut qñ dñs q nō hz officium stipulatur pcuratori ꝛ sic habēti officiū Cōtra cōem. d. Alex. allegat aliqua psertim tex. insti. de stip. ser. in. §. j. in ver. idē iuris. vbi siue filius stipulet sibi, siue patri, acqrit patri, ex causis ex quib⁹ acquisitio fit pri: lz in aduētitijs si fili⁹ stipulet sibimet, nō acqrit pri nisi vsumfr. §. j. insti. p quas pso. nob. acq. ergo idē si stipulet pri. Tu rñde ad illū tex. ꝙ illa eqparatio solū pcedat in pfectitijs, nō aūt in aduētitijs. ꝛ lz gl. ibi primo aspectu videat ɔtrium innuere: tñ nō dicit. ɔ, si recte aduertat. ꝛ id qd dico clare ponit gl. in. §. ei vero qui. in ver. acqui. insti. de inuti. stip. Ego etiā teneo ɔ cōmunem.
a moueor a qꝛ stipulatio iterposita a filio stipulāti sup aduētitijs, ꝛ sic sup reb⁹ q hodie nō acquirunt patri, nisi quo ad vsumfru. dz intelligi fm naturā rei sup qua interponit, ꝛ qualitatē personarum stipulātiū. l. si stipulatus. ff. de vsu. l. quinta. in v. cōuentionales. C. e. ibi: ꝛ pēdet ex negotio contracto late disputaui in ru. ɔ. eo. ꝛ ita habes vtiliter vt puto expeditum istud principiū.

1 ☞ Quilibet potest stipulari cū morietur: siue stipuletur cum ipse morietur: siue cum morietur ille in cuius potestate.
2 Pater potest stipulari filio emancipato.
3 Ex stipulatione patris queritur filio vtilis tantum ex equitate, non tamen directa.
4 Jn his que descendunt in filios vt filios, non est necesse ꝙ filij sint heredes patris.

SICUTI. Subiectus aliene potestati, pōt stipulari cum ipse moriet: sicut ꝛ nō subiect⁹: ꝛ pr stipulādo post mortē suā filio vel filie, acqrit ei vtilē: lz nō sit heres patris.
1 h. d. vsq ad. §. nō solū. ¶ † No. j. qd qlibet pōt stipulari cū moriet, siue sit sui iuris, siue sit aliene ptāti subiect⁹, siue stipuletur cū ipe moriet, vl cū morient illi i quorū est potestate, fm vtrūq intellectū gl. hic siue cū stipulator moriat: vt hic, siue cū moriet pmissor: vt est tex. i. §. post mortē. ver. ita aūt. insti. de inuti. stip. Et sic valet stipulatio, cui⁹ executio est collata in tps mortis stipulatoris. Rō dubitādi erat: qꝛ stipulatio videbat nō posse fundari sup nō enti. l. seie egresse. ff. de tut. ꝛ cur. da. ab his. qꝛ mors omnia soluit. §. deinceps. in aut. de nup. Ratio decidēdi est: qꝛ stipulationes actiue ꝛ passiue pñt incipere ab heredibus ꝛ contra heredes. l. j. C. vt act. ab here. ꝛ ɔ here. Jtem qꝛ ex tali stipulatione acquirit pri vel dño inspecto initio: ꝛ sic tpe stipulationis. l. filiusfa. in pn. j. eo. ꝛ hoc voluit dicere gl. hic. facit. l. fi. ꝛ ibi gl. de stip. ser. intelligendo tamē vt plenius declarat Bar. in. d.
2 l. si filiusfa. in prin. ꝛ dicā in seq. no. ¶ † Secundo no. ex. §. si qs ita. hic probari ꝙ pater potest stipulari emancipato, sicut hic pater post mortē suam potest stipulari filio: sed post mortem patris filius est sui iuris, sicut emancipatus: ꝛ paria sunt aliquid fieri aliquo tēpore vel in illud tps cōferri. l. ꝙ sponse. C. de don.
a ante nup. ꝛ. l. i tps. ff. de here. insti. ꝛ. c. de vxore. ꝛ ibi ad hoc no. Abb. de sepul. ꝛ ita ad hoc pōderat ꝛ inducit istū tex. Bar. sine cōtrouersia magister legistarū in. l. qd dicit in. ij. in vlti. col. j. e. ꝛ ante eū subtiles vltramō. Pe. de bella Jo. de imo. Pau. de ca. d. Ale. ꝛ alij. Sed subtiliter aduerte ꝙ iste tex. nō videt hoc pqare: cū in stipulationib⁹ debeat initiū spectari: ꝛ sic tps stipulationis interposite. l. si filiusfa. in prin. j. e. ꝛ statim dixi in pcedēti nota. lz hic tēpore stipulatiōis paterne fili⁹ adhuc erat in potestate patris: ideo hoc cōsiderato nō valet: secus qñ filius iam erat emācipatus tpe stipulationis. Jtem ɔ cōem opi. est fortis tex. in. l. si genero. C. de iure do. vbi est tex. ꝙ pater non potest stipulari filio emācipato: sicut nec cuilibet extraneo: ꝛ lz gl. ꝛ doc. ibi respōdeant: ꝛ Jo. de imo. ꝛ Pau. de ca. hic, ꝙ ille tex. procedat quātū ad acquirendā directā filio sed ex equitate valet quo ad vtilem: cōtra istā sol. fortiter refragat tex. ibi dum dicit: nec tibi prohibēte iure querere potuit pater actionē: ꝛ sic vult quod ex stipulatione patris nulla actio nec directa nec vtilis querat filio emācipato ibi prohibēte iure: nā lege phibēte nulla pōt acquiri actio. l. cū lex. ff. de fideiuss. ꝛ. l. non dubiū. C. de legi. ꝛ in pūcto iuris pōt ista pars teneri cōtra cōem: lz nemo quē viderim eam teneat. Tenēdo tñ cōem opi. ꝙ pater posset stipulari filio emācipato potes dicere hoc esse ppter reliquias pcedētis potestatis. fm Bald. ꝛ doc. in. d. l. si genero. vbi ad hoc allegat in arg. l. talem. §. fi. ff. de here. instit. tu allega meliorē tex. in. l. vnius. §. seruo. j. de questio ꝛ tex. in. l. fi. ff. de decurio. que iura ad hoc allegat gl. no. in. §. fi. in gl. fi. insti. de tute. Jtem pro cōmuni facit tex. in. l. si quis operas. ꝛ ibi gl. in ver. posthumos. ff. de ope. lib. quē tex. allegat Alexā. hic. vbi pater potest stipulari filio posthumo nōdū nato: ꝛ tamen constat non esse in potestate anteq nascat. l. pe. ff. de coll. bo. tamē posset dici ꝙ habeat pro iam nato. l. qui in vtero. ff. de statu ho. non dico tamē ꝙ sit in potestate. Ad idem facit iste tex. iuncta regula. d. l. ꝙ sponse de do. ante
b nup. C. nec ob. ꝙ hic filius tpe stipulationis adhuc erat in potestate: ꝛ in stipulatione debet inspici initiū stipulatiōis interposite: qꝛ rñdetur hoc esse verū qñ stipulatio cōcipitur sub ɔditione intrinseca ꝛ causali, que trahitur retro ad tps celebrati ɔtractus. ita loquit tex. in. d. l. si filiusfa. in prin. secus in cōditiōe intrinseca mortis ꝛ sic existētie sui iuris: vt expsse declarat Bar. i d. l. si. filiusfa. in prin. vbi dicet. Tenendo cōem opi. si tu diceres quare per filium emancipatū stipulātem, nō queritur patri: vt hab. l. in prin. vbi dixi: ꝛ tñ ecōtra per patrē querit filio emancipato: dic fm bar. in. d. l. qd dicit. col. vlti. ꝙ ratio est votū pris,
3 ꝙ est querere filijs: ꝙ votū nō est ecōtra in filio. ¶ † Tertio no. bene tex. ibi vtilis actio: ꝙ ex stipulatione patris querit filio nō directa actio: sed vtilis tm̃ est equitate. adde. l. pr p filia. in vers. vtilis ex equitate. C. de pac. cōuen. ꝛ si dicas quare ex stipulatione filij querit patri directa, ꝛ nō ecōtra. l. stipulatio ista. §. alteri verū pter q. ɔ. e. ꝛ. ɔ. ea. l. in pn. ecōtra aūt ex stipulatiōe patris, querit filio vtilis tm̃: vt hic: cur. diuersum Bar. dicit se dicturū in. l. qd dr in. ij. j. eo. sed ibi Bar. nō tāgit hoc. dic ꝙ ratio diuersitatis est facilis: quia primo casu adest patria potestas, quā hz pater in filiū inducta ad acquirendum: ideo per eam acquiritur patri directa: sicut si iste pater stipulatur, vt dicit tex. in hac. l. in prin. sed ista ratio cessat econtra: qꝛ filius non habet ipse patriā potestatē. ¶ Quarto no. ex tex. ibi: licet heres ei nō existat fm
4 Bal. ꝛ Pau. de ca. hic: † ꝙ in his q descēdūt in filios, vt filios, nō est necesse ꝙ filij sint heredes patris: nec ꝙ patris adeāt here-
b ditatem vnde facit qd si pater acquisiuit emphyteusim b ꝛ feudū pro se, filijs ꝛ descēdētibus, qd possunt filij venire absq eo qd sint heredes patris, nisi fuisset dictū p se ꝛ filijs suis heredib⁹: ꝛ de emphyteusi vide late Bart. in. l. iurisiurādi. §. si liberi. ff. de oper. libe. ꝛ in. l. si nō forte. §. libertus. col. fi. ff. de cōdic. inde. ꝛ in l. qd dicit. ij. col. pe. j. e. ꝛ in. l. si tibi. §. si pactus. circa fi. ff. de pact. cum multis concordan. quas ibi dedi. de feudo ponit Joan. an. in addi. Spec. in tit. de feu. §. quoniam. ver. xxxvij. in additiōe que inci. directe. Bal. in. c. j. in. iiij. col. in ti. an agna. vel fil. in feu. vbi est tex. principalis de hoc. ꝛ in. l. iij. C. de fideicōmis. ꝛ in. l. q se patris. col. viij. C. vñ lib. Pau. de ca. in. l. pro herede. §. si quid tñ. ad fi. ff. de acq. hered. ꝛ in. l. si mihi ꝛ Titio. j. eo. ꝛ in. l. adoptiuū. §. patronū. ff. de in ius voc. ꝛ in aut. post fratres. C. de leg. here. Do. Alex. in. l. si patroni. in prin. ff. ad treb. ꝛ notabili⁹ in cōsil. xix. v. vol. quod incipit: super eo de quo queritur visis instru-

a ¶ Moneor. Adde qd in ɔriū p opi. bar. facit qꝛ b casu stipulatio nihil operat, qꝛ sine stipulatione patri q̄rit vsufr. vt ē tex. in. l. cū opz. C. d bo. qli. ergo vt ista stiplo aliqd opet dz importare ꝙ pri acqrat ēt ppetas, iuxta reg. l. si qñ. C. d inof. test. ꝛ. c. si Papa. d pui. in. vj. vbi dr ꝙ vba ꝛ act⁹ aliqd debēt opari. Facit qꝛ statutū ita dz intelligi, vt aliqd semp addat iuri cōi vt late p Jaso. in l. q se pris. col. xx. versic. adde ēt pdictis. C. vnde li.

b ¶ Emphyteusim. Adde qd hec oia, ꝛ plura alia accumulat Alex. i d. §. si liberi. in apost. vbi vid. ꝛ vid eūdē ias. in. d. §. libert⁹. vbi ēt oia ista pōit. Et lati⁹ idē i suo trac. de iu. emphy. col. lxxxvij. v. tertio q̄rit. Et vltra ibi p euz adducta ꝛ hic adde qd hoc idē tz Frā. cur. ɔs. lxxxij. col. v. post mediū Addō q in pposito ponit d. Alex. in ɔs. viij. i. iij. volu. circa prin. ꝛ in cōs. cvj. in. iij. vol. col. pe. circa fi.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

mẽtis:ꝛ in consi.xxvi.v.vol.qđ incip.põderatis his que in themate col.ij.ꝛ seq. Accedat qñ multũ signãter tenet Bar.Bald. ꝛ Ang.in.l.itẽ videndũ.§.fina.ff.de peti.heredi.ꝙ si frater fecit quietationẽ alteri fratri de omni ꝛ toto eo quod petere posset in hereditate patris:non obstãte tali liberatione poterit petere feudum ꝛ emphyteusim,qꝛ nõ petũtur tanꝙ hereditas,nec tãquã ex hereditate patris.ꝛ late Bald.in aut.si quas ruinas. C.de sacro sanc.eccl.ꝛ in.l.j.in.v.q.ff.de re.diui.ꝛ notabiliter Bal. in consi.ccccxxxvij.primi volu. quod inci.quedã puella.in vlti. col.Alb.de ro.ibi formaliter ponit totum consilium Dy.relatum a Bart.in l.tres fratres.ff.de pac.

1 ☞ Stipulatio si morieris,dicitur esse conditionalis, quãuis sit necessaria,ꝛ omnino extitura.

2 Inter si ꝛ cum non est differentia.ꝛ nu.3.

Non solum. Inter si ꝛ cũ non est differẽtia qñ apponunt actui extrinseco.h.d.secũdũ Bar.ꝛ alios.vel sic ꝓm Bal.inter si morieris: ꝛ cũ morieris,nõ est differẽtia:qꝛ simpliciter mors est expectãda.h.d.vel sic ꝛ melius. Inter si ꝛ cũ non est differentia,siue iungantur actui necessario,siue cõtingenti,ꝛ filius in dubio videt stipulari patri.h.d.
1 vsqꝫ ad fi.l. ¶ † No.j.ꝙ hec stipulatio si morieris dicit esse cõditiõalis, ꝗuis sit necessaria,ꝛ omnino extitura:quia nihil est certius morte,ꝛ nihil incertius hora mortis:vt.l.j.ff.d cõd.ꝛ dem. patet ꝛ fortius:quia in hoc tex.equiparatur stipulationi si venerís,q̃ sine dubio conditionalis est. Ratio hui⁹ no.est:qꝛ lꝫ dies mortis sit certa an,tamẽ est incerta qñ:ideo suspẽdit,ꝛ impedit ne interim oriat obligatio ꝛ actio:qꝛ est incertũ[a] quãtum sit interusuriũ mediũ tẽporis:vt declarat Bar.in.l.ita stipulatus.j.e. in.ij.q.prin.in ver.secũdo iuxta hoc quero,qñ cõmittat stipulatio.ꝛ idem Bar.in.l.j.C.vt actio.ab here.ꝛ contra her.ꝛ in.l. heres meus.in prin.ff.de cõdi.ꝛ demõ. ¶ Per istũ tex.Bar.reprehẽdit opi.Cy.post Pet.de bellaper.ꝛ Jaco.de rauẽ. in.l. extraneũ in.j.C.de her. inst. vbi tenet ꝙ differũt institutio cũ morieris,q̃ bene est conditionalis,cũ sit tẽpus incertũ, qñ morieris: ꝛ institutio si morieris:que nõ facit conditionẽ:sꝫ est necessaria ꝛ omnino extitura:ergo cẽset pura:p tex.in.l.si pupillus. §. qui sub cõditione.ff de noua. Jtẽ quia dictio cũ,principaliter denotat tp̃s:sed dictio si principaliter cõditionẽ.l.si Titio.in p̃nc. ff. qñ dies lega.ced.ꝛ ita etiã tenet idem Cy. in.l. pater.in.vj.q. C. de inst.ꝛ substi.ꝛ late.d.Pe.de bexu.hic:qui conatur defendere istã opi.Cy.Sed Bar.ꝛ cõiter scribẽtes reprehendũt:per istum tex.ꝛ.l.quibus diebus.§.quidã Titio. ff.de cond. ꝛ demõ.ꝛ ita etiã reprehẽdit Bar.ꝛ ibidẽ alij in.d.l.extraneũ.vbi Bart.dicit qđ ista opi.Cy.est falsissima.ita etiã dicit in.l. ita stipulatus. in ver.secũdo principaliter q̃ro. j.eo. Ang.ꝛ Jmo.in.d.§. qui sub cõditione.Sed aduerte qꝛ Bar.format q̃stionẽ:qñ ista cõditio apponit in psona scdi instituti.s.instituo te si morieris. isto modo tex.quẽ allegat Bar.i.d.§.qdã Titio.nihil faceret: qꝛ ibi cõditio nõ fuit apposita in psona instituti, vel in psona legatarij: sed in persona tertij,si mater morietur: ꝛ sic ibi nõ legauit testator Titio centũ:si tu legatarius morieris. Propterea Cy in locis preallega.melius format q̃stionẽ quãdo cõditio fuit apposita nõ in persona secũdi instituti,sed tertij:scꝫ hoc mõ instituo te heredẽ,si titius moriet. hoc modo tex.in.d.§. quidã titio faceret cõtra Cy. Jtẽ Cy.respõdebat ad istũ text. qđ loquatur in cõtractib⁹, in quibus nõ est differẽtia inter si ꝛ cũ sꝫ questio est in vltimis voluntatibus.ꝛ do.Pet.de bexu.hic conat defendere istã solutionẽ. Vltra eũ põdera tu qđ Bart.in.d.l. extraneũ. dũ rñdet ad.d.l.si pupillus.§.qui sub conditione.formaliter dicit ꝙ ille tex.loquit in cõtractib⁹: sed questio nostra in vltimis voluntatibus,ꝛ quantum ad illũ tex.ponit rõnẽ diuersitatis. ꝛ ideo cõtra Cy.fortius facit tex.in.d.§. qdã Titio. qui loquit in vltimis voluntatibus.ad.d.§.qui sub conditione. alleg.per Cy. vltra respõsionẽ Bar.in.d.l.extraneũ.rñde melius:qđ loquitur in cõditione omnino certa an,ꝛ quando:que nullum tẽpus hꝫ incertũ:vt si digito celũ tetigero.nam certum est qđ nunꝙ tangã,ꝛ ista habet p pura. sꝫ in casu nostro, cõditio si morieris est certa an,sed incerta qñ,ideo suspendit ꝛ facit conditionem, ꝓm Pau.de ca.hic.ꝛ.d.Alex.in.l.extraneum.ꝛ exemplificat glo.j. ad fi.in.d.§.qui sub conditione.ꝛ ibidem Bar. An autẽ si cõtrahatur matrimoniũ:cũ aliqua muliere sub conditione omnino extitura,an intelligatur pure cõtractũ,ita qđ interim nõ possit matrimoniũ cõtrahere cum alia.habes de hoc gl.valde not.in c.per tuas.in gl.magna.ad fi.de condi.appo.ꝛ ibi do. Anto.de
2 but. ¶ † Secũdo no.ex hoc tex.ꝙ inter si ꝛ cum nõ est differẽtia.in quo distingue vt per Bar.ꝛ doc.hic.ꝛ de vtraqꝫ dictione vide plenius Bar.in.l.j.in.ij.ꝛ.iij.col.ff.de cõdi. ꝛ demõ. Adde distinctioni Bart.in quantum in primo mẽbro dicit:ꝙ quando ista verba opponuntur actui extrinseco qui de necessitate inest: tunc non est differentia inter si ꝛ cum:qꝛ neutra importat cõditionẽ,ꝛ neutrius appositio aliquid operatur.l.ij.ff.de leg.j.ꝛ.l. muto.§.sub conditione.in verã.hanc aũt. ff.de tute.ꝛ ibi Bart. post gl.idẽ tenet.ꝛ idẽ Bar.in.l.huiusmodi.in prin.ff.de legat.j. sed aduerte qꝛ idẽ Bar.sibimet cõtrarius in.l.j.in.ij.col.ff.de cõdi.ꝛ dem. istud reprobat: qꝛ in tacita conditione inest conditio que suspendit:vt ibi.ꝛ no.gl.in.l.item quia. ff.de pac. ꝛ respõde aliter ad.d.l.muto.§.j.qđ ibi dictio si.nõ facit cõditionẽ, que tutoris donationẽ suspẽdat:sꝫ bene facit conditionẽ que suspẽdit administrationẽ. vt talis expressio facta a iudice,intelligat ꝓm ea que tacite inerãt al's tutoris datio vitiaretur:vt ibi patet ꝓm eũ:sed nõ respõdet ad.l.tertiã.de leg. j. nec ad regulã illius tex. per quã confunditur eius ratio.ideo teneas illud ꝙ tenet Bar. ¶ Secũdo,in quãtũ Bar.tenet ꝙ quãdo directo cũ,adijcit verbo executiuo,ꝙ tũc nõ facit dispositionẽ cõditionalẽ. l. ex his verbis.§.qñ dies leg.ce.limitant hoc esse verũ Joã.de imo.ꝛ.d. Alex.qñ adijcitur tempori certe etatis:puta legitime etatis,vł xxiiij.annorũ:vt ibi.secus si adijciatur tpi incerto puta lego Titie centũ,que volo sibi dari cum nubet:tunc facit conditionem: gl.est nota in.l. Seius saturninus.ff.ad treb.ꝛ in.l.si ita scriptũ. in fi.ff.de manu.testa.Bar.ꝛ docto.in.l.si cui leget.§.j.ff.de leg.j. ꝛ in.d.l.quibus diebus. §. quidã Titio. Adde ad predicta illđ quod dicit se consuluisse in pulchro casu Bal.in.d.l.si cui legetur.ad finẽ principij:ꝛ ibi refert ꝛ sequitur Floria.quod si testator legauit alicui centum:ꝛ postea subdit, q̃ centũ volo prestari post mortẽ vxoris mee,vel cũ vxor morietur: ꝙ legatarius interim decendens nõ trãsmittit legatũ:ꝛ sic annullat:Quia dies mortis incertus habet pro cõditione:etiã si inseritur soli prestationi vel executioni:ꝛ ita dicit expresse tenere gl.in.d.l.seius saturninus.ꝛ no.hũc casum qꝛ valde quotidianus est. ¶ Tertio inquãtum Bar.vult,ꝙ dictio cũ adiecta verbo obligatiuo,reddit actũ cõditionalẽ,sicut dictio si.vt hic.ꝛ.d.l.qui promisit. ff. de condi.inde. Limita ex presumpta volũtate testatoris,ppter charitatẽ psone,cui debet fieri restitutio: vt qꝛ filius testatoris, tunc dictio cum,facit solum diẽ non cõditionẽ:tex. est solennis ꝛ singu.ꝓm verũ intellectum in.d.l.seius saturninus. ꝛ ibi Bar. ꝛ docto. ¶ Tu autem vt clarius omnia habeas fac regulam, ꝛ
3 quatuor fallẽtias ¶ † Regula est,ꝙ dictio si ꝛ cũ equiparãtur. vt hoc tex.ꝛ.d.l.qui pmisit.ꝛ dicit tex.not.in.l. si titio. in fi. p̃n. ff.qñ dies lega.ced.quod vtrobiqꝫ siue dicatur si,sicut cum, tamen eadem cõditio est:verbum est denotat veritatẽ essentie,ꝓm Bar.in.l.si maritus in.ij.§.legis.ff.de adulte. ¶ Limita primo verum,qñ iste dictiones adijciunt verbo obligatiuo seu dispositiuo:secus si adijciant verbo executiuo:qꝛ tunc dictio cum non facit conditionẽ.d l.ex his verbis. cum limitatiõe quã.§. dedi. dictio aũt si adiecta verbo executiuo,bene inducit conditionẽ: ꝛ sic reddit dispositionem cõditionalẽ.d.l.quibus diebus .§.quidã Titio.ita sentit Bar.hic,ꝛ clarius in.l.j.in.ij.colũ.ff.de condi.ꝛ demõ. Bal.in.d.l.ex his verbis. Ang.ꝛ Jmo.in.l.sequen.§. fi. Jmo.Cuma.ꝛ.d.Alexã.hic. Jstud clare procedit in vltimis voluntatibus vt loquit.d.§.quidam titio. Jn contractibus autẽ videt recurrẽdum ad gl.reputa.sing.in.l.ij.ff.de in diẽ addic. vt hic per Jmo.ꝛ latius per.d.Alex.Sed caue qđ in.d.l.qbus diebus.§.qdã Titio.dictio si,adiecta executioni seu prestationi,ideo facit cõditionẽ:qꝛ est adiecta tempori incerto mortis. s. si mater moreret:prout etiã dicit Bar.in.l.si cui legetur.§.j.in.ij. oppo.de leg.j.quo casu etiam dictio cum,adiecta executioni, ꝛ tẽpore incerto,facit conditionem ꝓm gl. cõmuniter approbatã in.d.l.Seius saturnin⁹.ff.ad treb.de qua.§.prime dixi:ꝛ nõ videtur tamẽ hic esse differẽtia inter si ꝛ cum.cõtra doct.communiter. ¶ Secũdo limita,qñ adijciũtur actui intrinseco:puta voluntati,qꝛ tũc differunt cum volueris,ꝛ si volueris.tex. est qꝛ.l. seq.§.fi. ꝛ ibi gl.ꝛ doc.assignant rationem diuersitatis. ¶ Tertio limita,quãdo adijciunt verbis sapientibus exactionem de presenti,tũc differunt:quia dictio cũ, non facit cõditionẽ: sec⁹ in dictione si.l.si decẽ cũ petiero.j.eo.ꝛ.l.titia heredis.ff.de condi.ꝛ demõ. ¶ Quarto limita,ꝙ differunt quãtum ad modum facienti conditionem:qꝛ dictio si principaliter cõditionem importat,secũdario vero tempus:dictio vero cum,econtra.l. si titio.in prin.ff.quando dies leg.ce.

1 ☞ Jn obligatione in diem certam ante diem nata est obligatio:licet solutio differatur.

2 Si quis promittat ad calendas grecas nihil valet promissio: qꝛ certum est eas nunquam venturas.

3 Tempus conuentionale centũ annorum nõ impedit oriri obligationem naturalem ꝛ ciuilem,sed differt executionem.

4 Quod nõ potest explicari in morte non potest conferri in tempus mortis.

5 Qui promittit ad certum locum venire,dicitur promittere factum persone sue coherens,quod non potest per eius heredem adimpleri.

Centesimis

1 **Centesimis.** † Jn obligatiõe i diẽ certã an diẽ nata est obligatio,lꝫ solutio differatur,ꝛ nõ valet stipulatio facti in mortẽ delati qñ tale factum nõ põt p alium explicari.h.d. vsqꝫ ad.§.si ita stipulatus. Jn tex.ibi:centesimis calẽdis si intelligis in specie puta Januarij:vel alterius mẽsis in specie:tunc intelligetur facta stipulatio in cẽtesimo anno:ꝛ isto modo esset tũc hic tex.singu.ꝓm Cu.hic:ꝙ valet stipulatio,lꝫ quis stipulet in tp̃s quo verisimiliter nõ viuet:cũ vltra centũ annos quis nõ viuere presumat.l.si.C.de sacrosan.eccl.ꝛ tẽpore stipulatiõis dꝫ saltẽ esse maior septẽnio,ꝛ sic excessisse infantiã.l.j.in prin.§.e.lꝫ p certo mirãdũ est de Cu.qđ reputat hic esse singu.in hoc text. cũ sit planũ ꝛ expeditũ qđ quis possit stipulari post mortẽ suã: vt.l.precedẽ.§.si qs ita.eo qđ actiões actiue ꝛ passiue p̃nt incipere ab heredibus ꝛ cõtra heredes.l.j.C.vt act. ab here. ꝛ contra here. Jtẽ intelligẽdo istum tex.cẽtesimis calẽdis.i.post cẽtũ annos.ꝛ sic de ceteris calẽdis eiusdẽ mẽsis:p istũ tex. dicit Ang. qđ reddit vana dubitatio quorundã,quos refert Cy.in.l.quoties.C.de preci.impe offe.q dubitãt si pmittis mihi centũ post xxx.vł.xl.an valet stipulatio:ꝛ an possim petere elapsis.xxx.annis ppter prescriptionẽ: qꝛ p tantũ tp̃s tollit omne ius ꝛ actio l.sicut.ꝛ.l.oẽs.C.de p̃sc.xxx.an.nã hic est tex.ꝙ qs põt stipulari nõ solum post.xxx.vel.xl. ann. imo etiã post cẽtum ꝛ post mille annos:nec tẽpore anteriori vnꝙ p̃scriberetur, qꝛ nõ valẽti agere nõ currit prescriptio.l.j.in fin.C.de an.except. sꝫ iste ante tp̃s nõ poterat cũ effectu agere:qꝛ obstabat sibi exceptio.l.j.in fi. ff. qñ dies vsusfru.leg.ced sequũtur Joã.de imo. Pau.de ca.ꝛ do. Alex.hic. Tu autẽ aduerte ad intellectũ tex.qꝛ plenior vł esse sensus intelligere cẽtesimis calẽdis.i.cẽtũ mẽsibus.ꝛ sic de calẽdis cuiuslibet mensis in genere:ꝛ hoc modo esset spatium. viij. ann.ꝛ.iiij.mẽsiũ.Sed isto modo intelligẽdo tex.nõ haberet dubitationẽ.cõtra.l.ancille.C.de fur.ideo qꝛ dubiũ in hoc tex.videbat esse,an stipulatio valeret ppter nimiã plixitatẽ tẽporis: ideo congruẽtius intelligit tẽpus cẽtesimis calẽdis.i.cẽtum an
2 nis.intelligẽdo de cẽtũ calẽdis eiusdẽ mẽsis in specie. † Si aũt quis promitteret ad calẽdas grecas,nihil valeret pmissio, qꝛ certũ est eas nũquã vẽturas:eo qꝛ Greci calẽdis carẽt.vnde formatũ fuit ab augusto Cesare prouerbiũ,cũ aliqd nũquã futurũ volumus significare,vel aliquos nũꝙ soluturos qđ debẽt: referimus ad calẽdas grecas.ita declarat Sipontinus antistes,in
3 Cornucopie sup.x.epigrãmate Martialis. ¶ † Scđo no.qđ tẽpus cõuẽtionale cẽtũ ann est qñ nõ impedit oriri obligationẽ naturalẽ ꝛ ciuilẽ,sed differt executionẽ:an aũt impediat natiuitatẽ actiõis ponit Bar.in.l.ita stipulatus.in.ij.q. princip.j.eo.
4 ¶ † Tertio no.in ꝟ.id aũt.ꝙ factũ ꝙ nõ põt explicari in morte nõ põt ꝯferri in tp̃s mortis.rõ qꝛ tũc ꝯtinet impossibile õ natura:ꝛ sic stipulatio nulli⁹ est momẽti:vt hic dicit tex. ¶ Quar
5 to diligẽter no.ex eo. ver.ꝓm.d.Alex. † ꝙ qui pmittit ad certũ locũ venire,õr pmittere factũ psone sue coherẽs,ꝙ nõ põt per eius heredẽ adimpleri:alias heres teneret adimplere ꝛ stipulatio valeret.l.veteris.ꝛ.l.fi.de cõtrahen.ꝛ cõmit.stip. quas gl.alleg.ad idẽ facit ꝓm.d.Alexã.text.in.l.fi.ꝛ ibi Jmo.ꝛ alij ad hoc no.ff.de cõdi.ꝛ demõ.ꝛ in.l.sciendũ.ff.ad treb.ꝛ in.l.vnica. §. ne autem.in ver.fin vero.C.de cadu.tollen.ꝛ est de mente Bart. in l.si sic.magna,ad fi.j.e.dñ alleg.istũ tex.ad hoc ꝙ factũ coherẽs psone nõ trãsit ad heredes.Tu adde de hoc gl.sing. ꝛ expssam in l.aretusa.in gl. fi. in ꝟ. si per aliũ.ff.de statu homi.quã glo.ad hoc alleg.Jo.de imo.a quo didici in.d.l.fi. ff.de condi. ꝛ demõ.

1 ☞ Valet stipulatio concepta per illa verba cũ promissor voluerit,dũ tamẽ pmissor ante eius mortẽ declaret se velle. nu. 2. quod tamen limita vt.j.nu.3.ꝛ.4.

5 Regula que habet, qđ quãdo stat per vnum ex cõtrahẽtibus quominus conditionem adimpleat habetur pro impleta ad incommodum illius per quẽ stat non habet locum in conditione collata in voluntatem alterius.

6 Stipulatio dandi cẽtum si promissor voluerit,quia cõfertur in expressam ꝛ liberam voluntatẽ promissoris, ab initio est semp inutilis,limita tamẽ vt.j.nu.7.ꝛ.9.

10 Si pmissio sit facta cũ voluero valet ꝛ tenet.ad idẽ,si cũ volã.

11 Dictio cũ,principaliter denotat tp̃s,secundario conditionem.

12 Si iudex dicat pono te ad cõfinia donec vel quo ad voluero vel volam,per mortẽ iudicis sunt finita confinita. limitatur tamen vt nu.13.

14 Si iudex in sentẽtia dicat pono te ad cõfinia donec vel quo ad reuocauero,an tunc extinguant cõfinia per mortem iudicis: ꝛ quid si iudex non est mortuus,sed officium est finitum.nu.15.

16 Per excommunicationem iudicis non reuocantur confinia, sicut nec per deportationem.

17 Si iudex ponat quẽ ad cõfinia nõ potest illa reuocare,quando expresse non reseruauit sibi in sententia potestatem reuocandi.

Si ita stipulatus. Jste. §. hꝫ periculosam materiã.ita exordit bar. hic,stipulatio cũ voluerit pmissor,valet eo ante mortẽ declarã-
1 te se velle:secus in stipulatione si voluerit pmissor.h.d. ¶ † No. j.valere stipulationẽ ꝯceptã p illa verba cum promissor voluerit:obligatio tũc nõ cõfert in expressã ꝛ liberã voluntatẽ ipsi⁹ promissoris:sꝫ in tacitã etiã velatã. ¶ Amplia istũ text.duob⁹ modis. Prio idẽ esset si promissor pmisit dare cũ voluisset.ꝓm Bar.hic.in.j.c.cũ quo simplr tenet Cu.Scđo amplia,si nõ esset dictio cũ,sꝫ aliud aduerbiũ tp̃is: vt donec voluerit,vł quousqꝫ ꝛ similia:que principaliter faciũt tp̃s. scđo cõditionem ꝛ sic est idẽ sicut si apponeretur dictio cũ,ꝓm Bar.hic,in. ij.q. ¶ Limita istũ tex.procedere in ꝯctu obligatorio ex vna parte tantũ:vt est in stipulatiõe:sec⁹ est in ꝯctibus vltro citroqꝫ obligatorijs: qꝛ nõ possunt cõferri talẽ voluntatem alterius cõtrahentium, l.in vẽdentis.vbi gl.Cy.de cõtrahẽ.emp.ꝛ gl.in. l. in psonã. ff. de reg.iur.alias ꝯctus claudicaret ꝯtra.l.cũ emptor.ff.d rescin. ven.in.l.si.ff.de accepti.ita limitãt Cu.ꝛ do. Alex.hic. Tu adde bene facere qđ tenet Bar.in.l.si ita legatũ.§.illi si volet.in.j.oppo.§.de leg.j.referam.j.in vlti.no.in prima limitatiõe. ¶ Scđo
2 no.ex tex.ibi,si anteꝙ cõstituas moriaris:ꝙ † ad hoc vt valeat stipulatio facta per illa verba cũ pmissor voluerit:est necesse qđ promissor ante eius mortẽ declaret se velle. Et hoc tex.duo correlarie inferuntur. Prio ꝙ moriens nõ dicit velle:imo p mortẽ tollitur seu finit volũtas.l.iiij.ff.loca.c.si gratiose.de rescrip.j.vj.
a Scđo correlarie no.ꝙ facultas[a] declarãdi nõ trãsit ad heredẽ pmissoris:ita est tex.hic. ꝛ ita tenet gl.no.in.l.idem põ.scribit frumẽtum.§.fi.ff.de rei vẽ.ꝛ gl.in.l.inter stipulãtẽ.§.j.j.eo.ꝛ ibi latius Bar.ꝛ ibi Bar.alle.istũ tex.pro illa regula dicam ibi de
3 hoc plenius. ¶ † Limita istũ tex.tribus modis. Primo vt pcedat qñ talia verba proferuntur a promissore: prout loquit iste tex.secus qñ proferunt a creditore vel a stipulatore: puta si stipulor a te cẽtum cũ voluero:tale verbũ cum voluero, nõ importat actus suspẽsionẽ,nec cõditionẽ,nec requirit aliquã declarationẽ ante mortẽ stipulatoris sicut nec verbũ cũ petiero.l.si decem cũ petiero.j.e.ꝓm Cu.Alex.hic,post Bar.in.l.j.in.ij.col.ff. de leg.ij.adde qđ vult Bar.hic in opposi.ꝛ referam.j.in vlt no. ¶ Scđo limita qñ conditio cum voluerit respiceret verbum executiuum,ꝛ sic pmissio esset pura:exẽplũ promitto tibi centum que dabo cũ volã,vel cum voluero:tunc me mortuo absqꝫ aliqua mea declaratione tenebitur heres:qꝛ tũc illud cũ volam vel cũ voluero,est adiectũ verbo executiuo. Et sic nec ipsum dare,nec ipsa obligatio,est posita in potestate pmissoris,sed solũ tp̃s.ita signãter tꝫ Bar.hic in.j.col.ad fi.ꝛ cõiter oẽs sequũtur.
4 an sit verum dicã.j.super gl.j. ¶ † Tertio limita istum tex.pcedere in cõtractibus,secus in vltimis volũtatib⁹: nã si heres sit grauatus prestare legatũ,vel fideicõmissum,cũ voluerit, ꝛ moriatur anteꝙ cõstituat se velle:tñ heres eius tenet:qꝛ est perinde acsi testator legasset post mortẽ heredis.l. fideicõmissa. §. sic fideicõmissum ver.hoc aũt legatũ.ꝛ ibi gl.l.vxorem.§.Sceuola. ff.de le.iij.ꝓm Bart.ꝛ doc.hic. ¶ Adde tu ꝛ quarto limita istũ tex.nõ pcedere qñ stipulationi cũ voluero esset adiecta stipulatio penalis.ꝓm.d.Jaso.in.l.ita stipulatus.la grãde super glo.in
5 ver.quocũqꝫ die.in fi.j.eo. ¶ † Tertio no.ex eodẽ tex.si anteꝙ cõstituas moriaris.limitationẽ ad regulam q̃ habet:ꝙ qñ stat per vnũ ex cõtrahentibus quomin⁹ cõditionẽ impleat, habet pro impleta ad incommodum illius per quẽ stat. vt.l. in executiõe.§.fi.j.eo.ꝛ.l.iure ciuili. ff.de ꝯdi. ꝛ demõ.ꝛ Labeo scribit si mihi bibliothecã.ff.de ꝯhẽ.emp.ꝛ in regula,cũ nõ stat per eũ:ꝛ in regula,imputari.de reg.iur.in.vj. Fallit hec regula in ista cõditione cũ volueris.s.qñ cõditio cõfertur in voluntatẽ alterius cõtrahentium in casu permisso: qꝛ licet stet per eum quominus cõditionẽ impleat:tamẽ nõ habet p impleta: casus est hic notabi.istã limitationẽ ampliat.d. Alex. ꝙ idẽ sit in quacũqꝫ alia cõditione dependẽte a mera potestate promittẽtis: de hoc dicit esse tex.no.in.l.cũ ab eo.ꝛ ibi gl.ff.de ꝯhẽ.emp. Sed tu aduerte qꝛ.d.Alex.vł errare circa illũ tex.qꝛ ibi cõditio,si fũdũ alij obligatum intra calendas Julias redemeris, nõ pẽdet a potestate vẽditoris: ideo nõ põt haberi p impleta:sed pendet a potestate tertij.s.creditoris habẽtis fundũ obligatũ. Nisi poneres nõ stare p creditorẽ,sꝫ p vẽditorẽ ne redimat iuxta.d.l. Labeo scribit si mihi bibliothecã. Sed saluãdo.d.Alex.dic,ꝙ imo illa ꝯditio si redemeris talem fundũ,pendet a mera potestate promittẽtis seu vẽdentis: qꝛ soluẽdo pecuniã creditori põt inuito creditore redimere talẽ fundũ:ꝛ hoc est ꝙ ꝯsiderauit Alex. Limita illud qđ dixi esse verũ:qñ cõditio cõfertur in purã voluntatẽ vni⁹ ex cõtrahẽtibus,secus si cõferatur in arbitriũ:qꝛ cũ tunc importet arbitriũ boni viri:certe si tũc stat per eum quominus conditio impleatur,bene habetur pro impleta tex.est nota.in.l. hec vẽditio.ff.de cõtrahen.emp. Jtem ad predictã regu.adde ꝙ vult gl.

a ¶ Incertũ.ad de Bar.soz.in l.j.col.ij.cir.fi. ff.de condi.ꝛ demon.

a ¶ Facultas. istũ text.dixit d.Jas.in voce esse meliorẽ de iure ad hoc,licet nõ alleget.

no.in.l.si rē tibi.§.fi.in ver.victori.ff.de prescr.verb.q si non stat per alteram quomin⁹ vincat:sʒ p aduersariū qd vicisse dr:z pōt agere cōtra eum q accepit rem tm̄ in casum victorie.z ibi Bart. dicit qd est pulcherrima gl ad.q.duelli determinādā.quamuis aliter videat Bar.z forte nō bene in.l.j.x.q.C.de instit.z substi. vide per Bar.z alios in.l.in executiōe.§.fi.j.eo. ¶ Quarto no.

6 in ver.si illā aut.† q stipulatio dandi cētū si promissor voluerit,qr confert in expressam z liberā volūtatē pmissoris: ab initio est semp inutilis. Amplia istū tex.z hoc no. tribus modis. Deinde limita tribus modis. ¶ Pmo amplia,qd talis stipulatio est nulla,etiā si pmissor in vita declarauerit velle: als nulla esset differētia inter casum pcedētē z istū: eius cōtrariū vult iste tex.in aduersatiua illa aūt q denotat diuersitatē in iure z in facto:gl.in.l.sʒ z si lege.in prin.cū vulg.ff.de peti.her.z in.l.pris z filij.ff.de vul.z pup.Bar.in.l.hoc amplius.§.de his aūt.d dā. infec.z ita tʒ Bar.hic.in.ij.oppo.Pau.de ca.z.d.Alex.hic,z gl.in.l.sub hac.§.ti.j.quā ēt ad hoc no.Bal.in.l.in vēdentis.in vij.q.C.de ɔhē.emp. Sed aduerte:qr in ɔriū ɔ istā ampliationē fortiter vrget tex.in.d.l.sub hac supra tit.j.in duobus locis. Pmo ibi:nā hic heres pmissoris eius qui nūq dare voluerit tenet:z sic qr pmissor nūq decreuit se dare velle:ideo heres ei⁹ nō tenet.Scdo obstat tex.ibi:qr hec cōditio in ipsum pmissorē nūq extitit:ergo si pmissor declarasset se velle:qr tūc in ei⁹ psona extitisset cōditio,heres teneret.gl.ibi dt qd nō dʒ sumi arg. a ɔrio sensu.z lʒ gl.nō dicat tu dic ratione:qr si ibi sumeretur argumētum a ɔtrario sensu resultaret absurdus intellectus,cōtra hūc tex.inductū:vt.s.q facit dfiam inter casum pcedentē z istū Sed tu subtili⁹ inducas illū text.qr qn lex in casu directo nihil operat:prout ibi:tūc de necessitate dʒ sumi arg. a ɔrio sensu ēt ad correctionē iuriscōis.l.nulla nisi emēsis.iūcta aut.diaconissam.z ibi gl.C.de epi.z cle.p q iura idē tʒ Ro.in aut.ex testamēto.C.de colla.idē tenet Bal.in.l.obseruare.§.pficisci.in.iij.q.ff. de offi.pcō.z lega.Et iō tenēt oēs doct. q in statuto Florentie disponēte q nō existētibus masculis femine succedāt: qr in sensu directo nihil operat tale statutū:de necessitate dʒ summi arg. a cōtrario sensu:qd existētibus masculis femine non succedāt, ad correctionē.l.maximū vitiū.C.de lib.pte.Ita in isto statuto Florētie determinat Cy.in.l.cōueticulā.z ibi Bal. C. de epis.z cle.Bal.Imo.z Moder.presertim.d.Ale.in.l. si cū dotē.in prin. ff.sol.ma.cū cōcor.quas als late dedi in.l.j.in princ.sup v.huius rei.ff.de offi.eius cui mā.est iur.Tamē hoc nō ob.opʒ tenere p hūc tex.qui euitari nō pōt, vt sit dfia inter istū casum z pcedentē qn promissor promisit si voluerit,etiā si in vita ɔstitueret se velle,adhuc nō valeret stipulatio. ¶ Scdo amplia istū textū,vt pcedat etiā si pmittis mihi dare ad tuā volūtatē:qd est ita dicere qd si tu volueris.gl.in.l.post dotē.in.v.lec.ff.sol.mat. Itē ppositio ad,seruiēs accusatiuo facit cōditionē expressaʒ, l.si vir vxori.ff.de cōdi.z demon.Bar.in.l.j.in.iij.q. prin.z lati⁹ in.l.qb⁹dieb⁹.§.Termili⁹.co.iij.ff.de cōdi.z demō.ita in spē tenet Bar.hic,in.iij.q. ¶ Tertio amplia istum tex.vt pcedat siue dicat si volueris siue si arbitratus fueris:qr in hoc in ɔtractib⁹ nō refert.l.q sepe.§.j.ff.de ɔhē.emp.z.l.fi.C.eo.de ɔhē.emp.lʒ secus sit in vltimis volūtatibus.l.fideicōmissa.§.qq.ff.de leg.iij. fm Bar.hic.in.iiij.q. quem alij sequunt Ray.z Imo.in.l.stipu

7 latio nō vʒ.s.e. ¶ † Limita nūc istū tex.vt procedat qn ɔditio, si volueris.cōfert in volūtatē pmissoris:tūc stipulatio ēt ab initio nihil valet:tex.est hic.secus si talis cōditio si volueris,cōferatur in voluntatē eius cui debet acquiri, z sic stipulatoris:z tūc valet z tenet.l.si ita legatū.§.illi si volet.z.l.senat⁹.§.legatū.vbi gl.ff.de leg.j.quāuis ɔriū teneat gl.in.l.a Titio.§.fi.j.eod.sed reprehendit per Dy.z Bar.ibi ita in terminis nostris tʒ Barto. hic,in.j.oppo.Adde bene facere qd dixi.s.in.ij.no.Bal.tamen in.d.l.in vēdentis.ad fi.saluat gl.d.l.a Titio.§.fi.vt pcedat qn agitur vt contractus pendeat ex volūtate creditoris: sed eū reprehēdit simpliciter Cu.hic per tex.in.d.§.illi si volet.Itē aduerte qr Bar.in.d.§.si volet dicit qd ille tex.procedit in vltimis voluntatibus,secus in contractibus hincinde obligatorijs: quia si cōditio cōfertur in voluntatē alterius:vitiatur.d.l.in vendentis. Cōsidera ergo quod cum in stipulatione obligatio oriatur ex vna parte.s.promissoris.d.limitatio Bar.procedit etiā per ea

8 que ibidē dicit Bar. ¶ † Secūdo notabiliter limita istum text. fm Ang.z Pau.de ca.qn promissor promitteret si voluerit tūc nō valet.vt hic:qr tūc cōditio confert in merā voluntatē intrinsecā abstractā ab omni facto: secus si promitteret sub cōditione si declarauerit se velle:tūc bene valeret stipulatio: qr tūc nō pendet a mera volūtate intrinseca:sed a facto extrinseco declarationis:z sic requirit factum declarationis vltra volūtatem: qd est no.fm Pau.de ca.pro limitatione huius tex.Istam limitationem reprehēdit Jo.de imo.z dicit quod Ang.voluit nimirum subtilizare; qr quādo quis promittit sub cōditione si voluerit, debet intelligi de volūtate.s.declarata:alias paria essent voluntatē nō esse,z non apparere.l.in lege.ff.de cōtrahen.emp.l. duo sunt titij.ff.de test.tu.ideo non videt esse differentia pmittere si volueris,vel si declaraueris te velle:ita simplr tʒ.d.Alexā.hic Ego idē teneo cōtra Ang.qr cōditio si voluerit intelligitur de voluntate declarata:alias voluntas tacita in mēte retenta nihil operat.l.si repetendi.C.de condi.ob cau.vñ expressio eius quod tacite inest nihil operat.l.iij.de lega.j.z.l.non recte.C.de fideius.

9 ¶ † Tertio principaliter limita istum tex.q licet non valeat stipulatio sub conditione,si promissor voluerit:tm̄ valet sub cōditione,si tertia psona voluerit,fm Cu.Pau.de ca.z.d.Alex.hic, ar.l.si quis arbitratu.s.eo. Idem tenet Cy.in.d.l.in vendentis. qr lʒ legatum nō possit relinqui sub cōditione si terti⁹ voluerit l.nōnunq.ff.de cōd.z demō.eo qr esset legatum captatoriū:qr penderet a voluntate tertij.l.captatorie.de leg.j.tm̄ secus est in stipulatione:z in cōtractibus:eo qr in contractibus.lʒ cōferant in liberā volūtatē tertij,semp intelligit arbitrio tamē boni viri: gl.est no.in.l.pe.ff.de ar.Cy.z Bal.in.l.pe.C.de do.promis.z in terminis nostris Bald.in.l.fi.in prin.C.de contrahē.emp.Ego ɔfirmo istā limitationē:nā ideo non valet stipulatio si pmissor voluerit:qr cū sit collata in eius expressam z liberā voluntatem lex presumit q nūq vellet:que ratio cessat qn promissio sit sub cōditione,si tertius voluerit:bene facit qd dixi.s.in limitatiōe. z p ista remanēt perfecte expedita notabi.istius tex. ¶ Capio gl.j.in ista gl.habes rationē ad tex.quare pmissio dandi decem cum voluerit promissor, valet rō est:qr ipsum dare per hoc non est in eius potestate,sed qn z si nō confert in promissoris voluntatem an velim, sʒ qn velim. Ista ratio reprehendit per Bart. z alios z bene:qr si solū tēpus esset in potestate promissoris qn deberē,z nō ipsum dare,sequeret qd etiā si in vita sua nō declaret se velle,qd tm̄ eo mortuo heres eius statim teneret.l.vtrū.§. pe.alle.in gl.s.de re.du.z.l.vxore.§.pe.de le.iij.z.l.post dotē.fm quintā lecturā.ff.so.ma.z tm̄ istud est cōtra istum tex.ergo ratio gl.nō est vera:subdit multum signāter Bar.per istud se dicere q si hec verba cum volam,vel cū voluero,ad qcerētur executiōi puta promitto tibi decē que dabo cū volam,vel cū voluero:tūc me mortuo nō facta alia declaratione:statim tenebitur heres meus,per dictas leges: z p.l.ex his verbis. C.qn dies leg.ced. Ro.qr est pulchra limitatio ad hunc tex.nā p talia verba,solaʒ ponit i volūtate pmissoris executio:z sic quādo debeat pstare nō vero an debeat: ideo eo mortuo heres eius statim tenetur. ad hoc vltra Bar.accedat tex.no.i.l.fi.ff.qui sine manu. ad lib. perue.per quem tex.ita etiā tenet Bar.in.l.ita stipulatus.in.xj. oppo.prime partis.z ibi Ang.j.eo.Ang.Imo.Cu.z do.Alex. hic,Bal.z Ang.in.d.l.post dotem.Ang.z Raph.cuma.in.l. sub hac.s.titu.j.z latius z plenius quā hic idē do.Alexan.per tres col.in consi.cxviij.in.iij.vol.qd inci.stantibus verbis his q in themate pponunt.in.ij.col.z duabus seq.in ver.aut nos dicimus.sed caue qr Bar.videt prima fronte velle cōtrarium, cuʒ subijciat quod est cōtra istum tex.sed illud debet cōtinuari cuʒ reprobatiōe quā Bar.s.proxime facit de ista gl.j.ibi: quid si solum tps esset in potestate promissoris:tunc transiret ad heredē z non extingueret morte, tunc debet sequi qd est contra istum tex.ita debēt cōtinuari verba Bar. ¶ Capio.gl.magnā in ver. aūt.quā diuide in quatuor partes.In prima remouet vnū cōtrarium.In scda videt ponere duas rationes diuersas inter primū z scōm respōsum huius.§.sed ambe reincidunt in vnā,z sic in effectu est vna ratio.In tertia extēdit istū tex. In quarta oppo.z nō soluit:sed solue vt per Bar.in.l.precedē.in.§.nō solū.scda est ibi:sʒ q est dfia.tertia ibi:idē in fideicō.quarta z vlt.

10 est ibi:sunt tamē argumēta cōtraria. ¶ † In prima parte glos. habes,q licet pmissio facta cū voluero valeat z teneat,z hoc est indubitatū:text.est hic,tm̄ si pmitto cum volam,stipulatio nihil valet:iste est pulcher z subtilis passus: mouetur gl. ad ita tenēdum per duos tex.Primo per tex.in.l.sub hac.s.titu.j.sʒ aduerte,quia ille tex.nihil videt facere,imo potius probare cōtrarium: qr loquit qn dictū est si velā, non autem cum volam: prout loquit gl.z sic ille tex.loquit, vbi est principaliter conditio.s.si volam:ergo inuit ille text.secus esse qn diceret cū volam. nisi forte gl.voluerit pōderare rationē illius tex.ibi:pro non dicto enim est,q dare nisi velis,cogi nō possis: quasi ista ratio cōgruat ad vtrūq casum siue dicat si volam,siue dicatur cum volam: sed caue qr isto modo etiam cōueniret qn diceretur cuʒ voluero,z tamen tunc valet vt hoc tex. Secundo glo.allegat text. in.l.si quis stipulatus sit stichū.in prin.j.eo. vbi si quis stipulatus fuerit stichum aut Pāphi.quem voluerit, cū semel elegerit,amplius voluntatē mutare nō pōt:secus in vers.cum volā. vbi potest mutare volūtatē vsq ad litem contestatam, cū talis sermo habeat tractum:vt ibi dicit tex.sed certe nec ille text. videtur facere p gl.quia ille text.solum ponit an stipulator possit

variare

variare circa res promissas:que variatio non vitiat stipulationē:sed nos loquimur de variatione promissoris circa substātiā obligationis,que bene vitiaret stipulationē.Preterea ille text. loquitur in electione rerū alternatiue promissarū:an sit variabilis,nos autē loquimur in obligatione voluntatis promissoris, in qua aliud est iuxta gl.in.l.quicquid astringende.in prin.j.e. Istā cōclusionē gl.sequūtur Ray.Bar.z Ange.hic.Cy.in.l.in venditis.C.de cōtrahen.emp.Ange.in.l.sub hac.s.tit.j.z vltra gl.Bar.z alij fundāt se in ratione diuersitatis assignata per gl. in.l.hec venditio.in prin.ff.de contrahen.emp.qr verbū volā,q est futurū indicatiui,formatur a presenti indicatiui volo.z sic retinet dependentiā presentis tpis,z exponitur cū volā.i.cū volens dabo.z sic presens exigitur volūtas que nō presumitur a.l. z cū possim mutare volūtatē:nō dʒ valere stipulatio:qr promissor cōuentus semper diceret nolo.Sed verbū voluero format a preterito perfecto indicatiui.s.volui,vnde semp retinet aliqd tēporis perfecti,ideo sufficit semel velle de preterito,lʒ postea tēpore quo cōuenitur non velit:qr verificata est semel illa ppositio cū voluero.d.l.si quis stipulatus sit stichū.in prin.Sed aduerte:qr nec ista rō videt esse bona q ex eo qd possit penitere, ideo nō valeat stipulatio facta per verbū cum volam:qr etiam si sit facta per verbū cū voluero,donec viuit promissor potest eū penitere:z tm̄ valet promissio.tex.est hic:bene verū est qd qn est mortu⁹ vel in mortis articulo non pōt mutare volūtatē. ¶ Cōtrariā opinionem q imo si promitto cū volā q valeat stipulatio:sicut qn dico cum voluero:tenet glos.in.d.l.in vēdētis.z ibi Jac.but.z gl.in.l.personā.§.generaliter.in glo.mag.ad fin.ff.de reg.iur.Idem tenet subtilis Pe.de bellaper.Jo.de imo.Cu.d. Alex.z do.Pe.de bexu.hic.z illā ego quoq teneo:eo qr ista stipulatio cū volam,nō reperit a iure prohibita:qr ll.ad hoc allegate p gl.nihil faciūt:vt.s.induxi:ergo cēsetur esse pmissa.l.nec nō.§.qd eis.ff.ex qui.cau.ma.l.mut⁹.§.cū queritur.ff.de proc. Itē ratio cōmunis gl.z doc.quā statim ponā,quare promissio

11 cū volueris vʒ z tenet est:† qr dictio cū principaliter denotat tēpus,secūdario cōditionē.z sic nō facit cōditionē expressam,sed tacitā,z velatā:ideo vʒ.ista rō pariter militat:qn promitto cum volā.z ista pars est tenēda:vt stipulatio potius valeat q pereat per reg.l.quoties in stipulationibus.cū simi.j.eo.z.c.abbate.de verb.sig. ¶ In scda parte gl.ibi,sed que est differentia inter primum z fm responsum huius.§.melius dixisset glo.que est ratio differētie:qr differentia patet in tex.z lʒ gl.videat ponere duas rationes per diuersa verba tm̄ qr reincidunt in idē:sunt vna:vt etiā dixi.s.Et dum gl.in prima ratione dicit rūdeo qr in primo causa differendi.vult dicere.i.causa dādi dilationē ad deliberādum voluntatē,non aūt qd cōferat in liberā voluntatē.Et dū

a subijcit significat preteritionē vult dicere[a].i.perfectionē actus: cū formet a preterito.z sic nō pōt variare.Breuiter vera ratio diuersitatis inter primū z scōm casum est ex mēte hui⁹ gl.z clarius doc.quare valeat stipulatio cū volueris,z nō si volueris:qr dictio cū,principaliter expresse denotat tēpus:sed tacite z secūdario denotat cōditionē.Sed ecōtra dictio si,principaliter z expresse denotat cōdictionē.z secūdario tēpus,vt est tex.de vtroque in.l.si Titio.in prin.ff.qn dies leg.ced.modo qn dico cū volueris,nō cōfert in cōditionē expssam volūtatis pmissoris:sed in tacitā z secūdariā:ideo vʒ.Sed qn dico si volueris,exprimit cōditio principaliter,z expresse:z multa expressa nocēt que non expressa nō nocēt.l.nōnunq.ff.de cōdi.z demō.z.l.si quis sempronium.ff.de here.insti. ¶ In ea.gl.ibi.Idē in fideicommisso similibus verbis relicto.istud q dicit gl.est verū:qr differentia est inter hec verba cū heres voluerit,z si heres voluerit,primū vʒ,scōm non:vt est text.in.l.fideicōmisse.§.sic fideicōmissum.in ver.hoc aūt.z in.§.qq allegato.in gl.de leg.iij.z quātū ad hoc gl.bene equiparat stipulationē fideicōmissis:z sic vltimis volūtatib⁹.Sed aduerte qr tex.in.d.§.sic fideicōmissum.in ver.hoc aūt legatū:ponit in alio differentiā inter vltimas voluntates,z cōtractus:qr si sit relictū fideicōmissum:cum heres voluerit:si heres decedat anteq eius volūtatem declaret tm̄ debetur rogatū ab eius heredibus:qr fauore vltime volūtatis censet relictū post mortē heredis:vt ibi,z.l.vxorem.§.pe.ff.de leg.iij.secus est in ɔctibus.tex.est hic.z ita etiam declarat Bar.in vlti.opp,Est z alia differētia in hac materia:qr non pōt legari sub conditione si tertius voluerit,secus in stipulationibus z cōtractibus:vt dixi in tex.in vlt.no.in.iij.limita.Est z alia tertia differentia:qr in vltimis voluntatibus distinguitur an dicatur si heres voluerit z nō valet legatū seu fideicōmissum sic relictum:secus si dicatur si heres arbitratus fuerit vel per similia que importent arbitrium boni viri.tex.in.d.l.fideicōmissa.§.qq.in.l.si sic in princ. de leg.j.z ibi Bar.declarat que sint illa verba referantur ad ar

b bitriū boni viri[b]:sed in ɔctibus si dicta verba referantur ad alterū contrahentiū circa substātialia contractus non est differentia:qr idem importat verbū arbitrari:z verbū volueris:z nullo casu ɔctus vʒ.l.q sepe.§.j.z ibi no.s.de ɔhen.emp.sed circa accidentalia bene est differētia.l.hec vēditio.in prin.s.de cōtrah. emp.fm Bar.hic in.iiij.q.qui reliquit cogitandū de rōne diuersitatis,Bal.z Ang.hic conati sunt reddere rationem diuersitatis,z eos lati⁹ refert Imo.z reprobat rationē Bal.sed qr nihil boni dicunt,ideo nō refero. ¶ Ego assigno planam rationē diuersitatis:z miror quod Bar.relinquat super ea cogitādum. nā accidentalia contractus dicuntur esse illa sine quibus cōtractus potest subsistere:vt declarat gl.magistra.in.l.pacta conuēta.in princi.s.de contrahen.emp.Ideo illa possunt conferri in arbitriū alterius contrahentium sic tanq boni viri,z non in li

c berā voluntatē.ita proprie loquitur tex.in.d.l.hec venditio[c]. in prin.vbi illud accidētale reddēde rōnis a seruo qui venditur pōt conferri in arbitrium domini qui vendit:sed non in liberā voluntatē.facit bene tex.in.§.pe.insti.de emp.z vend.Secus est in substantialibus sine quibus non pōt cōtractus subsistere:vt est in emptiōe res z preciū:ista duo sunt de substātia ɔct⁹:qr sine eis ɔct⁹ nō pōt stare.§.preciū.z.§.itē pciū.insti.de emp.z vēdi.z illud q est substantiale nō potest conferri etiā in arbitrium alterius cōtrahentiū:ita proprie loquitur text.in.d.l.q sepe.§. j.z ista est fundamētalis ratio. ¶ Extra gl.bart.format questio

12 nē difficilē † si iudex dicat pono te ad cōfinia donec vel quoad voluero vel volā:an p mortē iudicis sint finita cōfinia:cōcludit q sic cū duplici limitatione:motus quia talia verba sonant:vt eatenus durēt cōfinia quatenus duret volūtas iudicis defuncti:ergo cessante volūtate,cessant cōfinia:sed voluntas cessat p mortem.l.iiij.ff.loc.ergo zc.z in hoc cum Bar.concordant alij.

13 ¶ † Limitat primo Bar.nisi iudex retulisset se ad dignitatē puta pono te quo ad potestati placuerit:vt hic p eū.z in hoc Barto.bene dicit. ¶ Secūdo limitat quando iudex diceret:pono te ad confinia ad voluntatē meam,vel ad meum beneplacitū:tunc ille nō esset confinatus nisi iudex declarauerit se velle eū esse cōfinatum:qr illa verba ad meam voluntatem faciunt actum conditionalem,ac si dixisset,si voluero.fm quintam lecturā gl.in.l. post dotē.ff.sol.ma.ergo nō dicetur esse cōfinat⁹ nisi pri⁹ iudex declaret volūtatē suā.z cū Bart.trāsit solus Ang.hic z contra Bar.tʒ Imo.Cu.z do.Alex.hic ɔ eū facit fm Cu.z Imo.quia qn iudex ponit ad confinia ad voluntatē suā,dʒ intelligi confinatio esse pura,sed resoluenda sub conditione.l.ij.cum glo.no. ff.de in diem addi.Secūdo cōtra Bar.stringit qd ipsemet bar. tenet in.l.eum qui ita.§.qui ita per illum tex.in fi.j.eo.vbi tenet quod dictio apposita ad casum successiuum,intelligit apposita ad resoluendū:z non ad disponendum:sed in questione nostra stare ad cōfinia continet actum successiuum.z sic nō ob.d.l.post dotem fm quintam lecturam:qr ibi dictio ad,nō refertur ad actum successiuum,sed ad actum momētaneū dotem dari.Ego autē teneo cōtra Bar.qr qn iudex dicit,pono te ad cōfinia ad meam volūtateʒ,vel ad meum beneplacitum: certe positio cōfiniū est pura,sed bñ eius duratio respicit voluntatē,z beneplacitū iudicis cōfinātis.facit qd vult gl.in.c.si delegat⁹.in ver.morte.de offic.delega.in.vj.alias sequeretur absurd⁹ z cōtrari⁹ sensus,scʒ pono te ad ɔfinia de presenti si voluero d futuro: qd nō videtur bene stare:quia sic debuisset dicere ponam in futurū te

14 ad confinia si voluero. ¶ † Secundo querit Bar.in secūdo mēbro si iudex in sententia dicat pono te ad cōfinia donec vel quoad reuocauero an tunc extinguantur confinia per mortem iudicis sicut in membro precedēti:an vero requiratur expressa reuocatio.iste est pulcher articul⁹ quē intēdo late excutere: in quo Bar.assumendo longiorem interpretationem cōtra propriam significationē verborum,tenet qd tūc per mortē iudicis finiant cōfinia per.l.vxorē.§.pe.de le.iij.per quā tenet Bar. q iudex intelligitur ponere ad cōfinia donec ipse vixerit:nisi ante reuocet: equiparādo sniam vltime volūtati.l.nō est mirū.s.de pig. act.z l.si ita fuerit libertas.in fi.s.de manumi.testa.Idē simplr tenet Bal.in.d.l.post dotē.col.pe.z ibi Ange.cōtra Bar.tenet Alex. hic.Bal.in.d.l.fi.in.vj.q.z ibi Sali.in.x.q.C.de cōtrahen.emp. Bal.in.§.hec aūt tria.s.in proe.ffoꝝ dicit.d.Alex. hic in vltimis verbis bonum verbum in practica: quod in hoc cōmunis opi est contra Bar.z fm dñm Alexā.contra Bar. stringit quia cōcessio pcarij intelligit facta donec p dñm reuocet.l.j.in princip.s.de preca.z tm̄ per mortem concedentis nō inducit reuocatio.l.queñtum.§.j.z.l.cum precario.§.j.s.de preca.sed aduerte quia ante eum etiam hoc argumētum adducit Bar.hic z respondet q illa iura loquuntur in cōtractibus,nos loquimur in sententia que equiparat vltime voluntati, z nō in cōtractibus vt dixi.Itē cōtra Bar.facit:qr licet per mortē extinguat volūtas.l.iiij.s.loca.z.c.si gratiose.de rescrip.in.vj. tamen nō inducitur reuocatio:qr aliud est reuocare:qd requirit contrariā volūtatē prime:aliud est volūtateʒ cessare.vnde si aliqs delegauerit

a ¶ Dicere.ad de tu q gl.dicit pfectionē: vñ declaratio superflua.

b ¶ Boni viri. Adde q sunt illa vba q important arbitriū boni viri, late p Alex.d consi.xlj. qua si per totum z consi.ccxxj.in ij.vo.z in cōsi. j.col.iij.z seq. iiij.vol.

c ¶ L.hec vēditio. Adde qd ista consideratio ad illū tex. fuit.d.barth. sozi.in.l.si qs arbitratu.col. vij.ver.fʒ corrolariū.iuxta fi.s.eod.

Universidad de Deusto Biblioteca

causam donec duxerit reuocandā: eo mortuo nō intelligitur reuocata. tex. est not. in c. si delegatus. de offi. dele. in. vi. ita in spē tenet ipsemet Bar. in. l. more. in vlt. col. ff. de iur. om. ind. Tamē caue qꝛ Bar. hic bene rn̄det ad. d. c. si delegatus. qd ibi est: qꝛ illa est benignior interpretatio: vt delegatio duret: ⁊ nō extinguatur morte delegātis: vt etiā in casu quē ibi ponit gl. in ver. morte. sed in casu nostro est ꝯ: qꝛ benignior interpretatio est qd cōfinia extinguant̄ morte. Ego etiā teneo ꝯ Bar. ⁊ vltra scribētes ꝙ per mortē nō inducat̄ reuocatio nisi aliter expsse reuocet̄. adduco tex. in. l. iiij. in prin. ff. de ma. vind. ¶ Scdo ad idē moueor p doctrinā Spec. ⁊ aliorū in. d. c. si delegatus. in pe. col. vbi dicit ꝙ qn̄ clausula sonat in actū positiuū noue volūtatis, ⁊ reuocatiuū prime: sicut hic vbi iudex dicit pono te ad cōfinia donec reuocauero: ⁊ tūc nō extinguit̄ per mortē superuenientē: qꝛ mors nō iducit reuocationē nec positionē noue volūtatis, vt ibi. Alii qn̄ clausula sonat in actū perseuerātie prime volūtatis: vt qn̄ dr donec vel quoad voluero: ⁊ tūc illa post mortem nō durat, imo extinguit̄ per mortē. d. l. iiij. §. loca. ⁊. d. c. si gratiose. de rescri. in vi. ¶ Tertio multū me mouet: qꝛ dū snīa sit stricti iuris: in dubio dꝫ stari ppriō verbor̄ snīe significatu: vt no. in. l. iul. verū debitorē. ff. de cōdi. inde. in. l. j. ⁊. ij. C. si plu. vna sentē. Nā verba sententie sunt stricte intelligēda ad intellectū quem stricte habere possunt: nec debēt habere intellectū quē ex lata significatione vocabuli habere possunt. ita no. d. Abb. in. c. dilecto. in. ij. no. p illū tex. de ver. sig. Sed in ꝓposito nostro illa verba donec reuocauero. de propria significatione: requirunt nouā voluntatē cōtrariā prime ⁊ reuocatoriā prime: vt īgenue fatet̄ ipsemet Bar. ergo nō sufficit primā volūtatē cessare per mortem. Bene verū
a est quod verba sententie debēt impropriari[a] quando alias valere non posset sententia. gl. est sing. in. l. vt puto. §. fa. here. quā gl. dicit ad hoc sing. Bal. in. l. cum virum. in vlt. co. C. de fideicō. ⁊ in. c. si. in vlti. col. de transla. prela. ⁊ in. c. cōtingit. de dol. ⁊ contu. ⁊ in. c. cum super. in pe. col. de re iudi. sed in casu nostro quomodocūq; intelligant̄ verba snīe vꝫ ⁊ tenet, nec de eius inualiditate vnq; hic tractat̄. ⁊ si diceres quod huic fundamēto potest optime respōderi ex mente ⁊ verbis Bar. met hic quod ista benignior interpretatio quā tenet Bar. debet sumi in penis ꝯtra proprium significatū verborum: ad hoc bene moliantur per. l. si preses. ⁊ in. l. interpretatione. ff. de pe. dico ꝙ hoc ꝙ dicit Bar. posset procedere in dubiis: vt loquunt̄ iura per eū allegata: nos autē sumus in casu claro: vbi verba sentētie sunt clara: pono te ad confinia donec reuocauero: qꝛ p mortē nō inducit̄ reuocatio sed cessatio volūtatis: vt. §. dixi. vnde in claris nō est locus cōiecturis. l. cōtinuus. §. cū qs. in fi. j. eo. Itē qn̄ agit̄ de delictis puniendis, vt in casu presenti: lꝫ materia videat̄ esse penalis: talis tamen nō est odiosa: imo fauorabilis: ⁊ extendenda: nō restringenda: vt facit Bart. quia publice interest ꝙ delicta puniant̄. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ꝭm Bar. no. in. l. quemadmodum. circa me. C. de agri. ⁊ censi. lib. xi. ⁊ in. l. ij. §. exercitū. §. de infam. Bal. in. l. non sine. circa fin. C. de bo. que lib. Pau. de ca. in. l. bonafides. ff. deposi. Jo. de ana. in. c. j. de maledicis. hinc est qd statuta in se fauorabilia delinquētibus sunt odiosa legi ⁊ nature ⁊ sacris moribus: ⁊ non possant a principe confirmari. ita egregie Bal. in. c. ad nostrā. de prob. Tenēdo istā partē contra Bar. nō ob. tex. in quo principaliter se fundat Bar. §. in. d. l. vxorē. §. pe. equiparando sententiam vltime voluntati. ⁊ facit Bar. qꝛ dico ꝙ ille tex. nō facit in proposito: qꝛ ibi non sunt verba donec reuocauero vt est questio Bar. sed sunt verba cū heres volet. Sꝫ sic est ꝙ talia verba donec reuocauero: etiā in vltimis volūtatibus non apponuntur: vt dicit Bar. ⁊ ita etiā dicit Jmo. in vlt. co. ⁊ sic corruit fundamentū Bar. Ex istis cōcludo, ꝙ aliud est in isto membro, quando iudex ponit ad confinia donec reuocauero: quod tunc per solam mortē iudicis nō reuocatur positio cōfiniū. Et aliud sit in primo membro Bar. qn̄ iudex dicit quo ad volā: vel quo ad voluero, quāuis Bar. hic teneat cōtrariū ⁊ male: ⁊ sic idē in isto membro ꝙ in precedenti: ⁊ ita puto habes
15 bene discussum hūc articulū. ¶ † Successiue querit Bar. quid si iudex nō est mortuus, ⁊ eius officiū nō est finitū, ⁊ tenet idē ꝙ sit quo ad reuocandū cōfinia sicut si esset mortu⁹: vt hic per eū: cum quo alij transeūt. Adde inquātū Bar. adducit simile ꝙ si aliquid cōferat̄ in arbitriū heredis: intelligitur inquantū duret heres: ⁊ cessat si desinit esse heres, p. l. Lucius. la. j. ff. de fideicō. lib. Dic melius, ꝙ illud ibi est nō ex eo qꝛ desierit esse heres: sed qꝛ nō habebat iustā causam cōtradicēdi: al's nō posset ꝯdicere dato ꝙ heres esse desierit. l. cū proponas. ⁊ ibi gl. ⁊ Sal. C. de fideicō. liber. Jmo. ⁊ do. Alex. hic. ¶ Scdo dū Bar. tꝫ ꝙ in. l. cū pater. §. hereditatē. in. j. ff. de le. ij. ⁊ in. l. ex facto. §. si qs rogat⁹. el. ij. ff. ad treb. testator expresse cōtulit electionē in tps mortis heredis, ⁊ sic intelligit̄ de morte naturali: ideo pōt eligere etiam post deportationē: in hoc male dicit, ⁊ eū reprobāt Ro. ⁊ Alex. hic: qꝛ in. d. iuribus actus eligendi non fuit collatus post mortem heredis: sed restitutio sic: quo casu granatus post mortem pōt etiā ante mortē restituere. l. post mortē. C. de fideicō. ¶ Postremo dū Bar. dicit ꝙ in cōtrariū facit qd tenet Jnn. in. c. licet vndiq;. de offi. dele. Adde ꝙ illud dictū de specie refert ⁊ reprehendit idem Bar. in. l. more. in vlt. col. in pe. q. §. de iur. om. ind.
16 ⁊ ibi dixi post eū. ¶ † Successiue in. q. seq. tenet Bar. quod per excommunicationē iudicis non reuocant̄ cōfinia, sicut nec per deportationē: equiparando excōmunicatum deportato. ꝭm gl. in. §. minor. insti. de capi. dimi. Aduerte ꝙ illā glo. reprobat do. Abb. in. c. pastoralis. §. j. in pe. col. ad fi. de app. eo qꝛ deportat⁹ perdit ciuilitatē, ⁊ ea q̄ sunt iuris ciuilis. l. quidā. ff. de pe. sec⁹ in excommunicato. ⁊ vltra eū deportatus perdit familiam ⁊ patriam: secus in excommunicato. Itē deportato nō interdicitur ecclesiastica sepultura quando moritur. excommunicato sic, ꝭm Ang. multum late disputantem veritatem. d. glo. in. q. per eum disputata inci. duo inuicem litigantes, in. j. col. ⁊ in. vj. seq. Subiungit fortius Bar. quod durante excommunicatione, poterit iudex licet excommunicatus cōfinia reuocare: qꝛ non est actus
b iudiciarius: patet qꝛ morte finitur. Sed eum reprehēdit[b] Bal. ⁊ bene in. l. fi. in. vj. q. in fi. C. de cōtrah. emp. ⁊ sequitur. d. Alex. hic: qꝛ ista reuocatio cōfiniū, non cōsistit solū in facto, sed etiam in iurisdictione, que apud excommunicatū non est quo ad exercitium. c. ad probandū. de re iudi. Nec ob. ꝙ per mortem intelligatur facta reuocatio: qꝛ hoc est falsum. ⁊ in hoc cōmunis opi-
17 nio est cōtra Bar. vt dixi. §. in secundo artic. ¶ † Vltimo tenet Bar. sub dubio forte, ꝙ iudex qui posuit aliquē simpliciter ad cōfinia non posset illā reuocare ex quo in snīa non reseruauit sibi expresse potestatē reuocādi per tex. no. in. l. relegati. in fi. j. de pen. vbi est tex. ⁊ ibi not. Bar. quod exuli vel bannito, solus iudex ⁊ non alius pōt dare licentiam reuertēdi. Adde tex. in. l. seruos. ad fi. in ver. vel impunitati. C. ad. l. iul. de vi. per quē not. ibi egregie Bal. quod similiter nullus iudex nisi princeps, pōt facere gratiā ad penā: lꝫ dicat quod Barones seruant cōtrariū, ꝭm Cy. Item cancellationē condēnationis nō potest alius potestas vel iudex facere quā princeps ꝭm Bal. in consi. ccccij. primi vol. quod incip. coniungamus statutum cum decreto. ⁊ per ista cum laude dei ⁊c.

1 ☞ Dies precedentis obligationis intelligitur in stipulatione nouata repetitus.
2 Terminus ad aliud se referens intelligitur plane se referre ⁊ omnia includere que includūtur in termino ad quem fit relatio. 47-

1 Qui sic stipulatur. † Dies precedētis obligatiōis intelligitur in stipulatione nouata repetitus. ¶ Gl. ⁊ doc. intelligunt istū text. quando stipulatio fuit interposita animo nouādi primā: alias ex quo cōtinet plus q̄ prima esset superflua, ⁊ tantū ex prima posset agi. l. qui bis idē. ⁊. l. si dari. in fi. §. eod. ne ergo stipulatio reddatur inutilis, intelligitur quod sit facta animo nouandi prima. ⁊ ita intelligunt glo. ⁊ oēs istum tex. Iste cōmunis intellectus mihi nullatenus placet, primo qꝛ diuinat ad hūc tex. dicere quod ista secunda stipulatio fuerit facta animo nouādi primā: est manifesta diuinatio. Secūdo ⁊ fortius ista etiā scda stipulatio continet quantū prima: ⁊ nō plus ⁊ nō interuenit persona noua: ergo etiam de iure fforum nō intelligitur esse facta nouatio. vt magistraliter declarat Bar. in. l. pe. ff. de preto. stip. Ideo istū tex. plane sine diuinatione quod scda stipulatio fuit facta sub cōmemoratione prime referendo se ad substātiam prime obligationis, vt expresse cantat text. ⁊ isto casu scda stipulatio nouat primam: ⁊ agitur solū ex scda facta p cōmemorationē prime. ar. l. nō ad ea. ff. de condi. ⁊ demō. Ita late tenet. d. Alex. in. l. qui bis idē. §. e. secut⁹ Pe. de bellaperti. in. l. qui vsumfructū. j. e. ⁊ lꝫ ego in. d. l. qui bis idē. in. vj. limitatione tenuerim cōtrariū sequendo Ange. in. d. l. qui vsumfructū. eo qꝛ. l. nō ad ea. in qua se fundat do. Alex. ⁊ Pet. de bellaperti. qui solū se fundāt in vltimis volūtatibus que dependēt a sola volūtate defuncti ⁊ nō in stipulatione vel ꝯctib⁹ vt tenet Bar. in. l. iurisgent. §. adeo. ff. de pac. tn̄ hoc etiā potest teneri per istū tex. vbi videt̄ casus nihil subaudiēdo ⁊ erit singularis ⁊ peregrinus. ¶ Secūdo aduerte ꝙ lꝫ in hoc tex. in scda stipulatione nō fuerit expressa certa quātitas, sed facta relatio ad id ꝙ debebat̄ ex prima: tn̄ bene fuit expresse facta cōmemoratio diei vel tēporis ibi ꝙ te mihi illis calen. Pōdera illis calen. ita intelligit tex. Bar. in. l. si stichū. §. j. in fin. ff. de noua. ⁊ sequūtur simpliciter Cu. ⁊ Pau. de ca. hic. Sed Ale. in. l. si diuortio. in. iij. col. §. eo. intelligit istū text. ꝙ in scda stipulatione non fuit expressa nec quātitas, nec etiā dies: sed facta fuit obligatio ad subitātiā prime obligationis: ideo dies appositus in prima obligatione intelligit̄ in secūda repetitus: ⁊ istud sibi dicit plus placere quā illud ꝙ formaliter tenet Bart. in. d. l. si stichum. §. j. in fi. quem

a ¶ Verba sententie dn̄t impropriari. adde Lu. de ro. in cōsil. cxxvi. inci. cōsiderato. ⁊ in cōsilio cccxxviij. inci. considerato. ⁊ late Feli. in. c. auditis. j principi. de prescrip.

b ¶ Sed eū reprehendit. adde ꝙ opi. bar. sequit̄ etiā Feli. in. c. ad pbādum. col. fi. extra de re iudi.

in fi. quē. §. retuli. ¶ Tertio aduerte: qꝛ si illud ꝙ prius debebatur, fuisset debitū ex alio contractu, vel ex vltima volūtate, ⁊ sic nō ex stipulatiōe: sicut nec dicit̄ in lrā: q̄uis postea in stipulatione sequēti nō fuisset animus nouādi: pcederet iste tex. ⁊ stipulatio esset efficax. §. j. insti. qb. mod. tol. ⁊ ita tenēt Jmo. ⁊ Cu. hic.
2 ¶ † Not. ex hoc tex. qd terminus ad aliud se referens intelligit̄ plene se referre, ⁊ oīa includere q̄ includūtur in termino ad quē fit relatio. Adde ꝙ tāta est obligatio ⁊ talis in termino referente, quanta est in termino ad quē fit relatio, text. est in. l. si prior. ⁊
a ibi Bal. ⁊ Ang. ⁊ no. ff. sol. ma. Adde etiā ꝙ ea q̄ sunt[a] in termino ad quē fit relatio, intelligunt̄ specificata in termino referēte, ꝭm Bal. in. l. si defensor. §. q interrogatus. ff. de inter. ac. per illū tex. in ver. nisi forte. ¶ Gl. fi. in fi. opp. de. l. j. in fi. ff. ad muni. vbi verba priuilegij legalis, vel statutarij debent intelligi vt aliquid addant iuri cōmuni, al's essent superflua ⁊ nihil operentur. sed hic scda stipulatio nihil cōtinens plus q̄ prima videtur superflua, ⁊ nihil valere: ⁊ sic ꝯ tex. Et lꝫ gl. nō rn̄deat, rn̄. ꝙ hic secunda stipulatio nō est inutilis ex quo nouat primam ⁊ tollit: ⁊ ex nūc incipit noua obligatio: ⁊ sic noua prescriptio. De quo vltimo an interesse prescriptionis sit considerabile in stipulatione, vt faciat eam valere disputaui late in. l. qui bis idem. §. eo.

1 ☞ Dictio magis potest stare exclusiue.
2 Verbum cum petiero quomodo intelligendum.
3 Hec verba cum petiero non reddunt stipulationem conditionalem. quod amplia nu. 4.
5 Verba apposita ad claritatem executionis, non inducunt suspensionem, nec conditionem.
6 Dictio cum adiecta obligationi non facit conditionem quando conceptio verborum sapit de presenti executionem.
7 Facultas denunciandi debitori ꝙ soluat: transit ad heredem stipulatoris.
8 Conditio que est non potest deficere.
9 Si stipulator decem si petiero per dictionem si: stipulatio est cōditionalis.
10 Si per dictionē si exprimat̄ ꝙ tacite inerat, ⁊ ꝙ de volūtate testatoris potuisset importare cōditionē, tn̄ nō facit conditionē.
11 Hec conditio si petiero committitur per litis contesta.
12 An facultas implende conditionis transeat ad heredes. ⁊ numero. 13. ⁊. 14.
15 Quando cōditio hꝫ precedentē dispositionē trāsit ad heredē. 48

Si decem cū petiero. Ista. l. non est alibi ꝭm Dyn. Ray. ⁊ Jmo. hic. ⁊ est subtilis ⁊ pulchra, ꝭm Ang. stipulatio cū petiero nō est cōditiona-
1 lis sed admonitoria, ideo trāsit ad heredē. h. d. ¶ † In tex. ibi magis. Ista dictio magis, stat electiue, ⁊ non cōparatiue: qꝛ qn̄
b ponit̄[b] inter extrema ꝯria semp stat electiue: sec⁹ qn̄ ponit̄ inter extrema īequalia: tūc ꝓprie stat cōparatiue: qꝛ ꝯparatiuū nihil aliud est q̄ excessus positiui. vt declarat Bal. in. l. trāsactiōe finita. C. de trāsac. ⁊ idem Bal. in. l. iubere cauere. §. de iur. om. iudi.
2 ¶ † Not. primo qd verbū petiero. qꝛ refert̄ ad personā eius cui acquirit̄ obligatio: ⁊ sic ad habentē petere, ideo intelligitur de quadā admonitione extraiudiciali: vt hic. ⁊. l. Titia heredi. ff. de cōd. ⁊ demō. Sin autē verbū petiero refert̄ ad psonā ei⁹ q passiue erat futurus obligat⁹ ad penā vel interesse: tūc intelligit̄ per litis cōte. l. ampli⁹ nō peti. ⁊ ibi Bar. in. ij. opp. ff. rē ra. ha. tenet Bar. hic, ⁊ in. d. l. Titia heredis. p illū tex. sequunt̄ Ang. Jmo. ⁊ oēs Mod. Addo ꝙ Bal. in aut. habita. in vl. co. C. ne fil. p pa. dicit aliter, ꝙ aut verbū petere ꝑfert̄ respectu obligatiōis: ⁊ tūc hꝫ locū ista. l. aut respectu iudicij, ⁊ tūc hꝫ locū. d. l. ampli⁹ nō peti. Alibi tn̄ Bald. in. l. ab eo. in. ij. col. C. quō ⁊ qn̄ iud. tꝫ ꝙ verbū petere positū sup preparatoriis, vel sup admonitoriis nō requirit litis cōtest. Ideo si in instrō ꝓmittis mihi centū vbicūq; fuerit petitū: nō requirit̄ litis cōtest. vt hic. alias secus. d. l. ampli⁹ nō peti. Alibi tꝫ Bal. in. l. fi. co. fi. C. de bon. aut. iud. pos. qd vbi verbū petere ordinat̄ ad interlocutoriā, intelligit̄ p libellū: vbi vero ad diffinitiuā: requirit̄ litis cōte. d. l. ampli⁹ nō peti. Dicit idē Bal. in. l. j. circa prin. C. de lit. cōte. ꝙ si statutū dicat, ꝙ possit peti instrm̄ cassari nisi fuerit petitū insinuari intra tps semestre ꝙ nō reqreret̄ litis cōte. sed sola postulatio sufficeret. ꝙ no. ⁊ ibi ponit̄ an sit necessaria citatio aduersarij. Alibi Bal. in. l. fi. C. de tēp. ap. no. p illū tex. cū gl. ꝙ si statutū dicat instrm̄ īsinuari posse nisi sit petita cassatio: ꝙ non dr petita: nisi interuenerit partiū citatio. ꝙ tene mēti. Alibi Sal. j. l. si qs maior. C. de trās. reprehēdit istā solutionē Bar. qꝛ semp vr̄ referri ad actorē. ⁊ sic ad creditorē. Et ideo distinguit, ꝙ aut verbū petere ꝑfert̄ negatiue: ⁊ tūc ꝓcedat. d. l. ampli⁹. aut affirmatiue: ⁊ tūc hꝫ locū ista l. cū distinctiōe. vt ibi p eū: vel vt etiā dicit Alex. Sal. nō bn̄ intel-
3 lexit Bar. q bn̄ loquit̄ si bn̄ intelligat̄. ¶ † Scdo no. ꝙ ista verba cū petiero, nō reddūt stipulationē cōditionalē: rō est qꝛ etiā si nō fuissent apposita, sed ꝓmissa. x. dari mihi simplr̄, intelligit̄ cū petiero: nec tanq̄ petā teneris soluere ꝙ ptꝫ, qꝛ si ante teneris, esses semper in mora: ⁊ tn̄ nō es in mora nisi petā, ⁊ te interpellē. l. si ex legati cā. §. e. ⁊. l. mora. in prin. ff. de vsu. vnde exp̄ssio ei⁹ ꝙ tacite inerat nihil operat̄ ⁊ nō inducit cōditionē. l. iij. ff. de le. j. Ista ergo verba cū petiero, importāt admonitionē cnādā: qꝛ vr̄ stipulator de p̄nti admonere ꝓmissorē, vt cū interpellabit̄
4 sine mora: sine dilatiōe soluat vt dr in litera. ¶ † Amplia istum tex. ⁊ dic idē esse: si stipulator dixisset ꝓmittis mihi decē arbitratu meo: vel promittis mihi tale opus facere arbitratu meo: ꝭm Bar. in. l. cū stipulat⁹ sim mihi a ꝑculo. in pri. per illū tex. j. eo. ¶ Scdo amplia istū text. vt ꝓcedat si stipulqsa dicit decē que petiero: qꝛ est idē ac si diceret cū petiero. l. si ita an. to romiserit. in prin. j. eo. ꝭm Bar. ⁊ alios hic. ⁊ Bar. in. l. titia heredis. ff. de cō-
5 di. ⁊ demō. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi quo celerius reddantur, ꝙ verba apposita ad celeritatē executiōis: nō inducūt suspēsionē, nec cōditionem. hoc aperte dicit tex. facit ratio: qꝛ inducta ad vnū effectū nō debēt opari aliū. l. legata inutiliter. in princ. ff. de leg. j. ⁊. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. ⁊. c. ad nostrā. de app. Itē cōsensus ꝓstit⁹ ad vnū effectū nō dꝫ opari ꝯ aliū. ꝭm Bal. in. c.
6 j. co. pe. in ti. an agna. vel fili⁹. in feu. ¶ † Not. q̄rto ꝙ dictio cū, adiecta obligatiōi nō facit cōdictionē qn̄ cōceptio ꝟborū sapit de p̄senti executionē. vt hic, ⁊ in. d. l. titia heredis. ita p istū tex.
7 dicit Bar. l. qdcūq;. §. nō solū. §. e. ¶ † Quinto not. ꝙ facultas denūciādi debitori ꝙ soluat trāsit ad heredē stipulatoris: qꝛ stipulatio cū petiero importat admonitionē, ⁊ nō cōditionē: ergo ꝓbat iste tex. a cōtrario sensu, ꝙ facultas cōditionis implende nō trāsit ad heredes de quo lati⁹. j. extra gl. ⁊ ibi oppotune di-
8 cet̄. ¶ † Sexto no. ex tex. ibi nō vr̄ defecisse ꝯditio: ꝙ cōditio q̄ nō est nō pōt deficere ita arguit tex. qꝛ extinctio nō pōt esse nisi p̄supposito esse. l. titio vsufr. ff. de cōd. ⁊ demō. itē nō pōt esse priuatio nisi p̄cedat habit⁹. l. decē. j. e. l. remittit. in fi. §. de iureiur. ⁊ c. ad dissoluēdū. de despō. impu. ⁊ ita expedita sunt textualia. ¶ Capio gl. primā quā diuide in duas partes. In prima remouet tacitū ꝯriū. In scda rn̄det tacito q̄sito. scda ibi secus sic dixisset. In prima parte habes ꝙ stipulatio cum petiero: quo ad verba est cōditionalis. rō: qꝛ dictio cū, adiecta ꝟbo futuri tpis facit cōditionē. l. titio. in prin. ff. qn̄ di. leg. ced. videmus. in. l. centesimis. §. fi. §. eo. sed quo ad mentē ꝯhentiū nō facit cōditionē: ratio qꝛ ista cōditio que exprimit̄ tacite inerat: ergo intelligitur exprimi vt tacite inerat: ergo nihil dꝫ operari: ergo nō debet operari conditionē p tex. j. l. iij. ff. de le. j. ⁊. l. nō recte. C. de fideiuss.
9 ¶ In secūda † parte: ⁊ sic ad fi. gl. habes cōditionē ⁊ limitationē ad hūc tex. qd si stipulor. decem si petiero p dictionē si, ꝙ tūc stipulatio erit cōditionalis: eo qꝛ de natura dictiōis si, est facere principaliter cōditionē expressam. d. l. si titio. in prin. ff. qn̄ di. leg. ced. ⁊ sic si stipulator moreretur antequā peteret: ⁊ sic anteq̄ impleret cōditionē: certe ius implendi talē conditionē nō trāsmitteret̄ ad heredes: vt hoc tex. a ꝯrio sensu ꝓ ista cōclusiōe allegat gl. l. si titius. §. e. q nō vident̄ bn̄ facere: melius facit tex. in l. cētesimis. §. fi. §. eo. ⁊ in. l. si ita legatū. §. illi si volet. de leg. j. Et stringe illa duo iura qꝛ facili⁹ est velle, q̄ petere: vnde si dicēdo si voluero facit ꝯditionē: vt in dictis iurib⁹: ergo forti⁹ dicēdo si petiero, cū ista cōclusione gl. tenēt Bar. ⁊ omnes hic ⁊ Bart. in. l. j. in. iiij. col. ⁊ in. l. titia heredis. ff. de cōdi. ⁊ demon. lꝫ gloss. ⁊ omnes ita tenerent facile esset tenere cōtrarium prout etiā sensit do. Pe. de bexu. hic. ¶ Moueor primo. naꝫ rō quare in isto tex. illa verba cū petiero, nō reddūt stipulationem cōditionalē: est qꝛ exprimitur illud quod tacite inerat: qꝛ debitor nō ante tenetur soluere: nec ante dr esse in mora quā ab eo petebat̄ vt dixi in tex. ⁊ in specie dicūt Cuma. ⁊ Pau. de ca. hic. sed ista rō militat etiā si stipulor. x. si petiero: qꝛ illa verba si petiero tacite insunt: qꝛ ita demū teneris soluere si petiero: vel si te interpellauero. l. si ex legati causa. §. e. ⁊. l. mora in prin. ff. de vsur. ergo debet esse eadē iuris cēsura, cū sit eadē rō vulgata. l. illud. ff. ad. l. aqli. ⁊. l. a titio. j. eo. Et si diceres ꝙ qn̄ dicit̄ si petiero: qd aliter exprimat̄ quā tacite insit: sicut quādo testator dicit, lego titio si velit d. l. si ita legatū. §. illi si volet. ff. de leg. primo. qꝛ dico quod illud ibi ideo est: qꝛ legatum acquiritur ignoranti. l. cum pater. §. surdo. de lega. ij. ergo quando testator legat si velit, legatū nō pōt tūc acquiri ignorāti: sed requirit̄ quod declaret se velle: ergo aliter exprimit̄ quā tacite insit: merito facit cōditionē, vt declarat gl. in. l. si qui ita sint instituti. ff. de condi. institu. Bart. in. d. §. illi si volet. hinc est quod secus est in institutiōe vbi hereditas nō acquiritur ignorāti: sed opus est qd adeat si aliquis instituatur heres si velit: illa verba si velit nihil importāt. tex. no. in. l. ꝟba hec. ff. de condi insti. ergo in proposito stipulādo. x. si petiero. exprimo qd tacite inerat: prout inerat: ergo stipulatio nō debet es-
10 se cōditionalis. ¶ † Scdo ad idē facit tex. in. l. iij. ff. de leg. j. vbi per dictionem si, exprimitur quod tacite inerat, ⁊ quod de volū

a ¶ Qd ea que sunt. adde ꝙ hoc est text. ⁊ il ibi bar. ⁊ doc. in. l. si ita scripsero. §. de cōdi. ⁊ de. ⁊ intellige ēt cū suis qualitatibus: vt ibi. ⁊ p bar. in. l. sanctio legū. j. de pe. ⁊ i. l. a filio. §. testator. §. de ali. ⁊ cib. le. ⁊ ponit Soci. in cōsi. suo. clxxxviij. co. viij. ver. Et qbus vr̄ inferri. ⁊ i ꝯsi. cxci. colū. iij. circa prin. ⁊ in cōsi. cccxvij. co. xij. ꝟsi. sed ꝓ certo. in. ij. col.

b ¶ Ponit̄. adde late euidē. Jas. in. d. l. iubere cauere. §. de iu. om. iud. co. vj. ver. ex secūda pte. ⁊ adde ꝙ aliqn̄ est cōpatiuū, aliqn̄ aduerbiuꝫ cōparādi vid in. l. j. §. cōi di. ⁊ d fiam inter cōparatiuum ⁊ aduerbium cōparādi, vid per tex. in. l. si seru⁹ legat⁹. §. ita. §. de leg. primo.

tate testatoris potuisset importare cōditionalē.l.in conditionibus.§.j.de cōdi.ꝛ demō.ꝛ tamen nō facit conditionē, eo qꝛ per dictionē si, exprimitur qđ tacite inerat: ergo ita dicamus in proposito: qđ stipulādo.x.si petiero.verbū si petiero, tacite inest: qꝛ debitor dꝫ soluere si petatur ꝛ nō aliter ergo ista expressio per dictionē si, nō debet soluere conditionē. ¶ Tertio cōfirmo per illud ꝙ tenet Bar.ꝛ omnes sequuntur in.l.quodcūque.§.nō solū.j.eo.in.j.mēbro.cū cōcor.quas ibi dedi vbi Bart.ꝛ omnes tenēt: ꝙ qñ iste dictiones adijciunt que tacite insunt de necessitate, tūc nō est differētia inter si ꝛ cū: qꝛ neutra eorū facit cōditionē, cū exprimat illud ꝙ tacite inest.per.d.l.ij.ꝫ.de le.j. ¶ Quarto facit qđ tꝫ Bar.in.l.huiusmodi in prin.ꝫ.de le.j.vbi tenet ꝙ qñ legatū fuit relictū per dictionē si, ꝛ testator per eā exprimit illud ꝙ tacite inerat, certe tale legatū nō dicitur esse cōditionale per.l.quibꝰ diebus.§.termilius.ꝫ.de cōd.ꝛ demō. ¶ Quinto facit: qꝛ ista verba si petiero: ita sunt apta admouere debitorem vt paratus sit soluere si petiero, sicut si dixissem cū petiero: vt hoc in text. Credo qđ ista possit teneri in pūcto iuris cōtra gl.ꝛ oēs

11 doc. Tutius tñ est non recedere a gl.ꝛ doc. ¶ † Secūdo principaliter dū ista gl.alle.l.si Titius.ꝫ.e.videtur ꝫm Bar.ꝙ ista cōditio si petiero cōmittitur per litis cōtest.ꝛ nō ante.sed Bar.tenet qđ imo cōmittatur solā admonitionē, per hunc text.cū verbū petere referatur ad actorē, ꝛ sic ad creditorē vt dixi in text.in j.no. Jmo secūdū Bar.sufficit ꝙ ista admonitio fiat extra iudiciū.l.si ex legati causa.vbi late dixi.ꝫ.eo. Adde ꝙ imo loco petitionis sufficiūt illa verba, indigeo pecunia quā mihi debes.ꝫm Bar.in.l.j.in prin.vbi late dixi.ꝫ.de ope.noui nū.in ver.iij.qro.dicit Bar.ꝛ Mod.in.l.si quis mihi bona.§.sed quid si mandauit.ff.de acqui.here.per illū tex.in ver.si pater.cū multis cōcor.

12 ibi tradi solitis.ꝛ ita remanet perfecte expedita hec gl. ¶ † Jnquātū Bar.tāgit an facultas implēde cōditionis trāseat ad heredes, dic vt per eū hic, ꝛ in.l.cui fundū.ꝫ.de cōd.ꝛ demō.vbi dicit se pluries consuluisse. Jsta videtur periculosa materia secundū eum ibi: tu aduerte ꝙ Bar.allegat multos text.qui vident adinuicē cōtrariari.doc.hic pauca scribūt: ideo tu dic clarius. Aut loquimur in vltimis volūtatibus, ꝛ ius implendi cōditionē nō trāsit ad heredes.l.a testatore.ꝫ.de cōdi.ꝛ demō.l.fi.ꝫ.de condit.institu.sicut nec dispositiones conditionales in vltimis volūtatibus trāsmittūtur ad heredes.l.vnica.§.finautē aliqd sub cōditione.C.de cadu.tollen. Fallit qñ ille cui debebat impleri conditio fuit in mora: qꝛ dñs implendi obtulit pretiū in eius vita, ꝛ per alterū remāsit: nā tūc potest in psona heredis implere.l.cui fundus.in.q.fi.ff.de cōdi.ꝛ demon.secundum Cy.in.l.si plures.in.iij.q.C.de condi.inser. Ange. Jmo.ꝛ Pau.hic. Aut loquimur in cōtractibus inter viuos ꝛ sic est cōditio casualis, vel mixta. Jus implēdi condictionē actiue vel passiue trāsit in heredes: sicut conditionales cōtractus ad heredes trāsmittuntur.§.ex cōditionali.vbi gl.inst.de ver.obl. Ratio est qꝛ talis cōditio nō implet per heredem, sed a fortuna ꝛ a casu: ideo quandocunqꝫ a fortuna vel a casu impleatur sufficit. Hinc est ꝙ talis conditio casualis vel mixta trahitur retro: qꝛ nō est ꝙ imputetur contrahēti quare eā nō impleuerit: qꝛ nō depēdebat ab eo: sed a fortuna.l.potior.ꝛ.l.qui balneū.ff.qui po.in pig.ha.Bart.ꝛ alij in.l.si filiusfa.in prin.j.eo.secus in conditione potestatis: cuius implementū pendet a potestate contrahētiū, vel alterius eorū: vt hoc tex.a contrario sensu.ꝛ.l.qui rome.§.augerius.j.e.ꝛ dicit Bal.hic ꝙ ratio est secundū eū vltra alios: qꝛ conditio potestatiua ex quo pōt, debet impleri vere ꝛ formaliter: sed si

a trāsmitteretur ad heredes esset impletio ficta:[a] cōtra.l.qui heredi.in prin.ꝛ.l.meuius.ꝫ.de cōdi.ꝛ demō.vbi cōditio si dederit titio, nō impletur dādo heredi titij. Adde ꝙ illū tex.in.d.§.augerius.ad hoc reputat sin.Bal.in.c.significauit.in.iij.col.de rescri.ꝛ dicit multū sing.esse etiā ad hoc illū tex.Bal.c.ad nostrā.ij.in.iij.col.de iureiu.sed caue: qꝛ ibi augerius sui promissor de soluēdo, quicquid cōstitisset patrē debere: vnde ex eius persona nō est implēda cōditio: qꝛ ipse augerius nec ius heredes habēt aliud adimplere.ꝛ ideo tex.ille nō videtur bene allegari per Bar.hic ꝛ ibi, ꝙ facultas adimplēdi cōditionē nō trāsit ad heredes, implere illam cōditionē, ꝛ facere ꝙ cōstet quid ꝛ quantū deberet pater augerij, istud spectabat ad publicū creditorem ꝛ eius heredes: quāuis in illo tex.de heredibus publij creditoris verbū nullū: imo magis presupponitur publicū ibi viuere: ꝛ ita reprehēdit Bal ibi super quo insistit imo, ꝛ latius do. Alex. ibi in.j.col.sed nō vident bū satisfacere difficul. ¶ Amplia istā cōclusionē pcedere: etiā si cōditio pcedat ex dispositiōe legis: qꝛ etiā tūc ius implendi talē cōditionē legalem nō transit ad heredes, ita ppie loquitur tex.in.l.iij.in princ.ꝫ.de colla.bo.ꝛ ibi Bar.qui reputat menti tenendū: quāuis cōtrariū teneat Cum.

13 hic: quē reprobat do. Alex.bene. ¶ † Limita: qñ talis cōditio limitat precedentē dispositionē purā: ꝛ idē venit in conditione ꝙ

a ¶ Jmpletio ficta. Adde satis ī pposito ꝙ qñ implemētū cōditionis fictum hꝫ eundē effectū ꝙ verū tūc ēt ficte impletur conditio ita Alex.in cōsil.ij.col.ix.versi. Nō obst.x.ar.in.j.vo. Et qñ ius implemētū cōditionis trāseat ad heredē vide aliquid per bar.in cōsi.xxxiij.incip.testator post institu.

b ¶ Supra de pac. Vide per eūdē Jas.latisſime ibi.

in dispotione: tunc bene trāsit ad heredē.l.diem proferre.§.j.ꝫ.de arbi.vbi procedit dispositio pura: scꝫ sententia arbitri: ꝛ si ei nō pareat promissa est pena: tū ius implendi talē conditionem bene trāsit ad heredē.ad idē alle. Bar.d.l.qui rome.§.Flauius.vbi heres donatarij manumittendo seruum donatū ex causa manumissionis euadit penā, qꝛ ibi precedebat dispositio pura de manumittēdo seruū donatū: tñ ibi in contractu donationis, ꝛ in appositione conditionis: fuit expressa mentio de herede ꝛ successoribus donatarij: ideo tex.ille nō videt bene probare. Et si dicas que est ratio huius limitatiōis, qñ cōditio incipit a precedēti dispositione pura, ꝙ tūc facultas implendi talē cōditionē trāsit ad heredes. Dic rationē esse: qꝛ illud qđ tūc est in cōditione prius erat in obligatione pura: ideo tūc cōditio regulatur ꝫm naturam cōditionis pure: que est trāsitoria ad heredes.l.si pactū.ff.de pb.ꝛ.l.veteris.C.de cōtrahē.ꝛ cōmit.stip. Nā sicut trāsit ad heredes cōditio pura, ita etiā trāsit conditionalis accessoria: quia accessorium regulatur ꝫm naturam principalis.l.cū principalis.j.de reg.iu. Jdeo secus est ea ratione cessante: qñ incipit a conditione que nō habet preambulum scōm ꝙ regule

14 tur: vt per Bart.in.iij.membro. ¶ † Secundo fallit: qñ ex implemento conditionis aliquid est peruenturum in futurum ad eū qui est futurus obligatus, tūc ius implendi talē cōditionem transit ad heredes tā implentis qua eius qui debet impleri.l.ij.cū gl.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.l.si predio.in prin.ꝫ.de in diem addi.vt hic latius p Bar.ꝛ alios presertim Jmo.idē tꝫ Bart.i.l.cui fundus.in fi.ff.de condi.ꝛ demon. Jdem Bart.in.l.a testatore.in.ij.col.eo.ti.vbi per illum text.istud limitat dupliciter. ¶ Primo vt hoc procedat in contractibus.d.l.ij.secus si in vltimis volūtatibus: vt ibi. ¶ Secūdo limitat quādo ille cui impletur in futurū aliquid cōsequit ex causa onerosa: puta ex contractu emptionis vel vēditionis.ita loquitur.d.l.ij.secus si consequeretur ex causa lucratiua.d.l.a testatore.vbi heres habebat cōsequi centum. Raph.cuma.hic dicit ꝙ ista limitatio Car.videtur esse sine ratione.do. Pet.de bexu.dicit quod videtur esse periculosa. Tu dic rationē huius fallentie: qꝛ perceptio cōmodi ꝛ emolumenti inducit vt facilius ius implendi conditionem transeat ad heredem, eo quia tunc partes censentur cōtemplari commodum, quod pars consequitur ex implemento cōditionis, ꝛ non personam que debet implere vel cui debet impleri: nimirū si tunc facultas implendi conditionem transit ad heredes d.l.ij. Sed quando ex implemento conditionis aliquid non est acquirendum illi cui debet impleri: tūc partes solum dicuntur contemplari personā que debet adimplere, ꝛ voluerūt per eius personam adimpleri: nimirum si tunc non transit ad heredes. Sed aduerte qꝛ vnum est quod videtur vrgere cōtra Bart.nā in.d.l.ij.si emptor cui debebat solui pretium propter retrouēditionem fundi, nō dicitur propter hoc aliquid cōsequi.nec commodum percipere, cum ipse prius tale pretium exbursasset: ꝛ retrouenditio debebat fieri pro eodē pretio: ꝛ sic est potius sibi damnū ꝛ incommodum cum retrouendat contra suam voluntatem.§.preterea.insti.de act.ꝛ.l.fin.ff.de vsu ꝛ habi.istud obiectum formaui cōtra istum intellectum Bar.ad.d.l.ij.vt melius cōsideres qualis sit mens ꝛ qualis intentio Bart.ad illam.l.ij. ¶ Ego pro ista limitatione Bar.allego tibi aliū tex.meliorē in

b l.epistola.§.j.ꝛ ibi Bal.ad hoc no.ꝫ.de pact.[b] ¶ † Vltimo dū

15 Bar.dicit ꝙ qñ cōditio habet precedētē dispositionē, tūc transit ad heredē in.j.membro Bar.procedit qñ illud idē venit in conditione quod erat in precedenti dispositione.ꝛ ponit Bart.exemplum promitto.c.pure: ꝛ si non dedero promitto.c.nomine pene. Secus qñ aliud veniret in dispositione pura: ꝛ aliud in conditione: sic intelligit.d.l.ij.C.de pac.inter empt.ꝛ vendi.vbi primus contractus purus erat de vēditione, ꝛ alius cōtinetur in cōditiōe. Jsta restrictio Bar.videtur mihi esse multū periculosa: ꝛ in contrarium videtur facere tex.in.d.l.diem proferre.§.j.alleg.per Bart.in.j.membro.vbi pretendebat sentētiā arbitri purā sed quod cōtineret dari.c.vel simile: est somniare ꝛ restringere illū tex.qꝛ poterat continere aliud quā quātitatē: puta speciē, vel factū. Scđo ꝛ fortius cōtra Bar.videtur restringere tex.in.d.l.qui rome.§.Flauius.quē Bar.allegat pro se in.j.mēbro.vbi manumissio serui donati erat in dispositione, ꝛ pena in conditione.ꝛ sic erat quid diuersum, ꝛ tamen ibi facultas implendi conditionem transit ad heredem ꝫm ipsummet Bar.qui quasi videtur seipsum cōfundere, per tex quos ipsemet allegat, istud dixi vt diligentius attendatis que sit mens Bar.ꝛ si possit ab is impugnationibus defendi. Et per ista cum laude dei sit impositus finis huic solenni.l.si decem cum petiero.

1 ☞ Mora filij principalis debitoris nocet patri ad perpetuādam obligationem vt perempta specie promissa post moram, adhuc teneatur pater pro filio de peculio.

2 Perempta specie debita post moram debitoris debitor non liberatur.

liberatur.

3 Verbum spoponderi etiam non redactum in scriptura publica instrumenti, tamen importat stipulationem.

4 Pater non tenetur ex obligatione filij nisi de peculio.

5 Pater ex contractibus filij tenetur de peculio accessorie: ad similitudinem fideiussoris.

6 Mora patris accessorie obligati non perpetuat obligationem quo ad filium principalem debitorem: quia perempta specie est liberatus: sed bene perpetuat quo ad ipsum patrem accessorie obligatum.

7 Fideiussor potest interpellari: ꝛ sic in mora constitui antequam principalis interpelletur.

8 Pater in quibus equiparetur fideiussori.

9 Stante statuto quod instrumenta confessionata habeant executionem paratam contra debitores sicut sententie instrumentum in quo filius est obligatus non habebit executionem paratam contra patrem de peculio, ex quo pater non est nominatus in instrumento.

10 Stante statuto quod instrumenta publi.mandentur executioni sicut sententie: tacita stipulatio que non erat expressa in instrumento dotali sed tacite subintelligitur per legem: bene trahet ad talem executionem.

11 Stante statuto quod instrumenta guarentigie mandentur executioni sicut sententie: non solum mandentur executioni instrumentum in is super quibus fuit directe confectum sed etiam in is que indirecte probantur in instrumento.

12 Fideiussor potest conueniri ante principalem debitorem: pater tamen potest conueniri filio non excusso.

13 Si stante statuto quod pater teneatur soluere condēnationem pro filio vsque ad eius legitimam, filius absens fuit condemnatus de delicto propter contumaciam, que ex forma statuti facit contumacem haberi pro confesso ꝛ conuicto, an sufficiat vt executio talis sententie possit fieri contra patrem.ꝛ nu.14.

15 Condemnatio de delicto facta per spontaneam confessionem filij, preiudicat patri non citato.ꝛ nu.16.

17 Statur dicto vnius solius testis quando deponit de facto proprio de eo quod ipse testis fecit: ꝛ sufficit vnus solus testis concurrentibus alijs indicijs.

18 Quando filius est contumax ꝛ ex forma statuti contumax habetur pro confesso ꝛ conuicto: tunc talis ficta confessio ꝛ sententia non preiudicat patri.

49.

Cum filiusfami. stichum.

Summa vt hic per Bartol.ꝛ do.vel pinguius ꝛ sic. Mora filij nocet patri de peculio obligato, quo ad perpetuādam obligationem ne per interitum speciei extinguatur: sed econtra mora patris qui accessorie tenetur non perpetuat obligationem quo ad principalem: sed solum quo ad se.vt vtili actione ex equitate tenetur: similiter mora rei principalis nocet fideiussori. Sed non econtra.h.d.ꝛ est solenne principium secundum Ang. ¶ Diuiditur in.iij. Jn prima ponitur vnum dictum. Jn secunda ponitur alius. Jn tertia ponitur extensio vtriusque dicti.secūda ibi, at si pater.tertia ꝛ vlti.ibi, que

1 omnia. ¶ † No.j.ex hoc text.ꝙ mora filij principalis debitoris nocet patri, quo ad perpetuādam obligationem perempta specie promissa post moram vt adhuc teneatur pater pro filio de peculio. Et ex hoc correlarie no.quod pater concedendo peculium filio intelligitur ei concedere liberam administrationem peculij: que comprehendit vt etiam est mora filij pater teneatur: ꝛ sic ex lata culpa que equiparatur dolo.l.quod Nerua.ꝫ.depo.ꝛ estimatur dolus presumptus vt ibidem nota. Ex quo habes elicere nota.limitationem ad regulam: que habet quod in generali concessione administrationis etiam cum libera, semper intelligitur exclusus dolus vt dolus malus absit.l.creditor.§.Lucius.ꝛ ibi Barto.ad hoc no.ꝫ.manda.quem text.ad hoc dicit esse singula. Bald.in.c.pe.de postu.prela.nec est ad hoc melior text.in iure secundum eundem Bald.in.c.cum in iure peritus.

a in.vij.col.de offi.deleg.nam procedit[a] illa regula in dolo vero: non autem in mora, ꝛ sic in lata culpa.que dicitur dolus pre-

2 sumptus: vt est tex.hic. ¶ † No.secundo ex tex.ibi, manet filius ex stipulatu.quod perempta specie debita post moram debitoris, ipse debitor non liberatur: vt hic, ꝛ.l.si ex legati.ꝫ.eod.ꝛ.l.quod te.ꝫ.si cer.pe. Ratio, qꝛ mora debitoris perpetuat obligationem, ꝛ facit eum perpetuo teneri.l.si seruum.§.sequitur.et §.sequenti.ꝛ.l.nemo.in.§.j.j.eod.ꝛ.l.si quis solutioni.§.j.ꝫ.de vsur. Ratio rationis est quia odio morosi fingitur res perem-

3 pta extare, ꝛ adhuc viuere.d.l.si seruum.§.fin.j.eod. ¶ † Tertio pondero istum text.in verbo, spoponderit, iuncto text.j.ibi, ex stipulatu.hic esse text.quod verbum spoponderit, etiam non redactum in scriptura publica instrumenti: tamen importat stipulationem.ꝛ tamen habemus quod verbum promitto ꝛ similia, ita demum important stipulationem si reperiantur in instrumento publico: ꝛ sufficeret priuata scriptura.§.scriptum.insti.de inuti.stipu.glo.ꝛ doct.in.l.sciendum.ꝫ.eod.sed aduerte quod Ludo.roma.in.l.lecta.in.vj.col.ꝫ.si cer.pe. Et ibidem do. Alexand.tenent contrarium: licet non faciant mentionem de hoc text.quod verbum spopondit non intelligitur per stipulationem, sed pacto nudo.allegat glo.de hoc in.l.j.in glo.ij.C.de suffra. Et licet ipsi non dicant idem ante eos tenet Ang.in.l.cū ad presens.ꝫ.si cer.pet.per illum text.in versi.spondes. Hic habes text.in oppositum nondum ab alio ponderatum: nisi diceres quod istud sit hic propter naturam huius tituli, loquentem regulariter de stipulatione: cum leges sint intelligende ꝫm

4 naturam titu.l.imperator.ꝫ.de in diem addi. ¶ † Quarto no.quod pater non tenetur ex obligatione filij, nisi de peculio: ꝛ sic quatenus est peculium concessum a patre filio: ꝛ sic si peculium non esset concessum filio, pater non teneretur in aliquo: vt.C.ne fil.pro patre.ꝛ in rubro ꝛ in nigro. Et in hoc differt a fideiussore qui tenetur insolidum. Non autem hoc procedat etiam in peculio aduentitio.habes glo.in.l.ꝛ si condemnatus.ff.de noxa.ꝛ glo.magn.in.l.pater qui castrense.in princip.j.ca.pe.per Bartol.ꝛ docto.in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ꝫ.de dam.infec.

5 ¶ † Quinto no.ex text.illud ad quod tota die allegatur ista.l.secundum Bartol.quod pater ex contractibus filij tenetur de peculio accessorie ad similitudinem fideiussoris: ita quod filius habetur vt principalis, ꝛ pater vt fideiussor legalis. Et sic mora filij vt principalis, nocet patri, vt accessorio ꝛ sic vt fideiussori: ꝛ in hoc ꝛ pater ꝛ fideiussor equiparantur, de quo dicetur ple-

6 nius in gloss. ¶ † Sexto not.in versi.filius quod mora patris accessorie obligati, non perpetuat obligationem quo ad filium principalem debitorem: qui perempta specie est liberatus: sed bene perpetuat quo ad ipsum patrem accessorie obligatum. Et sic est hic mirabile in hoc text.secundum Bald.quod durat accessorium extincto funditus principali.sed dic verum quantum ad directam actionem: quia sublata principali accessoria

a directa: necessario tollitur de rigore, vt etiam declarat gloss.hic in versi.sed vtilis actio.sed vtilis datur ex equitate, vt dicit tex.quia non conuenit equitati quod pater qui fuit in mora ꝛ sic in culpa, sit liberatus.ꝛ sic habes ex hoc text.notare, quod accessora obligatio bene stat sine principali vtiliter: sed non dire-

7 cte.tex.est hic cū cōcor.allegatis in gl. ¶ † Septimo no.ex isto tex.in fi.qđ fideiussor potest interpellari, ꝛ sic in mora constitui anteꝙ principalis interpelletur, vt hic, ꝛ.l.mora in fi.ff.de vsur.nam mora non potest constitui sine interpellatione.l.si ex legati causa.ꝫ.eod.ꝛ.d.l.mora.in princip.ꝛ.l.fideiussor obligari.§.fi.j.de fideiussor.hoc clare procedit iure isto fforum: ꝛ etiam iure codicis: quo iure fideiussor poterat conueniri ante principalem l.iure nostro.C.de fideiusso.sed cum hodie hoc sit immutatum per authenti.presente.C.de fideius.certe hodie fideiussor non posset interpellari: ꝛ sic in mora constitui antequam interpelletur principalis: quia vbi non cadit petitio: ibi non cadit mora l.nuda.C.de contrahend.ꝛ committen.stipulatio.non enim dicitur in mora is a quo pecunia propter exceptionem peti non potest.text.in.l.lecta.circa fin.j.si certum peta.ꝛ ita etiam tenet Ang.Jmo.hic.ꝛ sic iste tex.in hoc hodie nō procedit. Jntellige verum in fideiussore proprie: secus est in patre qui censetur fideiussor filij: qꝛ ille etiam hodie potest conueniri ante filiuꝫ: vt signanter tenet Bar.hic in scđa opp.vbi dicetur.vnde cum pater etiam hodie de peculio possit ante filium conueniri: ꝛ sic ante eum in mora constitui, in eo adhuc hodie procedit text.iste. ¶ Expeditis tex.capio gl.sed vtilis.in verb.actio quam diuido in duas partes. Jn prima assignat rationem ad text. Jn secunda opp.ꝛ de solutione remittit: videtur ergo in secunda parte glo.ꝙ contra patrem morosum non debet dari actio vtilis, sed actio de dolo vt.l.si fideiussor.ꝫ.de dolo responde qđ hic obligatio erat pura: ꝛ sic pater tanꝙ fideiussor fuit in mora constitutus.ꝛ post eius moraꝫ species fuit perempta: ideo tenetur actione vtili. Jbi vero obligatio erat in diem, ꝛ non poterat fideiussor ante diem in mora constitui sic occasione more non potuit dari actio vtilis contra eum, vt loquitur iste text.sed quia promissor occidit seruum promissum: ideo contra eum datur actio de dolo ita proprie loquitur contrarium. ¶ Capio gl.in versicu.que omnia.quam diuide in tres partes. Jn prima allegat concord.ad textum. Jn secunda colligit ex text.notabile. Jn tertia per viam fallentie remouet duo contraria.secunda ibi, item nota patrem.tertia ibi, sed fallit. ¶ Jn eadem glossa ibi, sed fallit.ꝫ.de minoribus.l.deniqꝫ.§.sed an hoc.dicit melius quod ibi loquitur quo ad beneficium restitutionis in integrū.in quo pater non equiparatur fideiussor.quia restitutio filio non prodest restitutio patri, si cōueniatur de peculio: sed restitu

a ¶ Nā pcedit.adde ꝙ hāc limitationē ad illā regulā añ Jas.hic sensit Jmo.in.c.quantauallis.de iureiu.char.pe.ī ver.sed hic occurrit dubiū, an sufficiat lata culpa vbi ꝙ lꝫ arbitrator nō obstāte latissima ptāte, nō possit dolose arbitrari ad pīudiciū ptiū, poterit tñ qñ interuenit lata culpa. Et Refert Alex.cōsi.lxv.col.fi.in prin.in.j.volu. Circa qđ aduerte: qꝛ vt dicit Bal.i.l.idē pōpo.scribit si de meis.§.recepisse.ꝫ.de arb.ꝛ ī.l.iubemus.in fin.prin.C.ad trelaudū ita pt reduci ad arbitriū boni viri pbata lata culpa arbitratoris, sicut pbato dolo. et refert Alex.cōsi.cxxxj.co.pe.ver.imo dicūt docto.in.ij.volu.quod no.

a ¶ Executionē. Adde de hoc ꝛ dic etiā vt per Mod. perusi. in tract. de dotibus. parte finali. q. xiiij. ꝛ in parte sexta. in. ij. priuileg. col. ij. ver. qd aūt si instrumētū. ꝛ late eundē. d. Jas. in. §. fuerat. co. xiij. versi. irē attēdite. institu. de acti. Et ad hāc rationē sustinēdo opin. Sozi. dicas qd ideo est ꝙ talis ficta stipulatio habebit talē executionē fauore dotis, vt sensit Frā. de Alb. in quodā cōsilio relato Perusi. in. d. trac. ꝛ parte vlti. q. xliij. ꝛ sentiūt prefati moder. in locis. s. alleg.

b ¶ Scdo facit multū. Adde qd lꝫ istud dictū sit notabile, tn̄ nō videk facere in ppo sito si bn̄ cōsiderek: qꝛ ꝙ pr teneak de peculio, nō pbatur indirecte ex instrō lꝫ teneatur ex contractu filij quatenꝰ est in peculio. Vn̄ tale statutū de vna psona ad aliā trahi nō pꝫ: ꝛ de qua nō loquitur: tāꝙ odiosuꝫ. argu. l. si vero. §. d viro. s. so. mat. ꝛ l. si vnꝰ. §. ante oīa. s. de pact.

c ¶ Tertio facit. De hac decisione vide p Soz. cōsi. cxx. col. pen. duplicato cōsi. ccxxj. ꝛ in cōsi. ccxxj. co. ij. versi. quibꝰ premissis. Et ex ibi dictis p ipm maxime in. d. cōsi. cxx. ꝛ ccxxj. co. pe. habebis solutionē ad hāc rōnē tertiā, sup qbus solutiōibus cogita: qꝛ si essem iudex, ꝛ casus occurreret nō recederē ab opi. pceptoris. iquā vr inclinare Jas. Potes aliter rn̄dere, ꝙ ideo heres debitoris poterit capi: qꝛ semp representat psonā defuncti: nō sic ī pr̄e, q semper nō obligak p filio, put ī filij ī ficta cōfessione dt hic Cu.

d ¶ Vltra adde ꝙ hāc differētiā ponit Sozi. hic in. ij. co, circa prin.

to principali, bene prodest quandoque fideiussori: vt. l. j. ꝛ. ij. C. de fideius. mi. ratio diuersitatis est vt no. per glo. in. d. §. sed an hoc: qꝛ fideiussor soluēs habet regressum contra principalem. pater autē soluēs pro filio nō habet regressum cōtra filiū. ¶ In eadem glo. ibi, ꝛ. s. de his qui no. in fa. l. seruus. Ista opp. venit modo: qꝛ sicut ibi seruus qui cōmisit delictū, ꝛ eius dominus nō iudicantur vt principalis, ꝛ fideiussor: ita nec hic filius ꝛ pater debēt iudicari vt principalis ꝛ fideiussor: qꝛ seruus ꝛ filius equiparantur quo ad dominū ꝛ patrē. l. stipulatio ista. §. hi qui. ꝛ. §. alteri. s. eo. responde secundū gl. ibi dupliciter ꝛ latius Bal. ꝛ Ang. qd ibi dominus in actione noxali nō iudicatur accessorius, sicut pater in peculiari. vel ibi accessoria domini erat efficax: ꝛ nō principalis serui: ꝛ sic ibi principalis erat naturalis, tn̄ inefficax: sed accessoria domini erat efficax: ꝛ sic q̄uis ad vnū perueniant nō tamē extinguit tex. clarus in. l. heres a debitore.
8 §. qd si hic seruus. ff. de fideius. ¶ † Pro clara intelligētia glo. ꝛ text. quero quibus pater equiparetur fideiussori, ꝛ in quibus differant. Bar. ponit. v. differētias: ꝛ duas conuenientias. Prima differētia est in modo cōstituendi. Secunda in modo cōueniendi. Tertia in modo exequendi. Quarta in modo recuperādi. Quinta in beneficio restitutionis in integ. ¶ Circa primam differentiā Bar. in modo cōstituendi: pater obligatur de peculio ex edicto pretoris, ꝛ sic ex iuris dispositione, ꝛ ideo dicitur legalis fideiussor: sed fideiussor obligatur ex suo cōtractu. s. ex stipulatione, qꝛ fideiussor nō potest obligari nisi mediante stipulatione. l. v. §. satisfacceptio. vbi dixi. s. eo. ꝛ. l. blanditus. C. de fide-
9 iuss. † Ex hoc sequitur magna vtilitas in practica secundum Mod. s. Sozi. Sen̄. hic. stante statuto: qd instrumenta confessionata habeant executionem paratam contra debitores sicut sententie: certe tale instrumētum in quo filius est obligatus: nō habebit executionem paratam contra patrē de peculio: ex quo pater nō est nominatus in instrumento facto per filiū super peculio profectitio. ꝛ ita dicunt se iam vidisse consultum in facti contingentia. per no. dictum Ange. in simili in. l. reos. §. cum in tabulis. alias est cum tabulis. j. de duo. re. ꝙ dictū facit ad propositum. secus in fideiussore: qui est nominatus in instrumento ꝛ sic contra eum bene potest peti executio instrumenti. ꝛ respondes ad. l. ꝛ si cōdēnatus. s. de noxa. ꝙ procedit de iure cōmuni: secus in. d. statuto ita exorbitanti: ꝙ stricte intelligendum: vnde non debet extendi ad patrem tacite subintellectū, ꝛ tacite obligatum de peculio, per legem. faciunt secundū eos no. per Bal. in. l. ad probationem. la. j. C. de proba. vbi dicit Bal. qd ille qui non est nominatus in instrumentum, non iuuatur. ꝛ istud est secundum Bald. ꝙ sepe dicunt aduocati, instrumentum non loquitur de te. Iste est nouus ꝛ pulcher passus: adde ad illud vltimū: qd dicit idem Bal. in. c. venerabilem. in. vj. col. de ele. qd nō cantat instrumentum nec ego cantabo more Venetorū: ꝛ Bal. in. c. rudulphus. in. iij. col. de rescri. alibi Bal. ꝛ Ang. in. l. si bine. s. de iniust. rup. vbi no. per illum tex. ꝙ non potest vti beneficio scripture, qui non est nominatus in ea. ꝛ ideo secundum istos: ista practica vtuntur aduocati contra petentes executionem instrumentorum: nam dicunt tu non es in instrumento descriptus, vnde instrumentum te non iuuat: ita dicemus in proposito contra patrem non descriptum in instrumento guarentigiato facto contra eius filium. non recolo legisse alibi in terminis tactum. sed tu caue qꝛ in contrarium videntur tria fortiter facere. in primis illud qd videtur singulariter tenere Bart. in. l. j. in
10 prin. s. de is que in test. delē. vbi videtur tenere † ꝙ stante statuto ꝙ instrumenta publica mandentur executioni sicut sententie: certe tacita stipulatio, que non erat expressa in instrumento dotali, sed tacite subintelligitur, per legem scilicet per. l. vnicā. in prin. C. de rei vxo. act. bene habebit talem executionem [a] per bonum tex. in. l. si duo patroni. §. marcellus, ad fi. ff. de iureiu. ꝛ licet Bart. ibi non clare firmet: tamen istud firmant Bald. ꝛ latius Joan. de imo. ibi. idem tenet Bal. in. d. l. ad probationem prima. C. de prob. vbi dicit, qd ita iam consuluit ꝛ fuit primum consilium qd vnquam dederit ex commissione iudicis de causa dubitantis. ꝛ istud communiter tenetur, secundum do. Alexā. in. l. iurisgen. §. quod fere, ad fin. ff. de pact. cum multis alijs ibi per eum allegatis. ꝛ vltra eum idem tenet Ange. de Aret. in. §. fuerat. in. ij. col. insti. de act. ꝛ no. Aret. in. l. si in testamento. per illum text. ff. de vul. ꝛ pupil. ergo idem dicendum in proposito: qd licet obligatio patris de peculio. quando concessit peculium filio, non esset expressa in instrumento in quo filius est obligatus. quia tamen tacite inducitur per legem, ex edicto pretoris. vt hic dicit Barto. pro illo instrumentum habebit executionē
b paratam. secundo facit quod multum [b] no. tenent do. Anto. de butr. ꝛ do. Abb. in. c. cum olim. in vlti. notab. per illum text. de
11 censib. † quod stante dicto statuto quod instrumenta guarentigie mandentur executioni, sicut sententie: non solum mandabitur executioni instrumentum in is super quibus fuit directe cōfectum: sed etiā in is que indirecte probantur in instrumento:
c qd valde no. ad multa. Tertio facit [c] quod not. ꝛ fortius tenet Pau. de cast. in. l. postulante. in prin. per illum tex. ff. ad treb. ꝙ si statutum dicat qd instrumentum mandetur executioni cōtra debitorē in eo descriptum: certe habebit locum etiam contra heredem debitoris: licet instrumentum de herede nullam faciat mentionem ꝛ quanuis statutum dicat contra debitorem in eo descriptum: ꝛ descriptum intelligatur illud quod oculis corporeis potest videri. l. j. in prin. ff. de is que in testa. delen. eo qꝛ heres tacite subintelligitur per. d. l. postulante. in prin. ꝛ illam decisionem sequitur do. Alexan. in consi. xviij. v. volu. qd incipit attentatis narratis in themate. in vlti. col. de quo latius per eundem do. Alex. in. d. l. postulante. in prin. ꝛ per ista videretur in contingentia facti posse consuli contrarium: tamen vt dixi pas-
12 sus est nouus. † Secunda differentia: qꝛ fideiussor non potest conueniri ante principalem debitorem. authen. presente. C. de fideius. tamen pater de periculo potest conueniri filio non excusso. l. iij. §. sed verum. ff. de mino. cum Barto. tenent omnes hic. Bald. in. l. j. col. ij. C. ne fil. pro patre. Sali. in. l. filiusfa. C. eo. ne fi. pro pa. limitat Bartol. quando pater conuenitur de peculio. Secus quando conuenitur insolidum: puta pro officijs publicis in quibus pater tāquam fideiussor tenetur pro filio. l. ij. j. ad mu. ꝛ filiusfa. j. de admi. rer. ad ciui. per. Et tamen pater non tenetur nisi filio prius excusso. l. j. in fi. vbi glo. C. de decu. lib. x. nisi pater expresse iussisset filium obligari: qꝛ tunc tenetur vt principalis non vt fideiussor. l. j. §. j. versi. quid ergo. ff. qd iussu. ꝛ. l. iiij. §. sed vtrum. versi. proinde. ff. de mino. ideo tūc nō habebit beneficium excussionis. ita Bar. post Jac. de Are. in. l. si seruum. §. an filiusfa. j. eo. ꝛ in. l. libertus. §. filium. ff. ad muni. ꝛ ita tenent Ro-
d ma. ꝛ Alex. hic. ¶ Ex his collige vltra [d] Bar. aliam. vj. differentiam: qꝛ pater etiā hodie potest interpellari. ꝛ sic in mora constitui ante filium: secus in fideiussore. vt dixi in text. in vlti. not. ¶ Septima differentia, qꝛ si principalis impetrat ius iniquū nocet fideiussori. l. iij. §. si is pro quo. s. qd quisque iur. secus in filio qui non nocet patri. l. iij. §. si filius. quicquid ad alia iura dicant Ang. ꝛ Imol. hic quos etiam reprobat Alex. hic. Caue qꝛ tex. in. d. §. si filius. non loquitur de filio impetrante ius iniquū vt etiam ibi equiuocarunt Barto. ꝛ alij. ꝛ male, sed loquitur in filio statuente ius iniquum, quia erat in magistratu: vt ibi tenui. ¶ Octaua differentia: quia pater tenetur vsque ad vires peculij ꝛ non vltra: vt hic. ꝛ. l. si filius. ff. de peculio. sed fideiussor tenetur insolidum. ¶ Nona differentia: quia mortuo filio datur actio de peculio per annum contra patrem: ꝛ sic extincta principali obligatione filij, post eius mortem tamen durat obligatio paterna de peculio per annum toto tit. s. quādo de pecu. actio anna. est. fideiussor autem perpetuo etiam post mortem
13 principaliter ꝛc. ¶ † Extra gloss. Bald. solenniter examinat. questionem statuti disponentis quod pater teneatur soluere condemnationem pro filio vsque ad eius legitimam, filius absens fuit condemnatus de delicto propter cōtumaciam, que forma statuti facit contumacem haberi pro confesso ꝛ conuicto: an sufficiat vt executio talis sententie possit fieri cōtra patrem. ꝛ refert cum ista questio accidisse de facto eam disputasse Perusij: ꝛ ita disputat Barto. in sua dispu. ij. incip. perusine ciuitatis statuto ꝛc. ibi latius, quam hic. Primo adducit. xj. fundamenta pro parte affirmatiua, quod pater teneatur. Deinde adducit alia. xj. fundamenta pro parte negatiua: tamen formaliter determinat vt hic Barto. ergo hic ꝛ ibi considerando verba statutorum facit duos casus principales: aut statutum loquitur simpliciter: aut conditionaliter. Assumo primum casum quando statutum loquitur simpliciter: quod pater in casu maleficiorum teneatur soluere condemnationem factam de filio vsque ad legitimam: tunc sufficit filium per contumaciam, ꝛ sic per dictam confessionem fuisse condemnatum: quia tunc statutum facit patrem esse tanquam fideiussorem de iudicato soluendo; quia talis fideiussor similiter tenetur soluere condemnationem; et sic iudicatum pro principali. Sed sic est quod fideiussor iudicatum solui tenetur etiam si sententia sit lata contra contumacem principalem. l. cum querebatur. et l. iudicatum solui, stipulatio expedita infra, iudica. solui. ergo idem in patre: hoc est potissimum ꝛ reale fundamentum Bartol. Sed aduerte quia huic fundamento videtur posse responderi ex dictis Bald. in. l. filiusfamilias. supra, de is qui sunt

sunt sui vel alie. iur. quod verū sit assūptū. Bar. qd pater cēseatur fideiussor iudicatū solui: quando spōte se obligauit pro filio: sed in casu nostro non sponte, sed ex necessitate statuti pater est obligatꝰ: vnde in odiosis ꝛ correctorijs nō debet fieri extensio, etiā ex idētitate ratiōis, ꝭm gl. ꝛ doc. in auk. quas actiones. C. de sacro. eccle. tu defēde fundamentum Bart. quod est optimum. Et aduerte quia qn̄ pater spōte se obligaret, ad soluendū condemnationem pro filio: tūc esset vere ꝛ proprie fideiussor iudicatum solui, sed nos loquimur quando statutū facit patrē in condēnationibus filij esse tanquā fideiussorē iudicatū solui: tūc vigore interpretationis possunt omnia que statuūtur in fideiussore spontaneo iudicatū solui habere locum in patre
a qui per statutū cōstituitur tanquam fideiussor iudicatū solui. [a] per regu. l. j. §. lex falcidia. ꝛ ibi Barto. ꝛ alij. ff. ad leg. falci. Cum Bar. tenēt An. Cu. do. Alex. cōmuniter alij. Bal. in. l. j. i. vij. q. C. ne fil. pro patre. cum multis concordantijs hic traditis per Alex. Vltra eū adde Bal. in. l. fi. §. cum antiquitas. in pe. col. C. de vsu. rei iudi. cōtra Bart. tenet Joā. de imo. hic: motꝰ quia hoc statutum est exorbitans, ꝛ iniquum. ꝛ odiosum: ergo reducendum est quātum fieri potest ad terminos iuris cōmunis: vt sic quantominus fieri potest alterum ledat. argumen. gl. in l. si serui vestri. C. de noxa. ꝛ c. cū dilectus. de cōsue. Cum de iure cōmuni pater non teneatur pro condēnatione facta contra filium ex delicto si filius ob contumaciam fuit condēnatus, vt fatetur Bart. hic in pluribus locis: ꝛ est de hoc gloss. fin. in. §. fi. insti. de noxa. quā gl. Bar. j. ante fi. allegat ꝛ illam gl. not. Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dā. infe. ꝛ in. l. pe. C. qui bo. ced. pos. ꝛ illā gl. ad hoc dicit esse ordinariā Bal. in. l. j. in fi. C. ne fil. pro pat. Et ista reductio fieri debet ne pater indebite dānū cōdēnationis patiatur qn̄ facta est ex sola cōtumacia filij: iuxta gl. in. l. fi. §. in cōputatione. C. de iure delib. vbi est gl. ordi. quod l. ꝛ statutum debent semper restringi, ne quis indebite damnū patiatur. cū concor. quas ibi dedi. Huic fundamento respondet do. Ale. quod etiā interpretando secundū ius cōmune, pater ex forma statuti dꝫ teneri ob cōtumaciā filij, sicut facit fideiussor de iudicato soluendo. per fundamentum Bar. supra relatum. Tu potes aliter respondere ꝙ fundamētum Imo procedit quando verba statuti nō essent clara: sed hic vidētur esse clara, cum expresse dicant patrem teneri soluere condemnationē filij. Et si intelligas probationē factam per veras probationes non per solam contumaciam filij, dico etiam ꝙ in fideiussore de iudicato soluēdo, qui tenetur soluere condemnationē principalis, deberet fieri eadem restrictio, qn̄ esset iudicatū per veras probationes, nō per solam contumaciā: quod esset cōtra iura. s. proxime allegata per Bar. sicut ergo nō fit talis restrictio in fideiussore de iudicato soluēdo: ergo etiā nō debet fieri in parte: qui vigore statuti tenetur soluere condēnationē, ꝛ sic iudicatū cōtra filiū. Contra Bart. Moder. Sen̄. adducūt rationē quam dicūt esse vrgentē: quia etiam vbi lex ponderat solam condēnationem, vt in emptore qui habet regressum cōtra venditorē secuta sententia euictionis, ꝛ sic condēnatione: ꝛ non ante. l. iij. C. de euict. ꝛ l. at qui natura. §. cū me absente. ff. de neg. gest. ꝛ tamē nō habet locū in sētētia euictiōis si fuerit lata cōtra cōtumacē. l. si ideo. ff. de euic. ꝛ l. j. C. de peric. ꝛ cōmo. rei vend. Tu aduerte quod Bart. met. allegat ista iura. j. in iiij. mēbro secundi casus principalis. Et ex doctrina Bart. patet rn̄sum ad ista iura: nos enim loquimur quando statutum simpliciter disponit quod pater teneak soluere cōdēnationē factā de filio: ꝛ sic statutū facit patrē fideiussorē de iudicato soluēdo. Secꝰ in secūdo mēbro qn̄ statutū coarctat patrē cōditionaliter: si filius maleficiū cōmiserit: quia tūc cessat ratio predicta: quia statutū cōditionaliter loquēs nō videtur facere patrē fideiussorem de iudicato soluēdo, vt vult Bar. ꝛ tunc procedunt iura preallegata que ad hoc pōderat Bar. in. d. iiij. mēbro principali. ꝛ sic venditor nō tenetur soluere simpliciter condēnationē: sed si emptor condēnetur tenetur venditor de euictione ad duplū: toto tit. ff. ꝛ. C. de euic. ꝛ
14 ita habes defensatū Bar. ¶ † Assumo secūdū casum Bar. qn̄ statutū loquitur cōditionaliter si filius maleficium commiserit, cogatur pater condemnationē soluere, in quo Bart. concludit: ꝙ si filius fuerit condēnatus per solā contumaciā vt est proprie casus noster: tūc pater nō tenetur vigore statuti soluere cōdēnationem. ita firmat Bar. j. in. iiij. casu pricipali, vbi dicetur, qui est pprie casus noster: licet p clariori intelligētia etiā alios tres casus attingat. Ex dictis Bar. collige tres principales cōclusiones. ¶ Prima conclusio est, quod qn̄ contra filiū cōparentē, cōstat de maleficio p veras probationes: tūc pater tenek vigore statuti soluere cōdēnationē, etiā si in illo iudicio citatꝰ nō fuerit nec tūc eius citatio de necessitate requirik: cū ista cōdēnatio respiciat publicā vtilitatē, seu publicā bursam: quo casu pbationes ꝛ sētētia lata cōtra principalē faciūt fidē ꝛ executionē ꝯtra eum ad quē peruenit ex consequentia. l. j. C. vbi cause fisca. cum alijs iuribus allegatis per Bar. nam in. d. l. j. snia lata cōtra homicidas, habet effectū cōfiscandorū bonorū contra heredes: ꝛ lꝫ ibi heredes cōuenirētur ex delicto proprio negligētie commisse in non vindicando necem defuncti, ꝛ non in faciēdo condēnari occisores de quo negligētia cōstat ex eo quod alius vindicauit necē: vt etiā dicit Imo. hic: tn̄ de illa negligētia conueniūtur heredes absqꝫ alio nouo pcessu: eo ipso qd pducik sententia principalis delicti lata ꝯ occisores ad quā ipsi heredes non fuerūt citati: tn̄ eis etiā pīudicat ppter publicā vtilitatē: vt etiā intelligit glo. in. l. in cognitione. ff. ad sylla. ꝛ ita etiam declarat d. Alex. hic. ꝛ in hoc magis cōis opi. est cum Bar. ꝭm. d. Alex. hic cum multis concor. de quibus per eum. Adde ꝙ ita etiā tenet do. Alex. in cōsi. lxxxiiij. iij. vol. quod incip. causa que vertik
15 inter agentes pro camera. in. vij. ꝛ. iiij. col. ¶ † Secūda cōclusio Bar. est qd cōdēnatio de delicto facta per spontaneam confessionem filij preiudicat patri non citato: vt contra patrem possit fieri executio virtute statuti superius relati, vt in iuribus hic allegatis per Bart. cū Bart. transeunt Ang. ꝛ cōmuniter alij: sed tu aduerte prout etiā dicūt Mode. Sen̄. s. Soz. hic cōtra Bar. fortiter retorquek tex. quē Bar. pro se alleg. in. d. l. quero. §. fi. ff. de edil. edi. vbi expresse dicit tex. in fi. quod confessioni serui de futuro statur cōtra dominum, si alia indicia nō deficiunt: ergo vult tex. quod sola spontanea cōfessio de delicto nō debeat sufficere cōtra dn̄m vel patrem nisi etiam alia indicia cōcurrant. ꝛ quod. d. l. quero. §. fi. procedat precedentibus indicijs ꝛ nō aliter, tenēt etiam gl. in. l. quicūque in gl. pe. C. de ser. fugi. ꝛ gl. in. l. seruos. C. de testi. quāuis gl. sub dubio forte teneat cōtrariuꝫ, ꝛ male, in. l. interrogari. C. de questio. vbi tenet ꝙ seruo deponēti de facto proprio debet credi etiā nō precedētibus indicijs. per l. cum pbatio. s. de prob. ꝛ male dicit. Sed posses saluare Bar. dupliciter. primo ꝙ nec Bar. neget quin etiā essent indicia contra filiū prout clarius dixi in mēbro precedēti. Itē dictū Bart. debet intelligi ꝭm. l. quā allegat prout dicit Bar. in. l. nō solum. in. ij. §. si liberationis verba. ff. de lib. lega. ꝛ in. l. cum quidam. ff. de is quib. vt indig. Sali. in. l. si ex cautione. in. x. colū. C. de non nume. pecu. Joā. and. in. c. cum nuntius. de testib. ergo dictum Bart. hic debet intelligi quando vltra spōtaneam cōfessionem filij etiam concurrunt alia indicia ꝭm quod dicit. d. l. quero. §. fi. quam Bar. alleg. Bar. etiam alleg. l. seruus. s. de [struck] reiur. sed ad ista iura posset responderi quod in eis ex volantate domini seruus habebat liberam administrationem peculij: per consequēs
16 in peculio poterat pīudicare domino: ꝙ nō est hic. ¶ † Vltra scribentes tu pondera diligēter barto. qui in hac sua doctrina equiparat veram probationem: ꝛ spōtaneam cōfessionē ipsiꝰ filij: cum deponat de facto suo: vtraqꝫ enim eque pīudicat patri vt de vigore statuti possit fieri executio contra patrem: siue delictum filij probetur per veras probationes: siue per spōtaneam cōfessionē ipsius filij. cum vt dixi deponat de facto suo: ꝛ sic pōdera bene facere pro eo quod ſin. tenet Pau. de ca. in. l. quicūqꝫ
17 ad fi. C. de ser fug. vbi fortius tenet † ꝙ statur dicto vnius solꝰ testis qn̄ deponit de facto proprio. de eo quod ipse testis facit ꝛ sufficit vnus solus testis cōcurrētibꝰ alijs indicijs. per. d. l. quero. §. fina. vbi creditur vni seruo de facto proprio: ergo fortiꝰ debet credi libero homini. ꝛ si dicatur qd seruo creditur cū tortura sꝫ liber homo nō debet torqueri. respōdet Pau. de ca. quod illud ibi cōtingit propter vtilitatem persone seruilis: cui nō debet credi sine tortura: sed tantū valet libera dispositio hominis liberi, quantum extorta per torturā a seruo. ꝛ dicit Pau. de ca. quod semper ita fuit sibi visum, licet nō reperiak ab alio tactū. Et ita secundū eum limitat reg. vtriusqꝫ iuris: que habet quod in omni negotio ad minus duo testes requiruntur. l. vbi numerus. s. de testi. c. in omni negotio. eo. ti. de testi. ꝛ in euangelio dicitur, in ore duorū vel trium stat omne verbū. vt ibi: ꝛ. c. cō a nobis. ꝛ. c. licet vniuersis. de testi. ꝛ in. c. cū esses. ꝛ. c. seq. extra de testa. ꝛ nō sufficit vnus testis quātūcunqꝫ illustris: ꝛ magna prefulgeat dignitate. dicit tex. in. l. iurisiurandi. C. de testi. Nam ista iura limitank vt pcedāt quādo testes deponunt de facto alieno de quo habent notitiam per sensum corporeum. sed si testes deponat de facto pprio ipsius testis: tūc sufficit vnus solꝰ testis concurrentibꝰ alijs indicijs. nota quia est summe vtilis decisio ad practicam si vera est. ꝛ bene facit theorica Bar. pōderata vt superius induxi, ꝛ in. l. si debitorē. ad fi. j. de noua. Adde qd idē
b tenet Pau. d ca. in. l. seruos. [b] C. de testibus. ꝛ in cōsilio. cccxxix. quod incip. visa petitione predicta. in. j. colum. ad finem. ꝛ in cōsilio. ccclxviij. quod incip. visis actis ꝛ actitatis. ad finem. ꝛ licet Paulus de castr. dicat quod non reperit ab alio tactum, adde quod ante eum idem tenet Salicetꝰ in. l. si quis decurio. in. iiij. oppo. C. de falsis. Adde etiam bene facere illud quod signāter not. idem Pau. de cast. in. l. ij. §. j. ff. si ex noxa. causa aga. per gl.

a ¶ Sol. Vide oīa pdicta p Soz. hic. i. iij. co. x. ij. inquā tū Bar. quem autor vidit licet nō referat.

b ¶ Seruos. adde ꝙ est. i. l. in iurādi. in fi. ꝛ iō hic autor nō vidit pau. in frōte. ꝛ ꝯsil. Pau. allegatū hic. nu. cccxxviij. adde ꝙ est nu. cx. in j. pte cōsiliorū nouorū ꝭm impressionē Papiensem. in. ij. col. in princi. ꝛ aliud nō reperio. Sed quādo vni soli credak, vide Fel. in. c. veniēs. el j. in gl. fi. extra de testi. ꝛ in. c. lꝫ vniuersis. in fi. e. ti. i. c. cū in iure. col. iij. de offi. dele. in. c. de quarta. co. vij. ver. ꝛ ideo de pscr. ꝛ in. c. sicut. de sen. ex cō. Et vltra dicta p ipm vid Alex. cōsi. xxviij. co. iij. circa princ. in. j. vol. vbi qd dicto notabilis viri credi dꝫ. ꝛ dom. Maria. sozi. in ꝯsi. xv. colum. iiij. vbi multa ad propositū. Et de cardinali quādo stetur eius dictō vltra predicta adde La. allegati. xxiij. ꝛ Abb. in ꝯsi. xviij. in. ij. vo. ꝛ ibi an in pīudicium alterius. ꝛ qn̄ asserit se legatū: ꝛ ī consi. lxiij. e. tit. ꝛ ibi quid si asserat se maiorē cōmissionē hr̄e. ꝛ vide eūdē Jaso. in d. l. ij. §. fi. ff. si ex noxal. cau. aga. qui etiaꝫ tꝫ cōtra Pau. de cast.

hec assertio reprobatur 2 vi. decis. 2 17. 2 parte

Universidad de Deusto Biblioteca

ibi in verſi.vel iudicio.vbi tenet ſingulariter qd alias inhabilis
ad teſtificãdũ puta infamis vel vilis pſona ſi deponit de eo qd
ipſe fecit,eſt idone⁹ teſtis. Adde etiam facere qd tenet Bar.in
extrauag.ad repri.in ver.per nunciũ.ad fi.vbi tenet quod debet
credi ſoli nuncio ſeu ſeruitori aliqnid referenti:ſicut etiã interro
gatur ſeru⁹ de facto ſuo proprio. Iſtã deciſionẽ Pau.de ca.re-
probat do.Alex.lz de predictis nõ faciat mentionẽ in.d.l.ij.§.fi.
ff.ſi ex noxa.cau.aga.ſed allegat contra Pau.de caſt.quaſdam
autoritates doc.que nõ ſatis aperte contradicunt Pau.dicta.
Ego ſemper tenui cõtra Pau.de ca.per tex.in.c.cũ a nobis.de
teſti.⁊ ibi glo.in ver.vnius.declarat,vbi non credit iudici de eo
qd ipſe fecit,quãtecunque ſit autoritatis:⁊ aſſignat rationẽ ibi
tex.qꝛ vtrũqꝫ ius diſponit ꝙ dicto vnius non credatur,etiã qñ
teſtis deponit de eo qd ipſe fecit,Scdo qꝛ etiã cardinali legato
nõ creditur de is que ipſe geſſit,niſi aliis indiciis cõprobetur:
⁊ tũc cõcurrẽtibus aliis indiciis ſpecialiter conſtituit in Cardi.
ſm Spec.in ti.de teſt.§.j.in verſi.quid ſi aduocatus.do.An.de
bu.in.c.qd ſup his.de fi.inſtr.Jo.an.⁊ alij in.c.cõſtitut⁹.de ap-
pel.Pet.de anch.in cle.literis.de prob. Aret.in.d.c.cũ a nobis.
a Tertio qꝛ ſpãle eſt in papa,[a] qd ei ſoli credat,qd deponit de eo
ꝙ ipſe papa fecit.cle.j.de prob.⁊.d.c.cũ a nobis.in fi.Quarto
facit vniuerſalis negatiua quã ponit tex.in.c.lz vniuerſis.in fi.
de teſt.vbi dicit tex.qꝛ nulla eſt cauſa q vnius teſtimonio ꝗuis
legitimo terminetur que vniuerſalis negatiua eſſet falſa ſi ple-
ne crederet vni teſti deponẽti de facto ſuo concurrentibus aliis
indiciis.l.ſi is q ducẽta.§.vtrũ.de re.dub.Et tenẽdo iſtã partẽ
nõ ob.doctrina Bar.in qua Bar.vult ꝙ eque preiudicet patri
ſpõtanea cõfeſſio filij,qꝛ eſt de facto ꝓprio ſicut preiudicat vera
probatio:qꝛ rñdeo not.in theorica Bar.duo cõcurrũt.ſ.ꝙ filius
cõfitet de facto proprio.Scdo forti⁹ qꝛ cõfitetur cõtra ſeipſuz.
ſ.ſe deliquiſſe quo caſu.l.preſumit ꝙ confiteat veritatẽ,nimirũ
ſi tũc preiudicat patri.Et hoc expreſſi⁹ quã hic dicit ipſe Bar.
met in preallegata diſputatiõe ſua.j.que incipit Peruſine ciui
tatis.in vlt.col.⁊ iſta duo etiã cõcurrũt in.d.l.quero.§.fi.vbi ſer
uus nõ ſolũ cõfitet de facto ſuo proprio.ſed etiã cõfitetur cõtra
ſeipſum.ſ.ꝙ furtũ fecerit:⁊ ſic delictũ cõmiſerit ⁊ tũc bene pre-
iudicat dño ſi alia indicia concurrant prout ibi eſt tex.ſecus au
tem eſſet ſi teſtis ſimpliciter deponeret de facto ſuo proprio.⁊
ſic teneo cõtra Pau.de ca.⁊ Sali.Cogita bene ſup iſto articu-
lo:qꝛ ſi caſus cõtingeret eſſet queſtio pro amico.❡ Tertia ⁊ vl-
18 tima cõcluſio Bar.eſt † qd qñ filius eſt cõtumax:⁊ ex forma ſta
tuti cõtumax habetur pro confeſſo ⁊ conuicto:tunc talis ficta
cõfeſſio ⁊ ſententia nõ preiudicat patri.⁊ iſte eſt proprie caſus
queſtionis formate.monetur Bart.per duas notabi.rationes:
Prima eſt qꝛ talis ficta confeſſio perſonam nõ egreditur,nec
alij preiudicat.l.cum qui delatorem.ff.de iur.fiſ. Secũdario:qꝛ
vbicũqꝫ ſententia lata contra vnũ preiudicat alteri:fallit niſi ſit
b lata cõtra contumacẽ[b].l.qui repudiantis.in fi.⁊.l.papinianus.
§.meminiſſe.de inoffi.teſt.cũ aliis allegatis per Bar.⁊ cũ Bar.
tranſeunt cõiter alij.adde ꝙ idẽ tenet Bar.vbi etiam ſic conſu-
luit in conſi.cxvj.qd inci.ſtatuto peruſine ciuitatis caueẽ.Bar.
Bal.⁊ Sal.in.l.j.C.ne fil.pro patre.Adde inquantum Bar.al
legat.d.l.eius qui delatorẽ.vbi etiã Bar.ad hoc no.illũ text.di
cit Cu.hic in fi.qd illa.l.potius probat cõtrariũ cõtra Bart.qꝛ
ibi ex cõtumacia ſeu ficta confeſſione defuncti ante ſententiam
heredi non nocet:ſed bene noceret ſi moreretur poſt ſententiã.⁊
cõcluſio Bar.loquiẽ quando propter cõtumaciã ⁊ ſic fictã con
feſſionẽ lata eſt ſñia condẽnatoria.ſcdo dicit Cuma.qd illa.l.lo-
quiẽ in herede,qui omni tpe repreſentat perſonã defuncti:igiẽ
ſecus in patre.ſubdit tamẽ Cuma.ꝙ ipſe tz cõcluſionem Bart.
per.d.l.papi.§.meminiſſe cum aliis.ll.allegatis per Bar.ſed ad
uerte qꝛ Cum.errat circa.d.l.eius qui delatorem.⁊ dicit de dire
cto cõtra verba illius tex.in ver.verũ.vbi dicit tex.verum opor
tet prius de crimine conſtare,⁊ poſtea pronunciare ⁊ ſic contra
heredem corruptoris requiritur vera probatio.⁊ non ſufficit fi
cta confeſſio.Secundo ⁊ clarius ad literam dicit ibi tex.in ver.
plane.etiã ſi de retractanda cauſa agitur,que ſemel iudicata eſt
per delatoris corruptelã,tamen mortuus corruptor nõ efficiet
quin de noua cauſa tractetur:qꝛ nõ tam de pena quam de reui
ſione pene agitur.Põdera qꝛ tex.dicit cauſa ſemel iudicata eſt,
ergo ibi erat ficta cõfeſſio,⁊ etiã lata ſententia,⁊ tamen nõ egre-
ditur perſonã:⁊ ſic non preiudicat heredi. Unde credo ꝙ Cu.
tunc non bene inſpexiſſet illũ tex.ad aliud dum dicit ꝙ ille tex.
loquitur in herede,qui omnino repreſentat perſonam defuncti:
ſecus in patre. Aduerte qꝛ hoc etiam de directo facit contra
ipſum Cu.qꝛ ſi ibi ficta confeſſio corruptoris nõ nocet eius he
redi:qui repreſentat perſonam defuncti:ergo minus debet no-
cere patri qui non facit talem repreſentationem.⁊ ſic teneas cõ
cluſionem Barto.⁊ per iſta cum laude ⁊c.

a ❡Pape ſoli credit de his q ipſe Papa fecit,qñ credatur Pape aſſerenti ſup facto alieno,ad de Are.in cõſi.xxiij.col.iij.⁊ ſequen.⁊ in conſil.clxv.

b ❡Cõtra contumacẽ. Adde tu qñ ſentẽtia lata cõtra contumacem noceat ⁊ preiudicet tertio. Et vide latiſſime per Feli.in.c.cum Bertol.co.viij.X.datur etiã.de re iud.⁊ aliqd p Alb.in cõſil.lxvj.in.ij.vol.⁊ per Alex.cõſi.lxxxiij.col.ij.in.iij.vol.

1 ☞ Obligatio nõ faciendi committitur ſi contra fiat per prin
cipalem,ſecus ſi per fideiuſſorem.
2 Licet alias factũ poſſit per aliũ explicari qñ ſunt eiuſdem peri
tie hoc tantũ procedit in facto affirmatiuo,ſecus in negatiuo.
3 Qualiter in obligationibus faciendi poſſit accedere fideiuſſor:
⁊ an teneatur ex ſua mora,an vero ex mora principalis.
4 An dilatio annalis conceſſa ex priuilegio cruce ſignatis,proſit
eorum fideiuſſoribus.

Si ſtipulatus.

Iſte.§.eſt difficilis ſm Bart.j.⁊ Bal.⁊ ſingu.ſecundum dñm
1 Pet.de bexu.† obligatio non faciendi cõmittitur ſi contrafiat
per principalem,ſecus ſi per fideiuſſorem.h.d.ſm Bar.⁊ alios.
vel ſic:Stipulatio non faciẽdi cõmittitur ex cõtrafactione prin
cipalis tã contra eũ ꝙ contra fideiuſſorem:ſed ex cõtrafactio-
ne fideiuſſoris cõtra neutrũ cõmittiẽ.h.d.Ratio huius tex.eſt
de mẽte glo.ſecũde:qꝛ fideiuſſor promiſit idẽ factum,qd ꝓmiſit
principalis.ſ.qd principalis nõ faceret:⁊ ſic non promiſit de fa-
cto ſuo proprio:⁊ ſic factũ fideiuſſoris nõ eſt in obligatione:qꝛ
fideiuſſor nõ promiſit ipſe non impedire.ſi ergo fideiuſſor cõtra
faciat,nõ venit cõtra promiſſionẽ ſuã:qꝛ de facto ſuo non pro-
miſit.Nec etiã reus principalis ꝓmiſit,qd fideiuſſor nõ impedi
ret:ſed ipſe principalis,vt hic.⁊.l.iam tamẽ.§.in hac ſtipulatio-
ne.in.ij.j.in di.ſol.Et ſic nõ ob.iſta.l.in prin.de qua etiam gl.op
ponit ⁊ ſoluit vbi mora,⁊ ſic non factũ ipſius fideiuſſoris nocet
ipſi fideiuſſori:qꝛ ibi loquiẽ in obligatione dandi in qua idẽ eſt
ex parte fideiuſſoris,ꝙ eſt ex parte rei principalis.Si ergo fi-
deiuſſor contrafaciat:cõtrafacit in eo ꝙ per ſeipſum fideiuſſorẽ
deductum eſt in obligatione:ſed hic factum fideiuſſoris nõ eſt
in obligatiõe deductũ:ergo nõ obligaẽ aliquis ſi ipſe fideiuſſor
2 cõtrafaciat.❡ † No.ex iſto tex.ſubtiliter ſz Bal.ꝙ lz al's factũ
poſſit per alium explicari,qñ ſunt eiuſdẽ peritie.l.nemo eſt qui
neſciat.j.de duo:re.⁊.l.inter artifices.ff.de ſol.illud ꝓcedit in fa
cto affirmatiuo:ſed in facto negatiuo hic nõ cadit:⁊ in hoc ſtat
ſubtilitas huius.§.quã nullus ponit ſm eũ.❡ Expeditis text.
capio gl.in ver.neuter.quã diuide in quatuor partes,ꝓut qua-
tuor format opp.quas expedias,vt hic per Bar.Scdã ibi,ſed
hoc eſt.Tertia ibi:ſed op.Quarta ⁊ vltima eſt ibi:ſed tũc op-
3 poniẽ.† Iuxta iſtã gl.querit Bar.qualiter in obligationis fa-
ciẽdi poſſit accedere fideiuſſor,⁊ an teneaẽ ex mora principalis
vt hic habes per eum.⁊ in.l.ſi quis pro eo.in prin.j.de fideiuſ.⁊
in.l.cẽtũ capue.co.iij.ſ.de eo qd cer.lo.Dic clarius colligẽdo di
cta gl.Bar.⁊ aliorũ qd in obligatiõe faciẽdi quatuor modis va
lidis põt intercedere fideiuſſor.Primo ſimpliciter fideiubẽdo
qꝛ tunc videtur promittere in caſum quo valeat.l.vbi autẽ non
apparet.§.q vero a Titio.j.e.facit regula.l.quoties in ſtipula-
tionibus.j.e.Adde qd fortius ꝓcederet fideiuſſio qñ fideiube-
ret ſimpliciter,⁊ cum iuramẽto:qꝛ ſi vz qñ ſimpliciter dicit fide-
iubeo.ergo fortius quando cum iuramẽto.Qꝛ iuramentũ ha-
bet vim clauſule vt actus valeat omni modo quo valere põt.l.
cum pater.§.filius matrẽ.vbi Bar.de leg.ij.cum ſuis concor.fa
cit bñ qd tz Bar.in.l.ſi qs pro eo.in.viij.mẽbro.j.de fideiuſ.Itẽ
facit qd tenui in.l.ſtipulatio iſta.in prin.in.j.no.ſ.eo.vbi tenui
ꝙ factũ alienũ põt cũ iuramẽto promitti.❡ Scdo qd ꝓmittit
indemnitatẽ iuxta.l.qro.in ſi.prin.in ver.indẽnẽ me pſtabit.ſ.lo
ca.facit.l.ſtipulatus es opus.j.de fideiuſ.gl.in.d.l.ſi qs pro eo.
in gl.j.in ſi.Et iſto caſu fideiuſſor ex ſua perſona nõ põt in mora
cõſtitui.cũ teneaẽ ad intereſſe,qd eſt poſt morã principalis in
obligatiõe.l.ſtipulatiões nõ diuidunẽ.ver.Celſus.j.e.⁊ ſic nõ te
neẽ niſi in ſubſidiũ.Intellige verũ qñ factũ erat in obligatione
principali.ſecus ſi rem dari:qꝛ tunc obligatio fideiuſſoris de in
demnitate,vel de intereſſe nõ vz qꝛ tunc non ſuccedit obligatio
ad intereſſe.gl.eſt nota.in.l.ſi ita fideiuſſorem accepero.in gl.pe.
⁊ ibi Bar.declarat.j.de fideiuſ.⁊ hoc etiã voluit iſta gl.in fi.quã
d.Alex.ad hoc reputat tenendã mẽti.Aduerte tñ ꝙ fideiuſſor
indẽnitatis:nõ eſt ꝓprie fideiuſſor:vt etiã dicit Bal.hic:ſed ꝓ-
miſſor:vt.l.⁊ elegãter.ſ.ſeruus pactiõis.ſ.de dolo.⁊ talis fide-
iuſſor indẽnitatis,lz in inſtrõ expreſſe renũciauit bñficio de fide
iuſſorib⁹,tñ nunqꝫ põt cõueniri niſi excuſſo principali:qꝛ nũqꝫ
teneẽ niſi in ſubſidiũ.Et hoc inducit natura obligatiõis magis
qꝫ beneficiũ de fideiuſſoribus.ita no.tz Bar.in.l.j.C.de cõue.fiſ.
debi.lib.x.Bal.in.l.j.C.de reuo.is q in frau.cre.⁊ in.l.ſi ſtipula-
tus ſum.j.eo.Sali.in.l.j in vlti.co.qd cum eo.⁊ in.l.ij.C.ſi mat.
indem.prom.⁊ in.l.j.C.de fideiuſ.tuto.⁊ ſuper hoc vide omnino
do.Alex.multis modis limitantẽ in conſi.xxij.iiij.vo.quod in
cipit in cauſa executiõis mote cõtra Bartholomeũ.❡ Tertio
quod promittat ſe facturũ ⁊ curaturũ.nam licet tunc videatur
promittere diuerſum a facto principali:tamen qꝛ tendit ad finẽ
explicandi factum principale:iuris interpretatione videtur idẽ
cõtingere qd promiſſio principalis.Quarto quando eſt eiuſdẽ
peritie:vel factum eſt explicabile per alium.l.nemo eſt qui ne-
ſciat.j.de duob.reis.⁊.l.inter artifices.j.de ſolutionib.quo caſu
tenebitur

tenebitur ex ſua mora qꝛ cenſeẽ de facto ſuo ꝓmittere ſm Bar.
⁊ Ang.quãuis Imo.⁊ Cu.teneãt in hoc cõtrariũ p tex.in.l.iã
tñ.§.in hac.in.j.iuncto X.nunc videam⁹.j.iu.ſol.ſz potes dice-
re ꝙ iſte tex.loquitur in ſtipulatione pretoria ⁊ pretor in ſuis ſti
4 pulationibus conſiderauit intereſſe.l.fi.ff.de pt.ſtip ❡ † Ulti-
mo querit Bar.an dilatio annalis ꝯceſſa ex priuilegio cruce ſi-
gnatis proſit eorũ fideiuſſoribus : dic vt per eum cum quo ce-
teri tranſeunt cum concordan.traditis per Alex.

1 ☞ Heres per ignorantiam veniens contra contractum cele-
bratum a defuncto incidit in penam appoſitam in contractu.
2 Pupillus heres promiſſoris impediens ſtipulatorem,non in-
cidit in penam a defuncto promiſſam.
3 Si heres agit ⁊ petit contra illũ qui fuit ſtipulatus a defuncto
amplius non peti ſub pena incurrit penam etiam ſi fuit igno-
rans nec tunc iuuatur beneficio reſt.in integ.
4 Quãdo ſtipulatio vel alius contractus incipit a defuncto ⁊ mi
nor ſuccedit maiori cum quo nihil eſt geſtum non conſideratur
perſona minoris ſed maioris a quo initium habuit,⁊ ideo mi-
nori non competit reſt.in integ.⁊ nu.6.
5 Si pupillus fuit in mora ſoluendi ſpeciem promiſſam intra tẽ
pus ſtatutum a defuncto ſi ſpecies periit non competit reſti.ad
uerſus illam perpetuationem inductam ex mora.
7 Heres emphyteute qui per ignorantiã facti non ſoluit canonẽ
debitũ ⁊ per triẽnium ceſſant a ſolutione non cadit a iure ſuo.
8 Que dicantur contumacia procuratoris ⁊ que domini.

In hac ſtipulatione.

Stipulatio de nõ faciẽdo interpoſi-
ta a defuncto cõmittiẽ ſi ꝯ fiat per heredẽ etiã ignorãtez,niſi ſit
pupillus.h.d.⁊ eſt tex.multũ ſingu.⁊ no.ſm Cu.hic.❡ In tex.
ibi,⁊ ideo nõ facit ꝙ fieri ex ſtipulatu opz.nam eoipſo ꝙ eſt he
res ex ſtipulatione facta per defunctum tenebatur pati ſtipula
torẽ ire agere licere : ſi ergo heres eum impediat.ergo non facit
1 ꝙ ex ſtipulatione fieri opz.ita vult dicere litera.❡ † Not.primo
ꝙ heres per ignorantiam veniẽs cõtra ꝯtractũ celebratũ a de-
functo incidit in penã appoſitã in cõtractu,⁊ ſic pena cõuentio
nalis que committitur per nõ factum,cõmittiẽ etiã per heredẽ
ignorantem:⁊ ſic heres ignorans contrafaciens ſtipulationi ne
gatiue purificat cõditionẽ que eſt ſi contra factum fuerit ꝓmit-
tis penã.Ex quo correlarie habes ꝙ in cõtractibus nõ eſt ne-
ceſſe impleri cõditionẽ ex ꝓpoſito,lz ſit poteſtatiua.ſecus eſt in
2 vltimis voluntatibus.l.ij.ſ.de cond.⁊ demõ. ❡ † Scdo no.in
verſi.nõ videẽ.ꝙ pupillus heres ꝓmiſſoris impediẽs ſtipula-
torẽ non incidit in penã a defuncto ꝓmiſſam.Et ſic habes cor-
relarie ꝙ ſi pupillus cõtrauenerit non purificat conditionem pe
nalem appoſitam in ſtipulatione,qꝛ factum pupilli iuris inter-
pretatione habeẽ pro nõ facto, ne ſibi noceat, ꝗuis pupill⁹ ſo-
lus ſine tutore in ſui fauorẽ poſſit conditionẽ implere,⁊ ſic eam
purificare.tex.eſt no.in.l.ꝯditionibus pupillus.in prin.ſ.de cõ
di.⁊ demon.Limita iſtũ tex.nõ procedere in pupillo proximo
pubertati ⁊ ſic doli capace,qꝛ ſi habeat ſcientiã promiſſoris fa
cte a defuncto põt dici eſſe in dolo:⁊ ſic tunc ex ſua ꝓhibitione
cõmittiẽ ſtipulatio.l.j.§.hoc edicto.ff.ne vis fiat ei.l.impuberẽ.
in prin.vbi gl.ff.de fal.⁊.l.ij.§.fi.ff.de trib.ſm Jac.de Are.Cu.
⁊.d.Alex.hic.Secus qñ pupill⁹ ignoraret:qꝛ tũc agereẽ ꝓpter
dolum pupilli commiſſum circa contractũ:ergo tunc non obli-
gareẽ ſine tutore.l.obligari.in prin.cũ vul.ff.de au.tu.ſm Imo.
hic.❡ In gl.in verſi.abſit.q̃riẽ quomodo heres abſens ⁊ igno
rans potuit prohibere ſtipulatorẽ.glo.rñdet ꝙ heres fuit ab-
ſens tempore interpoſite ſtipulatiõis a defuncto,erat tñ pſens
qñ prohibuit ſtipulatorẽ,vt dicit gl.in ver.vẽ.vel ſi erat abſens
tpe prohibitiõis intelligitur iſte tex.ſm Bart.⁊ doc.ꝙ colonus
vel procurator iſtius heredis abſentis ꝓhibuit:ideo heres te-
netur qꝛ curare debuit, ne ſtipulator ꝓhiberetur per eos quos
prohibere potuit ipſe heres,vt.j.l.prox.l.fluminum.§.quanqꝫ.
ff.de dã.infe.⁊.l.ſi fundus.ver.pe.ff.loc.Et ſic põdera ꝙ tunc p
factũ procuratoris non habentis ad hoc mandatũ ſpeciale do
minus incidit in penã,alias regulariter eſſet ſecus.l.ſi procura-
tor.in prin.vbi dixi.ff.de cond.indeb.⁊ in cle.non poteſt.de ꝓ-
cu.Ratio eſt qꝛ teneẽ ex vi ſtipulationis curare:ideo teneẽ etiã
ex facto eorũ quos potuit prohibere,vt eſt gl.i.l.ſtipulatio iſta.
in prin.in ver.efficiat.ſ.eo.❡ Capio gl.in ver.⁊ ignorat.ibi,ſed
reſtituitur.iſta glo.eſt valde ſingu.ſm Bald.hic quam intellige
ſm Bar.⁊ alios quando heres poſſidebat ⁊ prohibuit volentẽ
ire agere in fundum a ſe poſſeſſum ⁊ ſic fecit ſe defendẽdo : tũc
eſt iuſta cauſa concedendi reſtitutionem in integrum.l.necnon.
§.exemplo.ſ.ex qui.cau.ma.Secus ſi nõ poſſideret:⁊ facit im-
pedimentum ⁊ ſic contrauenit agendo.d.l.qui in alterius.ſecũ
do reſponſo.ff.de reg.iu.qꝛ potius debuit ſe informare vt ibi fa
cit tex.in.c.ad falſario2ũ.de cri.fal.adde bene facere ꝙ canonici
eligentes indignum priuantur iure eligendi: qꝛ cum ipſi agant
preſumuntur ſcienter feciſſe ⁊ habuiſſe notitiam de vitiis electi
ſm Bar.in.l.ſi patronus.ff.de cõfir.tut.per illũ tex.⁊.l.qui cum
alio.ff de reg.iur.facit qd habetur in.c.innotuit.de elect.⁊ in.c.
3 quãuis.ff.de reg.iu.extra.❡ † Ex iſta doctrina Bar.⁊ doc.põt
inferri ad materiã.l.ampli⁹ non peti.j.rẽ rat.ha.ꝙ ſi heres agit
⁊ petit cõtra illũ qui fuit ſtipulatus a defuncto ampli⁹ nõ peti
ſub pena,ꝙ incurrit penam etiam ſi fuit ignorans,nec tunc iu-
uatur beneficio reſtitutionis in integrum pretextu talis ignorã
tie,cũ debuerit prius inueſtigare anteqꝫ ageret:⁊ ſic anteqꝫ pete
ret.qd nota ad illum tex.Predicta etiam not.ad limitationem
iuriũ que dicunt conſenſum ⁊ nõ ignorantiã volumus obligari
dicit tex.in.l.gñali.C.de tab.li.x.tex.⁊ in.l.ex maleficiis.§.ſi qs
abſentis.ver.longe minus.ſ.de act.⁊ obl.⁊ in.l.ſi.ff.de decre.ab
ord.fac.dixi poſt Bar.in.l.j.§.nunciatio.ſ.de ope.no.nun. cum
ibi tex.dicat ꝙ nũciatio noui operis ligat ⁊ abſentes ⁊ ignorã-
tes:quomodo procedat ibi declaraui poſt Bart.Limita iſtã gl.
notabiliter ꝙ tunc datur reſtitutio in integrũ ipſi heredi ratio-
ne ignorantie,quando non competeret alium remediũ,iuxta.l.
in cauſe.la.ij.in prin.ſ.de mino.ſecus ſi aliud remedium cõpete
ret puta purgationis more,ſm Bart.in.l.ſi inſulam.in.vj.q.j.e.
4 vbi dicit ſe ita limitare iſtã gl.❡ † Capio gl.in ver.ſtetiſſe.No.
bene iſtam gl.iunctis dictis hic per Bar.quod quando ſtipula
tio vel alius cõtractus incepit a defuncto.⁊ minor ſuccedit ma
iori cum quo minore nihil eſt geſtum, non conſideratur perſo-
na minoris.ſed maioris a quo initiũ habuit.Ideo minori non
competit reſtitutio in integrum aduerſus aliquid non factum,
licet propter hoc dicat minor ſeleſum,qꝛ verba edicti loquunẽ
de geſtis cũ minoribus,ex quibus minores dicunẽ decepti vel
leſi.Ex iſta gl.infertur notabiliter quod priuilegiatus ſuccedẽs
non priuilegiato tunc vtitur priuilegio, quãdo cum eo aliquid
fuit geſtũ:⁊ ſic quando conuenitur propter factum ſuũ.Secus
ſi propter non factum:qꝛ nihil ſit actũ cũ priuilegiato: tunc nõ
vtitur priuilegio ſuo.ſm glo.in.l.ſi cum militaribus. C.de reſti.
mil.qd nota ad ea que traduntur per Bart.⁊ alios poſt Cy.in
5 auẽ.quas actiones.C.de ſacroſan.eccle. † Item ex hac gl.ſequi
tur ꝙ ſi pupillus fuit in mora ſoluendi ſpeciẽ promiſſam intra
tempus ſtatutũ a defuncto,ſi ſpecies perit nõ competit reſtitu-
tio in integrũ aduerſus illam perpetuationem inductam ex mo
ra,ex quo cũ eo nihil eſt geſtũ.Secus ſi mora fuit cauſata p in-
terpellationẽ factam minori vel eius tutori,vel curatori,ex quo
tunc cum eo aliquid eſt geſtũ. Pro iſta doctrina gl.adde bonũ
tex.in.l.Emilius.ſ.de mino.in ver. qd pater eius non ipſa con-
traxerat.⁊ ibi Bar.ad hoc no.illum text.idẽ tenet Bar.in.l.ad
diẽ.j.eo.gl.Bar.⁊ doc.in.l.ij.C.ſi aduer.vẽ.pig.❡ Sed aduerte
contra iſtam cõmunem doctrinam glo.⁊ doctorũ videtur ſtrin-
gere tex.in.l.etiã ei.ſ.de mino.vbi cũ exiſtẽte in vtero nihil fuit
geſtum,⁊ cauſa habuit originem a defuncto,⁊ tamen ſibi ſubue
nitur per beneficium reſtitutionis in integrum. Attende quod
in.d.l.etiam ei.eſt mirabile ꝙ quando quis eſt in vtero non po-
teſt eius nomine agi:⁊ tamen currit preſcriptio, ⁊ ſic eſt mirabi
le ꝙ preſcribatur:⁊ tamen contra neminẽ preſcribatur,ſm Bal.
in.c.j.in.ij.no.de preſcri.⁊ non reperitur alibi ille tex. ſm eũ.Tñ
hoc ꝙ ibi contra nullum preſcribat reprobat Bar. in.d.l.etiam
ei.alibi idem Bal.in rub.extra de in integ.reſtit.circa fi.dicit qd
in.d.l.etiam ei.eſt tex.qui non eſt alibi in iure ꝙ etiam dum qs
eſt in vtero naſciẽ ei ĩ integrũ reſt.lz iſte nõ ſit minor,nec maior,
nec abſens,nec pſens,nec ad illũ tex.eſt bona ſolutio qꝫ ibi tra-
dit Bart.qui dicit ꝙ ſatis videtur geſtum cum eo ex quo videẽ
alienaſſe ⁊ ſic trãſtuliſſe dominium in vſucapientẽ eoipſo quod
patitur cõtra ſe preſcribi.l.alienationis verbo.j.de ver.ſig.Nam
pro certo iſtud nullo modo poteſt dici ad illũ text.in exiſtẽte in
vtero cũ preſcriptio fuerit completa anteqꝫ naſceretur,⁊ ſic an-
teqꝫ ei quereretur ius dominij,⁊ in hoc ſtat ratio illi⁹ legis,ſm
Ja.de Are.⁊ Bal.ibi in fi.Preterea ſi ibi illa videretur eſſe alie
natio facta per minorem patientẽ vſuca.vt ibi dicit Bart.certe
vſucapio ipſo iure non curreret ſicut nec ipſo iure valet aliena-
tio.l.bonefidei.ſ.de acq.re.do.Minus periculoſa eſt alia ſolu-
tio quam ibi etiam dat Bar.ꝙ illa.l.loquitur in pſcriptione le-
gali quando tẽpus eſt a.l.indultũ. nam aduerſus eam lex faci-
lius concedit reſtitutionem in integrum:licet cum minore nihil
ſit geſtum : quia mitius agitur cũ.l.quam cũ homine.l.Celſus.
ff.de arb.ſecus eſſet in preſcriptione conuentionali cauſata pro
pter conuentionem partium.❡ Secũdo contra iſtam commu-
nem cõcluſionem glo.⁊ doc.facit qꝛ ea attenta ſequeretur qd in
caſu iſtius.l.vbi ſtipulatio incepit a defuncto quãuis non poſ-
ſit cõmitti ex facto pupilli heredis quãdo ipſe minor ꝓbauit
ſtipulatorem : tamen deberet committi quando nõ curauit nec
ſtipulator per ſuos prohiberetur ſm.l.ſeq.cum tũc nihil ſit ge-
ſtum cum pupillo quod videretur eſſe cõtra iſtum tex.in fi. qui
6 alias multum reſtringeretur. ❡ † Retenta tamen concluſione

Universidad de Deusto Biblioteca

glo. nostre cōmuniter approbate eam notabiliꝰ limita, vt procedat in restitutione priuilegiata cōpetente priuilegio persone, vt q2 sit minor vel miles q2 pro eo quod habuit initiū in persona defuncti nō cōpetit restitutio in integrū ex priuilegio minoris etatis, nisi aliqd sit gestū cū minore. ita ꝓcedit gl. nostra. Si autem vult restitui ex clausula generali si qua mihi iusta causa esse videbitꝰ, ꝓpter iustā causam ignorātie: ꝛ ista restitutio nō continet priuilegiū minoritatis, q2 indistincte potest qs restitui, siue sit maior, siue sit minor, ꝛ ista cōpetit etiam si nihil sit gestū cū minore ꝑm Bar. multū notabiliter hic, qui dicit hoc esse verissimum ꝛ no. ꝛ sequuntur cōiter doc. hic. Istud exclamat vsqꝫ ad celum Jo. de Jmol. hic, ꝛ dicit ꝙ istud dictū nunq̄ exeat mētē tuā q2 deberet scribi literis aureis, q2 ꝑ certo est ita singulare dictū sicut dici posset: ideo est perpetuo valde notandū ita formaliter dicit Jmo. Et ex hoc put etiā dicit do. Alex. habetꝰ valde singularis limitatio ad d.l.ij. C. si aduer. ven. pig. ꝛ l. apud Jul. in pri. ff. qb. ex cau. i pos. in ea. ꝙ respectu minoris etatis nō possit subueniri heredi minori per restitutionē in integrum: in casu dictarū ll. tamen ex clausula ex generali propter ꝑsumptā ignorantiam poterit concedi restitutio ex clausula generali. idē tenet Bar. in d.l.ij. ad fi. ꝛ ibi Sal. ꝛ Pau. de Ca. C. si aduer. ven. pigno. Bar. in d.l. Emilius. ff. de mino. ¶ Sed aduerte: lꝫ omnes indifferenter ita teneāt, ꝛ ita sit tenendum: tñ mihi non quiescit animus, q2 isto modo omnia ista iura essent imposita verbis, ꝛ non rebus, dicere qd non competit restitutio minori vt minori, sꝫ ex clausula generali, qd enim refert an vno vel alio modo habeat beneficiū restitutionis in integrum. ¶ Secundo ꝛ fortius facit, nā non minori equitate subuenit pretor minoribus ratione minoris etatis: imo maiori quā subueniat maioribꝰ ex clausula generali si qua mihi iusta causa, ꝛc. Et tamē subueniꝰ maiori ex capite iuste ignorantie per d. clausulā generalē: lꝫ cū ipso maiore nihil sit gestuꝫ, ergo multo magis deberet subueniri ad eum restituendum ex priuilegio minoris etatis, quamuis cū eo nihil sit gestū. ¶ Tertio, confirmo optime per illud qd vult gl. valde no. in l. necnon. §. qd eis. in ver. non prohibeant. ff. ex qb. cau. maio. que dicit bonum esse argumentum, non subueniꝰ minori ratione minoris etatis: ergo nec maiori ratione ignorātie, vel alterius impedimēti idē tꝫ Bal. in l. in cōtractibus. in prin. in iij. no. C. de non nu. pe. vbi no. per illū tex. quod magis est priuilegiata minor etas in restitutione in integrū, quam sit restitutio que conceditur maioribꝰ ratione absentie. Idē late tꝫ Are. in cōsi. ciiij. qd incip. breuitas in consulendo bene necessaria est. in iij. col. ꝛ seq. ꝛ in consi. clxi. qd inc. in presenti cōsultatione videndū est in iij. col. ꝛ in l. cum quidā. in princ. ꝛ in l. Pātonius. col. fi. ff. de acquir. hered. quāuis contrariū teneat gl. in d.l. cum quidā. in prin. in ver. aberat. que in duobꝰ locis dicit qd in restitutione magis succurriꝰ maioribus quā minoribus, ꝛ Bart. in l. si qua multi. in prin. ff. ex quib. cau. maio. no. per illū tex. ꝙ magis subueniꝰ absenti quā minori. Et ad hoc addo bñ facere qd notat egregie glo. in l. iij. §. sed vtrum. in ver. ꝛ nō puto. ff. de mino. q̄ dicit ꝙ plus est absentia q̄ꝫ minor etas. idē tꝫ Sali. i l. j. C. de rest. mi. tñ ꝑcedēs opi. magis cōiter teneꝰ. Sed tenēdo cōem limitationē ad gl. in d.l. necnō. §. qd eis posset responderi cōcordādo istas gl. prout facit d. Alex. hic ad fi. qd gl. in d.l. necnon. §. qd eis procedit vbi persona minoris habeꝰ in consideratiōe, vt q2 aliquid gestum est cū minore: secus vt ibi non habeꝰ in cōsideratione, vt q2 nihil gestū sit cū minore, ꝛ obligatio sumpsit originē ex ꝑsona defuncti tunc procedit gl. contraria, vt habeꝰ in d.l. ij. iunctis ibi no. ꝑ Bar. C. si aduer. ven. pign. ꝛ dictum est ff. non recedas a communibus doctrinis Bar. ꝛ scribētiū hic.

7 ¶ † Suprascripta faciūt ad qōnē an heres emphyteute q per ignorātiam facti non soluit canonē debitū, ꝛ per trienniū cessauit a solutione an cadat a iure suo, iuxta l. ij. C. de iu. emph. ꝛ c. potuit. de loc. ista gl. faceret ꝙ sic, ex quo iste cōtractus habuit originē ex persona defuncti, ꝛ nihil gestū est cū herede, quo casu etiā si heres esset minor, nō deberet ei subuenire ꝑ restitutionē in integrum, vt dictū est. ff. ꝛ ita tꝫ Cy. post Pe. de bellapert. in l. ij. in xij. q. C. de iu. emph. Breuiter cōis opi. est in cōtrariū ꝙ heres emphyteute etiā maior habeat restitutionē in integrū ex clausula generali propter istam ignorantiam facti cū in ius alterius successerit. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. ꝛ l. fi. in fi. ff. pro suo. Sicut etiā ipsi defuncto cōpeteret restitutio in integruꝫ ex clausula generali si iustam ignorantiam facti pretenderet ꝑ nota. limitationē Bar. ꝛ aliorū. ff. proxime traditā ꝛ ita tenet glo. ꝛ cōiter doc. in d.l. ij. C. de iur. emphy. vbi Sal. dicit qd ita sē hꝫ cōmunis opinio. idem tenēt Bart. ꝛ cōiter doc. hic, cum multis cōcor. traditis per do. Alex. dixi in d.l. ij. in gl. fi. in lxxvij. col.
8 cū seq. ¶ † Ultimo ex predictis dicit Bart. cognosci q̄ dicatur contumacia procuratoris ꝛ que domini. nā ex cōtumacia procuratoris non videꝰ quod possit mulctari dominus. l. neque in fantes. vbi Bar. no. ff. de fideic. liber. ꝛ l. vnica. §. si ꝓcurator. ff. siquis ius di. non ob. ꝑm tñ qd ibi latius declarant Bar. ꝛ doc. to l. quāuis. ff. de dam. infe. dic. vt hic per Barto. cum quo alij transeunt: ꝛ per Bar. in d. §. si procurator. ꝛ in l. iij. in prin. ff. de regu. iur. ꝛ dum Bar. vltimo allegat tex. in d.l. cum a matribꝰ. C. qui pe. tut. ꝛ in c. significante. de pigno. adde alium bonū tex. in l. preses. vbi Bar. notabiliter. C. de appellatio.

1 ☞ Interpellatio debet fieri congruo tempore alias non cōstituit debitorem in mora.
2 Interpellatio ꝛ denūciatio cum sint actus extraiudiciales possunt fieri die feriata.
3 Licet ante diem nō possit debitor per interpellationem in mora constitui: tamen ratione doli commissi vel culpe: potest ante tempus in mora constitui.

Si promissor.

Interpellatio facta ante diē nō cōstituit promissorē in mora, vt
1 de interitu speciei teneatur. h. d. casus est clarꝰ. ¶ † No. q2 interpellatio dꝫ fieri ꝯgruo tpe, alꝰs nō cōstituit debitorē i mora: arguendo de tpe ad locū ꝙ ar. tꝫ l. fi. ff. de condi. triti. ꝛ l. vinū. vbi Bar. ꝛ alij not. ff. si cer. pet. ꝛ licita est argumentatio de distantia tpis ad distantiā loci. c. primo de plus pe. ꝑm Gemi. in c. j. in iij. col. de cōfes. in vj. sicut ergo interpellatio dꝫ fieri cōgruo tempore, vt hic: ita etiam dꝫ fieri congruo loco. l. si soluturus. ff. de sol. no. gl. i l. mora. in prin. ff. de vsur. illud ꝙ dixi de interpretatiōe facta ante diē limita dupliciter. ¶ Primo ꝑm Bart. ꝛ doc. hic qñ interpellatio fieret ante diē, vt solueret post diem: tunc bene valet q2 sufficit ꝯferri in tps licitū. l. in tempus. ff. de her. inst. sꝫ in hoc tex. fuit interpellatꝰ ante diem, vt solueret ante diē, ideo nō valet. adde Bar. in l. nō solū. §. morte. ff. de oper. no. nunc. in vltima char. in ver. nunc videamus de tpe cōgruo. in fi. istud ꝙ dicit Bar. est superuacuū ꝛ frustratorium ꝑm Cum. q2 omnino dies ꝛ tps interpellat ꝛ cōstituit in mora. l. magnā. C. de ꝯtra. ꝛ com. stip. ꝛ sic dies vēturus sine alia interpellatione precedenti omnino cōstituet in mora. Sed tu salua Bar. quādo medio tpe species debita periret: tūc vtilis esset illa interpellatio, vt soluat qs tpe cōgruo q2 cōstituit debitorē i mora, ꝛ sic facit eū teneri de interitu speciei, sed aduerte lꝫ Bar. ꝛ omnes ita teneant ego valde dubito ꝛ puto posse teneri contrariū per illud ꝙ no. tenet idē Bar. in l. j. §. nūciatio. in vlt. char. ff. de ope. no. nun. in illa. q. an citatio facta die feriata, vt cōpareat die non feriata: ꝛ sic iuridica, valeat dicit no. Bar. qd qñ actus qui fit est purus: lꝫ eius effectus suspendaꝰ: tunc tps presens inspicitur. l. cedere diez. ff. de ver. sig. ꝛ actus nō valet secus quādo actus suspendiꝰ ꝛ eius effectus: tūc vtrūqꝫ valet per tex. not. in l. si eum seruum. in fi. cū l. seq. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. sed hic interpellatio est actus purus de presenti: lꝫ eius effectus suspendaꝰ. ergo ille actus interpellatiōis nō dꝫ valere q2 non debuit creditor ꝑuenire in interpellando. Itē iste tex. dicit, si promissor ante diem interpellatꝰ sit ꝛ sic loquiꝰ simpliciter ꝛ indefinite, ꝛ non dicit vt dicit Bart. qd fuerit interpellatus ante diem vt solueret ante diē, quia hoc modo intelligēdo tex. haberet paruā dubitationē, vnde dꝫ tex. generaliter intelligi, ꝛ in casu magis dubio. l. qd labeo. ff. de car. edi. ꝛ l. ancil. cum glo. C. de fur. cogita q2 ita posset teneri: lꝫ ne-
2 mo tāgat. ¶ † Subdit Bar. qd interpellatio, ꝛ protestatio cū sint actꝰ extraiudiciales possunt fieri die feriata ꝑ l. dies festos. C. de ferijs. pondera qd illa l. dies festos allegata per Bar. loquitur in die feriata in honorem dei: ergo vult signāter Bar. ꝙ interpellatio ꝛ protestatio possunt fieri die feriata etiam in honorem dei, qd valde signa. Cōfirmo optime q2 nūciatio noui operis que est interpellatio extraiudicialis, pōt fieri diebꝰ feriatis etiam in honorem dei. ita tenet Hosti. in summa sua in titu. de ope. no. nun. in §. cui sit circa. ij. co. quem refert ꝛ simpliciter seqtur do. Alex. in l. de pupillo. §. nunciationē. in ij. co. ff. de oper. no. nun. Idē tenet Cuma. in l. j. §. nunciatio. eo. ti. similiter intimatio pōt fieri etiā die feriata, secūdū Bal. i l. in cōtractibꝰ. §.
3 fin. C. de non nu. pe. ¶ † Scdo limita, qd lꝫ ante diē nō possit debitor per interpellationem in mora constitui, vt hic, ꝛ dixi. ff. tñ ratione doli commissi vel culpe potest ante tēpus in mora constitui puta si rem debitam occideret ante lapsum diei, vel conditionis euentum constitueretꝰ in mora, vt no. in l. eū qui ita. §. fi. ꝑ gl. ꝛ doc. j. eo. Pau. de ca. hic facit. l. si seruum. in prin. ꝛ §. j. ꝛ se. j. eo. ¶ Ad ꝑm ꝙ dixi de loco ꝙ interpellatio dꝫ fieri in loco cōgruo limitat similiter Bar. quādo conferretur in locum licituꝫ q2 paria sunt fieri loco congruo ꝛ licito, vel cōferri in locum cōgruū. d.l. in tps. ff. de her. inst. ꝛ l. fi. cū gl. ff. de off. ꝑfec. vr. ideo si debes soluere florētie, possum ꝑtestari perusij. vel te perusij interpellare ꝙ soluas florētie, ꝑm Cyn. in l. in minorum. C. in quibꝰ cau. in integ. rest. non est necesf. adde Bar. idē tenentē in d.l. non solū. §. morte. in vltima char. in ver. videamus de loco congruo ¶ Subdit Bar. qd quando creditor est eiusdē fori non hꝫ necesse

cesse

cesse protestari debitori ꝙ soluat florentie in tali hospitio, ꝛ sic non habet necesse exprimere locū loci, cū debitor teneatur tunc querere creditorē in loco sue habitationis. secus si essent diuersi
a fori[a] tunc debet inseri in protestatione locus loci ciuitatis. l. itē illa. in princ. ꝛ ibi est glo. valde not. ff. de const. pecu. ꝛ argumento. l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam. de quo vide plenius Bar. in d.l. item illa. in prin. Cano. in c. significante. per illū tex. de pig. Ang. Jmo. ꝛ do. Alex. hic cum concor. hic traditis per do. Ale. ꝛ ita habes vtiliter expeditum istum. §. fi. ꝛ sic remanet expedita lex ista.

1 ☞ Non est abstinere a malo nisi fiat quod bonum est.
2 Hec stipulatio negatiua per te non fieri intelligitur etiam affirmatiue quod debeas curare vt mihi agere liceat.
3 Vasallus qui iurat ꝙ nullum damnum domino faciet, intelligitur iurare qd nec ipse faciet ꝛ qd alios facientes prohibebit.
4 Si creditor quietauit debitorē de pecunia sibi debita ꝛ ꝑmisit amplius nō petere sub pena si eius procurator generalis petat, an committatur pena contra creditorem.

In illa stipulatione.

Per te nō fieri.
1 † Non sufficit abstinere a malo nisi fiat quod bonū est. h. d. ꝑm Bar. Ang. Jmo. ꝛ Rap. cu. hic. Adde ꝙ istud expresse dt tex. xxij. q. vl. in c. de forma. ꝛ tex. i cle. si. post prin. de pe. ꝛ tex. in c. j. de for. si. in feu. gl. in l. iustitia. in v. cuiqꝫ. ff. de iust. ꝛ iu. ꝛ gl. in §. iuris ꝑcepta. in ver. suū. inst. de iust. ꝛ iur. vel sic, ꝛ ꝓpriꝰ ad literā. Promittēs ꝑ se nō fieri teneꝰ etiā curare ne alius quem prohibere potest faciat. Itē paria sunt ad aliquē nō ꝑuenisse, vel ꝑ ipsum factū esse quominꝰ perueniat. h. d. vsqꝫ ad l. fin. ꝛ est valde nota. principiū ꝓ legibus que quotidie
2 cōficiūtur ꝑm Bal. hic. ¶ † No. ꝙ hec stipulatio negatiua, par te non fieri, intelligitur etiam affirmatiue qd debeas curare vt mihi ire agere liceat, ita proprie cantat litera: intellige prohibēdo eos quos potes ꝓhibere, puta filios, seruos, colonos, ꝓcuratores ꝛ similes, ꝛ non alios. l. si fundus. ff. loca. ꝛ l. fluminum. §. quanqꝫ. de dā. infe. gl. in l. inter stipulātē. in prin. j. e. Et sic ꝓmittens non facere videtur etiam se curaturum promittere, ne alius faciat. adde tex. no. in l. facere non oportēt. j. de verb. sig. qui dicit qd ista promissio negatiua facere non oportere habet hanc significationē, vt abstineat ab eo facto quod cōtra cōuentionem fieret ꝛ curare ne fiat. Item per istam. l. dicit gl. no. xxij. q. vlt. in d. c. de forma. in glo. in ver. consiliū. ꝙ in omnibus promissionibus negatiuis, vt cum dico promitto ꝙ non faciā: non
3 solum teneor non facere: sed etiam curare debeo vt nō fiat. † Et ideo vasallus q iurat quod nullū dānū domino faciet, intelligitur iurare quod nec ipse faciet ꝛ qd alios faciētes ꝓhibebit. Sicut si quis promitteret qd syluam non cedet nec vret. teneꝰ etiā custodire ne alij vrant vel cedant, vt l. in lege locationis. ff. loca. ita dicit gl. not. in c. de forma. ¶ Intellige istum tex. procedere propter stipulationē precedentem propter quam expresse vel tacite obligatus est curare quod alius nō impediat, alias cessante stipulatione, vel alio cōtractu, secus esset: nā tunc requiritur qd quis habeat facultatem prohibendi eo tempore quo aliquid illicitum fit. l. iij. ꝛ l. in delictis. in prin. ff. de noxa. ꝑm Bar. Ange. Jmol. ꝛ Raph. cu. hic. ¶ Itē alias ꝑm Bal. non tenereꝰ quis de violentia suorum scutiferorum. c. cum ad sedē. de rest. spo. tu antē de hoc vltimo dic vt per Bar. in l. ne quid. ff. de incen. rui. nau. ꝛ in l. j. §. familie. ꝛ in §. fi. ff. de public. per Bal. in d.l. apud antiquos. ad fi. C. de fur. ꝛ in l. j. in prin. ff. ne quis eū. qui ponūt Cano. Host. do. Anto. ꝛ do. Abb. in c. j. de rest. spo. per illū tex. in versi. ab ecclesie hominibus irrationabiliter occupatum ꝛc. est etiā bonus tex. in l. si seruus seruū. §. Proculꝰ. ꝛ ibi Bar. ꝛ Flo. ff. ad leg. Aq. ꝛ tex. in l. cuicūqꝫ. §. sꝫ ꝛ cū fullo. ff. de inst. Lud. ro. in cōsi. xi. qd incip. in proposita qōne breuiter videtur dicendū qd statutū. ꝛ in consi. xv. qd incip. plura sunt q queruntur. Adde etiam predictis ꝙ emphyteuta non tenetur de culpa suorū rusticorum. l. si vendita insula. ff. de peri. ꝛ commo. rei ven. que l. est ad hoc valde no. ꝑm Bal. in rub. extra de pac. in iiij. col. intellige sane quando emphyteuta aliter non promisisset per eū non fieri per istū tex. ꝛ ꝑdicta. ¶ In gl. fi. in fi. dñ opponit de l. qui autem. in prin. ff. de his que in frau. ꝛ non respōdet respondeclarius quā Bar. q ponit duas solutiones, qd ibi debitor teneꝰ solum ad non alienandū ꝛ sic ad nō diminuendū in fraudē creditorū: hic autē ex forma ꝓmissionis tenetur etiā ad acqren-
4 dum. ¶ † Extra gl. querit Bar. ad intel. huius. l. Creditor quietauit debitorē seu fecit quietatiōnē de pecunia sibi debita, ꝛ ꝓmisit amplius nō petere sub pena: an si procurator eius generalis petet, cōmittetur pena ꝯ creditorem ponit duas opiniones dicēs vltimam plus sibi placere ꝛ cum Bart. simpliciter relato transit Cum. simpliciter hic. Aduerte quia ꝑm primam opinionem Bart. creditor incidit in penā duplici rōne prima quia debuit citare ne peteretur a procuratore suo, quem prohibere potuit, vnde si hoc nō fecit incidit in penā, vt hac. l. ꝛ l. precedenti. §. in hac. gl. in l. inter stipulātem. in prin. j. eod. Secūda ratio, q2 creditor dicitur esse in culpa, ex quo non vetuit ꝓcuratorē petere a tali debitore sic liberato. vt est tex. not. i l. si fideiussor. in j. §. j. ff. mā. Istā opinionē tenēt Paul. de ca. ꝛ do. Alex. hic Lud. ro. ꝛ d. Alex. in l. iij. §. si procurator. ff. qd qsqꝫ iur. Scda est opinio de directo contraria prime quā Bar. tꝫ qd dñs non incidit in penā, ex quo prohibet procuratorem re ipsa ne petat in iudicio faciendo ne instrumentū ad ipsum procuratorem perueniat per d.l. amplius nō peti. ff. rem ra. ha. que nihil facit: voluit allegare tex. in l. Paulus rūdit non tm̄ verbis. j. rē ra. ha. ergo non incidit in penā qñ pena cōmittiꝰ per petitionē in iudicio secus si per factū facti extraiudicialem, vt hac. l. ꝛ ff. l. proxi. §. in hac. Istā secundam opinionē tꝫ Joā. de Jmo. tāq̄ benigniorē ne in dubio quis incidat in penam arg. regule in penis. de reg. iur. in vj. ꝛ l. interpretatione. ꝛ l. si ꝑsens. ff. de pe. Aduerte, qd illa verba Bar. qd dñs dicitur re ipsa prohibere faciendo ne instrumētum ad ipsum ꝓcuratorē perueniat nō exclamat Bart. de quo instrumēto loquaꝰ dupliciter intelliguntur: primo ꝑm Joan. de Jmo. hic, instr̄m. s. ꝓcuratoris specialis ꝛ sic faciēdo qd ꝓcurator non habeat speciale mādatū ad petendū tale debitū: scdo ꝛ melius intelliguntꝰ verba Bar. ꝑm Cum. ꝛ do. Pe. de bexu. hic faciendo ne instrumentū. s. de debito principali, ꝛ sic de cā principali ad ipsum procuratorem perueniat: ꝛ sic ex quo non traditit ipsi procuratori instrumentū ꝑ qd possit ꝓbari debitum satis intelligitur prohibere procuratorē ne a debitore petat: quia alꝰs frustratoria esset petitio, ꝛ molestatio ꝓcuratoris: postq̄ nō hꝫ instrumēta spectantia ad causam probantia debitum: ꝛ ista
b scda est proprie intentio Bar. ¶ Ego[b] vltra scrib. sum in noua opinione qd ista questio Bart. ꝛ doc. sit vana, ꝛ parū imo nihil habeat dubitationis: ꝛ sic nouiter teneo qd siue sit ꝓcurator generalis siue etiam specialis ꝙ petendo a tali debitore, nunq̄ faciat creditorē incidere in penā: ꝛ sic cōtra Bar. ꝛ omnes indifferenter. Moueor q2 ex quo debitor habet quietationē sibi factā a creditore cū pacto de non petēdo amplius sub pena certe per talem quietationem potuit repellere procuratorē ꝛ generalē ꝛ specialem a petendo, ꝛ sic potuit impedire per istā exceptionem peremptoriā liquidam ne lis contestareꝰ, ꝛ sic omiāt ꝛ non repulit ipsum procuratorem, vt facere debuit. l. procurator cū peteret. j. rē ra. ha. in versi. exceptionibus ꝓcuratoris excludi possit quā Bar. allegat. ff. Uñ aduerte ꝙ licet creditor fuerit in culpa in non certiorando procuratorem de quietatione, ꝛ pacto de nō petendo ꝛ in prohibendo ne peteret: tamen etiā ipse debitor similiter fuit in culpa, in nō opponēdo procuratorē de ista quietatione: ergo culpa domini debet cōpensari cū culpa debitoris presertim cū vtriusqꝫ culpa sit commissa in omittendo. l. si ambo. in prin. ff. de cōpensa. ꝛ l. viro atqꝫ vxore. ff. so. ma. ꝛ tātomagis ex quo creditor tractat de dāno, ne incidat in penā promissam: secꝰ est ex parte debitoris. Et tāto fortius credo quod hoc procedat si debitor conuentus a procuratore etiā spāli nō opposuit exceptionem quietationis. ꝛ pacti de non petēdo sub pena: ꝛ hoc malitiose omisit vt creditor īcidat in penā cū malitijs hominum sit obuiandū. l. in fundo. ij. de rei ven. c. quāto. de diuor. c. significante. qui ma. acc. pos. ꝛ c. plerūqꝫ. de rescri. Predicta intelligo nisi dñs post quietationem factā debitori, ꝛ pactū de nō petēdo postea cōstituere procuratorem specialē ad petendum ab isto debitore quietato tūc dñs diceretur esse in dolo. l. dolus ff. mand. nā dicitur dolose facere qui scienter facit rem sibi prohibitā, vt no. Comē. in c. si cōpromissarius. §. j. per illum tex. de elec. in vj. ꝛ tūc dolus creditoris prepōderaret culpe debitoris nō opponētis, seu nō repellentis talē procuratorem. l. itē si obstetrix. §. fi. ff. ad l. aquil. ꝛ est glo. no. in l. cum par delictum. j. de reg. iur. que notabiliter dicit qd sicut dolꝰ preponderat culpe: similiter lata culpa preponderat leui. ¶ Item dū Bar. circa fin. singulariter dicit qd dominus diciꝰ ꝓhibere re ipsa procuratorem generalem ne petat ex quo nō dat sibi instrumenta facientia ad causam ꝛ probātia debitum ꝙ petitur: lꝫ omnes sic trāseant cū Bar. si hoc esset verum esset bene singulare ꝛ notatu dignū: sed mihi nō videꝰ verū eo q2 ꝓmissio de nō petēdo sub pena cōmittiꝰ ꝑ litis cōtestationē. d.l. amplius nō peti. ff. rē ra. ha. fuit dictū in l. si decē cū petiero. ff. eo. Sed ad cōtestationē litis non expediunt nec requiruntur instrumenta debiti principalis que postea sufficit in processu procedere ante cōclusionē in causa. l. peremptorias. C. sen. rescin. nō pos. ꝛ c. licet causam. de proba. Item si verū esset fundamentū Bar. qd dñs dicatur re ipsa ꝓhibere procuratorem, ex quo nō dat sibi instrumēta debiti, ꝛ
c hoc ne incidat in penam: certe idem in procuratore[c] speciali qa ex quo dominus nō dat sibi instrumenta facientia ad causam diciꝰ prohibere: ergo etiam tunc dominus non incideret in pe-

a ¶ Diuersi fori. adde ꝙ etiā si fuissent eiusdē fori, sed creditor mutauit: tūc debitor nō teneꝰ querere creditorē vt ꝑ Alex. hic in fi. post bal. ꝛ ꝑ eūdē Ale. in cō. cxij. col. iiij. v. alia sūt in j. vol. Et de materia vide aliqd ꝑ eūdeꝫ Alexā. in cōs. clxxij. col. pe. in ij. volu.

b ¶ Ego vltra scribētes. Aduerte q2 lꝫ mō illa pena apposita i stipulatiōe negatiua, q̄ est i grāꝫ debitoris cōuerteretꝰ i suā pniciem, aut nihil opareꝰ.

c ¶ In procuratore. Addō qd ista nō vꝰ bōa cōparatio: nā qñ dñs cōstituit ꝓcuratorē spālē ad petendū debitū remissum ēt si non tradit instrumenta, vꝰ esse i dolo, talem ꝓcuratorem cōstituendo ꝛ merito incidit in penaꝫ per dicta bar. hic, ꝛ tūc non diciꝰ ꝓhibere, sꝫ permittit ꝛ mādat, dādo mādatū spāle lꝫ non tradat instrā que tradere pōt qñcūqꝫ ante conclusionē in cā: secus est in ꝓcuratore generali iā cōstituto. Cogita q2 Bar. faciliter defensatur.

nam cuius contrarium vult Bar.s.

1 ☞ Debitor speciei liberatur si ante moram illa res desinat esse in commercio.

2 Sicut debitor speciei perempta specie ante moram liberatur: ita etiam si seruus promissus ante moram manumitteretur, & sic eximatur a commercio nostro.

1 **IS qui alienum.** †Debitor speciei liberatur si ante morã illa res desinat esse in ꝯmercio.h.d. vel sic ꝓprius ad tex. Si seruus ꝓmissus manumittatur sine culpa promissoris liberatur promissor.h.d.& licet gl. prima dicat istũ tex. ideo dicere de seruo alieno, quia seruus proprius promissoris vix posset manumitti sine aliqua culpa ꝓmissoris. Dic qd imo sunt plures casus in quibus serui possunt ad libertatem peruenire sine culpa domini.l.j.& per totum.C.quibus ex cau.ser.pro premio lib.acci.& l.si quis in graui.§.si ex stipulatu.ff. ad sylla.

2 ¶ †Not.ex hoc tex.quod sicut debitor speciei perempta specie ante morã liberatur.l.si ex legati causa.ff.eo.l.si seruum.per totũ.j.eo.eo quia impossibilis est prestatio: vnde impossibiliũ nulla est obligatio, vt in regula impossibiliũ.j.de regu.iur.& l.impossibilis.ff.eo. Jta etiã si seruus promissus ante morã manumitteretur, & si eximatur a commercio nostro promissor liberatur, quia etiam tunc impossibilis est prestatio. Nã manumissio similis est morti.ita dicit in proposito nostro text.in.l.si mihi alienũ.ff.de sol.& sic isto casu equiparantur impossibilitas nature & impossibilitas iuris de quo per glo.magistram in.l.j.vbi Bart.ff.de cond.inst. Aliam rationem assignat text.in.l.statuliberum medio.§.illud.ff.de statulib.quia promissor tenetur ad illud quod potest pecunia redimi: libertas autem per pecuniã redimi nec reparari potest.ita dicit ibi tex.

1 ☞ In conuentionalibus stipulationibus interpretatio fit secundum mentem contrahentium.& nu.2.

3 In contractibus mens & voluntas contrahentium magis debet attendi quam verborum conceptio.

1 **IN cõuẽtionalibus.** †In stipulationibus conuentionalibus verba dubia interpretantur secundum mentem contrahentium, in pretorijs sit interpretatio scdm mẽtẽ ꝑtoris.h.d.ſm Bar.& alios. Jstud summariũ est verũ in se per tex.in.l.in pretorijs.que est.l.antepen.j.de ꝑto.stip.sed non bene congruit verbis litere nostre, vt statim dicã vnde summa aliter breuius & proprius ad tex. Stipulationes cõuentionales, ꝯhentes formant: pretorias autem ipse pretor.h.d. Jstud summariũ plus placet quã ꝑcedens, quia tex.dicit formã ꝯhentes dant.& sic loquitur tex.de formatione & nõ de interpretatione verbi dubij & subaudi, vt facit Bar. Jnquantum text.dicit formã dant subaudi ideo eorum mẽs in ambiguo sermone seruatur istud est verũ in.l.eum qui calendis.in prin.ff.eo.& l.semper in stipulationibus.j.de reg.iu. sed nõ bene cõgruit verbis tex.& dicuntur stipulationes pretorie, omnes que ab initis extorquentur, seu q ex necessitate interponuntur ſm Dy.Bart.& alios hic. Jsta.l.legitur altero de duob⁹ modis. ¶ Uno modo in stipulatiõe iam interposita, & ꝯcta & istũ intellectũ ponit gl.magna in.ij.solutiõe & põt poni exemplũ ſm Pau.de Ca. in stipulatione dãni infecti si promisisti emendare omne damnũ quod mihi ꝯtingeret ex ruina domus tue intelligitur de dãno cõtingente vitio operis vel edificij: quia de illis tm̃ edictũ pretoris mãdat caueri.l.fluminũ.§.vitiũ.& §.seq.ff.de dam.infe. nec dz tunc inspici generalitas seu vniuersalitas verborum quia fuerit dictuz omne dãnũ quia illa generalitas intelligitur & restringitur ſm edictuz pretoris, sed in stipulatione cõuẽtionali iã formata a partibus, verba ambigua debent interpretari scdm mentem partiũ cõiecturatam que ex multis percipitur, vt not.gl.in.l.semp in stipulationibus.j.de reg.iu.& dicã statim.j.prox. ¶ Scdo modo legitur in stipulatiõe interponẽda seu formãda, vt intelligit gl.magna in.iij.solutione.& iste intellectus est planior. Nã si inter partes est dubiũ de mõ interponẽdi stipulationẽ ꝑtoriã: tũc venit interponẽda secundũ verba & mentem edicti pretoris: cui nihil potest addi nec minui nisi p pretorẽ viuentẽ.l.j.§.fi.j.de ꝑt.stip. vt hic per gl.& melius Pau.de ca.quia formis legalibus nihil lz addere vel diminuere.l.cũ hi.§.si ꝑtor.ff.de trãsac. l.ius ciuile.ff.de iust.& iu.& c.Pisanis.de resti.spo. Et id ſm Bal quñ cõtractus fiũt certa forma data a lege, vel a statuto sicut est in aliqb⁹ ciuitatibus in venditionibus cõmunantiarũ, illi⁹ formis nihil potest addi vel minui: sed in stipulationib⁹ cõuentionalibus & volũtarijs formẽdis, partes debẽt inter se ꝯcordare de modo & forma.facit.l.de die.in prin.ff.qui satisd.cog. Quñ autẽ ex cõsensu vtriusqꝫ partis aliquid additur vel detrahitur stipulationi pretorie an efficiatur ꝯuentionalis an duret adhuc pretoria, dic vt

2 p Bar.hic pleni⁹ quã gl.cũ quo al's cõiter transeũt. ¶ †No.ex

a ¶ Aduerte etiam. Adde quod ista est vna addictio Alexand. ad Bar.in.l.ij.§. vacua possessio.in prin. ff. de actio.emp. vbi vide.

isto tex.ſm intel.Bar.& cõem ꝙ in stipulationibus ꝯuẽtionali

3 bus fit interpretatio scdm mentẽ cõtrahentiũ. †Adde regulã generalem ꝙ in cõtractibus meis & voluntas cõtrahẽtium magis dz attẽdi quã verborũ cõceptio, ita dicit formaliter tex. no. in.l.fi.C.q res pig.obl.poss.& in.l.in conuentionibus.j.de verb.sig.& in.l.sed Celsus.§.j.ff.de cõtrah.emp.& in.l.ita stipulatus.versi.Sabinus.in verb.ex sententia contrahentiũ. vbi gl.j.e.d. Alex.in ꝯsi.cxcv.quinti vol.qd incip.attẽtis verbis inuestiture in fi.alibi dixit gl.valde not.in.l.si in venditione.in glo.fi.ff.cõia pred.causam verborum & mentem cõtrahentiũ inspiciendã nõ tm̃ significationẽ verborũ quã gl.& Pau.de ca.ibi reputant valde tenendã mẽti. Alibi multũ egregie not. Bal.in.l.etiam.in.j.not.per illum tex.C.de iur.do.sensum in ꝯctibus magis esse spectandum quam verba, vt ibi & l.iij.§.cõditio.ff.de adi.leg. nam habito sensu habemus finem siue finalem intẽtionem, & habito fine nõ curamus de modo siue qualitate verborũ.& hoc est verũ vbi de ꝯsensu constat siue per legis interpretationẽ, siue p naturalẽ rationẽ, vel p equitatis suggestionem, vel p aliqua indicia: dũ tamẽ iste sensus possit aliquo mõ ex verbis ꝯcipi.l.Sallus.§.j.ff.de li.& posth.l.si alij.vbi not.ff.de vsu & vsufr.leg.facit tex. in.c.intelligentia.de ver.sig.& j.q.j.c.marchion. ita ibi pulchre Bal. Jtẽ vbicũqꝫ de volũtate contrahentiũ apparet quamuis verba sint ambigua, semper incendio preferenda, est cum nũqꝫ verborum series potentior sensu existat.l.iij.ad fi. C.de lib.pret. ſm Ang.in consi.ij.quod inc.certum est.in pen.col.

1 ☞ Stipulatio vacuã possess.tradi cõtinet causam bonorum.

2 Possessio dr vacua q a nemine neqꝫ aĩo neqꝫ corpore possidetur.

3 Ad translationẽ dominiũ non requiritur ꝙ tradatur poss.vacua.

1 **SI quis.** †Stipulatio vacuã possessionẽ tradi cõtinet cãm bonor.h.d. ¶ †In tex.ibi, vacuã

2 possessionẽ.adde qd dr possessio vacua q a nemine neqꝫ animo neqꝫ corpore possidetur.ſm gl.in.l.fi.in ver.vacuam. C.vnde vi. vbi etiã gl.subdit ꝙ nõ est differẽtia inter vacuã & vacantẽ & gl. in.l.improba.in ver.in vacuã.C.de acqui.poss.& gl.in.l.nõ idcirco.C.de fi.instr. Ũñ nõ dicitur vacua possessio si alius possidet naturaliter vel ciuiliter: sed bene dicitur vacua si alius habeat solam detentationẽ simplicẽ, vt colonus vel inquilinus, dũ tñ ius detentoris nõ sit potẽtius iure illius cui possessio vacua tradi dz, vt est tex.iuncta gl.in.l.ij.§.j.ff.de act.emp. Bene autem dicitur vacua licet sit obnoxia seruituti reali.l.Meuius.§.fundo.ff.de lega.ij.sed non diceretur tũc esse libera.l.si pro fundo.C.de trãsac. Et ista bene nota quia quotidie dr in instrumẽtis ꝓmisit tradere possessionẽ vacuã & liberã expeditã.nã lz videantur prima frõte esse verba superflua: tñ nõ sunt.& quid vnũquodqꝫ importet ptz ex predictis, sz Ang. Jmo.& d. Alex.hic, & Bar.in.l.ij.§.j.& in.l.iij.§.j.ff.de actio.emp.& notabiliter Bar.in.d.l.meuius.§.fundo.ad fi.cũ ꝯcor.hic traditis p.d. Alex. ¶ Adde etiã ꝙ possessio interdũ dr plena, vt est illa q possidetur, interdũ semiplena vt est illa in qua aliquis est causa legatorũ vel rei seruãde: interdum vacua & hoc cõtingit tribus modis, propter absentiaz, vel propter negligẽtiam, vel quia sine successore quis decedat. ita declarat glo.magistralis in.§.qd autẽ.in ver.loci vacãtis. insti.de vsucap.que gl.nõ est alibi in iure ſm Ang.in.l.si me in vacuam.

a ff.de acqui.pos. Aduerte etiam a qd ad trãslationẽ dominij non

3 requiritur † ꝙ tradatur possessio vacua glos.est in.l.cum res.& ibi Bar.& Bal.C.de ꝓba.p text.in.l.si fundũ.ff.de fun.do. Hinc est qd licet obligatus ad dandũ teneatur transferre dñium quia dare est dñium trãsferre.l.vbi aũt non apparet.§.fi.j.e.& §.sic itaqꝫ. inst. de actio. nõ tñ tenetur tradere possessionẽ vacuã, nisi expressuz sit glo.in.l.si stipulatus.in prin.in versi.stipulatus.ff.de vsur. eo quia dñium potest trãsferri: licet non tradatur possessio vacua: vt etiã ibi declarat Bar.tñ secus est in vsucapione, que nõ potest procedere nisi habeatur possessio vacua, ſm Bar.in.l.celsus.in ij.col.post gl.ibi.ff.de vsucap. Cy.in.l.traditionibus.ad fi. C.de pactis. ¶ In tex.ibi, sed causam bonorũ. ista verba intelliguntur quinqꝫ modis tribus per gl.& duobus alijs per Moder.vt statim dicã in gl. ¶ Capio glo.j.in ver.nõ nudum.ista glo.est facta principaliter timore contrarij.l.si rem tradi.ff.eo.que videtur de directo cõtradicere huic.§.& propter hoc contrarium gl. ponit duos intellectus seu duas lecturas ad istuz tex. secũda ibi, vel ſm Azo. Prima lectura est quod tex.intelligit causam bonorũ, idest interesse qd causam idest vtilitatẽ ꝯtinet quia si nõ tradat vel male tradatur venit interesse & sic non cõtinet ꝓprietatẽ: & hoc modo cessat contrariũ.d.l.si rem tradi. Cõtra istũ intellectũ glo. opponit, si stipulatio vacuã possessionẽ tradi continet interesse ergo etiã cõtineret fructus qui possunt peti vt interesse, & tamẽ istud est falsum: quia ista stipulatio vacuã possessionẽ tradi nõ cõtinet fructus. vt.l.iij.§.j.ff.de act.emp.gl.fatetur contrarium ꝙ non continet fructus principaliter nisi a tempore more vel litis contestate.in hoc vltimo dic meli⁹ vt per Bar.in.l.si filiusfa.§.j.

j.eo.&

j.eo.& per Jmo.hic, deinde glo.hic contra hoc opponit & soluit vnde subdiuide primam partem principalẽ in tres particulas. In prima timore cõtrarij.d.l.si rẽ tradi. ponit primũ intellectũ ꝙ illa verba causa bonorũ intelligantur id est interesse, & istum intellectum postea perficit gl.j.dum dicit, item nõ proprietatẽ. In secunda ꝯtra istũ intellectũ gl.tacite opponit, ſm qd statim formaui oppositionẽ & soluit fatẽdo ꝯtrariũ. In tertia cõtra solutionem opponit & soluit.secunda ibi, fructus autẽ.tertia ibi.sed cõtra.in eo.tit. ¶ In scda parte principali gl.ponit duos intel. Azo.ꝙ verbũ causam bonorũ intelligatur, id est dñij.istũ intel. tenent glo. Bar.& cõiter doc.pro isto intel.videretur facere tex.in d.l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur.ibi effectum per traditionem dominij transferendi continet: sed ille tex loquitur qñ est verbũ dari.vltra verbũ tradi, vt ibi per gl.& gl.hic, sed verbũ dari importat trãslationẽ dñij, vt dixi in tex.tenẽdo istũ intellectũ ad ꝯtrium.d.l.si rem tradi.glo.dupliciter rñdet. Primo ꝙ hic ꝑcedebat ꝯctus, de cuius natura venit translatio dñij, vt in venditione si vendens est dñs.l.ex empto.in princ.ff.de act.emp. ideo tunc in illa stipulatione vacuam possessionẽ tradi, venit translatio dñij.ita loquitur iste tex.alias procedit ꝯtriũ. Jstam solutionẽ tenẽt Bar.& cõiter alij & dicunt Jmol.& do. Alex.quod ista est vera solutio, ſm istã solutionem no.signanter qd vbi quis tenetur ex natura ꝯctus per eũ celebrati transferre dñium vt est venditor.certe promittẽdo simpliciter vacuam possessionem tradere videtur promisisse etiã trãslationem dominij: lz verba non videantur hoc importare. ¶ Sed aduerte illa cõis solutio nimiũ diuinat & restringit vtrũqꝫ tex.cũ vterqꝫ text.simpl'r loquatur, & vtrobiqꝫ ponuntur due regule generales q isto modo intelligendo nimium restringerentur. Jtẽ ambe iste.ll.sunt sub eo.titu.ita quod materia tituli nõ põt inducere ꝙ magis in vna precedat causa habilis ad translationẽ dominij quam alia & sic illa cõis solutio videtur destruere vtrunqꝫ tex. ¶ Secũda solutio gl.est, vt fiat differentia an qs promittat fundũ tradi: & tunc procedit cõtrarium, aut promittat vacuã possessionẽ tradi: & tũc procedit ista lex.ista solutio magis se accõmodat ad verba vtriusqꝫ text.sine alia subauditione vel impropriatione.sz ista differẽtia est falsa & contra tex.in.l.ratio.§.j.ff.de act.emp.vbi qui stipulatur fundũ tradi simpliciter videtur stipulari vacuã possessionem tradi: & sic iste secundus intellectus Azo.approbatur per gl. Bar.& cõiter non videtur bene posse stare. ¶ Tertio modo intelligitur iste tex.per gl.fi.hic, ſm Ro.de qua lectura Bar.non facit mentionẽ vcz cãm bonorũ idest vt in eadẽ causa bona prestentur, in qua tũc erant cũ stipulabatur: iste intellectus etiã non videtur bonus quia sentit fructus venire a tẽpore stipulationis, ꝯtra.l.cũ fund⁹. in prin.ff.si cer.pet. ¶ Quarto modo exponit do. Christofo.de castel.causam bonorũ.id est ꝙ stipulatio sit potior in lite & possessiõe: vt.l.emptorẽ.§.j.ff.de act.empt.sz certe istud esset effect⁹ bonorũ & nõ causa. ¶ Quinto modo exponit Cu.hic, vt text. velit dicere causam bonorum id est vt res sit in bonis stipulãtis: nam in bonis dicitur quid esse qñ habet retentionem & actionẽ si a possessione cadat.l.rem in bonis.ff.de acquir.re.do. Unde si promisisti tradere vacuam possessionem: nõ liberaris si tradas, ita, vt si ab ea cadam non possum recuperare: vnde si violentam possessionem tradis non liberaris.d.l.emptorem.§.j.ff.de actio. emp.que.l.ſm eum declarat istum text.& sequitur do. Petr. de bexu.pro isto intellectu adde tex.in.l.si rem meam.j.de solut.sed iste intellectus non tollit difficile ꝯtrariũ de.d.l.si rẽ tradi.quare hoc idẽ nõ veniat ibi, sicut hic. Et ꝓpterea cũ melius non occurrat nõ recedas a cõi intellectu Azo.approbato per gl. Bar.& alios qd stipulatio vacuã possessionẽ tradi hz annexã causaz bonorũ id est dñij precedẽte causa habili ad trãslationẽ dñij, vt hic, & d.l.si stipulat⁹.in prin.ff.de vsu.alias secus. d.l.si rẽ tradi. ff.eo.ita necesse est subaudire, vt ista iura concordent.l.vnica.C.de inoff.doti.& c.cũ expediat.de elect.in.vj Non omitto etiã ꝓ primo intel.gl.ꝙ ista verba causa bonorũ accipiantur pro interesse & vtilitate allego tibi ad hoc tex.formalẽ in.l.j.§.ante aditam. ver.hec actio.& ver.preterea.ff.si quis test.lib.esse iuss.fuer.

1 ☞ Utilius est capitula contractus specificare quam sub generali clausula concludere.

2 Generalis confirmatio non porrigitur ad id quod est specialiter cassatum.

1 **STipulationes.** †Utilius est capitula ꝯctus specificare, quam sub generali clausula ꝯcludere.h.d. Allegatur ista.l.ſm Bar.& alios, ꝙ clausula gñalis non refert ad specificata.idẽ tex.in.l.doli clausula. vbi plenius Bart.& alij.j.eo.& tex.in.l.coheredi.§.qui patrem.ff.de vulga.& pup.& in.l.sanctio legum.ff.de penis.& in.l.alimenta.§.basilice.& l. Stichus nutricis.ff.de ali.& cib.le.& in.l.vxorem.§.felicissimo. ff.de

a lega.iij. Adde a ad istam regu.quod generalis confirmatio non

2 porrigitur ad id qd est specialiter cassatũ. †gl.est valde no.in.l.si qs priore.in gl.fi.& ibi Bart.ff.ad Treb.& ista gl.est ad hoc sin. ſm Bar.in.c.si proponente.de rescrip. ¶ In gloss.prima ibi, vt esse.idest comedere, & bibere, forte promittendo ꝙ animal vẽditum bene edat & bibat. Deinde subdit gl.ad quid teneatur scriptor qui promisit librũ accipere, quia debet scribere suo attramẽto & calamo: quia debet habere instrumẽta ad opus scribendi necessaria.l.ij.§.si ꝯseruatis.ff.ad.l.rho.de iac.gl.in.l.qm̃ liberi.in vers. sumptus.C.de testi. Bal.in.l.j.C.de ver.sig.nec dz de nocte scribere quia meli⁹ est scribere de die, quia opera diurna melior est.l.j.ff.de ope.lib.& l.ij.§.j.ff.de ver.sig.nec debet scribere per discipulũ quia melius fiet per magistrum, vt etiam dicit glo.& ibi Barto. in.l.j.C.de manci & col.patrimo.lib.xj.& quia non est discipul⁹ supra magistrum. Mathei.x.euangelio: & tex.vj.q.j.in.c. sacerdotes.& c.oues. Et dũ gl.subdit qd dz scribere sine titulis intellige.i.imbreuiaturis non autẽ intelligas sine rubricis quia scriptor qui promisit scribere librũ tenetur etiam scribere rub.vt est glo. in proe.sexti.in ver.titulis.quam glo.dicit esse sing.do. Abb.in proemio Grego.in.x.col. In predictis tamen attendi dz cõsuetudo.l.excepto.C.loca.glo.in.l.semper in stipulationibus.ff.de reg.iu.gl.in.l.iiij.§.in commissoria.ff.de leg.commiss.

1 ☞ De eodem genere ad idem genus fit compensatio.

2 Stipulatio vnius operis est indiuidua numero.

3 In ꝓmissione operis & sic facti succedit obligatio ad interesse.

IN stipulationibus. Stipulatio specierũ inter dños serui stipulantis vel heredes stipulatoris diuiditur per quotas: sed stipulatio generum diuiditur numero similiter stipulatio plurium operarum diuiditur numero: sed vna opera sui natura indiuidua est.h.d.tota ista.l. ¶ No.primo quod differentia est inter obligationẽ specierum que inter plures dominos vnius serui stipulantis vel inter plures heredes stipulatoris diuiditur per quotas, quia si diuisio fieret numero, & consequenter vni dominorum, vel heredũ daretur stichus & alteri daretur Pamphilus, posset resultare inequalitas, & conseqnẽter iniquitas, quia in speciebus est dare magnã diuersitatẽ valoris & estimationis. vt hic in glo.& sic posset contingere ꝙ vnus plus haaeret altero. Unde ne ista inequalitas contingat fit diuisio per quotas & sic quilibet eorum habebit partẽ suã in qualibet specie. Aliud est in obligatione generũ quia inter plures dominos serui stipulãtis vel inter plures heredes stipulatoris fit diuisio numero & sic quilibet debet habere vnũ seruũ in genere quia non plus valet vnus seruus in gñe quã alius, vt in

1 gl. ¶ †Hinc est qd de eodẽ genere ad idem genus fit cõpẽsatio, quia non refert inter eos, vt est gl.in.l.ob negotium.in fi.ff.de compensa.& ex hoc apparet ꝙ iste tex.loquitur qñ duo debentur in eodem genere: secus si in diuerso genere: puta bos & equus: tũc idem esset ꝙ in obligatione specierum, quia licet eadẽ genera recipiant inuicem functionem.l.ij.§.mutui.ff.si cer.pet.quando debentur in eodẽ genere secus est si in diuersis. Hinc est q diuerso genere si tu debeas mihi equum in genere & ego tibi bouem in genere nõ fiet cõpẽsatio, ſm Cy.in.l.fi.in.viij.q.& ibi Bal.C. a de compẽ.quia in diuersitate generum est diuersitas qualitatis & estimationis. ¶ †Secũdo no.in.§.operarũ ꝙ stipulatio vnius

2 opere est indiuidua numero quia in vtilitate & sic in eo qd est vnũ non cadit numerus: tanto fortius qñ ex vna opera prestãda resultat vnum corpus puta domum fieri cũ indistincte factũ tale censeatur indiuiduũ.l.stipulationes non diuiduntur.j.eo.& ibi

3 Bar.in.ix.opp.& lati⁹ in.iij.q. ¶ †Tertio no.ex text.ibi.si estimationem opere malit libertus offerre, ꝙ in promissione opere & sic facti succedit obligatio ad interesse, & sic libertus non tenetur ꝑcise ad prestationẽ opere, & sic ad factũ & ad hoc bene not. istum tex.ꝙ est verũ qñ prestatio opere hz cãm successiuã, & difficilẽ alias secus esset. vt per Bar.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.in.iij.q.vbi dicetur per Ang.& Jmo.hic. ¶ Capio glo. in versi.partem.quã diuide in duas partes principales. In prima infert ex tex.& allegat concor. In secunda fortiter opp. contra tex.& tripliciter soluit & sic illa secũda põt subdiuidi in quatuor particulas scda ibi, sed contra.j.eo.l. stipulationes. ¶ In ea.gl.ibi, solutio hic consensit.ita etiam respondet gl.ff.e. Jn.l.ij.§.& harũ.& ista solutio confunditur per istum tex.in versic.necesse est.& sic tex.nõ fundat se ex cõsensu, sed ex necessitate. Pre

b terea & forti⁹ opera cũ sui natura sit indiuidua b.l.libert⁹ q post.§.deniqꝫ.de ope.lib.& eius diuisio corrumpit stipulationem, vt dicit tex.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.in versi. idem puto.j.eo.ergo nõ potest diuidi ex voluntate seu cõsensu partium, ſm Bar.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.in.ix.opp. Tene duas seq.solutiones gl. que ad idem tendunt & communiter approbatur ꝙ licet obligatio & petitio operis sit indiuidua: quia tamen soluitur in effectu estimatio bene hoc respectu est diuidua

a ¶ Adde. Uide tu in ꝓposito Jnn.in.c. ex literis. de iur.pat.quem refert & sequitur Lu.fin.lvj. qd in generali cõcessione nõ veniũt specialia.

b ¶ Indiuidua. Adde Alex. de Jmol.in.l. in executiõe. in prin.j.eod.

Universidad de Deusto Biblioteca

⁊ sic iste tex. qui dicit partem opere peti, intelligitur in effectu, ꝙ ita tenet Bart. in. d. l. stipulatiões nõ diuidunt. in. ij. opp. ⁊ in. l. ij. §. ⁊ harũ. in. ij. oppo. ſ. eo. Ego pro ista cõi solutiõe addo pulchram rationem ex mẽte. d. Christo. de Ca. quem etiã sequitur Cu. hic. nam opera nunꝙ̃ potest peti nisi preterita. ita dicit tex. in. l. si qñ. in prin. ſ. de ope. lib. allegatus in gl. nã ante non est in mora, post morã aũt illã operã preteritã dare nõ põt, quã promisit, sed aliam qꝛ opere etiã eiusdem variantur ex tpe tex. in. l. si nõ sorte. §. libertus. de cõd. ind. ideo de necessitate tunc deuenitur ad estimationem. l. si seruum. §. fi. ⁊ l. inter stipulantem. §. pe. ĩ. eo. que estimatio põt pro parte peti ⁊ pro parte prestari, vt hic qñ opera est certa. si autem incerta illa non debetur nisi a tẽpore quo petit per patronũ. l. cũ patron9. in prin. ſ. de oper. lib. Et si tunc prestat res est expedita si non prestatur tunc libertus est in mora ⁊ venit estimatio cũ succedat obligatio ad interesse d. l. stipulationes non diuiduntur. versic. Celsus. ĩ. eod. ergo apparet ꝙ in effectu semper estimatio operis debet prestari.

1 ☞ Facultas soluendi adiecto non trãsit ad eius heredem. limitatur vt nu. 2.

3 Heredibus executorum vltimarum voluntatum non sunt faciende solutiones.

1 **Cum quis.** † Heredi adiecti sol ui non põt. h. d. fm Bar. ⁊ alios vel sic: facultas soluẽdi adiecto nõ trãsit ad ei9 heredẽ. h. d. rõ est duplex fm Bar. Prima qꝛ in adiecto est merum factum solutionis recipiẽde: sed nõ acquisitio alicuius obligationis: sed ea que sunt facti non transeunt ad heredes. l. q heredi. in prin. ⁊ l. Menius. de cõdi. ⁊ demon. dꝫ ergo solutio precise fieri adiecto ⁊ non posset fieri heredi ipsius adiecti. sicut in simili si aliud pro alio soluatur adiecto volente creditore: tamen non liberat ipso iure soluens. l. fi. §. cũ mihi aut Titio. ⁊ ibi Bart. si bene inspexeris. ĩ eo. ⁊ expressius Bar. in. l. si cũ fundũ. ſ. de pac. ⁊ do. Mathesi. in no. cxiij.[a] scđa ratio est qꝛ adiectus solutioni assimilatur mandato quod morte mandatarij finitur: istam ratione etiã sequuntur Ang. ⁊ Imol. hic, sed istã ratione reprehendit gl.[b] no. ⁊ bene in. l. si stipulat9 sum mihi aut Titio. in prin. ĩ. de solu. ⁊ ibi Bar. met sequitur reprobationem huius rationis, quãuis hic eam teneat. mouetur illa glos. bona ratione quia si adiectus solutioni censeretur habere mandatũ etiã tacitũ nõ posset expresse reuocari. l. vero procuratori. in prin. ⁊. §. j. ĩ. de so. ⁊ tamẽ falsum est qꝛ potest reuocari etiam tacite vsqꝫ ad litis contestationẽ. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. §. j. ĩ. de sol. istam secundam rationem Bar. etiem reprobat do. Alexan. alio fundamento qꝛ post mortem illius qui nominauit adiectũ in stipulatione potest solui adiecto. tex. est in. l. Caius. ver. sꝫ dicendum. ſ. sol. ma. ergo nõ est verũ quod adiectus equipararetur mandatario: qꝛ ita extingueret per mortẽ mandãtis sicut mandatarij. l. mandatũ. C. man. §. item si adhuc. inst. eo. de mand. l. ⁊ qꝛ in fi. ſ. de iur. om. iud. istud fundamentũ. d. Alex. licet videat coloratũ tñ nihil penit9 vꝫ, vt statim dicã. ¶ Ego assigno aliã rõnẽ naturalẽ quare heredi adiecti solui non possit: rõ est qꝛ creditor bene fuit cõfisus de illo quẽ adiecit solutioni, ⁊ tñ non confideret de eius herede etiã si esset filius adiecti, qꝛ heres est alterius conditionis ⁊ qualitatis quam sit adiectus. l. cuius bonis. vbi tex. no. ſ. de cu. fu. Ratio rationis qꝛ sepe legali succedit illegalis, ⁊ bono succedit malus, vt ingt Bal. in. l. generaliter. in prin. in. ij. no. C. de reb. cre. Et p hoc apparet clara respõsio ad fundamentum do. Alexã. prime adductũ. nã ideo heredi adiecti solui nõ potest propter mutationẽ qualitatis ⁊ cõditionis ipsius heredis q rõ cessat qñ morit q in stipulatione nominauit adie-
2 ctum. ¶ † Limita istũ tex. qñ factũ est executiuũ obligationis seu iuris preambuli, qꝛ sicut trãsit illud ius preambulũ ad heredes: ita etiã trãsit illud factũ. l. si stipulat9 fuerim illud aut illud. l.
3 in prin. ĩ. eo. ⁊ ibi Bar. per illũ tex. ita limitat istam. l. ¶ † Ultimo nota istũ tex. fm Ang. ⁊ Imo. pro executoribus vltimarũ volũtatum, qꝛ eorum heredibus nõ sunt solutiões faciẽde, fm Cy. in. l. id qđ pauperibus. C. de epi. ⁊ cle. qꝛ officium executoris nõ transit ad heredẽ vel successorem. gl. est in. l. antepe. in ver. ad alium. per illum tex. ⁊ ibi Bart. ſ. de tutel. gl. in. c. ij. in glo. pe. de test. in. vi. plene Bar. in. l. a filio. in prin. ſ. de alim. ⁊ cib. leg. cum cõcor. hic traditis per do. Alex. Adde pro isto not. bene facere rationem quam proxime assignaui quia testator fuit cõfisus de executore quẽ ordinauit in testamẽto ⁊ tamẽ non confideret de eius herede sicut etiam in. d. l. antepe. testator in testamẽto dedit tutorem filio suo vnum de quo confidebat, eo mortuo non transit tutela ad heredem tutoris.

1 ☞ Qui stipulatur sibi ⁊ alteri decem, eadem decem intelligitur stipulari.

2 Multiplicatio personarum in eadem oratione copulatarum non inducit multiplicationem eiusdem quantitatis.

a ¶ Mathesi. no. cxiij. Adde eũdẽ Jas. ĩ. l. ij. §. mutui datio. ſ. si cer. pet. ⁊ in. l. non vtiqꝫ. §. item Julian9. ſ. de eo qđ cert. loc.

b ¶ Reprehẽdit glos. Uide Jaso. in. l. seq. §. q sibi aut filio. ĩ tertio no. in scđa ampl. vbi reprobat gl. Bar. ⁊ do. Alex. qui eaꝫ sequitur hic.

1 **Cum qui ita.** † Qui stipulat sibi ⁊ alteri. x. eadẽ. x. intelligit stipu-
2 lari idẽ in legato. h. d. ⁊ sic † multiplicatio personarũ in eadem oratione copulatarum nõ inducit multiplicationẽ eiusdẽ quãtitatis. Iste tex. loquit qñ vnica tñ summa fuit specificata idẽ ⁊ forti9 vbi due summe sunt specificate puta mihi. x. titio. x. ⁊ pmittis, adhuc de eadem summa de. x. nõ de diuersa intelligat tex. est in. l. stipulatio ista. §. alteri. ver. eũ q. ſ. e. p quẽ tex. iste tex. vr hře min9 dubitatiõis. Itẽ aduerte put. etiam declarat Pau. de ca. qđ cũ hic summa de. x. fuerit cõiter duob9 stipulata, vt dicit tex. in ver. cõiter, videor stipulat9 mihi v. ⁊ titio. v. qꝛ copula, ⁊ de sui natura diuidit summã vnicuiqꝫ in viriles. l. reos. §. cũ i tabulis, alias cũ tabulis. ĩ. de duob9 reis. ⁊ l. j. ⁊. ij. C. si pl. vna sen. prima stipulatio de. v. valet ⁊ debet mihi stipulari prĩo. scđa nihil valet qꝛ titio extraneo stipulari nõ potui si mea nõ interest. l. stipulatio ista. §. alterj. ſ. eo. nec illa. v. accrescũt mihi eo qꝛ in cõtractibus nõ hꝫ locũ ius accrescẽdi. l. si mihi ⁊ titio. ĩ. eo. ⁊ sic copula ⁊, distribuit in hoc tex. quãtitatem inter personas cumulatas pro pte vtiliter ⁊ p parte inutiliter: sicut etiam in simili in. l. j. §. si stipulanti. ſ. eo. sed qñ due summe sunt specificate, vt in. d. §. eũ qui puta mihi. x. ⁊ titio. x. pmittis tũc videor vtrãqꝫ summam de. x. vtriqꝫ nostrũ stipulat9: ideo valet stipulatio in. x. in personam mei stipulatoris ⁊ in personã titij nihil vꝫ in aliquo ⁊ tota. x. ego stipulator habebo nõ p ius accrescendi: sed per ius non decrescendi, qđ habet locũ in cõtractibus. vt. l. pprium. vbi notatur. ſ. com. predio. ⁊ declaraui late in repe. l. re coniuncti. ff. de lega. iij. ⁊ ita etiã tenẽt Bar. ⁊ alij in. d. §. alteri. ver. eum qui, post glo. ibi.

1 ☞ Expressio vni9 heredis futuri nihil operat ac si expressus non fuisset.

2 Promissor inserendo obligatiõi personã vni9 heredis futuri non obligat vnũ solum nominatim: sed talis obligatio passiue transit ad quemlibet heredem pro heredita. portionibus.

3 Quando in stipulatione facta est mentio heredũ in his que sui natura transeunt ad heredes an expressio heredum sit superuacua ⁊ inutilis.

4 An sint superuacua ista verba que quotidie apponuntur in instrumentis, talis pro se ⁊ suis heredibus promisit tali recipiẽti pro se ⁊ suis heredibus.

5 Obligatio facti indiuidui potest conferri in personã vnius heredis quia illa non diuiditur.

Te ⁊ titium. Expressio vni9 heredis futuri nihil operat ac si expssus nõ fuisset. h. d. ⁊ fm Bar. hꝫ altã materiã explicandã in. l. cõtinuus. §. fi. ĩ. eo. ⁊ est subtilis ⁊ sin. §. fm do. Pe de bexu. diuidit ĩ tres ptes principales. In prima ponit decisio. In scđa ratio decisiõis. In tertia rñdetur tacite obiectioni. scđa ibi, siue enim solus heres. ter-
1 tia ibi, ⁊ ꝙuis cõuenisse videat. ¶ † In tex. no. primo ibi, ⁊ quãuis cõuenisse videat, rñdet tacite obiectiõi que posset fieri qđ ex quo in promissione facta est mentio de vno herede videt tacite actũ ꝙ ab alijs heredib9 nõ petat, qꝛ vni9 inclusio alteri9. ⁊c. l. cum pretor. ff. de iudi. ⁊. c. nõne. de presum. ⁊ sic videt ꝙ in alijs heredib9 saltẽ cõpeteret vtilis exceptio pacti de nõ petendo rñdet iuriscõ. qđ lꝫ ita videat prima facie: tñ tale tacitum pactum de nõ petẽdo a ceteris heredibus est inutile ⁊ nihil vꝫ: p rõnes
2 quas statim ponaꝫ in primo no. ¶ † Nota primo ex hoc tex. ꝙ promissor inserendo obligationi personã vnius heredis futuri nõ obligat vnũ solũ nominatũ: sꝫ talis obligatio passiue trãsit ad quẽlibet heredum pro hereditarijs portionib9, rõ est ne fiat preiudiciũ creditori q ex dispositione legis hꝫ oẽs heredes pmissoris obligatos, ⁊ sic cõtrahentes nõ possunt immutare naturã obligationis a. l. attributã. rõ rationis est qꝛ obligatio passiua transit in oẽs heredes pmissoris tanqꝫ representantes personã defuncti pro hereditarijs portiõib9. l. j. C. si cer. pe. ⁊. l. pro hereditarijs. C. de heredi. actio. sed cũ vn9 heredũ nõ repsentat defunctũ nisi p ea parte p qua est heres: ideo obligatio non potest descẽdere in vnũ in totũ: sed in omnes pro parte ⁊ sic vnus heredũ non põt ex cõtractu insolidũ obligari. Scđa rõ ⁊ fundamẽtalis fm Bar. in. l. auus. ff. de pac. ⁊ in. l. cõtinu9. §. fi. col. j. ⁊ fi. ĩ. e. qꝛ heres pro parte, vltra illam partem censetur extrane9, vt est glo. not. ⁊ sing. in. l. ij. §. fi. in glos. mag. ff. de preto. stipu. facit. l. si adulta. C. de here. actio. ⁊ in. l. cum a matre. C. de rei vendic. sed quis non potest extraneũ obligare. §. si quis aliũ inst. de inuti. stipu. ergo promissor non potest obligare titium vltra illam partem in qua est heres. ista est vera ⁊ fundamẽtalis rõ. ¶ Ex ista ratione sequitur magna ampliatio ad istũ tex. vt procedat etiã si promissor expresse dixisset qđ. x. pmissa peterentur insolidũ a titio herede futuro ⁊ nõ ab alijs heredib9. hoc nõ ob. adhuc quilibet heredum teneretur pro portione hereditaria qꝛ cũ titius in alijs partibus hereditarijs in quibus nõ est institutus
centeatur

cẽseatur extraneus: ergo non potuit promissor etiã expresse extraneum obligare. d. §. si quis alium. idem tenẽt sed alio fundamento Jo. de Imo. Pau. de Ca. ⁊ do. Alex. qꝛ quando pmissor expressit qđ ab alijs heredibus nõ peteretur expressit id qđ tacite inerat qꝛ nominando in promissione solum Titiũ futurũ heredẽ tacite voluit qđ ab alijs heredibus peti nõ posset, vt hic in ver. ⁊ quãuis. ergo expressio eius quod tacite inest nihil operatur. l. iij. ſ. de leg. j. ⁊. l. non recte. C. de fideiusso. Item alij heredes ita demum intelliguntur liberati si Titius erit efficaciter obligatus insolidum, vt dicit Bar. in. d. l. continuus. §. fi. in vlt. col. ergo idem est qñ tale pactum exprimit. Sed tutius ⁊ meli9 est fundamẽtũ qđ ego. ſ. adduxi, per qđ ita tene qđ iste tex. pcedit etiam si promissor expressisset quãuis cõtrarium ⁊ male teneãt Pe. Dy. ⁊ Ang. ⁊ Imo. sibi contrarius in. d. l. cõtinuus. §. fi. mouet Dy. per tex. in. l. ab oĩbus. in prin. ſ. de leg. j. ⁊ in. l. cum ab vno. ſ. de leg. ij. que iura loquuntur in vltimis volũtatibus in quibus permittitur testatori post obligationẽ dandi iam cõtractam grauare insolidum vnum ex heredibus, vt etiã est tex. notabilis in. l. seruo legato. §. si testator. ſ. de leg. j. ⁊ in. l. nomen debitoris. §. fi. ſ. de leg. iij. ⁊ tradit plene Bart. in. d. l. cõtinuus. §. fi. ad fi. in vltimo membro: secus est in contractibus per rationem. d. §. si quis alium. inst. de inu. stipul. Nam in contractibus obligatio incipit a defuncto ⁊ eodẽ modo descẽdit ad heredes pro hereditarijs portionibus, vt dictum est. ſ. sed in vltimis volũtatibus obligatio põt incipere ab heredibus vel ab altero eorũ, vt testator disposuerit. Ad idem mouebatur Ang. per text. in. l. auus. ſ. de pac. vbi pactum ideo prodest vni ex heredib9 ⁊ nõ alijs qꝛ promissor expresse vnũ tñ nominauit, vt etiã dicit glo. hic, in ver. inutile. in prima solutiõe. sꝫ illa solutio est falsa, vt statim dicã. ⁊ sic habes vnã ampliationem ad tex. ¶ Scđo ampliã istũ text. vt procedat siue promissor credat solũ Titiũ quẽ nominauit futurũ sibi heredẽ siue etiã credebat alios futuros
3 heredes, vt dicã. ĩ. in gl. j. ¶ † Secundo principaliter per istum tex. Bart. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. circa fi. ſ. eo. reprobat opinionem Pe. ⁊ subtilium vltramon. tenentiũ ꝙ qñ in stipulatione facta est mentio heredũ in his que sui natura transeũt ad heredes, quod expressio heredũ nõ est superuacua: imo vtilis qꝛ operant ꝙ cẽseant esse due stipulationes, ⁊ alia est stipulatio in persona stipulatoris, alia in persona heredũ: ⁊ sic in persona heredũ incipit noua obligatio q̃ non erat in persona defuncti. ⁊ istud est multũ vtile propter prescriptionẽ qꝛ alia esset prescriptio in persona stipulatoris, alia in psona heredũ. Ista opinio confunditur directo per istũ tex. qui loquitur in his que sui natura transmittuntur ad heredes ⁊ tñ tex. dicit ꝙ adiectio heredum est superuacua ergo non est verũ ꝙ in persona heredum incipiat noua obligatio: sed solũ illa que erat penes defunctum descẽdit in heredes pro hereditarijs portionibus: ⁊ ita etiã tenent Ang. Imo. Pau. de ca. ⁊ do. Alex. hic per istũ tex. Sꝫ tu aduerte ꝙ defendẽdo opinionẽ subtilis Pet. de bellap. ⁊ vltra posses rñdere ad istum tex. ꝙ loquitur qñ fit mentio heredũ ex parte promissoris: sed Petrus loquitur qñ habet mentio heredũ ex parte stipulatoris: ⁊ hoc modo iste tex. nihil faceret cõtra
4 pe. sꝫ tu cogita de rõne diuersitatis. ¶ † Tertio no. tex. ibi, Titij psona pro superuacua cõprehensa est, hic esse tex. cõtra illud ꝙ quotidie apponunt notarij in instrumentis dũ dicunt quod talis per se ⁊ suos heredes pmisit tali recipienti p se ⁊ suis heredibus. ⁊ dicit Bar. in. l. stipulatio ista. §. si qs ita. circa fi. ſ. e. qđ in oĩbus instrumẽtis hodie fit semp mẽtio de heredib9. Nã pro certo ista verba notarij sunt superuacua, vt hic dicit text. in ver. supuacua. ⁊ ad hoc etiã no. Pau. de ca. istũ tex. qꝛ nõ est necessarium ꝙ in instrumẽtis fiat mẽtio de heredibus, vt hic, ⁊. l. si pactũ. ſ. de prob. ⁊. l. si necessarias. §. de vendendo. ſ. de pign. act. Similiter superflua est clausula quã quotidie notarij apponũt ĩ testamẽtis dũ dicũt cassans irritãs ⁊ reuocãs omne aliud testm̃ ⁊ omnem aliã vltimã volũtatẽ que pcessisset. ista clausula est superflua qꝛ per scđm testamentũ ipso iure tollit precedens, absqꝫ eo ꝙ exprimat. l. sancim9. in vers. ipso iure. C. de test. §. pe. inst. quib. mo. test. infir. ⁊ ita dicit Bal. in. l. fi. in. v. q. C. de edi. di. Adr. tol. Similiter in cõtractibus superflua est illa clausula cassantes ⁊ irritãtes oẽm alium cõtractũ precedentẽ qꝛ hoc tacite intelligitur quamuis non sit expressum. c. j. de trãla. ⁊ ibi Bal. ad hoc no. ⁊ reputat sing. ¶ Sꝫ aduerte qꝛ alibi dicit egregius tex. in. l. pediculis. §. Labeo. ff. de au. ⁊ arg. leg. ꝙ nõ mutat substantiã rei multiplicatio verborũ nõ necessaria. alibi dicit tex. ꝙ ea que dubitationis tollende causa in cõtractibus inserunt ius cõe non ledunt. ita dicit text. in. l. qui mutuum. in prin. ſ. man. ⁊ in. l. que dubitationis. ĩ. de reg. iu. Alibi dicunt multũ signãter Host. Jo. an. ⁊. d. An. de bu. in. c. nimis iniqua. circa fi. de exces. prela. quod in literis instrumentis ⁊ in priuilegijs non possunt vnqꝫ minus specificare specificãda ad malignorũ sophisticã interpretationem tollendam. qđ bene no. ¶ In gl. j. ibi, quem solum dic melius idem esse etiã si credebat alios futuros heredes adhuc iste tex. pcedit eo qꝛ adhuc militat ratio huius tex. quã assignaui in primo no. qꝛ Titius non potuit obligari nisi p illa parte pro qua erit heres qꝛ pro alijs censet extraneus: ⁊ ita contra gl. etiã tꝫ Imo. Cuma. ⁊ do. Alex. hic. Tu adde qđ gl. forti9 stringit qꝛ si promissor credebat Titiũ solũ nominatũ sibi futurum heredem, vt dicit gl. tunc non esset dubium qđ non apposuit nec nominauit psonã Titij, vt alios heredes excluderet, ⁊ qꝛ vellet alios heredes esse liberatos: sed qꝛ putabat illũ solũ futurum heredẽ. d. l. tale pactũ. §. fi. ſ. de pac. ⁊ sic tunc non procedit iste tex. in versic. quamuis. nec posset procedere obiectio ibi formata in tex. ¶ Capio gl. in versi. inutile. quã diuide in duas. In prima opponit ⁊ dupliciter soluit. In scđa idẽ facit: secũda est ibi. Item contra. ĩ. eo. l. continuus. §. fi. ¶ In ea. glo. ibi, solutio ibi erat. istam solutionem sequitur Ang. sed nihil vꝫ: ⁊ reprobatur per Imo. ⁊ Alex. ⁊ bene per istũ tex. in versi. ⁊ quamuis. Item qꝛ promissor non potest etiam expresse vni heredum prouidere ⁊ alios insolidum obligare qꝛ pro partibus pro quibus non sunt heredes censentur extranei ergo expressa nominatio nihil facit, vt late dixi in tex. in primo no. ¶ In ead. glo. ibi, itẽ hic ad obligãdum. ista scđa solutio est vera ⁊ cõis, quã declara melius quã gl. nam ibi loquitur in pacto de nõ petendo ab vno ex heredibus, ꝙ principaliter tẽdit ad liberationẽ illius, pro ea portione pro qua est heres, ⁊ illud sibi prodest, ⁊ parit exceptionem, sed iste text. loquitur in pacto obligatorio, ꝙ principaliter tendit ad obligandũ istum Titium insolidum pro parte postea institutũ heredem: sed promissor nõ põt eum obligare nisi pro ea parte pro qua est heres: qꝛ pro alijs partibus est extraneus, ⁊ extraneum obligare non põt. d. §. si quis aliũ. inst. de inu. stip. declaraui in tex. que ratio cessat in pacto liberatorio vni9 ex heredibus, de quo loquit contrarium. Et sic in cõuentione obligatoria adiectio vnius heredũ nihil operat, ⁊ nihil valet, imo reiecta nominatiõe illius psone, oẽs heredes pro rata hereditaria tenent: vt hic. Sed in conuentione liberatoria: ⁊ sic in pacto de non petendo, adiectio vnius heredũ vꝫ, ⁊ illi soli pdest, vt ibi: qꝛ pactum liberatoriũ non respicit substantiã obligationis, sed solum eximit personã ab obligatione, vel ab obligationis executione, qđ fieri põt. l. idẽ in duobus. §. j. ſ. de pac. fm Bal. in. d. l. auus. in lectura antiqua. eo. tit. de pac. Nec huic solutioni obst. iste tex. in versi. ⁊ quẽuis. qui innuit ꝙ in isto tex. videtur actum ne ab alijs heredibus quã a Titio peteretur: ⁊ tñ subijcit tex. ꝙ inutile est tale pactũ de nõ petendo ab alijs heredib9, ⁊ sic vult quod tale tacitum pactũ liberatorium est inutile: sic vult quod tacita liberatio aliorum heredum non valeat qđ videt esse contra. d. l. auus. ⁊ cõ istam cõem solutionẽ. Quia aduerte ꝙ in isto tex. pactum principaliter tendebat ad obligandum solũ Titiũ nominatim: ⁊ licet ex hoc resultaret tacitũ pactũ: ꝙ ab alijs heredib9 nõ petat: qꝛ qui vnũ includit videtur ceteros excludere: vt dixi in tex. Uñ aduerte si nõ valet expressum, ꝙ Titius solus insolidũ obligetur, non valet etiã tacitum, qđ in consequẽtiam resultat. l. iij. §. fi. ff. de ser. rust. pred. ⁊. l. si in diem. §. j. ſ. de cõdi. ⁊ demõ. qꝛ si non valet qđ principaliter agebatur in expresso, non debet etiam valere id quod tacite in cõsequentiã venit. Et sic in hoc tex. illud tacitum pactum intelligitur factum ob causam si Titius erit obligatus in totũ, vt declarat Bar. in. l. cõtinuus. §. fi. in vlt. col. ĩ. eo. sꝫ in. d. l. auus. pactum liberatoriũ fuit principaliter ⁊ expresse validũ, ⁊ ita etiam declarant Ang. ⁊ Moder. ⁊ clarius ceteris Pau. de Ca. hic. Istã solutionem tene, reiecta alia solutione, quã Bar. hic per verba obscura ponit, dum dicit ꝙ ibi ex post facto, hic vero in ipsa obligatione cũ cõciperet, ⁊ sic ibi pactũ fuit appositũ ex interuallo, qđ nõ caret diuinatione ad. d. l. auus. Itẽ ista sol. Bar. put etiã dicit. d. Pe. de bexu. videtur esse cõtra cõem leg. que hꝫ ꝙ pacta incõtinenti apposita qꝛ insunt, fortius debent operari, quam qñ apponunt ex interuallo. l. lecta. ver. dicebam. ſ. si cer. pe. ¶ In ea. gl. ibi, solutio ibi stipulatoris. ista solutio est contra. d. l. continuus. §. fi. j. respõso.
5 vnde teneas secundã solutionẽ glo. † qꝛ obligatio facti indiuidui põt conferri in persona vnius heredis: qꝛ illa non diuidit p l. xij. tab. qꝛ in indiuiduis quilibet here dũ representat defunctũ insolidum. l. ij. §. ex his. ⁊. l. iiij. §. cato. ſ. eo. ideo promissor vnũ heredem potest insolidũ obligare. Intellige in obligatiõe facti affirmatiui, secus in obligatione facti negatiui, per te ⁊ heredẽ tuum nõ fieri: quia cum in ea veniat interesse si contrafiat, heredes tenentur oẽs ad non factũ. l. Julianus. in prin. ĩ. e. qꝛ interesse quod in ea venit, est dubiũ inter heredes stipulatoris. l. stipulationes non diuiduntur. versi. Celsus. ĩ. eo. de quo tamẽ dic vt plenius per Bar. ⁊ omnes in. d. l. continuus. §. fi. ĩ. e.

1 ☞ Filio adiecto ad solutionem etiam post emancipationem potest solui, secus si fuerit adiectus ad obligatiõem.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 Quando quis stipulat alternatiue dare sibi aut filio: vel dari sibi aut extraneo: tunc filius vel extraneus dicitur adiectus solutioni, ꝛ nõ obligatiõi. amplia tñ ꝛ limita, vt ĩfra. n. 3. 4. 5. 6. ꝛ. 7.
8 Facultas soluendi adiecto non tollitur per emancipationem.
9 Quando pater stipulatur soli filio tunc filius cẽsetur adiectus ad obligationẽ ꝛ consequenter ei solui non potest nisi contract⁹ esset gestus cum filio vel cum seruo vel cum monacho: quia tũc eius potest solui, vt nu. 10. ꝛ. 11. idem etiam si contractus sit factus cum procuratore. vt nu. 12.
13 Procurator constitutus ad contrahendũ censetur habere mãdatum ad solutionem recipiendam ꝛ sic procurator cõstitutus ad vendendum, potest pretium recipere.
14 Si extraneus adiectus solutioni mutet conditionẽ suam, non potest ei solui.

a ¶ Qñ duo vl plures. Adde ꝙ imo duo dicunt plures. l. vbi numerus. ſ. de test. licet tres dicantur multi. l. lz Imperator. ſ. de legat. j. ꝛ. l. j. §. potuisse. vers. hoc rescriptũ. ſ. ad Silla. ꝛ inst. de libe. §. multis. Adde ꝙ duo dicuntur etiã multi. §. fi. inst. de iu. pers. lz duo vl tres multitudinem non faciant. in aut. de referẽd. sac. pala. in princ. Et de hoc p Alexã. ꝛ doc. d. l. licet Imperator.

1 **Qui sibi aut filio.** †Filio adiecto ad solutionẽ etiã post emancipationẽ põt solui: sec⁹ si fuerit adiectus ad obligationẽ. h. d. diuidit in quinq; partes. In prima ponit vna decisio. In scda ponitur eius extẽsio. In tertia ponit illatio ex extensione. In quarta rñdet tacite obiectioni. In quinta ꝛ vltima ponit aliã decisionẽ. secũda ibi, neq; enim interest. tertia ibi, quare vel manẽti. quarta ibi, nec ad rem. quinta ꝛ vltima ibi, qd si soli filio. ¶ In text. ibi, nec ad rẽ pertinet. ideo nõ obstat predictis ꝛ sic rñdet obiectioni que posset fieri contra determinationẽ pcedentẽ qꝛ si stipulor dari filio meo nõ apposita persona mea nõ põt ei solui, vt in ꝟ. fi. ergo multominus si appono personã meam stipulando dari mihi aut filio rñdet iurisconf. esse ɔ̃rium nã qñ appono personã meã volo mihi acqrere obligationẽ p memet ꝛ nõ mediante psona filij: ideo tunc adijciendo personã filij, videor solũ adiecisse ad solutionẽ recipiẽdã: ideo poterit debitor sibi soluere: sed qñ solum apponit persona filij in stipulatione: tũc apponit ad obligationem acquirendã non aũt ad solutionẽ recipiẽdã: ideo tũc filio nõ põt solui quãuis sit persona coniuncta, vt hic in ver. fi. ꝛ dũ tex. ibi dicit obligationi magis ꝛc. dictio magis stat electiue ꝛ nõ cõparatiue. 2 ¶ †Isto. primo ex isto tex. qd qñ qs stipulatur alternatiue dari sibi aut filio vel dari sibi aut extraneo tũc fili⁹ vel extraneus dicit adiectus solutioni ꝛ nõ obligationi ꝛ sic debitor põt efficaciter soluere tali adiecto, vt hic ꝛ. l. sz ꝛ si filiofami. §. j. ſ. de cõst. pec. Rõnem assignat tex. ibi: qꝛ adiuncta sua psona stipulator efficit, vt nõ cõtrahende obligationis, sed solutionis causa persona filij vel extranei adiecta intelligatur. Sed punctus est videre q̃ sit ratio rationis: rñde qꝛ qñ pater stipulatur sibi aut filio certe obligatio acquirit ꝛ fundatur ex persona patris stipulantis ꝛ acquirit ipsi patri, vnde postea dicẽdo aut filio psona filij nõ põt intelligi adiecta obligationi qꝛ iam obligatio erat q̃sita patri ex persona ipsius patris vnde si iterũ acqreret sibi ex persona filij esset frustratoriũ. arg. l. qui bis idẽ. ſ. e. vnde ne psona filij videat frustratorie adiecta intelligit adiecta ad solutionem recipiendã: vt ei solui possit. Similiter qñ qs stipulat dari sibi aut extraneo persona extranei dicitur adiecta solum solutioni qꝛ si intelligeret adiecta obligationi frustra esset, ꝛ nihil valeret ex quo per talẽ stipulationẽ nõ põt acquiri obligatio ipsi extraneo nec persone extranee stipulari. l. stipulatio ista. §. alteri. ſ. eo. Ne ergo adiectio extranei reddatur frustratoria ꝛ inutilis censet extraneus adiectus solutioni recipiẽde: sed qñ pater stipulat dari soli filio, tũc nulla obligatio est q̃sita, nec fundata in psona patris vñ pater intelligit tũc stipulari filio, vt mediãte organo ꝛ psona filij acquirat obligatio pri: ꝛ tũc filius censet adiectus obligationi ꝛ non solutioni, vt. j. hoc. §. in ver. fi. Et si diceres qñ pater stipulat sibi aut filio: quare nõ dicim⁹ eõ ꝙ filius censeat adiectus obligationi ꝛ pater solutioni: respõde qꝛ verisimilius est qd pater voluerit sibi ex persona sua querere obligationẽ, ꝛ non ex persona filij: qꝛ licet obligatio possit queri patri ex psona filij qñ pater stipulatur: tñ cuz possit immediate queri patri ex stipulatione patris frustratoriũ esset ꝙ sibi quereretur p filiũ qꝛ istud esset per quendam circuitũ q est euitandus qñ põt. l. dñs testõ. ff. de cond. ind. ꝛ cle. auditor. de rescr. ꝛ sic habes rõnem fundamẽtalẽ ad tex. ¶ Amplia istũ tex. dupliciter deinde limita. v. modis. 3 ¶ † Primo amplia vt pcedat siue adiectus apponatur per alternatiuã aut, vt hic: siue per aliã similem puta vel, seu alia similia fm Bar. in. l. j. §. si fructuarius. per illum tex. j. de sti. ser. Bar. Ang. Imo. ꝛ Pau. de ca. hic. ¶ Secundo amplia istum text. vt procedat siue proponatur persona stipulatoris ꝛ postea sequatur persona adiecti, puta mihi aut Titio pmittis, siue ecõtra preponatur persona adiecti ipsi stipulatori puta Titio aut mihi pmittis: tñ isto scdo casu si illi adiecto potest queri actio ꝛ obligatio, vt in dote: ꝛ tũc ille tertius primo nominatus videtur adiectus obligationi alias si non potest sibi q̃ri obligatio: tunc illi adiecto poterit solui. l. Caius. ſ. so. ma. ꝛ. l. j. §. pe. j. de sti. ser. fm Bar. ꝛ Pau. de ca. hic. ꝛ facit ꝙ statim dicã. j. in. iij. limitatione ꝛ seq. ¶ Limita istũ tex. nõ procedere qñ stipulator adiungit sibi alium per coniunctionẽ copulatiuam, vt puta promittis mihi ꝛ Titio: tũc qꝛ copula ꝛ, copulat eque principaliter. l. j. cum si. ſ. de pec. leg. ille tertius cẽsetur principaliter adiectus ad obligationẽ ꝛ non ad solutionẽ, ꝛ qꝛ illi tertio stipulari nõ potuit. l. stipulatio ista. §. alteri. ſ. e. Ideo quo ad partem illius nihil valet obligatio ꝛ habet perinde ac si nõ esset adiectus ꝛ solum valet obligatio pro parte dimidia stipulatoris que sibi stipulãti acqrit. l. si mihi ꝛ Titio. j. e. ꝛ. ſ. hac l. in prin. ꝛ. l. stipulatio ista. §. alteri. ver. eũ qui. ſ. eod. fm Barto. Imo. Rap. cu. ꝛ Paul. de ca. hic. 4 ¶ † Scdo limita istũ tex. pcedere qñ quis stipulatur sibi aut alteri, ꝛ sic quando vnus tertius adijcitur stipulationi: secus qñ duo vel plures ᵃadijcerent alternatiue puta aliquis stipulatur sibi ꝛ alijs duobus vel pluribus alternatiue isto casu stipulatio nõ valet ratione incertitudinis ꝛ sic nulli eorum potest solui. l. item si seruus. §. sed ꝛ si cũ duos. ꝛ. l. sed si ita stipulet. ꝛ. l. sz si sibi. j. de stip. seruo. fm Bart. Sz aduerte qꝛ ista iura pcedũt attẽto iure digestorũ hodie aũt per iura. C. videret ꝙ illa alternatiua posita ĩter illas personas coniunctas resoluatur in coniunctam ꝛ in copulatiuã, per text. in. l. cum quidam. C. de verb. signi. ꝛ consequenter vtriq; eorum obligatio acquirantur quãdo adiecti sunt tales quibus per stipulatorem potest queri obligatio: puta quãdo seruus cõmunis plurium dñorum qui poterat cuilibet pariter acquirere si stipulatur sibi aut primo aut scdo dominis vtriq; acquiritur obligatio. fm Ang. ꝛ Cum. hic idẽ tz Bart. in. d. l. itẽ si seruus. §. sed ꝛ si cũ duos. ad si. vbi tenet qd ille. ll. sunt hodie correcte, p. d. l. cũ quidam. ita etiam tz Bar. in. d. l. Caius. in vlt. opp. ſ. sol. matri. ꝛ in. d. l. cũ quidam. circa si. ꝛ ibi Bal. ꝛ alij omnes idem tenẽt ꝛ idem Bald. in. c. inter ceteras. col. ij. de rescr. 5 ¶ † Tertio limita quando pater dat dotẽ pro filia in potestate ꝛ stipulatur dotẽ reddi sibi aut filie: tunc intelligit stipulat⁹ fm ordinẽ iuris, scz reddi sibi in vita eius, ꝛ filie heredi post mortẽ patris, vel si alr efficiatur sui iuris, ꝛ tunc filia videt adiecta obligationi. tex. est valde no. ꝛ fin. in. l. vxorem. §. testõ. el. ij. cum glo. in verb. recuperauerit. ꝛ ibi expresse no. Bar. ſ. de leg. iij. ꝛ hoc est propter ius consolidationis qd filia potest habere in dote ratione communionis. l. ij. in prin. ꝛ. §. qd si in patris. ſ. so. ma. Item propter necessitatẽ quã habet pater in filia dotãda. l. obligamur. §. lege. ſ. de act. ꝛ obl. ꝛ. l. fin. C. de do. pmiss. ꝛ ita etiã tenent Ang. Imo. Pau. de ca. ꝛ do. Alex. hic. Bar. ꝛ alij in. l. post dotem. in. iij. lectura. ꝛ in. l. Caius. ſ. so. ma. 6 ¶ † Quarto limita quãdo extraneus daret dotem pro muliere ꝛ stipularetur eam reddi sibi aut mulieri dotate. nam fauore dotis extraneus potest stipulari mulieri ꝛ illi acquirere obligationem: tunc mulier censetur adiecta ad obligationem ꝛ extraneus stipulãs ad solutionem, ꝛ sic mulier so. ma. potest indistincte agere ad dotem tex. est singu. in. d. l. Caius. ſ. sol. matr. presertim in ratione sui ibi ne cõmodo dotis defraudetur. quẽ tex. ita intelligit ꝛ declarat Bart. in. d. l. Cai⁹. ver. ad scdm not. ꝛ illũ casum reputãt ad hoc sing. Pau. de Ca. ꝛ. d. Alex. hic. 7 ¶ † Quinto limita quãdo pater aliqd stipulatur sibi in vita sua aut filio post mortẽ. nã tunc filius censetur adiectus ad obligationem. text. est in. l. pater cum filie. ſ. de pac. dot. Ang. ꝛ Io. de Imo. hic p quẽ tex. dicit Bar. in. l. lz Imperator. in vlt. col. ſ. de leg. j. ꝙ valet ɔcessio emphyteusis facta hoc modo: concedo tibi emphyteusim in vita tua, ꝛ post mortẽ tuã filijs tuis. 8 ¶ Secundo no. ex tex. ibi, vel emancipato filio. qd facultas soluẽdi adiecto nõ tollitur per emancipationẽ: ꝛ sic p capitis diminutionem, ꝛ consequenter per mutationem status, ꝛ sic licet adiectus ad solutionẽ recipiendam mutet statum ꝛ conditionem suã, non per hoc extinguit mandatũ. Ratio est scdm Bar. ꝛ cõiter doc. qꝛ hec mutatio fit in melius, an istud sit verũ ꝛ quo procedat, reseruo plene examinandũ in glo. ij. 9 ¶ † Tertio ꝛ vltimo not. in ver. qd si soli. ꝙ quando pater stipulatur soli filio, tunc filius censetur adiectus ad obligationẽ, ꝛ consequenter ei solui non potest. ꝛ sic apposito ad obligationem, solui non põt. Et si tu subtilis diceres, si apponitur obligationi, ꝛ in cõsequentiam videtur apponi solutioni. l. indebitã. ſ. de condi. ind. qꝛ si est adiectus obligationi qd est fortius, per consequens debet cẽseri adiectus solutioni. qd est minus. cur ergo hec tam varie: rñde fundamentaliter, qd quãdo pater stipulatur filio, obligatio q̃ est iuris, incõtinenti ꝛ directo acquirit patri, vt nec momento resideat penes filiũ. l. placet. ſ. de acquir. her. ꝛ licet obligatio transeat de persona filij ad personam patris vt ibi: tamẽ nulla obligatio etiam momentanea remanet penes filium, ideo filio solui nõ potest vigore alicuius sue obligationis: nec etiam ei solui potest tanquã receptori: quia nõ est adiectus ad solutionẽ, vt dicit tex. sed quãdo filius est adiectus solutioni, recipere solutionem est facti, ꝛ factum stat in persona filij. §. sed cũ factũ. inst. de stip. ser. ꝛ ea que sunt facti non acquiruntur per filiũ pa-

tri. l. q

tri. l. qui heredi. in prin. ſ. õ cõdi. ꝛ demõ. Hinc est quod electio que facti est, nõ trãsit ad patrẽ vel dñm: nec acquirit per filiũ patri, aut seruũ dño. tex. est no. in. l. si. ĩ prin. ꝛ ibi. Bar. ꝛ Ang. j. e. sed obligatio que iuris est, bene acquirit per filiũ patri. l. dominus seruo. ſ. eo. ꝛ ita habes rationẽ fundamẽtalẽ huius versi. finalis. 10 ¶ † Limita notabiliter nisi cõtractus esset gestus cum filio vel seruo, ita ꝙ ex psona filij acqrat nobis obligatio absq; facto nostro: tunc etiã filio põt solui. de hoc habemus quãplures tex. in. l. ꝙ seruus. ſ. deposi. tex. in. l. ꝙ seruus. ꝛ in. l. si qs seruo. j. de sol. ꝛ tex. in. l. si vnus. in prin. in versi. sic enim. ſ. de pac. fm Bar. ꝛ alios hic, ꝛ Bar. in. l. filius paciscẽdo. C. de pac. Solus Cuma. hic in si. pro suo subtili ꝛ elegãti ingenio, de quo do. Alex. nec hic nec alibi vnq; fecit mentionem, dicit se semp dubitasse de ista snĩa Bar. ꝛ cõi, ꝛ se tenere ɔ̃riũ. ꝛ forte non male ꝙ nunq; possit solui filio vl seruo, etiã si querat obligatio ex ɔ̃ctu facto per ipsum filiũ vel seruum: eo qꝛ leges allegate per Bar. ꝛ doc. loquunt de cõtractib⁹ qui celebrant rei interuẽtu, vnde est equum vt queadmodũ filius vel seruus ipsi tradiderũt: ita etiã eisdẽ debeat fieri traditio, ꝛ vltra Cuma. adde bñ facere solẽnẽ philosophicũ tex. in. l. bona fides. ſ. deposi. ꝛ isto etiã modo intelligit tex. in. d. l. si vnus. in prin. dũ dicit de pecunia credita, dicit Cuma. intelligit. i. mutuata, sed vbi filius vel seruus faceret cõtractũ verbis, ꝛ sic stipulationẽ quo casu nihil tradit dicit se tenere quod isto casu non posset ei solui per tex. in. l. si cũ decẽ. §. transgrediamur. ſ. sol. ma. tñ ille tex. parũ facit: magis faceret tex. noster in isto versi. quod si soli. vbi qñ obligatio querit filio: quia queritur per stipulationẽ nõ potest ei solui. ¶ Tenẽdo tñ cõem limitationẽ Bar. ꝛ scriben. ꝙ qñ contractus est gestus cũ filio vel seruo, ita ꝙ obligatio querit absq; facto nostro ꝛc. eam amplia tribus notabilibus modis: ꝛ sic expediaz omnia dicta Bar. ꝛ que vltra eum occurrent. 11 ¶ † Amplia primo fm Bar. idẽ esse in monacho: quia qñ ex facto vel ex ɔtractu monachi, querit obligatio abbati: sine facto abbati, tunc põt ipsi monacho solui. ꝛ idẽ tenent Bal. ꝛ alij indifferenter, ꝛ idẽ Bar. i. d. l. ꝙ seruus. per illũ tex. ſ. deposi. ꝛ in. d. l. si vnus. ad finẽ prin. ſ. õ pac. 12 ¶ † Scdo amplia fm Bart. idẽ esse in pcuratore: qꝛ qñ ex contractu vel ex facto pcuratoris acquirit dño, põt solui pcuratori. d. l. quod seruus. ff. de solu. ꝛ sequunt Moder. in. l. filius paciscẽdo. vbi aliqñ dixi. C. de pac. Hinc infert ꝛ bene ꝙ pcuratori cõstituto ad cõtrahẽdũ, põt solui vigore illius mãdati. qui enim mandat ꝙ cõtrahat, videt etiã mãdare ꝙ solutionẽ recipiat. d. l. ꝙ seruus. j. de solu. Ideo qui hz mandatũ ad vẽdendũ censet habere mãdatũ ad recipiendã solutionẽ pretij. ita tenet Bartol. in. l. filie. j. de sol. ꝙ alibi reputat valde no. Pau. in. l. ꝙ seruus. ſ. deposi. ¶ Aduerte tñ ꝙ si talis procu. vellet agere ex suo ɔ̃ctu, vt sibi soluat, hz necesse cauere de rato: qd pro certo videtur esse mirabile, cũ agat suo noĩe pprio, ꝛ sibi est acquisita actio directa, lz eã teneatur cedere dño. tex. est õ hoc valde sing. in. l. nõ solũ. §. lz interdũ. ſ. de procu. ꝙ etiã reputat mirabile. d. Alex. hic ꝛ ante eũ, lz ipse nõ dicat illũ tex. ad hoc reputat mirabilẽ Pau. i. l. ꝙ seruus. ſ. deposi. ¶ Scdo aduerte p ampliatione istius cõclusiõis Bar. ꝙ cũ illi qui ɔ̃xit pcuratorio noĩe sit q̃sita directa actio, põt ei solui ẽt si dñs expresse phibeat ne ei soluat. casus est de hoc valde no. in. l. si. in prin. ꝛ ibi Joan. de Imo. j. de sol. idẽ tenet Are. in. l. non solũ. in. ij. col. ſ. sol. ma. Cõfirmo vltra eos: qꝛ etiam adiecto põt solui inuito stipulatore, ꝛ eo prohibẽte: quia hanc facultatẽ soluendi adiecto hz debitor ex forma cõtractus quã stipulator immutare nõ põt. tex. no. de hoc. in. l. aliud. que est. l. añpe. j. de sol. Pau. de Ca. hic. Bart. i. l. hoc iure. §. si qs dederit. ſ. de dona. idẽ Bar. i. l. si cũ fundũ. ſ. de pac. nisi per litis contest. facta a principali creditore tollatur facultas soluẽdi adiecto. tex. est in. l. si qs stipulat⁹ fuerit. x. ĩ melle. ver. fi. j. de solu. ꝛ ibi Bar. valde exclamat illũ tex. ꝛ dicit se sic scire alibi, ꝛ ꝙ nõ sciret sibi dare legẽ concordantẽ, dico ergo ꝙ adiecto solutioni põt solui inuito stipulatore ꝛ eo phibẽte. Et p hoc infero male dixisse gl. in. l. si stipulat⁹ sum mihi aut titio. j. de sol. vbi querit gl. quare heredi adiecti solui nõ põt, vt in. l. que inci. cũ qs pcedẽti. eo. ti. vbi dixi, dicũt aliq: qꝛ adiect⁹ eqparat mãdatario, sed mandatũ morte finit. istã rationez pprie tenet Bar. in. d. l. cũ quis. ſ. eo. vbi Ang. ꝛ Imo. Sed gl. in. d. l. si stipulat⁹ sum mihi aut Titio dicit ꝙ ista ratio est falsa: qꝛ si adiectus censeretur habere mandatum: illud mandatum non posset reuocari, ꝛ tñ dicit gl. potest reuocari per. d. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. ꝛ istam reprobationẽ sequitur Bar. sibi contrarius in. d. l. si quis stipulatus. j. de sol. ꝛ Alex. in. l. cũ qs. ſ. eodẽ. ꝛ ibi ego etiam sic transiui. Credo eos errare: qꝛ vt dixi adiecto potest solui etiã inuito stipulatore, ꝛ eo expresse prohibente: quia hanc facultatez soluendi adiecto habet debitor ex natura contractus: ergo stipulator immutare nõ potest. casus est in. d. l. aliud. ff. de solu. ergo non est verum ꝙ possit reuocare. saluo nisi creditor principalis prius litem contestetur, ꝛ tunc loquitur. d. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. que decipit Gl. ꝛ Bar. ꝛ ista adde his que dixi in. l. cum quis. ſ. eo. ¶ Tertio vltra Bar. amplia idem esse etiam in negotiorũ gestore, cui etiã potest solui ex cõtractu celebrato cum ipso gestore. tex. est no. in l. filie. j. de sol. quem tex. Bar. ibi reputat singu. ꝛ dicit se nescire alibi. Tu adde alium tex. in. l. si vrbana. ſ. de condi. indeb. ꝛ ibi Pau. de Ca. qui fuit bon⁹ iurista: ad hoc no. ꝛ dicit se admirari quod Bar. in. d. l. filie. dicat se nescire alibi, cũ de hoc etiam sit casus in. d. l. si vrbana. qui etiã plus probat, vt ibi p eũ. ¶ Suprascripta omnia limita pcedere in vera solutione, secus est in ficta, puta per nouationem, vel per delegationez que per suprascriptos fieri nõ potest. l. fugitiu⁹. in fi. j. de sol. l. si vnus. in prin. in ver. sic enim. ſ. de pac. ꝛ tex. valde no. in. l. nõ ideo. ff. de noua. Bal. in. l. cum filius. in fi. per illum tex. ſ. si cer. pet. Confirmo: qꝛ sic etiam est in adiecto cui posset vere solui sed non posset nouare. l. cui recte. j. de noua. intellige nisi talis ficta nouatio redũdaret in vtilitatem domini vel abbatis. l. fi. in fi. prin. ſ. de do. secũdum gl. in. d. l. non ideo. ꝛ do. Alex. hic in fi. ꝛ hoc modo habes plene ꝛ ordinarie examinatam istam materiam. 13 ¶ † Sed vt nihil omittatur inquantum tenui. ſ. quod procurator cõstitut⁹ ad contrahendum censetur habere mandatum ad solutionem recipiendam, ꝛ sic procurator constitutus ad vendendũ, potest pretium recipere. In contrarium videtur facere tex. in. l. j. §. nõ autẽ. in ver. igitur propositio. ſ. de exerci. ibi, vel si ad locandũ. per quem tex. no. ibi Ange. de directo contrarium quod q habet mandatum ad locandum, non videtur habere mandatum ad exigendũ mercedẽ, ꝛ sic habẽs mandatũ ad vendendũ, nõ potest per hoc pretium recipere. ita ibi Ange. Idẽ per illũ tex, tenet Lud. in sin. xxij. vbi corrupte allegat Guil. de Cu. ĩ dicto ver. igitur proposito. ad hoc notare illum tex. ꝛ male allegat: qꝛ Guil. nihil dicit de hoc, ꝛ non facit mẽtionẽ de Ange. qui illud no. ex hoc tex. Mirandũ est de Ang. ꝛ Lud. quod nõ fuerint memores ꝙ cõtrariũ expresse teneat Bar. in. d. l. filie. j. de sol. ꝛ ibi sequit Pau. de Ca. ꝛ Pau. i. d. l. ꝙ seruus. ſ. deposi. ego idẽ teneo duplici fundamento. Primo qꝛ procura. cẽsetur habere mãdatũ ad ea que sunt accessoria, vel que sunt sequela mãdati. l. cuicũq;. §. si ei quẽ ad vendendum. ff. de insti. act. ꝛ in. §. seq. ibi ei⁹ emñ rei sequela est, ꝛ ibi gl. in ver. sequela. no. ex illo tex. cui aliquid cõcedit vel cõmittit, ꝛ ea que ex eo sequunt cõmitti intelliguntur: ergo si mãdaui procuratori ꝙ vẽderet talem rẽ in consequentiam: intelligor mãdasse quod recipiat pretium illius rei vendite. Scdo ꝛ fortius moueor: naz procura. habens simplex mandatum de vendendo: potest qd est fortius habere fidem de pretio, ꝛ trãsferre dominiũ. tex. est in. l. j. §. j. ſ. de excep. rei ven. Ita firmãt Bar. ꝛ alij omnes in. l. a diuo pio. §. sed si emptor. ſ. de re iudi. si ergo põt habere fidem de pretio ꝙ est plus: fortius poterit pretiũ recipere, ꝛ tenẽdo istã partẽ nõ ob. tex. in. d. l. j. §. non autẽ. ver. igit preposito. ibi, vel si ad locãdũ. qꝛ ille tex. nihil penit⁹ facit: qꝛ ibi exercitor expsse phibuit magistrũ nauis exigere vel recipere mercedẽ: nam dicit ibi ad literã text. ꝙ si eum preposui naui ad hoc solũ vt vecturas exigeret nõ vt locet: nõ tenebitur exercitor si magister nauis locauerit, vel si ad locãdũ tantũ non ad exigẽdũ idẽ erit dicendũ. tex. ergo ibi loquitur in casu claro qñ expresse phibuit exigere. ꝛ si dicis isto modo, ille tex. erit de indubitabili contra. l. ancille. cum glos. ff. de fur. rñde ꝙ tex. ibi non dubitat principaliter de hoc, sed ponit regulam generalẽ ꝙ qñ preposito nauis est limitata potentia, illã debet obseruari: alias exercitor nõ obligatur. ꝛ hoc in specie declarat per dicta duo exẽpla. ita teneo in hoc passu quẽ reputo nouũ: quia non est ab aliquo expressus. 14 ¶ † In gl. in ver. vel emãcipato. ibi, aliud in extraneo habes ꝙ si extraneus adiect⁹ solutioni recipiende mutet cõditionẽ suã ꝙ ei nõ potest solui. d. l. cum quis in prin. ff. de sol. facit. l. eius qui in puincia. in prin. ſ. si cer. pe. secus est in filio: qꝛ licet mutet cõditionẽ: tamẽ ei potest solui vt hoc tex. ꝛ cũ ista gl. tenet expresse Bal. hic. Tu aduerte quod ita etiã tenẽt Bart. in. l. si quis seruo. j. de solu. ꝛ. d. Alex. hic, vt statim. j. referã. Sz ꝙ ista differẽtia non sit vera, ꝛ ꝙ aliud non sit in extraneo aliud in filio, tenẽt Ang. ꝛ Io. de imo. hic qui reprehendunt gl. ꝛ cõtra istã differẽtiã gl. facit rõ quam assignat tex. in. d. l. cũ quis. in prin. qꝛ stipulatio intelligit stante adiecto in ea cõditiõe, in qua erat tpe ɔcepte obligatiõis. ista rõ militat in vtroq;. Itẽ in ɔ̃riũ vr facere tex. in. l. stichũ. §. vsumfr. j. de sol. quẽ tex. gl. allegat p cõcor. qui loquit in extraneo adiecto solutioni, ꝛ tñ si capite minuatur, ꝛ sic mutat cõditionem, ei põt solui, sed ad illũ tex. dic vt statim dicã in limitatione quam ponam per illum text. vnde cõiter respondent doc. quod in. d. l. cũ quis. mutuauit statũ in deteri⁹, ideo finitur mãdatũ ꝛ adiectio. sed hic mutauit statum in melius, quia peremãcipationẽ est factus sui iuris, ideo nõ finitur facultas ei soluendi. ita respõdet

Universidad de Deusto
Biblioteca

Bar. & cõiter doc. hic, & in. d. l. cũ qs. in prin. ¶ Cõtra istã cõem solutionẽ duo fortiter vrget. Primo fm Pe. de bezu. hic & in d. l. cũ qs. subtiliter est aduertendũ qõ in. d. l. cũ qs. in prin. ꝙ side raĩ mutatio status in deterius respectu creditoris, nõ aũt respectu ipsius adiectis: & tũc adiecto nõ põt solui, vt in eo qui se dat in adoptionẽ, respectu adoptati nõ sit mutatio in deterius, cuz in adoptãdo semp queraĩ an ei vtilis sit adoptio. l. nec ei. ff. de adop. mõ in isto tex. quãtum ad patrẽ creditorẽ filius p emancipationẽ mutauit statũ in deteriꝰ, & non in melꝰ. nã si mãsisset in pt̃e patris pater potuisset sibi ius dicere ꝓpria authoritate. l. seruũ. & filij. de fur. & sic si debitor soluisset pecuniã adiecto pr̃ potuisset eã ꝓpria authoritate accipere. qñ esset emãcipatus, pater habebit necesse litigare cuz filio, & petere pecuniã. ergo lz respectu filij qñ emãcipaĩ dicaĩ filius mutare conditionẽ in melius, tñ respectu pr̃is creditoris mutat in deteriꝰ. adde ꝙ licet do. Pe. de bezu. nõ dicat ante eum hoc fuit fundamẽtũ ꝓcepto ris sui Cu. in. d. l. cũ qs. in prin. ꝙ siderãt meliorationẽ stat⁹ respectu creditoris & nõ respectu adiecti, & ꝓterea tenẽt ꝙ si adiect⁹ efficeret religiosus ꝙ ei nõ posset solui. quãuis ꝙ ad se efficiaĩ melioris conditionis, vñ per emãcipationẽ filij cõditio patris efficit deterior ꝙ rõnẽ quã dixi. & q; ampl⁹ patri nõ acquirit̃ per filiũ emancipatũ, vt antea acquirebaĩ. l. cũ op̃s. ff. aũt. C. de bonis que lib. Unde alio mõ rñdet ad cõtrariũ. d. Pet. ꝙ i hoc tex. filius mutauit statũ de volũtate patris qui eũ emãcipauit, vnde põt ei emãcipato solui. sed in. d. l. cũ qs. i prin. adiect⁹ mutauit statũ ꝓter volũtatẽ creditoris, dãdo se i adoptionẽ alterius, vnde puto secus esse in hoc tex. si filius esset effect⁹ sui iuris aliter quã per emãcipationẽ, vl aliter quã facto patris, vt in ti. insti. qb. mo. ius pa. po. sol. Sed tu caue; q; qñ dñs manumittit seruũ adiectũ solutioni, seruus mutat statum de volũtate dñi, & ei⁹ facto, & tñ seruo manumisso, & sic effecto liberto, nõ põt solui, vt statim dicã in seq. difficultate. ¶ Scõo õ cõem solutionẽ adhuc fortiꝰ vrget: q; imo videt ꝙ qñ adiectus mutat statũ suũ in melius ꝙ adhuc ei solui nõ possit; patet q; si seruꝰ adiectus solutioni efficiaĩ liber, & sic mutat statũ in melꝰ, & tñ tunc ei solui non põt. l. si qs seruo. & ibi Bar. & Ang. ff. de sol. l. si is qui rem. & ff. Jul. annus. ff. de fur. & ff. recte. verũ & huic simile. i ti. mãda. Bar. in. l. eius ꝙ in puincia. in prima oppo. scõe ptis. ff. si cer. pe. Bal. in. l. mandatũ. i pe. col. C. mãda. firmat. d. Alex. hic, & ita tenẽdo nõ ob. iste tex. quãtum ad patrẽ creditorẽ filius p emancipationẽ mutauit statũ in deteriꝰ, & non in melꝰ. nã si mãsisset in pt̃e patris pater potuisset sibi ius dicere ꝓpria authoritate. l. seruũ. & filij. de fur. & sic si debitor soluisset pecuniã adiecto pr̃ potuisset eã ꝓpria authoritate accipere. qñ esset emãcipatus, pater habebit necesse litigare cuz filio, & petere pecuniã. ergo lz respectu filij qñ emãcipaĩ dicaĩ filius mutare conditionẽ in melius, tñ respectu pr̃is creditoris mutat in deteriꝰ. adde ꝙ licet do. Pe. de bezu. nõ dicat ante eum hoc fuit fundamẽtũ ꝓcepto ris sui Cu. in. d. l. cũ qs. in prin. ꝙ siderãt meliorationẽ stat⁹ respectu creditoris & nõ respectu adiecti, & ꝓterea tenẽt ꝙ si adiect⁹ efficeret religiosus ꝙ ei nõ posset solui. quãuis ꝙ ad se efficiaĩ melioris conditionis, vñ per emãcipationẽ filij cõditio patris efficit deterior ꝙ rõnẽ quã dixi. & q; ampl⁹ patri nõ acquirit̃ per filiũ emancipatũ, vt antea acquirebaĩ. l. cũ op̃s. ff. aũt. C. de bonis que lib. Unde alio mõ rñdet ad cõtrariũ. d. Pet. ꝙ i hoc tex. filius mutauit statũ de volũtate patris qui eũ emãcipauit, vnde põt ei emãcipato solui. sed in. d. l. cũ qs. i prin. adiect⁹ mutauit statũ ꝓter volũtatẽ creditoris, dãdo se i adoptionẽ alterius, vnde puto secus esse in hoc tex. si filius esset effect⁹ sui iuris aliter quã per emãcipationẽ, vl aliter quã facto patris, vt in ti. insti. qb. mo. ius pa. po. sol. Sed tu caue; q; qñ dñs manumittit seruũ adiectũ solutioni, seruus mutat statum de volũta te

Universidad de Deusto Biblioteca

Bar.j.in.j.q.vbi statim dicam. ¶ In gl.in ver.calēdis Januarijs.opp.ꝙ tex.nō possit intelligi de stipulatione annua, vt intelligit gl.prima ꝓpter ver.quēadmodū.vbi prestatio solū debebat fieri vsq; ad cal.Janua.ꝛ sic intra tp̄s min⁹ anno.ergo nō pōt intelligi tex.de stipulatione annua.ꝓpter hoc glo.dt ꝙ hic variatur casus,qñ aliqd diurnū de die in diē ꝓmisit vsq; ad tales cal.ꝛ hoc mō ibi ponit̃ casus diuersus a p̄mo,sed nec iste intelle.mihi placet:q̃ diuinat ꝛ q̃ variat ꝛ destruit tex.vnde etiā intelligo.put.s̄.realiter ꝙ ēt hic vnica fuit ꝓmissio,puta.de.x.cui⁹ obligatio durat vsq; in cal.Januarias. ¶ In gl.i ver.submouebit.opp.q̃ si i scdo exēplo tex.erāt ꝓmissa.x.diurna vsq; ad cal.Janua.vt declarat gl.i ver.calēdis.ergo p̄ tpe preterito poterit heres effectualiter petere,ꝛ non obstabit ei exceptio.gl.tacite fatet̃ ɔtriū,ꝛ ꝓpterea intelligit istū tex.ꝓcedere d̄ eo ꝙ post calē.excurrit.nō potest heres petere,sed dē eo ꝙ ante cal. ¶ Ab.extra Bar.format tres opp.ꝛ tres.q.circa opp.aduerte ꝙ due prime oppo.vadunt contra tex.in ver.cōfestim.ꝛ sic contra primū no.ꝙ Bar.colligit ex isto tex.ꝙ in initio tp̄is potest confestim peti.Cōtra,imo non pōt peti nisi elapso toto tpe, vt l.qui hoc anno.s̄.e.rñdet Bar.ꝙ ibi tp̄s fuit adiectū causa differende solutionis,hic cā limitande obligationis,ꝛ nō declarat rōnē differētie.quare dic ergo ꝙ in.d.l.q hoc anno.tp̄s fuit appositū p ablatiuos absolutos positos sine aliqua p̄positione limitatoria,ꝛ sic dilatio illa cēset̃ apposita solo fauore debitoris ideo totū illud tp̄s dʒ esse finitū,ꝛ ante peti nō posset,sed soluʒ post,sed in isto tex.tp̄s nō est appositū simplr̃,sed cū aduerbio quo ad,vel quousq;,vel donec,que limitat tp̄s intra quod pōt effectualiter peti:q̃ cōfestim in initio ante lapsum illius termini,postea autē nō:q̃ postea finiunt obligationeʒ,ꝛ sic iste tales dictiones apponunt̃ cā limitāde obligatiōis. ¶ In scda oppo.de.l.lecta.§.agit̃ finito primo mēse.s̄.si cer.peta. Bar.rñdet ꝙ ibi tp̄s fuit appositū exequutiōi,nec alr̃ declarat,dic ꝙ qñ tp̄s opponit̃ post obligationē iam ɔctā,tunc dr̃ apponi executiōi, ꝑm eundē Bar.q declarat.d.ɔtriū.l.lecta.in.l.qui hoc anno.s̄.e. ¶ Tertia opp.Bar.tendit ad aliud quā due prime p̄cedētes.nā iste tex.vult ꝙ post tp̄s nō possit in effectu peti:quia obstat exceptio,vt hic in ver.submouēd⁹ est exceptiōe,ꝛ in §.submouebit̃ ɔtra.ꝙ imo etiā post tp̄s possit effectualiter peti,ꝛ nō obstet exceptio est tex.in.l.si mādato titij.§.paulus rñdit die adiecto.s̄.man. Rñdet Bar.post Dy.ꝙ ibi tp̄s fuit adiectū causa differēde solutionis,hic cā limitāde obligationis,ꝛ nō declarat
a rat qūo ꝛ qualiter,vnde posset[a] aliter rñdere ad illū tex.ex mēte Cuma.hic ꝙ ibi sunt alia verba quā in isto tex.nā ibi promisit per dictionē intra,prestare intra cal.ꝛ sic tp̄s videt̃ appositū ad solutionē differēdā,dūmō itra tp̄s fiat.l.si itra.C.de nō nu.pec.ꝛ.l.j.§.ꝙ dicim⁹.ff.de succes.edi.nō autē gratia limitāde obligationis,vt hic.hoc etiā denotat in illo tex.verbū p̄staturū ꝙ solutionē respicit,ꝛ dē dictiōe intra habes p Bar.in.l.j.i prin.p illum tex.s̄.de offic.prefec.vrb.Ludo.ꝛ Are.in.l.qui ante calen.s̄.eo.Old.Lau.in consi.xlix.incip.consueuit dubitari.in.ij.co.

9 ¶ †Querit primo Bar.an ꝛ qñ tēpus cēseatur adiectum causa limitāde ꝛ sic finiēde obligationis, ꝛ qñ solū causa differēde solutionis,ꝛ distingue,vt hic plene per eū,cui⁹ distinctioni scribentes nihil substantiale addunt,ꝛ dicit Alex.ꝙ cōiter tenet̃ effectus ꝛ vtilitas hui⁹ doctrine,patet ex p̄xime dictis:q̃ qñ tp̄s opponit̃ cā differēde solutionis,ꝛ sic fauore debitoris, tūc non pōt cogi debitor nisi elapso toto illo tpe,sed postea post illud tp̄s pōt peti.l.qui hoc anno.s̄.e.cū alijs.s̄.allegatis: sʒ qñ tp̄s apponit gratia limitāde obligationis est totū ecōtra: quia ante illud pōt effectualiter peti,vt hoc tex.in ver.cōfestiʒ postea finit̃ obligatio,ꝛ sic petitio extinguit̃,vnde vt clarius rē habeas reducendo ad practicam,formo vtilem ꝛ quotidianā.qd. ¶ Pone,titius reʒ quā emit a seio,ex postfacto promisit eidē retrouēdere pro eodē pretio intra certum tēpus: puta intra.x.annos.iuxta.l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ vēdi.queritur an elapso illo termino.x.annorū,possit ad reuendēdū vrgeri.ista doctrina Bart.in vltimo mēbro mirabiliter facit ꝙ etiā post terminum possit cogi ad reuendēdū:q̃ qui se obligauit ad dādū vel faciēdum ad diē certū,tenetur etiam post diem,qñ obligatio est simplex ꝛ cōtinet aliquid mometaneū,vt est in proposito retrouēdere:eo q̃ tunc tp̄s censetur appositū cā differende solutionis, ꝛ non causa limitande obligationis,nisi in contrariū egerint cōtrahētes,vt.l.ad diem.j.e.cū alijs iuribus allegatis per Bar.ꝛ sic vult Bar.ꝙ in dubio in obligatione simplici mometanea,ꝛ sic vbi in obligatione versat̃ illud q̄ pōt momento expediri,vt in casu presenti,tp̄s cēset̃ adiectū solū causa differēde solutiōis ꝛ non causa finiende obligationis,ergo etiā post illū terminum tenet̃.si istud esset verū,p̄fecto esset mirabilis decisio i practica,
b sed hoc non obstāte contrarium in terminis cōsuluit Ang.[b] in consi.cxcix.ꝙ incip.titius rem quam emit ꝛc.vbi dicit cōtrariū esse verum sine dubio,ꝛ dicit aduertendū ꝙ Bar.hic nō declarat,sed ipse declarat quod ista doctrina Barto.potest esse vera quādo dies adijcitur obligationi mero fauore debitoris.ita ꝙ creditor ex parte sua nihil habet implere.ita proprie loquit̃ doctrina Bar.Sʒ vbi debitori satisfacienti aliquid est implendū a creditore ꝛ aliter satisfacere nō tenet̃,isto casu nisi sibi itra terminum satisfaciat post terminū nō tenet̃ satisfactionem accipere:quia emptor tenet̃ obseruare ꝓmissa,que legem certam habuerunt ex forma cōtractus,cui legi satisfactū nō est a debitore,pro hoc dicit se dare casum in terminis decidētē istā.q.in.d.l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.vbi ponitur casus de eo q ꝓmisit reuendere pro eodē pretio,quandocunq;,vel intra certum tempus,dicit ibi tex.ꝙ.l.cōuētionis est obseruāda,vbi ergo promisit reuēdere qñcunq; poterit qūocūq; astringit,sed vbi ꝓmisit ad certum terminū,non poterit compelli post terminum: alias ista non different inter se essentialiter,ꝙ est falsum.Ad idē dicit optime facere tex.in.l.emilius largian⁹.s̄.de minorib.ꝛ ista plus me mouet.Tu aduerte inquātū Ang.dicit se allegare casum in terminis in.d.l.ij.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.illa.l.parum vel nihil facit:q̃ qñ emptor ꝓmisit de reuēdēdo intra certum tēpus,prout ibi facta fuit ꝓmissio,an post illū terminū teneat̃ postea retrouendere,ibi de hoc nihil dicit̃ in illo tex.nisi per inductionem a remotis quā extra tex.facit Ang.similiter in.d.l.emilius largianus.verba fuerūt magis precisa exclusionis a cōtractu,elapso tpe,quā hic,tñ melius facit quā.d.l.ij.itē p solutione q̄ tradit Ang.ad doctrinā Bar.adde facere qd dicit idē Bar.i.l.si.x.cū petiero.circa fi.s̄.e.circa intellectū.d.l.ij.ꝛ ita habes notabilē limitationē ad doctrinā Bar. ¶ Ego etiā sequor istā decisionē Ang.alijs fundamētis vltra eū.primo q̃ si ita teneremus sequerent̃ plura absurda que statim subijciam.Nā si verum esset ꝙ emptor teneretur reuendere etiā post transactuʒ terminuʒ:ergo teneret̃ postea in perpetuū ꝛ hoc esset absurdū: quia hoc modo actus agentiū operarētur cōtra eorū intētionē contra.l.nō oīs.in prin.s̄.si cer.pe.ꝛ.l.obligationū substantia.in prin.s̄.ti.j. ¶ Itē etiā ꝛ scdo,si tenet̃ reuendere etiā post transactum terminū:ergo frustratorie fuisset adiectus talis termin⁹ in ꝓmissione,ꝛ sic nihil operaret̃ cōtra reg.l.si qñ.ff.de le.j.ꝛ.c.si Papa.de priuile.in.vj.ꝛ hoc etiā esset absurdū:q̃ in ɔtractibus nulla dictio imo nulla syllaba dʒ esse sine effectu aliqd operandi.ꝑm Bal.in rub.C.de contrahen.emp.in.ix.q.ꝛ ante eum gl.in.c.solite.i ver.tanq̄ de maio.ꝛ obe. ¶ Tertio quia ex quo emptor promisit reuēdere pro eodē pretio intra certū terminū: ergo post illū terminū noluit teneri:q̃ ꝓmissum ad tp̄s censet̃ post tēpus prohibitū.l.si vnus.§.si cum reo.ꝛ.l epistola.§.fi.vbi Pau.de Ca.ad hoc no.s̄.de pac.ꝛ.l.statuliberum.§.stichum.d leg.ij.ꝛ.l.pater filiū.§.fundū.de leg.iij.ꝛ.l.si ita quis.ꝛ ibi Bal.ꝛ alij presertim Alex.s̄.de vulg.ꝛ pupil.gl.in regula decem.de regu.iur.in.vj.Bal.in.l.obseruāre.§.p̄ficisci.in.iij.q.s̄.de offi.pro con.ꝛ leg.Item q̃ affirmatiue limitata ad tp̄s inducit negationem post illud tp̄s ꝑm Bal.in.l.edita.C.de eden.col.xiij.ver.sʒ hic queritur nunqd sufficiat.Accedat ꝙ si statutū ꝓmittit intra certum tēpus posse inquiri,post illud tp̄s censet̃ prohibere ideo inquisitio post illud tēpus formata est ipso iure nulla.ita no.tenet Bar.in consi.incip.A dño Cyno de Bononia in scdo dubio.Sed iste omnes absurditates ꝛ superfluitates cessant in doctrina Bar.ꝛ ita tene:quia omnis intellect⁹ qui nō sonat in auribus vulgi,dicit̃ esse extraneus.ita egregie dicit Bal.in tit.de pace constan.col.xxx.in ver.defendendo.allegat.c.ex literis.de spon.sed qd iste deberet teneri retrouendere post elapsum terminum prefixum non sonaret in auribus vulgi,imo nec perito
10 rum.ergo ꝛc. ¶ †Scdo principaliter circa istā doctrinaʒ Bar.aduerte dū Bar.vult ꝙ iste dictiones,quo ad,quousq;,donec,ꝛ similes adiecte obligationi annue.importāt multiplicationē, denotāt tp̄s adiectū cā limitāde ꝛ finiēde obligationis,per istū tex.quē intellexerit Bar.loq in obligatione annua.vt intelligit gl.j.ꝛ gl.in ver.calēdis.ergo vult Bar.ꝙ iste dictiones in obligatione simplici importēt tp̄s esse adiectū cā differēde solutionis,p.l.ad diē.j.e.cū alijs iurib⁹ alle.p Bar.Sʒ aduerte ꝙ iste tex.nō probat hāc cōclusionē Bar.intelligēdo istū tex.simpliciter,put iacet absq; alia diuinatione,vt tenui.s̄.super gl.j.sed pro Bar.melius facit tex.in.§.at si ita.insti.eo.ibi.x.aureos annuos quo ad viuā ꝛc.vbi ponit̃ dictio annuos que nō est i isto tex.Itē p cōclusione Bar.facit rō:q̃ qñ iste dictiones adijciūtur cā limitādi obligationē multiplicatiuā,vl̃ tractū successiuū prout est stipulatio annua ꝛ vsufru.tutela ꝛ simile:tunc importāt repetitionē ꝛ censent̃ adiecte ad repetendū ꝛ ꝙ post illud tp̄s finiat̃ obligatio.l.sicut in annos.in prin.s̄.quib.mo.vsufr.amit.ꝛ.l.pe.s̄.de excusa.tuto.ꝛ declarat Bar.in.d.l.legatum.s̄.de an.lega.ergo bene stat conclusio Bar.ꝙ tūc tp̄s censet̃ adiectum causa limitande ꝛ finiende obligationis,sed dum postea.

Bar.vult

a ¶ Unde posset.adde ꝛ aduerte q̃ ista sol.cu. recidit in idē cuʒ illa Bar. q̄ enim rō differentie est dicere quo ad viuam, vel itra vitā meā, certe nulla, ꝛ qs dixit sibi ꝙ dictio itra poti⁹ debeat apponi solutioni producende quam obligationi limitande.

b ¶ Ang.in cōsil.adde tu ꝙ est ɔs.ccxviij.

Bar.vult ꝙ qñ iste dictiones ponunt̃ in obligatione simplici, tunc importēt tp̄s solū esse adiectū cā differēde solutionis,licet do.Alex.dicat sic cōiter teneri,tñ vr̃ cōfundi p istū tex.simplr̃ intellectū put iacet sine subauditiōe,vt tenui sup gl.j.ꝛ ad hoc
11 facit qd statim dicā.j.in.ij.qd.Bar. ¶ †Scdo querit Bar.ꝓmittis mihi dare.x.quo ad viuā:an intelligatur de.x.tm̃ prestandis,an vero.x.annua per singulos annos prestāda donec viuā.dicit Bar.se dubitare,tñ tʒ qd vnica.x.intelligant̃ prestāda minuatim donec stipulator viuat.ita qd in ei⁹ vita ascēdat in summa ad.d.quātitatē.per.l.si cū prefinitione.s̄.qñ dies leg.ce.ꝛ ita etiā firmat Bar.sine dubitatione in.l.si stichū.§.stipulatio.s̄.e.Limitat Bar.ex ɔditione psone stipulatoris,qñ qs ꝓmitteret vni pauperi.x.quo ad viuat.tunc talis ꝓmissio censet̃ facta causa alimētorū.l.cū hi.§.si in annos.s̄.de trāsac.ꝛ cōsequēter p̄sumeretur esse annua:q̃ cā alimētorū ē fauorabilis,sicut ꝛ i vltimis volūtatibus.l.legatū.cū gl.ꝛ.l.antepe.s̄.d an.leg.Adde ꝙ cōclusio ꝛ etiā limitatio Bar.est vera ꝛ cōiter approbata,prout etiā dicit.d.Alex.ꝛ ꝙ in dubio vnica.x.intelligant̃ esse ꝓmissa quo ad stipulator viuet,bene facit ꝑm Bar.d.l.legatū.q̃ in dubio qd minimū est debet̃,ꝛ in dubio ɔ̄ stipulatorē fit interpretatio.l.semper in stipulationib⁹.j.de reg.iur.ꝛ.l.stipulatio ista.§.i stipulationib⁹.s̄.eo.Et aduerte diligenter ꝙ ista cōclusio Bar.ab oībus approbata facit pro intellectu quē ad istū intellectuʒ tenui,sine aliqua subauditione,ɔ̄ intellectū gl.prime subaudiētis ad tex.x.annua.Sʒ inquantū Bar.postea subdit ꝙ illa p̄statio de.x.debebit fieri minutatim donec viuat stipulator,ita ꝙ i summa ascēdat dictā quātitatē,ꝛ sequit̃ Alex.hic,idē tʒ gl.i.d.l.legatū.i.ij.op.sʒ truffa est ꝑʒ Ang.Imo.Ra.Cu.ꝛ Pau.de Ca.q̃ imo tota.x.simul possunt peti,ꝛ simul debēt p̄stari,vt hoc tex.in versi.cōfestim,nec hic pōt cadere minutatiʒ p̄statio,vt dt Bar.ꝓpter incertū tp̄s vite stipulatoris,ꝓpter quā incertitudinē nō posset fieri talis diuisio de.x.q̄ punctualiter finiat̃ in vita stipulatoris.Et p hoc nō obstat.l.si cū p̄finitione.ff.qñ
a dies leg.ce.alle.p Bar.q̃ ibi fuit[a] exp̄ssum certū ꝛ determinatū tp̄s.x.annorū intra ꝙ bene pōt fieri certa diuisio.Et si diceres ꝙ distributio debeat fieri arbitrādo tp̄s vite ꝑm formā.l.hereditatū.s̄.ad.l.fal.dicit Ang.ꝙ semp in hoc dubitauit ꝛ plus nō dicit.Tu dic ꝙ ille casus est sp̄alis mirabilis ꝛ sin.ꝑm Bar.ꝛ alios doc.ibi in estimādo legato alimētorū ꝓpter detractionē legis falcidie,sʒ in alijs casibus nō hʒ locū illa.l.ꝑm Ang.Imo.Pau.ꝛ Alexā.ibi,patet:q̃ qlibet p̄sumit̃ viuere vsq; ad.c.annos.l.si.C.de sacrosan.eccle.l.an vsufru.s̄.de vsufru.gl.Bart.ꝛ doc.in.l.iij.§.si dubitet̃.s̄.quemadmo.testa.ape.ꝛ in.l.seq.ꝛ si de
12 sua.s̄.de acq.here. ¶ †Tertio ꝛ vltimo q̄rit multū no.Bar.an exceptio debeat a parte opponi,ꝛ an sufficiat in allegationib⁹ per aduocatos deduci,ꝛ distinguit faciendo in effectu tres casus,vt hic per eū,q postea in fine subdit,nūc intelligis qd est dictū pacta inesse vel nō,tu qui nunq̄ ante intellexisti,ꝛ pleni⁹ ac perfectius quā alibi loquit̃ Bar.ꝛ cū Bar.transeunt cōiter alij ꝑm Alex.cū cōcor.per eū alle. ¶ Circa primū mēbrū Bart.qñ exceptio inest ipsi obligationi,vt i pactis incōtinēti appositis,vel in pactis que tacite inesse intelligunt̃,vt habes exēplum in hoc tex.non est necesse ꝙ exceptio opponat̃ pe reū:q̃ actor proponēdo actionē ꝓponit etiā exceptionē q̄ illi inest.i hoc primo mēbro tene cū Bar.qcquid teneat Salic.in.l.exceptionē.C.de p̄ba.ꝛ Ful.in.l.lecta.s̄.si cer.pe.vt hic p Alex. ¶ Pro ista conclusione Bar.adde facere tex.in.l.rogasti.§.si tibi.s̄.si cer.pe.in ver.ipso iure.ergo etiā si nō opponat̃,ꝛ illū tex.Bal.ibi in lectura antiqua,ad hoc no.ꝛ reputat sin.ꝛ eū simpliciter refert Ale.hic.Tu dic ꝙ etiā Bal.ibi in lectura ordinaria in prima opp.ad hoc no.ꝛ ibidem Alb.de Ro.Pau.ꝛ Alex.ꝛ ideʒ Alex.in l.si vnus.§.pactus ne peteret.in.iiij.no.s̄.de pac.ꝛ dixi pleni⁹ i d.§.si tibi. ¶ Scdo adde facere illud ꝙ tenet Bar.i.l.si ita scriptū.s̄.de leg.ij.vbi tenet ꝙ qñ adēptio legati fuit facta in eodē testamēto,nō est necesse ꝙ heres cōtra legatariū agentē opponat aliquā exceptionē,neq; facti neq; iuris,ex quo ipsi testō inest adēptio,ꝛ sic nō pōt iudici nō liquere,ex quo ei producitur testm̃,ꝙ hʒ etiā ademptionē,secus si ademptio fieret in alia voluntate,puta in alio testō vel codicillis,vt ibidē per eū. ¶ Tertio adde illud qd tʒ Bal.in.l.supplicare.in.iij.no.C.vt li.pendē.vbi tenet ꝙ si actor ꝓducat instrumētū penale,in quo erat pactum de nō petendo sub pena,iudex dʒ protinus etiā reo nō opponente condēnare actorē ad penā ꝛ cogere ad soluēdum penā.
13 per illum tex.in ver.protinus condēnet. ¶ †Circa ꝑm mēbruʒ Bar.in pactis ex interuallo appositis, vel in exceptionibus q̄ non veniunt ex cōuentione partiū,vt est exceptio metus, doli,erroris,ꝛ similes,lʒ ab initio afficiāt obligationē:tūc ē necesse qd tales exceptiones opponant̃ per partē.Adde rationē fundamentalem esse:quia tunc iudici pōt constare in actis de obligatione,si actor ꝓducat instrumētuʒ publicū obligatiōis,ꝛ tñ non obstabit de pacto apposito ex interuallo,non etiā cōstabit ꝙ obligatio sit facta metu,vel errore,vel dolo,ꝛ sic a tot proponēdo actionē nō ꝓponit cū istis exceptionib⁹,vt facit in primo mēbro Bart.ideo tunc est necesse qd per partē excipiat̃,ꝛ ꝓbet̃ talis exceptio.Sʒ aduerte circa exceptionē met⁹, doli,erroris,vel similes:q̃ Bart.met videt̃ aliter tenere in.l.si vnus.§.pact⁹ ne peteret.s̄.de pac.in antepe.col.sup gl.in ver.in pactis factū,vbi tenet ꝙ imo tūc si actor locupletaret̃ cū aliena iactura,pōt iubere ex officio supplere,ac si exceptio fuisset apposita per ptē.per.l.plane.circa prin.s̄.de pe.here.sequitur Jo.de Imo.hic ꝙ intelligit verum Alexā.modo tale officiū iudicis imploretur p partē.per reg.l.iiij.§.hoc aūt iudiciū.s̄.de dā.infe.ꝛ ita tenet gl.ꝛ ibi clari⁹ Bar.i.l.si.s̄.de pet.here.al's secus:ꝛ ita saluat Bar.
14 hic,vt plenius per eum. ¶ †Circa tertiū membrum Bar.in exceptione tēporali,ꝛ sic dilatoria,qñ pactū dilatoriū solutionis fuit ab initio incōtinenti in cōtractu interpositum,dicit Bal.Bar.dicere vnū qd pauci intelligunt,ꝑm Pau.de Ca.Bar.cōfuse loquitur. ¶ Tu vt clare habeas dic Bar.velle duas cōclusiōes. ¶ Prima est qd si pars nō apponat exceptionē talis pacti dilatorij ab initio interpositi,iudex dʒ cōdēnare reū ad soluēduʒ tpe debito,ꝛ nō statim:q̃ talis dilatio incontinēti apposita,inest obligationi ad differendū solutionē,ideo dʒ solutio differri etiā si nō opponat̃ a parte:q̃ ex inspectione cōtractus,apparet iudici exceptio dilatoria in forma dilatorie,ideo tūc non requirit̃ aliqua exceptionis oppositio,ꝛ sic tūc sequit̃ condēnatio modificata. ¶ Scda conclusio Bar.est qd si talis exceptio pacti dilatorij ab initio interpositi,opponat̃ p ptē ad impediēdum iudiciū:tūc cōsequet̃ absolutionē:q̃ actor male egit ante diem,ꝛ q̃ hoc nō inest obligationi,ideo opponet̃ ad ꝓcessum. ¶ Circa primā cōclusionē adde ꝙ idē tenēt Bal.Imo.Pau.de Ca.Ra.Cu.ꝛ do.Alex.hic,idē tenet Bar.in.l.lecta.in.v.co.ꝛ ibi do.Alex.s̄.si cer.pe.Bar.in.l.exceptionē.ad fi.ꝛ ibi Bal.ꝛ Sali.C.de proba.cū alijs cōcor.traditis per do.Alex.hic,ꝛ i d.l.lecta.Et vltra eū adde quod idē tenet Bal.in.c.de testibus.extra de testibus.Ang.i.l.quod si in diem.in prin.s̄.de peti.he. a
Are.in.l.ita stipulatus.i.xxxviij.col.ad fi.ꝛ seq.j.e.ꝛ ista est vera ꝛ magis communis conclusio ꝛ eam tene.Contrariū tenent Rap.Ful.Pau.de Ca.sibi ɔtrarius.ꝛ Lud.in.d.l.lecta.mouetur Rap.fundamento multū colorato:q̃ ex quo reus scit sibi competere exceptionē dilatoriā.ꝛ eam nō opposuit ante litē cōtestatam,sed passus est litem cōtestari:certe videtur renūciasse illi exceptioni dilatorie,ꝛ cōsensisse ꝙ iudiciū procedat.l.Pōponius.§.ratihabitionis.ff.de procur.iuncto.§.tēporales inst.de excep.ꝛ hoc etiam voluit Inn.in.c.j.de plus peti.Bald.in d.l.exceptionē.C.de proba.ꝛ ipsemet.d.Alex.hic:ergo nō ē verum qd iudex possit supplere parte nō opponēte.Sʒ huic fundamēto,licet videat̃ coloratū rñde dupliciter ꝛ bene,vtraq; est vera solutio.Primo ego rñdeo ex doctrina Bar.hic:naʒ illud ꝙ dicit̃ ꝙ pars intelligit̃ omittere exceptionē dilatoriā,ꝛ si eaʒ non opponat ante litem cōtestatā,est verum qñ hʒ necesse eam nō opponere.ita loquunt̃ iura preallegata.sed qñ exceptio dilatoria inest obligationi:prout loquitur Bar.tūc est notoria iudici,ideo tūc nō est necesse ꝙ opponatur per partē,sicut nec qñ pactū est incontinenti appositū:ideo nō videtur tunc renunciare.Uel aliter ꝛ secūdo rñde ꝑm Aret.in.d.l.lecta.ꝛ plenius in.d.l.ita stipulatus.in.xxix.col.qd licet reus nō opponendo taleʒ exceptionē dilatoriā ante litē cōtestatā videat̃ renūciare illi exceptioni,quo ad repellēdū actorē a limine iudicij:ar.l.si ea.C.q accu.nō pos.ꝛ.l.si eo tēpore.C.de remis.pig.nō tñ videt̃ renūciare huic exceptioni dilatorie,inquantum pōt opponi ad differēdum solutionē,p reg.l.si seruitus.s̄.de ser.vrba.predio.vbi si alicui cōpetant duo iura,lʒ intelligatur vni renūciare:nō tñ intelligit̃ alij renunciatum.Omissis alijs leuibus ɔ̄ Bart.fortissime stringit tex.in.l.qd si in diē.in prin.s̄.de peti.hered.vbi videtur tex.formalis ad literā cōtra Bart.qui dicit ꝙ si agatur contra debitorē in diē ꝙ ille debitor nō pōt condēnari,ꝛ illū tex.cōtra Bar.allegat Lud.in.d.l.lecta.in vlti.col.dicens.ibi esse tex.clarum ɔ̄ Bar.ꝛ ꝙ admirat̃ ꝙ Ful.q fuit ita subtilis doct.vadat per mēdicata suffragia,cū ibi sit tex.cōtra Bar.ꝛ illū tex.ante eū allegat Imo.in.c.j.sup gl.fi.de plus peti.ꝛ per illū tex.contra Bar.etiā tenet Ang.sibi contrarius in.l.j.C.de cōdi.ex leg.ꝛ in d.l.exceptionē.C.de proba.ꝛ cōtra Bar.tenuit do.Alex.sibi cōtrarius de quo vehementer admiror in consil.xcv.primi vol.ꝙ incip.in causa ꝛ lite vertente inter spectabilem do.Fran.ꝛc.col.iij.ad fi.Sed ad illum tex.dupliciter respōdet Imo.in.d.c.j.de plus peti.cuius solutiones referunt,ꝛ sequuntur Pau.de ca.ꝛ domi.Alex.in.d.l.lecta.Primo respōdet quod ibi reus opposuit exceptionem.Ista solutio diuinat.Secūdo quod reus ibi opposuerit exceptionem,hoc est facti.ꝛ ea que sunt facti nō presumuntur nisi probentur.l.in bello.§.facte.ff.de capti.Tertio si

a ¶ Quia ibi fuit.Adde ꝙ ista solutio ē do.Alex.hic in.ij.colū.ver.non obstat.

reus ibi opposuisset exceptionē tex. esset de indubitabili.l. q la
beo.§.de carbo.edic. Scdo ꝛ pbabilius rndet Inno.in.d.c.j.se
quando solutionē gl.in.d.l.quod si in diē.in prin.quā solutionē
etiā ibi approbat Bar. q ibi erat debitor in diē, sed non fuerat
conuentus quo ad illud debitū in diē, sed quo ad alia debita:
q2 ibi heres egerat actione vniuersali.s.petitione hereditatis, ꝛ
q2 petitio hereditatis est iudiciū vniuersale fuit etiam quo ad
illud debitū in diē absolutus, sꝫ ista etiā diuinat. ꝛ text. presup-
ponit q ad illud debitū in diē vel sub ꝯditione fuerit cōuent9.
a Tertio vltra[a] Inno. posset rnderi dum tex. ibi dicit non debere
eum cōdēnari intelligat vt statim soluat: q2 istud est plus solue
re.§.plus insti.de actio.cū dies sit pars summe ꝛ obligationis.
l.j.§.diē.ff.de eden. sed bene pōt condēnari vt soluat adueniēte
die, ꝛ sic tēpore debito, prout ēt dicit Bar.hic.patet: q2 text. ibi
subijcit q si tpe rei iudicate dies nō venerit q cauere debet de
restituendo hoc debito cum dies aduenerit. ita ibi dicit tex. ista
solutio nō valet nec satisfacit: q2 tex. indefinite dt nō debere eū
condēnari: ergo nullo mō debet condēnari: ergo debet absolui.
istud vult dicere text. sed bn postea cauere q die adueniente sa-
tisfaciet debito. Scdo ꝛ fortius quod ista solutio nō possit pce
dere, patet manifeste: q2 ille tex. loquitur in debitore in diē, ꝛ in
debitore sub cōditione, in vtroqꝫ casu, ꝛ tn in debitore sub con
ditione pendēte cōditione, nullo modo pōt sequi cōdemnatio,
etiā modificata: q2 pendēte cōditione nō est nata nec obligatio
nec actio.l.cedere diē.ff.de ver.sig. Quarta fuit solutio quorun-
dā aliorū scholasticorū qui dixerūt qd ille tex. loquit in vltimis
volūtatibus, nos autē in cōtractibus in quib9 ꝯditio qncunqꝫ
existens trahit retro.l.potior.ꝛ.l.qui balneū.ff.qui po.in pign.
ha. vt per Bar.in.l.si filiusfa.in prin.ff.eo. sed etiā ista nō est bo-
na: q2 licet tex. loquatur de herede: tn ibi debitū in diē heredita
rium erat ex cōtractu inter viuos, vt patet ex duabus legibus
precedētibus, vbi dicūt tex. non refert an tale debitū sit ex con-
tractu, an ex delicto. Scdo ꝛ fortius istud q condictio trahat
retro vel nō, nihil ad propositum, hoc procedit qn debetur sub
cōditione, sꝫ nos loquimur de debitore in diē. Quinto cogita
si ille tex. posset intelligi de die incerta, nā dies incertus equipa
ratur cōditioni.l.dies incertus.ff.d cōdi.ꝛ demō. isto mō nihil
ob. ille tex. cōtra Bar. q2 Bar. loquit de die certa, sed ista etiam
b est diuinatio ꝛ restrictio, istā reijce. Ego sexto loco[b] soleo ali
ter rndere ad illum tex. ꝛ notabiliter, nam dico q text.in.d.l.q
si in diē. non facit contra doctrinam Bar.hic nā Bar. loquitur
qn cōtractus fuit celebratus pure, ꝛ incōtinenti fuit appositū
pactum dilatoriū solutionis in diē, ꝛ in istis terminis Bar. di-
cit verū: q2 si creditor ageret ex primo debito quod erat purū,
ꝛ nihil excipiatur de pacto dilatorio, tn q2 pactū est incōtinen-
ti appositū, ꝛ sic in obligatione iudex debet cōdēnare reum ad
soluendū, nō quidē simpliciter sed in diē, ꝛ sic tēpore debito. ita
loquitur Bart. hic qui expresse dicit aut pactū de dilatiōe fuit
appositū ex interuallo aut incōtinenti, sed in.l.qd si in diem.nō
precedebat aliquod debitū purū, sed solū in diē vel sub cōditio
ne, ideo si agatur ex illo debito qd est in diē iudex nō debet cō-
demnare sed debet absoluere reū quāuis nihil opposuerit: quia
ibi nō potest tractari de exceptione pacti dilatorij incontinenti
appositi, cū sit solus contractus in diē, nec est ibi separatio pa-
cti dilatorij incōtinenti appositi. ꝛ reperio q istā solutionē etiā
videtur sentire Ang.in.d.l.qd si in diem. vel potes tenere secun
dam solutionē quā.ff. retuli.gl.ꝛ Bar.in.d.l.qd si in diē. que so-
lutio non solū videt esse vera ad illū tex. imo necessaria, nā tex.
ibi equiparat debitorē in diē vel sub cōditione. Cōtra debitorē
sub cōditione indubitatū est qd agi nō potest: q2 pendente con
ditione nō est nata actio vel obligatio.d.l.cedere diē.ff.de verb.
sig. ergo inepte dubitaret ibi tex. an debitor in diem an debitor
sub conditione possit cōdēnari, hoc est omnino indubitatum.
ꝛ dum tex. presupponit rē iudicatā nullatenus pōt loqui quod
sit iudicatū contra debitorem sub cōditione nisi eū absoluen-
do: ergo ibi non fuit actū cōtra debitorem in diem, sicut nec cō
tra debitorem sub cōditione quos ibi equiparat text. sed heres
egit petitione hereditatis quo ad alia debita, ꝛ q2 petitio here
ditatis est vniuersalis, ideo debitores in diē vel sub conditione
fuerūt absoluti per snīaꝫ prestita cautione de soluēdo adueniē
te die vel cōditione. iste est ver9 intellect9 illius tex. ita respōde:
alias nō video qūo ad illū tex. possit ꝯmode rnderi defendēdo
15 Bar. ꝛ ita habes expeditā primā conclusionē Bar. †Circa
secundā conclusionē Bar. q qn exceptio pacti dilatorij incōti-
nenti appositi apponitur per partē ad impediendū iudiciū, tūc
sm Bar. reus dꝫ absolui ꝛ actor debet in expensis cōdēnari.§.
temporales.in fi.insti.de excep. prout etiā dicit Pau.de Ca.h.
Amplia istā cōclusionē vt pcedat nō solū qn reus opponit istā
dilatoriā ad impediēdū iudiciū, vt loquit Bar. sꝫ etiā si simpli-
citer opponat, adhuc iudex ex officio pt repellere actorē a limi

a Tertio vltra. Adde tu q ista solutio est de mente Pau.de Ca. hic ad fi. dūal legat.d.l. q si in diē. Et miror q domin9 Jason nō aduerterit.

b Ego sexto loco. addō istā solutionē etiā ponit Jas.in d.l.lecta.in.xvj.col.in prin. vbi hec oia q posuit h trāscripsit ex illo loco pt duas precedē. solutiones. sꝫ istā vlti sol. reprobat richar. in d.l.lecta.in gl. in ver. tractū. in ver. inquantum Bar. vbi ponit aliā nouam solutio.

c De qua. Adde ꝛ vide hanc positā ꝛ plene per do. Maria. sozi. i cōsi.xxxviij. col.vij. versi. ꝛ expressi9 ꝛ ibi q sunt excep. que impediūt litis igressuꝫ. Adde tn i pposito qd qn exceptio inest obligationi q obstaret cedēti, semper obstat cessionario. ita.d. Frā. de Are.in cō sil.xcvj.in.iiij. dubio ꝛ refert pceptor me9 sozi.in cōs.cclxiij.colū.vj. ver. scienter quod facit.

ne iudicij sm Sali.i.d.l.exceptionē.C.de proba. refert ꝛ sequit
Alex.hic ad fi. cū modificatione qn esset appositū pactū de nō
agēdo ante diem, vt hic per eū. Tu autē cōsidera rationē Bar.
q2 Bar.in rōne sui si bene cōsideras vr voluisse cōtrariū, dum
dicit q ista exceptio dilationis qn opponitur ad impediēdum
processum: tunc nō inest obligationi, sicut qn opponitur ad dif
ferendam solutionē: ergo vult q debeat opponi per partem ad
istuꝫ effectū impediēdi iudiciū. fortius tenet Cu.hic directo cō
tra Bar. q ēt si ista exceptio nō apponat a parte: tn iudex de
bet eius habere rōnē per.l.de qua re.ff.de iudi.ꝛ.l.q si in diē.ff.
de peti.here. ꝛ q2 qn ē iudici notoriū ex actis nō expedit quod
pars opponat.l.j.vbi gl.no.C.qui ꝛ aduer.quos. Idem contra
Bar. tenēt Ful. Lud. Rap. ꝛ Are.i.d.l.lecta. ꝛ ante eos Ange.
in.l.j.C.de condi.ex leg.ꝛ i.d.l.quod si in diem.in prin.ꝛ in.d.l.
exceptionē.C.de proba. q2 iudex ex officio etiā reo nihil oppo
nente, potest repellere actorē a limine iudicij, dummodo sibi cō
stet ex actis. per glo.in.l.vbi pactū.in gl.magna.C.de transac. sꝫ
illa gl. nihil facit quando ipso iure non competeret actio actori
tūc iudex potest eū repellere absqꝫ exceptione, rei cū nemo sine
actione experiat.l.si pupilli.§.videamus.ff.de neg.gest.ꝛ.l.quo
ties.§.item si temporali.ff.d admi.tuto. Scdo mouetur per gl.
no.in.l.j.ff.de offi.asses. q vult q iudex ex officio parte nō oppo
nente potest lacerare detibus libellum ineptū, ꝛ idē dicit gl.xi.
q.i.in.c.sacerdotibus. ergo similiter pōt ex officio repellere calū
niose agētē: quia paria sunt calūniose aut inepte agere.l.qui cū
maior.§.si patris. vbi glo.no.ff.de bo.liber. Sꝫ ad hoc respōde
prout etiā rndet Alex. q illud ibi ideo est: quia sentētia lata su-
per inepto libello fuisset ipso iure nulla.c.cum dilecti.de emp.ꝛ
ven. gl. reputata sing. insti.de obli.in prin.in gl.magna.in versi.
scdm ver. Item per cōpetētes actiones. notat Bal.in.l.actori.
C.de reb.credi.ꝛ in.l.licet.C.de procu. qd non est in casu nostro
vbi sententia non esset nulla. Tene cōclusionem Bar. quā etiā
tenet idem Are. sibi contrarius in.l.si ita stipulat9.col.xxxix.ff.
eo. vbi corrigit illud quod alias tenuit post Fulgo.in.d.l.lecta.
Pondera etiam Bar. notabiliter velle q exceptio dilatoria
solutionis que inest ab initio obligationi impedit iudiciū, ꝛ sic
litis ꝯtestationē si opponatur a parte, q bene no. ad ea que ha
bentur in.c.j.de lit.contesta.in.vj.ꝛ in.l.naꝫ ꝛ postea.in prin.ff.
de iureiur. ꝛ in.l.eleganter.§.si quis post.cum simi.ff.de cōdi.in
deb. In quibus locis specialiter enumerant exceptiones impe
dientes litis ingressum ꝛ sic litis contest. quibus adde istaꝫ tra
c ditam per Bar.hic de qua[c] in illis locis scribentes mētionem
non faciūt, ꝛ aliquid tangit Jo.de Imo.hic. Et circa hoc vide
qd egregie tenet Bar.in.l.si vnus.§.pactus ne peteret.i.vj.col.
ff.de pac. post Inno.in.d.c.j.de litis conte. vbi tenet q exceptio
pacti de non petendo non impedit litis cōte. secus in exceptio-
ne pacti de nō agendo: q2 illa bene impedit litis ingressuꝫ. dixi
16 ibi plene de hoc non repeto hic. †Vltimo circa istam no. do
ctri Bar. vt nihil omittatur, Bar. videtur prima fronte in vno
sibi contrarius, dum dicit quod quādo dilatio fuit ab initio cō-
stituta, tūc ista exceptio inest obligationi, ꝛ tamē dicit Bar. ad
huc debet per partē opponi per.l.exceptionē.C.de prob.ꝛ tn.ff.
in prin. vult q qn exceptio inest ipsi obligationi, q tunc nō est
opus qd per partē aliqd excipiat, in hoc videt sibimet cōtraria
ri. salua Bar. q2 Bar. supra i prin. loquit in exceptione que in-
est ipsi obligationi perpetuo ꝛ peremptorie. Sed in alio casu lo
quitur Bar.in exceptione que inest obligationi solum ad diffe
rendam solutionē ꝛ sic nō perpetuo ꝛ peremptorie, sꝫ dilatorie
tantum, vt dicit Bar. ꝛ ista debet opponi per partē, dato quod
sit ab initio si vult differre iudicium ꝛ sic impedire litis cōtesta.
alias si non opponatur a parte iudex condemnabit modifica-
tiue ad soluendum tempore debito. Et per ista cuꝫ laude Dei
sit impositus finis huic solēni.§.die.xxix. Januarij. MDcccccvj.
1 Iste stipulationes ante calendas, ꝛ calēdis, ex parte stipu
latoris nihil differunt.
2 Omnis intellect9 qui nō cōsonat auribus vulgi est extraneus.

Qui ita stipulatur. el. ij.

Examinaui in.l.q ante ca-
lēdas. vbi est idē tex.ff.eo. ad ibi dicta me remitto, paria sunt sti
pulari ante calēdas vel in calēdis.h.d.eo q2 neutro casu debetur
nisi eis finitis: quia in dubio debet intelligi ante calendas. scilꝫ
finitas, facit.l.anniculus.§.ante diē.ff.de verb.sig.ꝛ.l.stipulatio
nes nō diuidunt.§.si qs ita.ff.eo. Ratio rōnis est, nā cū ista ver
ba ante calēdas possint dupliciter intelligi.s.inchoatas vel fini
tas: ergo in dubio debet fieri interpretatio ꝯtra stipulatorē.l.sti
pulatio ista.§.in stipulationib9.ff.e.ꝛ.l.inter stipulātē.§.si stipu
lante.in fi.ꝛ.l.qcqd astringēde.in prin.ff.eo. ꝛ sic in fauorē pmis
soris: ergo dꝫ intelligi ante calēdas.s.finitas, sicut si diceret calē
dis totū tps dꝫ esse finitū, vt peti possit.l.qui hoc anno.ꝛ.l.cūq
calendis.§.quoties.in fin.ff.eodem.ꝛ.d.l.stipulationes non di-
uiduntur.

1 uidunt.§.pe.si qs ita. ꝛ ita habes declaratū tex. †No. q iste
stipulationes ante calendas ꝛ calendis, ex parte stipulatoris ni
hil differūt: q2 neutro casu pōt stipulator agere nisi illis finitis,
vt hic ꝛ iurib9 preallegatis. Sed bn differūt ex parte pmisso-
ris: q2 q pmisit ante calēdas pōt quacūqꝫ die citeriori soluere.
l.stipulatio ista.§.inter certā.ff.e. sꝫ q pmisit soluere calēdis non
pōt ante soluere si interest stipulatoris prius nō solui, vt q2 tps
fuerit appositū fauore stipulatoris.l.in fideicōmissi.§.cum poli
dius.ff.de vsu.ꝛ.l.si iita relictū.§.pegasus.ff.de leg.ij. dixi i.d.§.
2 inter certam. †Scdo pondera hic videri tex.in.l.qui ante ca
lendas.ff.eo. ꝛ in alijs iuribus preallegatis, cōtra regulā q tra-
dit Bal.in ti.de pac.cōstā.in.xxix.col.in ver. pmittēdo qd ois
intellectus qui nō cōsonat aurib9 vulgi est extraneus, allegat
c.ex literis.de spon. Certe intellectus iuriscōsulti intelligētis an
calendas.s.finitas, nullo mō consonat auribus vulgi: q2 dictio
ante, significat tps quod pcedit, ꝛ tn hic intelligit.s.finitas, nisi
rndeas per rōnē quā in principio posui, ꝛ de hoc plenius posui
in.d.l.qui ante calendas. Capio glo. primam que timore cō-
trarij.l.qui hoc anno.ff.e.ꝛ.l.si ita fuerit libertas relicta.§.fi.ff.
de manu. testa. videtur ponere quatuor intellectus ꝛ non sunt
nisi tres: q2 quartus nihil facit ad propositū. tene sm intellectū
Jo. cōiter approbatum, vt intelligat ante calendas.s.finitas, ꝛ
hoc modo cessant contraria. Tertius intellectus Azo. non vi-
detur posse stare: q2 nō pōt reddi bona ratio diuersitatis, inter
promissionem de soluendo ante diem Iouis, ꝛ promissionem
de soluēdo ante calendas, ꝛ dum Azo voluit assignare rationē
diuersitatis: quia tunc petam in die Iouis, sed non in die calen
darum forte motus est: quia illa dies calendarum esset feriata,
vt sunt calende Januarij.l.pridie.ff.de ferijs. sed nihil est.
1 Nudus proprietarius potest vsumfructum stipulari.
2 Secunda stipulatio continens minus quam primam, etiam cū
interuentu noue persone, etiam de iure Forum, non nouat pre-
cedentem, nisi expresse fuisset actum quod nouaret.
3 Per solutionē partis integralis nō inducit liberatio i aliquo.
4 Soluto fundo a primo promissore, liberatur etiam ille qui secū
do loco promisit solum vsumfructum.
5 Proprietas ꝛ vsusfruct9 vere nō sunt partes fundi sed fictitie.

1 Qui proprietatem.

†Nud9 pprietari9 pōt vsumfru. stipula
ri. hoc primo. ꝛ q solutū nō liberat id per stipulation promis-
sum nō nouat. hoc scdo, ꝛ solutione totius alter qui est debitor
ptis liberat. h ōt tertio ꝛ vltimo vsqꝫ ad.§.fi. ꝛ iste.§.si a te.non
2 est alibi sm Bal. ꝛ est tex. valde sin. sm Rap. Cu.hic. †No.j.
ex.§.si a te. q scda stipulatio cōtinēs minus q prima, etiā cū in
teruentu noue psone, ēt de iure isto Forū nō nouat pcedētē, nisi
expresse fuisset actū q nouaret, vt.l.q vsumfructū.ff.e. Rō est:
q2 nouatio est qdā ficta solutio, seu similis solutioni, vt dt tex.
in.l.si rē.§.si duo.ff.de noua. sed vera solutio que non est integra
sed minor debitor nō liberaret: ergo ēt nō dꝫ fieri nouatio, ꝛ hāc
rōnem vult assignare iste tex. ibi: q2 nec soluēdo: q2 q solutū nō
liberat id pmissum nouationē non inducit. Et sic amplia illud
qd tꝫ Bar.in.l.pe.ff.de preto.stip. vbi tꝫ q qn scda stipulatio cō
tinet min9 re q prima, q non presumit nouatio, vt pcedat etiā
si interueniat noua psona tex. est hic ad hoc bn notādus. aduer
a te ēt qd lꝫ scda stipulatio[a] cōtinēs minus q prima nō nouet pri
mā: tn illa scda stipulatio bn vꝫ ppter interuētū noue psone, vt
ptꝫ in hoc tex. ibi is quoqꝫ. q2 si nō valeret nō cōtingeret libera
tio. Secus si noua psona nō interuenisset.l.q vsumfructū.ff.e.ꝛ
ita limita illā.l.vbi dr q nō vꝫ scda stipulatio cōtinēs minus q
pma. illud est verū qn facta est cū eadē psona, sec9 si cū diuersa,
3 casus est h. †Scdo no. ex tex. ibi: q2 nec soluēdo fundū detra
cto vsufru. liberaberis q p solutionē partis integralis nō indu
cit liberatio in aliquo. Nā si stipulor fundū, intelligor stipulari
pleno iure, ꝛ sic pprietatē ꝛ vsūfructū: q2 appellatiōe fundi ve-
nit vtrūqꝫ.l.si alijs.ff.d vsu ꝛ vsufr.leg. Vn soluēs pprietatē ꝛ
sic vnā ptē integralē sine vsufr. nō liberat i aliq, qcqd teneat Cu.
hic ꝛ male, vt habes p.d. Alex. ꝛ idē ecōtra si solueret solū vsū-
fructū sine pprietate, vt ē tex.in.l.si ita stipulat9 fuero si titi9.§.
j.ad fi.ff.e. vbi dt tex. q fundū pleno iure pmisit, dādo vsumfru-
ctū nulla pte obligationis exonerat, sec9 est i solutiōe ptis quo
titatiue, puta dimidie vl tertie: q2 si debeo fundū vl stichū, ꝛ sol
uo dimidiā ptē fundi ab illa pte soluta liberor. tex.ē i.l.si stipu-
lat9.§.j.ff.de sol. Bal.in.l.stipulationes nō diuidunt.in.ij.q.ff.e.
rō est sꝫ Bar. ꝛ doc. q2 obligatio fundi bn ē diuidua p qtas.d.
l.si stipulat9 sum.§.j.ff.de sol. sꝫ nō est diuidua i pprietatē ꝛ vsū-
fructū. vt h ꝛ.d.l.si ita stipulat9 fuero si titi9.§.j. rō diuersitatis
est: q2 pars integralis, puta pprietas nuda, de p se nō affert tā
tam vtilitatē in pte respectu ptis quātā in toto respectu totius:
4 ideo nō inducit liberatio i aliq.l.i executiōe.§.p pte.ff.e. dixi in
l.ij.§.j.ff.e. †Tertio ꝛ vltimo no.i ver. qd ergo q soluto fun-
do a pmo pmissore, liberat ēt ille q scdo loco pmisit solū vsum
fru. rō fundamētalis hui9 tex. pt eē duplex. Pria sm gl.ꝛ cōi-
ter doc. q2 cū eēt debitor ex cā lucratiua, due cause lucratiue i ex-
ercitio circa idē ꝯcurrere nō pnt.l.oēs debitores.ꝛ.l.si is qui.ff.
de act.ꝛ obli.ꝛ.l.menius.§.duob9. vbi plene ponit materia.ff.de
leg.ij. Sed caue: q2 isto mō si vna ex istis stipulationib9 esset ex
cā onerosa nō pcederet iste tex.in fi. q vr valde restringere istū
tex. tn hoc est verū i se.l.nō quocūqꝫ.§.fundus.ff.de le.j. Nisi di
cas q vt plurimū leges hui9 tituli loquunt ex cā lucratiua nisi
aliud exprimāt. scdo pōt esse rō: q2 ex quo fund9 tradit9 a pmo
pmissore est effect9 stipulatoris, certe in re sua vsusfr. sibi dberi
nō pōt.l.vti frui.ff.si vsusfru.petat. Expeditis textua. venio
ad apparatū glossarū. Capio gl.i v.petā. In.j.op.ꝛ fatetur
ꝯtriū. In scda ēt opponit ꝛ soluit. scda ibi.sꝫ opponit ꝯ pdicta.
In prima pte gl. habes qd i isto tex. dꝫ stipulator petere fun
dū vt ꝯsequat vsumfru. q deficit, nā cū hic i re soluta aliqd ius
deficiat.s.vsusfru. q2 is cui soluta est pprietas hꝫ dnīū, sed dimi
nutū rōne vsusfr. ergo adhuc dꝫ rē ipsam, ꝛ sic fundū petere iu-
rib9 in gl. alle. ista gl. reprehēdit cōiter p oēs: q2 est ꝯ istū tex. ibi
adhuc a te recte fundi vsumfr. petā. ꝛ intelligere, vt facit gl. ē de-
struere tex. ad idē.l.nō quocūqꝫ.§.fund9.in fi.ff.de leg.j. ibi ptē
eū dūtaxat petere debebo, ꝛ ita ēt tꝫ gl.i.l.meni9.§.fundo.d le.
ij. ꝛ ibi etiā vr esse tex. de hoc. Ad iura in ꝯtrium allegata p gl.
rndent Bar. ꝛ doc. q hic loquit qn soluta erat quota rei, id alia
ps petit vt hic.ꝛ.l.si stipulat9 sum.§.j.ff.de sol. ꝛ nō est aliqua.l.i
mundo q adeo clare doceat formare libellū, qn in obligatiōe est
homo, vel fundus, ꝛ soluta est pars, sicut.d.l.si stipulat9 sum.§.
j. sm Bal. ibi, si aūt soluta est res, ꝛ deficiat aliqd ius extrinsecū
respiciens totā rē, adhuc petit totum. ita loquunt.ll. allegate in
gl. Nec ob.l.si ita stipulat9 fuero si Titius.§.j.ff.e. vbi dt text. q
b soluēdo ptē i nihilo liberat: ergo totū pōt peti. rnde[b] q ista cō-
sequētia nō sequit. ex quo qs soluta stat pēdēti, ideo solū alia
pars pōt peti.l.si nō sortē.§.si decē qui est.§.pe.ff.d condi.inde.
vt hic p Bart. ꝛ alios. In scda parte gl. q est satis obscura ꝛ
intricata opponit cōtra tex. q imo fiat nouatio: q2 de iure isto,
quādo scda stipulatio continebat idē q prima, ꝛ interueniebat
noua psona vt hic, fiebat nouatio, vt in.§.preterea.inst. quibus
mo.tol.ob. sed si tu pmisisti mihi fundū simpliciter, ꝛ sic pprie-
tatē ꝛ vsumfructū, deinde titius eundē fundū detracto vsufr. ꝛ
sic pprietatē solā pmittat, in illa scda stipulatione continet idē
q in prima.s.eadē pprietas eiusdeꝫ fundi: ergo deberet prima
nouari saltē in proprietate. gl. vt fugiāt hoc ꝯtriū rndent fictitie
dici scꝫ diuersum ꝛ diuersam stipulationē attēta fictione, lꝫ vere
sit idē fundus. ꝛ istud conat pbare glo. certo mō subtili ꝛ satis
exquisito. nā si pmisisti fundū simplr, postea soluisti fundū de
tracto vsufru. adhuc possum petere fundū: ergo necesse est fate
ri fundū q nūc petit, esse diuersum ab illo qui est solutus, ꝛ quē
habeo. nā illū petere nō possem, eodē mō si stipulor ab vno fun
duꝫ simpliciter, ꝛ postea ab alio stipulor eundē fundū detracto
vsufru. certe fundus scdo promissus, censet esse diuersus a prio
ꝛ sic arguēdo a solutione ad promissionē. vt etiā arguit text. hic
sequit q fictitie scda stipulatio nō continet idē qd prima, imo
qd diuersuꝫ ergo ibi nō pōt cadere nouatio. Sꝫ caue q2 assum
ptū gl. nō est verū q qn pmisisti fundū simpliciter, ꝛ postea sol-
uisti fundū detracto vsufr. q adhuc possum petere fundū, istō
est falsum, ꝛ reprobaui.ff.in princi.gl. ꝛ tenuit q imo debeo pe-
tere vsumfructū, p istū tex. ergo cū falsum sit assumptū: gl. cor-
ruūt qcūqꝫ gl. ifert ex isto assumpto nō vero. Vltra gl. q i isto
tex. scda stipulatio nō cōtineat idē q prima, sꝫ diuersum ve nō
sūt fictitie, vt conata fuit pbare gl. ꝛ sic q nō cadat nouatio po
5 test pbari clari9 sic: †nā pprietas ꝛ vsufruct9 ve nō sūt partes
fundi sꝫ fictitie. ptꝫ q2 fund9 est res corporalis, sꝫ proprietas ꝛ
vsusfruct9 sunt iura incorpora.l.j.ff.de re.diui.ꝛ instit.de re.cor.
ꝛ i corp.§.incorporales. ergo pprietas ꝛ vsusfruct9 nō pnt dici
vere esse ptes fundi lꝫ fictitie: ergo stipulatio prima fundi ꝛ sic
rei corporalis cōtinet qd diuersum a scda, q ꝯtinet solū pprieta
tem ꝛ sic ius icorporalē. Sed rnde q istud posset pcedere sumē
do fundū pro re corporali, sed si sumat p quodā toto itellectua
li, ꝛ sic p pleno dnio: tūc pprietas ꝛ vsusfr. vere sunt ptes istius
dnij.l.recte dicim9. vbi gl.ff.de ver.sig. ꝛ ita declarat istā gl. Bar.
in.l.q vsumfructū.ff.e. ꝛ Pau.de ca.h. ꝛ ad hoc adde bonū tex.
in.l.si a reo.§.si res.ff.de fideius. paucis omissa solutiōe gl. rnde
ad oppositionē gl. clare ꝛ nitide qd qn scda stipulatio ꝯtinebat
idē p oia qd prima: tūc cū interuētu noue psone de iure isto fie-
bat nouatio. ita loquit.d.§.pterea.insti.qb.mo.tol.obli. hic cōti
nebat minus: q2 prima stipulatio cōtinebat fundū pleno iure, ꝛ
sic proprietatē ꝛ vsumfructū. scda vero ꝯtinebat solā pprietatē
detracto vsufr. ꝛ sic min9.l.q vsumfructū.ff.e. vn nō sit nouatio
etiā cū interitu noue persone, ꝛ ita pprie loquit iste tex. no.hic.
Et per ista habes expeditam glo. ꝛ per consequens istum.§.j.

a Scda stipulatio. Vide h Paul.d Ca. hic, de q author non meminit.

b Rnde q. Adde tu, vel aliter ꝛ secundo cogita si dici posset, vt ibi rndet glo. q ibi ille q soluit, dat aliud ad q nō erat obligat9. naꝫ soluit formalem sed ipse tenebat ad causalē, ideo non liberatur imo text.in.l.si stipulatus sum. §.j.ff.de sol.ff. allegatus dt expsse quod liberatur.

1 ☞Stipulatio conditionalis animo nouandi facta moram precedentem non purgat.⁊ nume.2.
3 Sicut secunda stipulatio cõtinens minus re quam prima,etiã cum interuentu noue persone non nouat primam.ita secunda stipulatio continens idem re quod prima,sed minus tempore. etiam cum interuentu noue persone,non nouat primam.
4 Secunda promissio conditionalis interposita animo nouandi primam puram,non inducit purgationem more primi debitoris,quamuis noua persona intercesserit.
5 Licet per secundam stipulationem conditionalem factam animo nouandi speretur prima que est pura nouati in cõditionis euentum,adeo quod interim pendente conditione secunde stipulationis ex prima agi nõ possit:quia tunc videtur facta sub contraria conditione illud est verum ⁊ procedit quando secunda stipulatio posset habere effectum.secus si non.
6 Condictio trahitur retro ad tempus stipulationis cõtracte, si tempore existentis conditionis reperiatur extremuz habile ad obligationem contrahendam vel nouandam,secus si reperiatur extremum inhabile vel ex parte rei vel ex parte persone.
7 Matrimonium medium an impediat legitimationem filiorum qui nati sunt prius ex concubina,si postea mortua vxore ducat illam concubinam in vxorem.
8 Legitimatio non trahitur retro quando bona medio tempore essent alteri quesita.
9 Si primus debitor sit liberatus per acceptilationem,tunc secũdus potest conueniri si cõditio eueniat,⁊ sic acceptilatio facta primo promissori non prodest secundo.
10 Si species promissa sit perempta,secundus promissor cõditionalis non obligatur, etiam si conditio eueniat:quia perempta specie debita,debitor qui non est in mora liberatus.
11 Quatuor casus in quibus mora precedens non purgatur per secundam stipulationem conditionalem.

Si hominem. Bar.exorditur ꝙ iste.§.solet videri horribilis scholaribꝰ, nec posse ex eo extrahi itellectũ.Ang.dt ꝙ nõ est horribilis,vt dt Bar.Pau.de Ca.dt ⁊ bñ ꝙ lz Bar.asserat ꝙ iste.§.est horribilis ⁊ ꝙ vix videt de ipso posse extrahi sanus intellectus,tamẽ salua pace Bar.satis clare apparet intellectus eiꝰ subtiliter speculantibus,nec est aliqua horribilitas,lz sit subtilitas:qr iste.§. est valde subtilis.ita dicit Pau.de Ca.Ra.Cu.dicit nõ esse mirandũ si Bar.dicit ꝙ iste.§.soleat videri scholaribꝰ horribilis. eo qr Bart.eũ confuse multũ tradit.ego autẽ spero ꝙ istũ.§.satis clarũ reddã intelligere volentibus.legã eũ ordinate nouo ⁊ pulchro modo.¶ Ad euidentiã premitte ꝙ difficultas istius tex.⁊ glossarũ principaliter in hoc cõsistit,nã tex.vult ꝙ titius principalis promissor possit ꝯueniri specie perẽpta post morã: nõ obstãte scda stipulatione cõditionali ⁊ nõ aperit tex.qñ seu quo tpe talis mora fuerit cõmissa per primũ ꝓmissorẽ,⁊ sermo tex.in hoc est valde ambiguꝰ ꝯ istũ tex.obstat ⁊ alia difficultas a partibus enumeratis.aut enĩ ista mora intercessit ante scdam stipulationẽ,⁊ tũc per scdaz stipulationẽ est purgata,vt in iuribus allegatis in glo.mag.in prin.ergo per interitũ serui ꝓmissi debet primꝰ ꝓmissor liberari.l.si ex legati cã.ꝯ.e.l.ꝙ te.ꝯ.si cert. pe.⁊.l.si seruũ.§.pe.ꝯ.ergo nõ dz posse cõueniri,cuius ꝯriũ dicit tex.aut vis intelligere tex.ꝙ post interpositã scdam stipulationem.postea mora fuerit ꝯmissa a primo promissore,⁊ certe hoc videt impossibile:qr pendẽte cõditione,titius primus interim cõueniri nõ poterat donec cõditio pendebat.tex.est clarus.i.l. pecuniã.ꝯ.si cer.pe.ergo nulla mora potuit cõmitti:qr vbi nulla petitio ibi nulla põt esse mora.l.si pupillus.ꝯ.eo.⁊.l.lecta.ꝯ.si cer.pe.ꝑpter hãc arduã difficultatẽ gl.⁊ doc.plurimũ laborauerunt in intellectu istius tex.reseruo dicẽdũ in gl.mag.¶ Scdo premitte ꝙ iste.§.legitur in gl.ij.altero de duobus modis,vno modo qd scda stipulatio fuerit interposita aĩo nouandi. Scdo modo ꝙ scda stipulatio nõ intercessit aĩo nouãdi primã,⁊ istã etiã ponit infra glo.mag.post med.ibi tertij.Sed hic cõiter tenetur prima lectura,per gl.⁊ oẽs doc.ꝙ scda stipulatio fuit interposita aĩo nouandi ista est vera,⁊ istã tene nec diuinat,vt di
1 cam statim in gl.ij.¶ †Ultimo aduerte ꝑ enucleãda medulla tex.qd tex.in.§.ꝑcedẽti.ponit,qñ scda stipulatio cõtinet minus re ꝙ̃ prima,qd etiã interuẽtu noue ꝑsone nõ nouat primã.ita ẽ tex.notandus in.§.precedẽti.Mõ in isto.§.dubitat.qd si scda stipulatio cõtineat minus ꝙ prima tpe:qr prima fuit pura,secũda fuit cõditionalis,quo casu secũda dicit cõtinere minus tpe, vt est tex.in.§.plus.instit.de actio.an interim nouet primã,⁊ an tollatur prima obligatio.Et determinat ꝙ non : qr si nouaret primã eã extingueret ⁊ primus debitor re perẽpta etiã post moraz nõ teneret.cuius ꝯriũ determinat iste tex.Et sic vides quõ iste.§.bene cõtinuat cũ.§.ꝑcedẽti.quãuis nemo scribẽtiũ aduertat ⁊ nemo hoc declaret.¶ Istis sic ad euidẽtiã premissis,diuide istũ tex.in tres partes.In prima ponit casum in quo tenet primus promissor,⁊ nõ secũdus,qñ species ꝓmissa est perẽpta quo casu potest agi ex prima stipulatione pura ꝯtra morosuz, sed non põt agi ex stipulatione conditionali cõtra scdm,etiam si cõditio existat.In secunda ponit casum ecõtra in quo tenetur secũdus ⁊ nõ primus,quãdo obligatio prima fuit sublata per acceptilationem:tũc potest solũ agi ex secunda si conditio existat.In tertia assignat rõnem diuersitatis inter istos casus : qr in primo res non extabat tẽpore euentus ꝯditionis,ideo ex secunda agi non põt,sed in alio casu res extabat, licet obligatio primi esset sublata acceptilatione,vnde secũdus promissor obligabit si cõditio euenerit.secũda ibi,at si Titio.tertia ibi,idcir
2 co hec tã varie.¶ †Stipulatio cõditionalis animo nouãdi facta,moram precedentẽ nõ purgat,⁊ cũ incipit esse certum illam secundã stipulationẽ cõmitti nõ posse,statiz agi põt ex prima, ⁊ perempta re.Scda stipulatio conditionalis amplius cõmitti non põt,etiã si cõditio existat.secus si res extat,lz obligatio sit acceptilatione sublata.hoc dicit ꝯm Bar.⁊ cõiter alios,vel summa sic.Scda stipulatio conditionalis animo nouandi interposita,re perẽpta post morã primi debitoris expirat,⁊ statim põt agi cõtra primũ debitorẽ morosum,secus si res nõ sit perẽpta, sed primꝰ debitor acceptilatione liberetur.h.d.⁊ breuius ⁊ clarius,casum pone sub nube ꝯm Bar.propter difficultatem ⁊ va
3 rietatẽ lecturarũ.¶ †Mo.j.ex isto tex.qd sicut secunda stipulatio cõtinens minus re ꝙ̃ prima,etiã cũ interuẽtu noue persone non nouat primam,vt est tex.in.§ precedenti.ita secunda stipulatio continens idẽ re qd prima,sed minus tpe,etiã cũ interuẽtu noue persone nõ nouat primam,⁊ sic iste.§.bene coniungit ⁊ continuat cũ precedẽti.Et si dicas que est ratio quare secũda promissio cõditionalis non nouet primã,rñdet Bal.rationem esse:qr iste promissiones nõ fiebant ex eadẽ cã ⁊ quelibet earũ ꝑ se decernit.Tu dic melius verã esse rationẽ ꝙ̃ ꝓxime dixi, qd hic scda stipulatio bene cõtinebat idẽ ꝙ prima re.s.eundem hominẽ,sed cõtinebat minus tpe:qr prima erat pura.scda conditionalis.§.plus.inst.de actio.vnde etiã cũ interuentu noue persone nõ nouat,sicut nec in.§.precedẽti.qñ cõtinet minus re.Sz caue:qr do.Alex.in.j.not.ex hoc tex.ꝯriũ,ꝙ secũda promissio conditionalis nouat primam purã,⁊ certe inaduertenter ⁊ male loquitur,dũ dicit nouat:qr pendente conditione prima obligatio non põt nouari nec tolli,vt etiã dicit Pau.de Ca.hic i.j. col.in fi.⁊ sunt tex.clari in contrariũ in.§.preterea.instit.q.mo. tol.obli,⁊ in.l.quoties.i prin.ꝯ.de noua.Nã que sunt in cõditione nõ sunt in esse dispositiuo.l.si quis sub cõditione dãdorũ.ff. ꝯ.si quis omis.cau.testa.Bene verũ est ꝙ prima sperat nouari in cõditionis euentũ,⁊ interim stat i suspẽso.l.pecuniã.ꝯ.si cer. pe.⁊ credẽdũ est nõ aliã fuisse mentẽ do.Alex.Et sic põdera vt dixi ex isto tex.iuncto.§.precedẽti.equiparationẽ,ꝙ sicut scda stipulatio cõtinens minus re ꝙ̃ prima,nõ nouat,etiã cũ iteruẽtu noue ꝑsone vt ibi,ita nec hic cõtinẽs minus tpe,sed aduerte qr alibi gl.⁊ scribẽtes tenẽt oppositũ,ꝙ lz in primo casu,qñ secũda stipulatio cõtinet minus re ꝙ̃ prima,nõ ꝑsumat etiã iure isto nouatio,vt in.§.precedẽti.⁊ in.l.q vsumfructũ.ꝯ.e.tñ secus est,qñ scda stipulatio cõtinet minus tpe,ita tenet gl.no.in.l.pe. ꝯ.de preto.stip.⁊ ibi Bar.in pe.q.⁊ ibidẽ doc.Idẽ tenẽt Ang. Imo.⁊ alij i.l.q vsumfructũ.ꝯ.e.⁊ ibi sequit simpliciter do.Alex. in.ij.no.Mouet Bar.in.d.pe.q.tali fundamento:qr qñ secũda stipulatio cõtinet minus tẽpore ꝙ̃ prima,puta qñ promittitur scda in longius tꝑs,semp vr termini prorogatio.l.cũ stipulatꝰ sim mihi a proculo.ꝯ.e.merito nouatio fit ope exceptiõis.istud est fundamẽtũ Bar.ista rõ nõ videret oĩno facere ad casum nostrum.qñ prima stipulatio est pura,scda sub cõditione, quãuis etiã tũc scda cõtineat minus tpe.d.§.plus cũ illa decisione gl.⁊ Bar.trãseũt oẽs indifferẽter.Ego semp solitꝰ sum tenere cõtrarium,⁊ sic cõtra glo.Bart.⁊ oẽs.Primo per tritã regulam:qr bonũ est arg.de re ad tꝑs,⁊ ecõtra.l.miles ita heredẽ.in prin.ꝯ. de testa.mili.presertim cũ tꝑs sit pars obligatiõis.l.j.§.diem.ꝯ. de eden.⁊.d.§.plus.ergo sicut stipulatio cõtinẽs minus re,non nouat precedentẽ,vt oẽs fatentur,ita etiã nõ debet nouare qñ continet minus tpe.Secũdo moueor per istũ tex.iuncto.§.ꝑcedẽti,vt.ꝯ.statim induxi,⁊ ad hoc vt dixi isti tex.nõ fuerũt vnquã ponderati.Tertio ⁊ fortius moueor,nã fundamẽtũ Bar. in quo Bar.se fundat est falsum:qr imo per prorogationez ter
a mini non fit nouatio[a] vllo modo.⁊ sic cõsequentia Bart.non est bona,fit prorogatio:ergo fit nouatio ope exceptionis,ꝓbo noua ⁊ subtili ratione,nam in tẽpore prorogato durat tamẽ pena prius ꝓmissa.l.lecta.ver.dicebã.ꝯ.si cer.pe.⁊ ibi Pau.de Cast. ⁊ do.Alex.in.v.no.ad hoc no.tenet Bar.in.l.j.§.⁊ post operis. ꝯ.de ope.no.nun.cũ multis cõcor.quas ibi dedi.Item in tẽpo
b re prorogato[b] nõ durant pignora nec fideiussores.l.labeo.ij.§.finali.ꝯ.de arbi.l.item queritur.§.qui impleto.ꝯ.loca.⁊.l.legem. C.eo.⁊ tñ ista oĩa tollerẽtur si fieret nouatio.l.solutũ.in prin.ff. nouata.ꝯ.de pig.ac.l.si creditor.⁊.l.nouatione.ꝯ.de noua. Bar. in.l.aliã.ꝯ.e.de noua.Nec est verũ aliud dũ dicit Bar.fieri nouationẽ ope exceptionis:⁊ sic non ipso iure,istud ꝑcederet tenẽdo illud ꝙ tenet idẽ Bar.in.d.l.pe.ꝯ.de preto.stipu.vbi tz ꝙ ĩ oĩbꝰ casibus in quibus olim de iure ffor ũ fiebat nouatio ipso iure: hodie etiã fit nõ ipso iure,sed ope exceptionis.Ista opi.est falsa
a etiã cõiter tenetur cõtrariũ,vt late per do.Alex.[a] post alios in.l. qui vsumfru.ꝯ.eod.vbi dicit ꝙ cõis opi.in hoc vltimo est cõtra Bar.contra quem sepe in hoc vltimo in contigentia facti consului:⁊ ꝯriũ etiã tenui in.l.singularia.ꝯ.si certum peta. Et sic ex omni parte fundamẽtum Bart.redditur falsum:⁊ sic nõ videt bene euadi illud tertiũ fundamentũ ꝙ feci,si velles ponderare
4 quod Bar.tibi dicat ope exceptionis.¶ †Scdo not.ex tex.ibi post morã Titij decesserit.ꝙ secũda ꝓmissio cõditionalis interposita animo nouandi primã purã nõ inducit purgationẽ more primi debitoris,Quis noua persona intercesserit. Qd patet qr tex.dicit post morã,ergo presupponit morã nõ esse purgatã: ⁊ qr tex.vult perẽpta specie adhuc primũ promissorẽ teneri:qd ideo est:qr mora perpetuauit obligationẽ,⁊ ideo morosi fingit res perempta extare.l.si seruus.§.fin.ꝯ.eod.Limita singulariter hoc procedere qñ secunda promissio cõditionalis fuit facta cõtemplatione creditoris,ad quem secundus promissor suũ dirigebat effectum:ita procedit iste tex.Secus si facta fuisset contẽplatione primi debitoris:tunc bene purgaret eius morã ꝯm gl. hic in ver.cõfestim.in.j.solutio.⁊ etiã.j.ante finem.⁊ sequuntur cõmuniter omnes.⁊ est valde sing.⁊ magna limitatio secundum Pau.de ca.⁊ do.Alex.Tanto fortius cũ in dubio secũda promissio cõditionalis censeatur facta cõtemplatione debitoris.l. fideicõmissa.§.interdum.ꝯ.de leg.iij.ꝯm Bart.⁊ alios hic.An ista limitatio que est peregrina ⁊ mirabilis sit vera dicã.j.in.gl.
5 ¶ †Tertio no ex tex.ibi cõfestim cũ Titio agere potero.qd lz per secundam stipulationem conditionalem factam animo nouãdi,speretur prima que est pura nouari in cõditionis euentũ, adeo ꝙ interim pendẽte cõditione secunde stipulationis ex prima agi nõ possit:qr tunc videt sub contraria cõditione.l.pecuniam.ꝯ.si cer.pe.allega.in gl.Illud est verum ⁊ procedit quãdo secunda stipulatio posset habere effectum:qr seruus promissus adhuc viueret.secus si effectum habere nõ posset,qr res ꝓmissa esset perẽpta:qñ tũc ex prima statim agi poterit.tex.est hic, conditione vlterius non expectata.Qr cum secũda amplius cõmitti non possit,ex quo res promissa est mortua,⁊ consequẽter prima non speret amplius nouari:ideo reuertitur ad primã eiꝰ naturã que est pura:ideo ex ea cõfestim põt agi.tex.est hic val
b de no.ꝑ intellectu ⁊ limitatione[b] d.l.pecuniã ꝯm Pau.de cast. hic in.ij.col.Raph.cu.in pe.col.ad fi.licet sibi ascribat.d.Alex. tacitis authoribꝰ.¶ Quarto no.ex eodẽ tex.ꝙ in terminis huius.§.si seruus ꝓmissus viueret,nõ posset statim agi contra primũ promissorẽ,eo qr ex ꝓmissione prima pura,que speratur in euentũ alicuius cõditionis posset nouari,nõ põt statim cũ effectu agi.d.l.pecuniã.in fi.Sic etiã ex testamẽto ꝙ speratur posse rumpi:nõ põt adiri hereditas,nec peti bonorũ possessio ꝯm tabu.l.ventre.ꝯ.de acqui.here.⁊.l.illud.§.fi.ꝯ.de bo.pos.cõtrata. ¶ Quinto no.in ver.at si Titio acceptũ fecissem:⁊ sic scda parte eius tex.ꝙ in terminis huius §.pendente cõditione secũde stipulationis,potest interim primus promissor per acceptilationẽ liberari:⁊ talis acceptilatio valet:⁊ tz Contra istum text.fortiter opponitur ꝙ talis acceptilatio non debeat valere:nã eueniente cõditione secunde stipulationis prout tex.iste ꝑsupponit eueniret ibi,existente cõditione obligari:⁊ dt Planum est quod cõditio qñcꝫ eueniẽs trahitur retro.l.potior.⁊.l.qui balneum.ꝯ.qui pot.in pig.ha.vnde vsqꝫ a principio primã obligationẽ substulit:ergo acceptilatio sequens nihil debet valere,cũ iuris fictiõe videatur facta post sublatã obligationẽ primi.ergo nihil valet, prout videtur tex.in.l.qui decem.§.j.ver.sed quid si ignorãte.⁊ in.l.si quis offerenti.in fi.ꝯ.de sol.Propter istã difficultatẽ subtilis doctor Cuma.hic ad fi.ingenue fatet ꝙ in isto text.ista acceptilatio nõ valuit,⁊ nullius fuit momẽti.Reputo ꝙ istud sit ridiculũ,⁊ certe iste tex.presupponit acceptilationẽ validã fuisse id verbi.ibi,acceptilatione autem interposita superest homo. Itẽ si esset nulla nõ diceretur acceptilatio.l.iiij.§.cõdemnatũ.ꝯ. de re iudi.⁊ cle.pastoralis in vlt.col.eo.ti.de re iudi.Preterea si in isto tex.acceptilatio nõ valuisset,certe tex.nõ haberet aliqd dubiũ:qr si acceptilatio nõ tenuisset,qs dubitaret postquã homo promissus erat in rerũ natura,⁊ obligatio primi ꝓmissoris nõ erat per acceptilationẽ sublata,quod eueniẽte conditione secundus obligaretur,⁊ quod nouaret prima obligatio:qr tunc omnia concurrerent ad faciendum nouationem.Unde iuriscõ. vt poneret casum dubitabilem presupponit acceptilationẽ tenere.Ad oppo.Cuma.respõdet insignis doctor.d.Pet.de bexu.hic:in quantum dicitur ꝙ cõditio secunde stipulationis existens trahitur retro:est verum quãtum ad fundandam obligationẽ secũdi promissoris:ex quo adhuc viuit homo promissus vt dicit iste tex.in ver.si.Sed non trahitur retro quãtum ad nouationẽ faciendã de obligatiõe primi:qr nõ adest extremũ habile,qr obligatio primi deducenda in nouationẽ desijt esse in rerũ natura:cũ fuerit sublata per acceptilationẽ.Uñ isto secũdo respectu quantũ ad nouationẽ prime obligationis faciendã:non potest cõdictio trahi retro.⁊ licet ipse nõ dicat pro ista solutio. adde tex.in.l.quoties.ꝯ.de noua.ibi nec nouatio cõtinget:quia nõ subest reo eo tẽpore quo cõdictio implet.⁊ Bar.ibi in fi.mul
6 tũ no.illũ tex.⁊ reputat perpetuo tenẽdũ mẽti ꝙ illud ꝙ dr †ꝙ cõditio trahitur retro ad tempus stipulationis cõtracte:est verum si tempore existẽtis cõditionis reperiatur extremũ habile ad obligationẽ cõtrahẽdam vel nouandã.secus si reperiatur extremũ inhabile vel ex parte rei vel ex parte ꝑsone vt ibi ꝑ eũ. Ego respõdeo clarius ⁊ fundamentalius dũ dicitur ꝙ cõditio retrotrahitur:nisi actus mediꝰ vt est hic acceptilatio impediat retrotrahi:qr actus medius obuiat cõiunctioni extremorũ gl. est nota.⁊ ibi notabiliter Bar.in.l.si indebitum.§.j.ꝯ.rem ra.ha. Bal.in.l.fi.C.ad mace.habent Cano.de hoc optimũ tex.in.c.si pro te.de rescrip.in.vj.facit.l.si pater filiũ.⁊ ibi glo.⁊ Bart.ꝯ.de
7 adop.Bart.in.l.si vxor.§.si quis vxorẽ.ꝯ.ad le.iul.de adul.†vbi tractat an matrimoniũ mediũ impediat legitimationẽ filiorꝫ qui nati sunt priꝰ ex cõcubina,si postea mortua illa vxore ducat cõcubinam in vxorem,iuxta.c.tanta.qui fi.sint legi.⁊ idẽ Bar.in l.bonorũ.ꝯ.rẽra.ha.cũ suis cõcor.Ad idẽ facit ꝙ tenẽt Bart.⁊
8 doc.in.l.Gallus.§.⁊ quid si tãtũ.col.fi.de lib.⁊ posth.†vbi tenẽt ꝙ legitimatio nõ trahitur retro qñ bona medio tpe essent alteri quesita.Imo fortius actus mediꝰ licet impertinẽs,imo etiã cõtrarius impedit coniunctionẽ extremorũ,vt per plura ꝓbat Jo.and.in reg.sine culpa.in.vj.col.in mercuria.precipue per.c. per tuas.de condi.appo.sequitur do.Alex.in.l.Põponius.§.
9 quesitũ.ꝯ.de acqui.pos.¶ †Sexto no.ex eo.ver.at si Titio acceptũ ibi,obligari põt:ꝙ si primus debitor sit liberatus ꝑ acceptilationẽ:tũc secũdus potest conueniri si cõditio eueniat:⁊ sic acceptilatio facta primo promissori nõ prodest secũdo.In ꝯtrarium arguitur fortiter.nam ex quo ambo promiserãt eãdẽ rem, ⁊ secundus promiserat contemplatione primi, videbãtur quodãmodo correi.Item iste secũdus videbatur quodammodo fideiubere ꝑ primo aĩo repetẽdi ab eo ꝙ solueret:sed acceptilatio facta vni ex correis prodest alteri:⁊ facta principali prodest fideiussori.l.si ex pluribus.⁊.l.⁊ per iusiurandũ.§.⁊ si fideiussori de accep.l.iiij.§.nũc de effectu.ꝯ.de lib.leg.⁊.l.exceptiones que persone.ꝯ.de exce.timore huius difficul.Bar.multũ restringit istum tex.vt intelligatur qñ scds promisit non contemplatione primi debitoris:sed cõtemplatione debitoris prout etiã voluit glo.magna hic in princi.alias procederet cõtrariũ.ꝯ.formam licet fateatur Bar.ꝙ in dubio vr promittere cõtemplatione primi debitoris.arg.l.fideicõmissa.§.interdũ.ff.de leg.iij.⁊ cũ ista solutione videtur transire.d.Alex.hic vt iura iuribus cõcordẽtur.c.cũ expediat.de ele.in.vj.Sed ista est manifesta diuinatio ⁊ restrictio ad hunc tex.Secundo modo respõdent Jo.de imo. Raph.cu.⁊ Pau.de cast.hic.Et ista est verior solutio de iure ꝯm do.Alex.ꝙ in isto tex.Titius ⁊ Seius nõ possunt censeri duo correi:qr nõ cõcurrũt eodẽ tẽpore in obligatione eiusdẽ rei: qr expromissione secundi adueniẽte cõditione debet liberari primus ergo impossibile est eos esse correos.Neqꝫ scds potest censeri quodãmodo fideiubere pro primo.nec habere similitudinẽ fideiussoris:cum secundus se obliget in casum quo primꝰ remanet obligatus.Item intercedit animo nouãdi primam obligationem,ꝯm cõem intellectũ gl.secunde ⁊ doc.ergo cũ in isto tex. iste secundus non censeatur correus fideiussor ergo acceptilatio facta primo nõ liberat secundũ eueniẽte cõditione.¶ Ego aliter respõdeo subtilius ⁊ fundamentalius,⁊ dico ꝙ impossibile est in hoc tex.acceptilatio facta primo possit ꝓdesse secũdo.Nã in isto tex.ꝑpter scdam stipulationẽ cõditionalẽ intelligitur primus obligatꝰ sub ꝯria cõditiõe.l.pecuniã.pluries allegata.ꝯ.si cer.pe.Tunc sic:aut deficit cõditio secũde stipulatiõis:⁊ tũc purificata est obligatio primi:⁊ acceptilatio quo ad primũ habet effectũ:⁊ tunc impossibile est ꝙ prosit secũdo:cuius cõditio deficit:vnde defecta conditione,cum in eo nõ sit aliqua obligatio per ꝯñs nõ potest cadere acceptilatio,nec sibi prodesse.l.qd in diem.ꝯ.de accepti.Aut vero euenit conditio scde promissionis: ⁊ tũc per euẽtũ cõditionis apparet primum,nec tẽpore acceptilationis,nec post fuisse efficaciter obligatum.ergo quo ad eũ acceptilatio nihil operatur:per consequens nec quo ad aliũ.l.fin. ꝯ.de fideiul.⁊ ista est mera veritas.¶ Secũdo cõtra istum tex.⁊ contra idem no.oppo.nam acceptilatio habet vim solutionis tex.in.l.in diem.⁊ in.l.si ex pluribꝰ.ꝯ.de acce.qr acceptilatio est

M M M

a ¶ Nouatio. Adde ꝙ ante ipm hãc opinio.s.ꝙ per prorogationẽ termini nõ fiat nouatio, ponunt do.ð Rota decisi. ccccxliij. qs refert ⁊ sequẽdo cõprobat domi. Mari. Sozi.in cõsi. xxi.col.ij.circa principiũ.

b ¶ In tẽpore ꝓrogato. Et ꝙ fideiussores nõ teneantur in tẽpore prorogato,vt de Bar.⁊ ibi Bal.in.d.l.labeo.ij.§.si per fideiussorẽ.ꝯ.de arbi. Et adde ꝙ si fuit factũ cõpromissum,⁊ dati fideiussores,si fiat prorogatio cõpromissi fideiussores nõ tenentur.ita cõsuluit Sozi.i cõsi.ꝙ incipit circa primum cõsultationis articuluz pro fundamento ꝑmitto.in ꝑn. qd consilium non est in impressis.

a ¶ Per dom. Alex.post alios.adde eũdẽ Alex.in cõsi.x.co.iij.ff. ⁊ eodẽ mõ.⁊ i cõsi.xiij.co.ij. ⁊ seq.in.ij.vo. vbi etiã tenet contra Bart. in hoc vide omnino.Alex. i.o.consi.xiij.

b ¶ Limitatione.adde tu ꝙ istam limitationẽ etiam in d.l.pecuniã. ponit Alexã. quã ibidẽ Jaso.in.vj.no.reprobat,lz hic eã inaduertẽter teneat.

Universidad de Deusto Biblioteca

quedā imaginaria solutio.vt in.d.iuribus.⁊.§.i inst.q.mo tol.
obli.sed si Titi⁹ soluisset hominē promissum.fuisset liberat⁹ se
cūdus promissor:presertim si ambo promisissent ex causa lucra
tiua.vt cōiter loquuntur.ll.huius tituli cū due cause lucratiue
nō possunt in exercitio cōcurrere.l.si is qui.⁊.l.oēs debitores.
ff.de act.⁊ obli.⁊ l.mem⁹.§.duobus.ff.de leg.ij.ergo similiter dꝫ
liberari per acceptilationē que est ficta solutio.Istā oppositio-
nem format insignis doc.d.Pet.de bellu.hic ad fi.⁊ sup ea re-
linquit cogitandā,nihil rñdet,sed dubitat.Tu respōde ex mēte
Raph.cu.ꝙ ficta solutio nō operatur liberationē in hꝭ q tenen
tur diuersis obligationibus,vt proxime dixi.ad de presertim cū
in acceptilatione esset cōcursus de duab⁹ causis lucratiuis:cū
liberando per acceptilationē nihil lucretur nisi ingratitudinē.

10 ¶ †Septimo ⁊ vltimo no.ex hoc tex.quod si species ꝑmissa sit
perēpta.secundus promissor conditionalis nō obligatur:etiā
si conditio eueniat:quia perempta specie debita debitor qui nō
est in mora liberatur.l.quod te.ff.si cer.peta.⁊ l.fi.ex legati cā.ff.
eo.Qꝛ obligatio speciei non pōt esse sine subiecto:⁊ sic sine illa
specie.⁊ ꝙ nō est in rerū natura non potest in obligatione dedu
ci:⁊ isto casu conditio eueniens non pōt trahi retro ad tempus
ꝑmissiōis,quo tpe res ꝑmissa erat in rerū natura:ex quo tēpo
re euenientis conditionis desijt extare:quia sicut nō posset tūc
de nouo ꝯhi obligatio:ita etiā nō pōt fingi retro contracta:qꝛ
extrema ad hoc habilia deficiūt:qꝛ deficit extremum a quo cū
species tūc nō extet:ideo nō pōt fingi retro cōtracta.l.qui bal-
neū.§.titia prediū.ff.q pot.in pig.habe.⁊ l.fin.ff.cōia predi.late
Bar.in repe.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca.⁊ ita habes ex-
pedita perfecte textualia.¶ Glo.ij.in ver.ꝑmiserit.ponit duas
lecturas ad tex.⁊ tenet primā:ꝙ.ij.stipulatio fuerit interposita
aīo nouādi primā:qꝛ alias iste tex.esset de indubitali.istam te-
nēt cōiter doc.qꝛ al's nihil esset impedimēto,quin statim posset
agi contra primū promissorem:⁊ sic nō esset vis quam facit tex.
in.j.parte:an homo ꝑmissus esset mortuus vel ne:qꝛ tūc prim⁹
posset cōueniri etiam re extante ⁊ pendēte adhuc cōditiōe si nō
esset interposita aīo nouādi.Et tū tex.innuit ꝙ si homo ꝑmis-
sus viueret,nō posset pēdēte cōditione prim⁹ promissor cōueni
ri.facit.d.l.pecuniā.ff.si cer.pe.⁊ si dicis ꝙ istud est diuinare,cū
in isto tex.non appareat ꝙ scda stipulatio fuerit interposita aīo
nouandi primā.Ego respondeo notabiliter ꝙ hic nō est aliqua
diuinatio:nā iste tex.loquit in casu dubio,sed regulam habem⁹
ꝙ isto iure qñ scda stipulatio cōtinet idē ꝙ prima cū adiectiōe
cōditionis,⁊ presertim cū interuentu noue ꝑsone,in dubio ꝑsu
mitur facta animo nouādi.tex.est in.§.preterea.insti.qui.mod.
tol.obli.⁊ in.l.quoties.in princ.j.de noua.ergo nō est diuinatio.
¶ Cōtra ista primā lec.cōiter approbatā duo obstāt.primo qꝛ
si verū esset ꝙ in isto tex iste scds ꝑmissor cōditionalis interces
sisset aīo nouādi primā obligationē,sequeret ꝙ secuta accepti-
latione,cū tunc nulla subsit obligatio que possit nouari:nō de-
beret secund⁹ ꝑmissor obligari adueniēte cōditiōe.d.l.quoties.
in prin.cui⁹ cōtrariū vult iste tex.rñde ſm Imo.ꝙ stipulatio se
cūda expresse facta ad nouandā primā,intelligitur si reperitur
subesse tpe euenietis cōditiōis ita ꝙ possit nouari.sec⁹ si sit sub
lata p acceptilationē.tūc licet nō possit nouari:tū scds ꝑmissor
obligat eueniente cōditiōe,si homo promissus tunc viuat pro-
pter formā stipulationis,vt hoc tex.nam animus nouādi intel
ligitur rebus stantibus in illo statu in quo erāt tēpore interpo-
site scōe stipulatiōis.ar.l.ꝙ seruus.ff.de cōdi.ob cām.vbi queli
bet promissio intelligitur[a] rebus durātibus in eodē statu,ꝑut
erant.¶ Secūdo fortius ⁊ cōtra istū cōem intellectū oppo.ſm
subtilem Cum.hic ad fi.nā si verū esset ꝙ in isto tex.scda stipula
tio fuisset facta aīo nouādi:⁊ sic tollēdi primā:p ꝯñs esset facta
ob causam liberandi primū:⁊ sic aīo gerendi negotiū primi.⁊
sic aīo repetendi ab eo illud qḋ soluerit per actionē negotiorū
gestorum.l.soluendo cum gl.ff.de nego.gest.⁊.l.solutionē.cum
ibi no.j.de solu.⁊ tenet Bar.hic ergo cessante ista causa,qꝛ titi⁹
sit per acceptilationē liberatus,nō debere posse effectualiter cō
ueniri qꝛ sibi tunc cōpeteret exceptio.l.ij.§.circa.ff.de excep.do.
nā creditor qui accepto tulit titio,facto suo fecit Sei⁹ potuerit
eū p nouationē liberare.⁊ sic fecit ne vtiliter potuerit gerere ne
gotiū titij:⁊ cōsequenter ne cōtra eum possit agere actione ne-
gotiorum gestorū.l.stichum.§.pe.j.de sol.ergo si creditor agat
cōtra seiū.debebit exceptione repelli.Et tū iste tex.vult quod li
berato per acceptilationē primo:secūdus eueniente cōditiōe ef-
fectualiter obliget:ergo nō videtur verū ꝙ ista secūda stipula-
tio fuerit facta aīo nouandi.⁊ in hoc residet Cu.Sed huic dif-
ficultati rñdeo scdm insignē.d.Pe.de bellu ad fi.qḋ Sei⁹ nō
pōt stipulatorē exceptiōe repellere:eo quia per factum stipula-
toris accepto ferentis,nō potuerit nouare obligationē primi:qꝛ
sufficit quod seius ab initio vtiliter gesserit negotiū primi,inter
cedendo animo nouādi:⁊ liberandi eum:⁊ sic faciendi quantū

a ¶ Intelligat. Adde idē in iramēto no.in c.quemadmodum. de iure iur. Facit qḋ no. Bart.in.l. clari. C.de fideicō. Et vide Alex.in consi. lxxxv.col.j.in v.vol. vbi talis clausula rebus sic stantibus intelligit etiam in compromisso.

in eo fuit licet postea effectus nō fuerit subsecutus.arg.in.l.sed
an vltro ⁊.l.siue hereditaria.ff.de neg.gest.⁊.l.⁊ in totū.ff.de im
pēsis in reb.do.fac.Si ergo stipulator liberauit titium per acce
ptilationē ⁊ sic fecerit ne potuerit p nouationē eueniēte cōditio
ne liberari istō nō dꝫ piudicare seio,qn si soluat stipulatori pos-
sit habere regressum ꝯ titiū.¶ Capio gl.magnā i ver.cōfestim.
Ista gl.tota ſm Raph.cu.loquitur multū cōfuse ⁊ inuolute ⁊
ſm.d.Alex.ista gl.est inordinata,⁊ hoc est quia Bart.expediē-
do peruertit ordinē glosse,⁊ ꝑpter peruersionem Bart.videtur
gl.inordinate ꝑcedere:qꝛ ista gl.venit transportanda ꝑut etiā
faciunt Jo.de imo.⁊.d.Alex.⁊ propter istas trāsportatiōes gl.
redditur obscurior.Ego intendo istam gl.⁊ eius materiā expe-
dire claro ⁊ pulchro ordine,⁊ non sequi Bart.qui inordinate ⁊
vt dicit Raph.confuse procedit.Unde sequēdo seriem verbo⁊
glo.ista glo.videtur formare duas oppositiōes:⁊ prime rñdere
quatuor modis,scde tribus:sed illam scdam oppositionē etiā
format gl.in.j.parte in.ij.solutione ⁊ sic ista.ij.opposito reperit
bis in gl.formata in prima ⁊ in.ij.parte.ij.ibi,Item opp.qꝛ pen
dente cōditione ⁊c.¶ Pro clara intelligentia gl.format cōtra
tex.fortē oppositionē:q̄ habet duas ꝑtes ꝑut gl.format duas
oppo.Aut vis tenere ꝙ mora de qua in text.fuerit cōmissa per
primum ꝑmissorē,ante ꝙ̄ interponeret.ij.stipulatio conditio-
nalis:⁊ istud nō vr̄ posse stare:qꝛ p scdam stipulationē cōditio-
nalem postea interpositā,purgaret mora precedens,vt iuribus
in prin.glo.allegatis:ergo purgata mora ⁊ secuto interitu hoīs
ꝑmissi,nō deberet teneri prim⁹ ꝑmissor.l.si ex legati cā.ff.eo.cu
ius cōtrariū dr in tex.ista est.j.op.gl.Aut vis tenere ꝙ i isto tex.
pri⁹ fuerit interposita scda stipulatio ꝯditionalis,⁊ postea fue
rit mora cōmissa p primū possessorē:⁊ hoc vr̄ impossibile:qꝛ pē
dente cōditione scōe stipulationis,primus ꝑmissor interim cō
ueniri nō pōt.l.pecuniā.ff.si cer.pet.si nō pōt cōueniri:ergo non
pōt in mora ꝯstitui.ita est.ij.op.gl.Et sic quocūqꝫ te vtas,siue
intelligas morā ante ꝯmissā,siue post:nullo casu vr̄ ꝙ iste tex.
possit ꝑcedere.Aduerte tex.simpliciter dicit post morā Titij ⁊
nō aperit quo tpe talis mora fuerit cōmissa:an añ interpositam
scdam stipulationē,an vo post:vñ cū tex.simpliciter loquat:dꝫ
ēt simpliciter sic itelligi,ꝙ vtroqꝫ casu possit ꝑcedere añ ⁊ post.

11 sic facio duos casus principales.¶ †Prim⁹ casus est qñ mora
erat pri⁹ cōmissa,⁊ postea.ij.stipulatio interposita ⁊ ex solutiōi
bus gl.habes quatuor casus in quibus mora precedēs nō pur-
gat p scdam stipulationē cōditionalē:⁊ in illis quatuor casib⁹
iste tex.poterit ꝑcedere,in mora añ cōmissa:prim⁹ casus est ſꝫ
primā solutionē gl.positā hic in pri.⁊ etiā.j.in pria solutiōe scōe
opp.qñ scda stipulatio cōditionalis fuit interposita nō contē-
platione debitoris ꝑmorosi,sed contēplatione stipulatoris,⁊ sic
creditoris ad quē secūdus ꝑmissor suum dirigebat effectū:quo
casu nō purgatur mora precedēs:⁊ sic potest ꝑcedere iste text.
⁊ ratio est qꝛ tūc secundus promissor nō habuit animū geren-
di,negotiū primi:⁊ sic non habuit animum purgandi eius mo-
ram:vnde ex hoc videtur tacite egisse quod nō purgetur mora
precedens,ex quo interuenit fauore ⁊ contēplatione creditoris
vnde qḋ fauore creditoris est iterpositū,nō dꝫ ad eius damnū
retorqueri:⁊ sic nō dꝫ induci vt purget morā.l.quod fauore.C.
de leg.⁊.c.qḋ ob gratiā.de regu.iur.in.vj.Ista prima solutio gl.
ſm Bar.nō solū est vera in sexmo est necessaria ad istum tex.⁊
probat Bar.sic:qꝛ si in isto tex.Seius secundus ꝑmissor inter
cessisset pro Titio ⁊ cōtēplatione Titij:⁊ sic quasi pro eo fideiu
bendo certe liberato primo p acceptilationē,ēt liberaret secun
dus:vt dixi in tex.in.vj.no.Sed contrarium dicit in tex.ergo
ex hoc apparet qḋ non ꝑmittebat p Titio:sꝫ p seipso ⁊ gratia
stipulatoris:⁊ dt gl.Sed vt dixi.ff.in tex.in.vj.no.ista eēt nimia
restrictio ⁊ diuinatio ad istū tex.quā facit Bar.⁊ ibi clare remo
ui istud fundamentū Bar.Et Bar.met.j.ꝑxime subdit qḋ in
dubio prout loquit iste tex.secūda ꝑmissio intelligit facta con-
templatione primi debitoris.l.fideicōmissa.§.interdū.ff.de leg.
iij.Preterea ſm Imo.si res ꝑmissa extabat tēpore euenientis
conditionis,nouabit prima obligatio,ex quo secūda fuit inter
posita animo nouādi,vt dictū est in glo.ij.⁊ consequēter tollet
effectus more primi debitoris qñ etiam secunda non fuisset in
terposita eius contemplatione:sed qñ deficeret conditio secun-
de stipulationis:tunc procederet casus glo.Tu aduerte subti-
lius ſm insignem doct.d.Pet.de bellu.quod ista prima solu
tio glo.approbata per Bar.⁊ cōiter per alios nō potest adapta
ri ad istum tex.Nam iste intelligit per glo.secundā approbatā
cōmuniter quod in isto textu secunda stipulatio fuit facta ani-
mo nouandi primā.ita tenent glo.⁊ omnes.ergo si Seius pro
misit animo nouandi obligationē titij,⁊ sic animo liberādi Ti
tium:ergo intercessit animo gerēdi negotiū Titij:ergo cōtem
platione Titij,⁊ sic p Titio,⁊ nō p seipso.Et pōdera ꝙ doc.vi
dent aliqualiter cōtrarij:nam primo tenēt glo.scdam ꝙ in isto
tex.secun-

tex.scda stipulatio fuit interposita animo nouandi obligationē
titij,⁊ postea tenet quod fuerit interposita pro seipso ⁊ nō ani-
mo gerendi negotiū titij.Sed ista nō possunt simul stare:qꝛ eo
ipso quod habet animum nouandi habet animum gerēdi nego
tium titij,sicut si soluisset pro titio:nā nouatio equiparat solu-
tioni vt est tex.in.§.precedē.⁊ in.l.si rem.§.si duo de noua.ergo
sicut soluendo pro titio gereret negotiū titij.l.soluendo.ff.de ne
go.gest.ita etiam intercedendo animo nouādi.¶ Secūdus ca
sus gl.est ibi tertij.quādo Seius promisisset animo nō nouādi:
qꝛ tūc sicut nō nouaret primā obligationē,ita etiā nō purgaret
morā primi.sed gl.ij.⁊ doc.tenent contrariū ꝙ imo in hoc text.
ij.stipulatio fuit interposita aīo nouādi primā:ibi dixi.¶ Ter
ti⁹ casus gl.est ibi quarti.vt Roge.ꝙ in isto tex.fuit expresse a-
ctū quod per secundā promissionē etiā animo nouandi interpo
sitā non tamen purgaretur mora titij precedē.¶ Quartus ca-
sus valde no.est quem ponit gl.in fi.⁊ ad istū casum Bar.⁊ scri-
bentes nō aduertunt,qñ mora precedens fuisset contracta per
delictū,puta qꝛ primus promissor occidisset seruū promissum,
tunc illa mora precedens per delictū nō purgaretur per scdam
stipulationem nō conditionalem,etiā animo nouādi interposi-
tam.ita vult ista glo.in fi.quā bene no.Et ratio pōt esse duplex.
primo qꝛ mora que cōmittit per delictū est improbior mora p
illud ꝙ in simili dicit gl.solēnis in.l.si te.C.de infamibus.Et qꝛ
grauius est illud ꝙ committitur in faciendo,puta occidendo:
q̄ ꝙ negligendo,puta omittēdo vt est gl.ordi.in.l.si mora.ff.so
lu.mat.vbi circa hoc q̄ plura cumulaui.⁊ gl.in lege.l.cornelia.ff.
ad sena.sylla.ergo cū sit improbior mora,non potest ita de faci-
li purgari per secundā stipulationem cōditionalem.Jura ergo
que allegant in prin.hui⁹ gl.que volūt per scdam stipulationē
conditionalem purgetur mora prime obligationis.precedēs et
signanter limitātur qñ mora precedens fuit cōtracta per inter-
pellationem.Secus si per delictū,vt hac gl.no.⁊ ita etiam tenet
gl.in.d.l.quoties.ver.vnde Marcellus.in gl.in ver.purgari.in
prima solutione.j.de noua.scdam rationē statim ponam.Istū
casum ampliat Jo.de imo.hic col.fi.q̄uis de ista gl.nec de alia
faciat mentionē,vt procedāt etiā si res promissa fuisset in ꝑsen-
tia tēpore secūde stipulationis cōditionalis,adhuc nec purga-
ret nec tolleretur effectus more preambule cōtracte p delictū.⁊
ad hoc dicit facere tex.in.l.⁊ elegāter.§.nō solū.ff.de dolo.Sed
caue ista ampliatio nō posset stare qñ seruus ꝑmissus ante fuis
set occisus:qꝛ ex quo prius erat mortu⁹,nō poterat esse in ꝑsen
tia tempore secunde stipulatiōis.Sed intellige imo.quādo pri-
mo erat letaliter vulneratus,⁊ ita vulneratus fuit in presentia
tpe secūde stipulationis,⁊ postea mortuus est:qꝛ tūc mors tra
hit retro ad tp̄s vulneris letalis,vt no.in.l.dāni.in.j.§.sabini.ff.
de dam.infec.Sed aduerte circa istum quartū casum glo.valde
no.quia diceret aliquis subtilis:iste casus est impossibilis:qꝛ si
homo promissus erat occisus:ergo secūda stipulatio nihil pe-
nitus valuit,si pro homine iam mortuo.l.si homo mort⁹.j.e.rñ-
de ꝙ aīo nouandi primā obligationem pōt homo mortu⁹ in
stipulationem deduci.l.si seruum.§.fi.⁊.l.inter stipulantē.§.pe.
j.eo.⁊ glo.in illo.§.pe.in ver.stipularer.Dic ⁊ valde notabiliter
ꝙ tunc per istā secundā stipulationem nō purgatur mora pre-
cedēs:quia ex quo res erat mortua nō potest esse presens vt sta
tim dicam in seq.casu:sed bene nouat primā obligationē,licet
non purget.Et ista erit secūda ratio valde no.ad istū.iiij.casum
⁊ ista bene nota:quia sunt boni termini iuris.⁊ iste casus est val
de necessarius,quod mora fuisset commissa vel occidendo,vel
aliter vulnerando:tunc nō purgaretur per scdam stipulationē.
¶ Ultra glo.addit Bar.post doc.antiquos per eum relatos ⁊
omnes sequūtur alium.v.casum qui est bonus ⁊ nota.ꝙ in isto
tex.secunda stipulatio cōditionalis interposita animo nouādi,
ideo nō purgat morā primi debitoris precedentem:eo quia ho
mo promissus nō erat presens tempore secūde promissiōis,sed
erat absens.Ideo absentia rei ꝑmisse impedit ne secūda stipula
tio purget morā precedentē.secus ergo si fuisset ꝑsens.ita tenet
gl.in.d.l.quoties.in prin.ver.vnde Marcell⁹.in vltima solutio
ne.j.de noua.⁊ ibi gl.allegat de hoc tex.expressum ⁊ clarum.in
l.q decē.§.si cū mihi stichū.ver.sed tū.j.de solu.quē tex.Bar.ibi
in duobus locis dicit nō esse alibi in iure,⁊ eū etiā pro sing.not.
ibi Pau.de ca.Et aduerte qꝛ tex.ibi in illo ver.si tū.i fi.assignat
istam rōnem.nō enim obtulisset eū propter absentiam intelligi
pōt.Ista ratio prima inspectione videtur obscura:ideo eā aper
te ⁊ notabiliter sic declara:nā purgatio more fundat sup mera
equitate.l.si seruū.§.sequit.j.e.vnde debitor ex bono ⁊ equo dr
moram purgare qñ ipse vel alius pro eo offert rem debitam cre
ditori:vel qñ creditor stipulat ab alio etiā cōditionaliter eandē
rem:nā ex bono ⁊ equo etiā per talē scdm ꝑmissionē conditio-
nalē purgat mora ꝑcedēs,vt est ibidē tex.d.§.si cū mihi stichū
in ver.sꝫ qd si ignorāte.⁊ i ver.idē rñsum.rō est qꝛ ita ꝑmittēdo,

ſm iuris intellectū vr̄ offerre,vt ibi dicit tex.hec fictio:tunc pōt
habere locū qñ pt hr̄e locū veritas.⁊ nō aliter.l.q ad certū.ff.lo
ca.⁊.l.filio quē pater.ff.de lib.⁊ posth.No.ad ꝑpositū qñ seru⁹
q ꝑmittit tūc est pñs,pōt cadere vitas obligatiōis:⁊ iō si ali⁹
ꝑmittat creditori eūdē seruū pñtem,iuris intellectu intelligitur
eum offerre creditori:ideo tunc bene purgat mora precedens.
Sed quādo seruus qui promittit nō est presens,sed absens:tūc
vere non posset offerri:ergo etiā non pōt tūc habere locū fictio
ideo nō purgatur tūc mora precedēs.Et istud est ꝙ proprie vo
luit dicere tex.in.d.§.si cū mihi stichū.versi.si tū in fi.dū assignat
rōnē:⁊ dicit nō eū obtulisse eū ꝑpter absentiā intelligi pt.Cōfir
mo qꝛ si seru⁹ promissus moriat pendēte cōditione:qꝛ tūc non
pōt esse presens tpe euenientis cōditionis:ideo nō purgat tunc
mora ꝑcedēs:⁊ tūc prim⁹ debitor pōt statim ꝯueniri.ita est tex.
hic quem nūc intelligis fundamētaliter.⁊ istum.v.casum dicit
Bar.esse no.⁊ bonū,⁊ omnes indifferēter tenent:qꝛ verissimus
est.Et si diceres qs reuelauit Bar.⁊ doc.ꝙ in isto tex.tpe inter
posite scōe stipulationis cōditionalis seruus ꝑmissus nō esset
pñs,sꝫ absens:istud est diuinare ad istū tex.⁊ diuinare nō debe
m⁹ vulgata.l.si putator.ff.ad.l.aql.rñde notabiliter ꝙ text.loqt
in dubio:sed ꝑsumere pñtiā serui ꝑmissi tpe scōe stipulatiōis,
est presumere extrinsecū:sed extrinseca nō ꝑsumunt.l.quante.§.
j.ff.de publica.Bar.⁊ alij in.l.sciendū.vbi dixi.ff.eo.Preterea
primus debitor q vult dicere seruū fuisse presentē tpe secūde sti
pulatiōis,⁊ cōsequēter morā suā purgatā,dꝫ hoc ostēdere ⁊ ꝑ-
bare.l.actor.C.de ꝑba.⁊.l.ei q dicit.ff.e.de ꝑba.Imo pl⁹ ēt qñ
negatiua est fundamētū intētionis alicui⁹,tenetur eā probare,
ſm Bar.⁊ alios in.l.in illa.⁊.l.hoc iure.ff.eo.de v.ob.⁊ sic istud
nō est diuinare:sed necessariā iuris interpretationē facere:⁊ sic
ex istis oībus habes relatos.v.casus in qb⁹ mora erat cōmissa
ante.⁊ tū p scdam stipulationē cōditionalē etiā interpositā aīo
nouādi,nō purgat illa mora.¶ Assumo nūc scdm casum prin-
cipalē qñ post scdam stipulationē ꝯditionalē fuit ꝯmissa mora
ex solutiōibus gl.habes duos casus.prim⁹ qñ vn⁹ ꝑmisit pure
deinde alius scds ꝑmisit sub conditione:tūc post ꝑmissionē cō
ditionalē scdi,pōt mora cōmitti per primū.ita loquit iste tex.se
cus qñ ipse idē ꝑmisisset primo iure,deinde sub cōditiōe.ita lo
quitur.d.l.pecuniā.Bar.reprehendit hoc qꝛ ſm eum text.est ꝙ
nō refert siue ipse siue alius promittat,in.d.l.pecuniā.ff.si certū
pe.Sed certe ille tex.vr̄ loq prout dicit gl.qñ ipse idē ⁊ nō ali⁹.
forte Bar.cōsiderauit ꝙ tex.ibi nō facit differētiā an sit idē vel
alius:sed ꝑ certo ibi est vnus ⁊ idē ꝑmissor:sꝫ alij tertio ꝑmit
tat ⁊ nō primo stipulari:sed hic est totū econtra:quia duo sunt
diuersi ꝑmissores,sed vnus stipulator:tū ista solutio gl.nō eua
cuat ꝯtriū.d.l.pecuniā.qꝛ in isto tex.licet alius tertius scdo loco
ꝑmiserit tū qꝛ eueniēte cōditiōe fiebat nouatio primi:ergo sub
ꝯtria cōditione remanebat titius obligatus vt ibi:ergo interim
nō pōt ꝯueniri ⁊ sic nec in mora cōstitui.⁊ istud est qḋ vult dice
re Bar.⁊ gl.met.in.d.l.quoties.ver.vñ Marcell⁹.j.de nouat.vt
ibi dicit ꝙ ista solutio sibi non placet.¶ Scds casus gl.est quē
ponit in prima ⁊ etiā in.ij.parte:q est valde no.⁊ Bart.reputat
tenēdū mēti,ꝙ licet debitor sub cōditione nō possit interim cō
ueniri ⁊ sic in mora cōstitui negligēdo:tū bñ pōt in mora cōsti-
tui faciēdo:⁊ sic occidēdo,vel vulnerādo letaliter speciē ꝑmis-
sam.Et sic habes ex gl.ꝙ nō solū occidēdo debitor pōt in mo-
ra cōstitui,⁊ ꝑpetuare obligationē,sed etiā vulnerādo.rō est qs
mors retro fingit vsqꝫ ad tp̄s vulneris letalis,vt no.in.l.dāni
infecti.in.j.§.sabini.ff.de dā.infec.rō aūt huius gl.est qꝛ sticho
interfecto extinguit stipulatio cōditiōalis,vt hoc tex.⁊.d.l.quo
ties.in pn.que stipulatio erat causa ꝙ prima ꝑmissio diceretur
ꝯditionalis.i.facta sub cōtraria cōditiōe.d.l.pecuniā.Uñ extin
cta scda stipulatione,prima remanet pura,⁊ confestim pōt agi.
vt hoc tex.⁊ sic reducit ad pristinā originalē naturā suā que fue
rat pura.¶ Hinc ex hoc subtiliter sequit ꝙ secus esset si ꝯditio
nō purificaret p imperfectionē:vt si promisi simpliciter stichum
sub cōditione,⁊ interim ea pendente eum occidam non dicatur
per hoc esse in mora:ideo nō possum cōueniri actiōe ex stipula
tu,sed actione de dolo.tex.est ſm cōem intellectū in.l.si fideius-
sor.ff.de dol.ita singulariter limitat ⁊ declarat istā gl.Bar.in.l.
mora i vltima opp.j.eo.Et licet.d.Alex.subijciat do.hic nō al
legare Bar.in loco preallegato.Tu dic qḋ imo.Pau.hic i fin.
expresse alleg.⁊ dicit qḋ illud dictū Bar.est tenēdū mēti qꝛ sub
tilissimum est.¶ Ex suprascriptis omnib⁹ habes qḋ iste tex.lo
quēs de mora,pōt itelligi de mora cōtracta ante interpositā se-
cundā stipulationē cōditionalē:⁊ etiam de mora cōtracta post.
Sed statim diceret aliqs:iste tex.simpliciter loquitur de mora,
⁊ tu restringis ad aliquos casus speciales qui etiā diuināt.Dic
ꝙ tex.nō curat qūo vel qñ fuerit cōtracta mora:mō nō sit pur-
gata:vnde tex.potest explificari in omni casu possibili qs au-
tem sit iste casus,de hoc nō queritur nec disputatur in hoc tex.

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui solum loquitur de mora commissa, ꝛ non purgata. vnde reducas te quēcunque casum velis in quo istud possit procedere. ꝛ per ista remanet expeditus plesens. ℌ. ꝛ consequenter ista lex in.iiij. lect. viij. Feb. 1506.

1 ¶ Effectus obligationis conditionalis, transit ad heredes promissoris.

2 ℣ Dors non est causa tollende obligationis. 57-

1 SI quis si titius. ¶ Effectus obligationis cōditionalis trāsit ad heredes promissoris. ꝛ sic passiue. Dic idē actiue quia etiā ex parte stipulatoris obligatio actiue transit ad heredes stipulatoris. ℌ. ex cōditionali. insti. e. ꝛ hic in gl. ¶ Illo. ex hoc tex. fm Bal. ꝙ mors nō est causa tollēde obligatiōis, licet alias dicat tex. ꝙ mors omnia soluit. in. ℌ. de inceps. in aut. de nupt. ꝛ propter hoc etiam emanauit titu. C. vt actio. ab here. ꝛ cōtra here. Trē intellige istum tex. in cōditione casuali prout loquitur. Sed in cōditione potestatiua puta si derit facultas implēdi nō transit ad heredes: nec actiue nec passiue: q̄ videtur actum ꝙ principalis a cuius potestate nō pendet debeat ipse adimplere in. l. si decē cum petiero. vbi dixi. ℌ. e.

¶ In tex. ibi relinquit heredē obligatū exponе. t. obligandum in conditionis euentum cum interim pendente cōditione prout loquitur tex. nō sit nata actio nec obligatio. l. cedere diem. ℌ. de verb. sig. Vel exponе obligatum. ſ. conditionali. propter spem debitum iri. vt dicit text. in. ℌ. ex conditionali. insti. eo. ꝛ si conditio extiterit obligabitur efficaciter.

1 ¶ Secunda stipulatio continens plus quam prima inducit nouationem prime: nisi in certis casibus. vt. ſ. nu. 2. 2. 3.

4 Vsufructus vere non est pars fundi.

5 Si quis promisit fundum pleno iure ꝛ tradidit solū propietatē detracto vsufructu, an possit etiam contra eum peti fundus.

6 Quando secunda stipulatio continet minus quam prima, non inducitur nouatio prime.

7 Secunda stipulatio continens minus quam prima: nullā obligationem etiam naturalem inducit.

8 Secunda stipulatio continens minus quam prima, nouat precedentem ꝛ tunc tantum ex secunda agi poterit.

9 Triplex est totum, quoddam est integrale, quoddam numerale, ꝛ quoddam predicamentale.

10 Qui producit in iudicio duo instrumenta eo. die confecta ꝛ in vno dicit se dñm, ꝛ in alio dicit se esse vsufructuariū: an debeat succūbere tanꝙ producens scripturas aduersas ꝛ contrarias.

QVi vsumfructum. Secūda stipulatio continens plus ꝙ prima valet. ꝛ in dubio nouat primam. secus si cōtinet minus qz tūc non valet nec nouat primā nisi fuerit expresse actū. h. d. fm verū intellectū. vel sic ꝛ breuius. Qui stipulatur primo partē deinde totū, nouat primā stipulationē. secus econtra. h. d. Et est sing. l. fm. d. ℙet. de bexu. ꝛ videbitis. ſ. erit subtilis. dividit in tres partes. in prima loquitur quādo secunda stipulatio cōtinet plus ꝙ prima. hic de hoc ponit solū vnū exēplū. in scōa logē ecōtra qñ scōa stipulatio cōtinet minus ꝙ prima. ꝛ de hoc ponit quatuor exēpla. in. iij. limitat fm ptē. ij. est ibi, econtrario. iij. ꝛ vlt. est ibi, nisi in omnibus. ¶ No. ſ. quod

1 † secūda stipulatio ꝛtinēs plus ꝙ prima inducit nouationē prime vt hic in prin. iūcto fi. ꝛ iūcta aduersatiua, sed. que cus sit fine copula inducit ad primū casum diuersitatē ꝛ in facto ꝛ in iure. vt hic in glo. in. ij. intellectu cōiter approbato. Adde ad istud no. gl. in. l. scire debemus. in prin. in ver. mixta. ℌ. c. Bar. in. l. pen. ſ. de pacto. sti. Item adde in simili tex. valde no. in. l. si ita scriptū fuerit. scōa. ℌ. de here. instī. vbi in ꝓpria forma dicit egregie tex.

2 ꝙ scriptura que est plenior potior habetur. ¶ Limita istā regulam in casu nota. in. l. si dinortio. ℌ. eo. vbi actio de dote cōpetens ad dotē datā, nō nouatur per stipulationē sequētē, in qua est duplicata summa dotis: ꝛ cōsequenter continebat in duplo plus ꝙ prima: ꝛ tñ ibi secūda stipulatio cōtinēs plus nō nouat primā. Sō illi° fallētie est omissis plurib° que ibi dicunt ꝑ bar. ꝛ alios. ꝛ plenius do. Alex. qz nihil valent: eo qz prima actio de dote erat diuersi generis ꝛ diuerse forme a secunda stipulatiōe: qz actio de dote est bone fidei: ꝛ habet multa ꝛ varia privilegia, vt ptz in. l. ij. ℌ. de priui. credi. ꝛ in. l. assiduis. C. q pot. in pig. ha. ideo tunc nō nouat per scōam stipulationē. Ratio rationis: qz tūc non interest stipulatoris ꝙ nouet prima actio de dote, imo pateret damnū: qz perderet priuilegia dotis, que non haberet secūda stipulatio. l. aliam. cū ibi not. ſ. de noua. fm Ray. de fozli.

3 ꝛ Luma in. d. l. si dinortio. vbi dixi. ¶ Secundo limita istam regulā nō procedere qñ per secūdā stipulationē aliquid addit, vt de prima stipulator fit magis cautꝰ, vt si addatur fideiussor vel pignus: tunc etiā ista iure non inducebatur nouatio. l. iij. ℌ. si ex conuentione, ꝛ ibi ad hoc not. Bar. ℌ. de re iudica. ¶ Tertio lim it a istam regulam nō ꝓcedere qñ prima stipulatio est pura secūda vero penalis. Puta promitto primo loco stichū dari de secundo si non dedero stichum, promitto penam puta. c. tūc licet secunda stipulatio contineat plus quam prima: tamen nō nouat primā, vt late per Bar. in. l. ita stipulatus. in. j. opp. vltime partis. ſ. eo. vbi dicit q istud est arduū dubium inter oēs articulos iuris, nūquid. ij. stipulatio penalis nouet primā vel ne.

4 ¶ Secūdo not. ex tex. ibi similis est ei ꝙ est bis positū in tex. ꝙ vsusfructꝰ vere nō est pars fundi, put etiā tenet gl. fi. cū assimilē parti fundi, ꝛ si vere esset pars nō esset similis: qz nullū simile est idē. l. ꝙ Nerua. ℌ. de po. ꝛ. c. capitulū sancte cruis. de resc. nā omnis similitudo est propie figmentū rei, ꝛ non propie res ipsa, ita dicit Bal. in. l. j. in fi. C. de patr. ꝙ fi. dot. Istud exꝑssius dicit tex. in. l. ꝛ per iurandū. ℌ. illud. ſ. de accep. vbi dicit tex. ꝙ vsusfructus vel via nō sunt partes fundi, pondera verbum non sunt. bene autem assimilatur, ꝛ similitudo vertitur ad videndū an. ij. stipulatio valeat: ꝛ an nouet precedentē: sicut in vera ꝛ propria pte. stat ergo ꝙ vsusfructꝰ vere nō est pars fundi. Limitat glo. in. d. l. ꝛ per iurandū. ℌ. illud. vt istud sit verum in vsufru. causali: qui nō pōt separari a propietate: iste nō est ꝓpie pars fundi. sed vsusfructꝰ formalis, qui est seruitus personalis separata bñ est pars, vt hoc tex. in ver. si vsusfructꝰ detraꝛit. ꝛ ita etiā tenet Raph. cu. hic, q dicit Bar. nō aduertisse ad istū text. Tu dic melius ꝙ vsusfructꝰ siue formalis, siue causalis, nō est ꝑs quotitativa: seu discretiua fundi puta. ij. vel. iiij. ꝑs fundi: ꝛ in hoc est similitudo in tex. qz tūc assimilatur parti quotitative: sed vere non est talis pars: ꝛ hoc modo etiā procedit text. in. d. ℌ. illud. sed vsusfructus bene est ꝓpie pars integralis fundi: qz ex propietate ꝛ vsufructu constituitur istud totū integrale. ſ. fundus: vt no. gl. in. l. recte dicimus. in prin. ſ. de ver. sig. ꝛ plen°

5 Bar. hic. ꝛ in. d. l. ꝛ per iurandum. ℌ. ſ. ¶ Tertio no. ex tex. ibi, qz fundus dari nō intelligit si vsusfructus detraꝛit. hic videri casum fm Jo. de imo. ꝓ eo quod tenet gl. in. l. eum q ita. ℌ. pe. in ver. petā. ℌ. eo. vbi tenuit gl. ꝙ si aliquis ꝓmisit fundum pleno iure: ꝛ tradit solum ꝓpietatē. detracto vsufructu: ꝙ ego debeo petere adhuc fundū. Sed illa gl. reꝓbenditur per Bar. ꝛ omnes ibi per illū tex. vbi dixi: qz imo debeo petere solū vsum fructum. dicit Jmo. hic ꝓ illa glo. Quis cōmuniter reꝓbata esset text. hic quem etiā ibidem Jo. de imo. ad hoc allegat. Sed certe iste tex. nihil facit: quia verum est quod fundus nō intelligitur dari si licet totus, quando traꝛit detracto vsufru. sed tñ

6 pars bene dari intelligitur. vt hic. ꝛ sic nihil facit. ¶ Quarto no. ex text. aliam regulam in materia nouationū quod quando secunda stipulatio continet minus quā prima, quod nō inducitur nouatio prime: ratio est quia plus nō potest trāsfundi in minus. vt in simili habetur in l. cum questio. C. de leg. Istam rationem assignat Bal. in. l. rescriptum. ſ. si pacto. in vlt. co. ℌ. de pac. Item est alia ratio que in idē reincidit: qz impossibile est quod totum ingrediatur partem. d. l. cum questio. Istā rationē assignat Bal. hic, ꝛ dicit quod nullus alius in mūdo ista forma loquit. Sed licet iste ratiōes sint subtiles: tamē tu subtiliter aduerte cōtra eas: qz si iste rationes essent vere, sequeret ꝙ tunc partes nō possent expresse facere ꝙ fieret nouatio, si est impossibile plus trāsfundi in minus, ꝛ totū ingredi partem: cuius ℌ. vult iste tex. in vltima parte. Sed defendēdo istas rationes Bal. respō de subtiliter ex mente eius dem Bal. ꝙ quando partes expresse agunt quod secunda stipulatio que continet minus, nouet precedēt

rum:tñ caue qz iste non sunt partes predicamẽtales:eo qz totũ
nõ predicat de partib⁹ integralibus:qz non est verũ dicere qd
paries sit dom⁹,sicut q̄ hõ sit animal. ¶ Quoddã ꝛ scd̃o est to
tũ numerale,qd cõsistit ex q̃titatib⁹ vel numeris:puta decẽ cõ
sistit ex quinq3 ꝛ quinq3:ꝛ idẽ in alio aceruo cõsistẽte ex nume
ro vt.l.in stipulationibus.in prin.š.eo. ¶ Quoddã est totũ pre
dicamẽtale,vt est genus respectu specierũ. ¶ Quoddam est q̄
nõ est ꝓprie totũ:qz non habet partes,sed habet plus ꝛ minus,
puta via est pl⁹ q̃ actus,ꝛ actus est pl⁹ q̃ iter.vt insti.de serui.
10 in prin.ꝛ.l.j.in prin.j.de ser.ru.predi. ¶ † Item inquantũ Ang.
ꝛ Jmo.hic tenẽt q̄ qui producit in iudicio duo instrumẽta eo
dẽ die confecta,ꝛ in vno dicit se dñm:in alio dicit se esse vsufru
ctuariũ:certe succũbit tanq̃ producens scripturas aduersas,ꝛ
cõtrarias.l.scripture.C.de fid.instr.ꝛ.c.imputari.e.ti.de fide in
str.Tu dic meli⁹ q̄ cũ instrumẽta debeant reduci ad cõcordiã
q̃tum fieri põt,vt dicit Bar.in.d.l.scripture.ad fi.arg.§.quibus
in.j.cõstitutiõe.C.nõ recordat⁹ q̄ de hoc est tex.valde no.in.c.
inter dilectos.§.ceterũ.de fide inst.quẽ tex.ad hoc ponderat.d.
Abb.in.c.cũ tu.de testi.Certe ista duo instrumẽta possunt redu
ci ad cõcordiã,hoc modo q̄ instrumẽtũ secundũ loquẽs de vsu
fructu intelligat de causali,qui est vnit⁹ cũ proprietate,ꝛ est ab
eo inseparabilis.Facit q̄ no.d.Abb.in.c.ex ore.in.v.no.per illũ
tex.de priui.vbi no.q̄ priuilegia ab eadẽ parte ꝓducta,que pri
ma fronte videtur contrariari,debẽt per diuisionem reduci ad
cõcordiã.Ad idẽ q̄ in simili no.Pau.de ca.ꝛ.d.Alex.in.l.j.in
prin.ff.ne quis eũ qui in ius voc.est.q̄ si aliquis ꝓducit in iudi
cio articulos,vel positiones,quarũ vna videtur alteri cõtraria
ri:debẽt intelligi taliter q̄ producens nõ incidat in contrarieta
tẽ:quod est in practica diligenter notandum,ſm do.Alex.ibi.

a ¶ Quẽ ipse allegat.adde q̄ illũ tex.etiam ad hoc ponderat idẽ Alexan.cõsil.cxj.iij.vol col.iij.versi.tamẽ allegatur.

1 In estimatione que fit officio iudicis mercenario inspici
tur tempus ꝛ locus quo debuit fieri solutio ꝛ non fuit facta.
2 An sicut euentus diei cõstituit debitorem in mora absque alia
interpellatione,ita etiam euentus conditionis.
3 Heres obligatur ad legata sub tacita conditione,si adiuerit he
reditatem.
4 Cõditio est dies incert⁹ ꝛ dies incertus nõ constituit in mora.
5 Tp̃s tacitũ q̄ inest respectu loci interpellat ꝛ cõstituit in mora.
6 Tẽpus tacitũ adiectũ miserationis gratia,interpellat ꝛ consti
tuit in mora.idem est in die tacita apposita a.l.preter tacitã cõ
uentionem partium.nu.7.
8 Mora que contrahitur ex cursu temporis a.l.appositi:equipa
ratur more que inducitur per litis contestationem.

1 Quoties in diem. †In estimatiõe que fit officio iu
dicis mercenario inspicit tẽpus ꝛ locus quo debuit
fieri solutio ꝛ nõ fuit facta.h.d.cum.l.seq.ꝛ sic si oleũ
promistum per stipulationẽ valet minus nũc:q̃ valeret tempo
re cõtractus,vel q̃ valeret in loco in quo debebat solui,ꝛ debi
tor fuit in mora soluẽdi tp̃e statuto,vel in quo ordinato recurrit
ad estimationẽ:qz morosus tenetur ad estimationẽ quanti plu
rimi valuit a tẽpore more,ꝛ in illo pluri per officiũ iudicis mer
cenariũ debet condẽnari.istã materiã plene posui in.l.vinũ.ff.si
2 cer.peta.ad ibi dicta te remitto. ¶ †No.j.q̄ parificantur euen
tus cõditionis ꝛ diei:qz per purificationem cõditiõis ita dicit
venisse dies obligatiõis,sicut per euentũ diei certe in obligatio
ne apposite.l.cedere diẽ.j.de ver.sig. ¶ Hinc ex isto text.infert
q̄ sicut euent⁹ diei cõstituit debitorẽ in mora absq3 alia interpel
latione.l.magnã.C.de cõtra.ꝛ cõ.stip.Jta etiam euent⁹ cõditio
nis debet in mora cõstituere,absq3 alia interpellatiõe.fortificat
inductio huius tex.Nã sicut cõsideratur estimatio quãti pluri
mi ab euẽtu diei:ita etiam cõsideratur ab euẽtu cõditionis.tex.
est hic.sed estimatio quãti plurimi nõ venit nisi a tempore mo
re.d.l.vinũ.ꝛ.l.iij.ꝛ.l.fi.š.de condi.triti.ergo iste tex.vult q̄ stan
te q̄ cõditio euenerit debitor dicatur in mora cõstitutus.ꝛ iste
tex.fortiter stringit.iste est pulcher ꝛ disputabilis passus ad v
trãq3 partẽ.Sed ad istũ tex.respõdet Bar.q̄ licet vtroq3 casu
dies obligationis venerit,vt dicit tex.ꝛ in obligatione in diẽ in
terpellatio fiat p cursum diei in obligatiõe appositi.d.l.magnã.
Tamẽ in obligatione cõditionali mora cõtrahitur per verã in
terpellationem ꝛ sic quatenus iste tex.loquitur de cõditiõe de
bet intelligi quod interuenerit vera interpellatio.Et ad istã so
lutionẽ põt applicari gl.in.l.si ex legati cã.š.eo.in versi.debeas.
ibi,ꝛ post diem vel cõditionis exitũ interpellatus.vbi glos.vult
q̄ ad cõstituẽdũ in mora nõ sufficit euẽt⁹ cõditiõis,sed etiã req
ritur interpellatio.Jsta sol.Bar.est manifesta violẽtia ꝛ diuina
tio ad istũ tex.iõ eã reijce.tres al's solutiones ponit Jo.de imo.
hic:que adhuc sunt deteriores,ꝛ magis diuinant:ideo nõ sunt
digne referri.Ad idem facit tex.in.l.euictis agris.ff.de vsuc.vbi
purificata conditione importata per ablatiuos absolutos agro
rum euictorũ statim vẽditor tenetur ad vsuras pretij.ergo sta
tim per euentum cõditionis dicitur in mora cõstitui,absq3 ali
qua interpellatione.Ad illum tex.respondet Bart.quod ibi re
ipsa cõtrahitur mora.Jstam solutionem Bar.reprobat domi.
Alex.ꝛ dicit illi litere non conuenire:qz restitutio agrorum ibi
non fuit facta venditori,sed alteri domino euincenti:ꝛ sic ibi ni
hil fit cui dicatur emptor pro parte sua impleuisse venditori vt
sic eum in mora cõstituat absque alia interpellatione.Tu aduer
te quod ibi emptor impleuit pro parte sua,soluendo pretiũ et
ideo cõtra venditorem re ipsa absque alia interpellatione mora
committitur.l.curabit.C.de act.empt.quia in istis cõtractibus
correlatiuis,vt est emptio ꝛ venditio,si vna pars approbat cõ
tractum pro parte sua re ipsa cõstituit alium in mora.d.l.cura
bit.ꝛ istud est quod vult dicere Barto.Sed cõsidera subtilius
q̄ in.d.l.euictis.bene solutio pretij facta per emptorẽ cõstituis
set venditorem in mora re ipsa si venditor ei nõ tradidisset rem
vẽditam,sed ex quo ei tradidit:ꝛ sic ei impleuit,si postea euinca
tur a tertio non debet aliã moram constituere sine alia interpel
latione,quia a principio vterq3 impleuit:ergo solutio Bart.nõ
tollit illum text.Jstam opinionẽ tanq̃ de iure veriorem tenet
subtilis Cuma.hic per istum textum qui multũ stringit ꝛ per
quedã alia leuia que non curo referre licet dicat quod non pos
set in practica obtineri.Jstã opinionem etiam tenet do.Alex.
hic tãquam iure probabiliorem:ꝛ dicit quod difficile esset susti
nere Bart.mouetur vno solo fundamẽto:quia cõditio est dies
incertus.l.quibus diebus.in prin.š.de condit.ꝛ demonstr.ergo
cum imperator dicat q̄ dies interpellat ꝛ cõstituit in mora.d.l.
magnam.ergo etiam euentus cõditionis interpellabit que dici
tur dies.Salua honorificentia preceptoris mei miror vehemẽ
ter de.d.Alex.quãdo propter tam fragile fundamentum,quod
etiam ante eum fuit Cuma.hic teneat cõtra communem,ꝛ tan
to plus cum istud fundamẽtum probet ineuitabiliter cõtra eũ.
ꝛ text.quem ipse allegat.Nã dum dicit quod cõditio est dies in
certus,hoc est verissimũ.l.dies incertus.š.de cõditio.ꝛ demõ.
ꝛ.l.talis scriptura.ꝛ.l.si qs legauerit prima.š.de le.j.Sed dies
incertus nõ interpellat nec constituit in mora,vt est text.quem
a ipse allegat[a] in.d.l.magnam.in ver.certo tẽpore,ergo a cõtrario:
tempus incertum non interpellat.ꝛ ibi Cy.ꝛ Bald.ad hoc no
tant illum tex.ꝛ quod dies incertus post eius cursum non con
stituat in mora tenet etiam Bar.in.l.ita stipulat⁹.j.e.in.ij.que
stiõe principali,in ver.scd̃o iuxta hoc quero.ꝛ ver.tertio est vi
dendũ vtrũ cursus,ꝛ firmat ipsemet domi.Alexan.hic in secũ
do nota.in prima fallentia.Hinc est q̄ si ꝓmitto tibi cũ eris le
gitime etatis tũc etiã opus est interpellatione,secundum Bal.
in.l.si pacto quo penam.in.ij.colum.C.de pac.Cy.ꝛ Bal.in.d.
l.magnam. ¶ Cõtrariã opinionem tenet Bar.hic post Cyn.in
l.si minorem.C.de in integ.restitu.mi.ꝛ post Guil.de cu.in.l.qd
te.š.si cer.peta.vbi etiam Bal.idem tenet in repeti.in.vj.colum.
ꝛ dicit Bar.hic ita oẽs tenere,ꝛ attestatur domi.Alexan.in tri
bus locis,q̄ ista est communis opi.in iudicando ꝛ cõsulẽdo te
nenda.ꝛ cum Bart.tenent Ang.Jmo.Pau.de ca.ꝛ latius do.
Pe.de bexu.hic ꝛ Bar.in.l.ita stipulatus.in.ij.q.j.eo.Bal.in
l.ꝛ si post tres.in lectu.in.ij.q.š.si qs cau.ꝛ Sali.in.d.l.euictis.
ff.de vsur.vbi etiã dicit istam esse communẽ opinionem.ꝛ istã
teneo.Precipuũ fundamẽtũ isti⁹ partis est:qz iura reputãt ini
quum ꝛ absurdũ q̄ eodẽ momento quo quis incipit obligari,
eodem etiam momento constituatur in mora.l.quod dicimus.
j.de sol.l.ꝓmissor.in.l.j.§.j.š.de cõsti.pe.ꝛ.§.fi.inst.de inut.sti.cũ
ergo per euentum conditionis incipiat tunc obligari,ergo non
debet simul.ꝛ semel in mora constitui.Cõfirmo istud fundamẽ
tum dupliciter.primo:qz quando debitum est cõtractũ per iura
mẽtum delatũ creditori qui iurauit sibi deberi:tunc iuramentũ
nõ cõstituit in mora:qz esset inconueniẽs q̄ vno ꝛ eodem tem
pore quis per iuramẽtum obligetur,etiam constituatur in mo
ra.ita tenet Bar.in.l.eum qui.§.si iurauero.š.de iureiur.Vbi p
hoc infert q̄ stante statuto q̄ instrumenta guarẽtigiata habeãt
vim sentẽtie diffinitiue tamen per tale instrumẽtum debitor nõ
cõstituetur in mora,sed requiritur interpellatio:ꝛ dicit q̄ cõsue
tudo ita obseruat.Secũdo multum notabiliter ꝛ nouiter mo
ueor.nam in cõtractibus innominatis implementum ex parte
vnius nõ cõstituit alium in mora.l.iij.§.j.ver.sed si stichus.ff.de
cõdi.ob causam.Ratio qz in cõtractibus innominatis nõ orit
obligatio nec actio nisi secuto implemẽto.l.iurisgẽtiũ.in prin.ff.
de pac.ꝛ sic ex implemẽto vnius incipit pars aduersa obligari.l.
ex placito.C.de re.permu.Vñ secuto implemẽto cũ ex hoc indu
catur obligatio,nõ debet simul mora cõstitui.ꝛ ita etiam tenet
Are.nõ ad propositũ nostrum.in.l.ita stipulatus.col.vij.j.eo.ꝛ
ibi aret.subtilr ꝓ hoc dicit se adducere casum in terminis in.l.
naturalis.§.si ii scyphos.š.de prescr.v.vbi si dedi tibi scyphos
vt stichũ mihi dares ꝛ sic ego ipleui ꝓ pte mea,ꝛ postea stich⁹
pereat anteq̃ mihi tradat perit periculo meo,vt ibi dicit text.
sed hoc no

sz hoc non esset verũ si ex implemẽto facto per me aduersari⁹ cõ
stituerer in mora:tunc enim post morã periculũ interitus perti
neret ad debitorẽ morosum.l.si ex legati cã.š.e.ꝛ ista fuit subti
lis põderatio de illo tex.Sed tu dic q̄ ista põderatio lz videat
pulchra nihil vz,eo qz mora irregularis q̃ cõstituit p implemẽ
tũ rei,non sufficit vt quis teneat de interitu sed requiritur vera
interpellatio,ſm Sal.ꝛ Mod.in.l.vnum.š.si cer.pe.Alex.in.l.
de diuisiõe.in pe.col.š.so.ma.retẽto isto cõi fundamẽto posses
tu dicere etiã euẽtus diei certi operatur vt debitor effectualiter
teneat,vbi al's obstabat exceptio.l.j.in fi.ff.quãdo dies leg.ced.
ꝛ.§.tẽporales.insti.de excep.ꝛ tñ euentus diei qui operatur effe
ctualẽ obligationẽ,etiam operatur cõstitutionem in mora.d.l.
magnã.Rñde q̄ tũc nõ incipit oriri obligatio:put in cõditiõe
purificata:cũ vsq3 a principio iam esset nata.l.cedere diem.j.de
ver.sig.sed solũ remouet exceptio.Sed aduerte huic fundamẽ
to cõi ꝛ colorato potes optime rñdere ſm Raph.cu.ꝛ.d.Alex.
hic,ꝛ ante eos Bal.in.d.l.ꝛ si post tres in lectu.in.ij.q.š.si quis
caut.q̄ euẽtus cõditiõis nõ cõstituit statim in mora,sed cũ ali
quo spatio modici tp̃is ad ꝑparãdũ solutionẽ,quo elapso ꝯstit
mora absq3 alia interpellatiõe.Sic etiã in obligatione pura,in
qua requirit interpellatio.l.si ex legati cã.š.e.illa interpellatio
facta a creditore nõ cõstituit debitorẽ in mora statim,sed cũ ali
quo spatio breui tp̃is,moderando arbitrio iudicis,vt est gl.val
de nota.in.l.emilius.in prin.š.de mino.in gl.in ver.restitui.cir
ca mediũ.que gl.nõ est alibi in iure ſm Bal.in.c.j.in vlti.col.de
noua for.fidelitatis.in feud.ꝛ in.c.cũ olim.in.ij.col.de testi.Sed
adde concordantẽ glo.in.l.diuortio.ff.de neg.gest.dũ dicit non
eõ euestigio.ita etiam tenet Bar.in.l.si penũ.š.qñ dies leg.ced.
ꝛ est bonus tex.in.l.si quis filiũ.§.fi.in ver.interpellatus cũ ali
quo spatio.š.de colla.bo.quẽ tex.ad hoc allegat Cu.hic.eũ etiã
ad hoc no.do.Alex.post Jac.de Are.in.l.j.§.itẽ si ita.š.ad leg.
3 fal. ¶ †Scd̃o principaliter mouet Bar.per.l.si ex legati cã.š.e.
nã heres obligat ad legata sub tacita cõditiõe,si adiuerit here
ditatẽ.l.iij.š.de leg.j.ꝛ tñ adita heredtate,ꝛ sic purificata cõdi
tiõe,nõ est i mora nisi interpellet.ergo necesse est post euẽtũ cõ
ditionis adhuc debitorẽ interpellari,vt cõstituatur in mora.ad
idẽ tendit.l.si penũ.in ver.interpellatus.š.de penu leg.alle.per
Bar.Sed ad ista iura rñde q̄ q̃stio nostra ꝓcedit in ꝯditiõe ex
presse a partibus apposita,sed ibi loquit in cõditiõe tacita a iu
re subintellecta,que nõ est eque potens ad cõstituẽdũ in mora:
vt ibi,licet alias par sit virtus taciti ꝛ expressi.l.cũ quidam.š.si
cer.pe. ¶ Tertio Bar.alleg.tex.in.l.j.in prin.ff.de penu leg.vbi
si testator legauit aliqd penoris in singulos annos,quo casu le
gatũ pro primo anno est purũ,pro sequẽtib⁹ est conditionale.l.
si stichũ aut pamphilũ.§.stipulatio.š.eo.eueniẽte secũdo anno,
ꝛ sic purificata cõditione secũdi anni,heres nõ statim cõstituit
in mora absq3 interpellatiõe.Patet qz nõ admitteretur pur
gatio more vsq3 ad litis cõtestationẽ,vt ibi dicit tex.cũ ibi esset
dies ꝛ pena,vt habet in.l.si insulam.j.e.Ad istum text.respõde
dupliciter:vno modo ſm Rap.Cu.ꝛ bene,quod prout tex.ibi
loquit de legato in annos singulos,ꝛ sic conditionali non dicit
ibi tex.q̄ admittat more purgatio,sed admittit ibi tãtum in le
gato puro si aduertis ad illum tex.Secũdo etiã fatẽdo q̄ ibi lo
quatur de purgatione more etiã quo ad legatum annuũ,respõ
de ſm do.Alex.q̄ loquitur solũ quo ad more purgationẽ,quã
purgationẽ fieri euẽt⁹ cõdõnis nõ impedit,nõ tñ negat ille tex.
quin eueniẽte cõditiõe incidat in penã,ꝛ quin in mora ꝯstituat.
¶ Quarto vltra Bart.p cõi sentẽtia recolẽde memorie.d.Pie
ro.tortus alter preceptor meus adducit tale fundamentum sa
tis coloratũ:nã puri ꝛ purificati idẽ est iudiciũ,ꝛ eadẽ est natu
ra,allegat ad hoc.l.cedere diem.j.de ver.sig.que lex parũ vel ni
hil facit,sed debitor purus nõ ꝯstituitur in mora nisi interpelle
tur.l.si est legati cã.š.eo.ergo nec purificata cõditiõe:cũ tũc ob
ligatio efficiatur pura,non debet in mora cõstitui nisi interpel
letur.Tu pro eius assumpto qd puri ꝛ purificati idẽ sit iudiciũ
ꝛ eadem natura,alleg.tex.expressum ꝛ meliorẽ de corpore iuris
in.l.fi.§.Titi⁹.š.de vul.ꝛ pup.in ver.sed si extiterit cõditio due
pure sunt.ꝛ pondera verbũ sunt,denotans veritatẽ,ꝛ ibi Bal.
ꝛ alij ad hoc no.illũ tex.ꝛ ibi cõcordãtes ad tex.adducit multa
bona ꝛ vtilia,cumulauit.ad idẽ tex.in.l.si pupili⁹.ad fi.ff.de cõd.
inst.qui dicit,purificata cõditiõe pro eo esse ac si pure sit relictũ.
Et sic assumptum preceptoris mei est verum.ꝛ tãto fortius cũ
in contractibus cõditio eueniẽs trahatur retro vsq3 ad tẽpus
celebrati cõtractus.l.potior.ꝛ.l.q balneũ.š.qui pot,in pig.hab.
Jstud fundamentũ licet videat coloratum tñ in proposito no
stro nihil valet:qz eo attẽto sequeret qd idẽ esset in obligatione
in diẽ certã:qz eueniente die obligatio est pura:ergo esset opus
interpellatione ad cõstituẽdũ in mora sicut in obligatione me
re pura.Et istud est falsum:qz eueniẽte die absq3 aliqua inter
pellatione debitor cõstituit in mora.d.l.magnã.C.de ꝯh.ꝛ ꝯmi.
stip.Sicut ergo qñ dies certa venit,lz debitũ sit purũ,tñ nõ est
opus aliqua interpellatiõe:qz dies interpellat ꝛ ꝯstituit in mo
ra purificata cõditione lz debitũ efficiat purũ,tñ nõ requiritur
alia interpellatio:qz euẽtus cõditiõis sicut ꝛ diei ꝯstituit in mo
ra,vt hoc tex.qui fortiter stringit.Et si tu subtilis diceres q̃ est
rõ diuersitatis q̄ qñ obligatio est a principio pura:tunc reqrit
interpellatio hoĩs ad cõstituẽdũ in mora.l.si ex legati cã.š.eo.
secus qñ est debitũ in diẽ certũ ꝛ euenit dies,ꝛ sic efficit purũ,
tũc ad cõstituendum in mora nõ requiritur interpellatio hoĩs
sed dies interpellat.ꝛ hoc est indubitatũ.d.l.magnã.Cur hic tã
varie? Rñde fundamẽtaliter q̄ rõ diuersitatis est in ꝓmptu ex
mẽte Rap.cu.hic:qz qñ ꝓmissio est a prin.pura ꝛ momẽtanea,
q̃ nõ hz tractũ successiuũ certe si ꝯhẽtes nolũt exigi interpella
tionẽ,frustra incepissent a ꝓmissiõe,etiã statim dari ꝛ solui po
terat sine vlla ꝓmissiõe:ergo si simpliciter ꝓmittẽdo ꝛ nõ soluẽ
do voluerũt q̄ deberet ꝓmissor interpellari qñ ꝓmissio est a ꝑn
cipio pura.ꝛ si tũc qñ interpellabit,nõ solueret:q̄ esset in mora
sicut in simili dicit tex.in.l.si.x.cũ petiero.š.eo.Vñ secus est qñ
promittit in diẽ certũ,vel sub cõditiõe:qz ibi absq3 alia homi
nis interpellatiõe euẽtus diei sine dubio,ꝛ etiã euẽtus cõditio
nis interpellabit ꝛ cõstituet in mora,vt hoc tex.ꝛ hoc modo ha
bes declarata iuris fundamenta in hac materia. ¶ Ego teneo
istam cõem opinionẽ primo per fundamentũ qd.š.retorquebã
4 cõtra do.Alex.†qz cõditio est dies incertus.sed dies incertus
nõ constituit in mora,vt dixi.secũdo moueor,qz mora dicit esse
culposa dilatio.l.qd te.š.si cer.peta.q̄ nõ potest esse in ꝓposito
quãdo erat debitũ sub cõditione.Sed ad hoc potes optime rñ
dere q̄ ad hoc vt euẽtus conditionis cõstituat in mora,requiri
tur q̄ debitor sciat aut scire debuerit conditionem euenisse.d.l.
qd te.Jdẽ postquã sciuit conditionem euenisse,ꝛ etiam lapsum
est spatium modici tẽporis ad parandũ solutionẽ,de quo dixi
š.in primo fundamento Bar.tunc bene dicitur esse in culposa
dilatione,ꝛ sic in mora. ¶ Tertio ꝛ vltimo facit:nã qñ dies est
certa debitor quoq3 est certus qñ debitũ erat:vnde sibi est im
putandũ si se nõ preparauit eueniẽte die soluere:ideo tunc euẽ
tus diei cõstituit eum in mora,sine alia interpellatione.d.l.ma
gnam.Nõ sic est in euẽtu cõditionis vbi dies est incertus,ꝛ ꝯdi
tio se habet ad esse ꝛ nõ esse:tũc nõ est imputãdũ debitori:qua
re nõ se preparauerit ad soluendũ:ꝛ ideo tũc euẽtus cõditiõis
nõ constituit eum in mora,sicut euentus diei.Et ista est ratio di
uersitatis,quare euẽtus diei bene cõstituit in mora sine alia in
terpellatione,sed nõ euentus cõditionis tenẽdo cõem sñiam.ꝛ
5 ita habes plene excussum istũ disputabilem passum. ¶ †Secũ
do no.ex.l.idẽ erit.ſm Bal.q̄ tp̃s tacitũ q̄ inest respectu loci in
terpellat ꝛ cõstituit in mora.ex quo nota ſm Jmol.Raph.Cu.
ꝛ do.Alex.q̄ dies tacita inducta a lege interpellat ꝛ ꝯstituit in
mora.Adde tex.magis expressum in.l.fi.C.de iur.emph.ꝛ tex.
in.l.vnica.§.exactio.in ver.vsuras.C.de rei vxo.actio.quẽ tex.ad
hoc ibi no.Bal.in.§.cũ aũt gl.in.l.iij.§.nunc de officio.in gl.j.ꝛ
ibi Ang.ad hoc no.ff.de eo quod cer.loco.gl.in.c.potuit de lo.
Bar.in.l.ita stipulatus.in.ij.q.prin.j.eo.Bal.in rub.C.de cõsti.
pec.in.iij.q.ꝛ in.l.si pacto quo penã.C.de pac.ista est cõmunis ꝛ
vera cõclusio quãuis Alb.de ro.in.l.ij.in princi.ꝛ in.l.iij.§.nunc
de officio.š.de eo q̄ cer.lo.teneat cõtrariũ ꝛ nõ bñ. ¶ Amplia
istã conclusionẽ ꝛ sic regulã huius tex.tribus no.modis,de q
a bus nemo facit[a] mentionẽ. ¶ †Primo amplia vt ꝓcedat etiã
6 in tp̃e tacito adiecto miserationis grã vt est in tp̃e indulto ad re
stitutionẽ dotis interpellat ꝛ ꝯstituit in mora.gl.est ad hoc no.
in.l.si mora.š.sol.ma.quam ad hoc Jo.de Jmo.Cama.ꝛ domi.
Alex.ibi notant.ita etiam eam notat do.Matthe.in no.cxxij.
Ludo.ro.in.l.si ex legati causa.š.eo.Jdem tenẽt Bar.ꝛ Bald.
in.l.ꝓmissori.in.§.j.š.de cõsti.pe.Bal.in.l.si pacto quo penã.in
v.ꝛ in vlti.col.C.de pac.q̃uis ꝯtriũ ꝛ male teneat Pau.de cast.
in.d.l.promissor.§.j.sed precedẽs opinio est verior per predicta,
ꝛ per tex.qui ꝓprie sic loquit in.d.l.vnica.§.exactio.in versiculo
vsuras.ꝛ per text.cum glo.in.l.si duo.§.fin.š.de constitu.pecu.
7 ¶ †Secũdo extẽde etiã in die tacita apposita a lege preter taci
tam cõuentionem partium vt est casus clarus ponens clarum
exemplũ in.c.licet canon.in ver.nulla etiam premissa monitio
ne.de ele.in vj.quẽ tex.ad hoc no.Are.in.l.si ex legati cã.co.ij.š.
eo.ꝛ in.l.si mora.in.ij.col.in fi.š.so.mat. ¶ Tertio ꝛ vltimo pro
pulchra ampliatione nota illud q̄ sing.not.Bald.in.l.fi.§.ꝓter
ea.in.iij.col.C.de iure do.per illum tex.in ver.post litem cõtest.
8 †q̄ mora que cõtrahitur ex cursu tẽporis a.l.appositi equipa
ratur more que inducitur per lit.cõtest.ꝛ hoc est valde vtile scire
ſm eum ꝓpter purgationẽ more,vt.l.sed ꝛ si alia.š.de constitu.
pe.idem not.ibi Sal.circa fi.ꝛ dicit esse singulariter notãdum.
Et sic habes diligenter notare q̄ mora cõtracta per diẽ tacitã
appositam a lege est maioris efficacie q̃ cõtracta per diẽ expres
sam:ego credo quod nõ sit verũ licet nemo impugnet.moueor

a ¶ Nemo facit.Adde qd imo hãc limitationem ponit Alex.in.l.magnã in addi.ad Bar.C.de ꝯtrahen.ꝛ cõmit.stipu.

Universidad de Deusto Biblioteca

per tex.in.l.ij.ad fi.C.de iure emphy.que loquit de mora que cõtrabitur ex cursu temporis a.l.appositi.⁊ tñ ibi mora purgat.c.potuit.de locato.quod nõ esset,nec admitteretur si equipararetur more q̃ inducit per lit.cõtest.eo q2 purgatio more admittitur vsque ad li.contest.⁊ non post.l.si insulam ꝟ.eo.⁊ sic per ista iura aperte confunditur istud singulare dictum Bald.⁊ Sali. ¶ De die autem expressa apposita a partibus quod interpellat ⁊ constituat in mora late posui in.l.si ex legati causa.ꝟ.eod. vbi posui regulam,⁊.iiij.ampliationes ⁊.ix.fallentias,⁊ ita remanet expedita ista.l. Sequitur.l.stipulatio hoc modo.

1 ☞ Stipulatio per quam promitto tibi aliquid si te heredem non fecero est nulla.
2 Non valet conuentio penalis per quam aufertur libera testamẽti facultas,⁊ dicitur contra bonos mores.n.5.
3 Si promitto cum pena te heredem instituere non valet promissio:nec debetur pena.
4 Ubicunque aliquid contra bonos mores geritur,ibi non habetur distinctio quantitatum.
6 Quod est ꝯ bonos mores nõ potest firmari ꝑ adiectionẽ pene.
7 Si instituo titium,⁊ si contingat me mutare testamentum,extunc dono eidem omnia mea bona:si testator mutet testamentum,non valet talis donatio.quod fallit in pia causa.nu.8.
9 Quemadmodum valet pactum inter milites de succedendo:ita pactum de succedendo inter pias causas.
10 Non valet donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum nisi sit facta pie cause.
11 An pactũ de succedendo affirmatiuum cõfirmetur iuramento.
12 Pactum de non succedendo confirmatur iuramento.
13 Si filia cum iuramẽto renũciauit in manibus fratris de nõ succedendo:poterit succedere nõ obstant tali iura.si instituat a patre quod procedit etiam si expresse renunciasset non succedere etiam ex test.patris,in manibus patris ⁊ fratris simul.nu.14.
15 Si debitor qui soluit vsuras iurauit eas non repetere non poterit repetere nisi relaxetur iuramentum.
16 Ualet donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum quando donans reseruauit sibi aliquam quantitatem vel rem de qua possit testari.
17 Ualet laudũ latũ ab arbitro vel arbitratore,ꝙ si alter ex cõpromittẽtibus moriatur sine filijs masculis ꝙ oĩa eius bona deueniãt ad alterũ reseruatis.lx.libris de quib' possit libere testari.
18 Ualet donatio omnium bonorum presentium ⁊ futurorum, reseruato sibi vsufructu.
19 Ualet conuentio in vita inter aliquos nobiles de non alienandis certis bonis in vita nec in vltima voluntate.
20 An donatio oĩm bonorum presentiũ ⁊ futurorũ valeat necne.
21 In donatione omnium bonorum presentium ⁊ futurorum non continentur nomina debitorum,⁊ sic non veniunt iura ⁊ actiones nisi specialis mentio facta esset.
22 Appel.mobilium ⁊ immobiliũ non veniũt nomina debitorum.

Stipulatio hoc modo

cõcepta.Nõ vz stipulatio auferens etiã per indirectũ liberã testamẽti factionẽ.h.d.Diuidit in duas ptes. In prima ponit decisio. In scda ratio decidẽdi.scda ibi,q2 ꝯ bonos mores est. ¶ No.ergo ibi primo ex hoc tex.† ꝙ stipulatio ꝑ
1 quã promitto tibi aliquid si te heredẽ nõ fecero,est nulla†,⁊ sic
2 nõ valet cõuentio penalis per quã aufertur libera testamẽti facultas:cõcordãtes sunt in gl. Liberũ enĩ esse debet qd iterũ nõ redit arbitriũ,dicit tex.in.l.j.C.de sac.san ecc. Alibi dicit iurisc. ꝙ nõ licet libertatẽ de supremis iudicijs cõstrigere:dicit tex.in l.si fratres.§.idẽ rñdit.j.ff.pro socio.⁊ dicũt Rapha.cu.⁊ Roma.hic,ꝙ quemadmodũ matrimonia debent esse libera a metu penarũ.l.Titia.in prin.ꝟ.eo.l.Titio centũ.§.j.ff.de cõditio.⁊ demon.l.fi.C.de spon.c. gemma.e.ti.de spõ.ita testamẽti factio debet esse libera ab oĩ metu penarum. Adde ad istud notabile id quod alibi no.Pau.de ca.in.l.ex facto.in prin.ꝑ illũ tex.ff.de vulg.⁊ pupil.vbi no.ꝙ statutum disponẽs ꝙ mulier nõ possit testari sine ꝯsensu mariti nõ valet:q2 est iniquũ:q2 aufert liberã testãdi facultatem,⁊ sic cõtra bonos mores.⁊ dicit ibi Pau.de ca.quod habuit de facto illo anno,⁊ illã decisionẽ Pau.de ca. sequit ibidẽ simpliciter Alex.in.iiij.co.cõtentus sola authoritate Pau.de ca. Idẽ etiã simpliciter est sequut' consulẽdo Alex. in consi.cliiij.ij.vol.qd inci.visis ⁊ accurare põderatis.in vlt.co. nec reperio ab aliquo examinatũ istum passum,Sed vt dẽ posteris materiam cogitandi:ego addo contrarium in similib' terminis expresse decidere Ang.in.§.j.in auth.vt fac.noue consti. vbi querit nũquid valeat statutũ disponens quod mulieres nõ possint testari sine presentia duorũ cõsanguineorũ. Primo dicit videri dicẽdum quod tale statutum non valet:quia videtur dependere a voluntate duorum consanguineorum:⁊ per consequẽs aufert liberam testãdi facultatem,⁊ sic est captatoria voluntas.l.captatorias.ff.de heredi.insti.⁊.l.captatorie.ff.de leg.j. ⁊.l.captatorias.C.de testa.mil. Postea determinat cõtrariũ,⁊ dicit ꝙ imo valeat tale statutũ illa ratione:q2 potestas testandi est inducta a iure ciuili,prout dicit notare Dy.in regula,indultum.de reg.iur.in vj.sed vnũ ius ciuile tollit aliud ius ciuile:ergo potest immutare,per.l.de quibus.ff.de legi.§.ius autem ciuile.insti.de iure natu.gen.⁊ ciui. Addo etiam Bart.in.l.si cũ dotem.§.eo autem tempore.ff.sol mat.vbi Bar.presupponit tale statutũ valere ⁊ tenere.similiter vz statutũ qd mulier in testamẽto nõ possit legare marito suo:put est statutũ in ciuitate Parme,sup quo alias cõsului:q2 alias de facili cogerẽtur a maritis eis relinquere in testõ.ita determinat Bal.in.l.cũctos.in.xiiij. co.C.de sum.tri.⁊ fi.ca.⁊ ibi adducit simile ꝯ Pau.de ca.Tñ ꝑ illa decisiõe Pau.de ca.in terminis qbus loquitur qd non valeat statutũ disponẽs ꝙ vxor nõ possit facere testamentũ relinquẽdo marito:teneo illã deci.Pau.de ca.duplici fundamento. Primo illud ꝙ nõ potest fieri per pactũ,eo q2 sit contra bonos mores:illud etiã non põt fieri per statutũ,ꝙ debet esse sanctum. iiij.di.c.erit aũt lex.tradit Bar.in.l.omnes populi.ij.q.ij.conclusioni principalis.ff.de iusti.⁊ iur. Cano.in.c.fi.de cõsti.in vj. Sed ista cõuentio restringẽs facultatẽ testãdi cõtra bonos mores:ergo sicut nõ põt per pactũ nec etiã per statutũ potest auferri libera testãdi facultas. Scdo q2 video ꝙ lex ciuilis ⁊ canonica improbãt ꝙ vltima volũtas dependeat ab alieno arbitrio l.illa institutio.⁊.l.si quis Semproniũ.ff.de here.insti.⁊ ideo filius cũ consensu patris non potest facere testamentũ ne facultas testãdi depẽdeat a facultate patris.l.qui in ptãte.ff.de test. ⁊ inst.q.nõ est pmis.fa test.in prin.sed si illud statutũ valeret:depẽderet vltima volũtas vxoris a mera volũtate mariti:ergo nõ valet tale statutũ ꝙ mulier nõ possit testari sine cõsensu mariti.
3 ¶ † Scdo principaliter no.mihi ex hoc tex.ꝙ si ꝑmitto cũ pena te heredẽ instituere:nõ vz talis ꝑmissio nec debet pena:pbatur in hoc tex.nã si nõ vz cõuẽtio ꝑ quã auferf ꝑ indirectũ libera testãdi facultas:multo minus vz ergo cõuẽtio directa ꝑ quã aufert libera facultas testãdi.l.cũ donatiõis.C.de trãsac.l.fi.ff.ꝺ suis ⁊ legi.⁊.l.pactũ qd dotali.C.de col.in.l.ex eo.C.de inuti.sti. q2 hereditas nõ põt dari pac.l.hrditas.C.de pac.cõuẽ.⁊ ꝑ hoc infero ad decisionẽ tex.nostri:q2 regulã habemus ꝙ illud quod non potest fieri pure:ita etiam nõ potest fieri sub conditione penali.l.seius ⁊ augerius.ff.ad le.fal.l.hoc modo.ff.de cond.⁊ demon.§.fi.insti.de lega. Limitat tamẽ Raph.cu.ꝙ licet metu pene nõ potest quis astringi ad instituẽdũ alium:tamen spe premij potest inuitari ad instituendũ vt valeat eo argumento ꝑut est in matrimonio qa põt inuitari quis spe lucri ad matrimoniũ contrahendũ,⁊ valeret matrimoniũ contractum.l.titio cẽtum.§.j.ff.de cõdi.⁊ demõ.tamen glo.tenet contrarium in hoc in.d.l.cum donationis.C.de transac.non repeto hic. ¶ Tertio pondero mihi tex.ibi,tantum dare spondes.⁊ litera nõ explicat
4 quãtum bonam regulã† ꝙ vbicunqz aliquid cõtra bonos mores geritur ibi nõ habet distinctio quãtitatũ.vnde iste tex.ꝑcedit scdm Bal.siue pena sit posita in magna quãtitate,siue ĩ parua.imo fortius tenet Rap.cu.ꝙ iste tex.procederet etiã si quid minimũ ꝑmitteretur nomine pene,facit quia vbi agitur de iure cõmuni,etiam de minimis curat,licet de minimis non curet pretor.est doctrina Bar.in.l.si proprietarius.in prin.ff.de dam. infec.vbi allegat tex.in.l.j.§.illud.ff.de coniun.cum eman.lib.facit tex.in.c.j.de appel.dixi in aut.q rẽ.C.de sacrosan.eccl. Dubito tamẽ ꝙ ista extẽsio non sit vera:q2 si aliquid minimum promitteretur non est verũ quod iste metus pene,per quẽ quid minimum promittitur induceret ad idem faciendum.vt dicit tex.
5 in.l.si oleum.ff.de dolo. ¶ † Quarto not.ex text.quod cõuẽtio penalis per quam aufertur libera facultas testandi dicit esse cõtra bonos mores:eo q2 est cõtra substantiam vltime volũtatis: q2 vltima volũtas debet esse ambulatoria vsqz ad mortẽ:vt dicit tex.in.l.cũ hic status.§.ait oratio.ff.de don.inter virũ ⁊ vxo.
6 ⁊ tex.in.c.cũ marthe.de cele.mis. ¶ † Quĩto ⁊ vltimo no.ex tex. aliam bonã regulã quod illud quod est cõtra bonos mores,nõ potest firmari per adiectionem pene.ita est textus hic:eodẽ modo non potest firmari iuramento,per.l.si quis inquilinos.§.fi.ꝺ leg.j.l.iurisgentiũ.in fi.ff.de pac.c.nõ est obligatoriũ.de reg.iur. in.vj.similiter nec ẽt põt firmari id qd est ꝯtra bonos mores ꝑ statutum:nec per consuetudinẽ:q2 si nõ potest fieri per pactum ita nec etiã per statutũ,vt.ꝟ.dixi.⁊ ita in specie ad terminos nostros dicit Bal.in.l.ij.in.iij.colũ.C.que sit lon.consue.licet idem Bal.sibi cõtrarius aliter teneat inaduertẽter in.l.cũ archimedorã.C.vt in pos.le.vbi dixit ꝙ dispositio legis nostre potest cõfirmari cõsuetudine.per tex.in ca.j.§.moribus.si de feu.defun. ꝯtẽ.sit inter do.⁊ agna.vasal.in feu.q̃ iura nihil faciũt:q2 loquitur in pacto negatiuo de nõ succedẽdo. ¶ Expeditis notabilibus glo.

bus gl.nihil hz.alleg.solũ cõcordãtes ad tex.Bar.extra gl.opponit ⁊ q̃rit. ¶ † Et in quãtũ ꝑ istã legẽ[a] decidit no.Bar.rephẽdẽdo Dy.ꝙ si testator dicat instituo titiũ:⁊ si ꝯtigat me mutare testm̃ ex tũc dono eidẽ titio oĩa bona mea qd si mutet testator testm̃,qd non valet talis donatio tanq̃ facta in penã mutationis testamẽti ad auferẽdã liberã testamenti factionẽ. contra tex.hic,⁊.l.si fres.§.idẽ rñdit.j.ff.pro soc.tenuit latius Bart.istã eãdem opi.in.l.si quis in principio.ff.de leg. iij.⁊ ista opi.Bar.est cõis ꝺm do.Alex.hic cũ multis cõcor.ꝑ eũ adductis.⁊ idẽ do.Alex.in ꝯsi.xxv.iij.vol. inci.viso testõ ꝯdito in pe.⁊ vlt.col.⁊ idẽ do.Alex.firmat in cõs.lxxxiij.in.ij.vol.qd inci.visa facti narratione.⁊ idẽ sequit Pau.de ca.hic expresse:⁊ credo ꝙ ista opi.Bar.ꝑcedat:⁊ sit sequẽda in cõsulẽdo ⁊ in iudicã-
8 do. ¶ † Circa istã.q.[b] ⁊ decisionẽ Bar.pro ei' necessaria limitatiõe est videdũ nũqd ꝑcederet ad pias cãs.⁊ reperio ꝙ istã qõnẽ late disputat Bald.in.c.ij.de feu.da.in vic.leg.ꝯmis.in feu.vbi format Bal.in terminis pulchrã qõnẽ:qdã ꝑ phas ⁊ nephas magnũ patrimoniũ cõfecerat:ꝯfect' senio volebat ꝑuidere aĩe sue:⁊ fecit testm̃:in quo ꝑ aĩa sua reliqt dimidiã oĩm bonorũ: ⁊ q2 habebat multos ꝑpĩqos potẽtes, ad q̊s si peruenisset notitia illũ sic testasse,dubitãs ne eũ testm̃ ꝯditũ reuocare facerẽt fecit testm̃ ꝺ mõ.relinquo pauperib' ꝑ aĩa dimidiũ mee hrditatis,⁊ si cõtingeret me vnq̃ reuocare istõ testm̃ ex nũc put ex tũc:⁊ ex tũc put ex nũc relinq̃ eis titulo donatiõis.⁊ ꝯstituo me noĩe pauperũ possidere ⁊c.vt ibi ꝑ Bal.euenit casus ꝙ isti ꝯsanguinei potẽtes habitia notitia isti' testamẽti fecerũt eũ reuocare cũ oĩb' clausulis.fuit dubitatũ an ibi paupes possent petere vigore donatiõis,vt ibi ꝑ Bal.qui post lõgam disputationẽ reliqt nos cogitãtes.qd tenẽdũ: Ego libẽter teneo opi.q̃ est ꝑpria cã:⁊ ita teneo ꝑpria cã,ꝙ valeat tale testm̃:⁊ ad ita tenẽdũ me mouet in ꝑmis decisio eiusdẽ Bal.in.l.fi.C.ꝺ pac.vbi formt' de-
9 terminat Bal.ꝙ † quẽadmodũ pactũ de succedẽdo inter milites valet ⁊ tz.l.lz iter priuatos.C.de pact.eodẽ mõ pactũ de succedẽdo inter pias causas valet ꝑ predictã.l.lz.C.de pac.iũcta.l.j.C.de sa.san.ec.⁊ eãdẽ decisionẽ examinat Ale.in.l.fi.C.ꝺ pac.lz referat Ro.tenere ꝯriũ:⁊ cõfirmat illa decisio Bal.q2 si fauore militie tpalis istud est statutũ iter puatas psonas:quãto magis forti' in militia celesti.l.milites.C.loc.⁊ ibi gl.⁊ ita arguit gl.⁊ Bar.in.l.miles ita.ff.de re iudi. Scdo ꝯfir-
10 mat illa decisio:nã habeo † ꝙ donatio oĩm bonoꝝ presentiũ ⁊ futuroꝝ nõ vz ꝺm cõem sniam:q a aufert ꝑ idirectũ liberã testãdi facultatẽ:q2 q nihil habet nõ reperiret heredẽ.insti.ad le.fal.in ꝑn.⁊ ego habeo ꝙ donatio oim bonoꝝ ꝑñtiũ ⁊ futuroꝝ facta pie cause valet ⁊ tenet,lz auferat liberã testãdi facultatẽ:ita tz bar.sub dubio tñ forte,in.l.fi.in vlt.co.C.ꝺ pac.vbi mouet ista rõne.si qs põt vouere se deo:multo magis ei' bõa.⁊ illam cõem decisionẽ Bar.sequit Bal.in aut.si qua mulier.C.de sac.san.ecc.⁊ do.Abb.Pan.in.c.fi.ꝑ illũ tex. de succes.ab intest.⁊ in.c.vt ꝑuilegia.de priui.⁊ in.c.in ꝑsentia.in.ij.col.de ꝑba.pleni' dixi in.d.l.fi.C.de pac. vbi tenui istã opi.Bar.⁊ ibi examinaui veritatẽ istius passus.⁊ Ale.hic circa.xiij.col.tũc sic:qua ratiõe ergo donatio oĩm bonoꝝ ꝑñtiũ ⁊ futuroꝝ sit prohibita:q2 ꝯ bonos mores:tñ valet ad pias cãs.multomagis si donatio medietatis bonoꝝ relinquet ꝑ salute anime in testamẽto ad pias causas dz valere.cũ valeat donatio oĩm bonoꝝ in testamẽto ad pias cãs:⁊ in practica corroborarẽ qd in dubijs tenẽda est pars q̃ fauet pijs locis.c.fi.de re iudi.l.sunt psone.in fi.ff.de reli.⁊ sũ.fu.
11 ¶ † Secũdo principaliter q̃rit Bar.[c] an istud pactũ firmet iuramẽto.cõcludit Bar.qd pactũ ꝺ quo in ista l.⁊ consequẽter pactũ affirmatiuũ de succedẽdo:q2 est ꝯ bonos mores:vt dicit tex.h:⁊ tex.ĩ.l.ex eo.C.ꝺ inut. stipu.⁊ in.l.fi.C.de pac.ꝙ tale pactũ nõ firmat iuramẽto ꝑ regulã qd illud qd est ꝯ bonos mores non firmat iuramento:⁊ per regulã nõ est obligatoriũ.de reg.iur. in.vi.⁊ añ Bar.idẽ tenuit gl.ĩ.l.si qñ.in ꝑn.C.de inoffi. test.⁊ gl.in.d.l.pactũ.ꝺm vnũ intellectũ ⁊ ibi Bal.ĩ.v. opp.C.ꝺ col.Cy.Bar.⁊ alij ĩ.d.l.fi.C.de pac.⁊ do.An. in.c.cũ ꝯtingat.in.iij.col.de iureiur.Gemi.⁊ alij in.d.c. q̃uis.de pac.ĩ.vj.⁊ ista est cõis opinio approbata ꝑ legistas ⁊ canonistas.Cõtrariũ tenuit idẽ Bal.ĩ.c.moribus.si de feu.defun.ꝯtẽ.sit inter do.⁊ agna.vbi referẽs
12 istã doct.Bar.ꝙ † q̃uis pactũ negatiuũ ꝺ nõ succedẽdo firmet iurõ ꝑ.c.q̃uis.de pac.in vj.Sec' est ĩ pacto affirmatiuo de succedẽdo:istud nõ firmat iuramento ẽt ꝺ iure canonico,dicit Bal.ꝙ istã differẽtiã mei canoniste nõ tenerẽt ꝑ rõnẽ quã assignat tex.ĩ.d.c.q̃uis q2 iurm qd põt seruari sine interitu salutis eterne seruãdũ est.c.cũ cõtingat.de iureiu.cũ si.ista rõ est gñalis.ergo gñaliter attẽdi dz qñocũqz interponat iurm. Cõfirmat istud fundamẽtũ Bal.ꝑ regulã q̃ hz qd qñ lex ponit casum spãlẽ,si assignat rõnẽ gñalẽ,gñaliter intelligẽda est.in quo põt eadẽ rõ reddi,vt ꝑ Bar.in.l. regula.§.si qs.ff.de iur.⁊ fac.igno.nõ debem' ergo attẽdere in quo casu loquat.d.c.q̃uis.sed rõnẽ ibi gñalẽ. Nec obstat si diceret ꝙ istud iurm inducit votũ captãde mortis:q2 dicit Bal.qd istud est incertũ:q2 qño potuit istud diuinare Bar.ꝙ ille habuerit talẽ animũ interficiendi, subdit postea qd putat qd epi facerent obseruari istud iurm in eorũ diocesibus.⁊ cõcludit ꝙ debeas adherere simplicibus canonistis.⁊ dicit ꝙ istã opi.tenet Pet.de ceru.ibi,vt ibi per eũ.sed istã opin. Bal.rephẽdit ibidẽ Jac.alua.⁊ Moder.in.d.l.pactũ. C.de col.⁊ Gemi.in.c.quãuis.de pac.ĩ.vj.⁊.d.Ale.hic ⁊ in.d.l.fi.C.de pac.⁊ latius in cõsi.xxiij.iij.vol.qd inci.visis instris.in pe.⁊ vl.col.omissis leuib' cõtra Bar. stringit fundamẽtũ Bar.cui ipse non rñdet.nã pactũ de succedẽdo est cõtra bonos mores.ita dicit tex.hic ⁊ tex.in.l.ex eo.C.de inuti.stip.q2 aufert liberã facultatẽ testãdi:ergo iurm nihil operat:q2 pactũ cõtra bonos nõ firmet iuramẽto.per regulã.c.nõ obligatoriũ. de reg.iur.in.vi.ad hoc nõ rñdet Bal.nõ ob.ratio quã põderat ĩ.d.c.q̃uis.q2 rñdet Bar.ꝙ illud.c.loquit ĩ pacto negatiuo de nõ succedẽdo. Sz cũ illud de q̊ nos loqmur sit ꝯ bonos mores,⁊ improbatũ a iure canonico ꝑ regulã.c.detestãda.⁊.c.ne captãde.de cõces.pb.in vj.per cõsequens nõ dz seruari nec habere locũ rõ.d.c. q̃uis.ibi assignata:⁊ nõ põt seruari sine iteritu salutis eterne:q2 cõtra bonos mores.repio qd idẽ Bald. subtilius reprehẽdit Bart.in cõsi.ccccxxvij.j.vol qd incipit q̃dã puella fuit dotata a patre.in.j.⁊.ij.co.⁊ dicit pamo ꝙ exim' ꝑceptor suus Bart.in ista lege posuit vnam doctrinã ad.d.c.q̃uis.quã putat esse consonã iuribus tã ciuilibus q̃ canonibus:sed ipse reprehẽdit.dicit Bart.ꝙ pacto de succedẽdo illud non firmat iuramento.eo q2 aufert liberã facultatẽ testandi.

a ¶ Istam.l.⁊c. Tu adde qd idẽ tenuit Dy.sibi cõtrarius in cõs. suo.vij. incip.questio talis est Titius habẽs tres filios.in.ij.col.v.pterea donatio causa mortis. Ange.in consi.ccclxv.inci.quedã domina Vãna vxor Lucarini. Idem etiam not.consuluit.Ludo.Roma.in consil.clxxj.incip.pro decisione consultationis proposite. Et aduerte ad vnum no.verbum quod dicit.Alexan.in consil.xxv.iij.volu. hic per do.meum alleg.vbi in col. fi.dixit ꝙ isto casu non valeret etiam donatio aliquib' reseruatis, licet al's sec', vt hic per doctores.aduerte tamẽ quod quando testator diceret in fine testamenti, hoc testamentũ meum valere volo iure testamẽti, aut codicillorum, aut donationis inter viuos quã nunc facio tali presenti,recipienti,⁊ stipulanti ⁊c. dans authoritatem apprehẽdẽdi possessionẽ bonorũ meorũ: que ex nũc cõstituo possidere nomine,⁊c. quod tunc valeret talis donatio,ita ꝙ si facta eẽt postea alia donatio omniũ bonorum ⁊c. nõ valeret ꝺm Oldra.in consil. cxiiij.incipiẽte factũ tale est, quedã mulier cõdidit testamẽtum:cuius decisio in effectu videretur contra dictum Alex.ꝺ quo.ꝟ. Cõtra ꝙ etiam facit, q2 donatio omniũ bonorũ simpliciter facta valet ⁊ tenet vt hic plene per Alexã. post alios. co. vj.⁊ seq. Et ita ẽt Lud.cõsi.clxxj.incip.pro decisione presentis consultationis. Alex.in cõs.xij.in.ij.col.j.vol.⁊ in cõsi.lix.inci.viso themate predicto super.j.dubio.circa prin.in.v.col. Idẽ Gasp.de cal.in cõs.ij.incip. an valeat donatio sub ti.de do. Idẽ Pau.de ca.ꝯs.cccxxxvj.al's.cccxlj. inci.in noĩe dñi.dico nõ obstãte iurõ donationẽ valere.in.ij.col.ĩ fi.in ante. Itẽ facit etiã cõtra,alia cõis cõclusio ꝙ donatio omniũ bonorũ psentiũ ⁊ etiã futurorũ valet aliquib' reseruatis de qbus possit testari,vt per Bar.⁊ Alex.⁊ do.meũ hic post alios cui decisiõi cõi etiã aliqua addidi.

b ¶ Circa istã.q.⁊c. Ad ista faciũt allegata per hunc authorẽ.ꝟ.precedẽti.col.iij.ver.tertio limita fauore dotis. Adde qd istã limitationem affirmatiue tenuit idẽ dominus meus in.l.fi.col.pe.⁊ fi.C.de pac.vbi dicit ꝙ ita consuleret Ang.vero in cõsi.suo.ccclxv.inci.quedã dña Vãna aliter tenuit.scilicet contra Bar. Sed in cõsi.cxxix.inci.visis instrumẽtis.col. v.conatus est velle discedere a cõmuni,per quãdã suam distinctionẽ,nisi quãdo interueniret cõstitutio precarij,vt ibi per eundẽ. Fel.hoc tetigit in.c.in ꝑsentia.in.fi.§.col.⁊ in princ.seq.de pba.vbi adherẽs cõi ꝑpter causa dixit bonum verbũ,ꝙ licet multi insistẽt in contrarium,quod tamen in practica eorum opinio esset difficile sustentabilis:q2.l.iubemus nulli.C.de sacrosanct. eccles. intellecta prout ipsi intelligũt,nullũ poneret speciale in ecclesia,⁊ simili.argu.glo.fi.in.l.illud.C.eo.tit. Itẽ q2 talis libertas non repugnat bonis morib' iuris diuini:sed moribus inductis artificio iuris ciuilis,de quibus vbi agitur de anima non curat canon,vt elegãter per Bart.in.l.pactum.in.xix.q.C.de colla.cum locis similibus,de quibus Feli.vbi.ꝟ.

c ¶ Secundo principaliter querit Bart.ibi,⁊ ista est communis opinio approbata per legistas ⁊ canoñ.⁊c. Adde qd idem author hoc tenuit in l.fina.C.de pactis,col.ij.⁊.ij.ampliatiõe ad regulã illius text. Sed adỏ tu vltra hic ⁊ ibi allegata ꝑ scribẽtes pulchram decisionem:⁊ erit ad impletionẽ huius cõmunis conclusionis,vt etiã procedat quando istud pactum iuramento firmatũ esset vicissitudinariũ:puta duos fratres conuenerunt ꝙ aliquis eorũ decederet sine liberis, vel sine testamẽto.qd alter alteri succedat cum prestatione iuramenti de nõ cõtraueniẽdo.dicit Alex.per istam doctrinam Bar.⁊ comunem in cõsi. suo.xxviij.incip.põderatis verbis instrumenti per totũ.in.iij.vol. Amplia etiam idẽ esse in donatione omnium bonorum presentiũ ⁊ futurorũ iurata,que etiã nõ valet,vt dixit Pau.de Cast.vltra locos cõmunes in cõsi.suo.lxxv.al's.lxxvj.incip.in Christi nomine.notãdũ est qd prefatũ statutũ.col.pe.ver.nec videt obstare in nouis.illa scz cõmuni rõne:q2 auferret libera testamẽti factio.⁊ idẽ cõsuluit ĩ ꝯs.suo.lxxxij.al's.lxxxiij. inci.in Christi nomine in ista donatione fuit actum.col.fi.etiã in nouis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Itē q2 inducit votū captāde mortis. Postea dt ꝙ pa
ctū de nō succedendo negatiuū illud nō inducit votū
captāde mortis: ideo cōfirmat iuramēto, per. d. c. ꝗ
uis. ꝛ exemplificat Bar. siue pactū de succedendo fiat
fratri siue pr̄i. Bal. dicit Bar. ī hoc errare q2 in pacto
de non succedēdo, cōsiderauit solū Bart. vnum extre
mum filie renūciantis: ꝛ quantū ad hoc est verū ꝙ fi
lia que renunciauit hereditati pr̄ne nō habet votum
captāde mortis. Sed nō considerauit aliū extremum
ꝙ frater qui acceptauit istā renunciationem, habebit
hereditatē opulētiorē. ista ergo renunciatio in fratre
cōtra sororē inducit votū captāde mortis ergo militat
rō. d. l. fi. ꝛ. l. licet. C. de pactis. ergo nō debet valere iu
ramētū. Et ppterea cōcludit Bart. ꝛ alios errare: ꝛ in
hoc credo ꝙ Bal. dicat verū: ꝛ qd Bar. male dicat ꝙ
quādo soror renūciauit fratri ꝙ firmet iuramento; q2
ista renūciatio inducit votū captāde mortis. ergo nō
dz firmari iuramēto. Nec ob. tex. ī. d. c. quāuis. q2 Bal.
rn̄det: q2 loquit qn̄ filia facit pactum de nō succeden
do ipsi fratri: q2 tūc firmat iuramēto: quia cessant rō
nes predicte. sed qn̄ fit fratri istud pactū inducit vo
tū captāde mortis; iō nō firmat iuramēto, dicit Bal.
nisi pater cōsentiret ꝛ pseueraret vsq3 ad mortē: quia
valeret ꝛ ɔfirmaret iuramēto, per. l. fi. C. de pac. q2 tūc
nō attēdit qd pactū inducat votū captāde mortis, vt
dt tex. in. d. l. fi. C. de pact. Et credo Bal. dicere in hoc
articulo veritatē: ꝛ ita cōsuluit in terminis Bal. ɔtra
Bar. reperio qd Rapha. cu. hic ex suo subtili ingenio
tenuit eādē opi. ꝙ tex. in. d. c. ꝗuis. loquat ꝛ pcedat ī
terminis suis qn̄ filia renūciauit hereditati paterne cū
iuramēto in manibus pr̄is. si aūt in manibus alteri9
puta fratrū renūciaret tenet ꝙ nō haberet locū ille tex.
q2 illud pactū induceret votū captāde mortis. ꝛ ipe Ra
pha. pbat alia rōne: q2 tex. in. c. quāuis. est correctoriū
iuris ciuilis, ergo nō dz extēdi extra casum suū in quo
loquit: q2 in correctorijs nō est licita extēsio p regulā
aut. quas actiōes. vbi gl. ꝛ oēs. C. de sa. san. eccle. ergo
non est extēdendū extra terminos in quibus loquit, ꝛ
dicit ꝙ al's Padue in disputatiōe publica ausus fuit
tenere istā opi. ꝛ ppterea in facti contingentia ita con
suluit, ꝛ qd eius cōsiliū sequntus fuit Raph. Fulg. ꝛ
qd postea audiuit qd etiā eius cōsiliū legēdo sequnt9
est idē Ful. in. l. fi. C. de pac. dicit Rap. cu. ꝙ. d. c. ꝗuis.
est correctoriū iuris ciuilis. ergo nō dz extēdi extra ca
suz suū ꝛc. Ista rō Raph. cu. nullaten9 mihi placet: ꝛ
cū reuerentia male dicit ꝙ quia. d. c. quāuis. est corre
ctoriū iuris ciuilis ergo nō debet extēdi extra casum
suum. dic ꝙ errat q2 illud. c. nō est correctoriū iuris ci
uilis, sed bn̄ est limitatoriū qn̄ interueniret iuramētū:
ꝛ regula est ꝙ licet iura correctoria nō extēdant extra
terminos suos in qbus loquunt: sed iura limitatoria
bene extēdunt extra terminos suos ex idētitate ratio
nis. est doc. Bar. in. l. si cōstāte. in princ. in. ix. q. prime
partis principalis. ff. sol. mat. Et pro ista regula cano
niste habet duos tex. in. c. cū dilecta. i. §. nos igit ꝛ ibi
Abb. no. de ɔfir. vti. vel inuti. ꝛ tex. in. c. post trāslatio
nem. §. ꝗꝗ. vbi Abb. ad hoc not. de renū. Et forti9 ꝙ
Rapha. cu. erret ostendo etiā dato qd. d. c. ꝗuis. esset
correctoriū dico ꝙ fallit: q2 imo de obseruātia iurī vbi
cunq3 tractat de fauore anime iura correctoria extē
dunt ex identitate rationis. Istā regulā tradūt Bar.
Bal. ꝛ alij in aut. sacramēta puberum. vbi aliquando
dixi. C. si aduer. vendi. gloss. in. c. sciant cuncti. ꝛ. c. fin. ꝛ
vtrobiq3 Gemi. not. de elec. in. vj. Preterea ꝛ tertio ꝙ
Raph. cum. erret ostendo quia in correctorijs quādo
ratio est scripta in. l. corrigēte etiam in correctorijs fit
extensio ex idētitate rationis. ita dicūt Bal. ꝛ omnes
in. d. aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. sed in. d. c.
quamuis. expresse posita est ratio: ergo debet extēdi.
Reperio ēt ꝙ ista opi. qd. d. c. ꝗuis. non habeat locū
quando filio renunciauit fratribus cum iuramēto, te
nēt Can. Pe. de anch. ꝛ Jo. de Jmo. ꝛ Gemi. in illo. c.
ꝗuis. ꝛ ibi dicit Pe. de anc. se ita cōsuluisse in ɔtingē
tia facti: ꝛ mouetur per. l. fi. in verbo cōtra bonos mo
res. C. de pac. Sed ipsi pfecto nō gustarunt bene illū
tex. in. d. l. q2 ad illum tex. respondet Bart. ꝙ ille text.
loquatur in pacto de succedēdo affirmatiuo: qa illud
nō firmatur iuramēto: sed nos loquimur in pacto de
non succedendo negatiuo: quod bene firmat iuramē
to. Sed mihi pl9 placet opinio seu rō Baldi. in. d. cō

sil. ccccxxxij. ꝛ reperio qd Bald. in. d. c. moribus. si de a
feu. defun. cōtē. sit inter do. ꝛ agna. voluit assignare istā
eādē rationē: dū dicit exclusio mulieris accrescit mas
culis: sed nō eo mō quo assignat in. d. cōsilio. s. allega.
solus Roma. in. l. qui superstitis. ff. de acquirēda her.
non faciens mentionem de cōsi. Bal. sed referens illā
opi. Canoni. Gemi. Jmo. ꝛ Anch. in. d. c. ꝗuis repro
bat istā opi. ꝛ tenet ɔtriū ꝙ imo ille text. loquat siue fi
lia renūciauit pr̄i siue fratribus cū iuramēto, vt firmet
iuramēto p rationē. d. c. ꝗuis. cōtra mentem Bar. hic
eo q2 ratio est expsse scripta in. d. c. ꝗuis. ꝙ iuramētū
qd pōt seruari sine interitu salutis eterne seruādū est.
ista ratio militat siue renūcietur in manibus patris: si
ue in manib9 fratrū cū iuramēto, ꝛ reperio ꝙ ita cōsu
luit ipse Roma. in cōs. cxc. quod incip. clarū est. in fi. ꝛ
q2 iste est pulcher casus si cōtingeret ī practica. ego vt
dem posteris materiā melius cogitandi, confirmo istā
opi. Ludo. que etiā est de mēte Bar. hic: ꝛ arguo sic: si
tex. in. d. c. ꝗuis pcedit qn̄ filia renūciauit successioni
pr̄ne in manibus pr̄is cū iuramēto: fortius dz habe
re locū quādo renūciat fratri patre absente: q2 quādo
filia facit tale pactū pr̄i cū iuramēto valet: ꝛ tamē ibi
cadit met9 reuerētialis pr̄is. l. j. §. q̄ onerāde. ff. qua. re.
act. nō da. ergo multo forti9 dz habere locum qn̄ filia
facit talē renūciationē fr̄i: vbi cessat illa suspicio met9
reuerentialis patris cū sint pares ꝛ par in parem non
habet imperiū. l. ille a quo. §. tēpestiuū. ff. ad treb. Se
cūdo p ista parte videt stringere regula quā statim di
cebā: q2 in. d. c. ꝗuis. agit de obseruatione iuramēti. ꝛ
tex. assignat rōnē generalē: ergo cū ille tex. loquat in cā
iuramēti ꝛ in fauore anime: ergo est extēdendū, p gl.
in. c. sciāt cūcti. ꝛ in. c. fi. de elec. in. vj. ꝛ Bart. in aut. sa
cramēta puberū. C. si aduer. vē. ista sunt q̄ reddūt istū
articulū hinc atq3 hinc valde disputabilē. Quid tenē
a dū: ego teneo opi. Bal.[a] cōtra Bar. ꝙ si filia renūciat
hr̄ditati paterne in manib9 fratris, ꝛ iuret, ꝙ tale iu
ramētū non valet nisi pr̄ cōsentiret ꝛ pseueraret in cō
sensu vsq3 ad mortē. ꝛ pbo p rōnē Bal. ad quā Ro.
nō respōdet: quia forte eum nō vidit Bal. facit istam
rationē ex parte fratrū recipientium talē renunciatio
nem est pactū affirmatiuū de succedēdo: ꝛ vltra Bal.
do tex. i. l. si actionē. C. de pactis. ergo nō dz valere sine
expresso cōsensu patris de cuius successione agit: ꝛ q2
respectu fratrū habentiū succedere tale pactum, indu
cit votū captande mortis, ita dicit text. in illa. l. fi. C. de
pac. ergo etiā de iure canonico nō firmatur iuramēto
p. c. ne captāde. ꝛ. c. detestāda. de ɔces. prebē. in. vj. nisi
saluādo Bar. diceres ꝙ debet intelligi quādo loquit
de pacto de non succedēdo, ꝛ quādo filia renunciauit
fratri cum consensu patris, ꝛ perseuerauit pater in cō
b sensu vsq3 ad mortē. ¶ Vltimo[b] p cōplemēto isti9. ij.
3 q. inquantū Bar. ponit no. cōclusionē † ꝙ si filia cum
iuramēto renunciauerit in manibus fratris, vt ponat
casum magis dubitabilem, quod nō obstāte tali iura
mēto poterit succedere patri, si instituat heres a pr̄e: ꝛ
multomagis quādo fecisset patri. ista est pulchra deci
sio, ꝛ eā bene no. ꝛ pro ea facit tex. in. l. si patronus nō
c aluerit. ff. de bo. liber. Secūdo confirmat[c] ista decisio
per tex. in. c. cū inter P. Gauffri. de renūcia. vbi pba
tur renunciatio iurata nō trahit ad ius superueniens
quia iuramentū habet causaz presentē. Tertio facit p
ista decisione gloss. not. iuris canonicis in. c. ad nostrā
secundo in verbo probarent. de iureiurando vbi est so
4 lennis gloss. quod si debitor qui soluit vsuras, iurauit,
eas nō repetere, nō pōt repetere nisi relaxet iuramētū
poterit tn̄ repetere ipso creditore volēte: ꝛ si testator re
linquit in testamēto qd vsure restituant. Nam iste qui
iurauit etiā ipse poterit repetere, ita glo. ibi decidit qd
sic: q2 ista qui iurauit nō repetere contra voluntatē cre
ditoris: ꝛ iuramentū intelligit cōtra volūtatem credi
toris. ¶ Amplio istam decisionē Bar. tribus singula
ribus modis. ¶ Primo amplio vt pcedat etiā si filia
renūciasset hereditati paterne cū iuramento, non so
lum ipsi patri de per se: sed postea ipsis fratrib9 de per
se: ꝛ vtriq3 cum iuramēto, si institueretur a patre posse
succedere ex testamento patris, nō obstātibus istis iu
ramentis, dato ꝙ iuramētum sit prestitum in fauorē
ipsorum fratrū. ratio q2 iuramētū prestitum fratrib9
nihil valet nisi pater ɔsentiat. p. l. fi. C. de pac. quia est
necesse ꝙ pseueret in cōsensu vsq3 ad mortē. ita sing.
Bald. in

a ¶ Quid tenē dū. ego teneo opi. Bald. ꝛc. Addō ꝙ p ista parte cōsuluit not. pet. d'anc. in cōsi. ccccij. incipi. viso diligēter tenore donationis maxime fūdādo se sup rōne d. l. fi. C. de pactis, qn̄ ille de cuius hereditate tractatur nō ɔsensit: vel in cōsensu nō pseuerauit vsque ad mortē. ꝗ ptez tenuit etiā Alex. hic col. v. ī fi. licet Geor. na. in repe. d. c. ꝗuis. d pac. ī. vj. col. xj. ver. decimo limita, videat inclinare in aliam partē, dicit tn̄ esse cogitādum, ꝛ dat xij. alias limitationes vltra istam ad. d. c. quāuis. que ēt possent colligi ex adductis p Alex. duas vl' tres limitationes ad. d. c. ꝗuis. Ponit ēt no. Pe. de ancha. in ɔs. suo xxxix. inci. p clariori decisiōe ɔclusiōis. Aduerte tamē qd hic idē author nō ita bene examinans sicut hic reprobauit dictū Baldi, et sic tenuit contrariū eius qd hic: ꝛ in. l. fin. col. iiij. vers. x. istum text. C. de pactis.

b ¶ Vltimo. Istā decisionē per plura tenuit ēt Geor. na. in repet. d. c. quāuis. col. iiij. ꝛ expresse etiā Pe. de ancha. in. d. ɔsil. ccccij. super9 allega.

c ¶ Cōfirmat Adde gl. in. c Statū. xviij q. j.

a ¶ Fortius ꝛc. Adde qd istā ampliationē, quā limitationem appellat ponit Geor. na. in repe. d. c. ꝗuis. co. iij. circa fi. ver. qd singulariter limita. de pact. in. vj.

b ☞ Vul. ꝛ pu. Adde contra istaz rn̄sionem Jas. in. l. filius §. diui. in. xiij. col. s. de leg. j. Purp.

c ¶ Circa tertiā. q. Bar. ꝛc. Addō vltra alleg. hic ꝙ istā doctr. bar. hic sequut9 est ēt Alex. in cōsil. suo. xxv. iij. vo. in fi. incip. viso testamento ɔditio p age luciūphilippi ni. ꝛ Lud. ro. no. in ɔs. xxvj. inci. p decisione eorū de quib9 dubitat in princ. vbi clare cōsuluit valuisse donationē mutuā oīz bonoz pn̄tiū ꝛ futuroz, factā iter certos nobiles reseruatꝫ apud eorū quemlibet duob9 milib9 florenis, de qbus esset eisdē libera testamēti factio Et Alex. p9 multos p euz relatos hic in cōs. suo. lix. circa pnc. v. volu. ꝛ est consiliū ꝙ allegauit hic dominus me9 nume. lv. vbi ēt dicit valere donationē omniū bonorū reseruatis bonis futuris. idē tenuit paulus de castro in consi. lxxv. in nouis. col. pen. circa finē.

c ¶ Allegaui Adde. §. sunt autē insti. de bon. possessi. Purp.

Bal. in. d. c. ad nostrā. secūdo de iureiu. motus per gl.
ibi ꝛ p tex. in. l. fi. C. de pac. dicit ꝙ. d. l. fi. n. nūq3 gusta
9 a uit ad hoc. ¶ † Secundo ꝛ adhuc fortius[a] amplia
etiā si filia expresse renūciasset nō succedere, etiā ex te
stamēto patris in manibus patris ꝛ fratrū simul: an
tunc posset succedere si instituatur. Bart. loquitur qd
simpliciter renunciauit patri de per se, vel fratrib9 de
p se, nō succedere. Bal. singulariter in. l. fi. in. iij. col. de
pac. tenuit ꝙ etiā isto casu pōt filia succedere nō obstā
te ꝙ filia iurauerit se non succedere patri ꝛ fratrib9: ꝛ
pbat ista ratione: q2 dicit ꝙ filia nō pōt renūciare ex
presse successioni ex testamēto etiā cū iuramēto: q2 sic
esset auferre pr̄i, homini libere mētis, liberā facultatē
testādi. qd est ɔtra bonos mores. l. pactū qd dotali. C.
b de pac. l. ex fctō. in pn. ff. de vul. ꝛ pu.[b] Sz parcat mihi
Bal. ista ratio nō est bona nec vera: pbo q2 nō dicit pr̄i
auferri p hoc libera facultas testādi: qa lz nō possit pr̄
istā filiā instituere: tamē alios oēs pōt instituere. facit
tex. in. l. cū tale. in pri. ff. de cōdi. ꝛ demō. ibi tex. loquit
in matrimonio quod debet esse liberū: sic etiaz in casu
nr̄o: q2 poterit instituere oēm aliū quē vult. ꝛ ideo de
cisio Bal. placet mihi alia meliori rōne: q2 ille in cui9
fauorē est prestitū iuramētū, habet vim amplā: q2 pōt
illud remittere sicut faceret papa. tex. est ī. c. j. d iurein
rā. in. c. preterea. ꝛ ibi Abb. de spō. in. c. significauit. de
cēsi. l. fi. ff. q ꝛ a q. istā regulā tradit Bar. in. l. labeo. ff.
de iureiu. ꝛ in. l. j. §. fi. ff. de ope. no. nū. ita ergo pater in
stituēdo filiā vr̄ remittere iuramētū filie de succedēdo
ꝛ ista est vera ratio, ꝛ eā assignat Lu. ro. hic lz Alex. hic
reprehēdat. sed ego defendo decisionē Bal. ꝛ Lud. ro.
ꝛ dico ꝙ istud pactū nō est superfluū: q2 illud pactū ꝙ
dicit ꝙ filia non possit succedere, nec ex testamēto nec
ab intestato debet intelligi cōtra voluntatem patris:
sed si succederet fm volūtatē bene posset. de hoc do ti
bi casum expressum in. l. si patronus nō aluerit. de bo.
10 li. quē. s. allegauit.[c] ¶ † Circa tertiā. q. Bar. in pmis
c noto diligēter doc. Bar. ꝙ valet donatio omniū bono
rum presentiū ꝛ futurorū, quādo donans reseruat sibi
aliquā quantitatē, vel rem de qua possit testari. repu
to hoc singulare verbū ad practicā: ꝛ sequunt simplici
ter scribētes hic q referūt Bar. dūtaxat ꝛ apud Cano.
Pe. de anch. ꝛ Jmol. in rub. extra de testi. ꝛ Alex. qui
bene gustauit ista vba Bar. nō hic: sed in cōs. xxix. in
v. no. quod inci. perspectis consideratisq3 omnibus. in
iiij. dubio p ista verba Bart. reperio in specie decisas
aliquas q̄stiones a scribētibus. Primo decidit p istā
doctrinā in practica quod valet laudū latū ab arbitro
vel arbitratore qd si alter ex cōpromittētibus moriat
sine filijs masculis, qd omnia ei9 bona deueniāt ad al
terū reseruatis. lx. libris, de quib9 possit libere testari
ꝙ valet. ita in spē determinat Ang. in cōs. v. qd incip.
Andreas. ꝛ idē in specie ꝛ in diuiduo cōsuluit Ale. nō
facta mentione Ang. in cōsi. l. v. vol. incip. viso thema
te pdicto. s. primo dubio. in prin. ¶ Secūdo p istā do
ctrinā infert ad id qd tota die fit: aliquis inter viuos
donat alicui oīa bona presentia ꝛ futura, reseruato si
bi vsufructu toto tēpore vite sue: certe valebit ista do
natio: qa poterit de fructibus testari: quia non aufert
liberā facultatē testādi: q2 fruct9 isto casu nō imputā
tur in bonis futuris. ita determinat Raph. cu. ꝛ Ale.
hic ꝛ dicit Alex. ꝙ ita cōsuleret ꝛ indicaret: saluo nisi
fruct9 essent ita tenues, ꝙ ad alimēta ꝛ vsum vix suffi
cerent secundū qd declarat Pau. de cast. hic. ꝛ lz ipsi
nō dicāt ista sunt vba Bar. in. l. fi. in pe. col. C. de pact.
vbi formaliter dicit Bart. si qs irreuocabiliter donat
oīa bona pn̄tia ꝛ futura post mortē: valet donatio:
q2 potest de fructibus testari: contrariū in terminis te
net Pau. de ca. q vidit Bar. in. d. l. fi. ista ratione quā
do quis donat omnia bona pn̄tia ꝛ futura, ꝗuis re
seruet vsumfructū: tamen donatio nō valet vt probat
sic: clarū est quod de vsufructu qs testari nō potest q2
finitur morte. §. finitur. insti de vsufru. quia testamētū
porrigit effectū suum post mortem: nec etiā poterit te
stari de fructib9 quos percepit qui supersunt ꝛ extant
q2 veniūt appellatione ꝛ sub illo verbo ꝛ futurorum: ꝛ
nihil allegat sed dicit se cōsuluisse. ꝛ ita cōsuluit in cō
silio. cj. quod incipit notandū est quod prefatū statu
tū. sed credo ꝙ erret in illo vltimo in quo presupponit
ꝙ quādo quis donauit oīa bona presentia ꝛ futura
aliquo reseruato, quod fruct9 percepit veniāt sub ap

pellatiōe bonorū pn̄tiū ꝛ futurorū: sed certe imo nō
veniāt vt dicit Alex. hic: ꝛ probo p id qd dicit Bart.
hic qn̄ quis vēdit omnia bona presentia ꝛ futura. va
let talis vēditio: q2 superest pretiū de quo pōt testari:
alibi tamē multū sig. Bar. in cōsi. xxxvj. pr̄ filio emā
cipato donauit: late cōsuluit, quod si pr̄ donauit filio
emācipato oīa bona presentia ꝛ futura saluo ꝛ reser
uato sibi vsufr. ꝛ redditib9 de oīb9 bonis donatis, de
qbus possit disponere in vita sua pro libito volūtatis
cōsuluit Bar. ꝙ ista donatio nō valet: q2 illa verba in
vita sua ad libitū volūtatis intelligūtur de contracti
bus in vita celebrādis, nō de cōtractibus celebrādis
post mortē: ergo nō valet ista donatio pr̄is filio emā
cipato: q2 aufert liberā facultatē testādi. reperi postea
ꝙ Lu. hic in pe. char. in. iiij. q. format istā qōnē in ter
minis: ꝛ primo dicit videri ꝙ valeat: postea dicit ꝛ de
terminat ɔtrariū. ꝛ vltimo relinqd cogitādū: sz credo
ꝙ non vidit dictū Bar. vel non est recordatus de eo.
11 ¶ † Tertio principaliter per istā doctri. Bar. decidit
egregie Pau. de Ca. in consi. clxv. incip. super secūdo
puncto, qd valet cōuentio in vita inter aliquos nobi
les, de nō alienādis certis bonis in vita, nec in vltima
volūtate. Ego p istā doctrinā Bar. sepe cōsului: ꝛ pri
mo cōsului in ciuitate Astensi, in qua facte fuerūt cer
te cōuentiones ꝛ trāsactiones iurate, inter certos no
biles de scarāpis, in qbus continebatur ꝙ femine nō
succederēt in bonis immobilib9 taz feudalib9 ꝗ allo
dialib9: sed si cōtingat eos mori sine masculis relicta
femina ꝙ alter cōiūct9 succedere valeat exclusa femi
na, fuit dubitatū an valerēt iste cōuētiōes ꝛ trāsactio
nes iurate: ɔsului, qn̄ valēt ꝛ allegabā doctrinā Bart.
hic: ꝛ adhuc si cōtingeret cōsulerē: q2 sunt facte sup ꝛ
de bonis immobilib9 nō de mobilib9, de quib9 pote
rit testator testari, vt dicit Bart. hic allegādo. l. oēs. §.
lucius. ff. de his que in frau. cre. ꝛ sic nō aufert liberaz
facultatem testandi. ¶ Secundo consului in eadē ci
uitate, in alia cōuētione alterius forme: valere cōuē
tionē in vita inter certos nobiles de asinarijs q̄ est ta
lis: ꝙ aliqui ipsorū fratrū seu filij: ne eoz heredes aut
successores in infinitū possent aliq̄ modo alienare seu
vltimā voluntatem condere circa certa bona immobi
lia: ꝛ si cōtingeret vēdi, alienari, donari, aut testari qd
ipso iure ꝛ facto vēditio alienatio, donatio ꝛ testamē
tū essent irrita, ꝛ quod deueniāt in ipsos fratres vel in
eorū descendētes: ꝛ euenit casus quod quidā reliquit
de istis predijs exceptuatis vxori sue: fuit disputatū ꝛ
diu vētilatū in senatu marcionali Montis ferrati an
iste cōuentionales valerēt, multis dubitātibus ꝛ dicē
tib9 ꝙ nō. Ego ɔsului ꝙ sic: q2 nō erāt vniuersales, sed
solū super certis bonis, per istā doc. Bar. hic. ¶ Ter
tio cōsului vltra mōtes: duo magni nobiles fr̄es, quo
rū vterq3 habebat filios masculos: conuenerunt inter
eos ꝙ si cōtingeret aliquē eorū mori sine filijs mascu
lis relicta filia, oīa bōa mobilia ꝛ immobilia deueniāt
ad aliū, q habebat filios masculos. ꝛ quod femine de d
beāt cōgruēter dotari, fm qd alie femine fuerunt do
tate ꝛc. Ego ɔsului qd valeat ista cōuētio: q2 erat certa
reseruatio: ꝛ vbicūq3 est reseruatio semper valet. ꝛ fui
motus per cōsi. Pau. de Ca. clxvj. ꝛ vltra Bar. ꝛ doc.
quos allegaui in oībus istis cōsilijs. Et ad ita tenen
dū fui motus per alia duo fundamēta. ¶ Primo q2
habeo decisionē doc. alibi approbatam sicut euāgeliū
quod si plures paciscantur adinuicem, quod vno eoz
decedēte sine liberis, quod ipsi seu eorū liberi supersti
tes habeāt certas res de bonis defuncti: ista cōuētio
nō est reprobata a iure, q2 nō est vniuersalis de oībus
bonis. Secūdo q2 prouenit ex presenti cōtractu inter
viuos, lz collata post mortē defuncti: iuxta. l. vnicā. C.
d de act. ab here. ꝛ cōtra here. ita ɔsuluit Oldr.[d] in cōsil.
cxxxix. quod incip. ad habendā aliqualē notitiā. qd
cōsilium refert ꝛ sequitur. Jo. an. in addi. Spec. in tit.
de instr. edi. § porro. in. vlt. col. in ver. fuit etiā alia que
stio. sequuntur etiā Albe. de rosa. ꝛ Sali. in. d. l. fi. C. de
pac. Ang. in. l. hereditariū. ff. de bo. autho. iudi possi. ꝛ
in. l. sancimus. C. de don. Jmol. ꝛ Roma. in. l. Aglius
12 regulus. ff. de dona. ¶ † Secūdo ad idem consulendo
allegaui illud quod decidit sing. Bart. in cōsi. lxxij. in
cip. ex facto quod ponit quod nobiles viri ꝛc. vbi con
sului valere conuentionē factam inter certos nobiles
fratres ꝛ eorū nepotes: quod eorū bona nec paterna,

d ¶ Oldra. ꝛc. Adde qd istd ɔsiliū sequut9 est Alex. in cōsi. xxviij. inci. pōderatis vbis instri. in ij. ꝛ iiij. col. in iij. vo. vbi multa allegat ī pposito. Et vid etiā dn̄m meū ī. l. fi. C. de pac. col. iiij. ver. q̄rto limita. ꝛ est aliud ɔs. alex. approbātis p̄. dictū ɔ. Old. ꝛ istā decisi. in cōsil. lxxxiij. iij. vo. ī. ij. co. versi. ꝛ in proposito nostro ponit Old.

Universidad de Deusto Biblioteca

a ¶Et dicit ibi Bal. q ista cõis opinio ⁊c. Idẽ dicit Joan. de imo. post P. de Anch. in rub. de testa. ⁊ idem Lud. roma. in consi. clxxj. incip. pro decisione cõsultationis pposite aduertendum cẽseo in prin. vbi dicit ex cõi opi. talẽ donationẽ nullã esse, siue fiat in actu testãdi, siue fiat in actu mere contrahẽdi, nec indigere reuocatione: vbi etiã ponit an valeat donatio omniuz bonorum presentiũ tñ, facta sub cõditione si cõtingat testatorem mutare: ⁊ dicit cõmunẽ opinionẽ esse q non: de quo. s. lati⁹ Item an in testamento possit inferri contractus donationis pure: ⁊ dicit qd communis oim sẽtẽtia est quod sic: ⁊ quid si est facta in testamento parte presente ⁊ acceptãte, an reuocari possit per contrariã voluntatem: ⁊ concludit qd nõ. Istã etiam opini. de hoc dominũ meũ post alios pro magis cõmuni sequut⁹ est etiam Barto. in consilio suo lxxxvj. incip. in nomine domini amen pater filio emãcipato. ⁊ Pau. de ca. in cõsil. suo lxxxix. secunduz antiquam impressionem quicquid tenuerit Ang. cõem. per quandam suã distinctionem: de quo

nec materna, nec ex testõ, vel ab itestato: nec ex alio cõtractu deueniãt i aliquas feminas eorum natas vl nascituras: ⁊ si aliter sit cõtractũ, ppa liceat aliis authoritate reuocare: cõsuluit Bar. istã cõuẽtionẽ valere: qr nõ erat vniuersalis de oĩbus bõis pñnis ⁊ maternis: ⁊ de aliis bõis poterãt disponere: ⁊ p hoc nõ aufert libera testãdi facultas: ⁊ alle. l. si ita qs pmiserit. §. ea lege. ff. de v. obl. ⁊ l. codicillis. §. mre. ff. d le. ij. ⁊ p ista tria cõsilia audacter cõsului illã cõuẽtionẽ illorum fratrũ valere. Mouebar ẽt alia rõne qr ille cõuẽtiones erãt vicissitudinarie vt vn⁹ succederet alteri, ⁊ ppa cessabat timor mortis Itẽ qr dicte cõuẽtiones in meis casib⁹ in qbus consului erãt iurate: ⁊ est verum q alibi Ang. tz cõtrũ in cõs. lxvj. q inci. comes Albert⁹, vbi põderat tex. in. l. si qs. in pnc. testamẽti. ff. de leg. iij. p quã vult pbare qd etiã in vna re nõ est licitũ alicui auferre liberam testãdi facultatẽ sed ibi tex. non ponit casum ad quẽ eum inducit ⁊ põderat Ange. in predicto consi. ⁊ ita remanet expedita

13 ista prima pars. ¶†Nũc aggredior scdam, nũqd donatio omniũ bonorum presentiũ ⁊ futurorum valeat necne: de qua habet i. l. fi. C. de pac. sed restringẽdo eã ad pauca: qr est antiqua ⁊ frequẽtata questio Bar. ergo cõcludit q talis donatio nihil vz ista rõne: qr si valeret auferret p indirectũ liberã facultatem testãdi: quia nemine heredẽ, haberet. p tex. insti. ad le. fal. in pn. vbi dicit tex. q testator nõ põt phibere falcidiã ⁊c. qr neminẽ reperiret heredẽ. istud est fundamẽtum Bar. solidum ⁊ verũ. tamẽ moder. q nihil relinquũt intactũ dicũt q est falsum qr Bar. fundat se p tex. insti. ad leg. falci. in pnc. sed dicũt esse falsum, per aut. sed cũ testator. C. ad leg. falc. cũ hodie testator põt prohibere falcidiam detrahi ex suo testõ, cũ ille tex. hodie per. d. aut. sit correctus: ergo falsuz fundamentũ Bar. sed dico q Bart. optime se fundat ratiõe posita p aut. hoc ampli⁹. C. de fideicõ. q̃ ratio est firma p gl. in. l. j. ff. de cõiunc. cũ emã. lib. qd si heres nolit adire. ibi hrditas ad primũ fideicõmissariũ, cui est pl⁹ relictũ: ⁊ sic nõ erit sine herede: tñ Raph. Lud. ⁊ Alex. reprehẽdũt rationẽ Bar. ⁊ nõ bñ: ⁊ reperio q istã doctrinã Bar. tenẽt Imo. Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. hic ⁊ dicit Pau. bonũ verbũ q istã opi. vidit cõiter teneri in practica. eã etiã tenet bar. i. l. fi. in pe. col. C. de pac. vbi Cy. Bal. Ful. ⁊ Pau. de Ca.

a dicit ibi Bal. q ista est cõis opi.[a] ita ẽt tenuit Bal. in l. certi cõdictio. §. quoniã. ff. si cer. pet. ⁊ in. l. si fratres. §. idẽ respõdit. in. j. ff. pro solu. Ange. in. l. j. ff. de pigno. Imo. ⁊ Anch. in rub. extra de test. ⁊ repio qd fm istã opi. cõsuluit Abb. Pan. qui meli⁹ examinat q̃ legiste faciãt, in cõs. clv. inci. Ang. ⁊ in cõsi. ccix. qd incip. circa

ibi per eum in cõsi. clxxix. incip. visis predictis instrumẽtis. vbi multum diffuse conatus est velle cõfundere cõem opinionẽ ⁊ in cõsi. suo. cvj. inci. quedã mulier donauit. in. j. parte. Idẽ innuit Gasp. Cal. in cõsi. ij. inci. an valeat donatio sub titu. de dona. ita etiã dicit esse cõem opi. Car. Zab. in cõsi. suo. xxj. inci. In xpi redẽptoris noie qdaz Lau. Bar. co. fi. Ita ẽt dixit esse cõem sniam: ⁊ qd etiã nõ firmet iuramẽto, Pau. de cast. in consi. lxxxij. inci. in xpi nomine in ista donatione fuit actũ. col. fi. in nouiss. ⁊ idẽ in consi. suo. lxxv. alias. lxxvj. incip. in christi nomine notandũ est. col. ij. in fi. ⁊ in princi. seq. etiam in nouissi. s. etiam allegaui ad aliud propositũ.

b ¶Et sic nõ veniũt iura ⁊ actiões ⁊c. Tu in hoc vtili arti. aduerte qd gl. in. l. fi. C. in qui. cau. in integ. resti. nõ est ne. cõputa actiones inter immobilia arg. l. ait ptor. §. j. ff. de iure deli. sed tex. in. l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. act. ⁊ in. l. ij. §. sz vbi ver. immobiles. C. qñ ⁊ q. quar. pars debet. lib. x. vr illas cõputare inter mobilia. Alibi no. tex. in. l. quã tuberonis. §. in peculio. ff. de pecu. ⁊ in. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iudi. hic allegatis. videnr easdẽ ponere tanq̃ tertiã speciẽ de p se. gl. in. l. mouentiũ. hic alleg. j. de verb. sig. dubitat. Sed gl. in. l. j. C. si aduer. trãsac. ⁊ in aut. de nõ alie. aut pmu. §. hec ergo. distinguit, q aut cõpetit actio ad rẽ mobilẽ: ⁊ tũc inter mobilia cõputat. aut ad rẽ immobilẽ: ⁊ tũc inter immobilia: ad qd tex. i. §. j. insti. de vsuc. ver. ⁊ ideo. vbi vult actionẽ cõpetẽtẽ ad rẽ immobilẽ pscribi triẽnio, put ipsa res triẽnio vsucapit: cõpetentẽ vero ad rẽ immobilẽ. x. vel. xx. annis. vt vsucapit res immobilis seu pscribit. Spe. monet ⁊ nõ determinat clare, in tit. de fru. ⁊ interesse. §. j. ver. ij. qrit. ⁊ versi. qd si debeo. Jo. an. ibi dt fm vsuz loquẽdi nõ tenere: quẽ vide. Põt igit dici q aut volumus cõsiderare actionem respectu suimet ipsius: tũc illa nõ est mobilis, neq; immobilis essentialiter: qr est res incorporalis que tãgi vel palpari nõ põt, vt insti. de reb⁹ corpo. ⁊ incorpo. §. incorporales ⁊ quia etiã certo loco nõ claudit neq; determinat. l. fi. C. de prescri. long. tẽ. ⁊ l. fideicomissum. §. tractatũ. ff. de iud. ⁊ l. vxorẽ. §. legauerat. ff. de le. iij. l. corruptionẽ. C. d vsufr. ⁊ ita loquunt tex. i. d. §. in vẽditiõe. ⁊. §. in peculio. aut volumus cõsiderare illã respectu eius ad q cõpetit: ⁊ tunc est mobilis aut immobilis, prout est res illa ad quam dat, ⁊ ita loquunt vlt. glos. quas sequunt Dy. ⁊ Barto. in. l. põt. ff. de autho. tu. ⁊ in. d. l. mouentium de ver. signifi. vbi Alex. in apostil. ⁊ alii in l. iubemus. la. ij. C. de sacrosan. eccl. quarum glos. doc. sequut⁹ est Alexã. licet non ita examinauerit maxime dum dicit qd si actio cõpetit ad quantitatẽ censetur inter mobilia. in cõsi. xxxj. incip. viso tit. q. premisisse. in iij. col. versic. sed ita est in. j. volu. vbi tamen dicit sequẽdo Ange. in aut. de non alie. §. j. in versi. cõmuneranda. qd actio seu nomen debitoris, est tertia species inter mobilia, ⁊ immobilia, pprie ⁊ stricte:

bonorum ⁊ psonarũ obligatiões: vbi respõdet fundamẽtis tenentiũ cõtrũ. ¶Contrariã opi. tenuit in primis Dy. in regula qd semel. de reg. iur. in. vj. ⁊ in. l. heredes palã. §. fi. ff. de testa. ⁊ istam opi. Dy. cõtra Bar. tenẽt Ang. Lud. ro. diffusissime Alex. ⁊ do. Petr. de bexu. hic eã ẽt tenuit Ang. in. q. per eũ disputata q̃ incip. in fulgenti diuitiarũ palatio. ⁊ in cõs. clxxxj. inci. visis instrumẽtis pdictis, p plura fundamẽta que sibi ascribit Ro. eã etiã tenẽt ambo. Sal. Richar. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de pac. Bal. sibi cõtrius in. l. j. in. vij. col. ad fi. ff. de iure fis. lib. x. Alb. sibi cõtrari⁹ in. c. ij. in. iij. col. de cõces. preb. eãdẽ ẽt tenet Math. doctor bononiẽ. i no. cxxxvij. ⁊ hic pro nũc solũ adduco duo fundamenta que stringũt. vnũ Math. fm do. Alex. nã Mathe. facit fundamẽtũ satis reale ⁊ stringẽs: ⁊ Lud. ro. ⁊ Ale. sibi ascribũt vcz q in generali obligatione presentiũ ⁊ futurorum nõ veniũt ad ea que verisimiliter qs nõ esset obligaturus in specie. l. obligatiõe generali. ff. de pig. Bar. in. l. fi. C. q̃ res pig. obli. pos. tunc sic: si in obligatiõe gñali in qua tractat de vniuersorum piudicio, nõ veniũt illa que verisimiliter nõ obligarẽt: multo minus veniũt in donatione q̃ est minoris piudicij. Scdo do. Alex. adducit aliud fundamẽtum ⁊ dicit nos habemus casum l. singularis. in. l. fi. C. de remis. pi. vbi obligaui oĩa bõa presentia ⁊ futura, postmodũ patiẽter vẽdo rẽ obligatã. patiẽter dico cũ consensu creditoris: postea eam recupero: illa nõ redit ampli⁹ in obligatione: sed errat a lege: qr facili⁹ est obligare quã donare. dicit Bar. i. l. fi. C. que res pig. ob. poss. Quid tenendũ in hac difficili q. ego dico q si oẽs isti patres q tenent cõ Bar. bene vidissent eũ, nõ cõtradicerẽt Bart. nã Bar. vult q nõ vz donatio quãdo auferret libera facultas testãdi. sed si reseruat aliqua res de qua possit testari, qd valet donatio. ⁊ ppterea isti qui volũt tenere cõ Bar. non sibi contradicũt: cum ponant casus in quibus relinquebatur donatori aliquid: ⁊ sic stat cũ Bar. ⁊ isto modo saluat opi. Bar. ⁊ vno verbo tollũtur oĩa obiecta. ¶Itẽ quero de ardua. q. in qua cõsului, videlicet qdã vltramõtes donauit omnia bona mobilia ⁊ immobilia presentia ⁊ futura vbicũq; sint ⁊ esse possint: an talis donatio valeat: vr q nõ p pdicta, ⁊ theoricã Bar. hic qr aufert liberã facultatẽ testandi talis donatio ergo ⁊c. Sz certe ergo cõsului in magna hereditate contrariũ ista noua ratione. nã ego habeo quod in dicta donatione omnium bonorum presentiũ ⁊ futurorum, non cõtinẽ-

b tur nomina debitorũ: ⁊ sic nõ veniunt iura ⁊ actiões[b], nisi specialiter dixisset in donatiõe iura ⁊ actiones donat. text. est in. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iu.

⁊ secundum predictos casus nõ videretur posse defendi decisio. d. m. hic maxime quia verba sunt intelligenda secundum subiectam materiam. l. quib⁹ diebus in. §. dominus. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ l. postulatio ista. §. hi qui sunt. s. eo. vnde dixit no. Bal. in. l. data opera. in. xij. col. C. q accu. nõ poss. alleg. Arist. j. ethi. q tunc perfecte enunciamus, qñ secũdũ subiectã materiã loqmur: ⁊ dicit Pau. de ca. in. l. q quadraginta. i. iij. co. ff. ad treb. quod verba vltra subiectã materiam nõ debemus extẽdere. alibi videm⁹ q verba appropriant fz subiectã materiã. bona gl. in. cle. vna de cõcess. preb. in verbo cẽsem⁹. ⁊. xj. q. iij. rogo ⁊. i. di. humanũ gen⁹. ⁊ cle. exiui. de ver. signi. Alibi dr q verba intelligunt fm subiectã materiã etiam impropriando. l. si vno in prin. ff. loc. l. insulã. ff. de pscri. verb. sed si vis saluare decisionẽ do. m. hic facias aliuz casuz quẽ facit Lap. limitãdo pdictas gl. distinguẽtes alleg. sua. xci. casus est talis vz: sed casus iste ponit in gl. seq. inci. in primis videdũ est in fi. ⁊ in cõsi. sub nu. cccvi. quas glo. dicit pcedere in his actionibus q̃ cõpetunt ad certã speciẽ. secus si cõpetant ad quãtitatẽ in gñe, put voluit intelligere do. me. hic p iura alle. p eũ: qr tũc faciũt tertiã speciẽ qd pbat: qr ipa actio de p se nõ est res mobilis neque immobilis essentialiter, vt. s. dictũ est, qr nec tãgi nec palpari põt. d. §. incorporales insti. de reb. cor. ⁊ incor. Nec ẽt ipsuz gen⁹ ad qd cõpetit essentialiter est res mobilis vel ĩmobilis, cũ ĩ intellectu cõsistat nõ in tactu: tãgere eñi nõ potest genus humanũ vel genus pecunie aut seruorũ: ⁊ sic fz Lap. s. ⁊ ita ibi cõclu. not. Lap. qd mobiliũ vel immobiliũ appellatiõe in statuto nõ venirẽt iste actiões cõsiderate, vt. s. pxi. ergo pmũ fundamentum do. mei. qd appellatiõe mobiliũ vel immobiliũ nõ veniũt noĩa debitorum, ⁊ sic actiões saltẽ cõpetentes ad quãtitatẽ in gñe. ⁊ ita Alexan. post l. quam tu

Ang. in cõsi. s. alle. dũ expresse dixit q proprie ⁊ stricte actio seu nomẽ debitoris est tertia species inter mobilia ⁊ immobilia: ergo si sũt nomina debitorum erit aliquid d quo donans poterit testari Stat ẽt secũdũ q est corroborantiũ primi dũ ponderat. d. me⁹ illa verba vbicũq; sita sint ⁊c. qr verũ est q nomina debitorum nõ debẽt dici esse localia: qr sunt vbiq; locorum. l. si fideicommissuz. §. tractatũ. ff. de iure i. q̃ sũt incorporalia vbi q̃ videnr esse, nec sũt circũscripta seu determinata aliquo certo loco. l. fi. C. de pscrip. lon. tempo. s. allega. ⁊ p ista decisio. magistri mei clariss. iuriscõ. aperte sentit Ang. in cons. clxxix. j. parte. col. v. versi. vbi aũt iteruenis Bal. in cõs. suo cij. ici. sup ĩfra script. dubiis an fratres. in ver. nũc venio ad fm. i. j. co. maxie p istud scdm fundamentũ, dũ in fin. dicit si aduertimus verba donatiõis qr loquunt de rebus circunscriptis loco, certũ est quod noĩa nõ continẽtur, vt. d. l. caius. in pn. d leg. ij. hic alle. per magistruz meũ, cuius elegans ⁊ solitaria decisio per predicta videtur esse bene lucida.

l. quam tuberonis. ff. de pecu. in. §. fi. ⁊ not. Bar. in. l. de nul. ff. de autho. tuto in. l. mouẽtium. ff. de ver. signi. ⁊ ita late Alex. in epistolis. bon⁹ est tex. in. l. fi. vbi Bal. C. de quadri. pscrip. Bal. Ang. ⁊ omnes alii in. l. si constãti. §. fi. ff. sol. matr. Abb. ⁊ alii in. c. nulli. de reb. eccl.

22 nõ alie. vbi omnes Cano. † qd appellatione mobiliũ ⁊ immobiliũ nõ veniunt nomina debitoruz. ⁊ iste habebat multos debitores: ergo cũ possit de dictis debitis testari habet locũ theorica Bar. hic, q̃ dicit q quãdo donãs retinet aliquid vt possit testari, valet donatio. Scdo ⁊ forti⁹ fui motus, qr donãs dicit qd donat oĩa mobilia ⁊ immobilia: postea dicit vbicũq; sita sint: nã dictio vbicũq; posita in donatione pdicta denotat loci circũscriptionẽ, sed habeo qd nomina debitorum ⁊ iura ⁊ actiões nõ circũscribunt loco. l. caius. in prin. ff. de leg. ij. ergo nõ donat debita in quibus seu de quib⁹ poterit testari. ⁊ sic nõ aufert liberã facultatem testandi: postea repiri in indiuiduo cõtra Bar. i cõs. cccxxxij. ij. vol. incip. sup infrascriptis dubiis. in vlti. dubio. vbi cõsuluit q in donatione oĩm bonorum psentiũ ⁊ futurorũ nõ veniũt noĩa debitorũ, ⁊ bene no. qr alibi nõ legi, ⁊ sic ista lex remanet imperfecta ppter superueniẽtes vacationes anni. Mcccccij. ⁊ die. xiij. Augusti.

1 ¶Seruus acqrit dño etiã inuito, tñ talẽ obligationẽ põt dñs a se abdicare: ⁊ eã debitori remittere. nu. 2.

3 Seruus acquirit dño inuito obligationẽ vel dominiũ non autem possessionem.

4 Monachus non põt acquirere abbati inuito.

5 Jura loquentia in seruo, habent locum in monacho, in his que possunt monacho adaptari.

Seruus vetãte dño.

1 ¶†Seru⁹ acquirit dño etiã inuito. h. d. cõcordat. l. etiã inuitis. s. de acqui. rerũ do. cũ aliis allegatis in glo. ⁊ ita ampliat regula. l. placet. ff. de acq. here. ⁊ l. penul. in pn. s. si qs a par. fue. ma. Adde q eodẽ modo seru⁹ obligat dñm inuitũ de peculio si illud habet. l. si quis seruũ. §. etiã. s. de pecu. allegata in gl. qd videt prima fronte mirabile cũ dñs possit p libito volũtatis reuocare peculiũ seruo. l. iiij. in prin. s. de pec. ¶Cõtra istũ text. opponit. nã rõ quare seru⁹ põt stipulari dño, est, qr repsentat personã dñi: qr vox serui censetur vox dñi. §. ei vero qui. ⁊. §. post mortẽ. in sti. de inuti. stip. ergo si dñs nõ vult, quomodo põt dici vox dñi, ⁊ eũ representare vt domino inuito acquirat: Rñde fz Cuma. q seru⁹ repsentat psonã dñi generaliter ⁊ nõ specialiter. l. debitor. §. seruo. s. de leg. ij. vbi si dñs est capax in genere alicui⁹ rei illa põt legari eius seruo q̃uis in specie nõ posset legari ipsi domino qr sit res propria ipsi⁹ dñi, ⁊ si seru⁹ recipit habilitatẽ ex psona dñi generalẽ ⁊ non specialẽ, ⁊ hoc mõ cessat obiectũ, ⁊ sic habes ex isto tex. q dñs vel pater nõ possunt phibere effectus dñice vel patrie potestatis a lege attributos. qui sunt qd quicquid acqrũt: patri vel dño acqrãt. d. l. placet, qr effect⁹ ⁊ puisio legis nõ põt per priuatã psonã directo tolli, vt habet in. l. nemo potest. s. de le. j. ¶†Hinc colligo primã limitationẽ ad

2 regulã huius tex. qd lz seru⁹ domino inuito acquirat obligationẽ: tñ talẽ obligationẽ dño inuito acquisitã põt postea dñs a se abdicare, ⁊ eã remittere debitori, vt hic in gl. q̃ dicit sz nõ retinet inuitus. mouet p tex. in. l. hoc iure. §. nõ põt. s. de do. Sed ista solutio gl. ad illum tex. nihil valet. Unde alio modo respondet gl. ⁊ Bar. ibi qd pncipaliter ⁊ directo nõ põt acqri inuito: vt ibi, sz bene p indirectũ ⁊ secũdario, vt hic mediãte psona serui. ⁊ istã solutionẽ etiã tenẽt Imo. ⁊ Cu. hic. facit. l. soluẽdo. cũ gl. s. de ne. gest. Tu potes ⁊ aliter ⁊ notabilius rñdere ad. d. §. nõ põt. qd iste tex. loquit qñ domino vel patri acquiritur ex stipulatione serui: et hoc ex dispositione legis propter effect⁹ dominice vel patrie potestatis, absq; aliquo facto domini vel pris ⁊ talem effectum legis priuatus impedire nõ põt. Secus si acquireretur absq; legis dispositione per alium nõ representantẽ personã nostrã, ⁊ tunc nobis inuitis non acquirit, vt ibi: qr tunc requirit quod interueniat animus noster ⁊ voluntas acqrẽdi. l. si quis vi. §. diffe-

3 rentia. s. de acqui. pos. ¶†Scdo limita istũ tex. procedere in acqsitione obligatiõis vel dñii quã seruus acquirit dño inuito. Secus vr in acquisitione possessionis. l. j. §. hec q̃. d seruis. in ver. si ⁊ ipse velint. s. de acq. pos. ⁊ sic videtur q difficilius acquirat possessio p seruum dño inuito: quãuis sit minoris preiudicii: vt ibi, quam acquiratur obligatio vel dominiũ, vt hic, ⁊. d. l.

4 etiã inuitis. s. de acqui. re. do. ¶†Tertio limita istũ tex. fz Bal. hic nõ habere locũ in monacho q vetãte abbate nõ põt ei acquirere: ratio qr monach⁹ vetante abbate nullũ consensum habet. xij. q. j. c. non dicatis. Adde q monachus nõ haberet velle nec nolle: nisi p mittẽte abbate. dicit tex. in. c. fi. de test. in. vj. ⁊ in. c. fi. de sepul. in. vj. Itẽ adde illud quod tenet Bal. in. l. ser-

5 uus. C. cõia de succes. vbi tenet † q iura loquẽtia i seruo habẽt locum in monacho, in his que possunt monacho adaptari.

1 ¶Stipulatio semel cõmissa iterũ cõmitti nõ põt: ⁊ ad veritatẽ disiũctiue sufficit alterã ptẽ esse verã. n. 5.

2 Dictio siue vere est disiunctiua. ⁊ nu. 3.

4 Ex duabus causis ad idem vel eundem finem cõcurrentibus, celerior consumit effectum.

5 Stipulatio semel cõmissa per euentum prime conditionis amplius committi non potest.

Si ita qs stipuletur.

1 ¶†Stipulatio semel cõmissa iterũ cõmitti nõ põt. ⁊ ad veritatẽ disiũctiue, sufficit alterã ptẽ esse verã. ¶In tex. ibi, sed enim. Ista aduersatiua fz q̃ est sine copula dz aduersari pcedẽtib⁹ ⁊ i facto ⁊ i iure, vt dixi in. l. q vsumfructũ. s. eo. dic q aduersatur vtroq; modo: nã lz existẽtia vni⁹ cõditiõis impediat p existentiã alteri⁹ stipulationẽ ampli⁹ cõmitti, vt in prima parte hui⁹ tex. tñ ecõtra defectio vnius cõditionis, non impedit p existentiã alterius stipulationẽ cõmitti: ⁊ ita est diuersitas, ⁊ i facto ⁊ in iure scdm Jac.

2 de are. Ang. ⁊ Im. h. ¶†No. j. ex hoc tex. fz Bar. q

a dictio siue[a] vere est disiũctiua: ⁊ sic disiũgit nõ solũ verba sed etiã sensum. lz ppria ipsi⁹ natura sit vt disiũgat verba sed cõiũgat sensuz: vt in exẽplo: Alexãder siue Paris fm gl. in. l. ad ptegẽdã. C. de in li. dã. tu. ⁊ hoc perpẽdit ex natura orationis vel verbi cui adiũgit. ita dicit Bar. hic idẽ qd ppria natura istius dictiõis siue sit verba disiũgere, sensum tñ cõiũgere: tz ẽt Bar. i. l. j. in prin. s. de cõdi. ⁊ demõ. in. vj. q prin. aduerte, Bar. videt sibimet aliqualit esse cõtrari⁹, q dictio siue, vere disiungat ⁊ verba ⁊ sensuz: ⁊ qd ppria ei⁹ natura est disiungere verba, sed nõ sensum quẽ cõiũgit: ista videtur oĩno repugnãtia, ⁊ stare nõ posse, qd vere disiũgat ⁊ pprie nõ disiũgat. Rap. cu. nõ bñ intellexit Bar. qr eũ aliter refert ⁊ declarat quã Bar. loquat. Tu dic qd Bar. habuit bonũ sensuz, lz male explicet, nec aliqs

3 scribẽtiũ declarat. † Declara ergo plani⁹ q qñ ista dictio siue, ponit iter diuersa: puta inter diuersas res, vl psonas, vel inter diuersas cõditiões vt h tex. ⁊ tũc vere est disiũctiua ⁊ disiũgit vtrũq;: scz ⁊ verba ⁊ sensum ⁊ tũc equpollet alternatiue vel, aut, ⁊ similib⁹: ⁊ tũc sicut ad veritatẽ alternatiue sufficit alterã ptẽ esse. verã, vt l. si stipulat⁹ fuerim illud aut illud. j. e. ⁊ l. si heredi plures. s. de cõdi. insti. ⁊ in. c. inter ceteros. de rescri. ita ẽt ad veritatẽ disiũctiue sufficit alterã ptẽ esse verã, vt h tex. Aliqñ dictio siue, põit iter duos q̃ nõ sũt diuersa sz sunt idẽ, vt cũ dico: Ale. siue Paris. ⁊ tũc lz sint diuersa verba: tñ significãt eãdẽ psonã. nã Alex. siue Paris fuit vna ⁊ eadẽ psona binomis: q ex Troia nauigauit in greciã ad rapiẽdũ Helenã. ⁊ isto casu disiũgit verba sz sensuz cõiũgit. ⁊ isto vltimo casu vult dicere Bar. q qñ dictio siue, ponit iter duo q̃ vere sunt idẽ: tũc ppria ei⁹ natura est in isto casu vt disiũgat verba, sed sen-

4 suz cõiũgat. ista est veritas ⁊ ppria mẽs Bar. ¶†Se-

b cũdo no. [b] ex tex. ibi vltra pri⁹ cõditio extitisset. illd ad qd eũ pulchre alle. Bal. in. l. j. in pe. col. C. de ser. fug. q ex duab⁹ causis, ad idẽ vl ad eũdẽ finẽ cõcurrẽtib⁹, ce-

5 lerior cõsumit effectũ. ita ẽ tex. no. hic. ¶†Tertio no. ex hoc tex. q stipulatio semel cõmissa p euẽtũ pme cõditiõis ampli⁹ cõmitti nõ pt: de qua materia pleni⁹ tradit p bar. ⁊ alios i. l. si sic stipulat⁹ sũ. j. e. alle. i gl. rõ, qr stipulatio fuit totaliter cõmissa ad rẽ pncipalẽ i obligatiõe deductã: ergo ampli⁹ cõmitti nõ pt: qr nõ est ampli⁹ reiterabilis. Sec⁹ i factis q̃ reiteratiõnẽ recipiũt vt in iurib⁹ allegatis in gl. similit si sit cõmissa stipulatio ad totale interesse ampli⁹ cõmitti nõ põt. l. ampli⁹ nõ peti. j. rẽ ra. ha. Secus si ad particulare. ⁊ sic in pte tũc pro alia bene põt cõmitti. l. si pcurator. j. rẽ ra. ha.

a ¶Quod dictio siue. adde d hac dictiõe etiã p Bar. in l. j. §. j. s. de publ. ⁊ in rub. C. de naueu. lib. xi. p cano. i. c. potuit. de loc. ⁊ p do. meum Sozi. in consi. lxiij. col. v. ver nec obstat.

b ¶Secundo not. Adde tu qd hoc no. est de verbo ad verbũ Paul. de cast. hic.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ad penā aūt dic ꝙ semel tm̄ cōmitti pōt. d. l. si sic stipulatus sum. j. eo. & l. cōgerebat. j. i. iudi. sol. niſi fuiſſet expreſſe actum ꝙpena toties cōmittatur quoties fuerit contrauentum. l. si duo. §. fi. ff. de arbi.

1 ¶ Dictio ex hac die, iūgit extremū ad quod cū extremo a quo, vt existēte termino ad quē poſſit pro termino preterito agi.

Huiusmodi stipulatio. 64.4

Sūma vt p Bar. vel ſic, & ſubtilius ſm Bal.

1 Dictio ex hac die. iūgit extremū ad qō cū extremo a quo vt existēte ad quem, poſſit pro termino preterito agi. h. d. & eſt lex ſing. ſecundū Bal. ¶ In text. ibi non immerito dubitabat. nō dubitādi poterat eſſe ex mēte Bar. ꝙ illa ẋba ex hac die poſita i hoc tex. pūt referri ad tps exiſtētis 2ditionis, & ēt ad tps interpoſite ſtipulonis. ſi referant ad tps exiſtētis 2dōnis, put ꝑma facie videbat: eo qz ẋba ambigua debēt interpretari ꝯ ſtipulatorē. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. ẋ. in ſtipulatiōib⁹. §. e. erit tūc ſenſus: ſi Titi⁹ 2ſulfact⁹ fuerit, tūc ex hac die. l. ex qua fact⁹ fuerit, in annos ſingulos, & dare ſpōdes, & capiēdo iſtū ſenſum, videbat ꝙ pmiſſor nō deberet ſoluere p trib⁹ annis p̄cedētib⁹ 2ſultatū titi, ſed ℔ p̄cedit qñ fuiſſet dictū ex illa die, ſed ℔ cū myſterio dixit ex hac die: dictio hac, eſt demōſtratiua de pūti, vt hꝰ in. l. i. in ꝑnc. §. de op. no. nū. iō intelligit de hac die interpoſite ſtipulatiōis de pſenti, nō aūt de die exiſtētis 2ditionis, ſm Bar. hic, & in. l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero ſi titi⁹ in ꝑnc. §. e. ¶ Tu aūt dic vltra Bar. ꝙ iſtud nō eſt ſolū ꝓpter dictionē hac: quā pōderat Bar. ſed etiā qr ibi eſt dictio tūc, ſcz tūc ex hac die: ꝯ dictio tūc, reſpicit retro ad tps interpoſite ſtipulationis, inxta glo. in. l. i. C. de codicil. & gl. in cle. i. de ẋcel. p̄ebē. ¶ Scōo vltra Bar. forti⁹ ſtringit qr ſi iſta ẋba ex hac die, intelligerēt de tpe exiſtētis 2ditiōis, abinde i antea eſſent frustratoria, & nihil operarent, & iſta talis q̄ctio ſic intellecta eſſet inanis & ſuperuacua: qr abſq; iſtis ẋbis ne ceſſario intelligeret qō a tpe exiſtētis 2ditionis antea iſta pena annua deberet. ne ergo iſtud abſurdū ſequat̄ neceſſario intelligit ex hac die, ſcz interpoſite ſtipulatiōis. ¶ Scōa potuit eſſe ratio dubitādi ꝙ ſentit glo. ſi. allegādo. l. p̄oſteri. C. de teſt. l. p̄oſterus o2do, & p̄ poſtera diſpō. vt pmiſſor incipiat obligari, qñ 2ditio purificabit, & ab illa die retro in antea teneat: iſtud videbat p̄oſteri⁹: ſz dic ꝙ illa ẋba, tūc ex hac die appoſita in ſtipulatiōe tollūt obiectū. ¶ Cōtraiſtū tex. op. & vꝰ ꝙ fruſtra fuerit dubitatū de hoc caſu in iſta. l. cū habeamus regulā ꝙ in 2ctibus 2ditio caſualis ſemp trahit retro ad diē celebrati 2ct⁹, & perinde hꝰ ac ſi 2ct⁹ fuiſſet a principio pure celebrat⁹, ēt ſi nō fuerit expreſſe actū. l. potior. & l. q̄ balneū. §. q̄o. in pig. ha. & l. neceſſario. §. ꝙ ſi pēdēte. §. de peric. & cō. rei vē. & l. ſub 2ditiōe. j. de ſol. Rūde ſm ꝑan. de ca. & bñ ꝙ illa iura loquunt i ſtipulatiōe ſimplici, i qua pmiſſor nō gratiaſ in aliquor. p hoc qō 2ditio trahaſ retro. ſz efficit melior 2ditio ſtipulatoris reſpectu illoꝝ q̄ poſtea 2būt cū eodē pmiſſore, vt iurib⁹ allegatis. Sz iſta lex loquit in ſtipulatiōe annua, & ſic multiplicabili, in qua pmiſſor granaret ſi habeat retro ſoluere p̄o tpe p̄terito debeat ſoluere. & iſta ēt poterat eſſe rō dubitādi in iſto tex. Vel breui⁹ rūde ſm Ray. & Jmo. ꝙ in 2ctibus cōditio trahit retro. eſt verū reſpectu obligatiōis ſed nō reſpectu traditiōis declarādo vt ꝓpie declarauit. ¶ In gl. ſi. i ver. ꝑtenē. in fi. Bar. dicit iſtā ſolutionem gl. eſſe verā, ſed ille. ll. nō faciūt ad ꝓpoſitū, vt hic p eū. Bzeuiter dic ꝙ ſolutio gl. ꝓcedit intelligēdo. d. l. cū quidā in ꝑin. §. de vſu. ꝙ ibi quīncūces vſure ante moꝛā debebant: poſt moꝛā ẋo ſemiſſes ſimul cū qncūcib⁹, put ſonat ibi tex. in ẋ. ad infinitū. & iſto mō ſi ſoluant̄ minores & maiores vſure ſimul excederet legitim⁹ mod⁹ vſurarū. l. ſi nō ſortē. in ꝑin. §. ſi cer. pe. Ad l. lecta in ẋ. ſi. §. alleg in gl. rūde ꝙ ibi interim ex 2ctu mutui nulle cucurrerūt vſure. nā ibi fuit actū ꝙ nō ſoluta ſorte ꝓncipali vſq; ad annū, eo elapſo tenereť debitor ſoluere vſuras retro vſq; ad tps celebrati mutui, ſz in. d. l. cū quidā. in ꝑn. cucurrerāt qncunces vſure, iō ibi eſt maior ratio habendi odiū quam ſit in. d. l. lecta.

1 ¶ Alliqua verba media impertinētia, ſed nō diuertentia animū cōtrahentiū, ſtipulationē non vitiant.

2 Tanto val ſupa quanto pan moio.

3 Si ſtipulor certā quātitatē denarioꝝ: & tu ꝓmittas aureos valētes illā quātitatē, vz ſtipulatio, lz nō rūdeat p oīa de eodē numero, eo qz in effectu eſt cōformitas.

Si teſtes ꝓducti ad ꝓbandū, ꝓmiſſionē, vnꝰ deponit qō titi⁹ ꝓmiſit. xxiiij. denarios, alij⁹ qō duos ſolidos iſti teſtes nō ꝓbāt ne cēſent cōtestes. imo varij & ſingulares ex quo non cōcordant in ipſa forma verboꝝ.

5 Si teſtes ꝓducunt ad ꝓbandum: quia forma verboꝝ vſus eſt teſtator: qñ inſtituit Titiū heredē, & vnꝰ teſtis deponit ꝙ teſtator dixit Titi⁹ heres eſto. & alij⁹ deponit ꝙ teſtator dixit Titiū heredē facio: tales teſtes ſunt contrarij licet in ſubſtantia dicunt.

6 Quando quis eſt binomius, & vnū exprimatur a ſeruo ſtipulante, & aliud a ꝓmittēte: iſta diuerſitas nō vitiat ſtipulationem, cū ambo iſta nomina ſimul & de per ſe tendant ad demonſtrandum idem corꝑus.

7 Error in nomine appellatiuo eſt intolerabilis & vitiat niſi res ſit pſens.

Que extrinsecus. 65.

Super ẋboꝝ ſtipulatio nē nō vitiat: nec verboꝝ diſſonātia dūm odo in effectu ſit conformitas. h. d. Et habet duas ꝑtes, put due ſunt deciſiones.

Scōa eſt ibi, ſz & ſi i rei q̄mittit. ¶ Nō. j. ex hoc tex. ꝙ aliq̄ ẋba media imptinētia, lz nō diuertētia animū cōtrahentiū ſtipulationē nō vitiāt. Secꝰ eſt i actu facti extraneo, q̄ diuertat ad extraneos actus, ille bñ vitiat ſtipulationē. l. ꝙ tinuus. in ꝑn. j. eo. de quo p̄Jmo. Pau. de ca. & do. Alle. in. l. j. §. j. §. e. Dubiū faciebat in hac ꝓima parte tex. qz ego interrogo te ſpōdes mihi centū, & tu dicis, Arma virūq; cano, ſpōdeo, talia verba oīno impertinētia videbant̄ declarare quod nō habes animū obligādi, te ſine quo nō pōt induci obligatio. l. obligationū ſubſtātia. §. ti. j. & l. nō oīs. in ꝑn. §. ſi cer. peta ¶ Scōo no. in ver. ſed & ſi in rei, hic probari ſm Ang. Jmo. & alios illud vulgare ꝙ tm̄ valēt duo ſolidi quātū. xxiiij. denarij. & econtra. & ſic tāto val ſupa quāto pan moio. ¶ Tertio not. ex tex. ibi, eiuſdē quātitatis aureos, qō ſi ſtipulo: certam quantitatem denarioꝝ, & tu ꝓmittas aureos valētes illā quantitatem valet ſtipulatio: licet nō reſpōdeas per omnia de eodē numero, eo qa in effectu eſt cōformitas. Jſtū tex. cum gl. intelligit & limitat Bart. procedere quando denarij eſſent de eadē materia auri, licet diuerſa forma puta tres medalle auri valent vnum aureū interrogauit te ꝓmittis ſex medallas auri: tu reſpōdes ꝓmitto duos aureos. valet ſtipulatio ꝓpter idētitatē materiei: qr in vtroq; eſt de auro, eadē res eſt, licet ſit diuerſa forma, vt. l. j. in fi. §. de au. & arg. leg. alleg. in gl. Jdē eſſet vltra Bar. in denarijs argēteis ſit interroga tus de duobus ſolidis, reſpōdeant ſe ꝓmittere. xxiiij. denarios valebit ſtipulatio, qr duo ſolidi. xxiiij. denarij equiualēt & ſunt de eadē materia argentea. licet diuerſa forma. Secꝰ eſt ſm Bar. ſi ſtipulor denarios argenteos & tu ꝓmittas aureos, qui tamē equiualeāt nō valebit ſtipulatio: qr de alia re videtur ꝓmiſiſſe. ergo nō valet. §. ſi de alia. inſtit. de inuti. ſtipula. qr eſt diuerſa materia, & hoc patet. Nā aurei ꝓo argenteis ſolui nō poſſunt. l. ꝑaulus rūdit creditore. j. de ſol. & bona eſt argumētatio de ſolutione ad ꝓmiſſionē. l. cū q̄ ita. §. pe. §. eo. & l. ſi. C. ad leg. fal. niſi ſm Bar. eſſet cōſuetudo regionis, put cōmuniter eſt quod vna pecunia aureo p alia argētea ſoluat, vt no. per gl. in. l. ſi quis argentū. C. de dona. idē tenet Ang. & cōmuniter alij. ¶ Sed tu aduerte ꝙ intellectus Bar. & cōis poſt gl. videtur reſtringere iſtum tex. vt ꝓcedat quando eſſet cōſuetudo quod pecunia aurea ꝓo argētea poſſit ſoluiꝰ als nō ꝓcederet iſte tex. ſimiliter tex. dicit denarios intellige ſcilicet aureos, eſt diuinatio & reſtrictio cū dictio denarios, potiꝰ videat ſignificare argēteos ſeu in ere percuſſos. Jtē cū tex. dicat eiuſdē quātitatis vꝰ ſignificare eundē nummū: tamē ſi vis intelligere tex. loqui de eadē materia aurea, potes aliter exē plificare tex. ſm Cu. quando dico ꝙ mittis mihi decē florenos: tu rūdes ꝙmitto. & aureos vel. & philippeos: valet ſtipulatio: qr ſunt eiuſdē materiei. ¶ Jnquantū dixi ꝙ ſi ſtipulāti duos ſolidos: tu ꝓmittis xxiiij. denarios,

denarios. vel econtra valet ſtipulatio: quia tūc vulgare tātum valēt duo ſolidi quantū. xxiiij. denarij & econtra. Adde qō iſtud nō ꝓcedit in materia teſtiū: qñ teſtes fuiſſent interrogati de forma litate verboꝝ quaſi fuiſſent 3 heres, & vnus teſtis deponeret, qō forma verboꝝ fuit. titi⁹ ꝓmiſit ſcio duos ſolidos, alij⁹ teſtis deponit ꝙ ꝓmiſit. xxiiij. denarios: iſti teſtes nō ꝓbārēt, nec cenſerent cōtestes: imo varij & ſingulares: ex quo nō cōcordant in ipſa forma verboꝝ. Jta ſingulariter determinat Bal. in. c. bone. j. i vij. col. de elec. do. Ant. de but. in. c. nihil obſtat. de ver. ſignī. & c. cū eccleſia ſutrina. §. nos igit. de cau. poſ. & ꝓpie do. Alex. hic in. l. j. §. ſi. circa fi. §. eo. & in cōſi. glo. ij. volu qō incī. abunde per celeberrimos & c. col. iij. & in cōſi. cl. v. vol qō incip. in cā & lite ver tēte inter do. Lucretiā. col. iij. & in cōſi. cliij. v. vol. qō incip. viſis narratis in themate. in iij. col. ¶ Cōfirmo qr ſi teſtes ꝓducitur ad ꝓbādū, qua forma verboꝝ vſus eſt teſtator: qñ inſtituit Titiū heredē: & vnus teſtis depōit qō teſtator dixit: Titius heredē facio fuit pronūciatū tales teſtes eſſe 2trarios, lz in ſubſtātia idē dicerēt: ex quo erāt ꝓbāda formalia verba teſtatoris. Jta determinat do. Ant. de but. & do. Abb. in. d. c. nihil obſtat. Ang. i lite videndū. §. ſi in ꝑn. §. de peti. here. Albe. de ro. in. l. qñ indignū. C. de teſta. Jo. de ana. in cōſi. cxvj. qō incī. viſo & conſidera tis atteſtationibus do. Alle. in. cōſ. ciij. iij. vol. qō incī. viſo ac diligenter examinato ꝓceſſu. in vlti. co. in ꝓalleg. to cōſ. cl. v. vo. in. j. col. ad fi. & ſeq. & in ꝓalleg. cōſil. cliij. v. vol. in. ij. col. Jta limita regulā valde vtilē in materia teſtiū, que habet qō ſufficit ꝙ teſtes cōcordēt in effectu & in ſubſtātia, & tendant ad eundez finē, lz per diuerſa verba: imo tūc eis magis credit: qr nō vident afferre eūdem premeditatū ſermonē. l. iij. §. ideo q̄. ff. de teſti. Et iſtā regulā tradit gl. no. in c. dudū. in verſ. ſubſtātia. de quer. cōiu. gl. & in. c. cū eccleſia ſutrina. §. nos igit. & nō. vacillaſſe de cau. poſ. & ꝓpie. & eſt text. melior de corꝑore iuris in. l. q ſniam. C. de pe. ibi in vnū cōſpirates cōcordāteſq; rei finē vbi Bal. ad hoc no. illū tex. qō teſtes dicunt cōcordātes qñ cōcordāt in eūdē rei finē, lz per diuerſa verba quē text. ad hoc dicit eſſe vnicū in iure Bal. i. c. in geneſi. in pe. col. de elec. & illū tex. dicit ad hoc eſſe aureū idē Bal. in. c. h. cām. in. vj. col. de ꝓba. & Bal. no. in. c. cū cām in. ij. col. eo. tit. de ꝓba. Et p illū tex. decidit notabiliter Bal. in. c. ſtatuim⁹. in pen. col. de offic. deleg. in. vj. & eſt extranagās Jn no. qō ſi vnus teſtis deponit ꝙ cū populꝰ ibat ad intelligētiam in illa multitudine populoſa. Titius fuit interfect⁹ a Seio: alij⁹ deponit ꝙ dū populꝰ reuerteret ab indulgētia in illa multitudine ne titius fuit interfect⁹ a ſeio: qō iſti teſtes in criminalib⁹ quod eſt plus ꝓbant de maleficiū etiā qō eſt fortius eſſe notoriū: qr nō deponūt diuerſa ex quo in eū dē finē ꝑſonāt: qr vbi idē finis idē teſtimoniū nec nocet ꝙ in narrādi modo diſcrepent qa nō ſunt talia verba que attingāt medullā gōnis vel eius circunſtātias regſitas, vt ibi pulchre per Bal. ¶ Jſta practicabilis regula limitat̄ qñ ageret de ꝓbāda formalitate ẋboꝝ: put cauti procuratores ſolent formare capitula. & iſta valde not. qr vtilia ſunt & quotiana ad practicā. ¶ Quarto no. in ẋ. ſi. ꝙ quādo qs eſt binomius & vnū exprimat a ſeruo ſtipulante, & aliud a ꝓmittente: iſta diuerſitas nō vitiat ſtipulationē: cū ambo iſta nomina & ſimul, de per ſe tendant ad demōſtrandū idē corꝑus. Adde ad idē tex. in. l. ſi ſub vna. in ꝑn. j. eo. vbi dicit tex. qō quando eadē res diuerſis nōibus ſignificat, nō infirmatur ſtipulatio ſi alter vno & alter altero verbo vtat. ¶ Expeditis textualibus capitoglo. in ver. appellatione. quā diuide in tres partes vt tripliciter exemplificat tex. ſecūda ibi, vel ita. tertia ibi, vel verius ſtatim. ¶ In ea. glo. ibi equum in preſentia &c. ¶ Nō. diligenter iſtā glo. que ſingulariter limitat regulam que habet quod error in noīe appellatiuo eſt intolerabilis & vitiat. vt. l. ſi qs in fundi. in ꝑn. §. de leg. i. vt illa regula non ꝓcedat qñ res eſt preſens, & demōſtratur ad oculū, in cuius nomine appellatiuo erratur: tunc ꝓpter preſentiā rei demōſtrate, error noīs appellatiui non vitiat: qr preſentia facit oēm errorē ceſſare. & ad hoc quotidie alleg̃at iſta gl. Cū iſta gl. tenet Bar. poſt Frā. de are. & alij oēs indifferēter ſequunt. idē Bar. & alij in. l. ſi quis in fundi vocabulo. in ꝑin. Jſta glo. eſt ad hoc ſingula. & non reperitur alibi in iure ſecūdum Alng. Jmo. Cuma. & do. Alex. hic Alng. Jmo Flotia, & do. Alex. in. d. l. ſi qs in fundi. in ꝑin. Ang. l. l. quoties. i ꝑn. §. de here. inſti. Alng. in. l. ſi in noīe. C. de teſt. Joā. de Jmo. in. l. ſi ita ſtipulat⁹ fuero hāc ſummā. in ꝑinci. ſ. eo. Et ſic demōſtratio ad oculū rei preſentis eſt adeo potens, quod purgat errorē nōminis appellatiui: quia tūc ſenſus & viſus nō poteſt falli: qr tanta demonſtratio vice nominis fungitur. Dic iſta glo. Bar. magiſter legiſtarum dicit ſe allegare caſum in. l. nemo. in ꝑinc. §. de her. inſti. vbi valet inſtitutio. hic mihi heres eſto, cū ſit cōtrā eo qui oſtendit. Adde ꝙ ille tex. fortius facit imꝰ gendo ꝙ teſtator vt valeat teſtamentum nūcꝑatum debet nomen heredis & cognomē ꝓpria voce exprimere. l. heredes palā. in ꝓncipio. ff. de teſtamen. & l. ubemus. in ꝑinc. C. de teſta. & tamen ſi oſtenditur preſens illa demōſtratio vice expreſſionis nominis fungitur. Pōdera quibus ſiſſent 3 heres, & vnus teſtis deponeret, qō forma verboꝝ fuit. titi⁹ ꝓmiſit ſcio duos ſolidos, alij⁹ teſtis deponit ꝙ ꝓmiſit. xxiiij. denarios: iſti teſtes nō ꝓbārēt, nec cenſerent cōtestes: imo varij & ſingulares ex quo non

Universidad de Deusto Biblioteca

ex tex.ibi nō est executio zc,qȏ stipulatio q̄ nō valet nō meret̄ executionem. Adde bene facere quod si ex forma statuti cōtra executionē laudi nulla exceptio posset opponi tamē pōt opponi exceptio quod cōpromissum nō tenuerit.ita Bal.notabiliter
5 in.l.si causam.in.ij.col.C.de execu.rei iu. ¶ †Quinto no.ex ꝟsi.qȏ ꝓhibitio facta minori.xx.annis:nō hꝫ locū in eo q est.xx. annorū, Ratio quia prohibitū ad tēpus, post tēpus intelligit̄ esse permissum.l.imperator.ff.de postulā.l.pater filiū.§.fundū. ff.de lega.iij.Bar.in.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij.

1 ☞ Ualet stipulatio rē saluā fore, si mercator stipulat̄ ab aliquo merces quas habet in tali ciuitate, vel in mari.nu.2.

Illa stipulatio.

Istud principiū nō pōt breui⁹ summari: hic dicitur quod valet† stipulatio rem saluā fore, z nō dicit̄ cuius an pupilli an alterius maioris: nec etiā dicit̄ a quo, z sic ex omni casu impersonaliter. Unde videbatur ꝙ ista impersonalitas deberet stipulationē vitiare, presertim cū sit ex parte ꝓmissoris.aut̄.si qñ.C.de cōsti.pe.Bar. z alij in.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ff.eodem. Itē in stipulatione debet quis promittere se aliquid aut daturum aut facturū.l.stipulatio ista.§.si quis ita.ff.eo.sed hic neutrū ꝓmittebat, sed impersonaliter. Item ista stipulatio nō continet expresse factum promissoris, vt dt glo.ergo nihil dꝫ valere.l. inter stipulantē.in pn. ff.eo. ¶ Glos.z doc.intelligūt istum text. quando quis ꝓmittit rē pupilli saluā fore iuxta titulū.ff.rem pupil.sal.fore, qꝛ talis stipulatio ad tutorē z curatores minorū pertinet.l.nō quasi.§.fi.ff. rem pupil.sal.for. Et debet iste tex.intelligi quādo hec stipulatio fuit interposita ab vno cōtutore forte relaxāte administrationē alteri, vt est tex.clarus de hoc in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.ff.eo. Uel quādo ista stipulatio interponitur a fideiussore tutoris, vel ab ipso minore stipulāte a suo tutore, vel curatore rez suā saluam fore, vel cum sit pretoria intelligit̄ promittere se facturū z curaturum quod res pupilli erit salua.l.quoties quis.ff. eod.z sic ꝓmittit factū suum.scꝫ quod curabit. Et sic glo.z doc. restringūt istū text.quod loquitur solum in stipulatione pretoria rē pupilli saluā fore. Sed aduerte:licet gl. z omnes trāseant cū isto intellectu, qui est in se verissimus:tamē de pupillo ī tex. isto verbum nullum. vnde intelligere istum tex. solum quando res pupilli salua promittitur, est nimia restrictio z diuinatio ad istum tex.nec sumus in titulo rē pupilli saluam fore.z sic natura istius tituli non inducit hanc restrictionem.l. imperator.ff. de in diem addic. Item isto modo secundū cōmunē intellectuꝫ iste tex.esset penit⁹ de indubitabili, z nihil nobis seruiret cū habeamus de hoc titulū specialē.ff.rem pupil.sal.fore. Unde ego teneo ꝙ iste tex.debeat indistincte intelligi, vt etiā loquatur indistincte, z cōsequenter quod iste tex.loquat̄ etiam in maiore stipulante rem suam saluam fore, vt etiam videtur intelligere insignis doc.do.Pe.de bex.hic. Et cōsequenter teneo ꝙ iste tex. procedat etiam in stipulatione cōuētionali interposita a maiore, nedum in illa pretoria rem pupilli saluā fore. Isto modo realiter intelligendo istū text.erit hic tex. singularis z peregrinus ꝙ quilibet etiā maior pōt stipulari ab aliquo rem suam saluam fore.z talis stipulatio valet z tenet, sicut quando quis stipulat̄ ab aliquo rem habere licere:valet stipulatio, z intelligit̄ ꝓmissor promittere factum suum z heredum suorū.l. stipulatio ista habere licere.in principio supra eo. z sic qui promittit rem saluam fore.intelligit̄ promittere per se z quoslibet alios quos potest prohibere.l.inter stipulantē.in princ.ff.eo. Et sic erit hic tex.
2 no.quod† si mercator stipulat̄ ab aliquo merces quas habet in tali ciuitate: vel in mari in tali naui saluas fore, valet talis stipulatio, z frequēter obseruat̄ apud Florentinos z Sennenses. Aliquis promittit ꝙ talē nauem onerata mercātijs ad talē locum applicabit saluā, suscipiendo in se eorum periculū, que per mare deuehunt̄, z talis assecurator lucrat̄ tm̄ cētenario:certe talis cōuētio z stipulatio est licita z valet, nec reperit̄ iure canonico improbata. Ita singulariter determinat Pau.de cast.in.l.in naue saupheli.in.pn.ff.loca.ꝑ illū tex.cū gl.in ver. oneris aduersi.refert z sequit̄ Lau.de Rodolph.ī sua solēni repe.c.ꝯsuluit.de vsu.in.iij.pte.z.iij.q.Jo.de ana.in.c.nauigāti.ī.xiij.q. de vsur. Alex.licet pdicta nō alleget in.l.Titia.ff.e.pro ista decisione habes bonū tex.hic nō restringēdo eū z nihil subaudiēdo.isto mō gustas vtilitatē istius tex.ab omnib⁹ neglecti. Nec ob. ꝙ dictū est.ff.de impersonalitate que vitiat stipulationem:qꝛ ꝓcedit qñ impersonalitas est in verbo obligatiuo, vt si dicā ꝓmittitur, tūc bene vitiat stipulationē.d.aut̄.si qñ.C.de cōsti.pecu. Secus qñ impersonalitas est in verbo executiuo, tūc illa nō vitiat stipulationē:imo valet:vt si ꝓmitto qȏ satisfiet vel qȏ dabit̄, vt ī.§.seq. z.l.fi.§.fi.ff.si cer.pet. Et ita tenēt Bar.z oēs in.l.stipulatio ista. §.si quis ita.ff.eo.sed in isto tex.nō est impersonalitas in verbo obligatiuo;quia tex.dicit promittis, sed in verbo executiuo.

1 ☞ Impersonalitas circa verbum executiuum obligationis, stipulationem non vitiat.
2 Quis non potest astringi per libellum ad id ad qȏ nō est astrictus per contractum.
3 Qui promittit se curaturum alteri decem dari, non pōt cogi vt ipse det, licet bene possit agi contra eum vt curet.
4 Differentia est an quis ꝓmittat curare ꝙ titius habeat decem, aut ꝙ quis promittat facere ꝙ titius habeat decem.

1 **Eum qui decem.** †Impsonalitas circa verbū executiuū obligationis, stipulationē nō vitiat.h.d.scdm Bar.z alios:vel sic: ꝓmittēs curaturū decē mihi dari, nō pōt cōueniri vt decē det:qꝛ libe
2 rat̄ idoneū promissorē dādo.h.d. ¶ † No.ex tex.ibi, nō posse secundū Bal. ꝙ quis nō pōt astringi per libellū ad id qȏ non est astrict⁹ ex cōtractu:vnde qui vult facere libellū super cōtractu, debet se fundare super natura illius cōtractus:alias nō ꝓcedit libell⁹.ita est tex.not.hic fm eū. Adde facere ꝙ libell⁹ z probatio cōtractus debēt sibi adinuicē cōfirmari gl.est solennis. ij. q. vij.in.c.fi.in ver.neqꝫ aūt dic̄.quā gl.multū no.z reputat tenēdā mēti Bal.q nihil ignorauit in.l.Pōponius.§.sed z is.ff.de procu. Itē plus pōderat̄ forma z modus agēdi ꝙ substātia facti ita no.Bal.in.l.seru⁹.in.j.no.ff.de infa.ꝑ illū tex.quē ad hoc
3 reputat tenendū mēti. ¶ † Scdo no. ex isto tex. ꝙ q ꝓmittit se curaturū alteri decem dari, nō pōt cogi vt ipse det, sed bene pōt agi contra eū vt curet ꝙ dentur, z si nō curat succedit obligatio ad interesse quod nō differt ab ipsis decē. Intelligitur autē curare dando reū locupletē, vt hic z l.fi.§.fi.ff.si cer.pet. Similiter qui promittit alterius noīe soluturū, nō obligat se ad dādū cū ipsum soluere sit facti, vnde non pōt cōpelli dare:sed sufficit qȏ det reū locupletē.l.si ita stipulatus fuero te sisti.§. possum.ff.eo. intelligendo vt ibi plenius per Bar.z alios. ¶ Capio glo.j.ibi siue non intelligit̄.adde pro hoc bene facere:quia iste tex. refert Labeonē cuius est in illa.l.fi. ff.si cer. pet. z presupponit verbū curari qȏ nō est in illo tex.ergo apparet iūgēdo istos duos tex. nō referre an apponat̄ verbū curari, an nō:qñ impersonalitas est in verbo executiuo dari, z qꝛ ibi de hoc plenius tetigi, ad ibi dicta me remitto. ¶ Capio gl.fi.in verb.nō posse.quam diuide in duas partes. In prima opponit z soluit. In.ij.rñdet tacite qȏ
4 ni.ij.ibi, sic z aliud. † In prima parte gl.habes ꝙ est differentia an quis ꝓmittat curare ꝙ Titius habet.x.z tūc nō tenet̄ precise dare:qꝛ dādo reum locupletem liberat̄, vt hic, z.l.fi. ff.si certū pet. Aut ꝓmittit facere ꝙ Titi⁹ habeat.x.z tūc tenet̄ ipse pcise dare ita loquit̄.d.l.si heres iussus.ff.de lega.j. Et dicit Bart.qȏ istad cōmuniter tenet̄:z ita cōiter tenēt doc.hic z ibi Et sic habes qȏ verbū facere, est magis precisum quā sit verbū curare.facit.l.verbū facere.ff.de verb.sig.ratio diuersitatis pōt esse:qꝛ non pōt dici qȏ qs faciat ꝙ Titius habeat.x.nisi illa sibi det.ita dicit tex.in.d.l.si heres iussus.hic autē bene potest dici ꝙ curet, id est procuret quod.x.habeat:si det illi reum locupletē, vt hic subdit glo.in.ij.parte, quod aliud est promittere facere, aliud promittere curare.quod intelligit Bar.esse verū qñ ista verba facere z curare, referuntur ad factū propriū promittētis siue personaliter siue ēt impsonaliter:tūc est differētia quā.ff.proxime, dixi. Si vero ista verba referūtur ad factū alterius persone, certe tūc nulla est differentia siue promittam me facturum quod Titius faciet domum, vel dabit.x.siue promittam me curaturū, qꝛ etiam in casu precedēti intelligor promisisse me curaturū: sicut qñ promitto aliū sistere, intelligor ꝓmisisse me curaturū quod sistet.ad hoc allegat Bar.in.l.quoties qs.ff.e.alias nihil valeret stipulatio.ad hoc allegat.l.inter stipulātem.in prin.ff.e. Itē tūc de suo facto vel de sua datiōe mihi promittit, sed de facto z datione alterius. Unde notarij hodie ad tollēdā istā dubitationē vtrunqꝫ verbum apponunt in instrumento: z dicunt quod promisit se facturum z curaturum. Bal. Ange. Imo. z Cuma. hic Bar.z alij in.d.l.si heres iussus de lega.j.

1 ☞ Obligatio dandi pena non adiecta committitur ad interesse quando stipulantis totaliter non interest.
2 Quis directo z metu pene potest astringi ad contrahendum:secus tamen ad aliquem instituendum.
3 Pena adiecta dationi quātitatis pecunie valet etiā in mutuo.
4 Qui promisit simpliciter mutare pecuniā, tenetur ad interesse si non mutuat.
5 In pecunia non cadit commodatum nec depositum.
6 Hec stipulatio promittis te crediturum, dicitur incerta.
7 Qui mutuat pecuniam an statim possit illam repetere.

1 **Si penam.** †Obligatio dādi pena nō adiecta cōmittit̄ ad interesse: q̄do stipulantis totaliter non interest.h.d.fm Bart.z alios.vel sic ꝓprius ad tex. Stipulatio penalis certe quantitatis est certa. Stipulatio vero credendi certā pecuniam est incer-

est incerta.h.d.z habet duo dicta.secūda ibi, ꝙ ita. Ego inferi⁹ vltra Bar.z scribē.tradam bonū z verū intellectū ad istum tex.
2 ¶ Nota primo ex hoc tex.† qȏ quis directo z metu pene pōt astringi ad cōtrahendū, puta ad mutandū vel ad vendendum. Adde secus esse in vltima volūtate, in qua nō pōt qs metu pene astringi ad aliquē instituendum l.stipulatio hoc modo concepta.ff.eo.l.fi.C.de pact.qꝛ non est licitū libertatē in supremis iudicijs metu cōstringere, vt dicit tex.in.l.si fratres.§.idem respondit.in.j.rñso.ff.ꝓ socio.similiter in matrimonio ꝯhendo ꝙ debet esse liberū.c.gemma.z.c.cū locum.de sponsa.ideo ꝓmissio pene nō obligat ad matrimoniū cōtrahendū, vt est tex.no. in.l.Titia.in prin.ff.e.vbi dicit tex.inhonestū esse vinculo pene matrimonia astringi.z tex.in.d.c.gemma.z ī.c.veniēs.ij.z in.c. consultationi.ad fi.de sponsa.z.c.de illis.ij.de despon.impub. ¶ Itē per istū tex.etiam limitatur regula.l.nec emere.C.de iure delib.vbi dicitur ꝙ quis nō debet astringi ad cōtrahendum: est verū nisi vltro se astringat per ꝓmissionē, vt hic. Nam cōtractus ab initio sunt voluntatis z postfacto necessitatis.l.in commodato.§.sicut.supra cōmo.l.sicut.C.de actio.z oblig.z.c.lꝫ.de
3 voto. ¶ Scdo no.ex hoc tex.† ꝙ pena adiecta dationi quantitatis pecunie valet, etiā in mutuo:z si diceretur quod pena icerta dationi quantitatis cēseat̄ adiecta in fraudē vsurarū:z sic nō valeat.l.rogasti.§.si tibi.ff.si cer.pet.z.l.cū allegas.z aut̄.ad hec. C.de vsur.respōde illud procedit qñ mutuans, z sic creditor est ille qui stipulatur penam:tunc censetur penam adijcere in fraudem vsurarum:sꝫ hic tu promittis mutuare:z ego stipulor penam si non mutuaueris:z tunc valet, eo quia tunc sors z pena
4 nō respiciunt eundē creditorē. ¶ † Tertio no.ꝙ qui promittit simpliciter mutuare pecuniam, tenetur ad interesse si non mutuat:z sic si interest vel interesse possit tenetur creditor qui promisit mutuare pecuniam:z ita etiam per istum tex.tenet Bar. in.l.si fideiussor creditori.i pe.qȏ.ff.de fideius.Bal.z Lud.rom. in.l.qui pecuniam.in fi.ff.si cer.peta.Bald.in.l.si voluntate.per illum tex.C.de dotis promis.Bal.z Pau.de cast.in.l.j.ff.soluto matrimonio. Ideo amicus qui ꝓmisit mutuare mille ducatos gratis per vnum annum:potest conueniri ad interesse si nō mutuat. ¶ Amplia istum tex.vt procedat non solum quādo promissio de mutuando fuit facta per stipulationē, vt loquitur iste text.sed etiā si pacto nudo quis promisit mutuare pecuniā, adhuc tenetur ad mutuandū ex honestate, vt euitet verecundiam si debitor non mutauit conditionem:quia non sit effectus non soluēdo, ita tenet Bart.in.d.l.si fideiussor creditori.in vlt.qōne z idem Bar.in.l.nō solum, §.morte.ff.de oper.no.nun.in tertio casu secunde protestationis.per tex.in.l.quintus.ff.mandati.z aduerte, quod non solum nos astringit obligatio ciuilis z naturalis:sed etiā verecūdia.tex.est egregius in.l.pecunie.ad fi.ff.de alimen.z ciba.lega.in verbo necessitas.z in verbo verecundiam quoqꝫ pulsantibus astringit.z ibi Bar.in fi.ad hoc no.illū tex. z idē Bar.ī.d.l.si fideiuss.creditori in fi. Salic.in.l.placuit.C.de iudi.alibi dt tex.ꝙ verecūdia est magna pena.de pe.distin.j.in c.quē penitet.circa mediū. ¶ Capio gl.incerta est.quam diuide in duas partes, put duo remouet cōtraria, que valide obstāt. Secūda ibi, ad quod factū agitur. In prima parte oppone plenius ꝙ gl, z ꝙ Bar.nā in mutuo venit dare:qꝛ fit de tuo meū. l.ij.§.appellata.z.§.in mutui.ff.si cer.pe.z sic q ꝓmittit mutuare promittit dare:ergo stipulatio continet certū:quia in stipulatione dandi nō succedit obligatio ad interesse, sed tenetur precise dare.z sic obligatio est certa z inuariabilis.lege, vbi aūt nō apparet.§.fi.z.l.si seruū.in fi.ff.e.l.z.l.promissor stichi.ff.de cōsti. pec.ergo male dicit iste text.in fi.in duobus, dū dicit ꝙ stipulatio est incerta, z ꝙ venit interesse, vtrunqꝫ videt̄ esse falsum glo. rñdet ꝙ in isto tex.nō promisit se mutuaturū, z sic daturum pecuniā:qꝛ tunc procedit contrarium, sed promisit se crediturū, z sic ꝓmisit factū.patet qꝛ tradēdo pecuniā alienā liberaret̄, sꝫ in promissionibus facti vere succedit obligatio ad interesse.l.stipulationes non diuiduntur.versi.celsus.ff.e.l.si quis ab alio in fi. de re iudi. Ista gl.fm Bar.pessime dicit, z nō dicit Bar.quare pessime dicat. vnde pro ista glo.facit quia verba equiuoca sunt interpretanda contra stipulatorem.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.ff.eod.z.l.quicquid astringēde.in princ.ff.eo. Sed verbum crediturum est gñale z sic ambiguum:quia complectitur oēs contractus in quibus alienam fidē sequimur.dicit tex.in.l. j.ff.si cer.peta. Idē creditum differt a mutuo eo modo quo genus a specie.l.ij.§.creditum.ff.si cer.pet. ¶ Cōmuniter tenet̄ cōtra istā glo.ꝙ in isto tex.verbū crediturū, accipiatur ꝓ mutuo, z sic ī isto tex.idē est credere quod mutuare.nā cū tex.loquatur
5 in pecunia, non pōt intelligi nisi de mutuo.† Nam in pecunia non cadit cōmodatū, nisi fieret gratia ostētationis, z ad pōpā. l.iij.§.fi.ff.cōmo.nō quoqꝫ in pecunia cadit proprie depositum imo tūc egredietur notissimos terminos depositi.dicit textus in.l.lacius.prima.z.l.publia.§.j.ff.depo.presertim cū hic cōtractus fieret gratia eius cui datur.ergo relinquitur ꝙ iste textus intelligatur de mutuo. Confirmatur ꝑ simile:qꝛ paria sunt promittere soluere, z promittere dare, qñ dꝫ transferri dñium scdm Bar.in.l.si ita stipulatus fuero te sisti.ff.ea. Idē Bar.in rub.ff. de sol. Ad contrarium superius formatum respondet notabiliter Bar.z alij omnes sequuntur, qȏ ꝯtriū procedit in stipulatione dandi irreuocabili, z illa bene est precisa ad dandum, z sic est certum qñ dñium dꝫ irreuocabiliter transferri. ita loquitur.d.l. vbi autem nō apparet.§.fi.ff.eo.cū cōcor.ff.alle.z isto casu nunq̄ venit interesse. Sꝫ in isto tex.obligatio nō cōtinet dationē absolutā, sꝫ ad tp̄s, z sic reuocabilē, z ista nō ē precisa neqꝫ certa: qꝛ mea simpliciter nō interest in tota quantitate cū habeam ipsam reddere, sed bñ pōt cadere interesse particulare, z ad illud interesse particulare ꝓmittit̄. ita ꝓprie loquit̄ iste tex. stipulatio ergo dādi irreuocabilis illa est precisa z certa, sed stipulatio dandi reuocabilis vbi dꝫ fieri redditio post aliquod tp̄s, illa nō ē pcisa, sꝫ in ea venit interesse vt hic.z ita etiā rñdet Bar.ī.l.stipulationes nō diuidunt̄.in.xi oppo.ff.eo. Adde ꝓ ista solu.bene facere tex.in.l.liber homo.secunda in.§.fi.ff.eo.sed aduerte licet ista solu.videat̄ subtilis z colorata, z eā omnes teneāt:tamen ꝯ eā fortiter facit. Nā si mulier ꝓmisit centū viro in dotē, certuꝫ est z nemo dubitaret ꝙ maritus potest agere pcise ad dāduꝫ.l.a titio. ff.e.z tm̄ dñiū nō trāsit irreuocabiliter ad maritum, cū teneat̄ restituere saltē solu.mat.l.in reb⁹.C.de iure do.z toto ti.ff.sol.ma. Item si testator legauit vsumfr.in rebus que seruando seruari non possunt, heres tenet̄ dare, z sic dñiū transferre, z legatari⁹ potest precise agere ad dandum.l.tribus.ff.de vsufru.ea.re.que vsu consu.z tm̄ dñium non transit irreuocabiliter, cū finito vsufructu debeat fieri restitutio:ergo sol.Bar.z communis nō est vera. Raph.cuma.ꝓ subtilitate ingenij sui volēs defendere sol. Bar.z cōmunē respōdet ꝙ in istis iuribus certo tp̄e dñiū erat remansurū penes recipientē, nec ab ipso poterat repeti.§.ꝓ tp̄e quo durabat matrimoniū. Itē ꝓ tp̄e quo durabat vsusfruct⁹. ideo nimirū si illis.ll.pōt agi precise ad dandum, z sic ad dominium transferendū:qꝛ est cum quadā perpetuitate.ista solutio Rapha.non tollit obiectū:qꝛ etiam illis iuribus datio nō erat irreuocabilis z absoluta. Itē etiā in casu tex.nostri pecunia credita stipulatori debet remanere certo tp̄e penes stipulatorem, nec interim potest repeti, vt dicā.ff.ī gl.fi.nisi diu steterit penes eum, fm Bar.met.ff.z tm̄ tūc venit obligatio ad interesse, nec ꝓmissor precise pōt cogi ad dandum:ergo ista solutio non tollit obiectum:qꝛ solu.Bar.z communis vr̄ falsa.vnde posset attētari cōtra Bar.z cōem opi.qȏ in obligationib⁹ dādi, siue det̄ irreuocabiliter vt nunq̄ restituat, siue reuocabiliter vt aliquando restituatur:nunq̄ succedit obligatio ad interesse:quia semper obligatio dandi est precisa.d.l.vbi autē.§.fi.in generalitate sui.d.l.si seruum.§.fi.ff.eo.cū alijs duabus iuribus.ff.proxime allegatis. ¶ Confirmatur nā obligatio dandi ideo dicit̄ esse pcisa, eo qꝛ in ipsa venit qȏ trāsferat̄ dñium:qꝛ ratio militat siue id ꝙ datur detur vt nunq̄ reuocetur:siue vt quandoqꝫ reuocetur.sed qcquid sit ad istū tex.potest plane responderi aliter quā Bar.z scribētes, ꝙ iste tex.loquat̄ in obligatione faciendi, non autem dandi:in qua obligatione faciendi bene succedit obligatio ad īteresse.d.l.stipulationes nō diuidūtur.vers.celsus.vnde aduerte ꝙ in isto tex.promissor nō promisit dare:qꝛ tunc stipulatio esset certa z precisa ad dādum, sed promisit credere, vel mutuare, vel etiam donare, z sic promisit facere certum:z tunc quia contractus dicuntur esse facti l.consilio.in fine.ff.de curatore furio.dicitur promittere factum qꝛ stipulatio dicitur esse facti, qñ illud qȏ principaliter deducitur in stipulatione est facti.l.stipulationes nō diuidunt̄.in prin.ff.e.l.ij.§.ex his.z.l.iiij.§.cato.ff. eod.nimirum ergo si in isto text.succedit obligatio ad interesse sicut in ceteris obligationibus faciedi.z ꝙ istud sit verū ptꝫ, nā in isto tex.ego stipulator nō petā pecuniā quā ꝓmisisti credere sed petā qȏ mutues, z sic ꝙ cōtractū facias quem promisisti facere, z sic petaꝫ factum.iste est ꝓprius intellectus istius tex. Et si dicis qñ promittit credere vel mutuare promittit dominium transferre vt.ff.dixi.z sic promissor obligatur ad dominiū transferendū.respōdetur ꝙ dñium trāsferri nō venit iure obligationis principalis:sed venit postea in executione cōtractus quem promisi celebrare, qꝛ si debeo adimplere id ad ꝙ obligor, z sic si debeo cōtrahere credendo, mutuando, vel donādo:tūc necesse erit ꝙ transferā dñiū sed illud non alterat naturaꝫ principalis obligationis preambule que erat faciendi sicut in optimo simili si promisi tibi dare istam domum z sic dominium transferre si volo exequi illud ad quod sum obligatus.l.dominium in te transferre est necesse ꝙ interueniat traditio que sit facti z tm̄ ista traditio q̄ est facti nō alterat naturā pncipalis obligatiōis preambule quominꝰ dicatur dādi.d.l.vbi aūt nō apparet.§.fi.eo.

qꝛ illa traditio venit ad executionē eius qđ est in principali ob
ligatione:ergo idē dicēdū in casu nr̃o,ꝙ lꝫ postea in executione
cōtract⁹ celebrādi veniat dare qđ principalis obligatio de con
trahēdo sit facti.⁊ iste ē ꝓprie casus tex.nostri.Adde tñ Bar.
sibi contrarium idem tenentē,ꝙ in ista.l.si penā.qꝛ stipulatus
sum te mutuaturū:ista est stipulatio facti siue faciēdi ⁊ nō dan
di.ita tenet Bar.sibi cōtrarius in.l.stipulationes nō diuidunt.
§.eo.in.vi.q.principali.vbi istud tenet in duobus locis.primo
dum ponit sextam opinionē Pet.de belui.secundo dum ponit
suā opi.in vtroqꝫ loco tenet ꝙ si ista.l.si penam.sit obligatio fa
ciendi ⁊ nō dandi,quauis ipse hic ⁊ oēs cōtrariū teneāt:ex quo
6 apparet quod intellectus quē posui est verus.¶†In secunda
parte glo.ibi sed ad interesse cōdictione certi opponitur contra
tex.qui vult ꝙ ista stipulatio promittis te crediturum, dicitur
incerta quia continet interesse quod est incertum.Cōtra:ad in
teresse competit certi conditio.l.certi condictio.in princip.§.si
certum petatur.que certi condictio competere non posset,si in
teresse esset incertum,vt dicit tex.propter contrarium facta est
ista glo.⁊ gloss.sequens que in effectu respōdet ꝙ licet interesse
prima facie videatur esse incertū inspecto principio,⁊ in sui cō
ceptione:tamen quia certum est de presenti in rerum natura,⁊
postea liquidabitur per sententiā iudicis.l.vnica.§.in aliis.C.
de senten.que pro eo ꝙ interest.⁊.§.curare institu.de actio.ideo
ad interesse agi potest certi condictione.⁊ istud latius explicat
gl.in.d.l.certi cōdictio.in prin.in verbo ex certo contractu.⁊ ita
ibi magis cōiter tenent scribētes.Sꝫ pro certo iste tex.facit ad
oppositum qđ petēdo interesse peto incertū:nec videtur cōside
randū qđ interesse postea certificabitur per iudicē:qꝛ iste futu
rus euentus non tollit quin petitio contineat incertum,⁊ quin
agatur ad incertū:ergo nō dꝫ cōpetere certi condictio que com
petit vbicunqꝫ certū petit.d.l.certi condictio.in prin.Itē leges
vbiqꝫ dicūt semper habere ad interesse agi incerti.in.l.fi.§.si qs
in ius voc.nō ie.in.l.liber hō.secūda.§.fin.ff.e.⁊ in.l.domos.⁊.l.
seq.§.de leg.i.⁊ in.l.si stipulatus.in prin.§.de vsur.⁊ in.l.fin.§.si
quis cau.⁊ in.l.ii.§.incertā.ff.de preto.stipu.⁊ in.l.iii.ad fi.in ver.
incerte actionis.vbi bonus tex.,C.de inuti.stip.Idcirco ꝓpter
ista iura tenui in.d.l.certi condictio.in prin.ꝙ ad interesse com
petat condictio incerti non aūt certi condictio.⁊ sicut est dare
certi condictionē generalem,que generaliter competit vbicūqꝫ
certū petitur vt ibi:ita est dare condictionē generalē incerti q̄
cōpetit ad oīa incerta,⁊ sic etiā ad interesse.l.sꝫ ⁊ si me putem.
§.cū iter.§.de cōdi.inde.⁊ ista est veritas prout plenius dixi in
d.l.certi cōdictio.in prin.¶Capio gl.fi.in ver.interest,quā diui
de in tres partes.In prima infert ex text.In secunda querit ad
intellectū tex.In tertia ⁊ vlti.allegat concor.secūda ibi, sed qd
pōt interesse.tertia ibi,⁊ facit.§.de re iudi.⁊c.¶In ea.gl.ad fi.
habes ex gloss.duas cōclusiones.¶Prima cōclusio est ꝙ pro
mittēs simpliciter mutuare pecuniā,si eā mutuat pōt statim re
petere.⁊ istā gl.ad hoc reputat esse sing.Cuma.hic.¶Scđa cō
7 clusio ꝙ in hoc tex.†poterat interesse stipulatoris:qꝛ alii tene
batur sub pena.¶Circa primā conclusionem adde ꝙ contra
rium tenet Bar.hic per gl.in.l.pe.C.cōmo.que tenet ꝙ tunc de
mum potest agi ad repetendū qñ diu in solutione cessatum est,
vel qñ facile est debitori soluere.per tex.bonum in simili in.l.Lu
cius.§.mā.vbi qui obligauit pro alio pign⁹ suū vel se,pōt age
re vt liberet si diu stetur in obligatiōe,⁊ gl.ibi declarat ꝙ illud
diu non intelligit pro decēnio sed arbitrio iudicis.cū Bart.te
nēt Imo.Cuma.⁊ do.Alex.hic,⁊ do.Abb.i.c.fi.in.ii.⁊.iii.col.
de preca.pro ista opi.mouet subtiliter Cuma.qꝛ si aliter dicere
mus sequeretur ꝙ si ꝓmisisti mihi mutuare ⁊ agerē cōtra te vt
mutuares quod obstaret mihi exceptio doli:ex quo peterem il
lud ꝙ statim essem restitutur⁹.l.dolo.ff.de excep.doli.⁊ sic pro
missio redderet inutilis.sed aduerte qꝛ Bal.hic d quo ipse mē
tionē non facit dicit ꝙ illa exceptio dolo facis,nō haberet locū
in casu huius.l.ꝓpter tacitā voluntatē contrahentiū:qꝛ in ista
stipulatione partes cōsiderauerūt interesse,ꝙ excluderet si pos
set apponi illa exceptio:⁊ dicit ꝙ nunꝙ audiuisti ab alio nota
ri ⁊ ꝙ fere nō reperitur alibi.Ange.hic tenet cōtrariū.⁊ sequit
istam gl.qꝛ ex quo dies nō inest nec tacite,nec expresse,nec cōdi
tio,⁊ sic obligatio est pura ⁊ simplex:ergo incōtinenti nata est
actio ⁊ eius executio.l.eum qui calendis.§.quoties.§.e.ergo q
mutuauit pecuniā statim poterit eā repetere:tñ daret aliqua di
latio miseratiōis gratia,iuxta l.ꝙ dicimus.⁊.l.ratum.ff.de sol.
Nec ob.gl.in qua se fundat Bart.in.d.l.pen.C.cōmo.qꝛ illa gl.
loquitur in cōmodato in quo concessio fit ad certum ⁊ determi
natum vsum:ideo non pōt repeti nisi perfecto illo vsu.l.in com
modato.§.sicut.ff.cōmo.similiter in.d.l.lucius ꝓmissio fuit fa
cta ob certā cām:ideo non potest repeti nisi illa causa impleta.
sed glo.nostra loquitur qñ pecunia fuit mutuata simpliciter:⁊
sic ad nullā causā expressam:ideo potest statim repeti.hinc est
ꝙ si pecunia fuisset mutuata alicui ad aliquē certū ⁊ determi
natum vsum adeo ꝙ si incōtinenti repeteretur induceret corru
ptio illius vsus certe etiam tūc differretur solutio arbitrio iudi
cis.cū ista gl.etiā simpliciter tenet Bar.in.l.si tibi pecuniam.§.
si cer.pe.⁊ in.l.ii.in fin.C.cōmo.nisi ꝑm eū mutuassem tibi pecu
niam ad certum vsum,vt dixi tunc nō possem repetere,nisi illo
vsu expleto.Et disputādo posset ista pars ō facili teneri:tñ te
neas cū opi.Bar.contra istā gl.qꝛ si dans pecuniā mutuo:sta
tim post mutuū celebratum posset illā repetere inanis esset con
tractus ⁊ nihil operaret.l.qui sic.ff.de solu.facit.l.fi.§.fi.C.de bo.
que libe.inest ergo tempus arbitrio iudicis quo mutuum acci
piēs possit vti pecunia mutuata.⁊ sic nō ob.d.l.eū qui calēdis.
qꝛ loquitur quādo pure obligatus non erat recepturus benefi
ciū aut cōmodū aliquod prout in casu presenti.¶Scđa con
clusio gl.est ꝙ in hoc tex.poterat interesse stipulatoris:qꝛ alte
ri tenebat sub pena,⁊ qꝛ nō recipit pecuniā mutuo non potuit
soluere illi tertio.⁊ sic incidit in penā ad quā tenebit qui promi
sit mutuare ⁊ sic interesse.adde ad hoc tex.i l.liber homo.la.ii.
§.fi.ff.eo.Itē poterat esse aliud interesse:quia si recepisset pecu
niam mutuo vitiasset venditionem pignorum.¶Cōtra istam
conclusionē gl.opponitur:nā pena est interesse extrinsecū:ergo
ad illud non debet teneri promissor nec eius haberi ratio.l.si ste
rilis.§.cū per venditorē.§.de act.emp.qꝛ si illud interesse extrin
secum non venit in contractibus bone fidei,⁊ sic in emptione ⁊
vēditione vt ibi:ergo multominus debet venire hic,qui est stri
cti iuris in stipulatione.rñdet Bar.⁊ alii sequunt ꝙ illud est ve
rum vbi posset cadere interesse extrinsecū vt in rebus estimabi
libus puta vino,frumēto,⁊ similibus:quorū pretia variant ex
tēpore vnde in eis nō habet cōsideratio nisi de pretio crescēte,
vel decrescente,ꝙ est interesse intrinsecum,vt in contrario:sed
nos loquimur in pecunia sꝫ in pecunia ⁊ in nummis estimatio
est semper vniformis ⁊ nō mutatur solo cursu tēporis:ideo nō
cadit interesse intrinsecū estimationis.l.nummis.§.de in li.iu
ran.ideo venit interesse extrinsecum,⁊ sic pena,vt hic in text.⁊ i
gl.⁊.l.liber homo.la.ii.§.fi.cū gl.ff.eo.ex ista solutio.infert ꝙ si in
hoc tex.fuissem stipulatus te mihi crediturū frumētū vel vinū
nō veniret tunc iteresse extrinsecū de pena,de quo loquitur ista
glo.ex quo pōt venire intrinsecum.f.estimatio circa ipsam rem.
¶Sed aduerte subtiliter ꝑm Cuma.hic,si ista solutio Bart.⁊
cōmunis esset vera ad istū tex.sequeretur ꝙ si ꝓmisisses mihi
mutuare frumentū,vinū,oleum,vel quid aliud simile in quo ca
dit interesse intrinsecū estimationis ista ꝓmissio eēt inefficax:⁊
inualida,qꝛ statim posses repetere.ratio qꝛ tūc non pōt mea in
teresse rōne interesse intrinseci:qꝛ cuꝫ statim possit repeti in illo
breui instanti non posset crescere,aut decrescere valor frumenti
⁊ interesse extrinsecū pene tunc non venit,ex quo pōt venire in
trinsecum,⁊ sic nō videret ꝙ tunc posset procedere iste tex.in se
cūda parte.⁊ sequit simpliciter.d.Alex.hic.sed tu aduerte quia
esset magna limitatio ⁊ restrictio ad istū tex.Scđo ⁊ fortius cū
simus in materia mutui dictio pecunia,capit large ꝓ quacūqꝫ
re mutuabili cōsistente pōdere numero vel mēsura,non aūt stri
cte pro pecunia numerata.l.ii.§.item mutuū.vbi gl.Bar.⁊ alii.
§.si cer.peta.l.pecunie appellatione.ff.de verb.sig.Bar.⁊ doc.in
l.talis scriptura.in prin.de leg.i.⁊ super hoc bene cogita:qꝛ val
de necessarium est ad intellectum istius tex.

1 ☞Pena adiecta precedenti dispositioni impossibili siue cōsi
stat in faciendo siue in dando committi non potest.
2 In penis valet argumentum ab antecedenti destructo.
3 Ubi non tenet promissio principalis propter impossibilitatem
nature ⁊ non tenet etiam penalis accessoria.
4 Promittens sistere stichum sub pena mortuo sticho liberatur
a pena.
5 Stipulatio faciendi ⁊ dandi equiparatura aliquando. 69
6 Impossibilitas supueniēs excusat a pena vel casus fortuitus.

1 **SI homo mortuus.**†Pena adiecta ꝓcedēti dispositioni impossibili siue cōsistat ī faciēdo
siue in dando cōmitti nō pōt.h.d.Et primo loquit
qñ est impossibilitas facti.Secūdo qñ est impossibilitas dādi.
2 Secūda ibi,quēadmodū.¶†No.primo ex hoc tex.ꝑꝫ Bal.ꝙ
in penis valet argumentū ab antecedēti destructo:nā propter
impossibilitatē antecedētis,id ꝙ est cōsequēs puta pena com
mitti non pōt.facit.l.cū principalis.de regu.iur.⁊ vltra Bal.ꝙ
argumentū ab antecedēti destructo teneat.adde gl.in.l.is qui.
in prin.ff.de publi.iudi. Bald.in l.cōuenticulā.in.iiii.col.C.de
3 epis.⁊ cle.¶†Scđo no.ex isto tex.ꝙ vbi nō tenet ꝓmissio prin
cipalis ꝓpter impossibilitatē nature,nō tꝫ etiā penalis accesso
ria,⁊ sic pena adiecta stipulatiōi impossibili nō cōmittit,rōnē
videbimus.ff.in gl.⁊ dicit Bar.in.l.ita stipulat⁹.ff.e.in.xii.opp.
i.partis.quod ratio huius tex.qꝛ principalis stipulatio ab ini
tio valuit

tio valuit in sui cōceptiōe,⁊ sperabatur cōmitti penalis ꝓpter
morā que poterat cōmitti in principali, sed qꝛ ꝑ casum mortis
ꝓmissor liberat a principali:liberat etiā a pena tāꝙ accessoria:
eo qꝛ penalis cepit habere depēdentiam a prima:ideo si prima
tollit:tollit etiā secūda.arg.eius qđ no.gl.⁊ doc.in.l.ii.§.fi.§.de
lib.⁊ posthu.⁊ in.l.nā ⁊ si sub conditione.§.de iniust.rup.sed tu
aduerte qꝛ ista esset restrictio ad hūc tex.cū in isto tex.non refe
rat an stichus ꝓmissus sisti viueret tpe facte ꝓmissiōis,an etiā
tunc esset mortuus,vtroqꝫ casu ꝓcedit ad istū tex.quocunqꝫ sti
chus fuisset mortuus tpe.rō Bar.non ꝓcedit ad istū tex.qñ sti
chus fuisset mortu⁹ tpe:ꝓmissiōis:ideo meliorē rōnē.ff.assigna
4 bo.¶†Tertio no.ꝙ ꝓmittēs sistere stichum sub pena mortuo
sticho liberat a pena,sicut debitor speciei perēpta specie liberat
l.si ex legati cā.§.e.⁊.l.ꝙ te.§.si cer.pe.Amplia istū tex.duob⁹
modis.primo vt ꝓcedat etiā si ptes sciebāt stichū esse mortuū:
⁊ nihilomin⁹ promissor sistēs ꝓmisit stichū sistere sub pena,ad
huc non pōt cōmitti ꝑm Cu.hic per istū tex.simpliciter ⁊ indi
stincte loquētē.⁊ sequit Alex.⁊ bñ ꝑ.l.nō solū.§.ti.i.vbi si par
tib⁹ sciētib⁹ ꝓmittat qđ impossibile nō vꝫ.⁊ videt tenere Bar.
in.l.si seruū.§.fi.ff.eo.vbi Bar.videt velle ꝙ qñ mora nō ꝓcessit
interitū nō curat an partes mortuū sciuerint vel ignorauerint.
Scđo amplia istū tex.vt ꝓcedat nō solū qñ stichus iā erat mor
tuus tpe ꝓmissionis,sed etiā si sit mortuus postea vt hic tenet
5 glo.ii.quā Bar.⁊ oēs sequunt.¶†Quarto no.ꝙ stipulatio fa
ciendi ⁊ dādi equiparantur:intellige quātū ad effectū huius.l.
vt nō cōmittat stipulatio penalis siue adiiciat facto impossibi
li siue dationi impossibili vt hic.al's vero nō equiparatur.Imo
multum differūt in.l.stipulationes nō diuidūtur.ff.e.¶Capio
gl.secundā in ver.mortuus.quā diuide in duas partes.In pri
ma declarat tex.In scđa querit ⁊ rñdet.scđa ibi,sed quid si tūc.
¶In gl.ibi tpe ꝓmissiōis.aduerte qꝛ qualitas mortis intelli
git ꝑm tps verbi sisti cui adiicit.l.in delictis.§.si dñm extrane⁹.
§.de noxa.l.Titius.§.de test.mili.late Bar.in.l.ex facto.i prin.
§.de vulg.⁊ pupil.ergo videt ꝙ seruus fuerit mortuus illo tem
pore quo debuit sisti,⁊ nō a principio tpe interposite stipulatio
nis,⁊ isto mō erit casus pro opi.Io.⁊ gl.in sequē.parte.¶In
ea.gl.ibi videt distingui an in iudicio ⁊c.adde ꝙ istā distinctio
nē tenuit gl.⁊ male in.l.decesserit.in gl.ii.ad fi.§.qui satisd.cog.
per tex.in.l.in illa.§.eo.sed reprehendit cōmuniter:qꝛ nō dꝫ con
stitui differētia inter ꝓmissionē de sistēdo iudicialē,⁊ extraiudi
cialē,arguendo de iudiciis ad cōtractus ⁊ econtra.cum in iudi
ciis quasi contrahat.l.iii.§.idē scribit.§.de pecu.Cōmuniter te
netur opi.Io.⁊ hui⁹ gl.quā etiā tenēt oēs antiqui ꝑm Bar.ꝙ
iste tex.ꝓcederet si stich⁹ sistēdus sit mortu⁹ postea post ꝓmis
6 sionē factā.Ratio†qꝛ impossibilitas postea superueniēs excu
sat a pena vt casus fortuitus.l.si vehenda.§.idem iuris.§.ad.l.
rho.de iact.adde ꝙ etiā difficultas nedū īpossibilitas postea
superueniēs etiā impedit cōmissionē pene,vt ibi.⁊ tenet Bart.
in.l.cōtinu⁹.§.illud.in fi.ff.eo.Abb.in.c.breui.de iureiu.nō obst.
tex.in.d.l.in illa.§.eo.vbi si stichū nō dederis hinc ad mensem,
promittis decē noīe pene,lꝫ stichus moriat ante terminū:⁊ sic
ante morā,tñ promissor tenebit ad decē.⁊ sic ad penā:respōdet
Bar.hic ⁊ ibi,⁊ in.d.§.illud.in fi.⁊ oēs sequūtur ꝙ ibi stichus
nō erat in obligatiōe sed solū in cōditione vnde penalis stipula
tio non dꝫ ibi cōmitti ex mora sed ex cōditionis euētu.¶Dic
clarius ꝙ in.d.l.in illa.§.e.non conuentio incepit cōditione hoc
modo,si nō dedero tibi stichū intra decē dies promitto.x.noīe
pene quo casu si stich⁹ intra istos.x.dies moriat sine culpa mea
ego tñ teneor ad penā vt ibi:eo qꝛ tūc pena nō potest committi
ex mora:qꝛ stichus erat solum in conditione,ergo peti nō pote
rat:qꝛ illud ꝙ est in cōditione,nō est in obligatione,nec in peti
tione.l.si quis sub cōditione dandorū.x.§.si qs omis.cā test.⁊.l.
cedere diē.ff.de verb.sig.si nō poterat peti:ergo nec mora consti
tui:qꝛ vbi nulla petitio ibi nulla mora.l.si pupill⁹.i prin.ff.e.⁊.l.
lecta.ver.pe.§.si cer.pe.ergo pena nō poterat ibi cōmitti ex mo
ra:qꝛ mora cadere nō poterat ergo pena solū cōmittebat ex de
fectu cōditionis:ergo quocunqꝫ conditio deficiat pena cōmit
titur ⁊ illa debet.ita proprie loquit tex.in.d.l.i illa.Sin aūt cō
uētio incipiat a dispositione pura:puta ꝓmitto sistere stichū,⁊
si nō sistā ꝓmitto.x.noīe pene:tunc si interim moriat stich⁹ sine
aliqua culpa mea:ego sum liberat⁹ a pena:qꝛ destructo princi
pali:destruit tūc accessoriū penale:ratio qꝛ tūc pena dꝫ ꝯmitti
ex mora non sistēdo stichū,sed ego nō fui in mora nec in aliqua
culpa,⁊ interim mortuus est stichus:ergo sum liberat⁹ a pena,
ita loquit hic.Nā qñ ꝓmitto sistere stichū,⁊ si nō sistā promitto
penā:pena intelligitur promissa si fuerim in mora sistendi sti
chū:ergo si interim moriat stich⁹ ante morā,nō pōt amplius
in mora cōstitui:ergo nō potest amplius in penā incidere.⁊ ad
istā differentiā an conuētio incipiat a conditione an vero a dis
positione pura,adde tex.facientē hanc differentiam in.l.ita sti
pulatus.versi.sabinus.ff.eo.posset etiā dicere in primo casu qñ
conuentio incipit a conditione ꝙ tūc in cōditionibus conside
ramus merā figurā.facit.l.q heredi.§.de ꝯdi.⁊ demon.vnde qñ
dixi,si non sisteris stichum promittis.x.mortuo sticho.verū est
dicere ꝙ stichū nō sistes,⁊ sic sufficit vt pena committat.¶Ca
pio aliā gl.in ver.nec pena rei.quā diuide in duas partes.In ꝓ
ma declarat tex.⁊ allegat multas concor.in scđa oppo.⁊ sol.se
cunda ibi,Itē est cōtra.responde clarius ꝙ in.d.§.aliter princi
palis stipulatio deficit solū ea ratiōe,qꝛ nō interest stipulatoris
⁊ tūc penalis vꝫ:qꝛ in ea deficit ratio predicta:qꝛ in penis nō cō
sideramus interesse vt ibi.Hic aūt principalis stipulatio no vꝫ
ratione impossibilitatis nature:ergo etiā nō valet accessoria pe
nalis ꝑm Bar.in.l.ita stipulatus.in.xii.oppo.prime partis.ff.e.
Alio modo rñdet Bal.in.l.nō dubiū.in.xiii.oppo.C.de legi.ꝙ
aut in principali est eadē ratio prohibitiōis,⁊ neutrū vꝫ vt hoc
tex.⁊.l.stipulatio hoc mō cōcepta.§.eo.Aut nō est eadē ratio
ꝓhibitionis vt qꝛ in principali est defect⁹:qꝛ si qs stipulat alte
ri in penali nō est talis defectus:qꝛ stipulatur sibi penam ⁊ non
alteri:qꝛ tūc valet penalis.ita loquit.§.alteri.⁊.l.liber homo.la
ii.§.decem.Cōfirmo qꝛ vbi causa annullās principale non con
currit cū accessorio tunc annullato principali nō annullatur ac
cessoriū.§.si quis aliū.insti.de inuti.stipu.ꝑm Abb.in.c.debito
res.in.i.col.de iureiur.post Hosti.ibi.¶In glo.fin.ibi nisi iam
erat ī mora.Ratio est:qꝛ tūc odio morosi fingitur stichus mor
tuus extare:nimiruꝫ si tunc succedit obligatio ad interesse.d.l.
inter stipulantem.§.penul.

1 ☞Infans stipulari non potest.
2 Infans quocunqꝫ modo possit balbutire potest stipulari rem
suam saluam fore. 70

1 **MUlier que.**†Infans stipulari nō pōt.h.d.vt hic,⁊.l.i.i princ.§.eo.
Dubiū faciebat fauore dotis materne ꝓmisse ꝑ sti
pulationē infanti:tñ vbi deficit cōsensus fauor vel
odiū,nō curat quin stipulatio vitietur.Et cū gl.dicit ꝙ erat tri
nomius hic vir.glo.male dicit qꝛ illud populari meo nō est pro
priū nomē.Nā Terēti⁹ ī Phormiōe in primo actu dicit,ami
cus meus summus ⁊ popularis Geta:illud popularis intelligi
tur.i.eiusdē populi,vel generis,vel popularis,id est familiaris
meus:vnde Suetonius inquit de Tito imperatore ne popula
ritatis aliquid intermitteret.i.familiaritatis nōnunꝙ in ther
2 nis suis admissa plebe lauit.¶†No.etiā diligēter aliā gl.i ver.
nō pōt,que singulariter dicit ꝙ infans quocunqꝫ modo possit
balbutire pōt stipulari rē suā saluā fore,per.l.seruum.ff.rem pu.
sal.fo.⁊ est bona declaratio ad illū tex.quē Bal.dicit esse singu.
⁊ tenendū mēti.in.l.donaturū.C.de acqui.pos.⁊ ad hoc istā gl.
reputant esse singu.Ang.⁊ Imo.hic in illo verbo balbutire.in
quo ꝑm eos nō hꝫ consimilē.⁊ ꝑm Imo.ille dicit balbutire,qui
non loquit ex toto explicite vel articulate.sed tu allega de hoc
verbo tex.not.in.l.qm̃ indignum.C.de testa.in verb.leminecis
⁊ balbutiēs lingua.⁊ dicit tex.in.l.iubemus.C.de testa.ꝙ testa
tor qui articulate loq nō pōt,mortuo similis est,ꝑ quem tex.dt
ibi Bar.ꝙ semp impugnabat quoddā testm̃ factū a quodā te
statore q loquebat balbutiēdo,cū primo fuisset homo recte lin
gue.ibi dixi de hoc adde ꝙ vno plus dicit Alex.in cōsi.xii.i.vo.
qđ inci.viso instrumento donationis.col.iii.gloss.hic videt velle
ꝙ etiam valere possit stipulatio facta ab eo qui non poterat ita
articulate loqui sed balbutiēs erat:⁊ dicit ꝙ in hoc ista gl.non
est alibi,sed certe ista glo.hoc non dicit sed solū dicit illud ꝙ.§.
retuli ꝙ infans quocūqꝫ modo possit balbutire potest stipula
ri rem suā salua fore,⁊ in hoc est specialis casus:ergo nō est tra
hendus ad consequētias,vt facit.d.Alex.l.ius singulare.§.de
legib.⁊ de balbo ⁊ bleso ⁊ tarde loquente habes tex.in.l.idē of
filius.§.fi.§.de edil.edic.

1 ☞Stipulatio penalis debet adiici facto si non fiat ⁊ non fa
cto si contrafiat.
2 Qualiter stipulatio penalis debeat concipi in contractu quan
do versatur factum vel non factum, 71

1 **CUm quid.**†Stipulatio penalis dꝫ adiici facto si non fiat,⁊ nō facto
si contrafiat.h.d.vel sic,quando stipulatio principa
lis cōcipitur affirmatiue,tūc sequēs penalis dꝫ con
cipi negatiue.si vero principalis concipitur negatiue:tunc pe
nalis debet cōcipi affirmatiue.h.d.Nā pene sunt oppositoruꝫ,
⁊ cōmittunt ꝑ actus oppositos principali dispositioni,vnde in
affirmatiuis actus oppositus est negatio:in negatiuis act⁹ op
2 positus est positio.¶†Pleniorē formā qualiter stipulatio pe
nalis debeat concipi in contractu,qñ versat factū vel nō factū,
vel qñ vtrūqꝫ simul,ponit tex.in.l.cōtinuus.§.pe.ff.e.allegatus
in gl.sed aduerte qꝛ Bar.de quo nullus mentionē facit in.l.i.in
prin.§.de cōd.⁊ demō.in.iii.q.i.q.princip.dicit ꝙ iuriscōsultus

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

in conceptione penalis stipulationis tam in hac.l.⁊ in.d.l.continuus.§.pe.vno verbo poterat se expedire siue precedat dispositio affirmatiua siue negatiua: poterat enim absq; tot verbis subiicere stipulationem penalem breuiter hoc modo: alioquin tantum dabis.

1 ☞ Quedam stipulationes sunt totaliter indiuidue ab initio, ⁊ quedam diuidue. nu. 2.

Stipulationes nō diuidunt. Ista.l.ṡm Bar. tractat materiā valde difficilē ⁊ dt Pau. de cast. hic in. vij. col. ꝙ ista est subtilis materia in qua q̄to quis plus speculat̄ tanto plus reperitur de difficultate. ⁊ ṡm Cu. hic ad fi. cōmenti sui: materia huius.l. est
1 mare sine fundo in qua nunq̄ esset finis. ¶ † Ad euidētiā p̄mitte ṡm Bar. hic ⁊ plenius in.l.iiij.§.cato.in.ij.oppo.s.e.ꝙ quedā stipulatiōes sunt totaliter indiuidue.s. ab initio tpe quo ꝯhuntur, ⁊ quo ad obligationē ⁊ ēt ex postfacto quo ad executionē, ⁊ sic quo ad solutionē, vt sunt stipulatiōes seruitutū q̄ ab initio pro parte in stipulationē deduci nō possunt.l.p parte.ff.de serui. Itē sunt indiuidue quo ad obligationē: q: earum obligatio īter heredes stipulatoris vl' p̄missoris nō diuidit̄.l.ij.§.ex his.s.e. Itē sunt etiā indiuidue ex postfacto: q: p parte solui vel p̄-
2 stari non p̄nt, de istis loquit̄ ista.l.in.j.parte. † Quedā sunt stipulationes ab initio diuidue quo ad ꝯctū, sed ex postfacto sunt indiuidue quo ad obligationē ⁊ solutionē, vt sunt stipulatiōes factorū vt rē tradi fossam fodi: insulaz fabricari, ⁊ similes. Iste em̄ ab initio p parte deduci p̄nt in stipulationē: q: ab initio possum stipulari partē rei tradi, vt locus.ff.de acq.pos.⁊.l.fundi.ff.de ꝯtrah.emp. Itē possum partē insule fabricāde stipulari, ⁊ certā partē fouee fodi vel purgari.l.ij.§.pterea.ff.de aqua plu.arc. Sed nō ex postfacto postq̄ p̄misi nō diuidunt̄ in partes ⁊ q̄libet heredū tenetur insolidū. ⁊ de istis loquit̄ ista lex in scda parte. ꝟ. idē puto. Sȝ aduerte q: ṡm istā, ⁊ ṡm Bar. ⁊ doc. iuriscōsult⁹ in ista.l. diuersimode determinauit stipulatiōes seruitutū, ⁊ stipulatiōes factorū, vt prime oī respectu sint indiuidue, ⁊ ab initio ⁊ ex postfacto: alie vero sint indiuidue solū ex postfacto. ista sunt in se vera, vt iurib⁹ p̄alle. ⁊.l.vie.ff.de serui. Sȝ nō est credēdū ꝙ iuriscō. in isto tex. voluerit ista diuersificare: tū q: vniformiter loquit̄, ⁊ vniformiter determinat in versic. idē puto tū q: vniformē rōnē assignat ibi, horū em̄ diuisio corrūpit stipulationē, ⁊ sic pōdera ꝙ iuriscō. in ista.l. loquit̄ postq̄ iste stipulatiōes iā fuerūt in esse deducte: quo casu oēs pariter ⁊ prime ⁊ secūde sunt indiuidue obligatiōe ⁊ solutiōe. nō aūt loq̄t iste tex. q̄n stipulatiōes sunt in fieri ⁊ sic q̄n ab initio deducunt̄ in ꝯctu: q: stipulatiōes anq̄ sint facte, nō p̄nt diuidi, sicut nō p̄t diuidi ꝙ nō est, sed q̄n stipulatiōes sunt facte: tūc ꝯgruēter dr̄ i tex. ꝙ stipulatiōes ⁊ seruitutū ⁊ factorū sunt idiuidue. Itē pōdera ꝙ Bar. met. in. vj. opp. pōderat ꝙ iste tex. no. dicit faciēdū aliq̄d stipulatus sit, vt ostēdat stipulationē factorū solū ex post facto eē idiuiduā. ⁊ sic bar. vbi vult ꝙ iste tex. i. ij. pte solū loquat̄ post stipulationē iā factā, ⁊ iā esse deductā: ergo idē ⁊ in.j.pte. Item inquātū Bar. apostillat tex. stipulatiōes nō diuidunt̄ primo p parte nō interponunt̄ nec ptis p̄statiōe iplent̄, nec inter hr̄des diuidunt̄, ⁊ sic sunt indiuidue oī respectu dictorū triū modorū. Adde ꝙ hoc idē vr̄ voluisse gl. hic in ver. horū em̄. ſȝ vt ēt dicit Cu. hic expone nō diuidunt̄, id est p parte nō interponunt̄. est verū in se, p. d.l. vie. ff. d serui. Sȝ istud ꝙ p parte nō ꝯstituant̄, nō ē diuidere stipulationē q̄ nō erat: nā si stipulor ab initio ptē istud nō ē diuidere stipulationē, ſȝ rē. Itē ista exceptio nō ꝯuenit ad ꝟ. Idē puto prout Bar. met apostillat: ⁊ tū tex. ibi pariformiter determinat ⁊ nō diuersimode vt facit Bart. Itē dum Bar. vr̄ arguere hoc mō ptis p̄statiōe nō implent̄: ergo sunt indiuidue. Ista nō vr̄ bona ꝯsequētia. Itē istud nō arguit idiuiduitatē ṡm Cu. hic: nā in obligatione alternatiua gn̄is q̄ est diuidua, solutio ptis nō liberat, vt.l.ij.§.j.in ver. q̄dā partis.s.eo. Sȝ tu ad h̄ rn̄de defendēdo Bart. ꝙ ibi obligatio alternatiua vl' gn̄is est indiuidua in effectu lȝ nō in natura, vt ibi ⁊ p Bar. h̄ in.ij.q.ad fi. ſȝ in casu nr̄o stipulatio respectu illi⁹ defect⁹ censet̄ esse indiuidua ꝙ ei⁹ pars solui nō pōt. Itē inquātū Bar. i apostillatiōe tex. vult ꝙ ꝟ. horū em̄ diuisio. aliter intelligat̄ referēdo ad primū casum, ⁊ aliter ad scdm. ⁊ sic pōdera Bart. velle ꝙ rō q̄ assignat̄ in ꝟ. hoꝝ em̄. referat̄ ad ambo dicta p̄cedētia tex. ⁊ sic tā ad stipulatiōes seruitutū q̄ ad stipulatiōes factorū bar. tū i summario suo vr̄ velle ꝙ solū referat̄ ad primā partē, ⁊ sic ad stipulationē factorū. sed posito ꝙ talis rō referat̄ ad vtrūq; dictū certe de mēte tex. est vniformiter ad vtrūq; dictā rōnē assignare, nō aūt diuersimode. vt vult Bar. ¶ Ultra Bar. in ꝟ. Celsus. ibi si nō fuerit factū. s. illud ꝙ debuit fieri, ⁊ sic p̄missor fuerit i mora faciēdi. subdit litera pecuniā dari oportere: potes intelligere ꝙ ista sint verba facti, ⁊ sic verba facte stipulationis: potes ⁊ secundo intelligere vt oēs intelligunt ꝙ ista sint verba decisiua iuris, ⁊ sic potes intelligere q̄n talis pecunia fuit expresse promissa in stipulatione si non fieret illud ꝙ debuit fieri. vel etiam potes intelligere ꝙ non fuit expresse promissa talis pecunia sed quod propter morā promissoris succedat obligatio ad interesse, quod interesse etiam consistit in pecunia. ⁊ isto secundo modo communiter intelligitur per omnes.

1 ☞ Stipulatio seruitutum est indiuidua. ⁊ nu. 2.
3 Stipulatio indicatur diuidua vel indiuidua secundum naturam rerum in stipulatione deductarum.
4 Dictio ceterarum est repetitiua seu relatiua similium.
5 Stipulatio seruitutis non est faciendi.
6 In obligatiōe faciēdi post morā succedit obligatio ad īteresse.
7 Obligatio ad interesse ⁊ sic ad pecuniam dicitur esse diuidua.
8 Inter omnes seruitutes nedum reales sed etiam personales sola seruitus vsusfructus est diuidua.
9 Si vnus plurium dominorū fundi communis stipuletur viam vel aliā seruitutem realem fundo cōmuni stipulatio an valeat.
10 Unus sociorum non potest in fundo communi promittere seruitutem alij fundo alterius.
11 Si dominus stipuletur seruitutem realem vie fundo proprio ⁊ postea partem fundi alienet vitiatur stipulatio.
12 Facta quomodo sunt indiuidua.
13 Licet seruitus aque ducēde sit indiuidua: tū cōmoditas talis aque ducende pōt inter plures diuidi temporibus ⁊ mensuris.
14 Que sit ratio quare seruitutes reales dicantur esse indiuidue.
15 Quando totus fundus debebat seruitutem ⁊ diuiditur in partes vel fit remissio in parte fundi: tunc seruitus non diuidit̄ sed bene restringitur ⁊ modificatur quo ad illam partem cum sit tota in toto ⁊ in qualibet eius parte.
16 Licet dominus p̄dij dominātis efficiat̄ dn̄s p̄dij seruiētis pro parte indiuisa pro hoc etiam non dicitur seruitus diuidi: eo quia totus fundus dicitur seruitutem debere.
17 Facta tempore contractus sunt ab initio diuidua: q: possunt stipulari partem fundi tradi.
18 Differentia inter stipulationem rem tradi ⁊ stipulationem rem restitui. ⁊ nu. 19.
20 Si quis emit fundū a duobus hoc acto ꝙ q̄ncunq; intra decēniū restituerēt sibi p̄tiū teneretur eis retrouēdere ⁊ vnus ex his vult reemere partem suā ⁊ alius nō, an illi teneat̄ retrouendere partez suā, ⁊ quid si vnus vellet emere totū fundū ⁊ offerat totum p̄tiū ⁊ alius nō vult vti pacto de retrouendendo, an tūc emptor teneatur illi soli retrouendere totum fundum. num. 21.
22 Oblatio dandi est precisa vt in ea non succedat obligatio ad interesse. secus est in obligatione faciendi. fallit in sex casibus vt j. nu. 23. ⁊. 24.
25 Qualiter res corporales ⁊ incorporales dicātur diuidue vel indiuidue, ⁊ qualiter diuidantur naturaliter ⁊ qualiter ṡm iuris dispositionem.
26 In obligatione dandi si debetur quantitas, tunc obligatio est diuidua nisi in certis casibus, vt. j. nu. 27.
28 Facta an sint diuidua vel indiuidua. ⁊ nu. 29.
30 Quare seruitus vsusfructus est diuidua.
31 An ius feudi sit diuiduum vel indiuiduum.
32 In obligationibus facti non tenetur quis precise ad factū, sed soluendo interesse liberatur. fallit tamen vt. j. per totū. ⁊ nu. 33.
34 In omnibus casibus ⁊ fallētijs in quibus obligatus ad factū potest precise compelli vt faciat in omnibus illis pōt extrahi de domo ⁊ de omni alio loco, vt faciat: presertim quādo est ad mixtum delictum fuge.
35 Obligatus rem tradi an teneatur precise ad tradendum.
36 Qualiter sit formandus libellus in petendo factū vel interesse.

Stipulationes nō diuidunt. ¶ Diuide aliter quā Bart. ⁊ cōiter doc. istā.l. in. iiij. partes princ. In prima loquit̄ de stipulatione seruitutū. In scda de stipulatiōe factorū. In tertia ponit rōnē. In quarta limitat scdm dictū de stipulatione factorū. scda ibi, idē puto. tertia ibi, horum em̄. quarta ⁊ vltima est ibi, celsus tū. Illa quarta subdiuidit̄ in tres particulas, vt ibi per Bar. h. d.
1 in effectu. ¶ † Stipulatio seruitum nullo mō est diuidua, ⁊ stipulatio factorū partis prestatione nō implet̄. Itē stipulatio facti post moram cōmittitur ad interesse quod est diuiduū, quo ad obligationem ⁊ petitionem. h. d. ṡm Bar. ⁊ alios. vel sic stipulatio seruitutum est indiuidua. idem est in stipulatione factorum in quibus propter moram succedit obligatio ⁊ petitio ad
2 interesse ꝙ est diuiduuȝ. h. d. ¶ † Nota primo quod stipulatio seruitutuȝ est indiuidua. adde.l. si sub vna. §. fi. ⁊.l. pluribus. §. ⁊ si placeat. j. cod. ⁊.l. pro parte. s. d serui. Que aūt sit ratio quare seruitutes sint indiuidue. tex. hic dicit: quia earum diuisio corrumpit

rumpit stipulationē ⁊ sic prima fronte ignotū per ignotius, ſȝ tex in.l.ij.§.j.s.eo. dicit q: partis p̄stationē non recipiūt: alibi tex. in.l. vie. s. de serui. dicit q: vsus earū indiuisus est, sed iste rationes iuriscōsultorū vident̄ quasi eedem cū dicto, vnde gl. i. in secūda parte visa est velle assignare rationē per effectus, sed nō bene declarat: q: ea que dicit glo. sunt potius q̄dā natura ⁊ quidam effectus seruitutū q̄ sit propria ratio. vnde Bar. i. ij. opp. conatur assignare rationē: ibi, reseruo late dicendū vt quātum possum sequar ordinem Bart. cuius vestigia in legibus tāquā
3 semidei semp adoro. ¶ † Scdo no. ex tex. ibi earū reruȝ. ꝙ stipulationes indicant̄ diuidue vel indiuidue scdm naturam rerū in stipulatione deductarū, ⁊ sic ṡm earū subiectū, vt hic, ⁊.l.ij.§.j. ⁊.l.iiij.§. Cato.s.eo. similiter obligationes ⁊ actiones indicant̄ diuidue vel indiuidue ṡm res ad quas cōpetūt, ṡm Bar. hic in ij. oppo. ⁊ etiam in. ij. q. ⁊ eundē Bar. in.d.§. Cato in. v. q. ⁊ i.l. si vt certo. §. si duobus vehiculū. in. ij. col. s. cōmo. ⁊ in.l. grece. §. illud. j. de fideius. Sicut alibi obligatio ⁊ actio indicat̄ mobilis vel immobilis ṡm rē in ea deductā, ṡm gl i l.j. C. si aduer. trāſ. ⁊ gl. in. §. j. in aut. de nō alie. aut pmu. reb. eccle. Bar. in.l. pōt. s. de auth. tu. ⁊ in.l. monumētū. j. de ꝟ. sig. d. Abb. i. c. nulli. i pe. co. d
4 reb. eccle. nō ali. ¶ † Tertio pōdera tex. ibi ceterarūq; seruitutū. nā ista dictio ceterarū est repetitiua seu relatiua similiuȝ, vt est gl. i.l. nō solū. §. q̄rit̄. in ver. ceteros. ⁊ ibi Bar. s. de pcu. ⁊ gl. no. xxvj. dist. in. c. deinde. in gl. j. ⁊ glo. lxvi. dis. in. c. apostolica. ⁊ tex. s. loquutus fuit de seruitutibus realibus seu predialib⁹. vn̄ subiiciendo postea ceterarūq; seruitutū debet intelligi que sint similes ⁊ sic que sint reales. Isto modo gl. nō bene exciperet seruitutem vsusfructus cuȝ non sit seruitus realis sed personalis, ⁊ exceptio debet esse de regula. gl. in.l. j. j. de reg. iur. Bar. in.l. ā his. s. de legi. ⁊ in.l. si eum. §. qui iniuriarū. s. si quis cau. Sȝ aduerte ꝙ dictio ceterarum, non sit repetitiua similium de per se: pondera text. in.l. non impossibile. ⁊ text. in.l. ab emptione. s. de pac. in vers. ⁊ in ceteris similibus alias frustra ibi adijceretur similibus si dictio ceteris. de per se esset repetitiua similiū ad idē allego tex. in. c. omnes principes. d maio. ⁊ obedi. vbi dicit tex. omnes principes ⁊ ceteros homines. ibi dictio ceteros, non facit repetitionem similium: quia non vult dicere ceteros omnes principes vel similes principibus, nisi dicas ad illum tex. ꝙ ibi non dicit ceteros simpliciter, sed addit ceteros homines: quia dicendo ceteros homines, noluit facere repetitionem similium.
5 ¶ † Quarto no. in ver. idē puto, ꝙ stipulatio seruitutis nō est faciēdi: ptȝ q: tex. dicit ideo puto ⁊ si quis faciendū aliquid stipulatus sit: ergo p̄supponit ꝙ. s. nō dixerit de stipulatiōe faciēdi: ⁊ sic pōdera hic videri tex. cōtra gl. in.l. ij. §. harū. in ver. viā. in prin. s. eo. vbi gl. tenet ꝙ stipulatiōes seruitutū sunt faciēdi. sed tenēdo opi. Bar. ibi ⁊ cōmunem ꝙ sunt mixte dandi ⁊ fa-
6 ciēdi put ibi examinaui h̄ mō tex. iste nō obstabit. ¶ † Quinto no. in versi. Celsus. ꝙ in obligationibus faciendi post morā succedit obligatio ad interesse. adde.l. si insulam. j. eo. vbi istud melius probatur q̄ alibi ṡm Bald. ibidem ⁊ tex. in.l. si quis ab alio. §. fi. j. de re iudi. gl. in.l. ij. §. fi. s. eo. Et sic reus non pōt precise cogi ad factum sed soluendo interesse liberatur. que sit ratio ponit Bart. in. xi. opposi. vbi dicetur. Ista regula recipit plures fallentias que colliguntur ex dictis Bar. in. viij. q. Ego ibi quā
7 plures alias addam. ¶ † Sexto nota, ꝙ obligatio ad interesse ⁊ sic ad pecuniā dicitur esse diuidua: ⁊ ideo cōtra quemlibet ex heredib⁹ promissoris agi debet pro portione hereditaria, ⁊ sic habes ꝙ licet principalis obligatio sit indiuidua tamen subrogata ad interesse est diuidua: ratio q: contrahitur ad reȝ diuersam ⁊ ad rem q̄ est diuerse nature. ¶ Limita singu. esse verū q̄n interesse petit̄ iure actionis, ⁊ obligationis. ita proprie loquit̄ iste tex. secus q̄n interesse venit accessorie in executiōe sentētie per officium iudicis mercenarium deseruiens actioni proposite ad indiuiduum: tunc etiam interesse censetur esse indiuiduū. ita singu. limitat Bar. in.l. ij. §. ex his. in pen. col. s. eo. ibi dixi. ¶ Secundo limita quādo ageretur ad interesse ratione more commisse. secus si ratione doli in faciēdo cōmissi circa speciem restituendā: q: tūc dabitur insolidū contra quemlibet cōmittētem dolū.l.j.§. si apud duos. ⁊.l. si duo. ver. ꝙ si lancem. s. depo. Expeditis textualibus capio glo. j. quam diuide magistraliter in tres partes. In prima oppo. cōtra tex. ⁊ dupliciter soluit. In secūda querit quare stipulationes seruitutū sint indiuidue, ⁊ videtur assignare tres rationes. sed vt etiaȝ dicit Paul. de castro potius concernūt effectus indiuiduitatis qui sequunt̄ ex eo ꝙ sint indiuidue, quam ostēdāt causam quare sint indiuidue. In tertia gloss. conatur aliis tribus modis ostēdere qualiter facta sunt indiuidua: sed isti etiā sunt poti⁹ effectus q̄ cause. scda ibi qualiter aūt. tertia ibi, sed hoc nō est facile assignare. ¶ In prima parte glo. ibi preter vsumfruct. Ista solutio est vera in se, ſȝ non est congrua exceptio ad text. cū loquatur de seruitutibus realibus ⁊ vsusfructus est personalis vnde cū ista exceptio non sit de cōtentis sub regula non est bona, vt dixi in tex. in. iij. not. sequens solutio ibi, sed inter heredes ⁊c. est tex. j.l. v. §. reo. ff. de vsufru. Itē illa que sunt indiuidua ex parte heredus stipulatoris, sunt etiam indiuidua econtra ex parte heredum promissoris.l. ij. §. ex his. s. eo. ⁊.l. vie. s. de seruit. Et ita etiā istā solutionē reprehēdit Bar. in. v. oppo. ⁊ oēs sequunt̄, Sȝ salua istam solutionē gl. vt p̄cedat post vsumfructū ꝯstitutū. nā tunc cōstituēs tenet̄ etiā ad patiētiā p̄standā, ⁊ sic tenet̄ pati eū vti.l. iij. §. dare. s. de vsufru. gl. in.l. corruptionē. C. e. ⁊ in.l. pluribus. §. ⁊ si placeat j. e. ⁊ ista obligatio ad patiētiā prestādā in vsufr. est indiuidua, ⁊ q̄libet heredū p̄missoris tenet̄ insolidū, ⁊ si p̄missa esset pena vno ex heredib⁹ cōtrafaciēte cōmitteret̄ insolidū cōtra omnes q: tūc aufert totū cōmodū vsusfructus, vt declarat Bar. in. iij.
8 q. ad fi. quē Ange. ⁊ alij oēs sequunt̄. ¶ † Et sic stat cōclusio ꝙ inter oēs seruitutes nedū reales, sed etiā p̄sonales sola seruitus vsusfruct⁹ est diuidua. Nec ob. tex. in.l. si cū duorū. j. de stip. ser. ꝙ dȝ intelligi ꝙ vsusfruct⁹ nō pōt diuidi diuisione naturali, cū sit ius incorporale, ſȝ bn̄ diuidit̄ ṡm iuris ordinationē ṡȝ Bar. ibi ⁊ hic in. iiij. q. Quare aūt vsusfr. dicat̄ diuidu⁹ ⁊ alie seruitutes nō, etiā p̄sonales vt vsus.l. vsus pars. s. d vsu. ⁊ habit. rōnē assignat Bar. i. j. q. vbi dicet̄. ¶ In scda parte principali gl. ha-
9 bes tres ꝯclusiōes. ¶ † Prīa ꝯclusio ꝙ si vn⁹ pluriū dn̄oꝝ fundi cōis stipulet̄ viā, vl' aliā seruitutē realē fundo cōi: ista stipulatio nō vȝ. Adde.l. si vn⁹ ex socijs. s. de serui. rusti. p̄di. vbi ē tex. multū clar⁹ de h̄. ¶ Istā ꝯclusionē reprobāt Pau. d ca. Imo. ⁊ d. Alex. bona rōne: q: vnus sociorū pōt acq̄rere seruitutē cōi fundo, ⁊ talis acquisitio nō est nulla, sed pēdet ex futuro euentu: ⁊ si alij postea cōsentiāt: ex tūc talis acquisitio seruitutis vȝ, ⁊ habebit effectū, ⁊ interim acquirēs nō p̄t p̄hiberi vti seruitute.l. p fundū. s. d ser. rust. p̄di. ⁊.l. si. s. cō. p̄di. sicut ergo vn⁹ sociorū pōt acquirere seruitutē fundo cōi cū determinatiōe supradicta: ita etiam dȝ posse stipulari. ⁊ ita dȝ determinari ⁊ declarari tex. i. d.l. si vnus. ⁊ ista gl. ⁊ dt Pau. ꝙ null⁹ hoc tangit. ¶ Secūdo vltra eos ꝯ istā cōclusionē gl. facere vr̄ illud ꝙ vult gl. not. in.l. nemo ex socijs. i prin. s. pro soc. que notabiliter tenet ꝙ quilibet sociorū itelligat̄ habere tacitū mādatū ad faciēdū ea que sunt vtilia societati: si ita est: ergo virtute talis taciti mādati poterit vnus sociorū stipulari seruitutē fundo cōi: q: istud ē vtile ceteris. Lu. ro. hic fortasse sentiēs istā difficultatē, lȝ eā nō attingat reprobat. d gl. in. d.l. nemo ex socijs. p istā gl. hic, ⁊ p tex. i.l. de pupillo. §. si pluriū dominorū. s. de ope. no. nun. vbi vnus dominorū fundi cōmunis nō pōt nūciare nouū opus: ⁊ tū est vtile ceteris. ⁊ idē Ludo. ro. ibi in. d. §. si pluriū dn̄orū. reprobat. d. gl. per illū tex. licet dicat Lu. hic ꝙ illa glo. cōiter ab oīb⁹ approbetur. Moder. senē. saluāt vtranq; gl. ⁊ bene ꝙ gl in.l. nemo ex socijs. p̄cedit in societate cōuētionali, q̄n plures cōtraxerūt societatē: nā rōne talis cōtractus quilibet sociorū intelligit̄ habere tacitū mādatū ad ea q̄ sunt vtilia societati: ſȝ gl. nostra loquitur in societate incidēti alicuius rei, q̄n plures habēt fundū cōmunē, vel q: simul emissent, vel q: fuisset eis legat⁹, vt est tex. lȝ isti nō allegēt i.l. ij. s. cōi diui. p quē tex. no. ibi Bar. ꝙ si emim⁹ rem simul in ea re dicimur esse socij ꝙ est bene tenēdū mēti ṡm eum. idem tenet Bart. in.l. j. in. xj. q. C. pro soc. ⁊ ita etiaȝ potest intelligi tex. in. d.l. de pupillo. §. si pluriū dn̄orū. ratio diuersitatis est ṡm eos: q: in societate incidenti illi non dicuntur esse veri ⁊ proprij socij, vt est tex. no. in.l. vt sit. s. p soc. declarat Ang. in.l. quidā hyberus. s. de ser. vrb. predi. hoc etiā ptȝ q: inter eos cōpetit actio negotiorū gesto.l. qui in aliena. §. fi. s. de neg. gest. ⁊ tamē si essent veri socij ⁊ haberent tacitū mandatū, cōpeteret actio pro socio vel actio mādati. Unde gl. in. d.l. nemo ex socijs. que exorbitat debet intelligi ⁊ restringi vt loquat̄ in socijs proprijs ⁊ conuentionalibus qui societatem contraxerunt, non autem in communione incidenti. Adde vltra eos bene facere ꝙ singulariter tenet Bal. in. c. j. in. i. colū. de benefi. fra. in vsib. feu. vbi tenet ꝙ si sunt duo fratres ⁊ vnus emit pro mile ducatis castrū a rege qui cōfessus est se habuisse ⁊ recepisse a dicto emptore soluēte de pecunia eius ⁊ fratris sui p ista verba nō inducit̄ societas, sed videtur negotiū gestū nomine vtriusq; ꝙ est diligēter notandū ṡm eū. ¶ Tertio cōtra cōclusionē gl. nostre facere videtur, nā quis pōt alteri stipulari, q̄n interest stipulātis alteri stipulari.i. stipulatio ista. §. alteri. ⁊. §. si stipuler. s. eod. ⁊.l. liber homo. la. ij. §. fi. j. e. Sȝ quādo vnus ex socijs stipulatur seruitutem predialem fundo cōmuni, sua interest istud stipulari, ⁊ tūc intelligitur stipulari ꝙ seruit⁹ acquirat̄ etiam p parte aliorum: quia alias nō potest valere pro parte sua, nisi etiam valeret pro parte sociorū ⁊ sic in totū ergo talis stipulatio debet valere contra gl. nostram. Et si diceres ꝙ regula. d. §. alteri. ⁊. d. §. si stipuler. quando stipulatoris interest totum stipulari alteri, ⁊ tūc bene valet, vt in dictis iuribus: sed hic interest solū pro parte sua:

rñdetur ꝙ istud nõ potest dici in indiuiduis vt est materia no-
stra: in quibus videt̃ semp interesse totũ cũ in indiuiduis acq-
ratur vnicuiq; ius insolidum.l.ij.§.ex his.ff.eod.Hinc est ꝙ in
indiuiduis vnus põt agere in iudicio p alio sine mãdato,lȝ nõ
videatur sua interesse in totũ.l.ij.C.de cõsor.eiusdẽ lit.ergo idẽ
in stipulatiõe.⁊ sic ꝯ gl.Bal.tñ in.l.si absentis.in pe.co.C.si cer.
peta.videt̃ tenere ꝙ vnus sociorũ non possit societati stipulari,
10 vt ibi per eum.¶ †Scda ꝯclusio gl.est ꝙ vnus sociorũ nõ põt
in fundo cõi ꝓmittere seruitutẽ alij fundo alterius.ꝑ ista ꝯclu
sione gl.videtur bene facere: q; seruitus se hȝ ad modũ chara-
cteris qui imprimit̃ ĩ corpore cũ ferro ignito,vt declarat Bar.
in.l.iiij.ff.de serui.⁊ in.l.nemo potest.in pe.col.ff.de leg.j.dixi in
l.eũ q ita.j ff.eo.cũ ergo vnus sociorum nõ habeat partem de
per se,etiã in aliquo minimo cespite terre,partem hȝ.l.menius.
§.duobus.ff.de le.ij.ergo non posset in aliqua parte imponere
seruitutẽ, quin imponeret in parte sociorum: ergo solus sine
alijs socijs facere nõ potest.Istam conclusionẽ glo.reprobãt,⁊
bene Cuma.Pau.de ca.⁊ d.Alex.Et in primis ẽm Cu.ista gl.
errauit: q; etiam ille qui nõ habet fundũ potest promittere ser-
uitutẽ per fundum alienum.tex.est in.l.heredes.§.an ea in vers.
contra,ff.fami.ercisc.si ergo non habens fundũ potest seruitutẽ
promittere: ergo forti⁹ debet posse qui est dñs fundi cõmunis
pro parte.⁊ hoc etiã videt̃ tenere Bar.in.l.si sub vna.§.j.ĩ.e.Et
si aliquis opponeret de tex.in.§.pe.insti.de serui.⁊ in.l.j.ff.cõia
pred.vbi dicũt tex.ꝙ seruitutes ideo dicunt̃ ꝑdiales,q; sine ꝑ-
dijs constitui nõ possunt: ideo nemo põt seruitutẽ imponere,q
prediũ non habet: q; in vtroq; loco rñdent glos.ꝙ verum est vt
de presenti sit seruitus,sed bene inducit obligatio.ad seruitutẽ,
vt in.d.ver.contra.Secũdo cõtra conclusionẽ gl.nostre monet̃
Pau.fundamẽto quo in precedẽti conclusione.nam si vnus ex
pluribus dñis importat,vel cõstituat seruitutẽ in cõmuni fun-
do: talis constitutio pendet ex futuro euentu: ⁊ si alij postea cõ
sentiant talis impositio ex tũc valebit,⁊ habebit effectũ.d.l.p
fundũ.ff.de serui.rusti.predi.⁊.d.l.fi.ff.cõmu.pred.ergo idẽ in ꝓ
missione facta per vnũ ex dñis: arguẽdo de cõstitutione seruitu
tis ad promissionẽ qd est minus,vt.ff.proxime dixi.Tertio ad
de ꝙ dicit text.in.l.serui electione.§.j.ff.de lega.j.vbi ꝙ cõe est
meũ ẽ: quãtũ ad dispositionẽ partis mee: nisi dicas ꝙ ex quo il
la pars est indiuisa,⁊ seruit⁹ nõ põt ꝯstitui pro parte.l.pro par
11 te.ff.de serui.ergo ⁊c.¶ †Tertia cõclusio gl.ẽ ꝙ si dñs stipulet̃
seruitutem realẽ vie fundo proprio,⁊ postea partem fundi alie-
net ꝙ vitiat̃ stipulatio: Intellige istã cõclusionem gl. procedere
qñ alienatio partis fieret pro indiuiso: ratio q; tũc res deuenit
ad casum a quo incipere nõ potest ante negotiũ perfectũ: ideo
tũc vitiat̃.l.pluribus.§.⁊ si placeat.ĩ.eo.iuncta.l.pro parte.ff.de
serui.secus si pro diuiso.l.si quis duas.§.j.ff.com.pred.q; tũc in
illa parte sibi remanẽte pro diuiso solus posset acquirere serui-
tutem: ergo per alienationẽ alterius partis nõ debet vitiari sti
pulatio ẽm Pau.de ca.Roma.⁊.d.Alex.h,⁊ ita habes expe-
12 ditã totã secundam partẽ gl.¶ †In tertia parte principali glo.
conatur ostendere quõ facta sunt indiuidua,⁊ est secunda pars
principalis huius.l.sed vt dixi,ff.sunt potius effectus quã cau
se Bar.late explicat in.iij.qõne principali.vbi dicet̃.Sȝ inquã-
tum ista gl.tenet ꝙ si vnus dominorũ stipuletur domũ edifica
ri.in fundo cõmuni inanis est stipulatio.sequitur Barto.in.vj.
oppo.Et dñ gl.ad hoc opponit de.l.cõtinuus.§.fi.ĩ.e.vbi pos-
sum stipulari insulam fabricari vni ex heredibus meis in fun-
do hereditario,ita ꝙ acquiritur illi,⁊ non alijs heredibus,⁊ tñ
ipse nõ est solus dñs fundi hereditarij: ergo idẽ in proposito in
vno ex dicẽdis.Rñdet dupliciter.primo ẽm Bar.ĩ.d.vj.opp.
ꝙ si fund⁹ erat in totũ illius heredis cui testator fuit stipulat⁹:
eo q; sibi prelegat⁹ a testatore: ⁊ sic loquit̃ in vniuersali successo
re ad quem bene transit actio stipulationis,vt ibi: secus in sin-
gulari successore.l.si sub vna.§.j.ĩ.eo.Uel secũdo intelligitur il-
le tex.ẽm gl.⁊ doc.ibi quãdo fundus erat in totũ illius heredis
cui testator stipulatus est aliũde q̃ ex causa hereditaria.istam
conclusionẽ gl.reprehendit solus Cuma.⁊ dicit se admirari de
ista glo.⁊ de docto.nam omnes eã sequunt̃,⁊ dicit ꝙ est falsa ⁊
istud patet.Nã quis põt stipulari insulã fabricari in fundo pe-
nitus alieno,⁊ valet stipulatio,dũmodo aliqualiter intersit sti-
pulãtis licet nõ in totũ.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.ff.eo.
quãto fortius debet quis posse stipulari insulam fieri in fundo
communi in quo habet partẽ pro indiuiso,⁊ sic interest sua pro
illa parte pro indiuiso.⁊ ista res est clarissima secundũ eũ.Tene
cõclusionẽ glo.quã etiam sequuntur Pau.de ca.Lud.rom.do.
Alex.⁊ do.Pet.de bexu.hic: q; ista gl.debet sane intelligi quan
do alij socij stipulatoris nolunt ꝯsentire ꝙ fiat insula in fundo
cõmuni,quo casu in re cõmuni potior est cõditio ꝓhibẽtis ali-
quid fieri.l.sabinus.ff.cõmu.diui.⁊.l.an vnus.ff.si serui.vẽdi.sȝ
tex.in.d.§.si quis insulam.loquitur quando ille tertius consen
tiebat ibi edificiũ fieri.Unde si non cõsentiret etiam ibi inanis
esset stipulatio,licet aliquo modo interesset stipulãtis: preterea
⁊ secũdo qñ vnus ex dñis stipulatur seruitutẽ in fundo cõi: sti-
pulatio nõ valet nisi alij cõsentiant.l.si vnus ex socijs.ff.de ser-
ui.rusti pred.⁊ dictũ fuit in precedẽti parte glo.vbi etiã ipsemet
Raph.cuma.sequit̃ ergo eadẽ ratione non dȝ valere stipulatio
si vnus sociorũ stipulet̃ insulã fabricari in fundo cõi,⁊ alij nõ cõ
sentiãt.Sȝ ad hoc rñdebat ipse Rapha.ꝙ aliud est in stipula-
tione seruitutũ que est stipulatio dãdi.l.iij.§.dare.ff.de vsufr.⁊
in stipulationibus dãdi nõ succedit obligatio ad interesse.l.vbi
aũt.§.fi.ĩ.eo.Unde vbi stipulatio non põt valere ꝓpter meũ in-
teresse,sed.q.nostra loquit̃ in stipulatione faciẽdi insulã in qua
bñ succedit obligatio ad interesse,⁊ sic põt valere ꝓut meum in
teresse.⁊ dicit Raph.ꝙ istud est efficax fundamẽtum.Sȝ certe
ista rñsio nihil valet ẽm Pau.de ca.⁊ do.Alex.q; etiã qñ stipu
lor dari alteri q̃ mihi: ⁊ tũc bñ succedit obligatio ad interesse.
l.liber homo.in.ij.§.fi.ĩ.e.sed hic videor stipulari seruitutẽ etiã
cũ socijs.preterea nõ est verũ ꝙ stipulatio seruitutis dicatur sti-
pulatio dandi,imo est mixta ẽm Bar.⁊ alios in.l.ij.§.⁊ harũ.
vbi dixi.ff.e.Preterea vltra eos ꝙ fundamẽtũ Raph.ꝙ ipse
reputat efficax nõ sit verũ aperte ostenditur: nam dum dicit ꝙ
hic loquitur in stipulatiõe faciẽdi in qua succedit obligatio ad
interesse: certe istud procedit qñ promissor est in mora faciendi,
vt hoc tex.in fi.sed in casu nostro ꝓmissor nunq̃ põt dici in mo-
ra,si non fabricauit in fundo cõmuni insulam promissam.Nã
stipulator nunq̃ potuit sibi demonstrare locum rectum fundi
in quo edificaret,cuȝ nec in minimo cespite terre habeat ius in
fundo cõmuni pro indiuiso.l.Menius.§.duobus.de le.ij.ergo
nunq̃ promissor potuit dici in mora edificãdi ꝓpter incertitu-
dinem loci designãdi in loco cõi.l.ita stipulatus.ĩ.eo.ergo nũq̃
potuit teneri ad interesse: ergo nũquã potuit valere stipulatio.
Unde tene conclusionẽ gl.cõiter approbatam que licet vera sit
in se: tamen ista ratio glo.non est perfecta ⁊ generalis ad osten-
dendũ ꝙ facta sint indiuidua: q; nõ conuenit stipulationi rem
tradi,nec stipulationi operarũ que sunt facti.sed nõ cõtinet ali
quid solo coherens prout in conclusione gl.Sequẽs ratio glos.
ꝙ facta ideo dicant̃ indiuidua: q; non recipiunt partem quoti-
tatiuam,sȝ tertiam vel quartam,ideo partis implementũ non
liberat puta edificãdo tertiã vel quartam partem domus pro-
misse edificari non est etiã generalis: quia solum procedit in fa-
ctis habentibus certam formam,vt domum fieri,vel insulã fa-
bricari.nam forma nõ dicitur adesse quousq; opus sit perfectũ.
l.si is qui quadringenta.§.quedã.ff.ad.l.falc.vnde non ꝓcedit ĩ
alijs factis.Tertia ratio gl.quod facta sunt indiuidua inter he
redes promissoris,sed non inter heredes stipulantis nihil con-
cludit ad propositum quare facta sint indiuidua.Itẽ reproba-
tur ab omnib⁹: q; stipulatio que est indiuidua ex parte heredũ
ꝓmissoris,eodẽ modo debet esse indiuidua ex parte heredis sti
pulatoris,⁊ ecõtra.l.ij.§.ex his.ff.eo.⁊.l.vie.ff.de serui.⁊ dixi etiã
ff.in.j.parte huius gl.que ergo sit ratio quare facta sint indiui-
13 dua,Bar.vt dixi explicat in.iij.qõ.prin.ibi dicetur.¶ †Extra
gl.Bar.format.xiiij.oppo.⁊.x.questiones.In prima op.cõclu
dit,Bar.ꝙ lȝ seruitus aque ducẽde sit indiuidua,vt hoc tex.tñ
cõmoditas talis aque ducẽde põt inter plures diuidi,in tẽpo-
rib⁹ ⁊ mẽsuris,vt dt tex.in l.lucio.in fi.⁊.l.seq.ff.de aqua quot.
⁊ estiua.⁊ in.l.arbor.§.fi.ff.cõi diui.gl.in.l.si partẽ.ff.de seruitu.
rusti.pre.⁊ dicit Bar.in.ij.oppo.ad fi.ꝙ quelibet seruitus respe
ctu cõmoditatis est diuidua,p tex.in.l.via.§.j.ff.de serui.Ad-
do bene facere in simili ꝙ lȝ iurisdictio presertim comitatus vel
marchionat⁹ nõ possit inter vasallos diuidi sine ꝯsensu directi
domini,alr̃s caderẽt a feudo.c.imperialẽ.§.preterea ducatus.de
prohi.feu.alie.p Fede.ĩ feu.tñ administratio seu exercitiũ iuris
dictionis,⁊ sic commoditas põt inter eos diuidi,absq; aliquo
cõsensu directi domini.ita singulariter determinat Bar.in.l.in
ter tutores.circa fi.p illũ tex.ff.de admi.tu.⁊ ibi dicit ꝙ ita alias
habuit de facto cõsulere in iurisdictione cuiusdã comitatus,in
qua cõsuluit ꝙ isto modo poterat diuidi inter plures filios.⁊ re
perio ꝙ ita cõsuluit in consil.clxxxix.ꝙ incipit,primo queritur
vtrũ iurisdictio ⁊ imperiũ in.ij.dubio.sequit̃ Pau.de castr.i.l.
vie.ff.de serui.d.Ant.de but.Ioã.de imo.⁊.d.Abb.in.c.prudẽ
tiã.in pn.de off.deleg.per id ꝙ ibi not.Inno.in prin.gl.ma.vbi
vult ꝙ licet iurisdictio sit indiuidua quo ad habitũ põt tamen
cõmoditas vsus diuidi.Idem tenet Bal.in.c.vno delegatorũ.
de off.dele.Hemi.in.c.ij.in vlt.col.de arbi.in.vj.d.Alex.in cõsi,
xxv.v.colũ.ꝙ incipit attentis narratis.in.ij.colũ.Ad ibi decidit
hunc Ange.in.l.ij.§.ex his.ff.eo.⁊ ibi Ioã.de imo.⁊.d.Alex.in
pen.co.ꝙ si plures dñi habẽt iurisdictionẽ in vno castro,⁊ sunt
discordes in iurisdictione administrãda possunt vrgere p dire-
ctũ dñm ad instantiã subditorũ diuidere vsum iurisdictiois per
tp̃a vtẽdo alternis annis p.d.l.lucio.ff.de aqua quo.⁊ esti.⁊ per
dictum

dictum no.Inn.in.d.c.prudentiam.idem tenet do. Abb.in.c.
fi.in.j.colum.de re iudi.d.Alexan.in prealle. consi xxv.v.vol.in
vj.colum.⁊ se.Istis adde tex.no.in cle.ij.de iur.pat.vbi est text.
quod plures patroni descendẽtes ab vno possunt inter se diui
dere commoditatem presentandi alternis annis.Itẽ adde gl.
no.xvi.q.iij.c.licet.in glo.fin.que vult quod si ecclesia est subie-
cta duobus episcopis,puta quia sit posita in limine vtriusque
diocesis,⁊ tales episcopi non conueniunt in illam ordinando:
superior debet eos cogere vt alternis annis disponant quã gl.
ad hoc not.d.Abb.in.d.c.fi.in.j.colum.de re iud.⁊.d.Alex.ĩ.d.
14 §.ex his.in pe.colum.¶ †In.ij.oppo. Bart.intendit declara-
re id quod est potissimum ⁊ necessarium cognoscere pro intelle-
ctu tex.⁊ materie que sit ratio quare seruitutes reales dicantur
esse indiuidue,⁊ conatur istud ostendere a partibus sufficiẽter
enumeratis,siue consideremus fundum seruientem,non potest
quis aquam ducere vel ire per partem illius fundi seruientis
pro indiuiso,siue consideremus fundum dominantem non po-
test quis ad eum ire vel aquam ducere pro certa parte pro indi
uiso.Et probat quia dominus pro parte nõ potest seruitutem
acquirere nec imponere,vt tenet glo.ff.in.ij.parte.⁊ istud est cõ-
mune ad omnes seruitutes reales que isto respectu dicũtur in
diuidue.ista verba Barto.quia sunt obscura potes sic declara-
re.Nam si debes aliquam seruitutem predialem per fundũ tuũ
ad fundum meum puta vie,itineris,actus,vel aqueductus: si
ego non possem ire nisi vsq; ad dimidiam fundi tui in nullo mi
hi prodesset iste vsus seruitutis,nisi possem perficere vsum per
totum fundum,⁊ sic nisi perfecte vtar vsu totius fundi seruien-
tis: quia vsus ipsorum est indiuiduus pro parte.l.vie.ff.de ser-
ui.quia vtendo pro parte nullus resultat effectus.Facit quod
not.dicit Bald.in.l.si plures.in.iij.colum.C.de condi.inser.qd
quando aliquid taliter ordinatur vt nisi sit perfectum,in nullo
proficiat dicitur esse indiuiduum.Similiter secundum Bart.si
consideramus instrumentum quo mediante quis vtitur serui-
tute vt plurimum reperitur indiuiduum.Nam instrumentum
quo quis vtitur seruitute est homo vel iumentum,⁊ vna pars
hominis vel iumenti non potest ire quin vadat alia,⁊ si instru
mentum diuidatur in partes: extinguitur,⁊ sic nullus erit eius
vsus.Nec obst.quod ad certam partem pro diuiso potest con-
stitui ⁊ remitti seruitus tam respectu fundi dominantis,quam
respectu fundi seruientis.l.ad certam.⁊.l.si cui.ff.de serui.⁊.l.p
certum.ff.commu.predi.ergo patet quod respectu vtriusq; fun
di tam seruientis quam dominantis seruitus est diuidua: ergo
assumptum.ff.factum non est verum.Respõdet Bar.in.iij.op
po.⁊ bene quod quãdo fundus diuiditur quelibet pars pro di
uiso dicitur esse vnus fundus integer ⁊ seruit⁹ que debet̃ cuili-
bet parti pro diuiso debetur vni fundo ⁊ nõ parti, vt dicit tex.
in.l.si quis duas.§.si quis partem.ff.com.predi.Et si dicas po-
ne quod totus fundus debeat seruitutem,⁊ remitto seruitutẽ
quo ad certam partem fundi: in alia remanet certa pars serui-
tutis: ergo seruitus diuiditur.Respõdet subtiliter Bar.quod
tunc seruitus non diuiditur sed restringitur ⁊ modificatur,vt
vbi prior erat latior per totum fundũ: nunc restringatur ad cer
tam partem fundi.⁊ si seruitus est tota in toto fundo,⁊ tota in
qualibet parte fundi.l.via ꝯstitui.ff.de ser.rusti.predi. Sicut a-
nima hominis secundum theologos ⁊ philosophos est tota in
toto,⁊ tota in qualibet parte corporis,prout etiam dicit Bar.
in.l.si cui.ff.de serui.Unde licet oculi eruantur a corpore, p hoc
anima nõ est diuisa sed bene restricta ⁊ modificata,vt que pri⁹
habebat virtutem visiuam propter instrumentum oculorum
nunc non habeat.⁊ dicit Bart.quod ista sunt subtilia ⁊ consi-
stentia in intellectu: nec sunt aliter intelligibilia , nec aliter pos-
sunt declarari. Stat ergo secundum Bartol.quod seruitutes
sunt indiuidue tam respectu predij seruientis, quam respectu
predij dominantis,⁊ quam respectu instrumentalis vsus serui
tutis: licet respectu temporis ⁊ commoditatis dicant̃ diuidue.
Sed aduerte inquantum Bart.vult quod ideo seruitutes sint
indiuidue: eo quia non possunt deberi per totum fundum ser-
uientem,nec etiaȝ possunt deberi nisi toti fundo dominãti.Nã
in contrarium facit secundum Cuma.quia attenta ista ratione
Barto.sequeretur quod si promitteres mihi centum: ista obli-
gatio de centum esset indiuidua.non enim potest deberi perso
ne mee nisi in totũ: nec per tuam personã nisi totã,nec vni parti
persone mee dari potest quin alteri detur: ⁊ tamen pecunia ⁊ sic
quantitas est diuidua.l.ij.§.j.ff.e.Tu stringe fortius istud fun
damentum Rapha.nam parti fundi diuisi potest deberi serui-
tus: quia pars fundi censetur vnus integer fundus secundum
Barto.hic in.iij.oppo.⁊ tamen parti persone non potest debe-
ri pecunia: q; pars diuisa Titij nõ est Titius.l.mortuo.ĩ prin.
cum ibi no.per Bartol.ff.de leg.ij.⁊ licet Rapha. cuma.dicat
se saluare Barto.quia in seruitutibus pars certitudinaria da-
ri non potest: quia fundus aliquãdo indiget plus aqua aliquã
do minus,⁊ sic incertam est quanta aqua opus sit fundo: tamẽ
ista solutio non tollit obiectũ nec habet sensum.Ideo tu aliter
respõde defendẽdo Bar.quod obligatio vel stipulatio dicitur
indiuidua respectu contenti in ea,non respectu persone deben
tis vel cui debetur,secundum Bar.in.ij.oppo.debitum ergo pe
cunie est diuiduum sicut pecunia vt hoc tex.in vers.Celsus.per
sona ergo debitoris vel creditoris quo ad hoc non est in cõside
ratiõe alias omnis obligatio esset indiuidua,qd est falsum.ob-
ligatio autem ad seruitutem continet aliud ꝙ consideratis re-
15 spectibus Bar.est indiuiduum.¶ †Ego secundo ⁊ fortius cõ
tra Bar.oppono inquãtum Bar.vult in.iij.oppositione quod
quãdo totus fundus debebat seruituteȝ,⁊ diuiditur in partes,
vel sit remissio in parte fundi,quod tunc seruitus nõ diuiditur
sed bene restringitur ⁊ modificatur quo ad illam parteȝ cum sit
tota in toto ⁊ tota in qualibet eius parte.Attenta ista ratione
Bar.sequeret̃ ꝙ idem esset in predio dominãte cui debetur ser-
uitus realis. quod si alienaretur eius pars ꝙ seruitus deberet
restringi ⁊ retineri in alia parte fundi dominantis tanquam to
ta in toto,vt sic eadẽ seruitus remaneat restricta ad certam par
tem: ⁊ tamen istud est falsum.l.pro parte.ff.de serui.tenet glo.ff.
in.ij.parte,⁊ ibi omnes sequuntur.Item tenet Bar.ꝙ quando
restringitur seruitus quia pars fundi seruientis sit alienata,qd
adhuc tota seruitus remaneat sed restricta ⁊ modificata: certe
ex quo tũc non potest ire nisi pro parte fundi quod dicatur ad
huc esse totalis seruitus.Istud ẽm Cuma.non bene cadit ĩ sen
su hominis sensati: sicut,nec esset cõgruum dicere quod tale do
minium licet restrictum remaneat quando pars predij dominã
tis est alienata.Defendendo Bar.dic quod Bar.loquitur quã
do alienatio vel remissio fit pro parte pro diuiso,ꝙ tũc seruit⁹
restricta ⁊ modificata retinetur in alia parte.ratio quia in par-
te pro diuiso ab initio potest constitui seruitus.l.ad certam.ff.
de serui.quia illa pars diuisa cẽsetur esse integer fund⁹.l.si quis
duas.§.si quis partem.ff.com.predi.Idẽ est in predio dominã
te: quia si alienetur eius pars pro diuiso in alia parte totalis ser
uitus retinetur.d.l.si quis duas.§.si quis partem.secus quãdo
alienatur pars pro indiuiso: tunc seruitus vitiatur in totum: q;
tunc deuenitur ad casum a quo incipere non potest,ita proprie
loquitur tex.in.d.l.pro parte.⁊ ibi glo.quia cum fundus aliena
tur pro indiuiso non datur tunc certa pars ad quam tota serui
tus restringi possit,sȝ quicquid sit vltra predicta: ratiões Bart.
superius relate non clare demõstrant ad intellectum indiuidui
tatem seruitutũ,ideo alia apertior ratio est inuestiganda.Lud.
hic duas alias rationes assignat satis fragiles ⁊ nõ generales:
Prima quia implementuȝ seruitutum pro parte non affert tã
tam vtilitatem respectu partis,quantam tota respectu toti⁹: ⁊
ponit exemplum: si promitteres me sinere ire ad putandum vi-
neas,⁊ postea non patereris me ire ad recolligẽdam vindemiã:
prima prestatio partis parum prodesset.Secũda ratio quia di
uisio corrumperet formã traditam a iure seruitutibus,puta q;
de iure via debet esse lata octo pedum.l.vie latitudo.ff.de serui.
rusti.pre.si diuideretur destrueretur forma iuris: ideo iste tex.di
cit ꝙ earum diuisio corrumpit stipulationem.sȝ certe nõ omni
bus seruitutibus tradita est a iure certa ⁊ limita forma. Aliaȝ
tertiam rationem assignat Pau.de cast.hic in.vj.col.satis pro
ximam quam ego.ĩ.tenebo.⁊ eam sibi ascribit.d. Alexã.tacito
authore in.j.col.in.ij.no.¶ Ego postremo dico ꝙ ideo seruitu
tes reales sunt indiuidue.eo quia in eis nulla potest cadere di-
uisio de mundo,non quidem naturalis, q; diuisio naturalis sen
que fit secundum naturam cadit in rebus corporalibus ⁊ fit ab
homine: ideo non cadit in seruitutibus cum sint iura incorpora
lia.l.j.ad fi.ff.de re.diui.⁊ inst.de re.corpora.§.eo.numero.⁊ ita
etiam dicit Bart.ĩ.in.iiij q.vnde cum seruitutes sint iura ĩcor-
poralia naturaliter non potest homo diuidere,id quod non vi-
det,nec tangere potest.Et si tu dicas licet seruitutes,q; sunt in
corpore,⁊ sic inuisibiles naturaliter diuidi non possint: tamen
fundi qui seruitutes debent bene possunt naturaliter diuidi: nã
dico ꝙ idem ius seruitus remanet fundo diuiso, sicut quando
erat indiuisus,ita dicit egregius tex.in.l.nam satis.in.§.sȝ si is
fundus.ff.quemadmod.ser.amit.⁊ si fundus seruiẽs particula-
tim alienaretur omnes partes seruitus sequitur.⁊ eo casu serui
tutes in sua conditione durant.ita dicit tex.in [illegible] l.via cõstitui.
§.si fundus.⁊.§.quecunq;.ff.de ser.rust.predi.nã quoq; potest
esse in seruitutibus eadeȝ diuisio ciuilis que fit a.l.ẽm iuris dis
positionem que diuisio legalis alias cadit in rebus incorpora
lib⁹ ⁊ sic in iuribus,vt in dominio,in actionibus ⁊ obligationi
bus.l.j.C.si cer.pe.⁊.l.p hereditarijs.⁊ toto tit.C.de here.actio.
Et in hoc Bar.etiam.ĩ.in.iiij.q.se expedit vno verbo ꝙ oẽs ser
uitutes ẽm iuris ordinationem sunt indiuidue: excepto vsufr.
vt hac.l.⁊.l.j.§.si vsufr.ff.ad.l.fal.sed nõ ponit ibi Bar.aliquã

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

a ¶ Rñdet. ad de q etias añ cñ gl.in.l.pro parte.ff.de fer. z ibi dt ꝑAu. de Castr. ita soluit.

b ¶ Solutiōe. adde q vī q sic possit rñde ri q Bar. hic loquat quando par operis puta ptē fundi tradi erat certa. sec⁹ ibi vbi stipulaba tur parte ope trū. vel secūdo quod ꝯclusio Bar. hic ꝑcedit nisi aliq̄ medīū impediret. vt ibi vī iiij. q verū est q ptes multarū operarū ꝑsit a principio deducit: q ptes multarū operarū faciūt aliq̄ opus i tegrū: sed ptē ope vnī⁹ diei promittere ni hil esset, cū in ei⁹ locū succedat interesse, q̄ in media opa non estimaret. Consi dera etiā pro solutione que dñr in.l.in stipulatiōib⁹. ff. opera. ff. de cōdi. inde. Maxime sup gl. ibi Jas. pones etiā z melī⁹ rñdere q̄ l. libertus qui post. in. ff. de ope. lib. p cedit i operis officialibus q̄ p parte neq̄ ꝑmitti neque solui ꝛc. quia ope officiales cōsistūt in seruiēdo mēse. z in associando dñm p ciuitatē vt declarat Bart. post antiquos in. l. si non sortē. ff. libert⁹. i. iiij. co. circa princ. ff. de cōdi. inde. Maxime q̄ ptes ptē ope vnī⁹ diei promittere ni hil esset, cū in ei⁹ locū succedat interesse, q̄ in media opa non estimaret. Consi dera etiā pro solutione que dñr in.l.in stipulatiōib⁹. ff. opera. ff. de ope. lib. p cedit i operis officialibus q̄ p parte neq̄ ꝑmitti neque solui ꝛc. quia ope officiales cōsistūt in seruiēdo mēse. z in associando dñm p ciuitatē vt declarat Bart. post antiquos in. l. si non sortē. ff. libert⁹. i. iiij. co. circa princ. ff. de cōdi. inde. Maxime q̄ ptes ptē ope vnī⁹ diei promittere ni hil esset, cū in ei⁹ locū succedat interesse, q̄ in media opa non estimaret. Consi dera etiā pro solutione que dñr in.l.in stipulatiōib⁹. ff. opera

rem que nūc nō est mea, sed aliqñ fuit, vt in eo q tenet cōdictiōe indebiti vel ob cām, in quē fuit trāslatū dñium, ⁊ sic restituēdo rē trāsferūt dñium, ⁊ sic restitutio nō est semp meri facti: ꝑterea ſm eū etiā traditio rei est aliqñ meri facti, vt. l. si rem tradi. ff. eo. Ego ꝑ ista opi. d. Chri. q̄ videt de iure sustētabilis dico stringere ineuitabiliter tex. in. l. j. §. si apud duos. ff. depo. vbi est text. q̄ si rem deposui apud duos, possum vnumquēq ex depositariis ꝯuenire insolidū: ergo ibi est tex. ꝙ obligatio rē restitui, est indiuidua obligatione: ex quo quilibet tenet insolidū. Cōfirmatur quia tex. ibi equiparat depositarios tutoribus qui insolidū tenent, vt habet in. l. j. C. de transa. Item tex. ibi dicit ꝙ electione vnius ex depositariis ceteri nō liberantur sed bene solutione: ergo vult ille tex. ꝙ solutio facta ab vno de tota re, ceteri liberent sed nō electione, hoc est agendo contra vnū q̄ alii liberent: ergo vult ꝙ talis obligatio rem restitui sit indiuidua obligatiōe. nec valet quicq̄ sol. quā ibi tradit gl. ꝙ ibi erat expresse actū q̄ quilibet ex depositariis teneret insolidū: q2 diuinatio est ⁊ truffa, vt in simili etiā dicit Bar. hic in tali solutiōe que dabat ad istū text. Preterea isto modo intelligēdo ille tex. esset penit⁹ de indubitabili nō quoq satisfacit alia sol. quam ibi tradit Pau. de Ca. ꝙ ille tex. intelligat de obligatione secundaria que committitur ratione doli. Ista solu. cōfunditur per eundē tex. in verbo proinde. qui venit illatiue ad principium, ⁊ ponit casum expressum qñ cōmissus est dolus: ergo ꝑsupponit principiū loqui qñ dolus nō erat cōmissus. ⁊ sic ꝑ istū tex. videt ꝙ possit ꝓbabiliter teneri ista opi. d. Chri. de castel. ¶ Tenendo istā opi. nō ob. tex. in. l. iii. §. heres. ff. cōmo. alleg. per Bar. ⁊ omnes qui fortiter stringit. rñdet Cum. hic ꝙ ibi tenent heredes rōne doli vel culpe defuncti: q2 defunctus nō restituit, ideo ibi quilibet heredū tenetur ad interess pro parte, ⁊ sic tex. ibi non loquit de principali obligatione ad restituendū, sed de obligatione secundaria ratione doli vel culpe defuncti. Si autē vnus heredū posset restituere ⁊ nō restitueret hoc ipso dolum vel culpam committit, ideo ipse insolidū tenetur, vt est tex. in. d. §. heres. Pau. de Cas. hic, ⁊ in. d. §. Cato. truffatur de ista solutione Raph. quam etiā reprobat. d. Alex. hic: q2 est violare illū tex. qui non patitur istū intellectum, ⁊ re certa loquitur de restitutione rei, ⁊ sic de prima obligatiōe ad restituendū. Preterea ſm. d. Alex. si tex. in. §. heres. loqueretur de obligatione secūdaria illa esset indiuidua. l. si duo. in ver. q̄ si lancē. ff. depo. sȝ errat. d. Alex. q2. l. si duo. loquit qñ secūdaria obligatio cōmittit ex dolo ipsor heredū. secus autem qñ cōmittitur ex dolo defuncti: q2 tūc diuiditur inter heredes. ⁊ in hoc defecit. d. Ale. ita distinguit tex. in. l. in depositi. e. ti. ⁊ hoc casu loquit tex. in. d. §. heres. ⁊ ꝙ ille tex. i. d. §. heres. loquatur de obligatione secūdaria prout respōdet Cuma. patet: q2 subdit exceptionē q̄ si vnus heredum possit totam rem restituere, ⁊ non restituat: tunc insolidum tenetur: ergo talis exceptio declarat regulam loqui non de restitutione rei, sed de obligatione secūdaria cum exceptio soleat regulā declarare. l. nā q̄ liquide. §. fi. ff. de penu leg. Itē cōtra istā opi. dicit Pau. de Ca. esse tex. cui ſm eum non potest respōderi in. l. in cōditione. ff. de cond. fur. vbi condictio furtiua re existente datur ad ipsam rem restituendam: quia ad estimationem nō succedit obligatio nisi re perempta, vt in. l. re furtiua. precedenti, eo. tit. ⁊ tamen ibi est text. formalis ꝙ si sunt plures heredes furis quilibet tenet pro parte ad restitutionē rei: ergo ibi est tex. ineuitabilis ꝙ obligatio rem restitui est diuidua obligatione inter heredes. quē tex. etiam contra Raph. alle. d. Alex. hic, ⁊ ante eos istum tex. pluries allegat Bar. in ista. viii. opp. vbi per illum tex. reprehendit quasdam alias opi. antiquorū. ad idē facit tex. in. l. iii. §. fin. j. de preto. stip. sed tu ad illū tex. realiter respōde ꝙ nihil facit: q2 nō loquitur in obligatione rem restitui: ⁊ sic in materia nostra, sed in obligatione dandi cū loquatur in fure vel eius heredibus, ⁊ cōdictio furtiua datur contra naturā conditionum ad dādum contra furem. tex. est in. §. sic itaq. insti. de act. ⁊ in. l. j. §. fin. ff. de triti. ⁊. l. scire debemus. §. si a fure. ff. e. habet in. l. si quis nec causam. §. res pignori. ff. si cer. peta. q2 quelibet conditio degenerat contra furē odio furis. dicit tex. in. l. fi. in fi. ff. vsufr. quemad. ca. ⁊ sic ille text. non loquitur in materia rem restitui simpliciter, vt est disputatio nr̄a, sed in obligatiōe dādi. d. §. sic itaq. ⁊ dato ꝙ etiā esset obligatio rem restitui q̄ non est verū non est simplex. sed cū qua etiam concurrit obligatio dandi irregularis, vt etiā
20 dicit Ang. hic. ¶ † Expedita rhetorica eorū q̄ tradunt ꝑ bar. ⁊ scribētes in hac. viii. opp. vt reducamus ad practicā: subiicio questionē quotidianā quā Mod. seneñ. dicūt fuisse de facto in ciuitate Senarū. Quidā emit fundū a duob⁹ hoc pacto ꝙ qñcunq intra decēniū restituerent sibi pretiū teneretur eis retrouendere. modo vnus ex eis vult reemere partē suā, alius nō: an illi teneatur retrouendere? videt ꝙ non: quia rem retrouendere est quid indiuiduum, q̄ apparet: q2 venditio continet rem tradi, vt. ff. dixi. sed rem tradi est indiuiduū: vt hac. l. ⁊ ita per istud fundamentum determinat Bar. in. l. cuivsusfructus. ff. de vsu ⁊ vsufr. lega. vbi etiā quasdā alias rationes adducit: presertim q̄ alias inuitus incideret in cōmunionem, q̄ est inconueniēs. l. si non sortem. §. si centum. ff. de cond. ind. ⁊ dicit Bar. se ita consuluisse in ciuitate Spoleti. ⁊ reperio ꝙ ita cōsuluit in cōsil. cxcv. q̄ incipit Angelet⁹ ⁊ Andreolus dederūt ⁊c. Idē tenet Bart. in. l. si qs aliā. ad fi. prin. j. de sol. Bal. in. l. ii. ad fi. C. de pact. inter
a emp. ⁊ vend. Pro ista decisione adde [a] quamplures tex. notabiles tex. in. l. fistulas. §. pen. ff. de contrah. emp. vbi ex tex. aliquis emit feudū ea lege vt soluta pecunia traderetur ei possessio, decessit relictis duobus heredibus, quorū vnus vult soluere partem, decidit ille tex. quod nō potest hoc petere a venditore. Rationē ibi assignat tex. quoniam ita contractū es alienum diuidi nō potuit. Ad idem tex. in. l. q̄ si nolit. §. Marcellus. ff. de edil. edic. vbi seruus pluriū dominorū emit vnam rem quam vnus ex dominis vult reddere ꝑ parte sua: an possit? decidit q̄ nō: ⁊ subdit idē esse in pluribus heredibus vnius emptoris: q2 si vnus vult redhibere ꝑ parte sua: tñ non auditur. Ad idem tex. in. l. q̄ autem. §. fi. cum. l. seq. ⁊ in prin. sequ. ff. de in diem addic. Ad idē pro ista decisione facit quod tenet Guil. de cug. ⁊ Alb. de Rosa. in. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiu. vbi tenet quod si emphyteuta duorum dominorum vult vendere: certe domini possunt retinere si volunt. l. fi. C. de iure emphy. si vnus dominorum vult redimere partem, alius vult cōsentire alienationi: certe dominus volens retinere partem nō est audiēdus: q2 esset inconueniens. l. fundus ille. ff. de contrah. emp. Licet omnes ita teneant ego in contrarium allego tex. notabilem in. l. vxorem. §. agri plagam. ff. de leg. iii. vbi est tex. nota. quod si heres sit grauatus a testatore de vendendo fundum duobus, ⁊ vnus ex illis velit emere, alter non: tenetur tamen heres vendere illi partē suam, ⁊ sic pondera quod ibi inuitus incidit in communionem quod est contra omne fundamentum Bar. in. d. l. cui vsufruc. ⁊ illum text. not. d. Alex. ad aliam questionem in consi. cxxvi. v. vol. q̄ incip. visis his de quibus ⁊c. in. i col. ad fi. Et si velimus ita tenere per illum tex. contra omnes ad fundamentū Bart. q̄ obligatio rem tradi est indiuidua potest responderi, q̄ imo est diuidua, contra. l. locus. ff. de acqui. pos. ſm Bar. hic in. vi. opp.
b ⁊. ff. in euidentialibus. Bar. tamen in. d. §. agri plagam. [b] in fin. rñdet ꝙ illud ideo ibi sit: q2 pretiū erat remissum ad arbitrium boni viri, qui estimabit dimidiā respectu totius, ⁊ non respectu dimidie, q̄ solutio si esset vera esset singularitas limitatio in proposito, ⁊ ab illo tex. nō recedas tñ ꝯsulēdo ⁊ iudicādo a cōi opinione Bar. que nullū hȝ cōtradicentē. Ista cōis decisio ꝓcedit qñ vnus vult reemere solū partem suā. ita procedunt predicta.
21 ¶ † Sed pulchrū ⁊ vtile dubiū est ꝙ si vnus eorū vellet reemere totū fundum, ⁊ offerre totū pretiū, ⁊ alius nō vult vti pacto de retrouendendo, an tunc emptor teneatur illi soli retrouendere totum fundū, videretur q̄ sic: q2 tunc cessat ratio indiuiduitatis ⁊ communionis. Mod. l. Soc. senē. in. l. j. §. sed ⁊ quoties. ff. ad Treb. dicit in ꝯtingētia facti se alias ꝯsuluisse, ꝙ ille totū pretiū offerret ⁊ retrouēditionē totius fundi peteret, sed dicūt ꝙ non potuerunt obtinere, sȝ postea repererunt Pau. de ca. ita in terminis decidentem in. d. l. q̄ autem. in fi. cū. l. seq. in recollectis Florētinis. ff. de in diē addi. ita etiā dicunt Mod. senē. hic vbi plen⁹ examināt istū articulū. Et q̄ etiā isto casu vnus eor volēs reemere totū fundū oblato toto pretio ꝙ non sit audiendus facit, q2 iure indiuiduo, vt est hic rē tradi vn⁹ sine alio non admittitur ad petendū solidū. l. ii. §. ex his. ff. eodē. Istā partem tenet Pau. de Ca. in. l. si quis aliam. j. de sol. motus alio fundamento: q2 licet alius soci⁹ nūc nō curet reemere partē suā posset in futurū mutare ꝓpositū. l. deberi. C. de fideic. lib. vnde non dȝ vnus preoccupare ius alterius sine eius voluntate. ¶ Tene q̄ vnus ex stipulatorib⁹ possit totū fundū retroemere oblato toto ptio: q2 tūc cessant absurda, ⁊ incōueniētia, ⁊ rōnes quas assignat Bar. in. d. l. cui vsufruct⁹. ff. de vsu ⁊ vsufr. leg. ꝑsertim qñ actor offert satisdationē de dādo parte suā alteri socio si voluerit eā habere, iuxta tex. no. in. l. j. §. si pecuniā in sacculo. ff. depo. vbi vnus ex heredib⁹ depositarii pōt insolidū repetere rē depositā prestita cautione de dando partē suā cōsociis. ⁊ isto modo cessaret fundamentū. ff. proxime relatum. Pro ista opinione facit bonus tex. in. d. l. fistulas. §. q fundū. ff. de ꝯpē. emp. vbi tex. a cōtrario sensu vult ꝙ vnus ex duobus heredibus soluēdo totū pretiū pōtest agere ex empto ꝙ res sibi tradatur. Ad idē facit tex. no. in. l. tutor vrgētibus. §. j. ff. de mino. vbi tex. dicit nisi emptor a toto ꝯtractu velit discedi ꝙ partem empturus nō esset. Ad idem facit q̄ tenent Gul. de cu. ⁊ Alb. de rosa. in. d. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiu. in emphyteuta duorū dñorum volente vendere si vnus dominorū vult cōsentire alienatiōi: alius vero vult retinere rem si quidē vult totam rē retinere, ⁊ totum pretium

a ¶ Adde. adde tu q̄ hos text. ante Ias. hic alleg. So. in cōsi. cxlviii.

b ¶ Agri plagā. Adde q̄ aliter pōt rñderi: q2 in. §. agri plagam. cessat rō q̄ militat in iurib⁹ ꝑalleg. ⁊ in. q. Bart. q̄ est, q2 nō est ꝑsumēdum ꝙ vnus emisset, vt haberet partem tm̄ nō vt totū q̄ ratio cessat l. d. §. agri plagā. Nec obs. ꝙ testator videatur min⁹ grauare heredē, vt dicebat ias. respōdēdo ad istud fundamētum: q2 in hoc heres in nihilo grauatur. Nec obst. ꝙ cōditio debeat impleri i forma specifica: q2 in isto casu non habet ratio conditionis q̄ nō est. Itē intelligas. q. quādo vnus vellet emere solū partem ꝑ indiuiso alleg. ratio Bar. ꝙ inuitus incidat in cōionē nō militaret.

pretium soluere bene audit, per tex. not. in. l. in bello. §. si seruus cōpluriū. j. de cap. vbi si sunt plures domini vnius serui redeuntis ab hostibus, ⁊ vnus eorū vult soluere totū pretiū, ⁊ habere seruū aliis recusantibus audiendus est. secus si vellet solū partē suam redimere. Tenendo istam partem nō obstat illud q̄. ff. in oppositū adducebatur ꝙ in materia indiuidua vnus nō possit insolidū agere sine aliis. d. l. ii. §. ex his. ff. eo. q2 rñdetur q̄ illud procedit in materia omnino ⁊ totaliter indiuidua, vt stipulatio seruitutum que nō potest etiam a principio pro parte imponi. l. pro parte. ff. de seruit. Secus est in obligatiōe rē tradi. l. locus. ff. de acqui. poss. presertim prestita satisdatione de dādo partem aliis sociis si voluerint rehabere. d. §. si pecunia in sacculo. ⁊ ita
a etiā videt tenere ipsemet Pau. de ca. in [a] cōsi. cccxliii. inc. in hoc passu duo sunt. in vlt. col. nota bene istā decisionem: q2 casus est frequens ⁊ quotidianus. ¶ Ad ista etiā adde. q. quā alibi insignis doc. d. Pet. de bexu. ponit ⁊ dicit vidisse de facto in. l. scire debemus. ad fi. prin. ff. e. Pone creditori fuerūt date insolidū due res debitoris: puta duo fundi separatim ⁊ diuerso ꝑtio estimati: modo pone q̄ vicinus vel ꝓximior agnat⁹ ex forma statuti vel consuetudinis, iuxta. c. constitutus. de in integ. rest. vult vnam redimere intra annū sine alia, creditor dicit vel oēs redimas vel oēs dimittas, q̄rit qd iuris. ꝓ agnato videt facere: q2 sunt separatim estimati, ⁊ diuerso ꝑtio: ergo vident diuerse isolutū datiōes: ergo vnā debet posse redimere sine alia. Cōtrariū determinat. d. Pet. de bexu. q2 cōsiderata causa primitiua, vnū erat debitū indiuiduū. in quo debitor non potuisset pro parte soluere inuito creditore. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsu. habetur in l. qdā estimauerūt. ff. si cer. pe. ergo etiā ex postfacto non dȝ admitti particularis redēptio agnati. Adde vltra eū bene facere duos tex. tex. in. l. tutor. j. de fideiuss. in ver. nō titulus actionis. sȝ debiti cā respiciēda est. tex. no. in. l. q id q̄. ff. de dona. in versi. cām eñ ⁊ originē cōstitute pecunie nō indicii potestatē ꝑualere. ¶ In. ix. opp. dic vt dixi in. l. si stipulationib⁹. ff. e. per Imol.
22 ⁊ Lu. ro. hic. ¶ In. x. op. q̄rit Bar. de rōne diuersitatis † quare obligatio dādi sit ꝑcisa ⁊ in ea non succedat vt obligatio ad interesse: sec⁹ in obligatione faciēdi. ⁊ ponit quatuor rōnes ꝑsuasiuas quas etiā ponit ipse Bar. in. l. vnica, in. iiii. q. ꝑn. C. de sen. que ꝑ eo q̄ interest. sed nulla concludens ratio vr̄ posse reddi. Postea in. iiii. opp. seq. vsq ad fi. oppositionum ponit. iiii. limitationes in quibus in obligationibus dandi succedit obligatio ad interesse quas etiam ponit in. d. l. vnica. in. iiii. q. princi. inter alias rōnes tertia magis placet: q2 dare sit accipientis facere. l. vbi aūt. §. fi. j. e. ⁊. §. sic itaq. inst. de act. semp interest nostra nobis dari, ⁊ sic ꝙ efficiamur dñi vñ si fuisti i mora dādi, ⁊ postea das adhuc vtilitatē sentio, sed aliquid fieri nō semp interest nostra, ⁊ si fuisti in mora faciēdi, ⁊ postea vis facere: pōt esse ꝙ mea nō interest nūc fieri, sȝ bñ interfuit tpe ꝑterito quo fuisti in mora: vnde possum agere ad id q̄ mea interfuit. ⁊ lȝ Bart. hic reprobet istā rōnē ꝙ nō sit generalis: tñ illā tȝ idē Bar. in. d. l. vnica. in. iiii. q. prin. Paul. de Ca. ⁊ do. Pe. de bexu. hic. Et si tu diceres ꝙ etiā in stipulatione rē tradi, semp interest nostra rē nobis tradi: ⁊ istud interesse nō est variabile ex tpe: ergo i ea nō deberet succedere obligatio ad interesse magis q̄ in obligatione dādi. Rñdet ꝙ imo pōt iteresse magis tradi rē vno tpe q̄ alio: q2 vno tpe forte recessissem cū bona fide alio tpe recepissem mala fide. ⁊ ꝓut etiā dicit Bar. teneret dño ad fruct⁹ ꝑceptos ⁊ ꝑcipiēdos q̄ ratio male fidei cessat in stipulatione dādi, vbi dñiū
23 trāsfert. ¶ † Prima limitatio Bar. in. xi. opp. est in ꝯtractib⁹ innominatis, in qb⁹ in obligatiōne dādi succedit obligatio ad interesse. l. naturalis. §. j. ff. de prescript. ver. ⁊. l. j. ad fi. ff. de rerum permu. ⁊ gl. in. d. l. cū precibus. C. de rerū pmu. ⁊ gl. in. d. l. vnica. C. de sen. que ꝑ eo q̄ interest. Ratio q2 in ꝯctibus innominatis est licita penitentia ⁊ pōt ille q dedit, ⁊ sic qui impleuit discedere a ꝯctu. l. si pecuniā. in prin. ff. de cōdi. ob cām. merito res ad interesse deducit: q2 ibi nō est tāta ratio cogendi ꝑcise aduersantem vt det. ſm Ang. Imo. ⁊ Lu. ro. hic. ¶ Amplia istā primā limitationē Bar. vt ꝓcedat etiam si in cōtractu innominato interuenisset stipulatio: q2 stipulatio imitatur naturā contractus innoīati sup quo interponit, vt probat in. l. cū mota. ⁊ ibi Bar. Bal. ⁊ alii ad hoc not. C. de transac. vbi dixi de hoc. ⁊ hoc est singu. no. ſm Ang. Imol. ⁊. d. Alle. hic g. d. Alex. sup hoc plenius insistit: ergo late disputaui hūc articulū. ff. e. in rub. ad ibi dicta me remitto. Ultra alios scōo notabiliter limita istā limitationē Bart. vt ꝓcedat qñ agitur actione prescr. verbis vt ille qui promittit dare impleat: tūc in cōtractibus innominatis obligatio dādi nō est ꝑcisa. ita ꝓprie loquit tex. in. d. l. naturalis. §. j. Sed qñ ageretur cōdictione ob cām ad repetēdū id q̄ est datū: tunc in ꝯctibus innominatis obligatio dādi est precisa. d. l. j. in fin. ff. de rer. pmu. ⁊. l. pe. in ver. ages cū Titio. ff. de cōd. ob cau. vbi etiā dixi de h. c. ratio est q2 al's sequeret absurdū ꝙ ille qui ꝑ parte sua non impleuit contractū innominatum soluēdo interesse haberet rem illā me inuito. no. istā doctrinam: q2 pulchra est ⁊ vera licet nemo nec hic nec ibi tāgat. ⁊ adde ad hoc Bar. j. in. xiiii. oppo. ⁊ eundē Bar. in. l. si filiofa. prima. ff. de dona. causa mort. ¶ Scōo principaliter limitat Bar. in. xii. opp. qñ in obligatiōe est rē dari alteri: tūc obligatio dādi alteri nō est precisa, sed succedit obligatio ad interesse: q2 posset interesse stipulatoris ꝙ illi alteri nō det. l. liber homo. ii. §. fi. j. eo. gl. in. l. iulianus. in princ. in gl. fi. ad fi. ff. de act. emp. itē q2 tūc nō dicit stipulat⁹ dationē, sȝ poti⁹ factū vel ꝙ detur alteri, ſm q̄ declarat Raph. cu. in. l. vbi aūt nō apparet. §. fi. j. eo similiter limitat Bar. in eo q stipulatur dari ad tp̄s, ⁊ sic reuocabiliter vbi posset agi ad interesse, ⁊ non ad dandū. l. si penā. ff. eo. sed de hoc vlti. dic vt melius dixi in. d. l. si penā. vbi ostēdi q̄ ibi nō est obligatio dandi, sed faciēdi. ¶ Tertio fallit ſm Bar. in. xiii. oppo. quando quis nō proprie, sed ex quadam equitate naturali tenetur ad dandū quatenus est effectus locupletior, vt in cōdictiōe indebiti. l. nam hoc natura. ⁊. l. si nō sortem. §. libertus. ff. de condi. indebi. q2 cum re consumpta reperiatur locupletior solum in estimatione: tūc tenetur ad interesse estimationis. l. in summa. §. in frumento. ⁊. §. si seruum. ff. de condi. inde. ⁊ sicut in conditione indebiti obligatio dandi non est precisa, sed variabilis quatenus accipiens reperiatur factus locupletior, nimirū si tūc succedit obligatio ad interesse, vide text. ad hoc in. l. quod indebitū. vt dixi de hoc. ff. de cōdi. inde. ¶ Quarto ⁊ vltimo fallit ſm Bar. in. xiiii. oppo. qñ obligatio rē tradi habet admixtā obligationē rem restitui, ⁊ sic datio participat cum obligatione facti, vt in. l. filiofami. prima. ⁊. l. illud. §. j. ⁊. l. si is cui. ff. de dona. causa mor. in donatario causa mortis qui tenetur ad dandum, ⁊ ipsum dari est etiā restitui. l. qui mortis. ⁊. l. si mortis. in. ii. e. ti. ⁊ ideo si alienat rē donatam, ita q̄ reddere non possit agitur ad estimationē, ⁊ sic ad interesse, vt ibi, ⁊ ita etiā tenēt Ang. Lud. hic. ⁊ Bart. in. d. l. si filiofami. in. j. ⁊ ita teneas quicquid dicat Ioā. de imo. hic quem do. Alex. reprobat ad eū te remitto. Alio modo dicit Pau. de ca. hic q̄ in. d. l. si filiofa. obligatio est cōtracta preter propositū contrahentium, ideo si res dari nō potest: potest peti estimatio. sed non aduertit Pau. quod istud reprehendit Bar. in. d. l. si filiofami. quia istud q̄ reddatur res donata causa mortis quandoq expresse agitur. l. si alienā. §. marcellus. ⁊. l. senatus. §. mortis. ff. de donatio. causa mor. ⁊. l. nō omnis. in prin. ff. si cert. pet.
24 ¶ † Quinto vltra Bar. limita singulariter in cōtractibus bonefidei: in quibus obligatio dandi nō est precisa, sed post moraȝ succedit obligatio ad interesse. ita tenet glos. singu. in. §. actionū. insti. de actio. in gl. ii. magna circa medium quam sequitur ⁊ ad [a] hoc reputat sing. Bal. qui primus eam allegauit in. c. j. §. j. si de inuesti. feu. cōten. fue. in feud. ⁊ in. l. vnica. C. de sentē. que pro eo q̄ interest. in duobus locis scȝ in. v. col. ⁊ in. ix. ⁊ idē Bald. in. c. cū venerabilis. in. v. col. de excep. sed illam glo. reprobant Imo. Ludo. ⁊ domi. Alex. hic Ange. in. l. fi. ff. si quis in ius vocat. nō ierit. Imo. in. l. illud. §. j. ff. de dona. causa mor. Lud. in. l. certi cōditio. in prin. ff. si cer. pet. Ioā. fab. ⁊ Io. de platea in. d. §. actionum. eo q2 illa iura glo. iure non probatur vnde gl. non est credēdum quando bonam legem non allegat, ſm Bal. in. l. respublica. C. quib. ex cau. maio. nec obst. l. j. in princip. ff. de act. emp. per quam se fundat illa gl. quia non probat eo quia loquitur in obligatione rem tradi ad quā tenetur vēditor. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. nō aūt loquitur in obligatiōe dandi. ¶ Sexto limita in casu singu. l. si quis in graui. §. si ex stipulatu. ff. ad sylla. qñ prestatio rei esset impossibilis ex facto superioris ꝓpter vtilitatē publicā tunc agitur ad interesse, ⁊ nō ad rem, ſm Angel. in. l. si seruum. §. fi ⁊ ibi plenius Are. j. eo. ⁊ ita sunt expedite oppositiones Bar. ¶ Postea Bar. format. x. questiones, quarū iiii. ꝑme sunt de materia diuidui ⁊ īdiuidui. alie. vi. sunt de materia interesse, ⁊ sic circa ver. celsus procedā super eius cōclusiue
25 substantialia attingendo. ¶ † Circa primam ⁊ secundam questionem. Qualiter res corporales ⁊ incorporales dicantur diuidue vel indiuidue, ⁊ qualiter diuidantur naturaliter, ⁊ qualiter ſm iuris dispositionē, Adde inquantū Bar. ſm Pet. de bexu. tenet quod vnus homo vel vnus equus potest per naturaȝ in partes diuidi. ⁊ hoc dicit ad oculū patere, nō credas prout etiā declarat domi. Pet. de bexu. quod Bart. intellexerit homineȝ remanere in propria specie hominis si realiter ⁊ naturaliter diuideretur in partes maxime equales: tamē verum est siue remaneat siue nō q̄ naturaliter potest diuidi, sed certe melius videt dicendum ꝙ species, ⁊ sic res animate fint per naturam indiuidue: q2 per realē diuisionē destrueretur subiectū. l. rerum mixtura. ff. de vsucap. ⁊. c. afferte. de presump. item talis diuisio corrūpit speciē seu formā: q2 si vnus homo diuidatur per mediū: tunc destruit tota eius forma humana, ſm Bal. in. l. si plures. col. ii. C. de cōd. inser. item cōtra Bar. est tex. in. §. q̄ si cōmode. insti.

a ¶ Consi. cccxliii. Adde tu ꝙ alias est in consi. ccxxii. in antiquis ſm stāpam Papien.

Universidad de Deusto Biblioteca

de off.iud.vbi dicit tex. ꝙ si cōmode diuidi nō pōt velut homo
aut mulus.ꝛ ibi gl.not.ꝙ corpus aliud est diuiduū,vt fundus
aliud indiuiduū,vt homo.ad idē tex.in.l.j.§.si pecunia in saccu
lo.ver.sꝫ si res.ꝛ ibi gl.in verb.nō pōt.ff.depo.ꝛ gl.in.l binas qs
edes.ff.de ser.vrb.pred.❡Scdo ad istā materiā diuidui ꝛ indi
uidui adde vltra scribētes lꝫ nō reperiā in specie tactū,ꝙ indiui
duū differt ab inseparabili:qꝛ indiuiduum predicatur de vno ꝛ
eodē,ꝛ sic vna res pōt dici indiuidua,inseparabile vero pdicaꝭ
de duob⁹ vel plurib⁹:qñ duo vel plura sunt adeo coniuncta,qḋ
separari nō pñt,vt ptꝫ ad sensum.Nā indiuiduū ꝓprie est cuius
essentia ꝛ sic vnitas est impartibilis,ſm Bal.in.d.l.si plures.in
ij.col.ad fi.C.de cd.inser.Inseparabile vero dicit qñ duo sunt p
naturā adeo cōnexa ꝙ,separari non pñt.l.j.§.itē q̄rit.ff.de aqua
quot.ꝛ esti.vel qñ p extinctionē vni⁹ aliud corrueret,vt in prin
cipali ꝛ accessorio,vt.l.j.ꝛ.ij.ꝛ l.tunc inutile.ff.de pac.leg.vel qñ
separatio non pōt fieri sine magna incōmoditate.l.possessionū.
C.cō.vtr.iud.Alibi tñ Bar.capit pro eodē inseparabile ꝓ indi
uiduo.ꝛ sic qḋ sint sinonyma.l.Grece.§.istud.ff.de fideius.ꝛ ibi di
cit qḋ indiuiduū sumptū ꝓ iseparabili dicit altero de quatuor
modis.de qbus ibi p eū.Tñ re vera differūt vt pdixi.ꝛ isto mō
q̄rimus an vasalli sint indiuidui.i.separabiles,vt p Bal.in.d.l.
26 si plures.col.j.ad fi.ꝛ dicā.j.in.iiij.q.Bar.ad fi.❡†Tertio in
quantū Bar.in.ij.q.tenet ꝙ in obligatione dandi si debet quā
titas:tunc obligatio est diuidua:quo ad obligationē,qꝛ diuidiꝭ
inter plures heredes,ꝛ quo ad solutionē:qꝛ solutio partis libe
rat a parte.l.ij.§.j.ff.eo.ꝛ.l.in executiōe.§.j.j.e.ꝛ.l.si stipulat⁹.in
j.§.j.j.de solu.ꝛ.l.si duo.ff.depo.❡Limitat Bar.in duobus lo
cis non procedere quo ad pene commissionem:cuius respectu est
indiuidua:qꝛ pro minima parte non soluta committiꝭ pena in
totū.l.v.§.fi.ff.eo.ꝛ in.l.in executione.§.pen.j.eo.Adde rationē
huius limitationis esse:qꝛ conditio sub qua debetur pena cen
setur indiuidua.l.cui fundus.ff.de cond.ꝛ demon.cum debeat
impleri in forma specifica.l.qui heredi.ꝛ.l.Meuius.ff.de condi.
27 ꝛ demon.❡Secundo Bar.singulariter limitat quando obli
gatio dandi quātitatem obligat ad factum:puta testator legat
mille pro construenda capella in tali ecclesia:tunc quilibet here
dum tenebitur non pro parte hereditaria,sed insolidum:quia
tunc dare mille est propter executionem facti indiuidui.s.ope
ris capelle.tex.est not.in.l.fideicommissa.§.pen.l.si in opere.de
leg.iij.ꝛ ita per illū tex.tenent Ange.ꝛ Imo.in.l.in executione.
in prin.j.eo.ꝛ si casus cōtingeret in facto esset questio ꝓ amico.
Adde pro ista decisione bonā rationē:qꝛ qñ datio est ordinata
ad factū:tunc idē iudicamus de datione ꝙ de facto.gl.est no.ꝛ
approbata in.l.naturalis.§.quod si faciā.in gl.j.magna in prin.
ff.de prescrip.verb.not.Bal.ꝛ alij in.l.cum proponas.per illum
tex.C.de dolo.Contrarium tenet do.Alex.hic sequendo Dy.
ꝛ Bar.in.d.l.fideicommissa.§.pe.vbi volunt quod ille text.pro
cedit quando onus faciendi erat iniunctū heredibus,vltra da
tionē.secus qñ testator simpliciter relinqueret mille ꝓ tali ope
re construendo:tūc quilibet heredū teneretur solum pro parte
sua hereditaria:qꝛ tūc nō sunt obligati ad factū,sed ad dādum.
ita etiā tenet Bal.in.l.mortuo.§.fi.ꝓ illū tex.de leg.ij.Sꝫ aduer
te:qꝛ ipsemet do.Alex.sibi contrarius in.l.ij.§.ꝛ harū.col.j.ff.e.
tenet pced.opi.Ang.ꝛ Imo.quā dicit esse notabiliorem Pau.
de ca.in.d.l.in executione.in prin.dicit qḋ pro opi.Ang.multū
facit tex.in.d.l.fideicōmissa.§.pen.q loquiꝭ qñ aliqd fuit relictū
pro opere faciendo,non autē mandauit opus fieri.ꝛ tamen deci
dit tex.quēlibet heredū teneri insolidum,subdit tamen magnū
verbū Pau.de ca.ꝙ in practica nō seruareꝭ opi.Ang.sed quili
bet heredū cōdēnareꝭ pro parte sua.Tñ reuera in illo tex.videꝭ
esse mixta obligatio ꝛ dandi ꝛ faciendi,vt patet in tex.ibi solam
proculā voluerūt facere,que erat vna ex heredibus.❡Tertio
vltra alios no.limita in debitore quātitatis nō simplr,sed respe
ctu certe speciei:ita ꝙ illa species sit in facultate soluendi,vt est
in actione noxali:in qua dñs teneꝭ ad quantitatē dāni illati ꝓ
seruū:tñ soluēdo seruū ꝓ noxa liberaꝭ.l.miles.§.decē.ff.de re iu.
tūc illa obligatio quantitatis cēseꝭ esse indiuidua solutione.l.si
seruus cōis.ff.de nox.ꝛ.l.si cū vno.ff.si ex nox.cā aga.Rō qꝛ si
illa q̄ntitas posset solui ꝓ pte posset deueniri ad incōueniēs.l.in
executiōe.§.ꝓ pte.j.e.qꝛ dñs q soluit partē in quātitate posset
soluere partē in seruo q noxā dedit,ꝛ sic in diuersis reb⁹.idō tunc
censeꝭ indiuidua.ita no.tꝫ Bar.in.l.si cōes.ff.de neg.ges.ꝛ idem
28 Bar.in.l.supra iter.§.officiū.ff.de aqua plu.ar.❡†Tertio q̄rit
Bar.de stipulatiōe factorū,an sit diuidua vel indiuidua;ꝛ cōse
quēter q̄ facta dicanꝭ esse diuidua,ꝛ q̄ indiuidua:nā tex.in.l.iij.
§.Cato.ff.e.dicit ꝙ facta quedā sunt diuidua,qdā indiuidua.ꝛ
Cuma.ibi col.j.notat illum tex.ad hoc,ꝛ dicit ꝙ nescit alibi ita
bene facere regulā qḋ facta regulariter videntur esse indiuidua,
vt hoc tex.in ver.idem puto.gl.in.l.ij.§.ꝛ harum.in gl.ff.eo.ꝛ di
cit gl.in.d.§.Cato.in ver.diuisionē.ꝙ oīa facta sui natura sunt

indiuidua:ratio est:qꝛ factū pro parte impletū non affert tantā
vtilitatē respectu partis,quantā afferret totū respectu toti⁹,vt
patet in exemplis huius tex.insulā edificari,fossam fodi,ꝛ simi
libus:qꝛ operis effectus in partes scindi nō potest.dicit tex.in
l.in executione.§.ij.j.eo.item facta ex sui consummatione formā
accipiunt.l.si is qui quadringēta.§.quedam.ff.ad leg.Falci.vñ
qui non facit totū nihil facere videtur.l.cū sillamanū.in fi.C.de
his quib.vt indi.vnde pars domus constructa non defendit a
pluuia ꝛ vento sicut faceret tota.Itē si stipulor librū scribi,vel
Romā iri,scribendo ꝓ parte vel eūdo vsqꝫ ad mediū itineris,
non liberatur in aliquo.Similiter stipulatio rē tradi prestatione
partis non affert tantam cōmoditatē respectu partis,quātum
tota respectu totius:qꝛ inducit cōmunionē q̄ multa causat in
cōmoda.l.cū pater.§.dulcissimis.ff.de lega.ij.ꝛ.l.si nō sortē.§.si
centū.ff.de cond.ind.Itē dato ꝙ prestatio partis tantā vtilita
tem afferret quo ad partem,q̄ tantā prestatio totius quo ad to
tum:tamē est tale factū in quo si fieret diuisio posset cōtinge
re in diuersis rebus fieri solutionem ex natura stipulationis,vt
est rem tradi:tūc etiā factū redditur indiuiduū ſm Bart.hic,
ꝛ in.d.§.Cato.in.ij.iij.ꝛ.v.q.❡Istam regulam limitat Joā.de
29 Imo.hic † non procedere in facto negatiuo,vel habēte virtutē
negatiuam,vt amplius non peti,vel rem ratam haberi,que ha
bet virtutem negatiuam ne contraueniatur,ꝛ ne per me factum
improbetur,ista facta cēsentur diuidua,vt dicit tex.in.d.§.Ca
to.eo quia in facto negatiuo ꝛ sic in non ente proprie non cadit
solutio.ꝛ sic proprie non potest habere locū inconueniens.d.§.
pro parte.Bar.aliter rñdet ꝙ.d.§.Cato.loquitur in stipulatio
ne nō agi ad pecuniam vel ad quantitatē.secus si ad speciem ꝛ
ita etiam tenet ibi Bar.in.v.q.sed est nimia restrictio ꝛ violētia
ad illū text.ſm Imo.ꝛ alios Mod.hic,ꝛ ibi dixi in.d.§.Cato.
❡Secundo limita in casu speciali ꝛ singulari.l.mortuo.§.fi.ff.
de leg.ij.vbi obligatio operis edificandi,ꝛ sic facti est diuidua
inter heredes quando ad illam sunt astricti ratione iuris accre
scendi,ꝛ sic ratione portionis per coheredē repudiate,que erat
onerata legato facti.ibi enim testator tres heredes instituerat,
duorum quemlibet in parte quarta,ꝛ tertium in dimidia,illum
tertiū grauauit de opere faciendo.Ite tertius repudiauit suā
portionem grauatam illo onere operis faciendi,que per ius ac
crescendi vadit ad coheredes:certe quilibet illorum duorum co
heredum tenebitur ad factum,ꝛ sic ad cōstructionē edificij pro
portione hereditaria,non autem insolidū.Dicit enim ibi tex.si
testator dari quid iussisset,aut opus fieri aut minus dari ꝓ por
tione sua eos prestare qbus pars hereditatis accresceret.Et li
cet glo.ꝛ Bar.ibi dicant ꝙ illa verba pro portione hereditaria
referanꝭ ad cetera legata non operis:quia illud quencunqꝫ he
redū insolidū obligat,vt hoc tex.ꝛ.l.fideicōmissa.§.pe.si in ope
re.de leg.iij.Certe ista solutio destruit illū tex.ꝛ ita ad istam li
mitationē ponderat illū tex.Lud.hic,ꝛ de eo multum gloriaꝭ.
ꝛ ad hoc reputat vnicū ꝛ sing.ꝛ a nemine adhuc in materia pō
deratum.Ex quo dicit se inferre in materia nostra vnam limita
tionem nouissimā ꝛ mirabilē,ꝙ obligatio facti alias indiuidua
est diuidua inter heredes,qui ad tale factū teneñt per ius accre
scendi ratione portionis repudiate,que erat onerata legato ta
lis legati.ratio specialis huius casus est:qꝛ cum heredes in hoc
grauentur ꝙ portio deficiēs eis inuitis accrescat,vt.l.vnica.§.
his ita.C.de cad.tol.in alio releuant vt legatum facti alias indi
uiduū inter coheredes quib⁹ accrescit eficitur diuiduum,per
regulam qui in vno grauatur.l.eum qui.in prin.ff.de iureiur.ꝛ
dicit Lud.hoc esse suum nouum dictū in ista materia.Istam li
mitationem reprobat do.Alex.ꝛ non bene per glos.quam dicit
esse communiter approbatam in.d.l.mortuo.§.fi.sed certe vt di
ctum est illa gl.destruit illū tex.mouetur etiam per text.quē illa
glo.alleg.in.d.l.fideicōmissa.§.pe.vbi etiam in vltima volūtate
heredes tenentur ad factum insolidum,sed istud nō obstat:qꝛ
ille tex.non loquitur quādo heredes tenentur ad factū ratione
iuris accrescendi,ob illam portionē repudiatā que erat graua
ta onere faciēdi,ꝛ sic mihi videtur ꝙ iste tex.bene probet istam
peregrinam ꝛ singularem limitationem Ludo.Ro.❡Quarto
30 querit Bar.de † ratione diuersitatis quare seruitus vsufruct⁹
sit diuidua.l.j.§.si vsufructus.ff.ad leg.Fal.seruitus vero vsus
est indiuidua.l.vsus pars.ff.de vsu ꝛ habit.ꝛ tamen ambe sunt
personales:quia debentur a re persone,ꝛ ponit duas rationes.
Unam subtilis Pet.de bexu.quia vsufructus continet certū:
qꝛ continet emolumentum totius rei:qꝛ ad eū pertinēt omnes
fructus,ꝛ ideo qꝛ est certus:diuiditur licet sit incertum qui fru
ctus nascentur,ꝛ quantū durabit vsufructus.l.vbi autem n
apparet.§.fundi.j.eo.Sed vsus q ordinatur ad necessitatē per
sone est incertus propter incertam necessitatē vsurarij:quia vna
die plus indiget ꝙ alia,ideo dicitur indiuiduus.❡Cōtra istā
rationē licet coloratā duo obstant.❡Primo:qꝛ non est bona
consequentia

consequētia vsus est incertus:ergo est indiuiduus:nā interesse
est incertū.l.vbi aūt.§.si id qḋ.j.eo.ꝛ.l.si penā.ff.eo.ꝛ tñ est diui
duū,vt hoc tex.in ver.Celsus.❡Secūdo obligatio alimentorū
hꝫ eādē incertitudinē quā hꝫ vsus,vt ptꝫ ad sensum:ꝛ tñ est di
uidua inter heredes.l.iij.§.fi.ꝛ.l.pecunie.ff.de ali.ꝛ cib.leg.Sed
defendēdo istā rōnē subtilis Pet.non ob.primū dū dicebatur
qḋ interesse est incertū:rñdeꝭ ꝙ imo interesse de presenti est cer
tum in rerū natura quantū sit.l.vbi aūt nō apparet.§.illud.ver.
sed q vinū.cū.§.seq.j.eo.ꝛ.l.cū ad psens.cū duabus seq.ff.si cer.
pe.ꝛ declarat gl.in.l.certi cōdictio.in prin.in ver.ex certo.eo.ti.
sed vsus etiā de psenti est incert⁹ etiā legi ꝛ nature,ꝓpter incer
titudinē future necessitatis psone.Non ob.ꝙ prestatio alimen
torū sit diuidua:qꝛ credo hoc non esse verū,imo qñ sunt plures
heredes vnus est eligēdus qui solus subeat onus alimētorū,vt
dicūt iura pallegata,sup quibus melius tñ cogitabis.preterea
in vsu,seruitus debetur a re persone,vt hic declarat Bar.qḋ nō
est in obligatione alimentorū,ꝛ sic ista ratio petri est satis bona.
❡Scdam rationē assignat Bar.qꝛ vsus habet omnimodā si
militudinē cū seruitutibus realibus,cū debeaꝭ a re persone,ſm
necessitatem persone,sicut etiam seruitutes reales,ideo sicut il
le omni tpe sunt indiuidue:ita etiā vsus,sed vsufruct⁹ est pars
dominij.l.iij.ff.de vsufruc.ideo potest acquiri pars vsufr.sicut
pars dominij pro indiuiso.l.Meui⁹.§.duob⁹.de leg.ij.Ista ra
tio Bar.mihi nō satisfacit:qꝛ nō multū infert ad propositum.
ꝛ eā reprehēdit insignis doc.d.Pe.de bexu.ꝛ bene qꝛ vsus hꝫ
maiorē similitudinē cū vsufructu ꝙ habeat cū seruitutibus rea
libus,vt patet in.l.j.ff.de serui.Ergo ꝯsiderata ratione Bar.qḋ
maiorē similitudinē habeat cū vsufructu deberet potius cēseri
diuiduus sicut est vsufructus.secundo ex alio reprehendit Cu
ma.qꝛ obligatio alimentorū hꝫ commensurationē ad personā,
ꝛ tñ est diuidua.nihil allegat.dic vt.ff.proxime dixi.❡Tertiā a
rationem diuersitatis assignat Imo.ꝛ Lud.qꝛ in vsufructu ꝓ
statio partis tantā vtilitatē affert in parte quantā tota in toto,
nec pōt deueniri ad illud inconueniens.d.l.in executione.§.pro
parte.j.eo.cū ille qui teneꝭ ad vsumfructū teneaꝭ precise ad dā
dum.l.iij.§.dare.ff.de vsufr.ꝛ lꝫ post vsumfructū constitutum te
neatur ad patientiā:tñ videꝭ posse cogi precise ad eam prestan
dam:per ea que habenꝭ in l.harū.ꝛ in.l.egi.ff.si serui.vendi.sed
in vsu prestatio partis nō affert tantā vtilitatē in parte quantā
prestatio totius in toto,cum prestatio debeat fieri per respectū
ad necessitatē persone que persona viuere non pōt,ꝛ prestatio
ne solius partis eius qḋ est sibi necessariū in vita.Adde ꝓ ista
ratione illud ꝙ dicit Bal.in.l.pro hereditarijs.col.j.C.de here.
act.qḋ vsus ideo nō diuiditur qꝛ est inuctus ad alimentum seu
sustentationē quedā que si minorareꝭ corrūperet subiectū suū,
id est hominē,ꝛ cibaria nō ſm naturā exhibita corrūpunt sub
iectū.similr dicit Bal.in.§.hec de seruitutib⁹.inst.de vsu ꝛ ha
bi.ꝙ si vsus diuidereꝭ corrūperet forma substātialis ipsius qui
nihil aliud est,nisi obligatio circa alimoniā hoīs,in his q̄ sunt
necessaria ad vite sustētationē:in qbus si aliquid minuat homo
de facili mori posset.Limita qḋ dixi,ꝙ vsus est indiuiduus:est
verū si referatur ad psonā.d.l.vsus pars.ff.de vsu ꝛ habi.si autē
referaꝭ ad rē:tunc potest esse vsus pars rei.l.si vt certo.§.si duo
bus vehiculū.vbi Bar.col.ij.ff.cōmo.Cōtra predicta opponit
Bart.vsufructus non pōt esse sine vsu.l.per seruū.§.j.ff.de vsu
ꝛ habi.ergo rōne vsus sibi adiuncti dꝫ iudicari indiuiduus.l.si
ita fuerit seruis.§.q̄stio hec.ff.de manu.test.ꝛ relinquit Bar.co
gitandū.Rñde ſm Ang.Imo.ꝛ alios Mod.hic Ange.in.l.j.
§.si vsufruct⁹.ff.ad.l.fal.ꝙ vsus nō cōprehendit sub vsufructu
tanqꝫ seruitus:qꝛ seruitus seruitutis esse nō potest.l.j.ff.de vsu
ꝛ vsufr.leg.sed tanqꝫ cōmoditas,ꝛ sic vsufruct⁹ nō est sine vsu.i.
sine cōmodo seu emolumēto vsus,nō aūt cōtinet vt species di
stincta,ꝛ sic vt est seruit⁹.Istā sol.ante eos ponit glo.ordinaria
in.l.huic stipulationi.§.j.in ver.sine vsu.ff.vsufr.quēad.ca.ꝛ Lu
do.admiratur ꝙ prefati doc.d.glos.non allegauerint.❡Ultra
Bar.fortius opponitur:nā videꝭ qḋ vsufr.debeat dici indiui
duus:eo qꝛ in eo cōcurrunt oēs respectus qui sunt in seruituti
bus realibus.quos enumerat Bar.ff.in.ij.opp.siue consideras
pdiū qḋ dꝫ seruitutē vsufructus,Nā nō videt in parte pdij ꝓ
indiuiso posse cōstitui vsufructus cum non possint percipi fru
ctus ex parte indiuisa:quin etiā ex alia parte pcipiātur,siue cō
sideras psonā cui debet,ꝛ sic ipsum instrumētū:qꝛ non pōt vna
pars hoīs vti frui sine alia:ergo cōsideratis illis rōnibus Bar.
videretur ꝙ etiā vsufruct⁹ deberet cēseri indiuiduus.Sꝫ rñde
ſm Imo.ꝛ Lud.ꝙ in vsufructu resultat quedā vtilitas separa
ta ab ipsa re q̄ vtilitas est diuisibilis in partes,ꝛ illius partis ꝓ
statio affert tātā vtilitatē respectu partis quantā tota respectu
totius.secus est in seruitutibus pdialibus:in quibus ex vsu ta
lium seruitutum nō resultat vtilitas separata ab ipsa re que sit
31 diuisibilis in partes:ideo dicunꝭ indiuidue.❡†Ultimo que

rit Bar.an ius feudi sit diuiduum vel indiuiduum.ꝛ remittit se
ad.c.imperialē.§.pterea ducatus.de ꝓh.feu.alie.p Fed.in feu.
adde lꝫ Bar.ꝛ doc.non declarēt ꝙ ista q̄stio cōgruenter hic ca
dit cū dictum sit quare seruitutes reales sint indiuidue,ꝛ quare
vsufructus sit diuidu⁹.Uidēdū est ergo opportune de feudo
cū feudū sit seruitus q̄dā,iuxta gl.in.l.si cui⁹.§.j.al's est.l.si vsuf
fructus legat⁹ sit,in verb.oportet.ff.de vsufr.ꝓ quā gl.ita dicit
Bal.in.l.si vxor.ad fi.C.de cond.inser.ꝛ in.l.fi.C.de suis ꝛ legi.ꝛ
in.c.ij.si de feu.defun.contē.sit inter do.ꝛ agn.in feu.Itē feudū
dꝛ simile vsuifructui,ſm Bal.in.l.vnica.§.excepto.ꝛ in.§.in pri
mo.in.iiij.col.C.de cadu.tol.ꝛ in.l.cū oportet.in vlt.col.princ.C.
de bo.que lib.ꝛ in.c.j.§.si quis de manso.col.iij.vbi notabilr po
nit.si de inuest.feu.controuer.fuerit.alibi dicit Bald.in.l.vnica,
in.xvij.col.ad fi.C.de cōfes.ꝙ feudatarius hꝫ vsumfructū quen
dam anomalū qui non est causalis nec formalis,sed singularis.
Alibi idē Bal.in.l.j.col.fi.C.si plu.vna sen.dicit ꝙ feudatarius
habet vsumfructū.i.fruitionē quādam vtilē ꝛ plenā,non qḋ ab
eo exigatur vsufructuaria cautio,nec qḋ perdat per capitis di
minutionē.item vsufructus poniꝭ in diffinitione feudi quā po
nit tex.in.c.j.§.fi.in qui.cau.feu.amit.in feu.❡Conclude ꝙ feu
da dignitatū,vt Marchionatus,Comitatus,Ducat⁹,vel re
gni sunt indiuidua.ita est text.in.d.c.imperialē.§.pterea duca
tus.ꝛ tex.in.c.lꝫ.ꝛ ibi gl.fi.d.Abb.ꝛ alij de voto.ꝛ gl.in.c.si here
des.in gl.fi.de testa.ratio est:qꝛ omne regnū in se diuisum deso
labitur,vt dicitur in euangelio.Item etiā nolunt male disponi,
principes,ergo vnus ſm Aristo.in.xij.Metaphi.Bal.ꝛ alios
in.d.§.pterea ducatus.❡Limita istā conclusionem tribus mo
dis.❡Primo qḋ licet ipsa feuda dignitatū sint indiuidua:tñ
administratio iurisdictiōis ꝛ cōmoditatis taliū feudorū,bene a
possunt tpe diuidi absqꝫ alio cōsensu directi dñi vt dixi.ff.in.j.
a oppo.Bar.❡Secundo limita[a] ꝙ si in diuisione vni fratrū ob
ueniret totus marchionatus vel comitatus:alij vero certa bo
na allodialia talis diuisio sine cōsensu directi domini valet ꝛ te
net:qꝛ quo ad marchionatum nō est diuisio.ita sin.tenet Bal.
in.d.§.preterea ducatus.col.fin.quem refert ꝛ simpliciter sequiꝭ
do.Alex.in consi.xviij.ij.vo.quod incipit visis capitulis initis.
col.pe.ad fin.ꝛ in consi.lx.iij.volu.quod incipit,visis dubitatio
nibus.vbi etiam tenet ꝙ talis diuisio preiudicaret filijs.❡Ter
tio sing.limita ꝙ quicquid sit de iure:tñ est generalis consuetu
do in Italia ꝛ in Lōbardia ꝙ oīa feuda dictarū dignitatū exce
pta regali possunt diuidi absqꝫ cōsensu directi dñi,ſm Jo.an.
in add.Spec.in tit.de feu.super rub.col.pen.ꝛ ante eum Oldr.
Laudēsis in cōsi.ccxxxvij.qḋ incepit perlectis.idē tenet Andr.
de Iser.summus feudista in.c.omnes filij.si de feu.defun.cont.
sit inter do.ꝛ agna.ꝛ in.d.c.preterea ducatus.do.Alexā.in pre
alleg.cōsi.xviij.ꝛ in.d.cōsi.lx.iiij.vol.ꝛ in consi.xxv.v.vol.qḋ in
cip.attentis narratis in themate.in.iij.col.in prin.vbi esset con
suetudo diuidēdi talia feuda dictarū dignitarum:tunc possent
diuidi sine cōsensu directi dñi:qꝛ nullū ius est merū positiuum
ꝙ ꝯsuetudine mutari nō possit.l.de quibus.ff.de legi.ſm Bal.
in.d.§.preterea ducatus.col.j.Feuda aūt inferiora possunt diui
di irrequisito cōsensu domini,vt est tex.in.d.§.pterea ducatus.
qꝛ feudū vt dixi equiparatur vsufructui,qui pōt diuidi.l.j.§.si
vsufructus.ff.ad.l.fal.ꝛ dicit Bar.in.l.ꝛ ideo.in prin.ff.de cōdi.
fur.ꝙ feuda possunt diuidi exceptis quibusdam.ꝛ Bar.in.l.ar
bor.§.fi.ff.cōi diui.Spec.in tit.de feu.§.qm̄.ver.xxxiiij.ꝛ latius
Bal.ꝛ alij in.d.§.preterea ducatus.Bal.in.c.vno delegatorū.
col.pe.de off.del.ꝛ in.l.si plures.col.j.ad fin.C.de cond.inser.vbi
dicit qḋ omnia feuda regulariter sunt diuidua inter heredes q
sunt de sanguine nisi sit feudum regalis dignitatis.ꝛ idē Bal.
in.l.si familie.C.fa.erc.ꝛ in.l.voluntas.C.de fideicom.quamuis
contrarium teneat gl.ꝛ male in.l.communi diuidundo.in.ij.in
princ.in.ij.in prin.in glo.magna.ad fi.ꝛ ibi per Bal.ff.commu.
diui.similiter vasalli sunt diuidui,ſm Spec.in.d.tit.de feud.§.
qm̄.versic.xxxi.ꝛ possunt vasalli diuidi numero inter dños,ſm
Bal.in.l.liberti liberteqꝫ.col.fi.C.de ope.liber.per Bal.in.d.l.si
plures.col.j.ad fi.Sed aduerte ꝓ magna limitatione ꝙ lꝫ in di
uisione aliorū bonorum sufficiat vnū ex socijs prouocare ad diui
sionem:qꝛ nemo compellitur stare in cōmunione.l.si nō sortē.§.
si certum.ff.de condi.ind.tñ in diuisione bonorum feudaliū,ad
hoc vt fieri possit debēt omnes conuasalli cōuenire ꝛ concorda
re,alias nō potest fieri diuisio ꝛ sic vnus solus non pōt ꝓuoca
re ad diuisionē feudi.Istud vult singu.tex.si bene ponderet in
d.§.preterea ducatus.in ver.si consortes voluerint.requiritur er
go consensus aliorū.ꝛ cū ille tex.ꝓmittat diuisionē cōtra natu
rā feudi dꝫ intelligi in ꝓprijs terminis,nec a verbis tex.est rece
deū.ita sing.tenet.d.Abb.in consil.lxxxiij.qḋ incipit quanqꝫ in
his dubijs.co.pe.vbi dicit ꝙ istud nō reperiꝭ ꝓ alios pōderatū.
Tu dic ꝙ cōtrariū,ꝛ melius tꝫ And.de Iser.in.d.§.pterea du
catus,de proh.feu.ali.per Fed.in feud.in.j.col.ꝛ late.d.Alexā.

❡Limita.ad
de tu ꝙ hec li
mitatio nō fa
cit ad propo
sitū vt mani
feste apparet:
quia dare vni
bona allodia
lia,ꝛ alij bona
feudalia non
dꝛ fieri diuisio
comitat⁹.Ūn
tu limita con
clusionē nō ꝓ
cedere qñ i feu
do comitat⁹
vel marchio
natus essent
cōcessa plura
loca vt castra
q̄ haberēt iu
risdictionē se
paratā:qꝛ tūc
i illis caderet
diuisio.ita li
mitando tex.
in.d.§.pterea
ducatus.cōsu
luerunt Fran.
de rāp.ꝛ Ga
spar de calde.
quos refert ꝛ
sequiꝭ do.me⁹
Soc.in consi.
lxvj.in.vij.co.
ver.quarto re
spondetur.du
plicato in ꝯsi.
cxv.ꝛ ibi latis
sime qñ feuda
comitatus di
uidanꝭ.ꝛ per
eundē Soci.
in consil.cciij.
col.fi.ver.secū
do dico.ꝛ in
consil.cclxxij.
colum.ij.cir
ca medium.ꝛ
i ꝯsi.cclxxviij.
col.j.ꝛ seq.

Universidad de Deusto Biblioteca

in preal. cōsi. xxxv. v. vol. in. iij. col. ꝛ seq. ꝛ nō debet sumi arg. a
ↄtrio sensu in. d. §. preterea ducatus. duplici rōne. prima: q꞉ resul
taret absonus intellectus, iuxta gl. in. l. ij. C. de cond. insert. facit
l. conuenticulā. C. de epis. ꝛ cler. Scdo ꝛ fortius: q꞉ specialiter in
iurib⁹ feudalib⁹ non h꞉ locū argumentū a cōtrario sensu, vt la
te dixi in. l. j. in prin. ff. de off. eius cui man. est iurisd. dixi etiā in
pludijs feudoꝝ. ꝛ pdicta bñ not. q꞉ vtilia sunt. ¶ In. v. ꝛ seq. q.
32 Bar. † tractat materiā interesse qualiter obligatio facti. Item
an ad restituēdū cōmittat interesse, ꝛ an factū post morā rema
neat adhuc in obligatiōe, ꝛ an re⁹ possit pcise cogi ad faciendū,
deinde ponit practicā ꝛ formā libellandi vt hic p eū diffuse, quā
p te videas. insistā solū in eo qd est ppriū hui⁹. l. in versi. Celsus.
qñ factū simplr est in obligatiōe in quo facias regulā. Quod re
gulariter in obligationib⁹ facti nō tenet qs precise ad factū, sed
soluēdo interesse liberat, vt hoc tex. ꝛ. l. si qs ab alio. de re iud. §.
fi. ver. in oībus faciēdi obligationibus. ¶ Limita istā regulam
qñ obligatio ad factū inducit a. l. preter ppositū principale ei⁹
qui obligat: tūc indistincte pōt cōpelli pcise ad factū. l. si cū ex
ceptiōe. §. sed ꝛ si qs. in versi. oimodo facere cōpellat. ꝛ ibi Bart.
ad hoc no. ff. qd met. cā. ꝛ ita etiā tenet Bar. hic in. viij. q. vbi ad
hoc etiā allegat ꝙ plurimas alias. ll. alle. p Mar. de fano. Et as
signat rationē: q꞉ qñ lex inducit obligationē nō curat an itersit
vel non: ideo obligatio reddit precisa. ꝛ ita transeunt ceteri, qui
nihil addunt. ¶ Tu adde Bar. in. l. j. §. j. in. ij. col. ff. de oper. no.
nun. ꝛ tex. in. l. illud conuenit. ꝛ ibi Bar. ꝛ Ang. ad hoc no. C. de
exec. muner. lib. x. Bal. in. l. nec patronis. ad fi. C. de oper. lib. vbi
dicit istud esse inductū pter authoritatē. l. nō contemptibilē.
Secūdo adde illud qd tenet. d. Abb. in. c. j. in vlt. not. de spons.
vbi tenet ꝙ pōt precise cōpelli maritus vel vxor, vt in vnum re
deāt, ꝛ simul cohabitēt nec prestando interesse liberentur: eo q꞉
obligant ad cohabitationē ex. l. diuina ꝛ humana. allegat do.
Abb. no. per Bar. hic. Tertio adde facere qd in voto precise cō
pellitur obligatus ad votum exequendum, nec sufficit prestare
interesse. c. qd sup his. de vot. ꝛ ibi. d. Abb. in. j. no. assignat rō
nē: q꞉ de iure diuino qs obligat ad votū. c. l꞉. de voto. dū in psal
terio dicit, vouete ꝛ reddite: ergo cū talis obligatio facti indu
cat a. l. est pcisa ad factū, nec sufficit pstare interesse. S꞉ caue q꞉
Bar. alibi in. l. iij. §. Sabin⁹. ff. de cess. bo. tenet ꝙ vbicūq꞉. l. di
cit quē pcise teneri ad factū: tunc cessio bonoꝝ nō admittit, s꞉
pōt precise cōpelli: illud nō vr esse bñ dictū p istā regulā Bart.
hic cū semp obligat⁹ ad factū ex dispositione. l. teneat pcise face
re. ¶ Scdo principaliter fallit dicta regula vbi quis obligatur
ad factū ex dispositione testatoris, ꝛ sic ex vltima volūtate: tūc
tenetur precise facere, nec soluendo interesse liberaretur. l. fidei
commissa. §. fi. de leg. iij. fm Bar. hic in. viij. q. assignantē dupli
cem rationē. Prima q꞉ volūtas testatoris est lex. §. disponat. in
aut. de nup. ergo est idem ꝙ in obligatiōe legali. Secūda fauo
re vltime voluntatis. sequuntur Ange. Imo. ꝛ. d. Alex. hic, sed
Lud. dicit ꝙ tex. in. d. l. fideicōmissa. §. fi. allegatus per Bart. nō
pbat istā limitationē: eo q꞉ ibi erat expressum a testatore ꝙ per
ipsum faceret: ꝛ nimirū si tunc soluendo interesse non liberat, quē
admodū qñ esset grauatus pprijs manib⁹ facere. l. vnica. §. ne
aūt. ver. sin vero talis. C. de ca. tol. Sed tu aduerte qd in. d. §. ne
autē. quē alleg. Lud. bene est tex. ꝙ quādo testator grauauit ali
quem de faciendo aliquid proprijs manibus quod tunc nō po
test facere per substitutum: eo q꞉ censetur electa industria perso
ne, sed per hoc non sequit quod soluendo interesse non liberet.
Confirmo q꞉ Bar. hic reprehendit distinctionem illoꝝ, qui di
cunt si queramus an obligatus ad factū teneatur precise facere
distingunt. Aut in obligatione facti est electa industria perso
ne: ꝛ tunc coguntur precise facere, nec soluendo interesse libera
rentur, vt etiam tenuit gl. in. d. l. si quis ab alio. in fi. Aut nō est
electa industria persone: ꝛ tūc secus. istā differentiam vt dixi re
prehēdit Bar. hic, ꝛ latius Alex. col. pe. ergo inductio Lud. cō
tra istā falletiā Bar. nō est bona. S꞉ tu aduerte ꝙ p illa distin
ctione quā Bar. ꝛ alij reprehendūt: tñ facit bonum ꝛ stringēs
fundamentū: q꞉ in obligationibus facti, facilius admittitur ꝙ
vnus faciat ꝛ adimpleat per alium ꝙ qd soluat interesse. tex. est
ad hoc peregrinus ꝛ singu. in. l. de pollicitationibus. ff. de polli
ci. Sed quādo est electa industria persone non potest qs facere
per alium. l. inter artifices. ff. de solu. ꝛ. l. nemo est qui nesciat. ff. de
duo. reis. ergo multominus poterit soluere estimationem, ꝛ sic
interesse. ¶ Vltra Lu. posset dici qd text. in. d. l. fideicōmissa. §.
fi. ex alio non pbet fallentiā Bar. ꝛ doc. q꞉ ibi illud opus debe
bat fieri reipublice: cuius fauore precise compellitur ad tale fa
ctum, ꝛ ita illum tex. intelligit Bal. in. l. vnica, in penul. co. C. de
senten. que pro eo qd interest. licet. d. Alex. hic reprobet: q꞉ tex.
33 ibi nō se fundat i fauore publico. ¶ † Vltra limitatiōes Bart.
suprascripta regula. iij. fallit quando in promissione facti, inter
uenit iuramentum tunc propter iuramētum obligatur precise

ulaz cū duabꝰ fallentijs de testatore dicit esse cōem s. in l. si quis ab alio ff. si quis rib. nº 4 ff. de re iudi-

facere, nec soluendo interesse liberaret, vt est gl. reputata sing. in
l. si pecuniā. in prin. in gl. paruula. in verb. necesse. ff. de condi. ob
cau. iste est latus ꝛ disputabilis passus quē late examinat Lud.
ꝛ. d. Alex. hic, s꞉ q꞉ eū plene examinaui in. d. l. si pecuniā. in prin.
ad ea que ibi dixi me remitto. ¶ Quarto sing. limita qñ est tale
factū ꝙ faciliter ꝛ de leui pōt expediri: tunc pcise cōpellitur ad
tale factum. ita sing. tenet supreme authoritatis apud cano. Jo.
An. in add. Spec. in tit. de reb. eccl. non alie. §. j. in addi. que in
cip. non fuerunt isti libelli. sequuntur Ang. ꝛ Cu. hic Ang. in. l.
in stipulationibus. §. operarum. ff. eod. ꝙuis ipsi corrupte alle
gent Jo. An. in add. Spec. in tit. de emp. ꝛ vēd. in. §. sciendū. in
add. que incip. de emptione locaret. vbi nihil dicit de hoc. Istā
limitationē reprehendunt Imol. Lud. ꝛ. d. Alex. hic per istum
text. dum loquitur de obligatione facti, scilicet rem tradi. quod
quidē de facili potest impleri: ꝛ tamen precise non tenet sed sol
uendo interesse liberat, vt hic. ꝛ. l. si fundū certa die. ff. e. Tu aūt
pro ista sing. limitatione Jo. And. adde facere ꝙ vbi qd pōt de
leui impleri: tunc cessat iuris dispositio. hinc est ꝙ ↄditio pote
statiua nō trahit retro. l. potior. ꝛ. l. qui balneū. ff. qui po. in pig.
hab. q꞉ potuit de facili statim impleri, vt dicit Bar. in. l. si is qui
p emptore. in antepe. char. ff. de vsuca. ¶ Quatuor alias fallen
tias ponit. d. Alex. quas per te videas. vltra eū qnq꞉ alias fallē
tias enumerat Bal. in addi. Spec. in tit. de interesse. ver. ꝛ nota
qd aut merū factum. Alio modo limitat Lud. ro. vt ista regula
nō pcedat de eqtate canonica, vbi obligatus ad factū, indistin
cte pōt cōpelli precise vt faciat si pōt adimplere, per. c. qualiter.
de pac. ꝛ q꞉ inter simplicem loquelā ꝛ iuramentū Deus non cō
stituit differētiā. xxij. q. v. c. iuramēti. sed vbi in obligatiōe facti
adest iuramentū cogitur pcise ad faciendū, vt tetigi remissiue. ff.
in. ij. fallen. ergo idem erit de iure cano. qñ simpliciter pmisit fa
ctum. Dicit tñ Lud. se decisiue istud nō affirmare, ꝛ potuit mo
ueri: q꞉ inter ius canonicū, ꝛ ciuile, nō debet induci diuersitas
si pōt euitari. c. cū expediat. de elect. in. vj. c. j. ꝛ. ij. de oper. no. nū.
Adde ꝙ istā limitationē late tenet. d. Abb. in. c. veniēs. col. pen.
ꝛ vlt. de iureiur. vbi reprobat. d. Anto. de Bu. tenentē ↄtrariū.
34 idem tenet. d. Ab. in. c. per tuas. de arb. ¶ † Vltimo pro cōple
mento istarū limitationū adde ꝙ in oībus casibus, ꝛ fallentijs
in qb⁹ obligat⁹ ad factū pōt precise cōpelli, vt faciat: in omni
bus illis potest etiā extrahi de domo, ꝛ de omni alio loco vt fa
ciat: presertim qñ est admixtum delictū fuge. ita singu. ampliat
Bal. nec alibi recolo me legisse in. l. ex omnibus. per illum text.
C. de decu. lib. x. ꝛ ita etiam limitatur. l. plerisq꞉. ff. de in ius vocā.
Ista sufficiāt qñ factum simpliciter est in obligatiōe: circa obli
gationem rem tradi que etiā est facti, vt hoc tex. sed nō simpli
35 citer. † Bar. in. viij. q. in tertio casu facit duas cōclusiones. Pri
ma est cōmuniter approbata quod si obligatio rem tradi sit ex
causa emptionis ꝛ venditionis, ꝛ venditor habeat facultatē rei,
tradende, tenetur precise tradere, nec soluendo interesse liberat,
vt t꞉ gl. reputata sing. in. §. pretiū. inst. de emp. ꝛ vend. Quia ta
lis obligatio non continet merū factū, vt dicit gl. in. l. certi cōdi
ctio. in prin. in glo. iij. ff. si cer. pet. sed h꞉ annexam causam bono
rum. l. in cōuentionibus. in fi. ff. eo. vnde si est dñs vel quasi trās
fert dñium vel vsucapiendi conditionē. l. ex empto. in prin. ff. de
act. emp. ꝛ. l. si ita. §. j. ff. de contrah. emp. ꝛ ita Bar. ꝛ communi
ter doct. hic, ꝛ in. d. l. certi cōdictio. in prin. cum concor. traditis
per. d. Alex. hic in pe. col. adde bonū tex. in. l. si quis alienā. ꝛ ibi
gl. ff. de act. emp. ¶ Limita in vno casu singulari qñ vendit qd
incertū consistens in spe, ꝛ pendens a futuro euentu: nā spe ve
rificata ꝛ deducta ad certitudinem qui vendidit, ꝛ habet facul
tatē rei tradende no cogitur tradere, sed liberatur prestādo esti
mationē, ꝛ sic interesse. tex. est sing. in. l. si iactu꞉ rhetis. ff. de act.
emp. vbi qs vēdidit iactū rhetis, ꝛ rhete iecit, ꝛ pisces extraxit,
quos pōt capere: ꝛ tñ non cogit pcise, sed liberat soluendo esti
mationē. Quē tex. ad hoc reputat sing. ꝛ mirabilē, nec hucusq꞉
ad hoc pōderatū Lud. hic, ꝛ sequit simpliciter Alex. tñ ante eū
Cuma. hic in pe. col. allegat illū tex. ↄ predictā ↄclusionē Bart.
¶ Scda cōclusio Bar. est ꝙ obligatio rē tradi, ex alia cā ꝙ iu
risdictionis: puta ex simplici stipulatione ↄtinet merū factū vt
hoc tex. ꝛ. l. si rē tradi. ff. e. ꝛ. l. si fundū certa die pstari. ff. eo. ꝛ tūc
indistincte pstando interesse liberat, fm Bart. ꝛ oēs hic. ¶ Li
mita duob⁹ notabilib⁹ modis. ¶ Primo qñ dñs direct⁹ vasal
lum verbaliter inuestiuit de feudo: tūc cogit precise tradere pos
sessionē feudi, nec soluēdo interesse liberat. tex. est formalis in. c.
si facta. si de feu. defun. cōten. sit inter do. ꝛ agn. ꝛ text. in. c. j. §. fi.
de no. for. fid. in feu. Bal. in. c. j. col. iij. de cōtē. inter do. ꝛ vasal. de
inuest. feu. ꝛ Lu. ꝛ. d. Ale. hic. ¶ Scdo fallit qñ qs tenet trade
re, puta fundū ex cā dotis: tūc cogit pcise ad tradēdū nec soluen
do interesse liberat. tex. est no. in. l. fi. C. ad velleia. in ver. oīmō. cō
pellat adimplere qd verbū oīmō sonat in pcisam ꝛ actualem co
actionē traditiōis, vt no. bar. in. l. si cū exceptiōe. §. l꞉ ꝛ si qs. ff. ꝙ
met. cau.

met. cā. ꝛ in simili Bar. in. l. j. ff. iud. sol. ꝛ ita per illū tex. in. d. l. fi.
tenet Bal. nouell⁹ in trac. de dote. in quarto priuilegio septime
36 partis. ¶ † Vltimo Bar. tradit practicā psentis materie decla
rādo qualiter debeat formari libell⁹ in petēdo factū vel inter
esse, ꝛ psequit tres modos libellādi quos ponit gl. magistra in
l. j. in prin. ff. de act. emp. vt hic p eā, ꝛ plene ponit Spec. in tit. de
fru. ꝛ inter. §. viso. ver. si aūt factū. cū seq. ꝛ ibi Jo. An. in addi. q
inci. Cy. d. Ant. de Bu. in. c. olim. per illū tex. de censi. adde glo.
valde no. in. l. ij. §. fi. ff. e. ꝛ ibi Pau. de ca. ꝛ do. Ale. eā no. Et ibi
dicit Bal. ꝙ illa glo. est mirabilis, ꝛ qd eā allegant valentes do
cto. p eo ꝙ pcedit libellus alternatiuus, peto factū vel iteresse
propter incidentiā quā h꞉ cū principali de quo per Bar. hic in
vij. q. ꝛ an interesse possit peti ↄditionaliter si factū non prestet,
glo. est notabilis qd sic in. d. l. ij. §. si in facto. quam do. Alex. ibi
simpliciter ad hoc no. sed vide ibi latius per Are. in. iij. ꝛ. v. co.
post Ludo. ibi ponit Bar. hic in. iij. modo libel. ¶ Item aduer
te ꝙ si pmissor facti decessit relictis pluribus heredib⁹, ꝛ post
moram ago contra vnū ex heredibus ad factum, vt consequar
interesse: potero consequi interesse insolidū contra vnū tātum:
secus si agerē principalr ad interesse qd est diuiduū, fm Pau.
l. ij. §. ex his. ff. eo. ꝛ ibi do. Alex. in. iij. col. quod est singulariter
tenendum menti fm eos. ꝛ ista est vtilitas in practica ad doctri
nam Bart. hic, ꝛ per ista cum laude Dei sit positus finis huic
scholastice repetitioni huius subtilissime. l. stipulationes nō di
uiduntur. in. xi. lec. xxiiij. Martij. M. cccccvi.

1 ¶ Quando stipulationi facti adijciatur certa dies, ante il
lam diem non potest effecturaliter agi, nec ante dicitur stipula
tio committi.

Si quis ita. Iste. §. venit ad declarationē huius
l. in prin. in vers. Celsus. vbi dicit ꝙ in
obligatione facti succedit obligatio ad interesse post morā, an
intelligatur post morā ceptam in nō inchoādo, an post moram
completā in nō perficiendo, ꝛ continet duos casus. secūdus est
ibi plane stipulatio facti. cū adiectione diei, die adueniēte com
mittit alr vbi nō est dies cū inceperit esse in mora inchoādi ad
particulare interesse cōmittit. h. d. ¶ Pro intellectu litere ad
uerte. nā tex. videt sibijpsi cōtrariari. nā primo dicit ꝙ cōtra pro
missorē agi nō pōt, nisi totū tps trāsactū sit: postea dicit ꝙ sta
tim pōt agi, cū pmissor fuit in mora inchoandi. Dic ꝙ sunt di
uersi casus. ꝛ differt principiū a ver. plane. in tribus fm Bart. ꝛ
Ang. primo, q꞉ in principio stipulatio incepit a precedenti con
ditione. sed in ver. plane. incepit a precedēti cōuētione. Item in
principio fuit adiecta dies. secus in ver. plane. ꝛ ista est bona. itē
in prin fuit adiecta etiā pena. s꞉ in ver. plane. nulla fuit adiecta
pena. Discutiamus breuiter istas differentias p intellectu tex.
¶ De prima differētia parū est curādū fm Imo. Pau. de ca.
ꝛ. d. Alexā. quo ad iuris effectū, de quo qrit. Itē l꞉ in principio
non pcesserit cōuentio per stipulationē: tñ precessit contractus
locatiōis. ꝛ pt꞉ ex tex. ibi ex quo locatū est op⁹. d. Pe. de Bex.
saluat Bar. ab ista obiectiōe qd Bar. bñ dixerit in princ. istius
tex. stipulationē incipere a precedēti cōditiōe, cōsiderata forma
ipsius stipulationis, nō aūt cōsiderato contractu locationis, q
est diuersus a stipulatiōe, s꞉ istō nō satisfacit, nec h꞉ rōnē diuer
sitatis. Jō p ista differentia Bar. dic ꝙ bñ facit tex. q formalr
dicit si ante calēdas Martias primas opus pfectū nō erit: tūc
quāti id opus erit ꝛc. ꝛ sic fm seriem stipulationis posite in tex.
incepit a pcedēti cōditiōe: ꝛ ita etiā t꞉ gl. j. ꝛ gl. in ver. ante calē
das. in fi. Sed ego fortiter arguo ↄ istā primā differentiā Bar.
ꝛ Ang. q꞉ si in prima pte solū fuisset stipulatio ↄditionalis hoc
modo: si ante calēdas Martias opus perfectū nō erit, hoc est
si nō edificaueris mihi domū i tali loco an calēdas Martias:
tūc quāti id opus erit tantā pecuniā pmittis: certe non esset ve
rum id qd subdit litera, ex quo opus locatū est. Nam si non pre
cessit nisi stipulatio cōditionalis, certe stipulatio conditionalis
non pōt inducere locationē: q꞉ illud ꝙ est in cōditione, disposi
tionē aliquā non inducit. l. si qs sub cōditione dandoꝝ decem.
ff. si qs omiss. cā test. Nisi subtilisando diceres, prout arguit. d.
Pet. de bexu. qd partes apponēdo talē stipulationē conditio
nalē videntur cōsentire qd sit locatio pure, que solo consensu fit.
per tex. in. l. si stipuler. §. fi. ff. eo. vbi dicit tex. ꝙ si locando ꝛ con
ducendo quis ad interrogationē non respondeat, licet stipula
tio nō valeat: tñ locatio, que nō verbis, sed cōsensu fit. idē fit in
casu nostro, cū partes opponēdo cōditionē stipulationi consen
serint ꝙ cōditio impleatur. l. si quis locuples. in fin. ff. de manu.
test. ergo stipulādo, si op⁹ tali tpe pfectū nō erit, vident partes
locationē ꝛ conductionē cōtrahere: qd si est verū, est pulchrum
ꝛ subtile, sed nō credo qd sit verū: per fundamētū ꝙ. ff. feci. Vñ
tutius est tenere ꝙ in hoc tex. pcesserit locatio simplex ꝙuis sti
pulatio a cōditiōe inceperit. ¶ Scda differētia est quā Bar. di
cit esse no. ꝙ in. j. parte fuit adiecta dies: ꝛ tūc nunꝙ cōmittitur

stipulatio ad interesse aliquo modo ante diē vt hic, ꝛ i l. insulā.
intra bienniū. ff. eo. sed in scda pte nō fuit adiecta dies: in quo ca
su ꝙpmū incepit esse in mora inchoādi, cōmittit stipulatio ad
pticulare iteresse, l꞉ nō trāsierit tps, quo potuit pfici, vt hic ꝛ. d.
l. insulā. ꝛ ita etiā tenēt Imo. Lud. ꝛ. d. Alex. hic. ꝛ Bar. in. l. cū
stipulat⁹ fim mihi a pculo. post glos. ibi. ꝛ ibidē Ang. ꝛ Imo. ff.
eo. ꝙuis in hoc cōtrariū tenuerit Ang. ꝛ Pau. de ca. hic. ꝛ alij
relati p. d. Alex. ad quē in hoc latius te remitto, cū concor. p eū
adductis. Teneas istā differētiā, q est bōa ꝛ apta ad istū tex. ra
tio fundamētalis est: q꞉ qñ dies est apposita a partib⁹ talis di
latio tpis cēset apposita fauore pmissoris. l. cū qui calē. §. quo
ties. ꝛ. l. stipulatio ista. §. inter certā. ff. eo. iō pmissor ante ↄueni
ri nō pōt, quā tota dies sit lapsa, s꞉ qñ dies nō apposita ex con
uētiōe partiū: tūc tacite intelligit a. l. dies qua possit opus fieri.
vt in. l. seq. vñ eoipso qd incipit esse in mora inchoādi facere, sta
tim cōmittit stipulatio ad particulare interesse ↄ eū, vt in. ij. pte
tex. ꝛ sic ex isto tex. ꝛ ex ista scda dña habes notare ꝙ pl⁹ opat
dies expssa, ꝙ dies tacita veniēs ex natura pmissi: q꞉ pma ma
gis suspendit, ꝙ scda. ꝛ si dicas. si dies tacite inducitur a. l. ergo
expssio nihil operat. p regulā. l. nō recte. C. de fideius. ꝛ. l. iij. ff. de
leg. j. rñdet Bar. in fi. fm subtilē Pet. de bella. qd non parifor
mit exprimit: q꞉ qñ ptes apponūt diē apponūt plixiorē, seu lō
giorē arbitrio promissoris. l. stipulatio ista. §. inter certā. ff. eo. s꞉
si non exprimat, tacite inierit fm naturā rei, ꝛ nō plixior. ergo
exprimit aliter ꝙ tacite insit. ¶ Tertia dña est: q꞉ in prin. pena
fuit adiecta in stipulatiōe, sed nō in. ij. casu. fm Bart. Angel. et
Imo. rō est duplex. prima q꞉ pena nūꝙ cōmittit ēt p parte, nisi
trāsiuerit tm tps. ff. qd opus pmissum explicari possit. l. ita sti
pulat⁹. ꝛ. l. cū ita stipulat⁹ fim mihi a pculo. ff. eo. q꞉ penalis sti
pulatio venit cōmittāda ex euētu ↄditiōis, q ↄditio nō scidit.
l. cui fund⁹. ff. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ. l. eas causas. sed ad interesse cō
mittit stipulatio pter morā. ideo si p parte cepit esse in mora
cōmitti d꞉ stipulatio p illa pte ad particulare interesse, vt hoc
tex. i fi. scda rō est q꞉ pena adijcit loco totalis iteresse, ꝛ sic clau
dit se totale interesse. l. fi. ff. de pto. stip. ideo nō pōt ↄmitti p par
te, respectu pticularis interesse: q꞉ vbi est pena nō inspicit inter
esse. ꝛ sic pena nō cōmēsurat ad interesse. l. stipulatio ista. §. alte
ri. ff. e. Ista prima dña est vera in se, s꞉ nō adaptat verbis tex. q꞉
in prima parte nō apparet ꝙ fuerit pmissa pena, sed solū inter
esse, vt pt꞉ in tex. ibi quāti id opus erit. fm Pau. de ca. Scdo ꝛ
forti⁹ fm do. Alex. si in prima parte fuisset adiecta pena, certē
mero iure debuisset cōmitti pena ante diē calēdarū martiarū,
ꝙprimū cōstitisset opus fieri nō potuisset, vt est tex. in. l. cū sti
pulatus fim mihi a proculo. vbi glo. ꝛ oēs. ff. eo. cuius contra
riū vult iste tex. cū dicit nō ante diē promissiōis cedere, q verba
denotant nullo mō esse cōmissam stipulationē. l. cedere diē. ff. de
verb. signi. ergo necesse est dicere ꝙ in hoc principio nō fuit ad
iecta pena, sed venit interesse qd nō cōmittitur aliquo modo añ
1 diē. l. insulā. ff. e. ꝛ sic tene secūdā differētiā q vera est. ¶ † Not.
ex prima parte ꝙ qñ stipulationi facti adijcitur certa dies ante
illam diem non pōt effectualiter agi, nec ante dicitur stipulatio
cōmitti. limita signanter istū tex. procedere in stipulatione, ꝛ sic
in contractibus stricti iuris, vt hic, ꝛ. l. insulā intra bienniū. ff. e.
secus est in cōtractibus bone fidei, in quibus quā primū cōstat
opus fieri non posse statim committitur stipulatio ad interesse
etiā quo ad exactiōis effectū etiā ante diē. vt. l. si in lege. §. si do
mus. ꝛ ibi Bar. ꝛ Rapha. ful. ita limitant per illū tex. ff. loca. et
sic oēs. ll. huius titu. que loquuntur de commissione stipulatio
nis qñ opus debet fieri debent intelligi qñ opus fieri est in ob
ligatione ex contractu stricti iuris. secus si ex cōtractu bone fi
dei. idē tenent Jo. de imo. Cu. ꝛ. d. Alex. hic. ꝛ latius do. Alex.
in. l. in illa. la. j. ff. e. Tu dic melius ꝙ tex. in. d. §. si domus. nō fa
cit pro ista limitatione. nā ibi aliquis cōduxerat habitationem
domus ad quinquēnium, ꝛ eā deseruit: certe locator pōt statim
toti⁹ ↄquēnij pēsionē petere nō expectādo singulos annos: q꞉
propter culposam desertionē conductoris cessat cā dilatiōis p
ↄñs ergo d꞉ cessare dilatio. l. a filia. §. alūno. ff. ad trebel. ꝛ in hoc
ille tex. est valde sin. ꝛ ita etiā tenēt Pau. de ca. ꝛ Are. in. d. l. in
illa. ꝛ Pau. de ca. in. d. §. si dom⁹. ꝛ istud est veri⁹. ¶ Capio gl.
in ver. cedere. q timore cōtrarij duobus modis intelligit tex. op
pono ergo contra tex. qui vult diem promissiōis cedere quādo
dies est apposita stipulationi, ꝛ nō ante. istud est cōtra. l. cedere
diē. ff. de ver. sig. vbi dies apposita nō impedit ortū obligatiōis ꝛ
actiōis. timore hui⁹ ↄtrarij gl. dupliciter rñdet: primo faciēdo
ↄtrariū ꝙ l꞉ mero iure ante sit nata obligatio: tñ nō pri⁹ cedit, sc꞉
cū effectu. Istā sol. t꞉ Bar. in. l. cū stipulat⁹ fim mihi a pculo. i
prin. p illū tex. ff. e. tene scdam sol. gl. ꝙ hic nō solū erat dies, s꞉ ēt
cōditio si opus nō esset pfectū añ calē. Martias. ꝛ cōditio bñ
impedit. d. l. cedere diem. ¶ Capio gl. in ver. ante calēdas. quā
diuide in duas partes. ¶ In prima declarat tex. qd ista verba

ante vel post calēdas intelligūtur.s.finitas.Nō est ſm gl. q̄ ita accipiebat inter eos:ꝛ sic ita erat inter eos cōuentū qđ ista verba añ vel post calēdas intelligerent.s.finitas.ista est truffa,ꝛ manifesta diuinatio. Dic melius istā esse interpretationē iuris qđ talia verba sic intelligant.l.qui añ calēdas. ꝛ.l.eū q ita, §.q ita. el.ij.vbi dixi.s.e.ꝛ rō q̄ cēset apposita fauore debitoris,vt maiorē dilationē habeat:q̄ verba dubia debēt interptari ꝯ stipulatorem.l.stipulatio ista.§.alteri.versic.in stipulationibus.s.eo. ¶ In scđa q̄ est ibi,ꝛ no.ꝙ talis est rō gl.p viā notabilis dupliciter remouet vnā opp.q̄ posset fieri ꝯ rōnē tex.nā tex.dicit,diē pmissionis post calēdas Mar.cedere:q̄ nec ante calēdas reus ꝯueniri poterat.Ista ratio melius staret ecōtra,ꝙ reus ante cōueniri nō pōt:q̄ ante non cedit dies.glo.fatet ꝙ rō tex.melius staret hoc modo.Vel scđo ꝛ subtilius rñdet gl. ꝙ hic opus facere nō erat in stipulatione pure: q̄ stipulatio inceperat a cōditione.si ergo ante calēdas agi non pōt,qñ stipulatio inceperit a conuētione:ergo multo minus qñ incipit a conditione. ita vult arguere tex.ꝛ istud est melius. ¶ Capio gl.in verb.possit.q̄ format duo ꝯria que de directo vident esse cōtra tex.ꝛ vtriqꝫ contrario dat quinqꝫ solutiones, sed ad vtrunqꝫ ꝯrium tene solutionem Joannis positā in gl.quā tenent omnes, vt dicit Bar. ꝙ contraria loquūtur quo ad tale interesse.sed iste tex.loquitur quo ad particulare interesse:quia non inchoauit facere.

1 ☞ Stipulatio simplex ꝛ pura quo ad verba, ex natura rei in stipu.deducte vel ex loco destinate solutionis dilationē recipit. Item stipulatio serui hereditarij vel capti ab hostibus habet tacitam conditionem.

2 Quedam sunt stipulationes que habent tacitam cōditionem ꝛ quedam que habent tacitam diem.

3 Quando patronus stipulatur a liberto operas, inest tacita cōditio si indicentur.

4 Si seruus hereditarius stipulatus est heredi futuro non expsso noīe proprio heredis:nō acquirit hereditati iacēti:q̄ ei non fuit stipulatus,nec heredi futuro,quousqꝫ sit adita hereditas.

5 Quedā stipulationes habēt tacitā diē, vt qñ quis stipulat dari in alio certo loco: nā inest tacitū tps quo ibi perueniri possit.

6 An ante euentum diei actio sit nata. 73-

Interdum.

1 †Stipulatio simplex ꝛ pura quo ad verba ex natura rei in stipulationē deducte,vel ex loco destinate solutionis dilationē recipit.Itē stipulatio serui hereditarij,vel capti ab hostib⁹ hꝫ tacitā cōditionē.h.d. vsqꝫ ad.§.fi.

2 ¶ Pro intellectu tex.† ꝛ gl.ꝛ eorū que tradūt Bar.ꝛ doc.aduerte,ꝙ quedam stipulationes habent tacitā cōditionē, ꝛ q̄dā habēt tacitā diē.de primis ponit text.tria exempla. ¶ Primū qñ stipulatur aliquid qđ nō est in rerū natura,sed esse sperat, vt qñ stipulatur quis fructus nascituros,aut partū nasciturū: nā habet in se tacitā cōditionē,si nascentur,vt hic ꝛ expressi⁹ dicit
3 tex.in.l.j.ad fi.s.de cond.ꝛ demon. ¶ †Secundū exemplū est, qñ patronus stipulatur a liberto operas, nam inest tacita cōditio,si indicent,ſm Ang.Jmo.Pau.de ca.ꝛ Bexu.ꝛ nemo cōtrariū dicit.Unde si patronus stipulet operas certas, puta pictorias,nō cedit dies nisi stipulator declaret locū vbi velit operas certas pstari.Si vero stipulat operas icertas,nō cedit dies quousqꝫ stipulator declaret quas operas vult pstari.ꝛ hoc appellatur operas indicere.ꝛ ſm Bar.oēs opere anteq̄ indicant sunt incerte,vt.l.si nō forte.§.libertus.s.de cond.ind.Sed licet omnes ita teneant:tu considera tex.in.l.quoties.s.de oper.lib. alleg.in gl.qui vult ꝙ stipulatio operarū certarū,vt sunt pictorie habeat diē tacitā:sicut qñ stipulatur dari carthagine:ꝛ sic stipulatio operarū potius habeat tacitā diē qñ indicant, quā habeat tacitā conditionē,si indicantur. ¶ Tertium exemplū est,
4 qñ †seruus hereditari⁹ stipulatus est heredi futuro nō expsso pprie noīe heredis:nā tūc nō acquirit hereditati iacenti:q̄ nō fuit ei stipulatio, nec heredi futuro quousqꝫ sit adita hereditas,q̄ ignorat quis sit heres,ꝛ sic inest tacita ꝯditio si adeatur hereditas,vt exp̄sse dicit tex.hic in ver.si seruus.ꝛ tex.in.l.seru⁹ hereditarius futuro.j.de stip.ser.In istis tribus exēplis nō nascitur nec obligatio nec actio anteqꝫ dicte ꝯditiones tacite existant.l.j.ad fi.s.de cond.ꝛ demon.q̄ tacita cōditio ita suspēdit, ꝛ impedit natiuitatē obligationis,sicut ꝛ expressa,vt est glo.reputata sing.in.l.itē q̄.§.j.s. de pac.vnde tex.hic dicit:tūc enim incipit actio,lꝫ glo.ꝛ male suppleat.s.cū effectu,quasi sentiat ꝙ
5 etiā ante mero iure sit nata, ꝛ male. ¶ †Quedam stipulatiōes habent tacitā diem,vt quando quis stipulatur dari in alio certo loco: nā inest tacitum tēpus quo ibi perueniri possit, vt hic ꝛ.l.continuus.§.cum ita.s.eo.ꝛ.l.eū qui calendis.§.quoties. s. eodem.vel quando quis stipulatur domum edificari:nam inest tacitum tēpus quo possit fieri:ꝛ tunc ante euentū diei bene nascitur obligatio.l.cētesimis.in prin.s.eo.q̄ statim pure est obligatus dare vel facere.l.cedere diem.j.de verb.sig. ¶ Sed dubiū
6 † est de actione:an ante euentum diei sit nata,ꝛ in hoc tꝫ Bar. ꝙ licet dies expressa non impediat natiuitatem actionis: quia ante nascitur actio,sed obstat exceptio.l.j.in fi.s. quando dies vsuffru.leg.ced.facit text.in.l qui mandatum.s.manda.tamen si est dies tacita legalis,q̄ tacite inest ex natura rei, vel ex forma contractus : tūc ista bene impedit natiuitatē actionis, per istū tex.non destruendo eū.ꝛ.l.si ita stipulatus essem abs te.in vers. non ante agi posse.s.eod.ꝛ.l.si tutor reipublic.§.fina.s.de tut. ꝛ ra.distr.Cum Barto.tenent indifferenter omnes:ꝛ est communis opinio ſm do.Alex.quam etiam latius tenet Bar. in.l.ita stipulatus.in.ij.q.j.eo.pro qua adde tex.in.l.existimo.§.ex hac. j.eo.in verſ.quando nascatur actio,ꝛ in verſ. non recte agetur nisi tempus preterierit.Et sic pondera ꝙ omnia quatuor exempla tex.equiparantur, quātum ad impediendam natiuitatem actionis,quando stipulatur partum ancille, vel fructus nascituros,vel domum edificari,vel dari carthagine: q̄ in omnibus inest tacite dies legalis:ꝛ nūq̄ incipit actio cōpetere, nisi purificata die,lꝫ ipsa obligatio bene sit nata:eo q̄ lex que inducit diē tacite, noluit obligationem causatam ex contractu partiū statim producere actionem:q̄ ante diem non habuisset effectum. vnde lex nihil operatur frustra, ꝛ sic noluit actionē in esse pduci,que de presenti non possit producere effectū : q̄ lex ꝛ natura nihil operantur frustra.l.non cogendum.§.Sabinus. s.de procu.ꝛ.l.hec stipulatio.§.diuus.s.vt le.no.ca.lꝫ oēs ita transeant. ¶ Tu potes nouiter tenere contra omnes, qđ in omnib⁹ quatuor exemplis text.dies legalis tacita,sicut impedit natiuitatē actionis,prout omnes concordant:ita etiā impedit natiuitatē obligatiōis,ꝛ isto modo intelligēdo tex.realiter pcedit ꝛ equiparatio textus in omnibus quatuor exemplis plane,ꝛ sine vlla subauditione pcedit. Et sic nō facio differentiam inter natiuitatē obligationis,ꝛ natiuitatē actionis : q̄ si dies tacita legalis impedit causatum,ꝛ sic natiuitatem actionis:certe etiam debet impedire natiuitatem cause,ꝛ sic obligatiōis:quia obligatio est causa actionis.l.licet §.ea obligatio.s.de procur.ꝛ quicquid est causa cause:est causa causati l.manumissiones.s.de iusti.ꝛ iur. quod hoc sit verum ostenditur. Nam in duobus primis exemplis tex.quando quis stipulatur partum ancille,vel fructus nascituros:res est plana:q̄ talis stipulatio habet tacitā conditionem.vt est tex.in.d.l.j.ad fi.s.de cond.ꝛ demon.ꝛ tacita conditio,ita impedit natiuitatem obligationis ꝛ actionis , sicut expressa gloss.singu.ꝛ approbata in.d.l.item quia.§.j.s.de pac. in alijs duobus exemplis text. quando quis stipulatur domum edificari vel carthagine solui:in quibus non est conditio tacita: sed bene inest dies tacita:tunc Bartol.ꝛ omnes fatentur quod talis dies legalis tacita bene impedit natiuitatem actionis , vt hoc tex.non destruendo eum,sed non impedit natiuitatē obligationis.Istud secundum non video quomodo Bar.ꝛ doctores bene probent.nam.l.centesimis.in princi.s.eod. allega. per eos,nihil facit:eo quia clare loquitur quando dies expressa est apposita ab homine, prout etiam loquitur.l. cedere diem. j.de verb.sign.ꝛ.l.j.in fin s.quando dies vsufruc.leg.ced.Unde teneo quod etiam in secundis exemplis tex.sicut dies tacita legalis impedit ortum actionis : ita etiam impediat ortum obligationis:quia non credo quod posset reddi congrua ratio diuersitatis,ꝛ obligatio est causa actionis, ꝛ quicquid remouet causatum,debet etiam remouere causam,vt predixi. Et istō modo textus realiter ꝛ plane procedit sine vllo scrupulo, ꝛ sine vlla subauditione.

1 ☞ Oblatio speciei debite purgat moram ipso iure,sed oblatio quantitatis debite purgat solum ope exceptionis.

2 Judex motus ad iudicandum secundum opi.sui preceptoris excusatur in syndicatu,a condemnatione expensarum,licet iudicauerit contra communem.

Stichi promissor.

1 † Oblatio speciei debite purgat morā ipso iure,sed oblatio q̄titatis debite purgat solā ope exceptiōis.h.d. sumendo tex.cū intellectu.Diuidit in duas.In prima loquitur qñ species est debita.in scđa qñ quātitas.scđa ibi,certe doli.In primo ergo casu qñ debitor speciei ipsaꝫ speciē offert, liberatur ipso iure si postea species pereat.l.qđ te.s.si cer.peta.ꝛ.l.si seruū. §.fi.j.e.q̄ tūc perit substātia ꝛ fundamentū ipsius obligatiōis. In secundo casu qñ est debitor quātitatis,ꝛ ipsam quantitatē offert.si illa quantitas oblata postea pereat liberat debitor solū ope exceptiōis,vt hic,ꝛ.l.qui decē.in prin. vbi tex.no.j.de solut. Nam de rigore iuris non liberat:q̄ quantitas vel genus perire non potest.l.incendium.C.si cer.pe.ꝛ in.l.ratione.el.ij. §.incerte. s.ad.l.fal.ꝛ sic nō perit res debita:q̄ in obligatione generis vel quātitatis nihil certi est in obligatiōe.gl.in.l.Meui⁹.§. duob⁹. de leg.ij.Bar.ꝛ alij in.l.ij.§.ꝛ harū.in vlt.col.s.eo.ꝛ hoc modo habes

habes enucleatam medullā huius text. ¶ Gl.in ver.morā ibi, nisi lis cōtesta.sit vt.j.e.l.si insulā.dic qđ illa lex loquit, qñ vnū petit,ꝛ aliud offert,vt qñ in obligationib⁹ facti petit interesse, ꝛ reus offert ipsum factū.vel qñ petitur pena,offert principale: ꝛ tūc post lit. cōtesta.nō admittit purgatio more.ita loquit. d. l.si insulā.Sed qñ illud idē qđ petit offertur. ꝛ tunc aduerte q̄ actualiter pōt qñcūqꝫ solui vsqꝫ ad sniam.ꝛ soluendo absoluet nō solū ab instātia iudicij,sed etiā a debito principali.§.fi. inst. de perp.ꝛ temp.actio.ꝛ.l.si reus paratus.s. de pcu. ꝛ isto casu oblatio verbalis nō sufficeret post lit. cōtesta.l.sed ꝛ si alia. §.de cōsti.pec.sed bene realis cū depositione ꝛ cōsignatiōe.l.obsignatione.C.de solu.nisi oblatio verbalis fieret in iudicio : q̄ illa hꝫ vim solutionis.l.si rem.el.j.§.fi.s.de pig.act.ſm Bar.hic.ꝛ in.d. l.sed ꝛ si alia.ꝛ in.l.si insulam.in.j.oppo.ij.partis.j.eo.Aduerte in vno male loquitur Bart. dū vult quod sola oblatio verbalis facta in iudicio habeat vim depositionis ꝛ cōsignationis,ꝛ sic inducit liberationem,per.d.l.si rem.§.fi.hoc est cōtra.l.acceptā. C.de vsur.vbi tex.vult ꝙ pecunia oblata sit deponenda in loco cōgruo arbitrio iudicis,ꝙ non esset necessariū , si sola oblatio verbalis facta in iudicio liberaret:iđ Bar.met.in.l.si debitor offerret.j.de sol.meli⁹ tꝫ qđ oblatio verbalis facta in iudicio,bene pdest vt det pignoratia actio,ꝛ mora purgetur.d.l.si rem. §. fi. nō autē vt liberetur debitor,ꝛ ita etiā tenet Bal.in.d.l.acceptā.
2 col.iij.Cu.ꝛ do.Alex.hic. ¶ † Ultimo inquantū Bar.refert ꝙ legēs Pisis more boni discipuli defendit opi.Ray.de forli.pceptoris sui.exēplo Cassij qui sententiā magistri sui bene excusat,vt est tex.in.l.dicere.§.j.ff de arbit.Adde singlr ꝙ iudex mo
a tus ad iudicandū ſm opi.sui doctoris excusatur [a] in syndicatu a cōdēnatione expensarū,lꝫ iudicaret ꝯ cōem op.q̄ vt discipulus probabiliter sequitur opin. doctoris sui : ita singulariter tꝫ do. Abb.in.c.j.vj.colū.de postula.prela.referens fuisse nota.dictum Oldra.lauden.in.l.quesitum.§.j.s.de fun.instru.

1 ☞ Stipulatio dicitur certa,qñ cōtinet certū in substātia, qualitate ꝛ quātitate:alias si aliquid istorū deficiat dicitur incerta.

2 Comparatiuum participat de positiuo,ꝛ retinet significatū sui positiui.

3 Si statutum disponat quod pro insultu sine sanguine imponatur pena.x.cum sanguine,maior pena arbitrio iudicis cum cicatrice puniatur maxima pena: ista maior ꝛ maxima pena non potest esse nisi pecuniaria.

4 Superlatiuum dicitur quod supremum gradum tenet.

5 Si papa committat causam que sit de subtilitatibus iuris vni grosso doctori,est iusta causa propter quam potest recusari suspectus,ꝛ tanquam suspectus remoueri. 74-

Stipulationum quedā

certe sunt. Qñ in obligatiōe venit id qđ nō est variabile ex natura rei vel pmissoris volūtate, stipulatio cōtinet certū:alias incertum.h.d.cum.l.seq.fere tota ſm Bar. sed certe Bar. summauit extraneo mō ſm Cu. hic.vñ summa
1 aliter.Stipulatio đr certa:qñ cōtinet certū in substātia qualitate ꝛ quātitate, alias si aliqđ istorū deficiat,đr incerta.h.d.cū pn. l.seq.vsqꝫ ad.§.fundi.ꝛ ista inuestigatio est necessaria,vt sciam⁹ que actio detur.Nam quādo in stipulatione cōtinetur certum, tunc cōpetit certi cōdictio generalis,vt.l.certi cōdictio. in prin. s.si cer.pet.Sed qñ cōtinet incertū : tūc dat actio ex stipulatu, vt insti.eo.in pn.ꝛ.l.si quis certū.s.si cer pe.Uel melius:tūc cōpetit cōdictio incerti generalis,prout tenui in.d.l.certi cōdictio. in pn.ꝛ in.l.sed ꝛ si me putē.§.cū iter.vbi est tex.ff.de cōdi.inde. dixi etiā in.l.si penā.s.eo.Idē est qñ stipulatio cōtinet certū,statim pōt agi,sed qñ cōtinet incertū certificādū ex aliquo futuro euētu:tūc stipulatio dilationē capit,nec statim pōt agi, vt in.l. prece.in prin. ¶ Itē aduerte qđ predicta tria que posui in summario nō semp requirit qđ cōcurrāt,nisi qñ stipulat quantitatē cōsistentē pōdere,numero vel mēsura, vt vinū,oleū,vel frumentū.Sec⁹ qñ stipulat speciē:tunc sufficiunt duo scꝫ qđ sit certū in substātia ꝛ in qualitate,vt fundus,ecce substātia,Tusculanus ecce qualitas,vel stipulor hominē stichū,dū dico hominē, ecce substātia,dū dico stichū ecce qualitas, nec in istis speciebus est necesse adijcere quantitatē:quia quantitas consistit in toto a capite vsqꝫ ad pedes,vt dicit Bar.ſm Pet. de bella.ꝛ hoc voluit tex.in ver.fund⁹ tusculan⁹.ꝛ in ver.homo stichus. ꝛ sic tūc quātum,nō refertur ad species,vt innuit glo. hic in ver.aurei. ꝛ gl.
2 mag.in prin.in.l.seq.in prin.Bar.ꝛ alij scribētes. ¶ †Not. j. ex text.ibi cū id quod bono melius ꝛc.illud ad quod tota die allegat ista.l.qđ cōparatiuū participat de positiuo,ꝛ retinet significatū sui positiui.Alibi no.Bar.in.l.cū filius. §.pf.s.de lega.ij. ꝙ natura cōparatiui est relinquere formā positiui in extremo.ꝛ gl.in.l.libere cauere.in gl.mag.circa med.s.de iur.om.iud.alibi dicit Bar.in.l.illud.in prin.s.de tributo.qđ illud quod ibi dicit tex.ꝛ tex.in.l.minus.s.de ver.sig.scꝫ,qđ min⁹ đr etiā nihil. Nā ſm Bar.est improprie dictum: q̄ ibi cōparatiuum minus non relinquit formā positiui in extremo. Idē etiā dicit Bart.in.l.si seruus legatus.§.si ita scriptū.s.de leg. j. ꝛ istud inducit ad practicā notabilr Bal.in.l.fi.ad fi.prin.s.si cer.pet.stante statuto ꝙ habētes librā seu estimū in cōi ad centū libras.s. soluāt.x.ꝛ habētes minus soluāt.v.sub illo minus, etiā nullā librā habentes contineri vident ſm iura preallegata:nisi illud onus esset impositū persone pro libra, scđm eū quod valde no. vt scias practica
3 re tex.pallegatos. ¶ † Itē adde ad no.hui⁹ tex.i practica qđ si statutū disponat ꝙ p insultu sine sanguine imponat pena.x.cū sanguine puniat maiori pena, arbitrio iudicis, cū cicatrice, puniat maxima pena,certe ista maior ꝛ maxima pena nō pōt esse nisi pecuniaria:q̄ cōparatiuū nō pōt excludere qualitatē positiui,ꝛ suplatiuū qualitatē vtriusqꝫ:ꝛ tūc maxima pena pecuniaria erit adēptio oīm bonoꝝ. ita decidit no. Bal.in.l.ij.in.vi.col. C.de prob. Itē adde ꝙ cōparatiuū nō solum dꝫ participare de positiuo,sed ēt dꝫ esse de eodē genere cū positiuo, ꝛ nō inducere qđ diuersuꝫ.vnde si statutū disponat qđ si qs extraxerit mulierē de domo per vim puniatur in. 1000. ꝛ in plus arbitrio potestatis,certe potestas nō potest vigore dicti arbitrij, facere eū decapitari:q̄ cōparatio ꝛ plus intelligitur de modico pluri in quātitate, ꝛ nō in alio genere.ita determinat Cy. in. l. cū filius. §.cū pater.in addi.de lega.ij.vbi dicit quod ista qđ fuit de facto Florē.refert ꝛ sequit Bal.in.l.ꝛ si post tres .col.xj.s.si quis cau. ¶ Limita istud no.tex. pcedere,qñ reperitur aliquid ad ꝙ comparatiuū cōparet.al's secus ſm Bar.in.l.si seruus legatus. §.si ita scriptū.s.de leg.j.vbi per hoc determinat Bar.qōnem qđ si statutū disponit qđ si ptās cōdemnauerit in aliquo plus q̄ debeat,teneat restituere cōdēnato tpe syndicat⁹ , cōtigit ꝙ ptās condēnauit quendā indebite in tota summa , an ex illo statuto possit in syndicatu cōdēnari. vř qđ nō: q̄ statutū loquit qñ in aliquo cōdēnauit indebite:ꝯriū determinat Bar. q̄ illa dictio plus:tūc facit cōparationē,qñ reperit aliqd ad ꝙ cōparet.al's secus p illū tex.ꝛ p illud qđ dicit de dictione min⁹.nā etiā nihil
4 minus dicit.vt.s.pxi.dixi. ¶ † Scđo no.ex tex.ibi,at cū optimū qsqꝫ stipulat.qđ superlatiuū dicit qđ supremū gradū tenet, vnde facit iste text.ſm Ang.ad statutū Bononie disponēs qđ cause grauiores debeāt cōmitti doctoribus optimis.Nam non posset fieri cōmissio doctoribus mediocribus, sed solū obtinētibus gradū supremū in scientia ꝛ in doctoratu. ꝛ qui dicantur optimi recurreret ad cōmunē opinionē.l.cū de lanionis.§.asinā.ff.de fun.instru.ꝛ.l.nūmis.s.de lega.iij. referūt ꝛ simpliciter sequunt Jo.de imo.d.Alex.ꝛ do.Petr.de bexu.hic adde not. tex.in.l.sed ꝛ reprobari.§.amplius. ver. valde tamē disciplinatos.ꝛ qđ ibi pulchre Bal.not.s.de excu.tuto.Itē adde qđ dicitur habere scientiam eminentē doctor qui subtiles questiones discutere ꝛ diffinire nouit. ꝛ in promptu respōsiones habet. ita declarat.Jnn.in.c.cum in cūctis.de elec.vbi declarat Jmol.qui dicātur habere scientiā eminentē,ꝛ qui mediocrem, ꝛ qui sufficientē.Circunscripto statuto de iure cōi cause subtiles nō sunt cōmittende grossis doctoribus: q̄ sunt suspecti pter imperi-
5 tiam iuris.†Et si papa cōmittat causam que sit de subtilitatib⁹ iuris vni grosso doctori, est iusta cā propter quā pōt recusari suspect⁹,ꝛ tanq̄ suspect⁹ remoueri.ita no.tꝫ Bal.in.l.fi.in. xvj.q. per illum tex.C.de here.insti.quod Bald.reputat esse notabile. ¶ Capio gl.mag.in verſ.appellatio,quā diuide in tres partes. In prima opponit ꝯ tex.ꝛ soluit bene. In scđa refert opinionē quorūdā,quā reprobat.dic vt dixi in.l.prece.In tertia opponit cōtra tex.ꝛ dupliciter soluit tene scđam solut. scđa ibi quidā tñ dixerunt.tertia ꝛ vltima est ibi , Itē opponitur quia ꝛ in auro.

1 ☞ Stipulatio vsufructus fundi dicitur incerta.

2 Qui tenetur ad vsumfructū,tenetur ad patientiam successiuā.

Ubi autem. 75-

Fundi.

1 †Stipulatio vsufruct⁹ fundi , dicit incerta.h.d.quare autē dicat incerta attēto ꝙ q tenet ad vsumfructū,tenet ad dādū.l.iij.§.dare.s.de vsufru.sed stipulatio dādi đr esse certa.§.fi.j.ea.l.Bar.dicit rōnē esse pter patiētiā variabilem ad quā tenet pmissor.hāc etiā tꝫ Bal.Hoc cōfirmat:q̄ q tenet ad vsumfructū, tenet ad patiētiā successiuā,vt est gl.in.l.pluribus.§.ꝛ si placeat.j.e.ꝛ gl.in.l.corruptionē.C.de vsufru.si tenet ad patiētiā,ergo ad factū:sed facta sunt incerta,ꝛ q tenet ad factū,tenet ad incertū,§.q id ꝙ.j.ea.l.
2 †Dic melius qđ imo talis obligatio patiētie est mixta dandi ꝛ faciēdi,vt tꝫ Bar.met.ꝛ alij sequūtur in.l.ij.in pn.s.e. ista ratio Bar.ſm Jmo.non est bona: q̄ lꝫ possit variari patiētia de facto:tñ ex iuris dispositione tenet ad patiētiā vniformē.Melior ratio est,quare stipulatio vsufruct⁹ dicat incerta. q̄ incertū est quantū durabit vsusfructus,vt etiā dicit glo.hic.in.iij.parte,cū

a ¶ Excusatur. Adde ꝛ intelligeñ p bal.l.fi. C.de pen. indi.qui maleiudi. col. ij. nisi talis doctor esset solitus tenere opiniōes insolitas.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

possit extingui morte, ꝛ capitis diminutione. d. l. corruptionem
Item est incertū quot ꝛ quales fructꝰ percipiat. ꝛ ad hoc facit
ff. pe. j. ea. l. vbi eadē rōne stipulatio vsurarū dicit esse incerta: q
ignorat ꝙ percipiet: ꝛ istā rōnē ponit ipse met Bar. in. l stipula
tiones nō diuidūtur. in. tiij. q. s. eo. Jo. de Imo. ꝛ Alexan. hic.
¶ Expeditis tex. capio glo. in ver. deducisse, quā diuidē in tres
partes principales. In prima infert ad declarationē tex. in scō a
opponit, ꝛ tripliciter soluit. prima solu. est vera, sed dic clari ꝙ
tex. in. d. l. tribus. de vsufr. ea. re. que vsu cōsu. loquitur in vsufru
ctu improprio rerū mobiliū ꝙ vsu cōsumant: puta pecunie, quo
casu trāsfert dñiū taliū rerū in vsufructuariū. l. si. s. de vsufru. ea
re. ꝙ vsu cōsu. ideo dr stipulatio certa, sicut qū stipulat dari, ꝛ sic
dñiū. s. fi. j. ea. l. sed hic loquitur in vsufructu proprio rei immobi
lis, qui nō cōsumit, ꝛ in eo transfert dñium fundi. In tertia gl.
opponit ꝛ tripliciter soluit. tenet tertiam solutionem que est cla
ra ꝙ tritticaria competit ad incerta. secunda ibi, sed certe imo
certum. tertia ꝛ vltima est ibi, item ꝛ. s. de con. tritticaria |

1 ¶ Paria sunt esse certū per se vel per relationem ad aliud.
2 Si testator cōrā notorio ꝛ vij. testib⁹ rogatis dixit ꝙ ibi testa
bar in oibus ꝛ p oia, put cōtinet in quadā schedula manu sua
scripta existēte penes guardianum fratrū minorū ꝙ tale testa
mentum valet ꝛ tenet perinde ac si expressisset corā testibus no
mina heredum descriptorum in tali schedula. ꝛ nu. 4

1 **Illud.** †Qui stipulat partū ancille, vel fructus nasciturꝰ
ros, incertū teste natura stipulat. Sec⁹ qū stipula
tur aliqd qd de se videt incertū: sed p relationē ad aliud est certi
ficabile. h. d. vsq; ad. ff. q. qd qd. Dubiū faciebat in scā parte: q
illud dicit esse certū, qd ex ipsa pronūciatione apparet certum,
vt est tex. in. l. precedentibus. qd nō est hic, fed iurisco. hic interpretat
qd imo ex ipsa pronūciatione videat esse certū de presenti in re
rum natura, ly quo ad partes sit incertū. ꝛ in hoc iste tex. est be
ne notabilis pro declaratione. l. precedentem. ver. ex ipsa pronuncia
tiōe apparet. ¶ †Nota. in ver. sed q vinū. regulā, paria esse cer
tū p se, vel p relationē ad aliud. facit. l. ait prator. s. fi. ibi nor. Bar.
ꝛ in. l. in summa. in prin. s. de re iud. ꝛ. l. asse toto. s. de here. insti.
ꝛ. l. hec venditio. s. huiusmodi. s. de cōrahē empt. ¶ Adde qd
illud dr cōstare ex tenore sentētie, qr cōstat ex attestatiōibus ad
quas iudex in sententia se retulit. c. cū bertoldus. in ver. ex teno
re snie. ꝛ ibi Abb. col. fi. de re iud. ¶ Scō adde, qd illa q sunt
in termino ad quē fit relatio, intelliguntꝰ specificata in termino
referēte. ita Bal. in. l. si defensor. s. q interrogat⁹. ver. nisi. in fi. p
illū tex. s. de inter. actio. Bal. ꝛ Ang. in. l. si prior. per illū tex. s.
sol. ma. Bal. in. l. si ita scripsero. per illū text. s. de condi. ꝛ demō.
¶ Tertio adde ꝙ si in supplicatiōe porrecta pape, dr qd tenor
obstātiū habeat ꝙ expōsitor vt tota die fit in curia romana, ꝛ pa
pa signat, fiat vt petit, sufficit ppter relationē ad supplicationē.
fm. d. Ant. de bu. in cōsi. ij. qd incipit visis literis legitimatiōis.
¶ Quarto singulariter adde qd illud qd intelligit p relationē
ad aliud: vere ꝙ prie dr, ꝛ caderet in statuto in quo verba debēt
ppie accipi: eo q natura relationis est natura veritatis, ex cō
iunctione scripturarū petētis: sicut vere ꝛ ppie fideiusso: pro
mittit eādē summā ꝙ reus principalis, ly nō specificet in instrō
fideiussiōis nisi per relationē ad instrm rei principalis. ita egre
gie determinat Bal. nec alibi legi in cōsi. ccxij. v. partis qd inci.
ea que veniūt per modū. Sed ego in cōtrariū allego tibi text. in
l. ait prator. s. j. s. de re iud. in ver. quasi quātitate noīa uerit. nam
illa dictio quasi, ppie sumpta denotat improprietatē. l. i facto.
ꝛ ibi gl. s. de cōdi. ꝛ demō. gl. i. c. gratū. ꝛ ibi. d. Abb. ad hoc no.
de offi. deleg. gl. in. c. qm frequenter. s. fi. ꝛ ibi. d. Abb. in. v. col. ad
hoc no. vt lit. nō cōte. dixi in. l. si ante nuptias. vbi p Bar. ꝛ alios
ff. so. ma. ¶ Limita istud notabile ꝛ istā regulā vt statim. j. dicā.
3 ¶ †Per istā regulā determinat Paul. de ca. ꝛ do. Alex. vt not.
q. qō li testator corā notorio ꝛ vij. testib⁹ rogatis, dicit qō ibi
testabar in oibus ꝛ p oia, put cōtinet in quadā schedula manu
sua scripta, existente penes guardianū fratrū minorum, qō tale
testm vs ꝛ ts perinde ac si expressisset corā testibus noīa heredū
descriptor in tali schedula. Ista testator tenet exprimere noīa he
redū, ꝛ cognoia corā testib⁹, vt testes ea audiāt ꝛ intelligant, ad
hoc vt testm valeat. l. heredes palā. in pn. s. de testa. ꝛ. l. iubem⁹.
C. eo. de test. nā testator satis dicit implicite exprimere, per rela
tionē ad talē schedulā, ꝛ tātū dē videlicet fm eos ꝙ regulā hu
ius tex. s. traditā. ita dicūt tenere Bar. in. l. si ita scripsero. p illū
tex. s. de cōdi. ꝛ demō. ꝛ eundē Bar. in. l. qué heredi. p illū tex. s.
de reb. dub. cū alijs cōcor. hic traditis p do. Alex. Adde Paul.
de ca. in. l. hac cōsultissima. s. per nūcupationem. C. de testa. vbi
ampliat istam decisionē procedere, etiā si illa schedula non esset
scripta manu propria testatoris, modo cōstet illam esse schedu
lam de qua testator sensit, ꝛ fecit mentionē corā dictis testibus,
ita ꝛ aliter quod nō possit sequi captio aliqua, per. l. asse. iuncta
4 l. certū. s. si cer. per. ¶ †Item adde quod Paul. de cast. in. d. l. si
ita scripsero. dicit se semper dubitasse in ista. q. ꝛ tenet contrariū
forti fundamēto: quia secūdum hoc sequeretur quodlibet testa
mentū in scriptis dici nūcupatiuum: quoniam testes audiunt a
testatore implicite oīa que cōtinētur in scriptura. dicit enim e is
testator quod ibi cōtinetur testamētum suum. Unde si nō vale
ret vt testamentū in scriptis in aliqua ratiōe: puta qr testes nō
sigillauerunt, vel nō omnes suscripserūt, saltem valeret vt nun
cupatiuū, si testes deponerent audiuisse a testatore quod ibi cō
tinebatur suū testamentū: ꝛ tū cōtrarium ptz in. l. hac cōsultis
sima. in prin. C. de testa. vbi dicit tex. quod si aliquid deest testa
mentū est nullū. ꝛ si diceres quod testamentū est nullū, tanꝯ te
stamentū in scriptis nō tanꝯ nūcupatiuū, hoc esset imponere
legē verbis, nec est verisimile quod fuerit intētio illius. l. ideo te
net Paul. de ca. quod quantum ad institutionem heredis non
sufficiat implicita nūcupatio, sed fieri debeat explicita. ¶ Sed
ad istud fundamentū licet coloratū, rūdet ipsemet Paul. de ca.
in. d. l. heredes palā. in prin. c. de testa. vbi etiā tenet primā opi.
ꝛ idem Paul. de ca. in. d. s. per nunciationem. quod illud funda
mētum procedit, quādo appareret testatorem voluisse testari in
scriptis: ꝛ quia fecit aliquos testes subscribere ꝛ sigillare: tunc si
nō valet vt testamentum in scriptis, vt voluit testator, nō valeret etiā vt nuncupatiū. ita procedit. d. l. hac cōsultissima. Secus
qñ nō apparet ꝙ testator voluit se restringere ad viā testandi in
scriptis, ꝛ istā solutionē etiā tenet do. Alex. in consi. ciij. v. vo
lu. qué statim. j. allegabo. in. iij. col. Sed tu aduerte quod contra
istam solutionē Paul. de ca. ꝛ do. Alex. fortiter facit tex. in. l. si
a miles quia destinauerat. s. de test. mil. vbi testator deliberanerat
velle testari de iure cōmuni, ꝛ ita apparebat si non valet iure cōi
propter aliquem defectū, valet iure singulari, vt testamētū mili
tis, ꝛ sic eo mō quo pōtrōnē assignat tex. qr nemo intelligit ele
gisse viā per quā eius volūtas infringat, ꝛ sic tex. ibi nō se fundat
in aliquo primilegio militis. ¶ Ultra eos tu aduerte qō Paul.
ꝛ do. Alex. hic errāt dū allegant Bar. ita tenere in. d. l. si ita scri
psero. ꝛ in. d. l. qué heredi. qr Bar. ibi nō loquitur in institutiōe
heredis, sed loquit in legatis, qñ testator instituit heredē certū
sed grauauit eū ad dādū certis psonis, illud qō cōtinet in sche
dula relicta apud guardianū, ꝛ in legatis propr̄e loquuntur il
li duo tex. fcz in. d. l. ita scripsero. ꝛ in. d. l. quem heredi. nā querit
ibi formal⁹ Bar. pone testator grauauit heredē suū ad dādum
illud qō scriptū est i schedula, ꝙ reliquit apud guardianū, ꝛ sic
loquit in legatis ꝛ nō in institutione, vt etiā eum ibi declarat ꝛ
sequit Lu. ꝛ etiā ipsemet Bar. in. l. ñ. ad fi. p illū tex. ꝛ ibi Sali.
C. de fideic. ꝛ cū Bar. in legatis tenet simr̄. d. Alex. i. d. l. ait pre
tor. Hic. s. de re iudi. ꝛ ita etiā ꝑcedit tex. in. l. his verbis. in prin.
ꝛ ibi hic, de neap. no. s. de le. iij. rō diuersitatis est: qr in legatis
nō reqrit formalis expressio facta corā testib⁹, sicut in institutio
ne p. d. l. iubemus. ps qr legata possunt relinqui nutu. l. nutu. s.
de leg. iij. ꝛ ita etiā tenet Are. in. d. l. heredes palā. in prin. Adde
tamē ꝙ etiā idē sit in institutiōe heredis vt similiter possit fieri
corā notario ꝛ testib⁹ p schedulā existētē penes guardianū. vl
tra pan. ꝛ. d. Alex. adde qō idē ēt tenet Bal. Ang. ꝛ Imol. in. d.
l. asse toto. p illū tex. Paul. de ca. in. d. l. heredes palam. in prin
cip. ꝛ idē Paul. de ca. in. d. ꝙ occupationē. d. Alex. i cōl. dcxxvi.
qō inci. viso processu cause vertentis inter dñam Nicobitiā. col.
ij. circa fi. ꝛ se. in quinto vol. ¶ Ego teneo cōtrariū in institutiō
ne heredis moneo optimo fundamento: qr vbi aliquid ꝙ forma
me debet exprimi, nō sufficit expressio p relationē ad aliud vt
est bonus tex. in. c. pe. ꝛ ibi doc. de iu. iur. ꝛ ibi in specie dicit do.
Abb. ꝙ iō in iuramēto nō sufficit relatio ad aliud iuramētū: ly
requirit expressa iuramento: eo qr forma iurandi explicite est
de substantia, vt ibi per eū, sed ꝙ forma ꝛ solēnitate tradit circa
institutionē ꝛ qō testator corā testib⁹ dr ꝙ pio noīet noīa ꝛ co
gnomina heredū. d. l. iubem⁹. ꝛ. d. l. heredes palā. ꝛ talis noīatio
heredū dz esse explicita: ergo nō sufficit implicita facta p rela
tionē schedule existētis penes guardianū. ꝛ ita signanter limita
regulā hui⁹ tex. que rō cessat i legatis. d. l. nutu. Cōfirmat nā in
appellatione ab interlocutoria pro forma dz exprimi causa ap
pellationis, clemētina appellanti. de appel. ideo tunc nō sufficit
relatio p expressionē ad acta, fm Bal. in. l. minor⁹. C. de his
qui. vt ind. do. Ant. de but. in. c. vt debitus. col. ij. de appel. de
quo vltimo videtur per Ang. ꝛ ibi Dode. hic, cum cōcor. traditis
per do. Alex. per Ang. ꝛ do. Alex. in. l. ꝑcor. in prin. s. de ope.
no. nuncia. intelligendo vt hic ꝙ eos. ¶ Ibi in ver. occurrit ibi. l.
qō in stipulatione, rūde qō nihil facit: quia ibi vsure nō erāt cer
te per se: qr de futuris agebatur, nec p relationē ad aliud: qr ibi
nulla fit relatio, put hic, ꝛ sic nihil ob. ¶ In ea. gl. ibi. ꝛ. j. de in
re iscī. dic quod ibi certus fund⁹ nō erat expressus, nec ibi rela
tio debet fieri ad tacitū, ppter suspicionē comisse malitie. ¶ Ex
tra gl. aduerte qñ qs stipulat fructꝰ nascituros, vel partū nasci
turū, ly dicat stipulari incertū, vt hoc tex. tū nō cōpetit actio ex
stipulatu

stipulatu: qr ante quā fructus sint nati: agi nō pōt. l. interdū. in
ver. tūc enī incipit actio. s. eo. postꝙ ante nati sunt, certi sunt. ꝛ
sic dz agi certi cōdictione cōpetente ad certum. ex incerto cōtra
ctu, vt dicit tex. in. l. certi cōdictio. in prin. s. fi. cer. de fm Jac. de
are. ꝛ Bar. cū quo tenet Imo. Cuma. ꝛ do. Alex. in cōtrarium
fortiter facit tex. in. l. si stipulat⁹. in prin. s. de vsur. in ver. fructꝰ
postea captos actione incerti ex stipulatu, vbi ad fructus iā na
tos, cōpetit actio ex stipulatu, ꝛ non certi condictio. ꝛ truffa est
impropriare verba illius tex. put facit do. Alex. hic. Unde rūn
det subtilis Cuma. sustinendo Bar. quod vbi fructus peteban
tur, non vt fructus, sed vt interesse. do. Alex. reprehendit istam
solutionē: qr etiā ad interesse agitur certi cōdictio. vt concludit
Bar. in. d. l. certi cōdictio. Dic qd vera est solutio Cum. qua etiā
sequit ipsemet do. Alex. in. d. l. certi cōdictio. in. ꝙ. col. ꝛ est ma
gna differētia an fructus petantur vt fructus, an vt interesse, vt
declarat Bar. in. l. si filiusfa. j. vbi dicam. j. eo. ꝛ in. l. videamus
in. s. si actionē. s. de vsur. nec est verū quod interesse petatur per
certi cōdictionem: imo per condictionem incerti generalem, vt
dicunt infinite. ll. ꝛ etiā. d. l. si stipulatus. misi petitur interesse ex
pressa certa quantitate, vt tenui in. d. l. certi condictio. in princi.
ꝛ etiam ponit Cuma. hic.

¶ Stipulatio faciendi vel non faciendi dicitur esse incerta.

1 **Qui id quod in faciendo.** †Stipulatio fa
ciēdi vel nō faciēdi dr esse incerta. h. d. rō est fm bar. ꝛ alios hic.
ꝛ Ang. in. l. iij. in. tiij. col. s. eo. qr solutio est variabilis ex pote
state. pmissoris, qui pōt soluere vel factū vel interesse. l. stipula
tiones nō diuidūtur. ver. celsus. ꝛ in. l. in stipulationibus. s. fi.
s. eo. ideo dr esse incerta. ¶ Cōtra istam cōem rationē Bart. ꝛ
aliorū duo faciunt. ¶ Primo: qr attenta ista cōiratione sequer
ex qua vbi quis petitio alternativa admittit: eo qr puenit ex na
tura Jctus celebrati, vt ibi per eū qō si esset verū, esset magna li
mitatio ad no. p Bar. ꝛ doc. hic. tu rūde ad illū tex. qō ibi ille al
ternative, vt petas vel pacto stari vel restitui data restitui. ꝛ tū ibi electio erat ipsius
petētis vt ibidē tenet gl. fi. p oēs approbata. Bal. ibi rūdet qō
ideo ibi tal

Universidad de Deusto Biblioteca

iudicis ad quē fit relatio sub alternatiōe:ergo nō tꝫ, sicut in al
ternatiua rerū:vt hoc tex.ꝛ.d.l.ꝑtor edixit.§.qd aūt.ff.de iniu.
vt ibi plenius per eū. ¶ Ego lꝫ aliter casum ab alio nō reperiā,
puto indubitāter cōtrariū per tex.in.c.cōstitutus.de in integr.
resti.vbi est tex.ꝙ procedit libellus alternatiuus peto talē vēdi
tionē pronūciari nullam,vel me restitui ad restituēdū rē vendi-
tā inquātū venditio teneat. Et per illū tex.no.ibi Inn.qui quo
5 tidie ad hoc allegat † ꝙ qñ qs probabilr dubitat de iure sibi cō
petēte pōt alternatiue plura remedia in libello cumulare,ꝛ seq-
tur ibi.d.Ab.in vl.col.in ꝑn. Idē not.d.Abb.in.c.cū olim scdo.
in.x.no.per illum tex.de priui.idē tenet Io.fab.ꝛ Ange.de are.
in.§.sed iste.inst.de act.d.Ant de but.in.c.ij.de libe.obla. ¶ Se
cundo moueor ex quo libellās hꝫ ꝓbabilē ꝛ iustā cām dubitādi
corā quo iudice petat,certe admittit petitio incerta: ꝛ sic libel-
lus alternatiuus.tex.no.in.l.que de tota.§.incerte.ff.de rei ven.
ꝛ tex.in.d.l.j.ff.qr aūt.in ꝟ.quēadmodū.ff.quorū lega. vbi tex.
vult admitti libellū incertū,siue incertitudo causet facto aduer
sarij.siue sit q̄libet alia incertitudo.ꝛ ibi gl.in vers.incertū. dicit
maxime aduersarij. ¶ Tertio ad idē facit qd egregie tꝫ Spec.
magister practice in ti.de libel.ob.§.sequit.in ver. qd si libellus.
vbi tꝫ valere talē libellū alternatiuū, puto rē vel eius estimatio-
nē:qr poterat cadere ꝓbabile dubiū.an res esset petenda,an ve
ro estimatio:qm̄ nō apparebat vtrū res extaret vel nō, iuxta.l.
si seruū.§.sequit.ff.eo.idē sequtur ꝛ reputat valde not. Bald.in.l.
sancim⁹ prima.C.de sac.san.ecc.d.Alex.in. d.l.gallus.§. si eius.
6 in.iiij.col. ff.de lib.ꝛ post. ¶ † Quarto ad idē facit qr ꝓpter ꝓ-
babile dubiū admittit appellatio alternatiua:vt est glos. not. ꝛ
magistra.in.c.si is cui.de offi.deleg.in.vj.facit qd late tꝫ Bar. in
l.si expressum.in.iij.q.ff.de app.do.Abb.ꝛ alij in.c.dilecto.eo ti.

1 ☞ Qui stipulatur sortem ꝛ vsuras, stipulatur certum quo ad
sortem,ꝛ incertum quo ad vsuras.
2 Stipulatio vsurarum in multos annos vel menses an sit vna.
3 An ꝓ annuo debito possit agi pro tpe futuro,ꝛ an vsure futu-
ri tēporis in iudicio peti possint ꝛ super omnes ferri sententia.

1 **Qui sortem.** † Qui stipulat sortē ꝛ vsuras,stipu-
lat certū quo ad sortē,ꝛ incertū quo
ad vsuras.h.d.Casus est planus. ¶ In gl.in ver.quascunqꝫ ha
bes qd aliquis stipulat vsuras quascunqꝫ,nō expressa aliā quā
titate,talis stipulatio nihil vꝫ.ꝑ tex.in.l.tutor.§.fi.ff.de vsur.vn
de vt stipulatio valeat,dꝫ iste tex.intelligi ꝙ stipulat⁹ est vsuras
triētes,ꝛ sic limitatas.ꝛ ita trāseunt doc.Sol⁹ insignis doc.do.
Pet.de bex.volēs realiter intelligere tex.vt iacet sine subaudi-
tiōe tenuit qd valeat ista stipulatio.de qua in tex.ꝓmittis quas
cunqꝫ vsuras,nō expressa alia quantitate:qr intelligit de vsuris
consuetis in regione,ꝛ proportionalibus ad sortem: qr semper
dꝫ fieri interpretatio vt stipulatio valeat. l.semper in stipulatio
nibus.ff.de reg.iur.alleg.etiā tex.in.l.tutor qui repertorium. §.si
deponi.ff.de admi.tut.Nec ob.tex.in.d.l.tutor.§.fi.ff.de vsur.al
legatus per gl.quia ibi promiserat soluere vsuras inter eos pla-
citas,ꝛ non apparebat de alia conuentione, ad quā promissor
se retulit.ideo tūc stipulatio nō valet.breuiter ista opi.do.Pet.
est cōtra tex.expressum in.l.qd in stipulatiōe.ff.de vsur.vbi si sti-
pulor vsuras que cōpetierint stipulatio nullius est momēti,nisi
certus modus adijciat.ita est ibi formalis text. ergo est falsum
quod intelligat de cōsuetis in regione proportionaliter ad sor-
tē.ꝛ de ista dictione vniuersali quascūqꝫ dixi late in.l.quodcūqꝫ.
2 in prin.ff.eo. ¶ † Capio gl.fi.prima expositio est plana.secunda
videt esse contra tex.in.l.si stichū.§.stipulatio.ff.eo.vbi stipula-
tio annua,vel in annos singulos,est vna.ergo simil'r ista stipula
tio vsurarū in multos annos vel menses debet censeri vna, nisi
facta fuisset specialis enumeratio ꝑ singulis annis.l.plurib⁹.§.
j.ff.eo.Bar.saluat gl.ꝙ ibi stipulatio annua fuit simpliciter fa-
cta in annos singulos,ꝛ sic solū hꝫ diē,ꝛ sic est vna,vt ibi:sꝫ hec
stipulatio habet ꝛ diē ꝛ conditionem.s.si debitor fuerit in mora
soluēdi sortē principalē.vñ quot sunt anni, tot sunt stipulatio-
nes ꝛ obligatiōes:qr necessaria tūc de anno in annū nascit ob-
ligatio,sicut in.l.si seru⁹ cōis Meuij.§.fi.ff.de stip.ser.ꝛ cū Bar.
tenent Bal.ꝛ alij Mod.ꝛ ita teneas quicquid teneat Cu. hic.
3 ¶ † Extra gl.q̄rit Bar.an ꝓ annuo debito possit agi ꝓ tpe fu-
turo ꝛ an vsure futuri tpis in iudicio possint peti,ꝛ sup eis ferri
sñia.Dic clari⁹ q̄ Bart.aut est in potestate actoris statim totū
petere:ꝛ tūc si actor petit sortē,ꝛ etiā petit vsuras ꝓ futuro tpe:
casū quo ꝯtinget debitorē esse in mora soluēdi sortē principalē:
ꝛ tūc ꝓcedit libellus ꝛ sñia sup vsuris futuri tpis:qr actor petē-
do sortē fecit qdqd potuit:vt impediret tractum futuri tpis:qr
cū sequēdo sortē vsure nō currerēt.l.j.ꝑm vnū intellectū gl.C.de
sent.q̄ sine cer.quā.Si vero actor nō petijt sortē, sed tm̄ vsuras
futuri tēporis,in quib⁹ petijt cōdēnari debitorē pro futuro tē-
pore:tūc nō procedit libellus:qr per actorē stat quominus im-
pediatur tractus futuri tēporis.l.j.§.j.ff. de vsuris.aut nō est in
potestate actoris statim totū petere: vt etiā in annuo debito in
q̊ nō pēdet a potestate actoris statim totū exigere ꝑ futuro tpe
siue debeat ꝑ viā Sct⁹,siue ex vltima volūtate:ꝛ tūc ꝓcedit libe
lus,in q̊ creditor petit liberari debitorē ꝑ futuro tpe ad presta-
tionē annui debiti.l.j.vbi gl.ꝛ doc.C.de fideic.ꝛ.l.liberis quos.
§.j.ꝛ ibi Bar.in fi.no.ff.de ali.ꝛ ciba.leg.ne al's creditor cogatur
singulis annis agere ꝛ petere qd est absurdū.l.male agitur. in fi.
vbi gl.ꝛ Bar.in fi.C.de prescr.xxx.ann.de quo latius ꝑ.d.Alex.
cū cōcor.per eū traditis.Similiter de expēsis quas cōtinget fie
ri in lite pro futuro tēpore vsqꝫ ad sententiā.an possint peti ha
bes tex.qd sic in.c.auditis.de procu.gl.in.c.romana.§.caueant.
de sen.excō.in.vj.alibi no.Bar.in.l.fulcinius.§.si quis actiōe.ꝑ
illum tex.ff.quib.ex cau.in pos.ea.quod iudex potest mittere in
possessionē pro debito ꝛ pro expensis factis ꝛ faciendis cū cō-
cor.de qb⁹ hic ꝑ.d.Alex.qui etiā ponit qd de fructibus futuri
tēporis.ꝛ de vtroqꝫ late ponit Io.de imo.post Ang.j.in.l.se.§.j.

1 ☞ Stipulatio dandi est certa ꝛ precisa.
2 Obligatus ad dandum,tenetur omnimodo ꝛ precise dominiū
transferre:ꝛ sic non liberatur prestando interesse.fallit in aliqui-
bus casibus,vt.j.nu.3.

1 **Hec stipulatio.** Stipulatio dandi est certa ꝛ
ꝑcisa.h.d. ¶ † No.j.qd stipu
latio dādi est certa:rō:qr solutio nō est variabilis ex natura rei,
vel ex volūtate ꝓmissoris:sicut est in.§.q illud.ff.ea.l. Itē conti
net certitudinē:quidditate qualitate ꝛ q̄titate, vt in.l. ꝑcedēti.
2 ¶ † Scdo no.ex tex.ibi vt dñiū oīmodo efficiat stipulatoris,ꝙ
obligat⁹ ad dādū tenet oīmodo, ꝛ sic ꝑcise dñiū trāsferre: ꝛ sic
nō liberaret soluēdo interesse.ꝛ ad hoc tota die allegat iste tex.
3 ¶ † Istā regulā limitauit quatuor modis Bar.in.l.stipulatio-
nes nō diuidūtur.in prin.ff.eo.in.xj.ꝛ trib⁹ seq.opp.ꝛ ibi dixi.ꝛ
addidi duas vel tres alias limitationes. ¶ Itē limita qñ datio
promittit ex causa preābula,de cuius natura nō est dñiū trans-
ferat:vt si dico do tibi hūc librū ex cā cōmodati. vel si vēdo tibi
fundū ꝛ ꝓmitto dare:accipiet verbū dare improprie ꝑ tradere.
l.si stipulat⁹.ff.de vsur.ꝛ ita limitat tex.nostrū gl.not.j.l.nō vidē
tur data.j.de reg.iur. ¶ Itē limita qd verbū dari refert ad pso
nā q̄ nō pōt nisi de facto dare,vel cui non pōt nisi de facto dari
puta si referat ad seruū.l.si qs ita.§.pe.ꝛ fi.ff.de sta.lib. ꝛ est tex.
no.in.l.meui⁹.ff.de cōd.ꝛ demō.Imo.ꝛ Cu.hic. ¶ Itē inquātū
iste text.subdit ꝙ tenet oīmodo transferre dñiū quoquo modo
gl.declarat ꝛ bñ:sed aduerte ꝑ limitatiōe, ꝙ ficta trāslatio dñij
nō tollit obligationem que cōpetit ad dādū.text. est in.l.metū.
§.lꝫ tñ.ꝛ ibi Bal.no.ff.qd me.cau.sequit Are.in.l.si seruum.§.fi.
j.eo.Itē lꝫ obligatus ad dandū teneat dñiū transferre vt, hic,ꝛ
§.sic itaqꝫ.insti.de act.nō tñ ex dicta obligatione tenetur vacuā
possessionē tradere nisi esset expsse adiectū.gl.est in.l.si stipulat⁹
in ver.stipulatus.ff.de vsur.ꝛ ibi Bar.assignat rationem.ꝛ bene
qr dñiū pōt trāsferri absqꝫ eo qd tradat vacua possessio modo
traditio fiat licet possessio sit per alium occupata.l.si fund⁹.ff.de
fun.do.Et qd traditio vacue possessionis nō requiritur ad trāf
lationē dñi,tenet etiam gl.in.l.cū res.in ver.vacuā.ꝛ ibi Bart.ꝛ
Bal.C.de proba.dixi in.l.in conuentionalib⁹.§.fi.ff.e. ¶ Capio
gl.vnicā in ver.certū esse.que gl.nō bñ declaratur a scribētibus,
ꝛ in plerisqꝫ male dicit.diuide eā in tres partes principales.In
prima ponit differentiam inter tradere vel prestare ꝛ verbū da-
re.In secūda ponit duas limitatiōes ad tex.In tertia declarat
tex.ibi quoquomodo. quid velint illa verba quoquomodo.scda
ibi ꝙ potest intelligi.tertia est vlt.ibi,Itē qd subijcit. ¶ In ead.
gl.ibi.ꝛ.ff.de cōtrahē.empt.ꝛc. habes differentiam inter tradere
vel prestare:ex vna parte que verba nō important translationē
dominij precisam:sed soluēdo interesse ꝓmissor liberat. Ratio
qa in stipulationes sunt facti:quia tradere ꝛ ꝑstare est facti: vt
dicit tex.in.l.stipulationes non diuiduntur.versi.idem puto in
verbo vt fundum tradi.ff.eod.vbi inter stipulationes factorum
enumerat ista rē tradi.sed in obligationibus facti,succedit obli
gatio ad interesse.l.si qs ab alo.ī fi.ff.de re iudi.ꝛ verbū dare qd
importat precisam trāslationē dñij:vt hic in tex.tamē talis dif
ferentia non accipitur apud vulgares:imo nec apud oratores.
¶ In secūda parte gl.ponit duas limitationes ad istū tex. pri
ma est qd stipulatio dandi est precisa.verū est si reo placeat,al's
potest reus soluēdo interesse liberari. truffa est ꝛ male dicit ꝛ cō
tra tex.q dicit vt dñiū omnimodo efficiatur stipulatoris. ergo
siue reo placeat siue nō. Item si stipulatione dādi reus liberare-
tur soluēdo interesse:vt dicit glo.certe stipulatio esset incerta ex
quo solutio esset variabilis ex potestate debitoris ꝯtra istū tex.
Nec ob.l.qui restituere.ff.de rei vēdic.ꝛ.l.j.ff.de actio. empt.alle
gate per gl.quia loquuntur in obligatione rem restitui.vel in ob
ligatione rem tradi,nō autem obligatione rem dari. ¶ Secun
da limitatio gl.ad hunc tex. est quod stipulatio dādi est precisa
verum est si hoc actori placeat.monetur gl.per tex.in.l.stipula-
tio.§.fine

tio.§.fine aūt.in ver.si hoc petitori placuerit.ff.de ope.no.num.
ꝛ in hoc etiā gl.male dicit per istū tex. qr stipulatio dādi est pre
cisa ad dandū, etiam si stipulatori non placeat. nā si stipulator
vellet interesse petere:illud petere nō posset,vt est tex.in. l.si ser-
uum.§.fi.j.eo.in ver.nec pecuniā que nō debet.ꝛ gl.in.l.vinū.ff.si
cer.pet.tꝫ qd in stipulatione dādi, stipulator non pōt agere nisi
ad rē.Nec ob.tex.quē gl.alle.in.d.l.stipulatio ista.§.siue aūt.in fi.
qr ille tex.nō loquit in obligatione dandi,sed in obligatione fa-
ciēdi.ꝛ ibi est casus specialis in quo tenet ꝑcise facere si petitori
plꝫ,vt declarat Bar.q rōnē assignat illius text.in.l.stipulatiōes
nō diuiduntur.in.viij.q.ff.e.ꝛ ibi latius do.Alex.in pe col.ꝛ sic
vtraqꝫ limitatio gl.est falsa.ꝛ sic regula text. generaliter ꝓcedit
¶ In tertia parte gl.declarat illa verba text.quoquomō.nā nō
curat forma donatiōis,sed ipse effectus ꝙ sit irreuocabilis,ꝛ sic
nō refert qūo aut qualiter fiat translatio dñij modo dñiū quo-
quomodo trāsferat.ita vult dicere litera,ꝛ dū glo.subdit,Itē ꝑ
traditionē vel alio mō.ꝑ hoc pōt remoueri opp.que posset fieri:
nam dñium trāsfert per traditionē.l.traditionibus. C. de pact.
ergo stipulatio dādi cōtinet etiā factū,scꝫ traditionē q̄ est facti:
qr rñdet qd istud nō cōtinet principaliter,sed secūdario ꝛ in exe
cutione. ¶ Itē dū gl.dicit vel vsusfructus cōsumptione, meli⁹
diceret retentione: qr per retentionem vsusfructus transfertur
dñium.l.quisquis.C.de do.glo.in.l.iij.in prin.ff.de acqui pos.

1 ☞ Facultas eligendi in alternatiuis in vita stipulantis est
personalis ꝛ coheret persone dum viuit.
2 Facultas eligēdi, ꝛ ea que sunt personalia ꝛ meri facti, nō trās-
eunt ex persona filij vel serui ad patrem vel dominū, imo rema-
nent penes filium vel dominum.
3 Facultas eligendi in alternatiuis mortuo stipulatore ante ele-
ctionem,transit ad heredem stipulantis.
4 Si seruus stipulatur aliquid fieri arbitrio suo, talis stipulatio
non valet.
6 Que sit ratio quod facultas eligendi,viuo stipulatore est perso
nalis,ꝛ ideo non potest alij cedi, sed post mortem stipulatoris
desistit esse personalis,ꝛ transit ad heredes stipulatoris.
7 Licet facultas eligendi non possit alij cedi viuo stipulatore, po-
test tamen constituere procuratorem simplicem ad petendum ꝛ e
ligendum.
8 Ius petendi restitutionem fideicommissi vniuersalis, non po-
test cedi:tamen potest procurator simplex constitui.
9 Procurator generalis non potest eligere,sed oportet quod ha
beat speciale mandatum.

Si stipulatus fuerim. ¶ Illud facultas
eligēdi,nō trāsit ad aliū ꝑter stipulatoris heredē. h.
d.ꝑm Bar.Sed istud summariū Bar. nō bñ cōple-
ctit totū tex.ideo summa sic.Facultas eligēdi in facto cōsistēs,
coheret persone etiā filij vel serui: tñ mortuo stipulatore, ad ei⁹
heredē trāsit.h.d.totus tex.vsqꝫ ad.§.cū stipulamur.ꝛ est sing.
prin.ꝑm.d.Pet.de bex.diuidit in tres partes.In prima ponit
decisio.In scda illatio. In tertia limitatio decisionis. scda ibi,
1 ꝛ ideo.tertia ibi in heredes tñ. ¶ † No.j.ꝙ facultas eligendi in
alternatiuis in vita stipulātis est ꝑsonalis, ꝛ coheret ꝑsone do
nec persona viuit,ideo in eius vita ꝑ stipulatorē non potest alij
cedi.q̄ sit rō,Bar.j.ponit.ꝛ.j.dicet.intellige istū tex.ꝛ istud not.
qñ facultas eligēdi cōpetit ꝑ viā meri facti vt hic. Secus si ele-
ctio cōpeteret per viā iuris,vt est ius eligēdi epm̄ vel abbatē ꝙ
cōpetit canonicis vel monachis:qr istud bñ pōt cedi,vt est tex.
in.c.si qs iusto.de elec.in.vj.ꝛ tex.in.c.cām que.ꝛ in.c.qr ꝓpter.ꝛ
in.c.in causis.de elec.in antiqs.Bar.hic in.j.oppo. ꝛ cū eo oēs
indifferenter tenent.Sed tu aduerte qd in illis iuribus non est
proprie cessio illius iuris eligēdi,vt dicunt Bart.ꝛ doct.sed ibi
eligunt tanq̄ ministri.ex eorū cōmissione.l.itē eorū. §.si decurio
nes.ff.qd cuiusqꝫ vniuersi.ꝛ.c.si cōpromissarius.de electio.in.vj.
¶ Tenēdo tñ limitationē Bar.quā oēs sequunt,dic ꝙ fallit in
casu singulari.l.si mulier.in.ij.§.ex asse.ff.de iur.dot.vbi illud ꝙ
est iuris,scꝫ ius fideicōmissi vniuersalis,nō pōt cedi,rō ponitur
ibi in tex.qr restitutio nō fieret scdm qd testator disponit,si pos-
set cedi. Adde nec etiā fieret scdm verba senatusc.trebellia.ꝑm
Bar.in.l.q ita.§.j.ff ad treb.Aliā rōnē assignat Bal.in.l.ij.in.j.
opp.ff.de pac.ꝛ aliā ponit Bal.in l.sancimus.in prin.C.ad tre.
ꝛ ille tex.in.d.§.ex asse.nō est alibi i iure ꝑm Bal.ꝛ.in.c. nōnulli.
in.vj.col.de rescr. ¶ Secūdo limita istū tex. vt procedat quādo
cessio fieret ex cā volūtaria stipulatoris:illa fieri nō pōt.secus si
ex causa necessaria:puta ex scdo decreto iudicis,ꝑm Bar.j.in.v.
op.vbi dicet. ¶ Tertio limita qñ facultas eligēdi in alternati-
uis fuit trāsmissa ad heredē vel legatariū,vt hic,ꝛ.l.si sic.§.si qs
ita.de leg.j.tunc illa facultas incipit esse cessibilis. ꝛ tunc trāsit
in cessionariū.arg.l.pater.§.quindecim.de leg. ij.vbi res prohi-
ta alienari, si semel alienet in casu permisso: erit postea semper
alienabilis,sicut etiā dicimus de mero imperio qd postqꝫ semel
fuerit delegatū a principe,decreto postea poterit subdelegari se
cundū glo.ꝛ doc.in.l.j.C.q ꝑ sua iur.Bar.ꝛ alij in.l.j.in prin.ff.
de offi.eius cui man.est iur.ꝛ ita in specie limitat Bart.in.d.l.si
2 sic.§.si qs ita.ꝛ Pau.de ca.hic. ¶ † Scdo not.ex secūda parte
tex.qd facultas eligēdi,ꝛ ea que sunt personalia ꝛ meri facti,nō
trāseūt ex persona filij vel serui ad patrē vel dñm. imo remanēt
penes filiū vel seruū.facit tex.in.§.sed cū factū.insti.de stip.ser.
ꝛ in.l.stipulatio ista.§.hi qui.ff.eo.ꝛ in.l.qui heredi.in ꝑnc.ff. de
cōdit.ꝛ demō.ꝛ sic seruus est capax potestatis colligēdi,put est
meri facti,que autē sit ratio diuersitatis,quare facultas eligēdi
trāsmittat ad heredes stipulatoris,ꝛ tñ nō trāseat ex persona fi
3 lij vel serui ad patrē vel dñm,dicā.j.post Bar. ¶ † Tertio not.
ex tertia parte ꝙ facultas eligēdi in alternatiuis mortuo stipu
latore ante electionem,transit ad heredem stipulātis. Adde.l.
illud aut illud.ff.de optio.leg.§.optionis.insti. de lega.ꝛ.l.fin.in
prin.C.com.de leg.ꝛ sic habes diligēter notare ex hoc tex.qd ea
q̄ nō sunt cessibilia in vita, sunt tñ transmissibilia ad heredes.
ita est tex.valde no.hic,ꝛ sic facilius est post mortē ad heredes
trāsmittere,q̄ in vita posse cedere,ꝛ vltra istū text. hic,etiā ptꝫ.
nā actiōes directe:qr sunt affixe ossib⁹ nostris,ꝛ sic a nobis sepa
ri nō possunt:ideo nō pñt alij cedi.l.quis ergo casus.ff.de pecu.
gl.no.in.l.iij.in prin.ff.pro soc.ꝛ tñ trāsmittūtur ad heredes:eo
qr heredes cēsentur eadē persona cū defuncto.in aut. de iureiu.
a mor.ꝑsti.in prin.Similiter ius fideicōmissi vniuersalis nō pōt
cedi, nec trāsire ad cessionariū vt est casus sing.in.l.si mulier. el
ij.§.ex asse.ff.de iur.do. de quo tex.dixi in primo not.ꝛ tñ transit
ad heredes fideicōmissarij,vt.l.cogi.§.idē metianus.ff.ad treb.
no.in.l.apud iulianū.§.vtrū.ꝛ.§.seq.eo.tit.ꝛ ad treb.ꝛ ex his ha
bes ꝓut etiā not.d.Alex.ꝙ bona est regula negatiue, non sunt
trāsmissibilia:ergo nō sunt cessibilia.ita ꝓprie loquit tex.in.l.ex
plurib⁹.ꝛ ibi Bar.ff.de admi.tu.qr negatiue est arguere de ma-
iore ꝛ superiore ad minus ꝛ inferius:ideo tūc valet arg.sed affir
matiue nō est bona argumētatio, si diceret pōt transmitti ergo
pōt cedi nō vꝫ cōsequētia, de maiori ad minus affirmatiue :qr
multa pñt trāsmitti ad heredes,q̄ tñ nō pñt ī vita cedi, vt dixi.
Et ex his colligit aperta solutio ad illud de q̊ dubitauit Bart.
i.d.§.ex asse.vbi opponit hoc mō.q̄cūqꝫ sunt trāsmissibilia sunt
cessibilia.d.l.ex plurib⁹.ff.de admi.tu.sed fideicōmissum vniuer
sale est trāsmissibile d.l.cogi.§.idē metian⁹.ergo dꝫ esse cessibile
ꝙ est ꝯ illū tex.ꝛ nō rñdet Bart.sed rñde ꝙ Bar.errat in assum
pto dū arguit affirmatiue.ꝛ tale arg.nō ꝓcedit:qr est de maiori
ad min⁹,vt dixi,ꝛ.d.l.ex plurib⁹.ꝓprie loquit qñ arguimus ne
gatiue.ꝛ ista est veritas. ¶ Limita istud not.ꝛ istū tex. vt proce
dat quo ad facultatē eligēdi: qr illa bñ transit ad heredē vt hoc
tex.Secus est in facultate declarādi que nō trāsit ad heredē.gl.
est no.ꝛ cōiter approbata in.l.inter stipulātē.§.j.j.eo.ꝛ ibi Bar.
in.ij.col.visus est velle assignare rationē diuersitatis ibi dicit de
hoc. ¶ Secūdo limita istū tex. vt procedat in electione facti q̄
tamē cōpetit ꝑ executione iuris preambuli trāsmissibilis ad he
redē,scꝫ actionis quā habeat defunctus ex stipulatione vnde
sicut actio trāsmittit:ita etiā trāsmittit facultas eligēdi anteqꝫ
sequela ꝛ executio iure preābuli,vt est opt.arg.in.l. seruus si he
redi.in prin.ff.de sta.libe. ꝛ bonus tex.in ratione decidendi in.c.
super gratia.de offi.deleg.in.vj.ꝛ qua ratione trāsit in heredem
eadē rōne trāsit etiā in legatariū,cui est legata illa actio, ꝑ qua
cōpetebat electio.in.l.si sic.§.si quis ita.de le.j.Secus est in facul
tate facti,q̄ nō cōpetit ꝑ executiōe alicuius iuris:qr illa nō trāf
mittit ad heredē.l.cū qs sibi.ff.e.Bar.hic in.iij.opp.vñ si stipu-
lor a te seruū quē elegerit Titius,talis facultas eligēdi quā ha
bet Titius nō transmitteretur ad eius heredes cū non habeat
actionē q̄ trasmittat per.d.l.cū qs sibi ꝑm Pau.hic. ¶ Tertio
limita istum tex.quādo ista facultas eligendi que est facti,cōpe
teret alicui iure suo,ꝛ pro se,ꝛ sic ad suā vtilitatē:tūc bene trāsit
ad heredes,vt hic ꝛ in iurib⁹.ff.alleg.Secus si cōpetit iure alie
no ꝛ pro alio:tūc nō transit ad heredes.l.si quis arbitratu.ff.eo.
ꝛ.l.fi.ꝛ ibi Cy.ꝛ Bald.de contrahen.emp.Bar.hic in vlt.oppo.
ideo potestas arbitratoris nō trāsit ad eius heredes,vt in iuri-
bus preallegatis.Bal.in.l.fi.§.sed ꝛ si quis.C.cōmu. de leg.ꝛ in
4 l.fi.xxvj.opp.C.de here.insti.ꝛ in.d.l.si sic.§.si qs ita. ¶ † Expe
ditis textualib⁹ capio glo.mag.in ver.coheret.q̄ primo allegat
cōcordantē. scdo opp.ꝛ dupliciter soluit.tene secundā solutio-
nē que est bona,secūda ibi,sed videtur egredi personam. ¶ Ex-
tra glo. Bar.format.v.oppo.quarū.iiij.expediui in no. Adde
in quātū Bar.in.ij.oppo.tenet ꝙ si seruus stipulat aliquid fie-
ri arbitrio suo quod talis stipulatio nō valet:per.l.illa verba ar-
bitratu.j.de verb.signifi.ꝛ quasi videatur collata arbitrio incer
te persone per.l.si merces.in prin.ff.loc.Pau.de ca.sequitur de-
ci.Bar.,non per suam rationem:quia censeatur collata in arbi-
trium incerte persone,sed quia ipse seruus non potest arbitrari

⁊ ab eius persona nõ est recedendũ,siue noluit, siue non potuit arbitrari.l.si qs arbitratu.ff.eo.Cõtra istã decisionẽ Bar.fortiter obstat:q̃ q̃n qualitas seu accidentale cõtractus cõfertur in arbitriũ alicuius,eo non arbitrante : q̃ noluit vel q̃ non possit tũc recedit̃ ab eius persona ⁊ recurrit̃ ad arbitriũ boni viri.i.iudicis.⁊ sic cõtractus valet ⁊ tenet.l.domũ.⁊.l. siue rei.ff.de cõtra hẽ.emp.Bar.in.d.l.si quis arbitratu.in.ij.col.Sed q̃n seru⁹ stipulat̃ opus fieri arbitratu suo: tũc nõ cõfertur in eius arbitriũ substantia contractus,sed qualitas.vt probat̃ in. l. cũ stipulat⁹ sim mihi a proculo.j.eo.⁊ in.§.pretium.insti.de empt.⁊ ven.⁊ sic nõ ob.d.l.si merces.in prin.allegata per Bar.q̃ loquitur quando merces,⁊ sic substãtia cõtractus locationis,cõmittitur arbitrio incerte psone ꝙ fieri nõ põt.l.ꝙ sepe.§.j.⁊ ibi no.ff. de contrahen. emp. Alexã.dicit qȯ veritas huius pẽdet ab eo quod tʒ Bar.in.d.l.si quis arbitratu.ideo ad ibi dicta se remittit, nec aliter respondet difficultati.Tu autẽ responde quod sicut merces:q̃ est vnũ de substantialibus cõtractus:nõ põt conferri in arbitriũ incerte persone iuribus preallegatis : ita opus fieri,est aliud substãtiale cõtractus:ideo dicit gl.ij.in.d.l.cũ stipulatus sim mihi a proculo. qȯ quãdo stipulor opus fieri arbitrio meo, tam qualitatẽ operis,quam ipsum opus faciẽdũ dicor stipulari:ergo id qȯ est substantiale cõtractus.⁊ propterea Bar.in.d. l.siquis arbitratu.col.ij.expresse loquit̃ q̃n iã actus erat formatus,⁊ sola qualitas vel accidentale cõfertur in arbitriũ alteri⁹.

5 ¶ †Ultra opp.gl.⁊ Bar.cõtra istum tex. dum vult quod facultas eligendi nõ transit a filio vel seruo in patrem vel dominũ,⁊ tñ trãsit ad heredẽ stipulatoris,videtur de directo facere tex.in l.que legata.j.de reg.iur.vbi ponit̃ regula qȯ ea que trãseunt ad heredes per filiũ vel seruum,acquirũtur patri vel dño:sed facultas eligendi trãsit ad heredes : ergo per filium vel seruum deberet acquiri patri vel dño:cuius contrariũ dicit tex.Solus Cu. hic in fi.respondet ꝙ electio in persona filij ⁊ serui , nõ reseruat̃ vel sequela principalis obligationis:ideo nõ acquirit̃ patri vel dño.Secus in ea quã reseruat stipulator,q̃ est sequela principalis obligationis:ideo trãsit ad heredes.Tu respõde plenius ꝙ reg.d.l.que legata.procedit in his q̃ sunt iuris.vt in legatis.sed ista.l.loquitur in facultate eligendi,que est meri facti,⁊ coheret

6 persone:vt per Bart.hic in.j.oppo. ¶ †Querit Bar.que sit ratio quod facultas eligendi, viuo stipulatore est personalis:ideo nõ põt alij cedi,sed post mortẽ stipulatoris desinit esse personalis,⁊ trãsit ad heredes stipulatoris. ¶ Ad primũ assignet rationem,ne per cessionem fiat deterior cõditio promissoris:quia forte cessionarius aliũ elegit,quã elegisset stipulator, qui dari non posset nisi cũ maiori detrimẽto promissoris.l.is qui.⁊. l.generaliter.§.fi.de fideicõ.liber. ¶ Ad secundũ quare facultas eligẽdi transeat ad heredẽ ⁊ ad legatarium Bar.in effectu ponit quatuor rõnes quas sequuntur Ang.⁊ Jo.de imo.hic. ¶ Prima rõ est:quia sicut obligatio principalis ex stipulatione est transmissibilis ad heredẽ ⁊ legatarium:ita electio que est accessoria, ⁊ executio iuris preambuli.⁊ ista est satis bona. ¶ Secũda rõ: quia hic videtur tacite actũ qȯ trãseat ad heredes : alias mortuo stipulatore stipulatio esset inutilis quod eo viuo nõ põt cõ

a tingere dato qȯ nõ possit cedere.Ista ratio[a] ſm Cu.⁊ do. Pet. de bexu.est falsa: q̃ imo remaneret simpliciter obligatio alternatiua valida:lʒ electio expiraret:q̃ esset electio debitoris: vt probatur in.l.fi.§.sed ⁊ si quis.C.cõmu.de leg.Ultra eos ꝙ ista ratio Bar.sit falsa,patet euidenter:nã in obligationibus alternatiuis inter viuos electio est debitoris.l. plerũq̧.in fi.C.de iu. dot.⁊.l.vbi autẽ non apparet.§. qui illud.ff.eo. ⁊ tamen per hoc nõ sunt inualide.dato ergo qȯ mortuo stipulatore electio non transiret ad heredem stipulatoris , pro hoc stipulatio non esset inualida:imo valeret ⁊ teneret ⁊ esset electio debitoris. ¶ Tertia ratio Bar.est:q̃ heres presumitur scire volũtatẽ defuncti, vt no.gl.in.l.si quis a filio.§.si quis plures.ff.de leg.j.⁊ legatari⁹ in hoc habetur loco heredis.l.id tẽpus.§.j.ff. de vsuca.Ista ratio etiam nõ est vera duplici fundamento. Primo:quia heres succedẽs in ius alterius,presumitur ignorare voluntatẽ defuncti,⁊ nescire quẽ elegisset.l.qui in alterius.j.de regu.iur.Secundo:attenta ista ratione,heres posset declarare voluntatẽ defuncti,si presumeretur eã scire:⁊ tamen hoc est falsum,vt est gl. approbata in.l.inter stipulantẽ.§.j.j.eo. ¶ Quarta ratio est scdm Bar.q̃ alienatio in heredẽ est necessaria:ergo nõ censetur prohibita.arg.l.peto.§.prediũ.ff.de leg.ij.sed nec ista ratio est bona: q̃ non procederet in legatario, vbi alienatio ex causa legati est mere voluntaria. ¶ Ultra Bart. quintam rationem assignant Ange.⁊ Jmo.hic quare facultas eligendi trãseat ad heredẽ,eo quia heres censetur eadẽ persona cum defuncto.in aut. de iure iuran. a mo.presti.in princ.⁊ similiter legatarius in re legata habetur loco heredis.d.l.id tẽpus.§.j.ff.de vsuca.sed nec ista q̃nta ratio est bona.Primo in legatario q non representat defunctũ

a ¶ Ista ratio. adȯ tu ꝙ istã rationẽ et reprobat Are.i l.si.in princ.in j.col.in.ij.not. j.eod.

actiue ⁊ passiue,nec censetur eadem persona. Secundo quia heres censetur eadẽ personã cum defuncto,verũ est in transmissibilibus ad heredes:alias sec⁹.vnde teneas primã rationẽ, que est min⁹ periculosa. ¶ Successiue Bar.limitat istũ text.in scda parte vt pcedat donec fili⁹ vel seru⁹ sunt in patris vel dñi ptãte ita qȯ eis acqrũt de necessitate.Secus si seruus esset alienatus vel manumissus ante electionẽ per eos factã, quo casu non durat amplius eadẽ persona cũ patre vel dño:ideo tũc electio cõpetit dño volẽte p tex.in.l.si pãphylo.ff.de opti. leg.⁊ p hoc infert Bar.ꝙ si creditor stipulãtis esset missus in possessionẽ ex secũdo decreto illius debiti alternatiui, ꝙ in eũ trãsiret facultas eligendi:tũ q̃ fiat ex necessitate,tũ q̃ trãsit in personã cui stipulator non põt acquirere.d.l.si pamphylo.facit.l.pro herede. §.si quid tamen.ibi cũ petitio earũ etiã creditoribus. ⁊ ꝙ ibi tʒ glo. mag.in fi.ff.de acqui.heredi.Cum ista doctrina Bart.trãseunt Ang.Jmo.Cu.⁊ Pau.de ca.hic.Istaʒ solutionem etiã sequitur do.Alex.in.l.iulianus.de lega.j.sed ipse.Cu.in.d.l.iulianus. reprobat istam solutionem Bart.colorato fundamẽto:quia secundũ eũ solutio Bar.nõ habet rõnem:q̃ si dño querit̃ electio q̃n seruus est manumissus:ergo multo forti⁹ si est in potestate. Tu respõde ex mente Bar.⁊ clarius Ang.rationem esse: q̃ q̃n seruus est manumissus,vel alienatus postq̃ dies legati iã cesserat:ideo tunc electio cõpetit dño.d.l.si pamphylo. ne ius quesitum dño ad legatũ per seruum,remaneat apud dñm inutile: q̃ amplius ei imperare nõ põt vt eligat,vt.ff.dixit Bar.in secũda rõne.ꝙ ideo electio trãsit ad heredẽ stipulatoris, ne alias stipulatio redderet̃ inutilis,de quo.ff.dixi.que ratio cessat donec seruus durat in ptãte dñi:q̃ tunc ei potest imperare.Contra istã solutionẽ ⁊ limitationẽ Bar.duo obstant.Primo tex.in.l.eũ q ita.§.qui sibi.ff.eo.vbi filio emãcipato põt iterũ solui: ergo etiaʒ hic seruus manumissus,⁊ liber fact⁹,dʒ posse eligere. Secũdo ⁊ fortius obstat:q̃ etiã deportat⁹ retinet facultatẽ eligendi,nisi esset effectus seruus pene.l.ex facto.§.si quis rogat⁹. scdo.ff. ad treb.l.cũ pater.§.hereditatẽ.el.j.ff.de leg.ij.Bar.ff.in.ij.opp.tũc sic,si deportat⁹ qui ex delicto mutat statũ suum in deterius : tñ retinet facultatẽ eligẽdi,vt in dictis iurib⁹, quãto magis seru⁹ manumissus,qui mutat statũ suũ in melius : q̃ de seruo efficit̃ liber,dʒ retinere facultatẽ eligẽdi in alternatiuis. Defendendo Bar. potes ad vtrũq̧ rñdere.⁊ primo ad tex.j.d.l.eũ qui ita.§. qui sibi.qȯ pater emãcipãdo filiũ adiectũ solutioni.non potuit immutare formã stipulatiõis,nec preiudicare debitori, q̃n filio etiam emancipato possit soluere, vt ibi ẽt dixi.Ad scdm ꝙ magis viget ad.d.§.si quis rogatus scdo.⁊ ad.§.hereditatẽ.in.j.rñ de qȯ ibi est fauor vltime voluntatis: q̃ nullus superat ad quẽ electio ptineret.Sec⁹ in casu pñti in quo electio cõpetit dño in legato alternatiuo,cuius dies cessit dum esset seruus adhuc in seruitute.⁊ sic habes defensatã istã notabilẽ limitationẽ Bart.

7 ¶ †Ultimo Bar.ad fi.tenet ꝙ licet facultas eligendi nõ possit alij cedi viuo stipulatore,vt hoc tex.põt tñ constituere procura

8 torẽ simplicem ad petẽdũ ⁊ eligendũ.†sicut in iure petẽdi restitutionem fideicõmissi vniuersalis, non põt cedi.l.si mulier.in.ff. §.ex asse.ff.de iure do.tñ põt pcurator simplex cõstitui.l.qui ita

9 §.j.⁊.l.restituta.§.j.cũ gl.ff.ad treb.⁊ per hoc infert Bar.† qȯ pcu.gñalis nõ põt eligere,sed opʒ ꝙ habeat speciale mãdatũ vel ꝙ sequatur ratihabitio.l.si is.vbi etiã Ang.ff.de procura.⁊.l.cũ debitore.in fi.ff.rem ra.habe.cum Bar.tenent Paul.de ca. do. Alex.⁊.d.Pe.de bexu.hic.Adde ꝙ illud qȯ tenet Bar.quod procurator specialis in hoc tex.põt cõstitui ad eligendũ. reprobat ipsemet Ang.in.d.l.cũ debitore.ff.rem ra.haber.⁊ Cu.hic q vulnerant Bar.telis suis.Et mouent̃ contra Bart.per rationẽ quam Bar.met.ff.assignat:eo quia talis procurator posset aliũ eligere,q̃ʒ stipulator eligisset,⁊ istud posset esse dãnosuʒ pmissori:ergo nõ dʒ permitti.l.is qui.⁊.l.generaliter.§.fi.ff.de fideic. lib.Nec leges allegate p Bar.pbãt illud qȯ vult Bar. scʒ.d.l.si is.ff.de procur.⁊.d.l.cum debitore.in fi.eo q̃ ille leges loqunt̃, qȯ ratihabitio bene confirmat illam electionẽ,nõ autẽ dicũt qȯ electio possit mãdari pcuratori speciali.⁊ est vera solutio,sed defendẽdo Bar.dic ꝙ Bar.loquitur in pcuratore speciali.⁊ sic in habẽte speciale mãdatũ de certa re eligẽda ſm Pau. de ca. hic ⁊ tunc non posset preiudicare promissori intelligẽdo vel secũdo etiam intelligendo.Bar.loqui in pcuratore specialiter ⁊ simpliciter cõstituto ad eligẽdum,sed nõ in indiuiduo ad eligẽdũ talẽ rem.Rñde ſm do.Pe.de bexu.ꝙ pcurator simplex specialiter cõstitutus ad eligendũ, verisimiliter erit informatus de voluntate constituentis,quẽ debeat eligere ⁊ seruabit fines mandati,iuxta.l.diligenter.in prin.ff.manda.⁊ sic non preiudicabit promissori.Et per ista cum laude Dei ⁊c.

1 ¶ Uerba presentis temporis ad futura nõ porrigunt̃ nisi in casibus, vt infra.nu.3.4.⁊.5.

2 Si testator grauat heredem qȯ soluat oĩa debita titij qȯ tenet̃ etiam

etiam soluere debita conditionalia,⁊ in diem.

3 Statuto cauetur qȯ volens vendere rem immobilem teneatur vendere ad cridas,⁊ qui pretendit ius aliquod in tali re,debeat cõparere intra sex menses,⁊ dare ius suum in scriptis:alias elapsis illis mensibus amplius non auditur,an creditori conditionali vel in diem currat tempus illorum sex mensium

6 Confiscatio seu publicatio bonorum,non trahitur ad bona futura.nu.7.

8 Si principalis facit pacem pro se ⁊ adherẽtibus suis,pro quibus se obligauit,intelligitur de adherentibus presentibus tantum,⁊ non de illis qui postea fecerunt adherentiam.

9 Exemptio vel immunitas concessa ecclesie vel capellis,nõ porrigitur ad capellam futuram,vel ecclesiam futuram.

10 Futura in quibus casibus veniant in iudicium.

11 Clausula codicillaris,si non valet testa.iure testa.valet iure codicillorum,quid operetur.

12 Si potestas iurauit seruare statuta,an tale iuramentum extendatur ad statutum postea conditum.

1 **Cum stipulamur.** †Uerba pñtis tpis ad futura nõ porrigunt̃.h. d.ſm Bar.⁊ oẽs ad hoc semper allegat̃ ad idẽ tex.in.l.si a.colono.j.eo.⁊.in.l.si ita scripsisset.ff.de leg.ij. ¶ Sed aduerte quod licet Bar.⁊ oẽs ita summẽt istũ tex.tñ p certo nimis generaliter summare videnť:q̃ prout etiã dicit Bar.in.d.l. si ita scripsisset in isto ⁊ in illo tex.sunt apposita verba, quicquid te dare facere opʒ,q̃ verba important necessitatẽ ⁊ executionẽ effectualẽ:ideo tunc nõ veniunt debita cõditionalia, vel in diem, cũ ad illa non possit debitor inuitus cõpelli.⁊ debitor pprie dicit̃ a quo inuito põt exigi, nõ obstãte aliqua exceptione.l.debitor.j.de ver.sig. tamen idẽ videretur si opponeret̃ verbũ debes simplr:puta promittis p stipulationẽ illud ꝙ mihi debes.nã adhuc intelligitur debes,scʒ pure ⁊ de pñti ita expsse firmat Pau.de ca.hic pvulgatã.l.si ita.ff.de auro ⁊ arg.leg.Tu autem allega pro hoc text. valde not.in.l.cũ illud.§.j.ff.q̃n dies lega.ced.ibi ꝙ mihi Seius pupillus dʒ.⁊ sic simpliciter ad pñs debitũ verba creditor retulit. ⁊ loquit̃ ille tex.in vltimis volũtatibus,in quib⁹ latior ⁊ benignior fit interpretatio.l.in testamẽtis.de reg.iur.c.fi.de dona. ergo fortius in cõtractibus, presertim in stipulatiõe, de qua loquitur iste text.cũ in stipulationib⁹ stricte procedat̃ ⁊ quicquid est omissum habetur pro omisso.l.quicquid astringẽde.j.eo.Secundo facit q̃ verbũ debes,simpliciter prolatum nõ põt intelligi de debito in diem vel sub cõditione,cũ vt dixi pprie dicatur debitor,a quo inuito põt de presenti extorqueri,vt etiã firmant Bar.⁊ oẽs in.l.j.col.fi.ff.si cer.pet.⁊ ista est bona extensio ad istũ

2 tex. ¶ †Sed aduerte pro limitatione huius tex. quia Paul.de ca.hic refert Jo.and.consuluisse quod si testator grauat heredẽ qȯ soluat omnia debita Titij ꝙ tenetur etiã soluere debita cõditionalia ⁊ in diẽ.argu.l.si seruitus.ff.de ser.vrb. predio. Et cũ ista decisione simpliciter transit Pau.de ca.hic,sed do.Alex.dicit quod ista decisio locũ sibi vẽdicaret in vltimis volũtatibus in quibus fit latissima interpretatio,vt loquitur Jo. and.⁊ largo sumpto vocabulo dicitur debitor qui tenetur in diẽ ⁊ sub cõditione.l.is cui.ff.de ac.⁊ obli.⁊.l.creditores.j.de ver.sig.Secus in cõtractibus,in quib⁹ debet fieri stricta interpretatio. Adde quod idẽ Pau.de ca.in.d.l.si ita scripsisset.ff.de leg.ij.refert Jo. and.consuluisse quod si testator grauauit heredẽ quod solueret omnia debita fratris sui,quod etiã tenebitur soluere dotẽ vxoris fratris sui,q̃n cõtinget in futurũ matrimoniũ solui,quãuis tẽpore testamenti constaret,licet esset debitũ conditionale.dicit ibi Pau.de ca.se semper dubitasse de illo consilio Jo.an.per illam legẽ similẽ isti:que videt̃ contrariũ pbare.Sed rñdet quod debitũ dotis pẽdet sub cõditione oĩno extitura:quia necesse est matrimoniũ solui , saltẽ morte:ideo forte scdm eũ aliud esset in debito cuius cõditio posset deficere:⁊ isto modo habes no.limi

3 tatione ad regulã huius tex. ¶ †Scdo limita istã regulã ⁊ istũ tex.ex eo quod notãter decidit Cuma.hic in.q.quã dicit vidisse de facto, ⁊ est pulchrũ ⁊ subtile dubiũ ſm eum,statuto cauetur ꝙ volens vendere rẽ immobilem,teneatur vendere ad cridas, ⁊ qui pretẽdit ius aliquod in tali re,debeat cõparere intra sex mẽses,⁊ dare ius suũ in scriptis:alias elapsis illis mẽsibus ampli⁹ nõ audiet̃,quid in creditore conditionali vel in diem,an ei currat tẽpus illorũ mensiũ.videret̃ ꝙ nõ:q̃ non põt agere:ergo ei nõ currit prescriptio per re.l.j.in fi.C.de anna.except. Itẽ nullũ est pignus,cuius persecutio denegat̃ dicit tex.not.in.l. si noxale.in princ.ff.de noxa.Sriũ determinat Cu. hic : q̃ creditor in diẽ vel sub cõditione hʒ ius.d.l.is cui.ff.de act.⁊ oblig.⁊.l.creditores.de verb.sig.Item statutum nõ exigit quod agat.sed solũ ꝙ det ius suũ in scriptis, vnde etiã ius cõditionale põt dari in scriptis,⁊ ista proprie fuit intẽtio statuẽtiũ.ad hoc vt emptor secure emeret.⁊ istã decisionẽ sequit̃ simpliciter bexu.hic, alij non

a tangunt[a]. ¶ Iste casus est valde quotidianus apud nos propter decretũ de rebus vẽdẽdis ad cridas.in quo ego sequor decisionẽ Cu.quã cõfirmo duplici fundamẽto.Primo:quia statutum dicit,qui pretendit ius aliquod ponat in scriptis ⁊c.illa dictio aliqȯ,facit vt etiã cõprehendat̃ ius largo ⁊ improprio modo sumptũ,vt est glos.repu.sing.in le. j.in versi.aut earũ parte. de fo.cõpe.d.Ab.in.c.sup eo.in.ij.no.de eo q cog.cõsang. vxor. sue.Bal.in.c.j.§.cum autẽ.in vlti.col.si de inuest.feud.cõtr.fue. in feu.⁊ in.l.j.C.de inoff.do.⁊ in.l.si cũ vel in vtero.C.de testa.inii.ergo illa dictio ius aliqȯ facit ꝙ etiã veniat creditor in diem vel sub cõditione qui hʒ ius saltẽ large vt dixi post Bart.in.l.j. b col.fi.ff.si cer.pet. ¶ Secundo ad idẽ moueor:q̃ creditor in diẽ vel sub cõditiõe,lʒ nõ possit interim impedire vẽditionẽ,⁊ trãslationẽ dñij:tñ ea eueniẽte,põt etiã euincere ⁊ reuocare.l.fi.§.sed ⁊ si qs.C.cõmu.de leg.vbi est bonus tex.in arg.⁊. §. nos igit̃ in au .de resti.fideicõ.facit.l.si cũ fideicommissaria.§.pe.ff. qui ⁊ a quibus.⁊ istud cõsiderauit statutum posse euenire: ideo voluit poni in scriptis,qualecũq̧ ius sit qȯ pretẽdebat,ad hoc vt emptor caute emat,⁊ sic isto casu nõ procedit decisio huius tex.p

4 pter finalẽ intentionẽ statuti. ¶ †Tertio principaliter limi.reg. huius tex.pcedere q̃n subesset aliquod debitum purum, de illo intelligeretur stipulatio. Secus q̃n nullum aliũ debitũ purum subesset:tunc cõprehenderetur debitũ in diẽ vel sub cõditione, alias dispositio redderetur inutilis.arg.text.not.licet vulgaris in.l.fundus qui locatus.ff.de fun.instru.ſm Bal.Jmo.⁊ Pau. de cast.in.d.l.si ita scripsisset.Cum.do.Alex.⁊ do.Pet. de bex. Et ad hoc facit gl.not.in.l.pediculis.§.item cũ quereretur.ff.de

5 auro ⁊ arg.leg. ¶ †Quarto not.limita istam regulam nõ procedere in promissione vicissitudinaria,vnde mutua promissio facta inter duos principes,vel inter duas ciuitates de nõ receptãdo rebelles alteri⁹,refertur etiã ad futuros bãnitos.⁊ ad futuros rebelles.Secus in simplici promissione vnius principis facta alteri:q̃ intelligit̃ de bãnitis presentibus tantũ, ſm Ange. in cõs.ccxij.inci.in anno dñi.⁊ in consi. cclx. inci. pũctus est in anno dñi.in pen.col.Ego vltra Ang.confirmo quia vicissitudo vtrinq̧ põt se habere ad cõmodum ⁊ incõmodũ: ideo facit vt etiã futura veniant.l.j.ad fi.⁊.l.si quis societatẽ.ff.p socio. scdm Bar.in.l.si ita in.vj.oppo.ff.de auro ⁊ arg.leg. Itẽ q̃n est actus reciprocus seu vicissitudinarius, vʒ actus qui alias nõ valeret. ita cumulaui plura in.l.si pater puelle,per illum tex. C. de inoff. test.que possent hic repeti. ¶ Quinto singulariter limita quando dispositio inducta per viã priuilegij efficeret̃ tẽporalis intelligẽdo solũ de presentib⁹ ꝙ esset cõtra naturã priuilegij qȯ debet esse perpetuũ,vt in regula decet.de reg.iur.in.vj. Unde priuilegiũ pape dans alicui licentiã ingrediendi ecclesiam cum familiaribus:intelligitur non solũ de familiaribus presentibus, sed etiã de postea accidentibus.ita late Gemi.post Jo. an.in.c. licet.§.j.de priui.in.vj.Similiter si licẽtia data sit prelato,vt quatuor clerici secũ residẽtes percipiant fructus beneficiorum suorũ in absentia,nõ intelligitur tantũ de clericis qui nũc sunt, sed etiam de futuris loco illorũ quatuor subrogandis. ita determinat Gemi.post Jo.and.in.c.fi.de verbo.sign.in.vj.in.v.col.vers. sed pone ꝙ eps.Similiter priuilegiũ pape cõcessum absenti vti alij prelato qȯ possit familiares suos ad diuina admittere extẽditur ad familiares futuros postea receptos. ita late determinat Jo.an.cũ aliqua tamen limitatione in regula. qui sentit.de reg.iur.in.vj.in mercu.⁊ istas duas decisiones vltimas refert ⁊ sequit̃ do.Alex.in cõs.clxxvij.ij.vol.inci.in occurrenti casu. col.

6 iiij.ad fi. ¶ †Ultra istas limitationes adde generaliter quod cõfiscatio seu publicatio bonorum non trahitur ad bona futura, ⁊ sic in publicatione bonorũ veniunt tantũ bona presentia, que quis habeat tẽpore cõmissi delicti,nõ autẽ postea acquisita.tex. in.c.felicis.post med.ver.verũ.de peni.in.vj.in versi.de postmodũ acqsitis.⁊ ibi glos.in.l.si mãdauero tibi vt pro me.§.is cui⁹. vbi Ja.bu.⁊ Alb.ff.man.⁊ simpliciter d. Alex.hic allegãs solũ

b istos duos text.Tu adde[b] Bar.in.l.j.in vlti.col.j.de bo.dã.⁊ in l.certa forma,per illum tex.C.de iure fis.lib.x.⁊ est optimus tex. in.l.eius qui.§.j.vbi Bal.ff.de testa.⁊ text.in.l.ex facto.§. fi. vbi Bal.Jmo.⁊ alij.ff.de vulga.⁊ pupil.Joan.and.in addi. Spec. in tit. de accu.§.sequitur.versi.quid si aliquis.Bal. Ange.⁊ do. Alexã.in.l.iij.§.illud.ff.quod quisq̧ iur.Alberti.de rosa. in.iij. parte statutorũ.q.xij.in fi.Cy.⁊ Bald.in.l.ij. C. de bo.prescrip. Bal.in.l.fin.ad fin.ff.que res pigno.obliga.pos.⁊ in.l.j.in penul. col.C.de hered.inst.⁊ in.l.iij.C.de priuile.fisci.And.de iser.in.c. j.§.fi.in.iij.q.de cap.corra.in feu.do. Alex.in.l.si marito.j prin. ff.sol.matri.Et ista est cõmunis opi.secundũ Mel.de sancto Gemi.in trac.suo bannito.in prima parte secũdi temporis.q xij. ¶ Hinc est quod filiofamilias bannito,⁊ bonis eius publicatis,patre postea mortuo,fiscus non veniet ad bona paterna,⁊ quatenus sit legitima filij,nec pro alimentis filij,vt in specie no

a ¶ Alij nõ tãgũt.Adde ꝙ istã.q.etiã format dñs Christo.de castel.⁊ do.Hiero.tortus hic,⁊ idẽ tenent qȯ Cuma.

b ¶ Tu adde. Adde vltra hic alle.per.d. Jason Ale.ȯ Jmo cõs.lxxv. col.fi.⁊ in cõsi. lxxv.colũ.iij. ver.inq̃tũ autem.in.j.volu.

Universidad de Deusto Biblioteca

tabiliter determinat Pau.a de ca.in cons.xxx.inci. omisso ordi
ne quesitorū. col. ij. ¶ Hinc etiā est qđ facta publicatione iura
cōditionalia nō transeūt in fiscum glo. est not.in.l.non ad ea.§.
de condi.⁊ demon.quā Bar.reputat multum tenendam menti
in.l.quod traditum.in fin.⁊ est tex.in.l.interdicit.§.de conditio.
⁊ demon.d.Alex.in.l.iij.§.pen.§.quod quisqꝫ iur. ⁊ in.l.si mari
to.in prin.§.solu.matr.cum multis concordantijs.per eum ad-
ductis,⁊ vltra eum idem tenet Bald.in.c.fi.in.ij.col.ad fi.de re-
scrip.Ad istud adde quod valde sing. determinat Bal.in.l.exe
cutorem.C.de execu.rei iudi.in.ix.colum.versi.quero quidam ti
7 mens ne fiscus ⁊c. † vbi quidā timens ne fiscus bona sua inua-
deret,fecit donationem causa mortis vxori sue,demū posit⁹ est
in banno eris ⁊ persone. determinat qđ vxor poterit alia bona
quorū secuta est plena traditio defendere a fisco tanquā per exi-
lium,⁊ sic per mortē ciuilem fuerit confirmata, ⁊ talis sic banni
tus poterit donationē reuocare.tex.est vnicus in iure ꝓm Bal.
quivtranqꝫ decisionem ponit in.l.sed si mors.§.de don.inter vi
⁊ vxo.Tu adde similem in.l.res vxoris.C.eo.⁊ talia bona rema
nebunt ipsius banniti ⁊ nō fisci:quia non fuerunt inclusa in cō-
fiscatione,vt.l.si deportati seruo.§.de lega.iij.ita ibi tenet Bal.
quod valde not.Quia ex hoc potes elicere no.cautelā ad frau-
dandū fiscum in bonis delinquētis,quod timens publicationē
bonorum faciat donationem causa mortis vxori sue, que cōfir
matur per euentū deportationis:qua eueniente:fiscus non po-
terit bona auferre,sed remanebunt penes vxorem,⁊ deportat⁹
poterit eam reuocare.⁊ illam decisionem Bal. sequitur ⁊ repu-
tat sing.Pau.de cast.in.l.post cōtractum.in fine.§. de don. vbi
8 autē in casu magis lato idē tenet. ¶ † Item ad istā regulā ad-
de quod si quis princeps facit pacē pro se ⁊ adherētibus suis p
quibus se obligauit,intelligitur de adherētibus presentib⁹ tan
tum,⁊ non de illis qui postea fecerunt adherētiā. Et si aliquis
obligauit se ad pacē seruandam pro se ⁊ filijs,intelligitur de na
tis tantū,non autem de posthumis,⁊ sic postea nasciturís , se-
cundum Bal.quivtranqꝫ decisionē ponit in.c.inquisitioni.col.
fi.de appel.allegat quod late tenet Archi.xi.q.iij.in.c.excellen-
tissimus.vbi tenet quod si Papa excōmunicat Titium.⁊ oēs
fautores vel communicatores eius,comprehenduntur tantum
presentes,⁊ non futuri.vt ibi latius per eū. Adde quod si testa-
tor substituit aliquem,⁊ eius filios,intelligiꝰ de natis tunc, nō
autē de posthumis,secundum Bar.in consi.inci.Bonauentu-
ra condidit testamentum. Sed aduerte quod contrarium tenet
Ioā.and.post Guido.de suza.in addi.Spec.in tit.de treuga ⁊
pace.super rub.ad fi.in pen.q.vbi tenet quod si due ciuitates fe
cerūt pacē vallatam pena pro se ⁊ suis subditis , quod ista pax
extenditur ad villam,que post se submisisset alteri dictarū ciui-
tatum:⁊ ita refert fuisse iudicatū per.l.si quis filiabus.§. de test.
tute.⁊.c.quia circa.⁊.c.cum capella.de priuileg.refert ⁊ sequitur
Pau.de ca.in.l.qui edificium.ad finem prin.§.de ser.vrba.pred.
vbi etiā dicit qđ ista questio fuit de facto in Marchione mon-
tisferrati.idē tenet Alexā.in prealleg.consil.clxxvij.ij. vol.in.iiij.
9 col. ¶ † Itē ad istā regulam adde ꝙ exemptio vel immunitas
cōcessa ecclesie vel capellis,non porrigitur ad capellā futuram,
nec ecclesiā futurā,ꝓm doc.in.c.cū capella.de priuileg.Bar.in.l.
dāni infecti.el.j.§.si quis vnas edes.circa fi.in pe.q.de dā. infe.
⁊in cōsi.lix.inci.cōe Spoleti.in vlt.col.⁊ late do.Alex.in preal-
leg.consi.clxxvij.ij. vol.in vlti.col. Et vltra allegat p eos allego
tex.no.in cle.j.ad fi.de censi.vbi dicit tex.priuilegia vero seu exē
ptiones huiusmodi,ad monasteria seu ecclesias q̄ ad eos obue-
nire cōtinget in posterū volumus nō extēdi. Itē litere ad bene-
ficia nō trahūtur ad bñficia postea creata.cle. fi. de rescri. Item
rescripta ad lites nō extēdūtur ad lites futuras. c. fi. de rescrip.
Itē emptio nō trahiꝰ ad futura.l.rutilia.⁊.l.in lege.§.de Shen.
empt.Itē cōpromissum factū in arbitriū de oībus litibus,non
porrigiꝰ ad lites futuras.tex.est not.in.l.de his.§.de arbit.⁊ ibi
Bar.ampliat,etiā si in cōpromisso fuisset dictū de litibus que
sunt ⁊ esse possunt inter partes.Unde illud esse possunt,intelli-
gitur ex cā de presenti, ⁊ rebus sic se habētibus.l.qđ seruius.§.
de cōdi.ob cau.Et vltra Bart.facit bene text.in.c.ij.de renun. ⁊
qđ decidit Bar.in.l.q rome.§.duo fratres.in.vj.q.j.eo.Tu am
plia etiam si in cōpromisso essent illa verba, ex quacunqꝫ causa,
adhuc non porrigitur ad lites futuras,secundū Lud.in consi.
lxxviij.inci.tribus rationibus.Item renūcians ferijs intelligi
tur renunciare presentibus, non autē futuris.ita tenet Bartol.
in.l.j.§.j. §.de fer.arg.d.l.si ita.§.de auro ⁊ argen.lega. ⁊ sequiꝰ
do. Anto.de but.in.c.fi.de ferijs.per tex.in.d.c.ij.de renūciatio.
Sed contrarium in hoc vltimo ⁊ melius tenēt Fulgo.⁊ latius
do. Alex.in.d.l.j.§.j.in.j.colum.§.de ferijs.vbi dixi.¶ Ultimo
Bal.in. d.l.si ita rescripsisset.de leg.ij.no.per illum tex.similē isti
quod si aliquis cedit alicui omnia iura sua, non veniunt condi
tionalia vel in diem. sequitur Imo. ibi ⁊ reputat notaddū:sed
istud reprehendunt Cuma.⁊ do.Alex.hic,eo quia in debito in
diē ante diem ius competit,⁊ est orta obligatio ⁊ actio:licet ob
stet exceptio.l.cētesimus.in prin.§.eo.l.j.in fi.§.quādo di. vsuf.
ced. Sed aduerte ꝙ ipsemet do.Alex.sibi contrarius,sequitur.
illam decisionem Bal.in consi.cvj.v.vo.quod incip.visis ⁊ op-
portune pōderatis statutis.col.ij.tamē melior est sententia con-
10 traria,vt dixi.⁊ ita habes expedita extualia hui⁹ tex. ¶ † Si.
in ver.futurū.gl.enumerat tres casus.in quibus futura in iudi
ciū veniunt,scilicet in vniuersalibus,vt est petitio hereditatis.
Itē in actione de populo, que similiter est vniuersalis. Itē qñ
superuenit ius ex causa de p̄terito.l.si rē alienā.in.§. fi.§.de pig.
act.de quo vide gl.⁊ Bar.in.l.nō potest.§.de iudi.ponit Bar.
11 in.l.vbi autē.§.pe.vbi dixi.§.eo.⁊ late Imo.hic.¶ † Etra gl.in
ducitur iste.§.per Bar.ad duas questiones. ¶ Prima de clau
sula codicillari:si testator dicat,si nō valet testamentū iure testa
mēti : valeat iure codicillorū,vel iure donationis causa mortis,
quod testamentū tunc valebat. sed postea rumpitur natiuitate
posthumi preteriti.l.posthumo.C. de cōtrata. talis clausula nō
habet locū.Unde oz dicere si nō valet vel valebit,vt per Bart.
in.l.j.in.vj.q.§.de iur.codi.per Bart.⁊ alios in auc. ex causa. in
vlti.col.vbi dixi.C.de libe.prete.⁊ in.l.filio preterito. §. de iniu-
sto rupt.⁊ in.d.l.si ita scripsisset.vbi etiā Bal.⁊ alij.ff.de legat.ij.
12 ¶ † Secūda questio Bar.est: si potestas iurauit seruare statu-
ta,an tale iuramentū extēdatur ad statutū postea conditū,cō-
cludit Bar.qđ iuramentū intelligatur etiā de futuris statutis,
nō multum preiudicialibus iuranti: quoniam simplex disposi-
tio trahitur ad futura parum preiudicialia.l.fi.C.que res pign.
obl.pos.Cū Bart.tenent Imo.⁊ do.Alexan. hic.⁊ do.Abb.in
d.c.penul.de iureiur.⁊ in consi.clviij.ꝙ inci. ad dilucidationem
illius concertationis.Et dum Bart.limitat.d.c.pen. procedere
qñ iurās expresse se restrinxit ad statuta edita,vt pz ibi in text.
in ver.edita.⁊ ibi etiā no.do.Abb.in.ij.not.Tu limita alio mo-
do ⁊ notabiliter illū tex.vt procedat quādo iuramētū preteritū
esset interpositū sup alio:tūc si promitto aliquid aliud sub vir-
tute iuramēti iā prestiti,nihil vz.ita ꝓprie procedit text.in.d.c.
pen.Secus qñ iuramētum preteritum cōprehēdit illud de quo
nūc agitur.ita limitant Bar.⁊ Ang.in.l.fi.per gl.ibi.C.de ven-
dē.re.ciui.li.xj.Sed quantum ad principalem questionem Cu.
Pau. de ca.⁊ do.Pet.de bexu.hic tenēt ⁊ bene qđ indistincte
ptās virtute iuramenti teneꝰ seruare etiā futura statuta postea
edita:quia ratione officij eadē est ratio in futuris q̄ in p̄teritis.
Ad hoc fundamētū posses rñdere defendēdo Bar.qđ aliud est
querere an ptās rōne officij teneatur seruare statuta etiā postea
edita,⁊ dico qđ sic:ita procedit fundamētum Moder.aliud est
querere an iuramentum extendatur ad statuta postea edita. ⁊
in hoc loquitur decisio Bart.Tamen si in rescriptio vel in alia
dispositione contineatur clausula derogatoria, non ob. statu-
tis,intelligitur etiam de futuris secundum Barto.in.l.si mihi
⁊ tibi.§.in legatis.vbi dixi.§.de leg.j.aliquid per Paul.de ca.⁊
latius do Alexan.hic.

1 ☞ Per lapsum diei appositi ad solutionem cōmittitur pena,
etiam contra hereditatem iacentem.
2 Paria sunt dicere promitto tibi tale quid sub pena. x.⁊ dicere,
si non dedero stichum promitto.x.nomine pene.
3 Preceptum iudicis mandātis aliquid fieri sub pena , puta. x.
non videtur condemnare ad talem penam si non fiat, sed vide-
tur comminari de condemnando.
4 Hereditas iacens incidit in penam conuentionalem : licet non
posit in mora constitui.fallit vt infra nu.5. 77

1 AD diem. † Per lapsum diei appositi ad so
lutionē,cōmittiꝰ pena, etiā con-
tra hereditatē iacentē.h.d.⁊ ista est sing.l.ꝓm Pau.
2 de ca.¶ † No.j.ex tex.ibi,sub pena. ꝓm Bar.⁊ alios
ꝙ paria sunt dicere ꝓmitto tibi tale quid,puta stichum,sub pe-
na decem aureorū:⁊ dicere si nō dedero stichū,ꝓmitto.x. nomi
ne pene.⁊ istud clare tenet gl.no.in.l.rescriptū. §.si pacto.in glo.
magna.§.de pac.⁊ ibi Barto.in fi.eam valde no. ⁊ commēdat.
ad idem facit tex.in.l. heredes.§.idem iuris.in versi.sub pena.§.
fami.erciscū.simile dicim⁹ i pignore paria sunt dicere talis mu-
tuo accepit.c.super tali pignore,puta super tali fundo, vel dice
re,dedit talē fundū in pignus pro. c. vel pignorauit talē fundū
pro.c.ita no. Bar.in.l.codicillis.§.instituto.per illū text.§.de le.
ij.Idem Bart.in.l.fundus quem.per illum tex.§.de annu.lega.
Pau.de cast.⁊.d.Alex.hic.Tu vide de hoc latius Io.fab.quā
alibi legerim in.§.item seruiana.col.fi.insti.de actio. Specu. in
3 titu.de locato.§.nūc aliquid. versi. cxviij.† Non sic est in prece-
pto iudicis mandātis aliquid fieri sub pena,puta. x. nam non
videtur condemnare ad talem penam , si non fiat , sed videtur
cōminari de condemnando : ⁊ ideo ad condemnandum debe-
ret postea de nouo citari,allegaturus quare cōdemnari nō de-
beat,vt

beat,vt est tex.no.in.c.veniēs ad fi.de accusa.⁊ ibi Abb.in vlti.
no.ad hoc no.illum tex.Bar.in.l.vnica,circa finem princip.vbi
aliqñ plene dixi.§.si quis ius dicē.non obtē.⁊ de hoc habes gl.
no.in.c.j.de sagit.que idem dicit,si eps vel eius vicarius man-
dat aliquid fieri sub pena excommunicationis.nā nō est excōi-
catus eo ipso ꝙ nō fuit.Ideo cōsueuerūt addere ꝙ ex nūc ꝓut
ex tunc proferimus in is scriptis tunc bene esset excōicatus.fa
cit tex.in.c.relatū.in fi.de iure patro.⁊ est alia glo.no.que idem
tenet in.c.sicut tuis in ver.anathematis de symo.⁊ gl.in.c.ij.de
matri.cōtrac.cōtra interdi.eccle.⁊ gl.lxiij.distin.in.c.salonitane.
de quo vide latius per Abb.in.d.c.sagit.⁊ idem do. Abb.in.c.
puta.in primo no.per illum tex.de crimi.fal.Bald.in rubr.⁊ in
l.j.⁊ in.l.progrāma.C.commina.epi.⁊ aliqd per Pau.de ca.hic.
4 ¶ † Scđo no.ex hoc tex.ꝙ hereditas iacens incidit in penam
conuētionalem,licet hereditas iacens nō possit in mora consti-
tui:sicut etiam incidit in penam legalē.l.debitor.§.de neg.gest.
ꝙ procedit qñ pena cōmittiꝰ absqꝫ alia hoīs interpellatione,ex
lapsu diei appositi ad soluēdū,⁊ sic etiam absqꝫ facto heredis.
ita procedit iste tex.secus si dies nō fuisset apposita:tūc contra
hereditatē iacētē nō cōmittiꝰ pena,que venit cōmittēda per in
terpellationē hoīs:qz hereditas iacēs non pōt interpellari,nec
in mora cōstitui:sicut nec infans nec furiosus.l.is cui.§ cessatū.
vbi Bart.§.vt in pos.lega.sicut nec qñ subest iusta absentia,vel
alia necessaria cā.l.sciēdum.cū duab⁹ seq.§.de vsu.Nisi in traie
ctitia pecunia,in qua mora cōmittiꝰ,⁊ periculū trāsit ad credi-
torem:licet nō appareat persona que possit interpellari.l.ij.§.de
5 nau.feno.sicut ⁊ alia specialia sunt.l.periculi.eo.ti.¶ † Scđo li
mita istū tex.nō ꝓcedere in casu cōtrario qñ hereditas credito
ris esset iacēs:tūc ea iacēte nō cōmittiꝰ pena cōuētionalis con-
tra debitorem qui non habuit cui solueret.l.pecunie.§.j.in fi.§.
de vsuris.allegata in glo.vbi Bar.⁊ alij.Bald.in.l.ij.in fi.C.de
iur.emphy.Sz attēde ꝙ ista limitatio procedit qñ debitor pro
testatur corā iudice,vel corā honestis ꝑsonis,se paratum solue-
re:⁊ qđ p eum nō stat quominus soluat,⁊ ita debet debitum of
ferre alias pena cōmitteretꝰ:vt.l.fi.§.de lege commis.no. Bar.in
l.itē illa in princip.§.de consti.pecu.⁊ in.l.si reus paratus ad fi.
per illum tex.vbi etiam Bald.⁊ Ang.§.de procura.⁊ ita firmat
Pau.de ca.hic ⁊ in.d.l.si reus paratus.⁊ ita videtꝰ etiam tenere
do.Alex.hic.Istam decisionē Pau.de ca.refert ⁊ late reprehē
dit Are.in consi.lxij.incip.verum est ꝙ comicus noster elegan
ter dicit:motus presertim per tex.in.l.cum quidam.§.si pupillo.
§.de vsur.vbi debitor qui dz pupillo,non tenetur ad vsuras ex
mora si nō soluit in termino:quia etiam si vellet non posset soli
pupillo soluere:⁊ sic sufficit solū impedimētum cōtingēs perso
nam creditoris:ergo nō est verum quod sit opus alia protesta-
tione nec obligatione,vt dicit Pau.Itē per tex.in.l.si fundus
lege.§.fi.§.de lege com.vbi si ille qui debet ad diē soluere,nō ha
bet cui offerat,potest esse securus.ita ibi dicit tex.ergo non re-
quiritur alia protestatio vel oblatio.Ad hoc etiam adducit gl.
allegantem.d.duo iura.in.l.ait pretor in prin.versi.sed hodie.§.
de minori.Istam opinionem etiam late tenet do.Alex.in consi.
xcij.primi vo.quod inci.perspectis is que in themate narrata.
in.vij.col.⁊ seq.licet Alex.ibi de Pau.de cast.mentionem non
faciat ⁊ do.Alex.authoribus doctorum innititur. Aret.vero
solis testibus primum plus laboris,secūdum plus ingenij ostē
dit:ego autē ante factum laudarē opinionē Pau.de cast.ꝙ fie
ret protestatio ⁊ oblatio iuxta.l.fi.de lege cōmis.sed post factum
tenerem opinionē Are.⁊ do.Alex.per iura ⁊ authoritates per
eos allegatas.¶ Tertio limita istam legē,quod licet cōtra here
ditatem iacentem ex lapsu diei cōmittatꝰ pena vt hic:tamen he-
redi petenti daretur restitutio in integrum,ex clausula generali
si qua mihi iusta causa ⁊c.secundum gl.in.l.qui in alterius.j.de
regu.iur.Bart.⁊ alios cum concor.traditis per Alex.⁊ est anti
qua questio:quam latius disputat Spe.⁊ videtur tenere contra
rium in ti.de loca.§.nunc aliqua.ver.xviij.⁊ duobus seq.Et con
trarium etiam tenet Cuma.qz pecunia creditoris non debet sta
re mortua sine vtilitate penes hereditatem iacētem:sed teneas
communem opinionem vt hic per Alex.

1 ☞ Conditio existens trahitur retro ad tempus stipulatio-
nis interposite.fallit tamen infra nu.2.
3 In contractibus cōditionalibus inspicitur principium,⁊ sic tē
pus contractus:sed in legatis tempus euenictis cōditionis.
4 In legatis conditio casualis non trahitur retro. 78

SI filiusfamilias. Quātū ad acqui-
sitionē inspicitur
tempus interposite stipulationis conditionalis,non
aūt tēpus conditionis euenictis.h.d.⁊ habet subtilē
1 materiam.¶ † Nota primo ꝙ cōditio existēs trahiꝰ retro ad tē
pus stipulationis interposite.⁊ ad hoc tota die allegamus istū
text.cōcor.l.potior.⁊.l.qui balneū.§.qui po.in pig.habe.Unde
si statutū prohibet cōtrahi sup bonis rebelliū,etiam cōditiona
lis 3ctus nō tenet:licet conditio existat post rebānitionem,ꝓm
Bal.in.l.j.ad fi.C.de nundi.¶ Amplia istā regulam procedere
etiam in distractibus,seu liberationibus factis sub cōditiōe:in
quibus etiam inspicimus tēpus celebrati distractus.gloss.in.l.
sub cōditione.j.de sol.Ang.⁊ Imo.Raph.cu.⁊ do.Pe.de be-
2 xu.hic.¶ † Limita istam regulā vt procedat quo ad acquisitio
nē,vt sciam⁹ cui debeat acquiri.⁊ ita summauit istū tex.sed quo
ad validitatē cōtractus inspicimus tēpus existētis cōditionis.
l.si rē meam.⁊ ibi gl.§.eo.de qua opponit glo.hic in vlti.oppo.⁊
ita debet solui.¶ Scđo limita istam regulā procedere in cōdi-
tione casuali vel mixta,qđ bñ trahiꝰ retro.secus est in ptātiua:
qz ea existēte nō trahiꝰ retro:qz deficit equitas,cum in sua pote
state fuerit ante implere,ꝓm Bart.hic ⁊ in.l.si is qui pro empto
re.in.v.q.princi.§.de vsuca.⁊ in.l.si dubitetur.§.fi.j.de fideiusso.
¶ Tertio limita si tēpore existentis conditionis reperiatur ex
tremū habile,quo ad obligationem contrahendā.secus si repe-
riatur inhabile,vel ex parte persone stipulantis,quia sit depor-
tata,vel ex parte promittētis,vel ex parte rei:qz nisi extrema sint
habilia:fictio nō trahiꝰ retro.l.quoties in scđo ⁊ vltimo respō-
so.j.de noua.⁊ ibi Bar.in fi.ad hoc no.⁊ reputat perpetuo te-
nēdum mēti.Bar.in.l.postquam.in prin.§.vt lega.no.ca.Ang.
Imo.⁊ Cu.hic.¶ Quarto limita istā regulā procedere quantū
ad obligationem ⁊ hypotecam.secus est quantum ad dominiū
in quo conditio non trahiꝰ retro:ne duo reperiātur domini in-
solidum,vnus vere,alius ficte,ꝓm Bald.in.l.j.circa fi.C.an ser.
ex suo fac.Adde qđ aliam meliorem rationem assignat Bar.in
d.l.si is qui pro emptore.in.v.q.in princi.qz etiam si contractus
fuisset pure celebratus:ex solo cōtractu nō habuisset dominiū,
sine traditiōe corporalis possessiōis.l.traditionib⁹.C.d pactis.
⁊.l.si ager.§.de rei vēd.ergo multominus solus euentus condi-
tionis pōt vsqꝫ retro inducere trāslationem dominij. ¶ Quin-
to limita in conditione extrinseca,quādo stipulatio esset colla-
ta in tēpus existētie sui iuris stipulatoris,absqꝫ dolo ⁊ fraude:
tūc attēderetꝰ hoc secundū tempus.l.fi.vbi glo.ff.de stipula.ser-
uo.⁊.l.quidam cum filium.ff.de heredi.insti.⁊.l.penul.ff.de coll.
bonorum.Bar.⁊ alij hic.duas alias limitationes ponam in gl.
3 ¶ † Expeditis tex.capio gl.scđam in verbo,quo cōtrahimus.
quā diuide in quatuor partes:vt quatuor format oppo.partes
patent in gl.In prima parte habes differentiā inter cōtractus
⁊ legata:quia in contractibus conditionalibus inspicitur prin-
cipium,sed in legatis inspicitur tempus euenientis conditiōis.
Rationem diuersitatis assignat glo.in.l.si vxor.C.de condi.in-
ser.quia in legatis non vertitur aliquod factum filij: patet quia
absenti et ignoranti ⁊ dormienti potest legari:⁊ ei ipso iure ac-
quiritur.l.cum pater.§.surdo.de leg. ij. ideo inspicitur tempus
conditionis,sed in contractibus factis per filiumfamilias,ver-
titur factū filij: quia ipse est qui facit, qui contrahit. vnde cum
versetur opera filij,⁊ tempore quo facit contractum,sit in pote-
state patris: ideo tūc acquiriꝰ patri: quia tunc patria potestas
debet ius suum operari.⁊ istam rationē etiam in simili assignat
gl.in.§.ex conditionali.insti.eodem.Istam rationem reprobat
Bar.hic,⁊ expressius in.d.l.si is qui pro emptore.in.v.q. princi
pali:eo qz nō est generalis:quia potest esse cōtractus in quo nō
versaꝰ opera neqꝫ factum filij:puta quādo donaretur filio. l. li-
ber homo.in prin.§.de acqui.rerū domi.vel qñ promissum esset
notario nomine filij,istis casibus nullum factum filij interuenit,
⁊ tamē attenderetꝰ tēpus stipulatiōis.Tu defende istam ratio-
nem gl.⁊ doc. quando donatur filio. licet non versetur opera fi-
lij:tamē ex illa donationē nō acquireretꝰ sine facto filij:prout q̄-
ritur ex legato.Item quando notarius stipulaꝰ nomine filij, li-
cet non interuenit factum filij vere : tamē interuenit interꝑtati
ue.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.§.eo.⁊.l.qui autē.§.fi.§.de
cōsti.pecu.prout etiam hoc secūdū ponit Cuma.hic. Sed con-
tra illam rationem glos.fortius obstat.nam in donatione causa
mortis,vertitur opera filij vel serui:quia requiritur eorum pre-
sentia ⁊ stipulatio.l.inter mortis.§.de dona.causa mor.⁊ tamen
nō acquiritur patri vel domino:sed eis si reperiātur sui iuris tē
pore mortis donātis.l.fi.§.de dona.causa mortis.⁊ ibi Bart.p
hoc reprobat istam rationem diuersitatis. facit. l. sed iterim. §.
idem ait.⁊.§.sequenti.§.de dona.inter virū ⁊ vxo.Sed aduerte
quia Bal. respōdendo huic fundamento, tenet contrarium in
donatione causa mortis.in.d.l.si vxor.col.fi.⁊ pro eo facit bon⁹
tex.in.l.si senatus.§.fi.⁊ ibi glo.§.de dona.causa mortis.In quo
Cuma.distinguēdo concordat: aut donatio causa mortis ince
pit a traditione:⁊ tunc inspicit tempus mortis.d.l.fi.⁊.d.l. sed
interim.§.idem ait.secus quando incepit a promissione. d.l. se-
natus.§.fi.¶ Aliam rationem diuersitatis assignat Bart.hic,
⁊.latius in.d.l.si is qui p emptore.in.v.q.principali:quia in cō-
tractibus conditio trahitur retro.l.pretor. ⁊.l. qui balneum.§.

Universidad de Deusto Biblioteca

qui pot.in pig.ha.⁊ fingitur retro celebratus cõtractus.⁊ sic re
tro q̃siisse patri vel domino.l.necessario.§.q pẽdẽtes.supra,de
peric.⁊ cõmo.rei vẽdi.nimirum si in contractibus attendimus
tempus cõtractus,sed in legatis cõditio nõ trahit retro:vt est
tex.reputat⁹ sin.in.l.j.§.serui appellatiõe.vbi etiã Bart.ad hoc
not.ff.ad sylla.facit.l.si mater.§.eãdem.ff.de excep.rei iudi. Et
istam sequunt Ang.Pau.de cast.hic.Istam rationẽ reprobãt
Jmo.Cum.⁊.d.Alex.hic.¶ Et omissis leuibus hic relatis p
d.Alex.cõtra rationẽ Bar.videtur vrgere:qr ratio assignata p
Bar.nõ bene euacuat difficultatem,cum adhuc remaneat du-
bium,quare magis in cõtractibus cõditio trahatur retro.Et p
pterea subtilitatum princeps.d.Christo.de castel.quẽ etiam re-
ferũt Cu.⁊.d.Pe.de bexu.defendẽdo Bar.adducebat rationẽ
rationis,q ideo in legatis cõditio nõ trahit retro:eo qr princi-
pium nõ est habile.⁊ sic deficit extremum ad quod:quia si retro
traheret,fingeret testator viuẽs vsq retro obligatus quod est
absurdum:quia a principio tempore facti testamẽti,legatũ nõ
habet effectum:cũ semper sit reuocatorium vsq ad tẽpus mor
tis testatoris:vsq etiam ad quod tẽpus volũtas testatoris est
ambulatoria.l.cũ hic status.§.ait oratio.ff.de dona.inter virũ
⁊ vxo.l.iij.§.fi.⁊.l.seq.ff.de adimẽ.leg.⁊.c.cum marthe.de celebr.
mis.Et si dicis saltem debet trahi retro ad tẽpus mortis testa-
toris,vel aditionis hereditatis.respõdet do.Christo.qd illud
nõ est extremum:sed medium inter relinquere ⁊ cõfirmare lega
tũ:⁊ lz Cuma.⁊ do.Pe.de bexu.nihil substãtiale cõtra hoc ad
ducant:tamẽ istud qd dicit do.Christo.nihil est:qr quãdo nos
querimus,nũquid in legatis cõditio trahat retro:intelligim⁹
ad tẽpus mortis testatoris:quo tẽpore legata efficiunt irreuo-
cabilia:non aũt intelligimus q trahat retro ad tempus cõditi
testamẽti:quia hoc esset ineptum querere.⁊ hoc ostẽdo viua ra
tione.Nã testator proculdubio potest facere legatũ purum,per
quod nõ obligatur testator in vita,sed solũ heres suus obliga-
tur post mortẽ testatoris:nec in hoc resultat aliquod absurdũ:
ergo eodem modo si cõditio trahat retro,fingetur legatũ retro
purum:non autem testatorẽ retro obligatũ.Et istud est q etiã
voluit do.Christ.porcus in.§.omnis.in.vj.co.inst.eo.vbi dicit,
q cũ semel fecisset istud fundamentũ cõtra.d.Christ.de ca.Cu.
preceptori suo:quod semper ab inde in antea tenuit contra do.
4 Christo.de castel.¶ † Scdo cõtra istam rationẽ Bar.facit:qr
Bar.presupponit pro cõstãti,qd in legatis cõditio casualis nõ
trahat retro:sed istud est cõtra tex.in.d.l.qui balneũ.in.§.sed ⁊
si heres.ff.qui po.in pig.ha.per quem tex.d.Mathesi.reprehẽ-
dit Bar.⁊ dicit dicere cõtra casum.l.in notabi.cxcvj.quem tex.
etiam cõtra Bar.allegat Jo.de imo.hic. Respõde ad illũ tex.
planius quã Cu.hic,qd ibi in legatis cõditionalibus conditio
nõ trahit retro:nec hoc dicit ille tex.sed bene decidit,qd in pi-
gnore prefert legatarius:qr pro re legata pignus ei prius fuit
datum:⁊ sic quo ad ius prelationis in pignore,nõ dz esse in po
testate debitoris resilire a cõtractu pignoris,⁊ hoc proprie con
siderauit tex.in.d.l.qui balneum.in prin.ne sit in potestate debi
toris decipere priorẽ creditorẽ. Item illud qd dictum est,qd in
legatis cõditio casualis nõ trahit retro,intellige verum quo ad
cõmodũ seu acquisitionem legati.sed bene trahit retro,quo ad
rescindẽdam alienationẽ medio tẽpore factam tex.est qui ita lo
quit in.l.fi.§.sin autem sub cõditione.vbi Bar.in pe.opp.C.cõ-
mu.de leg.¶ Tertio cõtra rationẽ Bar.facit:qr aditio heredi
tatis etiam trahit retro ad tempus mortis testatoris.l.heres
quoq.ff.de acquir.here.⁊.l.omnia fere.ff.de regu.iur.Et ratio
est ne decedat p parte testatus ⁊c.⁊ tamẽ in hereditate,quo ad
acquisitionẽ inspicitur tempus euenietis cõditionis.l.solus.§.
fi.ff.de acquir.heredi.⁊.§.alienus.el secundo.inst.de here.inst.⁊
adeundo quasi contrahit cũ legatarijs.l.ex maleficijs.§.heres.
ff.de actio.⁊ oblig.⁊.§.heres.insti.de obliga.que ex quasi cõtra
ctu.Sed ad hoc respõdet ipsemet Bar.in.d.l.si is qui pro em-
ptore in.v.q.prin.q in hereditate non trahitur retro:quo ad
omnia.d.l.omnia fere.⁊ ibi notatur:sed per hoc Bart.non eua-
dit difficultatem:quia etiã in cõtractibus cõditio nõ trahit re-
tro quo ad omnia:vt dixi in textu.Item per hoc Bar.nõ assi-
gnat rationẽ quare quo ad acquisitionem nõ trahit retro adi-
tio hereditatis,sicut trahit retro quo ad alia:⁊ sicut in cõtracti
bus,⁊ sic remanet reprobata ratio Barto.Tertiam rationem
diuersitatis assignant Jmo.⁊ Alexan.hic,vt per eos.Sed istã
ratio nõ cõcludit:nam moriẽs nõ trãsmittit:quia sibi nõn põt
retinere:sed hic filius effectus sui iuris,bene potest sibi retinere:
tamen caue per.d.l.que legata.ff.de reg.iur.¶ Quartam ratio-
nem assignat Cu.hic per multa verba,sed in effectu est:qr con-
tractus dicuntur habere forte,⁊ potens principium,hoc assum
ptũ probat Cuma.duplici fundamento.Primo quia perfecto
cõtractu amplius reuocari nõ potest.l.sicut.C.de actio.⁊ obli.⁊
l.in cõmodato.§.sicut.ff.commo.ideo lex voluit q attendatur
principium,⁊ ad illud trahat cõditio.Sed vltime voluntates
dicunt habere debile principiũ,cũ sint semper reuocatorie vsque
ad mortem:ideo lex nõ curauit cõditionem in legatis trahi ad
principium.Istud mihi nõ placet:qr in vltimis voluntatibus.
deberet cõditio trahi retro ad tempus mortis testatoris:⁊ adi
te hereditatis,quo tẽpore legatum habet inuariabile principiũ
cum variari nõ possit.Unde alio modo probat Cu.assumptũ
suum.⁊ hoc plus placet q cõtractus dicant habere forte ⁊ po-
tẽs principium:quia est certum debitũ iri:siue stipulator viuat
purificata cõditione,siue sit mortuus:qr in contractibus trans-
mittit ad heredem.§.ex cõditionali.insti.eo.ideo lex statuit de-
bere attẽdi principium,⁊ sic tempus cõtractus,⁊ ad illud con-
ditionẽ retro trahi.Secus est in legatis cõditionalibus,in qui
bus nõ est certum debitum iri,si cõtingeret legatarium premo-
ri ante purificatam cõditionẽ:quia spes in legatis cõditionali-
bus nõ trãsmittit.l.vnica.§.sin autẽ aliquid sub cõditione.C.de
cadu.tol.⁊ sic in cõtractibus cõditionalibus firmior est spes fu
turi cõtractus q̃ in legatis.¶ Quintã rationẽ assignat Jmo.
in.l.dies incertus.ff.de cõd.⁊ demõ.vt ibi per eũ:quã reprobat
do.Alex.hic,per fundamẽtum q adduxi contra rationem gl.
in.d.l.si vxor.C.de cõdi.inser.vnde teneas pro minus periculo-
so primã rationẽ.ff.relatã que fuit gl.in.d.l.si vxorẽ.vel quartã
rationẽ Rapha.quã etiã.ff.retuli.¶ In scda oppo.glo.sed ibi
fuit subsecuta numeratio:⁊ sic in.d.l.post stipulationẽ interue-
nit actus numerationis,qui sufficeret ad parendã actionẽ,etiã
nõ precedẽte stipulatione:ideo ibi inspicit tẽpus illius actus.i.
numerationis idem tenet gl.in.l.si vero nõ remunerandi.§.si fi
liofami.el secũdo.ff.mãda.facit tex.in.l.si filiusfa.crediderit.§.fi.
⁊.l.sequen.⁊ seq.ff.ad mace.Istam rationẽ reprehẽdit Bart.qr
hic querimus de actione que orit ex stipulatiõe precedẽte,⁊ nõ
ex actu numerationis q sequit Alio fortiori fundamẽto repro
bat subtilis Cuma.qr dicũt gl.procedere vbi ageret de obliga-
tione principali,cui fuit numeratum:sz in.ll.cõtrarijs agit de obli-
gatione fideiussoris,cui nõ fuit aliquid numeratũ:vtrũ fideius-
sor obliget filio effectu sui iuris,an pri cõsiderato tpe cõtract⁹:
Sed defendẽdo solutionẽ gl.potes ad fundamentũ Cu.rñdere
q ibi obligatio accessoria principalis regulat a principali,vt.j.
dicã:⁊ ibi de vtriusq obligatione querẽ tã rei pncipalis q̃ fide
iussoris,vt ptz in.d.l.si debitori.§.si filiusfa.ff.de fideiu.Sz tu ca
ue dum gl.pro solutioe sua allegat.l.cũ em̃.ff.de noua.illa lex vi-
det poti⁹ facere in oppositũ:cũ dicat actionem oriri nõ ex nu-
meratione,sed ex stipulatiõe,siue pcedat siue sequat:qr numera
tio fit cã implẽde stipulationis:ergo non dz attẽdi tps numera
tionis,sed stipulationis,cuius cã fit numeratio.Añ Bart.alio
modo rñdet q iste tex.loquitur in cõditione casuali vel mixta,q̃
bene trahitur retro:vt dixi in tex.sed in.ll.cõtrarijs cõditio erat
potestatiua.Nã si stipulor a te.c.que tibi numerabo,est cõditio
nalis si sequat numeratio,sed in potestate nr̃a est numerare vel
nõ,⁊ ita est in potestate tua recipere vel nõ,⁊ sic non incidere in
obligationẽ.⁊ sic tex.i.l.q pecuniã.ff.si cer.pe.si ergo recipis,ob
ligaris vt ex tũc qñ recipis,nõ ex tũc qñ pmisisti:vnde si tpe sti
pulationis erã in potestate patris,⁊ tẽpore numerationis erãt
mei iuris,acquiritur mihi actio ex numeratione,qr cõditio po-
testatiua nõ trahitur retro,vt dixi in tex.⁊ ista est bona solutio.
quã sequit Ang.⁊ Pau.hic,q̃uis Alex.conet rñdere.Et si di
ceres licet ibi cõditio sit ptãtiua:quo ad principalẽ.in cuius po-
testate est recipere vel nõ:tñ quãtũ ad fideiussorẽ de cuius obli-
gatione ibi agit,cõditio nõ est potestatiua.Rñdeo defendẽdo
Bar.q obligatio fideiussoria,que est accessoria,regulat a prin-
cipali,⁊ nõ cõmittit nisi ei cui est quesita principalis obligatio.
¶ In tertia op.gl.Bar.rñdet q ibi loquitur de actiõe in factũ.
quẽ dat ex equitate,nõ de actione que orit ex pcedẽti cõtractu.
Jo.de imo.reprobat:qr imo ibi loquit de actione vtili,que dat
ex precedẽti cõtractu.l.ex ipso mãdato:vt ibi,⁊.l.quidã cũ filiũ.
ff.de heredi.insti.Breuiter dic q ibi filius emãcipatus,⁊ sic effe
ctus nouus homo.l.ij.ff.de cap.dimi.executioni mãdauerat mã
datũ sibi factũ tpe patrie potestatis,ideo est equũ qd filius ha-
beat vtilẽ mãdati,vel in factũ similiter subsidiariã:qr post emã
cipationẽ facit talẽ actum ex quo potuit sibi vtilis acquiri.⁊ nõ
dicit directa mãdati:qr mãdatum fuit factũ tpe quo erat in po
testate patris.¶ In fi.gl.no.q in.d.l.si rem meam.ff.eo,quo ad
valorẽ inspicimus tempus existẽtis cõditiõis,vt ibi sed quo ad
acquisitionẽ inspicimus tẽpus contractus,vt hic,⁊ dixi in tex.

1 ☞ In actionibus stricti iuris nõ veniunt fructus nisi a tem-
pore litis contesta.
2 In contractu stricti iuris si promittatur fundus simpliciter,in
telligitur promitti sine fructibus.
3 Licet in stipulatione fundi que est stricti iuris non veniant fru-
ctus in eo existentes:tamen secus est in emptione,⁊ in alijs cõ
tractibus bonefidei:quibus fit plenior interpretatio.

Cum fun

a **Cum fundum.** Iste.§.est difficilis ꝟm Bart.
⁊ dicit Pau.q materia huius
1 difficilis.§.pessime p doc.declarat.† In actionib⁹ stricti iuris
veniũt fructus nisi a tpe litis cõtest.h.d.text.cum gl.ꝟm Bart.
Ang.⁊ Jmo.Istud summariũ est verum in se p.l.cũ fundus.in
prin.ff.si cer.pe.⁊.l.videamus.in.ij.§.si actionẽ.ff.de vsu.sed nõ
cõgruit ad istũ tex.q nõ loquit de tali tpe a quo fruct⁹ veniunt:
puta more vel litis cõtest.vnde summa melius istum tex.In sti
pulatione fundi nõ veniunt fructus existẽtes in eo tempore sti-
pulationis.h.d.Itẽ aduerte qd iste tex.simpliciter:⁊ sic obscu-
re dicit,fructus qui stipulationis tpe fuerũt:⁊ nõ aperit an fue
rint tũc pendẽtes,an vero separati a fundo:tangit glo.in vlti-
2 ma parte ibi dicã.¶ † Nota q in stipulatione ⁊ sic in cõtractu
stricti iuris si promittat fundus simpliciter intelligit pmitti si-
ne fructibus:⁊ sic fruct⁹ cẽsentur exceptuati,vt etiã est text.in.l.
ratio.§.j.ff.de actio.emp.Et dicit Bal.l.fructus.col.j.ff.de act.
emp.q rõ huius tex.est:qr hic erat promissio fundi dandi:⁊ nõ
dandorum fructuum,dicã infra latius,quid aũt sit in cõtractu
bonefidei,puta vẽditionis.ponit gl.in tertia parte vbi dicetur.
¶ Capio gl.magnam in ver.nõ veniũt fructus.quam diuid.in
quatuor partes,put quatuor format opp.Scda ibi,sed ff.j.e.
Tertia ibi,itẽ ff.ff.de actio.emp.Quarta ibi,item contra de rei
vendi.¶ In prima parte gl.limitat istũ tex.nisi lis esset conte-
stata,eo qr in cõtractib⁹ stricti iuris bene veniũt fruct⁹ post lit.
cõtest.⁊ nõ ante.d.l.videamus.§.si actionẽ.allegata in gl.⁊.l.cũ
fundus.in prin.vbi dixi.ff.si cer.pe.cum ista limitatione gl.traf
eũt Bar.⁊ alij cõiter.Ista limitatio est impertinẽs,⁊ sic inepta
ad istum tex.prout etiã aduertit Pau.de cast.qr iste tex.vult q
in stipulatione fundi non veniant fructus existentes in fundo
tempore stipulationis.vnde super talibus fructibus qui nõ ve
niunt in stipulatione nõ caderet litis cõtesta.qr nõ debetur.nec
litis contestatio facta super fundo faceret tales fructus venire
cũ cẽseant quid diuersum ab ipso fundo,vt hoc tex.nec ob.ll.p-
allegate.s.d.l.videamus.§.si actionẽ.⁊.d.l.cum fundus.in prin.
qr non loquuntur de fructibus existentibus in fundo promisso
tẽpore stipulationis:vt loquit iste tex.sed loquunt de fructibus
q postea ceperũt pendere:⁊ tales fructus post lit.cõte.ad stipula
torẽ pertinẽt,⁊ nõ ante.¶ In secunda opp.iunge simul vtrãq
solutionẽ gl.q.d.l.si fundũ certa die.loquitur in obligatione rẽ
tradi que est facti,vt.l.stipulationes non diuidunt.ver.idẽ pu-
to.ff.eo.⁊ in obligatione facti,post morã succedit obligatio ad
interesse.d.l.stipulationes nõ diuidunt.ver.Celsus.vñ ibi post
moram venit interesse,in quo etiam habet rõ fructuum:non vt
fructuũ:sed vt interesse,inter que est triplex differẽtia.Prima
in forma petendi:nam si petunt vt interesse,non petẽtur tanq̃
fructus:sed petit simpliciter quanti interest creditoris.Secun-
da:qr fructus petuntur officio iudicis mercenario.l.videamus.
la.ij.§.ex causa.ff.de vsuris.⁊.l.ex diuerso.§.j.ff.de rei vendi.sed
interesse petitur iure obligationis ⁊ actionis.d.ver.celsus.Ter
tia differentia est in effectu:qr si veniunt vt fructus,veniũt cẽs
quos debitor,qui forte est bonus agricola,percepisset.secus si
veniunt vt interesse:qr tunc veniunt tantũ illi quos creditor per
cipere potuisset:qui possunt esse pauciores,puta qr creditor sit
doctor vel miles:⁊ sic minus industrius,secundum Bart.hic,⁊
in.d.l.videamus.§.si actionem.⁊ in.l.ratio.§.j.ff.de actio.empt.
Bal.in.l.si traditio.in.x.q.C.eo.de ac.emp.¶ Sed cõtra oppo
nit,q etiam in cõtractibus stricti iuris veniãt fructus a tẽpore
more:nã in cõtractibus stricti iuris venit estimatio quanti plu-
rimi a tempore more.l.in hac.⁊.l.fi.ff.de cõdi.triti.l.vinũ.si cer.
pe.ergo venire dicunt fructus,propter quos estimat plus fun
dus.l.fi.§.fructus.de is que in frau.credi.l.in.l.falci.placuit.ff.
ad.l.fal.Respondet Bar.Ang.Cuma.⁊.d.Alex.fatendo con
trariũ q licet in cõtractibus stricti iuris,nõ veniãt a tẽpore mo
re fructus directo vt fructus:tñ bene veniunt per indirectum:
qr in moroso habetur rõ quanti plurimi fuit fundus a tempore
more:vnde dicit Bar.⁊ alij sequuntur quod vtilitas consistit in
modo practicandi.Quia si in libello peterem condẽnari ad fun
dum cum fructibus,succũberẽ in fructibus:vt hic.si vero pete-
rem condemnari ad fundũ quanti plurimi fuerit a tẽpore more
obtinerem:quia non dubiũ,qd fundus plus valebat cum erat
fructibus plenus,⁊ sic cõsequeris tũc fructus,nõ vt fructus:sz
vt estimationẽ q̃ti plurimi.Istam doctrinam impugnãt Jo.de
imo.⁊ Pau.de ca.qr nõ debet per indirectũ cõcedi q directo
prohibet.l.fi.C.si mãci.ita fue.alie.ne prosti.⁊ in reg.cũ quid.de
reg.iur.in.vi.Itẽ ꝟm eos illud plus nõ erit estimatio fundi:sed
fructuũ ⁊ iura in quibus Bar.⁊ doc.se fundãt,loquunt in esti-
matione rei debite quod creuit post moram,⁊ sic illo pluri valo-
ris rei.Sed nõ recedas ab opi.Bar.⁊ cõmuni:quam etiã tenet
ipsemet Jmo.sibi cõtrarius in.l.in conuẽtionalibus.§.fi.ff.eo.⁊
Specu.in ti.de fruc.⁊ inter.in.§.commune.in prin.Et si diceres
ista doctrina Bar.⁊ doc.videt imposita verbis ⁊ non rebus:qr
cõsiderato effectu,cõsequet omnes fructus a tẽpore more,per
viam estimationis quãti plurimi.⁊ sic iura pdicta que dicũt in
cõtractibus stricti iuris nõ venire fructus a tempore more,tũc
imposita verbis nõ rebus.cõtra legẽ.ij.in fi.C.cõmunia de lega.
⁊ c.cõmissa.§.j.de elect.in.vj.⁊ mens.ll.est nõ disputare verbali
ter:sed determinare realiter,dicit Bald.in rubr.ff.de re.diui.ad
fi.respõde subtiliter ex mente Cuma.q imo magnus est in hoc
diuersitatis effectus.si enim veniunt a tpe more habita ratione
quanti plurimi:qñq nõ deberent,que bene deberent vt fruct⁹:
qr qñ veniũt habita rõne quãti plurimi:quãdoq nõ deberẽtur:
qr qñq res nõ plus valet,nec est maioris estimationis propter
fructus,vt ptz in ancilla pregnãte,que plus nõ vz propter pre-
gnãtiã,vt.l.si quid ex pãphila.de leg.ij.vel quãdo est res ex qua
naturaliter fructus nõ percipiunt,puta in seruo,domo ⁊ simili
bus.nam in istis nõ veniũt fructus habita rõne quãti plurimi:
sed bene est dare fructus ab ista re separatos,puta pensionẽ ex
domo.que bene veniret vt fructus post litẽ contest.sed ante non
veniret vt estimatio quanti plurimi.¶ Item opponit Bar.de
l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur.⁊ respondet quod ibi fuit stipu-
lat⁹ duo.s.fundũ dari,⁊ vacuã possessionẽ tradi:propter q̃ duo
veniunt fructus qui alias nõ venirẽt:⁊ ita etiam respondet ibi
gl.j.⁊ gl.in.l.in conuentionalibus.§.fi.ff.eo.gl.⁊ Bar.in.l.ratio.
§.j.ff.de actio.emp.Adde quod Bal.in.l.fructus.in.ij.op.C.de
act.emp.adducit aliam rationem ad.d.l.si stipulatus.nam quã-
do quis stipulat fundum dari,⁊ vacuam possessionem tradi,si
promissor retineret fructus,nõ traderet possessionem vacuam
a se:quia fructuum perceptio representat possessionẽ,vt no.glo.
in.l.si quis super.ff.fini.regun.Ista ratio Bal.mihi nullatenus
placet,⁊ confunditur per tex.ineuitabilẽ in.l.ratio.§.j.ff.de act.
emp.vbi si quis stipulatur simpliciter vacuam possessionem tra
di,non veniunt fructus,⁊ tradi vacuam possessionem etiã retẽ
tis fructibus:⁊ dixi plenius in.l.in conuentionalibus.§.fi.ff.eo.
3 ¶ † In tertia opp.gl.ibi,sed ibi in emptione que est bonefidei
habes q lz in stipulatiõe fundi,q̃ est stricti iuris,nõ veniũt fru
ctus in eo existẽtes,tamẽ secus est in emptione ⁊ in alijs cõtra
ctibus bonefidei.in quibus fit plenior interpretatio.vt vẽdito
simpliciter fundo,intelligat vẽditus cũ fructibus.d.l.Julian⁹.
§.si fructibus.allegata in gl.⁊.l.videamus.in.ij.§.ex causa.ff.de
vsu.⁊.l.fructus.C.de actio.emp.Amplia idem esse si nõ esset bo
nefidei,sed haberet instar bonefidei,vt in actione ex testamẽto
vbi similiter legato fundo simpliciter intelligunt etiam legati
fructus.l.apud iulianũ.§.j.de le.j.Addũt Jmol.Pau.⁊ Alex.
aliã rationẽ:quia quando aliquis emit fundũ plenũ fructibus,
censetur maius pretium propter illos fructus dedisse nimirũ si
veniunt fructus in vẽditione.Confirmo vltra eos per tex.sing.
in.l.filius.§.fi.cum gl.⁊ ibi clarius Barto.ff.de colla.do.vbi in
actione ex stipulatu ad cõferẽdum que est stricti iuris,veniunt
vsure ⁊ interesse a tẽpore more:cõtra cõem regulam,eo qr istud
ibi disponit in recõpẽsationem fructuum.qui in hereditate pa
tris de patre filij emãcipati reperiunt:⁊ ille est specialis ⁊ mira-
bilis casus,in quo in cõtractibus stricti iuris vsure veniũt a tẽ-
pore more,ꝟm Bal.in.l.si soror.C.de colla.Ista rõ Jmo.Pau.
⁊.d.Alex.mihi non placet:quia nõ aduertunt quod incidũt in
opi.Pet.de bella.quam Bar.reprehendit per.l.ratio.§.j.ff.de
actio.empt.vbi debebatur pretium:⁊ tñ propter hoc fructus nõ
veniũt a tempore more.Itẽ per.l.apud iulianũ.§.j.ff.de lega.j.
vbi res debet ex causa lucratiua,⁊ tamẽ fructus veniũt:quia il-
la actio habet instar bonefidei.¶ Postea Bart.distinguendo
facit tres casus,vt hic per eũ.Aduerte in primo casu Barto.vr
inaduertẽter loq,dũ dicit q si est obligatio rẽ dari,in contracti
bus bonefidei:veniũt fructus a tẽpore more,d.l.iulian⁹.§.si fru
ctibus.hoc nõ videt bene dictum:qr in emptione ⁊ venditiõe
obligatio nõ est dari:sed tradi.nã si vẽditor pmitteret dare,nõ
esset emptio ⁊ vẽditio,sz cõtractus innominat⁹.l.fi.ff.de cond.
ob cãm.declarat Bar.in.l.ex empto.in princ.ff.de act.emp.Est
verũ q Bart.in.l.stipulationes nõ diuiduntur.in.viij.q princi.
ad finem.ff.e.dicit qd in emptione ⁊ vẽditione nõ est obligatio
dãdi:tamẽ habet mixtam cãm:qr si vẽditor est dominus ⁊ tra-
dat,tradẽdo trãsfert dñium:quia habet annexã causam bono-
rum.l.in cõuẽtionalibus.§.fi.ff.eo.tamen etiam intelligere.d.§.
si fructibus q ibi vẽditor fundi esset dominus,esset restrictio ⁊
diuinatio ad illum tex.¶ In vltima opposi.gl.ibi,sed hic secti
erãt pro clara intelligẽtia reassumo in dubium intellectũ istius
tex.quia simpliciter dicit nõ veniũt fructus qui stipulationis tẽ
pore fuerũt,⁊ nõ aperit an tẽpore stipulationis essent pendẽtes
in fundo,an vero separati.Gl.hic in prima solutione ⁊ Bartol.
tenẽt,q in isto tex.fructus erãt,⁊ sic separati tempore stipula-
tionis,non autem pendentes,quia si fuissent pendentes,venis-
sent in stipulatione:quia fructus pendentes sunt fundi.l.fru-

a ¶ Iste.§.est. adde ⁊ etiã in tellige istũ vt p Jaso.in.l.si seruũ.in prin. in.j.no.ff.eod.

Universidad de Deusto Biblioteca

ctus pendẽtes.ff.de rei ven.Item fundus ⁊ fructus in eo pẽdẽtes censentur esse vna ⁊ eadem res,⁊ nõ due.ita dicit tex.in.l.fi.§.fruct⁹.ff.de is q̃ in frau.cred.ergo stipulandũ fundũ venissent fructus si fuissent pẽdẽtes in fundo:ergo iste tex.debet intelligi qñ tales fructus erãt secti ⁊ separati.Iste intellectus glos.⁊ Bar.nõ est tenẽdus ad hunc tex.q: tex.esset penitus de indubitabili:q: fructus secti ⁊ separati a fundo,cẽsentur esse res diuersa ⁊ separata ab ipso fundo:q: fundi nihil est:nisi ꝙ intra se tenet.ita dicit tex.in.l.fundi.in prin.ff.de actio.emp.⁊ fructus separati a fundo videñt esse noua res,⁊ nũquam fuisse pars fundi.l.j.§.cum predium pignori.in fi.ff.de pig.vnde indubitatum esset stipulatione fundi nõ cõprehẽdi fructus qui tunc erant separati.Vñ vt iste tex.ponat casum dubitabilem intelligitur ꝓm Bal.Ange.Imo.⁊ oẽs hic indifferẽter:⁊ Bal.in.l.fruct⁹.in.j.co.C.de act.emp.ꝙ in isto tex.fruct⁹ erãt pẽdẽtes in fundo tpe cõtracte stipulatiõis:sȝ postea fuerũt separati a promissore.ita quod tẽpore petitionis vel litis contesta.non erant amplius in fundo.Et ad.d.l.fructus pẽdẽtes,respõde clarius quam gl.in secũda sol.quod illa lex loquiẽ respectu iuris realis,⁊ sic dominij.nã fructus pendẽtes in re mea pro qua datur mihi rei vẽdicatio:⁊ sic actio realis,bene sunt pars rei,vt ibi:⁊.l.solũ.§.j.e.ti.de rei vẽdi.quo casu etiã separatos possum petere tãq̃ meos:ex quo percepti sunt ex fundo meo.sec⁹ est respectu iuris seu actionis psonalis:q: fructus pẽdẽtes tẽpore ꝯctus in re que non est nec vnq̃ fuit mea,sed mihi debita ex cõtractu stricti iuris:si ante moram vel ante lit.cõtest.separati sunt a fundo non veniunt tanquã pars fundi,cum ibi nõ essent perpetuo destinati vt hoc tex.qui proprie ita loquiẽ.¶Sed tu aduerte contra istum cõmunẽ intellectum,videẽ mihi fortiter stringere:q: si in isto text.tẽpore concepte stipulationis,fructus erãt pẽdentes ⁊ sic pars fundi:⁊ sic videbãtur cõprehẽsi in stipulatione quomodo postea fuit in potestate promissoris separare eos a fundo:⁊ sic ipsos eximere ab obligatiõe,cõtra regulã.l.in cõmodato.§.sicut.ff.cõmoda.⁊.l.sicut.C.de act.⁊ obli.Bal.alibi forte sentiens istã difficultatẽ in.l.fructus.in.j.col.C.de act.emp.dicit ex hoc tex.resultare mirabilem conclusionẽ:quod in iudicijs stricti iuris in quibus agitur ex promissione rem dari,non veniũt fructus qui reperiuntur tempore iudicij separati:lȝ essent pendẽtes tẽpore cõtractus celebrati.⁊ istud reputat Bal.mirabile:tñ hoc non tollit difficultatẽ,imo auget.¶Limitat tamen Bal.singulariter esse verum,si tales fructus petãtur discretiue.secus si cõcretiue petẽdo rem mihi dari in illa qualitate in qua erat tempore conuentionis:⁊ tunc fructus veniũt:argu.d.l.fi.§.pe.ff.de is que in fraudem credit.presertim in causa oncrosa,in qua aliquid fuit vẽditori recõpensatum pro ipsis fructibus:vt ibi patet ꝓm eũ.Et lȝ do.Alex.dicat istam singularem limitationem apud aliũ nõ vidisse:tamẽ eum reprobat satis leuiter,ponderando Bar.hic velle cõtrariũ dum opponit de.l.in hac.⁊.l.fi.ff.de cond.tri.tamẽ si bene consideras illud quod vult Bart.potius facit pro limitatione Bal.tamẽ nec ipse.d.Alex.mouet difficultatẽ quã tetigit,⁊ minus respondet.Posses dicere qd in obligationib⁹ ⁊ actionibus personalibus,fructus pendentes nõ diciñt pars fundi simpliciter:sed solum pro tẽpore quo stant pendentes:nõ autẽ postquam sunt separati modo separatio fiat ante lit.cõte.⁊ imputandum est stipulatori,quare legẽ contractus apertius non dixerit.l.stipulatio ista.§.alteri.versi.in stipulationibus.ff.eo.vel quare non preuenerit si potuit in litem contestando.Et ita remanet expeditus iste subtilis.§.

1 ☞ Presentia persone inducit,vt illi per alterum queraẽ actio sine cessione.
2 Si notarius presente potestate vel iudice legat sententiã valet talis sententia,quia videtur ipse potestas legere.
3 Sicut quãdo iudex ore proprio aliquẽ presentem citat,talis citatio habet vim trine citationis,⁊ sic peremptorij,idem est si nũcius presente iudice cum eius mandato citet partem presentẽ,
4 Si duo testes deponant in iudicio.⁊ vnus dicat qd ego numeraui titio centum,⁊ alius dicat quod ego numeraui caio centũ,presente ⁊ volente titio:isti sunt contestes,⁊ plene probant.
5 Licet dominus sit presens,tamen actus potest expediri per ꝓcuratorem,procuratorio nomine.
6 Protestatio est fienda principali si haberi potest;alias si nõ potest haberi:quia se occultet:eius procuratori.
7 In iudicialibus siue stipulationes sint pretorie siue nõ ꝓcurator stipulando dño etiã absente,acquirit ei vtilem sine cessione.

Si procuratori presentis.

Presentia domini operatur qd ex stipulatione procuratoris queratur vtilis actio dño sine cessione.⁊ non est alibi iste casus in iure,ꝓm Bald.⁊ Lu.hic.¶In tex.ibi competere.intellige,sine aliqua cessione vt presentia domini aliquid operetur:
1 vt statim dicam.¶†No.j.ꝙ pñtia persone inducit vt illi ꝑ alterum queraẽ actio sine cessione.⁊ iste est vnus casus,in quo ꝑ liberã personã alterius ptãti non subiectã queriẽ alteri actio sine cessione.⁊ istum casum ⁊ etiã alios enumerat gl.magistra.in.§.si quis alij.insti.de inuti.stip.⁊ gl.in.l.damni infec.stipulatio.in j.§.fi.ff.de dã.infec.⁊ gl.in.l.ꝙ procurator ex re.ff.de proc.⁊ bar.⁊ alij in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.ff.eo.Et sic habes correlarie notare quod pñtia dñi tãtũ operaẽ,quãtũ cessio procuratoris.Nã pcurator cedẽdo trãsfert vtiles actiões in dñm:al's sine cessione nõ trãseũt.l.possessio quoq;.§.⁊ si possessio.ff.de acqui.pos.eũdẽ effectũ cessionis operaẽ pñtia dñi,qñ pñte dño pcura
2 tor stipulaẽ.¶†Et ꝑ istũ tex.decidũt Bal.⁊ imo.hic ꝙ si notari⁹ pñte ptãte vel iudice legat sñiam,ꝙ valet talis sñia:q: videẽ ipse ptãs legere:quod reputat Imo.tenẽdum mẽti,alij nõ tangunt.Tu aduerte ꝙ lȝ ita videaẽ de consuetudine obseruari:tñ credo ꝙ de iure talis sñia sit ipso iure nulla,ꝑ tex.clarum in.l.ij.C.de sen.ex breui.reci.⁊.c.fi.de re iud.in.vj.vbi iudex erat pñs ⁊ sedebat:⁊ tñ nõ potest recitare sentẽtiam se presente,nisi sit per
3 sona illustris.†Vltra scribẽtes adde quod per istũ tex.alibi determinat Bal.i.l.ij.in.j.col.C.quõ ⁊ qñ iudex.ꝙ sicut qñ iudex ore proprio aliquẽ presentẽ citat,talis citatio habet vim trine citationis ⁊ sic peremptorij:vt ibi est gl.sing.idem si est nũcius presente iudice,cũ eius mandato citet partẽ presentẽ,per istum tex.⁊ dicit Bal.ꝙ credit hoc esse verissimũ ⁊ notãdũ.Adde tu tex.no.in.l.falsus.§.sed ⁊ si is.j.de furtis.vbi quando numeratio pecunie fit alij me presente ⁊ delegãte,est perinde ac si mihi ipsi fieret:⁊ hoc modo dicor talem pecuniam cõtrectare,⁊ sic cõ
4 mittere furtũ:ꝙ est tenendum mẽti,scḋm Bar.ibi.†Et per illũ tex.cõsuluit alibi egregie Bar.in consilio quod incipit,in q̃stione ꝓposita solũ examinare intẽdo ⁊c.quod si duo testes deponant in iudicio,⁊ vnus dicat ꝙ ego numeraui titio cẽtũ ⁊ ali⁹ dicit ꝙ ego numeraui caio cẽtum presente ⁊ volẽte Titio,ꝙ isti sunt cõtestes,⁊ plene probant:quia nõ refert,an numeratio fiat titio:an alij eo presente ⁊ volẽte.⁊ illud cõsi.Bar.formaliter refert ⁊ sequitur Lu.in.l.singularia.col.fi.ff.si cer.pet.Et per.d.§.sed ⁊ si is.tenet etiam Bar.in.d.l.singularia.in pe.col.ꝙ si pecunia fuit numerata alteri in eius presentia,notarius recte potuit dicere in instrumẽto ꝙ ipse habuit ⁊ recipit.Et vltra Bart.ad hoc allego tex.bene no.in.l.qd statuliber.in fi.ff.de dona.causa mor.vbi tex.formaliter dicit,⁊ qd ab alio nomine ipsi⁹ presente eo datur,prope est vt ab ipso datũ intelligatur.Item adde qd alibi determinat do.Ant.de but.in.c.quoties.de pac.qd stãte statuto qd cõtra gesta per iudicem sententiando,determinãdo vel alio modo nihil possit opponi:ꝙ si cõtractus fuit celebrat⁹ inter partes in presentia iudicis eo authorãte,ꝙ perinde opponi non poterit,ac si contractus esset factus a iudice.Item adde ꝙ alibi tenet Bar.in.l.ciuitas.in vlti.q.ff.si certum peta.vbi tenet,ꝙ si pecunia sit mutuata administratori ciuitatis,vel collegij presente collegio,qd propter presentiã probetur pecuniam
5 versam in vtilitatẽ collegij,⁊ collegiũ obligaẽ.¶†Secũdo noto qd licet dominus sit presens:tamen actus potest expediri ꝑ procuratorẽ procuratorio nomine.casus est hic:videbaẽ oppositum,quasi ipse dominus deberet actum gerere,postquã ipse est presens.Adde ꝙ similiter potest fieri denũciatio vel ꝓtestatio pcuratori presente domino principali,⁊ idem operẽtur ac si talis protestatio esset immediate facta ipsi principali.tex.est no.in l.si dictũ.§.si presente.ff.de euictio.⁊ ibi videẽ tex.cõtra illud ꝙ notat Ioan.an.in.c.fi.de dolo ⁊ cõtu.in nouellu.vbi videtur tenere ꝙ protestatio nõ debeat fieri procuratori,sed ipsi domino quãdo est presens,scḋm Pau.de ca.hic.alij nihil tãgũt.Adde quod do.Alex.in.l.nõ solum.§.morte.in penul.char.ff.de ope.noui nũcia.faciens mentionem de ista impugnatione Paul.de castro putat opinionem Io.an.esse de iure veriorẽ,per tex.met in.d.l.si dictum.§.si presente.dum dicit presente domino ⁊ non ignorante.⁊ ibi glo.j.vbi est tex.quod imo bene potest denunciari procuratori,quãdo dominus erat presens ⁊ sciẽs.⁊ sic intelligens denunciationẽ.secus si domin⁹ esset in ciuitate,⁊ ignorãs
6 q: tunc nõ sufficeret primo denunciare procuratori.†Adde licet ipsi nõ allegẽt quod Bar.in.d.§.morte.in penul.colum.ver.cui debeat fieri talis protestatio ⁊c.tenet qd protestatio debet fieri principali si haberi potest;alias si nõ potest haberi:q: se occultet:potest fieri eius procuratori,per gl.solennem in.l.aut qui aliter.§.⁊ si forte,in versi.aut ad domum.ff.ꝙ vi aut clã.Similiter citãdus est principalis,si potest reperiri,⁊ eo nõ reperto,citatur postea pcurator,scḋm gl.in.d.c.causam.de dolo ⁊ cõtu.quã glo.limita ⁊ intellige vt per Bart.in.l.solent.in vlti.no.per illum tex.ff.de alimẽ.⁊ ciba.leg.⁊ in.l.meminerint.per illum tex.C.vnde vi.⁊ in.l.quãuis.ff.de dam.infec.cum alijs cõcor.ibi traditis per do.Alexã.¶Capio glos.vnicam,quam diuide in tres partes.In prima remouet vnum cõtrarium.In secũda ponit qua

literver

liter verba stipulationis debeãt a procuratore cõcipi.In tertia addit concordantes.secunda ibi,itẽ hoc vȝ.tertia ⁊ vltima ibi,⁊
7 adde ꝙ no.⁊c.¶†In ea.gl.ibi,nam in pretorijs etiam si ⁊c.dic ꝙ in iudicialibus siue sint pretorie,siue nõ pretorie procurator stipulãdo domino etiã absente acquirit ei vtilem sine cessione.l.in cause.§.fi.ff.de procura.Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.co.pe.vbi dixi.ff.eo.⁊ ita loquitur.l.omnibus.prima ⁊ ibi Bar.j.de preto.stipu.allegata in gl.secus in extraiudicialibus,⁊ sic in conuentionalibus.l.possessio quoq;.§.⁊ si possessio.ff.de acq.posses.nisi dominus sit presens.ita loquitur tex.hic.¶In secũda parte gl.habes ꝙ ad hoc vt iste tex.procedat requiritur qd verba obligatiua ⁊ datiua,⁊ sic executiua sint collata in personam ipsius procuratoris stipulantis,aut saltem verba obligatiua:alias nõ valeret stipulatio,⁊ nõ acquireret vtilis domino ⁊ cũ glo.tenẽt Bart.⁊ alij qui subtiliter impugnat fundamẽtũ Pet.tenentis contrarium.Et nota diligenter illud quod subdit Bart.quod si dominus esset presens animo transferendi in se iudicium ⁊ instantiam,valeret sententia:licet verba obligatiua ⁊ executiua essent collata in personã domini presentis:quanuis etiam procurator esset presens.Intellige hoc esse verũ quãdo procurator presens non contradiceret:alias inuito ⁊ cõtradicente procuratore qui litigauit in tota causa,non posset dominus hoc facere,⁊ sic transferre in se instantiam:vt tenet gl.in c.pe.in ver.siue post.de procu.in.vj.Et ita plenius tenuit Bar.met in.l.furioso.in pe.⁊ vlti.q.ff.de re iudi.⁊ in.l.j.in.ij.col.C.de sen.⁊ interlo.om.iu.do.Anto.⁊ do.Abb.in.c.ij.de testi.Ang.⁊ do.Alex.hic,quia non subsistente alia iusta causa nõ potest dominus instantiam cause in se assumere inuito pcuratore.l.procuratoribus.vbi Bart.C.de procur.⁊.l.mutari.⁊ ibi Bart.⁊.l.post litem.vbi Ange.ff.de procura.⁊.c.ij.eo.ti.in.vj.

1 ☞ Stipulatio debet sic in dubio intelligi vt valeat ⁊ teneat.
2 Stipula.q̃ nõ põt intelligi ꝓprie,trahiẽ ad casum improprium.
3 In dubio potius presumitur nullitas actus quam grauamen de alio iure redimendo.
4 Quando sunt duo actus in dubio non fit interpretatio quod vterque actus valeat:sed satis est vnum valere.⁊ nu.5.
6 Pluralitas eiusdem nominis inducit obscuritatem.

Quoties in stipulationib⁹.

Oratio ambigua debet sic interpretari vt stipulatio va
1 leat.h.d.¶†Nota.ꝙ stipulatio debet sic in dubio intelligi ꝙ valeat ⁊ teneat,⁊ sic licet stipulatio sit stricti iuris ⁊ stricte veniat intelligẽda.l.quicquid astringẽde.in prin.j.eo.recipit tñ interpretationem substãtialẽ vt valeat:q: in dubio dȝ sumi sensus qui facit actum valere,⁊ ad hoc quotidie allegaẽ ista lex.cõcordantes sunt in gl.¶Quibus adde.l.j.⁊ ibi Bald.ad hoc no.ff.de eo quod cer.loc.⁊.l.ij.ff.de test.mili.⁊.l.fideicõmissa.§.si filio.ff.de leg.iij.⁊ tex.in.c.abbate.de ver.signi.⁊ que dixi in.l.scire debemus.§.si a fure.ff.eo.per illũ tex.qui videẽ in cõtrarium obstare.⁊ que dicam in.l.nemo rẽ suam.in prin.j.eo.vbi etiam tex.videtur in contrarium obstare.¶Secũdo adde tex.bene no.in.l.diuus.in prin.ff.de vsu ⁊ habi.vbi verba testamenti,que nõ possunt effectualiter verificari in iure expresse constituto:verificantur in alio iure differẽti etiam si illud ius sit maius expresso ad hoc vt actus valeat cũ effectu.ibi enim erat relictus vsus sylue:⁊ q: sub ratione vsus legatũ non videbaẽ valere,comprehẽdiẽ vsusfructus:⁊ intelligitur relictus vsusfructus sylue:⁊ illũ text.ad hoc no.Aret.in.l.qd in rerum.§.j.de le.j.¶Tertio adde ꝙ qualitas apposita in actu precedẽti que vitiat in dubio non intelligitur repetita in sequẽti actu:quia in dubio non debet intelligi repetitũ illud quod vitiat.tex.est in.l.si quis a filio.in prin.⁊ ibi glo.ita expresse no.ex illo tex.de legatis.j.⁊ tex.in.l.seruo alieno.§.si ab impubere.e.ti.similiter clausula in fine posita non refertur ad illa capitula que ex tali relatione fierẽt inutilia.l.cũ vulgari.ff.de do.prelega.⁊ talis scriptura.versi.j.vbi Barto.in duobus locis no.ff.de leg.j.¶Quarto adde,quod in dubio iuris presumptio non adaptaẽ ad impugnandum id quod agiẽ,sed potius adaptaẽ ad confirmandum.ita no.Bal.⁊ Floria.in
2 d.l.si quis a filio.in prin.per illum tex.de legatis.j.¶†Quinto adde pro ampliatione,quod stipulatio que non potest intelligi proprie:trahiẽ ad casum improprium vt valeat.ita no.Bart.in.l.
3 stipulatio ista.§.hi qui.per illum text.ff.eo.¶†Limita primo istam regulã quod in dubio potius presumit nullitas act⁹ quã grauamen de alio iure redimendo.Unde si testator habet solũ vsumfructum fundi qui extinguitur per eius mortẽ legando talem fundũ:similiter intelligiẽ solũ legare illud ius qd hȝ,q̃uis finiturum morte:⁊ sic legatũ est poti⁹ nullũ q̃ qd intelligat grauare herẽdẽ de fundo redimẽdo.tex.est in.l.qd in rerũ.§.j.ff.de leg.j.ꝓm intellectũ Bar.⁊ Bal.⁊ magis cõmunẽ.ad idẽ similis tex.in.l.vxor patrui.vbi gl.⁊ doc.de leg.j.Similiter ista regula nõ procedit qñ interpretatio validitatis esset futura nimis grauis,aut nimis onerosa vel stipulatori vel reo:tũc potius vitiaẽ stipulatio.ita limitat Ful.in.l.iij.§.si quis insulã.ff.de eo ꝙ cer.loc.⁊ forte nõ habes ita in specie alibi.⁊ ista fallentia posset ad
4 multa seruire.¶†Scḋo limita qñ sunt duo actus:q: tũc in dubio nõ fit interpretatio ꝙ vterq; actus valeat,sed satis est vnũ valere.text.est no.in.l.si quis ante.ff.de acq.pos.¶Tertio limi.quod lȝ debeat fieri interpretatio,vt actus puta legatũ valeat:tñ nõ dȝ fieri interptatio:ita ampla vt valeat oĩ mõ quo valere potest:nisi istud exprimaẽ,ꝓm Ang.in cõsi.ccxciiij.quod incip.punctus testator solũ Titiũ heredẽ instituit.circa fi.⁊ vide bal.in.l.quoties.in vlti.col.C.de her.insti.¶Quarto signãter limi.quãdo verba apposita in dispositiõe:neq; ex ꝓprio neq; ex largo significatu,pñt cõprehẽdere casum in quo dispõ valeat tunc nõ cõfirmaẽ sȝ redditẽ inutilis ⁊ inualida.tex.est mirabilis ĩ quo semp dubitaui in.l.tutores.§.j.ff.de admi.tut.vbi pater hñs filios pupillos in testõ dedit curatores filijs talis datio nihil valet:⁊ nõ exponiẽ curatores.i.tutores vt actus valeat.⁊ ita ꝑ illũ tex.limitat istã reg.Are.i.l.a Titio.in vlt.col.j.e.lȝ ibi corrupte eum alleget.Cõtra tñ bene exponiẽ tutor.i.curator vt actus va
5 leat.†Unde si pater habeat filios puberes maiores.xiiij.annis ⁊ in testõ dicat,relinquo tales tutores filijs meis:vȝ ⁊ exponiẽ tutores.i.curatores.tex.est in.l.pater seuerinam.§.cõditionum v̱ba.ff.de cõd.⁊ demõ.ratio diuersitatis est ꝓm Bar.in.d.l.tutores.§.j.eo q: tutor se habet in plus q̃ curator.cũ tutor deẽ ꝑsone ⁊ reb⁹:curator solũ reb⁹.l.in copulãdis.C.de nup.iõ dictio tutor,cũ sit plus:põt trahi ad id ꝙ est minus:nõ aũt põt exponi curator.i.tutor,cũ sit min⁹ q̃ tutor.⁊ ita ẽt simpl'r tȝ Paul.de ca.in.d.§.conditionũ verba.Ego semp dubitaui ⁊ adhuc dubito de illa decisiõe mirabili illi⁹ tex.in.l.tutores.§.j.qd ibi curator dat⁹ in testamẽto patris nõ debeat exponi.i.tutor,vt actus valeat:cũ alibi habeam⁹ tex.ꝙ appellatiõe curatoris,saltẽ largo sumpto vocabulo,venit tutor etiã ĩ materia illa correctoria tex.est in.§.j.⁊ ibi expsse gl.in ver.ad curationẽ.in auẽ.vt hi qui obli.se ha.p hi.res mi.Et si diceres vt ibi dicit gl.si ille q est debitor vel creditor adolescẽtis prohibeẽ esse curator:ergo forti⁹ qui est creditor vel debitor pupilli,dȝ probari esse tutor:⁊ sic a maioritate rõnis appellatiõe curatoris ibi venit tutor:q̃ rõ videẽ cessare in.d.l.tutores.§.j.q: dico iũgẽdo illã.l.tutores.§.j.cũ d.l.pr seuerinã.§.cõditionũ verba.si saluaẽ actus itelligẽdo tutores ꝓcuratorib⁹ in ꝑsona puberũ quibus minus fauet ergo multo magis fauore pupillorum,appellatione tutorũ deberet intelligi de curatorib⁹,vt actus valeret.Tñ pro ista quarta limitatione ego allego meliorẽ tex.in.l.verbis ciuilibus.ff.de vulga.⁊ pu.vbi substitutio facta ꝑ verba directa ⁊ ciuilia nõ valet iure fideicõmissi,dato qd aliter sustineri nõ posset,co q: verba ⁊ in ꝓprio ⁊ ĩ largo significatu repugnãt.¶Et ꝑ illũ tex.Paul.de ca.⁊.d.Ale.ibi tradunt quintam limitationẽ ad istaȝ reg.ꝙ licet in dubio verba debeant sic interpretari,vt act⁹ potius valeat q̃ pereat vt hoc tex.fallit,nisi ita interptanda fieret contra volũtatẽ testãtis:ꝑ illũ text.in ver.ne fiat cõtra voluntatẽ,nam tũc poti⁹ patimur dispositionẽ esse nullã,quã qd fiat cõtra voluntatẽ disponẽtis:vt ibi.⁊.l.quoties.§.si duo.ff.de here.institu.⁊ in.l.pe.ff.de iniusto rupto.vbi potius toleraẽ,ꝙ testamentum irriteẽ,q̃ ꝙ fiat cõtra voluntatẽ defuncti,qui ꝓhibuit expresse portionẽ coheredi accrescere.⁊ denuo sup.d.l.tutores.§.j.relinquo vos cogitãtes saluis his que dixi.¶Gl.i.ver.ambigua,ponit.v.modos quibus oratio potest esse ambigua ⁊ tãtũ.iij.primos declarat.Ad primũ modũ de equocatione,adde duo alia exẽpla que ponit Spec.in tit.de dispu.⁊ alleg.aduo.§.post hec ver.in summa nota.In secundo dum glo.exemplificat de libro Aristotelis,habes quod genitiuus potest importare causam efficiẽtem authoris,⁊ etiam dominium de quo per Bar.in rubri.ff.de ope.no.nuncia.vbi dixi.Ad tertium modum de cõpositione ⁊ diuisione,quod duo ⁊ tres cõposita faciãt.v.sed nõ separata,adde gl.in.l.ij.ff.de cõdi.insti.gl.in.l.vbi fideiussor.ff.de solu.⁊ in.l.manumissiones.ff.de iustitia ⁊ iure.⁊ in.§.j.institu.de lib.⁊ vide omnino tex.no.in.l.si is qui ducenta.in prin.ff.de rebus dubijs.vbi etiaȝ Bar.dicit quod duo ⁊ tria faciunt.v.quãdo duo non insunt illis tribus sed separata.De generalitate et altercatione gl.nõ posuit exemplum.de generalitate habes in l.ita fidei.j.de iure fis.de alternatiua omnes,habes in.l.ptor.§.quod aũt.j.de iniur.⁊ in.l.vbi autem.§.qui illud.ff.eo.¶Gloss.secunda.in ver.tuto.sit.Ista gl.timore contrarij.l.inter stipulantem.§.si stichum.j.eo.ponit distinctionem de qua vidimus in.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.ff.eod.postea allegat multas concord.ad regul.huius text.secunda ibi,⁊ facit infra.Et
6 dum gloss.ponit de duplici Bononia † habes quod sicut pluralitas eiusdem nominis inducit obscuritatem.l.duo sunt Titij.ff.de testa.tute.⁊.l.si fuerit.in princip.ff.de rebus dubijs.ita

pluralitas locorũ ciuitatum vel castrorum inducit obscuritatẽ: ideo ſm Bar.accusans aliquem de maleficio commisso in quodam castro,de quo reperiuntur plura eiusdem nominis vel cognominis in eadem diocesi,non dicitur certum in accusatione deduxisse:cũ diuersitas locorum obscuritatem inducat.l.ita fidei.j.de iu.fis.ideo talis libellus accusatoris non procedit.de quo dic vt plenius per Bar.in.l.libellorum.in prin.in.ij.q.j.de questionibus.⁊ in.l.que conditio.§.si.per illum text.de condi.⁊ demon.⁊ in.d.l.ita fidei.per Ang.in.l.si rem.ff.de rei ven.

1 ☞ In stipulatiõibus pretorijs vel iudicialibus,qui promittit factum alienum ex mente ⁊ equitate pretoris, videtur promittere se facturum ⁊ curaturum,⁊ sic de facto suo.

Quoties quis. In stipulationib⁹ pretorijs simpliciter cõceptis,potest quis alienũ factũ promittere:qr videtur promittere se facturũ ⁊ curaturũ:quo casu succedit obligatio ad interesse:⁊ sic stipulatio procuratoris refertur ad interesse domini.h.d.vsq; ad fi.l.sequendo cõmunem intellectũ.

1 ¶ No.ꝙ in stipulationibus pretorijs vel iudicialibus,qui promittit factum alienũ ex mente ⁊ equitate pretoris, videtur promittere se facturum ⁊ curaturum:⁊ sic de facto suo,⁊ sic stipulatio valet.secus in alijs cõuẽtionalibus stipulationib⁹,in quib⁹ quis promittit factũ alienũ:ille nihil valet,⁊ nõ intelligit promittere se facturũ ⁊ curaturũ.l.stipulatio ista.in prin.vbi Bart.⁊ alij cõmuniter tenent.ff.eo.gl.in.§.si quis alij.insti.de inut.stipu.Bar.⁊ cõmuniter alij hic.Sed aduerte.licet gl.Bar.⁊ magis cõmuniter alij ita teneãt ⁊ intelligãt istũ text.⁊ ad hoc quotidie allegetur,iste intellectus mihi nullatenus placet:quia etiam in stipulationibus extraiudicialibus,debet semper fieri interpretatio,vt stipulatio valeat vt in reg.l.preced.ergo etiam in is,quãdo quis promittit factũ alienum,debet intelligi ꝙ promiserit se facturũ ⁊ curaturũ:ad hoc vt valeat,⁊ tñ cõtrarium videtur decidere.d.l.stipulatio ista.in prin.Sed illa.l.nõ loquitur in terminis nostris.loquitur enim quãdo quis promittit quod alius faciet ⁊ sic expresse factum alienũ:tũc nõ valet stipulatio:sed in terminis nostris ista stipulatio,alium sisti nõ cõtinet promissionẽ facti alieni vt statim dicã.Secũdo iste text.simpliciter dicit aliũ sisti,⁊ non dicit in iudicio vel extra.vnde intelligere sisti,scilicet in iudicio,vt intelligit glossella prima ⁊ Bar.⁊ cõmuniter alij est diuinatio ⁊ restrictio ad istũ tex.Itẽ ⁊ tertio iste text.loquitur quãdo quis promisit sisti vel seruũ vel liberum hominẽ,sed seruus nõ põt sisti in iudicio:⁊ nihil valet stipulatio de sistẽdo seruum in iudicio:qr cẽsetur impossibile de iure.l.quoties.ff.si quis cau.⁊ restringere istum tex.vt loquatur in casibus specialib⁹ in quibus seruus põt sisti in iudicio,est alia manifesta violentia ad istum tex.Itẽ isto modo restringẽdo ad casus speciales,deberemus dicere qđ etiam valeret stipulatio de sistẽdo seruũ in iudicio:cuius cõtrariũ dicit ibi tex.expresse.Et ideo lz alij non impugnẽt,ego impugno istum communẽ intellectum gl.⁊ aliorũ ad istum tex.ideo Cy.in.l.j.in.vij.q.C.de procu.intellexit gñaliter istũ tex.vt procedat nõ solũ in stipulationib⁹ pretorijs,vel iudicialibus,sed etiã in stipulationibus extraiudicialibus:⁊ cõsequẽter siue quis pmiserit liberũ hominẽ,vel seruum sistere in iudicio,vel etiã alibi in alio loco extra iudiciũ.⁊ isto modo realiter procedit litera,prout iacet,sine vlla restrictione ⁊ subauditione.¶ Nec est verũ assumptũ in quo gl.Bar.⁊ cõiter alij sunt decepti.ꝙ ista stipulatio cõtineat factũ alienũ:qr quãdo quis pmittit impersonaliter sisti,illud infinitũ sisti,põt intelligi a me vel ab alio:ergo in dubio debet referri ad personã ipsius promissoris ⁊ sic sisti a seipso,⁊ sic ꝙ ipse faciet ⁊ curabit,⁊ sic dabit operã ꝙ ille sistet ⁊ sic promittit factũ propriũ ⁊ isto mõ nõ erit speciale in stipulationibus pretorijs vel iudicialibus:vt gl.Bar.⁊ alij magis cõiter tenẽt imo idem erit in stipulatione extraiudiciali:qr quis promittit liberũ aut seruũ sisti simpliciter. Secus quãdo directo promitteret factũ alienũ,puta promitto qđ Titius faciet:tũc nihil valeret.ita loquitur.d.l.stipulatio ista.in prin.vt dixi.Et cũ isto intellectu Cy.licet predicta nõ referant transeunt simpliciter Cu.⁊ Bexu.hic,⁊ ita teneas licet etiã Bart.in d.l.stipulatio ista.in prin.iij.oppo.referat opi.Cy.⁊ nõ sequatur eam,sed bene eam refert prout etiam ibidem dicit Cu.

1 ☞ Quis non potest stipulari rem suam pure.
2 Ubi quis simpliciter stipulatur rem suam,in dubio intelligitur stipulatus sibi dari,non autem sibi restitui.
3 Quare specie perempta post moram pereat periculo debitoris.
4 In mora dicitur qui maluit litigare quam rem restituere.
5 Dictio omnimodo,idem importat ꝙ indistincte ⁊ omni casu.

Nemo rem suam. Utiliter non põt qs stipulari rem suã:sz eius estimationẽ,vel restitui.⁊ periculũ interitus spectat ad debitorẽ morosi,q dicitur esse in mora

1 sine casu litigãdo.h.d.tota ista.l.¶ † No.primo ex isto tex.tres casus.Primus ꝙ quis nõ potest stipulari rem suã pure. Ratio est qr illud qđ proprium est amplius p stipulationẽ suũ fieri non potest.§.si itaq;.insti.de actio.⁊ l.sequitur.§.lana.ff.de vsu cap.Scđs ꝙ possum stipulari pretiũ rei mee.ratio qr pretiũ rei mee nõ est meũ:qr aliud est res,aliud pretiũ seu estimatio rei.l.si alij.§.rerũ.ff.de vsufr.l.qui vas.§.fi.ff.de furtis.⁊ l.fundũ cornelianũ.j.de noua.Tertius casus est quod qui potest stipulari rem suam sibi restitui a promissore.ratio qr tunc non stipulatur dñium,qđ esset impossibile:vt primo dixi,sed stipulatur factũ nudũ restitutiõis ꝙ est possibile,qñ res sua est penes promissorẽ.
2 † Scđo ⁊ subtilius no.ex isto tex.qđ vbi quis simpliciter stipulatur rẽ suam,in dubio intelligitur stipulatus sibi dari, nõ autem sibi restitui:vt sequitur in tex.facit l.si ita distrahatur.§.j.ff.de Thẽ.emp.Sed aduerte cõtra istũ text.fortiter vr vrgere:nã cũ quis possit stipulari rem suã sibi restitui:⁊ stipulatio tũc vz qr vr stipulatus factũ restõnis,⁊ nõ dñiũ vt dixi.ergo in dubio qñ simpliciter stipulatur rẽ suã,dz intelligi.s.restitui,non autẽ dari:vt sic in dubio potius valeat stipulatio quã pereat per reg.l.quoties in stipulationibus.vbi dixi.ff.e.cuius cõtrariũ vr velle iste tex.Dic ſm Imo.⁊ Pau.de ca.hic,quos refert ⁊ sequitur.d.Alex.in.l.scire debemus.§.si a fure.ff.eo.⁊ Lu.ro.in.l.si rẽ meã.ff.e.qđ si promissor habet facultatẽ rei restituẽde:qr sit res penes eum:tunc stipulator videtur stipulatus eã sibi restitui:vt stipulatio valeat per reg.d.l.quoties in stipulatiõibus. Sec⁹ qñ res sua erat penes ipsum stipulatorẽ:tũc nõ põt intelligi stipulatus rẽ suam sibi restitui:ex quo eã penes se habet:ideo tũc intelligitur stipulatus sibi dari:⁊ tunc stipulatio nihil valet:vt hoc tex.Ita videtur quasi necessario dicẽdũ.ad istũ tex.nec aliquid meli⁹ occurrit,lz etiã ista solutio nõ careat diuinatiõe.Itẽ intelligere primo rñsum tex.qñ res sua erat penes stipulatorẽ:sed tertiũ casum quãdo erat penes promissorẽ:⁊ stipulatus est restitui,videtur aliqualiter violare tex.sed qr melius rñderi nõ põt,ita vr quasi necessario dicẽdum.
3 ¶ † Tertio not.rationẽ quare specie perempta post morã pereat periculo debitoris:⁊ adhuc peti possit:eo qr odio morosi fingitur viuere:vt hic ⁊ l.si seruũ.§.fi.ff.e.dixi in.l.
4 si ex legati cã.ff.eo.¶ † Quarto no qđ dicitur esse in mora q maluit litigare ꝙ̃ rẽ restituere.⁊ ad hoc ẽt no.istũ tex.Bar in.d.l.si seruum.§.nũc videamus.⁊ in.l.qui rome.§.seia.j.e.¶ Capio gl.in ver.homo.habes qđ debitor speciei,perẽpta specie post eius moram indistincte tenetur,nec distinguitur an eodẽ modo fuisset peritura penes creditorem:ideo expressius tenet gl.in.l.qđ te.vbi Bar.Bal.⁊ alij,vbi aliqñ plene examinaui.ff.si cer.pet.gl.in.l.cõtractus.j.de re.iur.⁊ gl.in.l.mora.in prin.ff.de vsu.bar.⁊ alij hic.Bal.Imo.⁊ Moder.in.l.cum res.§.fina.de leg.j.ista est cõmunis opi.Precipuum fundamentum Bar.⁊ tenẽtium istã cõmunẽ opinionẽ est,qr fur ⁊ morosus equiparãtur.l.inter stipulantẽ.§.pe.j.eo.sed in fure ⁊ raptore nõ adhibetur ista distinctio,imo indistincte tenetur de interitu.l.j.§.rectissime.ff.de vi ⁊ vi ar.⁊ l.subtracto.C.de furt.ergo etiã non debet distingui in moroso:sed indistincte dz teneri de interitu.¶ Aduerte istud fundamẽtũ Bar.⁊ cõe,hz duo capita seu duo assumpta:⁊ vtrunq; nõ videtur verũ.ergo tale fundamẽtũ ex omni parte corruit.Primũ assumptũ est ꝙ fur ⁊ morosus eqparantur per.d.§.pe.tu rñde ꝙ talis eqparatio ibi fit quãtũ ad hoc,vt vterq; teneatur de interitu:sed sine dubio improbior est mora furis qui est plus ꝙ̃ frustrator:vt inquit tex.in.l.merito.in fi.ff.de vi ⁊ vi arma.ergo nõ est bona argumẽtatio de fure,⁊ sic de maiori,⁊ magis graui ad minorem.Cõfirmatur optime ſm Anc.in repe.regule peccatũ in.v.opp.de reg.iur.in.vj.qr in fure ⁊ in raptore est delictum in faciẽdo quod est grauius ꝙ̃ in moroso.vbi solum est in omittẽdo.vt p gl.in.l.si mora.cum fi.ff.sol.mat.⁊ tanto fortius:qr mora non est simpliciter delictũ ſm gl.Imo.⁊ Mod.in.d.l.si mora.Secundum assumptum Bar.⁊ commune est,quod in fure,raptore ⁊ similibus,nõ adhibetur predicta distinctio,per iura superius allegata.Aduerte:illa iura non probant:qr licet dicant ꝙ res pereant periculo furis vel predonis:tñ possunt intelligi cũ distinctione predicta:ꝙ illa iura non negant.Cõtra istud secundum assumptũ stringit fortiter text.in.l.si cum exceptione.§.quod si homo.ff.quod me.causa.qui loquitur in actione personali ex delicto metus:⁊ tamẽ adhibetur illa distinctio,an res eodẽ modo perijsset penes passum metum:⁊ tunc metũ inferẽs nõ teneatur:alias secus.Et aduerte quia Bart.⁊ docto.videntur in hoc seipsos confundere,dum volunt ꝙ in fure, raptore ⁊ similibus non fiat illa distinctio:vt in iuribus preallegatis:sed bene fiat in inferente metum per dictã.l.si cũ exceptione.§.qđ si homo.eo quia metum inferens tenetur ad penam quadrupli:⁊ propter hoc in eo ita distinguitur.Et non aduertunt qđ etiã in furto manifesto habet locũ pena quadrupli:ergo debet similiter habere locum illa distinctio:cuius cõtrariũ Bart.⁊ oẽs volunt:ergo

ergo seipsos cõfundunt.Nisi subtiliter diceres defendẽdo Bar.⁊ doc.ꝙ in metum inferẽte vltra penam quadrupli,aliud concurrit.s.qr res ibi petũt intra tẽpus quadrimestre post latã sententiam:⁊ istud operatur illa dilatio legalis,vt fingat eum in mora nõ fuisse,quãdo res eodẽ modo erat interitura penes metum passum,secũdum aliũ intel.positum in.d.l.qđ te.Ang.⁊ Imo.hic,sed aliud ob.cõtra Bar.⁊ omnes in.d.§.qđ si homo.qr tex.ibi dicit,sicut in interdicto qđ vi aut clam.⁊ sic equiparat metũ ⁊ violentiã.licet Bar.ibi trãsportando illum versi.sic violando
5 tex.vult istud fugere.¶ † Secũdo principaliter pro ista cõmuni Lu.in.d.l.quod te.allegat tex.bonũ in.l.si filiofa.in.j.§.si post diuortium.ff.sol.mat.in ver.omni modo q̃ dictio est pcisa.⁊ idẽ importat quod indistincte,⁊ omni casu,vt est glo.in.l.si cũ exceptione.§.quatenus.ff.quod met.cau.Sed ad illum tex.respondeo dupliciter.primo quod dictio omni modo lz sit precisa:tñ recipit interpretationẽ congruam,⁊ distinctionem per alias.ll.secundum Bal.in.l.super rebus.col.j.C.de cõtrah.emp.per text.in.l.stipulatus sum damã.vbi no.Bar.j.eo.Secũdo responde,ꝙ illud ibi est fauore dotis:ne mulier remaneat indotata.l.j.ff.sol.ma.⁊ posset ille tex.retorqueri ad oppositum,arguẽdo a speciali in dote.Nec huic solutioni obst.tex.in.l.si is qui in princ.ff.de iure do.qr responde vt ibi per glo.quod ibi maritus nõ fuit in mora in dando vel reddẽdo dotẽ,sed in exigẽdo eam.¶ Tertio pro cõmuni bene facit tex.allegatus per Bart.in.l.cũ res.§.fi.de leg.j.vbi periculũ casmatis fundi,indistincte ptinet ad heredẽ q fuit in mora:qr potuisset legatarius eũ acceptũ vẽdere.¶ Tene cõtra cõem sñiam,cõtra quam semp tenui ⁊ tenebo,⁊ sic sequar distinctionẽ Mar.que est equa,⁊ rationibus ⁊ ll.firmata:pro qua gl.hic adducit tex.in.l.si duo.§.ait pretor.ver.ergo.ff.de cõsti.pecu.qui parum facit:qr vt ibi gl.in ver.stetit.rñdet,nõ apparet ꝙ ibi debitor fuerit in aliqua mora.Sz omissis legibus pro ista opi.cõtra cõmunẽ stringit ineuitabiliter tex.in l.si plures.§.fi.ff.depo.vbi fit illa distinctio in deposito, quod si res deposita fuisset eodẽ modo pitura penes actorẽ,qđ tũc re⁹ liberetur.⁊ põdera rationẽ illius tex.qr equum est naturalẽ interitum ad actorẽ pertinere.vtique cum interitura esset illa res,⁊ si restituta esset actori.Item stringe fortius iungẽdo tex.in.l.si in asia.§.fi.ff.depo.vbi in ista materia periculi interitus text.equiparat an quid debeatur ex deposito,an ex testamẽto,vel stipulatione.Itẽ stringe tertio:qr si in cõtractu depositi qui est ita priuilegiat⁹.l.fi.C.depo.⁊ in quo est grauior ⁊ improbior mora.l.furti.§.fi.ff.de infa.§.hec aũt.inst.de pe.te.lit.facit.l.j.§.in deposito.⁊ in.§.si rẽ depositã.ff.depositi.tñ fit ista distinctio,an res deposita esset eodẽ modo peritura.nã ⁊ tũc depositarius liberaretur ergo multo fortius talis distinctio debet fieri in alijs cõtractib⁹.Itẽ stringe quarto illũ tex.qr si ibi illa distinctio fit in cõtractu bonefidei:⁊ in cõtrib⁹ bonefidei cẽsetur esse improbior mora,cum in eis veniãt fructus ⁊ interesse a tpe more.l.videam⁹.in.ij.§.si actionẽ.⁊.§.seq.ff.de vsur.ergo fortius debet ita distingui in cõtractibus stricti iuris,in quibus ista non veniũt a tempore more.cũ nõ sit eque grauis,sed solũ a tempore litis cõtest.l.cũ fundus.in prin.ff.si cer.pe.vidimus in.l.si filiusfa.§.cũ fundũ.ff.eo hoc modo tollitur solutio,⁊ nouus intellectus quẽ ad illum tex.dabat Ange.hic,⁊ in.d.l.itẽ si verberatum.§.fi.ff.de rei vẽdi.qui etiam tollitur per equiparationẽ quã facit text.in.d.l.si in asia.§.fi.⁊ isto modo inducẽdo ⁊ stringẽdo.d.l.si plures.§.fi.cessant varie solutiones ad illum tex.date per glo.⁊ doc.in locis prealle.que sunt leues ⁊ fragiles,⁊ quas in specie reprobaui in d.l.ꝙ te.Nam dicere vt gl.⁊ Bart.in fi.d.l.quod te.⁊ Imo.in.d.l.si filiofa.in.ij.§.si post.quod ideo in.d.l.si plures.§.fin.fit illa distinctio,eo qr ibi depositarius habebat iustã causam litigandi:est diuinatio.Sed fortius non diceretur tũc esse in mora:vt ibi dicit text.si habuisset iustam causam litigãdi.l.si qs solutioni.in prin.⁊ l.sciẽdum.ff.de vsur.d.Alex.hic peius ceteris respondet ꝙ ibi nõ dz sumi argumẽtũ a cõtrario sensu:qr resultaret absurdus intellectus:sed errat:qr ibi non sumitur aliquod arg.a contrario sensu:sed directo in illo tex.dicitur,vt patet ex dictiõe vtique,ibi posita.⁊ sic non credo ꝙ ad illũ tex.possit cõmode rñderi:tamẽ vt nihil intẽtatum relinquatur,posses disputatiue respõdere:ꝙ iõ ibi ita distinguitur:qr ibi deponẽs erat dñs ad quẽ facilius trãsit periculũ interitus rei proprie.l.pignus.C.de pig.act.Itẽ depositum fit gratia deponẽtis tñ:⁊ depositarius nullum commodũ ex re deposita pot recipere:qr si illa vteretur committit furtũ.l.iij.C.depo.ideo in eo statutũ est,ꝙ post morã de naturali interitu non teneatur,si res erat eodẽ modo peritura penes deponẽtem,secus si in alijs contractibus qui fiunt aut gratia deponẽtis,aut vtriusq;.⁊ ista fuit solutio Guil.de cu.⁊ in.d.l.qđ te.quam Bar.⁊ ibi sequitur.licet Bart.hic eam impugnet ⁊ eã etiã impugnãt Sali.⁊ Lud.in.d.l.ꝙ te.per aliqua quibus facile esset rñdere,sed magis videtur obstare.d.l.si in asia.§.fi.vbi

vt ẽt pdixi in ista materia periculi interitus rei fit equiparatio:vel qđ sit debitum ex deposito,vel testamento,vel stipulatione,⁊ sic ex cõtractu stricti iuris,⁊ sic tene distinctionẽ Mar.equissimam.contra cõmunem opi.glossarum ⁊ omnium.¶ Retenta tamẽ cõmuni opi.ꝙ indistincte periculũ interitus speciei pertineat ad debitorẽ morosum etiã si eodẽ modo res fuisset interitura penes creditorẽ:posset dubitari an saltẽ ista distinctio fieri debeat in foro consciẽtiali vel penitẽtie:in quo vide notabiliter Anch.in repe.d.regule peccatum.in.v.opp.de reg.iur.in.vj.

1 ☞ Promissio facti alieni expressa ⁊ directa in alium tertium non tenet.
2 Simplex illud dicitur quod est indeterminatum.
3 Hec verba dolum malum abesse,quid important.
4 Expressa nocent non expressa non nocent.
5 Quod non licet in specie non licet in genere.

Inter stipulantem. Nõ põt qs pmittere factũ alienũ,sed simpliciter videtur pmittere te facturũ ⁊ curaturũ qñ precedit cõtus ex cuius natura hoc venit.h.d.scđm primam lecturam gl.ſm Bar.Ange.Imo.⁊ do.
1 Alex.vel sic.† Promissio facti alieni expssa ⁊ directa in aliũ tertium nõ tz,sz qui impersonaliter pmittit dolũ malũ abesse,vel habere licere,vel nec p se nec per heredẽ fieri:nõ pmittit simplex abnegatiuum,sz curaturum ne p eos fiat,quos põt prohibere.h.d.tex.cum gl.vel sic ⁊ breuius:nõ vz expressa promissio facti alieni.sz simplex abnegatiua promissio includit etiam pmissionẽ de curando.¶ Diuiditur in.ij.In.j.loquitur quando expresse promisit factũ alienum.In.ij.qñ impsonaliter,⁊ sic implicite.ij.ibi,⁊ qui spõdet.¶ In tex.ibi negotiũ Bar.exponit.j.obligatio.arg.l.aristo.ff.de dona.tu expone melius negotiũ,id est act⁹ producẽs ⁊ causans obligationẽ:vt est tex.in.c.forus.de ver.signi.vbi dicit tex.quod negotiũ est act⁹ alicuius rei.cuius cõtrarium est otium:qr dictum est negotiũ negans otium,⁊ negotiũ in causis:negotiatio in cõmercijs dicitur.ita ibi tex.ſm Isidorũ.¶ Nota primo rationẽ quare quis nõ põt pmittere factũ alienum,eo qr tunc non geritur negotiũ inter stipulantẽ solum ⁊ promittẽtẽ,vt fieri dz vñ stipulatio debet cõtinere factũ vel dationẽ ipsius pmissoris:⁊ tũc dicitur negotiũ inter eos cõtrahi ⁊ vz.si aũt cõtineat factũ vel dationẽ alteri⁹ tertij:qr cũ illo tertio negotiũ aliqđ nõ est gestũ:nõ vz,vt pmissor obligetur.⁊ multominus ille terti⁹,cũ quo nihil est gestũ:facit tex.notabilis in.l.sicut reus.j.de fideiuss.⁊ in.§.si quis aliũ.insti.de inu.stip.Accedat regu.l.quecũq; gerimus.ff.de act.⁊ obli.istam regu.limitaui.viij.modis in.l.stipulatio ista.in prin.ff.eo.quorum aliquos tradũt Ang.⁊ Im.⁊ Pau.de ca.hic.¶ Et aduerte pro intellectu tex.⁊ gl.ex mẽte Pau.de ca.ad tres casus interdum quis confert expresse verba in personã tertij extranei:qr promittit qđ ille tertius dabit vel faciet vel ẽt faciet:⁊ isto casu loquitur prin.hui⁹.l.qr nõ valet pmissio,⁊ nõ tenetur etiã curare quod ille det,vel faciat:qr stipulatio peccat in forma,vt.ff.pxime dixi.Aliqñ ⁊ scđo qs refert verba ad psonã suã sup facto alieno,vt qr pmittit se facturũ ⁊ curatur qđ terti⁹ faciet vel dabit:⁊ tũc sine dubio vz talis pmissio:qr nõ pmittit factũ alienũ,sed proprium,vt.j.dicetur.Aliqñ ⁊ tertio quis pmittit dolũ malũ abesse,vel hr̃e licere.⁊ sic impersonaliter:⁊ tũc loquitur.ij.pars.tex.in ver.⁊ qui spõdet.q̃
2 in gl.⁊ p do.legitur multis modis.vt ibi videbim⁹.¶ † Secũdo no.ex tex.ibi nõ simplex abnutiuũ qđ illud dicitur simplex ꝙ est indeterminatũ,⁊ sine distinctiõe:de quo fuit dictũ in.l.j.§.si qs
3 simplr.ff.eo.¶ † Tertio nota ꝙ illa verba dolũ malũ abesse:lz sint affirmatiue plata:tñ qr sunt priuatiua.s.doli:dicuntur habere negationẽ.nã quocũq; ponis priuationẽ:semp in effectu ponis negationẽ.vñ facit iste tex.ſm Bar.reputantẽ tenẽdum mẽti cõtra cautelã aduocatorũ ⁊ pcuratorũ,qui nolunt vti verbis negatiuis:ne videantur facere positionẽ negatiuam,vel pbare negatiuã:ꝙ videtur impossibile,vt.l.actor.C.de pba.vñ vtuntur verbis affirmatiuis,sz priuatiuis,vt capitula ⁊ articuli admittantur.vñ si volũt dicere ꝙ titi⁹ nõ fuit in tali loco dicũt qđ cessauit esse in tali loco:vel qđ fuit absq; eo ꝙ fuerit in tali loco:⁊ si volũt pbare p parte rei,qđ titi⁹ actor nũꝙ̃ mutuauit sibi pecuniã quã petit:nõ capitulat sub forma negatiua sz affirmatiua:hoc modo.Itã ꝙ res fuit absq; eo ꝙ titi⁹ mutuauerit talẽ pecuniã sempronio:ꝙ̃ ab eo petit:⁊ dicũt hãc esse affirmatiuã:⁊ eam velle pbare.sz ista oro plata vbis affirmatiuis est in effectu negatiua vt hoc tex.q quotidie ad hoc allegatur:qr dicendo qđ res fuit absq; eo.⁊c dictio absq; eo,importat negatiõez:⁊ eqpollet huic ꝙ pecuniã nõ numerauit.nã oro dr negatiua q̃ hz sensum negatiuũ vel priuatiuũ p q̃cũq; vba pcipiatur.oro vero dr affirmatiua q̃ hz sensum affirmatiuũ qbuscũq; verbis concipiatur.l.optimã.C.eo.de cõtra.⁊ cõ.stip.⁊ l.nec codicillos.⁊ ibi Bar.C.de codi.⁊ ita tenet gl.in.l.fin.§.fin.in gl.vltima.ff.de excep.do.⁊

Universidad de Deusto Biblioteca

ibi Bar.etiam eã notat,⁊ dicit ibi Ang.ꝙ illa glo.clarius loq̃tur in hoc q̃ alia que sit in corpore iuris.eam reputat sin.Ang. de are.in.§.eque inst.de ac.Idẽ tenet Bar.in.l.de etate.in prin. in.ij.q.principali.ff.de mino.cum alijs cõcor.hic traditis p.d. Alex.Et vltra eũ adde tex.in.l.vti frui.in prin.ff.si vsusfr.pet.p quem tex.notat ibi Ful.ꝙ nõ refert qbus verbis aliquid exprimat̃,scilicet negatiuis vel affirmatiuis modo effectus sequat̃.⁊ ꝙ verba negatiua q̃ virtualiter aliquid ponũt censeantur affirmatiua,adde aliam gl.in.l.in eadem causa.ver.probentur.ff.ex q.cau.maior.⁊ glo.no.in cle.fi.in ver.creatum.circa fi.de rescrip.⁊ idem qd Bar.⁊ alij hic,qd si dicatur dico qd res fuit absq̃ eo ꝙ Titius fuerit Mediolani:vel dico ꝙ res fuit absq̃ eo qd titius occidit Semproniũ:ista ꝑpositio est mere negatiua,q̃uis per cautelã fabricatã verbis affirmatiuis.tz etiã Bal.in.c.j.de cõten.inter do.⁊ va.de inuest.in feu.⁊ in.l.ij.§.qd obseruari in.v.col.C.de iu.ca.Cy.Bal.⁊ Sali.in.d.l.actor. ¶ Item si statutũ disponat ꝙ positioni negatiue nõ sit rñdendum,⁊ aduersarius faciat positionẽ negatiuam in veritate hac significatiõe,sed voce affirmatiua:q: dicit ꝙ res fuit absq̃ eo.⁊c.certe hac arte verbor nõ debet statutum circũueniri,ꝫm Bal.in.c.vltra tertiã.in j.col.de test.p gl.quã ad hoc dicit esse sin.in.d.cle. vltima ð test. ¶ Capio gl.magnã in ver.hr̃e licere,quam diuide in.iij.partes principales.In.j.format vnã opp.cõtra tex.⁊.vj.modis rñdet. In.ij.format aliã opp.In.iij.allegat tres cõcor.ad hunc tex.ij. ibi,item in eo.iij.ibi,⁊ facit. ¶ In ea.gl.ibi,solo hic precessit cõtractus in quo ⁊c.Istam primam solutionem approbãt Bart. ⁊ scribẽtes,⁊ est vera in se,per tex.clarum quem glo.allegat in.l. emptorẽ.§.qui aũt.ff.de actio.emp.Sed mihi nõ placet ad istũ tex.Primo quia restringeret text.generaliter loquẽtẽ. Secũdo quia nõ bene adaptatur ad istum tex.nã isto modo nõ esset necessaria interpretatio verborũ quã facit tex.lz ꝙ videatur promittere se curaturũ,⁊ sic nõ esset ex interpretatione verborũ,vt vult tex.sed ex natura cõtractus precedẽtis,puta vẽditionis,ex cuius natura venditor tenet̃ de facto tertij euincentis:⁊ tñ iste tex.nõ se fundat in natura cõtractus ꝑcedẽtis,sed interpretatione verborũ. ¶ In ea.gl.ibi vel hic tenet̃ de alijs quos ꝓhibere põt:hãc etiã tenent Bar.⁊ doc.⁊ est vera in se,p tex.in gl.allegatum,⁊ per.l.fluminũ.§.q̃ꝙ.de dã.infe.⁊ per tex.in.l.in illa stipulatione per te nõ fieri.in prin.ff.eo. ¶ In ea.gl.ibi,vel secundũ Mar.istam tertiã solutionem tenent Pe.⁊ Cy.in.l.j.in.vij.
4 q.C.de ꝑcu.⁊ ꝑ ea facit trita regula:† quia expressa nocent non expressa non nocent.l.nõnunq̃.in fi.ff.de condi.⁊ demõ.⁊ in regula expressa.ff.de reg.iur.Unde si expresse promittat pro extraneis nihil valet,vt in cõtrario.secus si simpliciter promittat habere licere,vel dolũ malũ abesse:q: licet videat̃ tũc etiã de extraneis promittere:tñ valet,vt hoc tex.Istam solutionẽ reprehendit Bar.per.d.l.stipulatio ista.in prin.iuncto ver.sed quatenus ⁊.§.si quis dolũ.ff.eo.in quibus iuribus fuit stipulatio simplex habere licere,vel dolum malum abesse:⁊ tñ q: cõprehẽdit extraneos,talis stipulatio nihil valet.Tu vltra Bar.reprehẽde istã solutionem:quia si nõ põt expresse promitti de extraneis:ergo multominus extranei sub generalitate verborũ veniẽt:q: potẽtius debet esse id quod disponit̃ in specie,q̃ id ꝙ disponit̃ in genere:q: species semp derogat generi,sz nũq̃ ecõtra ita dicit tex.
5 in.c.dubium circa.de prebẽ.in vj.† Item illud quod non licet in
a specie non licet etiã in genere[a]:vt.c.romana.§.sed nec in specie.⁊ in.c.caueãt.⁊ vtrobiq̃ ad hoc no.Gemi.de sent.excõ.in vj.⁊ gl. in.d.c.romana.§.porro.in ver.sentẽtie.in fi.expresse no.quod q nõ potest ligare subditũ sui suffraganei in specie,multominus potest in genere:nisi in casu speciali.c.si sacerdos.vbi gl.⁊ doc.ð offi.ordi.Et ad tex.in.d.l.nõnunquam.ff.de cõd.⁊ demõ.respõde,ꝙ ibi specifica expressio sonat in vitiũ,ideo nocet.hic autẽ ꝑmittere factũ alienũ nõ est vitiũ,lz ꝑmissio nõ teneat.Idẽ adde qd alibi Cy.in.l.vẽdẽtis.in.ij.col.C.de cõtrahẽ.empt. refert Iaco.de rauẽ.quod nõ est aliqua reg.in corpore iuris q̃ minus rationis habeat quã reg.d.l.nõnunq̃.Alias tres solutiões gl. reproba,vt hic per Bar.⁊ vltra eũ reprehende pe.q: relatio debet fieri ad proxima ⁊ nõ ad prin.l.vt facit gl. ¶ Ultra.vi.solutiones gl.planior videt̃ intellectus quẽ ad istũ in ver,⁊ qui spõdet.tradũt Iac.de Are.⁊ Old.relati per Bart.qd qui promittit dolum malũ abesse,nõ spõdet simplex abnutiuũ.i.nõ ꝑmittit indistincte absuturum dolũ omniũ etiã extraneorum:vt verba vidẽtur sonare:sed videt̃ in effectu ꝑmittere se curaturum ꝙ dolus malus absit,scilicet a se,⁊ a successoribus suis.⁊ istũ intel, Bar.⁊ omnes sequũtur.Mihi aũt nõ quiescit animus,sed restat vn⁹ scrupulus in quo valde dubito:q: per hoc nõ euacuat̃ oppo.gl.nam iste tex.vult qd si quis promittat dolum malum abesse,vel habere licere:qd stipulatio valet:ꝙ nõ intelligit̃ simpliciter abnegatiua omniũ:scz extraneorũ,sed interpretatur se curaturũ:⁊ tñ in.d.l.stipulatio ista in prin.⁊ in.§.sed si qs ꝑmittat.⁊.§.quesitũ.⁊ in.§.si quis dolũ.decidit̃ ꝙ talis stipulatio nõ valet,eo q: includitur factũ extraneorũ,quare ibi nõ interpretatur promissio de curando sicut hic:ꝙ ibi ita fuerit simplex sicut hic.Unde subtilis Pe.de bella.forte sentiẽs hanc difficultatẽ, alio modo intellexit istũ tex.ꝙ hic det̃ cõsilium,ꝙ qñ qs vult teneri de dolo malo omniũ etiã extraneorũ,nõ promittat simplex abab nutiuũ ⁊ sic nõ ꝑmittat simr dolũ malũ abesse:q: tũc videret̃ etiã de dolo extraneorũ ꝑmittere,vt in cõtrarijs.ff.proxime allegatis,sed ꝑmittat se facturũ ⁊ curaturũ ꝙ dolus malus aberit:quo casu factũ suũ promittit,⁊ sic tenet stipulatio:⁊ hoc modo nulla obstãt cõtraria ꝫm eũ.⁊ cũ isto intellectu Pe. de bella.tenẽt Bart.⁊ alij cõiter,⁊ si bene ponderes idẽ vult in effectu gl.hic in.vj.solutiõe.sz nõ est verũ illud qd dicit Bar.ꝙ reincidat in idẽ cũ intel.preced.Ia.de are.⁊ Oldra.vt ex predictis patet. ¶ Ex isto intellectu Pet.de bella.habes singulariter ⁊ perpetuo notare ꝫm Cu.⁊.d. Alex.hic ꝙ qui promittit se facturũ ⁊ curaturũ,videt̃ in dubio ꝑmittere curare de oĩbus nõ solũ de is quos põt prohibere,ꝙ est valde nõ.si est verũ ꝫm Cu.Tu aduerte ꝙ lz iste intellectus Pe.possit in se esse verus: tñ nõ põt bene adaptari verbis tex.q: in isto tex.expresse spondet dolũ malũ abesse,absuturũve esse,⁊ dubitat̃ quid per hoc videatur promittere:⁊ decidit̃ vt in litera:nõ aũt promisit se curaturum,vt intelligit Pe.⁊ propterea ipse de hoc perpendens addit ad tex.q dicit nõ simplex abnuti.spondet,i.spondere dz quasi dicat nõ debet spondere simplex abnutiuũ,sed se curaturũ sed istud facit violentiam litere.Item iste intel.Petri non conuenit ad ver.Itẽ neque per te.vbi stipulatio restringitur ad personam suam ⁊ heredum:ideo tunc frustra adijceretur curare.

a ¶ In genere. Adde tu in ꝯriũ q: ius patronatus i specie nõ põt alienari,⁊ tamen transit cũ vniuersitate bonorum tex.est in.c.cum secũdum.extra de iure patro.

1 ☞ Dissensus vitiat stipulationem.
2 Actori in iudicijs magis fauetur. quam reo.
3 Iudicium redditur in inuitum.
4 Licet reus in litigando senserit de alia quam actor,per hoc nõ vitiatur iudicium.
5 Dissensus in re principali vitiat.
6 Lz actor dũ viuit possit declarare de quo sticho senserit:tñ ista potestas declarãdi nõ trãsit ad heredes.limita tñ vt infra.nu.7.
8 Dictum testis ambigue deponentis,an debeat declarari pro reo,an pro actore.
9 Procurator generalis non potest declrare verbum ambiguũ. libelli dati a domino,sicut nec potest heres vniuersalis.
10 Si iudex inquirit,talem inquisitionẽ non potest declarare eius successor.⁊ nu.11.

Si stichum.

Iste.§.est vtilis ꝫm Bar.⁊ ꝫm Rapha.cu.⁊ Pau.de ca.est singularis in tertio dicto de iudicio,⁊ dicit Cu.ꝙ nõ meminit alibi legisse in iure. ¶ Ad euidentiã premitte ꝙ tex.in ver.sed hic magis. legit̃ altero de duob⁹ modis,vno modo ꝙ nõ mutet sed continuet eundẽ casum de quo in prin.reprehendat dictũ Aristo.vt dicit glossella in ver.existimauit.⁊ velit ꝙ vbi cõstat de dissensu partiũ vitiet̃ stipulatio,sed nõ vitiet̃ iudiciũ q̃uis in vtroq̃ casu cõstet de dissensu.⁊ istũ intel.tenẽt Bal.Ange.⁊ Cu.ꝫm vnũ intel.h.d.in summa.Dissensus vitiat stipulationẽ sed non iudiciũ.h.d. ¶ Scdo mõ legit̃ ꝫm Pe.de bel.per qd iuriscõ.in ver. sz hic magis.nõ reprehẽdat dictũ Aristo.nec cõtinuet eundem casum de quo in prin.sed mutet casum,⁊ alium ponat.Nam in principio loquit̃ in casu certo,qñ cõstet de dissensu:⁊ tũc nõ est differẽtia inter stipulationẽ ⁊ iudiciũ:q: dissensus de quo constat vitiat tam stipulationẽ q̃ iudiciũ:sed in ver.sed hic magis. mutat casum,⁊ loquit̃ in casu dubio,vt ẽt tz glosella hic in ver. semp.⁊ in dubio in iudicijs q̃ reddunt̃ in inuitũ,stãdũ est interpretationi actoris.In stipulationib⁹ vero ⁊ cõtractib⁹ standũ est interpretationi rei.Istũ intellectũ sequunt̃ Imo.⁊ do.Alex. ⁊ ꝫm eos magis cõformat̃ litere,⁊ ꝫm istũ itel.Pe.h.d. ¶ Dissensus vitiat stipulationẽ ⁊ etiã iudiciũ,si de dissensu cõstat.in dubio aũt in stipulatione fit interpretatio pro reo,sed in iudicio ꝑ actore.h.d.quis sit verior intellect⁹ disputabo.j.in.iiij. notabili. ¶ Diuidit̃ in tres partes.In prima ponit̃ vnũ dictũ.In secũda extensio Aristonis.In tertia illud dictũ Aristo.reprehẽdit̃ ꝫm intel.Bar.⁊ Ang.vel solũ modificat̃ ꝫm intel.Pe.scda
1 ibi q: ⁊ in iudicijs.tertia ibi,sz hic magis est. ¶ † No.primo ex isto textu qd dissensus vitiat stipulationẽ,vt hic.⁊.l.cõtinu⁹.§. j.ff.eo.ratio.j.assignatur in tex.q: stipulatio ex vtriusq̃ cõsensu valet:qui non potest dici interuenisse quando partes disentiũt in quo distingue vt late per Bart.in.l.j.§.fina.in.j.⁊.ij.col.ff.eo.
2 ¶ † Secundo nota ex text.ibi,vt is petitus videatur ⁊c.quod in iudicijs magis fauetur actori,quam reo:quod videtur esse contra regulam.l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.⁊.l. Arrianus.de actio.⁊ obliga.Sed dicit quod iste tex.loquitur quando agitur de interpretatione verbi,seu nominis obscuri:in quo fit interpretatio secundum intentionem agentis,vt hic,⁊.l.si quis intentione ambigua.ff.de iudi.Alias si non agitur de interpretatiõe verbi obscuri:tũc in preparatorijs ⁊ sic in principio litis magis fauetur actori vt admittatur,in medio pariter fauetur vtriq̃, vt veritas inquirat̃:in fine ⁊ sic in decisorijs magis fauetur reo, vt absoluat̃ a iuribus preallegatis,de quo etiam hic per Bar.⁊ per Bar.⁊ alios in.l.de die.in prin.ff.q satisd.co.vbi late examinaui vnũquodq̃ ex istis tribus mẽbris.Ponunt gl.⁊ Cano.in c.cum ad sedẽ.de rest.spo.⁊ in.c.ex literis.in.j.de spon.cum alijs
3 cõcor.que tradũtur hic,⁊ in.d.l.de die. ¶ † Tertio no.illud ad qd semp allegat̃ iste tex.ꝙ iudiciũ redditur in inuitũ:qd intelligũt Bar.⁊ doc.esse verũ causatiue si reus nolit soluere vel ꝯfiteri intẽtionẽ actoris.nã soluẽdo vel cõfitendo aĩo declinandi iudiciũ nõ cogit̃ inuit⁹ litigare.l.si re⁹ parat⁹.ff.de ꝑc.l.si dom⁹. §.qui confitet̃.de leg.j.⁊.§.fi.inst.de perp.⁊ tẽpo.act.⁊ per istum tex.no.Bal.Cõp.Paul.de Ca.⁊ alij ꝙ re⁹ põt ꝑcise cõpelli ad litẽ cõtestãdũ captis pignorib⁹ ⁊ mulcta indicta vel eo in palatio retẽto quousq̃ litẽ contestet̃,ex quo iudicium reddit̃ in inuitũ,vt hic:facit tex.in.l.quoties.el.j.in prin.in ver.iudiciũ omnimodo suscipiet.ff.de noxa.Alibi tñ gl.reputata sing.in aut.qui semel.in gl.mag.post med. C.qũo ⁊ qñ iud.limitat hoc esse verũ nisi permissionẽ in possessionẽ bonorũ rei conuenti ex primo decreto posset esse plene cõsultũ actori:tũc nõ posset reus precise cõpelli ad cõtestandã litẽ,⁊ illã gl.dicit ibi Bar.in vlt.co.esse valde bene notandã:q: per eã iam fecit verecundiã multis aduocatis iuuenib⁹.⁊ errãt iudices q precipiũt partib⁹ qd litem cõtestent̃ anteq̃ recedãt de palatio.De veritate tñ illi⁹ gl.dic vt pleni⁹ per do.Alex.hic ⁊ per eundẽ in.l.si finita.§.si Iulianus. co.v.post Imo.ff.de dam.infe.⁊ vltra eã oĩno Bal. qui tenet in hoc cõtra Bar.in.c.preterea.col.ij.per totã.de offi.dele.per do.
4 Abb.in.c.pe.in pe.⁊ vlt.col.de iura.cal. ¶ † Quarto diligenter no.ex isto tex.ꝙ lz reus in litigãdo senserit de alia re quã sentit actor,qd ꝑ hoc nõ vitiat̃ iudiciũ.Cõtra istud op.Bar. nã in iudicio exigit̃ litis ꝯtestatio:q: iudiciũ sine litis cõte.nõ vz.l.j. C. de lit.conte.not.per glo.in.l.prolatã.C.de sen.⁊ interlo.Nã litis cõte.est lapis angularis iudicij ⁊ eius fundamentũ,vt egregie inquit Bal.in.c.vnico.in.j.co.de li.conte.modo dissensus impedit litis cõte.si actor petat vnũ,⁊ reus respõdeat de alio: cũ nõ ad idẽ tendant ⁊ sic nõ est simul testatio.Pe.de bel.per. respondet qd iste tex.loquit̃ in casu dubij,⁊ sic qñ nõ ꝯstabat de dissensu in iudicio,al's fatet̃ qd si cõstaret qd de vno actor sensit.⁊ de alio reus,ꝙ tunc nõ valeret iudiciũ Bar.reprehẽdit ⁊ dicit qd Pe.nesciuit soluere ꝯtrium,⁊ ꝙ illud qd dicit est cõtra istũ text. vbi certus est dissensus in ꝯctibus:ergo ⁊ hic in iudicio certum erat de dissensu,al's nõ esset recta differẽtia inter stipulationẽ ⁊ iudiciũ,nã in stipulatiõe loquitur qñ cõstat de dissensu:ergo vt sit recta similitudo debet poni qñ constat de dissensu in iudicio. Tu potes defendere Pe.vt dixi.ff.qd iste tex.in ver.sz hic magis,nõ loquat̃ in eodẽ casu in quo loquit̃ principiũ,sed qñ erat dubiũ de dissensu, ⁊ sic principiũ huius.§.bene loquit̃ qñ erat certũ de dissensu,quo casu non fit differentia inter stipulationẽ ⁊ iudiciũ.sed qñ sumus in casu dubij:tunc bene est differẽtia,⁊ loquit̃ tertia pars huius tex. ¶ Uideamus nũc quis sit verior intellectus an Bar.an Pe.⁊ pro intellectu Bart.quod in ver. sed hic magis.nõ mutet̃ sz cõtinuet̃ idẽ casus q ponit̃ in principio in quo tex.loquit̃ qñ ꝯstabat de dissensu.similiter ꝙ in isto versi.etiã loquitur qñ cõstabat de dissensu,facit ꝫm do.Pet.de Bexu.aduersatiua sz hic magis,q̃ vt veniat aduersando in iure,opz retinere eũdẽ casum.s.qd ꝯstabat de dissensu si dz esse bona differentia inter stipulationem ⁊ iudiciũ:al's nõ fieret differentia inter stipulationẽ ⁊ iudiciũ,sed inter certũ ⁊ dubiũ.Sed istud potest facile euadi:q: in casu dubio tunc bene fit differẽtia inter stipulationem ⁊ iudiciũ,vt.ff.dixi.Tu stringe fortius illã aduersatiuã sed,de cuius natura est vt per eam intelligat̃ repetita qualitas precedentiũ,ꝫm Bal.in notabili decisiõe statuti. in.l.omnes populi.ff.de iust.⁊ iur.in.xiiij.col.versi.iij.modo posterius trahit ad se prius. refert,sequit̃ ⁊ multũ cõmendat do. Alex.in.l.filius a patre.in prin.col.xij.ff.de lib.⁊ posthu.Sicut ergo prin.huius.§.loquit̃ in casu certo:ita etiã in ver.sz hic magis.Et ꝑ certo inspicienti bene literã apparebit non fieri aliquã mutationẽ casus,sed eandũ continuari. ¶ Quid tenendũ:ego teneo intellectũ Pe.de bella.qui est magis amicus litere,⁊ ꝫm quẽ non reprehendit̃ dictũ Aristonis.Moueor in primis:q: si tex.in ver.sed hic magis.loqueretur quãdo essemus in casu claro ⁊ certo,ꝙ ꝯstaret de dissensu actoris ⁊ rei,certe tex.inepte diceret,ꝙ magis sit credẽdũ actori quã reo,⁊ sic in isto tex. inepte decideretur quod magis sit stãdum declarationi vnius q̃ alterius,cum in claris non sit locus coniecturis. l.continuus. §.cũ ita,in fi.ff.eo,ergo apparet quod tex.loquitur in casu dubio,⁊ sic quod intellectus Petri nõ solum sit verus,sed quodammodo quasi necessarius.hic.Secundo ⁊ fortius si iste tex.in versiculo sed hic magis loqueret̃ in casu certo quãdo cõstabat de dissensu.certe clarũ est quod tũc stipulatio est ipso iure nulla , vt hoc tex.in prin.⁊ in.l.continuus.§.j.ff.eodem.ad quid ergo staretur tunc interpretationi ipsius rei cum stipulatio sit nulla:Tertio retorquet̃ in oppositũ aduersatiua sed,que cũ sit posita sine copula denotat diuersitatem ⁊ in iure ⁊ in facto.glo.in.l.sed ⁊ si lege.in princ.cum vulg.ff.de pet.hered.gloss.in.l.patris ⁊ filij.vbi dixi.ff.de vulga.⁊ pup.Bar.in.l.hoc amplius.§.de his autem. ff.de dam.infe. Ergo vt sit diuersitas in facto habemus necesse dicere ꝙ prin.loquatur in casu certo,⁊ ver.sed hic magis.loquatur in casu dubio.al's si vtrũq̃ loqueretur in casu certo nõ esset aliqua diuersitas in facto,sed solũ in iure. ⁊ si diceres quod aduersatur ad versi.immediate precedentẽ ibi quod ⁊ in iudicijs Aristo examinauit.Dic quod ad illum versiculum bene potest aduersari in iure,sed non in facto si bene cõsideres.Nisi forte diceres quod hic aduersatiua sed,nõ stet aduersatiue,sz correctiue corrigendo dictum Aristonis,vt per Bar. in.d.§.de his autem.per illum tex.in vers.Neratius autem.sed vitanda est correctio quantum potest.l.precipimus.in fin.C.de app.c.cum expediat.de elec.in.vj.Quarto dum tex.dicit sed hic magis est, ista dictio magis,non stat electiue nec etiam correctiue,vt alias habetur per gl.⁊ doc.in.l.iubere cauere.ff.de iurisd. omnium iudi. per Bal.no.in.l.transactione finita.C.de transac.tex. vult dicere magis est , id est plus est in iudicijs,vt is petitus videatur , de quo actor censerit : quia potius credendũ est actori,quam reo: ergo loquit̃ tunc in casu dubio.Quinto si bene aduertis Bar. in solutione quã dat ad oppo.ff.formatã,dicit quod oppositio procedit in casu certo:ergo vult inuitis dentibus quod iste tex. loquat̃ in casu dubio,⁊ sic tenet effectualiter illud in quo reprehẽdit Pet.s.quod iste tex.intelligat̃ in casu dubij,vt statim eũ referam:⁊ sic si bene aduertis Bar.videtur sibijpsi quodammodo contrariari, vt statim plenius referam. ¶ Tenendo tamen intellectũ Bar.qd iste tex.contineat eundũ casum,⁊ semper loquatur in casu certo,ad oppositionẽ.ff.factam.Bar.alio modo respondet ꝙ si ex ipsa cõtestatione cõstaret de dissensu quod de vno senserit actor ⁊ de alio reus , inspectis forte verbis petitionis ⁊ spõsionis:⁊ tunc procedit cõtrariũ supra formatũ, quod iudiciũ nõ valeret.Sed iste tex.debet intelligi quando ex litis conte.non apparebat euidenter dissensus:quia litis cõtestatio est simpliciter facta:⁊ sic quãdo sumus in dubio, ⁊ tũc est differentia inter contractus ⁊ iudicia:q: in cõtractibus põt reus ꝓbare qd nõ sensit de eo de quo sensit actor,⁊ ꝓbato tali dissensu nõ teneret cõtract⁹,vt hoc tex.in prin.sed in iudicijs nõ admittitur reus ad probãdũ talẽ dissensum:q: lex presumit qd reus senserit de illo de quo sensit actor,⁊ contra istam presumptionẽ iuris non admittit̃ probatio in ꝯtrium,⁊ dato ꝙ esset admissus reus ad probandũ talem dissensum ⁊ eum probaret:non p hoc vitiaretur iudicium,⁊ nihil releuaret probatio cum.l.velit credi in iudicijs actori per istũ tex.quẽ ita intelligit ⁊ ampliat Bar.⁊ cum Bar.tenet Ang.Cu.⁊ Pau.de ca.hic.Sz mihi plus placet solutio ⁊ intellectus precedens Pe.de bella per. qui magis amicatur litere.⁊ si bene cõsideras solutionẽ Bar.in effectu parum discrepat a solutione Pe.⁊ Bar. presupponit illud in quo repꝑhendit Pe.l.qd iste tex.loquat̃ in casu dubio:q: in casu certo ꝑcedere nõ posset per oppositionẽ.ff.formatã nisi qd in casu dubij Bar.ponit differentiã inter ꝯtractus ⁊ iudicia circa admittendã vel nõ admittẽdã probationẽ rei.Subdit Bar. se credere qd si ex hoc propter iustũ errorẽ reus omisisset aliquam defensionẽ qd restitueretur in integrum ex clausula generali si qua mihi iusta causa videbit̃.⁊ cũ Bart.tenent Imo.⁊ oẽs excepto Ang.q in hoc tz cõtra Bart.Quia cũ ista sit ꝑsumptio iuris ⁊ de iure ꝫm eum:ergo non dz admitti probatio in contrarium.l. antique.vbi gloss.C.ad Uelleia.⁊.l.fi.in prin.vbi glo.C.arb.tut. cum vulgarib.nisi per confessionem partis, vt notatur.in auth. sed iam necesse.⁊ in corpore vnde sumitur.C.de don.ante nupt. ⁊ sic frustra peteretur talis restitutio ꝫm eũ. Sz in hoc verior est snĩa Bart.q: lz reus non sit audiẽdus negans se in litis contest. de alio sensisse:q: reus hoc faciliter negaret, vt hoc tex.⁊ sic aperiret̃ via fraudibus , nõ sic est in eo qui vult probare defensionẽ legitimam iusto errore dimissam,quã facere potuisset si sensisset de illo de quo actor.Et isto casu etiã cõtra presumptionẽ iuris ⁊ de iure admittit̃ probatio,vt quis restituatur ex clausula generali,vt hic per do.Alex.⁊ ego late dixi in commẽto.l. admonendi.ff.de iureiu.Et de ꝓbatione que nõ debuit admitti, an si fuit admissa operetur effectum.dixi in.l.patre furioso.per regulam illius tex.ff.de ijs qui sunt sui vel alie.iu. ¶ Gloss.j.in verb. nihil actum.quam diuide in tres partes. In prima allegat tres concord.ad tex.In secunda opponit ⁊ dupliciter soluit.In tertia timore cõtrarij de distinctione se remittit.secunda est ibi,sed
5 contra.in eod.tit.iij.ibi,⁊ adde distinctionem. ¶ † In ead.glo.

Universidad de Deusto Biblioteca

ibi, sed ibi accedebat ista est bona solutio: q2 dissensus in re prin cipali vitiat. ita loquit iste tex. sed dissensus in accessorio nō vi- tiat istud accessoriū. ita loquit. d. l. si in emptiōe. in pn. ff. de ꝯhē. emp. alle. per gl. ratio pōt esse duplex. Prima gnalis: q2 attēdi dz qd principalr agit. l. si quis nec cām. ff. si cer. pe. nec debet ac- cessorium regulare suū principale. l. qd per manus. ff. de iu. cod. Secūda specialis ratio colligit ex illo tex. in. d. l. si in emptione. in prin. q2 qñ emo fundū certo pretio pacto apposito qd etiam mihi des stichū seruū, & plures sunt stichi, & de vno sensit vēdi tor de alio emptor, iste dissensus nō vitiat obligationē de sticho q2 verisimiliter emi fundū cariori ptio ppter accessionē stichi: vnde essem in dāno si dissensus vitiaret in totū vēditionē. Vñ cogit vēditor vnū ex istis dare de quo dicat se intellexisse. ita est tex. ibi, que ratio cessat in stipulatione que vitiat in totū ppter dissensum, nec ibi resultat damnū vel iniquitas, vt inquit glo. in l. si decē. ff. loc. quā Bar. j. allegat ad aliud ppositū. & si dicas q tex. iste se fundat, q2 stipulatio ex vtriusq3 consensu pendet: rñ- de verū quo ad ipsum principalem ꝯctum. Itē vide qd per. d. l. si in emptione. in prin. tenet no. Bar. in. l. si quis arbitratu. in. ij. col. ff. e. qd ꝯctu principali pfecto super accessorio recedit a per- sona arbitratoris, vt ibi per eum sequens solutio gl. qd ibi non cōstabat de dissensu cōiter reprobatur per. d. l. si in emptione. in

6 prin. que loquit vt apparebat de dissensu. ¶ † Gl. in ver. actori. ibi, eligere volenti. gl. melius dixisset declarare volēti: q2 hic nō agit de aliqua electione, sed de declaratiōe verbi obscuri. Item facultas eligendi in alternatiuis bene trāsit ad heredē debētis eligere, vt statim dicā. No. perpetuo istā gl. quā Bar. & doc. mul tum cōmendant & dicunt esse valde notandā. Ex qua habes q lz actor dū viuit possit declarare id tñ nō trāsit ad ei9 heredes: q2 ius declarādi id qd est ambiguū est psonalissimū. vt. j. subdit Bar. hic: & iō nō egredit psonā actoris, & sic non trāsit ad eius he redes, vt hac gl. idē tenent gl. Bart. & alij in. d. l. idē Pōponius scribit. §. fi. ff. de rei ven. bene facit tex. in. l. cētesimis. §. fi. vbi etiā ad hoc notaui. ff. eo. idē tenēt Bar. Bal. Ang. & alij in. l. si quis intētione. ff. de iud. & in. d. l. si qs a filio. §. si quis plures. ff. de leg. j. cū alijs concor. traditis per do. Alex. & ista est cōis sniā a qua nemo discrepat. Facit q2 pprie sue volūtati qs debet esse decla- rator & nō alius, per illud qd no. gl. in. §. sed iste. inst. de act. & per illud qd not. gl. reputata sing. in. c. statutum. §. accessorē. de rescr. in. vj. Et sic habes quod declaratio verbi obscuri positi in libel lo si non est facta per actorem, iuxta. l. si quis intentione. ff. de iu di. non potest postea fieri per eius heredem. Subdit Bar. qd in hoc differentia est inter declarationē voluntatis que nō transit ad heredes quādo actor sensit de certo, & electionem in alterna- tiuis que bene trāsit ad heredes. l. si stipulatus fuerim. in prin. ff. e. Adde aliā differentiā q2 declaratione semel facta nō potest amplius declarās variare. l. quicquid astringende. in prin. cū gl. no. j. eo. Bar. hic in fi. secus est in electione in contractibus, vbi bene admittitur variatio. l. eum qui certarū. & l. qui ex plurib9.

7 j. eo. ¶ † Limita conclusionē gl. Bar. procedere quando decla ratio heredis posset afferre preiudicium reo. ita procedit regu- la huius gl. secus qñ non posset afferre nisi commodum & vtili- tatē: vt est in. l. si quis a filio. §. si quis plures. cum glo. ff. de leg. j. Et per hoc infert signanter Bar. qd qñ stipulatio esset ex causa lucratiua. ita qd quicquid legatur prodest stipulatori: tunc mor tuo reo eo casu quo ad eū pertineret declaratio, iuxta. l. stipula tio ista. §. in stipulationibus. & l. quoties in stipulationib9. ff. eo. tunc etiā eius heres pōt declarare. ar. d. §. si qs plures. cum glo. secus si stipulatio esset ex causa onerosa: tunc vitiat. ar. l. si decē. in fi. cum glo. no. ff. loc. & idem voluit ipse Bart. in. l. gerit. in. iij. col. ff. de acquir. her. refert & sequitur do. Alex. in. d. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. eo. Et sic nota diligenter Bar. velle qd actor potest declarare in preiudiciū rei, quāuis ipse reus tra- ctet de dāno. quod reputat Cu. esse mirabile & absurdū. ¶ Sz tu aduerte, licet omnes teneant quod heres actoris nō possit declarare verba obscura libelli, potes tenere contrarium contra omnes quod imo heres possit declarare ex quo censetur esse ea dem persona cum defuncto, vt in authē. de iureiurā. a mo. prest. in prin. item heres succedit in instantia iudicij & cause. l. si eū ho minem. cum materia. j. de fideiuss. vnde cū succedat in instantia cause: ergo & in accessorijs eius maxime si defunctus egit nō ex suo facto: & sic heres potest que scire declarare vt ipse actor. nec ob. preiudiciū aduersarij, nam fuit in culpa: quia debuit a prin- cipio petere declari. ar. l. fin. cum glo. j. ad finē. C. de anna. excep. ideo damnū quod quis sua culpa sentit sibi imputet, vt in regu. cum quis. ff. de reg. iu. in. vj. Preterea dictū preiudiciū aduer- sarij potest esse etiam si defunctus declarauerit dum viueret: q2 declarat non ex cōiecturis sed fm suam voluntatē, prout. j. per Bart. in vlt. col. post mediū. non obst. tex. in. d. l. centesimis. §. fi. ff. eo. qui solus videbatur bene facere pro communi conclusione glossarū & doc. q2 respondeo quod loquitur in implemento cō- ditiōis quod debet fieri ex forma specifica, ideo nō trāsit ad he redem. l. qui heredi. in prin. ff. de cōdi. & demō. similiter tex. in. d. l. idē pomponius. §. fi. ff. de rei ven. nihil facit in pposito, q2 di- cere put dicit glo. hic & ibi, qd ideo ibi incertitudo rei petite im pediat condemnationē: eo q2 actor noluit declarare, vel q2 deces sit, esset violētia & manifesta diuinatio ad illū tex. lz Bar. & oēs hic & ibi sequant. similiter dū Bar. respōdet ad. l. si stipulat9 fue rim. in prin. ff. eo. qd ibi loquit in electione que bene trāsit ad he redes sicut ipsa obligatio. secus in declaratione volūtatis quā- do sensit de certo. nā Bar. nō assignat cōcludentē rōnem diuer sitatis inter electionē & declarationē, presertī cū electio sit etiā quedam declaratio. & est mere personalis, ideo nō trāsit a seruo vel filio in patrē vel dnī, vt est ibi tex. Itē adde q erronea ꝯfes- sio pōt reuocari, nō solū per eum qui errauit, sed etiā per ei9 he- redē. tex. est i. l. nō idcirco. C. de iu. & fac. ign. que. l. est ad hoc no.

8 fm Bal. i. l. error. circa fi. C. e. de iu. & fa. ign. ¶ † Extra gl. Bar. inducit istū. §. ad dictum testis ambigue deponētis de sticho & non declarantis de quo an debeat declarari pro reo an pro acto re. dic vt hic per eum bene loquentē. Adde dum tenet q verba ambigua plata ab vno ex litigātibus, in quibus substātiat iu- diciū semp interpretant pro eo, siue sit actor siue sit re9, per no. p Dy. in. c. cōtra eū. de reg. iu. in. vj. & ita ampliat. l. si quis intētio ne ambigua. ff. de iu. Adde. d. Ant. idē pleni9 tenēte i. c. ex lrīs. primo. de spōsa. d. Alex. in cōsi. clxxxiij. v. vo. qd inc. viso pūcto qōnis. col. ij. ¶ Item dum Bar. tangit an in alijs q interpreta tiōe verbi ambigui magis faueatur reo vel actori. Bar. omittit vnum casum. s. circa media cause. de quo dixi. ff. in. ij. no. & latius

9 in. l. de die in prin. ff. qui satis. co. ¶ † Subdit Bar. q pcurator generalis nō potest declarare verbum ambiguum libelli dati a dño, sicut nec pōt heres vniuersalis, & sequit Ang. & Alij Bal. & Ang. in. l. idē pōpo. §. fi. ff. de rei vē. Ang. in. d. l. si quis intētio ne. Sed aduerte: q2 in hoc etiā posset teneri cōtra Bar. & oēs q etiā procurator generalis possit declarare verbū ambiguū posi tū in libello dato a dño: q2 instantia cause & iudicij trāsit in ipm procuratorē sicut etiā. ff. tenui in herede. ecōtra aūt libellū & actū a procuratore si dñs mandauit specialiter fit dari, tūc ipse dñs poterit declarare, alias procurator. ar. in. l. in seruos. ff. de lib. cā. gl. in. l. cum mancipium. ff. de edi. edi. alias si pcurator nollit de clarare tenet dño & re9 absoluet, declaratio ergo ē psonalissima, & debet fieri ab eodem. & nō egredit personā, fm Bar. ¶ Item

10 per predicta tenet Bar. † q si iudex inquirit talē inquisitionem eius successor declarare nō poterit: & sic successor in offō nō pōt declarare verbū ambiguū prolatū a iudice antecessore. & sequit Bal. in. l. ij. C. de sentē. ex breui. reci. Ang. in. l. ex facto. in prin. ff. de vul. & pup. intelligit Bar. & bñ hoc procedere in declaratiōe que fit ex mera voluntate illa non transit ad successorem in offi- cio. secus in declaratione que fit ex verisimilibus cōiecturis, vel ex actis cause: q2 illa bene trāsit ad successorē in officio, vt etiaz tenet Bar. in. l. ab executore. in princip. ff. de app. & in. l. termina to. C. de fruc. & lit. expē. Bal. in. l. fi. C. de leg. agn. & alij hic: ratio, q2 censetur idē iudiciū & eadē persona. l. pponebat. ff. de iu. & c. innotuit. de elect. q2 officiū cuius respectu antecessor inquisiuit vel sentētiauit nūquā morit. ca. si gratiose. de rescrip. in. vj. ideo successor in eodē officio pōt declarare. ¶ Per ista subdit Bar. quod boni assessores capientes aliquem exbannitum cū plures reperiantur eiusdē nominis & cognominis non statim veniunt ad executionem cōdemnationis, sed primo faciūt eum cōfiteri qd est ille de quo fit mentio in banno, & est idem homo, & idem corp9, & si nō possent ab eo talē cōfessionē extorqre tūc assumat probationē aut verisimilia qd est ille homo de hoc maleficio in- culpatus: ita quod verisimile sit iudicez qui iudicauit de eo sen sisse. & cū Bar. tz Cum. hic. Idē tenet Bar. in. l. demōstratio. in prin. in. vj. q. & ibi Imo. ff. de condi. & demon. Idem Bar. in. l. di uus. ij. in. ij. col. j. de cust. reo. vbi dicit se ita pluries practicasse. & idem Bar. in. l. j. C. si vn9 ex plu. app. Ang. de are. in. §. quadru- pli. instit. de actio. adde qd in contrarium tenent Bal. Ange. et Pan. de ca. in. l. hac cōsultissima. in. ij. colū. C. qui test. face. pos. Ang. in. l. ij. ff. de libe. & post hu. do. Alex. hic cōcordat istas opi niones. vt hic per eum, quā concordiam ponit etiā idē. d. Alex.

11 in. d. l. ij. ff. de lib. & post hu. † Tu aduerte qñ iudex faceret reū ca ptum cōfiteri se illud maleficium cōmisisse: tunc res esset plana, qd ex cōfessiōe capti posset iudex eū cōdēnare: etiā ex inordina to processu. vt est doctrina Inno. communiter approbata in ca. qualiter & qñ. scdo in pe. co. de acc. Bar. in. l. cōfessus. j. de cu. reo rū. & est bonus tex. in. c. pisanis. de resti. sp. Cōfirmat: q2 talis cō fessio facit notoriū. c. fi. de cohabi. cle. & mu. ergo ei nō obs. defe ct9 ordinis iuris: q2 i notorijs talis ordo nō reqrit dicit tex. i. c. ad nostrā. tertio. de iureiu. & ita etiā tenet Ange. Imo Cu. & d. Alex. hic. Ang. Imo. & d. Alex. in. d. l. ij. ff. de li. & post h. & dicit egregie

egregie Bal. in. c. si quis seruum. §. si inter duos. in fi. ff. de leg. ij. qd cum ista questio alias accidisset de facto Florentie quod ad omne dubiū euitandū iudex fecit captū confiteri qd ipse cōmi- serat tale maleficiū & qd citatio eū comprehēderet, & isto modo omne dubium fuit sopitū fm eū, als non videt qd sufficiat con fessio istius capti qui dicat se esse illum de quo fit mentio in bā- no, ex quo tale bannū est nullū propter incertitudinem citatio- nis persone citate. l. aut qui aliter. §. j. ff. qñ vi aut clam. glos. in. l. eum quem tenere. ff. de iudi. Item in criminalibus persona de- bet clare designari. l. libellorum. in princ. j. de accu. q non est hic propter pluralitatem nominum. l. hac consultissima. C. qui test. fa. pos. Et in hoc Bar. male dicit & communiter damnatur per Ang. & Imo. hic, & Ang. in. d. l. ij. ff. de lib. & posthu. cum cōcor. hic traditis per Alexā. Tu tamen potes saluare Bar. quando iste fuisset per nūcium specifice citatus, & sic citatio valuit & ita confessus est iudici, licet in actis non appareat nisi citatio gene ralis de Titio talis cognominis, de quo plures alij reperiunt.

1 ☞ Si alternatiue interroganti respondeatur de vno tantum vitiatur stipulatio in speciebus. secus in summis. item secus si precedat interrogatio copulatiua. vt. j. nu. 2.

1 **Si stipulante.** † Si alternatiue interrogāti re- spondeatur de vno tñ vitiat sti pulatio in speciebus. secus in summis. Item secus si precedat interrogatio copulatiua. h. d. & de ista materia fuit dictū in. l. j. §. si stipulāti. & in. §. pe. vbi Bar. distinguit. ff. e. & habet tria dicta que patēt ex summario. scdm ibi, diuersa causa. tertiū & vltimū ibi, item si ego plures res. Ratio primi dicti est: quia diuersitas est in qualitate: quia ego interrogaui te alternatiue de duobus, & tu respondes precise de vno: ideo non valet: quia diuersitas in qualitate vitiat stipulationē. l. j. §. si qs simpliciter. ff. eo. Et ideo tex. hic dicit nec ad interrogatū esse responsum. vbi proprie tex. voluit istā rationē assignare: q2 interrogaui te alternatiue, & tu respondes de vno simplr: ideo vitiatur stipulatio. Ratio secun di in alternatiua summarū est: q2 licet stipulator alternatiue in- terroget promittis mihi. x. aut. xx. tñ q2 scit q rñdebit de mino ri summa: q2 nemo presumit velle iactare suū. l. cū de indebito. §. fi. ff. de prob. ideo videtur stipulatus minorē summā, & sic res- pondendo de minori summa, videtur ad interrogata rñdere, & sic maior summa pro superuacua habet, vt dicit glos. hic ibi, vel tertio. Nam etiā si ad alternatiuā summarū simpliciter rñdisset promitto, intelligeret pmittere minorē, per regulā positā in tex. q2 semp in summis id qd min9 est rñderi videt. Et si dicis qua re in alternatiua specierū non ita intelligit promittere vtiliorē, & qui est minoris ptij: Rñde ppter affectionē que pōt cadere in speciebus: q2 promissor aliquando libentius dabit speciem mi- noris pretij propter speciem digniorem. §. preterea. inst. de act. & l. fi. ff. de vsu & hab. & hic in glo. in. j. sol. que affectio non cadit in

2 summis. l. nummis. ff. de in li. iurand. ¶ † Limita istum tex. qñ in alternatiua summarum esset electio promissoris, & sic vtrūq3 esset in obligatione: tunc vitiaretur stipulatio in toto sicut in al ternatiua specierum. ita no. tenet Bart. in. l. j. §. pe. vbi dixi. ff. eo. Ratio tertij dicti ponitur in text. q2 quādo stipulor copulatiue plures res tot dicuntur esse stipulationes quot sunt res. l. scire debemus. in princ. ff. eod. ideo respondens de vno respondet ad interrogatum vnius stipulationis, ideo stipulatio valet.

1 ☞ Super re a communi commercio exempta obligatio non contrahitur & contracta extinguitur, nec reuiuiscit impedimen to cessante, & que sit ratio quare non reuiuiscit. j. nu. 2.
3 Basilica quid sit.
4 Quatuor species rerū que non possunt in stipulationē deduci.
5 Non est inspiciendum quod potest euenire quando presens sta tus ad illud non tendit.
6 Res promissa si desinat esse in commercio nostro absque facto promissoris, & ante eius moram liberatur promissor.
7 Quod dissoluit obligationem iam contractam fortius impe- dit contrahendam.
8 Obligatio semel extincta propter aliquam causam annullantē non reconualescit licet tale impedimentum cesset.
9 Cessante causa annullationis non cessat effectus ex quo effe- ctus est iam consummatus.
10 Contrariorum non est eadem disciplina.
11 Promittens certam quātitatem vini siue fructuum ex fundo non liberatur fructibus non natis seu natis & consumptis.
12 Ex dissimilibus non fit recta argumentatio.
13 Stipulatio liberi hominis vel rei sacre facta tempore prohibi- to licet collata in tempus licitum, nihil tamen valet.
14 Tristis futurus euentus alicuius sinistri casus & aduerse fortu ne non est habendus in consideratione.
15 Nauis dissoluta causa non reficiendi, licet postea reficiatur non censetur eadem nauis sed diuersa.
16 Valet ar. de legato ad stipulationē nisi det ratio diuersitatis.
17 An ea que tollunt iam cōtracta impediant fortius ꝯtrahēda.
18 Si statuto caueat quod qui fuerit exbannitus elapso termino banni nō possit esse de prioribus ciuitatis, & sic de decurionib9 etiā si fuerit rebannitus vel exemptus & alio statuto caueat qd qui interfecit rebellē sit exemptus ab omni banno q incurrisset vel incurrere posset ppter ei9 delicta pterita si ꝯtingat q aliqs sit bannitus nisi compareat intra tantū tempus intra talem ter minum banni interfecit rebellem non poterit esse de prioribus.
19 Statutum prohibens bannitum esse de prioribus habet locū etiam in eo qui tātū momēto tpis stetit exbānitus & exēptus.
20 De momento seu actu momentaneo non est curandum.
21 Si testator fecit substitutionē filio si sine filijs decesserit, & ipse moriatur cum filio qui non viuit nisi vno momento temporis, tamen substitutio fideicommissaria est extincta.
22 Si statutū simpliciter dicat qd filius masculus excludat femi- nam sufficit q momēto eā excluserit vt sit exclusa in perpetuū.
23 Matrimonium momentaneum sufficit vt vir lucretur tertiam partem dotis vigore statuti.
24 Priuilegia dotis competunt etiam si ma trimonium tantum momento duret.
25 Idē operatur oppositū in opposito qd propositū in pposito.
26 An contrariorum eadem sit disciplina.
27 Si fructus debeantur ex certo fundo an fructibus non natis vel natis & sine culpa consumptis obligatio extinguatur, an differatur in sequentes annos.
28 An sit inspiciendum quod euenire potest.
29 An domo destructa si superest area & reficiatur de nouo, an di catur noua domus.
30 Ecclesia funditus destructa & reedificata an dicatur eadem ec- clesia vel diuersa.
31 An excommunicatis canonicis alij loco deficientium subroga ti sint excommunicati.
32 Excommunicatio est pena personalis que infertur anime vere delinquenti.

1 **Sacram.** † Iste. §. est famosus, & solet ab oīb9 diffi- cilis reputari. h. d. Sup re a cōi cōmercio ex empta obligatio nō ꝯhitur & contraria extinguit, nec reuiui- scit impedimēto cessante: secus in naui animo reficiēdi dissolu- tā & ex eisdē tabulis refectā vbi obligatio nō extinguit, sed effe ctū reassumit. Itē secus in fructibus natis & cōsumptis, in qui bus etiā non extinguit obligatio, sed expectatur qd alij nascan tur. Aliud in domo vsq3 ad areā dissoluta etiā ea intentione vt ex eadē materia reficiatur: nā diuersa censet, & sic stipulatio am- plius nō reuiuiscit. h. d. totus iste. §. ¶ Diuidit in septē partes principales. In prima sup re que nō est in cōmercio nostro po- nit tria dicta. s. qd obligatio sup ea non potest ꝯhi, & qd si prius erat contracta extinguit, & qd nō recōualescit, licet tale impedi- mentū cesset: vnde si res promissa efficiatur sacra, vel seruus p- missus efficiat liber extinguit obligatio iam nata: ergo multo magis impedit ab initio ꝯhēda. Quia facilius ab initio impe- dit aliqd fieri quā factū tollat. l. patre furioso. ff. de ijs qui sunt sui vel alie. iu. & c. quemadmodū. circa med. de iureiu. Item res non pōt incipere ab eo casu a quo ante cepta finiret vt statim. j. dicā. ¶ In scda que est ibi qñ quidē scdm primū intellectū glo. ponit ratio eius qd iam dictū erat nō reuiuiscere obligationem lz cesset impedimentū, vel scdm aliū intellectū gl. remouet que- dam obiectio que statim. j. declarabit. ¶ In tertia ibi, nā & si na uem cōtra illud qd dictū est qd qñ cessat impedimentū, tñ obli- gatio nō reuiuiscat opponit de duobus exēplis. s. de naue pmis sa & postea dissoluta, & deinde refecta: q2 reuiuiscit obligatio q durāte dissolutione cessauerat. Scdm exēplū de quo opponit. est si fui stipulatus certā quantitatē vini ex tali fundo si nascat ibi vinū, & sic obligatio incipiat sortiri effectū, deinde sit cōsum- ptum sine culpa promissoris, desinit habere effectū: q2 nō tenet pmissor dare vinū nisi ex illo fundo, & tñ si postea vinū in sequē ti anno nascatur obligatio reassumit vires. ¶ In quarta ibi, sz hec dissimilia sunt. iurisc. respōdet q isti casus sunt dissimiles ad primū casum, & primo ponit diuersitatē inter primū casum, & istū de vino: q2 obligatio vini nascituri cōtinet vinū in genere qd pōt subijci cōmercio nostro & dicta obligatio hz tacitū tps, & sic tractū in futurū quo vinū nascat: & expectare qd nascat vi nū ciuile & honestū est. Sz in hoie libero pmittit qd in specie & tpe ꝯcte stipulationis non pōt subijci cōmercio nro nec nro do- minio, & sic stipulatio liberi hois non vz pure. ita nec sub condi tione: q2 res dz esse in cōmercio nostro tpe ꝯct9 & expectare tri- stem & aduersum casum, & sic aduersam fortunā q efficiat seru9 nō est ciuile neq3 honestū. Et sic tex. ponit tres differētias iter stipulationē vini in qua futurū tps attēditur vt stipulatio reui uiscat, & stipl'onē liberi hois in qua non attendit qd possit fieri

Universidad de Deusto Biblioteca

seruus. ¶ In quinta ibi, ꝛ nauis si hac mēte. respōdet ad aliud
exemplū de naui ponens diuersitatē inter istos casus. nā qñ res
efficit̃ sacra, fit ea mēte ꝛ ꝓposito vt nunq̄ ꝓphanet̃, ꝛ qñ seruꝰ
manumittit̃ similiter fit ea mēte vt postea non reuertat̃ in serui-
tutē ptꝫ: qꝛ expectare seruitutē esset ĩhonestū ꝛ inciuile, vt dixi.
Sed in re nobili ꝯsistēte ex materia ꝛ forma vt est nauis: qꝛ ani-
mus dissoluēdi nauē, ꝛ in aliū vsum cōuertēdi vel iterū reficiēdi
nō est inhonestus, vñ si nauis dissoluat̃ ea intentione, vt ex eadē
materia reficiat̃ postq̄ fuerit refecta reputabit̃ eadē nauis, ꝛ iō
stipulatio sup ea interposita licet interim fuerit extincta: tamen
reassumit vires ꝛ effectū postq̄ fuerit refecta, si āt nauis sit dis-
soluta ea intētione vt in aliū vsum deducat̃: tunc censet̃ diuersa
res, ꝛ stipulatio sup ea interposita extinguit̃ nec ampliꝰ reuiui-
scet etiā si ꝓmissor mutaret ꝓpositū. ¶ In sexta ibi, sicuti ď edi-
bus. ponit aliū casum de domo destructa in quo videbat̃ idē di-
cendū qđ in naui vt distinguat̃ qua mēte fuit facta dissolutio, ꝛ
tamē determinat cōtrariū qđ imo nō distinguat̃ quo animo sit
destructa, sed an domus fuerit in totū destructa vsq̄ ad funda
menta, ꝛ vsq̄ ad areā. nam etiā si ea intentione eā funditus de-
struxerit vt ex eadē materia reficiat̃, tñ reputat̃ diuersa domꝰ, ꝛ
stipulatio sup ea interposita extinguit̃, nec ampliꝰ per eius refe-
ctionē reuiuiscit: secus si nō fuerit in totū destructa, sꝫ tigna re-
mota ꝛ postea reposita: qꝛ adhuc reputat̃ eadē domus. ¶ In
septima ꝛ vlt. ibi, hic tractatꝰ ponit vtilitatē huiꝰ inuestigatio-
nis ad quid est vtile scire an sit eadē res vel diuersa, ꝛ sic habes
2 enucleatū ꝛ clare explanatū totū tex. ¶ † Solū restat declarā-
da scđa pars tex. ibi, qm̄ idem q̄ est obscura, ꝛ legit̃ in gl. duobꝰ
modis. Prima vt sit ratio eiꝰ qđ ꝑdixerat ꝙ obligatio nō resu
scitat̃ q̄uis res sacra ꝓphana efficiat vel ex libero seruꝰ: qꝛ vna
ꝛ eadē cā ꝛ liberādi ꝛ obligādi esset, hoc est eodem mō reuiuisce
ret sicut extinguit̃ qđ est cōtra naturam: qꝛ naturaliter de hoīe
viuo bene pōt fieri mortuus, sed ecōtra de mortuo nō pōt fieri
viuꝰ, ꝛ sic de nō esse trāsire ad esse: qꝛ vt dicūt philosophi a pri-
uatiōe ad habitū nō dat̃ regressus, ꝛ iste est bonꝰ sensus. Scđo
modo pōt intelligi ꝑm gl. vt sit ratio remotiua obiectionis que
posset fieri hoc modo. Nam dictū est qđ nō reuiuiscit stipulatio
impedimēto cessante: qꝛ sicut istud impedimētū facit extingui
stipulationē: ita si cessat dꝫ facere reuiscere vt contrariorū eadē
sit disciplina. Itē cessante causa dꝫ cessare effectus. l. adigere. §.
quāuis. s. de iure pa. ꝛ c. cum cessante. de app. iuriscons. rñdet ꝙ
propter hoc nō dꝫ reuiuiscere obligatio extincta: qꝛ eadē causa
liberādi ꝛ obligādi esset, ꝛ sic extinguēdi ꝛ reuiuiscēdi, ꝛ sic ope
raret̃ ꝯtrarios effectus, ꝛ isto mō est ratio remotiua. ¶ In tex.
ibi, sacrā. in quo differat sacrū a religioso, habes text. in §. sacre.
3 inst. de re. di. facit. l. fi. ff. vt in poss. leg. ¶ † In tex. ibi, aut basili
cam. Ang. exponit qđ basilica est domus regia vbi stabāt vena
lia, per. l. pediculis. §. itē cū quereret̃. ꝛ ibi gl. sic declarat. s. de au
ro ꝛ ar. leg. Tu dic plenius lꝫ ita declaratum non inueniā qđ ca
noniste aliter capiūt istū terminū q̄ legiste. nā canoniste capiūt
basilicam pro ecclesia. c. oēs basilice. xvi. q. vij. ꝛ c. j. de reli. domi.
ꝛ dicit do. Abb. in rub. de cōse. eccl. vel alt. qđ ecclesia anteq̄ cō
secret̃ ꝓprie appellat̃ basilica. sed post ꝯsecrationem assumit no
mē ecclesie. ad hoc allegat bonā gl. cū tex. quā reputat tenēdam
mēti. in. d. c. j. de rel. do. ꝛ ita etiam dicit Abb. in. c. fi. in. ij. no. de
eccl. edifi. tñ in materia fauorabili etiā priuilegiata appellatione
ecclesie venit basilica, ꝛ sic ecclesia nondū ꝯsecrata. ita no. Abb.
in. c. fi. in. j. no. per illum tex. de conse. ecc. vel alta. Sed ꝑm Ora-
tores ꝛ iuriscon. basilica non est locus sacer, ꝛ minus ecclesia, sꝫ
est locus publicus in quo iudicia ꝛ negotia publice exercent̃, ꝛ
venalia in stationibus inferioribꝰ exponunt̃, vt ptꝫ in hoc text.
ibi vel vsibꝰ publicis in ꝑpetuū relictā vt forū aut basilicā, ꝛ hic
nō capit̃ pro ecclesia cū dixerit sacrā aut religiosam. Alibi text.
in. d. l. pediculis. §. idē cū quereret̃. s. de au. ꝛ arg. leg. decidit etiā
in legato venire illud argentum muliebre ꝙ in basilica fuerit, ꝛ
qđ mulier negotiatrix cā negotiādi in basilica habebat. Unde
Uitruuius de architectura docet basilicā fieri oportere, vt supe
rius iudicia inferius negotia exerceri possint. Itē basilica etiaꝫ
đr domꝰ regia, put. s. retuli exponere. Ang. hic. ꝛ de hoc habes
tex. in. l. basilicā. C. de oper. publ. ꝛ dicit gl. in. d. §. itē cū querere-
tur. qđ basilica sic đr eo qđ basilicos grece, latine domꝰ regis đr
vbi stabant venalia. Sed vide tex. qui videtur cōtrariū probare
in. §. sedebūt. in aut. de iud. in ver. in regia basilica. nā si basilica
sit simpliciter intelligeretur domus regia, vt gl. ꝛ Ang. volūt su
peruacuo ibi adijceretur regia, tñ gl. ibi dicit ꝙ ille tex. appellat
basilicā illud palatium maius qđ est Rome apud Lateranū.
Sꝫ qđ etiā basilica apud oratores capiat̃ ꝓ domo regia, acce-
dat illud Plauti basilice ornatus incedit hoc est regie ꝛ excellē
4 ter. ¶ † No. primo ex tex. quatuor species rerū q̄ nō possunt in
stipulationē deduci. s. res sacra vel religiosa, liber homo ꝛ basili-
ca. Itē res ad vsum publicū destinate. adde generaliter idē esse

in oībus rebꝰ que nō sunt in cōmercio nostro, vt habes exēplū
in. l. apud Julianū. §. fi. cū. l. seq. ꝛ pn. seq. s. de le. j. rō duplex assi
gnat̃ in isto text. Prima circa principiū ibi, nā ꝛ cū qs. nā si res
ꝓmissa efficeret̃ postea sacra vel religiosa, vel seruus promissus
efficeret̃ homo liber, extingueret̃ obligatio iā ꝯtcta: ergo multo
magis dꝫ ab initio impediri ꝯtrahēda, vt dixi. s. in apostil. tex.
Scđa ratio est, ꝛ quidē notabilis ꝙ vbi ꝑm tꝑs presens aliqđ
non pōt subijci dñio nostro in genere suo, ibi non pōt super illo
cōtrahi obligatio nō solū pura, sed nec etiā in diē vel sub condi
tione, ꝛ ista rō assignat̃ hic in ver. sed h. c dissimilia sunt. in duo-
bus locis. ¶ Limita istū tex. vt procedat qñ stipulator non hꝫ
cōmerciū rei quā stipulet̃, tūc stipulatio est nulla, secꝰ si nō esset
in cōmercio promissoris. tex. est faciens istā differentiā in. l. mul
tum interest. s. eo. ¶ Scđo limita istū tex. procedere qñ aliquis
simpliciter stipulat̃ rē que nō est in cōmercio ipsius stipulātis,
quo casu stipulatio simplex intelligit̃ ad dādū ꝯtrahi. l. si ita dis
trahat̃. s. de cōtrah. empt. ꝛ. l. nemo rem suam. in prin. s. eo. ideo
nō vꝫ. Quia ad tales res que nō sunt in cōmercio non pōt ꝯhi
obligatio dandi, sed bene ad tradendū valeret stipulatio, vt est
glo. no. inst. de inu. stip. in prin. in ver. idem iuris. in glo. in versi.
sacram, ꝛ in. l. liber homo. j. vbi dicetur. j. eo. ¶ Tertio limita vt
ꝓcedat qñ res est oīno exēpta a cōmercio nostro, vt in quatuor
exēplis tex. si aūt esset exēpta a cōi commercio de per se, sꝫ cum
alia re, quid iuris, vidimus in. d. l. multum interest. s. e. habetur
5 in. l. cetera. in prin. s. de leg. j. ¶ † Secūdo nota ex tex. ibi, quā-
uis res ꝛc. qđ nō inspicit̃ ꝙ potest euenire qñ presens status ad
illud non tendit, vt hic, ꝛ. l. vbi Bar. no. s. de iu. iur. iurand. secus
si ad illud tenderet. vt. l. qui bona. §. cū inter. s. de dam. infe. ꝛ. l. si
6 quis domū. s. loc. de quo. j. per Bar. vbi latius dicet̃. ¶ † Ter
tio not. in versi. nam ꝛ cum quis. ꝙ si res promissa desinat esse in
commercio nostro absq̄ facto promissoris, ꝛ ante eius morā li
beratur promissor perinde ac si res esset exepta. Et ex hoc ha-
bes tria correlarie notare. Primū ꝙ si res veniat ad eū casum
a quo incipere nō potest qđ vitiatur de quo: qꝛ est via brocardi
ca, habes per Bar. ꝛ alios in. l. pluribus. §. ꝛ si placeat. j. eodem.
7 ¶ † Secundū habes qđ illud qđ dissoluit obligationē iam cō-
tractam fortius impedit eam contrahendā. de quo latius. j. per
Bar. vbi dicet̃. ¶ Tertium habes qđ obligatio non pōt incipe
ab eo casu ad qua veniēs finiret̃, ꝛ incepta desineret. facit. l. Ti-
tio cū moriet̃. s. de vsufr. ꝛ. l. iij. §. puberi. s. de car. edi. ¶ Quar-
8 to † principaliter no. in versi. nec reuocant̃ in obligationem duo.
¶ Primum ꝙ obligatio semel extincta ꝓpter aliquā causam
annullantē nō recōualescit: lꝫ tale impedimentū cesset. Ad idē
text. in. l. qui res. §. aream. j. de sol. ꝛ tex. de conse. dist. iiij. in. c. q̄-
ris. ꝛ ibi gl. ꝛ tex. vij. q. j. quam periculosum. Spec. in ti. vide qđ
per hoc decidit in tit. de ꝓba. §. j. in ver. circa nouelle. Item libe
ratus semel a patria potestate nō pōt amplius in eā reuerti, nisi
adoptione vel ingratitudine: ꝛ sic durat perpetuo liberatus. l. q
liberatus. ꝛ. l. si pater filium. vbi gl. s. de adop. Itē adde qđ no.
decidit Bal. in. l. pe. arg. illius tex. s. de excu. tu. quod si testator
relinquit in testamento vxorem suam vsufructuariā omniū bo-
norum donec ipsa caste vixerit, qđ si primo anno vixit caste, secū
do non, tertio redijt ad castitatē forte ingrediendo religionē, ꝙ
per hoc nō reassumit. qđ bñ no. Ista regula fallit in casu. l. ij. §. fi.
ꝛ ibi gl. expresse no. s. de he. vel act. vend. Item vide tex. in. l. pe.
C. de cura. fu. vbi furiosus habens curatorem si ei superueniant
dilucida interualla sane mētis. interim cessat officiū curatoris
ꝛ si postea reuertat̃ furor, iterum reassumit administrationem.
9 ¶ Aliud scđo no. ex eo. ver. quod † cessante causa annullatiōis,
no tñ cessat effectus ex quo effectus iā est cōsummatus. de quo
per Cyn. in. l. generaliter. C. de epis. ꝛ cler. Bart. in. l. ij. §. fin. s. de
dona. per cano. in. c. post translationē. vbi tex. ꝛ glo. de renun. fa
cit quod no. Bal. Ang. ꝛ alij in. l. filio quē pater. in prin. per illū
tex. s. de lib. ꝛ posth. ꝙ si aliqua terra exiuit de obedietia domi
ni sui: ideo fuit bannita licet postea reuertatur ad obedietiam:
tamen per hoc non tolluntur banna, nisi expresse remittantur.
10 ¶ † Quinto no. in versi. quoniā quidē. ꝑm vnum intellectū glo.
ꝙ vna ꝛ eadem non debet esse causa duorum contrariorū scđm
alium intellectum no. quod contrariorum nō est eadem natura
seu disciplina: qꝛ hic vnum de cōtrarijs inducit effectū qđ si res
promissa efficiatur sacra vel publica, vel homo liber annullatur
stipulatio: ꝛ tñ eius ꝯtrariū, scꝫ cessatio huius qualitatis nō in
ducit contrariū effectū. s. quod faciat reuiuiscere de quo latius
11 infra per Bar. vbi dicetur. ¶ † Sexto nota in versic. pro quo ꝛ
illud quod promittens certam quātitatem vini, siue fructuum
ex fundo non liberabit̃ fructibus non natis: seu natis ꝛ cōsum
ptis: ꝛ sic talis promissio non intelligitur de vino, seu fructibus
primi anni, sed etiā de fructibus sequentium annorum. de quo
latius. j. per Barto. vbi dicetur. ꝛ ista promissio est in genere, vt
dicit text. j. ibi. vini autē non speciē sed genus. ꝛ dicit̃ in genere:
quo ad

quo ad hoc qđ lꝫ vinum isto anno natū pereat. nō tñ perit illud
qđ est in obligatione deductū: qꝛ nō magis istud vinū q̄ aliud
est promissum ex quo est ꝓmissio in genere, sꝫ qñ stichꝰ ꝓmitti
tur ibi certa spēs est ꝓmissa vt subdit tex. ideo si efficiat̃ liber, ꝛ
sic eximat̃ a commercio nostro perit illud qđ in specie ꝓmissum
erat: ideo tūc obligatio extinguitur. istud est qđ vult dicere iste
tex. dū facit differentiā an sit ꝓmissio in genere, an vo ĩ specie.
12 ¶ † Septimo no. in ver. sꝫ hec dissimilia sunt quod ex dissimi-
libus nō fit recta argumētatio, quēadmodū ēt ex separatis nō
fit bona illatio, vulgata. l. Papinianus. s. de mino. ꝛ. l. fi. in fi. s.
de ꝓcu. facit. l. si maritus. j. in fi. C. de do. inter vir. ꝛ vxo. per quā
no. ibi Bal. qđ separatorū separata debet esse ratio. Item adde
ꝙ no. decidit Semi. in. c. cupientes. §. qđ si per viginti. de ele. in
vj. qđ vbi ius cōe vel statutarium excludit quē a potestate ꝓse-
quēdi causam si nō seruauerit certas solēnitates intra certū ter
minū: nihilominus elapso termino audiet̃ si vult ꝓbare qđ sua
causa est dissimilis, ꝛ non erat talis que includeret̃ sub illo iure.
qđ est no. ꝛ quotidie pōt practicari in statutis ꝑm eum. Aduer-
te tamē qđ ꝓcedit arg. a simili lꝫ nō sit omnimoda similitudo. c.
ꝯstitutꝰ. de app. ꝛ ibi do. Abb. in. iij. no. ad hoc notat ꝛ reputat
notabilissimū. ꝛ. c. quēadmodū. ꝛ ibi no. d. Ab. in. j. no. ď iureiu.
do. Abb. ꝛ alij in. c. trāslato. de cōst. ꝛ in. c. cum dilecta. de confir.
vti. vel inut. do. Ant. de But. in. c. non debet. in pe. col. de cōsan.
ꝛ affi. Et vltra Cuma. ego allego bonū tex. quē ibi solitus sum
ad hoc ponderare in. l. fi. C. de col. vbi tex. arguit de castrensibus
vel quasi ad aduētitia, ꝛ tamē est magna dissimilitudo. Ptꝫ qꝛ
castrēsia vel quasi sunt in totū filij, etiam quo ad vsumfructum,
ꝛ in eis habetur pro patrefa. l. ij. s. ad Mace. ꝛ in eis potest fa-
cere testamētū. l. fi. C. qui test. fac. poss. Secꝰ est in aduētitijs. ad
idem tex. in. l. ex facto. in prin. in ver. vt quēadmodum. de vulg.
ꝛ pup. ꝛ ibi Are. in. vj. no. ad hoc notat vbi tex. arguit de pupil-
lari substitutione ad exemplariā, ꝛ tamē inter eas est multa dis-
similitudo. ꝛ ptꝫ in. l. humanitatis. C. de impu. ꝛ in. §. qua rōne.
inst. de pup. substit. Similiter. d. Abb. in proe. decret. in. vij. col.
no. ex gl. ibi, qđ valet similitudo a remotis. Sed in cōtrariū alle
go tex. in. c. lꝫ heli. circa fi. de simo. vbi lꝫ crimē simonie ꝛ crimen
lese maie. habeant similitudinem: tamē qꝛ datur dissimilitudo,
ideo nō procedit argumentū de vno ad aliud. ita ibi cantat tex.
no. ibi. d. Abb. in pe. not. bonū modum euacuādi argumentum
a simili probādo dissimilitudinē in eo in quo cōfert̃. Breuiter
dic ꝙ ad hoc vt ꝓcedat argumentū a simili. sufficit quod detur
similitudo eo respectu quo inducit̃ argumentū. lꝫ in alijs sit dis
simile ꝑm Jo. An. in. c. nō pōt. §. j. ꝛ ibi Semi. in pe. col. de ꝓbē.
13 in. vj. ¶ † Octauo no. in ver. adeo eū quod stipulatio liberi ho
minis vel rei sacre facta tꝑe prohibito, lꝫ collata in tꝑs licitum
cū desierit esse liber vel sacra, nihil tamē vꝫ, ꝛ sic limitatur regu-
la que habet qđ paria sunt aliquid fieri tꝑe habili vel tꝑe inha-
bili, ꝛ cōferri in tēpus habile. l. in tēpus. s. de her. inst. ꝛ. l. qđ spō
se. C. de do. ante nup. ꝛ. c. de vxore. ꝛ ibi no. do. Ab. de sepul. Illa
reg. limitatur qñ natura rei repugnat ꝛ illud expectare esset in-
ciuile ꝛ triste. facit. l. si minor. s. de serui. expor. ꝛ. c. fi. ꝛ ibi Semi.
14 no. de sepul. in. vj. ¶ † Nono no. ex tex. ibi, ꝛ casum aduersamq̄
fortunam. text. qui semper allegatur qñ tristis futurus euentus
alicuius sinistri casus, ꝛ aduerse fortune non est habēdus in cō
sideratiōe. ita tex. hic. alibi dicit tex. in. l. si in emptiōe. §. omniū.
ver. liberū. s. de contrahen. emp. alle. in gl. nec enim fas est eius-
modi casus expectare. facit. l. iulianus. j. qui ꝛ a quibus. in ver.
nec aduentitij casus computandi sunt. limita quādo tristis euē
tus cōsideraretur ad odiū ꝛ damnū: tūc nō est habēdus in cōsi
deratione, secus si ad fauorē ꝛ promissionē. vnde si lego liberta
tꝫ libero homini si efficit̃ seruus iste tristis euētus ideo cōside
ratur: qꝛ ei ꝓuidero ꝑ datione libertatis. tex. est in. l. gñaliter. §.
si homini libero. s. de fideicō. li. de quo tex. gl. hic opponit ꝛ nō
soluit similiter fauore dotis aduentitie ꝛ tristes casus habētur
in consideratione ꝑm Cy. in. l. quamuis. C. de pactis conuentis.
15 ¶ † Decimo ꝛ vltimo in versi. ꝛ nauis. qđ nauis dissoluta sine
animo eā reficiēdi lꝫ postea reficiatur, non censetur esse eadē na-
uis, sed diuersa, quod intellige verum si carina id est fundus na
uis dissoluatur ꝛ mutata fuerit, al's secus. tex. est per quē iste sic
limitatur in. l. quod in rerum. §. fi. vbi gl. ꝛ doc. s. de leg. j. Secun
do limita istum tex. procedere quando nauis in totum vno cō-
textu dissoluta fuit. secus si ꝑ partes ꝛ per partes refecta: quia
tunc indistincte dicitur esse eadem nauis. l. quid tamen. §. in na
ui. s. qui. mo. vsusfru. amit. ꝛ. l. cū proponebatur. s. de iud. secun
dum. d. Alex. hic. Pau. de Ca. ꝛ. d. Alex. in. d. l. quod in rerū. §.
fi. ff. de leg. j. ¶ Expeditis textualibus perfecte vt puto Gl. in
versi. ex libero. diuidit̃ in duas partes. In prima allegat quinq̄
cōcordan. ad tex. In secunda fortiter opponit ꝛ dupliciter sol-
uit, ꝛ intendo hoc contrarium bene examinare. secunda ibi, sed
contra. prima solutio glos. est quod ibi heres fuit in culpa ma-

numittendo seruum legatū. Ista solutio manifeste diuinat, nec
textus ibi aperit an heres manumiserit illum seruum an testa-
tor. Secundo ꝛ fortius ista solutio nullatenus cōuenit ad illū
text. quia secundū hoc nō curaretur an postea iterum efficiatur
seruus vel nō: qꝛ semp heres teneretur propter morā ꝛ culpam
suā. l. si ex legati. s. e. ꝛ sic frustra ibi diceretur quod reincidit in
seruitutem. Tertio ꝛ adhuc fortius falsum est assumptum glo.
qꝛ heres non pōt manumittere seruum legatū etiam sub condi
tione. l. seruum qui. s. de manu. ꝛ. l. generaliter. §. j. j. qui ꝛ a qb.
ergo ille tex. necessario intelligit̃ qñ seruus legatus ibi fuit ma-
numissus viuo testatore, non autem per heredem. Secunda so
16 lutio glo. † qđ aliud sit in legato quā in stipulatione non habet
rationem differentie, ideo cōmuniter reprobatur cū ab vno ad
aliud sit bona argumētatio nisi det̃ ratio diuersitatis. l. seruum.
§. eū qui chirographū. ꝛ. l. que delegato. s. de leg. j. Unde Bar.
ꝛ doc. hic soluunt tertio modo ꝑm glo. in. d. l. contraria. in. d. l. si
chorus. §. fi. de le. iij. qđ ibi seruus legatus deinde manumissus
adhuc postea fuit effectus seruus in vita ipsiꝰ testatoris. Unde
ex noua volūtate testatoris ꝓbata restaurat̃ legatū. l. cū seruꝰ.
s. de adi. leg. ꝛ ita etiā soluit gl. in. d. l. qui res. §. aream. in versic.
liberor. vbi Bart. ꝛ alij. j. de sol. secus si post mortem reincideret
in seruitutem, vel si in eius vita ꝛ non habuit postea nouā testa
toris voluntatem. l. si seruus legatus. §. j. vbi glo. s. de adi. leg. ꝛ
ita procedit tex. in. d. l. qui res. §. aream. vbi Pau. iurisco. videt̃
referre opi. Celsi positam in. d. l. si chorus. §. fi. ꝛ eā reprehēdere.
Sed concorda ista duo iura per istū modū qđ in. d. l. si chorus.
§. fi. ille seruus legatus postea manumissus adhuc reuersus est.
in seruitutē in vita testatoris ꝛ superuenit noua voluntas testōris
ꝓbata, ꝛ ꝓpter ista duo legatū debetur. Sed tex. in. d. l. qui res.
§. aream. loquitur quādo seruus legatus ꝛ manumissus denuo
reincidit in seruitutē, sꝫ post mortē testatoris, vel si in eius vita
non interuenit ibi noua volūtas testatoris. Tamē quia ista vi-
dentur mere somnia ꝛ diuinationes ad vtrūq̄ tex. ꝛ ideo subti
lis Cuma. hic, quarto loco tenet qđ. l. si chorꝰ. §. fi. que est lex Cel
si. referatur ꝛ reprehendatur per Paulū iureconsl. in. d. §. areā. ꝛ
isto modo cessaret omnis opi. ꝛ omnis difficultas. Et si dicis si
ille. §. fi. in. l. si chorus fuit correptꝰ. per. d. §. areā. ergo male fuit
positus in volu. ff. ꝛ frustra occupat membranas ꝯtra. §. qbus.
in prima constitutione. C. vbi imperator mandat nihil correctū
debere poni in pādectis. respondet Raph. Cu. quod istud pro
cessit per ignorantiā vel errorē compilatorū. Ista solutio nulla-
tenus est tenenda: qꝛ vitanda est legū correctio. l. precipimus. in
fi. cum vulgaribus. C. de app. l. item propter. d. §. quibus. ¶ Tu
aduerte qđ cōtra cōem solutionē gl. ꝛ doct. quam. s. retuli facit:
qꝛ qđ in. d. l. ij chorus. §. fi. legatū reconualescat ꝓpter nouā vo-
luntatē testatoris expressam, certe de tali expressa volūtate te-
statoris nulla habetur mētio in illo text. preterea isto modo in-
telligēdo ille text. redderet̃ de indubitabili. Et si dicis quod illa
l. supplet̃ per aliā legē, scꝫ per. d. l. cū seruus. s. de adim. leg. alleg.
per Bar. ꝛ oēs, ꝛ non est nouū qđ vna lex etiā anterior supplea
tur per aliā. l. etiā posteriorem. l. non est nouum. ꝛ. l. sed ꝛ poste-
riores. s. de legi. Quia dico ex mēte Rap. cu. quod. d. l. cū seruꝰ.
nihil facit ad ꝓpositū: qꝛ loquit̃ qñ legatū nō fuit extinctū ipso
iure, sed ope exceptionis tm̄: ptꝫ quia ibi seruus legatus fuit ꝑ
testatorē alienatus, sꝫ per alienationē seruꝰ nō eximit̃ a cōmer-
cio nostro: ideo tūc non reuocatur ipso iure legatum, sed ope ex
ceptionis, tamē ideo si talis seruus sit redēptus ex bona volun
tate testatoris recōfirmat̃ ꝛ tollit̃ exceptio, vt vult tex. in fin. in
ver. nō submouebit̃. facit. l. iij. in fi. ꝛ. l. seq. ff. e. ti. de adi. le. sꝫ tex.
in. d. l. si chorus. loquit̃ quādo seruus fuit manumissus, ꝛ sic ef-
fectus homo liber. ꝛ sic in totum exemptus a cōmercio nostro,
vt hoc tex. ideo tunc legatū ipso iure extinguit̃. ꝛ istud funda-
mentū prima frōte notabilr̄ stringit, ꝛ vide in simili tex. in. l. qui
ex liberis. §. testamēto. s. de bo. pos. ꝑm ta. Sꝫ defendēdo cōem
solutionem dic ꝙ requirit̃ ꝙ superueniat noua voluntas testa-
toris quando legatum expirauit solum ope exceptionis solū vt
reconualescat. vt in tex. in. d. l. cū seruus. quando fortius requi-
rit̃ ꝙ superueniat noua voluntas testatoris quādo legatū fuit
ipso iure extinctū per manumissionē. d. l. si chorꝰ. §. fi. certe mul-
to fortius, al's legatū non resuscitaretur si seruus manumissus
iterum seruus efficeretur: qꝛ nouus homo esse videt̃. ita expres-
se dicit ad literā text. in. d. l. si seruus legatꝰ. §. i. ꝛ ibi gl. s. de adi.
leg. ¶ Quid tenendum in tanta difficultate horum contrario-
rium subtilitatū princeps. d. Christ. de castel. ꝛ insignis doctor
do. Pe. de Bexu. tenuerunt secundam sol. nostre communiter
reprobatam. ꝛ dicit do. Pe. de bexu. ꝙ ista so. inuitis dentibus
est tenenda, ꝛ ego eā etiam teneo declarādo eam plenius q̄ ipsi
faciant. ꝛ iungo eā simul cō cōmuni solutione qđ ipsi nō faciunt
ꝛ isto modo declarādo ꝛ simul iungēdo habetis purā veritatē.
Unde dicas ꝙ tex. noster ꝛ tex. in. d. §. areā. loquunt̃ in stipula-

tione que non reuiuiscit,lʒ homo promissus ex libero efficiatur
seruus,sed tex.in.d.l.si chorus.§.fi.loquitur in legato, ⁊ isto mo
do oia cessant,nec.§.areā corrigit.d.l.si chorus.§.fi.q2 loquit in
diuersis terminis. Ratio diuersitatis est in ꝓptu:q2 in stipu-
latione inspicimus tp̄s p̄sens ꝓut expresse dicit tex.hic in vers.
q2 nec p̄sentis obligationē tēporis recipere pōt.⁊ in versi.nā de
his rebus negotiū recte gerimus que subijci vsibus dn̄ioq3 no
stro statim possunt.per quē tex.d.Alex.in no. colligit pulchrā
doctrinā quā reputat tenendā menti qđ quicquid in suo genere
ꝺm tp̄s presens nō pōt subijci dn̄io nostro vt homo liber ⁊ res
sacra sup ea nō pōt ex stipulatiōe obligatio ꝯhi neq3 pure neq3
sub ꝯditione,⁊ sic in stipulationibus media tp̄e nocēt ⁊ vitiant,
vt hoc tex.in vers.nec reuocant.Ex quo egregie no.Bal.qđ qn̄
medius status rei obligationē extinguit,non curam⁹ extrema,
sed in legatis media tēpora nō nocēt:q2 sufficit habilitas.s.me
dij tpis.s.tp̄s faciendi legati ⁊ tp̄s mortis testatoris.l.sed ⁊ si in
cōditione.§.solemus.⁊.l.si alienū.§.j.ꝭ.de he.inst. vnde nimirū
si in.d.l.si chorus.media tēpora nō nocēt,lʒ seruus legatus me
dio tēpore in vita testatoris sit effectus liber cū tempore facti le
gati esset seruus, ⁊ similiter mortis testatoris tempore reperiat
seruus.Intellige tn̄ dūmodo noua volūtas testatoris superue-
niat,⁊ probet per.d.l.cū seruus.al's secus esset,vt est text.in.d.l.
si seruus legatus.§.j.⁊ in glo.⁊ dixi plenius.ꝭ.⁊ in legatis atten
ditur noua voluntas testatoris a qua sola pendent legata,cū ēt
solo nutu possint relinqui.l.nutu.ff.de le.iij.⁊ sic iūgo simul secū
dam sol.gl.⁊ cōem sol.Bar.⁊ doc.⁊ simul iuncte sunt ipsa veri-
tas.¶Et aduerte qđ etiā in casu.§.nostri.⁊.d.§.areā. si seru⁹ ꝓ
missus efficiat liber ⁊ denuo redigat in seruitutē,⁊ sic efficiatur
de cōmercio nostro nō reconualescit stipulatio propter mediū
impedimentum, tn̄ si denuo interueniret cōsensus ambarū par-
tium verbis expressis reconualidaretur stipulatio propter nouā
voluntatem expressam verbis vel noua stipulatiōe induceret. ⁊
ita est clare de mente Bar.hic in.iij.col.cū examinat an idē ope
retur oppositū in opposito qđ propositū in proposito. ¶Pre-
terea circa primā partem principalem tex.in ver.nam ⁊ cū quis.
17 † An ea q̄ tollunt iam cōtracta fortius impediant cōtrahēda.
Bar.distinguit vt hic per eū.Et q2 doctrina Bar.videt obscu-
ra ⁊ magis indiget declaratione quā additione, tu dic qđ aut
impedimēta que tollunt iam cōtracta,tendūt etiā ad inhabili-
tandū in futurū,⁊ sic inhabilitāt etiā in futurū rē ⁊ ꝑsonā:⁊ tūc
procedit regula huius tex.facit.l.iij.§.desinere.ꝭ.vsufr. quēad.
cau.⁊.l.Sēpronius.ꝭ.de vsufr.leg. Secus si nō tendūt ad impe
diendū vel inhabilitandū in futurū.l.ij.§.j.ꝭ.de cap.di.vbi emā
cipatio, ⁊ sic minima capitis diminutio tollit obligationē iam
contractā, ⁊ tn̄ non impedit faciendā quin emancipatus possit
postea se obligare:eo q2 emācipatio est minima capitis diminu
tio ⁊ tendit solū ad eximendū ab obligationibus cōtractis tp̄e
quo erat in ptāte patris,iuxta titulum qđ cum eo.ff.⁊.C. q2 cēse
tur nou⁹ homo,sed nō impedit in futurū quin postea de nouo
possit ꝯhere ⁊ obligare se.Similiter ad hoc Bar.allegat tex.in
l.si debitori deportatio.ꝭ.de fideiuss.vbi deportatio extinguit ⁊
tollit oēs obligationes deportati: ⁊ tn̄ impedit in futurū quin
possit deportatus obligari.l.si mādauero tibi vt ꝓ me.§.is cui⁹.
ꝭ.mand.⁊.c.felicis.§.verū.de pe.in.vj.quia in deportatione nō
veniūt iura neq3 bona futura,vt late dixi in.l.si stipulatus. el.j.
§.cū stipulamur.ꝭ.e.⁊ hoc impedimētū deportationis nō inha
bilitat deportatū in futurū. ¶Secundo fallit ꝺm Bar.qn̄ tol-
leret eā contractā principaliter per modum liberationis, ⁊ non
per modum inhabilitatis.l.sub cōditione.j.de sol. ⁊.l.quoties.
j.de noua.vbi acceptilatio interposita super obligatione condi-
tionali tollit obligationē quando est nata, ⁊ tamē non impedit
quin in futurū constituatur ⁊ idem in reuocatione: q2 acceptila
tio ⁊ nouatio tendūt ad tollendam obligationē quando est cō-
tracta:q2 impossibile est sequi liberationem sine nouatione nisi
prius obligatio induceretur:q2 non potest seq priuatio,nisi pre
cedat habitus.l.decem.j.eo.c.ad dissoluendū.de despon.impu.
sed nō tendunt ad impediendū nasci,sed iā nata tollūt effectū.
18 ¶†Vn̄ inducit Bar.ad.q. statuto cauet qđ qui fuerit exbāni
tus elapso termino banni nō possit esse de prioribus ciuitatis,
⁊ sic de decurionibus etiā si fuerit rebānitus vel exēptus,⁊ hoc
forte propter infamiam facti que remanet. Alio statuto cauet,
qđ qui interfecit rebellē sit exēptus ab omni banno qđ incurris-
set vel incurrere posset ꝓpter eius delicta p̄terita, mō contingit
aliquis exbannitus nisi compareat intra tātum tempus intra
talem terminū banni interfecit rebellem, an poterit esse de prio
ribus.Bar.determinat quod non per doctrinā per eū superius
datā:q2 cum scđm statutum directo tendat ad liberationē, non
pōt de banno eximi vel liberari nisi qui in bannū iam incurrit.
d.l.sub cōditione.⁊.d.l.quoties.Jđ eodē momēto ⁊ pūcto quo
tēpus bāni finietur,⁊ sic cū in banno fuerit,eodē puncto statum

liberabitur:q2 interfecit rebellē:ergo non erit de prioribus ciui
tatis:q2 esset dicere eū aliquādo fuisse in bāno, ⁊ cū Bar. tenet
Jo.de Jmo.hic cōtra Bar.tenēt Ang.Ra.Cu.⁊ do.Alex.hic
q2 istud statutū scđm,nō solū eximit a bāno iam incurso, sed ēt
impedit bannū incurrēdū ex quo dixit qđ eximat ab omni bā-
no,qđ incurrisset vel incurrere posset, ⁊ sic expresse loquit de bā
no incurrēdo, ⁊ statutū habet eandē potestatē ad impediendū
bannū incurrendū sicut ad tollendū iam incursum: ergo cū sta
tutū eximat a bāno ⁊ preterito ⁊ futuro,certe verba statuti vi-
dent esse clara quod vult tollere bannū ⁊ incursum ⁊ incurren-
dum:ergo vigore secūdi statuti poterūt ad dictā dignitatē aspi
rare,⁊ ista est multū equa opi.ꝺm Rap.Cu.cui multū quadrāt
verba statuti.nec ob.fundamētum Bar. qđ istud scđm statutū
directo tendit ad liberalitatē,⁊ liberatio presupponit habitū ⁊
sic bannū ꝓcedere:q2 vbi nō est habit⁹,ibi nō pōt cadere priua-
tio,d.l.decē.⁊ ita loquit.d.l.sub cōditione.⁊.d.l.quoties. alle.ꝓ
Bar. q2 aduertendū est pro solutione ꝺm do.Alex.hic ꝙ in isto
statuto dr̄,eximat a bāno,qđ incurrere posset.verbū posset, est
preteritū imperfectū,⁊ de natura sui importat futurū.l.cū cer-
tus.ꝭ.de tri,vino ⁊ oleo leg.ergo si eximat nō pōt stare ꝓprie li
beratio ab eo bāno, qđ futurū est,vn̄ intelligit ꝺm eū eximat.i.
nō incurrat,sicut etiā in.d.l.iij.§.desinere.ꝭ.vsu.quēad.caue.desi
nere dr̄ etiā ille q nondū ceperit,sed qn̄ est bannū preteritū ver
bū eximat bn̄ stat ꝓprie,⁊ nō est incōueniēs,qđ i eo statuto idē
verbū ꝓprie,⁊ improprie capiat.l.ij.cū gl.ꝭ.de offi.ꝓcō.⁊ le. ita
residet do.Alex.nō quoq3 est verū illud qđ dr̄ Bar.ꝙ in eo pū
cto quo termin⁹ bāni finiet qđ tūc erit exbānitus ⁊ etiā exēpt⁹.
nā ꝺm Ang.ex quo statutū disponit ꝙ eximat a bāno ꝙ incur
rere potuisset:ergo nō pōt dici contumax si nō cōparet in termi
no bāni ex quo per statutū eximit,⁊ sic circūducit termin⁹ ban-
ni.ar.l.⁊ post edictū.§.j.cū ibi no.ꝭ.de iud.⁊.l.quesitū.ꝭ.de re iu.
sed ad hoc rn̄det Jmo.qđ istud ꝓcedit qn̄ in termino bāni com
paruisset ⁊ allegasset suā defensionē, tunc propter cōparationē
factam in banno cū ista causa defensionis,iudex deberet bannū
tollere vel relaxare,ex quo cōditio banni nō euenit,qđ nō est in
casu nostro,vbi permisit labi terminū bāni non factis defensio
nibus.¶Quid tenendū:licet in iudicando ⁊ cōsulendo mitior
pars in criminalibus sit tenēda l.si preses. ⁊.l. interpretatiōe.j.
de pe.tn̄ ego teneo decisionē Bar.stantibus verbis statuti ꝓut
ipse presupponit.s.quod interficiens rebellē sit exemptus,⁊ exi
matur ab omni banno quod incurrisset vel incurrere posset. nā
dum dicit sit exemptus ⁊ sic de presenti inteligitur de bāno qđ
incurrisset,⁊ sic de prima parte,⁊ dum dicit ⁊ eximatur,⁊ sic in
futurū intelligit a bāno qđ incurrere potuisset i futurū ⁊ sic sin-
gula singulis veniunt cōgrue referēda,verbum aūt eximat, de
ꝓpria significatione presupponit habitū:⁊ sic bannū incursum
l.decem.j.eo.alias non potest sequi liberatio. d.l. sub conditiōe
j.de sol.⁊.l.quoties.j.de noua.nam si debet eximi a banno neces
se est presupponere quod bannum sit incursū: ⁊ sic quod trāsie
rit terminus banni:ergo nō poterit esse de priorib⁹,lʒ fuerit re-
bannitus q2 rebellē interfecerit, ⁊ isto modo cōgrue declarādo,
⁊ referēdo verba statuti cessant que.ꝭ.in oppositū adducebant
19 p̄sertim p.d.Alex.¶†Vltra scribētes tu pōdera Bar.hic vel
le vnū singulare ad qđ alij nō aduertūt ꝙ statutū prohibēs bā
nitū esse de priorib⁹ hʒ locū etiā in eo qui tm̄ momēto tp̄is ste-
tit exbānit⁹ ⁊ exēpt⁹,qđ valde no.q2 est magna ampliatio ad il
lud statutū penale, Jstud intēdo examinare ⁊ est noua q̄stio, ⁊
ꝯ Bar.ꝙ de banno momētaneo nō sit curandū,⁊ de eo nō sit in
telligendū hoc statutū penale,sed de banno qđ habuit duratio
nē ⁊ effectū.per tex.in.l.fi.§.fi.C.de bon.que lib.ꝓ quē tex.no. ibi
20 Cy.⁊ Bal.† ꝙ momēto seu actu momētaneo nō esse curādū:nā
pr̄ ibi nō acquirit vsumfr.in aduētitijs seu in acq̄sitione filij mo
mētanea,idē qđ de momento tp̄is nō curet,tʒ Bal.in.l.si pr̄.in
viij.q.C.de inst.⁊ substi.ar.l.si quis ita legauerit dum vxor mea.
ꝭ.de cōd.⁊ demon.in ver.q2 non omne momētum exigendū sit.
¶Ex aduerso ꝓ Bar.facit in simili bon⁹ tex. in.l.vxoris abor
tu in ver.q̄uis nat⁹ illico decesserit.C.de posth.her.inst. ⁊ qđ ꝓ
illum tex.decidit singu.Bal.in.c.quinetiam.in ti. Episcopū vel
21 Abbatē.in vsi.feu.vbi sing.tʒ † ꝙ si testator facit substitutionē
filio,si sine liberis decesserit ⁊ ipse moriat cū filio q nō viuit nisi
vno momēto tp̄is:tn̄ substitutio fideicōmissaria est extincta:q2
ratione momēti rescindit testamētum.d.l.vxoris abortu. ⁊ mo
mētū multū operat in ijs q̄ sunt momenti,vt no.gl. formās op
positionē de puncto in.l.sed ⁊ partus.§.fi.ꝭ.qđ met.cau.vt ibi-
dem latius per Baldū. ¶Secundo facit quod singulariter te-
net idem Bal.in.l.si quis posthumos.§.j.col.fi.ꝭ.de lib.⁊ post-
22 hum.vbi tenet† quod si statutum simpliciter dicat quod filius
masculus excludat feminam, sufficit quod momento eam ex-
cluserit,vt sit exclusa in perpetuum.de quo etiam per do. Ant.
23 de Bu.in cōsi.xx.qđ incip.equitas valde suggerit. ¶†Tertio
matrimo

matrimoniū momētaneū sufficit vt vir lucret tertiam partē do
tis vigore statuti perusini,ꝺm Bal.in.l.nō tantū.per illū tex. C.
de leg.⁊ ibi Ang.in lec. Florentina.⁊ sequitur Are.in.l.ij.⁊ in.l.
si ante nuptias.circa fi.so.mat.quod est valde no.cū non videat
sustinuisse onera matrimonij ꝓpter que videt deferri tale lucrū
dotis.l.pro oneribus.C.de iure do. ¶Cōfirmatur ⁊ sic quarto
24 facit qđ no.tenet Bal.in.l.j.in.ij.col.C.de priui.do. q tenet † ꝙ
priuilegia dotis cōpetunt,etiā si matrimoniū tantū momento
duret.Quinto ⁊ vltimo accedat tex.in.l.cū spōsus.§.fi.in fin.ꝭ.
de pu.in rē act.vbi dicit text.etiā is qui momēto possedit recte
hac actione experiet.Sʒ aduerte ista ꝓcedūt in materijs fauo-
rabilibus aut nō odiosis,ꝓut Bar. hic loquit in statuto pena-
li.⁊ ꝓpter hoc ad qđ scribētes nō aduertūt,reddit valde dubia
25 decisio Bar.¶†Subdit postea Bar.qđ idē operat oppositū
in opposito qđ ꝓpositū in ꝓposito ꝯcurrēte eadē cā, vt hic per
eū,per.l.fi.§.fi.vbi ēt Bart.no.ꝭ.de leg.iij.Adde.l.si ex toto.in
prin.⁊ ibi Jmo.Cu.Pau.de Ca.do.Ale.⁊ alij ad hoc no.ꝭ.de
leg.j.Bal.in.l.j.in.ij.col.C.qn̄ lic.ab emp.dis.vbi ad hoc alle. au
26 thoritatē Aristotelis. ¶†Successiue tāgit Bar.an ꝯriorū ea
dē sit disciplina:ex cui⁹ dictis facias in effectu tres ꝯclusiones.
¶Prima qđ quātū ad cognitionē vna est natura ⁊ disciplina
q2 cognito vno de ꝯrijs cognoscit ⁊ aliud.istud est qđ dicit tex.
in.l.j.vbi Bar.no.ꝭ.de ijs qui sunt sui vel alie.iu.⁊ inst.de tute.
in prin.⁊ in.l.pōponius.§.sed ⁊ is.ꝭ.de acq.pos. ⁊ ista est plana
⁊ nō hʒ dubiū aliqđ. ¶Scđa ꝯclusio est ꝙ ꝯriorum eadem est
disciplina,etiam quo ad iuris dispositionē,quando militat ea-
dem ratio in vtroq3 ex cōtrarijs.l.fi.§.fi.ꝭ.de leg.iij.l. ⁊ si contra.
⁊ ibi no.glo.ꝭ.de vul.⁊ pup.l.pe.⁊ ibi Bal.in fi. ad hoc no.C.de
sol.⁊.l.sicut maior.C.de rep.he.⁊.l.si ex toto.in prin.vbi Jmo. ⁊
alij no.ꝭ.de leg.j.glo.in.l.ꝺm naturā.j.de reg.iur.⁊ glo.in rub.ꝭ.
de acqui.pos.⁊ ibi Jmo.⁊ alij ꝯMod.ponūt bonā gl.in cle.fi. de
app.Bar.in.l.in fundo.in.j.col.per illum tex.ꝭ.de rei vē.Bal.in
l.si preses quasi desertā.C.quō ⁊ qn̄ iud.Cy.⁊ Bal.in.l.vnica. §.
pro secundo.in.vij.op.C.de cad.tol. Facit tex.in.l.quemadmo-
dum.vbi Are.⁊ do.Alex.ad hoc not.ꝭ.de acquir.poss.⁊ tex.in
c.frequēs.§.fi.ad fi.in ver.vel econtrario.⁊ ibi Gemi.ad hoc no.
de rest.spo.in.vj.⁊ tex.in.c.hospitiolū.in fi.⁊ ibi gl.no.xxxij.di.
Et qđ idē iuris sit in vno cōtrariorū qđ in reliquo dicit etiā gl.
xxj.dist.in.c.inferior. Jtē contrariorū non solum eadem est disci
plina,sed etiā eadem est potētia,nam ea que nudo cōsensu pos-
sunt contrahi etiā nudo consensu possunt dissolui a pari poten
tia cōtrariorū.l.ab emptione.⁊ ibi Bal.ad hoc no.ꝭ.de pac.⁊.l.
j.⁊.ij.C.qn̄ li.ab emp.disc. ¶Jtē ꝯtrariorū est etiā idē modus
significādi,vt patet de supremo qui dicitur post quē nemo fuit,
⁊ de primo qui dr̄ ante quē nemo fuit.in.l.ex duobus. in prin.
in ver.sicut ⁊ ecōtrario.⁊ ibi Bal.⁊ do.Ale.ad hoc no.ꝭ.de vul.
⁊ pup. Jtē contrariorū vnū ⁊ idē est statutū,ꝺm Bal.in.c. cū ve
nissent.in vlt.col,de iudi.vbi per hoc infert qđ vbi exceptio non
pōt probari per testes ex forma statuti,similiter non poterit ꝓ-
bari per testes actio nec replicatio,vt ibi ꝑ eum.Tu cōfirma:q2
circa media cause, ⁊ sic circa probationes seruatur equalitas, ⁊
eque fauet reo sicut actori.⁊ ecōtra vt est glo.in.c.cū ad sedē. de
rest.spo.⁊ in.c.cū sint partiū iura.de re.iur.in.vj.doc.in.l.de die.
in princ.vbi dixi.ꝭ.qui satis.co.⁊ in.§.si stichū.vbi etiam dixi.ꝭ.
ea.l.ad istā reg.Adde qđ decidit Bal.in.l.fi.in vlt.C. de fideicō.
qđ si ex forma statuti legatū pōt ꝓbari per duos testes,eodem
modo reuocatio poterit per duos testes reprobari:q2 ꝯriorum
eadē est disciplina,per hoc etiā allegat no.per gl.in.l. cum ꝓpo-
nebat.de leg.ij. Jdē tenent Card.Flo.⁊ Jmo. in.c.relatū primo.
de test.per reg.l.nihil tā naturale.ꝭ.de reg.iu.sequitur.d. Alex.
hic ⁊ in rub.ꝭ.de acqui.pos. Jtē ad istā regulā adde qđ no. Bal.
in.c.ij.ad fi.de resti.spo.qđ sicut renūciatio beneficij ecclesiastici
potest probari per testes, ⁊ sic nō requirit scripturam , vt ibi est
tex.ita etiā collatio beneficij poterit per testes ꝓbari: q2 cōtra-
riorū ⁊c.limitando tamen vt ibi per eum. Per istam regu.videt
mihi posse impugnari qđ tʒ Bal.in.l.eos.in prin.C.de ap.co.ij.
in prin.vbi formaliter tʒ qđ aduerbiū bene,idē est dicere qđ rite
⁊ recte. sed aduerbiū male idem est dicere quod non recte, nihil
tn̄ allegat.⁊ in contrariū facit hec regulā.tamē pro.Bal. allego
bonū tex.in.c.ius dictū.de ver.sig. Limita istā regulā notabi-
liter non procedere in ijs que sunt stricti iuris, puta qn̄ agit de
forma mandati,tunc contrariorum nō est eadem disciplina, vt
est tex.no.in.c.fi.⁊ ibi do.Ant.de Bu.ad hoc no.de verb.signi.
vbi mandatum pape de moderando numero canonicorū ⁊ ꝓ-
bendarum si facultates ecclesie non sufficerent,non intelligitur
datum de augēdo numerum si facultates ecclesie reperiantur
adeo excreuisse qđ maior numerus ibi possit haberi. Et sic ibi
contrariorū non est eadē disciplina, ⁊ tamen non solū eadē, imo
maior rō militaret in augēdo numero, ⁊ maior fauor cū magis
augeat diuinus cultus,qđ videtur cōtra scđam cōclusionem.ꝭ.

traditā.⁊ ea que ibi dixi,sed dic illud in.d.c.fi. q2 forma mādati
est stricte ⁊ ad vnguē obseruanda.l.diligenter.in prin.ꝭ.man. ⁊
c.cum dilecta.de rescr. Jtē ptās delegata est stricte interpretan
da ⁊ non extēdēda vltra casum expressum,vt ibidem dicit do.
Abb.in.iij.no.ideo ibi ꝯtrariorū nō est eadē disciplina. Et istā
limitationē etiā in discursu tenet simpliciter do.Alex.hic.⁊ idē
do.Alex.in.d.l.si ex toto.in prin.ff.de leg.j. ¶Tertia cōclusio
est quod cōtrariorū contraria est iuris dispositio, qn̄ subest con
traria vel diuersa ratio,vt est tex.no.l.si qs negotia.⁊ ibi glos.de
clarat.ꝭ.de neg.ge.vbi si negotiorū gestor qui debitum exegit,
cogit restituere,⁊ tamen si indebitū soluit sibi imputare debet.
Quēadmodū qui vsuras exegit cogitur eas restituere, ⁊ tamē
si ipse soluit alij vsuras est damnū suum:⁊ ita etiam tenet Bart.
hic ⁊ in.d.l.in fundo.in.j.col.ꝭ.de rei vē.Bal.in.d.l.si p̄ses quasi
desertā.C.quō ⁊ qn̄ iud.gl.in.d.cle.fi.de ap. Natura oppositorū
est vt se inuicem tollant,non vt se inuicē ponant.l. fuit qōnis. ꝭ.
de acquir.her.ꝺm Bal.in.l.lʒ.ꝭ.si quis omiss.cau.testa. Ad istā
regulā adde qđ notabiliter decidit Bal.in.l.lege.xij. tabularū.
circa fi.C.de leg.her.vbi per illum tex. decidit quod si statutum
disponat quod soror non succedat fratri,per hoc non intelligit
disponere ecōtra qđ frater nō succedat sorori:q2 dato vno incō
uenienti non dʒ dari maius incōueniens,ꝺm eum. refert ⁊ seq-
tur Anch.in.cōmento.c.canonū statu.de constit.versi.vlterius.
pone statuto cauetur qđ soror.⁊ sequitur simpliciter.d.Ale. hic
idem tenent Pau.de Ca.⁊ Ful.in.d.l.lege.xij.tabularū.Tu cō
firma melius ex ista tertia conclusione,nam contrariorū est con
traria ratio, sed in dicto statuto qđ soror nō succedat fratri: rō
est fauore agnationis vt bona conseruent in linea masculina, ⁊
familiarū dignitas sit salua.l.j.§.pe.ꝭ.de ventre inspi.Bar. in.l.
ij.§.videndū.ꝭ.ad Tertul.cum suis cōcor.que ratio cessat in ca
su cōtrario:q2 si frater succedat sorori militat ratio agnationis.
al's quando nō esset diuersa ratio sicut vnus ex correlatiuis ex-
cluditur:ita alius intelligeret exclusus. tex.est in.l. cōmunium.
in prin.C.de natu.libe.in.§.filium.in auth.quib.mo. na.effi. sui.
Jtem in correlatiuis qđ statuitur in vno intelligitur statutū in
alio.l.fi.vbi dixi.C.de indi.vidui.facit.l.si ab eo.C.de legi.hered.
¶Glo.in ver.quoniā.istū ver.declaraui in apostil.tex. ¶Glos.
in ver.centū amphoras.diuiditur in duas partes. Jn prima re
mouet vnū contrariū. Jn scđa allegat quinq3 concor.scđa ibi, ⁊
facit.tamen ille.ll.non concordant omnes imo alique contradi
cunt,vt hic per Bart. ¶Jn ea.gl.ibi,non adijciēdo ꝙ ibi natū
erit ⁊ est ratio diuersitatis:q2 relatiuum qđ, iūctū verbo futuri
temporis facit cōditionem.l.Stichum qui meus erit. de leg.j.
l.nuper.de lega.iij.que cōditio intelligit de prima vice.l. boues.
§.hoc sermone.j.de verb.sign. Et ideo illa deficiente nō deben-
tur amplius,vt in iuribus allegatis in glos.⁊.l.nec emptio.ꝭ.de
contrahen.emptio.secus quando non est adiectum relatiuum.
27 ¶†Et si queratur qn̄ fructus debent ex certo fundo , an fru-
ctibus nō natis vel natis ⁊ sine culpa cōsumptis , an obligatio
extinguat,an vero differat in sequētes annos,Bart.distinguit
vt hic per eū post Pet.⁊ Cy.quorū fuit distinctio vt ipse refert
in.l.si quis argētū.C.de don.⁊ istam distinctionem etiam sequi-
tur Bal.in.c.j.de na.feu.in vsi.feu.⁊ alij oēs hic excepto Cum.
q in multis reprehēdit,⁊ min⁹ bn̄ nō refero. Tu aduerte vltra
omnes scribentes inquantum Bart.⁊ omnes volūt ꝙ quando
promissio vel legatum fructuū nasciturorū ex tali fundo sit cū
relatiuo qđ res ducitur in conditionē,vel quādo ꝓmittunt fru
ctus nascituri nō exp̄ssa certa quātitate , quo casu etiā ꝓmissio
indistincte censetur esse cōditionalis.l.j.in fi.ꝭ.de cōd.⁊ demon.
⁊.l.interdū.ꝭ.eo.qđ tunc fructibus nō natis primo anno vel cō
sumptis,ideo non debentur ex annis sequentibus:q2 conditio
intelligitur de prima vice.l.boues.§.hoc sermone.j.de ver. sign.
Secus qn̄ promittitur certa quantitas fructuū nasciturorum
ex tali fundo non adiecto relatiuo,tūc ista promissio nō habet
cōditionē,ideo nō intelligit de prima vice,sed debent ex sequen
tibus annis.Et sic Bar.⁊ oēs volūt qđ regula.d.l.boues.§.j.ha
beat locū in promissione conditionali vel habente conditionē,
vt tunc intelligat de prima vice : secus si non habeat cōditionē:
istud reputo nouū ⁊ valde singulare ad qđ nemo vnq̄ aduertit:
q2 est mirabilis ⁊ singularis restrictio illius regule. Tamē istud
videt mihi ineptissimum:q2 imo in omni materia sermo simpli
citer prolatus intelligit de prima vice ⁊ de primo actu. l.dotis
promissio.in versi.fi.ꝭ.de iure do.vbi Bar.generaliter no.ex illo
tex.qđ sermo simpliciter prolatus intelligit de primo. Tamē de
fendendo Bar.posses dicere qđ illa.l.bene faciat ꝓ Bar. ⁊ sim
pliciter.d.l.boues.§.hoc sermone.qđ promissio dotis intelligat
tantum de primis nuptijs ⁊ nō de vlterioribus:eo q2 talis pro
missio habet tacitam conditionem si matrimonium sequatur.l.
stipulationem.l.promittendo.in princi.⁊.l.tali.de iure dot.⁊ ita
etiam decidit tex.in.l.cum pater.§.pater certam.ad fi. de leg.ij.

qui similiter vult qd̄ intelligatur de primis nuptijs, ⁊ hoc est ꝙ credo pōderasse Bar. in d. l. boues. §. hoc sermone. qd̄ ibi pmissio habeat conditionē: ideo intelligitur de prima vice. Sz cōtra Bar. qd̄ idem sit in omni alia materia etiā non conditionali ꝙ intelligatur de prima vice ⁊ de primo actu iura abūdāt. habes tex. in l. eum qui calendis. ⁊ ibi gl. j. s. eo. ⁊ tex. valde no. in l. si socius pro filia. in prin. ⁊ ibi Fulg. in v. no. reputat sing. s. pro soc. vbi est text. quod pactum initum inter fratres qd̄ dotes filiarū soluant de cōmuni non intelligit toties quoties fuerit opus. sz semel tm̄, ⁊ prima vice, vt etiā tz Bal. in l. fi. in ij. col. C. de do. pmis. ad idē text. in c. nō pōt. §. j. ⁊ in c. mādato. ⁊ in c. si cleric⁹. in prin. ⁊ ibi Gemi. in iiij. no. de pb. in vj. ⁊ ad hoc al's accumulaui quā plures text. ⁊ gl. ⁊ xvj. principales decisi. doctorū in varijs locis, ⁊ posui in l. diuortio. §. quod in anno. s. sol. ma. fm doctr. Bar. hic daretur mirabilis restrictio ad omnia illa iura. ⁊ illam reg. sic generalem vt procedat in dispositione conditionali tan-
28 tum. Cogita qꝛ nemo aduertit ⁊ nemo tangit. ¶ † Postea successiue Bar. examinat an inspiciatur ꝙ euenire pōt, ⁊ perfecte distinguit vt hic per eū cuius distinctioni alij nihil addūt nec addi posset. de quo etiam per Ja. Bu. Bar. ⁊ Ang. in l. si idem cum eodem. §. fi. s. de iurisd. om. iud. per Cy. in l. fin. §. sin autem auaritie. ⁊ ibi Bal. in §. sed quia. C. commu. de leg. per Bal. in l. edē. in iiij. co. C. loc. Adde tamen ꝙ decidit Bal. in l. si nōdum. per illū tex. C. de fur. ꝙ si ciuitas interficiat electū in Epm nō dr Epm interfecisse: qꝛ res nō recipit denominationē ab eo ꝙ erit, sed ab eo qd̄ est per illum tex. fm eum. facit. l. qd̄ si forte. §. j. ver. quid ergo. j. de sol. ⁊ tamē qꝛ erat electus in epm, presens status pēdebat ad illud futurū qd̄ deberet esse eps. Itē adde qd̄ decidit Ang. in l. si quis id qd̄. in prin. s. de iurisd. om. iu. ⁊ idē Ange. in rub. C. de delat. lib. x. qd̄ si ex forma statuti descript⁹ in libro bannitorū pōt impune occidi, nō tamen poterit impune occidi qui nondū est descriptus, sed erat describendus: qꝛ iā erat bannitus. Itē fauore pupilli cōsideratur illud quod euenire potest. sc; quod testes qui habēt deponere sup statu suo possent mori, vel recedere in futurū, vel possent mutare vel mutari. l. iij. §. due autem sunt cause. in ver. finge. s. de carb. edi. not. l. j. C. de ord. iu. ¶ Gl. in ver. mēte. diuidit in iiij. In prima duobus modis declarat text. ⁊ cōiter tenetur prima reprobata secūda declaratiōe Mar. In scd̄a oppo. ⁊ soluit. In tertia declarat versi. fi. qui incipit, hic tractatus. In quarta ⁊ vltima allegat quatuor ꝯcor. ad text. scd̄a ibi, porro licet. tertia ibi, sed ne qs. quarta ⁊ vltima est ibi, ⁊ facit ⁊c. In ea. gl. ibi. l. seruitutes. §. si sublatū. Dic clarius qd̄ domo deposita vsq; ad areā non est eadē dom⁹ vere, nec quo ad fictionē in actione personali, vt hic. ⁊ l. si ita legatū. §. fi. cū ibi no. de leg. j. secus quo ad actionem realem. d. §. si sublatum. ⁊ l. paulus. §. domus. s. de pig. ⁊ idē in actione mixta vsufruct⁹. l. repeti. §. rei mutatione. ⁊ l. qui vsumfr. in prin. s. qui. mo. vsusfr.
29 amit. fm Bar. ⁊ alios hic. ¶ † Gl. in ver. alia erit assignat rationem differētie inter nauē ⁊ domū fm Mart. quia domo destructa adhuc superest area que est pars domus, ista ratio fm glos. videt esse in contrariū: qꝛ superest area: ergo non pōt dici noua domus. Bar. saluat rationē Mar. sic declarando eā: qꝛ domus consistit in solo, ⁊ sic est res immobilis: ideo immobilia que non possunt separari a solo nō sequunt psonā, ⁊ sic mentē hominis, vnde animus nō pōt operari circa earum retentionē, sed mobilia que solo non coherēt possunt sequi personam dn̄i, sicut actiones que sunt incorporales sequuntur dn̄m quocunq; vadat, vt l. fi. C. de prescr. lon. temp. Ideo animus in eorū retētione pōt facilius operari, ⁊ ideo qñ quis deponit nauē animo eam reficiendi, illa prima nauis semper videt in mente retenta, nec vnquam deposita: ergo censetur esse eadem nauis, vt hoc tex. Ista ratio Bar. nihil valet ⁊ confundit primo per tex. quē etiā ꝯtra Bar. alle. do. Alex. hic in l. qui vsumfru. in prin. s. de vsufru. vbi schyphus resolutus ⁊ postea refectus de eadē massa non censet esse idē, ⁊ tñ est res mobilis sicut nauis: ergo ratio Bar. nō est vera. Item hic non agitur de mouendo de loco ad locū, sed solum de animo ⁊ intentione destruentis ⁊ reficientis. Itē ista defensio Bar. non fuit de mente Mart. fundātis se qꝛ area sit pars domus vt refert hic glo. Tene rationem quam assignat gl. in d. l. qui vsumfructum in gl. mag. s. de vsufru. qꝛ nauis facilius reficitur quā domus. Et lz Bart. dicat ꝙ sit truffa: qꝛ facilius reperiant magistri domorū quā nauiū sed eam non intellexit Bar. vt etiam dicit Cum. qꝛ gl. voluit dicere ꝙ domus destructa nō potest refici ex prima materia cum in dissolutione domus plura corrumpantur, presertim cementa ⁊ lapides, ideo non possunt oīa in pristinū statum ⁊ pristinā formā restitui, vt dicatur eadē domus. secus in naui que soluta pōt de facili reduci ad pristinā formam. ⁊ istam tenent Ang. Imo. ⁊ alij ⁊ Ang. in l. qui res. §.
30 aream. j. de sol. ¶ † Quid autem de ecclesia funditus destructa ⁊ reedificata an dicatur eadem vel diuersa. Goffre. in summa de eccl. edifi. ad fi. tz ꝙ non dicatur eadem, equiparando eam domui. quod est verum fm Bar. si sumatur ecclesia pro loco parietibus circundato, secus si accipiatur pro toto capitulo ecclesie, Ecclesia enim multis modis capitur, vt declarat gl. magistra in c. si. ne prelat. vices suas. beneficiū aūt durat ⁊ dicitur idem, licet alia sit ecclesia. l. quoties. §. fi. s. de vsufr. quod est vtile fm Bar. ad cle. fi. de rescr. vbi litere pape non porrigūtur ad noua beneficia, ecclesia tamē destructa etiam non refecta adhuc retinet priuilegia que sunt iura quasi realia que durant. argu. l. seruitutes. §. si sublatum. s. de ser. vrb. pred. ⁊ l. Paulus. §. domus. s. de pigno. ⁊ dixi. s. in glo. in versi. mente. nisi esset destructa authoritate superioris propter ipsius defectum, ⁊ sic sine spe refectionis. arg. l. si vsufructus ciuitati. vbi Bal. s. quib. mod. vsufru. amitta. ⁊ l. pater filium. §. tusculanus. s. de leg. iij. ⁊ ita determinat glo. in regu. priuilegium personale. vbi late Joan. Andr. in mercuria. de regu. iur. in vj. ⁊ g. o. xvj. q. vij. in c. ⁊ hoc dicimus. ⁊ glo. in c. statutum. in verbo collegiatas. de elect. in vj. Jmo. ⁊ do. Alex. hic. Inno. in c. ij. de ope. noui nun. ⁊ in c. abbate. ad fi. de verb. sig. cum multis concordan. traditis per Alex. hic ⁊ per Alex. in l. si grege. s. de lega. j. Et dicit Gemi. in c. licet canon. in prin. col. iiij. de elec. in vj. qd̄ si sit factus locus pro alimentandis pauperibus in certo hospitali, vel pro hospitio in certa ecclesia destructo hospitali vel ecclesia, nō debet legatū quod bene not.
31 ¶ † Ultimo querit Bart. an excommunicatis canonicis alij loco deficientium subrogati sint excommunicati, remittit se ad Inn. in c. grauem. de sen. excom. ⁊ cano. in c. aduersus. de immu.
32 eccle. Communiter tenetur qd̄ non: † quia excommunicatio est pena personalis que infertur vere anime delinquenti, non autē anime ficte representanti: ideo non transit ad alium. c. romana. §. in vniuersitatem. ⁊ §. caueant. de sen. excō. in vj. Et ita tenent Dy. Ray. Bal. do. Alex. ⁊ alij in l. si grege. de leg. j. Dy. ⁊ Bal. in l. si ita legatum. §. fi. ad fi. eo. ti. de leg. j. do. Alex. hic in fi. quāuis glo. aliter sentiat in c. sicut vir. vij. q. j. Adde secus esse in sententia interdicti, vt est glo. no. ⁊ ordinaria in c. si sentētia. de sen. excom. in vj. ratio diuersitatis est: qꝛ in interdicto vnus potest puniri pro alio. c. non est. de spon. ⁊ d. c. si sententia. §. j. ⁊ ibi Gemi. secus est in excommunicatione. xxiiij. q. iij. c. j. ⁊ ibi glo.

1 ☞ Due cause lucratiue non possunt concurrere in eadē persona ⁊ re.
2 Heres in hereditate ⁊ rebus hereditarijs pretendit titulum lucratiuum.
3 Sicut iuris ignorantia non prodest in lucris: ita nec in ijs que habent originem a lucro quamuis damnum inferant.

Si rem quam.

Due cause lucratiue nō pñt circa eandem rem concurrere irreuocabiliter ⁊c. vt per Bart. vel alr. Stipulacio ex causa lucratiua, euanescit si res in ea deducta efficiat stipulatoris irreuoca-
1 bilr ex alia causa lucratiua: secus si reuocabiliter. h. d. ¶ † Not. primo qd̄ due cause lucratiue non possunt concurrere in eadem persona ⁊ re, vt l. omnes debitores. s. ti. j. ⁊ hoc qñ vtraq; causa est irreuocabilis, al's secus, vt hic, ⁊ l. non quocunq;. in princ. de leg. j. de quo latius per Bar. in l. Demus. §. duobus. s. de le. ij. Pōdera istū tex. dū dicit, nactus fuero, ⁊ sic adeptus possessionem, alias non sufficit quod res sit mihi legata, si non sum nactus possessionē, ad hoc vt nō possim agere ex alia causa lucratiua: qꝛ licet ex solo legato mihi facto a dn̄o acquisitū est dn̄iū: tamen non euanescit stipulatio: quia adhuc non sum nactus: ⁊ ita etiā pōderat istum textum Pau. hic, facit tex. in c. si tibi absenti. de preben. in vj. Amplia idem esse in causis quasi lucratiuis que dicunt, si res digna magno precio modico sit empta, illa dicit causa quasi lucratiua. l. apud Celsum. §. aut horis. ibi gl.
2 sic declarat. s. de exce. dol. ¶ † Secundo no. in versi. sed ⁊ si heres. qd̄ heres in hereditate, ⁊ rebus hereditarijs pretēdit titulum lucratiuū: ⁊ sic titul⁹ hereditarius dicit lucratiuus: vt hic, ⁊ l. j. circa med. C. de impo. luc. descr. li. x. ⁊ §. vero expectet. ⁊ ibi Ang. ad hoc no. in auth. de nup. Et tamen hereditas pōt esse onerosa, ⁊ damnum afferre. l. si hereditatem. §. j. s. mand. presertim isto iure quo heres tenebatur insolidum creditorib⁹ hereditarijs, etiam si hereditas nō erat soluendo. l. que dotis. s. sol. matr. Ubi habes gl. not. in l. si duo. in ver. scire potuit. s. de ac-
3 quir. here. quam Imol. ibi reputat valde not. † quod sicut iuris ignorantia non prodest in lucris: ita nec in ijs que habet originem a lucro, quamuis damnum inferāt, vt est hereditas in qua licet sit damnum: tamen dicitur trahere originē a lucro. Intellige istum textum quando hereditas est soluendo: tunc dicit esse titulus lucratiuus: alias secus. l. si seruus legat⁹. §. Stichū. ver. item si domino. ⁊ ibi not. de leg. j. Dy. Ang. ⁊ alij ⁊ Ang. in d. §. si vero expectet. Hodie tamen confecto inuentario cum heres non teneatur vltra vires hereditarias. l. fi. per totam. C. de iure delib. quāuis hereditas non sit soluendo: tñ nō dicent titulus onerosus

onerosus. ¶ Capio gl. in ver. non liberaretur. ibi, ⁊ ideo statim ago. habes ꝙ heres pendēte ꝯditione legati alteri facti, statim pōt agere ex stipulatione lucratiua ad talē rem, que interim est sua pendēte cōditione legati. l. huiusmodi. §. j. s. de leg. j. ⁊ pro hoc gl. allegat. l. cū quis. §. qui hominē. s. de sol. que nihil facit: qꝛ ibi homo erat debitus in genere, vt ēt ibi declarat gl. hic aūt in specie. Ista gl. pcedit fm Jac. de are. Bar. ⁊ magis cōiter alios, qñ heres vellet statim agere ad estimationē dubij euētus, vt cōsequatur quāto minus res valet: qꝛ subiacet dubio euētui reuocatiōis: ⁊ tūc bene pōt. arg. l. j. §. si heres. s. ad treb. ⁊ l. si seruus furtiuus. s. de cōdi. fur. secus si statim vellet agere ad seruū vel totā estimationē: ⁊ tūc nō posset, per l. non quocūq;. in prin. cum gl. ⁊ ibi Bar. s. de leg. j. ⁊ ita etiā tenet Bar. in d. l. meuius. §. duobus. in vj. opp. s. de leg. ij. vel fm Cu. quē sequit. d. Pet. de bex. poterit stipulator statim agere cōtra promissorē, non vt cōsequatur rem vel aliquā estimationē: sed vt sibi caueat de euictione in euētum conditionis. arg. l. si domus. §. j. de leg. j. ⁊ qd̄ no. Bar. in l. cum quis. §. qui hominem. j. de solu.

1 ☞ In obligatione rem restitui, re perēpta, ipsa res ꝯducitur.
2 Illud quod extinguit stipulationē iam interpositam, fortius impedit eam contrahendam.
3 Fur ⁊ morosus equiparantur.

Stichū qui decessit.

Res perēpta q̄ fingitur extare pter delictū vel morā, potest cōdici, ⁊ in stipulationem deduci. h. d.
1 ¶ † No. primo ex tex. ibi, ꝯdici pōt, fm Bar. ⁊ alios qd̄ in obligatione rē restitui, re perēpta ipsa res cōdicitur: ⁊ sic durat obligatio ad rei restitutionē, vt hic, ⁊ l. scire debemus. §. si a fure. s. e. lz in obligatiōe rē restitui succedat obligatio ad interesse. l. in re furtiua. s. de ꝯdi. fur. de quo plenius per Bar. in l. stipulatio
2 nes nō diuidūtur. in vij. ⁊ vlt. op. s. eo. ¶ † Scd̄o no. ex tex. ibi, qꝛ ⁊ si. qd̄ illud qd̄ extinguit stipulationē iā interpositā, fortius impedit eam ꝯhi: ⁊ sic que tollūt obligationē iam ꝯtractā, fortius impediūt contrahendā. de quo latius per Bar. in §. sacrā.
3 s. ea. l. ¶ † Tertio no. ex ver. si. illud qd̄ ēt not. gl. ꝙ fur ⁊ morosus equiparātur: ⁊ ad hoc frequēter allegat iste text. Tñ in fure est improbior mora: vt dicit tex. in l. merito. s. de vi ⁊ vi ar. ⁊ vs que a principio semper est in mora. Itē est delictū in faciēdo qd̄ est grauius quā in simplici moroso, qui solū quasi delinquit negligēdo, ⁊ sic omittēdo: vt est gl. in l. si mora. s. sol. ma. Idō equiparatio huius text. solū pcedit quo ad hoc, vt vterq; teneat de interitu: nō autē est bona equiparatio q̄ ad alia: put facit Bar. in l. nemo rē suā. §. j. vbi dixi. s. eo. ⁊ in l. qd̄ te. s. si cer. pe. ¶ Gl. j. ibi, si stipulor tradi. dic ꝙ imo valet stipulatio dādi vt sonat iste text. qꝛ stipulādo simpliciter videor stipulari dari. l. nemo rē. in prin. s. eo. ⁊ l. si ita distrahat. §. j. s. de Jhen. emp. Nec ob. d. l. scire. §. fi. alle. per gl. qꝛ ibi sticho viuo nō possum stipulari mihi dari, qꝛ meus est: vt ibi in tex. sticho vero mortuo: qꝛ eius dn̄ium est extinctū, possum stipulari dari: vt hic. Imo in odiū furis vr̄ qd̄ etiā sticho viuo valeat stipulatio dādi que odio furis degenerat cōtra furem. §. sic itaq;. insti. de actio. ⁊ dixi in d. l. scire debemus. §. si a fure. ⁊ in l. si quis nec causam. §. j. s. si cer. pet.

1 ☞ Promittens sistere ancillam pregnantem, videtur in eadem causa sistere, licet sistatur sine partu.
2 Partus est portio viscerum matris, donec est in ventre: tamen postquam est separatus, non est amplius illius pars.

Si quis ancillā.

1 † Promittēs sistere ancillā pregnantē, videt in eadē cā sistere, licet sistat sine partu. h. d. Dubiū faciebat, qꝛ promittēs aliquē sistere i iudicio sub pena, tenet sistere in eodē gradu ⁊ cā: vt erat tēpore stipulationis: al's nō pdesset sistere. l. j. s. si ex nox. cau. aga. Si ergo promisisti sistere ancillā que erat pregnans tēpore stipulationis: ⁊ postea sistis qñ desinit esse pregnās, nō videbaris sistere in eodē gradu: igitur ⁊c. cōtrariū tñ deciditur
2 in hoc tex. ¶ † Et ratio decidēdi esse pōt: qꝛ licet partus sit portio viscerū matris, donec est in vtero: tñ postquā est editus ⁊ separatus a vētre, nō est amplius illius pars. l. si aliena res. §. fi. s. de vsufr. Sicut fructus separati a fundo, nō dicūtur amplius pars fundi. l. si filiusfa. §. j. ⁊ ibi dixi. s. eo. ideo satis est ancillam sistere: qꝛ per hoc ius actoris non efficitur deterius in aliquo.

1 ☞ In stipulatione facti simpliciter concepta cum interesse post morā cōmissam petitur, admittitur purgatio more antequam super interesse sit lis contestata.
2 Stipulatio insule faciendi simpliciter valet ⁊ tenet.
3 Qui obligat se ad factum sine limitatione termini: ⁊ sic non expresso tēpore intra quod illud debet explicare, dicitur in mora constitui absq; aliqua interpellatione hominis, si transierit tantum tempus intra quod commode fieri potuit, ⁊ non fecit.
4 Mora potest ante litem contestatam purgari.
5 Judeus nunquam potest purgare moram: quia ei non est seruanda equitas, sed rigor.
6 Si ante litem conte. incepi edificare insulam, dicor moram purgare, nec sum cogendus litem contestari super interesse.
7 Uerbum, liberari, importat liberationem ipso iure.
8 Post litem contesta. non admittitur purgatio more.
9 Quid sit insula, ⁊ quare sic dicatur.
10 Purgatio more admittitur vsq; ad litem contest. nisi creditoris intersit. ⁊ nu. 11.
12 Si promisisti in fundo meo edificare domum, ⁊ fuisti in mora, postea fundum alienaui, non poteris amplius moram purgare.
13 Purgatio more admittitur intra modicum tempus arbitrio iudicis declarandum.
14 Reus potest indistincte moram purgare vsq; ad litem contest. etiam post longum tempus factam.
15 Ubi est dies ⁊ pena, non admittitur purgatio more. ⁊ nu. 17.
16 Dictio, omnimodo, quid importat.
18 Dies tacita cū pena, ita īpedit purgationē more, sicut expssa.
19 Ubi est dies expressa ⁊ pena tacita legalis, scilicet interesse, bene admittitur purgatio more.
20 Nouatio que inducitur per appositionem pene, non impedit purgationem more.
21 Judex an sit functus officio suo facta litis decisione.
22 An ⁊ quando mitius agatur cum. l. quam cum homine.
23 Reus potest moram purgare vsq; ad litem cōtest. fallit in aliquibus casibus.
24 Post litem contest. non admittitur purgatio more.
25 In stipulatione de iudicato soluendo que continet clausulam de defendendo admittitur purgatio more post litem contesta. vsq; ad sententiam.
26 Que sit ratio qd̄ post litē cōtest. nō admittitur purgatio more.
27 Si mora non precessit lit. conte. sed est contracta in lit. contest. admittitur purgatio vsq; ad sententiam.
28 An ⁊ quando pena possit peti simul cum principali. ⁊ nu. 29.
30 Si debitor ignorans se posse purgare moram soluit, nō potest repetere quod soluit.
31 Quando executio est facta a. l. vel ab homine, non admittitur purgatio more. fallit vt tamen in nu. 32.
33 Emphyteuta priuati, qui cessauit triennio in solutione canonis, an possit postea soluendo moram purgare, ⁊ penam caducitatis euadere.
34 Si testator legauit titio. c. ⁊ si heres illa. c. non daret, legauit ei fundum, heres non dedit centum: ⁊ sic dominium fundi ipso iure transiuit in titium, heres non poterit moram purgare.
35 Si in contractu promissa est pena, ⁊ iuratum non contrauenire, iuramentum impedit purgationem more.
36 Quando stipulatio est commissa propter malefactum, ⁊ sic nō ex mora, vel negligentia: an admittatur purgatio more.
37 Si res pereat intra tempus purgandi moram, perit periculo debitoris.
38 Quādo res principalis debet prestari stipulatori, pena autem debet prestari tertio: an admittatur purgatio more.
39 An ex parte actoris admittatur purgatio more.
40 An purgatio more non facta in causa principali, possit fieri in causa appellationis.

84

Si insulam.

Ista l. est famosa ⁊ repetibilis, ⁊ fm Bar. hz materiā pfundā.
1 † In stipulatione facti simpliciter ꝯcepta, cū interesse post morā cōmissam petit, admittit purgatio more, antequā sup interesse sit lis ꝯtest. post vero secus. h. d. ¶ Diuiditur in tres. In prima ponit thema, ex quo tacita resultat questio. In scd̄a ponitur rūsio de tēpore ante litē cōtest. In tertia de tēpore post litē contest. scd̄a ibi, quādiu litē cōtest. tertia ibi, qd̄ si litē ⁊c. ¶ In text. ibi, potuisti facere. supple, ⁊ qꝛ nō fecisti ꝯmissa est stipulatio ad totale interesse: ⁊ sic ad estimationē facti. l. si ita stipulatus essem abs te. s. eo. ⁊ ppterea queritur an possit mora purgari ad euadendū cōdemnationē super tali interesse. ¶ In tex. ibi, litē contestatus. Intellige super interesse: nam litis cōtestatio super facto principali, non impedit quin promissor vsq; ad sentētiam possit factū principalem offerre, ⁊ sic purgare morā. §. fi. insti. de perpe. ⁊ tem. actio. l. si reus paratus. s. de procu. Bar. hic in prima oppo. secunde partis. ⁊
2 in l. interdum. §. fi. vbi dixi. s. eo. ¶ † Not. j. ꝙ stipulatio insule faciēde simpliciter cōcepta, valet ⁊ tenet. Intellige sane demonstrato loco vbi edificari debeat, ⁊ in quo edificare intersit stipulatoris: al's stipulatio vitiaretur. l. ij. §. si quis insulā. s. de eo qd̄ cer. loco. ⁊ l. qui insulā. j. e. ⁊ l. cum qui insulā. s. de iudi. Requiritur etiā qd̄ exprimatur qualitas ⁊ quātitas: ⁊ sic mēsura ipsi⁹ insule ⁊ cuius latitudinis, vel altitudinis, ⁊ de qua materia, al's pp nimiā incertitudinē vitiaret stipulatio. l. ita stipulat⁹. j. e. ⁊ l. si domus. in prin. ff. de le. j. Al's posset pmissor liberari faciēdo

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

domunculâ, seu talem quâ interesset potius nõ habere quã habere. ſm Ang. ⁊ Jmo. hic. Jmo. ⁊ do. Alex. in. l. qui insulã. ſ. e. quicquid teneat. Lud. ro. hic, qui tenet tex. ſine ſubauditione aliqua qõ ſtipulatio insule fabricãde ſimpliciter facta valeat, ⁊ intelligatur vel ſm conditionẽ ſtipulatis: puta qr erat artifex, vel ſm conſuetudinẽ regionis, vel omnibus ceſſantibus ſaltẽ intelligatur de mediocri inſula, vt hic late per eũ. Sed tu dic q Jnriſcõ. ponit pro cõſtanti ſtipulationẽ insule taliter fuiſſe conceptã, qõ valuerit, neci hoc dubitat. ita põderat Ang. qõ iſte tex. cũ myſterio loquitur in ſtipulatione insule fabricãde, ⁊ ſic in ſtipulatione facti affirmatiui: vnde nõ procederet in ſtipulatione facti negatiui. iſtam. pmiſſor ſi eſſet obligatus ad non faciendũ ⁊ faceret, non poſſet mozã purgare: qr facta pro infectis haberi nõ poſſunt. l. in bello. ſ. facte. ſ. de capti. Et dicit Ariſto. in. vi. ethicorũ. hoc ſolo priuari ꝺ̃ũ infecta facere. idẽ dicit Bart. in l. nõ dubiũ. in. iiij. col. C. de legi. Bal. in. l. ſi in vl. col. C. eo. ſed cauue per tex. in. l. papinianus. ſ. meminiſſe. ſ. de inoff. teſt. vbi etiã ille qui cõtrauenit faciẽdo: põt tamẽ duci penitẽtia, ⁊ hoc modo penã euitare. ¶ † Scõo not. qõ qui obligat ſe ad factũ ſine limitatiõe termini, ⁊ ſic nõ expreſſo tẽpore intra qõ illud ꝺ̃ explicare, dicitur in mora cõſtitui abſq; aliqua interpellatione hominis, ſi trãſierit tantũ tẽpus intra qõ ꝺ̃ mode fieri potuit, ⁊ nõ fecit: qr intelligitur qõ tale opus debeat perficere intra tãtum tẽpus. intra qõ potuiſſet perfici per alios ſimilis cõditionis, arbitrio boni viri, iuxta. l. cõtinuus. ſ. cum ita. ⁊. ſ. itẽ qui inſulã. j. eo. ¶ † Tertio no. q mora ante litem conteſtatã põt purgari: ⁊ hoc introducta eſt ex equitate. l. ſi ſeruũ. ſ. ſequitur. j. eo. qr purgatio more fundat ſuper equitate, vt ibi: ⁊ ſic ſecus eſt de rigore. Ex quo infert hic Ang. qõ ſi ex forma ſtatuti in deciſionib' cauſarũ obſeruãdus eſt rigor: tũc nõ habebit locũ purgatio more. ſequitur Jmo. Lud. ⁊ Alex. hic, ⁊ idẽ Alle. in l. ⁊ ſi poſt tres. col. j. ſ. ſi quis cau. ¶ † Tu autem vltra ſcribẽtes pulchrius ex hoc inferas qõ iudeus nunquã põt mozã purgare: qr iudeo nõ eſt ſeruãda equitas, ſed rigor: vt eſt gl. no. in. c. ĥ. in gl. ſi. de iude. ergo cũ iudeis ſit obſeruãdus rigor: ergo eis nõ permittit mo ram purgare, que fundata eſt ſuper equitate, ⁊ eſt noua deciſio ad materiã huius. l. Et ita etiã alias ſimpliciter tenui in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi quis cau. poſtea reperi q ꝺ̃. Fel. ſandeus in. d. c. ĥ. de iudeis. refert per illã gl. ita alias fuiſſe in facto conſultum, qõ iudeus nõ poteſt mozã purgare: qr illud eſt ex equitate inductũ. dicit tamẽ in cõtrarium facere tex. in. l. iudei. in. j. C. de iudeis. ibi, romano cõi iure viuẽtes, per quã. l. nõ videtur eſſe differentia inter chriſtianos ⁊ iudeos, quo ad tramites. ll. niſi vbi hoc reperiatur, vt in caſibus de quibus per Arch. in. c. pagani. ĥ. q. vĵ. ℓ Poſt. in. c. cõſuluit. de iudeis. qr eccleſia ex iuſtis cauſis eos tolerat. tex. eſt no. in. c. qui ſyncera, gly. oiſt. ℓ Poteſt rñderi q iſte caſus ſatis dicatur exceptuatus per fundamentũ qõ feci: qr purgatio more ſpecialiter fundat ſuper equitate, ſed iudeis nõ ſeruatur equitas. vt dixi. ¶ Scõo mouetur: qr iudeus põt vti exceptione preſcriptionis cõtra chriſtianũ, vt eſt gl. in. c. porro. in gl. j. ⁊ ibi Archi. xvi. q. iĵ. ⁊ gl. in. l. ſi fur. ſ. j in ver. vſucapere. ⁊ ibi Jmo. ſ. de vſuc. ⁊ talis exceptio preſcriptionis eſt de rigore iuris, vt late per Lud. in repe. rub. ſ. de arbi. col. i. ſi ergo cõtra equitatẽ que eſt pro chriſtiano, põt iudeus vti rigore, fortius debet poſſe vti equitate, cõtra rigorẽ. Sed iſtud argumentum põt de facili tolli: nam eius aſſumptũ pcedit propter equalitatẽ que in iudicijs debet ſeruari, per re. l. die ſabbati. C. de in deis. facit. l. ſi. C. de fruc. ⁊ lit. expẽ. vnde cum iudeo ſeruet rigor cõtra eũ: certe etiã ipſe poteſt vti rigore contra chriſtianos. ⁊ ſic poteſt vti exceptione preſcriptionis, licet ſit rigoroſa, ſed iſtud nõ facit: ergo poteſt mozã purgare, que procedit ſolũ ex equitate: ſubdit tamẽ do. Fely. qõ cũ iſta queſtio nõ ſit facta per doc. ⁊ pro prima parte quidã ℓ ſiluerint: vt. ſ. retuli, teneas qõ tibi videtur vtiliꝰ: ⁊ aliter nõ decidit. ¶ Teneas primã opi. nã cum iſtã materia purgationis more nõ ſit eque proportionabilis iudeis ſicut chriſtianis, per regulã. ſ. traditã: ergo lex vel conſtitutio ſimpliciter loquẽs, nõ extẽditur ad iudeos; ſecus quãdo materia eſſet eque proportionabilis iudeis ⁊ chriſtianis. Jſtã regulã tradit ꝺ. Abb. in cle. j. per illũ tex. cum gl. de vſur. Semi. in. c. j. ſ. ſi. circa ſi. de vſur. in vi. cũ ergo purgatio more concedatur ex equitate, ⁊ ſic ex benignitate: ergo nõ eſt materia proportionabilis ad iudeos, quibus rigor debet obſeruari, vt dixi. ⁊ iſta erit noua deciſio ad materiam huius. l. nõ tradita per alios hic, nec in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. ⁊ ſm iſtud vltimũ fundamentũ potes etiã reſpõdere ad. d. l. j. iudei. in. j. C. de iudeis. vt loquat in materia eque proportionabili iudeis ac chriſtianis. ¶ Itẽ ad id qõ dixi. ſ. qõ purgatio more introducta eſt ex equitate, adde qõ ſi ſcholaris eſt ſententialiter priuatus de matricula ſcholarium: qr nõ obediuit rectori, ſi vult penitere, ⁊ cõdignam penitentiã agere, propter equitatẽ purgationis more, debet denuo

a recipi: ita decidit [a] Bal. in. l. acceptã. in. xix. q. C. de vſur. vbi plenius per eum. ¶ † Quarto põdera tex. tibi, te faciẽtẽ, qõ hic videtur ſingulariter probari ſecundũ ℓ Pau. de ca. qõ ſi ante litẽ contestatã incepi edificare inſulã licet nõ perfecerim, dicor moram purgare; nec debeo cogi litẽ ꝓteſtari ſuper intereſſe. ita denotat participiũ faciẽtẽ, qõ denotat rem, put eſt in fieri. ⁊ hoc eſt valde ſubſtãtiale ⁊ per alios non tactũ ſm eum: ſed ita etiam tenet Cu. hic in. iij. col. ⁊ ſequitur etiã do. Alex. ⁊ probat etiã bũ iſte tex. in ſ. dũ dicit ſi edifices: ⁊ ſic denotat rem in fieri. Secus ſi antequã inceperim facere datus fuiſſet libellus ſuper intereſſe, ⁊ ei reſpõſum, ⁊ ſic lis cõteſtata: tũc non poteſt poſtea incipere facere vt mozã purget, vt hoc tex. in ſi. tamẽ vbi aliquod momentaneũ eſſet in obligatione, totũ debet impleri anteq̃ tranſeat tẽpus ad hoc vt poſſit mora purgari, vt. l. ſi ita quis promiſerit. ſ. ſeia cauit. j. e. ¶ † Quinto põdera tex. in ver. liberari placet. qõ verbũ liberari importat liberationẽ ipſo iure. l. cum quis. ſ. j. j. de ſol. ⁊ ſic hic eſt tex. no. quod purgatio more liberat ipſo iure promiſſorẽ ne teneatur ad intereſſe vel ad penã. In cõtrarium fortiter ſtringit tex. in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. in verſ. exceptione. Bar. ibi circa ſi. in vltima oppo. tãgit iſtam difficultatẽ ad text. ibi, qui vult quod purgatio more liberet ope exceptionis. In contrariũ põderat iſtũ tex. vbi more purgatio liberat ipſo iure, ⁊ reſpõdet quod hic nõ fuit adiecta dies certa: ſed lex ſubintelligit tẽpus quo inſula fieri potuit: ſicut ergo hic inducitur mora per curſum diei appoſiti a lege, ita ipſo iure tollitur ex beneficio. l. ſi in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. fuit adiecta certa dies: ⁊ ſic mora cõtrahitur ex curſu diei appoſiti ab homine: ideo illa nõ tollitur per. l. ipſo iure, ſed ope exceptionis: que ſolutio licet ſcribentes non aduertãt, videtur cõfundi per tex. in. d. l. ſi ita quis. ſ. Seia cauit. j. eo. Ang. in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. aliter reſpõdet qõ hic ideo liberatur ipſo iure: qr cum in hoc tex. obligatio facti ſucceſſerit ab intereſſe prẽſtãdo factũ deſinit intereſſe, ſed ibi non erat pena adiecta: ideo ope exceptionis liberatur. Sed iſtud diuinat ſm Cuma. hic, quod ibi pena eſſet adiecta: tamẽ gl. ⁊ cõmuniter alij ibi tenẽt q ita de neceſſitate ſit intelligẽdus ille tex. quod ibi eſſet adiecta pena, vt ibi dixi. Sed dato quod pena eſſet adiecta liberaretur tamẽ ipſo iure, vt. l. ſi cum dies. ſ. ſi. ſ. de arbi. ⁊ l. ſi. ſ. de pe. leg. ⁊ l. j. ſ. itẽ ſi ita. ſ. ad. l. falci. ⁊ l. qui rome. ſ. fiam. j. eod. Tertio modo reſpõdet Cuma. hic, quod in cõtrario erat dies adiecta ab homine: ideo faciẽdo poſt diẽ nunquã facit qõ promiſit: ideo tunc tantũ ope exceptionis liberatur, hic autẽ dies nõ erat expreſſa: que eſt pars obligationis ⁊ ſumme. l. j. ſ. diem. ſ. de eden. Jtã differẽtiam voluit tex. in. l. Celſus. ſ. de arbi. vt hic plenius per eum, ſed iſta ſolutio in effectu eſt eadẽ cũ ſolutione Bar. in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. ante fin. licet Cuma. de Bar. nõ faciat mentionẽ. Quarto modo alij Moder. intelligũt tex. in. d. l. ⁊ ſi poſt tres. loq de exceptione intẽtionis ⁊ facti. que preſupponit obligationẽ ipſo iure ſublatã, ſm gl. in. l. ĥ. ſ. de exceptio. ⁊ in. l. qui ſe debere. in princ. in glo. ĥ. ⁊ ibi Bart. ⁊ alij. ſ. de eodict. eb cauſ. Sed iſta eſt diuinatio ⁊ violẽtia: ⁊ illa non dicitur propie exceptio, cum non ſit actionis exclusio, vt eſt glo. in c. j. in ver. defenſionis. de litis cõteſt. in vj. Bald. in. l. perempto. rias, col. penult. C. ſent. reſcin. non poſ. ⁊ in. l. ſancimus. in princ. in. ĥ. col. C. de donatio. de quo dic vt per Cu. ⁊ Moder. ſenen. in. d. l. ĥ. de exceptionibus. ¶ † Sexto ⁊ vltimo not. ex verſic. fin. quod poſt litem contestatam non admittitur purgatio more: ratio, quia procedit vna mora, ⁊ poſtea ſequitur lit. contestata: que magis agranat, ⁊ per quam inducitur alia mora: ergo due plẽ mora debet magis nocere quam vna, ſecundum Bart. j. in. j. q. an iſta ratio Bar. ſit vera, videbimus ibidem: alias ponam vbi reſeruo, vt ſequar ordinem Bart. ¶ † In gl. prima que declarat quid ſit inſula, ⁊ quare ſic dicatur: adde glo. ſ. inſula. inſtit. de rerum diui. ⁊ glo. in. l. iij. ſ. effracture. ſ. de offic. prefec. vr. Illunquid autem ciuitas Venetiarum dicatur eſſe inſula, ſicut Sicilia, Cipꝛus, ⁊ ſimiles: ⁊ ſi teſtator dicat, lego omnia bona que habeo in inſula: vel ſi dicat dono vel obligo omnia bona mobilia, que de inſulis exportabo: an includantur bona que haberet Venetijs. Vide Bald. late determinantem quod non, in conſil. cccclxxiij. prime partis incip. quidam emerunt. vbi determinat quod non eſt inſula, nec nomine inſule poteſt appellari: ſed eſt ciuitas illuſtris, ⁊ veluti Paradiſus delitiarum, motus per aliqua media: preſertim quia tota ciuitas Venetiarum eſt fundata in alueo maris, ⁊ non ſupra terram, ⁊ nullus alueus appellatur inſula: vt patet in. ſ. item per alluuionẽ. mſtit. de rerdiui. ¶ Glo. ſ. ſecunda in verſi. non ſim. diuiditur in tres partes. In prima per viam limitationis remouet vnũ contrarium. In ſecũda allegat multas cõcor. In tertia opp. ⁊ dupliciter ſoluit. 10 ſecunda ibi, ⁊ facit. tertia ibi, ſed cõtra. ¶ † In ea. gl. ibi. ſ. ſeia. habes ex gl. limitationẽ ad reg. text. noſtri, qo admittatur purgatio more vſq; ad litẽ ꝓteſtatã: verũ eſt niſi creditoris intereſſit.

Jſtam

Jſtã oppo. format Bart. in prima opp. prime partis, cuius dicta hic expediam. ¶ Cõtra iſtam gl. ⁊ eius limitationẽ tria obſtant: primo, qr. d. ſ. Seia, nõ, pbat iſtã limitationẽ gl. ſm Ang. Jmo. do. Alex. ⁊ cõmuniter alios: qr loquitur quando tractatur de purgatione more ex parte actoris ad actionẽ confernandam: hic autẽ loquimur in reo, quãdo tractatur de purgatione more ex parte debitoris inter quos eſt lõga differẽtia: qr fauorabiliores ſumus reis quã actoribus, vt in reg. fauorabiliores. de reg. iur. ⁊ ita etiã tenet Bar. hic in. ſ. q. ¶ Tu dic qõ imo. d. ſ. Seia. bene facit pro hac gl. ⁊ eius limitatione: qr ſi bene conſideras ille text. loquẽs in actore fortius pcedit in reo. aſſumptũ probo, ibi enim agitur de cõſeruatione actionis ex parte actoris: ⁊ ſic ibi tractatur de actione queſita cõſeruanda: ſed quãdo reus vult purgare mozã, tractatur de iure de nouo querẽdo in preiudiciũ actoris, cui erat queſita obligatio ad intereſſe: ſ3 magis eſt fauẽdum actioni queſite cõſeruande, q̃ acquiſitioni noui iuris ex parte rei: ⁊ ſic quã iuri querẽdo de nouo, per reg. l. pa tre furioſo. ſ. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. ⁊. c. quemadmodũ. de iureiur. Facit in ſimili tex. vbi Bar. ⁊ alij omnes in. l. ſin. C. de eden. vbi ſicut actor cogitur edere reo ad eius exceptionem fundandã: ita etiã cogitur reus edere actori ad fundandã replicationẽ: ⁊ ſic vt ibi dicit Bart. ad intentionẽ actoris iam fundatã adiuuandã: ergo cũ ibi actor admittatur ad purgandum ſuper actione iam queſita ꝛ ſeruanda: ergo ei magis debet faueri hoc caſu q̃ reo. ſi ergo ei dat talis limitatio ex parte actoris, in quo magis ꝺ̃ ei faueri: ergo multomagis ita debet limitari ex parte rei. Sed pro iſta limitatione gl. habes tex. expreſſe loquẽtem ex parte rei in. l. ſi cũ dies. ſ. ſi. ⁊. l. ſeq. ſ. de arbi. vbi dicit tex. vtiq̃, niſi eius interfuerit. Itẽ facit duplex ratio. Prima, qr cum hec materia purgationis more ſit fundata ſuper equitate. l. ſi ſeruũ. ſ. ſequitur. j. eo. nõ videtur equũ, q̃ ſi actor paſſus eſt damnum ex mora rei, q̃ reus admittat ad mozã purgandã. Scõa ratio: qr purgatio more eſt quoddã beneficiũ a iure ꝛceſſum morosis: ſed beneficiũ nunquã debet intelligi cõceſſum in preiudiciũ alterius. l. impuberi. cũ vulg. ſ. de admi. tuto. ⁊. l. cũ filiusfami. C. de teſt. mili. ⁊. l. nec auus. C. de eman. libe. ⁊. c. quis. de offi. dele. cũ ſi. Intellige iſtã limitationẽ gl. niſi reus vellet ad impliere factũ promiſſum, ⁊ vlterius prẽſtare illud qõ intereſt actoris: tunc volens prẽſtare intereſſe, poſſet mozã purgare: vt eſt glo. no. in. d. l. vtiq̃. ſ. de arbi. quã Bar. ⁊ alij ſequũtur, valde no. Ange. in. l. ⁊ ſi poſt tres. in princ. vlt. char. ſ. ſi quis cau. quem in ſpecie refert Alex. hic facit: qr tũc ceſſat ratio equitatis impeditiua purgationis more, quãdo reus vult prẽſtare actori intereſſe. ¶ Scõo cõtra iſtã limitationẽ gl. facit: nam in iſto tex. fuit ꝓmiſſa ſtipulatio ad totale intereſſe propter mozã, pmiſſoris in nõ faciendo intra tẽpus debitũ: ergo intereſſe creditoris: alias nõ poſſet agere ex ipſa ſtipulatione facti etiã poſt mozã, niſi eius intereſſet. l. qui inſulã. j. eo. ⁊. l. ſtipulationes nõ diuiduntur. ver. Celſus. ſ. eo. cũ ergo in iſto tex. interſit actoris: ergo ſm limitationẽ gl. nõ deberet permitti purgatio more ipſi reo qõ eſt cõtra iſtũ tex. ergo limitatio gl. nõ eſt vera. Sed defendẽdo limitationẽ gl. intellige eam ſane, ſm Bar. ⁊ alios qñ interest actoris vltra merã eſtimationẽ facti promiſſi: ⁊ ſic illud qõ gl. dicit, niſi creditoris interſit, intelligitur de intereſſe creditoris excedẽte eſtimationẽ facti: qr illud impedit purgationẽ more ante litẽ ꝓteſt. ⁊ ita eſt 11 vna limitatio ad iſtũ tex. ¶ † Tertio cõtra iſtam gl. facit dum limitat niſi creditoris interſit: nã deberet limitare niſi ius actoris ſit factũ deterius. d. l. ⁊ ſi poſt tres. ⁊ tunc impediatur more purgatio, vt ibi gl. ſi. hic, ſi bene aduertis fatetur contrariũ: ⁊ ſic vult q̃ iſta ſint ignonyma, ſcz actoris intereſſe, ⁊ ius actoris eſſe factũ deterius, qõ eſt verũ in extraiudicialibus, vt vtroq; caſu intelligatur impediri purgatio more, ſiue interſit vltra eſtimationẽ facti, ſiue ius actoris ſit factũ deterius. Secus in ſtipulationibus iudicialibus tendẽtibus ad preparatoria cauſe, vel ad ordinationẽ iudicij, vt eſt ſtipulatio de iudicio ſiſti, de defendendo: tũc poteſt mora purgari intra modicũ tẽpus, qñ ius actoris nõ eſt factũ deterius. ita proprie loquitur. d. l. ⁊ ſi poſt tres. ſec? quãdo eſt factũ deterius, quod proprie dicitur quãdo deterioratio cõcernit ſubſtãtiam actionis ⁊ obligationis: qr ius actoris amplius nõ durat: vt qr tẽpore periit vt ibi, nec curatur de intereſſe actoris: puta damno: ũ vel expenſarũ: qr iſta in iudicialibus nõ impediũt more purgationẽ: qr iſta veniũt officio iudicis mercenario: qr iudex põt denegare audientiã reo, niſi prius dãna ⁊ expẽſas reſarciat. l. ſancimus. C. de iudi. ſed in extraiudicialibus: qr ibi nõ eſt iudex: tũc ipſe creditor impediret purgationẽ more, nõ permittẽdo fieri qõ in ſtipulatione deuenit, niſi ſibi prius intereſſe refundatur ſm Bart. ⁊ alios hic, ⁊ in. d. l. ⁊ ſi 12 poſt tres. ¶ † Ex predictis decidit notabiliter Bar. ad practicam, qõ ſi pmiſiſti in fundo meo edificare domũ, ⁊ fuiſti in mora, poſtea rundũ alienaui, non poteris amplius mozã purgare:

qr ius meũ eſt factũ deterius, cum mea nõ interſit amplius fieri in fundo alienato, cũ Bar. tenẽt alij excepto Jmo. diſtinguẽte inter alienationẽ neceſſariã, in qua pcedit deciſio Bar. ⁊ voluntatis: per aliqua quibus clare reſpõdet do. Alex. ⁊ tenet deciſionẽ Bar. ⁊ pro ea bene facit: qr purgatio more nõ debet admitti, niſi re integra. arg. l. ſi. C. de repu. hered. ⁊. c. ſi tibi abſenti. de pebẽ. in. vi. Itẽ nõ poteſt amplius fieri domus in illo fundo qui ſit meus: ⁊ ſic nõ põt mora purgari in eo qõ in ſtipulatione deuenit, nec poteſt reus opponere qõ imputandũ ſit creditori, ⁊ quod per eum ſtat q̃ edificiũ nõ fiat, ex quo fundũ in quo debebat fieri volũtarie, alienauit: qr debitor cum ſit morioſus, nõ poteſt illud allegare ne ex mora ſua cõmodum aliquod conſequatur. cõtra. l. ſi ſeruũ. in prin. ſ. eo. ¶ In ea. glo. ibi, ſolutio ibi fuit pena. Jſta prima ſolutio diuinat nec tollit obiectũ. Scõa eſt vera in ſe. Tu reſponde clare q̃ in. d. ſ. plane. l. ſtipulationes nõ diuiduntur. ſ. eo. nõ tractatur de potẽtia purgãdi mozam, de qua loquitur iſta. l. ſed loquitur de tẽpore quo mora committitur: quo caſu ſtatim cũ eſt in mora inchoãdi, cõmittitur ad particulare intereſſe quãti intereſt nõ fuiſſe inchoatũ. ita proprie loquitur. d. ſ. plane. vbi dixi, ⁊ tex. in. l. cõtinuus. ſ. itẽ qui inſulã. ver. itẽ ſi nõ inchoetur. j. eo. Sed ad totale intereſſe nõ cõmittitur, niſi tráſacto toto tẽpore quo potuit opus perfici. d. l. continuus. ſ. cũ ita. ⁊. ſ. itẽ qui inſulã. ⁊ quantũ ad illud intereſſe totale poteſt reus mozã purgare vſq; ad litẽ cõteſt. ſuper intereſſe, vt hoc tex. ¶ Sl. ſi. dividitur in duas partes. In prima declarat tex. In ſcõa que eſt ibi, hoc autẽ fallit per viam fallẽtie remouet vnũ contrariũ. Sed qr gl. nõ aſſignat rationẽ: ideo iſta ſolutio cõmuniter non tenetur. ideo Bar. ſ. in. iiij. oppo. ſecũde partis. reſpõdet altero de duobus modis, de quibus ibi per eum.

a Tu defendẽdo ſolutionẽ gl. aſſignat rationẽ [a] fallentie, ⁊ dic clarius quã Bar. qõ ibi loquit in pena dupli legali ex delicto quã incurrit publicanus ex tor: quẽdo aliquid illicite a tranſeũtibus, ⁊ cum ſit mera pena: ⁊ ſic tractetur de lucro captãdo, vt etiã dicit Bar. in. d. l. hoc edicto. in prin. ſ. de publica. ideo purgat lon giori tẽpore, vt rem reſtituẽdo vſq; ad ſententiam dupli penam euitet, ſicut in rebus metiũ, reſtituendo rem metu oblatã vſq; ad ſententiam euitat penam quadrupli. l. ſi cum exceptione. ſ. latis enim clemẽter. ⁊. ſ. hec autẽ actio. ⁊. ſ. quatenus. ſ. qõ met. cau. ſed iſta. l. ⁊ ſimiles loquũtur de intereſſe vel pena conuentionali precedente ex conuentione partium: ⁊ ſic in terminis diuerſis.

13 ¶ † Extra gl. Bar. formatur nouã oppo. primã opp. cum omnibus ſuis dictis expediui. ſ. in gl. ¶ Scõo opponit Bart. de. l. ſi ita quis. ſ. Seia. in verſi. interpoſito tamẽ modico tẽpore. ⁊ ad ſi. ibi, ſi nõ multo. j. eod. vbi purgatio more admittitur ſolũ intra modicũ tempus, arbitrio iudicis declarandũ: ergo contra iſtum tex. qui vult premitti vſq; ad litis ꝓteſtationẽ. nam poteſt eſſe ſm Bar. qõ litis cõteſtatio haberet magnã dilationẽ, ⁊ refert Spec. in tit. de appellatio. ſ. breuiter. in ver. ſed iuxta. quod Rome fuit ſibi cõmiſſa quedã cauſa, in qua nondũ erat lis cõteſtata, ⁊ erat inchoata ante natiuitatẽ ſuam: cum tũc eſſet annorum. xxxiij. ad idẽ. l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi quis cau. vbi permittitur purgatio more intra paucos dies: ⁊ tex. in. c. potuit. ⁊ in. c. propter ſterilitatẽ. ĵ. verũ. de loca. ⁊ vbi dicit text. celeri ſatisfactione. ⁊ in. l. ſi in. l. ĵ. colonus. in ver. q̃ ſi paucis diebus. ſ. loca. Solutio gl. ſin. in. d. ſ. Seia cauit. reſpõdet quod iſta lex debet limitari per illã ⁊ ſimiles: qõ vſq; ad litẽ contestatã admittatur purgatio more: ⁊ ſi cõteſtatio fiat intra modicũ tempus: ⁊ ſic litis cõteſtatio eſt terminus vſq; ad quem mora purgetur, ſi ipſa litis cõteſtatio nõ multo poſt fiat. ¶ Jſtam ſol. ſequitur ſolus Bar. hic. Ego pro iſta ſolutione pondero bonũ tex. in. l. ſi cũ dies. ſ. ſi. ſ. de arbi. vbi text. copulatiue cõſiderat modicitatem temporis, ⁊ qõ ſit antea ceptũ iudicium: ⁊ ſic quod ſit ante litẽ contestatã. Item pro iſta ſolutione facit bona ratio: nam purgatio more fundatur in equitate, vt pluries dictũ eſt. l. ſi ſeruũ. ſ. ſequitur. j. eo. que ceſſat quãdo lapſum eſt longũ tẽpus, ⁊ reus nõ impleuit preſertim cum tractemus de tollendo actori actionem queſitã ad intereſſe, quod videtur iniquũ, data lõga negligentia ipſius rei. ¶ Jſtam ſolutionẽ reprobant Ang. Cuma. ⁊ communiter alij, per hãc. l. que indiſtincte permittit purgationem more ante litem contestatam: ergo debet indiſtincte intelligi etiã ſi poſt modicum tempus elapſum lis conteſtaretur. Itẽ ute text. dicit quandiu: ergo vult quod contestatio ſit terminus vſq; ad quem poſſit mora purgari: ergo etiam ſi multo poſt fiat contestatio. Ad idẽ tex. in. l. j. ſ. de pe. leg. in verſi. tandiu quandiu lis cum eo de pecunia conteſtetur ꝛc. Sed ad iſta facilis eſt reſpõſio qõ nõ eſt incongruũ vnã. l. per alias declarari aut ſupleri. l. nõ eſt nouũ. ⁊. l. ſed ⁊ poſteriores. ſ. de legib. ¶ Secundo ⁊ ſubtilius contra iſtam ſolutionem facit ſm Cuma. hic: qr factum promiſſum in ſtipulatione, poteſt adimpleri poſt moza ante litem conteſtatam, tex. eſt hic: ſed domus non poteſt edifi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cari tam breui tẽpore intra modicos dies. sed ad hoc põt dupliciter respõderi: primo ex verbis Bart. q modicũ tẽpus intelligitur arbitrio iudicis cõsiderata inter cetera qualitate operis qõ fieri debet. l. cõtinuus. §. itẽ qui insulã. §. eo. Scõo planius sufficit qõ ante litẽ contestatã incipiat edificare, lz nõ perficiat, ad hoc vt possit morã purgare, vt hoc tex. in ver. faciẽtẽ, vt no
14 taui in text in quinto not. ¶ Scõo modo principali ad predictã opp. rñdet Bar. in. d. §. Seia. & ibi Cu. Itẽ Ang. Cu. Ludo. & do. Alex. hic, qõ ibi loquit de purgatione more ex parte actoris ad actionẽ conseruandã: hic aũt ex parte rei ad euadẽdã ondemnationẽ ad interesse: & sic ex parte debitoris ad liberandũ que fauorabilior est. l. Arrianus. §. tit. i. & sic reus põt indistincte morã purgare vsq; ad litẽ cõtestatã, ẽt post longũ tẽpus factã, vt hoc tex. actor vero debet intra modicũ tẽpus purgare, per. d. §. Seia. & etiã ita tenet Bar. j. in ix. q. Tu aduerte qõ ista differẽtia Bart. & doct. inter actorẽ & reũ quãtum ad. d. §. Seia. nõ videt posse pcedere: qr ibi ex parte actoris agitur de actiõe iam quesita & ofernãda: sed hic ex parte rei, agitur de iure nouo querẽdo: sed facilius cõseruatur ius acquisitũ, quam de nouo acquiraf, per re. l. patre furioso. §. de his qui sunt sui. & dixi in gl. scõa. ¶ Tu ergo respõde ad. d. §. Seia. q̃ pcedit ppter duo que ibi concurrunt. Primo, qr ibi dies expressa fuit apposita a partibus, qua elapsa nõ permittat purgatio, nisi intra modicũ tẽpus, vt ibi, hic vero loquitur in die tacita legali certificãda arbitrio iudicis: sicut etiã in l. si cum dies. §. fi. §. de arbi. ideo ppter incertitudinẽ nõ dicitur debitor esse in tãta mora: ideo permittitur purgatio etiã post modicũ tẽpus vsq; ad litẽ contestatã. Scõo tex. in. §. Seia. loquitur in actore, in quo nõ põt considerari q̃ litis contestatio sit terminus exclusiuus vsq; ad quẽ admittatur purgatio more: nam litis cõtestatio sequitur ex parte actoris: ergo nõ potest impedire, eo q̃ litis cõtestatio nõ debet facere deteriorẽ conditionẽ actoris, sed meliorẽ. l. nõ solet. §. de reg. iur. & l. aliã. §. de noua. ideo ibi in actore statuitur modicũ tẽ
15 pus, & de litis cõtest. non fit mẽtio, put hic ex parte rei. ¶ In tertia & quarta oppo. cõcludit Bar. cõtra Pet. q̃ vbi est dies & pena[a] nõ admittit purgatio more: & est tertia limitatio ad istã l. pbat Bart. per tria iura, scz per. l. traiectitie. §. de iflo. §. tit. j. & l. magnã. C. de cõtra. & cõmit. §tip. & l. j. versi. nisi forte. §. de pe. le. & ista limitatio est cõmuniter approbata, vt hic late per Alex.
¶ Videamus an iura Bar. probẽt istam limitationem: primo tex. in d. §. de illo, videtur, pbare in duobus locis: primo in principio vbi erat dies & pena, & nõ admittitur purgatio more: & si diceres q̃ ibi in primo respõso nõ videbatur esse dies expressa: dic q̃ imo erat, qr cõtinuatur ad prin. illius. l. & profequit eandem casum de pecunia traiectitia, cuius solutioni erat dies expresse apposit⁹: alias duo similia que sequũtur in tex. nõ essent bona, quãdo arbiter iussit dari certa die sub pena. Itẽ in pacto l. cõmissorie habẽte diem expressam. & sic tene q̃ ibi in prin. erat dies expressa, & etiã pena: & nõ admittitur purgatio more. Pet. de bel. respõdet ad illũ tex. qõ ibi pena. f. vsura poterat peti vna cum principali, ideo nõ admittitur purgatio more: sed hic non potest peti vtrũq; f. factũ promissum & interesse: sed altero debet esse cõtentus. l. rescrip. §. si pacto. §. de pac. ideo tũc admittitur purgatio more. Ista sol. repẽdit Bart. vt per eum. Alio modo respondet Ang. Imo. & Alex. q̃ ibi erat adiecta pena loco particularis interesse quo casu etiã si non esset dies adiecta, nõ posset mora purgari, nisi vltra factũ principale esset etiã obligatum interesse: & sic pena ẽm gl. approbatã in l. vtiq;. §. de arb. & dixi §. in gl. §. ¶ Tu respõde planius & pulchrius qõ in illo text. ibi fuit duplex mora: vna per lapsum diei: qr ibi dies erat expresse apposita, vt §. declarauit, alia per interpellationẽ expressam creditoris, vt ibi dicit text. in verbo, interpellatus. Unde geminata interpellatio, & sic geminata mora impedit purgationem, ẽm Bar. j. in. ix. q. & ad hoc ille tex. est bene sing. & istũ intellectũ ad. d. §. de illo. ponit Ang. hic, & sequitur Lud. eum etiam ponit Ang. in. d. l. & si post tres. vbi Pau. col. iij. & Lud. in pe. & ibidẽ etiã tenui istũ intellectũ, & eum per aliqua cõprobaui, eũ etiã tenet Lud. in cõs. c. iij. in. §. dubio. Scõo ille tex. videtur facere in simi. vbi est pactũ. l. cõmissorie habẽs diẽ expressam & pe nam, & ibi nõ admittitur purgatio more, & per illũ tex. Bar. repẽdit solutionem Pe. Tu aduerte q̃ ibi bene erat dies expressa. l. cõmissorie, q̃ totũ pretiũ tali die exbursaref: sed qõ ibi esset pena non apparet in illo text. Et si tu subtilis dicas qõ ibi res inẽpta istud est pena: certe eodẽ modo in d. si ita quis. §. Seia. q̃ mandatũ nõ haberet hortos suo nomine emptos, nisi totũ pretiũ solueret in calendis: istud etiã deberet esse pena, & tñ Bar. & doc. in. vj. opp. tenẽt q̃ in. d. §. Seia. bene est dies, sed nõ pena: ergo qõ nõ habeat rem, ista nõ põt dici pena, ex quo nihil diminuitur de suo. dicã. j. in. vj. op. Sed tenẽdo q̃ in. d. §. de illo. sit dies & pena, put Bar. & oẽs volũt: ad hoc potest dici qõ il
a ¶ Dies & pena. Alex. de imol. in cõs. xiiij. col. j. §. in alia apostilla allega. in ij. vol. & in cxl. clix. col. ij. ver. sed posito. in eo. vol. & in cxl. lvij. inci. pspectis testamento. co. fin. ver. ex oibus igit. in. d. ij. volu. & aliqd per eundem Alex. in cõsil. cvj. inci. magnifice pretor. & dñe. col. ij. ver. accedit. in. iij. volu.

le. §. nihil obstet in fi. si referatur ad ver. immediate precedentẽ. dicit enim tex. idẽ esse in pacto. l. cõmissorie. vbi dies est apposita. qõ res sit inẽpta, si intelligamus q̃ ibi non steterit per ipsum emptorẽ: put nec in ver. precedẽti. illud pactũ qõ facit qõ res sit inempta, nõ noceret emptori per quẽ nõ stetit. Sed si referam⁹ ad principiũ qõ res sit inempta etiã si post tẽpus legis cõmissorie, emptor velit totũ pretium soluere adhuc respõdetur qõ ille tex. nihil facit: nam ideo ibi non admittitur purgatio more: qr ibi sit executio ipso iure. & ppter pactũ. l. cõmissorie contractus ipso iure rescinditur: qr res fuit inempta, vt est gl. ord. in. l. j. vbi Bar. ibi in vlt. co. C. de dona. facit. l. si cum vẽderet. vbi ¶ Pau. de ca. no. §. de pig. ac. sed vbicũq; fit executio ipso iure, ibi nunquã potest mora purgari. l. si is qui cum si. §. de act. & obl. Bart. j. in ij. q. ergo apparet qõ. d. §. de illo. nec in prin. nec in fi. pbat istam limitationẽ. ¶ Scõo Bar. allegat. l. magnã. C. de cõtrah. & cõmit. §tip. que. l. reuera nihil videt facere, put etiã dicit Petr. de bel. qr solũ decidit q̃ vbi est dies & pena, qõ illa dies intelligitur & cõstituit in mora, & facit incidere in penã, Quis debitor aliter interpellatus nõ fuerit: an postea possit mora purgare ad euadendũ talẽ penã, in illo text. verbũ nullũ de purgatione more. Sed ille tex. potest dupliciter induci. Primo dũ in principio dicit magnã veterũ. ll. obscuritatẽ. nõ enim potest intelligi de illa obscuritate, an dies interpellet p homine: qr de hoc nulla erat dubitatio apud antiquos. l. si ex legati causa. cum si. §. eod. ergo debet intelligi de obscuritate que erat, an possit mora purgari, vbi est dies & pena. Sed ista inductio nihil valet: qr vt dixi de purgatione more ibi verbũ nullũ. & tex. loquit de obscuritate ex veterẽ iuris pendentia ante iura ffozũ. an dies sola sine alia interpellatione cõstitueret in mora ad faciendũ penã incurrere, sicut in simili fit. l. si. C. de noua. ẽm Bar. in. l. pe. §. de p. §ti. Scõo põt induci ille tex. in ver. fiet obnoxius. & sic text. ibi vtif verbis precisis: que verba debẽt intelligi cũ effectu. l. j. §. si. cũ si. §. quod quisq; iur. ergo debet intelligi remota purgatione more. Et ita inducit illũ tex. Jac. but. ibidẽ. & Alb. de ro. in. d. l. & si post tres. col. xv. Sed hnic inductioni facilis est respõsio q̃ ille text. videtur facere cũ effectu, nisi mora intra congruũ tẽpus purgauerit: nam etiã verba precisa recipiunt congruã interpretationẽ: vt no. Bar. in
16 l. stipulatus sam damnã. j. e. ¶ Tertio modo põt induci. d. l. magnã. vt pbet iuncta. l. j. C. de iur. emph. vbi tex. expresse refert ad. d. l. magnã. & in. d. l. j. est dictio oino vniuersalis, que importat nõ admitti purgationẽ more: ergo innuit qõ ẽt de mẽte l. magnã. sit mora nõ posse purgari. Sz rñde q̃ relatio de l. magnã. que sit in. d. l. j. fit ad hoc vt interpellatio nõ requiraf vbi est dies certa: sed per hoc non est licitũ arguere a simili, qõ sicut in. d. l. j. nõ est licitũ purgare morã: ergo nec in. d. l. magnã. qr diuersa ratio in. d. l. j. vt ibi tam circa eã dicã. Et sic mihi videt q̃ d. l. magnã. parũ imo verius nihil faciat, pro Bar. melius facere videtur tertius tex. per eũ allegatus in. d. l. j. in versi. nisi forte aliud tẽpus. §. de pe. leg. Illec est bona risio quã tradit Ange. in d. l. & si post tres. q̃ ibi sit speciale in vltimis volũtatibus: qr de vltimis volũtatibus ad cõtractus pcedit arg. vbi non apparet diuersitatis ratio. l. pactũ inter heredẽ. §. de pac. & l. seruũ filij. §. eũ qui chirographũ. & l. que de legato. §. de leg. j. nisi dicas ẽm Imo. & Alex. quod ratio sit in vltimis volũtatibus: qr faciliores sunt in exactione, qr plures actiones cõceduntur. l. j. & j. C. cõmu. de le. §. nostra aũt. insti. de leg. Tu respõde noniter qõ. d. l. §. de pe. leg. nõ facit ad ppositũ nostrũ: qr ibi nõ loquitur de die, post cuius lapsum pena cõmittatur: vt est materia diuersa dissimili. Ista sol. nõ est vera, qr in materia nostra: sed loquit de die vsq; ad quã, purgationẽ vitiatur pena cõmissa: ergo nihil ad propositũ, & est nouus intellectus ad illũ tex. ¶ Quarto vltra Bar. pro ista limitatione videtur facere tex. in. d. §. C. de iure emph. vbi est dies & pena. & text. vtitur verbo omnimodo, qõ est verbũ precisum. l. vbi autẽ nõ apparet. §. fi. §. eo. gl. in. l. si cum exceptione. §. quatenus. Bar. in. iij. col. §. qõ me. cau. ergo vult qõ nõ admittatur purgatio more. Sed ad illũ tex. rñdet Ang. & Imo. & Alle. hic, qõ ibi est dies legalis, & etiã pena legalis: ideo nõ potest mora purgari. & est gl. not. quã allegat do. Alex. in. d. cap. canon. in vers. primatus. de elec. in. vj. sed nõ loquimur in pena conuẽtionali, & sic in materia nostra purgationis more, mitius debet agi cum. l. quam cum homine. l. Celsus. in prin. §. de arbi. & late Bart. hic in. vij. oppo. prime partis. sed hic esset totũ cõtrarium: ergo solutio non est vera. Unde tu potes alio modo notabiliter respõdere, quod. d. l. j. C. de iur. emph. loquitur postquã dñs voluit & declarauit emphyteutã esse priuatũ: tunc emphyteuta omnino cadit, nec admittitur more purgatio. ita etiã loquitur tex. in. §. scire aũt. de non alie. aut permu. reb. & in ver. oino. & in ver. volẽtibus prepositis. quo casu postquã dñs voluit, verũ est q̃ emphyteuta nõ põt purgare morã: qr postquã dominꝰ voluit. l. ipso iure facit executionẽ, vt firmat

Bart. &

Bar. & oẽs ibi. sed vbi lex ipso iure facit executionẽ: tũc nunq̃ admittitur purgatio more, vt. §. dixi, & sic i. d. l. j. ibi nõ est qr sit dies & pena, sed qr lex ipso iure facit executionẽ, & ppter hoc ibi nõ admittit purgatio more, & sic etiã ille tex. non facit p ista cõi limitatiõe, & sic ista cõis limitatio nõ bene probat. l. ¶ Quito ergo pro ista limitatiõe facit duplex rõ fundamẽtalis. Prima est: nam vbi non est dies nec pena dies suppleꝛ a lege. Itẽ pena suppleꝛ a lege. l. iteresse: vnde qua equitate. l. supplet diẽ & penã & morã iducit, eadẽ equitate. l. admittit purgationẽ more: eadẽ ratio est vbi est dies & nõ pena: qr supplet penã: & tũc etiam admittit purgatio more, vt est tex. in. l. si ita qs. §. Seia cauit. j. e. & Bar. j. in. vj. opp. Silr eadẽ rõ est ecõtra vbi est pena sz nõ dies qr. l. operaꝛ in ẽmissione pene subaudiẽdo diẽ: ergo ẽt ex equita te admittit purgationẽ more. l. qui rome. §. flauius. j. eo. Bar. j. in. v. oppe. & l. si cum dies. §. fi. §. de arbi. & l. j. §. item si ita. §. ad le. falci. §. vbi dies est expẽsse apposita ab hoie & etiã pena vt est casus noster. l. nihil supplet. qr vtrunq; est expẽssum ab hoie, ideo tunc. l. non permittit purgationẽ. & sic fuã, puisionẽ, sz stat in pvisione hois: & l. fuũ & nõ tuũ tibi denegat auxiliũ, & firmus est q̃ quis habet fua prouisione q̃ alteri⁹. vt per Bar. j. in. vj. opp. Secũda ratio est quia qũ creditor apponit vtrunq; expresse. s. diẽ & penã vult morã nõ posse purgari cũ de oĩbus specificet de bitore. ar. l. scõe. C. de iure emphy. Et silr. pmisso: scies a principio se astrictũ ad soluẽdũ certa die sub certa pena, nõ hz aliquã equitatẽ pro se, vt sibi cõcedatur purgatio more, iuxta. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. cũ poterit se ẽmunire, & sciret penam certã sibi imminere. l. §. si quis tñ. §. si qs cau. ideo nõ est dign⁹ eqtate pur
17 gationis more, secus qñ alterũ eorũ tñ exprimit. ¶ Ista cões conclusionẽ q̃ vbi est dies certa ad faciendũ, & pena certa si nõ fecerit, q̃ nõ admittatur purgatio more: limitat Bar. duobus modis: Primo vt pcedat in stipulationibus cõuẽtionalib⁹, q̃ ex mente & voluntate ẽmentium indicant. l. in conuentionalib⁹. in prin. §. e. secus est in stipulationibus pretoriis, & iudicialib⁹ q̃ iudicant ex mẽte pretoris, vt ibi: qui cũ habeat semper equitatẽ ais oculos. l. q̃ si epheſi. §. de eo q̃ cer. lo. & videat ius actoris nõ esse factũ deterius, purgationẽ more admittit intra pancos dies. ita loquit. d. l. & si post tres. Et si diceres i. d. l. & si post tres. q̃ esset adiecta pena, est diuinatio ad illũ tex. in quo de pena & bũ nullũ. & cũ sit facti, non presumitur nisi pbet. l. in bello. §. facte. §. de cap. Secũdo & fortius ille tex. loquit simplr. §. in dubio qñ quis ꝓmittit simplr sistere in iudicio, itelligit promittere in teresse si nõ sistat, nõ aũt pena. l. §. §. fi. vbi gl. §. qui satisd. cogã. & l. §. §. si qs in ius vocat⁹. §. si quis i ius vo. nõ ier. Dic q̃ iste est cõis intellectus gl. & do. & ibi est quasi necessari⁹: qr als ille text. procedere nõ posset cũ dicat ius actoris nõ esse factũ deteri⁹: ergo cessat interesse actoris: ergo reus nõ tenet: ergo frustra ibi decidi tur q̃ possit mora purgare, ex q̃ ad nihilũ tenet: ergo ille text. necessario intelligit q̃ expresse fuit apposita pena quo casu nõ curatur interesse actoris. l. stipulatio ista. §. alteri. §. eo. ¶ Secũdo limi. Bar. qñ est dies & pena, sz dies est adiect⁹ gfa multipli cãde obligationis: qr talis dies non impedit purgationẽ more. l. j. §. de pe. leg. & hoc verũ in legatis & vltimis volũtatib⁹, secus in ẽctibus. in quibus eodẽ modo impediet purgationẽ more dies adiecta causa multiplicãde obligatiõis, sicut dies adiecta causa differẽde solutionis. l. ij. in ver. oĩmodo. C. de iur. emphy. Nõ diuersitatis: qr i vltimis volũtatibus qñ aliqd annuũ legatur tot sunt legata quot sunt anni. l. stichũ. §. stipulatio. §. eod. & ideo lapsus cuiusq; anni facit nasci vna obligationẽ: ergo dz in mora cõstituere: qr idẽ tẽpus nõ dz inducere natinitatẽ obligationis & actionis, & etiã in mora §stituere. l. q̃ dicit⁹. j. & so. Bar. in. l. quotties in diem. §. e. Sec⁹ aũt est in ẽctibus in quib⁹ qñ aliquid annuũ promittit a principio nata est vna obligatio pro omnibus annis. d. l. si stichũ. §. stipulatio. §. e. & sic lapsus cuilibet anni, non facit nasci obligationẽ & actionẽ: ergo põt in mora constituere: & ita declarat Bar. in. l. ita stipulatus. j. eo. in q̃. principali. ver. tertio est videndũ. ¶ Alia tertia limitationẽ ponit Bar. j. in. v. opp. vbi dicit. & aliam quartam. j. in. viij. opp. quas dã alias limitationes ponũt Ang. & Imo. & ordinarius. d. Alex. hic, & ante eũ Lud. in. d. l. & si post tres. col. añpe. & duab⁹ seq. quas vide. Sed iste limitationes pro magna parte tradunt ad reg. q̃ dies interpellat pro hoie, & constituit in mora. diei. l. si ex legati causa. §. e. vbi multas fallentias cumulant. ¶ Una nõ omitto qr est valde no. in proposito: q̃ d. cõis conclusio procedit in stipulatione & in actibus strictiuris, nõ aũt in cõtractibus bonefidei, i q̃bus q̃uis sit dies & pena, tñ admitti tur purgatio more. ita singulariter tenet Bal. in. d. cũ allegas. in vj. opp. C. de vsur. per tex. no. in. l. Lucí⁹. in x. neq; eius heredes a cõtrario sensu. §. de act. emp. refert & simplr sequit Pau. in. d. l. lucius. ad fi. vbi dicit quod semel allegauit illud dictũ Bal. in quadam ardua causa Flo. & q̃ aduocatus partis aduerse q̃ fir
miter expectabat victoriã, fuit territ⁹ viso dicto Bal. & nõ potuit sibi dare pacẽ: refert etiã simplr Pau. hic, & dicit habuisse ó facto lz dicat quod in illa cã ardua nõ potuit obtinere q̃ pronunciaretur pro opinione Bal. idẽ etiã sequit Paul. de cast. in. d. l. si post tres. col. iij. in fi. idẽ etiã sequitur Alret. in. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. in. ij. no. vbi dicit per illũ tex. colligi rationem illius dicti. ¶ Ista limitatio si est vera est vtilis in practica: pertim propter contractus initos cum principibus vel cũ regibus qr oẽs Jet⁹ initi cũ principe habent naturã contractuũ bonefidei: ita singulariter no. Bald. in ti. de pa. constã. in. iij. col. §. si qua vero. p illũ tex. in x. bona fide. & sic posset practicari in datiarijs qui promisissent soluere principali tali die sub tanta pena: nam quamuis ibi esset dies & pena. ia3 essent in mora: tamẽ possunt eam purgare ad euadendã penã qõ tene cozdi. Sed aduerte qr cõtrariũ vult gl. in. d. l. Lucí⁹. in x. ex hiuerit. cũ qua ibi expresse se tenuit Jaco. but. istam limitationem reprehendũt Jmol. Cu. Alex. hic, & latius idẽ. d. Alex. in cõs. cv. iij. vol. q̃ incip. magnifice pretor. col. iij. & iiij. qr deberet esse potius ecõtra: cũ in cõtractib⁹ bonefidei & uberantio tibi denegat auxiliũ, & firmus est q̃ quis habet fua prouisione q̃ alteri⁹. vt per Bar. j. in. vj. opp. Secũda ratio est quia qũ creditor apponit vtrunq; expresse. s. diẽ & penã vult morã nõ posse purgari cũ de oĩbus specificet de bitore. ar. l. scõe. C. de iure emphy. Et silr. pmisso: scies a principio se astrictũ ad soluẽdũ certa die sub certa pena, nõ hz aliquã equitatẽ pro se, vt sibi cõcedatur purgatio more, iuxta. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. cũ poterit se ẽmunire, & sciret penam certã sibi imminere. l. §. §. si quis tñ. §. si qs cau. ideo nõ est dign⁹ eqtate pur
17 gationis more, secus qñ alterũ eorũ tñ exprimit. ¶ Ista cões conclusionẽ q̃ vbi est dies certa ad faciendũ, & pena certa si nõ fecerit, q̃ nõ admittatur purgatio more: limitat Bar. duobus modis: Primo vt pcedat in stipulationibus cõuẽtionalib⁹, q̃ ex mente & voluntate ẽmentium indicant. l. in conuentionalib⁹. in prin. §. e. secus est in stipulationibus pretoriis, & iudicialib⁹ q̃ iudicant ex mẽte pretoris, vt ibi: qui cũ habeat semper equitatẽ ais oculos. l. q̃ si epheſi. §. de eo q̃ cer. lo. & videat ius actoris nõ esse factũ deterius, purgationẽ more admittit intra pancos dies. ita loquit. d. l. & si post tres. Et si diceres i. d. l. & si post tres. q̃ esset adiecta pena, est diuinatio ad illũ tex. in quo de pena & bũ nullũ. & cũ sit facti, non presumitur nisi pbet. l. in bello. §. facte. §. de cap. Secũdo & fortius ille tex. loquit simplr. §. in dubio qñ quis ꝓmittit simplr sistere in iudicio, itelligit promittere in teresse si nõ sistat, nõ aũt pena. l. §. §. fi. vbi gl. §. qui satisd. cogã. & l. §. §. si qs in ius vocat⁹. §. si quis i ius vo. nõ ier. Dic q̃ iste est cõis intellectus gl. & do. & ibi est quasi necessari⁹: qr als ille text. procedere nõ posset cũ dicat ius actoris nõ esse factũ deteri⁹: ergo cessat interesse actoris: ergo reus nõ tenet: ergo frustra ibi decidi tur q̃ possit mora purgare, ex q̃ ad nihilũ tenet: ergo ille text. necessario intelligit q̃ expresse fuit apposita pena quo casu nõ curatur interesse actoris. l. stipulatio ista. §. alteri. §. eo. ¶ Secũdo limi. Bar. qñ est dies & pena, sz dies est adiect⁹ gfa multipli cãde obligationis: qr talis dies non impedit purgationẽ more. l. j. §. de pe. leg. & hoc verũ in legatis & vltimis volũtatib⁹, secus in ẽctibus. in quibus eodẽ modo impediet purgationẽ more dies adiecta causa multiplicãde obligatiõis, sicut dies adiecta causa differẽde solutionis. l. ij. in ver. oĩmodo. C. de iur. emphy. Nõ diuersitatis: qr i vltimis volũtatibus qñ aliqd annuũ legatur tot sunt legata quot sunt anni. l. stichũ. §. stipulatio. §. eod. & ideo lapsus cuiusq; anni facit nasci vna obligationẽ: ergo dz in mora cõstituere: qr idẽ tẽpus nõ dz inducere natinitatẽ obligationis & actionis, & etiã in mora §stituere. l. q̃ dicit⁹. j. & so. Bar. in. l. quotties in diem. §. e. Sec⁹ aũt est in ẽctibus in quib⁹ qñ aliquid annuũ promittit a principio nata est vna obligatio pro omnibus annis. d. l. si stichũ. §. stipulatio. §. e. & sic lapsus cuilibet anni, non facit nasci obligationẽ & actionẽ: ergo põt in mora constituere: & ita declarat Bar. in. l. ita stipulatus. j. eo. in q̃. principali. ver. tertio est videndũ. ¶ Alia tertia limitationẽ ponit Bar. j. in. v. opp. vbi dicit. & aliam quartam. j. in. viij. opp. quas dã alias limitationes ponũt Ang. & Imo. & ordinarius. d. Alex. hic, & ante eũ Lud. in. d. l. & si post tres. col. añpe. & duab⁹ seq. quas vide. Sed iste limitationes pro magna parte tradunt ad reg. q̃ dies interpellat pro hoie, & constituit in mora. diei. l. si ex legati causa. §. e. vbi multas fallentias cumulant. ¶ Una nõ omitto qr est valde no. in proposito: q̃ d. cõis conclusio procedit in stipulatione & in actibus strictiuris, nõ aũt in cõtractibus bonefidei, i q̃bus q̃uis sit dies & pena, tñ admitti tur purgatio more. ita singulariter tenet Bal. in. d. cũ allegas. in vj. opp. C. de vsur. per tex. no. in. l. Lucí⁹. in x. neq; eius heredes a cõtrario sensu. §. de act. emp. refert & simplr sequit Pau. in. d. l. lucius. ad fi. vbi dicit quod semel allegauit illud dictũ Bal. in quadam ardua causa Flo. & q̃ aduocatus partis aduerse q̃ fir
miter expectabat victoriã, fuit territ⁹ viso dicto Bal. & nõ potuit sibi dare pacẽ: refert etiã simplr Pau. hic, & dicit habuisse ó facto lz dicat quod in illa cã ardua nõ potuit obtinere q̃ pronunciaretur pro opinione Bal, idẽ etiã sequit Paul. de cast. in. d. l. si post tres. col. iij. in fi. idẽ etiã sequitur Alret. in. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. in. ij. no. vbi dicit per illũ tex. colligi rationem illius dicti. ¶ Ista limitatio si est vera est vtilis in practica: pertim propter contractus initos cum principibus vel cũ regibus qr oẽs Jet⁹ initi cũ principe habent naturã contractuũ bonefidei: ita singulariter no. Bald. in ti. de pa. constã. in. iij. col. §. si qua vero. p illũ tex. in x. bona fide. & sic posset practicari in datiarijs qui promisissent soluere principali tali die sub tanta pena: nam quamuis ibi esset dies & pena. ia3 essent in mora: tamẽ possunt eam purgare ad euadendã penã qõ tene cozdi. Sed aduerte qr cõtrariũ vult gl. in. d. l. Lucí⁹. in x. ex hiuerit. cũ qua ibi expresse se tenuit Jaco. but. istam limitationem reprehendũt Jmol. Cu. Alex. hic, & latius idẽ. d. Alex. in cõs. cv. iij. vol. q̃ incip. magnifice pretor. col. iij. & iiij. qr deberet esse potius ecõtra: cũ in cõtractib⁹ bonefidei & uberantio tibi denegat auxiliũ, & firmus est q̃ quis habet fua prouisione q̃ alteri⁹. vt per Bar. j. in. vj. opp. Secũda ratio est quia qũ creditor apponit vtrunq; expresse. s. diẽ & penã vult morã nõ posse purgari cũ de oĩbus specificet de bitore. ar. l. scõe. C. de iure emphy. Et silr. pmisso: scies a principio se astrictũ ad soluẽdũ certa die sub certa pena, nõ hz aliquã equitatẽ pro se, vt sibi cõcedatur purgatio more, iuxta. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. cũ poterit se ẽmunire, & sciret penam certã sibi imminere. l. §. §. si quis tñ. §. si qs cau. ideo nõ est dign⁹ eqtate pur
17 gationis more, secus qñ alterũ eorũ tñ exprimit. ¶ Ista cões conclusionẽ q̃ vbi est dies certa ad faciendũ, & pena certa si nõ fecerit, q̃ nõ admittatur purgatio more: limitat Bar. duobus modis: Primo vt pcedat in stipulationibus cõuẽtionalib⁹, q̃ ex mente & voluntate ẽmentium indicant. l. in conuentionalib⁹. in prin. §. e. secus est in stipulationibus pretoriis, & iudicialib⁹ q̃ iudicant ex mẽte pretoris, vt ibi: qui cũ habeat semper equitatẽ ais oculos. l. q̃ si epheſi. §. de eo q̃ cer. lo. & videat ius actoris nõ esse factũ deterius, purgationẽ more admittit intra pancos dies. ita loquit. d. l. & si post tres. Et si diceres i. d. l. & si post tres. q̃ esset adiecta pena, est diuinatio ad illũ tex. in quo de pena & bũ nullũ. & cũ sit facti, non presumitur nisi pbet. l. in bello. §. facte. §. de cap. Secũdo & fortius ille tex. loquit simplr. §. in dubio qñ quis ꝓmittit simplr sistere in iudicio, itelligit promittere in teresse si nõ sistat, nõ aũt pena. l. §. §. fi. vbi gl. §. qui satisd. cogã. & l. §. §. si qs in ius vocat⁹. §. si quis i ius vo. nõ ier. Dic q̃ iste est cõis intellectus gl. & do. & ibi est quasi necessari⁹: qr als ille text. procedere nõ posset cũ dicat ius actoris nõ esse factũ deteri⁹: ergo cessat interesse actoris: ergo reus nõ tenet: ergo frustra ibi decidi tur q̃ possit mora purgare, ex q̃ ad nihilũ tenet: ergo ille text. necessario intelligit q̃ expresse fuit apposita pena quo casu nõ curatur interesse actoris. l. stipulatio ista. §. alteri. §. eo. ¶ Secũdo limi. Bar. qñ est dies & pena, sz dies est adiect⁹ gfa multipli cãde obligationis: qr talis dies non impedit purgationẽ more. l. j. §. de pe. leg. & hoc verũ in legatis & vltimis volũtatib⁹, secus in ẽctibus. in quibus eodẽ modo impediet purgationẽ more dies adiecta causa multiplicãde obligatiõis, sicut dies adiecta causa differẽde solutionis. l. ij. in ver. oĩmodo. C. de iur. emphy. Nõ diuersitatis: qr i vltimis volũtatibus qñ aliqd annuũ legatur tot sunt legata quot sunt anni. l. stichũ. §. stipulatio. §. eod. & ideo lapsus cuiusq; anni facit nasci vna obligationẽ: ergo dz in mora cõstituere: qr idẽ tẽpus nõ dz inducere natinitatẽ obligationis & actionis, & etiã in mora §stituere. l. q̃ dicit⁹. j. & so. Bar. in. l. quotties in diem. §. e. Sec⁹ aũt est in ẽctibus in quib⁹ qñ aliquid annuũ promittit a principio nata est vna obligatio pro omnibus annis. d. l. si stichũ. §. stipulatio. §. e. & sic lapsus cuilibet anni, non facit nasci obligationẽ & actionẽ: ergo põt in mora constituere: & ita declarat Bar. in. l. ita stipulatus. j. eo. in q̃. principali. ver. tertio est videndũ. ¶ Alia tertia limitationẽ ponit Bar. j. in. v. opp. vbi dicit. & aliam quartam. j. in. viij. opp. quas dã alias limitationes ponũt Ang. & Imo. & ordinarius. d. Alex. hic, & ante eũ Lud. in. d. l. & si post tres. col. añpe. & duab⁹ seq. quas vide. Sed iste limitationes pro magna parte tradunt ad reg. q̃ dies interpellat pro hoie, & constituit in mora. diei. l. si ex legati causa. §. e. vbi multas fallentias cumulant. ¶ Una nõ omitto qr est valde no. in proposito: q̃ d. cõis conclusio procedit in stipulatione & in actibus strictiuris, nõ aũt in cõtractibus bonefidei, i q̃bus q̃uis sit dies & pena, tñ admitti tur purgatio more. ita singulariter tenet Bal. in. d. cũ allegas. in vj. opp. C. de vsur. per tex. no. in. l. Lucí⁹. in x. neq; eius heredes a cõtrario sensu. §. de act. emp. refert & simplr sequit Pau. in. d. l. lucius. ad fi. vbi dicit quod semel allegauit illud dictũ Bal. in quadam ardua causa Flo. & q̃ aduocatus partis aduerse q̃ fir
miter expectabat victoriã, fuit territ⁹ viso dicto Bal. & nõ potuit sibi dare pacẽ: refert etiã simplr Pau. hic, & dicit habuisse ó facto lz dicat quod in illa cã ardua nõ potuit obtinere q̃ pronunciaretur pro opinione Bal, idẽ etiã sequit Paul. de cast. in. d. l. si post tres. col. iij. in fi. idẽ etiã sequitur Alret. in. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. in. ij. no. vbi dicit per illũ tex. colligi rationem illius dicti. ¶ Ista limitatio si est vera est vtilis in practica: pertim propter contractus initos cum principibus vel cũ regibus qr oẽs Jet⁹ initi cũ principe habent naturã contractuũ bonefidei: ita singulariter no. Bald. in ti. de pa. constã. in. iij. col. §. si qua vero. p illũ tex. in x. bona fide. & sic posset practicari in datiarijs qui promisissent soluere principali tali die sub tanta pena: nam quamuis ibi esset dies & pena. ia3 essent in mora: tamẽ possunt eam purgare ad euadendã penã qõ tene cozdi. Sed aduerte qr cõtrariũ vult gl. in. d. l. Lucí⁹. in x. ex hiuerit. cũ qua ibi expresse se tenuit Jaco. but. istam limitationem reprehendũt Jmol. Cu. Alex. hic, & latius idẽ. d. Alex. in cõs. cv. iij. vol. q̃ incip. magnifice pretor. col. iij. & iiij. qr deberet esse potius ecõtra: cũ in cõtractib⁹ bonefidei & uberantio tibi denegat auxiliũ, & firmus est q̃ quis habet fua prouisione q̃ alteri⁹. vt per Bar. j. in. vj. opp. Secũda ratio est quia qũ creditor apponit vtrunq; expresse. s. diẽ & penã vult morã nõ posse purgari cũ de oĩbus specificet de bitore. ar. l. scõe. C. de iure emphy. Et silr. pmisso: scies a principio se astrictũ ad soluẽdũ certa die sub certa pena, nõ hz aliquã equitatẽ pro se, vt sibi cõcedatur purgatio more, iuxta. l. si seruũ. §. sequitur. j. e. cũ poterit se ẽmunire, & sciret penam certã sibi imminere. l. §. §. si quis tñ. §. si qs cau. ideo nõ est dign⁹ eqtate pur
17 gationis more, secus qñ alterũ eorũ tñ exprimit. ¶ Ista cões conclusionẽ q̃ vbi est dies certa ad faciendũ, & pena certa si nõ fecerit, q̃ nõ admittatur purgatio more: limitat Bar. duobus modis: Primo vt pcedat in stipulationibus cõuẽtionalib⁹, q̃ ex mente & voluntate ẽmentium indicant. l. in conuentionalib⁹. in prin. §. e. secus est in stipulationibus pretoriis, & iudicialib⁹ q̃ iudicant ex mẽte pretoris, vt ibi: qui cũ habeat semper equitatẽ ais oculos. l. q̃ si epheſi. §. de eo q̃ cer. lo. & videat ius actoris nõ esse factũ deterius, purgationẽ more admittit intra pancos dies. ita loquit. d. l. & si post tres. Et si diceres i. d. l. & si post tres. q̃ esset adiecta pena, est diuinatio ad illũ tex. in quo de pena & bũ nullũ. & cũ sit facti, non presumitur nisi pbet. l. in bello. §. facte. §. de cap. Secũdo & fortius ille tex. loquit simplr. §. in dubio qñ quis ꝓmittit simplr sistere in iudicio, itelligit promittere in teresse si nõ sistat, nõ aũt pena. l. §. §. fi. vbi gl. §. qui satisd. cogã. & l. §. §. si qs in ius vocat⁹. §. si quis i ius vo. nõ ier. Dic q̃ iste est cõis intellectus gl. & do. & ibi est quasi necessari⁹: qr als ille text. procedere nõ posset cũ dicat ius actoris nõ esse factũ deteri⁹: ergo cessat interesse act

Universidad de Deusto Biblioteca

tus non constituit in mora.l.magnam.in vers.certo tépore.C.de
ꝯhé.ꝛ ꝯmitté.stipu.ꝛ ita in specie tȝ ipsemet Bar.i.l.ita stipula
tus.ſ.e.in.ij.q.principali,in ver.ij.iuxta hoc quero.ad fi.vbi assi
gnat rationem quare dies incerta,puta,cũ petiero,nõ ꝯstituit
in mora:ne eodé tépore obligetur,ꝛ ꝯstituatur i mora. ¶ Istud põ
dera ad aliã decisioné,si ꝑmitto sub pena ꝙ Titius ratificabit
certũ cõtractũ cũ erit legitime etatis:potero post diem legitime
etatis purgare morã,ꝛ euadere penã:qꝛ talis dies mihi nõ erat
omnino certa,ꝛ error talis diei videtur ꝓbabilis.ita Bal.notabi
liter in.d.l.magnã.ꝛ in.d.l.ꝛ si post tres.col.vij.Bal.ꝛ Sal.in.l.
si pacto quo penã.C.de pac.d.Alex.hic lȝ de hoc dubitauerit
Cy.in.d.l.magnã.vbi vide p Albe. ¶ Ité circa ꝑdicta bene ad
uerte ꝙ qñ est apposita dies certa ꝛ pena ab homine:tunc nõ lȝ
morã purgare,vt dictũ est licet dies sit prorogabilis ad nutũ ꝛ
voluntatem creditoris,vt qꝛ promisisti soluere ad festũ pache
sub pena,ꝛ abinde i antea ad oém petitioné creditoris quia si
cut dies certa ꝛ nullo modo variabilis ex forma stipulatiõis i
terpellat pro hoie,ꝛ impedit purgationé more,qñ est pena:ita
etiã est in die a principio certa,sed variabili in tépus prolixius
ad nutũ stipulatoris,vt est tex.no.in.l.cum stipulatus sim mihi
a proculo.vbi Bar.ad fi.ad hoc no.ꝛ expressius Ang.ꝛ Imo.
ibi.vbi plenius ponã.ſ.e.ꝛ ita etiã tenét in specie Ang.ꝛ Imol.
hic.Facit qꝛ inductũ in fauoré creditoris nõ dȝ in eius preiudi
ciũ retorqueri,per regu.l.ꝙ fauore.C.de leg.ꝛ.c.ꝙ ob gratiã.de
19 reg.iur.li.vj. ¶ †In.vi.opp.habes ꝙ vbi est dies expressa,ꝛ pe
na tacita legalis.s.interesse ꝙ est pena ex parte debitoris.l.fi.§.
fi.ff.de eo per qué fac.erit.ꝛ.l.etiam.§.j.ſ.de peti.here. tũc bene
admittitur purgatio more,vt hic per Bar.assignanté triplicem
rationem,ꝛ cũ eo ceteri cõiter transeunt. ¶ Contra istã conclu
sionem Bar.duo videntur facere:primuȝ est:nã pena est odiosa ꝛ
valde restringenda.l.cũ quidam.ſ.de libe.ꝛ posthu.ꝛ reg.in pe
nis.de regu.iur.in.vj.ꝛ tamen illa cum die impedit purgationé
more:quãto magis debet impedire interesse ꝙ est fauorabile ꝛ
equũ:cũ purgatio more fundatur sup equitate.ꝛ ista videtur esse po
tentior ratio,ꝙ ille subsidiarie quas assignat Bar.Ité ɓȝ ratio
nes Bar.sequeretur ɓm Bexu.ꝙ si ꝯhétes deducerét interesse in
stipulationé:puta promittis facere insulã intra annũ,ꝛ si nõ fe
ceris,promittis interesse,qõ tunc ex quo interesse venit exꝑssa
dispositiõe hominis ꝙ tũc impediret purgationé more.ꝛ istud
tenet ꝑ firmo bexu.ꝙ si est verũ est bene notabi.Alij nihil tan
gunt sed statim ponaȝ veritaté.Unde aduerte nouiter quod si
cut dies tacita cuius cursus nõ põt ꝑuideri ex natura obliga
tionis,non impedit purgationé more,fundatã in equitate,ɓm
Bar.in prece.opp.idé puto esse in interesse,ꝛ sic nõ adhereo ra
tionibus Bar.interesse.Sed moueor alio fundamento:qꝛ inter
esse est tacita pena,sed est incerta:patet qꝛ dȝ liquidari per iudi
cem.l.vnica.C.de sen.que ꝓ eo ꝙ inter.ꝛ.§.curare.instit.de act.ꝛ
probatio interesse est difficilis,vt dicit tex.in.l.fi.ſ.de ꝑto.stip.ꝛ
si non potest preuideri per promissoré ergo non debet impedire
purgationem more,sicut nec dies tacitus incertus qui preuide
ri nõ põt arguẽdo de tépore ad ré.qõ ar.valet.l.miles ita.i ꝑn.
ſ.õ testa.mili.ꝛ.l.vinum.ſ.si cer.pet.Sȝ pena est certa ꝛ limita
ta,nec indiget aliqua ꝓbatione.d.l.fi.ſ.de pre.stipu.ꝛ põt preui
deri,ꝛ talis pena cum die bene impedit purgationé more.Cõfir
matur per illud ꝙ tenet Ang.hic in pe.q.lȝ sub dubio forte,ꝙ
qñ esset adiecta dies certa,ꝛ pena incerta:puta ꝑmitto edifica
re insulã intra annum,sub pena quã titius declarabit iuxta.l.fi.
C.de ꝯhen.emp.certe tũc poterit morã ex equitate purgare,ex
quo a principio nõ potuit preuidere nec esse certus de quãtita
te pene,licet Jo.de imo.in hoc vltimo tenuerit contrariũ,soluȝ
quia.ll.indistincte loquantur siue pena sit certa siue incerta,ꝙ est
fragile ꝛ triuiale fundamentum.Teneo ergo ꝙ ratio fundamé
talis quare ibi est dies ꝛ pena tacita legalis.s.interesse est:qꝛ est
incerta ꝛ difficilis probationis,ꝛ liquidãda per iudicé,ꝛ sic pre
uideri nõ põt a promissore,ideo non impedit purgationeȝ mo
re.Hinc infero ꝙ vbi in stipulatione exprimeretur interesse certũ,
puta promittis facere insulã intra annũ,ꝛ si nõ feceris,promit
tis.c.nomine interesse,quo casu interesse est certũ,ꝛ nõ indiget
alia probatione.d.l.fi.ſ.de preto.stipu.ꝛ sic põt a promissore pre
uideri ex cursu obligationis:tũc nõ admitteretur purgatio mo
re,ꝛ ita in terminis reperio tenere Bal.in.l.ꝛ si post tres.ſ.si qs
cau.in repe.l.in.xv.colum.in.i.q.versi.sed predictis insurgũt ꝛc.
Sed tu aduerte,ꝙ tũc in effectu esset pena expressa.ꝛ ista bene
no.qꝛ alij nõ tãgunt. ¶ Secũdo principaliter habes ꝙ in.d.l.
si ita qs ꝑmiserit.§.seia.lȝ esset dies expressa:tñ nõ erat pena ꝑ
missa:ꝛ lȝ ibi essent ꝑmisse vsure per stipulationé,iuxta.l.iij.C.
de vsur.ꝛ vsure dicuntur esse pena.l.qui sine vbi Bart.ſ.de ne.
gest.ꝛ in.l.lecta.i ver.pene nomine.ſ.si cer.pe.vbi.d.Alex.ꝛ alij
ad hoc no.Bar.in.l.cũ stipulati sumus.ſ.e.dicit hic Bar.ꝙ ibi
vsure soluũtur vt sors,sȝ nos loquimur in pena,que ꝯmittitur
ex cursu diei,vult dicere ꝙ ibi tenebatur soluere vsuras ꝑteritas
simul cũ sorte principali,ꝛ sic vsura non apponitur vt pena,sed
vt sors loco interesse vt etiam ibi dicit Bar.ꝛ sic ibi non fuit de
ducta i stipulatione sub forma pene,vcȝ si principale nõ presta
retur,sed fuit deducta sub forma sortis ꝛ principalis obligatio
nis,vt vsura simul cũ tota sorte prestaretur.Sed aduerte subti
liter ꝙ imo in.d.§.seia videtur ꝙ nõ solũ sit dies,sed etiã pena:
patet qꝛ ibi si mandator non soluat integram summã in termi
no certo Calẽdaruȝ aprilis,est pena priuationis obligationis
ꝛ actionis mandati,quam stipulator ibi habebat contra mulie
rem,sȝ priuari iure suo est pena.l.in criminali.vbi no.C.de iuris.
om.iud.ꝛ ita in specie tenet Bal.in.d.l.ꝛ si post tres.i.l.lectu.in
vlt.char.vbi tȝ quod i.d.§.Seia.sit tacita pena legis,liberatio
debitoris ꝙ ꝯtingit ex mora creditoris ꝑ tex.i.l.si sup possessio
ne.C.de trãsac.ꝛ in.l.si a te.C.de pac.inter emp.ꝛ ven.Istud idé
tenet ipsemet Bal.in repe.d.l.ꝛ si post tres.in vlti.col.vbi tenet
ꝙ i.d.§.Seia.sit pena.s.priuatio iuris,ꝛ actionis mãdati,ꝛ ois
priuatio est pena:vt.l.j.C.de his que pe.nomi.ɓm euȝ.Cõfirma
tur ꝛ fortius vltra Bal.qõ in.d.§.Seia.sit pena.nã in.l.traiecti
tie.§.de illo.ver.fi.ſ.ti.j.Bar.ꝛ omnes.ſ.in.iij.opp.tenét ꝙ sit
pena:tamé ibi in pacto.l.cõmissorie nõ erat alia pena,nisi qñ res
sit inempta si pretium integrum nõ soluatur tempore cõuento:
ꝛ sic resolutio cõtractus dicitur esse pena.ergo similiter in.d.§.
Seia.resoluere cõtractũ mandati,ꝛ eius obligationem,ꝛ nõ re
cipere hortos vigore mãdati,debet censeri pena:cuȝ etiã ibi sit
quasi pactũ.l.cõmissorie.dixi quasi,nõ simpliciter nec absolute
ꝛ sic per ista videtur quod i.d.§.Seia.nõ solũ sit dies,sȝ etiã pe
na.Sed ad ista omnia respõde ꝛ dic ꝙ in.d.§.Seia.ibi illa est
tacita pena legalis ꝓueniẽs ex dispositione legis,ꝓpter tacitaȝ
partium cõuẽtioné:nec ibi pena resolutiua obligationis fuit
apposita expresse ex cõuẽtione partiũ,sed omissa sicut exprimi
tur in.l.commissoria,vbi apponitur pactũ expressuȝ ꝙ si pecu
nia nõ fuerit soluta suo tempore ordinato,res sit inempta:quo
casu,cũ ꝑ talia verba apposita a partibus cõtract⁹ ipso iure re
soluatur prout tenet gl.in.l.j.ꝛ ibi Bar.in.vl.col.ſ.de dona.Et ꝓ
pter hoc.l.faciat ipso iure executioné:ideo nõ admittitur purga
tio more,prout etiam dixi.ſ.in.iiij.opp.Bar.vnde sicut dies ta
citus nõ impedit purgationé more,vt dixi ɓm Bar.ſ.i.v.opp.
ita nec pena tacita legalis.vnde tenent in specie Pau.de cast.ꝛ
Aret.in.d.§.seia,cauit ꝙ si ibi fuisset expresse appositum pactũ
priuationis,ꝙ vltra terminũ stipulator nõ audiretur,qõ tunc
in terminis illius.§.nõ admitteretur purgatio more,ꝙ ibi lati⁹
20 per Are.in penul.ꝛ vlti.colũ. ¶ †In septima oppo.habes qõ
nouatio que inducitur per appositionem pene,nõ impedit pur
gationé more,iurib⁹ hic per Bar.allegatis.Intellige arg.ꝑce
dere in quasi nouatione,de quã loquitur.l.obligationũ fere.§.
fi.in ver.quasi nouatio.ſ.tit.j.nam ista nõ impedit purgationé
more:quia vsqȝ ad litem cõtestataȝ potest offerri,quod deuenit
in principali obligatione.l.j.in princ.ſ.de pe.leg.ꝛ.l.cum fine.ꝛ
l.si penũ.ſ.quan.dies leg.ced.Secus aũt est in vera nouatione
in qua nõ potest amplius offerri ꝙ in obligatione deuenit:cuȝ
per ipsam ipso iure tollatur ꝛ extinguatur obligatio prima.§.ꝑ
terea.insti.quib.mo.tol.obli.ꝛ ita declarat Bar.in.l.ita stipula
tus.ſ.eo.in.i.oppo.vltime partis ad fi.do.Alex.hic in vlt.no.ꝛ
latius colum.xiij.ad fin.ꝛ seq.cum concor.per eum allegatis.
¶ Nam duplex est nouatio:quedã propria:ꝛ ista est extinctiua
prioris obligationis,ꝛ in aliam nouã trãsfusio.l.i.ſ.de noua.
ꝛ.d.§.preterea. ¶ Quedã est nouatio accumulatiua:q̃ nõ est ꝓ
prie nouatio ex quo nõ nouat nec extinguit primã obligationé
sed ei aliã accumulat ꝛ adiungit.d.l.obligationũ fere.§.fi.ꝛ pro
pter nouã aditã dicitur large nouatio.s.accumulatiua vt est gl.
in.l.j.C.de iudi.ꝛ.l.duobus.ſ.de excep.rei iudi.ꝛ i.l.nepoti.vbi
Bart.not.ſ.de fund.instru.ꝛ in.l.qui iurasse.§.fi.ſ.de iureiurã.
21 ¶ †In.viij.oppo.dum Bar.assignat rationem differétie inter
preparatoria iudiciorũ ꝛ decisoria quia facta litis decisiõe fun
ctus est officio suo.l.iudex.ſ.de re iudi.ideo tũc pretor ampli⁹
se nõ intromittit ei.ita etiam dicit Bar.in.d.l.ꝛ si post tres.circa
med.Istam rationé reprehendit Bexu.quia licet sit finitũ offi
cium iudicis quo ad instãtiã ꝛ diffinitioné negotij principalis:
tamé in executione que fit officio iudicis.l.iij.§.ꝯdemnatũ.ꝛ.l.
a diuo pio.in prin.ꝛ in.§.si super reb⁹.ſ.õ re iudi.durat adhuc
officium iudicis ꝙ potest habere equitaté ante oculos ꝛ ꝑmit
tere purgationem more.ꝛ vltra eum põdera ꝙ.d.l.iudex alleg.
per Barto.loquitur in delegato,qui lata sententia bene dicitur
functus officio,sec⁹ est in ordinario,vt ibidé ꝑ gl.ꝛ alios.Aliã
rationé diuersitatis assignat Bal.i.c.j.quo tépore mil.inuesti.
pete.debe.col.j.ad fi.in vsi.feu.vbi dicit quod in principio pena
apponitur,ad hoc vt reus metu pene compareat:quia pretoris
intentio est vt lis sentétialiter dirimatur quod nõ põt fieri nisi
iudicium sumat formam ex personis precedentibus:ideo ꝑtor
purgationem

purgationé admitti:qꝛ habemus effectũ rei,sȝ in decisorijs pre
dicta ratio cessat:qꝛ causa iam est decisa ꝛ in fine cõsistit ꝓprie
rigor iudiciorũ.l.si pretor.ſ.de iudi.ꝛ.d.l.celsus.in prin.ſ.de ar.
¶ Tu posses etiã attentare ꝙ tex.in.d.l.Celsus.i prin nõ loqui
tur in iudicialibus,sȝ in stipulationibus extraiudicialib⁹ qꝛ ex
sentétia arbitri non oritur actio.l.j.C.de arbi.sed agitur ex stipula
tione:qua mediãte factum est compromissuȝ.l.diem proferre.§.
stari.ſ.de arb.ꝛ si dicis ꝙ arbitria sunt redacta ad istar iudicio
rum.l.j.ſ.de arbi.rñde ɓm gl.ꝛ doc.ibi ꝙ verũ est in aliquib⁹ sȝ
22 nõ in oibus. ¶ †Secũdo dum tãgit Bart.an ꝛ qñ miti⁹ agatur
cum.l.quã cũ homine.Adde eadé que hic ponit Bart.in.l.am
plius nõ peti.col.j.ſ.ré ra.ha.ꝛ in effectu ponit reg.ꝛ vnã fallen
tiam.Pro regula qõ mitius agitur cũ.l.quã cũ hoie.adde facere
ꝙ qñ aliquid est in obligatione,ꝛ aliud in solutiõe ex dispositio
ne.l.tunc admittitur variatio,etiã post sentétiã.l.lité veniũt.§.idé
recte ait.ſ.de pe.he.ꝛ tñ qñ vnũ est in obligatiõe,ꝛ aliud in solu
tione ex dispositiõe hois nõ admittitur variatio nisi vsqȝ ad li
tem contestatã.l.si quis stipulatus fuerit.x.in melle.ſ.õ solu.er
go patet miti⁹ agi cũ.l.quã cũ homine.Ista reg.fallit ɓm Bar.
quo ad annullationé act⁹,vbi duri⁹ agitur cũ.l.que potentius an
nullat.l.si libertus minoré.ſ.de iur.pa.vide circa istã fallẽtiã la
23 te.d.Abb.in.c.dilectus.scõo.in pe.ꝛ vlt.co.de preb. ¶ †In.ix.
ꝛ vlt.oppositione duplex est ratio specialitatis:ad.d.l.sancim⁹.
de fideiu.Prima:qꝛ fideiussor q ꝑmittit aliũ sistere vel exhibe
re in iudicio,alieno morbo laborat ideo ei facilius indulgetur
purgatio more.ar.l.legé.C.de natu.lib.ɓm gl.i.d.l.ꝛ si post tres.
ꝛ ibi Bal.in repe.col.vij.ꝛ Bar.hic.Secunda rõ qꝛ difficilius
est aliũ sistere quã seipsum.facit.l.fideiussor euictionis nomine.
ɓm vnã lecturã gl.ſ.de excep.do.ꝛ sic sunt expedite oés opposi
tiones Bar.circa primam partem tex. ¶ Ex quibus habes ali
quas limitationes ad primaȝ regulã huius tex.que hȝ ꝙ reus
potest moram purgare vsqȝ ad lité contest.ad euadendũ condé
nationé interesse.vel ad euadédũ penã. ¶ Limitatur nisi intersit
actoris.l.si ita quis.§.seia cauit ad fi.ſ.e.vel ius actoris sit factũ
deteri⁹.l.ꝛ si post tres.ſ.si quis cau.ponit gl.ij.ꝛ fi.hic,vel nisi sit
elapsum modicum tempus,vt per Bar.in prima ꝛ scõa opposi
tionibus. ¶ Scõa est multũ principalis limitatio,nisi sit adie
cta dies ꝛ pena:tũc nõ admittitur purgatio more cũ pluribus
restrictionib⁹ ɓm Bar.i.iij.opp.ꝛ seq.vbi dixi. ¶ Tertio fallit
qñ interuenisset vera nouatio per quam prima obligatio trans
funditur in secũdã:tũc nõ posset amplius mora purgari.secus
in quasi nouatiõe,vt dixi.ſ.in.vij.opp.Bar. ¶ Quarto fallit i
iudeis:qui non admittuntur ad purgãdũ morã,cũ eis rigor ꝛ
non equitas seruetur,vt dixi late i tertio not.in tex. ¶ Quinto
pro limitatione diligéter nota ꝙ vbi a iure repellitur potestas
appellandi cõtra actũ,vbi repellitur etiã remediũ morã purgã
di.glo.est no.in.c.cupientes.§.ꝙ si ꝑ.xx.in ver.expectãti.de ele.
in.vj.quã Pet.de anch.ꝛ Gemi.ibi reputant esse valde nota.ꝛ
sing.quis Joã.de imo.ibi dicat quod si gl.illa recte inspiciatur
hoc nõ dicit sȝ arguit per simile,ꝛ si esset vera est magnũ verbuȝ
in ista materia. ¶ Scõo aduerte ꝙ vbi ex tépore surgit.l.dispo
sitio vel presumptio iuris ꝛ de iure,ibi nõ potest mora purgari
sed bene admittitur exculpatio more pretése.ita sing.tenet Bal.
in.c.quoniam frequenter.in princip.in.v.col.vt lit.non contest.
ꝛ subdit ꝙ istud alibi melius non reperitur. ¶ Septimo fallit
quando intercessit geminata interpellatio,ꝛ sic geminata mora
secundum Bar.hic,in.j.q.vbi dicam,ꝛ dixi.ſ.in.iij.opp.Bart.
nam tunc non admittitur purgatio more.

Circa secundam partem text.que habet ꝙ post litem contestatã non
admittitur purgatio more,Bar.for.v.opp.ex quib⁹ habes.v.
24 fallẽtias ad reg.hui⁹ tex. ¶ †Circa primã opp.adde ꝙ Bart.
formaliter ponit eadé que hic in.l.interdum.§.fi.ſ.e.ꝛ qꝛ ibi di
xi nõ repetã hic,ita etiã tenet Bar.in.l.j.i prin.ſ.de pen.le.Et
sic habes bonam limitationem ad istam scõam reg.tex.vt ꝑce
dat qñ vnũ petitur ab actore.s.interesse vel pena,ꝛ ad purgatio
nem more aliud offertur.s.factum principale:tunc nõ admittitur
purgatio more post litem contest.vt hoc tex.Sed quãdo illud
idé ꝙ petitur offertur:tũc per solã oblationé nõ admittitur pur
gatio post litem contesta.l.sed ꝛ si alia.ſ.de cõsti.pecu.Secus si
post litem contestatã solueret vel offerret realiter ꝛ consignaret
tunc consequeretur absolutionem ab obseruatione iudicij vsqȝ
ad sententiam.§.fin.instit.de perp.ꝛ tempo.ac.ꝛ ita etiam tenet
Ange.in.l.ꝛ si post tres.ſ.si quis cau.Sali.in.l.si pacto quo pe
25 nam.C.de pac. ¶ †In scõa opp.habes scõam fallentiam in sti
pulatione de iudicato soluendo,que continet clausulã de defen
dendo,ibi admittitur purgatio more post litem cõtestatã vsqȝ
ad sententiã.l.iij.§.fi.cũ.l.seq.ꝛ seq.ſ.iudi.sol.Rõ est ɓm Bar.qꝛ
stipulatio de defendédo eoipso cõmittitur ad totã penã ꝛ totũ
interesse ꝙ quis non incipit defendere:lȝ non sit elapsum totũ
tempus quo defendi debebat,sec⁹ est in alijs stipulationib⁹ fa
ciendi in quibus stipulatio nõ cõmittitur ad totam penã,vel tota
le interesse nisi elapsum sit tépus quo fieri potuit ꝛ nõ sit factũ
l.stipulationes nõ diuiduntur.ver.plane.ſ.e.ꝛ.l.continuus.§.ité
qui insulã.ſ.e.Cũ ergo illa stipulatio de defendẽdo habeat incõ
modũ cõmissionis totalis:in alio restauratur ꝙ post lité contesta
tam admittitur purgatio vsqȝ ad sentétiã,ɓm Bar.cũ quo alij
cõiter trãseunt.Solus Cu.reprehendit Bar.per tex.in.l.cũ q̃re
batur.ver.proinde.ſ.iudic.sol.vbi illa purgatio non admittitur
post litem contestatã:ergo de directo cõtra Bar.ad iura allega
ta per Bar.rñdet ꝛ bene ꝙ non probant:qꝛ nõ dicunt fideiusso
ré ꝯ quẽ fuit lis cõtestata posset purgare morã post liteȝ cõtes.
sed dicũt ꝙ lite cõtestata cõtra fideiussores vel vnum ex eis po
test purgari mora per reũ principalem:qꝛ lis non erat cõtestata
contra ipsum reũ,sȝ ꝯ fideiussoré.vt dixi,ꝛ talis purgatio facta
per reum principalé prodest ét fideiussoribus per indirectum si
cut ꝛ alias in simili in.l.post rem iudicatã.§.j.ſ.de trãsac.ꝛ in.l.
idéqȝ.§.generaliter.ſ.man.ꝛ istum intellectum ad illa iura etiã
ponit Ful.in.d.l.ꝛ si post tres.col.pe.vbi reputat.d.l.iij.§.fi.cũ.l.
seq.ſ.iudi.sol.esse ad hoc sin.lȝ nõ sic intelligatur a doc.ɓm eum:ꝛ
iste intellectus est verus ꝛ realis ꝛ mihi placet.Sed aduerte ꝙ
tex.qué allegat Cu.contra Bar.in.d.l.cũ querebatur.ver.proin
de necessario non probat:qꝛ non sequitur stipulatio de defendé
do cõmittitur per litis contestationem:vt ibi dicit tex.ergo nõ
admittitur purgatio more post.ista cõsequẽtia nõ est bona. Do
instãtiam que patet per istũ tex.vbi ꝑ morã cõmittitur obligatio
ad interesse,ꝛ tamen purgatur post morã vsqȝ ad lité contestatã.
Ité bene cõsidera cũ tex.in.d.l.cũ querebatur.i ver.proinde.velit
stipulationem in ipsa litis contestatione committi:ergo necessa
rio concedi post litem contestatam:vt per Bar.ꝛ alios.ſ.in.j.q.
vbi dicetur. ¶ In tertia op.l.fideiussor euictionis.ſ.õ exce.do.ɓȝ
Bar.iõ admittitur purgatio more etiã post sentétiã qꝛ ibi soluit
totũ ꝙ dȝ:ꝛ sic nõ est ibi proprie purgatio more:sed toti⁹ debi
ti solutio:ꝛ qꝛ ibi quantitas interesse debetur respectu speciei eui
cte:ideo licet per sententiam cõdemnatus fuerit ad interesse:ꝛ
sic ad quãtitaté,ꝛ tñ soluẽdo illam speciem liberatur qꝛ qñ quã
titas debetur respectu certe speciei soluendo illã specié liberatur
a quãtitate.l.si vero.§.fi.sol.mat.Adde ꝙ debitor quantitatis
respectu certe speciei,perempta illa specie liberatur etiã ab obli
gatiõe ꝗtitatis:ita per quinqȝ iura tenet Bart.in.l.ꝙ te.in pri
ma opp.vbi late dixi.ſ.si cer.pe.cũ ista solutiõe Bar.tenet An
ge.hic:sed eã reprehẽdũt Bal.Jmo.Cu.ꝛ.d.Alex.per istũ tex.
vbi etiam interesse ꝛ sic quãtitas est in obligatiõe respectu facti
ꝛ tamé factũ ipsum nõ põt prestari ad euadendũ interesse nedũ
post sententiã sed nec etiã post lit.cõtest.vbi est tex.hic.Potes
dicere defendẽdo solutioné Bar.ꝙ aliud est qñ prestatur ipsa spe
cies,ꝛ sic ꝑdiũ vẽditũ,ꝛ euictũ,ꝙ omnino eadé vtilitaté affert
vt dicit tex.i.d.l.fideiussor euictiõis.ꝛ facit fingi prediũ nõ fuis
se euictum,ꝛ cõsequenter cessare fideiussoriã obligationi:ꝙ nõ
potest cõtingere in obligatiõe meri facti vt insulam edificari:qꝛ
istud factũ nõ potest ita prestari sicut prediũ:qꝛ insula põt incõ
tinẽti ꝑstari,sȝ oportet expectare ꝙ fabricetur:ꝛ istud est quod
cõsiderauit Gui.de cu.in.d.l.ꝛ si post tres.ſ.si qs cauti.lȝ Bar.
eũ reprobet ꝛ non bñ.Ité qñ species debetur,dȝ esse diuidua oĩ re
spectu.l.si stipulat⁹.in.iij.§.fi.ſ.de so.factũ aũt dȝ esse indiuiduũ
l.stipulationes nõ diuiduntur.in prin.ſ.e.ꝛ sic bene defende solu
tioné Bar.quo ad istuȝ tex. ¶ Tu tñ alio modo respõde ꝛ pla
nius ex mente gl.in.d.l.fideiussor euictiõis,iũcta precedẽti solu
tione,que solutiones simul iuncte sunt ipsa veritas:nã ibi loq
tur in fideiussore q tenetur ꝓpter factũ alienũ,ꝛ sic morbo alieno
laborat cui magis subuenit i purgatione more,quã ei q tenetur
propter factũ suũ proprium:vt.l.sancimus.C.de fideius.Bart.
ſ.in vlt.oppo.prime partis:nam admittitur etiã post sententiã
ad purgandũ moram,soluendo prediũ cuius respectu ꝯcta est
obligatio ad interesse:sec⁹ esset i ipso reo principali vt.l.habere
licere.ꝛ ibi gl.ſ.de euictio. ¶ Quartam opposi.Bar.formatur.ſ.
glo.fi.ꝛ dixi. ¶ In vlt.opp.l.item veniunt.§.cũ predixerimus.
ver.idem recte.ſ.de pe.here.responde planius quã Bart.ꝙ hic
ex mora succedit noua obligatio ad iteresse,vel ad penã,ibi aũt
vsqȝ ab initio vnũ fuit in obligatione,ꝛ aliud in solutiõe ex dis
positione.l.ꝛ forma sentẽtie ꝙ reus soluat id quod est i obliga
tione,vel id ꝙ in solutione.l.miles.§.decé.ſ.de re iudi.ideo tũc
facultas soluendi durat etiã post sententiam,vsqȝ ad litis cõte
stationé factã super actione iudicati.Sec⁹ quãdo ex dispositio
ne hominis,ꝛ sic ex conuentione partium,vnum est in obliga
tione,ꝛ aliud in solutione,tunc facultas solnẽdi durat solũ vsqȝ
ad litis contestationé factam super principali.l.si quis stipula
tus fuerit.x.in melle.ꝛ ibi Bar.ſ.de solu.ratio diuersitatis:quia
mitius agitur cũ.l.quã cũ homine.vt dixi.ſ.in.viij.opp.prime
partis Bar.Expeditis omnibus opp.Bar.formatur nouem.q.

26 ex quibus declarabit vt ipse dicit, presens materia. ¶ † Prima questio est que sit ratio secũde regule huius tex. quare post litẽ cõtestatã nõ admittatur purgatio more. & dicit ꝙ ratio est propter duplicem morã, que magis nocet. vna mora fuit ex quo nõ fecit qd promisit & tantũ tẽpus preterijt quo potuit facere: alia inducitur per litis contestationem. Istam rõnẽ sequunt. Ange. & Lud.ro.hic, & Ludo.ro.in cons.ccclij.inci. queritur primo nũ quid debent, in secũdo dubio. Confirmat optime ista rõ Bar. quia geminata interpellatio impedit purgationem more, vt est tex. reputatus singularis in l.traiectitie.§.de illo.iuncto principio illius.ff.de actio. & ob. ẽm intellectũ nouũ & sing. quẽ ad illũ tex. tradunt Angel. Paul. & Ludo.ro.in.l.si post tres.ff.si quis cau. quẽ retuli.ff.in.iij.opp.prime partis. Ad idẽ facit quia geminata mora & geminata ĩterpellatio plus debet operari ꝙ simplex.l.si mulier.secunda.C.ad velleia. ¶ Istã rationẽ reprehendũt Imo.Cuma.& d.Alex.hic duplici fundamẽto. primo scõm Cuma. & quidẽ subtiliter: quia non est verũ ꝙ ĩ hoc tex. sit duplex mora: quia iste tex. necessario intelligitur, quãdo litis contestatio fuit facta sup interesse, & nõ super facto principali: vt declaraui in tex. ergo nec super facto pricipali, nec sup interesse est duplex morã. Nã super facto principali est solũ mora: quia transactuȝ est tps quo fieri potuit, & non fecit, super interesse vero nulla mora precessit, sed tãtum inducitur per litis cõtestationẽ factã super ipso interesse: ergo apparet ꝙ super facto principali non est duplex mora nec etiam super interesse: ergo respectu eiusdẽ nõ est duplex mora vt vult Bar. sȝ respectu diuersorũ, sȝ saluãdo bar. eo modo quo potest, potes respondere ꝙ interesse cẽset idẽ cuȝ ipso facto.l.si qs pro eo.in prin. & ibi gl.magna ad fi.ff.de fideius. vbi si principalis sit obligat9 ad factũ, & fideiussor promittat interesse nõ dr in alio intercedere quã principalis: ergo factũ & interesse censent idẽ. Item hic est duplicata neglĩgẽtia promissoris respectu eiusdem generis, & eiusdem persone ergo censet grauior: arg.l.iij.C.de episc.audi. Secundo contra rationem Bar. facit ẽm Imo. & do. Alexã. quia attenta ratione Bar. sequeret ꝙ si promissor fuisset bis interpellatus añ litẽ ꝯtestatã, vel post morã commissam in nõ edificando, fuisset adhuc postea extra iudicialiter interpellatus ꝙ non posset morã purgare, etiã ante litem contest. ꝙ est ꝯtra generalitatẽ huius tex. & l.j.cũ simi.ff. de penuleg. sed ex quo ipse nõ ꝓbat specialiter, istud assumptũ põt negari quia possuȝ dicere ꝙ imo geminata interpellatio, & sic duplex mora, impedit purgationẽ etiã ante litẽ ꝯtes. vt.ff.dixi. Tamen prefati doc. aliam secundã rationẽ assignant: quia p litis contestationẽ quasi contrahitur.l.iij.§.idẽ scribit.ff.de pecu. gl.in.l.ij.§.fi.ff.de preto.stip. ergo nõ poterit amplius recedi ab eo super quo est lis contestata, & sic celebratus nouus ꝯtractus. per regu.l.sicut.C.de actio. & oblig. & l.in commodato.§.sicut.ff. commo. facit.l.post litem.ff.de procura. Tu potes aliã rationẽ assignare: quia mora iudicialis que cõtrahitur per litis cõtestationem est grauior propter duplicẽ cõtemptũ, & iudicis & partis, ideo impedit purgationem more ꝙ nõ facit sola mora extraiu-

27 dicialis. ¶ † Subdit notabiliter Bar. quod si mora nõ precessit litis ꝯtestationẽ, sȝ est ꝯtracta in litis cõtestatione, iuxta.l.in fideicõmissi.in prin.ff.de vsur. & potes exemplificare vltra Bar. nõ quidẽ in hoc tex. sȝ quando promisisti aliquid sub pena, non adiecta die nec vnꝙ interpellaui te ante iudicium, cõtestaris litem, in ipsa litis contestatione inducitur mora: tunc ẽm Bart. admittit purgatio vsqȝ ad sentẽtiã per gl.in.l.siue apud acta.in gl.fi.circa me.in versi.sȝ vsquequo.C.de transact. & l.si maior.in ij.eo.tit. vbi facta litis contestatione sup actiõe principali, post illã litis cõtestationẽ facta est trãsactio, cuius vigore promisisti aliquid soluere & quia non soluisti in termino, fuisti in mora ꝓpter primam instãtiã, tu potes soluere promissum in trãsactione vsqȝ ad sentẽtiam: & sic purgare morã. Et ita multũ limitatã.l. & l.j.cum simi.ff.de penu lega. que.ll. volũt quod purgatio more admittatur vsqȝ ad litem cõtestatam, & non vltra. Nã ꝓcedunt quando nulla mora precessit ante litem contestatã. & cũ Bar. tenẽt Ang. Imo. Cuma. hic Bar. & doc.in.d.l.si maior.el ij.C.de transac. Barto. & Ang.in.l.qui fidẽ.ff.de transa.cũ alijs concor. traditis p.d.Alex. Sȝ solus Lu.roma.hic tenet & qdẽ probabiliter ꝙ tunc nõ debeat admitti purgatio vsqȝ ad sentẽtiã, vt Bar. & alij tenẽt, sed solum vsqȝ ad primum actũ iudicialem qui sequitur post litis contestationẽ, & sic post primã morã: quia primus actus habet vim litis contestate.l.ij.cum gl.C.de consor.eius.lit. Bar.in.l.Pomponius.§.ratihabitionis.in prima opp.ff.de proc.ꝯ.insinuante. & ibi cano.de off.del. Bal. post Iaco.bu.in.l.elegãter.§.si quis post.ff.de cõdi.indebi. & ita i terminis nostris tȝ Pau.d ca.in.d.l.si maior.l.ij. & late Fulg.ĩ.d.l. qui fidẽ.ff.de trãsac. Tu dic meli9 ꝙ in.d.l.si maior. & in.d.l.siue apud acta.cum glo. primus actus habetur pro lit.contest. vt dicit Ludo. Sed hoc est veruȝ quãtum ad excludẽdã exceptionẽ transactionis in vim dilatorie.l.ita demũ.C.de transac. Sed cũ ex trãsactione oriatur exceptio peremptoria litis finite.c.j.de litis cõte.in.vj. & l.fratris.C.de transac. ideo nõ potest excludi p primum actum habentẽ vim litis ꝯtestate: sicut nec excluderetur per litis contestationẽ.l.peremptorias.C.sen.rescin.nõ pos.

28 & ita etiam tenet do.Alex.hic. ¶ † Secũdo querit Bar. si ĩ stipulatione penali sit adiecta clausula, rato manente pacto, an talis clausula q̃ operat ꝙ pena possit peti simul cũ principali, impediat purgationem more. & sic punctus generaliter cõsistit in hoc, an qñ pena potest simul peti cum principali, vel ratione dicte clausule, vel aliter, impediatur purgatio more: Exemplũ ꝓmisisti per stipulationem dare mihi stichum: & si nõ dederis ꝓmisisti.x.nomine pene: vel promisisti facere domũ, & si nõ feceris promisisti centũ nõie pene: qua pena soluta iterũ tenearis dare stichũ: vel facere domũ: & sic cũ clausula rato manẽte pacto, an habeat locum purgatio more ad euadendã penã. Ista questio est valde difficilis & disputabilis quã intendo bene examinare pro vtraqȝ parte. Bar. cõcludit ꝙ talis clausula non impediat purgationem more: per tria fundamenta de quib9 hic per eũ. & refert ꝙ cũ hec questio d facto accidisset in ciuitate perusij ꝙ ita fuit determinatũ. Cũ Bar. tenent Ang. Imo. Cum. Pau. de ca. & do. Alex. hic, & Ang.in.l.cũ stipulatus sim mihi a ꝓculo.ff.eo. Pro ista opinione vltra Bar. Imo.hic, col.pe. adducit rationem, nã dicta clausula, rato manente pacto, non habet clarum & explicitum intellectũ quo ad id de quo q̃rit. Nã potest intelligi ꝙ vtrũqȝ posset peti, reseruata tamen facultate purgãdi morã, potest etiã intelligi, ꝙ vtrũqȝ possit exigi, & non admittat purgatio more. iõ cũ sim9 ĩ dubio, & ĩ materia penali, & sic odiosa est restrigẽda.l.cum quidã.ff.de lib. & posth. & in reg.odia.de reg.iur.in.vi. In dubio debet fieri interpretatio contra stipulãtem.l.stipulatio.§.in stipulationibus.ff.e. & l.veterib9.ff.de pac. & sic debet ĩ dubio fieri interp̃tatio ꝙ possit mora purgari. Ad idem Cuma. adducit rationẽ: quia ista clausula rato manẽte pacto quãtũ ad penam nihil operatur vt magis debeat, vel nõ debeatur, sed solum quo ad hoc vt ex actione pene ꝑncipale debitũ nõ tollatur, vt verba sonãt: ergo talis clausula nõ debet ĩpedire purgationẽ more. Adde tu pro ista opi.tex.in.c.potuit.de loca. hoc modo inducendo illũ tex. nam si emphyteuta per cõtinuũ trienniũ cessauerit a solutione canonis, dñs põt eũ expellere, & priuare iure emphyteutico, ista est pena: & etiã põt petere fictũ seu canonẽ vltra expulsationẽ. aut. qui rẽ.C.de sac.san.eccle. & sic ibi põt peti pena simul cũ principali, & tñ admittit purgatio more. tex. est in.d.c.potuit. Sed ad illũ tex. respõdeo tripliciter. Primo, qd ille tex. loquit in pena legali, nos aũt loquimur in pena cõuẽtionali, & mitius agitur cũ.l. quã cũ hoĩe.l.Celsus. in prin.cũ gl.ff.de recep.arbi. Bar.ff.in.viij.oppo.prime partis. Scdo rñde qd loquit in emphyteuta ecclesie, & in foro ecclesie que nõ est ita lata ad penas, ẽm Iaco.de bel.in.§.scire autẽ.in auth.de nõ alie.aut permu.reb.eccl. Bal.in.d.aut.q rẽ.in prin. Ang. Imo. & d.Alex.hic. Uel tertio rñde ꝙ ille tex. loquitur d equitate canonica, ꝑȝ quã oĩ casu ꝑmittit more purgatio.c.suã de penis, ẽm vnum intellectũ quẽ tradit Hosti.in summa in ti. de arbi.§.sed qualiter.ver.sed nũquid religiosi. Bal.in.l.qui crimẽ.in.xj.q.C.qui acc.nõ pos. & in.l.si pacto quo penã.C.de pact. Imo.in.c.dilecti.d arbi. Lu. & d.Alex.hic. ¶ Cõtrariã opinionẽ tenuit subtilis Pe.de bel. quẽ vbiqȝ sequit Bald. q nunꝙ ĩ hoc variauit. eũ sequunt Bal. & d.Pe.de bex.hic. Bal.ĩ.l. & si post tres.in lectura in antepe.colũ. & in.xiiij.col.ff.si quis cau. & in.l.si pacto quo penam.co.iiij. & ibi Sali.in.xviij.cõclusione.C. de pac. Bal.in.l.Celsus.in prin.ff.de arbi. Idẽ tȝ Ange.sibi cõtrarius in.d.l.si post tres. vbi refert quod ista questio fuit multũ agitata Perusij, cũ de facto accidisset idẽ tenet ibi Ful.col.vij. & seq. & ita etiã tenet gl.in.l.cũ stipulatus sim mihi a ꝓculo ĩ gl. magna in verbo, cõmissa. circa me. dũ refert opinionẽ Ang.j.e. Et ista pars in puncto iuris mihi plus placet. Pro ista pte mouetur primo Bal. h subtili rõne, nã licet pena possit peti simul cũ ꝑncipali vigore dicte clausule: tñ ꝓuenĩũt ex diuersis causis pena accedit vltra debitum, & nõ succedit in locũ rei debite, & iõ licet vnum soluat quod prouenit ex diuersa causa: nõ ꝓpterea videtur purgare morã. Ad idem mouetur do.Pet.be bex.hic per.l.qui bis idẽ.ff.de trãsac. que vult ꝙ qñ stipulatione penali apponitur clausula rato manẽte pacto, vtrũqȝ põt peti. Sed illa lex seruiret de vento si admitteret purgatio more. Ad idem poterat allegare tex.in.l.ita stipulatus. circa finem versic. quod sine dubio.j.eod. Sed ad istud fundamẽtum rñdet Bar.hic ꝙ talis clausula seruit non facta purgatione & operatur ꝙ vtrũqȝ possit peti cum effectu, elapso tempore purgandi morã. ꝙ alias fieri nõ posset, si illa clausula fuisset adiecta.l.scriptũ.§.si pacto subiecta.ff.de pactis. Secũdo mouetur.d.Pet.de bexu. quia ĩ hoc tex. admittit purgatio more ad hoc vt nõ possit interesse vel pe

vel pena peti: si ergo est actũ qd petat vtrũqȝ, dicit se nõ videre quomodo purgatio more possit admitti: quia fieret cõtra mẽtẽ cõtrahentiũ, q voluerũt vtrũqȝ ꝓstare. Nec ob. ẽm eũ fundamẽtũ Bar. ꝙ pena que excedit delictũ principale, põt peti simul cum principali.l.si quis a socio.ff.p socio. & l.predia.ff.de act.empt. ergo debet admitti more purgatio. dicit.d.Pe. se non intelligere istam consequentiã Bar. nec plus dicit. adde ꝙ pro ista parte Ful.in.d.l. & si post tres, adducit aliud fundamentũ, & dicit ꝙ si nõ esset aliqua.l.in mundo que istud diceret: tamẽ ostendit viua ratione ita de necessitate dici oportere. Nã cum sit actum vt vtrũqȝ debeat virtute dicte clausule, certũ est qd sunt duo debita copulatiue, vcȝ res & pena, & non alternatiua: ergo nunꝙ ab eterno fuit auditum ꝙ solutione vni9 debiti debeat ab vtroque liberari: quãtominus p purgationẽ more. Sed nõ aduertit Ful. quod ad istud fundamẽtum respondetur ex verbis Bar. hoc quod dictum pactum operatur quod vtrũqȝ possit copulatiue cum effectu peti: est verum quando mora non purgaretur: tũc elapso tẽpore purgandi moram, fundamentum Fulgo. milita-

29 ret, sȝ nos loquimur durãte termino purgatiõis more. ¶ † Tenendo istam partem ad tria fundamẽta Bart. aperte respõderi põt, & ꝓpter hoc inclinor ad tenẽdũ cõtra eũ: quia Bar. nõ habet efficax fundamẽtum pro se. & ad ista tria fundamenta Bar. respõdet per ordinẽ Bal.in.d.l. & si post tres, in lectu.in antepenul.col. & in repeti.col.xiiij. & vltra eũ etiam alijs modis respõdebitur. ¶ Ad primum fundamentũ Bar. ꝙ in actionibus arbitrarijs rõne loci: põt peti interesse vna cũ principali, & tamen admittitur purgatio more l.iij.§.qui stichũ.versi. & generaliter. & l.quod si ephesi.§.interdum.ff.de eo ꝙ cer.lo. dicit Bal. quod ista ratio non valet vnã muscam: quia istud interesse nõ est in obligatione, & solũ venit officio iudicis, vnde ibi ratione more non succedit noua obligatio.l.centum capue. & l.fi.ff.de eo quod cer.lo. sed questio nostra loquitur vbi ratione more succedit obligatio pene. Alio modo respõdet Ang.in.d.l.si post tres, quod dicta iura loquunt de interesse, in quo facilius consueuit admitti purgatio more, ꝙ qñ est pena cõuẽtionalis. & lȝ ipse non dicat: rationẽ triplicem diuersitatis assignat Bar.ff.in.vi.opp.prime partis. Tertio modo respondet Fulg.in.d.l. & si post tres qd in actionibus arbitrarijs interesse non venit ꝓpter morã: sed quia alio loco soluitur.d.l.cẽtũ capue. & l.fi.ff.de eo qd certo loco. Unũ si solutio fieret in loco destinato solutioni: non veniret interesse: sed nos loquimur qñ pena est cõmissa efficaciter ꝓpter morã. ¶ Ad secundũ fundamẽtũ Bar. ꝙ in compromissis pena contemptus potest peti vna cum principali.l.si quis rem.ff.de rece. arbi. & tñ admittitur purgatio more.l.si cũ dies.§.fi. & l.sequen. ff.de arbi. respondet subtiliter Bal. non esse verum quod in.d.l. si cum dies.§.fi. possit peti pena retardate solutionis vna cũ re principali: eo quia ibi petit pena: quia non soluit id quod debet solui, vnde nõ potest peti pena simul cũ principali: & ideo tunc habet locũ purgatio more, vt ibi, sed bene verũ est qd pena ratiõe cõtumacie q̃ succedit in locũ multe, illa bñ põt peti simul cum principali. ita loquit.d.l.si qs rem. Preterea ẽm eum Pe. loquit in extraiudicialibus. & Bar. arguit in iudicialibus: vnde non est cõtra Pe. vt ipsemet Bart. tenet.ff.in.viij.oppo.prime partis. Tertio modo respõdet Fulg.d.l. & si post tres. Sed ego clarius ponã ꝙ.d.l.si quis rem. non dicit penã compromissi peti simul cum re principali petita: quia hoc esset scõm eũ cõtra text. in.l.Celsus.in.ij.rñso.ff.de arb. qui tex. mihi non multum facit, sed bene dicit.d.l.si quis rem. ꝙ si recessum est ab arbitro, & itẽ ad iudicem, pena cõmittitur, & lis coram iudice suo ordine peragetur. ita dicit ibi tex. per hoc non dicitur quod pena compromissi possit peti cũ re principali: nisi dicas quod actor rẽ principalẽ poterit postea corã iudice obtinere, & sic in effectu vtrunqȝ consequet: tamẽ istud erit coram diuersis. ¶ Ad tertiũ fundamẽtum Bar. ꝙ videt fortius vrgere ꝙ pena quatenus excedit debitum principale, põt peti vna cũ re principali.l.si quis a socio.ff.pro socio. & l.predia.ff.de actio.emp. & tamen habet locum purgatio more scõm eum, respõdet tripliciter Bal. Primo qd ista iura nihil dicũt de purgatione more, vnde dicendũ est hoc casu moram non purgari in illis legibus. Scdo respõdet Bal. ꝙ ista iura loquunt in cõtractibus bonefidei, in quib9 põt mora purgari propter equitatẽ in eis exuberantẽ, ar.l.insulã.§.fi.ff. loca. secus est in stipulatione, & sic in actionib9 stricti iuris, vt est materia nostra. Tertio respõdet Bal. ꝙ predicta iura ꝓcedunt qñ pena in eo qd excedit potest peti vna cũ principali, ex prouidentia.l. sed nos loquimur quãdo ratione pacti expressi actũ est ꝙ vtrũqȝ debeat: tũc non habet locũ purgatio more: quia a forma pacti nõ est recedendũ. argu.l.stipulatus est opus arbitratu tuo.j.de fideius. ¶ Ultra Bal. in quãtũ Bar. in isto tertio fundamẽto primo probauit ꝙ pena quaten9 excedit põt peti vna cũ principali: postea subdit, & tñ admittit purgatio more ad totã penã, p.l.qui rome.§.flauius.j.e. illa nihil facere vr: quia ibi nõ apparet quãta esset pena, & quod pene quantitas excederet rem principalẽ. Itẽ ibi manumissio est res inestimabilis.l.plane.ij. in prin.ff.de leg.j. & eodẽ modo nihil videt facere.d.l.pen.de penu le. sed magis faceret.l.si cũ dies.§.fi.iũcta.l.nõ distinguem9. in princ.ff.de ar. tñ secunda solutio Bal.ad.d.l.si quis a socio. & ad.l.predia. quod illa iura loquantur in contractibus bonefidei secus in actione stricti iuris, non est bona: imo dicitur totũ cõtrariũ: quia si in contractibus bonefidei, in quibus dicitur maior fides exuberare, admittit purgatio more: ergo longe fortius in contractibus stricti iuris, prout dixi.ff.in.iij.oppo. Bar. prime

30 partis in limitatione quã ibi examinaui. ¶ † In.iij.q.cõcludit Bar. cum quo alij transeunt ꝙ si debitor ignorans se posse purgare moram soluit penã vel interesse ꝙ nõ potest repetere per.l. qui ob rem, vbi Bar. & alij.ff.de cõdi.indebi. & per alia duo de quibus hic p eũ. Adde quarto bene facere: quia debitor soluit debitũ si soluit penam vel interesse: ergo ei nõ debet cõpetere repetitio. Quinto bñ facit: quia ad hoc vt possit mora purgari aliquid debet esse in obligatione quod possit tolli per purgationẽ.l.decẽ. j.eo. sed ex quo soluit: nihil erat in obligatione ꝓpter solutionẽ ẽm Bal.hic circa fi. & in.l. & si post tres.in repe.in.xij.col.ad fi.ff.

31 si quis cau. ¶ † In iiij.q.conclu.Bar. ꝙ quãdo executio est facta a lege vel ab homine: non admittit purgatio more, p text.in l.si is cui.ff.de leg.ij. qd Bar. reputat multũ notãdũ: quia sepe occurrit in testamentis. & in alijs dispositionibus ꝙ si post morã fit executio a lege vel ab homine ꝙ tunc nõ fit locus purgationi more. Adde ꝙ vtrũqȝ mẽbrũ probat tex.in.d.l.si is cui. nã ibi in primo casu facta est executio a lege: statim enim cũ legatari9 petit, trãslatum est dominiũ in eum.l.apud aufidium.ff.de op.leg. In scdo casu facta est executio ab homine: quia heres ibi soluit. & ita etiã declarat ibi Bar. circa fi. ¶ Ex ista notabili regula infertur magna limitatio ad.l.j.cũ fi.ff.de penu leg. vt procedat qñ quãtitas in genere fuit relicta in legato penus, quo casu dominium quantitatis in genere legate non transit ipso iure in legatarium, vt est glo.in.l.ij.in ver.actiones.C.cõ.de le. Bar.in l.j.in vlti.col.ff.de leg.j. ideo cum non fiat executio a lege, admittitur purgatio more: vt ibi. sec9 si fuisset relicta species, & ita in specie limitat Bal.in lectura.d.l. & si post tres.col.v. Salic.in.l.si pacto quo penã.C.de pac. & Alex.hic, ꝙuis Imo.col.xiiij.cõtrariũ teneat & male. ¶ Hinc etiã ex ista regu. infertur, ꝙ heres monitus a iudice vt impleat volũtatẽ defuncti, nõ poterit moram purgare: quia a.l.fit priuatio, & sic executio, aut.hoc amplius C.de fideicõ. & idẽ in herede qui non fecit inuentariũ.j.tempo. iuxta.l.fi.C.de iur.delib. & in matre que nõ fecit dari tutorem filio, iuxta.l.ij.§.confestim. & ꝙ ibi Bar.ff.ad tertul. & idẽ in multis similibus, ẽm Ang. Imo. Cuma. Ludo. & do. Alexan.hic, &

32 Ang.in.d.l. & si post tres. ¶ † Limita istam regul. vt procedat quãdo lex facit executionem transferendo ipso iure dominium: secus quãdo solum transfert actio personalis ad petendũ: tunc nõ impeditur purgatio more. tex. est in.l.cũ qdã ita.ver.si vtiqȝ a cũ gl.ff.de le.ij. & ibi Bar.col.fi.ad hoc no. & infert ad.q.de qua ibi per eum. ¶ Secũdo limita qñ executio.l.est medicinalis, vt sentẽtia excõicationis que trahit secũ executionẽ.c.pastoralis. de appella. & tñ qñcũqȝ excõicatus velit purgare moram est audiendus & absoluendus.c.j.de sentẽ.excõmu.in.vj. ẽm Imo.

33 hic col.xvij.post Bal. ¶ † Nũquid aũt emphyteuta priuati, q cessauit triennio in solutione canonis, possit postea soluẽdo moram purgare, & euadere penã caducitatis: est alta & diffusa qd.

34 quã late examinaui ĩ.l.ij.in.xxix.q.C.de iure emp. ¶ † Ultimo ad istud qd predicta regula infert & hic Bar. ꝙ testator legauit titio.c. & si heres illa.c.nõ daret, legauit ea idẽ fundũ, heres nõ dedit.c. & sic dñiũ fundi ipso iure trãsit in Titiũ.l.a titio.ĩ fine. ff.de fur. nõ poterit heres morã purgare. Adde qd notabiliter decidit Bal.in.l.vnica in.xiiij.q.C.de his que pene no. vbi decidit ꝙ si testator mãdauit heredi ꝙ dare mihi.c.certa die, alioquin daret mihi fundum, heres dedit nonaginta, & sic quasi dictã summã, possum restitutis.xc.fundũ consequi, & interim donec fundus soluatur possuȝ.xc.retinere.l.si nõ sortẽ.§.fi.x. & §.si centum.ff.de cõdi.inde. & illã decisio. Bal. refert & sequit Paul.

35 de cast.in.l.v.§.fin.per gl.ibi.ff.eod. ¶ † In.v.q.tenet Bar. ꝙ si in contractu promissa est pena & iuratum non contrauenire, iu-

a ramentum impedit [a] purgationẽ more, per tex.in.l.si quis maior.in versi.mox vbi etiã Barto. & alij ad hoc not. C.de transa. & sic cum lex ipso iure faciat executionẽ: ideo nõ admittit purgatio more. & istud sequuntur communiter doc.hic, & vbiqȝ ẽm d.Alex. Solus.d.Pe.de bexu. Mediola.hic tȝ contra Bar. et omnes, mot9 quia in iuramẽto insunt oẽs qualitates que vniũt ex natura obligationis.l.fi.C.de nõ nume.pec. Unũ si promitto facere domũ, succedit obligatio ad interesse cũ ista qualitate, ꝙ faciendo domum possum liberare me ab interesse, vt hoc tex. si

a ¶ Impedit. Adde Alex. in consi.lix.in ci.viso ꝓcessu. co.iij.ver.nec post.in.ij.vol. & mo.in repe. rubr.extra de iu.iur.in tertio priuilegio iuramẽti.

Universidad de Deusto Biblioteca

ergo iuro seruare ꝑmissionē meā, intelligor iurare de obseruando cū qualitatibꝰ suis, ꝛ sic cū facultate purgādi morā. ꝛ subdit magnū verbū ꝙ ita teneret in iudicādo: aliū nihil tangūt. adde tu vltra eū bene facere tex. in. c. quēadmodū. de iureiur. per quē tex. no. ibi do. Ab. ꝙ iuramētū appositū in aliquo ɔctu, recipit oēs cōditiones, subauditiones, seu limitatiōes quas hz ille ɔctus, ꝛ idē si apponaṫ in alia dispositione, seu obligatiōe vt reguleṫ ad illā. nota etiā. d. Abb. in. c. fi. in vlt. no. ꝑ illū tex. de eccl. edi. Ad idē facit ꝙ egregie tꝫ Inno. in. c. per tuas. de arbit. vbi tꝫ ꝙ iuramētū simplr ꝑstitū in materia sui natura alternatiua, dꝫ intelligi alternatiue: q̄uis vt dixi sit simplr ꝑstitū: ꝙ dictū pro pulchro ꝛ singulari refert ꝛ sequiṫ. d. Abb. in. c. ex parte. de cle. nō resi. Et vltra Cano. addo bene facere tex. de iure ciuili in l. sed ꝛ si possessori. §. itē si iurauero. ṡ. de iureiu. ergo in terminis nostris iuramētū de obseruādo ɔctū al's incidat in penā vel teneaṫ ad interesse, intelligiṫ nisi morā purgauerit. Scdo magis in specie pro ista opinione do. Petri, addo illud qd̄ sin. tꝫ Bal. in. l. qui crimē. in. xi. q. C. qui accu. nō pos. vbi tꝫ ꝙ fideiussor qui fuit in mora, post morain representādo reum liberatur a pena, vt. l. sancimus. C. de fideiusso. ꝛ sic pōt morā purgare, istud ꝑcedit etiā si sit fideiussor cū iuramēto: allegat no. ꝑ glo. xxij. q. j. in c. apud misericordē. ꝛ gl. xxij. q. ij. in. c. beatus. ergo vult ꝙ iuramentum nō impediat purgationē more. ❡ Quid tenendū? Credo ꝙ do. Pe. de bexu. erret ꝙ si promitto facere domū, succedit obligatio ad interesse, cum facultate purgādi morā, vt hoc tex. ergo eodē modo si iuro seruare ꝑmissionē meā, istud assumptū est falsum: qꝛ imo in obligationibꝰ facti, iuramētū obligat preci se ad factum, vt nō succedat obligatio ad interesse, vt est gl. fin. ꝛ magis cōiter approbata in. l. si pecuniam. in prin. in gl. parua, in versi. necesse habeas, que dicit: vt quia iurasti. ṡ. de condi. ob cau. de qua ibi plene dixi. Et illud ꝙ diciṫ ꝙ iuramētū regulaṫ ꝑm naturā ɔctus super quo interponiṫ. d. l. fi. C. de non nu. pec. procedit q̄ñ in principali dispositione, adest defectus cōsensus, vel est certo modo limitatus: tūc eodē modo intelligiṫ iuramentū. ꝛ ita loquiṫ. d. l. fi. C. de nō nu. pecu. ꝛ ita declarat Bart. in. l. si quis pro eo. in prin. in vlti. col. in. viij. mēbro. j. de fideiu. Io. de imo. in. c. ꝑ tuas. de arb. ꝛ in. c. j. de iud. Facit qd̄ tenet Bal. in l. j. in. ij. q. C. cōmo. ꝙ vbi actus nō valet ex ꝑsumptione defectꝰ cōsensus, ibi iuramētum nihil operaṫ, alias est secus. Caue tū propter iura que. ṡ. allegaui pro. d. Petro de bexu. ❡ Teneas cōmunē cōclusionē qd̄ iuramentū de non contrauemēdo super promissione pene, impedit purgationē more: ꝛ vltra scribentes cōfirmo istā cōmunē ɔclusionē duplici fundamēto. Primo, qꝛ iuramētū habet vim litis contestate, vt est tex. in. l. nā posteaꝙ. §. si is qui tēporali. vbi Bar. ꝛ alij no. ṡ. de iureiu. ꝛ idē. Bar. in l. eū qui. §. si iurauero. eo. ti. sed lite cōtestata nō admittiṫ purgatio more, vt hoc tex. ꝛ. l. j. ṡ. de penu leg. Scdm fundamentū est qꝛ iuramentū habet vim actus geminati, ꝛ sic vbi ad validitatem actus requiritur geminatus actus vel geminatus consensus: vt. l. si mulier. scda. ꝛ auṫ. siue a me. C. ad velleia. sufficit vnicus cum iuramēto. ita singulariter no. do. Abb. in. c. cū contingat. col. ij. ad fi. de iureiu. sed geminatio impedit purgationem more, ꝑm Bar. ṡ. in. j. q. vbi dixi. Sed caue qꝛ etiā stante dicta regula do. Abbatis: tamē ista geminatio esset simultanea, ꝛ non facta diuersis temporibus: ergo nō sufficeret, per id qd̄ vult gl. no. in. l. si cōuenerit. el. j. ꝛ ibi Bar. ṡ. de pig. act. qꝛ haberetur pro vna tm̄. ar. tex. no. in. l. illud. §. fi. ṡ. ad. l. aqui. ꝛ. l. nō ad ea. in ver. perinde. ṡ. de condi. ꝛ demō. vū precedēs fundamentū est meliꝰ ꝛ tutius.

8 ❡ Commēta neū. Adde. d. Ale. in consil. lvij. inci. ꝑspectis testamento. col. fi. versi. ex omnibꝰ igitur. in. ij. volu.

36 ❡ † Sexto querit Bar. quādo stipulatio est cōmissa propter malefactum: ꝛ si nō ex mora, vel negligētia, an admittatur purgatio more, ꝛ tenet ꝙ nō, si factum est momētaneū[a] vt l. j. §. si rē depositā. ṡ. depo. ꝛ. c. j. quid iur. si post ali. feu. vas. id recupe. secus si sit factum successiuum, habēs durationem, ꝛ modico tempore sit cōtrafactū, tunc admittitur purgatio more, ꝑ tex. in. l. si in lege. §. colonus. ṡ. loc. Cū Bar. tenet Imo. Cu. ꝛ. d. Alexan. hic, quicquid teneant Angel. ꝛ do. Pe. de bexu. hic, ꝛ Ange. in. d. l. ꝛ si post tres. ꝛ Sali. in. d. l. si pacto quo penā. ꝛ habes ꝑ prefatos Mod. presertim. d. Alex. hic. Tu assigna rōnē diuersitatis ad doctrinā Bar. qꝛ in facto momentaneo, cōsummatum est perfecte delictū seu malefactū, ideo nō admittiṫ purgatio, quasi quodāmodo facta executiōe ab homine, ꝑm Bar. ṡ. in. iiij. q secus quando est malefactum qd̄ habet durationē, ꝛ sic est factum successiuum: qꝛ cum non sit perfecte cōsummatū ꝛ adhuc supersit tēpus: ideo admittitur purgatio more. Pro primo membro Bar. bene facit ꝙ si emphyteuta alienauit rem emphyteuticā irrequisito domino, ꝛ tradidit vel quasi, lꝫ postea eam redimat: tamē non purgat moram: nec malefactum: nec liberaṫ pena caducitatis, ꝑm Bar. Ang. ꝛ Lud. in. l. sequitur. §. item labeo. ad fi. ṡ. de vsuca. Bart. in. l. si quis libellos. C. de appel. ꝛ in. d. l. j. §. si rem depositā. ꝛ hūc passum late examinaui in

37 l. fina. in. xx. q. C. de iure emphy. vbi videas. ❡ † In. vij. q. tenet Bar. ꝙ si res pereat intra tēpus purgandi morā ꝙ perit periculo debitoris, ꝛ sic nō liberaṫ, per tex. in. l. sancimus. §. pe. C. de fideius. ꝛ est nobilissimus casus, ꝑm Bar. ibi, in fi. in vlti. no. ꝛ ille tex. est ad hoc vnicꝰ ꝛ sing. in iure ꝑm Bal. in. c. capitulū sancte crucis. co. pe. de rescr. Pau. de ca. in. l. ꝙ te. ṡ. si cer. pe. Itē adde Bar. in auṫ. ei qui. C. de temp. app. ꝛ in. l. qui ob rem. ṡ. de cōdi. inde. Et facit aperta ratio: qꝛ alias sequereṫ ꝙ mora nō noceret reo moroso. cōtra reg. l. in cōdēnatione. §. vnicuiqꝫ. j. de reg. iu. ꝛ in. c. mora. de reg. iur. in. vj. ꝛ sic habes ampliatiōnē ad iura dicētia ꝙ periculū interitus rei debite spectat debitori moroso. l. si ex legati causa. ꝛ. l. nemo rem suā. §. j. ṡ. eod. ꝛ. l. si seruum. §. sequitur. ꝛ. §. fi. j. eo. ꝛ. d. l. qd̄ te. Nā ista iura procedunt etiā si res pereat intra tēpus concessum ad purgandū morā, quod est notabile. Subdit notabiliter Bar. ꝙ q̄ñ res perijt intra tēpꝰ quo poterat mora purgari ꝛc. arg. l. cum res. §. sed si stichus. de leg. j. que parū vel nihil facit: qꝛ ibi heres nō fuerat in mora ꝑm glo. ꝛ doc. in. l. stichum. in prin. in ver. eque peti. ṡ. de solu. ꝛ cū Bar. tenet simpliciter Cuma. hic. Sed aduerte qꝛ in cōtrarium videtur fortiter facere ꝙ tenet ipse Barto. ṡ. in prima oppo. j. partis ad fi. in ver. ex predictis dico. vbi tenet Bar. ꝙ si stipulator alienauit fundum in quo debeat construi edificiū: non potest mora purgari: qꝛ nō potest sibi solui illud qd̄ erat ꝑmissum, ꝛ tū poterat estimatio solui. Saluat Imo. Bar. ꝙ ibi non fuit pena adiecta sicut hic, ista solutio mihi non satisfacit: qꝛ pena vbi non est dies nō impedit purgationē more. l. q rome. §. flauius. j. e. Bar. ṡ. in. v. oppo. j. partis. Tene cum Bart. cum quo in effectu etiā tenēt Imo. d. Alex. ꝛ Bexu. hic nisi debitor met occidisset rem promissam: tunc non posset moram purgare ad euadēdā penā. l. si seruum. §. sequitur. cum gl. ibi Pau. j. eo. Et est ratio: qꝛ tūc cessat equitas in qua fundatur purgatio more vt ibi. adde etiā quod decidit Bal. in. c. j. in prin. quo tempore mil. in. ij. col. versi.

38 quero ꝑmisisti mihi vsumfructū. in vsi. feu. ❡ † Octauo querit Bar. q̄ñ res principalis dꝫ prestari stipulatori pena autē debet prestari alteri tertio, ꝛ sic principalis obligatio est collata in personā stipulatoris, ꝛ penalis in personam tertij, iuxta. l. j. in fin. ṡ. de stip. ser. ꝛ ꝑm cōem obseruantiā: q̄ñ partes promittunt attendere ꝛ nō cōtrauenire sub certa pena, quā promittūt notario recipienti pro fisco, iuxta formā quā tradit Bar. in. l. j. j. de iure fis. an tūc admittatur purgatio more in preiudicium illius tertij. Bar. tenet ꝙ in dubio dꝫ admitti purgatio: qꝛ illa verba si non dederis, intelliguntur. i. si dare nō potueris. l. ij. §. j. in ver. fin. qui inci. sed ꝛ si cū quis. ṡ. de adimē. leg. ꝛ sic nō est omnino certū ꝙ voluerit auferre a primo, propter morā debitoris, vnde si poneres verba testatoris vel contrahentiū clara ꝛ certa qd̄ intellexerint si non dederis. i. si fueris in mora dandi: tūc nō admittereṫ purgatio more, per rationē. l. iij. C. de noua. ꝛ per. l. fi. ṡ. de trāsa. Sed quod imo īdistincte possit isto casu mora purgari, tenent Imo. Cuma. Pau. de ca. ꝛ. d. Alex. hic: qꝛ illi tertio vel fisco nō acquiritur ius simpliciter, sed in casu quo mora non purgetur, ꝛ sic nō obstat si diceretur ꝙ obligatio ad penā est quesita illi tertio ꝑpter morā: ergo nō debet ei posse tolli per regu. l. id qd̄ nostrum. ṡ. de reg. iur. ꝛ. l. fi. ṡ. de pac. qꝛ illud est verū, si esset irreuocabiliter quesita. sed in casu nostro non est irreuocabiliter quesita, sed cū modificatione si mora nō purgetur, faciūt que traduntur per Bar. ꝛ alios in. l. qui rome. §. flauius. j. e. nec obst. tex. in d. l. j. §. fi. j. de stip. ser. per quē tex. Ang. voluit. s. ibi ꝛ hic, in. d. l. ꝛ si post tres. tenuit nō posse morā purgari in preiudicium tertij. vt etiā tenet Bal. in. d. l. ꝛ si post tres. in lectu. ad fi. ꝛ Sali. in. l. si pacto quo penā. C. de pac. qꝛ respondent Imo. ꝛ do. Alexā. qd̄ ille tex. nihil dicit de purgatione more: quāuis dicat stipulatio nē penalē esse cōmissam ꝑpter morā, sed nō sequitur stipulatio est cōmissa: ergo nō potest mora purgari, vt hoc tex. Ad iura Bar. respondet Imo. ꝙ parum faciunt: nam. d. l. iij. §. j. ver. sed ꝛ cū quis. ṡ. de adimē. lega. loquitur quando eadēmet res est in dispositiōe principali ꝛ in penali. secus est in proposito nostro. Tu dic ꝙ ille tex. loquiṫ gn̄aliter: preterea nō est ratio quare ēt si diuersum sit in pena quā in principali: nō ꝑcedit ille text. Ad l. fi. ff. de transac. respōdet Imo. qd̄ loquiṫ quādo ad idē cōpetebat ius duobus. s. cedēti ꝛ cessionario: quo casu simplex scientia sufficit vt nō possit solui cedēti, vt no. Bar. in. l. facta. §. si heres scriptus. ṡ. ad treb. sed hic vni debeṫ pena ꝛ alteriꝰ res, ꝛ sic nō cōpetit ius ad idē, ideo nō sic faciliter ꝑcludiṫ via soluendi, que prius cōpetebat. sed certe nō vr̄ differre cōpetebat ius duobus ad idē an ad diuersa, scꝫ principale ꝛ penale: nam vtrobiqꝫ ius

39 quesitū tertio nō dꝫ posse auferri per purgationē more. ❡ † No no ꝛ vlti. querit Bar. an ex parte actoris admittatur purgatio more. Ex dictis Bar. habes quatuor conclusiones. ❡ Prima qd̄ ad actionem constitutā conseruandā potest actor morā purgare. l. si ita quis promiserit. §. seia. j. e. ꝛ. l. si rem alienam mihi. §. fina. vbi Pau. de ca. ṡ. de pigno. actio. qd̄ amplia vt per Bart. Ang. ꝛ alios in. d. §. seia. ❡ Secunda conclusio ꝙ quo ad actionem principaliter de nouo querēdā non potest actor morā purgare, etiā si tractareṫ de libertate que est fauorabilis. l. thais. §. intra. ṡ. de fideicō. li. ꝛ. l. si intra. ṡ. de sta. lib. ꝛ. l. si super possessio. C. de transac. Limita q̄ñ implemētum cōsisteret in facto successiuo habēte longā durationem tp̄is, vt qꝛ testator dixit cum operas. x. annorū heredi prestiterit: tūc admittiṫ purgatio more ad actionem de nouo principaliter querendā. l. seruus qui testamēto. §. seruus. ꝛ. l. stichū. §. dāma. ṡ. de sta. lib. ꝑm Bene. de plūbi. Lud. ꝛ. d. Alex. hic, circa que iura latiꝰ insistit Imo. hic. col. vij. ꝛ se. ❡ Tertia ɔclusio est quod quo ad actionē accessorie querēdā admittiṫ purgatio more. l. Celsus. §. fi. cū. l. seq. ṡ. de arbi. Sꝫ ibi actor nihil teneṫ offerre prout teneṫ in. d. §. seia. sed recipere illud quod primo recusauerat. ❡ Quarta conclusio ꝙ purgatio more operaṫ solū respectu illius ꝑsone cōtra quā fit nō respectu aliorū, puta correorū. l. mora. ver. j. j. eo. de quo plenius per eundē Bar. in. l. ex duobꝰ. ij. in. xi. q. j. de duo. reis. Sed aduerte diligenter ꝙ si actor seu creditor moram cōmisit: qꝛ rem sibi oblatam recusauit in fine iusta causa recipere: nō purgat postea moram simpliciter interpellādo extra iudiciū, sed solū per litis cōtestationē: ꝛ ex tunc tm̄ teneṫ debitor de periculo interitus. tex. est fin. in. l. sed ꝛ si alia. ṡ. de cōsti. pecu. ꝑm Sal. in. l. si pacto quo penā. C. de pac. vbi dicit esse suum nouū dictū. Idem etiā tenet Sali. in. d. l. sed ꝛ alia. istud reprobat. d. Alexan. hic in pe. col. ꝛ idem. d. Alex. in. l. qui rome. §. coheredes. in. v. col. ad fi. ꝛ seq. j. e. ꝛ idē Alex. in. l. vinū. col. v. ṡ. si cer. pe. per tex. in. d. l. celsus. §. fi. ꝛ l. seq. ṡ. de arbi. que parū obstat. ꝛ qꝛ regulariter sufficit interpellatio extraiudicialis ꝑm Bar. in. l. si ex legati causa. vbi dixi. ṡ. e. Et ad tex. in. d. l. sed ꝛ si alia. respondet Alex. ꝙ ibi ante litis cōtestationē actor nō interpellauerat. ista sunt leuia. Tu potes dicere ꝙ. d. l. Celsus. §. fi. cū. l. seq. loquiṫ q̄tum ad euadēdā penā, sed. d. l. sed ꝛ si alia. loquiṫ quo ad euadēdū periculum interitus ꝛ sic in diuersis terminis: qꝛ. l. magis succurrit reo, quo ad euitādum periculum interitus, ideo requiritur actus iudicialis ꝑ litis contestationē ad constituēdum reum in mora: vt teneat de interitu, vt est tex. in hoc singu. in. d. l. sed ꝛ si alia. secus autem sit

40 quo ad euadendā penā. ❡ † Postremo vltra Bart. posset queri an purgatio more non facta in causa principali, possit fieri in causa appellatiōis. gl. in. l. j. in prin. ṡ. de actio. emp. in gl. magna prope fi. in pe. q. videṫ velle ꝙ sic: ꝛ eā sequiṫ Bal. in. l. alia. co. fi. circa me. C. de is qui. vt indi. Veritas est in cōtrariū: qꝛ appellatio reducit nos ad tēpus litis cōtestate facte in prima instātia quā nō extinguit. l. ita demū. ꝑꝫ cōem intellectū. vbi dixi. C. de ꝓcu. c. ꝑ tuas. de app. ergo nō poterit in causa appellationis mora purgari sicut nec poterat in causa principali post litē contest. ꝛ ita tenet Bar. in. d. l. j. in vlt. col. ṡ. de ac. emp. do. Alex. hic col. xviij. Bal. in. l. si traditio. in. vij. q. C. de act. emp. de quo etiā per Ang. Imo. ꝛ Ludo. hic, ꝛ Ang. in. d. l. ꝛ si post tres. ꝛ hec sufficiant loco cuiusdam repe. huius. l. in. x. lectionibus finite.

1 ☞ Stipulatio dādi certam quantitatem dicitur omni respectu diuidua quo ad obligationem, petitionem ꝛ solutionem.

2 Si testator mandat opus fieri puta capellam: vnus ex heredibus potest insolidum compelli ad faciendum.

3 Absurdū est ꝙ creditori satisfiat pro vna re, partim in vna specie, ꝛ partim in alia, ꝛ sic in diuersis corporibus, vel partim in pecunia, ꝛ partim in specie. BS.

4 Stipulatio de euictione est indiuidua, quantum ad denunciationem ꝛ defensionem faciendam, ꝛ quantum ad euictionem.

In executione.

Stipulatio quātitatis est diuidua quo ad petitionē ꝛ solutionē ꝑ portionibꝰ hereditarijs: stipulatio vero faciēdi vel non faciēdi est indiuidua, ꝛ vno ex heredibꝰ ɔfaciēte, pena in totū cōmittiṫ cōtra oēs pro hereditaria portione, sꝫ eis succurriṫ per iudiciū fami. Ver. stipulatio generis ꝛ alternatiua sunt diuidue petitione, sꝫ nō solutione: obligatio vero de euictione, quo ad denūciationē ꝛ defensionē est indiuidua q̄ debet fieri cuilibet heredi promissoris insolidū, sed quilibet pro parte hereditaria soluēdo interesse liberaṫ. h. d. vsqꝫ ad. §. pe. qui inci. Itē si ita. ꝛ iurisc̄ō. in ista. l. ponit quadrimēbrē doctrinā: nā aut in obligatione deducitur quātitas certa, aut factum affirmatiuū vel negatiuū, aut res generaliter vel alternatiue, aut ꝑstatio euictiōis. In primo casu loquitur ver. prima species. In scdo loquiṫ ver. scda. In tertio ver. ꝑ parte. In quarto ver. insolidū.

1 ❡ † No. primo ꝙ stipulatio dādi certā quātitatē, dꝛ omni respectu diuidua, quo ad obligationē petitionē, ꝛ solutionē, ꝛ diuidiṫ actiue ꝛ passiue īter heredes stipulatoris ꝛ promissoris pro portionibꝰ hereditarijs. de quo plenius ꝑ Bar. ī. l. stipulatiōes nō diuidunṫ. in prin. in. ij. q. ṡ. e. vbi Bar. limitat, ꝛ ibi alias limitatiōes posui. Idē est in obligatiōe certe speciei q̄ etiā similiter est diuidua vt est tex. in. l. si stipulatꝰ. in. iij. §. j. j. de sol.

2 ❡ † Scdo no. in ver. scda ꝙ si testator mādat opus fieri: puta capellam, ꝙ vnus ex heredibꝰ pōt insolidū cōpelli ad faciēdū. ꝛ rōnē assignat tex. qꝛ operis effectus in partes scindi nō pōt: qꝛ pars opis puta domus sine alia parte nō affert tātam vtilitatē respectu ipsius partis, quātā respectu totius, ꝑut etiā declarat Bar. in. d. l. stipulatiōes nō diuidunṫ. in iij. q. opus em̄ consummatione formā ꝛ sic perfectionē recipit. l. si is quadringenta. §. quedā. ṡ. ad. l. fal. ꝛ forma est que dat esse rei. l. Iulianus. §. sꝫ si quis. ṡ. ad exhib. Aduerte tū ꝙ ille heres q totū opus fecit, recuperat a coheredibus partē impēsarum. l. fideicōmissa. §. pe. de leg. iij. ꝛ ibi tex. no. ꝙ vnus ex heredibꝰ nō pōt cōpelli insolidū, nisi etiā alij prius fuerint requisiti, ꝛ sint in mora: quē tex. dicit Pau. hic se nescire alibi ꝑm quē limitatur ꝛ declaraṫ iste tex.

3 ❡ † Tertio no. in ver. pro parte. ibi alioquin in diuersis hominibꝰ illud ad ꝙ cōtinue allegaṫ iste tex. ꝙ. l. reputat absurdū ꝙ creditori satisfiat ꝑ vna re, partim in vna specie, ꝛ partim in alia, ꝛ sic in diuersis corporibus, vel partim in pecunia, partim in specie. ꝛ declara rationem huius tex. hoc mō ꝙ q stipulaṫ hominē in genere, debet habere integrū vnū, ꝛ nō duo dimidia ꝙ cōtingeret si in diuersis hominibus recte partes soluerenṫ. ❡ Limita istam reg. vt ꝑcedat q̄ñ aliquid est in obligatione ex dispositione hominis: tunc de mente partiū censeṫ esse ꝙ solutio fiat in vna re. secus q̄ñ aliquid debeṫ ex dispositione. l. tūc istud toleraṫ ne maius incōueniens sequaṫ. l. si cū vno. §. fi. ṡ. si ex nox. causa ag. ꝛ. l. si seruus cōis. post princi. ṡ. de nox. ꝑm Io. de imo. in. l. ṡ. iter. §. officium. ad fi. ṡ. de aqua plu. ar. ꝛ sequitur simpliciter do. Alex. hic. Item in primo casu est quid imputetur parti: sed in scdo casu est, qd̄ mitius agaṫ cū lege q̄ cū homine. l. cellsus. in prin. ṡ. de arb. ꝛ nihil est qd̄ imputetur parti ꝑꝫ Imo. ibi. Et hoc modo tu solue aliud cōtrariū in debitore quātitatis, qui soluēdo partē liberaṫ ab illa parte. l. ij. §. ꝛ harū. ṡ. e. ꝛ tamē pōt postea dare tot de rebus suis insolutū. auṫ. hoc nisi. C. de solu. ꝛ sic videṫ resultare inconueniēs: de quo in text. nam istud toleratur, qꝛ procedit ex dispositione legis, ꝑpter causam

4 necessitatis, ꝛ nō facto voluntario. ❡ † Quarto no. in ver. insolidum. ꝙ stipulatio de euictiōe est indiuidua q̄tū ad denūciationem ꝛ defensionē faciēdā, ꝛ q̄tū ad euictionē: postea autem obligatio diuidiṫ propter interesse qd̄ succedit, ꝛ lꝫ vno deficiente in defensione committaṫ stipulatio contra oēs pro hereditarijs portionibꝰ, vt dicit tex. hic: tū vnus pōt defendere pro omnibꝰ. l. cū ex cā. j. eo. ꝛ. l. si cū vno. ṡ. si ex noxa. cau. aga. ꝑm Bar. ꝛ alios hic. ꝛ de ista materia an stipulatio de defendendo sit diuidua: vide Bar. late in. l. iiij. §. cato. in. ij. q. ṡ. eo. vbi dixi.

1 ☞ Stipulatio penalis subiecta obligationi dandi etiam speciem: committitur insolidū, nisi alia species insolidū prestetur.

2 Licet quādo fundus est in obligatiōe possit pro parte solui, tū ad hoc vt pena non committatur non sufficit partē fundi prestari sed requiritur ꝙ totus detur.

3 Si emphyteuta deficeret in soluendo nummū de pensione incidit in cōmissum ac si nihil soluisset, ꝛ pōt expelli a iure emphyt.

Item si ita.

1 † Stipulatio penalis subiecta obligationi dādi certā speciē cōmittiṫ insolidū nisi illa species insolidū presteṫ. h. d. ❡ In tex. ibi, nec ꝑdest partes fundi posse dari ītellige etiā si actualiter dareṫ: ꝛ sic potētia deduceret ad actū alias fatuum esset dubitare de sola potētia.

2 ❡ † No. ex tex. ibi nisi totus detur, ꝙ lꝫ q̄ñ fundus est in obligatione possit ꝑ parte solui. l. stipulatus. in. j. §. j. de solu. tū ad hoc vt pena nō cōmittaṫ, nō sufficit partē fundi prestari, sꝫ requiriṫ ꝙ totꝰ deṫ. Nā ista stipulatio quo ad cōmissionē pene continet cōditionē, si fundus nō deṫ: ꝛ cōditio non scindiṫ: qꝛ implemētum cōditionis est indiuiduū. l. cui fundus. ṡ. de cōd. ꝛ demon. Nam cōditio dꝫ precise impleri in forma specifica. l. qui heredi. ꝛ. l. meuius. ṡ. de cōdi. ꝛ demō. sed dādo partē fundi non impleo conditionē in forma specifica, qꝛ verū est te nō dedisse fundū: iō pena in totū cōmittiṫ. Nam etiā si vnus nūmus de sorte principali deficeret, cōmittereṫ pena in totū, vt. l. v. §. fi. ṡ. eo. quem tex. ita ampliat Bal. in. l. cū sit. C. de sepul. vio.

3 † Unde decidit sin. Pau. hic: ꝙ si emphyteuta deficeret in soluēdo nūmum de pensiōe incidit in cōmissum ac si nihil soluisset: ꝛ sic pōt expelli a iure emphyteutico: allegat gl. in auṫ. qui rē. C. de sac. san. ecc. idē tenet. d. Ale. hic: nō faciēs aliquā mētiōnē de Pau. de quo satis admiror. allegat Bal. in rub. C. de contrahen. empt. q. x. vbi ꝑm eū voluit bal. ꝙ si emphyteuta obligatꝰ ad soluēdū canonē soluerit totū excepto vno denario: ꝙ res incidat in cōmissuꝫ. allegat gl. no. in. l. res bona fide. ṡ. de ɔhē. emp. Ego alias legēdo. d. authēticā q rē. tenui istā doc. ꝛ Pau. ꝛ Alex. ꝑ qua facit gl. in d. l. res bona fide. q̄ notabiliter tꝫ ꝙ si res sit vēdita sub pacto ꝙ nisi die statuta soluaṫ pecunia, res sit inepta: ꝙ si solus nūmus deficeret, res esset inempta: tunc aūt teneo contrarium: qꝛ consi

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

dero ꝙ Pau.⁊ Alex.multū equiuocāt in isto articulo,⁊ sic grauiter errāt.Primo Pau.mouet̃ ꝑ gl.in.d.auť.qui rē illa gl.non sic dicit,sed bene dicit ꝙ si pēsio tota q̄ soluebat̃ ab emphyteuta,q erat vnus nūmus,prout videm⁹ hic,⁊ alibi soluit̃ ecclesie vnus nūmus vel vna candela:tūc cessando in solutione illi⁹ nūmi,pōt expelli emphyteuta:nō aūt dicit vt allegat Pau.ratio diuersitatis ⁊ quidē fundamētalis est:q2 qñ tota pensio emphyteute est vnus nūmus:certe talis pēsio solū pstat̃ in recognitionem directi dominij:vt declarat Bar.in.l.j.C.de iure emphy.si ergo recusat soluere illū nummū triennio:pōt in totū expelli:q2 dicit̃ cōtemnere dn̄m,⁊ sic pōt expelli nō tñ propter illum nummum,sed propter cōtēptum dn̄i:que ratio cessat in casu Pau.⁊ Alex.qñ emphyteuta soluit maiorē pēsionē,⁊ totū soluit excepto vno nūmo:tūc nō cōtēnit dn̄m.Similiter Alex.equiuocauit allegādo Bal.vbi.s.q2 Bal.ibi nō loquit̃ ꝑut eū refert,ꝑut etiā tenet Bal.in.l.cū allegas.in.vij.oppo.C.de vsu.⁊.l.q̄uis.s.de condi.⁊ demon.⁊ in.c.significāte.ad fi.de rescri.Et contra Pau.⁊ do.Alex.allego in terminis Bald.in.l.edem.C.loca.circa med.ver.sed nūquid ꝓ vno nūmo.vbi formaliter tenuit bal.ꝙ si emphyteuta vel inquilinus soluit totum canonē,excepto vno nūmo ꝙ nō pōt expelli:q2 equitas hoc non dictat.l.q̄uis.s.de condi.⁊ demon.l.scio.s.de in integ.resti.nisi quādo in vno nūmo reputaret̃ honor dn̄i:q2 in illo nummo recognoscit̃ in directū dominum.ita ibi tenet Bal.idem tenet Lud.in.l.ij.s.ad sena.sylla.Ad idē moueor:q2 vbicūq3 solutio deficit in tā parua quātitate vnius denarij:talis defectus vr̃ poti⁹ ab errore q̄ a malitia processisse:ergo est excusandus.l.q̄uis.⁊ ibi no.Bal.s.de condi.⁊ demon.Itē accedat trita regula ꝙ de tā minimis nō curat pretor.d.l.scio.s.de in integr.resti.⁊.d.l.res bona fide.Bal.in.l.si proprietarius.s.de dam.infec.Item qui parum delinquit nō incurrit penā ſm Bal.in.l.quicūq3.co.ij.C.de ser.fugi.⁊ istā opinionē quicquid alias tenuerim nūc amplector:q2 verior est de iure ⁊ magis equa ⁊ rationabilis.¶ Capio gl.in ver.nā prodest,quā diuide in tres.In prima per viā distinctionis remouet vnum contrarium.In scda respōdet tacite questioni.In tertia q̄rit ⁊ soluit.secunda ibi,⁊ tñ in ea.tertia ⁊ vltima ibi,itē si aliquis.¶ In prima parte ibi,distinguit tñ Jo.ista gl.cōiter reprobat̃:q2 est contra tex.qui simpliciter loquitur:quia iste tex.loquitur ante commissionē pene,quo casu recipiēdo sponte partem rei:non potest videri iuri de futuro renunciare:⁊ sic remitti iuri de futuro cōmittendi sed commissi.¶ In secūda parte ibi,⁊ tamē in ea computandum.habes ꝙ si illud quod est solutum:nō prodest ad illum finem ad quem solutum est.s.vt euitetur pena:tamē prodest vt in penam computetur:ne creditor vtrunque habeat.quod intellige vt hic per Bar.

1 ☞ Impediens cōditionem impleri tenetur ac si esset impleta,limita vt.j.nu.2.3.

1 **Quicunq3.** Impediens cōditionē impleri,tenetur ac si esset impleta.h.d.¶ † Nota regu.ꝙ qñ stat ꝑ eū qui est futurus obligari in euētū cōditiōis quo minus eueniat,perinde tenet̃ acsi cōditio euenisset:q2 habetur pro impleta vt hic,⁊.l.iure ciuili.s.de cōdi.⁊ demō.l.Labeo scri
2 bit si mihi.s.de 9hē.em.¶ † Limita istā regulā dupliciter.Primo nisi cōditio fuisset collata ĩ potestatē ꝓmissoris,⁊ sic pēdeat ab eius mera potestate:tunc l3 stet ꝑ eū quo minus impleat̃:tñ nō habet̃ ꝓ impleta cōtra eū.l.cū ab eo.in prin.s.de 9hē.empt.
3 ⁊.l.cētesimis.§.fi.vbi dixi.s.eo.¶ † Scdo limita istā regulā nō procedere in conditione cui licitum est resistere:ne impleatur,vt dicit gl.hic:que frequenter pro notabili allegatur facere in ludētibus:quibus licitum est impedire ne impleat̃ cōditio:vt si aliquid tibi promisi sub cōditione si me viceris iaculando vel ad brachia,vel in ludo scacorū,nā licitum est mihi facere quicquid possum vt non vincas:⁊ ita faciendo ⁊ impediēdo non teneor ad ꝓmissa:nec cōditio habet̃ ꝓ impleta:q2 hoc vr̃ tacite actū in ludētibus:vt hac gl.notabili quā reputat sing.Ang.in.l.j.C.de insti.⁊ substi.Intellige istā gl.qñ ludēdo impedio te ꝑ virtutem vel actū ne vincas:hoc enī l3:⁊ videtur actum vt dixi.sed si nolo ludere,⁊ recuso:⁊ hoc modo volo te ĩpedire ne me vincas ⁊ sic ne appareat quis sit victor:⁊ tunc q2 stat ꝑ me contra illud quod est actū:tunc habeor pro victor:⁊ cōditio habetur pro impleta.glo.est in.l.si gratuitā.alias est.l.si rem tibi inspiciēdam.§.fi.in ver.victori.s.de prescrip.ver.Bar.⁊ alij hic:⁊ Bart.ibi.vbi dicit esse pulcherrimā materiā ad determinationem questionis duelli.S3 caue q2 alibi mirabiliter Bar.in.l.j.in.x.q.C.de insti.⁊ substi.tenet ꝙ si sit relictū alicui sub cōditione si vicerit in colluctatione:si non vicit q2 nō stat per eū:nō cōsequitur relictū:q2 talis est natura cōditiōis vt requirat factū:⁊ nō conatū ad hoc allegat istā gl.sed equocat:q2 nō loquit̃ in istis terminis:vt.s.proxime declaraui ⁊ limitaui ſm Bart.⁊ alios adde etiā ꝙ istā glo.quam appellat ordinariā ponderauit Bal.in.l.j.in fi.C.si in fraudem patroni.ꝙ illud qd̄ quis vicit in ludo sui natura licito in quo non fuit fraudis consilium:sed vincendi propositū:non dicitur haberi ex causa lucratiua:quia poterat perdere:nec potest per filios perdentis reuocari:vt ibi per eum.

1 ☞ Facta rerū expressiōe tot cēsent̃ esse stipulatiōes quot res.
2 Si quis vno actu inferat plura vulnera:an sit puniendus pro vna percussione:an pro omnibus.
3 Si statutum puniat portantē arma:⁊ titius percussit seium cū armis:vtrum puniatur de delatione armorū ⁊ de percussione.
4 Qui produxit falsos testes ⁊ falsa instrumenta ad probādum in vna causa:non punitur nisi pro vna falsitate.

1 **Quod dicitur tot stipulationes.** ¶ † Facta rerū expressione tot cēsent̃ esse stipulationes quot res.h.d.materiā vidimus in.l.scire
2 debemus in prin.s.eo.¶ † Inducit̃ tex ꝑ Dy.⁊ Bar.ad.q.de inferente vno ictu plura vulnera:puta cū bidente vel cū falcato an debeat puniri pro vna percussione:an ꝓ duab⁹.Iste tex.pōt induci pro ⁊ cōtra.⁊ primo videtur dicendum ꝙ debeat puniri pro pluribus percussionibus,ex quo plures sunt percussiones distincte ⁊ separate,forte vna in capite:alia ĩ pectore,vt hoc tex.⁊.l.nūq̄ plura.j.de priua.deli.In cōtrariū facit ꝙ ex quo vnicus fuit actus percutiendi,vnica debet cēseri percussio,sicut dicit̃ in hoc tex.ꝙ qñ vnica est expressio rerū,vnica dicit̃ esse stipulatio,⁊ nō plures.Et in specie habes expressiorē tex.de corpore iuris in.l.illud.§.fi.in fi.s.ad le.aqui.vbi si qs vno impetu pluribus vulnerib⁹ aliquē confoderit,vnicū dicit̃ esse delictū,sed ibi loquitur respectu vnius effectus.s.mortis secute,ad idē.l.ptor.§.si mihi plures.j.de iniur.In hoc pūcto dic vt ꝑ Bar.⁊ Ang.in.l.si gemma.s.arbo.fur.ces.⁊ in.l.nun.q̄ plura.j.de priua.del.cū alijs concor.hic adductis per do.Alex.Et cōis est ꝙ si statutū loquat̃ de percussionib⁹,puniatur pro vna:q2 vnica fuit percussio.secus si loquatur de vulneribus,cū sint duo vulnera,⁊ se
3 parata.¶ † Adde etiā ꝙ si statutum punit portantem arma:⁊ Titius percussit Seium cū armis,vtrum puniatur de delatiōe armorū:⁊ de percussione facta.dic ꝙ nō q2 nō considerantur arma de per se nec percussio per se,sed vtrunq3 simul,⁊ sic resultat tantum vnicū crimē.d.l.illud.§.fi.ad fi.s.ad leg.aquil.ita nota
4 biliter determinat Bal.in.l.aduersus.ad fi.C.de fur.¶ † Item adde ꝙ qui produxit falsos testes,⁊ falsa instrumenta ad probandū in vna causa nō punitur nisi pro vna falsitate,licet in diuersis speciebus probationis cōmissa,ita notabiliter Bal.in.l.quicunq3.col.ij.C.de ser.fugi.facit quod decidit Bart.in.l.inficiando.§.infans.col.ij.j.de furtis.

1 ☞ Sicut nō v3 stipulatio rei mee,ita etiā nō valet stipulatio rei que nō est mea,si conferat̃ stipulatio in tēpus quo erit mea.

1 **Nemo rē suā futurā.** † Nota.qd̄ sicut nō valet stipulatio rei mee.l.nemo rē suā vtiliter.⁊.l.si re3.s.eo.ita etiā nō v3 stipulatio rei q̄ nō est mea si cōferat̃ stipulatio in tp̄s quo erit mea,⁊ huius decisionis,duplex est ratio.Prima q2 paria sunt aliqd fieri tp̄e ꝓhibito,vel conferri in tp̄s ꝓhibitū.l.in tp̄s.s.de here.insti ⁊.l.qd̄ spōse.C.de dona.añ nup.⁊.c.de vxore.⁊ ibi do.Abb.de sepul.vñ dicit gloss.not.in.c.apostolica.§.his oībus.viij.q.j.ꝙ papa nō pōt sibi facere successorem:q2 statutū conferret in id tp̄s quo nō esset futurus papa.Scda ratio est:q2 stipulatio cōfertur in eū casu3 a quo incipere nō pōt,ideo nō valet.l.pluribus.§.si placeat.j.e.nā si esset mea tp̄e stipulatiōis:nō valeret stipulatio,iurib⁹ preallegatis:ergo etiā stipulatio ĩ eū casum collata q̄ erit mea,nō d3 valere.¶ Limita regulā huius tex.nō habere locū ĩ casu singulari.l.j.§.si qs sub cōditione.s.vt leg.not.ca.allegata in gl.vbi legatarius rem sibi legatā sub cōditione,pōt sub eadē cōditione stipulari.⁊ valet stipulatio,⁊ tñ cōfert̃ ĩ casum ⁊ tp̄s quo erit sua.rō istius fallentie est:q2 in euētū illi⁹ cōditionis res mihi legata si erat testatoris bene efficiebatur mea:quodā iure speciali q2 transit in me ipso iure dn̄iū quoddā ciuile.l.a titio.in fi.j.de fur.sed nō trāsit in dn̄ium proprium de iure gentiū mediāte traditione ⁊ sic per actū naturalē,vnde.l.ista est intelligēda qñ stipulor rē futuram meā eo casu quo erit mea pleno iure ⁊ perfecto,sed si nō efficeretur mea pleno iure:tunc ego legatarius possum stipulari ab herede:ꝙ l3 eueniēte cōditiōe legati transferat̃ ipso iure in me dominium quoddā ciuile:⁊ mihi cōpetat rei vendicatio,ꝙ tñ heres ex stipulatione teneat̃ eā meā facere per traditionē.⁊ sic de iure gentiū.⁊ iste intellectus est singularis ſm quē rei vendicatio cōpetens ex iure speciali ⁊ pro dn̄io quodā ciuili,concurrit cū actione personali ad dādum.l.in bello.§.si quis seruum.j.de capti.Posset etiā intelligi.d.§.si qs sub cōditione.qñ legatari⁹ fuerat stipulat⁹ ab herede rē tradi,⁊ nō dari,vel ꝙ ibi testator legauerat quātitatē vel rē aliquā:quibus casibus eueniēte conditione,

ditione,nō transiret dn̄ium in legatariū:⁊ sic in illis casib⁹ posse t stipulari ab herede sibi dari:sed isti casus sunt ĩdubitabiles ⁊ prima solutio est magis singularis:vt habes per Bar.hic in vlti.opp.⁊ in.l.j.col.fi.vbi dixi de leg.j.⁊ in.l.j.C.cō.de leg.⁊ in.l.fi.C.de sacrosanc.ec.Itē ꝓ intel.tex.⁊ glossarū aduerte ꝙ ista.l.legit̃ principaliter duobus modis:vno mō in gl.ij.parua.in ꝟ.stipulat̃.qñ stipulor rē alienā sub expressa cōditiōe si mea erit,vl' cum erit mea:⁊ sic expresse cōfert̃ conditio in tempus quo erit mea:talis stipulatio nō valet per duplicē rationē quā.s.proxime assignaui.⁊ ista indubitanter est vera lectura,⁊ congruit verbis litere.⁊ istā tene.¶ Secunda lectu.est qnādo conditio fuit collata sub velamine in tempus cū erit mea:⁊ ista diuiditur in duas,quod vna loquat̃ in re que debebat esse mea infallibiliter si esset tunc in rerum natura:vt in re mihi legata sub conditione quā possum sub illa conditione stipulari.⁊ ista lectura ponit̃ in gl.j.ibi,⁊ ideo dic vtiliter stipulat̃.¶ Alia lectura est ꝙ loquat̃ in re que non debet esse mea infallibiliter in euentū cōditionis:l3 poterit esse ꝙ erit mea ⁊ nō erit.⁊ ista lectura ponitur in.gl.i.ad fi.ibi,vl' dic s3 cōiter reprobat̃.¶ His pmissis diuide glo.primam in tres partes.In prima timore 3rij.l.si is qui stichū.s.ti.j.restringit tex.ꝙ intelligat̃ qñ ex cā lucratiua erat futura mea,⁊ tunc nō possum eā stipulari in eū casum:Sed gl.reprobat istā expositionē dū dicit:sed nō sufficit.dic meli⁹ ꝙ hic fuit expressa conditio in stipulatione.s.si mea erit.quo casu ab initio est inutilis stipulatio vt hic ⁊.l.si rem meā.s.⁊.§.itē nemo rem.insti.de inuti.stipu.vnde tūc nō refert an stipulet̃ ex causa lucratiua vel non:sed.d.l.si is qui stichū.loquitur in stipulatione simpliciter interposita:quo casu bene distinguit̃ an postea fiat mea ex causa lucratiua vel nō.¶ In scda q̄ est ibi:⁊ ideo dic.gl.ponit vnū intellectū ad istū tex.ꝙ intelligat̃ scdm.d.§.si qs sub cōditione.⁊ licet tex.ibi dicat ꝙ talis stipulatio valet:tñ est sine vtilitate:q2 legatarius nō plus cōsequit̃ per illā stipulationē,q̄ ꝑ actionem ex testamēto.Unde ponderādum est ꝙ iste tex.dicit nemo vtiliter stipulat̃,quasi dicat bene pōt stipulari,sed est sine vtilitate.Ista lec.nō est bona:q2 imo ista stipulatio cōtineret vtilitatem ꝑpter obligationē fideiussorū,q interueniūt in ista stipulatione ⁊ nō erant in prima obligatione:vt.l.si a te.s.vt leg.no.ca.⁊ ꝑpter alia q̄ dicta sunt in.l.qui bis idē.s.eo.ideo de tali stipulatione que affert vtilitatē non pōt intelligi ista.l.cū dicat nemo vtiliter stipulat̃.¶ In tertia que est ibi:vel dic.gl.ponit aliū intellectū ad tex.qui nihil valet,⁊ cōiter reprobat̃:q2 ante partum ancille,vel ante euētū cōditiōis res interim posset desinere esse stipulatoris:ideo hoc inspecto deberet valere stipulatio.l.existimi.j.e.⁊ sic ab ipso principio nō esset inutilis stipulatio,⁊ sic nō cōgrueret huic litere,ideo tene ĩtellectū gl.scūde,ꝑut ēt.s.dixi.

1 ☞ Mora rei principalis nocet fideiussori,sed non econtra.
2 Mora rei non nocet fideiussori,quando fideiussor prius constituit creditorem in mora.
3 Si fideiussor hominē debitū occidat,reus principalis liberat̃.
4 Occidendo committitur mora.
5 Mora rei principalis non nocet fideiussori quo ad augendam obligationem fideiusso.
6 Fideiussor occidēs speciē promissam,tenetur actione de dolo.

Mora rei. Mora rei principalis nocet fideiussori nisi fideiussor ꝑ pri⁹ offerēdo cōstituerit creditorē in mora:sed mora vel factū fideiussoris ipsi soli nocet,⁊ nō principali.h.d.⁊ habet tria dicta.scdm ibi,sed si fideiussor seruū.tertiū ibi,sed si fi
1 deiussor hominē.¶ † Nota.j.ꝙ mora rei principalis nocet fideiussori,s3 nō ecōtra:rō est multiplex.Primo q2 mora deriuatur a principali in accessoriū.Itē mora rei presumit̃ quodāmodo mora fideiussoris:vt.l.si seruū.§.nūc videam⁹.j.e.Itē principale regulat suū accessoriū,nō eō.l.ex pupillari.s.de vul.⁊ pup.⁊ l.qd̄ per manus.s.de iur.cōdi.Itē q2 fideiussor vr̃ in omnē causam intercessisse.d.l.si seruū.§.nūc videamus.⁊ qd̄ ibi Bar.⁊.l.si qs pro eo.in prin.j.de fideius.⁊.l.quero.in prin.s.loca.¶ Amplia istam regulā dupliciter.Primo vt procedat nō solū in fideiussore dato ante morā,sed etiā in dato post,⁊ cōtra:vt est glo.no.in.l.quoties in diē.in.ij.sol.s.e.Bar.in.l.vinum.in.j.colū.s.si cer.pe.Scdo amplia idē esse in quolibet alio qui tenet̃ accessorie instar fideiussoris:vt patet in actiōe de peculio,in qua habetur vt fideiussor,⁊ sic mora filij nocet patri,sed nō econtra,vt est
2 tex.in.l.cū filiusfami.in prin.s.eo.¶ † Secundo no.ex secunda parte tex quod mora rei non nocet fideiussori:quādo fideiussor prius cōstituit creditorem in mora per oblationem rei debite ei factam,⁊ in hoc iste casus non est alibi in iure ſm Dy.Bart.⁊ alios hic.Cōtra istum text.vltra scribētes ego oppo.fortiter de tex.in.l.iij.§.si is ꝓ quo.s.qd̄ q̄sq3 iur.vbi si debitori principali factū fuerit a creditore pactum de nō petēdo,per quod statim acquiritur exceptio fideiussori.l.⁊ heredi.§.fi.s.de pac.⁊.l.exceptiones que persone.§.rei.s.de except.deinde debitor impetret ius iniquū,vidilicet ne aliqs eius debitor possit vti exceptione pacti de nō petēdo.ista impetratio nocet etiā fideiussori,vt non possit vti illa prima exceptione pacti de non petēdo per qd̄ erat sibi acquisitū ius exceptiōis.⁊ sic ibi factū rei principalis nocet fideiussori,etiā quo ad preiudicādū sibi in iure exceptiōis pri⁹ acquisite:ergo idē dicēdū in tex.nostro ꝙ mora sequēs rei principalis debeat preiudicare fideiussori in exceptione quā acquisiuit per oblationē.Pau.de ca.ibi post Jac.bu.rñdet ꝙ hic exceptio acquisita fideiussori nō pōt tolli ꝑ factū hominis,⁊ sic rei principalis,⁊ cōsequēter ꝑ eius morā.ibi aūt illud prouenit ex dispositione.l.sic disponētis in impetratiōe iuris iniqui Alex.ibi impugnat istam solutionē ⁊ bene:q2 vtrobique procedit a.l.mediāte facto hominis,⁊ sic principalis.ibi enī est ꝑpter factū principalis impetrātis ius iniquū:hic aūt est propter factū rei principalis cōmittētis morā,⁊ sic vtrobiq3 interuenit factū hominis.s.principalis debitoris:sed ibi preiudicat fideiussori:hic nō ⁊ huic difficultati.d.Ale.ibi aliter nō rñdet.Ego ibi sum solitus notabiliter rñdere,⁊ est pulchra ⁊ mea solutio ꝙ iste tex.in scdo rñso loquit̃ qñ exceptio fuit quesita fideiussori mediāte facto ipsiusmet fideiussoris,qui fecit oblationē,⁊ creditor noluit accipere:vñ si postea reus principalis cōmittat morā:succurrit̃ fideiussori,vt hic dicit tex.⁊ sic tūc ꝑ morā rei:nō tollit̃ exceptio quesita fideiussori mediāte facto suo proprio.S3 in cōtrario exceptio erat q̄sita fideiussori,per factū principalis debitoris cui creditor fecit pactum de non petendo,qd̄ etiam prodest fideiussori:vt.s.dixi.⁊ hoc tollit̃ per factū principalis ⁊ sic ꝑ impetrationē iuris iniqui ab eo factā,difficilius enī tollit̃ id qd̄ acquirimus mediāte facto nostro q̄ qd̄ ex facto alieno.l.si qd in bello.j.de cap.⁊.l.si filius.§.erit differētia no.s.de fideicō.liber.Bart.in.l.si insulā.in.vj.opp.j.partis.s.eo.Et per hoc do tibi nouā limitationē ad istū tex.vt nō ꝓcedat qñ ipse re⁹ principalis fecisset talē oblationē creditori,⁊ nō fideiussori:⁊ postea idē re⁹ fuisset scdo in mora:tūc nō esset succurrēdū ipsi fideiussori:nec tunc
3 procedit iste tex.ꝙ bene no.q2 nemo tangit.¶ † Tertio nota ex tertia parte:ꝙ si fideiussor hominē debitū occidat,re⁹ principalis liberat̃:⁊ tñ fideiussor in obligatiōe perdurat.Et Ratio quare debitor liberat̃,est propter interitū speciei debite absq3 eius mora vel culpa,ꝑ.l.si ex legati causa.s.eo.⁊.l.qd̄ te.s.si cer.pet.⁊ sic hic est casus in quo obligatio fideiussoris durat,⁊ obligatio rei nō reperit̃ in rerū natura:⁊ sic accessoriū stat sine principali:cōtra regu.l.cū principalis.j.de reg.iur.⁊ gl.no.in.l.si patronus §.patronū.s.si quid in frau.pat.⁊ in terminis nostris tex.in.l.si fideiussor.in fi.s.de dolo.Itē in oībus speciebus liberationū,liberato principali etiā accessiones liberantur.dicit tex.in.l.in omnibus.j.de sol.propter ista gl.fi.in princi.fatetur qd̄ de rigore liberato principali fideiussor nō tenet̃:prout etiā est tex.in.l.mora.§.fi.s.de vsu.Sed de eq̄tate q2 fideiussor occidit hominē debitū,ꝑpter eius culpā ⁊ dolū tenetur vtili stipulatione:vt dicit tex.ne alias ex delicto suo cōmodū liberationis consequatur:quod esset iniquū ⁊ absurdū,⁊ cōtra.l.siue hereditaria.§.fi.s.de
4 neg.gest.⁊.l.relegatorū.j.de inter.⁊ releg.¶ † Quarto no.ꝙ occidendo cōmittitur mora vt hic,⁊.l.si seruū.in prin.⁊.§.sequit̃.j.eo.⁊.l.eū qui ita.§.fi.cū.gl.s.eo.tñ occiso nō est proprie mora:q2 mora proprie est culposa dilatio in omittendo.l.morā in princ.⁊ ibi gl.s.de vsur.no.in.l.qd̄ te.s.si cer.pet.sed potius est culpa in faciendo vel dolus tñ habet̃ loco more,⁊ plus q̄ mora.¶ Gl.in ver.fideiussori.diuiditur in duas partes.In prima per viā limitationis remouet vnū cōtrariū.In secūda allegat tres cōcor
5 dan.secūda ibi,⁊ facit.s.de vsu.¶ † Ex prima parte glo.habes duas cōclusiones.¶ Prima est quod mora rei principalis nō nocet fideiussori quo ad augēdā obligationē fideiussoris,vt ꝑpter morā vel cōtumaciā rei fideiussor teneatur vltra sortem ad aliquod interesse:de quo dic vt plenius per Barto.in.l.fi.in pe.col.vbi aliquādo dixi.s.de eo quod cer.lo.¶ Secūda conclusio glo.est,ꝙ mora rei principalis nocet fideiussori quo ad ꝑducēdam obligationem ⁊ actionem,⁊ sic quo ad perpetuationē,vt non extinguatur per interitum rei debite.Non autē intelligas gl.respectu temporalis:q2 si actio erat tēporalis,durat similiter tēporalis,⁊ nō efficitur perpetua in tp̄e,vt declarat no.gl.in.l.si seruum.§.sequitur.in ver.perpetuari.j.e.Quid autē de interruptione prescriptionis,an facta contra principalem interrūpat prescriptionem contra fideiussorem habes glo.no.in.l.si fideiussor,in.j.§.fi.s.man.⁊ latius per Bart.in.l.cū qs.§.si quis ꝓ reo.post glo.ibi.j.de sol.cum alijs concor.traditis per do.Alex.hic.¶ Glo.in ver.obtulit.tene primū intel.gl.qui clare patet ex ordine litere,nec ob.qd̄ vltima mora noceat vt iuribus allegatis in gl.Q2 responde formalius q̄ Bar.ꝙ illa regula procedit respectu eiusdē persone,nō aūt respectu diuersarū ꝑsonarū.vnde in isto text.si creditor qui fuit cōstitut⁹ in mora per fideiussorē

Universidad de Deusto Biblioteca

postea cõstitueret in mora eundẽ fideiussorem, ⁊ tolleretur prima mora fideiussoris, ⁊ fideiussor cõstitueret in mora, ⁊ illa vltima mora eiusdẽ psone sibi noceret.ita pcedunt iura in ꝯtriũ allegata in gl.Sed i isto tex.creditor nõ cõstituit fideiussorẽ in mora,sed reũ:ergo nõ hꝫ tũc locũ regula ꝙ vltima mora noceat:qꝛ hic nõ est ꝯ eandẽ personã.¶Gloss.fi.in ver.cõuenit diuiditur in quatuor partes.In prima assignat rationẽ ad tex.In secunda remouet tacitũ ꝯtrium ꝙ imo liberato reo principali,videaẗ in cõsequentiã liberatus fideiussor qui est accessorius:⁊ nõ põt stare sine principali,vt dicit tex.in.l.si fideiussor.in fi.ff.de dolo.⁊ fatetur ꝯtrium esse verũ de rigore iuris,vt est tex.in l.mora.§,fi.ff.de vsur.tamẽ ex equitate tenetur vtili ex stipulatu:qꝛ ipse fideiussor occidit,⁊ sic propter dolũ ⁊ delictũ suum,vt dixi in tex.
6 ¶†In tertia gl.opponit contra tex.ꝙ fideiussor occidens speciẽ pmissam teneaẗ actione de dolo:vt est tex.in.l.si fideiussor.ff.de dolo.ergo nõ potest teneri vtili ex stipulatu,vt hic dicit tex.quia actio de dolo est subsidiaria:⁊ non datur vbi alia cõpetit.l.j.§.pe.⁊ fi.ff.de dolo.⁊ gl.tripliciter soluit.In.iiij.allegat duas concordã.secunda ibi,nã licet reo liberato.tertia ibi,sed videẗ.quarta ⁊ vltima ibi,⁊ facit.¶In tertia parte gl.videtur tenere tertiam solutionem,quam plenius explicat in cõtrario,faciendo tres casus:sed Bar.hic reprobat ⁊ quarto modo rñdet sm Ja.de are.⁊ Ol.ꝙ in.d.l.si fideiussor.ibi fideiussor erat debitor in diem vel sub conditione,quo casu sicut ante diẽ nõ potest in vera mora constitui.l.cũ filiusfa.§.fi.ff.eo.ita nec occidendo põt ficta mora cõmitti:vnde cũ ibi occiderit ante moram,vt ibi dicit tex.ideo necesse est agi de dolo:vt ibi,sꝫ hic obligatio erat pura,tẽpore quo fideiussor occidit speciẽ promissam,vnde occidẽdo constituitur in mora,⁊ sic perpetuaẗ prima obligatio ex stipulatione,ideo ex stipulatione cõueniri potest,vt dicit hic text.⁊ istã solutionẽ etiã tenet Bar.⁊ clari⁹ in.d.l.si fideiussor.sed nõ caret aliqua diuinatione qd in.l.cõtraria erat debitor in diẽ vel sub conditione:nisi salues:ex quo tex.ibi cum mysterio dicit qd ante moram fideiussor occidit.¶Limitat singulariter Bart.in debitore sub conditione,qui ante cõditionis euentũ occideret hominẽ pmissum,quãdo in ipso actu occidẽdi purificaẗ obligatio interfectoris:tũc occidendo bene cõmittiẗ mora,per tex.in.l.eũ qui ita.§.fi.ff.eo.sm vnũ intel.gl.magne ibi in.ij.solutione:⁊ etiam circa fi.Istã limitationẽ sequũtur Ang.Pau.de ca.⁊.d.Alex.hic Ang.in.l.qui seruũ.in prin.ff.e.Salic.in.l.qd te.in v.col.ff.si cer.pet.Pau.de ca.in.d.l.eum qui ita.§.fi.ad fi.vbi reputat istã limitationem multũ tenẽdã menti:⁊ ibidẽ Imo.⁊.d.Alex.etiam sequuntur.solus Cuma.reprehendit Bar.in debito in diẽ.Nam cum obligatio sit nata,debet perpetuari propter occisionem.l.si rem aliquã.ff.de noua.⁊.l.in executione.§.fi.ff.eo.licet propter moram non possit perpetuari:qꝛ ante diẽ non potuit in mora constitui.d.l.cũ filiusfa.§.fi.ff.eo.Ultra Cum.⁊ scribentes mihi videẗ ꝙ cõtra Bart.aliud fortius faciat:inquantum Bar.tenet qd quando occidendo purificatur obligatio interfectoris:ꝯuis esset cõditionalis:tũc cõmittitur mora per talem occisionẽ.istud videẗ omnino irrationabile:qꝛ idem actus occisionis nõ debet inducere purificationẽ obligationis ⁊ moram vt videtur velle Bar.Sicut dicimus quod euentus conditionis non debet inducere purificationẽ obligationis ⁊ morã,sm Bar.inet ⁊ alios in.l.quoties in diem.ff.eo.per legẽ quod dicimus.ff.de solu.sed defende Bar.quod in.d.l.eum qui ita.§.fi.cũ glo.ibi.Titius qui occidit hominem promissum,tenebatur ex prima eius obligatiõe,que a principio fuit pura:⁊ occidẽdo fecit quod secunda stipulatio conditionalis seu,que in cõtrariũ euentum nouasset primam,⁊ interim eam reddebat conditiolẽ:nõ potest amplius habere effectum:⁊ sic facit ꝙ prima redit ad suã primã naturã:⁊ sic purificatur prout primo erat:qꝛ ergo in ipso actu occidẽdi prima obligatio purificaẗ ex quo redit ad primum statum:ideo tũc bene occidẽdo cõmittitur mora:⁊ sic actus occisionis bene ibi constituit moram:vt dicit glo.sed nõ simpliciter purificat obligationẽ occisoris:qꝛ omnino ab initio fuit pura:sed occidẽdo facit ne secunda stipulatio conditionalis amplius possit reddere primam cõditionalẽ.ista est intẽtio Bart.apertius tamen declarata quam Barto.declaret.

Si a colono.

De ista dixi ne tabi.in.l.si stipulatus fuerim.§.j.ff.eo.

1 ¶Litis contesta.super sorte non impedit cursum vsurarum.
2 Per litis contesta.antique actioni additur noua qualitas.
3 Usura dicitur pena.
4 An ⁊ quando pena in contractibus vel vltimis voluntatibus presumatur adiecta in fraudem vsurarum.

Cum stipulati sumus.

1 †Litis contestatio super sorte nõ impedit cursum vsurarum.h.d.dubiũ faciebat;qꝛ p litis cõtestationẽ induciẗ nouatio.l.aliã.ff.de noua.plene no.in.l.j.C.de iudi.sed per nouationẽ impeditur cursus futurarũ vsurarũ.l.nouatio.ff.de noua.ꝯtriũ tñ deciditur in hoc tex.Ratio decidẽdi est qꝛ nõ solet fieri deterior cõditio eorũ qui litẽ cõtestanẗ.l.non solet.ff.de reg.iu.⁊.d.l.aliã.qd esset si litẽ cõtestando impediret cursus vsurarũ promissarum,⁊ ad ꝯtriũ rñdet Bar.ꝙ nos loquimur in nouatione necessaria q̃ fit per litis cõtestationẽ:sed.d.l.nouatione.loquiẗ de nouatione volũtaria.Tu respõde clarius ⁊ fundamẽtali⁹ ꝙ cõtrarium pcedit in nouatione extinctiua,q̃ est pprie nouatio,p quã prima obligatio tolliẗ:⁊ in aliã transfundiẗ.l.j.ff.de noua.⁊ §.preterea.insti.quib.mo.tol.ob.⁊ per talẽ nouationẽ propriã ⁊ extinctiuã bene impediẗ cursus futurarũ vsurarũ.ita proprie loquiẗ.d.l.nouatione.Sed per litis cõtestationẽ nõ fit nouatio ppria,que fit extinctiua prioris obligationis,sed bñ fit nouatio accumulatiua:⁊ sic impropria:qua prime obligationi ⁊ actioni alia obligatio accumulatur:qꝛ per litis contestationẽ per quam quasi contrahiẗ obligaẗ instãtie ⁊ iudicio.l.iij.§.idẽ scribit.ff.de
2 pecu.†Itẽ per litis cõtestationẽ antique actioni additur noua qualitas:qꝛ vbi prima actio erat tẽporalis,vel morte peritura,efficitur perpetua,⁊ transitoria ad heredes.d.l.aliam.⁊ ibi plene Bar.ff.de noua.gl.Cy.⁊ alij in.d.l.j.C.de iud.⁊ sic patet ꝙ nouatio que fit p iudiciũ seu per litis cõtestationẽ,nõ detrahit aliquid precedẽti obligationi,sed addit:ideo non impedit cursum vsurarũ promissarũ:vt dicit tex.⁊ de duplici nouatiõe,scꝫ extinctiua ⁊ accumulatiua dixi etiam in.l.si insulã.in.vij.oppo.ff.partis.ff.eo.¶Amplia istũ tex.vt vsure currant non solum pẽdente lite cause principalis,sed etiam in instantia cause appellationis.l.fi.ff.de re iud.⁊.l.negotiorũ.in prin.ff.de appel.Pau.de ca.
3 ⁊ do.Alex.hic.¶†No.ex tex.ibi,penam in singulos mẽses.ꝙ vsura dicitur pena.ad idẽ.l.lecta.versi.sed cum satis.vbi Moder.⁊ do.Alex.ad hoc no.ff.si cer.pet.⁊.l.qui sine.vbi Bar.ff.de neg.gest.⁊ hoc est verũ,capiẽdo nomen pena,vt generale.si autem capiaẗ in specie,differt in tribus a pena,de quibus hic per Bar.Effectus est euidẽs:qꝛ vsura hodie nec iure ciuili nec canonico peti põt:qꝛ omni iure hodie prohibita est vsura.aut.ad hec.⁊ in corpore vnde sumitur.C.de vsu.⁊ ca.qꝛ in omnibus.de vsur.dixi in.l.j.C.de sum.trini.sed pena vtroqꝫ iure potest peti,vt no.in.c.suam.de pen.Adde quartam differẽtiam:quia vsura que accedit vltra sortẽ,põt peti simul cũ sorte principali.l.traiectitie.in prin.⁊.§.de illo.ff.tit.j.secus est in pena que succedit lo
4 co rei.l.rescriptũ.§.si pacto quo penã.ff.de pac.¶†Tãgit etiã Bar.an ⁊ quando pena in contractib⁹ vel in vltimis voluntatibus presumaẗ adiecta in fraudẽ vsurarũ,de quo per gl.Bart.⁊ oẽs in.l.stipulatio ista.§.alteri.vbi dixi.ff.eo.cũ cõcord.ibi traditis per do.Alex.⁊ per eundẽ in cõsi.lxxvj.v.vol.qd inci.visis dubitationibus in vltimo dubio.

1 ¶Re perempta vel a cõi cõmercio exempta,teneẗ debitor si eius mora vel culpa precesserit,vel habentis ab eo causam.
2 Occidẽs speciẽ debitam,nõ dicitur proprie cõmittere moram.
3 Promissor vel eius heres occidẽs speciẽ promissam,siue iusta causa,siue scienter,siue ignoranter tenetur.
4 Qui tenetur ad dandum:licet principaliter teneatur ad trãslationẽ dominij:tamen etiam tenetur si per eius moram vel culpam in non faciendo commissam,res desijt extare,vt nõ possit naturaliter dari.
5 Factũ eius qui habuit cãm a pmissore,cẽseẗ factũ pmissoris
6 Culpa perpetuat obligationem etiam ignorantis vinculum.
6 An ⁊ quando quis teneatur de negligentia.
8 Qñ debitor fuit in mora teneẗ ad fructus vel interesse.⁊ nu.9.
10 Debitor probabiliter ⁊ iuste ignorans se esse debitorẽ,⁊ faciẽs actum licitum manumissionis:tamẽ teneẗ ad estimationem,ex quo facto suo licet probabili res desijt esse in cõmercio nostro.

Si seruum stichum.

1 †Re perempta vl a cõmuni cõmercio excẽpta teneẗ debitor si eius mora vel culpa precesserit,vel habẽtis ab eo causam.h.d.vsqꝫ ad.§.sequitur.Uel sic,occisio ⁊ negligẽtia in non curãdo,vel custodiẽdo rem debitã,perpetuãt obligationem:⁊ faciunt debitorẽ teneri de interitu.Item re exempta a cõmuni commercio tenetur debitor,si eius mora,vl culpa interuenerit,vel habẽtis cãꝫ ab eo etiã ignorãte.secus si facto tertij:nõ habentis a debitore causam:lꝫ debitor ab eo habuerit.h.d.¶Diuiditur in quinqꝫ partes principales.In prima loquitur quãdo species promissa desijt posse prestari,eo qꝛ desijt esse in rerũ natura facto culposo promissoris,qui eã occidit.In secunda qñ desijt esse in rerũ natura negligẽtia pmissoris cõmissa in nõ curãdo infirmũ,aut in nõ custodiẽdo.In tertio qñ desijt posse prestari:qꝛ desijt esse in cõmercio nosto:tamẽ est in rerũ natura,⁊ intercessit mora vel culpa debitoris,vel illius qui habuit causam a debitore,cuius factũ reputaẗ esse ipsius debitoris.i quarta loquiẗ quãdo desijt esse in cõmercio nostro facto alterius tertij qui nõ habuit cãm a debitore:lꝫ debitor ab eo cãm habuerit.In.v.ampliat tertiã decisionẽ:vt heres debitoris teneaẗ ꝯuis ignorãs seruũ debitũ manumiserit.scdã ibi,si autẽ negligat infirmũ.tertia ibi,sed ⁊ si sit quidẽ res.quarta ibi,si aũt alien⁹ qnta ⁊ vlti.ibi,de illo q̃riẗ.¶In scda parte ibi,in faciẽdo quidẽ.lege interrogatiue:⁊ iunge ver.qꝛ q dare.vbi ponit rõnẽ dubitationis quare videbaẗ nõ esse cõsiderandã culpã in nõ faciẽdo cõmissam:postea in ver.an in nõ faciẽdo,poniẗ decisio i ꝯtriũ cũ dicit ꝙ magis pbãdũ est.
2 ¶†No.primo ex tex.ibi,nulla mora interueniẽte.iuncto versi.seq.ibi,si qdẽ occidat eũ,sm Imo.Cu.⁊ Pau.de ca.ꝙ occidẽs speciẽ debitã nõ diciẗ proprie cõmittere moram:⁊ sic occidere non est pprie mora.idẽ tenet Pau.de ca.in.l.mora.ff.e.Ad idẽ tex.in.§.sequiẗ.ff.ea.in ver.si vero moratus.vbi tex.facit differẽtiam occidat vel sit in mora.ad idẽ tex.in.l.si fideiussor pmissuꝫ animal.ff.de dolo ad idẽ bonus tex.in.l.mora.§.fi.ff.de vsu.vbi dicit tex.itẽ si fideiussor sol⁹ morã fecerit nõ teneẗ sicut si stichũ promissum occiderit.nã nullũ simile est idẽ.l.ꝙ nerua.ff.deposi.Et si diceres cauillando ꝙ ibi dictio sicut,ponaẗ exẽplificatiue nõ cõgrueret illud.§.vbi patet ꝙ dictio sicut,stat similitudinarie.⁊ sic nõ est exẽplũ:sꝫ similitudo.Ad idẽ bñ facit significatio istius vocabuli mora:nã est morosa seu culposa dilatio in omittendo seu negligẽdo cõmissa:sed is qui occidit nõ moraẗ neque differt:vñ cũ careat noĩe dꝫ etiam carere effectu:vt dicit tex.in.l.a nullo.in fi.C.de ferijs.Itẽ põdera ꝙ Bar.in.l.mora.ff.eod.in pe.opp.ad fi.tenet expresse ꝙ occidere nõ sit vera mora:sꝫ ficta.Cõtrariã opinionẽ ꝙ imo occidendo dicaẗ proprie mora committi,tenet.d.Alex.hic in duobus locis.s.in.ij.no.⁊ etiã in vlti.col.⁊ idẽ.d.Alex.in.d.l.mora.in fi.ff.e.⁊ ita dicit tenere Bart.⁊ alios in.d.l.mora.sed erat qꝛ lꝫ Bart.ibi in pe.oppo.in prin.dicat ⁊ opponat ꝙ occidẽdo semp est in mora:tñ postea in fi.illi⁹ pe.oppo.tenet Bart.prout etiã.ff.retuli ꝙ occidere non est vera mora sed ficta istud idẽ tamẽ tenet glo.in.l.eũ qui ita.§.fi.ff.eo.⁊ pro ista parte non obst.ista.l.nec.d.l.si fideiussor.ff.de dolo.quia loquũtur de mora precedẽte homicidium:qꝛ verũ est nullã morã precedisse,sed in ipso actu occisionis cõmittiẗ mora, ⁊ sic in illis iuribus intelligiẗ nulla mora adhibita.s.in cessatione solutionis.tene primã opinionẽ que est magis cõis ꝙ occidere speciẽ debitã nõ est pprie mora:qꝛ mora cõsistit in nõ faciẽdo:sed hic est culpa vel dolus in faciẽdo,tñ occidere habeẗ p mora seu loco more:quãtũ ad ppetuãdũ actionẽ ⁊ obligationẽ:qꝛ ita perpetuatur obligatio ⁊ actio p occisionẽ sicut p morã,⁊ sic stat cõclusio ꝙ occidere nõ est mora pprie.Ex quo insurgit vtilis differẽtia sm Cuma.s.an occidat vl an sit i mora:qꝛ ex mora veniũt in actionib⁹ bonefidei fructus ⁊ vsure,in stricti iuris iudicijs venit estimatio quãti plurimi ex mora,sm Bar.⁊ alios i.l.si filiusfa.§.j.vbi vidimus.ff.eo.ex occisione aũt nõ veniũt fructus,nec estimatio quãti plurimi:qꝛ hic non esset vera mora.⁊ sic viueret species debita,ipse debitor istas cõmoditates haberet.⁊ not.p bona limitatione.d.l.si filiusfami.§.j.⁊ iuriũ ibidẽ allegatorum.
3 ¶†Scdo no.ex tex.ibi,si quidẽ occidat.iũcto ver.de illo ꝙ promissor vl eius heres occidens speciẽ pmissam sine iusta cã,siue sciẽter siue ignorãter teneẗ:qꝛ fingiẗ viuere:⁊ ppetuatur obligatio sicut si viueret.sec⁹ si eũ merẽtẽ iuste occideret.l.q seruũ.ff.e.⁊.l.qd ergo.§.si heres.de leg.j.⁊ qꝛ tex.nõ aperit q̃ actione teneatur occidẽs speciẽ pmissam:dicũt Imo.⁊.d.Alex.ꝙ teneẗ ex stipulatione:vt.l.mora.ff.e.nisi pmissio esset facta in diẽ vel sub cõditione:⁊ añ diẽ vel cõditionẽ occidisset:qꝛ tũc teneẗ solũ actione de dolo subsidiaria.l.si fideiussor.ff.de dolo.⁊ vidim⁹ in.l.mora.ff.e.Sꝫ errãt:qꝛ pdicta iura loquunẗ in fideiussore occidẽte,sed ipse reus principalis occidẽs semp teneẗ directa ex stipulatu actiõe:nisi velis dicere ꝙ etiã reus principalis occidẽs spẽm pmissaꝫ,teneaẗ vtili ex stipulatu actiõe,put satis vr̃ posse pbari.l.qui seruũ.ff.e.⁊ ex idẽtitate rõnis.iura pallegata q̃ loquunẗ
4 in fideiussore occidẽte,extẽdi pñt ad reũ principalẽ.¶†Tertio no.in ver.si naũt negligat ꝙ q teneẗ ad dãdũ lꝫ principaliter teneatur a trãslationẽ dñij:vt.l.vbi aũt nõ apparet.§.fi.ff.eo.Tñ etiã teneẗ si p ei⁹ morã vel culpã in nõ faciẽdo cõmissam,res desijt extare:vt non possit naturaliter dari,⁊ iste est pprius sensus huius versiculi licet verba obscura ⁊ inordinata compositi.
5 ¶†Quarto opp.ex isto tex.distinctio ꝙ si debitor speciei sit in mora vel culpa in faciendo vel nõ faciendo,⁊ sic negligẽdo:siue occidat,siue negligat ĩfirmũ nõ adhibẽdo medicũ,vel adhibẽdo ĩperitũ,vl nõ custodiẽdo,vl manumittẽdo seruũ pmissum,vel faciẽdo fundũ sacrũ vel religiosuꝫ,vel ipse vel habẽs cãm ab eo in omnib⁹ is casibus teneẗ:qꝛ factũ eius qui habuit causam a pmissore,cẽseẗ factũ pmissoris:qꝛ pmissor nõ debuit alienare rẽ tali psone,q̃ faceret ne posset eã dare:⁊ hec vera nisi ex causa de preterito heret quominus dari posset:vt hic in ver.Itẽ si homo.si aũt res pmissã tpe pmissiõis erat aliena,⁊ examinaẗ ⁊ a cõmercio nostro:qꝛ dñs serui promissi eũ manumiserit,vel fundum sacrũ aut religiosum fecerit:liberatur pmissor:qꝛ sine facto ⁊ culpa sua rem dare nõ põt,sicut qñ species debita sine culpa ⁊ mora pmissoris perijt,debitor liberaẗ.l.si ex legati cã.ff.e.⁊.l.
6 ꝙ te.ff.si cer.pe.¶†Quinto ⁊ vltimo no.in ver.de illo culpa ppetuat obligationẽ etiã ignorantis vinculum:⁊ in hoc differt a mora:qꝛ mora nõ cõtrahitur per eũ qui ignorat:nisi in ista ignorãtia caderet culpa.d.l.qd te.ff.si cer.pet.sed culpa bene cadit in eo qui habet iustam causam ignorantie.¶Glo.in verb.in non faciẽdo.ponit duos intellect⁹ ad text.⁊ sequiẗ secũdũ intellectũ Jo.qui est cõis ⁊ ver⁹,⁊ sic hꝫ duas partes.scdã ibi,vel dic sm Jo.⁊ sic cõcludit gl.ꝙ pmissor teneaẗ de negligẽtia cõmissa in nõ faciẽdo,per multa iura in ea allegata:sed nõ rñdet ad.l.venditor ex hereditate.§.pretiũ.versi.quẽadmodũ.ff.de here.vend.
7 Rñde vt hic p Bar.†Et si queratur an ⁊ qñ quis teneaẗ ex negligẽtia:Bar.notabiliter distinguit vt hic per eũ,cuius doctrine adde primo,dum tꝫ in conuẽto actione psonali ꝙ si creditor prius fuit in mora speciẽ recipiẽdi,cũ debitor ei obtulisset,⁊ tũc nõ imputatur debitori culpa negligẽtie circa speciẽ vel fructus:l.si mora.ff.so.ma.⁊.l.si p emptorẽ.ff.de peri.⁊ cõ.rei vẽ.Adde rationẽ esse ne debitor inuitus cogatur fieri procurator,vel negotiorũ gestor alterius.⁊ hoc est quod pprie vult dicere tex.in.d.l.si mora.ibi,ne in perpetuum agrũ eius colere cogatur.¶Itẽ dũ Bar.tꝫ ꝙ qñ creditor non fuit in mora:⁊ agit ad id ꝙ aliqñ fuit ipsius creditoris,⁊ sic agit ad restituẽdũ:tũc debitor teneẗ de negligẽtia circa rem ⁊ circa fructus.l.videamus.ij.in prin.ff.de vsur.secus qñ agit ad id qd nũꝙ fuit ipsius creditoris:⁊ tũc nõ teneẗ debitor de negligẽtia circa fructus.ita loquiẗ.d.l.vẽditor ex hereditate.§.pretiũ.ver.quẽadmodũ.Adde rationem diuersitatis:qꝛ qñ teneẗ ad restitutionẽ rei que fuit creditoris:tũc teneẗ ad fructus perceptos,qui percipi potuerũt:⁊ sic ad percipiendos.arg.l.domũ.C.de rei ven.ideo nimirũ si teneẗ de negligentia cõmissa circa ipsos fructus,cũ teneatur de percipiẽdis:qñ vero solũ teneẗ de fructibus perceptis:puta qꝛ nõ teneẗ ad restituendũ:⁊ teneẗ ad fructus solũ illa ratione ne locupletetur tunc nõ tenetur de negligẽtia cõmissa circa fructus,ex quo solũ teneẗ de perceptis.¶Limita no.sm Ang.qñ fructus iam maturos pateret debitor corrũpi:⁊ sic fuisset negligẽs in cõseruando fructus iã natos:de tali negligẽtia bene teneretur:qꝛ dicitur quodãmodo cõmissa circa substãtiã rei,cũ sit circa fructus iam natos:⁊ sic circa partem rei:qꝛ fructus pendentes cẽsentur esse pars rei.l.fructus pendẽtes.ff.de rei ven.⁊.l.fi.§.penul.ff.de his q̃ in frau.cre.⁊ ita expresse gl.in.d.§.pretiũ.versi.quẽadmodũ.in
8 ver.argueret.⁊ sequũtur Imo.⁊ ceteri Moder.hic.¶†Scdo limita Bar.qñ debitor fuit in mora:qꝛ tũc pter morã teneẗ ad fructus vel ad interesse.l.si filiusfa.§.j.vbi vidimus.ff.eod.ergo ẽt teneẗ ad negligẽtiã fructuũ.Aduerte singulariter istud pcedit,qñ sibi nõ esset impletũ per partẽ aduersam,⁊ per cõsequẽs re ipsa nõ fuisset debitor in mora cõstitut⁹,tũc sibi licitũ est curã fundi negligere.d.l.vẽditor ex hereditate.§.pretiũ.ver.quẽadmodũ.ita loquiẗ ⁊ pcedit doctrina Bar.hic.Sec⁹ aũt si ille qui implemẽtũ pcipit neglexit fructus quos percipere potuisset:qꝛ cũ tũc re ipsa in mora cõstituaẗ pter implemẽtũ sibi factũ.l.iulianus.§.ex vẽdito.ver.possessionẽ.ff.de actio.emp.⁊.l.curabit.C.eo.ideo cũ tũc teneaẗ colere fundũ,nec põt negligere,tenebitur de negligẽtia circa fruct⁹,sm Cy.in.l.i minorũ.C.i qb.cau.in inte.resti.nõ est neces.ita singulariter limitat istam doctrinam Bar.Alex.in.l.de diuisiõe.ad fi.ff.sol.ma.vbi de hoc multũ gloriaẗ:⁊ dicit hoc esse p neminẽ põderatũ,Sed tu aduerte ꝙ are.ibi in vlt.col.lꝫ Bar.hic,⁊ de pdictis nõ faciat mẽtionẽ,tꝫ de directo ꝯtriũ.Mod⁹ subtiliter qꝛ mora irregularis que ꝯhitur re-ipsa:p implemẽtũ factũ ab vna parte,facit vt alter solũ teneaẗ de fructib⁹ perceptis,sed nõ de percipiẽdis,per.d.l.in minorũ.⁊ d.§.pretiũ.ver.quẽadmodũ.eo qꝛ nõ tm̃ operaẗ mora irregularis,ꝙtũ regularis.⁊ hoc pbat optimo simili:qꝛ lꝫ malefidei possessor verus teneaẗ de fructib⁹ perceptis ⁊ pcipiẽdis.l.si nauis.ff.de rei ven.tñ malefidei possessor fictus,nõ teneẗ nisi de perceptis.l.ij.⁊ ibi Bar.in.iij.opp.C.de fruc.⁊ li.exp.ita q̃ est in mora vera.bñ teneẗ etiã de percipiẽdis,⁊ cõsequẽter de negligẽtia fructuũ,qñ vere fuit interpellatus,sed qñ est in mora nõ vera,sꝫ impropria ⁊ irregulari:tũc nõ dꝫ teneri de percipiẽdis.Põdera ergo qd in.d.l.vẽditor ex hereditate.§.pretiũ.versi.quẽadmodũ non apparet de aliquo implemento,⁊ sic non apparet de aliqua mora etiã irregulari:ideo nõ tenetur de negligentia fructuũ:tñ si in illo tex.pretiũ integrũ fuisset solutũ venditori,⁊ sic perfecte impletũ ex parte emptoris,ibi vẽditor diceret in mora re ipsa,⁊ sic teneret ad negligentiam fructuũ.Tenendo opinionem do.Alex.q̃ esset maxima limitatio ad illũ tex.sed sm Are.ille tex.procedit etiã sequuto implemẽto:qꝛ mora irregularis q̃ causaẗ re ipsa ex implemento,non facit teneri de negligentia fructuũ ⁊

Universidad de Deusto Biblioteca

esset magna ampliatio illius tex.⁊ de eius intel.vide p Bald.in
l.si traditio.in.ix.q.C.de act.empt. ¶ Quid tenēdū:habeo pas
sum p ambiguo:tñ puto ꝙ opinio.d.Alex.sit verior ꝙ teneat̃
ēt de pcipiēdis in recōpēsationē implemēti recepti ab alia pte,
⁊ ad hoc vr̃ mihi bñ facere tex.s.allegat⁹ per eū in.d.l.iulian⁹.
§.ex vēdito.ver.possessionē.ibi,an habeat facultatē fructus p
cipiēdi.⁊ sic pōdero ꝙ tex.nō loquit̃ de fructib⁹ pceptis:sed de
is qui pcipi potuerūt:dū dicit an habeat facultatē fructus per
cipiēdi.⁊ tñ ppter implementum factū a vēditore:⁊ sic propter
moram irregularē,que contrahitur re ipsa:tenetur ad percipiē
dos:⁊ tenēdo istā partē pondera ꝙ ista nō esset limitatio ad do
ctrinam Bar.vt dicit Alex.in.d.l.de diuisione.ad fi.sed verius
9 esset ampliatio. ¶ † Inquātū Bar.dicit ī fi.ꝙ si debitor fuit in
mora teneat̃ de negligētia fructuū:amplia dictū Bar.non solū
qñ fuit in vera mora mediāte interpellatiōe:ꝫ etiā qñ fuit ī mo
ra irregulari que re ipsa cōmittit̃ mediāte implemēto.⁊ nota p̄
dicta quia pulchra sunt ⁊ subtilia:nec per alios examinata hic.
¶ Glos.in ver.fecit.diuiditur in duas partes.In prima remo
net vnū 2riū ⁊ bene.In secūda allegat plurimas 2cor.scda ibi:
⁊ facit ad hec.iuxta hāc gl.Bar.format aliquas qōnes faciles:
dic vt per eū:cū cōcor.traditis per do.Alex. ¶ Glo.in ver.sta
tuliber.ponit casum ad ver.itē si homo.quem Bart.reprehēdit
per tria,de quibus hic per eū:tñ ad scdm fundamentū posset re
spōderi sm Cuma.ꝙ gl.nō dicit ꝙ seruus esset heredis:sed sim
pliciter dicit,pmisi tibi dare stichū:⁊ nō dicit cuius esset:vñ in
telligit Cu.ꝙ erat testatoris,q postea me instituit heredē.ꝫ tu
caue q⁊ ob.gl.parua in ver.pmissoris,que dicit ꝙ erat pmisso
ris tpe stipulationis:vñ Bar.ponit alio modo casum qñ seruo
pprio testator legauit libertatē sub conditione.postea ei⁹ heres
pmisit talē seruū statuliberū alteri,⁊ sic tpe pmissionis erat p
missoris:vt dicit tex.q⁊ iā fuerat heres si postea eueniat cōditio
libertatis pmissor liberat̃,ex quo ipse nihil fecit:⁊ hoc modo p
cedit tex.ibi:ex p̄cedēti causa.Et si dicat̃ ꝙ factū defuncti cēsea
tur heredis:⁊ sic sibi preiudicet vt dicit gl.in.l.si seruus furtiu⁹.
in prin.s.de condi.fur.rñdet Bart.ꝙ ibi sequuta est voluntas
defuncti,hic autem antecessit:ideo nihil pōt imputari heredi,
cū isto intellectu Bar.trāseūt Ang.Imo.⁊ simpliciter.d.Alex.
hic:sed certe so.Bar.nō est bona:q⁊ imo in.d.l.si seruus furtiu⁹.
factum testatoris p̄cedebat factū heredis attēta veritate.sicut
⁊ hic.Scdo ⁊ fortius debet esse totū ecōtra eius qd dicit Bar.
nam qñ precedit factū testatoris:q⁊ testator pri⁹ relinqt liberta
tē seruo sub cōditione:fortius debet teneri heres qui promisit
post factū testatoris:quā qñ promisit ante.patet:q⁊ qñ pmisit
ante:nō potuit cogitare etiam in genere de facto futuro testato
ris,sicut potuit cogitare de facto p̄terito ipsius testatoris.Ter
tio ⁊ adhuc fortius si testator in hoc tex.prius reliquit liberta
tē seruo sub cōditione,certe postea heres nō potuit adire here
ditatē:nisi prius viderit testm̄,⁊ sciuerit se heredē ex testō.l.sed
⁊ si de sua.s.de acq.her.Bar.j.in ver.de illo:ergo sciuit libertatē
relictā illi seruo,ideo inepte videt̃ loqui Bar.dum dicit qd tunc
nihil pōt imputari heredi:qñ factū testatoris precessit:imo tūc
est imputādū heredi:qui presumit̃ vidisse testm̄,⁊ sciuisset tale
legatū libertatis.Nisi fortassis diceres ꝙ post mortē testatoris
anteꝙ̄ adiret hereditatē,promisit talē seruum.ita posset saluari
Bar.sed esset magna diuinatio.Unde ad.l.si seruus furtiu⁹.cū
glo.rñde melius ex mēte Cuma.hic qd ibi loquit̃ quantum ad
tollendū cōdictionē furtiuā,vbi tractat̃ de lucro:⁊ tūc factū te
statoris reputatur factū heredis,vt ibi dicit gl.s.quo ad perdi
tionē lucri:hic aūt tractat̃ de dāno.s.de obligādo heredē,q non
dꝫ teneri ex stipulatione ad estimationē serui effecti liberi sine
aliquo suo facto cū culpa careat:⁊ intelligat̃ pmisisse seruū ta
lē qualis erat vt.l.si a substituto.in fi.cū.l.seq.de leg.j. ¶ Glo.in
ver.pretiū.diuiditur in tres.In prima opponit cōtra tex.⁊ bene
soluit.In scda cōtra solutionē opponit,⁊ bene soluit.In tertia
format aliam oppositionem,⁊ de solutione se remittit.responde
vt hic per Bar.⁊ bene.secunda ibi,sed tunc opp.tertia ⁊ vltima
ibi:⁊ fac hic questionē. ¶ Extra glo.Bar.fortiter opponit con
tra istum versi.si.quod heres qui manumisit seruum nō debeat
teneri ad estimationē postquam ignorabat ⁊ habebat causam
iustā ignorantie:quia seruus erat alij relictus in codicillis:⁊ sic
non potuit ei imputari mora vel culpa.Bar.sequendo glo.in.l.
in summa.§.si seruum.s.de cōdi.indebi.respondet quod in isto
tex.heres ex persona defuncti lucrum sentit.l.inter stipulantē.
§.si rē.s.eo.ideo licet ignoret,⁊ actum licitum manumissionis
faciat,tenetur:nam si illicite occideret indistincte teneretur,siue
pretendat cām lucratiuā siue nō,vt hic,⁊ in prin.huius.l.Si au
tem non esset debitum ex cā hereditaria,⁊ sic lucratiua:tunc de
bet distingui an fuerit in mora vel nō,vt in contrario,cum ista
solutione transeunt Ang.Imo.⁊ Alex.hic,⁊ dicit do.Alex.ꝙ
ad hoc iste tex.forte non reperit̃ alibi:⁊ sic patet scdm eū ꝙ iste
tex.non pcedit quando hereditas non esset lucratiua:sed dāno
sa.vt.l.si seruus legatus.§.stichum.de lega.j.⁊.l.si hereditatē.in
prin.s.man.⁊ ista est magna restrictio ad istum tex.Tu aduerte
dum Bar.tenet ꝙ in isto tex.heres ex psona defuncti pretendit
causam lucratiuā:non intelligas ꝙ pretēdat causam lucratiuā
in ipso seruo quē manumisit,vt intellexit Ang.⁊ male:q⁊ re ve
ra iste seruus nō peruenit ad heredē ex causa hereditaria:quia
isto modo fuisset testatoris:⁊ non potuisset manumitti p here
dem:vt in gl.Unde intellige ꝙ hic seru⁹ erat propri⁹ ipsius he
redis:sed habuit a defuncto alia lucra hereditaria etiā vt intel
lexit Imo.hic.Item aduerte ꝙ sm solutionē Bar.non pcedit
equiparatio inter occisionē serui ⁊ manumissionem,imo est dif
ferētia:q⁊ si occidit illicite,indistincte tenet̃,siue pretendat cau
sam lucratiuā siue non:sed in manumittente tūc tenetur quādo
pretēdit a defuncto causam lucratiuā:alias sec⁹ istud nō videt̃
bene dictum:q⁊ text.iste equiparat occisionē ⁊ manumissionem
sicut etiā facit in.l.si mihi.j.de solu.Itē sm Cuma.ratio Bart.
non est bona:nam lꝫ heres pretendat causam lucratiuam:certe
etiam legatarius in legato pretendit causam magis lucratiuam
vt.l.si legatarius.de legat.iij.⁊.l.si hereditatem.in princip.s.mā
da.ergo cum heres culpa careat:debet esse melior conditio pos
sessoris:vt dicit text.in.§.sequitur.in fi.j.ea.l.⁊ sic debet liberari
heres cum sit ignorās.Sed ad hoc pōt clare rñderi:vt etiā di
cit Alex.ꝙ nō est par causa:ex quo legatarius in re hꝫ volunta
tē defuncti pro se:sed heres nō habet,vñ putat Cu.⁊ bene ⁊ eū
etiam sequitur Bexu.quicquid dicat.d.Alex.nō esse faciēdam
differētiam an precedat causa lucratiua vel non:q⁊ iste text.non
fundat se in causa lucratiua.Sed pōt dici ꝙ heres q manumi
sit,primo fecit facto suo quominus dare possit:vnde non videt̃
iustum ꝙ liberetur facto suo:vt.§.nunc videmus.j.ea.l.Itē iste
qui manumisit licet ignoraret seruū alteri debitū:tñ manumit
tēdo voluit de suo donare libertatē seruo:ideo equius videt̃ ꝙ
ista liberalitas videat̃ facta p se quam in dānum legatarij:ideo
tenet̃ sibi ad estimationē:tñ sm.d.Alexan.si istud sciuisset non
manumisisset ne duplici onere grauaretur:sed pro isto intel.Cu
ma.adde bonū tex.in.l.quidā ita.§.si qs filiū.s.ad treb.vbi text.
ponit similē casum.sed in fortioribus terminis ꝙ̄ hic:q⁊ ibi te
stator prohibuerat codicillos aperiri in vita filij:⁊ sic filius ma
numittēs fuerat in bona fide manumittēdi:⁊ tamē sorori lega
tarie dꝫ prestari estimatio talis serui:⁊ rationē ibi assignat text.
ne factuꝫ eius alteri dānum afferat:imo fortius decidit ibi tex.
quod heredes filij manumittentis tenebuntur sorori legatarie.
non solum ad estimationē serui manumissi:ꝫ etiā ad estimatio
nē alteri⁹ hereditatis.in qua seru⁹ manumissus fuit heres in
stitutus q̄ hereditas fuisset quesita legatarie:si seru⁹ nō fuisset
manumissus:⁊ sic pondera ꝙ ibi non potest cōsiderari ꝙ heres
habeat cām lucratiuam cū teneat̃ etiā ad alteraꝫ hereditatē vl
tra estimationē serui manumissi.Unde cōclude mirabiliter ⁊ te
ne menti perpetuo ꝙ debitor pbabiliter ⁊ iuste ignorās se esse
debitorē,⁊ faciens actum licitum manumissionis: tñ tenet̃ ad
estimationē ex quo facto suo licet probabili res desijt esse in cō
mercio nostro,⁊ sic nō posse dari.ita est tex.mirabilis ī isto vers.
de illo.⁊ in.d.l.quidam ita.§.si quis filium.

1 ☞ Si res desijt posse prestari non potest mora purgari.
2 Qualiter intelligatur constitutio vetus disponens culpa debi
toris perpetuari obligationem.
3 Purgatio more permittitur ex equitate cōtra rigorem iuris.
4 Errant qui sequūtur subtilitates iuris,⁊ discedūt ab equitate.
5 Subtilitas veritatis inuestigatiua commendatur a iure.
6 Ultima mora nocet.fallit vt.j.nu.7.
8 In pari causa potior est conditio possidentis qui se defendit.
9 Doctor antiquus nō debet dedignari sequi sniaꝫ adolescētis.
10 Perpetuatio more quos effectus operatur.
11 Purgatio more quos effectus operatur.
12 Si duo promiserūt se nō offendere sub pena:⁊ se semel offendāt
ita ꝙ nō apparet qs primo offenderit:neuter tenetur ad penā.

1 **Sequitur.** †Si res desijt posse pstari nō pōt mo
ra purgari:al's ex equitate pmittitur,⁊
vltima mora nocet,⁊ in pari cā melior est cōditio possidētis, q
se defendit.h.d.vsqꝫ ad.§.nūc videam⁹.⁊ iste.§.est clauis ⁊ fun
damētum in materia purgationis more sꝫ Bal.hic. ¶ In tex.
ibi,expeditum intellectū habet.Pau.de ca.⁊.d.Alex.itelligūt
istum tex.qñ promissor occidit spēm pmissaꝫ:⁊ sic res desijt esse
in rerū.natura tu generalius intellige tex.prout iacet si pmissor
fecit quominus soluere posset.s.occidēdo,vel manumittēdo,vl
aliter eximēdo a cōmuni cōmercio:tūc q⁊ nō p̄t obligatio fieri,
⁊ sic res promissa dari:ppter culpā promissoris.ideo nō est tra
ctādū de purgatiōe more,cū illa fiat p oblationē,⁊ nūc oblatio
fieri nō pōt:vñ Bar.generaliter no.ex isto tex.ꝙ mora in faciē
do commissa non purgatur. ¶ In tex.ibi,hic hesitatur.⁊ causa
hesitationis

hesitationis est,q⁊ si debitor semel fuit in mora tradēdi acquisi
tū est creditori ius ppetuationis,vt p interitū rei nō extinguat̃
obligatio:vnde nō vr̃ ꝙ reus postea offendēdo possit creditori
preiudicare:⁊ alterare naturā quā obligatio ex ei⁹ culpa acqsi
uit.⁊ istud est verū de rigore iuris secus de equitate que in hac
materia attēdi debet,⁊ quia in pari causa melior debet esse con
2 ditio rei,vt habes in litera. ¶ † No.j.ꝙ constitutio vetus dispo
nens culpa debitoris perpetuari obligationem,intelligitur du
pliciter:vel quādo culpa fecit ne posset soluere.s.occidendo,ma
numittendo vel aliter eximendo a commercio nostro.Secūdo
quādo morā cōmisit ⁊ sic vides ꝙ culpa mora eqparātur quā
tum ad perpetuandū obligationē.Intellige tñ re pempta ppe
tuari obligationem vtiliter ⁊ non directe.nam obligatio dire
cta nō potest stare ad impossibile vt teneatur ad rē peremptā,
3 sed datur vtilis,vt.l.qui seruū.j.eo. ¶ † Scdo no.ꝙ purgatio
more permittit̃ ex equitate cōtra rigorem iuris:ex quo collige
duo.Primo sm Cum.hic melius probari in isto tex.quam ali
bi in iure ꝙ statutū licet generaliter loquatur:tamen recipit re
strictionē ⁊ limitationē ab equitate:de quo p Bart.in.l.omnes
populi.in.v.q.principali.de iust.⁊ iu.scdo ex hoc colligit Imo.
ꝙ vbi materia purgatiōis more sunt opiniōes:illa est sequēda
que magis adheret equitati.Adde bene facere ꝙ qñ prima o
pinio sapit equitatē:secūda merū iuris rigorē,prima opinio
in dubio cēsetur approbata.gl.est not.in.l.si cū exceptiōe.§.sed
⁊ si quis.in gj.fi.in ver.omnimodo.s.qd me.cau.per quā gl.ita
tenet Aret.in cōs.clxiij.qd incip.diligēter ⁊ mature discussis.in
vij.vol.⁊ ita limitatur regula que habet ꝙ in dubio vltima opi
nio cēsetur approbata,vt notat Bar.in.l.bona fides.s.deposi.
4 ¶ † Tertio pōdera egregiū tex.ibi in quo genere plerunqꝫ sub
authoritate iuris sciētie perniciose erratur,sm Pe.de bella per.
Ang.Imo.Cu.⁊.d.Alex.ꝙ errant qui sequunt̃ subtilitates iu
ris stricti,⁊ discedūt ab equitate,⁊ ideo cauere dꝫ doctor ⁊ ad
uocatus ne iuris rigorē sequat̃:nā potius dꝫ equitatē sequi.Et
dicit Cum.hic ꝙ iste tex.semper esse deberet in oculis iudicare
debentiū.nam pleriqꝫ capitiosi nolūt discedere ab aliqua regu
la generali iuris:cum tamē interpretanda sit per equitatem:per
quā solū potest a regula iuris discedi.Tu aduerte licet oēs ita
not.ex hoc tex.tñ iste text.posset retorqri ad oppositū cū istud
specialiter disponat in hac materia purgationis more,fundata
super bono ⁊ equo:vt dicit tex.ergo secus videtur in alia mate
ria.Sed adde solēnē tex.⁊ meliorem de iure in.l.ij.§.itē varus.
in fi.s.de aqua plu.arc.vbi pulchre dicit text.hoc eqtas sugge
rit etiā si iure stricto deficiamus q text.est ad hoc valde sin.sm
Bal.ibi in fi.⁊ de ista materia quādo attendi debeat equitas ⁊
quādo rigor,habet̃ p oēs in.l.j.C.de legi.⁊ in.l.placuit.vbi di
xi.C.de iudi.⁊ ad istum tex.qui dicit ꝙ ex nimia iuris subtilita
te plerūqꝫ erratur.Adde tex.in.c.dilecti.vbi Cano.de iud.⁊ ibi
Bal.ad hoc no.⁊ addit ꝙ magis pbatur nimia grossities.l.fi.
C.de here.insti.quia nimia subtilitas tēdit ad perniciē.l.sed hec
nimium scrupulosa sunt.s.de excusa.tuto.sed nimia grossities
est quedam ineptia que adhuc magis a iure reprobatur:vt ibi
per eum.⁊ ꝙ subtilitas perniciosa reprobetur a iure,adde tex.
in.c.abbate sane.§.fi.vbi Gemi.ad hoc not.de re iudi.in.vj.Itē
he subtilitates a iudicibus nō admittūtur.dicit text.in.l.sicut.
§.si debitori.in fi.s.quib.mod.pig.vel hip.sol.Itē nimie subti
litates ludibriū appellantur.l.vnica,vbi Bal.ad hoc not.C.de
indi.vid.tol.Itē Bal.in rab.de postu.prela.in.iij.col.exclamat
contra nimiam subtilitatē q⁊ realitatē vulnerat.Item bene no.
⁊ signa ꝙ in interpretanda voluntate testatoris propter nimiā
subtilitatē sepe erramus:quia testantis animum nō videmus,
sm Bal.notabiliter in.l.precibus.in.vij.col.C.de impub.⁊ alijs
substi.Item predictis adde tex.in.l.cum quidam.in versi.sub
tili reuerentia.C.de fide instru.quem Bal.ibi reputat valde no.
contra habentes cōscientiam nimium subtilem,ꝙ nō excusen
5 tur a dāno pecuniario licet excusentur a dolo. ¶ † Limita quā
do est subtilitas veritatis inuestigatiua:q⁊ illa a iure cōmenda
tur.c.capellanus.⁊ ibi glo.fi.⁊ do.Abb.ad hoc not.de fer.⁊.c.li
cet causam.in versi.subtiliter inquirentes.⁊ ibi.d.Abb.in.ij.col.
ad hoc no.de proba.⁊ distingue in hac materia vt per Abb.in
6 d.c.dilecti.in.iij.col.de iudi. ¶ † Quarto not.ex hoc tex.reg.q̄
quotidie allegatur quod vltima mora nocet.ad idem.l.illud.s.
de pericu.⁊ com.rei vendi.⁊.l.semel mora.s.solu.matrimo.⁊.l.si
per emptorem.⁊ ibi glo.s.de actione empti.Item adde text.in
l.pretor.§.si aliquādo.qui est.§.penulti.⁊ ibi Ange.⁊ alij not.s.
de oper.noui nuncia.vbi etiam habes quod vltima negligētia
nocet ⁊ absorbet precedentem.⁊ dicit ibi Bal.quod magni do
ctores allegant illum.§.ad hoc.Item ad istam regulam adde
quod singulariter decidit Innoc.in.c.calumniam de penis.vbi
ponit singularem decisionem de actore ⁊ reo citatis ad certum
terminum,ꝙ si in termino comparuit actor,sed illicētiatus re
cessit si post terminū cōparet reus:⁊ accusat cōtumaciam acto
ris poterit condēnari actor reo in expensis:q⁊ vigent̃ duo prece
pta fuisse facta partibus ad certum terminum citatis vnum ꝙ
compareant:aliud qd in termino cōpareant:vt in.c.cum dilecti.
de do.⁊ cōtu.⁊.l.eclsus.§.j.s.de arbi.Unde reus cōparēdo post
terminum purgat moram primā:⁊ dato etiā qd actor compa
ruerit in primo termino:tñ postea debuit adesse non fuit p̄sens:
altera parte presente ⁊ sic fuit in vltima mora:⁊ vltima mora est
que nocet,quod valde teneas cordi in practica,refert ⁊ pro sin
gula.simpliciter sequitur do.Alex.in consi.lxxij.iij.volu.incip.
7 videtur prima consideratione.col.ij. ¶ † Limita istā regulā tri
pliciter.Primo vt procedat respectu eiusdē persone.sec⁹ est re
spectu diuersarū:vnde mora vltima rei principalis non nocet fi
deiussori qui prius constituit creditorē in mora ei offerēdo.text.
est sing.in.l.mora.in.ij.responso.s.eo.⁊ ibi doc.presertim Pau.
ad hoc nota. ¶ Secūdo singulariter limita fauore reipublice.
vnde si respubl.aut rex obtulit cōgruo tēpore militibus vel do
ctorib⁹ salariatis suū stipēdiū:⁊ illi nollēt accipere ⁊ sic fuerint
in prima mora:lꝫ postea interpellent rēpublicam illa non tenet̃
ampli⁹ dare ⁊ sic prima mora nocet.tex.est not.in.l.fortissimi.⁊
ibi Bar.ad hoc not.⁊ in.l.nulli.C.de erog.mili.ann.lib.xij.⁊ di
cit do.Alex.ꝙ qui nesciret illū tex.de facili respōderet cōtrariū
¶ Tertio limita qñ stat per eū in cuius persona dꝫ cōditio im
pleri vt nō impleatur habetur pro impleta:lꝫ postea interpellet
aduersariū vt cōditionem impleat:nō tenetur q⁊ sufficit quod
solo momēto 2ditio fuerit habita pro impleta.l.si quis heredē.
C.de instit.⁊ subst.ita limitat Bal.in.l.j.ad fi.C.eo.de quo dic vt
hic pleni⁹ per do.Alex.ad quē te remitto. ¶ Quid aūt si simul
eodē tpe mora 2hatur per creditorem ⁊ debitorem vt cum esset
dies soluēdi ⁊ simul obuiassent dixit debitor.nolo dare stichū ⁊
creditor dixit nec ego volo accipere.tenet Ang.hic ad fi.ꝙ mo
ra creditoris prepōderat p.l.si p emptorē.j.rñso.s.de act.emp.
Item quia vbi creditor ⁊ reus non comparent in termino cita
tionis ⁊ sic quilibet est in mora preponderat mora creditoris ⁊
sic circunducitur edictum.l.⁊ post edictum.§.circūducto.s.de
iudi melius facit tex.in.c.j.de do.⁊ cōtu.in.vj.Idē tenet Imo.
Cuma.⁊ do.Alex.hic.sed tu caue quia non est facta interpella
tio nec obligatio:ergo nec mora.tñ Ang.loquitur quando erat
8 dies soluēdi que interpellat. ¶ † Quinto no.ex isto tex.ad fi.ibi
⁊ par vtriusqꝫ causa sit qd in pari causa potior est cōditio possi
dētis,qui se defendit.adde.l.cū par delictū.j.de re.iur.⁊ in.l.in
tribus.s.de iudi.⁊ in.c.qd autē.de iure pa.⁊ sic pondera ꝙ quā
do re⁹ fuit in prima mora ⁊ creditor in scda:hic videt̃ par cau
sa.de quo dicet̃.j.Intellige nisi vna culpa esset in negligendo,⁊
alia in faciēdo:nā illa que est in faciēdo prepōderat:vt est gl.in
9 l.si mora.vbi late dixi.s.solutio mri. ¶ † Ultimo vt nihil omit
tat̃ de isto tex.pōdera qd Julianus ⁊ Paulus iurisconsulti nō
sunt dedignati seq sentētiā Celsi adolescētis,ideo facit secūdū
Imo.⁊ Alex.ꝙ doctor antiquus nō debet dedignari sequi sen
tētiā doctoris iuuenis bene dicētis.Tu vltra eos adde tex.no
tabilem.xxiiij.q.iij.in.c.si habes.⁊ est tex.sancti Augustini:vbi
diu⁹ Augu.dicit.ego senex ⁊ Eps tot annorū:nō solū a iuuene
sed etiā ab anniculo parat⁹ sum doceri.⁊ tex.xxxviij.disting.c.
nullus eps.qd est si.⁊ tex.notabi.in.l.potioris.C.de offi.rec.p
uin.⁊ gl.in.§.ordinatiōe.in x.tps.in auf.de mona.q̄ gl not.ar.
pro nouissimis doctorib⁹:⁊ gl.not.in.l.j.C.de annonis ciuili.li.
xj.que vult ad literā ꝙ scholares optimi facili⁹ aduocantur,ꝙ̄
insufficientes doctores,⁊ dicit gl.in.l.vnicuiqꝫ.C.de proxi.sacr.
scri.lib.xij.ꝙ nō sufficit diu studuisse sed bene:tamē bos senior
grauius figit pedem vt inquit diuus Hieronymus cōtra Au
gustinum:⁊ plus valet vmbra senis,ꝙ̄ gladius vel eloquētia iu
uenis.ita no.Bal.in.c.j.per illum textum de renuncia.in.l.cum
10 antiquioribus.C.de iure delib. ¶ † Gl.ij.in ver.perpetuari.no.
bene istam gl.ꝙ perpetuatio que fit ppter morā debitoris ope
ratur solum effectu respectu interit⁹,vt perēpta specie debitor
nō liberet̃:nō autē perpetuat̃ respectu temporalis actionis.Et
sic actio ppter morā debitoris nō efficit̃ longioris vite aut tē
poris ꝙ̄ prius erat:⁊ sic mora ppetuat cōtra cursum naturalē
mortis,sed nō contra cursum ciuilē tpis:qd bene no.⁊ sic verbū
perpetuari,nō accipitur hic vt alias accipit̃ in materiā prescri
ptionum.in.l.cum notissimi.§.sed ⁊ si quis,vbi gl.⁊ in.l.fi.C.de
prescrip.xxx.vel.xl.ann.⁊ in.l.nā postea ꝙ̄.§.si is q temporali.
11 in ver.post litē.vbi declarauit.s.de iureiu. ¶ † Extra gl.Bart.
querit an purgatio more operetur duos effectus.s.purgatiōis
more:⁊ etiam constituendi creditorē in mora:concludit ꝙ sic p
l.si per emptorem in princip.⁊.§.j.s.de actio.empt.⁊.l.illud.in
ver.posteriorē moram.s.de peri.⁊ cō.rei vend.nam non noceret
si cōstitueret in mora.Utilitas est q⁊ si creditor constituatur in
mora debitor non tenebitur de negligentia commissa in non co
lendo fundum:⁊ sic nō tenebitur de leui ⁊ leuissima,sed solū de

dolo ꝛ lata culpa,vbi al's teneret:si actor nõ esset in mora cõsti-
tutus.cũ Bar.tenent oẽs excepto Ang.qui tenet contrarium.
per tex.in.l.qui decẽ.in prin.j.de sol.qui tex.potius facit pro:vt
ibi declarat Bar.qꝛ loquit in debitore quantitatis vel generis:
qui tenet de periculo casus fortuiti.l.incendiũ.C.si cer.pet.ꝛ mo
ra creditoris liberat eũ a casu fortuito:q̃uis debitor ante fuis-
set in mora:vt ibi in ver.q̃q̃ aliquãdo.sed in debitore speciei,q
nõ tenet de casu fortuito,sed de leui culpa mora debitoris cau-
sata p oblationẽ liberat debitorẽ a leui culpa, ꝛ facit teneri de
dolo ꝛ culpa.ita loquit.d.l.si mora.Tu aduerte qd cõtra Bar.
ꝛ doc.vr facere iste tex.in fi.vbi dr esse in pari cã qñ reꝰ fuit in pri
ma mora, ꝛ creditori in scda:ꝛ sic cõpẽsat vna mora cũ alia.ꝛ di
cere put dicit Bar.q ista lex suppleat per alias: certe istud nõ
est supplere sed destruere qꝛ supplendo, vt facit Bar.nõ essent
in pari causa vt dicit tex.Itẽ absurdũ videt q oblatio,ꝛ sic idẽ
actus debeat operare purgationẽ more debitoris ꝛ etiã ꝯstitue
re debitorẽ in mora:ꝯ ea q̃ in simili vult Bar.ꝛ alij in.l. quoties
12 in diẽ.ff.eo ¶ † Ultimo per istũ tex.in ver. par vtriusq. decidit
Bar.q.q si duo promiserũt se nõ offendere sub pena,ꝛ se simul
offendãt ita q nõ appareat quis primo offenderit:neuter tenet
ad penã sed inuicem offensa ꝛ iniuria cõpensat,cũ Bar.tenẽt ce
teri oẽs indifferenter:ꝛ ita se hꝫ cõis opi.ẽm Alex.Tu aduerte
q iste tex.nihil facere vr:qꝛ hic bene apparet q̃ fuerit prior mo
ra:ꝛ que posterior:qd nõ est in qõne Bar.ꝛ si dicas Bar.põde
rat tex.vt dixi in ver.par.vtriusq cã.aduerte qd Barto.met.ff.
in preced.q.cũ quo alij tenent,dicit q iste tex.suppleat per alias
leges,ꝛ sic q nõ sit par cã,ex quo p oblationẽ debitoris nõ solũ
purgat eius mora sed etiã creditor cõstituit in mora.Preterea
dato q in hoc tex.esset paritas in effectu:tñ cõstabat de priori
tate more:qd nõ est in qõne Bar.vñ meliꝰ facit aliꝰ tex. allega
tus p Bar.in.l.cũ pater.§.libertis.ver.sed hoc ita.vbi etiã Bar.
in fi.ad hoc no.de leg.ij.Ad idẽ adhuc facit melior tex.in.l. sciẽ
tiam.§.cũ strameta.ff.ad.l.aquil.quẽ tex.alle.gl.que idẽ tꝫ in.l.j.
§.cũ arietes.ff.si quadru.pau.fe.dica.ꝛ ibi Bart. cũ aliis cõcor.
traditis per Alex.ꝛ vltra eũ adde Abb.in.c.j.in.j.col.de treu.ꝛ
pace.Ang.ꝛ Ludo.in.l.fi.§.j.ff.de eo per quem fac.erit.

1 ☞ Mora pncipalis debitoris ppetuat obligationẽ fideiussor.
2 Mora fideiussoris perpetuat obligationẽ cõtra se ꝛ contra suc cessores suos,ꝛ fideiussores ipsius.
3 Mora filij perpetuat obligationem contra patrem qui cẽsetur quasi accessorius.
4 Disposita in fideiussore an habeant locum in quasi fideiussore.
5 Negotiorũ meorũ gestor qui sine mãdato negotia mea admini strat potest interpellare debitorẽ meũ ꝛ eum in mora constitue re ꝛ perpetuare obligationem,vt de interitu speciei teneatur.
6 An procurator constitutus ad agendum vel procurandũ pos sit constituere debitorem in mora.

Nunc videamus. Mora principalis debi toris ppetuat obligatio nẽ quo ad se ꝛ fideiussores ꝛ successores. Mora vero fideiusso ris ppetuat q̃ ad se ꝛ eiꝰ fideiussores ꝛ successores.Itẽ mora filij perpetuat obligationẽ etiã ꝯ patrẽ obligatũ q iussu. h.d. vsq
1 ad.§.fi.† Not.j.q mora pncipalis debitoris ppetuat obligatio nẽ fideiussorũ vt hic,ꝛ.l.mora.ff.eo. Itẽ mora defuncti ppetuat obligationẽ heredis qui cẽsetur eadem persona.in aut.de iure-iur.a mor.prestito.in prin.Item mora filij perpetuat obligatio nẽ patris:vt hic,ꝛ.l.cũ filiusfa.in prin.ff.e. ¶ Primum amplia vt pcedat etiã hodie de iure aut. quo iure quo ad obligationẽ nihil est immutatũ,ꝛ fideiussor ĩ oẽm cãm spopõdisse vr vt hic dicit tex.Sed bñ est immutatũ in mõ exequẽdi:qa specie perẽ-pta post morã principalis debitoris fideiussor bñ remanet obli gatus sed nõ põt pueniri ꝯ eũ nisi prius excusso principali.aut. presente,ꝛ in corpore vnde sumitur.C.de fideius.ẽm Bar.ꝛ cõi-ter alios excepto Ang.q male dicit. ¶ Limita pmo nisi fideius sor priꝰ cõstituisset creditorẽ in mora ei offerẽdo:tũc ꝯñs mora rei principalis nõ noceret fideiussori:tex.est sing.in.l.mora.j.rñ-so.ff.e. ¶ Scdo limita quo ad principalẽ fideiussorẽ. secus quo ad aliũ fideiussorẽ datũ a primo fideiussore:qꝛ fideiussor fideius soris mei nõ dicit fideiussor meus: sicut nec socius socij dicitur socius meus.l.nã socij.ff.p socio.ideo mora principalis nõ ppe tuat quo ad secũdum fideiussorem primi fideiussoris ẽm Ang.
2 Pau.ꝛ do. Alex.hic.qcqd hic teneat Imo.ꝛ male. ¶ † Scdo no.ex hoc tex.q mora fideiussoris perpetuat obligationẽ ꝯ se ꝛ successores suos ꝛ fideiussores ipsiꝰ.Intellige istũ tex. hodie procedere in casibꝰ in quibus fideiussor põt cõueniri ante prin-cipalem excussum:ꝛ sic põt in mora cõstitui vt qꝛ renũciauit be-neficio.d.aut.presente.vel qꝛ certũ est principalẽ nõ posse cõue-niri. vt per gl.ꝛ doc. in. l.decem.j.eod.ẽm Bar.ꝛ alios oẽs hic. ¶ Adde facere q qñ fideiussor intercedit p naturalr obligato nõ est ibi necessaria excussio:qꝛ fieri nõ põt ẽm Bald. in.l.j.col vij.ad fi.C.de cõue.fis.deb.li.x.facit q vult Bar.in.l.iij.§.si is p quo ad fi.ff.qd quisq iur.Licet omnes nemine discrepãte ita te neãt:tñ aduerte q tex.in.d.aut.presente.loquitur de cõuẽtione in iudicio,qꝛ fideiussor nõ põt in iudicio cõueniri ante principa lem excussum:sed culpa vel mora de qua loquit ille text. ꝯ hitur p interpellationẽ extraiudicialẽ.gl.in.l. q rome.§.coheredes. in ver.testato.j.eo.cum multis concor.quas adduxi in.l. si ex lega ti cã.ff.eo.Nisi saluãdo Bar.ꝛ Doc.diceres qd si per interpella-tionẽ extraiudicialẽ posset ante reũ fideiussor in mora cõstitui, si postea res debita periret,solus fideiussor teneret qꝛ liberatus esset principalis,vt est text.in.l.mora.ad fi. vbi dixi.ff.eod.iõ qa hoc tenderet ad effectũ exactionis vr dicendũ q hodie fideius-sor nõ possit in mora cõstitui ante principalem excussum:nisi in
3 casibꝰ Bar.ꝛ similibꝰ. ¶ † Tertio no.in ver.an filiusfa.q mora filij ppetuat obligationẽ cõtra patrẽ qui cẽset quasi accessorius vt dicit tex.ꝛ aduerte ẽm Bar.ꝛ alios qd quãdo pater tenet q iussu tanq̃ intercessor vel de peculio tanq̃ fideiussor non habet beneficiũ.d.aut.presente.q prius conueniatur filius:qꝛ illa aut. loquitur in fideiussore: ꝛ aliud est iubere aliud fideiubere. ꝛ dt tex.in.l.j.§.sed ꝛ si.x.quid ergo.ff.qd iussu.ꝛ ita etiã tenet Bar, in.l.cũ filiusfa.in prin.ff.eo.facit q vult gl.no.in.l.iij.§.si filiusfa.
4 in ver.ꝛ nõ puto.vbi doc.ff.quod quisq iur.q̃ vult † quod dispo sita in fideiussore,nõ habẽt locũ ĩ quasi fideiussore,vt est pater: vt hoc tex.in versi.quasi accessionẽ.Aduerte tamen ad funda-mentum Bart.dũ dicit quod illa aut. loquitur in fideiussore:ꝛ aliud est iubere ꝛ aliud fideiubere:istud fundamẽtum Bar. nõ est bonũ:quia tex.vnde sumit.d.aut.presente.f. in aut. de fide-ius.in princi.loquitur in fideiussore mandatore,ꝛ sponsore: ꝛ in omnibus locum habet ꝛ tamen mãdator dicitur iubere.text.est in.l.j.§.sed ꝛ si mandauerit.ff.quod iussu.Gloss.in ver.causam. Ista gl.opponit cõtra tex.qd sit defectiuus qꝛ nõ est plene pro-secutus hanc materiam quia solũ dicit ex parte debitoris:ꝛ sic passiue cuius mora perpetuat obligationẽ.ꝛ cõtra quos vt ha bes in tex.ꝛ in glo. ꝛ non dicit ex parte creditoris actiue,cuius interpellatio constituat in mora per quã inducitur perpetuatio obligatiõis vt debitor de interitu speciei teneat:ꝛ istud supplet ea. gl. in secunda parte ibi econtra perpetuat enumerando tria genera personarum.Primo interpellatio principalis credito-ris:ꝛ de hoc non est dubium.Secundo procuratoris:ꝛ hoc etiã est planum:si est specialis.idem si generalis ad negotia. l. actio-ne.§.renunciare.ff.pro socio.qꝛ habet potestatem recipiẽdi solu tionẽ:ꝛ tunc etiam si interpellat quod soluatur sibi procurato-ri:cõstituit debitorẽ in mora.secꝰ est in pcuratore ad iudicia:ꝛ
5 sic ad litigãdũ vt statim dicam.j.post Bar.† Tertio interpella tio negotiorum gestoris.Not.istũ tertiũ casum q negotiorũ ge stor meus q sine mãdato negotia mea administrat põt interpel lare debitorem meũ:ꝛ eum in mora cõstituere ꝛ perpetuare obli gationẽ:vt de interitu speciei teneatur:per.l.si quis solutiõi.§.fi. ff.de vsur.qd intelligit Bart.esse verum duobus cõcurrentibus Primo qñ interpellat qd soluat dño cuius negotia gerit:nõ vt soluatur sibi qꝛ nõ hꝫ mãdatũ ꝛ sic sibi solui nõ põt vt iuribus, allegatis p Bart.scdo qd debitor ꝛ creditor sint eiusdẽ fori, ita qd debitor teneatur ire ad domũ creditoris: al's secꝰ per nota. in.l.item illa.in prin.ff.de cõsti.pec.ꝛ cum Bar.tenent.alij,exce-pto Cuma.qui tenet opinionẽ Richar.mal.relatum per Bart. ꝛ nõ bene.ꝛ doctrina Bart. videtur esse satis equa ꝛ rationabi-lis.Tu aduerte q gl.allegat p se tex.ineuitabilẽ in.d.l.si qs so-lutioni.§.fi.vbi negotiorum gestor interpellando constituit de-bitorem in mora:ꝛ perpetuat obligationẽ cõtra eum.ꝛ text. ibi tollit obiectionẽ que posset fieri in oppositũ q per liberã perso-nã carentẽ mandato non potest alteri queri obligatio.Respon de qd per interpellationem negotiorũ gestoris: non acquiritur aliqua obligatio de nouo creditori:qꝛ antea sibi debebatur: sed bene additur qualitas qꝛ interpellatio perpetuat obligationeꝫ iam cõpetẽtem: sicut qui furtũ mihi facientẽ deprehẽdit nego-tium meũ gerens.adde qualitatem: quia fecit mihi competere actionem furti:cum ista qualitate manifesti:ꝛ sic addit qualita-tẽ facto, ex qua qualitate maior pena imponitur: nõ aũt actio nem de nouo querit.ꝛ sic ibi est egregius text. q licet per liberã personã carentẽ mãdato non possit alteri acquiri obligatio:nec actio de nouo:tamẽ obligationi iam acquisite bene potest addi qualitas.Et istã etiam rationẽ assignat text.in. l.prohibere. in prin.ff.quod vi aut clam.vbi similiter dicit tex.nec quẽ moueat qd per liberã personã nobis actio queri nõ soleat: qꝛ omnino il lud interdictum cõpetebat ex capite quod clam. vnde additur qualitas ex capite quod vi.sicut etiaam dicit Bartol.met.in.l.si pro me.j.de solu.ꝛ ista est melior ratio ad illum tex.q̃ illa quam assignat Bartol.hic: quod ibi intimatio fiebat ei a quo solum requirebatur abstinẽtia. Facilius enim est induere qualitatem quam substantiam; vt dicit gloss. notabilis in. l. talis scriptu-ra.in gl.fi.circa fi.ff.de leg.j. Item facilius est ius quesitũ cõser-uare adiecta illa qualitate q̃ de nouo pducere.l.per pcuratorẽ ff.de procur.ꝛ in regula.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alien.iur.Ista est propria ꝛ fundamẽtalis ratio iurisconsulti in vtraq.l.tam.In.d.l.si quis solutioni.§.fin.quã in.d.l.phibere.in prin. ¶ Per illum tex.in.d.l.si quis solutioni.§.fi.ita inductum ꝛ declaratũ tollo quatuor solutiones doctorũ que dãtur ad illũ tex.Prima Richar.mal.relata p Bar.q loquat in negotorũ gestore, q legitime gerebat,vt est tutor curator ꝛ similes. ista so lutio nullatenus põt stare ad illũ tex.qꝛ isti ex necessitate officij possunt acquirere ꝛ stipulari pupillo vel adulto.l.quoties.ff.de admi.tut.ꝛ.l.eũ qui.§.si actori.ꝛ.§.sequẽti.ff.de cõsti.pec.glo. in §.si quis alij.insti.de inuti.stip.ꝛ in.l.stipulatio ista.§.si stipuler. ꝛ ibi Bar.in.ij.fallen.ff.eo.ꝛ sic non procedit obiectio, nec solu-tio illius tex.ꝛ sic de talibus nullatenus potest intelligi tex.ille. Similiter non valet alia solutio Petr. de bellaper. relata per Bar.q ille tex.procedit ratihabitione dñi sequuta.nã ratihabi tio trahit retro ꝛ equparatur mãdato.l.fi.in prin.C.ad mace.ꝛ.c. pe.de sen.excõ.in.vj.in reg.ratihabitionẽ.de reg.iur.in. vj. Itẽ dñs ratũ habẽs dicit facti auctor,vt est text. solẽnis.in.l.supra ter.§.Cassius.ad fi.ff.de aqua plu.arcen.ergo nõ esset ibi ratio: qꝛ solũ mutatur qualitas ꝛ nõ acquiritur obligatio noua,vt ibi dicit tex.Silr nec tertia solutio Bar.qd creditor ꝛ debitor erãt eiusdẽ fori ꝛ sic debitor tenebat accedere ad domũ creditoris, ꝛ interpellatio negotiorũ gestori ibi erat q solueret dño: nã text. ibi nõ fundat se in istis nec de istis facit mẽtionẽ, sed solũ quia nõ acquiritur bona obligatio:sed additur qualitas. Similiter etiã nõ valet quarta solutio Cum qd ille tex. loquatur in nego tiorũ gestore presentis qui vr habere mandatum,vt no.in.l.j.C. de neg.gest.Nã cũ ille text. multũ generaliter loquatur põt isto modo intelligi ẽm eum:sed certe est diuinatio ꝛ nimia restrictio ad illũ tex.nec tex.ibi fundat se in aliqua psentia,sed in sola mu-tatione qualitatis ꝛ sic cum ibi sit tex.apertus pro glo.nescirem ab ea recedere.Facit ẽt qd ad constituendũ quẽ in malafide vt teneatur ad vsuras ꝛ interesse denunciatio cuiuscũq etiã nego-tiorum gestoris sufficit.tex.est in.l.item veniunt.§.petitã.in ver. a quo.ff.de pet.here.allegatus in gl.fateor tñ q equa videt mo
6 dificatio Bar.ꝛ doc.p alias leges per eũ allegatas. ¶ † Extra gl.querit Bar.an procurator cõstitutus ad agendũ vel pcurã-dum possit cõstituere debitorẽ in mora.ꝛ tenet q si debitor cõfi teatur debitũ nolens litigare ꝛ paratꝰ soluere emittat morã per l.si domus.§.qui cõfitet.ff.de leg.j.l.si reus paratus.ff.de procu. al's si velit litigare ꝛ dñs sit alterius fori talis pcurator lite con testata cõtra debitorẽ resistentẽ constituet eum in mora. l.nemo rem suã vtiliter.§.fi.ff.eo.que mora durabit quousq duret iudi ciũ ꝛ sic ẽm Bart.sub dubio forte finita lite finiet ꝛ mora. arg. l. rome.§.pe.j.eo.vbi eo ipso q maluit litigare ꝛ sic agere dicitur actor morã cõmittere:ꝛ finita lite finitur talis mora:ergo eadem rõne idem erit ex parte rei. Istud vltimum reprehẽdunt Ang. Imo.ꝛ Pau.de ca.qꝛ iudicium motũ dꝫ prodesse actori, ꝛ non nocere.l.aliã.j.de noua.ꝛ.l. nõ solet.j.de reg.iur. Itẽ sequeretur q snĩa lata cõtra debitorẽ sicut in.d.§.pe. fuit lata cõtra actorẽ prodesset ipsi cõdẽnato si verũ esset q mora extingueretur lata snĩa contra eũ,contra.l.euidenter.ff.de excep.rei iudi. ꝛ q̃to ma ior esset cõtumacia minus noceret moroso, qd est absurdũ. Itẽ dicit Pau.de ca.se de hoc admirari qꝛ effectus more iam est in esse productus:vñ nõ dꝫ tolli licet iudicio sit finitũ vel instãtia sit perẽpta,vt no.in.l.cũ lite mortua.ff.iud.sol.Sed ad ista põt respõdere ẽm.d.Alex.q nõ est snĩa que prosit cõdẽnato sed desi stẽtia a lite qꝛ finito litigio finita est mora.l.titia seio. §. vsuras. ff.de lega.ij.ꝛ ista est ratio.d.l.qui rome.§.pe.vbi etiã ita declarat Bar.que ratio vr militare etiã in ista.q.Bar. ¶ Limitat Bar. si qñq pẽdẽte iudicio dñs fuisset psñs, cui posset solui:tũc dura bit mora etiã finito iudicio lꝫ nũc nõ sit psona cui solui possit iõ tũc debitor dꝫ authoritate iudicis facere cõsignationẽ ꝛ depo-sitionẽ ẽm formã.d.l.si reus paratus.ꝛ.l.acceptam.C.de vsur.

1 ☞ Res post morã pcepta durat in obligatione quo ad peti tionem acceptilationem, fideiussoris accessionẽ ꝛ nouationem.
2 Si res post moram perẽpta deducatur in stipulationem animo nouandi: non pro hoc purgatur mora precedẽs nec tolitur ef-fectus procedentis more.
3 Res perempta põtest deduci in nouationem quãdo partes scie bant rem esse peremptam post moram.
4 Quod venit ex officio iudicis non dicitur debitum, tamen be-ne quasi debitum.
5 Re perempta qualiter formetur libellus ꝛ sententia.

1 **Effectus.** † Res post morã perẽpta durat in obliga tione q̃ ad petitionẽ,acceptilationẽ,fide-iussoris acceptionẽ ꝛ nouationẽ.h.d.licet illud fideiussoris acces sione q tex.ponit Bar.ꝛ oẽs in summario omittãt ꝛ tex.ponit

quatuor vtilitates que resultãt ex ppetuatiõe obligationis p-
2 pter culpã vel morã debitoris. ¶ † No.diligẽter ex hoc tex.q si res post morã perẽpta deducat in stipulationẽ aĩo nouãdi:non per hoc purgat mora pcedẽs nec tollit effectꝰ precedẽtis more: sed id qd ex pcedẽti mora debebat in stipulatione animo nouã-di facta deductũ intelligit.ideo stiplo scda vꝫ,vt hic,ꝛ.l.si rẽ ali quã.scdo rñso.ꝛ ibi bar.j.de noua.secꝰ qñ scda stipulo ĩterponit animo nouãdi,re promissa adhuc extãte in rerũ natura:tũc pce dẽs mora ꝛ eius effectꝰ purgat:adeo q si res postea pereat sine alia mora pmissoris liberat pmissor,vt.l.scire debemꝰ.§. fi. ff.e. ꝛ.l.parui.ff.de condi.fur.glo.in.l.inter stipulantẽ.§.pe.in glo. in ver.stipularer.ff.eo.ꝛ ita no.declarat Dyn.hic, ꝛ Ang. reputat valde sin.ꝛ Pau.de ca.hic,ad fi.reputat valde subtile ꝛ sing.rõ diuersitatis inter pdictos casus est qꝛ p nouationẽ sicut p obla tionẽ mora pcedẽs purgat.l.qui decẽ.§.si cũ mihi.ꝛ.l.si quis of-ferẽti.in fi.j.de sol.sed vbi res est perẽpta oblatio fieri nõ potest vt.§.sequit.ff.eo.ergo tunc nouatio non põt operari vbi nõ põt
3 cadere oblatio.secus re extãte. ¶ † Limita istũ tex.qd res perẽ-pta põt deduci in nouationẽ,vt pcedat qñ partes sciebant rem esse perẽptã post morã,vt hic.ꝛ.l.inter stipulantẽ.§.pe.ff. e. secꝰ si partes ignorabãt.l.eũ q ita.§.fi.ff.eo.ẽm Bar.hic,vel ẽm Io. de imo.hic a debitore moroso fiebat pmissio aĩo nouãdi:ibi aũt ab alio tertio.facit qd no.in.d.l.si rẽ aliquã.j.de noua.istã solu-tionẽ Imo.refert ꝛ sequit Alex.in d.l.eũ qui ita.§.fi.ad fi. ff. eo. ¶ Glo.in ver.possit.diuidit in duas partes.In prima declarat tex.In scda opponit ꝛ duplr soluit.scda ibi:sꝫ cũ adhuc in obli gatione sit. ¶ In ea.gl.ibi,filij sunt mortui.vult gl.qd iste.§.so-lũ referat ad ver.prime prece.s.ad ver.an filiꝰ.vbi factũ filij ppe tuat obligationẽ patris.Idẽ tenet gl.hic,in ver. obligatiõis.q addit q iussu ꝛ glossella in ver.obligatio.vbi addit qd pater no mine filij tenet:sꝫ iste gl.errãt qꝛ iste tex.nõ loquit specialiter de petitione faciẽda pri ẽm ver.precedẽtẽ.sed loquit generaliter et
4 refert se ad.§.sequit.vt dicit gl.hic scda ꝛ meliꝰ. ¶ † In glo.ibi, vel dic quasi debitũ est.no.bene istã gl.que quotidie allegat qd licet illud q venit officio iudicis vt estimatio non dicat esse de-bitũ qꝛ officiũ iudicis nullã psupponit obligationẽ.l.q per col-lusionẽ ad fi.ff.de act.empt.ꝛ.l.quintus.ff.de ann.lega.tñ ptꝫ esse quasi debitum ꝛ esse quasi obligationẽ.ꝛ ad hoc istam glos. no. Ang.Imo.Pau.de ca.ꝛ do.Alex.hic.Adde Bar. qui idẽ tꝫ lꝫ hãc gl.nõ alleget in.l.fi.ad fi.j.de iureiur.ꝛ in.l.Marcellus.j. de fideius.q est vtile pro sustinendo libellũ in quo libellãs dice ret obligatũ sibi esse illũ qui officio iudicis tenet: nã vba libelli debẽt impropriari ꝛ largo modo intelligi,vt libellus sustineat. ẽm Bar.ꝛ alios in.l.sed ꝛ si possessori.§.item si iurauero.p illuꝫ tex.vbi late dixi.ff.d iureiu.Itẽ adde facere q obligatio realis nullã presupponit obligationẽ.§.j.insti.de act.verũ est proprie, tamẽ largo mõ dr obligatio ẽm gl.in.l.fi.C.de compen. quã bal. ibi in prima opp.notat p defensiõe libellorũ si agẽs actiõe reali dicat in libello aduersariũ sibi obligatũ ad restituendũ sustinet
5 libellus largo mõ loquẽdo vt ibi per eum. ¶ † Extra gl.querit Bar.qualiter re perempta format libellus ꝛ snĩa,ꝛ ponit tripli cem formã libelli,vt hic p eũ cũ multis cõcor.traditis p Alex.ꝛ vide Spe.ponẽtẽ practicã istius materie in ti.de obl.ꝛ solu.§.se quitur ver.ad vberiorẽ.ꝛ ver.qd si libellꝰ.Sed aduerte qꝛ Bar. in.l. stipulationes nõ diuidunt.in pe.q.ad fi.ff.eo.tenet qd quã-do illud qd petitur impossibile est prestari nõ debet in libello sic apparẽter dduci q ex forma petitiõis appareat impossibilitas vñ credito non debet petere in libello stichũ mortuũ qꝛ nõ vale ret petitio cõtinens apparenter impossibile. sed istud videt cõ-fundi per istum tex.in ver.vt adhuc homo peti possit.ꝛ p tex.in l.pe.ꝛ ibi Bar.ff.de cõdi.ob cau.eo qꝛ talis petitio fingit possi-bilis odio morosi.qꝛ species perẽpta adhuc fingit venire,vt hic ꝛ.l.nemo rem suam.in.l.j.§.fi.ff.e. 92

Si ita stipuler. Ex stipulatiõe negati-ua facti personalis po-test heres de quo est facta mẽtio agere.h.d.Et si di-catur q famosa ꝛ indubitabilis videatur ista lex.nã ex quo expresse sum stipulatus mihi ꝛ heredi meo,nõ est dubiũ quod actio debet dari heredi postq̃ de eo est facta expressa mẽ tio etiam quãdo factum est personale.l.apud iulianum.ff.si qs alicui de lega.j.gl.ponit duas rõnes dubitandi.al's est in.l.ideꝫ iulianus.Pria est bona,qꝛ h impedimẽtũ fuit reiteratũ qꝛ ego stipulator fui ĩpeditꝰ ꝛ ẽt heres meꝰ postea fuit ĩpeditꝰ:vñ vi-debat q heres ppter impedimẽtũ sibi factũ agere nõ posset.cõ trariũ dicit in tex.ꝛ sic pondera glo. istã velle qd ista stipulatio toties cõmittat quoties cõtrafactũ fuerit cõtra principalẽ aut contra heredes:ꝛ istud potest bene cõprobari qꝛ ista stipulatio negatiua ꝛ indefinita habet tractum successiuum cũ mentione heredis: ideo non refertur ad vnum impedimẽtum,sed ad plu ra,vt est tex.not.in.l.si sic stipulatus.in.ij.j.eo.ꝛ glo.no.in.l. hoc

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

genus. ff. de condi. ⁊ demõ. quã Bar. ibi multũ not. ⁊ notabili⁹ Pau. de ca. ¶ Secũda ratio dubitãdi ponit in gl. ꝙ promissio videbatur tantũ cõtinere factũ meũ. s. qđ ego colligens impediar: sed istud videtur esse cõtra istũ tex. ideo tene precedẽ. rationem dubitãdi. ¶ Subdit gl. idẽ esse si nõ fuisset facta mẽtio heredis q2 in dubio quis intelligitur velle cauere etiã heredi etiã quo ad actionẽ querendã dato qđ de herede non sit facta mentio. l. si pactũ. ff. de prob. Istã gl. sequitur Bart. in. d. l. si sic. in. ij. j. eo. alia ratione: q2 si heres nõ cõtineretur stipulatio ista posset reddi inutilis, si stipulator decederet ante collectã vindemiam. Idem tȝ do. Alex. ⁊ dicit ab omnibus approbari. Sed ista ratio Bar. est falsa, ⁊ cõfundit p tex. in. l. apud Julianũ. al's est in l. idẽ iulian⁹. §. si qs alicui. ff. de le. j. vbi facultas cõcessa alicui ꝙ possit lapidẽ cedere, nõ trãsit ad eius heredẽ nisi de eo sit facta expressa mẽtio: ⁊ tñ stipulatio posset reddi inutilis si stipulator decederet anteꝗ̃ lapidẽ cederet, ẜm Cu. ⁊ Paul. de ca. hic: ideo Alexan. non bene dicit quod Bar. ab omnibus approbetur de quo dic vt plenius habetur in. d. l. si sic. la. ij. j. eo. per Cy. ⁊ alios in. l. veteris. C. de contrahen. ⁊ commit. stip.

1 ☞ Quando verba executiua referuntur ad stipulatorẽ eius est electio.
2 Quando verba sunt dubia in vltimis volũtatibus electio est legatarij. in contractibus vero debitoris.

SI sic stipulatus fuero.

1 ¶ † Qñ verba executiua referunt ad stipulatorẽ ei⁹ est electio. h. d. Idẽ in vltimis volũtatibus, † sed qñ
2 verba sunt dubia tũc differẽtia est inter ɔ̃ctus ⁊ vltimas voluntates: q2 in vltimis volũtatib⁹ in dubio electio est legatarij ⁊ sic creditoris: sed in ɔ̃ctib⁹ electio est debitoris. l. plerũqȝ. in fi. ff. de iure do. secũdũ quod declarat gl. magistra. in. l. Lucio. de leg. ij.

1 ☞ Incertitudo vitiat stipulationem nisi ex probabilibus cõiecturis declaretur.
2 In contractibus qui verbis celebrantur quod tacite agitur ab vtraqȝ parte habetur pro expresso in stipulatione.
3 Stipulatio generis nõ expressa qualitate nec quãtitate nec ab vtraqȝ parte tacite intellecta adeo est nulla quod nec in aliqua modica parte valeat.
4 De iure canonico potest agi ex omni promissione incerta vt arbitrio boni viri certificetur.
5 Dictio triticum quot modis capiatur.
6 Stipulatio sequens non expressa quantitate intelligitur in dubio de illa quantitate in qua precesserat contractus. ⁊ nu. 7.
8 An ⁊ quando presumantur plures ⁊ diuerse quantitates.
9 Quando due stipulationes eiusdem quantitatis sunt ambe facte ex causa mutui intelliguntur de diuersis summis.
10 Bina confessio extraiudicialis de receptione decẽ ex causa mutui, facta sine stipulatione intelligitur de eisdem decem.
11 Due confessiones extraiudiciales, ⁊ sic geminate an producãt obligationem ⁊ actionem.

TRiticum.

1 † Incertitudo vitiat stipulationẽ nisi ex probabilibus cõiecturis declaret. h. d. ẜm Bar. ⁊ alios vel sic: stipulatio incerta rõne qualitatis vel quãtitatis valet si certificari põt ex relatione cõtract⁹ precedẽtis vel aliter: alias secus.
2 h. d. ⁊ est valde no. l. ⁊ habet vtilem materiam. ¶ † Not. j. ex hoc tex. ꝙ in stipulatione ⁊ sic in contractibus qui verbis celebrant in qbus requiritur verborũ expressio, illud qđ tacite agitur ab vtraqȝ parte habet ꝓ expresso in ipsa stipulatione: ⁊ ad hoc sepe allegatur ista lex. Intellige si potest apparere vel probari ita fuisse tacite actum ab vtraqȝ parte vel ex prefationibus q̃ precesserunt anteꝗ̃ veniret ad conclusionẽ cõtractus. l. ita stipulatus. ver. ꝙ si ab initio. ⁊ l. titia. §. itẽ respõdit plerũqȝ. j. eo. vel ex cõtractu puta mutui q antecessit, vel ex alijs legitimis cõiecturis de qbus per gl. in. l. semp in stipulationib⁹. j. de reg. iur. Secundo intellige istũ tex. pcedere qñ omittit qualitas vel quãtitas, vt hic. vel aliquid substãtiale, puta res vel locus, ⁊ agebat tacite ab vtraqȝ parte. ẜm Bar. in. l. cũ quid. in. ij. col. ff. si cer. pe. quãuis Alex. in hoc vltimo inaduertẽter loquat. Sec⁹. si omitteretur illud qđ est magis formale ⁊ sic si omitteretur interrogatio ⁊ respõsio vel alterũ eorũ q̃ sunt de forma stipulationis: tũc vitiaretur stipulatio, ⁊ haberet pro omissa. l. quicquid astringẽ
3 de. j. eo. ⁊ l. j. in prin. ff. eo. ¶ † Scđo no. ex fi. tex. qđ stipulatio generis nõ expressa qualitate nec quãtitate nec ab vtraqȝ parte tacite intellecta, adeo est nulla ꝙ nec in aliqua modica parte valet Et sic si ꝓmitto triticũ simpl'r, nulla orit obligatio ex quo nõ apparet de certo genere tritici nec de certa quãtitate. vnde dando quid modicum imo quid minimum essem liberatus: quẽadmodũ nõ valet legatũ animalis in genere: q2 dãdo muscã, liberaretur ẜm gl. ⁊ doc. in. l. legato generaliter. de legatis. j. ⁊ sic stipulatio consistẽtiũ pondere numero vel mẽsura, si non apparet de certo pondere certo numero vel mensura non valet, vt hic, ⁊
4 l. ita stipulatus. in prin. j. eo. ¶ † Limita istũ tex. ⁊ similes pcedere de iure ciuili, sed de equitate canonica põt agi de omni ꝓmissiõe incerta vt arbitrio boni viri certificet ⁊ isto mõ ꝓmissor adimpleat ꝓmissa incerta: ⁊ sic ista lex ⁊ similes non seruarẽtur in foro canonico seu ecclesiastico. Dictũ fuit famosum ⁊ singula. Archi. in. c. sunt nõnulli. j. q. j. quod dictũ refert ⁊ sequitur. d. Ant. in. c. ex pte. de censi. vbi dicit hoc esse not. verbũ ⁊ ppetuo mẽti tenendũ refert ⁊ simpliciter sequit do. Alex. in. d. l. ita stipulatus. col. iij. j. eo. vbi dicit hoc dictum esse legistis incognitum ⁊ plus nõ dicit. Adde qđ ipsemet do. Alex. in. l. j. xiij. col. ff. solma. dicit ꝙ apud legistas nõ meminit istud dictũ Archi. relatũ ab aliquo preterꝗ̃ a Bal. in. l. qui mutuã. §. salariũ. ff. mand. qui solum dicit, vide Archi. in. d. c. sunt nonnulli. ⁊ subdit. d. Alex. ꝙ licet rationibus istud dictũ non probetur tamen est tenẽdũ mẽti in practica ꝓpter eorũ authoritates. ⁊ plus nõ dicit. Adde etiã Abb. in. c. j. de decimis. vbi per illũ tex. ⁊. c. quãto. de censib⁹. tenet ꝙ si ꝓmisi tibi dare frumentũ simpliciter, de equitate canonica talis ꝓmissio valet ⁊ tenet ⁊ solutio est facienda arbitrio boni viri, habito respectu ad causam ꝓmissionis ⁊ qualitates psonarũ ⁊ tẽporũ. ⁊ hoc dicit singulariter voluisse Aret. in. d. c. sunt nonnulli ⁊ reputat semper tenẽdũ menti, sequit etiã ⁊ notabiliter idẽ Abb. in. d. c. ex parte. vbi dicit qđ istud dictũ Arch. est no. ⁊ equũ ⁊ semper mẽti cõmendãdũ. idem etiã tenet Jo. de ana. extollens hoc dictũ in. c. cũ iuramẽto. in. j. col. de homi. Illud dictũ Archi. etiã refert ⁊ sequit Bal. in. l. qui mutuã.
5 §. salariũ. in lectu. antiqua. ff. mãd. ¶ † Glo. ij. in ver. triticũ enumerat quinqȝ vocabula q̃ vident idem significare ⁊ vnũ significat plus quã aliud ⁊ in duob⁹ gl. inuerecũde vtitur vulgari seu vernacula lingua blada, ⁊ vult ꝙ dictio triticũ capiat trib⁹ modis. Primo vt sit nomẽ generale comprehendens omne id qđ in area teritur. Secũdo per excellentiam appelletur frumentũ. Tertio modo meleca: ⁊ dum gloss. in vulgari dicit blada, dicũt Bar. ⁊ omnes qđ de blado non habemus legẽ aliquã sed bene facit mẽtionẽ glo. hic, ⁊ in. l. nõ debere. j. ad municip. Tu allega tex. in. c. ex multiplici. in versi. de blado ⁊ vniuersis leguminib⁹. de decimis. ⁊ dicit Bart. se semel habuisse de facto: statutũ dicebat ꝙ nõ liceat extrahere bladum extra territorium sub tãta pena, an extrahẽs semẽ lini incidat in penã statuti, ⁊ sic an semẽ lini esset bladũ. determinat ꝙ sic: q2 area terit: ergo dicit bladum per hanc gl. Cum Bar. transit simpliciter Pau. hic, idẽ Jo. de imo. nisi cõis vsus loquẽdi aliter se haberet ẜm eũ arg. l. cum de lanionis. §. asinã. ff. de fun. instru. ⁊ l. librorũ. §. ꝙ tñ Cassi⁹. de lega. iij. do. Pe. de bexu. hic tenet cõtra Bar. q2 ẜm communem vsum loquendi semen lini non appellatur bladũ: ergo de eo nõ intelligitur statutum penale: presertim attenta mẽti statuti que fuit prouidere vt prouincia abũdaret victualibus vsitatis: sed semine lini non vtimur ad vescendũ subdit tñ quod in indicando non recederet a Bar. Tu adde ꝙ contra Bar. videtur fortiter facere tex. in. d. c. ex multiplici in ver. de blado ⁊ vniuersis leguminibus. de deci. vbi appellatione bladi nõ veniunt legumina: ergo multominus semẽ lini. Nec Bart. bene ponderauit istã glo. q2 ista gl. bene dicit qđ triticũ qđ dicit a terendo est nomen gñale ad omne illud qđ in area teritur, sed non dicit hic de blado ꝙ bladum dicatur a terẽdo quia nihil ineptius ꝙ bladũ sit nomẽ generale sicut triticũ: sed bene exponit triticũ. i. seges vel bladũ: ⁊ postea dicit qđ triticũ põt tripliciter capi, vt. ff. declaraui tamẽ. d. Abb. in. d. c. ex multiplici. in. ij. not. tenet cũ istã decisione Bar. ꝙ appellatione bladi veniat omne illud quod in terra seu agro teritur ⁊ sic veniant non solum legumina, sed etiam semẽ lini ⁊ credit ꝙ propter vsum loquendi sit in illo text. facta specialis mentio de leguminibus. ita respõdet ad illud text. appellatiõe vero frumẽti venit omne qđ hȝ aristã. l. frugẽ. §. frumẽtum. ⁊ ibi gl. j. de verb. sig. de quo quid veniat appellatione frumẽti habes gl. no. in rub. C. de cano. fru. lib. xj. ⁊ gl. in. l. nõ debere. j. ad munici. ⁊ propter cõem vsum loquẽdi intelligim⁹ de eo ꝙ est nobilius ceteris frugibus, vt hac gl. ẜm Barto. in. l. j. §. de opere. ff. de aqua plu. arcẽ. in. d. l. frugẽ. j. de ver. sig. ⁊ do. Abb. in d. c. ex multiplici. Et an accusans aliquẽ de furto frumenti si pbet de furto ordei debet succumbere habes per Ang. Jmo. ⁊ latius. d. Alex. hic, per Jo. de pla. in. l. modios. vbi est bonus tex. C. de suscep. ⁊ arca. lib. x. ¶ Glo. in ver. cogitauerit. ista gl. est facta timore contrarij: q2 tex. in singulari dicit cogitauerit, sed cogitatio solius stipulãtis nihil operatur. l. inter stipulantẽ. §. j. ff. eo. ⁊ l. si repetẽti. C. de cõdi. ob cau. gl. dupliciter respõdet: sed in
6 idẽ reincidit. † No. ex ista gl. ẜm Bar. ⁊ alios quod stipulatio sequẽs facta nõ expressa quãtitate, intelligit in dubio de illa quãtitate in qua precesserat contractus pura mutuũ a stipulãte cõtractum. idẽ tenet glo. j. Et sic no. cõtractũ precedentẽ declarare sequentem

sequentẽ ⁊ vnũ ɔ̃ctum declarari per alium. Adde qđ similiter vnũ priuilegiũ declarat per aliud. ita no. Bal. in. c. auditis. col. ij. per illũ text. de prescri. Item vna scriptura suppletur per aliã. l. si quis ex argẽtarijs. §. si initiũ. vbi Bal. ⁊ alij no. ff. de eden. Itẽ vnũ statutũ interpretatur p aliud ẜm Bal. not. in. c. j. de prescri. ⁊ in. l. oẽs populi. col. xv. ff. de insti. ⁊ iur. facit. l. vtrũ vbi Bart. ⁊ alij. no. ff. de peti. here. Subdit Bar. idẽ esse in causa ꝙ nõ solũ quãtitas declarat ex precedenti declarata, sed etiã causa. vnde si promitto cẽtũ per stipulationẽ nõ expressa causa intelligitur ex cã mutui vel alterius cõtractus qui precessit arg. hui⁹ legis ⁊ gl. ⁊ qđ no. glo. in. l. si quis ad exhibẽdũ. ff. de excep. rei iudi. ⁊ ita limitatur. l. ij. §. circa. ff. de do. excep. vbi stipulatio sine causa effectualiter nõ valet limitat nisi causa suppleat ex aliquo ɔ̃ctu antecedẽti in dubio enim dȝ fieri interpretatio vt actus valeat l. quoties in stipulationib⁹. ff. eo. Adde qđ singulariter tȝ Joã. an. in addi. Spec. in tit. de depo. super rub. vbi tenet qđ promissio nuda sine causa que reperit scripta in libro mercatoris supplet a cã potest que põt colligi ex scripturis antecedẽtib⁹. d. §. si initium refert ⁊ simpliciter sequitur Are. hic, vide tamẽ tex. qui fortiter obst. in oppositum in. l. scire debemus. §. fi. in ver. si vero
7 hominem. ff. eo dic vt hic per do. Alex. ¶ † Juxta istam gloss. queritur post Bar. de vlt. q. Pone debitor accepit mutuo decẽ de quo mutuo apparet per publicum instrumẽtum, postea ad instantiã creditoris cõfessus est se debere sibi decẽ ex causa mutui que decẽ sibi p stipulationẽ ex causa mutui ꝓmisit restituere. queritur an intelligatur de eisdem decem, vt sit tota vna summa an de. xx. istã q̃stionẽ cũ euenisset de facto disputauit Mar. de fano ⁊ ei⁹ disputationẽ formal'r refert ⁊ sequit Albe. de ros. fidelis cõseruator antiquitatis in. l. qnquaginta. alias estgngenta. ff. de ꝓba. vbi refert Mar. de fano aliter determinasse quam eũ referat ⁊ male. d. Alex. in consi. iiij. j. volu. incip. circa primum
8 quesitum in. iij. col. post Fulgo. in. d. l. quinquaginta † Pũctus ergo est videre in isto ⁊ in similib⁹ casib⁹, an ⁊ qñ presumant plures ⁊ diuerse quãtitates, ita vt pluries debeant: an vna ⁊ eadem summa pluries repetita. ¶ Ex dictis Bart. habes tres principales ɔclusiones. ¶ Prima ꝙ si p̃cedat debitũ certe quãtitatis ⁊ cause q2 mutuaui tibi decẽ deinde repit stipulatio eiusdẽ quãtitatis ⁊ cause q2 p stipulationẽ ꝓmisisti mihi decẽ ex cã mutui ⁊ tũc siue incõtinẽti siue ex interuallo cẽset vna ⁊ eadẽ quãtitas ⁊ eadẽ causa vt semel tantũ decẽ debeant, p. l. si diuortio. ff. eo. ⁊ l. ij. in princ. ff. de do. preleg. que leges ẜm Cuma. non faciunt q2 ibi illa causa dotis nõ erat duplicabilis, hic sic tñ ẜm eum equa est sñia Bar. ⁊ menti tenenda. Vltra eũ tu ostẽde fortius ꝙ illa iura Bar. nõ faciũt. Primo per tex. no. in. l. lucius. el. ij. §. impuberẽ. ff. de le. ij. vbi qđ est fortius qñ testator disposuit quod legata duplicarentur: tamen nõ duplicabit legatũ dotis, ⁊ vide ibi p Bar. ⁊ alios. adde idẽ. l. titia cũ testamẽto. §. qui inuita. ff. de leg. ij. ¶ Ampliat Bar. ad finẽ vt istud procedat siue quãtitas sequẽs sit maior siue minor. per. d. l. si diuortio. ⁊ l. Semproni⁹. ff. de leg. ij. ⁊ l. cũ cẽtũ. ff. de adi. leg. Vnde si mutuaui tibi cẽtũ ⁊ postea per stipulationẽ promisisti quinquagint, a intelliguntur quinquaginta de illis centũ ⁊ sic de parte illorũ cẽtũ. iste est pulcher ⁊ subtilis passus quẽ intendo vltra omnes plene excutere. cũ Bar. trãseũt Jmo. Cu. ⁊ do. Alex. hic, sed dicit do. Alex. qđ iura ta al legata per Bar. nõ probãt. Nã. d. l. si diuortio. loquit qñ in stipulatione fuit expressa cã antiqua. s. dotis. Jn. d. l. sempronius. fuit vnicus actus testãdi: licet de testamẽto fuerint facta duo exemplaria, vt ibi dicit tex. sed in casu nostro fuerũt actus diuersi ⁊ diuerso tpe facti: nec etiã probat in. d. l. cũ centũ: q2 ille tex. loquitur qñ clare cõstabat de mẽte, vt ibi tex. imo ẜm intellectum Jac. de are. ⁊ Bar. ille tex. faceret in contrarium vt statim referã. sed licet tex. alleg. per Bart⁹ non probẽt tñ dicit Alex. ꝙ pro Bar. meli⁹ facit q2 alias stipulatio esset sine causa: ⁊ sic redderetur inutilis: vnde dȝ intelligi facta ex causa mutui precedẽtis vt valeat, vt hac gl. vbi dixi. Sed tu aduerte istud fundamẽtum, d. Alex. mihi nõ placet: q2 imo Bar. loquitur qñ sequẽs stipulatio de qnquaginta erat etiã ex cã mutui ⁊ nõ sine causa si bene aduertis: q2 Bart. limitat primũ dictum vbi in stipulatione erat expressa causa mutui: ⁊ isto modo vides quod faciat ꝓ Bar. Item cõtra Bar. fortius facit quod imo propter diuersitatẽ summarum vel quantitatum presumitur diuersitas obligationũ: ita tenẽt Bal. Ang. Jmo. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. scire. debemus. in prin. Bar. met post Jaco. de are. in. d. l. cum centũ. in prin. do. Alex. in preal. consi. iiij. in. iij. col. facit. l. si is qui ducenta. in princ. ff. de rebus dub. Similiter propter diuersitatẽ scripturarum siue instrumentorũ presumitur diuersitas obligationum ⁊ ambe quãtitates debentur. ita not. Nico. de neapo. in. l. ne casu. C. de discusso. lib. x. per illum tex. ẜm scđam lectu. gl. vbi dicit esse expressum. idẽ tenet Spec. in tit. de instru. edi. §. postꝗ̃ in ver. sed nunquid casu perdito instrumẽto. ⁊ in ver. pone ergo mutuasti. ⁊ in ver. vbi autẽ instrumẽtum. idẽ tenet Bar. in. l. stipulatio ista. §. eũ qui ita. ff. eo. idẽ tenet. d. Alex. hic, in pe. co. licet iste nõ alleget ⁊ in preallẽ. cõs. iiij. in. ij. colũ. idẽ notabiliter tenet Ang. ⁊ Jmo. in. l. plane. in. j. §. si eadẽ. ad fi. ff. de leg. j. vbi signãter tenẽt qđ qñ vna quãtitas in pluribus scripturis reperitur quarũ quelibet stat de per se ⁊ vna nõ dependet ab altera. non erit vna summa imo plures ⁊ diuerse summe, vt ibi notabiliter ⁊ plenius per eos. facit tex. in. d. l. quinquaginta. vbi gl. ⁊ Flora. Itẽ facit q2 quot sunt instrumenta tot vidẽtur esse debita contracta. d. l. scire debemus. in prin. ⁊ l. cũ plures. ff. de euict. Similiter ⁊ tertio ex diuersitate psonarũ puta qđ est forti⁹ mariti ⁊ vxoris eadẽ summa de centũ videt duplicari nisi fuerit dictum in promissione eadẽ pecunia ⁊ si apparet qđ tunc partes senserant de eadem pecunia. ita tenet Bar. in. l. stichũ. §. fin. j. de nouatio. Et per hoc dicit Cu. hic, se alias dixisse de facto ꝙ cũ instrumẽtũ solutionis facte cãtaret in psona mei ⁊ Titij fratris mei: ⁊ aliud instrumentum de debito eiusdẽ quãtitatis contracto ꝙ est fortius eodẽ die ⁊ loco cantaret tm̃ in psonã mei ꝙ de diuerso debito sunt intelligẽda ista instrumẽta ꝓpter diuersitatẽ personarũ qđ multũ signa. Similiter ⁊ quarto ex diuersitate temporũ inducit multiplicatio obligationũ qñ reperiũtur duo instrumẽta cõfecta diuersis tpibus tũc ꝓbãt duo esse debita separata. ita no. Bal. in. d. l. ne casu p illũ tex. quẽ tex. ad hoc reputat sing. Bal. in. l. seruo alieno. §. si quis a primo. ff. de lega. j. idẽ tenẽt Bal. ⁊ Jmo. in. d. l. semproni⁹. in. ij. no. ff. de le. ij. ⁊ d. Alex. in. d. cõsi. iiij. in. ij. col. cũ ergo in casu Bar. sit diuersitas q̃titatũ
9 ⁊ tẽporũ teneo ex predictis ɔ eũ. ¶ † Scđa cõclusio Bar. est ꝙ qñ due stipulationes eiusdẽ quãtitatis sunt ambe facte ex causa mutui. intelligũtur de diuersis summis, per. d. l. qnquaginta. cũ gl. ⁊ q2 al's scđa stipulatio de eodẽ redderet inutilis ⁊ inualida. l. qui bis idẽ. ff. eo. Sed in dubio debet fieri interpretatio vt ambe stipulationes valeant per. l. quoties in stipulatione. ff. e. ⁊ ista est bona ratio. idẽ tenet Bar. in. l. plane. in. §. j. per glo. ibi. ⁊ ibi Ang. ⁊ Jmo. de lega. j Pau. de cast. in. d. l. scire debemus. in prin. ⁊ d. Alex. in. d. l. qui bis idem. ad fi. ⁊ in consi. pluries preallega. ¶ Limitat Bar. nisi esset adiectũ ꝙ oĩs alia promissio cõputetur in istã ita etiã tȝ Ang. in. d. l. plane. in. j. §. si eadẽ. in fi. ⁊ ibi Jmo. ⁊ al§. ⁊ ibi dicit Ang. qđ vt euites istas amaritudines facias semp apponi istã clausulam. Adde idem esse qñ dictum fuisset cõputato in hoc omni alio instrumẽto q2 ex hoc videret esse facta nouatio precedẽtium ar. l. paulo callimacho. §. j. ff. de leg. iij. ita tenet Bar. in. l. ij. j. de noua. ange. i. l. fi. C. eo. idẽ Ang. in. l. qui vsumfruc. ff. eo. d. Alex. in cõs. ij. quarti vo. qđ incipit ex
10 narratis in themate col. iij. ad fi. ¶ † Tertia ⁊ vltima conclusio Bart. est ꝙ bina confessio extraiudicialis de receptione decem ex cã mutui facta sine stipl'one intelligit de eisdẽ q2 cõfessio extraiudicialis nõ est noua dispositio sed ꝓbatio. l. publia. §. fi. ff. depo. vñ est idem acsi de eodẽ debito haberet plures probationes. d. l. semproni⁹. de leg. ij. nã ꝙ tibi debeã decẽ põt ꝓbari per plures cõfessiones ⁊ oẽs valẽt. secus si essent due cõfessiones facte in iudicio q2 ille disponunt ⁊ actionẽ producũt q2 confessus in iudicio habetur pro cõdẽnato ⁊ orit actio in factum sicut ex sententia. l. vnica. C. de confes. vnde tunc scđa cõfessio iudicialis intelligeret de diuerso debito ⁊ de diuisa summa ad hoc vt valeat ⁊ teneat alias esset superflua ⁊ nihil operaret. ⁊ cum Bart. tenet. d. Alex. qui conat defendere Bar. vt per eũ. Istã differẽtiam inter cõfessionẽ iudicialẽ ⁊ extraiudicialem reprobãt Ange. Jmo. ⁊ Cuma. q2 etiam cõfessio q̃ fit in iudicio principaliter tendit ad probandũ ⁊ attendi debet qđ principaliter agitur. l. si quis causam. in prin. ff. si cer. pet. Item quia etiam ex confessione mutui extraiudicialis post bienniũ orit obligatio ex literis insti. de lite. obli. ⁊ no. in. l. si ex cautione. C. de non nume. pecu. declarando vt hic plenius per domi. Alexand. sed ista sunt leuia. ¶ Tu aduerte forti⁹ inquãtũ Bar. vult, ꝙ qñ sunt due cõfessiones extraiudiciales ⁊ sic geminate ꝙ nõ producãt obligationem ⁊ actionẽ, sed solũ probent. Nam contrariũ sub dubio tamen forte tenet idem Bart. in. l. cum simus. in fi. per gloss. ibi. C. de agri ⁊ censi. lib. xj. vbi tenet ꝙ licet cõfessio facta nõ in figura iudicij non preiudicet tamẽ si bis emaneret ⁊ sic esset geminata ita preiudicaret sicut ea que est facta in figura iudicij per gl. ibi ⁊ simpliciter sequitur do. Abb. in. c. si cautio. ad finem de fide instru. Jo. de ana. in consi. lv. quod inci. q2 dubia. Et in specie qđ confessio extraiudicialis geminata cum equiparetur cõfessioni facte in iudicio, vt ibi vult Bart. quod ita producat obligationem ⁊ actionem sicut confessio iudicialis: tenet Lu. in. l. sed. ⁊ si possessori. §. itẽ si iurauero. ff. de iureiur. ⁊ in. l. nuda ratio colum. j. ff. de dona. ⁊ in consi. ccix. inci. in casu proposite consultatiõis breuiter dicendum dictum Franci. in. iij. col. Item tenet Pau. de castro in dicta. l. publia. §. fina, ff. deposi. ¶ Glossa fin. in versi cu. videtur. notatur ad hoc qđ traditio facta ex causa postea

declaranda si postea declarantur non operatur translationē dominij qꝛ talis traditio est nuda causa, ergo non potest operari translationē dominij.l.nunq̄ nuda.ff.de acquir.rerum do. Secus quādo est expressa causa habilis futura:licet causa nō sit secuta.tūc bene transfertur dominium.licet causa nō secuta repetatur.l.j.ꝫ.de vsucap.pro dot.ꝛ.l.dotis fructus.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝫ.de iur.dot.ſm Bar.ꝛ communiter alios hic:ꝛ ita remanet expedita vtiliter ista lex.

1 ☞ Si testator reliquit centum ecclesie ꝛ nō declarat de qua, intelligitur de parochiali.

2 Non valet stipulatio edificij fabricandi quando non interest stipulatoris ibi fieri, quia ad eum non pertinet non valet. 95-

Qui insulam. Stipulatio facti coherentis solo nō valet nisi locus exprimatur, ꝛ intersit stipulātis.h.d. Adde tertium qd debet exprimi certa forma ꝛ sic qualitas ꝛ quātitas operis.l.ita stipulatus.in prin.j.eo.iūcta.l.si domus.in pn. de leg.j.dixi in.l.si insulā.ꝫ.eo. Tamen in vltima voluntate si testator apponat locum equiuocū, intelligitur de loco in quo domicilium habet.tex.est singularis in.l.que cōditio.§.fi.ꝫ.de condi.ꝛ demon.ſm Cum.ꝛ do. Alex.hic, ꝛ per illū text. decidit ibi
1 Bar.post antiquos per eū relatos, † qd si testator reliquit cētū ecclesie, ꝛ non declaret de qua intelligitur de parochiali. idē tꝫ Ang.in.§.si vero ppetuā in aut.de nō alie.aut pmu.reb.ecc. Sali.in.l.j.col.iij.in fi.C.de sac.sanc.eccl. Abb.in.c.indicāte. de test. Pe.de anc.ꝛ Jo.de imo.in.c.relatū.ij.ad fi.eo.ti. Et ista est magis cōis opi.licet Jo.fab.ꝛ Ang.de are.in.§.sed ius quidem.in sti.de iure natu.gen.ꝛ ciui.velint qd de iure cōi debeat intelligi non de parochiali:sed de principali ecclesia illius ciuitatis vel diocesis per illū tex. Et si testator iussit omni die in perpetuū celebrari.xxx.missas,ꝛ nō expressit in quo loco de quo intelligit, vide Abb.in consi.ccvj.inci.quidā condidit testamentum. in.ij.
2 dubio. ¶ † Not.ex.fi.huius tex.ꝙ nō vꝫ stipulatio edificij fabricādi qn̄ nō interest stipulatoris vbi fieret qꝛ ad eū nō ptinet puta qꝛ in loco alieno:nā vt dicit gloss.inuente sunt stipulationes, vt quis stipuletur qd sua interest ꝛ sic propter propriū interesse desinit actio.l.qui aūt.§.j.ꝫ.si quis cau. Amplia istū tex.ꝙ etiā ex post facto nō reconualescit stipulatio,licet postea incipiat ad eū pertinere,vt per Bar.ꝛ alios in.l.stipulatio ista.§.alteri.ꝫ.eo. Paul.hic. Limitat istum tex.pcedere in stipulatione pura. Si autem esset conditionalis, inspiceretur an sua intersit tempore euenientis conditionis,ꝛ tunc valet.l.existimo.j.eo.

a ¶ ꝫ.causa adde ꝙ do.Bar. j.d.§.causa refert ꝛ sequitur Bal.in consil. cccv.col.iij.

b ¶ L.verum. Adde Ange. are. in tractatu malefi.

1 ☞ Occidēs speciem debitam perpetuo tenetur ac si viueret, nisi occidat ex iusta causa.

2 Si promittam aliquem non offendere sua pena intelligitur nisi causa offensionis committat.

3 Treuga nō potest rumpi ratione cause de nouo superueniētis.

4 Qui adulterauit vxorem alterius cū quo fecit pacem, non dicitur ex tali offensa rumpere pacem.

5 Si occidam bannitū qui ex forma statuti poterat occidi, nō incido in penam pacis rupte, quam promisi si eum offenderem post pacem factam.

6 Princeps recipiens aliquē sub protectione sua, non tenetur eū defendere nisi cum iniuste grauatur. 96-

7 Vasallus tenetur iuuare dn̄m etiam habentē causam iniustam.

Qui seruum. Permissio legis debitorē excusat.h.d.ſm Bar.vel sic ꝛ proprius ad tex.occidēs iuste seruū debitū liberat h.d.ꝛ hꝫ materiā valde vtilem ꝛ quotidianā. ¶ In tex.ibi in facinore.intellige in quo licite poterat eū occidere al's secus.l.ꝛ si certus sit percussor.§.fi.ꝫ.ad sena.sylla.ꝛ.l.j.ad fin.ꝫ. de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ.l.gracchus.cum glo.C.de adul.
1 ¶ † No.j.ex isto tex.limitationē ad regu.quē hꝫ qd occidēs speciem debitam,perpetuo tenetur ac si viueret.l.si seruum,in principi.ꝛ.§.sequitur.ꝛ.§.fi.ꝛ.l.si ex legati cā.ꝫ.eo. Limitat nisi occideret ex iusta causa quia tunc liberaretur.facit.l.quid ergo.§.si heres.de leg.j.ꝛ.l.eleganter.§.fin.ꝫ. de pigno.act.que iura allegat
2 gl.Bar.hic ad idem tex.in.l.fina.§.j.ꝫ.de publicanis. ¶ † Secundo per istum tex.not.Bart.in.l.quero.§.inter locatorem.ꝫ. loca.quod si promisi te non offendere sub pena:intelligitur nisi causam offensionis cōmiseris. Unde facit ſm Jmo.ꝛ Pau. ꝙ si duo inimici fecerūt adinuicem pacem ꝛ promiserunt se nō offendere sub pena si alter eorū postea cōmittat aliquam causam ppter quā offendi possit:poterit ex illa causa impune offendi. Adde facere quod signāter multum tenet Bart.in. l.aut facta.
a §.causa[a].j.de pen.vbi tenet ꝙ si facta pace te offendi,nō ex antiqua inimicitia super qua est facta pax:ꝛ sic nō retracto veterē iniuriam sed ex noua causa ꝛ noua rixa qd nō rumpo pacē ꝙ est perpetuū tenendū menti ſm do. Alex.hic ꝛ sequitur etiā Pau. hic.idem tenet Bart.in. c.j.in princi.in.ij.col.de pac. tenet.do. Ant.de but.ꝛ Jmo.in.c.cū inter.per illū text.de renuntia. Ludo.ꝛ do. Alex.in.l.semel mora.ꝫ.solu.mat.Lud.in cōsi.clxxxiij. incip.in casu proposito dicendum est pacem.qd consi.est errore duplicatum in cōsi.cclviij.do. Alex.in consi. xix.primi volu.qd incip.viso processu cause vertentis inter procuratorem, vt ibi signāter ꝛ mirabiliter ampliat qd ista decisio Bar. pcedit,etiam si noua causa superueniens non esset iusta causa defendendi qd valde not.ꝛ idem quod Barto.in.d.§.causa.tenet etiam domi. Alex.in cōsi.cxiij.iiij.volu. ꝙ incip.viso themate suprascripto ꝛ attestationib'. Et aduerte diligēter qd in dubio offensa pſumit facta ex causa de nouo superueniēte,ꝛ sic licite ꝛ nō ex antiqua ita vr̄ Bal.in.l.si prediū.ad fi.C.de edil.actio.qd reputat singu. d. Alex.hic,illā decisionē Bal.etiā sequit do. Alex.in.d.l.semel mora.ꝛ dicit qd velut aureā nunq̄ obliuiscaris, quoniā sepius in hoc cōsuluit.ꝛ ita consuluit domi. Alex. quem omnino vide in preallegato consi.cxiij.iiij.vol.col.ij. Sed qꝛ Bal. ibi clare nō dicit ego addo Ludo.ro.quia istud ad literam ponit in preallegato cōsi.clxxxiij. Et vltra eos addo bene facere qd notabiliter tenet Bar.in.l.non solum.§.sed vt probari.ꝫ.de op.no. nun.vbi signanter tenet qd in delictis in dubio censetur factum loco licito ꝛ tēpore licito.cum concor. quas ibi dedi. Item ad predictam decisionem Jmo.ꝛ Pau.de cast.hic, facit ꝙ si facta pace inter te ꝛ me sub pena de nō offendēdo si tu prior offendisti me possum postea te impune offendere nec dicor pacem rūpere,ex quo fuit prius a te rupta:ꝛ sic nō incido in penam pacis rupte: etiam si ibi esset clausula rato remanēte pacto que nihil operat in fauorem rumpentis pacē,ſm Joā.and,in addi.Spec.in tit. de treu.ꝛ pa.super rubri.ita tenent Ang.ꝛ Jmo. Pau.ꝛ Alex. hic. Bar.in.l.cū pater.§.libertis.in fi.ꝫ.de leg.ij. Bal.in.l.qui fidem.ꝫ.de transac.ꝛ in.l.cū proponas.in.ij.C.de pactis.ꝛ in.l.semel mora.ꝫ.so.ma.vbi late Ludo.ꝛ Alex.cū multis concor.ibi traditis p do. Alex.ꝛ vltra eū adde Abb.in.c.j.in.j.col.de treu. ꝛ pac.ꝛ in.c.bone.el.ij.in.iij.co.per illū text.de elec.ꝛ in.c.quēadmodū.in.iij.not.de iureiur. Ang.ꝛ Lud.in.l.fin.§.j.ꝫ. de eo per quē fac.erit. Et qd ista procedunt etiā quādo in instrumēto pacis esset adiecta clausula rato manente pacto , ꝛ qd toties cōmittatur pena quoties fuerit cōtrafactū.adde etiam Bald. Salic. ꝛ Pau.in.d.l.qui fidem.do Alex.in.d.l.semel mora.ꝛ in preal
3 legato consi.cxiij.col.iiij.ꝛ per Are.hic. ¶ † Predicta sing.limita procedere in pace: secus in treuga que nō potest rumpi ratione cause de nouo superuenientis:nec possum frāgere donec durat tempus treuge,q̄uis aduersarius frangat dictum originale Uincen.in.c.j.ad finē,de treu.ꝛ pac.quod refert ꝛ sequitur Joā.and.in addi.Spec.in tit.de treug.ꝛ pac.super rubr. vbi ēt refert idem tenere Archid.in.c.illi.xxiij.q.iij. ꝛ dicit ita seruari in hispania.idem tenent Jo.and.ꝛ do. Anto.de but.in.c.ij. de iureiu. Ang.Cu.ꝛ Pau.hic Ange.ꝛ Jmo.in.l.si ex legati cā.ꝫ. eo. Rationē diuersitatis assignat Pau.hic:qꝛ treuga fit ad tēpus quo finito poterit postea vindictā sumere:sed pax fit ppetuo ideo ex noua causa permittit offensio alias nunq̄ liceret cū pax sit perpetua.per not.in simili per gl.in.l.nisi finita.§.fi.ꝫ.de tut.ꝛ ra.distra.licet Aret.hic dicat ꝙ ista ratio nō est generalis qꝛ tempus treuge posset offerre opportunitatē vindicte , ꝛ ista bene nota ad treugas que fiunt inter duces. Dicit tū Jmol.hic qd istud dictū Uincen.magis pcedit de cōsuetudine q̄ de iure: qꝛ de iure aliud esset per.d.l.cū pponas.in.ij.C. de pac.ꝛ ita ēt tenet Alex.hic,ꝛ in.d.l.cū proponas.ꝛ in.d.l.semel mora.col.fi. Tu adde vltra eū ꝙ prefatū dictum etiā refert ꝛ sequitur Bal. in.c.dudū.el.ij.col.xij.de elec.ꝛ in rub. de treu.ꝛ pace.in rubr.ꝛ in proemio Grego.in.ij.col.q̄uis cōtrariū teneat Abb.in.d.c.j.
4 de treug.ꝛ pace. ¶ † Ultimo circa predicta aduerte qd ille qui adulterauit vxorē alteri' cū quo fecit pacē nō dicit ex tali offensa rumpere pacem,nec per hoc incidit in penā pacis rupte quia nō facit animo vendicandi ꝛ retractandi inimicitiā iaꝫ sopitā: sed facit causa libidinis:sed si faceret causa vēdicandi quia forte ipse passus esset similem iniuriam de qua est facta pax, tūc incideret in penā pacis fracte:ita no. Bar.in.l.verū est si meretri
b cem.[b] per illum tex.j.de fur. sequitur simplr Paul.hic. Adde Bal.in.c.j.in prin.col.penul.quib.mod.feud.amit.in feu.ꝛ late Jo.an.in reg.frustra in Mercuria. Idē vide ꝙ in fortiorib' terminus cōsuluit Alex.in ꝯsi.cxiij.ij.vol.qd inci.viso instrumēto treuge,vbi mirabiliter cōsuluit qd per raptū filie vni' qui fecit pacē que rapta fuit violenter,ꝛ traducta extra territorium:ꝛ in actū cōducendi dictā puellā interuenerunt alique percussiones vt ipsa pateret se cōduci nō per hoc videtur rupta pax nec commissa pena in instrumento pacis cōtenta,vt ibi per eū post Jo. and.in.d.reg.frustra.in Mercuria ¶ Tertio not.ex text.ibi,nec vtilis actio,nā ſm Pau.de ca.ꝛ Are.dꝫ exponi tex.vtilis.i.directa qꝛ si non liberaretur occidēs,teneret directa ꝛ nō vtili.l. mora.ꝛ.l.si seruū.in prin.ꝫ.eo.tu aūt intellige text. prout iacet sine violentia

violentia quia quādo mora vel culpa debitoris perpetuat obligatio eo qꝛ iniuste occidat speciem debitam nunq̄ perpetuatur directa actio qꝛ sublata est mortua re que erat in obligatiōe:qꝛ lex nō potuit perpetuare directā,ꝛ facere ꝙ res mortua esset in rerū natura ꝛ illud qd nihil est sit in obligatione:sed bene perpetuat vtilis actio:qꝛ odio culposi vel morosi fingitur res perēpta viuere ꝛ extare, vt dicit tex.in.l.nemo rem suam.in.§.j.ꝛ.l.si seruū.§.fi.ꝫ.eo.vnde qd nō potuit lex directo cōtra vim nature facere,fecit per indirectū fingendo in odiū culposi vel morosi rē extare:ideo dedit vtilē ꝛ istud est proprie quod vult iste tex.nō destruēdo eū.ꝛ ita etiam tenet do. Pet.de bex. hic faciunt que
5 habētur in.l.curatoris.C.de neg.gest. ¶ † Per istū tex. determinat Oldra.Lau.q.si feci pacem cum inimico meo ꝛ promisi eū nō offendere sub pena:demum fuit exbānitus ex forma statuti bannitus potest impune occidi.si eum occidi,nō incido in penā pacis rupte.ita fuit determinatum Padue:ꝛ ita tenēt Bart. ꝛ communiter alij Bar.in.l.eleganter.§.fi. per illū tex.de pig.act. Jo.and.post antiquos in regu.frustra.in Mercu.ꝛ dicit Alex. ꝙ ista est cōis opi.cū multis cōcor.hic per eū. Ratio qꝛ hic facit statuto permittēte ꝛ promissio de nō offendēdo intelligit nisi hoc faciat lege vel statuto permittente vt iuribus hic alleg. per Bar.pro ista parte bene facit qd no. Bar.in.l.ij.per illū text.C. qn̄ lice.sine iudi.se vin.vbi tenet quod statuta que permittūt ex bānitos impune occidi sunt inducta ad vindictam publicam, vnde qui promisit nō offendere sub pena ꝛ bānitū offendit non incidit in penā cū ista sit vindicta publica. Adde p ista cōi opi. bene facere qꝛ illa pax facta cū pacto de nō offendēdo sub pena intelligitur rebus sic se habētibus prout nūc se habēt ꝛ nō mutato statu in deterius.l.qd Serui'.vbi dixi ꝫ.de cōdi.ob cām. ꝛ l.cū quis.in prin.j. de sol.sed ex quo postea iste fuit bānitus res non se habēt prout erant. Item noua causa offendendi emersit scꝫ bannū ꝛ que de nouo emergunt nouo indigent auxilio. l. de etate.§.ex causa.ꝫ.de interrog.act.nouum enim factum nouum cōsiliū.l.j.in princ.ꝛ ibi glo.ꝫ.de vent.inspi. Item illa promissio de nō offendendo intelligit ex causa de pterito nō autē ex causa de futuro,vt habet in.d.l.ꝙ serui'.ꝛ in.l.si ita qs pmiserit.§.fi. j.eo. Itē nūc est alia persona q̄ erat tēpore pmissionis: qꝛ nunc est bānitus,ꝛ sic effectus hostis ciuitatis l.omissione.§.qui deficiunt.ꝫ.de cap.dimi.ꝛ sic ex forma statuti potest impune occidi ista sunt que distingūt pro cōi opi. ¶ Cōtrariū fuit determinatum Bononie illa ratiōe qꝛ iste qui fecit pacē cū pmissione de nō offendēdo sub pena,ꝛ postea fuit exbannit' habebat ex suo ꝯctu ꝛ sic ex sua pmissione securitatē ab aduersario sibi pmissam ergo debet esse firmior ꝛ efficacior q̄ pmissio occidendi quā alter habet a statuto,vt iuribus hic alleg.p Bart.ꝛ per eūdē in.l. si insulā.in.vj.oppo.prime partis.ꝫ.eo.ꝛ est glo.not.in.l.si quid bello.j.de capt. Sed Bart.truffatur de ista ratione:qꝛ in pmissione pacis de nō offendēdo intelligitur tacita cōditio nisi.l.vel statuto permittēte hoc fiat,vt hic per eum. Sed pro determinatione Bononieñ.fortius facit quia licet statutū simpliciter permittat bannitum posse occidi : tamen ista permissio statuti non videtur cōprehendere illū qui speciali ratione.i. ex obligatione pacis nō poterat eū offendere:prout optime videt pbari quasi in terminis per tex.no.in.l.si adulteriū.§.liberto.j.de adult. vbi dispositio. l.galli. generaliter permittens posse occidi adulterū nō cōprehendit libertū qui speciali ratione prohibet offendere patronum. Ad idem tex.in.l.tutor.in princi.ꝫ. de suspe.tu.vbi lex generaliter permittens ꝙ quilibet possit accusare tutorē de suspecto nō cōprehendit libertū qui specialiter prohibet accusare patronū. Sed defendēdo cōem potes rñdere ſm Aret.hic ꝙ illa iura procedūt regulariter: sed vbi agit de fauore publico ꝛ de vindicta publica,vt in casu nostro etiā ille comprehēditur qui specialiter ex pmissione hōis erat prohibit',vt est tex.no.in l.si quis graui.§.vtrum.ver.is quoq̄.ꝛ ibi Bar.ꝫ.ad sena.sylla. vbi dispositio legis gñalis que defert premium libertatis seruo qui vindicauit mortem dn̄i defuncti comprehēdit etiam illum seruū qui ex pacto cōtrahētiū erat spāliter prohibitus manumitti:qꝛ plus operat fauor public'.vt ibi dicit text.quā pactū cōtrahentiū qꝛ fauor publicus nō recipit restrinctionē de habilitate psonarū,vt ibi est tex.not. Tu rñde aliter prout respōdet Bar.in.d.§.liberto.ꝙ licet libertus reperiat patronū in adulterio,tamen remanet patronus:ꝛ hꝫ iura patronatus:ideo non permittitur a liberto occidi. Nō sic est in eo q postea fuit exbānitus qꝛ propter tale bannū efficitur noua persona cū efficiat hostis publicus ꝛ trāsfuga ciuitatis.l.amissione.§. qui deficiūt.ꝫ. de capi.dimi.ideo ex hoc ꝙ iudicat noua psona,pot.ex promissione statuti occidi ꝛ sic teneas cōem opi. ¶ Jmo fortius istud pcedit etiā si ante pacē factā iam fuisset bānitus, ꝛ sic aliquis fecit pacē cū inimico suo quia iam erat bānitus ꝛ promisit eū non offendere sub pena stante dicto statuto ꝙ bānit' possit impune occidi.adhuc eū occidēdo non incidit in penā.ita late disputādo determinat Bart.in.l.q.q inci. Lucane ciuitatis statuto cauetur.ꝛ idem Bar.in.l.ij.C.quando lice.sine iudi.se vind. ꝛ ideꝫ Bart.in.l.j.§.nō fuit aūt p illū tex. ꝛ ibi etiā Ang.ꝫ de dolo.sequuntur Jmo.ꝛ do. Alex. hic. Motus est Bar. duplici fundamento. Primo qꝛ cū ista sit vindicta publica nō potuit pactis priuatorū tolli.l.ius publicū.ꝫ.de pact. Item cū istud fuerit inductū in odiū bannitorū:ergo non potuit illi per pactū derogari.l.tā ꝛ si.cū gl.ꝫ.ad mace.sed ista fundamēta Bart.possunt de facili tolli qꝛ statutū non disponit ꝙ bānitus debeat necessario offendi:sed bene permittit ꝙ possit impune offendi:sicut licitū est occidere adulterū,nō tū est necesse,vt no.gl.in l.accusatiōis. C.ꝙ met.cau.vñ iuri pmissiuo videt posse renunciare,lꝫ nō iuri prohibitiuo prout loquunt iura alleg.p Bar. vñ pmissor sciēs eū esse exbannitū tpe quo fecit pacē cum pacto de nō offendendo sub pena tenet ad penā ciuilem applicandam parti ad quaꝫ potuit se obligare:lꝫ non teneat ad penā publicā, qꝛ nō est delictum punibile de publico ex quo statutū pmittit ſꝫ Bal.hic.et latius Bal.de quo nō meminit.ꝛ Alex.in rubri. extra de sum. tri.in.ij.col.ad fi.ꝛ seq.posuit etiā Bal.licet non clare decidat in
6 l.j.C.qn̄ lice.sine iu.se vind. ¶ † Ultimo p cōplemēto ad materiam huius legis,adde qd vult gl.no.in.c.j.de treu.ꝛ pa.ꝙ recipiēs aliquē sub ptectiōe sua nō tenet eū defendere nisi cū iniuste grauat ibidē etiā no.d. Abb.in vlti. no. ꝙ si guerra iuste moueat cōtra receptos sub ptectione non tenet recipiēs eos defendere.bñ facit qd no. Ang.in.l.si qs in graui.§.j.ver.si maritus. p illū tex.ꝫ.ad sena.sylla.vbi no.ꝙ principes vl' reges collegiati ꝛ ꝯfederati q tenētur inuicē se iuuare:non tū debēt pstare iuuamen faciendi guerrā iniustā qd valde no.facit qd vult glo.no in c.p illorū in.xv.cōtradictores.d.preb.q̄ vult ꝙ clausula q̄ q̄tidie apponit in lr̄is pape amoto quolibet ꝯdictore,intelligit de his q de facto ꝯdicunt ꝛ nō de is q de iure se opponunt. Itē iurās nō prebere cōsiliū,auxiliū,vel fauorē,cōtra aliquem intelligitur de auxilio iniusto:sec' de iusto.c.intimauit.ꝛ ibi no. Abb.post
7 Jo.an.de testi.sed caue qꝛ isto modo parū operaret † Alibi tū habes casum valde mirabilem in quo vasallus tenet iuuare dominū etiā habētē causaꝫ iniustā tex.est mirabilis in.c.j.in princi.in ti.hic finit lex deinde ꝯsu.re.inc.in vsi. feu.ꝛ sic vasalli tenētur iuuare dn̄m ēt habentē cām iniustā.ꝛ vide bal ibi in.ij.co.q reputat illū casū esse mirabilē ꝛ valde inuehit ꝯtra authores illius tex.tāq̄ fuerint dum pecora.tū vr̄ illum tex. restringere qñ eū iuuaret ad eius defensionē de quo etiā p bal.in. c. imperialē. §.fi.ad fin.de proh. feu.ali.per Fede.in feu.ꝛ vltra Bal.adde tu tex.in.c.ego N.in ver.in ala emptione.de iureiu.vbi est tex.ꝙ vasallus nō tenetur defendere dn̄m q iuste capit vel iuste offenditur. Nota predicta quia de eis sepe interrogaberis.

1 ☞ Stipulatio accessoria inutilis nō nouat presentem vtilē.

2 Hippocentaurum est animal imaginarium ex multis specieb' compositum non existens in rerum natura. 97-

Si ita stipulatus fuero te sisti. ¶ † Stipulatio accessoria inutilis nō nouat pcedente vtilē.h.d.secus ecōtra si stipulatio principalis esset impossibilis:tūc vitiaret etiā accessoria. Uñ si ecōtra ad casum nostrū,stipulor a te hippocētaurū,ꝛ si eū nō dederis stipulor,cētū,nō valet stipulatio accessoria de cētū:qꝛ principalis nō
2 tenet.l.si hō mortu'.ꝫ.eo. † In tex.ibi,hippocētaurū est animal imaginarū multis ex spēbus cōpositū,nō existēs in rerū natura,vt insti. de inuti.stip.in prin.cū glo.sicut logici de chimera:ꝛ sic scda stipulatio erit inualida ꝛ habet pro nō facta. Et dn̄ glo. hic dicit qd etiā si scda fuisset valida:tū hodie nō nouaret primā nisi expresse fuisset dictū p l.fi.C.de noua.male dicit ꝛ reprehendit per oēs qꝛ d.l.fi.loquit in nouatione ppria ꝛ coequeua, qñ scda est eque principalis sicut prima:sed ista lex ꝛ similes loquūtur de stipulatione penali ꝛ sic accessoria quo dicitur quasi nouatio.l.obligationū fere.§.fi.ꝫ.tit.j.in qua iura vetera non corriguntur per.d.l.fi.que nō loquitur isto casu ſm Bar.in.l.ita stipulatus.in.ix.oppo.vlti.partis.j.eo.ꝛ in.l.predia.ꝫ.de actio. emp.in quibus locis Bar.reprehendit istam glo.ꝛ similes.

1 ☞ Promittens soluere pro alio nō vr̄ esse fideiussor,sed solū tenetur illo existente non soluendo:secus si promittat dare.

2 Si fideiussor promisit indemnitatem etiam si renūciauerit beneficio de fideiussoribus non tamen poterit conueniri ante principalem excussum.

3 Propter absentiam principalis potest hodie fideiussor conueniri non excusso principali.

Possum. Iste.§.est difficilis in tex.est sing.casus ſm Bal. Jmo.ꝛ Pau.de ca.hic.nō summat propter varietatē lecturarū. ¶ Pro intelligentia huius tex.opponit fortiter ꝯ tex.ſꝫ gl.iij.nā d iure isto fideiussor pōt eū pri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cipaliter cõueniri ante principalẽ excussuz, dato qđ principalis sit soluẽdo. l. iure nostro. ⁊. l. non recte. C. de fideius. cuius cõtrarium de directo decidit in hoc tex. ibi, nihil ex hac stipulatiõe cõseq possumus si principalis sit locuples. Breuiter cõtrariũ loquit in fideiussore, sed in isto textu iste qui sic promittit, non est fideiussor, quare aũt nõ sit fideiussor: hoc opus hic labor est: in hoc cõsistit difficultas ⁊ ppter hoc iste. §. legit varijs modis. ¶ Primo mõ ƀm gl. j. ⁊ gl. ij. ꝙ hic nõ fuit fideiussor qꝛ nõ pmisit illud idẽ ad ꝙ principalis tenet sicut facit fideiussor. l. sicut reus. ʒ. de fideius. sed pmisit se facturũ ⁊ curaturũ ꝙ Titi⁹ solueret. ⁊ illo nõ soluẽte promisit soluere noĩe titij: ⁊ isto modo subauditur ad tex. verbũ curauerit. qđ nõ est in tex. ideo iste intellectus p oẽs reprobat, ⁊ dato qđ nõ diceret fideiussor ex primo capi-
1 te tñ videretur ex secũdo. ¶ † Secũdo modo legit ƀm Pet. de bellaper. ⁊ Dy. ꝙ iste. §. loquat quãdo quis promittit se soluturũ nomine Titij. quo casu nõ est fideiussor qꝛ promittit factũ: qꝛ soluere est facti. l. cõsilio. in fi. ʒ. de cura. fur. gl. in rubr. ff. de sol. ⁊ in stipulationibus facti succedit obligatio ad interesse. l. stipulationes non diuiduntur. vel. Celsus. ʒ. eo. interesse autem stipulatoris est eatenus quatenus titius non est soluendo, vt si promittis te daturũ pro titio tũc es fideiussor titij: qꝛ pmittis illud qđ titi⁹ dʒ, vt. l. vbi aũt. §. illud ver. qui. vero a titio. ʒ. e. Et sic teneris insolidũ isto iure siue titius sit soluendo siue nõ qꝛ ista stipulatio non continet factum: sed dationem ⁊ sic translationem dñij que est pcisa: ideo indistincte statim potest agi. l. vbi autẽ. §. fin. ʒ. eod. Iste intellectus multum adaptatur verbis litere. ⁊ ei multũ applaudet, qꝛ text. dicit neqꝫ enim hoc simile est illi te da-
2 turũ: ⁊ ƀm istam intellectũ hoc dicit. † Promittẽs soluere pro alio nõ videtur esse fideiussor sed solum tenetur illo existẽte non soluẽdo: secus si promittat dare. h. d. ƀm intellectũ Pe. ⁊ Dyn. quẽ sequunt Bald. ⁊ Ange. vt dixi multum applaudet litere. Istũ intellectum reprehendit Bart. qꝛ licet soluere large sumptum sit factũ, proprie tamẽ est illius nature cuius est id qđ in obligatione continetur: vnde verbum solutorum importat dationem quãdo in obligatione est datio, secus si esset factũ. l. solutionis verbo. in fi. ff. de verb. sig. Cõfirmatur ƀm Cu. Pau. de ca. ⁊ Are. qꝛ quãdo factum ordinatur ad dationẽ, videtur obligatus ad dãdũ. l. si heres iussus. ʒ. de leg. j. Bar. in. l. illa stipulatio. §. j. ʒ. eo. sed ad istas potes rñdere ex mẽte Imol. qđ pcedat qñ verbũ soluere refertur ad eum qui prius erat obligat⁹: secus quãdo refertur ad eum qui se nouiter obligat ad soluendũ nomine alterius, ⁊ tũc procedit iste tex. ¶ Tertium intellectũ posuit Bart. ꝙ in hoc tex. nõ fiat differentia inter verbũ soluere, ⁊ dare: sed fiat differẽtia in modo promittendi, an quis pmittat se soluturum vel daturũ nomine Titij: an vero simpliciter promittat soluturũ vel daturũ: scilicet id quod Titius debet, siue debitũ titij. Nã primo casu procedit iste text. in ver. sed ex ea, qa tunc non erit fideiussor sic promittẽdo quia ista promissio videtur fieri causa Titij. l. fideicõmissa. §. interdũ. de le. ij. ⁊ sic creditor stipulatur alteri, ideo nõ potest agere ex ista stipulatione alteri facta nisi sua intersit. l. stipulatio ista. §. alteri. ʒ. eod. merito nõ dixit nisi quatenus sua interest, vt in litera. Et qđ nõ dicat fideiussor pbat Bar. quia fideiussor potest soluere pro sua obligatione, vel pro obligatione rei principalis, prout vult. l. indebita. C. de cõdi. inde. ⁊. l. papinian⁹. ʒ. mãd. ⁊ plene tradit in. l. Modestinus. ff. de sol. sed quãdo quis promittit se soluturũ nomine titij, non potest soluere nisi nomine titij, ⁊ nõ pro sua obligatione: ergo apparet ꝙ nõ est fideiussor. Sed in secũdo casu quãdo promisit se soluturũ vel daturũ. scꝫ ꝙ titius debet: tũc censetur fideiussor ⁊ sic indistincte poterit isto iure conueniri ante principalẽ, siue principalis sit soluendo siue nõ. istum intellectũ Bar. sequũtur omnes Moder excepto Rapha. ⁊ dicit do. Alex. qđ iste intellectus Bar. est nota. dignus ad discernendum quãdo qs sit obligat⁹ vt fideiussor vel nõ ⁊ ƀm istũ intellectũ. h. d. Promittens se soluturũ noĩe titij debitoris tenet ad interesse, quod cessat si titius est soluẽdo, secus si simpliciter promittit se daturum. h. d. ¶ Istum intellectũ reprehendit Cum. ⁊ bene ⁊ mihi nullatenus placet, quia nõ videtur vllo modo cõuenire ad tex. qui vult qđ quãdo pmittis te soluturũ noĩe titij, stipulatio est vtilis. ⁊ tex. dicit passim vtiliter stipulari, secus quãdo pmittis te illi daturũ ⁊ tñ ƀm intellectum Bart. vtraqꝫ stipulatio valet ⁊ prima ⁊ secunda, qđ est cõ tex. Imo plus ƀm intellectũ Bart. prima stipulatio non valet sine distinctione: imo dʒ distingui vt in versi. sed ex ea. Scđa vero stipulatio indistincte valet. Et sic vult Bar. ꝙ secũda magis valeat sine distinctione q̃ prima ꝙ videtur esse contra tex, qui videtur velle qđ scđa indistincte non valeat dũ dicit neqꝫ enim hoc simile est illi te daturuz: lꝫ postea tex. limitat primã. Itẽ inquantum Bar. vult qđ creditor stipulando ꝙ promissor soluet noĩe titij videtur stipulari cõtẽplatione illius debitoris sui hoc est falsum scđm Cuma. imo videtur tunc stipulari cõtemplatione propria ipsius creditoris per tex. apertum in. l. a titio. ff. eo. ⁊. l. seruo legato. §. si testator. ʒ. de leg. j. ⁊. l. si prior. §. j. ʒ. qui pot. in pig. hab. ⁊ qꝛ omnis ordinata charitas incipit a seipso. l. pñes. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ tex. in. d. l. fideicõmissa. §. plerunqꝫ. de leg. ij. tollit differentiã quã fecit Bart. Itẽ inquãtũ Bar. vult pbare ꝙ in isto text. nõ sit fideiussor eo qꝛ nõ põt soluere nisi nomine titij ⁊ nõ p sua obligatiõe. Istud nõ vr esse verũ quia promittens soluere nomine titij non priuat se facultate soluẽdi pro sua obligatione. ¶ Aliũ quartũ intellectũ posuit Cu. quẽ reputat sing. ƀm quẽ tex. iste vt ipse dicit erit clarus qđ tex. velit facere differentiã inter stipulationem promittis te soluturum nomine titij, ⁊ istam promittis te daturũ pro titio. Prima stipulatio indistincte valet quia tex. indistincte dicit quod possum ita vtiliter stipulari, ⁊ videtur esse fideiussor ⁊ sic tẽpore isto poterit insolidũ cõueniri ante titium ⁊ sic de directo cõtradicit Bar. ⁊ ceteris. Secũda vero stipulatio qua promittis te daturum pro titio videbatur esse similis prime: tamen tex. dicit cõtrariũ. ver. sed ex ea. i. ex ista secunda stipulatiõe nõ poterit agi nisi quatenus interest stipulatoris: qꝛ alteri dari nemo põt stipulari: nisi quaten⁹ interest stipulatoris. l. stipulatio ista. §. alteri. ⁊. §. si stipuler. ʒ. eod. Unde si debitor meus est locuples, ⁊ sic soluẽdo nõ interest mea ꝙ ei des: sed si soluẽdo nõ est interest mea vt ei des ad hoc vt soluat mihi. ⁊ sic Rapha. refert ver. sed ex ea. ad proxime dicta ⁊ nõ ad primam stipulationem ⁊ in hoc sua lectura ab omnib⁹ discrepat. Nã ƀm oẽs ver. sed ex ea refert ad primã stipulationẽ. Et si diceres qđ isto modo tex. deberet dicere ex hac referẽdo ad immediata ⁊ nõ ex isto: respõdet Rapha. quod text. ff. dicit nihil ex hac: ⁊ sic quasi abutitur istis vocabulis. Alexã. dicit qđ intellectus Raph. vitiat text. ⁊ nõ posset litere peius conuenire. ideo eum non recitat. Tu autem pro intellec. Cum. adde benefacere text. in. §. alteri. ver. sed ⁊ si qs. instit. de inuti. stip. mihi tamẽ plus ceteris placet intel-
3 lectus Pet. ⁊ Cyn. qui magis applaudet litere. ¶ † Per istum tex. alibi dixit simplr Bar. in. l. j. C. de conue. fis. debi. li. x. quod fideiussor q̃ promisit idẽnitatẽ, ⁊ sic conseruari creditorem indemnẽ, etiã si renũciauerit beneficio de fideiussoribus, nõ tamen poterit cõueniri ante principalẽ excussum: qꝛ verba promissionis ita sonãt, vt prius principalis debitor debeat conueniri, vt videatur quid ab eo possit cõsequi per istũ tex. quẽ dicit Paul. hic esse ad hoc singu. ⁊ nõ reperiri alibi: prout etiam not. Bal. hic. Adde Bar. in. l. quero. ⁊ ibi Fulg. ʒ. loc. Bal. in. l. j. C. de reuo. his q̃ in frau. cre. Sali. in. l. j. in vlti. col. C. qđ cũ eo. ⁊ in. l. j. C. de fideius. tu. ⁊ in. l. j. C. si mai. ind. promis. ꝙ limita trib⁹ modis secundũ do. Alex. in consi. xxxij. iiij. vol. qđ incip. in causa executionis mote contra Bar. retuli in specie ⁊ examinaui in. l. fin. in prin. ʒ. si cer. pe. remitto te ad ea que ibi dixi. ¶ Capio gl. in ver.
4 si titius. ibi si abierat vltra mare. † Istam gl. not. Bal. Ange. ⁊ Imo. ꝙ propter absentiã debitoris principalis, potest ƀm iura hodierna fideiussor conueniri, etiam non excusso principali ppter difficultatẽ conueniẽdi. Adde Bal. in. l. j. col. ij. C. de cõue. fis. deb. lib. x. Sed mirandũ est de prefatis doctoribus post glo. cum de hoc sit tex. ad literã. in aut. presente. C. de fideius. in prin. illius text. ⁊ in ver. absente autem reo.

1 ☞ Promissio que fit inter sponsos vel futuros coniuges ⁊ cõfertur in tempus matrimonij non valet. fallit, vt. j. nu. ij.

Si tibi nupsero. Stipulatio ex cã lucratiua inter futuros coniuges in tp̃s matrimonij collata nõ valet. h. d. ⁊ nõ habes alibi istum
1 tex. nec in iure ciuili neqꝫ canonico ƀm Bal. hic. ¶ † Not. ꝙ pmimissio q̃ fit inter sponsos vel futuros cõiuges, ⁊ cõfert in tp̃s matrimonij nõ valet: ratio est duplex. Prima qꝛ nõ possunt futuri cõiuges inuitare se ad matrimoniũ causa lucri: qꝛ promissio p̃sumeret fieri ex causa improbabili. s. libidinis, ⁊ sic esset cõtra bonos mores. argu. tex. singu. in. l. fi. ʒ. tit. j. Secũda quia sic matrimoniũ redderet quodãmodo venale, qđ esse non debet, vt. l. j. ʒ. de don. inter vir. ⁊ vxo. ¶ Hinc infert secus esse quando talis promissio fieret ex causa licita: puta vt vilis persona lꝫ admodum diues habeat nobilem iuuenculam in vxorẽ, põt ex hac causa promittere in recompẽsationem dicte nobilitatis, vt est gl. no. in. l. si volũtate. ⁊ ibi Bar. C. de do. promis. vel qñ talis promissio fieret ⁊ ex causa pacis, vt. c. ij. in ver. vt pote pro bono pacis. de despõ. impu. ƀm Bar. ⁊ cõiter alios hic, in fi. fuit dictũ in. l. si diuortio. ʒ. eo. ⁊ cũ Bar. hic etiã tenet Bal. in. c. accedens. de procu. vbi dicit quod in istis casib⁹ nõ est pura donatio, sed ob istã causam, per tex. quem dicit nõ esse alibi in iure in. l. creditor. §. ad eũ. v. titi⁹. ʒ. mã. Oportet tamẽ ꝙ hoc ponat in instrumẽto ƀm eũ. idẽ cũ Bar. tꝫ etiã Bal. in. l. ij. §. creditũ. ʒ. si cer. pe. vbi etiã Bal. p tex. in. d. l. creditor. §. j. tꝫ ꝙ maritus cõstãte matrimonio potest cõstituere dotẽ pro vxore causa faciẽdi pacem, qđ alias esset p̃hibitũ, qđ valde not. ¶ Scđo limita istũ tex. vt procedat

procedat qñ pmissio fieret ab altero ex futuris cõiugibus: nũc nihil valet. Secus si talis pmissio fieret a tertio. l. j. C. de instit. ⁊ substi. ⁊. l. vter ex fratribus. ʒ. de cõdi. insti. ⁊. l. titio centũ. §. j. ʒ. de cõdi. ⁊ demõ. dicet in. l. titia. in prin. j. eod. Itẽ potes limitare per. l. vir vxori. cũ gl. ʒ. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ p cõ. d. Ale. hic. ¶ Gl. in ver. nec rõ. Ista glo. ponit quatuor casus in quibus vꝫ pmissio de qua in tex. ⁊ sic remouet quatuor opp. quas in specie format Bar. postea ponit opi. Io. ꝙ tꝫ qđ etiã in illis casib⁹ nõ valeret pmissio, si exprimeret cõditio nuptiarũ: quã opi. reprehẽdit Bar. qꝛ nuptiarũ cõditio tacite intelligit. l. stipulationem. ʒ. de iu. do. ergo eius expressio nihil operatur. Sed nõ eũdo per mẽdicata suffragia, cõtra Ioã. est tex. hic ad fi. in ver. nõ in dotẽ stipulatus. ergo si stipularet in dotẽ, valeret. ¶ Extra gl. fortiter opp. de tex. in. c. de illis. de cõdi. appo. vbi pmissio in rata facta mulieri de accipiẽdo eã in vxorẽ, si. c. sibi donauerit, valet, ⁊ est honesta: alias nõ suspẽdisset matrimoniũ futurũ, vt ibi dicit tex. sed haberet pro nõ adiecta, vt. c. fi. eo. tit. do. Abb. ibi dicit ꝙ contrariũ est difficile, ⁊ nõ tactũ a doc. ⁊ rñdet qđ ille tex. debet intelligi ƀm istũ tex. ⁊ p̃dicta qñ subesset iusta cã, puta dotis pro supportãdis onerib⁹ futuri matrimonij. c. salubriter. de vsur. ⁊. l. pro oneribus. C. de iu. do. vel alia iusta causa, puta pacis vel in recompensationem nobilitatis, vt predixi, nec aliud potest dici ad illum tex. sequitur etiam latius Are. hic.

1 ☞ Quando est impedimentum mixta consideratione rei ⁊ persone, valet stipulatio, si impedimentum cessat tempore existentis conditionis.
2 Testator apponendo conditionem, non vult inspici tẽpus conditi testamenti, sed futurum.
3 Ualet argu. per deductionem ad absurdum.
4 Due cause lucratiue possunt circa eandem rem diuersis temporibus concurrere.
5 Solus defectus persone vitiat stipulationem conditionalem.

1 **Existimo.** ¶ † Quando est impedimẽtum mixta cõsideratione rei ⁊ persone valet stipulatio, si impedimentũ cessat tẽpore existentis cõditionis. h. d. ƀm Bar. Ang. ⁊ Imo. ⁊ dicit Bar. ꝙ hec. l. videtur valde difficilis iuuenibus, sed nõ est. Uel sic ⁊ melius, in stipulatione cõditionali nõ inspicit impedimentũ existens tẽpore stipulationis, vel postea superueniẽs, modo tẽpore eueniẽtis cõditionis cesset. h. d. Uel sic breuius, Potest quis rẽ ppriã ⁊ seruitutẽ ad fundũ alienũ sub cõditione stipulari. h. d. ¶ Diuiditur in quatuor partes. In prima ponit duos casus, in quibus suberat a principio defectus tp̃e cõcepte stipulationis: tñ postea cessauit tp̃e existẽtis cõditionis. In scđa pbat ea per deductionẽ ad absurda. ⁊ primo ponit absurdũ circa primũ dictũ ibi, aut si hoc verũ nõ est. secđo circa scđm ibi, lꝫ si fundi. In quarta auget absurdũ ibi, ⁊ maxime. In scđa ibi, aut si hoc verũ nõ est. pbat determinationẽ suã, per deductionẽ ad duo absurda. Nam sicut nõ debet attẽdi defectus postea superueniẽs pẽdente tp̃e stipulationis, vt vitiet stipulationẽ, ex q̃ reperit cessare tp̃e eueniẽtis cõditionis, vt in duobus vltimis casib⁹. Ita etiã in duobus primis defectus qui suberat ab initio tp̃e interposite stipulationis, nõ dʒ attẽdi ad reddendũ eã nullam, cũ cesset tp̃e eueniẽtis cõditionis. ¶ Sꝫ aduerte vltra scribẽtes, qđ argumẽtatio nõ videt bona: nã arguit a casib⁹, in quibus tp̃e stipulationis nõ suberat defectus: sed postea superuenit ad casus primos, in quibus vsqꝫ a principio tẽpore interposite stipulationis suberat defectus. Sed ista nõ est bona argumẽtatio: nã magis dʒ vitiare initiũ vitiosuz: quã vitiũ qđ postea superuenit per reg. l. que ab initio. j. de reg. iur. l. si minor. in fi. ʒ. de ser. expor. Itẽ vniuscuiusqꝫ cõtus initiũ est spectandũ: dt tex. in. l. si pcuratorẽ. in prin. ʒ. man. ⁊ qđ initiũ sit spectandũ, facit. l. iij. §. scio. in ver. initio inspecto. ʒ. de mino. ⁊. l. ꝙ ait lex. §. j. j. de adul. gl. plena in. c. dudũ. j. in ver. electionis. de elec. Accedat qđ late cõsuluit Pe. de anch. in cõsi. ccxxix. ⁊ duob⁹ seq. qđ si matrimoniũ fuit a principio nullũ: lꝫ ex postfacto cessat causa nullitatis, ⁊ mulier perseuerat in eodẽ matrimonio, qđ credebat a principio validũ: iste cõsensus cõtinuatiuus nõ hꝫ vim inducendi, vt de nouo videat matrimoniũ cõtrahere. Sed rñde ꝙ iste tex. loquit in stipulatione cõditionali, in qua solũ attẽditur tp̃s purificate cõditionis, qđ illa tp̃e defectus cesset, valeat stipulatio. Ideo tũc nõ refert an defectus fuerit a principio, an postea superuenerit: qꝛ quantũ ad firmandũ contractũ conditionalẽ, nõ inspicimus principiũ cõtractus, neqꝫ mediũ, sed cõditionis existentiã: ita est pprie tex. hic: ⁊ si diceres qđ in cõtractibus, cõditio qñcunqꝫ existẽs trahitur retro: ⁊ est perinde ac si stipulatus esset pure. l. potior. ⁊. l. qui balneũ. in prin. ʒ. qui po. in pign. hab. ⁊. l. si filiusfa. in prin. vbi vidimus. ʒ. e. Rñde ƀm Bal. hic, ꝙ cõditiones causales trahũtur retro, si possunt: sed si reperiat impedimentũ: tũc secus: qꝛ oẽs fictiones ex existẽtia cõditionis sunt introducte, vt actus reddat vtilis: secus si per hoc redderetur inutilis: tex. est hic. In quarta parte ibi, ⁊ maxime: qꝛ dictio, maxime, ex sua pprietate implicat idẽ esse, ƀm opi. cõtrariam, vt est gl. in. l. qđ si minor. §. restitutio. ʒ. de mino. ⁊ gl. in. l. illud. ʒ. ad. l. aquil. Ideo dic qđ tex. vult dicere, ꝙ nõ solum ƀm opi. illorũ qui volũt ꝙ qñ res deuenit ad eũ casum a quo incipere nõ põt, qđ semper ⁊ indistincte vitietur stipulatio, ista absurditas maxime sequit: sed etiã ƀm eos qui volũt qđ nõ semp vitiet dispositio precedẽs, sed solũ qñ est imperfecta: ⁊ sic qñ casus superuenit antequã dispositio precedẽs esset perfecta totali perfectione, sequeret ista absurditas: qꝛ cũ adhuc pẽdeat cõditio stipulationis, adhuc est imperfecta. ⁊ ita habes declaratũ istũ tex. ¶ No. j. ꝙ partes apponẽdo conditionẽ stipulationi, voluerũt inspici tẽpus eueniẽtis cõditionis, adeo qđ defectus a principio existẽs, vel postea superueniẽs, nõ vitiat stipulationem, modo esset tp̃e existẽtis cõditionis. Ratio est: qꝛ eueniẽte cõditione, tũc cedit dies obligationis ⁊ actionis, ⁊ nõ ante. l. ce-
2 dere diẽ. j. de ver. sig. Adde † ꝙ similiter testator apponẽdo conditionẽ, nõ vult inspici tp̃s cõditi testamẽti, sꝫ futurũ, ƀm Barto. in. l. cetera. §. j. circa fin. vbi dixi de leg. j. Bar. in. l. ex facto. in prin. de vul. ⁊ pup. ⁊ in. l. si alienũ. §. in extraneis. ʒ. de here. insti.
3 Bal. in. l. iij. in fi. C. de ac. em. ¶ † Scđo no. ex tex. ibi, aut si hoc verũ nõ est, ꝙ ad probandũ aliquid esse verũ bona est pbatio per deductionẽ ad incõueniens, ⁊ ad absurdum: ⁊ dicere si hoc negas tũc deuenires ad tale absurdũ: ⁊ sic bonũ est arg. per deductionẽ ad absurdũ. facit. l. nam absurdũ. ʒ. de bo. lib. ⁊. l. furti. §. pactus. vbi Bar. no. ʒ. de infa. ⁊. c. dudũ. cir. med. de preben. in vj. ⁊ ibi gl. in ver. absurdũ. no. bonũ modũ arguendi ex sequela absurditatis. Itẽ argumentũ ab absurdo valet, licet anthoritas nõ allegetur, vt no. d. Abb. in. c. iniustũ. per illũ text. de rerũ
4 permu. ¶ † Tertio no. in ver. sed si fundi. ƀm Bar. qđ due cause lucratiue possunt circa eandẽ rem diuersis tẽporibus cõcurrere. Dic melius hoc ideo esse: qꝛ effectus prime reperit extinctus tp̃e superueniẽtis secũde: ⁊ sic nõ est proprie cõcursus, eodem autẽ tp̃e cõcurrere nõ põt. l. inter stipulantẽ. §. si rem. ʒ. eo. ⁊ plene per gl. ⁊ Bar. in. l. menius. §. duobus. de leg. ij. ¶ Gl. in ver. nõ sit meus. diuiditur in duas. In prima declarat text. In scđa opp. ⁊ soluit. scđa ibi, sed obijcit. ¶ In ea. gl. ibi, ⁊ non erit nũc seruitus cõstituta, sed debita: quasi dicat gl. seruus nõ põt esse de p̃senti eius qui nõ habet fundũ: sed bene põt deberi sub cõditione. alleg. l. ij. ʒ. com. predi. vult allegare. l. j. eod. tit. ¶ In ea. gl. ad fi. distingue plenius tres casus ƀm Bar. ⁊ omnes hic indifferẽter. ⁊ Bar. ⁊ oẽs in. l. si rem meã. ʒ. eod. qñqꝫ stipulatio deficit, ppter defectũ ⁊ incapacitatẽ persone stipulantis: tũc nõ valet, licet sit cõditionalis, nec recõualescit, licet talis defectus cesset. d. l. vsusfructus. j. de stip. ser. Qñqꝫ deficit stipulatio rõne rei tantũ: qꝛ res que deducitur in stipulationẽ, nõ est in cõmercio nostro, puta res sacra, vel religiosa, aut homo liber, ⁊ talis stipulatio, siue pure, siue sub cõditione facta, nõ valet, dato qđ tp̃e eueniẽtis cõditionis desierit esse sacra, aut desierit esse homo liber. l. inter stipulantẽ. §. sacrã. ʒ. eo. Qñqꝫ stipulatio nõ valet, mixta cõsideratione rei ⁊ persone: ⁊ tũc si fiat sub cõditione
5 valet, si tp̃e eueniẽtis cõditionis talis defectus cesset. ¶ † Sed aduerte ista doctrina Bart. ⁊ cõis vr esse cõtra omnẽ rationem mũdi: nã si solus defectus persone vitiat stipulationẽ cõditionalem. d. l. vsusfructus. Itẽ si solus defectus rei similiter vitiat stipulationẽ cõditionalẽ. d. §. sacrã. quãto magis qñ est mixtus defectus ⁊ persone, ⁊ rei simul: qꝛ duo defectus iuncti debẽt magis vitiare quã vnus per se. aut. itaqꝫ. C. cõ. de suc. ⁊. c. j. cũ gl. de treu. ⁊ pa. Ideo dic melius quã Bart. ⁊ scribẽtes declarẽt: put etiã aliquãdo dixi. in. l. si rem meã. ʒ. eo. ꝙ quãdo est defect⁹ ex parte persone stipulãtis tantũ, vel rei deducte in stipulationẽ: qꝛ in his cõsistit effectus ⁊ substãtia. s. in persona, ⁊ sic in cã efficiente, ⁊ in re: ⁊ sic in causa materiali, iste defectus statim vitiat stipulationẽ, nõ attẽto futuro euẽtu, quãuis stipulatio sit facta sub cõditione, iuribus. ʒ. pxime allegatis. Nõ sic est in tertio casu tex. nostri, qñ quis stipulat rem suã propriã: ⁊ sic est phibita stipulatio mixta cõsideratione, ⁊ rei: qꝛ est mea: ⁊ sic mea ampli⁹ fieri nõ põt: ⁊ etiã persone stipulãtis, qui nõ põt rem suã stipulari: ⁊ tũc nõ est phibita stipulatio: eo qꝛ persona sit inhabilis ad stipulandũ: aut qꝛ res nõ sit in cõmercio nostro: sed quia res mea amplius mea fieri nõ potest, etiã ex noua causa. l. sequitur. §. lana. ʒ. de vsucap. l. iij. §. ex pluribus. de acqui. poss. ⁊ sic nihil interest mea rẽ propriã stipulari: qꝛ stipulatio nõ põt mãdari executioni respectu finis ad quẽ interponitur: vnde si fiat sub conditione, ⁊ tp̃e adueniẽtis cõditionis illa qualitas deficiat: quia res desinat esse stipulatoris, valet stipulatio, vt hic, ⁊. l. si rẽ meã. ʒ. eo. ⁊ sic in forma. Rñdeo breuiter ꝙ lꝫ in tertio casu habeat mixta cõsideratio rei ⁊ persone: tñ hic nõ est tãtus defectus, nec tñ impedimentũ in vtroqꝫ, quantũ est impedimentũ p̃sone in

Universidad de Deusto Biblioteca

primo casu,⁊ defectus rei in scđo:q̄ in prima psona erat penit⁹ incapax stipulari ꝙ nō est hic.Itē res nō erat vllo modo in cōmercio nostro:in scđo casu,put est hic.Et hoc modo habes clare euacuatā pñsentē difficultatē,quā Bar.⁊ scrib.non aperiūt.

Ex hac stipulatione.

Stipulatio facti successiui nō committit ad totale interesse,nisi trāsacto tēpore quo potuit perfici.h.d.sed ad particulare interesse cōmittitur statim ꝙ fuit in mora inchoādi.l.stipulationes nō diuidūtur.§.fi.vbi dixi.s̄.e. ⁊ hic in gl.⁊ est bonus tex.in.l.cōtinuus.§.item qui insulā.j.eo.

1 ☞ Obscuritas omnimodo vitiat stipulationem.
2 In stipulationib⁹ qcquid est omissum verbis, habet̄ p omisso.
3 Quādo verba stipulationis sunt dubia vel equiuoca, debet interpretatio fieri secundum promissorem.
4 Ubi verba sunt clara ⁊ aperta pro stipulatore si promissor velit ea aliter intelligere,aut strictius interpretari nō potest, cum ibi non cadat interpretatio.
5 Que dicantur brocarda.
6 Propter nimiam incertitudinem vitiatur stipulatio.
7 Tacitum an ⁊ quando habeatur pro expresso.
8 Declaratio que fit super ambiguo,non potest fieri nisi semel.
9 In casibus in quibus variatio permittitur: non tamen potest quis variare nisi semel.
10 Testes qui habēt declarare ea que sciūt,nō pñt postea variare.
11 Statuta sicut stipulatio,nō recipiūt interpretationē extensiuā.

Quicquid astringēde.

Istud princi.
1 est satis difficile. †Obscuritas oīmoda vitiat stipulationē:sed si pōt interpretari, fit interpretatio p pmissore.verba aūt generalia clara restrictionē in fauorē promissoris nō recipiūt.h.d.fm cōem intel.¶Diuidit̄ in tres partes. In prima fuerūt vba oīno obscura,⁊ sic interpretationē nō recipiētia.In scđa verba erāt dubia seu equiuoca,tñ interpretabilia.In tertia vba erāt clara p stipulatore,⁊ reus volebat ea restringere,vel aliter interptari quā verborū ppꝛietas pateretur.
2 scđa ibi,aut certe.tertia ibi,nec rursus.¶†No.j.ex tex.ibi,omissum esse illud ad qđ quotidie allegat̄ iste tex.qđ in stipulationibus:q̄ sunt stricti iuris,qcquid est omissum verbis,habet̄ pro omisso,vt hic,⁊.l.si ita stipulatus fuero si Titius.§.Chrysogonus.in fi.j.e.Adde ꝙ idē est in statutis:q̄ omissum a vbis statuti habet̄ p omisso.l.si vero.§.de viro.s̄.so.ma.Nā statuta tñ disponūt quātū loquūtur,nō plus,fm Bal.in.l.testiū nō ideo. in fi.C.de testa.facit.l.si furiosi.in ver.nō loquit̄.vbi Bal.not.C. de nupt.Bal.in.l.cū ancillis.in vlt.col.p gl.ibi.C.de incest.nup. ⁊ qđ no.Bar.in.l.ꝙ ꝯstitutū.p illū text.s̄.de test.mil.Itē ꝙ nō dicit statutū,nec nos dicere debemus.l.si seruū.§.nō dixit ptor. s̄.de acqui.her.fm Bal.in.l.oēs populi.ad fi.s̄.de iust.⁊ iu.⁊ in l.illā.col.j.C.de colla.¶Limita istū tex.ꝙ lz stipulatio requirat expressionē verborū:tñ stipulatio facta super principali extēdit̄ ad augmentū,postea ex interuallo factū, qđ venit per quādam cōsequētiā.Ideo si mulier sit stipulata dotē reddi,⁊ postea post vnū annū,vel duos fiat augmētū illo toti,stipulatio interposita sup principali sufficit,⁊ pro augmēto,in quo tñ verba nō intercesserūt.tex.est no.in.l.etiā.in fi.⁊ ibi Bal.in.ij.no.C.de iu.dot. qđ refert ⁊ reputat mirandū Aret.in.l.si in testō.s̄.de vul.⁊ pu. Facit tex.in.l.inter socerū.§.cū inter.in fi.s̄.de pac.do.Itē adde bene facere in practica ꝙ si castellanus dedit fideiussorē de restituēda arce,planū est ꝙ fideiussio requirit stipulationē,⁊ sine ea fieri non pōt.l.blāditus.C.de fideius.⁊.l.quinta.§.satisacceptio. s̄.eo.arce postea crescēte:q̄ amplior facta sit, ita tenētur fideiussores ex stipulatione pro augmēto ⁊ accessiōe,sicut p arte principali,fm Ang.in.l.fi.in prin.s̄.quo.leg.p illū text.vbi dicit esse
3 optimū argumentū,qđ valde signa.¶†Scđo no.ex scđa parte,qđ qñ verba stipulationis sunt dubia vel equiuoca:dz interpretatio fieri fm pmissorē, vt hic,⁊.l.stipulatio ista.§.in stipulationibus.s̄.e.⁊ rō ponit̄ hic in tex.⁊ in.l.veteribus.s̄.de pac.q̄
4 liberū fuit stipulatori verba latius ponere.¶†Tertio no.i tertia parte,ꝙ vbi verba sunt clara ⁊ aperta pro stipulatore, si pmissor velit ea aliter intelligere,aut strictius interpretari nō potest:q̄ vbi verba sunt clara,ibi nō cadit interpretatio.l.ille aut ille.§.cū in verbis.de leg.iij.nec ibi locus est cōiecturis.l.continuus.§.cū ita.in fi.j.eo.Nam dubiū relinquit̄ interpretandū,sz nō id qđ ē clarū:vt.l.volūtatis.⁊ ibi no.Bal.C.de fideicō.Bal. in.l.certo generi.§.j.per illū tex.s̄.de ser.rusti.pred.⁊ per istū tex. dicit Bar.in.l.ab executore.in prin.col.ij.s̄.de appel.qđ qñ vba sñie sunt clara,nō pñt per iudicē qui eam tulit aliter interpretari:⁊ sic nō posset fieri extranea interpretatio verbi in sñia positi per iudicē qui eā tulit.idē etiā dicit Ange.in.l.si quis intētione ambigua.s̄.de iudi.⁊ sequitur Are.hic in vlt.col.in prin.¶Gl. j.⁊.ij.ponūt duos intellectus ad primū respōsum huius tex.⁊ q̄ primus violat tex.exponere dictū.i.dicendū, cōiter tenet̄ secūdus.Ex primo intellectu gl prime habes, qđ si partes conuenerūt de interponēda stipulatione super cōtractu,⁊ postea forma stipulationis fuit omissa:certe nō valet,etiā si partes dixissent ꝙ nolebāt stipulationem haberi pro interposita:q̄ partes nō possunt facere ꝙ forma stipulationis omissa, habeat̄ p interposita.l.j.§.si quis ita.s̄.eo.l.codicillis.§.fi.de leg.ij.⁊ in.l.nemo pōt.cū materia de leg.j.⁊ ita etiā tenēt Bar.⁊ alij,⁊ Bar.in l.ius publicū.s̄.de pac.¶Postea gl.scđa ponit quatuor exempla,ad primū rñsum huius tex.Primū exēplum est,qñ qs stipulatur a magistro nouo brocarda sua.†Adde ꝙ brocarda dicūtur dicta generalia,in quibus sunt argumēta pro ⁊ cōtra,⁊ solutiōes argumētabiles:vt patet in brocardis Azo.hinc vulgo dicimus ista est materia brocardica.i.argumētabilis ⁊ disputabilis pro vtraq̄ parte.⁊ sub hoc verbo,brocardica, nō veniunt oēs rationes sue:intellige sane.i.omnia alia fundamēta sua legalia, vel alia opera sua legalia:⁊ nō intelligas de rationib⁹ ppꝛie iuxta.l.cū seruus.s̄.de cōdi.⁊ demō.⁊.l.si quis ex argentarijs.§.rationē.s̄.de eden.put intelligit Cu.hic,qui propter hoc reprehēdit istud exēplum gl. q̄ appellatione brocardorū nihil pōt de rationibus cōtineri,neq̄ palā,neq̄ nō palam.⁊ ita etiā intelligit Bar.hic dicēs:quis est adeo supinus qui dicat appellatione brocardorū cōtineri rationes:sed gl.nō sic intellexit,sed prout dixi.Tu ex alio reprobat:q̄ istud exēplum non conuenit primo respōso text.qui loquitur fm cōem intellectū,qñ erat oīmoda incertitudo:vnde hoc exemplū magis cōgruit scđo rñso tex.loquēti,qñ verba sunt dubia vel equiuoca, vt in hoc termi
6 no brocarda.¶†Scđm exēplum gl. qñ promitto fundū generaliter,nō adiecto nomine nec cōfinibus:nam propter nimiam incertitudinē vitiatur stipulatio,vt.l.cū post.§.gener.de iur.do. vel qñ promitto vinū aut triticū in genere,nō expressa qualitate,vel quātitate:vt.l.triticū s̄.eo.⁊.l.ita stipulat⁹.j.eo.⁊ ista duo exēpla cōiter approbātur,⁊ vidētur conuenire verbis litere ibi, nisi palā verbis exprimatur.¶Quartū exēplum ponit glo.in fi.quādo ꝯstat partes dissensisse.istud exēplum est verū in se,per d.l.inter stipulantē.§.j.s̄.eo.sed nō cōgruit litere:q̄ tūc stipulatio nō vitiaret̄ ppter obscuritatē,sz ppter dissensum.¶Quintum intellectū ponit Bart.qñ fuerūt verba nō intelligibilia,ex quo no.Bar.ꝙ instrumentū confectū a notario per verba non intelligibilia est nullū,per tex.in.l.j.§.supradictis.in ver.noctis obscuritate obductas.C.de emē.iudi.cod.Adde meliorē tex.in l.ij.s̄.de his que pro nō scri.hab.⁊ in.l.quo tutela.§.que in testamēto.j.de reg.iur.facit.l.sed cum patrono.§.fi.s̄.de bon.poss. Spec.in tit.de instru.edi.§.ostēso.ver.quid si abbreuiatura.do. Ant.⁊ alij.c.j.de fide instr.¶Sed aduerte,licet Bar.⁊ omnes teneāt secundū ⁊ tertiū exēplum gl. ꝙ quādo stipulor fundū in genere,vel triticū aut vinū in genere,non expressa qualitate vel quātitate qđ ista stipulatio vitiat̄ ratiōe nimie obscuritatis verborū,vel qñ verba nō sunt intelligibilia. Ista exēpla sunt vera in se:sed nō congruūt verbis huius tex. qui dicit:quicqd astringende obligationis causa dictū est:⁊ sic vult tex.ꝙ aliquid fuerit dictū causa astringēde stipulationis, sed stipulādo fundum vel vinū in genere,istud nō est astringere obligationem:imo est ita late dictū qđ nihil valet.⁊ in istis exēplis stipulatio vitiatur propter nimiā obscuritatē:⁊ tamē iste text.nō loquitur quando stipulatio vitiatur propter obscuritatē, sed propter omissionē, ⁊ exponere astringēde.i.declarāde,vel astringēde.i. perficiende. prout exponit do.Alex.hic post gl.est inepta expositio,⁊ exponitur albū pro nigro.Ideo considerabā verba text.fm propriā significationē posse plane ⁊ sine violētia intelligi. Pone: dictū erat qđ verba obligationis intra certos fines astringerētur,puta qđ fundus promittēdus certis finibus astringerētur,iuxta.l. forma.in prin.j.de censi.⁊ hoc si fuit palā factū habetur pro omisso.vel pone:stipulor a te oēs seruos tuos.tu dicis promitto oēs excepto vno,hoc verbū excepto vno, emanauit astringēde obligationis causa:tñ q̄ nō est palam verbis expressum:q̄ nō declarasti quē exciperes,habetur pro omisso,vt est gl ord.in.l.j. §.si quis simpliciter.in glo. magna ad fin.vbi dixi.s̄.eod.ponit Bar.in.d.l.j.§.sed si mihi.potes etiam exēplificare ponēdo incertam promissionē,quam ponit tex.in.l.titie textores. in prin. s̄.de leg.j.⁊ ita in alijs similibus casibus potest exēplificari tex.
7 ¶†Successiue querit Bar.an ⁊ quādo tacitum habeatur pro expresso:⁊ distinguit vt hic per eum,⁊ in.l.cum quid. in.ij.col.⁊ ibi late Alb.de rosa.post antiquos.s̄.si cert.peta.⁊ cum distinctione Barto.transeunt simpliciter alij hic, ⁊ in. d.l.cum quid. ¶Adde in primo membro, dum Bart. vult quod in his que dependent a volūtate vnius,vt in vltimis voluntatibus tacitū habetur pro expresso. Cōtra istud membrum fortiter facit tex. in.l.quidam cum filium.s̄.de here.insti.Bart.Imo.⁊ alij ibi dicunt per illum text. imitari omnes ll. que dicūt,quod volūtas testatoris

testatoris semp est obseruāda,vt pcedat quādo testator disposuit alias nō sufficit ꝙ testator velit:nisi disponat.Nā licet testator ibi vellet hereditatē ad illum filium fa.deuenire:tñ quia hoc nō disposuit nō pōt agi ex testamēto vt ibi est tex.notabi.⁊ ita etiā tenet ⁊ cōmendat Alex.in.l.iiij.ad fi.C.de libe.pret.Adde facere ꝙ dt Bal.in.l.cū pponebat̄.in.ij.oppo.de lega.ij.vbi dicit,ꝙ illud ꝙ omittitur a parte in scriptura ⁊ in platiōe verborum dispositiua,habetur pro omisso.alibi dicit Bal.in.l.cū virum.col.fi.C.de fideicō.considerari mentem testatoris.s.que verbis aut factis adheret.Et ita notabiliter limita hoc primū mēbrū distinctionis Bar.¶Secundo cōtra istud mēbrū est fortis tex.in.l.si alijs.s̄.de vsu ⁊ vsuf.le.vbi testator legauit vni fundū,⁊ alij vsumfructū eiusdē fundi,habēs voluntatē ꝙ primus haberet proprietatem,⁊ alius haberet vsumfructū,dicit tex.ꝙ nihil valet:⁊ ꝙ nō attenditur ista voluntas testatoris:q̄ legando vni fundū,intelligitur vtrūq̄ legare.s.fundū ⁊ proprietatē: ergo nō potest secundo legare vsumfructū:nisi expresse diceret, relinquo primo pprietatē,secūdo vsumfructum,ecce ꝙ ibi nō attenditur voluntas testatoris,⁊ pondera rationē decidēdi ibi, quamuis plus fuerit actuz illud nō attenditur,ille tex.fortiter viget cōtra Bar.Posses respondere,ꝙ in vltimis volūtatib⁹ tacita voluntas testatoris habeatur pro expressa quādo testator vtitur vocabulis cōgruis ⁊ aptis,alias secus.l.si quis ī fundi vocabulo.de le.j.⁊.l.labeo.s̄.de sup.leg.⁊ ita declarat gl.in.l. semper in stipulationibus.de reg.iur.¶Circa secundū mēbrū Bar.qđ in cōtractib⁹ q verbis celebrant̄,si omittat̄ formale,vitiat̄ stipulatio vt hic,secundū vnū intellectum gl.prime.⁊.l.j.in prin.s̄.eo.Adde ꝙ idē est in vltima voluntate:si aliquid omittatur d forma vel solēnitate:ipso iure vitiat̄.l.iubem⁹.⁊.l.hac cōsultissima.C.de testa.Itē ad materiam vide ꝙ no.Bal.i.l.cum dicas p illū tex.C.de nau.feno.vbi no.ꝙ illud quod ī cōtractu nō dicit̄:pro nō intellecto habetur.Itē adde ꝙ singulariter decidit Io.an.in addi.Spec.in ti.de loc.§.j.v.quid si colon⁹.vbi tenet quod si rusticus pmisit in fundo plantare vineas,⁊ dare quartā partē fructuū:ꝙ si plantauit in fundo alias arbores,ꝙ similiter tenet̄ dare quartam partē fructuum:lz de eis nihil dictum sit p.§.fi.insti.vi bon.rap.⁊.l.tale pac.§.fi.s̄.de pact.quam deci.valde no.q̄ forte alibi in specie non habes.¶Glos.in ver. fm.diuidit̄ in tres partes principales.In pma ponit duos intellect⁹ ad tex.cū quatuor exemplis ad primū intellectū.In secūda cōtra fm rñsum tripliciter opponit,deinde allegat tres cōtra.In tertia ⁊ vlt.opp.cōtra principiū huius.l.⁊ bene soluit.secūda ibi itē ad id.tertia ⁊ vltima ibi,sed arg.cōtra in principio. Rursus prima pars principalis potest subdiuidi in plures particulas que patent in gl.Et similiter secūda principalis potest subdiuidi in quatuor particulas,que etiā patēt in gl.Oppone ergo cōtra tex.qui videt̄ sibipsi ꝯtrariari:nā in principio dicit̄, quod habet̄ pro omisso,⁊ sic nihil valet stipulatio, postea dicit qđ interpretatio fit scđm promissorem:ista videntur inter se cōtraria:ideo facta est ista gl.in hac prima parte principali.¶In ea.gl.ibi vel hominem in genere.hoc exemplū est bonum in se, sed non congruit litere:quia ibi certa stipulatio,⁊ contrahētes expresserunt illud ꝙ voluerūt:nec ibi fuit aliquid omissum, ꝙ tacite vel expresse ageret̄ ideo pcedēs exēplū gl.est meli⁹.¶In ea.glo.ibi,nō tamen talē quem habere nō expediat.de hoc dic vt plene no.per glos.⁊ doct.in.l.legato generaliter.de legatis.j. ¶In eadē gl.⁊ ibi ⁊ corrigit precedētia.Ista nihil valet:q̄ nō est presumendū ꝙ iurisconsul.incōtinenti se correxerit.l.non ad
8 ea.s̄.de condi.⁊ demon.¶†In ea.gloss.ibi,⁊ iterum velit variare,nam nō potest.no.perpetuo istam singularē gl.quod licet in electione pluriū rerū alternatiue dubitatū,vel in obligatione generis possit debitor qui elegit postea variare vt iurib⁹ allegatis in glossa:tamen declaratio que fit super ambiguo ⁊ obscuro nō potest fieri nisi semel ⁊ non potest amplius variari.Unde pmissor qui semel declarauit ꝙ in pmissione sua sensit de sticho albo,nō pōt amplius variare ⁊ dicere ꝙ sensit de sticho nigro. ⁊ secundū hunc sensum iste casus est singularis scđm Bart.hic qui dicit ꝙ nescit alibi,⁊ ita omnes reputāt istā glossaz nō esse alibi,⁊ istud est meli⁹ ꝙ sit in hac.l.fm Pau.de cas.⁊ sic electio est variabilis,sed nō declaratio.Ratio diuersitatis est fm Cu. hic:quia electio cōsistit in mera voluntate:vnde qui elegit pōt variare,⁊ mutare ppositū.nō sic est in declaratione,seu interpretatiōe:quia qui declarat dicit ꝙ sic a principio intellexit, vnde si postea contradicat,nunc est suspectus,ideo nō admittit̄ eius variatio.Et sic habes vnaz differentiam inter electionem ⁊ declarationē,est etiam alia differentia quia facultas eligēdi trāsmittitur ad heredes,sicut transmittitur ius ipsum stipulatiōis l.si stipulatus fuerim illud aut illud.ad fi.prin.s̄.eo.facultas declarandi nō transmittitur ad heredes scđm cōem opinionē, vt est glo.no.in.l.inter stipulantē.§.j.in ver.actori.que dicit scilicet viuenti,vbi plenius dixi.s̄.eo.⁊ gl.in.l.idem Pōponius scribit si frumentū.§.fi.s̄.de rei vēdi.pro ista gl.Bal.in.l.fi.col.iij.C.de codicil.pōderat ibi esse tex.per quē tex.etiā no.ꝙ libellus semel declaratus nō potest amplius declarari,⁊ illuz tex.pro hac gl. etiā simpliciter allegat Are.hic.Sed Alex.melius dicit ꝙ ille tex.nihil facit pro ista glo.q̄ loquit̄ in electione,⁊ nō in declaratione.Item loquitur in vltimis voluntatibus in quibus nō est permissa variatio:quia trahunt secuz executionē,vt.l.apud aufidium.de opt.leg.l.huiusmodi.§.stichum.de le.j.⁊ ratio diuersitatis plenius ponitur in.l.eū qui certarū.§.fin.j.e.¶Contra istam conclusionez gl.cōiter approbatā,que habet quod facultas declarādi est variabilis tenet Mathes.in not.pe.⁊ dicit esse contra casum de directo in.l.qui ex pluribus.j.eo.⁊ ibi gl.fina. Bar.ibi respōdet ꝙ ille tex.loquitur in electione,⁊ non in declaratione.Sed fm Math.ista solutio Bar.nō videt̄ vera q̄ ibi stipulat⁹ fuit fundū seianū,⁊ pmissor plures fundos habebat eiusdem nominis,⁊ sic partes ibi senserūt de certo fundo,sz est incertum de quo,⁊ sic ibi ppꝛie cadit declaratio ⁊ tñ gl.ibi vult qđ sepius possit variare.tex.ille fortiter stringit in oppositū, sz quia de proximo legam illam.l.ibi reseruo dicēdū Tene cōclusionē gl.quā etiam tenet Bar.in.l.inter stipulantē.§.j.in fi.s̄.e. Bal.in.l.de die in prin.in vlti.col.ff.qui satis̄.cog.⁊ in.l.serui electione.in prin.⁊ in.l.huiusmodi.§.stichū.de le.j.⁊ in.l.si quis intētione ambigua.s̄.de iudi.istā gl.etiā apud Cano.freqūēter sequitur,⁊ reputat sing.Bal.in.c.j.in.ix.col.de cōst.⁊ in.c.fi.ī vlt. col.de trāsla.prela.⁊ in.c.dilecti.in vl.co.de iud.⁊ in.c.in pñsenta, in.viij.col.de proba.⁊ in.c.fraternitatis.col.pe.de testib.Alibi per istam glo.tenet Bal.in.l.ij.C.de senten.ex bre.recit.ꝙ iudex non potest nisi semel suam sententiam interpretari.ita etiam tenet Imo.in.l.ab executore.in princ.j.de appel.Barto.in.d.l.inter stipulantem.§.j.in fi.quod intellige verum in diffinitiua.In
9 interlocutoria aūt dic vt per Ang.⁊ latius Alex.hic.¶†Itez pro ista gl.adde bene facere ꝙ in casib⁹ in quibus variatio permittitur,tamen nō pōt variari nisi semel.tex.est notabilis in.l.si quis iusiurandū.C.de reb.credi.quē tex.ita ad hoc notat Bal. qui nullum tex.ignorauit in aut̄.habita.colum.ix.in.iij.q.ad fi. C.ne filius pro patre.⁊ per illū tex.dicit Bar.in.l.post legatum in prin.in vlt.colū.s̄.de his quibus vt indign.ꝙ positio nō potest nisi semel tantum reuocari.⁊ ita etiam tenet Bal.in.l.j.colū. fina.C.de fur.Item pro ista gl.facit in simili in tex.l.fideicōmissa.§.si quis decem.⁊ ꝙ ibi notabiliter decidit Bart.s̄.de leg.iij. vbi dictio rursus,repetitiua pro vna tātū vice verificatur.⁊ nō
10 sepius.†Per istā glo.infert Bar.ꝙ testes qui habēt declarare ea que sciunt nō possunt postea variare quia presumerent̄ suspecti,nisi hoc faciant incōtinenti antequam eorum dictuz habeatur pro perfecto ⁊ completo.Nam secundum Barto.tam testis quā pars potest tūc variare,q̄ nōdū videtur declarasse ex quo perfecte ⁊ complete non dicit.argumēto.l.contractus.C.de fide instru.⁊ de teste habes tex.in.c.preterea.vbi gl.⁊ doc.de testibus cogen.Bar.in.l.repeti.in prin.s̄.de questioni.⁊ no.Bart.in l.eos.j.d falsis.Bal.in.l.lecta ad fi.s̄.si cert.peta.⁊ dicit Bal.in. l.presbyteri.in.j.colū.C.de epis.⁊ cleri.ꝙ testis potest corrigere dictum suum ante aperturam processus,⁊ anteq̄ loquatur cuz parte,allegat Inn.in.c.cum dilecti.de accu.debuit allegare gl. ordi.in.§.illud tamen.in ver.nō habebit.in aut̄.de testi.Aduerte etiam diligenter in practica ꝙ si testis incōtinenti reuertatur ad notarium,⁊ faciat sibi legi dictuz suū:⁊ dicat tabellioni ego non dixi sic,nō est licitum notario emendare scripturam nisi iudicis mādato faciat.ita notabiliter tenet Bal.in.d.c.preterea. in pe.col.d test.cog.de parte de qua etiam loquitur Bar. quod possit incontinenti respōsionem vel confessionem suam reuocare est glo.no.in.c.fi.ver.iusta causa.de iureiur.in.vj.quam ibi sequuntur doc.eam etiā no.⁊ sequit̄ Bald.in.l.edita.C.de.edē.in repe.padua.in penul.char.ver.sepe.accidit ꝙ quis vult emēdare positiones.⁊ idem Bald.in.l.j.in.ix.col.C.de furtis Et dicit̄ incōtinenti reuocare,anteq̄ sit redacta in scriptis vt est solēnis gl.xxxij.qđ.j.in.c.apud misericordem.cū concor.hic traditis p Alex.⁊ per eundē.d.Alex.in consi.lxxi.tertij vol.ꝙ incip.clarissime dñe iudex.col.ij.⁊ in cōs.lxxxvij.v.vol.ꝙ incip.viso themate suprascripto.co.j.⁊ in cōs.xcij.v.vol.ꝙ inci.viso,⁊ opportune discusso processu.in vlti.colum.Intellige nisi talis confessio vel responsio fuerit per partem acceptata:tunc non potest vlterius reuocari nisi probato errore.ita singulariter tenet Bal.⁊ est dictum famosum in palatijs in.l.gallus.j.§.j.s̄.de liber.⁊ posth. refert ⁊ sequitur simpliciter do.Alex.hic ⁊ reputat no.in practica ⁊ nihil addit.Tu adde Lu.qui idem sequitur in.l.j.§.si quis simpliciter.s̄.eo.⁊ in consi.ccccxxxiij.ꝙ incip.quo ad primū qđ sufficit ad fi.do.Alex.in cons.xc.primi volu.inci.fere omnis vis hui⁹.⁊ i cōs.xcij.quinti voluminis ꝙ inci.viso ⁊ opportune dis
11 cusso processu.col.fi.¶†Ulti.per hanc.l.dicit Bart.ꝙ statuta

sicut & stipulatio nõ recipiunt interpretationem extensiuam in omissis, vt in primo respõso huius tex. sed bene declaratiuã vt in ver. aut certe. sed nõ restrictiuam, vt in ver. nec rursus. de quo late p Bar. in l. omnes populi. i. vj. q. principali. ff. de iust. & iur. & in l. non dubium. vbi etiam Bal. C. de legi. late Jo. and. in regula pro possessore. in mercuria. d. Ant. & alij in c. fi. de cõsuetu.

Si stipulatus. Conditio negatiua tẽpore limitata trãsacto tẽpore incõmutabiliter impletur. h. d. vel sic. Ubi tempus apponit̃ cõditioni negatiue, requiritur totius tẽporis lapsus per quem reddatur negatiua immutabiliter vera. h. d. & adde. l. hoc iure. ff. e. & l. ita stipulatus. in ver. sed & si ita stipulatus. ff. eo.

1 Conditio de preterito vel de presenti non suspendit actũ.
2 Filius in potestate institutus sub conditione de presenti vel de preterito dicitur rite institutus. 100

1 **Conditio in preteritũ.** †Cõditio de pterito vel presenti nõ suspẽdit actũ, sed vel ipm reddit nullũ si est falsa: vel purũ si est verũ. h. d. & sic nõ est ppie cõditio: q2 de natura proprie conditionis est suspẽdere, & facere q possit se habere ad esse & nõ esse: quod nõ ẽ hic. & est bonus tex. in l. si ita stipulatus fuero hãc summam. ff. e. & in l. cum in secũdo. ff. de iniust. rup. & in l. cũ ad presens, cũ duabus seq. ff. si cer. pe. vbi plura bona dixi circa hoc, remitto te ad ibi di-
2 cta. ¶ †Aduerte tñ quod licet dispositio facta sub cõditione d presenti vel de preterito non suspendatur: vt hoc tex. tñ dicitur reddi incerta. Et tamen filius in potestate institutus sub cõditione, de presenti vel de preterito, dicitur rite institutus. tex. est sin. i l. institutio talis. §. fi. ff. de condi. insti. per quẽ tex. no. ibi Bal. q ad validitatẽ institutionis filij non requirit̃ q sit liquida & certa, modo ſm veritatẽ sit pura: q bene no. Et istud ẽ q reputat esse mirũ Are. in l. impossibilis. in ij. no. ff. e. idẽ tenet Bal. i. d. l. ad presens. non recordatus de tex. d. l. institutio talis. §. fi. sed allegat glo. in l. posthuma. ff. de libe. & posthu. Item considera istũ tex. dum dicit statimq3. illa copula videtur superflua, cũ prima oratio non sit perfecta, & non habeat nisi vnam constructionẽ.

1 Puberes non habentes curatores naturaliter & ciuiliter obligantur.
2 Ex sola naturali obligatione adultus non sentit lesionẽ ex quo sola naturalis non parit actionem. 101

1 **Puberes.** †Puberes non habẽtes curatores naturaliter & ciuiliter obligant̃. h. d. ſm verũ sensum. Et isto modo d3 fieri pũctus post dictionẽ suis, & sic adulti sine curatoribus suis q2 eos non habent obligantur naturaliter & ciuiliter, tñ si reperiantur lesi, poterũt in integrum restitui vt in gl. Potest ẽt fieri punctus post dictionem puberes, & sic verba sequentia construẽtur ex parte pdicati, & tũc erit sensus q puberes habẽtes curatores, si pmittant sine his, possunt obligari: & tũc intelligitur naturaliter tantum, s3 nõ ciuiliter. l. si curatorem. C. de in inte. resti. mi. gl. in l. j. §. fuit quesitũ. ff. ad treb. Precedẽs lectura est melior: quia ſm eam verbũ obligari sumitur in potentiori significatu prout fieri d3. l. j. §. qui in perpetuũ. ff. si ager vecti. vel
2 emphy. pe. & c. si pater. de test. in vj. & c. pe. de sent. excõ. ¶ †In glo. ij. in fi. ibi sed tunc non egerent restitutione. Adde rationẽ quia ex sola naturali obligatione adultus non sentit lesionẽ, ex quo sola naturalis non parit actionem. l. iurisgentium. §. s3 cu3 nulla. ff. de pac. & sic est tutus exceptione ideo nõ est sibi necessarium remediũ restitutionis in integ. l. in cause. ij. in prin. ff. d mino. Unde vbi aliq casu lederet̃ puta si forte soluat, vel ei opponatur compensatio, iuxta. l. etiam. ff. de compẽsa. tunc aduersus naturalem obligationem bene restitueretur, vt no. gl. in l. interdum. ff. de condi. inde. Bar. in l. marcellus. ff. de fideius.

1 Promittens sumptus litis in causa euictionis rei, non tenetur sumptus litis in causa petitionis pretij.
2 Si emptor succumbat in lite, an possit repetere sumptus a venditore. & nu. 4. & 5. 102
3 Actio q dat̃ ad interesse, datur etiã si intersit tm̃ rõne sumptuũ.

Venditores. Promissio venditorum de soluendo sumptus litis, intelligit̃ si lis per aliũ super pprietate, vel alio iure moueat̃, nõ aũt si per vnũ ex vẽditoribus super
1 ptio lis moueatur. h. d. vel sic. †Promittẽs sumptus litis in cã euictionis rei, non tenet̃ ad sumptus litis in cã petitionis ptij. h. d. ¶ Ratio huius. l. est, q2 stipulationes sunt stricti iuris, & nõ extendũtur vltra illud q deuenit in verbis, vt. l. qcqd astringende. in prin. ff. e. S3 in verbis vẽditores promiserut sumptus qui fierẽt in lite occasione euictionis & sic occasione pprietatis rei, ergo nõ d3 extendi ad sumptus factos occasione pretij, & sic super diuersa re. ¶ In gl. in ver. agnituros. ibi lex ista tñ est argumentũ contra. adde q gl. voluit inducere istũ tex. hoc modo q2 frustra promitterent̃ sumptus litis, si sine promissione deberentur. S3 ista est leuis inductio: q2 maior est vtilitas quod debeantur ex promissione per glo. no. in l. iij. §. si rem. ff. de lega. iij.
2 & in l. non solum. ff. de rei ven. & hic per Bar. ¶ †In ea gl. in fi. gl. in d. l. j. & ibi Bal. C. de euic. Ad quã gl. hic se remittit, tenent q si emptor succumbat in lite, & tũc repetat sumptus a venditore, alias secus. idem tenet glo. in l. qui absentem. ff. de proc. & gl. in l. cũ testamẽto. & ibi Bal. C. de testa. manu. & glo. in l. si status. & ibi Bal. per illũ tex. C. de euic. Spe. in tit. de emp. & ven. §. j. v. quid instrumẽto. ad fi. illius versi. idem tenẽt Bal. & latius Cuma. hic, & dicit fortius Cu. q ista est cõis opi. & q omnes eã tenuerunt vsq ad Guil. & Bart. idem subtiliter tenet Fulg. in d. l. qui absentem. ff. de procu. ¶ Contrariam opinionẽ q imo indistincte etiã si emptor obtineat i causa: tñ adhuc possit expẽsas litis a venditore recuperare: nisi eas ab aduersario qui succũbit recuperasset, tenet Bar. hic qui dicit q semper reprobauit illã opinionẽ gl. idẽ tenẽt Ang. Imo & Are. idẽ Bal. & Ang. post Guil. in d. l. qui absentẽ. Bar. in d. l. j. C. de euic. & in l. pe. ff. de li. leg. Jo. an. in c. fi. de empt. & vendi. & ibi Imo. in vlt. char. & do. Abb. ad fi. idẽ tenet Jo. de ana. in cõs. xxxj. incip. psupposito q pena. & sic apparet q nũc ista est cõis opinio. & dixit Bexu. hic, q durũ esset obtinere cõtrariũ: & q pauci tentarẽt cõsulere cõtra Guil. & Bar. tñ disputãdo iste est subtilis articulus, & disputabilis ad vtrãq partẽ. ¶ Pro ista opiniõe allegat Guil. tex. in l. si fine. §. cum aũt. §. & Marcellus. ff. rem ra. hab. Sed ad istũ tex. rñdet subtilis Fulg. in d. l. qui absentẽ, q nihil facit: q2 loquitur in casu diuerso: quia ibi etia3 q stipulator obtinuerit in causa: tñ euenit conditio stipulationis: q2 dñs ratũ nõ habuit & si dñs nõ haberet ratũ, tenebitur ad interesse: & sic ad sumptus litis, S3 in questione nostra est cõditio si res euincat̃: quenõ euenit ex quo emptor obtinuit i lite: ergo ex quo nõ euenit cõditio, sumptus litis nõ debẽtur. ita Ful. ibi. Tu aduerte q2 hec solutio licet videatur colorata: non tollit illũ tex. quia verũ est q in questione nostra, hec cõditio si euincatur res vẽdita, bene inest obligationi de euictione, ad hoc vt vẽditor teneatur ad totã rẽ sed nõ inest obligationi qua tenetur vẽditor ad defendẽdũ: iõ ex hoc capite quia emptor nõ fuit defensus, veniũt sumptus facti in lite, q̃q emptor litẽ obtinuerit: q2 tales sumptus nõ fecisset, si venditor comparuisset & defendisset. ¶ Secundo mouet̃ Guil. per tex. in l. si vt certo. §. idẽ labeo. ff. cõmo. sed ad illũ tex. rñdet Fulg. & bene q nihil facit q2 ibi cõmodatarius percipit cõmodũ & sic lucrũ ex re cõmodata, & cõmodãs exercet liberalitatem nimirũ si cõmodatarius tenetur ad sumptus litis, quamuis cõmodans obtinuerit in lite nõ sic est in venditore qui habet titulũ onerosu3. ¶ Tertio mouet̃ Bar. & istud est potissimũ fundamẽtũ huius opinionis quia mota lite tenet̃ venditor in causa euictionis defendere emptore3. l. si plus. §. mota. ff. de euict. & l. qui absentem. ff. de procura. ergo si non defendit tenetur ad interesse, & sic ad expensas litis. l. cum querebatur. i fi. ff. iudi. solui. ¶ Confirmatur istud fundamentũ Bar. dupliciter: quia vẽditor vt dixi tenet̃ defendere in causa euictionis: ergo illud factũ tenetur explicare sua impẽsa. l. suo victu. ff. de op. lib. gl. & Bal. in l. quonia liberi. C. de testi. ergo si nõ facit tenet̃ ad interesse. l. stipulationes non diuidũtur. ver. celsus. ff. e. in quo interesse di-
3 cte expense veniũt. ¶ †Cõfirmatur & secũdo per text. in l. fi. ff. simul. vent. no. quem allegat glo. in d. l. j. C. de euicti. vbi actio que datur ad interesse, dat̃ etiã si intersit tãtum rõne sumptuũ litis sed hec actio dat̃ ad interesse vt dixi. d. v. celsus. ad istõ fundamentũ rñdent Cuma. Pau. & d. Alex. hic & Ang. i. d. l. qui absentẽ. nõ esse verũ assumptũ Bar. q emptor teneatur ad totalẽ defensionẽ assumẽdo in se litẽ seu iudiciũ; sed bene tenet̃ liti assistere, & causam instruere, exhibendo testes & instrumẽta & ad tales impensas tenet̃ & nõ ad alias vt. l. empti. & l. si parẽtes. C. de euic. & expressius in l. j. C. de pericu. & com. rei ven. vt hic latius p Cu. & Alex. Ego vltra eos p ista respõsione adduco bonũ tex. in l. venditor. in prin. ff. de iudic. vbi venditor denunciatus vt in causa euictionis defendat si habet priuilegiũ sui iudicis nõ tñ põt causam ad suũ iudicẽ reuocare: sed d3 ea defendere corã iudice emptoris: ergo apparet q nõ assumit in se litẽ & iudiciũ: tñ tu posses subtiliter retorquere i lũ tex. ad propositum q2 si verũ esset q vẽditor teneretur tãtũ adesse l. talle tex. nõ haberet dubium aliqd: & sic esset de indubitabili, ctra. l. q labeo. ff. de carb. edic. Itẽ caue ad istã solutionẽ p tex. in l. s3 & he. §. defendere. ff. de procu. vbi iuris. diffinit q defendere est idẽ facere quod dominus in lite faceret: ergo nõ est verũ q sufficiat assistere liti ad hoc vt qs dicat̃ defendere. S3 potes rñdere q ille tex. loquit̃ in procuratore qui tenet defendere dñm in causa recõuctionis, & procurator non defendit ad suũ cõmodum: ideo nõ facit sumptus litis. l. qui proprio. §. litis impendia. ff. de procur. secus est in ipso

in ipso venditore. ¶ Quarto mouetur Bar. ratione. quia vẽditor tenetur emptori vt sibi liceat re3 emptã habere: vt. l. empto rẽ. §. si quis rẽ. ff. de act. emp. sed in obligatione habere licere veniunt sumptus facti in lite mota, & etia3 extra litẽ, dato q obtineat in causa, ſm gl. in l. stipulatio ista. §. si quis forte. ff. e. Istud fundamentũ Cu. hic & bene retorquet fortiter cõtra Bar. nã vẽditor tenetur vt emptori liceat habere rẽ, hoc est verissimũ. s3 si mota est questio, & tñ emptor obtinet: ergo l3 sibi hr̃e rẽ: ergo nõ tenetur venditor ad expensas, vt est tex. in l. habere licere. in fi. & ibi gl. ff. de euict. nec ad hoc ob. gl. allegata per Bar. in d. §. si qs forte. q2 gl. ibi nõ firmat, s3 tãdẽ in fi. se remittit ad d. l. habere licere. ¶ Tenendo istã partẽ ad ea que in cõtrarium adducuntur rñdet Bar. vt hic per eũ: & q2 fortiter ad oppositũ vrget. l. si status. in fi. C. de euict. vbi est tex. q si emptor obtineat in lite, non põt habere regressum cõtra venditorẽ: rñdet Bar. q verũ est q ibi emptor q obtinuit nõ põt repetere expẽsas ex capite euictiõis quia res fuerit euicta, ita pcedit ille tex. sed bene repetit alia ratione: quia nõ fuit defensus, ideo aduertendũ est ad cõclusionẽ libelli in repetitione fructuũ ſm eũ. Ista rñsio nihil valet: & ea3 reprehẽdit Cu. hic q2 isto modo illa. l. esset fatua & inepta & sine vlla dubitatione. quis enim dubitaret qd sumptus non deberẽtur si repetãtur eo q2 res sit euicta: cũ istud nõ sit verum: q2 euicta nõ fuit. Unde itelligere illũ tex. in fi. dũ dicit nõ posse agi cõtra vẽditorẽ, vt pcedat ex capite euictiõis, esset ineptissimũ cũ ibi euictio nõ sit secuta, sed emptor obtinuit i lite. Ultra Bart. tenẽdo istũ partẽ nõ ob. etiã. l. pe. ff. de lib. leg. alle. i gl. & sup qua multũ se fundat Bal. in l. cũ testõ. C. de testa. ma. q2 rñde q ibi principale legatũ non valet: ergo nec etiã valet pter sumptus q venirẽt accessorie vt ibi declarat Bar. facit. l. iij. §. si rẽ de leg. ij. sed in questione nostra principale debitũ valet respectu obligationis ad defendendũ, cuius respectu tenetur ad sumptus litis
4 quis emptor in cã obtinuerit. ¶ †Limita cõclusionẽ Bar. magis communiter approbatã duobus modis. ¶ Primo nisi emptor fuisset in culpa in nõ petẽdo aduersariũ cõdẽnari in expẽsis quo casu si expense non petantur, nõ potest iudex ex officio suo cõdemnare, vt per Bar. & alios i. l. iij. §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dam. infec. Tũc illas nõ poterit recuperare a vẽditore p tex. singu. in l. idemq3. §. j. ff. de act. emp. vbi si venditor expẽsas edificiorũ quas fecit i re empta euicta potuit cõseq ab aduersario opponendo exceptionẽ, & non fecit, vẽditor non tenet̃, vt ibi est tex. & no. in l. controuersia. C. d euict. ſm Pau. d. Alex. & Aret. hic. Et addit Are. duos alios bonos tex. in l. si rem quã. §. j. ff.
5 de euic. & in l. sumptus. ff. de rei vendi. ¶ †Secundo limita nisi in instrumẽto esset promissum de dupla: tunc in eo omne aliud interesse & omnes expense veniunt, vt. l. emptorẽ. §. Cassius. & l. Titius cũ decederet. §. fi. & l. seq. & seq. ff. d act. empt. ſm Cu. & do. Alex. hic, & Ange. in d. l. q absentẽ. Imo fortius t3 singulariter Cu. hic q etiam in instrõ vẽditor promisisset duplã: expẽsas, & omnes alias brigas, vt cõiter dicitur per notarios in instrumẽtis, adhuc non posset emptor cõsequi expẽsas litis, si duplã sit cõsecutus q2 hoc d3 intelligi promisisse ſm naturã cõtractus vt l. si stipulatus. in prin. ff. de vsu. & l. v. §. cõuẽtionales. ff. e. dicit tamen q istud est magis dubiũ. Miror q d. Alex. de tã singulari decis. nõ facit mẽtionẽ. Ego puto eam non esse verã q2 regulã habemus q in instrumentis nedũ nulla clausula, imo nec minimũ verbũ debet esse sine virtute aliqd operãdi, ſm Bal. in rub. C. de contrahẽ. empt. in ix. q. p quo tu allega gl. no. i. c. solite. in verũ. tanq. de maio. & obe. & glo. in l. j. in gl. j. ff. quod met. cau. & gl. in l. j. §. ait pretor. in v. si familia. ff. de vi & vi ar. Est verũ qd Bal. in d. rub. C. de cõtrahẽ. emp. in ix. q. subdit q nulla clausula nec etiã minimũ verbũ debeat esse sine virtute aliquid operãdi, ita tamẽ q verba intelligãtur ſm naturã rei deducte in contractũ. ita dicit notare Inn. i. c. ex his. de iur. pa. & hoc dicit patere in d. l. si stipulatus. in prin. & idẽ etiã dicit Bal. in l. a pcuratore. C. man. ¶ Gl. parua in ver. facte essent. t3 qd in dubio vẽditor simpliciter promittẽdo sumptus litis, intelligit̃ qui fierẽt ratione proprietatis & sic glo. videtur esse, q secus esset si fierent ratione possessionis, quia de sola possessione litigaret̃ & ita per istam gl. tenet Bal. in l. j. circa fi. in pe. q. C. de peri. & com. rei vẽ. Sed contrariũ tenẽt Bar. & omnes hic per. l. stipulatio ista. §. si quis forte. vbi etiã d. Alexã. in primo no. ff. e. per. l. emptorem. §. pe. ff. de actio. emp. & ita etiam tenet Imo. in c. fi. in vlt. char. d emp. & vendi. & ista glo. voluit solum excludere litẽ de pretio, vt sumptus qui fierent ratione pretij, nõ intelligant̃ in dubio promissi: non aũt voluit excludere sumptus qui fierent ratione proprietatis vel possessionis vel alterius iuris realis. Aduerte tñ quod quãdo euinceretur sola possessio, nõ posset emptor agere de euictione ad duplã promissam i causa euictionis, sed debet agere prima actione ex empto quia res non videtur sibi fuisse tradita per venditorem, ex quo possessio est euicta. tex. est i. l. ratio. vbi glo. & Bar. ff. de actio. emp. Alex. hic.

1 Liber homo aut mortuus, vel fundus hostium in stipulationem deduci non potest.
2 Licet res hostium non possit deduci in stipulationem, potest tamen legari. 103

1 **Liber homo** In stipulatum. †Liber homo aut mortuus vt fundus hostiũ in stipulationẽ deduci nõ põt. h. d. vel sic: Res q nõ põt dñio nr̃o subijci ipediẽte natura vel iure nõ pot in stipulationẽ deduci. h. d. ¶ In gl. prima i v. non põt. habes q aliud sit in emptione liberi hominis, que bene valet. aliud in stipulatione, vt hic. Rõnẽ diuersitatis assignat gl. in d. l. liberi. ff. de contrahẽ. emp. & gl. j. §. j. insti. de inut. stip. quã plenius declarat. Quia i vẽditione obligatio est ad tradẽdũ. l. ex emp. in prin. ff. de act. emp. & sic non est necesse facere rem accipientis. l. rẽ alienã. ff. de pig. act. Traditio autẽ est tantum circa possessionem. l. iij. in princi. ff. de actio. emp. & liber homo potest ab ignorãte possideri. l. cũ heredes. §. fi. ff. d acqui. pos. & l. iusto. in prin. ff. de vsuca. In stipulatione autem obligatio est ad dãdum, & sic ad transferendum dominium. l. vbi autem. §. fi. ff. e. q non potest fieri in libero homine. Sed Bar. & doc. reprehendũt istam differentiam gl. quia sicut non valet stipulatio: ita nec vẽditio liberi hominis quantum ad hoc vt liber homo debeat̃, vt hic, sed in preiudicium vẽditoris valet, vt teneatur de euictione & sic ad interesse illius qui ignoranter emit, idem in stipulatiõe ex causa onerosa, vel vbi pmittens fuisset i dolo, & dicit Bar. & omnes doc. idem tenere. & idẽ tenet Bar. in l. non dubium. col. penul. vbi subtilius Bald. in viij. oppo. C. de leg. Bart. in l. cum lex. in j. col. ff. de fideiusso. Et ad id q dicit Bart. quando promittens fuisset in dolo, adde tex. in l. aristo. §. fin. in fin. ff. de do. ¶ Gl. fi. in ver. aut fundũ. diuiditur in tres. In prima declarat text. In secunda remouet vnum cõtrarium. In tertia remouet aliud, secunda ibi, sed tñ legari. tertia & vltima ibi, Itẽ secus in
2 seruo. ¶ In ea. gl. ibi sed tamen legari. †habes quod l3 res hostium non possit in stipulationem deduci, vt hic: potest tamẽ legari iuribus alleg. in gl. Rationẽ diuersitatis assignat gl. hic & glo. in l. in testamentis. ff. de reg. iur. quia in stipulationibus tẽpus presens inspicitur. l. vsusfructus. de stip. ser. & istã rationez assignat tex. in l. continuus. §. cum quis. ff. eo. sed in legatis inspicitur tempus cedẽtis legati, & sic tempus cessionis legati. Ista ratio in secundo membro reprehẽditur per Bar. & omnes hic & Bar. & omnes in d. l. id q. de leg. j. quia etiam in legatis inspicitur tempus presens propter regulam catonianam, que disponit quod vbi legatum est inutile pter personã vel rem legatã, non valet quãuis tpe cessiõis, causa impedimẽti sit remota. l. j. & per totũ. ff. de reg. cato. & l. cetera. §. j. ff. de leg. j. Licet omnes indifferẽter ita teneant tamẽ errant prout etia3 dixi in d. l. id quod. eo quia regula catoniana nõ habet locum vbicunq cessat impedimẽtu3 ex causa que trahitur retro. l. seruum filij. in principi. vbi Barto. ita summat. de leg. j. Barto. in §. j. col. iij. ff. de reg. cato. S3 in casu nostro, postliminiũ fingit vsq retro rẽ fuisse nostrã quandocũq ab hostibus recuperetur. l. retro. & l. postliminij. in princip. ff. de cap. ergo in casu nostro regula catoniana non põt esse impedimento. Tamen contra istam differentiam gl. videtur facere tex. in l. fi. ff. de cõtrahẽ. emp. ff. allegatus per gl. que vult idem esse in cõtractibus q in vltimis voluntatibus. Breuiter tene & melius idẽ esse in contractibus q in legatis, prout etia3 tenẽt gl. Bar. & alij in d. l. id qd. Unde in vtrisq fundus hostiũ qui nũq fuit noster, neq legare, neq p stipulationẽ pmittere possumus ex quo nullũ ius habemus, vt hic. S3 fundũ hostiũ qui semel fuit noster, & legare & promittere possumus, pter ius postliminij q in eo habemus. d. l. id q. de legat. j. Et ppterea ſm Bar. & alios Papa licite concessit regnum Hierusalem Carolo & successoribus suis: q2 aliquando fuit nostrũ, licet nũc a saracenis sit occupatũ. & ita etiam tenet Bar. in l. fi. ff. de contrahen. emp. & in d. l. id qd. ibi plura bona dixi. ¶ Primũ membrũ limita qñ res que, semper fuit hostiũ promitteretur vel legaretur pure tunc non valeret vt hic. secus si sub cõditione intrinseca: si ab hostibus capietur vel desierit esse hostium: q2 expectare talẽ cõditionem est honestũ. l. in fuga. in fi. C. ad l. fla. de pla. Et p hoc Bart. allegat bonum tex. in c. abbate sane. de re iudic. in vj. vbi rex Aragonũ donauit ecclesie re3 hostium que semper fuit sua, s. castrũ Caluarie cum suis finibus inter quos erat locus de rosellis, vt ibi dicit tex. q2 talem donationem sub conditione fecit si in potestate3 donãtis venerit, vel si ab hostibus recuperauerit facit. l. generaliter. §. j. ff. d fideicom. liber. Et ita teneas qcquid hic teneat Ang. quẽ Imo. & Alex. reprobãt. & bene dixi de hoc post Bar. in d. l. id quod. ideo hic non repeto.

1 Sufficit contractum impleri a contrahente, vel ab alio eius nomine.

Universidad de Deusto Biblioteca

2 Non refert a quo seu per quem fiat qđ fieri debet, dūmodo fiat. ⁊ nume.4.⁊.7.
3 Conditio debet impleri per eum cui adijcitur, ⁊ non per aliū.
5 Ubi factum requirit sumptum, presumitur factum ab illo qui suis expensis facere tenebatur. ⁊ nu.6.

Cum seruus.

1 †Sufficit contractū impleri a cōtrahēte, vel ab alio eius nomine.h.d.vel sic.non refert a quo aliqd fiat, mō opera stipulatoris fiat.h.d. ¶ In text.ibi reū dederit.i.expromissorē.l.⁊ elegāter.§.seruus pactionis.ff.de
a dolo.q promisit pro libertate:⁊ dicitur expromissor,[a] qui pmittit alio non obligato,ipse tñ obligat,⁊ in hoc differt a fideiussore,vt declarat gl.no.⁊ magistra.in auť.de fideius.in prin.⁊ de tali expromissore habes etiā tex.in.l.aliquādo.i pn.ff.ad velleia. ⁊ in.l.qui libertin⁹.§.fi.in fi.ff.de ope.lib.⁊ dr expromissor quasi
2 extra obligationē promittat. ¶ †No.bñ fi.huius tex.ibi,q2 nō queritur a quo manumittatur,sȝ vt manumittat:ꝙ non refert a quo seu p quē fiat ꝙ fieri dȝ, dūmodo fiat:⁊ ad hoc gl.fi.allegat infinitas.ll.⁊ sic nō curam⁹ de mō dūmodo habeam⁹ effectū.Similr nō refert a q̊ ipedimētū remoueat mō remoueat.l.posthumus.§.si quis ex his.ff.de inoffi.testa.Alibi generalius habem⁹ ꝙ nō refert quid ex equipolētibus fiat.l.si mater.C.de insti.⁊ substi.⁊.l.mulier.in prin.ff.ad treb.⁊.l.fi.in fi.ff.mand.late Bar.in.l.gallus.§.⁊ quid si tantum.vbi dixi.ff.de libe.⁊ posth. ¶ Gl.j.in ver.ab alio diuiditur i duas partes.In pma timore taciti contrarij qđ tunc formabo dupliciter declarat tex.In se
3 cūda remouet aliud 2rium,scđa ibi,aliud si iam. ¶ †In prima ergo opponitur contra tex.ꝙ cōditio debet impleri per eū cui adijcitur,⁊ nō per aliū.l.ij.ff.de cōdi.⁊ demō.quia dȝ impleri in forma specifica.l.qui heredi.⁊.l.Menius i.prin.ff.de cōditio.⁊ demō.ergo refert a quo fiat,contra istū tex.Qui⁹ timore gl.dupliciter intelligit istum tex.in verbo ab alio manumissus est.primo ꝙ manumissio fuit facta p heredē eius,qui promisit manumittere,iussu ⁊ voluntate ipsius promissoris,iste intellect⁹ plane ⁊ sine scrupulo pcedit fm scribētes,presertim Cu.⁊ Bexu. scȝ qñ ius implendi cōditionē transit ad heredem,iuxta.l.secūdam.C.de pac.inter emp.⁊ vendi.traditur per Bart.in.l.si decē cū petiero.ff.e.Sȝ tu aduerte iste intell.est in se bonus,sed nō cōgruit verbis litere,⁊ minus congruit rationi tex.quia tunc non diceretur ab alio manumissus,vt dicit litera:quia factum heredis censetur factum testatoris,cuȝ censeantur eadē persona.vt in auť.de iureiuran.a mor.presti.in princi.Itē non congrueret rationi tex.ibi quia nō queritur a quo manumittatur,sȝ vt manumittatur,nā etiā si quereret a quo qs eēt manumissus, verū esset dicere fuisse manumissuȝ a promissore,ex quo factū ab herede censetur factuȝ a defuncto,cuius personā representat:⁊ sic iste primus intellectus glo.⁊ omniū qui est verus in se,mihi nō placet ad istū tex.Unde posset generali⁹ intelligi illa dictio ab alio;etiam si eius procurator de mandato suo manumisisset:q2 ipse videret manumittere.l.iiij.⁊.l.pater ex prouincia.ff.de ma.vin.facit.l.j.§.deiecisse.ff.de vi ⁊ vi ar.Idem fm Pau.de cast.in singulari successore qui alienauit seruum cum pacto,ꝙ eū manumitteret:fm gl.in.l.non erit.§.dato.ff.de iureiur. ¶ Secūdo modo intelligit glo.ꝙ manumissio fuit facta ab alio,mediante facto promissoris,vel eius opera,tanꝗ mediatoris vel proxenete:vt etiā dicit gl.sequēs.Nā aliquis fuit assumptus,vt mediator seu proxeneta ad faciendum liberari seruum ⁊ propter hoc fuit sibi promissa certa quantitas pecunie:certe illam pecuniā dȝ habere:ex quo opera eius seruus manumittitur.Itē aduerte,qđ i hoc tex.promissio ista manumissionis fuit impersonaliter facta,vt patet ibi pro libertate,⁊ sic potius videtur curatum de effectu libertatis,quā de modo,vt dicit iste tex.i fi.ideo sufficit a quocunqȝ manumittatur.facit.l.gñaliter.in fi.ff.de fideic.liberta.⁊ sic etiam in simili distinguit in.l.qui rome.§.flauius.j.e.per Bar.in.l.fi.C.si mancipium ita fuerit alienatum. ¶ Gl.in verbo manumittatur,diuiditur i tres partes.In prima ponit qđ illud generale nō refert a quo fiat dūmodo fiat,nō bene colligitur ex hoc tex.vbi ideo est,quia ille qui impleuit reputatur eadem persona cum illo qui facere debebat,vel eius opera ⁊ facto impleuit:vt.ff.i gl.j.ergo alias refert,⁊ sic istud generale nō colligitur indistincte in hoc tex.In secūda que est ibi pro quo tñ, pro illa generali gl.allegat infinitos tex.In tertia que est ibi sed argumentum contra gl.opponit,⁊ nō soluit:Sȝ respōde ꝙ ibi speciale sit fauore filij in eius legitima:vt.l.iubemus.in princ.C.ad trebel.vel ꝙ ibi nomine heredis aut eius opera nō accreuit filio,sicut hic vel ibi non dicitur referre a quo,sȝ bene dicitur re
4 ferre de quo fiat. ¶ †In brocardo an referat a quo fiat dummodo fiat Bar.post Dy.cōsiderat tres casus,aut queritur de obligatione inducēda.Aut de pena euitanda:aut de cōseruatione sui iuris.Primo casu,quando loquimur q̊ ad obligationē, seu actionem acquirendā seu inducendā,tūc bene refert a quo fiat:vt hic cū gl.j.⁊.l.ij.⁊ ibi Bar.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊.l.fi.ff.de cōdi.insti.Aut loquimur quo ad penam euitandam:⁊ tūc nō refert per quē fiat dūmō fiat illud p ꝙ euitat pena,ptex.in.l.si puellā.que est.l.fi.C.si man.ita fue.alie.vt ma.Sȝ aduerte illa.l.fi.nihil facit:q2 loquitur in dispositione legali tribuente libertatē vigore pmissionis,que succedit in locū dispositionis hominis,ideo facit cessare penam:nō auteȝ loquitur quādo alius tertius simpliciter impleret,fm Raph.cu.Pau.de ca.Alex.⁊ Areti.hinc
5 subdit notabiliter Bar.ad practicā ꝙ †vbi factum requirit sumptū,psumit factū ab illo qui suis expēsis facere tenebat p text.notabilē i.l.fi.C.de alimē.pup.prestan. ¶ Unde infert Bar.ad q.quā dicit vidisse de facto testator mādauit fieri aliquas picturas incerta ecclesia,vel dānauit heredē vt faceret capellā in aliqua ecclesia,reperiūtur ille picture facte,vel reperit capella constructa:sed nō apparet ꝙ heres fieri fecerit.certe pderit heredi vt euitet penā auť.hoc amplius.C.de fideic.vel penā excōmunicationis que ex cōstitutione Episcoporū cōsueuit inferri cōtra nō implētes volūtates defunctorū.Idē tenet Bar.in.d.l.fin.p illū tex.⁊ ibi Bal.C.de ali.pup.prestā lȝ alique lecture Bar.corrupte habeantur in.l.iij.C.arb.tutel.cum alijs concordātijs traditis per.d.Alex.Et vltra eū adde Pet.de anc.in.c.fundamēta.in sexto notabili,de elec.in.vj.Intellige Bar.si ante moram heredis facta fuerit pictura,ab alio eum preueniente:tūc excusatur heres a pena:q2 tunc non esset quid sibi imputetur:arg.l.sororē.C.de his quib.vt indi.vbi nō imputatur heredi si nō accusauit occisores:quia ab alio fuit preuētus.⁊ ibi Bar.⁊ No.illū tex.ad excusandū syndicum,qui ex forma statuti tenetur denūciare maleficia:nā excusatur si fuit ab alio preuētus.Ad idē facit tex.in.l.ij.§.si pater nō petierit.i ver.sed si forte absens.ff.ad tertul.ibi a libertis preuēta est vel ab alijs,quem textū allegat Are.hic,sȝ si prius fuit in mora faciēdi depingi figuras,⁊ post moram fuerunt facte depingi:tunc nō excusaretur heres a pena.d.auť.hoc amplius,vel a simili pena fm Raph.cu.⁊ Pau.de ca.Alex.⁊ Are.hic.Sȝ tu caue per tex.in.d.l.fi.C.si man.ita fue.alie.allegatū per Bar.vbi emptor prius fuerat i mora,⁊ tñ constitutio legalis tribuens libertatem propter eius morā facit
6 cessare penā. ¶ †Itē aduerte ꝙ idem Bar.in.l.qui sub cōditione rationū.que est.l.antepe.ff.de cōdi.⁊ de.videtur tenere cōtrariū eius ꝙ hic.s.ꝙ nō sufficiat expēsam esse factā,nisi qui eā facere tenebatur probet se fecisse per tex.in.l.excellētia.i verbo flagitātibus eisdē erogasse mōstrauerint.C.de eroga.mili.ann.lib.xij.Et istā 2trarietatē Bar.ponderat ibi Jo.de imo.⁊ respōdet ꝙ opinio Bar.hic procedit,qñ essent alique coniecture ꝙ sumptus fuerint facti ab illo q allegat eas fecisse al's secus, vel fm d.Alex.in.d.l.excellētia.nō negat ꝙ nō sufficiat pbare milites tantā annonā habuisse,quāta sibi debebatur dato ꝙ susceptor
7 annone nō pbet per seipm dedisse. ¶ †Aliqñ ⁊ tertio querit de cōseruatione iuris sui:⁊ tūc aut querimus de iure reali,puta de seruitute reali:⁊ tūc nō curat per quē fiat q2 seruitus debeat fundo:vt.l.qui fundū.⁊.l.nā satis.i pn.ff.quemad.ser.amit.⁊.l.j.§.quesitū.ff.de aq̄ quoti.⁊ esti.Per quas.ll.apparet ꝙ si tyrān⁹ occupans ciuitatem,vtatur iurisdictione cōpetenti ciuitati cōseruat iurisdictionē illi ciuitati competētem vt illo expulso nō posset obijci prescriptio,ꝙ nō fuerit vsa iure suo lōgissimo tempore:q2 satis est ꝙ alius fuerat vsus,vt per Bart.in.l.sequit.§.si viam.ad fi.de vsucap.⁊ in.d.l.qui fundum.⁊ Paul.de ca.hic ⁊ do.Anto.de but.in commēto.c.fi.de causa.pos.⁊ pprie.post medium.in versic.tertio dicebam quod quedam est patientia.Alexā.in consi.ciiij.quarti voluminis incipien.visis ⁊ sepius recensitis.in.iiij.col.Sȝ si queratur de iure personali conseruādo,quod coheret persone,vt dominium ⁊ vsufructus, ⁊ tūc est necesse quod qui ius habet vel eius nomine vtatur,nā alius vtendo non cōseruat ei cui competit.l.pomponius.in princ.ff.quib.mod.vsufruc.amit.

1 ☞ Si vna ex rebus alternatiue debitis post moram creditoris pereat:in totum debitor liberatur.
2 Uerba legis vel statuti quantuncunqȝ precisa recipiunt limitationem.
3 Juramentum habet vim precisam.
4 Judex non potest precise significationis verba interpretari.
5 Obligatio generis ⁊ alternatiua equiparantur.

Stipulatus sum damā.

1 †Si vna ex rebus alternatiue debitis post morā creditoris pereat,i totuȝ debitor liberatur.h.d.vel si.. debitor alternatiue interitu speciei oblate post mora creditoris liberatur.h.d. ¶ In tex.ibi cum damā dares.gl.exponit.i.dares velles,sed melius stat tex.dares.i.actualiter offeres:q2 ad cōstituendum creditorem in mora nō sufficit verbalis oblatio,sȝ requiritur realis ⁊ actualis.l.pretor.§.si quis parat⁹.⁊ ibi Bar.ff.de no.ope.nū.no.in.l.acceptam.C.de vsur. ¶ In tex.ibi si per debitorē mora nō esset.gl.parua supplet ⁊ bene,scȝ per creditorem qui debitore offerēte noluit accipere:⁊ sic tex.min⁹ dicit,⁊ plus intelligit:alias si creditor non esset in mora,⁊ dato ꝙ debitor nō fuerit i mora,tūc perempta vna ex rebus alternatiue debitis,pmissor nō liberat:sȝ alia que superest debet.l.stichū aut pamphilū.in prin.j.de sol.⁊.l.cū quis.§.sȝ si stichus.ff.de leg.i. ¶ Gl.in verbo,continuo.diuiditur in tres partes.In prima timore taciti 2rij supplet ad tex.In scđa rñdet tacite q̄stioni.In tertia iducit istū tex.ad vnā opinionē alibi positā.scđa est ibi,⁊ hoc ipso iure.tertia ibi.Itē est p illa falsa opiniōe. ¶ In ea.gl.ibi mortuo vel al's perdito seruo fm Jo.No.diligēter ex ista gl.
2 fm Bar.Ang.⁊ alios,qđ †verba legis vel statuti ꝗuis sint precisa,recipiunt tñ limitationē.Nam istud verbū continuo,est pcisum,⁊ importat incōtinenti,⁊ sic innuit quod statim facta oblatione debitor liberet:⁊ tñ limitatur secuto interitu, vel seruo dependito,⁊ nō aliter:⁊ ita etiā allegat ista lex per gl.in.d.l.iij.§.in amittēda.ff.de acqui.pos.hic relata per gl.ꝙ dictio protin⁹,ibi posita ꝗuis pcisa,simil'r recipiat limitationē.Et p illā glo.no.ibi Ang.ꝙ dictiones ꝗuis pcise,tñ recipiūt interpretationē improprā.Facit bene tex.quē allegat Barto.in.l.licet.ff.de arbit.Facit fm Pau.de ca.ꝙ verba rescripti,ꝗuis sint precisa,tñ ēt limitationē recipiunt.c.ex parte.de offi.dele. ¶ Et circa istā re
a gulam scribentes[a] aliud nō addunt.Sed quia est quotidiana ⁊ vtilis ⁊ seruit in practica ad multa,intēdo eam bene ⁊ cumulate expedire. ¶ Adde gl.notabilem in.l.filiusfamilias.§.fi.i verbo cogā,scȝ pcise.⁊ ibi Bar.⁊ Bal.⁊ alij ad hoc no.ff.de procu.Bar.in.l.quāuis.ff.de in ius vo.Bal.in.l.super rebus.in.j.col.C.de 2hen.emp.⁊ in c.ij.ad fi.de rescript.⁊ dicit Bald.in.d.l.ꝗuis.ꝙ quāuis verba sint pcisa,tñ recipiunt interpretationē ⁊ limitationē.Itē adde ꝙ verba precisa debēnt intelligi cū quodā tēperamento iustitie.ita no.Bal.in.l.ꝙ dicimus.p illū tex.ff.de sol.ꝙ reputat tenendū menti.alibi Bal.in.c.cum.M.ferrariēsis.in.viij.col.de cōst.notat ꝙ verba Pape etiā precisa recipiūt tñ tantā conditionē ⁊ interpretationē:⁊ licet Bal.nō allegat:tu alleg.gl.in.c.lȝ de vitāda.in vbo absqȝ vlla exceptione.de elec.q notabiliter dicit ꝙ ēt si papa pcise scribat,tñ ligitima exceptio
3 est admittēda,ꝙ bene no.Pro ista regula videt facere †q2 iuramētum hȝ vim precisam,vt ptȝ ex gl.i.l.si pecuniā,in gl.parua in verbo necesse habeas,q̄ addit vt q2 iurasti.ff.de 2di.ob causam:⁊ tñ recipit modificationē ⁊ limitationē,vt est tex.in.c.quēadmodum.de iureiuran.notant Bal.⁊ Sal.in.l.fi.C.de nō nume.pec. Adde fortius idē esse,etiā si in lege vel in statuto adsit vniuersalis geminata:nā tex.in.l.j.ff.so.ma.dicit semp ⁊ vbiqȝ ⁊ sic sunt ibi due vniuersales,⁊ tñ recipit limitationem vt gl.ibi in verbo semper.circa finem.subaudit ad illū tex.fere.⁊ ibi nota in illam glo.cum additionibus quas ibi dedi.itē per istā legem dicit Bal.in.l.oēs populi.in.xij.co.ff.de iusti.⁊ iur.ꝙ licet statutum disponat,qđ statuta sint precisa vel precise obseruentur,tamen verbum precisum recipit determinationem laudabilē per
4 hūc tex. ¶ †Pro limitatiōe suprascripte reg.⁊ pdictorū adde ꝙ iudex nō pōt precise significationis verba interpretari.ita dicit Bald.i.l.ea q̄.C.communi.vel epis.p.l.ille aut ille.§.cū in vbis.de le.iij.facit ꝙ tȝ idē Bal.i.l.oēs populi.co.xxvj.ff.de iusl.⁊ iu.vbi tȝ qđ statutū nō possit interpretari vel glossari,sed ꝙ sit pcisum intellige de gl.hoīs nō legis,per.l.ꝗuis.i.ij.C.de adul.sequitur Ancha.in cōmēto.c.canonū statuta.de cōsti.in ver.occurrit alia questio que est cōmunis,d.Alex.in cōs.lxxx.col.iij.ver.cōfirmatur.in primo volu.Itē verba precisa recipiūt distinctionē vel determinationē legalem.l.ita nobis.C.de adul.fm Bald.in c.ij.circa fi.de rescri.Sȝ credo ꝙ verba pcisa possint interpretari ⁊ limitare iudex qui est minister legis:vt.l.celsus.in pn.cū gl.ff.de arbi.fm ea que.ff.tradita sunt:aliter frustraretur reg.predicta nisi iudex vel ptor q est viua vox iuris ciuilis.l.nā ⁊ ipm.ff.de iusti.⁊ iur.posset talē interpretationē ⁊ limitationē facere parū enim esset iura esse nisi magistrat⁹ illa exequerētur.c.vbi periculum.§.preterea.de elec.in.vj.⁊.c.vnico.§.episcopis.de sta.re
5 gulari.in.vj.⁊.l.ij.ff.de orig.iur. ¶ †In ea.gl.ibi secus si i gñe.In cōtrariū facit:quia obligatio generis ⁊ alternatiua equiparantur.l.ij.§.j.⁊.l.in executione.§.pro parte.ff.eo.⁊ sic vt ꝙ etiaȝ hic tātū ope exceptionis liberetur.Bal.saluat istā gl.in obligatione alternatiua,qñ pmissor expresse reseruauit sibi electionē vt.ff.in gl.j.per futurum subiunctiui.s.quem elegero, vel quem voluero,ita ꝙ nō potest ampli⁹ variare:vt.l.si quis stipulatus sit stichum.in prin.j.eod.tunc solus oblatus est in obligatione ideo si interijt ipo iure liberat.si vero pmissor habet electionē a lege,vt est cōiter.l.plerūqȝ.in fi.ff.de iu.do.vel pmittit p futurū indicatiui.l.quē volā,ita ꝙ pōt variare.d.l.si qs stipulat⁹ sit stichum.in prin.⁊.l.cum qui certarum.§.fi.j.e.tūc q2 alius adhuc durat in obligatione,liberatur solū ope exceptionis ab alio,exēplo obligationis generis.Cum Bar.tenēt Ang.Imo ⁊ Pau.⁊ sic pōdera ꝙ licet in obligatione generis,ille solus videat esse in obligatione,qui soluitur.l.cū incertus.de leg.j.Bar.in.l.ij.§.j.ff.eo.non sic est in eo qui solum offertur,sed non soluitur:cū adhuc debitor possit mutare voluntatem,⁊ aliū soluere,vt hac glo.ponderat Pau.hic. ¶ Glo.in ver.liberari.in princ.cum in isto tex.non habeatur verbum protinus,sed 2tinuo,sȝ habeat in.l.iij.§.in admittenda.de acqui.pos.quam allegat gl.precedēs.⁊ dū gl.dicit protinus.i.cū exhibet subaudi,secuto interitu vel aliter perdito seruo:⁊ nō aliter,vt in gl.preceden.vbi dixi.aliter ista glo.non procedit.

1 ☞ In obligatione generis subalterni est electio debitoris q2 potest vsqȝ ad solutionem variare.
2 Ualet stipulatio fundi si contrahentes senserint de certo, licet non constet de quo.
3 Stipulatio fundi facta in genere generalissimo non valet.
4 In legatis non admittitur variatio sicut in contractibus.

Qui ex pluribus.

1 †In obligatiōe gñis subalterni ē electio debitoris,q2 pōt vsqȝ ad solutionē variare.h.d.vel sic.in stipulatione fundi incerti de certis,est electio promissori variabilis vsqȝ ad solutionem.h.d.nā postꝗ alter erit solitus,cōsumpta est electio.facit.l.si is qui stichū.in fi.
2 ff.de procura. ¶ †Not.primo hic videri tex.quod valet stipulatio fundi,si contrahentes senserint de certo,licet non constet de quo.contrariū decidit sing.Bar.i.l.ita stipulatus.in.viij.opp.prime partis.j.e.motus quia non est persona per quā declaret,cum stipulatio consistat ex volūtate duorū,per illum tex.ita dicit velle glo.in.l.cū post.§.gener.si bene aduertat.ff.de iur.dot.⁊ sequitur ibi Pau.⁊ ibi dicam,sȝ dic ꝙ iste tex.procedat quādo fuit expressum proprium nomen fundi:⁊ quādo stipulatio fundi fuit facta sub genere subalterno,⁊ tūc valet vt hic.⁊ no.gl.in l.in stipulationibus.ff.e.Facit tex.in.l.legato gñaliter de leg.j.⁊ statur declaratiōi ipsius promissoris,vt hoc tex.no.in.d.l.in stipulationibus.⁊ sic cessat fundamentum Barto.secus quando
3 non fuit expressum propriū nomen fundi,†⁊ sic stipulatio fundi fuit facta in genere generalissimo:tunc.d.stipulatio nō valet d.l.ita stipulatus.⁊ ita proprie loquitur gl.in.d.l.cuȝ post.§.gener.in gl.magna.circa medium.⁊ ita procedit opini.Bar.in.d.l.ita stipulatus.⁊ ita etiā tenet Alex.hic Intellige istū tex.pcedere quādo erant plures fundi diuersi,⁊ separati regionibus,q omnes vocabantur vno nomine,puta seianus.tunc appellatione fundi seiani,non cōtinentur oēs fundi illius nominis,sȝ tantū vnus:vt hoc tex.sec⁹ qñ vnū fundū dñs diuisit i plures gratia cōmodioris culture tñ est totus vnus fundus:tūc pmittēdo seianum,videtur in totuȝ promittere.l.caius.§.titius.de le.ij.⁊ tunc nō haberet locū ista.l.ita eā notabiliter itelligit Bart.in.l.j.ff.de reb.dub.⁊ sequitur simpliciter Pau.hic. ¶ In gl.in ver.no.ibi promittis fundum seianum.hoc exemplū nō videt bonum:quia per expressionem vnius fundi pmissi, apparet ꝙ 2trahentes senserunt de certo,licet nō cōstet de quo:idē diceretur tunc declaratio seu interpretatio,nō autē electio,vt.l.si qs a filio.§.si quis plures.⁊ ibi gl.de le.j.ergo nō posset variare,vt est tex.singu.fm vnam lectu.gl.tertie in.l.quicquid astringēdi.in ver.nec rursus.ff.eo.cuius contrarium dicit iste tex.in fi.⁊ ita istud exemplum reprehēdunt Imol Cu.Pau.⁊ Alexan.hic.Cu.in.§.si quis plures.ad fi.Unde melius exemplifica istū tex.fm Pau.⁊ pretatos Moder.ꝙ pmissor dixit pmitto tibi vnū ex fundis meis seianis vt dt gl.j.⁊ ptȝ adhuc ex tex.ibi ex pluribus fundis vnum,⁊ sic incertuȝ de certis.Et sic apparet ꝙ nō senserunt de certo fundo ⁊ per cōsequens locus est electioni pmissoris:sicut est in obligatione generis vel alternatiua,⁊ sic licituȝ est pmissori vsqȝ ad solutionē variare:⁊ refert Mathe.no.pe.ꝙ istum intelle.ante omnes ad istum tex.tradit Jac.de bel. ¶ Gl.i ver.voluerit.diuiditur in tres.In prima colligit ex tex.no.In secunda ampliat.In tertia opp.⁊ non soluit.secūda ibi,intellige.tertia ibi,sed arg.contra de leg.j.l.qui duos.sȝ responde ꝙ ibi loquitur in legatis,⁊ sic in vltimis voluntatib⁹,in qb⁹ in dubio electio est legatarij.⁊ sic creditoris,vt no.gl.magistra i l.lucio.de le.ij.Sed in cōtractibus electio est debitoris,vt.l.plerumqȝ.in princ.ff.de iur.do. ¶ In glo.fi.rationem diuersitatis
4 †quare in legatis non admittatur variatio sicut in contractib⁹,assignat glo.in.l.si quis stipulatus sit stichum.in prin.j.e.⁊ ibi glo.⁊ Bar.dicunt quamuis Ang.de Areti.Aliter dicat,ibi reseruo dicendum.

1 ☞ Ualet promissio facta pro emancipando filio.
2 Pater inuitus non potest cogi emancipare filium.
3 Pater potest licite accipere premium pro emācipatione filij in recompensatione tanti beneficij.

a ¶ Expromissor. Adde tu quod aliter accepit Paul.de cast.in.l.fin.in princi.ff.si cer.peta.

a ¶ Scribētes. Adđ tñ tu ꝙ lȝ hic non habeatur,tñ ista omnia ⁊ plene posuit Fe.sandeus in.c.ij.colū.ix.ver.verbū pcise.de rescri.⁊ aliqua etiā posui i.c.sup qđnū.col.ij.ver.quotuplex sit interpretatio.de offic.deleg.

Universidad de Deusto Biblioteca

4 Manumittere largo sumpto vocabulo accipitur pro emãcipare sed proprie ⁊ stricte manumittere est seruorum.

1 **Utrum turpem.** †Ualet ꝓmissio facta ꝓ emãcipãdo filio. h.d. vel sic. stipulatio pecunie ꝓ emãcipatiõe filij nõ dr turpis. h.d. Ratio est: qr stipulatio q̃ põt ex aliqua causa honestari, non dr esse turpis, dubiũ faciebat qr patrie potestatis nullum videbatur esse commerciũ. insti. de pa. po. in prin. qr pr̃ia potestas est inestimabilis. l. filiusfa. §. secũdũ vulgare. de le. j. Põdera ꝙ in hoc tex. magis dubitabat de ruptura stipulatiõis quã de validatione. quamuis vnũ sit causa alterius: qr si est turpis: ergo inualida. ¶ In tex. ibi, dedisset. s. ex ꝓmissorẽ q intercedit pro non obligato vt declaraui in. l. cũ seruus. ff. e. qr isto iure inter patrẽ ⁊ filiũ adoptiuũ nõ cadebat obligatio. l. ij. ff. de cõtrahẽ. emp. l. si quis pro eo. §. itẽ si fili⁹. vbi plenius no. ff. de fideius. l. frater a fratre. ff. de cõdi. inde. sed iter adhibitũ ab ipso filio ad patrẽ bñ tenet stipulatio ⁊ obligatio
2 vt dr. in. l. imperator. ff. ad treb. ¶ † No. j. quod pater inuit⁹ nõ põt cogi emancipare filiũ: qr posset cogi turpiter accipere pecuniam pro emancipatione qr turpiter ꝑ pecuniã fit ꝙ gratis fieri dz. l. pe. ⁊ fi. ff. de cõdi. ob turp. cau. etiaz si solum posset cogi officio iudicis. l. iiij. §. si tibi iudiciũ. ff. de cõdi. ob turp. cau. ¶ Fallit in quibusdam casibus no. per gl. in. l. nõ põt. ff. de adop. ⁊ i. §. fi. insti. quib⁹ mod. ius pa. po. sol. ⁊ in. l. cogi. §. si pater. ff. ad treb. Sic etiã ecõtra non põt pater filiũ inuitũ emãcipare. tex. i. §. generaliter. in aut. qui. mod. nat. effi. sui. ⁊ in. l. nec auus. C. d emã. li. nisi subsistẽte causa iusta sicut etiam ex causa cogit pater inuitus filium emancipare, ꝭm Bar. in. l. quidam cum filiũ. col. ij. ff. eo. Bal. in. l. Quis. circa me. C. de fideicõ. Nico. de neapo. in. §. fi. inst. qb. mod. ius pa. po. sol. Inter ceteras causas ponit Ang. h vnã notabilẽ qñ filius esset cõtumeliosus ⁊ rixosus, ⁊ ex forma statuti pater cogitur soluere condẽnationẽ, tũc posset filiũ inuitum emancipare, ne sit sub periculo statuti, ⁊ sequuntur Imol. Pau. Alex. Aret. hic tñ seruus nõ põt detractare manumissionem per quã adipiscitur ciuitatẽ Romanã regulariter. l. fi. circa
3 me. ver. si uero quidã. ⁊ ibi Bal. C. d testa. ma. ¶ † Scdo no. ꝙ pater põt licite accipere premiũ pro emancipatione filij in recõpensationem tanti beneficij: ⁊ ideo apparent multa instrumẽta emancipationũ inepte ⁊ corrupto vocabulo fieri, in quibus dicitur ꝙ pater donat aliquid filio in premiũ emancipationis: qr imo pater est premitẽdus a filio, cũ ipse perdat ius patrie potestatis, quod est inestimabile. d. l. filiusfa. §. secundũ vulgarem. de leg. j. ꝭm Ang. Imo. Alex. ⁊ Are. hic videtur tex. per quem ita no. Bar. in. l. cuz oportet. §. cum autem. C. de bo. que lib. Bal. in d. l. quamuis. C. de fideicõ. Et sic ista nõ dicitur donatio ob causam, ex quo vere nulla causa subest ꝭm Bar. in. l. vt liberis. ad fi. C. de collatio. nõ sit turpis vt hoc tex. tamen si pater emancipat filiũ recepta pecunia, ⁊ apposito pacto quod non possit succedere tali filio emancipato: talis conuentio valet ⁊ est seruãda: ⁊ sic per eũ excluditur pater a successione filij, vt est tex. in. l. j. §. si parens. ibi gl. ff. si quis a par. fue. manumis. facit. l. etiam. §. si quis nummos. ff. de bon. liber. ⁊ l. si quam. C. de operis lib. de quo ꝑ Barto. ⁊ alios in. l. fina. vbi aliquando dixi. C. de pac. ꝑ Imol. Alex. ⁊ Are. hic. ¶ Ultimo. no. ex fi. tex. ibi magis curaret patrem aliquid habẽtẽ magis curari, ⁊ timeri a filio, ⁊ sic nota ꝙ pater quãdo emancipat filium, debet eum ad aliquid obligare, vt eo timore magis eum arceat ⁊ revereat. Et ꝭm gl. senes frequẽter dicũt se magis a filijs vel nepotib⁹ timeri, si eos habeãt obligationibus illaqueatos: ⁊ ad hoc est singularis ista gl. ꝭm Angel. hic. ¶ Gl. penul. in ver. emancipaturus. ibi cogi posset officio iudicis, istud nõ est verũ in terminis huius. l. quãdo patri adoptiuo fuit facta cõditio si filium adoptasset, ⁊ sic ei nihil fuit datum, vnde propter solam promissionem nõ possit cõpelli dari quia est cõditionalis: ⁊ que sunt in conditione nõ sunt in obligatione vel quasi. l. si quis sub cõditione dãdorũ. ff. si quis omis. cau. test. Sz si actualiter recepisset pecuniã ꝓmissam, posset cogi officio iudicis ad emancipandum. l. si cui legatum. ff. de condi. ⁊ demon. allegata in gl. ⁊ no. per gl. in. l. cogi. §. si pater. ff.
4 ad treb. ꝭm Barto. ⁊ cõmuniter alios hic. ¶ † Ultimo vt nihil omittatur, dum tex. dicit si eũ manumisisset: ⁊ gl. exponit. i. emãcipasset. vnde ex hoc tex. notat Imo. ꝙ largo sumpto vocabulo manumittere accipitur pro emãcipare: sed stricte ⁊ proprie manumittere est seruorum. l. ij. ⁊ ibi gl. ff. de offi. pcõsul. ⁊ leg. ⁊ isto modo iuriscõsul. improprie vteretur isto verbo manumisisset ꝙ absit vt credam hoc in iuriscon. Unde aduerte quod gl. ⁊ doc. in infinitis locis exponunt manumissus. i. emãcipatus. vnde in rub. ⁊ in toto titu. ff. si quis a par. fue. ma. dũ dicit manumissus gl. ibi in rub. dicit. i. emancipatus pro ista expositione gl. ⁊ doc. habes tex. meliorem de iure in. l. i. §. alienatio. ff. quando act. de pec. est ann. vbi dicit tex. quod manumissio pertinet ad seruos: emancipatio ad filios. credo licet nemo iuristarũ tãgat ⁊ nemo oratorum prout etiã dixi in. l. manumissiones. ff. de iust. ⁊ iur. ꝙ ista expositio gl. ⁊ doc. nõ bene stet per tex. in. l. pãtoni⁹. in princ. ff. si quis a par. fu. ma. que copulatiue dicit in filio q est emãcipatus ⁊ manumissus, ibi nõ põt exponi manumissus. i. emãcipatus. cũ tex. vtrũqz ponat. Unde scias ꝙ de iure ffõrũ emãcipatio nõ poterat fieri nisi manumissio seruorũ. i. nisi mediãte imaginaria vẽditione ⁊ intercedẽte manumissione: qr pater volẽs emancipare filiũ habebat necesse eum vẽdere, ⁊ sic facere filium quodãmodo seruuz emptoris, qui postea eũ manumitteret. ita expresse dicit tex. i. l. liberos. §. j. ff. de cap. dimi. ⁊ tex. in. §. preterea. ⁊ ibi gl. declarat ⁊ ponit modũ insti. q. mo. ius pa. po. sol. ⁊ ꝑpter hoc filius de iure ffõrũ dr manumissus vt in rub. ⁊ toto ti. ff. si qs a pa. fue. ma. ideo iurisc. in iuribus ffõrũ dicũt filios manumitti. Tñ qr talis venditio erat imaginaria, ⁊ nõ vera: ⁊ propterea emptor nõ acquirebat ius patronatus, nec filius efficiebatur libert⁹ talis emptoris ideo manumissio magis ꝑtinet ad seruos, ⁊ emãcipatio ad filios. ⁊ hoc est ꝙ ꝓprie vult dicere tex. in. d. l. j. §. alienatio. Accedat etymologia seu deriuatio vtriusqz vocabuli vera leg. nã manumissio dicitur missio. i. dimissio a manu. i. a potestate ita dicit tex. in. l. manumissiones. ff. de iusti. ⁊ iu. Similiter emancipatio dr extra manũ positio, nã quãdo pater emãcipat filiũ dimittit eum manu, ⁊ sic a potestate sua, ⁊ sic ista duo vidẽtur synonyma manumissio ⁊ emãcipatio. Et ꝑpterea iurecõsul. vtit ꝓmiscue emãcipatione ⁊ manumissione ꝑ eodez lz vt dixi manumissio magis vadat ad seruos ꝑpter ius libertinitatis. Nisi forte diceres ꝙ argumẽtũ ab etymologia vocabuli affirmatiue nõ procedit, ꝑut tetigi in. l. j. i prin. ff. de ac. pos. ⁊ in l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe. Sz cũ hodie ꝑ iura codicis, emãcipatio possit fieri simpliciter sine tali imaginaria vẽditione, ⁊ intercedente manumissione, vt. l. fi. C. de eman. libe. ⁊ d. §. ꝑterea. cum gl. insti. qui. mo. ius pa. po. sol. ideo hodie filius dr ꝓprie emancipari non autez manumitti. ⁊ ista est veritas licet nemo tãgat.

1 ☞ Stipulatio concepta sub cõditione dependente ex facto incerte persone valet.
2 Ubi ratio diuersitatis reddi non potest idem ius est.
3 Dictio quancunqz, facit conditionem.
4 Quis potest promittere dotem pro incerta muliere.
5 Stipulatio facta sub conditione valet ⁊ tenet licet aliã causam non habeat.
6 Ubi in diuersis factis est eadem ratio censetur idem ius.
7 Etiam ex identitate rationis nõ debet extendi casus qui valde innititur equitati contra alias regulas iuris.

1 **Titio.** †Stipulatio cõcepta sub cõditiõe dependẽte ex facto incerte persone
2 valet † ⁊ vbi diuersitatis rõ reddi non potest idẽ ius
3 est. ¶ † In tex. ibi quãcũqz, dictio quãcũqz ẽt facit conditionem. l. stichum qui meus erit. in prin. vbi dixi de leg. j.
4 ¶ † Not. j. ꝙ qs põt promittere dotẽ pro incerta muliere: intantũ qd ꝓmittens vr̃ illi mulieri donasse, vt sic soluto matrimonio illi competat repetitio: dato ꝙ ad eam nõ habuerit affectionez cũ esset incerta persona: ⁊ hoc fauore matrimonij. l. vnica. §. accedat. C. de rei vxo. act. ꝭm Paul. hic. Itẽ ꝭm. d. Alex. ⁊ Are. qr i incerta ꝑsona certificando ex certo futuro euẽtu, põt habere locũ presumpta donatio. l. qua ratione. §. fi. ff. de acqui. re. do. ⁊ declarat Bar. in. l. licitatio. in ꝑn. ff. de publi. ⁊ est casus no. in. l. qd
5 seruus. vbi Bar. no. ff. de stip. ser. ¶ † Scdo no. in ver. nã cuz cõditio ꝭm Bart. ⁊ alios, ꝙ stipulatio facta sub conditione valet ⁊ tenet, lz aliã cãm non habeat: qr ipsa conditio impleta est sufficiens causa, ⁊ sic succedit loco cause. ꝙ est perpetuo tenẽdũ menti ꝭm Pau. ⁊ dicit Bexu. hic quod est singularissime mẽti tenẽdum: nec põt tũc promissor obijcere ꝙ sit obligat⁹ sine cã. Et ita limitat reg. cõis que hz ꝙ stipulatio facta sine cã in effectu non vz, qr obstat doli exceptio. l. ij. §. circa. cũ gl. ff. de excep. do. ⁊ l. q sine. ff. de condi. sine causa. Nam illa regu. ꝓcedit in stipulatione pura. secus qñ stipulatio fit sub cõditione: qr cõditio habet pro causa vt hic, ⁊ vltra tex. quos allegat Bart. adde bonum tex. ⁊ credo ꝙ sit melior qui allegetur in. l. si qs cũ debitore. ad fi. ff. de iureiur. ibi est enim iusta conuentio si quelibet cã in cõdictionẽ iurisiurandi deducta fuerit. Ad idẽ tex. in. l. cũ ad pñs. vbi Bar. ⁊ alij ad hoc no. ff. si cer. pe. Ad idẽ. l. pecuniã quã. i verbo cã cõditionis. e. tit. quẽ tex. ad hoc no. Bal. in. l. hoc iure. §. fi. ff. d dona. Lu. ⁊ Alex. in. d. l. cũ ad pñs. sz parũ facit: qr ibi dictio cã, aliud significat vt pz in litera. Itẽ ad istã reg. adde Bar. i. l. si ita stipulatus fuero hanc summam. ⁊ ibi Imo. j. e. ⁊ Bar. in. l. si sic. §. j. d lega. j. pro ista reg. adde op. simile, ꝙ lz prohibitio testatoris de non alienãdo nuda ⁊ sic sine cã nõ valeat. l. filiusf. §. diui. el. ij. de leg. j. est verũ nisi talis prohibitio fiat cõditionaliter, nã cõditio hr̃ pro cã. tex. est nota. dignus in. l. iiij. §. j. ⁊ ibi Bal. ad hoc valde no. ff. de condi. insti. Alex. in. §. diui. col. ij. vbi dixi. Itẽ pondera ꝙ

dera ꝙ cõditio operatur plus quã iuramentũ: qr iuramẽtũ nõ supplet defectũ cause in promissione, ꝭm Bal. in rub. C. de rerũ permu. facit. l. fi. C. de nõ nu. pe. ⁊ c. quẽadmodũ. de iureiur. ⁊ tñ cõditio supplet cãm in ꝓmissione: vt hic. ¶ Per istã regulã dicit Pau. de Ca. qd vidit sepe iudicari Florẽtie valere ꝓmissionẽ qua sepe Florẽtini vtunt, si imperator moriat hoc anno promitto tibi. x. ⁊ si nõ moriat ꝓmittis mihi. c. certe si moritur põt in iudicio agi ad illa. x. Dubiũ faciebat ꝭm eũ: qr nulla videbatur subesse iusta causa, sz potius turpitudo, vt in ludo taxillorũ. Tñ contrariũ fuit cõsultũ ⁊ iudicatũ ꝭm eũ principaliter ꝑ istũ text. qr sufficit euẽtus cõditionis pro causa, ⁊ nõ est curandũ de alia causa. ⁊ sequitur Alex. hic post Host. in. c. gemma. de spon. ⁊ Sal. in. l. ex eo. C. de inu. stip. sequit etiã Aret. hic. ¶ Amplia istam regulã tribus modis. primo vt procedat nõ solũ in conditione ꝓpria, sed etiã in cõditione de presenti, vel de preterito: qr lz sit impropria cõditio, tñ habet pro cã ⁊ validat stipulationẽ, tex. est qui ita ꝓprie loquit in. d. l. cũ ad presens. quẽ etiã ad hoc ponderat Alex. hic. ¶ Scdo notabiliter amplia qd ista reg. ꝓcedit nõ solũ qñ ex implemẽto cõditionis aliqd adest ꝓmissori vel stipulatori. vt. l. Labeo scribit si mihi bibliothecã. ff. de Ih. emp. ⁊ l. hoc iure. §. j. ff. de do. sed etiam qñ ex implemento cõditionis nihil adest stipulatori, ⁊ nihil promissori, ⁊ sic nullũ commodũ affert euentus cõditionis. ita ꝓbat. d. l. cũ ad presens. in exẽplo si rex parthorũ viuet, ⁊ ibi ita no. Ang. idẽ etiã tz Ang. in. l. si intra. circa fi. ff. de pac. ⁊ istud etiã probat iste tex. in illo exẽplo si quis in capitoliũ ascẽderit. Et si diceres, si implementum cõditionis nullũ affert interesse aut cõmodum promissori, qũo põt cõsiderari tanqz cã: rñde ꝭm Are. qd pro interesse accipitur ꝙ satisfiat volũtati ipsius ꝓmissoris, qui voluit in euentũ talis cõditionis obligari. §. preterea. inst. de act. l. fi. de vsu ⁊ habi. ⁊ l. cũ seruus. ⁊ ibi no. ff. de cond. ob cau. ¶ Tertio amplia vt procedat non solũ in stipulatione, sed etiã in pacto nudo, vñ si fiat pactũ nudũ sub cõditione sine alia cã, certe cõditio nõ solũ habet pro cã, sed etiã habet pro implemẽto, ita quod ex pacto nudo põt agi ac si esset secutũ implementũ. ita sing. tz Ang. in. d. l. cũ ad pñs. ⁊ reputat no. dignũ. ⁊ lz Ang. nõ clare dicat credo ꝙ voluit põderare illũ tex. in verbo spõdes. Nã verbũ spondes ꝭm eũ intelligitur pacto nudo. nec ꝭm eũ obstat text. in. l. si intra. ff. de pact. vbi pactũ nudũ non vestit tali implemẽto. respõdet qd ibi fuit ratione contractus preambuli. Tu planius rñde ⁊ clare qñ ibi erat pactũ ad liberãdũ debitorẽ, ⁊ sic nõ tendit ad actionẽ sz solũ ad exceptionẽ. Quid tenẽdũ: iste est nouus passus in hac materia no tact⁹ ab alio nec hic nec ibi. adde qd idẽ tenent Bal. ⁊ Ang. in. d. l. si intra. ff. de pac. Bal. in. l. qñ. C. de rer. pmu. Teneo contrariũ prout etiã tenui in. d. l. cũ ad ꝑsens. qd lz qñ stipulatio fit sub cõditione cõditio habeat pro cã, vt hic: tñ sec⁹ est in pacto nudo: qr si pactũ nudũ fiat sub cõditiõe illa cõditio nõ habet pro cã, nec ꝑ implemẽto. ita in terminis tz Bald. ita declarans ⁊ limitans istã reg. in. c. cũ inter. in pe. col. de elec. ⁊ idem Bal. in. c. cũ Io. ad fi. de fid. instr. vbi dicit istam subtilitatẽ esse bñ notãdã. Ultra authoritatẽ Bal. facit: qr duo specialia circa idẽ cõcurrere nõ possunt. l. j. in fi. ⁊ ibi gl. C. de do. promis. gl. in. l. cũ post. §. gener. ff. de iure do. sz hic in pacto nudo duo specialiter cõcurrũt. primo qd implemẽtũ cõditionis habeat ꝑ cã. scdo qd vestiat pactũ nudũ. q̃ rõ cessat in stipulatiõe facta sine cã sub cõditione: qr ibi solũ est vnũ speciale, ꝙ euẽtus cõditionis habeatur ꝑ causa. Nec ob. tex. i. d. l. cũ ad ꝑsens. in ver. dare spõdes. qr dico qd imo verbũ spõdes, intelligit ꝑ stipulationẽ, vt tenui in. l. lecta. ff. si cer. pe. ⁊ in. l. cũ filiusfa. in prin. per illum tex. ff. eo. sz fortius dato alias quod verbum spondes, intelligeretur pacto nudo impossibile est ꝙ ita intelligatur in illo tex. qr text. d. l. cũ ad presens. vbi dicit stipulatio tenet ⁊ ibi, stipulatio nõ suspendit. deinde subijcit exemplum. c. dare spõdes. ⁊ cum sit exemplũ dicti superioris de stipulatione, necessario verbũ spõdes ibi intelligitur per stipulationẽ, ⁊ credo qd ista sit veritas. Et ita tenendo habes vnã limitationẽ ad reg. huius tex. vt ꝓcedat in stipulatioe facta sub cõditione sine cã. secus si in pacto nudo. ¶ Secundo limita istã regulã qd conditio habet pro causa sufficienti, vt procedat qñ sumus in materia in qua quelibet causa sufficeret. sed vbi essemus in materia in qua cause essent limitate a iure, tunc conditio non haberetur pro sufficienti causa puta testator in testamẽto dicit exheredo filium meum si nõ venerit in patriam. j. annum, illa condio non habetur pro causa sufficienti: qr in materia exheredatiõis sunt a iure limitate quatuordecim cause, ex quibus pater põt exheredare filiũ, que enumerãtur in §. causa. in aut. vt cũ de app. cog. ⁊ enumerat glos. in. c. Quintavallis. de iureiu. ita limitat istam regu. Bal. in. l. si pater. in. vj. q. C. de inst. ⁊ subst. ¶ Tertio ⁊ vlt. no. ex fi. tex. illud vulgare, qd
6 † vbi in diuersis factis est eadẽ ratio: idem ius censetur, ⁊ sic no. ꝭm Bal. quod que nõ differunt ratione, non differant iuris dispositione. Et sic correlarie nota quod nõ est bona cõsequẽtia, ista facta sunt diuersa: ergo de ipsis vt diuersis debet disponi: qr lz sint diuersa facta, si tamen habent eandẽ rationẽ idem ius est vt hic. Et sic correlarie limita regulã que hz ꝙ ex separatis non fit bona illatio. l. Papinianus. lib. ij. rñd. ait exuli. ff. de mino. l. pe. ff. de calũ. l. inter stipulãtem. §. sacrã. ver. sed hec dissimilia. ff. e. nam illa regu. est vera, si etiam sunt separata in ratione, ⁊ sic in medio cõcludẽdi alias ex separatis in facto infertur si est eadẽ ratio. Confirmo: qr etiã in his que naturaliter disconueniunt vt dominium ⁊ possessio. l. naturaliter. §. nihil commune. de acqui. pos. tamen vbi est eadẽ ratio, arguitur de vno ad aliud vt. l. j. §. per communem seruum. ff. de acqui. pos. ad istam reg. vltra concor. allegatas in gl. adde quod dicit Bal. in rub. C. de nau. feno. ꝙ lz ad hoc vulgo allegetur ista. l. ⁊ l. illud. ff. ad leg. Aql. qd tñ de hoc est text. melior q sit in iure. in. l. his solis. in ver. satis etiã tacite cautũ. C. de reuoc. do. quã ad hoc reputat sin. Bal. in. c. qr U. ad fi. de iud. adde tex. in. c. trãslato. de cõst. ⁊ in. c. inter corporalia. de transla. epis. Itẽ adde quod dicit Bal. in. l. qd vero cõtra. col. j. ff. de legi. ⁊ frequenter allegat in practica ꝙ vbi est eadem ratio non dicitur extensio, sed proprius intellectus statuti. l. nominis ⁊ rei. §. verbum ex. ll. ff. de ver. sig. alibi dicit Bal. in. l. data opera. in. vj. col. C. qui accu. nõ poss. qd illud videtur tacite inesse in quo eadem ratio reperitur, etiam in materia penali, allegat ad hoc. d. l. his solis. que ꝓprie loquit in materia penali. ⁊ tex. in. l. fi. C. de indi. vidu. tol. cũ si. ⁊ subdit Bal. qd vbi est eadẽ ratio ibi non dicit similitudo sed eadem lex, vt. l. illud. C. de sac. san. eccle. ⁊ ita etiam dicit Abb. in. c. nihil. in. vj. col. de elec. Alibi dicit Bal. in. l. omnes populi. col. xiij. ad fi. quod non videntur discrepantia que in ratione conueniunt: quia ratio est cõiũctio diuersorum casuum ad eundem finem tendentium. Itẽ diligenter aduerte quod quãdo in pluribus casibus est eadem ratio: tunc vna ⁊ eadẽ ratio numero decidit omnes casus nõ per extensionem, imo sicut genus cõprehendit species, sic generalis ratio diuersas species casuũ emergẽtiũ cõplectit. Sed qñ sunt rationes specie differẽtes, tñ similes, tũc ista est proprie extẽsio, que est quedam progressio de termino ad terminũ per adequationem seu per paritatem. ita egregie tz Paul. in cõsi. cccxxxvj. inc. presens casus modicã dubitationem. col. ij. vbi refert quod ista sunt verba pulchra vera ⁊ subtilia Bal. in. l. de quibus. ff. de legi. ⁊ quod fuerint originaliter verba Pet. ⁊ Cy. in. l. iura nõ in singulas. ff. de legib. idem refert ⁊ simpliciter sequitur Alexã. in cõsi. lxxv. v. vol. ꝙ incip. videretur in presenti cõsultatione. col. j. Tu adde quod dicit Bal. in aut. post fratres. C. de legi. her. qd ratio. l. debet attendi tanqz genus predicãs de suis singulis speciebus. Itẽ dicit Bal. in rep. d. l. de quibus. in pe. char. in. xxiij. colũ. qd vbi plura habent eandem rationem: lz de vno fiat mentio, videtur fieri exemplariter, ⁊ nõ restrictiue. ⁊ vltra Bar. facit
7 qd vult gl. no. in. c. j. in versi. italie. de temp. ordi. in. vj. ¶ † Limita istã regulã ⁊ predicta, qd etiã ex identitate rationis nõ debet extẽndi casus qui valde innititur equitati contra alias regulas iuris ꝭm Io. an. c. ij. vt lit. pen. in. vj. quem refert ⁊ simpliciter sequitur Abb. in. c. proposuisti. col. pe. de prob.

1 ☞ Stipulatio non potest conferri in voluntatem stipulatoris sicut nec promissoris.
2 Executio seu exercitium contractus potest conferri in voluntatem stipulatoris.

Nulla promissio. Stipulatio in ꝓmissoris voluntatem conferri non põt. h. d. Et tex. assignat rationẽ in. l. sub hac. ff. ti. j. vbi tex. dicit qr pro nõ dicto est, qd nisi velis dare cogi non possis. Itẽ quod obligatio confertur in meram ⁊ liberam voluntatem promissoris, istud est contra substantiam ⁊ diffinitionẽ obligationis: qr obligatio est iuris vinculũ quo necessitate astringimur ⁊c. vt insti. de ver. obl. in prin. Si ergo est in voluntate ꝓmissoris an debeat: ergo nõ astringit: ergo cessat substãtia obligationis: ergo nõ est obligatio. ⁊ sic hz duplicem rationem ad reg. huius tex. que precedit quando confertur in expressam voluntatẽ promis
1 soris. secus si in tacitam ⁊ velatam, vt in gl. ¶ † In glo. que addit etiam stipulantis. habes ampliationẽ ad istũ tex. qd etiã stipulatio non põt cõferri in volũtatẽ stipulatoris, sicut nec ꝓmissoris, vt dicit tex. Sed istã gl. Dy. Bar. ⁊ omnes hic reprehendunt. ⁊ Bal. in. l. centesimis. §. fi. in. j. oppo. ff. e. ⁊ in. l. cum pater. §. mater. de leg. ij. argumento legatorũ. Quia licet legatum non possit pẽdere ex libera voluntate heredis: tamen potest cõmitti in volũtatẽ legatarij, ⁊ sic creditoris. l. senatus. §. legatum. ⁊ l. si ita legatũ. §. illi si volet. de leg. j. ⁊ l. si ita expressum. ff. de cond. ⁊ demon. Nec obst. l. in vendentis. C. de cõtrahẽ. emp. qr venditio est cõtractus vltro citroqz obligatorius, ideo non pot cõsistere ex parte alterius contrahentiũ ⁊ sic in neutrius voluntatem cõmitti potest, vt hic, sz in stipulatione obligatur solus ꝓmissor:

ideo valet si conferatur in voluntatem stipulatoris, iuribus pre allegatis sed nõ si in voluntatẽ promissoris, vt hic. Sed aduerte quod Bal. in. d. l. in vendentis. ad fin. in vlt. q. saluat subtiliter istã gl. vt dicat verũ qd stipulatio non valet, qñ ipse contractus ponitur in voluntate stipulatoris, an velit cõtraxisse vel non, ꝛ sic qñ negotium cõtractus ponitur in volũtate contrahentis, qd debet cõsistere ex voluntate contrahentiũ vnica. l. consensu. cum gl. ff. de act. ꝛ obli.
2 † Executio autẽ seu exercitium contractus põt conferri in voluntatẽ stipulatoris, iuribus prealle. facit. l. Lucius. in. j. ff. depo. ꝛ cum ista saluatione Bal. tenẽt Cu. ꝛ Bexu. hic. ꝛ subdit Bexu. qd Bal. in hoc non habet cõtradicẽtem. tu caue: qꝛ idẽ Cu. in. l. centesimis. §. fi. in pe. col. ff. eo. simpliciter dicit qd. d. saluatio Bal. sibi nõ placet per. d. l. si ita legatũ. §. illi si volet. ꝛ plus non dicit sed ad illum tex. patet ex supradictis responsio. Dicebat etiã sing. Bal. i. c. j. de feu. da. minimis valuaso. in feu. ad limitationẽ huius tex. qd licet obligatio nasci non possit si est in volũtate debitoris an teneatur ex hoc tex. tñ si postea interuenerit illa traditio postea secuta, bñ valet. ita dicit esse gl. ord. ꝛ sing. in. l. inter stipulantẽ. §. si stipulante. ff. eo. que gl. hoc nõ dicit. Et dicit etiã de hoc esse casum in. d. c. j. qui etiã nihil facit ßm Alex. hic qꝛ loquitur quando ex dispositiõe l. erat in potestate alterius rescindere contractum, ꝛ sic illud valebat ex dispositione. l. secus est in casu nostro, vbi obligatio nõ valet. vnde traditio reperiretur facta sine causa, saltẽ legitima: ergo nihil valeret. l. nunꝙ nuda. ff. de acqui. rer. dom. ꝛ ita sentit Bal. sibi contrarius in. d. l. in vendentis. in. v. oppo. ꝛ Ale. hic.

SI ita stipulatus fuero decẽ aut quindecim.

In alternatiua summarum inspicimus quod est minus, sed in alternatiua temporis inspicimus qd est longius. h. d. dixi in. l. si ita stipulatus fuero decem aut quinꝗ. ff. eo. vbi est similis tex. ¶ Limita nisi ratione temporis vel loci adiecti maiore summe, interesse posset debitori potius soluere id qd plus est. l. si is cui. vbi Bar. ff. de noua. ꝛ l. qui res. §. mihi. x. ꝛ §. seq. j. de sol. ßm Bar. in. l. si duo. ad fi. j. eod.

1 In contractibus, etiã inter coniunctos re ꝛ verbis, nõ habet locũ ius accrescendi, bene tamen ius non decrescendi. nu. 2.
3 In contractibus, qui non admittitur ad partẽ, facit tamẽ partem, sed secus in vltimis voluntatibus.
4 In contractibus, inter coniunctos coniunctione legali, habet locum ius accrescendi.
5 An in contractibus ꝛ aliis actibus inter viuos sit locus iuri accrescendi.
6 In donatione principis bene habet locum ius accrescendi.
7 In feudo an habeat locum ius accrescendi.
8 In donatione causa mortis habet locum ius accrescendi.
9 In cõtractibus vltro citroꝗ obligatoriis habet locum ius accrescendi.
10 In emphyteusi an ꝛ quando habeat locum ius accrescendi. ꝛ nume. 11. 12. ꝛ. 13.

SI mihi ꝛ Titio.

¶ In contractibus non hꝫ locũ ius accrescendi. h. d. ꝛ ad hoc quotidie allegatur. ¶ In tex. ibi, si mihi ꝛ Titio. ꝛ sic ꝑ copulatiuã, ꝙ attribuit quãtitatẽ cuilibet ꝑ parte, ꝛ sic in viriles. l. reos. §. cũ in tabulis. ff. de duo. reis. l. j. C. si pl. vn. sen. ꝯdẽ. sunt. sꝫ si ꝑ alternatiuũ mihi vel Titio, ꝙ attribuit cuilibet insolidũ. l. si ex toto. §. j. cũ ibi no. de leg. j. ꝛ. l. si Titio aut Seio. de le. ij. tũc deberentur mihi tota. x. ꝑ ius nõ decrescẽdi, vt statim dicã.
1 ¶ † No. j. qd in ꝯtibus etiã inter cõiunctos re ꝛ verbis, nõ hꝫ locũ ius accrescẽdi. ꝛ sic pro nõ scripto in cõtractibus, nõ accrescit cõiuncto re ꝛ verbis. casus est hic, ꝛ sic in cõtractibus quis nõ admittitur ad partẽ illius q nullo iure admitti põt. Ratio huius text. ꝛ huiꝰ no. est ßm Cu. hic quẽ etiã sequitur Bexu. qꝛ ius accrescẽdi ꝑcedit ex coniectura voluntatis, ex quadam tacita substitutione. l. si Titio ꝛ Meuio. §. Jul. ff. de le. ij. ꝛ. l. vnica. §. his ita. C. de ca. tol. ꝙ cõiectura in ꝯtibus nõ admittit, presertim in stipulatione vbi verba solũ inspiciuntur. l. quicquid astringẽde. in princ. ff. eo. Tñ ista rõ magis adaptat vltimis volũtatibus ꝙ cõtractibus. adde qd similiter in aliis actibus inter viuos cessat ius accrescendi. vt. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiur. ꝛ. l. aquam. ff. queãd. ser. amit. ꝛ. l. per seruum. §. sicut seruus. ff. de acqui. re. do. In quo vltimo distingue vt per Bar. in. l. re coniuncti. in. vj. q. d. principali vbi multa cumulaui de leg. iij. secus est in vltimis voluntatibus, in quibus inter coniunctos re ꝛ verbis hꝫ locũ ius accrescendi. d. l. re ꝯiuncti. vbi plene dixi.
2 ¶ † Itẽ aduerte qd lꝫ in cõtractibus nõ habeat locũ ius accrescẽdi, vt hoc tex. tñ ius nõ decrescẽdi qñ quilibet hꝫ totũ iure proprio, bñ hꝫ locum in cõtractibꝰ, vt. l. propriũ. cũ ibi no. ff. comu. ꝑd. Et ideo si in ista l. fuisset bis repetita quãtitas, puta ꝑmittis mihi. x. ꝛ titio. x. lꝫ intelligeret de eisdẽ. x. qꝛ sub vno verbo vt. l. stipulatio ista. §. eum qui. ff. eo. tñ si valeret in persona nõ Titij, valeret in ꝑsona mea in tota quãtitate de. x. ꝑ ius nõ decrescẽdi ex quo eadẽ quãtitas tota fuit collata in personã cuiuslibet de per se, vñ ego habebo tota. x. iure meo. s. nõ diminuẽdi, ꝛ sic per ius nõ decrescendi. l. si mihi ꝛ tibi. in princ. in ver. ex meo legato. vbi Bal. ꝛ alij ad hoc no. de le. j. ꝛ. l. si mihi ꝛ Titio. in prin. in ver. mea ꝑpria causa. ff. de le. ij.
3 ¶ † Scdo no. qd qui nõ admittit ad partẽ, tñ facit partẽ. secus est in vltimis volũtatibus. l. plane. j. §. si duobus. ꝛ. §. si coniunctim. ꝛ. l. huiusmodi. §. si Titio. de leg. j. Ratio diuersitatis est ßm Imo. qꝛ plenior interpretatio fit in vltimis volũtatibus quã in ꝯtibus. l. in testamentis. de reg. iu. ꝛ. c. cũ dilecti. de dona. Item ßm Alex. in cõtractibus imputãdũ est cõtrahenti quare sibi non ꝑspexerit qd haberet locũ ius accrescẽdi. l. veteribus. ff. de pac. secus in vltimis voluntatibꝰ, in qbus hoc legatario imputari non põt, ßm glo in. l. vnica. C. de pec. eiꝰ qui lib. mer.
4 ¶ † Tertio põdera tex. ibi, i cuiꝰ potestate nõ sim. ꝛ ibi, vt qd extraneo a cõtrario sensu, qd in contractibꝰ inter cõiunctos ꝯiunctiõe legali, hꝫ locũ ius accrescẽdi. Nã iste tex. vult qd si stipulor mihi ꝛ ei in cuius ꝑtate sum, ꝛ sic ei cui sum cõiunctus cõiunctione legali, hꝫ locũ ius accrescẽdi, ꝛ totum ei acquirit: qꝛ fictione. l. censemur eadẽ persona. facit. l. j. §. cõis seruus. ꝛ. l. item si seruus. ꝛ. l. si alienus seruꝰ. j. de sti. ser. Secus est in vltimis voluntatibus. l. ꝛ Proculo. de le. ij. distingue tñ vt latius ꝑ Bart. ꝛ. l. re coniuncti. in. v. q. principali. de leg. iij. ¶ Gl. in vers. non augeat. diuidit in. iiij. In prima ampliat tex. In scda opp. ꝛ dupliciter soluit. In tertia opp. ꝛ se remittit. In quarta allegat duas cõcor. ad tex. scda ibi, sed cõtra. tertia ibi, ꝛ facit. ff. e. quarta ibi, itẽ facit. inst. de inut. stip. ¶ In ea. gl. ibi, solutio. ibi, bone fidei. istã primã solutionẽ sequit Cu. hic. ꝛ assignat rationẽ diuersitatis: qꝛ ius accrescẽdi venit ex ꝯiecturata volũtate, vt dixi in primo no. que cessat in ꝯtractibus stricti iuris, presertim in stipulatione. l. qcqd astringende. in prin. ff. e. que cõiectura bene admittitur in ꝯtibus bonefidei, in qbus veniũt omnia que eqtas dictat venire. §. in bonefidei. inst. de act. etiã si nõ sint dicta nec cogitata. l. fi. de cõd. ob tur. cau. ꝛ. l. sed Celsus. §. j. ff. de ꝯhen. emp. nimirũ si etiã venit ius accrescẽdi. de hoc tñ an in ꝯtibus bone fidei habeat locũ ius accrescẽdi, vide Bal. in. l. j. circa fi. C. si lib. imper. soc. sine here. de li. x. ¶ In ea. gl. ibi, vel ibi obesset venditori. ista scda sol. cõiter tenet per doc. hic, ꝛ ꝑ gl. in. l. ꝯria. ꝛ in. l. ꝑ seruum. §. sicut seruus. ff. de acqui. re. do. Et huius cõis solutionis duplex est rõ. prima qꝛ vẽditor verisimiliter nõ fuisset vẽditurus partẽ, vt est tex. no. in. l. si qs aliã. ff. de sol. ꝛ in. l. tutor vrgẽtibus. §. j. ff. de min. Scda qꝛ si vẽditio valeret solũ ꝑ parte, qñ quis emit fundũ vel domũ ꝑ se vel Titio: certe vẽditor cogeret esse in cõione cũ emptore, ꝙ cõio solet multa incõmoda afferre. l. cũ pater. §. dulcissimis. de leg. ij. ꝛ. l. si nõ fortẽ. §. si cẽtũ. de cõdi. ind. ꝛ propterea emptor cogitur totũ habere, que ratio cessat in casu huius. l. ¶ Cõtra istã cõem solutionẽ ꝛ duas rõnes. ff. relatas adducit Cuma. fortẽ text. in. l. vxorẽ. §. agri plagã. de leg. iij. vbi si testator grauauit heredẽ vẽdere rẽ duobꝰ, vnꝰ ex eis põt ꝑ parte sua emere, lꝫ alius non velit emere, ꝛ sic ibi heres inuitꝰ remanebit in cõmunione, qd est contra secundã rationem. ff. adductã. Itẽ si alia rõ esset vera, qd verisimiliter partem fundi nõ vendidisset, certe fortius hoc debuisset considerari. d. §. agri plagã. cũ in. d. l. fundus ille. emptor sciebat ꝙ emẽdo pro parte absentis emptio nõ valebat qd nõ est in. d. §. agri plagã. Tñ ad illũ text. rñdet Cu. qd in. d. l. fundus ille. vsꝗ ab initio nõ valuit vẽditio, sꝫ in. §. agri plagã. voluit a principio legatum in ꝑsona oĩm, vñ si postea vnꝰ repudiat velle emere, nõ dꝫ nocere alteri legatario. vltra Cu. facit qꝛ vniuscuiusꝗ ꝯtus initiũ spectãdum est, vt dixi in. l. existimo. in prin. ff. e. Scdo modo rñdet Alex. ex mente Bar. in. d. §. agri plagã. ad fi. qd ibi pretium non erat certũ nec determinatũ, sꝫ taxandũ arbitrio boni viri, vt ibi in text. ꝛ ideo si vnus tñ vult emere partẽ, estimabitur illa pars plusꝗ si totus fundꝰ emeret. d. l. si qs aliã. in rõne sui. ꝛ hoc mõ vẽdẽs nõ patit dãnũ. Sꝫ. d. l. fundus ille. intelligit qñ pretium fuit limitatũ, ideo dimidia fundi ibi non estimabit, nisi pro dimidia totius pretij, ꝛ per hoc putat qd. d. l. fundus ille. nõ haberet locũ si ꝑtiũ nõ fuisset determinatũ, sꝫ esset declarãdũ arbitrio iudicis, lꝫ dicat qd ab alio in terminis scriptũ nõ reperiat. Et si est verum, est magna limitatio ad illũ tex. sed certe in illo tex. de ꝑtio certo, verbũ nullũ, imo nihil de pretio dicitur. Itẽ. ff. dictã solutionẽ Bar. in. d. §. agri plaga. in fi. reprehẽdit Cu. hic: qꝛ rationem non obstat: qꝛ bonus vir deberet potius arbitrari vẽditionem in totum faciendam, quã pro parte attẽta predicta ratione, quod partem venditurus nõ esset. Tu iunge simul vtranꝗ solutionem Cuma. ꝛ Alex. ꝛ habebit veritatem, qd in. d. §. agri plagam. valuit legatũ a principio in persona vtriusꝗ, ꝛ pretiũ erat taxãdũ arbitrio iudicis vt ibi dicit tex. qd secꝰ esset in. d. l. fundus

fundus ille. ꝛ. d. §. agri plagã. etiã allegaui in. l. stipulationes nõ diuidunt. ff. eo. ꝯ decisionẽ Bar. in. l. cui vsusfructus. ff. de vsu ꝛ vsufr. leg. vbi decidit Bar. qd quando quis promisit retrouendere rem duobus, ꝛ vnus velit partem reemere, alius nõ, nõ cogitur illi soli partem retrouendere. in contrariũ est ibi tex. quam q. ibi plene examinaui. ¶ In ea. gl ibi, ꝛ facit ꝯ. ff. eo. dic quod d. l. eũ qui ita. ff. e. nõ ꝯdicit in aliquo, ꝑ hoc qd decidit qd si qs stipulet sibi ꝛ Titio. x. qd illa. x. intelligant ꝑmissa. similiter. d. l. stipulatio ista. §. eũ qui. hoc ampliat qd etiam si eadem quãtitas fuerit bis expressa, stipulãdo sibi decẽ ꝛ Titio decẽ, qd eadez decẽ debent, ex quo expressio fuit facta sub vna expressiõe: ꝛ certe ibi nõ valet etiã nisi pro parte, ꝛ sic in quinꝗ, vt hic, ꝛ sic tenent glo. ꝛ Bar. ꝛ sic ista iura potius cõcordant quã ꝯdicant.
5 ¶ † Extra gl. querit Bar. an in cõtractibus ꝛ in aliis actibus inter viuos sit locus iuri accrescendi, ex dictis Bar. habes regulam negatiuam ꝛ. vij. fallẽtias. Regula negatiua est qd in ꝯtractibus ꝛ in aliis actibus inter viuos nõ habet locum ius accrescẽdi, vt hoc tex. ꝛ. l. si duo patroni. in prin. ff. de iureiu. ꝛ. l. aquã. in prin. ff. queãd. ser. amit. ꝛ. l. per seruum. §. sicut seruus. ff. de acqui. rer. do. ꝛ. §. fi. in aut. vt cũ de app. cog. vnde sumit aut. si qñ. C. de const. pecu. ¶ Fallit primo in vsufructu. l. j. §. fi. ꝛ ibi glo. ff. de vsufr. accrescẽ. ¶ Secundo fallit in his que indiuidua sunt. l. propriũ. ff. cõmu. pred. vt sunt seruitutes, que sui natura sunt indiuidue, ꝛ cuilibet insolidũ actiue ꝛ passiue competunt. l. ij. §. ex his. ꝛ. l. stipulationes nõ diuidunt. in prin. ff. e. ꝛ qꝛ cuilibet insolidũ iure proprio debent: ideo potius habet locũ ius non decrescendi, ßm Bar. ꝛ communiter alios hic, ꝛ Bart. in. l. stipulatio ista. §. eum qui. ff. eo. dixi. ff. in primo not. ¶ Pro ista limitatiõe adde bonum tex. in. l. fi. ff. quib. ad lib. procl. non lic. propter indiuiduum: qꝛ quis nõ põt esse pro parte liber, ꝛ pro parte seruus. Potes etiã exemplificare quando feudum esset indiuiduũ, vel cõtineret indiuiduũ, tũc haberet locũ ius accrescẽdi in tali feudo. gl. no. in. c. j. de fra. de no. bñ inuest. in feu. vbi glos. ponit duo exempla de seruitute ꝛ statu. Bald. ibi addit duo alia exempla quando in feudum conceditur ius piscandi, vel ius exigẽdi pedagiũ, tũc essent feuda indiuidua, ꝛ haberet locũ in eis ius accrescendi. de quo tñ puncto quando feudum est indiuiduũ, an habeat locũ ius accrescendi, vide Jo. Andr. late disputantẽ ad partes, in add. Spec. in titu. de feud. super rub. col. iij. ꝛ. iiij. Nec huic fallẽtie hꝫ obstare quod ius patronatus est indiuiduum. l. quedam mulier. ff. fami. ercis. ꝛ. l. fi. ff. de iur. pat. gl. in. l. sub conditione. ff. de assign. liber. ꝛ tamen in eo nõ habet locum ius accrescendi. d. l. si duo patroni. in prin. Responde illud esse: qꝛ ibi ius patronatus illius contra quem iuratum fuit nõ erat extinctum ipso iure, sed solum ope exceptionis iurisiurãdi, ideo non habet locum ius accrescẽdi: qꝛ ad hoc vt habeat locum ius accrescendi, requiritur quod portio ipso iure deficiat, vt tenet glo. solennis in. d. l. si duo patroni. in princ. quam Bart. ibi reputat mirabilem, vbi dixi. vnde si ius patronatus esset ipso iure extinctum bene in eo haberet locũ ius accrescendi, vt. l. communi liberto. ff. de bo. lib.
6 ¶ † Tertio fallit[a] ßm Bartol. in concessione
a seu donatione principis, in qua bene habet locũ ius accrescendi. l. vnica. C. si lib. imper. soc. lib. x. Rõ illius. l. ꝛ huius fallẽtie est qꝛ beneficia principũ sunt latissime interꝑtanda. l. fi. ff. de ꝯst. prin. c. cum dilecti. de dona. c. quia circa. de pri. ꝛ. c. olim tibi. de ver. sign. accedat tex. valde no. in. l. fi. circa med. C. de ꝑpo. agen. in reb. lib. xij. vbi dicit tex. absurdum esse ac temerariũ imperialem liberalitatẽ non augeri, sed astuta interpretatione domini. Et per illam. l. vnicam, infert multum sing. Bal. in. l. vnica. §. in primo. in pe. col. C. de cad. tol. quod si feudum vel emphyteusis concederetur a principe duobus in eadem inuestitura, quod inter eos haberet locũ ius accrescẽdi. Et ideo ßm eum si duo fratres simul essent facti marchiones vel duces vnius ꝑuincie haberet locum ius accrescendi inter eos: qꝛ hoc est feudum imperiale, per. d. l. vnicam, iuncto. c. j. quis dic. dux. co. vel marc. in vsibus feud. Item quod inter feudatarios principis habeat locũ ius accrescendi, tenet Bal. Jac. Alua. ꝛ do. Car. Alex. in. c. j. de fra. de no. bene inuest. ꝛ latius Bal. in. c. j. de duo. fra. a cap. inuesti. in feu. Et in istis locis putabat Bal. secus esse, qñ feudũ esset concessum duobus ab alio inferiore, tunc inter eos nõ haberet locum ius accrescendi per regulam huius textus. ita etiam tenet Bal. in. l. si qua mulier. C. ad Tertul. Idẽ tenẽt Bal. Cuma. Pau. ꝛ Alex. hic, ꝛ dicit Cu. qd ita als scripsit interrogatꝰ ex parte venetorũ ꝛ dicit Ale. se ita illo anno cõsuluisse, ꝛ subdit quod istud nunꝙ exeat mentem tuam, ꝛ ita consuluit Alexã. in consi. xxx. primi vo. incip. quoniam omni datum. co. j. quod est errore duplicatũ in cõsi. ij. v. vol. idẽ tenet Alex. in consi. xxxiij. v. vo. qd incip. põderatis his que in themate narrantur. col. iij. idem ad literam tenet Ange. in. l. vnica. C. quando non pet. par. Aret. in consi. pe. inc. magnifici ꝛ excelsi. col. iiij. ꝛ late do. Franc. de curte. in consi. xlix. incipi. memorie recolẽde dux Mediolani tertius in. xxiiij. col. ꝛ se. ꝛ ista videtur esse ꝯmunis opi. a qua in iudicando ꝛ cõsulendo non esset recedendũ, ꝛ pro ea facit. c. primũ circa fin. de benefi. fra. in vsi. feu.
7 ¶ † Contrariam tamẽ opi. qd etiã in feudo concesso duobus ab imperatore, vel ab alio supremo principe, non habeat locũ ius accrescendi, sed portio feudi deficiẽs reuertat ad directũ dominũ, tenet Cy. in. l. vnica, ad fi. C. quando non peten. par. ꝛ ibidem Sali. in. xj. q. idem tenent An. de Iser. Jac. Alua. ꝛ. d. Mar. Lau. in. c. j. ad fi. de duo. fra. a capi. inues. An. de Iser. in. c. j. de bene. fra. ꝛ ista pars in pũcto iuris semper est mihi visa verior, quã etiã latius tenui in repet. l. re coniuncti. de leg. iij. per multa iura feudorum clare dicentia in feudis non habere locum ius accrescendi, vt. c. j. §. cũ vero cõradus. de his qui feu. da. pos. ꝛ in. c. j. §. fi. de succes. feu. ꝛ in. c. j. §. fi. de feu. Mar. ꝛ in. c. j. de fra. de no. bene inuest. ꝛ in. c. j. de duo. fra. a cap. inues. tñ iste vltimus tex. loquit in feudo habito a capitaneo, ꝛ sic ab inferiore, vt patet ex rubro ꝛ nigro, ꝛ per ista iura retorqueo cõtra Alex. fundamentũ quo ipse mouet hic dum dicit qd in vsibus feudorũ non reperitur tex. prohibens ius accrescendi, in cõcessionibus factis a principe, qꝛ dico ꝙ imo sunt omnia supradicta iura feudorum, que generaliter loquuntur et prohibent ius accrescendi in feudis, ꝛ regulariter feuda cõcedũtur a principibus als fieret nimia restrictio ad illa iura, tenẽdo istã partẽ non ob. tex. in. d. l. vnica. C. si lib. soc. sine here. dec. li. x. que sola. l. est fundamentũ tenentium contrariam partem: quia respondeo ßm Sali. in. d. l. vnica. in. xj. q. C. quando nõ pe. part. quod loquitur in mera liberalitate imperiali, ꝛ sic in mera ꝛ pura donatione, seu feudũ non põt dici mera liberalitas, nec mera donatio, propter seruitia ꝛ homagia ad que tenetur vasallꝰ domino. ꝛ ita etiam respondet Bexu. hic licet dẽ Sal. nõ faciat mẽtionem, ꝛ ita teneo in puncto iuris. ¶ Quarto fal. ßm Barto. a quando interest concedentis qd habeat locũ ius accrescẽ. l. fundus ille. ff. de contra. emp. ßm secundam solutionem glo. hic vbi dixi. ¶ Quinto fal. in assignatione libertor. l. vtrum. ff. de assig. lib.
8 ¶ † Sexto fallit in donatione causa mortis, lꝫ habeat vim contractus, qñ in esse deducitur. l. vnica. §. fi. in versic. nec non in mortis causa donationibus vbi etiam Barto. ad hoc no. C. de cad. tol. ꝛ Bal. ibi reputat illum tex. esse ad hoc sing. prout etiã reputat Imo. hic, ꝛ in. l. ij. de le. j. idem ꝛ latius tenẽt Bar. in. d. l. re cõiuncti. ad fi. Bal. in. l. vnica. in fi. C. quando non pe. part. ¶ Septimo ꝛ vltimo fal. ßm Barto. in mortis causa capiõe. et sic in eo qd capitur causa conditionis implẽde. l. thais. §. stichꝰ seruus. ff. de fideicõ. lib. que non est proprie legatum nec fideicõmissum. l. plane. ij. §. fi. cum ibi no. de leg. j. ꝛ sequitur simpliciter Pau. hic istam limitationem reprehẽdũt ceteri omnes Imol. Cum. Alexan. Aret. ꝛ Bexu. hic per tex. vbi videtur esse casus b
contra Barto. in. l. pe. in princi. in secundo responso. ff. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ dicit Alex. quod ad illum tex. non potest respõderi ad
b idem habes expressiores tex. in. l. qui duobus.[b] ad fi. eodem ti. C. de cõdi. ꝛ demon. nec ob. tex. in. d. §. stichus seruus. quia ibi quilibet eorum quibus erat dandum causa cõditionis implende, tenebat manumittere tãꝙ heres: ideo videbat eis iniunctũ tanꝙ heredibus. l. quoties. ꝛ. l. nonnunꝙ. ff. ad trebel. ꝛ sic emolumentum illud magis videtur datum cõtemplatiõe hereditatis, quam personarum, nimirum si ibi dãdum est insolidum, illi cui solide deuenit hereditas. vel potest dici quod in. d. §. stichꝰ seruus. versabatur indiuiduũ in legato. s. libertas, que ꝑ parte dari nõ potest. l. si pariter. ff. de li. causa. ꝛ. l. j. C. de com. ser. man. secus in re diuidua. d. l. penulti. in princi. ꝛ contra Barto. etiam tenet Bal. in. d. l. vnica. C. quãdo non pe. part. in vltima charta. versi. sed quid in parte. ꝛ ibi Ludo. in. viij. q. do. Matthe. in no. clij. ꝛ qꝛ communis opinio est cõtra Barto. ßm do. Alexã. hic.
8 ¶ † Vltra Bar. viij. fal. in cõtractibus vltro citroꝗ obligatoriis in quibus est locus iuri accrescendi. d. l. fundus ille. ff. de cõtrahen. empt. secus in cõtractibus ex altera tãtũ parte obligatoriis, vt est in stipulatiõe, in qua solus promissor obligatur, vt hac. l. ßm Cy. in. l. fi. C. de inuti. stipu. ꝛ sequitur do. Alex. hic in quatuor locis, in prima ꝛ in. v. ꝛ in. vj. colum. in duobꝰ locis, vbi limitat ꝛ bene quãdo cõcedẽtis interest habere locũ ius accrescendi, iuxta. d. l. fundꝰ ille. alias secꝰ. ¶ Nono fallit in casu no. l. cõmuni diuidundo el. ij. §. si debitor. ff. cõmu. diuidun. ꝛ in. l. iulianus. §. idem celsus. supra de actio. empt. vbi si aliquis vendit partẽ rei puta fundi vel domus, ꝛ ante traditionẽ postea in cõmuni diuidũdo iudicio tota sit ei adiudicata: põt emptor actione ex vẽdito cõueniri, vt totã rẽ recipiat: ꝛ sic ibi fallit ßm Bal. in. l. vnica. ante finem. C. si lib. imper. soc. sine here. dece. libro decimo. ꝛ ratio fallentie est quia ibi erat acquisitio necessaria secundum Alexandrum hic.
10 ¶ † Predicta inducit Bar. ad vtilem questio. si sit concessa emphyteusis duobus fratribus, an vno decedente sine descẽdentibus, portio sua accrescat superstiti, an

a ¶ Tertio fallit. adde quod istam tertiam fallentiã etiã totã habescũ tota materia traditã per eũ dẽ. Jas. i. l. re ꝯiuncti. in. iij. q. ꝑncipali scõe partis in ver. assumo secundam materiã. ff. de legat. iij.

b ¶ In. l. qui duobꝰ. Addo tu ꝛ aduerte: qꝛ imo ille tex. facit pro opi. Bart. hic ßm Are. hic ꝛ ad hoc etiã illũ tex. no. ibi Soci. ꝙ etiã tꝫ ꝯ Bart. rñdẽdo ad oppositã vt rñdent Alex. ꝛ Aret. hic.

Universidad de Deusto Biblioteca

reuertatur ad dominum directum.⁊ facit tres casus, vt hic per eum. ⁊ pondera qd nunq̃ hз locum ius accrescendi in tota doctrina Bart.nisi quando emphyteusis est acquisita pro quantitate pecunie,⁊ pro annua ficti prestatione, ⁊ sic titulo oneroso. l.fundus ille.ff.de contrah.emp.⁊ licet Bart.videat facere tres casus,tamen reuera non sunt nisi duo: quia primus ⁊ secundus tendunt ad idē,prout etiam fatetur Bar. ¶ Aut ergo cōcessio emphyteusis valuit a principio in totū in persona vtriusq̃, vt in primo ⁊ tertio casu,vt quando cōceditur duobus fratribus presentibus ⁊ acceptantibus,vel qñ conceditur vni recipienti p se ⁊ nomine fratris sui absentis per quē modum potest quis alteri stipulari,quando recipit stipulationem nomine alterius, vt est gl.no.in l.huiusmodi.in prin.de lega.j.cum concordan.quas allegaui in l.stipulatio ista.§.alteri.in ij.oppo.Bar.ff.eo.modo verba obligatiua ⁊ executiua conferantur in ipsum recipientē, vt ibi declarat Bar.⁊ in.d.§.si stipuler.ea l.ver. sextus modus.⁊ tunc non habet locum ius accrescendi:qꝛ ex quo ab initio portio est vtriq̃ acquisita certe post emolumētum alteri quesitum non habet locū ius accrescēdi,licet eius portio postea deficiat, vt.l.j §.pe.versi.sed in vsufructu.⁊ ibi gl.notat.ff.de vsufruc.accre.⁊ tex.in.l quam.§.fi.ff.quemad.ser.amit.⁊ in.l.si minor.ff.de acqui.her. Item ex acquisitorum resolutione nunquam habet locum ius accrescendi in domino directo vel vtili, dicit domi. Azo vas legum in summa tituli de assigna.liber. quem refert ⁊ sequitur Bal.in auth.si quas ruinas.col.fi.C.de sac.san.eccl. hinc est qd post aditam hereditatem euanescit ius accrescēdi, vt est gl.in.l.mater decedens. in verbo semissem.ff.de inoffic.testa.⁊ glo.in.l.ex contractu.ff.de re iudi.Pro hoc etiam Barto. allegat quatuor tex.de quibus hic per eum.⁊ cū Bart.alij trāseunt omnes hic.de quo etiam per Bal.⁊ Angel.in.l.aquā.per illum tex.ff.quemad.ser.amit.per Bal.in.l.vnica.§.in primo.in pe.col.C.de cad.tol.⁊ in.d.aut.si quas ruinas.in vlt.col. ¶ Istā conclusionē limitat Bar.dupliciter. ¶ Primo nisi emphyteusis sit paterna vt per Bar.in seq.questio. ¶ Secundo nisi sit dictum quod vno decedente alteri accrescat, vel alter in totū succedat,p tex.in.c.j.de fra.de no.be.inuesti. Adde tex.in.c.j.§.cū vero corradus.in versi.sin autē vnus. de his qui feud.da pos.⁊ in.c.j.§.fi.in fi.de duob.fra.a ca.inuesti. ¶ Amplia istam fallentiam pluribus modis,quod quando emphyteusis esset cōcessa duobus,⁊ cuilibet eorum:tunc haberet locum ius accrescendi: qꝛ videtur actum quod vno deficiente alter habeat totū vt noti in.l.si pluribus.de leg.ij.⁊ arg.l.creditor.§.duobus.ff.mand.ita sing.tenet Bal.in.§.filia vero.in pe.q.de success.feu. quod valde signa.refert ⁊ sequitur do.Alex.hic in.iij.col.⁊ Are.in duobus locis.in.ij.col.in prin.⁊ in vlt.col.idem tenet Alex.in consi.xxx. primi volu.in.c.quoniam omne datum.in.v.col.in fi.⁊ prin.seq. ⁊ in consil.xxij.v.volu.quod incip.viso titulo questionis.in.iij. col.⁊ in consil.cxix.v.volu.qd incip.viso processu cause vertentis inter dominum Bernardinum in.j.co.do.Fran.de Cur.in cōsi. xlix.qd incipit,memorie recolende dux Mediolani.co.xxxvij. ⁊ vide qd late examinat Bal.in.l.vnica.C.qñ non pe.par.in.xj. col.ver.sed hic dubitabatur quid si in instrumento.Pe.de Anchar.in consi.ccxxxij.incip.duo prima dubia. similiter per illa verba de vno in alterum reuertendo,dicitur actū quod habeat locum ius accrescendi,sm Bal.in.c.que in ecclesiarum.co.xiij.

11 de consti. ¶ †Similiter si emphyteusis fuerit vtriusq̃ nomine acquisita:habet locum ius accrescendi,vt c.j.circa fi.in ver. vel vtriusq̃ nomine.de benefic.fratr.quia dictio vtriusq̃,attribuit actum cuilibet insolidū,vt per Bar.in.l.hoc articulo.ff.de her. insti.ideo operatur ius accrescendi per ea que tradit Bald.in.l. vnica.C.quando non pe.par.in.xj.col.ver.sed hic dubitatur qd si instrumento.⁊ ibi Sal.in.xij.q. ¶ Similiter quod in cōcessione diceretur qd post mortem omniū reuertatur ad dñm,tūc cēsetur actū quod inter eos habeat locū ius accrescendi.ita tenet Spe.in ti.de loc.§.nūc aliqua.ver.lxix.in fi.Sal.in.l.ij.in.xxiij.

a C.de iure emph.Pau.de Ca.in consi.clviij.[a] incip.viso ⁊ examinato.Lud.in consi.xviij.incip.in casu questionis proposite.Alex.hic in.vj.col.Sed aduerte qd contra istā limitationem videtur facere fortiter duo tex.hic allegati per Bart.quod adducā in seq.ampliatione. ¶ Similiter si in emphyteusi concessa duobus esset dictum qd post vitam amborū possessio pleno iure debeat redire ad directū dominum.Nā censetur actū ꝙ altero viuente dñs nihil possit petere,⁊ cōsequenter ꝙ inter eos habeat locum ius accrescendi.ita tenet Abb.in consi.ciij. secūdi volu. qd incip.factū contingens in his consistit.Sed contra istā decisionem ⁊ contra precedentem.pōdera duos text.hic allegatos per Bar.in.l.fi.§.filium.ff.de leg.ij.in verbo,viuentes.⁊ in verb. vt post vos.⁊ in.l.Lucius.§.Caio.ff.ad Treb.in verb. post obitū vestrū.per que verba non inducit ius accrescendi.nisi tu pōderes qd in ista decisione Abb. fuit dictū post vitam amborū,

a ¶ Paulus de Cast.in cons. clvij. adde tu qd consilium Pau. est nu. xlv. in prima parte cōsi.nouorum sm vlti.stāpā Papien.⁊ in cōsi. Ro.habes in cōs.xix.Et hec duo cōsilia allegat ⁊ sequit d.Ale.in cōsil. xvij.inc.ponderatis his q̃ i themate.co. ij.in fi.j.v.vol.

b ¶ Ale.in cōsi. cciij. Adde eundem Alex. in cōsi.cxxxvj.inci. viso ⁊ examinato processu. col.ij.in prin. in.j.vol.

dictio amborum,videtur hoc importare.per ter.in.l.pe.in verb. vterq̃.C.de impu.⁊ alijs subst.⁊ ita pōderat Abb.in cōsi.preallegato.Similiter in precedenti est dictio vniuersalis omniū, que non est in iuribus pallegatis.Tū aduerte qd Spec.in loco preallegato simpliciter loquitur qñ dixi post mortē eorū. ⁊ nō dixi omnium,⁊ sic per illa duo iura decisio Spec redditur dubia. teneas bene cordi pdictas decisiōes:qꝛ vtiles sunt ⁊ quotidiane. ¶ Secundus casus principalis Bar.est qñ cōcessio emphyteusis a principio in totū nō valuit,hoc mō.cōcedo in emphyteusim tibi ⁊ fratri tuo absenti,quo casu quantū ad fratrē nihil vз, vt hoc tex.⁊.l.stipulatio ista.§.alteri.⁊.§.si stipuler.ff.eo.Et tūc sm Bar.si fiat ex causa lucratiua,puta p pēsione annua vnius denarij,vel alterius modici,in recognitionē directi dominij:⁊ tūc ab initio nō vз nisi p dimidia,⁊ tūc nō esset locus iuri accrescēdi vt hoc text.Si aūt cōcessio emphyteusis fieret ex cā onerosa. puta qꝛ ab initio exbursaret certa quātitas pecunie pro tali emphyteusi, ⁊ postea pēsio annua pstaretur sm qd declarat Bar. in.l.j.in prin.vbi dixi.C.de iur.emphy.⁊ est gl.in.c.potuit.in gl. j.de loc.⁊ tunc bñ haberet locū ius accrescendi, p.l.fundus ille. ff.de cōpen.emp.Cū Bar.tenēt alij,⁊ Sal.in.l.vnica,in.xij.q.C. qñ non pe.par. ⁊ isto modo etiā intellige ⁊ declara tertiū casum Bar.qñ emphyteusis cōcedit vni recipiēti.pro se,⁊ noīe fratris sui absentis,quo casu ab initio vз etiam respectu fratris absentis:⁊ tūc eo acceptāte ⁊ ratificāte, si postea eius portio deficeret, nō haberet locū ius accrescēdi,vt pdixi. Sin aūt frater absens nō haberet ratū,quo casu portio nunq̃ fuit sibi acqsita, certe si recipiēs soluit certā quātitatē pecunie pro habēda tali emphyteusi,tunc in totum sibi accresceret.per.l.si absentis.C.si cer.pet. iuncta.d.l.fundus ille.tū finietur illa portio accrescēs, sicut finita fuisset si Titius ratū habuisset.l.fundū mihi cū venderes. ff. de act.emp.⁊ ibi Bar.ita no.⁊ declarabat idem Bart.in.l.si qs vsumfructū.in fi.ff.de vsu ⁊ vsufr.leg. vbi dicit se ita de facto determinasse.idem in effectu tenēt Cu.⁊ Alex.hic,lз non sic declarent.⁊ vide circa hoc p Bal.in.d.l.vnica.C.qñ nō pe.par.in.xij. col.ver.sз qd recipi emphyteusim p me ⁊ fratre meo.⁊ ibi Bal. inter alia dicit qd.d.l.si fundū mihi cū venderes. allegata hic p Bar.nihil facit:qꝛ aliud est minuere cōtractū excipiendo vsumfructum vel reseruādo,⁊ tunc non accrescit:qꝛ contrarium agitur vt ibi.aliud est adiūgere psonā totali obligatiōi, ita ꝙ nihil remaneat apud cōcedentē:⁊ tūc fit secus.arg.l.cum queritur.ff. de admi.tut. ¶ Sed aduerte qd Bar.allegat.d.l.fundum cum mihi.ad probandū perinde esse ac si Titius fuisset presens ipsi concessioni,⁊ sic ad probandum quod attēdatur persona Titij qui erat absens:⁊ nō persona Titij qui recipit, vt etiā declarat Barto.ibi,⁊ in.d.l.si quis vsumfructum.in fi.⁊ circa hoc quando frater absens non ratificat vide Bal.in authen. si quas ruinas.col.fi.C.de sacrosan.eccle. ¶ Vltimo ex eo qd dicit Bar.in isto tertio casu,datur mirabilis limitatio ad istū text.dū dicit si mihi ⁊ Titio.nā nō procedit si fuisset dictum si mihi ⁊ nomine Titij.nā tunc quo ad Titiū valuisset stipulatio per glo. in.l.huiusmodi.in prin.de leg.j.declarando vt.ff.dixi.Quis etiam tunc nō haberet locū ius accrescēdi:vt hic per Bar.⁊ ita habes pfe-

12 cte examinatam primam.q.Bar. ¶ †Secūdo querit Bar. qꝛ in precedenti questione vidimus de emphyteusi a principio cōcessa duobus fratribus,quid si esset cōcessa vni,puta patri recipienti p se,⁊ filijs suis,decessit talis pater relictis duobus filijs, qui successerunt patri in emphyteusi.⁊ sic vtriq̃ fuit acquisita. postea vnus eorum decessit sine descendentibus,an eius portio reuertatur ad ecclesiam que concessit,an accrescat fratri superstiti,vel eius filijs,per ius accrescendi. Et tз qd accrescat, cum sit emphyteusis paterna,p quatuor fundamenta de qbus hic per eum presertim per vltimum fundamentū qd reputat esse verissimum,per qd dicit se ita de facto cōsuluisse, ⁊ ita per ista eadem fundamenta ⁊ presertim per vltimum consuluit formaliter idem Bar.in consi.lviij.inc.ex themate predicto tria dubia oriunt.in primo dubio,⁊ tū Bar.tenent alij oēs hic ⁊ Bal.in.l.vnica.§.in primo.C.de cadu.tol.Bal.⁊ Sal.in.l.ij.C.de iure emphy. Pet. de Anc.⁊ Imo.in.c.potuit.de loc.⁊ in.c.ex parte.de feu. Alex.

b in cōn.cciij.[b] scdi vo.ꝙ inc.cōsideratis xbis dicte.⁊ in cōs.ciiij. iij.vol.qd incip.viso themate ⁊ instrumento. ⁊ ista est cōis opi. ¶ Sed aduerte ꝙ ad fundamēta Bart. rñdet Bal.in.l.vnica, in.xij.col.⁊ seq.C.qñ nō pe.par.⁊ aliquid Imo.Cu.⁊ do. Alex. hic ⁊ latius Are. ¶ Primū fundamētū in quo arguit Bar.de tribus iuribus feudorū ad emphyteusim non videt bonum, cū iura feudorū sint iura singularia, que nō debent trahi ad alios casus.l.ius singulare.ff.de legi.put ipsemet Bar.tз in.l. vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de oper.lib.sed de hoc an validum fit arg. de feudo ad emphyteusim ⁊ econtra examinauit late per iij.col. ⁊ plus arguendo ad partes in.l.j.in.v.q.C.de iur.emph. tamē vt ibidem etiam tenui,qñ iura feudorum non sunt feudata in aliquo iure

quo iure

quo iure singulari vel consuetudinario, sed in ratione naturali ⁊ iusta, tunc possunt trahi ad emphyteusim ⁊ alios cōtractus vt late etiā per Alex.in.l.diuortio.§.si fundū.col.ij.⁊.iij.ff.solu. matr.presertim cum feudum ⁊ emphyteusis quo ad multa sint similes,vt dixi in.d.l.j. ¶ Secundum fundamentū Bar. quod ipse reputat fortius est:qꝛ ista est mortis causa capio, ⁊ in mortis causa capione habet locum ius accrescendi,sed vtrunq̃ assumptum Bar.non videtur verum.⁊ primum quod ista nō sit mortis capio,ex quo nō est res hereditaria,tenet Bal.in.d.l.vnica, col.xij.⁊ super hoc subtiliter insistit idē Bal.in aut. si quas ruinas.in pe.⁊ vlt.col.C.de sac.san.eccl.Areti.hic.Bald.etiam hic simpliciter dicit,qd ista non est proprie mortis causa capio. Secundum assumptum etiā non est verum, qd in mortis causa capione habeat locum ius accrescendi.hoc non est verū per.l. qui duobus.in fi.⁊.l.pe.in prin.ff.de cond.⁊ demon. ⁊ dixi.ff.in.vij. fallentia Bar. ¶ Tertia ratio Bar.per.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ff.de ope.lib.iuncta.l.vtrū.de assig.liber. nō est ad propositum nostrū:qꝛ ibi loquitur in casu speciali assignationis libertorum,vt dixi.ff.in quinta fal.ergo non est tutū ab eo arguere.d.l. ius singulare. ¶ Quartum fundamentum in quo Bart.⁊ scribentes faciunt capitale,est:qꝛ qñ pater recepit emphyteusim p se ⁊ filijs vsq̃ ad tertiam generationem,virtute istius dictionis vsq̃,statim cum est finita emphyteusis in personā vnius, statim videret reuocata seu de nouo concessa in personā alterius, qui sint de descendentibus vsq̃ ad tertiam generationē, vt.l.repeti.⁊.l.sicut in annos.in prin.ff.q.mo.vsu.amit. ergo cum in persona fratris pdefuncti sine liberis sit p sua parte finita emphyteusis: ergo intelligitur in totū renouata in personā fratris superstitis:ergo frater q superest totū habet, vigore prime inuestiture ⁊ taciti pacti in eo contenti.l.stipulatio ista. §.si quis ita. ff.eo.ergo non hз per ius accrescendi,quod cessat post portionē acquisitam,vt dixi in precedenti.q.⁊ sic tollit vnum fundamentum quod Bal.in.d.l.vnica,adducebat in oppositū. Facit sm Alex.tex.in.c.j.de feud.March.in versi.per inuestiturā patris. quem tex.Bal.ibi reputat mirabilē,⁊ dicit ex eo probari, quod in feudis post portionem acquisitā non proprie dicitur habere locū ius accrescēdi,sed ius inuestiture primi parētis ibi. ¶ Sз nec ista quarta ratio Bar.⁊ doc.videtur bona nec concludens. sm Bal.in.d.l.vnica: quia per istam repetitionē que inducitur per dictionem vsq̃,bene prospicitur,qd ius semel quesitum alicui videatur in personam eiusdem renouatū si extinguatur. ita proprie loquunt.d.l.repe.⁊.l.sicut in annos. allegate per Bart. sed quod videatur renouari in personam alterius in quo nunq̃ recedit,ita quod ille admittatur per ius accrescendi in iure alterius semel amisso,nō probāt illa iura. Preterea ista ratio Bart. ⁊ doc.non est generalis.qd enim si nō esset ibi dictio vsq̃: qꝛ diceretur tibi ⁊ liberis tuis, vel tibi ⁊ tuis posteris, ⁊ sic nō essent ibi alia verba repilogatiua. Itē in.q.quā format Bar.non erat illa dictio vsq̃,in tertiam generationem,⁊ sic in isto quarto fundamento nō arguitur ad propositū questionis formate.ex quo addit alia verba que non erant in questione formata, ⁊ sic videtur quod ex quatuor fundamentis Bar.solum primum fundamentū in iuribus feudalibus satis possit pcedere. ¶ Quinto pro ista parte,Bal.in loco preallegato addidit nouā rationem: quia hoc nomē liberorū vel generationis est vniuersale, sed ius vniuersitatis remanet in vno solo indiuiduo illius generis. l.sicut.in fi.ff.qd cuiusq̃.vniuer.⁊.l.vel que.ff.de rel.⁊ sum.fune. facit l.j.C.de cond.inser.confirmat sm Are.qꝛ nomen liberorum seu generationis,comprehendit omnes qui sunt de liberis,ideo singuli qui sint de liberis vel de tali generatione, cēsentur inuitati ad istam partem deficientem. ¶ Tenendo istam cōmunē opinionem quod in emphyteusi paterna habeat locū ius accrescēdi,eam limita nisi portio deficeret propter canonem non solutū. vel propter deteriorationem rei emphyteutice,iuxta aut h.q rē. C.de sac.sanc.eccle.tunc in recompensationem iniurie illate domino reuerteretur ad dominum, ⁊ non accresceret alij fratri.c. j.§.fi.que fuit pri.cau.be.amit.⁊.c.j.si vas.feu.pri.cui def.deb.gl. ⁊ doc.in.c.j.§.hoc quoq̃.de succes.feud.Bal.in.l.legatarius.in prin.per illum tex.⁊ ibi Flor.Cu.⁊ Alex.ff.de leg.j.Bal.in.c.q̃ in ecclesiarum.col.xij.de const.facit ꝙ late tenet Bart.in.l.eum qui.ff.de inter.⁊ rele.cano.in.c.ex parte.de feud. ¶ Tertio querit Bar.quid si emphyteusim paternam finitam in personā patris mortui:eo quia finita erat linea vel generatio,abbas de nouo cōcessit duobus fratribus filijs vltimi defuncti, an ista emphyteusis renouata assumat naturam emphyteusis paterne, adeo ꝙ in ea sit locus iuri accrescendi,⁊ determinat quod sic:qꝛ hic secunda concessio intelligit facta sm naturā prime que erat paterna,⁊ sic quilibet videt stipulatus sibi ⁊ filijs super toto, p l.item queritur.§.qui impleto.ff.loc.⁊.l.pe.§.vxor.ff.solu.matri. ⁊.l.si stipulatus.in prin.ff.de vsur. ¶ Sз aduerte.ista iura nihil videntur facere:qꝛ loquuntur quando contractus tacite repetitur in easdem personas,sed hic cōtractus emphyteuticus fit cū noua persona:qꝛ prima emphyteusis erat finita:ergo nō videntur repetite qualitates pcedētis emphyteusis.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pac.⁊.l.penul.ff.de preto.stipu.⁊.l.cum apud Sempronium.⁊ quod ibi no.j.iud.sol.⁊ ita etiā dicit Aret.hic. ¶ Itē inquātū Bar.subdit de hoc esse tex.expressum in.d.c.j.de succes.fra.vel gra.suc.in feud.⁊ in.d.c.j.de fra.de no.be.inue.dic qd ista iura nihil faciūt,sed debuit allegare tex.expressum in.c.j.de vasal.decre.eta.⁊ cum Bar.trāseunt alij.Adde Bal.idē tenentem in.l.vnica,co.pe.C.qñ nō pe.par.Imo.in.c.ex parte.de feu. Alex.in consi.cv.iiij.vo.qd inc.in causa Nicolai.Itē adde bene facere illud qd vult glos.valde no.in.l.qd dr.j.ad fi.prin.in verb. creuisse.⁊ ibi Bar.ad fi.⁊ latius Alb.de Rol.ff.de impē.in reb. do.fa.vbi gl.notabiliter tenet,ꝙ si feudū erat paternū vel auitū ⁊ vasallus cōmisit feloniam cōtra personam domini,per quam amisit tale feudum,si dominus remisit sibi talem feloniā, nō videbitur feudum de nouo datum,sed durat antiquum ⁊ sic in eo habebit locum ius accrescēdi excluso domino. ita formaliter tз ibi gl.idem tenet gl.in.c.imperialem.§.insuper. vbi latius Bal. in vlt.col.de proh.feu.ali.per Fed.⁊ glo.in.l.peculiū est.§.si ere. ⁊ ibi Pau.de Ca.ff.de pec.Ja.de Bel.Bal.Alua.⁊ alij in.d.c. j.de vasal.decr.eta.Bal.in.l.j.in.xv.q.ff.de rer.diui. ⁊ in prelud. feu.in anp.col.in.v.diuisione.⁊ in.c.j.in.j.col. de eo q sibi ⁊ here. mas.⁊ femi.⁊ in.c.j.§.hoc quoq̃.de suc.feu.Et cōcludit Bal.in d.§.insuper.post aliqua per eū relata, quod executio veteris feudi nō est feudum,nisi esset addita noua forma, vt.l.ius ciuile.ff. de iust.⁊ iu.⁊ no.in.c.qꝛ authoritate.de preb.in.vj.de quo etiam per glo.⁊ Bal.in.c.j.an agn.vel fil.⁊ vide oīno notabiliter Bal. in consi.ccxlix.secunde partis incip.verba inuestiture sic dicūt. ⁊ in.l.quoties.el.ij.in.ij.col.C.de suis ⁊ leg.Imol.in.c.ex parte. in vlt.col.de feu.⁊ sequit etiam Alex.hic. ¶ Item adde ad preallegatā gl.in.d.l.quod dicitur.⁊ alias cōcor.rationem:qꝛ vasallus non censetur a feudo cecidisse, nisi dominus voluerit, sicut dicit in emphyteusi sm gl.⁊ Bar.in.l.ij.C. de iure emph.Bart. in.l.ij.ff.de exc.rei iud.vnde si dominus remisit vasallo feloniā, nunq̃ dicitur vasallus cecidisse a iure suo,⁊ sic nunq̃ pōt censeri causatum nouum feudū prout etiā dicit Aret.hic in vlt.col. ¶ Item adde qd per nouam inuestituram feudum antiquum vel paternum non propterea dicitur nouum glo.est not.xxv q. ij.in.c.quecunq̃.in ver.nouum.de quo per glos.in.c.j.⁊ ibi Jac. Alua.an agn.vel fil.Bal.in.l.quoties.in.ij.col. C.de suis ⁊ legi. ⁊ vide text.no.sm quē ista limitantur in.c.j.de eo qui fi.fec.agn. ¶ Quid autem si in reformatione diceretur, de nouo concedimus an per hoc feudū desinat esse auitum vel paternum: vide per And.de ser.in.c.j.col.iij.⁊.iiij.de vasal.decre.etat. ⁊ per ista remanet expedita hec vtilissima materia.

1 ☞ Verba clara pro stipulatore interpretationem restrictiuā non recipiunt.

2 Dictio vniuersalis quecunq̃,quid importat.

1 **Si stipulatus.** †Verba clara pro stipulare, interpretationem restrictiuā non recipiunt.h.d. Dubiū faciebat quia vestis muliebris dr pprie illa que ad vsum mulieris fuit principaliter destinata: lз vir interdū ea vteretur,nec iste vsus immutat proprium significatū: a quo in cōtractibus nō est recedēdū.Quia ergo in isto tex.maritus fuerat solitus vti quadam veste muliebri, videbatur qd desijsset esse muliebris,⁊ diceretur virilis,⁊ ita sensit pmissor.Sз iuriscōsl.determinat stādū esse mēti stipulātis: qꝛ verba sunt clara

2 p stipulatore,ibi q̃cūq̃ muliebris est.† nā illa vniuersalis q̃cūque,nihil excipit vt dicit tex.in.c.solite.circa fi.de maio.⁊ obe.⁊ multa cumulaui in.l.qdcūq̃.in prin.ff.eo. Itē dictio quecunq̃ vniuersaliter accipi dз,⁊ verificari in qualibet particulari sub ea contenta.l.si is qui ducenta.§.vtrum.de reb.dub.⁊.l.balista. ad Treb.Nec ille vsus promissoris immutat pprium significatū ⁊ hoc in cōtractibus qui pendent ex volūtate vtriusq̃ partis, sз in legatis que dependent ex volūtate solius testatoris,testator cēsetur habuisse respectū ad vsum suū talis vestis muliebris, ⁊ non ad proprium significatū.ita loquitur.l.inter vestē.ff. de aur. ⁊ arg.leg.allegata hic in gl.fi.Preterea ibi nō erat dictio q̃cūq̃ sicut hic.sm Cu.bexu.⁊ Alex.hic.dicūt Pau.⁊ Ale. qd casus

a huius.§.est tenendus menti,qꝛ posset[a] cōtingere de facto in iocalibus,annulis,corrigijs ⁊ similibus destinatis ad vsū vxoris, quibus postea maritus incepit vti: an cēseatur muliebria vel virilia,patet ex predictis. ⁊ qꝛ isti casus sunt peregrini aliquādo non ita de facili inueniuntur sm Pau.de Cast.

1 ☞ Contractus stricti iuris recipiunt interpretationem extēsiuam:quando alias non haberent effectum.

2 Stipulatio extendit ad aliam personam in stipulatione nō cōprehensam, quādo aliter non posset commode habere effectū.

a ¶ Posset cōtingere. Adde tu ꝙ posset etiam contingere tēporibus nostris de facili econtrario.Nā mulieres vtūtur vestibus virilibus,vt in illis que ligna nostra robōi appellant.⁊ etiā in biretis ⁊ cīctis a la spagnola.

Universidad de Deusto Biblioteca

3 Si alicui sit concessum priuilegium seu saluusconductus veniē di ad talem ciuitatem cum tot equis ⁊ totidem personis, si ipse non venit, sed misit vxorem cum dictis personis ⁊ rebus, vendicat sibi locum saluusconductus.
4 Si sint duo socij vel fratres habentes domum cōem, vnus eorum potest amicum suum in talem domum ducere inuito socio.
5 Si scholaris recedat de studio, ⁊ reuertatur in patriam, nō potest alium scholarem loco suo substituere. 111.

1 SI stipulatus fuero. ꝑ te. † Cōtract⁹ stricti iuris recipit interpretationē extēsiuā, quādo al's nō haberet effectum. h.d. ꝺm Bar. Ang. ⁊ alios. vel sic. Stipulatio interposita pro vna persona, extēdit ad aliā, sine qua effect⁹ stipulatiōis nō posset cōmode in ꝑsona expressa habere locū, ⁊ habet tres partes. scda ibi, ⁊ latius. tertia ibi, nam ⁊
2 si cū stipulatus fuero. ¶ † No. primo q licet stipulatio sit stricti iuris, ⁊ qcqd est omissum a verbis habetur pro omisso. l. qcqd astringende. in princ. ff. eo. tamē extenditur ad aliam personā in stipulatione nō cōprehēsam qñ aliter non posset cōmode habere effectū stipulatio. Simile in snīa. l. fi. C. de vsu. rei iu. vbi dilatio data reo ꝑ sniam, porrigit effectū suū ad fideiussorē, al's eēt sine effectu. alibi dicit tex. no. in. l. ossa. §. fi. ff. de reli. ⁊ sum. fu. qd etiā si non sit prohibitus inferre in locū qui habet ius inferēdi, sed ꝓcurator eius, interdictū locum habet: qꝛ intellectu aliquo ipso prohibitus videtur, ita ibi dicit tex. ¶ † Adde qd per istū
3 tex. decidit Bal. in cōs. cccxli. iij. vo. qd inc. cōcessus fuit saluus cōductus ⁊c. qd si alicui cōcessum sit priuilegiū seu saluuscōductus veniēdi ad talē ciuitatē cū tot equis, ⁊ totidē personis, arnesijs ⁊ bonis, si ipse nō venit sed misit vxorē cū dictis personis ⁊ reb⁹ qd vendicat sibi locū saluuscōductus. ¶ Itē per istū tex. decidit notabiliter Ang. in. l. que religiosis. ff. de rei ven. quod si verba pacis facte cum inimico, sint concepta in vnā personā, tamen includūtur adherentes, si pax sine adherentib⁹ nō posset alias habere effectū. ad hoc etiā allegat quedā alia iura de qui
4 bus ibi per eū. ¶ † Itē per istū tex. decidit Bart. cū quo ceteri tenent q si sint duo socij vel fratres habētes domū cōem, quod vnus eorū pōt amicū suū in talem domū inducere inuito socio, qd limitat Ang. ⁊ ceteri sequunt nisi vellet ducere in domū aliquē qui esset inimicus alterius socij tūc posset eum iste ꝓhibere vel qñ vellet ducere persoonā inhonestam per gl. no. in. l. non aliter. ff. de vsu ⁊ habit. que vult q scholaris socius non potest ducere in domum conductā ganeas seu meretrices. ⁊ dicit Pe. de Anch. in rub. proe. sexti in. iiij. no. qd scholares inhoneste viuentes pñt a socijs honeste viuētibus expelli de domo. ¶ Itē adde quod no. decidit Bal. in. l. j. C. qui test. fac. poss. in casu val de quotidiano, quod si frater meus ⁊ ego habemus domū cōmunem, ⁊ ipse locat partem suam cuidā stipendiario, ego nolo quod ille stipēdiarius stet in domo in qua habito cū vxore ⁊ familia mea: ⁊ frater meus dicit quod nō inuenit alium cui possit locare, nec debet pars sua esse sterilis, vnde aut ego accipiā partem suā ad pensionem, aut admittam stipendiarium, ⁊ videtur quod tenear admittere stipendiarium, sicut posset ei legare vel donare habitationē partis sue. In contrariū facit: qꝛ stipēdiarius non videtur honesta persona ad habitandum cum vxore mea ⁊ familia, per. d. l. nō aliter. ⁊ in re communi spectari debet arbitrium boni viri, tandem concludit Bal. quod debeant venire ad diuisionem domus per glo. in. l. iubemus nulli. in princ. in ver. diuidere. C. de sac. san. eccle. ⁊ propter tales contentiones res communis debet diuidi. l. in re communi. ff. de ser. rusti. pd. ¶ Item predictis adde glo. valde not. in. §. fi. in gl. fi. inst. de loc.
5 que tenet quod † si scholaris recedat de studio, ⁊ reuertatur in patriam, non potest alium scholarem loco sui substituere. idem tenet Spec. in. iiij. parte speculi, in tit. de iudi. §. ij. ver. circa hoc queritur. do. Abb. in. c. inter dilectos. col. fi. de fi. instr.

a ¶ Alibi dt. Adde tu q ēt alibi dicit iurisconsl. in. l. in ciuile. ff. de le. inciuile est nisi tota lege ꝑspecta velle iudicare, iō doctores qñ cōsulunt semper attestantur ꝑspectis ⁊ cognitis ⁊c.

2 ☞ Quando in alternatiuis electio est creditoris, ⁊ vnum solum ex alternatiue promissis debet precise peti.
3 In alternatiuis solus ille qui eligitur est in obligatione.
4 Cum concurrit aliqua dubitatio circa contractū, semper debet inspici tenor instrumenti vel contractus.
5 Que differētia sit inter verbum volam ⁊ verbū voluero. ⁊ nu. 7.
6 Litis contest. non solet ius actoris deterius constituere, tamē per eam precluditur potentia variandi.
9 Quando res heredis essent alternatiue relicte, vel res aliene dominium earum non est statim legatarij. 112.

1 SI quis stipulatus sit Stichū. ¶ † Habēs electionē per futurū subiūctiui, postquam semel elegit variare non pōt, sed si per futurū indicatiui, pōt vsq ad litis cōtestationem variare. h.d. ⁊ habet duas partes. prout due sunt decisiones. secunda ibi, an autem mutare. ⁊ dicit Bald. qd iurisconsul. fuit hic grammaticus speculatiuus. No.
2 primo ibi, † quē elegerit, quod quādo in alternatiuis electio est creditoris, vnus solus ex alternatiue promissis est precise petēdus. ⁊ sic tunc libellus alternatiuus non admittit. secus vbi est electio debitoris. l. vbi autem. §. qui illud. vbi dixi. ff. eo. qꝛ tunc non est in potestate actoris libellum certū concipere. l. j. §. quis autem. ff. quorum leg. Item si non dictaretur tunc alternatiue,
3 videretur actor plus petere. §. plus. insti. de act. ¶ † Secundo no. ex tex. ibi, ⁊ is erit solus. qd in alternatiuis sol⁹ ille qui eligitur, est in obligatione. ex quo sequit qd mortuo electo sine mora ⁊ culpa debitoris, liberat debitor ab vtroq. l. stipulatus sum damam. vbi Bar. ff. e. Intellige quando electio nō est variabilis: qꝛ sit perfecta, alias quando pōt variari vtrunq est in obli
4 gatione. l. si duo. j. eo. ⁊. l. illud. ff. de const. pecu. ¶ † Tertio not. bene tex. ibi respiciendus erit sermo stipulationis illud ad quod semper allegatur iste tex. ꝺm Paul. quod tenor instrumenti vel contractus debet inspici bene, ⁊ cōsiderari cum occurrit aliqua dubitatio circa eum. facit. l. fideiussores magistratuū. §. pro aurelio. in verb. lecta subscriptione fideiussionis. ff. de fideius. Similiter etiam tenor priuilegij diligenter est inspiciendus. tex. est in c. recepimus. ⁊ in. c. porro. de priuil. Similiter verba testamenti sunt subtiliter ⁊ caute consideranda. tex. est no. in. §. nos igitur. in auth. de rest. fideicom. ibi subtilius testamentum considerantes, verbis ipsius inuenimus, quem tex. ad hoc no. Bal. qui nihil ignorauit in. c. j. de feu. guar. ⁊ in. l. si cum dotem. §. si pater. j.
a in fi. ff. sol. mat. alibi dicit [a] egregius text. in. l. Meuia. ff. de manu. test. neq contextum verborum totius scripture neq mentem testatricis eam esse. ¶ † Quarto no. differentiam inter futurum subiunctiui ⁊ futurum indicatiui quam alibi expressius non habemus ꝺm Alex. hic. ⁊ sic no. differentiam inter verbum volam, ⁊ verbum voluero. nam verbum volam, habet temporis tractum, in quo potest mutari voluntas vsq ad li. contesta. sed verbum voluero precisum est ⁊ facit precisam electionē. de quo plenius tangitur hic in glo. ⁊ in. l. hec venditio. in prin. ff. de cō
6 trahend. empt. ¶ † Quinto not. ex tex. ibi, donec iudicium dictet, quod licet litis contestatio non soleat ius actoris deterius constituere. l. aliam. j. de do. ⁊. l. non solet. j. de reg. iur. tamen per eam procluditur potentia variandi: qꝛ electio in ipsa contestatione cōsumitur ⁊ perficitur, vt hoc tex. Intantū qd Bar. j. tenet si bene inspexeris quod etiam post libellum porrectum potest actor variare, si nondum sit facta litis conte. intellige istud no. ⁊ istum tex. procedere in actore seu creditore, vt in tex. sed in reo vel debitore durat facultas variandi, etiā post litē ꝯte. imo etiam post sententiā quousq soluat. l. qui ex pluribus. in fi. j. eo. plenius no. in. l. eum qui certarū. §. si j. eo. ⁊ hic in gl. in fi. ¶ Gl. in verbo, quē volā. diuiditur in quatuor partes. In prima querit de ratione diuersitatis ad tex. ⁊ tripliciter respondet. in secūda opp. contra tex. q in legatis alternatiuis facta semel electione non est amplius licita variatio, ⁊ assignat rationē diuersitatis inter legata ⁊ contractus. In tertia opp. ⁊ bene soluit: quia illa lex concordat. In quinta opponit ⁊ dupliciter soluit. secunda ibi, sed cōtra. ff. de leg. j. tertia ibi, itē facit. ff. de procu. quarta ⁊ vlt. ibi, itē contra. j. eo. ¶ In ea. glo. ibi, nam habebant Greci verbum infinitiuū. ista ratio Mar. nihil vꝫ, nec ex ea aliqd pōt inferri, dato qd greci antiquitus non habuissent infinitiuū, sꝫ eius loco haberent verbum volam. per hoc nō sequitur qd posset mutari voluntas: itē ista solutio Mar. in omni capite diui
7 nat. ¶ † In ea. gl. ibi, vel ꝺm Azo. eandē rationē etiā ponit gl. in. l. hec venditio. in prin. ff. de contrah. emp. Sed tu clarius pone istam rationē diuersitatis quā gl. Bar. ⁊ doc. ponūt. nā futurum subiunctiui voluero, formatur a preterito perfecto indicatiui, ⁊ sic rē ꝑfectā cū effectu significat, vt dicit tex. in. l. j. §. fi. quē Bar. ibi ita summat. ff. qd quisq iu. ⁊ tex. in. l. Stichus seruus, ff. de ma. test. ergo cū semel voluerit: qꝛ rē perfectā significat, dꝫ esse perfecta electio: ergo nō pōt amplius variari, sed verbū volam futurū indicatiui, format a presenti indicatiui, ⁊ habet tractū tēporis. s. quē volā, id est quē durauero velle. ⁊ sic licita est variatio vsq ad litis contestationē. Quare aūt post litē contestatam nō posset amplius variari, dicit Bar. quē Imo. Alle. ⁊ alij sequunt, quod ratio est: qꝛ posset esse damnum rei in parandis sibi defensionib⁹, si postea lite cōtestata posset actor adhuc variare. Sed ista ratio Bar. nihil est ꝺm Cu. qꝛ ꝺm hoc nec etiam ante litē ꝯtestatā deberet posse actor variare, postq semel elegit ⁊ reus super illo electo preparauit sibi defensiōes. Unde melior est ratio ꝺm Cuma. ⁊ sequitur etiam Bexu. hic: qꝛ ꝑ litis contestationē quasi contrahit sup re electa. l. iij. §. idē scribit. ff. de pecu. ⁊ ideo nō admittitur variatio, per regulam. l. sicut. C. de act. ⁊ obl. ⁊. l. in commodato. §. sicut. ff. commo. sicut etiā in simili dꝛ in l. si insulā. ff. eo. vbi etiā post lit. cōte. nō admittitur purgatio more, que etiā est quedā variatio. ¶ Item dubitat Bar. circa istū tex. quia

tex. qꝛ iurisc. non respondet questioni proposite. nā qd fuit in verbo vellet, vt patet in princ. huius tex. ibi vtrū ipse vellet. ⁊ iurisc. distinguit inter verbū voluero ⁊ verbū volam. ⁊ sic nō respōdet ad propositum. Sed dicit Bar. q illud qd hic dicit in verbo volam, procedit etiam in verbo vellē. qd est pteritū, sꝫ imperfectū subiunctiui ⁊ presens optatiui. l. cum certus. de tri. vi. ⁊ oleo le. Bar. in. l. centesimis. §. fi. ff. eo. ⁊ sic est idem qd in futuro indicatiui, qd etiam nō significat rem perfectā: ideo in verbo velle admittit variatio sicut in verbo volam. Tū Alex. hic in vl. no. nō aduertēs de Bar. dicit de directo cōtrariū ⁊ male qd ibi est verbum velle, ⁊ in prima parte tex. nō admittitur variatio, ⁊ Bar. intelligit primā partē tex. procedere qñ electio fuit perfecta. ita qd non possit variari, pōderando verbū elegit, qd rem perfectā
8 significat. d. l. j. §. fi. ff. qd qsq iur. ¶ † In ea. gl. ibi, statim dñiū. ista ratio gl. ꝺm Bar. ⁊ doc. nō est gñalis, ⁊ nō ꝓcedit qñ res heredis essent alternatiue relicte, vt. l. si heredis seruus. ff. de leg. j. vel res aliena qbus casib⁹ dñium nō esset statim legatarij vt est gl. in. l. Papinianus. ff. de serui. Bar. ⁊ doc. in. l. ij. C. cōia de leg. Bar. ⁊ alij in. l. j. in vlt. col. de leg. j. ⁊ sic tunc electio non traheret secum executionē. Unde Bar. ⁊ cōiter doc. assignāt aliam rationem diuersitatis generaliorē: qꝛ vltime voluntates nō possunt esse ita in pendenti sicut contractus. l. fi. ad fi. ff. cōmu. pd. que rō militat non solū in legato, sed etiā in hereditate, vbicūq heres habet facultatem eligēdi, facta semel electione nō pōt amplius variare, ꝺm gl. in. l. iam dubitari. in ver. non ab re. in. ij. solutiōe. vbi Dy. ⁊ alij. ff. de her. insti. ⁊ istam scdam rationē etiā sequitur Imo. in. l. qui ex pluribus. ff. e. Tū aduerte qd tex. in. l. apud aufidium. ff. de opt. leg. punctualiter assignat primā rōnem gl. quā etiam sequit Ang. in. d. l. qui ex pluribus. ⁊ ibidē Are. ad fi. vbi conat respōdere fundamēto doct. ff. in oppositum adducto. sed qꝛ facit violentiam ⁊ nimiam restrictionem ad iura hic allegata in glo. ideo teneas cū cōi ratione. ¶ Extra gl. contra text. opp. Bar. nam actor desistens a prima petitione, videt renunciare liti, ⁊ sic pacisci de non petendo illam rē primo electā, vt. l. postq liti. C. de pac. Sed sic est qd pactū de nō petendo vnā ex rebus alternatiue debitis, porrigit ad aliam, ⁊ ꝑiudicat in vtraq. l. si vnus. §. sed si stipulatus. ff. de pac. ⁊ respondet dupliciter vt hic per eum: sed Bar. voluit nimium subtilizare, vt dicit etiam Cu. cum solutio esset plana. Nam. d. l. postquam liti. loquitur in eo qui simpliciter renunciauit liti, quo casu intelligitur toti cause renunciasse. l. si maritus. in. ij. §. si negauerint. ff. de adul. Hic autem non renunciat simpliciter, sed variat ex facultate sibi a. l. cōcessa. ⁊ sic solū renunciat forme prime petitionis, sed non obligationi nec actioni. ⁊ ista est melior solutio quam illa quam tradunt Imo. Ale. Are. hic qd ista. l. loquitur quādo electio est stipulatoris ibi autē erat rei. Quia in contrariū facit quod volūt gl. Bar. ⁊ doc. in. d. l. si vnus. §. sed si generaliter. vbi tenent non esse differentiam an sit electio stipulatoris vel rei, quāuis Alex. ad hoc conetur respondere, sed directo non respondet.

1 ☞ Qui promisit satisdare pro alio, si non satisdat, vel minus idonee tenetur ad interesse.
2 Quis dicitur idoneus non solū ex patrimonio ⁊ facultatibus, sed etiam ex fide ⁊ legalitate.
3 Quamuis. l. requirat q legitimus teneatur satisdare, tamen si est honesta persona, releuatur a satisdatione.
4 Si ex forma statuti teneatur potestas accipere idoneos fideiussores nō accusato vel inquisito, sub pena excusatur si eos nō recepit: quia principalis erat idoneus.
5 Duplex est idoneitas, vna diuitiarum, altera fidei.

1 Si quis ita stipulatus. † Qui promisit satisdare ꝑ alio si nō satisdat, vel minus idonee, tenet ad interesse quod est inquantū principalis nō est soluendo vel si ꝯueniri nō pōt. h.d.
2 ¶ † No. singulariter fine huius text. qd aliquis dicit idoneus nō solum ex patrimonio ⁊ facultatibus, sed etiā ex fide ⁊ legalitate. facit. l. scire opꝫ. §. fi. ff. de tu. ⁊ cur. dat. ab his. Adde q vult glo. fin. in. l. j. §. cū aūt. C. de rei vxo. act. que vult qd si aliqs est honeste ⁊ probate vite, simplex eius cautio verbalis habetur pro satisdatione, quam gl. pro ord. multum no. Bal. in rub. extra de eo qui mit. in poss. Et illā gl. reputat singularē Bal. in. c. ij. in. v. col. de iudi. ⁊ per eam no. qd virtus hōis habeat pro satisdatione. Itē per illā gl. dicit Bal. in. l. abstinendū. C. quo. ap. nō reci. qd si statutū dicat q condēnatus debeat satisdare scdm qualitatem persone, si sit honeste vite ⁊ ꝓbate fidei, sufficit sola cautio. Facit qd signanter no. Bar. in. l. quicūq. in. ij. per illū text. C. de fun. patri. li. xi. vbi no. quod si ex forma statuti aliqs teneat satisdare, anteq acceptet officiū alicuius potestatis, si est idoneus, creditur soli cautioni cū hypotheca bonorū. idē tꝫ Bar. in. l. priuate. C. de murileg. lib. xj. de veritate tamen huius vltimi dicti, dixi late in. l. j. ff. qui satis. cog. vbi tenui cū Bart. quamuis Alle. ibi ⁊ alibi contrarium teneat, ⁊ Areti. hic ⁊ alibi vt ibi late dixi.
3 ¶ † Item facit quod no Bal. in. l. legitimos. in. ij. ⁊. iij. notabi. ff. de leg. tu. quod quāuis. l. requirat q tutor legitim⁹ teneatur satisdare, tamen si est honesta persona, releuatur a satisdatione facit. l. de creationibus vbi glo. C. de epis. audi. ⁊ tex. not. in auth. cui relictū. C. de ind. vidui. tol. in versi. si persona sit idonea eadē sit cautio, alioquin fideiussor exigitur. ⁊ nō habes tex. formaliorem illo, quem etiam Pau. ibi in vlti. col. no. dicit quod melius declarat quā alius de mundo quomodo intelligatur legitim⁹. C. de verb. sig. Item facit tex. in. l. j. §. si magistratus. ff. de magi.
4 cōuen. per quem tex. no. ibi Bal. in fi. quod † si ex forma statuti teneat potestas accipere idoneos fideiussores ab excusato vel inquisito sub pena, quod excusatur si eos nō recepit: quia principalis erat idoneus. facit. l. mulier. cum gl. C. de iur. do. ¶ Secūdo principaliter per istum eūdem tex. in fi. decidit Pau. quod fideiussor dicatur idoneus, ita quod nō possit recusari etiā per approbatores deputatos a cōmuni ad approbandos vel reprobandos fideiussores. quādo est ꝓbate fidei, ⁊ obseruator ꝓmissorum, ⁊ sic habet creditū dato quod careat facultatibus, in tantum quod si pars eum recusaret tanquā non idoneū: posset cōtra eum agere actione iniuriarū tex. est in. l. si vero. §. qui pro rei. ff. qui satis. cogan. ⁊ in. l. si creditores. in fi. ff. de priuile. credi. Sꝫ istud dictum reprobat Alex. ⁊ bene in. l. ij. in prin. ff. qui satis. co. ⁊ sequitur Are. hic: qꝛ si moreret talis fideiussor qui erat inops sed fidelis persona, certe heres eius non erit talis: qꝛ sepe legali succedit illegalis ⁊ bono malus. l. generaliter. in princ. vbi Bal. in secundo no. C. de rebus cre. ⁊ sic non esset cōsultum ei cui datus est talis fideiussor, prout esse debet. §. fi. inst. de replica. facit quod fideiussor dicitur esse idoneus, quando possidet immobilia sufficientia, vt est glo. no. in. §. suscepto. in auth. de exhibē. reis. quam ad hoc no. Bal. in. l. sciendum. in princ. ff. qui satis. cogā.
5 Ang. in. l. ij. in prin. eo. tit. ¶ † Stat ergo ex hoc tex. q duplex est idoneitas, vna diuitiarū, secunda fidei. in prima intellige ꝓcedere quando simul cum diuitijs etiam concurrit facilitas conueniendi: qꝛ aliquis sit diues, ⁊ etiam facilius ad conueniendū. alias secus quando staret in arce munitissima, ad quam nō est facilis accessus. iste non reputatur idoneus. vt est gloss. in. l. ij. in prin. vbi Bar. ⁊ alij. ff. qui satis. cog. vel quando esset cauillosus homo aut rixosus, qui sine litigio non solueret vt. l. ij. in fin. ff. de in diē addi. vel ꝺm Bar. quādo haberet bona sua in loco periculoso, puta iuxta flumē padi, vel in loco ruinoso ita qd verisimiliter efficitur pauper secundū gl. in. l. ij. in versi. nec cogit. in glo. mag. ⁊ ibi Bar. in vlti. col. ff. sol. mat. idem Bar. in. l. iij. §. fi. ff. de lib. leg. ⁊ in. l. si quis ab alio. in prin. ff. de re iud. ⁊ in. l. item. §. j. ff. quibus mo. pig. vel hypothe. sol. ¶ Glo. magna in ver. pro cētum. diuiditur in. v. partes. In prima ponit primum intellectum ad tex. qd promisisti domino, scꝫ dare reum principalem, ⁊ etiā fideiussorē, ⁊ solū dedisti reū. In secūda ponit scdm intellectum qd solum promisit dare fideiussores, ⁊ iste magis cōgruit tex. in ver. satisdabis. quod importat fideiussorē. l. quinta. §. satis acceptio. ff. eo. ⁊ sic ꝓmisisti mihi dare fideiussorē pro titio qui tenebatur mihi in cētum. In. iij. contra istum scdm intellectū opponit, ⁊ bene soluit: ⁊ ꝓ eius solutiōe facit. l. inter causas. §. abesse. ff. mād. In. iiij. etiam opponit, ⁊ bene soluit, ⁊ pro eius solutiōe facit. l. si defunctus. C. arb. tut. In. v. ⁊ vltima allegat tres cōcordantes ad tex. secūda ibi, vel dic quod fideiussorem. tertia ibi, ⁊ secundū hunc casum quarta ibi, sed ꝺm hūc casum. quinta ⁊ vltima est ibi, ⁊ facit. ff. si cer. peta.

1 ☞ Prorogatio termini impedit penam cōmitti, sed iam cōmissam non perimit.
2 Pena cōuentionalis cōmittitur mero iure, ante lapsum termini, quam primum incipit esse certum, opus intra terminū in cōuentione deductum non posse perfici.
3 Si arbiter decedat ante diem comparitiōis: si tamē certū erat partem tunc ad terminum comparere nō posse: pena cōpromissi est commissa.
4 Prorogatio termini impedit penam committi sed penam iaꝫ commissam non tollit nec extinguit.
5 Stipulatio penalis simpliciter committitur, etiam si nihil fuerit declaratum, aut requisitum a stipulatore.
6 Facultas arbitrandi non transit ad heredes.
7 Licet pena conuentionalis que expresse apponitur, a partibus statim committatur mero iure, quam primum certum est intra tempus fieri non posse illud quod fieri debuit: tamen quando pena apponitur a. l. vt est quando venit interesse: tunc pena legalis non committitur nisi elapso toto tempore.
8 Si statuto caueatur, qd elapso termino banni bannitus possit impune offendi, si constat bannitum intra terminum banni cōparere non posse: tamen interim offendi non potest.
9 An arbiter possit prorogare terminū parti statutū ad aliquid

Universidad de Deusto
Biblioteca

faciendum, postquam certum est in termino expediri nō posse ad hoc vt euadatur pena.

10 Prorogatio termini, facta eo tempore quo certum erat intra terminum expediri non posse, id quod iure promissum erat executat a periurio.

11 Condemnatus in centum, que si soluere nō potuerit intra mensem amputetur sibi manus, licet protestetur se non soluturum, debet tamen expectari totus mensis.

12 Si ille cui est assignatus terminus ad prosequendum appell. restringit se taliter q impossibile sit amplius in termino posse prosequi, non tamen ante elapsum totum terminum succedit pena iuris, que vult quod appellatio intelligatur deserta.

13 Pena legalis seu canon. per quam transfertur in superiorē ius prouidendi ecclesie, non committitur ante lapsum termini, licet certum sit q eligentes intra terminum eligere non possint.

14 Stipulato: eligēdo opus promissū nō pōt postea pena petere.

15 Si promisi dare tibi. c. in paschate, & abinde in antea ad omnē tui petitionem, dies paschatis constituet me in mora absq; alia interpellatiōe ac si simpliciter promissem soluere in paschate.

1 CUm stipulatus sim mihi a Proculo. ¶† Prorogatio termini impedit penā cōmitti, sed iam cōmissam non perimit. h. d. ista sing. & difficilis. l. ¶ Diuidit in iij. partes. In prima ponit thema & questio. In secūda ponit responsio bimembris. In tertia respōdet obiectioni per reductionem ad absurdum. In quarta & vlt. 2cludit circa premissa, secūda ibi, proculus. tertia ibi, nec ad rē. quarta ibi, & propemodum. ¶ In prima parte ibi, si opus arbitratu meo. dic quod Proculus promiserat mihi facere op⁹ certe & determinate forme, ante Calē. Junias, sua pena certe quantitatis, & promiserat taliter se facturū, q̄ mihi placeret, & sic arbitratu meo. i. meo desiderio, & sic arbitratus me⁹ solū verfabatur, circa qualitatē operis & bonitatē. Itē circa prorogationem termini, vt in gl. secunda, non autem circa formam operis, que iam fuerat specificata. nec obstat. l. multa. in princ. & de cond. & demon. ¶ In tex. ibi, & propterea. ¶ In prima parte ibi, si opus arbitratu meo. dic quod Proculus promiserat mihi facere op⁹ certe & determinate forme, ante Calē. Junias, sua pena certe quantitatis, & promiserat taliter se facturū, q̄ mihi placeret, & sic arbitratus meo. i. meo desiderio, & sic arbitratus me⁹ solū verfabatur, circa qualitatē operis & bonitatē. Itē circa prorogationem termini, vt in gl. secunda, non autem circa formam operis, que iam fuerat specificata. nec obstat. l. multa. in princ. & de cond. & demon. ¶ In tex. ibi, & propemodum

Universidad de Deusto Biblioteca

⁊ l. qui in vltimo. in verbo statim. ff. de pe. ⁊ cū Bar. tenēt Alex. ⁊ latius Are. hic. col. vj. q dicit ꝙ opi. Bart. sine dubio seruaret in practica: q̄r videt̄ cōis: quicquid teneāt Ange. ⁊ Cuma. hic.
9 ¶ † Secundo querit Bar. an arbiter possit ꝓrogare terminum statutū parti ad aliquid faciēdū postq̄ certum in termino expediri nō posse, ad hoc vt euadatur pena: ⁊ distinguit vt per eum quē declara vt per Alex. Adde quod quando terminus est statutus a iudice ad instantiā ⁊ vtilitatem partis, pars sola sine iudice potest prorogare talem terminum ad finē euitandi penam etiā banni. ita notabi. tenet Bart. in l. j. §. post operis. vbi dixit
10 de ope. no. nun. ¶ † Ultimo subdit Bar. quod ꝓrogatio termini facta eo tēpore quo certum erat intra terminum expediri nō posse id quod iuramēto promissum erat, excusat a periurio: q̄a periurium est pena legalis, que potest a parte remitti, secundū Bar. in l. labeo. vbi plene dixi, de iureiur. ¶ Ultra Bar. ad istā materiam adde quod decidit Bal. in c. cum nō ab homine cir-
11 ca fin. de iudi. quod stāte statuto † quod si quis vulnerauerit aliquē puniatur in centum: que si soluere noluerit vel nō potuerit intra mensem: amputetur sibi manus, licet vulnerās protestet̄ se non soluturum, debet expectari totus mensis: quia volūtas hominis est mutabilis, vt no. in l. q bona. §. si quis stipulatur. ff. de dam. infec. Adde facere. l. deberi. ⁊ qd ibi decidit Bal. C. de fideicō. liber ⁊ retuli. ff. in. j. no. Itē adde facere suprascriptā cōmunē doctrinā: quia cū ista sit pena legalis, nō potest cōmit-
12 ti, vbi in totū sit transactum tempus mensis. ¶ † Scdo adde quod tenet Jo. and. ⁊ Abb. in c. personas. ad fin. de appel. qd si ille cui est assignatus terminus ad prosequendam appellationem restringit se taliter quod impossibile sit amplius in termino posse prosequi, non tamen ante elapsum totū terminum succedit pena iuris: que vult quod appellatio intelligat̄ esse deserta. Ad hoc etiā pōderat Abb. tex. ibi in verb. ex tunc. que dictio: denotat extremitatē temporis, ⁊ sic innuit ꝙ post terminū sit exclusus, ⁊ non ante. ¶ Tertio adde gl. no. in cle. vt hi q. in ver.
13 cōstitutue. de eta. ⁊ quali. q̄ tenet quod † pena legalis seu canonica, per quā transfertur in superiorem ius prouidendi ecclesie, non cōmittitur ante lapsum finē termini: licet certum sit quod eligentes intra terminū eligere non possint, allegat ad hoc text. in dicto c. cōmissa. in prin. ¶ Quarto adde illud quod tenet gl. no. in c. vbi periculū. in prin. in ver. decem diebus. de elec. in vj. quod cardinales q sunt adeo remoti, quod nullo modo possent venire intra decē dies ad locū vbi debet celebrari electio pape: tamen debent expectari per totum terminum decem dierum. ⁊ sequitur Bal. in c. licet de vitanda. col. penul. ad fi. ⁊ vltima de electio. quia ista dilatio decē dierum est legalis seu canonica sine aliquo ministerio iudicis, ergo debet expectari quod tota labatur. ¶ In ea glo. ibi hac distinctione. s. de qua in text. scilicet vtrum mora esset prius commissa an non. ¶ In ea. gl. ad fin. ex
14 ista vltima parte. gl. iuncta prima habes † ꝙ stipulator eligendo opus, nō possit postea penā petere, obstāte sibi exceptione, quia recipiēdo opus, penā remisisse videtur. l. ij. in prin. ff. si quis cau. ⁊ l. post diem. ff. de le. cō. ⁊ l. cū in plures. §. lege. ff. loc. ¶ Limitat gl. nisi esset dictum rato manente pacto: in ista ergo lege posset vtrūq peti si fuisset dictū rato manēte pacto: subtilis Pet. de bella perti. subtiliter reprehendit istam gl. q̄r in isto tex. opus erat in cōditione, ⁊ nō in promissione, vt patet in prin. huius l. ergo non pōt dici ꝙ aliquod pactum precesserit ergo nō potest cōuenire clausula rato manente pacto vbi nō est pactum, vnde in hoc tex. ꝑm eū fuit apposita pena loco contēptus, ⁊ non loco principalis facti, ⁊ sic operis ex quo opus nō erat in obligatiōe. sed qn̄ pena apponit̄ loco contēptus, stipulator pōt eā cōsequi simul cū principali. l. si quis rē ⁊ l. cū pena. ff. de arbi. ergo vtrūq habebit stipulator cessante. d. clausula prout dicimus in l. centū capue. ver. neq eñ hec causa. ff. de eo qd cer. loc. vbi interesse ratione loci petitur simul cū principali. Bar. tenet contra Pet. ⁊ sequitur gl. q̄r post morē cōmissam nō refert an stipulatio inceperit a conditione vel a conuentione. l. j. §. itē si ita in fi. ff. ad legē falsi. q̄r post morā prior obligatio nouat̄, vt. l. obligationū fere. ff. fi. ff. ti. j. sed istud nō tollit fundamentū Pe. qd cū hic non fuerit pactū, ergo nō poterit cadere clausula rato manente pacto. vbi nō est pactū, q̄uis mora fuerit cōmissa. scdo mouet̄ Bar. q̄r quo ad illud qd est in solutione, ⁊ nō in obligatiōe, potest mora purgari vsq ad litē contestatā, vel vsq ad sententiā. l. itē veniūt. §. cū ꝑdixerimus. ff. de peti. here. l. si quis stipulatus fuerit decē in melle. ff. de so. ergo cū in hoc tex. opus fieri saltē sit in solutione ergo suscipiēdo opus mihi ꝑiudico in pena, seū istud fundamentū etiam nihil facit ad clausulā rato manente pacto, vnde Bar. nesciēs aliter euadere, intelligit quod etiā in hoc tex. opus fuit in obligatiōe, qd est cōtra principiū huius l. vbi fuit in cōditione. ⁊ ea que sunt in cōditione nō sunt in obligatione. l. si quis
15 sub cōditione dādo. ff. si qs omis. cau. test. ¶ † Ultimo extra gl. per istum tex. in prin. in ver. arbitratu meo. iuncta expositione gl. ij. que intelligit de arbitratu in ꝓrogatione termini, ⁊ iuncto ver. nec ad rē vbi est tex. ꝙ nō requirit̄ alia interpellatio notat sing. Bar. ꝙ si ꝓmisi tibi dare cētū in paschate, ⁊ abinde in antea ad oēm tui petitionē, ꝙ dies paschatis cōstituit me promissorē in mora, absq alia interpellatione, ac si simpliciter promisissem soluere i paschate, ⁊ illa vba abinde in antea ad oēm. ⁊c. importāt qd possis mihi ꝓrogare terminū si velis, ⁊ si nō ꝓrogatis dies paschatis interpellat pro homine, ⁊ constituit in mora. casus est hic singu. in iure secundū oēs, ⁊ oēs indifferēter sequunt̄. ⁊ sic diligēter no. ꝙ nō solum dies certa ⁊ inuariabilis interpellat ⁊ cōstituit in mora l. magnā. in verb. certo. C. de contrahē. sti. ⁊ l. si ex legati causa. ff. eo. sed etiā dies a principio certa, sed variabilis in longinquū tēpus ad volūtatē stipulatoris interpellat ⁊ cōstituit in mora, tex. est hic solennis iuncta gl. Et ita amplia regulam predictam qd nunq̄ exeat de memoria tua ꝑm Ang. hic, co. j. ⁊ ad istā decisionē Bar. adde qd idē ēt tenet Bal. in l. j. in vlti. col. C. qn̄ dies leg. ced. Ang. ⁊ Jmol. in rep. l. si insulā. in. xxvj. col. ff. e. ⁊ in l. ita stipulat. ff. eo. Alex. in l. quoties in diē. col. j. ff. e. ¶ Scdo adde tex. expressiorē in l. fi. §. ꝑterea. in verb. vel postea. C. de iur. do. ⁊ ibi Bal. col. pe. ad hoc not. ⁊ dicit ēt qd gl. ij. hic est ad hoc singularis. ad idem text. in l. si ita quis ꝓmiserit in prin. in ver. deberi vbi Bal. ad hoc not. j. e. ¶ Tertio adde qd alibi per istā sing. glo. decidit singu. Bal. in c. mandatū. ad fi. de rescrip. quod si papa mandat capitulo quod recipiat talem in canonicum intra mēsem, ⁊ postea quandocūq qd elapso mēse non requirit̄ alia monitio, nec interpellatio: q̄r illa adiectio ⁊ postea quādocunq non facit dilationem, per istum tex. secundū lecturam gl. ij. ⁊ Bar. vbi est tex. quod si quis promittat mihi decē vsq ad mensem, ⁊ postea quandocunq adiectio ⁊ postea quandocunq non facit mentionem quod reputat Bal. tenēdum menti. ¶ Quarto per istam gl. dicit Bal. in c. ij. an ille qui interfecit fratrē dñi sui in vsi. feu. idē esse si debitor ꝓmisit mihi soluere vsq ad decē dies. ⁊ postea qn̄cūq interpellauero eū, adhuc isti decē dies interpellant pro hoīe. ¶ Quinto per istū tex. cum gl. dicunt Bal. ⁊ Ange. in d. l. magnā col. j. C. de contra. stip. quod si promisi tibi stichū vel aliud vsq ad pascha, ⁊ abinde in antea ad omnem tuā petitionem, ⁊ si nō dedero promisi centum nomne pene quod etiā tunc dies paschatis interpellat, vt stipulatio cōmittatur ⁊ ita loquitur etiā iste tex. quo ad commissionem pene. ¶ Sexto per predicta decidit no. Bal. in d. l. fi. §. preterea. co. penul. C. de iur. do. quod si statutū disponat quod debitores frumēti propter caristiam nō possint exigi intra annum, sed post annum teneātur soluere ad petitionē creditoris, quod talis annus interpellat ⁊ constituit in mora absq alia noua interpellatiōe, quāuis statutū dicat ad petitionē creditoris quod perpetuo teneas cordi fixum. ¶ Septio adde bene facere quod dictum est in cōuentione quod creditor nō possit petere ante pascha, certe pascha interpellat ⁊ cōstituit in mora per gl. ordi. in l. si duo. §. fi. ff. de const. pecu. iuncta. l. promissor stichi. eo. tit. ⁊ ibi per Cy. ⁊ non habes alibi tactum nisi ꝑ Cy. ibi. ⁊ ita formaliter refert ⁊ sequitur Bal. in l. sed si ex stipulatu. ff. eo.

1 ☞ Qui non dat fideiussores de euictiōe, ⁊ nō liberat rem vēditam vt promisit tenetur ad interesse.
2 Impersonalitas in verbo executiuo, non vitiat stipulationem.
3 Hec verba posita in commissionibus consultoris facti. s. consulatur quid iuris quid importent. ⁊ nu. 4. 5. ⁊ 6.

1 **Cum vēderet.** † Qui n̄ dat fideiussores de euictione, ⁊ non liberat rem venditam vt promisit, tenetur ad interesse. h. d. ratio q̄r ꝓmisit factum s. liberare, ⁊ fideiussores dare, ⁊ i obligatiōibus facti succedit obligatio ad interesse. l. stipulationes nō diuidūtur. versi. celsus. ff. eo. ⁊ l. si quis ab alio. in fi. de re iudi. ideo ꝓculus hic recte respōdet tāti litem estimari quanti actoris interest. ¶ Not. primo ex
2 tex. ibi, fideiussores prestare. ⁊ ibi liberare † ꝙ impersonalitas in verbo executiuo non vitiat stipulationē: quia talia verba referūtur ad ꝑsonas cōtrahentiū, ⁊ sic ad personā venditoris. Adde Bar. in l. stipulatio ista. §. si qs ita. el. j. in. ij. op. ff. eo. no. in aut.
3 si quando. C. de cōsti. pecu. ¶ † Secūdo no. ex tex. ibi, quero qd iuris sit. ꝑm Ange. ⁊ Jmo. pro cōmissionibus que tota die fiūt consultoribus, sub istis verbis, consulatur quid iuris: nam habet consultor per ista verba commissionē dandi cōsiliū sup toto de eo quo pōt queri ex facto narrato. Adde tex. no. in l. eius q in prouincia in prin. in ver. cōsulebatur quid de his iuris, iūctis sequentibus verbis. ff. si cer. peta. per quē tex. not. ibi Ang. quod cōsultor cui cōmittitur causa cōsulēda per illa verba quia iuris, habet cōsulere nō solum circa merita cause, sed etiam circa ordinem iuris, non solum circa principales questiones, sed etiam circa accessorias. Et ita etiā pōderat illum tex. Bal. in c. j. in prin. vbi

vbi etiā est text. in ver. qd iuris. col. ij. si de inuesti. feu. cōtro. fue. i
4 feu. ⁊ ibi tenet Bal. † ꝙ qn̄ causa cōmittitur cōsulenda consilio sapiētis, vt videat quid iuris: q̄r cōmissio est gn̄alis, ⁊ oīa capitula cōplectitur: tunc nisi consultor reddat cōsiliū super oībus tā principalibus q̄ emergentibus ⁊ incidētibus nō videtur cōsiliū dedisse. l. qd tamē. ff. de arb. ita ibi pulchre tenet Bal. Itē adde Ang. in l. querebat̄. in prin. ff. de testa. mili. vbi not. illum text. in verbo, qd iuris ad cōmissiones q̄ fiūt tota die cōsultoribus per ista verba, quid iuris sit visis actis. est enim ita pregnans cōmissio qd eius vigore potest inuestigare cōsultor omnia antecedentia sequētia ⁊ cōnexa ꝑm eum. Item adde ꝙ quādo fit cōmissio cōsultori vt videat q̄ sint partes iudicis de causa cognoscētis sub ista cōmissionis forma cōmittit̄, sicut qn̄ dicitur videat qd iuris ꝑm Ang. ⁊ Jmo. in l. Titia diuortium. ꝑ illū tex. ff. so. ma. Itē adde qd notabiliter ⁊ magistraliter tenet Bal. in c. j. ad fi. de lit. cōte. vbi tenet ꝙ est differētia an cā cōmittat̄ cōsulēda, vt videat̄ quid iuris: ⁊ tunc talis cōmissio est ampla, vt dixi. an cōmittat̄ vt cōsulat̄ qualiter iudex debeat ex actis diffinire causam
5 ⁊ tūc est restrictiua. † Et per hoc dicit Bal. vidisse quendā magnum aduocatum qui vsus est pulchra cautela: nam si fiūt positiones cōtumax in respondēdo positionibus habet̄ pro cōfesso. c. ij. vbi gl. ⁊ doc. de cōfes. in vj. modo dū cliētulus suus deberet haberi pro cōfesso: q̄r fuit contumax in respondēdo positionibus, fecit cōmitti causam cōsilio sapiētis, sub hac forma. vt referret que essent partes iudicis in diffiniendo, ⁊ q̄r non erat pronunciatum ꝙ positiones haberētur pro confessatis, nō potuit cōsulere ꝙ positiones haberent̄ pro cōfessatis, ⁊ sic stetit actor absq probatione, ⁊ sic nihil nocuit non respondisse positionibus ideo ꝑm eū debet esse cautus aduocatus alterius partis, ne sinat clientulū circūueniri in formatione puncti, q transmitti debet
9 cōsulēdus, ⁊ fuit pulchra ⁊ vtilis cautela. ¶ † Item ad decisionem Ang. ⁊ imo. hic adde Jmo. Alex. ⁊ Moder. in l. si fundū sub conditione. §. stichum. ff. de leg. j. Jmo. in l. qui quadringēta. in prin. ff. ad leg. fal. Cano. in c. iij. ꝑ illū text. de cōsuetu. Et ꝑ ista limita ⁊ declara quod no. Bar. ⁊ alij in l. lecta. in. iiij. col. ff. si cer. pe. vbi Bar. no. qd cōsultor nō pōt cōsulere nisi super eo ꝙ est ei cōmissum: q̄r si commissio fiat per illa verba quid iuris dicitur habere latā cōmissionē. ¶ Glo. in verbo estimari. ibi, non in obligatione glo. male dicit, ⁊ communiter reprobatur, quia in obligationibus faciēdi post morā interesse est in obligatione. l. stipulationes nō diuidunt̄. ver. Celsus. ff. eo. sed in obligationibus dādi: quia sunt precise, interesse nō est in obligatione etiā post moram. l. vbi autem. §. fi. ⁊ l. si seruum. §. fi. ff. eo. ¶ Glo. fin. in verbo, interest diuidit in duas partes. In prima ponit qua actione istud interesse petatur. In secūda an factum possit precise peti. secūda ibi, non ergo precise. ¶ In prima parte glo. inaduertēter presupponit ꝙ in hoc tex. non fuerit stipulatio, ⁊ sic nō intelligit istū §. ꝑm titulum sub quo situatus est cōtra. l. imperator. ff. de in diē addic. Secūdo ⁊ fortius dicit contra istum tex. ibi, is q ex stipulatiōe id futurū ꝓmisit, vnde videret̄ dicēdum ꝙ in hoc tex. agat̄ actiōe ex stipulatu ad interesse, vel certi cōdictione ex stipulatiōe, ꝑm qd no. ꝑ gl. ⁊ doc. in l. certi cōdictio. in prin. ff. si cer. pet. Saluādo gl. a tanto errore potes dicere altero de duobus modis, vel quod gl. voluerit dicere ꝙ nō solum qn̄ stipulatio intercessisset, vt in tex. posset ex ea agi, sed etiā qn̄ pactum: q̄r cū sit incōtinenti appositū iuxta emptionē ⁊ venditionē, informat actionē ex empto, vt etiā competat ad deductū in pacto. Uel secundo potest singulariter intelligi ista gl. prout etiam ex ea no. Rexu. hic ꝙ nō solū pactum appositum incōtinenti iuxta cōtractū vēditionis informat vt actio ex empto cōpetat etiam ad deductū in pacto, vt late traditur in l. lecta. vbi tex. prin. ff. si cer. pet. ⁊ in l. petens. C. de pac. ⁊ in l. iurisgē. §. quinimo. §. de pac. sed etiā si sit stipulatio, ⁊ sic pactū vestitum. nam stipulatio est pactū. l. j. in fi. ff. de pac. vnde si stipulatio apponat̄ incontinenti iuxta contractum venditionis ad aliquid dādum vel faciēdum, certe actio ex vendito informata competit ad deductū in stipulatione, ⁊ lꝫ ipse pro hoc nihil alleget qd nō solū pactum nudum, sed etiam stipulatio apposita iuxta contractū venditionis informet actionem ex vendito que est bone fidei, vt etiā competat ad deductum in pacto tex. est not. in l. predia. ff. de act. emp. ꝑm secūdā lectu. gl. ibi, quam Bar. in. j. col. ad fi. approbat ⁊ no. ad hoc. ⁊ aliq̄ ibidē sequūtur, dixi in d. l. petēs. vbi ēt Alex. ⁊ Moder. ad hoc no. Itē dū gl. dicit quod etiam competit actio prescriptis verbis, que orit̄ ex pactis nudis appositis iuxta contractū. l. ij. C. de pact. inter empto. ⁊ vendi. de hoc dic vt plene tradit̄ per Bar. ⁊ oēs in d. l. petens. ⁊ in d. §. quinimo. ⁊ estimabit̄ i hoc tex. interesse ꝑm Bar. quāto minoris fuisset res nō ꝓmissa liberatione, ⁊ sic quātominus videret̄ res: q̄r sit obligata. l. j. §. si heres. ff. ad trebel. licet aliquis dicat, vēde mihi pro quinquaginta libris minus, ⁊ nō curabo quod ꝓmittas ea liberare ꝑm Bar. ¶ In secūda parte glo. tenet quod nō possit precise agi ad factū. dic vt late per Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. in. x. oppo. ⁊ seq. ⁊ in. vij. q. ff. eo.

1 ☞ In stipulatione rem prestari post moram succedit obligatio ad interesse.
2 Promissio fundi simpliciter facta intelligitur dari. 114

1 **Si fundum.** † In stipulatione rē prestari, post morā succedit obligatio ad interesse. h. d. Et sic fundū ꝑstari idē importat ꝙ fundū tradi: q̄r neutro casu venit trāslatio dñij, vt hic, iūcta. l. si rē tradi. ff. eo. ⁊ l. ex empto. in prin. ⁊ ibi no. Bar. ff. de act. emp. Secus est in ver. dari. l. vbi aūt nō apparet. §. fi. ⁊ l. si seruū. §. fi. ff. e. ⁊ §. sic itaq. insti. de cō. si aūt stipulor simpliciter fundū, nō adiecto prestari vel tradi vel dari, intelligit̄ ꝑm Bar. ⁊ alios dari per l. filiussa. §. fi. cum gl. ff. eo. ⁊ l. si ita distrahat̄. §. j. ff. de cōtrahen. emp. ratio: q̄r fundus nō est aliud quā proprietas ⁊ vsufru. l. qui vsumfructum. ff. eo. ⁊ l. si alij. de vsu ⁊ vsufru. leg. vnde qui promittit fundū, ꝓmittit ꝓprietatem ⁊ vsumfructum, ⁊ consequenter dari. Idē videt̄ dicendū, si quis in libello simpliciter peteret titium cōdemnari ad fundum. nam intelligeret̄ petere cōdemnari ad dādū, nisi natura cōtractus preambuli vel narratiōis aliud induceret arg. l. si stipulatus. ff. de vsur.
2 ꝑm Bar. Jmo. ⁊ Cu. hic. ¶ † Adde ad Bart. dū tenet ꝙ ꝓmissio fundi simpliciter facta intelligit̄ dari. idē tenet Bart. in l. cū mota. circa med. C. de trāsac. Bal. Jmo. Flo. Alex. ⁊ Aret. i. l. si a substituto. §. j. ff. de leg. j. bal. in l. j. in pe. col. C. de iur. do. Lud. ro. ⁊ do. Alex. in l. scire debemus. §. si a fure. per illū tex. ff. e. Itē facit rō: q̄r verba in dubio debēt intelligi in potētiori significatu. l. j. §. qui in perpetuum. ff. si ager vecti. vel empt. pet. c. si pater de testa. in vj. ¶ Glo. in verb. intersit. ista gl. format quatuor cōtraria, ⁊ in tribus de solutione se remittit, ⁊ sic diuidit̄ in quatuor partes que patent in gl. Dic ad primū ⁊ vltimum contrarium que ad idem tēdant, ꝙ in actionibus stricti iuris, fructus nō veniunt vt fructus, nisi a tēpore litis contestate: sed vt interesse veniūt a tēpore more, vt hic. Et differētia est an fructus petātur vt fructus an vt interesse, vt declarat Bar. ⁊ alij in l. si filiusfamilias. §. j. vbi dixi. ff. eo. Ad secundū contrarium de. l. si filiussa. §. fi. ff. eo. dic ꝙ ibi erat in obligatione fundū dari: q̄r fundus erat simpliciter ꝓmissus. vt dixi in tex. sed in obligatione rē dari, nō succedit ex mora obligatio ad interesse sicut hic in obligatiōe rē prestari vel tradi. ideo nō veniant fructus vt interesse a tempore more, sicut veniūt hic in alio cōtrario. qn̄ simul ꝓmittit dari ⁊ tradi. Dic qd verbū dari sumitur pro tradi, ꝑm naturā cōtractus emptionis in quo apponitur, de cuius natura nō est quod trāseat dominium. l. ex empto. in princi. ff. de actio. empt. ⁊ l. fi. ff. de condi. ob cau. Tamē illa duo verba rē dari, ⁊ vacuam possessionem tradi, operātur vt habeatur ratio fructuum, vt dixi in. d. l. si filiusfamilias. §. fi.

2 ☞ Stipulatio incerta ratione temporis vel quantitatis vel loci vel rei redditur nulla.
3 De equitate cano. incertitudo non vitiat stipulationem.
4 Ualet obligatio qua ꝓmitto tibi quicquid tu volueris vel quicquid tu petieris.
5 Inter ius ciuile ⁊ canonicum non debet induci discordantia.
6 Ualet stipulatio si stipulor mihi dari centum pro eo quem nominabo non ob. incertitudine persone.
8 Quādo stipulatio penalis dꝫ cōmitti ex eo qd aliquid desijt fieri aut prestari, an committatur anteq̄ declaretur per iudicem.
7 Ubi dispositio penalis incipit a precedenti conditione ad hoc vt committatur exigitur ꝙ desinat conditio posse existere.
9 Quando actum est ꝙ non soluto hoīe sola pecunia debeatur, ꝑ hoc non tollitur quin possit homo solui aut pecunia.
10 In stipulatione pretoria quando dies non exprimitur, intelligitur arbitrio iudicis.
11 Incertitudo regulariter vitiat, fallit tamē in pluribus casibus.
12 In emptione ⁊ locatione requiritur pro forma quod pretium a principio sit certum in quantitate.
13 In quibus casibus incertitudo non vitiet.
14 An valeat promissio consistentium in numero, pondere vel mēsura, non expresso pondere numero vel mensura.
15 Homo non habet fines destinatione patrissa. sed a natura.
16 In vltimis voluntatibus non est differentia, si incipiat a precedenti conuentione, an dispositione pura vt committatur pena.
17 An distinctio ver. itaq. l. nostre habeat locū in dispositionibus legalibus vel statutarijs.
18 Mora committitur per litis contestationem.
18 An stipulatio penalis nouet obligationem precedentem principalem.
20 Etiam in stipulatione penali hodie non fit nouatio nisi expresse agatur a partibus.

Universidad de Deusto Biblioteca

21 Qualiter stipulatio pura committatur quo ad obligationem, petitionem, executionem ⁊ moram.
22 Stipulatio in diem qualiter ⁊ quando committatur.
23 Stipulatio conditionalis qualiter ⁊ quando committatur.
24 Qualiter stipulatio penalis incipiens a precedenti dispositione vestita committatur.

ITa stipulatus. Ista lex est formosa ⁊ valde difficilis et ſm Bar. est vtilior lex q̃ sit in corpore iuris, quā ipse multū alto stylo cōmentauit: ego substātialia attingā, ⁊ q̃ necessaria videbunt ad declarationē materie. Omisso summario Bar. ⁊ ei⁹ diuisiōe summa clari⁹ ſm Pau. de ca. ⁊ do.
1 Alex. ¶ † Quādo in principali stipulatione vertit incertitudo circa diē, per errorem vel obliuionē partiū omissum, reddit nulla tam principalis stipulatio q̃ penalis. secus si ex certa sciētia q: tunc neutra redditur nulla: si autem propter incertitudinem quātitatis vel loci vel rei vitiat indistincte tam principalis quā penalis, siue scienter siue ignorāter specificatio sit omissa. Item stipulatio penalis nō cōmittitur nisi cū desijt posse fieri vel dari quod est in stipulatione deductū, siue stipulatio inceperit a precedēti dispositione, siue a precedenti conditione, ſm Pegasuz: sed ſm sabinū, vtroq; casu cōmittit, cū potuit facere vt daret, ⁊ per ipsum promissorē steterit quomin⁹ faceret vel daret, sed secundū authorē istius .l. si stipulatio incepit a precedēti cōditione, vera est opinio Pegasi, si vero a precedēti dispositiōe, vera est opinio Sabini, sed in vltimis volūtatibus indistincte a tēpore cessationis cōmittitur pena. Itē sola pena potest peti, ⁊ non simul res principalis, nisi actum sit q̃ vtrunq; petat. h. d. tota ista .l. Cōsidera q̃ iurecō in tota ista .l. tribus principaliter tractat. primo de quadruplici incertitudine vitiante stipulationē, vna est diei seu temporis, alia circa quātitatem, alia circa locū, alia ⁊ quarta circa rē. In secūda tractat de stipulatione valida quando cōmittat. In tertio ad quid cōmittat. secunda ibi q̃ si ab initio, tertia ibi, qd sine dubio. ¶ In pma ergo parte erat actum inter partes in prefationibus cōtractus, quod tēpore stipulationis deberet exprimi aliqua certa dies, in qua esset sistendum, ⁊ postea quādo deuenerunt ad stipulationem per errorē vel obliuionē omiserunt apponere diē in qua deberet sisti: tunc vitiat vtraq; stipulatio tam principalis quā penalis: quia est imperfecta ⁊ incerta: sicut vitiatur stipulatio consistentium pōdere, numero vel mēsura, non expressa quātitate, vel quādo pmittitur opus fieri coherēs solo, non expresso loco vbi debeat fieri, vel cū pmittitur fundus non adiecto nomine. ¶ In secūda parte principali, ibi quod si ab initio. loquit qñ stipulatio valet qa a principio fuit actū inter partes quod sisteres quacunq; die placuerit tibi pmissori, vel stipulatori, ⁊ sic vel actori, vel reo ⁊ sic dies sistēdi fuit positus in volūtate promissoris, vel stipulatoris, non autem substātia obligationis, ⁊ sic ex certa scientia partiū dies certus fuit omissus, ⁊ si non sisteres pmisisti certā quantitatē pecunie nomine pene, dubitatur qñ talis stipulatio penalis cōmittitur, ⁊ ista secunda pars principalis huius legis que tractat de cōmissione stipulationis penalis, est difficilior ⁊ magis vtilis quā alia pars hui⁹ legis. ⁊ ista subdiuidit in qnq; particulas, prout etiam Dy. ⁊ Bar. faciunt. In prima tractat quādo stipulatio incipiēs a precedenti dispositione pura, subducta stipulatione penali sub conditione cōmittitur. In secunda quando stipulatio incipit a precedenti conditione consistēte in non faciendo. In tertia quando incipit a precedēti cōditione cōsistente in non dando, ⁊ in hoc ponit opinionem Pegasi. In quarta circa idē ponit dictum Sabini, qd videbatur dicto Pegasi cōtradicere. In quinta discordantiam Pegasi ⁊ Sabini ad cōcordiam reducit. secunda ibi, sed ⁊ si ita. tertia ibi, itē si qs. quarta ibi, sabin⁹. qnta ⁊ vltima est ibi, itaq;. ¶ In tertia parte principali ibi qd sine dubio. illa dictio q̃ capit per gl. pro sed, ⁊ legitur litera vt in gl. in verb. quod hoc modo, sed sine dubio verum est quod homo ⁊ pena debeatur quādo id actū esse probatur. Secūdo modo potest legi ſm Oldr. laud. quem referūt Bar. ⁊ alij q̃ illa dictio quod sit relatiuum ad dictum Sabini precedēs, ⁊ est census. quod. s. dictum Sabini est verū, cū id actum probat si homo datus non fuerit ⁊ homo ⁊ pecunia debeat. Ratio q: quādo actum est quod vtrūq; debeatur, si inspiceretur dictū Pegasi inutilis esset talis stipulatio: q: reperiret concepta in casum in quo vtrunq; dari non posset. nā si deberemus expectare quod res posita in conditione nō posset prestari vt vult Pegasus: tūc illud pactū quod vtrunq; debeatur esset impossibile quādo res que desijt posse prestari nō posset presta-
2 ri simul cū pena. ¶ † No. primo ex prima parte principali, quod stipulatio incerta ratione tēporis vel quātitatis vel loci, vel rei redditur nulla, ⁊ sic tex. loquit de quadruplici incertitudine. Limita primū de incertitudine temporis vt procedat quādo declaratio tēporis esset omissa per errorem contrahentiū ⁊ obliuionē prius ordinate inter eos forme: tunc habet vitiare. ita pprie loquit ista lex. ⁊ .l. triticum. §. eo. alias incertitudo tēporis nō habet semper vitiare actum. Unde si iudex in sententia condēnatoria dicat relego vel deporto te ad tempus: ita quod fecit mentionem temporis non tamē dixit quanti temporis tunc tēpus sine vlla declaratione prolatū significat decennium: vt est tex. sing. in .l. sine pfinitione. ff. de penis. per quē tex. ita limitat .l. nostrā Bal. in c. ex literis. in vij. col. de cōsti. ⁊ per illum tex. singulariter infert quod si appareat instrumētū feudi vel emphyteusis sub hoc tenore valet ad tēpus nec esset aliter tempus declaratum intelligeretur de decēnio: quod inter breue tempus ⁊ longissimum tenet medium: vt ibi per eum, ⁊ per eundem Bal. in .l. a muneribus. C. de decur. lib. x. ⁊ ille tex. in d. l. sine prefinitione. est singu. ⁊ non habet cōcor. ſm Bar. ibi, ⁊ Bal. in ca. primo de trāsla. prela. ⁊ in c. j. circa prin. de postul. do. Anto. do. Abb. Im. ⁊ alij in d. c. ex literis. alibi tamen no. Bal. in .l. vsure. C. de vsur. quod tēpus absolute positum ponitur pro anno ⁊ tempus in plurali numero pro biennio: ⁊ diuiduū temporis pro sex mēsibus. nihil allegat, sed talē doctrinam facit ex suo capite: sed tu dic qd in istis cōsiderāda est natura cause seu negotij, ſm quod in simili dicunt gl. ⁊ doc. in c. ex literis. in ver. in perpetuum. de
3 cōdi. ¶ † Secūdo principaliter aduerte quod licet incertitudo de iure ciuili vitiet stipulationem vt hic: tamē secus est de equitate canonica. nā promissor potest compelli vt promissa incerta declaranda arbitrio boni viri adimpleat. dictū fuit singulare et famosum Archi. in c. sunt nonnulli. j. q. j. quod refert do. Alex. hic. col. ij. ⁊ dicit quod istud dictū est legistis incognitum. ego istud dictum plene examinaui in .l. triticum. §. e. ad ibi dicta me
4 remitto. ¶ † Tertio pncipaliter aduerte q̃ valet obligatio qua pmitto tibi quicquid volueris, vel quicquid petieris. vt est tex. no. in c. cum iuramento. de homici. ⁊ ibi do. Ant. de but. ⁊ Ioā. de ana. ad hoc no, illum tex. eo quia tūc incertitudo cōfertur in personam creditoris. ergo valet. l. si ita legatū. §. illi si volet. §. de leg. j. iuncta .l. a titio. §. fi. vbi Bar. §. eo. Secus si incertitudo cōfertur in personam promissoris: puta promittis dare quicquid volueris, tūc nihil valet: q: dando paleā vel muscā liberaretur ⁊ sic pmissio iudicaretur derisoria. vt no. gl. in .l. legato generaliter. de leg. j. ⁊ in .l. cum post. §. gener. §. de iure dot. ⁊ dicit Alex. quod istud non traditur a legistis, ⁊ ita transit. ¶ Tu aduerte quod tex. in d. l. si ita legatum. §. illi si volet. iūcta .l. a titio. §. fi. cū ibi no. per Bart. nihil faciunt: quia ibi nō erat incertitudo, imo res certa erat promissa, si stipulator voluerit. Item aduerte qd text. in dicto. c. cum iuramento non bene probat quod promissio valeat, quando incertitudo cōfertur in personam creditoris hoc nō decidit ibi tex. nisi dicas quod ideo ibi nō valebat promissio incerta heredis: eo quia continebat illicitum, prout etiaz est tex. no. de eodem in c. vnusquisq;. xxij. q. iiij. ergo a contrario sensu, si nō cōtinuisset illicitum valuisset non obstante incertitudine ex parte stipulatoris. Sed certe per tale argumētū a cōtrario sensu nō debet induci correctio iuris ciuilis, secundū gl. in c.
5 cupiētes. §. qd si per viginti. de elec. in vj. † nec etiā dz induci discordātia inter ius ciuile ⁊ canonicū. c. cū expediat. de elec. in. vj. preterea etiam de iure canonico verba generalia prolata ad cōplacentiam stipulatoris, nō inducūt obligationē text. est sing. ⁊ no. dignus in c. cum venissent circa medium de insti. ⁊ ibi Ioā. and. do. Ant. ⁊ Abb. ⁊ alij ad hoc no. vbi per illa verba generalia Archidiaconi qd archieps faceret de oib⁹ redditib⁹ ipsius archidiaconi ad suū placitum, nō per hoc fuit obligatus archiepiscopo ad aliquid: ⁊ per illū tex. colligūt etiā Cardi. ⁊ Imol. ibi col. xviij. quod verba generalia nō obligāt quando proferuntur per modum liberalitatis vulgariter consuete, vt quia dicitur omnia mea tua sunt, vnde dicit gl. no. in .l. ij. C. in quib. caus. co. do. accu. pos. lib. xj. quod sepe vulgariter dicit amic⁹ amico tuus sum in oibus, ⁊ omnia mea tua sunt. ¶ Itē dicit Ang. in .l. si cui. §. de seruit. quod si aliqs dicat, de me ⁊ ex meis facias ad libitum tuum, non sequitur quod donem tibi mea vel aliquid ex meis. Item verba generalia ⁊ reuerētialia sunt poti⁹ adulatoria quā obligatoria. d. c. cū venissent. ſm Bal. in cōs. ccxviij. iij. partis. inci. petita venia. colū. iij. Item verba iactantia prolata coram testibus ad hoc non adhibitis, non inducunt dispositionem .l. fi. ⁊ ibi Bar. no. §. de testa. ¶ Item per tex. in d. c. cum venissent. decidit no. Lud. ro. in repeti. rub. de arbi. col. iiij. quod si petenti tibi quod donem tibi talem rem, ego respōdeā nō tantū istam rem, sed quicquid tibi placet dono, quod potens nō pōt ex tali respōsione se fundare, etiam ad petendum rem specificatam: q: talis promissio est nulla. alleg. Bal. in cōclusionibus iuris ita tenere ⁊ reputat singulare. ⁊ sequitur etiam Alex. hic col. ij. ⁊ do. Feli. in d. c. cum iuramēto. Et per ista habes quod text. in d. c. cū iuramēto. ⁊ in d. c. cum venissent. non cōtrariantur ad inuicem

inuicē lz Alex. reputet esse difficile contrarium. ⁊ dicit quod nō reperit ab aliquo tactū, ⁊ in solutione multū laborat, per quedam aduentitia ⁊ quasdā diuinationes. ¶ Reliquos casus in quibus incertitudo non vitiat stipulationem, dicā pōst Bar. in gl. parua in ver. stipulat⁹ essem. ⁊ q: iste text. tractat de quadruplici incertitudine vt dixi, ⁊ omittit de incertitudine personarū an vitiet, vide magistraliter per Barto. in .l. quidā. ff. re reb. dub. per alios in .l. id qd pauperib⁹. C. de epis. ⁊ cleri. per Cano. in. c.
6 cū tibi. de testa. vide tex. no. in .l. si fuerit. §. de reb. du. ⁊ not. q̃ † si stipulor mihi dari centū pro eo quem nominabo, valet stipulatio nō obstante incertitudine persone: q: videor mihi stipulari alio non nominato: casus est in .l. secundum responsum. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stipu. quē tex. ita alleg. Bal. in .l. cum post. §. gener in reportatis antiquis. §. de iur. do. ſm Alex. hic col. xiij. q addit ad hoc tex. in c. j. de feu. nō ha. prop. nat. feu. ī feud. miror de do. Alex. quod nō allegauerit Bal. in .l. j. ad fi. prin. §. de pac. vbi querit Bal. pone q̃ sum stipulatus hoc modo pmittis mihi recipiēti p eo quē declarauero. postea neminē declaro, an vitietur stipulatio, per istā .l. ⁊ .l. triticū. §. eo. determinat q̃ nō q: si neminē declaro, presumor recepisse pro me ⁊ heredibus meis ⁊ sic possum agere vel ego vel heres meus. ita dicit esse tex. not. in d. l. ſm. ⁊ ita refert ⁊ sequit idē Ale. in .l. stipulatio ista. §. si qs ita. el. j. §. eo. in. j. no. per illū tex. vbi impersonalitas ex parte stipulantis nō vitiat stipulationem: quia presumitur stipulationē in dubio recepisse p se ⁊ suis heredib⁹, vt ibi, ⁊ §. sicut in ead. l.
7 ¶ † Secūdo not. ex tex. ibi, nec ante ⁊c. hic videri prima frōte esse tex. quando stipulatio penalis debet cōmitti, ex eo quod aliquid desijt fieri aut pstari, nō ante cōmittitur q̃ declaretur per iudicem cōmitti nō posse. contrariū tamen determinat Ange. Imo. ⁊ alij: quia quāprimū verū est conditionē impleri nō posse statim agi poterit: quia venit ⁊ cessit dies obligatiōis. l. cedere diē. ff. de verb. sig. Nā existētia cōditionis est que purificat cōditionem appositā stipulationi penali, ⁊ nō declaratio existentie. d. l. cedere diē. ⁊ iste tex. in ver. declaratū. intelligitur per facti veritatem, vel per rerū naturam, nō tamē per iudicē. facit. l. hoc iure. in verb. exploratum. §. eo. alibi etiam Bar. in .l. in illa stipulatione si calendis in. ij. col. §. eo not. ex isto text. qd qñ negatiua
8 est cā actionis mee, debeo eā probare. ¶ † Tertio no. in ver. sed ⁊ si ita q̃ vbi dispositio penalis incipit a pcedenti cōditione ad hoc vt cōmittatur, exigitur q̃ desinat cōditio posse existere. rōnem assignat. ff. gl. j. vbi dicet. ¶ Limita ſm Imo. ⁊ Alexā. quatuor modis de quib⁹ hic per eos presertim in vltimis voluntatibus, vt hoc tex. in ver. idq; ſm cōem intellectū, quē etiā sequit gl. in .l. si post tres. §. si qs cau. Bar. hic in. iiij. oppo. j. partis dicā in gl. super ver. naturam, ⁊ ibi videbimus, quid in dispositionibus legalibus vel statutarijs an in hoc equiparentur vltimis voluntatib⁹. itē fallit in contractibus quando actū esset vtrūq; debere pstari, vt hic in versi. quod sine dubio. ſm lect. Oldra. §. relatā, ponit Bart. hic in. iiij. q. pn. ad fi. ¶ Quarto no. in versi. quod sine dubio quod quando est actum quod vtrūq; debeat ⁊ principale ⁊ pena: tūc vtrūq; pōt exigi sicut quādo adest clausula rato manēte pacto. l. qui fidē. §. de transac. ⁊ .l. cū proponas C. eo. de trāsa. Si autē est conuentū qd pena tantū exigat: id solum exiget qd conuentū erit. nam cōtractus ex cōuentione. l. accipiūt. l. j. §. si cōueniat. §. depos. ⁊ reg. cōtract⁹. de regu. iur. in. vj.
9 ¶ † Quinto no. ex vltimo respōso tex. q̃ quando actū est quod non soluto homine sola pecunia debeat quod tamen adhuc potest hō solui aut pecunia, ⁊ sic ex isto tex. sing. pbat ſm Ang. ⁊ Imo. quod quādo est actū quod non soluto principali sola pena debeatur, per ista verba non videtur actum quod mora non possit purgari. Et sic habes q̃ licet dictio sola sit taxatiua ⁊ exclusiua. l. his solis. §. de cōdi. inde. ⁊ .l. aduersus. C. si aduer. rem iud. tñ nō impedit qn res principalis possit solui, ⁊ quin possit mora purgari. ⁊ circa hoc vide quod tāgit gl. hic in vers. agēdū. ad fin. Sed tu aduerte quod iste tex. nō bene probat predictum notabile, prout etiā dicit Aret. hic: quia dū text. dicit q̃ homo possit solui intelligitur anteq; stipulatio committatur ad penā, si isto modo nihil facit iste tex. Unde p isto no. meli⁹ facit secūdū Imo. ⁊ Alex. quia nihil repugnat quod vnum sit in obligatione, ⁊ aliud in solutione tantū. l. si quis stipulatus fuerit. x. in melle. ff. de solu. ⁊ .l. itē veniunt. §. cum predixerimus. §. pe petit. here. Bar. in .l. insulā. in. vij. op. j. partis. §. eo. ⁊ ita etiā ibi tenet domi. Alex. in. ij. fallen. ¶ Gl. prima diuiditur in duas partes. In prima declarat bimembrem distinctionē text. ⁊ assignat rationem diuersitatis. In secunda per viā limitationis remouet vnum contrarium. secūda ibi quod intellige ⁊ dum glo. dicit qd tota ista lex summatim hoc vult, nō bene dicit: quia gl. nō summat aliquid de prima parte principa. hui⁹ .l. loquēte de quadruplici incertitudine, sed solū summat secundam partem principalē tractantem quando stipulatio committatur. item dum gl. assignat rationē diuersitatis ad duas regulas text. in quib⁹ cōsistit medulla hui⁹ tex. quare stipulatio penalis incipiens a cōditione tardius cōmittat, quam quando incipit a conuentione pura, ⁊ ratio est secundū glos. q: ante euentum conditionis agi non potest, cū ante non cedat dies nec ante est obligatus ad id quod est in conditione. sed qñ incipit a conuentione illa conuētio est pura, ⁊ sic statim est obligat⁹. ⁊ cū ista ratione oēs tenēt: confirmat Bar. in. ij. opp. ij. partis: q: facilius debet in penā incidere qui nō facit id ad quod est obligatus q̃ qñ obligatus nō est. l. si qs sub cōditione dandor. x. §. si qs omis. cau. testa. ¶ Cōtra istā rationē gl. ⁊ cōmunem facere videtur: q: istud q̃ agi nō possit nō debet impedire cōmissionē stipulatiōis penalis, vt ptz in simili in .l. nuda. cū gl. C. de contrahen. ⁊ cōmit. stipu. ⁊ gl. hic in verb. agēdū. de quo vltimo vide late Bar. ff. in tota. vj. oppo. v. partis. ¶ In eadem gl. ibi quod intellige, cum extra iudiciū. cum gl. transeūt doc. ⁊ Bar. in. vj. oppo. v. partis. ⁊ etiā in. vj. q. quāuis cōtrariū velit gl. ff. in verb. agendū. sed ista est vera, per .l. si penum. §. quando dies leg. ced. ⁊ quia nō dr per promissorem stare, nisi cum interpellatus fuerit. l. si ex legati causa. §. eo. ⁊ .l. q̃ te. §. si cer. pe. ¶ Gl. in verb. certo die. ista glo. contra primā partem text. volentē quod omissio diei vitiet stipulationē opponit trib⁹ modis. primo quod nō vitiet, sed intelligatur repetita illa dies, de qua agebatur prius inter partes, vt .l. triticum. §. eo. ⁊ .l. cum quidam. §. si cer. peta. secundo quod nō vitiet, sed subintelligatur dies consuetus, vt .l. si finita. in prin. §. de dam. infec. tertio qd nō vitiet, sed iudex habeat diē declarare. l. de die. in prin. §. q satisd. cog. secūda ibi, vt. §. de dāno infecto. tertia ⁊ vltima est prope fi. gl. ibi itē contra. §. qui satis. cog. ¶ In ea. gl. ibi, sed hic agebat ⁊c. ista prima solutio cōmuniter reprobat q: id qd agitur ab vno tantū, habet pro nō acto. l. si repetēdi. C. de cōd. ob cau. Itē si a stipulatore tantū agebat, deberet vitiari stipulatio potius propter dissensum. l. inter stipulantem. §. j. §. e. ⁊ nō propter errorē, vt hic dicit tex. ¶ In ea. glo. ibi vel q: dicitur resisti ⁊c. habes secundam solutionē gl. quod inter eos cōuenerat vt certa die sisteres, ⁊ ante diem te certificarē, ⁊ istud quod proposuerā per errorē omisi: ideo stipulatio nō valet vt hic. Istam solutionē reprehēdit Bar. ex duob⁹. Primo q: si tūc qñ agebatur de stipulatione interponēda fuisset dies certa expressa, certe illa intelligeret tacite repetita postea in ipsa stipulatiōe. l. titia. §. idē rñdit plerūq;. ff. eo. sed istud fundamentū Bar. non est generale, ⁊ non pcedit qñ stipulatio esset interposita ex internallo quo casu dicta in prefationibus nō vident repetita in actu post ea ex interuallo facto ſm Bar. met. in d. §. idem respōdit. tamē quia iste tex. loquitur indistincte, siue stipulatio sequatur incontinēti siue ex interuallo: ideo ista solutio gl. nō est tenēda. Secūdo contra solutionem glo. facit ſm Bart. q: si te non certificarē ante illam diē: tunc stipulatio nō cōmitteretur, potius propter defectum omisse certificationis quā propter errorē, ⁊ sic ista solutio non est de mēte huius .l. Preterea ⁊ tertio vltra Bar. ista solutio est diuinatiua ad tex. q̃ ego stipulator deberē te certificare ante illā diē. istud est alienū a tex. ⁊ manifesta diuinatio, vnde Bar. ⁊ cōiter doc. intelligūt istū tex. q̃ inter partes in tractatu cōuenerat de sistēdo certa die, quā tñ nō expsserūt, sed in ipsa stipulatione debebat exprimi, postea in stipulatione dies fuit p errorē omissus, ⁊ sic nō potest videri dies repetita in stipulatione ex quo nunq̃ fuit in tractatu expressa, ⁊ sic vitiat stipulatio vt erronea, vt hoc tex. ¶ Huius dicti ⁊ sic huius tex. duplicē rōnē assignat Bar. Prima q: in stipulatione requirit cōsensus. l. j. §. de pac. sed hic nō est cōsensus pter errorē q cōsensum impedit. l. si per errorē. §. de iur. om. iudi. Secūda rō q: partes vidētur in tractatu ptestari q̃ nō volūt ōbere nisi cū adiectiōe diei certi: ergo absq; die illa, certe vr denegata obligatio: q: qui vult obligari ad talē diē, ad aliā nō vult obligari. l. statuliberū. §. stichū. de le. ij. ⁊ .l. impator. §. de postulā. Nā ptestatio pcedēs facit in futurum deficere cōsensum. l. q in aliena. §. fi. §. de acqui. here. l. si qs in prin. testa. de le. iij. ⁊ .l. at si qs. §. plerīq;. ff. de reli. ⁊ sum. fu. Ista scda rō Bar. nō vr bona duplici fundamēto. Primo q: ista est quedā tacita ptestatio que resultat a ōrio sensu tractat⁹ precedentis. Sed sic est q̃ protestatio tacita precedēs nō inualidat actū sequentem. tex. est sing. ⁊ no. dignus in .l. fi. in prin. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. §. de le. ij. Bal. in .l. humanū. C. de legi. facit tex. in c. dilectus. scdo. vbi Ab. ⁊ Imo. ad hoc no. de preben, sed ad hoc rñdet Imo. ⁊ Alex. simpliciter sequit q̃ cōtrariū pcedit qñ tacita ptestatio inducit ex actu declaratiuo volūtatis. secus si ex actu dispositiuo vel limitatiuo. sed istā differētiā reprobat Are. hic col. x. post Bar. in .l. si qs in principio testamenti. co. j. de leg. iij. Scdo cōtra d. rationē facit: q: si obligatio deberet reddi inutilis virtute ptestatiōis, vt vult Bar. oporteret quod actus incōtinēti sequeretur protestationem: al's si sequeretur ex internallo videretur recessum a ptestatiōe. l. cū in plures. §. locator horrei.

Universidad de Deusto Biblioteca

ff.loca.nisi verba ꝑtestationis essent in futurū cōcepta, vt decla
rat Bar.⁊ alij in.l.pacta nouissima.de pac.⁊ in.l.nō solū.§.mor
te.de ope.no.nū.in.j.q.j.q.ꝑtestatiōis declaratorie.⁊ sic iste tex.
nō ꝓcedit indistincte, ꝙ esset violere literam. Preterea ⁊ fortiꝰ
ſm Are.ꝙ stipulatio sequit ex interuallo ad tractatū, bene opa
tur quod dicta in prefationibꝰ nō videant repetita in sequenti
bus sed nō operat ꝙ ɔctūs qui sequit nō presumat factus per
errorē ſm Bar.ita expresse distinguētē in.d.§.idē respōdit ple
runq;.ergo hec stipulatio lȝ facta ex interuallo, tñ ꝑpter errorē
nō deberet valere: sed aduerte i hoc vltimo, q: Alex.hic in.x.co.
in duobꝰ locis, presertim in prima limitatiōe tȝ ɔ̃riū ɔ̃ Aret.
⁊ refert ꝙ Jmo.i.d.§.idē respondit.⁊ in.l.quoties.§.sed si cū pri
mū.ff.de herd.insti.reprehēdit in hac elegāter Bar. cōtra quē
etiā vr̄ tenere ipsemet Aret.in.d.§.idē respondit.col.j.ibi dicet.
¶ Successiue opponit per Bar.d.l.cū pater.§.fi.de lega.ij.⁊ de
l.pe.C.de insti.⁊ substi.⁊ soluit vt hic ꝑ eū. Adde ꝙ solutio rav.
quā Bar.impugnat videt sustētabilis. ꝙ quicqd sit in alia ma
teria, tñ in proposito nostro dies dicat esse de substātia stipula
tionis: nā ex quo ptes egerūt apponere certū diē in stipulatiōe
⁊ sic noluerūt stare diei legali arbitrāde ꝑ iudicē iuxta.l.de die
in prin.ff.q satisd.cog. vñ si postea ꝑ errorē omiserunt apponere
diē cōuētionalē, omissio talis diei vitiat stipulationē: vt hoc tex.
ergo dies in hac materia pōt dici esse de substātia. Cōfirmat q:
ex quo partes egerūt apponere certū diē in stipulatiōe: ergo vo
luerūt quod illa dies esset de substātia actus: quo posito ꝑponit
actus: ⁊ quo remoto remouet actus: vt no.Bar, in.l.prolatā.C
de sent.⁊ interlo.magis in specie Abba.in cōs.xciij.j.ptis.īcip.
statuto ciuitatis grossetane circa fi. Accedat qđ no. Sal.⁊ bal.
in aut.q̄ supplicatio, C.de ꝑce.impe.offe.per illū tex.in verb.sub
hac forma.vbi no.ꝙ dies seu tp̄s dr̄ esse de forma.⁊ ibi pleniꝰ di
xi de hoc. ¶ Circa scōm ɔ̃riū gl.de.l.si finita.in prin. in verb. in
quem caueri solet.ff.de dā.infec.Bart.ibi dicit ꝙ istud cōtrariū
est valde difficile: cōiter tenet scđa solutio gl.nostre declarata vt
hic ꝑ Bar.⁊ in.l.de die.in prin.in.ij.op.ff.qui satis.cog. ¶ Cir
ca tertiū ⁊ vltimū ɔ̃rium gl.de.d.l.de die.in prin.solue vt hic per
Bar.cū quo cōiter alij trāseunt.vnū adde dū Bar.tȝ ꝙ in stipu
lationibus ꝑtoris puta de iudicio sisti, qñ dies nō exprimit in
telligit arbitrio iudicis.[a] d.l.de die.in prin.sed† in stipulatione
10 cōuentionali de sistēdo in alio loco, intelligit cū fuerit interpel
latꝰ ꝓmissor cōgruo loco ⁊ tpe qđ sistat. Cu.impugnat Bart. ⁊
bene q: ex quo ista stipulatio cōuentionalis cōtinet locū in quo
debet sistere, certe ratiōe loci dȝ intelligi ɔtinere tp̄s intra quod
possit ad illū locū deueniri, ⁊ illud tacitū tp̄s qđ inest rōne loci
constituit in mora absq; alia interpellatiōe.l.idē erit vbi dixi.ff.
eo.l.cōtinuus.§.cū ita.j.eo.⁊ cū Cu.tenet.d.Alex.saluat tamen
Bart.vno casu qñ ꝓmissor ꝓmisit sistere in loco in quo erat: nā
tunc non pōt intelligi tp̄s ſm distantiā loci: ex quo nō est distā
tia cū sit in ipso loco. ¶ Gl.parua in ver.stipulatus essem ibi, ⁊
de le.ij.l.quidā in testō.lȝ gl.alleget istam.l.ꝑ cōcordanti: tñ ſm
Bar.⁊ oēs facit in contrariū, q: ibi valet relictum in refectionē
vie nō adiecta quātitate: ⁊ sic ibi incertitudo quātitatis vel sū
me nō vitiat.sicut facit hic in ver.nō secus. Sed tu salua gl.que
allegauit illū tex.pro cōcordanti arguēdo a speciali: q: si ibi est
speciale in relicto facto in refectionē vie, ꝙ ꝑpter incertitudinē
nō vitietur: ergo regulariter incertitudo quātitatis vitiat actū,
11 †Et ideo gl.ibi, ⁊ in.l.cum post.§.gener.ff.de iure dot. quam se
quunt Bar.Ang.⁊ magis communiter alij Bar.Ang.in.l.j.ff.
solu.matri.dicunt ꝙ regula est hic ꝙ incertitudo vitiat. ¶ Fal
lit primo in.d.l.quidā in testō., in legato relicto ad refectionem
vie publice qđ est fauorabile.l.ad instructiōes.C.de sac.san.eccl.
¶ Secundo fallit in dote vbi incertitudo quātitatis vel rei nō
vitiat.d.l.cū post.§.gener. Addō ꝙ similiter valet ꝓmissio dotis
pro muliere incerta, ⁊ sic pro quacūq; duxeris in vxorē.l.a titio.
in prin.ff.eo. ¶ Tertio fallit fauore alimētorum.l.si cui annuū.
ff.de au.leg.Cy.in.l.j.C.de do.ꝓmis.tenet, ꝙ in istis casibus nō
sit speciale, imo ex illis tribus casibus facit vnā regulam, ꝙ vbi
cunq; incertitudo potest certificari ratione adiūcti: tunc nō vi
tiat, vt patet in dote que certificat ex qualitate personarū. Jtē
in legato refectionis vie, cuius quantitas certificat ex impensa
necessaria ad talem viā, ⁊ idē de alimētis. Jstam sententiā repre
hendit Bar.hic, ⁊ in.l.ff.sol.ma.per duo fundamēta de quibus
hic per eū, sed Cu.⁊ do.Pe.de bexu.defendūt Cy. opinionē:
quā etiā in puncto iuris putant posse sustineri.⁊ eā tenet Bald.
nouel.in trac.de do.in.xj.speciali.vij.partis.quāuis de Cum.⁊
Bexu.nō faciat mentionē, ⁊ in puncto iuris ista opi.Cy.cōtra
Bar.mihi placet: quia est de mente iuriū. ¶ Unde aduerte qđ
tex.in.d.l.quidam in testamēto.non se fundat in aliqua speciali
tate refectiōis vie, sed fundat i rōne adiuncti: ⁊ sic super certitu
dine resultante ex causa adiecta legato, habēte in se tacitā quā
titatem: pro modo ⁊ quātitate operis, nā dicit ibi tex.quod tā

a ¶ Judicis.ad de ꝙ idē est in quocunq; tpe nō taxato, q: tūc etiā intelligitur arbitrio iudicis glo. ⁊ ibi doc.i.l.si ɔstante.§.pe.in ver.temporis.ff.sol.matr.

ta summa cēsetur legata, quāta ei rei sufficeret, nisi ex magnitu
dine pecunie ⁊ mediocritate facultatū testatoris appareat aliā
fuisse voluntatē testatoris: tunc officio iudicis secūdum estima
tionē patrimonij quantitas legati diffiniri potest, ita ibi forma
liter dicit tex.⁊ sic ibi fit certificatio habita rōne impēse ⁊ patri
monij, ⁊ ſm Cy.in.d.l.j.C.de dot.ꝓmis.⁊ Cu.hic, ille tex.ꝓcedit
non solum quando relinquitur pro via reficienda vt ibi, sed etiā
qñ relinqueretur pro edificanda domo alicui, vel pro reficienda
domo Titij nō expressa aliqua quātitate: quia intelligeret reli
cta quātitas necessaria, pro edificanda vel reficiēda domo simi
liter tex.in.d.l.cū post.§.gener.ponit ad literam rationem Cyn.
nā dicit ibi tex.ꝙ non est idē in dote quod in fundo simpliciter
promisso vel legato: q: lȝ promissio fundi propter incertitudinē
vitiaret: tñ istud nō potest dici in dote: quia dos debet cōstitui
ſm qualitatē persone, ⁊ quātitatē patrimonij.ita ibi dicit tex.fa
cit.l.q liberis.ff.de ritu nup.⁊ l.quero.⁊.l.siue generalis.ff.de iu
re do.⁊.l.fi.cū mille similibus.C.de do.promis.nō est ergo verū
ꝙ sit speciale in dote, sed qa incertitudo dotis pōt certificari ex
adiūcto cause, similiter in.d.l.si cui annuum.ff.de annu.legat.in
alimentis incertitudo certificatur ex causa: q: intelligit, relictū
quātū est necessariū ad alimēta ſm cōditionē persone.l.ex an
nuo.ff.de dona.inter vi.⁊ vxo.l.cū vnus.§.fi.ff.de ali.leg.⁊.l.cū
hi.§.modꝰ aūt.ff.de trāsac. ¶ Nec ob.fundamēta Bar.et primo
dū dicit qđ si vera esset opi.Cy.quelibet stipulatio valeret q̄ fie
ret ex cā: q: ex illa causa posset quātitas certificari, ⁊ sic sequeret
in emptione ⁊ vēditione valere promissionē pretij incertā ꝙ tñ
est falsum: q: in emptione ⁊ venditiōe, item in locatione ⁊ cōdu
ctione pretiū debet esse certū.§.pretiū.insti.de cōtrahē.emptio.
⁊.l.si merces.in pri.ff.de loca.rñdetur ſm Cu.⁊ Pe.de bexu.qđ
quādo pretiū vel estimatio alicuius rei venit ex alia causa quā
venditionis: ⁊ tūc bene potest certificari habita relatione ad rē
vel ad valorē rei.l.fundū cornelianum.j.de noua.secꝰ in emptio
ne ⁊ venditione: q: facta simpliciter sine pretio certo nihil valet
vt iuribꝰ preallegatis: q: pretia in vēditiōe solent taxari scōm
voluntatē cōtrahentiū, ⁊ nō ſm valorem rerū.l.si voluntate.C.
de rescin.vēd.q: vēditor vult vēdere quāto plus pōt, ⁊ emptor
vult emere pro minori quā possit: ideo certificatio pretij nō pōt
12 in vēditiōe fieri a vero valore rei.† Tu respōde clariꝰ qđ in em
ptione ⁊ locatione requirit pro forma quod pretiū a principio
sit certū in quātitate: ideo nisi exprimat pretium certū: q: actꝰ
peccat in forma nō valet tanq; emptio, sed bene valeret tāq; cō
tractus innominatus ⁊ quātitas postea declarabit arbitrio bo
ni viri.tex.est ad literā in.§.qua de causa.insti.loca.ꝑ quē tex.ita
declarat Bal.in.l.cōtractus.C.de fide instr.vide tamē text.⁊ ibi
Bar.in.d.l.si merces.in prin. ¶ Non ob.scōm fundamētū bart.
ꝙ legata fiant propter bene merita.l.nec adiecit.ff.pro socio. er
go nullū legatū posset censeri icertū, cū ex bene meritis legata
rij semper possit certificari qđ est contra tex.in.d.§.gener.respō
det Bexu.ꝙ talia benemerita possunt esse incerta, ⁊ vnū incer
tum per aliud incertum nō potest declarari, preterea est in arbi
trio cuiuslibet remunerare bñmerita i qua velit q̄titate vel par
ua vel magna.l.si non sortem.§.libertus.ff.de cōdi.inde.⁊.l.sed
⁊ silere.§.cōsuluit.ff.de pe.heredi.ideo nō potest bene haberi no
titia in qua quātitate voluerit ꝓmissor vel testator remunerare
13 ⁊ sic habes bene defensatam opinionē Cy.cōtra Bar. ¶† Te
nendo tamē opi.Bar.que videt magis cōmunis quod isti sint
tres casus speciales, in quibꝰ incertitudo nō vitiat.d.Alexā.ad
dit quartū casum specialē, in dispositione facta ad vtilitatē ec
clesie vel pie cause vel incertitudo non vitiat.gl.est in.c.nos qui
dem in glo.pe.⁊ ibi doc.de testa.gl.⁊ Bar.in.l.si cui annuum.ff.
de annui.leg.gl.in.l.priuilegia.C.de sac.san.eccle.Bal.in.l.j.co.
v.C.eo.de sac.san.eccle.facit.l.id quod pauperibꝰ.C.de episc.et
cleri.quicquid teneāt Cy.⁊ Bal.in.d.l.priuilegia. Adde quod si
testator moriens simpliciter dicat, relinquo pro anima, ⁊ non ex
primat quid aut quātū, nō per hoc vitiat legatū in cētū, sed ta
xabitur quātitas arbitrio boni viri, ɔsiderata qualitate ꝑsone
morientis, ⁊ cōsideratis facultatibus, ſm Card.florē.in cle.j.in
xxviij.q.de test.⁊ late Jmo.post do.Ant.in.c.indicāte.de test.
cōfirmat: q: si de equitate canonica īcertitudo non vitiat: q: dȝ
declarari arbitrio boni viri per dictū singulare Archi.in.c.sunt
nonnulli.j.q.j.qđ dictū examinaui in.l.triticū.ff.eo. quando mi
nus debet vitiare quādo est relictū incertum pro anima, ⁊ sic ad
pias causas. ¶ Quintꝰ casus specialis est scōȝ Alex. in relicto
incerto, facto causa studij vel alteriꝰ artificij adiscendi q: nō vi
tiatur incertitudine.tex.no.in.l.stichus.de le.ij. not.gl.in.d.§.
gener.in gl.magna ad fin. Confirmat q: causa dotis ⁊ studij eq
parant, vt per Bar.⁊ alios in.l.j.col.fi.vbi dixi sol.mat. sȝ causa
dotis nō vitiat ꝑpter incertitudinē.d.§.gener.ergo nec relictū
incertū causa studij: alios casus in quibꝰ incertitudo nō vitiat
14 dixi.ff.in.j.no. ¶† Ultra Bar.contra istū tex.in versi. nō secꝰ
dum

dum vult quod nō valeat promissio consistentium pondere, nu
mero vel mēsura, non expresso pondere, numero vel mēsura. for
titer obst.tex.mirabilis in.l.qdā.ff.de triti.vi.⁊ oleo lega.vbi te
stator legauit vxori vinū, oleum, frumentū, acetum, mel.⁊ salsa
menta: ⁊ nō expressit in aliquo quātitatē ⁊ quātū ex quacunq;
re dari vellet, fuit dubitatum inter iuriscōsul.an tale legatū va
leret an vitiaret ꝑpter incertitudinē.decidit ibi text.quod valet
legatū, ⁊ intelligitur testator legasse omne ⁊ totū illud quod de
ꝑdictis in patrimonio reliquisset.gl.ibi distinguit quod ille tex.
procedit in legato secus in stipulatione per hunc tex.cū simi. ⁊
sequitur Cu.hic.Bart.vero ibi aliter respōdet quod ibi loquit
quādo reliquit aliquid pertinens ad alimenta, vnde fauore ali
mentorum interpretantur omnia videri relicta, ⁊ sic indefinita
equipollet vniuersali.secus in his que ad alimēta principaliter
nō pertinent. Sed truffa est ſm Cu.hic, ⁊ licet Cuma.aliter nō
declaret quomodo sit truffa, dic ideo esse quia oīa ibi relicta nō
erant necessaria pro alimentis, que intelliguntur secundum cō
ditionē persone, vt.ff.dici: ergo.nō est incertitudo, cū omnia in
telligātur relicta que testator in patrimonio habuisset, ⁊ sic loq
tur in legato. Secus aūt sit in stipulatiōe vt hic, ⁊ no.bene illuȝ
tex.⁊ puto ꝙ ratio diuersitatis sit, licet nemo declaret: q: ibi le
gatū debetur post mortē ipsius testatoris: ideo testator presu
mit indefinite loquēdo legasse totū illud quod habet in patri
monio de vino, frumēto ⁊ similibus.ex quo vt dixi legatum nō
habet effectū nisi post mortem testatoris.sed istud non presumi
tur in stipulatiōe, ⁊ sic in actu inter viuos: quia tunc ipse ꝓmis
sor indigeret si indefinite loquendo intelligeretur ꝓmisisse totū
frumentū, vinū ⁊ similia que habet in patrimonio, hoc modo
ipse indigeret ad victū suū quod cessant in testatore, ⁊ hoc mo
do cessat obiectio quam facit Bar.in.d.l.qnidam.arguēndo de
legato ad stipulationē in ista materia incertitudinis vt equipa
rat tex.in.d.l.cū post.§.gener.q: hic apparet ratio diuersitatis
in.d.l.quidā. ¶ Gl.in vers.nomine.ista glo.format quatuor op
po.sed quarta opp.concordat ⁊ nō contrariatur, ⁊ sic sunt tres
tantū oppo.secūda ibi, item opponitur.tertia ibi, ⁊ eodē modo
15 quarta ⁊ vltima ibi, item videt contra ¶† Jn ea.glo.ibi, ⁊ eodē
modo opponit ⁊ respondet ⁊c.gl.vult quod sicut homo nō ha
bet fines destinatiōe patrissa.sed natura: quia homo liber certa
specie continetur, vt dicit tex.quē gl.allegat in.l.inter stipulan
tē.§.sacrā.ver.vini autem.ff.eod. Jta nec domus habet certos
fines sola destinatione patrissa.sed requiritur factū hominis.s.
cōstructio parietis medij.l.si quis duas.§.si quis partem.ff.cō.
predi.secus autē sit in fundo, qui sola destinatione patrissa.ha
bet fines, ⁊ potest de vno plures facere.l.quod in rerū.§.si quis
post.ff.de lega.j.allegata in gl.⁊ est tex.melior de iure in.l.locus.
in prin.j.de ver.signi.vbi tex.dicit nostra affectione etiam queli
bet portio fundi poterit fundus dici.⁊ sic si quis promittit ⁊ le
gat fundū simpliciter, etiā si haberet fundos in patrimonio, nō
valet actus: q: solo aīo ⁊ sola destinatione posset cōstituere vnū
fundum vnius palmitis vel bipedalem quem dādo liberaretur
quod esset derisoriū, vt est gl.in.l.legato generaliter de leg.j.⁊ in
l.cū post.§.gener.de iure do. Sed si qs ꝓmittit vel legat domū
simpliciter.si habet domos in patrimonio, valet legatū, ⁊ tene
bitur ad vnam de illis.d.l.si domus.in prin.de leg.j.quia domꝰ
sola destinatione nō constituitur vt dixi. Jstam differentiā glo.
inter fundū ⁊ domum tenēt Bar.Ang.Jmo.⁊ domi.Pet.de
bexu.hic.⁊ Ang.in.d.l.si domꝰ.in prin.adde ꝙ similiter feuda
pñt cōstitui sola destinatiōe dñi, qui pōt de vno plura feuda fa
cere per iura.ff.allega.ſm Andr.de pisis summū feudistam in
c.j.col.pe.de cōtro.feu.apud par.term.Jaco.aluar.in.c.j.§.hoc
quoq; in.j.col.de suc.feu.in feud. ¶ Subtilis Pet.de bel.pti.tȝ
opinionē quā tangit in.d.§.gener.in prin.gl.magne quod idem
sit in fundo qđ in domo: ideo i vtroq; debet distingui eodē mō.
Aut testator vel ꝓmissor hȝ fundos vel domos in patrimonio
⁊ debet vnus ex eis, ⁊ sic valet stipulatio ⁊ legatū.d.l.si domus
in ꝑn. Aut nō habet fundos vel domos: ⁊ tūc neutrū valet pro
pter incertitudinē: vt hic ⁊.d.§.gener. Jstam opi.Pe.sequūtur
Cu.Pau.de ca.⁊ Alex.hic.Ang.de are.Dy.Bal.Nic.de nea.
Jmo.met ⁊ Pau.de ca.in.d.l.si domus in prin.eo qa nō est ve
rum assumptū gl.⁊ Bar.simpliciter qđ fundꝰ sola destinatione
⁊ sic sola volūtate cōstituatur.nam tex.allegatus per gl.⁊ Bar.
ꝓbat contrariū, scȝ in.d.l.ꝙ in rerum.§.si quis post.nam tex.ibi
equiparat fundū ⁊ domū, ⁊ gl.ibi expresse dicit ꝙ sicut pariete
medio posito de vna domo efficiunt due vel plures: ita fundo
diuiso per regionē duo fundi vel plures efficiuntur. allegat in
ter alia iura.d.l.locus.in princip. que tñ reuera vult ꝙ solo aīo
cōstituat ⁊ sic illa gl.vult qđ de vno fundo nō constituant plu
res sola nuda volūtate, sed per sepes ⁊ regiōes vel ꝑ sulcos seu
per appositionē terminorū, vel per fossam diuisoriam ꝑut etiam
tenet Cuma.Pau.de ca.hic.⁊ illam glo.in.d.§.si quis post etiā

sequit Alex.in cōs.clxix.v.vol.ꝙ inci.viso themate ⁊ scriptu
ris.col.pe.⁊ in cōs.clxxi.v.vo.ꝙ inci.accurate perspectis his q̄
in themate. Nō quoq; est verū fundamentū Bar.ꝙ q promisit
fundū simpliciter, si habeat fundos in p̄rimonio, possit de vno
plures facere, ⁊ sic cōstituere fundū qui sit vnius palmitis terre
⁊ illū dando liberari, q: hoc non potest facere in preiudiciū sti
pulatoris, sed debet dare vnū ex his quos habet, nō facta alia
variatione.l.certa.in fi.de leg.j.⁊ ita intelligēdo valebit stipula
tio fundi simpliciter facta.l.quoties in stipulationibus.cū gl.fi.
ff.eo. Cōfirmat q: qui promittit fundum vel legat, videt dedu
cere fundum in obligationē: qualis est tempore dispositionis,
⁊ qualē tunc habet.l.si ita.ff.de aur.⁊ arg.leg.l.fi.§.j.ff.de leg.ij.l.
rutilia polla.ff.de ɔ̃hē.emp.dixi in.l.si stipulatꝰ fuerim illud.§.
cū stipulamur.ff.eo.ergo ꝑstatio nō pōt postea variari qcquid
ad hoc conetur respōdere Aret.hic in duobus locis in.xiij.⁊ in
xv.col.⁊ minus bene respondet. Ego confirmo istam opinionē
Petri optimo fundamēto.nā promissor habēs fundos in p̄ri
monio ꝓmittit fundū simpl'r, si vult dicere ꝙ intellexit de fūdo
vnius palmitis terre, ⁊ quo istud nō expressit sed in se retinuit
propositum in mente retentū nihil habet operari in preiudiciū
stipulātis.l.si repetendi.C.de condi.ob cau. Jtē promissio sim
plex intelligit fundis sic stātibus prout tunc, non facta aliqua
variatione.l.ꝙ seruius.de cōdi.ob cau.⁊.c.cū inter.P.Gaufre
di.de renū.⁊ dato ꝙ fundꝰ potuerit solo animo constitui, q esset
vniꝰ palmitis terre: tñ talis animꝰ debuit factis aut verbis de
clarari: al's nihil operat.l.paulus respōdit non tm̄ verbis.ff.reȝ
ra.ha.sicut dicimꝰ ꝙ solo animo pōt adiri hereditas: tñ requiri
tur quod talis animꝰ sit declaratus verbis aut factis.l.ꝑ here
de.in prin.vbi Bal.⁊ alij.ff.de acqui.here.⁊ late Bar.in.l.gerit.
eo.tit.⁊ ista opinio Petri habet magnam equitatē: qa isto mo
do ꝓmissio fundi simpliciter facta valet qñ ꝓmissor habet in pa
trimonio fundos.⁊ ista opinio verior vr̄. ¶ Sed si velles tene
re aliam opinio.Bar. posses eam fundere ex mēte Bexu.qđ sit
magna diuersitas inter fundū ⁊ domū. nā fundus simpliciter
prolatus est terminus valde generalis, qđ patet.nā fundi appel
latione venit pratum, vinea, terra culta ⁊ etiā inculta, ⁊ qcquid
immobile inedificatū in patrimonio habet.l.fundi appellatio
ne.⁊.l.locus.ff.de ver.signi.⁊ sic in termino fundus est lōge ma
ior incertitudo adeo ꝙ faciēdo fundū in arena maris posset li
berari. Nō sic est in domo que est terminꝰ specificꝰ, ⁊ solū pōt ve
rificari in sua specie ⁊ nō habet sub se tot species separatas sicut
habet terminꝰ fundus q magis late patet, ⁊ sic magis pōt reddi
elusoria ꝓmissio vel obligatio fundi q̄ promissio domꝰ.⁊ si di
ceres istud fundamētū ꝓcedit capiēdo fundū simpliciter, vel in
genere absoluto, sed nos loqmur qñ domꝰ vel fundi sunt in pa
trimonio testatoris, ⁊ sic ꝓmittit incertus de certis, vt.l.q ex
pluribus.ff.eo.al's si nō essent in patrimonio ꝓmissoris propter
nimiā incertitudinē vtrūq; vitiat, tā promissio fundi q̄ domꝰ:
q: dico ꝙ adhuc existentibus fundis ⁊ domibꝰ in patrimonio
ꝓmissoris adhuc maior est incertitudo in fundo q est terminꝰ
latior.⁊ latiꝰ patet vt predixi quā sit in domo que est terminus
specificꝰ.mihi tñ vt ꝑdixi magis placet subtilis opi. Petr.de
bella pert. ¶ Ultimo dū Bart.cōstituit differentiā inter legata
q̄ cōsistūt ex volūtate solius testatoris, q: si testator sensit de cer
to, valet legatū, vt dicit tex.in.d.l.si domꝰ.in princi.ff.de leg.j.⁊
tūc declaratio volūtatis testatoris pertinet ad eius heredē, qui
reputat eadē ꝑsona.⁊ ita tȝ gl.no.in.l.qs a filio.§.si qs plures.
ff.de leg.j. Secus est in stipulationibꝰ que cōsistūt ex voluntate
duorū: q: si contrahentes sentire voluerūt de certo ⁊ non cōstet
de quo vitiatur stipulatio cū nō sit per quā declaretur, vt hac.l.
⁊ hoc dicit Bar.voluisse gl.in.d.§.gener.si bene aduersat scōm
eū qđ est bene notādū ſm pau.de ca.q: isto modo dictꝰ.§.si qs
plures.⁊.d.l.legato generaliter in.§.fi.nō habēt locū in cōtracti
bus.⁊ cū Bar.etiā tenet Cuma.in.d.l.si quis a filio.§.si qs plu
res.sed aduerte q: cōtra Bar.in secundo mēbro de stipulatione
est tex.in.l.q ex pluribꝰ.vbi dixi.ff.eo.vbi fuit dictū ꝓmitto fun
dum seianū ⁊ plures erant seiani, vt ibi exemplificat gl.vel fuit
dictū, ꝓmitto vnū ex fundis meis seianis, vt ibi Jmol.⁊ Mod.
exēplificant ⁊ sic fuit ꝓmissus incertus de certis, ⁊ etiam gl.hic
exemplificat ⁊ vȝ ꝓmissio, vt ibi in tex.secus si ꝓmitteret fundꝰ
simpliciter non expresso aliquo nomine: ⁊ tūc stipulatio nō va
leret.ita loquit gl.in.d.§.gener.in gl.mag.circa medium.ita etiā
tenet Alex.hic, ⁊ in.d.l.qui ex pluribꝰ. Nec est verum fundamē
tū Bar.qđ in stipulatione non est per quem deduceretur incerti
titudo quādo cōtrahentes de certo senserūt: q: imo in re.dubia
stat interpretationi ⁊ declarationi ꝓmissoris.l.stipulatio ista.§.
in stipulationibus.vbi glo.ff.eo.⁊ isto modo stipulatio valebit.
¶ Gl.in ver.quocūq; die.ista gl.timore cōtrarij ꝙ nunc forma
bo ponit duas solutiōes, ⁊ sic duos itellectꝰ ad Ꝟ.ꝙ si ab initio.
scđa ibi, alij dicūt.⁊ q: ista gl.est difficilis ⁊ obscura pro eiꝰ de

Universidad de Deusto Biblioteca

claratione opp.cōtra tex.qui vult ꝙ ſi dies ex certa ſcientia fuit
in ſtipulatiōe omiſſa,qꝛ fuit ab initio actū ꝙ quacūqꝫ deſiſteres
ꝙ ſtipulatio valet,cōtra:qꝛ dies fuit omiſſa verbis habetur pro
omiſſa. l. qcquid aſtringende. in prin.ſ.e. ergo ita debet vitiari
ſtipulatio ſicut qñ a principio fuit ꝑ errorē omiſſa,vt in pn.huiꝰ
l.In gl. ſunt due ſolutiōes: vna Otonis gloſſatoris antiq, q ꝑ
verba obſcura fatet̃ oppreſſe eſſe verā q̃tū ad principalē ſtipula
tionē de ſiſtēdo:qꝛ illa eſt nulla:adeo qð ex ea nō pōt agi.ꝛ talis
ſtipulatio pncipalis de ſiſtendo ſine die,habet̃ ꝓ nō facta,ſꝫ ſti
pulatio penalis bñ valet,ꝛ pinde cōmittit̃ ac ſi incepiſſet a p̄ce
dēti conditione,lꝫ hic preceſſerit pactio veſtita,ſed fuit nulla ꝓ
pter omiſſionē diei,ꝛ ſic h̃r pro nō facto,ꝛ iſtud eſt qð vult dice⸗
re iſte tex. ſimilitudinarie loquēdo:ibi quaſi quelibet ſtipulatio
ſub ꝯditiōe cōcepta vires habebit nec ante cōmittet̃ ſtipulatio
q̃ fuerit declaratū rei ꝓmittendi ſiſti nō poſſe: ꝛ tñ ſi incepiſſet
a precedēti diſpoſitione que fuiſſet valida : ſtatim cōmitteret̃ cū
potuiſſet ſiſtere ꝛ nō feciſſet, vt in ver.itaqꝫ.j.ea.l.differt iſte ver.
a principio huiꝰ.l. qꝛ qñ dies omittit̃ ꝑ errorē.ꝛ tūc nec princi⸗
palis ſtipulatio nec penalis vꝫ,vt in p̄nc.huius.l.ſecꝰ qñ ex certa
ſciētia:qꝛ tūc nō vꝫ principalis,ſꝫ bene vꝫ penalis,vt hic in verſ.
ꝙ ſi ab initio.¶ Iſta ſolutio Oto.reprobat̃ ꝑ bar.ꝛ alios.Pri
mo:qꝛ fundat̃ in falſo fundamēto ꝙ ſtipl'atio de ſiſtēdo iudicia
lis nō valeat ſine die.ſ.l.de die.in pn.ſ. q ſatiſda.cog.ꝛ.l.pe. C.
de fideiuſ.ꝛ.l.grece.§.ꝛ poſt litē.j.e.de fideiuſ. ſꝫ ab iſta rōne pōt
defendi iſta opi.qꝛ nō intellexit Oto ꝙ ſtipulatio vitiaretur eo
q:dies requireret in ea,ſꝫ quia p̄ceſſerat tractatus de apponen⸗
da die,ſicut in primo reſponſo tex.Secūdo reprobatur ex alio:
qꝛ ſi aſſumptū Oto.eſſet verū ꝙ ſtipulatio principalis vitiaret̃
ꝓpter incertitudinē,ſimiliter etiam vitiaret̃ ſtipulatio penalis:
qꝛ qñ principalis vitiat̃ ꝓpter incertitudinē quātitatis vel loci
vel rei vitiat̃ etiā penalis,vt.ſ. in verſi.nō ſecꝰ.ita etiā hic debet
vitiari penalis vitiat p̄ncipali ꝓpter omiſſionē diei, ſed ad hoc
poteſt ēt reſpōderi ꝙ omiſſio quātitatis vel loci vel rei ideo vi⸗
tiat ſtipulationē:quia ſunt de ſubſtātia:ſed dies non eſt de ſub⸗
ſtātia ſtipulationis de ſiſtendo,patet quia valet ſine die. d. l. de
die.in princi.ꝛ firmat Barto.met.ſ.in precedenti fundamento.
¶ Secūda ſolutio glo.eſt ꝙ hic nō fuit omiſſa dies,ſed fuit po
ſita in arbitrio ꝓmiſſoris,vt quocūqꝫ die ſiſteres.ſ. q tibi ꝓmiſ
ſori placuerit,iuxta.l.cēteſimis.§.fi.ſ.e. ꝛ iſto modo vtraqꝫ ſti⸗
pulatio tenet,ꝛ p̄ncipalis ꝛ penalis.Iſta ſolut.approbat̃ ab oī⸗
bus preterq̃ a Pau.de ca.q dicit ꝙ iſta ſolutio ſibi plus diſpli⸗
cet q̃ precedēs cum proprium reorum ſit fugere,veriſimiliter in
cuius volūtate poſitū eſt tēpus ſiſtendi nunq̃ illud declarabit.
ꝛ ſic fiet cōtra naturā iudicij q̃ eſt vt exerceatur in inuitū.l.inter
ſtipulantē.§.j.ſ.eo.ſed ad hoc reſpōdet dupliciter Alex.primo
qð imputandū eſt ſtipulatori qui tempus ſiſtendi in voluntatē
ꝓmiſſoris cōtulit.ſcðo timore pene ſtipulatiōis penalis,que cō
mittit̃ cū ꝯſtat reū ſiſti nō poſſe ſatis eſt ꝯſultū ſtipulatori.ꝛ ita
etiā reſpōdet Aret.tenendo iſtum ſcðm intellectū gl.cōiter ap⸗
probatū.ſubdit Bar.in.xj.opp.eſſe aduertendū ꝙ in volūtate
ꝓmiſſoris non eſt appoſitū an ſiſtat,ꝛ ſic ſubſtantia ꝓmiſſionis
qꝛ hoc fuit actū ꝙ oīno ſiſteret, ſed bene dies fuit collata in ar⸗
bitriū ꝓmiſſoris.nō eſt ergo in arbitrio ſuo an ſiſtat ſꝫ bñ qñ ſi⸗
ſtat:al's ſi decederet ꝓmiſſor anteq̃ declaret ſe velle,euaneſceret
ſtipulatio,vt.l.cēteſimis.§.fi.in ver.alij ita inutile.ſ.e.ꝛ cū Bar.
tenent Ang. Imol.ꝛ Alex.hic.idem tenet Bar.in dicta.l.cen⸗
teſimis.§.fi.in.j.col.ſed iſta ſolutio Bar.non bene eneruat diffi
cultatē, vt dicit Pau.de ca.Bar.muſauit ſuper hoc contrario
ꝛ nō bene declarauit ſed diuinat. Tu ergo dic planius ſm Cu.
hic,q reputat ſingulare ꝛ notādū,ꝛ eundē Cu.in.d.l. cēteſimis
§.fi.ꝙ iſte tex.ꝓcedit:qꝛ promiſſioni de ſiſtēdo quacūqꝫ die pla
cuerit ꝓmiſſori,fuit adiecta pena:quo caſu ne pena fruſtratorie
adiecta cenſeat̃,intelligit̃ collatū in ꝑtātē ꝓmiſſoris qñ ſiſtat, ꝛ
ſic dies ſola , non aūt an ſiſtat ꝛ ſic ſubſtantia obligationis quo
caſu decedēte ꝓmiſſore anteq̃ ſiſtat vel anteq̃ declarat ſe velle
ſiſtere cōmittit̃ ſtipulatio penalis,perinde ac ſi declaraſſet vt ꝓ⸗
batur in.l. ſi.ſ.q ſin.ma.ad liber.perue.allegata hic ꝑ Bar.ꝛ ſic
d.l.cēteſimis.§.fi.nō ꝓcedit qñ ꝓmiſſiōi cū voluerit, vel qua die
volet eſſet ſubiecta ſtipulatio penalis q̃ eſſet fruſtratoria ſi dice⸗
remus ꝙ etiā pene cōmiſſio intelligeret̃ remiſſa ad voluntatem
ꝓmiſſoris, quāuis cōtrariū ꝛ male teneat Alex.hic,ꝛ ſic teneas
reſponſionē Cu.qꝛ melius dici non poteſt,quāuis eā impugnet
Pau.de ca.vno fundamento cui reſpōdet Alex.ꝛ bñ. ¶ Gl.
in verſ.agendum diuidit̃ in quatuor partes.In prima infert ex
tex.in ſecunda ponit que requirātur vt promiſſor hic dicat̃ eſſe
in mora.In tertia remouet in p̄dictis op.In quarta querit ꝛ ſe
remittit.ſcða ibi,in mora ergo vr̃.tertia ibi,nec eſt ꝯtra. quarta
ꝛ vlt.ibi,ſed an poſſit hec mora.¶ In gl.ibi,vt in diſtinctiōe qꝛ
gl.non ponit vbi hoc dixerit,dixit in.l.mora.in princ.ſ.de vſur,
ꝛ in.l.quod te.ſ.ſi certum pet.¶ In ea gl.ibi,vel forte non exi⸗
gitur mora ꝛc. dic verius eſſe quod imo requiratur interpellatio
vt tenet.ſ.gl.j.ad fi.vbi dicit ꝛ gl.in.d.l.ꝛ ſi poſt tres ꝛ probatur
expreſſe in.l.ſi penū.ſ.qñ dies leg.ced.ꝛ in.l.ſi quis filiū.§.ſtipu⸗
latio.ſ.de coll.bo.ꝛ in.l.ſi duo.§.ait pretor.ver.ergo.ſ. de conſti.
pec.ꝛ ibi Bar.in.§.fi.ad hoc no.ꝛ facit iſte tex. in verbo quādiu
per promiſſorem nō ſteterit nam per promiſſorem non dicit̃ ſta
re niſi fuerit interpellatꝰ,vt.l.ſi ex legati cauſa.ſ.e.l. quod te.ſ.
ſi cer.pe.ꝛ ita late tenet Bar.vbi iſtas gl.plene examinat.j.in.vj.
q.prin.Iſtud eſt clarum quando ſtipulatio incepit a precedenti
cōuētione pura:tunc bene requirit̃ interpellatio: vt ſi dixi.ſi aūt
incipit a precedenti conditione,tūc interpellatio non congruit
ex quo nihil eſt in obligatiōe,ſed in cōditione vt dicit.ſ.gl.j.vn
de pena debet cōmitti ex cōditionis euentu,vt dicit iſta gl.que
iſto caſu ꝓcedit:ꝛ ſic habes latius ꝑ Pau.de ca.Alex.ꝛ Aret.
16 col.xxij. ¶ † Gl.in verb.penu legate.Ex iſta gl.habes qð ī vlti
mis volūtatibus non ſit differentia an incipiat a precedenti cō
ditione,an a diſpoſitiōe pura,vt cōmittatur pena.nam vtroqꝫ
caſu cōmittitur ſtatim cū potuit fieri ꝛ eſt caſſatum. ꝛ ita late te
net Bar.hic in ver.venio ad quartā particulam per plura iura
per eum allegata ꝛ ſequuntur cōiter ſcribentes hic : ꝛ bene facit
iſte tex.ibi,idqꝫ vtilitatis cauſa receptū eſt ob defuncti volūta
tē ꝛ ſic fauore vltime voluntatis:qꝛ reipublice intereſt quod vo
luntates defunctorū exitū conſequant̃.l.vel negare.ſ.quē. teſt.
aper.ꝛ cū iſtud ſpecialiter ſit receptū in vltima volūtate, appa⸗
ret ſecus eſſe in cōtractibus in quibus bñ ſit predicta diſtinctio
vt hoc tex.in ver. itaqꝫ ratio diuerſitatis eſt qꝛ in cōtractibꝰ ver
ba dubia interpretant̃ ꝯ ſtipulatorē.l.ſtipulatio iſta. §.in ſtipu
lationibꝰ.ſ.eo.cū potuerit legē apertius dicere.l.veteribꝰ. ſ. de
pac.ideo illa verba ſi ſtichū nō dederis.x.dare ſpōdes,interpre
tant̃ contra ſtipulatorē vt ꝓmiſſor nō teneatur ad penam quā⸗
primum potuit dare ſtichum ꝛ nō dedit:ſed tunc demū quādo
deſinat poſſe ſtichū dare:ſed in vltimis volūtatibꝰ verba latiſ⸗
ſima interpretantur in fauorem illius in cuius perſonā confer⸗
tur diſpoſitio.l.in teſtamētis.j.de reg.iur.ꝛ.c.cū dilecti.de don.
ꝛ ideo illa verba ſi penū non dederis decem dato. intelliguntur
q̃ primū poſſit heres dare, ꝛ nō dedit ſtatim cōmittitur pena.
17 ¶ † Sed hic cadit pulchrū ꝛ neceſſariū dubiū qd ī diſpoſitiōi
bus legalibꝰ vel ſtatutarijs,an equiparent̃ in hoc vltimis volū
tatibus an cōtractibꝰ:ꝛ ſic diſtinctio ver. itaqꝫ habeat locū ī le
gibꝰ ꝛ ſtatutis.in hoc gl.ſolennis.in.l.j.in gl.ij.C.de his quib.vt
indi.quam Bar.ibi dicit perpetuo tenendam menti vult quod
diſpoſitio legalis vel ſtatutaria equiparet̃ potius vltime volun
tati q̃ cōtractui:ideo impleri debet q̃ primū fieri pōt alias in⸗
cidit in penā abſqꝫ alia interpellatione:ideo tenet illa gl.ꝙ ſi le⸗
ge vel ſtatuto cautū ſit ꝙ ſi heres occiſi nō vindicauerit necē de
functi ꝙ auferatur ei hereditas ꝛ applicet̃ fiſco:eo ipſo ꝙ trāſi⸗
uit tēpus intra qð potuit vindicare necē defuncti,ꝛ nō fecit dꝫ
auferri ſibi hereditas ꝛ nō dꝫ expectari qð deſinat poſſe vindi⸗
cari.ita tꝫ gl.ſolennis in. d.l.j.quā etiā Bal.ꝛ alij ibi ſequūtur ꝑ
l.ij.§.cōfeſtim iūcto.§.ſi mater nō petierit. ſ. ad tertul.idem te⸗
net Bar.in.l.in cognitione.ſ.ad ſylla.Bart.ꝛ Imo.in.l.nō ſolū
§.morte.col.pe.ad fi.ſ.de oper.no.nun.idem Bart.in.l.fi. circa
fi.ſ.de reg.cato.Bal.in ti.de pace cōſtā.in ver.in criminalibus.
ꝛ in.l.ꝛ ſi poſt tres.ī.ix.col.ſ.ſi qs cau.ꝛ in.l.pe.ī.ij.col.C.de ver.
ſig.ꝛ in.c.j.in.vij.col.de conſti.late ꝑ Imo.in.l.diuortio.§.ſi fun
dū ꝛ in.l.ſi mora.ſ.ſol.ma.Lud.ī.l.iiij.§.cato.in vlti.c har. ſ.eo.
ꝛ in.l.vnica ,in.iij.q.C.qñ nō pe.par.quāuis ipſemet Bar. alibi
de hoc dubitauerit,ꝛ iſtū paſſum reliqt indeciſum.ī.l. ſuus quo
que.§.ſed ꝛ ſi filio.ſ.de here.inſti.ꝛ idē Bar.in.l.j.ſ.de in diē ad
dic.ſed do.Alex.hic late in.iiij.no.ꝛ Are. in gl.j.tenēt qð requi
rat̃ qð p̄cedere debeat monitio ſeu interpellatio,vt qs incidat ī
penā legalē vel ſtatutariam.ꝛ ita intelligunt ipſi glo.in.d. l.j. C.
de his quib.vt indig.moti per egregiā doctrinā Inno.ꝛ Cano.
in.c.extirpāde.§.qꝛ vero.de prebē. vbi tenēt requiri ꝙ precedat
monitio ſeu interpellatio, vt quis incurrat in penam legalē vel
ſtatutariam impoſitā pro negligentia vel culpa omiſſa in nō fa
ciēdo,vt ibi per Cano.cum multis cōcor.traditis per Alex.hic
ꝛ in.l.ſi mora.in.x.col.ſ.ſo.ma.ꝛ vltra eū idē tenet Abb.in.c.ij.
de rapto.idem tenet Bar.in.l.inficiādo.§.infans.col.j.j.de fur.
q̃uis nō bene teferat Inn.facit bene tex.in.c. excōicamꝰ itaqꝫ.
§.moueātur.de hereti.vbi Abb.no.ꝛ limitat illud dictū Inno.
¶ Ultra ſcrip.ꝓ prima deciſiōe quod diſpoſitio legalis vel ſta
tutaria magis equiparetur vltimis voluntatibus q̃ cōtractibꝰ
adde facere quia bonum eſt argumentū a teſtamento ad ſtatu⸗
tum ꝛ ecōtra.l.fina.C.de reb.alie.nō alie.§.diſponat.in authē.de
nup.Ang.in.l.j.ſ.de acquirē.here.vbi Ang.addit text.quē ad
hoc reputat ſing.in.l.iiij.C.de omni agro deſer.lib.xj.Itē bene
facit qꝛ per omnes modos per ques cōiecturatur mēs teſtato⸗
ris,per eoſdem coniecturatur mens ſtatuti ſm Angel.in conſi.
cclxx.quod incipit Martinus Ioā.de florē.col.iij.ad fin.bene
facit

facit qð tenet Bar.in.l.heredes mei.§.cū ita.ſ.ad treb.ꝛ in.l.vt
iuriſiurandi.§.ſi liberi.ſ.de op.lib.Ad idē facit prohibitio te⸗
ſtatoris equiparatur prohibitioni ſtatutarie,ſm Pet.de anch.
in cōſi.c.qð inci.plura ſunt dubia.notat̃ in.l.filiuſfa.§.diui.el.ij.
de leg.j.ꝛ in.l.ea lege.C.de cōd.ob cau.¶ In cōtrariū duo face
re videntur,ideo non ſine cauſa Barto.alibi indeciſum reliquit
vt.ſ.retuli.Primo qꝛ ſtatuta ſunt ſtricti iuris,ꝛ ſtricte ſunt in⸗
telligēda.ꝛ qcqd eſt omiſſum a verbis habet̃ pro omiſſo.l.quic⸗
quid aſtringende.ꝛ ibi Bart.no.ſ.eo.ſed in vltimis volūtatibꝰ
ſit larga ꝛ benigna interpretatio.l.in teſtamētis.de reg.iur.ꝛ.c.
cū dilecti.de dona.Secūdo facit qð pulchre dicit Bal.in.l.con
tractus.de fide inſtr.vbi dicit ꝙ verba ſtatuti debēt intelligi ſi⸗
cut verba ſtipulationis:qꝛ ſtatutū ſit ad inſtar ſtipulatiōis per
interrogationē ꝛ reſpōſionē.l.j.§.j.ſ.de legi.¶ Gl.in ver.natu⸗
ram.diuidit̃ in.ij.In prima remouet vnum contrariū.In ſecū⸗
da circa legatū penus refert opi.ſecūda ibi,ꝛ in penu.¶ In pri
ma ergo parte glo.videt̃ formare vnā opp.ꝙ nullo caſu debeat
expectari ꝙ deſinat poſſe dari vel fieri:imo ille cui factum eſt le
gatū ſub cōditione negatiua ſi nō aſcenderit capitolium:preſtā
do cautionem mutianam ſtatim percipit legatū.l.mutiane.ſ.
de cōdi.ꝛ demō.Sed certe hoc ꝯtrm nō meruit ſignari:qꝛ lo⸗
quit̃ quādo cōditio negatiua apponitur legatario,ꝛ ſic hono⸗
rato:quo caſu nō dicit̃ implere eoipſo qð potuit implere ꝛ non
impleuit:al's nō eſſet tūc neceſſaria cautio mutiana,ſꝫ hic loqt̃
qñ cōditio apponitur heredi ꝛ ſic grauato,quo caſu diſtinguit̃
vt in tex.hic,ꝛ ita in ſimili dicit Bal.j.in gl.in verb.ſpondes.in
pe.contrario qð ibi format glo.de.l.libertas.§.j.ſ.de man.teſta.
¶ In ea.gl.ibi,pendet eiū conditio ꝛc.habes expoſitionem ad
tex.dū dicit ꝛ ipſius rei naturā:qꝛ conditio eſt appoſita heredi,
ideo eius natura videt̃ eſſe,vt ſi heres nō dat vel nō facit q̃pri⸗
mum poteſt,dicatur impleta cōditio.ꝛ iſtā expoſitionē glo.etiā
ſequit̃ Barto.in.j.oppo.iiij.partis principa.ad fi.ratio eſt quia
qñ cōditio apponit̃ heredi,ꝛ ſic grauato:tūc legatū ſit in pena:
qꝛ intētio teſtatoris eſt:qꝛ nō dat vel nō facit incidat in penā ꝑ
quā inducatur vt faciat q̃primum poteſt:ꝛ per hoc magis im⸗
pleatur volūtas teſtatoris.ſed iſta expoſitio glo.ꝛ Bart.nō pla
cet:quia nō eſſet natura rei que operatur vt dicit tex.ſed eſſet ꝑ
ſona heredis cui eſſet iniūcta cōditio.ꝛ ſenſus tex.eſt:quod na⸗
tura rei legate.i.penus,etiā hoc inducat ꝛ faciat ꝙ ſi penus nō
preſtat̃ q̃ primū poteſt cōmittat̃ pena:ꝛ ſic videtur ſpeciale in
legato penus:prout etiam voluit glo.j.in verbo.ſpondes.circa
fi.ſed tunc queritur que ſit natura penus legate,propter quam
videatur agi vt legatum preſtetur q̃primum poteſt.Bar.in.j.
opp.iiij.partis,refert quoſdam dicere quod legatum penoris in
alimētis conſiſtit,vt.l.iij.ſ.de penu leg.quibus alimentis maxi
me fauetur a iure.l.cum hi.per totā.l.ſ.de tranſact.ꝛ.l.ſi cui an
nuū.ſ.de an.leg.alibi Bal.in.l.ꝛ ſi poſt tres.ſ.ſi qs cau.in lect.
in.ij.col.in.iij.opp.dicit quod legatum penoris cum tendat ad
alimenta habet diem tacitā,que facit vt non expectetur quod
deſinat poſſe fieri,ſed ſtipulatio cōmittat̃ ex lapſu taciti diei ſi⸗
cut exp̄ſſe alle.tex.in.l.nec ſemel.§.ſi in habitatiōe.ꝛ in.l.firmio.
§.fin.ſ.quando dies lega.ced.ſed illa iura nō faciūt,prout dicit
Are.qꝛ nō loquuntur in legato alimentorum:ſed in eis dies ta
cite ineſt ex alia cauſa:qꝛ preſtatio ſit ob aliquā neceſſitatē:ideo
tēpus neceſſitatis inſpicitur.ita loquitur.d.§.ſi in habitatiōe.
vel quādo debēt preſtari fructum certe rei:tunc ineſt tempus ta
citū quo naſcatur.ita loquitur.d.§.fi.ita declarat Bar.in.l.qui
hoc anno,circa fi.ſ.eo.Item legatum penoris de quo in tex.nō
habet certā diē.ſed debet preſtari poſt interpellationem,inter⸗
iecto modico ſpatio,vt dicit tex.in.l.j.§.item ſi ita.ſ.ad leg.falc.
Areti.aliter dicit qð natura legati alimētorum eſt,cum ſiat pro
victu,quod non recipiat dilationē:ſed debeat preſtari ſine dila⸗
tione.l.ſi res.j.de app.recip.vbi a ſententia lata ſuper alimentis
preſtandis nō poteſt appellari:quia non recipiunt dilationem.
hec eſt ergo natura rei,que facit vt ſi teſtator legat penū,videa⸗
tur ſenſiſſe vt preſtetur q̃primum poteſt.Cuma.aliter intelligit
iſtum tex.ibi,ꝛ ipſius rei naturā:quod ſi expectaremus donec
heres penum legatam poſſet preſtare,cum legatum penoris cō
tineat ea que eſui ꝛ potui ſunt deſtinata,vt.l.iij.in princip.ſ.de
pen.leg.vinum fieret acetoſum,frumentum ꝛ ſimilia corrumpe
rētur:quod non eſt in alijs rebus que ſeruando ſeruari poſſunt
l.j.§.fuit queſitum.cum gl.ſ.ad treb.ꝛ.l.j.C.ſi aduer.tranſac.cō
muniter tamē tenetur quod iſte tex.procedit non ſolū in legato
penus,ſed etiam in omni alio legato,ꝛ ſic in omni vltima volun⸗
tate:ne ſtet in ſuſpenſo ſm gl.ꝛ Ange.in.d.l.ꝛ ſi poſt tres.ꝛ late
Bart.hic in.j.op.iiij.partis.vbi dicit iſtud cōiter teneri.ꝛ ita cō
muniter ſcribentes tenēt.Et lꝫ iſte tex.videat̃ ponere duas rō⸗
nes copulatiue.ſ.ob defuncti volūtatē,ꝛ rei naturā tñ ſm Bar.
quādo ſunt due ratiōes finales,ſufficit vnā militare vt habeat
locum iuris diſpoſitio,ſm gl.in.§.affinitatis.inſti.de nup.ꝛ gl.
in.l.ſi quis ad exhibēdum.cū alijs cōcor.ſ.de excep.rei iud.Se
cundo prima ratio aſſignata in tex.de publica vtilitate eſt gene
ralis in qualibet re relicta in vltima voluntate.Tertio tex.ſ.di
cit idqꝫ defendebat exēplo penꝰ legate quod illud quod ponit̃
gratia exēpli,nō reſtringit quin idem ſit in alijs legatis.l.dāni
infecti ſtipulatio ꝑtinet in prin.ſ.de dam.infe.ꝛ.l.j.§.qð vulgo.
ſ.de vi ꝛ ar.Quarto tex.in.l.ſi penum.ſ.quādo dies leg.ce.po⸗
nit idem in penu ꝛ in fundo.¶ Glo.magna in verb.ſpondes.di
uiditur magiſtraliter in duas partes principales.In prima aſ⸗
ſumit vnum caſum tex.quando ſtipulatio penalis incipit a pre⸗
cedenti diſpoſitione pura ꝛ veſtita,quo caſu habet locum opi.
Sabi.vt in ver.itaqꝫ vt committatur pena:cum per promiſſorē
ſtetit quominus daret vel faceret:ꝛ non ſit neceſſe expectare qð
deſinat poſſe dare vel facere,ꝛ cōtra illū caſum gl.format duas
op.ꝛ ſic iſta prima pars ſubdiuiditur in tres particulas.In pri
ma ponit vnum dictum tex.In ſecūda cōtra illud opponit vno
modo.In tertia opponit alio.ſcða ibi,ſecus ſi nuda pactio.ter⸗
tia ibi,ſed contra.ſ.eod.¶ In ſcða parte princi.que eſt ibi,ſi ve
ro a cōditione ceperit gl.capit ſcðm caſum quādo ſtipulatio pe
nalis incepit a precedēti cōditione,ſi ſtichum non dederis pro
mittis decē quo caſu ꝓcedit opi.Pegaſi,quod ſtipulatio pena
lis nō committatur donec deſinat poſſe dari vel fieri,ꝛ ſic quo⸗
uſqꝫ tu promiſſor viuis ꝛ etiā ſtichus promiſſus,licet ipſum tra
dere non poſſis,quia ſit in loco remoto tñ non cōmittitur pena
decem qꝛ poſſibile eſt quod aliquādo poteris dare:nec etiam ſi
habes facultatem dādi,ꝛ requiſitus a me noluiſti dare,per hoc
nō committitur pena,ſed tunc demum cum vel tu morieris vel
ſtichus quia facultas implēdi cōditionē vel faciendi eam defi⸗
cere nō tranſmittitur ad heredes,vt not.per Bar.ꝛ alios in.l.ſi.
decem cum petiero.ſ.eo.facit.l.qui rome.§.angerius.ſm vnum
intellectum Bar.j.eo.Cōtra iſtum ſecūdum caſum glo.format
quatuor opp.ꝛ ſic iſta ſecunda ſubdiuiditur in quinqꝫ particu⸗
las.ſcða ibi,ꝛ ſic opp.j.de fideiuſ.tertia ibi,item opponit.ſ.e.l.
ſi titius.quarta ibi,itē opponitur.ſ.de manu.teſt.quinta ꝛ vlti⸗
ma ibi,item in penu.ſimiliter alibi gloſſ.in.d.l.ꝛ ſi poſt tres.bre⸗
uius reducit ad quatuor fallētias.Bart.hic eas multum plene
proſequitur in quinta parte principali.reiecta.iij.opp.quam di
cit non mereri ſignari pro contrario.¶ In ea.gl.ibi,ſecus ſi nu
da.habes ſolutionem primi contrarij prime partis,ꝙ iſte tex.
procedit quādo preceſſit conuentio pura veſtita:quo caſu quā⸗
do debitor interpellatus potuit dare vel facere ꝛ non fecit,dici⸗
tur contracta mora,ꝛ ſic ſtipulatio penalis cōmittitur,ſed con⸗
trariū loquitur quando preceſſit conuentio nuda. ꝛ ſequuta eſt
ſtipulatio penalis:tūc non cōtrahitur mora per ſolam interpel
lationem,quod eius quod in pactiōe nuda deuenit nō eſt peti⸗
tio nec actio.l.iuriſgētium.§.ſed cum nulla.ſ.de pac.ergo nec in
d.l.ſi pupillꝰ.j.e.ꝛ.l.nulla intelligit̃ mora.de reg.iu. ꝛ ſic ſtipula⸗
tio penalis nō cōmittit̃ lꝫ ꝓmiſſor potuerit dare ꝛ nō dederit,
ſꝫ reqrit̃ litis cōteſtatio.l.nuda.C.e.de ꝯtra.ꝛ com.ſtip.ꝛ ſic tar⸗
dius cōmittitur pena per litis conteſtationē qñ incipit a cōuē⸗
tione nuda,quā quādo a veſtita,ꝛ ſi dicatur quod talis cōteſta
tio nō poſſit fieri, nec ſuper nuda cōuētiōe: qꝛ ex illa nō eſt orta
actio nec ſperat̃ oriri.d.l.iuriſgētiū.§.ſed cū nulla.nec ſup pena⸗
li ſtipulatiōe:qꝛ nec ex illa orta eſt obligatio nec actio aū exiſtē⸗
tiam cōditionis.l.ſi quis ſub conditione dādorū decē.ſ.ſi quis
omiſ.cau.teſt.dic ꝙ ex hoc remanet alia difficultas, quomodo
debeat fieri iſta litis cōteſtatio,an ſuper cōuentiōe nuda: vt in⸗
nuit.d.l.nuda.an ſuper ſtipulatione penali,prout innuit.l. ſi pa
cto quo penā.C.de pactis.ꝛ ſuper hoc paſſu referūtur quatuor
opiniones per diuerſas rationes quas ad plenū recitat Barto.
hic in.vj.oppoſi.quarte partis finaliter Bar.ſequutus Pet.de
bellaperti.ꝛ Iacob.de are.concludit quod non requiratur litis
cōteſtatio,ſed ſtipulatio penalis committatur per ſolam inter⸗
pellationem extraiudicialem: que ſufficit ad faciēdum commit
ti ſtipulationē penalem.Et ad dictā.l.nuda reſpondet Bartol.
quod intelligitur quando non preceſſit interpellatio extraiudi⸗
cialis:tunc cōtrahitur per litis conteſtationem,ꝛ ſic ꝯditio exi⸗
ſtit poſt motam litem:vt ibi dicit textus ſi nō preceſſit interpel
latio extraiudicialis ſicut in ſimili lex que dicit quod periculꝫ
rei deteriorate incipit a litis cōteſtatiōe niſi preceſſit interpella⸗
tio extraiudicialis.l.in hac.ꝛ.l.fin.ſ.de tritica.ꝛ.l.iij.§.in hac.ſ.
commod.vidimus in.l.nemo rem ſuam.in.j.§.j.ſ.eodem.ꝛ cum
Bar.tenent Ange.Cuma.Pau.ꝛ ſubtiliter Aret.hic. idem te
net Bartol.in dicta.l.ſi pacto quo penam.ꝛ ibi Fulgo.ꝛ Paul.
Bar.in.l.ſtipulatio iſta.§.alteri.colum.ſecūda.ſ.eodem. ꝛ in di
cta.l.nuda mouetur principaliter Bart.per duos textus.Pri⸗
mo per textum in dicta.l.ſi pacto quo penam.in ver.more iudi⸗
ciorum.ꝛ ſic vult nō eſſe aliquid ſpeciale cum preceſſit nuda cō⸗
uentio. Sed aduerte quod text.ille cum miſterio dicit , vel pe⸗
nam exiges.quod ſignificat ab inuito,vt ibi in gl.vel id quod in

Universidad de Deusto Biblioteca

cōuētione deuenerat cōsequeris, qd significata volēte. s. si vult
euadere penā. ꝛ text. ibi dicit more iudiciorū, nō qꝛ significet de
iure ibi agi posse ante cōte. sed ꝑpter illud quod ibi subdit text.
qd creditor ininste postulabat, volēs incipere ab executiōe pe-
tendo sibi dari tenutā bonorū debitori nō precedēte ordine iu-
dicij: istud facere nō pōt. hoc est qd vult ille tex. ❡ Secūdo mo
uetur Bar. per rationē vt ipse dicit expressam in. l. si cū dies. §.
fi. ff. de arbi. iūcta. l. j. C. eo. vbi ex sentētia arbitri nō oritur actio
qñ factū fuit cōpromissum pacto nudo. d. l. j. ꝛ tamen si arbiter
iussit aliqd dari, ꝛ debitor interpellat extra iudiciū: committit
pena absqꝫ lit. cōte. facta sup eo ꝙ arbiter laudauit: ergo idē di
cēdum in casu nostro qñ id quod erat in obligatione principali
nō poterat peti: qꝛ erat pactū nudū, debet sufficere iterpellatio
extraiudicialis. Sed illū tex. posses euadere respōdēdo ꝙ. d. l. si
cū dies. §. fi. loquit qñ compromissum fuit factū p stipulationē
ꝛ nō pacto nudo, ſm Fran. de ramp. ꝛ Sali. in. d. l. si pacto quo
penā. sed qꝛ ista videt diuinatio ꝛ restrictio ad illū tex. Ideo po
tes ſm Imo. aliter respōdere altero de duob⁹ modis. vel ꝙ ibi
nō exigat cōtestatio fauore litiū dirimendarū, ne lites ex litib⁹
oriant. l. nō distinguem⁹. §. fi. ꝛ. §. de officio. ff. de arb. ꝛ. l. termina
to. C. de fruc. ꝛ li. expē. vel ꝙ ille tex. loquat qñ dies fuit expresse
ab altero arbitro, vel tacite inerat tempus quadrimestre quod
datur iudicatis ad soluendum. nimirū si postꝙ trāsiuit illud tē
pus cōmittit pena absqꝫ alia litis conte. l. qcquid astringēde. §.
18 fi. ff. eo. lꝫ Are. conet vtrāqꝫ solutionē impugnare. ❡ † Quid te
nēdū: ergo nō possum discedere a tex. in. d. l. nuda. qui vult ꝙ mo
ra cōmittat p litis cōtestationē ꝛ solutio Bar. violat illum text.
ideo tene ꝙ fiet litis cōtestatio, vel super conuentione nuda. d. l.
nuda. nō vt ex ea fiat condēnatio, sꝫ quantū ad cōmittēdā penā
per. l. si titi⁹. ꝛ qd ibi tenet Bar. col. ij. ff. eo. vel fiet cōtestatio sup
stipulatione penali. per. d. l. si pacto quo penā. ꝛ ita tenet glos. in
d. l. nuda. Imo. ꝛ Alex. hic Bald. in. d. l. si pacto. Ang. de Are.
instit. de actio. in princ. ꝛ huic opinioni adherent antiqui quos
hic refert Bart. ꝛ ista plus placet. ❡ In ea. gl. ibi sol. vt ibi dixi.
nā ibi loquit qñ dies sistēdi, ꝛ sic implemēti fuit collatus in po-
testatē ꝛ arbitriū ꝑmissoris: hic secus. ❡ In ea. gl. ibi, qꝛ mora.
idē dicit glo. pe. in. d. l. fideiussor obligari. §. fi. sed non intelligas
glo. velle ꝙ in. d. §. fin. mora rei principalis noceat fideiussori, ibi
ꝑmiserat sub cōditione, si principalis nō solueret: ergo mora rei
nō dꝫ posse nocere fideiussori. sꝫ intelligas ꝙ mora principalis
in nō soluēdo purificat obligationē fideiussoris, vt postea fide-
iussor possit interpellari, ꝛ in mora cōstitui. ❡ In ea. ibi, itē op.
ff. eo. l. si titi⁹. vbi stipulatio incip. a cōditiōe negatiua, ꝛ tñ solū
spectat litis cōtestatio: nō aūt ꝙ desinat posse dari glo. respon-
det ꝙ ibi loqt in implicitis seu ꝑplexis in qbus regule legistarū
seu dialecticoꝝ deficiūt. ꝛ vide aliud indissolubile ꝙ iudices in-
dissolutū reliquerūt quod ponit Aulus gellius. in. v. noctiū at-
ti. ca. x. de Protagora magistro ꝛ Euthalo adolescēte ei⁹ disci
pulo. sed hoc qd dicit gl. de implicitis nō tollit difficultatē illi⁹
tex. ideo omissis truffis ꝛ alijs solutionib⁹ ibi traditis, dicit qd
d. l. si titi⁹. nō loqt in casu ita implicito quin possit explicari qn
valeat stipulatio. nā ibi cōmittit p litis contestationem: eo quia
illi stipulatores habent similitudinē cum duob⁹ reis credēdi. de
quorū natura est vt sit locus preoccupationi per litis contesta-
tionē. l. ex duob⁹ in. ij. ff. de duob⁹ reis. vñ si vn⁹ ꝑuenit litem cō
testādo stipulatio cōmittit qꝛ tūc alteri dari non pōt, vt hic late
per Bar. referentē varias solutiones in. ij. opp. v. partis. ❡ In
ea. ibi, itē op. ff. de manu. ꝛc. gl. respōdet ꝙ ibi sit speciale fauore
libertatis ꝛ ita etiā rñdet gl. in. d. l. ꝛ si post tres. ff. si qs cauti. sed
Bart. hic in. j. opp. v. partis dicit qd illa. l. nō meruit signari pro
contraria ad. l. nostram qꝛ sunt casus diuersi ꝛ non aduersi: quia
ibi cōditio apponitur in persona honorati, an ex implemēto a-
liqd veniat acquirendū, sꝫ ista lex loquit quādo conditio appo
nitur in persona obligati. bene verū est ꝙ in alijs relictis sub cō
ditione negatiua requiritur cautio mutiana, que habe vim im-
plemēti. l. mutiane. ff. de condi. ꝛ demon. in hoc est spāle in lega
to libertatis relicto sub cōditione negatiua: nā eo ipso quod po
tuit facere, ꝛ non fecit dicitur impleta conditio ꝛ sic nō requirit
cautio mutiana. ita loquitur. d. l. libertas. §. j. que melius signat
pro cōtrario. ad. d. l. mutiane. ꝛ cum Bar. tenent Imo. ꝛ Pau.
hic sed caue qꝛ in tali relicto libertatis facto sub conditione ne-
gatiua, non potest congruere cautio mutiana, que interponitur
vt si cōtra cautionē fiat restituatur cum fructibus. l. heres meus
§. primo. ff. de condi. ꝛ demon. istud non cadit in libertate: qꝛ li-
bertas semel data nō potest reuocari. l. fin. C. de testa. man. ꝛ. l. j. ꝛ
ij. C. si aduer. lib. ideo tunc non posset esse consultum heredi per
cautionē mutianam. ꝛ ita opponit subtilis Cuma. hic. ꝛ ita im-
pugnat. Tu aduerte ꝙ Bart. met in. d. l. mutiane. in. ij. opp. sen-
tiens istam difficultatem, subtiliter respondet quod etiam in le-
gato libertatis relicto sub conditione negatiua, potuisset proui

deri per cautionē mutianam, nisi in ea esset speciale: quia licet li
bertas semel qͥsita nō possit restitui, iurib⁹ preallegatis: tamē
bene potest restitui estimatio talis serui, quāti erat ante liberta-
tē assequutā allegat ad hoc. l. cum fili⁹. §. qui mutianam. de leg.
ij. ꝛ. l. seruo inuito. §. fi. ff. ad trebel. bene facit tex. in. l. Papinian⁹
§. fi. cū. l. sequē. ff. de inoffi. test. q ponit quāti estimari debeat ta-
lis seru⁹ quē tex. allegat Are. hic. ❡ In ea, ibi, item in penu. ꝛc.
dic ꝙ imo nō est spāle in penu, sꝫ tex. iste gñaliter ꝑcedit in vlti
ma volūtate, ꝛ sic in alijs legatis vt dixi in glo. in verb. naturā.
❡ Glos. in verbo probatur. diuiditur in duas. In prima infert
vnum ex hoc tex. a cōtrario sensu. In secunda remouet aliud cō
trarium illud fatendo. secunda ibi hodie vero ꝛc. ❡ In ea. glo.
ad fi. habes ex gl. duas cōclusiones q̄ sunt valde dubie ꝛ valde
disputabiles. Prima cōclusio est qd stipulatio penalis in dubio
nouat principalem obligationem. Secūda conclusio quod. l. fi.
C. de noua. disponens qd hodie non fiat nouatio nisi expresse a
gatur habet locū etiā in stipulatione penali, lꝫ illa non fit vera
nouatio sed quasi, ꝛ sic improprio, vt dicit tex. in. l. obligationū
19 fere. §. fi. ff. tit. j. ❡ † Circa primam conclusionē reassumo in du-
biū illud quod tꝫ gl. an stipulatio penalis nouet obligationem
precedentem principalē. pone. T. per solennem stipulationem
promisit mihi fundū, ꝛ si fundum non dederit ꝑmisit mihi mil
le nomine pene. T. interpellatus cōgruo loco ꝛ tempore, potuit
dare, ꝛ nō dedit, ꝛ sic cōmissa est stipulatio penalis: an prima sti
pulatio ad fundū sit nouata propter stipulationē penalem, ita
vt ex prima agi non possit ad fundū, sed tātū ex stipulatione pe
nali, an vero ad vtrunqꝫ possit agi. ita ꝙ vno exacto possit agi
ex reliquo in eo ꝙ plus est, vt. l. si qs a socio. ꝛ. l. duo societatē. ff.
p socio. ꝛ. l. ꝑdia. ff. de acti. empt. Iste articul⁹ est necessarius ad
intellectum huius text. ad ver. si. qui a contrario sensu videt ꝓ-
bare quod si actum non esset vtrunqꝫ deberi: deberetur tantum
pena: ꝛ per consequēs nouata esset principalis. Sed caue quia
iste idem tex. in ver. sequē. ibi sed ꝛ si ita cautum sit. dicit quod si
cautū sit vt sola pecunia nō soluto homine debeatur: ergo sum-
pto argumento a contrario sensu, probat quod si actū non esset
solā pecuniam deberi, quod tunc vtrūqꝫ deberetur, ꝛ sic non fie
ret nouatio principalis per penalē. ꝛ sic iste facit pro ꝛ contra si
ab vtroqꝫ responso sumat argumentū a contrario sensu: prout
etiam pōderauit gl. nostra ꝛ isto modo erit adinuicem quedam
repugnātia. ❡ Iste articulus est terribilis. ꝛ scḋm Bar. est val-
de difficilis, in tantum quod Cy. in. l. si pacto quo penā. in. iij. q.
C. de pact. dicit quod ista questio est subtilis dubia ꝛ incerta, in
qua mauult tacere quā loqui. ꝛ Cuma. hic dicit se nescire qd di-
cere in hoc vasto ꝛ ꝑcelloso passu. alibi dicit Pau. de ca. in. d. l.
predia. ꝛ de ac. emp. ꝙ super solutiōe huius dubij quot fuerunt
capita scribentiū tot fuerūt opiniones. ❡ Pro parte affirmati
ua ꝙ stipulatio penalis nouet precedentem, ꝛ solum possit agi
ad penam est tex. formalis in. l. obligationū fere. in. §. penul. ꝛ fi.
ff. tit. j. ꝛ tex. in. l. cum fine prefinitione. in princi. ꝛ in. l. si penū. ff.
quando dies lega. ced. vbi sunt tex. quod quando testator legat
penum ꝛ si heres penum nō dederit, legat centum nomine pene
sola centum sunt in obligatione ꝛ sola centum peti possunt. Ad
idē. l. j. §. item si ita. ff. de pen. leg. ꝛ. l. j. §. itē si ita. ad leg. fal. ❡ In
cōtrariū pro parte negatiua quod stipulatio penalis nō nouet
primā, sꝫ ex vtraqꝫ possit agi prout elegerit stipulator est text. in
l. rescriptū. §. si pacto. ff. de pact. ꝛ. l. si qs a socio. ꝛ in. l. duo socie-
tatē. ff. pro soc. ꝛ in. l. si predia. ff. de act. emp. ꝛ in. l. apud Celsum.
§. labeo. primo. ff. de excep. doli. ꝛ in. l. traiectitie. §. de illo. ff. tit. j.
ꝛ in. l. si qs rem. ff. de arbi. ꝛ in. l. qui rome. §. flauius. ff. eodem. ꝛ in
l. si tibi liberam. C. de euict. alibi tex. in. l. j. §. fi. j. de stipu. ser. videt
velle quod penalis nouet precedentem ope exceptionis tantū,
sed ille tex. nō loquitur in materia nostra, quando principalis ꝛ
penalis conferuntur in eandem personam creditoris, sed loquit
quādo principalis confertur in personā vnius, ꝛ penalis in ꝑso
nā alterius: tunc nō fit nouatio ipso iure, sed ope exceptionis tā
tum, vt ibi secundū Bar. Imo. Cum. ꝛ Bald. in. l. rescriptū. §. si
pacto in pen. col. Sed tu alleg. tex. loquentem in eadem persona
in. d. l. apud celsum. §. labeo. primo vbi stipulator non impedit
ipso iure sed ope exceptiōis agere ad id qd in principali obliga
tione deuenit: ergo ipso iure non est facta nouatio. sed ad istum
textum responde vt per Bart. hic, in secunda opposi. huius vl-
time partis. Item cum stipulatio penalis cōtineat diuersum a
principali: ergo nouatio nō presumitur. l. fundū cornelianū. ꝛ. l.
iij. per totū. j. de noua. ❡ In hoc ergo terribili articulo Bart.
in. xj. opposi. vltime partis, ꝛ presertim in prima multū se exten-
dit ꝛ refert quatuor opiniones glossarum, ꝛ tres alias antiquo-
rum ꝛ omnes reprobat. Deinde ponit suam octauā opinio-
nem: quasdam alias opiniones referunt Imo. ꝛ latius Alexan.
ꝛ Are. hic, ꝛ modernio. in. d. l. si pacto quo penam. tu insistendo
circa dicta per Bartolum, adde dum Bartol. refert quartam
opinionem

opinionē glo. in. l. predia. in gl. magna ante fi. ff. de act. emp. que
dicit, Aut ꝑcedit obligatio q̄ cōtrahit solo consensu, vt emptio
societas ꝛ similes: ꝛ tūc nō fit nouatio. aut ꝑcedit obligatio que
ꝯtrahitur verbis: ꝛ fit nouatio. postea subdit Bar. ꝙ quinta opi
nio Frā. accur. qui dicit: aut precedit conuentio bonefidei, ꝛ nō
hꝫ locū nouatio. secus si stricti iuris, reincidit in idē cū ꝑceden-
ti opinione. in hoc Bar. videt male dicere qꝛ inter cōtractus bo
nefidei sunt aliqui qui cōsensu nō contrahunt, ꝑut est depositū
qui est cōtractus bonefidei, ꝛ celebrat re ꝛ nō solo cōsensu. §. pe.
insti. q. mo. re cōtrahi. obli. Itē dū Bar. reprobat istā qntā opi.
eo qꝛ vltime volūtates habēt naturā cōtractuū bonefidei. l. in
minorū. C. in q. cau. in integ. resti. nō est neces. ꝛ tantū in vltimis
volūtatibus stipulatio penalis nouat precedentē. l. j. de pe. leg.
ꝛ. l. j. §. itē si ita. ff. ad leg. fal. dic ꝙ istud est fragile fundamētū ꝛ
reprehēdit p Bal. in. d. §. si pacto. per Raph. Alex. ꝛ Aret. hic:
qꝛ vltima volūtas est ꝑprie stricti iuris quātū ad primenā eius
naturā, ꝛ solū eqparat cōtractibus bonefidei quo ad duo. s. quo
ad fructus ꝛ interesse, vt veniant a tpe more, ꝛ vt possit agi pri-
ma actiōe, si res deteriorata fuerit tradita, vt declarat Bart. in
l. si hꝯs. ff. de eo qd cer. lo. ꝛ ꝓbat in. l. alꝯs. vbi Bar. ff. de i lit. iur.
facit bene tex. in. l. fi. ad fi. ff. de cōdi. ob tur. cau. ❡ Itē dū Bar.
referēdo. vj. opinio. dicit ꝙ de iure forū stipulatio secunda cōti
nēs tantūdem seu idē ꝙ prima inducit nouationē. in hoc Bar.
male loqt, ꝛ cōtrariū tenuit ipsemet Bart. ꝛ oēs ibi sequunt in
l. q vsumfructū. ff. e. ꝛ ibi Alex. in specie reprobat illud ꝙ tenet
Bar. hic: qꝛ nō fit nouatio si scḋa cōtinet tantūdē vel min⁹ pri-
ma. secus si cōtinet plus. l. scire debemus. secundo responso. vbi
gl. ff. eo. ꝛ ita etiā tenet Bart. in. l. pe. in vlti. col. j. de preto. stipu.
❡ Septima opinio Dy. ꝛ Ja. de are. ꝙ aut processit cōtractus
bonefidei, ꝛ nullo modo fit nouatio. d. l. si qs a socio. ꝛ. l. duo so-
cietatē. pro socio. ꝛ. d. l. predia. eo qꝛ in cōtractibus bonefidei ve
nit exuberātior bonafides, ꝙ in ꝯtcib⁹ stricti iuris. §. in bonefi-
dei. instit. de act. ꝛ. l. mora. §. in bonefidei. ꝛ. l. videamus. el. ij. §. si
actionē. ff. de vsur. ideo equū est qd ex mora ꝛ perfidia debitoris
nō obseruātis promissa, nō inducat liberatio a facto principali
ſm Bal. in. d. §. si pacto. l. rescriptū. ff. de pac. aut ꝑcessit cōtract⁹
stricti iuris ꝛ fiat nouatio si actor eligit ad penā agere. sec⁹ si ad
factum principale. d. §. si pacto. ꝛ. d. l. apud celsum. §. Labeo. pri-
mo. ꝛ. l. quis scḋa. C. de vsur. ꝛ ſm istā opi. nō obst. d. l. obligatio
nū fere. §. fi. qꝛ litera ibi dixit quasi nouatio, ꝛ sic nō est ꝑprie no-
uatio, cū nō fiat nisi actore eligēte agere ad penam. ꝛ istā opi. se-
quunt Cu. ꝛ Alex. hic, ꝛ Bal. in. d. §. si pacto. sed aduerte ꝙ ale.
nō rñdet ad tex. allegatos per Bar. hic, ꝛ ad istā opi. s. in. d. l. si
quis a socio. ꝛ in. d. l. predia. qui tex. necessario cōfundunt istam
opinionem, vbi etiam si quis eligat agere ad penam non tamen
fit nouatio, sed potest postea agere in eo quod plus est in altero.
❡ Octaua est opinio Bart. ꝙ aut principalis obligatio est ex
cā lucratiua: ꝛ tūc stipulatio penalis que similiter dicit esse ex cā
lucratiua bene nouat precedentē, nō distincto an cōtineat plus
vel minus quā prima. ita loquit. d. l. j. ff. de pe. leg. ꝛ. l. j. §. item si
ita. ff. ad le. fal. cū simi. ꝛ ita intelligit istam. l. in fi. ꝛ. d. l. obligatio
num fere. §. pe. ꝛ fi. Facit ratio: qꝛ due cause lucratiue nō ita faci
liter simul stare pñt sicut qñ est aliqua onerosa. l. oēs debitores.
ff. tit. j. ꝛ si dicatur quis reuelauit qd ista. l. ꝛ. d. §. fi. loquantur de
obligatione ex causa lucratiua: respōdet ꝙ ad hoc viget cōtra-
rietas iuriū predictorū, que alio congruo modo solui nō potest.
Itē cū non dicatur ex qua causa in dubio in stipulatiōe intelli
gitur causa donationis: ꝛ sic causa lucratiua, vt. l. campanus. ff.
de ope. liber. ꝛ no. gl. in. l. ij. §. circa. ff. de doli excep. Si autē prin
cipalis est causa onerosa: tunc stipulatio penalis non nouat, sed
potest ex qualibet agi: ꝛ vna exacta poterit agi ex reliqua in eo
ꝙ plus est. d. l. predia. ꝛ. d. l. si quis a socio. ꝛ. d. l. duo societatem.
ratio est ſm Bar. qꝛ quādo cause onerose apponitur pena, vide
tur apposita ad maius robur, vt metu pene citi⁹ cōsequat debi
tum principale. l. iiij. §. sed ꝛ si pignora. ff. de re iudi. ideo nō indu
citur nouatio. Item nō est par ratio lucri ꝛ oneris seu dāni. l. fi.
§. licētia. C. de iur. delib. ꝛ. l. fi. ad fi. C. de codi. ꝛ dicit Bart. quod
iste videtur esse ꝑprius intellectus presentis materie. istam opi.
sequunt Imo. ꝛ Alexā. hic, ꝛ dicit Cu. qd ista opi. videtur satis
equa tamen fatuū est credere ſm eū quod semp stipulatio presu
matur fieri ex causa lucratiua, ꝛ sic ꝙ oēs leges loquentes de sti
pulatione intelligantur ex causa donationis. Istam opi. etiam
tenet Bal. in. d. l. predia. ꝛ in. d. l. si quis a socio. ꝛ in. l. vnica. C. d
is que pe. no. Fran. tig. Sal. Frā. de ramp. ꝛ Fulg. in. d. l. si pacto
quo penā. ꝛ dicit ibi Salic. ꝙ ista distinctio tradita per Barto.
fuit ante eū Ricar. de Sali. patrui sui, ꝛ eā approbat tāꝙ verā:
ꝛ ista videt magis communis opi. quis Ang. in. d. §. si pacto. ꝛ
in. l. si insulam. ff. eo. eam reprobet ratiōibus satis leuibus, qui-
bus facile potest respōderi ſm Alex. hic, ꝛ lꝫ Alex. non referat
tamē Imo. refert in specie fundamenta Ange. ꝛ eis late respō-

det, quibus etiam subtiliter respondet Are. hic. ❡ Contra istaꝫ
opi. Bar. Pau. adducit tex. in. l. quis. secunda. C. de vsur. vbi si
fuit primo stipulatus minores vsuras, ꝛ si intra certum tempus
mihi eas nō dederis, in locū pene stipulatus sum maiores vsu-
ras: tamē si in termino non soluisti minores vsuras, ꝛ sic fuit cō
missa secūda stipulatio: nihilomin⁹ adhuc possum agere ex pri-
ma stipulatiōe: ꝛ sic nō est facta nouatio, ꝛ tamen ambe sunt ex
causa lucratiua. ꝛ dicit Pau. ꝙ doc. illam. l. non ponderauerūt
ad hoc. Tu respōde ſm Alex. hic ad fi. ꝛ bene ꝙ illa. l. loquitur
in stipulatiōe vsurarū, que nō dicit facta ex causa lucratiua: qꝛ
vsure videntur subrogate loco particularis interesse, vt decla-
rat Bart. hic. in. x. opp. vltime partis. facit. l. cū quidam. §. si pu-
pillo. ff. de vsur. vbi tex. dicit vsure enim nō ꝑpter lucrū petentiū
sꝫ ꝑpter morā nō soluētiū infligunt. ❡ Insignis doctor. d. Pe
tr⁹ de bex. Medio. dicit ꝙ per pūctū rōnis Bar. deberet dicere
totū cōtrariū eius qd dicit ꝙ nō fiat nouatio qñ procedit cau-
sa lucratiua, sed potius fieri debeat qñ ꝑcedit causa onerosa: eo
qꝛ exercēti actū liberalē leges magis fauēt ꝙ alteri. l. sunt q in id
ꝛ. l. seq. ff. de re iud. ꝛ. l. ad res donatas. ff. de edil. edi. ideo si prece
dat conuentio ex causa donationis, potius debemus dicere qd
nō fiat nouatio ꝙ qd fiat, ad hoc vt donator habeat magis la-
tas habenas, vel soluēdi illud quod est in principali obligatiōe,
vel soluendi penam si vult. Sed nō respōdet Bex. ad leges alle
gatas per Bar. ideo tu potes respōdere ad fundamētum Be-
xu. ex eo qd tenet Bar. in fi. prime opp. vltime partis, dū decla-
rat. d. l. obligationū fere. §. fi. ꝛ vult qd ista quasi nouatio nō im
pediat quin ꝑmittēs vsqꝫ ad litē contestatā possit soluere quod
est deductū in principali obligatione: quod nō est in vera noua-
tione. ꝛ ita dicit tenere Cy. in. l. nuda. in fi. C. eo. de cōtra. ꝛ com.
stip. tñ istud nō ex toto tollit difficultatē bex. Itē adde ꝙ bal.
in. d. l. rescriptū. §. si pacto. in. j. q. etiā reprobat istā distinctionē
Bar. presertim qꝛ est diuinatio ad. d. l. obligationū fere. §. fi. vbi
tex. nō facit mētionē cause lucratiue vel onerose. Item per text.
in. d. l. duo societatē. inducēdo vt ibi per eū. plures alias opinio-
nes referūt Imo. Alexan. ꝛ Are. hic vide per eos qui illas im-
pugnāt. ❡ Quid tenēdū in tā difficilimo ꝛ ancipiti passu: Ad
uerte quod in vltimis volūtatibus iura sunt plana, ꝙ p stipula
tionem penalem inducat nouatio. text. sunt formales. in. l. j. de
pe. leg. in. l. j. §. item si ita. ff. ad leg. fal. in. l. cum sine prefinitione.
in prin. ꝛ in. l. si penū. ff. quando dies leg. ce. ꝛ tūc plane procedit
opinio Bar. quia tūc causa principalis est ex causa lucratiua: ꝛ
similiter causa penalis est ex causa lucratiua: ideo non ita facili-
ter simul stare pñt. l. oēs debitores. ff. ti. j. ꝛ. l. meuius. §. duobus.
vbi gl. ꝛ Bar. ff. de leg. ij. ideo tūc inducitur nouatio. Item vlti
me volūtates non debent stare in suspenso. l. fi. in fi. ff. com. ꝑdi.
ideo in eis sit facilius trāsfusio ꝛ executio. l. apud aufidiuꝫ. ff. de
opti. leg. vt heres metu pene citius adimpleat voluntatē testa-
toris. Item vltime volūtates pendent ex sola volūtate testato
ris: qui ꝓsumit voluisse primū legatū trāsferre in scḋm, ꝛ sic no
uare, vt sua volūtas nō staret in suspēso, sed citi⁹ haberet execu
tionem. ꝛ istud primum membrum de vltimis voluntatibus ꝓ
cedit sine vllo scrupulo, ꝛ iura sunt plana. Aut loquimur in con
tractib⁹, ꝛ hic est difficultas: ꝛ tūc tene ꝙ si pria obligatio fuit
cōtracta verbis, ꝛ sic stipulatiōe, ꝛ similiter secūda penalis fuit
cōtracta verbis, ꝛ tūc scḋa penalis nouat primā, ita ꝑprie loq-
tur tex. non cauillando nec calūniando. in. d. l. obligationū fere
§. pe. ꝛ fi. ꝛ tex. hic in ver. fi. ꝛ est ratio qꝛ in habentib⁹ similitudi
nem facilior est transitus. l. in rem. §. item quecūqꝫ. cū. §. seq. ff. de
rei vendi. ꝛ ita tenet glo. in. d. l. predia. in gl. magna circa finem. ꝛ
refert Bar. hic i. iiij opp. ꝛ dicit Imo. quod ista opinio est satis
sustentabilis, ꝛ quod eam tenet etiam Bal. hic, ꝛ ego non video
quomodo realius possit respōderi ad. d. l. obligationum fere. §.
pe. ad fi. ꝛ p ista opiniōe statim. j. allegabo bonū text. ꝛ lꝫ Alex.
reprobet per tex. in dicta. l. quis. secunda. C. de vsur. vltra respō
sionē quam ad illum tex. tradit Aret. hic, tu potes plane dicere
qd ille tex. procedit odio vsurarum, vt grauiores vsure euitētur.
Aut prima obligatio erat cōtracta cōsensu vel aliter: ꝛ tūc aut
in stipulatione penali erat tantum quantum in prima. ꝛ tūc sti
pulatio penalis nouat. d. l. si qs a socio. Aut erat min⁹: ꝛ nō fiat
nouatio. tex. est in. d. l. predia. ꝛ pro ista theorica est bon⁹ tex. in
d. l. duo societatem. vbi textus facit predictam differentiaꝫ: an
cōtractus principalis societatis ꝛ etiam pene fuerint ambo de
ducti in stipulationem: ꝛ tūc inducatur nouatio precedētis sti-
pulationis per sequentem stipulationem cum habeāt similitu
dinem vt dixi. Sec⁹ si sola pena fuerit deducta in stipulatiōeꝫ
ꝛ non contractus principalis societatis: ꝛ tūc ex vtroqꝫ potest
agi, ꝛ sic non fit nouatio. ꝛ ille tex. semper me traxit in hāc opi.
ꝛ ista opinio videtur mihi esse amica iuriū, ideo eā cōsulēdo ꝛ
iudicando tenerem. alias opi. vide ꝛ reproba vt hic per moder.
20 ❡ † Secunda cōclusio gl. est ꝙ. l. fi. C. de noua. ꝛ. §. pterea. insti.

qui.mo.tol.obl.q̄ disponūt φ hodie non fiat nouatio nisi exp̄sse agat a partib⁹, habeat locū etiā in stipulatiō penali, licet ibi nō sit vera nouatio sꝫ quasi. ꝛ sic impropria, vt dicit. l. obligationū fere. §. fi. s. ti. j. ꝛ sic habes φ. d. l. fi. q̄ loquit in stipulatiōe coequena. i. cōtinēte illud idē per oīa qđ cōtinet principalis, vt habes tex. ꝛ exēplū in. l. duo societatē. in prin. s. pro socio. habeat locū etiā in stipulatione penali cōtinēte qd diuersum a principali, ꝛ sic φ stipulatio penalis hodie nō nouat principalē obligationē precedentis nisi expresse sit actū. idē tenet gl. in. d. l. obligationū fere. §. fin. in. l. rescriptum. §. si pacto. s. de pac. ꝛ in. l. predia. s. de act. emp. ꝛ in. l. fi. s. si quis in ius voc. nō ie. idem tenent Pe. de bella perti. Jac. de raue. ꝛ quidā alij, vt hic refert Bar. in. ix. op. vltime partis. Albe. de ro. in. l. si pacto quo penā. C. de pac. Jac. de belui. in disputatiōe que incip. cauet. l. municipali. qđ q aliū quē ponit in. l. postq̄ liti. C. de pac. q: d. l. fi. corrigit in oībus casib⁹ in quibus iure veteri fiebat nouatio, vt ibi in ver. aliquid fecerit ex quo veteres ꝛc. sꝫ in casu isto fiebat nouatio principalis obligationis propter stipulationē penalē. d. l. obligationū fere. §. pe. ꝛ fi. ergo hodie penalis nō nouabit principalem, nisi exp̄sse sit actū. ¶ Contrariam opinionē tenent Jac. de Aret. Guil. de cu. ꝛ Ray. de for. quos refert ꝛ sequit Bart. hic in. viij. opp. vltime partis. idē tenēt Ang. Imo. Cu. do. Alex. ꝛ Bexu. hic. ꝛ dicūt Cu. Bex. ꝛ Alex. φ ista est cōis opi. ꝛ qđ ita cōiter tenetur. idē tenet Cy. in. l. si pacto quo penā. circa fi. ꝛ ibi Fran. de ramp. C. de pac. idē Bar. in. l. predia. s. de actio. empt. Bald. Angel. ꝛ Pau. de cast. in. d. l. si pacto. Cyn. in. d. l. nude. noti q: d. l. fi. C. de noua. loquitur in casib⁹ in quibus fiebat vera nouatio, vt est qn̄ prima ꝛ secūda stipulatio est pariter principalis, ꝛ sic coequena. Sed in casu nostro quādo est principalis, ꝛ secūda penalis: tūc non fit proprie nouatio sed quasi nouatio, vt est tex. in. d. l. obligationum fere. §. fi. patet quia vsq̄ ad litem contestatam potest offerēdo quod deuenit in prima obligatione liberari a pena. l. j. s. de pe. leg. quod non est in vera nouatione, vt declarat Bart. in. i. opp. vltime partis: ad fi. ergo per iura noua nihil est hodie immutatum. Cōfirmatur quia cū. d. l. fi. C. de noua. sit correctoria: ergo nō debet extēdi ad istum casum impropriū, vbi nō fit ꝓprie nouatio vt dixi: q: l. corrigens, nō debet extēdi, vt. l. precipimus. §. fi. C. de appel. not. per gl. ꝛ scrib. in aut. quas actiones. C. de sac. sanc. eccl. ¶ Quid tenēdū: licet ista sit communis opinio, vt predixi: tamē in puncto iuris potest teneri prima opinio gl. ꝛ aliorum quos. s. retuli qđ. d. l. fi. habeat locū etiā in stipulatione penali, vt illa hodie nō nouet nisi expresse sit actū. Nā. d. l. fi. emanauit ad tollēdas difficultates ꝛ ambiguitates q̄ erāt de iure veteri circa materiā nouationis, sꝫ de iure veteri nulla erat maior stipulatio q̄ ista, an stipulatio penalis nouet p̄cedētē: vt dixi in articulo precedēti. confirmatur ex ratione proemiali. d. l. fi. nam proemiū denotat causam finalē, vt est text. melior de iure in. l. fi. vbi Bar. Bal. ꝛ alij ad hoc no. s. de here. insti. Bart. in l. cum hi. in prin. per illū tex. de trāsac. no. d. Abb. in. c. ex multa. per illum tex. de voto. do. Ant. Imo. ꝛ Car. in. c. pe. per illū text. de cler. cōiu. facit tex. in. l. regula. §. ꝛ licet. ꝛ qđ ibi no. Bart. s. de iur. ꝛ fac. igno. sed ex proemio. d. l. fi. apparet φ illa. l. est facta ad tollendū cōtrarietatē legū antiquarū, que contrarietas proprie est in hoc an stipulatio penalis nouet precedentē. vnde cū ratio sit expressa in. l. corrigēte, fit extēsio ex identitate illius rationis. l. is solis. in versi. satis etiā tacite cautū, vbi Bald. ad hoc no. C. de reuo. do. not. Bald. ꝛ alij in aut. quas actiones. vbi dixi. C. de sa. san. ecc. Et per hoc nō obstāt fundamēta Bar. ꝛ aliorum hic quos. s. retuli qđ ista nō est ꝓprie nouatio, sed quasi. d. l. obligationum fere. §. fi. q: dico qđ saltē largo sumpto vocabulo, appellatiōe nouationis venit ista penalis, sed sic est quod in correctorijs qn̄ ratio est expressa in. l. corrigente, licita est extensio de stricta significatione vocabuli ad latam iuxta gl. in cle. j. in versi. eligatur. de elec. Bald. in. d. aut. quas actiones. colū. ij. Paul. in. l. q̄uis. C. de fideicō. ꝛ si dicis tenēdo istam opinio. qđ. d. l. fi. C. de noua. habeat locū etiam in stipulatiōe penali, ꝛ consequēter φ stipulatio penalis hodie nō nouet nisi expresse sit actū a partibus: ergo hodie frustratoria est disputatio articuli precedētis, posses dicere φ in casibus in quib⁹ de iure antiquo vel de iure fforum fiebat nouatio ipso iure etiam hodie fiat saltē ope exceptionis: quia. d. l. fi. solū corrigit iura antiqua quātum ad inducendum nouationem ipso iure. ita tenent gl. ꝛ Barto. in. l. ij. j. de noua. ꝛ sentit glo. in. d. l. fi. ꝛ ibi expressius Bal. idē tenet Bart. in. l. pe. col. fi. ꝛ ibi Ang. j. de pret. sti. Bar. Bal. Ange. ꝛ Paul. in. l. pecuniam. ad fi. s. si cer. peta. Ange. in. l. certi condictio. §. si nummos. eo. tit. Joan. de imo. in cōsi. xxxvij. incip. visis ac consideratis que late scripta sunt colum. fin. vbi dicit, quod cū ista opinione cōmuniter transeunt doc. ideo in consulendo ꝛ iudicādo nō videtur ab illa recedendum scdm eum. idē tenet Alexan. in. l. iiij. §. si ex conuentione. s. de re iudi. vbi dicit qđ ista est magis cōmunis opinio, ꝛ quod durum esset obtinere cōtrarium in practica scdm eū. sed caue q: vr̄ qđ hodie nec ipso iure nec ope exceptionis fiat nouatio, nisi hoc expresse agat per. d. l. fi. que ais esset imposita verbis ꝛ nō rebus. ita expresse tenēt Imo. Cu. ꝛ Pau. de ca. in. d. l. pe. j. de pre. stip. ꝛ in. d. l. ij. j. de noua. late alex. sibi cōtrarius in. l. qui vsumfr. s. e. vbi adducit quāplures alios idem tenentes, quos vide per te. ꝛ ad hoc bene inducit. d. l. fina. vt per eum. idē vbiq̄ cōsulendo tenuit Alex. in consi. x. ij. vo. φ incip. visis dispositionibus. ꝛ in consi. xij. ij. volu. qđ incip. visis ꝛ consideratis verbis. in pe. ꝛ vlt. col. ꝛ in consi. lxxij. ij. vol. quod incip. visis ꝛ diligenter pōderatis. Et ista secūda solet in practica teneri: quā etiam tenui in. l. singularia. s. si cer. peta. lꝫ passus nō transeat sine magna difficultate propter multas authoritates doctorū cōtrarias que sunt hincinde. ¶ Extra gl. Bar. per sex questiōes ꝛ principales ꝛ multas alias accessorias examinauit late materiam qualiter stipulatio committatur, sequut⁹ gl. magistrā in. l. ꝛ si post tres. s. si quis cau. quarum tres concernūt stipulationē simplicem, ꝛ alie tres stipulationē penalē. ¶ Pri-
21 mo querit † qualiter stipulatio pura cōmittatur quo ad obligationē, petitionē, executionem ꝛ moram. ꝛ concludit qđ obligatio pura statim committat, nisi insit dies tacite ex natura rei in obligationē deducte, vt qn̄ promisit facere domū, vel dare decē rome, vt. l. continuus. §. item qui insulā. j. eo. vel nisi insint tacite conditiones, vt quādo promitto fructus nascituros, vt. l. interdum. vbi dixi. s. eo. ꝛ. l. j. C. de cōdi. ꝛ demon. In omni tn̄ obligatione quantumcunq̄ purissima indulgetur tempus ad soluendum miserationis gratia. l. si cum militi. ad fi. s. de compēsa. de quo vltimo ponit hic late Bar. ꝛ post eum Ang. Imo. ꝛ Aret.
22 ¶ † Secundo tangit Bart. de stipulatione in diem, qualiter ꝛ quando cōmittatur, postea ponit quid de die tacita, ꝛ sic legali an interpellet ꝛ constituat in mora, ꝛ quid in die incerta. ꝛ de is plene ꝛ notabiliter posui in. l. quoties in diem. s. e. de die autem certa posui multas notabiles limitatiōes in. l. si ex legati causa.
23 s. eo. ¶ † Tertio querit Bar. de stipulatione conditionali qualiter ꝛ quando cōmittatur, ꝛ postea vult quod euentus conditionis nō cōstituat in mora, prout etiā tenui in. l. quoties in diē
24 s. eo. vbi tetigi ꝛ examinaui. ¶ † Quarto querit Bart. qualiter stipulatio penalis incipiēs a precedenti dispositione vestita cōmittatur. ¶ Quinto quādo incipit a precedēti dispositione nuda: in quo Bart. se remittit, late examinaui. s. in glos. magna in ver. spondes. circa princ. ¶ Sexto ꝛ vltimo tractat quādo inci. a precedēti conditione. ꝛ de hoc ꝛ quarto precedēti proprie tractat iste tex. ꝛ vidimus in glo. j. ꝛ latius per gl. in ver. spondes. ꝛ quia substantialia istarū questionum tetigi. s. in locis superius notatis. in reliquis remitto te ad Bar. ad cuius dicta semper recurritur, ꝛ ita cum laude dei remanet vtiliter ꝛ perfecte vt puto expedita ista solennissima lex in vigilia beate virginis. xiiij. Augusti. M.ccccc.vj.

1 ☞ Priuatio presupponit habitum. ꝛ nu. 17. ꝛ. 18. ꝛ. 24.
2 Ubi non est obligatio non cadit liberatio.
3 Promissio quantitatis incerte non valet.
4 Qui dicuntur duo rei debendi.
5 Quis potest se submittere periculo aliene obligationis, etiam incerte.
6 Fideiussor dicitur proprie qui promittit certum.
7 De iure fforum. ꝛ C. non requirebatur excussio principalis.
8 Uerbū indemnitatem in fideiussione positum, quid importat.
9 Exceptio excussionis debet per fideiussorem ante litem contestatam opponi.
10 Qui promittit quantominus ab eo principali cōsequi poterit, vel fideiussor indemnitatis, possunt opponere exceptionem excussionis, etiam post litis contestationem.
11 Per solam petitionē extraiudicialem non factam a principali debitore non liberatur qui in subsidium promisit.
12 Promissio semper est intelligenda vt non sit frustratoria.
13 De iure fforum conuento vno ex reis debendi alter liberatur.
14 Litis contesta. non debet actori nocere, sed prodesse.
15 Per petitionem totius debiti factam ab vno ex reis debendi, ꝛ eius perceptionem, bene liberantur alij, secus tamen per simplicem petitionem, etiam iudicialem.
16 Obligatus sub conditione si conditio deficiat non liberatur.
19 Qui promisit in subsidium quantominus a principali cōsequi possit, non potest conueniri ante principalem excussum. ꝛ numero. 22.
20 De iure presumitur φ quis efficiatur in futurum soluendo.
21 Sermo negatiuus non finitur in primo actu, nec intelligitur de primo actu.
23 Juramentum debet intelligi secundum naturam actus super quo interponitur.
24 Juramentum recipit omnes conditiones a iure subintellectas.

Post

25 Post principalem debitorem excussum, ꝛ repertum non soluendo potest qui promisit in subsidium, conueniri.
26 An qui promisit sub conditione interim dicatur obligatus.
27 Quando certum est principalem debitorē non esse soluēdo, potest agi contra fideiussorem, non excusso aliter principali.
28 Super notorio requiritur sententia.
29 Notorium equiparatur sententie.
30 Superfluis cautionibus non est vtendum.
31 Si fideiussor intercedat pro obligato naturaliter tantum, ibi non est necessaria excussio.
32 Fideiubens pro fisco vel principe, non potest petere quod fiat excussio principalis.
33 Qualiter fiat certum seu notorium iudici principalem debitorem non esse soluendo sine excussione.
34 Paupertas non est habitus permanens.
35 Estimū fidē facit contra describi facientem vel consentientem.
36 Publicum officium bonefidei presumptionem inducit.
37 An in excussione bonorū principalis ꝛ iudicis pronunciatiōe, qua pronūciatur posse agi contra fideiussorem vel tertios pos. bonorum: quia principalis non est soluendo, requiratur citatio fideiussoris. ꝛ nu. 40. ꝛ an sufficiat generalis. nu. 43.
38 Non est citandus ille de cuius preiudicio principaliter nō agit, licet in consequentiam possit tractari.
39 Actus nō dicitur verti in preiudicium alterius, quando principaliter non affert detrimentum, sed secundario.
41 Mora ꝛ contumacia principalis nocet fideiussori.
42 Qn̄ est questio de ꝓcessu iudicis corā superiore per viā appellationis vel nullitatis, licet nō citetur iudex, tamē tenet processus.
45 In his que nō dependent a volūtate nec potestate nostra: tunc priuatio nullo modo presupponit habitum.
46 Confessio seruitutis vel manumissionis nō preiudicat quo ad veram amissionem status.
47 Qui aliquid dicit excipiēdo, nō intelligit illud fateri. ꝛ nu. 49.
48 Si replicans cōtra exceptionem excōicationis de absolutiōe, ꝛ excipiens eam non probatam intentio excipientis sit fundata.
50 Per petitionem venie non inducitur confessio delicti.
51 Excommunicatio debet apertissime probari.
52 Sicut negans factum nō potest ex eo se fundare, ita negans iure factum.

116.

Decem stipulatus.

1 D Ecem stipulatus. † Non sequit priuatio nisi p̄cedat habit⁹. h. d. scdm Bar. Bal. ꝛ Imo. istud summariū est verū in se: sed est defectiuū: q: nō cōplectit totū text. ꝛ congruētius cadit pro notabili. vt statim. j. colligam.
2 ego summo sic. † Promittēs quātomin⁹ creditor a principali debitore consequi poterit: tenetur sub cōditione. ꝛ non dicūtur esse duo rei debēdi: ideo conueniri non potest: nisi primo illo excusso, ꝛ reperto nō soluēdo: illo autem conuento non liberatur q: adhuc nō obligatur propter incertam conditionem: nec etiā eo soluēte: q: tunc deficit cōditio, ꝛ vbi non est obligatio, nō cadit liberatio. h. d. totus tex. nihil omittēdo, ꝛ est magistralis lex ꝛ erit subtilis ꝛ subtilē habet materiā. ¶ Diuidit in septē partes. In prima ponitur thema ꝛ decisio in genere. In scđa ponitur vna decisio in specie cum notatione Pauli. In tertia per modum ratiōis ponit aliam decisionem. In quarta aliam. In quinta ponitur vna illatio cū eius ratione. In sexta alia. In septima alia. secūda ibi, sed ꝛ si decē. tertia ibi: non enim sunt duo rei. quarta ibi, sed Meui⁹ sub conditione debet, quinta ibi: igit nec titio conuēto. sexta ibi, ꝛ soluēte titio. septima ꝛ vltima ibi nec meui⁹: ꝛ sic sunt tres decisiones in specie vsq̄ ad verb. igitur postea ponunt tres illationes. ¶ In text. ibi: sine dubio meui⁹ periculū potest subire: id est incidentiam obligationis, ꝛ sic po-
3 test obligari ex tali promissiōe. ¶ † Dubium faciebat: quia talis promissio cōtinebat quantitatem incertam: ideo videbatur nō valere per regulam. l. ita stipulat⁹. s. proxime prece. Contrarium deciditur in hoc tex. ꝛ ratio decidēdi est: q: licet talis promissio a principio sit incerta: tamē satis est qđ postea possit certificari ꝛ declarari facta excussiōe principalis debitoris, vt in fi.
4 istius legis. ¶ † In tex. ibi, non eīn sunt duo rei titius ꝛ meui⁹ eiusdē obligationis. dic q: illi sunt duo rei debēdi, qui in eādem quantitatē simul ꝛ eodē tēpore cōcurrunt. ꝛ eque principaliter. nā disparitas impedit cōstitutionē duorū reorū. in. l. eādē. ff. de duo. re. Item vno soluēte alter liberatur: quorum neutrū est in ista. l. isti enim nō sunt obligati equaliter sed dispariter: q: vnus primo debet exigi: ꝛ alius postea si prim⁹ soluere nō possit. Itē nec vnus est principalis ꝛ alius fideiussor: q: tūc posset stipulator isto iure ffor. agere cōtra quē vellet. l. iure nostro. C. de fideius. sed hic non pōt incipere a meuio, sed habet necesse prius cōuenire titiū principalē debitorem: ꝛ eum excutere, vt in fine huius. l. dicit. ¶ No. primo ex prima parte quod quis potest promittere soluere quātominus poterit creditor cōsequi a suo debi-
5 tore. ex quo correlarie no. φ † quis potest se submittere periculo aliene obligationis etiā incerte. facit. l. si ita stipulat⁹ fuero te sisti. §. possum. ꝛ. l. si quis stipulat⁹ sit stichū. §. fi. s. eo. ꝛ. l. si decem. ff. de sol. ꝛ. l. si qs ab alio. ff. de re iudi. sed aduerte φ iste meui⁹ q secūdo loco ꝓmittit in defectū principalis debitoris nō existentis soluendo, videt posse dici fideiussor: nam ille dicitur fideiussor qui promittit: quantominus potest exigi a principali, etiā si simpliciter ꝓmittat. §. fi. insti. de rer. li. ergo expressio eorum que tacite insunt nihil operatur. l. iij. ff. de le. j. ꝛ. l. nō recte. C. de fideius. ad idē facit tex. in. l. si fideiussores. ff. de fideius. tuto. vbi tex. dicit qui promittunt se reddituros quod ab alijs haberi nō potest, onus fideiussorum suscipiunt: ꝛ sic videtur φ ei competunt priuilegia que competūt pro fideiussoribus. tene cōtrarium φ iste meuius qui secundo loco promisit non est ꝓprie fideiussor:
6 eo q: † fideiussor dicitur proprie ille qui promittit certū: q: tamē simpliciter intercedēdo promittit illud ad quod tenetur principalis debitor: semper tamen tenetur ad certum, vt toto tit. C. ꝛ ff. de fideius. ꝛ gl. magistra in aut. de fideius in prin. fideiussor dicitur ergo, qui promittit certū: sed in ista. l. iste meuius nō ꝓmittit illud idem quod principalis: sed promittit incertum: quātominus a principali poterit exigi: ꝛ nō scio meliorem differentiā inter istos duos terminos q̄ istā: q: fideiussor. promittit certū hic ꝓmittit incertū: ergo nō est ꝓprie fideiussor. ꝛ p hoc infert no. Ang. in. l. fi. in prin. ff. si cer. pet. φ in ista ꝛ in illa lege meuius qui promittit quātominus a titio consequi possit: etiam si renūciaret beneficio de fideiussorib⁹, non potest conueniri ante titiū excussum: q: ista excussio ponitur hic pro complemento cōditionis. Nā iste Meuius promittit sub cōditione, si nō exigatur a primo: ergo primo oportet φ adimpleat cōditio ꝛ sic φ pri⁹ excutiat titius. ad hoc vt sit loc⁹ ꝓmissioni meuij: ꝛ hoc reputat
7 multū no. ꝛ sequit ibi. d. Alex. † nā iure isto ffor. ꝛ. C. nō requirebat excussio principalis, ad hoc vt fideiussor posset conueniri. l. iure nostro. C. de fideius. ꝛ tamen isto casu secus erat etiam iure isto: vt hic, ꝛ. d. l. fi. sicut etiā in simili in fideiussore indēnitatis q promisit in defectum alterius. l. alium conseruare indēnem, qui etiam si renūtiaret beneficio de fideiussoribus: tn̄ nō pōt cōue-
8 nire ante principalē excussum: † q: verbū indēnitatē, hoc sonat φ promittēs ita demū teneatur, si nō possit cōsequi a principali. ꝛ ita no. tenet Bar. in. l. j. C. de cōue. fis. debi. lib. x. ꝛ idē Bart. in. l. qro. ꝛ ibi Sali. ꝛ Raph. Fulg. ff. loca. Bal. in. l. j. C. de reuo. his q̄ in frau. cre. Sali. in. l. j. in. ij. col. C. qđ cū eo. ꝛ in. l. j. C. de fideius. tuto. ꝛ in. l. ij. C. si mater indē. pro. ꝛ simpliciter Are. in. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. possum. s. e. ꝛ multū late. d. Alex. in cōsi. xxxij. iiij. vol. inci. in cā executiōis mote cōtra Barthol-
9 omeū. ¶ † Alia est notabilis differētia q: fideiussor cōuēt⁹ dꝫ ante litem contestatā opponere exceptionem excussiōis: q: lite cōtestata ampli⁹ opponere nō pōt: q: ista est exceptio dilatoria ergo ante litem contestatā opponēda. l. ita demum. cum similibus. C. de procur. ꝛ ita expresse tenent. Cy. Bal. Sali. in. l. exceptiōem. C. de probat. Cyn. in aut. presente. in. iij. q. C. de fideius. Bal. in. l. j. in. iij. col. C. de conue. fisci debi. lib. x. Sali. in. l. ij. C. cōmu. diuidun. ꝛ in aut. hoc si debitor. in pen. questio. C. de pign. Pau. de cast. in. l. fi. ff. si certum peta. do. Alexā. in consi. lxxviij. prime partis quod incipit, in causa ꝛ lite vertēte per Bartholo-
10 meum. in. v. col. † Nō sic est in isto qui promittit quantominus a principali cōsequi poterit vel in fideiussore indēnitatis: q: isti possunt opponere exceptionē excussiōis etiā post litē cōtestatā q: istud ꝓuenit ex natura cōuētiōis. Itē q: hic ante cōditiōem impletā, ꝛ sic ante titium excussum: non videtur esse nata actio neq̄ petitio, ꝛ sic videt sine actione agere: ergo videt ipso iure posse per iudicem expelli. l. si pupilli. §. videamus. cum similib⁹. ff. de neg. gest. ergo etiam post litem contestatū debet posse per Meuium opponi: sed si nō opponeretur Bar. tenuit singulariter in. l. fin. in fi. ff. si certum pet. quod iudicium ꝓcederet: quod vltimum an sit verū ibi satis dixi. Item ista exceptio, est exceptio dubia ꝓpter incertum conditionis, vt in litera: ergo habet vim exceptionis peremptorie: ergo potest etiam post litem cōtestatam opponi, vt not. in. l. exceptionem. C. de probationibus. ꝛ ita tenet Raph. Cuma. hic: ꝛ eū refert ꝛ sequitur Pau. de ca. hic circa finem: ꝛ licet ipsi nō dicant: idē in terminis tenet Bal.
11 in. c. ex rescripto. de iureiu. ¶ † Secūdo principaliter no. ex secūda parte text. ibi sed ꝛ si decē petieris a Titio. qđ per solā petitionem extraiudicialem, factam a principali debitore, nō liberatur meuius qui in subsidium promisit: rationem assignat iste tex. quia iste Meuius non promisit pure, sed sub conditiōe si a Titio exigi non poterit: ergo cum incertum sit an titius conuētus possit soluere: ꝛ sic conditio adhuc pendeat: ergo Meuius non potest interim conueniri. Adde declarando istam rationem, nam meuius promisit quātominus poterit exigi a Titio

Universidad de Deusto Biblioteca

illa verba quominus faciũt cõditionem si & quatenus non poterit exigi a titio, vt hic, & l. si decẽ. ff. de so. ergo opportet primo quod conditio verificetur anteq̃ meuius possit cõueniri: ergo per solam petitionem factam a titio, cũ nõdum per hoc sit purificata conditio, non poterit meuius cõueniri. ¶ Aliam rationem assignat tex. in. d. l. fi. in prin. ff. si cer. pe. q: si per solam petitionem iudicialẽ factam a titio liberaret meuius: illa promissio meuij esset inutilis, & nihil operaret: q: nunquã ex promissione sua posset meuius cõueniri, nã ante Titiũ cõuẽtũ & excussum non potest agi cõtra meuiũ, vt hoc tex. in fi. nec etiam post titiũ conuentũ: q: iam esset liberatus, & sic frustratorie esset receptus
12 in promissionẽ, † sed promissio semper debet intelligi vt nõ sit frustratoria. l. hãc legem. ff. de contrahẽ. empt. & l. si quando. ff. de legat. i. ¶ Sed aduerte quod ista secũda ratio iurisconsulti nõ videtur esse generalis, tenẽdo illud qd tenet gl. Bar. & doc. hic & ibi quod quando notorium esset Titiũ principalem nõ esse soluendo: tunc potest agi contra secundum qui in subsidium promisit, absq; eo quod primus aliter cõueniatur: ergo promissio secundi non esset tũc frustratoria: ergo ratio iurisconsulti non est generaliter vera: aut gl. & doc. male loquuntur. Aret. hic in secundo no. respõdet qd regulariter esset frustratoria promissio Meuij nisi in casu notorietatis: sed ista responsio nõ tollit difficultatẽ: quia isto modo ratio nõ esset generalis, & ad tollendum consequẽtiam sufficit dare vnã instantiã, iuxta gl. in. l. creditori. ff. de ope. no. nũ. & in. c. sicut vrgeri. i. q. i. nisi dicas quod illa ratio iurisconsulti a principio generaliter procedit in omni promissione in subsidiũ facta simpliciter & indefinite. ¶ Amplia istud notabile & istũ tex. qd non solum per solam petitionẽ factã a principali debitore nõ liberatur meuius: imo etiã si principalis fuerit per sententiam condemnatus, adhuc non liberatur meuius. nisi sequuta solutione: per ratiões predictas, vt dicit tex. ibi nisi iudicatũ titi⁹ fecerit, id est nisi satisfecerit sentẽtie quo casu adhuc non proprie liberatur, sed non incidit in obligationẽ, vt in gl. in verb. nõ erit solutus. ¶ Cõtra istud not. & sic contra istum tex. allego fortẽ tex. qui nõ allegat a scribentibus in. d. l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideius. vbi est tex. quod per solã interpellationẽ factã a principali debitore, si tũc nõ soluit. statim tenet qui in subsidium promisit: ergo de directo cõtra istũ tex. Sol. per illũ text. no. limitatur ista. l. & d. l. fin. nam ibi dictum fuit, si reus quadraginta que ei mutuaui nõ soluerit, seius promisit. & sic partes ibi cõsiderauerũt actũ non facte solutionis, vt ibi dicit text. & ideo si petatur a reo, & nõ soluat, statim potest seius conueniri. qui in subsidiũ promisit. ita pũctualiter loquit ille tex. sed hic termini sunt diuersi: q: hic meuius promisit quãtomin⁹ a titio cõsequi posset, & sic partes considerauerũt impotentiã, sed nõ potest sciri an vel quãtum possit titius soluere, nisi prius cõueniatur & excutiatur: ergo per solam conuentionem primi non tene
13 tur secundus. ¶ † Tertio diligẽter no. ex tex. ibi, nõ enim sunt duo rei, quod isto iure fforum cõuento vno ex reis debendi, alter liberatur, & sic iure isto per petitionem factã aduersus vnũ ex reis debendi alter liberatur. Nã text. iste dicit quod meuius nõ liberatur quando principalis cõuenitur, quoniam non sunt duo rei debẽdi: ergo si essent duo rei, tex. vult quod per conuentionem vnius alter liberetur. & ita est tex. in. l. ij. ff. de duob⁹ reis. hodie secus videtur per. l. fina. in versi. idemq;. C. de fideius. vbi etiam per sententiam latam contra vnum ex reis debendi alter nõ liberatur, nisi sequuta sit actualis exactio. Et est ratio quare per petitionẽ, & sic per litis contestationem factam cõtra vnum
14 ex reis debendi, alter nõ debeat liberari: † quia litis contestatio nõ debet nocere actori sed prodesse. l. non solet deterior. & l. nemo enĩ. ff. de re. iu. & l. aliam. ff. de noua. Rapha. cu. hic ingenue fatetur quod hodie istud corrigatur per dictam. l. fin. & sic quod ista lex. & d. l. ij. & in hoc sint hodie correcte. idem & plenius tenet ipse Raph. cu. in. d. l. ij. ff. de duo. reis. sed istud nõ est tenendum q: euitanda est legum correctio. l. precipimus. in fi. C. de ap. & c.
15 cũ expediat. de elec. in. vj. † Unde dic melius quod per petitionem totius debiti factã ab vno ex reis debẽdi, & eius perceptionẽ. bene alij liberãtur. secus per simplicem petitionem etiã iudicialẽ. d. l. fi. C. de fideius. etiã de iure isto fforũ scdm gl. & communiter doct. in. d. l. secunda. ff. de duobus reis. & plenius Bart. in l. ex duobus secunda. in. iij. q. ff. de duo. reis. Et ad istum tex. dic quod licet dicat: non enim sunt duo rei, non istud dixit quia velit per simplicem petitionem factam ab vno reo alterũ liberari per predicta, sed istud ideo dixit vt ostẽderet quod quãdo sunt duo rei debẽdi, creditor potest eligere quem vult. secus est in casu hui⁹ legis vbi de necessitate debet prius excuti principalis, vt hoc tex. in fi. & ita etiam respondet dominus Alexan. hic, li
16 cet de Raph. non faciat mẽtionem. ¶ † Quarto no. quod obligatus sub conditione, si conditio deficiat non liberatur. & sic videtur hic esse tex. quod ab obligatione cõditionali non cadit liberatio: intellige quod propter defectum conditionis nõ liberatur, sed eximitur vt nõ incidat in obligationem, ita proprie loquitur tex. hic. si autem pendente conditione fiat solutio, aut pactũ liberatorium: interim nõ potest liberari cum non sit obligatus. sed si postea existat conditio, liberatur vt ex tunc: quia fingitur prius obligatus, & postea liberatus. l. sub conditione. & ibi bart. i. de solu. Pau. de cast. & Aret. hic, & vide Aret. in. l. i. §. si vir. in antepenul. & penul. colum. ff. de acquiren. possess. ¶ Quinto no. ex tex. ibi, & soluente Titio nõ liberatur meuius: qui nec tenebatur. quod vbi non est obligatio, ibi non potest cadere liberatio. cõcordãt. l. sub cõditione. ff. de sol. & l. i. versi. ceterum. ff. quibus mod. vsusfruc. amit. & ibi glo. plurimas concordantes ad hoc allegat. Ex hoc tex. no. Bar. & doct. & ad hoc quotidie allegatur,
17 quod † non potest sequi priuatio nisi precedat habitus & sic priuatio presupponit habitũ. cõcordat. l. manumissiones. & ibi scribentes ad hoc, vt not. ff. de iusti. & iure. & l. remittit. in fi. & ibi Salice. Fulgo. & Ludo. ad hoc no. ff. de iureiur. & in. l. i. §. i. ff. de remis. & in. c. ad dissoluendũ. & ibi Abb. ad hoc not. de despon. impub. & tex. in. c. de infidelibus. & ibi. d. Abb. in vlt. no. ad hoc no. de cõsangui. & affini. & in. c. i. §. i. & ibi Hemi. ad hoc not. de restit. spolia. in. vj. & tex. in. c. quod vero nõ formatũ. xxxij. q. ij. & ibi vide gl. no. que ad hoc multa similia adducit. ¶ Secundo ad istã regulam adde quod nõ potest poni priuatio vbi non cadit habitus: vnde non recte diceretur equus & mutus: quia habitus loquendi non cadit in eo, nec lapis dicitur esse cecus: quia habitus videndi non cadit in eo: & sic pupillus nõ est proprie intestatus: quia in eo non cadit habitus faciẽdi testamẽtum, vt. l. i. in princ. ff. de su. & legi. & ita declarat Bar. in cõsi. cxxxviij. inci. hec
18 est copia cuiusdã statuti sancti Seueri. ¶ † Tertio adde quod semper priuatio presumit posterior, sicut natura, ita & tẽpore. fm Bal. in. l. fi. in. v. q. C. de edic. diui adria. tol. ¶ Quarto p instrumẽtum legitimationis probatur quem fuisse illegitime natũ: ita no. Bal. in. ij. per illum text. C. de iure aure. an. q: oĩs dispensatio presupponit contrarium veritatem esse, & reputat not. dignum & sequuntur simpliciter Pau. de cast. & Alexã. hic. sed Lud. roma. in. l. i. in princ. ff. de ope. noui nuncia. simpliciter dicit quod dictum Bald. est falsum & male, vt patet ex predictis. ¶ Quinto per instrumentum emãcipationis probatur patriã potestatẽ precessisse ita no. Bal. in. l. fi. §. fi. in. v. colũ. C. de senten. pas. per illũ tex. in verb. testẽ habeãt. ¶ Sexto faciẽs repudium cõfitetur matrimoniũ, vt est tex. in. §. quoniã in aut. qui. mo. na. effi. legi. & in. l. iulianus. in fi. ff. de repu. glo. & Bart. in. l. si mihi & tibi. §. fi. ff. de lega. i. Bar. in. l. legata inutiliter. ff. de adimen. leg. ¶ Septimo per instrumẽtum refusionis probatur dos constituta ita no. Bal. in. l. semel. per illum tex. C. de apo. publi. libr. x. ¶ Octauo per instrumentũ treuge probatur guerra precessisse, fm Bar. in. l. legata inutiliter. in principio. ff. de adi. leg. Bal. & Imo. in. l. cũ tale. §. fin. ff. de condi. & demonstra. ¶ Nono monachus qui reperitur obtinuisse licentiam transeũdi ad aliud monasterium, presumitur quod monachus recesserit, & qui reperit in libro bannitorum presumitur fuisse bannitus fm Bal. & Salice. in. l. moueor. C. si ser. expor. vene. istud not. sic ampliatũ quo
19 modo procedat late hic examinat Bar. dicã. i. post glo. ¶ † Sexto & vltimo no. ex fi. tex. quod ista promissio quantomin⁹ a debitore consequi possit, demum committitur facta excussione cõtra principalem debitorem, & nõ prius, & sic qui promittit in defectum alterius, demum tenetur excusso principali: & nõ aliter. Ratio est in prõptu: q: aliter sciri non põt an principalis possit facere, nisi fiat eius excussio. & sic ista cõditio nõ potest impleri. nisi facta eius excussiõe: & sic habes ex textu duas regulas. vnã expressam: aliam a cõtrario sensu. prima expressa & negatiua est quod qui promittit in subsidiũ, quantominus a principali cõsequi possit: nõ potest conueniri ante principalem excussum. secũda regula tacita & affirmatiua que venit a contrario sensu text. est quod post excussum principalem, si reperiatur non soluẽdo quod tunc poterit cõueniri meuius secũdus promissor. ¶ Sed opponitur cõtra istum tex. quod etiam facta excussione principalis Meuius cõueniri non possit: nã ista verba quantominus a titio cõsequi posses sunt extẽsiua in futurum tempus & indeterminata: vnde verbum posses, extenditur ad futurum. l. si ita quis. ff. de leg. secundo. & l. quod seruus. in fi. ff. de condi. ob cau. & ibi glo. fin. dicit quod verbum posses. est multum extensiuum in futurum quãdiu possibile est. Barto. not. in. l. suus quoque. §. sed & si filio. ff. de heredi. institué. vnde licet creditor nõ potuerit exigere nũc: tamen quia conditio negatiua negat in perpetuũ non est verificata hec conditio quoniam poterit in futurum cõ
20 sequi. † nam etiam cõcurrit presumptio iuris, quod in futurum efficietur soluendo. l. si defunctus. C. arbi. tut. & l. cura. §. deficientium. ff. de muneribus & hono. Respondet Rap. cu. per no. in l. prece. qd quia secũda promissio habet respectum ad primã obligationem

gationem purã, intelligitur fm eam: nam inspicitur quod titi⁹ possit facere tẽpore quo stipulator eum conueniri, & hoc quando promissio titij est pura nõ hñs diẽ. nã si haberet diẽ intelligeretur tẽpore illius diei: vt hic per eũ. alij nihil tangunt de hoc. ¶ Ista respõsio Rapha. licet videat colorata: tamen redditur dubia: q: in secũda promissione sunt diuersa verba, quã in prima. Nã prima fuit pura & simplex & nõ habẽs tractũ in futurũ: vñ intelligit promittere de presenti. §. omnis. insti. de verb. oblig. & l. cẽtesimis. §. fi. š. eo. secũda aũt nõ est simplex, sed facta per verbum indeterminatũ habens tractũ in futurũ. sc; si consequi nõ posset: vnde si secũda fuisset simplex, bene intelligeretur fm precedẽtẽ per notata in legib⁹ pce. que ita loquunt, sed ista nõ fuit simplex, sed facta per verba multũ diuersa & indeterminata, & habentia tractũ in futurũ. Preterea & forti⁹ quod sol. Rapha. nõ sit vera, & sic quod ista secũda promissio nõ possit intelligi fm precedentẽ que est pura, patet: nam ex precedenti stipulatione, cũ fuerit pura: potest titius de presenti cõueniri, vt iuribus pre alleg. sed istud nõ potest dici in secunda promissione: q: lz titius prim⁹ promissor possit de presenti conueniri: tamẽ non sic secundus. imo primo cõuẽto adhuc nõ potest cõueniri secũdus: nisi primo excutiatur prim⁹, vt hoc tex. ergo secũda nõ intelligitur fm primã: imo habet omnino diuersam & separatam naturã a prima. Nisi intelligas q scda promissio habet respectum ad primã principalẽ purã: vt queadmodũ primã nõ habet tractũ i futurũ: ita q primũ per primã excussionẽ reperit principalẽ debitorẽ nõ posse de pñsenti soluere: statim tenetur secũdus q in subsidiũ promisit, nõ cõsiderato aliter futuro tempore: q: verbum posses, isto casu limitatur per precedentẽ promissionem purã. l. ita stipulat⁹. in ver. Sabinus. in verb. confestim. & in ver. seq. cũ ibi no. š. eo. q̃tomagis in secũda promissione facta in subsidium, vt nõ reddat inutilis. & credo q ista fuerit mẽs Rap. ¶ Ultra Raph. posset scdo mõ rñderi q illa verba q̃tominus a Titio cõsequi posses, lz sint indeterminata, & habẽtia tractũ in futur: tamen primo excusso si reperiat eum non posse facere, committitur tũc stipulatio secũdi: q: illa intelligitur de prima excussione, & de prima impotẽtia per regulam. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. & l. dotis promissio. in ver. si. & ibi Bart. no. ff. de iure do. & late cumulaui istã regulã in. l. diuortio. §. quod in anno. ff. sol. ma. facit. l. eũ qui calẽdis. in prin. š. eo. & hoc fortius vt dixi in casu presenti, ne al's secũda promissio reddatur frustratoria & inanis. ¶ Sed huic rñsioni lz colorate fortiter obstat: q: predicta regula q promissio intelligatur de primo actu, procedit in
21 promissione affirmatiua. & sic promissiua. secus est in negatiua, † q: sermo negatiuus nõ finitur in primo actu: nec intelligit de primo actu. vt est gl. valde no. in. l. hoc genus. ff. de condi. & demon. & ibi Bar. multum no. & reputat eam multum tenendã menti, & ibi etiam notabilius Pau. de ca. qui hoc reducit ad practicã, & licet illa gl. & doc. non allegent: pro ea est text. no. in. l. si sic stipulatus sum. vbi dicet. i. e. sed in isto tex. si a titio exigi nõ poterit: sunt verba negatiua & indeterminata: in futurũ ergo nõ debent
22 intelligi de prima impotẽtia & excussiõe. ¶ † Primã regulã huius tex. q̃ est negatiua q ante titiũ excussum nõ põt Meui⁹ cõueniri, limita singulariter qñ meui⁹ qui promisit in subsidiũ, iurasset tũc virtute iuramẽti poterit cõueniri ante principalẽ excussum. ita singulariter tenet Bal. in. c. ex rescripto. de iureiur. per illũ tex. vbi facta erat promissio p scdm in subsidiũ sicut & hic: ita qd virtute pacti reqrebat excussio in principalis sicut & hic: tñ iuramẽtũ facit qd possit conueniri ante principalẽ excussum. & istã limitationẽ sequit do. Alex. in cõsi. xxxij. iiij. vol. incip. in cã executionis mote cõtra Bar. in vlti. col. sed eam reprobat ipse
23 met. d. Alex. sibi cõtrarius in. l. fi. in prin. ff. si cer. pet. motus † q: iuramentũ debet intelligi fm naturã act⁹ super quo interponitur. l. fina. C. de non nume. pecu. ergo debet intelligi excussione prius facta. Ego sepe per multa ostendi nõ esse verũ quod iuramẽtum intelligatur fm naturã actus super quo interponitur, dixi in. l. si cõuenerit. ff. de iuris. om. iudi. & in. l. sed & si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiu. & ad. d. l. fi. respondeo q procedit quãdo adest defectus consensus, vel est limitatus: nã tunc iuramentũ bene intelligitur fm naturam actus super quo interponitur, vt in eo q iurauit sub spe future numeratiõis: al's sec⁹ vt declarat magistraliter Bar. in. l. si quis pro eo. in vlti. colũ. ff. de fideius. ¶ Predictã limitationem Bal. etiam reprobat. d. Feli. in. d. c. ex rescripto. in vlti. col. licet nullã de. d. Alex. faciat mẽtionem de eius cõtrarietate motus per fundamentũ. d. Alexan. š. proxime factum. Quia iuramẽtum debet regulari fm naturam
24 actus super quo interponitur. d. l. fi. item † q: iuramentũ recipit omnes cõditiones a iure subintellectas. c. queadmodũ. de iureiur. & ista est vna dubia limitatio de excussione qñ quis promittit in defectum alterius. ¶ Ego alia rõne soleo reprehẽdere limitationem Bal. quia cũ iste secundus teneatur sub cõditione, vt hoc tex. ante purificatã conditionẽ non potest iuramentũ operari purificationẽ cõditionis, vt est tex. in. d. c. quemadmodum. de iureiurã. Bal. in rubri. C. de rerum permu. ergo iuramentum nõ potest facere quod non impleta cõditione: & sic non facta excussione primi: quod secũdus cõueniri possit: & Bal. sibi cõtrarius in. c. cum contingat. in. xij. col. de iureiu. tenet cõpetere exceptionem executionis non obstante iuramẽto. ¶ Secundam
25 regulam tex. affirmatiuã quod † post principalem debitorẽ excussum & repertum nõ soluẽdo potest Meuius cõueniri: limita singulariter nisi stipulator fuerit in negligẽtia exigendi a Titio tempore quo erat soluẽdo. nam licet postea efficiatur non soluẽdo post eius excussionem, nõ poterit cõuenire Meuiũ: quia negligentia stipulatoris debet sibi nocere. vt est tex. valde singularis presertim in ratiõe sui in. l. si fideiussores in id. in princi. & ibi Pau. de ca. ff. de fideius. Bal. in. l. fi. in prin. & ibi Salic. Pau. de ca. & d. Alex. ff. si cer. pe. & late. d. Ale. hic, qcquid teneat Imo. & Rap. cu. vt hic plene p. d. Alex. ¶ Capio gl. in verbo nõ erit solut⁹. q̃ timore cõtrarij qd statim. i. formabo ponit duplicẽ intellectum ad tex. scdm primum Paul. no. i. approbat secundũ: alium notat. i. corrigit & reprehẽdit. Opponitur ergo q iste tex. in se cõtinet contradictionẽ: nam primo dicit q cõuento Titio nõ est absolutus Meuius nisi iudicatum fuerit, & sic si titius fecerit iudicatũ: meui⁹ est absolutus. sed cõtrarium dicit expresse tex. i. ibi, & soluẽte titio nõ liberatur meuius. q: nunq̃ incidit in obligationem, ergo solui & liberari non potuit: dic vt in gl. & q interdũ verbum absolutus & liberatus ponatur improprie patet etiam in diuina scriptura vbi dicitur: eripuisti animã meam de inferno: hoc est non permisisti animam meã ire in inferno, vt l. conditio in preteritum. & ibi gl. š. eodem. & vide glo. in. l. credi
26 tores. in versi. sub cõditione. ff. de ver. signi † que ponit an in ista lege meuius promittens sub cõditione interim dicatur obligat⁹, & tenet quod non si cõditio deficiat: sic intelligit istũ text. sed ea pẽdẽte bene dicetur obligatus & sic debitor per istum tex. & l. is cui. ff. de acti. & obli. Qd intellige esse verũ improprie. & q̃tũ ad spem dubiã fm Dy. & Alb. de ro. ibi. Item dũ glo. allegat pro cõcordanti. l. inter causas. §. fi. ff. man ille. §. nihil facit. sed debet allegare legẽ sequẽtẽ que incipit si qs alicui. §. fi. vbi etiã gl. idem dicit allegãdo. l. nostrã. & illa. l. si quis alicui. al's est lex. al's est. §.
27 & gl. nrã debuit habere pro. §. ¶ † In gl. fi. in ver. excussum no. ex glo. q qñ verũ est q principalis debitor non potest soluere nisi partem debiti puta quinq;, quod in residuo potest conueniri qui in subsidium promisit nõ facta aliqua excussione principali, & sic qñ certum est principalẽ debitorẽ non esse soluendo: põt agi cõtra fideiussorem nõ excusso aliter principali. & ita limitat aut. presente. C. de fideius. & sic certa & notoria inopia debitoris habetur pro excussiõe idẽ tenet gl. Bar. & doc. in. d. l. fi. in princ. ff. si cer. peta. glo. in. l. nisi hoc actum. & ibi Ang. ad hoc no. ff. de pac. Bar. in. l. iij. §. si is pro quo. circa fi. ff. quod quisq; iur. & in. l. & heredi. §. fi. ff. de pac. Ang. in. l. ij. in prin. ff. q satis. cog. & ista est magis cõmunis opi. q̃uis Iaco. bu. teneat cõtrarium in aut. hoc si debitor. C. de pign. p duo leuia quibus respondent Imo. & d. Alex. Are. hic Lud. & d. Alex. in. d. l. fi. in prin. ¶ Tu aũt vltra scribentes pondera q ista glo. fortius vult q̃ Bar. & doc. notẽt: q: vult q si est certũ q principalis nõ est soluẽdo sufficit ad tollendam excussionem que est necessaria vigore pacti & conuentiõis, vt in casu huius legis. & d. l. fi. put volunt iste gl. q̃to ergo fortius quando excussio solũ requiritur ex dispositione legis, vt in casu. d. aut. presente. & in casu aut. hoc si debitor. C. de pign. Prima enim excussio que requiritur vigore contract⁹ est fortior, & difficilius tollitur q̃ secũda, que solũ requiritur ex dispositione. l. patet. q: prima nõ tollit renunciãdo beneficio de fideiussoribus, nec etiã tollitur per litis cõtesta. prout tollitur secũda put dixi in tex. in primo no. Alex. hic & in. d. l. fi. in princ. tenet opi. Iac. but. cõtra communẽ opinionẽ motus tali ratione q: excussio principalis non solũ requirit ad hoc vt fideiussor possit cõueniri, sed etiam requiritur pronũciatio iudicis super tali excussiõe: qd sit legitime facta fm Bar. in. l. stipulatio. §. habetur. ff. de oper. no. nũ. ergo super tali notorio requiritur sentẽ
28 tia, † nec notoriũ tũc operatur quin debeat sentẽtia super hoc interuenire. c. cum sit romana. §. fi. de app. Bar. in. l. emptorem in princ. ff. de act. empti. & sic illud quod volunt glo. procederet quando requireretur solum excussio, sed cum hic vltra excussionem requiratur sententia: notoriũ non potest releuare quin illa sententia debeat interuenire: ergo ante sententiam non est verum quod possit agi cõtra fideiussorem. Sed equiuocat domin⁹ Allegand. quia Bart. in dicta. l. stipulatio. §. habet. loquitur in terminis valde diuersis a nostris. loquitur enim quando excussio fuit facta missio ad hoc nũcio publico, q retulit iudici nihil reperiri in bonis principalis tunc verũ est quod non sufficit talis relatio nuncij: sed etiam requiritur quod iudex pronunciet

Universidad de Deusto Biblioteca

talē excussionē fuisse legitime factā,ad hoc vt possit agi cōtra fideiussores,sed nos nō loquimur in istis terminis.nos loquimur qn̄ fit excussio ꝓpter notoriū facti,qd̓ releuat a tali excussione,⁊ sic nō solū dicim⁹ ꝙ qn̄ est certū ⁊ notoriū principalē nō esse soluēdo,ꝙ tūc nō requirit̄ alia excussio:isti sunt termini nr̄i qui solū volūt hoc,ꝙ notoria inopia habeat̄ pro excussione.⁊ ad hoc non cōtradicit fundamentū do.Alex.Sed an tūc etiā requirat̄ ꝙ iudex pronunciet esse tale notoriū,Bar.⁊ doct.non negant. imo satis vult Bar.ꝙ sic,dū statim querit qualiter fiet istud notoriū iudici.⁊ apertius in sequenti.q.dum querit an in excussione ⁊ pronūciatione qua pronunciat iudex deueniendū ad possessores bonorū vel fideiussores requiratur citatio possessorum ⁊ fideiussorū.Et sic Bar.in.d.l.stipulatio.§.habet.quē allegat do.Alex.cōtrariū:nō est ad propositum nostrū:qr ibi excussio bene erat necessaria cū non esset certū sicut hic.❡Sed aduerte ꝙ ista solu.glo.licet in se sit vera:tn̄ est diuinatiua ad.d.l.fi.ver. sed si cū scio.§.si cer.pe.ꝓut etiā ibi dicit Bar.qr qd̓ ibi esset certū titiū principalē debitorē nō esse soluēdo:istud ibi nullatenus apparet.Vn̄ melius pōt rn̄deri ad illū tex.sine diuinatiōe,ꝙ ex ordine illi⁹ litere apparet,ꝙ pri⁹ fuit actū cōtra titiū principalē debitorē:⁊ qr totū non potuit ab eo exigi,fuit postea actū cōtra seiū q in subsidiū promisit,⁊ hoc modo non est contra istā.l. ⁊ ita etiā intelligūt Jac.bu.⁊ Alber.de rosa.ibi,ꝓut etiā ibidem tenui.❡Quia ergo cōclusio istarū glossarū que est vera ⁊ cōis nō bene probat̄ in.d.l.fi.in prin.melius videt̄ facere aliud fundamentū qd̓ sensit gl.nostra allegando.l.emptorē.in princ.ff.de
29 act.emp.vbi †notoriū equiparat̄ sententie:ergo est perinde acsi esset pronunciatū principalem non esse soluendo.Intellige tn̄ qd̓ notoriū ⁊ sententia equiparent̄ quo ad aliquid declarandū vt ibi ⁊ hic:non autē quo ad aliquid disponendum vel inducendū,vt est gl.no.in.l.sed ⁊ si possessori.§.item si iurauero.vbi dixi. ff.de iureiurā.Item pro ista conclusione glossarum bene facit: qr ars ⁊ natura nihil agūt frustra.l.qui bis idem.ff.de ver.obli. vnde quando certum ⁊ notorium est principalem non esse sol
30 uēdo,frustratorie fieret excussio.Vn̄ †superflua excussione nō est vtendum:sicut nec superfluis cautionibus.l.non cogēdum. §.Sabinus.ff.de procu.⁊.l.hec stipulatio.§.diuus.ff.vt leg.no. ca.❡Amplia istam conclusionē glossarum,vt procedat nō solum qn̄ certum est ⁊ notorium in facto principalem debitorē nō esse soluendo:qd̓ tunc nō requiratur aliqua excussio vt ꝓcedat,
31 multomagis quando notoriū est in iure.†Hinc est ꝙ si fideiussor intercedat pro obligato naturaliter tantū:ibi non est necessaria excussio:qr notoriū est in iure:ꝙ obligatus naturaliter tantum excuti non potest.⁊ ita tenet Bal.in.l.j.in.vij.colum.ad fi. C.de cōue.fi.debi.lib.x.⁊ ante eum idē tenet Bar.post Dyn.in l.marcellus.in vlti.col.ff.de fideius.⁊ in.l.ij.§.si is pro quo.circa fi.ff.ꝙ quisq; iur.❡Per istas glo.dicit Bar.se alias cōsuluisse in marchia contra fideiussorē tyranni.qui erat manifestus rebellis ecclesie,⁊ sic non poterat conueniri:quod poterat tūc agi cōtra fideiussorem,tyrāno aliter nō excusso.⁊ idē tenet Bar.in.d. l.fina.ad fi.princ.vbi dixi cum multis concordantijs adductis per do.Alexan.hic ⁊ ibi.❡Adde quod Bald.in.d.l.j.in.v.col.
32 in fi.C.de conue.fi.debi.libr.x.tenet †quod fideiubens pro fisco vel pro principe nō pōt petere qd̓ fiat excussio principalis,quia cum fiscus semper sit soluendo.l.ij.ff.de fundo do.inanis ⁊ frustratoria esset fideiussio,si deberet excuti principalis.s.princeps vel fiscus:qui semper sunt soluēdo.Sequitur ⁊ multū cōmēdat do.Alex.in.d.l.fi.vbi dicit istā decisionem Bal.esse singularem ⁊ ꝙ alibi nō legit.❡Sed tu caue:qr non sufficit ꝙ principalis sit soluendo,sed etiam requiritur qd̓ sit facilis ad conueniendū: qr idoneus quis dicitur non tam ex facultatibus quam ex conueniendi facilitate.l.si quis stipulatus sit stichum.in fi.§.eo.⁊.l. ij.in prin.⁊ ibi Bar.ff.qui satisd.cog.Vn̄ si principalis debitor est soluendo,sed est rixosus ⁊ cauillosus,⁊ non cōsuetus soluere verū debitū sine litigio:pōt tūc cōueniri fideiussor ante principalem excussum.l.ij.ff.de alie.iud.mu.cau.fac.⁊ quod no.gl. in.l.ij.in prin.in ver.suspectū.ff.sol.mat.ſm Jmo.⁊ do.Alex.⁊
33 Are.hic.⁊ Lud.ro.in.d.l.fi.in prin.❡†Juxta istam glo.querit Bar.qualiter fiat certū seu notorium iudici principalem debitorem non esse soluēdo sine excussione:⁊ respondet quod ostendendo estimum cōmunis,⁊ si fideiussor qui conuenitur vult dicere cōtrarium,quod plus habeat in bonis,ipse probet:per gl. not.in.l.cum de lege.ff.de proba.⁊ de qua gl.dixi.in.l.fi.§.licentia.C.de iur.delib.ideo hic non repetam.❡Istam decisionē reprobant Bal.Ang.Jmo.⁊ Rapha.cu.qr tale estimum nō probat nisi inter commune,⁊ descriptum in estimo,vt sic appareat quid ⁊ quantum debeat soluere pro onere publicarum functionum:nō autem probat inter descriptum ⁊ aliam personam singularem:⁊ sic in preiudicium tertij.l.si functiones.⁊.l.censuales C.de do.⁊.l.solennibus.C.de rei ven.cum sit res inter alios acta.

vt toto titu.C.res inter ali.acta.Item liber estimi bene probat qd̓ bona ibi descripta sunt illius,sed nō probat quod plus non habet:nā posset habere alia bona presertim mobilia:⁊ ꝓsertim pecunias quas nō fecit describi in estimo.Item post illā descriptionē estimi potuisset alia bona acquisiuisse,quod etiā lex presumit.l.si defunctus.C.arbi.tut.⁊.l.cura.§.deficientiū.ff.de mu
34 ne.⁊ hono.per que iura ꝓbatur †quod ex paupertate preterita nō potest presumi inopia presens:quia paupertas non est habitus permanens,ſm Bal.in.l.ex persona.C.de proba.Itē in libro estimi cōmunis solent solū describi bona immobilia vt domus,predia,agri:nō autē mobilia vt pecunie.Adde glo.in.l.cū de lege.allegatā per Bart.que fundat se per.d.l.fi.§.licentia.respōdēt multipliciter prefati doc.Sed ista est vera solutio quod illud ibi est propter inuentariū solēniter confectum ab herede: citatis legatarijs ⁊ creditorib⁹ quorū interest,sed hic in descriptione estimi nulla inuenit̄ citatio fideiussorum.Insignis doc. do.Pet.de bexu.⁊ do.Alex.tenent opinionem Bart.quando esset statutū in ciuitate vel cōsuetudo ꝙ quilibet teneatur facere describi in estimo cōis omnia bona sua tam mobilia ꝙ immobilia,⁊ tam acquisita ꝙ acquirenda,quādo acquiret tūc bene presumptiue probat̄ quod quis nō habeat plus ꝙ sit descri
35 ptū in estimo cōmunis.†Estimū enim fidē facit cōtra describi facientē vel cōsentientem.ſm Bal.in.l.pe.ff.de condi.insti.alias quando esset consuetudo quod solū describerētur in estimo cōmunis bona immobilia.prout cōmuniter fit:tūc tale estimū nō probaret eū non esse soluendo,⁊ tunc procederet alia opinio cōtraria per rationes preallegatas.❡Ego aūt plenius ꝙ scribētes attingam istum subtilem articulum defendendo opi.Bart. quātum est possibile:vnde quod presumat̄ pro estimo cōis,ꝙ si aliqua possessio est descripta in estimo meo presumit̄ esse mea, vt.l.rura.⁊ ibi Bar.pulchre no.C.de omni agr.de li.xj.Pau.de ca.in.l.scriniarios.C.de testa.mili.Lud.ro.in consi.xxix.inci.cū isti fratres.in.iij.col.Itē estimū cōmunis ꝓbat ꝙ bona valeant ꝙtū sunt in eo descripta,vt.l.hi qui fundos.⁊ ibi Bart.ad hoc no.C.de pre.⁊ oi.reb.naui.li.xj.Bar.in.l.fi.per illū tex.C.de magi.cōue.ꝓsertim qn̄ de ꝓximo tale estimū fuit factū vt per Jmo. ⁊ latius Aret.hic.Item estimū siue registrū sit authoritate publica,⁊ ab officiali deputato de publico recipiente noīe omniū quorū interest:qr oīm de ciuitate interest,vt quilibet registret omnia bona sua in estimo cōmunis,propter cōparitionē onerū publicorū.Et per talē officialē publicū pōt alteri tertio acqri.l. j.§.exigere.ff.de magi.cōue.gl.in.§.si quis alij.inst.de inuti.stip. Bart.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler in.iij.fallentia vbi dixi.§. eo.Bar.in aut.libellum per illum tex.C.de litis contest.⁊ in.l.ij. ff.rem pup.sal.fo.Vnde tale estimū seu registrum productū ꝑ quēlibet de ciuitate,debet facere fidē licet fuerit descriptū inter estimatū ⁊ ciuitatē:⁊ hoc ꝓpter fidē ⁊ authoritatē publici officialis.Multū eñ presumit̄ ꝓ officiali publico,vt est text.no.in l.ij.in ver.qd̓ non arbitramur.C.de offi.ciui.iu.quē text.reputat
36 valde no.Bal.in.l.errore.in.j.col.C.de testa.⁊ ex eo no.†ꝙ publicum officium bonefidei presumptionem inducit.Itē diligētia presumitur in officiali publico.l.j.C.de suf.⁊ ar.li.x.⁊ ꝑ Bar. in.l.dāni infecti stipulatio cōpetat.§.sabini.ff.de dā.infec.⁊ si tu dicas qd̓ bñ credit̄ officiali quo ad ea q̄ descripsit in estimo,nō aūt ꝙ nō habeat alia bona.Itē qn post estimū alia bona acqsiuerit,qr de is nō posset officialis attestari:rn̄detur ꝙ cum iste officialis publicus ꝓsumat̄ diligēs ⁊ solicit⁹ vt dixi tēpore quo fit descriptio estimi,interrogabat an habeat alia bona etiā mobilia,etiā cū iuramēto eius qui facit fieri descriptionem estimi: ex quo apparebit presumptiue ꝙ alia bona nō habet.Hoc bñ est verū ꝙ presumptiue probatur,quod nō habebat alia bona tēpore quo estimū describebat̄,sed quin postea acquisiuerit per estimū nec vere nec presumptiue probatur,imo potius presumitur contrariū per.d.l.si defunctus.C.arbi.tu.Nisi forte dicas ꝙ cū officialis semper presumat̄ diligens in suo officio,est ꝓsumptio ꝙ etiā postea scripto iam estimo inqsiuerit an haberet alia bona ꝙ descripta in estimo,⁊ si fideiussor cōuētus vult dicere ꝙ alia bona habeat vel pecunias,vel qd̓ post estimū aliqd acquisiuit:debet illud probare:per gl.in.c.cū de lege.ff.de proba.⁊ ista est ꝓprie mēs ⁊ intētio Bar.Et hoc modo vident̄ sublata ea q̄ ꝯtra Bar.adducebātur.❡Sȝ vnū fortiter obstat qr estimū seu registrū cōmunis bene probat quo ad ꝑsonas que consenserāt descriptioni estimi.ita procedūt predicta,sed non probat regulariter quo ad alias personas,que estimo nō cōsenserūt quo ad dominium nec quo ad possessionem.l.si pater,⁊ ibi ad hoc not. Bal.C.de act.emp.l.qcquid.⁊ ibi Bar.ff.de acqr.rer.do.⁊.l.forma.§.si cum ego.ff.de cen.⁊.l.solēnibus.C.de rei vend.Per quē tex.no.ibi Bal.post Jaco.bu.⁊ Cy.quod per estimum seu catastrum nō probatur dominium:nisi in preiudicium faciētis fieri illam scripturam,⁊ idem quod estimum seu catastrū nō probet nisi inter

nisi inter partes q̄ consenserunt estimo,tenet Bal.in.l.quidā in suo.ad fi.prin.ff.de cōd.inst.⁊ in.l.defensiōis facultas in.ij.col. C.de iur.fis.li.x.sequit̄ do.Alex.in multis ꝯsilijs in ꝯsi.xlij.scdi vo.inc.viso ⁊ discusso laborioso ꝓcessu.in pe.col.⁊ in cōsil.lxvij. tertij volu.incip.viso processu cause vertentis inter Antonium qd̓ consiliū est errore duplicatū in consi.xxxvi.quinti vo.idē tenet do.Alex.in cōsi.lxxxj.tertij vo.inc.lecto ⁊ discusso laborioso ꝓcessu,circa fi.⁊ in cōsi.x.quarti vo.circa fi.inci.viso processu cause vertētis inter do.Frā.⁊ in cōsi.cxlvij.quinti vo.inc.perspectis instrumentis mihi exhibitis in.v.col.❡Sed ad hoc rn̄de defendendo Bar.qd̓ ista procedūt quo ad plenā probationē ⁊ quo ad plenū preiudiciū,sed nos loquimur solū quo ad ꝓsumptionē q̄ transferat onus probandi in volentē dicere contrariū prout proprie loquitur Bart.allegando gl.in.d.l.cum de lege.⁊ ita pōt defendi opinio Bar.❡Verū qr iste modus quē tradit Bar.ad faciendū certū ⁊ notoriū iudici principalē non esse soluendo,nō trāsit sine scrupulo,vt ptȝ ex ꝓdictis.❡Ideo alius pōt esse modus per quē poterit fieri certū ⁊ notoriū iudici sine excussiōe,si ponamus qd̓ principalis debitor cesserit bonis ad instantiā istius,vel alterius creditoris:tūc certum est qd̓ nō est soluēdo,vt in ti.de cess.bo.ſm Cy.in aut.hoc si debitor.C.de pigno.⁊ ita simplr̄ tȝ Raph.Cum.⁊ do.Pet.de bexu.hic.Adde tex.in.l.tres tutores.circa fi.ibi,vel cuius bona venierant.ff.de admi.tu.ꝑ quē tex.no.ibi Bar.circa fi.ꝙ qn̄ bona alicuius vendunt̄ ad petitionē creditoris,presumptio est ꝙ nō sit soluēdo. ❡Itē quando principalis debitor vadit ostiatim mendicādo victū,tūc certū ⁊ notoriū est ꝙ non est soluendo.l.si quis ad declinandā.in ver.quis eñ pauperior.C.de epi.⁊ cle.⁊ ibi etiā tex. ꝙ qui stat in hospitali ad viuēdū dr̄ esse in extrema pauptate,
37 ⁊ ibi Bal.in.iij.co.no.❡†Successiue querit Bar.an in excussione bonorū principalis ⁊ pronunciatione iudicis qua pronūciat̄ posse agi contra fideiussorē,vel tertios possessores bonoꝝ: qr principalis nō est soluēdo iuxta aut.hoc si debitor.C.de pig. requiratur citatio fideiussoris,vel possessorum bonorum,⁊ concludit post Ja.de Are.qd̓ sic per iura ꝑ eos allegata:sufficit tn̄ citatio generalis scd̓m eum,per.l.si eo tēpore.C.de remiss.pign. ❡Adde in primis circa opi.Ja.but.hic relatā ⁊ impugnatā ꝑ Bar.ꝙ nō debeāt citari fideiussores nec possessores bonoꝝ:qr secundario ledunt̄ sicut nō citant̄ legatarij,qn̄ pronunciatur testamentū inofficiosum.l.Papinianus.§.si ex causa.⁊.l.si suspecta.ff.de inoff.test.bñ facit illud qd̓ vult gl.valde no.⁊ approba
38 ta in.l.de vnoquoq;.in gl.ij.ad fi.ff.de re iud.†q̄ vult ꝙ non debeat citari ille de cuius ꝑiudicio principaliter non tractat̄,lȝ in consequentiā possit tractari,⁊ ibi Ang.Jmo.⁊ do.Alex.pōderant illam glo.ad istā q̄stionē:⁊ illā glo.etiā tenent Ang.Jmo.⁊ Mod.in.l.filiusfamilias.§.diui.el.ij.ff.de leg.j.⁊ ibi Jmol.reputat illā gl.esse ad hoc singularē,⁊ per illā gl.determinant notabiliter Ang.⁊ Jmo.ibi,⁊ dicūt eā facere qd̓ si creditor faciat cōdēnari debitorē in iudicio,nō poterūt alij creditores illius debitoris cōqueri ⁊ dicere qd̓ nō fuerūt citati ad ꝓcessum,ex quo lis nō ordinabat̄ principaliter contra eos.Ad idē bene facit qd̓ signanter tenet Bar.in.l.in diē.ff.de aqua plu.arc.vbi tenet qd̓ qn̄ iudiciū agit̄ contra heredē qui habet substitutū,quod talis substitutus nō est citādus,ꝑ tex.quē dicit Bar.esse ad hoc no. in.l.j.§.denunciari autē.ff.de ven.inspi.ibi,primo gradu heredi instituto,nō etiā substituto:⁊ est melior tex.in.l.ex contractu.ff. de re iud.qr satis est citatum fuisse eum,contra quem iudicium principaliter tractatur.Alibi dicit no.Jnno.in.c.humilis.⁊ ibi Bal.⁊ do.Fel.de maio.⁊ obe.nō esse citandos illos quos secundario vel incidenter negotiū tangit,sed sufficit principalem citari per tex.in.d.l.j.§.denunciari.⁊ illud dictū Jmo.refert ⁊ sequitur Semi.in.c.fin.ad fi.de elec.in.vj.⁊ in.c.venerabilibus.in prin.per illum tex.de sen.excō.in.vj.Idem dicit Bal.in rub.extra de rescrip.in.iij.col.quod qui casu vel incidenter ledi possunt non sunt citandi.Item dicit Bal.in.c.fi.circa prin.post Jnnoc. ibi de do.⁊ cōtu.quod qn̄ vertitur controuersia inter Archiepiscopos super iure primatij prout contingit in.d.c.humilis.licet causa tangat prouinciales.i.suffraganeos:tamen nō est necesse eos citari:qr sunt appendices in consequētiam scd̓m eū.Ad idē facit quod dicit gl.no.in.c.quāuis.in gl.fi.de pac.in.vj.per quā
39 gl.no.ibi Semi.in.vj.col.†ꝙ actus nō dicitur verti in preiudicium alterius,quando non affert detrimentum principaliter,licet secundario.Ex quo decidit quod si ex forma statuti debent citari illi in quorū detrimentū fit actus,intelligitur directo non autē secūdario:qd̓ est bene no.scd̓m eum.Per ista puto nō esse verū illud quod no.idem Semi.in.c.j.argumento illius text.de elec.in.vj.vbi no.ꝙ quando fit aliquis actus preiudicialis non solū debēt citari principales veniētes ad iudiciū,sed etiam oēs alij quorū incidēter interest,⁊ quos negotiū incidēter tāgit.Et licet nō reperiam quod canoniste illud impugnent,credo quod

sit falsum ꝑ predicta,presertim per tex.in.d.l.j.§.denunciari.⁊ ꝑ gl.approbatam in.d.l.de vnoquoq;.⁊ qr text.in d.c.j.non ꝓbat
40 illud notabile Semi.⁊ ita in specie †quod quando fit excussio principalis debitoris,non sit eius fideiussor de necessitate citādus tenet Bal.in.l.j.in.iiij.co.C.de cōue.fis.deb.lib.x.⁊ in.l.duobus.§.que iurauit.ff.de iureiur.⁊.l.in cause.la.j.§.interdū.ff.de mino.vbi tenet Bal.quod in condēnatione debitoris principalis nō oportet qd̓ citetur possessor rei hypothecate cū sit diuersa persona,⁊ principaliter non ledatur,licet istud sit quodā modo preambulum ad hypothecariā exercendā,per.d.l.j.§.denūciari autē.ff.de vē.insp.vbi dr̄ ꝙ quando plures possunt gradatim ledi,sufficit ꝙ prim⁹ citet̄.Nec ob.aut.si oēs.C.si minor ab here.se ab.qr ibi non agebatur ꝯ certā personam:qr ibi omnes erant partes.Idē tȝ Bal.in.l.j.in vlt.col.C.ne fi.ꝑ pa.ꝑ.l.j.C.de aduo.diuer.iudic.q̄ lex tn̄ nō dicit quod requirat̄ citatio illius de cuius ꝑiudicio in cōsequentiā tractat̄:ideo Cy.ibi ad fi.expꝯse tȝ necessariā esse citationem eius.Idem in terminis nostris tenet Ange.in.l.in cognitione.ad fi.ff.ad Silla.ꝑ gl.ibi per quā no.Ang.ꝙ snīa lata contra vnum quem negotiū principale tāgit preiudicat in consequentiā ei quem negotium attingit accessorie,etiam si non fuerit citatus ad processum.Vnde ex hoc infert ꝙ snīa lata contra principalē,nocet fideiussori ⁊ mādatori: etiā nō citato,nō tn̄ cōtra eos poterit via executiua agi nisi eēt fideiussor ind.sol.per no.in.l.j.ff.ind.sol.Idem etiam tȝ Angel. in.l.si perlusorio.§.j.ff.de app.Idem tenet do.Alex.sibi cōtrarius in consi.clv.secundi vol.incip.stantibus his que in themate narrata sunt.Pro ista parte videtur bon.tex.in.l.authore.C. de euic.⁊ per illū tex.no.ibi Bal.ꝙ processus factus cōtra principalem citatū nocet fideiussori nō citato:quod no.ſm eū.⁊ per hoc no.qd̓ sufficit agitari causam cum eo quā contingit principale negotiū,nec est necesse qd̓ citentur illi qui per quandā consequentiam leduntur.Tamen ad illum tex.respondet do.Ale.
41 hic,†ꝙ illud ideo est qr mora,⁊ cōtumacia principalis nocet fideiussori.l.mora.§.e.sed non loqmur de effectu more,sed de preiudicio actorum seu de preiudicio sententie late sup excussione, ⁊ ante eum dicunt Gloss.⁊ Bar.ibi.Tene opi.Bar.quā in hoc sequuntur cōmuniter doc.hic,ꝙ in excussione bonorum ⁊ pronunciatione requirat̄ citatio fideiussoris ⁊ possessorū ꝓut etiā tenet Ang.met sibi ꝯtrarius in.§.sed neq;.in aut.de fideius.⁊ in l.cū filiusfa.§.e.⁊ in.d.l.de vnoquoq;.Bal.in.l.ij.in.v.col.C.qn̄ fis.vel priua.❡Tenendo istam partem nō ob.glos.no.in.d.l.de vnoquoq;.cum alijs preallegatis:qr ꝓcedit quātum ad hoc vt actus ⁊ sentētia valeant quāuis non fuerit citatus ille de cuius preiudicio in cōsequentiam tractatur vt ibi,sed nō quātum ad hoc vt faciat ius cōtra illum tertiū nō citatū:nec quantum ad hoc vt ei preiudicet,per.d.l.secundā.ad fi.C.si propter pub.pen. ⁊.c.inter quatuor.de maio.⁊ obe.sed requirit̄ saltē citatio generalis per gn̄alia proclamata.l.si eo tēpore.C.de remis.pign.⁊ ita nota.voluit Bal.in.l.ab eo.in vlt.col.C.quō ⁊ qn̄ iudex.⁊ ita in specie limitat illam glo.vbiq; do.Alexan.s.hic,⁊ in.d.l.de vnoquoq;.⁊ in repe.l.sepe.in.xiiij.col.ff.de re iudi.⁊ in consi.lxxxvj. secundi vol.inci.visis dubitationibus elegantissime formatis. in.ij.col.⁊ in ꝯsi.lxxxiij.tertij vo.inc.in causa que vertit̄ inter agentes pro camera.in vlt.co.ad fi.⁊ vltra do.Alex.adde qd̓ idē no.tenet insignis doctor.Jo.Fab.in.§.lȝ autē.inst.de adop.fa
42 cit qd̓ tenet Bal.in.l.sancimus.in.xiij.q.C.de iu.†vbi tenet qd̓ qn̄ est questio de processu iudicis coram superiore per viam appellationis vel nullitatis,lȝ nō citetur iudex:tn̄ tȝ processus:qr non agitur principaliter contra iudicē ſm Jnno.in.c.in nostra. de procu.❡Ego contra illā limitationem communiter approbatam pōdero fortem tex.in.l.ex cōtractu.ff.de re iud.vbi snīa lata contra heredē nō solum valet quāuis substitutus non fuerit citatus,sȝ etiā ꝑiudicat ipsi substituto nō citato,adeo ꝙ ex tali snīa datur actio iudicati cōtra substitutum non citatum:ergo de directo est cōtra istā limitationē:tamen ad illū tex.respondet do.Alex.in.d.l.filiusfamilias.§.diui.el.ij.in.v.col.in fi.ff.de lega.j.ꝙ ille tex.intelligitur qn̄ fuit citatus substitutus.❡Sed ista solutio nihil valet:Primo:qr est manifesta diuinatio ad illū tex.ꝙ ibi substitutus fuerit citat⁹.Scd̓o ⁊ forti⁹ ille tex.redderetur penitus de indubitabili:nā esset sine dubio ꝙ snīa ꝑiudicaret substituto si substitutus fuisset citatus.❡Scd̓o mō potes respōdere ad gl.in.d.l.de vnoquoq;.cū alijs preallegatis,ꝙ ideo processus excussionis ⁊ sententia principaliter ordinātur cōtra fideiussores ⁊ possessores bonorum.vt statim dicā:ideo
43 debent citari.❡†Scd̓o principaliter inquātū Bar.tȝ sufficere generalem citationem,per.l.si eo tempore.C.de remiss.pig.istud de citatione generali impugnant Bal.⁊ Ang.hic,⁊ tenēt ꝙ ex quo processus excussionis,⁊ sententia principaliter ordinant̄ cōtra fideiussores,⁊ possessores bonorū in eorū perniciē,vt possit contra eos perueniri,magis quam cōtra principalē debitorem

Universidad de Deusto Biblioteca

Ideo si sunt certi debēt nominatim citari, per.l.j.§.pe.ff.de vē. insp.ꝛ.§.sancimus.cū gl.in verb.agentes.in auť.de her.ꝛ Falc. Si aūt nō sunt certi:tūc sufficiat citatio generalis, per.d.l.si eo tēpore,ꝛ ita ꝓcedat opinio Bar.idem tenent Pau.de ca.ꝛ.d. Pe.de bexu.dicit do.Pe.de bexu.quod ista opinio est tutior in practica.facit.l.i.§.cū dicit.ff.si cui plus q̄ p.l.Falc.quā allegat Are.hic,ꝛ ante eū Bal.in.l.in cause.la.j.§.interdū.ad fi.ff.de mino.Jo.de Jmo.do.Alex.ꝛ Are.hic tenēt ꝙ ꝓcessus excussionis principaliter ordinat ꝯ debitorē, sed in cōsequētiam ꝯ fideiussores ꝛ possessores, qñ nō est petitū ꝓnunciari excussionem esse legitime factā:ideo tunc sufficit citatio generalis, per d.l.si eo tpe. secus qñ petit ꝓnunciari excussionē esse legitime factā:qꝛ tunc principaliter dirigitur cōtra fideiussores ꝛ possessores:ꝛ tunc debent specialiter citari .ꝛ ita procedat opin.Bar.ꝛ Ang.vt hic p eos. Raph.Cu.lꝫ de p̄dictis nō faciat mentionē etiā tꝫ hic ꝙ ꝓcessus excussionis fiat ꝯtra principalē debitorē, ꝛ etiā eius excussio,quatenus poterit exigi,vt hic. ¶ Ego aūt teneo ꝙ etiā in primo casu quādo solū petit excussio bonorū, qꝺ ꝓcessus excussiōis principaliter dicat ordinari cōtra fideinssores ꝛ possessores,eo qꝛ cōtra principalē debitorē nō sic incipimus.vt.l.j.C.de exe.rei iud.ergo etiā tūc specialr sunt citandi,p d l.j.§.denunciari.ff.de vē.insp.ꝛ per regu.l.nam ita diuus.ff.de adop.ꝛ.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iud.qꝛ dꝫ citari quilibet qui pōt ledi.Nā vt volunt Bal.Jmo.ꝛ Are.in qōne p̄xime p̄cedenti, ꝛ Bar.in.l.stipulatio.§.habet.ff.de oper.no.nun.excussio bonorū fit misso per iudicē nūcio publico,qui inquirat an principalis sit soluendo ꝛ iudici referat.l.magis puto.§.nō passim.ff.de re.eo.ꝛ.l.i.§.si preses.ff.de magi.cōue.non aūt fit excussio ad finē vt principalis debitor soluat:qꝛ tūc alio modo inciperet iudiciū vt prediri. ¶ Limita tamen singulariter qꝺ supradictum est ꝙ licet persone sint certe que debēt citari,sufficit tñ illas generaliter citari per p̄conē publicū, qñ est multitudo personarū, ita sentit Bar.in extrauag ad reprimen.in verb.citatum.ꝛ hoc expresse no.do.Jo.bap.de sancto seue.a quo didici in rep.l.cunctos populos.in.l.colum.C.de sum.tri.vbi dicit ꝙ ita alias fecit practicari, ꝛ est perpetuo tenendū menti, ꝛ est paucis notū.

44 † ¶ Extra gl.inquantū tex.iste probat ꝙ non pōt sequi priuatio vbi nō est habitus.Bar.plene insistit dādo theoricā,ꝛ post ea reducendo ad practicā.Ego tetigi in.v.no.tex.vbi plene cumulaui istā regulā. Aduerte ꝙ iste tex.loquit qñ priuatio ponitur a legislatore,cuiꝰ est ꝓprie loqui: ꝛ tūc sequit necessario habitus vt hic,ꝛ.l.Julianꝰ.de diuor.ꝛ repu.ꝛ.l.manumissiōes. ff.de iust.ꝛ iur.vnde quando lex diceret aliquem liberari, necessario sequit ꝙ fuit obligatus.Idē etiā in statutis, vbi etiā verba debēt ꝓprie ꝛ vere accipi.l.j.§.si is q naue.ff.de exer.nisi gratia ꝯtrarietatis euitāde: qꝛ verba ponerent improprie, vt desinit.i.nō incipit l.iij.§.desinere.ff.vsufr.quēad.ca.Item perimit.i.psistere nō pmittit ſm gl.fi.in.l.conditio in preteritū.ꝯ.e. ¶ Quid ergo qñ priuatio ponitur ab hoīe,vel a partibꝰ: an sequatur ꝙ ꝓcedat habitus? Bar.concludit quod in his in quibus confessio non preiudicat,vt in seruitute:priuatio non presupponit habitū,nisi quo ad repellendum testem a testimonio. auť.si testis ꝓductus dicatur.ver.si vero.C.de testa.per rationē hic assignatam p Bar.in aliis vero distinguit an aduersarius cōfiteat vel neget ſm no.in.l.cū de indebito.in prin.ff.de proba.vt hic plenius p eū.

45 ¶ † Adde inquantum Bar.tꝫ ꝙ in his q̄ nō dependent a volūtate nec ptāte nostra, ꝛ sic a cōfessione: tūc priuatio nullo modo presupponit habitū, ad fundandum intentionem aduersarij:nam Ange.Jmo.ꝛ ceteri istud impugnāt ꝛ merito: qꝛ etiam in his que non sunt in ptāte nostra tñ confessio preiudicat nobis. Unde si aliquis confiteat se occidisse hominē, vel furtū fecisse,vel aliud delictū:tunc cōfessio sua sibi preiudicat, vt est tex.no.in.l.si is cū quo.ff.de cōfess.ꝛ.l.qui seruum.in prin.ff.de interrog.act.ꝛ.c.j.de accu.in.vj.ꝛ pulchre tetigi in.l.iusiurandum qꝺ ex conuentione.§.procurator.ff.de iurein.ꝛ tñ non est in potestate nostra facere qꝺ sit verus homicida,vel fur si homicidium vel furtum non fecerit.l.j.§.si quis vltro.ff.de quest.ꝛ l.inde Neratius.§.fi.cum.l.seq.ff.ad leg.Aq.Nec obstat.l.inter-

46 rogatam.C.de lib.cau.allegata per Bar.† qꝛ verum est qꝺ confessio seruitutis vel manumissionis non preiudicat quo ad verā amissionē status, qꝛ per talē confessionem nō efficit seruus qui non est:tñ preiudicat quo ad presumendū in fauorem illius cui facta est confessio presertim in iudicio.l.iubemus.C.de lib.cau.ꝛ.l.cū falsa.C.de iur.ꝛ fac.igno.no.in.l.nō nudis.ꝛ in.l.non epistolis.C.de prob. ¶ Secundo principaliter inquantum Bart.intelligit.l.nō vtiqꝫ.ff.de exce.ꝛ.c.exceptionē obijciens. de reg.iur.in.vj.qñ pars negat priuationē ꝛ illa non probatur tūc ꝓcedunt illa iura.Adde ꝙ sup intellectu dictorum iurū varie fuerunt opiniones quas plene recitat do.Abb.in.c. cum venerabilis.de excep.ꝛ plenius Ludo.Roma.in.c.cum mulier.in.v.co. ꝛ quinqꝫ sequentibus.ff.sol.mat.ꝛ reassumit Ang.de are.insti.de excep.in princip.xxx.col.pro nunc paucis tene ꝙ illa iura indistincte procedunt sicut etiam indistincte loquūtur, ꝙ qui opponit exceptionē vel replicationem,non per hoc fatetur intentionē aduersarij:prout etiā dicit tex.in.d.c.cū venerabilis. Pro ista conclusione facit duplex ratio.Prima qꝛ cum exceptio vel replicatio opponatur ad excludendum ius aduersarij vt.l.ij.ff.de excep.nō debet parere contrariū effectū.l.legata inutiliter in prin.ff.de leg.j.Secunda ꝛ subtilior ratio est quam ponit Bal.in.l.exceptionem.C.de proba.nam si ille qui excipit censeret tacite confiteri, sequeretur quod per exceptionis obiectū induceretur litis contestatio:qꝛ litis cōtestatio inducitur per negationem vel confessionem tacitam vel expressam.c. cum causam. et ibi no.de proba.c.prout.de do.ꝛ cōtu.ꝛ.l.rē non nouā.§. patroni.C.de iud.ꝛ declarat Bar.in.l.j.C.de lit.conte.sed consequens est falsum,qꝺ p exceptionis obiectū non inducitur litis cōtest. vt est tex clarus in.c.ij.de lit.contest.in.vj.ergo similiter antecedens est falsum ꝙ exceptio nō cōtinet tacitā litis cōtestationē. nam qui opponit exceptionē peremptoriā,videtur potiꝰ velle actorē repellere a limine iudicij,ꝛ sic litē dirimere q̄ eā cōtestari ſm gl.ꝛ doc.in.d.c.ij.de litis cōte.in.vj.Ideo per eā nō inducit litis cōte. ¶ Adde ꝙ reꝰ excipiēdo nihil ponit,ꝛ nihil asserit,ſm Bald.in.l.p hanc.in.j.colū.C.de tēp.appel.vbi dicit hoc subtiliter ꝓbari ex illo text alibi Bald.in addi.Specu. in tit.de

47 accusa.in.iij.colū.in ver.qui excipiēdo dixit ꝛc.tenet † ꝙ q excipiendo aliquid dicit non tñ vnq̄ intelligitur illud fateri. Alibi no.idē Bal.in.l.age.in scōo no.C.de transac.per illū tex. in verbo ꝛ si apparuerit.ꝙ qui opponit exceptionē transactionis: nō videt per hoc confiteri debitū,super quo tñ vide tex.in l.qm̄.ff.de infa.quē allegat Bar.in.d.l.nō vtiqꝫ.et tenent Bal.Ang.et Jmo.in.l gallus.§.forsitā.ff.de li.ꝛ posth.ꝙ qui negat sententiā recte latā,nō per hoc videt fateri ꝙ sententia sit lata.ꝛ sic ponderā ꝙ negans qualitatē facti:non per hoc videtur necessario cōfiteri ipsum factū precessisse. ¶ Istam conclusionē ꝛ regulā limitat Alex.hic tribus modis.vide per eum cū cōcordātijs per

48 eū allegatis. ¶ † Expedita theorica Bar.infert ad practicam ꝛ sic ad questionē,excepi cōtra aliquē qꝺ erat excōicatus,ꝛ sic nō debet audiri in iudicio agendo:vt in.c.intelleximus.cum simili.de iud.ꝛ ipse replicat ꝙ est absolutꝰ ab excōmunicatione, sed nō ꝓbat absolutionē:an intentio mea sit fundata vt videat confiteri exceptionē excōmunicationis: cōcludit ꝙ nō duplici ratione.Primo per theoricā eius superius relatā:qꝛ qñ priuatio fit circa id in quo confessio nostra non pōt preiudicare:vt in seruitute:tūc priuatio nō presupponit habitū.l.interrogatam.C.de lib.cau.sed iste priuando nō pōt facere se excōmunicatum si non est:ergo talis priuatio non potest presupponere habitū. sed istud assumptū Bar.est falsum ꝛ reprobatū.ꝯ.in theorica:ꝛ respōdi ad.d.l.interrogatā.qꝛ cōfitens se fecisse homicidiū, vel aliquod delictū,non pōt ex sua confessione facere se homicidā, qui nō est:ꝛ tñ cōfessio de homicidio sibi p̄iudicat.Secūda ratio Bar.est:qꝛ licet dicat se absolutū:non tamen videtur se fateri excommunicatū de presenti,licet fateatur qꝺ in preteritum fuerit,confitens ergo absolutionē ꝓbat preteritam excōicationem,sed non p̄sentē:ideo sibi nō p̄iudicat ſm Bar.Tene istam partē qꝺ qui dicit se absolutū ab excōicatione non per hoc videtur fateri exceptionē aduersarij, quod fuerit excōmunicatꝰ. ꝛ ita etiam tenet Ludo.roma.in.l.j.in princ.in.j.ꝛ.ij.colū.ff. de ope.no.nun.ꝛ Joā.de imo.post Cy.in.l.cum tale.§.fi.ff.de cōd.ꝛ demon.non per fundamentum Bart.sed per fundamentum Pet.de bellaperti.relatū ꝛ impugnatum per Bartol.s.per.d.l.non vtiqꝫ.ff.de except.ꝛ regulā,exceptionē obijciens.de reg.iu.

49 in.vj.† quia qui excipit vel replicat nō p hoc videtur fateri intentionem aduersarij:ꝛ hoc per duas rationes, quas pro istis iuribus.ꝯ.p̄xime adduci:ꝛ si dicas quod priuatio presupponit habitum:vt hoc text.vltra responsionem Petri de bellaperti.quam hic impugnat Bar.responde esse verum quando cōstat de priuatione:sed pars aduersa non admittit hanc. s. ꝙ fuerit

50 absolutus.ergo nec etiam per eam debet poni habitus. † Ad idem facit qꝛ p petitionem venie nō inducitur confessio delicti: vt est gl.singularis in.c.exhibita.in verbo postulauit.de homic. quia vt ibi dicit glo.hoc facere potuit ex benignitate ꝛ humilitate:tamen tex.ibi loquit quando petita fuit venia ad cautelā, vt mitigaretur dolor patris:vt ibi dicit in litera, ꝛ ibi etiā ponderat do.Abb.sicut qñ petitur absolutio ab excommunicatione ad cautelā vt hic per Bar.ꝛ.c.solet.vbi Jo.An.de senten.ex

51 com.in.vj. ¶ † Ultimo ꝓ ista parte adduco optimū fundamētum:nam exceptio excōicatiōis debet apertissime probari.tex.est in.c.pia.§.si quis igitur.in verbo apertissimis documētis.de excep.in.vj.Sed replicatio de absolutione non probat manifestissime excommunicationem:nam constat ꝙ absoluitur ab ex-

communicatione

communicatione qui tñ non est excōicatus.c.solet.ꝛ ibi Jo.an.ꝛ alij de sen.excō.in.vi.presertim qñ absolutio petit ad abundātiorem cautelā, vt dixi:qꝛ bonarū mētiū est culpā timere:etiam si culpa nō reperit,vt.c.ij.de obser.ieiu.Itē ea sunt in officijs nostris gratiora,q̄ cū liceat nobis nō impēdere:tñ gratia dilectionis impēdimus.Itē dicit text.i.c.iam nūc illud.xxviij.q.j.ꝛ gl.in.d.c.exhibita.de homi.Bene facit qꝺ no.Bal.i.l.ij.p illū tex.C.de inge.ꝛ manu.vbi no.ꝙ recipiēdo absolutionē ab excōicatione,non videor tñ fateri me excōicatū:nec videor fateri excōicatorē esse iudicē meū: sicut nec illi qui cōfitent manumissionē, vident ꝯfiteri manumissorē fuisse dñm suū.Per p̄dicta apparet nō esse verū illud qꝺ hic dicit Bar.sequendo gl.in.c.venerabilē.de elec.in versi.sunt eñ notoria.in verbo postulauit:nam tenet Bar.qꝺ petens absolutionē ab excōicatione videt fateri se excōicatū,ꝛ eoipso videt fateri se esse in quasi possessiōe excōicationis ꝛ dꝫ vt excōicatus euitari:nā do.Ab.in.d.c. venerabilē.in pe.col.reprobat gl.ibi ꝛ Bart.hic,secutus Inno.ibi ꝛ in.c.ij.de ord.cogn.qꝛ absolutio solet peti ad cautelā:ꝛ qꝛ bonarum mētiū est timere culpā,etiā vbi nō est culpa:vt p̄dixi, ꝛ qꝛ petēs absolutionē lꝫ fateat se habere ꝯscientiā lesam:non tñ fatet per hoc se esse excōicatum.Idem etiā tenet do.Abb.in.c.cum dilectus.in.xxi.col.de ord.cog.vbi etiā reprobat Bart.hic:ꝛ glo.in d.c.venerabilē,ne illud qꝺ fit zelo cōscientie, retorqueat in eius lesionē:ꝛ qꝛ in diuersis opinionibus doctorū tutior dꝫ p̄ualere, vt no.in.c.cum tu.de vsur. Idē etiā tenet do.Ab.in.c.exhibita.de homi.ꝛ ibi dupliciter respōdet ad.c.venerabilē. ꝙ in veritate satis obstat.Primo ſm Host.qꝺ ꝓcedat vbi in iudicio ꝛ solenniter quis petit absolutionē:secus si extra iudiciū,ꝛ nō solenniter.Secūdo r̄ndē ꝙ.d.c.venerabilē.non ꝓbat illud ad qꝺ cōiter allegat:qꝛ debet intelligi ꝙ recognouit se ligatum esse qñ petijt absolutionē:vt qꝛ expresse dicit se excōicatum:tñ iste solutiones diuinant.Idem tenet Spec.in ti.de prob.§.vidēdū. in ver.sed nunqd probat qs excōicatus ꝛ ibi etiā Spe.r̄ndet alio modo ad.c.venerabilē. ibi dū per nunciū suū absolutionis bñficiū postulauit:ꝙ illa dictio dū, nō dicit causam quare recognouit: sed bñ tēpꝰ qñ recognouit:ꝛ sic supponit tēpus qñ recognouit: nō tñ intelligit ꝙ in eo recognouit qꝺ petijt. ¶ Ultimo subdit Bar. ꝙ actor non pōt exceptionē liberationis acceptare ad ꝓbādū ꝙ debitū p̄cesserit:ꝛ postea dicere ꝙ talis liberatio est nulla:qꝛ facta a pupillo non seruata debita solennitate nō valent, ꝛ sic qui fatetur priuationē quā ponit reus, sed negat solennita-

52 tē:non pōt ex illa priuatione se fundare:† qꝛ sicut negans factū non pōt ex eo se fundare:ita negās iure factū.l.post legatum.in princ.cum ibi no.ff.de his quibus vt indig.facit regula.c.ex eo non debet.de reg.iur.in.vj. ¶ Adde ꝙ ꝯtrium voluit idē Bart.in.l.nō vtiqꝫ.ff.de exce. vbi voluit ꝙ si minor fateat liberationē a se factā:sed dicit ꝙ non potuit eā facere:qꝛ erat minor:nihilominus pōt se fundare ex priuatione aduersarij.ꝛ istam cōtrarietatē Bar.pōderat Rapha.cu.hic in fi.d.Alex.ꝛ Aret. hic: deinde Are.simpliciter approbat opinionē Bart.p.d.l.post legatū.Raph.cu.hic in fi.ꝛ ibi cōcordat istā contrarietatē Bart. vnico verbo:qꝛ Bar.hic loquit in pupillo: ibi aūt loquit in minore:voluit dicere Bart.hic loquit qñ fuit actū cū pupillo sine debita solēnitate,ꝛ sic actꝰ est nullus:ꝛ liberatio est nulla:ibi autē fuit factū cū minore.xxv.an.maiore tñ pupillo ꝛ sic actus valuit:sed pōt rescindi,ꝛ sic vitiat liberatio,lꝫ det restitutio minori.ꝛ licet Raph.nihil alleget p ista differentia pōt bene confirmari:nā pōt quis actū fateri,lꝫ non eū impugnare ratione solēnitatis si talis solēnitas nō arguit totalē nullitatē actus ꝯfessati:vt videt ꝓbare tex.in.c.ex parte decani.de rescrip. vbi capitulum dicebat reuocationē ꝓcuratoris non valere:qꝛ nō fuit intimata ipsi capitulo,nec ipsi iudici:ꝛ sic nō allegabat totalem nullitatē:ꝛ ibi.d.An.de Bu.ꝛ pleniꝰ Jo.de Jmo.pōderat ad hoc illū tex.secꝰ si solēnitas argueret nullitatē actus: tūc non posset hoc facere vt ibi p eos.idē etiā tꝫ.d.Ant.de Bu.in.c.cū olim.in xij.col.de censi.Idē ꝓbatur ex his que tradit Bart.in.d.l.post legatū.in prin.vbi tenet ꝙ ꝓducendo instrumentū videat cōfiteri cōtenta in eo vt ibi:tñ aduersarius nō potest se in tali instr̄o fundare si instrumentū redarguat nullū:vt ibi per eū: ꝛ ita etiā resident Mod.senen.in.d.l.non vtiqꝫ. ¶ Tu aūt vltra eos aduerte ꝙ imo p opi.Bar.in.d.l.nō vtiqꝫ.videt facere tex.in.d.c.ex parte decani.ꝛ ibi Abb.in.v.no.ad hoc expsse no.illum text.pro opi.Bar.in.d.l.nō vtiqꝫ.vbi ſm eū est tex.ꝙ qs pōt se fundare sup eo ꝙ impugnat qñ nō impugnat ipsum factū,sed solēnitatē facti:qꝺ est no.ſm eū:ibi eñ capitulū impugnabat reuocationē ꝓcuratoris tanq̄ nō legitime factā:ꝛ tñ fundabat se super ea ad inualidandū scōas literas. Sꝫ dic ꝙ ibi impugnabat ad alium effectū,quā respectu illius super quo se fundabat:ꝛ sic nō habet obstare: ꝛ ita etiam dicit ipsemet do.Abb.Adde etiā quod idem do.Abb.in.c.cum venerabilis.in.vj.colū. de except. reprobat opi.Bar.in.d.l.nō vtiqꝫ.qꝛ dicit esse cōtra casum illius capituli:vbi eps̄ confitebatur permutationē p̄cessisse,sed eā impugnabat ex defectu alicuius solēnitatis:ꝛ tñ ibi deciditur qꝺ non potuit fundare intentionē suā sup illa exceptione:ꝛ mouetur ibi papa per regulā generalem, qꝛ exceptionē obijciens non videtur fateri intentionem aduersarij. Et per ista cū laude dei remanet ista.l.solenniter ꝛ vtiliter expedita.

2 ☞ De eodem genere ad idem genus potest fieri cōpensatio.
3 In obligatione generis electio trahit secum executionem.

1 **SI centum.** † Obligatio pluriū seruorū in gñe,ante electionē īter heredes stipulatoris diuidit numero, sed post electionē p hereditarijs portionibꝰ.h.d. Ratio diuersitatis est qꝛ in primo casu ꝛ sic ante electionē est obligatio generis, ꝛ sic centū homines q sunt in obligatiōe sunt incerti. Ideo obligatio diuidi nō pōt in vnoquoqꝫ homine ꝓpter incertitudinē: ergo diuidit numero inter heredes.ꝛ cū hic sint duo heredes, quilibet debet habere quinquaginta numero,ꝛ sic obligatio numeri diuiditur inter heredes numero : ꝛ propter hoc nō potest resultare aliqua inequalitas inter ipsos heredes: qꝛ nō plus va-
2 let vnus seruus in genere q̄ alter. Hinc est † qꝺ de eodem genere ad idē genꝰ pōt fieri cōpēsatio:vt est gl.i.l.hoc negotiū. in fi. ff.de cōpē.Facta vero electiōe obligatio generis reducit ad species,ꝛ sic ad cētū seruos,quos in specie elegerit ipse stipulator: qꝛ tūc certa ꝛ determinata corpora debent : ꝛ sic facta electione incipit esse certū q sunt illi cētū serui , q nūc sunt in obligatione l.cū incertus.ff.de le.j.Et sic qlibet heredū habebit dimidiā in vno quoqꝫ corpore ex istis cētū seruis:ꝛ sic qlibet heredū debebit habere centū dimidias p̄dictorꝫ cētū seruorꝫ. l.in stipulationibꝰ.ꝯ.e.Nā isto scōo casu si fieret diuisio ad numerū posset resultare inequalitas:ꝛ sic iniqtas:qꝛ isti qnquaginta serui in specie possent multo plꝰ valere, quā illi alij qnquaginta serui in genere:qꝛ in speciebꝰ cadit diuersitas valorꝫ. Unde ne ista inequalitas cōtingat,fiet diuisio p singula corpora:qꝛ quilibet heredū dꝫ habere partem hereditariā in quolibet corpore, ꝛ sic in quolibet seruo de istis centū. Et in hoc ꝯsistit intellectꝰ,ꝛ mēs istius
3 legis. ¶ † Et sic no.ꝙ in obligatione gñis electio trahit secum executionē:qꝛ nunc post electionē obligatio que erat generis redigit ad species certas.Unde intellige istū text.qñ electio erat inuariabilis,alias haberet p nō facta,vt no.in simili in.l.stipulatus sum damā.ꝯ.eo.Et ꝓpterea iste tex.ſm Rap.Cu. cū mysterio dixit elegisset,ꝛ sic in p̄terito plꝰ q̄ pfecto , ꝛ sic electio est inuariabilis.si aūt dixisset per verbū eligat:tunc non ꝓcederet iste tex.qꝛ tūc electio esset variabilis,vt est tex.in l.si quis stipulatꝰ sit Stichū.ꝯ.e.Sꝫ tu posses dicere ꝙ ibi sunt verba stipulatoris:in quibus bene fit dicta differentia.Sed hic istud verbum elegisset,videtur esse verbū legislatoris.Tñ sustinendo Raph.potes dicere ꝙ imo fuit verbum stipulatoris,vt patet in litera ibi elegisset stipulatus:ꝛ sic verbum elegisset,videtur referri ad verbum stipulatus, ꝛ sic videtur quod sit verbum stipulatoris.

2 ☞ Dictio omnimodo,quid importat.
3 In statutis capimus verba etiam impropriijssime ex qualitate personarum.
4 Liber homo ab alio bona fide possessus promittēdo per stipulationem bonefidei possessori obligatur ei efficaciter,ꝛ sic naturaliter ꝛ ciuiliter.
5 Acceptilatio inutiliter facta non valet etiam vt pactum,cū deficiat consensus.
6 Contrariorum non est eadem dispositio quādo in eis est diuersa ratio.
7 Qui ab alio stipulādo mihi acqrit, ꝛ me stipulando nihil agit.
8 Seruus obligat dominum de peculio,quando cōtrahit tanq̄ seruus domi.secus si contrahat alias.
Qui habetur quasi dominus,vel fructuariꝰ,vel bonefidei possessor non agit contra dominum de peculio serui.nu.9.

1 **LIber homo.** † Liber homo bonafide possessus promittendo bonefidei possessori,etiam ex ea ipsa obligatur ei efficaciter.secus est econtra si ab ea stipuletur : qꝛ ex qua causa ab alio stipulando quis mihi acquirit, ex eadē ꝓmittendo non obligor. Itē seruus promittendo vsufructuario vel bonefidei possessori non obligat verum dominium etiam de peculio.h.d.vsqꝫ ad.§.decē hodie. ¶ Et sic sunt tres principales decisiones in tex.ꝛ in qualibet assignatur ratio decidēdi.Secū-
2 da ibi,nec tamen ideo.Tertia ibi,seruus autem. ¶ † In tex.vt omnimodo sit vtile, illa dictio omnimodo, importat idē quod per omnem modum obligetur, ꝛ sic naturaliter ꝛ ciuiliter, ꝛ sic plene ꝛ cum effectu. Et de ista dictione vide in simili glo. valde no.in cle.j.in verbo omnimodam.de foro compet. quam signat pro notabili do.Abb.in.c.conquestus.eodem tit. Item dictio

Universidad de Deusto Biblioteca

omnimodo,excludit etiã restitutionē in integ.vt.c.si qs presby
ter.& ibi Gemin.ad hoc no.vij.q.j.Sed posses dicere qd ille tex.
nõ pbet,cũ istud exprimat ꝙ nõ daꝛ restitutio.Tñ aduerte qd
dictio oĩmodo lz sit pcise significationis, vt.l.omnimodo.C.de
inoff.test.recipit tñ interpretationem congruã ẜm Bal.in.l.fi.in
j.col.C.de 3hen.emp.per.l.stipulatus sum damã. cum gl.qd ibi
no.Bar.& ibi dixi.s.eo.¶Et per hoc posset disputatiue attē
tari noua conclusio ꝯ oẽs indifferenter,qd iste bona fide posses
sus pmittendo p stipulationē bonefidei possessori obligeꝛ solũ
naturalr & nõ ciuiliter:qꝛ dictio oĩmodo, recipit congruã inter
pretationē vt dixi.Itē debet modificari ẜm qualitatē & condi
tionē persone ad quã refertur.l.plenũ.§.equitij.ff.de vsu & hab.
l.si quis filio exheredato.§.irritum.ff.de iniust.rup.&.c.si de be
3 neficio.de preb.in.vj. ¶†Imo in statutis capimus verba etiã
impropriissime ex qualitate personarũ: ita singulariter tenet.d.
Ale.nec alibi legi in.l.j.in prin.in.iiij.col.ff.ad.l.fal.vbi põderat
Bar.ita velle.¶Item dictio omnimodo,geminata põt in isto
tex.intelligi oĩmodo.s.& de iuregētiũ & de iure ciuili per pdicta:
nõ aũt dz intelligi naturaliter & ciuilr, put oẽs intelligunt. For
tius iste tex.met facit modificationē: qꝛ nõ simpliciter dicit oĩ
mõ vtile est,sed addit ppe est.illa dictio ppe est modificatiua &
vt dicit gl.est philosophicum temperamentum:qꝛ nõ simplr est
vtile.Et si istud teneremus cessaret difficultas quã tãgam.j.in
j.not.Ista sunt dicta disputatiue,tñ nõ recedas a cõi opinione
presertim per.l.si is qui.§.si libero homini.ff.commo.cũ aliis in
gl.allegatis.¶In tex.ibi,hic itaqꝫ late.itellige.s.quod pxime
est dictũ nõ aũt in prin.hui9.l.nã si liber homo pmittat bonefi
dei possessori, obligaꝛ ei naturaliter & ciuiliter ẜm communem
vt in prin.huius.l.Et tñ si seruus pmittat fructuario, vel bone
fidei possessori non obligaꝛ ipse cũ sit seruus, & sic habetur pro
mortuo.l.qd attinet.j.de reg.iu.nõ quoqꝫ obligatur verus dñs
etiã de peculio,vt in vltima parte hui9 tex.¶In tex.ibi,seruus
aũt aduersaꝛ ad prin.l.vt licet liber hõ bonefidei possessori pro
mittēdo obligeꝛ naturaliter & ciuiliter: nõ sic est in seruo alieno
bonafide possesso,aut vsufructuario:qꝛ si pmittat ipse nõ obli
gatur,cũ sit seruus nec obligat verũ dñm etiã de peculio:qꝛ non
4 censeꝛ habere aliũ dñm vt in litera. ¶†No.j.ex isto tex.ꝙ ho
mo liber ab alio bonafide possessus pmittendo per stipulatio
nē bonefidei possessorio obligatur ei efficaciter & sic naturaliter
& ciuiliter:& sic in hoc attendiꝛ magis veritas quã opinio:qꝛ ẜm
opinionē est seruus,veritas enim est preferēda opinioni, vt est
tex.in.§.si rem suã.insti.de lega.in.c.nuper.de bigamis.¶Con
tra istud notabile & sic cõtra istũ tex.opponit Bar.ꝙ nõ potest
obligari qui suã conditionē ignorat,vt.l.liber homo.ff.de acq.
rer.do.& respõdet qd illud procedit in his que ex mera volunta
te disponentis cõsistunt.facit.l.de statu.ff.de testa,&.l.j.in princ.
ff.de leg.iij.secus in his que pendēt ex volantate duorũ,vt hic.
Tu aũt oppone fortius cõtra istũ tex.nam iste liber homo bo
nafide possessus credebaꝛ seruus, alias non potuisset bonafide
possideri,qꝛ homo liber possideri nõ põt.l.cũ heredes.§.fi.ff.de
acqui.pos.ergo hic non fuit animus obligandi istum bona fide
possessum,nisi naturaliter,non autē ciuiliter.l.si id qd.ff.de con
di.ind.&.l.quibus diebus.§.dñs.ff.de cond.& demonst.&.l.si is
cui.§.flauius.ff.de so.ergo nõ põt dici obligatus ciuiliter,vltra
voluntatē stipulatoris.l.obligationũ substantia.§.fi.ff.de act.&
obl.qꝛ actus agentiũ nõ operanꝛ vltra eorũ intentionem.l.non
oĩs.in prin.ff.si cer.pet. imo fortius ista stipulatio non debet va
lere,prout ppie de validitate dubitauit iurisconsultus: qꝛ hic
nõ videꝛ adesse consensus imo deficere.ergo debet vitiari,per.l.
5 an inutilis.in prin.ff.de accep.†vbi acceptilatio inutiliter facta
nõ valet etiã vt pactũ,cũ deficiat ꝯsensus:& sic etiã nõ nascitur
obligatio naturalis,facit bñ.l.iurisgētiũ.§.fere.ff.de pact.Ergo
etiã hic cũ deficiat cõsensus nõ videtur posse nasci aliqua obli
gatio sine cõsensu.¶Huic oppositioni rñdet Rap.Cu. hic ꝙ
hic fuit cõsensus saltem obligandi naturaliter istum bona fide
possessum:ergo etiã potest nasci ciuilis efficax.& in hoc iste tex.
est multũ notãdus ẜm eũ:nec in hoc deficit cõsensus maxime:
qꝛ naturalr inter dñm & seruũ est magni effectus,cũ deducat in
peculio.sed in.d.l.an inutilis,naturalis erat inutilis ideo nõ pre
sumiꝛ consensus:sicut hic.¶Alio modo rñdet.d.Pe.de bexu.
hic:ꝙ in.d.l.an inutilis agebatur vt nõ nasceretur naturalis:qꝛ
ambo erant scientes,vt ibi dicit tex.Et sic nõ habebant animũ
se obligãdi:nec etiã naturaliter.Sed in isto tex.lz bonefidei pos
sessor crederet istũ obligari naturaliter tantũ, tñ agebat in men
te vt non obligareꝛ ciuiliter, sed eorũ mens fuit vt obligareꝛ eo
modo quo põt.Sed iste potuit ciuiliter obligari lz ipsi non cre
derent:ergo ciuiliter obligaꝛ.¶Mirandũ est ꝙ prefati docto.
in hoc laborauerint cũ istam oppositionē punctualiter formet
tex.& respõdet in.l.si is qui.§.si libero homini.ff.cõmo.allega.in
gl.vbi tex.predicte oppositioni respõdet,ꝙ plerunqꝫ accidit vt
extra id qd agitur obligatio tacita nascaꝛ:pondera illud tacita.
nec obstat ꝙ actus agentiũ nõ operanꝛ vltra eorũ intētionem,
d.l.non omnis.in princ.qꝛ verum est primitiuam,non secunda
riam:vt est tex.in.l.si absentis.& ibi Bal.in secũda oppositione
ad hoc no.C.si cer.pet.Et sequitur.d.Alex.in.d.l.nõ omnis. in
princi.vbi dixi.Item intellige de voluntate expedita vel etiam
implicita,& sic tacita:vt est tex.in.d.l.si is qui.§.si libero homini.
6 in verbo obligatio tacita.¶†Secũdo no.ex secũda parte tex.
ibi nec tamen ideo,qd contrariorũ non est eadem dispositio,qñ
in eis est diuersa ratio.ita est tex.formalis hic.Adde Bart.in.l.
inter stipulantem.§.sacram.s.e.vbi dixi & allegaui ad hoc alios
plures tex.¶Tertio no.in versi.quemadmodum regulam que
7 fuit Iuliani in.l.si seruo.in versi.& regulariter.ff.de vsufru.†ꝙ
quis ab alio stipulãdo mihi acqrit,a me stipulando nihil agit.
& est ratio qꝛ si obligareꝛ sibi illa obligatio reacquireretur mihi
incõtinenti: quod est impossibile:qꝛ idē esset debitor & creditor,
secundum gl.in.l.frater a fratre.in gl.magna,ad fi.ff.de condit.
inde.Ista regula Iuliani procedit in obligatione ciuili,nõ autē
in naturali.Nam seruus & filius in potestate stipulando acqui
runt domino & patri,& tamen dominus & pater eis promitten
do obligantur naturaliter:vt.l.si id quod.ff.de cond.ind. qꝛ illa
naturalis que est de iure gentium non reacquiritur dño vel pa
tri inspecto iure naturali: & sic primeuo iuregentium, quo oẽs
erant liberi & sui iuris,& sic cessat dictum inconueniens vt decla
rat Bar.in.d.l.frater a fratre.in.viij.co.& ibi scribentes & idem
Bar.in.l.si quis pro eo.§.j.ff.de fideiuss.¶Vltimo no.ex vlti
ma parte tex.& sic ex ver.seruus autem.limitationem ad totum
8 titulũ de peculio.†vbi seruus obligat dñm de peculio,vt pce
dat qñ contrahit tanqꝫ seruus domini, secus si cõtrahat tanqꝫ
alienus vel tanqꝫ fructuarius: qꝛ tũc nõ obligat aliũ dominũ.
9 tex.est hic.Et sic no.ex hoc tex.in fi.ꝙ†qui habetur quasi dñs
vt fructuarius vel bonefidei possessor:non agit contra dominũ
de peculio serui.vide tñ.l.si creditor.§.fin.ff.de peculio.de qua.l.
glos.hic in verbo actio opponit & dupliciter soluit & ẜm Bart.
& Raph.Cuma.vtraqꝫ sol.est bona,licet ẜm Ange.& Imo.pri
ma sit melior & notabilior:& circa vtranqꝫ solut. plenius insistit
Aret.hic quem per te videas.

1 ☞Dies celebrate stipulationis expressus in stipulatiõe, nõ
facit censeri stipulationem esse in diem factam, ideo debitor po
test eadem die conueniri.fallit vt infra.nu.6.
3 Stipulatio simplex intelligitur esse plena.
4 In contractibus nedum clausule sed,etiam minimum verbum
non debet esse sine virtute aliquid operandi.
5 Quando stipulatio est omnino pura,debitor non potest consti
tui in mora nisi interpelletur.
7 Si iudex citauit partem vt hodie compareret ad audiendam
sentẽtiam,an teneatur expectare vsqꝫ ad finem diei, antequam
sententiam proferat.
8 Citatio sine termino an valeat.

1 **Decem hodie.** †Adiectio instãtis temporis,
exactionē non differt. h.d. ẜm
Bar.& Imo.Sed dũ dicunt exactionē, nõ differt:melius dixis
sent petitionē prout proprie dicit tex.non aũt exactionē per ea
q̃ inferi9 dicã in prima limitatione. Vnde summa aliter. Pro
mittens hodie dare videꝛ pure pmittere.hoc dicit & non est ali
bi in iure ẜm Dy.& doc.& ẜm Bar.iste casus est notabilis & sin
gularis.¶Diuiditur ĩ tres partes.In prima ponitur decisio.
In scda cõtra illã opponiꝛ de regula.l.qui hoc anno.cum simi.
s.eod.vbi qñ tempus apponitur in stipulatione,non potest agi
efficaciter nisi illo finito.In tertia respondet quod illud proce
dit in aliis temporibus , in quibus peti non põt anteqꝫ illa sint
transacta.secus est in die in qua est interposita stipulatio:quia si
exprimaꝛ non censetur apposita causa differende solutionis,sz
causa demõstrãtionis vt hic.secũda ibi,nec videri.tertia ibi,in
pposito enĩ.¶No.j.ex isto tex. qd dies celebrate stipulationis
expressus in stipulatione,non facit censeri stipulationem esse in
diem factam,ideo debitor potest eadē die conueniri:qꝛ cẽsetur
appositus causa demonstrationis & non causa differende solu
tionis.Et sic si pmittis.x.hodie dare.ista adiectio instantia tē
poris non impedit petitionem nec exercitium actionis: imo sta
tim potest agi,& sic eadem die qua celebratus est cõtractus põt
creditor promissorē conuenire, & istud non reperitur alibi in iu
re,vt predixi.Sed p certo hoc videꝛ mirabile ẜm Raph.Cu.&
Pau.de Ca.nam hoc modo istud verbũ hodie superuacuo est
2 appositũ:qꝛ si nõ fuisset expressum: †tamen stipulatio simplex
intelligitur esse pura,vt.l.eum qui calendis.§.fi.&.l.interdum.s.
eod.&.§.omnis.inst.de ver.oblig.& sic iste tex.vult ꝙ potius to
leretur ista superfluitas,qꝫ qd dictio hodie faciat censeri stipu
lationem esse factam in diem.¶Paul.de Cas.ingenue fatetur
contrariũ,ꝙ ista dictio hodie est superflua in stipulatione,& pro
eo est tex.

eo est tex.in.l.talis scriptura.in prin.in ver.qd si forte. ff.de leg.
j.vbi est tex.ꝙ si testator legauit mihi centũ psentia seu in pñti,
illa adiectio pñtia, est supuacua quãtũ ad vim & effectũ legati.
Sz certe hoc nõ videꝛ dicēdũ ꝙ verba in ꝯtractibus sint super
flua & nihil operentur:qꝛ hoc esset contra.l.hanc legē.ff.de con
trahen.emp.& in.l.fi.in princ.ff.si cert.pet.& est in proposito bo
nus tex.in.l.eũ qui calen.in prin.in ver.plane.s.eod. vbi stipula
tio facta in ipsa die calendarũ, non intelligitur de presentibus,
q̃ erãt tunc sed de futuris ad hoc vt stipulatio contineat aliqd,
4 plusqꝫ si nullũ tps esset expressum,†imo in contractibus nedũ
clausula, sed ne quidē minimũ verbũ debet esse sine virtute ali
quid operandi,ẜm Bald.qui frequenter allegatur in rub.C.de
contrah.emp.in.ix.q.& in.l.nec quicqꝫ.§.de plano.in vlt.colũ.ff.
de off.procon.& leg.& ante Bal.glo.notabilis in.c.solite.in ver
bo tanquam.de maio.& obed.& glo.in.c.si Romanorum.in glo.
quarta.in ver.membranas.xix.dist.& glo.in.l.i.in glo.j.ff.quod
met.caus.& glo.in.l.j.§.ait pretor.in verbo si familia.ff. de vi & vi
ar.Vñ in pposito ista dictio hodie,vt nõ sit supflua sed aliquid
operetur,deberemus dicere qd imo suspendat petitionē vsqꝫ in
finē diei hodierni.¶Alio modo rñdet Rap.Cum.qd ratio po
tuit esse propter breuitatē tēporis vel forsan: qꝛ ita se habet cõ
munis mos loquēdi.& plus nõ dicit.¶Tu rñde melius ex mē
te Are.hic,qd illud operetur hic expressio facta per eũ modum
per quem tacite inest que habet hanc naturam , vt nihil soleat
operari vltra illud qd inest.vt.l.tertia.cũ materia.ff.de leg.j. &.l.
non recte.C.de fideiuss.facit bene tex.in.l.decem cum petiero.s.
eodē.vbi conditio expressa in stipulatione que tacite inerat non
facit eã minus purã quã esset,ita hec dies que tacite inerat nõ
suspendit dispositionē:& hoc est quod proprie voluit dicere iu
risconsultus hic,dum dicit,in proposito enim diē non differen
de actionis causa insertum videri,sed quod presens ostēdatur.
Item ista expressio presentis tēporis,& sic hodie licet nõ fuerit
necessaria , qꝛ nihil inducit de nouo,est tamen declaratoria ad
cautelam , vt manifestius appareat quod stipulator voluit pe
cuniã deberi incõtinenti.& sic ista dictio hodie est apposita exci
tatiue ad excitandum debitorē,quod immediate soluat.Vnus
ex vobis dicebat ꝙ imo dictio hodie,in isto tex. non est supflua
5 imo potest operari effectũ: †quia qñ stipulatio est omnino pu
ra debitor non potest constitui in mora nisi interpellaretur. l.si
ex legati causa.s.eodem.&.l.quod te.s.si certum peta.sed quan
do dictum est hodie,ista dictio hodie,cõstituit in mora sine alia
interpellatione,per regul.l.magnam. C.de contrahen. & cõmit.
stipulat.vbi dicitur quod dies constituit in mora absqꝫ alia in
terpellatione,& est probabiliter dictum.Tñ non credo quod sit
verum duplici fundamento:qꝛ idem tempus non potest indu
cere obligationem,& constituere in mora : ideo euentus condi
tionis nõ cõstituit in mora:qꝛ esset iniquũ qd eodē instãti & eo
dem tempore quis obligaretur, & constitueretur in mora: & ita
dicunt Bar.& omnes doc.indifferenter in.l. quoties in diem.s.
eo. Scdo in dictione hodie breuitas tēporis facit vt non cõsti
tuat in mora ẜm Bal.in.l.si mihi & tibi.§.j.per illũ tex.ff. de le.j.
vbi ita limitat.d.l.magnam.& retuli in.d.l.si ex legati causa.s.e.
Nec credo ꝙ iuriscõsultus hic habuerit hunc respectũ constitu
6 tionis in mora.¶†Limita decisionē huius tex. quatuor nota
bilibus modis. Primo qd promittēs hodie decē dare potest
statim conueniri:qꝛ obligatio cẽsetur pura. Intellige verũ quo
ad obligationē & actionē,& sic quo ad petitionē vt dicit textus:
quantũ aũt ad executionem inest aliquantũ tēpus ad soluendũ
miserationis gratia.l.si cum militi.§.fi.ff.de compen.arbitrio iu
dicis inspecta qualitate persone & qualitate debiti: qꝛ nõ debet
creditor confestim & tam cito venire cum sacco paratus, vt.l.ra
tum.&.l.quod dicimus.ff.de solut.&.§.fi.inst.de inu.stipu.& glo.
notabilis.xxxj.dist.in.c.quoniam. & sic potest statim peti non
vt statim soluat,sed vt se preparet ad soluendum.j.modicũ tē
pus,& ita declarat plene Bar.in.l.ita stipulatus.in.j.&.ij.q.prin
cipali vbi dixi.s.eod.& ita tenent Imo.Rapha.Cuma. Pau.
de Cast.& do.Pe.de bexu.hic.Vltra scribentes confirmo opti
me: qꝛ interpellatio hominis vel legis constituit debitorem in
mora.l.si ex legati causa.s.eo.&.l.optimam.C.de contrah.& cõ
mit.stipu.Sed non sic ad vnguem, imo ad hoc vt constituat in
mora , debet continere aliquod spatium temporis ad hoc vt in
mora constituat,vt est gl.valde not.in.l.Emilius.in princ.ff.de
mino.que glo.non est alibi in iure ẜm Bal.in.c.j.in.ij.col. de no
ua for.fide.in feud.& late ponit do.Alex.in.d.l.j.§.item si ita.ff.
ad leg.Falc.vbi pro illa gl.allegat bonum text.in.l.si quis filiũ.
§.fi.ff.de colla.bo.Vnde aduerte quod Bar.in questione quam
format dum dicit ꝙ ista dictio hodie in isto tex. non differt exe
cutionem.& ita etiam dicit Bar.in summario suo prout.s.illud
notaui,nõ videtur bene dicere,per predicta. Est verũ qd posses
dicere quod dictio hodie,non est illa que impedit executionem
quia si esset omnino pura absqꝫ dictione hodie,tamē impedire
tur executio intra illud modicum spatium vt predixi,licet vide
retur prima fronte quod ex quo in hoc tex.promisit hodie dare
est sibi imputandum quare ita se astringit ad breue spatiũ tēpo
ris:qꝛ videtur ꝙ habeat pecuniã paratam: qd non est ita quan
do simpliciter promittit. ¶Scdo limita nisi ratiõe adiectiõis
loci alia presumptio induceret.vnde si existēs hic Papie dicat
promittis mihi hodie dare cētũ Cremone, illa dictio hodie nõ
presumitur adiecta ad demonstrãdum tempus in quo contra
himus,sed presumiꝛ adiecta ad executionē obligationis & etiã
ad petitionē,vt ante peti nõ possit qꝫ ad illum locum Cremone
hodie potuerit perueniri,vel trãsiuerit tantum de hodierna die
qd amplius accedi nõ possit,vt.l.eum qui calendis.§.fi.s.eod. &
l.iij.§.si quis itaqꝫ stipuleꝛ.ff.de eo qd certo loc.& est tex. not. in
l.fi.§.si inter eos.j.e.¶Tertio notabiliter limita scdm Ang. hic
quando adiectio alicuius extrinseci vltra obligationem princi
palem aliud inducat puta promittis hodie dare.x. sub tãta pe
na, tunc ista adiectio pene facit vt talis obligatio dicatur habe
re diem,& dies hodie intelligatur apposita causa differēde solu
tionis:qm nõ est apposita pter se tantũ,sed pter aliud extrin
secũ & ideo non incidit in penam,nisi elapsa tota die hodierna,
& elapso hoc die non poterit postea mora purgari,cũ sit appo
ta pena,& dies licet hodierna,put tenet Ang.in.l.si insulã.s.e.
Et p ista limitatione adducit Ang.tex.iuncta gl.not.in.l.talis
scriptura.in.j.respon.ff.de leg.j.sequuntur simpliciter Ioan. de
Imo.& do.Pe.de bexu.hic & dicit do.Pe.de bexu.qd Ang.in
hoc nõ habet contradicentem.Ista limitatio Ang.etiam mihi
placet per tex.in.d.l.talis scriptura.in princ.in versic.quod si for
te.vbi est tex.quod quãdo sunt alicui legata.c.presentia.illa ex
pressio presentia,que tacite inest,nihil operatur quantũ ad vim
& effectum legati.operatur tamen extrinsecus quo ad clausulã
generalem postea appositam a testatore,qd legata quibus ap
posit9 nõ est dies presteꝛ annua bima trima die, vt talis clau
sula nõ referatur ad istud legatũ:qꝛ quantũ ad istud extrinsecũ
diciꝛ habere diē de presenti.Et gl.ibi in verbo psenti die oppo
nēdo de isto tex.nostro qd imo legatum debeat censeri omnino
purum & nõ in diē sicut hic:respondet ꝙ hic effectũ ꝯsiderauit
& nihil extrinsecus:ergo quãdo vltra obligationem principalē
esset adiectio alicuius extrinseci,vt in casu pxime relato:nõ p
cederet iste text.& ita tene quãuis Pau.de Ca.hic teneat cõtra
Ang.contra eum retorquendo tex.illum in.d.l.talis scriptura.
primo responso,cum etiam ibi dicatur qd ille dies non cẽsetur
appositus cause differende solutionis,sed potius causa demon
strationis sicut & hic.sed Paul.de Ca.nõ bene aduertit ad illũ
tex.quia tex.ibi hoc expresse declarat in ver.quãuis.& dicit hoc
esse verum quo ad vim extrinsecam substãtie legati, sed nõ quo
ad extrinsecam exclusionis dicte clausule : qꝛ quo ad eam bene
censetur habere diem licet presentē.& ista est veritas.¶Quar
to notabiliter limitat istum tex.Bar.in questiõe quam format
vt procedat quãdo dictio hodie refertur ad verbum spondes,&
sic ad promissionem.secus si referatur ad solutionē.Nam in isto
tex.est sensus ẜm eum hodie spõdes mihi dare.x.hoc est in isto
die hodierno facis mihi promissionē de dãdo decē:& tunc quia
dies non est apposita solutioni nec dationi sed actui ipsius pro
missionis:ideo statim põt fieri petitio ante lapsuz ipsi9 diei. ita
pcedit iste tex.secus quando dies hodie fuisset adiecta ipsi so
lutioni vt pmittis dare.x. q̃ solues hodie,tũc proculdubio de
beret expectari tota dies,prout dicit patere in isto tex. quia tũc
dictio hodie apponetur ad differendã solutionem,& sic non pos
set agi neqꝫ peti ante lapsum diei.¶Istam limitationē sequun
tur Pau.de Ca.hic in fi.Raph.Cum.& do.Pe.de bexu.hic &
hoc etiam voluit do.Alex.hic,in.j.not.licet non sic aperiat.hoc
videtur etiam sequi Ang.licet Aret.hic reprobet istam limita
tionem Bar.& istam differentiam per tex.in.l.talis scriptura.in
ver.qd si forte.inducendo vt hic per eum sicut induxi in pcedēti
limitatione.Itē qꝛ ridiculũ esset dicere,qd dictio hodie: expri
mat se hodie pmittere:quia istud patet euidēter ex natura act9
quia quilibet actus limitaꝛ tēpore hoc ipso quo fit, vt declarat
Bar.in aut.at qui semel.C.de prob.Sed tu tene limitationem
Bar.que est vera,& q̃ communiter approbatur vt p predicta ap
paret,vt sit differētia an dictio hodie apponaꝛ actui promissio
nis:& tũc pcedat iste tex.an vero post promissionem adiiciatur
actui solutionis:& tũc sit secus,vt in exemplo Bar.¶Vltimo
7 inducitur iste tex.per Bar.ad questionem disputatam.†Iudex
citauit partem vt hodie cõpareret ad audiendã sententiam,an
teneaꝛ expectare vsqꝫ ad finē diei anteqꝫ sententiam proferat, &
tenet qd sic per iura per eum allegata psertim in.c.consuluit.vbi
est bonus tex.& ibi gl.Inno.& alii de off.deleg.Et respondet ad
istum tex.quod hec dictio hodie,nõ respicit solutionē sed actũ
facte promissionis & sic nõ importat dilationem, & stipulatio fa

Universidad de Deusto
Biblioteca

cta ſne die bene valet ⁊ tenet. Leũ qui calendis. ſ. cũ ſimilibus. ff. eo. ſed dictio hodie apposita in citatiõe de neceſſitate importat terminũ: qz citatio ſine termino nihil valet. l. aut qui aliter. ſ. ff. ꝙ vi aut clã. ⁊ cum Bar. tranſeunt oẽs hic, ⁊ dicit Rapha. cu. quod hec res videtur ſibi clara. Idẽ tenet Bal. in. l. ſi vt ꝓponis. ſcõa. C. qũo ⁊ qñ in dex. d. Alex. in. l. qui hoc anno. ad ſi. ff. eo. cũ concordantijs per eũ allegatis. ¶ Sed aduerte inquãtum Bar. hic tenet ꝙ citatio nõ cõtinẽs certũ terminũ in quo citatus cõparere debeat, tanꝯ obſcura nõ tenet. p. l. aut qui aliter. ſ. i. vbi Bar. etiã idẽ no. ff. qõ vi aut clã. Adde tex. in. ij. verſ. ſin aũt nullaten⁹, in verbo certo dierũ ſpacio. ⁊ ibi Bald. ad hoc no. C. vbi in rem actio. ⁊ l. ſi. in ver. igiſ in verbo certũ tps. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. C. de iure domi. impe. ⁊ in. ſ. ſi vero etiã qdã in rẽt. in verbo in ducias certas. in aut. de ẽphib. reis. ¶ Cõtrariũ cõiter tenet ſ̃ſertim p cano. † qõ valeat citatio ſine appoſitione termini ⁊ ſic qõ ad eſſe citatiõis ñ eſt neceſſari? termin⁹ quo caſu citatus teneꝫ cõparere quã pr̃ñ põt, cũ aliquo tẽporis tempe ramẽto vt eſt tex. in. c. eos. in verbo quãcito cõmode poterũt de ſen. excõi. in. vi. ¶ Et tex. in. c. cũ parati. ad ſi. vbi cano. ad hoc not. de appel. vbi valet citatio a ſede apoſtolica de abſente ſine aliqua expreſſione termini. ⁊ ibi do. Abb. in vlt. no. ad hoc mul tũ no. illũ tex. quẽ dicit nunq̃ tradẽdũ obliuioni, ⁊ ꝙ quotidie ſolet ad hoc allegari ⁊ qõ ita cõiter tenẽt doct. cano. Idẽ tenet Spe. ⁊ Jo. an. in ti. de citatione. ſ. viſa. in verſi. quid ſi nõ p̃ſ⁹. cũ multis cõcordantijs copioſe traditis per Alex. hic. ad quez te remitto. ⁊ vide etiã per Jmo. ⁊ late Alret. hic. ¶ Tũ defendẽ do Barto. põt bñ reſponderi ad illos duos text. turis canonici ſcz ad. d. c. cũ parati. ⁊ ad. c. eos. qõ loquunt in citatiõe generali ad procedendum in cauſa, ⁊ ſic qñ quis ſimpliciter citat ad cauſam: ſecus qñ quis citatur ad aliquem actum particularem, vt eſt hic ad euadendum ſententiam: tunc non debet valere citatio ſine termino ꝑ iura primo allegata. ⁊ ita in ſpecie tenet Ang. in l. ſ. hec ſtipulatio. ff. ſi cui plus quam per. l. falci.

2 ☞ Quando datio confertur in perſonam ſtipulatoris, dicit ſtipulatio continere certum: ſed ſi in perſonam alterius dicitur continere incertum.

3 Paria ſunt promittere ſolueꝛe, ⁊ promittere dare.

4 Stipulatio dandi eſt certa ⁊ inuariabilis.

5 In pecunia non cadit intereſſe intrinſecum.

6 In vino frumento ⁊ alijs ſimilibus rebus eſtimabilibus, eoꝝ pretia ⁊ valores variantur ex ſolo tẽporis curſu.

7 In pecunia ⁊ florenis valor eſt de iure certus.

8 Impenſa cudendi debet fieri de publico.

9 Pecunia large comp̃ehendit nõ ſolum pecuniam numeratã; ſed etiã frumentum, vinum, oleum ⁊ ſimilia que conſiſtunt ponderе, numero, vel menſura.

10 Certi conditio competit ad intereſſe.

11 Quando ſtipulor dari alteri, an ſtipulatio committatur ad intereſſe meum, non ſolum ad id quod erat tempore ſtipulatiõis ſed etiam ꝙ poſtea cepit ſuperuenire.

1 **Decem mihi.** † Stipulatio dandi ſibi continet certũ, ſed dãdi alteri cõtinet incertũ, ⁊ tũc habeꝫ cõſideratio etiã pene. h. d. Et primo ponit deciſionẽ. ſcõo illã declarat. ſcõa ibi: ſinge mea intereſſe. ¶ In text. ibi vtrũ ego velim. nã ſi electionẽ ñ expreſſe nõ reſeruaſſet electio fuiſſet promiſſoris vt. l. vero procuratori. ſ. fi. ⁊. l. ſi quis ſtipulatus fuerit decẽ in melle. ſ. i. ⁊. l. q res. ſ. qui ſtipulat. ff. de ſo.

2 ¶ † No. i. ex iſto tex. qõ qñ datio cõfertur in perſonã ſtipulatoris, dicitur ſtipulatio continere certũ, ſed ſi in perſonã alterius dicitur incõtinere incertũ. l. intereſſe. Vñ ſi eligo mihi dari centum ⁊ nõ das, pp hãc mora nõ poſſum aliud petere ꝙ ipſa centum: qr in obligationib⁹ dãdi nõ ſuccedit obligatio ad intereſſe l. vbi autẽ non apparet. ſ. fi. ⁊. l. ſi mora. ſ. eo. tit. ſed ſi eligo dari Titio, ⁊ nõ das: poſſus petere plus ſi mea intereſt in plus vt qz promiſerã dare illi Titio. ⁊. in termino tali ſub pena maiori, ⁊ qr non dediſti penã incurri: certe potero petere ipſam penam vt hic ſubiicit litera. ¶ Et aduerte quod qñ eſt dandũ ſibi ſtipulatori, tunc dari ſtat in propria natura. d. l. vbi aũt nõ apparet. ſ. fi. ⁊ tunc cõtinet certũ, ſed qñ eſt dandũ alteri, tunc dari redigitur ad naturam fieri: qõ ſic probaꝫ. iſtud dari nõ eſt in obligatione ꝓpter ſe ſed ꝓpter intereſſe ſtipulatoris. ſed omnis obligatio que fundaꝫ ſoluꝫ ad intereſſe redigit ad inſtar facti: qr in factis niſi intereſſit obligatio non contrahit: ergo vbicunq̃ hoc reperiẽ in dãdis obligatio dari redigit ad naturã fieri: ⁊ ꝓterea dicit ſtipulatio incerta. Iſte eſt intellectus huius. ſ. quẽ ſic ſubtiliter declarat Bal. in. l. debitori in penul. col. C. de pact. de quo nullus ſcribentiũ facit hic mentionem. ¶ Item pondera qr iſte tex. videtur velle ꝙ reſpectu mei eſt mihi dandum: ſed reſpectu Titij eſt ei ſoluẽdum, ⁊ ſic eſt factũ ⁊ ſic incertum, ⁊ ſic tex. videt cum myſterio dicere mihi dandum, ⁊ illi ſoluendum. ⁊ ita ponderauit iſtum tex. ſubtilis Pe. de bella. quem refert Ly. in. l. vnica. in. ſ. ij. diuiſio de neceſſitate impor tat terminũ: qr

Universidad de Deusto Biblioteca

ciali cõtẽta in alia ſeparata diſpoſitione. ⁊ ita loquit̃. l.libertis quos.in princ.ff.de ali.leg.de qua gl.fi.opponit ⁊ nõ ſol.ſecus ſi ob aliam cauſam vt ibi no.per Bar.⁊.l.cũ centũ.ff.de ali.leg.⁊.l.
8 quinquaginta.ff.de prob. ¶ †Quarto limita vt predicta ꝓcedant in diſpoſitione hominis puta teſtatoris vel ꝯtrahẽtiũ. ſecus in diſpoſitionibus legalibꝰ etiã in diuerſis partibus tunc generalis ⁊ ſpecialis ſimul concurrunt,⁊ hꝫ locũ generalis in caſibꝰ etiã in quibus fuit ſpecialr̃ ꝓuiſum, ⁊ ſic cõpetit duplex via, vt
9 eſt tex.ĩ.l.j.§.j.ff.de ope.no.nũ.† vbi interdictũ qđ vi aut clã qđ eſt gñale,cõpetit etiã ꝑ caſibꝰ ſpecialibꝰ in quibꝰ ſpecialibꝰ interdictis eſt ꝓuiſum ⁊ ibi oĩno vide Bar.poſt Dy.⁊ Bar. in.l. ſenatus.ff.de accu.⁊ in.l.ſanctio legum.ff.de pe.doc.in.l.qui ſepulchra.C.de ſepul.viol.⁊ ibi in diſpoſitione teſtatoris diuerſa ſcriptura ſequẽs venit correctiue ad aliam.d.l.libertis quos. in princ.in legibꝰ venit addictiue.d.l.j.§.j.ff.de ope.no.nũ.ſecũdũ Bar.hic. ¶ Capio gl.fi.in verb. cauet̃ quã diuide magiſtraliter in quinq3 partes. In prima declarat tex.ꝙ clauſule ſpãles etiã ꝯtineãt dolũ nõ cõmitti,ſicut ⁊ gñales, ſed tũc fatua ⁊ inutilis eſſet deciſio huius tex.qꝛ parũ vel nihil referret an clauſula generalis doli referat̃ ad ſpeciales,q̃ ſimiliter cõtinebãt dolũ cõmitti.l.qui bis idẽ.ſ.eo. vñ declara ⁊ exẽplifica melius iſtũ tex. prout.ſ.dixi in tex. In ſcđa refert opinionẽ quorũdã qui ſubaudiũt ad fi.tex.tñ ⁊ fuit opinio Rogerij relata per gl.in.l.ſtipulationes cõmodiſſimũ.ſ.eo. Et hoc modo eſſet ſenſus ꝙ clauſula gñalis nõ tantũ refertur ad ſpecificata,ſed etiã ad alia. Sꝫ iſta ſuppletio violat ⁊ deſtruit tex.⁊ gl.in ſeq.not.tenet contrarium. In tertia gl.colligit ex tex.no.⁊ ad illud allegat quinq3 concordantes. In quarta oppo.⁊ ſol.dic vt dixi.ſ.in ſecunda limitatione. In quinta ⁊ vlt.oppo.⁊ nõ ſol.ſed rñde ꝓut dixi.ſ.in tertia limitatione.ſcđa ibi,⁊ ſubaudiũt qdã.tertia ibi, ⁊ nota generale verbũ.quarta ibi,ſed argumentũ cõtra.ſ.ad leg.Aq. quinta ⁊ vltima eſt ibi,item argumentum contra.ſ.de ali.leg.

1 ☞ Conditio de pñti vel de preterito, nõ eſt proprie cõditio.
2 Ita valet inſtitutio per hec verba, heres eſto mihi preſenti,ac ſi heredem proprio nomine nominaret.
3 Dictio ⁊ ſi, maxime eſt implicatiua.
4 Qui ſtipulatur pecuniam preſentẽ cũ adiectione certi numeri non poteſt agere ex ſtipulatione,ſi ſumma reperiatur minor.
5 Falſa demonſtratio vitiat diſpoſitionem in totum ex voluntate diſponentium quando conſtat de eorum mente qđ noluerunt aliter valere.
6 Proprie conditio eſt illa que eſt de futuro.
7 Licet diſpoſitio ſub cõditione facta de pñti vel de p̃terito non ſuſpendatur,dicitur tamen diſpoſitio eſſe incerta quo ad nos.
8 Ad validitatẽ inſtitutionis filij in ꝑtãte nõ requirit̃ qđ ſit liquida ⁊ certa inſtitutio dummodo ſecundum veritatem ſit pura.

120

1 **Si ita ſtipulatus** fuero hanc ſummã. ¶ †Cõditio de pñti vel de p̃terito non eſt ꝓprie cõditio,⁊ ſi deficiat reddit ſtipulationẽ inutilẽ a principio etiam ſi partes rei veritatẽ ignorent.h.d. ¶ Diuidit̃ in tres partes. In prima ponit̃ thema cũ rõne dubitãdi,⁊ deciſio. In ſcđa ponit̃ rõ deciſiõis. In tertia rñdet̃ tacite obiectioni.ſcđa ibi,qm̃ ſi cẽtũ nõ ſint.tertia ibi,nec placuit. ¶ In tex.ibi,hanc ſummã facta demonſtratiõe ad oculũ,q̃ preſumitur propter dictionẽ hãc l.nemo dubitat.in princ.de here.inſt. Et amplia ꝙ ille tex.non ſolũ procedit in inſtitutione q̃ eſt fauorabilis,vnde ſi teſtator di
2 cat† hic mihi heres eſto qui eſt preſens,valet inſtitutio ac ſi heredẽ proprio nomine nominaret prout requirit. l.iubemus. C. de teſt.nam ille tex.procedit etiã in exheredatione q̃ eſt odioſa. l.cum quidam.ff.de lib.⁊ poſth.vnde ſi teſtator demonſtratis filijs preſentibus dicat ceteros hos filios exheredo diceret̃ exheredatio nominatim facta propter dictionẽ hos.ita ſingu.tenet Bal.in.l.Titius.in prin.⁊ ibi ſequit̃ Jo.de Jmo.ff.de li.⁊ poſthu.qđ bene no. ¶ In tex.ibi,⁊ ſi maxime ita exaudiat̃.id eſt dato ꝙ partes ita intellexiſſent,valet dato qđ ita exaudiretur ab
3 eis,† nã illa dictio ⁊ ſi maxime,eſt implicatiua,⁊ implicat idẽ eſſe in caſu diuerſo.l.ſcire oportet.§.ſꝫ ⁊ ſi maxime.ff.de excuſ.tut. ⁊.l.⁊ ſi maxime.ff.de ſer.leg.gl.in.l.qđ ſi minor.§.reſtitutio.ff.de mino.⁊ in.l.illud.ff.ad leg. Aqui.nã dictio maxime ſtat cõparatiue,⁊ ſic includit poſitiuũ in diſpoſitiõe in qua ꝓfert̃, vt eſt gl. in.c.j.in verb.maxime.⁊ ibi Gemi.ad hoc no.de renũc.in.vi. Et ſic dictio ⁊ ſi maxime hꝫ iſtũ ſenſuꝫ qđ ſiue partes ita exaudirẽt qđ importaret cõditionẽ,ſiue nõ ſtipulatio eſt in totum nulla ſi
4 minor ſumma reperiat̃. ¶ †No.j.ex iſto tex.qđ qui ſtipulat̃ pecuniã preſentem cũ adiectione certi numeri,vt hanc ſummã cẽtum ducatorũ,non põt agere ex ſtipulatione ſi ſumma reperiat̃ minor qꝛ in minorẽ ſummã non videntur partes vllatenus conſenſiſſe. Et per iſtũ tex. videt̃ inferri deciſio qđ ſi in ludo taxillorum vel chartarũ vnus diceret pone iſtam peſtam preſentem que eſt ſcutorũ centum,⁊ alius teneret ⁊ vinceret ꝙ ſi poſtea reperiatur minor centum ſcuti vincens,nihil deberet habere, per iſtũ tex.qꝛ demonſtratio ſumme ſi ſit falſa nihil debet obtinere: ⁊ ſi hoc eſt verũ eſſet magna cautela in ludo.vide qđ ſtatim dicã in ſequẽti limitatione:per quã apparebit an iſtud ſic paſſim ⁊ indiſtincte de iure procedat. ¶ Iſtum tex.intelligũt gl.⁊ Bar. ideo ꝓcedere:qꝛ hic ſpecialiter fuit actũ qđ conditionalis eſſet ſi tãta ſumma eſſet in ea.ſecus ſi non fuiſſet expꝫſſe actũ: qꝛ illud quod eſt,quãuis minus deberetur,per.l.ſi ſeruus legatus.§.qui quinq3.ff.de leg.j.⁊ ille tex.loquitur nõ ſolum in legato, ⁊ ſic in actu lucratiuo,ſed etiã in ſtipulatione,ꝙ ſi ſtipulor.x. que ſunt in arca,⁊ nõ ſint niſi qnq3,valet ſtipulatio in illa qnq3, qui repe
5 riunt̃:de quo tex.gl.hic op.⁊ ita ſol. Et ex iſta ſol.no.Bar.† ꝙ falſa demõſtratio vitiat diſpoſitionẽ in totũ ex volũtate diſponentium qñ conſtat de mente contrahentiũ, ꝙ noluerint aliter valere:⁊ ita limitat̃.l.demõſtratio falſa.in prin.ff.de cond.⁊ demon. Idẽ ſequunt̃ Bal.⁊ Pau.de Ca.hic. ¶ Sed aduerte iſta ſol.eſt vera in ſe ſed eſt nimia diuinatio ⁊ reſtrictio ad iſtũ tex. ⁊ iſte text.loquit̃ in caſu dubio:nõ aũt qñ fuit ſpecialiter ⁊ expꝫſſe actũ ꝙ nihil debeatur,⁊ ſtipulatio ſit nulla,niſi tota ſumma ad centũ reperiatur. Et iſto modo intelligẽdo iſtũ tex.vltra diuinationẽ,iſte redderet̃ de indubitabili:vnde iſta ſolutio gl.⁊ Bart. non videtur vllatenus tenenda ad iſtum tex. ¶ Circa iſtud cõtrariũ de.d.§.qui quinq3.etiã inſiſtunt Jo.de Jmo.⁊ Aret. ſed nõ tollunt cõtrarietatẽ iſtarum duarũ ſi.cũ tñ vterq3 tex.loquat̃ in ſtipulatione:⁊ iſte tex. vult ꝙ ſi ſumma ſit minor q̃ centum, ſtipulatio in totũ ſit nulla:ſed in.d.§.qui quinq3.dicit̃ totũ contrariũ ꝙ q̃uis ſumma ſit minor quã ſit deducta in ſtipulatione tamen valet in eo qđ reperitur lꝫ ſit minus ⁊ illud debet̃. Unde tu reſpõde alio modo:qꝛ iſti duo tex.loquunt̃ de diuerſis terminis, nã hic fuit numerus taxatus cum demonſtratione ad oculum:qꝛ hic pecunia erat preſens,⁊ fuit demonſtratio ꝑ dictionẽ hanc.ibi hanc ſummã centũ aureorũ:⁊ illa verba referuntur ad ſubſtantiã rei que deducitur in ſtipulatione:ideo vitiatur in totum:qꝛ non reperit̃ ſubiectum demonſtratũ.l.ſi ſic.§.j.ff.de le.j. Sed in cõtrario fuit ſolus numerus ſine preſentia ⁊ ſine demõſtratione ad oculum:ſed cum ſimplici ratiõe ad locum. ſ.decem q̃ ſunt in archa:⁊ ſic hic fuit dictio hanc demonſtratiua ad ocu
6 lum,ibi pecunia erat abſens ⁊ clauſa in arca. ¶ †Secundo no. ex iſto tex.ꝙ cõditio proprie eſt illa que eſt de futuro:nã conditio de preſenti vel de preterito nõ eſt proprie cõditio,cũ non habeat ſe ad eſſe vel nõ eſſe,⁊ cum nõ ſuſpendat diſpoſitionẽ in futurum euentũ. Unde aut eſt vera ⁊ ſtatim diſpoſitio eſt pura,⁊ nõ ſuſpẽſa,etiã ſi partes ignorent,aut eſt falſa, ⁊ ſtatim vſq3 ab initio eſt nulla,vt hic,⁊ in.l.cũ in ſecũdo.in prin.ff. de iniu. rup. ⁊ in.l.ad p̃ſens.cũ duabꝰ ſequentibꝰ.ſ.ſi cer.pet.⁊ in.l.cõditionibus.§.j.ff.de cond.⁊ demon.⁊.§.conditiones.inſt.de ver.obli. gl.in.l.ſi ſic.§.j.⁊ ibi Bar.ff.de leg.j.Bar.in.l.j.in.j.col.ff.de cõdi.⁊ demon. Intellige qñ talis cõditio de preſenti vel de preterito fuit impoſſibilis:nam ſi tũc eſt falſa nihil valet vt hic.ſecus ſi conditio de preſenti vel de preterito non ſit falſa,ſed impoſſibilis:tunc non impedit quin debeatur:vt eſt text.notabilis in.l.ſi Meuia.⁊ ibi gl.ij.ff.de her.inſt.⁊ ibi Bal. ad hoc no.illum tex. ⁊ reputat ſingularẽ ⁊ bene declarat iuncta illa gl.ij.ibi,quãuis. Jo.Fa.in.d.§.cõditiones.reprobet illam gl. ſed nihil ſufficiens
7 allegat cõtra eã. ¶ †Aduerte etiam ꝙ lꝫ diſpoſitio ſub conditione facta de preſenti vel de p̃terito non ſuſpẽdatur dicitur tñ diſpoſitio eſſe incerta quo ad nos,prout etiã dicit iſte text.ibi, ⁊ ſi ꝯtrahentes rei veritatẽ. Tamẽ filius in poteſtate licet poſſit inſtitui ſub conditione de futuro caſuali vel mixta niſi in defectũ exheredetur:alias teſtamentum eſt nullum.l.ſi pater.C.de inſti. ⁊ ſubſti.tñ bene poteſt inſtitui ſub conditione de preſenti vel de preterito, que non ſuſpendit inſtitutionem, quãuis ſit incerta, ſm Bal.in.d.l.cum ad preſens.qui pro hoc allegat gl.in.l.poſt huma.in verb. pendente.ff.de lib.⁊ poſth.ſed ego alleg.tibi tex. expreſſum ⁊ ſingularem in.l.inſtitutio talis.§.j.ff.de cond.inſtit.
8 quem tex.no.ibi Bal.ꝙ ad validitatem inſtitutionis filij in poteſtate nõ requiritur quod ſit liquida ⁊ certa dummodo ſm veritatem ſit pura.quod reputat mirum. Are.in.l.impoſſibilis.in ſecundo notabili.ſ.eod. Intellige tñ ſane quando talis conditio de preſenti vel de preterito euenit,alias ſecus:preſertim hodie de iure.C.quo iure omnis dilatio tollitur ipſo iure de legitima filij.l.quoniam in prioribus.C.de inoffi.teſt.

1 ☞ Ex ſtipulatione dolum abeſſe ſi cõtrafiat, datur actio ad intereſſe.
2 Qui promittit facere inſtrumentum ad ſenſum ⁊ dictamen ſapientis,⁊ non vult ꝙ fiat: tenetur ad intereſſe.
3 Quando contractus debet fieri ad ſenſum ſapientis,nihil poteſt addere in facto ſed ſolum in iure.
4 Sapiens nõ põt aliquid addere quod nõ fuerit a partibus expreſſum vel quod immutet ſubſtantiam actus.

5 Sapiens poteſt declarare penaꝫ debere apponi in inſtrumento qñ de conſuetudine in ſimilibus contractibus ſolita eſt apponi.
6 Conſilium ſapientis non debet exorbitare a iure communi.
7 Clauſula de conſilio ſapientis ſonat in ius ⁊ non in factum.
8 Sapiens non poteſt aliquid addere in contractibus qui celebrantur verbis,vel qui requirunt ſcripturam.
9 Juramentum requirit formalitatem verborum.
10 Uendens rem alicui cogitur ei facere inſtrumentũ vẽditionis.
11 Qui dat alicui dotem tenetur ei facere inſtrumentum. 121.

Ex ea parte. Jſtud princ.legit̃ altero de tribus modis.duobꝰ in gl. ⁊ tertio extra gl.⁊ vno modo ꝙ loquat̃ de ſtipulatione iam interpoſita.alio modo ꝙ loquat̃ de ſtipula
1 tiõe interponẽda ſm primã lecturã gl.h.d.† Ex ſtipulatiõe dolũ abeſſe ſi cõtra fiat datur actio ad intereſſe.h.d.ſm iſtã primã lecturã. Jſta.l.nihil habet vtilitatis ſꝫ Bar.⁊ tũc exponit̃ tex. ibi interponende.i.interpoſite:⁊ ſic tẽpus pro tẽpore ſm gl.vel ſic ſm ſcđam lecturã gl. Qui ꝓmiſit cauere ad ſenſum ſapientis ⁊ nõ cauet ad intereſſe tenet̃.h.d. Et tunc verbũ interponende ſtat ꝓprie,⁊ iſta eſt notabilior lectura ceteris ſm Bald.⁊ Ange. vel ſic ſm tertiam lecturã doctorũ extra glo. Qui promiſſionis inſtrumentũ non vult facere ad intereſſe tenetur.h.d.⁊ eſt vtilis ſm Bar.⁊ eſt vera in ſe,vt dicetur.j.in tertio notabili:tamẽ non videt̃ prima fronte bñ cõgruere verbis litere,vbi de inſtrumento conficiẽdo verbum nullum,ſed ſalua vt.j.dicã ſuper ſecundo intellectu. ¶ No.j.ex iſto tex.ꝙ ſtipulatio dolum malũ abeſſe,⁊ ſic qđ aliquid doloſe nõ fiet dꝫ continere incertũ, cuꝫ contineat factũ,⁊ ſic ſuccedat obligatio ad intereſſe,vt hic ⁊.l.ſtipulationes ꝯmodiſſimũ.ſ.e.⁊ hic in gl. ¶ Scđo no.ex iſto tex.ſecũdũ
2 intellectũ gl.† ꝙ qui ꝓmittit facere inſtrumẽtũ ad ſenſum ⁊ dictamẽ ſapiẽtis,⁊ nõ vult ꝙ fiat tenet̃ ad intereſſe:⁊ ſic vꝫ ꝓmiſſio ſi promitto facere inſtrumentũ ad conſiliũ ſapiẽtis:⁊ cũ iſto ſcđo intellectu gl.tenent Bar.⁊ cõiter doct.⁊ eſt verus in ſe,ſed Raph.cu.dicit ſe nõ videre quid faciat iſte intellectus de ſenſu ſapientis ad iſtũ tex.qui loquitur de clauſula doli, ⁊ nihil de ſenſu ſapiẽtis. Tu defende iſtum cõem intellectum:qꝛ tex.dicit ꝙ poterit agere ſtipulationis vtiliter interponẽde gratia,illud verbũ vtiliter,põt exẽplificari ſm conſilium ſapientis cum promiſſione dupli,vel cum alia vtili cautione:⁊ ſm glo.poterit ſapiens declarare ꝙ in ſtipulatione apponatur pena dupli, ſi ei
3 cõtraueniat̃. ¶ Cõtra iſtud opponit̃ † qñ contractus dꝫ fieri ad ſenſum ſapiẽtis ſapiens nihil põt addere in facto,ſed ſolũ in iure,⁊ in ijs que veniunt ex natura cõtractus,vt eſt gl.notabi.in.l. ſi mãdato Titij.§.fi.ff.mãda.quomodo ergo potuit ſapiẽs addere ꝙ de culpa cauetur vel ꝙ interponeretur pena dupli,ex quo iſtud nõ erat actũ inter partes nec expreſſum a partibus? Rñdent Bar.⁊ docto.poſt Ray.de forli.ꝙ iſtud erat de conſuetudine:qꝛ de cõſuetudine ſolitũ eſt in inſtrumẽtis penã dupli apponi:⁊ ideo ſapiẽs põt addere in facto illud ꝙ eſt de con
4 ſuetudine.l.ꝙ ſi nolit.§.qꝛ aſſidua.ff.d edil.edic.† Sapiẽs ergo nõ põt aliqd addere ꝙ nõ fuerit a partibus expreſſum , vel qđ immutet ſubſtantiã actus,nec addere niſi illud veniat de cõſuetudine,ſed ſolũ põt cõſulere circa ea q̃ veniũt de iure,⁊ ex natura cõtractus,vt dixi:⁊ ſic poteſt addere circa ſolẽnitatẽ eorũ q̃ ſunt expreſſa a partibus vt taliter ſcribant̃ quod habeãt efficaciã:⁊ apertius,⁊ clarius formare,⁊ exprimere ea q̃ tacite veniũt ex natura cõtractus,de quo vide gl.in.l.illa inſtitutio,⁊ ibi plene Bar.⁊ ſcribentes.ff.de here.inſt. Spec.in ti.de emp.⁊ vẽdi. §.ſciendũ.ver.quid ſi in inſtrumento.⁊ ver.ſeq.⁊ ibi Joã.and.in addi.⁊ plenius quã alibi Jo.an.in addi. Spe.in ti.de fide inſtr. §.poſtremo.in verſi.quid ſi a ꝯtrahentibus.⁊ in.§.inſtrumentũ.in ver.nũquid cõfecto.cuius dicta plene declarat do. Ant.de but. in.c.ex literis.⁊ ibidẽ Jo.de imo.de fide inſtru.cũ alijs cõcordantijs hic traditis ꝑ do. Alex. Jſta materia eſt vtilis ⁊ q̃tidiana: qꝛ quotidie partes cõmittũt notario ꝙ cõficiat inſtrumentum ad dictamen ſapiẽtis:quid poſſit tunc ſapiẽs declarare eſſe apponendũ in inſtrumẽto dictũ eſt.ſ.aliqd. Sed ego melꝰ attingam ꝓcedendo per veras cõcluſiões. ¶ Adde primo dictis do
5 ctorũ inquantũ volunt † ꝙ ſapiens põt declarare penam debere apponi in inſtrumẽto,qñ de cõſuetudine in ſimilibꝰ cõtractibus ſolita eſt apponi:ſed vbi non eſſet cõſuetudo tenent docto. ꝙ ſapiens nõ poſſit ordinare penã debere apponi. Dic ꝙ rõ eſt qꝛ regulariter non tenetur quis promittere penã,vt eſt gl.in.l.ſi. in gl.mag.ad fi.⁊ ibi Bar.ff.de preto.ſtipu.⁊ in.l.ij.§.fi.ff.qui ſatiſd.cog.⁊ in.l.ij.in fi.ff.ſi quis cau.ergo ad illam non poteſt ſapiens obligare. ¶ Secũdo adde Bal.in.l.executorem.j.v.col. C.de executio.rei iudica.vbi cõcordando cũ predictis,tenet ꝙ ſapiens poteſt declarare ꝙ apponatur cõſuetudinaria pena,ſi hoc cõſuetudo dictat al's non.⁊ ibi aſſignat aliam rationem: qꝛ pena eſt ſupra reꝫ ſapiẽti cõmiſſam,per hic nota. Jdeo egredit̃ manifeſtiſſimos terminos cõmiſſionis,ſicut nec poſſet ſapiens declarare qđ detur fideiuſſor:nec ꝙ perſona extrinſecus ſubintelligat̃:qꝛ ſapiens ſolũ aſſumit̃ vt ſignificet quid legitime fieri debeat,⁊ ſic ſm ius. ¶ Tertio adde ꝙ ꝯ predicta tenent Bal. Ang.⁊ Raph.fulg.in.l.pacta cõuẽta.ff.de trãſac.vbi per illum tex.tenẽt ꝙ ſapiẽs poſſit ſemp conſulere penã eſſe ꝓmittendã ĩ ꝯctu,ibi iuriſcõſultꝰ cõſuluit.⁊ in.l.fi.ff.de p̃to.ſtipu.ꝙ pena in cõtractibꝰ adijciat̃. Sed certe ille text.nihil facit:qꝛ lꝫ iſtud ibi detur de cõſilio legis ſtipulatori:nõ tñ ſequit̃, ꝙ ꝓmiſſor cõtra quẽ eſt illud cõſiliũ videat̃ velle ad hoc ſe obligare ex ꝑtãte data ſapienti qñ nõ fuit expreſſe dictũ. ¶ Quarto adde pro cõfirmatione predictorũ ꝙ ſenſus ſapientis debet eſſe vt legitime li
6 get ⁊ caute,ſed non cũ fideiuſſore:nec cũ pena,† qꝛ conſilium ſapientis nõ debet exorbitare a iure cõmuni,ſm Bald.in.l.ſancimus.circa med.C.de verb.ſig.vbi alleg.gl.ad hoc in.l.ſi mandato titij.§.fi.ff.manda. ¶ Quinto fortius amplia predictã cõmunẽ cõcluſionẽ doct.ꝙ notarius cui fuit dictũ ꝙ aptet inſtrumẽtum ad conſiliũ ſapientis,non põt apponere penã in inſtrumẽto etiam ſi ſapiens mandet eã apponi:ex quo in cõtractu firmato nõ interuenit promiſſio pene. Jtẽ qꝛ pena nõ eſt vniformis: qꝛ aliqñ maior,aliqñ minor,⁊ ſapiẽs non põt addere facto, nec ſubſtãtie facti,nec etiã quo ad volũtatẽ partiũ,ſed debet interponere partes ſuas circa ſolẽnitatẽ,ita ꝙ actus valeat de iure facti ſubſtantia non immutata:qꝛ ſemp videt̃ actũ ꝙ ſolẽniter aptetur,ita ꝙ valeat de iure,vt hoc tex.ĩ vbo vtiliter,⁊ ita notabiliter declarat Bal.in.l.cũ quid.in.ij.col.ff.ſi cert.pe.alibi dicit Bald.in.l.imperator Titiꝰ.in pe.col.ff.de ſtatu hominũ.qđ
7 † clauſula de cõſilio ſapientis ſonat in ius,⁊ non in factũ. Jdeo non põt in facto extendere,ſed bene in iure ordinare. ¶ Sexto
8 adde† ꝙ ſapiens nõ põt aliquid addere in cõtractibꝰ qui celebrant̃ verbis,vel qui requirũt ſcripturã:qꝛ quicquid ĩ eis omiſſum eſt a verbis,habetur pro omiſſo.ita ſingulariter Ang.in.l. quicquid aſtringende.in princip.per illũ tex.⁊ ibi Jo.de imola ſ.eo. Similiter nõ poſſet ſapiens ordinare ꝙ iuramentũ apponatur in inſtrumẽto,q̃uis ꝙ fortius eſt ſolitũ ſit apponi:eo qꝛ
9 iuramentũ requirit † formalitatẽ verborũ,qđ formaliter verbis iuret̃:⁊ nõ poteſt aliter ſuppleri,vt eſt tex.notabilis in.c.peñ.de iureiu.per quem text.ita in ſpecie tenent Anto.de but. Abb.⁊ Jo.de imo.ibi,quod bene liga ad digitum:qꝛ alias vidi de facto in ciuitate Floren.in cauſa valde ardua. ¶ Septimo ⁊ vltimo adde ꝙ ſapiẽs bene põt facere apponi in inſtrumẽto cõſtitutũ,per quod transfert̃ dominiũ ⁊ vera poſſeſſio.l.quod meo. in prin.ff.de acqui.poſſeſ.glo.⁊ doct.in.l.ab emptione.ff.de pac. qꝛ eſt de natura cõtractus,⁊ cõſuetũ eſt apponi in cõtractibꝰ ⁊ inſtrumentis:⁊ per ipſum conſtitutum mens contrahentiũ facilius ⁊ efficacius conſequitur finalẽ effectum.ita tenet Oldrã. lau.in cõſi.cxxxix.quod incipit,ad habenduꝫ aliqualẽ notitiã. in vlt.col. ¶ Tertio principaliter no.ex iſto tex.ſm tertiã lectu
10 rã doc.† ꝙ ſi aliquis vẽdit mihi rẽ,cogitur ad faciendũ mihi in
11 ſtrumentũ vẽditionis.⁊ † ſi do tibi dotẽ teneris mihi facere inſtrumentum dotis,⁊ ſic qui promittit alicui,tenet̃ facere inſtrumentũ illius promiſſionis , facit.l.ſicut datã.C.de libe.cau.⁊.l. plures apochis.C.de fide inſtr.gl.in.l.ij.in prin.in ver.ſuſpectũ. ⁊ ibi Bar.⁊ alij.ff.ſol.ma.gl.⁊ Bar.in.l.ne caſu.C.de diſcuſſ.lib. ⁊.Bar.in.l.ij.ad fi in prin.ff.de condi.ob cauſam.⁊ latius ĩ.l.ſi finita.§.elegãter.ff.de dam.infec.cũ cõcor.ibi traditis per dñm Alex. Et ſi aliquis cõfitetur ſe eſſe vaſallum alicuius,tenetur facere inſtrumẽtũ recognitionis feudi,ſm Bal.in.d.l.ſicut datã. ⁊ in predictis ſimilibus caſibus,ſi nõ vult pati ꝙ fiat inſtrumẽtum:tenetur ad intereſſe per iſtum tex.ſm iſtã tertiam lecturã. ¶ Limita qñ per tale inſtrumentum ius debitoris fieret in aliquo deterius:tunc non tenet̃ facere:puta ſi eſſet ſtatutũ ꝙ inſtrumenta publica habeant executionẽ paratã ſm Ang.in.l.in omnibus.ad fi.ff.de iudi.quẽ ſimpliciter ſequitur Areti.hic.⁊ patet inſtrumentũ confici ſm cõſuetudinẽ ciuitatis:qꝛ ꝓmiſſor ad hoc tenetur,ita ꝙ in eo apponantur oĩa que de conſuetudine ſolitũ eſt apponi,vt eſt tex.melior de iure in.l.fi.in fi.⁊ ibi notabi.Bal.C.de fideiuſ.Bar.in.l.ſi prius.§.placuit.alias incipit Plautius.ff.de aqua plu.arc.cum multis concor.hic traditis per do.Alex.⁊ de hoc vltimo alias plene cumulate dixi in.l.certi condictio.§.ſi nummos.ff.ſi cert.pet.⁊ in.l.ſi donatione.C.de colla. Remitto me ad ea que vtrobiq3 dixi.

2 ☞ Maritus poteſt ſe obligare vxori ad penam,ſi concubinam tenuerit.
3 Maritus eſt caput vxoris,⁊ non econtra.
4 Habere concubinam quando quis tenet vxorem,eſt cõtra bonos mores.
5 Juramentum contra bonos mores non eſt obligatorium ſi eſt contra bonos mores de iure canonico.

Universidad de Deusto Biblioteca

6 De iure canonico concubinatus est illicitus etiam non haben ti vxorem.
7 Ubicunque aliquid fit contra bonos mores potest ad illud co‐hibendum pena induci. ⁊ nu. 8.
9 Stipulatio penalis interposita ex honesta causa valet ⁊ tenet quamuis nullum contineat peculiare interesse.
10 Stipulatiões inuẽte sunt vt quis stipuletur quod sua interest.

1 **Mulier ab eo.** †Uxor potest stipulari a marito penã si cõcubine cõsuetudinem repetierit, ⁊ talis pena est exigibilis: q₂ causa est honesta hoc di cit. Jstud summariũ est verũ in se, ⁊ ꝓcedit exponẽdo tex. ibi in cuius matrimoniũ cõueniebat. i. recõciliabat prout exponit gl. ⁊ cõiter scribẽtes sic intelligũt istũ tex. sed q₂ ista est impropria‐tio litere tu potes sic summare. Mulier tpe quo contrahit ma‐trimoniũ stipulari põt a viro penã si consuetudinem concubine
8 repetierit. h. d. non improprijãdo literam. ¶ †Not. j. ꝙ maritus põt se obligare vxori ad penã si cõcubinã tenuerit, vel cõcubine consuetudinẽ repetierit: q₂ interest vxoris ꝙ nõ teneat ne frau‐detur debito naturali: ⁊ hoc etiã tendit ad conseruandũ bonos mores: nã exasperantur vxores quantũcunq₃ castissime per re‐tentionẽ cõcubinarũ: ita dicit tex. in. §. mitiores. in auc. ð nupt. non tñ per hoc ꝙ maritus teneat concubinã põt vxor accusare eum de adulterio: imo nec si maritus cõmitteret adulteriũ cuȝ vxore alterius, põt per propriam vxorẽ accusari de adulterio: tex. est in. l. j. ⁊ ibi gl. ⁊ Cy. C. de adul. qui tex. est canonizatus de iure canoni. xxxij. q̃. v. ca. christiana facit quod habetur in. §. si quis in sua domo. in auc. vt liceat matr. ⁊ auie. ⁊ ita etiam dicũt
3 Jmol. Ang. ⁊ Paul. de ca. hic. ¶ †Adde ꝙ ratio diuersitatis est duplex q₂ maritus est caput vxoris. ⁊ nõ ecõtra. c. ꝯtinebat. de despon. impu. ¶ Scda melior ratio est: q₂ maius preiudiciũ generatur marito ex adulterio vxoris propter dubiũ prolis, ꝙ̃ vxori ex adulterio mariti, ẽm. d. Abb. in. c. tue. in vlt. co. de ꝓcu. ⁊ intellige ⁊ limita vt per do. Abb. in. c. j. in. ij. notabi. per illum tex. vt lit. non cõtest. ⁊ per gl. ⁊ doc. in. d. l. j. C. de adul. ¶ Jtẽ ad de ꝙ lȝ vxor nõ possit accusare maritũ de adulterio ꝓpter retẽ‐tionẽ concubine, dato ꝙ illa cõcubina haberet maritum, potest tamen vxor compellere maritũ ad dimittendũ concubinã p iu dicẽ ecclesiasticũ sub pena excõmunicationis, vt. c. si concubine. de sent. excom. in antiquis gl. in. c. romana. in verbo offensa. de sent. excõ. in. vj. ⁊ ðt Bal. hic per istũ tex. ꝙ Eps potest excom municare vxoratos tenẽtes cõcubinas: Jmo fortiꝰ tȝ Paul. ð cast. hic, ꝙ etiã iudex secularis posset compellere maritũ reme‐dijs secularibus ad dimittendũ concubinã, cuȝ ad eius officiũ pertineat ꝙ hoĩes honeste viuant. l. iustitia. ff. de iust. ⁊ iur. nõ tamen iudex secularis posset eum punire cum istud sit crimen de iure canonico, vt dicã statim in sequenti notabili: ergo iudex secularis non põt se de eo intromittere ad puniendũ, vt. c. vt in quisitiones. §. ꝓhibemus. de here. in. vj. ⁊ ꝙ plene notatur in. c. cum sit generale. ð foro cõpe. ⁊ ita etiã tenet Are. hic. Unde ali bi disputat late Pe. de anch. in repe. c. ea que. de reg. iur. in. vj. An princeps secularis posset facere statutũ validũ p ꝙ impo‐nat penã cõcubinis clericorũ que sunt laice. ¶ Secundo not. ex
4 tex. ibi q̃ ex bonis moribus cõcepta a ꝯtrario sensu, †ꝙ tenere cõcubinã qñ quis habet vxorẽ dicitur esse cõtra bonos mores, lȝ concubinatus ẽm. ll. ciuiles nõ sit improbatus, nec puniat. l. in cõcubinatu. ⁊ ibi Bar. ff. de cõcu. ⁊ est glos. no. in. l. in libere. ff. de ritu nup. ex quo infert Are. hic, ꝙ aliqua sunt cõtra bonos mores que tñ nõ puniuntur ẽm ius ciuile. Adde ꝙ de iure ciui li dicit cõtra bonos mores quicqd est improbũ ⁊ inhonestũ, lȝ de iure canonico illud solũ dicat cõtra bonos mores ꝙ inducit peccatũ, ẽm Bal. in. l. pacta que contra. in secundo notabi. C. ð pac. ⁊ in. l. pactũ dotali. in. xix. q. C. de colla. ⁊ in. l. non dubiũ. in xvij. oppositione. C. de legi. ⁊ notabiliter in rubri. C. de cõdic. ob tur. cãm. ⁊. c. j. §. sacramẽta. de pace iur. fir. Et aduerte ꝙ regula
5 c. nõ est obligatoriũ. de reg. iur. in. vj. que dicit †ꝙ iuramentũ cõ tra bonos mores nõ est obligatoriũ, dȝ intelligi qñ est cõtra bo nos mores de iure canonico: ⁊ sic qñ inducit peccatuȝ: secus qñ est cõtra bonos mores de iure ciuili, ẽm Pau. de cast. in. d. l. pa
6 cta que contra. Jtẽ adde †ꝙ de iure canonico cõcubinatus est illicitꝰ etiã nõ habẽti vxorẽ. xxxij. q. iiij. c. nemo. ⁊. c. dicat aliqs. Bar. in. d. l. j. ff. de cõcu. Unde sacerdos dando penitentiã i cõ‐fessione nõ põt permittere retineri concubinã, ita dicit gl. iuris ciuilis in. §. clericos autẽ. vers. si vero futurus ordinari diaconꝰ.
7 in auc. de sanc. epis. ¶ Tertio no. ex hoc tex. †ꝙ vbicunq₃ aliqd fit contra bonos mores, põt ad illud cohibendũ pena induci: ⁊
8 ideo dicit Bar. ⁊ ceteri sequunt hic esse casum†, quidã multum ludebat nec poterat contineri, fecit instrumentũ amico ꝙ nũq₃ luderet, ⁊ si luderet daret tantã pecuniã noĩe pene: ꝙ valet ista ꝓmissio, ⁊ est iusta cã ad ꝯseruãdos bonos mores, vt hoc tex. ⁊ est bona cautela ad refrenandũ quem a ludo, perquam retrahi poterit a consuetudine ludẽdi per promissionẽ pene: que est va‐lida ⁊ exigibilis. per istũ tex. ¶ Sed aduerte ꝙ iste text. videt facere: q₂ hic vertebatur interesse vxoris stipulantis penam, ne fraudetur debito naturali, vt dixi. s. in primo notabi. ꝙ nõ est in ista qõ. vide tamẽ circa hoc qõ statim subijciam. Adde ꝙ ex
9 ista decisione Bar. ⁊ doc. subtiliter not. Areti. †quod stipulatio penalis interposita ex honesta causa vȝ, ⁊ tenet, quamuis nullũ contineat peculiare interesse: nã hic iste qui stipulatur penã ab amico si vlterius luserit nõ pretendit in hoc aliqd ĩteresse pecu niariũ, sed solũ interesse honesti affectus ⁊ beniuolentie: ⁊ tñ va let stipulatio, vt hic ẽm Bar. ⁊ scribentes. ⁊ facit secundũ eum tex. in. l. seruus ea lege. ff. de ser. expor. in verbo etiam affectiõis ratione recte agetur. Sed errat Are. ⁊ inaduertenter loquit q₂ iste tex. loquit de stipulatione pene in qua nõ attendit nec cura tur aliquod interesse. l. stipulatio ista. §. alteri. s. e. ⁊. l. fi. ff. de pre‐to. stip. Uñ Pau. de ca. hic formaliter dicit ꝙ ista decisio Bar. ⁊ doc. non procederet si solũ stipularetur ab amico, quod nõ lu‐
10 deret nõ apponendo penã: eo †q₂ inuente sunt stipulatiões vt quis stipuletur ꝙ sua interest. d. §. alteri. sed hic non interest sti‐pulatoris sed promissoris: vnde nõ posset agere ad interesse ꝙ non est. Jdeo Bar. ⁊ doct. scdm eum loquuntur quando nõ est subiecta pena. Jtem non est verũ assumptum Aret. qõ sufficiat interesse affectionis, vt valeat stipulatio. istud est falsuȝ, imo re quiritur qõ intersit peculiariter, vt est tex. in. l. iij. §. sed ⁊ si forte. ff. iudica. sol. ⁊ est glo. ordina. ⁊ approbata in. l. fideiussoris. ⁊ ibi Bar. ⁊ ibi dixi. ff. de pac. ⁊ ibi Bar. respõdet ad. d. l. seruus ea le ge. alle. per Aret. ⁊ ita etiam tenet Bar. ⁊ alij sequuntur in. d. l. stipulatio ista. §. alteri. vbi etiam dixi cum concordantijs vtro‐biq₃ traditis per me. ¶ Capio gl. in ver. non possit. que allegat pro cõcordanti. l. si ita stipulatio facta fuerit. s. e. sed illa facit in contrariũ, dum dicit ꝙ in matrimonijs debemus esse contenti penis legalibus: ⁊ ideo si mulier stipuletur a marito penã in ca su ibi posito nihil valet: ergo contra istũ tex. Sed rñde ꝙ ibi lo‐quitur qñ pena apponitur circa matrimonium culpa dissoluen dum: q₂ talis pena auferret libertatem matrimonij ex culpa dis soluendi. Jdeo non valet, vt. l. Titia. in prin. j. e. sed iste textꝰ lo‐quitur qñ pena apponitur circa aliud extrinsecum a matrimo‐nio, qõ obseruari est ẽm bonos mores: nã hic pena interponit gratia fornicationis euitande, ⁊ castitatis maritalis seruande: ideo valet: quia est secundum bonos mores vt dicitur in litera.

1 ☞ Uerba debent intelligi naturaliter non autem ciuiliter. item etiam in potiori significatu.
2 Mortis appellatione intelligitur de naturali non aũt de ciuili.
3 Pactum de lucranda dote in casum mortis purificatur in mor te ciuili per ingressum religionis.

In insulam. Stipulatio collata in tẽpus mortis committitur per mortẽ naturalem, ⁊
1 nõ per ciuilẽ. h. d. ¶ †No. j. ex isto tex. ẽm Bar. ⁊ alios ꝙ non sufficiat ciuiliter fieri, sed dȝ naturaliter impleri. facit. l. si ita qs. §. is cui. ff. de leg. ij. verba eñ debent naturaliter intelligi, nõ au tem ciuiliter. l. fi. C. de ijs qui ve. eta. impe. ⁊. l. fideicommissum. in prin. ff. de cõd. ⁊ demõ. Jtẽ verba debẽt intelligi in potiori signi ficatu. §. sed ius quidẽ. inst. de iure natu. gen. ⁊ ciui. ⁊. l. j. §. qui in perpetuũ. ff. si ager vec. vel emphy. pet. ⁊. c. si pater. de testa. l. vj.
2 †Uñ appellatione mortis intelligitur de naturali ⁊ nõ de ciuili ⁊ sic deportatio q̃ est mors ciuilis nõ equiparat naturali: de q̃ statim dicetur in gl. ¶ Capio gl. in verbo nisi moriente. quã di‐uide in tres partes. Jn prima declarat text. ⁊ illa est plana. Jn scda colligit ex tex. notabile: ⁊ ad illud allegat quatuor concor‐dãtes. Jn tertia dupliciter oppo. ⁊ nõ solu. scda ibi, ⁊ sic not. qõ appellatiõe mortis. tertia ibi, sed argumẽtũ cõtra. s. pro socio. Rñde ad vtrũq₃ ꝯriũ ẽm Dy, Bar. ⁊ cõiter doc. ꝙ in illis le‐gibus ciuiliter factũ quo ad id de quo agit per oĩa representat naturaliter factũ: ⁊ tũc mors ciuilis equiparat naturali: nã in d. l. actione. §. publicatione. ff. pro soc. alle. in gloss. socius fuit de portatus: ⁊ sic amisit bona p deportationẽ finitur societas: q₂ in effectu impeditur operari in societate, sicut si esset mortuꝰ na turaliter. similiter in. l. j. §. fi. ff. de bo. pos. ꝯ tab. allegata in gloss. prior in gradu deportatꝰ nõ põt succedere, ⁊ desinit esse in pote state patris sicut naturaliter mortuus: ideo ibi habet pro mor‐tuo, vt nõ obstet sequẽti i gradu, vt ibi ⁊. l. si necẽ. §. si deportatꝰ ff. de bo. lib. Ad idẽ tex. qui quotidie ad hoc allegat in. l. deo no
3 bis. in prin. C. de epis. ⁊ cle. †vbi pactũ de lucranda dote factum in casum mortis, purificatur in morte ciuili per ingressum reli‐gionis. Ad idẽ. l. iterci dit in fi. ff. de cõdi. ⁊ demõ. vbi mors ciui lis que causat per penã irrogantẽ seruitutẽ equiparatur natura li: q₂ habet per omnia eundẽ effectum. Adde tex. in. c. j. §. j. ⁊ ibi Semi. ad hoc notat ne sede vacante. in. vj. vbi ad collationẽ be‐neficiorum pariter est inhabilis mortuus ⁊ suspensus. Jdeo ibi mors ciuilis equiparatur naturali: quia ciuilis quo ad illum effectum collationis beneficiorũ est eiusdẽ effectꝰ. Ad idẽ text. notabi. in. c. pe. ⁊ ibi gl. iij. ad hoc no. de sup. neg. prela. in. vj. Se cus est qñ mors ciuilis nõ affert eũdẽ effectũ per oĩa, vt habes exemplũ in isto tex. vbi ꝓpter dilationẽ habendã ad soluendũ, fuit appositũ tps mortis in ꝓmissione, planũ est ꝙ maior erit dilatio si expectemus mortẽ naturalẽ, ꝙ̃ si attẽdamus ciuilẽ: ⁊ sic deportationẽ. Jdeo hic nõ representat eundẽ effectũ mors ciuilis, sicut naturalis: ideo nimirũ si ei nõ equiparat. Ad ideȝ tex. in. l. cũ pater. §. hereditatẽ filius. ff. de leg. ij. vbi obligatꝰ ad restituẽdũ certa bona in casum mortis, nõ tenetur restituere se quuta deportatione, sȝ dȝ expectari mors naturalis. Ad idẽ. l. sed si mors. in prin. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. alle. in gl. vbi dona tio facta inter vi. ⁊ vxo. cõstãte matrimonio q̃ cõfirmatur morte donatoris, puta mariti nõ cõfirmat per deportationẽ: ⁊ sic mor tẽ ciuilẽ. Ad idẽ tex. in. l. Statiꝰ. §. fi. ff. ð iur. fis. Ad idẽ facit q₂ p mortẽ naturalẽ dissoluit mrĩmoniũ. c. pe. ⁊ fi. ð secũ. nup. ⁊ tñ nõ dissoluit per ingressum religionis qñ matrimonium fuit cõ summatũ. xxvij. q. vij. in. c. licite. ⁊. c. cũ sis. de conuer. cõiug. ⁊ tñ ingrediens monasteriũ dicitur mori ciuiliter. auc. ingressi. C. de sacrosan. eccl. xvi. q. j. i. c. placuit. scdo. ⁊ ista distinctio approbat cõiter per scribẽtes hic per Cy. ⁊ Bal. in. d. l. deo nobis. Bar. in l. si cũ dote. §. fi. ff. so. ma. ⁊ in auc. si qua mulier. C. de sacrosan. ec cle. Jmo. ⁊ do. Alex. i. l. ex facto. §. ex facto. el. ij. ff. ad trebel. Tñ glo. canonistarũ tenent ꝙ appellatione mortis venit naturalis nõ aũt ciuilis nisi in casibꝰ a iure expressis. ita tȝ gl. no. in. c. susce ptũ. de rescri. in. vj. ⁊ gl. in. d. c. placuit. ij. xvi. q. j. Uerũ q₂ in hac materia iura videnf vario modo loqui, vide do. Ant. ð but. ple nius distinguentẽ in. c. lȝ vndiq₃. de offi. deleg. quẽ refert Semi. in. d. c. susceptũ. Jtẽ vide Abb. referentẽ in hoc quinq₃ opinio‐nes post Jo. an. ⁊ alios ibidẽ relatos in. d. c. cũ sis. de cõuer. con iug. ⁊ vide plene per scribentes, ⁊ maxime per repetẽtes in. l. gal lus. §. ⁊ quid si tantum. ff. de lib. ⁊ posth. vbi etiaȝ est tex. de hoc.

1 ☞ Stipulatio doli cõmittitur cõtra heredẽ ex facto ðfuncti.
2 Dolus est delictum.

1 **Ex facto.** †Stipulatio doli cõmittit cõtra heredem ex facto defuncti. h. d. Rõ est ẽm Bart. qñ bñ dolus purgat p actionẽ ex ꝯctu: tũc heres tenet insolidũ ex dolo defuncti etiã si nihil ex ipso ꝯctu puenerit ad heredem. ⁊ ꝙuis etiã lis nõ fuerit ꝯtestata cũ defuncto, ⁊ sic qñ agit ad do lũ actione ex ꝯctu, actio trãsit ad heredẽ. l. si hominẽ. §. datur. s. depo. allegata in gl. Secus qñ purgat per actionẽ ex delicto vel quasi: tũc nõ trãsit cõtra heredẽ, nisi lite ꝯtestata cũ defuncto. l. j. C. ex deli. defuncto. alle. in gl. ⁊. l. j. ⁊ ibi late Bar. ff. de pri. delic. ⁊ sic qñ agit ad dolũ rõne delicti. Uñ simile ꝙ adducit in tex. de cõtractu depositi, vel mãdati ⁊ sic bonefidei ad stipulationẽ. ⁊ sic cõtractum stricti iuris ꝓcedit cũ sit eadẽ rõ purgatiõis, vt tex.
2 iste dicit sicut ⁊ in ceteris alijs ꝯctibus. †Aduerte tñ ꝙ dolus dicit esse delictũ, vt est tex. melior de iure in. l. j. §. nũc tractemꝰ. in ver. plane. ff. de tut. ⁊ ra. dis. ⁊ in. l. si ex cã. §. nũc in minoribus videndũ. ff. de mino. ⁊ in. l. j. §. si apud. ff. depositi. gl. ⁊ Bar. in. l. j. in prin. ff. de fideius. tut. lȝ Bar. ibi predicta iura non alleget.

2 ☞ Testatio quid sit, ⁊ que differentia sit inter testationem ⁊ denunciationem.
3 Qui promisit se soluturum certo loco ⁊ tempore non põt inui‐to stipulatore soluere alio loco nec ante illud tempus qñ inter‐est creditoris soluere in illo loco.
4 Creditor non cogitur recipere ante tempus solutionem rei que cursu temporis potest deteriorari.
5 Debitor potest inuito creditore renunciare diei indulto debito ri ad soluendum miserationis gratia.
6 Heredes mariti inuita muliere possunt ei incõtinenti restituere dotem consistentẽ in rebus immobilibus nõ expectato anno.
7 Quando aliquid est in obligatione, ⁊ aliud in solutione ex dis positione legis admittitur variatio etiam post sententiam.
8 Sola verbalis oblatio sufficit ad cõstituẽdũ creditorẽ in mora.
9 Ubi opus est facto verba non sufficiunt.
10 Qui semel citatus dixit nolo cõparere nõ est amplius citandꝰ.
11 Depositum debiti debet fieri penes tertiam pesonam idoneã eligendam arbitrio iudicis.
12 Roma est communis patria.
13 Oblatio facta incongruo loco ⁊ tpe nõ valet nec habet effectũ.
14 Reus non potest cogi inuitus soluere alibi quam in loco desti nato solutioni.
15 Quando debitor est contumax ⁊ non soluit in loco destinato põt tunc contra contumacem, ⁊ sic cõtra dolosum interesse pro bari per solum iuramentum.
16 Qui nititur cõtra regulam debet probare qualitates per quas sibi liceat a regula discedere.
17 Probatio interesse prouenietis ratiõe lucri qõ pẽdet a futuro euentu cuius non est determinata veritas redditur difficilis.
18 Ante terminum anni potest debitor soluere vsuras duorũ men sium tantum in hac lege inuito creditore.
19 Usure pro futuro tempore debentur sub cõditione si sors rema nebit penes debitorem, ⁊ non aliter.
20 Quãdo sunt plura debita potest debitor soluere vnũ sine alio inuito creditore.
21 Creditor sortis ⁊ vsurarũ ꝓteritarũ nõ cogit etiã in vsuris par ticularẽ solutionẽ recipere. secus tñ respectu vsurarũ futurarũ.
22 Creditor põt petere sorteȝ quãuis debitor velit soluere vsuras.
23 Si dedi titio fundũ in pignus pro centũ mutuatis cum hoc ꝙ fructus fundi loco vsurarum ad eum pertineat, ⁊ mihi nũquã liceat luere, tale pactum non valet.
24 Locatiões rerũ eccl'iasticarũ valẽt nisi transcendãt. xxx. annos.
25 Quid sit pactum legis commissorie.
26 Mutuum communiter est multominus ꝙ̃ valeat res.
27 De substantia pignoris est quod soluta pecunia debita, pignꝰ restituatur.
28 Contra substantiam donat. causa mortis est donare hoc acto quod non possit reuocare.
29 Licet debitor exhibeat creditori aliũ eque idoneũ qui sit para tus recipere mutuo sub eisdẽ vsuris pro toto tempore: tñ non debet esse in potestate debitoris discedere a cõtractu limitato, ⁊ soluere aliter quam quod conuersum fuerit.
30 Contractus mutui est contractus nominatus.
31 Jn frumento, vino, oleo ⁊ similibus in quibus vsure debentur nudo pacto, locus est penitentie soluto interesse.
32 Jn contractibus innominatis non tenetur quis precise dare, sed soluendo interesse liberatur.
33 Qui promisit soluere ad tempus, an ⁊ qñ possit ante soluere.
34 Qñ dictio in, est iuncta accusatiuo significat tempus perfectũ.
35 Qñ fuit actũ ꝙ creditor fructus predij pignorati haberet pro vsuris, ⁊ debitor soluit fructus collectos dum adhuc pendẽt in fundo: tunc est fienda diuisio pro rata temporis.
36 Quando factum est pactum de retrouẽdendo fundum ea que sunt percepta ex dicto fundo post oblationem factam debẽt re‐stitui volenti retro emere.
37 Emptor qui tenetur ad retrouendẽdũ ex pacto lucrat oẽs fru ctus quos in preteritũ percipit nisi fuisset i mora retrouẽdẽdi.
38 Si quis vendat cum pacto ꝙ quãprimum offerat pretium re trouendatur, ⁊ offert pretium tempore messium vel vindemia‐rum, an fructus erunt sui.
39 Qñ fit restitutio dotis constante matri. non dȝ fieri diuisio fru‐ctuum sed omnes fructus extantes debent restitui mulieri. 122

Qui Rome. Jsta lex ẽm Bart. est tota notabilis, ⁊ ẽm Pau. ð ca. tota ista. l. pulchra ⁊ ponit casus valde singulares, ⁊ ẽm Bal. ꝓncipiũ huiꝰ. l. est singulare. ¶ †Promit
1 tẽs soluere certo loco, ⁊ tpe nõ põt alio loco, nec añ terminũ sol‐uere si ĩterest stipulatoris nõ solui. Jtẽ oblatio facta incõgruo loco ⁊ tpe nõ ꝓdest offerẽti. h. d. ad. §. Callimachꝰ. ¶ Diuidit i tres partes. Jn ꝓma ponit thema. Jn scda ex eo elicit qõ. Jn tertia ponit rñsio. scda est ibi q̃situ est. tertia ⁊ vltima ibi, rñdeo posse. ¶ Jn tex. ibi, eã ibi dari stipulanti spopõderat cũ vsuris, puta. x. p cẽtenario quolibet mẽse, ⁊ statim soluit vsuras p duo bus mẽsibꝰ, vt innuit. j. tex. dũ dicit detracta ea summa, quã cre ditori suo vsurarũ noĩe dederat. ⁊ lȝ Pau. de ca. ⁊. d. Alex. expo nãt detracta. i. cõputata, vt dicũt innuere gl. in verbo, integrã. dic ꝙ textꝰ bñ stat detracta. i. diminuta de sorte ꝓncipali. ¶ Jn tex. ibi testato. exponit. i. corã testibꝰ, ⁊ hoc vocabulo vtit etiaȝ tex. in. §. coheredes. j. e. l. ibi, tutores sepiꝰ testato cõuenerit. ⁊ ibi gl. intelligit testato extra iudiciũ, ⁊ tex. in. l. j. in prin. in ver. siue testato qs siue p epistolã. ff. qõ iussu. ⁊ ibi etiã glo. exponit testa to. i. corã testibꝰ inter ꝓsentes. ⁊ tex. i. l. j. §. lȝ aũt. ff. de peric. ⁊ cõ mo. rei ven. ibi prius ꝙ̃ testato denũciet emptori. ⁊ i. l. q testõ. §. fi. ff. de testa. ibi donec suprema cõtestatio peragat. ⁊ gl. ibi dicit
2 cõtestatio: †q₂ corã testibꝰ fit. ⁊. l. detestatio. in prin. ⁊ ibi gl. ff. ð
3 verb. sign. Hinc est †ꝙ differẽtia est inter testationẽ ⁊ denuntia tionẽ, nã testatio est corã testibꝰ: denũciatio vero est sine testibꝰ: vt notat gl. in. l. j. §. sed ⁊ si qs. ff. ꝙ vi aut clã. ⁊ in. l. j. C. si minor se ab here. absti. ⁊ in. l. testamẽti. C. de inof. testa. ⁊ in. l. fi. ff. pro de relic. ⁊ in. l. ergo sciendũ. ff. ex quibꝰ cau. maiores. ¶ No. j. ex isto tex. ꝙ qui promisit se soluturum certo loco, ⁊ tempore, nõ põt inuito stipulatore soluere alio loco, nec ante illud tempus, qñ interest creditoris solui in loco destinato, ⁊ non alibi, nec añ ter‐minũ: ⁊ sic pecunia mutuata non põt offerri alio loco vel tpe ꝙ̃ sit inter cõtrahẽtes actũ. Et sic nõ lȝ debitori preuenire termi‐nũ gratia creditoris vel vtriusq₃ appositũ ꝙ hic dicit in loco ⁊ tẽpore: procedit etiã in rebus, q₂ vna res pro alia: ⁊ sic aliud pro alio inuito creditore solui non potest. l. ij. §. mutui datio. C. si cer tum petatur. ⁊ bonum est argumentum de loco ad rem. l. fin. in

Universidad de Deusto Biblioteca

fi.ff.de cõdi.tritic.ꝛ de tpe ad res.l.miles ita.in prin.ff.de testa.
4 mili.¶ †Addo ꝙ si aliquis ꝓmisit ad tẽpus bladū, vel vinū, vel
quid aliud ꝙ cursu tpis põt deteriorari, nõ cogitur creditor il-
lud recipere ante tps: qꝛ interest sua ante nõ recipere ſm Bald.
post Sal.de cu.in.l.plures apochis.ad fin.C.de fid.instr.ꝛ.l.in
annalibus.C.de lega.bene facit ꝙ vult glo.in.l.stipulatio ista.§.
inter certã.s.eo.¶ Limita istū tex.ꝛ istud notabile vltra scribẽ
tes ꝓcedere in tpe ꝙ inerat obligatiõi ab initio fauore credito-
5 ris, vel vtriusqꝫ.ita ꝓcedit iste tex.†sec⁹ in die indulto debitori
ad soluendū miserationis gratia: qꝛ põt debitor inuito credito
re renūciare illi termino, ꝛ ante soluere non obstante ꝙ credito-
ris intersit vt ante nõ soluaꝉ, vt not.Bart.in.l.ita stipulatus.in
i.q.s.eo.vbi ponit multas differentias inter diẽ datū ad soluen
dum miserationis gratia, ꝛ aliã diẽ que insit a principio actiõi ꝛ
6 obligationi.¶ †Et p hoc inferꝉ in specie ad practicã, ꝙ si mor
tuo marito eius heredes volũt incõtinẽti restituere vxori dotẽ
consistentem in rebus mobilibus, nõ expectato anno quem a le
ge habẽt.l.vnica.§.exactio.C.de rei vxo.actiõe.ꝛ per cõsequẽs
interim eam nõ alere, qd est in eorū electione dotem predictam
incontinenti reddere, per tex.in.l.si constãte.§.quoties.s.soluto
matri.non obstante ꝙ mulieris intersit ꝙ ante non saluaꝉ pro
pter alimenta que interim medio tempore debet habere: eo qꝛ
illud tẽpus anni non inest ab initio obligationi ꝛ actioni, sed
est indultū a lege ad soluendum dotem heredibus mariti mise
rationis gratia: ergo illi possunt renunciare, ꝛ statim soluere nõ
obstante interesse mulieris per.d.§.quoties.ꝛ ita tenet Bal.in
authẽ.ꝛ qui iurat.C.de bon.auc.iudi.possi.in.xvj.col.in ver.quo
mulier est missa in possessionẽ.in fine illius versicu. Idem tenet
Rapha.cu.in.l.diuortio.in prin.ff.sol.mat.ꝛ ibi do. Alex.i.iij.
charta.Quis contrariū teneat Jac.de arena hic ꝛ in.d.l.si con-
stante.l.quoties.motus per istum tex.cū gl.sua. Nã cum here-
des mariti sint debitores vxoris in diem: ergo ante diẽ soluere
non possunt si mulieris interest ne ante soluatur.sed respõde vt
dixi ꝙ iste tex.loquitur qñ dies inerat ab initio obligationi ꝛ a-
ctioni fauore creditoris vel vtriusqꝫ, sed in predicta qõne illud
tps anni est indultū ad soluendū miserationis gratia.ꝛ ita etiã
limitat istū tex.d.Alex.in.d.l.diuortio.¶ Ego vltra pfatos do
cto.teneo istã limitationẽ ꝛ vltra eos moueor ad ita tenendum
triplici fundamẽto.¶ Primo qꝛ iste tex.loquiꝉ in termino con
uentionali cõuento inter partes.Sed in pdicta qõne est termi-
nus legalis qui indulgeꝉ a lege gratia miserationis, sed mitius
agiꝉ cū lege ꝙ cū hoĩe.l.celsus.in prin.ꝛ ibi gl.ff.de arb.declarã
do tñ vt p Bart.in.l.amplius nõ peti.ff.rem ra.ha.Hinc videꝉ
7 ꝙ †qñ aliquid est in obligatione, ꝛ aliud in solutione ex disposi-
tione legis admittiꝉ variatio etiã post sñiam, vt.l.itẽ veniunt.§.
idẽ recte ait.ff.de peti.here.ꝛ tñ qñ vnū est i obligatiõe, ꝛ aliud
in solutione ex dispositione contrahentiū ibi nõ admittitur va
riatio nisi vsqꝫ ad litẽ contestatã, vt.l.si qs stipulatus fuerit.x.i
melle.ff.de sol.eo qꝛ miti⁹ agiꝉ cū lege ꝙ cū hoĩe.¶ Scdo mo
ueor qꝛ istud tps miserationis gratia principaliter indulgeꝉ fa
uore debitoris.l.si cū militi.in fi.ff.de cõpen.lꝫ in consequẽtiam
etiã cõsulaꝉ creditori: ergo illi debet posse debitor renūciare: qꝛ
quilibet dꝫ posse renūciare ei ꝙ est inductū fauore sui.l.si qs in
cõscribendo.C.de pac.ꝛ.c.si diligẽti.de foro cõpe.nõ sic est i hac
l.vbi tps est appositū fauore creditoris aut vtriusqꝫ, ideo nõ po
test debitor ei renūciare: nã si solū fauore debitoris fuisset appo
situ posset debitor illi renūciare ꝛ statim soluere, vt.l.ꝙ in diẽ.
ff.de sol.ꝛ.l.ꝙ qs.s.tit.j.ꝛ.l.stipulatio ista.§.inter certã.s.eod.ꝛ
hic in gl.fi.¶ Tertio ꝛ forti⁹ moueor qꝛ mulier in pdicta qõne
nõ põt ptẽdere nisi interesse alimẽtorū, sed si dos sibi incõtinẽti
restituat: qꝛ dꝫ se alere ex sua dote cessat iteresse: ergo statim po
test solui: sicut etiã posset hic qñ cessaret omne interesse stipula-
toris rõne loci ꝛ tpis, vt hic in gl.mag.i prin.vbi dicã.Imo for
tius ꝛ singulari⁹ tꝫ Bal.in.d.aut.ꝛ q iurat.in.xvj.col ꝙ nõ solū
heredes mariti possunt incõtinẽti restituere talẽ dotẽ, ꝛ euitare
ne alimenta coganꝉ prestare vxori: imo si incõtinenti restituūt
possunt retinere interusurium medij tpis, ꝙ percepissent ex tali
dote: ꝛ sic ex vsu pecunie dotalis, per.d.§.quoties.quod vltimū
cõmendat ꝛ reputat mirabile ꝛ sequiꝉ simpliciter.d.Alex.in.d.
l.diuortio.in prin.in.iij.char.Et vltra eū addo ꝙ idem etiã se-
quiꝉ Ang.de are.in.§.fuerat.in.vj.col.insti.de act.¶ Aliã limi-
tationẽ ad istud notabile ꝛ ad istū tex.ponit.j.gl.in gl.mag.in
verbo obtulerit.in prin.vbi videbimus.¶ Quasdã alias limi-
tationes ponit gl.notabi.in.l.vsuras.in gl.mag.C.de sol.quem
Bal.hic reputat notabile ꝛ sing.¶ Secūdo no.ex tex.ibi dixit
paratū se esse Rome eam numerare.ꝛ.j.dū dicit, integram sum
8 mam obtulerit hic subtiliter probari †ꝙ sola verbalis oblatio
sufficiat ad constituẽdū creditorẽ in mora, alias si verbalis obla
tio nõ fuisset legitima, ꝛ sufficiẽs frustra disputareꝉ in isto tex.d
inualiditate ipsius rõne loci vel tpis.Sꝫ istud nõ videꝉ verū: qꝛ
imo requiriꝉ realis ꝛ actualis oblatio cū pecunia in manu, ꝛ nõ
sufficit verbalis vt creditor in mora cõstituaꝉ, vt.l.seruus si he-
redi.§.fi.ff.de statuli.ꝛ.l.q decẽ.§.j.ver.idẽ rñsum.ff.de sol.ꝛ ita
tenẽt Bar.ꝛ doc.in.l.pretor.§.si qs paratus.ff.d ope.no.nun.ꝛ
in.l.acceptã.C.de vsu.facit tex.in.l.obsignatione.ꝛ ibi glo.C.de
9 solu.†qꝛ vbi opus est facto verba nõ sufficiũt, vt per gl.in.c.pa
storalis.in gl.fi.de offi.ordi.ꝛ gl.in.c.vt circa.in verbo prestito.
de elec.i.vj.Imo forti⁹ cū hic agaꝉ de cursu vsurarū iã inchoa
to nõ impediẽdo, vt ptꝫ in text.ibi detracta ea summa quã cre-
ditori suo vsurarū noĩe dederat, vñ ꝙ etiã verbalis oblatio non
sufficeret, sed ꝙ requiriꝉ cõsignatio ꝛ depositio: vt est gl.in.l.si p
te nõ stat.in verbo deposuisti.C.de vsur.ꝛ glo.approbata in.d l.
acceptam.in gl.magna.C.de vsur.ꝛ gl.fi.i.c.pastoralis.de offi.
ordi.Propter istã difficultatẽ Jac.de are.ꝛ Pau.de ca.intelli-
gunt istū tex.ꝙ hic fuit facta ista obligatio legitime ꝛ valide of
ferẽdo actualiter pecuniã: nã i isto tex.disputaꝉ solū de inualidi
tate oblatiõis rõne tpis vel loci: ergo alio respectu iuriscõsult⁹
presupponit oblationem fuisse validam, alias frustratoria fuis
set disputatio isti⁹ tex.ꝛ istud videꝉ satis tolerabile: tñ qꝛ in isto
tex.nihil dicitur de oblatione reali.Ideo subtilis Rapha.cu.
vt vitiet istã diuinationem, intelligit ꝙ ideo hic sufficit oblatio
verbalis: qꝛ creditor expresse dixit se nolle accipere solutionem
Rome, vnde non erat vlterius facienda oblatio realis: qm tūc
etiam frustra fuisset facta oblatio realis, ex quo creditor expsse
recusat velle recipere solutionẽ Rome, ꝛ lꝫ Rapha.non dicat,
istud tꝫ gl.in.d.c.pastoralis.in gl.fi.de offi.or.expresse Bal.in.l.
vnica.in.vij.col.ne liceat in vna ea.cau.ter.prouo.vbi pro hoc
alle.l.si reñduū.C.de distrac.pig.ꝛ.l.fundus qui Lucij Titij.ff.
de rescin.vend.nã intelligit ꝙ ideo ibi sufficit verbalis oblatio:
qꝛ creditor recusauit accipere solutionẽ, qd si est verū esset nota-
bile pro intellectu illorū iuriū.sed est diuinatio, ꝛ illa iura nõ p-
bant.Istã opi.Raph.etiã sequunꝉ Paul.de cas.ꝛ do.Alexã.
10 hic.ꝛ idẽ do.Alex.i.l.si mora.in quinta fal.ff.solu.matr.†Et p
ea mouenꝉ per simile: qꝛ ille qui semel citatus dixit nolo com-
parere nõ est vlteri⁹ citãdus: qꝛ est verus cõtumax, vt.c.venera
bilib⁹.circa mediū.in ver.secus.de senten.excõ.in.vj.Et.c.ij.de
dolo ꝛ cõtu.in.vj.Et no.glo.in.l.fi.in gl.mag.ꝛ ibi Bar.ff.de in
integ.resti.ita isti creditori nõ expedit vlterius offerri realiter ex
quo dixit se nolle solutionẽ ibi recipere: qꝛ frustra fieret.¶ Sed
tu aduerte ꝙ istud simile Pau.de cast.ꝛ Alex.posset de facili
euadi: prout etiã aduertit Aret.qꝛ qñ citatus legitime rñdet se
nolle cõparere, equū est ꝙ vlterius non sit citãdus: qꝛ citatio le
gitime facta reū efficit ꝛ eū cõtumacẽ cõstituit, sed hic sola obla
tio verbalis nõ fuit legitima, vt.s.dixi.ꝛ habeꝉ pro nõ facta.l.si
solutur⁹.in fi.ff.de sol.ꝛ.l.Titie textores.§.pe.ff.d leg.j.ergo nõ
est bona argumẽtatio a citatione legitima ad verbalẽ oblatio-
nẽ, que nõ est legitima, licet Moder.Señ.ad h rñdeãt ꝙ quẽ-
admodū citatio que nõ est legitima cõualidatur si citatus com
pareat.ita hic lꝫ verbalis oblatio non sit legitima: tñ si creditor
eã recuset, ista expressa recusatio cõualidat illã oblationem ver-
balẽ, sed istud stare nõ põt ꝛ cõfundiꝉ per tritã regulã: qꝛ indu
cta ad vnū effectū nõ possunt operari cõtrariū effectū.l.legata inu-
tiliter.cū fi.ff.de leg.j.ergo recusatio recipiẽdi solutionẽ non dꝫ
operari cõtrariū effectū, ꝙ p hoc cõualideꝉ oblatio verbalis, secus
qñ quis citaꝉ ꝛ citatio est inutilis: qꝛ si cõparet propter illã cita
tionẽ eã videꝉ approbare: ꝛ sic nõ est facere cõtrariū actū.¶ Item
assumptū ꝙ faciũt Pau.de ca.ꝛ Alex.qd si citat⁹ dixit se nol
le cõparere ꝙ vlteri⁹ nõ sit citãdus nõ est expeditū: qꝛ multi te-
nẽt cõtrariū quos late refert ipsemet do.Alex.i.l.cõtumacia.in
iij.co.ff.de re iudi.ꝛ ipse.d.Alex.tenet cõtrariū.Istã sol.Rap.
ꝛ sequaciū reprobãt subtiliter Mod.Se.hic noua ꝛ cõcludẽti
vt ipsi dicunt ratione.nã vbi requiriꝉ nõ solū realis oblatio, sed
etiã depositio, si recusetur realis oblatio, ista realis oblatio recu
sata nõ ꝓducit effectus depositionis, vt.l.acceptã.in prin.C.de
vsur.ergo multo minus vbi requiritur realis oblatio verbalis
recusata, nõ debet producere effectū realis oblationis, cū potẽ
tior sit realis oblatio ꝙ verbalis.est coloratum ꝛ subtile funda-
mentū.¶ Sed rñde dupliciter.primo ꝙ tex.in.d.l.acceptã lo-
quit qñ creditor simpliciter noluit recipere pecuniã realiter ob-
latã: nõ tñ expresse cõdixit ꝙ nolet solutionẽ recipere: hic autem
nõ solū recusauit pecuniã oblatã, sed etiã dixit se nolle recipere
tale solutionẽ, quo casu etiã intelligit recusare realẽ: eo qꝛ tunc
frustratorie fieret alia realis, vt superius dixi.Secūdo respõde
quod dato quod verbalis recusata haberet effectū realis obla-
tionis, ambe sunt oblationes ꝛ inter easdẽ personas, ꝛ in habẽ
tibus symbolū facilior est trãsitus.fuit dictū Philosophi.ꝛ.l.i
rem.§.itẽ quecūqꝫ.ff.de rei vendi.ꝛ.l.an inutilis.§.acceptū fieri.
ff.de accept.ꝛ.l.sed cū patrono.in prin.ff.de bo.pos.per hoc nõ
11 sequitur: ergo realis recusata habet vim depositionis: †quia de
positum debet fieri penes tertiam personam idoneam eligen-
dam arbitrio

dam arbitrio iudicis, vt dicit tex.in.d.l.acceptã.sed persona ex
trinsecus nunquã subauditur.l.si ita stipulatus fuero si titi⁹.§.
chrysogonus.j.e.¶ Ista sol.Raph.licet in se possit esse vera ꝛ
defendi.vt patet ex pdictis: tñ diuinat ad istū tex.vbi nõ appa-
ret ꝙ creditor dixerit se nolle recipere solutionẽ: imo nec appa-
ret in tex.de aliqua cõtradictiõe, nec in tex.exprimiꝉ an creditor
tacuerit, an expresse dixerit se nolle recipere.Vñ vltimo loco vt
nihil omittaꝉ, cõsidera si posset dici ꝙ iste tex.intelligaꝉ de obla
tione verbali facta in iudicio, q̃ tñ operatur quãtū realis facta
extra iudiciū cū depositione, ꝛ cõsignatione.vt.l.si rem alienam
mihi.§.fi.ꝛ ibi Bar.in fi.ad hoc no.ff.de pig.act.ꝛ Bar.in.l.in-
certū.§.fin.s.e.Sed huic rñsioni tria obstãt: Primo qꝛ de obla
tione facta in iudicio in tex.verbū nullū, ꝛ sic esset diuinare ꝛ re
stringere tex.Scdo obstat dictio testato, q̃ intelligiꝉ extra indi
ciū, vt est gl.approbata i.§.coheredes.in xbo testato.j.e.l.Ter
tio ꝛ forti⁹: qꝛ imo p oblationẽ verbalẽ factã in iudicio lꝫ pigno
ra liberenꝉ, vt possit agi pignoratitia prout ꝓprie loquiꝉ tex.in
d.l.si rẽ alienã mihi.§.fi.nõ tñ per eam tollitur debitū principa-
le, nec debitor ipso iure liberaꝉ, vt declarat magistraliter Bar.i
l.si debitor.prima.ff.de solu.Bal.in.d.l.acceptam.in.iij.co.Ra
pha.cu.ꝛ do.Alex.in.d.l.interdū.§.fi.vbi dixi.s.eo.vñ tene pro
minus periculosa primã sol.Jac.de are.ꝛ Pau.de ca.superius
relatã.¶ Tertio principaliter no.ex isto tex.ſm Ange.Imol.ꝛ
12 do.Alex.†ꝙ licet Roma sit cõis patria.l.Roma.ff.ad muni-
cipa.ꝛ licet ibi cõtrahatur: tñ si alio loco solutio destinaꝉ nõ di-
citur in effectu Rome cõtractū, vt inuito creditore possit Ro
me solui, aut ibi offerri vel deponi.Adde ꝙ Roma dicitur cõ
munis patria: qꝛ quelibet potest ibi conueniri ea ratione: qꝛ pa
tria cõmunis est ſm gl.ꝛ Bar.in.d.l.Roma.ꝛ glo.in.l.heres ab
sens.in fi.ff.de iudic.Item quilibet de imperio romano est Ro
me ciuis, lꝫ non incola, ſm gl.in.l.ciues.C.de incolis.lib.x.ꝛ in
l.hostes.ff.de cap.Bar.in.d.l.roma.Item cui interdicitur ciui-
tas ꝓpria diciꝉ etiam interdicta ciuitas romana, vt est text.i.l.
fi.ꝛ ibi Bar.C.si seruus expor.ve.Intellige pdicta vera cõsidera
to isto iure quo tẽpore Roma erat imperij Romani: ꝛ sic Im-
peratoris.hodie secus dū dominium Rome sit Pape.c.funda
mẽta.de elect.in.vj.ꝛ.lxiij.dist.in.c.ego Ludouicus.ꝛ gl.in.l.j.
§.cū vrbẽ.ꝛ ibi Bar.ff.de offic.pfec.vrb.Ideo hodie de delicto
alibi cõmisso per laicū Rome cognosci nõ posset, vt signanter
tenet Ant.de bu.in.c.fi.de foro compe.in.xxij.colū.in versic.ad
13 primū.¶ †Quarto ꝛ vltimo nota ꝙ oblatio facta incongruo
loco ꝛ tpe nõ valet, nec habet effectū, vt hic ꝛ.l.si soluturus.i fi.
ff.de solu.ꝛ sic nõ liberat offerentẽ: alias autem oblatio valida
in debitore quãtitatis ꝓut erat hic liberat eū ope exceptionis,
si illa pecunia postea pereat sine culpa debitoris, vt est text.in.l.
qui decẽ.in prin.ff.de solu.Bar.in.l.quod te.in.j.col.ꝛ i.l.quidã
estimauerunt.in fi.ff.si cer.pet.Bal.in.l.acceptam.in.vj.q.C.de
vsur.ꝛ latius do. Alex.in.l.si mora.viij.ꝛ.ix.col.ff.solut.matri.
¶ Capio gl.magnam in verbo obtulerit.ista glo.ſm Bald.hic
est notanda: qꝛ est singularior de corpore iuris in materia dila-
tionis.¶ Diuide eam in quinqꝫ partes.In prima declarãdo
tex.ponit a contrario limitationeꝫ ad istum tex.postea format
quatuor questiones, ꝛ differũt iste quatuor questiones gl.a tex.
qꝛ in eis est tẽpus tantū, sed in tex.est locus ꝛ tempus, ꝛ sic tex.
loquitur quando promisit in alio loco: ꝛ post certū terminum,
sed qões gl.loquuntur qñ in eodem loco, licet post certum ter-
minum.scda ibi, ꝛ caue.tertia ibi, quid ergo si ab initio.quarta
ibi, item quid si dedit pignus.quinta ꝛ vltima est ibi, itẽ quid si
14 nihil est actuꝫ.¶ †In prima parte gl.ibi, vt.s.de eo ꝙ cer.l.is
qui.habes notabilem limitationẽ ad istum tex.vt nõ procedat
qñ debitor obtulisset integram pecuniã Rome cū vsuris pro-
missis: ꝛ cū omni interesse ꝙ posset pretendere creditor ratione
loci vel tẽporis: tunc cogeretur creditor recipere talem solutio-
nem etiam ante tẽpus.mouetur gl.per tex.in.d.l.is qui.sed ille
tex.ſm domi.Pet.de bexu.non probat dictum glo.ꝛ ſm eū re
putatur singulare, cū ibi simpliciter dicatur quod qui promisit
certo loco soluere in nullo alio loco potest soluere ꝙ in quo pro
misit.Sed tu potes inducere illū tex.pro glo.hoc modo.nã nul
la alia potest esse ratio in illo tex.nisi qꝛ debitor non potest au-
ferre vtilitatẽ loci creditori, vt dicit tex.in.l.ij.§.fi.ff.de eo quod
cer.lo.ergo si debitor offerat oẽm vtilitatẽ, ꝛ omne interesse: cre
ditor dꝫ cogi alibi, recipere: isto modo inducẽdo ille tex.faceret
p ista limitatione gl.Ad idẽ põderat Bar.tex.hic ibi detracta
ea summa.vbi a contrario, si summa vsurarum nõ fuisset detra
cta, obligatio fuisset legitima rõne tpis: ergo si etiã fuisset obla
tū interesse loci oĩ respectu fuisset legitima, ꝛ creditor fuisset co
actus ibi recipere.Ita põt iduci iste tex.lꝫ Bar.eū nõ inducat.
¶ Cum ista limitatione gl.transeunt Bar.ꝛ cõiter alij hic glo.
ꝛ Bar.in.d.l.is qui.ꝛ in.l.qui pecuniã.ff.si cer.pet.ꝛ gl.i.l.vtiqꝫ.
ff.de arbit.ꝛ ista est cõis opinio ſm do.Alex.Et isto mõ cõiter
respõdetur ad tex.qui fortiter vrget in oppositū, in.l.cõtinuus.
§.cū ita.j.e.ibi qꝛ vbiqꝫ põt soluere vt intelligaꝉ qñ offerebatur
totale interesse.ita rñdent Ang.Imo.ꝛ do.Alex.ꝛ Aret.h gl.
ꝛ Bar.in.d.l.is qui.ꝛ ibidẽ gl.ꝛ Bar.etiã alio modo rñdent qd
ibi tps fuit adiectū grã promissoris: ergo põt vbiqꝫ soluere.vel
tertio intelligiꝉ vbiqꝫ: ꝛ sic quolibet loco scꝫ idoneo ſm Ang.ꝛ
Imo.hic.ꝛ p ista vltima solu.adde gl.in.d.l.ij.§.fi.in ver.detra
cto.ꝛ ibi Bar.ꝛ doc.ff.de eo ꝙ cer.loc.q̃ exponit tex.ibi quocū-
que loco.s.habili ꝛ idoneo: ꝛ gl.Bar.ꝛ doc.in.l.j.C.e.ꝛ gl.i.l.eū q
insulã.ff.de iudi.facit.l.vt gradatim.§.ꝛ si lege.ff.d mune.ꝛ hõ.
ꝛ.l.j.in verbo vnusquisqꝫ.cū gl.C.de sac.san.eccle.late Bar.i.l.j.
§.nūtiatio ex hoc.vbi plene dixi.ff.de oper.no.nun.tñ iste solu.
sunt diuinationes ꝛ restrictiões, sꝫ aliter dici nõ põt ad ista duo
iura.s.ad.d.l.is qui.ꝛ ad.d.§.cū ita.que de directo contrariãtur.
Pro ista cõclusione gl.hic.ꝛ doct.Adde ꝙ similiter est ecõtra,
nã reus similiter nõ potest cogi inuitus soluere alibi, ꝙ in loco
destinato solutioni.l.vsuras.ꝛ ibi gl.no.C.de solu.in gl.in.l.ij.in
prin.s.de eo ꝙ cert.lo.ꝛ tñ etiam reus põt cõpelli alibi soluere,
qñ habeꝉ ratio sui interesse diminuẽdo de sorte principali quã-
tum interest debitoris in loco destinato, ſm gl.in.d.l.ij.in pn.ff.
de eo ꝙ cer.lo.facit.l.si res mobilis.cū.l.seq.ff.de rei vendic.Ad
idẽ facit: qꝛ qñ debitor offert pecuniã ꝙ accipit mutuo, ꝛ etiam
offert vsuras ꝛ omnes vtilitates quas creditor potest pretẽdere
ex solutione si fieret in loco destinato: certe nõ potest tunc credi
tor pretẽdere aliud interesse ꝙ magis intersit sua solui in ꝓuin-
cia remota quã rome: ergo nõ debent audiri quorū nõ itereſt.l.
j.in prin.cum si.ff.de app.reci.¶ Cõtra istã cõmunem cõclusio
nẽ gl.ꝛ doc.Rapha.cu.hic pro subtili ingenio mouet aliã diffi
cultatẽ: nã si solueꝉ in loco destinate solutionis, creditor nullū
subiret onus ꝓbationis, sed qñ soluitur alibi cum oblatione to
tius interesse: tūc creditor grauatur ad probandum de interesse
suo qd pretẽdit ratione loci, qd interesse est difficile probare, vt
inquit tex.in.l.fi.ff.de preto.stip.ꝛ si nõ doceret simplex oblatio
sine interesse valeret.Hic aūt videꝉ valde absurdū, ꝛ iniustū, qd
creditor teneaꝉ docere de suo interesse, qñ sibi expsse ꝓuidit ap-
ponẽdo locū vbi deberet solui: ergo ꝓpter istud on⁹ ꝓbatiõis,
videꝉ interesse creditoris nõ recipere talẽ oblationẽ alibi quã in
15 loco destinato.Cõfirmaꝉ difficultas ſm do.Pet.de bexu.†nã
qñ nõ soluiꝉ in loco destinato: tunc rõne loci venit etiã interesse
lucri cessantis, ꝙ in futurū fieri potuisset, vt est tex.in.l.iij.§.fi.ꝛ
l.seq.ff.de eo ꝙ cer.lo.Sed ꝓbari de futuro euẽtu est valde diffi
cile ꝛ quasi impossibile.Huic difficultati rñdet Are.ꝙ sicut de
bitor nõ soluẽdo in loco destinato solutioni põt grauare credi-
torẽ onere probãdi quantitatẽ sui interesse.l.iij.§.fi.ꝛ.l.seq.ff.de
eo ꝙ cer.lo.ita poterit grauare creditorẽ in probatione interesse
si non sit cõtumax, sed spõte velit soluere sortẽ ꝛ omne interesse
extra locū destinatū.Ista sol.nihil valet, qꝛ qñ debitor est cõtu-
max, ꝛ nõ soluit in loco destinato: tūc cõtra cõtumacẽ, ꝛ sic cõ-
tra dolosum põt interesse ꝓbari per solū iuramẽtū creditoris.
l.semp.§.hoc interdictū, ꝛ ibi gl.ff.qd vi aut clam.ꝛ.§.fi.ꝛ ibi no
tatur inst.de ver.obli.ꝛ plenius notaꝉ in.l.vnica.C.de sen.q̃ pro
eo qd interest.ꝛ sic nõ grauaꝉ tūc onere ꝓbandi: imo releuaꝉ p
iuramẽtū, sꝫ in casu nostro debitor nõ est cõtumax, sꝫ vult spõ-
te soluere sortẽ cū omni interesse extra locū: ꝛ tunc tale interesse
deberet vere ꝓbari ꝙ est difficile ꝓbare: vt dixi.Secūdo modo
rñdet.d.Alex.ꝙ si circa probationẽ interesse creditor faciet ali
quã impensam, aut aliquod dãnū pateret, tunc debitor dꝫ illud
offerre, ꝛ soluere si vult in alio loco ꝛ ante terminū soluere.l.quã
titas.cū fi.ff.ad.l.fal.ꝛ vbi creditor nõ ꝓbaret interesse, perinde
est ac si nullū haberet iteresse: qꝛ paria sunt nõ esse: vel esse ꝛ nõ
apparere.l.duo sunt Titij.ff.d testa.tute.l.in lege.ff.de cõtrah.
empt.l.cū res.versi.item si res.ꝛ ibi no.Bar.ff.de leg.j.Ista sol.
do.Alex.nõ tollit difficultatẽ Raph.qꝛ creditor facto debito-
ris volentis alibi soluere cū totali interesse incidit in damnum
difficilis probationis interesse: ꝛ sic per indirectū tolliꝉ sibi vti-
litas loci, cõtra.l.ij.§.fi.ff.de eo ꝙ cer.lo.ꝙ est iniquū ꝛ absurdū:
ꝛ sic ꝓuisiõ ꝙ sibi fecerat creditor apponẽdo locū in q̃ soluẽte
debitore nihil cogebaꝉ ꝓbare sibi tolliꝉ: ꝛ ad hoc nõ rñdet.d.
Alex.¶ Tertio mõ rñdet Moder.Señ.ꝛ p certo mirabiliter
ꝙ sicut qñ creditor cõuenit debitorẽ in alio loco ꝙ solutioni de
stinato, petẽdo etiã interesse cū ei⁹ ꝓbatio sit fundamẽtū inten
tionis actoris: tūc ad eū ptinet onus probãdi, per.l.actor ꝙ as-
seuerat.C.de ꝓba.no.Bar.in.l.in illa stipulatione si calẽdis.s.
eo.Itẽ qñ debitor vult in alio loco soluere cum omni interesse:
tūc ꝓbatio interesse est fundamentū intẽtionis debitoris soluẽ
tis, qui nõ põt alio loco soluere nisi cū oĩ iteresse, vt dictū est.s.
Ideo ꝓbatio pertinet ad debitorẽ ad legitimãdū actū sue obla
tionis, p reg.quã ponit Bar.in.d.l.in illa stipulatione.§.fi.s.eo.
Itẽ cū debitor velit soluere sortẽ ꝛ interesse in alio loco ꝙ desti-
16 nato solutioni: ꝙ est cõtra reg.l.is qui.ff.de eo ꝙ cer.lo.†vnde

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui nititur contra regulaꝫ debet probare qualitates per quas sibi liceat a regula discedere p notata per Spec. in tit. de pba. §. probare. in versi. sequit videre. Allegat etiã qđ notabiliter voluit Jnn. in. c. sup his. de accusa. z hoc modo euadũt difficultatẽ Raph. vno verbo q̃ hic creditor nõ grauaꝫ onere pbãdi sum interesse: cũ onus pbãdi tale interesse spectet ad debitorẽ alio loco soluere volentẽ. ¶ Truffa est qꝫ si onus pbãdi interesse creditoris spectaret ad debitorẽ, cũ istud sit cõtra ipsum debitorẽ pbaret minimũ interesse q̃ posset, z cõcludere quantum posset cũ testib⁹. arg. l. si suspecta. in princ. ff. de inoff. testa. z sic hoc mõ creditor magis grauaret per solutionẽ q̃ fieret in alio loco, quã si fieret in loco destinato solutiõi. Preterea si debitor volẽs solvere in alio loco teneret ipse pbare interesse creditoris sui, z sic aduersarij, putvolunt ꝛdoder. Sed. posset de facili pbare hoc modo z sic eludere creditorẽ. Dico q̃ interesse mei creditoris est tm̃ z sic aliqd parũ z nõ plus q̃ vult dicere cõtrariꝫ z sic qđ sit plus illud probet. per gl. in. l. cũ de lege. ff. de proba. Barto. in. l. decẽ. in. §. 3. eo. et de illa gl. plene dixi in. l. fi. §. licentia. C. de iure delibe. z hoc modo creditor remanebit in onere z grauamine probandi suũ interesse: z sic adhuc militat difficultas Raph.

¶ Ego postremo teneo in hac difficultate solutionẽ Paul. de ca. z latius do. Pe. de bezu. q̃ conclusio huius glo. z doc debet sane intelligi qñ creditor z debitor erãt cõcordes de quantitate istius interesse: qꝫ cõcordabãt q̃ ascẽdebat ad tantã summam, puta centũ: tũc si debitor offerat sortẽ interesse de centum, non poterit creditor recusare solutionẽ, quãuis fiat alio loco quam destinato solutioni, vel qñ debitor esset cõtentus de quãtitate interesse stare in ramẽto debitoris: tũc in istis, z similibus termini. pcessit ista gl. qñ nõ essent cõcordes de quãtitate interesse rõne loci vel de quãtitate vtilitatis ratione loci: qꝫ debitor ex capite suo diceret tuũ interesse nõ accẽdit nisi in tm̃: creditor vero dicit q̃ ascẽdit ad multoplus: z q̃ si solueret ei in loco z tpe determinatis ex hac pecunia posset multũ lucrum facere: expediendo merces suas ibi positas, cuius lucri cessantis ꝛs habeat ratio si alio loco solvat. l. ij. §. fi. ff. de eo q̃ certo loco. non vꝫ q̃ creditor tũc teneat, pbare istud suũ interesse, per hoc q̃ fiat sibi
17 obligatio in alio loco † cũ probatio talis interesse sit multũ difficilis, vt dixi in. l. fi. ff. de pto. stip. z tãto magis qñ est interesse p uenies rõne lucri, q̃ pẽdet a futuro euẽtu, cui⁹ non est determinata veritas: z sic pbatio redditur difficilis: ñã tũc ppter talia grauamina pbationũ põt creditor iuste petere q̃ sibi soluat in loco z tpe cõuentis z destinatis solutioni, nec tunc audiret debitor volẽs alibi soluere cũ obligatione totalis interesse, sed incerti z determinati. ita vꝫ tẽperãda cõclusio istius gl. z doct. nec vꝫ qđ aliter possit intelligi q̃uis. d. Alle. dicat q̃ ista sol. non ca reat diuinatione. Sed est vera z rõnabilis. Et si diceret qđ ꝑm istã sol. esset in potestate creditoris facere q̃ cõclusio istius glos. cõiter approbata nõ procederet. s. nõ cõcordãdo se de suo interesse cũ suo debitore. Et sic isto modo debitor offerẽs sortẽ principalẽ cũ omni interesse in alio loco q̃ destinato solutioni non posset liberari nisi creditor cõcordaret secũ de interesse. z isto mõ esset in ptãte creditoris reddere istã cõclusionẽ glo. z doc. inanẽ. qđ est absurdũ cõtra. l. si prætor. in prin. ff. de iudi. z. c. cõmissa. §. porro. de elec. in. vi. Rñde q̃ qñ debitor offerret sortẽ principalẽ z interesse congruum z verisimile: tũc creditor nõ contradiceret sed concordabit calũniosa contradictio debitoris nõ impediet remediũ huius gl. prout alibi vult gl. no. z approbata in. l. post rem. ff. de transact. q̃ arbitrabitur iudex ad quem alias spectat interesse liquidare vt. l. vnica. §. in alijs. C. de senten. que pro eo qđ interest. z in. §. curare. instit. de act. Et sic est expedita prima pars glo. ij. pars est clara. ¶ In tertia parte glo. ibi, cum nihil interfit creditoris. Ista ꝓda qđ z decisio gl. est bẽnis in verbis, sed in eoꝝ intelligentia cadunt multe varietates. habes ex glo.
18 † qđ ante terminũ anni põt debitor soluere vsuras duorũ mensium tm̃ inuito creditore. z cũ gl. transeunt Bart. z cõiter doct. Adde dũ gl. formatur qõnẽ: quid si ab initio soluerit vsuras duorum mensiũ dum dicit soluerit, itellige. i. soluere voluerit, alias qđ esset de indubitabili si eã soluisset z sic creditor recepisset. Et dum subdit rñde, bene potest etiã ante soluere, dum dicit simpliciter ante intellige. s. ante annũ: qꝫ gl. se cõtinuat cũ qõne precedẽti. vt. §. statim subiũcit. ¶ Scõo adõ q̃ istud dictũ gl. videt cõtradicere, p rime precedenti, vbi gl. tenet q̃ ante terminũ anni elapsum nõ põt fieri solutio nisi soluat totale interesse etiam ꝓ tpe futuro. Jo. de imo intelligit istã gl. procedere altero de tribus modis, vel qñ terminus duorũ mensiũ tm̃ fuit appositꝰ z nõ pluriũ. z hoc mõ totũ interesse erat solutũ. p tpe futuro. vel scõo qñ tẽpus fuit appositum gratia solius debitoris. tertio qñ vsure etiã residui tẽporis offerebant. Et isto vltimo modo etiã intelligit istã gl. pcedere Pe. de bezu. hic. ¶ Sed iste tres sunt manifeste diuinationes, vñ eis reiectis dic melius q̃ gl. in qõne precedenti loquitur qñ debitor volebat soluere sortẽ z interesse preteritũ: nã non põt nisi etiã soluat ꝓ tpe futuro toti⁹ anni qꝫ alꝫ recepta sorte nõ possent in futurũ postea currere vsure. l.
19 lecta. ver. sed cũ sortis. ff. fi cert. pet. † Nã vsure ꝓ futuro tpe debentur sub cõditione si sors remanebit penes debitorẽ, z nõ aliter. vt. l. vbi aũt nõ apparet. §. pe. z ibi not. Bar. z eod. ergo si creditor recuperet sortẽ deficeret conditio vsurarum: ergo vsure ampliꝰ ꝓ futuro tpe deberi nõ possent. Sed in ista. q. loquit glo. qñ debitor non volebat soluere sortẽ: imo ab initio qñ sortẽ recepit volebat tunc soluere solũ vsuras ꝓ duobus mensibus futuris. z hoc põt absq; eo q̃ offerat vsuras residui tpis: qꝫ nihil interest creditoris, vt dicit gl. z facit iste tex. i versũ. detracta ea summa qua creditor suo vsurarũ noie dederat. z tex. in. l. sta tuliberos cõditioni. §. stichus annua. ff. de statuli. vñ si isto casu creditor recusaret recipere tales vsuras duorũ mẽsiũ q̃ sibi offe runtur, talis quãtitas oblata tũc periret dãno creditoris, l. q. ꝛ. in pun. ff. de sol. z dixi in tex. in vltimo not. ¶ Tertio intelligit Alex. ista. q. gl. qñ vsura fuit a princi. diuisa per mẽstruas pstationes: puta. z. ꝑ centenario singulo mẽse, vñ quot sunt mẽses, tot cẽsentur esse stipulationes vsurarũ. l. scire debemus in prin. z. l. vbi aũt nõ apparet. §. pe. cũ gl. ibi. z Bar. ꝛ. ergo põt debitor inuito creditore soluere vsuras vnius mensis vel duorũ sine
20 vsuris residui tpis: † qꝫ qñ plura sunt debita, põt debitor iuito creditore soluere vnũ sine alio. l. si. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. gl. Bar. z doc. in. l. quidã existimauerũt. ff. si cer. pet. Sꝫ aduerte qõ isto modo intelligendo qõ. gl. haberet parũ dubij, z q. non dicit q̃ vsura esset diuisa per mẽstruas prestationes. vñ glo. continuata cũ precedenti. l. loquitur qñ quis accepit pecuniaꝫ mutuatam ad annũ non restituẽdam ante annum, z a prin. pmisit vsuras vnius anni nõ diuisam per mẽstruas prestationes: z tunc gl. notabiliter decidit q̃ debitor ab initio recepti mutui potest soluere vsuras duorũ mensiũ futurorum, ablq; eo q̃ soluat vsuras residui tẽporis: qꝫ nihil interest creditoris a princi. recipere vsuras ꝓ duobus mẽsibus futuris: imo dicitur recipere plus tpe. §. plus. instit. de act. z. l. eũ qui, alias incipit Jabolenus. in fi.
21 ff. de ann. leg. † q̃ dies est pars summe. l. i. §. diem. ff. de eden. Et ex hac gl. sequit ꝑm Dode. sen. hic, q̃ is creditor sortis z vsura rũ preteritarũ nõ cogat etiã in vsuris particulare solutionem re cipere, vt. l. tutor. §. Lucius. ff. de vsur. tñ respectu vsurarum futurarũ cogitur recipere particulare solutionem, per rationẽ gl. hic, quod est bene notabile ad materiam. d. l. quid am existimauerunt. ¶ Quarto z vltimo dicit Pau. de cast. mirabiliter ista gl. cũ qua doc. cõiter transeunt q̃ dicit q̃ debitor ab initio possit soluere vsuras ꝓ futuro tpe, qꝫ nihil interest creditoris: nã ꝑm Pau. de ca. videtur q̃ imo interfit creditoris, qꝫ recipiẽ
22 do videt facere pactũ de nõ petẽdo: forte durãte illo tempore, ꝓ quo recipit vsuras. l. qui in futurũ. in prin. ff. de pac. Et hoc facere nõ tenet † qꝫ creditor põt petere sortẽ q̃uis debitor velit soluere vsuras. l. fi. §. fi. ad fi. C. de iure do. ꝛmpe. sed rñde ꝑm do. Alex. z Are. z bene q̃ ista qõ gl. intelligitur ꝑm terminos qõnis precedentis, qñ actum fuit q̃ pecunie retinerẽtur vsque ad annũ: nec ante possent per creditorem peti. z sic ꝛs creditor non recepisset vsuras futuras: nõ potuisset ante annũ petere sor tem: z per ista remanet bñ enucleata ista scõa qõ glos. leq. ¶ In quarta parte glo. ibi, quia magis alienare q̃ obligare vꝫ. ista rõ gl. nõ est bona ꝑm Jmo. z do. Alex. qꝫ dato q̃ esset qđ aliena tio p hoc nõ sequit incõueniẽs, quin debitor potuerit facere pactũ de non luendo rem suã in perpetuũ, cum debitori sit licitum alienare, z de re sua disponere, vt vult tex. in. l. in re mandata. ff. mã. z in. l. nõ vlqꝫ adeo. ff. si a pa. quis fue. ma. qꝫ quisq; in re sua est moderator z arbiter etiã in abutẽdo. l. sꝫ z si lege. §. cõsulnit. in ver. cũ re sua se abuti putãt. ff. de pe. here. licet interfit reipublice ne qs re sua male vtat. §. pe. instit. de ẽs q̃ sunt sui vel alie. iur. z. l. i. ff. e. Sꝫ tu aduerte q̃ alia fuit intẽtio gl. q̃ dicãt Jmo. z Alex. put etiã aduertit Are. nã gl. vult q̃ ideo non vꝫ pactũ qꝫ magis alienare q̃ obligare videt: si ergo vꝫ alienare: ergo est cõtra naturã z subtãtiã pignoris: qꝫ p pignus nõ fit alienatio vt. l. Paul. ff. eõ pig. Jtẽ si p tale pactũ videret pignus alienatũ: z sic efficeret irreuocabiliter creditoris, nõ posset ꝛsistere pign⁹ in re que fit irreuocabiliter creditoris. l. neq; pignus. ff. de re. iuris. l. ex sextante. §. latin⁹. z ibi Bart. ff. de excep. rei iud. z plene declarat Bar. in. l. j. ad fi. ff. de leg. i. z sic gl. voluit per hoc cõclu dere quod tale pactum non valeat: z hoc etiam sensit inferius ipsemet do. Alex. dum dicit q̃ ista adinuicem repugnãt q̃od ẽ tempore res mihi fit pignorata, z constituatur mea. l. si rem alie nam bona fide. cum simi. ff. de pig. actio. Jdeo pactũ non valet.
¶ Secundo, contra istam rationem glo. facit ꝑm Raph. cu. qꝫ si tale pactũ esset potius alienatio quam obligatio, vt dicit glo. ergo deberet valere vt alienatio: q̃ videt fundus ꝓ pecunia mutuata vẽdi quamuis mutuũ simuletur, vt. l. si ex prætio. C. si cer. pet.

cer. pe. z toto tit. plus valere q̃ agitur quã qõ simulate cõcipit. sed an istud sit verũ dicã. §. plene z tenebo cõtrariũ q̃ imo sit pi cium. z nõ venditio. Jtẽ dũ ista gl. allegat tert. in. §. locationes. in aut. ꝺ alie. z emphy. est corrupta z debet allegare. §. alienatio nis. in auc. de nõ alienã. ¶ Tertio inquantũ gl. in ista parte cõ
23 cludit † qõ si debitor fundũ in pignus ꝓ certũ mutuatis. cũ hoc q̃ fructus fundi loco vsurarũ ad te pertineãt, z mihi nũq̃ liceat eũ luere: z sic q̃ mihi nũq̃ liceat pignus liberare: q̃ tale pactũ nõ valet, z sic nõ vꝫ pactũ factũ in donatiõe pignoris, vt nunq̃ liceat pignus reluere. z cum ista cõclusione gl. transeunt Bar. z cõmuniter doct. hic. Et ꝓ ea allegat glo. notabilem in l. fi. C. de pac. pigno. que fortius tenet nõ valere pactũ q̃ non li ceat debitor luere pignus ante. xxx. annos. z illã gl. etiã sequit Ange. hic. z est bene notãda, z forte q̃ isto modo etiã posset in telligi gl. nostra, dũ dicit in perpetuũ nõ luere, vt illud in perpe tuũ intelligatur ꝓ. xxx. annis, vt instã. ꝺ perpe. z tẽp. act. in pn. z gl. no. in. l. j. ff. ꝓ socio. z hoc modo intelligẽdo gl. nostra no tabiliꝰ redderet: tũ doc. intelligũt istã gl. in ꝑpetuũ in definite: z sic nullo vnq̃ tpe. Sed forte illud q̃ tenui cõtra doc. est ve rius: q̃ glo. in. l. fi. C. de pact. pign. q. expresse loquit de tpe. xxx. anno. allegat eundẽ tex. in. §. locatiões. in authentico de alie. z
24 emphy. qđ tex. etiã allegat gl. hic. z ille. §. est ibi in. iij. col. † Et vult q̃ locatiões rerum ecclesiasticarũ valeãt, nisi transcendant xxx. annos: ergo gl. hic etiã allegãdo illũ §. locatiões. intellexit in perpetuũ. p. xxx. annis. z hoc vꝫ verius. z per illã glo. in. d. l. fi. C. de pac. pig. alibi tꝫ notabiliter Bal. in. c. j. in. j. col. de feud. da. in vicẽ. l. cõmissorie. in feud. q̃ si pignora tibi istũ fundũ p cen tũ, cũ pacto q̃ si nõ lucro. j. mensem q̃ nunq̃ amplius possim luere, tale pactũ nõ vꝫ: qꝫ est pactũ le. cõmissorie, q̃ est in pigno ribꝰ a iure reprobatũ. ls nõ dicaꝫ q̃ dominiũ fit apõ creditorẽ. ita ibi dicit Bal. Jtẽ etiã in qõne glo. nostre istud pactũ vꝫ ap positũ in fraudẽ. l. cõmissorie. ꝑm Jmo. hic per. d. l. fi. cũ ibi not. C. de pac. pig. z istud etiã est de mente Bar. hic dum se remittit
25 ad. d. l. fin. vbi plene ponit. Proprie † tñ pactũ legis cõmissorie ꝺr qñ a principio agit q̃ si quantitas mutuata nõ fuerit certo tpe soluta, q̃ creditor habeat insolutũ rem pignoratã, z sic ꝓ pter moꝛã debitoris in nõ soluendo, vt. l. i. z. l. fi. C. de pact. pig. z tale pactũ in pignoribus est reprobatũ: qꝫ censetur appositum in fraudẽ vsurarũ, sed in qõne gl. pactũ fuit a principio factum q̃ nunq̃ liceat pignus luere: z sic cũ nunq̃ potuerit luere: nũq̃ debitor potuit esse in moꝛa. tũ ꝑm Pau. de castr. ls nõ sit ꝑprie pactũ. l. cõmissorie: tamen habet similitudinẽ cũ eo: ideo nõ va let. imo fortius tenet Areti. quod si pactũ. l. commissorie videt durum z asperum legi, quod debitor amittat dominiũ pigno ris eo qꝫ cessauit aliquo tpe soluere, vt dicit tex. in. d. l. fina. C. de pac. pig. quãto durius z asperius debet videri q̃ dñium pigno ris in effectu vsq; a principio per tale pactũ amittatur, hoc nõ
26 videtur mihi rationabile: † presertim cum mutuũ cõmuniter sit multominus, q̃ valeat res pignorata, vt. l. creditor. qui non idoneum pignus. ff. si cer. peta. ¶ Et si tu diceres ꝓout contra Aret. dicunt ꝛdoder. sen. quod verisimiliter debitor non pigno raret rem ꝓ multo minoꝛi quãtitate q̃ valeat, qñ ab initio fa cit tale pactũ per q̃ scit se amplius luere non posse. cũ censeatur perpetua alienatio, vt in gl. sicut ecõtra quando debitor pignoꝛat ꝓ maioꝛi summa q̃ valeat: tũc q̃ non est spes reluitionis censetur alienata, z esse in dominio creditoris, vt est tex. no. in. l. qui habebat. z ibi Bar. ff. de lega. iij. dixi in. l. si res obligata. ff. de leg. j. z latius in. l. manumissiões. ff. de iusti. z iur. Ad hoc rñ deo q̃ debitor ppter indigẽtiã pecunie quã mutuo petit, patif ab initio apponi tale pactum in re pignoꝛata, z omne aliud q̃ placet creditori, vt habeat pecuniã mutuo: qꝫ sperat q̃ in futu rũ nõ ob. tali pacto creditor patiet redimi pignus soluta pecu nia cũ oibꝰ vsuris, vel sperat q̃ ipsemet creditor aliqñ in futurũ debeat petere pecuniã mutuatã z restituere pignus, vel sperat qõ in futurũ creditor debeat sibi facere pactũ cõtrariũ de petẽ do z luendo pignus, q̃ pactũ quãtuncunq; nudũ sufficeret ad replicandũ cõtra precedẽs pactũ, per. l. si vnus. §. pactus ne pe teret. ff. de pac. istã q̃ miseri cupiũt illud facile credũt, vt inquit Seneca, z docet quotidiana rerũ experientia, que est rerũ magi stra. c. cũ sit. in prin. de elec. in. vi. sicut qñ debitor qui indiget pe cunia facit instrumẽtum receptionis pecunie sub spe future nu meratiõis: z qꝫ plerũq; fallit lex ei cõcessit exceptionẽ nõ nume rate pecunie cõtra talẽ ꝛfessionẽ ls instrumẽtale, vt toto titulo. C. de nõ nu. pec. z inst. de lit. obl. ¶ Ultimo Rap. cu. z Pau. ô ca. tenent q̃ in terminis gl. nostre vere sit celebratus Jctus ven ditionis sub simulato contractu pignoris, q̃ iudicat pactũ de nunq̃ redimẽdo q̃ est ꝓprii venditioni z ꝺiũ pignoris: cũ limi tatione de qua hic, q̃ eos. Sꝫ istud reprobãt do. Alex. z Are. z bene q̃ ex quo dedit in pignus: vt dicit gl. nullo modo pignus põt cõuenire vẽditioni, ppzie sumpte: z sic verboꝝ significatio repugnat quod sit vẽditio. Secũdo z fortius vltra eos, ex quo in pacto fuit expresse dictũ q̃ creditor fructus rei pignoꝛate lo co vsurarũ caperet, certũ est per hoc q̃ nolnerit facere cõtractũ vẽditionis in quo fructus capiunt iure dñi vel quasi, z nõ loco vsurarũ, put fit in mutuo z in pignoꝛe. ¶ Concludo ergo q̃ in qõne gl. fuit pign⁹ ꝓout clare sonãt verba cõtractus z nõ ven ditio. Et cũ tale pactũ de nunq̃ reluẽdo sit cõtra naturã z sub
27 stantiã cõtract⁹ pignoris. §. itẽ seruiana. instit. de acti. † quia de substãtia pignoris est q̃ soluta pecunia debita pign⁹ restituat. l. itẽ liberatur pignus. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. ergo est nul lum: vt est tex. in. l. cũ precario. ff. de precario. declarando vt no tabiliter per Bar. in. l. vbi ita donat. ff. de dona. can. moꝛ. Et sic concludo quod tale pactũ sit nullũ: vel q̃ sit cõtra substantiam cõtractus pignoris: vel q̃ censeat factũ in fraudẽ. l. cõmiss. p ea que superius dicta sunt. Et sic tene q̃ vera sit determinatio glo. quicquid teneant ꝛdod. Sen. hic, q̃ tenent contra istam gl. cõi ter approbatã q̃ tale pactũ valeat: nec est verũ illud q̃ volunt do. Pe. de bezu. z ꝛdod. sen. hic, q̃ cũ tale pactũ sit cõtra sub stantiã cõtractus pignoris, illud transformat in aliã speciẽ: sic facit illud pignus esse vẽditionẽ. l. i. §. si quis seruũ. ff. depositi. z l. naturalis. §. fi. z. l. insulã. ff. de prescri. ver. q̃ illud procedit, qñ ad illam aliam speciem cõtractus possunt verba aliquo modo adaptari, vt est in donatione causa moꝛtis, z in donatiõe inter
28 viuos. † Nam si quis donat causa moꝛ. hoc pacto q̃ nõ possit reuocare, istud est cõtra substantiã donationis cã moꝛtis, certe transformatur vt sit donatio inter viuos, qꝫ verba possunt, alioquo modo adaptari. tex. est in. l. vbi ita donatur. ff. ꝺ don. causa moꝛ. sed qñ nõ ꝑt adaptari vt est hic nomẽ pignoris, q̃ nullo modo adaptatur vẽditioni: tũc pactũ q̃ apponit cõtra substã tiã pignoris nõ facit trãsire in speciẽ vẽditionis, sed est nullum. d. l. cũ precario. z declarat Bartol. in. d. l. vbi ita donatur. ¶ In quinta z sic in vltima parte gl. in fi. ibi, videt distinguere an pos sit aliꝰ eque bñ mutuare vel nõ Jac. de are. Jmo. z do. Alex. di cũt z bñ q̃ ista distinctio nõ fit in. ll. hic allegatis per glo. Sꝫ bñ distinguit cuius fauoꝛe sit adiecta dilatio: an creditoris an debi toris, put etiã distinguit tex. in. l. si ita relictũ. §. pegasus. ff. ꝺ le. ij. vnde ꝓ distinctiõe gl. melius facit. l. diẽ functo. cũ gl. in versic. eodẽ tpe. ff. de off. assel. z. l. sꝫ addes. §. pe. cũ gl. fi. ff. loca. vbi assel sor qui potuit alteri locare operas suas, z non fecit sibi imputet vt nõ possit petere salarium ab heredibꝰ potestatis moꝛtui, sed ibi ꝓpter casus fortuitũ moꝛtis nõ põt assessor stare cũ pretore moꝛtuo, z ic ibi nõ põt imputari culpa debentis salariũ, si nõ prestat officiũ assessor quod prestare nõ põt, vnde tũc equũ est q̃ si cum alio potuit le locare vel operas suas: quod nõ debeat habere salariũ conuẽtũ ab heredibus pretoris moꝛtui: sed hoc est imputandũ debitori, si nõ seruat. pmissa, z si ipse nõ eget pe cunia debet mutare alteri eque idoneo sub vsuris quem reperit. Jtẽ ꝓ ꝺistinctione gl. videtur facere tex. t. in. l. qui autẽ. §. sed z si quis. de cõstit. pec. ibi: vel vt aliã personã nõ minus idoneã fi
29 deiubentem pzeltat. † Cõmuniter tenetur contra istam distin. gl. q̃ licet debitor exhibeat creditori alium eque idoneũ, qui sit paratus recipere mutuo sub eisdem vsuris ꝓ toto tempoꝛe: tñ nõ ꝺs esse in potestate debitoris discedere a cõtractu limitato. z soluere aliter q̃ cõuentũ fuerit. l. v. §. j. ff. si cer. pet. z. l. sicut. C. de act. z obl. q̃ ista est obligatio rem dari. z est precisa, z sic regu lariter aliud ꝑ alio solui nõ potest. l. vbi autẽ nõ apparet. §. fi. §. eo. z. d. l. q̃. §. j. ff. si cer. peta. Jtẽ non cogitur creditor mutare ob ligationẽ, z accipere aliũ debitorem, quantuncunq; magis ido neũ, vt est tex. notabilis in. l. si mandato. §. j. ff. mandati. ibi, an si nolit creditor obligationem mutare. z. l. si stichum. §. fi. ff. de do
30 na. ¶ † Item cõtractus mutui est cõtractus nominatus: ergo etiã re integra non est locus penitentie. l. i. z. q̃. C. quando lice. ab emp. dis. z. l. ab emptione. ff. de pac. Alias sequeret si vera esset distinctio glo. q̃ si vẽdidisses mihi domũ ꝓ mille ducatis solnẽdis hinc ad annũ: z ego post mensem dicerẽ nolo eã emisse: q̃ hic est vnus eque idoneus, qui vult ꝓ eodẽ prætio emere: qõ esset licita pemẽtia: quod tñ est falsum per iura prealiegata. Et sic per predicta concludo cõtra istam gl. quod debitor qui acce pit pecuniã sub vsuris ad certũ tẽpus, non põt ante tempus se liberare, nisi soluat vsuras totiꝰ futuri tẽporis, etiã si exhibeat creditori aliũ eque idoneũ, qui sit paratus recipere mutuo sub eidẽ vsuris ꝓ toto tpe. ¶ Limita mirabiliter Bar. in. l. qui pe cuniã. ff. si cer. pe. post Jac. but. ibi vt predicta ꝛclusio procedat in vsuris ꝓmissis per stipulationem, que est necessaria quãdo
31 pecunia est mutuata. l. ꝙuis. C. de vsur. † sed in frumento, vino, oleo z similiꝰ in quiꝰ vsure debent pacto nudo. l. frumenti. C. de vsuris. tunc qꝫ habita relatione cõtractus mutui ad pactus nudũ de soluẽdis vsuris resultat cõtractus innominat⁹ do vt des, vt no. in. l. in bonefidei. C. de pac. Jdeo tunc locus esset peni tentie soluto interesse, q̃ potest esse inultominus q̃ sint vsure

l.si pecuniā.in prin.ff.de cōdi.ob causam.Et tūc liberaret debi-
tor soluēdo vsuras preteriti tēporis,⁊ offerēs aliū eque idoneū
volentē recipere pro futuro tpe sub eisdē vsuris:qꝛ tunc cessat
interesse creditoris,⁊ cū ista limitatiōe tꝫ Jo.de Jmo.hic,⁊ vr̄
32 etiā trāsire Are.⁊ Mod.señ.hic. ¶ †Cōfirmo qꝛ in cōtractib⁹
innoīatis nō tenet quis precise dare,prout tenet in cōtractib⁹
innoīatis,imo soluendo interesse liberat.l.naturalis.§.j.ff.d p-
scrip.verb.⁊ declarat Barto.assignās ratiōnē diuersitatis in.l.
stipulationes nō diuidunt.in.x.opp.s.e.Sed Bar.in ista limi
tatione male loquit:qꝛ in ɔctibus innoīatis bene est locus pe-
nitētie ex parte creditoris adimplentis,sed nō econtra ex parte
debitoris,cui fuit adimpletū,vt no.glo.in.d.l.si pecuniā.in ver.
liceat penitere,⁊ ibi plenius Bar.⁊ ita impugnat ⁊ bñ Raph.
fulg.in.d.l.q pecuniā.⁊ do.Alex.hic:ipsi tñ saluant limitationē
Bar.qñ vinū vel frumentum nō fuit actualiter mutuatū,sꝫ so-
lum couentū de mutuando:⁊ sic mutuans nondū impleuerat.
Sed certe ista eorū saluatio non est ad propositū,prout etiam
aduertūt Mod.señ.hic:qꝛ si essem⁹ in casu in quo mutuans nō
impleuisset:⁊ sic nondū mutuasset:certe posset futurū debitorē pe
nitere,etiā nō dādo aliū eque idoneū:qꝛ tūc in potestate sua est
nō accipiēdo se nō astringere,vt dicit tex.in.d.l.qui pecuniam,⁊
ꝙ ista saluatio nō fit ad ꝓpositū,patet etiā vltra hoc euidenter:
qꝛ in ista qōne dubitatur an debitor possit se liberare dando a-
liū eque idoneū:ergo de necessitate sequit mutuū iā esse secutū:
33 ⁊ sic ꝙ mutuās ꝓ parte sua impleuerat. ¶ †Circa qōnē princi-
palē gl.qñ qs ꝓmisit soluere ad tps,an ⁊ qñ possit ante soluere
distingue meli⁹ vt ꝑ Bar.hic cū quo alij trāseūt.Et eius distin
ctione formaliter refert Jo.de imo.⁊ in effectu Pau.de ca.⁊ iꝫ
alij nihil addāt ad istā doctrinā Bar.que est bona ⁊ plena,Tu
adde primo inquātū Bar.in tertio mēbro distinctionis Dyn.
dic.t ꝙ in dubio tps censet appositū fauore debitoris.alle.tex.
in.l.cū qui.al's incipit Jabolenus.ff.de ann.leg.q̄ hoc bene nō
ꝓbat.dic ꝙ Dy.in dictū.sua allegat de hoc tex.ad literā i.l.cū
tēpus.ff.de reg.iur. ¶ Secundo inquātū Bar.tenet ꝙ qñ ap
ponit dictio intra,vel ante,pōt debitor qñcunqꝫ soluere nō ob
stante ꝙ tps videatur appositū gratia vtriusqꝫ propter vsuras.
Adde idē esse si dicat in annū vel in mēsem:puta debitor ꝓmit
tit in oēs nauigij dies ducētos,vt i.§.callimach⁹ in ꝓxime se-
quēti.⁊ ibi glossella i vbo in oēs.exponit.i.intra oēs:⁊ sic vult ꝙ
ista duo equipolleāt,ꝓmitto i dies vel itra dies:⁊ isto scdo mō
pōt ante soluere,vt hic ꝑ Bar.ergo etiā in primo casu qñ ꝓmit
tit in dies,⁊ ibi Are.in primo no.ad hoc no.illū tex.pro exten-
34 sione doctrine Bar.hic.Sed vt ibi dicūt Moder.señ.†⁊ meli⁹
hoc vr̄ dubiū cū dictio in,sit iūcta accusatiuo:ergo dꝫ significa-
re tps perfectū ẜm Bar.⁊ doc.in.l.si cui leget.in prin.ff.de leg.
j.⁊ tex.ibi ꝓcedit qñ dr̄ i oēs dies ducētos,cū videat ꝓmittere
in oi die illorū ducētorū:sec⁹ si simpliciter dicat dies.cc. ¶ Ter
tio aduerte inquantū Bar.tꝫ ꝙ distinctio Dyn.q̄ fit in tpe non
ꝓcedit in loco in quo distincte habet rō vtriusqꝫ,siue locus fue
rit posit⁹ ꝑ stipulatore siue ꝑ reo,per.l.ij.⁊.l.ꝙ si ephesi.ff.d eo
ꝙ cer.lo.Nā in ɔtrū facit trita reg.ꝙ bonū est argumētū de tem
pore ad locū,⁊ ecōtra.l.vinū.⁊ ibi Bart.no.ff.si cer.pe.⁊.l.fi.vbi
etiā Bar.no.ff.de cōdic.triti.Jtē bona est argumētatio de di-
stātia tpis ad distātiā loci.c.j.d plus peti.ẜm Hemi.i.c.j.in.iiij.
co.de cōfes.in.vj.nec Bar.hic assignat rōnē diuersitatis q̄uis
35 dicat aliud esse. ¶ †Extra gl.Bal.in fi.vlt.qrit qñ fuit actū ꝙ
creditor fruct⁹ pdij pignorati haberet ꝓ vsuris.⁊ debitor soluit
añ fructus collectos dū adhuc pendēt in fundo:putat Bar.de
bere fieri diuisionē fructuū ꝓ rata tpis,ẜm forma.l.diuortio.in
prin.⁊.l.de diuisiōe.ff.solu.ma.Jstud dictū dicit Raph.cu.i fi.
esse multū notādū ꝓ vēditioib⁹,q̄ tota die fiūt cū pacto de re-
trouēdēdo,si vēdidi tibi fūdū cū pacto ꝙ sis mihi obligat⁹ ad
retrouēdendū iuxta.xx.annos ꝓ eodē ꝑtio,⁊ venio ad redimē
dum qñ fundus est plenus fructib⁹:⁊ sic fructus sunt pēdētes
in fundo,ꝙ tales fructus debēt diuidi inter te ⁊ me ꝓ rata tpis
ẜm formā.d.l.diuortio.⁊.d.l.de diuisiōe.⁊ ita dicit Raph.nota
biliter limitari tex.in.l.ij.C.de pac.inter emp.⁊ ven.vbi est text.
36 princ.†in materia ꝙ qñ factū est pactū de retrouēdēdo fundū,
ea q̄ sunt ꝑcepta ex dicto fundo post obligationē factā debēt re
stitui volēti retroemere,ꝙ bñ no.Jstā.q.ēt tāgit Rapha.cu.in
d.l.diuortio.in prin.in.vj.co.ad fi.⁊ nō decidit,sed inter alia di
cit esse absurdū ꝙ vēditor debeat venire ad redimēdum tpe fru
ctuū ꝑcipiēdorū.Alex.dicit ꝙ nō meminit istā.q.esse tactā per
aliū q̄ ꝑ Raph.cu.⁊ dicit ꝙ lꝫ decisio Raph.videat sapere ali
qualē eq̄tatē:tñ nō putat eā esse verā.Mouet vrgēti fundamē
to ꝙ in casu isto attēdi nō possit.d.l.diuortio.eo qꝛ ibi etiā fru-
ctus iā ꝑcepti in ꝑteritū veniūt diuidēdi ꝓ rata tpis,vt ibi,⁊.l.
37 si ante.⁊.l.fruct⁹.eo.tit.sol.ma.†Et tñ emptor q tenet ad retro-
uendēdū ex pacto lucrat oēs fruct⁹,quos in ꝑteritū ꝑcepit,nisi
fuisset in mora retrouēdēdi:qꝛ solū tenet reddere fructus quos
percepit post,vt ꝓbatur in.d.l.ij.C.de pac.inter emp.⁊ vē.⁊ cla-
re tꝫ gl.in.c.illo vos.in verbo fruct⁹.de pig.⁊ in.c.cōquestus.de
vsur.ergo apparet ꝙ diuisio q̄ fit in.d.l.diuortio.⁊ in.d.l.de diui
siōe.nō hꝫ locū in casu ꝑsenti.Et rō diuersitatis est ẜm eū:qꝛ in
casu.d.l.diuortio.fructus dotis debent esse mariti pro onerib⁹
supportādis.l.ꝓ onerib⁹.C.d iure do.Nimirū si ibi fit diuisio ꝓ
rata tēporis ⁊ oneris.Et similiter in qōne si.Bart.hic,cū vsure
debeant in recōpensatiōnē cessationis q̄ fit in soluēda sorte.l.le
cta.in ver.sed cā sortis.s.si cert.pet.Jdē debet esse in fructibus
rei pignorate,qñ est actum quod fructus loco vsurarū spectent
ad creditorē.Sed in qōne predicta fructus spectant ad primuꝫ
emptorē iure dñij.vnde nō dꝫ attendi ꝓ quāta parte tpis fuerit
dñs.l.Herēnius.§.j.al's incipit.l.fructus.ff.de vsur.⁊.d.l.ij.C.de
pact.inter emp.⁊ vendi.Jsta questio si eueniret in facto esset ꝓ
amico. ¶ Unde aduerte ꝙ tenēdo decisionē Raph.cu.que est
equa,prout etiā ipse do.Alex.fatetur,adde ꝙ idem tenet ipse
Raph.cu.in.l.si.ff.de iur.fis.de quo nec Alexā.nec alij faciunt
38 mentionē,†vbi dicit ꝙ si quis vendat cū pacto ꝙ quāprimum
offerat pretiū retrouendatur,⁊ offert pretiū tpe messiū,vel vin-
demiarū,videtur ꝙ fructus debeant esse sui,per.d.l.ij.C.d pac.
inter emp.⁊ ven.nā emptio videt esse perfecta cū stat ꝑ empto-
rē:equitas tñ bonefidei dictat ꝓ rata anni fruct⁹ diuidi.argu.
d.l.diuortio.qꝛ fit ex necessitate ista retrouenditio,sicut ⁊ ibi re-
stitutio dotis.allegat etiā ad hoc.l.sed ⁊ si ideo.in ver.cū enim.
ff.sol.ma.⁊.l.hmōi.§.q seruū.ff.de leg.j.q̄ duo iura vident parū
facere.Pro ista opi.Raph.bñ facit ẜm Moder.senen.illud ꝙ
tꝫ Bar.in.d.l.diuortio.in pe.co.ad fi.vbi dicit esse aliud in dote
⁊ aliud in vēditione,vt.l.Julian⁹.§.si fructib⁹.ff.de act.emp.qꝛ
vēditio fit ex volūtate,⁊ restitutio dotis fit ex necessitate:ergo
clare sentit Bart.ꝙ si vēditio fieret ex necessitate,prout in casu
ꝑsenti ꝙ idē esset qō in dote:⁊ sic qō ibi seruaret diuisio q̄ fit in
dote in.d.l.diuortio. ¶ Adde etiā vltra scribētes pro decisione
Raph.cu.facere illud ꝙ signāter tꝫ Bar.in repet.l.si cōstāte.in
39 prin.ff.so.mat.in.v.q.tertie partis princ.†vbi signāter tenet ꝙ
qñ fit restitutio dotis cōstante matrimonio:eo qꝛ maritus ver
git ad inopiā,vt.l.vbi adhuc.C.de iure do.tunc non debet fieri
diuisio fructuū.d.l.diuortio.sed oēs fructus extantes debēt re
stitui mulieri cōsumpti nō.Et mouet Bar.tali ratione:naꝫ qñ
fit repetitio dotis in totū vt sit penes vxorē,⁊ ea vtatur vt do-
mina rei sue,ꝙ est qñ matrimoniū dissoluit morte vel aliter:tūc
sibi fit restitutio fructuū qui spectāt ad eā pro rata tēporis,qui
bus pōt vti vt de re sua ẜm diuisionē quē traditur in.d.l.diuor
tio.Sed qñ restituit dos:qꝛ maritus vergit ad inopiam,vt mu
lier fructus in cām matrimonij expendat:tūc oēs fructus extā
tes qui sunt in cām matrimonij expēdēdi sunt mulieri restituē-
di.Sed in casu nostro sumus in casu primo Bart.vbi retrouen
ditio dꝫ fieri vt res sit penes eū,⁊ ea vtat vt dñs:ergo tunc resti-
tutio fructuū dꝫ fieri ẜm diuisionē que traditur i.d.l.diuortio.
Tenēdo istā opi.Raph.cu.pōt rñderi ad fundamētū.d.Alex.
licet multū vrgeat,qō diuersitas quā assignat do.Alex.iter.d.
l.diuortio.⁊ casum nostrum procedit quo ad fructus iam perce
ptos.sed iste nō est casus noster,nos loquimur in fructib⁹ pen-
dentibus in quibus est equū ꝙ fiat diuisio pro rata tēporis,ẜm
iura preallegata:cū ista retrouenditio ita fiat ex necessitate sicut
ibi restitutio dotis,ẜm Bar.in.d.l.diuortio.in princ.in penul.
col.quem.s.retuli.⁊ istam partem sequor qꝛ est equior ⁊ tutior.

2 ☞ Merces empte ex pecunia mutuata non cēsentur tacite hypothecate creditori mutuanti nisi hoc sit expressum.
3 In generali obligatione mercium veniunt tantum presentes,⁊ non future.
4 In generali obligatione bonorum veniunt etiam futura.
5 Legando omne argentum non venit argentum venale.
6 Ex narratione facti in iure posita non est licituꝫ arguere ad decisionem iuris vel causarum.
7 An qui promisit ire de vno loco ad alium intra certū tempus satisfacit promissioni si incipiat intra terminum proficisci, licet iter in termino non compleuerit.
8 An conductor excusetur a periculo propter nuncium missum a locatore,vt postea reducat equum.
9 Deputatus simpliciter ad solutionem recipiendam non potest terminum solutionis prorogare nisi habeat arbitrium recipiendi quocunqꝫ tempore ⁊ loco nu.14.⁊.16.
10 Forma mandati est diligenter obseruanda.
11 Nuncius missus a iudice ad aliquem citandum non potest terminum comparationis prorogare.
12 Procurator in rem suam potest prorogare terminum solutionis,⁊ sibi preiudicare.
13 Tutores ⁊ similes prepositi vniuersali administrationi dicunt habere mandatum generale cum libera.
15 Nuncio speciali pōt concedi libera sicut procuratori generali.

Si statutum

Universidad de Deusto Biblioteca

17 Si statutum dat arbitriū potestati super criminib⁹ puniendis non potest potestas virtute huius arbitrij prorogare tēpus instantie prefixum a statuto,in causis criminalibus.
18 Causa assumitur pro iure in iudicium deducto.

1 **Callimachus.** †Nuncius missus ad solutionē recipiēdam certo loco ⁊ tēpore.
nō pt terminū ꝓrogare,nec locū immutare,nisi sibi datū fit ar-
bitriū recipiēdi quocunqꝫ tpe ⁊ quouis loco.Jtē casus naufra-
gij post morā debitoris cōtigens ptinet ad debitorē,vnde q nō
nauigauit debito tpe quo ꝓmisit,postea nauigat suo periculo:
⁊ ex tūc pecunia nautica,traijciēda ꝑ mare est ei⁹ periculo.⁊ nō
creditoris.h.d.totus iste.§.qui est longus in recitatione thema
tis,nec ꝓpterea est magni effect⁹ ẜm Dy.⁊ Jmo.sed vt infra vi
debim⁹ erit in effectu ⁊ in substantia text.vtilis ⁊ notabilis ad
multa.⁊ dicit Pau.de ca.ꝙ nō est in toto volumine ffo.rū tex.q
ponat ita lōgū thema:⁊ habeat min⁹ de substātia,⁊ qñ in scho
lis publicabat qō disputāda q̄ habebat longū thema,dicebat
Dy.qō erat magis lōgus q̄ iste.§.callimachus.ꝑut Bar.post
Cy.⁊ alij referunt. ¶ Diuidit in quatuor ptes princ.Jn prima
ponit tota forma cōuētiōis in stipulationē deducte inter seruū
mutuantē ⁊ callimachū recipientē.Jn scōa narrat factū cōtin-
gens post obligationē,ex quo elicit questio cū rōne dubitandi
ad vtranqꝫ ptē.Jn tertia ponit breuis rñsio Sceuole.Jn quar
ta ⁊ vltima reperit decisio,vt addatur rō decidēdi,⁊ postea limi
tet.scōa est ibi,sed cū ante idus.tertia ibi,rñdi ẜm ea que ꝓpo-
nunt.quarta ⁊ vltima est ibi:ita quero.Et qꝛ tex.videtur aliqua
liter intricatus ⁊ obscurus.Pau.de ca.ponit diuisionē ⁊ decla-
rationē quā de verbo ad verbum trāscribit do.Alex.sibi ascri-
bēs. ¶ Tu autē aduerte ꝙ maior obscuritas huius tex.est ibi,
cōuenitqꝫ inter eos.nā ẜm gl.hic in verbo cōuenit,⁊ cōiter scri-
bentes,ista scōa cōuentio fuit apposita incontinēti,⁊ per eā re-
stringit prima conuentio,⁊ sic prim⁹ terminus.cc.dierū.Et re-
stringit ad tps ante idus Septēbris:⁊ sic maior termin⁹ primo
statutus,restringit ad breuiorē.Paul.de ca.hic tꝫ qō imo scōa
cōuētio sit facta ex interuallo:qꝛ ɔriat prime:vnde non est veri-
simile qō incontinenti fuerit.l.non ea.l.ꝙ traditū.ff.de condi.⁊
demō.Nam in prima fuit actū qō pecunia mutuata in ciuitate
Beryto,restitueret i ciuitate Britēsi intra.cc.dies:postea scōo
fuit actū,ꝙ si debitor potius vellet illam pecuniā cōuertere in
merces emēdas in ciuitate Britēsi,⁊ eas cōducere Berytum,⁊
ibi restituere pecuniā,ꝙ hoc facere posset dūmodo intra breui⁹
tps.s.intra idus Septēbris tūc proximas,dūmodo tūc emeret
merces ⁊ oneraret nauē in ciuitate Britēsi,⁊ inde recederet eū-
do versus Berytū,⁊ si hoc nō faceret statim post idus pecuniā
redderet in ciuitate Britēsi.refert ⁊ simpliciter sequit.d.Alex.
tamē cōgruētius vr̄ prout etiam dicit Aret.qō scōa conuentio
fuerit facta incōtinēti ꝓpter stipulationē in fine simpliciter ap-
positā.Jn quā omnia superius conuēta simpliciter deducuntur
hoc etiā ostēdit tex.copulatiue procedēs ibi,cōuenitqꝫ. ¶ Ego
aūt intelligo literā plane qō scōa cōuentio fuerit qō cū callima-
chus Britēsiū peruenisset intra idus Septēbris ꝓximas,alijs
mercib⁹ ibi emptis vltra emptas Beryto in nauim missis ipse
nauigaret in Syriā versus Berytū,⁊ hoc faciendo haberet.cc.
dies ad nauigandū periculo creditoris,⁊ ad soluendū Beryti,
scōm primā cōuentionē,⁊ sic tunc primus terminus nauigatio
nis.cc.dierum remanet firmus,nec fuit recessum a primo pacto
prout glo.⁊ cōiter doc.intelligunt.Sed bene ei fuit additū hoc.
qō alias si intra dictas idus Septēbris nō emisset merces,nec
nauigasset ex Britensio:tunc in Britēsio statim vniuersam pe
cuniā restitueret quasi ꝑfecto nauigio. ¶ Scōo aduerte qō tex.
videt in se continere vnam ɔdictionē in facto ad quam scriben
tes non aduertunt in versi.sed cū ante.vbi primo dicit qō ante
idus suprascriptas,ẜm cōuentionē merces in nauem posuerat,
postea paulo post in ver.quesitū.dicit ꝙ Callimach⁹ merces in
nauem posuit eo tēpore quo iam pecuniā Britensij reddere de-
bebat,ergo post idus Septēbris:sed ista sunt contraria ⁊ simul
stare nō pñt,qō posuerit ante idus ⁊ sic in termino,itē qō posue
rit post idus ⁊ sic post terminū.Glossella parua hic in verbo,eo
tpe.sentiēs vt puto hanc difficultatem,dicit nec aliud posset di
ci qō cū post idus nauigare cepisset videbat etiā post idus mer
ces in nauim posuisse:licet reuera añ posuerit. ¶ Forma casum
plenū sic.Stichus seruus seij dñi qui dñs etiā intra vocatur lu-
cius titius,⁊ sic erat trinomius,vt.l.caius.ff.de pig.actio.Erat
seruus notarius,habens seruum herotem vicariū sub se:⁊ erat
prepositus pecunijs fenerādis,mutuauit Callimacho pecuniā
nauticam,⁊ sic periculo ipi⁹ fenerantis,in qua creditor suscipit
in se periculū maris vsqꝫ quo nauis ad locum destinatum salua
peruenerit,⁊ ꝓpter hoc licitum erat maiores vsuras ⁊ sic ceteri
mas stipalari,que in anno equant sorti.l.j.⁊ per totū.C.de nau.
feno.iūcta.l.eos.§.in traiectitijs.C.de vsu.est etiā pecunia que
dicitur quasi nautica qñ etiā merces cōparate ex ipsa pecunia
deferēde per nauigiū,⁊ sic ꝑ mare periculo creditoris habētur,
vt.l.j.⁊.l.periculi.ff.de nau.fen.⁊ facit ꝙ habet in.l.fenerator.e.
tit.Et talem pecuniam mutuo accepit Callimachus in ciuita-
te Beryto vsqꝫ Britensiū.s.nauigaturus,⁊ illā ciuitatē Bery.
appellat pulcherrimā ⁊ legum nutricē.tex.in.§.hec autem tria.
in prohe.ffo.rū.nā ibi vigebat studiū generale,⁊ multa literarū
peritia.⁊ ꝓpterea Jmperator fecit eam ciuitatē metropolitanā
in.l.vnica.C.de metrop.Beryto.lib.xj.Et cōuentū fuit ꝙ credi
tum esset periculo fenerātis in oēs dies ducētos nauigationis:
ex Beryto Britēsiū,⁊ Britēsio in Berytū cū hypotheca mer-
ciū in vtroqꝫ loco emptarū ⁊ emendarū ⁊ intra illos.cc.dies de-
bebat pecunia mutuata restitui:cōuenit etiā inter eos ꝙ cū Cal
limach⁹ Britēsiū peruenisset,tūc intra idus Septēbris ꝓximas
⁊ sic intra dies.xiij.Septēbris quasi circa mediū mēsis,vt no.
gl.in.l.cū bisextus.ff.de ver.sig.⁊ in data sexti,emeret alias mer
ces in ciuitate Britēsi,⁊ oneraret nauē,⁊ inde recederet eundo
in Syriam versus Berytū,⁊ hoc faciēdo haberet terminū.cc.
dierū ad nauigādū periculo creditoris,ẜm precedētem conuen
tionē,⁊ si hoc nō faceret statim post idus Septēbris vniuersaꝫ
pecuniā redderet in ciuitate Britēsi cuidā alij seruo heroti,qui
erat seru⁹ vicari⁹ missus cū debitore,q habebat mādatū pecu-
niā recipiendi,⁊ Romā deferēdi accidit ꝙ Callimachus bene
emit al's merces in ciuitate Britēsi,⁊ in naui posuit intra idus
sed nauigare cepit post idus,⁊ sic post terminū,⁊ sic eo tpe quo
iam pecuniā in Britēsio reddere debebat Rome ꝑferēdā,⁊ hoc
fecit de cōsensu ⁊ volūtate dicti herotis serui,⁊ in ea nauigatio
ne nauis submersa est fortuna maris:tamen Callimachus cum
alijs personis euasit.Queritur ad quē periculū ptineat,videba
tur ꝙ ad creditorē mutuātē ꝓpter quatuor.Primo qꝛ ista erat
pecunia nautica,in qua creditor suscepit in se periculū maris,⁊
sic nauigationis vt dixi.Scōo ⁊ fortius qꝛ interuenit expressus
cōsensus herotis cōserui,cui debebat solui q consensit qō naui-
garet post terminū.ex quo ergo ille cui debebat soluere cōsensit
ꝓrogare terminū,nō pōt dici debitorē cessasse in solutione,nec
fuisse in mora.l.cū stipulatus sim mihi a Proculo.s.e.ergo nō
dꝫ teneri de isto casu fortuito naufragij:imo dꝫ a debito libera-
ri.Tertio qꝛ cōsensus herotis serui qui secū fuit missus,fuit for
te cā vt post tēpus statutū nauigationi cū ipso seruo enauigaue
rit versus prouinciā Syriā,⁊ sic cām dedit nauigationi,lꝫ post
terminū,secutum est naufragiū in quo merces ex pecunia mu-
tuata cōparate perierūt.equū ergo vr̄ ꝙ saltē a pecunia mutua
ta liberet ne addat afflictio afflicto,vt.l.diu⁹.⁊ ibi glo.no.ff.de
of.presi.⁊ tex.in.c.pe.de cle.egro.Quarto qꝛ Callimachus in tē
pore,⁊ sic ante idus Septēbris cepit satisfacere promissioni:qꝛ
merces alias in Britēsio emptas in naui collocauit:⁊ licet post
idus Septēbris ceperit nauigare:tñ ex quo nauigauit simul cū
Herote seruo cū eo misso q cōsensit huic nauigationi,videbat
ꝙ morā precedentē purgauerit:⁊ sic teneri nō debebat.Tñ iu-
riscōsultus determinat ɔtrium,ꝙ istud periculum naufragij ad
creditorē nō ptinet:sed ꝙ Callimach⁹ teneret reddere pecuniā
dño Stichi,qꝛ fuit in mora ⁊ sic in culpa,ex quo non cepit naui
gare in termino prout fuit actū:nā potuisset cōtingere ꝙ si intra
terminū nauigasset in hoc periculū naufragij non incidisset:nec
aliquid ꝓfuit sibi expressus cōsensus Herotis serui vicarij,ex
quo nō habebat mandatū nisi ad solutionē excipiendā,⁊ non
quo ad prorogandū terminū,ex quo iam erat elapsus termin⁹
solutionis faciēde nō potuit seruus ꝑ suum cōsensum adimere
actionē semel dño suo acq̄sitā,nisi talis seruus habuisset māda
tum recipiēdi quocūqꝫ loco ⁊ tpe.Nec obstat.d.l.cū stipulatus
sim mihi a Proculo.s.e.quia ibi prorogatio termini facta fuit
a dño principali,⁊ illa bene excusat a mora ⁊ culpa.Hic aūt pro
rogatio fuit facta ab Herote seruo qui non hebebat mandatū
ad prorogādū.iste est casus clarus ⁊ nitidus in hoc prolixo ⁊ in
tricato.§. ¶ Primo pōdera text.ibi,sub pignorib⁹ ⁊ hypothe
cis mercibus a Beryto cōparatis.⁊ gl.dicit mercibus.s.obliga
2 tis.no.ẜm Are.⁊ Moder.senē.hic,†qō merces empte ex pecu
nia mutuata nō cēsent tacite hypothecate creditori mutuāti,
nisi hoc sit expressuꝫ,vt hic.Et iō bona cautela est quā dꝫ obser
uare qui mutuat pecuniā alicui ex qua merces sunt emende:qō
pro solutiōe pecunie mutuate faciat apponi specialē hypothe-
cam ipsis mercib⁹,ꝑ quā tūc prefert alijs creditorib⁹ habētib⁹
hypothecā anteriorē quātūcunqꝫ expressam,vt est tex.not.in.l.
lꝫ.C.qui pot.in pig.ha.alias autē ex hoc solo.s.qō merces essent
empte ex pecunia mea,nō constitueret mihi creditori mutuāti
hypotheca,nisi mutuans esset minor.l.interdū.⁊ ibi Bart.⁊.l.
ideqꝫ.ff.qui po.in pig.ha.⁊.l.q̄uis.C.in q.cau.pig.ta.cōtrahat.
Adde licet ipsi nō allegent Bar.Bal.Ange.⁊ alios presertim
d.Alex.in.l.si cū dotē.§.fi.ff.so.mat.vbi tenēt qō si aliqs mutua
uit pecuniā debitori q ex dicta pecunia emit merces que extāt.

aaa

Universidad de Deusto Biblioteca

qd in illis mutuãs nõ preferetur ceteris creditoribus per.l.pcu-
ratoris.§.plane.ꝛ.§.sed si dedi.in ver.quid.ff.de tributo.ꝛ.l.qui-
dam fundum.ff.de in rem verso.nisi pecunia fuisset expresse mu-
tuata ad tales merces emẽdas.Tũc enim mutuãs in illis pferẽ
ceteris creditoribus personaliter agentibus.l.qd quis.cũ gl.cõ
muniter approbata.ff.de priuile.credi.imo fortius tenuit gl.no
tabilis in aut.quo iure.C.qui po.in pig.ha.ꝙ mutuãs expresse
ad merces cõparãdas in eis habet tacitam hypothecam,ꝛ seq
tur simpliciter do.Alex.in.d.l.si cum dotem.§.fi.in vlt.col.Sed
ad istud notabile an bene colligatur ex isto tex.dicam statim se
quenti notabili.¶Secundo not.tex.ibi,ꝛ quas Britensis em-
3 pturus esset,fm Moder.senen.hic,†ꝙ in generali obligatione
merciũ veniunt tantũ presentes ꝛ non future:nam hic in hypo-
theca specialiter expressit non solum de mercibus quas tũc de
presenti habebat:sed etiã de mercibus cõparandis,vnde innui
videtur ꝙ nisi expressisset:merces postea emẽde nõ venissent in
gñali hypotheca mercium.Pro hoc etiã ponderãt text.in.l.cũ
tabernam.in prin.ff.de pigno.vbi ideo veniunt future merces,
qr fuerunt obligate sub nomine taberne ꝛ sic vniuersalis corpo-
ris propter qd vna res loco alterius succedit.l.imperator.§.fin.
ff.de leg.ij.ergo cessante illa rõne nõ videtur venire future mer-
4 ces.†Nec obst.qd in generali obligatione bonorũ veniunt etiã
futura,vt.l.si.C.que res pign.obli.pos.Rñdent quia in genera-
li obligatione non veniunt merces venales.d.l.cum tabernam.
in prin.Bar.in.l.generali.§.vxori.ff.de vsu ꝛ vsufru.leg.Unde si
exprimatẽ de mercibus intelligatẽ de pñtibus ꝛ nõ futuris vt mi
nus recedamus a regula,aliȷ nihil tangũt.¶Adde in quãtum
tenent isti Moder.senẽ.qd in gñali hypotheca non veniũt mer
ces venales,nisi sint expresse obligate qd idẽ tenet Bal.in.l.cer
ti iuris.in.vj.q.C.loca.Lud.ro.in.l.si constante.in princ.iȷ.par-
te.ff.sol.mat.vbi pro hoc allegat.l.debitor.ff.de pig.ꝛ.l.ex facto.
magnam.ff.de here.inst.Sed melius facit tex.in.l.pediculis.§.
5 item cum queritur.ff.de aur.ꝛ argẽ.lega.†vbi legando omne ar
gentum non venit argẽtum venale:sed in contrariũ est veritas
ꝛ ita magis cõiter tenetẽ:ꝛ tenet ipsemet Bal.in rubri.C.de ver.
signi.in.iiȷ.q.ꝛ in.l.vbi adhuc.in.viȷ.col.C.de iur.do.Barto.in
d.l.si constante.in.iȷ.q.tertie partis prin.ꝛ ibi late do.Alexã.in
penul.charta.vbi etiã ponderat Bar.in.d.l.gñali.§.vxori.velle
contrariũ ꝙuis Mod.senẽ.vt dixi inducant ꝑ alia parte ꝛ non
bene.ꝛ sic videtẽ ꝙ eorũ solutio ad.d.l.si.C.que res pig.oblig.nõ
pos.non procedat.¶Itẽ aduerte vtrũqꝫ notabile tam primũ
quã fm superius ex isto tex.collectũ per Are.ꝛ Mod.senẽ.non
bene colligi ex isto text.qr vtrunqꝫ notabile colligitẽ ex thema-
6 tis narratione ꝛ facti cõtingẽtia in tex.relata.†Sed sic est qd ex
narratione facti in iure posita nõ est licitũ arguere ad decisionẽ
iuris,nec ad decisionem causarũ,vt est gl.aprobata in.l.vnica.
in.iȷ.lectu.vbi late dixi.C.quãdo non pet.par.Et gl.expressior
in.c.auditis.in verbo ex postfacto.ad fi.de elect.ꝛ gl.expressa in
c.abbate sane.in.§.sed ad hoc.in verbo iudicio.in fi.ꝛ ibi Semi.
in fi.ad hoc no.de re iudi.in.vj.cum aliȷs concordantiȷs quas al
legaui in.d.l.vnica.nisi legislator fundaret decisionem suam in
illis verbis in facto narratis qd nõ est hic:tunc idẽ iudicamus
quod de verbis decisiuis ꝛ dispositiuis.cle.vnica de proba.fm
Jo.de imo.in.c.cum apostolica.de iȷs que fiunt a prela.sine con
sen.ca.quem refert ꝛ sequitur do.Alex.in.l.j.in prin.in.xx.col.
ff.de offi.eius cui man.est iurisdi.¶Tertio nota ex isto text.in
verbo proficiscatur.iuncta glo.que exponit.i.iter arripiat.ꝛ.j.in
7 verbo enauigauerit.i.nauigare inceperit fm Pau.de ca.†qd
qui promisit nauigare de tali loco ad talẽ locũ intra talẽ termi-
mum intelligitur qd incipiat nauigare,non autem qd iter perfi
ciat:ꝛ sic qui promittit ire de vno loco ad aliũ locũ intra certum
tempus satisfacit promissioni si incipiat intra terminũ pficisci:
lꝫ iter in termino nõ compleuerit,quod intelligit Pau.de cast.
esse verũ quãdo distantia itineris erat tanta quod non poterat
intra terminũ iter perficere;tunc sufficit qd intra terminum iter
incipiat:licet nõ pficiat,vt hic,sed si in termino posset totũ iter
perficere tunc intelligitur qd debeat perfecisse,ꝛ nõ sufficiat ini
tiasse.Sed fm do.Alex.ꝛ Are.diuinatio ꝛ restrictio est ad istũ
tex.ꝙ hic in tẽpore statuto nõ potuisset iter pficere ꝛ sic nauiga
tionem implere.Tu dic fortius qd in isto text.vt.s.declaraui:si
Callimachus ante idus Septẽbris merces in naui in Britẽsio
posuisset,ꝛ inde nauigare cepisset habebat.cc.dies ad nauigan-
dum Beryto cũ periculo creditoris:ꝛ sic in hoc tex.habebat lõ
gum tẽpus ad perficiendũ nauigationẽ.Unde ipsi do.Alex.ꝛ
Aret.tenent quod etiã si hic potuisset intra terminum ad locũ
venire:tamẽ sufficit intra terminum iter cepisse,quia verba cõ-
uentionis de qua hic in tex.non fuerunt facta per verba impor
tantia actum perfectũ peruẽtionis ad locũ,vt patet hic in ver-
bo inde proficiscatur.ꝛ in verbo nauigasset de hac ciuitate,per
notata per glo.in.l.arboribus.§.Julianus.ꝛ ibi Bal.in nota-
bili qõne.ff.de vsufru.ꝛ Bald.in.l.si quis non dicam rapere.in
iȷ.col.de episco.ꝛ cle.in.l.si fugitiui.C.de ser.fugiti.ꝛ vltra eos in
paucis verba huius tex.significant tẽpus recessus,ꝛ non perfe
ctionem nauigiȷ.¶Quarto no.ex tex.ibi,qui cũ eo missus erat
8 fm Ang.Jmo.ꝛ do.Alex.ꝛ do.Pet.de bexu.†hic esse casum
directe cõtra cõductores equorum conducẽtes secum nuntios
locantium,vt postea reducant eos:nam nullum pactũ,nulla cõ
uentio,nulla termini ꝓrogatio facta per dictos nũcios alterat
tollit aut perimit obligationem ab initio quesitam ipsis locato
ribus.Adde ꝙ bene nuncȷ missi ad reducendum equũ locatũ,
ꝛ etiam copulatiue ad eius custodiam liberãt cõductores a pe-
riculo cõtingente propter malã custodiam,si contingeret equũ
cõductum mori in itinere.l.si vt certo.§.si de me petiȷsses.cum
gl.ꝛ ibi Bart.ad fi.ff.commo.Bar.in.l.j.§.quemadmodum.ff.
de lib.agno.Bal.in.l.ex diui.C.locati.qcqd teneat gl.in.l.pe.ff.
vsufruct.quem.c.que tenet quod propter nuncium missum cõ-
ductor nõ excusatur a periculo:sed distingue melius vt p Bar.
9 in locis preallegatis.¶†Quinto no.ex isto text.illud ad ꝙ to
ta die allegatur qd deputatus simpliciter ad solutionẽ recipien
dam,nõ põt terminũ solutionis prorogare,ꝛ sic qui habet mã-
datum simplex solutiones recipiende,nihil potest de forma cõ
tractus immutare.Nã qñ cõmittitur aliquid alicui sub aliqua
forma limitata nõ põt illã excedere:quia limitata causa limita-
tum producit effectum.l.in agris.ff.de acquiren.re.do.l.age.vbi
Bal.ꝛ aliȷ ad hoc notant:ꝛ ibi plene dixi.C.de transac.Itẽ qui
nõ obseruat tẽpora,nõ dicitur formã actus obseruare.autẽ.que
supplicatio.ꝛ ibi Bal.ꝛ Sali.ad hoc notant cum concordãtiȷs
quas ibi dedi.C.de preci.imp.offe.ꝛ qui recidit a tẽpore recedit
a forma actus fm Bal.in.d.l.obseruare.§.fin.in.iȷ.q.ff.de offic.
procon.ꝛ leg.ꝛ in.l.liberti liberteqꝫ.in.vj.colum.C.de oper.libe.
10 †Itẽ forma mãdati est diligẽter obseruãda.l.diligẽter.in prin.
ff.man.c.per tuas cum vulgaribus.de arbitris.Et nõ solum ser
uandum est mandatum sed etiam qualitas mandati.c.cum ve
nissent.ꝛ ibi Bald.ad hoc not.de eo qui mit.in pos.causa rei ser.
Item omne qd fit preter formã cõmissionis est ipso iure nullũ.
l.illud.ars est.l.itẽ eorũ.§.sed si ita ꝛ ibi Bar.ad hoc no.ff.ꝙ cu
iusque vni.ꝛ.c.pisanis.ꝛ ibi.d.Ab.ad hoc multũ no.de rest.spo.
Itẽ arguẽdo de cõtractibus ad iudicia:arg.l.non est mirũ.ff.de
pig.actio.Bal.in.l.ab executione.in vlt.col.C.quo.app.nõ reci.
11 †Infertur ex isto tex.ꝙ nuncius a iudice ad aliquẽ citandum,
nõ potest terminũ cõparitionis prorogare,ꝛ de hoc habes gl.
valde notabilẽ in.l.iȷ.in ver.nũdinandi.per illum tex.C.de exh.
re.ꝛ bene facit ratio hic assignata in tex.Item faciũt alie rõnes
quas.s.assignaui.¶Istud notabile ꝛ sic istum tex.limita quã-
do talis deputatꝰ haberet arbitrium recipiendi quocunqꝫ tem-
pore,prout limitat iste tex.in fi.vbi late dicã nam tũc cessant ra
tiones superiꝰ relate.¶Scdo limita in deputato ad solutionẽ
recipiendam,qui habet potestatem transigendi:nam iste potest
terminũ prorogare:ꝛ tex.iste loquitẽ in nuncio q nullũ habet ar
bitriũ.ita limitat istũ.§.Bal.in rub.extra de transac.de quo scri
bentes non faciunt mentionẽ ꝛ faciũt q hic traduntẽ per Bart.
¶Tertio limita vt statim dicã in sequẽti opposi.vbi videbimꝰ
an sit vera.¶Sed ꝯ istũ tex.videtur fortiter facere tex.in.l.si.§.
si qs ꝓfessus.ff.de publica.vbi deputatus ad solutionẽ recipiẽ
dam põt terminum solutionis prorogare ergo contra istũ tex.
Bar.ibi ponit duas solutiones quas sequitẽ Pet.de anc.in cle.
presenti.de censi.Prima sol.est qd ibi loquitẽ in publicano q cõ
duxerat a principe vectigal,ꝛ soluebat fisco certã quãtitatẽ ꝓut
tẽporibus nostris fit:ꝛ sic exigebat pro seipso.Ideo põt termi-
nũ solutionis prorogare.Istã solu.sequuntẽ Joã.de imo.ꝛ do.
Pe.de bexu.hic,ꝛ Joã.de imo.ibi,sed ista sol.licet sit vera in se
nõ videtẽ posse ꝓcedere ad illũ tex.quia hoc modo iste text.esset
12 de indubitabili†quia tunc esset procurator in rem suam qui p-
culdubio põt prorogare terminũ ꝛ sibi preiudicare.l.iusiurãdũ
qd ex cõuentione.§.ꝓcurator.ꝛ.l.sequenti.ff.de iureiurã.Item
ista sol.diuinat ad illum tex.vbi hoc nõ aperitẽ in tex.¶Unde
scdo modo rñdet ibi Bar.ꝙ tex.noster loquitur i deputato ad
vnã solutionẽ tantum recipiendam:ꝛ iste non põt terminũ solu-
tionis prorogare,ibi loquitẽ in deputato ad vniuersalẽ exactio
nem arg.l.mãdato generali.ff.de procura.Et est notabilis limi
tatio ad istũ tex.si est vera.Istam solu.reprobãt Joã.de imol.et
Lud,ro.ibi,ꝛ do.Alex.hic, quia.d.l.mãdato generali.allegata
per Bar.facit in oppositũ,quia mandatum generale nõ sufficit
nisi etiã habeat liberam,ꝛ dato etiam qd haberet liberaꝫ nõ vi
detur venire liberatio ꝛ remissio de qua ibi loquitur.l.filius fa.in
prin.ff.de dona.ꝛ.l.cõtra iuris ciuilis.§.fi.ff.de pac.ꝛ.l.prohibe
re.§.plane.ff.qd vi aut clam.Item fm Pau.de ca. ibi etiam re
probat istam sol.tantum debet valere mandatum speciale quo
ad illam speciem, quantum generale quo ad omnia.l.si duo.ff.
de admi.tut,ꝛ scdm Sal.in.l.pactũ curatoris.C.de pac. non est
differentia

differẽtia inter habentẽ mandatũ ad vnã solutionẽ,ꝛ habẽtem
mandatũ ad vniuersalẽ:qr neutro casu poterit prorogare mãda
tarius sed defende Bar.vt etiã dicũt Moder.senẽ.hic:qd dum
13 Bart.dicit†ꝙ ibi erat prepositus ad vniuersalẽ exactionẽ,ꝛ sic
ad negotiũ vniuersale sensit aperte Bar.qd dicatur habere mã-
datũ gñale cũ libera:sicut etiã hñt tutores ꝛ similes ꝑpositi vni
uersali administrationi,qui dicunẽ legitimi administratores,ꝛ
ad hoc voluit Bar.allegare.d.l.mãdato generali.cũ glo.ꝛ sic in
hoc nõ meruit Bar.reprehẽdi per Jmo.ꝛ Ro.ibi,ꝛ do.Alex.
hic.Tu recolligẽdo simul dicta p alios,potes tertio rñdere,qd
ibi publicanus nõ prorogauit terminũ solutionis,sed cũ ei de-
nunciate essent res,pro quibꝰ veniebat soluẽdũ vectigal:nec tñ
soluitẽ cõcedẽte publicano,vt solent facere:ibi decidit ꝙ res de-
nunciate nõ cadũt in cõmissum:qr ex mora publicani non reci-
piẽtis solutionẽ bene incursus impeditur.l.si ex legati cã.ꝛ.l.se
quenti.s.e.fm Bald.ꝛ Sali.in.l.pactũ curatoris.C.de pa.ꝛ.d.
Alex.hic:qr satis est qd possit satisfieri fisco ex bonis ipsius pu-
blicani,vel fideiussoris sui:vt ibi dicit tex.ꝛ sic videtẽ ei data ple
na potestas eoipso qd publicanꝰ est ꝑpositꝰ ad exactionẽ vecti
galis fm Jmo.ꝛ Lud.ro.ibi.¶Sexto ꝛ vltimo no.ex isto tex.
14 in fi.†ꝙ nuncius deputatꝰ ad solutionẽ recipiẽdã,qui hꝫ arbi-
trium recipiẽdi quocũqꝫ tpe ꝛ quocũqꝫ loco,põt terminũ solu-
tionis prorogare:sꝫ caue fm Bal.hic:qr in hoc vltimo arbitrio
nõ est nũtius,sed ꝓcurator:ꝙ ex hoc cognoscitẽ scdm eũ:qr ille
dicitẽ nũcius qui nihil ex ꝓprio arbitrio facit:ille vero dicitẽ pro
curator qui aliqd ex arbitrio facit:ꝛ vtrunqꝫ probatẽ hic:ꝛ si du
bitetẽ de ptãte nũciȷ vel ꝓcuratoris,dꝫ inspici forma mãdati:vt
dicit iste tex.fm eũ.Adde qd Bal.in.l.vnica,in.ix.col.C.de cõ
fes.dicit ꝙ nũcius est qui hꝫ mandatũ certũ ꝛ limitatũ:ꝛ qui est
viua vox dñi absentis,aliqd addere vel detrahere nõ potest ni
si habeat arbitriũ de superaddẽdo vel detrahẽdo forme mãda
ti.Et ad hoc dicit istũ tex.in fi.esse notabilẽ ꝛ singularem:vt ibi
latius per eũ.alibi dicit idẽ Bal.in.c.ex parte decani.in vlti.col.
15 de rescrip.qd hic est tex.vnicus ꝛ singu.in iure.†qd nũcio specia
li põt cõcedi libera,sicut ꝓcuratori generali.Alibi dicit Bal.in
c.intelleximus.de iudi.qd hic in fi.est tex.valde sing.qd nũcius
cõstitutus cũ libera est potius ꝓcurator habẽs idoneũ ꝛ plenũ
mandatũ.¶Amplia istum tex.in fi.fm Bal.cũ quo aliȷ cõiter
transeunt vt procedat qñ etiam nõ fuit facta mẽtio de tẽpore ꝛ
de loco prout in isto tex.sed fuit data plena ꝛ libera ptãs super
actu recipiendi solutionem,vt qr cõmiñ alicui qd reciperet solu
tionẽ dãdo sibi in ꝑdictis ꝛ circa predicta liberã ꝛ plenã admi-
nistrationẽ:tũc poterit terminũ solutiõis ꝓrogare:qr illud ꝙ i-
portat cõcessio libere ꝛ gñalis administrationis quo ad oĩa,vt
l.ꝓcurator cui gñaliter libera.ff.de procu.idẽ importat cõcessio
libere ꝛ gñalis administratiõis quo ad vnã speciẽ vel cãꝫ:ꝛ hoc
est de mẽte huius tex.in fi.facit regula.l.si duo.ff.de admi.tut.ꝛ
expressior tex.in.c.q ad agendũ.in fi.in verbo vel cause admini-
stratio.de proc.in.vj.Idẽ tenet Bar.in.d.l.ꝓcurator cui gñali
16 ter libera.ꝛ in.d.l.mãdato generali.in fi.ff.de proc.¶†Limita
nũc istum tex.in fi.qd ideo hic potuit prorogare terminũ solu-
tionis,qm datũ fuerat sibi arbitriũ sup tpe.secus si fuisset datũ
arbitriũ super qualitate eius ꝙ erat implẽdũ:puta in qua re de
beret fieri solutio:tũc nõ posset terminũ ꝓrogare.tex.est no.in.l.
si in lege.in prin.ff.loca.vbi ille habebat arbitriũ circa qualitatẽ
tpis dũtaxat,ꝛ nõ circa tps:ideo non põt terminũ prorogare ꝛ
per illũ tex.decidit ibi notabiliter Bart.qd lꝫ ptãs habeat arbi
triũ in condẽnando ꝛ puniendo malefactorẽ,nõ potest terminũ
maleficiȷ coarctare nec ꝓrogare,nisi etiã habeat arbitriũ in ꝓce
dendo:vt ibi latius p eũ.Idẽ in effectu tꝫ Pau.de ca.hic in fi.
lꝫ de Bar.nõ faciat mẽtionẽ:nã p.d.l.si in lege.not.Pau.de ca.
17 †qd si statutũ dat arbitriũ ptãti sup criminibꝰ puniẽdis,ꝙ vir
tute huius arbitriȷ nõ poterit ptãs ꝓrogare tps instantie ꝑfixũ
a statuto in causis criminalibꝰ,vt ibi.secꝰ si statutũ daret ptãti
arbitriũ in criminalibꝰ in ꝓcedẽdo:ꝛ puniẽdo:qr lꝫ videatẽ ha-
bere arbitriũ circa qualitatẽ ꝓcessus,ꝛ circa modũ ꝓcedendi:tñ
sub illis verbis cõprehenditẽ etiã tps qd ptinet ad modũ ꝛ qua-
litatẽ potiꝰ ꝙ ad substãtiã,vt autẽ.que supplicatio.ꝛ ibi Bal.C.
de preci.impe.offe.ꝛ sequuntẽ Are.ꝛ latius.d.Alex.hic cũ ꝯcor
dantiȷs p ipm do.Alex.allegatis,ꝛ vltra eum adde Lud.ro.in
consi.cccxxiȷ.qd inci.in casu ꝓposite cõsultationis videtẽ prima
fronte dicẽdũ.¶Scdo limitat ꝑdicta notabilr Bar.hic vt ꝓ-
cedãt qñ qs concedit in ꝑdictis liberã ꝛ plenã administrationẽ
procuratori,in tali cã in spẽ:puta mutui quã hꝫ vel habere intẽ
dit cũ tali:tũc põt trãsigere,ꝛ tps debitori ꝓrogare.Secꝰ si non
esset cõcessa libera administratio cause:sed solũ instantie:qr fuit
dictũ facit te ꝓcuratorẽ ad agendũ:defendendũ:libellum dan-
dum litẽ cõtestandũ ꝛc.dãdo in predictis liberã administratio-
nẽ:tũc de causa principali nõ posset trãsigere sed solũ de instan
tia:qr habẽs liberã circa instantiã,nõ põt super negotio princi-
pali trãsigere:imo fortius subdit signãter Bar.ꝙ si dixi ꝯstituo
te procuratorẽ in cã quã habiturus sum cũ tali,nec cãm in spẽ
expressi:nec in hoc est differẽtia qr hic cãm litis nõ expressi ꝓut
in primo mẽbro Bar.tũc verbũ cãm iũctũ vbo futuri tẽporis
de necessitate intelligitẽ de instantia cõi q est futura.l.cũ stipula-
mur.j.e.ꝛ.l.si a colono.s.e.Et non intelligitẽ ipm ius principale
ꝙ est de pñti.ꝙ bñ no.Et ista est ꝓprie intẽtio Bar.lꝫ Pau.de
ca.dicat ꝙ verba Bar.sunt satis obscura ꝛ aliter intelligit faciẽ
do aliã differẽtiã,qd si lis adhuc nõ est cõtestata ꝛ cõstituo ꝓcu
ratorẽ in cã quã habeo cũ tali ꝛ sic ꝑ verba de pñti ꝛ in ea do ei
liberã videor dare super negotio principali,ꝛ nõ sup instãtia,q
nõ est adhuc cepta:vnde in instãtia nõ põt verificari illud verbũ
pñs habeo.secus si lis erat cepta,ꝛ vsus sum verbo futuri tpis,
scꝫ in cã quã habiturus sum cũ tali.Sed ꝑ certo ista nõ est intẽ
tio Bar.ꝓut etiã tenet Are.reprehẽdẽs in hoc Pau.de ca.sed
mẽs Bar.est ꝓprie illa quã.s.ꝓxime retuli:ꝛ Bar.in primo mẽ
bro apponit non solũ verbum pñs habeo:sed etiã verbũ futuri
18 tpis dũ exẽplificat in causa quã habeo vel habebo.¶†Not.ex
ista doc.Bar.pulchrã limitationẽ ad illud qd dr qd cã assumitẽ
pro iure in iudicium deducto.l.j.cũ gl.ff.sol.mat.Paul.de ca.ꝛ
Mod.in.l.postꝙ liti.C.de pac.nã procedit qñ loquimur de cau
sa in specie puta de cã dotis,vt ibi vel de causa mutui.Alias di
ctio cã simplr ꝓlata ꝛ iuncta cũ verbo futuri tpis importat in-
stantiã,ꝛ sic tps iudiciȷ ꝛ nõ ipm ius principale fꝫ Bar.hic,qd
no.Et tũc appellatione cause cõprehẽditẽ etiã snĩa,vnde ꝓcura
tor cõstitutꝰ ad cãm videtẽ etiã cõstitutus ad sniam.ita no.Ge.
in.c.j.in prin.p illũ tex.de re iudi.in.vj.Itẽ tũc appellatiõe cau
se vel causarũ cõprehendũtur actus iudiciales,ꝛ nõ extraiudi-
ciales,vt est glos.no.in.c.si duo.§.fi.in verbo in causis.de procu.
in.vj.per quam glo.not.ibi Gemi.quod si datur procurator ad
causas non poterit negotia extraiudicialia expedire.

2 ☞ Donans alicui seruũ manumittendũ sub pena potest agere contra donatarium ad factum,vt sibi obseruentur promissa.
3 Que sunt in conditione non sunt in obligatione nec pendẽte cõditione possunt peti.
4 Ubi aliquid adiȷcitur per viam modi ꝛ per viam conditionis ratione modi potest bene agi.
5 Stipulatio penalis non nouat precedentem obligationem.
6 Mera liberalitas non potest dici onus nec causa onerosa.
7 Donatio libertatis dicitur causa pia ꝛ meritoria.
8 Regulariter qs nõ pt ꝑcise cogi ad factũ nisi fauore libertatis.
9 Quando promittitur aliquid vni dari ꝛ alteri tertio promittitẽ pena an admittatur purgatio more.
10 Ubi est apposita pena ab homine ꝛ non dies post morã cõmissam ꝛ post penam incursam admittitur purgatio more.
11 Seruꝰ pt implorare offiñ iudicis nobile:lꝫ sit incapax actiõis.
12 Donatio est contractus nominatus.
13 Actio prescriptis verbis datur ad interesse.
14 Si quis donauit fundum alicui vt post mortẽ eius esset talis ecclesie an donator possit tale pactum remittere ipsi donatario in preiudicium ecclesie.
15 Officium iudicis non presupponit obligationẽ nec actionem.
16 Jus quesitum tertio ex meo contractu nõ possum sibi auferre.
17 Si duo nobiles fecerunt pacem adinuicem ꝛ promiserunt eam non rumpere sub certa pena applicada ecclesie quamuis rupta pace postea reconsiliẽt se,ꝛ omnem iniuriam remittant:per hoc non preiudicatur ecclesie,cui pena erat quesita.
18 Si dono rẽ titio,vt post certum tempus eam tradat seio interim titius est dominus ꝛ non nudus minister.
19 An donator possit reuocare donationem in preiudicium ecclesie non obstante stipulatione notariȷ.
20 Natura vltime voluntatis est vt semper sit reuocabilis ꝛ ambulatoris vsque ab mortem.
21 Stipulatio est fortior ꝛ firmior contractus qui reperiatẽ in iure.
22 Qñ aliqs in pñtia pluriũ psonarũ facit donationẽ ecclesie fauore pie cause nõ valet nisi aliqs eã recipiat expresse noĩe ecclesie.
23 Legatũ acqritẽ absenti ꝛ ignorãti quãuis nemo ꝓ eo acceptet.
24 Pro ecclesiȷs ꝛ piȷs locis qnilibet potest stipulari.
25 An ꝛ quando in contractu innominato dote,ꝛ pia causa habeat locum penitentia.
26 Regulariter penitentia permissa defncto videtur etiam permissa eius heredi.
27 Mutatio voluntatis non debet ad heredem transire sed debet a principali explicari.
28 Quãdo donator qui grauauit donatarium serui vt seruo libertatem daret,si donato moriatur sine herede competit seruo libertas ex pacto.
29 Etiam ex vltima volũtate etiam codicillari nihil potest deberi ab intestato nisi hereditas adeatur per venientes ab intestato.
30 Casus vnus in quo donatio causa mortis non reuocatẽ per do

Universidad de Deusto Biblioteca

natorem quando donans sine herede decessisset.
31 Donatio causa mortis quando non interuenit traditio requirit stipulationem.
32 Quasi impossibile est quod quis decedat sine herede.

1 **Flauius.** †Stipulatio penalis nõ nouat ꝓcedētē cōuētionē libertatis pstãde factã ex causa onerosa.hoc primo.Et vbi est adiecta pena ⁊ nõ dies admittit purgatio more hoc scđo.Et ex pacto libertatis pōt agere seruꝰ domino differēte vel negligēte.h.d.tertio ⁊ vltimo ꝺm Bart.⁊ oēs indifferenter.Et prima pars summarij procedit tenendo opin. Bar.magis cōem de qua in.l.ita stipulatur.in oppositionibus vltime partis:vbi dixi.s̄.eo.¶ Diuiditur iste.§.qꝛ primo ponit thema:deinde tres q̄ōnes per ordinē quibꝰ r̄ndet.scđa ibi.q̄ro an Flauius.tertia ibi.itē quero an si Flauij.quarta ⁊ vltima est
2 ibi,item quero si flauij.¶ †Not.primo ex prima decisiõe tex.ꝙ donãs alicui seruum manumittēdum sub pena,potest agere ꝯ donatariū ad factū vt sibi obseruenť promissa,⁊ sic ꝙ seruꝰ manumittať.Sed obstat vna difficultas q̄ erit prima ratio dubitãdi ad istum tex.qꝛ hic stipulatio cepit a cōditione:ergo videtur nõ posse cōmitti nec agi ex illa stipulatione,nisi cum desierit seruus posse manumitti.vt.l.ita stipulatus.s̄.e.qꝛ manumissio nõ fuit in obligatione,sed in conditione:ergo ad id ea pēdente agi nõ pt.ad hoc allegat Bar.l.obligationū fere.§.fi.s̄.ti.j.q̄ nihil
3 facit ad hoc,sed debuit melius allegare tritã regulã†ꝙ ea que sunt in cōditione nõ sunt in obligatione nec pendēte cōditione peti pñt.l.si qs sub cōditione dādorū.x.ff.si qs omis.cã test.Et si diceres qđ tex.in.d.l.obligationū.fere.in fi.prout allega.Bar. facit.§.pe.qui incipit,si ita.vbi dicit tex.si fundū nõ dederis ꝓmittis centū noie pene:sola.c.sunt in obligatione:fundus autē est in solutione,ergo etiã hic si seruū non manumiseris promittis quinquaginta noie pene.sola q̄quaginta sunt in obligatione,ergo agi non pōt qđ manumittať.Dico qđ ille tex.etiã nõ facit iungendo.§.fi.q simul sequiť,vbi etiã si pcederet dispositio puta qua qs ꝓmittit pure fabricare nauē:deinde poniť ꝯditio si nauē nõ fabricauerit promittis.c.noie pene:adhuc sola centū possunt peti:ergo nõ est ibi:qꝛ cōuentio incipiat a cōditione:qꝛ etiã si inciperet a promissione pura ex ea agi nõ posset.Bart.in prima oppositione fateť ꝯtrū,qđ debeat suppleri ad tex.ꝙ hic precessit cōuētio pura de manumittēdo:⁊ sic qđ iste tex.dꝫ intelligi ꝙ hic expresse ꝓmisit manumittere,⁊ simil'r manumissio ꝓcessit a cōuentione pura ⁊ cōsequēter ex ea pōt agi,⁊ potuit moueri Bar.qꝛ tex.iste nõ dubitat an Claudiꝰ teneať manumittere istū seruū:sed posuit ꝓ cōstãti ꝙ cōuenisset eū manumittere: tñ qꝛ ista videť diuinatio ⁊ restrictio ad istū tex.Ideo Bal.dicit
4 †qđ vbi aliquid adijciť per viam modi ⁊ per viam conditionis rōne modi pōt agi,vt hic,q̄ñ aūt in hoc tex.apponatur ⁊ modus ⁊ cōditio nõ declarat Bal.sed statim.j.dicam.Unde Are. alio modo respōdet ad istū tex.⁊ bene ⁊ sine vlla diuinatiōe,ꝙ in isto tex.precessit modus ⁊ postea secuta est conditio penalis: ꝓut etiã dicebat Bal.quē statim retuli,⁊ ꝙ primo p̄cesserit modus dare ptꝫ:qꝛ tex.dicit manumissionis cã donauit,que verba importãt modū.s.vt seruus manumittať,⁊ ita ēt dicit ꝙ intelligit istū text.Bal.in.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.⁊ ideo implenti cōpetit actio ad faciēdū modū impleri,vt declarat Bart.in.l.si stipulatus.§.si ex duobꝰ.ff.de fideius.¶ Istã sol.Are.reprobãt Moder.senē.hic,⁊ dicunť ꝙ imo illa verba manumissionis cã. importãt cōditionē ⁊ nõ modū ⁊ sic de directo ꝯ Aret.⁊ ita dicūt colligi ex dictis Bar.in.l.j.in.iiij.q.prin.ff.de cōdi.⁊ demō. ⁊ in.l.qbus diebꝰ.§.Termilius.ver.nūc quero in verb.quid si ꝓ nomina.ff.de cōdi.⁊ demon.Sed errãt qꝛ imo Bar.ibi expresse vult cōtrariū ꝙ ista verba manumissionis cã vel dotis cã vel similia q̄ñ respiciunt certam ⁊ determinatã personã que dꝫ manumitti ⁊ que est in rerum natura,⁊ illud factū nõ pendet in futurum a fortuna:tūc important modū ⁊ non cōditionē:⁊ ita loquitur tex,hic.secus q̄ñ respicerent personam certã ⁊ existētem in rerum natura:sed istud factū pendeat in futurū a fortuna,vt si mulier maritabiť tūc bene importãt cōditionē.¶ Ego ad idē fortius moueo:nã etiã q̄ñ verba cōuētionis sunt dubia an importēt conditionē vel modum:certe in dubio debēt intelligi ꝙ sint modalia ⁊ nõ conditionalia:ita notabiliter tenet Bart.in.l, cū mota.in.j.col.C.de transac.per tex.in.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.⁊ idem per.d.§.inter locatorem.etiam tenet Bal.in l.cū quis.in.ix.co.in ver.quarto ꝓbať.C.de iur.⁊ fac.igno,⁊ ista est realis sol.ad istū tex.sine vlla subauditiōe qđ hic p̄cessit modus vt seruus manumittať:ideo ex eo agi potest.¶ Scđo nota
5 ex hoc tex.†qđ stipulatio penalis nõ nouat precedendē obligationem.Cōtrariū videbať ⁊ erit scđa ratio dubitandi nam obligatio ⁊ actio de manumittēdo videbať nouata per cōmissionē pene,⁊ sic videbať ꝙ solum agi posset ad penam,vt.l.obligationum fere.§.fi.ff.de act.⁊ obli.Cōfirmať fortius qꝛ posito quod obligatio de manumittendo non esset adhuc nouata per stipulationē penalē tamē adhuc ex obligatiōe que sperať in futurū posse nouare agi non potest,vt.l.pecuniã.ff.si cer.pet.Cōtrariū deciditur in hoc tex.⁊ ratio decidendi est ꝺm Bar.in scđa oppositione,qꝛ q̄ñ obligatio precedēs est ex causa lucratiua:tunc stipulatio penalis bene eã nouat vt in ꝯtrario:sed hic fuit causa onerosa:quia licet hic fuerit donatio,⁊ sic causa lucratiua ex parte eius cui seruus fuit traditus manumittēdus:tñ ille qui recepit promissionem de manumittendo eam recepit ex causa onerosa: qꝛ seruū suum dedit ⁊ de ista querimus an nouetur,⁊ deciditur in hoc text.qđ nõ.⁊ an etiã ex parte recipientis sit donatio,vide tex.declarantē in.l.Aristo.ff.de dona.Istud idem tenet etiã Bar.in.l.ita stipulatus.in oppositionibꝰ vltime partis,vbi dixi s̄.eo.Et ibidem etiã Bart.in vlti.q.Et idem Bar.in.l.si insulã. s̄.eo.Et ibidē latius Ang.ꝙ hic.¶ Sꝫ aduerte primo ꝺm are. hic,⁊ forte non male qđ in isto text.in ista prima decisione nullo modo apparet qđ Claudiꝰ fuerit in mora ⁊ manumittēdi:⁊ sic aduersus eū fuerit cōmissa pena ꝓut Bart.⁊ scribentes presupponūt.Sed de herede eius bene apparet qđ fuerit in mora:⁊ in penam inciderit prout diciť in scđa decisiōe huius tex.⁊ ibi gl. in verbo liberetur.Unde patet scđm eū qđ hic agebať ad seruū manumittendum ante more cōmissionē,⁊ sic non potest dici ꝙ hic sit facta nouatio per cōmissionē pene,prout Bart.⁊ doc.cōiter volunt ⁊,hoc modo de plano cessaret ista difficultas:quia ex quo in prima decisione tex.nõ fuit aliqua mora in manumittendo,⁊ cōsequēter non fuit cōmissa:ergo nõ potest dici ꝙ stipulatio penalis que nõ fuit cōmissa nouet precedentem cōuentionē de manumittendo.¶ Sed cōsidera tu ꝙ lꝫ in isto tex.nõ fuerit impositū tēpus aliqđ intra qđ deberet seruus manumitti,⁊ sic nõ possit dici ꝙ hic dies habuerit cōstituere in mora.l.magnã. C.de cōtrahen.⁊ commit.stipu.⁊.l.si ex legati causa.s̄.eo.tamen ex quo hic dr̄ qđ Flauius pōt agere contra Claudium,vt seruū manumittat,datur intelligi qđ requisitꝰ vt manumitteret recusauit facere:qꝛ si voluisset manumittere non expediebat ꝙ Flauius contra eū ageret vt manumitteret seruum.Istud etiã suadetur ꝺm Mod.senen.quia in persona heredum Claudij diciť mora cōmissa ⁊ pena incursa,vt clare diciť in scđa decisione tex. ergo ꝺm eos potest intelligi de mora cōmissa ꝑ defunctū.per quã tenentur vt heredes:tamē istud scđm nõ multū concludit. Ego etiã in contrarium moueor qꝛ dato qđ principalis conuētio nondum esset nouata:⁊ sic esset verū illud qđ dicit Aret.tamen ex obligatione que in futurū potest nouari in euētum alicuius conditionis:interim agi non pōt.d.l.pecuniam.ff.si cer. pe.⁊.s̄.etiã dixi.¶ Scđo principaliter aduerte contra Barto. ⁊ cōiter scribentes,inquantū tenēt qđ in isto tex.ex parte dãtis seruo suū ad manumittēdū dr̄ esse titulꝰ onerosus:⁊ de isto queritur an noueť.licet alij cōmuniter trãseunt cū Bar.solus insignis doctor do.Pe.de bex.reprobat ⁊ dicit ꝙ nõ videtur bene dictū qđ etiã ex parte dantis sit causa onerosa.cū sit in potestate sua reuocare per penitentiam anteꝙ̄ manumittať,vt.l.iij.§.j. ff.de cō.ob cãm.⁊.l.iij.ff.de ser.expor.⁊.l.j.C.si mãci.ita fue.alie.
6 vt man.†Itē mera liberalitas nõ pōt dici onus,nec causa onerosa.c.j.de dona.sed ad istud fundamentū do.Pet.de bexn.pt r̄nderi tenēdo Bar.qđ q̄ñ seruus donať,hoc expresso vt manumittať nõ obstante penitētia donantis,pōt donatarius seruū manumittere,⁊ seruus ꝯsequiť libertatē nec donator ꝓpter hoc pōt aliqd cōseq,vt est tex.no.⁊ expressus si nõ cauilleť in.l.q̄situ.ff.de ser.expor.facit.l.aristo.in scđo r̄nso,⁊ ibi Bar.ff.de do. ⁊ hoc q̄ñ fuit ꝯctus noiatꝰ,puta vēditiōis,vt.d.l.quesitum.vel donatiōis,vt hic:secus q̄ñ solū fuit ꝯctus innominatꝰ:tūc licita est penitētia,⁊ tūc si fuerit notificata penitentia,⁊ post notificatã penitētiã eū manumiserit:tūc tenetur ad interesse,⁊ ita loquitur tex.in.d.l.dedi tibi pecuniam.§.j.⁊ ibi Bar.⁊ doc.de cōdit. ob cau.expresse ponūt istã doctrinã.Tamē tu bene ꝯsiderabis tex.preallegatos an obstent huic cōi doctrine.Unde gl.in.d.l. iij.ff.de ser.expor.aliter concordat ista iura,qđ aut manumissio fuit apposita gratia venditoris:⁊ tūc licita est penitētia ex parte eius:sꝫ nõ est licita ex parte eius heredis.ita loquiť.d.iij.cū alijs.si aūt manumissio est apposita gratia ēptoris vl' vtriusꝙ ⁊ tūc ꝓcedat.d.l.quesitū.⁊.l.j.ff.qui si.ma.ad libert.perue.⁊ tūc procederet adhuc reprobatio do.Pe.de bexu.superius relata. ¶ Ego vltra alios etiã oppono contra istam solu.Bar.⁊ communem,qđ etiam ex parte dantis seruū non debeat censeri causa onerosa,quia ista donatio de seruo nõ fuit pura ⁊ simplex,sꝫ
7 facta ob causam piam,vt seruus manumittatur†⁊ talis manumissio ⁊ sic datio libertatis dicitur esse pia causa ⁊ meritoria,vt est tex.melior de iure in.l.j.circa mediū versi.sinautē vno.in verbo hãc rationē pietatis,⁊ ibi Bal.no.C.de cōi seruo manu.⁊.l. contra volūtatem.in verbo iura pietas violare.C.de testa.ma. Unde legatū libertatis dr̄ esse ad pias causas,ꝺm Spec.in tit. de instru,

de instr.edi.§.nunc aliqua.ver.⁊ scias.ꝺm Bart.in.l.proxime.§. j.ff.de is que in test.delen.⁊ in.l.si vnus.ad fi.C.de testa.cū concordan.quas ibi dedi.Item inquantū Bar.⁊ cōiter doc.dicunt qđ in.d.l.obligationū fere.§.fi.promissio fuit facta ex cã lucratiua,quis retulit hoc Bar.⁊ scribētibus,ista est diuinatio ⁊ restrictio ad illū tex.qui est principalis in materia.Bar.de hoc ꝓpēdens in.d.l.ita stipulatus.respondet qđ ita vrgent ad dicēdum iur a contraria,quibus aliter non potest congrue respōderi,ꝺm eū Tu potes melius probare qđ ex quo tex.ille loquitur in dubio q̄ñ alia causa non apparet,presumitur in stipulatiōe cã donationis.l.campanus.ff.de ope.lib.gl.in.l.ij.§.circa.ff.de excep. do.sed certe vltra diuinationē ⁊ restrictionē ista sol.communis non est verisimilis ad illum tex.nec potest cadere in sensum hominis sensati,quod ibi artifex ꝓmiserit fabricare nauē ex causa lucratiua,⁊ sic titulo donationis,est omnino alienū a verisimili:vnde experimentum verorum sermonum est quod conueniãt rebus sensatis ⁊ verisimilibus,vt magnus attestatur Auerrois quem refert Bal.in suo diuino consilio scismatis qđ ponit post rubricã.C.si quis ali.testa.pro.in.xiiij.col.⁊ in.l.j.iij.col.C.de ser. fugi.Unde ad euadēdas has amaritudines forte tutiꝰ esset tenere id qđ quidam tenebant relati per Bar.qđ hic fauore libertatis stipulatio penalis non nouet precedentem conditionē de manumittēdo,sicut multa alia statuta sunt fauore libertatis cōtra regulas iuris,vt est tex.in.§.fi.inst.de dona.tñ iste tex.nõ videtur se fundare in aliquo fauore libertatis.Sed vide ꝓ confirmatione illud qđ statim dicam in seq.notabili.¶ Tertio no.ex eadem prima decisione tex.ꝺm Raph.cuma.Pau.de ca.Aret.
8 ⁊ Moder.senē.hic casum notabilē†in quo qs pōt cogi precise ad factū.s.ad manumittendū,fauore libertatis:al's aūt regulariter non pōt quis precise cogi ad factum:sed liberatur prestando interesse.l.si quis ab alio.in fi.ff.de re iud.⁊.l.stipulatiōes nõ diuiduntur.in versi.Celsus.s̄.eo.istud potest fortius cōprobari ex mēte Are.⁊ Moder.senē.hic:qꝛ alias frustratoria esset decisio huius tex.si non cogeretur precise manumittere cum hic nõ cadat interesse nisi affectionis qđ nõ cōtinet vtilitatē pecuniariam:ideo non cōsideratur vt actio competat.vt dicam.j.in gl. in verbo possit.Item sufficiebat sola interpellatio extraiudicialis,vt mora,⁊ sic pena cōmitteret ꝺm gl.in.§.coheredes.in verbo testato.cum similibus.j.eo.ergo habemus necesse dicere qđ hic fauore libertatis,⁊ qꝛ vertitur solū interesse affectionis ista obligatio facti sit precisa ad manumittendum.do.Alex.reprobat hoc per tex.in.l.si pecuniã.§.sed si acceperit.in versi.plane si adhuc.cū gl.in verbo cōsequi.ff.de condi.ob cãm.vbi est tex.ꝙ qui ꝓmisit manumittere seruū nõ teneť precise ad manumittendū.Idē tenet Bal.in.l.cū precibus.C.de re.permu.vbi tꝫ qđ nõ possum agere vt p̄cise manumittat,nisi mea interesset p̄cise fieri, puta filiū meū manumitti:tunc actio ad factū bene est p̄cisa,vt l.cum seruus.ff.man.Sed ad tex.allegatū per do.Alex.r̄ndent Moder.senē.dupliciter.Primo qđ ille text.ꝓbat oppositū:nã ibi non cogitur manumittere qꝛ propter fugam serui offensus fuit dñs ⁊ sic ex iusta causa pōt non manumittere:ergo a cōtrario sensu si nõ subesset cã nõ posset cogi manumittere.Secūdo ibi nõ fuit datus seruus proprꝰ vt manumittereť,sicut hic,sed fuit data pecunia,vt eam recipiens seruum suū manumitteret: quo casu nõ vr̄ tanta ratio cogēdi ad manumittendū sicut hic. ¶ Tu dic tertio qđ tex.allegatus per do.Alex.nihil facit quia loquiť i ꝯctu mere innominato,q̄ñ dedi seruū vt manumittas: quo casu nõ solū in obligatiōibus faciēdi sed etiã in obligationibus dandi nõ teneť precise:imo semper succedit obligatio ad interesse.l.naturalis.§.j.de prescri.ver.⁊ ꝑ Bart.in.l.vnica.C.de sen.que pro eo quod interest.⁊ in.l.stipulationes nõ diuidūtur. in.xj.⁊.xij.opp.s̄.eo.⁊ ipse Alex.in.d.l.stipulationes non diuiduntur.in vlt.char.r̄ndet ad illū tex.hic ꝑ eū allegatū qđ hic loquitur in ꝯctu mere innominato.¶ Subdit etiã.d.Alex.hic ⁊ ibi,ꝙ iste tex.nõ ꝓbat p̄dictū notabile qꝛ tex.iste nõ dicit ꝙ cogať precise manumittere,imo potiꝰ ꝯtrū cū hic agať actione p̄scriptis verbis ꝺm gl.hic,in verbo possit,ꝑ quã actionē prescriptis verbis nõ cogiť p̄cise,vt statim dixi.Sed certe.d.Alex.nõ bene pōderauit istã gl.hic in verbo possit,que nõ dicit ꝙ actio prescriptis verbis deť ad interesse imo expresse gl.dicit ꝙ actio prescriptis verbis cōpetit vt manumittať ⁊ sic vt fiat.Et cū hic nõ possit cadere nisi interesse affectionis,qđ nõ cōsiderať ad dãdã actionē,vt statim dixi:ergo actio dať vt seruus manumittatur,non autē ad interesse quod hic cōsiderari nõ potest,vt dixi. ¶ Quarto no.ex scđa decisione tex.ꝺm Bal.hic in vna lectura quem referūt Imo.⁊ Moder.hic videri tex.contra Bar.in.l.si
9 insulam.in.viij.q.s̄.e.†ꝙ q̄ñ promittitur aliquid vni dari,⁊ alteri tertio promittiť pena,ꝙ tñ admittiť purgatio more cuius contrariū vult ibi Bar.Sed Ang.saluat opi.Bar.vt procedat si primitiua ⁊ principalis obligatio est in persona ipsius stipulantis ⁊ pena in persona tertij.ita proprie loquitur ibi Bar.allegando.l.j.§.fi.in fi.ff.de stipu.ser.sed in isto tex.est totum econtra:quia pena est in persona ipsius stipulatoris:sed obligatio primitiua manumissionis est in personam tertij,seu ad vtilitatē tertij,tūc bene admittitur purgatio more,ita est tex.valde sing. hic scđm eum quē sequunť Imo.⁊ Are.hic,ibi dixi post Bar.
10 ⁊ ibidē etiã dicit do.Alex.in.xiiij.col.¶ †Quinto no.ex eadē scđa ꝑticula qđ vbi est apposita pena ab homine ⁊ nõ dies:tūc post morã cōmissam ⁊ post penã incursam,admittiť purgatio more:dūmodo super pena nondum sit lis cōtestata,vt.l.si insulam.s̄.e.secus vbi esset apposita ⁊ dies ⁊ pena,tūc nõ admitteretur purgatio more.l.traiectitie.§.de illo.ff.de actio.⁊ oblig.⁊.l. thais.§.intra certa.ff.de fideicom.liber.late per scribentes in.l.si insulam.s̄.eo.⁊ in.l.⁊ si post tres.ff.si quis cau.⁊ licet Ange.hic dicat ꝙ hic esset apposita dies a lege,⁊ sic quod hic esset dies legalis forte intelligēs de tēpore duorū mensium ex cōstitutione diui Marci,ꝺm glo.hic in verbo libereť.tñ illa glo.est cōiter reprobata quo ad istum tex.qꝛ in isto tex.vbi fuit cogitatū de certo mõ manumittendi.s.per vindictã,⁊ nõ habet locū cōstitutio legalis duorū mensiū,vt dicam.j.in glo.in verbo,nõ possit.⁊ ita etiã contra Ang.tenēt Imo.⁊ do.Alexã.hic.¶ Sexto nota ex tertia ⁊ vltima decisione tex.ibi,nolit agere.nã a cōtrario videť probare ꝙ si heres Flauij vellet agere ad penã,excluderet seruū petentē se manumitti ꝺm Paul.de ca.⁊ do.Alexan.hic.Cōtrarium de directo tenet Raph.a.cu.hic qui putat seruum esse preferendum fauore libertatis:vel scđm eū vtrunꝙ potest peti:nã donans admittetur ad petendam penã:seruus ad petēdam libertatē,quasi pena sit adiecta loco cōtemptus quo casu vtrunꝙ potest exigi,vt.l.si quis rem.ff.de arbit.Et scđm hoc erit hic casus valde notabilis qđ vbi pena potest peti simul cū principali, tamen admittitur purgatio more.⁊ licet Raph.nõ dicat istud vltimum voluit Bar.per istum tex in.d.l.si insulam.in.ij.q.vbi Bar.ad probandum quod quãdo principale,⁊ etiam pena peti possunt,pōt tamen etiã pena purgari,⁊ inter alia iura Bar.vbi allegat istū tex.Tamē do.Alex.hic ad finē tenet ꝙ hic pena videatur adiecta propter factum principale,vnde nõ debet posse exigi simul cum facto principali per.l.apud celsum.§.labeo.el.j. ff.de excep.do.⁊.l.predia.cum similib.ff.de actio.emp.dixi in.d. l.si insulam.in.ij.q.Bar.¶ Septimo ⁊ vltimo no.ex fine huius tex.qđ quãdo heres donatoris non vult agere,vt seruus libertatē consequatur:tunc seruus potest agere cuius fauore stipulatio de manumittendo fuit apposita ⁊ fauore libertatis cessabit reg.l.stipulatio ista.§.alteri.s̄.eo.vel fauore exercentis liberalitatem illi tertio queretur vtilis per.l.quoties.C.de don.que sub
11 modo.†⁊ cū seruus sit incapax actionis sibi acquiretur officiū iudicis nobile qđ potest seruꝰ implorare.l.pe.§.illo.C.de neces. ser.here.insti.⁊.l.vix certis.ff.de iudi.ꝺm Raph.cuma.⁊ Pau. de cast.hic,pondera qđ tex.hic nõ dicit seruo cōpetere actionē sed solū decidit tex.libertatem seruo deberi,sed nõ decidit quo remedio.¶ Capio glo.paruam in verbo heredeꝙ,que exponit tex.ꝙ pro vel:⁊ sic copulatiuam exponit in alternatiuam istam glo.reprobat Ioã.de imo.in.l.si quis ita stipulatus fuerit.x.au reos.j.eo.⁊ sequitur do.Alexan.hic:quia in isto tex.pena debet committi:si copulatiue neꝙ a Claudio neꝙ ab herede suo seruus fuerit manumissus.si enim verba starent disiūctiue,si Claudius vel heres eius nõ manumitterētur,ex propria significatione verborum etiam si vnus eorum tantum manumisisset:tamen pena non deberetur:quia verificata esset illa alternatiua in altero non manumittente,vt.l.si is qui.cc.§.cum ita.⁊.§.vtrū.ff.de rebus dubijs.Sed tu caue prout etiam dicunt Moder.senen.⁊ bene si verba starent copulatiue prout volunt Imo.⁊ do.Alex. tunc ad cōmittendã penã requireretur mora vtriusꝙ copulatiue per regu.l.si heredi plures.ff.de condi.insti.⁊ sic ex mora contracta a donatario,non committeretur pena:si etiã copulatiue nõ contraheretur ab herede,quod est absurdum.Unde melius stant verba alternatiue qđ si non fuerit cōtracta mora a defuncto ⁊ cōtrahať postea ab eius herede solo:tñ pena cōmittatur vt est casus hic,⁊ idē ecōtra ⁊ quãdo mora esset contracta a donatario ⁊ iterū contraheretur ab herede de pena qd sit dicendū dic vt per Bart.in.l.si sic stipulatus sum.in prin.j.eo.¶ Capio aliam glo.in verbo possit.istã glo.intelligit text.qđ Flauius donator pōt cōuenire Claudiū actione prescriptis verbis vt seruus manumittať:cū ista gl.tenēt Raph.cu.⁊ do.Alexan.hic,⁊ idem do.Alex.in.l.stipulationes nõ diuiduntur.in vlti.charta s̄.eo.sed aliter non declarant istam glo.que tamen eget declaratione.Unde tu aduerte qđ ista gl.plane procederet quãdo fuisset datio simplex,non expressa aliqua specie cōtractus:puta do tibi seruum meum vt eū manumittas:tunc hic esset cōtractus mere innominatus,do vt facias:⁊ sic de plano cōpeteret actio prescrip.ver.vt est tex.in.l.naturalis.§.at cū do.ff.de prescri.ver.

Universidad de Deusto Biblioteca

12 †Sed in isto tex.seruus fuit datus ex causa donationis,z do-
natio est cõtractus nominatus ẜm Bar.z cõiter doc.in.l.fi.vbi
dixi.ff.de cõdi.ob cau.z in.l.in edibus.§.j.ff.de dona.Item hic
interuenit stipulatio que similiter est contractus nominatus.l.
j.in fi.ff.de pac.z ibi est stipulatio vbi nõ cadit contractus inno-
minatus.l.ex placito.C.de rer.permu.z propterea dicit Bar.in
l.ij.ad fi.C.de cõdi.ob causam.qd cũ de cõsuetudine semper no
tarij apponant stipulationẽ in contractibus,raro vel nunꝙ ha
bebit locum materia contractuum innominatoꝛũ doc.istud nõ
declarãt ad hũc tex.Breuiter in isto tex.stipulatio fuit interpo
sita solum super pena,z nõ super cõuentione principali de qua
querimus.Itẽ hic nõ fuit donatio simplex:sz ob causam:scz vt
seruus donatus manumittatur:sed donatio ob causam est con
tractus innominatus.s.do vt facias ẜm Bar.in.d.l.ij.C.de con
di.ob causam.sequũtur Pau.de ca.z Lud.ro.in.l.fi.ff.de cõdi.
ob causam.Itẽ in donatione ob cãm habet locum cõdi.ob cãm
sicut z in cõtractibus innominatis.l.j.C.de dona.q̃ sub modo.
z.l.cũ res.C.de dona.z.l.ea lege.C.de condi.ob cãm.z tũc etiam
cõpetit actio prescriptis verbis,vt hac gl.Sz istã reprobat do.
Alex.in.d.l.fi.ff.de condi.ob causam.per tex.in.l.aristo.in versi.
deniꝗ.ff.de dona.vbi erat donatio serui ob cãm manumissiõis
sicut z hic:z tamẽ nõ habet locũ penitẽtia,vt ibi dicit tex.ergo
non est verũ qd donatio ob cãm sit contractus innoĩatus.Sed
errat do.Alex.quia imo in.d.l.aristo.in versi.deniꝗ.intra quin
quenniũ erat donatio simplex z nõ ob cãm,vt ibi expresse dicit
tex.z tunc si q̃rit de repetitione,z decidit ꝙ nõ habet locũ peni
tentia z ita ipsemet do.Alex.qui cognouit erroꝛem suum dicit
z melius in.l.iurisgẽtiũ.in prin.ff.de pac.Et isto modo est bene
defensata ista gl.z declarat9 iste tex.Et aduerte ne erres ꝙ qñ
fit donatio ob causam,puta dono tibi seruũ meum vt eum ma-
numittas,ex parte donatarij non habet locũ retractio nec peni
tentia.l.perfecta.C.de dona.q̃ sub modo.quia eius respectu est
contractus nominatus donatio,in quo nõ habet locũ peniten
tia.l.sicut.C.de ac.z obli.sed respectu illius cui est implendũ pa
ctũ dande libertatis:z sic quia habita relatione illius pacti ad
contractũ donationis resultat ɔ̃ctus innominat9:scz dono vt
facias:z sic vt manumittas eius respectu bene habet locũ peni-
tẽtia,ne det̃ libertas seruo.l.iij.ff.de ser.expoꝛ.z ita loquit̃ tex.ĩ
d.l.Aristo.in ver.deniꝗ.scõm verũ intellectũ.z ibi glo.z Bart.z
dicã.j.in.j.q.Bar.extra gl.Et ita procedit illud qd tenet Bart.
z doc.in.l.si pecuniã.§.j.ff.de cõdi.ob cãm.rñdẽdo ad.l.quesitũ.
ff.de ser.expoꝛ.put retuli.s.in tex.in.ij.no.z isto casu est pmixt9
cõtractus nominatus cum innominato qñ dono vel vendo ob
cãm:z in primo habet locũ penitẽtia in scdo habet locũ penitẽ-
tia z condi.ob cãm:z etiã cõpetit actio prescriptis verbis:put
magistraliter declarat Bar.in.l.fi.ff.de cõdi.ob cãm.in duobus
locis.s.in.j.col.circa med.z in vlti.col.z ista est veritas.¶Istã
gl.nostrã inquantũ tenet hic dari actionem prescri.verb.repro-
13 bat Raph.cu.†nam actio prescriptis verbis datur ad interesse
l.naturalis.§.j.de prescript.verb.z.l.cum precibus.C.de rerum
permu.Sed hic Flauius nullum interesse potest pretendere qd
seruus manumittatur,nisi interesse affectionis,ꝙ interesse cum
non afferat vtilitatem pecuniariam,nõ consideratur ad hoc vt
actio detur,vt est gl.oꝛd.in.l.fideiussoꝛis.z ibi Bar.z ibi dixi.ff.
de pac.Bart.in.l.stipulatio ista.§.alteri.s.eo.ergo actio prescri-
ptis verbis nõ debet hic posse cõpetere:ergo gl.male dicit.Sed
tu pondera qd ista glo.cum misterio dicit qd prescriptis verbis
competit vt manumittatur:z sic vt fiat,non autẽ vt precise in-
teresse soluat̃,vñ dic vt dixi.s.in text.in.ij.notabili quod cum
hic nõ cadat interesse nisi solum affectionis,quod nõ est cõside
rabile ad dandũ actionẽ,z vertitur fauoꝛ libertatis ꝙ ista obli-
gatio facti est precisa ad manumittendum,cum nõ possit com-
petere ad aliqd interesse pecuniarium.¶Capio gl.in verbo nõ
possit.quã diuide in tres partes.In prima transpoꝛtãdo oꝛdi-
nem tex.opponit ad sequentẽ decisionẽ tex.z de solutione se re-
mittit.In secunda opponit z soluit.In tertia refert opinionem
quoꝛundã quã etiã retulit gl.s.in verbo vindicta.z eam repro-
bat:z ad istas tres species libertinoꝝ quas gl.refert vide Ang.
politianum in miscellaneis suis in capite.lxxxiij.secũda ibi,itẽ
contra.C.si manci.ita fue.alie.tertia z vltima est ibi,z dicũt qui
dam.¶In prima parte dum gl.oppo.de.l.thais.§.intra certa.
ff.de fideicõ.libe.responde ẜm Barto.z alios quod ex parte rei
bene admittitur purgatio moꝛe,vt reus exceptione se defendat
z penã euitet,vt hic:sed nõ admittitur purgatio moꝛe ex parte
actoꝛis quo ad actionem consequendam,vt in contrario.z.l.si a
te.C.de pac.inter emp.z vendi.Et declarat plenius Bart.in.l.si
insulam.in vlti.q.vbi dixi.s.eo.Et sic quo ad purgationẽ moꝛe
magis fauem9 reo ꝙ actoꝛi.¶In scda parte gl.ibi solutio hic
fuit actum.z sic fuit cogitatũ de modo manumittẽdi per vindi-
ctam que quomodo fiat declarat glo.in.§.multis.insti.de liber.
vnde lex representat talem libertatẽ quãdo de certo modo fuit
actum secus si solum fuit cogitatum de effectu beneficij:tũc suc
cedit constitutio diuoꝛum Marci z aufidij,que representat eũ
liberum transacto tempoꝛe manumittẽdi quem ponit tex.in.l.
latinus que est.l.fi.ff.qui si.ma.ad liber.perue.quã alleg.glos.se-
quẽs,z in dubio videtur cogitatum de effectu bñficij,vt inquit
tex.in.l.si venditoꝛ.ff.de ser.expoꝛ.allegata in glo.z istam sol.se-
quuntur communiter doc.hic,z in.l.ea quidẽ.C.si mãci.ita fue.
alie.vt ma.Et isto modo soluunt̃ due alie leges que ad idẽ ten-
dunt.l.latin9.que est lex fi.z.l.si mancipia.ff.qui sin.ma.ad liber.
perue.allegate in duabus glossis sequentibus.z ex ista solutiõe
habes notare qd lex nõ representat libertatem,quando est cogi-
tatum de certo modo,z de certa foꝛma manumittẽdi,z licet ali-
quãdo lex representet foꝛmã,vt quãdo representat stipulationẽ
que requirit foꝛmã.vt.l.vnica.in princi.C.de rei vxo.actio.z.l.cũ
ostẽdimus.§.fi.ff.de fideiuss.tuto.z in omnibus casibus in qui-
bus lex fingit stipulationẽ,qui numerãtur per Bart.z doc.in.l.
j.in prin.s.eo.tamen nunꝙ supplet foꝛmã cogitatam ab homi-
ne etiam in actu fauoꝛabili dande libertatis,vt est casus nota-
bilis hic iũcta glo.¶Glo.in verbo liberetur.diuiditur in duas
partes:prout duas foꝛmat oppositiones.Scda est ibi,Itẽ.s.s.
qui si.ma.l.latinus.Prima oppositio glos.est circa purgationẽ
moꝛe,qd admitti non debeat per reg.l.traiectitie.§.de illo.s.tit.
j.z.l.magnã.C.de cõtrahen.z commit.stipu.gl.dupliciter rñdet.
Prima vadit p specialia qd sit fauoꝛ libertatis:z nõ est vera qꝛ
imo est ius cõmune,cũ hic fuerit apposita pena z nõ dies,vt sta
tim dicam.Scda solutio Jo.violat tex.z ẜm Bart.est truffa.z
scõm istam solu.Jo.iste tex.nullam haberet dubitationẽ:vnde
respende melius qd hic non erat apposita dies:sed tantũ pena.
Ideo bñ admittit̃ purgatio moꝛe,vt dixi.s.in tex.in.v.no.secus
si vtrunꝗ esset z dies z pena,vt in iuribus allegatis in glo.Itẽ
dum gl.dicit tale dimisit.Item tale tollit est coꝛrupta z inoꝛdi-
nata ẜm Imo.nam dum dicit dimisit debet dicere desinit,prout
loquitur.l.qui alienam.ff.de euict.quam ad hoc allegat glos.vbi
verbũ desinit ponitur pro non incipit.Item dum dicit tale tol-
lit.vult dicere qd verbum tollit ponitur pro nõ facit teneri:z ita
ponitur in.l.si seruus seruum.§.si calicem diatretum.z ibi gl.ff.
ad leg.aquil.quam allegat gl.hic,z sic vult dicere gl.qd illa duo
verba desinit z tollit improprianturin iuribus proxime allega
tis:ita hic impropriatur verbũ liberetur.¶In scda oppo.dic
qd ista oppositio respicit primam decisionem tex.z nõ istam se
cundã super qua gl.est posita quãuis Bar.etiã eam foꝛmet ad
secũdam decisionẽ tex.z gl.mixtim ponit duas solu.Sed respõ
de melius secundũ glo.precedentẽ in verbo non possit,vbi dixi
qd hic cogitauit d certo mõ,z de certo actu manumittẽdi.ideo
non habet locũ cõstitutio de duobus mẽsibus de qua loquitur
14 l.latinus allegata in gl.¶†Extra gl.Bar.inducit istum.§.ad
notabilem z quotidianam questiõem,quidam donauit fundũ
alicui,vt post ei9 moꝛtẽ esset talis ecclesie,an donatoꝛ possit ta
le pactum remittere ipsi donatario in preiudiciũ ecclesie.videt̃
qd nõ ex quo vtilis actio iaz est quesita ecclesie.l.quoties.C.de
do.que sub modo.z actio nobis q̃sita sine facto nostro nobis
tolli nõ põt,vt in regula id qd nostrum.de regu.iur.z.l.fin.cum
similibus.ff.de pactis.Cõtrarium determinat Bar.quia sicut
hic queritur ius seruo ex prouisione donatoꝛis:tñ istud pactũ
potest tolli voluntate solius donatoꝛis,vel vtriusꝗ contrahen
tis,vt.l.iij.z ibi gl.ff.de ser.expoꝛ.z.l.iij.ff.q si.ma.ad liber.pue.
z.l.j.C.si mã.ita fue.alie.vt ma.Heres autem donatoꝛis nõ pos
set mutare voluntatem,vt in iuribus preallegatis:z ad contra
rium.s.foꝛmatum licet Bart.expresse nõ respondeat,potes ex
eius mente respondere,quod quando actio est nobis quesita ir
reuocabiliter tũc non potest sine facto nostro nobis tolli,vt in
cõtrarijs;secus quãdo est quesita reuocabiliter,vt.l.sed z si qs
in prin.z.§.j.iuncta gl.ff.de vsufru.z ita est hic.Itẽ hic est que-
sita actio virtute contractus innominati resultantis habita re
latione ad id ad qd deuenit in modo,z sic in causa ad ipsum cõ
tractũ donationis,ergo quantum ad illud debet habere locuz
penitentia.l.si pecuniam.in prin.ff.de condi.ob causam.z decla
raui plene.s.in glo.in verbo possit cũ ista decisione Bart.tenet
Joã.de imo.Rapha.cum.do.Pet.de bexu.do.Alex.z Are.z
Moder.senẽ.hic:z sic ista est cõmunis z vera decisio.Et dicit
Rap.cu.qd propter equitatẽ que ita dictat debet teneri ista de
cisio Bar.licet dicat in cõtrariũ facere qd in casu huius questio
nis quesituz est ius z actio ecclesie per.d.l.quoties.Sed in casu
huius.§.z.d.l.iij.cũ similibus.ff.de ser.expoꝛ.quãdiu viuit ille
qui dedit seruum manumittendum,non est perfecte acquisitus
ius ipsi seruo:nec ipsi seruo erat acquisita actio pro libertate,sz
solum officium iudicis.l.seruos.in fin.cum gloss.ff.de alimẽ.et
15 ciba.leg.z dixi in tex.in vlti.notabi.†Sed officium iudicis nõ
presupponit obligationẽ nec actionẽ.l.cũ postulassem.in prin.
ff.de

ff.de dam.infect.Tñ ad.d.l.quoties.respõde qd ibi datur actio
donatario propter actum donantis.Ideo quo ad illud pactũ
admittit̃ penitẽtia.Idem tenet do.Alex.hic,vbi diffuse recitã
do alioꝛum dicta ad literã postea reprobat Pau.de ca.z Lud.
ro.cõtrariantes Bar.Et pro ista decisione Bar.dicit multum
facere tex.in.l.aristo.in ver.deniꝗ.cũ glo.z qd ibi no.Bar.ff.de
dona.vbi per illũ tex.dicit Bar.qd vbi donatio transit in aliud
pactũ,vt vigore pacti trãsit in contractũ innominatũ,z est loc9
penitẽtie quo ad illud qd est deductũ in pacto:nã ibi donatus
erat seru9 manumittẽdus post quinquẽniũ:z sic erat facta do
natio vsus z commoditatis serui vsꝗ ad quinquẽniũ:sed post
quinquenniũ debebat manumitti z sic ex tali pacto acquirebat̃
seruo facultas petendi libertatẽ,vt hic in fi.z tunc locus est pe-
nitentie quo ad tale pactũ:sed nõ quo ad reuocandũ cõmodita
tem dicti serui:tamen ille casus videtur esse diuersus a questiõe
nostra,prout etiã dicunt Moder.senen.quia in qõne nostra do
natur fundus alicui z illemet fundus precise erat peruenturus
ad ecclesiã post moꝛtẽ donatarij:sz in.d.l.aristo.§.deniꝗ dona-
batur vsus z cõmoditas serui vsꝗ ad quinquẽniũ,z post illud
quinquẽniũ aliud diuersumveniebat in pacto seu in modico:scz
prestatio libertatis.ad idem dicit do.Alexã.facere.l.hoc iure.§.
si quis dederit.cum gl.in verbo liberatus.ff.de dona.idem cum
Bar.tenet Are.hic,z in cõsi.lxxiiij.inci.diligẽter z mature pon
deratis que in puncto.in.iij.dubio.in.v.col.z duabus sequenti-
bus.idẽ tenet Bart.in.d.l.iij.per illum tex.ff.de ser.expoꝛ.Jo.
de imo.in cõmento.c.potuit.in vlt.char.de locato.Lud.ro.sim
pliciter in.l.sz si hac.§.ꝯstituta.ff.de in ius voc.Idẽ in effectu p
plura verba tenet Bal.in.l.cum a socero.C.de iure dot.z ista vt
dixi est cõis z vera decisio.¶Contra Bart.tenet solus Pau.
de cast.hic,z idẽ Pau.vbiꝗ.l.in.l.insul.§.fi.ff.sol.ma.z in.l.si
pecuniã.in princ.z ibi latius Ludo.ro.ff.de condi.ob causam.z
idem Pau.de cast.in.l.si cũ venderet.ff.de pig.actio.refert etiã
Pau.de ca.ꝙ Bar.tenuisse do.Frã.de albergotis de aretio no
tabilem aduocatum floꝛentinum in.d.l.iij.ff.de ser.expoꝛ.refert
etiam contrarium tenuisse Jo.and.in addi.Spe.in tit.de instr.
edi.§.nũc vero aliqua.in additione incipiẽte per superioꝛa qui
non contradicit Bart.sed loquit̃ in diuersis terminis,vt refert
do.Alex.hic,z referam.j.in prima limitatione precipuũ funda
mentum Pau.est quia ecclesie est acquisitum ius actionis per
d.l.quoties.qd sec9 est hic,z in.d.l.iij.ff.de ser.expoꝛ.in seruo cui
solum acquiritur officiũ iudicis:ideo de facili potest illud reuo-
16 cari.†Sed ius acquisitũ tertio ex meo ɔ̃tractu vel stipulatiõe,
non possum ei auferre.l.j.z.ij.ff.de stipu.ser.z est gl.not.in.l.cer-
ti condictio.§.si nummos.in gl.magna.ff.si cer.pe.que tenet qd
si mutuo pecuniã alicui tuo nomine nõ possum ex interuallo sti
pulari mihi,z auferre tibi ius quesitũ ex numeratiõe.Sed ad
istum respõsum est.s.z ad gl.in.d.§.si nũmos.statim respõdebo
j.in prima limitatione.idem contra Bar.videtur tenere Salic.
licet non bene se firmet in.l.j.C.si mancip.ita fue.alie.vt ma.z in
d.l.quoties.C.de dona.que sub modo.tene decisionẽ Bar.que
est vera z cõmunis.Et eam limita tribus notabilibus modis.
17 ¶†Primo eã limita nõ procedere qñ ius fuisset plene acqui-
situm ipsi ecclesie puta,qꝛ iam transactum erat tempus quo de
bebat esse ecclesie:vel iã erat moꝛtuus primus donatarius post
cuius moꝛtem fundus debebat esse ecclesie,quo casu cũ dñium
trãsiuerit in ipsam ecclesiã.l.si partẽ.§.fi.ff.quemad.ser.amit.z.l.
fi.C.de sac.sanc.eccle.tũc donatoꝛ non posset amplius reuocare:
ex quo iam est perfecte quesitũ ius z dñium ipsi ecclesie.ita limi
tant Raph.cu.d.Pet.de bexu.z do.Alex.hic.z ita ꝓcedit glo.
in.d.l.certi cõdictio.§.si nũmos.z gl.in.l.si absentis.C.si cer.pet.
facit quod tenẽt Bal.Imo.z Moder.in.l.in insulã.§.fi.ff.solu.
matr.vbi per illum tex.tenent ꝙ si duo nobiles fecerunt pacem
adinuicem,z promiserũt eã non rumpere sub certa pena appli-
cãda ecclesie quãuis rupta pace postea recõsilient se,z oẽm iniu
riam remittant:per hoc non preiudicatur ecclesie cui pena iam
erat acquisita.facit bonus tex.in.l.vero procuratoꝛi.circa fin.ff.
de sol.vbi tex.notabiliter dicit qꝛ certã conditionẽ habuit stipu
latio quã mutare nõ potuit stipulatoꝛ,sicut nõ posset donãs re
uocare donationẽ quã fecit primo donatario:lz adiecerit pactũ
quod post eius moꝛtẽ esset talis ecclesie:qꝛ quo ad primũ dona
tio est pura z pfecta z sic irreuocabilis.l.perfecta.C.de don.que
sub mõ.z.d.l.aristo.in prin.in ver.deniꝗ.ẜm verum intellectum
Bar.z doc.ibi quẽ supra retuli.z ita etiã tenet Bart.in.l.fi.ff.de
cõdi.ob cau.in duobus locis.s.circa mediũ:z in vlti.col.z ibidẽ
Sali.z alij.Et ita etiã proprie loquitur Jo.an.in.d.ti.de instr.
edi.§.nunc vero aliqua.in additione que incipit per superioꝛa.
quãuis Pau.de cast.eũ referat cõtrariari Bar.z nõ bene:nam
18 ibi tenet Jo.an.†ꝙ si dono rem titio,vt post certũ tempus eã
tradat seio interim titius est dñs,z nõ nudus minister.Et non
possem reuocare donationẽ factã ipsi titio z restitutionis tem-
poꝛe transferret dñium in seiũ.sed si nõ dono,sed depono apud
titium reum tradendã seio post certũ tempus tũc non transfero
a me dñium:vnde anteꝗ titius tradat seio potero mandatũ re
uocare nec postea poterit titius reuocare.l.hoc iure.§.si quis de
derit.ff.de dona.z.l.eius qui in prouincia.in versi.quas vero pe
19 cunias.ff.si cer.pe.¶†Scdo limita nisi notari9 vel etiã ipsemet
donatarius vel alius tertius tpe dicte donationis recepisset ta-
lem donationẽ stipulando pro ecclesia seu noĩe ecclesie:tũc non
posset donans reuocare:qꝛ tũc ecclesia intelligitur per ministrũ
suum contrahere,z sic mediãte facto suo sibi acqrere:ergo ea in
uita nõ põt habere locũ penitẽtia.sec9 si nõ intercessisset aliqs
tanꝗ minister ecclesie:sed tale pactũ esset appositũ a ɔ̃hentibus
gratia ipsoꝛũ:z tũc licita esset penitẽtia de cõi cõsensu.ita limi-
tat Bal.in.l.cũ a socero.circa fi.C.de iure dot.sequunt̃ Rap.cu.
do.Alex.Are.z do.Pe.de bexu.hic:z Jo.de imol.in commen
to.c.potuit.in vltima charta.de locato.¶Pro ista limitatiõe
addit Are.bonum tex.in.l.cum maritus.§.fi.ff.de pac.dota.vbi
mulier que dabat dotẽ fecerat pactũ ꝙ illa dos post moꝛtẽ suã
ex cã donationis inter viuos restitueretur fratri,z frater stipula
tus est in illũ casum dotẽ sibi reddi,ibi decidit̃ qd in preiudiciũ
fratris z iuris sibi quesiti mulier non potest mutare volũtatem
etiã cõsentiẽte marito.idem tenet Aret.in prealle.consi.lxxiij.ꝙ
incipit diligenter z mature consideratis is que in puncto.in.vj.
col.ad fi.z sequenti vbi reputat illum tex.in.d.l.cum maritus.§.
fin.esse ad hoc singularẽ z in terminis:z adhuc non esse ad hoc
alio allegatũ.Uide tamẽ tex.hoc limitantẽ in.l.Seia.ff.de dote
preleg.secus esset quãdo talis mulier donasset fratri cã moꝛtis:
qꝛ licet fuisset interposita stipulatio:tñ esset reuocabilis ex peni
tentia.z ita concoꝛdantur ista duo iura per gl.z doc.in.l.que do
tis.ff.sol.mat.¶Moderni senenses hic referunt se alias vidisse
consultũ contrariũ per solennes aduocatos floꝛentinos,z dñm
Bald.nouellum qd donatoꝛ non obstante stipulatione notarij
possit reuocare in preiudiciũ ecclesie,moti duplici fundamento
z quidẽ subtiliter.Primo ex decisione Bar.hic cõiter approba
ta,vbi erat quesita vtilis actio ecclesie per.l.quoties.C.de dona.
que sub modo.z tamẽ admittit̃ reuocatio z penitẽtia:ergo idẽ
pari rõne,qñ actio queritur virtute stipulationis notarij con-
tracte cũ donatoꝛe:sed ad hoc rñde ex mẽte Moder.senẽ.Sed
ego plenius z clarius dicã qd longe diuersa est ratio:qꝛ in qõne
Bar.res donata debet̃ ecclesie virtute ɔ̃ctus innominati,habi
ta relatione pacti ad donationẽ vt superius dixi:nimirũ si ad-
mittitur penitentia propter debilitatẽ ɔ̃ctus innominati,vt est
regula.l.si pecuniã.in princi.ff.de condi.ob cau.z.l.ij.ff.de ser.ex
poꝛ.sed in ista limitatiõe res donata debetur ecclesie ex stipula
tione facta noĩe ecclesie,z cõsequentur debet̃ ex ɔ̃ctu noĩato:qꝛ
stipulatio est cõtract9 nominat9.l.j.ff.de pac.ergo debet cessare
penitentia qꝛ regula est quod in ɔ̃ctibus nominatis non habet
locũ penitẽtia.l.in cõmodato.§.sicut.ff.cõmo.z.l.sicut.C.de ac.
z obli.imo foꝛtius etiã in ɔ̃ctibus innominatis,vbi interponit̃
stipulatio cessat penitẽtia.l.ex placito.C.de re.permu.Bar.in.l.
ij.ad fi.C.de cõdi.ob cau.Et p hoc etiã cessat scõm eoꝛũ funda-
mẽtũ dñ dicebãt qd qñ stipulatio interponit̃ sup actu valido sz
sui natura reuocabilis,stipulatio assumit naturã illi9 actus,vt
nõ ob.stipulatione possit talis actus reuocari.l.j.§.si qs sub con
ditione.ff.vt leg.no.caue.z est bonus tex.in.l.cũ quis decedẽs.
§.j.z ibi Bar.ff.de leg.iij.nã illud ꝓcedit qñ stipulatio interpo-
nitur super actu vltime voluntatis vt in dictis iurib9 z notabi-
liter Bar.in pulchra qõne in.l.fi.ff.de sol.secus qñ stipulatio in-
terponitur super cõtractu innominato,tũc tollit effectũ penitẽ
tie,vt est tex.in.d.l.ex placito.z.l.siue apud acta.C.de trãsa.z in
specie firmant Bald.z Pau.de ca.in.l.ꝗuis.C.de transac.Ra
tio diuersitatis est in promptu:qꝛ in vltimis voluntatib9 penitẽ
20 tia causat̃ non a debilitate actus sed ab ipsius natura:†qꝛ na-
tura vltime volũtatis est,vt semp sit reuocabilis z ambulatoꝛia
vsꝗ ad moꝛtẽ.l.cũ hic status.§.ait oꝛatio.ff.de dona.inter vir.z
vxo.l.iij.§.ij.z.l.seq.ff.de adi.leg.z.c.cũ marthe.de celebra.mis.
ergo stipulatio ibi interposita assumit naturã illius actus vlti-
me volũtatis,vt in iurib9 prealle.sed in ɔ̃ctibus innoĩatis peni
tentia causat̃ ab eoꝛũ debilitate qꝛ ɔ̃ct9 innoĩati sunt admodũ
debiles:ergo ille tollitur apposita stipulatiõe.d.l.ex placito.d.l.
21 siue apud acta.†qꝛ stipulatio est act9 firmitatis,vt dicit text.in-
sti.de ver.obli.in princ.Et stipulatio est foꝛtioꝛ z firmioꝛ ɔ̃ctus
qui reperiat̃ in iure,ẜm Cy.in.l.si ex precio.C.si cer.pe.Bal.in.l.
j.in prin.s.eo.De hoc tñ an stipulatio interposita super aliquo
actu assumat naturã illius actus,an vero eã transmittat,plene
disputaui arguẽdo ad partes in rubri.s.eo.Ad ibi dicta me re-
mitto.z referunt Moder.senẽ.qd ɔ̃ illa consilia aduocatoꝛũ flo
rentinoꝛũ fuit Floꝛentie iudicatũ z bene,vt patet ex predictis.
¶Sed aduerte vltra aduocatos floꝛentinos qd cõtra istã limi
tationẽ foꝛtiter facere videt̃ qꝛ si ista secũda limitatio esset vera.

Universidad de Deusto Biblioteca

certe decisio Bar.cōiter approbata nūꝗ̄ ꝓcederet arg.a parti-
bus enumeratis.aut enim notarius vel alius stipulat⁹ est noīe
ecclesie:ꝛ tunc ſm istam limitationē decisio Bart.non procedit.
aut nemo stipulatus est,vel recipit talem donationē nomine ec
clesie:ꝛ tunc talis donatio nihil valet.ergo decisio Bart.nunꝗ̄
22 procederet † qꝛ quādo aliquis in presentia pluriū personarum
facit donationē ecclesie etiā fauore pie cause nō valet nisi aliqs
eā expresse recipiat nomine ecclesie,vt est glo.or.ꝛ approbata in
l.illud.ꝛ ibi Bar.Bal.ꝛ alij sequunt.C.de sac.san.eccle.Defen-
dēdo istā limitationē,ꝛ etiā decisionē Bar.dic ꝙ Bar.ꝛ docto.
loquuntur qn̄ fuit factū pactum inter donantē ꝛ donatariū qd
post mortem donatarij talis res esset ecclesie,tale pactū habet
instar vltime volūtatis qꝛ potest mutari vſq; ad mortē ꝛ ex pe-
nitētia reuocari,vt dicit Bar.j.in sequēti qōne:ꝛ habita relatio
ne dicti pacti ad ꝯtractū donationis resultat ꝯtus innoīatus
do vt des vt superius dixi:vnde tunc tale pactū factū in fauorē
ecclesie valet ꝛ tenet ꝗuis nemo illud acceptat aut stipulet no-
mine ipsius ecclesie,vt est tex.q cauillari nō pōt in.l.quoties.C.
de dona.que sub modo.qui tex.procedit nō solū qn̄ tale pactū
fieret ecclesie,sed etiā qn̄ fieret penitus extraneo:ꝛ hoc est ꝙ ꝓ-
23 prie volunt Bar.ꝛ doc.sicut ꝛ in vltimis voluntatibus † legatū
acquirit absenti ꝛ ignorāti,ꝗuis nemo ꝓ eo acceptet aut stipu
let.l.cū pater.§.donationis.ꝛ.§.surdo.ff.de leg.ij.secus est in me
ra donatione inter viuos que fieret ecclesie pluribus pn̄tib⁹ qꝛ
nō valeret nisi aliquis eā reciperet noīe ipsius ecclesie.ratio est
qꝛ talis donatio inter viuos requirit consensum duorū,vt.l.cō
sensu.ꝛ ibi glo,magistra.ff.de actio.ꝛ oblig.ꝛ.l.j.in fi.ꝛ ibi glo.ff.
de cōtrahē.empt.Bar.in.l.absenti.in prin.ff.de don.Et in istis
terminis.s.in donatione inter viuos quod etiā facta ecclesie,ꝛ
sic ad pias causas nō valeat neꝗ; teneat nisi aliquis eā recipiat
noīe ipsius ecclesie ꝓcedit.d.gl.no.ꝛ ordinaria in.d.l.illud.ꝛ ibi
Bar.Bal.ꝛ alij.C.de sac.san.eccle.ꝛ notabiliter Jo.an.in addi-
tionibus Spe.in ti.de instru.edi.§.nunc vero aliqua.in ver.sed
24 ad pauperes.† Adde etiā quod ecclesijs ꝛ pijs locis ꝛ paupe-
ribus quilibet potest stipulari etiam verbis directis,ꝛ etiā ipsis
absentibus ꝛ valet stipulatio,vt est gl.no.ꝛ reputata singularis
j.q.vij.in.c.quoties cordis oculus quam gl.dicit esse ad hoc sin
gularem ꝛ alibi non reperiri Bald.in.d.l.illud.in.j.col.C.de sa-
crosan.eccle.Ang.de are.in.§.cum autem.instit.de adopt.ꝛ in.§.
alteri instit.de inutil.stipula.¶ Tertio limita decisionē Bart.
secundum eundē Bart.ꝛ procedat in ipso donatore qui potest
ex penitētia reuocare illud pactum oppositum in fauorem eccle
sie,secus est in herede ipsius donatoris qui non posset volunta
tem immutare per tex.in.l.iij.ff.de ser.expor.ꝛ in.l.iij.ff.qui sine
manumis.ad lib.perue.ꝛ in.l.j.C.si māci.ita fue.ali.vt manu.Et
cū Bar.transeunt alij hic,presertim Are.ꝛ latius do.Alex.sed
contrarium tenet Bal.in.d.l.cum a socero.C.de iur.dot.per tex.
qui fortiter vrget i.l.si ego.§.j.ff.de iur.dotiū.vbi speciale est in
dote fauore matrimonij quod heres non possit ex penitentia re
uocare in contractu innominato,ergo in contrarium est ius cō-
mune.l.ius singulare.ff.de legi.Ad istū tex.respondet.d.Alex.
hic in duobus locis ꝛ duobus diuersis modis.Primo respon
det.in.ij.charta,in.v.col.quod ibi non consentiebat reuocationi
ille qui pecuniam receperat a defuncto conuertēdam in dotem
futurā sequutis nuptijs:vnde tunc bene est speciale fauore do-
tis ꝛ fauore matrimonij qd in cōtractibus innominatis per pe-
nitentiā solius heredis non recedatur a cōuentione.vt ibi.Se-
cundo modo respōdet idem.d.Alex.in penul.col.in prin.quod
ille text.nō facit ad propositū arguendo a speciali quoniam ibi
nec defunctus si viueret,nec heres poterat penitere:vt ꝓbat ra-
tio ibi in tex.assignata,ne mulier remaneat indotata,q̄ ratio est
generalis tam ad principalem ꝗ̄ ad heredē:ergo non est ibi spe
ciale fauore dotis,neꝗ; matrimonij ꝙ heres non possit illud ꝙ
etiā defunctus non poterat.Sed tu caue qꝛ primum assumptū
Alexan.non est expeditum qd ibi defunctus etiā si viueret non
posset ex penitētia reuocare:nam cōtrariū expresse tenet Pau.
de cast.ꝛ Lud.ro.in.l.si pecuniam.in prin.ff.de cōdi.ob causam.
ꝛ Pau.de cast.in.l.ij.§.si pecuniam.ff.de dona.quos refert etiā
ipsemet do.Alex.¶ Alio ꝛ tertio modo rn̄det Aret.hic ꝙ tex.
in.d.l.si ego.§.j.loquit in contractu simpliciter innominato:vbi
bene est speciale fauore dotis ꝛ matrimonij qd nō admittat pe
nitētia ex parte heredis illius qui pro parte sua impleuit cōtra
cum qui non impleuit,vt declarat Bar.in.l.si pecuniā.in princ.
in.j.col.ff.de cōdi.ob cām.sed nos loquimur qn̄ ꝯtus innomi-
natus resultat ex relatione habita ad contractum nominatum:
25 quo casu difficilius dꝫ admitti pn̄ia ex pte heredis.¶ † Ego
de intellectu.d.l.si ego.§.j.ꝛ an in contractu innominato in dote
ꝛ etiā in pia causa habeat locum penitētia,dixi in.l.iij.§.j.ff.de
condi.ob cām.ad ibi dicta me remitto.¶ Jam tertiam limita-
tionē etiā reprobat Lud.ro.in.d.l.si pecuniā.in prin.in quātum
26 Bar.facit differentiā inter donantē ꝛ eius heredē † qꝛ regulari-
ter penitentia permissa defuncto videtur etiā permissa eius he
redi.l.sꝫ interim.§.si vxor.primo.ff.de do.inter vi.ꝛ vxo.Tu dic
quod Bart.non negat prout etiā dicit do.Alex.heredē regula
riter esse eiusdē potestatis,cui⁹ est defunct⁹,vt in regula heredē
ff.de reg.iur.sed voluit qd qn̄ ex cōtractu meo veniebat ius ter-
tio querendum reuocabiliter quod licita sit mihi penitentia in
preiudiciū tertij non liceat heredi per.d.l.iij.ff.de ser.expor.cū
27 concordantijs proxime preallegatis † quia mutatio volūtatis.
ꝛ sic penitētia nō debet ad heredē trāsire,sed debet a principali
explicari.l.centesimus.§.fi.ꝛ ꝙ ibi tenet Bar.ꝫ.eo.facit.l.j.ꝛ.l.fi.
in fi.C.de reuocan.dona.ꝛ.c.fi.de dona.tamen Lud.ro.in.d.l.si
pecuniam.in princ.respondet ad.d.l.iij.ff.de ser.expor.cum con
cordan.ꝫ.allegatis per quā.l.Bar.hic tradit istā limitationem
qd ibi est speciale fauore libertatis,qd heres nō possit ex penitē
tia reuocare libertatem:ergo secus in ecclesia:sed errat qꝛ liber-
tas ꝛ ecclesia equiparātur,vt expresse tenet Bal.in.l.vnica.§.in
primo.in vlti.col.C.de cadu.tollen.quē refert ꝛ sequit.d.Alexā.
in cōsi.lxxvij.iij.vol.qd incipit pōderatis is de quibus in the-
mate.in.vj.colū.sicut etiam procedit argu.de libertate ad piam
causam,vt no.Bar.in.l.proxime.§.j.ff.de is que in testa.delen.
ꝛ in.l.si vnus.C.de testa.cum cōcordantijs quas alias legendo
28 ibi dedi.¶ Ultimo querit Bar.hoc casu † q d si donator deces-
serit sine herede,an libertas seruo cōpetat.aduerte istud quod
dicit simpliciter Bar.hoc casu potest intelligi altero de duobus
modis ꝛ vtroꝗ; bene.Primo hoc casu scꝫ hui⁹.§.quo donator
grauauit donatarium serui,vt seruo libertatē daret:an si dona-
tor moriatur sine herede competat seruo libertas ex pacto ꝛ te
net quod sic per.l.j.ff.qui sine manumis.ad liber.perue.ꝛ illa lex
hoc bene probat in primo casu illius text.ꝛ istud credo esse ma-
gis de mēte Bar.qd ista vltima questio Bar.referat ad casum
§.nostri.Scdo modo pōt intelligi Bar.hoc casu.s.in quo dona
tor ex penitētia reuocauit libertatē serui.Item in questione pre
cedenti quādo reuocauit pactum,per quod res erat peruētura
ad ecclesiam:ꝛ sic donator mutauit voluntatē ꝛ postea decessit
sine herede:tenet Bart.quod libertas seruo competat ꝛ illa res
ecclesie per text.in.d.l.j.ff.qui sine manumis.ad liber.perue.ꝛ ille
text.in fi.istud bene probat scdm primam solu.gl.ibi cōmuniter
approbatā.Itē quia ex quo nullus est heres cuius intersit hāc
mutationem voluntatis obseruari:ideo talis reuocatio cum sit
29 sine effectu nihil preiudicat:† ꝛ licet ex vltima volūtate etiā co
dicillari nihil possit deberi etiā ab intestato nisi adeatur heredi
tas per venientes ab intestato,vt.l.ij.ff.de fideicō.lib.tamē hic
est ꝯtractus.s.donatio:licet possit reuocari vſq; ad mortē.ideo
valet,lꝫ donator decesserit sine herede:sicut in simili dicim⁹ in
donatiōe causa mor.que lꝫ sit vltima volū.tn̄ qꝛ etiaꝫ habet na
turā ꝯtus nō requirit aliquā aditionē hereditatis,vt probat
in.l.tā is.§.j.ff.de do.cā mor.vbi filiusfa.pōt donare cā mor.cū
consensu patris:ꝛ tn̄ ibi non pōt cadere aditio hereditatis cuꝫ
filiusfa.illo iure fforum preterꝗ̄ in castrensibus vel quasi nō po
terat habere heredē,quia pater omnia occupabat iure peculij.
l.ij.ff.de castrē.pe.plene notatur in.l.post dotē.ff.sol.mat.Et p
30 hoc dicit Ang.se dare casum forsitā p te alias non auditū.† in
quo donatio cā mor.nō reuocat p penitētiā donatoris:iuxta.l.
nō omnis.in prin.ff.si cer.pet.ꝛ.l.qui mortis.ff.de don.cā mor.
ꝛ inst.de dona.post prin.scꝫ qn̄ donans sine herede decessisset p
tex.in.d.l.j.in fi.ff.qui sine manumis.ad liber.perue.ꝛ cū nemo.
heres existat dicti donatoris penitētis nullius poterit eam cuꝫ
effectu reuocare,ꝛ talis donatio cā mor.vt dixi ad sui confirma
tionē nō reqrit aditionē hereditatis:ꝛ ad hoc allegat Ange.gl.
reputatā singularē in.l.filie.C.fa.ercis.ꝛ est melior.tex.cū glo.in
l.post legatū.§.pe.ff.de his qui.vt indignis.Et multū bene ꝓ-
bat tex.in.d.l.tam his.§.j.inducendo vt.ꝫ.induci no.istam solē
nem decisionē Ang.cū Ang.tenēt Jo.ō imo.ꝛ Are.hic Ang.
ꝛ Jmo.l.circa.§.fi.ff.ad le.fal.ꝛ in.l.ij.ff.de leg.j.idē tenet Ang.
in rep e.l.eā quā.in.x.col.C.de fideicō.ꝛ in qōne p eum disputata
q̄ incipit,Altēsis miles.in.xiij.col.ꝛ sequit simpliciter.d.Alex.
in.d.l.non omnis.in prin.in.ij.no.sed idē do.Alexā.in.l.j.de le-
ga.j.dicit qd istud dictū Ang.semper visum fuit sibi mirabile.
ideo do.Alexā.hic putat dictū Ang.esse verū,quādo ꝓcessuꝫ
fuit ad traditionē rei donate cā mor.Alias autē si sola stipula
tio interuenisset tum nec dn̄iuꝫ nec possessio fuerit trāslata sine
traditione,tūc videt qd actionē nō habeat,licet donās decesse
rit sine herede,vt hic latius per eū:ꝛ ita etiam tenet i.d.l.ij.ff.de
31 leg.j.¶ † Sꝫ aduerte qd donatio cā mor.qn̄ nō iteruenit tradi
tio reqrit stipulationē.l.mortis cā donatio sic.ꝛ.l.senatus.§.fi.
ff.de do.causa mortis.vt hodie efficacit agi possit pacto nudo
cōditione.l.si qs argētū.C.de don.vt est gl.reputata singularis
in.l.cum pr.§.meuio.ff.de leg.ij.ꝛ est glo.similis in.l.ij.C.de iure
dotiū.ꝛ sic vr̄ qd donatarius habeat actionē ꝛ donatio remāat
firma

firma nō ob.reuocatione donantis,ex quo donator qui eā reuo-
cauit decessit sine hr̄de per tex.in.d.l.j.in fi.ff.qui sine manumis.
ad liberta.pue.vbi datio libertatis remanet firma non obstāte
reuocatione cōcedētis,ex quo reuocans decessit sine herede.ita
pōt defendi ista solēnis decisio Ang.Sed ego alijs medijs ar-
bitror decisionē Ang.non esse verā:quia fundamētum Ang.ꝛ
sequacium est quod ex quo nullus est heres donantis non est
aliqs qui nomine donātis possit obijcere de reuocatione donā
23 tis.† Istud nō videtur verum:quia videt quasi impossibile qd
quis decedat sine herede,cū saltem sit fiscus:qui semper erit he-
res vt est gl.reputata sing.in.l.ex facto.§.si.ff.ad treb.nisi intelli-
geres Ang.etiā quādo fiscus nollet esse hr̄s quod esset restrin-
gere eius decisionē.Itē si talis res donata causa mortis q̄ fuit
reuocata,reperiatur penes tertium etiam iniustum possessorē,
poterit se defendere quod donatarius nullum ius habet:nec in
dominio nec in possessione.ꝛ qd talis donatio fuit reuocata,ꝛ
sic quo ad eū liberas edes habet.l.loci corpus.§.cōpetit.ff.si ser
ui.vē.ꝛ pōt opponere de iure tertij,in totū exclusiuo iuris agen
tis,vt per Bar.in.l.ij.ff.de excep.rei iudi.Item quia tex.in.d.l.
j.in fi.ff.qui sine manumis.ad liber.perue.in qua se fundat An-
ge.non facit nisi secundum primā sol.gl.ibi sꝫ scdm alias nihil
facit.Itē ꝛ fortius ibi concurrit fauor libertatis:pro qua liber
tate multa sunt inducta contra regulas iuris communis,vt di-
cit tex.in.§.si.insti.de donatio.ergo non est tuta extēsio ad dona
tionem causa mortis:in qua iste fauor cessat.

2 Quis potest se obligare alicui sub pena de non alienando certam rem quam sibi:qui si requisitus non vult emere,poterit alij impune vendere.nu.3.nisi moram purgauerit.nu.6.
4 Confessio facta etiam in iudicio,requirit vel iudicis vel partis acceptationem.
5 Quando tēpus non est a iure expresse limitatum,debet statui arbitrio iudicis.
7 Si emphyteuta interpellauit dominum an velit emere,qui neglexerit:poterit tamē postea potest morā purgare re integra antequam sit res alij vendita.
8 Ad constituendum quem in mora sufficit vnica interpellatio.
9 Dictio sepius verificatur in pluribus quam in duobus.
10 Ad ꝯstituēdū quē in mora sufficit iterpellatio extraiudicialis.
11 Non procedit petitio illius qui vnū precise petit,cū duo alternatiue promissa essent.
12 Interpellatio facta tutori constituit pupillum in mora.
13 Pena ipso iure non committitur quādo stat per creditorē cui debet solui,ne recipiat.
14 Mora que cōmittitur contra faciēdo contra cōuentionem est grauior quam illa que committitur solum in omittendo.
15 Prohibitus alienare extra familiam potest vendere extraneo requisitis prius illis de familia,ꝛ nolentibus emere.
16 Communio solet parere discordias.
17 Res prohibite alienari si alienētur valet alienatio in vita alienātis:sed post eius mortem possunt reuocari.
18 Si aliquis fuit cōdēnatus restituere quicquid habebat de bonis sempronij intelligitur statim inter viuos:nec debet spectari tempus vltime voluntatis.
19 An in terminis.§.nostri tutor possit vēdere partē pupilli quam habet in isto predio sine decreto iudicis.
20 Quando regnum est cōcessum regi ꝛ successoribus suis,successores minores non possunt administrare regnum nisi secūdum formam.c.grandi.hic alleg.
21 Sicut ex vltima volūtate patris testatoris potest res immobilis pupilli alienari sine decreto iudicis:ita ꝛ ex voluntate ptis collata in contractu,ꝛ sic in actu inter viuos.
22 Si qs in genere dat licētiā heredibus suis qd possint alienare, sub ista generali licētia cōprehēduntur etiam pupilli heredes.
23 Volūtas patris operatur quod res immobilis pupilli possint alienari sine decreto iudicis quamuis nulla vrgeat necessitas.
24 Si cōsors promisit consorti non vendere alteri ꝗ̄ sibi sub pena ꝛ ab extraneo reperiat nomine pretij multo plus quam consors dare velit an poterit sine metu pene vendere extraneo.
25 Bonum est arg.de personis ad tempus ꝛ ecōtra:ꝛ de personis ad locum ꝛ econtra.
26 Si colonus vult vēdere partē suā fructuum debet eam potius vēdere domino ꝗ̄ alij dūmodo dominus offerat iustū pretiuꝫ.
27 Oblatio debet esse vera iusta ꝛ non simulata nec fraudulenta: alias non releuat.
28 Colonus antiquior fisci debet preferri alijs in noua cōductione dummodo offerat pretium quod alius tertius offert.
29 Si statutū disponat qd in vēditione proferatur consors alijs: consors tenetur dare tantum quantum ab alio dari reperitur.
30 Consors offerens iustum pretiū preferendus est alijs etiā plus offerentibus.

1 Coheredes. † Qui tenet alicui vēdere sub pe-
na,illo reqsito ꝛ negligente emere,
pōt sine metu pene vēdere cui vult.h.d.ꝛ est casus multū nota-
bilis ſm Bar.ꝛ ſm Dy.Bal.ꝛ Ang.ꝛ nō est alibi in iure:tn̄ ſm
Bar.ꝛ alios satis cōcordāt.l.fi.ꝛ ꝙ ibi habet.C.de iure emphy.
ꝛ.c.potuit.de locato.¶ Diuidit in tres partes.In prima po-
nit thema.In scda qstio.In tertia rn̄sio.scda ibi quero cū cohe
res.tertia ibi respondi scdm ea q̄ ꝓponerent.¶ Et aduerte ꝓ-
figuratione casus ꝙ coheredes q certa predia hereditaria inter
se diuiserūt,vnū prediū inter eos cōe reliquerunt cū pacto pena
li qd non posset alij vendi:est credēdum qd non sine causa illud
vnum predium cōe ꝛ indiuisum reliquerunt,vel quia ex diuisio
ne illius aliquod incōmodū resultabat,vl qꝛ ex cōione sequeba
tur vtilitas,vel aliqd emolumētum.hec videt demōstrari ex na
tura huius cōuētionis,ſm Joā.de ana.insistētem circa intelle-
ctum istius tex.in cōsi.xlvij.qd incipit,illud presupponit qd ꝓ-
hibitio alienationis.ꝛ.j.plenius dicet:ꝛ sic natura huius cōuē-
tionis ostēdit qd cōmunio erat vtilis,ꝛ diuisio dānosa,ideo ta
le prediū debebat remanere cōe,vel esse vnius coheredū tantū.
2 ¶ † No.primo ex isto tex.qd qs pōt se obligare alicui sub pena
de nō alienādo certā rē quā ei.facit tex.notabilis in.l.qui fun-
dum vēdidit.ff.de ꝯhē.emp.Aduerte tn̄ qd talis promissio non
afficit rē,vt si fiat vēditio non teneat,imo venditio valet ꝛ tenet
ꝛ trāsfertur dn̄ium,sed incurrit penam,vt hic,vel tenetur ad in-
teresse si pena nō fuerit ꝓmissa:vt notatur in.l.ea lege.C.de con-
di.ob causam.ꝛ.l.si ita qs ꝓmiserit.§.ea lege.j.eo.ꝛ ꝓpterea iste
tex.non dubitat an valeat vēditio partis,facta alij extraneo:qꝛ
ponit pro constanti qd valeat,sed solū dubitat de pena an mu-
lier q̄ alienauit in extraneū incidit in penā.intellige nisi stipula-
tor in illa re ius reale puta hypothece sibi reseruauerit,vt.l.si cre
ditor.§.si.ff.d distra.pig.ſm literā pisanā ꝛ verā:prout est ibi li-
tera negatiua nullam esse vēditionem:ꝛ nō est alibi in iure ſm
Ang.ꝛ Jmo.hic.Propterea ex illo tex.sumitur cautela quādo
vis impedire ne qs possit alienare rē,nec partē rei,facias ꝙ in
conuētione de nō alienādo obliget tibi in specie illam rē,ꝛ cōsti-
tuat ex nunc se tuo noīe possideret:casu quo alienaret:tunc bene
impedit alienatio,ꝛ trāslatio dn̄ij,vt dicet in.l.si ita qs ꝓmiserit
§.ea lege.j.eo.Itē secus est in ꝓhibitione testatoris vel legis:qꝛ
illa bn̄ afficit rē,ꝛ impedit trāslationē dn̄ij:vt plene notat p gl.
ꝛ scribētes in.d.l.ea lege.ꝛ.l.si ita qs ꝓmiserit.§.ea lege.ꝛ ibi di-
3 cet.j.e.¶ † Scdo no.ex isto tex.qd q tenet alicui vēdere sub pe
na,ꝛ nō alij,si ille requisit⁹ nō vult emere,pōt alij impune vēde-
re.rō est:qꝛ ei q nō acceptat pactū:nō dꝫ pactū seruari,sicut ille
q nō acceptat cōfessionē aut vba aduersarij:nō pōt se ex illis iu
uare,vt notāt Bal.ꝛ.d.Alex.in.l.su⁹ hr̄s p illū tex.C.de repu.ꝛ
absti.here.idē tꝫ Sali.in.l.vnica,in.xv.oppo.C.de confes.ꝛ in.l.
gn̄aliter.in.vj.q.C.de nō nu.pe.vbi dicit Salic.sepius ita con-
suluisse de facto:ꝛ ꝙ ita et sepe dicebat patru⁹ suus.d.Richar.
de saliceto.idē etiā tenet Salic.in.l.iubemus.ad fi.C.de lib.cau.
4 vbi tenet † qd et cōfessio facta in iudicio requirit vel iudicis vel
partis acceptationē.Alexā.in cōsi.xx.quarti volu.qd incipit,
in causa appellationis interposite in.j.col.ꝛ in consi.cliij.v.vo.
qd inci.visis narratis in themate.in vlt.col.d.Cardi.Flo.in ꝯs.
xcij.qd inci.nobiles viri dn̄i vinciguerre.in.vj.col.ad fi.Aduer-
te tn̄ qd ille requisit⁹ qd emat,debet expectari per duos mēses,
anteꝗ; possit alteri vēdere,ar.l.fi.C.de iure emphy.ſm Barto.ꝛ
cōiter alios hic.adde Ang.qui idem tenet in cōsi.cxliij.inci.
multi consortes de ciuitate Lucana.Ang.ꝛ Sali.in.d.l.fi.C.de
iure emphy.Sol⁹ Raph.cu.aliter tenet qd interpellatus debet
expectari nō precise p duos mēses,sed aliquo tpe taxando arbi
trio boni viri,ꝛ sic iudicis p.l.continuus.§.cū ita.ꝛ qd ibi notat
j.eo.adde pro ista opi.Raph.ꝯ alios bene facere tritā regulam
5 † qd qn̄ tempus nō est expresse limitatū a iure.debet statui arbi
trio iudicis.l.j.in fi.ff.de iure delib.c.de causis.de offi.deleg.ꝛ.c.
fi.de transactionibus.nisi dixeris sequēdo cōmunē opi.ꝙ satis
dicat taxatum fuisse tempus duorū mēsiū per.d.l.fin.C.de iure
emphy.ꝓcedēdo de similibus ad similia.l.nō omniū.ff.de legi.
6 cū vulgarib⁹.¶ † Scdo aduerte qd licet requisitus neglexerit
emere,pōt tn̄ morā purgare re integra,ꝛ sic anteꝗ; vēdatur ex
traneo ꝛ audietur offerēs se paratū accipere.l.sicut.§.si volūta
te.ff.qui.mod.pig.vel hyp.sol.ꝛ.l.si itaqs ꝓmiserit.§.Seia ca
uit.j.eo.ſm Pau.de ca.d.Alex.ꝛ Are.hic.Bn̄ facit qd tꝫ Bar.
in.l.si insulā.ꝫ.eo.in.j.opp.prime partis,ꝛ in noua.q.vbi p tex.
in.d.§.Seia cauit.tenet Bar.qd ad actionē quesitā cōseruandā
admittitur purgatio more,etiā ex parte actoris,ꝛ etiam hic cre
ditor qui neglexit emere,ꝛ postea vult habere,agit de cōseruan
do actionē seu ius sibi quesitū.Adde licet prefati Moder.nō
fuerint memores Jo.an.in additionibus Specu.in tit.de loca
7 to.§.nunc aliqua in versi.cj.vbi notabiliter idem tenet † quod si
emphyteuta interpellauit dn̄ꝫ an velit emere,q neglexit qd pōt

Universidad de Deusto Biblioteca

postea morã purgare re integra anteq̃ res sit alij vẽdita: ⁊ pfere
tur cuicũq; alij: ⁊ allegat ita tenere Simonẽ vincentinum in.d.
l.fi.C.de iur.emphy.allegat etiã quedã alia iura ad hoc,vide p
8 eum.¶ †Tertio nota ex tex.in ver.sepius.qd hoc videt̃ pbari
quo ad constituẽdum quẽ in mora:nõ sufficit vnica interpella
tio:sz debebat sepius reiterari, ⁊ sic requirant̃ plures puta trina d
9 nũciatio:† q: dictio sepius verificat̃ in pluribus q̃ in duob⁹:vt
l.seruos.in X.bis aut sepi⁹.ij.C.ad.l.iul.de vi pub.⁊ ad min⁹ ve
rificat̃ in duob⁹.l.veluti.§.hec vox.i.fi.ff.de edẽdo.⁊.l.mariti.§.
qui questum.cũ sequẽti.ff.de adult.⁊.l.fi.iuncta rub.C.si sepius
in integrum resti.fue.pos.do.Alexã.in cõmẽ.l.sepe.in.ij.colũ.ff.
de re iudi.¶ Contrariũ cõiter tenet qd imo sufficit vnica inter
pellatio ad cõstituẽdũ in mora:put per plura iura tenet Bart.
i.§.seia.j.ea.l.vbi reseruo dicẽdũ,⁊ ibi rñdet Bar.ad istũ tex.qd
hec dictio sepius,denotat facti accidẽtiã:⁊ nõ iuris mysterium.
⁊ ita etiam respondet Bal.Ang.Imo.Raph.cu.Paul.de ca.
⁊ Are.hic.¶ Sed Mod.senẽ.subtilius cõsiderantes tenẽt qd
dictio sepius in isto text. fuit posita cũ mysterio iuris: q: iura q̃
volũt qd sufficiat vna interpellatio:vt dicet̃ in.d.§.Seia.pce
dunt quando per interpellationẽ cõstituit̃ creditor in mora ad
fines vt teneat de interitu speciei debite pertempte,vel ad fines
impediẽdi cursũ vsurarũ,sed hec interpellatio fit ad aliũ diuer
sum finẽ,vt interpellat⁹ liberet̃ ab obligatione penali,⁊ ad im
pediẽdũ ne purificet̃ cõditio,sub qua pena veniebat cõmitten
da. Unde tũc bñ requirit̃ bina interpellatio,vt hic:vnde Bart.
in.l.nõ solũ.§.morte.ff.de ope.no.nũ.in pe.col.in materia ptesta
tionis incitatorie,allegando istũ tex.facit differẽtiã,an interpel
latio fiat ad incõmodũ creditoris.l.rõne interitus vl̃ vsurarũ.
An vero fiat ad cõmodũ ipsius interpellãtis,vt excuset̃ ab obli
gatione penali:⁊ ista difficili⁹ inducat̃,vt hic.nec ob.tex.i.l.fi.C.
de iure emphy.⁊ in.c.potuit.de loca.vbi sufficit vna interpella
tio:⁊ tñ fit ad cõmodũ interpellantis,vt euitet penã caducita
tis: q: ibi loquit̃ in obligato ex dispositione legis,vbi miti⁹ agi
tur.l.celsus.in prin.cũ gl.ff.de arbi. hic in obligato ex cõuẽtione
hominis.¶ Sed aduerte: q: videt̃ qd possit bene defendi respõ
sio Bar.in.d.§.seia.⁊ doc.hic dũ dicunt qd in isto text.dictio se
pius,denotat accidentiã facti:nã licet nõ declaret,ego declaro
⁊ probo istã solu.nã hic qñ ponit̃ dictio sepius,narrat̃ cõtingẽ
tia facti qd ista mulier sepius interpellauit tutores, ⁊ clarũ est
q ex narratiõe facti nõ licet arguere ad decisionẽ iuris qñ legis
lator in ea nõ se fundat,vt dixi in.§.Callimach⁹.in.ij.no.s.ea.l.
⁊ latius in.l.vnica post gl.ibi in.ij.lec.C.qñ nõ petẽ.par. Tamẽ
ad hoc potes dicere qd imo tex.hic in ea se fundet cũ i decisiõe
dicat:rñdi sz ea q̃ pponerẽtur obstaturã doli mali exceptionẽ.
Itẽ dictio sepius,nõ est posita in.j.parte. in qua ponit̃ thema:
⁊ sic narrat̃ factũ:lz est posita in.ij.pte i qua format̃ qd ex qua se
quit̃.¶ Quarto no.in ver.testator.iũcta gl.que exponit etiam
10 extra ius,⁊ semp ad hoc allegat̃ † qd ad cõstituẽdũ quẽ in mo
ra sufficit iterpellatio extraiudicialis:⁊ ad hoc Bar.allegat qua
tuor gl.facit ſm Raph.cu.⁊.d.Alex.l.j.§.nunciatio ex hoc edi
cto.ff.de ope.no.nun.adde gl.in.l.vinum.in gl. magna in princ.
ff.si cer.pet.Facit tex.in.l.denunciasse.in princ.ff.de adul.quam
Bart.ibi ad hoc notat ⁊ legit sub.l.qui vxori.idẽ tenet Bart.in
l.nõ solũ.§.morte.ff.de ope.no.nũ.in tertia specie protestatiõis
incitatorie in ver.itẽ an sit necesse. Imo fortius etiã interpella
tio extraiudicialis facta solum per verba enũciatiua: puta ege
rem tali pecunia,cõstituit in mora ſm Bar.in.l.etiã hoc modo
per illũ tex.ff.de leg.j.⁊ latius Bar.in.l.si quis mihi bona.§.sed
quid si mihi mandauit.ff.de acqui.here. Sed caue: q: ad hoc vt
interpellatio constituat in mora: nõ dz esse simplex,sed incitato
ria ad soluẽdũ:vt.l.mora.ad fi.prin.ff.de vsuris.in ver.repetẽ
di debiti instantia:per quẽ tex.ita tenet Bar.in.d.l.non soluz.§.
morte.in vlt.char.in prin.tñ Bart.postea ibi rñdet qd licet non
incitet expsse:tñ incitat tacite. Hinc est qd sola notificatio debi
ti nõ sufficit ad cõstituẽdũ debitorẽ in mora,ſm Bal. singulari
ter in.l.vinũ.ad fi.ff.si cer.pet.l.in minorũ.C.in qui.cau.in integ.
restit.non est neces.licet dicat in cõtrariũ facere.l.primã.in prin,
ff.de ven.inspi. De hoc puncto,an p talia verba enunciatiua ex
traiudicialiter plata cõstituatur debitor in mora,dixi plene in
l.si ex legati causa.s.eo.vbi etiam vltra Bar.ibi, qui ponit vnã
limitationẽ ad istud notabile addidi tres alias solennes limita
tiones ibi videas.¶ Quinto no.ex tex.ibi secundum cõuentio
nem,aut emerent aut venderent,ſm Bar.Bal.Ang.Imo do.
Alex.⁊ etiam Are.in.iiij.no.formam denunciationis alternati
ue:nã si denunciasset simpliciter qd emerent:non teneret denun
11 ciatio,† sicut nõ procedit petitio illius qui vnũ precise petit, cũ
duo alternatiue promissa essent.l.vbi autem nõ apparet.§.qui
illud.s.eo.⁊ ita etiam vult gl.j.hic,sed Pau.de cast.tenet quod
illud verbũ aut emerẽt,fuit adiectum in denunciatione ex super
abũdãti:q: sufficiebat requirere quod emerent: eo quia de hoc

tantum loquebat̃ cõuẽtio,⁊ illa verba secundũ conuentionem
referuntur ad verbum emerẽt.⁊ non ad illud venderẽt. Alexã.
acerbius taxat Pau.de ca.⁊ dicit quod multũ inaduertenter ⁊
male loquutus est:cõtra illud qd doc. tenẽt,de quibus nõ facit
mẽtionem ⁊ aliud nõ allegat in cõtrarium:sed idem qd Paul.
de ca.etiã tenet Rapha.cuma. hic:quia illud scdm conuentio
nem,respicit illud quod sequitur, aut emerẽt: non autẽ respicit
illud aut venderẽt : tamẽ si denunciauit vt emerent aut vende
rẽt:fecit plusq̃ debuit,ideo etiam fecit illud qd debuit:q: quod
pluris est vtriq; tanti est.l.cum furti.ff.de in lit.iur.mihi pl⁹ pla
cet ista scda opinio Pau.de ca.⁊ Raph.cu.cum in cõuẽtione
non contineretur illa secunda pars alternatiue:aut vẽderẽt: nã
in isto tex.coheredes,q predia hereditaria diuiserant,vnũ pre
dium cõmune reliquerunt : in quo fuit conuentum quod si q̃s
eorum vellet suam partem alienare:teneretur eam vẽdere.cohe
redi,vel eius successori pro certo pretio limitato:⁊ si aliter fecis
set incideret in penã:vnde secũdũ cõuẽtionẽ penalẽ, sufficiebat
denũciare coheredibus quod emerẽt:nec talis denũciatus co
gebatur emere:p regu.l.nec emere.C.de iure delibe.presertim cũ
ista conuentio sit penalis,⁊ in penalibus debet liquidissime cõ
stare,vt est text.singularis in.l.in testamẽto.prima. ff. de condi.
⁊ demon.quẽ text.ad hoc reputat singularem Bal.in.c.j.quali
ter do.proprie.feu.priue.in feu.⁊ in.c.quintauallis.in vlti.colũ.
de iureiu.⁊ in.l.cũ pponas.in vlti.col.C.de here.insti.do.Alex.
in.l.si in nomine.C.de testa. Item licet in isto tex.mulier requisi
uerit alternatiue aut emere aut vẽdere:quia forte habebat con
moditatem emẽdi:⁊ sibi expediebat: tamẽ tenere sic simpliciter
esse iniquum quod coheres qui forte vendit partẽ suam ex ne
cessitate cogatur emere:vnde tene qd ſm formam conuẽtionis
tenebatur solum denunciare qd emerẽt,licet ex abundãti etiam
fuerit adiectum vel vẽderẽt:sicut etiam in hoc text.ex abundãti
fuit facta sepius interpellatio:cũ tamẽ vnica sufficeret:vt dicaz
in.§.Seia.j.ea.l.⁊ aliqd tetigi.s.in.iij.nota.¶ Sexto ⁊ vlti.no.
12 ex tex.hicq; nihil tale fecerint.† qd interpellatio seu protestatio
facta tutori constituit pupillũ in mora:⁊ sibi preiudicat ⁊ impe
dit ne pena ad eius vtilitatem cõmittat̃.bene facit tex.in.l.sed si
ex stipulatu.s.eod.⁊ in.l.Emili⁹.ff.de mino.⁊ qd no.Bar.in.l.
cũ filiusfami.§.in hac.in vlti.q.s.eo.¶ Capio glo.fi.in ver.exce
ptionẽ.quaz diuide in quatuor partes. In prima timore cõtra
rij declarat tex.an pena ipso iure cõmittat̃, ⁊ primo tenet quod
sic postea subdit quedam verba ſm Ioã.per que videtur tene
re cõtrariũ. In secunda opp.cõtra tex.⁊ solu. In tertia idẽ facit
In quarta ⁊ vlti.allegat vnã cõcordantẽ ad tex. ij.ibi, sed cõtra
s.de pac.tertia ibi,⁊ sic etiã nõ ob.quarta ⁊ vltima est ibi,itẽ fa
cit.¶ In prima parte glo.ibi, nam ipso iure commissa est pena.
Ista gl.reprobãt Ang.Imo.Rapha.cu.Pau.de ca.d.Alexã.
⁊ do.Pe.de Bex.q: est cõtra tex.quẽ postea glo.statim allegat
in.l.Celsus.in princ.in ver.idẽ ait si iusserit ⁊ in.§.fi.ff.de arbi.s.
13 vbi dicit tex.† quod pena ipso iure nõ committetur quãdo stat
per creditorem cui debet solui ne recipiat. Item ex quo per ad
uersarium stetit,quominus fieret illud qd fieri debebat,nõ po
test dici pena ipso iure commissa.l.in executione.§.fi.s.eo. Cõfir
matur ſm do.Pe.de Bexu.⁊ Moder.senẽ.quia pena venit cõ
mittẽda si fuerit in mora vendendi coheredi,ſm Bart.in.l.ita
stipulatus.in.vj.q.s.eo.sed nulla est mora in offerẽte.l.qui decẽ
in princ.ff.de solu.ergo nulla est pena.l.lecta in ver.sed cũ sortis
ff.si certum petatur,ergo nulla actio competit ad penam , ergo
nõ est proprie exceptio,⁊ in hac ratione fundat se text.in.d.l.cel
sus.§.fi.ff.de arbitris. Et ad istum tex.qui dicit obstaturam do
li mali exceptionẽ,⁊ sic presupponi qd pena erat mero iure com
missa,respõdent prefati doc.qd iste tex. loquitur de exceptione
doli generali,subrogata loco exceptionis intẽtionis ⁊ facti,que
non presupponit ipso iure obligationem , ⁊ sic penam ipso iure
cõmissam,de qua exceptione intẽtionis ⁊ facti,sunt due gl.ma
gne que declarãt in.l.qui se debere:in ver.exceptione.ff.de cõdi.
ob causam.⁊ in.l.ij.ff.de excep.ita transeunt communiter scribẽ
tes hic. Isto modo impropriatur tex.noster qd nõ loquatur de
exceptione doli vera ⁊ propria , que presupponit actionẽ mero
iure competere,sed loquatur de exceptione impropria intentio
nis ⁊ facti,⁊ isto modo fit impropriatio ⁊ violentia litere. Item
exceptio intentionis ⁊ facti est abusiue ⁊ improprie exceptio.⁊
ideo nõ haberet locũ in statutis loquẽtibus de exceptione scdm
Bal.in.l.peremptorias.in.v.col.C.sen.rescin.non pos.⁊ est gloss.
nota.in.c.primo.in ver.defensionis.de litis cõtestatio.in sexto.
Idcirco Areti.conatur saluare tex.ab improprietate,altero de
duobus modis; quos tñ ipse reprobat. Primo quod hic inter
pellatio nõ fuit facta principali,sed eius tutori,cui⁹ negligentia
nõ põt ipso iure auferre pupillis ius ad ipsam rem immobilem
Uel qd cõtraria loquuntur quãdo interpellatio fit principali,
qui est legitima persona,tũc pena bene cõmittit̃ ipso iure.secus
quando

quãdo fit eius procuratori vel tutori,sed vltra eũ vtraq; sol.cõ
fundit̃ per tex.in.d.l.sed si ex stipulatu.s.eo.⁊ dixi in tex.in vlt.
no.aliis duobus modis conantur saluare tex.ab improprietate
Mod.senẽ.hic nihil est. Tu autẽ aliter salua tex. ab impropri
etate,qd ideo hic pena cõmittat̃ ipso iure, eo q: mulier coheres
alienauit partẽ suam extraneo c̃ cõuentionẽ penalẽ,⁊ sic stipu
latio penalis cõmittit̃,nõ ex capite more, sed ex capite cõtrafa
ctionis : q: alienauit in extraneũ. tamẽ obstat exceptio doli ex
equitate:q: coheres requisitus noluit emere,⁊ sic nõ ob.d.l.cel
sus.§.j.⁊.§.fi.q: loquit̃ qñ interuenit sola mora in nõ recipiẽdo
⁊ nõ cõtrafactio,sicut hic:nec ob.qd ex quo sepi⁹ interpellauit
tutores qd emerẽt:⁊ ipsi neglexerũt emere qd debet ipso iure ex
cusari a pena conuẽta,p ea que superius adducta sunt:quia rñ
de qd procedũt qñ aliquid solũ erat implẽdũ vel soluẽdũ: tunc
ex isto capite nõ posset dici in mora, nec pena cõmitti,sz q: hic
postea vẽdidit extraneo qd est cõtra principalẽ intẽtionẽ cõuẽ
tionis penalis:ideo ex ista contrafactione mero iure cõmittitur
pena,⁊ in hoc iste tex.reddit̃ bñ not. ⁊ singularis,lz ex equitate
14 obstet exceptio doli,vt in litera.† Cõfirmat̃ q: mora que cõmit
titur contrafaciẽdo:⁊ sic alienãdo in extraneũ cõtra cõuẽtionẽ
de qua loquit̃ iste tex.est grauior,q̃ illa que cõmittit̃ solũ omit
tẽdo,⁊ sic nõ dãdo:prout precepit arbiter,⁊ de qua loquitur.d.
l.Celsus.§.j.⁊ fi.scdm doctrinã gl.cõiter approbatam in.l.si mo
ra.ff.sol.ma.cũ cõcordant.quas ibi dedi.ideo prima que est gra
uior facit penã cõmitti ipso iure,vt hic,sz nõ scda,vt ibi.¶ In
ea.gl.ibi,sed hic ad penã. ⁊ sic valet alienatio:q: pactum de nõ
alienãdo appositũ in cõtractu nõ impedit alienationem valere:
vt.d.l.nemo.ff.de pac.tñ alienans incidit in penã,vt hic:⁊ dixi
s.in tex.in.j.no.⁊ secũdo. Et meli⁹ responde ſm Pe.de bellap.
Imo.Raph.cu.⁊.d.Alex.qd in.l.cõtraria erat pactũ simplex
qd nõ liceret alienare rẽ suam.⁊ istud nõ valet:q: nõ interest pa
ciscentis,vt hic,hic aũt erat pactũ limitatũ qd nõ liceret alij vẽ
dere nisi coheredi,⁊ istud valet: q: interest coheredis paciscẽtis
vt hic.facit.l.qui fundũ vẽdidit.de cõtrahen.emp. ¶ In ead.
gl.ibi.l.si creditor.§.fi.ista oppositio procedit tenẽdo qd ibi sit li
tera affirmatiua.s.vliã esse vẽditionẽ,sed litera Pisana ⁊ vera
est negatiua,vt dixi.s.in tex.in.j.no.⁊ p Bar.ibi ⁊ in.l.ea le. C.
de cõd.ob causaz.⁊ in.l.si ita quis pmiserit.§.ea lege.j.e. Et isto
15 modo illa.l.nihil ob.¶ † Extra gl. p istũ.§.determinauit nota
biliter Dy.qd phibit⁹ p testatorẽ alienare extra familiam , põt
vẽdere extraneo,coheredibus de familia prius reqsitis , ⁊ nolẽ
tibus emere,casus est hic qd intelligit Bar. esse verũ qñ fuisset
prohibitus simplr̃ alienare extra familiã.secus si essent adiecta
verba importãtia vt familie relinqueret̃,vel similia verba,iuxta
l.peto.§.fratre.ff. de leg.ij.tũc nõ posset alienare in extraneũ,ẽt
requisitis illis de familia,tanq̃ res que subiaceant restitutioni
fideicõmissi,relictis illis de familia p aut.res que.C.cõia de leg.
ista est vtilis ⁊ quotidiana decisio,quam sepe vidi in facto: ⁊ est
passus ambiguus.cum Bart.simplr̃ trãsit Ioã.de imo.hic idẽ
etiã tenet Are.hic,⁊ Pau.de ca.in.l.filiusfa.§.diui.el.ij.in lectu
ra patauina.ff.de leg.j. vbi tenet q aliud est phibere in testamẽ
to simplr̃ ne alienet̃ extra familiã : tũc põt prohibitus alienare
illis de familia requisitis,⁊ recusantibus emere, allegat notata
p Bar. ⁊ doc.hic. Aliud est prohibere alienari, eo q: vult in fa
milia remanere:tunc non est in potestate ipsius prohibiti aufer
re familie ius fideicõmissi cõditionalis per talem interpellatio
nem,vnde etiam si recusarent emere:tñ possent reuocare aliena
tionem vigore fideicõmissi.¶ Adde quod per istũ tex. decidit
Bar.in.l.codicillis.§.instituto.ad fi.ff.de lega.ij.vbi tenet quod
si testator in testamẽto disposuit qd si frater volebat fundũ sibi
relictũ vẽdere qd vẽderet fratri suo qd si frater nõ vult emere,po
terit vẽdere extraneo facta requisitione ⁊ expectatione duorũ
mensiũ:per istũ tex. Ad idẽ adde qd per istũ tex.decidit Bal.in
l.volũtas.i.j.col.ad fi.C.de fideicõ.⁊ in.c.inter dilectos.in.v.col.
de fide instru.qd si vasallus est grauatus ere alieno,⁊ dominus
nõ vult ei permittere qd alienet ius suum feudi, poterit alij alie
nare si dominus requisitus non vult emere:per istũ.tex.⁊.l.fi.C.
de iure emphy.¶ Breuiter Raph.cu.⁊ do.Alex.in primo ca
su tenẽt cõtra Dy.⁊ Bar.⁊ bene qd etiam qñ prohibitio est fa
cta simpliciter ne alienet̃ extra familiã : quãuis nõ sit adiecta il
la causa vt relinquat̃ familie:tñ nõ põt extraneo extra familiaz
alienare:etiam denunciatis illis de familia , ⁊ nolentibus eme
re,eo q: testator q prohibuit alienari extra familiã,p hoc voluit
q in familia remaneret,⁊ qd in familia relinqueret̃:q: ista X ba
ne alienes extra familiã,videt̃ apponi in vim cause:⁊ sic indu
cere tacitũ fideicõmissum,vt.l.filiusfami.§.diui.el.ij. ff.de leg.j.
Et hoc videtur tenere gl.in.l.peto.§.predium.in gl.j. iuncta gl.
ij.⁊ fi.ff.de leg.ij. Et istud expresse tenẽt Cy.Sali.⁊ Pau.de ca.
in.l.quoties ab omnibus.per glo.ibi.C.de fideicommis.⁊ sic vi
detur esse relictum fideicõmissum familie,eo casu quo alienetur

in extraneum.nec ob.iste text.quia loquitur in contractibus in
quibus nõ põt videri per talia verba esse factum tacitum fidei
cõmissum:⁊ sic quod relinquatur p fideicõmissum,sicut in vlti
mis volũtatibus.¶ Ultra eos tu responde aliter ad istuz tex.
quod si prohibitus alienare interpellauerit illos de familia an
velint emere,poterunt illi de familia cõgruenter rñdere:nos nõ
volumus rñdere,cũ post mortẽ tuam sit ad nos peruenturum
ex causa fideicõmissi:⁊ sic gratis sine aliqua pecunia,ſm Pau.
de ca.hic:⁊ i.d.l.quoties ab oĩbus. ⁊ isto casu illi de familia ha
bẽt iustã causam recusandi emere illud qd ex causa fideicõmissi
est futurum suum quod non est in terminus istius.§. Itẽ cõtra
Dy.⁊ Bar.etiã late tenet Io.de ana.in cõsi.xlvij.inci.illud p
supponitur quod phibitio alienationis: motus p plura quib⁹
conatur rñdere. Mod. senẽ. hic, precipue q: illi de familia cen
sentur ad fideicommissuz inuitari:vt.l.cũ pater.§.libertis.ff. de
leg.ij.ergo talis inuitatio nõ põt ab eis auferri, vt i re. id quod
nostrũ.ff.de reg.iur.⁊.l.fi.ff.de pac. Itẽ alienatio extra familiaz
nõ potest fieri nisi de cõsensu illorũ d familia.vt.d.l. quoties ab
oĩbus.⁊.d.l.cuz pater.§.libertis.ergo illis requisitis ⁊ nõ cõsen
tiẽtib⁹,fieri nõ potest. Ad idẽ adducit tex.quẽ reputat ad hoc
optimũ.in.l.vnica.C.nõ lice.habi.metro.li.xj.vbi prohibita est
alienatio in extraneos,⁊ pmissa inter habitatores metrocomie.
⁊ tñ nemo sani capitis diceret qd reqsitis habitatorib⁹:⁊ recu
santibus emere,qd posset fieri alienatio in extraneũ,cũ text.ibi
indistincte prohibeat alienari extraneis.adducit etiã quedam
alia de quibus ibi plenius per eum. ¶ Cõclude ergo ex pdictis
quod indistincte,siue sit phibita alienatio extra familiã simpli
citer,siue etiã sit adiecta causa, vt familie relinquat̃, qd neutro
casu põt alienari in extraneũ, ⁊ sic extra familiã , etiã requisitis
illis de familia,⁊ recusantibus emere:⁊ sic cõtra Dy.Bar. ⁊ se
quaces in primo mẽbro.nec ob.iste tex.in quo se fundant Dy.
⁊ Bar.q:.s.rñdi dupliciter.primo qd loquit̃ in cõtractu, in quo
non põt cẽseri inductum fideicõmissum, put in vltimis volũta
tibus:⁊ ita etiã ad istum tex.dicit Bal.in.c.j.§.aut si libellario.
quibus mo.feu.amit.in vsi.feu.quẽ etiã allegat Io.de ana.in p
alleg.cõsi.xlvij.scdo qd isti de familia sunt habituri gratis ex cã
fideicõmissi:ergo nõ pñt cogi emere qd non est in isto tex. Alijs
duobus modis rñdet ad istũ tex. Io.de ana.in preallegato cõsi.
xlvij. Primo qd in isto tex.duo offerebãt̃,sc; qd emerẽt,aut vẽ
derẽt,sed in casu q̃stionis nostre vnũ tm̃, sc; qd emerẽt que sunt
dissimilia,⁊ magis fauẽdum est plura offerẽti: vnde ex diuersis
non fit bona illatio.l.inter stipulantẽ.§.sacram.in versic.sed hec
dissimilia sunt.cũ cõcordantibus.s.e.tamẽ caue:quia.s. in pe.
no.tex.tenui ſm Rapha.cu.⁊ Pau.de cast.quod illud,aut vẽ
derẽt,fuit ex abundanti adiectum in denunciatione, ⁊ nõ erat
in ipsa cõuẽtione. Scdo rñdet ⁊ dicit aduertẽdũ qd in isto text.
coheredes qui certa predia hereditaria diuiserunt,vnũ cõe ⁊ in
diuisum reliquerũt,quod prohibuerunt alij vẽdi nisi coheredi,
sub pena cẽtum,eo quia verisimiliter vel ex diuisiõe illius pdij
incõmodum resultabat,vel ex cõione sequebat̃ vtilitas,⁊ sic na
tura conuẽtionis significabat diuisionẽ esse dãnosam, ⁊ cõione
esse vtilẽ.vnde si diceremus qd denũciatione facta coheredi nõ
possit vẽdere extraneo,sequeretur absurdũ siue inconueniens
vel qd cogeret̃ cõtinuare in cõione qd.ll. habẽt pro re dãnosa.l.
fi.C.qñ ⁊ qui quar.pars de lib.x.⁊.l.si nõ sortẽ.§.si cẽtũ.ff.de cõ
16 di.ind.† quia communio solet parere discordias.l.cum pater.§.
dulcissimis.ff.de leg.ij.vl̃ cogeretur pati dãnũ quod resultat ex
diuisiõe qd est cõtra naturalẽ equitatẽ,vt q̃s sine culpa sua da
mnũ patiat̃,vt in regula sine culpa.de reg.iur.in.vj.ideo iste tex.
recte decidit obstaturã doli exceptionẽ, que fundata est in equi
tate:vt.l.j.⁊.l.q equitate.ff.de exce.do.si requisito coherede q̃ ne
glexerit emere,alienauerit i extraneũ,q̃ ratio cessat in p̃senti.q.
ita tene ⁊ cõclude cõtra oẽs Pau.de ca.hic fuerit in nona opinio
17 ne cõtra oẽs,† qd sicut res prohibite alienari si alienẽtur valet
alienatio in vita alienãtis:sz post eius mortẽ possunt reuocari.
l.fi.§.sin autẽ sub cõditione.C.cõia de lega.⁊.l.seruo legato.§.j.⁊
ibi notatur.ff.de leg.j.ita qñ testator simpliciter prohibuit alie
nari extra familiã,valet alienatio donec alienans viuit:q: do
nec alienãs viuit,videt̃ cessare prohibitio alienatiõis extra fa
miliã:postq; requisiuit illos de familia vt emant,vt hoc tex.sed
eo mortuo aut relinquet heredẽ vnũ de familia:⁊ similiter vale
bit:aut vnũ extraneũ,⁊ tũc reuocabit̃ per.l.vnũ ex familia.§.sed
si vno.⁊.§.sequẽ.⁊.§.sed ⁊ si fundũ.ver.q si talia.⁊.l.peto.§.pre
dium.ff.de leg.ij.q: fideicõmissum remanet dũtaxat post mortẽ
alienantis:⁊ sic eo mortuo retractat̃ alienatio.ita dicit se intelli
gere dictũ Dy.licet per scribẽtes male declaretur.istam opinio
nẽ Pau.reprobãt.p.Alex.⁊ are.pcipue:q: illud qd dicit Pau.
de cast.procederet qñ fideicõmissum esset collatum post mortẽ
illius cuius fundus a testatore fuit principaliter relictus:sed in
casu nostro fideicõmissum intelligitur collatum in tempus quo

Universidad de Deusto
Biblioteca

ille cui relinquit sponte alienaret cõtra prohibitionẽ testatoris nam statim qõ alienat locus est fideicõmisso, vt.l.cum pater.§. libertis.ff.l.peto.§.prædium.cũ ibi notatis.ff.de le.iij. ff.l.pater.§.filiam.cum ibi notatis per Bar.ff.de leg.iij. ¶ Sed aduerte: qz vnum videt obstare ad qõ scribentes nõ aduertũt, scilicet verbũ relinquat,ꝺ̃ dicit in prhibitione vt familie relinquatur.illud verbũ relinquat,videt importare per vltimam voluntatem.§.certum.in aũe.vt cum de app.cog.z qõ notant glo. z doc.in.l.his verbis.in prin.ff.de her.inst.z glo.in.§.si vero nulla.in verbo relictis.in aut.de her.z ffalc.ergo videtur importare fideicommissum demum post eius mortem,vt etiam dicebat Pau,de ca.z nõ in eius vita.facit tex.in.c,vt vnusquisqꝫ.in verbo prꝓprie ecclesie relinquat.de peculio clericoꝝ. Respondeqõ verbũ relinquo,intelligitur etiã de actu inter viuos.l.si ante. C. de ꝺo.ante nup.z.l.cum oportet.§.finaute res.C.de bo.que lib.z est gl.no.z elegans in cle.ſi.in ver.relicti.de iure patro.que dicit quod verbum relinquo vel relicti etiam adaptatur ad actum inter viuos. Ad idem est tex.bene solennis in.l.hoc sermone.ff. si liber ing.esse dic.per quẽ tex.decidit ibi pulchre.ꝺ.Benedictus
18 de plumbino,† quod si aliqs fuit condẽnatus relinquere qcqd habebat de bonis Sempronij,qõ intelligit statim interviuos: nec deb.t expectari tẽpus vltime voluntatis,z ibi est ꝓprie text, de hoc.z istã decisio.ꝺo.Benedicti refert z sequitur ꝺo. Andr. Barb.in.c.requisiti.in.iiij.col.de test.z in.ꝺ.c. vt vnusquisqꝫ. in primo notabili.de pecu.cleri. vbi p hoc dicit se consuluisse officialibus sancti Petronij Bononie,cui Eugenius papa cõcessit bullam quod de relictis ad pias causas soluat certũ quid ꝺicte ecclesie qõ competẽdatur etiam donatio inter viuos quod bene no.Et propterea tex.in.l.j,C.de sacrosan.eccle. addidit ad verbum relinquere dictionẽ decedẽs : z sic in prꝓposito verbum
19 vt familie relinquat,importat vt in familia remaneat. ¶ † Secundo querit Bar.an in terminis huius.§.tutor. ex hac causa possit vẽdere partẽ pupilli,quam habet in isto ꝑdio sine decreto iudicis:z dicit videri qõ non,per.l.si fundus.in prin. ff.de rebus eoꝝ.vbi nõ sufficit subesse vtilitatẽ vẽdẽdi nisi etiã subsit necessitas. facit qz tutores non possint vendere rẽ immobilem pupilli sine decreto iudicis.l.magis puto.§.nõ passim. ff.de rebus eoꝝ.z.l.lex q̃ tutores.C.de admi.tut. z hoc modo videtur interpellationẽ factam tutoribus qõ vẽderẽt nihil operari, z ꝓpter hoc contrarium putat Bar.esse de iure verius qõ si est vtile pupillo,cuius non sit necessariũ,poterunt tutores sine decreto iudicis vendere, ꝓpter voluntatẽ defuncti,qui hoc voluit quãdo talẽ pactum interposuit,per.l.si.ff.de rebus eo. z quia in terposuit legẽ sibi z successoribus suis.cũ Bar.tenet Bald.hic, ꝓpter voluntatẽ defuncti alternatiuã:alias ista ꝓtestatio non arctaret tutores qõ reputat not.dignũ.z cũ Bar.etiã tenẽt ꝺo. Alex.z Are.hic. Sed tu aduerte qõ inquãtũ Bart.in ꝺuobus fundat se in isto tex.in neutro videt iste text,ꝑbare:quia vt dixi §.in tex.in pe.notabili, cõuẽtio penalis in isto tex. nõ fuit alternatiua,sed solũ vt tenerenẽ vendere coheredi aut eius successoribus,alias vẽdendo extraneo,inciderit in penam cẽtũ:nõ aũt fuit conuẽtio vt ipse coheres vẽderet cuius postea denunciatio fuerit alternatiua qõ tutores aut emerẽt aut vẽderẽt: sed illud aut vẽderẽ,nõ erat in cõuẽtione penali:ergo nõ est verũ fundamẽtũ Bar,de hoc tex.qõ defunctus apponẽdo pactũ volnerit posse vẽdi. Itẽ icꝺo non est verum illud qõ dicit Bar.qõ in isto text. pater imposuerit tale legẽ sibi z successoribus suis:quia in cõuẽtione mẽtio successoꝝ solũ fuit qõ volens alienare partem suam teneat coheredi vel eius successoribus, z sic mẽtio heredum vel successoꝝ non fuit vt emerent:nõ autẽ vt venderent. ¶ Itẽ vltra predicta Raph.cu.hic in fi. licet de predictis nullam faciat mẽtionẽ reprobat decisionẽ Bar.z aliorum, z sequuntur etiam ꝺoder.senẽ.q: scõm eũ falsum est dicere qõ ꝓpter conuẽtionẽ de qua in tex.pater paciscens videat licentiam dedisse pupillis suis alienãdi,qm̃ de pupillis istis nõ cogitabat tpe conuẽtionis z scõm eũ videt cõtra notata p eundẽ Bart.in simili in.l.quidam cõsulebãt.§. de re iudi. Secundo z subtiliter mouetur:quia verba cõuẽtionis videntur tendere ad coarctandum facultatẽ vẽdẽdi, vt solũ possit vẽdere coheredibus:z non alteri:ergo nõ debent operari contrariũ effectũ,z sic inducere licentiam vendendi:quia inducta ad restitutionẽ nõ debẽt operari permissionem.vt.l.legata inutiliter.in prin.cum simi.ff.de adi.leg. vnde dicit credendũ esse qõ in isto tex.fuerit facta denũciatio legitime,vt fieri debuit,z sic de ꝑbitatione Bar. non est multũ curandũ scõm eũ. Ad istud vltimum fundamẽtũ respõdet ꝺo. Alex.ꝺ. quia bona cõuentionis penalis apposita in hoc tex.ibi sub hoc pacto,nõ includant licẽtiã vendendi,sed videantur astringere volentẽ vẽdere,ad vendendũ coheredibus,z non alteri:ꝺ̃ illa alia verba cõuentionis posita in tex.ibi ꝺum dicit scõm conuẽtionẽ aut emerent aut venderent: in quantum dicunt aut venderent,ꝑbat opinionẽ Bar.attẽto qõ in cõuentione fuit facta mẽtio de successoribus. sed certe vt dixi plures in isto tex.cõuẽtio penalis fuit solum vt vẽderent coheredibus, vel eorũ successoribus:z nõ alijs, licet mulier in denũciatiõe pe tierit alternatiue qõ aut emerẽt scõm conuentionẽ: aut etiã vẽderẽt: vnde illud qõ vẽderẽt debet intelligi,ſ.legitime vt ꝺeber, z sic nõ decreto iudicis,put etiã voluit Raph.cu.nec est verus qõ in cõuẽtione sit facta mẽtio de successoribus quantũ ad vendendũ, vt ipsi successores coheredis possent vẽdere:sed bene vt emerẽt vt prædixi.z istud puto verius de iure. ¶ Subdit etiam ꝺo. Alex. qõ Bar.in.ꝺ.l. quidã cõsulebãt.allegatus per Raph. cu.nihil ꝺicit qõ in ꝓposito repugnet. Sed certe videt,p eo satis bene facere:put etiã ꝺicũt ꝺoder.senẽ.inquantũ Bart.ubi
20 ꝺicit † quod qñ regnũ est cõcessum regi z successoribus suis:tũ successores minores non possunt administrare regnũ:nisi scõm formam iuris.c.grãdi.de sup.negli.prela.in.vj.vt ibi per eũ.ista hic verbũ successoribus,quatenus etiã posset referri ad verbuz venderẽt,ꝺebẽbit intelligi in minoribus,scõm iuris formã,z sic cũ decreto iudicis. ¶ Tenẽdo tũ decisio.Bar.ex ea habes tres notabiles cõclusiones in practica,ꝺuas ſm Are.hic in fi.z ter
21 tiã ſm ꝺoder.senẽ.in.v.no. ¶ † Prima cõclusio est qõ sicut ex vltima voluntate patris testatoris potest res immobilis pupilli alienari,sine decreto iudicis.ꝺ.l.fi.ff.de rebus eoꝝm.z.l.j.in fi. in ver.si volũtati pareatur defuncti.C. quãꝺo decreto opus nõ est.ita etiã ex volũtate patris collata in ſctu , z sic in actu inter viuos.adde bñ facere tex.in.l.iij.C.qñ decreto opꝰ nõ est.in ꝓsi. nisi parẽtis voluntas vel testatoris : ergo prima est inter viuos. Itẽ ꝺ.l.fi.ff.de rebus eoꝝ.loquit qñ testñ patris erat nõ solẽne z inualidũ, z tũ vltima volũtas testatoris ex testamẽto inualido sufficit,vt tutores possint sine decreto alienare:ergo fortius voluntas patris valida collecta in actu inter viuos,debet sufficere:cum bonũ sit argumẽtũ de vltimis voluntatibus ad contractus z ꝺ.l.seruũ filij.§.eum qui chirographũ.z.l.que de legato.ff.de lega.j.Sed caue:quia.ꝺ.l.fi.ff.de rebus eoꝝ. loquitur qñ testator dedit expressam licẽtiã tutoribꝰ alienãdi res immobiles pupillorũ:hic aũt volũtas patris solũ ex cõiectura colligitur:ergo nõ ꝺz esse par dispositio:argu.l.vnice.ff.si tab.testa.ex
22 ta.in ver.qz ex cõiectura nõ ꝓprie scriptus videt. ¶ † Scõa notabilior cõclusio est qõ si aliqs in genere ꝺat licẽtiã heredibus suis qõ possint alienare,sub ista generali licẽtia cõprehenduntur etiã pupilli heredes:z hoc esset planũ, si pupillis iam institutis in testamẽto ꝺaret hec licẽtia : qz tunc necessario referẽt ad eos, arg.l.fundus qui legatus.ff.de fun.instr. sed istud est valde notabile z tenẽdũ mẽti:z multũ no. Are.hic.in fi.qñ ista licẽtia colligitur ex verbis positis in cõtractu inter viuos,quo tẽpore nõ prẽsumit cõtrahẽtes cogitasse quales heredes essent habituri.
23 ¶ † Tertio,conclusio est ſm ꝺod.senen.in.vj.no.qõ volũtas patris operatur qõ res immobilis pupilli possit alienari sine decreto iudicis,cuius nulla vigeat necessitas:put alias regrif. ꝺ. l.magis puto.§.nõ passim.nõ tñ operaẽ qꝫ possit alienari, si minori nõ erat vtile:qõ bene no.ad prædictum titulum. C. qñ decr. opus nõ est.z ad.ꝺ.l.fi.ff.de reb.eo. ¶ Ultra Bar.circa tex.ibi venderet centũ vigintiquinqꝫ.qui loquit qñ fuit appositũ certum prꝓtium:querit opportunequid si non fuisset certificatum prꝓtiũ certũ:z coheres volens vendere partẽ suã,, reperit ab extraneo tantã quantitatem:sed coheres requisitus ꝺicit qõ non vult tantũ ꝺare:quia tantũ non valet,z offert se paratum ꝺare iustum prꝓtium:an teneaẽ ꝺare ꝺicto prꝓtio minori prꝓtio ꝑ ab alio reperiat.an vero possit illi extraneo vẽdere sine metu pene. Eo
24 dẽmõ in questione quotidiana † si consors prꝓmisit cõsorti nõ vendere alteri quã sibi sub pena:z ab extraneo reperiat nomine prꝓtij multo plus quam cõsors pare velit : an poterit sine metu pene vendere extraneo. Ang.hic determinat qõ nõ,ꝺummodo consors velit ꝺare iustum prꝓtium , z ꝺicit ita ꝺisputando fuisse determinatũ p ꝺart.de fano,vt refert Joã. Aln.in add.Spec. in tit.de emp.z vend.§.nunc videndum restat.in versi. sed pone statutum.ad fi.magne additionis.z male refert Jo.And.quia Jo.And.ibi tz oppositũ,qõ imo ꝺebeat ꝺare prꝓtiũ qõ ab alio reperitur:qz res tantũ valet quãtum vendi pót. l.si seruus furtiuus.in prin.z ibi glo.z Bar.ff.de cond.fur.z.l.j.§.si heres.ff.ad Treb.z.l.iij.in fi.ff.de in diem addic.cum alijs ibi allegatis per Jo.And.Sed prꝓ opinione Ang.qõ sufficiat offerre iustũ prꝓtium,facit qõ vult gl.bene notabilis in.l.ij.in glo.magna. C. de rescind.vend.que vult non ꝺebere attendi illud quod vnus aut duo offerũt:sed illud qõ cõmuniter offertur z cõmuniter valet: z licet Joã.And.in ꝺicta additione Spec.non videat sequi illã gl. Tamẽ ego vltra scribentes prꝓ illa gl. adꝺuco ꝺuo bona fundamenta.primum est:nam bonũ est argumentum de personis ad tempus,z econtra.l.qui plures liberos.in prin.z ibi Barto. ad hoc no.ff.de vulg.z pup.z.l.videamus.§.pe. ff.de in lit.iurã.

Sed non

Sed non ꝺebet attẽꝺi prꝓtium vel estimatio modici temporis, puta vnius ꝺiei vel ꝺuorũ,vt est tex. notabilis in.l.prætia rerũ.§.j.z ibi Bart.ad hoc no.ff.ad.l. fal. ergo similiter nõ ꝺz attendi prꝓtium vnius persone vel ꝺuarum,sed cõmuniter arguẽdo vt ꝺixi de tẽpore ad psonas. Et ideo ꝺicit Bar.in.l.prætia rerũ.§. j.per illã text.quod aduocatus ꝺebet esse cautus , z bene facere positiones quod talis res tali tẽpore tãtũ valuit, z ante z post per multos ꝺies:qz si solũ poneretur qõ tali ꝺie tãtũ valuit:tũc non attenderetur estimatio illius parui temporis vnius ꝺiei vel
25 ꝺuorum. † Ad idẽ icꝺo moueor:qz bonum est argumẽtum de personis ad locũ,z econtra.l.j.in ver. Offilius.iuncta.l.ij.in vers. cadẽ.ff.ne quis cũ q in ius voc. Unde est quod sicut verba ꝺebẽt intelligi scõm conditiones z qualitates personarum ad quas referunt.l.plenũ.§.equitẽ.cum vulgaribus.ff.de vsu z habi. z.l. si quis filio ex heredato.§.irritum.ff.de inter.rup.ita verba ꝺebẽt intelligi secundum qualitatẽ locorum ad que referuntur.ita arguit Pau.ꝺe ca.in cõs.ccc.xxx.incipiẽte ꝺubitatur primo an comes palatinus in.iij.ꝺubio.in fi.ꝺ.ꝺodo nos habemus quod attẽꝺi ꝺebet estimatio cõis pluriũ locorũ:z nõ vnius loci particularis vel ꝺuorum:argumẽto.l.si.§.fi.z quod ibi no. Bar.C. ꝺe admi.tu Bart.in.l.fi.per illum tex.C. ꝺe magi.cõue.ergo iꝺẽ ꝺebet esse in psonis quod non ꝺebeat attẽꝺi prꝓtium quod offertur ab vna persona vel ꝺuabus. Item quantũ valeat trumẽtum z similes res ,ꝺebet attẽꝺi quantum vendi possent in loco publico publici fori,z nõ alibi,in no. Bar.in.l.septem.per illum tex. C. ꝺe evicta.mil.an.lib.xij. Et in.ꝺ.l.prætia rerum.§.j.ad fi.z est tex.notabilis.in.c.j.ꝺe emp.z ven.in verbo nõ cariusvẽdant transeuntibus quam mercatoꝝ.vendere possunt.ita ergo arguo prꝺ illa glo.no. Ad idem prꝺ opinione Ang.facit ſm Pau.ꝺe ca.quod non ꝺebet attendi animositas licitatoꝝ ad impediẽꝺum ad iudicationem fieri iusto prætio.l.ad officium.in fi.cum ibi notatis.C.communi ꝺiui.per quem tex.no.ibi Bal.z Sal.in verbo iustum.quod si consors offerat prꝓtium iustum: non attẽꝺe retur animosus z extraneus licitatoꝝ,z ad hec ille tex.nõ est alibi secũꝺum eos. Ad idẽ facit quod no. Bar.in.l.j.in fi.per illum
26 tex.C.de metallariis z metal.lib.xj.vbi no. † quod colonꝰ si vult vẽdere partem suam fructuum,ꝺebet eam patius vẽdere ꝺomino quam alij.ꝺummodo ꝺominus offerat iustum prætiũ, quod Barto.reputat tenẽꝺum menti , z sic non consideratur ibi magnus prꝓtium quod posset ab alio reperiri,sed iustũ prætiũ. Ad idem facit scõm Raph.cuma.z Pau.ꝺe ca.quia si contrarium ꝺiceremus ꝺe facili posset committi fraus,vt si ille qui prꝓmisit vẽdere alij consorti, submitteret alium tertium,qui multo plus offerret quam consors,z reuera nollet emere,vel offerrẽt tuo amici plus offerre monstrantes. Sed tu caue:quia istud funda
27 mentũ nõ est bonũ: † quia si posset apparere ꝺe tali ꝺolo z fraꝺe:que probantur ex solis coniecturis,puta ex qualitate persone, z ex enormi excessu prætij,iuxta gl. notabilem.in.l.apud Celsum in prin.ff.de ꝺoli exceptio.tunc talis oblatio non attẽꝺere tur:nam oblatio ꝺebet esse vera z iusta, z non simulata nec fraudulẽta:alias non releuat.vt est text. notabilis in.l.fin.C.de iure ꝺeliberã:alias non releuat.vt est text. notabilis in.l.fin.C.de iure ꝺuliẽta

cōstituisset: nō tenet nisi constiterit illo debitore viuēte. h.d. iste singularis. §. sequēdo cōem intellectum gl. Bar. ꝛ doc. sed quia ille intellectus non ꝓcedit sine maximo scrupulo ego aliter. j. in
2 telligam istū tex. ¶ †In tex. ibi debere cōstitisset. s. per sentētiaꝫ diffinitiuā: nā sic ꝓprie dicit cōstare de debito. l. res iudicata. ff. de reg. iur. ꝛ l. j. ff. de re iud. ꝑm Ja. de are. ray. Jmo. ꝛ Are. hic, vel etiam ꝑm do. Alexā. cōstitisset per legitimas probationes. l. si. cum glo. C. de reb. credi. ꝛ c. j. cum gl. in ver. cōstiterit. de in integ. resti. cum alijs hic legatis per eū. Tū isto casu nō sufficeret semiplena probatio de debito, cum iuramento in supplementū
3 probationis: †q2 quādo probatio ponitur in cōditione, debet perfecte impleri, ꝛ nō imperfecte: vt notat in. l. luci⁹. ff. de ꝯdi. ꝛ demon. ꝑm Bal. in. l. in bonefidei. in pe. col. C. de rebus credi. ꝛ ibi Sali. in. iij. q. ꝛ dixi in. l. admonēdi. ff. de iureiur. vbi etiam sequitur Lud. ro. Quis de hoc dubitet Are. in. c. ij. in. ij. no. de proba. ¶ In tex. ibi respondi si conditio nō extitisset. ista respōsio iurisconsulti videt inepta, cū ab eo quereretur an cōditio extiterit, ꝛ rñdet si cōditio nō extitisset nō cōmitti stipulationē, vñ debet exponi si pro, q2, vt rñsio sit apta, ꝑm Ang. Jmo. Raph. cu. ꝛ do. Alex. hic, sicut etiā ponit in. l. venditores. §. e. ꝛ in. l. Luci⁹ Titi⁹ curator. §. tutele. ff. de admi. tu. ¶ Considera etiā ꝑ intellectu tex. qō cū iste Augeri⁹ esset filiusfa. vt expresse dicit litera, de quibus bonis poterat ꝓmittere soluere ꝑ parte, qcquid patrē debere cōstitisset cū nihil propriū habere poterat, cū isto iure ffor. qcquid acquirebat filiusfa. ꝛ sic in potestate, statim ꝛ in cōtinēti acqrebat patri. l. placet. ff. de acq. here. ꝛ l. j. in princ. ff. si quis a parē. fue. ma. plene notatur in. l. cū filiusfa. ff. de lega. j. ꝛ sic ista ꝓmissio Augerij filijsfa. videt fuisse inanis: q2 inanis est actio ꝙ excludit inopia debitoris. l. nā is. ff. de dol. ꝛ c. olim vobis. de restit. spo. ꝛ si dicis poterat habere bona castrensia vel quasi, ista est diuinatio, ꝛ fortius in istis habet pro patrefa. l. ij. in prin. ff. ad macedo. ꝛ si diceres qō licet filiusfa. isto iure ffor. nihil propriū habere posset: tñ ex ꝓmissiōe sua obligetur, ꝛ fiet executio personalis: q2 incarcerabitur vel detinebit nisi cedat, ꝑm Bar. in. l. iij. §. sed vtrū. ff. de minoribus. ꝛ in. l. si filiusfa. ij. ff. sol. ma. ꝛ in. l. si dubitetur. §. fi. ff. de fideius. ꝛ in. l. penu. C. qui bo. ce. pos. ꝛ in tractatu de carceribus. in. iij. q. certe ista sol. nullatenus satisfacit ad hūc text. q2 isto mō nō solueret totū quicquid cōstitisse patrē debere, vt ꝓmisit. Preterea Publi⁹ Meuius creditor q ingetabat istū patrē vt sibi solueret: prout apostillāt istum tex. Pe. Ray. Ang. Jmo. ꝛ d. Alex. ꝛ sic volebat sibi solui in pecunia, quomodo acceptasset istam promissionē filijfa. si ab eo nihil potuisset cōsequi: nisi faceret eū incarcerari: q2 potuis
4 set facere incarcerari patrē, †preterea obstaret cautela que est ne filijsfa. debitores possint incarcerari: nam cautela est qō faciant se a partibus emancipari, cū tūc nō teneant nisi inquantum facere possunt, vt est tex. notabilis in. l. ij. ff. qō cum eo. ꝛ text. in. l. si ex alic. C. eodē qō cū eo. ꝛ ibi dicūt Bal. ꝛ Sali. ꝑ illū tex. optimam esse cautelā ad obuiandū ne filij mercatorū possint incarcerari, sꝫ vt faciāt se a patribus emancipari. quod est notabile ꝑm eos. idem tenet Jo. de platea i. §. sunt preterea. ad fi. insti. de actio. ꝛ late do. Bartho. veronensis in cautela. xxix. vbi istud limitat tribus notabilib⁹ modis. Tu dic quod iste Augerius filiusfa. habebat peculium nō quidē castrēse, vel quasi. per rationem quam dixi, sed habebat peculium profectitiū, de quo poterat effectualiter debito patris satisfacere, sicut etiam posset soluere ꝑ alijs obligationib⁹ procedētibus ex cōtractu, vel sua ꝓmissione, vt. l. si qs cū filiofa. ꝛ. l. ꝛ ideo. ff. de peculio. per Bart. in l. si finita. §. si de vectigalibus. in vlt. col. ff. de dam. infec. nec ista videat diuinatio cum tex. ponat pro constanti quod filiusfami.
5 posset soluere quicquid patrē cōstitisset debere. ¶ †No. primo ex isto tex. quod licet debitor mortu⁹ relinquat heredē, q representat personam defuncti, ꝛ censetur eadē persona cū defuncto vt in authētico de iureiurando a mo. presti. in prin. ꝛ gl. notabilis in. l. ij. ad fi. in gl. magna. ff. de preto. stipu. tamē mortuus nō dicitur debere, sꝫ debuisse: ꝛ ad hoc iste tex. nō est alibi, ꝑm Dy. ꝛ Mode. s. relatos. cum hic conditio promissionis sit implēda vere: ꝛ in casu vero, ꝛ non ficte. l. qui heredi. ꝛ l. meuius. in prin. ff. de condi. ꝛ demon. ¶ Secundo no. ex isto text. quod lꝫ verbū cōstituisset sit preteriti plusꝗ perfecti subiunctiui, vt est gl. in. l. ij. ff. si liber inge. esse di. ꝛ sic proprie significet tēpus preteritū: tñ hic significat tempus futurum: quia alias stipulatio esset nulla vt dicam statim in gl. ꝛ in dubio debet stipulatio sic intelligi vt valeat. l. quoties in stipulationibus. cum si. s. eo. Uerba ergo ꝑteriti tēporis trahunt ad futurū: qñ non possunt in preteritum disponere; vt inquit Bal. in. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. notatur in. l. cū stipulamur. j. e. facit. l. si debitor. §. verisimile. ff. de contrahen. emp. ꝛ l. cum certus. ff. de tri. vi. ꝛ oleo lega. Similiter qñ de natura dispōnis esset futura respicere, vt est regulare i. ll. ꝛ in statutis: tūc subiūctiui accipiuntur pro futuro tēpore. gl. est vald. notabilis in. l. cū tale. §. pe. in ver. dixerūt. i. si. ff. de cōd. ꝛ demō. quā ad hoc extollit Bal. in. l. ij. in. iij. col. C. de leg. notāt. d. Abb. ꝛ Jo. de imo. in. c. fi. de cōsti. ¶ Capio gl. in ver. nō extitisset. istā gl. Bar. expedit per qōnem: ego aūt expediā per viam opposi
6 tionis: †q2 quasi ferro viā aperit q ꝑ ꝯria trāsit. ita dicit Bal. in. l. precibus. in. v ij. col. in. fi. C. de impu. ꝛ alijs substi. vñ oppono de directo ꝯ decisionē tex. ꝙ imo conditio stipulationis extitit: q2 cōstitit qd ꝛ quātū pater deberet, lꝫ constiterit post mortem ipsius patris: ergo Augerius debet teneri ex sua ꝓmissiōe cuius est impleta ꝯditio: nā iste fili⁹ vr̄ intercessor seu fideiussor l. vbi aūt nō apparet. §. qui vero a Titio. s. e. vnde nō dꝫ referre an cōstiterit in via patris vel post eius mortē. l. fideiussor obligari. §. fi. ff. de fideius. hui⁹ timore gl. ponit duos intellectus ad tex. in illo verbo cōstitisset. ¶ Primo, quod nō intelligatur in preteritū: q2 est preteritū plusꝗ perfectū subiūctiui modi, vt dixi i tex. sꝫ isto mō intelligēdo stipulatio esset nulla: q2 cū in preteritū nō ꝯstitisset de debito: ergo stipulatio statim fuit nulla. l. conditio in preteritū. ꝛ. l. si ita stipulatus fuero hanc summā. s. eo. cū stipulatio esset cōcepta sub cōditiōe impossibili q̄ in eternuꝫ cōmitti nō pōt: q2 falsa in preteritū sunt impossibilia, vt in gl. ¶ Secundus fuit intellectus Roge. relatus in gl. qō verbū cōstitisset intelligat in futurū, ꝛ hoc mō stipulatio valet. sꝫ q2 cōditio stipulationis nō fuit impleta, ꝓut debuit: q2 fuit de eo qō cōstitisset patrē debere: ergo debuit cōstare viuo p̄re: q2 post mortē nō pōt cōstare ipsum debere, sed debuisse: ꝛ sic nō implet cōditio in forma prout debuit, ꝛ istū intellectū approbāt Ray. Bar. Ang. ꝛ cōiter doc. Jsta ergo cōditio, qcquid cōstitisset patrē debere, respicit personā patris debitoris: ergo est implenda ipso debitore viuēte, adeo qō eius implemētum nō trāsit ad heredē, vnde si moriat pater ante liquidationē: ꝛ postea fieret liqdatio cū ei⁹ herede, talis liquidatio nō purificat ꝯditionē stipulatiōis: nec facit Augeriū teneri ex sua promissione. tex. est hic perpetuo tenēdus mēti, ꝑm istū cōem intellectū: ꝛ hoc est qō voluit dicere Bar. in suo summario, qō ius implēdi cōditionē non trāsit de persona defuncti debitoris in eius heredē. Jste tex. sic declaratus ꝑm istū cōem intellectū est diligēter notandus ꝑm Ang pro mercatoribus florentinis, qui multoties promittunt pro alijs qcquid cōstiterit eos debere: nā fit declaratio in eorū vita, ꝛ non post mortē: alias nō tenerentur. sequitur simpliciter Jo. de imo. hic in fi. similiter ꝑm Pau. de ca. Florentie in curia mercantie quotidie capiunt mercatores: cōparent amici ꝛ eos extrahunt de carceribus, ꝛ promittūt soluere, ꝛ stare pro eis de omni eo qō apparebit eos debere facto calculo, nā caut⁹ debet esse creditor, q fecit illū capi, vt faciat declarare debitū viuēte illo qui fuit captus: q2 si post mortē fieret, illi ꝓmissores nō tenerentur. ita est casus peregrinus ꝛ perpetuo tenendus menti in isto. §. qui potest quotidie de facto contingere scōm eū, cū quo simpliciter trāsit. d. Alex. Raph. cu. dicit se semper dubitasse de isto cōi intellectu ad istū. §. q2 eo attento sequeret magnū inconueniens, qō nō solum debitū qō extabat tpe promissionis, sed etiā omne aliud debitū post ꝓmissionē cōtractū, videret esse ꝓmissum, dūmodo liquidet in vita debitoris, alias ratio gl. ꝛ docto. nō esset cōgrua. Sed ad hoc respōdent Pau. de cast ꝛ dom. Alex. qō intelligit promissum in futurū, ex cā tñ de presenti, nō autē ex causa de nouo postea superueniēte, vt no. per glo. ꝛ doc. in. l. qō seruius. in gl. fi. ff. de cōdi. ob causam. Facit qō no. Bar. in. §. duo fratres. in. vi. q. j. eo. Et hoc modo cessat inconueniēs Rapha. ¶ Subdit tñ Pau de cast. ꝓut etiā. s. aliquid retuli, qō determinatio istius. §. videret valde extranea laicis ignorantibus iura, ꝛ cōtra omnes rationes mūdi, ꝛ qō potius deberet intelligi, qō ꝓmiserit quicquid in futurū cōstabit ipsum debere. etiā post mortē debitoris: licet nunc non potuisset dici debere si est mortuus, sed debuisset, ꝛ ista esset magis ꝑm mentē cōtrahētiū. sed a tex. recedere non possumus ꝑm eū. ¶ Ego autē ad euitandas istas amaritudines, pono alium nomē ꝛ planuꝫ intellectum ad tex. secundū queꝫ ite tex. non erit ita mirabilis, prout Pau. de ca. Raph. cu. ꝛ moder. hic dicunt pro cuius intelligentia presuppono qō iste Augerius filiusfami. qui ꝓmisit se soluturum quicquid cōstitisset patrē suum debere, mortuo patre nō fuit heres patris sui, sed ali⁹, vt patet ex tex. ibi, an si aduersus heredem eius actū fuisset aliūve successorem. ꝛ sic aliū ꝙ ipsum Augeriū, ꝛ hoc expresse tenet do. Pet. de Bex. hic in princi. in apostillatiōe tex. nā si Augeri⁹ fuisset heres patris, tex. fecisset de eo mētionē. hoc etiā probat clara rōne, nam cū subesset debitum patris, ꝛ de eo constitisset post morteꝫ patris, vt dicitur in litera, dato qō implementum conditionis non trāsiret ad heredē, vt dicit Bar. tñ filius qui fuit heres patris, debet teneri ad debitū tanꝙ eius heres. l. vnica. C. vt act. ab here. sed hic Augerius cōueniebat ꝙ ex sua promissione, ꝛ nō tanꝙ heres patris, ꝛ sic apparet qō Augerius non fuit heres patris, sed alius, nisi intellexeris

intellexeris tex. ibi alium ve successorū: aliū, scilicet vltra filiū ꝛ
7 hoc modo fuissent plures heredes: †tamē in isto tex. indeffinite loquēte non apparet de pluralitate heredū: que etiam nō presumit ꝑm Bart. in. l. si in rem. per illū tex. ff. de rei ven. ꝛ in. l. si quis seruū. §. si inter duos. ff. de le. ij. Hoc presupposito dico quod vetus intellectus istius tex. est qō conditio stipulationis non extitisset: ꝛ sic stipulatio nō est cōmissa, vt decidit tex. ꝛ sic Augeri⁹ nō tenet ex sua ꝓmissione, ꝛ hoc duplici ratione, ꝛ vtraꝗ ratio effectualiter ponitur in tex. prima q2 de debito nō cōstitit in vita p̄ris: sed demū post eius mortē. vt decidit tex. ꝛ in, hoc cōcordāt gl. Bart. ꝛ cōiter oēs. scda ratio tex. est ad quā nō aduertūt scribētes, sꝫ q2 mortuo patre debitore, publi⁹ meuius creditor egit cōtra heredē debitoris mortui, vt dicit tex. ibi aduersus heredē ei⁹ actū fuisset aliū ve successorē, ꝛ aduersus istū heredē de debito cōstitisset, vt sub. lit litera. sed aduersus augeriū ꝓmissorem nō fuit actum, nec cōtra eū debitū fuit liquidatū, ideo tex. bene decidit qō Augerius nō tenet ex sua promissione: q2 stipulatio est aduersus eum cōmissa: q2 conditio stipulationis non extitit. iste et verus est planus intellect⁹ ad istū text. q sine scrupulo procedit. ¶ Utranꝗ rationē text. vltra scribentes confirmo naturali ratione: nam ideo debebat cōstare de debito viuo ipso patre debitore: ꝛ sic debebat fieri calculatio donec pater debitor viuebat: q2 ipse pater sciebat quomodo res se habebāt, ꝛ erat bene informatus de defensionibus suis: ꝛ sic sciuisset bene calculare rōnes suas: ideo eo mortuo si sit actū cōtra eius heredē ꝛ de debito vbi cōstitisset: naturali rōne Augeri⁹ ꝓmissor nō debet ex stipulatione teneri cuius cōditio non est cōmissa, eo q2 heres presumit ignorasse factum defuncti. l. qui in alteri⁹. ff. de reg. iur. ꝛ l. fi. ff. pro suo. ꝛ sic non potuit bene calculationē facere ergo non pōt dici conditionē stipulationis extitisse contra Augeriū. Sicut in simili quādo qs promisit soluere illud qō talis iudex iudicabit, si ille iudex moriat, aut mutet anteꝗ liqdet debitum, ꝛ sic anteꝗ iudicet, ꝛ aliud iudex eius loco subroget qui iudicet: certe fideiussor nō tenet iudicatū solui. tex. est no. in. l. cū apud semproniū. ff. iud. so. eo q2 fideiussio iudicatum solui facta coram vno iudice: respicit personā ꝛ fidem illius iudicis qō bene ꝛ legaliter calculabit debitū: quā fidem non caperet fideiussor de alio iudice subrogato. ita ibi est tex. ita hic Augeri⁹ q promisit illud debitum p̄ris qō eo viuēte calculabit: non debet teneri ad debitū qō calculabit cum eius herede, vt hoc tex. facit etiam tex. in. l. diē proferre. §. j. ff. de arbi. vbi si partes fecerūt cōpromissum in arbitrum quod calculare debitum de quo est cōtrouersia: mortuo arbitro nō trāsit ad eius heredē, per dictam rationem. iste est verus ꝛ proprius sensus huius. §. scōm quem summariū Bar. ꝛ sequaciū non extat bene ad propositū tex. nec bene eneruat tex. vltra reprobationes superius relatas: ꝛ scōm istū intellectū quē teneo, nō videt bene probari ex tex. Nec etiā ita passim verū illud esse qō not. Ange. Jm. Paul. de ca. domi. Alex. de mercatoribus qui promittūt pro incarceratis, vel etiā pro alijs quicquid eos debere constiterit qō declaratio talis debiti debet fieri in vita illius pro quo promittit: alias si post eius mortē fieret non releuaret: nā istud ita simpliciter non ꝓbat iste tex. scōm intellectū quē posui. ¶ Ultimo circa istū tex. dicit no.
8 Ang. †qō si iudex cōdēnauit aliquē ad soluēdū quicqd agenti debere constitisset, si ex actis factis apparet quid ꝛ quātum debeat ad illa acta fiet relatio, ꝛ non ad futuras ꝓbationes, per. l. hec sentētia omnē. ꝛ qō ibi no. C. de sen. que si cer. quāti. alias ad ꝓbationes futuras necessario est faciēda relatio. allegat ad hoc l. cum iudex. ꝛ quod ibi no. C. de sentē. ꝛ inter. om. iud. Jstud vltimū reprobat Jo. de imo. ꝛ bene q2 imo isto vltimo casu sciētia videt esse nulla rōne incertitudinis: vt. l. fi. C. de sen. que sine cer. quāti. ꝛ. §. curare. insti. de actio. ꝛ quod no. Bar. in. d. l. cū iudex.
9 Adde qō Bart. in. d. l. cū iudex. †tenet qō snīa etiam est nulla si expresse referat ad ꝓbationes futuras que nō possunt statim ꝛ incontinēti fieri post snīam: q2 cum talis cōditio non possit statim verificari post snīam. talis snīa reddit nulla: per illum tex. ꝛ idē etiā tenet Bal. ibi idē tenet Paul. de ca. in. l. cōtinu⁹. in pn. j. eo. Jtē sentētia lata per relationē ad futuras probationes, debet dici nulla, tanꝙ fuerit lata sine cause cognitione, cū sup futuris probationibus nō potuerit adhiberi cause cognitio. l. ꝓlatam. cum ibi no. C. de sen. ꝛ interlo. om. iu. Bar. in. l. ait pretor. §. j. in. j. oppo. de re iud. Spe. tñ in ti. de sen. prola. §. iuxta. in ver. lꝫ ecce. tenet ꝙ imo isto casu talis sentētia valeat, lꝫ sit iniqua: q2 debuit fieri secūdū qō iudici liquebat ex actis, ꝛ sic secūdum acta ꝛ probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. presi. Jdem tenet Bal. sibi contrarius in. l. nō dubium. in. v. opp. C. de leg. in alijs locis hic relatis per. d. Alex. ꝛ Ang. in. l. non quemadmodum. ff. de iudi. Et istam vltimam opinionem contra Bar. tenet do. Alex. hic. eo quia talis sententia est lata, contra ius litigatoris: ergo valet ꝛ tenet. l. ij. C. quādo prouocar. nō est necesse. Quis ita fieri non debuerit. l. j. §. biduū. ff. qñ appel. sit. vt hic latius ꝑ eū. Tene primam snīam Bar. qō imo talis snīa est nulla, quā etiā Mod. senen. hic tenēt ꝛ licet ipsi nō dicāt, addo qō idē expresse tenet. d. Alex. sibi de directo cōtrarius in cōsi. lxxiij. iij. volu. incip. videtur prima cōsideratione dicēdum Barnabā. in pe. ꝛ vl. co. do. Anto. de bu. in consi. inci. puto iudicē aditū. imo plus tenet Bal. in. d. l. cum iudex. quod nō valet sentētia si iudex dicat cōdēno te si ex ꝓbationibus factis ꝛ fiendis cōdēnādus venis qui est casus mixtus ex ꝓbationib⁹ factis ꝛ fiendis. nec obstāt fundamēta do. Alex. qō talis snīa dicat lata cōtra ius litigatoris: ergo vꝫ: q2 imo est lata cōtra ius legis, ex quo est lata sub cōditiōe intrinseca incerta relata ad futuras probatiōes: que non potest incōtinenti post snīam verificari. d. l. cum iudex. ꝛ ibi gl. ꝛ doc. ergo est nulla.

2 ☞ Qui venit contra transactionē vel aliam conuentionem, si est victus, potest ad eam redire.
3 Appellans non videtur renunciare appella. faciendo actum coram iudice a quo, quem pars aduersa primo impugnauerat.
4 Contrarietas circa diuersa bene toleratur.
5 Quis potest se fundare ex eo qō impugnauit quādo ad alium effectum impugnat, quam respectu eius super quo se fundat.
6 Non seruāti transactionem tamen debet seruari transactio.
7 Uerbum cauit intelligitur per stipulationem.
8 Ualet appellatio simpliciter interposita: licet non exprimat nomen eius ad quem appellatur.
9 In generali sermone ordo iuris indicatur incertus.
10 De iure ciuili non pōt appellari ēt ad iperatorē, omisso medio.
11 Genus quod non potest nisi in vna specie verificari, nō inducit incertitudinem.
12 Appellatio alternatiua non valet.
13 De iure canonico ꝑsona iudicis ad quē appellat dꝫ esse certa.
14 Etiam de iure canonico dꝫ appellari ad proximum superiorē.
15 Papa est omnium ordinarius.
16 Mare non augetur nec minuitur per concursum fluminum.
17 Legatus concurrit cum quolibet ordinario.
18 Sufficit iudicem appellationis pronunciare appellationē esse iniustam, absꝗ eo quod aliter condemnet vel absoluat.
19 Qui aliquid recipit vigore transactionis inite, potest effectualiter agere ad rescissionem transactionis, ꝛ pendente tali iudicio non currunt vsure promisse.
20 In minore, in libertate, in dote ꝛ similibus mora cōtrahitur re ipsa sine aliqua interpellatione.
21 Appellans ab interlocutoria non est vlterius citandus vt procedat donec durat prosecutio appella. ꝛ nu. 22.
23 Per oblationem impeditur cursus vsurarum.
24 Transactio iudicatur bonefidei quando interponitur sup cōtractu bonefidei.
25 Quando stipulatio interponitur sup cōtractu bonefidei non assumit naturam bonefidei, sed remanet stricti iuris.
26 An ad cōstituendū quē in mora sufficiat vna interpellatio, vel vna oblatio, an vero plures requirātur: ꝛ quid in alijs protestationibus ꝛ interpellationibus tēdentibus ad alios effectus.

1 **Seia.** †Usure ꝓmisse nō currunt qñ creditor est in mora impugnādo trāsactionē, ex qua veniebat solu
2 tio faciēda. h. d. ¶ †No. j. ex isto tex. ꝑꝫ Bar. ꝛ alios qō ille qui venit ꝯ trāsactionē vel aliā conuētionē: si est victus pōt ad eam redire vnde diligēter no. ꝛ tene mēti perpetuo istū tex. ꝑꝫ Ang. ꝛ alios qō ex scriptura quā qs nisus est impugnare vsꝗ ad sententiam diffinitiuā inclusiue, postea victus pōt se iuuare, ꝛ commodū reportare. sed obstat reg. c. ex eo. de reg. iu. in. vj. ꝛ tex. no. in. c. cū olim. de cēsi. Et ad ampliationē regule. d. c. ex eo. de reg.
3 iur. in. vj. adde vltra scribētes †quod lꝫ aliquis appellans faciēdo postea actum corā iudice a quo appellauit, cēseatur appellationi renūciare. c. gratum. de offi. deleg. ꝛ c. solicitudinē. de app. tñ si talis actus post appellationem factam a iudice, a quo fuit per partē aduersam impugnatus, tunc per illum actum non videtur appellationi renunciare: q2 non pōt pars vel iudex super eo se fundare quod impugnauit. gl. est ꝺ hoc solēnis ꝛ sing. in. c. cū venissent. in. gl. ij. ꝛ ibi. d. Abb. ꝛ alij ad hoc no. ꝛ sequuntur de eo qui mit. in pos. causa rei ser. ꝛ ibi do. Abba. reputat illā gl. esse ad hoc egregiam ꝛ sing. eam etiam ad hoc reputat sing. d. Abb. in. d. c. gratum de offi. deleg. Ad idē qō quis nō possit se iuuare ex eo qō nisus est impugnare, facit tex. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. test. ꝛ in. l. post legatum. in princip. ff. de his qui. vt indi. vbi q dicit testm̄ falsum vl' inofficiosū, si succubuerit nō pōt ex eo aliqō cōmodū reportare, vl' aliqō legatū cōsequi: tñ ista duo vltima iura ꝓcedūt i impugnāte vltimā volūtatē testatoris: q2 ex hoc reddit indignus: ꝛ priuat omni emolumēto qō consequi possit ex illa vltima volūtate, ꝑm Bart. in d. l. post legatuꝫ. in priu. in. iij. col. vbi bene ꝓsequit hāc materiā

Pau.de ca.⁊ do. Alexã.hic,sed ad regulam.d.c.ex eo.⁊.d.c.cũ
olim.de cẽſi.reſponde qd procedit pendente illo iudicio in quo
impugnat:ſed ſi in eo ſuccumbat,põt poſtea in alio iudicio con
trariũ dicere:⁊ ex eo ſe iuuare,vt hic in tex.⁊ ſic reg.d.c.ex eo.p
cedit in eadẽ inſtãtia.ſecus eſt in alia diuerſa inſtantia,⁊ in alio
iudicio cũ eodẽ aduerſario:qꝛ poteſt ſe fundare ⁊ ſe iuuare ex eo
ꝙ impugnauit in alia inſtãtia,in qua ſuccubuit.gl.eſt no.ĩ auf.
itẽ poſſeſſor.C.qui poti.in pign.ha.⁊ ibi Bart.eã multum not.
⁊ ſequit per tex.in.l.papinianus.§.ſed nec impuberis.vbi etiam
4 Bar.idẽ no.ff.de inoffi.teſt.† vbi contrarietas circa diuerſa to
leraf.⁊ eſt gl.ſimilis ⁊ clarior in.§.illud quoq3 in iudicijs.ĩ pnc.
gl.ma in auf.de triẽ.⁊ ſe.quã etiã allegat Bar.in.d.auf.itẽ poſ
ſeſſor.facit tex.in.l.aureli⁹.§.ſi.ff.de lib.le.⁊ ibi Bar.in ſumma
rio qd in diuerſis inſtãtijs admittit variatio.ad idẽ tex.no.in.l.
pe.⁊ ibi gl.⁊ Bar.C.de inge.⁊ ma.⁊ iſtã ſo.ſequuntur etiam do.
Alex.Are.⁊ Mod.ſenẽ.hic ita ẽt tʒ Bart.in.d.l.poſt legatũ in
prin.in.iij.col.in ver.pcedo vlteri⁹.⁊ iſte tex.pcedit in diuerſis
inſtãtijs:qñ actor qui egit actiõe tutele primo ſuccubuit ĩ duo
bus iudicijs,in quibus tranſactionem impugnauit:⁊ poſt illa
duo iudicia:⁊ ſic poſt illas duas inſtãtias,poſtea redijt ad trãſ
actionẽ,vnde in eadẽ inſtãtia nõ potuiſſet ſequi cõdẽnatio vir
tute trãſactiõis impugnate,ꝙ eſt bñ no.ad intellectũ ⁊ declara
5 tionẽ huius tex.¶ † Adde pro iſta cõi ſolu.qd etiã poteſt qs
ſe fundare ex eo qd impugnauit:qñ ad aliũ effectum impugnat
quã reſpectu eius ſuper quo ſe fundat,vt pbat tex.in.c.ex parte
decani.de reſcri.⁊ ibi do.Abb.in.v.no.ad hoc no.⁊ declarat illũ
tex.Limita nunc iſtud notabile ⁊ iſtũ tex.vltra ſcribentes,vt p
cedat quãdo actor ſuccumbit facto rei obijcientis exceptionem
contra actionẽ que cõpetebat.ſecus ſi actio eſſet ipſo iure extin
cta per aquilianã ſtipulationẽ:⁊ ſic actor ſuccumberet nõ facto
rei:tunc actor veniẽs contra trãſactionẽ ⁊ pariter ſuccumbens
non põt poſtea ad eã redire:⁊ facere eã ſibi obſeruari.ita ſing.li
mitat Pau.de ca.in.l.vbi pactum.in.iij.col.C.de trãſac.per illũ
tex.ibi cum his que data probant.alij ſcribentes nõ tangũt nec
hic nec ibi,nec faciunt de ea mentionẽ.Tu põdera qd pro iſta
limitatione Pau.de ca.videtur facere iſte tex.qui cum myſterio
dicit,qd trãſactio fuit facta pacto nudo:quo caſu nõ tollit ipſo
iure actio:licet reus habeat exceptionem tranſactionis.Secus
quando tranſactio fit per acceptilationem,⁊ aquilianam ſtipu
lationem,vt ibi.eſt magna limitatio ad iſtum textũ,ſi eſt vera:
ſed credo quod nõ probeť in illo text.Nã licet ibi actor ad pri
mam actionem amplius redire nõ poſſit,cum ſit ipſo iure ſubla
ta per acceptilationẽ:vt ibi,⁊.l.vt reſponſum,⁊ ibi Bal.⁊ domi.
Alex.C.de tranſactio.qꝛ actio ſemel extincta amplius reſuſci
tari non poteſt.l.qui res.§.aream.ff.de ſolutio.⁊.l.inter ſtipulã
tem.§.ſacram.in ver.nec reuocantur in obligationem.ſ.e.⁊.vij.
q.j.c.quam periculoſum.⁊ de conſecra.diſtin.iiij.in.c.queris.ta
mẽ hoc non repugnat qn poſſit redire ad tranſactionẽ,quãuis
ei cõtrauenerit in alia inſtantia,vt hic:⁊ ſic data paritate termi
norũ ⁊ diuerſarũ inſtãtiarũ:idẽ eſſet ibi ſicut ⁊ hic,lʒ nõ poſſit
amplius redire ad primam actionẽ ipſo iure extinctã,vt in.d.l.
6 vbi pactũ.¶ † Scdo no.ex iſto tex.qd nõ ſeruãti trãſactionem
tamen debet ſeruari trãſactio.qd videť contra regulam.l.cum
proponas.ij.C.de pac.vbi non ſeruanti fidem nõ eſt fides ſeruã
da:⁊ illa regula procedit etiã ſi iuramẽtum interueniſſet.c.iij.de
iureiuran.Item procedit etiã ſi eſſet appoſita clauſula rato ma
nente pacto,ſm gl.⁊ Bal.in.l.qui fidem.ff.de tranſa.⁊ in.l.cum
pater.§.libertis.ff.de leg.ij.Rñdet Are.qd iſtud procedit eo qa
pars in primo iudicio excepit de trãſactione:⁊ eius virtute ob
tinuit,⁊ actor ſuccubuit:vnde qꝛ iam voluerat ſtare trãſactiõi,
amplius variare nõ põt in preiudiciũ aduerſarij:nec poterit a
trãſactione recedere.d.l.qui fidẽ.⁊ ita dicit debere intelligi iſtũ
tex.vñ infert qd ſi ex alia cã ſuccubuiſſet agẽs quã ex iſta,ita ꝙ
pars non videreť voluiſſe ſtare tranſactioni:tũc nõ poſſet cogi
ad implẽdũ trãſactionẽ,ſi nõ velit:vt patet ex predictis.Mod.
Señ.ĩ qnto no.aliter rñdẽt qd iſta inueſtigatio nõ fuit neceſſa
ria in iſto tex.qꝛ ſuper trãſactione fuit interpoſita ſtipulatio,⁊
ita non habet locũ.d.l.cũ pponas.vt.l.in ciuile.⁊ ibi Bald.C.de
rei vendi.Ex quo inferũt qd ſicut in cõtractib⁹ nominatis non
habet locũ dicta regula.l.cũ proponas.ita etiã non habet locũ
in ſtipulatione interpoſita ſuper cõtractu innominato,que non
ſortiť eius naturã.l.ex placito.ſ.de rerũ pmu.⁊ dixi in rub.ſ.e.
Iſta ſolutio prima frõte vř ꝯ tex.qui dicit tranſactione ſolo pa
7 cto facta:ſʒ voluerũt põderare text.dũ dicit in reſiduã cauit † ꝙ
verbũ cauit:intelligit p ſtipulationẽ,vt.j.dicit tex.ibi quomin⁹
pecunia in ſtipulatione deducta.⁊ põderãt etiã ipſi in.j.no.⁊ ſic
ꝙuis ipſa tranſactio fuerit facta nudo pacto:tñ cautio,⁊ ſic ſti
pulatio fuit poſtea ſup eo qd effectus ſtipulationis cõtinebat.
Tu aũt plani⁹ rñde qd licet actor in alio iudicio ⁊ in alia inſtan
tia non ſeruauerit tranſactionẽ:tamen nunc victus vult ad eã
redire:⁊ ſeruari ſibi trãſactionẽ qd põt,vt hoc text.eo qa ⁊ ipſe
nunc vult ipſam tranſactionẽ ſeruare:⁊ ſic ſeruanti tranſactio
nem trãſactio ſeruari dʒ,ꝙuis primo cõtrafecerit.⁊ iſta eſt pla
na rãſio.¶ Tertio no.ex tex.ibi pvocauit ad cõpetẽtẽ iudicem
8 ſm Ray.Bal.Ang.Imo.⁊ cõiter alios † qd valet iſta appella
tio ſimpliciter interpoſita.Appello ad iudicẽ cõpetentem,licet
non exprimať nomẽ eius ad quem appellatur,idẽ per iſtũ text.
tenet Bar.in.l.j.§.ſi quis in appellatione.ff.de appel.do.Alex.
in cõſi.clxxxiiij.ſecundi volu.qd incipit,viſo proceſſu cauſe ver
tẽtis inter Andreã.in.j.co.Sʒ certe,vt etiã dicit Raph.cu.iſte
tex.hoc nõ probat:qꝛ lʒ dicat qd appellauit ad iudicem compe
tentẽ:nõ tamẽ dicit qd iſta fuerit forma appellationis,⁊ ſic iu
riſconſultus hic refert effectum appellationis:nõ aũt ſub qua
forma fuerit interpoſita.Tñ pro iſto not.eſt gl.in.l.cũ pponas.
⁊ ibi Bal.ad fi.Ang.⁊ Sal.C.de bo.aut.iudi.poſ.quã gl.Ang.
hic reputat ad hoc eſſe bene no.idem tenet Bal.in.l.apertiſſimi.
in.j.q.C.de iudi.⁊ ibi ſubdit quo iſto caſu qñ eſt appellatum per
verba generalia.ſ.ad iudicẽ cõpetentẽ,intelligiť tamẽ gradatim
9 appellatum:† qꝛ in generali ſermone ordo iuris iudicatur incer
tus,ar.l.gallus.§.quidam recte.vbi glo.no.ff.de lib.⁊ poſthu.⁊
l.talem.in prin.ff.de here inſti.que ratio infert idem eſſe de iure
cano.de quo ſtatim.j.dicetur.Imo iſte modus appellãdi eſt vti
lis ⁊ neceſſarius,qñ pter aliquam incertitudinẽ iuris vel facti
neſcit quis ad quẽ veniat appellandũ,ſm Bal.in.d.l.cũ propo
nas,quem refert ⁊ ſequiť Ang.de are.in.d.l.j.§.ſi qs in appella
tiõe.Imo fortius valet appellatio,ſi ſimpliciter dicať appello.
quãuis etiã non ſubijciat ad iudicẽ cõpetẽtẽ:prout videtur eſſe
tex.in.l.ij.ff.de appel.ibi ſatis erit ſi dicat appello:qꝛ intelligiť
ad proximũ ſuperiorẽ.⁊ ita tenet Spe.in ti.de appel.§.nũc tra
ctemus.in verſi.ſed nunquid ſi quis dicat ſimpliciter.⁊ ver.ſeq.
Jo.an.in.c.vt debit⁹.de appel.ꝙuis.d.Abbas ibi ad fi.de hoc
dubitet ⁊ nõ bene,ſm do.Alex.hic.idem etiã tenet Bal.in.d.l.
10 apertiſſimi.in.j.q.† Iſtud notabile de plano pcedit de iure ciui
li,ſm qd nõ põt appellari etiam ad imperatorem,qui eſt ſupre
mus iudex omiſſo medio:ſed debet appellari gradatim ad im
mediate ſuperiorem,vt.l.imperatores.ff.de appel.⁊ ſic de iure ci
ui.talis appellatio eſt certa,ideo valet:qꝛ certũ eſt quis ſit iu
11 dex cõpetẽs.ſ.immediatus ſuperior:† vnde genus qd non põt
niſi in vna ſpecie verificari:non inducit incertitudinẽ:nam cum
non poſſit niſi ad vnũ referri,habeť ac ſi ille fuiſſet ſpecificatus:
per reg.l.ij.vbi dixi.ff.de libe.⁊ poſthu.facit.l.fundus qui loca
tus.ff.de fun.inſtru.⁊ in hoc nemo diſcrepat nec legiſtarum nec
canoniſtarum.¶ Sed dubium magnum eſt de iure cano.⁊ qui
dem diſputabile ad vtrãq3 partẽ,cum poſſit appellari ad ſupe
riorẽ omiſſo medio.c.ſi duobus.⁊.c.dilecti.j.de appella.⁊ ſic po
teſt appellari ad Papã:⁊ etiã ad legatũ in prouincia ſibi decre
ta omiſſo medio.ij.q.vj.c.ad romanã.el.j.⁊.c.j.⁊.c.qd tranſlatio
nem.de offic.lega.Item ad patriarcham ſm Inno.⁊ Jo.an.in
c.antiqua.de priuilegijs.⁊ eſt gl.in.c.renouantes.xxij.diſtinc.de
quo vltimo tñ dic vt plene no.in.d.c.antiqua.Et ideo videť ꝙ
12 nõ valeat rõne incertitudinis:† ſicut nõ valet appellatio alter
natiua ad Archiepiſcopũ vel ad papã,vt p Jo.and.in regu.in
alternatiuis.in mercurialibus.⁊ eſt gloſſ.in.c.ſi is cui.de offi.de
leg.in.vj.no.in.c.dilectis.de appel.⁊ late per Are.hic:⁊ iſtã par
tem tenent Pau.de ca.Jo.de imo.⁊ latius Mod.ſenen.hic in
ij.no.Oldra.Lan.in conſi.cccxiiij.incip.tenor queſtionis.circa
fin.Idem late tenet domi.Abb.in.c.ij.de appel.do.Philipp⁹
13 peruſinus in.c.dilectus.eo.tit.de appel.eo † qꝛ de iure canonico
perſona iudicis ad quem appellatur debet eſſe certa,vt in.c.ad
hec.de reſcrip.quinimo debet ſpecialiter exprimi nomẽ iudicis
ad quem appellatur,vt.c.forma.ij.q.vj.Archi.⁊ Joan.an.in.c.
legitima.de appel.in.vj.Bal.in.d.l.apertiſſimi.in.j.q.C.de iudi.
Item ſaltẽ intra.x.dies,⁊ ſic intra tps appellãdi dʒ appellans
declarare de quo in ſpecie ſenſerit,ſm Jo.an.in additioni.Spe.
in.d.§.nũc tractemus.in ver.ſed ſi quis dicat ſimpliciter.Semi.
in.c.anteriorum.ij.q.vj.domi.Alexand.in conſi.cj.ſecundi vol.
quod incipit,viſo proceſſu cauſe reclamationis,quãuis de hoc
vltimo dubitet Aret.hic in.j.no.¶ Cõtrariã opinionẽ qd imo
valeat talis appellatio etiam de iure cano.tenent do.Alexan.⁊
Areti.hic.Joã.de imo.in d.l.j.§.ſi quis in appellatione.⁊ ibidẽ
Ang.de are.ff.de appel.Alexã.in preallegato conſi.clxxxiij.ſe
cundi voluminis incip.viſo proceſſu cauſe vertentis inter An
dre.Spec.in.d.§.nũc tractemus.in ver.ſed quid ſi quis ſimplici
ter.Archi.in.d.c.anteriorum.in ver.illo videlicet.ij.q.vj.⁊ ibidẽ
latius Semi.potiſſimũ fundamẽtum eſt,quia etiam de iure ca
nonico debet appellari ad proximũ ſuperiorem:vt habetur in
c.dilecti.filij de appel.Specu.in.d.§.nunc tractemus.in pncip.
Fallit ſpecialiter in papa ⁊ in legato vt dictum eſt:ſed in dubio
preſumitur quis vti via iuris cõis,nõ via iuris ſpecialis.l.ꝙꝙ.
⁊.l.in teſtamẽto.prima.C.de teſt.mili.Ergo videť appellaſſe ad
proximum

proximũ ſuperiorẽ,preſertim cũ in dubio debeat fieri interpreta
tio vt appellatio potius valeat ꝙ annulleť per regu.l.quoties
in ſtipulationibus.ſ.e.⁊.c.Abbate ſane.de re iudi.in.vj.Et iſta
opinio videtur tenẽda vt nõ inducať diſcordia inter ius ciuile
⁊ ius canonicũ.c.j.⁊.ij.de ope.no.nũ.⁊.c.cum expediat.d electi.
14 in.vj.¶ † Sed aduerte:qꝛ ad hoc ꝙ eſt potiſſimũ fundamẽtũ
põt optime rñderi,ꝙ imo appellare ad papã eſt ius cõmune d
15 iure cano.⁊ nõ ius ſpeciale,vt in.d.c.ad romanã.el.j.ij.q.vj.† qꝛ
Papa eſt oĩm ordinari⁹ vt in.c.per principalẽ.⁊ in.c.cũcta per
mundũ.ix.q.iij.Itẽ papa pater patrũ cũ omni prelato in pote
ſtate ⁊ iuriſdictiõe cõcurrit.ita no.Jo.Mo.ĩ.c.ſi eo tpe.de elec.
in.vj.Bal.in.c.j.in prin.in.j.no.de his qui feu.da.poſ.⁊ ĩ.c.j.in
j.col.quis dicatur dux co.vel marchio.in feu.in proemio decre
talium.in.j.col.⁊ in.c.j.in.iiij.co.de offi.ordi.⁊ in conſi.clxxv.ij.
vo.qd inci.papa ſiue eccl'ia Romana.Pau.de ca.ĩ cõſi.cclxxij.
qd inci.in facto preſenti nõ intẽdo adulari.ĩ.iiij.col.⁊ dicit mul
tum no.Bal.ad ppoſitũ in.c.dilecti.in pe.col.de ap.quedã bo
na verba facẽtia in hãc differentiã inter imperatorẽ ⁊ papam.⁊
ſic inter ius ciuile ⁊ canonicũ:ideo illa refero.Dicit enĩ ꝙ papa
pater patrũ cõcurrit immediate cũ omni plato,etiã in eadẽ iu
riſdictione,in maiori aũt ⁊ propria papali.p ſe ſtat ⁊ nõ minuiť
per cõcurſum alterius iuriſdictiõis,vt.l.falſa demonſtratio.§.j.
16 ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊.c.j.de conceſ.prebẽ.in.vj.† Sicut mare nõ
augeť nec minuiť per cõcurſum fluminũ,vnde papa hʒ iuriſdi
ctionẽ non per viã accumulationis:qꝛ ſic eſſet collega vel habe
ret parẽ,nec p viã gradualitatis qꝛ ſic haberet priorẽ preſiden
tẽ,⁊ ſic potiorẽ ſe,ſed per viã qꝛ Papa eſt totũ cõtinẽs omnia.
Imperator aũt magnificus ⁊ glorioſus ſicut aquilla diſtribuit
predã ſuã,⁊ nõ curat in omnibus epulis os apponere tanꝙ ſit
inſatiabilis.Hinc eſt ꝙ ſecus eſt in imperatore,ad quem nõ dʒ
appellari niſi gradualiter:nõ qꝛ imperator nõ poſſit procedere
de plenitudine poteſtatis,ſʒ qꝛ nõ vult pter cõmodũ ſubdito
rum,vt.§.ſup hoc.in auf.de queſtore.ita ibi egregie ⁊ eleganter
reſidet Bal.Et ſic apparet ꝙ appellare ad Papã de iure cano
nic.eſt de iure cõi ⁊ ordinario,nõ aũt de iure ſpeciali.⁊ ſic videť
corruere precipuũ fundamẽtũ tenentiũ iſtã ſcdam partẽ.⁊ ſi di
cis ꝙ lʒ in papa poſſit dici ꝙ ſit de iure cõi,ꝙ ad eũ poſſit ap
pellari per ea que dicta ſunt,tamẽ in legato videť hoc eſſe de iu
17 re ſpeciali:ergo adhuc militat fundamentũ precedens.† reſpõ
deo ꝙ imo legatus cũ teneat locũ Pape cõcurrit cũ quolibet
ordinario exiſtente in puincia ſua qualiſcũq3 ſit,ſiue Abbas,
ſiue Epiſcopus,ſiue Archiepiſcopus vel Patriarcha:qꝛ qcqd
iſti poſſunt in iuriſdictionibus tam de iure cõi ꝙ de conſuetudi
ne,poterit etiã legatus.ita multũ ſignãter tenet Spe.in titu.de
leg.§.nũc oſtendendũ.in ver.premiſſo.⁊ verſi.legatus.quẽ refert
⁊ ſequitur ⁊ multũ extollit do.Abb.in.c.j.in.ij.no.de offi.dele.
⁊ in.c.ſi.in.ij.col.de confir.vtil.vel inuti.⁊ in.c.ſicut vnire.de ex
ceſ.prela.Itẽ legatus in puincia ſibi decreta cõcurrit cum Epi
ſcopo,etiã in his que pertinẽt ad dignitatẽ epiſcopalẽ,⁊ ideo in
ea poterit audire cauſas matrimoniales,⁊ ſeparare matrimo
nium in caſibus a iure permiſſis.ita no.do.Abb.in.c.ij.per illũ
tex.de cõiug.ſer.Et ſic videť ꝙ prima opinio poſſit defendi ꝙ
talis appellatio de iure cano.nõ pcedat ppter incertitudinẽ.
¶ Quarto no.ex tex.ibi ⁊ iniuſta hoc quoq3.ſm Ange.Imo.
18 Pau.de ca.⁊ cõiter alios † ſufficere iudicẽ appellatiõis pnun
ciare appellationẽ eſſe iniuſtã,abſq3 eo ꝙ aliter condemnet vel
abſoluat.ad idẽ tex.in.l.ſi.ff.de re.iu.lʒ certe iſte tex.vt etiã dicit
Raph.Cu.hic nõ pbat ꝙ iſta fuerit forma ſñie iudicis appel
lationis:qꝛ iſta nõ ſunt verba ſñie,ſʒ verba iuriſconſulti ponen
tis effectum ſententie,ſed de hoc eſt glo.ordina.in.l.eos qui.in
prin.⁊ ibi Bar.⁊ alij.C.de app.Bar.in.l.cum apud.ff.iudi.ſol.
Alex.in.l.in ſumma.ff.de re iudi.vbi dicit iſtam eſſe verã ⁊ cõem
opi.Spe.⁊ Jo.An.in ti.de appel.§.nũc tractemus.ver.ſed qd
ſi quis.⁊ in tit.de ſententia.§.vt autẽ.in addi.mag.cano.in.c.cũ
cauſam.vbi late per do.Abb.de re iudica.Alexan.in conſi.cxj.
quinti vo.qd incipit viſo themate ſupraſcripto puto veriſſimũ.
19 ¶ † Quinto ⁊ vlti.no.ex toto iſto.§.quod ille qui aliquid reci
pit vigore tranſactionis inite,poteſt effectualiter agere ad reſci
ſionem tranſactionis,⁊ pendente tali iudicio reſciſionis,inte
rim non currunt acceſſiones,⁊ ſic vſure promiſſe vigore talis
tranſactionis.In contrarium videtur eſſe tex.in.l.negotiorum
geſtorum.que eſt.l.fina.ff.de re iudica.vbi pendente litigio cau
ſe appellationis,vſure medij temporis currunt ⁊ debentur,de
quo text.ſolus Bald.hic opponit,⁊ nihil reſpondet.Reſpon
de quod hic actor impugnabat tranſactionem agendo actione
prima tutele,⁊ ſic impugnabat obligationem pro qua vſure de
bebant currere.ideo nimirum ſi interim pendẽte iudicio appel
lationis curſus vſurarum impeditur,ibi autem vſure debentur
ex principali contractu,ex quo fuit actum,vnde ſicut vſure cõ
tractus principalis currunt poſt litem conteſtatam:ita etiam
poſt ſententiã appellatione ſuſpenſam,vt ibi dicit glo.¶ Gloſſ.
parua in verbo mora.tenet ꝙ in hoc tex.creditor fuerit in mora
cõſtitutus,per oblationem ſibi factã a tutore:eo quia heres tu
toris obtulit ei pecuniam,ꝙ.j.reprobatur.Bar.tenet ꝙ ſtatim
ꝙ maluit litigare fuit in mora per tex.in.l.nemo rem ſuã.in.§.j.
ſ.e.⁊ ideo nõ debuit ſibi fieri aliqua obligatio:qꝛ eã nõ recepiſ
ſet:qꝛ litigãdo non vult ſtare tranſactioni:ergo nõ vult pecuniã
20 ex trãſactione debitã recipere.† ⁊ iſta mora eſt irregularis:qꝛ ꝯ
hiť ex iſto litigio,ſic re ipſa ſine aliqua interpellatione.Sicut ẽt
in minore,in libertate,in dote,⁊ in ſimilib⁹ caſibus mora cõtra
hitur re ipſa ſine aliqua interpellatione,vt enumerat glo.magi
ſtra.in.l.mora.in prin.in glo.mag.ad fi.ff.de vſur.Et p hoc dicit
no Bar.ꝙ ille q appellat ab iterlocutoria,⁊ ſic ab aliquo actu
iudiciali,ſtatim eſt cõtumax:ideo non debet vlteri⁹ citari.⁊ ſic
poteſt,procedi in cauſa principali cõtra eum abſq3 eo ꝙ vlteri⁹
citetur:qꝛ ex quo appellauit,veriſimile eſt ſi citaretur iterũ vlte
rius non cõpareret,dicatur appellationi renũciare.Et lʒ Bar.
non fuerit recordatus,de hoc eſt tex.clarus ad literam in.c.eum
qui de do.⁊ cõtu.in.vj.⁊ in cle.vlt.e.ti.⁊ in.c.ſi capitulo.§.j.in fi.
ibi ſine alia capituli vocatione.⁊ ibi Semi.ad hoc no.de conceſ.
prebẽ.in.vj.¶ Vtrũq3 dictũ limitat Bar.⁊ pmo primũ,vt pce
dat quouſq3 durat litigiũ:ſec⁹ poſtꝙ fuit victus,⁊ ſic amplius
nõ proſequebatur ĩ iudicio,⁊ ſic finita eſt eius mora,vt.l.Titia
ſeio.§.vſuras.ff.de lega.ij.vnde tunc finito litigio debet ei fieri
oblatio,alias debitor diceretur pro reſiduo tempore eſſe in mo
ra,⁊ iſto modo intelligit Bar.iſtum tex.in fin.dum dicit ſi Seia
nõ ceſſaſſet pecuniã offerre.ſ.poſt finitum litigium,⁊ quantũ ad
tempus futurũ,⁊ pro preterito nõ habuit neceſſe offerre vt fuit
dictum,ꝙ eſt bene notandũ ad intellectũ huius tex.ſm Ang.
⁊ Moder.hic,⁊ ſm iſtum intellectũ Bar.iſte.§.redditur ſingu
laris ſcdm Pau.de Ca.⁊ do.Alex.in prin.iſtius.§.Bene facit
ſm Pau.de Ca.qꝛ ſicut iſta mora eſt regularis,⁊ contrahiť re
ipſa ex ipſo litigio abſq3 alia interpellatione:ita etiã tollitur re
ipſa irregulariter ceſſante ipſo litigio,ſine aliqua interpellatio
ne ipſi⁹ partis.Addo ꝙ ſicut ĩ.d.l.titia Seio.§.vſuras.finita mi
nori etate finiuntur vſure,vt amplius non debeantur ſine inter
pellatione:eo qꝛ minori fiebat mora re ipſa ⁊ ſic irregularis.l.in
minorum.C.in qui.cau.in integ.reſti.nõ eſt neceſ.⁊ dixi.ſ.ideo
finita minori etate ceſſat illa mora irregularis,ideo opus eſt in
terpellatione,vt vſure pro futuro tẽpore debeantur,vt eſt tex.ĩ
21 d.§.vſuras.¶ Similiter limitat Bar.ſcdm dictũ † ꝙ appellãs
ab interlocutoria nõ eſt vlteri⁹ citandus,vt procedat donec du
rat proſecutio.d.appellationis.ſecus ſi ſuccubuiſſet in cauſa ap
pellationis:tunc debet poſtea citari ad reliquos actus in cauſa
principali,ſicut quãdo expreſſe renunciauit appellationi,vt eſt
tex.in.d.c.eum qui.qꝛ cõtumacia in qua cenſebatur eſſe propter
appellationem eſt finita,vt hic.⁊ ita notabiliter limitatur tex.in
d.c.eũ qui.Iſta ſunt egregia dicta Bar.declarata ⁊ bene cõfir
mata,cũ quibus cõmuniter trãſeunt doct.videamus an ſint ve
ra:inſiſtam circa duo principalia.¶ Primo circa intellectum
Bar.ad iſtum tex.inquãtum vult ꝙ mora in iſto tex.nõ fuit cõ
tracta per aliquam obligationem factam a debitore:ſed fuit cõ
tracta re ipſa ex ipſo litigio:⁊ ſic eſt mora irregularis,iſtud eſt
neceſſariũ inueſtigare p habendo vero intellectu tex.Iſtum in
tellectum ſequuntur Ang.Imo.Rap.Cu.Pau.de Ca.Alex.
⁊ Pe.de Bezu.⁊ vltimo loco Mo.Sen.hic,qui reſpondent
ad aliqua in contraria adducta per Aret.Sed iſtum intellectũ
Bar.⁊ cõmunem reprobat ⁊ quidem ſubtiliter Areti.hic:eo qꝛ
re vera iſte intellectus Bar.nõ cõgruit ad iſtum tex.ppter ver
ba poſita ĩ fi.ibi,ſi Seia nõ ceſſaſſet ex ſtipulatiõe pecuniã offer
re,q verba ex ſui pprietate videnť ſignificare,ꝙ ſeia ſemel obtu
lit,⁊ videntur ſignificare cõtinuationẽ oblationis.Scdo põde
rant verba tex.ibi,nec vnꝙ petierit,que ſunt cũ myſterio poſita
ad demõſtrãdũ ꝙ prima oblatio debitoris non fuit ſublata per
aliquam petitionem creditoris poſtea factam,nã debitor dicere
tur ceſſare in oblatione,ſi poſtea creditore petente non offerret
pecuniã:ergo apparet primã oblationẽ fuiſſe factã,⁊ ex illa ob
latione morã fuiſſe cauſatam,vt dicit iſta glo.Nec obſtat text.in
quo principaliter ſe fundat Bar.in.d.l.nemo rem ſuã.in.j.§.j.qꝛ
ille tex.nihil probat.nam loquitur in debitore interpellato per
lit.cõteſt.vnde ibi eſt mora regularis pcedẽs ſm regulas iuris
cõmunis mediãte li.cõte.vt eſt tex.in.l.j.i.ij.reſpõ.ff.de penu le
ga.Et qꝛ iſtud videtur ſtringere cõtra Bar.ego confirmo vltra
eum,nam grauior eſt mora cõtracta iudicialiter per li.cõte.vt.l.
aliam.ad fi.ff.de nouatio.⁊.l.nõ ſolet deterior.ff.de re.iu.ꝙ mo
ra q regulariter cõtrahitur per interpellationẽ extraiudicialem:
ſm glo.in.§.coheredes.in verbo teſtato.vbi dixi.ſ.ea.l.⁊ pleni⁹
in.l.ſi ex legati cauſa.ſ.eo.⁊ de tali mora cõtracta per lit.cõteſt.
loquiť.d.l.nemo rem ſuã.el.j.§.j.allegata per Bartol.ſed hic ex
parte debitoris,⁊ ſic rei conuenti non poteſt dici interpellatus
XXX

Universidad de Deusto
Biblioteca

actor per lit. cōtest. cum hic reus cōuentus nō peteret, sed se defenderet, prout etiam dicit Bar. hic in fi. ita limitādo istū text. Tene intellectum Bart. & cōmunem, quem etiā tenet Bar. in l. si seruum. §. nunc videamus. circa fi. vbi limitat. s. eo. contra gl. hic ꝙ hic mora nō fuit cōtracta per oblationem, vt dicit gl. eo q: in tex. non constat ꝙ obtulerit, nec de obligatione debitoris in tex. est verbū. ¶ Secūdo tex. dicit ꝙ illico negauit hęs trāsactionē seruare, ergo presupponit vsuras pmissas vigore transactionis nō habuisse currere, & sic nec oblationē pro eis prohibēdis fuisse ad ppositū. Tertio q: si mora fuisset cōtracta vere p oblationē, nō habuisset necesse debitor aliā oblationē facere prout tex. ad fi. dicit. vnde apparet ꝙ tex. debet intelligi fm intellectū Bar. ꝙ mora fuit contracta re ipsa ex ipso litigio: quia creditor voluit litigare. vñ q: finito litigio fuit finita mora, vt. l. Titia Seio. §. vsuras. ff. de le. ij. & dixi. s. iō op⁹ fuit postea oblatione, vt dicit ad fi. tex. nec ob. iste tex. in vbo si Seia nō cessasset q: illud verbū nō cessasset intelligitur. i. nō distulisset offerre: q: cessare est solutionē differre. vt. l. is cui. §. cessatū. ff. vt in posses. lega. & l. si cōuenerit. in. j. ff. de pig. act. Nō obst. et iste tex. in vbo nec vnꝗ petierit. aduerte q: presupponit ꝙ cum creditor nunꝗ petierit, & sic nūꝗ interpellauerit debitorē, ꝙ si fuerit facta oblatio per debitorē, nō fuisset opus finita lite de nouo offerre: ergo cum tex. in fi. dicat, ideo probatur per istū text. oblationē prius nō fuisse factam. & hoc modo retorquet iste tex. ɔtra Aret. Nō obstat respōsio Areti. ad. d. l. nemo rem suā. in. j. §. j. quia respondent Moder. senen. ꝙ Bar. nō se fundat ī principali decisione illius tex. s3 fundat se in generali rōne illius tex. ibi, & hic morā videtur fecisse qui voluit litigare. que ratio cū sit generalior dicto debet attendi. l. cum pater. §. dulcissimis, & ibi Bar. ff. de le. ij. & sic habes defensatum intellectum Bar. & communem quicquid in cōtrarium adducat Rap. Cu. hic, cui obiectioni respō-
22 dent do. Alex. & Moder. senen. hic. ¶ † Secundo principaliter adde inquantum Bar. tenet ꝙ appellans ab interlocutoria nō sit amplius citandus. & est tex. in. d. c. eum qui. de do. & cōtu. in. vj. cum concor. s. allegatis. Limitat Aret. esse verum quādo appellatio fuit manifeste friuola, tunc nō debet vlterius citari, alias secus per tex. in cle. j. eo. titu. de dolo & cōtu. S3 tu dic ꝙ illa clemen. clare loquitur quantū ad hoc vt vlterius nō possit appellare, sed non quantū ad hoc vt non sit vlterius citandus, prout loquitur tex. in. d. c. eū q. Secūdo modo limitat signāter Bar. dispositionem. d. c. eum qui. vt procedat donec durat psequutio talis appellationis. Si autem in ea succubuisset, tūc debet citari ad alios actus futuros in causa principali: quia finita lite illius appellationis ab interlocutoria, finita est contumacia. Ideo postea d3 citari, sicut quādo expresse renūciauit illi appellationi, quo casu proculdubio d3 postea citari, vt clare dicit tex. i. d. c. eū qui. Istā limitationē sequunt Imo. & d. Alex. hic. Istam limitationem reprobant Are. & latius Moder sen. & bene: q: tex. in. d. c. eu3 qui. dicit ꝙ ad hoc vt appellans debeat vlterius citari, debet sponte renunciare appellationi: ergo apparet ꝙ si lis fuerit aliter finita ꝗ per spontaneā renunciationem, ꝙ nō cessat cōtumacia: ergo nō debet vlterius citari, secundo & fortius quādo appellans succubuit: eo q: appellatio est deserta ille nō est vlterius citandus ad causam principalē, nec tunc habet locum dispositio. d. c. eum qui put ibi tenet Joā. An. in nouella. & ibi Moder. sequuntur idē Joā. An. in. c. personas. & ibi glo. fi. de appel. & no. do. Ab. in. c. cū causam. in pe. & vlt. col. post gl. ibi de re iudi. firmant etiam Imo. & do. Alex. hic. ergo eodē modo qñ succubuit per sententiā, imo multo magis cu3 maior sit cōtumacia eius qui perseuerauit in litigando vsꝗ ad sententiam & succubuit, ꝗ eius qui deseruit appellatiōem. l. Papinianus. §. meminisse. cum concord. ibi positis. ff. de inoff. testa. & sic non est bona equiparatio quā facit hic Bar. de renunciāte appellationi, ad succumbentē in lite appellationis, vt patet ex pdic. ¶ Capio gl. fin. in verb. iure, quā diuide in tres partes. In prima declarat tex. In secunda remouet vnum cōtrarium. In tertia aliud. scda est ibi, sed si obtulisset. tertia ibi & hoc vbi fuissent pmisse. ¶ In ea. gloss. ibi. s. exceptionis. ista glo. male dt, &
23 eam reprobāt Imo. d. Alex. & Are. hic: † q: facta oblatione impedit cursus vsurarū. l. si per te. C. de vsur. Preterea aut cursus vsurarū nondum erat inchoatus, & tunc per sola3 oblationem impeditur cursus ipso iure. d. l. si per te. aut cursus vsurarū iam erat inchoatus, & tunc per solā oblationē nō impeditur aliquo modo, sc3 nec ipso iure nec ope exceptiōis, sed requirit oblatio cōsignatio, & depositio, & tunc ipso iure tollitur, vt. l. acceptā. & l. si per te. & vtrobiꝗ no. C. de vsur. & l. tutor pro pupillo. in fi. ff. de admi. tut. & l. pe. cum glo. ff. de naut. fenore. ¶ In ea. glos. ad fi. ibi alias ex mora etiā non debentur, contra istam gl. arguit do. Alex. vltra doc. vt ipse dicit, nam hic trāsactio fuit interposita super actione tutele que est bone fidei. §. actionū. insti. de actio,
24 ergo debet iudicari bonefidei, cum † transactio iudicetur bone fidei qñ interponitur super cōtractu bonefidei vt est glo. in. l. de tutela. C. de in inte. resti. mino. Barto. & alij in l. sub pretextu. §. vbi dixi. C. de transa. & in. l. pe. per glo. ibi. C. de dolo. ergo debēt venire vsure ex mora etiam qñ fuissent pmisse per stipulationē. sicut veniūt in ɔtrib⁹ bonefidei. l. mora. §. in bonefidei. ff. d vsu. & l. ij. C. de po. ad hoc rñdet do. Alex. sustinēdo istā gl. ꝙ h fors nō petebat ex trāsactiōe q fuit facta pacto nudo vt h text. & sic ex ea agi nō potuisset. l. iurisgētiū. §. sed cū nulla. ff. de pac. petebatur ergo ex stipulatione, que postea fuit separatim facta, & p ea fuerunt pmisse vsure per stipulationē, s3 stipulatio est stricti iuris: ergo in ea nō debēt venire vsure ex mora, sed a tpe li. contesta. l. cum fundus. in prin. vbi dixi. ff. si cer. pe. & l. j. vbi no. C. d cōdi. inde. ¶ Cōtra istā sol. do. Alex. arguunt Mod. Sen. hic in fi. nā transactio interposita sup actione tutele, assumpsit sibi naturam bonefidei vt dictū est. ergo stipulatio apposita sup transactione que erat bonefidei, vt est gl. fm eos cōiter approbata in l. si quis cū aliter. s. eo. quā p singulari allegat Bal. in. l. dolo. C. de inuti. stipu. & ad hoc formaliter rñdent, ꝙ trāsactio apposita sup actione tutele h3 duplicē naturā, vnā naturale3, q est stricti iuris. aliā accidētalē, que est bonefidei: ergo stipulatio d3 sortiri illam naturalē, & nō accidentalē, vt est gl. not. & approbata in. l.
25 certi cōdictio. ī prin. ff. si cer. pe. † Tu aūt aduerte ꝙ imo qñ stipulatio interponit sup cōtractu bonefidei, nō videt esse verū ꝙ assumat naturā bonefidei, imo remanet stricti iuris. ita expresse t3 Bar. in. l. singularia in. iij. col. in. vi. fallen. ff. si cer. pe. & est gl. in. l. i bonefidei. & ibi Pau. de ca. ff. de eo qd cer. lo. & Bal. no. in l. si eū. §. qui iniuriarū. in. ij. col. in fi. ff. si qs cau. est verū ꝙ cōtrariū voluit ipsemet Bar. in. d. l. si quis cū aliter. in. ij. col. que aūt sit verior opinio, dixi ibi & in. d. l. singularia. Itē errāt ꝙ hic stipulatio fuerit apposita sup trāsactiōe, cū tex. dicat ꝙ fuit facta pacto nudo, est bene verū ꝙ vigore illius trāsactionis facte pacto nudo fuit soluta pars pecunie debite, & residuū fuit postea pmissum per stipulationē, & sic etiā p illo residuo vsure fuerunt pmisse per stipulationē, put clare volūt verba tex. ¶ Extra gl.
26 querit Bar. † an ad cōstituendū aliquē in mora sufficiat vna interpellatio vel vna oblatio, an vero plures requirant. cōcludit vnā sufficere p iura hic allegata presertim p tex. ceteris meliorē in. l. Titia Seio. §. vsuras. in vbo sufficit semel interuenisse. vbi et Bar. ī vlt. no. idē no. ff. de le. ij. Et ad qtuor iura in ɔtriū allegata rñdet ꝙ denotāt facti cōtingentiā. & sic etiā intelligit text. in. §. coheredes. in verbo sepi⁹ testator cōuenerit. s. ea. l. & ita et ibi rñdent Bar. Bal. Ang. & alij, & ibi hic ɔfirmauit: q: illud ibi dicit in narratione cōtingētie facti, ex qua nō est licitū arguere in iure, qñ legislator in ea nō se fundat, fm gl. i. l. vnica. in. ij. lec. C. qñ nō petē. par. cū cōcor. quas ibi dedi. & in. §. Callimach⁹. s. ea. l. cū Bar. simplr trāseunt Imo. do. Pe. de bexu. & Are. hic. Alij nō tangunt idē tenēt Ang. & ceteri in. §. coheredes. s. ea. l. ¶ Quid autē sit in ptestationib⁹ & alijs interpellationibus tēdentibus ad alios effectus, an vna sufficiat, an vero plures requirātur, est lata materia quā plene ponit Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in. ij. oppo. & ibidē alij presertim do. Alex. in. j. no. s. de oper. no. nuncia. ibi plene dixi. ponunt Cano. presertim Moder. in. c. ex literis. de cōstit. & est glo. in. c. cupiētes. §. ꝙ si p ex. in verbo pposita. de ele. in. vj. Et gl in cle. i. in verbo requisierint. de heret. & in extrauagā. i. in ver. morā. de elect. & i. c. si Eps. xviij. di. & in. c. cū cām. de offi. delega. & aliqua ponit Aret. hic in pe. & vlti. col. Et vide do. Alex. in consi. xcvij. iiij. volu. ꝙ incipit stantibus his que in superiori themate proponuntur.

2 ¶ Lex debet intelligi prolata in casu dubij.
3 Per diuisionē videt esse trāsactū de iure fideicō. conditionalis.
4 In dubio presumitur pro sententia.
5 Quod fuit tractatum in vno iudicio, etiam per viam exceptionis, non potest in alio iudicio in dubium refricari.
6 Sentētia iniqua & iniusta lata cōtra ius litigatoris, ab ordinario, transit in rem iudicatam quid si a delegato.
7 Si arbiter qui vigore compromissi poterat cognoscere de iure & de facto & sententiare de iure, dicat sententiam cōtra ius litigatoris lata sententia erit nulla.
8 Si in commissione facta ab homine, exprimatur illud ꝙ a iure communi inest, non inducitur ex tali cōmissione noua forma.
9 Sententia lata nō seruato debito fine nō est nulla, s3 cassanda.
10 Sententia lata ex falsa causa non est nulla, sed iniqua.
11 Qui repellit actorem per exceptionē conuentionis habet etiam actionem ad penam.
12 Simplex dispō nō cōprehēdit ea que post morte3 sunt futura.
13 Per fideicommissariam substitutionem succeditur testatori, & non illi cui facta est substitutio.
14 Sententia iniusta & iniqua lata super principali, facit plenum preiudicium super pena.

15 Sententia lata super principali extenditur ad accessoria.
16 Post sententiam nō debet admitti exceptio que habeat ipsa3 sententiam vitiare.
17 Sicut iusta causa excusat a dolo, ita etiam d3 excusare a pena.
18 Jura magis subueniūt facienti actū ex necessitate, ꝗ ex volūtate.
19 Per diuisionem non tollitur ius fideicō. ipso iure nec ope exce.
20 Jus pignoris ɔhit in re alienata dño presente, & dolose tacēte.
21 Jura pendentia ex testimonio non tollantur de facili.
22 An sententiatum in vno iudicio, possit postea in dubium refricari in alio iudicio, in quo petitur pena.
23 An per diuisionem, cum clausula de nihil faciendo in contrarium intelligatur remissum fideicommissum cōditionale inter inuicem substitutos, & scientes fideicom. subesse. nu. 26.
24 Licet conditionis euentus quandoꝗ fingatur retro construꝗctiue non tamen fingitur destructiue.
25 Promissio aliquando trahitur ad superueniens de futuro.
27 Clausula generalis restringitur ad specifica tantum. & nu. 29.
28 Qñ stipulatio interponit super ɔctu emptionis & venditionis, nō veniunt fructus, qui alias venirent in cōtractu emptionis.
30 In fideicom. multum debet attendi voluntas testatoris.
31 Actus agentium non debent operari vltra eoru3 intentionem.
32 Si duo fratres diuidant inter se bona paterna, & vni eorum obuenit in partem feudum paternum, & fecerūt fidem, & refutationem & pactum de nihil faciendo contra illam diuisionē, si postea moriatur ille frater, cui feudu3 obuenit in partem, sine filijs & descēdentibus, alius frater superstes admittit ad illō feudū
33 Clausula apposita ad executionem principalis dispositionis, non ampliat principalem dispositionem.
34 Diuisio equiparatur transactioni.
35 Quando euinco rem ex facto tuo vel authoris tui non teneor tibi de euictione.
36 Jus fideicom. vniuersalis est personale, cum pariat actionem ex testa. & ante restitutio. non sit aliquod ius reale.
37 Jus superueniens authori meo debet mihi prodesse.
38 Scienti ius tertij quod illi tertio competit ex legato vel fideic. in casu euictionis debet restitui pretium.
39 An si ille cui res est legata, vel per fideicō. relicta, eam emerit, si postea euenerit casus restitutiōis faciēde, possit agere ad ptiū.
40 Extraneus emens rem a tertio, quam scit alteri legatam pure vel sub cōditione, nō preiudicat sibi in pretio, quin possit illud a venditore recuperare.
41 Quando legatarius emit rem legatam a tertio, & non ab herede grauato, non videtur renunciare legato nec sibi preiudicat.
42 Repudiatio legati nō debet presumi in dubio, cū sit donatio.
43 Si legatarius emit ab herede rem legatam sub conditione, an possit recuperare pretium ab herede.
44 Pendente conditione non potest iuri de futuro expresse renūciari per simplicem renunciationem.
45 Qualitas adiecta verbo, debet intelligi secūdum tēpus verbi.
46 Dictio sola est exclusiua alterius partis.
47 Generalis transactio non preiudicat quo ad ea quorum actiones postea competere repertum est.
48 Dolus in omni materia semper intelligitur exceptus.
49 Snīa debet magis nocere ei contra quem est lata, quā econtra.
50 An & quando decisum in vno iudicio per viam exceptionis, possit postea refricari in dubium in alio iudicio per viam actionis, adeo ꝙ non obstet exceptio prioris sententie.
51 Quelibet dilatio ad probandum, censetur esse peremptoria.
52 Ad hoc vt sententia reddatur nulla per expressionem erroris iuris requiritur quod ille error oculo corporali legi possit. secus si ex mente & intellectu percipiatur.
53 Sententia dicitur lata contra ius, non solum quando est lata contra verba expressa iuris, sed etiam quando contra mentem.
54 Quando in aliquo passu sunt opiniones doc. varie, licet iudex eligat vnam opinionem que sit nulla, tamen snīa non est nulla.
55 Ad validitatem sentētie non est necessario exprimenda causa.
56 An heredes diuidentes presumantur habere sciētiam fideicō mis. & aliorum contentorum in testa. & in codicillis.
57 Etiam olim de iure ffōrum poterat etiam extraneus heres vniuersalis adire here. clausis tabulis testamenti.
58 Contenta in codicillis factis separatim a testatore etiam heredes extranei presumuntur ignorare.
59 Si in diuisione here. paterne fuit expresse dictū ꝙ promiserūt non contrauenire diuisioni, etiam occasione fideicom. inuicem debiti vel debendi ex testa. paterno, an tunc intelligatur renunciatum iuri fideicom. debiti vel debendi ex testa. patris.
60 In dubio standum est instrumento.
61 In his que spectant ad officiū notarij, eius assertioni est stādū
62 Hec verba renūciauit iuri cōpetēti & cōpetituro, qd importāt.
63 Si filia cedit oīa iura que habet in bonis patris, an videat ad-
dere iura dotis materne.
64 Si testator in testa. mandauit satisfieri omnibus debentibus ab eo habere executores talis testa. non possunt soluere debita legitime per testatorem prescripta.
65 Hec verba, inspectis & lectis, quid important.
66 Ad hoc vt intelligatur remissum ius fideicō. seu aliud ius dependens ex testa. non sufficit ꝙ in instrumento dicatur ꝙ vnus remisit alteri omne ius presens & futurum ex testa. vel ab intesta. iure fideicom. vel substitutio. cuiuscunꝗ, vel alio quocunꝗ iure nisi specialiter dicatur de testa. paterno.
67 Vt heres possit here. adire, sufficit eum scire in genere se esse institutum, licet non sit certus in specie.
68 Ille dicitur habere scientiam alicuius rei, qui habet scientiam facti cum omnibus qualitatibus suis.
69 Si in instrumēto diuisionis fuit dictum ꝙ vnus remisit alteri omne ius ꝙ habet vel habere sperat, vel habere potest in dictis rebus diuisis, an videatur remissum ius fideicom. futuri, data scientia contentorum in testamento.
70 An per verba generalia, scilicet remisit vnus alteri omne ius quod habet vel habere sperat &c. intelligatur remissum ius succedendi ex substitutione pupil.
71 Pro fideicom. conditionali potest interim peti cautio.
72 Si in instrumento diuisionis fuit dictum ꝙ vnus alterum & alter alterum facit in dictis rebus procuratorē tanꝗ in rem suā &c. an per hec verba videtur remissum ius fideicommissi futuri.
73 Clausule que apponuntur in executione non habent ampliare executionem, nec eius naturam immutare.
74 Sola promissio de alienando, non sequuta alienatione nō preiudicat iuri fideicommis.
75 Plures emphyteute possunt inter se diuidere emphyteusim irrequisito consensu domini.
76 Licet patronus nō possit alienare ius patronatus in extraneū sine consensu episcopi, tamen si renunciat alteri patrono poterit sine consensu domini.
77 Plures emphyteute possunt inter se quocūꝗ titulo alienare sine consensu domini.
78 Si fratres diuidentes inter se fundum emphyteuticum remiserunt inuicem omne ius qd habent vel habere sperant, talis renunciatio non prodest ecclesie que est directo domina.
79 Qñ non querit illi cui remitto, remanet apud me remittentem.
80 Si habens vsumfructū renūciet illū in manib⁹ cuiusdā tertij, ex natura iuris renūciari, vsusfruct⁹ cōsolidatur cū pprietate.

Duo fratres.

Iste famosus & solennis. §. h3 fm Bar. & Ang. materiā quotidianā valde subtilē, quā vtiliorē reddūt egregia cōmētaria Bar. hūc §. plane & ordinate repetētis. iō accurate venit attingēda vt inquit tex. in. l. legaui. ī pn. ff. de lib. le. & est sing. §. in iure fm Bal.
1 hic. † Iniusta snīa per quā quis cōtra diuisionē facere declarat facit penā cōmitti. h. d. fm Bar. Imo. & do. Pe. de bexu. vel sic: ad cōtextū pena pmissa diuisioni si ɔ fiat cōmittit, si ɔ petentē fideicōmissum quasi ɔuenerit diuisioni, pronūciat. ¶ Diuidit in tres ptes, in pma ponit thema: in scda qd resultās ex themate: in tertia responsio quesiti. scda ibi quesitum est. tertia ibi rñdi fm ea. ¶ In tex. ibi hrditatē suā. s. paternā, in qua fuerūt equaliter instituti a pre & inuicē p fideicō. substituti, & si cōtingat aliquē eorū pdecedere sine liberis ꝙ ei⁹ portio deueniat ad aliū superstitē ibi, inter se, & sic volūtarie, & sic sine iudice ibi post mortē alteri⁹ q decessit sine liberis. & sic extitit conditio fideicō. ibi petit ab heredib⁹ ei⁹. s. extraneis quos instituerat frater mortu⁹ fratre viuēte pterito. ibi quasi de hoc quoꝗ transactu3 fuisset. ista pūt esse vba iuriscōsulti dicentis ꝙ iudex fuit motus ad sic pnunciādum ɔ petentē fideicō. quasi de hoc quoꝗ fideicōmisso transactū fuisset. i. fuisset trāsactione remissu3, pūt etiā esse vba iudicis apposita in snīa per viā cause. quasi dicat iudex pnūciauit ɔ petentē fideicōmissum ex hac cā. quasi de hoc quoꝗ fideicōmisso fuisset trāsactū, & tūc pcedit notabile ꝙ colligit ex isto tex. gl. mag. in fi. ꝙ in snīa sit exprimēda cā. ¶ Itē aduerte ꝙ iuriscōsul. in isto. §. principalr decidit dubiū de pena adiecta in diuisione, an fuerit cōmissa ppterea ꝙ fidei. fuerit in iudicio petitū, & lata snīa ɔ petentē, nō aūt intēdit determinare iurisc. an p talē diuisionē fideicō. intelligatur esse remissum, imo text. videt psupponere ꝙ nō, & ꝙ fuerit male iudicatū: q: als qd pncipalr formata ī tex. an pena eēt ɔmissa, nō habuisset dubiū, si fuisset
2 bñ pnunciatū, nā tūc nullū fuisset dubiū ꝙ ɔmitteret pena. † & lex d3 intelligi prolata in casu dubij. l. ꝙ Labeo. ff. d carb. edi. & l. ancille. C. de fur. fm Bar. hic, in. j. col. & cōiter alios. S3 tu cōsidera dato ꝙ male fuerit pnunciatū, & sic ꝙ snīa fuerit iniqua & iniusta, tñ trāsiuit in rem iudicatā: q: de appellatiōe in tex. vbū nullū. & firmat glo. hic in. ij. pte principali. & dicā. j. in. ij. no. ergo talis snīa que trāsiuit in rē iudicatā habetur p veritate. l. inge-

Universidad de Deusto
Biblioteca

nuum.ff.de sta.homi.⁊.l.res iudicata.ff.de reg.iur.⁊ facit vim,
⁊ originē creat,⁊ est altera natura,vt est tex.sing.in.l.j.in fi.⁊ i.l.
iiij.in prin.ff.de lib.agno.quē sic pro singulari allegat Bal.in.c.
nihil est.in.v.co.de elec.ergo etiā intelligendo hoc modo ꝙ fue
rit male pronūciatū,videt̄ esse sine dubio,ꝙ pena sit cōmissa ex
quo talis snīa trāsiuit in rem iudicatā,⁊ sic nō videt̄ quantū ad
propositū dubitationis tex.referre an fuerit bn̄ vel male pronū
ciatum, postq̄ꝫ vt dixi snīa transiuit in rem iudica.vnde habet̄
ꝓ iusta.Et ideo dubitatio tex.videt̄ fuisse ex alio:q: iste q̄ pete
bat fideicō.nō videbat̄ cōtrauenire diuisioni,imo ea remanente
firma,petebat fideic.ex noua cā post diuisionē emergente,vt.j.
3 plenius dicet̄.¶ †Isto.i.ex isto tex.ꝙ per diuisionē videtur esse
trāsactū de iure fideicōmissi cōditionalis,⁊ sic fideicō.videt̄ esse
remissum:qd̄ quidā fatent̄ ex vi simplicis diuisionis,⁊ sic ꝙ ex
sola diuisione intelligat̄ esse remissum ius fideicōmissi vniuersa
lis.Alij faciūt vim in verbo vniuersali negatiuo, nihil se cōtra
eā diuisionē facturos,⁊ sic qñ diuisiōi fuit insertū pactū,nihil
contra diuisionē facturos.⁊ ſm istos modos snīa de qua in isto
4 tex.fuit iusta.†⁊ in dubio presumit̄ pro snīa ꝙ sit iusta,⁊ qd̄ fue
rit bn̄ iudicatū.l.herēnius.§.caia.ff.d euic.c.in p̄sentia.de renū
cia.c.cum inter.⁊.c.sicut.de re iudi.alij xo ⁊ magis cōiter tenēt
ꝙ fuit male iudicatū,⁊ tunc istud notabile nō colligeret̄ ex isto
tex.de quo plene dicet̄ in gl.mag.vbi ponuntur tres p̄ncipales
opiniones,⁊ sic tres p̄ncipales intellectus.primus ꝙ fuerit ma
le iudicatū,⁊ iste magis cōiter tenet̄,scd̄s bene,tertius mixtus,
5 qd̄ pro parte bene ⁊ ꝑ parte male.¶ †Scd̄o nō.ꝙ illud ꝙ fuit
tractatū in vno iudicio etiā per viā exceptionis,nō pōt in alio
iudicio in dubio refricari.nā in isto scd̄o iudicio in q̄ petit̄ pe
na,nō videt̄ posse obijci ꝙ male fuerit iudicatū super principa
li,de quo late per Bar.j.in.v.oppo.vbi dicet̄,⁊ ex hoc sequit̄ ꝙ
in iudicio accessorio pene,nō pōt refricari qd̄ iniquitatis prime
snīe late super principali iure,que transiuit in reꝫ iudicatā,⁊ sic
snīa iniqua ⁊ iniusta trāsiuit in rē iudicatā,vt cōtra eā amplius
opponi nō possit.ita volūt doc.hic ⁊ in specie Ange.⁊ Pau.de
Ca.⁊ dicit Pau.de Ca.hic in.j.no.ꝙ licet ī isto tex.snīa fuerit
iniusta,tñ postq̄ꝫ transiuit in rem iudicatā,habetur pro iusta, ⁊
sustinet̄ ꝑpter authoritatē rei iudicate,⁊ ipsius iniustitia non
pōt amplius allegari etiā in alio iudicio,ī quo agit̄ ad penā vt
6 dixi.¶ †Limita singulariter istud ꝙ dixi ꝙ snīa iniqua ⁊ iniu
sta lata contra ius litigatoris transit in reꝫ iudicatā,vt ꝓcedat
in snīa lata a iudice ordinario,vt.c.cū inter.de re iudi.secus si sit
lata a iudice delegato:q: iudicat ꝯ formā mādati,ꝙ est de faciē
da iustitia,⁊ cōtra intētionem delegātis:ergo snīa est nulla,⁊ sic
nō transiuit in rē iudicatā.Dictū fuit singulare ⁊ famosum dñi
Othonis cardinalis Portueñ.in.c.fi.de p̄bē.per illū tex.in ver
bo nec ad rectoriā vel dignitatē nr̄a ferat̄ intentio,⁊ ibi refert ⁊
sequit̄ Hostié.in.j.col.⁊ ibi Card.Florē.refert ita cōsuluisse Jo.
de Lig.Gasparē Calderini ⁊ Lapū.Cōfirmat̄ optime per illud
qd̄ singu.tenet Bar.in.l.diē ꝓferre.§.stari.ff.de arbi.vbi dicit se
7 cōsuluisse nō sunt multi dies † si fuit dictū in cōpromisso ꝙ ar
biter possit cognoscere de iure ⁊ d facto,snīare aūt debeat de iu
re.⁊ sic factū fuit ꝯpromissum prout quotidie fit de iure ⁊ de fa
cto in ꝓcedēdo,sed de iure tantū sentētiando.ꝙ si snīam dixit
cōtra ius litigatoris,talis snīa est nulla:q: excessit formā māda
ti,⁊ sic cōpromissi ꝙ non potest,vt.l.distinguemus.§.de officio.
ff.de arbi.ꝙ reputat Bar.notanduꝫ,sicut etiam delegatus nō
potest excedere formam mādati.c.cū in iure.de offi.dele.c.cum
dilecta.de rescrip.Et istam decisionem Bar.pro singulari excla
mat do.Abb.⁊ saluat vt ibi per eum.in.c.cum dilecta.de rescri.
⁊ in.d.c.fi.de p̄ben.⁊ in consi.xlij.prime partis ꝙ inci.videndū
est in effectu.j.col.Joā.de Jmo.in.c.ex insinuatione.de rescrip.
vbi dicit ꝙ ista decisio Bar.quotidie practicatur.do.Alex.quē
omnino videas in cōsi.xxij.v.vol.ꝙ incip.viso titu.questionis.
in pe.⁊ vlt.col.¶ Sed illud primū dictum dñi Othonis repro
bāt cōiter cano.in.d.c.fi.de prebē.presertim do.Car.do.Ant.de
Butr.⁊ Jo.de Jmo.in pe.col.⁊ latius do.Feli.in.c.cām que.d
re iudi.Moti per solēne dictū Jnno.in.c.prudentiam.in.ij.col.
8 de offi.dele.vbi tenet † ꝙ qñ in ꝯmissione facta ab hoīe exprimi
tur illud ꝙ a iure cōi inest,nō inducitur ex tali cōmissione noua
forma.Sequitur notabiliter Bal.in.l.prescriptione.in.iiij.col.
in versi.venio igitur ad primū.C.si cōtra ius vel vtili.publi.vbi
hoc cōfirmat quatuor medijs,⁊ maxime si ista esset conditio,se
queretur ꝙ snīa iniusta lata a delegato esset semꝑ ipso iure nul
la:quia in mādato suo semꝑ continet̄ ꝙ iustitiā faciat,ꝙ est fal
sissimū:q: oportet appellare cōtra eū.Facit bene tex.in.c.cū ad
sedem.⁊ ibi do.Abb.in.iiij.no.de resti.spo.vbi si in cōmissione
delegati esset apposita clausula decidas sine debito,nō per hoc
9 videt data certa forma,sed potius est quedā admonitio.† vnde
snīa lata nō seruato debito fine,nō est nulla sed cassanda, vt ibi
in fine. Simile in ca.ex insinuatione.de rescriptis.ī verbo ratio
ne p̄uia ꝓcedatis.⁊ ibi Cano.ad hoc no.⁊ illud dictum Jnn.in
d.c.prudentiā.sequunt̄ Cano.⁊ Bal.in locis relatis per do.Fe.
in.d.c.cām q̄.⁊ sequit̄ no.do.Abb.in.c.illud.circa fi.de cler.exc.
mini.do.Alex.in cōsi.ij.ij.volu.qd̄ inci.visis dubitationibꝰ.in
j.col.similiter dictum Bar.in.d.§.stari.nō transit sine dubio,cū
arbiter debeat de iure ꝓnūciare.l.j.ff.de arbi.ergo exprimitur il
lud qd̄ tacite inest:ergo nō datur forma,vt.l.iij.ff.de le.j.fortiꝰ,
quia qñ dictum est in cōpromisso ꝙ debeat snīare de iure intelli
gitur.s.cōi.§.sed naturalia.insti.de iure natu.gen.⁊ ciuili.ſm ꝙ
iura ⁊.ll.disponūt,nō autem intelligitur de iure ipsiꝰ litigato
ris,cum illud verbū de iure,debeat intelligi in potētiori signifi
catu.l.i.§.qui in perpetuum.ff.si ager vecti.vel emphy.pe.Et ꝑ
pterea ipsemet Bar.de hoc dubitauit ⁊ relinquit cogitandū,in
l.societatem.§.arbitrorum.in.iij.col.ff.pro socio.⁊ Cano.cōtra
rium tenent cōiter in.c.quintauallis.de iureiuran.⁊ in.d.c.ex in
sinuatione.de rescrip.lꝫ do.Feli.in.d.c.cām que.⁊ in.c.ius gene
ralē.in.iiij.col.j.distin.teneat ⁊ defendat illam decisionem Bar.
sed egeret altiori indagine,⁊ egrederemur materiā presentis.§.
10 ¶ †Tertio no.ex hoc tex.ꝙ snīa lata ex falsa causa nō ē nulla
sed iniqua,hic etiam pronunciauit iudex cōtra actorē,quasi de
fideicōmisso transactū esset per diuisionē,sed falsitas istius cau
se cōsistit in articulo iuris,sup quo sunt varie opiniones,vt vi
debimus in gl.mag.⁊ per hoc snīa nō est nulla,quasi lata ꝯtra
ius,propter conflictū opinionū.ita est tex.notādus hic prout
no.Bar.in.vj.opposi.Jmo.do.Alexan.⁊ Are.hic.Jdem tenet
Bar.in.l.cum prolatis.ff.de re iudica.Ant.in.c.j.⁊ do.Abb.in
iiij.col.de re iudi.Bal.in.l.qui cū tutoribꝰ.in.ij.col.ff.de trāsac.
⁊ in.l.fi.circa princ.ff.de iusti.⁊ iu.vbi dicit ꝙ qñ sunt opiniones
patrum nostrorum,non potest dici expressus error iuris in snīa,
alle.Bar.hic,secus si snīa esset lata expressa causa falsa in iure.
super qua nō essent opiniones,tunc esset ipso iure nulla , vt.l.ij.
C.qñ prouo.nō est neces.⁊.l.qui ex testamēto.ff.d excu.tut.⁊.l.j.
§.item cū cōtra sacras.ff.que sen.sine appel.rescin. Aduerte tñ
ꝙ si iudex ferat snīaꝫ fundādo se super aliqua lege,que nihil fa
cit,per hoc snīa nō est nulla,nec etiam irritāda,si pōt per aliā le
gem sustineri.ita no.tenet do.Abb.post Jnno.in.c.cū ex officij.
in pe.col.de rescrip.⁊ est bonꝰ tex.in.c.per tuas.⁊ ꝙ ibi not.Jo.
11 An.qui filij sint legi.¶ †Quarto no.ex h tex.ꝙ ille qui repu
lit actorem per exceptionem cōuentionis,habet etiam actionē
ad penam,⁊ hoc tangit gl.mag.hic i.iij.parte principali.Et sic
nota ꝙ quando pacto de nō cōtrauenīēdo subijcitur pena,non
fit nouatio per promissionem pene iuxta.l.obligationū fere.§.
fi.ff.de actio.⁊ obli.sed etiam vtrūqꝫ competit:ꝙ videtur cōtra
l.rescriptum.§.si pacto.ff.de pac.q: altero debet esse cōtētus.di
cetur in gl.magna in.iij.parte principali.ponit Bar.hic.in.vij.
12 ⁊ vlti.opposi.¶ †Ultimo circa primū notabile collectū.s.ſm
Bar.⁊ scribentes,⁊ nō firmatū seu remissum ad dicenda in gl.
magna videretur ꝙ iste tex.necessario ꝓbaret,ꝙ per diuisioneꝫ
simul cum promissione de nihil intētando cōtra eam , videatur
remissum fideicommissum inuicem iniunctum post mortem de
cedētis sine liberis.Nam tex.iste decidit penam esse commissaꝫ.
sed si fideicōmissuꝫ nō diceret̄ esse remissum.certe petēdo ipsum
fideicōmissum non esset contrafactum diuisioni,⁊ consequēter
pena non esset commissa:ergo probat tex.fideicommissuꝫ vide
ri remissum:⁊ petendo ipsum fideicōmissum esse contrauentum
promissioni facte in diuisione,ꝙ tamen.j.late discutiet̄. ¶ Gl.
magna in verbo ꝓponerētur colligit ex isto tex.tria.duo ī prin.
⁊ tertium in fi.Diuide istam gl.in quatuor partes principales.
Jn prima colligit ex tex.duo dicta,seu duo notabilia.Jn scd̄a
prosequitur primuꝫ notabile quasi vsqꝫ prope finē,⁊ in effectu
format tria cōtraria,⁊ duas questiones.Jn tertia expedit secū
dum notabile cōtra illud opponēdo : ⁊ quadrupliciter soluēdo
⁊ deinde formando vnā.q.Jn quarta ⁊ vltima colligit tertium
notabile ex tex.⁊ de eo se remittit.secūda ibi,sꝫ in primo.tertia
ibi,ad secundum ꝙ dicitur.quarta ⁊ vltima est ibi,Jtē ex eo ꝙ
hic dicit.prima pars est clara.Secūda vero pars p̄ncipalis est
difficilis:ideo eā subdiuide in decē particulas.Jn prima circa
primum notabile querit an in isto tex.fuerit bene iudicatū,⁊ di
cit videri ꝙ sic per tex.no.i.l.Titius.in prin.ff.quibꝰ mod.pig.
vel hypo.sol.vbi duo habētes eandem rē obligatam, ⁊ eam cōi
ter ementes a dño,censentur alter alteri ius hypothece remitte
re:⁊ sic per mutuum consensum in emēdo,videtur renunciatuꝫ
iuri hypothece:ergo etiā hic per mutuum cōsensum in diuiden
do,debet videri renūciatū fideicōmisso.Et hoc mō in hoc text.
bene iudicatum.Jn secūda cōtra illā responsionem ⁊ sic contra
istum tex.gl.fortiter opponit de.l.qui cū tutoribus.ff.de trāsa.
propter quod contrarium principaliter fuit facta ista gl.⁊ duo
bus modis respondet.in tertia respondet ad.d.l.titiꝰ.allegatā
s.in prima particula huius secūde partis glo.Jn quarta tertio
modo rñdet ſm Roge.ad.l.qui cū tutoribus.in quinta ponit
quartam

quartam sol.que fuit do.Azonis.⁊ dicit gl.in.d.l.qui cū tutori
bus.in prin.ꝙ ista quarta sol.est ipsa mera veritas.Jn sexta cō
tra illā quartā sol.opponit,⁊ eam saluat quo ad dimidiā dimi
die partis obuēte in diuisione.Jn septima infert ad decisioneꝫ
qōnis primo formate,an in isto tex.fuerit bn̄ iudicatū.⁊ refert
tres opiniones.Jn octaua infert ad decisionē alteriꝰ qōnis.de
qua se remittit.Jn nona iterū opponit cōtra primum notabile
tex.⁊ soluit.Jn decima ⁊ vltima iterū cōtra idē primū notabile
12 opp.de.l.paulo callimacho.§.j.ff.de leg.iij.† vbi simplex dispo
sitio nō ꝯprehēdit ea que post mortē sunt futura.nam ibi xba
testatoris ꝙ pro omni relicto ꝙ fecerat tali vult eū esse cōtentū
tali re.nō referūtur ad cōditionalia relicta,sed tm̄ ad pura:ergo
ita etiā dꝫ esse hic,de sol.gl.se remittit.Scd̄a est ibi sed cōtra.s.
de transa.Tertia ibi,nec obstat.s.d.l.titius.Quarta ibi,vel dic
tertio.Quinta ibi,vel quarto.Sexta ibi,sed hec sol.non valet.
Septima ibi,⁊ scd̄m duas primas sol.Octaua ibi, Jtem ptꝫ ex
predictis sol.Nona ibi,Jtē contra.s.de pac. Decima ⁊ vltima
est ibi,itē cōtra.s.de leg.iij.¶ Aduerte circa quartā solu.gl.cir
ca quā glo.in sexta particula insistit,⁊ est obscurior pars que sit
in tota ista glo.⁊ ad eā recurrit̄ tota die.glo.ergo soluit quarto
mō ꝙ iste tex.loquit̄ in diuisione que est quedā ꝑmutatio vt di
cit tex.in.l.cū pf.§.hereditatē.ff.de le.ij.ideo tenet̄ de euictione
alle.l.heredes.§.pe.ff.fami.erci.⁊ Melꝰ facit.l.si familie.C.fa.er.
⁊.l.fratres.C.cōia vtriusqꝫ iudic.vñ hic agēs fuit repulsus ista
exceptione:q: quē de euictione tenet actio eūdē agentē multo
magis repellit exceptio.l.vendicantē.ff.de euic.sed.l.ꝯria.loqui
tur in mera trāsactiōe,in qua nō hꝫ locū euictio.l.si pro fundo.
C.de trans.Nec obstat ꝙ iste tex.dicit quasi de hoc quoqꝫ trans
actū,⁊ sic videt̄ loqui de transactione:q: intelligit̄.i.pacto remis
sum,sicut in.l.qd ergo.§.pena grauior.in verbo cū eo transactū.
ff.de infami.q: est nomē generale,nūqd ergo frater superuiuēs
teneatur de euictione.glo.in sexta particula que videtur obscu
ra , dicit effectualiter ꝙ non venit euictio,nisi solū pro dimidia
dimidie,quā frater premortuus habuit in diuisione.Nā in tota
hereditate paterna cōi ꝓ indiuiso,facta diuisione quelibet fra
trū hꝫ dimidietatē partis sue iure suo,⁊ aliaꝫ dimidietatē iure
coheredis,vñ frater superuiuēs bn̄ egit cōtra heredē extraneū
fratris premortui pro illa dimidia dimidie partis sue,quā fra
ter premortuus habuit iure suo:q: in illa nō tenebat̄ sibi de eui
ctione,si tertiꝰ eam euicisset,cū nō haberet ab eo cām. Et ī hoc
male fuit iudicatum.Pro alia vero dimidia quā frater premor
tuus habuit ab eo nō potuit agere:q: pro illa dimidia tenebat
de euictione,⁊ in hoc bn̄ fuit iudicatū,⁊ sic eatenꝰ venit euictio
quatenꝰ pretēdis cām a me.Sed tu nō pretēdis nisi ꝓ dimidia
dimidie.Jdeo pro vna fuit bene iudicatū,pro alia male.Sub
dit fortius glo.ꝙ etiā frater supuiuens,poterit agere cōtra he
redē fratris mortui,ad estimationē dimidie illius partis quam
habuit in diuisione,eo q: cū euenerit cōditio fideicōmissi,vr̄ eā
sibi ꝑpsi euincere,cū ammodo nō habeat ex diuisione,sꝫ ex fidei
cōmisso.an ista gl.in ista sexta particula bn̄ dicat,dicet̄ inferiꝰ,
⁊ Bar.examinat i.j.q.principali.Et ita habes enucleatā ⁊ de
claratā istā gl.¶ Jn ea.glo.ibi postea hꝫ per fideicōmissum.ad
uerte ꝙ tex.i.d.l.qui cū tutoribꝰ.nō dicit ꝙ frater ibi habuerit
partē fratris mortui per fideicō.Nā ibi de fideicōmisso verbum
nullū,nec ibi dꝫ ꝙ pater illorū fratrū fecerit testamētum,in quo
fecerit talē substitutionē fideicōmissariā,ꝙ si vnus decederet si
ne filijs alius succederet,nec etiam apparet ꝙ ibi frater premor
tuus fecerit testamentū:q: ibi in tex.de testamēto eius verbum
nullū,nec etiā apparet ꝙ ibi ille frater premortuꝰ fuerit maior,
ita qd̄ potuerit facere testamentū,sed tex.ibi simplr̄ dicit ex per
sona fratris sui cū heres extiterat,⁊ sic directo ⁊ ab īestato,nō
aūt per fideicōmissum,nā veniēs per fideicōmissum esset heres
primi testatoris,⁊ nō fratris:q: † per substitutionē fideicōmissa
13 riā succedit̄ testatori,⁊ nō illi cui facta est talis substitutio,vt.l.
coheredi.§.cū filie.ff.de vulg.⁊ pup.gl.in.l.j.ī gl.mag.⁊ ibi doc.
C.de pac.⁊ ideo in gl.in.d.l.q cū tutoribꝰ.in prin.ī gl j.⁊ etiā in
glo.mag.in pe.solu.rñdet ꝙ ibi frater successit fratri directo ab
intestato.⁊ ideo trāsactio gñalis nō p̄iudicat,vt ibi.hic aūt suc
cessit per fideicōmissuꝫ.⁊ ista est bona sol.ad istud ꝯriū,⁊ cōiter
approbata.rō diuersitatis est:q: qñ qs succedit directo ab inte
stato,certe tpe transactionis talis hereditas non erat ei debita
nec re nec spe,vt.l.post emācipationē.cum gl.ff.de lib.lega.ergo
nō pōt intelligi remissa per trāsactionē gñaleꝫ,vt ibi.sed qñ suc
cedit per fideicōmissum,tūc bene tēpore trāsactionis habebat̄
ius saltem spe ratione fideicōmissarie substitutionis iam facte,
vnde tūc generalis trāsactio extēditur ad illud in quo habebat
ius tempore trāsactionis saltē spe vt hic.E istā solu.tenet Bar.
hic,⁊ dicit sibi videri verissimā,⁊ eam etiā tenent Pe.de Bella
per.Jacob.de Arena,Bald.communiter alij,et Bartol.in.d.l.
qui cum tutoribus.Limitat Bar.procedere quādo quis suc
cedit directo ab intestato.secꝰ si succederet directo,sed nō ab in
testato,sed vigore substitutionis pupillaris:tūc pōt dici spem
subesse.l.ij.ff.de statulib.ſm Bar.hic.tñ per verba gñalia trans
actionis nō intelligit̄ remissum illud ius pupillaris substōnis,
ſm Bar.j.i.vij.q.vbi de hoc vltimo dicet̄.Per ista infert Bar.
ad qōneꝫ de facto,si duo fratres diuiserunt inter se hereditatē,
⁊ renūciarunt omni iuri qd̄ sibi inuicem competeret in parte al
terius,qd̄ si vnus eorū fuit negligens ī soluēdo legata intra an
num,⁊ sic in adimplēdo volūtatē defuncti,quo casu venit p̄uā
dus hereditate,⁊ eiꝰ portio defertur alij per authēticā hoc am
plius.⁊ vnde sumit̄.C.de fideic.licet in diuisione remiserit omne
ius ꝙ inuicē competeret,tamē non intelligitur remissa illa por
tio,que nō erat debita nec re nec spe,sed solū ex legis dispositio
ne,per.d.l.qui cum tutoribus.ſm istā sol.facit optime ſm Bar.
l.dāni.§.j.⁊ ibi Ang.ff.de dam.infec.idem tenet Bar.in.d.l.qui
cum tutoribus.in prin.vbi dicit se ita de facto consuluisse.⁊ idē
Bar.in.d.aut.hoc amplius.ad fi.vbi etiā dicit ꝙ habuit de fa
cto,⁊ idem Bar.in.l.inter quos.ad fi.p̄n.ff.de dam.infec.sequū
tur simpliciter Rap.Cu.⁊ Pau.de Cast.hic.Jdē tꝫ do.Alex.
in.l.x.col.⁊ seq.in.vij.q.Bar.Et istud procedit ſm Bart.in.d.l.
qui cum tutoribus ⁊ in.d.aut.hoc amplius.etiaꝫ si in diuisione
hereditatis fuisset dictum,ꝙ alter alteri renunciat omne ius ꝙ
habet vel habere sperat in portione alterius.Jsta prima sol.plꝫ
Ang.sed nō eius ratio:q: imo successurus ab intestato hꝫ spē
quādo sperat succedere collaterali vel ascendenti.⁊ q̄uis Ang.
ad hoc nihil alleget facit ſm Jmo.l.fi.C.de pac.Ad.l.post emā
cipationē.cum glo.allegatam per Bar.respōdet Ang.ꝙ loqui
tur qñ ascēdens debet succedere descendēti,⁊ sic ordine nature
turbato.l.nam ⁊ si parētibus.⁊ ibi glo.ff.de inoffi.testa.tunc nō
dicit̄ debita nec re nec spe:q: est tristissima expectatio . Tu dic
ſm Jmo.⁊ Alex.⁊ melius,ꝙ licet possit dici subesse spes in suc
cessione collateralium,⁊ etiam ascendentium , tamen est vana
spes ⁊ non iuridica,vt no.Bar.i.d.l.fi.C.de pac.⁊ pleniꝰ in.l.is
pōt.in.ij.⁊.iij.col.ff.de acq.here.⁊ vltra eos istud patet in.d.l.fi.
C.de pac.vbi de eo qd̄ ibi est in spe successionis,nō pōt disponi,
⁊ tamē vbi est spes iuridica,bn̄ pōt disponi.l.spem.C.de dona.
Ad idē cōtra Ang.allego bonū tex.⁊ meliorē de iure in.l.j.§.si
impuberi.in verbo prematura est eñ hec spes.ff.de colla.bo.vbi
est tex.ꝙ etiā filius patre viuēte nō dꝫ habere ius etiā spe ꝓba
bili in hereditate patris.Sed aduerte subtiliter ꝙ Bar.in ista
prima sol.vr̄ de directo cōtrariari sequēti solutioni,⁊ tñ Bartol.
hic ⁊ ibi dicit vtrāqꝫ sol.esse verissimā ad istū tex.in superlatiuo.
Hic eñ putat,vt dixi istā primā sol.quā retulit esse xissimā.de
inde in sequēti solutione sequit̄ solutionē Hug.ꝙ hic fuerit ma
le iudicatū,⁊ hanc scd̄am dicit esse verissimā.idē etiā latius pro
sequitur Bar.j.i.ij.q.⁊ vbicūqꝫ.Sꝫ iste sol.vident̄ de directo ꝯ
riari,nec posse ꝓcedere.nā si fuit male iudicatū:ergo nō est verū
ꝙ hic per diuisionē cū clausula gñali ītelligat̄ facta renūciatio
ꝓpter spem fideicōmissi.⁊ tñ Bar.in prima sol.vult ꝯriū,ꝙ ꝓ
pter gñalem diuisionē intelligat̄ remissum ius fideicōmissi, cuꝫ
tempore facte diuisionis hr̄et ius spe in illo fideicōmisso condi
tionali,vnde si prima sol.est vera,impossibile videt̄ ꝙ scd̄a sit ve
ra,⁊ econtra.nisi saluādo ꝯrietatem Bar.dicas ꝙ Bart.in ista
prima sol.voluit ꝙ sit verissima quantū ad.d.l.qui cū tutoribꝰ,
ex quo ibi tpe facte trāsactionis nullum erat ius nec re nec spe.
Jdeo nō potuit tractari de eo remittendo quod nō erat.⁊ istud
de plano ꝓcedit.hic autem tpe facte diuisionis bn̄ superat spes
fideicōmissi cōditionalis,tñ etiā in veritate nō fuit ei per diuisio
nem renūciatū,vt postea cōcludit Bar.in scd̄a solutione sequē
ti,lꝫ ei potuisset renunciari,vt vult Bar.in ista prima sol.vnde
Bar.j.in.ij.col.dicit alternatiue teneas primā sol.vel secundam
quasi sentiret ꝙ ambe simul stare nō possint.¶ Jn ea.gl.ibi so
lutio hic fuit male iudicatū ſm Hugo.Jstā sol.tenet Bar.ꝓ ve
rissima quā etiā tenet gl.in.l.tres fratres.ff.de pac.⁊ sequuntur
Pe.de Bella per.Jac.Bu.⁊ cōiter alij.⁊ late Bar.j.in.ij.q.pro
qua bn̄ facit tex.in.l.cū pater.§.hereditatē.scd̄a.ff.de leg.ij.quē
14 alle.Bar.j.in.i.q.⁊ ſm istā solu.habes notare † ꝙ snīa iniusta ⁊
iniqua lata sup principali facit plenū preiudiciū sup pena,⁊ ꝙ
decisuꝫ per viā exceptionis in cā principali q̄uis inique preiu
dicat plene in pena,per istū tex.ſm istā sol.infert Bar.ad deci
sionē notabilē.q.in qua Dy.cōsuluit in cōsi.suo inci.Ptholo
meus spoleti ꝙ si partes in cōpromisso ꝓmiserūt put tota die
fit,nō petere reduci laudū latum ad arbitrium boni viri sub cer
ta pena,quo casu certum est ꝙ talis ꝓmissio intelligitur si arbi
ter eque ⁊ iuste fuerit arbitratus,vt est tex.in.l.si libertus ita iu
rauerit.de ope.lib.⁊ in.c.quintauallis.de iureiuran.postea pars
contra quā latum fuit laudum,petijt illud reduci ad arbitrium
boni viri,⁊ succubuit ꝙ incidit in penam,etiam si iniuste succu
buit:q: illa snīa in causa reductionis lata ꝓbat eū indebite pe
tijsse reductionē ⁊ sic incidisse in penā,dato ꝙ in veritate hr̄et

Universidad de Deusto Biblioteca

iustas causas petēdi talē reductionē,per istū tex.vbi sñia ꝗuis
iniquissima preiudicat in pena,lȝ actor petēs fideicōmissum cu
ius cōditio extiterat iustissime litigaret. ¶ Ista est vtilis ⁊ quo
tidiana questio,frequēter cōtingens in practica,quā post alios
diffuse ꝓsequitur do.Alex hic per.xiij.col.in.j.col.⁊.xij.sequē
tibus,sȝ cōfuse ⁊ inordinate procedit,referēdo formaliter oīm
dicta.ego autē reducēdo ad ordinē dico in ista.q.esse quatuor
principales opiniones.Prima Dy.⁊ Bar.hic ꝑm quaȝ cōclu
ditur ꝙ indistincte in petitiōe pene nō pōt amplius opponi de
iniquitate laudi,postq̄ fuit cōfirmatuȝ a secūdo iudice ad quē
fuit recursuȝ tanq̄ ad bonum virum,⁊ sic in isto iudicio in quo
petitur pena,nō poterit amplius aliquid probari contra ipsum
laudum per istū tex.qui bene facit sequēdo istam sol.Hugolini
qd fuerit male iudicatū.Ad idē est bonus tex.i.l.⁊ ex diuerso.
§.i.ff.de rei vendi.⁊ ibi Bar.i.j.col.ad fi.ad hoc no.Nam ibi est
15 tex.† ꝙ sñia lata sup fundo,⁊ sic super principali extēditur etiā
ad fruct⁹,⁊ sic ad accessoria.Ita etiā erit hic.nam sñia reductio
nis lata super principali,extēditur etiā ad penā,que est accesso
ria,tñ ad illum tex.respondet Ange.in.d.l.tres fratres.ad fi.qd
ibi accessorium veniebat in eadem instātia,nec poterat a princi
pali separari.⁊ sic intelligit Ange.illum tex.qñ fructus fuerunt
petiti accessorie vna cū re principali,sed in questione nostra alia
instātia opus erat,vt pena exigi posset.Istam solu.Ang.repro
bat do.Alex.hic in.xj.col.qr imo ibi accessoriū deducebatur in
alia instantia:puta qr petebantur fructus rei vēdicatione,⁊ sic
iure actionis,lata iam sñia super fundo,ꝑm gl.ibi in verbo er
rore.in fi.⁊ ibi etiā Bar. ¶ Istā pmā opinio.Dy.⁊ Bar.sequit
Rap.Cu.hic,⁊ Bal.in.c.si qs miles.in ti.const.feud.do.lotha.
in vsi.feud.⁊ in.l.edita.in repe.Paduana.in.xiiij.col.in versic.
viij.oppo.C.de eden.Sali.in repeti.l.societatem.§.arbitrorum.
in.xxij.q.ff.pro socio.⁊ in.l.cū antea.ad fi.C.d arbi.Rap.Fulg.
in.l.Iulianus verum debitorem.ff.de condi.indebi.do.Ant.d
Bu.in.d.c.quintauallis.circa pe.col.in.xxv.differentia.vbi pro
hoc allegat gl.no.in.l.si cū exceptione.in.§.hec autem actio.ff.
ꝙ me.cau.que notabiliter vult ꝙ qñ ex iure deducto in sñia pn
cipali infert ad cōmissionē pene,de illo iure nō potest amplius
disputari. ¶ Scda principalis fuit opinio eiusdem Bar.in.d.l.
Iulianus verū debitorē.in.v.col.vbi per doctrinā glos.singula
ris ibi distinguit,aut iudex reductionis cōfirmauit laudū arbi
tri expressa causa:qr illud arbitrium erat iustū ⁊ equum,⁊ tunc
si agatur ad penā,pars victa a qua petitur pena,nō poterit am
plius ꝓbare de iniquitate laudi:eo qr de directo veniret contra
16 sententiā iudicis reductionis,per glos.⁊ ibi.⁊ istū tex.† Itē qr
post sñiam nō debet admitti exceptio que haberet ipsam sñiam
vitiare.l.peremptorias.C.sen.rescin.non pos.Aut iudex redu
ctionis absoluit reū simpl'r nulla causa expressa,vel expressa cā:
quia nō fuit probatum de iniquitate laudi,⁊ tūc qñ petitur pe
na poterit ꝓbari de iniquitate ipsius laudi:qr tunc nō deuenit
contra sententiam,ꝑm doctrinam illius gl.quod reputat Bar.
notabilissimū.Adde facere:quia post sententiaȝ potest opponi
exceptio que nō impugnat ipsam sententiam,sed se cum ea com
patitur.l.Nesennius.ff.de re iudi.glo.Barto.⁊ docto.in.l.j.vbi
dixi.C.de iur.⁊ fac.igno.⁊ dicit Bar.in.d.l.Iulianus verū de
bitorē.se ita in cōtingentia facti iudicasse in isto passu qui quo
tidie cōtingit i practica,⁊ ista est xpa ⁊ magis cōmunis opinio
apud legistas ⁊ cano.⁊ in effectu est limitatio ad primā opinio
nem Dy.⁊ sequacium.Istam distinctionem tenet Bar.in.d.l.⁊
ex diuerso.§.j.in.ij.col.Bal.qui pluries in hoc variauit in.d.l.
qui cū tutoribus.in prin.⁊ in.l.si iudex.ff.de his qui sunt sui vel
alie.iur.idē tenet Ang.in.d.l.Iulian⁹ verū debitorē.qui tamē
semper alibi cōtrarium tenuit.Idem tenet ibi Pau.de Cas.cū
duabus limitationibus.de quibus ibi per eum.Idem Ioā.de
Imo.⁊ Pau.de ca.hic.Imo.in.d.c.qntauallis.in.v.char.Et
ibi do.Abb.in.xxiiij.colū.cū aliqui limitatione de qua ibi per
eum.Idem in effectu tenet do.Alex.hic in.xi.co.⁊ sequēti po
nit etiā ibidem do.Alex.sed clare non se firmat in consi.lxvj.v.
volu.qd incipit,visis dubitationib⁹ de quibus queritur.⁊ istaȝ
teneas prout etiā tenui in.d.l.Iulianus verū debitorē. ¶ Ter
tia principalis fuit opinio Ang.hic,de directo cōtraria duab⁹
precedētibus qui indistincte tenuit ꝙ semper poterit opponi ⁊
probari de iniquitate laudi,quādo petetur pena adiecta in cō
promisso,⁊ refert ꝙ idē tenet Bal.hic.⁊ Io.An.in addi.Spe.
in titu.de arbi.§.fi.in versic.quid si compromissum.Refert etiā
Ang.hic ⁊ in.d.l.tres fratres.ꝙ cum ista questio alias contigis
set de facto in ciuitate Perusij,⁊ opinio Bar.esset generatura
magnum scandalum,ꝙ Bar.consuluit pro ista parte adheren
do opinioni glo.in.d.l.tres fratres.in glo.fi.ad fi.que voluit ꝙ
lȝ cōmittatur pena tamen obstet exceptio doli,⁊ glo.hic in ter
tia parte principali ibi si autem dicas ꝙ male fuit iudicatum,⁊
istam finaliter tenet Are.hic Idē tenet Ange.in disputatione
sua que incipit duo litigātes.i pe.col.Bal.Ang.⁊ Pau.de ca.
in.d.l.tres fratres.Bal.in aut.generaliter.in.iij.col.C.de epis.⁊
cler.⁊ in.l.non solum.ff.de rei vendi.⁊ late in.l.ꝙ te.in.iij.colū.ff.
si cer.pet.⁊ in.l.fi.C.de arbi.⁊ in.l.fi.in.xi.q.C.de contrahē.emp.
17 ¶ Mouet Ange.† qr sicut iusta causa excusat a dolo.l.igit.§.
pōt.ff.de lib.cau.⁊.l.plagij.in.ij.cū gl.C.ad.l.flaui.de plagi.Ita
etiam debet excusare a pena.l.qui solidum.§.etiam.ff.de legat.
ij.sic debet excusare a pena apposita in cōpromisso.Et istud est
potissimum fundamentū istius partis.cōfirmatur qr etiā iusta
causa litigandi excusat ab expensis,ꝑm gl.in.l.iij.§.si rem.ff.de
leg.iij.⁊ in.l.non solum.ff.de rei vendi.⁊ dixi plene in.l.properā
dum.§.sin autem alterutro.C.de iudi.Item iusta causa litigādi
excusat ab interitu speciei,vt est glo.reputata singularis in.l.in
hac.in glo.mag.in prin.ff.de cōdi.tritica.quā glo.dicit esse ordi
nariam,⁊ non reperiri alibi Bal.in.c.j.in vlti.colū.in titulo qui
succes.teneantur in vsi.feu.Sed ad istud primū fundamentum
Ange.quod est peculiare dic quod cōfunditur per istum tex.⁊
d.l.⁊ ex diuerso.§.j.nā hic actor fuit motus ex iustissima causa
ad petendum fideicōmissum:qr euenerat cōditio fideicommissi
relicti a patre:eo quia frater erat mortuus sine liberis,⁊ tamen
sentētia lata in principali preiudicat in iudicio pene,in quo non
potest ampli⁹ dici de iniquitate sentētie,⁊ sic iusta causa litigā
di non excusat eum a pena,Tamē ad istum tex.respōdet Ang.
⁊ tenet tertiā lect.Rogerij ꝙ hic fuerit bene iudicatum,⁊ sic ꝙ
hic erat contra factum conuentioni,propter verba vniuersalia
negatiua posita in diuisione,ꝑpter que videbatur remissum fi
deicōmissum,vñ propter hoc pena fuit cōmissa.Sȝ ista opinio
Rogerij cōiter reprobat,prout late dicet inferius sup ista ter
tia sol.Rogerij.nec obstat illud quod dicit Ang.ꝙ iusta causa
litigandi debet excusare a pena apposita i cōpromisso,sicut ex
causat a mora,⁊ sicut excusat ab expēsis,⁊ ab iteritu speciei.Sȝ
ad hoc rñdet,dato ꝙ assumptum esset verū,ꝙ statim attingā
ꝓcederet si illa iusta causa posset deduci ⁊ allegari:puta qr sup
ea non fuisset pronunciatum,sed in questione nostra nō potest
illud allegari,cum petens reductionem ad arbitrium boni viri
diceret laudum esse iniquum ⁊ contra eum fuit pronunciatū ⁊
fuit confirmatum laudū per iudicem reductionis tanq̄ equū,⁊
talis sñia facit ius quo ad penā,⁊ facit vt talis causa habeatur
pro non causa,cum sentētia habeat ꝓ veritate.l.j.C.de re iudi.
⁊.l.res iudicata.ff.de reg.iur.Et sic talis cā iusta que nō potest
in iudicium deduci,habetur perinde ac si nō subesset,vt.l.q ha
bebat.in fi.cum glo.ff.de manu.test.⁊.l.si quis seruum.§.si inter
duos.⁊ quod ibi notatur.ff.de leg.ij.Et ita etiam dicūt Pau.
de castro ⁊ Are.hic.Nunquid autem iusta causa litigandi que
potest allegari,puta quando non fuit sup ea pronunciatū,excu
set a pena compromissi,⁊ sic a pena cōuētionali,sicut excusat a
pena legali,vt est glo.notabilis in.l.ab executore.in gl.fi.C.quo
rum appel.non recipi.Io.and.in.c.j.circa.vj.col.post Archi.ibi
de ele.in.vj.Bal.in aut.generaliter.in.iij.colū.C.de epis.⁊ cler.⁊
c.j.§.si aūt inter pares.de lege corradi.i feu.⁊ i addi.Spe.i ti.de
arbi.in.vij.col.in ver.ex forma statuti.Lud.ro.in repetitione ru
brice.ff.de arbitris.in pe.col.Sed facili⁹ quis excusatur a pena
legali q̄ cōuentionali vt patet ꝑ notata ꝑ gl.i.§.oportet.in aut.
de iudicijs.quia miti⁹ agitur cum.l.q̄ cum homine.l.celsus.in
prin.cum glo.ff.de arb.⁊ in terminis nostris ꝙ iusta causa excu
set a pena compromissi,est bonus tex.cum gl.i.l.de rebus.ff.de
arbi.vbi pena apposita in compromisso,nō ꝯmittit nisi quādo
quis est in dolo,etiam si erret in iure,vt ibi vult gl.quā ad hoc
reputat singularem Areti.hic facit tex.loquens in vltima volū
tate in.l.in testamento.prima.ff.de cōdi.⁊ demō.Item ꝙ iusta
causa etiam si non sit vera excuset a pena cōpromissi,tenet Io.
and.in addi.Spec.in tit.de arbitris.§.fi.in ver.quid si cōpromis
sum,in additione que incipit,scilicet de pactis.quā refert ⁊ sim
pliciter sequitur Pau.de ca.i.d.l.Iulianus verū debitorē.i.vj.
col.Idem tenet Alexā.in consi.cxiij.iij.vol.ꝙ incipit viso the
mate suprascripto.in pe.⁊ vlti.col.cū cōcor.per eū allegatis,vbi
singulariter ampliat ꝙ iusta causa etiā non plene probata excu
sat a pena conuentionali:q̄uis contrarium teneat idem Alex.
sibi contrarius ꝙ iusta cā litigandi nō excusat a pena cōuentio
nali,in consi.cxix.secundi vol.ꝙ incipit ti.questionis talis est in
v.⁊ in pe.col.post doct.ibi per eum allegatos. ¶ Secūdo princi
paliter ad idem allegat Ang.tex.in.l.quidā cum filium.in versi.
quo tamē casu.j.eo.vbi ꝑm eum patet,ꝙ si filius sit victus inin
ste in querela inofficiosi testamēti,⁊ petit penam sibi promissaȝ
sub cōditione si iniuste exheredetur:certe in iudicio pene pōt re
fricari in dubiū questio iniquitatis prime sñie per illum q succu
buit.Nec dicat ꝙ ideo ibi fili⁹ succubuit in q̄rela,eo qr eā post
quinquēniū intētauit,⁊ sic erat ab ea exclusus.l.si quis filiū.in
prin.C.de inoffi.testa.qr ista eēt manifesta diuinatio,ꝑm eū.Sȝ
rñde ad.d.l.qdam cū filiū.ꝙ dubiū nrm procedit qñ est questio
inter

inter easdē personas inter quas est lata sñia reductionis ad ar
bitrium boni viri,sed tex.ille loquit inter alias personas,tūc il
la sñia nō impediret ꝑȝ Bar.⁊ ibi.⁊ Raph.Cu.hic.⁊ Pau.de
Ca.in.d.l.Iulianus verū debitorē.Preterea ꝑm Imo.hic,ibi
filius victus petebat penā.hic aūt ille qui vicit,⁊ sic sunt casus
diuersi.Itē ibi filius qui succubuit nō agit ad penā ex sua ꝑso
na,sed ex ꝑsona alterius cui successit.Ideo iure illius tertij vtit
argumēto.l.Modestinus.ff.de exce.ꝑm eundē Imo.Et istam
scdam sol.sequitur etiā Are.hic. ¶ Tertio mouet Ang.qr ista
exceptio nō tendit directo ad impugnandū illud ꝙ principal'r
continet in sñia,sed ad rescindendū quoddā inductū per sñiam
in quandā ꝯsequentiā ꝙ pōt per.d.l.quidā cum filiū.vbi latius
per eum.Cōfirmat Are.in fine huius articuli:qr ille qui dicit se
habuisse probabilē ⁊ iustā causam litigādi,forte propter proba
bile dubium iuris,vt hoc tex.non venit cōtra sñiam sicut venit
quando dicit arbitriū esse iniquū:qr ista stāt simul ꝙ arbitrium
sit equum,⁊ tñ ego habeā probabileȝ cām credendi esse iniquū
⁊ hoc allegem vt excuser a pena cōpromissi:qr stat simul ꝙ sñia
reductionis fuerit iusta,⁊ tñ ego qui petij habui iustā cām petē
di reductionem,⁊ sic ista exceptio se cōpatit cū sñia. ¶ Quarta
⁊ vltima fuit opinio eiusdē Bal.sepius variātis in.l.eos qui.§.
ap'los.versi.cautione.C.de appel.vbi distinguit inter cōpromis
suȝ factū ex necessitate:puta statuti cogētis affines vel vicinos
ad cōpromissuȝ,⁊ tūc ꝓcedat opinio precedēs,ꝙ qñcūq; possit
de iniquitate laudi opponi ⁊ probari nō obstāte sñia confirma
tionis lata per iudicē reductionis,aut cōpromissum fuit mere
18 voluntariū,⁊ tunc ꝓcedit prima opinio Dy.⁊ sequaciū.† Mo
uet:qr iura magis subueniūt faciēti actū ex necessitate,quā ex
volūtate.l.si fideiussor.§.si necessaria.ff.qui satisda.cogā.Facit
simile ꝙ qñ expense sunt ꝓmisse per stipulationeȝ,⁊ sic ex causa
volūtaria,iusta cā litigādi nō excusat a talib⁹ expēsis,vt est gl.
singu.in.§.oportet.in verbo solo,⁊ ibi Ange.in aut.de iudic.se
cus quādo expense debent ex promissione necessaria,vt quādo
ex necessitate inducta a lege satisdatur de expensis reficiendis.
vt in aut.generaliter.C.de epis.⁊ cle.⁊ ista verba reputat Bald.
esse notanda.Istā opinionē in effectu sequit Lu.Ro.vbi satis
late examinat in repeti.rubrice.ff.de arbi.in pe.⁊ vlti.colum.sal
uo ꝙ in scdo membro.s.in compromisso volūtario,facit differē
tiam inter actorem ⁊ reum,vt ibi per eū.Istā vltimā differētiā
inter actorem ⁊ reū reprobat do.Alex.hic in.x.co.⁊ sequen.Et
vltra eū in contrariū facit tex.in.d.l.⁊ ex diuerso.§.j.vbi ⁊ in pri
mo ⁊ in scdo casu semp erat reus,vt.s.induxi.⁊ ita habes istuȝ
quotidianū articulum bene ⁊ ordinate discussum. ¶ In ea.gl.
ibi vel dic scdo.istā scdam sol.tenet glo.in.l.tres fratres.in glo.
19 fi.ff.de pac.sed eam reprobāt Bart.⁊ alij:qr per diuisionem† nō
tollet ius fideicōmissi,nec ipso iure,nec ope exceptionis:cū tex.
in.l.cōtraria dicat ꝑscriptione facte trāsactionis nō submouet,
ibi ergo nō est necessaria replicatio,vt.l.ij.ff.d exce.In cōtrariū
tñ facit tex.in.d.l.tres fratres.in fi.i verbo de dolo vtiliter repli
cari,sed respōde ꝙ ideo ibi fuit opus replicatione:qr ibi expres
se veniebat cōtra cōfessionē suā factā in diuisione,q̄ cōtinebat
nihil sibi cōe remāsisse ꝑm Raph.Cu.hic. ¶ In ea.glo.ibi,nec
20 ob.s.d.l.titius.cū glo.vult† ꝙ ius pignoris cōtrahit in re alie
na domino presente,intellige ⁊ dolose tacēte,vt.l.ij.C.si res alie
na pignori da.sit ꝑm Raph.Cu.hic:⁊ vide gl.in.l.fideiussor.§.
pater.in glo.fi.ff.de pig.plene Bar.in.l.que dotis.in vlti.col.ff.
sol.ma.cum ista solutione glo.transit simpl'r Angel.hic,sȝ eam
reprobat do.Pe.de Bexu.⁊ dt ꝙ nō habet saporē:qr ēt fidei
cōmisso pōt nudo pacto renunciari.l.j.C.de pac.sed errat:qr ibi
loquit in pacto expresso.⁊ ista glo.loquit in sola presentia absq;
vllo pacto.Bar.j.in quarta oppositione respōdet alijs duobus
modis.Primo ꝙ ibi ius pignoris erat de presenti,hic aūt ius
fideicōmissi erat de futuro:qr pēdebat sub cōditione,si alter ex
fratribus decessisset sine liberis,⁊ nō ita de facili tollitur ius de
futuro,qd nondum est in esse causatum sicut ius de presenti.l.si
ita scriptum.§.si sub conditione.ff.de leg.ij.gl.⁊ doc.in.l.j.C.de
pac. ¶ Scdo respondet Bar.ꝙ istud fideicōmissum pendet ex
21 testamento,† ⁊ iura pendentia ex testamēto nō ita de facili tol
luntur,vt.l.fi.C.de rebus credi.⁊.l.de his.ff.de transac.no.gl.in
d.l.tres fratres.⁊ dicit Barto.j.in.xij.qd.ꝙ.d.l.Titi⁹ nō loqui
tur in his que dependent ex testamento.Ex prima solu.Bart.
inferuntur duo bene notanda secundum Rapha.Cu.Primū
ꝙ si in isto tex.fideicōmissum fuisset purum,⁊ sic de presenti vel
etiam de futuro,sed cōditio fuisset purificata ante diuisionem.
ꝙ tunc per diuisionem de qua in isto tex.ius fideicommissi pre
sentis vel purificati videretur fuisse remissuȝ inter ipsos diuidē
tes quod diligenter nota.ad istum text.⁊ pluries vidi in facto
⁊ ille erit vnus intellectus ad istum tex.qui procedit tenēdo ꝙ
hic fuit bene iudicatum ꝑm eum ⁊ statim latius referam.Istā
illationem ad hunc tex.firmat Pau.de Ca.hic per.d.l.titius.⁊
eam intelligit esse veram si diuidētes habebant scientiam dicti
fideicōmissi,al's nō posset videri remissum tale ius a testamēto
depēdēs.l.nō est ferēdus.⁊.l.de his.ff.d trāsa.⁊ no.plene Bar.
hic.in.iiij.q.⁊ ita etiam tenet do.Alex.hic.Postea idem Rap.
Cu.in vlti.col.dicit ꝙ alias sibi occurrit nouus intellectus,ꝙ
in casu istius.§.intelligatur fuisse bene iudicatum intelligendo
qd hoc fideicōmissum erat purū.vnde ꝑm eum no.quod ꝑ diui
sionem,cum huiusmodi cautione de nihil contra eam faciēdo,
videtur remissum fideicōmissum purū,siue petatur post mortē
siue ante,nō curat.Ratio est ꝑm eum:quia in diuisione veniūt
fideicōmissa ⁊ legata pura inuicem debita.l.si qua fideicōmisso
rum.C.fa.ercis.subdit tñ ꝙ res videt sibi dubia:qr licet fideicō
missum veniret in diuisione iudicis officio,si peteretur:tamē si
non petatur nō debet videri remissum per diuisionem.ar.l.duo
bus.ff.de excep.rei iudi.⁊.l.si autem.§.j.ff.d nego.gest.⁊.l.quod
in diem.§.j.ff.de compensa.Et istud argumentuȝ putat esse bo
num si fideicōmissum purum iam erat acceptatū,ita quod ius
esset effectum irreuocabile,⁊ irreuocabiliter acquisitū.Si autē
fideicōmissum nudum esset acceptatum:tūc facilius inducitur
presumptio repudiationis fideicōmissi,vt.l.codicillis caio.ff.de
lega.ij.vnde intelligit istā primam solu.Bart.ad.l.Titius.pro
cedere quando fideicōmissum purum nondū erat agnitum nec
acceptatum:tūc per diuisionem intelligitur repudiatum:secus
qñ erat agnitū ⁊ acceptatum,licet Bart.indistincte loquatur,⁊
istud dicit Raph.Cu.esse bene notandum,qñ fratres diuidūt
hereditatē paternam,⁊ nō fit mentio de fideicōmisso specie vel
pecunie puro. ¶ Istum intellectuȝ Raph.reprobat do.Alex.
hic per istum tex.in verb.post mortē,⁊ sic innuit fideicōmissum
fuisse conditionale ⁊ nō purum,⁊ ita cōmuniter intelligunt gl.
Docto.in fideicōmisso conditionali nō purificato tunc quādo
facta fuit diuisio.sed ad hoc colligit respōsio ex verbis Raph.
s.relatis ꝙ poterat esse fideicōmissum purum,⁊ tamen nō fue
rit petitum nisi post mortem alterius fratris.Secūdo reprobat
do.Alex.ꝙ hic fuerit bene iudicatum:qr tūc iste tex.esset de in
dubitabili super eo de quo pncipal'r hic queritur,scilicet super
cōmissione pene.⁊ licet non dicat,fuit fundamentū Bar.hic in
j.col.cui vltra ibi dicta potes respondere ꝙ dubitatio esse pote
22 rat† an sentētiatū in vno iudicio,possit postea in dubium refri
cari in alio iudicio,i quo petitur pena,de quo late ponit Bart.
hic in.v.opp.Item ꝑm ipsum Raph.dubitatio istius tex.fuit
elegans ⁊ egregia,attento ꝙ varie erāt opiniones,prout etiam
hodie sunt,an debuerit iudicari fideicommissum,esse remissuȝ,
vnde posito ꝙ fuisset bene iudicatū,poterat rationabiliter du
bitari,an ex eo ꝙ erant opiniones varie super eo ꝙ fuit iudica
tum,diceret subesse iusta cā excusandi illū a pena ⁊ decidit no
tabiliter in hoc tex.ꝙ varietas opinionū sup eo super quo fuit
iudicatū non excusat a pena,tñ iste intellectus Rapha.nō pla
cet:qr restringit istū tex.ad fideicōmissum purum,vt non proce
dat in fideicōmisso cōditionali.Item ⁊ per alia que dicā in sol.
Roge.posita in sequēti parte glos. ¶ Scdo per istam primā so
lutionē Bar.infert Rap.Cu.ꝙ si in.d.l.Titius.pignus fuisset
sub cōditione,non intelligeretur remissum,dicit tñ se de hoc du
bitare:qr in.d.l.Titi⁹.vēditio est actus volūtarius:ideo ꝑ eam
videtur facilius remitti ius ꝙ inuicē haberent,hic aūt de diui
sione agitur,qui est actus necessarius,ideo nō est extēdēda vl
tra necessitatem suam.l.fideicōmissa.§.si quis decem.ff.de leg.
iij.qr in necessitatibus nō presumit liberalitas.l.rem legatā.ff.
de adi.leg.Tu aduerte ꝙ ratio quā assignat tex.in.d.l.Titius.
multo fortius militat,qñ pignus esset cōditionale,cū ibi remis
sio esset minoris preiudicij.Item actus diuisionis fuit volūta
rius respectu prouocātis ad diuisionem.l.⁊ ideo.in princ.ff.de
condi.fur.⁊ ideo si iste frater qui superuixit prouocasset ad diui
sionem eius respectu diceret actus voluntarius,⁊ nō necessari⁹
prout ꝑsupponit Rap. ¶ Circa scdam solu.Bar.licet alij doc.
cum ea simpl'r transeant,nō videtur bona dum dicit ꝙ iura pē
dentia ex testamēto,non ita de facili tolluntur:nam fideicōmis
sum cōditionale pōt tolli per pactum:qr in pacto adest consen
sus duorū.vt est glo.approbata in.l.j.C.de pac.ergo etiam ꝑ di
uisionē,in qua etiā adest cōsensus amborū fratrū.Iteȝ iura pē
dentia ex testō,de quib⁹ habemus scientiā,pñt perimi ꝑ pactū
vel per renūciationē,ꝑm Bar.j.in.iiij.q.nisi dicas ꝙ gl.in.d.l.j.
loquit qñ per pactum expresse remittit fideicōmissum ꝙ nō est
in diuisione.Item ista scda solutio Bar.videt confundi per pri
mam,vbi vult ꝙ iura pendētia ex testō tollant per diuisionē,qñ
fideicōmissum est purū.Quarto in ꝯtrium facit rō quā assignat
tex.i.d.l.Titi⁹.qr cū mutuo ꝯsensu facta sit vēditio,inuicē pigno
ratitia actio remissa intelligit. ¶ Vñ vltra Bar.⁊ scribētes ter
tio rñde ꝙ.d.l.titi⁹.loquit de pignore ꝙ est modici ꝑiudicij,vt
est gl.no.in.l.fi.C.que res pig.obli.pol.Ideo facili⁹ iducit eius
remissio,⁊ hoc forte sensit gl.hic in eius solutiōe. ¶ Itē quarto

Universidad de Deusto Biblioteca

rñde ſm do. Pe. de Bexu. ꝙ ibi ꝯhentes ſpecifice contrahebāt ſup re illa hypothecata, vnde faciliꝰ inducit̃ renūciatio hincinde, cū ius in ſpecie ſit potētius. l. in toto iure. ff. de re. iu. hic aūt nō cōtrahebāt ſpecifice ſup fideicōmiſſo, ſed ḡnaliter, diuidēdo bona pr̃na, ideo nō īducit̃ tacita renūciatio fideicōmiſſi. ¶ In ea. glo. ibi vel dic tertio, ſm Roge. iſta ſolu. Roge. quo ad v̄ba videt̃ eſſe vna, tñ eſt duplex. prima ꝙ hic fuit expſſuȝ vel cōſtabat. iſta diuinat. ideo cōiter reprobat̃. itē iſto modo text. poneret caſum indubitabilē ꝯ. l. ꝙ Labeo. ff. de carbo. edic. ¶ Secūda ſol. Roge. eſt ꝙ per diuiſionē cū clauſula vniuerſali negatiua nihil ſe ꝯ eā diuiſionē facturos, vr̃ remiſſum ius fideicōmiſſi cōditionalis, in. l. ꝯria fuit ſimplex trāſactio, ſm iſtā ſol. duo ſequunt̃. ꝓmo ꝙ fuit bñ iudicatū: ſcđo ꝙ dictio quaſi eſt expreſſiua veritatis. ſicut eſt ſupra dū ðt tex. petit hereditatē quaſi ex cā fideicōmiſſi, ibi dictio q̄ſi ꝓ certo īportat veritatē. ¶ Pro clara intelligentia iſtiꝰ ſolutionis, ⁊ pro habēdo vero intellectu
23 iſtius tex. † reaſſumo in dubiū an per diuiſionē cū clauſula ð nihil faciēdo in ꝯriū, intelligat̃ remiſſum fideicōmiſſum cōditionale inter inuicē ſubſtitutos, ⁊ ſciētes fideicōmiſſum ſubeſſe, ⁊ ſic an iſto tex. fuerit bñ vel male iudicatū, ē paſſus diſputabilis ad vtrāqꝫ partē, ⁊ diſputādo pōt vtraqꝫ pars defendi. nā ꝑ ſimplicē diuiſionē ſm oēs nō intelligit̃ remiſſuȝ ius fideicōmiſſi cōditionalis, per tex. in. d. l. cū pater. §. hereditatē. ſcđo. ff. de leg. ij. intelligendo ꝙ ibi coheredes diuidentes fuiſſent teſtō grauati inuicē reſtituere per fideicōmiſſum. ⁊ hoc tȝ Bar. in. j. q. i fi. ⁊ in ſcđa. ⁊ iſtud nō hȝ dubiū ſm Jo. An. in addi. Spec. in tit. de teſta. §. in primis. ſup ver. quid ſi duobꝰ. Idē tenet Bal. in. c. ſi qs miles. in ti. cōſt. feudi. do. Lotha. i vſi. feu. q̄ diuiſio ſimplex nō
24 cōprehēdit caſus futuros. † Item q̄ cōditionis euentus licet q̄nqꝫ fingat retro ꝯſtructiue, nō tñ deſtructiue. l. fi. §. ſinaūt auaritie. C. cōia de lega. ſm eum. ſimplr nec īter ignorātes intelligit̃ remiſſum fideicōmiſſum: q̄ iuri ꝙ qs ignorat ſibi cōpetere non intelligit̃ renūciare. l. mater decedēs cū ſimilibus. ff. de inoffi. teſta. Similiter ſi vnus tantū fuiſſet grauatus fideicōmiſſo, vt ꝑ Barto. in. ij. q. ad fi. qui ponit iſtos tres caſus pro indubitatis. ¶ Pūctus ergo diſputabilis eſt, nunqd per diuiſionē, cū clauſula generali de nihil faciēdo in ꝯrium, intelligatur renunciatū fideicōmiſſo reciproco cōditionali inter ſcientes. in quo Roge. tenuit ꝙ ſic. iſtam opi. Roge tenuerunt Dy. ⁊ Ray. hic ⁊ Gui. de Cu. in. d. l. qui cū tutoribus. in prin. Alb. de Ro. hic referēs ita etiā tenere Jaco. de Are. ⁊ Jac. de Ra. hic per tex. in. l. ſtipulatio iſta. in prin. in ver. ſed quatenꝰ. ⁊ expreſſius in. §. queſitum. ꝯ. eo. vbi promiſſio etiā trahitur ad ius ſuperueniēs de futuro. Sȝ ad illū tex. rñdet do. Alex. hic in. xxj. col. poſt Ang. ⁊ Jmo. in. d. l. ſtipulatio iſta. §. ſi qs for. idē tenet Bal. hic per aliquas rōnes. ⁊ Angel. plenius per aliquas alias rōnes, qui dicit ſe ita alias cōſuluiſſe Padue. Sȝ ad iſtas rōnes Bal. ⁊ Ang. reſpōdet Jmo. do. Alex. ⁊ Are. hic. ita ēt cōſuluit Ang. in cōſ. xcix. inci. Magnificus miles do. Anto. per quaſdam alias rationes quibus etiā reſpondet do. Alex. hic. Idem etiā tenet Ang. i d. l. qui cum tutoribus. in princ. Sȝ omiſſus predictis fundamētis, pro iſta parte videtur ſtringere iſte tex. prout etiam dixi. ꝯ. i tex. in vlt. no. nam iſte tex. principaliter decidit penā eſſe cōmiſſam, ſed ſi fideicōmiſſum nō videretur eſſe remiſſum per diuiſionem cum dicta clauſula generali, certe petendo illud nō eſſet diuiſioni ꝯtrafactū, ⁊ ꝯñr pena nō eſſet ꝯmiſſa: ergo ꝓbat fideicōmiſſum videri remiſſum, ⁊ ꝙ ipſum petēdo ꝯtrauentū ſit ꝓmiſſioni, ⁊ illa verba ḡnalia nihil ſe cōtra eā diuiſionē facturos, pñt intelligi. i. contra actū diuiſionis. ⁊ clarū eſt ꝙ petendo fideicōmiſſum nō eſt ventū cōtra ipm actū diuiſionis. Itē pñt intelligi v̄ba nihil ſe ꝯtra eā diuiſionē facturos, id eſt cōtra ipſas res diuiſas, ⁊ ſic ꝯtra effectū diuiſionis, ⁊ tūc petēdo fideicōmiſſuȝ in rebus diuiſis bene dr̄ diuiſioni cōtrafacere. ⁊ ſic incidere in penā. ⁊ iſte vr̃ eſſe ſenſus huiꝰ tex. ⁊ hoc mō in iſto tex. fuit bñ pronūciatū: quaſi ð fideicōmiſſo fuerit trāſactū, vt dicit lr̃a. ⁊ iſtud
25 etiā dȝ preſumi. † cū in dubio preſumatur pro ſnīa ꝙ fuerit bñ iudicatum, vt etiā. ꝯ. dixi i. l. Herēnius. §. cato. ff. de euic. c. in ꝑſentia. de rerū permu. c. cū inter. ⁊ c. ſicut. ð re iudi. nec dicat̃ ꝙ ſi fuiſſet bñ iudicatū tex. poneret caſum indubitatū de pena, ꝓut pōderat Bar. in. j. col. Jmo. ⁊ do. Alex. q̄ reſpondit. ꝯ. in tertia particula huius gl. ꝙ ideo tenendo fuiſſe bene iudicatum. tex. ponit elegantē ⁊ peregrinā deciſionem. Sed ad iſtud fundamētum potes rñdere ꝙ predictū dubiū an fideicōmiſſuȝ videatur remiſſum per illa verba ḡnalia negatiua, nihil ſe ꝯtra eā diuiſionem facturos, ꝓcedit ⁊ militat ante ſnīam, ſȝ in iſto tex. dubiū de pena ꝓcedit preſuppoſita ſnīa ꝙ dubiū fuiſſet vanū ⁊ inane ſi ſnīa fuiſſet iuſta, tenēdo iſtam primā opinionē, limita iſtū tex, ſm iſtum intellectū vt procedat q̄ñ ſnīa fuit lata cōtra preſentē, ſecus ſi fuit lata cōtra abſentem, tunc non habet locū iſte. §. qui habet qđ ſnīa iuſta facit penam cōmitti. Nam q̄ñ eſt lata contra abſentem, non preſumit̃ lata eo q̄ abſens iniuſtā cām habuerit ſed q̄ cauſam dereliquit ⁊ nō defendit. ita limitat Ang. in. l. papinianus. §. meminiſſe. in vlti. col. ff. de inoffi. teſta. per illum tex. no. vbi dicit eſſe caſum, ⁊ ſubdit ꝙ Doc. hic non ponderāt iſtā
26 limitationem. ¶ † Contrariam opi. in principali articulo tenet Bar. hic in. ij. q. per ſeptem fundamēta, de quibus hic per eum ⁊ cum eo ceteri omnes trāſeūt. ⁊ dicit Bar. ꝯ. in. j. col. ꝙ iſta opi. eſt veriſſima. ⁊ idem Bar. in. l. paulo callimacho. §. j. ff. de le. ij. dicit ꝙ iſtam opi. tȝ pro vera, ⁊ ꝙ eam ſemper tenuit. idem tenet Bar. in conſi. lviij. incip. ex themate predicto tria dubia oriunt̃, idē late tȝ Bal. in. c. ſi qs miles. in ti. conſti. feu. do Lotha. i vſi. feu. ⁊ in. d. l. cū pater. §. hereditatē. el. ij. ⁊ in. d. l. qui cū tutoribꝰ. in prin. ⁊ in. d. l. tres fratres. ⁊ in cōſi. lxxxiij. j. vo. inci. res prohibite alienari extra maſculinā prolem. ⁊ in cōſi. cccclx. tertie partis inci. factū preſupponit̃ eſſe tale Frāciſcus deceſſit. idē etiā tȝ Pau. de Ca. i. d. l. tres fratres, vbi dicit ꝙ iſta eſt cōmunis opi. ⁊ idē Pau. de Ca. in conſi. xcij. incipiente, quia dubia ſupra formata ſatis trita ſunt, in primo dubio. idē tenet Joā. de Jmo. in conſilio vltimo incip. in caſu premiſſo ſi pronunciet̃ ſuper validitate ſententie. Joā. de Ana. in conſi. xxix. incip. viſa imperiali ⁊ apoſtolica. domi. Alexan. in conſi. xl. v. volu. inci. ſuper primo dubio quo querit̃ an poſito. in. ij. ⁊. iij. col. vbi dicit ꝙ opi. Bart. eſt communiter approbata, ⁊ communiter tenetur, ⁊ ꝙ eaȝ pluries fuit ſecutus cōſulendo, ⁊ etiam legendo. ⁊ in cōſil. cvij. iiij. volu. incipiē. in cauſa Nico. vbi etiam atteſtatur iſtam eſſe communem opinionem. ⁊ in conſilio. viij. v. volu. inci. viſo themate ⁊ in conſilio. xxi. v. volu. incip. viſo compromiſſo. idem tenet do. Andreas Barba. in conſi. xlviij. j. volu. incipiē. illud afferam in mediū. ⁊ iſta eſt magis communis opinio, a qua cōſulendo nec iudicando non eſt recedendum. Et licet Bar. hic in. ij. q. moueatur per ſeptemfundamēta, tamē effectualiter poſſunt reduci ad vnū. iſtam per ſimplicem diuiſionem ſecundum omnes nō intelligitur remiſſum ius fideicōmiſſi conditionalis inter ipſos diuidentes, vt probatur i. d. l. cū pater. §. hereditatē. in. ij. ſm vnū intellectū quem. ꝯ. retuli. ergo etiam nō debet hoc importare generalis clauſula, in qua diuidentes promiſerunt per ſtipulationem nihil ſe cōtra diuiſionē facturos. Cū ſtipulatio interpoſita generaliter, ⁊ indefinite ſuper aliquo actu, intelligatur ⁊ reſtringatur ſm naturā ipſius actus. l. ſi ſtipulatus. in prin. ff. de vſur.
27 ⁊. l. ſi legati ſerui. ff. de leg. j. cum alijs allegatis per Bar. † ⁊ clauſula generalis reſtringatur ad ſpecificata tātū. l. ſi de certa. C. de tranſac. ⁊. l. fi. §. item queſitū. ff. de cōd. inde. ⁊. l. ſi ex pluribus. in prin. cū ibi no. ff. de ſolu. nec extenditur ad dependētia ex teſtamento. l. de his. ff. de trāſac. gl. in. d. l. tres fratres. nec ad futura. d. l. paulo callimacho. §. j. ff. de le. ij. ¶ Et licet Pau. de caſt. dicat ꝙ ad iſtas rationes Bar. nō poſſit bene reſponderi: tamen ad iſtud totum fundamentū in quo conſiſtit ſumma rei: poteſt reſpōderi ꝑ ordinē ad ſingulas eius partes. Et ꝓmo ꝙ aſſumptum Bar. nō ſit verum diſputatiue loquēdo, ꝙ per ſimplicem diuiſionem nō intelligatur remiſſum fideicōmiſſum: q̄ tex. i. d. l. cum pater. §. hereditatē. ij. nō ꝓbat, intelligēdo ꝙ ibi heredes eſſent grauati de reſtituēdo fideicōmiſſum extraneo, ⁊ non inter ipſos, vt per glo. ⁊ Bar. ibi, tūc bene verum eſt ⁊ indubitatū ꝙ diuidendo hereditatē inter ſe nō intelligūtur remittere fideicōmiſſum, ꝙ dȝ reſtitui tertio extraneo. Itē aliud aſſumptū bar. ꝙ ſtipulatio generalis ⁊ īdefinita limitet̃, ⁊ reſtringat ſm naturam ꝓcedentis cōtractus. iſtud nō eſt ita paſſim verū. patet. Nā ſtipulatio interpoſita ſuper ꝯtu innominato, nō intelligit̃ nec limitat̃ ſm naturā ꝯtractꝰ innominati, imo eā immutat in oībus: q̄ ꝯtus innominati nō ꝓducūt actionē niſi ſecuto implemēto. l. j. in fi. ff. de rerū permu. ⁊. l. iuriſgentiū. in prin. ff. de pac. Itē in eis hȝ locum pnā. l. ſi pecuniā. in prin. ff. de cōdi. ob cām. ⁊ cōpetit ꝯdictio ob cām ad repetēdū id ꝙ eſt datū, vt. l. fi. ff. ð ꝯdi. ob cām. ⁊ tñ iſta oīa ceſſant q̄ñ ſup ꝯtu inoīato interponit̃ ſtipulatio. vt eſt tex. in. l. ex placito. C. de rerū ꝑmu. ⁊. l. ſiue apud acta. C. de trāſa. Bar. i. l. ij. ad fi. C. de cōdi. ob cām. ad idē tex. in
28 l. ratio. §. j. ff. de ac. emp. † q̄ñ ſtipulatio interponit̃ ſup ꝯtu emptionis ⁊ vēditionis, nō veniunt fructꝰ qui alias venirēt in ꝯctu emptiōis ad idē tex. in. l. miles. §. decē. ff. de re iudi. vbi ſtipulatio īterpoſita ſuper actiōe noxali, nō aſſumit eius naturā, ſed eā īmutat. de hoc pūcto ⁊ de hoc aſſumpto Bar. dixi late in ru.
29 ꝯ. eo. ¶ † Itē inꝗtum dr̄, quod clauſulā ḡnalis reſtringitur ad ſpecificata, rñdet Ang. ꝙ iſtud ꝓcedit niſi illa alia ſint ꝯnexa, ⁊ coherentia diſpoſitioni preambule, vt eſt gl. no. in. c. accuſatꝰ. §. eū vero. in verbo iudicari. de here. i. vi. ſȝ vt dicūt Jmo. d. Alex. ⁊ Are. fideicōmiſſum nō venit acceſſorie nec cōnexe ad diuiſionē, nec eſt de natura ipſius, imo fideicōmiſſum eſt ſeparatū a diuiſione. Scđo ſm An. illud ꝓcedit ꝙ extēſio ad aliud q̄ȝ ad ſpeciē eſſet inductiua abſurditatis vel odij ſeu iniquitatis, ſed hic eſt extirpatiua odij, cuȝ ꝑ remiſſionē fideicōmiſſi euitetur votū captande

captāde mortis alteriꝰ, qđ valde eq̄ū reputat tex. in. l. de fideicōmiſſo. C. de tranſa. ⁊ quilibet conſtituit̃ in libera adminiſtratione rerū ſuarū, qđ cōi hominū voto cōgruit. l. i re mādata. C. mā. Preterea ⁊ tertio illa ḡnalis clauſula nihil ſe contra diuiſionem facturos, nō videt̃ ad aliud poſſe referri q̄ȝ ad ius futuri fideicommiſſi: ergo cenſet̃ ad illud in ſpecie referri, per regulā. l. ij. ff. de lib. ⁊ poſth. facit. l. fundus qui locatus. in fi. ff. de fun. inſtr. ⁊ qđ tȝ Bar. hic in. vi. q. in fi. non ob. tex. i. d. l. fi. §. itē q̄ſitū. ff. de cond. ind. q̄ ille tex. nihil facit ad ꝓpoſitū. nā ibi ille q ſoluit indebitū, ſoluit ignorāter: al's cēſeret̃ donare ⁊ ſic non caderet petitio. l. cuius per errorem. ff. de reg. iu. ⁊. l. j. ff. de condi. ind. vñ quo errore ſoluit indebitū, eodem errore ꝓmiſit non mouere controuerſiam. l. doli mali. ver. diuerſum. ff. de noua. ⁊ ſic ſibi non preiudicat, ſȝ in propoſito noſtro oīa geſta fuerūt ex certa ſciētia, nō quoqꝫ ob. tex. in. d. l. Paulo callimacho. §. j. q̄ vt etiā ſubtilr̃ ⁊ bene rñdet Are. ille tex. nō facit ad ꝓpoſitū: q̄ ibi nō erat fideicōmiſſum reciprocum inter fratres, put in q̄ōne noſtra, ſed ſolū erat datū fideicōmiſſum filie poſt mortem filij, quo caſu Bar. ⁊ oēs fatentur qđ iſte caſus eſt indubitatus qđ fideicōmiſſum nō
30 vr̃ remiſſum. ¶ † Preterea ⁊ fortius ille text. pōt retorqueri ꝯ Bart. arguendo a ſpeciali, ꝑpter ꝓſumptā volūtatē teſtatoris, que in fideicōmiſſis multū attēdi dȝ. l. heredes mei. §. cū ita. ff. ad Treb. ⁊. l. publicis. §. j. ff. de cond. ⁊ demon. ⁊. l. cū q̄ſtio. cū ſi. C. de leg. q̄ nō eſt veriſimile ꝙ in caſu ꝯfiſcatiōis ⁊ publicationis bonorū filij, teſtator voluerit filiā ſuā fideicōmiſſo priuare, non obſtāte ḡnalitate verborū ibi poſita in codicillis, ⁊ ꝓpterea dicit ibi tex. ꝙ lȝ ab omni voluntate fideicōmiſſi videret̃ eſſe receſſum tñ humaniꝰ placuit interpretari ea ſola videri adēpta q̄ vincēte fratre eſſet acceptura: non aūt ea que poſt mortē fratris ex cā fideicōmiſſi reliq̄rat: ⁊ ſic tex. ibi ſe fundans in humanitate, vr̃ velle ꝙ ſit ibi ſpeciale vt fideicōmiſſum potius vadat ad filiam q̄ȝ ad filiū: ergo ceſſante iſta ſpecialitate ſecus eſſet. Pro eadē parte mouet̃ Rap. Cu. q̄ in hac diuiſione ſiue fiat per iudicē, ſiue per fratres extra iudiciū nō venit iſtud fideicōmiſſuȝ poſt mortē relictū: q̄ eſt ꝯditionale. l. non pōt. ⁊. l. non quēadmodum. ff. de iudi. ergo in diuiſione nō veniebat cū nō eſſet adhuc debitū, ⁊ in diuiſione venit ſeparatio eorū q̄ ſunt cōia: ergo nō pōt ꝑ diuiſionē intelligi remiſſum, cū ex actibus noſtris nunq̄ȝ ſit eliciēda ꝓſumptio vltra quā ipſi de neceſſario inducant. l. ob
31 maritorū. C. ne vxor pro mar. Itē actus agētiū nō debēt operari vltra eorū intētionē. l. nō oīs. in prin. ff. ſi cer. pe. ergo apparet ꝙ fuit male iudicatū. ¶ Sȝ ad hoc reſpōde in forma qđ iſtud fundamentū procedit quantū ad ſolā diuiſionem: nam per ſimplicem diuiſionē non intelligit̃ remiſſum fideicōmiſſum, ſecūdū cōia vt dictū eſt, ſed hic vltra diuiſionē fuit clauſula vniuerſalis negatiua, nihil ſe contra diuiſionem facturos: ergo nec etiā ex cauſa fideicommiſſi, vt. l. ſi is q ducēta. §. vtrum. ff. de reb. dub. ⁊ actus agentium non operantur vltra eorū intentionem: verū eſt primitiuam vel ſecundariam ſm Bal. in. l. ſi abſentis. in. ij. op. C. ſi cer. pe. Plerūqꝫ enim accidit vt extra id qđ principalr̃ agit̃ tacita naſcatur obligatio: dicit tex. in. l. ſi is qui. §. fi. ff. cōmod. ꝓ eadā opi. Bal. in. c. ſi quis miles. in ti. cōſti. feu. do. Loth. in feu. dicit eſſe glo. no. ibi, ⁊ ꝙ iſta opi. Pe. Jac. Bu. ⁊ Bar. hic ſumit̃ ex illa glo. que fuit eis peregrina ⁊ incognita. Nam illa glo. not.
32 determinat † ꝙ ſi duo fratres diuidant inter ſe bona paterna, ⁊ vni eorum obuenit in partem feudū paternum, ⁊ fecerūt finem ⁊ refutationem, ⁊ pactum de nihil faciendo contra illam diuiſionem: ſi poſtea moriatur ille frater cui feudū obuenit in partem ſine filijs ⁊ deſcendētibus: alius frater ſuperſtes poſt eius mortem admitteretur ad illud feudum per tex. in. c. j. de eo qui fi. fe. agn. ⁊ tex. no. in. c. fi. ſi de feu. defun. ꝯtē. ſit inter do. ⁊ agn. in feu. Sed vt etiam dicit Are. ⁊ bene, illa duo iura. ⁊ illa gl. nō faciūt ad propoſitum noſtrū: q̄ nos loquimur q̄ñ vtriqꝫ fratrum obuenit in diuiſiōe pars dimidia rei feudalis, ⁊ hincinde facta eſt generalis refutatio, ſed illa iura loquuntur quando vni tantum in diuiſione obuenit tota res feudalis, facta hincinde generali refutatione, ⁊ ſic nihil ad propoſitū, vt hic plenius ꝑ Aret. Et de veritate illius gl. vide Bal. in. l. ſi familie. ad fi. C. fa. herciſcun. ⁊ in. l. j. in. xi. q. ff. de rerum diui. do. Alexā. in conſi. xv. v. volum. incip. perſpectis his que in themate narrantur. in. j. ⁊. ij. colum.
33 ¶ † Adde ꝓ iſta cōmuni opinio. bene facere: q̄ clauſula appoſita ad executionem principalis diſpoſitionis nō ampliat principalē diſpoſitionē, vt eſt tex. ſolennis ⁊ ſingularis cōferens ad multa. in cle. j. ad fin. de preb. quem allegat Joan. de Jmo. hic in vj. col. ⁊ do. Abb. in. c. cum noſtris. in vlt. col. de conceſſ. preben. Bal. in. l. eam quā. in. vj. col. C. de fideic. d. Alex. in. l. que dotis. iij. col. ff. ſolu. mat. ergo iſta clauſula nihil ſe contra diuiſionem facturos, adiecta ad confirmandū diuiſionem, prout ipſa verba ſonant non debet operari augmentum vltra id quod importat principalis diſpoſitio diuiſionis: ergo non dȝ operari remiſſionem fideicommiſſi. ⁊ ita habes ſubtiliter diſputatū iſtū principalem articulū a quo pendet intellectus huius. §. ¶ In ea. gl. ibi, vel quarto. iſtam ſolutionem que fuit domi. Azo. reprobāt Bar. ⁊ alij hic, ⁊ Bar. ꝯ. in. j. q. per iſtū tex. qui dicit ꝙ cōtra petētem fuit pronunciatum quaſi de fideicōmiſſo tranſactū eſſet, nō aūt fuit pronunciatū ꝙ de euictione teneret̃, ⁊ ſic ſuccubuit pro
34 pter executionē pacti ⁊ non euictionis. † Item diuiſio equiparatur tranſactioni, vt no. gl. in. l. tres fratres. ff. de pac. Bar. hic in. ij. qđ. q̄ per diuiſionem tollitur occaſio diſcordiarū ſicut per tranſactionē. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. ⁊ propterea dicit tex. hic quaſi de hoc quoqꝫ tranſactū eſſet: quaſi hec diuiſio videatur facta per viā tranſactionis ad tollēdas diſcordias que per vnionem oriebātur. Iſtā ſolutionē reprobat etiā Bal. in. c. ſi quis miles. in. iij. col. in tit. cōſt. feuda do. Loth. in vſi. feu. q̄ iſta non eſt euictio cū vendita vel permutata eſt vniuerſitas, ſed eſt quedam actio perſonalis, reſultans ex qualitate negotij geſti inter ipſas partes, ſeu ex tacito pacto, vt dicit tex. ſingu. in l. ij. §. cum quis debitori. ff. de here. vel act. ven. Et in hoc defecit illuſtre ingenium do. Azo. gloſſatoris ⁊ Dy. ſm eum quod vltimum reprobat Aret. hic in. x. col. ad fi. ¶ In ſexta particula gl. ibi, ſed hec ſolutio nō valet iſta vt dixi eſt obſcurior pars que ſit in hac gl. ⁊ Bar. eam expedit in. j. q. ſed, aliqualiter obſcure ⁊ inordinate: ideo vt clare ⁊ ordinate totū habeas, collige per ordinem ex gl. quatuor cōcluſiones quarū tres reprobat Bart. in. j. q. aliā reprobat in. xi. q. vt ſtatim particulariter notabo. ¶ Prima concluſio gl. eſt ꝙ frater ſuperuiuēs ſi auocet ex cauſa fideicommiſſi, tenet̃ de euictione nō in totū. ſed pro parte. male dicit
35 gl. † q̄ q̄ñ euinco rē ex facto tuo vel authoris tui nō teneor tibi de euictione. l. fundū meū. ff. de euic. l. lȝ placeat. ff. de do. prele. ⁊ l. ſi a me. ff. ad leg. Falc. Sȝ hic frater ſuperuiuēs euincit fideicōmiſſam ex facto authoris illius fratris premortui. ſ. teſtatoris q̄ portionē ꝓmortui ſine liberis reliqt per fideicōmiſſum fratri ſuperuiuēti, ⁊ etiā ex facto ꝓprio ipſiꝰ fratris ꝓmortui: q adeūdo hereditatē quaſi contraxit. l. apud Julianū. §. fi. ff. ex q. can. in poſſ. ea. Et ſic obligauit ad omne illud in quo fuiſſet a teſtatore grauatus ꝑ fideicōmiſſum, vt eſt gl. no. in. l. ſi ſeruꝰ furtiuꝰ. in prin. in gl. iij. ff. de cond. fur. Et ita reprobat Bart. hic in. j. q. in ver. iiij. dicit male ⁊ etiā vlt. q. ſequunt̃ Ange. Jmol. Pau. de ca. ⁊ alij ⁊ bñ. ¶ Scđa ꝯcluſio eſt quā innuit iſta gl. ꝙ frater ſuperuiuēs nō poſſit petere totū fideicōmiſſum ab herede fratris mortui, ſed ſolū illā partē que apud fratrē premortuum remāſit iure ſuo, ⁊ nō illā quā habuit a fratre ſuperſtite. In hoc etiā male dicit: q̄ imo totū poterit petere: q̄ totū qđ habuit frater premortuus dr̄ iure ſuo habere dr̄ cū in vniuerſalibꝰ vna res ſuccedat loco alterius, ⁊ vna portio loco alteriꝰ. l. imperator. §. fin. ⁊. le ſeq. ff. de leg. ij. ⁊. l. ſi ⁊ rē ⁊ pretiū. in prin. vbi no. ff. de pet. her. vñ. totū debet venire i petitionē fideicōmiſſi, ſm Bar. hic in. j. q. in ver. ij. falſa eſt, ⁊ cum eo ceteri tranſeunt. ⁊ dum Bartol. alle. ad hoc. l. ij. in fi. ff. ſi pars her. pe. debet allegare. l. j. §. pe. in illo titul. ꝓut allegāt gl. ⁊ Bart. in. l. deducta. §. nūmis. ff. ad Treb. Pro hoc bene facit qđ notabiliter tenet Spe. in ti. de teſt. §. i primis. in ver. quid ſi fideicommiſſarius emit, vbi notabiliter tenet qđ ſi frater habēs plenā notitiā fideicōmiſſi ſibi poſt mortē fratris relicti, emit a fratre totā eius portionē: nō preiudicat ſibi ⁊ exiſtente conditione fideicōmiſſi aget: q̄ rerum dominus factus eſt, ⁊ ipſarum non poteſt ſibi fieri reſtitutio: conſequenter pretium quod ſuccedit loco illarum rerum, per. d. l. ſi ⁊ rē ⁊ pretiū. quā deciſionem tenent Ang. hic, in vl. q. Jmo. ⁊ do. Alex. ⁊ facit qđ tenet Bar. hic in. xij. q. ¶ Tertia cōcluſio eſt ꝙ frater ſuperuiuēs poteſt agere ad eſtimationē dimidie illiꝰ partis, quā in diuiſione habuit a fratre mortuo: eo q̄ exiſtente cōditione fideicōmiſſi: videtur illā ſibimet euincere: cū eam ammodo non habeat ex diuiſiōe, ſȝ ex fideicōmiſſo cuius ꝯditio extitit. l. ſi vē
36 dideris. ⁊. l. nō tamē. ff. de euic. gl. male dicit: † q̄ ius fideicōmiſſi vniuerſalis eſt perſonale, cum pariat actionem ex teſtamento, ⁊ ante reſtitutionem nō eſt aliquod ius reale, vt. l. facta. in prin. ⁊. l. reſtituta. ff. ad Treb. Sed iura perſonalia remanent in totū in parte illius cui obueniūt ex diuiſiōe, vt. l. Julianꝰ. §. idē Celſus. ff. de act. emp. ⁊ ita eam reprobat Bart. hic in. j. q. in verſic. iij. quia ſi habeo aliquod ius perſonale, ⁊ ſimpliciter ſequitur Pau. de Ca. hic. ¶ Quarta ⁊ vlt. concluſio glo. eſt quod ſi frater ꝓmortuus habuiſſet ſcientiam huius fideicōmiſſi: tūc eius heres nō habet regreſſum de euictione contra agentē ꝑ fideicōmiſſo, niſi fuerit ſtipulatus de euictione, vt. l. ſi fundū ſciēs. C. de euic. Eā reprobat Bar. in. xi. q. ⁊ etiā in vltimo preſuppoſito etiam pro vero: ꝙ frater ſuperuiuens qui petit fideicōmiſſuȝ teneatur de euictione in parte heredi fratris premortui, prout. ꝯ. tenuit glo. quā reprobaui in prima cōcluſione: q̄ iſtud nō dȝ attēdi in caſu pſenti in quo ego ſcio ius illius cum quo diuido: nā
37 iſtud dȝ mihi prodeſſe. † Imo ius ſuperueniēs authori meo dȝ

Universidad de Deusto
Biblioteca

prodesse mihi.l.fi.a Titio.ff.de rei vẽ.l.cũ vir ꝑ diũ.z ibi Bar. ff.de ꝑsuca. Unde scientia illius iuris qõ sic ꝑsueniret de nouo firmaret ius meũ, non ɔz mihi tollere regressum de euictiõe qz inducta ad augmẽtũ z fauorẽ nõ dũt opari ɔziũ effectũ.l.falsa.ff.de cõd.z demõ.z.l.qõ fauoꝛe.C.de legi.fed tex.in.d.l.fi fundum scien.z gl.in.d.l.fi familie.C.fa.herc.loquunt qñ contrahẽtes sciũt ius alterius tertij in re que emitur vel diuiditur z ita trãseunt Ang.Imol.z alij hic, quicquid dicat Aretinus.

38 ¶ † Itẽ aduerte qõ ꝛz al's scienti ius tertij qõ illi tertio cõpetit ex legato,vel fideicõmisso, ꝛ casu euictiõis debeat restitui ptiũ, vt est casus specialis in.l.fi.ff.emptoꝛ.C.cõia de leg.vel etiam qñ fuit actũ qõ vẽditoꝛ nõ teneaꝫ de euictiõe: tñ sequnta euictione debet restitui ꝓtiũ, vt est tex.no.z singu.in.l.emptoꝛem.ff.pe.z fi.de act.empt.tñ secus est in emente scienter rem alienam: qz ea euicta nõ agit etiã ad restitutionẽ ptij qõ soluit,vt est tex.i hoc notabilis in.d.l.fi fundũ scies.z ibi Bar.ɔ. de euic.vbi tex.dicit q in casu euictionis nõ repetit id qõ eo noie dedit,z sic ꝓtiũ. idem tenent glo.z Bal.in.l.non dubitatur.C.de euic. Itẽ secus est in diuidentibus, vt sequnta euictione nõ possint etiã ad ꝓtium agere: qz videnꝫ inuicem mutuũ periculum suscepisse quilibet in parte sua, per gloss.notabi.in.d.l.fi familie.que est ad hoc sing.fm Ang.hic.ita tenet Bar.hic in.ɔi.q.cũ quo simpliciter transeunt Ang.z Imol.hic.Et circa istud vltimum vide latius per do.Alex.in.ɔɔ viij.col.z seq. ¶ In octaua particula glo.ibi,

39 itẽ ꝓz ex predictis solutio cõnis.ista est notabilis qõ † an si ille cui res est legata, vel per fideicõmissum relicta eam emerit, si postea euenerit casus restitutionis faciẽde,possit agere ad ptiũ gl.non clare decidit,sed inclinat q sic,quasi res sit sibi euicta cũ ex alia cã nona incipiat habere quã ex causa empti0nis, p.l.si vẽdideris.z.l.nõ tamẽ.ff.de euic.Bar.hic in.ɔij.q.refert distinctionem Oy.quam sequit ꝓeter quã vltimo casu, in quo dubitat z reliquit cogitãdũ.Ex distinctiõe ergo Oy.habes tres casus in quibus legatarius põt agere ad recuperationẽ ꝓtiũ: vnimus qñ casu emisset nõ ab eo a quo fuit legata,sed a vero dño: z tunc etiã si sciebat sibi legatũ , non ꝓeiudicat sibi quominus possit agere cõtra heredem:vt cõsequatur illud quod sibi abest ꝓpter emptionem, vt in.ɔ.fi res aliena.insti.de leg.z.l.plane.ſ. ɔ.qõ si rem.ff.de leg.j. Scõs casus,qñ legatarius emit ab herede rem sibi legatam sub conditione,z tunc siue sciens siue ignorans,sibi non ꝓeiudicat,sed eueniẽte cõditione videtur sibi ꝑ ꝑ euincere:z tunc ɔz ex fideicõmisso illud qõ habebat ex emptione:ideo põt indistincte agere ex empto ad recuperationẽ ꝓtij soluti,vt.l.fundo.ff.ad leg.Falc.glo.in.l.si a substituto.in princ. in verb.z anteꝫ.ff.de leg.j. Tertius casus est qñ legatum vel fideicõmissum erat purum,z emit ab herede ignoꝛãter:z tũc etiã sibi non ꝓiudicat,vt.l.cui res.ff.de act.empt.z.l.huiusmodi.ſ.q seruũ.ff.de leg.j. Quartus z vltimus casus est quãdo legatum vel fideicõmissum erat purũ z legatarius sciebat sibi pure legatũ z tamẽ emit ab herede:z tunc fm Oy.sibi ꝓeiudicat vt videaꝫ legatũ repudiasse,vt.l.Titius.in princi.ꝑsertim in ratiõe sui. ff.qb.mod.pig.vel hypo.fol. Et argumento a contrario sensu in legibus.ɔ. proxime allegatis. Bart.in hoc vltimo casu dubitat z videt tenere contra Oy.qõ nõ obstante scientia potest recuperare ꝓtium.per.l.fi.ſ.emptoꝛ.C.cõmunia de lega.qui loquit

40 etiam in legato puro,vt in ꝓcedentibus † vbi ex trane⁹ emẽs a tertio rem quam scit alteri legatam pure vel sub conditione, non ꝓeiudicat sibi in ꝓtio, quin possit illud a venditoꝛe recuperare:ergo idẽ si scit sibi legatũ pure,z emit ab ipso grauato,z sic ab herede,z ridet ad.d.l.Titius.qõ nõ loquitur in depẽdentibus a testamento in quibus difficilius intelligitur renunciari ꝓsunt etiam dixit Bart.ɔ.in.iij.op.vbi dixi. ¶ Videamus an hec dicta sint vera z de iure procedãt.Paul.de Ca. hic z in.d.l. plane vbi.ſ.qõ si rem.simpliciter recitat verba Oy.z Bar.hic, z plus non dicit.z sic videt cũ eis simpliciter transire. Adde cir

41 ca primũ casum Oy.z Bar. † qñ legatarius emit rẽ legatã a tertio,z non ab herede grauato:z tunc non videt renunciare legato,nec sibi ꝓeiudicare,per tex.in.d.ſ.fi res aliena.insti.de legat. Raph.Cu.hic,z in.d.l.si a substituto.in princ.istud repꝛobat:qz tex.in.d.ſ.fi res aliena. loquitur quãdo legatarius emit vinctę testatoꝛe:put clare ibi dicit text.z sic anteꝫ competeret sibi ius legati:z tunc expeditum est quod non potuit dici repudiatũ legatum,quod adhuc vno testatoꝛe sibi nõ competebat.Et hoc modo fm eũ intelligitur etiam text.in.d.l.plane vbi.ſ.qõ si rem. Sed si emisset post mortã testatoris:qz legatarius emendo facit quominus heres dare possit: ideo si emit sciens,heres liberat: quia satis videtur ꝓsumi repudiatio legati.do.Alex.dicit qõ solutio Raph.data ad.d.ſ.fi res aliena.potest ꝓcedere sed non est bona.ad.d.l.plane vbi.ſ.qõ si rẽ, vbi tex.non loquitur magis in ementeviuo testatoꝛe quam eo mortuo.Tu autẽ adde quod gl.expresse in.d.ſ.fi res aliena.dicit idem esse si legatarius emit

post mortem testatoris per.ſ.cui fundus.in eo.ti.insti.de legat

42 Et † repudiatio legati non debet in dubio ꝓsumi,cũ sit donatio.l.cum de indebito.in princi.ff.de ꝓba.z.l.si cum aurum.ff. de ſo.vnde remanet legatũ validum,z debetur iustum ꝓtium sicut qñ res aliena est legata.l.nõ dubium.ſ.fi.ff.de leg.iij.Nam quando legatur res aliena,heres non tenetur ꝓcise ad rez,sed ad ꝓtium,scilicet ad emẽdum si potest emere: alias ad estimationem.vt.ſ.non solum.instituta de leg.declarant gloſ.z doct. in.l.cum rem alienam.C.de leg.Et sic tollitur aliud fundamen-

43 tum Raph. ¶ † Circa scõm membrum Oy.z Bar.quãdo res erat legata sub conditione,z legatarius eã emit ab herede:tũc siue scienter siue ignoranter potest indistincte recuperare ꝓtiuꝫ ab herede.iste est subtilis z disputabilis passus, z male rumina tus per scribentes:de quo do. Alexan. nihil in specie tetigit nisi remissiue.idem tenet Ang.hic in ylti.q.z alij cõmuniter:z dicit Alex.q ista est magis communis opinio. Idẽ tenet Barto.in l.que dotis.post medium.ff.ſolu.mat.z in.l.si fundum ꝑ fideic. in ꝓincip.ff.de leg.j.Speco.in titũ.de testa.ſ.in primis. in ver. quid si fideicõmissarius. Fuis Joã.an.in addi.Spec. in tit.de emp.z vendi.in.ſ.tertio loco ad fi.arguat ad partes z aliter non decidat. ¶ Ego vltra scribentes confirmo istam cõmunem con

44 clusionem bono vt arbitroꝛ fundamento: † nam pendente cõditione iuri de futuro non potest expresse renunciari per simplicez renunciationem.l.si ita scriptum.ſ.fi sub conditione.ff. de lega. ij.z.l.is qui heres.ff.de acqui.heredi glos.Bart.z doct.in.l.i.C. de pac.Ergo multominus tacite.Sed aduerte:q: contra istaꝫ communem cõclusionem videtur stringere tex.in.l.cui res.ff.de act.emp.qui expresse loquitur quando res erat legata sub cõditiõe.z tamẽ tex.ibi decidit q fi imprudẽs.z si ignoraꝫs de legato emerit ab herede quod actione ex empto poterit petere ꝓtiũ ergo si scienter emit videtur q non possit agere ad ꝓtiũ: z sic de directo contra istam cõmunẽ conclusionem.z ɔz Bar.in tertio membꝛo inaduertenter alleget istum tex.quãdo res erat legata pure;certe videtur error z inaduertentia Bar.cũ tex.dicat cui res sub conditione legata erat.Aret,hic perpẽdit z dicit q nisi intelligas illam l.cui res.quãdo emptio fuit facta post purificatam conditionem legati,illa lex fortiter obstat cõtra istud scõm membꝛum,in legato cõditionali empto ab herede z ꝓcer to ꝓsumendum est q illo modo intellexit Bar.quando cõditio legati erat iam purificata anteꝫ emeret ab herede:qz nõ est credendum q Bar.fuerit ita supinus quin viderit illum tex.loquẽtẽ in legato conditionali z non puro:istud est quantum dici possit ad illum text. ¶ Sed ista respõsio Are.mihi nullatenus satisfacit. Primo qz eis numia diuinatio z restrictio ad illũ tex. q loquit quãdo res fuit legata sub cõditione, diuinare z restringere q ibi cõditio legati euenerit,z fuerit purificata anteꝫ emerit ab herede.Secundo z fortius contra istam solutiõem Are.

45 arguo: † nam qualitas adiecta verbo debet intelligi fm tempꝰ verbi cui adiicit l.in delictis.ſ.fi damnũ egtrane⁹.ff. de noxa.la te Bar.in.l.ex facto.in ꝓin.ff.de vulg.z pup.ſz tex.ibi dicit qõ ille cui legata est res sub cõditione eã emit ab herede: ergo illa qualitas rei legate sub cõditione debet intelligi fm tẽpus verbi cui adiicit z sic illo tempoꝛe qñ emit adhuc pendebat cõditio legati.Et sic vides hanc cõmunẽ conclusionem esse disputabilez ad vtraqꝫ partem. ¶ Subdit etiam Are.ꝙ adleges allegatas per Bar.in isto scõo membꝛo põt respõderi ꝙ nõ loquunt in terminis nostris,qñ legatarius emit ab eo a quo habuit causam z sic ab herede:sed qñ emit ab alio tertio errat Are.qz ɔz.l.si vẽdideris.z.l. nõ tñ.ff.de euic.allegate per glo.non loquant qñ quis emit ab eo a quo debebat:tñ Bar.hic in scõo membꝛo nõ allegat illa duo iura:ɔz.l.fundo.ff. ad le.fal. que bene loquit,put Bart. quando quis acquisiuit ab eo a quo debebatur: z sic vbi legatarius habuit causam ab herede. ¶ Circa vltimũ membꝛũ inquantum Bar.repꝛehendit Oy.ꝙ dictũ.l.fi.ſ.emptoꝛ. C. cõmunia ɔ leg.illa lex nõ videt facere in ꝓpositõ Bart.qz nos loquimur quando legatum est purum z legatarius scienter emit ab herede,a quo inuito poterat statim auocare ablẽqꝫ eo ꝙ emeret:vnde ex quo noluit ab herede auocare sed emere: videt iuri suo renũciare:nõ sic est in.d.ſ.emptoꝛ.quãdo qs emit ab extraneo illud quod erat tertio pure legatum, nam emens non poterat ab illo extraneo vẽditoꝛe anocare,licet ille tertꝰ legatari⁹ hoc potuisset.z in hoc equinocant Imo.z Alex. qui repꝛobãt Bart. z dicũt ꝙ etiaꝫ legatarꝰ ibi poterat anocare a tertio, si res erat testatoris,ſz errãt q: vt dixim.d.ſ.emptoꝛ.ille qui emit nõ erat legatarius,ꝓut hic. Aduerte,in hoc vltimo membꝛo si res legata erat testatoris:z legatarius sciẽter emit ab herede, tũc videtur qõ de plano ꝓcedat opinio Oy.contra Bar.qz cum tunc ꝺictum recta via transeat in legatarium, ex quo res legata erat testatoris.l.a titio in fi.ff.de fur.Ideo tunc censet etar renũciasse legato,alias non teneret emptio,vt.l.fue rei.ff. de contrahẽ.

emptio.

emptio.z ita tenet gl.in.d.l.huiusmodi.ſ.qui seruum. in gl.j. z ibidẽ Jo.de Imo.ff.de leg.j.Bal.Ang.z Imo.Rap.Cu. z latius.d.Alex.hic.Are.in.l.iij.ſz pluribus.in pe.col.ff. de acq. pos.Sz certe,put etiã dicit Are.hic ista ratio potius ɔcludit ꝙ emptio nõ valeret, ẽs qõ videat renũciatũ legato: z sic si non valet emptio rei sue:ergo poterit ɔseq legatũ. Et põdera vltra eũ qõ gl.in.d.l.huiusmodi.ſ.q seruũ.de qua.do.Alex.hic facit magnũ capitale,vtiq eisdẽ verbis,sc3 ꝙ emptio nõ valet.nõ aũt dicit ꝙ legatarꝰ nõ possit agere ad rẽ legatã:nisi salues fm Are. ꝙ ɔz scieter emẽs rẽ suã nulliter emat.d.l.fue rei. ꝓcedit qñ est irrenuocabiliter sua, put etiã esset hic:qñ legatarius iam acceptasset legatum,vt est glo.magistra.in.l.ei qui ita hereditatem.ff.de cõd.insti. Secus qñ nondum acceptauit legatũ:z sic est sua sed renuocabiliter:tunc videretur qõ valeat emptio:z sic videatur repudiatum legatum,vt probat tex.in.d.l.huiusmodi.ſ.q seruũ. a cõtrario quicqd in hoc vltimo dicat.d.Alex.hic in.ɔɔɔij.col. Itẽ intelligẽ ista procedere in legato particulari , puro secus in fideicõmisso vniuersali,vbi nõ transit ꝺnium recta via absqꝫ restitutiõe:vt.l.facta.in ꝓin.z.l.restituta.ff.ad Treb.vñ tũc emẽdo scienter vnã rem de cõprehensis in fideicõmisso vniuersali, non videt ipsi fideicõmisso renunciare,put etiam tenet.d.Alle. hic. ¶ Ex supꝛascriptis oĩbus habes ieꝛ solutiones ad ɔzium d.l.q cũ tutoriꝫ.in prin. cõiter tenet prima solutio quã ibi ponit gl.ꝙ ibi ab intestato,hic iure fideicõmissi,vel alia Hug.z gl. quod hic fuerit male iudicatum. ¶ Septimã solutionẽ ponit ibi gl.ꝙ in.l.ſtia actiue,hic passiue:ꝙ solutio est obscura:z Bar. et declarat vno mõ z repꝛobat:z eũ refert z sequit Imo.ꝙ frater qui mortuus est nõ potuit trãsigendo perimere actionẽ alteri competẽtẽ.l.si stichũ.ſ.fi.ff.de noua.z sic actiue: hic aũt diuidẽs potuit sibi ꝓiudicare:z sic passiue.Credo qõ lectura Bart. sit corꝛupta,qz ibi frater q mortuus est nõ fuit ille qui fecit trãsactionem, z si fecisset ꝓeiudicasset in parte sua: ſz voluit dicere Bar.qõ ibi transigens nõ potuit perimere actionẽ alterius.d.l. si stichũ.ſ.fi. hic aũt diuidẽs potuit sibi ꝓ sibi ꝓiudicare sic passiue. Bal.etiam in.c.si quis miles.in ti.cõst.feud.do.Lotha.in ꝙsib. feu.dicit ꝙ illam solutionẽ quidã nõ intelligũt:ſz ipse exponit il la verba.nam in.d.l.qui cum tutoꝛibus.in princ.vnus z idẽ bis egit,ſz in isto.ſ.qui semel. fuit actoꝛ in petitiõe fideicõmissi: tũc est reus:qz cõtra eũ petitur pena, adueꝛbium enim actione refertur ad actoꝛẽ;z aduerbium passiue referꝛ ad reum.Sz ista solutio fm eum notat casus differentes,sed nõ rationẽ differẽtie.tu declara aliter q iuri qõ quis habet in sua persona intelligif diuidendo renunciare,z sic passiue,ita loquit hic.Sed iuri qõ habet actiue ex ꝑsona fratris,nõ videt renunciare,vt ibi. ¶ Octaua z vltima solutio est quã ibi sensit gl.z sequuntur Bar. z alij: z ista est verissima declarãdo eã plenꝰ vt ago declarabo ꝙ ibi trãsegit solum de sua parte,vt ibi expresse dicit text.de sola poꝛ

46 tione administrate tutele sue egerat. † pondera dictionem sola que est exclusiua alterius partis.l.his solis.C.de renocã.donat. que est exclusiua alterius partis.l.his solis.C.de renocã.donat. vnde si postea agat ꝙ poꝛtione alterius fratris que ad eũ fideivnde si postea agat ꝙ poꝛtione alterius fratris que ad eũ fideicõmisso deuenit,z sic ex cã,trãsactio sibi nõ ꝓiudicat:vt.l.age.z l.si de certa.C.de tranla.ex quo petit oino aliud.z ita ꝓprie loq tur ille tex.z sic agenti ex alia causa:z ad aliud quam ꝓtius fuit transactum,non obstat transactio.vt ibi , sed hic petit idẽ qõ in diuisione generali deuenerat. Et isto modo nõ meruit illa lex allegari pro contraria. Et semper admiratus fum ꝙ gl. hic z ibi tantũ laboꝛauerit super isto contrario,qõ reuera nihil obstat:z propterea non fine causa Paul.de Ca.hic dicit ꝙ gl.ꝙ oppo.de d.l.qui cũ tutoꝛibus.in princ.melius oppoſuisset in.ſi.qui magis

47 obstat,vt ibi dicit tex. † ꝙ generalis transactio non ꝓeiudicat quo ad ea quoꝝ actiones postea competere compertum est: qz de eis nõ ꝑsumit cogitatũ: ergo ẽt hic diuisio gñalis non deberet poꝛrigi ad fideicõmissum cõditionale,cuius cõditio post ea fuit purificata. Et si teneꝫ cõem solutionẽ,ꝙ hic fuerit male iudicatũ.nihil obstat. Vel scõ rñde clare ꝙ Paul.de ca.nõ iudicatũ.nihil obstat. Vel scõ rñde clare ꝙ Paul.de ca.nõ iudicatũ.nihil obstat.

Universidad de Deusto Biblioteca

exceptionē euictionis: ꝛ fuerat cōdēnat⁹ ad restitutionē rei pōt postea agere de euictione, nō obstāte ꝙ sup exceptione euictionis fuerit cognitū in primo iudicio, ꝛ indicatū. Huic difficultati potes rñdere ex mēte insignis doctoris do. Pe. de be. hic, ꝙ ideo ibi potest deduci in scđo iudicio: qꝛ ita deducendo non cōtrauenit in aliquo prime sñie sicut hic. Nā cū p primā sñiam cōstet rē venditā fuisse euictā, ꝛ stipulatio penalis ad duplā cōmittit in casum euictionis, vt. l. habere licere. ff. de euict. ergo in alio iudicio in quo petit pena: deducet ꝙ fuit indicatū in primo. s. rē fuisse euictā, ꝛ sic penā duple deberi: nec vēditor q obtinuit i primo iudicio sñiam, poterit opponere ꝙ talis sententia sit iniusta, vt. l. si seru⁹ pluriū. §. j. ff. de le. j. Itē inquantū Bar. hic rñdet ad. l. sʒ si ante. ff. de exce. ꝙ ideo hec sñia piudicat in pena: qꝛ est accessoria eius super quo fuit pnunciatū: ibi vero scđm iudiciū erat eque principale: imo principalius ꝙ primū. Rap. cu. dicit posse melius rñderi fm Bal. qđ ibi non apparet ꝙ actor succubuerit: qꝛ nō esset dñs: sʒ qꝛ nō probauit ꝛ sic necessario: in scđo iudicio nō deducit illud sup quo fuit pnūciatū. sec⁹ est hic. Sʒ caue: qꝛ imo ibi fuit decisum illud qđ actor nixus fuit probare:
51 ꝛ nō potuit pbare † ꝛ qlibet dilatio ad pbandū censet esse pemptoria: vt. l. si. ff. de fer. Vñ vera est solutio Bar. ꝙ ibi scđm iudiciū nō est accessoriū ad primū sicut hic. Item ibi in primo iudicio dñium fuit deductū incidēter, sʒ postea in scđo iudicio fuit deductū principalr: ideo nō obstat vt ibi. secus esset econtra, vt probat in. l. fundū. ff. eo. de excep. ꝛ tenet etiā Pau. de Cast. hic. ¶ Secūdo principaliter opponit Bar. in. vj. opp. ꝯ text. nā hic sñia cōtinet errorē expressum, dū dicit quasi de hoc quoqȝ trāsactum: ergo fuit lata expressa falsa causa: ergo est ipso iure nulla: vt. l. q testamento. in prin. ff. de excu. tuto. ꝛ. l. ij. C. qñ puo. nō est neces. ergo nō facit penā in effectu cōmitti: ꝛ sic si petet pena obijciet exceptio doli. Bar. dupliciter respondet ꝛ vtrāqȝ solutionē sequit Pau. de ca. Primo ꝙ hic nō fuit expressus error in sentētia: dixit em̄ quasi de hoc transactū, ꝛ sic simpliciter, ꝛ sic non expressit transactū esse super fideicōmisso p diuisionē: quo casu sententia non est nulla, sed venit rescindenda p appellationē, vt est gl. in. l. si is ad quē. ff. de acqui. her. nisi sit lata dolo aduersarij: vt. l. si ptor. §. Marcellus. cū gl. ff. de indi. Tu declara ꝛ cōfirma istā solutionē Bar. ex alia solutione quā ponit Raph. Cu. hic: ꝛ sequunt do. Alex. ꝛ do. Pe. de bexu. hic, sed non aduertūt ꝙ nō est alia solutio: sed est potius declaratio ꝛ cōfirmatio solutiōis Bar. ꝙ hic nō apparet expressus error iuris ex tenore ipsius sentētie: qꝛ in sentētia iudex nō expressit ꝙ de fideicōmisso fuerit transactū per diuisionē, sed pnunciauit reum cōuentum non teneri: qꝛ si de hoc quoqȝ transactū esset: ꝛ sic error iuris nō apparebat ex sola sñia, sed per relationē ad diuisionē. Et istud non sufficit qđ ex sentētia iunctis actis error iuris appareat: vnde si iudex in sñia expressit minorem. xiiij. potuisset testari, sententia est ipso iure nulla. Secus si in sentētia dicat p nuncio Titiū potuisse testari, lʒ ex actis appareat istū Titium fuisse pupillū. tex. est in. d. l. ij. C. qñ prouo. non est nec. Cōfirmat
52 optime do. Alex. † qꝛ ad hoc vt sententia reddat nulla p expressionem erroris iuris, requiritur ꝙ ille error oculo corporali legi possit. Secus si ex mente ꝛ intellectu percipiatur. Ita singulariter notant Inn. ꝛ Host. in. c. P. ꝛ S. de off. del. sequit do. Ant. de Bu. in. c. ij. de testi. cogē. ꝛ in. c. ab excōmunicato. de rescr. vbi reputat hoc esse singulare dictū ꝛ perpetuo tenēdū mēti: ꝛ ista duo loca do. Ant. de Bu. adducit hic do. Alex. in duob⁹ locis in quibus hoc sequitur, scʒ in. xxxvi. ꝛ. xlviij. col. ¶ Ego vltra Alex. addo idē tenere do. An. de Bu. Jo. de Imo. ꝛ. d. Abb. in c. j. de re iud. Idē tenet do. Ant. in. c. sicut. prope fi. eo. ti. de re iudi. ꝛ in. c. cum contingat. in. j. col. de rescr. ꝛ in consi. ij. qđ incip. visis literis legitimationis. in. ij. col. Idem tenet do. Abb. in. d. c. P. ꝛ S. in. ij col. in fi. ꝛ in. d. c. ab excōicato. in. iij. col. ꝛ in. c. cum speciali. in princ. in. ij. col. de app. Istud dictum etiam valde notat ꝛ sequit Bal in. c. quod translationem. de of. leg. Idē sequit do. Alexā. lʒ predicta non alleget in. l. cū prolatis. in. v. col. ff. de re iud. ꝛ in consi. ccxxj. j. vol. qđ incipit perspectis. circa fi. ꝛ dicit Jo. And. in. c. pen. in fi. de offi. deleg. quem refert ꝛ sequitur do. Abb. in proemio decre. in. v. co. sententiā non esse nullam sed ex mēte ꝛ per interpretationem habeat in se iuris errorē. Et idem etiam sequitur do. Abb. in. d. c. j. in. v. col. de re iud. Ego pro isto singulari dicto Inno. ꝛ Host. allego tibi duos text. in. c. solet. in prin. ibi intolerabilem errorē fuisse in sententia patenter expressum. de sen. excom. in. vj. ꝛ ibi Gemi. ad hoc notat illū tex. Et dicit ibi esse tex. expressum in verbo patenter expressum: p illo dicto Inno. ꝛ Host. ad idem est text. in. c. venerabilibus. §. fin. ibi, in sententia intolerabilem errorem fuisse patēter expressum. eo. tit. de sent. excom. in. vj. Et ibi etiam Gemi. etiam ad hoc no. illum tex. ¶ Sed aduerte qꝛ alibi mirabiliter notat do. Abb. in
53 c. ex parte. per illū tex. de capel. monacho. † quod sententia dicitur lata cōtra ius, nō solum quādo est lata cōtra verba expressa iuris: sed etiam quādo cōtra mētē: ꝛ sic est ipso iure nulla: inducendo ad hoc illum tex. vt ibi per eum. qđ reputat bene notādū. Adde facere. l. nominis ꝛ rei. §. verbum ex legibus. ꝯ. de ver. sig. ꝛ. l. non dubium. C. de legi. vbi tex. dicunt esse contra legem. siue sit contra mētem legis, siue cōtra eius verba. Puto istud notabile do. Abb. non esse verū: qꝛ quando sententia iudicis est contra mentē legis, ille error nō potest oculis corporeis videri: vt. l. j. in prin. ff. de his que in test. del. lʒ ex mente ꝛ intellectu percipiatur: ergo sententia non est ipso iure nulla. prout volūt Inn. Host. ꝛ alij in. d. c. P. ꝛ S. cū alijs cōcordātijs allegatis: ꝛ tex. in. d. c. ex parte. parum facit: ꝛ ipsemet do. Abb. videtur hoc sensisse dum subdit videndum tñ esse qđ sensit Inno. in. c. P. ꝛ S.
54 ¶ Secundo respondet Barto. ꝛ notabilius scđm eum † quod quando in aliquo passu sunt opiniones doctorū varie, cum faciant rem ambiguam. l. cū de nouo. C. de legi. glos. in. §. quibus. in verb. certas. in prima constitutione. C. ꝛ gl. in. l. nō possunt. ff. de legi. tunc lʒ iudex eligat vnā opinionē q̄ sit mala, tamen sententia non est nulla. vt no. in. l. cū prolatis. ff. de re iud. ꝛ dixi. ꝯ. in tex. in penult. notab. tamen dicit Raph. Cum. non apparere qđ tempore Sceuole fuerint super hoc varie opiniōes inter iuriscōsultos, licet postea ista varietas fuit inter glossatores ꝛ doctores nostros: quicquid dicat Alexan. hic. Nisi diceres quod etiam tempore iurisconsultorum res erat dubia propter allegationes iuris hincinde, arg. l. proxime. ff. de his que in test. delēt. ¶ Vltra Bar. potes tertio modo respōdere, qđ illa verba, quasi de hoc quoqȝ transactū fuisset, posita in tex. nō sunt verba iudicis sed legislatoris, prout etiā dixi. ꝯ. in declaratiōe tex. ꝛ tūc cessaret oppositio: ꝛ ita etiā respōdet. d. Pe. de bexu. hic qui dicit qđ inter ceteras solutiones ista videt sibi potior. ¶ In tertia parte principali gl. ibi. l. rescriptū. §. si pacto. magis cōmuniter tenetur illa solutio: ꝙ hic potest peti pena. s. quatenus excederet estimationem facti principalis. l. predia. ff. de act. emp. ꝛ. l. si qs a socio. ff. pro soc. vel quod hic fuit actū qđ vtrunqȝ possit peti: ꝛ sic fuit adiecta clausula rato manente pacto. l. qui fidē. ff. de transac. Et licet iste videantur diuinationes ad hunc tex. tñ cum iste tex. solum decidat penam esse commissam, debet intelligi ꝛ declarari fm iura preallegata. duas alias solutiones. ponit Bal. in. c. si quis miles. in tit. const. feu. do. loth. in feu. quas
55 hic reprobat do. Alex. vide per eum. ¶ † In vltima parte glo. ꝛ sic ad finem cōmuniter concluditur quod in sententia non est necessario exprimenda causa, quo ad validitatem sententie. c. sicut nobis. de re iud. gl. Bar. ꝛ doc. in. l. ij. §. ignominie. ff. de infami. imo fatuus est iudex q exprimit casum in sententia: qꝛ posset de facili annullari si causa esset erronea, secundum Joan. de Imo. in. l. si is ad quem. ff. de acquir. her. nisi adijciat dictionem ꝛ maxime, vel psertim, vt notabiliter tenet do. Abb. in. c. ex parte. de concess. preben. sunt tamen plures casus in quibus in sententia requirit expressio cause: alias nō valeret: quos enumerat Specu. in tit. de senten. prola. in. c. qualiter. in ver. verum. ꝛ eos refert ꝛ sequitur Jo. And. in. d. c. sicut. ꝛ plures enumerat Bal. in. l. preses. C. quomodo ꝛ quando iudex. in. l. properandum. §. illo. C. de iudi. ¶ Extra glossas Barto. hic examinat tredecim vtiles questiones quarum duas primas ꝛ tres vltimas expedi
56 ui in gl. vbi proprie cadebant. ¶ † Tertio querit Bar. an heredes diuidentes presumantur habere scientiam fideicommissi, ꝛ aliorum contentorum in testamento ꝛ in codicillis, ꝛ distinguit vt hic late per eum. Adde inquantum Bar. facit differentiam inter suos ꝛ extraneos heredes institutos, quo ad psumptionē scientie vel ignorantie contentorum in testamento: qꝛ sui ipso iure statim sunt heredes. §. sui. inst. de her. qual. ꝛ differen. ꝛ. l. in suis. ff. de lib. ꝛ posthu. Et lex facit eos heredes etiam ignorantes, vt. l. j. §. qui sunt in potestate. ff. si quis omis. cau. test. ideo in eis presumitur ignorantia, vt. l. eius qui in prouincia. in ver. fin. ff. si cer. pe. ꝛ ibi Bar. facit magnum festum de illo tex. ꝛ dicit ꝙ nūquam obliuiscaris: ꝛ ideo filij in potestate instituti heredes a patre, ꝛ diuidentes hereditatem paternam inter se cum clausulis generalibus, non intelligunt remisisse fideicommissum reciprocū inter eos iniunctum a patre: cum in dubio presumātur ignorare contenta in testamento patris. Secus est in extraneis heredibus qui eoipso ꝙ sunt heredes psumuntur scire contenta in testamēto. Alias non potuissent adire hereditatē nisi fuissent certi de viribus testamenti. l. sed ꝛ si de sua. ff. de acqui. her. Et cū Bar. transeunt cōiter alij. Idē tenent Bar. ꝛ Ang. in. d. l. eius qui in prouincia. in ver. fi. ꝛ in. l. tres fratres. ff. de pac. Ange. ꝛ Imo. in. l. si seruus testō. ff. de stipu. ser. ꝛ simpliciter Pau. de Ca. in consi. xc. incip. quia dubia. ꝯ. formata. ꝛ late do. Alex. hic. Et dicit Pau. de Cast. in. d. l. eius qui in prouincia. in vl. co. vtile verbū, qđ opinio Bart. seruaretur in practica. Facit quod dicit Bal. in. l. quoniam sororem. C. de iure delib. qđ ille qui nō sit he

sit heres per seipsum, sed ipso iure non presumit scire cōtēta in testamento, p. d. l. eius q in puincia. in ver. fi. ¶ Istā doctrinam Bar. quatenus loquitur de suis heredib⁹ ampliāt Bal. Ang. in. iiij. q. Raph. cu. ꝛ do. Alex. vt pcedat etiā si isti heredes non essent sui, tamē erāt ab intestato successuri: qꝛ obtinebāt primū gradum: tunc etiam ipsi non presumuntur habuisse scientiam contentorum in testamento. arg. l. eius qui in prouincia. in fi. ꝙ nis diuiserint hereditatē inter se equaliter, eo modo quo erāt in testamento instituti: si nō appareat ꝙ diuiserint vt heredes ex testamēto, nec adierint tanqȝ ex testamēto: qꝛ tunc vidētur militare eadem ratio que est in suis heredibus. ꝛ dicit Raph. cu. se ita als cōsuluisse in contingentia facti. ¶ Sed aduerte in principali passu ꝙ Bal. in. d. l. eius qui in prouincia. in penul. col. dicit nō esse cōstituendā differentiam inter suos ꝛ extraneos heredes prout facit Bar. sed ꝙ debet cōstitui differētia an sit adita hereditas vel non. Nā ante aditam hereditatē in extraneo, vel ante immixtionē in suo psumit ignorātiā cōtentorum in testamēto tā in extraneo ꝙ in suo. d. l. eius qui in prouincia. in ver. fi. sed post aditionem vel immixtionē facti ꝛ animi, qlibet heres psumit scire cōtēta in testō ꝛ ipm testm̄ vidisse, vt ibi plenius p eū. Idē etiā tenet Bal. in. l. cetera. §. fi. ff. de leg. j. do. Alex. in consi. iiij. ij. vo. incip. videtur inspectis. in. xiiij. col. ad fi. ¶ Istam differentiam Bart. inter suos ꝛ extraneos heredes fortius reprobant Raph. Ful. ꝛ Pau. de Cas. in. d. l. eius q in puincia. in vl. col. Et latius idē Pau. in consil. x. qđ incipit clarum est in iure
57 moti: † qꝛ etiā olim de iure ffōrū etiā extrane⁹ heres vniuersalis poterat adire hereditatem clausis tabulis testamēti: vt. l. j. §. fi. ff. de iur. ꝛ fac. ign. ꝛ gl. in. d. l. eius qui in prouincia. in. j. parte. in verbo recitatū. hodie vero etiā qlibet in parte scriptus pōt adire ante aperturā testamenti. l. vnica. §. in nouissimo. C. de ca. tol. ergo nō est verū fundamētū Bart. dicētis ꝙ heres extrane⁹ iō presumit post aditā hereditatem habere scientiam contentorū in testō: qꝛ nō pōt adire si ignoret vires testamenti. d. l. sed ꝛ si de sua. cū. l. se. cū possit adire ēt anteqȝ aperiat testm̄. Nec ob. tex. i d. l. eius q in puincia. in ver. fi. p quo tex. Bar. hic. ff. vtrobiqȝ. facit capitale: qꝛ vere tex. ille parū aut nihil facit: qꝛ loquit i seruo qui est necessarius heres velit nolit, ꝛ nō hʒ bñficiū abstinēdi, ꝛ in eo verū est quod presumitur ignorare cōtēta in testamento in istis terminis proprie loquit ille text. sed nos loquimur in filijs qui propter suitatē dicuntur heredes noīe, etiā anteqȝ se immisceāt. l. j. §. qui sunt in ptāte. ff. si qs omis. caus. test. d. l. j. C. si min. se ab her. abst. Tñ hñt bñficiū abstinēdi saltē de iure ptorio. §. sʒ his ptor pmittit. inst. de he. qual. ꝛ diff. ꝛ. l. necessarijs. ff. de acq. her. ꝛ sic sunt redacti ad similitudinē extraneorū. l. nā nec emancipatus. ff. de le. j. ergo nō dʒ in eis ꝯstitui differentia quo ad psumptionem ignorantie. d. l. cū bonis. ff. de acqui. he. ¶ Tñ ad primū fundamētū conat rñdere Alex. hic defendēdo Bart. nā ꝙ ante aptas tabulas testamēti possit extrane⁹ adire hereditatē, nō facit ad ppositū: nec Bar. se fundat i apertura testamēti: ꝙ lʒ ante aptas tabulas, testamēti possit extrane⁹ adire hrditatem, tñ ad hoc vt p aditionē possit fieri heres regrit ꝙ pri⁹ habeat sciētiā testamēti p famē, vel p testes testamētarios, vel per aliū modū ꝛ sic intelligat se eē īstitutū, ꝛ an pure vel sub ꝯditione, vt probat gl. in. l. is pōt. ff. de acqui. he. ꝛ ibi clare Bart. post mediū in vsi. ij. dicit gl. ꝙ dʒ scire. ¶ Sʒ aduerte ꝙ ista respōsio Alex. de directo facit cōtra eū, ꝛ cōsequēter etiam ꝯ Bart. qꝛ ei sufficit habere sciētiā testamēti: ꝛ quomodo sit institut⁹ heres, per famā vel p testes: vt Alexā. vel p literas amicorū, vt est tex. no. in. l. de etate. §. fi. ff. de inter. act. Bart. in. l. is potest. in. ix. col. ad hoc vt effectualr efficiat heres. ergo non sequit p hoc qđ heres presumatur habere notitiā cōtentorū in testō, cū possit esse heres absqȝ eo qđ inspexerit testm̄. Cōfirmo per tex. in. l. cū quidam. §. qđ dicit si putetur. in ver. qd si ipse putet solus. ff. de acqui. her. vbi ex vehemēti opinione absqȝ eo ꝙ viderit testm̄ pōt quis esse heres, ꝛ per hoc semper putaui ꝙ ista doctrina Bart. sit periculosa, ꝛ p istud fundamētū soleo etiā impugnare vnā limitationem Bar. hic tenendo eius opinionē ꝙ in suo psumat ignorātia cōtētorū in testamento. Limitat Bart. hic nisi filius confiteretur se esse heredem patris ex testamento, tūc psumeretur scientia: qꝛ esset eadem ratio prout in extraneis, per. d. l. sed ꝛ si de sua. iuncta. l. eum bonis. ff. de acq. he. Et cum ista limitatione transeunt Ang. ꝛ communiter alij, ꝛ in specie. d. Alex. hic. ꝛ idē. d. Alexā. in. d. cōsi. iiij. ij. vo. qđ incip. videretur inspectis. in xiiij. col. ad fi. Ista limitatio confunditur per fundamētum precedens. Nam non sequitur: filius confitetur se esse heredē patris ex testamento: ergo vidit testamentū: ergo psumit scire contenta in testamento. Ista non est bona consequētia: qꝛ potuit scire se esse heredē ex testamēto per famā, vel per testes aut per notarium rogatum de testamento, ꝛ tamen non viderit ipsum testamentū, ꝛ istā limitationē multū audacter reprobat Lu. Ro. dicens Bar. grauiter errasse in consi. cccciij. qđ incipit, p decisiōe proposite consultationis tria arbitror esse discutiēda. in vltimo dubio monet per qdā alia de quib⁹ ibi per eū precipue: qꝛ dicit esse tex. contra Bar. q euitari nō pōt in. d. l. eius q in prouincia. §. fi. equiparādo heredes necessarios filijs: put eqparat Bart. hic ꝛ ibi. sʒ certe ille tex. pōt de facili euadi: qꝛ nihil facit etiā tenendo equiparationē Bart. qꝛ non loquit qñ expresse dicebant se esse heredes ex testamento, put limitat Bar. imo hoc ignorabant: vnde ꝯ limitationem Bar. hic magis astringit fundamētum qđ proxime adduxi. ¶ Itē inquantū Bart. ꝛ alij hic ꝛ in
58 d. l. eius qui in puincia. ver. fi. tenēt † qđ cōtenta in codicillis factis separatim a testō, etiā heredes extranei presumunt ignorare: per tex. in. l. non est referendus. ff. de transac. Adde ꝙ ille tex. ad hoc videt inepte allegari p Bar. ꝛ scribentes: qꝛ nō loquit in herede, put est materia nostra, sʒ i legatario, in quo nō psumit sciētia testamēti. Itē in ꝯrium videt stringere tex. reputat⁹ singularis in. l. fi. §. fin. ff. de leg. ij. vbi dicitur ꝙ heres psumit ignorare codicillos, ꝛ cōtēta in eis: quos testator vetuit aperiri in vita heredis: ergo a ꝯrio sensu est sec⁹ vbi testator aperiri nō phibuit, de quo tex. ibi plene in aut. res que. C. cōia de lega. Nisi dicas ꝙ tibi nō lʒ sumere argumentū a contrario sensu: qꝛ resultaret cōdictio ad iura statim allegada: vt. l. conuenticulam. C. de epis. ꝛ cler. glo. in. l. ij. C. de cond. inser. Vnde pro cōi conclusione melius facit tex. in. l. si seruum. §. de illo. ꝯ. eo. allegatus p Bart. qui loquitur in herede. ꝛ tex. in. l. ij. ff. de condi. ind. ꝛ in. l. fi. C. de reb. cred. ꝛ qꝛ ex codicillis ius aditionis non consistit. l. fin. C. de codic. Istā cōem conclusionē limitat Bar. nō pcedere qñ codicilli essent facti simul cū testamento: qꝛ in testamento fuit dictū si nō valet iure testamēti valeat iure codicillorū, iuxta. l. fi. C. de cod. tūc psumit heres sciuisse tales codicillos: qꝛ als nō potuit deliberare an adiret ex testamento an ab intestato nisi inspectis ꝛ cognitis verbis illius dispositionis. arg. l. illud. ff. de acq. her. Ista limitatio Bar. est vera in se, sed nō videt esse ad propositū nostrū, nā nos loquimur qñ fideicōmissum fuit relictū in codicillis qđ nō cōtingit qñ clausula codicillaris est simpliciter con
59 cepta in testamēto, vt. ꝯ. ¶ † Quarto querit subtiliter Bar. qd si in diuisione hereditatis paterne fuit expresse dictū, ꝙ pmiserunt non cōtrauenire diuisioni, etiam occasione fideicōmissi, inuicem debiti vel debendi ex testamēto paterno, ꝯcludit notabiliter ꝙ tunc intelligat renunciatum iuri fideicommissi debiti vel debēdi ex testō patris absqȝ eo qđ alr appareat inspecta eē verba testamēti: qꝛ sufficit intellectualis sciētia absqȝ corporali inspectione. Als sequeretur ꝙ si de testamento nō esset facta scriptura, ꝛ sic essemus in testamento mere nuncupatiuo: qꝛ nō posset oculis corporeis inspici, ꝙ nō posset tunc renunciari fideicōmisso, nec sup eo transigi: qđ vr absurdū. Et satis dicitur inspicere testm̄ qui illud scit, vt probatur in. l. inciuile. iuncta. l. scire leges. ff. de legi. vt hic notabiliter per eū. adde ꝙ cū Bart. tenent Ang. hic in. j. q. Pau. de Ca. do. Ale. ꝛ Are. hic, ꝛ dicit Are. ꝙ ista opinio Bar. est cōis, ꝛ cōiter approbatur. Idem ꝛ latius tenet Bar. in. l. de his. in vlt. q. ꝛ ibi Ang. Raph. Fulgo. ꝛ Pau. de Ca. ff. de transa. Idem tenet Raph. Ful. in. l. nō est ferend⁹. per illum tex. inducendo vt per eum. ff. de transa. Idem simplr tenet. d. Alex. in cōsi. xj. ij. vol. inc. viso ꝛ vt opʒ considerato themate. in. v. col. ꝛ in ꝯsi. lxxvj. iij. vo. qđ incipit ponderatis his de quibus in themate. in. v. col. facit tex. in. l. iiij. in verb. cum sciret. ff. de opt. leg. per quē no. ibi Bar. ꝙ sufficit ꝙ sciat q̄ in testamēto continent: sed testm̄ non inspexerit. Itē sufficit si partes asserant se habere notitiam testamenti, ꝛ statur earū assertioni: vt. l. generaliter. C. de non nu. pe. lʒ aliter nō appareat de inspectione testamenti. Ideo sis cautus vel facias semper apponi in instrō illa verba, asserentes se habere plenam notitiā testamēti, ꝛ istud sufficit, fm Bal. ꝛ Ang. in. d. l. de his. ista procedūt in maiore. ¶ Quid autem sit in muliere, rustico, ꝛ similibus, qui verisimiliter sunt literarū ignari, an sufficiat ꝙ in instrumento transactionis vel diuisionis dicatur inspectis cognitisqȝ verbis testamenti, ponit late Ang. hic in. j. q. qui dicit habuisse istam questionē de facto in ciuitate Padue, in quadā opulentissima hereditate in filia Marasie ditissimi hebrei que vocabatur stella, ꝛ q̄ transegit cū fratre pro certa quātitate pecunie de hereditate patris, asserens nihil amplius sibi deberi ex testamēto paterno, ꝛ hereditate patris, visis inspectis ꝛ cognitis verbis testamēti. Nā dicit Ang. se cōsuluisse ꝛ obtinuisse Padue ꝙ p hec ista filia non esset exclusa ab hereditate patris, qꝛ cū esset mulier, ꝛ sic verisimilr literarū ignara, psumit ꝙ nō intellexit sñiam vborū testamenti paterni. l. scire leges. ff. de legi. nisi notarius vulgarizasset verba testamēti. Ideo notari⁹ dʒ attestari ꝙ vulgarizauit vba latina testamenti, pferēdo ea in vulgari sermone. Itē qꝛ ista filia confitebat nihil ampli⁹ sibi deberi ex testō pris: ꝛ tñ hoc erat manifeste falsum ex inspectione ipsius testamenti: ergo talis cōfessio

Universidad de Deusto Biblioteca

erronea nõ debet saltẽ in effectu p̃iudicare, vt. l. errore. ⁊ l. cũ fal
sa. C. de iur. ⁊ fac. ign. subdit tñ q̃ super hoc fuit vario modo cõ
sultũ Perusij ⁊ Bononie. idẽ tenẽt Ang. ⁊ Imo. in. l. i. in prin.
ff. quẽad. testa. ape. Ang. in. d. l. de his. ⁊ in cõsil. xcij. incip. cũ lis
⁊ q̃stio. ¶ Istã decisionẽ Ang. reprobat Jo. de Imo. hic. i. q. in
60 vtroq; fundamẽto. Primo q꜡ † in dubio standũ est instrõ. l. cũ
61 precibus. C. de prob. † Itẽ stãdũ est assertioni notarij in his q̃
spectant ad eius offm̃. c. ad audiẽtiã. de p̃sum. notaẽ in. l. sciẽdũ.
ff. de ver. obl. ex quo ergo instrumẽtũ dicit inspectis cognitisq;
verbis testamẽti, stãdũ est assertioni notarij. mediãte vulgariza
tione facta p ꝓm notariũ. l. diẽ ꝓferre. §. corã. ff. de arb. ⁊ l. corã.
de verb. signi. lz de tali vulgarizatione notarius nõ fecerit men
tionẽ in instrõ. Nec obstant illa verba mulieris asserentis, nihil
amplius sibi deberi ex testamento ⁊ hereditate patris: q꜡ intel
ligunẽ mediãte illa trãsactione. Nã verba debẽt intelligi ẽm na
turã ɔ̃ctus, ⁊ sic transactionis sup qua ꝓferunẽ. l. si vno. in prin.
ff. loc. ⁊ l. si stipulatus. in prin. ff. de vsu. non autẽ dñt intelligi q̃
mulier erronee crediderit nihil ampliꝰ sibi deberi ex testamẽto
patris, nisi ẽm. d. Ale. in instrumẽto dicereẽ q̃ amplius nõ erat
relictũ ipsi filie in testõ patris, ⁊ ex inspectione ipsius testamen
ti apparebat plus fuisse relictũ: ⁊ tunc euidenter cõstat de erro
re, ⁊ sic q̃ verba testamenti non fuerunt cognita, ⁊ isto casu põt
procedere opinio Ang. ẽm eum. Istã decisionẽ Ang. etiam late
reprobat Jo. Cald. in consi. xj. incip. factũ super quo consiliũ pe
titur tale supponitur. Marasias hebreus, qõ consilium forma
liter recitat do. Alex. hic. ¶ Sz tu aduerte q̃ ista sunt satis im
pertinentia a qõne Bar. circa quã scribẽtes parum aut nihil di
cunt. Ego aũt intendo examinare veritatẽ decisionis: q꜡ est vti
lis ⁊ quotidiana in practica, ⁊ lz Aret. quẽ. s. retuli dicat qõ opi
nio Bar. cõiter approbatur, ego intendo in oĩbus tenere contra
Bar. ⁊ in oĩbus impugnare eiꝰ decisionẽ. In primis ergo circa
illud qõ principaliter Bar. ⁊ doc. hic, ⁊ in locis preallega. tenent
q̃ sufficit intellectualis scientia testamẽti, lz ipsum testamentũ
non sit inspectum: lz oẽs indifferenter idẽ teneant: tñ in ɔ̃riũ vr̃
mihi stringere tex. i. l. j. §. j. ff. quẽad. test. ape. ⁊ tex. in. d. l. de his.
dũ dicũt isti tex. alr̃ nõ posse trãsigi nisi inspectis ⁊ cognitis ver
bis testamenti: nam si vera esset opi. Bar. ⁊ doc. sufficiebat in il
lis legibus dicere, cognitis verbis testamenti, ⁊ tñ illi textus di
cũt inspectis ⁊ cognitis verbis testamẽti: ad denotãdũ q̃ non
sufficeret cognitio aliter q̃ per inspectionẽ testamẽti: alias sup
fluum esset illud verbum inspectis, si sufficeret cognitio. Itẽ illi
tex. copulatiue dicunt inspectis ⁊ cognitis verbis testamẽti: er
go requiriẽ concursus vtriusq; copulati. l. si heredi plures. cũ si.
ff. de cond. inst. ergo non sufficit cognitio sine inspectione, alias
copula non copularet vtrunq;. Preterea copula debet cadere
inter diuersa, vt est gl. in rub. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ gl. expressior
in. c. querelam. de symo. sed si illud verbum inspectis importaret
cognitionem intellectualẽ, vt vult Bar. certe inspectio ⁊ cogni
tio nõ essent diuersa, contra naturã ipsius copule. Confirmatur
quarto ex fundamento Bar. hic: q꜡ illi ablatiui absoluti inspe
ctis, cognitis verbis testamenti, important conditionẽ. l. ab em
ptione. cum simi. ff. de pac. l. euictis. ff. de vsu. ergo impleri debẽt
in forma specifica: vt. l. q heredi. ⁊ l. Meuius. in prin. ff. de cõdi.
⁊ demon. ⁊ non sufficit casu impleri. l. ij. in fi. ff. de cond. ⁊ demõ.
¶ Secundo principaliter aduerte inquantum Bar. facit diffe
rentiã an fratres diuidentes promiserint non contrauenire oc
casione fideicommissi debiti, vel debendi ex testamento patris,
an vero solum dixerint occasione fideicommissi debiti. Nã isto
secundo casu nõ extenderetur ad fideicõmissum debitũ sub con
ditione, per. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. ⁊ l. si stipulatus fuerim
illud aut illud. §. j. ⁊ l. si a colono. ff. eo. Adde facere illud quod
62 no. gl. no. in. l. fi. in gl. fi. C. de her. vel act. vend. † que ponit de ce
dente actionem competentem ⁊ competituram, ⁊ ibi Bal. cir
ca fi. dicit illa verba gl. esse bene notanda: q꜡ sepe in contractibꝰ
fit mentio de iure competenti ⁊ competituro, ⁊ dubitatur quid
ista verba operantur: ⁊ remittit se ad Bar. hic late examinantẽ
istam conclusionem, quando solum sunt apposita verba presen
tis vel preteriti tẽporis. Sz occasiõe fideicõmissi debiti ampliat
Bar. in se. q. in fi. vt procedat nõ solũ qñ sunt verba p̃sentis tem
poris, sed etiã qñ sunt indeffinita: vt remitto omne ius testamen
ti seu ex testamento: tunc etiam nõ porrigerentur ad illud ius
fideicõmissi, q̃ penderet ex futuro euẽtu cõditionis: p. d. l. si ita
scripsisset. lz omnes ita indifferenter in hoc cum Bart. trãseant
potes tenere contrarium: q꜡ quando in diuisione solum esset di
ctum occasione fideicommissi debiti, teneo qõ intelligatur etiã
renunciatum fideicõmisso conditionali, quãdo nõ esset aliud fi
deicõmissum nisi cõditionale, necessario verba referunẽ ad illud
⁊ tunc suprascripta verba lz sint presentis temporis, debẽt ad il
lud trahi, alias essent superflua. l. si tam angusti. ff. de serui. ⁊ l. si
qñ. in princ. ff. de leg. j. Nã verbũ presens trahiẽ ad futurum, qñ
nihil debeẽ in preteritũ, ne al's stipulatio reddatur inutilis, ẽz
Bar. in. l. cum stipulamur. ad fi. j. eo. ¶ Scdõ moueor per reg. l.
fundus qui locatus. in fi. ff. de fun. instru. vbi si testator legat ali
cui fundũ instructũ, ⁊ in fundo adsit instrumẽtum dñi, ⁊ ẽt co
loni: intelligit solũ de instrumẽto dñi nõ aũt colõi: tñ si solũ ad
esset instrumẽtũ coloni, cũ ad aliud referri nõ possit, ne sit super
fluũ, intelligiẽ legare instrumentũ coloni, ⁊ sic qñ nõ est nisi vnũ
ad qõ possint ꝟba referri: ad illud necessario referunẽ, q̃nis sit
tale qõ alias non veniret, ita est regula notabilis ibi. ¶ Ad idẽ
⁊ tertio facit gl. no. in. l. pediculis. §. itẽ cũ quererẽ, in ver. nõ vi
deri. ff. de aur. ⁊ arg. leg. q̃ tenet notabiliter q̃ si testator qui erat
negotiator legauit filie sue omne ornamẽtũ suum muliebre, p
pter illud ꝓnomẽ suũ, restringiẽ legatũ ad ornamẽtũ qõ esset p
prium testatoris: tñ si nullũ habebat in suo vsu, vel suũ ꝓprium
refertur legatũ ad oĩa ornamẽta muliebria q̃ sibi debebanẽ, cuz
63 esset negotiator, quã gl. valdẽ signa vt dixi. ¶ † Quarto facit q̃
multũ signãter decidit Bal. in. l. liberti liberteq;. in pe. co. in pn̄.
C. de ope. liber. vbi singulariter tenet q̃ si filia cedit oĩa iura que
hz in bonis patris, an videatur cedere iura dotis materne, deter
minat q̃ sic si nullũ ius habebat nisi dotis mr̃ne ne inutilis sit
cessio per. d. l. fundꝰ q locatus. in fi. qõ bene no. q꜡ est valde vtile
64 ad practicam. ¶ † Quinto ad idẽ facit qõ not. decidit Bal. i. l.
quibus diebus. §. dñs seruo. ff. de condi. ⁊ demon. vbi tenet q̃ si
testator in testamẽto mandauit satisfieri oĩbus debẽtibꝰ ab eo
habere executores talis testamenti nõ possent soluere debita le
gitime per testatorẽ ꝓscripta. l. si is cui. §. Flauiꝰ. ff. de solu. ⁊ libe.
⁊ l. legaui. in fi. ff. de li. le. tñ si testator nõ habebat alios credito
res: certe tũc ĩtelligiẽ sensisse de istis, ɔ̃tra quos legitime prescri
pserat per. d. l. fundus qui locatus. in fi. quod etiã valde signa.
¶ Sexto ad idẽ bene facit qõ in terminis tz Bald. in. d. l. si ita
scripsisset. ff. de le. ij. in quo tex. Bar. hic facit fundamẽtũ. Nam
ibi dicitur in tex. q̃ verba p̃ntis tpis nõ porrigunẽ ad debita ɔ̃
ditiõalia Bal. ĩtelligit illũ tex. ꝓcedere qñ testõr plura debebat
quedã pure ⁊ quedã nõ pure, ⁊ sic sub ɔ̃ditione. Secꝰ qñ nõ sub
esset aliqõ debitũ de presenti, tũc bene referunẽ ad cõditionale
per. d. l. fundꝰ q locatꝰ. in fi. seqẽ simplr̃ ⁊ reputat aureũ. d. Feli.
65 in. c. j. ix. col. de rescri. ¶ † Septimo ⁊ vltimo facit illud qõ in si
mili tenet Bar. j. in. vj. q. in fi. allegando. l. ij. ff. de liber. ⁊ posth.
¶ Tertio principaliter inquantum Bar. hic ⁊ in. d. l. de his. in
vlti. q. facit differentiam inter verbum inspectis, ⁊ verbũ lectis.
Nam verbum inspectis, ẽm eũ verificaẽ in intellectuali scientia:
sed verbũ lectis, importat occulis corporeis, per. l. j. in prin. ff. de
his q̃ in test. delen. ⁊ istam differentiã late conaẽ defendere Aret.
hic respondens ad aliqua que videnẽ in ɔ̃riũ facere. sed omissis
leuibꝰ tu aduerte q̃ ɔ̃ istã differentiam Bar. videnẽ facere duo
tex. In primis tex. in. l. j. ĩ prin. ⁊ §. j. ff. quẽ. test. ape. vbi tex. dicit
quod cuicunq; volenti inspicere, ⁊ describere tabulas testamẽ
ti, ꝓtor potẽtiã facit. deinde subdit rationẽ q꜡ alr̃ trãsigi nõ po
test nisi inspectis cognitisq; verbis testamenti. ⁊ sic verbũ inspe
ctis, referẽ ad occulos corporis: q꜡ scriptura diciẽ q̃ vr̃ ⁊ legiẽ et
nõ sufficit mẽtalis intelligẽtia. ẽm bal. in. l. legem. in princ. C. lo.
Et est tex. in. l. vnica. ff. si tabu. test. exta. Scdõ ⁊ fortius contra
Bar. strigit tex. in. l. ij. §. inspectio. ff. quẽad. tex. ape. vbi tex. for
maliter dicit, inspectio tabularũ etiã earũ lectionez indicat. vbi
verbũ inspicere, cõprehẽdit sub se legere, ⁊ verbũ legere, intelligi
tur oculis corporeis ẽm Bar. met. ergo idẽ dz esse ĩ verbo ĩspi
cere qcqd ad illũ tex. respõdeat Are. hic. Tertio hoc confirmat
vis vocabuli inspicere. i. intꝰ aspicere: q꜡ dictio in, significat quã
dã intrinsecitatem visionis, prout in simili dicit Bart. i. l. galiꝰ.
§. in omnibꝰ. ff. de liberis ⁊ posth. ¶ In quinta. q. cõcludit no.
66 Bart. † q̃ adhoc vt ĩtelligaẽ remissum iꝰ fideicõmissi, seu aliõ
ius dependẽs ex testamento: nõ sufficit q̃ ĩ instrumẽto dicaẽ q̃
vnus remisit alteri omne ius presens, ⁊ futurũ ex testamẽto vł
ab intestato iure fideicõmissi vel substitutionis cuiuscunq;, vel
alio quocũq; iure: q꜡ nõ sufficit facere mẽtionẽ de testamẽto in
genere, nisi dicaẽ ĩ specie de testamẽto paterno vt in. q. ꝓcedẽti.
vel testamẽto talis testatoris, aut aliter probeẽ vel presumatur
sciẽtia testamẽti: vt hic p eũ. ⁊ cũ Bar. transeũt Imo. ⁊ cõiẽ aliĩ
ꝓsertim Are. q etiã quedã alia satis leuia adducit pro decisiõe
bar. cõtrariũ tenet solus Ang. hic in. ij. q. q꜡ sufficit q̃ renũcian
tes vel trãsigẽtes in genere cogitauerint de testõ, vt possint iuri
suo renunciare, lz in specie testm̃ ipsum ignorent. sicut in simili ĩ
l. qui iure militari. ff. de mili. test. sufficit in genere militẽ cogitaẽ
se filium exheredare: si contingeret ipsum habere filium: licet in
specie ignoret se filiũ habere. ita in ꝓposito ille q ita generaliter
trãsigit, cogitat in genere de testamẽto, vt vult illi iuri renũcia
67 re quodcũq; sit illud. † sicut ẽt sufficit heredẽ vt adire possit he
reditatẽ, scire in gñe se esse institutum, lz nõ sit certus in spẽ de
quota in qua est institutꝰ, sed in genere: q꜡ si quãtũcũq; sit quo
ta vult esse heres: istud sufficit, ⁊ tenet aditio hereditatis, vt. l. si
tu ex

tu ex parte. ff. de acqui. her. sic etiã institutus in duobꝰ testamẽ
tis eiusdem testatoris, diuerso tempore factis, nesciẽs q̃ ipsor
valeat põt tñ esse heres si intendit esse heres ex quocunq; illor
testõrũ, si deferaẽ hereditas: ⁊ ita dicit dñe intelligi ⁊ limitari. l.
eũ q duobus. ff. de acqui. her. ⁊ ita refert in hoc vltimo fuisse pa
due iudicatũ. ¶ Defendendo Bar. ad. d. l. qui iure militari. re
spondet Imo. d. Alex. ⁊ Are. q̃ ibi non requiritur scientia spe
cifice: sicut in casu isto in quo ius reqrit p forma sciẽtiã specifi
cã testamẽti, vt sup eo possit trãsigi. d. l. de his. ⁊. d. l. j. §. j. ff. quẽ
ad. testa. ape. odio occultãtiũ testamẽta, ⁊ a fauore publico: vt vł
time volũtates defunctorum sortianẽ effectũ vt declarãt Bart.
⁊ doc. in. d. l. de his. Sed tu caue: q꜡ etiã in milite requiriẽ p for
ma q̃ miles instituat vel exheredet. aut sciẽter ꝓtereat filiũ: al's
etiã testm̃ multis est ipso iure nullũ: vt. l. sicut certi. ⁊ l. si cũ vel in
vtero. C. de testa. mil. Et tñ sufficit militẽ in genere cogitare. d. l.
q iure militari. ergo ista solutio cõmunis nõ est vera. Preterea
vt etiã tenet Ang. hic: non videẽ verũ assumptũ: q̃ sciẽtia dica
tur esse de formali solennitate transactionis: cum possit sciẽtia
diuꝰ precedere trãsactionẽ, vt p Bar. hic, ⁊ in. q. precedenti. ergo
non est de solẽnitate formali, cũ possit ꝓcedere actũ: vt. l. cum
hi. §. si pretor. ff. de transa. ⁊ l. obligari. §. tutor. ff. de auth. tu. ad
tex. in. d. l. si tu ex parte, rñdent Imo. ⁊ do. Alex. q̃ ibi erat certꝰ
de certa quota, vt ibi patet: de quo tamen vide Bar. in. l. si quis
extraneus. §. sciendum. ff. de acqui. her. non obstat. d. l. eum qui
duobus. q꜡ illa lex ꝓbat oppositũ: ideo fuit male iudicatũ Pa
due ẽm Imo. ⁊ do. Ale. Nam heres ita demum põt adire here
ditatem, si est certum quãlibet partem alternatiue non habere
obstare aditioni: al's secus. l. qõ si dubitet. ⁊ l. seq. ff. de acqui. he
re. Item adiens hereditatem debet scire ex qua causa specifica
sit sibi delata hereditas. l. si is ad quem. ff. de acquir. here. ita in
proposito debet hic scire ex quo testamẽto sit sibi delata heredi
tas. cũ ergo hic nõ sit de hoc certus nõ dz posse adire: ergo nec
renunciare. ¶ Adde vltra scribentes q̃ istam opi. Ange. cõtra
Bar. etiam reprehẽdit And. Ro. dicẽs Ang. in hoc errasse cõ
si. ccccij. qõ incipit, pro decisione proposite consultationis tria
arbitror esse discutiẽda. in vltimo dubio, vbi tenet cũ opi. Bar.
⁊ communi, q̃ ad hoc vt intelligaẽ remissum fideicõmissum, re
quiratur specifica sciẽtia testamẽti in specie, ⁊ nõ sufficiat sciẽ
tia testamenti in genere: ⁊ respondet ad tres rationes Ange. vt
s. respondi ẽm Imo. inherendo eius fundamentis, lz de Imo.
nullã faciat mentionẽ. Scdõ adde pro confirmatione predicto
68 rum, † qõ ille diciẽ habere scientiam alicuius rei, q habet sciẽn
tiã facti cũ oĩbus qualitatibus suis. Ita est gl. no. in. c. concerta
tioni. in verb. sciuerit. de app. in. vj. quã gl. sequitur ⁊ commen
dat. d. Alex. in consi. cxiiij. i. col. inc. ponderatis his q̃ narrãtur
in themate ⁊ statutis. in pe. col. ⁊. d. Feli. in. c. qõ ad cõsultatio
nem. de re iud. Itẽ ad idem. q. Bar. vide qõ decidit Bal. in con
si. cxcj. ij. vol. quod incipit in testamento Rolãdi de scarampis.
Sed aduerte lz oẽs indifferẽter transeant cũ Bar. ⁊ ita esset con
sulendo ⁊ iudicãdo tenendũ: tamẽ videtur aliqualiter dubitan
dum. Nam ex quo isti filij diuidunt hereditatem patris: ⁊ sic cer
ti testatoris: ⁊ in diuisione apponunt clausulã plenã: de qua hic
per Bar. dicuntur satis in specie cogitare de testamento certo:
⁊ sic de testamento patris spãliter: cũ nõ possit ad aliud testamẽ
tum referri. Item cum non sit alia hereditas eis delata ex testa
mento nisi ista: ⁊ sic possunt dici intellectualiter inspecta verba
testamenti paterni p ea q̃ dicta sunt in precedenti. q. Bart. Nisi
dicas q̃ ex verbis diuisionis non apparet an hereditas patris
esset eis delata ex testamẽto vel ab intestato: ⁊ isti cũ sint here
des ꝓsumunẽ ignorare, vt dicit Bar. hic pleniꝰ. s. in. iij. q. q̃uis
renũciẽt fideicommisso: tñ cũ renũciant simpliciter non referen
do se ad aliqõ testamentũ in specie, non possunt dici intellectua
liter cogitasse de aliquo testamẽto in specie, cum potuisset here
ditas eis deferri ex testamento fratris, aui, vel proaui: ⁊ sic etiã
non apparet quenã esset hereditas q̃ inter eos simpliciter diui
debatur an patris, vel aui, vel proaui. ¶ Vltimo inquãtum. d.
Alex. hic satis impertinenter tangit an dispositioni. d. l. de his
possit renunciari cum iuramẽto: an postea possit peti ⁊ obtineri
absolutio a tali iuramẽto: dixi de hoc plenius in. d. l. de his. vbi
69 ordinarie cadit ad ibi dicta me remitto. ¶ † Sexto q̃rit Bart.
si in instrumẽto diuisionis fuit dictũ q̃ vnꝰ remisit alteri oẽ ius
qõ hz, vel habere sperat vel habere potest in dictis rebꝰ diuisis
an videatur remissum ius fideicommissi futuri, data sciẽtia con
tentorũ in testõ ⁊ distinguit vt hic per eum. cũ quo simplr̃ trans
eunt do. Alex. ⁊ Are. hic: ⁊ dicit do. Alex. q̃ opinio Bar. est cõ
munis. Adde q̃ ɔ̃ Bar. tz Raph. Cu. hic in. vij col. de quo ipsi
nullã faciũt mẽtionẽ: q꜡ lz fideicõmissum non videaẽ remitti ab
ignorãte p viã spãlis pacti vel trãsactionis: tñ remittiẽ via gene
ralis remissionis: per not. per Bar. in. l. cũ Aqliana. ff. de trãsa.
Confirmaẽ vltra eum: q꜡ verba generelia dñt generalr̃ preiudi
care, vt est tex. in. l. fi. in fi. ⁊ ibi Ang. bene no. C. õ dotis promis.
Bal in. l. pactũ dotali. in. xvi. q. C. de colla. Item scdõ Raph.
cu. data scientia testamẽti, cũ ista verba habeant tractũ successi
uum in futurũ, vt etiã dicit Bar. hic: per. l. si ita qs. in prin. ff. de
leg. ij. videẽ etiã q̃ ius fideicõmissi futuri veniat ⁊ cõprehẽdaẽ,
per tex. in. l. stipulatio ista. §. quesitũ. s. eo. sed rñde ẽm Bar. hic
qõ verba gñalia nõ referũtur ad ea q̃ depẽdẽt ex testamẽto ẽm
glo. in. l. tres fratres. in gl. magna. ff. de pac. ⁊ cũ Bar. ẽt tz Bal.
in. c. si qs miles. in pe. co. in ti. consti. feuda. do. lotha. in feu. ⁊ in
consi. cccclx. tertie partis incip. factũ proponiẽ esse tale. Frãcis.
decessit. Item dum Bar. dicit q̃ illa verba habere sperat intelli
gunẽ de spe. q̃ habeat causam de presenti vel de preterito: ⁊ illa
est probabilis: non aũt de illa q̃ non hz nũc causam pexistẽtem
per. l. qõ seruus. cũ gl. vbi dixi. ff. de condi. ob cau. Adde bonuz
tex. in. l. si vxor. §. diuus. ⁊ ibi Bar. ad hoc no. ff. de adul. Bar. in
l. qui cũ tutoribus. in prin. ff. de trãsac. cũ aliĩs cõcor. hic alleg. p
70 d. Alex. ¶ † Septimo querit Bart. an p verba gñalia de quibꝰ
s. in. q. ꝓcedẽti, scz si remisit vnus alteri omne ius qõ hz, vel ha
bere sperat: vel qñ promittũt nõ venire cõtra diuisionẽ: rõne ali
cuius substitutionis facte in testamẽto paterno, vt per Bart. s.
in. iiij. ⁊. v. q. intelligaẽ remissum ius succedendi ex substitutiõe
pupillari: qõ erat inter fratres diuidẽtes qõ ius sit futurũ ex cã
tñ de pñti: vt. l. ij. ff. de sta. libe. determinat Bart. q̃ nõ: ⁊ intelli
ge etiã si talia verba fuissent prolata a sciẽtibus: q꜡ per substitu
tionem pupillarẽ, quis efficiẽ heres pupilli. ⁊ sic esset pactum fa
ctum de futura successione viuentis omittẽda: qõ est improba
tum iure: vt. l. qui superstitis. ff. de acq. here. ⁊ l. pactũ dotali. C.
de colla. Et vr̃ gl. in. l. j. C. de pac. in. gl. fi. magna. ĩ ver. iij. obstãt.
⁊ cum Bar. trãseunt Ang. in. iiij. q. Pau. de ca. in. vj. co. ⁊ latiꝰ
do. Alex. hic Bal. in. l. j. in. iiij. col. Et ibidẽ Sali. C. de pac. Ad
de facere q̃ õ hereditate pupilli viuẽtis nõ dz quis esse solicitꝰ
⁊ sic de substitutione pupillari donec pupillꝰ viuit, vt dicit tex.
in. l. ij. §. interdum. de vul. ⁊ pu. ⁊ in. l. ita tñ. §. a patre. ff. ad treb.
nec de illa substitutione pupillari est aliqua spes ꝓbabilis in iu
re viuẽte pupillo: vt. l. post emãcipationẽ. in pn̄. ff. de lib. leg. ⁊ no
tabiliter tradit Bar. inferens ad statutum in. l. is põt. in. iij. co.
ff. de acqui. here. ⁊ ibi respõdet Bar. ad. d. l. ij. ff. de statuli. hic al
legatam per ipsum Bar. in contrarium q̃ loquitur in casu spe
ciali fauore libertatis, vt viuẽte pupillo dicaẽ habere spẽ proba
bilem, vt ibi, ⁊. l. in tabulis. ff. eodem ti. de statulib. Secus est in
substitutione fideicõmissaria: in qua subest spes probabilis, ptz
71 q꜡ † p fideicõmisso cõditionali põt interim peti cautio, vt toto
titulo. ff. vt leg. no. caue. ⁊ l. cuz archimedorã. C. vt in pos. leg. ⁊
ibi nõ tractaẽ de hereditate viuẽtis, sed testatoris iam mortui
aut. nisi rogati. C. ad treb. ⁊ declarat Bar. in. l. is põt. in. iij. col.
ideo fideicõmissuz cõditionale potest per pactũ remitti. d. l. j. ⁊
ibi glo. ⁊ docto. ⁊. l. cũ proponas. ⁊. l. de fideicõmisso. C. de trans
act. ad idẽ facit: q꜡ per substitutionẽ pupillarem succediẽ pupil
lo ⁊ ĩ bonis pupilli. l. sz si plures. §. ad substitutos. ⁊. l. coheredi.
§ cũ filie ff. de vulg. ⁊ pap. Sz si diuidentes hereditatem pater
nam remittãt omne ius qõ habẽt, vel habere sperãt in rebꝰ diui
sis vel ĩ hereditate defuncti: ergo talia ꝟba ꝓlata inter fratres
diuidentes, nõ possunt referri ad bona pupilli viuẽtis: ⁊ sic ad
substitutionẽ pupillarẽ. ad idẽ facit: q꜡ si talia ꝟba gñalia refer
renẽ ad substitutionẽ pupillarẽ: cũ p eã vt dixi succedaẽ pupillo
⁊ ĩ bonis pupilli: sequereẽ q̃ isto modo priuareẽ pupillꝰ qõ nõ
haberet heredẽ sibi datũ a patre in substõne pupillari: ⁊ sic de
strueret testm̃ pupilli qõ esset absurdũ: ⁊ p ista fundamẽta ap
paret q̃ hoc ꝓcederet, etiã si in tali remissiõe gñali interuenisset
iuramẽtũ ẽm Ang. hic: in. iiij. q. q̃uis do. Alex. hic equiuocãs
72 teneat contrarium. ¶ † Octauo querit Bar. quod in instrumẽ
tis diuisionis fuit dictũ q̃ vnus alterũ, ⁊ alter alterũ facit in di
ctis rebus ꝓcuratorẽ, tanq; in rem suã: ita vt amodo possit pro
dictis rebꝰ agere, ⁊ se tueri ⁊ oĩa facere que ipse dñs posset face
re: vel fuit dictum q̃ cõcesserunt adinuicẽ dictas res ad haben
dum, tenendũ, vendendũ ⁊ alienãdum ⁊c. An videaẽ remissuz
ius fideicõmissi futuri: ⁊ cõcludit q̃ si alienatio est sequuta, nõ
possit emptor postea inquietari, siue fratres diuidentes fuerint
sciẽtes, siue ignorãtes. Et sic frater supstes nõ poterit venire ex
fideicõmisso: cuius conditio postea extitit ad illas res alienatas
post talem diuisionem per alium fratrem tũc defunctũ: quasi vi
deatur fideicommissarius consensisse alienatiõi fideicommissi
per. l. si fundũ per fideicõmissum. ff. de leg j. Ad hoc etiam alle
gat Bart. l. si mandato titij. ff. manda. ⁊ non dicit in quo. §. cre
do qõ sit corruptus: ⁊ qõ debuit allegare. l. lucius titius. in illo
titulo. ff. mãda. quẽ tex. referendo Bar. allegat domi. Alexã. in
consi. clxxxix. secundi volu. j. statim allegãdo. Si autem aliena
tio nõ est sequuta: tũc permissio illa de alienando non preiudi
cat in iure fideicommissi. l. sicut. §. superuacuum. ⁊. §. penulti. ff.
quibus mod. pig. vel hypo. solu. Et ideo verba diuisionis sunt

Universidad de Deusto Biblioteca

diligētissime intuēda ẜm Bar.ita cōcludit Bar.cum quo simpliciter trāsit do.Alex.Quis Ang.hic in.v.q.referat Bar.simpliciter velle ꝙ si in diuisione data est vicissim potestas vēdēdi ⁊ alienandi bona diuisa ꝙ tūc ius fideicōmissi vitiat̃ esse remissum. Et idē dicit Ange.esse si vnus alteri ⁊ alter alteri bona ex diuisione in partē obuēta cōcesserit ꝑ se ⁊ illis qb⁹ bona ꝓdicta ꝯcedere voluerit: nā etiā ꝑ ista verba cēset cōcessa potestas alienandi per tex.in.c.j.de feu.non habente propriā naturā feudi. Secus si dictum fuisset ⁊ cui iura sua cōcedere voluerit: nā tūc intelligit̃ de iurib⁹ suis ꝓut sunt: ⁊ sic cū onere ipsi⁹ fideicōmissi ꝑ tex.in.d.c.j.i fi de feu.nō habēte ꝓpriā naturā feu.in vsi.feu. facit tex.in.l.lex vectigali fundo dicto.ff.de pigno. ¶ Sed certe Bar.non vult simpliciter ꝙ ꝑ predicta verba intelligat̃ fideicōmissum esse remissum, vt statim ꝓbabo: sꝫ distinguit ꝓut.s.eum retuli. Are.hic ēt vr̃ intelligere Bar.velle ꝙ ꝑ talia verba intelligat̃ remissum ius fideicōmissi, ⁊ reprobat presertim qñ diuidentes ignorabant ius fideicōmissi, qr iuri qd quis ignorat sibi cōpetere nō intelligit renūciare, vulgata.l.mater decedēs.in princ. ff.de inoff.test.⁊.l.ex maleficijs.§.si qs absentis.ver.lōge min⁹. ff.de act.⁊ obl. Itē nec etiā inter scientes: qr dicte clausule sunt accessorie ad ꝯctū diuisionis: ergo nō dñt ampliare naturā prin
73 cipalis dispositionis. † Quia clausule q̃ apponuntur in executionis, nō hñt ampliare executionē, nec eius naturā mutare, vt est tex.egregius ⁊ valde notabilis in cle.j.de prebē.de quo tex.dixi opportune.s.in gl.ꝫ eam posseꝫ declarare ẜm Bal.in.l.eā quā. in.ix.col.C.de fideicō.vnde per dicta verba intelligit̃ data potestas alienandi, ẜm naturam diuisionis, scꝫ quousqꝫ conditio vel dies fideicōmissi euenerit, iuxta.l.fi.§.sin autē sub conditione.C. cōia de leg. Et est coloratū fundamentum. ¶ Sed caue qr isto modo dicta verba essent superflua ⁊ nihil operarent̃, contra.l. si quando.in prin.cum si.ff.de leg.j.⁊.c.si papa.de priui.in.vi. nec Bar.vult ꝙ per talia verba dicatur renūciatū iuri fideicōmissi, nisi ẜm distinctionē quā.s.retuli.ptꝫ: qr si ꝑ talia vba induceret̃ renunciatio fideicommissi, procederet siue sequuta esset alienatio siue non: cuius cōtrariū vult Bar. Itē si induceretur renunciatio fideicōmissi, nō posset postea haberi regressus ad pretiū contra alienantem, vel eius heredem: cuius cōtrarium videtur velle Bar.remittendo se ad.l.si fundū ꝑ fideicōmissum.ff.de lega.j.vnde tene distin.Bar.hic: quā etiam tenet.d.Alex.in con. clxxxix.ij.vol.qd incip.viso ⁊ mature discusso processu.in.v.co. ⁊ in cōsi.xviij.v.volu.qd inci.viso themate suprascripto.d.Frā. de curte.in consi.lxiij.qd incip.antiquissima ⁊ nobilissima familia.in vlti.char. Limita vt per Bar.in consi.lxxij.qd incip.ex facto proponitur quod nobiles viri.in.§.dubio.vbi omnino vide.
74 † Item inquātū Bar.tenet ꝙ sola permissio de alienādo, nō sequuta alienatione non preiudicat iuri fideicōmissi. Adde quod idem esset si ista potestas alienādi esset data in laudo diuisiōis per arbitros: ⁊ alienatio nō esset sequuta: vel si eēt sequuta, fuisset alia ratione inualida, ẜm Lud.roma.in consi.ccciij. qd inci. pro decisione preposite cōsultationis tria arbitror esse discutienda: ita tene. Quis Bal.in cōsi.ccccxl.iij.partis.inci.factū ꝓponitur esse tale Franciscus decessit.circa fi.vbi Bal.simpliciter dicit quod Bart.hic in ista.vij.q.ponit ambages: qr ẜm eū dicta verba debent intelligi ẜm naturā diuisionis, per.l. per diuersas. §.exceptis.C.mādati.⁊ plus nō dicit. ¶ Decimo notabiliter q̃rit Bar.duo fratres habebāt ab ecclesia fundū emphyteuticuꝫ communem, ita quod vno precedēte sine liberis, debebat deuenire ad alium superstitem, diuiserūt inter se illum fundum, ⁊ remiserunt inuicem omne ius qd habent, vel habere sperant vno eorū mortuo sine liberis, frater superstes petit ei⁹ partē vigore instrumēti emphyteutici: ecclesia vo q̃ est domina directa dicit ꝙ ipse cecidit a iure emphyteutico ꝓpter duo. Primo qr diuisio est alienatio quā fecit ipsa ecclesia nō reqsita ergo cecidit a iure emphyteutico, ꝑ.l.fi.C.de iure emph.⁊.c. potuit.de locato. Scdo qr per talē diuisionē fuit tali iuri emphyteutico ꝑ ipsos fratres renūciatū. Querit̃ quid iuris. Bar.in vtroqꝫ tenet contra ecclesiā: ⁊ dicit do.Alexā.in fi.huius.q.quod iste decisiones Bar.in hac.x.q.sunt ꝑpetuo tenēde mēti: qr quotidiane in practica. Idē ⁊ lati⁹ in vtroqꝫ mēbro cōsuluit Bar.in consi.lviij.qd incip.ex themate predicto tria dubia oriūtur, in secūdo ⁊ in vltimo dubio.⁊ istam.q.qr vtilis est ⁊ quotidiana intēdo bene ⁊ or
75 dinate examinare. ¶ † Circa primū Bart.duo concludit. Primo ꝙ plures emphyteute possunt inter se diuidere emphyteusim irrequisito consensu dñi, ⁊ nō incidunt in penam caducitatis: sicut etiā plures feudatarij possunt inter se diuidere feuduꝫ cōmune sine consensu dñi.c.imperialē.§.preterea ducatus. ⁊ ibi Bal.⁊ alij de phi.feu.alie.ꝑ Fede.in feud. Specu.in tit.de feu.§. qm̃.in ver.cccxviij.⁊ tribus ver.sequētib⁹. Joā.and.notabiliter in rub.illi⁹ ti.de feu.in pe.col gl.⁊ Bar.in.l.cōi diuidundo.in.ij. ff.cōmu.diuidū.glo.⁊ Bal.in.l.in familie.C.fami.herci.⁊ glo.in c.ꝫ.in glo.fi.de voto. Cum ista prima conclusione quod plures emphyteute possint rē emphyteuticā inter se diuidere sine consensu dñi, tenent alij ⁊ est cōis opi.vt etiam attestantur.d.Ale, ⁊ Are.hic.idem tenet Bar.in.l.cum hi.§.si vni.ff.de trāsa.in.l. ⁊ ideo.in prin.ff.de cond.fur.cum alijs concor.hic adductis ꝑ do.Alex.⁊ vltra eū idem etiam tenet do.Ant.de But.in consi. xxxvij.qd incipit viso puncto ⁊ instrumēto, ꝑ ista cōi conclusione soleo allegare bonam rationem. Nā licet diuisio que fit inter emphyteutas sit vera alienatio: non tñ in ea requirit̃ cōsensus dñi: qr qñ emphyteuta vult diuidere ꝑ hoc non vult alteri vēdere partē suā aliquo pretio: ita ꝙ dñs volēs tantundē pretiū prestare debeat ceteris ꝓferri, iuxta.d.l.fi.C.de iure emph.imo vult partem suam diuisam pro se retinere. Ideo tunc.d.l.fi locū habere nō pōt, sicut qñ emphyteuta vult alteri extraneo donare inter viuos, vel alij legare in testamēto, non est requirendus dñs, an velit sibi donari vel legari: qr sine dubio acceptaret: ⁊ hic nō cadit pretium. Ideo sine eius consensu potest hoc fieri ꝓut tale tenui ⁊ firmaui in.d.l.fi.C.de iur.emph. Ad idē facit qd vult bona glo.⁊ notabilis quam ibi sequitur do.Ant.de bu.in.c.ex in
76 sinuatione.in gl.j.de iure patro.q̃ tenet † ꝙ lꝫ patronus nō possit alienare iuspatronatus in extraneum sine cōsensu episcopi, ⁊ sic superioris.c.illud.de iure patr. Tamen qñ essent duo compatroni, potest renunciare alteri compatrono, sine consensu superioris: qr ista nō est proprie alienatio, ⁊ illam gl. Abb.ibi dicit esse singularē ⁊ se nescire alibi: ⁊ putat eā esse equiorē lꝫ in pū
77 cto iuris dubitet per aliqua leuia, vt ibi per eum. ¶ † Secūdo cōcludit fortius Bart.quod plures emphyteute possunt inter se quocūqꝫ titulo alienare sine ꝯsensu dñi, per tex.in.l.voluntas. C.de fideic.vbi heredes prohibiti per testatorē alienare, possunt tamen inter se ⁊ donare ⁊ alienare. Sed tu caue qr ille tex.videt̃ parū facere: quia ibi loquitur quādo prohibitio alienandi erat quo ad extraneos: puta extra familiam: non autē inter seipsas. Mouentur etiam per rationem: qr qlibet est obligatus ad pensionem, ideo talis alienatio que fit inter eos nō preiudicat directo domino ⁊ sic ecclesie. ista conclusio est valde dubia. Idē etiā tenet Bar.in ꝓalle.cōsi.lxviij.in.ij.dubio.⁊ in.d.l.cū hi.§.si vni. ⁊ ibi Pau.de cast.ff.de transac.⁊ idem Bar.in.l.⁊ ideo.in prin. ff.de cond.fur.⁊ in.l.j.in fi.per illū text.C.de impo.lucrat.descri. lib.x. Idem tenet Bar.sub dubio tamen forte in.l.si domus.§. si.in fi.⁊ ibi Ang.de leg.j.quāuis idem Bartol.indecisum relinquat in.l.pater.§.qndecim.ff.de leg.iij. Idem per rationē Bar. tenet etiam Cal.in consil.x.posito in ticulo de locato, quod incipit si ecclesia in emphyteusim concedit. Idem simpliciter tenet Jo.And.in add.Spec.in tit.de locato.§.nunc aliqua.in versic. lxxij.in prin. Sal.in.d.l.fi.in.vij.col.in princ.C.de iure emphyt. Idem multum ampliando tenet idem Sal.in.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.in antepe.col.in ver.quero circa idem plures fratres. vbi multum egregie ampliat istam conclusionem Bar.etiam ꝓcedere quando plures fratres acceperunt fundū in emphyteusim, pro se ⁊ filijs ⁊ descendentibus: ⁊ in instrumēto ꝓmiserunt non alienare irrequisito dño sub certa pena: quod tñ adhuc nō obstante tali promissione penali de nō alienādo, vnus alteri poterit alienare: nec alienando incidet in dictā penam: quia sunt eiusdem cōditionis: ⁊ ex eadem causa pariter obligati domino per tex.in.l.j.§.j.in ver.nā cum persone conditio.C.de impo.lucra.descr.li.x.qd valde no.⁊ liga bene ad digitum. Ita videtur esse magis cōmunis opi.cum Bar.vt patet ex predictis. Ideo consulendo ⁊ iudicando nō videretur tutum ab ea recedere, vt notant Bart.⁊ alij in.l.fi.C.de pe.iud.qui ma.iud.cano.in.c.j.⁊ in.c.ne innitaris.de consti. ¶ Contrarium tamen tenent gloss. Guil.de Cu.⁊ Alb.de Rosa.in.d.l.cum hi.§.si vni pluribusve. ff.de transac.⁊ Guil.de Cu.refert etiā Bar.hic.mouent̃ ꝑ illum tex.⁊ per text.in.l.si pupillorū.in prin.ff.de reb.eorū. Idē tenet gl.⁊ Bal.in.l.dudum.C.de contrah.emp.⁊ in.l.voluntas.C.de fideicom.idem tenet.d.Alex.in.d.l.si domus.§.fi.vbi tamē hoc limitat.ff.de lega.j. Et ista pars semper mihi placuit: qr ratio in qua Bart.hic ⁊ vbiqꝫ se fundat retorquet̃ fortiter cōtra eū. Nā dicit Bar.ꝙ ratio quare emphyteuta prohibetur alienare in extraneū, sine consensu domini, est qr fieret preiudicium domino, cum ille tertius non sit obligatus actione personali domino ad canonem emphyteuticum ei soluendum, prout est ipse emphyteuta: q̃ ratio cessat quando sunt plures emphyteute vnius domini: cum vnusquisqꝫ sit obligatus actione ꝑsonali domino ad canonem soluendum. Ista ratio videtur stringere contra Bart. qr lꝫ vnusquisqꝫ ex istis emphyteutis sit obligatus actiōe ꝑsonali dño ꝑ parte sua: tñ pro alia parte quā emit a socio non est verum ꝙ ipse sit obligatus actione personali: quia quātum ad partes aliorū habetur pro extraneo, ⁊ sic est perinde ac si fieret alienatio in extraneū. Et sic ratio Bar.concludit ꝙ etiam inter ipsos emphyteutas alienatio non sit permissa sine concessu domini: sed qd socius volēs alienare partem suam in socium, tenetur prius requirere dñm, an ipse dñs velit tantū prestare ꝑ illa parte: quātū alius socius obtulit: ⁊ ei dꝫ preferri iuxta.d.l.fi.C. de iure emphy. Hinc infert̃ ꝙ prima cōclusio Bar.superius relata ⁊ approbata cōiter, debet intelligi qñ diuisio fieret inter emphyteutas, pro illis partibus pro quibus emphyteute obligati sunt ad pēsionē dño. secus si in diuisione fieret adiudicatio totius vel maioris partis rei emphyteutice vni: tūc nō posset sine
78 cōsensu domini: per ea que proxime dicta sunt. ¶ † Scdo principaliter vult Bar.ꝙ si fratres diuidētes inter se fundū emphyteuticū, remiserūt inuicē omne ius ꝙ habēt, vel habere sperant: talis renūciatio nō prodest ecclesie: que est directo domina: duplici ratione: Prima qr pactū nō porrigitur ad illas ꝑsonas ad quas nō interest paciscentis porrigi.l.⁊ heredi.§.fi.⁊.l.seq.ff.de pac. sed qd istud pactum porrigat ad ecclesiam non interest fratris paciscētis. Sed mirandū est de hoc fundamento Bar.⁊ ꝙ alij scribētes, ita simpliciter transiuerint cum eo: qr speciale est in ecclesia, vt ei possit queri ius ex cōtractu alteri⁹, vl' stipulatione alterius, etiā ꝙ nō intersit cōtrahentium, vel stipulantium: prout plene concludit.d.Alex.reprobata opinione aliquorū q cōtrariū tenebāt in.l.stipulatio ista.§.fi.s.eo.per illū tex.in ver. edē sacrā.qui bene facit: cū alijs cōcor.ibi allega.per do.Alexā.
79 ¶ † Scdo mouet̃ Bar.quia qd nō queritur illi cui remitto remanet apud me remittentē.l.nec vtilem.ff.ex qui.cau.ma.vbi dicit tex.in fi. Neqꝫ enim intelligit̃ amissum quod oblatum alteri nō est.facit.l.cū quis.§.si debitorem.ff.de sol.glo.⁊ Barto.in.l. qui hoiem.§.si debitorē.ff.eo.sed istud pactū nō fuit acquisituꝫ fratri: cui facta est renūciatio: cū ipse postea decesserit sine filijs. Nec etiā ꝓdest eius heredi cū sit extraneus: ergo nō recedit ius ab ipso renūciante. Idē ⁊ latius tenet Bar.vbi etiā alias rōnes adducit in preallega.cōs.lviij.qd incipit ex themate ꝓdicto tria dubia oriunt in vltimo. Istam opini.Bart.tenent ⁊ defendunt Are.⁊ latius.d.Alex.hic. Eam impugnat sol⁹ Pau.de ca.hic in vna lectura: qr portio defuncti reuertit̃ ad ecclesiā, postqꝫ iste frater superuiuēs a se abdicauit illud ius emphyteuticum: nō quidē ex natura pacti: cū nō intersit paciscētiū acquiri alteri: ⁊ sic ecclesie: ẜm eū.l.stipulatio ista.§.alteri.s.eo. Quis ego statim in hoc cōtrariū tenuerim ⁊ meli⁹. Sed rōne abdicationis facte
80 a se † sicut si habēs vsumfructū renūciaret in manibus cuiusdā tertij: ex natura iuris renūciati, vsusfructus cōsolidatur cū proprietate.§.finitur.insti.de vsufruc. Facit ẜm eū tex.in.c.j.de eo q fecit finē agna.in feu.vbi si vasallus renūciat dño feudo in manibus vnius agnati, ista renūciatio ꝓdest alteri agnato, licet absenti: ⁊ qui nō est heres illius cui facta est renūciatio, sꝫ venit ex ꝑsona sua, ⁊ vult excludere renūciantē, lꝫ Bal.ibi destruat illuꝫ tex.intelligēdo eū qñ vasallus renūciauit iuri suo feudi in manibus directi dñi: quo casu cū ius vtile renūciantis cōsolidetur directo dño ex natura rei: ⁊ in cōsequētiā prodest ita renunciatio tertio agnato. ¶ Adde pro ista opi.Pau.de ca.cōtra Bar.bñ facere tex.quē.j.in discursu allegat.d.Alex.in.l.si vsusfruct⁹.ff. de iure do.vbi clare probat̃ qd si vsufructuarius renūciat in manibus tertij vsumfructū, qd ex tali renūciatiōe queritur ius directo dño.ergo idē debet esse in emphyteuta: cū vterqꝫ habeat dñium vtile: ⁊ pōdera ꝙ ille tex.ad literā tollit vnā respōsionē, quā dat Are.ad.d.§.finitur.insti.de vsufruc.allegatū per Pau. de ca. Nā dicit Aret.ꝙ ille text.facit in ꝯtrium, dū vult qd finit̃ vsusfructus, si dño ꝓprietatis ab vsufructuario cedat̃: nam extraneo cedēdo nihil agit̃: ita ibi dicit tex.qr dico ꝙ hoc expresse declarat text.in.d.l.si vsusfructus. qui formaliter dicit qm̃ diximus vsumfructū a fructuario cedi nō posse nisi dño proprietatis: ⁊ si extraneo cedatur.i.ei qui proprietatē nō habebat, nihil ad eū trāsire: sed ad dñm proprietatis reuersuruꝫ vsumfructuꝫ: quē tex.allegat gl.in.d.§.finit̃. Tñ tenēdo opi.Bar.potes rñdere prout respōdet.d.Ale.hic.ꝙ hic in causa diuisionis nō est facta aliqua prohibita trāslatio, per quam statim debeat cadere a iure suo.d.§.imperialē.c.preterea ducatus.de prohi.feu.alie per Fed.in feu.⁊ no.Bart.hic, secus in.d.l.si vsusfructus.ff.de iure do.vñ tene decisionē Bar.que est magis cōiter approbata, quā etiā tenet Fed.de se.in cōsi.lxxvij.incip.factū sic se habet quidā Abb.⁊ in consi.ccxxviij.incip.factū tale est duo fratres. Lu.ro. in.l.vnica in.xij.q.ad fi.C.qñ nō pet.par.⁊ in.l.stipulationes nō diuiduntur.in quinta charta per totā.s.eo.do.Alexād.in cōsi. clxxxviij.scdi vol.qd incipit viso ⁊ mature discusso processu.in iij.col.⁊ in consi.cv.quarti volu.quod incipit in causa Nicolagij de campegio.ad fi.⁊ in consi.xxj.quinti vol.qd incipit viso cōpromisso, ⁊ adde tex.nota.in.c.j.de eo qui fe.finem ag.gl.⁊ doc. in.c.si quis miles.in ti.consti.feuda.do.lotha.in feud.quā glos. in specie inducit.d.Alex.hic, reliquas tres.q. Bar.expediui in glos.vbi congruentius cadebat: ⁊ sic remanet plene expeditus iste.§.cum omnibus questionibus Bar.

1 ☞ Promissio facta ob turpem causam de preterito vel de futuro est ipso iure nulla.7.⁊.9.
2 Potest statutū ex causa publica ⁊ pro cōmuni quiete assignare premium occidenti bannitum.
3 Quod fit.l.permittente penam non meretur.
4 Licet homicidiū quod fit.l.permittēte sit impunibile, tñ qui illud facit peccat mortaliter.
5 Non valet statutum permittens homicidium.
6 Bannitus ex sola contumacia nō pōt impune occidi, virtute statuti permittentis bannitum posse impune occidi.
8 Generaliter oēs stipulationes turpes sunt nullius momenti. 123-

1 Si plagij. † Promissio facta ob turpē cām, de preterito, vel de futuro, est ipso iure nulla.h.d. ¶ In tex.ibi vl' facti cā.istū tex.reputat esse singularem Pau.de cast.⁊.d.Alex.hic.quod promissio seu dispositio remuneratoria maleficij iā cōmissi.non valet neqꝫ tenet.sec⁹ si fieret ꝑ maleficio cōmittēdo, ⁊ hoc sine sit remuneratio cōtrahētiū, vt hic: siue testatoris vel statuti. Qr statuta debēt esse honesta §.erit aūt lex.iiij.d.st.⁊.l.ij.⁊ ibi gl.ff.
2 de legi. † pōt tñ statutū ex causa publica: ⁊ pro cōi quiete, assignare premium occidēti bannitum: ẜm Hosti.⁊ alios in.c.j.de consue. Jo.an.in addi.Spec.in tit.de consti.§.j.ad fi.⁊ in regula ꝙ quis in mercurialibus. Itē valet statutum disponēs ꝙ bānitus possit impune occidi: cū cēseat̃ publicus hostis ciuitatis: vt no. Bar.in.l.ij.ꝑ illū tex.⁊ ibi Bal.⁊ alij.C.qñ liceat si.ind.se vind. ⁊ in.l.oēs populi.in.ij.q.iij.q.prin.ff.d iust.⁊ iur.⁊ in.l.amissiōe. §.j.de cap.dimi.⁊ in.l.vt vim.vbi etiam Bald.⁊ alij.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ notabiliter Alber.de gādino in tractatu maleficiorum.in xxiij.rub.de bānitis pro maleficio.in.j.col. Bal.⁊ in.l.vnica.i.x. col.C.de cōfes.⁊ in.l.fi.C.si cōtra ius vel vti.pub.⁊ in.l.decuriones.C.de infamibus. Ang.in.l.j.ff.de cōsti.prin.d.Anto.de bu. Imo.⁊ alij in.c.que in ecclesiarū.de cōstitu.d.Ant.de bu.in.c.si vero.de sen.excō. Melius in tracta.bānitorū.in.j.q.secundi tēporis.d.Alex.in cōsi.cxiiij.primi volu.inci.ponderatis his que in themate narrātur.⁊ in consi.lxv.tertij volu.quod incipit attenta dispositiōe statuti in.j.col. Tñ aduerte: ꝙ cū tale homicidiuꝫ fiat statuto permittēte ex causa legitima, nō appellatur delictū
3 punibile: † qr qd fit.l.permittēte nō dꝫ puniri.l.Gracch⁹.C.de adulterijs.⁊.l.in cōcubinatu.ff.de cōcubinis.vñ stante tali statuto, pōt quis bānitū licite occidere, etiam in foro cōsciētie: ꝑ.d.l. gracc⁹.vbi etiā Bal.de quo tāgit Alber.de rosa.in tractatu statutorum.in vlti.parte.in.q.xvij.cū duabus seq. Cano.in.c.fi.de cōsue. Bal.in.l.j.in.ij.col.C.si a nō cōpe.iud. Et dicit.d.Ale.hic magnū verbū: ꝙ ista est magis cōmunis opinio: ī quo aduerte qd si dñs Ale.itellexerit qd ista sit magis cōis opinio: ꝙ valeat statutū disponēs ꝙ bānit⁹ possit impune occidi: credo quod verum dicat. Sed si intellexerit prout ius verba vidētur sonare, ꝙ stante dicto statuto licitū sit occidere bānitū etiā in foro cōsciētie: nō credo ꝙ sit verū: ⁊ in cōtrariū alle.gl.solēnē ī.c.inter hec.
4 xxiij.q.ij.que signanter tenet † qd licet homicidium qd fit lege vel statuto permittente nō puniat̃.d.l.Gracch⁹.tñ q illud facit peccat.quā gl.ad hoc reputat sing.Lud.ro.in repetitiōe autētice similiter.C.ad.l.fal.in.xxxiij.speciali pie cause inter vltimas volūtates: ponūt Imo.⁊ Mod.in.l.qd ergo.§.j.ff.de leg.j.illaꝫ gl.etiā reputat ad hoc sing.Jo.de ana.in.c.interfecisti.in.ij.col. de homi.ꝙ per ꝑmissionē iuris ciuilis nō excusatur qs a peccato homicidij. Alibi dixit Bal.in.c.j.i.j.col.de iudic.ꝙ stāte statuto ꝙ bānit⁹ possit impune occidi, ꝙ tale delictum nō sapit innocētiā: qr homicidium sine immūditia esse nō pōt. Alibi tenet
5 Bal.in.c.fi.in.iij.nota.de prescri. † ꝙ nō valet statutū permittēs homicidiū, taqꝫ statutū licētte: qr impossibile est ꝙ peccare mortaliter sit licitū. sed bñ valet quo ad impunitatē vel mitigationē pene.licet.d.Feli.in.d.c.que in ecclesiarū.in.vij.col.restringendo illā gl.in.d.c.inter hec.intelligat eā, qd loquat̃ qñ homicidiū permittitur ad vindictā.⁊ sic aio effundēdi sanguinē humanū: tūc peccat vt ibi. secus qñ facit zelo reipublice: ⁊ aio exequendi statutū. Itē intellige qñ tale statutū fieret cū causa q̃ est legitima ad occidēdū. vnde dicit Bal.in.l.cūctos populos.ī.viij.col. C.de sum.tri.ꝙ valet statutū disponēs qñ bānitus ex graui crimine possit occidi.l.raptores.C.de epis.⁊ cleri.sec⁹ si ex cā min⁹ legitima: tūc nihil valeret etiā in foro seculari. puta si fieret statutū ꝙ bānitus ꝑ pecuniario debito possit occidi. vt est glo.iiij. q.j.in summa, circa mediū.tenēt cano.presertim.d.Ant.de but. Jo.de imo.⁊ Mod.in.d.c.que in ecclesiarū. Bal.in.l.j.in.iij.col. C.si a non cōpe.ind.facit qd sināter decidit Bal.in.l.si mora.ff.
6 solu.matri.vbi tꝫ † qd stāte statuto, qd bannitus possit impune occidi: certe si esset bannitus ex sola contumacia, prout tota die contingit: nō posset occidi virtute dicti statuti: quia non est proprie maleficiū sed culpa.qd perpetuo nota: ⁊ ibi.d.Alex.in pe. charta. dicit ꝙ istud magis cōiter tenetur: cū concor.ibi per euꝫ

Universidad de Deusto Biblioteca

ad hoc allegatis. ¶ Sed aduerte ꝙ Bar. in cōs. clxxxviij. ꝙ in
cipit statuto castri plebis cauet: ꝙ quicunq; reperit exbānit⁹ ꝛc.
vbi notabiliter tꝫ Bart. ꝙ statutum disponēs ꝛ condemnatus
pro maleficio in. l. libris possit impune offendi vel occidi valet
ꝛ tenet, ꝛ est fauorabile, īductū fauore reipublice, ꝛ ꝑ quiete cōi
vt ibi notabiliter ꝑ eū. Idē tenet. d. Nellus de sancto Geminia-
no in tractatu suo bānitorū. in. q. secūdi tēporis. licet de Bar. ꝑ
xime allegato nō faciat mētionē, ꝛ dicit ꝙ lꝫ al's tenuerit qđ ta-
le statutū deberet intelligi qñ bānitus fuerat ex causa, ex qua ei
capto deberet irrogari mors: sequutus Ray. de Forl. idē tenen
tē in repetitiōe. l. oēs ppl'i. ff. de iusti. ꝛ iur. tñ nūc tenet indistin-
cte valere statutum: qꝛ in hoc non statuitur solum propter deli
ctū ꝑpter qđ fuit bānitus: sꝫ etiā ꝑpter cōtumaciā, ꝛ inobediē-
tiam factā suo principi, propter quā mors dꝫ sibi irrogari: vt est
tex. in. c. ij. de maio. ꝛ obe. Sed istud est fragile fundamentū in
telligendo text. in. d. c. secundo prout ibi glo. ꝛ doct. intelligunt.
7 ¶ † Redeūdo ad tex. Limita nūc istud notabile: ꝛ sic istum tex.
vt procedat qñ promissio fieret solum ob cām turpē de p̄terito:
tunc est nulla, vt hic: secus si promissor erat alias donatur⁹ ſm
Jaco. de are. in. l. si patronus. ad fi. ff. de dona. Pet. de bellaper.
Ray. Ang. Jmol. ꝛ latius. d. Alex. ꝛ Are. hic. ꝛ Lud. ro. in. l. ge
neraliter. s. eo. Secūdo no. ex hoc tex. ꝙ ꝑmissio facta pro male
ficio futuro, ꝛ sic faciēdo nihil valet: ratio est, qꝛ directo inuitat
ad delinquēdū cōtra. l. cōuenire. ff. de pac. do. ꝛ. l. si vnus. §. illud.
8 ff. de pac. † Item qꝛ generaliter oēs stipulationes turpes nulli⁹
sunt momēti. l. generaliter. s. eod. Item qꝛ Impia est promissio
que scelere adimpletur. vt inquit text. in. c. in malis promissis. in
fi. xxij. q. iiij. Itē qꝛ hic vertitur turpitudo ex vtraq; parte tam
promittētis q̄ recipientis. ergo est nulla. vt. l. j. §. j. de condic. ob
tur. causam. ¶ Limita istum tex. procedere qñ promissio dādi
fieret illi qui est facturus homicidium, vt illud faciat: ꝑ ratiōes
predictas. secus econtra. si ipse promitteret alteri: si homicidium
fecerit. tūc valet ꝛ est ſm bonos mores: qꝛ retrahit a maleficio
faciēdo. l. ex ea parte. §. mulier. s. eo. vnde valet ꝑmisso sub ista
cōditione, si ipse promissor homicidium faciet: per. l. denuncia-
mus. C. de his qui ad eccle. confug. Ita limitat Raph. cu. hic, ꝛ
l. impossibilis. s. eo. ꝛ sequitur. d. Alex. hic, facit quod tenet glo.
hic in secunda parte. ꝛ Bart. in vl. q. Ad idē bene facit quod si
aliquis promitteret non facere homicidium vel aliud delictum
sub certa pena: valet ꝑmissio talis pene. ita not. Bald. in. l. non
9 impossibile. per illum tex. vbi etiā est glo. ff. de pac. ¶ † Ultimo
pro clara intelligētia tex. ꝛ materie, considera tres casus. aut em̄
promittitur alicui ne delinquat: aut vt delinquat in futurū: aut
quia deliquit in preteritum: remunerandi delicti gratia: primo
casu valet promissio: quia causa non est turpis. Sed ei obstat
exceptio. l. fin. ff. de condi. ob tur. causam ꝛ in. l. iurisgētium. §. si
ob maleficium. cum gl. ff. de pac. Quia debebat gratis a malefi-
cio abstinere: vnde si voluit pecuniā aut ꝑmissionē vt abstineret
a delinquēdo, fuit turpitudo ex causa sua tātū: vt. l. idem ꝛ si. §.
j. ff. de condi. ob tur. cau. ideo obstat exceptio cōtra promissionē
sibi factā. d. l. fi. ꝛ ibi gl. ff. de cōdi. ob tur. cau. ꝛ. d. §. si ob malefi-
cium. cū gl. licet tex. ibi dicat nulla est obligatio. sed intelligitur
in effectu: vt intelligunt glos. ꝛ doc. circa cuius intellectū multū
insistit Are. hic, qui quasi aliud non dicit in hac. l. post Lud. ro.
ꝛ alios in. l. generaliter. s. e. ¶ Scđo casu qñ promittitur vt de-
linquat, talis promissio est ipso iure nulla: vt hoc tex. qꝛ directo
inuitat ad delinquēdū, vt dixi in precedenti notabili: vnde pro
missio que tēdit ad crimē: ꝛ sic refertur ad turpā cām: ipso iure
annullatur: in tantum, qđ etiā promissio cōseruationis indēni-
tatis facta ex tali cā si maleficiū cōmiserit, nihil valet: ꝛ nihil ex
ea cōsequi pōt. l. si remunerandi. §. rei turpis. ꝛ in. l. si mādauero
tibi vt ꝑ me. §. q edē. ff. mādati. Et est expressū in. l. si a reo. §. il-
lud qđ vulgo. ff. de fideius. ꝛ. l. dñs sticho. §. fi. ff. de peculio. leg. ꝛ
l. nec pretermittēdū. ff. ꝑ socio. ꝛ. l. qm̄ multa facinora. C. ad. l. iu.
de vi publi. ꝛ. l. quintus mutius. §. fina. ff. de ann. leg. ꝛ. c. sicut. ꝛ
ibi per Inno. ꝛ alios de iureiur. ꝛ iudex ex officio dꝫ interpone
re partes suas vt tales cōuētiones rescindātur. l. illicitas. in pn.
ff. de offi. presi. ¶ Tertio casu delictorū cōmissorum turpis ꝛ fe
da remuneratio est. ꝛ ideo promittendo nemo obligat: vt hic. ꝛ
dixi. s. in. j. nota. Et ad istā trimēbrem distinctionem que decla-
rat verum intellectum huius. l. adde Bal. in consi. cxvj. quarte
partis. qđ incipit: omittēdū est ꝙ ꝑmissiōes. in. j. col. ¶ Capio
gl. vnicā. quam diuide in tres partes. in prima declarat vtrūq;
casum tex. cū ratione dubitādi ad scđm. in scđa ponit limitatio
nē ad tex. In tertia ponit aliud exēplū: ꝛ sic alium intellectum
ad tex. scđa ibi, hec promitto tibi centum. tertia ꝛ vltima est ibi
alij dicunt poni exempla. ¶ In ead. glo. ibi. hec scđa est magis
dubitabilis dic eo qꝛ ꝑ primā stipulator directo inuitat ad de
linquēdū: vt dixi in tex. secus in secunda. Itē sicut pōt remitti
dolus p̄teritus, lꝫ nō futur⁹. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. ita vide
batur valere promissionem factā pro maleficio preterito: licet
non pro futuro. Item ex quo maleficium iam erat completum,
videbatur cessare proxima causa turpitudinis. l. pe. ff. de cōdic.
ob tur. causam. Et istud tenebāt Pet. de bellaper. ꝛ vltramon.
quos etiam sequitur Cy. in rub. C. de cōdi. ob tur. cau. quasi sciē
ter tunc promittatur indebitum: ꝑ. l. j. ff. de cōd. indebit. Et ad
istum tex. respondent, qđ debet exemplificari ſm. l. fi. ff. de cōdi.
ob tur. causam. vt hic in glo. in vlti. parte. Sed istud reprobant
Bar. ꝛ alij oēs. ꝛ Ange. in rub. ff. de condi. ob tur. causam. qꝛ est
de directo contra istum tex. qui non pōt intelligi. ſm. d. l. fi. quia
tunc non fieret promissio causa plagij facti. vt dicit iste tex. ꝛ sic
plagium nō esset tūc causa promissionis. prout loquit iste tex.
sꝫ ꝑmissio fieret causa restitutiōis faciēde de ipso plagio: ꝛ sic d
filio vel seruo abducto. Item si quis premiatur de delicto iā fa
cto, inuitatur iterū ad delinquēdum: sicut etiā remissio peccati
inducit ad peccādum: imo plus si impunitas delicti inuitat ad
delinquēdum, fortius hoc debet facere remuneratio. ꝛ hec fuit
cā huius legis in verbo vel facti cā. ¶ In secunda parte gl. ibi:
si titius fecerit plagium valet Bar. ꝛ doc. intelligunt istam glo.
esse veram: qñ ille titius erat amicus, vl' cōiūctus promissoris:
qꝛ verisimile est ꝙ abstinebit a delicto: ne ille incidat in penā ꝑ
missoris. l. heres meus. §. fi. ff. de condi. ꝛ demonstra. secus si erat
amicus vel cōiunctus stipulatoris: tunc non valet: quia inuita
ret ad delinquendum: vt stipulator lucretur cotra. d. l. cōuenire
ff. de pac. dota. Et circa istam partē glo. quomodo intelligi de-
beat, vide Cy. ꝛ lati⁹ Sali. in. l. ex eo. C. de inu. stipu. quoad for
maliter recitat. d. Alex. hic ad quem te remitto. qui etiam ponit
quid in dubio post Jmo. ꝛ Pau. de Ca. hic, qui in hoc sunt cō
trarij. vide hic per eum.
1 ☞ Quādo quis est obligatus facere ad certum terminū, non
potest ante lapsum totum terminum effectualiter conueniri.
4 Quando ab initio est statutus terminus certus stipulatiōi, nō
potest ex postfacto immutari.
3 Bonum est argumētū de stipulationibus extraiudicialib⁹ ad
iudiciales: vbi non datur specifica ratio specialitatis.
4 Interesse succedit ex dispositione legis. 124
1 Insulam. † Stipulatio facti habēs diē cer
tū, non committitur ad interesse
ante diē: licet certum sit in residuo tēporis fieri non
posse. h. d. ¶ Diuidit in tres partes. In pria poni-
tur. decisio. In secūda ratio decisiōis. In tertia alia similis de-
cisio. secūda ibi neq; enim stipulatiōis stat⁹. tertia ꝛ vltima est
ibi, idemq; ꝛ in stipulatiōe. ¶ No. primo qđ qñ quis est obliga
tus quid facere ad certum terminum, non potest ante elapsū
totū terminum effectualiter cōueniri: dato qđ certum sit intra
illud temporis spaciū qđ superest fieri nō posse. Limita istū tex.
ꝑcedere in cōtractus stricti iuris: secus est in contractibus bo-
nefidei: in quibus incōtinenti poterit agi, etiam anteq̄ transeat
totum tēpus: dummodo cōstet intra illud tēpus nō posse fieri:
ita singulariter limitat istū tex. Bar. in. l. si in lege. §. si domus. ꝛ
ibi Raph. fulg. ff. locati. sequitur. d. Alex. in. l. stipulationes nō
diuidunt. §. j. in fi. s. eo. An sit vera hec limitatio dixi in. l. in illa
2 s. eo. vbi etiā. d. Alex. ꝛ Are. ponit. ¶ † Secundo not. ex secun-
da parte tex. ibi, neq; enim stipulationis status. ꝙ qñ ab initio
statutus est terminus certus stipulatiōi: nō pōt ex postfacto im
mutari facit. l. damni infecti. j. §. si is qui vnas. ff. de dam. infec.
ꝛ ꝙ in stipulationibus inspiciatur initium tēporis, est tex. in. l.
continuus. §. cū quis. in fi. j. eod. Et generaliter vniuscuiusq; cō
tractus initiū spectandum est. l. si procuratorem. in prin. ff. man
dati. facit. l. qui id quod. in prin. ff. de dona. ꝛ in. l. clam possidere
in prin. ff. de acquir. posses. ꝛ in. l. in ratione. j. §. si filio. ff. ad. l. fal.
Item qualitas que a principio cepit inesse perdurat. l. pater. §.
quindecim. ff. de leg. iij. ſm Baldū in. c. j. de feu. femi. in feudis.
3 ¶ † Tertio no. in ver. idēq; ꝙ bonū est argumētū de stipulatio
nibus extraiudicialib⁹ ad iudiciales, vbi nō datur specifica ra-
tio diuersitatis: Nā etiā in iudicijs dicit quasi cōtrahi. l. iij. §. idē.
scribit. ff. de peculio. glo. ꝛ Bar. in. l. ij. §. j. ff. de preto. stip. Ūñ d
stipulationibus ad iudicia nō procedit argumentū: cū stipula-
tiones ex vtriusq; consensu valeant: iudicia aūt reddant in inui
tum. ita est tex. in. l. inter stipulantē. §. j. s. eo. ¶ Capio gl. in ver-
bo mutatur. quā diuide in quinq; partes in prima assignat rō
nem ad tex. postea format tria contraria, q̄ tendūt ad diuersa, ꝛ
nullū eorū soluit. In prima ꝛ vltima allegat vnā cōcordantē ad
tex. scđa ibi, sed cōtra. s. eo. l. hoc iure. tertia ibi, itē cōtra. s. eo. l.
stipulationes nō diuidūtur. quarta ibi. itē cōtra. s. eo. l. cū stipu-
latus. quinta ꝛ vltima est ibi, ꝛ facit. s. eo. l. existimo. ¶ In e. gl.
ibi, qꝛ tota obligatio sub conditione ꝛ in diē collata videt: dic ꝙ
d. l. in illa stipulatione si calendis. s. eo. loquit de obligatiōe col-
lata sub cōditione ꝛ in diē, simul ꝛ semel. hic autem solum loqui
tur de obligatione ꝛ in diē. ꝛ sic parum facit. ¶ In eadem glos.
ibi, sed

ibi, sed cōtra. s. eo. l. hoc iure. dic ꝙ illa loquitur de obligatione
habēte conditionē ꝛ diē simul ꝛ semel: quo casu distinguitur vt
ibi in gl. in tertia solutione: ꝙ ibi conditio cōtinebat factū, non
dependens a ptāte promissoris. s. si titius ante calendas maias
in Italiā nō venerit. ideo tēpus appositū in cōditione nō cēse-
tur repetitū in promissione dādi. x. hic aūt factū pēdebat a po
testate ꝑmissoris: vt insulā fabricaret: ideo tēpus cēsetur repeti
tum in tacita stipulatione ad interesse: sicut in expressa stipula-
tione penali: vt. l. in illa stipulatione si calēdis. s. eo. ¶ In ea gl.
ibi, itē contra. s. e. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. plane. vbi stipu-
latio committitur ad interesse particulare: eo ipso quo cepit esse
in mora inchoādi: ergo idē deberet esse hic. gl. primo dicit se ibi
dedisse aliā sol. q̄ fatet cōtrariū: ꝙ ad totale iteresse nō cōmittat
stipulatio ante diē: vt hic, ꝛ. l. si ita stipulatus essem abs te. s. eo.
Sed bene cōmittat ad particulare interesse. vt ibi, tñ Bartol.
Ang. ꝛ alij tenēt sequētē solutionē gl. ꝙ hic nō cōmittat stipu-
latio in aliquo: eo quia tēpus fuit in stipulatiōe expssum a par
tibus: quo casu stipulatio nō pōt cōmitti etiam ad particulare
interesse: nisi demū elapso toto tpe, ꝑ rationē quā assignat text.
hic in. ij. parte. Sꝫ in cōtrario nullū fuit expressum tps. ideo sti
pulatio cōmittit ad particulare interesse statim ꝙ fuit in mora
inchoādi: vt ibi. ¶ In ea. gl. ibi. Itē cōtra. s. eo. l. cū stipulatus
sim mihi a ꝑculo. vbi cōmittit stipulatio ad penā statim, cū in-
cipit esse certū, qđ opus intra tps ꝑmissum fieri non possit gl.
ibi rūdet ꝙ. l. cōtraria loquit: qñ in stipulatiōe fuit ꝑmissa cer-
ta pena: qꝛ illa committit mero iure, quāprimum constat: quod
promissum opus intra tēpus cōuētū fieri nō pōt. vt ibi. Sꝫ hic
loquit qñ nō fuit promissa aliqua pena: quo casu obligatio cō-
mittitur ad interesse ex dispositione legali: ideo non cōmittit in
aliquo ante lapsum totius tēporis. vt hic. ꝛ est tex. in. c. cōmissa.
in prin. ff. de elec. in. vj. qđ. c. fuit extractum ab ista. l. in rōne sui.
ꝛ sic vno verbo vbi est pena: hic iteresse ex legali dispositione: istā
sol. sequunt Bar. Ang. Paul. de cast. ꝛ cōiter alij. Solus Joā.
de imo. eā reprobat qꝛ fortius dꝫ cōmitti stipulatio ad interesse
q̄ est fauorabilior, q̄ pena que est odiosa vt. l. cū quidā. ff. de lib.
ꝛ posth. ꝛ in regula odia. de reg. iu. in. vj. ꝛ rūdet ad. d. c. cōmissa.
ꝙ loquit de pena legali, q̄ trahit secū executionē: qꝛ imponit pe
nā priuationis a bñficio ipso iure: si promotus ad regimē paro
chialis ecclesie nō faciat se ꝑmoueri ad sacerdotiū intra annū.
vt. c. licet canō. eo. ti. de elec. lib. vj. ideo nō cōmittit ante diem
ne sequat executio cōtra mētē. l. ꝛ est noua cōsideratio ī ista ma-
teria ſm eū. ¶ Sꝫ defendēdo p̄cedētē so. q̄ est cōis rūde ad fun
damētū Jmo. qđ vr prima fronte coloratū: qđ imo potius com
4 mittit pena q̄ interesse: † nā interesse succedit ex dispositione le-
gis. vt. l. si qs ab alio. in fi. ff. de re. iu. ꝛ. l. stipulatiōes nō diuidū
tur in ver. celsus. s. eo. Ideo tardius cōmittit cōtra reū, q̄ pena
cōuentionalis, q̄ ꝑcedit ex dispositione hoīs: qꝛ mitius agit cō
tra reū ex dispositione legis, quā ex dispositiōe hoīs. l. celsus. in
prin. ꝛ ibi gl. ff. de arbi. ꝛ ita etiā in simili ꝑ eādē rationē tꝫ bar.
in. l. si insulā. in. vj. oppo. s. e. Itē lex facilius moderat dispositio
nem suā ad preiudiciū alterius, q̄ prouisionē factā ab homine
in fauorē suū: vt in simili dicit gl. in. l. assiduis. in prin. in gl. ma-
gna circa mediū. C. q po. in pig. hab. ꝛ ibi dicit gl. qđ lex facilius
denegat alicui bñficiū suum legale, q̄ proprium illius auferat.
¶ Ultimo Jo. de imo. hic distinguit in ista materia obligatio
nis facti, quatuor casus: aut ī obligatione est dies tm̄: aut pena
tm̄, aut vtraq;, aut neutra, quā distinctionē formaliter recitat. l.
alle. hic. sꝫ ista satis habes ꝑ bar. ī. l. cū stipulat⁹ sis mihi a ꝑculo
s. eo. vbi multa bona circa hoc addidi. ad ibi dicta me remitto.
1 ☞ Uerbum presentis temporis non trahitur ad futurum.
2 Clausula codicillaris que potest operari in presenti, nō trahit
ad futurum.
3 Etiam dispositio que fit per verbum presentis temporis, trahit
ad futurum, quando venit accessorie ad ius de presenti.
4 Qualitas adiecta verbo, debet intelligi secundum tempus ver-
bi cui adijcitur. 125
1 Cum stipulamur. † Uerbū presen
tis tēporis non
trahit ad futurum. h. d. ꝑut habet in tex. verbū opor
tet, qđ est p̄sens indicatiui: ꝛ hoc mō ſm Bar. ista lex
nō habet dubiū: sꝫ vt statim audietis hꝫ magnū dubiū. alij ha-
bent verbū oporteret. ꝛ tūc dubiū est in hac. l. qꝛ est p̄teritū imp
fectum subiunctiui modi: tñ etiā pōt trahi ad futurū: vt fuit di
ctū in. l. q. Rome. §. angerius. s. eo. ꝛ tūc ſm Bar. si est aliqđ de
bitū de presenti vel in p̄teritū: ꝛ adhuc intelligit de debito pre
senti: ꝛ nō trahit ad futurū. ꝛ sic interpretatio fit pro promisso-
re. Si autem nihil deberet in preteritum: tūc intelligitur de de
bito futuro: ne al's stipulatio reddat inutilis. l. quoties in stipu
lationibus. s. e. ꝛ ſm istum intellectū. h. d. Stipulatio concepta
ꝑ verbū preteriti imperfecti subiūctiui modi: ī potest valere fa-
ciēdo relationē ad tēpus presens, nō porrigitur in futurū. h. d.
ꝛ hoc modo intelligēdo hic est casus multum notabi. sed si non
posset aliquid operari in presenti: tūc bene trahit ad futurū. l. si
debitor. §. verissime. ff. de cōtrahē. emp. etiā si esset verbū p̄teriti
plusquā perfecti: vt. d. l. q rome. §. angerius. in verbo cōstitisset.
ſm Ang. Jmo. ꝛ alios post Bar. hic ꝛ ibi. ꝛ sic pōdera subtili-
ter Bar. velle: quod in primo casu, qñ est verbū p̄sens. s. oportet
si ꝑmisi qcquid dare oportet: si nullū sit debitum de presenti, nō
tñ intelligitur adhuc de debito de futuro, etiam si in presenti ni
hil possit operari: vt differat primus casus a scđa lectura: ī qua
scđa lectura distinguit Bar. aut suberat debitū de presenti, aut
non: ergo vult ꝙ primus casus indistincte procedat: ꝛ sic quod
verbū p̄sens non trahat ad futurū, etiā qñ nullum debitū sub-
est de presenti, in quo possit promissio opari. Et potuit moueri
Bar. eo qꝛ proprietas verbi presentis hoc nō patit, vt ad futu-
rum quoquo modo trahat, vt hic, ꝛ. l. si stipulatus fuerim illud.
§. cū stipulamur. ꝛ. l. si a colono. cū similibus. s. e. dato quod hoc
modo reddat stipulatio inutilis, ꝛ nihil operet: ꝛ ita etiam pō-
derat Bart. velle Pau. de ca. hic. ꝛ simpliciter sequitur cū eo: lꝫ
nō sic declaret. ¶ Tene in hoc cōtra Bart. cōtra quem tenet in
terminis Bal. in. l. si ita scripsisset. ff. de leg. ij. vbi tenet qđ ver
ba p̄sentis tēporis trahātur ad futura: ꝛ sic ad cōditionalia: qñ
nō subsunt debita: puta ad que possint referri: per reg. l. fund⁹
qui locatus. in fi. ff. de fun. instru. sequunt Joā. de Jmo. Paul
de ca. ibi refert ꝛ reputat aureū. d. Fel. in. c. j. in. iij. col. de rescri.
ꝛ retuli ī. l. q rome. §. duo fres. in. ij. q. Bar. s. e. vbi ad hoc mul-
ta cumulaui. Idē cū Bal. tenēt Rapha. cu. d. Alex. ꝛ. d. Pet.
de bexu. in. l. si stipulatus fuerim illud. in. §. cū stipulamur. vbi
etiā idē tenui. s. e. Et istā decisionē Bal. cōtra Bar. hic sequitur
ꝛ dicit sibi plus placere Raph. cu. in. d. §. cū stipulamur. qꝛ al's
obligatio ꝛ ꝑmissio esset frustratoria ꝛ inanis: vt dixi, ꝛ verba
de se satis conueniūt. nam veniet dubiū futurū ſm naturā suā
scilicet vt statim debeatur, sed existēte cōditione vl' die: vt. l. qui
sic stipulatur. s. e. Itē etiā simpliciter tꝫ Raph. cu. hic. ꝛ sic con
cludo cōtra Bar. qđ in casu qñ est verbū p̄sens. s. oportet, debet
distingui sicut ꝛ in scđo: ꝙ si nō reperiat aliquod debitū in p̄te
ritū, ꝑtūc trahat ad futurū, ne stipulatio reddat inutilis, ꝑ istū
tex. ¶ Scđm scđam lecturā supius relatā infert Ang. ad clau-
2 sulā codicillarē cōceptā ꝑ verbū valere. † si testator dixit ꝙ si te
stamētū non valeret iure testamenti, valeat iure codicillorum: ꝛ
illa conditio poterit verificari in tēpore presenti puta quia testa
mentū erat de presenti nullū preteritione filij iā nati, licet post
ea firmat ex equitate pretoria, vt quia filius preterit⁹ viuo testa
tore decesserit: ꝛ erāt instituti venietes ab intestato. l. posthum⁹
in prin. ver. dē ꝛ circa. ff de iniusto rup. qđ lꝫ postea idē testamē
tū sic cōfirmatū, iterū rūpatur per querelā, forte ab illo filio ex-
heredato intētatā: ꝙ illa clausula codicillaris cōcepta ꝑ illud
verbū si nō valeret, nihil operabit: qꝛ cū nō potuerit operari in
presenti nō trahetur ad futurū per istū text. ꝛ per ea que superi⁹
dicta sunt. secus si in p̄senti potuisset operari: puta qꝛ fili⁹ post-
hum⁹ fuisset preterit⁹: ꝛ sic testamētū a principio nō esset nullū
donec nascat. l. iij. §. sed ꝛ si stāte. ff. de iniusto rup. ꝛ cū Ang. sim
pliciter trāseūt Jmo. Pau. de ca. ꝛ. d. Alexand. hic: ꝛ vide oīno
Bar. in. l. j. in. vij. q. ff. de iure codicil. cuius decisio dꝫ ſm p̄dicta
declarari ꝛ limitari, cū cōcordātijs hic traditis per. d. Alex. Idē
tꝫ Bal. in. d. l. si ita scripsisset. facit. l. his verbis. in fi. ff. de leg. iij.
quicquid hic teneat Are. pōderādo in cōtrariū rōnē Bar. in. d.
l. j. in. vij. q. ¶ Scđo per p̄dicta dicit Paul. de ca. se semel consu
luisse: cū quidā testator mādasset debita sua solui de pecunijs
quas habebat in monte Florētie: ꝛ postea dixit ꝙ illud ꝑresta
ret solutis debitis de dicta pecunia, relinquebat cuidā hospita
li, ꝛ tempore testamēti solutis debitis restassent mille: sed testa-
tor superuixit per plures annos: ꝛ plures alias pecunias in mō
te acquisiuit, ita ꝙ solutis debitis restabāt tria millia: an totum
hoc debeat illi hospitali, ꝛ determinat ꝙ nō: sed mille tm̄ in q-
bus potuit operari dicta dispositio tēpore testamēti. ꝑpter ver
bū restarēt, qđ est preteriti imperfecti subiūctiui modi ꝛ presen-
tis tēporis optatiui: ꝑ istā. l. sic intellectā ꝑ doc. sec⁹ si tēpore te-
stamēti nihil restasset ꝑ. d. l. si vēditor. §. verisimile. ff. de cōtrahē.
emp. Et ꝑ id qđ tenet Bar. in. d. l. j. ī. vij. q. ff. de iure codicil. Ad
de qđ cū decisiōe pau. de ca. simpliciter trāsit. d. Alex. hic. dicēs
tñ ꝙ in ista questione recurrendum esset ad materiā. l. si ita. ff. de
auro ꝛ arg. leg. ¶ Istā decisionē Pau. etiā refert ꝛ simpliciter se
quitur. d. Feli. in. c. ad hec. in. ij. col. de rescrip. sed Are. hic in vlt.
col. eā reprobat duplici fundamēto. prīo, qꝛ si creditū mōtis Flo
rentie creuit ex accessionib⁹ factis ad capitale, puta qꝛ singulis
annis ꝑ certa quātitate solueret tm̄, ꝙ creditor forte nō exege-
rat: ꝛ tūc decisio Pau. absolute ſm eum nō esset vera, quia etiā
dispositio que fit per verbum presentis tēporis trahitur ad fu-
turum, quod venit accessorie ad ius de presenti. vt est tex. nota.

Universidad de Deusto Biblioteca

bilis in.l.fi.§.fi.ff.de lib.leg.per quem tex.ita determinat Bar.in d.l.si ita.in.ij.col.cōfirmo vltra Are.per illud ꝙ notabiliter decidit Pau.de ca.in.l.si tibi homo.§.cū seruus.ff.de leg.i.vbi dicit se cōsuluisse Florētie:cū quidā legasset alicui pecunias quas habebat sup mōte Florētino,quod etiā videt legasse redditum dictarū pecuniarū,q currerat viuo testatore:vel eo mortuo:licet in legato nō fecerit mētionem nisi de sorte.per tex.quem ad hoc reputat singularē.in.l.nomē debitoris.in prin.vbi est casus de hoc.ff.de lega.iij.ꝙ repatat Pau.de ca.esse valde notabile.ꝛ sequit simplr do.Alex.in.d.§.cū seruus.in vlt.col. ¶ Secūdo principaliter monet Are.ꝙ etiam si creditū esset augmētatum
4 aliter,adhuc decisio† Pau.de ca.ꝓcedere non pōt:qꝛ qualitas adiecta verbo,dꝫ intelligi ſm tps verbi cui adijcit.l.in delictis.§.si damnū extraneus.ff.de noxalibus.late Bart.in.l.ex facto.in prin.ff.de vulg.ꝛ pup.sed hic legatur hospitali creditū,quod restaret solutis debitis.i.cū debita soluerētur:ergo illud creditū videtur legatū ꝙ superest post mortē testatoris, quo tempore debita soluerētur.Unde etiā qñ dispositio fit p verba presentis temporis,intentio testatoris videt esse vt tps presens cōtineat futurū:in quo ille actus cōsummabitur.est tex.no.in.l.tutorib9 ꝛ ibi late Bal.ff.de test.tutel.per quē tex.ita tenet Bar.in.d.l.si ita.in.ij.col.ergo idē multofortius est dicendū:qñ dispositio fit per verba que possunt cōplecti etiā tps de futuro ex sua significatione:ꝛ confert in tps cuiusdā actus pficiendi post mortē testatoris.Et pōdera ꝙ nō sine causa.d.Alex.hic licet simpliciter transiuerit cum Pau.de ca.tñ dixit qđ in ista.q.recurrēdū esset ad materiam.d.l.si ita.ff.de aur.ꝛ ar.leg.ꝛ si illam materiam reuoluisset prout fecit Are.fortassis mutasset opinionem.

1 ☞ Partes possunt facere ꝙ vnū tēpus trahatur ad aliud.
2 Homo nō pōt de p se inducere fictionē,sed bñ cū authoritate.l.
3 Hec verba testatoris,lego titio fundū sub tali cōditiōe:ꝛ si cōditio extiterit,ex nūc lego,operant ꝙ existēte cōditione,qua pendēte titi9 mortuus est eius heres poterit petere dictū legatum.
4 In contractibus si promittitur aliquid annuum, an possit peti ante finem temporis.
5 Licet in contractibus conditio casualis trahat retro,tñ secus est in stipulatione annua.
6 Quando dena adijcitur prestationi annue,intelligitur de.x.singulis annis.

Si ita stipulatus fuero.

Si Titius ex stipulatiōe annua cōditionali pōt agi:vt existēte cōditiōe ēt pēsiones annorū pteritorū debeant. h.d.vsqꝫ ad.§.titiū.ꝛ istud pncipiū ppriē ponit breue summa-
1 riū.l.huiusmodi.ij.s.e. ¶ † Nota primo ex isto tex.ꝙ partes possunt facere quod vnū tēpus trahat ad aliud: ꝛ sic ꝙ conditio purificata trahat retro ad tēpus stipulatiōis.Et sic partes vident posse inducere fictionē translatiuam de tēpore ad tps, vt obligatio,q vere fuit cōmissa,nūc tēpore purificate cōditiōis:trahat retro,ꝛ videat commissa tēpore promissionis facte: quod est notandum ad ea que tradit Bar.in.l.si is q p emptore.ff.de
2 vsuca.presertim in.q.j.prin.ꝛ latius.v.q.prin.† In quibus locis vr cōcludere Bar.ꝙ homo non possit de per se inducere fictionē:sed bene cū authoritate legis:put etiā cōtingit hic:ꝛ pōdera ꝙ istud preuenit in hoc tex.eo qa in promissione fuit dictum ex hac die.idem si dictū fuisset ex nūc, vel ex nunc prout ex tūc iuxta gl.in.l.j.C.de codicil.ꝛ in cle.j.de cōces.prebē.Jo.an.in.c.preterea requisisti.de appel.vel p similia verba.l.lecta.in fine.ff.si cer.pe.ita dicūt Bar.ꝛ Jmo.hic,ꝛ in.d.l.huiusmodi.ij.s.eo.secus si dictū fuisset ex illa die.qꝛ videret tunc esse mens partium qđ dies cōditionis attendat. Tu dic melius ꝙ istud in hac.l.ꝛ d.l.huiusmodi.fuit non solū propter dictionē ex hac die.sꝫ etiā ppter dictionē tūc:qꝛ fuit dictum tunc ex hac die:ꝛ dictio tunc cū dictione ex hac die respicit retro ad tēpus interposite stipulatiōis.ꝛ ista est veritas ad vtrūqꝫ tex. ¶ Addō tñ p limitatiōe illud quod notabiliter decidit alibi.Bar.in.q.qđ dicit sibi de facto cōtigisse:in.d.l.si is qui p emptore.in pe.charta.in ver.secūdo ad aliud mihi de facto cōtingēs.vbi qrit: Pone testator le-
3 gauit † titio talē fundū sub cōditiōe,ꝛ adiecit ista verba,si talis cōditio extiterit ex nunc lego titio illū fundū.ille titius pēdente cōditiōe mortuus est:postea cōditio extitit:heres titij petijt legatū fundi.certe si in testamēto nō essent illa verba si talis cōditio extiterit ex nunc lego titio non esset dubiū aliqđ: qđ heres titij nihil deberet habere:qꝛ legatū conditionale nō trāsmittit ad heredes legatarij.§.ex conditionali.insti.de verb. obligatio. Sed propter illa verba videt qđ retrotrahat, ꝛ habeat perinde ac si cessisset dies a tēpore mortis testatoris: ꝛ sic legatario viuo:ꝛ cōsequēter debeat heredib9 legatarij:vt est bonū argumētum hic,ꝛ in.d.l huiusmodi.ij.s.eo.ꝛ in d.l.lecta.ad fin.ff.si cer.pe. Contrarium tamen determinat ibidem notabiliter, Bartol.quia cum nunc legatarius sit mortuus,qñ euenit cōditio:ꝛ sic vltimum extremum a quo sit inhabile:certe fictio illa pcedere non potest,vt ibi plenius per eum.An illa decisio Bar.sit vera:licet nemo ibi aliquid dicat,ego ibidē plene examinaui,ad ibi dicta me remitto.ꝛ inter cetera tenui vnum quod est ad propositū nostrū:qđ isto casu mortuo legatario cōditio nō trahat retro quo ad transmittēdum legatum conditionale ad heredes legatarij:contra.d.§.ex conditionali.cū glo.sed qđ illa verba ex nunc lego Titio fundū operent ꝙ si viuo Titio cōditio extiterit,ex nūc testator vult ꝙ habeat fructus, ꝛ cōmoditatē medij temporis ex fundo legato:ꝛ sic trahat retro:vt ex nunc habeat emolumētum fundi legati:vt hoc tex.cū concordantijs.s.alle-
4 gatis. ¶ † Scđo pondera tex.ibi post triēniū.qui videt probare qđ in contractibus si promittat aliquid annuum: possit peti nisi in fine tēporis:cuius cōtrariū tenēt Bar.ꝛ magis cōiter docto.in.l.qui hoc anno.s.e.ꝛ in.l.j.C.qñ dies leg.ced.vnde expone istum tex.post triennium.i.ceptum ſm Jmo.ꝛ d.Alexā.hic.
5 ¶ † Tertio no.ex isto tex.diligēter ꝙ licet in stipulatiōe:ꝛ sic in contractibus cōditio casualis semper trahat retro,ad diem celebrati contractus: ꝛ perinde habeat ac si contractus fuisset a principio pure celebratus,etiā si hoc nō fuerit expresse actuꝫ,vt l.potior.l.qui balneum.ff.qui po.in pig.hab.ꝛ.l.necessario.§.qđ si pendente.ff.de periculo ꝛ com.rei vē.ꝛ.l.sub conditione.ff.de so.late Bart.in.d.l.si is qui pro emptore. eo quia in stipulatione simplici vnius rei vel quantitatis,non grauat in aliquo promissor per hoc ꝙ cōditio trahitur retro.cū semel tñ soluere habeat:ꝛ melior in hoc efficiat conditio stipulatoris:vt sic possit preferri alijs creditorib9:vt in iurib9 preallegatis. Tñ secus est in stipulatione annua:ꝛ sic multiplicabili, in qua esset grauamē promissoris si cōditio traheret retro:cū haberet plures solutiones facere pro singulis annis preteritis.vnde non trahit tūc retro:nisi hoc fuerit expresse actū:vt hic.ꝛ.d.l.huiusmodi.ij.s.eo. Et in hoc cōsistit vis ꝛ medulla istarum legum. ¶ Capio gloss. in verbo dena. quam diuide in tres partes. In prima remouet vnum contrariū.In secunda allegat duas cōcordātes.ꝛ prima declarat text. nā videt esse quedam preposteratio,prius deberi q̄ꝫ cōditionē existere. Tñ intellige ꝙ nō debeat interim:sed qđ cōditione existēte debeat:vt ex retro l.preposteri.C.de testamē. allegata in gl.In tertia gl opp.ꝛ de solutione se remittit.secunda ibi.ꝛ facit.C.de testa.tertia ꝛ vltima est ibi.sed contra.s.de v-
6 suris. ¶ † In eadem glos.ibi dena.i.decem. ꝛ sic impropriē loquutus est iurisconsultus ſm glos.qđ nullatenus est ferēdū.dic ergo melius ſm Bar.ꝛ Jmo.ꝙ qñ dena adijcit prestationi annue,intelligitur de.x.singulis annis: vt hic Alias si intelligeretur de his.x.ꝛ sic.xx.l.si quis testamēto.ff.de lega.j.de qua.l. gl. voluit opponere.de quo vltimo vide per Bart. ꝛ alios in.l. stipulatio ista.§.eum qui.vbi dixi.s.eodem. licet Aret.hic ponat. ¶ In fin.glos.dic in.d.l.cum quidam.in princi. excederetur legitimus modus vsurarum,si soluerentur vsure maiores ꝛ etiam minores : quod non est hic secundum glos. in. l. huiusmodi.ij. vbi dixi.s.eo.

2 ☞ Qui promittit separatim proprietatē de per se, ꝛ postea vsumfructum,tradēdo vsumfructū liberat a promissione ipsius vsusfructus,ꝛ licet postea ad eundē reuertat vsusfructus , non reincidit amplius in eandem obligationem , sed tenet tantum ad nudam proprietatem.secus si,fundum promisit pleno iure.
3 Per solutionem partis integralis , non inducitur liberatio in aliquo.
4 Usufructus formalis extinguitur multis modis.
5 Hec verba pleno iure,quid importent.
6 Si papa donat aliquam rem pleno iure,intelligit donare in spiritualibus ꝛ temporalibus.
7 Jlle dicitur possidere pleno iure,qui possidet vt dominus.
8 Fundi appellatione venit proprietas ꝛ vsusfructus:ideo qui p misit fundum simpliciter,intelligit promisisse proprieta.ꝛ vsumfructum nu.9.
10 Usufructus formalis separatus a proprietate,est alterius qualitatis q̄ꝫ iunctus cum proprietate.
11 Difficultas excusat a mora,si est obligatio dandi pecuniam.

Titius.

1 † Qui promisit vsumfructū ꝛ proprietatē separatim,soluendo solū vsumfructū ab eo liberatur.secus in eo qui plenā proprietatē pmisit.hoc dicit.Et casus secundū Pau.de ca.pulcher:ꝛ valde notabilis:sed est subtilis:ꝛ aliqualiter difficilis. ¶ Diuiditur in duas partes,put sunt due stipulationes seorsum ꝛ separatim facte: vna sup vsufructu,alia super pprietate nuda.vnde ex diuersis stipulationibus nō fit vnū totum. In secūdo casu erat vna stipulatio:quia promisit fundū pleno iure:ꝛ sic proprietateꝫ cū vsufructu: ꝛ tūc ex illa stipulatione fundum pleno iure dari,fit vnum integrale. ꝛ tunc solutio vsusfructus non perimit partem stipulationis.

Jtem aduerte quod sunt quatuor differētie inter primū,ꝛ scđm casum:qꝛ in primo casu sunt due stipulatiōes. In scđo vna.itē in primo casu minus est in duabus stipulationib9 separatim factis, q̄ꝫ sit in vna simultanea. Tertia differentia:qꝛ min9 est in vsufructu qui separatim promittit,quam in eo qui promittit simul cum proprietate.vt dicit tex.Quarta differētia:qꝛ qñ sunt due stipulationes si soluat solum vsusfructus, liberatur promissor ab eo.Sed in secundo casu soluendo vsumfructum solū nō
2 liberat in aliquo. ¶ † Nota primo ex isto text.quod qui promittit separatim proprietatem de per se,ꝛ postea vsumfru.tradēdo vsumfructū liberat a pmissione ipsius vsufr.ꝛ lꝫ postea ad eūdē reuertat vsusfructus,nō reincidit ampli9 in eādē obligatiōnē:sed tenet tñ ad nudā proprietatē. ¶ Ex quo correlarie inferunt duo ex tex. ¶ Primo,ꝙ si vsusfruct9 formalis redeat ad proprietatē debitā creditori, nō tñ ille vsusfruct9 debet ampli9 creditori agēti.qđ Bal.hic reputat esse mirū ī hoc tex. ¶ Secūdo infert ex isto tex.ꝙ iste qui semel soluit id qđ erat in obligatione,remanet perpetuo liberatus:Quis illud qđ fuit solutum aliquo casu ex natura sua reuertat ad illū qui soluit. Et ad hoc iste tex.est semper tenēdus mēti ſm Are.hic in scđo nota.ꝛ que sit ratio fundamētalis istius notabilis dicet in gl.q̄ hoc tangit. ¶ Scđo no.ex scđa decisione text.ꝙ promittēs fundum pleno iure ꝛ sic proprietatē simul cū vsufructu, soluēdo solū vsumfructum non liberat in aliquo ,vnde si postea ad ipsum soluentem reuertat tenebit ad vtrunqꝫ:ꝛ sic ad proprietatē ꝛ vsumfructū.
3 ¶ † Et sic correlarie no.text.ꝙ per solutionē partis integralis, nō inducit liberatio in aliquo:secus in primo casu : vbi non est vna stipulatio integralis,sꝫ sunt diuerse.Jtē qꝛ in scđo casu soluit aliud quā debebat: qꝛ debebat vsusfructus causalis ꝛ soluitur formalis vt hic in gl.vbi declarabit. ¶ Limita notabiliter istum tex.procedere in eo qui primo soluit vsumfructum , cum promisisset fundū pleno iure. nam non liberat in aliquo. vt hoc tex.qui proprie sic loquit.secus si primo soluisset proprietatem nudam:ꝛ tunc bene liberaret ab ea: ꝛ sic in parte promissionis. Ratio diuersitatis est:qꝛ qui soluit vsumfructū sine pprietate,
4 soluit formalem:cum teneret ad causalem qui est firmior.† Et vsusfructus formalis quē soluit est fragilis,ꝛ de facili extinguit multis modis.s.tēpore.Jtē p mortem.Jtē p capitis diminutionem.l.correptionem.C.de vsufr.ꝛ.§.finit.insti.eo.de vsufr.secus est in proprietate:ita limitat istū tex.subtilis Raph.cu.in.l.eūꝫ qui ita.§.si a te.qui est pe.s.e. Et simpliciter idē Raph. cu. hic sed ista limitatio nō est vera nec tenēda,ꝛ cōtra eā facit iste text. in.fi.ib, nisi fundo pleno iure stipulatiōis offecerit,in nulla pte obligationis exonerat: sed qñ primo soluit proprietatem nudam,nō fecit fundū pleno iure stipulatoris. ergo in nulla parte liberat ab obligatiōe.est text.satis apertus cōtra hāc limitationem.Jtem contra eam facit bona ratio ꝛ fundamentalis:nam prestatio proprietatis nude nō affert tantam vtilitatē in parte respectu partis,quantā totū respectu totius.ergo nō dꝫ induci liberatio in aliquo:prout regula iuriscōsulti in.l. in executione.in prin.ꝛ.§.j.s.e.qꝛ habēs proprietatē nudā fundi,non ita inueniet conductorē pprietatis nude,sicut ille qui habet etiā vsumfructū.ꝛ ita etiā tenēt Bar.ꝛ cōmuniter alij,presertim.d.Alex. in.d.l.eū qui ita.§.pe.ꝛ Bar.in.l.stipulationes non diuiduntur.
5 in.ij.q.s.e.ꝛ.d.Ale.hic ad fi. ¶ † Tertio pondera tex.ibi pleno iure:quid importēt ista verba pleno iure: nam continent simul cōnexos vsumfructū ꝛ proprietatē:ſm Bal.hic.ꝛ significāt totale ius in re:ſm Are,alij nihil tangūt.Adde tex.in.l.mater.in verbo pleno iure.C.ad tertul.ꝛ ibi Bal.ad hoc notat verbū pleno iure,vt intelligat quantum ad proprietatē ꝛ vsumfructum. Jtem pleno iure intelligit.i.integre ꝛ sine vlla diminutione:ſm Bal.in consi.ccxiij.iiij.vol.quod incipit pena integrali presuponēdū est,circa fi.Jtē ista verba pleno iure importāt intentatum nō solū petitoriū,sed etiā possessoriū.tex.est in.c.querelā. ꝛ ibi in specie notat Inn.in verbo pleno iure.de elec.ꝛ.c. cū ꝛ plantare.§.in ecclesijs.de priuilegijs.ꝛ.l.Julian9.li.vj.fforū scribit.l.si hominem.§.fi.in verbo plenuꝫ ius.ꝛ qđ ibi no.Bal.ꝛ Ang.ff.de rei vē.ꝛ in specie.d.Alex.in cōsi.lxxxv.v.volu.qđ incipit ex-
6 cellētissimi iuriscōsulti.in prin.† Jtē qñ Papa subijcit ecclesiā,vel donat aliquā rem pleno iure:intelligit donare ī spiritualib9 ꝛ tēporalib9.ita not.d.Abb.in.c.cū inter.in.ij.col.per glos.primam ibi,de re iudi.Et est gl.in.c.cōquestus.in glos.prima. ꝛ ibi plene.d.Abb.de foro cōpe.Jtē dicit.d. Abb.in.d.c. cū inter. in iij.col.in fi.qđ qñ papa cōcessit alicui ecclesiā pleno iure,intelligitur cōcessisse omne ius episcopale,nihil episcopo reseruato.Jtē si ista verba opponant in contractu : qđ talia bona spectent ad talē pleno iure , intelligit remitti ius hypothece competens in illis bonis:ita notabiliter tenet.d.Ale.in cōs.ccvij.quod incipit viso summario.in.j.ꝛ.ij.col.i.ij.vol.Jtē ista verba pleno iure itelligunt.i.iure directo.ꝛ sic substitutio dr esse directa.ita no.Bal. in aut.hec vsus.per illū text.in verbo pleno iure.C.de sacrosan.eccle.Bar.no.in cons.xv.incipiēte pater habens filiū impuberem.ad fi.Ang.vbi ad hoc plura iura allegat:in consi.cxxv.qđ incipit hoc est testamētum Petri.in vlti.col.Bal.ꝛ Ang.in.d.l.iulianus.lib.vj.fforū scribit si hominē.§.fi.Are.in.l.cēturio.in pe.col.ff.de vulg.ꝛ pup.ꝛ in cōsi.clvj.qđ incipit diligenter visis
7 testamēto ꝛ codicillis.i.ix.col.† Jtē ille dicit possidere pleno iure,qui possidet vt dñs.l.j.C.de reuocā.dona.facit.l.raptores.§.sin autē diaconissa.ꝛ qđ ibi notat Bal. C.de epis.ꝛ cle.Jtē plena proprietas intelligit,qñ quis habet proprietatē ꝛ vsumfructū:ꝛ ius alienādi tanqꝫ rē ppriā.ita no.Bal.in.l.femine.§.illud p illū tex.C.de secun.nup.ꝛ subdit nō esse tex.in iure,qui ita plene exponat illa verba plena pprietas.Sed tu caue,qđ res quā nō possum alienare,dicitur tamen pleno iure esse mea:qꝛ posse alienare nō est de diffinitione dominij,ſm eundem Bal.in.l.volūtas.in vlti col.C.de fideicō.ꝙ vltimū aliter nō examino nūc. ¶ De plenissimo aūt dominio in superlatiuo facit mentioneꝫ tex.i.l.vnica.C.de nudo iure quiritū tol.ꝛ ibi dicit.Bal.ꝙ istud vocabulum raro alibi inuenies. ¶ Sed aduerte pro intellectu istius tex.qđ ista verba pleno iure vident esse superflua : qꝛ promittendo simpliciter fundū,intelligit promittere ꝛ proprietatē ꝛ vsumfructū.ꝛ sic pleno iure:absqꝫ eo quod adijciat ista verba
8 pleno iure:† qꝛ appellatione fundi vtrūqꝫ venit.l.si alij.ff.de vsu ꝛ vsufr.leg.ꝛ.l.qui vsumfructū. §.eod. Nā ex proprietate ꝛ vsufructu,que sunt partes integrales,fundus cōstituit.vt no.gl.in l.recte dicimus.in prin.ff.de ver.sig.Bar.in.l.qui vsumfructuꝫ.s.eo.ꝛ in.l.ꝛ per iusiurandum.§.illud.ff.de acceptila. ꝛ istā oppositionem nemo tangit.Nisi dicas ꝙ fuerunt verba cōtrahentiū , ad maiorē animi expressionē.nā que dubitationis tollēde causa contractibus inferunt,ius cōmune nō ledūt,vt dicit tex. in.l.qui mutuā.in princ.ff.mādati.ꝛ in.l.que dubitationis.ff.de reg.iur.vñ in cōtrib9,in instrumētis.in priuilegijs ꝛ in rescriptis nō possunt nimis specificari specificanda,ad tollendā malignorum sophisticam interpretationē:ita dicit egregie Hostiēsis in c.nimis iniqua.circa fi.de exces.prela.ꝛ ibidē etiā referunt Joā.
9 an.ꝛ.d.Ant.de bu.† Dic melius qđ qui promittit fundum simpliciter,bene intelligit promittere proprietatē ꝛ vsumfructum, ex quibus duobus constat fundus,vt iuribus preallegatis:sed non intelligit promittere pleno iure,nisi hoc exprimat:vt hic:ꝛ tunc tenet fundū pleno iure facere stipulatoris:alrs in nihilo liberaretur.etiā solum vsumfructum formalem stipulatore volūtarie recipiente,cū pleno iure,ꝛ sic simul ꝛ connexe vtrūqꝫ prestare debeat.ita pprie loquitur tex.hic qui in hoc redditur singularis.vt dicā statim infra in gl. ¶ Capio gl. fi.in verbo nulla.quā diuide in duas partes.In prima declarat tex.In secūda opp.ꝛ dupliciter soluit.secunda est ibi.sed nonne. ¶ In eadem glo. ibi sed dic ꝙ hic causalis nō est pars.Adde quia nō est separatus a proprietate:sed est cum ea concretus:ꝛ sic nō est pars quotitatiua,puta dimidia,tertia,vel quarta,sed est quedaꝫ vtilitas ipsi rei inherens:tñ bene est pars integralis:quia ex propietate ꝛ vsufructu integratur fundus:vt dixi.s.in tex.in vlti.notabili vnde melior est sequens solutio gl.quod hic nō soluit vsumfructum causalem quem debebat:sed formalē:ad quē nō erat obligatus.nā qui promisit fundū pleno iure , promisit vsumfructuꝫ vt causalē:ꝛ sic iunctum cuꝫ proprietate.vnde si eū separat,facit formalem:ꝛ sic non soluit qđ promiserat. sec9 est in primo casu huius tex.qñ promisit proprietatē nudam de per se.ꝛ sic vsumfructum de per se quia promisit vt formalem: ꝛ talem tradidit:
10 ideo ab illa obligatione liberatur.† Jtem vsusfructus formalis separatus a proprietate.est alterius qualitatis q̄ꝫ iūctus cū ea, qꝛ finitur morte ꝛ capitis diminutiōe:quod nō est in vsufructu causali iūcto cū proprietate. Jtem secus est in solutione partis quotitatiue:puta dimidie,vel tertie,vel quarte, nā si debeo decē,ꝛ soluo qnqꝫ:vel si debeo stichū aut fundū,ꝛ soluo dimidiaꝫ partē stichi vel fundi:ab illa parte soluta bñ liberor.vt.l.si stipulatus sum.§.qui decē.j.de solu.allegata in gl.p cōtraria. Bart. in.l.stipulationes nō diuidunt.in.ij.q. s.eo. Ratio quia obligatio fundi bene est diuidua per quotas.d.§. qui decem.sed nō est diuidua in proprietatem ꝛ vsumfructum.hoc text.ꝛ.l. eū q ita. §.pe.s.eod.quia pars integralis, puta proprietas nuda de p se nō affert tantā vtilē in parte respectu partis: quātam in toto respectu totius. Jdeo nō inducitur liberatio in aliquo.l.in executione.in pn.ꝛ.§.pro parte.s.e.ꝛ dixi.s.in tex.in.ij.notabi.dixi etiam in.l.ij.§.j.s.eo.ꝛ declarat etiā Bar.in. d.l. eū qui ita.§.pe. ¶ Quid aūt petetur isto scđo casu tex.qñ promissor nō est liberatus in aliquo soluendo solū vsumfructū,dic qđ petetur totuꝫ si vsusfructus est perceptus:sed durante vsufructu petetur solū pprietas.qꝛ nō dꝫ peti nisi illud ꝙ restat soluēdū:quousqꝫ illud qđ est solutū,est penes agentē.lꝫ soluēs interim nō fuerit ab illo liberat9, vt notatur in.l.si nō sorte.§.pe.ff.de condi.indebiti.ita

cõcludūt Bar. ⁊ cõiter scribētes in. d. l. eū qui ita. §. pe. vbi dixit Bar. Jmol. ⁊ Pau. de ca. hic. dixi etiā in. l. qui vsumfr. in. iij. no. ꝫ. e. ¶ Extra gl. restat leuis difficultas ꝯ tex. nā mirū videt ƀm Jmo. ꝙ in secundo casu istius text. qui promisit fundum pleno iure, ⁊ soluit vsumfructū formalē ꝓ causali q postea fuit perditus nō vtēdo, nō liberet: cū illud soluerit volēti ⁊ acceptāti stipulatori, ⁊ aliud pro alio potest solui creditori volēti. licet nō inuito, vt. l. ij. §. j. cū vulgarib⁹. ff. si cer. pe. ⁊ rñdet dupliciter. Prio ꝙ si promissor habebat proprietatem penes se, nō potest imputari stipulatori culpa: ex qua sentit lucrū vsusfruct⁹ ad ꝓprietatē reuersi. l. cū in fundo. §. quod si mulier. ff. de iure do. vnde si ꝓmissor dicat, tu amisisti vsumfructū culpa tua nō vtendo, replicabit stipulator, hāc culpā nō potes mihi obijcere, qꝛ ꝺ ea lucrū sentis. qm̄ vsusfructus ꝑditus est tibi acquisit⁹ Si vero ꝓprietas erat alienata: ad quē reuersus est ille vsusfructus: tunc etiaꝫ nō videt promissor posse imputari dictam culpam stipulatori, qꝛ ēt ipse ꝓmissor fuit in culpa, nō soluēdo illud ꝙ debuit. ⁊ sic nō soluēdo plenā ꝓprietatē. qꝺ si fecisset nō perijsset vsusfruct⁹ nō vtēdo. hec difficultas prestationis rei aliene ī hoc ipm̄ excusat. l. cōtinuus. §. illud. ꝫ. e. ti. ⁊ sic culpa cū culpa compensatur. l. si ambo. ff. de cōpē. ⁊ l. viro atꝙ vxore. ff. so. ma. ¶ Secūdo modo respōdet. Jo. de imo. ꝙ nō est verū assumptū qꝺ stipulator fuerit cōtētus vsufructu formali, ꝙuis videat illū spōte ⁊ voluntarie recepisse: quia imo videt potius recepisse sperans postea solutionē fieri debere durāte vsufructu, ꝓut debebat: sicut dicimus in eo qui dꝫ hoīem in genere, ⁊ soluit partē vni⁹ hominis in specie creditori volūtarie recipiēti: nō ꝑ hoc liberat in aliquo nisi soluat aliā partē eiusdem hominis. l. ij. §. ⁊ harum. ꝫ. eo. ⁊. l. si non sortē. §. si decē. ff. de condi. inde. vnde si postea non fiat solutio hic, vt dꝫ nō liberat in aliquo. ⁊ cum vtraꝙ solutione Jmo. trāsit simpl'r. d. Alex. funct⁹ nudo officio simplicis relatoris. sꝫ subtilis Are. hic reprobat primā sol. Jmo. ⁊ adheret scōe, eo qꝛ tex. hic nō se fundat in aliqua culpa vel in aliquo lucro, qꝺ quis sentiat rōne culpe. sed qꝛ debitor soluēdo vsumfructum: nō fuit in aliquo liberat⁹ ab obligatiōe. Jstud etiā patet ex rñso ꝑcedēti in quo lꝫ etiā possit dari aliqua culpa ꝓmissori: qꝛ nō soluit ꝓprietatē anteꝗ̄ vsusfructus nō vtēdo perderet. Jtē ꝓmissor ex culpa stipulatoris lucrū sentit: tñ pōt repellere petētē vsumfructū: qꝛ a prin. debitor soluēs nō fuit liberatus. ¶ Preterea ƀm eum ista rñsio Jmo. restringit text. ad casum solū positū in tex. qñ vsusfructus fuisset amissus non vtēdo: ergo vbi vsusfructus fuisset amissus sine culpa, puta capitis diminutiōe: sequeret ꝙ debitor remaneret liberatus: ꝙ manifeste cōtradicit rationi posite in tex. qꝛ ex quo non fuit in aliquo sublata obligatio ꝑ solutionē: ergo adhuc potest agi ad id qꝺ est in obligatione. ¶ Ultra Are. tu impugna primā sol. Jmo. in alio, dū vult quod etiaꝫ qñ proprietas erat aliena, adhuc promissor dicat fuisse ī culpa nō soluēdo plenū fundū: ⁊ sic ꝓprietatē, ꝓut debuerat: qꝛ difficultas redēptionis in hoc eū nō excusat ꝑ. l. cōtinu⁹. §. illud. ꝫ. e.

11 Tu dic ꝙ imo difficultas excusat a mora, si est obligatio dādi speciē: prout tenet Bar. in. l. qꝺ te. in pe. col. ad fi. ff. si cer. pet. per illū tex. ⁊. l. cū seruus. ⁊. l. cū res. in princ. ff. de leg. l. ⁊ videbimus in. d. l. cōtinuus. §. illud. ꝫ. eo. vñ teneas scōam sol. Jmo. quā etiā tenent. d. Alex. Are. ⁊. d. Pet de bexu. hic: qꝛ receptio vsusfructus formalis nō fuit facta: eo qꝛ recipiēs eo solo vellet esse cōtentus: sꝫ qꝛ sperabat solutionē ꝓprietatis debere fieri durante vsufructu, prout debebat. vñ cū nō sit sibi solutuꝫ debitum, nec pars eius, nō potest sequi liberatio in aliquo: vt in tex. ¶ Hinc subdit Are. ꝙ hic est casus singularis, in quo probat ꝙ vna res nō pōt solui pro altera ex voluntate creditoris, qñ subrogat loco rei: q̄ sola nō poterat solui. vt hic. vbi fund⁹ debet solui pleno iure, vt in litera. Adde tamen circa hoc tex. in. d. l. eū qui ita. §. penul. ꝫ. eo. iuncta glossella pe.

2 ☞ Subscribēs scripturam scriptā manu alterius, censet oīa in eo contenta approbare, limita vt. ꝫ. nu. 11. ⁊. 12.

3 Sola subscriptio principis idem operat, qꝺ epistola sua: ac si totam epistolam scripsisset.

4 Paria sunt vel qꝺ notarius rogatus de instrō sumat ipse exēplū ex suo originali, vel alius exemplificet, ⁊ ipse se subscribat.

5 Subscribens censetur totum scripsisse per fictionem.

6 Scriptura dicitur alicuius, quando ille non scribit propria manu, sed alius de eius mandato.

7 Dictio velut importat fictionem.

8 Sufficit generalis subscriptio, ⁊ non requirit specialis, dato qꝺ aliqua que continent in scriptura, sint contra scribentem.

9 Jdē operat genus in suo genere, quantū species in sua specie.

10 Sufficit vna subscriptio ad anthorizādū mille Act⁹ ꝑcedētes.

13 Qui se subscribit in schedula vacua, nō probat que postea in ea scribentur.

14 An in dubio presumatur subscribens habuisse notitiā omniuꝫ contentorum in scriptura quam subscripsit.

15 Subscriptiones iudicum non habent vim sententie.

16 Qui confitet se habuisse ⁊ recepisse mille, que per stipulationeꝫ promittit reddere: lꝫ sint vba pteriti plusꝗ̄ perfecti, tñ intelligitur quod acceperit tūc tēpore facte cōfessionis ⁊ promissionis.

17 Si maritus cōfitetur se habuisse ⁊ recepisse a patre vl' extraneo mille nomine dotis: que promittit reddere ipsi dotāti: acquirit ei actio, tanꝗ̄ tunc temporis receperit.

18 Per liberā personā iuri nostro non subiectā, neꝙ nobis bona fide, seruientem, nō potest nobis queri actio nec obligatio.

19 Ex numeratione pecunie, facta nomine tertij absentis ⁊ ignorantis, querit illi tertio actio, etiā si pecunia fuerit aliena: quod procedit in omni contractu de mundo. nu. 22.

20 Per actus ciuiles alteri per alterum queri non potest.

21 Possessio per actus naturales alteri per alterum queri potest.

23 Per actum ciuilē stipulationis alteri queri non potest, sed bñ per actum naturalem numerationis.

24 Jn mutuo vero ⁊ naturali, quod contrahitur mediāte natura li numeratione, queritur tertio absenti obligatio ⁊ actio. secus est in mutuo ciuili.

25 Etiam libertus non potest stipulari patrono suo.

26 Uasallus non querit domino, nec ciuis ciuitati sue.

27 Quis honoratur in memoriam precedentis dignitatis.

28 Qñ verba obligatiōis sunt impersonaliter cōcepta, ⁊ verba executiua sunt collata in personā alicuis tertij, intelliguntur etiaꝫ verba obligatiua collata in personam eiusdem.

29 Ei qui inutiliter est appositus ad obligationē, non potest etiaꝫ fieri solutio, vt simpliciter adiecto.

30 Qñ post enumerationē sequit stipulatio valida incōtinenti añ vel post, non oritur actio ex numeratione, sed ex stipulatione.

31 Minus vitiat inepta expressio ꝗ̄ amissio.

32 Omnis impropriatio debet fieri vt libellus sustineatur.

33 Si causa est cōmissa, vt cognoscat de equitate, vel sola veritate inspecta: ille cui est facta cōmissio, pōt procedere ad cōdēnationē, ꝗuis in petitione fuerit deducta vna causa: ⁊ in ꝓcessu fuerit probata non illa, sed alia que in se est legitima.

34 Licet stipul. principalis de sorte fuerit personaliter concepta, ⁊ relata ad certā ꝑsonā: tñ si stipula. penalis vsurarum fuerit impersonaliter concepta, non videt relata ad eandē personam, ad quam principalis erat relata.

35 Clausula in fine apposita, nō refertur ad illa capitula precedentia que ex tali relatione fierent inualida.

36 Si aliquis ceperit agere in iudicio ꝓcuratorio noīe titij, lꝫ postea in seqnētibus non repetat illa verba procuratorio noīe, tñ illa qualitas procura. nomine, censetur esse repetita.

37 Si cōtractus habet plures particulas, ⁊ ī vna fiat mētio officij qualificando ipsam obligationem: lꝫ postea in alijs particulis contrahētes simpliciter loquant, tñ contractus intelligitur eodem modo qualificatus.

38 Qñ ratio est expressa in. l. corrigēte, non dicitur fieri extensio.

39 Per hypothecam non augmentatur obligatio principalis.

40 Persona extrinsecus nūꝗ̄ intelligit in stipulationib⁹. ⁊ n. 41.

42 Rñsio simplex intelligit ƀm interrogationem precedentem.

43 An valeat instrumētū tabellionis, si non apposuit suū signuꝫ.

44 Si extraneus dat dotē pro muliere, ⁊ nō stipulatur sibi reddi acquirit mulieri actionem de dote.

45 Quādo fit mentio nominis officij, licet nō dicat ꝙ nomine officij fiat actus, tamen in dubio videt fieri nomine officij de quo fit mentio.

46 Procurator in actu naturali numeratiōis vel apprehēsionis dicitur prestare nedum ministerium.

47 An confessio facta in contractu inutui, valeat ⁊ probet.

48 Si non valet contractus principalis, non valent accessoria in eo apposita.

49 Jn indiuiduis ⁊ separabilibus vtile per inutile vitiatur.

50 An ⁊ qñ tempus ⁊ conditio vel alia qualitas adiecta in precedentibus intelligatur repetita in sequentibus in eadem oratione vel diuersis.

51 Conuentio pignoris, interposita super sorte, videtur etiā repetita super vsuris.

52 Offendens fratrem inimici sui cū quo fecerat pacem, ⁊ promiserat eum non offendere sub pena, non incidit in penam: qꝛ persona fratris non intelligitur nisi exprimatur.

53 Jn his in quibus consideramus animi affectū ⁊ iniuriam, tūc offenso vno de domo, censentur ceteri offensi.

54 Quando legislator format. q. ⁊ ei clare non respondet, censetur respondere affirmatiue.

55 Relatiuum qui, positum sine copula, stat restrictiue.

Chrysogonus.

Jste. §. ƀm Pau. de cas. est famosus, pulcher ⁊ singularis. ⁊ ƀm

d. Pet. de bexu. fraternizat in prolixitate cum. §. callimachus. l. qui Rome. ꝫ. e. vt nec in vna linea differat: sed differt in

1 vtilitate: qꝛ plura vtilia tangunt hic quā ibi. Hoc intendit † per liberā ꝑsonā nostro iuri nō subiectā: nō querit nobis actio ex stipulatione: sꝫ bñ ex numeratione nrō noīe facta. ⁊ stipulatio inutilis nō impedit actionē oriri ex numeratione valida, lꝫ si stipulatio esset vtilis bñ impediret. Et q stipulat impersonaliter, cēset stipulatus sibi ⁊ nō alteri, qꝛ nūꝗ̄ intelligit etiā eadē ꝑsona extrinsecus repetita: ꝑsertim q̄ haberet vitiare stipulationem, lꝫ aliqñ intelligat repetitū tp̄s ⁊ cōditio. h. d. totus iste solēnis. §. nihil substātiale omittēdo. ¶ Diuide ⁊ subdiuide istū §. vt hic ꝑ Bar. quē sequunt Jmo. d. Alex. ⁊ Are. vel sic diuide tu istum ꝫ. l quatuor partes ꝑncipales. Jn prima ponit thema cōtinēs cōceptionē stipulatiōis ꝑncipalis de sorte, ⁊ stipulationis vsurarū: ex quo themate postea inferius eliciūtur tres qōnes. scilicet circa stipulationē. circa numerationē. ⁊ circa vsuras. Et ad quālibet qōnē. ꝫ. ꝑ ordinē rñdet premissis duab⁹ regulis: ponendo in qualibet earū rationē dubitādi. licet gl. dicat ꝙ in prima nō ponat: qꝛ modicū dubitatiōis hꝫ. sꝫ ꝯtñ ptꝫ ex tex. ⁊. ꝫ. subijciā. ¶ Jn scōa determinat primā qōnē de stipulatiōe ꝑncipali sortis: ꝙ nō valeat: qꝛ ꝑ actū ciuilē stipulatiōis alteri queri non pōt, lꝫ per actū naturalē numerationis bñ posset: ⁊ sic ꝑ stipulationē liberti nō acquirit patrono, cui stipulat⁹ est qꝛ stipulatio est nulla. adeo ꝙ nec ipso patrono solui posset: cū nō sit ad hoc adiectus. s. ad solutionē recipiēdā: ⁊ cum nō valeat principalis obligatio non valet solutio veniens in cōsequētiā. ¶ Jn tertia determinat scōam principalē qōnē de numeratione: qꝺ ex quo facta est nomine patroni, orit obligatio ⁊ actio ꝑsonalis patrono, ex actu naturali numerationis: vt dictū est in ꝑcedēti parte: ꝗuis stipulatio inualida sequuta sit numerationē. ⁊ nō acquiritur ipsi liberto numerāti. si aūt stipulatio valeret nō oriret actio ex numeratiōe: sꝫ ex sola stipulatione. ¶ Jn quarta ⁊ vltima ponit determinatio tertie ꝑncipalis qōnis, de stipulatiōe penali vsurarū, cui acqrat. ⁊ determinat, ꝙ cū fuerit impsonaliter cōcepta, acquirit soli liberto ⁊ nō patrono: cui fuerat sortē ꝑncipalē stipulatus, lꝫ videret, maligne interpretādo, ꝙ tāꝗ̄ accessoria deberet sequi naturā sui principalis. vt. l. cū principalis. ff. de reg. iur. nā lꝫ interdū tp̄s ⁊ cōditio apposita in ꝑcedētib⁹, intelligant repetita in sequētibus: tñ ꝑsona alterius quāuis superius noīata fuerit, nūꝗ̄ intelligit in sequētib⁹ repetita: nisi fuerit expressa. ⁊ istā reg. tradit tex. hic, ⁊ nō alibi. ꝑsertim qꝛ si ꝑsona patroni intelligeret repetita in ista scōa stipulatiōe penali, ex hoc vitiaret stipulatio: vt. ꝫ. vt ī primo casu. Et sic breuiter ꝑmo ponit thema. scōo decisio questionis circa stipulationē principalē. tertio decisio alterius questionis circa numerationē. quarto ⁊ vltimo decisio alterius qōnis circa stipulationē vsurarū. scōa ibi, rñdi per liberām personam. tertia ibi, superest vt queramus. quarta ⁊ vltima est ibi, sequēs stipulatio. ¶ Jn secunda parte ibi cui principaliter obligatio querebat. i. intēdebat acqri ex intētione cōtrahentiū: sed nō ex iuris dispositione. ¶ Jn tertia parte ibi ipse qui cōtraxit pōt intelligi ipse. s. libertus: vel ⁊ melius ipso scilicet patrono, mediāte numeratiōe facta ꝑ libertū nomine ipsius patroni. ¶ Jn eadē parte ibi recessum esse a naturali obligatione. dic ⁊ etiā ciuili. Sed ideo hic appellat naturalē: qꝛ ex naturali actu numeratiōis descēdit, nō vt excludat ciuilem. ¶ Nota primo ex tex. ibi corā subscribēte. ƀm Ang. Jmol.

2 Pau. de ca. d. Alex. ⁊ Are. † ꝙ subscribētes scripturā scriptam manu alterius, censent oīa in ea cōtēta approbare: ⁊ sic sibi preiudicāt. Ego autem puto contra Ang. ⁊ scribentes preallegatos: ꝙ iste tex. nullatenus ꝓbet istud notabile. Quia in isto tex. vltra subscriptionē tria alia interuenerūt. Primo qꝛ talis scriptura fuit scripta ꝑsente eo q subscripserit: vt expresse dicit text. ibi scripsi corā subscribēte. Scōo vltra subscriptionē subsignauit: ⁊ sic apposuit signū suū seu sigillū: vt dicit tex. ibi subscribēte ⁊ assignāte. Facit tex. ī. l. fideiussor impetrauit. §. j. in verbo cū neꝙ cōsensum suū accōmodauerit patri aut signo suo, aut alia scriptura. ff. de pign. ergo sola subscriptio non sufficit. Tertio qꝛ tex. ꝫ. in duob⁹ locis. s. in stipulatione principali sortis: deinde in stipulatione vsurarū expresse vtrobiꝙ dicit spopōdit Flauius cādidus dñs meus subscripsitꝙ: ⁊ sic nō solū subscripsit: sꝫ etiaꝫ expresse ꝓmisit, ⁊ sortē ꝑncipalē ⁊ vsuras: ⁊ sic teneo qꝺ iste tex. nō probat istud notabile Ang. ⁊ aliorū scribētiū. Unde ꝑ isto notabili Pau. de ca. hic addit alios duos tex. scꝫ tex. ī. l. fideiussor impetrauit. § j. ff. de pig. qui text. etiā nihil facit: tamē domi. Ale. vbiꝙ etiā ad hoc allegat: eo quia loquitur in scribēte ipm̄ chirographū, ⁊ nō in subscribēte. ⁊ tex. qui meli⁹ facit in. l. sicut. §. nō videt in verbo sed si subscripserit. ⁊ ibi Bar. ad hoc not. ff. qui. mod. pig. vel hyp. sol. Addūt. d. Ale. ⁊ Are. hic aliū tex. quē dicit Aretinus optimū iūcta gl. in verbo habebit. ī. l. emptor. § lucius. ff. de pactis ex quo tex. notant Bart. Ang. Sali. Fulg. ⁊ Pau. de cast. qꝺ ille qui se subscribit scripture ꝑ aliū facte, ita sibi preiudicat sicut si ipse totū scripsisset: sed certe ille tex. etiam nihil vel parū de se facit, nisi fiant subauditiones vt in gl. Ego vltra scribentes addo tibi plures alios text. ⁊ iuris ciuilis ⁊ iuris canonici. Et primo bonū text. ⁊ meliorē de iure ad hoc in. §. j. insti. de emptio. ⁊ vēdi. ibi nisi ⁊ instrumēta emptionis fuerint conscripta vel manu propria contrahentium, vel ab alio quidē scripta a contrahēte autem subscripta. Et text. solennem in. l. si. ego. §. dotis. ff. de iure dotiū in verbo vt is subscribat quasi res acceperit ⁊ velut chyrographū eius vxor retinet. ⁊ tex. in. l. si qs ex argentarijs. §. j. in verbo subscribere. ff. de eden. Et in. l. j. in

3 verbo ⁊ subscriptionē. ff. de cōstitu. princip. vbi est tex. † quod sola subscriptio principis idē operatur, quod epistola sua: ac si totam epistolam scripsisset ⁊ text. in. l. si per epistolā. in verbo. subscriptam. ff. de acquiren. heredi. Et tex. notabilem in. l. j. §. inter filium. ff. de falsis. ⁊ tex. in aut. quod sine. C. de testa. iuncta aut. si modo. C. famil. herisc. Et tex. in. c. si quis presbyterorū. ⁊ ibi no. gl. in verbo subscripserit. de rebus eccle. non alie. ⁊ tex. ⁊ glos. in. c. ex literis. de transac. ⁊ gl. in. c. quāto. de his que fiunt a prelato sine consensu capi. Jdem tenēt Ang. Paul. de ca. ⁊ domi. Alex in. l. cū antiquitas. §. cum antē. C. de testa. ⁊ plenius domi. Alex. in cōsi. cxlvij. secundi voluminis quod incipit pōderatis his de quib⁹ in themate fit mentio. in. ij. ⁊. iij. col. Ad idem facit quod notabiliter tenet Bal. in aut. contra qui propriam. in. ij. col. C. de non nume. pecu. vbi tenet ꝙ dispositio illius aut. q̄ est penalis, ⁊ loquit in negāte scripturam propriam habet locum in negāte scripturam tertij subscriptam per ipsum negantem, allegat tex. in dicta. l. cum antiquitas. §. cum aūt. que lex paruꝫ facere videtur. ⁊ circa eam subtiliter insistit Aret. hic in. iiij. col. Jnducendo ⁊ respondendo vt hic per eum. Et contra Bal. tenet Salice. in dicta aut. contra qui propriam. in. ij. col. quia per subscriptionē nō videtur quis scripsisse, sed cōfiteri quod alius sic scripsit de eius volūtate. Ad idem ⁊ tertio facit gloss. notabili. §. in his vero. in aut. de instru. cau. ⁊ fid. per quam gloss. not. Angel. in. l. si quis ex argentarijs. §. pretor ait. ⁊ in. l. quedā in. §.

4 nihil interest. ff. de eden. † qꝺ paria sunt, vel quod notarius rogatus de instrumēto sumat ipse exemplū ex suo originali: vl' qꝺ alius exēplificet: ⁊ ipse se subscribat: quia est perinde, ac si totuꝫ manu sua scripsisset. Jstud notabile sic cōfirmatū ampliat Angel. quod subscribens videtur virtualiter scribere omnia precedentia quorū notitiā habuit, Jn tātū ꝙ stante statuto, prout est Florētie: qꝺ scriptura facta manu propria debitoris mādet executioni ad voluntatē creditoris: ⁊ reperiatur aliqua scriptura scripta manu tertij: sed subscripta manu debitoris asserentis se omnia predicta cōfirmare: qꝺ habebit locū dictū statutū. qm̄ sub illis verbis omnia cōtenta in scriptura virtualiter continētur in subscriptione. ⁊ virtualiter dicuntur scripta manu ꝓpria debitoris: sicut virtualiter scribit qui scribit per ziferas ꝯsuetas vt notatur in aut: quod sine. C. de testa. ⁊ facit ƀm eum. l. diuus claudius in princ. iuncto. §. scribere. ff. de falsis. ⁊ ita refert fuisse cōsultū in ciuitate Florētie: ⁊ sequunt Jo. de imo. Paul. de ca. Alex. ⁊ Are. hic: ⁊ nemo scribētium hic cōtradicit. Ad de vltra scribentes: ꝙ ꝯtrū in terminis in dicto statuto Florentino ipsemet Ang. sibi cōtrarius, de quo alij nō faciūt mētionem tenuit

5 d. l. cū antiquitas. §. cū aūt. in lectura Florētina. mot⁹ † eo qꝛ ꝙ subscribēs cēseat totū scripsisse: istud est per fictioneꝫ vt probat tex. in. d. l. diuus claudius. §. scribere. ⁊ in. §. item senatus. in. ver. videri enim ait quod verbū importat fictionē. l. j. §. deiecisse. cuꝫ gl. ff. de vi ⁊ vi ar. cum multis similibus. ergo nō habet locum in statutis in quibus fictio nō procedit. l. si. C. de his qui vē. eta. impe. ⁊. l. iij. §. hec verba siue ⁊ ibi no. Bar. ff. de neg. gest. Bart. in. l. j. §. hoc aūt interdictū. ꝑ illū tex. ff. de fonte. ¶ Limitat ibidem Ang. nisi ille tertius presente debitore, ⁊ eo specialiter mādāte scripsisset schedulam: ⁊ debitor ille se subscripsisset: tūc bene haberet locum dictū statutū. vt ibi notabiliter per eum. Sed aduerte qꝺ ad text. in. d. l. diuus Claudius. §. scribere. rñdet. d. Alex. hic in. ij. co. lꝫ de Ang. qui eū allegat, ⁊ est sibi ꝯtrarius in d. §. cū autē. nō faciat mentionē. ⁊ dicit qꝺ loquitur in eo qui nō subscripserat, sed solū mādauerat qꝺ alius scriberet, qui postea scripsit. ego cōtra istā solu. do. Alex. allego illud qꝺ in terminis notat Hem. c. si pro te. in primo notabili. per illū tex. de rescript.

6 in. vj. notat † ꝙ scriptura dicit alicuius, qñ ille nō scribit manu propria: sed alius de eius mādato. hoc dicit facere ad statutum disponens, ꝙ quis nō admittatur ad excipiendū cōtra ꝓpriaꝫ scripturā, in qua continetur promissio pecunie: qꝺ tale statutuꝫ habeat locuꝫ etiā si nō esset propria manu, sed alterius de eius mandato scripta. Jtem pro ista vltima parte contra Ang. ⁊ sequaces hic soleo allegare optimū tex. in. d. l. si ego. §. dotis. ff. de iure dot. qui probat quod istud fit per fictionem: cum text. dicit

7 quod is subscribat: ⁊ velut eius chyrographum retinet † cū illa

Universidad de Deusto Biblioteca

dictio velut,importet fictionē:vt no.Bal.in.l.pe.per illū tex.in verbo velut.C.de interdi.matri.ꝛ casus fictus non habet locū
8 in statutis vt dixi.¶Scdo amplia istud notabile† quod sufficit simplex seu generalis subscriptio,ꝛ nō requirit specialis: et dato qd aliqua eorū que cōtinent i scriptura essent cōtra scribētem,vnde sufficeret talis subscriptio generalis: ego talis appro
9 bo oīa superius scripta:ideo me hic subscripsi.† q2 idē operatur genus in suo genere:quantū species in sua specie.l.si duo.ff.de admi.tu.l.si chorus.in pn.ff.de le.iij.Ita etiā tenēt Ang. Jmo Pau.Are.ꝛ lati⁹.d.Alex.hic.Bal. in auč.si quis in aliquo.C.de eden.ꝛ idem Bal.in.l.que dotis.ff.sol.mat.ꝛ ibi do.Alexan. in pe.colū.in fi.Pet.de Ancha,in cons.ccxxiiij.ꝑincip.prius de viribus probationis.d.Alex.in preallegato cōsilio.cxlvij.secundi voluminis.inci.pōderatis his de quibus in themate fit mētio.in.iij.col.ꝛ isti oēs reprobāt Bart.qui in hoc tꝫ ꝯriū in d.l.diu⁹ Claudius.§.item senatus.ff.de falsis.respondent iuribus allegatis per Bartol.ꝗuis cum Barto.simpliciter teneat Paul.de ca.in cōsi.cccl.qd incipit de casu presenti fui requisit⁹. ad fi.Sed cōis opi.est contra Bar.prout attestatur.d.Alex.in preallegato cōsil.cxlvij.scde partis.in.ij.col. Facit qd tenet ad propositum Bald.in auč.sed nouo iure.in princ.per illum text.
10 in vna lec.C.si cer.pet.vbi notat † ꝙ sufficit vna subscriptio ad authorizādū mille contractus precedentes.quē etiā refert do. Alex.in cōsilio ꝓxime allegato in.iij.col.in prin.¶Suprascriptū notabile limitant Ang.Jmo.Pau.de ca.d.Alex.ꝛ Aret.
11 hic duobus modis.† Primo vt ꝓcedat qn quis subscripsit scripturā alterius vt principalis:secus si authorizās seu solēnizās eam:puta sicut testis:quo casu non se subscribit animo consentiēdi scripture:ꝛ sic sibi nō preiudicat.Allegat ad hoc Pau.de cast.text.in.l.titia cum testamento.§.lucia.in verbo quasi testis affuit.ff.de leg.ij.Adde ꝙ istā limitationem etiā ponūt Sali.ꝛ Pau.de ca.in.l.emptor.§.lucius.ff.de pac.allegātes ad hoc notata per glo.magistralē in.l.caius.ff.de pig.act. Et licet ipsi nō dicant.Idē notabiliter tenet Barto.in.l.sicut.§.nō videtur.ff. quibus mod.pig.vl hyp.sol vbi subdit Bar.idem esse qn quis se subscribit vt notarius.idē tenēt Bar.ꝛ alij id.l.que dotis.ad fi.ff.sol.matr.ꝛ habes de hoc bonum tex.in.l.si pater.ꝛ ibi Bal. ad hoc notat.C.de fideiuss.ibi qd tabulas obligationis vt testis assignauit:per hoc sibi nō preiudicat.Ad idē bon⁹ tex.in.c.ex literis.ꝛ ibi gl.ꝛ ibi vide late per.d.Abb.de transactio.¶Secū
12 do limitat † quādo subscribens legit ꝛ intellexit cōtenta in scriptura quā subscripsit:vt.l.tribunus.§.fi.ff.de testamē.mili.alias subscribēs se scripture non lecte,sibi non preiudicat:vt.l.fin. C. plus valere quod agitur.ꝛ ibi Bald.multum notat illum text. ad hoc,ꝛ etiā cōtra doctores subscribētes se cōsilijs aliorū nō visis:Idē quod subscriptio facta nō viso tenore instrumēti seu non declarato sibi quid cōtineat instrumētum, non preiudicat subscribenti tenet Pau.de castr.in consi.cccl.quod incipit de casu presenti fui requisitus per.d.l.fin.ꝛ.l.secundā.C.de rebus alienis non alienādis.tex.cum glo.in.l caius.ff.de pign.actio.ꝛ in.l.j.§.sed ꝛ si mandauerit.ff.quod iussu.ꝛ.c.si quis presbytero
13 rum.de rebus eccle.alie.vel nō.vt ibi per eū.† Unde qui se subscribit in schedula vacua,nō probat que postea in ea scribētur: ꝛ sic domini ꝛ principes subscribētes se schedulis aut eorum sigilla apponentes,nisi primo fuerint preuisi de his quē scribēda erant,nō intelliguntur confirmasse ea que postea scribētur. Ex quo eorum nō habuerūt notitiam.d.l.fi.ꝛ ita egregie no.Inno. cum quo ibi alij transeunt in.c.ij.de fide instru.quod Angel. hic reputat perpetuo tenendum menti.idem etiā tenet Angel.
14 in repetitione.l.sciendum.in.xi.col.§.eod.† Numquid autem in dubio presumatur subscribēs habuisse notitiam omnium contentorum in scriptura quam subscripsit Jmola hic notabiliter tenet ꝙ si dicatur in subscriptione visis ꝛ lectis omnibus suprascriptis,tunc res esset plena qd presumeretur habuisse notitiā argu.d.l.fi.a contrario sensu.C.plus valere quod agitur. Idem si appareat ꝙ illā scripturā habuit penes se, per aliquod tempus:tūc etiā presumitur sciuisse cōtēta in eo per.c.constitutus. j.de testi.vbi qui habuit acta penes se presumitur ꝙ ea sit pcūtatus.ꝛ auč.at qui semel.vbi doc.C.de proba.Idē si sit persona valde diligens que cōsueuit diligenter videre facta sua:tūc ꝓsumeč habuisse notitiā:ex quo simpliciter se subscripsit.¶Istis cessantibus in dubio cēsetur ignorasse per.d.l.fi.C.plus vale.qd agi.ꝛ q2 in dubio presumitur ignorātia.p reg.l.verius.ff.de ꝓba.ꝛ in reg.presumitur.de reg.iur.in.vi.¶Aduerte contrariū ꝛ melius ꝙ imo in dubio subscribēs ꝓsumat habuisse notitiā contentorū in scriptura quā subscripsit, etiā si non probetur ꝙ subscribēs sit diligens persona.tenet Barto.in.l.i.§.si quis neget.in pe.col.ad fi.ff.quēad.test.ape.vbi tenet ꝙ ille qui subscripsit instrumentū si vult illud impugnare,oportet ꝙ ꝓbet qd in subscriptione fuit deceptus:q2 ostēso sibi instrumēto fuit dictū ꝙ continebat alius: ꝛ ipse non legit.per.d.l.fi.C.plus vale. qd agi.ꝛ.l.ij.C.de reb.alie.nō alie.ꝛ sequitur Pau.de ca.in.d.cōsi. cccl incipiēte de casu presenti fui requisit⁹.vbi tenet quod subscribēti se in instrumēto ex quo potuit ipsum legere vel legi facere,incūbit onus probādi:qd nō legisset:sꝫ quod adhibuit fidē ei ad cuius instātiam se subscripsit.Idē cōtra Jmo.tenet dom. Alex.ꝛ Are.hic ꝛ.d.Ale.in preallegato cōsi.cxvij.secūdi volu. in.iij.col.vbi etiā dicit ꝙ Jmo est solus in hoc.Et quia ille qui subscripsit,ꝛ allegat ignorātiā scripture habet ecclesie talē ignorātiam probare, cū sit fundamētum intētionis sue.l.ei incumbit.ꝛ.l.in exceptionibus.ꝛ ibi glo.ff.de ꝓba notant glo. ꝛ doct. in.l.si vero.§.qui pro rei qualitate.ff.qui satisda.cog. ꝛ late Bar. ꝛ alij in.l.in illa stipulatione si calēdis.§.eo.post Jnno.in.c.sup
15 his.de accu.¶† Tertio vltra scribētes limita singulariter,vt nō procedat in subscriptionibus iudicum,que nō habent vim sententiarū.ita singulariter tenet Bald.in addi.Spe.in ti.de sentē. in vlti.char.in fi.ver.subscriptiōes etiā iudicū.ar.l.pe.C.comminatio epist.ꝙ bene no.ꝛ ita declara tex.in.l.ij.de senten. ex pericu.reci.ꝛ.c.fina.de re iudi.in.vj.in verbo descripti recitatione.
16 ¶Scdo nota ex eadē prima parte tex.in verbo accepisset†ꝙ q confitetur se habuisse ꝛ recepisse mille, que p stipulationē promittit reddere:licet sint verba ꝓteriti plusquāperfecti, tamē intelligunt ꝙ acceperit tunc tēpore facte cōfessionis ꝛ promissionis:ꝛ sic incontinenti iuxta stipulationem:non autem dudum ante:ꝛ sic nō intelligitur ꝙ numeratio ex interuallo ante precesserit:ꝛ postea sequuta sit stipulatio:ꝛ hoc aperte ostēditur.Nam si ista cōfessio continens repetitionē intelligeretur de numeratione facta de preterito,ꝛ ex interuallo, non procederet questio posita in tex.in versi.superest.quia tunc esset nata prima obligatio ex numeratiōe,ꝛ stipulatio ex interuallo sequens siue vtilis siue inutilis,nō nouaret,vt.l.si ita fuero stipulat⁹.§.fi.in verb.ex continēti.ꝛ in verbo mox.ff.de noua. Et sic necessario sequitur quod incontinēti precesserit numeratio,ad hoc vt procedat questio istius tex.de stipulatione:ꝛ ita subtiliter inducit istum text. Raph.cu.hic.quāuis Bart. non aliter declaret:quomodo iste tex.ꝓbet istud notabile.Et istud est vtile ꝑm Bart.j. pro instru
17 mentis dotalib⁹†ꝙ si maritus confitetur se habuisse ꝛ recepisse a patre vel extraneo mille nomine dotis , que ꝓmittit reddere ipsi dotāti,acquiritur ei actio:tanꝙ tūc temporis receperit. sed si ista verba probarent receptionē dudum ante factam: non acquireret ei:cum iam esset acquisita mulieri cui cēseretur donata vt.l.auia.C.de iure do.ꝛ.l.quoties.ff.solu.mat. Et ita etiam ꝛ latius precipue ꝑ istū tex.tenet Bar.in.l.post dotē.i i.q.ff.so. ma. ꝛ in.l.p edia.ff.de acqui.pos.cū cōcordantijs vtrobiqꝫ traditis per.d.Ale.Idē etiā tenet Bar.in.d.l.certi cōdictio.§.si nūmos §.si cer.pe.in prima cōbinatione.ꝛ cū Bar.tenēt alij hic.ꝛ est cōmunis opi.ꝑm.d.Ale.hic ꝛ dicit.d.Ale.in.d.l.post dotē.in.j.qd. Bar.ꝙ istud subtiliter intuēti melius ꝓbat in isto tex. ꝙ alibi i iure.¶Tertio no.ex scdā parte principali ibi rñdi.vnam regu-
18 lam,ꝙ per liberā personā iuri nostro non subiectā , neqꝫ nobis bona fide seruiētem,nō pōt nobis queri actio,nec obligatio. vt hic.ꝛ.l.j.C.per quas ꝑso.nob.acquirit.Nō est q2 in ꝯctib⁹ etiā bonefidei,nisi ex ꝑsona nostra initiū obligationis sumāt,inanē actū efficiūt : ita dicit tex.q proprie assignat rōnē in.l.quecunqꝫ gerim⁹.ff.de act.ꝛ obli. Ratio rationis est ex mēte Raph.hic q2 acquisitio fit ꝑ ꝯctus qui sunt artificiales:ꝛ sic introducta artificio iuris ciuilis,ꝙ estꝗdā improprietas.iō nō recipit aliā improprietatē vt factū vni⁹ reputet factū alteri⁹,ne plures fictiones circa idē cōcurrant:cōtra.l.primā.in fi.cū gl.C.de dotis ꝓmis.ꝛ in.l.cū post.§.gener.ff.de iure do.ꝛ pōdera ꝙ tex.iste dicit nullā obligationē:ꝑ cōsequēs nec etiā naturalē,nedū ciuilē ꝛ cōsequēter nō possum⁹ etiā corā iudice ecclesiastico agere:ex quo nulla subest obligatio:ꝛ sic videt ꝓbare iste tex.ꝙ ex stipulatione alteri facta nō oriat etiā naturalis obligatio:ꝛ hoc est verū qd illi tertio nulla acquirit obligatio,etiā naturalis:ita ꝓprie loquit tex.hic,ꝛ tex.in.l.i.§.si seruus cōis meus.in verbo nulli⁹ est mometi.ff.de stipul.ser.ꝛ in.l.certi condictio.§.qm̄.in verbo nulla est stipulatio.ff.si cer.pe.Sed ipsi stipulāti bene querit naturalis obligatio ad dādum illi tertio.ita procedit gloss.in.l.stipulatio ista.§.alteri.ꝛ ibi Bar.ꝛ alij presertim.d.Alex.§.e.nam cū ista stipulatio habeat cōsensum duorū,ꝛ lex ei nō resistat,lꝫ nō assistat.ꝑm Bar.in.l.si quis pro eo.in.vi.mēbro.ff.de fideiuss. ꝛ in.d.§.alteri.ergo debet oriri naturalis obligatio.l.i his.§.imperator.ꝛ.l.stichum.§.naturalis.ff.de solutio.¶Quarto no.in
19 versiculo plane,aliā regulam ꝙ† ex numeratione pecunie facta nomine tertij absentis ꝛ ignorātis:illi tertio queritur actio etiā si pecunia fuerit aliena.vt hic.ꝛ.l.certi condictio.§.si nummos. ff.si cer.pe.Et ꝑm glossellam hic in verbo acquireretur.istud est speciale in mutuo propter singularia ꝓcepta mutui.vt.l.singularia.ff.si certum pe.ꝛ hoc simpliciter sequitur Are.in.iij.nota.
ꝛ ꝑm

ꝛ ꝑm Joan.de Jmo.hic in.v.notab.ꝛ do.Pe.de bexu.istud est speciale in mutuo ꝓpter eius frequentiā:ꝛ ita etiā dicit gl.in.d. l.certi condictio.§.si nūmos.in gl.mag.circa fi.ꝛ ibi Bar.in duobus locis.s.in prin.ꝛ in.ij.cōbinatione.ꝛ gl.in.l.cū per liberam. in gl.magna ad fi.C.per quas perso.nob.acquir.Idem vbiqꝫ tꝫ Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.in.ix.fallē.§.eo.ꝛ in.l.singularia.in.iij.col.ff.si cer.pet.ꝛ.l.si cum venderet.ff.de pig.actio.sed vt etiā alias dixi istud est falsum:ꝛ vera ꝛ fundamentalis ratio
20 est†qd per actus ciuiles puta per stipulationē alteri per alterū queri non pōt vt hic in ver.sed ꝙ patrono.ꝛ.d.l.stipulatio ista. §.alteri.ꝛ.§.si stipuler.§.eo.ꝛ.§.alteri.ꝛ.§.si qs alij.insti.de inuti. stip.sed per actum naturalē ꝛ corporeum numerationis semper alteri per alterū acquiritur.vt hic,ꝛ.d.§.si nummos.ꝛ.l.j.C.per quas perso.no.acqui.ꝛ.l.j.C.de acqui.pos.ꝛ.l.traditio.§.fi.ff.de acqui.re.do.ꝛ istā differentiā facit expresse tex.in.l.ea ꝗ ciuiliter ff.de acqui.re.do.ꝛ Bart.met in.l.solutū.§.per liberā.ff.de pign. act.ratio diuersitatis pōt esse duplex.¶Prima q2 qn acquisitio fit per act⁹ ciuiles,puta ꝑ stipulationē:ibi etiā cōsiderat dispositio legis ciuilis ꝗ vult alteri per alterū queri nō posse:lꝫ qn acquisitio fit per actū naturalē ꝛ corporeum non cōsideramus dispositionē ciuilem:sed merū ius gētiū ꝑm qd alteri per alterū
21 pōt queri.† ideo possessio per actus naturales alteri per alterū queri pōt vt iuribus preallegatis:ꝛ istud est qd proprie dixit iuriscōsult⁹ in.d.l.ea que ciuiliter.¶Secūda ratio est q2 qn obligatio querit ex actu naturali numeratiōis:ille qui numerat nudū ministeriū dicit prestare.l.qd meo.§.procurator.ff.de acqui. pos.ꝛ sic actus in eo nō fundat.vnde nō dicit acquiri per liberā personā quando ministerium tantū prestat.ita formaliter dicit tex.in.l.ꝛ licet.ff.de cōsti.pe.¶Hinc ex istis infero male dixisse Jo.de Jmo.Are.ꝛ.d.Pe.de bexu.hic quos statim retuli ꝛ gl. ꝛ Bar.in locis preallegatis.Jnquantū dicunt ꝙ istud locū habeat solū in mutuo ꝓpter sequentia ꝛ singularia precepta mu-
22 tui:† q2 imo istud habet locū in omni ꝯtractu de mūdo in quo fit numeratio:ꝛ sic interuenit act⁹ naturalis ꝛ corporeus:quia semper ibi alteri per alterū querit actio:vt in deposito,in cōmodato,in dote,in indebite soluto ꝛ similibus.l.j.§.si te rogauero. ff.deposi.ꝛ.l.si per ignorantiā.C.de cōdi.inde.ꝛ ita etiam tenent Alb.de ros.ꝛ oēs mod.in differēter in.d.§.si nūmos.vbi etiā tetigi.ꝛ ibi do.Alexā.in.j.col.allegat ad hoc quamplures alios cōcordantes tex.quos per te videas.Idem tenet Raph.Fulg. ꝛ Lud.roma.in.d.l.singularia. Idem tenet Pau.de cast.hic in pe.col.lꝫ de predictis nō faciat mentionē,per text.in.l.licet.ff.de iure dot.ꝛ ista est veritas,quāuis subtilis do.Pet.de bexu.hic conatus sit tenere precedentē opin.quod speciale sit solū in mutuo:ꝙ per actū naturalem numerationis queratur alteri obligatio ꝛ actio.secus in alijs cōtractib⁹:ꝛ respōdet ad.d.l.ea que ciuiliter ꝛ multū gloriatur de ista solutione ꝙ per actus naturales bene acquiritur effect⁹ naturalis:vt est acquisitio possessionis.d l.j.C.de acqui.pos.ꝛ.d.l.j.C.per quas perso.nobis acquir. sed nō acquirūtur effectus ciuiles:vt est obligatio ꝛ actio:quod videtur esse cōtra iura superius alle.Bene verū est qd est differentia inter numerationē que fit nomine alieno ex causa mutui: q2 illi tertio absenti:queritur directa actio.l.si absentis.C.si cer. pet.ꝛ ratio est q2 in mutuo lex fingit primo numerasse illi absenti,ꝛ illum absentem postea numerasse debitori.d.l.singularia.secus si numeratio fiat ex illo ꝯtractu nomine tertij absentis:tūc illi queritur vtilis actio tātū.l.publia.in prin.ꝛ ibi gl.ff.deposi. ꝛ.l.pen.C.ad exhib.Bar.in.d.§.si nūmos.in.iij.combinatione.ꝛ ibi Sali.Lud.ꝛ communiter alij vbi dixit Bart.in.d.l.singularia.in.iij.col.in ver.sumus expediti de prima,ꝛ ibi Raph.fulg. Lud.ro.ꝛ alij.¶Contra istud notabile ꝛ istū tex.moueo duas difficultates.in primis moueo nouam difficultatē non tactam a scribentibus:inquantū fit differentia,ꝙ per actum ciuilem stipulationis alteri queri non potest:sed bene per actū naturalem
23 numerationis.† cōtra,quod nō fit differentia data paritate terminorum:arguo sic.nam hic in versic.plane numeratio fuit facta nomine patroni absentis vt ei solueret:quo casu etiā stipulatio facta nomine alterius vt ei soluat:valet ꝛ tenet:dato etiā ꝙ nō intersit stipulātis vt est gl.ordinaria ꝛ approbata in.l.huiusmodi.in prin.vbi dixi.ff.de le.j.ꝛ gl.plenior in.§.alteri.in v. vt supradictum est ad fi.insti.de inuti.stip.ꝛ gl.in.d.l.quecunqꝫ gerimus.ff.de actio.ꝛ obl.ꝛ in.l.pe.ff.de nego.gest.ꝛ ratio est:q2 ille dicitur stipulatas cuius nomine fit stipulatio,sicut ille dici possidere cuius nomine possidetur.l.generaliter.ꝛ.l.quod meo. in prin.ff.de acqui.pos.ꝛ.c.cū venissent.in fi.de resti.spo.ꝛ in.c.si diligēti.de prescr.imo fortius:ad hoc vt ꝓcedat iste tex.nō sufficit ꝙ quis in veritate numeret pecuniā nomine tertij absentis, nisi etiā ille cui numerat eā expresse recipiat nomine absentis: ꝛ istud exprimat ꝛ agat ꝑm intellectū Jacobi quem tradit ad istum tex.in ver.superest.ꝛ refert ꝛ sequit Bar.hic in.ij.col.cum quo simpliciter transeūt Ang.Raph.cu.ꝛ do.Alex.hic in.iij. notabi.ꝛ idē.d.Alex.in.d.§.nūmos.in pe.col.ꝛ dicetur infer⁹. ¶Huic difficultati,licet nemo attingat responde:ꝛ dic ꝙ gl.in d.l.huiusmodi.ꝛ cōcordantes procedūt quādo quis stipulatur sibi nomine ꝛ vice alterius absentis.Tūc bene valet stipulatio licet non intersit stipulantis:cū verba obligatiua sint collata in personā ipsius stipulatoris.secus si simpliciter stipulatur alteri: tūc nihil valet.d.l.stipulatio ista.§.alteri.vnde hic nō sufficeret directo stipulari noīe alterius:sicut sufficit directo numerare nomine alterius:ꝛ ista est differētia fundamētalis inter stipulationem ꝛ numerationem.Item quando quis stipulatur sibi nomine tertij absentis,tenet stipulator cedere illi tertio actionē mādati,si erat ꝓcurator:ꝛ sic habebat mandatū,vel actionem negotiorū gestorū si non habebat mandatū,ꝛ secuta sit ratihabitio.l.si ego.ꝛ.l.pe.ff.de neg.gest.ꝛ ita tenēt gl.ꝛ doc.in.d.l.huiusmodi.in prin.ff.de leg.j.sed qn quis numerat nomine absentis illi absenti querit directa actio ex numeratione:ꝛ sic ex actu naturali sine vlla cessione.l.si absentis.C.si cer.pet.ꝛ ista est alia secunda differentia:ꝛ sic pōdera ꝙ si in isto tex.libertus fuisset stipulatus sibi noīe ꝛ vice patroni absentis:illa mille denaria mutuata ei reddi ꝙ valeret ista stipulatio:ꝛ hoc tenēdo ꝙ gl.in.d. l.huiusmodi in prin.ꝛ cōcordantes procedāt prout cōiter doc. eas tenēt:sed ego alias disputaui de veritate ibidē.ꝛ in.d.§.alteri,sed in isto tex.stipulatio liberti non fuit isto modo concepta: ideo nihil vꝫ:ꝛ tanto fortius istud procederet tenendo illud ꝙ tꝫ Bar.hic in.ij.oppo.vbi tenet ꝙ in isto text.verba obligatiua ꝛ executiua fuerunt collata in personā patroni ꝛ non liberti stipulātis,quo casu stipulatio proculdubio est nulla:quod vltimū an procedat ad istū tex.dicam in sequenti notabili.¶Secūda difficultas est:nā in isto text.non apparet de ipso actu naturali numerationis:sed solū apparet confessio:q2 Chrysogonus scripsit presente domino se accepisse a liberto agente rē Quintiliani absentis denaria mille mutua:ꝛ sic ibi est cōfessio,ꝛ nō naturalis numeratio:ergo ex cōfessione non debet queri obligatio ꝛ
24 actio tertio absenti:cū nō sit act⁹ naturalis ꝛ corpore⁹.† Hinc est qd in mutuo vero ꝛ naturali ꝙ contrahit mediante naturali numeratione querat tertio absenti obligatio ꝛ actio:tñ secus est i mutuo ciuili,qn qs cōfitet noīe absentis recepisse,ꝛ illi tertio ꝓmittit restituere:tūc ei nō querit actio ꝑm Jaco.de belui. Ray.Bal.ꝛ lati⁹ Alb.de ros.in.d.§.si nūmos.in vl.q.ꝛ ibi Lu. roma.ꝛ do.Alex.in vltima col.eo q2 tūc nō acquiritur per actū mere naturalem vt dixit Bar.hic in.ij.col.sed ad aliud propositū fatetur ꝙ istud mutuum quod probat per hanc confessionē pariat actionē illi tertio cuius nomine facta est:ꝛ illa verba recepisse innuant numerationē precessisse:sed istud nō tollit difficultatē quā moui.ꝛ an sit verū infra dicet:Raph.cu.hic respondet qd iste tex.debet intelligi quando de numeratione cōstabat,vel qn erat elapsum biennium vel erat renūciatū exceptioni nō numerate pecunie,tamē dicit ꝙ primū scilicet ꝙ hic ꝯstaret de numeratione pecunie,diuinat.Sed etiā iste alie diuinationes non procedebant de iure fforum,ꝛ non tollunt difficultatē:vnde tu respōde qd licet in themate nihil dicatur de numeratiōe:sed solum de confessiōe tñ in ver.plene vbi tradit ista regula:ꝛ in ver. superest,loquit apte tex.qn interuenit actualis numeratio.qd aūt iuris qn sola confessio absqꝫ numeratione intercessisset qd esset in hoc tex.dicā post Bar.j.in gl.parua.in verb. possit vbi ponā intellectū ver.superest.in quo versat maxima difficultas.
25 ¶Quinto no.in ver.sed quod patrono.† quod etiā libert⁹ nō pōt stipulari patrono suo:ꝛ licet gl. prima dicat quod istud modicū habet dubitatiōis:ꝛ dic quod imo magna ꝛ multiplex potuit esse dubitatio:ego pro intellectu huius regule ꝛ intellectus ponam quatuor dubitationes que videbant in cōtrariū facere. primo q2 libert⁹ licet sit libera persona tñ dicit subiect⁹ patrono quo ad reuerētiā ꝛ quedā obsequia:ꝛ quasdā operas:ꝛ quo ad iura patronatus.vt.l.j.per totū.ff.de iure patro.Ideo ꝑ ista videbatur qd libert⁹ posset stipulari patrono suo:sed talis subiectio nō est sufficiēs ad acquirēdū patrono:sed requirit qd qs sit subiect⁹ rōne patrie vel dñice ptātis:que est maior subiectio: vel rōne ꝓmissionis vt monach⁹ qui in hoc equiparat seruo:vt no.Jnn.in.c.cū olim.de priui.ꝛ Bar. multis locis presertim in l.j.in prin.ꝛ.§.si fructuari⁹.ff.de stipu.ser.Ideo acquirit monasterio, in cuius est potestate: sed subditis alia ratiōe ei stipulari
26 nō pōt.† Et ideo ꝑm Bar.vasall⁹ nō querit domino,nec ciuis ciuitati sue vel reipublice licet sit ei subiectus:facit.l.caius.ff.de vsur.ꝛ cum Bar.transeūt Jmo.ꝛ cōiter alij:licet de iure contrarium teneant Raph.cu.ꝛ Pau.de ca. hic:q2 nō minor est subiectio patrie ꝙ filialis.l.veluti.ff.de iusti.ꝛ iure.ꝛ nō minus qs nascit sue reipublice ꝙ patri.l.j.§.ꝛ generaliter.ff.de vēt.in poss. mit.ꝛ i l.postliminiū.§.filius.ff.de captiuis.Et ciuitas vēdicat ciuē suum ex iure quiritum.l.de iure.ff.ad municip.sicut pater

vendicat filiũ in potestate adiecta caũsa de iure romano.l.j.per
hanc.ff.de rei ven.¶ Sed istis nõ obstantibus,licet videantur
colorata:cõis opinio est cũ Bar.quã etiã tenẽt Are.d.Pet.de
bexu.z latius.d.Alex.hic.Ang.in.l.stipulatio ista.§.si quis in-
sulam.ff.de verb.obli.hinc est q ciuis non põt stipulari fisco sue
ciuitatis.l.arbiter intra certum.ff.de arbit.Bar.post Dy.in.l.j.
in princ.ff.de iure fis.Scda dubitatio contra istũ tex.est qz licet
libertus nũc sit libera persona,tñ cũ semel fuerit seruus adhuc
durãte reliquie seruitutis,pper quas videbaẽ q adhuc posset
stipulari patrono sicut poterat stipulari dño cũ esset eius seru⁹.
l.talẽ.§.fi.ff.de here.insti.Itẽ adhuc durat memoria prioris do
minij iuxta gl.in.§.fi.inst.de tutel.Et gl.in.c.si qui episcopi.xcij.
dist.Bal.in l.si genero.C.de iure dot.vnde qui semel fuit seru⁹
alicuius nõ põt amplius torqueri nec interrogari in caput eius
ob memoriã precedentis dominij.ita est tex.in.l.vnius.§.seru⁹
in eius.ff.de questio.z in.l.seruos.ij.C.e.de quest.sicut etiã quis
27 honoraẽ in memoriã precedẽtis dignitatis.l.fi.ff.de decur.†vbi
qui desijt esse decurio ciuitatis nõ põt illo iure torqueri in me-
moriã prioris dignitatis.z in simili Bar.per illũ tex.in.l.j.C.de
aduoc.diuer.iudic.Hinc est q qui semel fuit abbas z deposuit
officiũ sine culpa obtinet primũ locũ in choro z cõuẽtu post ab
batẽ,in memoriã pristine dignitatis.fm Jo.de lignano in cle-
mẽ.ne in agro.z ibi Imo.in vj.q.de statu mona.Et ei qui semel
fuit legatus seu ambasiator semper debeẽ reuerẽtia in memoriã
pristine legationis,fm Spe.tit.de lega.§.finitur.in fi.per tex.in
l.vnica.cum suis concordan.C.de comit.qui pronin.reg.lib.xij.
facit qd signãter tz Bal.in.l.obseruare.§.proficisci.in.vij.q.ff.de
offi.procõ.z leg.vbi tenet q offendẽs officialẽ,vel eius familiã
tẽpore syndicatus puniẽ ac si eũ offendisset tempore officij:qz
adhuc remanẽt reliquie officij:id est appẽdices.vt.l.j.C.vt cau-
se post pube.adsit tu.Ad idẽ vltimo facit qd singulariter tenet
Bal.in.l.data opera.in.xvj.col.C.qui accu.nõ pos.quod ille qui
semel fuit creatus tabellio sed priuatus:si cõficiat instrumenta
tanq tabellio nõ punitur pena mortis:sed mitius propter reli-
quias prioris tabellionatus.secus si nunq fuisset creat⁹ tabel-
lio tũc deberet puniri pena mortis:refert z sequitur Jo.de ana.
in.c.accedens.in vlt.col.de cri.fal.¶ Tertia dubitatio est qz nõ
solum;erat libertus:sed etiã erat procurator patroni sui.cuius
rẽ agebat prout bis repetitur in tex.sed istud etiã nõ sufficit,vt
possit ei acquirere,licet secus sit in tutore z curatore:z alio legi
timo administratore isti bene possunt stipulari pupillo,vel adul
to.vt est tex.in.l.cũ qui.§.itẽ tutori.z.§.si actori.ff.de cõsti.pe.gl.
in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.vbi dixi.s.e.z gl.in.l.j.in prin.cũ
simi.ff.de stip.ser.¶ Quarta z vltima est dubitatio,nã iste tex.
simpliciter dicit q iste libertus agẽs rẽ Quintiliani stipulatus
est illa mille denaria per eũ mutuata dari patrono suo heredi ve
eius.ergo verba obligatiua fuerũt collata in personã ipsius sti
pulantis:z executiua in personã patroni.ergo stipulatio debet
valere quando interest ipsius stipulantis,vt.l.si pcuratori pre-
sentis.cum gl.s.eo.z glo.in.d.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.
ergo cõtra tex.Bart.hic in.ij.oppo.respondet quod in isto tex.
non apparet in cuius personã verba obligationis fuerint colla-
ta,cũ fuerint impersonaliter concepta.vnde intelligit quod fue
rint collata in personã patroni in cuius personam etiã fuerunt
28 collata verba executiua.z sic vult Bar.qd †quando verba obli
gatiua sunt impersonaliter cõcepta,z verba executiua sunt col-
lata in personã alicuius tertij,intelligũtur etiam verba obligati
ua collata in personã eiusdem.per illum tex.z hoc modo stipu-
latio est omnino vtilis.z sequiẽ etiã Ang.hic,z Bar.i.d.§.si sti
puler.sed istud reprobat z bene Raph.cu.hic z sequunẽ Pau.
de ca.z Are.hic Imo.Rap.cu.Lu.ro.z.d.Alex.in.d.§.si stipu
ler.qz qñ verba obligatiua sunt impsonalia debẽt intelligi col-
lata in personã stipulatoris vt stipulatio valeat z non in perso-
nã patroni:vt sic vitieẽ:vt hoc text.in vlti.parte.z.l.eũ q.§.iulia
nus.scdo.vbi est tex.de hoc.ff.de cõsti.pecu.Item contra Bar.
est tex.in.d.§.si stipuler.in versi.si quis insulã.z in.l.si vnus.§.j.in
versi.quod si sine persona,ff.de pact.vbi verba fuerunt imperso
nalia ex parte stipulantis sed executiua fuerunt collata in perso
nam tertij valet z tenet stipulatio quando interest stipulantis
vt ibi:vnde ad istam vltimam opposi.respõde melius secũdum
Bar.Imo.z do.Alex.hic qd ideo hec stipulatio nõ valuit,da-
to qd verba obligatiua fuissent collata in persanã ipsius liberti
stipulantis eo qz nõ intereat pecunialiter liberto stipulari qd de
tur domino:nisi ratione affectionis quod interesse nõ est in cõsi
deratione in proposito fm gl in.l.fideiussoris.in princ.vbi dixi.
ff.de pact.z dixi etiã in l.stipulatio ista.§.alteri.s.e.Et hoc etiã
tenet gl.ordinaria in.l.j.in fi.ff.de stip.ser.que vult quod ex hoc
solo quod quis sit procurator nõ dicitur de suo interesse stipula
ri domino.¶ Sexto no.ex tex.ibi vt nec ad solutionẽ proficiat.
29 †quod ei qui inutiliter est appositus ad obligationẽ nõ potest
etiã fieri solutio vt simpliciter adiecto.vt hic.z.l.eũ q ita.§.qui
sibi.z quod ibi nota.s.eo.z.l.si duo rei.in fi.j.eo.z fm Bald.hic
nõ posset ei solui etiã ratione taciti mãdati.ita dicit esse casum
vnicũ in iure in.l.si cũ cornelius.ff.de sol.ex quo stipulatio prin
cipalis quo ad eum est nulla.¶ Septimo nota in versic.super-
30 est.†quod quãdo post numerationẽ sequitur stipulatio valida
incontinenti ante vel post eius nõ oritur actio ex numeratione
sed ex stipulatione eo quia tunc numeratio cẽsetur esse facta vt
sit causa z implemẽtũ stipulationis.vt dicit tex.in.d.l.si ita fue-
ro stipulatus.§.fi.z.l.cum enim.de nouat.z.l.certi condictio.§.
quoniã.ff.si cer.pet.Secus quãdo stipulatio est inutilis tũc nõ
impedit oriri actionem ex numeratione,vt hic in secũdo respõ-
so.Per istum tex.decidit notabiliter Barto.j.in pen.q.quod si
aliquid in libello diceret se numerasse titio puta centũ ex causa
mutui:z ideo petit eũ condemnari:z postea in processu produ
cit instrumentũ in quo titius cõfitetur se illa centum mutuo ha
buisse z illa per stipulationem promisit reddere vel producit in
strumentum quod cõtinet numerationem z stipulationem de-
bet succumbere:qz intentauit actionem ex numeratione que na
sci non potuit cũ stipulatio esset vtilis:z debuit agere ex stipula
tione ex qua sola nata est actio:vt hic cũ concordantibus preal
legatis:cũ Bar.tenet simpliciter Ange.hic z Bal.in.l.si absen-
tis:z ibidẽ Ang.ad fi.C.si cer.pet.Idem tenent omnes Mod.
hic quos statim referam cum vna limitatione quam ponit idẽ
Bar.in.d.l.certi cõdictio.§.si nummos.in.j.combinatione.vbi
Bar.videtur facere differentiã:qñ interuenit numeratio z stipu
latio simul vtrũ in libello agaẽ ex numeratione:z sic ex actu na-
turali:qz numerauit z tũc libellans dz succumbere.ita procedit
decisio Bart.hic.secus si in libello ageret ex mutuo simpliciter:
tũc pcederet libellus:qz intelligereẽ actũ ex mutuo ciuili cui na
tura cooperaẽ quod est qñ interuenit numeratio z stipulatio.l.
ij.§.fi.z ibi gl.z doc.ff.si cer.pe.Ita tenent Rapha.cu.Pau.de
ca.d.Alex.z Are.hic.Bar.Imo.z Mod.in.l.j.§.si qs ita.ad fi.
s.e.z simpliciter etiã sequitur.d.Abb.in.c.si cautio.in.ij.col.de
fide instr.z ista videtur esse magis cõis opi.Sed subtilis Rap.
Ful.in.d.§.si nũmos.tz q etiã possit sustineri libellus in primo
casu qñ egit ex eo quod numerauit z apparet qd interuenit nu
meratio z stipulatio qz intelligitur q ago ad primã stipulatio-
nem tanquã causam remotã nõ tanq causam proximã produ-
centẽ obligationẽ cũ stipulatio sit pxima causa producẽdi obli
gationẽ vt hic.Itẽ monetur qz etiã si nullã causam expressisset,
procederet libellus,si non esset oppositũ a parte.l.fi.C.de anna.
excep.ergo magis dz pcedere si vnã expressit licet remotã:qz qñ
nõ requiritur expressio cause si exprimaẽ,z inepta,non vitiat.l.
31 vnica.in prin.C.de rei vxo.act.¶ †Ego confirmo fortius vltra
eũ:qz minus vitiat inepta expressio q omissio:ita signãter tenet
Bar.in.l.demõstratio falsa.in prin.ff.de condi.z demon.in pen.
col.in.iij.q.per text.in.d.l.vnica,in prin.q valde no.¶ Et hoc
ego probo vltra Bar.qz testamentũ in quo testator aliquem he
redem instituit,z filiũ preterijt,institutio est nulla vel inualida
tamen sustinetur per authen.ex causa.C.de libe.pret.z tamen si
testator nullum heredem instituisset z preterijsset filiũ:nõ susti
netur testamentum per.d.auẽ.ex causa.glo.est notabil.z appro
bata in.l.j.§.fi.in glo.fi.z ibi Bar.z doc.multũ notant z sequun
tur.ff.de vulga.z pup.z sic minus vitiat institutio facta que est
inualida,quã quando est omissa.modo in proposito:cũ omissio
cause nõ vitiet libellum:ergo minus debet vitiare expressio cau
se que est inepta z remotior:ita põt multum fortificari testamen-
tum Rapha.fulgo.contra cõmunem sentẽtiam.¶ Sed aduer
te quod istud fundamentũ licite videatur coloratum procedat
quando nõ fuisset oppositũ per partem libello sed facta oppo-
sitione prout cõmuniter fit:tunc cessaret z iura adaptantur ad
ea que communiter z frequentius contingunt.l.ex his.z.l.nam
ad ea.z.l.sequenti.ff.de legi.¶ Istam opinionem contra com-
munem etiam tenet Pau.de ca.sibi contrarius in.l.ij.§.fi.ff.si
cer.pet.vbi dicit quod opinio Bart.est nimis rigorosa,z omni
bus videretur iniqua:quia si producatur instrumentum conti-
nens actualem numerationem,z etiã stipulationem:valde ini-
quum esset tenere qd reus non debeat cõdemnari:prout etiam
in simili tenet Bal.in.l.generaliter.in.ix.q.z ibi Sali.in.xviij.q.
C.de nõ nume.pecu.monetur Pau.de cast.relicta ratione Bal.
qz ex productione instrumẽti continente etiam stipulationem,
apparet qualiter actor in libello suo voluerit numerationẽ de-
ducere:quia non tanq causam per se producentẽ actionem:sed
tanq implentem stipulationem:z ista pars contra communem
32 in puncto iuris posset teneri:qz†omnis impropriatio debet fe
ri vt libellus sustineatur,prout multa cumulaui in.l.sed z si
possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiurando.¶ Item debet
stari declarationi libellantis,qualiter numerationem in libello
deduxerit,per regulam legis si quis intentione ambigua.ff.de
indi.

de iudi.nam ipse declarabat vt libellum suũ defendat,q nume-
rationem deduxit tãquam causam implentem stipulationem.
¶ Tamẽ tenẽdo magis cõem opinionẽ,a qua forte nõ esset tu
tũ in iudicando z cõsulẽdo recedere eã limita,nisi actor ageret
ex numeratione,z pduceret instrumẽtũ cõfessionis mutui:sz la
psa essent tpa ad opponẽdũ exceptionẽ nõ numerate pecunie:
tunc qz lapso tali tpe lex presumit numerationẽ intercessisse.l.si
sub specie.z ibi Bal.ad hoc not.C.de postu.debet obtinere licet
egerit ex numeratione.ita limitat Bal.in.l.vnica.in princ.C.de
rei vxo.act.z in.l.pecunie.C.de sol.Tamẽ ista limitatio nõ pro
cederet quãdo interuenisset stipulatio.Ideo de ei⁹ veritate scri
bunt plenius Imo.z Mod.in.l.j.§.si qs ita.s.e.¶ Scdo limi-
33 tat do.Alex.hic†qñ causa esset cõmissa cognoscẽda de equita
te,vel sola facti veritate inspecta:tũc ille cui facta est talis com-
missio põt pcedere ad condẽnationẽ,quãuis in petitione fuerit
deducta vna cã z in pcessu fuerit pbata nõ illa:sed alia causa:
que in se sit legitima.ita dicit tenere.d.An.de bu.in cõsi.suo q
incipit viso dicto pũcto.Sed certe istud cõsiliũ do.Ant.de bu.
qd allegat.d.Alex.nõ est inter cõsilia Butrij impressa.vnde de
ista limitatione pro eo cõfirmãda,remitto me ad ea q alias di-
34 xi in.d.§.si nũmos.¶ †Octauo in versi.sequẽs.qd lz stipula-
tio principalis de sorte fuerit psonaliter cõcepta:z relata ad cer-
tã personã.s.patroni:tñ si stipulatio penalis vsurarũ fuerit im-
personaliter cõcepta,nõ videẽ relata ad eandẽ personã,ad quã
principalis erat relata:z rõnẽ assignat iste tex.in ver.neq enim.
qz nunq intelligitur repetitio que hz vitiare vt hic:z.l.si quis a
filio.ff.de leg.j.Et ibi est gl.no.que vult q qualitas q vitiat in
dubio nõ intelligiẽ repetita in sequẽti actu:z est de hoc text.no-
35 tab.in.l.seruo alieno.§.si ab impubere.ff.de leg.j.†sicut etiã clau
sula in fine posita nõ refertur ad illa capitula precedẽtia,que ex
tali relatione fierẽt inualida.l.cum vulgari.ff.de do.prelega.z.l.
talis scriptura.in ver.j.z ibi Bar.in duob⁹ locis ad hoc no.ff.
de leg.j.¶ Et sic correlarie no.ex hoc tex.q licet stipulatio vsu
rarũ sit accessoria nec sine principali stare possit:tamẽ potest sta
re in persona alteri⁹ in qua nõ sit principalis.facit.l.stipulatio
ista.§.alteri.in fi.s.eod.z.l.ij.z.l.fi.C.per quas perso.nob.acq.z
l.solutũ.§.per liberam.ff.de pig.act.¶ Nono no.ex tex.ibi z co
gitur eã patrono cedere:q licet in stipulatione vsurarũ imper-
sonaliter cõcepta nõ intelligaẽ persona patroni:sed solum liber
ti,tamen libertus cẽsetur procuratorio nomine tales vsuras sti
pulatus nomine patroni:z ideo tenetur ei cedere:vt dicit litera
z sic põdera q licet persona patroni que erat in obligatione sor
tis,non intelligatur in stipulatione vsurarum repetita,vt in eo
substãtietur obligatio:tamẽ qualitas que erat in persona liber
ti,bene intelligitur repetita,vt censeaẽ procuratorio nomine pa
troni tales vsuras stipulatus.Per istũ tex.infert signãter Bar.
36 j.in antepenul.q.†quod si aliquis cepit agere in iudicio procu-
ratorio nomine talis:licet postea in sequentibus nõ repetat illa
verba procuratorio nomine:tamen illa qualitas procuratorio
nomine censetur esse repetita:qz licet persona non intelligatur
repetita vt hic:tamen quando est eadem persona qualitas pro
curatorio nomine bene intelligiẽ repetita.ita est tex.egregius z
valde notabilis hic.Cautius tamẽ est fm Bar.quod in libello
dicat quod agit z agere intẽdit,z sic in futurũ procuratorio no
mine:tũc apparet q omnes actus facere intẽdit vt pcurator:
z sic nõ poterit ei obijci de hoc text.in fi.quod persona extranea
nõ subintelligitur repetita.z cum ista notabili decisione Bart.
transeunt Imo.z alij hic.Idem tenet Bart.in.l.qui seruum.ff.
de interrog.act.vbi per illum tex.in fi.no.q non est necesse q in
omni actu facto per procuratorẽ q ipse dicat q facit procurato
rio nomine:sicut nec ibi in fine dicebat se facere noĩe alterius,lz
haberet mandatũ.Facit q notabiliter decidit Bal.in.l.pcura
37 tor qui pro euictione.ad fi.ff.de procu.vbi tenet†quod si cõtra-
ctus hz plures particulas:z in vna particula fiat mẽtio officij,
qualificando ipsam obligationẽ:lz postea in alijs periculis Sẽ
tes simpliciter loquuntur:tñ totus Sctus intelligitur eodẽ mõ
qualificatus per tex.quẽ ad hoc reputat notabilẽ in.l.luci⁹.j.ff.
de fideicõ.liber.z vltra eũ istud etiam bene probatur in hoc tex.
inducẽdo,vt.s.z sequitur etiã do.Alex.hic.¶ Cõtra istud no-
tabile z cõtra istũ tex.opponitur q imo competat vtilis patro
no sine cessione per reg.l.qd procurator ex re.ff.de procu.z.l.iu-
lianus.§.si procurator.ff.de actio.emp.nam stipulando vsuras
propter rẽ domini:ex re domini videtur stipulari:prout expres-
se tenet gl.in.d.l.q procurator ex re.Sed illam gl.reprobat ibi
Bar.z bene:qz fructus z partus bene sunt ex re mea cum ex ea
proueniat:sed vsura non est ex re nostra sed propter rem.l.vsu-
ra pecunie.ff.de verb.sig.eo qz vsura nõ percipitur nec prouenit
ex re,sed ex puisione z industria hominis ipsas vsuras stipulã-
tis.l.quãnis.C.de vsu.z idem tenet Bart.in.l.stipulatio ista.§.si
stipuler.in.v.fallen.vbi plenius loquitur.s.eo.Et ante Bar.te-
net glo.iuris canonici.c.quanq.in versi.possint acqrere.ad fi.de
vsu.in.vj.z licet Bar.nõ dicat.tu pondera pro ista o pinione be
ne facere istũ tex.qui vsuris stipulatis a procuratore,requirit q
fiat cessio patrono,z sic domino:ergo ostendit qz vsure nõ sunt
ex re dñi:qz nõ reqrereẽ cessio prout tex.vult,sed sunt pter rẽ.
¶ Circa istud no.z istũ tex.Bar.hic fuit in mirabili opi.qd ho
die ista cessio nõ sit necessaria,sed q stipulatio vsurarũ queratur
patrono sine cessione:sicut est q̃sita actio ad sortẽ principalẽ:p
tex.in.l.ij.C.per quas personas nob.acqui.Et sic tenet Bar.q
illud qd dicitur in hoc text.d ecessione,sit hodie correctũ per.d.
l.ij.vbi imperator statuit de nouo q sicut p numerationẽ factã
noĩe tertij:queriẽ illa actio sine cessiõe,ita si vigore illi⁹ numera
tionis sit secuta hypotheca vel pignus:similiter queraẽ sine ces-
sione cũ sit accessoria:ergo idẽ in vsura q est accessoria,sicut z hy
potheca:z cũ ibi ratio sit expressa in tex.in ver.si eñ.etiã in cor-
rectorijs licita est extẽsio ex idẽtitate illius ratiõis scripte.vt.§.
ex is.in auẽ.de here.que ab intest.p quẽ text.ita tz Bal.in auẽ.
quas actiões.in.ij.col.C.de sac.san.eccl.Idẽ Bal.in.l.maximũ
vitiũ.in.iij.col.C.de lib.pret.z in.l.fi.vbi etiã Imo.ff.de her.in-
sti.Raph.cu.in.l.cũ mulier.per illũ tex.ff.sol.ma.cũ alijs cõcor-
dantijs traditis per.d.Alex.hic in vltima char.z dixi in.d.auẽ.
quas actiões,hinc est q dispositio.d.l.ij.q corrigit in accessoria
obligatiõe hypothece extẽdiẽ ad accessoriã obligationẽ fideius
soris ex idẽtitate ratiõis ibi scripte,fm Cy.Bal.Ang.z Sa.in
d.l.ij.Bar.z cõiter alij.l.si pecuniã militis.vt dixi.ff.si cer.pe.ipse
tamẽ.do.Alex.sibi cõtrari⁹ in.l.peregre.§.j.ff.de acquir.pos.te-
net qd etiã qñ ratio est expressa.in.l.corrigente,q tamẽ non est
licita extẽsio ex idẽtitate illius rõnis scripte,nisi qñ fieret exten-
sio de casu qui lata significatione vocabuli poterat cõtineri sub
expressa:mot⁹ per aliqua de quib⁹ ibi per eũ:presertim p duas
gl.iuris canonici.quib⁹ rñdet Imol.in.l.si vero.§.de viro.ff.sol.
38 mat.Sed primũ est verius z cõmunis:†qz qñ ratio est expressa
in.l.corrigente,nõ diciẽ fieri extẽsio:sed est ipsa lex que loquitur
l.his solis.ad fi.in ver.satis etiã tacite cautũ putam⁹.z ibi Bal.
ad hoc no.C.de reuo.dona.Istud idem q hic vr etiã tenere idẽ
Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.in.v.fallen.in fi.s.eo.facit q
per.d.l.ij.mirabiliter tenet idẽ Bar.in.d.§.si mummos.in.ij.cõ
binatione:vbi tz q qñ quis numerat noĩe alterius,z etiã stipu
latur sibi dari nõ oriẽ illi tertio actio ex stipulatione:qz est inuti
lis:sed oriẽ solũ ex numeratiõe vt hoc tex.in.d.l.certi cõdictio.
§.qm.z.§.si nũmos.nã fm Bar.istud est ẽt hodie correctũ.p.d.
l.ij.qz sicut p numerationẽ alteri p alterũ q̃riẽ actio:ita z stipu-
latiõe sup illa numeratiõe interposita.z ita limitaẽ regula.l.sti-
pulatio ista.§.alteri.s.e.Idẽ tenet Bar.i.l.fi.§.fi.ff.de do.z in.l.
caius.ff.sol.ma.Pau.de ca.in.d.§.qm.in.d.l.si pecuniã militis
z plenius in.d.l.fi.§.fi.ff.de don.z in.d.l.caius.z sic videẽ Bart.
tenere quod per.d.l.ij.corrigãtur hodie duo dicta huius.§.supe
rius relata.¶ Sed vtrũq dictum Bar.cõiter reprobaẽ,z pri-
mũ reprobat Ang.hic:q dicit se nũq adhesisse huic opi.Bar.
sequiẽ Imo Raph.cu.do.Alex.z subtiliter Are.hic:secũdũ di
ctum reprobãt Bal.Sal.Raph.cu.Fulg.d.Alex.z alij.in.d.§.
si nũmos.Jo.de imo.Raph.cu.Pau.de ca.sibi cõtrari⁹.z.d.
Alex.z areti.hic.in.j.col.qui dicit quod semper fuit multũ ad-
miratus de Bar.in hoc Im.in.l.fi.§.fi.ff.de do.z in.d.l.stipula
tio ista.§.si stipuler.z dicit do.Alex.in.d.l.si pecuniã militis.cir
ca fi.qd i vtroq dicto cõmunis opinio doctorũ est cõtra Bar.
eo qz.d.l.ij.loquiẽ in hypotheca,q solũ tendit ad firmãdũ prin-
cipaliter obligationẽ.z per eũ nõ augmẽtaẽ obligatio principa
lis sed magis assecuraẽ:ideo magis regulaẽ fm naturã pncipa
lis obligationis z acquiriẽ ei cui z principalis z nullũ commo-
dũ potest afferre stipulãti eã cui nõ debebaẽ sors.sed hic stipu
latio vsurarum que est penalis, tendit ad augẽdum principalẽ
obligationẽ:cum debeatur vltra sortem z põt stipulatori affer-
re cõmodum ideo nõ ita de facili transit sine cessiõe,sicut trãsit
hypotheca:que est multo minoris piudicij.Similiter in scdo
dicto Bar.quãdo intersit numeratio z stipulatio nomine alte-
rius tertij:nõ est verũ presuppositũ Bar q stipulatio sit acces-
soria imo est principalis cũ numeratio fiat pter ipsam stipula
tionẽ,z est implemẽtũ stipulationis.vnde facit cessare actionez
ex numeratiõe qñ stipulatio est valida.vt hic in ver.superest.et
39 d.l.si ita fuero stipulat⁹.§.fi.z.l.cũ enim.ff.de noua.¶ † Sz tu
subtiliter aduerte defendẽdo do.Bar.q text.in.d.l.ij.i nulla sui
parte se fundat ex eo qz hypotheca sit accessoria:put arguunt
doc.tenẽtes c Bar.sz tex.ibi in ver.si eñ assignat expressam rõ
nẽ:qz ex quo pcurator tenetẽ oĩno cedere actionẽ ex numeratio
ne dño ad euitãdum circuitũ talis cessiõis, statuit qd ipso iure
dño cõpetat sz ista rõ limitat i stipulatiõe vsurax.nã iste tex.dt
q pcurator tenetur cedere dño ergo vt euiteẽ circuit⁹ cessiõis
dz cõpetere dño,ergo cũ rõ ibi expssa in tex.eodẽ modo se ha-
beat ad vsuras z hypothecã:ergo eadẽ dz esse iuris dispositio:

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum etiã in correctorijs,vt proxime dixi quãdo ratio est expres-
sa in.l.corrigente licita est extensio ex idẽnitate illius rationis
scripture. Nec obst.illud quod dicit Areti.quod licet militet ra-
tio in vtraq̃,tamẽ quod diuersa est qualitas hypothece ⁊ vsu-
rarum:q2 prima est minoris preiudicij:vt patet ex proxime su-
perius dictis ergo nõ debet fieri extensio:q2 ista responsio Are.
non vacuat realiter fundamentum factum contra communem
pro Bar.q2 diuersitas qualitatis quod vna sit magis accessoria
ꝙ altera vel minus preiudicialis quã altera nõ facit quin ratio
expressa in.d.l.ij.eque militet in vtraq̃,ergo idẽ debet esse ius.
Itẽ aduerte in quantũ cõmuniter scribẽtes presertim do.Alex.
hic in vlti.char.tenet qđ.d.l.ij.sit correctoria,cũ veniat ad corri
gendũ l.solutũ.§.per liberã.ff.de pig.act.put etiã tenẽt Imo.⁊
Lu.ro.in.d.l.stipulatio ista.§.si stipuler.s.eo.hic alle.per ipsum
d.Alex.nã cõtrariũ ⁊ meli9 tenuit idẽ.d.Alex.in.d.l.si pecuniã
militis.ff.si cer.pet.vbi tenet ꝙ.d.l.ij.nõ corrigat.d.§.per liberã.
sed bene eũ limitat in casibus in quibus per ꝓcuratorẽ querit
principalis actio alteri:tũc etiã querit hypotheca:al's secus.Et
ante eũ ita etiã tz Bart.in.d.§.per liberã.sed in iurib9 limitato-
rijs bñ licita est extẽsio.c.cũ dilecta.§.nos igit.⁊ ibi,do.Abb.ad
hoc no.de cõfir.vti.vel inuti.⁊ est bonus tex.in.c.post trãslatio-
nem in ver.quanꝙ.⁊ ibi Bal.ad hoc multũ no.de renũ.Bart.⁊
cõiter alij in repetitione.l.si cõstante.ff.sol.mat.in.ix.q.j.partis
principalis post gl.ibi.¶ Decimo ⁊ vltimo not.ex tex.ibi:raro
40 autẽ inesse tps†ꝙ lz in stipulationibus raro subintelligat tem
pus vel cõditionẽ:inesse ex precedẽtibus si nõ exprimat:vel qñ
hoc inducit subsistentibus verisimilibus cõiecturis:tñ persona
nunꝙ extrinsecus subintelligit.⁊ ad hoc vltimũ frequẽter alle-
gatur tex.⁊ sic põdera nouiter vltra scribẽtes hic esse text.ꝙ non
est bonũ arg.de tpe ad psonas,⁊ tex.hic facit expressam differẽ
tiã quod est contra cõem regulam que habet ꝙ bonũ est arg.de
tẽpore ad personas ⁊ econtra vt est tex.in.l.qui plures liberos,
in prin.vbi iurisconsultus ita arguit ⁊ ibi Bar.⁊ alij omnes ad
hoc not.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ si dicis ꝙ istud hic fit:q2 est ratio
diuersa,punctus est assignare rationem diuersitatis.Tu respõ
deas ⁊ bene ꝙ ideo ex precedẽtib9 difficilius subintelligit per
sona quã tempus:q2 persona subintellecta facit vitiari stipula-
tionem que alteri persone fieri nõ potest:vt dicit text.hic in ꝟ.
neq̃ enim.secus est in tẽpore qđ licet aliquãdo ex precedẽtibus
subintelligatur:tamen non vitiat stipulationẽ,licet eam suspen
dat:⁊ propter hoc difficilius subauditur extrinsecus psona quã
41 tempus,aut cõditio,⁊ ista est veritas.¶ †Illud antẽ id quod
sepe allegat iste text.nunꝙ persona extrinsecus subintelligitur,
limita ꝭm Bar.hic vt procedat in diuersis stipulationibus,seu
dispositionibus vt hic,secus in vna ⁊ eadẽ,vnde si te interrogo,
promittis dare mihi ⁊ titio.⁊ tu respõdeas promitto,intellige-
ris vtriq̃ ꝓmisisse.vt instit.de duo.re.in prin.⁊.l.si mihi ⁊ titio.
42 s.eo.†q2 rñsio simplex intelligitur secundũ interrogationẽ pre
cedentem.§.preterea.insti.de inuti.stip.⁊.l.si defensor.§.qui in
terrogatus.ff.de interrog.acti.Nisi in respõsione exprimeretur
persona vnius.vt promitto titio,tũc alteri non videt ꝓmittere
vt.l.duos reos.versi.sed si a duobus.ff.de duob.reis.Nisi cõmu
nitas rei ⁊ preiudicij modicitas ⁊ idẽtitas rationis aliud indu
cant vt est tex.notabil.in.l.j.⁊ ibi dixi.C.de diuer.rescrip.¶ Ul-
tra Bar.scđo fallit fauore dotis:vnde si extrane9 qui dedit do-
tem stipulatus est simpliciter eam reddi,⁊ non dicit sibi vel mu
lieri,licet al's videret sibi stipulatus vt hic in versic.superest.⁊ in
l.stipulatio ista.§.si quis ita.el.j.s.eo.Tamẽ fauore dotis intel
ligitur stipulatus mulieri.l.post dotem.secundum tertiã lectu-
ram glo.ff.sol.matri.ꝭm Bar.in.l.caius.ad fi.⁊ ibi Pau.de ca.
⁊ Lud.ro.ff.sol.mat.licet Imo.ibi de hoc dubitet.¶ Tertio li
mita ꝙ ratione societatis persona extrinsecus subaudit.l.si qs
vni.ad fi.⁊ ibi Bal.ad hoc no.ff.rem ra.hab.¶ Quarto limita
hoc procedere q2 si persona subintelligeretur stipulatio efficere
tur inutilis vt statim dixi:secus si vtilis esse possit.d.l.caius.⁊
ibi doc.ad hoc no.¶ Quinto limita,qñ precessisset mandatum
ꝙ deberet alicui stipulari,tũc postea in stipulatione impersona
liter facta persona extrinsecus subintelligitur secundũ Bart.et
doc.in.d.l.post dotem.per illum text.maxime,secundũ tertiam
⁊ sextam lectu.Bald.notabiliter in.d.l.si patruus.in.ij.colũ.C.
commu.vtriusq̃ iud.facit quod no.in.l.iiij.§.si ab ignoto.ff.de
manumis.titulo generali.⁊ vide ad istud notabile quod nota.
Bar.in.l.si absentis.C.si cer.pet.¶ Glo.prima eleganter decla-
rat mentẽ huius.§.ego planius.s.exẽplificaui in diuisiõe ⁊ apo
stillatione tex.⁊ dũ gl.dicit ꝙ primus casus modicã habet du-
bitationẽ dic ꝙ imo h3 quatuor notabiles dubitationes:quas
posui.s.in.v.notabili.¶ Glo.parua in verbo assignante.ex ista
glo.iuncto tex.not.Bar.Ang.Imo.⁊ alij hic ad signa que sub
scribẽtes ptes testes vel notarij ponũt in scripturis,vel instru-
mẽtis:facit secundũ eos.l.si.ibi signũ quod solitum est chartis
impeni.C.de assesso.⁊.l.si qua per calumniã.⁊ quod ibi doct.C.
de epis.⁊ cler.⁊ quod no.in.§.oportet.in auf.de instru.cau.⁊ fid.
43 Spe.in tit.de instru.edi.§.j.in ver.in fi.aut.vbi tãgit Spe.†an
valeat instrumentum tabellionis si non apposuit suum signũ.
⁊ refert quod in quibusdã locis vt Narbone tabelliones nõ vtũ
tur aliquibus signis,sed solum instrumẽtis se subscribũt,⁊ licet
in hoc secundum eum standum esset consuetudini regionis:ta-
men vtile est vnumqueq̃ notarium habere suum signum pro-
priũ,⁊ illud semper in instrumẽtis apponere,⁊ sequũtur Imo.
⁊ do.Alex.hic.Idẽ tenet Bar.in.l.ad testium.§.si quis ex testi
bus.ff.de testa,⁊ latius in proemio fforũ.in.ij.col.vbi dicit ꝙ de
hoc habuit magnã questionem de facto,cum multis concordã
tijs hic traditis per do.Alex.⁊ dicit Bald.in.l.falsus.in fi.C.de
furt.ꝙ signũ sine subscriptione nihil operat.in isto text.vtrũq̃
interuenit.l.suscriptio ⁊ signũ.¶ Capio gl.in versi.nullã.quam
diuide in quatuor partes.In prima declarat tex.in scđa remo
uet vnũ cõtrarium.In tertia opponit ⁊ soluit.in quarta ⁊ vlti-
ma etiam opponit ⁊ dupliciter soluit.scđa ibi:licet quesita actio
extẽdatur.tertia ibi,sed obstat.s.de calumnia.quarta ⁊ vltima
est ibi,Item opponitur.C.de iure dotium.¶ In ea.glos.ibi.l.si
quis solutioni.§.si.dic clarius quod ibi nõ queritur actio alteri:
sed iam quesita bene conseruatur ei per liberam personã vt ibi:
⁊.l.si seruũ.§.nunc videamus.s.e.nã facilius est ius quesitũ con
seruare quã de nouo acquirere.l.per procuratorẽ.ff.de procur.⁊
l.prohibere.in prin.ff.quod vi aut clã.facit regula.l.patre furio
so.ff.de is qui sunt sui vel alie.⁊.c.queadmodum.de iureiuran.
cum similib.¶ In eadem gl.ibi propter delictum.q2 recipiens
pecuniã vt mihi calumniã faciat potius obligatur mihi ex deli
cto suo quã cõtrahẽdo acquirat mihi obligatio.vnde remanet
firma regula qđ contrahendo alteri per alterum non acquiritur.
44 ¶ In ea.gl.ibi l.si.in prin.†vbi si extraneus dat dotẽ pro mu-
liere ⁊ nõ stipulatur sibi reddi acquirit mulieri actionem de do
te cui videt donare:gl.ponit duas solutiões.que sunt bone.ter-
tio modo respõdet Imo.⁊.d.Alex.quod ibi mulier fuit expres
se stipulata tamẽ solutiones gl.possunt esse bone:q2 mulier fin-
git stipulata per.l.vnicã.§.accedit.C.de rei vxo.ac.Hinc est ꝙ si
aliquis dat dotẽ nomine mulieris,ipsa mulier breui manu fin-
gitur dedisse:vt.l.iij.§.sciendũ.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.¶ Ca
pio gl.paruã in verbo possit.pro clara intelligentia text.⁊ gl.vt
habeamus verũ intellectum versi.superest.qui est satis scabro-
sus oppono dupliciter contra tex.¶ Primo tex.in prin.vide-
tur innuere qđ libertus numerauit pecuniã nomine patroni.et
hoc expresse tenet gl.iij.in verbo.agente.ergo actio ex numera
tione debet acquiri ipsi patrono,cui9 nomine facta est ipsa nu-
meratio:vt dicit tex.s.in parte precedẽti in versi.plane.⁊.l.certi
condictio.§.si nummos.ff.si cert.pet.⁊.l.iiij.C.e.⁊ tamen tex.iste
in ver.superest.videt sentire qđ ex numeratione queratur actio
liberto qui numerauit:dũ dicit superest vt queramus an ex nu-
meratione ipse qui cõtraxit pecuniã creditã petere possit ⁊ sic
ipse scilicet libertus qui cõtraxit prout etiã ponit gl.parua hic
in verbo ipse.¶ Secunda oppositio est,nam iste text.in ver.su
perest.format questionẽ an ex numeratiõe possit agere ipse qui
cõtraxit ad pecuniam creditã,postea respondet ad hoc sic ob-
scure qđ vix põt intelligi.⁊ debuerat iuriscõsultus questionem
propositã clarius decidere.nã illud qđ pro respõsione dicit tex.
quoties pecuniã mutuã dantes eã stipulamur:non due obliga-
tiones nascunt sed vna verborũ,nõ vr esse ad ꝓpositũ.illud aũt
qđ subdit in versi.plane si precedit.vr esse ad ꝓpositũ si bene in
telligat ꝙ qñ ꝓcedit numeratio ⁊ sequitur stipulatio intellige
sc3 inutilis:tunc per stipulationẽ inutilẽ nõ impedit obligatio
nasci ex numeratione,vt per multa exẽpla declarat iurisconsul.
in.d.l.certi cõdictio.§.qm.⁊ istud vltimũ bñ facit ad questionẽ.
vt.j.vj.loco declarabo.¶ Circa primam oppo.dantur per glo.
Jac.de are.⁊ Ber.v.sol.⁊ sic quinq̃ intellectus ad istũ versi.su-
perest.ego postremo.j.vi.loco dicã quid sentiam.⁊ qũo realiter
intelligã istũ ver.⁊ ad vtrũq̃ opp.respondebo.¶ Unde primo
loco glo.ista voluit respõdere ꝙ regulariter numerans pecuniã
non põt agere nisi in casu.d.l.iiij.C.si cer.pet.quando ille cuius
noĩe fuit numeratũ nõ habuit ratũ:⁊ ita loquit hic.Sed ista so
lutio vltra diuinationẽ nimium restringit istu3 tex.Alias tres
solutiones ponit Jac.de are.hic relat9 per Bar.Unde secũdo
modo rñdet Jac.de are.ꝙ hic libertus non numerauit noĩe pa
troni,nec hoc dicit in tex.⁊ sic cessat opp.Et dũ tex.dicit agẽte
rẽ quintiliani,vult dicere quod erat actor seu casteldio patroni.
⁊ sic dicta verba sunt adiecta solũ ad demonstrandũ eius offi-
ciũ.Istum intellectũ dicũt Bart.⁊ Ang.esse notabilẽ quod nõ
sufficit numerare nomine alteri9,nisi hoc exprimatur ⁊ agatur
cum eo cui numeratur.d.§.si nũmos.¶ Istum intellectum re-
45 probãt†Imo.Raph.cu.d.Alex.⁊ Are.q2 quãdo fit mẽtio no
minis officij,licet nõ dicatur qđ nomine officij fiat actus,tamẽ
in dubio

in dubio videt fieri nomine officij de quo fit mentio.vñ si dicat
talis tutor vel ꝓcurator facit sic,intelligit tutorio vel ꝓcurato-
torio noĩe.vt.l.si.ff.de instito.⁊.l.quacũq̃ ratione.cũ glos.parua
ff.de procu.⁊.l.sciendũ.§.si fundus.ver.tutores.ff.qui satis.cog.
ergo in ꝓposito ex quo fit mentio qđ erat actor vel castaldio d3
intelligi qđ actoris vel castaldionis noĩe:⁊ sic noĩe dñi fecerit.
¶ Sed aduerte lz ista reprobatio videat colorata,tñ põt bene
euadi:q2 lz ageret rẽ Quintiliani,⁊ sic esset eius actor seu castal
dio:tñ nõ apparet in tex.ꝙ tpe numerationis fieret mẽtio talis
officij:nisi dicas ꝙ dũ tex.dicit agete rẽ:d3 intelligi.s.in hoc ar-
gumẽto.l.ij.§.homines.ff.vi bon.rap.⁊ põdera ꝙ tex.bis repe-
tit istud,rẽ agẽs Quintiliani:presertim in stipulatiõe,dũ dicit
ꝙ illã pecuniã in calẽdis ꝓximis dari patrono heredi vel ei9 sti
pulatus est libert9 ⁊ rẽ agẽs Quintiliani:⁊ sic põdera ꝙ postꝙ
dixit stipulat9 est libert9,subiũxit ⁊ rẽ agẽs Quintiliani,ad de-
mõstrandũ ꝙ stipulat9 est tãquã agẽs rẽ Quintiliani,⁊ nõ sim
pliciter:⁊ incõtinẽti ante facta est numeratio.¶ Tertio modo
rñdet Jac.de are.ꝙ hic in versi.superest.mutat casum:⁊ loquit
qñ libertus mutuauit suo noĩe ꝓprio.Raph.reprehẽdit ⁊ repu
tat esse truffam qđ hic mutet casus,⁊ vltra eũ est violentia lite-
re,ꝗ ꝓsequit eũdẽ casum.Itẽ si in versi.superest.mutaret casus:
inepte superuacuo ⁊ fatue quereret vtrũ posset agere ex nume-
ratiõe ille met q numerauit suo ꝓprio noĩe:q2 esset indubitatũ.
¶ Quarto mõ rñdet Jac.de are.qđ tex.in verb.ipse exponat.s.
patron9 q 3xit p libertũ numerãtẽ noĩe patroni:istũ quartũ in
tellectũ sequunt Rap.cu.Paul.de ca.d.Alex.⁊ eũ ꝓbãt q2 pa
tronus iuris intellectu intelligit cõtraxisse p libertũ.l.⁊ licet.ff.
46 de cõsti.pecu.†q2 procurator in actu naturali numeratiõis vel
apprehẽsionis possessionis:dicit prestare nudũ ministeriũ.l.qđ
meo.§.ꝓcurator.ff.de acquir.pos.⁊.l.q mihi donatũ.⁊ ibi Bar.
ff.de don.Itẽ ꝭm Raph.cu.subtiliter cõfirmatur iste intellect9
q2 si tex.exponeret ipse.s.libert9,tex.in parte ꝓcedẽti in ver.pla-
ne frustra ꝓmisisset regulã ibi positã,ꝙ qñ quis numerat noĩe al
terius:ipse agit cui9 noĩe fuit numeratũ:illa regula esset super-
flua si iste text.intelligeret qñ libert9 suo ꝓprio noĩe numerasset
⁊ nõ noĩe patroni.sed iste intellectus mihi nullatenus placet ⁊
violat literã.⁊ ꝭm istũ intellectũ tex.haberet parũ dubij:q2 istud
erat expresse decisum in parte precedẽti in versi.plane.ꝙ ipse pa
tronus potest agere ex numeratione suo noĩe facta.¶ Quinto
mõ rñdet egregie.Bar.ꝙ iste text.in themate nihil dicit de nu-
meratiõe,sed solũ dicit ꝙ Chrysogon9 cõfessus est se accepisse
a liberto:⁊ ideo dubiũ erat an istud mutuũ qđ ꝓbat p solã con-
fessionẽ ꝓducat actionẽ ei cuius noĩe dicebat esse facta numera
tio.⁊ decidit tex.ꝙ sic:q2 illa verba accepisse:innuũt numeratio
nẽ precessisse,⁊ stipulationẽ secutã inutilẽ fuisse:ideo ex numera
tione potest agi probata per hãc confessionẽ,qđ est valde nota-
bile ꝭm Bar.quod cõfessio apposita in cõtractu inutili ꝓbat vt
hic ⁊ in alijs iurib9 allegatis per Bar.¶ Ego post alios nouis
sime puto ꝙ in isto text.pronomẽ ipse,d3 realiter intelligi ꝓut
mẽs litere.s.libertus qui vere cõtraxit ⁊ non patronus qui erat
absens vt dicit litera.Itẽ quod in themate nihil dicatur de nu
meratione,sed de sola cõfessione receptionis:⁊ sic in isto tex.cir-
ca casus formationem nullibi dicitur,quod libertus numerauit
noĩe patroni:sed in isto versi.superest:bis simpliciter presuppo-
nitur numerationẽ fuisse factã sed non aperitur cuius nomine.
Itẽ.s.in themate bene dicitur ꝙ libertus stipulatus fuit pecu-
niã mutuatã dari patrono.⁊ talis stipulatio fuit inualida:quia
alteri facta.vnde dubiũ notabile est in hoc text.ex quo stipula
tio expresse facta noĩe patroni est inualida ⁊ ex ea patron9 age-
re nõ põt,an libertus qui pecuniã creditã cõtraxit,possit agere
ex numeratiõe:⁊ lz text.videat formare questionẽ de psona que
possit petere,⁊ postea videatur decidere de actiõe vnde oriatur
an ex numeratione an ex stipulatione:⁊ sic respõsio prima fron
te nõ vr esse ad propositũ:tamẽ si bene aduertatur questiõi pro
posite respondet iurisconsultus in fi.huius versi.superest,quod
qñ precedit numeratio,⁊ sequitur stipulatio inualida prout est
hic,per eam non videtur recessum a naturali numeratione,⁊ sic
non impedit actionem oriri ex numeratione:vnde cum hic fue
rit facta expressa stipulatio,quod pecunia mutuata per libertũ
redderetur patrono:apparet quod numaratio etiã fuerit facta
nomine patroni,cũ fuerit vnus cõtractus.Itẽ ex quo concessio
⁊ stipulatio fuerũt incontinenti facte post numerationẽ:prout
necessario ineuitabiliter probat iste text.q2 alias nõ impediret
actio ex numeratione si fuisset ex interuallo:vt dixi in scđo not.
⁊ in stipulatione libertus fuerit expresse stipulat9 dari patrono
satis declaratur animus precedẽs in numeratione incontinenti
precedenti,qđ etiã censeat facta noĩe patroni q2 que incõtinen-
ti fiũt cẽsent inesse.l.lecta.in ver.dicebã.ff.si cer pet.⁊.c.officij.de
elec.⁊ rõne contextualitatis actuũ illud qđ est in vno actu cense
tur in alio inesse,tãquã si esset vnicus actus.l.patris ⁊ filij.ff.de
vulg.⁊ pupil.⁊.l.si ventri.§.in bonis.ff.de pri ui.cre.Ita notabi
liter tz Ange.in consil.cxlv.qđ incipit gener a socer o stipulatus
fuit.in.iij.col.Lu.ro.cõsi.ccccxlv.inci.cõsultatio presens tres ha
bet nodosas dubitatiõs.in.ij.co.⁊ sic in isto tex.effectualiter de
cidit ꝙ ipse libertus nõ aget ex tali numeratione simpliciter fa
cta:s3 patron9:⁊ hoc modo intelligẽdo iste versi.superest.reddit
valde notabilis ⁊ singularis:tñ vt predixi tex.potuisset aperti9
hoc dicere quã fecit.¶ Not.etiã diligenter regulam supradictã
vtilem in practica quã colligit Bar.ex isto tex.ꝭm suum intelle
47 ctũ,ꝙ cõfessio facta†in cõtractu inutili valet ⁊ ꝓbat,⁊ sic inua
liditas principalis cõtract9 nõ vitiat cõfessionẽ in eo cõtẽtã:qđ
valde signa.⁊ sequũtur Ang.Imo.Pau.d ca.⁊ lati9 do.Alex.
idẽ tz Bar.in.l.j.§.si qs ita.ad fi.⁊ in.l.decẽ.in fi.s.eod.⁊ in.d.§.
nũmos.in prima cõbinatione.circa fi.⁊ ibidẽ alij presertim Lu.
ro.in.iiij.co.Adde bene facere qđ tenẽt Bal.⁊ Ange.in.l.j.C.de
prescri.xxx.ann.qđ si mulier cõtrahat sine cõsensu duorũ ꝓpin
quor.lz 3ctus sit nullus q2 factus nõ seruata forma statuti:tñ
ex cõfectione instrumẽti publici probat cõfessio,⁊ illa gesta ꝭm
eos.Scđo ad idẽ facit ꝙ cõfessio facta ĩ iudicio inualido in quo
processus nihil valet:tñ ꝓbat dũmodo iudex fuerit cõpetẽs:vt
no.Jo.an.in.c.pisanis.de resti.spo.⁊ pleni9 Bar.in.l.si cõfessus
ff.de cust.reo.Imo.Pau.de ca.⁊ do.Alex.hic.Tertio adde ꝙ
licet statutũ annullet instrumentum nõ seruata certa forma,nõ
tamẽ intelligitur annullare contractũ in eo cõtentũ ꝭm Paul.
de ca.in cõsi.cj.ꝙ incipit,notãdũ est ꝙ prefatũ statutũ.in.j.du-
bio.⁊ in cõsi.xcviij.inci.notãdũ est primo qđ lz donator.Quar-
to facit ꝙ cõfessio facta in iudicio licet postea sit perẽpta instan
tia illius iudicij:tñ remanet valida:ꝭm Bald.in.l.properandũ.
ad fi.prin.C.de iud.d.Abb.in.c.pe.e.tit.de iudi.tñ ad istud vlti
mum põt dici ꝙ facili9 ibi seruat illud qđ a principio valuit ꝙ
illud qđ est a principio nullũ per regulã.l.patre furioso.ff.de is
qui sunt sui vel alie.iur.⁊.c.queadmodũ.cũ si.de iureiurã.3 istud
notabile Bar.videt facere tex.notab.in.l.si.ff.de cõsti.pecu.quẽ
tex.Bal.in.l.si absentis:in vi.col.si cer.pet.dicit esse singularem,
⁊ probare qđ si nõ valet cõtractus principalis:nõ valet etiã cõ-
fessio in eo facta,nec preceptũ guarentigie qđ eius vigore ema-
nauit:tñ ad illũ tex.põt rñderi,ꝙ ideo ibi cõfessio nõ preiudicat
q2 erat erronea vt patet ibi in tex.in ver.nihil puenerit.⁊ ita de-
clarat istũ tex.Bal.in rub.C.de cõsti.pec.in.ij.col.do.Alex.hic
qui late insistit circa veritatẽ dicit Bal.in.d.l.si absens.⁊ aliud
non dicit ad hoc ꝓpositũ.¶ Ego vltra scribẽtes cõtra istud no
tabile multa adducã ꝓpter que istđ notabile Bar.redderet ad
modũ dubitabile.in primis in cõtrariũ soleo allegare gl.solẽnẽ
⁊ approbatã ⁊ nihil melius põt adduci,in.l.si patron9.§.patro
48 nũ.in ver.fauiana.ff.si qd in fran.pa.ꝗ expsse dicit†ꝙ si nõ va
let cõtractus principalis nõ valẽt etiã predicta nec alia accesso
ria in eo apposita.⁊ p gl.dicit Bal.ĩ.l.imperator tit9 in.iiij.col.
ff.de statu ho.qđ cassato principali cẽsent cassata oĩa in eo cõtẽ
ta.Itẽ p illã gl.dicit Bal.in.l.j.C.de inof.dona.in.iiij.col.ĩ versi.
quero vtrũ iuramẽtũ donãtis vbi dicit qđ resciso 3ctu princi-
pali nõ solam intelligit rescisus penalis ⁊ quodlibet accessoriũ:
imo qđ fortius est etiã iuramẽtũ qđ vltimũ de iuramẽto nõ fir-
mo,q2 in 3riũ videt esse test.in.c.debitores.de iureiu.Ideo an
sit verũ habes egregie disputatũ per.d.Alex.in 3si.xxxviij.iiij.
vol.qđ inci.visa petitiõe Antonij de Roma.in.iij.co.¶ Secũ
do cõtra notabile Bar.facit quia si nõ valet cõtractus principa
lis,nõ valet etiã cõstitutũ nec precariũ in eo appositũ.ita signã
ter tenet Bal.in.l.ex testamẽto.C.de fideic.⁊ in.c.ij.in vlt.co.de
feu.da.in vicẽ legis cõmi.in vsi.feu.d.Alex.⁊ Mo.in.l.qđ meo.
in prin.ff.de acq.pos.Idẽ do.Alex.in.l.j.§.si vir vxori.ĩ.iij.co.e.
tit.de acqui.pos.in cõsi.lxxxj.iij.vol.qđ inci.lecto ⁊ discusso la-
borioso processu.in.vij.co.ad fi.⁊ seq.¶ Tertio facit si nõ valet
testamẽtũ,nõ valet etiã clausula cessans ⁊ irritans in eo appo-
sita:ꝭm Bar.in.l.si iure.in vl.q.ff.de leg.iij.Bal.in.l.sancim9.in
prima co.C.de testa.¶ Quarto,q2 reprobato aliquo reprobat
quicquid venit in eius cõmittatiã vel vigorẽ siue sit principale
siue sit penale,ꝭm Bal.in.l.pactum.in.j.co.C.de colla.¶ Quin
to statutũ annullans instrumẽtũ ob nõ solutam gabellã,intelli
gitur etiam annullare quancũq̃ obligationẽ in eo cõtentã,ꝭm
Bal.in.l.seruum filij.§.eũ qui chirographũ.ff.de leg.j.quẽ sim
pliciter sequitur Lud.ro.in cõsi.lvij.qđ incipit in questione ver
tente inter cõmunitatẽ.¶ Sexto qñ cõtractus in suo principa
li est simulatus ⁊ fraudem cõtinens,ita ⁊ quelibet clausula ⁊ cõ
sequẽter cõstitutio precarij ibi adiecta:ꝭm Lud.roma.in consi.
clxxj.quod incipit pro decisione cõsultationis.⁊ in cõsil.ccxlvj.
qđ incipit clarissime assessor.¶ Septimo ⁊ vltimo in contrariũ
facit doctrina eiusdemnet Bar.cõiter approbata in.l.grege.§.
illud.ff.de fideiu.quam approbãt Mode.in.l.j.§.pe.vbi dixi.s.
49 eo.ibi tenet Bart.†ꝙ in indiuiduis ⁊ in separabilibus vtile ꝓ
inutile vitiatur.⁊ ꝭm Bar.dicit indiuiduũ quatuor modis:i.

Universidad de Deusto Biblioteca

ter alios qñ est principale ⁊ accessoriũ ergo vult ꝙ vitiato prin-
cipali vitiet̃ accessoriũ.⁊ sic qñ stipulatio principalis vitiat̃,dꝫ
etiã vitiari cõfessio in eo cõtenta. ¶ In gl.in ver.cedere.istã gl.
ampliãt Imo.⁊ Lud.ro.hic vt ꝓcedat non solũ quãdo mãda-
tũ fuisset expresse liberto ꝙ stipulet̃,sed etiã si precedẽte ⁊ tacẽte
p̄ronus libert⁹ noĩe patroni stipulatus fuisset:⁊ tũc p̄ronus taci
te mãdare vr̃.l.q patit̃.ff.mãda.tunc etiã libert⁹ coget̃ p actionẽ
mãdati cedere actionẽ ipsi liberto cõpetẽtẽ:vt est gl.in.l.j.in gl.
j.ff.de neg.ge.Sed caue qꝛ lꝫ istud possit esse verũ,non tamẽ est
ad propositũ nostrũ:qꝛ tũc nõ fuisset stipulatus impersonaliter
⁊ sic nõ essemus in casu huius ver.fi.q loquit̃ quãdo libertus sti
pulatus est sine adiectiõe noĩs nec patroni nec liberti. ¶ Glos.
parua in ver.tp̄s.exẽplificat tex.qꝛ raro cõditio ⁊ tp̄s subintelli
git̃.l.interdũ.s̃.eo.ita etiã exẽplifica gl.j.circa fi.sed istud exẽplũ
nõ est bonũ:qꝛ in.d.l.interdũ.nõ tractatur de aliqua repetitione
de qua loquit̃ iste tex.sed ibi cõditio inest ex natura rei deducte
in stipulatione:vnde iste tex.voluit dicere raro inest tp̄s vel con
ditio.s.ex virtute tacite repetitionis ex eo qđ dictũ est in prece-
dentibus:vt faciat ad ꝓpositũ tex.nostri.Hinc sumpta occasio-
50 ne Bar.multũ vtiliter tractat †an ⁊ qñ tp̄s,⁊ conditio,vel alia
qualitas adiecta in precedẽtibus,intelligat̃ repetita in sequẽti-
bus,in eadẽ oratiõe vel in diuersis:dic vt per eũ cũ quo alij trãs
eunt.Adde inquãtũ Bar.attingẽdo casum tex.nostri cõcludit
ꝙ qñ dispositio principalis ⁊ accessoria tẽdũt ad diuersos fines
⁊ effectus:tũc qualitas adiecta in principali dispositione,nõ in
telligit̃ repetita in accessoria sequẽti per istũ tex.⁊.l.q fundũ ven
debat in prin.ff.de contrahen.emp. ¶ Contra istã cõclusionem
Bar.vr̃ esse tex.no.in.l.titius.C.de oper.libe.vbi tempus adie-
ctum libertati videt̃ repetitũ ad limitandũ pensionẽ adiectã in
conditione libertatis:⁊ per illũ tex.dicit ibi Bal.ꝙ tp̄s adiectũ
in principali dispositiõe intelligit̃ repetitũ in qualibet ei⁹ cohe-
rentia,vel appẽdice.Ad illũ tex.rñdet Aret.hic tripliciter,pri-
mo speciale fauore libertatis.scđo quod loquit̃ in vltimis volũ
tatibus in qbus dispositio facta super principali facili⁹ trahit̃
ad capitula accessoria.Bar.in.l.si ita.ff.de aur.⁊ arg.leg.vel ter
tio ꝙ testator ibi iussit prestari heredib⁹ suis illud diurnũ sicut
eo viuo prestabat̃:illa dictio sicut,q̃ est nota similitudinis signi
ficat ꝙ in eo statu dꝫ prestari in quo prestabat̃ ipsi dño.s.in sta-
tu seruitutis.sed hoc nõ poterat esse si videret̃ grauatus presta-
re vltra triẽniũ:qꝛ vltra triẽniũ erat iussus esse liber:ergo inten-
tio testatoris videt̃ fuisse ꝙ tp̄s adiectũ in principali dispositio
ne videatur repetitũ in modo apposito. ¶ Ultra Areti.potes
quarto modo planius respõdere,ꝙ ibi loquitur in eadẽ oratio-
ne:nã ibi in effectu erat vna oratio qualificata sub illo modo:sꝫ
Bar.hic expresse loquit̃ in diuersis orationib⁹:⁊ hoc modo nõ
videt̃ ad ꝓpositũ. ¶ Scđo cõtra cõclusionẽ Bart.videt̃ facere
tex.in.l.per retentionẽ.C.de vsur.ƀm intellectũ Bal.⁊ Sali.ibi:
51 †vbi probat̃ ꝙ cõuẽtio pignoris interposita super sorte,videt̃
etiã repetita super vsuris.Nec potes dicere qđ ibi agat̃ de mo-
dico preiudicio.s.de inducẽda hypotheca ideo facilius induci-
tur repetitio.l.fi.C.de pac.pig.iũcta.l.si ita.ff.de aur.⁊ argẽ.leg.
qꝛ ibi repetitio hypothece inducit graue p̄iudiciũ:qꝛ cũ ibi vsu
re essent ꝓmisse per pactũ nudũ nõ erãt al's exigibiles nisi iure
talis hypothece:sed ad illum tex.dic ꝓut etiã tenet Are.qđ ibi
pignus fuit specialiter obligatũ pro vsuris promissis pacto nu
do ⁊ ibi gl.in versi.obstricta sint,intelligit.s.nominatim. ¶ Ex-
52 tra gl.inducit̃ iste tex.p Dy.⁊ Bar.ad notabilẽ qõnẽ.†qdã fa
ciẽs pacẽ mecũ,ꝓmisit me nõ offendere sub pena:postea offen-
dit fratrẽ meũ:nõ incidit in penã:qꝛ persona fratris nõ subintel
ligatur nisi exprimat̃ vt hic.⁊.l.si vnus.§.ante omnia.ff.de pac.
Itẽ qꝛ iniuria facta vni fratri nõ censetur facta alteri cum non
sit de personis numeratis.in.l.j.⁊ sequen.ff.de iniur.que haben
tur in potestate.Item ille dicitur offendi qui ex hoc facto põt
petere penã imponi.alleg.Bar.l.istud.ff.de manu.test.est corru
ptus debet allegare.l.testamẽto centurio.in prin.eo.ti.cũ Bar.
transeunt Imo.Rapha.cuma.Pau.de ca.⁊ do.Alex.⁊ Are.
hic.Solus Ang.hic tenet contrariũ per tex.in.c.j.an ille qui in
terfecit fratrẽ domini sui.in vsib.feu.vbi dicit esse casum contra
Bar.⁊ ꝙ putat decisionẽ Bart.esse falsam in dubio nisi appa-
reat ꝙ nõ fecerit animo iniuriãdi ⁊ frangendi pacẽ:sed dicunt ⁊
melius Imo.⁊ Rapha.cu.⁊ alij in illo.c.j.est casus pro opinio.
Bar.⁊ Dy.Contra Ang.nã ibi dicitur quod si vasallus interfe
cit fratrẽ domini sui quod feudum non reuertitur ad ipsum do
minum,sed ad agnatos:⁊ tamen cõstat ꝙ si iniuria sit facta do
mino ꝙ tunc feudũ reuertitur ad dominũ.c.j.§.deniꝗ.⁊.§.pre-
terea.que fuit.j.causa benefi.amit.in vsi.feud.Tene decisionem
Bart.quã etiã alibi tꝫ Bal.quã dicit esse verã.in.c.j.§.similiter.
quib.mo.feu.amit.in feu.qꝛ illa dicitur ꝓpria offensa tibi facta
est qua tibi tuo nomine cõpetit actio iniuriarum:per istam do-
ctrinam Bar.ibi quã Bald.hic dicit esse menti tenendã.Idem
etiam tenet Bal.in.l.j.in.ij.co.C.si quacunꝗ predi.po.vbi dicit
53 †quod in is in quibus consideramus animi affectũ ⁊ iniuriã:⁊
tũc offenso vno de domo censentur ceteri offensi vt ibi:sed in is
in quibus cõsideramus penam cõuentionalem:est secus secun
dum eũ.idem cum Bar.⁊ Dy.tenet do.Alexã.in.l.si finita.§.si
de vectigalibus.in.xv.col.ff.de dam.infect.idẽ recte intuenti te-
net Io.an.in regula frustra.in mercurialib.item vide glo.nota
bi.in.l.iij.§.si tutor.ff.de suspec.tut.que notanter tenet qđ inimi
cus fratris mei,nõ est mihi inimicus:⁊ per hoc non debet remo
ueri a tutela filij mei de quo dic vt ibi per Bar.item adde quod
licet alias qñ est facta iniuria vni de agnatione nõ censeatur fa-
cta toti agnationi:quantũ ad hoc vt cuilibet cõpetat actio iniu
riarum:tamen censetur facta toti agnationi:quantum ad hoc
vt nemo de illa agnatione possit pro illo crimine esse testis,aut
iudex.l.lex cornelia.in prin.vbi gl.⁊ Bar.ff.de iniur.⁊ idẽ Bart.
in.l.cum scimus.C.de agri.⁊ censi.lib.xj.vbi no.per illum text.ꝙ
iniuria facta vni de consortibus censetur facta toti consortio
vt ibi:⁊.l.j.C.ad sena.cõ.clau.⁊ omnes poterũt vendicare tanꝗ
prosequentes eorum iniuriam.l.si femina.C.ad turpil.alibi no.
Bal.in.l.vnica.C.de rap.virgi.in.v.not.per illũ text.tenet quod
iniuria facta vni de domo intelligitur facta toti cõsanguinitati,
⁊ toti casate:⁊ ideo alij si reuocarent ad animũ:prout fit Florẽ-
tie ⁊ Senis,tunc nullus de casata posset testificari.Itẽ etiã no.
Bal.in.l.vnica.ij.col.C.si quacunꝗ preditus potestate:minus
etiam posset agere ad penam conuentionalem,vt dixi ƀm Dy.
Bart.⁊ alios hic. ¶ Postremo vt nihil intactũ relinquat̃ circa
intellectũ ver.superest.in quo iacet summa difficultas retuli.s̃.
in gl.in verbo possit quinꝗ intellectus scribentium,ego postea
addidi sextum.Considerabam alium septimum intellectum,⁊
iste solũ contradicit in principali decisione intellectui sexto:quẽ
supra dedi:vbi tenui qđ hic decidatur quod patronus possit ex
numeratione petere.In isto septimo intellectu nũc teneo quod
ipse libertus possit petere stãtibus alijs omnibus presupposi-
tis tex.supra factis ꝙ pronomẽ ipse intelligat̃ scilicet libertus q
vere cõtraxit.Et quod in isto text.nulla fiat mentio de numera-
tione nisi in isto ver.superest.vbi simpliciter dicitur numeratio-
nem fuisse factã:⁊ non dicitur cuius nomine ⁊ quod stipulatio
fuerit expresse facta nomine patroni:sed fuit inualida:qꝛ facta
alteri:vnde nunc intelligo qđ in isto versi.superest.queratur:an
ipse scilicet libertus qui vere pecuniam creditam cõtraxerit:pe-
tere possit ex numeratione:⁊ iurisconsultus determinat quãdo
pecuniam creditã stipulemur:vna tantum oritur actio ex stipu
latione si est valida:si autem est inualida oritur actio ex nume-
ratione,vnde cũ in isto tex.stipulatio fuerit inualida:qꝛ facta al
teri,scilicet patrono:sequitur quod per eã non est recessum a na
turali numeratione,⁊ consequenter libertus põt petere ex ipsa
numeratione quã simpliciter fecit pro isto intellectu facit:quia
cum isto ver.superest formetur questio affirmatiue,an ipse scili-
cet libertus possit petere ex numeratione:⁊ in versi.plane si pre
cedat simpliciter respondeatur ꝙ stipulatio inutilis non impe-
dit actionẽ oriri ex naturali numeratione:ergo competit ipsi li-
berto in cuius persona fuit formata questio:alias non esset con
grua rñsio si interrogatus de liberto an petere possit respõderet
de patrono cũ responsio debeat intelligi secundum interroga-
tionem.§.preterea.insti.de inuti.stip.⁊.l.si defensor.§.qui inter
rogatus.ff.de interro.actio.⁊.c.inter dilectos.in versi.ceterũ.de
54 fide instru.†Item quando legislator format questionẽ ⁊ ei cla
re nõ respondet censetur respondere affirmatiue:prout questio
nem formauit.l.in rebus.in prin.in versi.sed videndum.⁊ ibi gl.
ff.commoda.⁊.l.quod sepe.§.si res.versi.videbimus.ff.de con-
trahen.emp.⁊.l.sed ⁊ si quencunꝗ.§.si magister.⁊ ibi gl.pen.ff.
ad.l.aquil.⁊.l.cum fundus.§.seruum tuum imprudẽs.⁊ ibi mo
der.ff.si cer.pet.vbi dixi in.ij.notab.⁊ allegaui ad hoc alios con
cordantes text.⁊ si diceres quod hic etiam nõ clare format que
stionem,ex quo simpliciter querit an ipse qui cõtraxit possit pe
tere dic quod realiter intelligitur ipse scilicet libertus quia liber
tus est qui vere cõtraxit:⁊ non patronus qui erat absens:⁊ nõ
55 dixit simpliciter ipse sed addidit qui cõtraxit.†illud relatiuũ q
positũ sine capula stat restrictiue.l.ea tamen adiectio.ff.de lega.
iij.⁊ sic restringitur ad libertũ qui vere contraxit.Item pro isto
intellectu videtur esse tex.in.l.certi condictio.§.quoniam.in pri
mo exemplo.ff.si certum peta.vbi aliquis numerauit pecuniam
simpliciter sicut ⁊ hic:⁊ stipulatus est eã alteri stipulatio nõ va-
let sicut ⁊ hic.Ibi deciditur quod ex quo stipulatio inutilis non
impedit actionẽ oriri ex numeratione,quod ille qui numerauit
aget ex numeratione:ergo idẽ ⁊ in isto tex.est verum ꝙ ibi non
cõcurrũt ea que in isto text.presertim ꝙ hic iste erat libertus.itẽ
agebat rem patroni:⁊ sic erat eius procurator,ꝙ nõ est ibi:vbi
erat omnino extraneus:vnde ibi in dubio dꝫ presumi numeras-
se noĩe tertij per reg.l.⁊ magis.ff.de sol.itẽ ibi non apparet nec
probatur

probatur ꝙ stipulatio fuerit facta incõtinenti post numeratio
nẽ,sicut necessario probat̃ fuisse in isto versic superest.iuncta.l.si
ita fuero stipulatus.§.fi.in versi.ex incontinenti.⁊ in verbo mox.
ff.de noua.Sed qñ libertus numerasset pecuniam noĩe patroni
sui ⁊ non simpliciter:tunc clarũ est qđ ex numeratione oriretur
actio patrono.quanuis stipulatio fuisset inutilis.Ita clare lo-
quitur text.s̃.in parte precedenti in ver.plane si liber homo.vbi
late dixi:Et iste septimus intellectus videtur magis quadrare
ad istum versi.superest.⁊ minus habere difficultatis.

1 ☞ Stipulatio penalis impossibilis non vitiat stipulationem principalem validam.
2 Inutilis adiectio non vitiat in is que sunt inseparabilia.

1 **Si ita stipulatus fuero.** † Stipulatio penalis
impossibilis nõ vitiat principalẽ stipulationẽ validam.h.d.⁊ il-
lud qđ dicit iste text.ibi promittẽti impossibile exẽplificat alibi
tex.ponẽdo eũ casum in.l.si ita stipulatus fuero te sisti.in princi.
2 s̃.eo.Et sic†inutilis adiectio nõ vitiat,vt is que sunt separabi
lia:licet aliquã cõnexitatẽ habere videãtur.vt in regula vtile de
reg.iur.in.vj.de quo dic vt per Bar.l grece.§.illud.ff.de fideius.
per Ang.⁊ alios in.l.j.§.pe.vbi late dixi.s̃.eo.

1 ☞ Interpellatio que non constituit principalem debitorem in mora:non nocet fideiussori:sed bene mora ipsius fideiussoris sibi nocet.
2 Pupillus pro eo quod promisit sine tutoris authoritate,non potest in mora constitui.
3 Ubi nulla est petitio ibi nulla potest esse mora.
4 Fideiussor potest in mora constitui,licet principalis ex sua persona non possit. 127.

1 **Si pupillus.** †Interpellatio que nõ cõstituit principalẽ debitorẽ in mora nõ nocet fideiussori:sed bene mora ipsius fideiussoris sibi nocet.h.d.tot⁹ tex. ¶ Diuidit̃ in tres
partes principales.In prima ponit̃ decisio.In secũda ratio de
cidẽdi.In tertia rñdet̃ tacite obiectiõi.Quia posset dici ad qd
ꝓdest accipere fideiussorẽ pro pupillo,si interpellatio facta pu-
pillo principali debitori,nõ nocet fideiussori.⁊ ostendit vtilitatẽ
vt in litera secũda ibi nulla enim.tertia ⁊ vltima est ibi:est autẽ.
¶ In tex.ibi post morã.i.post interpellationem factã pupillo.
ad fi.vt in mora cõstituatur:que tamẽ cũ effectu in mora eũ nõ
cõstituit,vt sequitur in litera. ¶ In tex.ibi,vbi nulla petitio est
ista est maior ꝓpositio:tu adde minore,sed aduersus pupillum
promittentẽ sine autoritate tutoris nulla est petitio:ergo nulla
2 est mora,⁊ sic syllogism⁹ est copletus. ¶ †No.primo ex hoc tex.
quod pupillus ꝓ eo ꝙ promisit sine tutoris autoritate nõ põt
in mora constitui:qꝛ naturaliter tantũ obligat̃.l.j.vbi plene no.
ff.de noua.⁊ hic in glo.⁊ sic ex sola naturali nulla est petitio nec
actio.l.iurisgentium.§.sed cum nulla.ff.de pac.ergo non potest
in mora constitui. ¶ Ex quo correlarie no.ꝙ mora nõ põt fun-
dari super naturali sola:sicut nec petitio,nec iudiciũ.d.§.sed cũ
nulla.Amplia istud notabile ⁊ istũ text.quod etiã pro eo quod
pupillus ꝓmisit cũ autoritate tutoris,⁊ sic obligatus naturali-
ter ⁊ ciuiliter nõ põt adhuc solus sine autoritate tutoris inter-
pellari,⁊ in mora cõstitui.vt est tex.in.l.si ex legati causa.⁊.l.seq.
eo.⁊ cõsequẽter nõ noceret etiã tunc fideiussori licet aliqua esset
petitio ex quo tunc naturaliter ⁊ ciuiliter tenetur.vt.l.obligari.
ff.de auto.tuto.not.in.d.l.j.ff.de noua.Qđ videtur facere cõtra
rationẽ assignatã in text.nisi dicas ꝙ non debeat hic sumi.arg.
a contrario sensu,ꝙ si esset petitio ꝙ in pupillo contraheretur:
tunc mora:qꝛ resultat absurdus intellectus contra tex.scꝫ in.d.
l.si ex legati causa.cum.l.seq.s̃.eo.Uel dic melius ꝙ etiam tunc
nulla est petitio cõtra pupillũ solum.vt.l.neꝗ impuberes.⁊ ibi
gl.ff.de in ius voc.⁊.l.si ideo.in prin.ff.de euic.Bal.Imo.Lud.
do.Alex.⁊ alij.in.d.l.si ex legati causa.Imo.⁊ do.Alex.in.l.cõ
tra pupillũ.in prin.ff.de re iud.Bal.in.l.fi.C.si ꝓpter publi.pen
sita.quãuis cõtrariũ tenuerit Bar.s.solũ pupillũ posse citari in
l.j.§.sufficit.per illũ tex.ff.de admi.tu.⁊ in.l.qui habet.§.si pupil
lus.ad fi.ff.de tute.sed opi.Bar.cõiter in hoc dãnatur per doc.
in locis preallegatis:⁊ dicũt Imo.⁊.d.Alex.in.d.l.cõtra pupil
lum.cõtra Bar.fuisse de facto decisum ⁊ determinatum. ¶ Se
3 cundo no.illud ad qđ frequẽter allegat̃ iste tex.†ꝙ vbi nulla est
petitio:ibi nulla põt esse mora:vt hic,⁊.l.nulla.ff.de re.iur.⁊.l.le
cta.ver.sed cũ sortis.ff.si cer.peta.Intellige qñ nulla est petitio
respectu cause:qꝛ causa nõ est apta ad ꝓducẽdũ actionẽ seu pe-
titionẽ,vt hic.secus qñ nulla est petitio respectu persone.vt.l.si
qs solutioni.ff.de vsur.vbi negotiorũ gestor constituit̃ in mora
⁊ tamẽ non hꝫ actionẽ.l.pupilli.§.videamus.ff.de nego.gest.de
4 quo per gl.in.l.seruum.§.sequitur.vbi dixi.s̃.e. ¶ †Tertio no.
quod fideiussor potest in mora cõstitui.licet principalis ex sua
persona nõ possit:⁊ sic obligatio accessoria põt perpetuari sine
principali:licet non a principio constitui:qꝛ facilius fit extensio
⁊ perpetuatio obligationis quã a principio constituatur.vt.l.si
quis solutiõi.in fi.ff.de vsur.gl.in.l.si ita stipulatus fuero si titi⁹.
§.Chrysogonus.in ver.nullã vbi dixi.s̃.e. ¶ Capio gl.in ver.ibi
fieri diuidit̃ in tres.In prima oppo.⁊ dupliciter soluit.In scđa
etiã opponit ⁊ soluit.In tertia allegat tres cõcordãtes ad text.
secunda ibi:itẽ cõtra insti.de fideius.tertia ⁊ vltima est ibi:facit.
s̃.eo.l.si ex legati. ¶ In ea.gl.ibi speciale in pupillo.⁊ hec nõ est
bona per.l.nulla mora.ff.de reg.iu.que generaliter ⁊ indistincte
dicit ꝙ vbi est petitio non põt esse mora:sequens solutio gl.etiã
non est bona:qꝛ est contra mentem ⁊ rationẽ litere.Uñ Barto.
⁊ cõiter doc.rñdent ꝙ in.l.contraria stipulatio penalis nõ com
mittitur ex mora sed ex cõditionis euẽtu:⁊ sic per litis contesta
tionem.vt ibi tenet glo.vel etiam per interpellationẽ extraiudi-
cialẽ ƀm Bart.de qua ponit Bar.in.l.ita stipulatus.in.vj.opp.
q inte partis vbi dixi.s̃.eo. ¶ In ea.gl.ibi sed hic nõ est plus.
no.limitationẽ ad iura q̃ dicunt qđ fideiussor non põt obligari
in plus seu in duriorẽ causam quã principalis.l.grece.§.illud.⁊
l.hi qui.cum simi.ff.de fideius.intelliguntur altero de quatuor
modis de quibus in gl.sed bene põt efficacius obligari.vt hic:
⁊ sic fideiussor extẽsiue nõ põt in plus obligari ꝙ̃ principalis:sꝫ
bene intẽsiue.i.magis efficaciter. ¶ In gl.fi.ibi.l.marcellus.illa
lex ƀm Bar.⁊ doc.potius cõcordat ƀm ꝙ intelligit̃ p gl.⁊ doc.
ibi.Sed cũ tex.ibi equiparet pupillũ sine tutore furioso ⁊ ꝓdi-
go:videbatur ꝙ sicut furioso nõ põt accedere fideiussor:ita nec
pupillo:sed dñũ est:nã in furioso qui etiã naturaliter nõ obliga
tur nõ põt accedere fideiussor.l.si a reo.§.si furioso.ff.de fideius.
⁊.l.is cui bonis.s̃.e.nisi pro obligatione contracta anteꝗ̃ effice
retur furiosus:sed bene pupillo,qui sine tutore obligatur natu-
raliter vt dixi,potest accedere fideiussor vt hic.

1 ☞ Persona vel res ad obligationem inutiliter apposita non prodest ad solutionem.
2 Solutio facta contẽplatione vnius obligationis nõ tollit alteram licet ambe sint contracte ad eandem in rem vel quantitatẽ.
3 In alternatiua obligatione valida vtrunꝗ est in obligatione.
4 In speciebus cadit affectio.
5 Promissio potest pendere ex voluntate creditoris,sed non debitoris.
6 Ubi persona vel res adijcitur obligationi,si nõ valet obligatio in ea non valet etiam solutio.
7 Seruitus ordinata ad viam,si non potest valere vt via,valet vt iter. 128.

1 **Si duo rei.** †Persona vel res ad obligationẽ inutiliter apposita nõ ꝓdest ad solutionẽ.h.d. Diuidit̃ in quatuor ptes.In prima ponit̃ vna decisio in personis.In scđa ponit̃
ratio decisionis.In tertia ponit̃ alia similis decisio in reb⁹.In
quarta ⁊ vltima assignat̃ eius ratio.scđa ibi,qꝛ nõ alteri⁹ noĩe.
tertia ibi,eadem ratiõe.quarta ⁊ vltima est ibi,quia vtraꝗ res.
¶ No.primo ꝙ si ex duob⁹ reis credẽdi vn⁹ stipulet̃ vtiliter:et
alter inutiliter:solutio facta inutiliter stipulãti nõ liberat soluẽ
tẽ ab eo q vtiliter stipulat⁹ est.rõ est vt colligit̃ ex litera:qꝛ solu
tio non est facta cõtẽplatione illius obligatiõis q̃ valida est,sꝫ
alteri⁹ inualide,ideo nõ tollit illã ipso iure:nec ope exceptionis
sed qñ vterꝗ vtiliter esset stipulatus tunc solutio facta vni libe
rat soluentẽ ab altero,cũ sint duo rei credẽdi.vt.l.ij.§.j.ti.j. ¶ Et
2 sic correlarie no.ex isto tex.†ꝙ sol.facta cõtẽplatiõe vni⁹ obli-
gationis nõ tollit alterã:lꝫ ambe sint ꝯcte ad eandẽ rẽ,vel quã
titatẽ:eo qꝛ obligatio cuius contẽplatione facta est solutio erat
inutilis.Si aũt ambe obligatiões erãt valide:⁊ vtraꝗ erat eq̃
principalis:ambe tollunt̃ ipso iure:si vero vna erat principalis
⁊ alia accessoria ⁊ soluat̃ ꝓ accessoria tollit̃ principalis ope exce
ptionis.sed si soluat̃ ꝓ ꝑncipali tollit̃ accessoria ipso iure:vt ha
bet̃ in.l.Modestinus.⁊ in.l.stichũ.§.si mãdato.ff.de sol.in.l.pa
pinian⁹.ff.mãda.Pau.de ca.⁊ do.Alex.⁊ do.Pe.de bex.hic.
3 ¶ †Secũdo no.ꝙ lꝫ ĩ alternatiua obligatiõe valida vtrũꝗ sit
in obligatione:vt.l.illud.⁊ ibi gl.ff.de cõstit.pecu.⁊ si alterũ sol-
uat̃ liberet̃ soluẽs ab vtroꝗ:tñ si obligatio vꝫ in altera ex alter
natiuis tantũ,puta qꝛ altera erat stipulatoris tpe stipulatiõis
tũc lꝫ desinat esse sua,⁊ redeat ad ꝓmissorẽ nõ põt ꝓmissor eã sol
uere inuito creditore:qꝛ stipulatio cẽsebat̃ tũc ꝯtinere solũ vnũ
qđ nõ erat stipulatoris,⁊ sic vna res ꝓ altera solui nõ põt inuito
creditore,vt.l.ij.§.j.ff.si ce.pe.⁊ sic alternatiua q̃ a ꝑncipio nõ tꝫ
propriã vim,ex post facto vim nõ reassumit.Itẽ qđ dictũ est in
alternatiua vtrũꝗ esse in obligatiõe,ꝓcedit ĩ alternatiua specie
4 rũ vel speciei ⁊ quãtitatis:†qꝛ in specieb⁹ cadit affectio:⁊ aliqñ
magis interest habere vnã ꝙ̃ aliã ⁊ ĩterdũ qs habebit affectio
nẽ ad speciẽ minoris valoris:sed in alternatiua summarũ vel
quãtitatũ ĩ qb⁹ nõ cadit affectio:vt.l.nũmis.ff.de ĩ lit.iur.tũc si
electio ẽ creditoris,adhuc vtrũꝗ est ĩ obligatiõe:qꝛ forte credi

tor eliget hẽ illud qd̃ est min⁹: vt.l.plane si filiũ.§.pe.ff.de lega.
j. Si autẽ electio est debitoris, ⁊ tũc illud qd̃ est minus est tãtũ
in obligatiõe. vt.l.si ita stipulatus fuero.x.aut.v.⁊.l.si ita stipula
tus fuero.x.aut.xv.§.eo.qꝛ lex presumit qd̃ debitor semper sol
uet minus.l.inter stipulantem.§.si stipulantẽ.§.eo.ratio diuersi
tatis est qꝛ magis de facili qs remittit ꝙ det: ⁊ facilius vere, qs
5 inducitur ad remittendũ ius sibi debitũ, quã dare de suo. † Itẽ
ꝓmissio põt pẽdere ex volũtate creditoris, sed nõ debitoris: vñ
nõ valet legatũ positũ in volũtate heredis, ⁊ tamẽ valet positũ
in volũtate legatarij: vt.l.si ita legatũ.§.illi si volet.⁊.l.senat⁹.§.
pe.ff.de leg.j. intellige nisi in summis caderet affectio, vel ratio
ne cause ꝑ qua quis ꝓmisit vel rõne persone cui est fienda solu
tio: vel ratione loci seu temporis: nã istis casibus posset debito
ris interesse potius soluere quod magis est: vt si ꝓmittis mihi
decẽ padue, aut.xv. Rome, vel quinqꝫ de pñsenti: aut.x.sub cõdi
tio.vt.l.si is cui.ibi Bar.ff.de noua.⁊.l.qui res.§.mihi decem.⁊
§.seq.ff.de solu.ita concludunt Bar.Jmo.Raph.cu.hic Jmo.
⁊ Ludo.ro.in.d.l.si ita stipulatus fuero.x.aut quinqꝫ.ꝑ Bar.in
l.si ita relictũ.§.fi.ff.de le.ij.ꝑ Bald.post Cy.in.l.cũ qdã.ad fi.C.
6 de ver.sig. ¶ † Tertio not. qd̃ vbi ꝑsona vel res adijcit obliga
tioni, si nõ vꝫ obligatio in ea nõ valet etiã solutio. Simile vide
mus in.l.si ita stipulatus fuero si titi⁹.§.Chrysogon⁹.circa me
diũ.in ver.sꝫ ꝙ patrono.vbi dixi.§.e. Alie cõcordãtes ponunt
hic i gl. ⁊ rõ assignat hic in tex. ꝑ qua facit ſm.d.Jmo.⁊ Alex.
qꝛ ibi agit de obligatione cõtrahenda si nõ valet ꝙ ago vt ago
non valet etiã ⁊ vt valere põt.vt.l.j.§.eum qui.⁊ ibi no.ff.de cõ
stit.pec.⁊.l.j.§.si qs ita.§.eo. ¶ Et sic correlarie no.ex hoc tex.ꝙ
ordinata ad vnũ finẽ, ⁊ effectũ, ⁊ sic ad obligationẽ nõ ꝓsunt ad
aliũ effectũ.s.ad solutionẽ: nã ordinata ad vnũ effectũ nõ debẽt
ad aliũ trahi.vt.c.ad nostram.de appel.not. Hemi.in.c.j.per il
lum tex.de iureiu.in.vj.sic cõsensus prestitus ad vnũ effectum:
nõ debet operari aliũ effectũ ſm Bal.in.c.j.in antepe.col.in tit.
an agna.vel filius.in vsibus feudorũ. Item clausula ad vnũ fi
nem posita ad aliũ finẽ trahi non debet ſm do.Cardi.floren.in
cle.j.§.ad hec.in.iij.oppo.de prebẽ.nec obstat tex.in.l.si tã augu
7 sti.ff.de serui.† vbi seruitus ordinata ad viã si non põt valere vt
via valet vt iter.ergo ita deberem⁹ hic dicere si nõ valet quo ad
obligationẽ alieni acquirẽdã: debet saltẽ valere quo ad solutio
nẽ vt ei possit solui. responde quod ibi effectus nõ sunt omnino
diuersi: qꝛ in seruitute vie que plus in se habet continet seruitus
itineris.vt.l.qui vsumfructum.vbi no.§.eo. Ideo concessio non
põt valere sub seruitute itineris: que nõ est omnino alia: sed hic
finis est omnino diuersus: ⁊ sub alio nõ cõprehẽditur: qꝛ aliud
est obligatio aliud solutio: ſm Pau.de cast.do.Alex.⁊.d.Pe.
de bexu.hic. Limita istũ tex.⁊ istud notabile ꝙ aliquando fit so
lutio in eo in quo nõ cõsistit obligatio, qñ illud est adiectum ad
solutionẽ tantũ ⁊ nõ ad obligationem, vt.l.si qs stipulatus fue
rit.x.in melle.ſm vnã lec.ff.de solu.ſm Ang.Jmo.⁊ do.Alex.
hic. ¶ In gl.in ver.ei⁹.ibi altero iã mortuo. Ista solutio cõmu
niter reprehenditur: qꝛ violat ⁊ nimis restringit istũ text. vnde
etiã altero superstite nõ poterit vnqꝫ solui ille qui tẽpore stipu
lationis erat stipulatoris, lꝫ desierit esse suus vt hic: sed ꝯtriũ lo
quit in obligatione generis subalterni, ⁊ etiã generis generalis
simi, in quo nulla species.est in obligatione: lꝫ quilibet possit sol
ui: vt.l.cũ incertus.ff.de leg.j.⁊.l.meui⁹.§.duobus.ff.de leg.ij.vn
de si vna species nõ poterat solui tpe stipulationis: qꝛ erat stipu
latoris, si postea desinat esse stipulatorio, ⁊ efficiatur promisso
ris poterit promissor eã soluere: qꝛ adhuc remansit obligatio in
ea in genere. hic autem in obligatione alternatiua vtrunqꝫ sui
natura est in obligatione. Ideo si tempore stipulationis vna ex
rebus alternatiuis sit stipulatoris, nunqꝫ poterit ei postea solui
cum adiecta sit ad obligationẽ vt pro seipsa possit solui: ⁊ pro
sua obligatione ⁊ non loco alterius. Ideo si obligatio non te
net, nullo modo potest solui vt hic.

1 ☞ Ad veritatem copulatiue requiritur vtrũque factum esse, sed ad veritatem disiunctiue sufficit alterum tãtum. fallit infra numero.4.⁊.5.
2 Quando in substitutione apponitur duplex cõditio debet vtraque verificari alias est locus substitutioni.
3 Si a lege vel statuto imponitur duplex pena, copulatiue debet vtraque imponi.
6 An copula posita in libello vel positionibus, requirat probationem vtriusque necne.
7 Ad veritatem alternatiue siue sit affirmatiue siue negatiue posita sufficit alterum verificari. 129-

1 SI quis ita. Stipulatus. † Ad veritatem copulatiue reqrit vtrunqꝫ fa
ctũ esse: sed ad veritatẽ disiunctiue sufficit alterũ tñ.
h.d. ſm Bar.⁊ alios ⁊ est cõe summarium. ¶ Vel sic
propius ad tex. qñ plures cõditiões copulãtur affirmatiue vel
negatiue, exigit omniũ implementũ. si aũt apponũtur alternat
ue sufficit implemẽtũ vni⁹. h.d. Diuidit in.v.ꝑtes ꝑut quinqꝫ
ponunt diuerse stipulationes. sed tres prime cõcordãt in iuris
dispositione: ⁊ similiter alie due vltime. scda ibi, Itẽ in ꝯtrium.
tertia ibi: huic similis scriptura. quarta ibi: at si sic dabis. quinta
est ibi: ⁊ cõtra dabis. ¶ In text.ibi non dẽs dabitur.i. non obli
gabitur ad dandũ. ¶ In tex.ibi item in ꝯtrium.i. si concipiatur
negatiue: ⁊ sic in casu ecõtrario vt sequitur in litera. ¶ Not.j.ex
isto tex. vnã regu. ꝙ ad veritatẽ copulatiue siue ponat affirmati
ue, siue negatiue, requirit cõcursus vtriusqꝫ copulati: ⁊ sic con
ctio copulatiue requirit veritatẽ suarum extremitatum: qꝛ affir
matiua requirit per vtrũqꝫ esse: negatiua vero per vtrunqꝫ non
esse, facit.l.si is qui ducenta.§.cum ita.⁊.§.vtrũ.ff.de reb.dub.⁊
ad istam regulam cõcordat vulgata.l.si heredi plures.ff.de cõ
2 di.insti.† vnde qñ in substitutione apponitur conditio duplex,
debet vtraqꝫ verificari, alias nõ est locus substitutiõi, ſm Pet.
de anch.in cõsi.cclxij.ꝙ incipit iste magister Gerardus. Lu.ro.
in cõsi.cxxxij.qd̃ incipit prima dubitatio.⁊ in cõsi.cxxxviij.ꝙ in
cipit noua superuenit. Jo.de ana.in cõsi.lxvj.quod incipit. visis
3 his. Limitãdo tñ vt statim dicam.j.proxi. ¶ Amplia istã regu
lam tex.vt ꝑcedat etiã in penalibus: vnde qñ a lege, vel a statu
to imponit duplex pena copulatiue, tũc vtraqꝫ debet imponi:
vt.l.nemo.ij.in fi.C.de epis.audiẽ.secus si alternatiue: vt.l.si fu
gitiui.C.de seruis fugiti.ſm Bar.in.l.qd ergo.§.pena grauior.
in.j.col.ff.de infa. Secũdo pro ampliatione huius regule adde
quod notabiliter decidit Bal.in.c.j.ad fi.de duobus fratribus
a ca.inuest.in vsi.feud.pone statutũ dicit, si quis tempore mor
tis caruerit filio ⁊ filia, succedat ei frater. Modo quidã caret fi
lio sed nõ filia: querit vtrũ de vi sermonis admittat frater: ⁊ vi
det ꝙ sic: qꝛ verũ est dicere: Ego careo boue ⁊ equo, si careo alte
ro. Nã copula q̃ negat extrema reqrit vtrũqꝫ esse, vt.d.l.si is qui
ducẽta.§.cũ ita. Cõtrariũ determinat subtiliter ibi Bal.qꝛ verũ
est dicere, ꝙ ego careo copula: sed nõ est verũ dicere ꝙ ego careo
copulato extremo: vt no.per gl.no.in cle.in plerisqꝫ.de elec. Un
de hec verba talis ecclesia caret clero ⁊ populo Christiano: equi
pollet huic sermoni nõ hꝫ clerũ nec populũ christianum: si ergo
alterũ hꝫ ꝑdicatio de copulata carẽtia est falsa: ⁊ si falsa est oĩno
cessat statuti dispositio.l.pretor ait cuius dolo.§.hec aũt actio.
4 ver.docereqꝫ.cũ si.ff.vi bo.rap. ¶ Limita istã reg.ſm Bar.† vt
procedat qñ plura copulãtur respectiue respectu vnius subie
cti, vel vnius dispositionis: vt est hic respectu stipulationis de.x.
Sinaũt principaliter ⁊ de per se vt due orationes copulate: tũc
in quelibet de copulatis verificat vt patet in.l.j.ff.de infa.⁊ ad
l.j.ff.ad.l.corn.de fica.⁊.l.falsa.§.fi.ff.de condi.⁊ demõ.qꝛ tũc est
potius cõtinuatiua ꝙ copulatiua, qd̃ dic vt plenius per Bart.
in.l.si is qui ducenta.§.vtrũ.ff.de reb.dub. Item tenet Bar.in
d.l.j.in fi.de infa.⁊ in.d.l.si heredi plures.⁊ in.l.vt vim.in.ij.co
lum.ff.de iusti.⁊ iure.⁊ in.l.scire debemus.in prin.in.j.oppo.§.
eo. Et licet istam limitationẽ reprehendat Rapha.cuma.in.d.
l.si heredi plures.tamen ꝯeã salua ⁊ sustine vt per Ange.de aret.
in.§.pe.insti.de here.insti. ¶ Secundo notabiliter limita istam
reg.vt procedat in cõditionibus extrinsecis, secus in cõditioni
5 bus intrinsecis: vt si sit facta substitutio fideicõmissaria, vel pu
pillaris, ⁊ sit collata post mortẽ duorũ copulatiue: † puta qꝛ sit
dictũ si titius ⁊ sempronius heredes instituti decesserint in pu
pillari etate, vel sine liberis substituo caium: licet illa copula im
portet qd̃ cõditio mortis vtriusqꝫ debeat impleri inspecta pro
pria significatione verborũ. Tamen si in persona vnius eueniat
conditio, ⁊ non alterius habebit locũ substitutio: quo ad illam
partẽ hereditatis que peruenit ad illum in cuius persona fue
rit purificata conditio: vt.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad trebel.
l.pe.cum glo.C.de impube.⁊ alijs substi. Quia in istis conditio
nibus intrinsecis ad substitutionẽ magis attenditur mens ⁊ in
tentio testatoris, ⁊ qua ratione sint apposite ꝙ significatio ver
borũ: vt in iuribus preallegatis. ita egregie limitat Sali.in.d.l.
pe.C.de impu.quem formaliter refert ⁊ simpliciter sequitur do
mi.Alex.in consi.xciij.iij.volu.incipiente alias consultus respõ
di in.iij.colum.quamuis aliter videatur tenere Lud.rom.in.d.
l.scire debemus.in prin.in.ij.colum. Sed pro ista limitatione ad
de illud quod tenet Bal.in.c.ij.in penul.col.de rescri.vbi tenet
quod potius est inspicienda mens quam verborum copula: qꝛ
coniunctiones ⁊ aduerbia sepe ponuntur improprie, ⁊ vnũ pro
altero: vt dicit gloss.singularis in.l.eas causas.ff.de conditio.⁊
demonstratio. ¶ Tertio limita istam regulam vt procedat in
actu recipiente dispositionem a voluntate disponentium: secus
in actu qui disponitur secundum dispositionẽ legis, vbi non est
concursus ex legis dispositione: ⁊ tunc copula non requirit exi
stentiam vtriusqꝫ extremi. ⁊ est tex.notab.in.l.cum solutum.C.
de sentẽ.⁊ interlocutio.omnium iudicium.glos.notabilis in ca
pitulo secundo de rescript. ⁊ ibi in specie ita limitat Bald.in.ij.
col.ad

6 col.ad fin.⁊ seq.vbi etiam notabiliter ponit: † an copula posita
in libello vel in positionibus, requirat ꝓbationẽ vtriusqꝫ necne:
vt ibi per eũ. Cui adde qd̃ ꝓponẽs copulatiue duas causas, nõ
tenetur vtranqꝫ ꝓbare, nisi requirat respectu vnius effect⁹ ſm
Bal.in.l.mater tua.C.de contrah.emp.⁊ in.l.j.in.ij.col.C.de con
di.insert. Hinc est ꝙ q opponit ꝯtra testẽ ꝙ dixit falsum, ⁊ fuit
corruptus pecunia, nõ tenetur vtrũqꝫ ꝓbare, qꝛ diuersa sunt ſm
Bar.⁊ alios in.l.diuus.ff.de re iud.do.Abb.in.c.licet causam.
de ꝓba.⁊ ponit Are.hic. ¶ Scdo principal'r no.ex isto tex.ſm
Bar.⁊ alios quod dictio nec, ⁊ dictio neqꝫ, habẽt iclusam nega
tiuam cum copula. Adde.l.quidã testamento.⁊ ibi gl.pe.Bar.
⁊ alios.ff.de vul.⁊ pup.Bar.in.l.sepe.ff.de ver.si. ¶ Tertio no.
7 ex isto tex.aliam reg.† quod ad veritatẽ disiunctiue, vel alterna
tiue, siue sit affirmatiue siue negatiue posita, sufficit alteram ve
rificari.concordat.l.si ita quis stipuletur.§ eo.⁊.d.l.si heredi plu
res.ff.de cond.inst.⁊.c.inter ceteras.de rescr.⁊ regula in alterna
tiuis.de regu.iu.in.vj. Juxta istud notabile pro eius intellectu
⁊ limitatione, quero ꝓmisi dare centũ Titio, si non dedero Sti
chũ aut Pamphilũ, an sufficiat alterũ dare vt pena nõ cõmit
tat: distingue. Aut ista stipulatio penalis incepit a precedenti
conuentione, vt in exẽplo predicto, ⁊ isto casu pena nõ cõmittit
si alter tñ detur.vt hoc tex.i fi.quia ista stipulatio penalis assu
mit naturã precedentis conuentionis.arg.l.emptorẽ.§.qui an
tem.ff.de act.emp.⁊ qd̃ notatur in.l.inter stipulantẽ.in princ.⁊
in.l.stipulatio ista.in prin.§.e. Aut incepit a ꝑcedenti cõditiõe,
⁊ sic a duob⁹ ꝯditionib⁹ alternatiue ⁊ negatiue positis: ⁊ tunc
nõ sufficit alterũ dari: imo si alter det, alter nõ, stipulatio cõmit
titur ad penã: qꝛ semp verũ erit hoc aut illud factũ nõ esse ex ꝓ
pria significatione: vt est text.not.in.l.si is qui ducenta.§.cũ ita.
⁊ ibi gl.⁊ Bar.⁊.§.vtrũ.ff.de reb.dub. Et ita tenẽt subtilis Pe.
de bella perti.⁊ Ray.hic idem tenent Jo.de Jmo.⁊ do.Ale.in
l.si ita quis stipulet.§.e.Jo.de Jmo.in.c.inter ceteras.de rescr.

2 ☞ Quando pater stipulatur filio valet stipulatio: duob⁹ concurrentibus.nu.3.4.⁊.6.
5 Statutum generaliter disponens, qd̃ instrumenta publica non probent nisi inueniãtur registrata in memorialibus archiui publici: non hꝫ locum in instrumentis dotalibus, fauore dotium.
7 Per filium naturalem tantum non potest queri patri.
8 Quando pater stipulat filio merũ factũ explicandũ per ipsum filium: talis stipulatio est inutilis. nu.9.⁊.11. secus ecõtra.n.10.
12 Quando pater stipulatur filio quod ei tenere liceat, dicitur stipulari merum factum.
13 Filius indistincte potest stipulari patri ⁊ ei ex stipulatione acquirere, siue in stipulatione versetur ius siue factum.
14 Tradi est facti: dari vero iuris.
15 Possessio acquiritur patri per filium.⁊ nu.16.
17 Quãdo pater stipulatur filio in profectitijs, statim queritur patri perinde acsi ipsi patri fuisset stipulatus.⁊ nu.18.
19 Quicquid acquirit filius ex opera sua vel ex meritis suis, dicitur aduentitium.
20 Quando pater stipulatur filio propter benemerita collata in ipsum patrem censetur stipulari tanquam extraneo ⁊ sic stipulatio non valet.
21 Donatio facta filio in ꝑtãte, ꝑsumit facta ꝑpter bene merita.
22 Quando pater stipulatur domum fieri filio in solo ipsius patris: an acquiratur filio superficies.
23 Quando pater stipulatur filio factum explicandum ab ipso ⁊ filio: stipulatio fit inutilis quo ad patrem, ⁊ quo ad filium.
24 An pater possit stipulari vel pacisci filio: vt effectus conferatur in vita: vel post mortem suam: ⁊ conferre in stipulatione in tempus existentie sui iuris filij.
25 Filius non tenetur ex promissione patris, nisi sit heres.
26 Pater in dubio semper videtur stipulari vel pacisci filio vt heredi.⁊ nu.27.limita vt.j.nu.28.
29 Si aliquis recipit emphyteusim ab ecclesia pro se ⁊ filijs suis, intelligitur eis acquisiuisse vt filijs: non vt heredibus.
30 Appellatione hereditatis an contineatur emphyteusis.
31 Appellatione bonorum continetur emphyteusis ⁊ feudum.
32 In emphyteusi ecclesiastica lex requirit quod filius sit heres.
33 Emphyteusis ecclesie potest capi vsqꝫ in tertiam generationem masculinam ⁊ femininam computata persona accipientis.
34 An pater possit stipulari filio emancipato: in casibus in qbus potest stipulari filio in potestate.
35 Pater potest stipulari filio posthumo, ⁊ sic nondum nato.
36 Pater potest stipulari filio in tempus sui iuris.
37 In stipulationibus inspicimus tempus facte stipulationis.
38 Mater non potest stipulari filio.
39 Emancipatus an possit stipulari patri, ⁊ quid si est filius naturalis tantum.nu.40.
41 Transuersalis vel consanguineus non potest alteri stipulari.
42 Pater an possit stipulari filio monacho.
43 An pater vel auus possint stipulari filijs vel nepotibus qui nascentur ⁊ concipientur post eius mortem.
44 Quo ad alia ꝙ quo ad succedendum ipsi auo in hereditate legitima: non curatur an sit cõceptus nepos tempore aui vel nõ.
45 Si mater accepit emphyteusim pro se ⁊ filijs suis seu liberis, an eis requiratur.⁊ nu.46. 130-

1 QUod dicitur. † Si pater stipulat filio qd̃ iuris est, sibi pa
tri acqritur, ꝑinde ac si sibi fuisset stipulatus: sec⁹ si
id ꝙ est facti ꝑ filiũ explicandi: fili⁹ vero indistincte
querit patri, siue factũ siue ius stipulet eidẽ. h.d. ⁊ est difficilis ⁊
subtilis in sui materia ſm Ang.⁊ Pau.de ca. Et primo loquit
de stipulatione facta ꝑ patrẽ filio. Scdo qñ filius stipulat patri.
scda ibi, cõtra aũt. ⁊ vtraqꝫ pars habet duo dicta in se, ꝙ patẽt
in litera: ⁊ sic q̃libet pars posset subdiuidi in duas particulas.
¶ In tex.ibi, quasi sibi ⁊ filio.ille.s.fili⁹ stipulet: ſm Pau.de ca.
tu melius expone ⁊ realius quasi sibi.s.patri.ille.s.pater stipulet
2 ſm gl.j.hic Bal.Jmo.⁊ Raph.Cu. ¶ † No.j.ex tex.ibi, vtili
ter stipulari. ꝙ qñ pr̃ stipulat filio vtiliter stipulat, ⁊ sic valet sti
pulatio. secus si vere filius stipulat⁹ fuisset acqreret pr̃i: ita hic,
vbi habet ꝑinde ac si filius fuisset stipulatus. Pondera cũ tex.
dicat vtiliter stipulari vult qd̃ ista stipulatio sit vtilis: non autẽ
intendit dicere an ex ea oriatur vtilis actio an directa: lꝫ Jac.de
Are.⁊ Ang.hic intelligãt istũ tex.velle: qd̃ qñ pater stipulat fi
lio in potestate: qd̃ tũc patri acqrit vtilis actio sine cessiõe, filio
autem acquirat directa actio, que ab ipsius filij ossibus separa
ri non põt.l.quis ergo casus.⁊.l.qd̃ debetur.ff.de pec.⁊.l.placet.
ff.de acq.her.⁊.l.cum filiofa.ff.de leg.j.⁊ est gl.solennis ⁊ magi
stra.in.l.iij.in prin.in gl.magna.ad fi.ff.ꝑ so. Sed gl.in.§.alteri.
in gl.ij.insti.de inu.stipu.tenet quod directa actio queritur filio,
si de filio trãsit in patrem. Et istud ſm Jmo.vr̃ satis ꝓbari hic.
dũ tex.dicit quasi sibi ille stipulet: nã si ipse pater sibi ipsi stipula
retur, sine dubio fuisset sibi quesita directa actio. Item de iure
fforũ filiusfa.nihil ꝓpriũ habere poterat, ⁊ sic nec directã actio
nẽ etiã ex suis actibus ſm Bar.in.d.l.cũ filiofa.in prima op.iij.
partis. ⁊ ista est veritas quã etiã per aliã rationẽ tenẽt Pau.de
Ca.⁊.d.Ale.hic. ⁊ latius subtilizãdo Aret. ¶ Secũdo põdera
3 tex.ibi, hoc in his verũ est. † qd̃ qñ pater stipulatur filio: ad hoc
vt valeat stipulatio: ⁊ acquirat patri, tex.duo copulatiue reqrit.
s.ꝙ stipulet ea que sunt iuris, ⁊ etiã ꝙ illa possint acqri patri.
Unde ad veritatẽ copulatiue requirit cõcursus vtriusqꝫ copu
lati: vt in.l.precedenti.⁊ in.l.si heredi plures.ff.de condi.insti.cũ
ista copula respiciat vnũ subiectũ ⁊ vnũ effectũ.s.validitatẽ sti
pulationis: vt dixi in.l.preced. ¶ Contra istũ tex.fortiter oppo
nitur, ⁊ cõtra vtranqꝫ partẽ copule. nã tex.in.§.ei vero q.inst.de
inu.stip.requirit solũ scdam partem copulatiue.s.ꝙ patri acqui
ri possit, ⁊ non primã. idẽ tenet gl.ij.hic in ver.iuris.ibi, lꝫ nõ sit
iuris est eñ tale qd̃ ei acqri põt. ⁊ sic ſm gl. sufficit solũ vltimũ.
Idẽ tenet Bart.hic in.ij.col.vbi dicit qd̃ per verba huius legis
duo debẽt concurrere vt valeat stipulatio: qꝛ aut est iuris: ⁊ tũc
põt pater filio stipulari, vt sibi querat: vel est facti: qd̃ patri põt
acquiri: ⁊ idẽ vt hic dicit tex.ſm eũ. Et sic põdera qd̃ etiã Bar.
vult sufficere secũdũ.s.ꝙ pr̃i possit acqri, siue illud sit iuris, siue
facti, dũmodo patri possit acquiri. Bene facit ista litera in ver.
alioqui.que restringit, se ad factũ tale qd̃ nõ põt queri patri: cũ
persone filij cohereat: nõ autẽ simpl'r dicit text. alioquin si patri
acqri nõ possit inutilis est stipulatio. ¶ Scdo illud qd̃ vult iste
4 tex. † qd̃ qñ pater stipulat filio, qd̃ valet stipulatio, qñ in stipu
latione versatur illud qd̃ est iuris: nam nõ semper valet vt que
ratur patri: sed tũc demũ qñ est tale ius, qd̃ filio non põt queri.
Si eñ posset q̃ri filio, vt est ius dotis, valeret stipulatio, ⁊ filio q̃
reretur: vt.l.vxorẽ.§.testamẽto.ij.ff.de leg.iij. Quia filiusfa.etiã
isto iure est capax iuris dotis: vt.l.Põponius philadelphus.
ff.fa.herc.Bar.hic in prima oppo.⁊ sic videt ſm.d.Alex.hic in
iij.char.ꝙ qñ pater stipulatur filio ad hoc vt dicatur vtiliter sti
pulari, non debeat etiã tunc ꝑcise attẽdi secũdũ requisitũ tex. ꝙ
acqrat patri: sꝫ sufficit alterũ ꝑdictorũ, vel qd̃ acqrat patri, vel
ꝙ etiã acqrat filio. quõ ergo procedet iste tex.in his duobus re
quisitis copulatis: Tñ ad istud vltimum de dote posses dicere
quod iura que tradunt regulã vel aliqd generaliter disponunt,
nõ intelligũt loq in dote: vt singulariter no.Sal.in.l.fi.in princ.
5 C.de iure do.vbi per hoc decidit † ꝙ statutũ generaliter dispo
nens, ꝙ instrumẽta publica nõ probent nisi inueniant registra
ta in memorialib⁹ archiui publici: non hꝫ locum in instrumen
tis dotalibus, fauore dotiũ. Et vltra eũ bene facit: quia.l.bene
a zenone.⁊.l.omnes.C.de quadr.prescrip.quamuis generaliter
loquant: nõ habẽt locũ in preiudiciũ iuris dotalis. ita cõsuluit
Bal.in cõsi.ccclix.tertie partis ꝙ incipit, quemadmodũ impera
tor. Ultra eos allego ad hoc bonũ ⁊ solennẽ tex.in.l.promitten

Universidad de Deusto Biblioteca

do.in prin.ff.de iure do.Et sic instãtia de dote nõ offendit regu
lam q: ad eam nõ hz respectũ legislator. ¶ Huic difficultati ꝯ
tex.mote rñdent Jo.de Jmo.z d.Ale.hic,in.iij.chart.altero de
duobus modis. Primo ꝙ si incipias a primo copulato,prout
hic facit litera,z sic etiam scõm requirit:sz si incipias a secundo
tũc scõm solũ sufficit.sicut in simili no.gl.in.l.potuit.C.de iu.de
lib.z in alio simili gl.in.l.iij.§.in amittẽda.ff.de acqui.poss.Uel
scõo rñdẽt,ꝙ dictio queqꝫ,hic posita in tex.q̃ regulariter expo
nitur,z stabit hic pro vel:z sic exponũt copulã pro alternatiua.
Sz certe vtraqꝫ solutio offendit z violat tex.Rap.cu.in discur
su,quãuis predictã difficultatẽ nõ attingat : dicit ꝙ ista verba
queque,stant extẽsiue,z etiã restrictiue.quasi dicat nõ solũ ea q̃
sunt iuris:sed etiã ea que sunt facti possunt patri acqri.Tñ nec
ista solutio tollit in aliquo difficultatẽ.Tu rñde plenius,quod
iurisconsultus ponit regulã gñalem cũ duobus reqsitis copula
tiue:que regula ita copulatiue regulr pcedit.Nã qñ pater stipu
latur filio,valet stipulatio,z sibi patri acqrit : qñ stipulaẽ ea que
sunt iuris:ad denotandũ sec⁹ esse:qñ stipulaẽ ea que sunt facti.
z propterea subijcit alioquin si factum : sz etiam sit dare factum
qd patri potest acquiri: vt in gl.ij.z ibi Bar.in.ij.co.Scõo req
rit tex.copulatiue,qd ea que sunt iuris sint talia que possunt ac
quiri patri:ad hoc vt habeaẽ quasi ille sibi stipuleẽ:vt cũ myste
6 rio dicit litera. † Nã quedã sunt iuris in quib⁹ valet stipulatio,
sz nõ acquirunẽ patri:vt in dote:de qua statim dixi. Jtẽ ex cau
sa aduẽtitia vel castrẽsi aut quasi:vt in gl.ij.nã in istis nõ pt ha
beri pinde acsi ipse pater sibi fuisset stipulatus : qñ stipulat⁹ est
filio.Et hoc põdera qd i isto tex.duo copulata,nõ copulãẽ solũ
respectu vnius effectus z vnius subiecti.s.validitatis stipulatio
nis,sed etiã respectu acqsitionis : vt acquiraẽ patri perinde acsi
sibi ipse pater fuisset stipulatus.z hoc modo cessat opp.s.facta.
Jtem aduerte ꝙ ex scõo requisito tex.infer ꝙ iste tex.nõ pcedit
7 in patre naturali tãtũ: † q: per filium naturalẽ tm̃ nõ põt queri
patri:cũ non habebat eũ in ptãte:vt.l.itẽ in potestate.ff.de his
q sunt sui.z inst.de patria pote.circa prin.Et pater nõ põt stipu
lari tali filio naturali tm̃ cũ nõ habebat eũ in ptãte : sicut nec p
eandẽ rationem mater nõ põt stipulari filio.l.debitor.§.fi.ff.ad
Treb.z tz Bar.j.Nec obstat qd pater potest stipulari,z acqre
re filio emancipato:vt.j.firmat Bart.q: illud ibi procedit ppter
reliquias patrie ptãtis:vt.j.dicetur:z istud idẽ ꝙ ista lex nõ p
cedat in patre naturali tm̃,etiã tenẽt Ang.Jmo.z d.Alex.hic.
8 ¶ Tertio principaliter no.ex ver.alioquin si factũ. † qd qñ pa
ter stipulaẽ filio merum factũ explicãdũ per ipsum filiũ:puta vt
ei tenere vel ire agere liceat:talis stipulatio est inutilis.z sic quã
tum ad patrem:z quantũ ad filiũ z sic quantũ ad vtrũqꝫ.cũ tex.
indefinite loquaẽ:z indefinita eqpolleat vniuersali.l.si plurib⁹.
z ibi late Bar.ff.de leg.ij.z.l.si plures.ff.de le.iij.z gl.magistra.
in.c.vt circa.de elec.in.vj.z ita ad tex.nostrũ tenet gl.hic:in ver
bo tenere.Bart.z cõmuniter alij.Sz Rap.Cu.z Pau.de Ca.
intelligũt istũ tex.qd sit inutilis quãtũ ad hoc vt factũ ad patrẽ
non transeat.z sic quantũ ad hoc vt pater possit ex eo agere: vt
sibi liceat tenere vel ire agere , tanquam factum suum reputetur
idem cũ facto filij.ita loquiẽ z procedit iste tex.Sed bene est vti
lis stipulatio quantũ ad hoc vt ipse pater posset agere: vt liceat
ipsi filio tenere vel ire agere:z ita etiã voluit glo.notabilis in.§.
sed cum factum.inst.de stipul.ser.non autẽ quod ipsi filio quera
tur actio z penes eum remaneat:quod isto iure fieri nõ poterat,
cum filius isto iure esset penit⁹ incapax obligationis z actiõis
9 vt dixi.s.in primo notab.Mouet Raph.Cu. † q: licet factum
cohereat persone filij:z sic per ipsum filium debeat explicari: tñ
obligatio ad illud factũ coheret persone patris,z non filij: quo
niam obligatio est iuris:vt inst.de obl.in prin.Jdeo non stat in
persona filij:sed patris:sicut si seruus sibi factum stipuletur, ta
men obligatio residet in persona domini:vt habetur in.l.stipu
latio ista.§.ibi qui.ad fi.s.e.Jstũ intellectũ impugnat.d. Alex.
in.iij.charta,per istum tex.in ver.contra autem.vbi ponitur ad
uersatiua sine copula.ergo debet aduersari pcedentibus etiã in
iure:vt est gl.in.l.hoc amplius.§.de his autem.z ibi plene Bar.
ff.de dam.infe.z gl.in.l.sed z si lege in prin.cum si.ff.de pe.here.
Si verus esset intellectus Raph.Cu.z Pau.de ca.nõ esset dif
ferentia in iure inter istum casum z pcedentem , si acquireretur
obligatio patri:sicut z ibi acqritur. Sz ad hoc facilis est respõ
sio,put etiã ipsemet.d.Alex. sensit qd tex.in prima parte ponit
differẽtiã,dũ dicit quasi ille sibi patri stipuleẽ, ꝙ non est in scõo
casu:quando pater stipulaẽ factum coherens persone filij , z ad
10 hoc bene aduersatur in iure.d.ver.Contra autem, † qd qñ fili⁹
stipulatur patri,factũ coherens ipsi patri,in totum valet stipu
latio: sed in casu precedenti est inutilis stipulatio quo ad factũ,
qd nõ trãsit ex persona filij in ipsum patrẽ:sed est vtilis respectu
obligationis,vt obligatio queratur patri,quo ad factum respi
ciens personam filij.l. vt promissor patiatur filium tenere vel ire
agere.Jstum intellectum Raph.cuma.etiã impugnat.d.Pet.
de bexu.in primo not.per istum tex. qui dicit inutilis est stipula
tio:nã si acquireret patri obligatio,nõ esset inutilis:sed ad hoc
respõsio patet ex predictis.Secũdo mouetur:q: differẽtia quã
facit tex.an filius stipuletur patri factũ:an pater filio non proce
deret:sed ad hoc etiam statim põt rñderi,ponẽdo diuersitatez
iuris inter hos casus,z ad leges allegatas p Raph.cu.s.ad.d.
l.stipulatio ista.§.hi qui.circa fi.de.§.sed cũ factũ.cum gl.respõ
dent.d.Alex.z d.Pe.de bexu.qd in illis legibus filius z seru⁹
fuerunt ipsimet stipulati,qd eis tenere vel ire agere liceret z isto
casu actio z obligatio bñ acquiriẽ patri z dño:vt pmissor patia
tur eos tenere vel ire agere.Sed hic in ver.alioquin loquiẽ tex.
quãdo pater stipulat⁹ ex filio tenere,vel ire agere:quo casu inu
tilis est stipulatio:vt dicit tex.ne cõcurrãt due improprietates.
s.quod filius fingatur ipse stipulatus,z quod factũ filij effectua
11 liter censeatur patris:si patri acquiriẽ obligatio. † Cõclude qd si
patris nõ interest filiũ tenere aut ire agere licere:z tũc stipulatio
est omnino inutilis:z nõ valet,etiã quo ad acquirendũ obliga
tionẽ z actionẽ patri. z isto modo idistincte potest pcedere iste
tex.in ver.inutilis.z in hoc cõcordãt Bar.Ang.Jm.d. Alex.
z d.Pe.de bexu.sed qñ interest patris filiũ tenere,vl ire agere,
puta q: fili⁹ administrabat bona pr̃is z habebat necesse trãsire
per fundum vicini ad predia paterna:z tũc oẽs fatentur stipu
lationem esse vtilẽ patri:z patri acquiri obligationẽ,z actionem
q: valeret etiã si stipulareẽ extraneũ merũ factum:z interest stipu
lantis:vt est tex.in.l.stipulatio ista.§.si stipuleẽ.z.§.si quis insu
lam.s.e.z ita etiam in effectu reside.d.Alex.hic. ¶ Quarto no.
12 ex tex.ibi:vt tenere ei. † qd qñ pater stipulaẽ filio qd ei tenere li
ceat,dz stipulari merũ factũ:z sic stipulatio reddiẽ inutilis,naz
nuda detẽtio est meri facti.l.iij.in prin.ver,qd autem.z.l.posses
sio quoqꝫ.§.j.ff.d acq.pos.z sic collige correlarie ex isto tex. duo
notabilia. ¶ Primo ex mẽte Aret. qd licet verbũ possidere ꝙ
habet se in plus,aliquãdo improprietur p tenere: z sic p nudo
facto:vt stipulatio valeat vt est tex.in.l. stipulatio ista.§.hi q ad
fi.z.§.hec quoqꝫ.s.e. tamẽ econtra:verbũ tenere qd habet se in
minus,non impropriaẽ,nec ponitur pro possidere, qd est iuris:
vt stipulatio valeat.tex.est hic bene notabilis. Cõfirmaẽ opti
me q: verbũ tutores,qd hz se in plus:q: tutor daẽ psone z rebus
pupilli.l.in copulãdis.C.de nup.trahiẽ ad id qd est minus z ex
poniẽ tutores.i.curatores vt dispositio testatoris sustineaẽ.tex.
est notabilis in.l.pater seuerinam.§.conditionũ verba. ff.de con
di.z demon. Et tamen econtra verbũ curatores, qd habet se in
minus, non ponitur p tutores,vt dispositio testatoris sustinea
tur.tex.est valde no.in.l.tutores.§.j.ff.de admi.tu.z ibi Bar.ad
hoc no.z ita declarat ista duo iura.z sequitur simpliciter Pau.
de Ca.in.d.§.cõditionũ verba.Ego in contrariũ soleo põderare
tex.in.§.j.z ibi est gl.in verb.ad curationem.in auẽ. vt hi q obli.
vbi in.l.nona z exorbitanti,verbum curatores,comprehẽdit tu
tores : sed dic illud ibi procedere ex maioritate rationis, qd nõ
est hic. ¶ Secũdo correlarie no.diligẽter pbare ex isto tex. fm
Bal.solũ ꝙ licet pbetur filium tenere aliquã rem:non tñ pba
tur patrem possidere:cum tenere sit meri facti,z non acquiritur
p filiũ patri:vt est tex.hic.Et idẽ in monacho fm eum: nisi ap
pareant cause iuris in possessione:quod dic vt.l.quod seru⁹. de
13 acquir.poss.qd no.ad practicã. ¶ † Nota vltimo in ver.contra
autem.ꝙ filius indistincte potest stipulari patri:z ex sua stipula
tione ei ecquireret:siue in stipulatiõe versetur ius siue factũ:etiã
si stipuletur qd in personã ipsius filij cõferri nõ potest:z etiaz si
sit factũ ꝙ cohereat persone:z sui natura nõ sit transitorium ad
alium intellige quãdo verba stipulationis dirigũtur ad patrẽ,
puta vt patri ire agere liceat,vt in litera.nam si filius stipulareẽ
tale factum sibi vel seruus:tunc nõ acquireretur patri.§.sed cuz
factum.institu.de stipu.ser.z.l.seruus patroni.ff.de oper.liber.
¶ Glo.j.in verbo ille,exponitur fm Jo.s.pater.z hoc commu
niter tenetur:vt dixi.s.in apostillatiõe tex.z gl.pro ista exposi
tione allegat tex.in.§.ei vero qui.insti.de inuti. stipu. Sed caue
quia ille tex.videtur probare oppositũ,z sic primam expositio
nẽ Roge.vt sit sensus si pater stipuleẽ filio,perinde est acsi sibi fi
liusmet stipulareẽ,quod ideo dicit ibi tex.esse quia vox tua.i.tui
patris est vox tui filij,quasi dicat tex.quãdo tu pater loqris,z
quãdo stipularis perinde est acsi ipse filius stipularetur. ¶ Gl.
ij.in verb.iuris sunt.diuidiẽ in quatuor partes.Jn prima decla
rat tex.Jn secunda ad declaratiõem tex.querit z respõdet. Jn
tertia limitat tex.Jn quarta z vltima etiam querit z respondet.
secũda ibi:quid ergo si aliquid filio tradi.tertia ibi:itez nec oĩa.
14 quarta z vltima est ibi:queriẽ ergo an hoc valet. ¶ † Jn eadez
gl.ibi puta aliquid dari sed tradi est factuz.dari eniz ideo iuris
est:q: dominij translatiõem importat l.vbi autem nõ apparet.
§.fi.s.eo.z.§.sic itaqꝫ.insti.de actio.nã dominium est ius:vt.l.vo
luntate.§.fi.in verbo,ius recipiũt.ff.quibus mo.pig.vel hypot.
sol.cum

sol.cũ dominiũ sit ius de re corporali perfecte disponendi:vt cõ
cludit Bar.in.l.si quis vi.§.differẽtia.ff.de acq.pos.secus est in
verbo tradi,quod cõtinet vacuã possessionez trãsferri:vt.l.si sti
pulat⁹.ff.de vsur.allegata in gl.z.l.iij.in prin.ff.de act.emp.ideo
dicitur esse facti.vt.l.stipulationes nõ diuiduntur.in princ.z.l.si
rem tradi.in prin.s.eo. ¶ Jn ea.gl.ibi quid ergo si aliquid filio
tradi.habes ex gl.qd si pater stipuleẽ filio rẽ tradi, quod valet
stipulatio,z acquiritur ipsi patri,mouetur gl.duplici rõne.Pri
mo,q: est tale qd patri potest acqri:z licet gl. nõ declaret, tu de
clara istam primam rationem gl.hoc modo:nam tradere est va
15 cuam possessionem transferre:vt dixi.s.in prin.huius glo. † sed
possessio acquiritur per filium patri.l.j.§.item acquirimus.ff.de
acqui.pos.ergo apparet qd tradere est tale qd patri pt acquiri.
Scõa ratio gl.est q: tradere rem filio est factum explicandũ per
tertium in persona filij:nõ aũt est factum explicandũ per ipsuz
filiũ.Jdem est idẽ ꝙ in stipulatione dãdi: q: res tradita filio pt
ad patrẽ peruenire.no.bene istam scõam rõnẽ gl.z sic eius disti
ctiõem:que bene declarat illud qd dicitur in hoc tex.in ver.alio
quin.ꝙ quãdo pater stipulaẽ filio aliquid i facto cõsistẽs:stipu
latio est inutilis,vt procedat qñ stipulatur factum explicãdũ a
filio:vt in exemplo tex.secus si sit factum explicandũ a tertio in
personã filij, vt rem tradi filio: tũc stipulatio valet, z acquiritur
patri:quia eadem est ratio que in stipulatione dandi. Jdẽ repe
tit glo.j.in vltima parte.z gl.paucioribus verbis.in.§.sed cũ fa
ctum.inst.de stip.ser. ¶ Jtem differentiã gl.reprehendit Bar.
hic in.ij.col.non ex eo quod glo.nõ bene senserit : sed q: debuit
clarius z generalius loqui.motus,p.l.stipulatio ista.§.ij q. in
versi.cum vero.s.e. vbi factum venit explicandũ ab alio tertio,
z tamẽ non valet vt acquiratur patri:licet Rap.Cu.simpliciter
dicat quod ille tex.nõ facit,z plus nõ dicit:vnde Bar. facit dif
ferentiã an sit factũ coherens filio,z sic personale:z nõ acquiriẽ
patri:siue sit explicandũ ab ipso filio:vt hic in ver.alioquin.siue
sit explicandum per alium ipsi filio:vt.d.§.ij qui.in ver.cum ve
16 ro. † vbi si filius vel seruus stipuletur a tertio: qd ille tertius nõ
impedit filium vel seruum ire vel agere: nõ poterit pater vel do
minus ex hoc agere,vt non impediat ipsum patrem vel dñm:z
sic non acquiritur patri vel dño. Si autẽ factũ non cohereat p
sone filij:tunc a quocunqꝫ veniat explicandũ acquiritur patri.z
sic est idem qd in stipulatione dãdi. Hinc est qd possessio cũ sit
facti alteri cõmunicabilis.l.j.§.si vir.ff.de acqui.poss. acquiritur
per filium patri.l.j.§.itẽ acquirimus.ff.de acq.pos.Similitr ser
uitus cũ habeat aliquid facti:propter patientiam que debet p
stari in patiendo vti seruitute:vt est gl.in l.ij.post prin.in verbo
viam.s.eo. Jdeo acquiritur per filiũ patri.l. si seruus cõmunis
meus.ff.de stip.ser.sed merum factum eũdi z agendi, stipulatũ
per patrem filio,adeo est adherens persone filij,ꝙ nõ est cõmu
nicabile patri:sicut ipse actus eũdi z agẽdi:vt hoc text.z p hac
doctrina adducit etiam Bar.tex.bene declarantes predicta,in
operis quas quis stipulaẽ a liberto.in.l.seru⁹ patroni.z ibi glo.
cum duabus legibus seq.ff.de ope.li. Et cũ ista doctrina Bar.
transeunt alij indifferenter:z in effectu fuit etiam intentio gl.li
cet clarius explanata per Bar.prout etiã dicit Rapha.Cu.q:
gl.etiã considerauit factũ respiciẽs personã filij cui promittitur,
ex eo qd resultat in eius persona factũ quoddã personale: vt in
quit Bar.z sic coherans filio. ¶ Jn tertia parte principali glo.
17 ibi,vel etiam aduentitia.i.quo ad vsumfructũ. † habes limita
tionem z declarationẽ ad istũ text.vt pcedat qñ pater stipulaẽ
filio in pfectitijs: in qbus tam olim q̃ hodie totũ ipsi patri sta
tim queriẽ:perinde ac si sibi patri fuisset stipulatus:vt.l.placet.
ff.de acqui.her.z.l.j.ff.si quis a pa.fue.manu. quia in pfectitijs
nihil est hodie immutatũ. Sec⁹ qñ pater stipulatur filio ex cau
sa aduentitia:q: lz acquiraẽ patri solus vsusfructus:tñ filio ac
quiritur proprietas.z sic isto casu,ex ista stipulatione q̃uis cõti
neat illud ꝙ est iuris,tñ non acquiriẽ patri,sz ipsi filio:Sicut si
stipulareẽ ex causa castrẽsi vel quasi: quo casu totum acquiritur
filio:q: in aduẽtitijs,illius iuris acqrẽdi filius est capax.Sicut
qñ pater stipulatur dotem filie,acquiritur ipsi filie.l.vxorẽ.§.te
stamẽto.ij.ff.de leg.iij.eo q: illius iuris dotalis filia erat capax
etiam iure ffor.l.Pomponius philadelphus.ff.fami.herciscũ.
Jdem tenet gl.in.l.dñs seruo.z in.l.quodcũqꝫ.in prin.s.e. z gl.
in.§.ei vero qui.inst.de inut.stip.z bona glo.in.l.ij.C.de contra
hen.z cõ.sti.z ibi Sal.dicit ꝙ oẽs sequũtur istam gl. z est cõis
opi.fm.d.Alex.hic:quã tenent Bar.z cõiter alij,q̃uis Ange.
istã gl.aliter intelligat:cuius intelligẽtiã reprobat z admiratur
Pau.de ca.hic:z eum etiã reprobant.d.Alex.z Are.hic. Sed
istud ꝙ glo.tenet de cã aduẽtitia,reprobat Dy.in.l.dñs seruo.
18 s.eo. † q: imo quando pater stipulatur filio aliquid aduentitiũ
acquiriẽ etiã hodie patri in totũ : per istam legem cũ similibus.
Quia iura noua volentia quod in aduentitijs filio acquiratur
proprietas: z solũ acquiratur vsusfructus patri.l.cum oportet.
in prin.cum si.C.de bonis que lib.loquuntur qñ filius stipula
retur sibi ꝑ psi:z sic qñ interuenit factum filij:tũc est equum quod
filio acquiraẽ proprietas:qd nõ est hic:vbi pater est stipulat⁹ ipsi
filio.Bar.hic in.j.col.dicit ꝙ ista limitatio Dy.nõ fuit necessa
ria z plus nõ dicit:sed eã reprobãt Bar.z alij in.d.l.dñs seruo.
s.eo.Bar.z plenius Sal.z alij in.d.l.ij.C.de cõtrah.z com.stip.
Quia si castrẽsia vel quasi ex stipulatiõe patris stipulãtis filio:
tñ acquirunẽ filio in totum,fm omnes.eadem ratione idẽ dicẽ
dum in aduentitijs quo ad proprietatẽ:arguẽdo de toto ad par
tem.l.que de tota.cum vulg.ff.de rei vend. Sicut etiam in dote
quam pater stipulatur filie,illa acquiriẽ filie in totum.d.l.vxorẽ.
§.testamento.ij.quia etiam isto iure filia,vt dixi.erat capax acq
sitionis dotis.d.l.Pomponius philadelphus. Nec obstat iste
tex.q: loquiẽ clare in his que patri acqri possunt: z ita etiã resi
det.d.Alex.hic. ¶ Cõtra istud qd gl.tenet de causa aduentitia
Bar.subtiliter opponit ꝯ gl.qd tunc non debeat valere stipula
tio.Nam qñ pater stipulatur filio propter benemerita, dicitur sti
19 pulari ex causa aduentitia. Quia † qcqd acqrit filius ex opera
sua vel ex meritis suis,diciẽ esse aduentitium:vt.l.cum oportet.
in prin.iuncta gl.iiij.C.de bo.que lib.z tñ quando pater stipula
tur filio vt benemerito:quia videẽ stipulari vt extraneo,non va
let stipulatio:vt est gl.magistra in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.
ergo si stipulatio non valet nõ acquiritur nec patri nec etiam fi
lio:ergo contra istam gl. Pro solutione Bar.notabiliter distin
guit:ꝙ aut benemerita filij nõ sunt intẽsa patri,sed cuidã extra
neo,qui motus est ad promittendũ patri:propter illa merita filij
erga eũ:z tũc bene valet stipulatio,z p patrẽ acquiriẽ filio actio
vtilis:vt.l.quodcũqꝫ.§.si quis ita.s.eo.Et q: tunc pater nõ põt
dici motus ad stipulãdũ propter illa benemerita collata a filio in
illum tertiũ:sed solũ propter filiationem,z affectionem paternã
z sic cẽsetur stipulatus filio vt filio per illud quod notat gl.in.d.
§.si pactus.z cõsequenter diciẽ aduentitiũ ex quo ille extraneus
motus est ad promittendũ patri propter merita filij erga ipsum
extraneum:sz filius est capax aduentitiorũ.d.l.cum oportet.in
prin.Merito stipulatio valet z ipsi filio acquiriẽ vtilis.d.l.vxo
rem.§.testamento.ij.si aũt merita filij fuerunt intẽsa in patrem,
z sic pater mouetur ad stipulandum filio propter talia merita,
z nõ propter filiationẽ:z tunc videẽ stipulari vt extraneo : q: idẽ
fecisset si fuisset quidã extraneus : q talia merita impendisset : z
tunc non valet stipulatio:z ita pcedit gl.in.d.§.si pactus. q: pa
tria potestas debet esse causa stipulationis,vt valeat stipulatio
20 z sic isto casu videẽ stipulari vt extraneo. † Sz aduerte inquãtũ
Bart.tenet qd quando pater stipulaẽ filio propter benemerita
collata in ipsum patrẽ,censetur stipulari tanquã extraneũ , z sic
stipulatio nõ valet:q: nõ habuit tũc respectũ ad filiationem : sz
ad benemerita per gl.magistrã in.d.§.si pactus.vbi etiam Bar.
Ang.z Pau.de Ca.idem tenent.sequiẽ etiam Sal.in.l.ij.C.de
contrah.z com.sti.Jdem tenet.d.Alex.hic in.ij.charta,vbi bis
dicit istam esse cõem opinionẽ. ¶ Cõtrariũ z melius tenẽt Jo.
de Jmo.z Rap.Cu.Pau.de ca.hic in fi.Are.z d.Pe.de bex.
hic.Jdẽ tz Bal.z Rap.ful.in.d.§.si pactus.vbi etiã idẽ tenuit
q: ista opinio est multũ equa z rationabilis.Nã validior dz esse
stipulatio qñ pater mouetur etiam propter benemerita , quam
qñ mouetur propter solam filiationem: q: qñ cõcurrũt filiatio z
benemerita,duo vincula debẽt plus operari quã vnũ:vt in auẽ.
de consang.z vte.fratrib.in prin.z in auẽ.itaqꝫ. C.cõia de succes.
Et lz appareat qd pater fuerit motus propter benemerita: non p
hoc remoueẽ affectio paterna:imo fortius quando concurrunt
benemerita filij,pater dicitur magis diligere filium:ideo magis
debet augeri z operari qd valeat stipulatio. ¶ Secundo,q: dz
capi presumptio qd pater potius sit motus propter filiationẽ,q̃
propter benemerita,vt actus potius valeat q̃ pereat.l.quoties
21 in stipulationibus.s.eo.z.c.abbate sane.de ver.sig. † Sicut ecõ
tra presumitur actus factus propter benemerita filij,quãdo alis
non valeret,vt quando pater donat filio in potestate,psumitur
donasse propter benemerita filij:quia isto modo presumẽdo do
natio valet,que alias nõ valet . ita procedit gl.in.l.si donatiõe.
C.de colla.z gl.in auẽ.vnde si parens.C.de inoff.test. z in.l.si for
te.ff.de castren.pec.Sed hic est totũ ecõtra:q: si stipulatio pa
tris presumeretur facta propter benemerita filij,sola stipulatio
esset nulla:ergo potius dz presumi facta propter filiationem vt
valeat,p reg.d.l.quoties in stipulationibus. ¶ Tertio pro ista
parte est bonus tex.in.l.tutor.§.q̃ tutoribus.z ibi Bal. ff.de ex
cu.tu.vbi lz legatum factũ tutori psumaẽ factũ propter onus tu
tele,tamen si sit factũ a patre filio dato tutori presumiẽ factum
propter filiationẽ,z coniunctionẽ sanguinis,z propter benemeri
ta,z sic propter onus tutele. Jstud idẽ quod in filio psumatur
potius propter filiationẽ q̃ propter benemerita:tenet etiam Bal.
in auẽ.ex testamento.in.ij.col.ad fi.C.de colla.allegans ad hoc
bonum tex.in.l.Aurelius.§.Titius testamẽto.ff.de lib.le. bene

Universidad de Deusto Biblioteca

verũ est qđ qñ pater istud clare exprimeret.s.qđ stipulat̃ filio so
lum ꝑpter benemerita filij:tunc ingenue frater stipulationẽ nõ
valere tanq̃ habeat vitiũ annexum,ꝙ stipulatus sit filio tanq̃
extraneo.ꝛ ita sine dubio ꝓcederet opi.Bar.ꝛ do.Alex.hic:tñ
ipsi se non ita stringunt,sed videntur loqui in dubio:ꝛ in dubio
teneo istã scđam:qꝛ est verissima. ¶ In vltima parte gl.ibi,i so
22 lo patris vel i solo filij:isti sunt duo casus ꝛ sic duo dicta.† Pri
mum,qñ pater stipulatur domum fieri filio, in solo ipsi⁹ patris,
an filio acquirat̃ superficies:ꝛ sic ipsum edificiũ qđ fiet.glo.tenet
ꝙ nõ,sed acquirat̃ patri,ꝛ bene tenet:nõ per rationẽ ipsius glo.
qꝛ sit faciendũ ab alio:sed qꝛ naturaliter edificiũ cedit solo: ꝛ ef
ficit̃ in dominio eius cuius est solũ.l.obligationũ fere.§.placet.
ff.de act.ꝛ obl.Et hoc qñ talis stipulatio facta fuisset ex cã ꝓfe
ctitia: puta qꝛ pater data pecunia propria ꝓmissori stipulatus
esset filio domum fieri,in solo ipsius patris: tũc filius nõ posset
agere:qꝛ in ꝓfectitijs nihil potest acquiri filio.l.placet.de acqr.
her.d.l.j.in prin.ff.si quis a pa.fue.ma.Et in illis ꝓfectitijs ni
hil est hodie immutatum.l.cum oportet.in prin.C.de bo.q̃ lib.
ꝛ inst.per quas perso.no.acquir.in prin.Si autẽ ex cã aduenti
tia pater fuisset stipulatus domum filio fieri in solo ipsius pa
tris:puta propter benemerita filij, q̃ censentur esse aduentitiũ:
vt dixi.s.in parte precedenti glo.ꝛ tũc filio acqritur superficies,
ꝛ sic edificium quo ad proprietatem.d.l.cũ opꝫ.in princ. Scđm
ꝙ dicit in gl.vel in solo filij,non videt̃ esse verũ:qꝛ qñ pater stipu
latus est domũ fieri in solo ipsius filij:certe ꝓprietas edificij ac
qritur filio ꝛ nõ patri:cui solum acquiritur vsusfructus:ꝙ edifi
cium cedit solo ꝙ est filij:vt.l.q domũ.ff.ad leg.Aql.ꝛ.l.ij.C.de
rei ven.ꝛ.§.cum in suo.insti.de rer.diui.vnde filio tunc acqritur
vtilis:vt.l.quodcũqꝫ.§.si quis ita.s.e. Posset tamẽ etiã pr̃i ac
quiri directa,si sua pecuniariter intersit sibi edificari: vt.l.qui in
sulam.cũ ibi notatis.s.e.sicut si in solo cuiuslibet extranei inter
esset stipulari:vt.l.stipulatio ista.§.si quis insulam.s.eod. ꝛ hoc
etiã tenent Pau.de ca.ꝛ do.Alex.hic. ¶ In gl.in verb. tenere
23 ei.vult † qđ qñ pater stipulatur filio factum explicandũ ab ipso
ꝛ filio,stipulatio ex toto sit inutilis,ꝛ quo ad patrẽ ꝛ quo ad fi
lium.Istã gl.Bar.ꝛ Ang.intelligunt esse verã:qñ expresse con
staret qđ pater stipularetur vt ipsi patri queratur factũ:tunc sti
pulatio ex toto nihil valet, nisi patris interesset:sicut si cuilibet
extraneo fuisset stipulatus.l.stipulatio ista.§.si quis insulã.ꝛ.§.
si stipuler.s.e.Sed si stipularet̃ simpliciter:tunc ex stipulatione
patris queritur vtilis actio filio,per.l.si quis operas.ꝛ.l.cũ pa
tronus.§.i.ff.de ope.lib.per que iura idem etiam tenet Bar.j.
in.j.q.extra glo.Sed ista iura nihil faciũt:vt etiã dicit Imo.qꝛ
loquunt̃ qñ actio queri debet filio post mortẽ patris:quo tẽpo
re filius propriũ habere põt.Ideo sibi queritur vtilis:vt.l.quod
cunqꝫ.§.si quis ita.s.eo.ꝛ.l.pater pro filia.in verb. vtilis ex equi
tate.C.de pac.conuent.Sed in casu nostro filio nõ potest queri:
eum ẽm ista iura non posset habere ꝓpriũ,exceptis castrensib⁹
vel quasi,ꝛ dote:vt.l.placet.ff.de acqui.he.ꝛ.l. Põponius phi
ladelph⁹.ff.fa.herc.Unde tene ꝙ stipulatio ex toto sit inutilis,
ꝛ sic quod iste tex. generaliter ꝛ indistincte ꝓcedat prout etiam
Imol.ꝛ alij cõmuniter tenẽt: nisi patris intersit illud factũ per
filium explicari:vt etiã dicit Bar.ꝛ ita etiã tenui in tex. in tertio
not. ¶ Extra gl.pro declaranda materia istius legis, Bar.for
24 mat.viij.q.† Primo q̃rit an pater possit stipulari vel pacisci fi
lio,vt effectus conferatur in vita,ꝛ distinguit vt hic per eum.ꝛ
istud est recolligere ea que dicta sunt in tex.ꝛ in gl.in verb. iuris
sunt.vnde veritas pẽdet ab ibidẽ dictis. ¶ Scđo querit Bart.
qñ pater stipulatur vel paciscitur filio in ꝓtãte,post mortẽ suã: ꝛ
sic cõferendo stipulationẽ in tꝑs existentie sui iuris filij:iuxta.l.
quodcũqꝫ.§.ij.s.e.an in dubio censeat̃ stipulatus filio vt here
di,an filio vt filio,an vt extraneo. ꝛ distinguit tres casus. Aut
loqmur in his q̃ non possunt pertinere ad filium nisi vt heredẽ:
ꝛ videtur stipulari vt heredi.l.auus.ff.de pac.Si non põt perti
nere nisi vt ad filium:ꝛ tunc videt̃ stipulari vt filio,ex quãtacũ
que parte sit heres:vt opere q̃ non trãseunt ad extraneos here
des:sed solum ad solos filios: vt.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de
ope.lib.Si vero stipulat̃ illud quod potest vtroqꝫ respectu per
tinere ad filium vt filiũ,ꝛ ad filium vt heredem:ꝛ tunc in dubio
non videtur stipulari vt heredi:vt est casus secũdum eum in.l.
auus.ff.de pac.dot.ꝛ ita procedit glo.magistra.in.d.l.si tibi.§.si
pactis.vbi etiam Bar.ita formaliter distinguit sicut ꝛ hic.ꝛ idẽ
Bart.in.l.Gallus.§.quidam recte.in pe.col.ff.de libe.ꝛ posthu.
¶ Adde in primo membro in quãtum Bart.allegat.l.auus.ff.
de pac.Circa illum tex.cadit in doctrina Bart.duplex difficul
tas:quã scribẽtes non declarãt. Prima est quomodo ibi colli
gatur quod pater sit stipulatus filio vt heredi, cũ ibi pater pa
ctus sit ne petatur a se,ne ve a filio:sicut etiã in.d.l.si tibi.§.si pa
ctus.ꝛ in.d.l.ꝛ heredi.§.nos aũt.in ver.Julianus. qui tex.vidẽ
tur esse contrarij,ꝛ glo.in.d.§.si pactus.dicit quod in.d.l.auus.
istud expressit quod stipulabatur filio vt heredi.Sed istud nihil
est,ꝛ est truffa:nec potes dicere quod ibi in dubio ꝓsumatur sti
pulari,ꝛ pacisci filio vt heredi:prout tꝫ glos.in.d.§.si pactus.per
Bar.hic:quia istud ad propositum nostrũ videtur cõfundi: per
tex.in.d.§.si pactus.ꝛ per tex.in.d.§.nos aũt.in ver. Julianus.
q loquunt̃ simpliciter: ꝓut in.d.l.auus.ꝛ tñ in eis pater non vr̃
stipulari vt heredi. Uñ respõde notabiliter ꝙ qñ pater stipula
tur vel paciscit̃ non peti,nec a se nec a filio: ꝛ illud est tale quod
nõ potest peti ab eo nisi sit heres:vt est qñ pater sol⁹ ꝓmisit do
tẽ,vel ibi vbi au⁹ ꝓmisit dotẽ ꝓ nepte: ꝛ sic vt filius nõ poterat
obligari ex tali ꝓmissione patris,nisi esset heres ipsius patris:
ꝛ tunc videt̃ pacisci filio vt heredi. ita proprie loquit̃.d.l.auus.
secus qñ vterqꝫ esset debitor vel vterqꝫ deberet:tũc loquit̃. d.§.
si pactus. ꝛ ita ibi r̃ndet ꝛ declarat Bal.Alb.de Rosa. Raph.
Ful.ꝛ Pau.de ca.vbi etiam aliquando dixi.idem Pau.in.d.l.
auus. ¶ Secunda difficultas est ꝙ Bar.in primo membro di
cit qđ si pater stipulat̃ filio illud qđ nõ põt ꝑtinere ad filiũ nisi
tanq̃ heredẽ:ꝛ tunc ẽm eũ loquitur.d.l.auus.ꝛ tñ.j. in vl.mẽ
bro allegando.l.auus.ff.de pac.dota.dicit qđ ibi loquit̃ in casu
quasi mixto: ꝛ sic qui vtroqꝫ respectu poterat pertinere ad filiũ
vt filiũ,ꝛ etiã ad filiũ vt heredẽ.ꝛ tñ.d.l.auus.ff.de pac.dot.vi
detur ponere in effectu eundem casum ꝛ eandẽ decisionẽ quam
ponit.d.l.auus.ff.de pac. Solũ est differẽtia i vno qꝛ in.l.auus.
ff.de pac.au⁹ ꝓmisit dotẽ ꝓ nepote,sed in alia.l.auus.ff.de pac.
dot.ipse au⁹ recepit dotẽ pro nepote.ꝛ in alijs ꝯcordat,ꝛ est ea
dem decisio.ꝛ tñ Bar.hic in fi.distinctionis dicit ꝙ in.d.l.au⁹.
ff.de pac.dota.est casus in quo stipulatio poterat ꝑtinere ad fi
liũ,vtroqꝫ modo,siue vt filiũ,siue vt heredẽ:ꝛ tñ in primo mem
bro dicit qđ in.d.l.auus.ff.de pac.stipulatio nõ poterat ꝑtinere
ad filiũ nisi esset heres.ita vr̃ repugnantia ꝛ Bar.vr̃ sibiipsi cõ
trariari.Sed salua Bar.ꝛ bene in vtroqꝫ casu.nam.l.auus.s.de
pac. ꝓprie loquit̃ qñ auus promisit dotem pro nepte, ꝛ facit pa
ctum ne talis dos ꝓmissa possit peti,neqꝫ a se neqꝫ a filio:certe
ista stipulatio vel pactum nõ potest pertinere ad filiũ nisi sit he
25 res patris:quia filius nõ tenet̃ ex ꝓmissione patris,nisi sit he
res patris:vt toto titulo.C.ne filius pro pa. Ideo dixit Bar.ꝙ
ibi illud pactũ de nõ petendo a filio, nõ poterat pertinere ad fi
liũ,nisi esset heres patris:sed in.l.auus.ff.de pac.dot.auus non
ꝓmisit sed recepit dotẽ pro nepote, ꝛ sic a nuru, ꝛ pactus est ne
talis dos repetatur nec a se,nec a filio:certe illud pactum vtroqꝫ
modo potest pertinere ad filiũ.Nam si filius sit heres patris, ꝑ
derit sibi istud pactũ aui:alias fuisset obligatus vt heres resti
tuere illã dotẽ,quã auus recepit.Itẽ potuisset talis dos pueni
re ad filium:lꝫ non fuisset heres aui cũ esset dos ꝓ filio suo:ꝛ sic
ad filiũ tanq̃ ad filiũ:ideo ne dos possit nec ab eo nec a filio re
peti:potuisset intelligi etiã qñ filius nõ fuisset heres.ꝛ sic vtroqꝫ
modo vnde ibi deciditur ꝙ in dubio intelligit̃ esse factũ pretiũ
vt heredi.ista est proprie mẽs ꝛ intentio Bar.ad ista duo iura
lꝫ nec ipse nec scribentes declarent. ¶ Tamẽ aduerte qđ Bart.
26 sub paucioribus mẽbris poterat cõcludere,qđ † semp in dubio
pater videtur stipulari vel pacisci filio vt heredi ꝓut etiam glo.
in.d.§.si pactus.nisi vno casu quãdo stipulat̃ illud qđ non põt
pertinere nisi ad filium vt filiũ, vt opere ꝛ emphyteusis ecclesia
27 stica.d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi. ¶ † Secũdo principaliter in
quantũ concludit Bar.ꝙ in dubio quãdo nec ex verbis nec ex
coniecturis aliud apparet,pater censet̃ stipulari filio, vt heredi:
qñ pater stipulat̃ filio rem de sui natura trãsitoriã ad quoscũqꝫ
heredes etiã extraneos:puta emphyteusim a priuato ꝯcessam:
ꝛ ideo nisi filius sit heres patris,nõ põt cõsequi istã emphyteu
sim. ¶ Cõtra istud subtilis Rap.cu.allegat tex.in.l.quodcũqꝫ.
§.si qs ita.s.e.vbi pater fuit simpliciter stipulatus filie sue dari
post mortem:ꝛ tñ non videt̃ stipulari vt heredi: nã filia ibi ad
mittitur,ꝛ potest agere:quãuis nõ sit heres patris.Tamen ad
illum tex.respõdet ipsemet Rap.Cu.ꝙ ideo ibi est: qꝛ isto iure
ffo:ũ non poterat quis stipulari heredi post mortem suam: qa
de iure ffoꝝ actiones non põterãt incipere ab herede: vt habet̃
in.l.vnica.C.vt act.ab here.Sed ista responsio vt etiã dicit do.
Alex.non videtur bona per.l.hereditarium.ff.de bo.auth.iud.
pos.iuncta.d.l.vnica.Item qꝛ si post mortẽ suam poterat quis
stipulari filio suo:qꝛ non esset heres.ꝛ.l.quodcũqꝫ. §.si quis ita.
multo magis dꝫ posse de iure ffoꝝ stipulari post mortem suã he
redi.l.continuus.§.fi.j.eo.Unde responde aliter ẽm do.Alexã.
qđ ille tex.loquitur quando pater stipulatur simpl'r filio,nõ ad
mixta persona patris, ꝛ in dubio videtur stipulari filio vt filio:ꝛ
non vt heredi:vt ibi,ꝛ.l.filiusfamilias.§.cũ quis.ff.de leg.j.quia
isto casu stipulatio ista nũquam incepit nec potuit vnquã inci
pere habere effectum in personam patris,ꝓut etiã est de mente
Bal.in aut.si quas ruinas.in.iij.col.C.de sacrosan.eccl.dũ alle
gat.d.l.quodcunqꝫ.§.ij.sed gl.in.d.§.si pactus.ꝛ iura que gl.ibi
allegat loquunt̃ quando in stipulatione vel pacto est admixta
persona

persona patris, qꝛ stipulatus est sibi ꝛ filio:ꝛ sic principiũ acqsi
tionis cepit radicari in persona ipsius patris stipulãtis: ꝛ tunc
in dubio videtur stipulari vt heredi.ita loquitur.l.si pactum.ff.
de prob.cum alijs iuribus per illã gl.allegat.Et ita habes vnam
limitationẽ ad cõclusionem Bar.post gl.d.§.si pactus.ꝙ in du
bio pater censetur stipulari filio vt heredi. ¶ Secundo multum
28 notabiliter limita † qñ pater dicit̃ stipulatus esse sibi,ꝛ aliter fi
lio:tunc non videt̃ stipulari filio,vt heredi : ꝛ sic non acquiritur
tunc filio directa actio que acquiritur heredi,prout tenet Bar.
hic per.d.l.auus.ff.de pac.sed videt̃ ei stipulatus vt filio.ꝛ sic ac
quiritur ei vtilis actio:etiam si non sit heres patris.ita notabi
liter tꝫ Bal.in.c.j.circa prin.in ti.an agna.vel fi.in vsi.feu.ꝑ tex.
no.in.l.Seia.in prin.iuncta gl.ff.de dona.cau.mor.ꝛ ibi habes
exẽplũ huius limitationis.ꝛ sequit̃ simpl'r.d.Alex.hic ꝛ in.d.l.
si tibi.§.si pactus.in pe.col.Sꝫ Are.hic,in.xj.col.dicit,ꝙ lꝫ tex.
in.d.l.Seia.in princ.ponat istã formã stipulationis,ꝙ tñ nec in
text.nec in gl. declarat̃ an videat̃ stipulari vt filio vel vt heredi:
tñ putat esse verissimũ:qꝛ si videret̃ stipulat⁹ vt heredi.obliga
tio deberet esse vniformis:vt.l.ij.§.ex his.s.eo. ¶ Sed tu caue
qđ istud fundamentum Aret.parum valet qꝛ tex.in.d.l.ij.§.ex
his.loquit̃ in dubio:nos aũt loqmur in casu claro. Itẽ gl.in.d.
l.Seia.in prin.quã dicit Are.nihil facere dic imo gl.ibi,in verb.
videri.bene facit,dum dicit ꝙ ex pacto secundo donationis ex
quo pactus est Titius filijs suis:filij habẽt vtilẽ actionẽ, p.d.l.
quodcunqꝫ.§.ij.ergo videt̃ pater stipulatus vt filio:qꝛ si esset sti
pulatus vt heredi,haberent directã. ¶ Suprascriptã theoricã
29 inducit Bart.ad decisionẽ quotidiane.q.† ꝙ si aliquis recepit
rem in emphyteusim ab ecclesia ꝓ se ꝛ filijs suis,intelligitur eis
acqsiuisse vt filijs,ꝛ nõ vt heredib⁹. Quia emphyteusis ecclesia
stica non transit nisi ad filios,ꝛ nõ ad heredes extraneos : vt.§.
emphyteusim.in aut̃. de non alie. ꝛ ideo licet etiam filij non sint
heredes patris:tñ ad eos pertinet talis emphyteusis, per text.
in.d.l.vt iurisiurandi.§.si liberi.ꝛ istud expresse tꝫ Spec.in ti.de
locato.§.nunc aliqua.in ver.clviij.licet ẽm Bart. in feudis con
suetudo sit in cõtrariũ.c.j.an agna.vel fi.in feu.ita residet Bart.
Confirmat̃ vltra eum : qꝛ in his q̃ descendunt ad filios vt filios
non est necesse ꝙ filij sint heredes patris, nec qđ patris adeant
hereditatẽ.l.quodcunqꝫ.§.si quis ita.s.eo.in verbo lꝫ heres pa
tri non existat.ꝛ ibi Bal.ꝛ Pau.de Ca.ad hoc notant illũ tex.
ꝛ.l.si post mortẽ.in prin.ff.de leg.j.in ver.nec interest an patri he
res extiterit necne:ꝛ ibi Pau.de Cast.ad hoc no.Jo.op.Bar.
etiã tenẽt Ang.ꝛ latius Imo.ꝛ do.Alex.hic,ꝛ dicit.d.Alexã.
qđ istud vbiqꝫ tenuit Bar.Idẽ ꝙ hic tꝫ etiã Bart.in.d.l.si ti
bi.§.si pactus.ꝛ ibi Bal.Ang.ꝛ Raph.Fulg.ff.de pac. Bar in
d.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ꝛ in.l.si non fortem.§.libertus.in vl.
col.ff.de condi.ind.ꝛ in.l.Gallus.§.quidã recte.in pe.col.de li.ꝛ
posth.late Bal.in aut̃.si quas ruinas.C.de sacrosan.eccle. Sal.
in.l.ij.in.xviij.q.C.de iure emph.cũ alijs cõcor. traditis per do.
Alex.hic,ꝛ in.d.§.si pactus.ꝛ in consil.lxxx.tertij vol.inci.visis
subtilissimis dubitationibus.ꝛ ista est communis opin.ẽm do.
Alex.in consi.cxix.quinti vol.qđ incipit viso processu cause ver
tentis inter dominam Bernardinam.in.ij.col.ꝛ in consi.cxxix.
quinti volu.incipiente, perspectis his que in themate suprascri
pto narrãtur.in.j.co.ꝛ vltra doc.allegatos per do.Alex.Idem
etiã tenent Bal.ꝛ Paul.de Ca.in.d.l.quodcunqꝫ.§.si quis ita.
per illũ tex.in.d.l.si post mortem.in prin.per illũ tex.Istam opi.
etiã tenuit Jac.de bel.in.c.j.an agn.vel fi.in feu.vt refert Bar.
in.d.§.si pactus.Sed contrariũ tenuit idem Jac.de belu.sibi cõ
trarius in.d.§.emphyteusim.cuius opi.sequitur Are.hic cõtra
cõem.ꝛ omissis leuibus monet̃ Jac.de bel.precipue duplici fun
damento. Primo qꝛ appellatione hereditatis ꝛ bonorũ videt̃
contineri emphyteusis:vt.l.bonorũ.ff.de ver.sig.ꝛ.l.rem in bo
30 nis.ff.de acq.re.do.ꝛ.l.j.ꝛ.ij.ff.de bo.poss. ¶ † Tu aduerte ad
istud fundamentũ,quod habet duo capita. ¶ Primum ꝙ ap
pellatione hereditatis contineat̃ emphyteusis,istud nõ est verũ:
qꝛ imo appellatione hereditatis non venit emphyteusis nec feu
dum,vnde si frater fecit quietationem generalẽ fratri de omni
eo ꝙ posset petere in hereditate paterna,per hoc nõ impeditur
petere feuda,nec partẽ possessionũ emphyteuticarũ: qꝛ nou pe
tuntur tanq̃ ex hereditate paterna.ita signanter tenent Bart.
Bal.ꝛ Ange.post Dy.qui ita cõsuluit in.l.item videndum.§.fi.
ff.de pe.her.Bal.in.l.j.in.j.q.ff.de rerum diui.ꝛ latius in aut̃. si
quas ruinas.C.de sacrosanc.eccle.ꝛ in.c.j.in.iij.col.an agna.vel
filius.in feu.Ubi singulariter extendit etiam si talis renũciatio
hereditatis paterne fieret cum iuramẽto,ꝛ late Alb.de Rosa.in
31 l.tres fratres.ff.de pac. ¶ † Ad ẽm caput ꝙ appellatione bo
norũ contineat̃ emphyteusis ꝛ feudum: istud videt̃ plus facere
ꝛ pro hoc ego addo Spec in terminis in.d.§.nũc aliqua.in ver.
clviij.ad fi. vbi in specie tenet ꝙ si aliqs repudiasset bona pater
na:tunc intelligeretur etiam repudiasse emphyteusim:qꝛ appel
latione bonorum bene cõtinet̃ emphyteusis ẽm eũ per.d.l.rem
in bonis.ff.de acqui.rer.do.ꝛ.d.l.bonorũ. Itẽ adde similiter ꝙ
appellatione bonorum etiam continentur feudalia, ẽm Andr.
de Iser.summum feudistam in.c.j.ad fi.prin.de cap.qui curi.vẽ
di.in vsi.feud.vbi ita notabiliter limitat illũ tex.ꝛ ita etiam limi
tatur text.in.c.in generali.si de feud.fue.contro.inter do.ꝛ agn.
¶ Sed aduerte qđ Jo.de Imo.ꝛ do.Alex.lꝫ de predictis non
faciant mentionem:nec de illa decisione Spec.nec de illa And.
de Iser.Tamen r̃ndent ad iura preallegat.que adducit Jac.de
Belui.s.ad.d.l.bonorũ.ꝛ ad.d.l.rem in bonis.cum si. Quod in
telliguntur in illis bonis que poterãt transire ad extraneos he
redes:in alijs ergo secus que non transeunt vt in casu presenti.
¶ Secundo principaliter mouetur Jac.de Belui.per tex. in.§.
emphyteusim.in aut̃.de non alie.alle.per Bar.sed videtur strin
32 gere contra eum si nõ cauillet̃. † vbi in emphyteusi ecclesiastica
lex requirit istã qualitatem qđ filius sit heres. Unde licet istud
ius emphyteuticum ecclesie, nõ sit cõmunicabile extraneis:nec
transeat ad extraneos:vt ibi est tex.ꝛ dicit Bar.hic:tamen etiã
non transit ad heredes sanguinis simpliciter,ꝛ sic ad filios:sed
ita demum si sint heredes. Unde pater in emphyteusi ecclesia
stica non posset etiam si vellet expresse aliter prouidere filio nisi
cum filius est heres:ex quo lex requirit istam qualitatem : ergo
multominus in dubio, qñ pater simpl'r ꝓuidet filio de emphy
teusi ecclesiastica, intelligitur ꝓuidisse nisi scđm ipsius naturã,
que requirit ꝙ filius sit heres.per regu.l.si stipulatus.ff.de vsu.
qꝛ verba in dubio intelligunt̃ scđm subiectam materiã : vt ibi ꝛ
l.si vno.in prin.ff.locati.ꝛ istud fundamẽtum sic declaratum est
difficile ẽm Areti.qui in eo facit magnũ capitale:ꝛ per illud te
net contra cõem opi.ꝛ ꝓpterea Bal.hic ꝛ alibi animaduertẽs
in.l.ij.C.de suis ꝛ legi.dicit ꝙ decisio Bar.põt esse vera,quãdo
pater expresse prouideret filijs,etiã si non essent heredes:sec⁹ si
prouideret simpliciter p.d.§.emphyteusim.sed ẽm Aret. verba
illius tex.videntur importare ꝙ emphyteusis ecclesiastica solũ
possit concedi filio tanq̃ heredi,ꝛ non aliter. Adde quod p.d.§.
emphyteusim.istam opi.Jac.de belui.contra cõem etiam tenet
Rapha.cuma.hic,in.l.gallus.§.j.ff.de liber.ꝛ posthu.licet idẽ
Rapha.cu.simpliciter referat Jac. de belui.tenere contrariũ ꝛ
plus non dicit.Sed ad illuꝫ tex.in.d.§.emphyteusim.respõdet
Bal.in.l.liberti liberteqꝫ in.xj.co.C.de oper.lib.quod intelligit̃
quãdo in concessione facta est mentio de heredibus.ꝛ istã sol.re
fert ꝛ simpliciter sequit̃ do.Alexã. in.xxx.ꝛ xxxi.col. Tu adde
qđ Bar.in.d.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.in.j.col.s.de op.libe.etiã
videt̃ intelligere.d.§.emphyteusim qñ quis accepit emphyteu
sim ecclesiasticã nõ simpl'r ꝓ se ꝛ suis filijs : sed ꝓ se suisque here
dibus legitimis masculis vel feminis, ꝛ sic apponendo dictio
nem heredibus,tũc ita demũ debebitur filijs.si sint heredes:ex
quo concessio requirit vtrũqꝫ:vt ibi per eũ.sed ista solutio mihi
nullatenus placet:qꝛ tex.ibi non ponit sub qua forma verborũ
fuerit recepta emphyteusis : sed disponit statuẽdo qđ emphy
teusis ecclesie possit solum accipi in personã accipientis,ꝛ duo
bus eius heredibus filijs aut nepotib⁹: vnde tu respõde ad illũ
tex.altero de duobus modis , vel ꝙ ibi intelligitur de heredib⁹
sanguinis ꝛ sic liberis:vt.l.ex facto.§.si.ff.ad trebel. ꝛ.c.j.versi.ꝛ
si clientul⁹,ꝛ ibi Bal.in.viij.no.de alie.feu.in feu.quod declarat
ibi tex.dũ subdit filijs ꝛ nepotibus vtriusqꝫ sexus. Uel secũdo
dic ꝙ illa verba ꝛ duobus eius heredibus,capiunt̃ ꝓ duabus
33 generationib⁹: † qꝛ tex.ibi disponit ꝙ emphyteusis ecclesie pos
sit capi vsqꝫ in tertiam generationem masculinã ꝛ femininã cõ
putata persona accipientis. ¶ Item inquantũ Bar.hic,in.d.l.
vt iurisiurandi.§.si liberi.respondet ad text.in.d.c.j.an agna.vel
filij.quod procedit iure consuetudinario feudorũ: secus de iure
communi. ¶ Dic melius qđ ille tex.procedit quãdo quis rece
pit feudum simpliciter,nulla facta mentione de filijs vel heredi
bus:vel qñ recepit feudum pro se ꝛ heredib⁹: tunc nõ admittũ
tur filij ad feudum,nisi etiam sint heredes.ita procedit text. in
d.c.j.Secus si recepisset feudum pro se ꝛ filijs seu liberis,prout
etiam in qõne nostra : tunc filij ꝛ qcunqꝫ descendentes possunt
acceptare feuda,ꝛ alia bona repudiare.d.l. vt iurisiurandi.§.si li
beri.ꝛ.§.optimum.in auth.de exhibend.reis.ꝛ.l.si arrogator.§.
sed an impuberi.ff.de adop.ita tenet Bal.in.d.c.j.in.iij.col. an
agna.vel fi.ꝛ ibidem And.de Iser.ꝛ alij communiter. Idem te
net Bal.in.l.iij.C.de fideicom.de quo etiam per Joan.And.in
addit.Specu.in tit.de feud.§.quoniam.in versi.xxxviij. in ad
ditio.que incipit directe.Bal.in.l.qui se patris.in.vij.col.C.vn
de liber. Idem vbiqꝫ tenet Pau.de Castr.ꝛ reputat istam do
ctrinam Bal.esse no.in.l.pro herede.§.si quid tamen.ad fi.ff.de
acquir.her.ꝛ in.l.si mihi ꝛ Titio.s.eod.ꝛ in.l.adoptiuum.§.pa
tronũ.ff.de in ius voc.ꝛ in aut̃.post fratres.C.de legi.here.ꝛ in
l.si post mortem.in prin.ff.de leg.j.ꝛ in.l.si patroni.in prin. ff.ad
Treb.ꝛ ibi etiam do.Alex.ꝛ idem do.Alex.in consi.xix. quinti

Universidad de Deusto Biblioteca

volum.incipiente,super eo de quo queritur visis instrumentis. ⁊ in consi.xxvj.quinti volu.incip.ponderatis his que in thema
34 te narrantur.in.ij.col.⁊ seq. ¶ †Tertio querit Bart.nunquid pater possit stipulari filio emancipato in casibus in quibus po test stipulari filio in potestate.cõcludit ꝙ sic per duo iura,⁊ vnã rationem.Cum Bar.simpliciter tenent Imo.Raph.Cu.⁊ do. Alex.hic,in fi.Idem tenẽt Pe.de bellaper.Io.de Imo.Pau. de Ca.do.Alex.in.l.quodcunq;.§.si quis ita.per illum tex.s.e. Item facit ẜm Bar.j.in.v.q.ꝙ ꝫ filius sit emancipatus: tamen durat votum patris in acquirendo filio:vt.l.scripto.ff.vnde lib. Item facit q: in filio emãcipato adhuc durant reliquie patrie potestatis,ꝑpter quas pater põt stipulari filio emãcipato: ẜm Bal.⁊ alios in.l.si genero.C.de iu.do.vbi ad hoc allegat.l.talẽ. §.fi.ff.de her.inst.⁊ gl.in.§.fi.in gl.fi.insti.de tu.ego ad hoc plu ra accumulaui in.l.si ita stipulatus fuero si Titi⁹.§.Chrysogo n⁹.in.iij.not.s.e.Pro ista cõmuni opinio.d.Alex.in.d.l.quod cũq;.§.j.s.e.allegat tex.in.l.si qs operas.⁊ ibi gl.in ver.posthu
35 mos.ff.de ope.liber.vbi est tex. †ꝙ pr̃ põt stipulari filio posthu mo,⁊ sic nõdũ nato:quẽ ꝯstat nõ esse in ptãte patris anteꝙ̃ na scatur.l.fi.ff.de colla.bono.Sed ad illum text.potes respondere qđ posthumus habeẽ pro iam nato,quãdo tractaẽ de eius com modo.l.qui in vtero.ff.de sta.ho.prout est hic: qđ sibi acquiraẽ ex stipulatione patris. ¶ Contra istam communem conclusio nem tenet insignis.d.Pe.de bexu.hic. Motus q: filius eman cipatus quo ad patrem est extraneus.l.vnica.§.extraneũ. C. de rei vxo.act.Sed extraneo nemo põt stipulari.l. stipulatio ista. §.alteri.s.eo. Sed ad hoc potes respõdere defendẽdo cõmunẽ sniam,ꝙ emãcipatus nõ est omnino extraneus: cũ adhuc du rẽt reliqe patrie ptãtis:vt statim dixi. ¶ Scđo moueẽ per.d.l.si genero.cũ glo.C.de iure do.quã aliter nõ inducit,⁊ Bar. addu cit pro se.Ego autem vltra scribentes inducam fortiter illũ tex. ad fundamẽtum Bar.ꝙ paria sunt aliquid fieri in tempore,vel cõferri in illud tempus.l.quod sponse.cum simi.C.de dona.an
36 te nup.⁊.e.de vxore.⁊ ibi do.Abb.ad hoc no.de sepult. †Sed pater potest stipulari filio in tempus sui iuris.d.l.quodcũq;.§. si qs ita.s.e.ergo etiã filio emãcipato. Ad hoc respondet subti liter do.Pe.de bexu.ꝙ istud fundamentum nihil facit: q: licet pater cõferat effectum stipulationis in tempus quo filius erit sui iuris:tamen in stipulationibus consideramus initium ⁊ sic tẽpus facte stipulationis,quo ad hoc vt sumant efficaciam.l.si filiusfa.in prin.s.eo.⁊.l.fi.⁊ ibi glo.de stip.ser.sed hic tempore fa cte stipulationis,fili⁹ adhuc erat in ptãte patris. Ideo hoc con siderato stipulatio valet: ꝫ in qõne nostra filius tpe facte stipu lationis iam erat emancipatus ⁊ sic extraneus.Cõfirmatur q: tex.in.d.l.quodcunq;.§.si qs ita.dat vtilẽ actionẽ filio ex eqta te:qñ pater stipulatur filio in tp̃s quo erit sui iuris:⁊ illa eqtas causaẽ ex eo q: filius erat in ptãte tpe stipulationis:ergo si non erat in potestate tempore stipulationis,sed emancipatus,cessa bit illa equitas,⁊ non valebit stipulatio. ¶ Sꝫ sustinẽdo cõem
37 opinionem.potes ad hoc dupl'r rñdere. †Primo ꝙ in stipula tionibus inspicimus tẽpus facte stipulationis:istud ꝑcedit vt sciamus an patri acquiratur,an vero filio,ita loquitur tex. in.d. l.si filiusfa.in prin. Scđo illud ꝑcedit qñ stipulatio fuit cõcepta sub cõditione extrinseca ⁊ causali,que trahitur retro ad tp̃s ce lebrati contractus:⁊ sic facte stipulationis.ita loquitur text.in d.l.filiusfa.in princ.secus in conditione extrinseca mortis : ⁊ sic existentie sui iuris filij.ita expresse tenet Bar. in.d.l.si filiusfa.in prin.Ad aliã rationẽ Bar. ꝙ durat votũ patris in acquirendo filio licet emancipato,respõdet.d.Pe.de bexu.ꝙ hec ratio etiã non valet:q: ea attẽta mater deberet posse stipulari filio que se pe maiorem affectionem habet ad filium quã pater:⁊ tñ hoc est falsum:vt tenet Bar.in sequenti qõne.Tu autem vltra.d.Pe. de bexu.⁊ alios scribẽtes aduerte circa tex.in.d.l.si genero.C.de iure do.quem Bar.adducit pro se iũcta gl.sed.d.Pe. de bexu. adducit in ꝯ̃riũ:ꝫ aliter nõ inducat.Nã ille tex.fortiter retor queẽ contra Bar.ibi enim est tex.ꝙ pater nõ potest stipulari fi lio emancipato:sicut nec cuilibet extraneo: ergo in hoc nihil fa ciunt reliqe patrie potestatis:quicquid dicãt Bal.⁊ alij ibi.Et dicit gl.⁊ doc.ibi,⁊ Io.de imo.⁊ do.Alex.hic in.iij.col.⁊ Imo. ⁊ Pau.de ca.in.d.l.quodcũq;.§.si quis ita rñdent.ꝙ ille tex.ꝑ cedit quantum ad acquirendũ directã actionẽ,sed filio bene ex equitate valet quantum ad acquirendũ vtilẽ. ⁊ hoc modo etiã voluit inducere illũ tex.Bar.hic. Quia dico ꝙ ista solutio nul latenus põt procedere:⁊ꝯ̃ eã fortiter refragaẽ tex.d.l.si genero. ibi qui formaliter dicit:nec tibi ꝓhibẽte iure q̃rere potuit pater actionẽ.Et sic vult ille tex.ꝙ ex stipulatione patris nulla actio nec directa nec vtilis acqratur filio emãcipato,dũ dicit ꝓhiben te iure.Nã lege ꝓhibẽte nulla potest acquiri actio.l.cũ lex.ff.de fideiusso.⁊.l.non dubium.C.de legi.⁊ ita disputando posset ista pars sustineri cõtra cõem prout etiã al's tenui in.d.l.quodcũq;.

38 §.j. ¶ †In quarta.q.cõcludit Bar.ꝙ mater nõ possit stipulari filio per tria iura ꝑ eũ allegata,⁊ sequunẽ simpl'r Imol.Raph. Cu.⁊.d.Alex.hic,ad fi.Idem tꝫ Bar.in.l.pactũ dotale.per illũ tex.⁊ in.l.pater.C.de pac.cõuẽ.⁊ in.l.stipulatio ista.§. si stipuler. in.ix.fal.s.eo.Cy.⁊ alij in.l.ij.C.de contrah.⁊ cõmit.stip.Bal. in l.executorem.in.iiij.col.C.de exec.rei iud.⁊.l.cum dos.ff.de pac. do.Bal.⁊ Imo.in.l.Caius.ff.so.ma.In quantũ tñ Bar.⁊ doc. allegãt.l.debitor.§.fi.ff.ad Treb.Illa lex loquitur eꝯ̃ ꝙ filia nõ põt stipulari matri pront etiã dicit gl.in.l.publia.in prin. ff. de po.Bar.in sequẽti.q.sed facilius repelliẽ filius a stipulando pr̃i vel matri ꝙ̃ econtra:ꝑpter votũ quod non est in filio,sicut in pa tre ẜm Bar.in seq.q. ¶ Limita conclusionem Bar.non proce dere qñ mater stipularetur filio super re ipsi⁹ matris que durat sua tunc valet:vt.d.l.publia.in prin.cũ gl.q: in ea posset stipula ri penitus extraneo.l.pe.C.ad exhib.Bar.in.l.stipulatio ista.§. si stipuler.in.ix.fallen.s.eo.quod vltimũ no.amplia vt per Bar.
39 j.in vlt.q.statim diceẽ. ¶ †Quinto querit Bar.an filius eman cipatus possit stipulari patri,nã de filio existẽte in potestate an possit,dictum fuit in.l.si filiusfa.in prin.s.e.doc.tenẽt ꝙ nõ:per l.debitor.§.fi.ff.ad Treb.Bart.pro hoc allegat.l.si ita stipulat⁹ fuero si Titius.§.Chrysogonus.C.e.vbi libertus nõ potest sti pulari patrono,ergo nec fili⁹ emãcipatus patri.Tu ꝯfirma iũ cta equiparatione de liberto ad filium emancipatũ,que est in.l. j.in prin.ff.si qs a pat.fue.manu.Nec obstat qđ pater possit sti pulari filio emãcipato.vt Bar.tꝫ.s.in.iij.q.q: votũ patris est q̃ rere filio,sed nõ ecõtra.l.scripto.in fi.ff.vñ lib. ⁊ in correlatiuis, vt sunt pater ⁊ filius,qđ disponitur in vno non habet locum in alio,qñ daẽ diuersitas rõnis : vt hic,de quo plene dixi in.l.fi.C. de indic.vid.tol.Adde ꝙ idẽ qđ Bar.hic tenet etiam Bal.in.l. Caius.ff.so.ma.⁊ in.l.executorẽ.in.iiij.col.C.de exe.rei iud.⁊ ibi assignat rationẽ:q: patria potestas q̃ est inducta ad acquirẽdũ
40 euanuit. † ⁊ subdit per eandẽ rationẽ idem esse in filio naturali tantum,qui similiter non potest stipulari patri, cum in eo cesset patria potestas:de quo vltimo dixi.s.in tex.in secundo notab. ¶ Hinc etiam vltra Bal.duo inferunẽ. ¶ Primo ꝙ filij Fran cigenarum non possunt stipulari nec acquirere patri,cũ nõ ha beant eos in potestate:vt est gl.reputata sing.in.§.j.in verb. ro manorum.per illum tex.qui bene facit.inst.de patria potest. ⁊ il lã gl.reputat sing.Bal.in.c.j.circa fi.an mari.succes.vxo. in bñfi. Illam glo.etiam dicit non esse alibi in iure Bal. in.c.si duo fra tres.in fi.de fratr.de no.benefi.inuest.in feu.tñ Bal.ibi subdit se nescire an illa gl. dicat verum, ⁊ qđ sit ita de iure Frãcorũ alibi dubitat do.Ab.in.c.ij.de conuer.infide.an Veneti q non reco gnoscunt imperatorẽ in superiorẽ,nec viuunt legibus romano rũ, habeant filios in potestate:⁊ an filij possint ei stipulari, ⁊ sic acquirere:⁊ non decidit,planũ est eñ ꝙ filius ⁊ seruus possunt stipulari patri vel dño,vt.l.quodcũq;.s.e.⁊ hoc est propter pa triam ⁊ dominicã potestatem:propter quam fingũtur vna ⁊ ea dẽ persona.l.fi.C.de impu.⁊ alijs substi.q: vox filij vel serui cen seẽ vox patris vel domini:vt dicit tex.in.§.ei vero q.⁊ in.§.post mortem.inst.de inut.stip.⁊.l.si seruus.in ver.acsi ipsi dñi sua vo ce.⁊ ibi gl.ff.de dã.infe.⁊ gl.in.l.si genero.in glo.j.C.de iure dot.
41 ¶ †Secũdo ex istis infertur ꝙ in transuersalibus ⁊ cõsangui neis vnus nõ potest alteri stipulari:⁊ sic nec frater fratri : q: ibi non est potestas ẜm Bal.in.d.l.executorẽ.in.iiij.col.ꝫ inter eos sit interesse affectiõis ⁊ ꝯsanguinitatis,qđ nõ sufficit vt valeat stipulatio,vt est glo.ordi.in.l.fideiussoris.⁊ ibi Bart.⁊ alij.ff.de pac.cũ concor.quas ibi dedi.⁊ in.l.stipulatio ista.§.alteri. s.eo. Istud tamen fallit in feudis in qbus frater stipulando bñ acq rit fratri,ẜm Bal.⁊ Sal.in.l.fi.C.res inter alios acta. Bal.no tabiliter in.l.j.in vlt.col.C.quan.lic.ab emp.disc. facit tex. in.c.j. de duo.fratr.a cap.inuest.⁊ in.c.j.de duob.fratr.de nouo bene. inuesti.⁊ in.c.j.§.cum vero corradus.de his qui feu.dare poss. in vsibus feud.quãuis possit dici ꝙ in illis iuribus fuerit ex ꝓpria conuentione ipsorum fratrum,non autem ex acquisitione alte rius fratris,ẜm Pau.de Ca.in consi.liij.incip.quod istud feu dum.d.Alex.in consi.x.ij.volu.quod incipit,ponderatis his q̃ in themate narrãtur.Et licet in feudis frater possit stipulari fra tri vt dixit : tamen non posset stipulari alij extraneo,ẜm Bal. in.c.j.in penult.colũ.si vasal.feud.ꝑuetur cui applicari debeat.
42 ¶ †In.vj.questione tꝫ Bart.ꝙ pater possit stipulari filio mo nacho:per tex.in.l.vt iurisiurandi.in fi.ff.de ope.lib. sed aduer te quod in contrarium duo faciunt.Primo q: stipulãdo tali fi lio monacho acquireret monasterio:vt in auẽ.ingressi. C.de sa crosan.ecc.ergo videẽ stipulationẽ non valere, tanquã factã ex traneo.l.stipulatio ista.§.alteri.s.e.Secũdo q: ingressus mona sterium desinit esse in potestate patris, cum trãseat in potestatẽ abbatis.in.c.indecorum.de eta.⁊ qual.⁊ est gl.ord. in.l.si ex cau sa.§.Papinianus.⁊ ibi Bar. ff.de mi. Bar.in.l.filium cum dif finimus.ff.de his q sunt sui vel alie.iur. ergo cum desinat esse in potestate

potestate patris,⁊ sic cẽseatur extraneus.l.vnica.§.extraneũ.C. de rei vxo.act.⁊.l.si genero.in verb.tibi extraneo cõstituto.C.de iure do.ergo pater nõ debet posse stipulari.Tñ sustinẽdo Bar. ad primum responde ẜm Imo.⁊ do. Alex. ꝙ sicut pater potest stipulari filio suo existẽte in adoptiõe alteri⁹: vt est tex.in.d.l.vt iurisiurãdi.§.fi.in fi. quo casu querebatur ipsi patri adoptiuo in cuius potestate erat,ẜm illa tp̃a fforũ:ita hoc casu toleratur ꝙ pater possit ipsi filio monacho stipulari, licet veniat alteri que rẽdum.s.monasterio.⁊ hoc modo voluit Bar. inducere illũ tex. q: filius hꝫ viuere de rebus monasterij : satis d: vtilitatẽ ex sti pulatione ꝑcipere:ẜm eos,q plus nõ dicunt.Ad scđm rñde,qđ monach⁹ desinit esse in potestate pr̃is , verũ est quo ad ea q̃ re spiciũt incõmodũ.secus in respicientib⁹ cõmodũ ⁊ fauorẽ, ⁊ sic acquisitionem,vt hic ẜm Bart.in.l.itẽ in ptãte.ad fi.ff.de his q sunt sui vel alie.iu.vbi ad hoc Bar.allegat notata per gl.in.§.j. in auẽ.cõstitutio.que de dign.⁊ sequitur do.Alex.in.l.sub cõdi
43 tione.ff.de lib.⁊ posth. ¶ †Septimo querit Bar.nunquid pa ter vel auus possint stipulari,⁊ acquirere filijs ⁊ nepotib⁹ q na scentur ⁊ cõcipientur post eius mortẽ,⁊ tenet quod sic ꝑ tex.no tabilem in.l.Paulus.§.Paulus.j.vbi est casus.ff.de bo.li.Ad de qđ idẽ per.d.§.Paulus.tꝫ etiam Bar.in.d.l.item pretor.ff. de suis ⁊ legi.vbi ꝑ hoc infert in specie ꝙ si aliquis accepit em phyteusim pro se suisq; filijs ⁊ nepotibus, ꝙ ad talem emphy teusim admittenẽ etiã nepotes postea ꝯcepti:q: excepta heredi tate legitima ad alia admittũtur.d.§.Paulus. Idẽ tꝫ Bal. in l.si in persona.in vlt.col.per totam.C.de fideicom.⁊ in.l.q se pa tris.in vlt.col.⁊ vlt.q.C.vnde lib.Salic.in.l.ij.in.xix.q. C.de iure emph. Idẽ notabiliter in emphyteusi ⁊ in feudo tenet Bal.in consi.clxxvj.quinte partis qđ incipit statuto caueẽ quod si qua mulier.vbi etiã notabiliter ꝯsuluit,qđ statutũ disponẽs ꝙ mu lier dotata ab auo,nõ possit venire ad successionẽ dotantis,nec alicuius descẽdentis ab eo,quousq; superstit aliqs masculus de scendens ab ipso dotante per lineã masculinam: habeat locum etiã in nepte ꝯcepta ⁊ nata post mortẽ aui, cui auus in testamẽ to dotẽ assignauit: quãuis non videaẽ proprie auus q est mor tuus antequã ista neptis ꝯciperet,vel esset in vtero: vt ibi nota biliter per eũ. ¶ Contra Bar.tenet Ang.hic,ad fi.q: ad hoc vt possit stipulari,debet esse pr̃ vel auus tpe stipulatiõis, ꝙ nõ est hic:ex quo nepos nõdũ erat conceptus : vt.l.Titius.ff.de suis ⁊ leg.⁊.l.j.§.proximior.ff.vn.cogn.⁊ sic cũ cessare videantur ver ba legis,debet etiã cessare eius dispositio. l.adigere. §.quãuis. ff.de iure pat.Sꝫ Imo.⁊ do.Alex.putãt tutius esse tenere opi nionẽ Bar.⁊ bene per tex.in.d.§.Paulus.vbi vult exp̃sse litera
44 † qđ tã quo ad alia ꝙ̃ quo ad succedendũ ipsi auo in heredita te legitima,nõ curaẽ an sit cõceptus tempore aui vel non. ⁊ etiã hodie ẜm eos quo ad successionẽ effectualiter non curaẽ: vt no taẽ in.l.vnica.C.de his q ante apt.tab.ꝑ Dy.in.l.Gallus.ad fi. in distinctione magna.ff.de li.⁊ posth. ¶ Cõtra Bar.etiam te net Raph.Cu.hic,circa fi.sequut⁹ Ang.q: tex.in.d.§.Paul⁹. allegatus ꝑ Bar.nihil obstat cũ loquaẽ in operis libertorũ, in quibus est hoc precipuũ ꝙ transeant ad nepotes nondũ conce ptos:sed hoc nõ vr̃ dicẽdũ in stipulatiõne, cũ tales nepotes nõ sint vllo tpe cõiuncti futuri auo:ꝫ vt dictũ est ille.§.Paul⁹.be ne facit ꝑ Bar.inducẽdo eũ vt statim dixi. ¶ Cõtra Bart.etiã tenet.d.Pet.de bex.hic,in fi.ꝫ dicat qđ magna sit anthoritas Bar.⁊ non hꝫ cõtradicentẽ nisi do. Raph.Cu.motus:q: tales nõ sunt nepotes,ex quo sunt ꝯcepti mortuo auo.Itẽ q: nũquã fuerunt in potestate aui.Sed mĩsio patet ex tex. in.d.§.Paul⁹. prout.s.induxi.⁊ ꝑ.l.si qs operas.cũ gl.in ver. etiã ad posthu mos.ff.de ope.lib.vbi pater põt stipulari posthumo: ⁊ tñ ante quã nascaẽ nõ est in potestate.l.fi.ff.de colla.bo.⁊.l.fi.ff.de assig. lib.Sed potes dicere: qđ ibi fit q: qñ tractatur de eius commo do ⁊ fauore,habeẽ pro iam nato,vt.l.qui in vtero.ff.de sta. ho. ⁊ dixi etiam.s.in.iij.q.qñ non põt dici hic. Itẽ pater potest sti pulari filio monacho:ẜm Bar.⁊ doc.s.in.q.precedenti. ⁊ tamẽ non est in potestate patris stipulãtis,sed monasterij : nisi dicas vt statim dixi in.q.proxime precedenti: quod imo in fauorabi libus.⁊ vbi agitur de ei acquirẽdo,adhuc habetur in potestate
45 patris:vt.s.dixi. ¶ †Octano ⁊ vltimo querit Bar.si mater ac cepit emphyteusim ꝑ se ⁊ suis filijs an eis acquiraẽ:⁊ tꝫ qđ sic, q: stipulatio iterponiẽ super re q̃ est futura sua rõne vtilis dñij: ideo sup ea põt stipulari ⁊ ei acqrere.l.publia.cũ gl.ff.depo. ⁊.c. j.de feudo femi.in feud. Istam decisionẽ reputant Imol. ⁊ do. Alex.esse notabilẽ pro ampliatione regule que traditur in.l.pe. C.ad exhib.⁊ in.d.l.publia.cum glos.ponit Bar.in.l.stipulatio ista.§.si stipuler.in.ix.fallentia.s.e. in quibus locis habeẽ regu la quod quis potest alteri extraneo stipulari sup re que est sua. Ampliaẽ vt ꝑcedat siue res sit sua tpe quo stipulatur , siue etiã sit futura sua per cõtrarium: circa quem stipulatio opponitur. Sed istã ampliationẽ reprobat ipsemet Io.de Imo.in.l.ex fa

cto.§.si quis rogatus.j.in.xj.col.ff.ad treb.quia leges preallega te loquuntur quando res est stipulantis tempore stipulationis non añt quando est futura sua:vt in questione nostra. nã in illa non reperitur statutũ a iure,ꝙ quis possit alteri stipulari,adeo
46 quod sibi actio acquiraẽ sine cessione. ¶ †Sed aduerte sustinẽ do Bar.ꝙ mater recipiẽdo emphyteusim pro se ⁊ filijs,videtur accipe ordine successiuo: primo ꝑ se donec viuat: ⁊ postea pro filijs post mortẽ ipsius,iuxta gl.in.l.gallus.§.quidã recte.ff.de lib.⁊ posthu.Et sic mater videtur conferre stipulationẽ quo ad alios in tẽpus quo iam res esset effecta sua:quo ad vtile domi niũ:⁊ sic perinde est acsi stipulatio facta esset eo tempore in qđ collata est vt.l.qđ spõse.C.de do.ante nup. ⁊.l.tẽpus.ff.de here. insti.ideo valet ꝑut etiã dicit do.Alex.in.d.l.stipulatio ista. §.si stipuler.in pe.col.s.e.⁊ in.d.§.si quis rogat⁹.in.j.i.xv.co.Et põ dera quod istud etiã sensit Bar.hic,dũ dicit quod hec stipula tio interponiẽ primo super re que est futura ipsius matris iure vtilis dominij,põdera illud primo,⁊ sic primo acquiritur matri ⁊ postea filijs.Itẽ adde quod Io.de imo.hic in.xj.col.refert qđ Bar.videtur tenere cõtrarium in.d.l.ex facto.§.si quis rogat⁹. el.j.per.d.c.j.de feu.femi.vbi secũdum Imo.videẽ probari illud quod ipse Bar.hic tenet:⁊ plus nõ dicit. sed caue q: Bar. in to to illo.§.si quis rogatus.nũquã allegat.d.c.primũ.in ver.quero quid in cõtractibus in questione, an recipiẽs rem in emphyteu sim pro se ⁊ filijs intelligatur de filijs naturaliter tantũ:simplici ter arguẽdo dicit matrẽ nõ querere filio:nec ibi ponit questionẽ nostram de matre recipiente in emphyteusim pro se ⁊ filijs:⁊ sic resideo cuꝫ decisione Bar.hic:cũ qua etiã tenet Bal.in.l.auus. ff.de pac.do.Abb.in.c.presentia.in.x.col.de proba.

1 ☞ Expressio vnius heredis,non impedit stipulationẽ cõmit ti contra omnes heredes,ex transactione heredis nominati.
2 Heres non representat personam defuncti vel portionem suam hereditariam.
3 Exceptio tu nõ es nominat⁹ i instrumẽto,nõ obstat heredi.

1 IUlianus. †Expressio vnius heredis non impedit stipulationẽ cõmitti cõ tra omnes heredes ex ꝯ̃factiõe hr̃dis nominati.h.d. Et iste tex.ꝑcedit i obligatiõe facti negatiui: in quo venit interesse.ideo nõ obstãte nominatiõe vni⁹ heredis,oẽs te nẽtur:vt hic.Itẽ est in stipulatione dãdi:vt.l.eũ qui ita.§.j.que ita loquitur.s.e.⁊ ex parte ꝓmissoris quo ad ei⁹ heredes,nõ est differentia inter obligationes faciẽdi vel nõ faciẽdi:vt hic.obli gationes dandi:vt ibi qua expressio vnius heredis nõ impedit quominus oẽs heredes teneanẽ.cũ limitatione tñ quam statiꝫ j.tradã:sed ex parte stipulatoris bene fit differentia an quis sti pulari ⁊ acquirere possit, vni tm̃ ex heredibus. nã distinguitur inter obligationẽ dãdi ⁊ faciendi.ita proprie loquiẽ tex.in.l. cõ tinuus.§.fi.j.e.vbi plene per Bar.de ista materia. ¶ In tex.ibi: nõ solũ titium teneri si ꝓhibeat.intellige prout cãtat tex. si ipse scꝫ titius ꝓhibeat.nã ex cõtrafactiõe ipsius heredis nominati oẽs heredes tenẽtur:vt hic.⁊ cõmittitur obligatio ad interesse cõtra oẽs pro hereditarijs portionib⁹: cũ interesse sit diuiduuꝫ inter ipsos heredes ꝑ portionibus hereditarijs.l.cõtinuus. §. fi.j.eo.⁊.l.stipulationes nõ diuiduntur.in ver.celsus.s.eo.Sec⁹ si alij heredes nõ nominati ꝓhiberẽt:q: tũc nõ cõmittiẽ stipula tio cõtra aliquẽ : quia cũ in stipulatione fuerit dictũ neq; ꝑ te neq; per titium heredem tuum fieri:ergo cõtrafactio aliorũ he redũ q nõ sunt nominati,nõ faciet ꝯmitti stipulationẽ.ita itel ligit istum tex.⁊ bene Bar.in.l.cõtinu⁹.§.fi.circa fi.⁊ ibi Imol. Raph.cu.Pau.de ca.j.eo.Idem sequũtur Raph.cu.d.Alex. Are.d.Pe.de bexu hic.Quicquid hic teneat Ioã.de imo.sibi cõtrarius quẽ do.Alex.⁊.Are.reprobãt ⁊ bñ. ¶ Et ꝑ hoc sub dit Rap.cu hic:qđ gl.j. hic male intellexit, dũ dicit qđ hic sup uacuo fuit adiecta persona titij:q: imo nõ est supuacua:q: si nõ esset adiecta ꝑsona titij,alij nõ tenerenẽ ex impedimẽto ipsi⁹ ti tij:sed q: persona sua fuit expresse adiecta in stipulatione: ideo cõtra oẽs pena ꝯmittiẽ ex facto isti⁹ titij ꝓhibẽtis.ista est mẽs ⁊ medulla istius tex.nec obstat tex.in.d.l.eũ qui ita.§.j.allegat⁹ ꝑ gl.q dicit quod adiectio vni⁹ heredũ est superuacua.ille tex.đ
2 cepit gl.†q: loquiẽ in obligatione dãdi decẽ. In qua vn⁹ heres nominatus nõ põt obligari vltra portionẽ suã hereditariam:q: vltra illã partẽ nõ representat personã defuncti. l. cum a matre. C.de rei vẽdi.⁊.l.si adulta.C.de her.act. sed reputatur extrane⁹ vt est gl.notabilis ⁊ reputata singularis in.l.ij.§.fi.in gl.magna circa fi.ff.de p̃to.sti.Sed extraneũ aliquis nõ põt obligare.§. si quis aliũ insti.de inuti.stip.Istã rõnem assignat Bar.in.d.l.cõ tinuus.§.fi.in duob⁹ locis.s.in prima ⁊ in vlti.col. ⁊ idem Bar. in.l.auus.ff.de pac.Sed ista ratio cessat in hoc tex.in ꝓmissiõe facti negatiui,que coheret persone heredis nominati:⁊ est indi uidua.vt.l.iij.§.cato.vt notaẽ.s.eo. ideo ꝓmissor potuit vnum ex heredib⁹ nominare,ex cuius ꝓhibitione ⁊ cõtrafactiõe oẽs

3 heredes tenerentur:vt hic.❡†Ul.no.ex isto tex.ſm Bal.ↄ il-
lá exceptioné aduocatorũ ⁊ pcuratoꝝ: tu nõ es nominatus in
instrumẽto:ergo instrumẽtũ nihil facit quo ad te:nã in herede
siue sit nominatus siue non, tñ hȝ locum instrumẽtũ: vt hic cũ
heres.censeaẗ esse eadẽ psona cũ defuncto:vt in auẗ.de iureiur.
a mo.pſt.in prin.Facit qḋ no.p Bar. ⁊ oẽs pcipue.Pau.de ca.
in.l.postuláte.in prin.ff.ad Treb.Adde Bal.in.l.j.p illũ tex.C.
quoꝝ lega.vbi dicit,ꝙ exceptio que opponiẗ quotidie in pala-
tijs.ſ.tu nõ es nominatus in instrumẽto,nõ obstat heredi,vnde
nominato Titio, videẗ nominat⁹ eius heres:ſm eũ. Ita adde
Bal.in.l.ad pbationẽ.C.de prob.vbi dicit: ꝙ qui nõ nominaẗ
in instrumento non iuuaẗ instrumẽto:nisi esset iuris vel rei suc-
cessor.⁊ hoc ſm eũ ꝙ aduocati sepe dicũt instrumẽtũ non loq-
tur de te.❡Limita notabiliter ſm eũdem Bal.in.l.si cui legeẗ.
§.j.in.ij.no.ff.de leg.j.vbi per illũ tex.no.quod non est bona ex-
ceptio,iste nõ põt agere ex testamẽto:q2 nõ est nominat⁹ in eo,
sȝ debes dicere nõ põt agere:q2 nõ est noiatus,nec interest sua:
ad hoc vt exceptio inexpugnabil'r cõcludat:vt ibi est tex.Alibi
etiam habes tex.in.l.si fine.ff.de iniu.rup.p quẽ tex.ſm Bal. ibi
fundaẗ exceptio quá semp faciũt aduocati: nã cũ aliqs agit ex
instrumento q nõ est noiatus in instrumẽto:opponũt cõtra eũ
ꝙ ei nõ cõpetit ius agẽdi ex tali instrumẽto:ex eo qḋ nõ est no
minatus in ipso instrumẽto:⁊ per eundẽ tex.no.ibi Ang. ꝙ nõ
põt vti beneficio scripture:q nõ est nominat⁹ in ea.Et ideo ista
practica secundũ eũ vtunẗ aduocati cõtra petentes executionẽ
instrumentoꝛũ forma statuti:nam dicũt:tu nõ es in instrumen
to descriptus:ideo instrumentum te non iuuat:per illum tex.

1 ☞ Si in re soluta deficit aliquod ius,adhuc potest peti ipsa res ⁊ tunc formabitur libellus:vt.ꝭ.nu.2.

3 In contractibus stricti iuris,non veniunt iure actionis nisi ea que in his fuerunt deducta.

4 Actio ex testamento habet instar bonefidei.

5 Etiam post solutioné factam de specie promissa, potest adhuc peti ipsa res soluta,vt de euictione caueatur.

6 Ubicunqȝ debetur alicui euictio re euicta:etiá ante ipsam rem euictam potest agere vt sibi de euictione caueatur.

7 Illud quod fuit solutum adiecto,potest stipulator repetere per actionem mandati:nisi dona.causa ipsum adiecerit.⁊ nu.10.

8 Cui debetur rẽs ex causa lucratiua,non debetur euictio.

9 An quádo deficit aliquod ius in re soluta, debeat agi ad aliud quod deficit:an vero ad totum.

11 Si vendidi rem tibi,⁊ de euicitone promisi:quá rem postea alij donasti cui fuit euicta,non poteris agere contra me de euictione,quia non interest.

12 Actio de euictione datur ad interesse.

13 Donatio remuneratoria est species permutationis.

14 Si donás cessisset donatario iura ⁊ actiones suas cõpetẽtes ⁊ cõpetituras ↄtra venditoré. põt tũc donatari⁹ virtute talis cessionis directo denũtiare vẽditori,⁊ agere de euictione. ⁊ nu.15.

16 Singularis successor habet ius denunciandi in causa euictionis,quando est sibi concessum nomen obligatum.

17 Actio que erat inutilis cedenti,põt esse vtilis cessionario:quádo per talem cessioné purgatur causa propter quam erat actio inutilis apud cedentem.

18 Stipulatio de euictione nunquam committitur,nisi res euincatur emptori vel heredi suo.

1 **Qui fundũ.** †Si in re soluta deficit aliqḋ ius,ad-
huc ipsa res põt peti:vt ius quod de
ficit prestetur.h.d.ſm Bar.Ange.⁊ Imo.vel sic complectendo
totum tex.Promissor speciei,soluens eam adiecto,sine cautio-
ne euictionis,põt cõueniri ad ipsam rem,vt cautionem prestet,
quando solutũ põt ab adiecto repeti:alias secus:vt quando est
adiectus animo donádi.h.d.Totus iste.§.diuidiẗ in tres par-
tes.In prima poniẗ decisio.In secũda ratio diuisionis. In ter
tia limitatio.scḋa ibi,nã interest.tertia ibi, sȝ si donatiõis causa.
2 ❡†No.j.ex tex.ibi,petere fundũ põt vt sibi de euictiõe pmit-
taẗ.formá libelli q colligiẗ ex isto text.q2 debet petere fundũ:nõ
vt sibi deẗ cum eum habeat: sȝ ad finẽ ⁊ effectũ ⁊ hoc expresso,
vt sibi de euictione caueaẗ: ⁊ sic libellus debet continere petitio
nem fundi,exprimendo vt sibi de euictione caueatur:vt hic per
Bar.⁊ alios per Cy.⁊ Bart.in.l.exhibitionis.C.ad exhibẽ.per
Bar.in.l.iij.§.si reddita.ff.commod.⁊ in.l.eleganter. §.nõ solũ.
ff.de dol. Et sic quando tota res petitur,ratione alicuius iuris
deficientis:nõ debet simpliciter peti:sed cũ expressione cause vt
suppleaẗ illud ꝙ deest.❡Sȝ aduerte licet omnes ita transeant,
in contrariũ fortiter facit text.nihil subaudiendo in.l.etiá.ff.de
sol.qui vult ꝙ fundus solutus põt simpliciter peti, nõ adiecta
illa qualitate vel causa: vt soluaẗ qḋ deest: nisi diceres quod ille
textus declareẗ ⁊ suppleatur per istam.l.non est nouum. ⁊.l.sed
⁊ posteriores.ff.de legi.Et si diceret quare nõ agitur directo ad
cautionẽ euictionis omissam,rñdent Pau.de Ca. ⁊ do.Alex.
3 †ꝙ hic contrarius est stricti iuris:ideo in eo nõ venit iure actio
nis nisi illud qḋ in eo fuit deductum:q2 quicquid fuit omissum
a verbis,habetur pro omisso.l.quicqd astringẽde.in prin.ꝭ.eo.
Sed cautio nõ fuit deducta in stipulationẽ, ⁊ pmissio de dádo
certá rem nõ cõtinet prestationẽ cautionis: cũ videaẗ esse res se
parata ab eo quod debet dari:⁊ sic dũtaxat venit officio iudicis
mercenario:qḋ per se intẽtari non põt.l.iij.cum ibi no.C.depo.
Ideo etiá post fundũ traditũ cõseruatur actio ex stipulatione
ad ipsum fundũ: vt possit stipulator cautionẽ cõsequi alias nõ
posset,facit.l.iij.§.itẽ Julianus.ff.de eo qḋ cert.lo.Sed qñ esset
cõtract⁹ bone fidei:vt emptionis tũc facta traditione,⁊ omissa
cautiõe ageret recta via ad ipsam cautionẽ: q venit iure actio-
nis.l.ex empto.§.etiam.ff.de act.emp.⁊.l.ij.cũ ibi not.ff.de euic.
Ratio est,q2 in contractib⁹ bonefidei iure obligationis,⁊ actio
nis venit totum quicquid bonum est ⁊ equũ venire.l.in bonefi-
dei.ff.de eo quod cer.loc.Sed Rap.Cu.hic,circa fi.dicit se soli
tum dubitare:nunquid in contractu bonefidei:puta emptiõis
possit principaliter agi ad cautionẽ,primo dicit videri qḋ sic: p
tex.in.d.l.ex empto.§.etiá.⁊.l.ij.ff.de euic.sed in ↄriũ dicit vide
ri tex.in.l.etiá.ff.de sol.vbi tex.equiparando actionẽ ex stipula-
tione,⁊ ex testamẽto,decidit fundum traditũ debere peti:vt de
euictione caueatur.Sed actio ex testamẽto habet instar boneñ
dei.l.minorũ.C.de in integ.resti.mi.Et dicit se de hoc dicturum
in.d.§.etiá.vbi nihil dicit.Are.hic,in tertio notabili:relinquit
super hoc cogitandum.do.Alex.rñdet ex no.per Bar.in.l.si he
res.ff.de eo quod certo loc.dum declarat Bar.d.l.in minorum.
❡Sed tu caue:q2 illa doctrina Bar. nõ tollit istá oppositionẽ.
4 nã dicit ibi Bar.ꝙ †actio ex testamẽto habet instar bonefidei
quo ad duo.s.quo ad fruct⁹ ⁊ vsuras.d.l.i minorũ.Itẽ vt solu-
ta re nõ pfecte duret actio prima,sicut in actionib⁹ bonefidei.l.
huiusmodi.§.edes.ff.de leg.j.Sȝ quo ad alia remanet stricti iu
ris:vt ibi,⁊ vltra Barto.est text.notabilis in.l.fi.ff.de cond.ob
cau.Sed hic soluta est tota res debita perfecte quãtũ ad se. sed
cum defectu alicuius iuris extra rem: tũc agitur actione prima
ad ipsam rẽ, nõ distinguendo actiões bonefidei ab actionibus
stricti iuris,ſm Bar.in.d.l.iij.§.si reddita.⁊ in.d.l.exhibitiõis.
Unde potes dicere ꝙ.d.l.etiam. declaratur in hoc per.d.l.ex
empto.§.etiá.ꝙ nõ solũ possit agi actione ex testamẽto ad fun-
dũ,vt prestetur cautio euictionis,sed etiá directe ad ipsam cau-
tionẽ:sicut in simili supplet Bart.ad.l.si domus.§.de euictione.
5 in.j.col.ff.de leg.j.❡†Scḋo no.ex isto tex.qḋ etiá post solutio-
nẽ factá de specie pmissa,potest adhuc peti ipsa res soluta, vt
de euictione caueatur:sȝ cõtrariũ ⁊ male dicat gl.in.l. si domus.
§.de euictione.in gl.ij.ff.de leg.j.q dicit quod p solutionẽ fundi
sublata est actio ad ipsum fundũ.Sȝ illá gl.reprobat ibi Dy. ⁊
Bar.hic,in scḋa oppo,qui est corruptus: q2 cũ sit obligatio dá
di,semper debeẗ euictio,⁊ ipse fundus patiẗ vt de euictione ca-
ueatur:vt hic,⁊.l.etiam.⁊.l.si rem meá.ff.de so.Et sic soluens rẽ
promissam,si nõ soluit eo modo quo debet,non liberatur.Am-
plia istum tex.vt pcedat etiá si promissor fundi erat dominus:
⁊ sic tradendo transtulit dñium:adhuc põt ab eo peti fundus
vt de euictione caueat:vt est tex.notabilis in.l.fi.ad fi.ff.de cõdi.
ob cau.quia posset adhuc euinci per hypothecariam vel seruia
nam.l.si rem meam.ff.de sol.⁊ ille qui tenetur dare, non solum
tenetur dominium transferre,sed etiam tali modo tráfferre qḋ
auocari non possit:vt ibi est tex.no.⁊.l.qui concubinam.§.si he-
res.ff.de leg.iij.Ideo necessarium est qḋ promittat de euictio-
ne:q2 talis cautio succedit loco speciei:⁊ sic plene datiõis: secun
dum Bart.in.l.cum quis.§.qui hominem. ⁊.l.si quis aliam. in
6 prin.in.iij.col.ff.de solu. ❡†Tertio nota quod vbicunqȝ debe
tur alicui euictio re euicta : etiá ante ipsam rem euictam potest
agere vt sibi de euictione caueaẗ:vt hic,⁊.l.ij.ff.de euic.⁊.l.si do
mus.§.de euictione.vbi Bar.⁊ alij.ff.de leg.j.quod videtur mi
rum ſm Jo.cum non videatur interesse vbi non cauetur per da
tionem fideiussoꝛis:sed per simplicem cautionem.Sed dicit qḋ
potest interesse habere plures actiones.§.sic itaqȝ.inst.de actio.
presertim cum hoc casu clarius sit ius qḋ oꝛitur ex ipsa cautio-
ne prestita,cum directo ad id tendat.facit ſm eum quod notat
Bar.in.l.si finita.§.eleganter.ff.de damno infec.Confirmat do.
Alexá.quia cautela dicitur esse vtilis,licet interponatur super
eo ad quod de iure cauens tenebatur,etiam si non cauisset.l.ra
tio.§.si iter.ff.de act.emp.⁊.l. harum.ff.si ser.ven.iuncta.l.quo-
ties.ij.ff.de serui.⁊ ita notat gloss.in.l.cogi.in princ.in verb.de-
fensum iri.ff.ad Treb. ⁊ in.l.pen.in verb. cautela idonea.C.de-
positi.⁊ in.l.si pupillus.in princip.in verbo,condemnare debet.
ff.de nouatio. Adde vltra eos illud quod magistraliter tradit
Barto.in.l.si rem meam.ad finem.ff.de solut.vbi dicit quod in-
ter emptionem ⁊ venditionem ⁊ alios contractus quibus tene
tur quis ad dandum est ista differẽtia:quia in emptione re tra-
dita quis

dita quis liberatur,vt no.gl.in auẗ.sacra puberum.C.si aduer.
vendi.⁊.l.ab emptione.ff.de pac.vnde tunc incipit teneri de eui
ctione re euicta,⁊ non ante:vt.l.euicta re vendita.ff.de eui.sȝ in
alijs contractibus nõ liberatur,nisi ita faciat accipientis ꝙ ab
eo euelli nõ possit.d.l.si rẽ meá,⁊ hic vnde tunc nõ agitur de eui
ctione quasi re euicta.Sed agiẗ pristina actione,quasi ab ea nũ
quam sit liberatus,vt hic.⁊.d.l.etiá.ff.ḋ solutio.ꝙ nota ad pra
cticam:vt scias bene formare petitionẽ.Idem etiá tenet Bart.
in.l.Arist.§.j.in.j.col.⁊ ibi Ra.Cu.ff.de donatio.⁊ idem Bart.
7 in.l.si quis aliam.in.j.co.ff.de sol.Rap.Cu.hic.❡†Quarto no
ta in versi.nam interest.ꝙ illud quod fuit solutũ adiecto:potest
stipulator repetere per actionem mádati,nisi donationis causa
illum adiecerit:vt hic ⁊.l.sȝ ⁊ si quis stipuletur.in prin.ff.de vsu
fru.Ex quo coꝛrelarie videẗ inferri,quod inter stipulatorẽ ⁊ ad
iectum dicatur contrahi mandatum ⁊ sic quod censetur esse p
curator stipulatoris:de quo tangit.gl.hic ⁊ in verbo a titio.vbi
dicetur.❡Ultimo no.in ver.sed si donationis.ꝙ nõ potest age
re de euictione re euicta ille cuius nõ interest,⁊ nõ dicitur sua in
teresse qñ non euincitur sibi,sed eius singulari successori habẽti
ab eo causam lucratiuá.Et sic hic est casus valde notabilis,qḋ
si res vendita euincaẗ a donatario,cui emptor eam donauit, nõ
potest agere de euictione,⁊ hoc tenet glo.in.l.si p re pupilli.§.j.
in vlti.glo.ad fi.ff.de euic.quod qualiter procedat diceẗ.ꝭ.extra
glo.vbi Bar.duobus modis limitat.❡Capio gl.primá in ver
bo de euictione.quá diuide in quatuor partes.In prima infert
ex tex.In scḋa timoꝛe cõtrarij ꝙ formabo nũc,ponit limitatio
nem ad tex.⁊ sic sol.ad cõtrariũ.In tertia timoꝛe alterius cõtra
rij per viam notabilis ponit trimembrẽ distinctionẽ. In quar-
ta ⁊ vltima allegat tres cõcoꝛdátes ad tex.secũda ibi:itẽ hoc si
talis contractus.tertia ibi:itẽ no.hic rem peto.quarta ⁊ vltima
est ibi ⁊ facit.ꝭ.de condi.cá da.❡Prima pars est clara.❡In
secunda oppono vltra scribẽtes cõtra tex.hoc modo.nam dicit
tex.aliquis stipulatus est fundũ sibi aut titio dari,⁊ nõ dicit ex
8 qua causa,nec ex quo cõtractu.†Si dicim⁹ ꝙ stipulatio fuit fa
cta sine causa,nõ valebit ĩ effectu:q2 obstabit exceptio doli.l.ij.
§.circa.⁊ ibi gl.ff.de excep.do.vnde ne hoc sequaẗ in dubio pre-
sumiẗ cá donationis,⁊ sic liberalitatis.l.cápanus.ff.de ope.li.⁊
l.hoc iure.§.j.ff.de do.Bar.in.d.l.ij.§.circa.⁊ late scribentes pre
sertim.d.Alex.in.l.a titio.ꝭ.eo.Sed cui debetur res ex caula lu
cratiua nõ debeẗ euictio.l.Arist.§.fi.ff.ḋ do.⁊.l.ij.C.ḋ euic.l.ad
res donatas.ff.de edi.edic.facit.l.si domus.§.de euictione.⁊ de
leg.j.⁊ patet in hocmet tex.in fi.gl.respõdet ꝙ iste tex.debet in-
telligi qñ precessit contractus ex cuius natura debeẗ euictio:vt
emptionis vel permutationis.vt.l.j.§.j.ff.de re.pmu.vñ stipula
tio simpl'r interposita intelligiẗ ſm naturá cõtract⁹ sup quo in-
terponiẗ.l.stipulatus.cũ vulgaribus.ff.ve vsu.⁊.l.si vno.in prin.
ff.loc.Istá sol.glo.reprobát Dy.Bar.Ang.⁊ Mod.⁊ bene q2
nimis restringit istũ tex.Itẽ q2 etiá si nõ precederet talis cõtra
ctus de cuius natura venit euictio:tñ q2 hic est stipulatio dádi
in ea venit euictio:q2 qui pmittit dare pmittit dñium transfer
re.l.vbi aũt nõ apparet.§.fi.ꝭ.e.Si ergo res euincaẗ,apparet ꝙ
nõ fecit illud ꝙ pmisit:ideo teneẗ de euictiõe.Tertio q2 in isto
tex.cõtractus incepit a stipulatione,⁊ sic a cõuẽtione,⁊ nõ a tra
ditione:quo casu etiá in donatione incipiẽte a cõuentione debe
tur euictio:scḋm glo.⁊ doc.in.d.l.aristo.§.j.⁊ in.l.ij.C.de eui.vñ
iste tex.generaliter pcedit sine vlla restrictione.❡In tertia pte
glo.opponitur cõtra tex.quod stipulator nõ debeat petere fun-
dũ quẽ habet,sed illud ꝙ sibi deest,vt.l.si stipulatus sum.§.j.ff.
de sol.⁊.l.eum qui ita.§.pe.ꝭ.eo glo.distinguit,vt habes in ea.⁊
cum ea simpliciter transit Bar.Alibi vero gl.i.l.elegáter.§.nõ
solũ.in glo.magna.ff.de dolo.distinguit ꝙ aut fuit debitum ex
cõtractu bonefidei:⁊ tũc cõpetit de dolo,vel in factum.❡Tu
9 autẽ vt plene habeas istá materiá,†si queraẗ quádo deficit ali
quod ius,an debeat agi ad illud ꝙ deficit,an vero ad totum,vt
illud qḋ deficit consequaẗ,distingue ex mente Pau.ḋ Ca.⁊ do.
Alex.faciendo quinqȝ casus:Aut qs soluit partẽ quotá,puta
dimidiá vel tertiá.⁊ sic deficit alia pars seu alia quota.⁊ agiẗ ad
illaȝ tantũ que deficit:q2 in illa tantũ durat obligatio ⁊ actio.l.
si stipulatus sum.§.j.ff.de solu.aut deficit pars integralis,vt in
fundo,qui ↄstituitur ex pprietate ⁊ vsufructu.l.fundi.ff.de vsu
⁊ vsufru.leg.⁊ soluiẗ tantũ pprietas ⁊ sic deficit vsufruct⁹,⁊ tũc
idẽ vt agatur solũ ad illud qḋ deficit,quáuis in toto duret obli
gatio ⁊ actio.l.si ita stipulat⁹ fuero si titius.§.j.in fi.⁊ ibi doc.ꝭ.
eo.⁊.l.si nõ sortem.§.fi.ff.de cõdi.inde.⁊.l.si marito.§.fi.vbi not.
ff.sol.ma.Bar.in.l.eum qui ita.§.pe.ꝭ.eo.Aut nõ deficit pars
quota vel integralis,sed deficit qualitas.⁊ sic bonitas intrinse-
ca que diminuit de soluto vt q2 tradiẗ res deterioꝛata vel vulne
rata,vel traditur cũ seruitute,cuȝ deberet tradi libera:tũc si tra
dẽs tenebaẗ ex cõtractu bonefidei,põt cõueniri prima actione
vt tradat,ac si nõ tradidisset,vt ↄsequaẗ illḋ quod deficit,vt.l.
iij.§.si reddita.ff.ↄmodati.Item si est stricti iuris,sed hȝ in hoc
instar bonefidei,vt actio ex testamento,vt.l.huiusmodi.§.edes.
ff.de le.j.iũcta.l.in minorũ.C.i qui.cau.in inte.resti.nõ est neces.
declarat Bar.in.l.si heres.ff.de eo ꝙ cer.lo.Itẽ si actio esset ar-
bitraria rõne loci.l.iij.§.idẽ Julianus.ff.de eo qḋ cer.loc.Extra
istos casus agiẗ non actionẽ ex ↄctu,sed actione de dolo vel in
factũ.l.exhibitionis,⁊ ibi Cy.⁊ alij.ꝭ.de exhib.⁊.d.l.elegáter.§.
nõ solum.vbi glo.magna,⁊ ꝙ no.Bar.in.l.qui sibi.§.j.ff.de sol.
Aut deficit aliquod ius extra rem traditam puta cautio de eui-
ctione:⁊ tunc põt peti res tradita ad finẽ ⁊ effectũ vt presteẗ cau
tio de euictiõe,vt hoc tex.⁊.l.etiá.ff.de solu.Aut deficit tale ius
per ꝙ tota res tradita potest auocari.vt q2 erat alteri obligata,
vel hypothecata,⁊ tũc si ex cõtractu stricti iuris agiẗ ad totũ,
ac si datio vel traditio facta nõ fuisset.vt.l.si rẽ meam.ff.de sol.
Aut bonefidei,vt emptionis,⁊ tũc aut vult agere ex capite eui
ctionis,⁊ nõ põt nisi euictione actualiter sequuta,qñ cautio est
prestita.vt.l.hr̃e licere.ff.de euic.Alias posset agere nõ actione
ex stipulatione de euictiõe ⁊ sic ad duplá,sȝ bene actione ex cõ-
tractu pncipali.l.ex his predijs.⁊.l.q rẽ vbi bona gl.C.de euic.
⁊.l.nõ tñ.⁊.l.si ei cui.in ver.Itẽ si domino.ff.eo.ḋ eui. Et firmat
do.Alex.hic ꝗuis Pau.de Ca.in hoc vlt.aliter teneat.❡Gl.
in verbo ⁊ titio in ista gl.Bart.⁊ cõmuniter docto.concoꝛdant
opiniones hic relatas in glo.ſm dist.glo.in.§.si quis alij.inst.de
10 inuti.stipu.quam Imo.hic reputat singularẽ.†Quod aut pre
cessit mandatum,vel adiectus fuit presens,tempoꝛe facte stipu
lationis,⁊ tũc ex eius pñtia ⁊ taciturnitace resultat tacitũ man
datuȝ,⁊ his duobus casibus tenetur actione mádati,aut adie
ctus erat absens,⁊ tunc tenetur actione negotioꝛũ gestoꝛuȝ.cũ
non sit procurator,vt dicit tex.in.l.vero procuratori.§.interdũ.
ff.de solu.allegatus in glo.Sed aduerte:q2 scḋm istam commu
nem doctrinam,multũ restringeretur iste tex.⁊ tex.in.d.§.si qs
alij.⁊ tex.in.l.qui res.§.qui stipulatur.in fi.ff.de solutio.qui tex.
simpliciter dicunt cõtra adiectum cõpetere actionẽ mandati,⁊
dicere ꝙ in istis iuribus adiectus erat presens tempoꝛe facte sti
pulatiõis,est multũ diuinare ad ista iura,⁊ ea restringere.vnde
ne restringam⁹ ista iura posset simpliciter teneri opinio mar.hic
relata in gl.quam etiam sequuntur Are.⁊ do.Pe.de bexu.hic
qḋ stipulator habeat actionẽ mandati,siue adiectus fuerit pre
sens stipulationi siue nõ:q2 quando stipulor ꝙ des mihi aut ti
tio,videor cõsentire ⁊ mandare tibi ꝙ soluas titio:ergo etiá vi-
deor mandare titio ꝙ recipiat,qḋ tu postea soluis titio scienti
se esse adiectum.certe ex cõmissione solutionis,⁊ eius receptio
ne,nascitur actio mádati.⁊ istud est tutius dicere quam illud ꝙ
inaduertetur dicit Are.speciale esse in cõtractu mádati:vt pos-
sit ↄhi inter absentes quáuis ibi nõ adsit nũtius vel epistola:al
legat ad hoc tex.in.l.j.in fi.⁊ in.l.sequẽti.ff.de procu.q cõtrariũ
dicit:allegat etiá Bal.ibi in prin.qui nihil de isto mádato adie
cto ad solutionem.Et tenẽdo istam opinionẽ,ne iura restringá-
tur aut destruátur non obstat.d.l.vero procuratori.§.interdum
ff.de sol.allegata in gl.quia verum est quod adiectus non est p
prie pcurator:vt vbi ex eo quia mandatũ eius nõ põt reuocari:
quia promissor ex forma stipulationis facultatem soluendi illi
adiecto non põt ei inuito auferre vt ibi dicit tex.⁊.l.aliud.ff.de
solutio.⁊ plene fuit dictũ in.l.liber hõ.qui bona fide.§.fin.ꝭ.eo.
11 ❡†Extra gl.Bar.decidit per istũ tex.in fi.ꝙ si vẽdidi tibi rẽ,
⁊ de euictiõe pmisi:postea tu istam rẽ alij donasti,⁊ donatario
res fuit euicta ꝙ tu emptor nõ potes agere ↄ vẽditorẽ de eui-
ctiõe:q2 tua nõ interest:ex quo donatario nõ teneris de euictio
ne,cũ inceperit a traditione.vt hic in fi.⁊ ita tenet glo.in.l.si p re
pupilli:in vlt.gl.ad fi.⁊ ibi etiam Bar.ff.de euic.Et hoc est pla
nũ ⁊ expeditũ.❡Istá cõclusionem limitat Bar.duob⁹ modis.
primo vt procedat in donatione simplici.secus si esset facta gra
tia remunerádi seruitia recepta:tũc licet incepisset a traditione
posset donás agere ↄtra vẽditorẽ de euictione.Interest enĩ suá
rem donatá euictá nõ fuisse,vt sit liberatus ab obligatiõe anti-
doꝛali,per tex.in.l.idemqȝ.§.fi.⁊.l.sequenti.⁊ prin.sequentis.ff.
máda.vbi fideiussori liberato ex causa donationis remunerato
rie datur actio mádati cõtra pncipalẽ debitorẽ ad totá quãti
taté:in qua fuit liberat⁹ fideiussor perinde ac si pecuniá debitá
actualiter soluisset ⁊ tñ actio mádati etiá nõ cõpetit,nisi quate-
nus ĩterest agẽtis.l.si pcuratorẽ.§.mádati.ff.máda.ex ista limi
tatione infero duo coꝛrelarie,primo quod si ĩ isto tex.in fi.iste ti
tul⁹ fuisset adiect⁹ ex causa remuneratiõis,⁊ sic essem⁹ in dona
tione remuneratoꝛia non pcederet iste tex.qḋ nota.q2 est bona
limitatio ad istum tex.Secũdo ex ea datur alia singularis limi
tatio ad reg.que habet ꝙ in donatiõe q incipit a traditiõe,non
venit euictio:vt est gl.in.l.aristo.§.fi.⁊ ibi Bart.⁊ alij.ff.ḋ dona.
gl.⁊ doc.in.l.ij.C.de euictio,vt pcedat in donatione simplici,se
cus ĩ remuneratoꝛia.⁊ refert bar.ꝙ istá limitationẽ tenebat Ja.
de are.eá etiá tenet Ray.hic ⁊ sequunẗ.d.Alex.Are.⁊ do.Pe.

Universidad de Deusto
Biblioteca

de bexu.hic do. Alex.in cōsi.xlvij.tertij volu.quod incipit visis instrumētis diuisionis in.iij.col.sed Ra.Cu.hic dicit ꝙ lz ista limitatio sit equa propter obligationē antidoralem:tñ circa eā
12 dicit se dubitare† q2 actio de euictione daṫ ad interesse.l.empti actio.C.de euic.sz nihil interest donātis ꝙ euincaṫ ei cui donauit cā remunerationis:ꝑsertim cū istud nō sit interesse estimabile.Sz istud fundamentū tolliṫ per tex.in.d.l.idēꝙ.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝛ seq.in prin.alleg.per Bar.inducēdo vt.s.induxi.Bene verū est ꝙ iteresse obligationis antidoralis nō est sufficiēs vt qs possit alteri stipulari.vt est tex.in.l.quod dictū.ꝛ ibi Ang.ꝛ Fulgo.ad hoc notāt.ff.de pac.ꝛ dicit Ang.ꝙ istud melius probaṫ ibi ꝙ̄ alibi in iure.ꝛ est gl.in.l.si tibi.§.si pactus.ff.de pac.Bar.in.l.stipulatio ista.§.alteri.in.j.colū.s.eo.Tene istā primā limitationē Bar.quā ꝯfirmo:q2 donatio remuneratoria nō est ꝑprie donatio,ꝭm Bar.in.j.rub.ff.veteris.in vlti.col.Ideo iura loquentia de donatione,nō habent locū in donatione remuneratoria.Facit bñ tex.in.l.aquilius regulus.in verbo nō merā.ꝛ ibi Raph.Cu.ad hoc no.ff.de dō.Idē no.do.Abb.in.c.per tuas.per illū
13 tex.eo.ti.de do.†hinc est qd donatio remuneratoria est spēs ꝑmutationis.vt est tex.in l.sed ꝛ si lege.§.cōsuluit.in fi.in verbo ꝙ antidora ꝛc.ꝛ in versi.ꝛ velut gen⁹ quoddā hoc esse ꝑmutationis.ff.de peti.here.ꝛ ibi Bal.ad hoc no.illū tex.ꝛ reputat tenendum mēti.Itē donatio remuneratoria est magis similis dationi isolutū quā donationi simplici.Ideo debeṫ euictio vt notatur in.l.elegāter.in prin.ff.de pig.act.ꝛ in.l.libera.C.de sen.ꝛ interlo.om.iudi.ꝛ ꝙ donatio remuneratoria nō sit ꝑprie donatio firmant etiam cano.presertim do.Abb.in rubri.extra de dona.
14 ¶†Scdo limitat predictā conclusionē magistraliter Bar.qñ tpe facte donationis donās cessit omne ius sibi cōpetēs,vel cōpetiturū i re vel eius occasione donatario:faciēs eū ꝓcuratorē in re suā:prout cōiter in talibus instrumētis fieri cōsueuit:tunc donatarius posset immediate denūciare vēditori,ꝛ sic authori authoris sui,vt veniat ad eū defendendū:dūmodo in denūciatione exprimat,ꝙ istud facit tanꝙ procurator in rem suā ex iure sibi cesso:ꝛ nō tanꝙ simplex donatarius.l.si res ꝙ̄ a titio.ff.de euic.ꝛ tūc re euicta pōt de euictione agere ꝯ vēditorē.put est ibi casus multū no.quē Bar.reputat tenēdū mēti procedere etiā in vēditione,qñ in istrumēto vēditionis facta esset cessio predicta oīm iuriū ꝛ actionū competentiū vel cōpetiturarū:tunc posset secūdus emptor directo denunciare authori authoris sui:ꝛ euitare circuitū,put no.gl.in.d.l.si ꝓ re.§.j.in verbo agere.ff.de euic.Posset ēt emptor habēs bona authoris sui sibi tacite obligata pro euictione,vigore vtilis sibi cōpetētis pro hypotheca,denūciare directo authori authoris sui per.d.l.si res.in fi.qñ ꝓximus author nō est soluēdo:alias est dubiū ꝭm op.quorundā,an excussio debeat precedere anteꝙ̄ dicta iura possint intētari:ꝭm Cy.in.l.nomē.C.que res pig.obli.pos.tñ in hoc vltimo dic nō requiri aliquā excussionē ꝭm Bar.post multos antiquos in l.si cōuenerit vt nomē.ff.de pig.actio.ꝛ ibi respōdet ad autenticam hoc si debitor.C.de pig.vt ibi per eū.predicta intelligit,singulariter Bar.esse vera quātū ad actionē ex empto,vel prescriptis verbis pro euictione:sed in actione ex stipulatione pro dupla,illa habet in se conditionē,si euincaṫ emptori vel eius heredi nō autē si singulari successori,per tex.notabilem in.l.ꝙ si venditor.§.si secūdus.ff.de euic.ꝛ quod no.gl.in.d.l.si pro re.in verbo agere.ita rñdet Bar.hic.ꝛ cū Bar.simpliciṫ trāseūt Ange.ꝛ Pau.de Ca.hic.Idē etiā tenet Bar.i.d.l.si pro re.insistā circa duo.primo circa principalē decisionē Bar.deinde circa eius
15 limitationē.¶Adde ergo primo inquantum Bar.tenet,†ꝙ si donās cessisset donatario iura ꝛ actiones suas cōpetentes ꝛ cōpetituras ꝯ venditorē:tūc donatari⁹ virtute talis cessionis pōt directo denūciare vēditori:ꝛ agere de euictione,ꝙ alias nō posset.Istā principalē decisionē Bar.reprehēdunt Ra.Cu.ꝛ Are.hic.Istā dicit Rap.ꝙ lz dictū Bar.sit valde notabile,tñ vr̄ sibi dubiū ꝛ esse falsum:q2 cū actio de euictione sit inutilis in ꝑsona cedētis,vt hic i fi.quō fiet vtilis apud cessionariū.cū ergo directa nō cōpetat emptori:vt hic:ergo inutilis debet esse cessio seu actio cōpetens cessionario propter cessionē.ꝛ rñdet ad.d.l.si res quā.ff.de eui.i qua se fundat Bar.ꝙ ꝓcedit qñ res cediṫ ex cā lucratiua vltime voluntatis q̄ casu heres teneṫ legatario ad rē,ꝛ ad omne ius sibi cōpetens in re:ideo sua vr̄ iteresse cedere oīa iura sua legatario ne ab eo euincaṫ.ita ꝑprie loquiṫ ille text.sed ille qui vltro donauit incipiēdo a traditiōe,nō teneṫ de euictione,nec aliquā cessionē facere.ꝯ Bar.ēt moueṫ Are.q2 cedēs nō potuit trāferre i donatariū ius ꝙ sibi nō ꝯpeteret si nō cessisset.vt in regula.l.nemo pl⁹ iuris.ff.de re.iur.Vñ lz sit verū,qd ius denūciādi ꝛ regressus de euictione possint cedi scdo successori,qui haberet regressum ꝯ primū:tñ illi qui sequuta euictione nō haberet regressum ꝯ primū vt in casu nostro,nō vr̄ ꝙ possit ce-
16 di.¶†Tene decisionē Bar.q2 singularis successor hz ius denūciandi in causa euictionis:qñ est sibi cessum nomē obligatū:vt est tex.vnicus in iure in.d.l.si res quā a titio:quā ita no.Bal.in.l.i.in pe.col.C.de re.permu.ꝛ in.l.j.ad fin.C.de iu.do.ꝛ in rub.extra de ꝓcu.in.ij.co.ꝛ in.c.j.de inuesti.de re alie.fac.in vsi.feu.ꝛ
17 in.l.j.in.ij.col.C.cōia de leg.ꝛ ad fundamentū†Raph.Cu.rñde ꝭm do.Alex.ꝛ bñ:ꝙ actio que erat inutilis cedenti,pōt esse vtilis cessionario:qñ per talē cessionē purgaṫ cā,propter quā actio erat inutilis apud cedentem.vt.l.cū is.ꝛ ibi Bar.ff.de fideius.ꝛ l.qui se debere.inducendo vt ibi per Bar.ff.de cōdi.ob cām.no.Bar.in.l.ꝛ heredi.§.nos aūt.vbi dixi.ff.de pac.Sz causa ꝑpter quā actio erat inutilis cedenti,si res fuisset euicta ei cui ipse donauit erat:q2 ipsius donātis nō intererat:vt hoc tex.in fi.Sz si agat cessionari⁹ ex iure sibi cesso,cessat ratio:q2 ipsius cessionarij bene interest:cuz res sibi fuerit euicta.Ad fundamētū Are.responde quod emptor qui donauit rem emptam,bene habet actionem ex empto pro euictione.licet non eius exercitū in effectu:q2 sua non interest vt hic in fi.vnde pōt cedere ei cuius interest.facit.l.qd nr̄m non est.ff.de vsufru.¶Circa limitationez Bar.inquantū tenet quod stipulatio de euictione nunꝙ̄ cōmittatur,nisi res euincatur emptori vel heredi suo,secus si singulari successori per.l.si cū venditor.§.si scds.ff.de euic.q2 actio ex stipulatu ꝓducta habet hanc cōditionē,si res euincatur ei qui duplam promisit:vel eius heredi.vt ibi:nō autem si euincaṫ alteri singulari successori.cū Bar.tenēt.d.Alex.ꝛ Are.hic.Sed istud reprobant Jo.de Imo.ꝛ Rap.Cu.per tex.in.l.si pro re pupilli.§.i.ꝛl.seq.ꝛ.l.pater.ff.de euic.vbi si res empta per mulierē euincaṫ a marito,cui eā dedit in dotē cōmittiṫ actio de dupla ꝯ authorē mulieris,si ei fuit legitime denunciatū:tñ ibi maritus nō erat heres mulieris.vt ibi patet.Et ad tex.in.d.l.si cū venditor.§.si secundus.in quo se fundat Bar.rñdet ꝓ ibi res nō erat euicta,prout ibi voluit gl.sed estimatio loco rei erat prestita.quia ibi primus emptor cōparens ad defensionē pro scdo,soluit estimationē agenti ꝯ scdm emptorē.Ideo non cōmittiṫ stipulatio de dupla,ex quo res nō est euicta scdo emptori ꝯ quē agebaṫ.sed res remansit penes eū ꝛ nihil soluit de suo.vt.l.seruus.§.idē iulianus.ff.de euic.sed primus emptor qui soluit estimationem pro re:ideo habet actionē ex empto ad interesse contra authorē suum:vt ibi:licet Are.ꝯ istā sol.instet,que per te videas.Sz defendēdo limitationē Bar.rñde ad iura in ꝯtrium adducta:put respōdet ipsemet Bar.i.d.l.si pro re.in.iij.q.vbi dicit illud ideo ibi esse:q2 etiam ius dotis reseruatū mulieri per talē euictionē,perimebaṫ,ꝛ sic mulier efficiebaṫ indotata:ideo stipulatio duple cōmittiṫ ꝑpter euictionem factam marito.ꝛ requiriṫ etiam do.Alex.in cōsi.lxvij.secundi voluminis ꝙ incipit viso themate ꝛ verbis instrumēti.Itē an snīa lata ꝯ maritū preiudicabat mulieri sciēti ꝭm Bar.i.l.de die.§.qdā.vbi dixi.ff.qui satis.cog.

1 ☞ Promittens aliquem tractare vt filium sub pena.non incidit in penam si euz exheredat vel emācipat de iure vel de facto.secus si eum expellat de domo vel in testa.nihil sibi relinquat.
2 Obseruare quid significat.
3 Valet stipulatio sub pena,de tractando aliquem vt filium.
4 Qñ maritus promittit cōsanguineis vxoris sue detractādo eā vt vxorem sub certa pena quādo dicatur tractare eam vt vxorē.
5 Si aliquis iurauit vxorem suam tenere secū in domo,nec eijcere eam deinde cum alia de facto contrahat,an erit periurus.
6 Pater qui tenetur alere filium in domo non potest ei prestare alimenta seorsum,si filius vult ea habere in domo.
7 Si mulier debet alimenta percipere in domo mariti mortui,si heredes mariti habent malos ꝛ inhonestos mores,vl' propter qualitatem mulieris ꝛ heredum viri non possunt simul habitare sine timore infamie debentur ei alimenta extra domum.
8 Valet stipulatio de tractando adoptatum vt filium sub pena.
9 Qui promittit aliquem tractare vt filium sub pena,potest exercere in eo omnia que solet exercere pater erga filios,etiam si tendant ad onus suum:ꝛ etiam ad odium.
10 Pater qui filium emancipat vel exheredat etiam iniuste,diciṫ eum tractare vt filium.ꝛ sic nō incidit in penam promissam de tractando eum vt filium.
11 Non committit furtum,qui putauit dominum concessurum.
12 Quando exheredatio est iniusta,filius legitimus ꝛ naturalis,habet solum remedium querele,quod est temporale.
13 Qui promisit filium adoptatum sub pena tractare vt filium,si eum emancipat non incidit in penam.
14 Pater cogitur filium emancipare ex quatuor causis.
15 Filius adoptiu⁹ cogiṫ inuitus ex causa cōsentire vt emācipeṫ.
16 Sententia lata super negotio principali querele,non parit exceptionem rei iudi.iudicio pene.
17 Emancipatio ꝛ exheredatio extranei est res inepta.
18 Ad euadendum penam sufficit de facto aliquid factum fuisse,licet de iure fieri non poterit.

Sufficit

19 Sufficit de facto fieri ꝙ de iure fieri non potest,ad finem consequende actionis.
20 Qui in testa.exheredat illum quem promisit sub pena tractare vt filium,si iuste eum exheredauit.non incidit in penam.
21 Si partes in compromisso facto in arbitrium vel arbitratorē promiserunt stare sententie seu laudo arbitri,ꝛ non petere eam reduci ad arbitrium boni viri sub certa pena,intelligitur si laudum fuerit equum,secus tamē si fuerit inique arbitratus : quia partes non possent etiam expresse promittere ne liceat reducere ad arbitrium boni viri si inique arbitretur.nu.22.
23 Appellationi potest renunciari.
24 A pari procedunt pactum iuratum,ꝛ statutum.
25 Statutū tollens reductionē ad arbitriū boni viri intelligiṫ nisi dol⁹ vel lata culpa arbitratoris īteruenerit.ꝛ sic enormis lesio.
26 Princeps qui promisit defendere alicui castrum,non tenetur defendere quando iuste sibi infertur bellum.
27 Vasallus tenetur iuuare dominum,etiam habentem iniustaz causam ad eum defendendum.
28 Principes vel reges colligati seu confederati,qui tenentur inuicē se iuuare,nō debent ꝑstare iuuamē facienti guerrā iniustā.
29 Princeps recipiens aliquem sub protectione sua,non tenetur eum defendere nisi cum iniuste grauatur.
30 Clausula que quotidie apponitur in literis pape,scilicet amoto quolibet contradictore,intelligitur de his qui de facto se opponunt,ꝛ non qui de iure.
31 Que sit ratio quare stipulatio qua quis promittit aliquem nō exheredare sub pena valeat ꝛ teneat.
32 Qui promisit aliquem tractare vt filium sub pena.si eum expellat de domo sine causa,incidit in penam.
33 Qui promisit aliquem tractare vt filium,an teneatur eum mittere ad scholas literarias.
34 Ciuitas que promisit aliquem feneratorem tractare vt ciuem,non facit contra pacta statuendo specialiter contra eum quod non possit conuenire debitores suos vsꝙ ad triennium.
35 Vita Bartoli quante sit authoritatis vsꝙ ad nume.42. 132-

Quidam cum filium. Ista est egregia ꝛ solēnis lex.ꝛ ꝭm Bar.cōsueuit reputari difficilis,ꝛ ponit casum singularē,qui nō est alibi in iure, ꝭm eū.ꝛ istud vltimū ēt dicūt alij scribētes h.Et dt Pau.de Cast.hic ꝙ ista est mirabilis lex.cui⁹ casus alibi nō reperiṫ.Adde idē qd casus isti⁹ legis sit vnic⁹ ꝛ singularis in iure,dicit etiā Bal.in.c.per tuas.in vlt.col.de proba.in.c.ego.N.eps.in.ij.col.d iureiur.ꝛ est egregia lex ꝭm eūdē Bal.in.c.j.in.iij.col.de pl⁹ peti.
1 †Promittēs aliquē tractare vt filiū sub pena,nō incidit in penā si eū exheredat,vel emācipat de iure vel de facto,sec⁹ si eū expellat de domo,vel in testō nihil sibi relinquat.h.d.vel sic ꝛ pinguius cōplectendo totū tex.qui ꝓmittit aliquē tractare vt filiū sub pena si ipsum emācipat vel exheredat de iure:q2 erat datus sibi in adoptionē,ꝛ sic cadebat in eo emācipatio vel exheredatio,siue de facto:q2 nō erat datus i adoptionē.itē siue iuste siue iniuste,nō facit ꝯ stipulationē penalē,nec in penā icidit nisi specialiter ꝓmiserit nō emācipare,vel nō exheredare:q2 tūc incideret in penā si faceret sine iusta cā.Si vero eū expellat de domo,vel in testō pretereat,tunc incidit in penā,siue illū adoptauerat siue nō,hoc dt ꝭm alterū intellectum.¶Diuiditur in sex partes.In prima ponitur vnū thema ꝛ due questiones ex eo resultātes.In secūda ponitur aliud nouū thema,de illo qui in adoptionem recepit.ꝛ vnica questio bimembris ex eo resultās.In tertia ponit generalem respōsionē ad predicta,in qua ꝭm Bal.primo respondet ad essentiam ꝛ validitatē stipulationis,deinde infert ad commissionez:q2 nunꝙ̄ potest cōmitti nisi habeat essentiam.Et licet gl.hic in verbo in vtroꝙ casu dicat respōderi ad primum ꝛ tertium omisso medio:non bene dicit:q2 cum tex.generaliter respondeat committi stipulationem:ergo deciditur etiā secunda questio:quod siue fuerit filius vel alumnus vel cognatus agentis siue non,nihil interest:sed committitur stipulatio a quocunꝙ sit traditus.In quarta reassumit tertiā questionem resultantem ex secundo themate,vt eam clarius in specie determinat de illo qui recepit in adoptionē,ꝛ eum emācipauit vel exheredauit,an incidat in penā,ꝛ determinat quod non:q2 etiam veri parentes circa filios hec facere solēt.vnde habet querelam nisi iusta causa fuerit exheredatus,ꝛ tūc etiam hoc remedio carebit.ꝛ sic nec stipulatio cōmitteretur nec habebit querelam.In quinta dat cōsiliū vt stipulatio penalis si expresse côcipiaṫ,quod per emācipationē vel exheredationē committatur:quo casu etiam si in querela succumbat non quidem propter īgratitudinem:sed propter defectum probationis,aut iniuriaz aut imprudētiam iudicis,vel quia tempora querele erant lapsa.l.j.C.de in integrum resti.mino.ꝛ.l.si quis filium.C.de inoffic.testa.tunc stipulatio penalis committetur,non autē intelligas victo.q2 meruisset exheredari.ꝭm Bar.ꝛ communiter alios excepto Oldra.lau.Et dū tex.subdit.sz si ei qui stipulatus est.vult dicere ꝙ sicut patri naturali stipulatori pene.victo filio in querela,non denegaṫ petitio pene:ita nec eidē filio victo in querela denegabitur exequutio dicte pene:dummodo probet de iniustitia querele in qua fuit victus:q2 tunc non venit vt filius exheredatus:imo vt heres patris sui.ꝛ sic vt alius.ꝛ sic poterit refricare in dubium in hoc iudicio penali de iniustitia prime sententie,ꝛ ita signanter limitatur.§.duo fratres.in.l.qui rome.s.e.facit l.modestinus.ff.de excepti.de quo vltimo infra dicetur.In.vj.ꝛ vltima reassumit primā questionē,de eo qui nō adoptauit,arguendo ad partes.ꝛ circa fi.ibi in eo q hoc nō facit:decidit istā qd.sed sub nube,adeo ꝙ ista sexta pars habet multas ꝛ varias lec.in glo.mag.Sed cōiter tenetur tertia lectura do.Azo.vnde istam.vj.partem sic declara ꝙ licet emancipatio ꝛ exheredatio i casu isto sit superuacua,ꝛ res inepta,cū sit penitus extraneus:quoniam emancipatio est liberatio a patria potestate,ꝛ ille non erat i eius potestate nec adoptatus,ꝛ exheredatio est priuatio ab hereditate debita,ꝛ iste non erat filius:tamē de facto debuit eum exheredare vel emancipare,vt stipulatio penalis nō ꝯmittatur:cum videretur vsus iure patrio erga illum,cū parētes tales actus in filio exerceāt,ꝛ sic sufficit de facto fieri ad euitationem pene:quando non potest de iure fieri.Si aūt nihil horū facit.sed eū de domo expellat,vel in testamēto pretereat:tunc pena promissa cōmittitur:q2 sic faciendo non tractat eum vt filiū.secūda ibi ꝑterea quero.tertia ibi rñdi stipulatio vtilis est.quarta ibi sed videamus.quinta ibi quare sic debuit interponi stipu
2 latio.vj.ꝛ vlt.est ibi in eo autem qui nō adoptauit.¶†In tex.ibi obseruasset ꝛ.j.in quarta parte dum dicit obseruauit.aduerte ꝙ lz obseruare seu obseruatio sit venerari seu colere superiores:aut imperio magistratu affectos,ꝭm Ciceronē in primo officiorū:tñ aliquando obseruare est curiose attendere ꝛ facere.vt l.obseruare.in prin.ff.de offi.procon.ꝛ lega.ꝛ.l.obseruandum.ff.de offi.presi.Item aliquando obseruare est custodire,ꝛ in carceribus retinere,vt.l.si qñ circa mediū ibi nō ampli⁹ testes obseruare compelli iudices.C.de testi.Item obseruare est adimplere dum dicitur si audieritis verba domini dei nostri ꝛ eius ꝑcepta obseruaueritis.id est adimpleueritis.xxij.questi.v.c.si audieritis,tamen hic obseruare videtur capi pro tractare:nam hic ꝓ
3 misit obseruare vt filium,ꝛ sic vt filium tractare.¶†No.primo ex isto tex.quod valet stipulatio facta sub pena de tractādo aliquem vt filium,siue fuerit filius,vel alumnus,aut cognat⁹ tradentis,siue non.Item siue fuerit datus in adoptionem eū recipientis,siue nō,ꝛ in effectu deciditur in hoc tex.ꝙ diciṫ eū tractare vt filium,si exheredet vel emācipet de iure vel de facto:secus si eum de domo expellat:vel in testamēto pretereat:tūc incidit in penam promissam.Quid autez si aliquis ꝓmisit sub pena tractare mulierem suam vt vxorem:quotidie cōtingit quod vxor recedit de domo mariti,cōquerēs se male tractari per maritū:deinde intercessionibus consanguineorum recōciliatur:vt reuertaṫ ad domuz mariti:ꝛ maritus promittit consanguineis
4 tractare eam vt vxorē,sub certa pena:†quando dicaṫ tractare vt vxorē ꝛ qñ nō.ꝛ sic qñ incidat in penā nō tāgūt doc.hic.Sol⁹ Bal.in.c.ego.N.eps.in.ij.col.de iureiur.ponderat ꝙ in ista.l.est casus vnicus in iure:ꝙ qui male tractatur dr tñ tractari:nisi esset adiectū aduerbiū honorifice.vt ibi in tex.Ex his colligit,ꝙ ad probādū aliquā esse tractatam vt vxorē,non est necesse probari ꝙ fuerit honorifice tractata:nisi adiectū fuerit illud aduerbiū:sed qualitercūꝙ:puta viliter induta,vel quia faciebat portare ligna de sylua,vel faciebat eam texere.sed in ista est nimis rigida cēsura,ꝛ cōgrueret solū vxoribus rusticanis.Et in cōtrarium facit quod tenet Bar.hic in penul.co.ꝛ ceteri sequuntur.vbi querit an qui promisit aliquem tractare vt filium sub pena,teneaṫ eū induere sicut alios filios:ꝛ tenet sufficere si id facit ad quod tenetur arbitrio iudicis:ꝛ sic boni viri.vt.l.si quis a liberis.§.si vel parens.ff.de lib.agno.hoc est quod faciat illud ad ꝙ filius posset eū cogere officio iudicis.Ita in proposito istud de tractando aliquā vt vxorem,dz relinqui arbitrio iudicis,attēta
5 dignitate:qualitate ꝛ cōditione personarum.¶†Adde etiam ꝙ alibi decidit And.de iser.in.c.j.in.ix.colū.titu.quo tempore miles,in vsi.feu.ꝙ si aliquis iurauit vxorē suā secū tenere in domo,nec eijcere eā:deinde cū alia de facto ꝯxit:an sit piurus:q2 lz nō eijciat eā directe ꝛ expssuz,ꝛ tñ eijcit idirecte,negādo eā esse vxorē,ꝛ cū alia ꝯhēdo d facto.ꝯriū tñ determinat ꝙ nō est ꝑiurus:q2 iuramētū est ꝑsonale,ꝛ nō extēdiṫ nisi ad expressa ꝛ cogitata.c.clericus.de iureiur.vñ iurauit eam nō eijcere,sz tenere in domo sicut veram vxorem.ꝛ istud obseruauit:sed nō iurauit non contrahere cum alia de facto.ꝛ isti sunt actus diuersi.vnde iuramētum ad illud non extēditur.vt ibi plenius per eū.Item

Universidad de Deusto Biblioteca

istam.l.loquentē in linea descendenti, extende vt procedat etiā
in linea trāsuersali. Vñ pone ꝙ duo armigeri vel alij contrahāt
adinuicē fraternitatē, ꝛ iurāt se tractare vt fratres, lꝫ ꝑ hoc nō
ꝯhaꝛ fraternitas, nec ab intestato succedant: tñ talis cōuentio
est seruāda adeo ꝙ si in testō ꝑteriret eū instituta turpi persona
iuxta.l.fratres.C.de inof.testa.ꝛ.§.soror.insti.e.posset agere ad
penā si promissa est, vel ad interesse. Item pōt agere querela in-
officiosi testamēti, sicut pōt ver⁹ frater preterit⁹ vel exheredat⁹
instituta turpi ꝑsona, per.d.l.fratres.ita per hāc.l.notabiliter tꝫ
Jo.de Jmo.in.l.ille aūt.in vlti.col.ff.de here.insti.refert ꝛ seq-
tur.d.Alex.in.l.nec apud.quā legit sub.l.si pr̄ tuus.C.e.ð here.
isti. ¶ Scđo no.ex tex.ibi ð domo eū ꝑpulerit.ꝙ q ꝓmisit ali
quē tractare vt filiū sub pena, si eū expellat de domo sine cā, īci-
dit in penā, sec⁹ si eū expelleret ex iusta cā.l.iij.ꝛ.iiij.C.de pa.po.
Bar.ī.in pe.col.rō hui⁹ notab.est ꝑm Jac.de Are.Bar.Ang.
Jmo.ꝛ alios: qꝛ parētes nō expellūt filios de domo, sꝫ eos reti-
nēt domi alūt ꝛ nutriunt. Est eñ stimul⁹ naturalis.vt.l.si quis
a liberis.ī prin.ff.de lib.agno.ꝛ.l.amicissimos.ff.de excus.tut.ꝛ
6 ex hoc infert notabili. Ange.† ꝙ pr̄ q teneꝛ alere filiū in domo,
nō pōt ei prestare alimēta seorsum si filius vult ea habere in do
mo. ꝛ sic quādo pater vult assignare partem filio, vt habitet seor-
sum a patre, forte seductus nouercalib⁹ delinimentis, ꝙ fili⁹ hꝫ
iustā cāꝫ querelādi ꝯ patrē, ꝙ nō tractaꝛ vt fili⁹.ꝛ tene mēti istū
casum ꝛ sequiꝛ simpl'r Joan.de Jmo.hic in vlti.col.Limita ꝑm
Rap.Cu.Pau.de Ca.ꝛ latius Are.nisi iudici videaꝛ ꝯtrariū pro
bono paucis ꝛ familie.arg.l.equissimum.ī prin.ff.de vsufruc.vl'
propter malos mores filij, ꝛ fugiendū sinistram suspicionē. forte
quia pater eius habuit nouercā puellam, ꝛ filius est parū conti
nēs, ꝛ nō bone fame: tūc videreꝛ esse licitū patri assignare alimē
ta filio extra domum, per illud qđ in simili.q.decidit notabiliter
Bal.in.l.j.in.ij.col.vbi dixi.C.de leg.ꝛ i auꝛ.hoc locū.in pe.col.
7 C.si secū.nu.p.mul.in quib⁹ locis determinat Bal.† ꝙ si mulier
dꝫ alimenta percipere in domo mariti mortui, si heredes mariti
habent malos ꝛ inhonestos mores, vel si propter qualitatē mu
lieris ꝛ heredū viri, ꝛ non possunt simul habitare sine timore in
famie, debentur ei talia alimēta extra domum. allegat ad hoc
l.pe.ff.vbi pub.edu.debe.ꝛ hoc modo etiā distinguit an mulier
possit ibi honeste stare aut non. Spec.in titu.qui filij sint legiti
mi.in versi.sed pone petebatur, quem refert Bar.in.l.diuortio.
in prin.in.j.col.sol.ma.cum concordantijs ibi traditis. ¶ Ter-
tio nota in versiculo ꝛ quid intersit ꝑm verum intellectū quod
non refert an iste qui tradebatur alicui tractādus, vt filius esset
filius alumnus vel cognatus tradentis an non: eo quia aliquis
pōt stipulari sibi penam si aliquid nō fiat alteri, vel detur: qꝛ in
penis non consideramus interesse.l.stipulatio ista.§.alteri.ꝯ.e.
ꝛ.l.si.ff.de preto.sti.lꝫ videreꝛ, ꝙ qñ esset filius vel alumnus aut
cognatus tradētis, quod tūc potius deberet valere stipulatio,
propter interesse fundatum in ratione ꝛ cōiunctione naturali.ꝛ
istud erat dubiū huius tex. Sꝫ istud interesse affectiōis ꝛ cōsan
guinitatis nō ꝯsideraꝛ in ꝯtrctib⁹ stricti iuris, vt quis possit alte
ri stipulari, vt est gl.ordinaria in.l.fideiussoris.ꝛ ibi Bart.ꝛ alij
ff.de pac.cum cōcordantijs quas ibi dedi.ꝛ in.l.stipulatio ista.
§.alteri.ꝯ.eo.dic ergo vt dixi, ꝙ isto casu ideo valet: qꝛ in penis
non desideratur interesse stipulatoris. ¶ Quarto nota singula
8 riter in versicu.sed videamus.† quod valet stipulatio de tractā
do adoptatū vt filiū sub pena, ꝛ sic vr̄ qđ quis possit se obligare
alicui etiā extraneo de tractando illum quem adoptauit tanꝙ
filium, non solū obligando se illi quē promittit tractare vt filiū.
ꝛ sic iste tex.videtur destruere cōem intellectū gl.ꝛ doc.in.l.vxo-
rem.§.heres.ff.de leg.iij.vbi est casus solennis qđ heres vel lega
tarius nō possunt grauari de adoptādo aliquē in filium, ꝛ si nō
adoptauerint perdant hereditatem vel legatum, tale fideicom-
missum vel grauamen nihil valet: quia est contra bonos mores.
Jdeo pena priuatiōis hereditatis vel legati nihil vꝫ vnde lꝫ nō
adoptēt cū possint, per hoc non perdūt hereditatē nec legatū, ꝛ
est singularis casus ꝑm Bar.ꝛ alios ibi, Rap.Cu.hic ī quarta
col.rñdet ꝙ ibi aliud grauamen est inutile nō ratione turpitu-
dinis, vt dicunt ibi glo.ꝛ doc.sed rōne inestimabilitatis: qꝛ illud
onus adoptandi non est proportionabile relicto, argumento.l.
plane secūda.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝛ.l.filiussa.§.secundum vulgarem.ff.de
leg.i. Item propter incertitudinē persone cui illud fideicommis
sum debet relinqui, cum testator ibi hoc nō declarauit, vt hic ꝑ
eū ꝛ plenius in.d.§.heres. Alio modo rñdet Pau.de Ca.hic ī
iiij.col.quod quis nō potest se obligare ad recipiendum aliquē
in filiū adoptiuū, vt ibi: qꝛ tūc quis astringereꝛ plus propter pa
triā potestatē, sed si ipsum spōte adoptat, bñ pōt seipsum obli-
gare ad eū tractandū vt filiū, nam ꝛ sic facere teneretur, lꝫ se nō
obligaret: qꝛ ius ipsum obligat, vt in versicu.sequenti sicut etiā
ciuitas potest se obligare ad tractandū aliquē vt ciuē, licet per
hoc nō efficiaꝛ ciuis, vt.ī.per Bar. Tu potes vtrāqꝫ sol. Rap.
ꝛ Pau.simul iungere.ꝛ addere aliud tertiū.qđ ponit Bal.in.l.
vnica.in.vij.op.C.ð his que pen.no.vbi dicit Bal.ꝙ ideo in.d.
§.heres.vbi testator ꝑcepit aliquē adoptari sub pena, nō tenet
adiectio pene: qꝛ ibi testator mandauit ꝙ mādare nō potuit qꝛ
erat meri ꝛ mixti imperij, ꝛ volūtarie iurisdictionis, vñ pene nō
pñt poni nisi preceptū sit de re familiari.qđ reputat Bal.tenen
9 dū mēti. ¶ † Quinto no.ex eodē versi.sed videam⁹.ꝙ ille q ꝓ-
mittit aliquē tractare vt filiū sub pena, pōt exercere in eo oīa q̄
solet exercere pr̄ erga filios, etiā si tendāt ad on⁹ suū ꝛ ad odiū.
Vñ ꝑ istū tex.decidit Bar.ī.ad fi.cōmēti sui ꝙ si ciuitas promi
sit feneratori tractare eū vt ciuē, pōt cōcedere ad ꝑiudiciū ipsi⁹
feneratoris dilationē ad soluēdū ðbitorib⁹ suis: qꝛ solet etiā cō
cedi ꝯ ciues.l.quoties.C.ð preci.imp.offe.ꝛ potuerūt ēt sibi im
poni collecte, sicut ꝛ alijs ciuib⁹ imponi solēt, ꝑm Jmo.hic per
10 istū tex.q bñ probat ꝛ infra pleni⁹ diceꝛ post Bar. ¶ † Sexto
nota mirabilē tex.ꝑm Pau.de Ca.ꝙ pater q filiū emācipat vel
exheredat etiā iniuste, dꝫ ipsum tractare vt filiū, ꝛ sic nō incidit
in penā ꝓmissam, nec venit cōtra ꝓmissionē, ꝛ ꝙ iste tex.loquaꝛ
cū iniuste facit, ptꝫ ꝑm eū in vers.ergo exheredat⁹.vbi dꝫ ꝙ daꝛ
sibi q̄rela. Tu vltra eū pōdera istū tex.dū subdit, quid ergo dice
mus si ꝛ meruit exheredari, ī illa implicatiua ꝛ, q̄ implicat ꝙ ēt
si nō meruisset exheredari, tñ eū exheredādo iniuste, nō facit ꝯ
stipulatiōnē penalē. Sꝫ istud ꝑm Pau.de Ca.vr̄ esse falsum: qꝛ pa-
rētes cōsueuerūt exheredare filios iuste: nā si iniuste exheredāt
testm̄ subiacet q̄rele: ergo vr̄ ꝙ tunc pena debeat cōmitti: quasi
videaꝛ habitus respectus ad id ꝙ parentes facere debent, non
ad id quod de facto faciunt. ita exponiꝛ verbū solet.i.soluere dꝫ
in.l.sed iulianus.§.ꝙ diciꝛ.in gl.in verbo solebat.ff.ad macedo.
11 Similiter in.l.inter oēs.§.recte.ff.de fur.† dꝫ ꝙ ille nō cōmittit
furtum qui putauit dñm cōcessurum.exponiꝛ.i.putare debuit:
ergo similiter exponi debent verba istius stipulationis, ꝛ per cō
sequēs debet cōmitti si iniuste exheredauit: secus si iuste. Pre-
terea ꝑm eum si ꝓmitteret expresse non exheredare, intelligereꝛ
de exheredatione iniusta, non de iusta, vt.ī.in ver.quare.cū glo.
ergo idē videꝛ qñ gñaliter ꝓmittit tractare vt filiū ergo exhere-
datio iniusta dꝫ esse causa vt ꝓmissor incidat in penā. Propter
ista dicit Pau.de Ca.ꝙ si liceret dicere, determinatio iuriscon
sulti nō fuit equa nec bona, sꝫ debuit decidere ꝙ si iuste exhere-
dat non incidit in penā, siue ꝓmisit expresse nō exheredare, siue
solum tractare vt filiū, si aūt iniuste exheredat, ꝛ tūc bñ incidat
in penam: quia non tractat vt filiū, ꝛ non facit ꝙ debet etiam si
soluꝫ ꝓmisit tractare vt filium, sicut qñ promisit nō exheredare.
doc.tñ ꝑm eū nō tangūt hāc difficultatē, nec a tex.recedere pos
sumus. Sed ad istam difficultatē rñde ex mente Are.ꝛ bene, sꝫ
ego clarius ꝛ plenius ponā, ꝙ determinatio iuriconsulti videꝛ
equissima, ꝛ ꝓcedere ex mente ꝓmittentis. nā si diceremus inci
dere in penaꝫ, qñ qs exheredauit iniuste eum quē promisit tra
ctare vt filiū, prout vult Pau.de Ca.sequerenꝛ multa absurda,
tria vel quatuor. Primo ꝙ plus fauoris haberet iste qui nō est
vere fili⁹, vel si est filius, est ciuilis tñ.s.adoptatus, quā filius le
12 gitim⁹ ꝛ naturalis, ꝙ patet: † qꝛ qñ exheredatio est iniusta, fili⁹
legitimus ꝛ naturalis habet solū remediuꝫ querele, ꝙ est tpale
ꝛ in quo fili⁹ ꝑm ista tpa habebat probare se fuisse iniuste exhe
redatū.l.liberi.C.de inoffi.testa. Jste aūt qui dꝫ tractari vt fili⁹
haberet nō solum querelā, sed etiā obligationem ad penā, que,
pertineret ad eū qui est stipulatus, ꝛ timore talis pene ꝓmittēs
presumereꝛ se magis abstinere ab exheredatione. Scđm absur-
dū: qꝛ hoc modo iste deberet tractari fauorabilius, quam filius
verus ꝛ naturalis, qđ est cōtra verbū stipulationis: qꝛ ꝓmittēs
ꝓmisit eū tractare vt filiū, nō aūt plus, neqꝫ fauorabili⁹, vñ ista
verba ꝓmitto te obseruare, vel tractare vt filium ex sua ꝓprieta
te importāt promitto te tractare vt tractanꝛ filij: ergo non de-
bēt extēdi vt plus cōprehendāt ꝙ verborū ꝓprietas designet,
ꝛ sic ꝙ ꝓmiserint tractare ꝓut debēt tractari filij, nō aūt ꝓut so
lent tractari: ista interpretatio sumi nō dꝫ, ꝛ sic ꝙ nō possim ex-
heredare iniuste, sicut etiā veri parentes pñt. Tertiū absurdū qꝛ
hoc esset cōtra mentē promittētis, qui nō vr̄ plus dilexisse istū
extraneū ꝙ filiū verū ꝛ naturalē, ꝛ pl⁹ voluisse cōferre quā filio
naturali, ꝛ vti ꝙ poterat in filio naturali nō posset in isto. Cū er-
go filiuꝫ naturalē ꝛ verū possit exheredare iniuste, ꝛ tali exhere
dato datur q̄rela: ergo idem in casu isto, vt sic iniuste exheredās
non incidat in penā. Quartū absurdū: quia qñ in stipulatione
fuit expresse dictum, qđ non possit eum exheredare nec emāci-
pare, iuxta consilium iurisconsulti traditum.ī.in vers.quare non
pōt tūc iniuste exheredare, sed bene iuste: eo qꝛ tunc verba stipu
latiōis sunt clara, ꝛ alias nihil operarenꝛ: ergo qñ nō fuit istud
exꝑssum, dꝫ ꝓmittēs posse exheredare iuste, nec ꝑ hoc dꝫ īcide
re in penā, cū faciat illud ꝙ veri parentes solēt facere: lꝫ facere
13 nō debeāt. ¶ † Septimo no.ex tex.ibi vel emācipauerit, ꝙ q ꝓ
misit sub pena filiū adoptatū tractare vt filiū, si eum emancipat
non

non incidat in penam. Cōtra istum tex.opponit Bar.ꝙ fili⁹ in
uit⁹ nō pōt emācipari.§.gñaliter in auꝛ.qui.mo.na effi.sui.ꝛ.l.
nec auus.C.de eman.li. Tu oppone fortius ꝙ etiā si expresse ꝓ
misisset eum nō emācipare sub pena, vt in versi.quare sequenti
adhuc emācipādo eum pena cōmitteretur: qꝛ emancipatio nō
potest fieri nisi de cōsensu filij, vt in iuribus proxime allegatis.
Ergo si fuerit emācipatus, ꝛ ipse consenserit, quō potest petere
penā ex eo ꝙ voluntate sua factū fuerit, cū volenti ꝛ scienti non
possit dici facta iniuria.l.cū donationis.C.de transa.ꝛ.l.i.§.vsqꝫ
adeo.ff.de iniur.ꝛ in regula sciēti.de reg.iur.in.vj.qꝛ Bar.respon
det qđ.ll.preallegate que dicūt filiū inuitū nō posse emācipari,
debēt determinari per istū tex.nisi ex cā, ꝛ sic Bar.intelligit istū
14 tex.ꝙ hic emācipauit inuitū ex iusta cā.† Jdeo pena nō cōmit
titur, ꝛ sicut pater inuitus ex causa cogiꝛ emācipare filiū ex qua
tuor causis enumeratis per gl.magistrā.in.§.fi.inst.qui.mo.ius
pa.po.sol.ita cōtra filius cogiꝛ cōsentire vt emācipeꝛ, subsisten
te legitima cā vt qꝛ erat rixosus ꝛ poterat ponere patrē in peri
culo, stāte statuto ꝙ pater teneaꝛ soluere cōdēnationē pro filio
in ptāte, lꝫ glo.oēs tenuerint ꝯtrariū ꝙ filius inuit⁹ etiā ex iusta cā
non pōt cogi vt emancipeꝛ, ita tenet glo.in.d.§.ij.in fi.insti.qui.
mo.ius pat.pote.sol.ꝛ in.d.§.gñaliter.ꝛ in.d.l.nec auus.ꝛ.l.non
pōt.ff.de ado.ꝛ in.l.fi.C.de specta.li.xi.sꝫ illas gl.reprobāt bar.
Ang.Jmo.Pau.de Ca.ꝛ cōiter alij.Ang.ꝛ Jmo.in.l.vtrū tur
pem.ꝯ.eo.Bal.in.l.q̄uis.C.de fideicom. ¶ Tu aduerte quod
Bal.hic de quo scribentes non faciunt mentionē, tenet ꝯtrarium,
ꝛ sequiꝛ glo.preallegatas: qꝛ iste tex.nihil facit qui nō loquiꝛ in
15 patre legitimo ꝛ naturali, † sed in adoptante, ꝛ sic filius adopti
uus cuius vinculum non est ita forte sicut naturale, bene inuit⁹
cogitur ex causa consentire, vt emancipetur, ita loquitur iste tex.
Sꝫ in filio legitimo ꝛ naturali, in quo adest duplex vinculū, nō
inuenies tex.in mundo hoc dicentem ꝑm eum, tamē ꝑm Jnno.
ꝛ Are.eadem rō est in vtroqꝫ ꝛ responsio Bar.non videtur esse
de mente huius litere, cum iste filius adoptiuus debeat tractari
sicut naturalis ꝛ legitimus. istā sol.Bar.ꝛ cōem reprobat etiam
subtilis Rap.Cu.hic: qꝛ si in isto tex.iuste emancipauit, vt vult
Bar.ergo in penam non incidit etiam qñ expresse promisit euꝫ
nō emācipare sub pena: qꝛ ista promissio dꝫ intelligi de nō emā
cipando iniuste: ergo commissio pene nō posset habere locū, qđ
non cōtra istū tex.in ver.quare. Tu vltra Rapha.ꝯ Bar.pōde
ra istū tex.ibi qd ergo dicemus si ꝛ meruit exheredari in illa im
plicatiua, ꝛ que implicat qđ siue iuste siue iniuste meruit emāci-
pari, ꝓcedit iste tex.ꝙ emancipans nō incidat in penā, vñ Ra-
pha.intelligit istū tex.ꝙ hic filius ꝯsensit emācipari, tñ nō sub
erat iusta cā. Et si dicas ꝙ cōsensit: ergo nō debuit pena ꝯmitti.
rñdet Rap.ꝙ imo cōmittiꝛ: qꝛ pr̄ verus qñ tradidit istū filium
in adoptionē, stipulatus est penā.si non tractareꝛ vt filius, ꝛ ille
est qui petit penā. ꝛ nō filius qui consensit emācipationi, ꝛ dato
ꝙ fili⁹ petat: qꝛ patri successerat: dic qđ petit ex persona patris
nō ex sua. Jdeo nō impediꝛ penā petere vt etiā dicā.ī.in.ix.no.
vnde intelligit Rapha.istam promissionē de nō emancipādo,
etiam eo volēte: tñ qꝛ istud videꝛ durū, ideo reliquit cogitādū.
Et sic vides ꝙ ꝑdicta difficultas ad istū tex.nō bene euacuaꝛ.
¶ Unde reducendo dicta oīm scrib.superius relata ad concor
diam, potes intelligere istū versi.sed videamus.generaliter ꝓut
iacet sine restrictione, vt procedat siue filius meruit emācipati,
siue nō, prout vult text.in illa amplicatiua quid ego si meruit, ꝛ
tunc pater emancipando nō incidit in penam, vt dicitur in tex.
ꝛ qñ meruit, ꝛ sic subest causa, tūc potest inuit⁹ emācipari.ita lo
quuntur Bar.ꝛ cōiter scribentes hic, sꝫ qñ nō subest causa, tūc
tex.ꝓcedit qñ fili⁹ cōsensit emācipationi, ita procedit opi. Ra-
pha. Nec obstat versi.quare quia loquiꝛ quādo expresse ꝓmisit
nō emācipare sub pena. tunc emancipando sine causa, ꝛ sic inin-
ste incidit in penam, dato etiam ꝙ filius cōsensisset emancipa-
tioni, ex quo cōtradicendo nō poterat impedire emācipationē,
cum adesset solum vinculum ciuile emācipationis, quod facili⁹
dissolui potest etiam inuito filio. secus quādo adest vtrūqꝫ vin-
culū naturale ꝛ ciuile, prout loquitur tex.in.d.§.generaliter.ꝛ ita
procedit illud quod tenet Bal.hic. ¶ Octauo no.in ꝟbo qua-
re, qđ potest interponi stipulatio, ne quis filiū adoptatū exhere
det sub pena.ꝛ intelligitur ꝑm glo.ꝛ doc.si exheredat iniuste.se
cus si iuste: quia nō censetur promisisse de non exheredādo illū
qui merebiꝛ, ne detur materia deliquēdi ꝯ patrē, vt in gl.in ver-
bo, quare.vbi dicetur. Jtē hoc modo intelligendo, per istud pa
ctū non aufertur libera testamenti factio.ꝛ istud tangit glo.ma-
16 gna.in pe.parte.vbi Bar.declarat.ibi dicetur. ¶ † Nono no.ex
tex.ibi dicto deneganda.qđ sententia lata super negotio princi
pali querele, nō parit exceptionem rei iudicate in iudicio pene,
nec impedit refricari in iudicio pene illud qđ fuit iudicatum in
principali, qñ ille qui petit penā est alius, vt est hic pater natu-
ralis, cui promissa erat pena, agit ad penam, eo qꝛ sñia sibi non
preiudicat qꝛ ipse non fuit victus. idē si mortuo patre filius pa-
tri stipulāti successerit. ꝛ petit penā, si opponatur de sñia per ꝙ
fuit pronunciatū eū fuisse iuste exheredatū, poterit in isto iudi
cio penali refricare, ꝛ ꝓbare ꝙ illa sñia fuit iniusta: qꝛ nūc venit
vt alius ex persona alterius, diuerso iure ꝛ ex diuersa cā. Jdeo
penalis nō est tūc accessoria ad primā actionem. ꝛ ita signanter
limita tex.ī.l.qui Rome.§.duo fratres.vbi dixi.ꝯ.e.bñ facit ꝙ
habetur in.l.modestinus.ff.de excep.ꝛ ita etiā Bar.ꝛ alij hic de
clarant.ꝛ Pau.de Ca.ad fi.his reputat istū tex.perpetuo tenē
17 dum menti. ¶ † No.x.in versi.in eo autem. quod emancipatio ꝛ
exheredatio in extraneo est res inepta. ꝛ ad hoc frequēter alle-
gaꝛ iste tex. Ratio qꝛ emancipatio est liberatio patrie potesta-
tis, nam emācipatio dicitur extra manū positio, ꝛ man⁹ capiꝛ
pro potestate.l.manumissiones.ff.de iusti.ꝛ iure. Sꝫ iste nō eraꝛ
in eius potestate, sꝫ omnino extraneus. Jtē exheredatio est pri-
uatio ab hereditate debita legitime, vt diffinit Bal.in repe.l.in
suis.ff.de libe.ꝛ posthu.in.iiij.char. Sed ille cui nullo iure debe
tur nō pōt priuari: qꝛ priuatio presupponit habitū.l.decē.ꝯ.eo.
Amplia qđ exheredatio facta de extraneo adeo est nulla, qđ
non cōfirmaꝛ ex adoptiōe postea sequuta.l.nō putauit.§.si qs
emācipatū.ff.de ꝯtab.gl.ī.l.filio.ī prin.ff.de lib.ꝛ post. Bar.hic.
¶ Limita istud notabile duob⁹ modis. Primo vt procedat in
penitus extraneo, cui nullo iure debeꝛ hereditas, sec⁹ si est fili⁹
emācipatus: qꝛ licet dicaꝛ extraneus a patria potestate.l.vnica.
§.extraneum.C.de rei vxo.act.ꝛ.l.si genero.C.de iure do. tñ non
est extraneus a cōiunctione naturali sanguinis, ꝛ ei debeꝛ here-
ditas de iure pretorio secundū ista iura, ꝛ etiā hodie. de iure ci-
uili.l.meminimus.C.de legi.here.ꝛ.§.nullā vero.in auꝛ.de here.
ab intesta.ꝛ sic non est omnino extraneus, vt not.gl.in.l.vnica.
§.ceteri.C.de impo.lucra.descri.lib.x. Jdeo exheredatio in filio
emancipato non est res inepta, vt.l.iij.§.si emancipatus.ff.de cō
tratab. ¶ Scđo limita nisi extraneus esset heres institutus, ꝛ sic
aliquo iure debereꝛ sibi hereditas: tunc exheredatio in eo nō est
res inepta.l.paterfami.testamento.vbi Bar.ꝛ alij ad hoc notat
ff.de here.insti.gl.in.l.si certarū.§.si eodem.ff.de testa.mili. Bar
to.ꝛ alij hic. Jbi tñ ponitur exheredatio large pro priuatione
ab hereditate, nō autem proprie: qꝛ illa proprie cadit in suis he
redibus ꝛ his qui loco suorum habenꝛ, prout etiā dicunt Ra-
phael.Cu.ꝛ Pau.de Ca.hic. Ultimo no. ex tex.ibi qui hoc nō
facit licet superuacuo.i.qui nō emācipauit vel exheredauit licet
esset extraneus ꝛ sic esset res inepta: secundū intellectum Azo.
18 cōiter approbatū ꝙ † ad euadendum penā sufficit de facto ali-
quid fuisse factū: licet de iure fieri nō potuerit: ꝛ sic sufficit exhe
redare vel emancipare de facto, vt quis penā promissam euitet.
hoc enim contrahentes senserūt: qꝛ nō poterat de iure tractari
vt filius qui nō erat filius: ergo de facto intellexerunt. Sed ad-
uerte lꝫ omnes indifferenter ita transeunt tñ qñ stipulatio pōt
de iure impleri, nō sufficit ipsam esse impletā de facto: vt.l.stipu
latio ista.in prin.ꝛ.§.quesitū.ꝛ.§.hi qui.cum sequentibus.ꝯ.eo.
Sed exheredatio in extraneo pōt impleri de iure, instituēdo eū
primo heredē ꝓut dixi in notabili ꝑcedēti: ergo non sufficit qđ
exheredauit de facto ꝓut Azo ꝛ oēs tenēt. Tenendo tñ supra-
scriptū notabile qđ est cōe nō obstat qđ illud qđ nō pōt fieri de
iure cēseaꝛ impossibile: cū impossibilitas sit nō solū de natura,
sꝫ ēt de iure.l.generaliter.ꝯ.eo.ꝛ est gl.magistra.in.l.j.ꝛ ibi Bar.
ꝛ alij.ff.de cōdi.insti.ergo cōmitti non pōt.l.impossibilis.ꝛ.l.si
homo mortu⁹.ꝯ.eo. Rñde ꝑm Dy.Bar.ꝛ alios qđ ꝯtrarium pro
cedit qñ nō pōt fieri de iure: qꝛ ius ei resistit, ꝛ qꝛ reprobat: qꝛ est
turpe. sec⁹ si ius ei nō resistit neqꝫ assistit: qꝛ tunc salteꝫ de facto
dꝫ impleri ne incidat in penā, ꝙ Bart.reputat multū tenenduꝫ
menti. Jdem tꝫ Bar.in.d.l.j.ff.de cōdi.insti. Bal. Jmol.ꝛ alij in
19 l.impossibilis.ꝯ.eo.† Adde qđ similiter sufficit de facto fieri qđ
de iure fieri nō potest ad finē consequende actionis: vt.l.mulier.
§.pe.ff.de cōdi.insti.ꝛ.l.meuius.in prin.ff.de ꝯdi.ꝛ demō.Bar.
in.l.vbi pactum.ad fi.C.de transac.Bal.notabiliter in.l.j.in vlti.
col.C.si a non cōpe.iudi.ꝛ in rub.C.de insti.ꝛ substi.ad fin. Sed
ad finem cōsequende liberationis a debito principali: ꝛ eius pe
ne: non dꝫ ð facto impleri illud quod de iure impleri nō potest.
Unde si istud qđ ꝓmisit tibi ex causa lucratiua sub pena, ad te
perueniat ex alia cā lucratiua, nō teneor tibi dare de facto.l.in-
ter stipulantē.§.si rem.ꝯ.eo.ꝛ.l.oēs debitores.ff.de act.ꝛ oblig.
An autē sufficiat de facto fieri, vt qs incurrat in penā est mate
ria quā ponūt Bar.ꝛ alij in.l.cōtinu⁹.§.fi.ī.eo.ꝛ in.l.fi.C.si man
ci.ita fue.alie.Barto.in.d.l.vbi pactum in vlti.colum.vbi dixi.
¶ Capio gl.in verbo in vtroqꝫ casu.q̄ obscure ꝛ inepte videꝛ lo
qui: ibi.i.cū expulit vel nihil reliquit. istud est verū in se, vt in fi-
ne huius.§. Sed ꝑm hoc iste text.in prin.determinaret in specie
istam primā.q.ꝙ est falsum: qꝛ istud solum determinat in versi.
sed ꝛ si is. ¶ In ea.glo.ibi. Jtē cū exheredauit, vel emācipauit.
Jstud est falsum ꝛ contra tex.in versicu.sed videamus nisi in-

Universidad de Deusto Biblioteca

telligas glo. loqui scdm versiculum quare. ¶ In ea. glo. ibi. ⁊ sic in primo ⁊ tertio, dic qd imo etiaz in scdo stipulatio est vtilis, ⁊ caue: qꝛ iuriscōsult' solū posuit duos casus. s. qn nō adoptauit vel qn adoptauit, licet tres formauerit qōnes nisi gl. habuit respectū ad versiculū ⁊ quid intersit. vbi ponunt tria dicta: gl. nō voluit ꝓcedere in scdo. l. in alūno, sed istud reprobāt Bar. ⁊ alij qꝛ nō subest rō: quare magis stipulatio sit vtilis in tertio casu. l. in cognato quā in scdo. s. in alūno, prout gl. met sequēs expresse tenuit. ¶ In ea. gl. ibi, ⁊ caue tibi: qꝛ in fi. videtur corrigere, scꝫ illud ꝙ dictū est de eo qui sine adoptione fuit tradit'. ⁊ hoc secundū tertiū intellectū ibi positū in glo. magna fi. sed ille intellectus cōiter reprobat ⁊ tenet intellectus Azo. ẜm quē nihil corrigitur. ¶ In glo. sequēti in verbo cōmittetur stipulatio dic me-
20 lius vt dixi. s. in tex. in tertio notab. ¶ † In glo. in verbo quare sic. No. ex ista glo. ꝙ qui in testamēto exheredat illum quē promisit sub pena tractare vt filiū, si iuste eum exheredauit non incidit in penā: qꝛ nō censetur promisisse de nō exheredādo illū si merebitur, ne detur materia delinquendi, vt in glo. Pro ista cōclusione glo. mouetur Bar. contra Guidonem de suzaria alia ratione. Nam pater in vita ⁊ in morte pōt imponere penā tali filio demerito. l. iij. ⁊ l. congruentibus. C. de patria po. ergo pacto cōtrahentiū tolli vel remitti non pōt. l. iurisgentium. §. si paciscar. ff. de pactis. Sꝫ ista ratio Bar. vt etiā dicit Are. nihil valet: qꝛ d. §. si paciscar. loquitur qn pena que imponit pro delicto respicit interesse publicū, illa non potest per pactū remitti, sed hic pena exheredatiōis respicit priuatū interesse testatoris, ⁊ illa pōt remitti, etiā si sit inducta ad vindictā. l. j. §. vsqꝫ adeo. ⁊ ibi Bar. ⁊ l. non solū. in prin. ff. de iniurijs. Item sunt alique cause ingratitudinis enumerate. in. §. causas. in aut. vt cū de appel. cogno. que nullo modo sonant in delictum, nec puniūtur aliqua pena de iure, ⁊ tamen propter illas permittit exheredatio: ergo appareat quod facultas exheredandi nō cōpetit patri ad puniendū delictū, sed tanquam satisfactio quedā sue offense. alias nō daretur facultas exheredādi, vbi non esset delictū, ꝙ esset falsum
21 per predicta. vnde melior est ratio quam glo. assignat. ¶ † Iste tex. cū glo. inducit per Bar. ad duas notabiles qōnes. Prima ꝙ si partes in cōpromisso facto in arbitrū vel arbitratorē, ꝓmiserunt stare sententie seu laudo arbitri, ⁊ non petere eam reduci ad arbitriuz boni viri sub certa pena intelligitur si laudū fuerit equum. secus si fuerit inique arbitratus, ne detur arbitro materia delinquendi, vt hac gl. ⁊ ita cōsuluit Dy. in consi. lxxviij. incipiente, Ptolomeus manētis. ⁊ per eundē late in regula scienti d. ere. iur. in. vj. Idē tenēt cōmuniter alij, ⁊ ista opinio seruat de cōsuetudine ẜm Rap. Cu. hic. Idē Bar. ⁊ alij in. l. societatē. §. arbitrorū. ff. pro soc. ⁊ in. l. cū antea. C. de arbi. Cano. in. c. quintauallis. de iureiur. ⁊ ibi late do. Abb. in. xiiij. col. ⁊ tribus sequē-
22 tibus. † Imo partes nō possent etiam expresse promittere ne liceat reducere ad arbitrium boni viri si inique arbitretur: qꝛ induceretur ad delinquendum, vt hac gl. ⁊ dolus futurus remitti non potest. l. si vnus. §. illud. ff. de pac. imo etiā si renūciatio eēt iuramento firmata, adhuc pōt peti reductio, si inique fuerit arbitratus, vt est tex. valde solennis licet vulgatus in. l. si libertus ita iurauerit. ff. de ope. liber. Bar. in. l. fi. per illum tex. ff. qui satis. cogan. ⁊ in. d. §. arbitrorum. in vlti. col. Lu. Ro. in repe. rubri. ff. de arbi. in. ix. ⁊. x. col. Cano. in. d. c. quintauallis. Oldra. lauden. in consi. clvj. quod incipit primū de quo queritur. late do. Ant. de Butr. in consi. xiiij. quod incipit questio hec dubia vulgaria habet. ¶ Sed aduerte secundum Rap. Cu. hic, qd ratio cōmu-
23 nis doctorum nō vr̄ esse cōcludens, † eo qꝛ appellationi pōt renūciari, vt est tex. in. l. fi. in fi. C. de tēpo. appel. ⁊ reductio ad arbitrium boni viri est species quedā appellationis. l. non distinguemus. §. cum quidā. ff. de arbitris. ⁊ tamen per talez renunciationem iudex non inducitur ad delinquēdum: qꝛ iudex nihilominus de dolo teneretur faciens litē suaz. l. fi. ff. de vari. ⁊ extraor. cogni. ⁊ insti. de oblig. que ex quasi delicto. in prin. Unde etiam actio de dolo daretur tunc cōtra arbitratorem, vt. l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo. vbi si vendidi tibi decem saccos frumēti ad mēsuram quam prestabit titius, ⁊ titius prestitit malam mensurā, tenetur de dolo: qꝛ vt vir bonus fuit electus, ⁊ malam mensurā prestitit: ergo non est verum fundamentum doctorum, qd arbitro vel iudici detur materia delinquendi, licet per pactū tollat facultas appellādi vel reductionis ad arbitrium boni viri. Idē etiam tenet Rap. Cuma. in. l. j. §. si quis ante. ff. a quib' appel. non lic. per rationē proxime adductā. ⁊ ibi dicit quod ita alias allegauit in cōspectu magnorū doctorū, ⁊ placuit eis fundamētum suū. Tamen in practica ẜm eum nō est recedendū a cōmuni sententia. ¶ Sed defendēdo cōem sentētiā potest rūdere ad rōnem Rap. licet videat colorata ex mente Bar. ⁊ aliorū in. d. l. j. §. si quis ante. ꝙ aliud sit in reductione ad arbitriū boni viri, cui in effectu non pōt renunciari, ⁊ aliud in appellatione. Ratio diuersitatis est qꝛ iudices propter eorū peritiā sunt electi. l. j. in fin. ff. de offi. prefec. preto. ⁊ est optimus tex. in aut. de iudi. in prin. Itē iudices in prin. eorum officij iurāt bene iudicare, vt in aut. iusiurādū qd prestatur ab his. Item deputant a superiore etiam inuitis partibus. l. inter stipulantē. §. stichum. s. eo. Compromissum autem fit de volūtate partium, in arbitrum vt in bonum virū, ⁊ sic nō est tanta presumptio ꝙ bene iudicet, presertim cum nō vt periti, prout iudices, eligunt. ¶ Tenendo cōem sententiā, ꝙ nō obstāte pacto penali seu renūciatione, possit peti reductio ad arbitriū boni viri: qꝛ pars enormiter ledit. Addo ꝙ per hoc notabiliter cōsuluerūt ambo Raphaeles. s. Raph. Fulg. ⁊ Rap. Cu. in cōsi. ccx. ꝙ īcipit statuto ciuitatis Uincē. in. ij. ⁊ vlti. colū. ꝙ statutū disponēs, ꝙ a laudo arbitratoris nō possit peti reductio ad arbitriū boni viri, intelligitur nisi pars sit enormiter lesa, sicut intelligitur pactū vel renunciatio vt hic arguēdo de pacto ad statutū, quod argu. est validum, vt est gl. in. l. non impossibile in fin. vbi dixi. ff. de pac. ⁊ glo. in rubr. C. de decre. decu. lib. x. ⁊ illud consiliū Rap. Fulg. est informis expressum in cons. cxx. quod inci. super eo quod primo loco querit. in vlt. dubio. ⁊ in consi. ccxxiij. quod incipit quoniam in singulis. Rap. Cu. in consi. l. quod incipit stāte statuto ciuitatis Uincēno, quia est bona limitatio in practica ad dictum statutū. Sed eorum fundamentum nō videtur mihi bonum. qꝛ arguunt de pacto ad statutum, ⁊ sic de minori ad maius. vnde non est bona argu. ⁊ reductio ad arbitrium boni viri non pōt remitti per statutū: ergo nec per pactum. vt. l. non est singulis. ff. de reg. iur.
24 Bar. in. l. alia. §. eleganter. ff. sol. ma. vnde tu meli' proba. † Nā a pari potentia procedunt pactū iuratū, ⁊ statutū. ita singularit tenet Bar. in. l. fi. circa medium. in. iij. col. C. de pac. Bal. in. l. j. in xv. co. C. de sum. tri. sed si quis renunciauerit reductioni ad arbitrium boni viri cum iuramento, intelligitur si nō sit enormiter lesus, vt est tex. in. d. l. si libert' ita iurauerit. ff. de ope. lib. ⁊ dixi s. ergo similiter debet intelligi dictum statutum. ¶ Ultra dictā rationem miror ꝙ non allegauerint in terminis Bald. in. l. cum
25 antea. in vlt. co. C. de arbi. vbi tenet † ꝙ statutum tollens reductionē ad arbitriū boni viri. intelligitur nisi dolus vel lata culpa arbitratoris interuenerit, ⁊ sic enormis lesio, probat ex cōiunctione duarum. ll. scilicet. l. diem proferre. §. stari. ⁊. l. nō distinguemus. §. cum quidā. ff. de arbi. Idem tenet Ang. in cōsi. clxxij. incipiē. laudē arbitratoris. do. Abb. in cōsi. xliij. prime partis. ꝙ incipit presenti questione. Pe. de Anc. in consi. ccvij. quod īcipit in questione. in penul. col. Jo. de Ana. in consi. xvj. quod incipit viso puncto. Lu. Ro. in cōsi. xc. quod incip. viso themate.
26 ¶ † Secundo per istū tex. cum gl. decidit Bar. quod princeps qui promisit defendere alicui castrū, nō tenetur defendere quādo iuste sibi infertur bellū, ⁊ qn cōmisit delictū propter ꝙ exercitus sit cōtra eum, vt hic, ⁊. c. dño guerram. in prin. in ti. hic finitur lex Cōradi. in vsi. feudo. ⁊ istud facit ẜm Ang. Imo. ⁊ Rapha. ad ligas ⁊ cōiunctiones quas inuicē faciunt ciuitates, vel principes promittentes se inuicē defendere contra omnes. naz intelliguntur si iniuste offendantur, vnde si vnus ipsorū incipit guerrā sine causa cōtra tertium, nō tenētur colligati dare subsidium in tali guerra. tuti' tñ est ẜm Ange. ⁊ Imo. in pactis lige exprimere ꝙ nullus teneat alteri dare subsidiū in guerra noua, que mouet cōtra aliuz sine cōscientia aliorū colligatorum, ⁊ plus nō dicunt. Alij nihil tangūt. ¶ Tu vltra scribētes adde primo inquantū Bar. allegat pro se tex. in. d. c. domino guerrā. in prin.
27 qd ille videt ꝓbare ꝯtrariū. ibi enī est tex. mirabilis ꝙ vasallus † tenet iuuare dñm etiā habētē causam iniustam ad eū defendendum, sed ad offendendum alium potest si vult, non tamen cogitur, nec per hoc perdit feudum Bal. ibi. ij. col. reputat illum casum esse mirabilem, ⁊ multū inuehit contra authores illius tex. scilicet Obertum ⁊ Gerardū tanqꝫ fuerint duo pecora vt ibi latius per eum. Sꝫ idem Bar. in. l. si quis in graui. §. si marit'. ff. ad silla. notat ex illo text. ꝙ vasallus nō teneat iuuare dñm iniuste. Ad hoc etiā alle. d. c. domino guerram. in prin. qui vt dixi ꝓbat contrariū nisi Bar. ponderauit scdm casum. Idez cū Bar. tenet etiā Bal. in. c. imperialem. §. fi. ad fi. de ꝓhi. feu. alie. per Federi. Ego pro hoc allego tibi bonum tex. in. c. ego. n. eps. in verbo mala captione. de iureiur. vbi est tex. no. ꝙ vasallus non tenetur defendere dñm qui iuste capitur, vel qui iuste offenditur. ¶ Secundo adde illud ꝙ no. Ang. in. d. l. si quis in graui. §. j. in ver. si
28 marit'. vbi per illū tex. not. † quod principes vel reges colligati seu confederati, qui tenentur inuicem se iuuare, nō tamē debēt prestare iuuamen facienti guerram iniustaz, quod valde nota. ¶ Tertio adde quod vult glo. nota. in. c. recipimus. ⁊ ibi domi-
29 nus Abb. not. de priuilegijs. qui tenet † quod princeps vel rex recipiens aliquem sub protectione sua non tenetur eum defendere, nisi cum iniuste grauant. ibidem etiā not. do. Abb. in vlti. nota. ꝙ si guerra iuste moueatur contra receptos sub protectione non

ctione: nō tenetur recipiens eos defendere. Accedat ꝙ vult gl.
30 no. in. c. ꝑ illorū. in verbo ꝯtradictores. de preb. que vult † ꝙ clausula que quotidie apponit in literis pape, amoto quolibet ꝯtradictore, intelligitur de his qui d facto se opponūt. ⁊ nō de his qui de iure se opponunt. ⁊ quod no. do. Abb. post Jo. An. in. c. intimauit. de testi. nota bene predicta: qꝛ de eis sepe interrogaberis. ¶ Gl. fi. in verbo superuacuo diuidit in tres partes. In prima ponit quinqꝫ intellectus ad versi. si obscure dicentē. in eo q hoc non facit, licet superuacuo dici tamē poterit cōmissam esse stipulationē. In secunda per viam notabilis remouet forte cōtrariū, qd. j. formabo. In tertia ex predictis intellectibus infert ad tex. scda ibi, ⁊ nota ꝙ nō valet pena. tertia ⁊ vltima ē ibi. itē no. ex predictis. ¶ In prima parte gl. aduerte ad quatuor ꝓ intellectu huius glo. ⁊ litere. Primo ꝙ licet glos. videatur ponere quinqꝫ lecturas ad ver. si. s. in eo qui hoc non facit, tamē in effectu sunt tres principales. Una quod ver. in eo. loquat in eo qui non adoptauit, vt in primo casu huius. l. ⁊ istum intellectū ꝓsequunt tres prime lecture glo. Secundus intellectus est ꝙ versiculus in eo. loquatur in eo qui adoptauit. ⁊ hunc prosequit quinta lectur. glo. Tertius intellectus est ꝙ dictus ver. in eo. loquat in vtroqꝫ casu huius legis. ⁊ sic in eo qui adoptauit, ⁊ etiā in eo qui nō adoptauit, ⁊ hunc intellectum prosequitur quarta lectura Azo. approbata per glo. ⁊ doc. Secundo aduerte ꝙ illa verba tex. qui hoc non facit dupliciter exponunt in gl. Uno modo q nō adoptauit, ⁊ hunc intellectum prosequunt tres prime lecture glo. Secundo modo ⁊ melius exponūtur qui hoc non facit: id est nō exheredat vel emancipat, sed de domo expellit vel preterit. ⁊ hanc expositionez sequitur quarta lectura approbata ⁊ quinta. Tertio attēde qd illa verba licet superuacuo, ẜm vnū intellectū respiciūt illud ꝙ hic dicitur de cōmissione stipulationis, ⁊ hūc intellectū ꝓsequit prima lec. Alio mō respiciūt illud qd dictū est de exheredatione ⁊ emācipatione, ⁊ hāc expositionē ꝓsequunt alie lectu. Quarto attende ꝙ illa verba vtitur iure patrio. ꝓnt respicere precedentia, ⁊ sic versiculū sed si ei. ꝓnt etiā respicere sequētia. ⁊ sic ver. in eo aūt q hoc nō facit, ꝓut tāgit in scda lectura. ¶ Tene quartā lecturā Azo. quā glo. ⁊ do. approbāt que planior est ⁊ magis d mēte litere. Reliquas reproba vt per Bar. Ang. Imo. ⁊ alios hic. Naz prima lectura que vult in eo q nō adoptauit cōmitti stipulationē, si exheredet vel emācipet, lꝫ nō cū effectu: qꝛ obstat exceptio, nō est bona: qꝛ imo ipso iure nō dr ꝯmitti tūc stipulatio, cū talia ꝯsueuerint circa filios fieri, ⁊ sic nō tractauit eū aliter ꝙ filiū, ⁊ ꝯnr nō fecit ꝯ verba stipulatiōis: qꝛ patrio iure vsus est, vt in ver. sed videam'. Et per hoc patet multominus ꝓcedere scdam lecturaz, q̄ vult in dicto casu stipulationē esse cōmissam cū effectu. Tertia lectu. q̄ vult qd tex. nō decidat penā esse cōmissaz, sed interrogatiue ꝓcedat est contra tex. s. in versi. rūdi stipulatio vtilis est, ⁊ dicere ꝙ ille ver. corrigatur per istū finē, est male dictū: qꝛ nō est presumendū qd iurisconsultus in eadē. l. incōtinenti se correxerit. l. nō ad ea. ff. de cōdi. ⁊ demon. Item iste tex. nō stat suspensiue nec interrogatiue, sed determinatiue, ⁊ expresse determinat stipulationez esse commissam. ¶ Quinta lectura nō est bona nec de mente litere: qꝛ ẜm eam non solueret prima questio tex. de eo qui nō adopta-
31 uit. Item illa verba lꝫ superuacuo, essent inepte posita. ¶ † In scda parte glo. opponitur fortiter ꝯ tex. nā stipulatio qua promittis aliquē nō exheredare sub pena, restrīgit liberā facultatē testādi: ergo non valet quia est cōtra bonos mores. l. stipulatio hoc mō cōcepta. s. e. Nam ꝓmittendo nō exheredare sub pena in effectu ꝓmittis eū instituere heredem, ⁊ sic est pactū affirmatiuū d futura successione. quod similiter est improbatū a iure. l. fi. C. de pac. ⁊. l. cū duobus. §. idem rūdet. ff. pro socio. glo. respōdet qd aliud est qn ꝓmitto aliquē instituere sub pena, ⁊ non vꝫ, ita procedit ꝯtrium. Aliud quādo ꝓmitto aliquē nō exheredare, ⁊ istud bene valet vt hic, licet videat equiualere primo ẜꝫ gl. sed ista differentia esset verbalis ⁊ nō realis contra. l. ij. in fi. C. cōmunia de leg. Preterea ꝯtra gl. quod nō equiualeat, facit qꝛ inter teneri instituere aliquē sub pena, ⁊ teneri nō exheredare sub pena, est dare medium, scilicet preterire, ⁊ sic tacere, quo casu dr non exheredare, sed nō dicit instituere. Nā qui promittit penā si talem nō instituerit, necessitatur ad faciendum testamentuz, ⁊ instituendum illum, vt stipulatio valeat. secus qn promittit penam si talem exheredauerit, nam non necessitat ad faciendum testamentum, imo pōt ab intestato decedere. Bar. per verba aliqualiter obscura aliter rūdet. Sꝫ ego clarius penam. nā iste tex. loquit in adoptāte, qui ꝓmisit nō exheredare adoptatū sub pena ⁊ iste sicut poterat iuste exheredare añ interpositā stipulationē, ita ⁊ post eā nunc pōt, ⁊ exheredādo ex iusta cā nō īcidit in penā ⁊ sic nō adimitur sibi libera facultas testādi. Si aūt exheredat iniuste, ⁊ tūc ꝯmittit pena: qꝛ etiā sine pacto necessitabat ex dispositione iuris cōis, ad nō faciendū talem exheredationē iniustā ꝯ quā lex subuenit ꝑ q̄relā, ⁊ sic illud ꝙ hꝫ necesse facere de iure cōmuni, deducit in stipulationē penalem, sed in eo q nō adoptauit nō loquit iste ver. quare. sed loquit ver. sequē. s. in eo aūt q nō adoptauit, q loquit qn simplr ꝓmisit eū tractare vt filiū: ⁊ tunc pōt eū exheredare de facto dicēdo exheredo te de facto, ⁊ hoc mō euadet penā, vt dixi. ī tex. in vlt. no. ⁊ isto mō pōt relinquere hereditatē suā cuivult, ⁊ sic nō admittitur sibi libera facultas testādi ⁊ hoc mō cessat oppositio. s. facta. Sꝫ si presupponeremus ꝙ iste qui nō adoptauit, ꝓmisisset duo copulatiue scilicet tractare eū vt filiū. itē eū nō exheredare sub pena: tūc nō valeret: qꝛ auferret liberā testamēti factionē: qꝛ si eū ꝓteriret, incideret in penaz vigore primi capitis, quo ꝓmisit eū tractare vt filiū, vt hoc tex. in fi. Si aūt eū exheredaret, īcideret in penā ex scdo capite, quo ꝓmisit eū non exheredare sub pena, ⁊ sic metu pene cogeret eū instituere: ideo tūc nō valeret. ¶ Extra glo. ad
32 intellectū hui'. l. sub cōpēdio cōclude ẜm Bar. † ꝙ qui ꝓmisit aliquē tractare vt filiū sub pena, si eū expellat de domo sine causa incidit in penā, vt hic. sec' si cū causa. l. ij. ⁊. iij. C. de pat. po. Si autē nō induat eum vt alios filios suos, sufficit si facit illud ad quod tenetur officio iudicis, ⁊ ad quod filius posset eum cogere officio iudicis. l. si quis a liberis. §. si vel parens. ff. de lib. agn. intellige nisi ꝓmisisset eū tractare vt alios filios, scdm Bar. hic in fi. ⁊ Pau. de Ca. hic in pe. col. Itē pōt eū exheredare cū insertione cause legitime, alias incideret in penā vt in aut. non licet. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. de lib. ꝓte. Causa aūt legitima inserta in exheredatione, lꝫ nō ꝓbet postea per heredes, nō cōmittit pena: qꝛ dr tractasse eū vt filiū, ⁊ illud nō ꝓbare causam, fuit defectus seu culpa heredū, ⁊ nō testatoris. Itē si eū instituat in re certa, dr tractare vt filis. l. omnimō. C. de inof. test. licet nō agat ad supplemētū vt fili', sicut nō habet q̄relā. vt hic, vñ stipulatio penalis cōmittit si oīno ꝓtereat. Sed caue: qꝛ isto mō posset de facili euadi pena instituēdo in re certa, ⁊ sic in aliquo modico, ⁊ isto modo videret ꝙ dispositio huius. l. posset in hoc reddi elusoria. Similiter si ꝯcesserit itestat', dr eū tractasse vt filiū nec ei' heredes ad aliqd tenebunt: qꝛ vti patrio iure coheret ꝑsone, nisi in ꝓmissiōe sit facta mētio heredis, ⁊ tūc heres tenet eū tractare, vt testatoris filiū. vñ cōsiliū est ẜm Bar. ꝙ verba stipulatiōis ita late ꝯcipiant, ꝙ oēs casus predictos spāliter cōprehendāt, ⁊ hoc mō etiā tollit illud ꝙ statim dicebā, qd stipulatio posset reddi elusoria instituēdo in aliquo minimo. nā in hoc stipulatio
33 debet etiā lati' cōcipi. ¶ † Sed an ille q ꝓmisit aliquē tractare vt filiū, teneat eū mittere ad scholas literarias: ⁊ si nō tradidit eū ad disciplinā, incidat in penā. Bar. tenet ꝙ sic: si facultates patiuntur, ⁊ conditio queri nō repugnat per. l. qui filium. ff. vbi pub. educ. debeat. ⁊ filius posset hoc a patre petere per hāc. l. ẜm eū. Ange. hic in. ij. col. dicit hoc esse falsum per illud ꝙ ipsemet Bar. tꝫ in. l. de bonis. §. nō solū. ff. de carbo. edic. Sed ẜm Imo. melius facit ꝙ tenet idē Bar. in. l. legatis. ff. de alimē. ⁊ ciba. leg. tñ Imo. tenet cum Bar. ⁊ rūdet ad. d. §. non solū. ⁊ ad. l. legatis. qd loquunt in eo qui ꝓmisit alimenta prestare, quo casu nō tenetur eum tradere ad disciplinam, nec etiam facere expēsas studij. Hic aūt loquimur in eo qui ꝓmisit tractare vt filiū qui tenetur ratione promissionis facere ea, que filijs patres, ratiōe sanguinis facere tenētur, quo casu qn alimēta debent rōne sanguinis debent etiā expēse ad disciplinā: ẜm Bar. ī. d. l. legatis Ang. in. l. cū hi. §. qui transigit. ff. de transac. Breuiter tene ꝙ tenet facere expēsas quo ad disciplinā grāmatice, que est quasi necessaria: vel facere eum doceri aliquam artem prout puer apt' apparebit: scdm Bar. ī. in penul. q. Unde lege Solonis sancitū erat filiū nō debere patri necessaria vite subsidia a quo nullam artē accepisset: vt refert plutarch' in vita Solonis, folio. vj. Nō autem tenetur pater facere expēsas in faciendo eum studere in iure ciuili, aut medicina. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bo. ita cōcludit ⁊ bene Bar. in. d. l. de bonis. §. nō solum. Rapha. cuma. hic Ang. in aut. res que. in vlt. co. C. cōmunia de le. ⁊ in. l. j. C. de carbo. edic. Lud. roma. in. l. si donatione. C. de colla. ¶ Itē per istā
34 legem dicit Bart. se dixisse in questione de facto, † ꝙ ciuitas q̄ promisit tractare feneratorem vt ciuem, non facit cōtra pacta, statuendo specialiter contra eum quod nō possit cōuenire debitores suos vsqꝫ ad trieniuz: qꝛ etiā cōtra ciues suos originarios solet cōcedi exceptio temporalis: ⁊ sic dilatoria, nō autē perpetua: vt. l. quoties. C. de pci. imp. offe. Idē ẜꝫ Ang. ⁊ Imo. ⁊ are. in tertio notabili. Si ciuitas tali feneratori iponeret collectas, vel alia onera ꝯsueta ciuibus imponi. Sec' ẜm Bar. si ciuitas promisisset tractare feneratorem vt alios ciues: tunc faciēdo cōtra eam legē specialem, faceret cōtra pacta: nisi idē contra alios similiter statuisset sicut hic: si ꝓmisisset eū tractare vt alios filios: ideo caute sunt ꝯcipiēda talia pacta ẜm eū. ⁊ cū Bar. trāseunt Ang. Imo. Pau. de ca. ⁊ alij hic. ⁊ latius Are. in. ix. col. ⁊ duabus sequentibus vsqꝫ ad finē. Et dicit Bal. in. l. ij. in. fi. C. de

Universidad de Deusto Biblioteca

ope.lib.ꝙ verbum tractare importat verum factũ hoīs,nõ tãtũ ore sed opere per illũ tex.in verbo cõseruare.ꝙ est idẽ ꝙ tracta-
35 re ꝑm eũ.¶ †Ultimo Bar.circa ostẽsionẽ ⁊ iactãtiã cõmemorat vitã,⁊ studioꝝ suoꝝ ꝓgressuz,ꝙ ĩ.xiiij.an.etatis sue ceperit audire iura ciuilia ĩ ciuitate Perusij,sub dño Cy.de Pistorio. ⁊ ĩ.xx.an.Bononie publice repetĳt:⁊ in.xxi.anno fuit doctoratus.Adde ꝙ Bar.in.xx.anno etatis sue cõposuit subtilissimã repetitionẽ.l.si is qui pro emptore.ff.de vsuca.⁊ eam repetĳt primo anno quo in gñali studio Pisano legere incepit,⁊ fuit prima lex quam suis auditoribus in scriptis tradidit,vt ipse Bar. ibi refert in fine illius repetitionis.Itez dicit Bal.in repeti.l.j. in.xij.col.C.qui accu.non pos.ꝙ Bar.fuit homo multum inherẽs practice,⁊ fuit assessor,primo Tuderti,postea Pisis,vbi legere incepit,deinde venit ad ciuitatẽ Perusij,vbi legendo optimus fact⁹ est.Itẽ Bal.in.c.vasallus.ij.si de feu.defun.cõten.sit inter do.⁊ agna.in vsi.feu.dicit ꝙ ille qui multũ ꝯtulit ingenio fuit Bar.de saxo ferra.⁊ refert Bar.sibi dixisse,ꝙ illud ꝙ suuz fabricauerat ingenium,erat lectura Cy.dubitãter respõdẽtis: ⁊ relinquentis cogitandum,non dabatur ei terminus ⁊ materia ad deliberandum.Idem Bal.in.c.j.in princi.vlt.col.de suc. feu.dicit ꝙ Bar.fuit subtilis homo,⁊ doctor suus,tamen semper tenebat opiniones multum placentes laicis,⁊ hoc fecit opinionibus suis multum de honore,ꝑm eum.Idem Bal.in l.edi-
36 ta.in pe.col.in fi.C.de eden.†dicit ꝙ Bar.d saxo fer.preceptor suus illustris tractatuz de testibus morte preuẽtus reliquit incompletum:qui vltra etiam quã legistas expediat,cũ intellectu volauerat ad ea que nõ possunt intelligi,nisi ꝑ summos viros, qui cognoscunt genus,⁊ differentias,⁊ virtutes,⁊ vitia que generantur ex actibus.Unde Bal.ad illũ tractatuz suspirãs subiungit,quis dabit mihi pennas colũbe ⁊ alte euolabo.Carolus quartus Romanorum imperator Bar.numero suorum consiliariorum aggregauit,⁊ eum suosq; posteros quos legũ doctores esse contingeret,legitimationis,⁊ cõcessionis,venie etatis, alijsq; priuilegijs ⁊ gratijs premiauit,vt ipsemet Bartolus refert in extrauaganti ad reprimẽdum sup rubrica.Unde Ange. in.l.quisqs.C.ad.l.Juli.maie.ꝙ Carolus summus princeps ex quo Bar.in suũ cõsiliariũ assumpsit,⁊ eidẽ arma donauit,fecit eũ illustrem:qꝛ oẽs consiliarij consistorij principis intelligũtur esse illustres,vt ibi virorũ illustriũ.ꝙ vltimũ alias reprobaui in l.j.in prin.ff.de offi.ei⁹ cui man.est iuris.Lu.Ro.in sing.dccxij. quod incipit quero a te isti Joculatores,refert quod Bar.adeo frugi vita fuit,quod comedebat panem ad pondus,vt haberet intellectum pariter dispositũ,⁊ nunquã alteratũ.Pau.de Cast. in.l.testamento.C.de impube.refert audiuisse a Baldo in voce, ꝙ illa fuit prima lex quaz Bar.repetierit in studio perusino,cũ esset ibi nouiter electus de ciuitate Pisarum,⁊ cum ibi nouiter legeret,recitauit ibidem totam materiam iuris accrescendi,quã ipse posuerat in.l.re cõiuncti.ff.de leg.iij.quam.l.repetierat Pisis solẽnissime vltra omnes alios.Et tũc in Perusio acquisiuit magnã famã,⁊ incepit vocari summus iuris ꝯmẽtator,⁊ quod
37 de tota Italia illud cõcurrebant oẽs scholares.†Idẽ Pau.de Ca.in.l.si minorẽ.C.de in integ.resti.min.refert quod Bar.in repe.l.de etate.ff.d min.valde subtiliter,⁊ vtilissime tractauit materiam qualiter probetur etas minor,⁊ quod audiuit a quodã cardinali qui erat tpe suo,ꝙ qñ Bart.repetĳt illã.l.prius stetit per quinq; annos ad cõpilandum illam repetitionẽ,⁊ ita dixit in cathedra illi dño cardinali,qui erat eius scholaris ⁊ auditor. Et dt Pau.de Ca.ꝙ vr sibi multũ verisimile,postq̃ ibi posuit tot subtilitates,⁊ tot pulchra,ꝙ est vnũ miraculũ,⁊ nunc puderet vnum scholarẽ dicere,quod consumpserit sex menses in vna repetitiõe.Sz hodie fiunt repetitiões de duodena respectu illarum Bar.que donec leges durabunt erunt in perpetua fama ⁊ memoria,ita ibi Pau.de Ca.Bal.vbiq; cũ magna veneratione appellat Bar.dominum ⁊ preceptorem suũ.vnde Bal.in.c. quoniam cõtra falsam.in.xvij.col.de proba.appellat Bar.summum doctorẽ,⁊ preceptorẽ suum.⁊ in.d.l.edita.in pen.col.in fi. appellat Bar.preceptorem suum illustrem.⁊ in cõs.ccccxxxvij. prime partis quod incip.quedam puella in.j.co.appellat Bar. doctorẽ eximium ⁊ preceptorem suũ.⁊ in cõsi.ccclxxxvj.tertie partis quod inci.licet accessores euntes post Bar.sicut ceci.appellat Bar.preclarum doctorem suum.Ang.in consi.xv.quod inci.quecũq; diximus.dicit quod Bar.de saxo ferrat.est lucerna iuris.Et idẽ Ang.in cõsi.xli.ꝙ inci.in questione ꝑdicta.ita profunde dicit quod Bar.est iuris ciuilis speculum ⁊ lucerna. Abb.in.c.cum nobilis.in penul.col.de prescri.dicit quod Bar. omnium iudicio,cunctos scribentes in equitate,⁊ veritate antecessit.⁊ in consi.clxxx.quod incip.in qõ.que ad presens vertitur inter dominã Floridã.in.iij.col.dicit quod Bar.doctor excellẽtissim⁹,raro a semita veritatis,⁊ equitate iudicatur aberrasse. Pe.de Anch.in proemio suo sexti dicit Bar.esse lumen iuris Ludo.Ro.in cõsi.cccclix.inci.quo ad primũ proposite cõsultationis articulũ.dicit ꝙ quicquid alias legẽdo tenuerit, tñ nunc cõsulendo nõ recedit ab opi.Bar.in qua semp esse solet substantia veritatis.Et in cõsi.ccclxxx.qõ inci.in casu ꝓposite cõsultationis de duabus substitutionibus,appellat Bar.eximiã iuris nostri virtutẽ.Ang.de Are.in.§.fi.in.iij.col.in prin.inst.de pu. substi.dicit Bart.esse omniũ legistarũ magistrũ.Fran.de Aret. in consi.clv.ꝙ inci.periculosum est.circa finẽ.dicit qõ Bar.fuit pater iuris.Jo.Bap.de sancto Seuerino in tractatu de modo studendi.in.iij.char.in pe.co.dicit Bar.in iure ciuili fuisse principem,⁊ eius dictis semper inesse clausulã veritatis,⁊ ꝙ bonus
38 Bartolista optim⁹ iurista est cẽsendus,†⁊ ꝙ in Hispania ⁊ Lusitania decreto regio ⁊ cõmuni illarũ patriarũ est sancitum publica cõstitutione,prout dicit se alias audiuisse a quibusdã auditoribus suis illarũ partiũ,ꝙ in casib⁹ in quibus reperiṫ ꝯdictio doctorũ,opinio Bar.ꝑualeat,tanq̃ principalior,⁊ ꝑm illã iudiceṫ.vnde ⁊ Hispani tm̃ deferunt Bar.nos itali quid facere debemus ꝑm eũ.¶ Tamen tanta ingenij felicitas que in Bar. effulsit,nõ potuit quorundã indignis decretãtiũ legistarũ aculeis carere Signorolus de homodeis Mediolanensis in consi. cclij.ꝑm lecturã meã,quod incip.dicimus ⁊ consulimus in.iij. col.dicit ꝙ Bar.habuit opiniões fantasticas.Bal.in cõsi.cxij. scđe partis ꝙ inci.de generali natura pactorũ.in vlti.colũ.dicit ꝙ Bar.raro bene loquiṫ qui cõtra oẽs loquiṫ.Bal.in cõsi.cccclxxvij.quarte ptis qõ incip.punct⁹ qõnis talis est,quidã dedit dotes.in vlti.col.appellat Bar.vnũ doctorellũ,subdens qõ de talibus doctorellis in iudicando nõ est curandũ.Bal.in.l.vtrũ in fi.ff.de peti.here.dicit ꝙ Bar.in.l.pretor.§.ꝙ de fructib⁹.ff. de bo.autho.iudi.pos.transportauit verba Cy.in.d.l.vtrũ.⁊ sibi ea impudẽter ascripsit.Et idẽ Bal.in.l.precibus.in.xij.co.ĩ pn. C.de impu.⁊ alijs substi.⁊ dicit ꝙ Bar.ĩ multis tacuit veterũ noĩa,⁊ sibi applicauit ingenia aliorũ,ꝙ faciẽdũ nõ est,vbi laus recte queritur.⁊ ꝙ Bar.ascripsit sibi opiniones Nicolai de matarellis mutinẽsis,antiqui doctoris.vnde aut Bar.fuit fur, aut in duobus corporib⁹ fuit vna forma intellectus.Ang.⁊ Pau. de Ca.in.l.si quis seruo.ff.de sol.dicũt ꝙ Bar.de dictis dñi Frãcisci tigrini de pisis fecit sibi multũ honorẽ,⁊ parũ ipsi dño Frã-
39 cisco:qꝛ ipsum nũquã allegabat vel raro.†Rap.Cu.in.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acqui.pos.vt ibi etiã refert do.Alexã.in xviij.col.dicit ꝙ Bar.cõsueuit peius loqui in repeti.suis,q̃ alibi,⁊ ideo in repeti.l.si is qui pro emptore.ff.d vsuca.damnatur in multis decisionibus.Similiter in repeti.l.si constante ĩ prin. ff.solu.ma refert Pau.de Ca.in.d.l.si constante in prin.ꝙ Bar. principiũ illius legis repetĳt in iuuẽtute sua,anteq̃ scriberet in iure ciuili,in ciuitate pisana vbi legebat,⁊ postea noluit in senectute aliquid d ea immutare,vt appareret a quãta perfectione incepit.vt dicit diu⁹ Georgius in vita sancti Benedicti. Sz intelligẽtibus bene apparet ꝙ in multis iuueniliter loquutus est. ⁊ contrariũ tenuit eius ꝙ in quã pluribus alijs locis voluit,lz etiã multa bona dicat.ita ibidẽ refert Pau.de Ca.¶ Circa scripta seu lecturas Bar.aduerte ꝙ lectura in primo lib.ff.veteris. que attribuunṫ Bar.nõ fuit Bar.sed alterius qui pro eo legit, excepta solẽni repetitione.l.oẽs populi.ff.de iusti.⁊ iure.Quod patet:qꝛ multa dt in illo primo lib.ff.veteris, q̃ directo ꝯriaṫ alibi dictis per eum,ꝑm Jo.de Jmo.in.l.qui reus ĩ pe.char.ff. de publi.iudi.Refert ⁊ sequiṫ do.Alex.in rub.ff.d acqui. here. vbi ad hoc ponderat illud quod ibi dicit Bar.super illa rub.in prin.sequitur etiã do.Alex.in.l.diem functo.in.iij.charta.ĩ.xij. col.ff.de offi.assesso.⁊ in.l.Põponius.§.si iussu.in.vij.col.ff.de acqui.pos.⁊ in.l.quia tale.in.iij.col.ff.solu.ma.⁊ in consi.ccv.secundi volu.quod inci.viso thema.supra scripto ⁊ dubijs de quibus queriṫ.in.v.col.Hinc est ꝙ in illo primo lib.ff.veteris sunt inserte alique repetitiones que attribuuntur Bart.⁊ tamen nõ sunt Bar.⁊ ab eius stilo ⁊ ordine multũ deuiant.vnde repeti.l. si arrogator.ff.de adop.nõ est censenda Bar.vt ibi in prin.dixi. ⁊ tenet do.Alex.in.l.Centurio.in.xliij.col.ff.de vulg.⁊ pupil.⁊.l. Gallus.§.j.in.iij.co.ff.de lib.⁊ posthu.vbi dicit quod semp fuit istius opi.quod illa repetitio.l.si arrogator.q̃ a.xx.annis citra fuit addita in lecturis Bar.quod nõ sit Bar.eam tamẽ pro repetitione Bar.alle.ipsemet do.Alex.in consi.lx.primi volu.qõ incip.consideratis verbis dicti statuti.in.j.col.⁊ in consi.l.secundi vo.quod inci.viso themate suprascripto.in vlti.co.Similiter repet.l.barbarius.ff.de offi.preto.nullatenus est cẽsenda Bart. qꝛ ab eius stilo abhorret,presertim:qꝛ sepius ibi allegat authoritates Aristotelis,Sallustij,⁊ Ciceronis, quod est alienum a scriptis Bar.Unde illa vera fuit repetitio Bal.⁊ ita etiam est inserta in lectura Bal.⁊ ibi in fi.dicitur.quo anno fuit per Bal. Perusij repetita,licet eam pro repetitio.Bar.alleget do.Abb. in.c.cum dilecta.de rescriptis.do.Alexan.in.l.si quis ex argen-
40 tarijs.§.cogentur.in vlti.colum.ff.de eden.¶ †Lectura super Jnfortiato

Jnfortiato ꝑm Sal.in.l.cũ ex filio.in princi.ff.de vulg.⁊ pupil. nõ fuit lectura Bart.sed potius quedã recollecta:quia in ea in multis est sibi cõtrarius:⁊ vltra eum facit qõ dicit idẽ Bart.in l.qui liberis.§.hec verba.ff.de vulg.⁊ pupil.in vlti.col.in ver.nõ habetis hic alia.tamẽ est bona lectura ⁊ bene ordinata.⁊ credo qõ fuerit Bart.¶ Lectura super tribus libris codicis q̃ attribuiṫ Bar.non fuit Bar.ꝑm do.Alex.in.l.gallus.§.ille casus.in vij.col.ff.de lib.⁊ posthu.vbi dicit se pluries dixisse,qõ Bar.nõ scripsit super tribus libris codicis:sed fuit qdã alius doctor perusin⁹.dic meli⁹ ꝙ imo Bart.legit in illis trib⁹ libris.C.vsq; ad mediũ libri.xi.scz vsq; ad titulũ.de periculo eo.qui pro magis. inter.lib.xi.ꝑm Ang.ibi qui dicit hucusq; legit Bart.⁊ non vltra refert ⁊ sequiṫ do.Alex.in.l.diuortio.§.interdum.in penult. col.ff.sol.matri.⁊ ibi dicit ꝙ reliquum fuit additum a domino Cõte de perusio.idem sequitur.d.Alex.in.l.j.ff.qui satis.cogã. ⁊ in rubri.ff de acqui.here.in prin.⁊ in rub.d.solu.matr.in vlti. col.⁊ in.l.si filiofami.§.si vir in quinquenniũ.in.v.col.eo.titu.ff. solu.matr.⁊ in rub.ff.de ope.no.nun.in.xiij.col.⁊ in consi.l.secũdi volu.inci.visis actis cause.in vlti.col.⁊ sic videretur ꝙ repetitio.l.prime.C.de dignit.lib.xij.vbi plene ⁊ accurate ponit materiã nobilitatis nõ fuerit Bar.tamen Bar.met.in.l.j.C.de cõdi.in publi.horreis.li.x.remittit se ad illam repetitionem quam dicit se fecisse de.d.l.j.C.de digni.lib.xij.eã etiam pro repetitiõe Bar.allegat Ang.in auṫ.de defenso.ciui.in prin.⁊ pro certo est pulchra ⁊ solẽnis repetitio.¶ Lectura sup autenticis seu libro autenticorũ,qui attribuitur Bar.nullaten⁹ est Bar.ꝑm domi. Alex.in dicta rubri.ff.de acqui.here.in prin.⁊ in rubr.ff.sol.ma. in.vij.col.vbi dicit ꝙ super autenticis nunq̃ fuit sibi visum cõ-
41 mentum Bart.propter stili diuersitatem.¶ †Idẽ etiam tenet do.Alex.in.l.ij.§.item si in facto in vlt.col.d.eo.Adde in cõtrarium qõ ipsemet Bar.in auṫ.hoc si debitor.in fi.C.de pigno.refert se scripsisse super autenticis.Jstum passum latius attingit Jo.de ana.in.c.ij.in.xiij.col.de maledicis.vbi dicit ꝙ licet aliq dubitẽt an scripta sup autẽticis que attribuunṫ Bar.sint Bar. qõ pro certo scias qõ Bar.scripsit super autẽcis,vt ipsemet dicit,remittendo se ad ea que ibi scripsit in.l.persecutiõe.C.de pig. ⁊ in.l.si cũ ipse.ff.de excu.tu.hoc etiã attestaṫ Bal.ĩ auṫ.cessante.C.de legi.her.Sed est aduertendũ ꝑm eũ,qõ nõ sequiṫ Bar. scripsit sup autẽticis:ergo op⁹ istud qõ reperiṫ est Bart.⁊ illud de quo ipse fecit mentionem:qꝛ scripta q̃ appropriant Bart.super autẽticis nõ videnṫ bene cõuenire stilo quo in lecturis suis vtiṫ Bar.ita ibi residet Jo.de ana.⁊ bñ not.vt in practica scias euadere ⁊ declinare autoritatẽ Bart.si allegareṫ cõtra clientulũ
42 tuũ in locis preallegatis,cũ non reputenṫ scripta Bart.†obĳt Bar.anno salutis dominice.Mccclv.etatis sue anno.xlvj.cũ iam mirabilia cõmentaria ⁊ varios tractatus in iure ciuili edidisset,ꝑm do.Jo.baptistã de sancto Seuerino in dicto tractatu de modo studẽdi.in.iij.char.in pe.co.sed do.Pindar⁹ in tractatu de testi.in.c.ix.ij.libri.attestatur eũ citius obĳsse:nã dicit qõ Bart.xliij.annũ sue etatis attingẽs vita fructus est.Et illa paucula etate tot,⁊ tanta,tã obscura tam obtenebrata,⁊ penit⁹ incognita,mirabili quadã memoria,ac incredibili perspicacia ĩ apertũ duxit:qua fere etate ceteri oẽs vix littora profunditatis scientie nr̃e tetigissent.Quid fabricasset inquit si nonagesimum annum attigisset,sicuti fuere multi ciuiles sapientie professores: ꝑfecto nihil ambiguitatis,aut obscuritatis in iure ciuili relictũ esset,vnde ipsa,secula lugẽda sunt ꝑm eũ.Hec sparsim hincinde apud iuristas incidẽter disseminata breuiter a me collata sunt vt vitã Bar.⁊ ei⁹ studia:que ipse in ista lege posuit:ego quantũ possem ex aliorũ scriptis ꝑficerem,⁊ vt vel hoc argumẽto precipuã meã erga Bart.obseruãtiã ⁊ summã deuotionẽ posteris testatã relinquerẽ:quẽ semper in legibus vt terrestre numẽ colui, ⁊ eius vestigia semper quantum licuit adoraui.

1 ☞ Jn stipulatione sub conditione potestatiua facta,quo ad acquisitionem inspicitur tempus euenientis conditionis.
2 Promittens filiofa.tantã pecuniã quantã crediderit titio,non obligatur patri,si filius postea emancipatus mutuet.
3 Relatiuum quantitatis iunctum verbo futuri temporis,facit conditionem.

1 **Filiusfamilias.** †Jn stipulatiõe sub cõditione potestatiua facta quo ad acquisitionẽ inspicitur tp̃s euenĩẽtis cõditionis.h.d.¶ †No.primo
2 ꝙ promittẽs filiofa.tãtã pecuniã quãtã crediderit titio,nõ obligaṫ pr̃i,si fili⁹ postea emãcipat⁹ mutuet:qꝛ fideiussor qui est accessorius,nõ põt esse obligatus alteri quã cui est obligat⁹ principalis:cũ accessoria obligatio reguletur scđm naturã principalis.facit.l.si debitori deportato.§.fin.ff.de fide.⁊.l.si filiusfa.crediderit.ff.ad mace.⁊ conditio ptãtiua non trahiṫ retro ad tp̃s facte stipulatiõis:qꝛ deficit equitas ĩ qua fundaṫ fictio.l.deniq;. ⁊.l.nec vtilẽ.ff.ex qui.cau.mai.cũ in potestate sua fuerit eã ante adimplere,ꝑm Bar.in.l.si filiusfa.in prin.d.eo.⁊ in.l.si is qui ꝑ emptore.in.v.q.ff.de vsuca.secus in cõditione casuali vel mixta q̃ quãtũ ad acquirendũ pr̃i,bñ trahiṫ retro.Et inspicitur tp̃s facte stipulationis,si tũc fili⁹ erat in potestate pr̃is.d.l.filiusfa. in prin.de qua.l.gl.ista opp.⁊ se ibidẽ remittit.⁊.l.potior.⁊.l.qui balneũ.ff.q po.in pig.ha.⁊ isto tex.illa verba quãtam pecuniam
3 credidero titio:faciũt cõditionẽ.l.si credidero:qꝛ etiã relatiuum quantitatis iunctũ verbo futuri tp̃is facit cõditionẽ.l.si titi⁹.ff. de leg.ij.Bar.in.l.j.in vlt.char.ff.de condi.⁊ demon.sicut ⁊ relatiuũ substantie.l.stichũ q meus erit.vbi dixi.d.de leg.j.⁊ ista cõditio erat potestatiua:qꝛ erat in potestate filij credere vel nõ credere titio.l.qui pecuniã.ff.si cer.pet.⁊ fuit impleta post emancipationem filij:ideo non acquiritur patri.

2 ☞ Agens propter vim sibi illatã,satis est qõ narrat in libello vim sibi fuisse illatam,absque alia conclusione.
3 Quelibet dispositio seu promissio intelligitur de primo actu, quando est affirmatiua:secus tamen si negatiua.⁊ nu.4.
5 Ualet arg.per deductionem ad absurdum.
6 Obligatio facti negatiui,per te vim nõ fieri,an transeat in heredes etiã si heredis nõ sit facta mentio in promissione.⁊ nu.7.
8 Jn dubio est inherendum verbis legis.
9 An stipulatio facti affirmatiui trãseat ad heredes stipulatoris.
10 Si testator concedat facultatem alicuius facti affirmatiui,puta cedendi lapidem talis cessio intelligitur personalis,⁊ nõ trãsit ad heredem legatarij.
11 Facultas certa ⁊ determinata relicta in testamento,bene trãsit ad heredes.
12 An immunitas vel exemptio concessa per ciuitatem cuidam nobili expresso nomine proprio,vt predijs que per eũ vel suos homines tenentur in tali loco,remaneat exẽptus ab omni onere,tam imposito quam imponẽdo a dicta ciuitate debeat cẽseri realis vel personalis.⁊ nu.13.
14 Regulariter omnis contractus ⁊ omnis obligatio transit ad heredem:licet de eo sit facta mentio.
15 Stipulatio vel contractus conditionalis transmittitur ad heredes:legatum tamen non.
16 Exceptio tu non es nominatus in instrumento,non potest opponi heredi.
17 Generalis natura pactorum est ꝙ transeant ad heredes.
18 An stipulatio facti affirmatiui transeat contra heredes.
19 Quando factum coheret persone promissoris,talis obligatio non transit ad heredes promissoris.
20 Stipulatio semel cõmissa,amplius non committitur ad idem numero,sed bene ad aliud diuersum.

1 **Si sic stipulatus.** †¶ Stipulatio semel cõmissa ad interesse,põt iterũ cõmitti,quoties fuerit ꝯ factũ,si factũ sit reiterabile:nisi cõtrariũ expresse fuerit actum: quod in dubio nõ presumiṫ.h.d.cõplectendo totũ tex.¶ Diuidiṫ in tres ptes prin.Jn prima poniṫ decisio.Jn scđa assignaṫ rõ decisionis.Jn tertia cõfirmaṫ per deductionem ad absurdũ. scđa ibi:nõ eñ ad vnã vim tãtũ.tertia ibi:at si sic volumus.⁊ illa tertia est obscura.⁊ glo.fin.mag.in princip.super ea laborat. ¶ Jn tex.ibi:at si sic volumus.s.nos iuriscõsulti,quasi dicat,si volumus hanc stipulationẽ per te vim nõ fieri sic interpretari, vt vnã tm̃ vim cõtineat:ista nõ est bona interpretatio ꝓpter absurditatẽ q̃ sequereṫ,vt infra.Jdeo tex.in fi.dicit ꝙ nõ est verũ alio modo exponitur ꝑm Pe.⁊ Ang.at si sic volumus.s.nos cõtrahẽtes,⁊ tunc est sensus si nos contrahẽtes volumus ꝙ hec stipulatio referaṫ ad vnã vim tm̃:hoc facere possumus,ꝙ semel cõmissum est amplius cõmitti nõ possit.Sed in dubio hoc non procedit:⁊ hic dicit tex.in fi.ibi qõ nõ est verũ:qꝛ in dubio cõtinet nõ solum vim ꝓmissoris,sed etiã heredis:⁊ nõ solũ vnã vim heredis ⁊ ꝓmissoris,sed etiã plures:⁊ toties cõmittiṫ quoties vis inferṫ.siue ab eadẽ persona promissoris siue ab eius herede: qꝛ ex qualibet ꝯfactione nouum oritur interesse,⁊ act⁹ violẽtie est reiterabilis:vnde qñ sunt actus q ita rationẽ recipiũt vnus nõ cõsumit alium:imo qlibet de ꝑ se operaṫ.⁊ dum text.dicit ergo si actum sit quasi ex ipsius vi tota sit cõsumpta:supple ꝙ tũc amplius nõ cõmittiṫ,qñ expresse fuit actũ,vt ad vnã solã vim ꝑtineret:sz qñ stipulatio esset simpliciter ĩterposita,in dubio semper intelligiṫ vt nõ de prima tm̃ sit actũ:vt dixi.¶ No.primo ex
2 tex.ibi:⁊ egi qõ mihi vim feceris.ꝑm Areti.†quod agẽs ꝓpter vim sibi illatam,satis est quod narret in libello vim fuisse sibi illatã,absq; alia cõclusione.⁊ sic ab eo qõ petat aduersariũ ꝓpter talẽ vim cõdẽnari ad interesse,⁊ sic correlarie no.qõ vbicũq; stipulatio cõmittiṫ ad interesse ex facto negatiuo,sufficit in libello dicere esse cõtrafactũ,absq; eo qõ conclusiue petaṫ reũ cõdẽnari ad interesse.Adde gl.notabilẽ ⁊ expressam in.c.qꝛ ꝓsulatus. in glo.j.q.iij.que notabiliter dicit qõ sufficit conqueri de spolia-

Universidad de Deusto Biblioteca

tione lꝫ expresse nõ petatur restitutio: quã gl. approbãt. d. Ant. de be. ⁊ can. in. c. vnico, de lit. cõte. Idem no. Ang. in. l. ij. §. sed ⁊ si agãt. ff. de iudi. per gl. ibi in verbo vindicãt: q̃ simpliciter dicit cõquerẽdo de iniurijs sibi factis: verbũ enim cõqueror, hꝫ vim cuiusdã cõclusionis. l. qui grauatos. C. de censi. ⁊ censito. lib. xj. ⁊ l. j. §. cum patron⁹. ff. de offic. prefec. vrb. Bald. in. l. edita. in. xiij. q̃. C. de eden. tamẽ cũ iste tex. dicat egi, ⁊ sic actionẽ proposuit: intelligitur proposita cõclusio requisita. ita dicit Bart. in. l. j. in
3 prin. in. j. col. ad fi. ff. de eden. ¶ † Scdo no. ex tex. ibi non enĩ ad vnam vim tantũ pertinet vltra scribentes limitationem ad reg. que hꝫ qd quelibet dispositio, ⁊ quelibet promissio intelligit de primo actu tãtũ. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. sig. l. dotis p̱missio. in versi. si. ⁊ ibi Bart. no. ff. de iure do. ⁊. c. mandato. ⁊ ca. non potest. §. j. ⁊. c. si clericus. ⁊ ibi gemi. in. iij. not. ad hoc no. de prebẽ. in. vj. dixi late in. l. diuortio. §. qd in anno. ff. sol. matri. vbi plurima cumulaui ad illam regulam: nã procedit in dispositione affirmatiua. secus in negatiua vel prohibitiua: qꝛ habet tractum successiuum. ⁊ ita tenet gl. valde notabilis lꝫ istum tex. nõ alleget in. l. hoc genus. ff. de condi. ⁊ demon. quam glo. Bar. ibi
4 multũ not. † Nã licet in promissione vel legato facto si nupserit intelligatur de primis nuptijs vt iuribus pallegatis: tamẽ sec⁹ in prohibitione si dictũ sit: si titio nõ nupserit: quia intelligitur etiã de secũdis ⁊ vlterioribus nuptijs: vt est tex. in. d. l. hoc gen⁹ ⁊ per illam glo. ibi consuluit notabiliter Oldra. laudẽ. in consi. xvj. qd incipit thema tale est titius habens vnã filiã. qd si testator ordinauit in testamẽto suo ꝙ filie sue nõ nuberent, nisi filijs mercatorũ, sub pena priuationis hereditatis: ⁊ si alijs nubant ꝙ habeant tantũ legitimã suã: pone ꝙ vna filia nupsit primo filio vni⁹ mercatoris: postea eo mortuo nupsit vni nobili: ꝯsuluit Oldr. ꝙ priuabitur hereditate. ⁊ illã decisionem Oldr. refert ⁊ sequiẗ Pau. de cast. in. d. l. hoc gen⁹. ⁊ dicit qd ex illo cõsilio al's habuit magnũ honorẽ. idẽ late tenet Alb. de rosa. in. l. fina. in. v. col. C. de sponsa. vbi ponit formaliter totũ cõsiliũ Oldr. licet de eo non faciat mentionẽ. Et si diceretur subtiliter qd iste text. nõ p̱bet istã limitationẽ, imo potius p̱bet ꝯtrariũ cũ promiserit neqꝫ per se neqꝫ per heredẽ suum fieri: vñ illa adiectio heredis ostendit qd nõ tẽporaliter, sed p̱petuo voluit stipulator cessare violẽtiam: ⁊ ideo etiã si ab eadem persona sepius sit facta violẽtia sepius stipulatio cõmitteretur: alias illa adiectio heredis nihil operareẗ: dic quod imo iste text. bñ facit ponderãdo obligationẽ principalis debitoris, que est pacti negatiui, ⁊ rationem tex. in plerisqꝫ locis ibi: nã ⁊ ex ipsi⁹ posteriore vi poterit ꝯmitti stipulatio vt ibi, nõ enĩ ad vnã tantã vim pertinet ibi, ⁊ ipsius vis ⁊ heredis vel sepius facta cõplectitur, ⁊ in versi. at si sic volum⁹.
5 dũ in fi. dicit ꝙ nõ est verũ. ¶ † Tertio no. ex tex. ibi: ac si sic volum⁹. fꝫ Imo. ⁊ are. ꝙ vꝫ argumẽtũ p deductionẽ ad absurdũ. facit. l. scire oportet. §. aliud. ff. de excusa. tu. ⁊. l. nam absurdũ, cũ si. ff. de bo. lib. Et sic correlarie no. ꝙ etiã in cõtractibus dꝫ fieri talis interpretatio qd nõ sequatur absurdum. ita per istũ text. dicit do. Alex. in consi. cxxv. quinti vol. qd incip. attẽtis verbis inuestiture. circa fin. ¶ Glo. parua in verbo capit, diuiditur in duas partes. In prima declarat tex. In secunda respondet ta-
6 cite questioni. scda ibi: ⁊ qd dicit heredis. ¶ † In fi. glo. habes ex gl. ꝙ obligatio facti negatiui per te vim nõ fieri, transit ad herede etiã si heredis nõ sit facta mentio in promissione: ⁊ sic habes qd in hoc tex. etiam si nõ fuisset facta mentio heredis tamẽ veniret factũ heredis: qꝛ qui promittit per se videtur etiam promittere pro herede suo. ita tenet glo. in. l. si ita stipuler. s. eo. Cõfirmatur ista cõclusio gl. arguẽdo a fortiori: qꝛ si in pacto de nõ petendo cõtineẗ persona heredis eius cui fit pactũ: lꝫ nõ exprimatur eo qꝛ ille qui stipulatur vel pascisciẗ videẗ velle prouidere heredi suo sicut sibijpsi: vt dicit tex. in. l. si pactum. cum gl. ff. de proba. hic allegata per gl. q̃uis nõ tãtam affectionẽ habeat ad heredẽ, quantam ad seipsum: ergo fortius in ista promissiõe negatiua ille qui obligat seipsum, videẗ a fortiori velle obligare heredẽ suũ cũ magis se quaꝫ heredẽ suũ diligat: cũ ordinata charitas a seipso incipiat. l. p̃ses cũ gl. C. de serui. ⁊ aqua. glos. in c. licet. in gl. ij. de sup. negli. prela. ⁊ magis tenemur nos diligere q̃ alium. c. iij. in fi. ⁊ ibi gl. notabilis. de autho. ⁊ vsu pallij. acce-
7 dat illud Terẽtij: oẽs malle sibi quã alteri. ¶ † Istã gl. reprehẽdũt Pe. ⁊ Cy. in. l. veteris. C. de cõtra. ⁊ cõmit. stipu. q. a p̱missio facti negatiui, vt hic est p̱sonalis: ⁊ nõ venit persona heredis nisi de herede fuerit expresse dictũ: per tex. qui stringit in. l. qui futurũ. ff. de pactis. ⁊ ideo in hoc tex. p̱misisti neqꝫ per te neqꝫ per heredẽ tuum fieri sicut etiã in. l. ij. §. itẽ si in facto. s. eo. seruauit istã gl. in duobus casib⁹. ⁊ istas duas limitationes sequiẗ Bar. hic, ⁊ in. d. l. qui in futurũ. §. j. sed in principali conclusione Bar. hic: ⁊ ibi tenet contra Pe. ⁊ Cy. qd imo stipulatio negatiue ꝯcepta nõ censeaẗ personalis, sed in rem. ⁊ sic cõprehendat etiã heredem quamuis de eo nõ sit facta mentio: cum distinctione ta-

men de qua hic per eũ: mouetur per tria iura per tex. in. l. stipulatio ista. in princi. in ver. sed si se. s. eo. ⁊ in. l. iurisgẽtiũ. §. pactorũ. in. ij. responso. ff. de pact. ⁊ in. l. non solum nostrum. §. si liberationis. ff. de lib. leg. ⁊ ad tex. in. d. l. qui in futurũ. §. j. alle. per Petrũ in quo iacet difficultas. rñdet Bar. ⁊ Ang. hic, ⁊ Bar. An. ⁊ Salt. ibi, sed cũ violẽtia ⁊ subauditiõe, qd intelligaẗ qñ vltra p̱priũ nomẽ est etiã adiecta dictio taxatiua. d. l. nõ solũ nr̃m. §. tale. sed ista est nimia diuinatio, ⁊ iuriscõsult⁹ de facili potuisset apponere dictionẽ taxatiuã: qd cũ nõ fecerit apparet ꝙ nõ fuit necessaria. l. vnica. §. finaũt ad deficiẽtis. C. de cad. tol. ⁊. c. ad au-
8 dientiã de † decimis. ⁊ verbis legis in dubio est inherendũ. l. non aliter. ⁊. l. ij. in verbis. cũ vulga. ff. de leg. iij. fm Joã. de imo. q putat quod melior ⁊ de iure defensibilior sit opi. Jac. bu. ⁊ Gui. de cu. ⁊ rñdet ad iura allegata per Bart. vt hic per eũ. lꝫ forte opi. Bar. propter eius authoritatẽ seruaretur in practica. Adde ꝙ cũ opin. Bart. simpliciter transeũt Ange. Pau. ⁊ alij hic. ⁊ late subtiliter Are. hic Bar. ⁊ Ang. in. d. l. qui in futurũ. §. j. Ang. in d. l. iurisgentiũ. §. pactorũ. ⁊. l. si marito. §. j. ff. sol. ma. do. Alex. in cõsi. cxlviij. v. vol. qd incipit, in causa appellationis interposite. in. ij. col. vbi dicit quod ista opi. Bar. videtur esse ipsa veritas: ⁊ nõ videtur bene posse responderi ad. d. l. stipulatio ista. in princi. in ver. sed si se. ⁊ ꝙ istã opinionẽ semper tanq̃ veriorem sequut⁹ est. Et tenendo istã partẽ ad. d. l. qui in futurũ. §. j. dedi ibi duas alias solutiões fm Raph. Ful. ⁊ Pau. de ca. ibi ad quas te remitto. ¶ Secũdo adde circa secundam limitationẽ Petr. quã sequiẗ. Bar. hic, ⁊ in. d. l. qui in futurũ. §. j. qñ stipulatio al's nullũ commodũ afferret, si non transiret ad heredem, vt si stipulator decedat ante collectã vindemiaꝫ, nullum hꝫ cõmodum, nisi ad heredẽ trãsiret, tunc transit. sic intelligũt. l. si ita stipuler. s. eo. ⁊ cũ Bar. in hoc trãseunt simpliciter alij hic. idem tꝫ. d. Alex. in l. si ita stipuler. ⁊ dicit ab oĩb⁹ approbari: sed errat: qꝛ ista limitatio videẗ cõfundi per tex. in. l. apud iulianũ. alias est idẽ iulian⁹ §. si qs alicui. ff. de leg. j. vbi facultas cõcessa alicui qd possit lapidẽ cedere, nõ transit ad eius heredẽ, nisi de eo sit facta expressa mentio: ⁊ tñ stipulatio posset reddi inutilis si stipulator decederet anteq̃ lapidẽ cederet: ⁊ ita per illũ tex. reprobãt istã limitationẽ Raph. cu. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. si ita stipuler. ergo nõ bene dicit. d. Alex. ibi, quod ista limitatio ab oĩbus approbeẗ. tamẽ tu sustine istam limitationẽ: ⁊ dic ꝙ tex. in. d. §. si quis alicui. nihil facit in p̱posito: qꝛ loquiẗ in dispositiõe affirmatiua: vt dicam statim infra in secunda. q. principali. Bar. nos autẽ loqui-
9 mur in stipulatione negatiua. ¶ † Secũdo querit Bar. an stipulatio facti affirmatiui transeat ad heredes stipulatoris, ⁊ sic actiue, ⁊ facit regulam cum duabus fallentijs: vt hic per eũ. regula est ergo quã Bar. facit fm Pet. ⁊ Cy. qd regulariter stipulatio facti affirmatiui trãsit ad heredes stipulatoris, allegat p hac regula tres tex. in. l. si pactum. ff. de proba. vbi tex. in fi. assignat rõnẽ ⁊ tex. in. l. stipulatio ista. §. sicut aũt. ⁊ i. l. qui rome. §. flauius. s. e. Sed ad istas leges posses dicere quod loquũtur in stipulatione facti negatiui presertim. d. l. si pactũ. cũ gl. que loquitur in pacto negatiuo de nõ petẽdo: vnde p ista regula est text. apt⁹ qui etiã assignat rationẽ in. l. veteris. C. de cõtrahẽ. ⁊ cõm. stipu. Adde quod in cõtrarium fortiter vrget tex. in. l. apud Julianum. al's est, idem Julianus. §. si quis alicui. ff. de leg. j. vbi in
10 vltima † volũtate q̃ est fauorabilior, si testator cõcedat facultatẽ alicuius facti affirmatiui, puta cedẽdi lapidẽ, cõcessio intelligitur esse personalis, ⁊ nõ trãsit ad heredem legatarij: nisi de eo sit facta mẽtio sp̃alis. ergo idẽ multo forti⁹ dꝫ dici in ꝯctib⁹, in quib⁹ sit strictior interpretatio, vt no. in. l. in testamẽtis. ff. de regu. iur. ⁊ in. c. cũ dilecti. de dona. Et per. d. §. si quis alicui. tenet Bar. in. l. pe. ff. de serui. lega. quod si cõcedo tibi facultatẽ facti, puta quod possis ire agere per fundum meum, talis concessio p̃sumiẗ personalis, ⁊ nõ transit ad heredem tuũ: qꝛ talia v̱ba magis referuntur ac factum quam ad ius, fm eum: vt. §. sed cũ factum. inst. de stip. ser. Item tenet Bar. in. l. si sub vna. §. j. in fi. j. e. ⁊ late Alb. de rosa. in. l. fi. ⁊ ibi aliquid p Ang. ff. de cõsti. princip. Bal. in. l. sordidorum. post gl. ibi. C. de excusa. mune. li. x. facit. l. stipulatio ista. §. si quis ita. in vltimo rñso, ⁊ quod ibi Bar. s. e. Jo. de imo. hic respõdet quod fm ista tempora stipulatio predicta non transit ad heredẽ: ex quo nõ erat facta mẽtio heredis: hodie secus per. d. l. veteris. que in principio hoc forte voluit secũdum eum dum dicit veteris iuris altercationes decidẽtes. Et fꝫ hoc respõderetur quod. d. §. si quis alicui. esset hodie correct⁹ per. d. l. veteris. tamẽ cũ ille. §. loquatur in vltimis voluntatibus, ⁊ nõ in cõtractibus ex identitate vel maioritate rationis nõ debet induci correctio: vt not. in auth. quas actiões. C. de sacrosanct. eccle. ⁊ aliter non tollit difficultatẽ. d. §. si qs alicui. nec etiam Are. hic qui eum recitat. Tu respõde fm Petrũ Cy. Bal. Imo. ⁊ alios omnes in. d. §. si quis alicui. ꝙ ille tex. loquitur quando tale merum factum est incertum: ⁊ inde termina-

tum:tam

tum: tam qualitate q̃ tempore: vt facultas cedendi lapidem indeterminate concessa: tũc factum dicitur coherere persone. ⁊ videtur electa industria persone ad determinandum: ⁊ hoc respectu cõcessio dicitur esse personalis: ⁊ nõ trãsire ad aliũ: nec etiã ad heredem. l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollẽ. ⁊ in. l. inter artifices. ff. de so. ⁊. c. si. de offi. dele. ⁊ ita per illum tex. limitaẗ doctrina Bar. hic: secus quando tale factũ esset certum ⁊ determina-
11 tum: † puta si testator cõcessisset facultatẽ incidendi. x. plaustra lignorum ab igne ex suo nemore: tũc ista facultas certa ⁊ determinata bene transiret ad heredes. l. si necessarias. §. de vendẽdo ff. de pig. actio. ⁊. l. si pactũ. ff. de probatio. ⁊. l. quesitum. ff. de vsufru. ⁊ similis distinctio inter certum ⁊ incertum factum fit etiam in operis in. l. si nõ sortem. §. libertus. ff. de condi. inde. ¶ Scdo adde circa primã limitationẽ inquantum Bar. dicit qd qñ precedit cõtractus de cuius natura est qd non trãseat ad heredem ⁊ tunc nõ transit: dic melius qd istud nõ est ex natura cõtract⁹ p̃cedẽtis prout Bar. inepte dicit: sed est ex natura rei q̃ deducitur in stipulatione, sicut vsusfructus. ⁊ ita loquitur tex. in. d. l. stipulatio ista. §. si quis ita. s. eo. Et isto modo loquendi in effectu vtuntur in alia materia gl. Bar. ⁊ doc. qñ in conuentione deducitur aliquid consistens in genere: ⁊ tunc venit trãslatio dñij nõ ex natura cõtractus sed ex natura rei deducte in cõtractu. glo. ⁊ doc. in. l. si dom⁹. §. de euictiõe. vbi Bar. ⁊ alij. ff. de leg. j. ⁊ in. l. q concubinam. §. si heres. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. ex empto. in prin. ff. de act. emp. ⁊ ita in terminis nostris dicit etiã ⁊ melius gl. in. l. si pactũ. in gl. mag. circa fi. ff. de prob. ⁊ Are. hic. ¶ Ego circa istam materiã vt plenius habeatur subijcio notabilẽ. q. in qua al's la-
12 te consului in ciuitate Albemõtis ferrati. † An immunitas vel exẽptio seu franchisia concessa per ciuitatem cuidam nobili expresso nomine proprio, vt pro predijs que per eum vel suos homines tenentur in tali loco, remaneat franchus ⁊ exemptus ab omni onere tam imposito quã imponendo in dicta ciuitate, debeat censeri realis ⁊ nõ personalis: adeo quod mortuo dicto nobili trãseat ad ei⁹ heredes vel nõ: in quo aduerte ꝙ immunitas cõcessa alicui per priuilegiũ. in dubio censeẗ esse p̱sonalis, ⁊ sic nõ transit ad heredes. vt. l. j. §. fi. ⁊. l. semper. §. immunitati. ff. de iure immuni. ⁊. l. forma. §. q̃cq̃. ff. de cẽsibus. gl. ⁊ doc. in. c. cum venissent. de insti. ⁊ in. l. sordidorum. C. de excusa. mu. lib. x. gl. in. l. medicos. in verbo ⁊ filijs. C. de profes. ⁊ medi. lib. x. Bar. in. l. j. p illũ tex. ff. de cõsti. prin. ⁊ in. l. pe. ff. de serui. le. ⁊ in. l. quia tale. vbi plene Moder. ff. sol. matr. ⁊ qd in dubio concessio immunitatis facta per priuilegium cẽseatur personalis, ⁊ sic non transeat ad heredes, tenet in specie Joã. de imol. in. d. l. qꝛ tale. do. Alex. vbi ad hoc plura allegat in consi. ci. primi vol. qd incip. visis instrumentis exemptionis in vlti. colũ. quamuis aliter videaẗ tenere idem do. Alex. in consi. cxcij. secundi vol. qd incipit ex themate
13 premisso de plurib⁹ dubitari cõtingit. ¶ † Sed pro prima opinione facit qꝛ tales immunitates vel exemptiones cẽsentur esse stricti iuris: ⁊ sic nõ extenduntur vltra rem vel personam in eis noiatã. c. cũ p̱sone. de priui. lib. vj. ⁊. c. sane. de priuile. in vol. gre. tñ in predicto casu occurrẽti, immunitas vel exẽptio erat facta per viã transactionis, ⁊ sic per viam cõtractus: vnde consului ꝙ nõ obstãte noiatione p̱sone censetur esse realis. ⁊ sic esset trãsitoria ad heredes. Primo qꝛ ꝯctus regulariter transeunt ad heredes, siue de eis sit facta mẽtio sp̃alis siue non. tex. est in. d. l. veteris. C. de ꝯhẽ. ⁊ cõmi. stip. ⁊ ibi bal. in fine dicit ꝙ ille leges sunt de vera philosophia legali, ⁊ nõ dialectica. ad idem tex. in. l. viã veritatis. C. loca. ⁊ in. l. ij. cum gl. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. ⁊ di-
14 cit. d. Abb. in capi. fi. in primo notabili de arbi. † quod regulariter omnis cõtractus ⁊ omnis obligatio transit ad heredem, licet de eo non sit facta mentio. ⁊ idẽ dicit Bal. in. l. j. C. de consti. pecu. heres enĩ censetur eadem persona cum defuncto: vt in auten. de iureiur. a mo. presti. in prin. gl. in. l. ij. §. j. in glos. mag. ff. de preto. stip. ¶ Hinc est qd lꝫ hodie in oĩbus instrumẽtis cõiter fiat mentio de heredibus, fm Bar. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita. circa fi. s. eod. tñ talis clausula notariorum est superflua. l. eũ qui ita. §. j. in v̱bo pro superuacua. ⁊ ibi Pau. de ca. ad hoc no. s. eo. ¶ Secundo quia quelibet conuẽtio in dubio censetur esse realis: ⁊ sic transitoria ad heredes: non autem personalis: dato quod p̱sona acquirentis sit in cõuentione inserta: eo quia talis persona ideo censetur esse inserta, vt declaretur cũ qua persona talis cõuentio sit facta, non aũt vt constituat ipsam conuentionem personalẽ: qꝛ intentio contrahentis in dubio p̃sumitur esse vt nõ solũ sibi sed etiam heredibus suis prouideat. ita sunt tex. aperti in. l. iurisgentiũ. §. pactorum. in secũdo rñso, ⁊ ibi Barto. in. l. tale pactũ. in prin. ⁊ in. l. nisi. ff. de pac. ⁊ in. l. si pactum. ff. de proba. Bar. in. l. qui in futurũ. §. j. ff. de pac. ⁊ idem Bart. hic. facit text. nota. in. l. si necessarias. §. de vendendo. ff. de pig. act. vbi tex. dicit qd si creditoris persona dũtaxat fuerit cõprehensa: tñ
15 etiam heres eius iure venit. † Hinc dicit glos. magistra. in. §. ex

conditionali. inst. de verb. obli. ⁊ in. l. si vxor. C. de condi. inser. ꝙ ideo stipulatio vel cõtractus conditionalis pendente conditione transmittitur ad heredes, ⁊ non legatum cõditionale: eo qꝛ in contractu interuenit factum contrahentis, ita volentis prospicere heredi sicut sibi. d. l. si pactũ. confirmaẗ quia in contractu interuenit factũ cõtrahentis ita volẽtis prospicere heredi sicut sibi. d. l. si pactum. Cõfirmaẗ qꝛ qñ conuentio fit circa res sui natura transitorias ad heredes, vt in casu presenti: tũc adiectio p̱sone nõ facit quin cõcessio in dubio censeaẗ esse realis: ⁊ sic trãsitoria ad heredes: dummodo sint tales heredes de quib⁹ verisimiliter sit cogitatum, fm Dy. in regula, priuilegium personale. de re. iur. lib. vj. ¶ Tertio facit reg. que hꝫ quod iuris est de aliquo est etiã de herede eius: lꝫ de hr̃de nõ sit facta aliqua mẽtio tex. est not. in. l. postulante. in prin. ff. ad trebel. in verbo nec heredis est facta mẽtio. iuncto ver. cur enĩ. ⁊ ibi Pau. de castr. ⁊ do. Alex. in vlti. notãt ex illo tex. predictam reg. ⁊ ibi Bart. Ang. ⁊ alij inducunt illũ tex. ad plures notabiles questiones de quib⁹ ibi per eos. ¶ Quarto facit qd egregie dicit Bal. in. l. j. per illũ
16 tex. C. quo. leg. vbi dicit † ꝙ exceptio que opponitur quotidie in palatijs, tu non es noiatus in instrumẽto, nõ obest heredi: quia nominato titio videtur noiatus eius heres: vt ibi pulchre dicit Bal. de quo vltimo dixi in. l. iulianus. in prin. s. eo. vbi alias cõcordãtias ad hoc adduxi, quas per te videas. ¶ Quinto facit illud quod ad propositũ nostrum notabiliter. decidit Bal. in. c. j. in. vij. col. de iud. vbi q̃rit pone qd princeps cõcedit iurisdictionẽ alicui nobili pro certo annuo censu: vtrũ ista concessio facta per viã ꝯctus trãseat ad heredes eiusdem generis: an vero presumatur cõtractus personalis ⁊ intrãsitiuus: et determinat ꝙ si verba aliter non repugnãt, iste cõtractus sit transitiuus ad heredes per. d. l. viam veritatis. C. locati. ⁊. d. l. iurisgentiũ. §. pactorũ. Itẽ qꝛ iste ꝯctus seu istud pactum est reale ex parte promissoris: ergo etiam idẽ esse debet ex altera parte vt seruetur equalitas. arg. l. si iudex. ff. de mino. Itẽ ex presumpta affectione qualitatis acquirentis q naturali ratione cogitat etiã p̱desse successori. l. paulo callimacho. §. põponius. ff. de lega. iij. ⁊ ita fm eum debet intelligi ⁊ suppleri doctrina Bart. in. d. l. pe. ff. de ser. le. qꝛ Bar. loquiẗ in nuda concessione iurisdictionis. secus qñ iurisdictio conceditur per viã contractus: qꝛ tunc ille concessionarius in rem suã transmittit ad heredes eiusdẽ generis. ita ibi residet Bal. de quo tñ vltimo vide Bal. in. l. liberti liberteqꝫ. in. ij. char. in ver. denuo q̃ro imperator cõcessit. C. de ope. liber. Bal. in. l. fi. in vlti. col. ff. de cõsti. prin. accedat ꝙ tꝫ idẽ Bal. i. l. vnica. § liber
17 tatib⁹. v̱. excepto. C. de cad. tol. † vbi decidit quod si aliquis baro legauit mihi ius colligẽdi pedagiũ qd habebat supra pontẽ: talis cõcessio dꝛ esse realis, ⁊ trãsmittitur ad heredes. ¶ Sexto ⁊ vltimo pro ista parte est in terminis decisio Bal. in cõsi. cxxx. secũde partis ꝙ incipit de gñali natura pactorũ vbi in sp̃e consuluit ꝙ nobiles qui ex pacto vel ex cõuentione hñt immunitatem vel exemptionẽ, vt in casu presenti, illam transmittũt ad heredes, motus potissime: qꝛ de generali natura pactorũ est ꝙ trãseant ad heredes, etiam si heredis mentio nõ fiat. d. l. iurisgẽtiũ. §. pactorũ. ⁊. d. l. si pactũ. Itẽ qꝛ ista immunitas non est proprie priuilegiũ, sed quoddam pactum: ergo trãsit ad heredes: vt. l. ij. ff. de iur. immu. Itẽ qꝛ persona nõ fuit cã immediata istius immunitatis, sed mutua p̃statio: ⁊ sic nõ extinguiẗ cũ p̱sona: vt. l. nõ solum. ff. de in integ. rest. ⁊. l. viã veritatis. C. locati. vt ibi plenius per eũ. ⁊ ita habes bene ⁊ accurate examinatũ istũ quoti-
18 dianũ passum, quẽ alibi ita tactũ nõ inuenies. ¶ † Tertio q̃rit Bar. an stipulatio facti affirmatiui transeat contra heredes p̱missoris ⁊ sic passiue: ⁊ distingit vt hic p eũ post Pe. ⁊ Cy. i. d. l. veteris. adde qd Bar. in primo mẽbro allegãdo. l. cẽtesimis. §. j. s. eo. sentit ⁊ vult qd promittẽs ire ad certũ locũ, cẽseaẗ p̱mittere factũ coherẽs persone: ⁊ sic non transit ad heredes ad hoc ẽt alle. l. vnicã. §. ne aũt. in verbo in locũ certum abire. C. de cad. tol. tene gl. ibi: in verbo abire que intelligit hoc esse verũ, qñ apponitur dictio taxatiua tm̃: qꝛ quis promittit p se tm̃ ire Alexãdriã. Jo. de imo, hic in fi. tenet ꝙ ire ad certũ locũ dicaẗ factum coherẽs persone, si causa eũdo requirit industriã personalẽ: al's secus cum possit impleri per alium, ⁊ non intersit quis erat: vt si aliquis promisisset ire ad sanctum Jacobũ pro anima parẽtis stipulatoris. Nam si promissor non impleuerit: quia defunct⁹ sit heres suus teneẗ ire. Tu potes exẽplificare primũ casum Imo. quando requirit industriã persone, si esset eũdum ad locũ periculosum: qui est explorat⁹ promissori, ad quem alius tuto accedere nesciret: vel qñ esset eũdũ pro aliqua ambasiata: vel aliquo negotio requirẽte industriã debẽtis ire: tene ꝙ indistincte qui promittit ad certũ locũ ire, dicaẗ p̱mittere factũ persone sue coherẽs: ideo nõ põt per aliũ impleri, nec vltimo vite momẽto explicari: vltra. d. l. centesimis. §. j. ⁊. d. l. vnicã. §. ne autem. est etiam tex. plan⁹ in. l. fi. ff. de cõdi. inst. ⁊ ibi doc. ad hoc notant maxime

Joā. de imo. ꝛ tex. in. l. sed sciendū. ꝛ ibi notatur. ff. ad treb. ꝛ ita indistincte contra Jmo. firmat. d. Alex. in. d. l. cētesimis. §. j. ꝛ vltra eū est etiā gl. clara in. l. Aretusa. in gl. fi. in ver. si per alium. ff. de statu ho. quā gl. ꝑ singulari etiā ad hoc allegat Jo. de imol.
19 in. d. l. fi. ff. de cōdi. insti. ¶ † Scdo adde inquātū Bar. ꝛ cōiter doc. volunt ꝙ qñ factū coheret persone ꝓmissoris: vel qꝛ sit electa industria persone sue: vt declaratur in. l. inter artifices. in gl. ff. de sol. ꝛ in. d. l. vnica. §. ne autē. tūc ista obligatio non trāsit ad heredes ꝓmissoris. ꝛ sic vī ꝙ si stipulator librū scribi manu tua ꝓpria: vel domum edificari manibus tuis: per scientem librū scribere vel per architectū scientem edificare: qd in dubio ista obligatio nō trāsit ꝯ heredes ꝓmissoris, etiā si scirēt eque bñ scribere vel edificare: nisi cōmissa fuerit stipulatio ad interesse propter morā ꝓmissoris: qꝛ tūc respectu interesse trāsiret ad heredes. vt l. a duobus. ꝛ. l. fabriles. in fi. ꝛ. l. opere in rerū. ff. de ope. lib. ꝯ istā conclusionē videt esse tex. in generalitate, ꝛ in rōne sui in. d. l. veteris. ꝛ ibi Cyn. hoc tꝫ: ibi se fundat qꝛ potiꝰ dꝫ haberi respectꝰ ad effectū obligationis, quā ad forma ꝯhēdi: ꝛ licet antiqui: vt ibi subiungit litera putarēt qd factū vnius nō possit esse factū alterius: tñ ista subtilitas nō debet attēdi: qꝛ tātūdē vel paulominus, ꝛ aliqñ plus, pōt per alium prestari ꝙ per eū q ꝓmisit. ꝛ ita per illum tex. cōtra istā conclusionē tenēt ꝛ bene Jo. de imo. ꝛ Areti. hic. Jtem in cōtrarium bene facit ꝑm Raph. cu. hic qꝛ electio industrie ꝑsone est in fauorē stipulātis: sed si per hoc nō cōtineretur persona heredū: vt vult Bar. cōuerteret istud in dānū stipulātis: cōtra reg. l. qd fauore. C. de legi. ꝛ. c. ꝙ ob gratiam. de reg. iur. in. vj. gl. fi. mag. in ver. ergo si actum sit. diuidit in tres partes principa. in prima videt ponere tres declaratiōis ad. ꝟ. fi. que oēs in effectu tendūt ad idē. Nā in ver. fi. illa verba ergo si actum sit videntur esse superflua, ꝛ repetere idē, ꝛ non habere ꝑfectā constitutionē. ꝛ hoc est ꝙ ingerit difficultatem in text. sed declara vt dixi. ꝯ. in apostillatione tex. Jn. ij. gl. allegat quatuor concordātes ad tex. Jn. iij. format tria ꝯria cōtra tex. ꝛ rñdet solum scdo. in aliis duobus se remittit. ij. ibi: ad id autem ꝙ dicit
20 hec lex. iij. ibi: sed cōtra. ꝯ. de here. ven. ¶ † Jn ea. gl. sed expone vt ibi: nā ibi dicitur qd stipulatio bis cōmitti nō pōt, vt rē ꝛ pretium seu estimationem consequatur: sed rñde qd stipulatio semel cōmissa amplius non cōmittitur ad idē numero, vt ibi: sed ad aliud diuersum sicut hic ad interesse: eodē modo solue sequētia contraria glo. ꝛ distingue vt hic per Bar. post antiquos cum quo alij effectualiter transeunt.

1 ☞ Parentes possunt contrahere sponsalia pro filijs suis.
2 Extra parentes nullus potest contrahere matri. pro alio, sine expresso consensu partium.
3 Sponsalia parentum non necessitant filios ad matri. contrahēdum.
4 Matrimonia debent esse libera ab omni vi ꝛ pena pecuniaria. nu. 5. Et quando pena teneat vide nu. 11. ꝛ. 13.
6 Metus annullat ipso iure mat. etiam si interueniat iuramētū.
7 Metus perditionis omniū bonorū vel maioris partis, est sufficiens ad annullandum matrimonium.
8 Mine parentum inducunt iustum metum in matrimonio.
9 Licet metu pene quis nō possit adstringi ad matri. contrahendum: tamen spe premij ꝛ lucri potest ad matri. inuitari: quod tamen fallit tribus modis. vt. j. nu. 10.
14 Dispositum in propinquo ratione affectionis, habet locum in multum amico.
15 Filius natus post institutionem patris factam a testatore valde amico dictiꝰ patris grauati fideicō. post mortem suam, excludit substitutum.
16 Stipulatio interposita pro matri. contrahendo valet vt interesse quando mea pecuniariter interest.
17 Interesse est pena legalis.
18 Lex generaliter aliquid inducens fauore publico non recipit restrictionem etiam de habilitate.
19 Ualet stipulatio penalis facta in fauorem matrimonij.
20 Pena pro futuro mat. non potest promitti: sed bene potest arrha dari ꝛ que sit ratio differentie. j. nu. 21.
22 Libera testa. factio, per stipulationem penalē principaliter interpositam, non potest impediri, ꝛ tamen per pactum veniēs in consequentiam alterius contractus impediri potest.
23 Jn arrhis requiritur traditio actualis.
24 Priuilegia indulta doti date: nō habent locū in dote ꝓmissa.
25 Si arrha nō est data, sed promissa: ꝛ ille qui promisit arrhā nō vult adimplere contractum: pōt cōueniri ad arrhā promissam.
26 Licet sola promissio arrharum nō valeat tamen sola confessio arrharum receptarū ab vne parte bene valet.
27 Sicut dictum testis vel tabellionis probat multo fortius cōfessio partis principalis quando talis confessio non est reprobata ratione fraudis presumpte.
28 Nulla est fortior nec efficacior probatio, quam per confessionem partis que admittitur contra presumptionem iuris ꝛ de iure.
29 An si appareat confessio dationis arrharum hincinde, an talis confessio valet.
30 Ubi duo actus comparabiles celebrantur, ibi neuter actus resoluitur.
31 Nota pulchrum casum.
32 Si datus est fundus pro arrhis nō realiter, sed sponsus constituit se nomine eius possidere, an valeat.
33 Arrha an possit consistere in specie etiam actualiter tradita.
34 Statutum de penis duplicandis, habet locum in penis existētibus in quantitate non autem in corpore seu specie.
35 Pignus non potest constitui nisi in specie. 134

Titia. Stipulatio penalis inter parentes spōse ꝛ spōsi interposita super matrimonio cōtrahendo, est ipso iure nulla. h. d. diuidit in quinqꝫ partes. Jn prima ponitur thema. Jn secunda ex eo elicitur questio. Jn tertia ponit decisio. Jn quarta ratio decisionis. Jn quinta ponitur extēsio. scda ibi. qro an caij seij heredes. tertia ibi: respōderi ex stipulatione. quarta ibi: quia inhonestū visum est. quinta ꝛ vltima est ibi: siue futura iam cōtracta. ¶ Jn tex. ibi: si quis eorum nuptijs impedimento fuisset. dicit ingenue Pau. de ca. qd si nō fuissent in instrumento alia verba quā ista, nō videt quod ista stipulatio debeat reprobari, tāquam sit cōtra bonos mores, qꝛ nō arctat promissor ad faciēdum filiam contrahere matrimonium, sed ad nō impediēdum ipsam cōtrahere si spōte cōtrahere voluit: vnde dicit qd hic ꝓmisit se facturum ꝛ curaturū, ꝙ filia sua ꝯheret tale matrimonium sub pena ꝛ quod ipse fuit interpellatus dū viueret, vel ipse promissor nō fuit in mora sed eius heres, qui nō fecit nec curauit: nā si ꝓmissio teneret etiam heres obligaretur, ꝛ incideret in penam si esset in mora: sed ista videtur nimia subauditio quā ad istum tex. facit Pau. de cast. Jdeo potes planius intelligere tex. prout etiā intelligit Are. in secūdo notabili quod illi parentes nō ꝓmiserūt se facturos ꝛ curaturos vt subandit Pau. de ca. sed solū inter se promiserunt sub pena, quod isti eorum filij matrimonium inter se cōtraherent. ꝛ sic promiserunt factū alienū, ad ꝙ alias obligarentur ꝓmittendo penā vt. l. stipulatio ista in prin. in ver. at si quis. ꝯ. e. ꝛ in. §. alteri. in fi. in versi. si versa vice. inst. de inuti. stip. sed hic nō obligantur qꝛ est cōtra bonos mores: qꝛ cōtra libertatē matrimonij. ¶ Jn tex. ibi: ꝛ filia eius noluit nubere. licet promissio penalis nō fuerit facta per filiā caij seij, sꝫ ꝑ ipsum patrem: ꝛ sic filia non videbatur arctari: tamē si valeret stipulatio penalis interposita per patrem ipsa filia arctaretur timore, ne pater incideret in penā: ꝛ illo timore induceret ad ꝯtrahēdū matrimonium cōtra suam voluntatem, ne patrem illaqueatuꝫ dimitteret. ideo nō vꝫ. ¶ Jn tex. ibi exceptione doli mali obstaturā. ista nō est propria exceptio iuris que presupponit actiōeꝫ ꝛ obligationē: sed est exceptio facti seu intētiōis: qꝛ cum ista stipulatio sit cōtra bonos mores, vt dicitur in tex. ergo est ipso iure nulla vt. l. ꝛ generaliter. ꝛ. l. stipulatio hoc modo concepta. ꝯ. eo. ꝛ. l. pacta que contra. C. de pact. ergo nō presupponit penam ipso iure cōmissam. ꝛ hoc tenent Dyn. Bar. ꝛ alij hic. facit bene tex. i. l. fi. in fi. C. de spōsa. vbi tex. dicit qñ talis stipulatio nullas res hꝫ. ꝛ de ista exceptione intentionis ꝛ facti est gl. in. l. q se debere. in prin. in gl. ij. ꝛ ibi Bar. ꝛ alij. ff. de cōdi. ob causaꝫ. ꝛ gl.
1 in. l. ij. ff. de excep. ¶ † Nota primo ex tex. ibi cōsenserūt, qd parentes possunt contrahere spōsalia pro filijs suis: vt hic ꝛ. c. ex literis. ij. ꝛ. c. gemma. de sponsa. ꝛ illa spōsalia dūmodo non sint penalia, obligant ipsos parentes. si aūt sint penalia, nō obligāt parentes nec suos principales: vt hic, ꝛ in concordātibus. ꝯ. allegatis. ꝛ istud procedit nō solum inter parētes habētes filios in potestate, sed etiam inter matrem ꝛ alios ascendētes qui nō habēt in ptāte: vt hic, ꝛ. d. ca. gemma. ꝛ si filij sunt presentes quādo eorum parentes contrahunt sponsalia, intelliguntur tacite cōsentire: vt est tex. i. c. j. circa fi. ff. de despōsa. ipu. in. vj. ꝛ in. l. sꝫ ea que patris. ff. de spōsa. limitādo vt notabiliter per do. Abb. in. c. nōne. in vlt. col. de presum. nisi causa cognita cōstaret qd ob reuerentiam patris filij tacuerunt tempore contracti matrimonij, ꝛ sequitur do. Alex. in. l. que dotis. in. xvij. co. ff. sol. ma. ta-
2 men † possunt etiam sponsalia contrahi per fratrem, vel patruū vel etiam extraneum, vt. c. j. de matrimo, cōtra inter. eccle. cōtracto. ꝛ. c. ex parte. de resti. spo. ꝛ. c. ad id qd. de spōsa. sed tūc per solam presentiam non intelligūtur cōsentire: sed requiritur expressus ꝯsensus: vt in iuribus preallegatis. ꝛ in. d. c. j. circa fi. vbi gl. ꝛ doc. de despon. impu. in. vj. ꝛ hic per Jmo. ꝛ latius per Aret.
3 ¶ † Secundo nota ex textu ibi, ꝛ filia eius noluit nubere. quod spōsalia parentum non necessitant filios vel filias ad contrahēdum matrimonium: vt hic, ꝛ. d. c. j. circa finem. de despō. imp. in vj. vnde filia nupta a patre in pupillari etate, potest alteri nubere si ei

re si ei nō placet primus vir, ꝑm Cy. ꝛ Bal. in. l. si pater. C. de spōsa. Adde tamen quod pater qui promisit cū iuramēto se facturum ꝛ curaturū qd eius filius vel filia vel etiā alter extraneus cōtrahet matrimoniū cū tali, debet facere quicquid potest vt matrimoniū habeat effectū, dūtamē non inferat metū contrahenti: qꝛ istud esset illicitū: ꝛ tunc etiā nō interpellatus tenetur a seipso sponte oēm diligētiam adhibere, ita notabiliter tꝫ Bal. in c. j. §. j. in ti. hic finitur lex deinde consuetu. regni incip. in vsibus feu. tñ si filius vel ille pro quo promisit, non vellet consentire, nō eētreꝰ periurꝰ, ex quo fecit ꝙtum potuit. ita tenet glo. valde notabilis. in. c. ex rescripto. in gl. fi. de iureiu. ꝛ gl. in. c. sicut. de spō. ꝛ expresse Fede. de se. in consi. cxxij. quod inci. Martinus promisit se facturū ꝛ curaturū. quem allegant ꝛ sequuntur do. An. de But. ꝛ do. Abb. in. c. gemma. de spon. Jdem tenet do. Anto. de But. in. c. ex literis. eo. ti. ꝛ glo. xxx. q. ij. in. c. vnico. ꝛ. lxiij. dist. in c. tibi dño. Are. in cōsi. cxliij. qd incipit ex facto proponit ꝙ illustrissimus in. iiij. col. ꝛ reperio qd illud consiliū Fed. de Sen. est etiam inter cōsilia Bar. in cōsi. cxxvj. ꝙ similiter incipit Mar. promisit se facturum ꝛ curaturum, sed credo qd non fuerit con-
4 silium Bar. sed Federici. vt. j. latius dicā. ¶ † Tertio nota diligenter ex isto tex. ꝙ nō solū matrimonia debēt esse libera a vi que incuteret metū cōstanti viro, vt in. c. cū locum. de spon. ꝛ dicam in sequenti notabili, sed etiā debent esse libera a quacunqꝫ pena pecuniaria, etiā si non esset talis que incuteret metum constanti viro. nam metus pene pecuniarie, ꝛ sic amissionis bonorꝫ non incutit iustū metū, nisi sit de toto, vel maiori parte bonorū. vt. c. ij. quod met. cau. ꝛ. c. frequens. de resti. spo. cap. vj. ꝛ istud videtur valde notabile. ¶ Unde aduerte quod si precedente promissione de contrahendo matrimonio cum stipulatione penali, sequatur inter eos matrimonium, valebit ꝛ tenebit: quia iura irritant promissionē pene, ꝛ volunt non valere promissionē de cōtrahendo matrimonium vel sponsalia sub pena, vt hic: quia in matrimonio debemus esse cōtenti penis legalibus, vt. j. dicam in sequenti notabili, non autem dicunt nō valere matrimoniū. ꝛ similiter si non erat metus qui cadebat in cōstantem virū valebit matrimonium. cum non tollatur libertas consensus: quia potius debuit pati illud modicum damnum, quam cōtrahere matrimoniū. sed qñ est talis metus qui caderet in constantē virum: tunc impeditur libertas matrimonij, ꝛ consequenter tunc matrimonium non valet, vt. c. veniens. ij. ꝛ capit. consultationi. de sponsa. ita declarant do. Ant. de But. ꝛ alij in. d. c. gemma. ꝛ idem qñ interuenit metus amissionis omniū bonorū vel maioris partis, vt dicā in sequenti notabili. cogita tamen super hoc
5 si posset melius dici. ¶ † Quarto nota ex fi. tex. qd nō solū matrimonia in futurū contrahenda, sed etiā contracta debent esse libera a pena, vt libere dissolui possint. ꝛ sic in matrimonijs ꝛ spōsalibꝰ debet esse plena libertas, vnde in eis promissio pene non obligat vt hic. ꝛ. d. c. veniēs. secundo. ꝛ. c. consultationi. ad fi. ꝛ. c. gemma. de spon. ꝛ. c. de illis. secundo de despon. impu. ¶ Jtem matrimonia qñ contrahuntur debēt plena securitate gaudere, ita dicit tex. in. c. cum locum. de spon. ꝛ pondera qd in isto tex. ꝓhibetur pena, non solum que respicit personam illorum qui debent sponsalia contrahere, sed etiam que respicit personā parentum suorū. ꝛ sic habes quod sicut nō potest apponi pena in matrimonio vel sponsalibus inter ipsos cōtrahentes matrimoniū vel sponsalia. vt. l. neqꝫ ab initio. C. de nup. ꝛ. l. fina. C. de spon. ita nec pena potest apponi inter ipsos parentes, vt hic. ꝛ dicit Bar. j. circa fi. ꝙ cū ista ꝓmissio penalis sit cōtra bonos mores, vt dr in litera, qd nō firmatur iuramēto per reg. c. nō est obligatoriū. de reg. iur. in. vj. facit qd dicā. j. in. v. ampliatione. ¶ Jtē iste tex. ampliat secūdo modo, quod nō debet quis cōpelli ad matrimoniū cōtrahendū nec etiā ad persistendū in iam contracto metu pene conuentionalis: quia sufficere debēt pene legales, vt dicit tex. in. l. si ita stipulatio facta. ꝯ. e. que pene legales sunt perditio dotis, vel donationis propter nuptias si sine causa diuertat, vt l. consensu. C. de repu. vel restitutio eorundē cum duplo vel quadruplo, in eo qui recepit arrhas si sine causa recusat contrahere matrimoniū. vt. l. fi. C. de spon. ¶ Tertio amplia qd matrimonium debet esse liberum, nō solū in prin. tpe spōsaliorū, sed etiā ex postfacto in cōtractu matrimonij. vñ si quis spōte contraxit sponsalia de futuro, ꝛ postea cōpellat metu ad cōtrahendū matrimoniū de presenti, tale matrimoniū nō valet neqꝫ tenet tex. est in. c. requisiuit. ꝛ ibi do. Abb. in primo notabili ad hoc notat. de spon. ¶ Quarto notabiliter amplia quod metum interueniens etiā culpa metū passi excusat in mřimonio vt non teneat, vt qñ qs est repertus in lecto cū muliere metus processit culpa sua, vt est tex. singularis in. c. veniens. secundo. ꝛ ibi gl. ad hoc expresse
6 notat de spō. ꝛ dicam statim. j. in sexta additione. ¶ † Quinto amplia quod metus sufficiēs impedit matrimonium, etiā si interueniat iuramentū. ꝛ sic iuramentū nō purgat metum. glo. est solennis in. c. significauit. in gl. ij. de eo qui duxit in matri. quam pol. per adulte. ꝛ illam glo. do. Abb. ibi dicit esse singularem ꝛ se nescire alibi: qꝛ iuramentū metu extortū non est obligatorium cū sit cōtra bonos mores. Jtē qꝛ est cōtra substantiā matrimonij: qꝛ iuramentū metu extortū non tribuit libertatē consensus ꝛ nullus est consensus si est coactus interueniente iuramēto. cū matrimoniū contrahat libero cōsensu, vt. d. c. cum locū. de sponsalibus. ¶ Sexto adde quod iuuenis repertus de nocte in domo mulieris, metu armorū, ꝛ minarū mortis que inferebant ꝑ attinentes iuuencule, coactus est cū illa cōtrahere matrimoniū per verba de presenti, etiā si sit sequuta copula, donec duret idē metus, tale matrimoniū nihil valet neqꝫ tenet. tex. est notabilis ponens istū casum quotidianū. in. c. veniens. ij. de spon. ꝛ ibi dicit do. Abb. in fi. ꝙ quotidie casus illius. c. euenit de facto, ꝛ super hoc vide omnino plene do. Alex. in consi. clvj. qd incipit, viso processu cause vertētis inter apoloniā. in. v. vol. facit tex. in. c. accedēs. de procu. ꝛ quod notatur in. l. si mulier. §. si dos metu. ff. ꝙ me. cau. ꝛ. c. abbas. eo. ti. qd me. cau. vnde si quis contraxit matrimoniū per vim, vel per metū cadentē in constantē virū, vt qꝛ sit metus cōtinēs periculū mortis, vel cruciatū corporis matrimoniū ipso iure non tenet, ꝛ est ipso iure nullum. d. c. veniens secundo. ꝛ ibi do. Abb. in. iiij. notabili, ꝛ etiam in vltimo notabili. ꝛ. d. c. cum locum. ꝛ ibi do. Abb. in. c. consultationi. ꝛ quod ibi no. glo. fi. de spon. ꝛ. c. de illis. secundo de despon. impub. do. Abb. in. c. de muliere. de sponsa. ꝛ in. c. significauit. de eo qui duxit in matri. quam pol. per adulte. per illum tex. quē dicit quod vltra oēs solet ad hoc allegare, quod licet metus nō soleat ipso iure vitiare actū, tamen vitiat ipso iure in matrimonio, ꝛ in dote, ꝛ de hoc habes glo. in. l. j. §. fi. ff. de autho. tuto. Oldr. lau. notabiliter in consi. xxxv. qd incipit factū tale est quidā Jo. nomine. istā conclusionem limitat multum notabiliter. d. Abb. in. c. cum terra de elect. vbi putat posse attentari limitatio notabilis ad conclusionem quam fecit, quod matrimonium carnale contractum per metum qui cadit in constantem virum, nihil valet, ꝛ est ipso iure nullū, nam limitat valere qñ non fuit cōpulsus cōtrahere matrimonium cū certa persona, sed cū aliquo de certo
7 genere vel familia quē ipsa elegerit, quod valde no. ¶ † Septimo adde quod mecus perditionis omniū bonorū vel maioris partis est iustus ad annullandū matrimoniū. vt. c. abbas. quod me. cau. ꝛ. c. frequenter. §. illū aūt. de resti. spo. in. vj. ꝛ ita in specie tenet. d. Abb. in. d. c. gemma. in. j. no. Cōfirmo optime: qꝛ qd omniū bonorū vel maioris partis equiparatur qōni status persone. l. athlete. in prin. ꝛ ibi Bart. ad hoc no. ꝛ. l. ꝓpter litē. ꝛ ibi gl. ff. de excu. tuto. Hinc est qd iniuria que fit in oīa bona vel maiorē partem, videtur fieri in personam. ꝛ ita licitum est resistere, sicut si violētia in personā cōmitteretur, ita per. d. l. propter litē, tenet Bal. in. l. prohibitū. in. j. col. C. de iur. fis. lib. x. Jtē sicut habens litem mecū in causa criminali, dicitur esse inimicus meus capitalis. ita si sit causa pecuniaria magna ꝑm Barto. in. l. iij. in prin. de testi. Jtem cause magne pecuniarie equiparātur causis criminalibus, ꝑm Bar. in. l. admonēdi. in. xiiij. col. vbi dixi. ff. de iureiu. Jtē paria sunt amittere vitam ꝛ perdere principatum,
8 ita no. Bal. in. c. petitio. per illum tex. de iureiu. ¶ † Octauo adde quod mine parentū inducūt iustū metum in matrimonio. c. ex literis de despon. impu. ꝛ ibi. d. Abb. ad hoc notat. ꝛ limita sane procedere cōsiderata qualitate parentū ꝛ minax. ¶ Nono ꝛ vltimo pro limitatione predictorū adde qd illicitus amor precedens, qñ quis perdite amabat mulierem, non tñ tollit liberū consensum in matrimonio contrahendo. vt. c. veniens primo. de spon. ꝛ ibi do. Abb. in. j. no. ad hoc no. illum tex. ꝛ dicit hoc esse valde notandū: qꝛ quotidie inter adolescentes philocaptos eue-
9 nire pōt. ¶ † Capio gl. in ver. obstaturam. ex qua habes quod licet metu pene quis nō possit astringi ad matrimonium cōtrahendum, vt hic. tamē spe premij ꝛ lucri potest ad matrimoniū inuitari. ꝛ ita limitatur iste tex. in. l. titio centum. §. j. ff. de condi. ꝛ demō. quē tex. ad hoc dicit esse aureum Bal. in. l. fi. §. si uero postquā. C. de iure deli. facit. l. cum ita legatum. §. j. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ. l. vter ex fratribus. ff. de condi. insti. ꝛ. l. ij. C. de inst. ꝛ substi. idem tenet Bar. in. l. cum donationis. C. de transac. Et sic habes qd amissio lucri non habet intimidare matrimoniū. ꝑm do. Ant. de Bu. in. d. c. gemma. in. ij. col. Old. lau. notabiliter in cōsi. xvj. qd incipit thema tale est titius habens vnā filiam, quē sequitur Pe. de Ancha. in repetitio. regu. nemo potest. de reg. iur. in. vj. circa quam decisionem Oldra. latius insistit Are. hic. in. ij. ꝛ. iij. col. idem est quod est magis amissio lucri, quam damnum pati, vt. l. ea que. ꝛ ibi glo. ff. de do. inter virum ꝛ vxo. gl. in
10 l. ij. C. de inuti. stipu. ¶ † Limita istam cōclusionem gl. ꝛ cōmunem, quando esset lucrum percipiendum ante cōtractum matrimoniū, ab altera ex futuris coniugibus, puta promitto tibi centum si cōsenseris in me, vt in maritum, tunc nō valet cum con-

tineat turpitudinem,cum videatur facta causa fornicationis ꝛ turpis amoris,vt.l.si ita stipulatus fuero te sisti.§.fi.ꝛ ibi Bar. ꝛ alij.s.eo.ꝛ Bar.ꝛ alij hic.¶ Scdo notabiliter limita quando esset amissio magni lucri:qꝛ tunc bene induceret iustum metũ. ita notabiliter tenet Cy.in.l.interpositas.C.de transf.quem simpliciter sequitur Pe.de Anch.in.c.j.ad fi.quod met.cau.in.vi. in.c.abbas.eo.tit.in antiquis.¶ Tertio limita in matrimonio carnali:sec9 est in matrimonio spirituali,in quo nec metu pene nec spe premij potest induci,vnde si fieret ꝓmissio abbati de aliquo dando,si receperit talem in monachum,vel talẽ in monialẽ nihil valet:qꝛ esset simonia.c.non satis.ꝛ.c.quoniã.ꝛ.c.dilectus. de simonia.ẽm Bar.in.l.titio cẽtum.§.j.ff.de condi.ꝛ demõ.in l.vxorẽ.§.heres.ff.de leg.ij.ꝛ Bart.hic,in fi.Quis aliter videaṫ tenere idẽ Bar.in.l.ij.C.de insti.ꝛ substi.vt plene dixi de hoc licet Are.hic plene examinat.¶ Quarto limita quantum ad instituendum quem heredem:quia nõ potest quis metu pene ad hoc induci.l.stipulatio hoc modo concepta.s.eo.nec etiam spe premij potest ad hoc inuitari:qꝛ esset dispositio captatoria.l.ille antẽ institutiones.ff.de hered.insti.ꝛ.l.j.ff.de is que pro non scrip.habentur.ꝛ est glo.plena.in.l.cum donationis.vbi Bar.ꝛ doc.s.de transa.vbi plene de hoc vltimo dixi.¶ Capio gl.fi.in verbo matrimonia.quam diuide in.vj.partes.In prima declarat tex.ꝛ rationem assignat.In secũda remouet vnum forte cõtrariũ de arrhis.In tertia format vnã questio.ad tex.In quarta aliã.In quinta allegat vnam cõcordantẽ.In sexta ꝛ vltima format aliam questionẽ.secunda ibi,ꝛ hoc exceptis arrhis.tertia ibi,sed an inter extraneos.quarta ibi,sed an pignus dari poterit quinta ibi,vt.C.de inuti.stipu.sexta ꝛ vltima est ibi,qd aũt si pecuniariter.In ea.gl.ibi,ꝛ hoc exceptis arrhis.que sit ratio differentie inter penam ꝛ arrhas,durum ꝛ difficile est assignare. dicam.j.secundũ ordinem Bar.¶ In tertia patet gloss.ibi sed
11 an inter extraneos,habes† qd si extraneus promisit mihi sub pena se facturum ꝛ curaturum qd titia contraheret matrimonium mecum,talis adiectio pene facta per extraneũ valet ꝛ tenet,ꝛ potest talis pena ab eo efficaciter peti,si matrimoniũ nõ sequatur,ꝛ ita limitatur iste tex.vt non procedat quando extraneus talem promissorem pene faceret,cum ista conclusione glo. transeunt Bar.ꝛ alij per.l.mulieri ꝛ titio.cum glo.j.ff.de condi. ꝛ demon.Idem tenet glo.Cy.ꝛ cõmuniter alij in.d.l.fi.de spon. Idẽ tenet Jo.An.in addi.Spe.in ti.de arb.§.j.in versi.quid si sic.in additione que incipit diximus.Idem tenet Hosti.in sum
12 ma sua in titu.de spon.§.j.¶ †Limita solenniter ẽm Bartol.ꝛ alios,quod ista gl.procedat quando est penitus extraneus,ita quod pena ab eo promissa non verisimiliter induceret ad matrimonium contrahendum,secus si ille extraneus esset cõiunctus vel multum amicus sponsi vel sponse,ita quod verisimiliter metu pene puer vel puella contraheret matrimonium:tunc nõ valet eadẽ ratione que in patre ꝛ matre,vt hic.ꝛ.l.heres meus.§.fi.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ ita limitat punctualiter glo.in.d.l.mulieri ꝛ titio.in glo.j.ff.de condi.ꝛ demõ.¶ Secundo limitat istã glo.Rap.Cu.vt in extraneis promissio pene etiam nõ valeat, si apparet suspicio fraudis:qꝛ vt valeret promissio pene facerẽt extraneos inter se penam promittere.ꝛ sic in fraudem non valeret nihil tamen ad hoc allegat.Tu adde quod istam limitationem ante eum ponit do.Anto.de Bu.in.d.c.gemma.ꝛ ibi simpliciter sequitur do.Car.Alex.vbi dicunt quod ista glo.nõ procederet quando per suppositas personas extraneorum ipsi de quorum matrimonio principaliter agitur fecissent penam promitti per istos extraneos:tunc non valeret cum sit in fraudẽ legis facta.¶ Tertio notabiliter limita,qñ esset tutor qui promisit talem penam pro futuro matrimonio:qꝛ licet extraneus quãdo promisit per seipsum,ꝛ non promisit tanq̃ tutor nec tutorio nomine:tamẽ qꝛ est persona cuius potestati certo modo dicta pupilla est subiecta,nam tutela est vis ac potestas in capite libero.l.j.ff.de tutel.ꝛ instit.eod.in prĩc.ꝛ si promissio pene facta per eũ valeret,impediretur libertas matrimonij:qꝛ pupilla faceret verisimiliter velle suum:ergo eius promissio penalis nõ valet.d.l.heres meus.§.fi.per Cy.in.d.l.fi.in.viij.q.C.de spõsa.ita notabiliter consuluit Bar.in consi.xlv.incipiẽ.Jo.Pauli tutor Antonij.multo ergo fortius si aliquis ex transuersalibus puta frater vel patruus pupille vel pupilli promitteret penam,nõ valeret talis promissio,licet sint extranei:qꝛ timore illius pene presumeretur cessare libertas matrimonij,ne illi qui promiserũt remaneant illaqueati.ẽm Cy.in.d.l.fi.C.de spon.Ange.in.l.j.per gl.ff.in ius voc.vt eant.Jo.de Imo.in.l.heres meus.per illum tex.ff.de condi.ꝛ demon.Lu.Ro.in.l.nolle.ff.de acqui.heredi.ꝛ hoc etiam voluit Bar.hic in ista questio.glo.dum loquitur de extraneo qui est coniunctus.nam omnis coniunctus qui nõ habet in potestate,dicitur esse extraneus.l.vnica.§.extraneum.C. de rei vxo.actio.ꝛ.l.genero.C.de iure do.¶ Juxta istam partẽ
13 glo.quero de necessaria questione.† Aliquis extraneus promisit se facturum ꝛ curaturum,quod Berta adhuc existens in pupillari etate cum erit etatis nubilis,contrahet matrimoniũ cũ Petro,ꝛ subiecta est pena,ꝛ etiam appositum iuramẽtum,iste extraneus fecit quicquid potuit qd Berta nuberet dicto Petro,sed non potuit hoc facere,planum videtur quod excusatur a iuramento dicti.c.sicut.c.ex literis.ij.de sponsa.qꝛ difficultas excusat a periurio.vt.c.breui.de iureiurã.Bar.in.l.quod te.vbi dixi.ff.si cer pe.punctus ergo est an etiam difficultas impediat committi penam,ꝛ videtur qd sic per.l.si vehenda.§.pe.ꝛ fin.ff. ad legem rhod.de iac.ꝛ.l.ij.§.j.ff.si quis cau.quibus iurib9 probatur quod difficultas impedit commissionẽ stipulationis penalis.ꝛ plene notatur in.l.continuus.§.illud.j.eo.ꝛ ita in terminis istud consuluit Bar.in consi.ccxxvj.incip.Marti.promisit se facturum ꝛ curaturum quod.Sed credo quod sit consilium Fede.de Sen.vbi plenius ponit in consilio.cxxij.quod similiter incipit.Martinus promisit,se facturũ ꝛ curaturum.Istam decisionem Fede.referunt ꝛ sequuntur do.Ant.de Bu.ꝛ.d.Abb. ꝛ alij.in.d.c.gemma.vbi Abb.etiam ad hoc allegat.c.significante.de pig.pro ista opi.adde glo.in.c.significantibus.in glo.fi.ad fi.ꝛ ibi do.Abb.ad fi.ad hoc no.de off.deleg.istam opi.Fede.ꝛ Cano.reprobat Are.in.l.si ita stipulat9 fuero te sisti.§.possum. s.eo.per aliqua de quibus ibi per eũ,licet dicat quod opi.contraria sit cõmunis ꝛ seruaretur in practica,ꝑpter authoritatem tenentium cõtrarium,tamen est multum dubia ẽm eum,ꝛ opi. quam ipse tenet longe magis videtur esse de mente partium,ꝛ habere plus equitatis ẽm eum:ego semper tenui cõtra dictam opi.Fed.ꝛ Cano.per tex.in.l.sancimus.ꝛ ibi no.Bal.C.de fide iusso.vbi ꝓmittens sistere aliquẽ in iudicio obligatur ad faciendũ ꝛ curandũ vt sistat.l.quoties quis.s.e.Bar.ꝛ alij.in.l.stipulatio ista.in prin.s.e.Et tñ si facit quicqd põt,ꝛ ille nolit sistere, incidit in penã.scdo moueor:qꝛ Fed.ꝛ cano.se fundant in.d.l.si vehenda.§.pe.ꝛ fi.in.l.ij §.j.ff.si qs cau.sed istud fundamentũ retorqueṫ cõtra eos:qꝛ lꝫ difficultas postea supueniens excuset a pena:qꝛ preuideri nõ potuit.ita ꝓprie loquunṫ dicti duo tex.iuris ciuilis preallegati,tñ difficultas q̃ inerat a prin.promissioni principali,sicut pene,nõ excusat a pena ẽm Bar.ꝛ alios in.l.cõtinuus.§.illud.j e.rõ:qꝛ tunc imputãdũ est promissori q a princi.sciebat istã difficultatẽ subesse,ꝛ tamẽ se obligauit ad penã ꝛ ita etiã in effectu dicit Are.in.d.§.possum.ꝛ ita ẽt loquiṫ tex.in d.l.sancim9.¶ Tertio moueor,qꝛ vana ꝛ elusoria esset dispositio.l.stipulatio ista in prin.in ver.at si quis velit.s.e.ꝛ in.§.versa vice.insti.de inuti.stip.q̃ hꝫ q ꝓmissioni facti alieni nõ adijciaṫ pena:nã talis pena esset sine effectu:qꝛ ꝓmissor semp allegaret se fecisse quãtũ potuit,si p hoc excusaṫ a pena.¶ Vltimo circa istã partẽ gl.vt nihil admittaṫ de dictis Bar.no.bñ equipationẽ quam facit Bar.de coniuncto sanguine ꝛ multũ amico Ad de qd no.do.Abb.in.c.requisiti.in vlti.co.per glo.ibi de testa.vbi
14 no,† illud qd disponiṫ in propinquo rõne affectiõis hꝫ locũ in multum amico.Secundo adde facere q sicut coniũcta persona admittiṫ sine mãdato ad agẽdũ pro cõiũcta persona.l.exigẽdi. C.de procu.ꝛ.l.sed ꝛ he.in prin.ff.e.ita etiã admittiṫ multũ amic9 q nõ sit leui amicitia cõiũct9.iuxta.l.late culpe.§.amicos.cũ gl.ff.de verb.sig.qꝛ talis amicitia preponderat cõiũctiõi sanguinis.l.cũ allegas.C.de castrẽ.pe.li.xij.facit.l.ij.in ver.ꝛ amici parẽtum.ff.qui pe.tut.ꝛ ita in specie tꝫ Specu.in titu.de aduocato §.obijciaṫ.in ver.est etiã quartus orto.Cy.ꝛ Saly.in.d.l.exigẽdi.vbi idẽ tenuit Bar.in.l.nõ solũ.§.qui alieno.ff.de ꝓcu.Joã. and.in.c.fina.de postu.ꝛ ibi dicit do.Abb.qd propter istas authoritates forte nec opinio seruareṫ in practica,quãuis cõtrariũ in hoc plerisq tenuerint,quos retuli in.d.l.exigẽdi.tertio facit qd nouissime tenuit do.And.barba.in.l.repeti.l.cũ acutissimi.in.xiij.co.ꝛ seq.C.de fideic.vbi tenuit q dispositio.d.l.cum accutissimi ꝛ.l.cũ auus.ff.de cõ.ꝛ demõ.ꝛ.l.generaliter.§.cũ aũt C.de institu.ꝛ substi.que loquunṫ in descendẽtib9 testatoris,qbus dati sunt substituti.qd ꝓcreauerint filios illi filij postea nati,ex presumpta mẽte testatoris excludant substitutos:ꝓcedũt
15 ꝛ habẽt locũ etiam in valde amico testatoris:† vnde si testator instituit sibi heredem vnum valde amicũ eũ simpliciter grauauit q post mortem suam restitueret talẽ hereditatẽ titio:quod si iste valde amicus testatoris ꝓcrearet postea sibi filios.tales filij excludũt substitutũ.motus inter alia per gl.quã ad hoc dicit esse aureã in.l.ij.C.in qui.cau.col.do.ac.pos.lib.xi.que vult q appellatione suorũ venit persona valde dilecta.ꝛ dicit q est inaudita ꝯclusio.a nomine cõsiderata.Sꝫ caue qꝛ illã gl.d.l.ij.reprobat Bal.in.l.j.C.qui accus.nõ pos.in.xv.col.in prin.in ver.quid de singulari amico.vbi dicit q nõ probaṫ iure.ꝛ qd illa gl.loquitur abusiue ꝛ improprie.Itẽ rõnes assignate in.d.l.cũ auus cũ alijs preallegatis non videnṫ militare isto casu.ꝛ ita habes perfecte expeditam istam.q.gloss.¶ In quarta parte glos.ibi:sed

an pignus cũ gl.tenet Bar.ꝛ cõiter alij:quicquid teneat Cy.in l.j.C.si rector prouincie.ꝛ dũ gl.dicit:vt ipsum sit principale seu accessoriũ matrimonij:vult dicere gl.q cũ arra cõsistat in datione manuali.l.fi.C.de spon.nõ potest dici q pignus detur pro accessorio arrarũ:sed tũc datur pro principali:sed bene potest dici dari:vt sic accessoriũ matrimonij.Itẽ hic qñ pign9 datur pro pena,vel pro arra:sed si daretur pro patrimonio ꝯhẽdo,tũc est loco arre.d.l.j.C.si rector ꝓuin.ꝛ tenet Jnn.in.d.c.gẽma.quicquid ibi teneãt.d.Ant.ꝛ.d.Abb.Itẽ hoc verũ si pign9 tradaṫ realiter,ꝛ sic in quantitate,quia arra in specie dari non põt,ẽm Bar.hic ꝛ.j.in ante pe.q.vbi dicetur:ꝛ cõiter in hoc reprehendiṫ
16 Bar.¶ In vltima parte glo.ibi forte valet in interesse.† habes qd stipulatio interposita ꝓ mrĩmonio ꝯhẽdo,valet vt interesse qñ mea pecuniariter interest:ꝛ ita multũ limitaṫ ista lex.Idẽ tenet gl.in.d.l.ij.ff.de spon.ꝓ ista parte facit bona ratio,qꝛ spõsalia ꝯhũtur per stipulationem.d.l.ij.ff.de spon ergo talis stipulatio est valida,cũ sit a iure recepta,vt ibi.sꝫ ista stipulatio ꝯtinet factũ.s.qd accipies me in maritũ vel in vxorẽ:ergo debet cõmitti ad iteresse:ꝓut cõmittiṫ stipulatio valida.facit.l.stipulatiões nõ diuidunṫ.in ver.Celsus.s.e.ꝛ.l.si qs ab alio.in fi.ff.de re iud. ꝛ istam partẽ tenet.d.Pet.de bex.hic:qui dicit nõ obstare istã legẽ:qꝛ loquiṫ qñ pena fuit apposita in stipulatione,qd nõ est in ista qõne gl.tñ caue qꝛ ista gl.non aperit an ista stipulatio fuerit penalis:ꝛ referendo se ad l.nostrã.videṫ loqui in stipulatione penali:ꝓut ẽt Bar.ꝛ alij videnṫ intelligere istũ tex.qñ nõ interest ꝛ sic qñ pena est sine interesse:lꝫ stipulatio penalis bñ interponi põt vsq ad interesse.Tamen ista solutio repugnat generalitati istius.l.cũ cõcordãtib9,que restringerenṫ ad penã siue interesse. cõtrariã opi.tenet gl.in.l.si stipuler.s.eo.Et ista cõiter teneṫ ꝛ eã sequunṫ Pe.Jac.de arena.Bar.ꝛ alij cõiter hic.Cy.in.l.j.C.de spõ.Jo.an.in.d.c.gemma,ꝛ ibi do.Abb.in vlti.q.Mouenṫ per istũ tex.qui dicit nõ valere talem stipulationẽ:quia est cõtra bonos mores:ergo ex ea nullo modo potest agi.l.naturalirer.s.e. Istqs gl.concordat Dy.q ad interesse dãni bene agiṫ.ita ꝓcedit gl.hic:qꝛ nõ est pena.l.si is cui.in fi.ff.de fur.ꝛ.l.Procul9.ff. de dã.infec.sed non ad interesse lucri.ita ꝓcedit gl.ꝯria.¶ Istã distinctionẽ Dy.sequiṫ Bal.in.l.fi.in.iij.col.sequẽti.de sponsa.
17 eã etiã sequitur Bal.hic motus colorato fundamẽto:† quia interesse est pena legalis:vt no.Bar.in.l.cum stipulatus sim mihi a proculo.s.eo.ꝛ pene legales bene habẽt locũ in matrimonijs: vt.l.si ita stipulatio facta.s.e.ꝛ ꝑ hoc tollunt allegata in oppositũ.Sed ad hoc rñdet q pene legales habent locũ in matrimonijs:est verũ qñ sunt tales que ꝓcedũt absq aliqua stipulatiõe hois:iste pene habent locum in matrimonijs:sed nos loqmur in interesse ꝓueniente ex stipulatione expressa hois.Ista distinctio Dy.cõiter reprobaṫ per istũ tex.indistincte volentẽ q stipulatio est nulla.quia est cõtra bonos mores:ꝛ si posset agi ad penam quatenus interest valere rõne damni:q ista lex indistincte vetat.¶ Cõfirmaṫ:qꝛ cũ ista stipulatio penalis ꝓhibeaṫ iterponi fauore publico:vt matrimonia libere contrahanṫ:vt hic iuncta.l.hoc modo.ff.de cõdi.ꝛ demon.ergo etiã ꝓhibetur quãuis pecuniariter intersit stipulãtis,cũ semp militet ratio prohibitiua huius tex.qꝛ vincula pene nõ debent obstringi matrimonia,
18 que debẽt esse libera:† ꝛ lex generaliter aliquid inducẽs fauore publico,nõ recipit restrictionem etiam de habilitate:vt est tex. notabi.in.l.si qs in graui.§.vtrũ.ꝛ ibi Bar.ff.ad sena.sylla.ꝛ.l.cetera.§.sed ꝛ si qs.ff.de leg.j.Bar.l.l.j.§.nũtiatio ex hoc.vbi dixi ff.de op.no.nũ.Itẽ ista gl.nõ põt intelligi ẽm istã distinctionẽ Dy.cũ clare videaṫ loqui de mero interesse lucri:qꝛ femina erat diues.Idẽ ẽm Imo.ꝛ Raph.cu.imputet sibi qui dãnũ sua culpa passus est:nam cũ sciret aut scire deberet talem stipulationeꝫ esse inualidã:qꝛ ꝯ bonos mores:sibi imputare dꝫ:si ꝓtextu tali stipulationis aliquas expẽsas fecit,ex quibus passus est dãnũ non sequuto matrimonio:facit in simili.l.si quis domũ.in ꝓnc, ff.loca.Hoc tamẽ limitat Bar.ꝛ sequunṫ Imo.ꝛ Raph.cu.hic ꝛ do.Abb.in.d.c.gẽma.in vlt.col.Nisi ille qui promisit q matrimoniũ sequeretur,etiã dolũ cõmisit,vt tales expẽse fierent:ꝛ tũc teneretur actiõe de dolo ad interesse.per.l.si cũ mihi.ff.de dolo.
9 Adde† tñ q valet stipulatio penalis facta in fauorẽ matrimonij:vt maritus nõ teneat cõcubinã:qꝛ ista ꝓmissio pene est secũdũ bonos mores.tex.est notabilis in.l.ex ea parte.§.mulier.s. eo.Tunc eñ cessat ratio istius tex.ꝛ licet matrimonium debeat esse liberũ,tñ etiã debet esse honestũ,ꝛ nihil fi ri q ledat pudorem matrimonij.ẽm Bald.in.d.l.fi.in fi.C.de spon.¶ Quero qꝛ
20 ista gl.fi.s.in scda parte dicit:ꝛ hoc exceptis arbitris:† sic vult esse differentiaꝫ inter penã ꝛ arras:quia pena pro futuro matrimonio vel futuris sponsalibus non põt ꝓmitti vt hic:sed bene põt arra dari.d.l.fi.C.de sponsa.Idem tenet glo.in.c.accedens. in gl.j.de procu.ꝛ glo.in.c.ex parte scdo.de conuersio.cõiuga.ꝛ licet Bar.alleget glo.in.c.gemma.de sponsa.que ẽm eũ tenuit qd de iure canonico non sit ista differentia,cum sit eadẽ ratio in vtraq:ergo idem ius:licet secus ẽm leges ciuiles:tamen illa gl. voluit dicere:ꝓ non reperiũtur iura canonica:que faciãt istam differẽtiam:sed solũ leges ciuiles,nõ tamẽ per hoc voluit aliud esse ẽm canones:prout etiã ibi declarant Jo.an.ꝛ.d.Abb.pun
21 ctus est videre† que sit ratio diuersitatis,cum etiã arrha dicaṫ pena ꝛ eadẽ videatur ratio in vtraq:nam si ille qui tradidit arras,recedit a cõtractu matrimonij,eas perdit,ꝛ sic patitur penam,si vero qui recepit arras,vult resilire a matrimonio:debet eas reddere duplicatas vel quadruplicatas,si hoc fuit conuẽtũ dicta.l.fi.C.de spõsa.ꝛ sic soluẽdo arras quadruplicatas soluit penã.Itẽ timore taliũ arrarũ inducitur ad matrimoniũ cõtrahendũ,sicut metu pene,primam ergo rationem diuersitatis assignãt subtiles vltramontani.Pe.de bella pert.Ja.de are.ꝛ Cy. sed eã ego clarius ponã quia arre consistũt in datione actuali. d.l.fi.C.de sponsa,pena aũt consistit in sola ꝓmissione vnde facilius promittiṫ quã detur,vt est tex.in.l.sed si ego.in fi.ff.ad velleia.ꝛ in.l.peculiũ.ff.de peculio.vnde Ouidius poeta.Promittas large qd eñ ꝓmittere ledit.Pollicitis diues quilibet esse põt.Item grauius est promittendi soluere illud qd ꝓmisit quã repetere illud qd semel dedit.l.cẽtesimis.§.fi.ꝛ.l.a titio.§.fi.s.eo. vnde de facili quis promittit magnam penã,que ꝯsistit in dolo verbo,sed nõ de facili dat magnas arras.Ideo nõ sic de facili impeditur libertas matrimonij,per ipsas arras.nã cum pena faciliter ꝓmittaṫ:ideo faciliter in penã magnã incideret,si matrimoniũ nõ sequeretur,nõ autem ita faciliter datur pro arris. ¶ Hinc inferṫ qd pena parua valeret:ꝛ arre magne non.Istã rationẽ etiã sequiṫ Fede.de señ.in cõsi.cxciij.inci.in dubijs matrimonialibus ꝑ vos motis.Istud qd pena parua ꝑ matrimonijs promissa valeat reprobat Bart.per quatuor iura de quib9 hic per eũ:ꝛ sequũtur Imo.ꝛ Rap.cu.hic,ꝛ nota.qꝛ est magna ampliatio ad istã legẽ que disponit,qd pena ꝑ matrimonijs cõtrahendis promissa nihil valet:ampliatur etiã si sit pena parua:vltra Bar.cõtra istã rationẽ antiquorũ facit.d.l.fi.que nõ solum impedit repetitionẽ arrarũ,sed etiã cõcedit penam in quadruplũ.Itẽ ista ratio non videtur vniuersalis:qꝛ licet videaṫ cõcludere ex parte dantis arras,qꝛ hoĩes facili9 inducũtur ad ꝓmittendum magnas penas,quã ad dãdũ magnas arras:tñ ex parte recipiẽtis ista ratio vniuersaliter nõ cõcludit.¶ Secũdã rationẽ diuersitatis ponit Bar.hic ꝑ multa verba,sꝫ in effectu vult dicere:qꝛ matrimonia debẽt esse libera ab omni pena cõuẽtionali,etiã parua vt hic:sed nõ a pena legali:vt.l.si ita stipulatio facta.s.eod.arra aũt est pena legalis.Ideo in matrimonijs valet:ꝛ lꝫ in arra apponaṫ pactũ duplicationis,vel triplicationis,tñ adhuc est pena legalis,ex quo ꝓcedit ex mẽte legis.l.in conuentionalib9.s.e.¶ Subdit Bar.q licet.d.l.fi.dicat arras posse dari,ꝛ ꝓcedere penã duplicationis,vel quadruplicatiõis vt ibi,tñ non debet esse maior pena arrarũ cũ quadruplicatiõe propter sponsalia futura:quam sit pena statuta dirimẽti matrimoniũ iam cõtractũ.s.amissionis dotis vel donationis propter nuptias.vt.l.ꝯsensu.C.de repud.vel si nõ est data dos aut donatio ꝓpter nuptias,est pena cẽtũ aureorũ,si patrimonium excedit summã.ccc.aureorũ:si aũt est intra illã summã,imponit pena amissionis tertie partis bonorũ:vt.l.iubemus.C.de rep.ꝛ ita dicit Bar.se restringere.d.l.fi.C.de sponsali.¶ Sed istud vltimũ communiter reprobatur per Ang.ꝛ latius Imo.Rapha.cu.ꝛ Pau.de ca.quia.d.l.fi.loquitur valde generaliter.Ideo nõ est sic restringẽda.vt hic plenius per Imo.tamen istam rationẽ diuersitatis Bar.sequuntur Imo.ꝛ Rapha.cum.hic licet dicat Raph.q res sit valde dubia.eã etiã sequuntur.d.Ant.de bu.ꝛ alij i.d.c.gẽma.sꝫ certe nec ista ratio tollit difficultatẽ:quare lex voluit in matrimonio contrahendo posse apponi penã arrarũ perpẽdarũ,si matrimoniũ nõ sequatur:cum isto modo ꝑ tales arras restringaṫ libera matrimonij contrectatio:ergo est cõtra bonos mores.vt hoc text.ꝛ.d.c.gemma.ꝛ pena arrarũ ponitur ꝛ limitatur ab homine iuxta conuẽtionẽ partiũ ꝛ sic potest dici mera pena legalis que in metrimonijs ꝓcedit.d.l.si ita stipulatio facta.s.e.¶ Tertiam rationeꝫ diuersitatis assignat Guido de suzaria antiquus doctor,quã refert ꝛ sequiṫ Bal.in.l.fi.in fi. in.iij.col.C.de sponsa.ꝛ Are.hic:nam datio arrarum sit principaliter ad confirmãdũ matrimoniũ:nã arre sunt signũ consensus matrimonij.vt.l.q sepe.in prin.ff.de ꝯtrahẽ.emp.pena aũt apponitur si matrimoniũ nõ cõtrahatur,ꝛ sic in defectu matrimonij:qꝛ ergo arra respicit actũ fauorabilẽ matrimonij vt ꝯtrahatur,ideo valet:pena autẽ est actus odiosus:ideo nõ valet. Et istam rationem etiã tenet in effectu Albe.de ro.post Oldr. Lau.in rubri.C.de sponsa.in prin.Et si dicas qd dans arras et recipiens obligãtur ad penam,si matrimoniũ nõ sequatur.Respõdetur q istud non est ita absurdum,sicut quãdo pena prin
22 cipaliter promittitur pro matrimonio futuro.† nã simile vide

Universidad de Deusto Biblioteca

mus ꝙ libera testamēti factio per stipulationē penalem princi-
paliter interpositā nō pōt impediri: ⁊ rñ per pactū veniēs in cō
sequētiā alterius Ↄctus impediri pōt: vt pꝫ in.l.fi.C.de pac.iun
cta.l.si quis seruū.ff.de act.emp.Bar.in.l.stipulatio hoc modo
concepta, in sua distin.§.eo. ¶ Quartā rationem diuersitatis
ponit Hosti.in summa sua in ti.de spōsa.§.j.v.ꝫ quare pmittit
lex.⁊ refert.d.Ant.de bu.in.d.c.gēma.qꝛ arre dantur pro obser
uatione Ↄctus.⁊ ideo earū traditio accipit affirmatiue puta do
centū pro arra vēditionis talis fundi: pena aūt ecōtrario pmit
titur p dissolutiōe Ↄctus.⁊ ideo cōcipit negatiue: si nō cōtraxe
ro promitto penā: sed ista ratio inspecto effectu nō cōcludit: qꝛ
licet pena cōcipiat negatiue, fit tñ ad fines vt Ↄctus impleatur
metu pene: sicut arre dātur vt Ↄctus impleat metu amissiōis ea
rū. Imo tenet gl.no.in.§.j.insti.de emp.⁊ vēdi.ꝙ sicut pena suc-
cedit loco interesse: qꝛ nō factū vel nō Ↄctū: ita etiā arra succe-
dit loco interesse: qnimo tꝫ Bar.in.l.j.§.pe.ff.de pub. ⁊ in.l.Ↄct'
⁊ ibi etiā Bal.C.de fide instru.⁊ not.in.l.j.C.de act.emp.ꝙ sicut
stipulatio penalis sequuta post Ↄctū pro cōcurrēti quantitate si
fuerit soluta, nouat obligationē principalē: vt.l.si qs a socio.ff.
pro so.⁊.l.predia.ff.de act.emp. Item etiam arra in quātitate
accepta pro ↄcurrēti quātitate, extinguit obligationē principa
lis Ↄct' ad interesse natā: lꝫ ad residuū possit agi sicut ⁊ in pena.
¶ Quintā rationem diuersitatis assignat Fede.de se.in cōsi.cl-
xix.quod incipit Do.Cōrado. Nam lex que in matrimonio penā
prohibuit, ⁊ arram cōcedit, cōsiderauit in arra factū scꝫ solutio
nis: que est pars sortis que dat de pprio capitali: ideo nō inue-
nirētur qui vires facultatū suarū excederent. Item arra est fa-
uor ⁊ argumentū matrimonij, vt qd voluerunt matrimoniū im
pleat. In pena aūt est solū verbū promissionis, in quo nihil de
proprio capitali ponit, ⁊ ī solis verbis sunt cōiter homines lar-
gissimi promissores, suasꝙ vires sepius excēdētes: ⁊ est odiū, qꝛ
nihil est ibi sortis: ⁊ nisi sic faciat penā incurrat. Tene quamvis
que sit minus periculosa: qꝛ nulla ↄcludēs ratio diuersitatis, sed
tantū persuasiua pōt assignari. ¶ Circa istā materiam arrarū
pro spōsalib' seu matrimonijs ↄhendis: ⁊ sic circa materiā.l.fi.
C.de spō.Bar.format quinꝙ questiones in quib' cōclusiue p-
23 cedā. † Primo tꝫ ꝙ in arris requiritur traditio actualis: ⁊ sic ꝙ
quantitas in veritate sit numerata, ⁊ tradita patri: ⁊ nō sufficit
sola pmissio arrarū. Vñ si aliqs pmisit se facturū ⁊ curaturum
ꝙ talis mulier cōtrahet matrimoniū cū titio: ⁊ si non fecerit p-
mittit cētū noīe arrarum: talis promissio arrarū nihil valet: qꝛ
tex.in.d.l.fi.loquit qñ arra actualiter datur: patet ibi in litera in
ver.accepit.qd est repetitū in multis partibus illius.l.qd verbū
veritatē significat: vt.l.per diuersas.⁊.l.ab anastasio.C.mā.not.
24 gl.in.l.assiduis.in ver.date.C.q po.in pi.habe.que† vult quod
priuilegia indulta doti date, nō habēt locū in dote promissa: ⁊
quicqd fit extra diffinitionē illius.l.fi.C.de spō.nullas vires ha
bebit, vt ibi dicit litera: ⁊ cū Bar. sequuntur simpliciter alij: ⁊ in
specie Raph.cu. Adde qd idē tenet Bart.in cons.xl.qd incipit
Vānes Pauli tutor Antonie. Fed.de sen.in ↄsi.clxix.quod in
ci.d.Conrado.⁊ melius in consi.cxciij.qd inci.in dubijs matri
monialibus pvos motis. Joā.an.⁊ alij in.d.c.gemma.⁊ ibi do.
Abb.dicit ꝙ ista opi.Bar.multū sibi placet, per rationē de qua
ibi pēr eū. Cōtrariū tꝫ Bal.de quo scribētes nō faciunt mentio
nē in.l.ij.in.vij.q.C.qñ lice.ab emptio.disce.lꝫ Bal.ibi etiā ipse
nullā faciat mentionem de Bar.hic: nec de canonistis superius
25 relatis. Nam querit ibi Bal.† si arra non est data: sed promissa
⁊ ille qui promisit arrā nō vult adimplere contractū, an possit
cōueniri ad arram pmissam: ⁊ tenet ꝙ sic per regu.l.fi.C.ad leg.
fal.vbi paria sunt pmittere ⁊ dare: ⁊ tenēdo istā partē non obst.
tex.in.d.l.fi.ad fi.in ver.extra diffinitionē.C.de sponsa.in qua se
fundat Bar. Quia intelligit extra diffinitionē.i.metam in illa
le.taxatā: puta si pactū excedat quadruplū: est extra diffinitio
nem illius legis: ⁊ tūc nō valet.⁊ iste est verus intellectus illius
l.secūdū eūdem Bal.in.d.l.fi.in vl.q.C.quādo liceat ab emptio.
disce. ¶ Tamen aduerte qd Bald.ibi in.vij.q.non loquitur de
arra promissa pro matrimonio futuro, vel pro spōsalibus con-
trahendis: prout loquitur Bar.⁊ sic non sumus in limitatione
tex.in.d.l.fi.ad fi.C.de sponsa. In qua Bart.hic se fundat. Sed
Bal.loquit ibi de arris promissis pro alio cōtractu. ¶ Tenen
do opinio.Bar.⁊ cōmunē que est vera non obstat ꝙ paria sunt
promittere ⁊ dare: dicta.l.fi.C.ad leg.falc.⁊.l.si patron'.ff.de do
na.⁊.l.fuit questionis.⁊ ibi ad hoc not.do.Alexan.ff.de acquir.
here. Responde ꝙ illa regula procedit quo ad probandum: qꝛ
quo ad approbandum legatum, ne de eo possit heres falcidiā
detrahere: paria sunt ꝙ heres soluat legatum, vel quod promit
tat soluere. secus quo ad impediēdam repetitionem: ita limitat
Barto.in.l.quod nomine.ff.de conditio.indebi. Et vltra Bar.
non procedit etiā illa regula quo ad nouationem vt est tex.no
tabilis in.l.si debitorem.ff.de noua.vnde etiā hic promissio ar
raruꝫ non valet: nec idem operatur quod actualis traditio: per
26 d.l.fi.ad fi.C.de spon. ¶ Cōcludit secūdo Bar.† ꝙ licet sola p-
missio arrarū non valeat vt dixi.s.in precedēti conclusione ta-
men sola cōfessio arrarū receptarū ab vna parte, bene sufficit
⁊ valet: licet nō constet de vera traditione arrarū: quia statur
cōfessioni cōtra ipsum confitentē p.l.publia.§.fi.deposi.nisi ex
aliquo appareret hoc frauduleter factū.ita Bart.⁊ sic si vir fuit
cōfessus se recepisse centū nomine arrarū pro matrimonio con
trahendo cum tali muliere, postea nō vult cū illa cōtrahere: illa
petit arras duplicatas vel triplicatas si ita fuerūt promisse: vir
aūt respōdit ꝙ reuera nūꝙ aliquid recepit, licet fuerit cōfessus.
Bar.tenet ꝙ ista ↄfessio pbat contra eum: ⁊ sic si nō recepit ha
bebit duplex damnū: qꝛ soluet centū ac si recepisset, ⁊ vltra hoc
etiā soluet alia cētum loco pene. Adde ꝙ.d.l.publia.§.fi.in qua
se fundat Bar.potest fortius induci ſm Are.nam sicut.l.fi.C.de
spon.requirit veram traditionē arrarū: ita contractus depo-
siti requirit verū interuentū: vt.l.j.§.is quoꝙ.secūdo.ff.de act.
⁊ oblig. Et tamen est rei interuentus probatur per cōfessionem
partis.d.l.publia.§.fi.⁊.l.generaliter.C.de non nume.pecu. Cū
Bar.tenet Rapha.cuma.hic motus quia sicut valet confessio
dotis recepte: vt in toto tit.C.de do.cau.nō nume.habetur in.l.
j.ff.solu.matrimo.ita ⁊ hoc casu debet valere confessio arrarū.
Idem tenet Areti.hic respondens adductis in oppositum per
Ang.⁊ Moder.quos statim.j.referam.idē videtur tenere Bal.
in.l.ij.in vlt.q.C.quando liceat ab emptio.disce.motus quia per
cōfessionē probatur realis numeratio: vt plene notat in.l.ex cau
tione.C.de non nume.pecu.⁊ in.d.l.publia.§.fin. Idem ⁊ latius
tenet idem Bal.in.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cler.in.ij.col.in quin
to notabili.licet referat Bart.tenere contrarium quod arre non
probentur per simplicē cōfessionem: forte voluit allegare Bar.
j.in sequenti.q.quia Bart hic idem tenet. Mouetur Bal.quia
veritas dationis arrarum probatur per confessionē.dicta.l.pu-
blia.§.fi.⁊.l.generaliter.C.de non nume.pecu.⁊.l.fi.C.arbitrium
27 tu.† Nam ista est regula: ꝙ si dictū testis vel tabellionis pbant
veritatem ergo multo fortius dictū vel confessio partis princi-
palis. Ista regula fallit, quando talis cōfessio est reprobata rō-
ne fraudis presumpte: vt.l.cū quis decedens.§.titia.ff.de lega.
iij.⁊.l.qui testamentū.ff.de proba. Secundo fallit vbicunꝙ lex
expresse statui ꝙ possit opponi contra confessionē: vt in mutuo
⁊ in dote Tertio quādo presumit simulatio: vt.l.per diuersas.
C.manda.⁊.l.vnica.C.de suffragio.regulariter autem est stādū
dicte regule: vt ibi plenius per eū.⁊ istam partē tenet. ¶ Con-
trarium tenet Ange. Imo.⁊ Pau.de cast.hic: ⁊ Ang.in.d.l.fi.
C.de spōsa.⁊ domi. Maria.sozinus in consi.iij.quod incipit cir
ca presentem cōsultationem videatur primo dicēdum in.iij.col.
moti per tex.in d.l.fin.C.de sponsa.qui loquitur de arris vere re
ceptis: ⁊ sic quando interuenit actualis numeratio arrarum ⁊
inualidatur quicquid fit extra diffinitionem illius legis: ⁊ sic ex-
tra diffinitionem illius legis non debet pati aliam penā: sed in
casu isto pateretur duplicem penam: vt predixi. ¶ Secundo qꝛ
ista confessio fit inter personas prohibitas, ergo presumitur in
fraudem facta.d.l.qui testamentū.ff.de probatio.glo.in.d.l.as-
siduis.in verbo date.C.qui potio.in pigno.habe.⁊ quod notāt
glo.⁊ docto.in.l.per diuersas.C.mandati.⁊ in.l.vnica.C.de suf-
fragio.bar.i.l.si is q ex bonis.ff.de vulg.⁊ pup. Sed ad hoc po
tes respondere ex his que dicit Bal.in.d.l.deo nobis.in.ij.colū.
quem.s.retuli ⁊ Areti.hic.⁊ Bartol.met.limitat, nisi ex aliquo
appareret confessionem arrarū fraudulenter factam: que fraus
in dubio presumi non debet, non concurrentibus alijs cōiectu-
ris: vt.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probatio.⁊.l.merito.ff.pro so
cio. ¶ Tertio facit scdm Imo.si attendas rationem differentie
communiter accomodatam per doct.inter penam ⁊ arras vt
s.retuli: quia in confessionem arre esset eadem facilitas, que in
promissione pene: quia consisteret in solo verbo: ergo sicut repro
batur promissio pene in matrimonijs propter facilitatem: quia
solo verbo fit eadem ratione debet reprobari confessio arre cum
fiat solo verbo ⁊ sic cum fit eadem ratio: idem ius esse debet: vt
l.a titio.insi.s.eo.⁊.l.illud.ff.ad.l.acql. Ad.l.publia.§.fi.allegatā
per Bar. respondetur ꝙ loquitur in casu in quo nō requiritur
traditio actualis, sicut requiritur his in arris: per.d.l.fina.C.de
spō. Item ibi cōfessio nō emanauit inter personas prohibitias
nec ibi adest presumptio fraudis: sicut hic. Tertia fuit opinio
eiusdē Bal.in.d.l.fi.i.ij.col.C.de spō.qui distinguit qd aut talis
cōfessio est vallata renūtiatione nō numerate pecunie, ⁊ tūc stā
dum est cōfessioni: aut non est renuntiatum.⁊ tunc aut a princi
pio nata est exceptio: ⁊ nō est numeratio vera sed ficta, vt.l.in cō
tractibus.C.de non numera.pecu.nec habet tunc locum.d.l.fi.
quia iste reuera non sunt arre: ſm eum. ¶ Tene conclusionem
Bar.cum eius limitatione ꝙ cōfessio arrarum valet ⁊ ei statur
quādo ex alio non appareret ꝙ talis confessio fuerit fraudulen-
ter facta:

28 ter facta: moueor vltra adducta per Bar.⁊ alios † qꝛ nulla est
fortior nec efficacior pbatio, quā per cōfessionē partis. Hinc est
qd licet cōtra presumptionē iuris ⁊ de iure nō admittat proba
tio: tamē admittit cōfessio partis: vt est glo.approbata in.§.il-
lud.in aut.de equa.do.firmauit Bar.⁊ doc.in aut.sed iā necesse
C.de dona.ante nup.gl.⁊ cano.in.c.is qui fidem.de spons. Itē li
cet sit renūciatū phibitionibus, ⁊ cōclusum in causa: tamē con
fessionibus partis nunꝙ cōcludit: vt.c.cū ioānes heremita.de
fide instru.⁊.l.ampliorem.C.de appel.Bal.in rubr.C.de proba.
29 in vlti.col.in prin. ¶ Concludit tertio Bar.† quod si appareat
cōfessio dationis arrarū hinc inde: quod nihil valet.vnde si ego
confiteor habuisse cētum a titia nomine arrarum.⁊ ipsa tantū-
dem a me, prout dicit Bar.quod vidit de facto fieri: non valet, ⁊
ista cōfessio reciproca presumit fraudulēta, quod ego fui cōfes-
sus habere a te: qꝛ tu similiter fuisti cōfessus habere a me: nō qꝛ
interuenit vera ⁊ actualis numeratio. Imo fortius ⁊ singulari'
tenet Bar.qd si appareret de vera numeratione hincinde reali
ter facta: qꝛ reuera alter alteri numerasset centū noīe arrharū ⁊
econtra: adhuc nihil valeret: quia in effectu nihil cēsetur esse da
tū: ⁊ traditio habetur pro nō facta, cū vn' tantū dederit quan-
tum acceperit: vt.l.qui sic soluit.ff.de sol. Item quia.d.l.fi.C.de
spon.loquit qñ datio arrarū fit ab vna parte tantū: ⁊ quicquid
fit extra casus ibi positos est extra penā ⁊ nihil valet: ⁊ ibi dicit
tex ad fi. Et sic isto casu nullam penā incurrit recusans cōtrahe
re matrimoniū: ac si nulla arra data fuisset: quo casu nullam pe
nā patiūtur.d.l.nisi forte periurij si iurassent, ſm Pau.de castr.
per.c.requisiuit.de sponsa. ¶ Iste passus est quotidianus ⁊ val
de ambiguus: intēdo eū bene examinare: cū Bar.tenet Pau.
de ca.hic qui dicit se habuisse istū casū de facto: qꝛ quotidian'
est, ⁊ tenuisse opinionē Bart.que verior est, in mēte cuiuslibet
discreti hominis caderet ſm eū. Idem tenēt do.Ant.de but.d.
Abb.⁊ alij cōiter in.d.c.gēma. Et ibi dicit.d.Abb.ꝙ licet mul
ti in hoc teneāt cōtra Bar.⁊ viderit varia cōsilia contra Bar.tñ
noluit tunc cōsulere cōtrarium, quia tunc credidit ⁊ nunc etiā
credit opinionē Bar.esse veriorē. Nā ratio.d.l.fi.C.de spō.vt di
xi.s.fuit, qꝛ facilius quis pmittit quam exburset, sed ex quo tā
tū dē recipit ab alia parte, nō videt exbursare: ⁊ hoc maxime p
cedit hodiernis tēporibus, in quib' cōtrahētes cōfitentur rece
pisse alter ab altero magnā quantitatē arrarū, que in veritate
nunꝙ fuerūt numerate: sed est nuda ⁊ simplex cōfessio. Idē te-
net Ang.in cōsi.ccxxxiij.ꝙ incipit visis statuto ⁊ cōtractu pdi
ctis.motus: qꝛ ex quo iste confessiones facte sunt sub vno con-
textu, ⁊ sunt mutue hincinde debēt censeri nulle per.l.si vētri.§.
in bonis.ff.de priui.credi. Idē tenet do.Maria.sozi.in cōs.iij.
qd incipit circa presentē consultationē videtur primo dicendū.
¶ Contra istā decisionē Bar.tenet Bal.in.d.l.fi.C.de spons.in
duobus locis.primo in.ij.col.vbi dicit nō esse verū fundamētū
Bar.qd si spōsa cōfitetur se recepisse centū noīe arrarum, ⁊ spō
sus silr cōfitetur se recepisse centū noīe arrarū.qd nihil hincin-
de dicat recipi: ⁊ fit quedā cōfusio: vt.l.ab omnibus.§.si titio.ff.
de leg.j.quia dicit Bal.hoc nō esse verum: ⁊ ostendit. Nā si mu
tuo tibi centū, ⁊ tu mihi mutuas cētū, duplex est mutuū: nec est
hic aliqua cōfusio, sed sunt duo cōtract': ⁊ due cause.⁊ hoc pꝫ
ſm eū: qꝛ tanta debet esse de iure cōmuni donatio propter nu-
ptias, quāta est dos: ⁊ tñ se nō cōfundunt ad inuicem: vt no.p
gl.insti.de dona.circa medium. Idem tenet Bal.in eadē.l.fi.in
iij.col.vbi dicit ꝙ cōsuetudo generalis approbat istā cōfessio-
nē, ⁊ mutuā dationē arrarū: ⁊ maxime statuta Italie vbi inter
uenit guarētigia.i.preceptū in cōfessum: ⁊ ꝙ illud qd tꝫ Barto.
q̄ ista mutua cōfessio rōne paris quātitatis hincinde nō valet
nec pbat, nec hinc nec inde videtur aliquid perceptū: ⁊ ꝙ si spō
sus noīe arrarū vere numerauit sponse centū, ⁊ ꝙ spōsa spon-
so simplr numerauit mille: arre interuenisse vident: sed id ꝙ est
datū statim recuperatū censet: per.d.l.qui sic soluit.ff.de sol. Nā
dicit Bal.⁊ multū colorate ꝙ in.d.l.qui sic soluit agebat de di-
stractu fiēdo, ⁊ actu resoluēdo.vñ nihil agit, cū incōtinēti resol-
30 uit: vt ibi.sed † vbi duo act' cōpatibiles celebrantur, ibi neuter
actus resoluitur.vt est text.bene ad ppositū in.l.si tibi pecuniā.
ff.si cer.pet. Et sic Bal.videtur bene respondere ſm Are.ꝙ qñ
aliquid dat vt reddatur incōtinenti.per viā distractionis: tunc
habet locū.d.l.qui sic.sed qñ aliquid dat vt reddat incontinēti:
⁊ ex redditione oriatur noua obligatio, afferēs aliquam vtilita
tem: tūc istud tolerat, ⁊ vtrūꝙ valet.vt est casus in.d.l.si tibi pe
cuniam. Modo in pposito nostro: ille qui recipit arras in certa
quātitate: dādo eandē quātitatem alteri pro arris: inducit no-
uum effectū: qꝛ vbi prius dans arras si nō seruaret fidē, solum
incurreret penā perditionis arrarum: nunc tenebit ad arras du
plicatas: ⁊ isto modo ſm Areti.melior videtur esse opin.Bald.
qñ nō apparet de vera numeratione arrarum: sed qñ appareret
de sola confessione hincinde facta: qꝛ non potest negari qd ista
cōfessio reciproca est magis suspecta, q̄ si eēt facta ab vna par-
tium: forte tunc poterit procedere opinio Bar.ſm Aret. Idem
contra Bar.tenet etiā Bal.in.l.Deo nobis.in.ij.col.in.v.nota.
C.de epis.⁊ cle.vbi etiā dicit qd cōsuetudo generalis seruat con
trariū: ⁊ minime mutāda sunt que certā interpretationē habue
runt.l.minime.ff.de leg.j. Tamē rōnes ibi allegate per Bal.nō
vident impugnare ista dicta Bar.quia ipse allegat.ll.probātes
qd cōfessio de recepto pbat verā numerationē: ꝙ etiā Bar.con
cedit in precedēti questione: qñ est cōfessio arrarū ex vna parte
tātū: secus qñ est mutua, ⁊ vicissitudinaria hincinde: vt hic: cō-
cordat tñ Bal.dictū Bar.cū generali cōsuetudine intelligēdo
Bar.qñ apparet vera vni' partis numeratio: ⁊ alterius partis
cōfessio: sꝫ vbi apparet in totū cōfessio ex vtraꝙ parte, ibi non
presumit simulatio.⁊ est ratio differētie ſm eū: qꝛ in primo casu
apparet distinctio quedā inter veritatem ⁊ confessionem: et est
ibi quedā difformitas, sed in secundo casu nulla est ibi difformi
tas. ¶ Contra Bar.etiam tenet Bal.in.l.ij.in vlt.q.C.qñ lic.ab
empt.disce.vbi dicit qd Bar.somniauit ⁊ cōtrariū seruat gene-
ralis cōsuetudo: vnde tenet Bal.qd si in spōsalib' cōtrahēdis
cōfessi sunt duo pmissores: ambo iuicē se vnū ab altero recepis
se centū nomine arrarum pro spōsalibus adimplēdis, si postea
vnus eorū nō vult adimplere sponsalia: ille quem penitet, cōue-
nietur nō ex cōfessione, sed ex datione arrarū: q̄ asserēda est in
petēdo ⁊ probādo per cōfessionē: vt dicta centū reddat ⁊ aliud
tantundē ex cōditione.d.l.fi.C.de spōsa.⁊.l.cōtractus.C.de fide
instru.⁊ si tunc cōuictus dicet: ⁊ ego compenso tibi alia cētum,
que tibi dedi, vt apparet ex tua confessione: replicabit petitor ⁊
illa centū perdidisti.quia nō seruasti sponsalia: ⁊ sic pateris du-
plicem penā propter duplicem dationem arrarum: nam quia
tu dedisti perdis.⁊ quia recepisti duplum reddis: vt ibi per eū.
Sed Pau.de ca.hic dicit qd tenendo opinionē Bal.ꝙ patia
tur duplicem penā, esset contra illā.l.fi.que vult qd extra diffini
tionem ipsius nullam penam pati debeat: sed tu dic qd ad illū
tex.d.l.fi.respondet formaliter ipsemet Bal.in.d.l.ij.in fi.C.qñ
liceat ab empti.disce.qd ille versiculus extra diffinitionē intelli
gatur.i.extra mētē in illa lege taxatam: puta si pactum excedat
quadruplū: tūc nō valeret quia tunc esset extra mentem illius
legis.⁊ iste est verus intellectus secundū eum. Raph.cu.hic re-
fert Cy.⁊ Bal.in.l.fi.C.de sponsa.tenere contra Bar.quod imo
d.l.fi.procedat etiā si arra datur ab vtraꝙ parte. Sed Rapha.
intelligit hoc esse verū, si det arra hincinde diuersa: puta vnus
dat pecuniā ali' speciē ne obstet.d.l.qui sic soluit.j.de sol.⁊ ratio
Bar.nō est bona qꝛ ibi nō ppterea excludit si det ab vtraꝙ pte
31 arra. ¶ † Vltra scribentes adde ꝙ Bart.in.l.singularia.in pen.
col.in fi.ff.si cer.per. Querit quid si in instrumento publico dica
tur, qd titius habuit ⁊ recepit cētum a sempronio in presentia
mei notarij ⁊ testiū infrascriptorum: titius ad reprobandum in
strumentū, ⁊ ad sui defensionē producit testes, dicētes ꝙ titius
vere habuit ⁊ recepit dicta centum prout cantat instrumentum:
sed quod in vna manu recepit, ⁊ ex alia restituit creditori: an ex
hoc Ↄctus reddat inualidus: ⁊ dicit videri qd sic: p.d.l.qui sic.
qꝛ qñ tu mihi das recepturus statim, nō videris dare: cū ad me
nullū cōmodū perueniat. Cōtrariū tamen determinat ibi Bar.
nisi titius probet qd reddidit: qꝛ actū fuerat inter eos de reddē
do: tūc datio est nulla.d.l.qui sic. Alias autē ex eo solo qd istud
qd accipit statim reddidit: nō redditur instrumētū inualidum:
qꝛ forte ex mera liberalitate reddidit: vt.l.si qs duos.⁊ ibi Bar.
ff.de sol. Ang.in.l.si tibi pecuniā.ff.si cer.pe.vnde Bar.in.d.l.sin
gularia.videtur cōtrariari his que hic tenet.d.Alex.in.d.l.sin-
gularia in pe.col.perpēdens de ista cōtrarietate Bar.limitat il-
lud quod ibi tenet Bar.nō pcedere in cōtractu, in quo nō suffi-
ceret cōfessio de recepto: sed requirit vera traditio, tūc nō esset
necesse probare ꝙ hoc fuerit actū inter partes: ⁊ hoc dicit signā
ter velle Bart.in.l.per diuersas.in.ij.col.C.man.cuius dictū ita
ibi soluat Bal.in vlti.q.⁊ in.l.cū oportet.in pnc.vi.col.C.de bo-
nis que libe.⁊ in.l.fi.C.de vsur.⁊ in isto casu dicit do.Alex.se sal
uare illud qd tꝫ Bar.hic, per.d.l.qui sic. Tenēdo ꝙ in cōtractu
arrarum matrimonij, requiritur vera traditio, prout dicit tene-
re Ang.⁊ magis cōmuniter doc.hic: ⁊ cano.in.d.c.gemma.licet
Bart.ſm eum in precedenti questione tenuerit sufficere solam
cōfessionē: ⁊ si illud esset verum, tunc Bar.hic cōtradiceret his
que tenuit in dicta.l.singularia in pe.col.⁊ plus nō dicit nec ali
ter cōcordat. ¶ Tu aduerte qd do.Alex.equiuocat sup dictis
Bar.hic: quia illud qd tenet hic Bar.est diuersū ab eo quod te
net in precedenti questione: nā ibi loquitur quando est cōfessio
arrarum, facta ab vna parte: hic autē quando ab vtraꝙ parte:
vt etiā.s.dixi. Ex predictis apparet qd opinio Bal.ↄtra Bart.
videtur esse de iure sustentabilis.licet opinio Bar.videatur esse
magis communis: ⁊ tenēdo istam partem Bal.ad.l.qui sic.que
est fundamētum Bar.potes aliter quam.s.dictū est respōdere.

altero de tribus modis prout in alio pposito respōdet Bald.in
aut.τ q iurat.i vlt.col.C.de bo.auto.iudi.pos9 qd in.d.l.q sic.sol
uit ex pacto,vt statim redderet:quod non est hic. Secūdo illa
lex loquit qñ numeratio nullū affert affectū, qd non est hic: vt
declaraui.s.fm Bal.in.d.l.fi.tertio illa lex procedit,vbi ex eodē
fonte dz fieri restitutio:hic autem ex diuerso τ ex noua causa:vt
32 etiā.s.declaraui.¶ †Concludit vltimo Bar.φ si datus est fun
dus pro arris non realiter: sed sponsus ꝯstituit se nomine eius
possidere φ nō valet:qa.d.l.fi.C.de spō.requirit φ accipiat:τ sic
requirit corporalem traditionē quod nō est hic vt notat glos.in
§.item lapilli.insti.de re.diui.facit.l.vnica.C.de suffragio.Secū
do τ fortius etiam dato φ fundus vel species pro arra actua
liter tradatur adhuc nō sufficit nec valet:qr.d.l.fin.loquitur in
re que pōt duplicari,vel quadruplari si matrimoniū nō sequat
sed fundus vel alia species nō recipit duplicationē vel quadru
plicationē vt.l.lucius.in.ij.§.impuberē.ff.de leg.ij.τ.l.plane vbi
§.j.τ.ij.ff.de leg.j.ergo extra diffinitionē illius legis est:vt ibi in
33 fi.dicit.†Et sic cōcludit Bar.φ arra nō possit consistere in spe
cie,etiā actualiter tradita puta in fundo libro vel alia re simili:
sed debet cōsistere in quantitate:τ cum Bar.tenet.d.Anto.de
but.in.d.c.gemma.τ ibidem etiam sequitur do Abb.in pe.col.
¶ Adde vltra scribētes pro primo mēbro Bar. bene facere qd
vbi pōt cadere suspicio fraudis,vbi requiritur vera traditio:τ
non sufficit φ constituat se eius noīe possidere.ita tz Bar.in.l.
post contractū.in.iij.col.τ in tertia presumptione.ff.de dona.et
idē Bar.in.l.sicut.§.superuacuū.circa fi.p illū tex.ff.quib.mod.
pig.vel hyspo.so.τ in cōs.lxv.qd incipit Petrus Nicole.Bal.in
l.illud.C.de sacrosan.eccl.Joā.de imo.in.c.illos vos.in.xij.col.
de pigno.τ in.c.ad nostrā.de emp.τ vēdi.d.Alex.in cōsi.lvij.v.
volu.qd incipit visa breui casus narratione.Pro scdo membro
Bar.adde bene facere illud qd tenet idem Bar.in.l.meuius.§.
34 duobus.in pe.col.ff.de leg.ij.† vbi tenet notabiliter quod statu
tum de penis duplicandis,habet locum in penis existētibus in
quantitate:nō aūt in specie vel corpore:quia ille non recipiunt
duplicationē.p.d.l.luci9.i.ij.§.impuberē.τ p hoc decidit duas
notabiles.q.de qbus ibi per eū.Idem tenet Barto.in.l.sanctio
legū.ad fi.ff.de penis.τ in.d.l.lucius.ij.§.impuberē.per illū tex.
Bal.in repe.l.qd ergo.§.pena grauior.in vlti.col.vbi limitat.ff.
de infa.τ subtiliter Bal.in.l.si ad magistratum.C.de decu.lib.x.
sequit simpliciter Raph.cu.in.d.l.plane vbi.§.j.in.ij.notabili.
ff.de le.j.¶ Istā decisionē Bar.hic reprobant τ bñ Bal.τ Sa
lice.in.d.l.fi.C.de spōsa.τ ibi Bal.in.iij.col.dicit Bar.in hoc er
35 rasse moti p duo.† Primo qr pignus nō pōt cōstitui nisi in spe
cie,vt est gl.not.τ magistra.in.l.j.in verbo quod magis est.ff.de
pigno.ac.τ tamen pignus pōt dari pro arra: p out tenet gl.hic
in quarta parte τ cōiter docto.ergo patet qd arra potest dari in
specie. Secundo qr in speciebus in quib9 non cadit duplicatio
circa ipsam rē vel ipsum corpus:bene cadit duplicatio circa ea
rum estimationem:vt.l.si cum exceptione.§.labeo ait.ver.qua
duplat.ff.qd met cau.τ.l.is qui predā.cū gl.ff.ad.l.iul.pecu.τ.l.
senatus.ff.de contrahen.emp.alias sequeret φ in actione vi bo
norum raptorum vbi res rapta quadruplatur. item in actione
furti in qua est pena dupli vel quadrupli:φ iste actiones nō ha
berēt locū,nisi quando raperet quantitas,τ nō species: φ esset
fatuū dicere:vnde in.l.ij.in prin.ff.vi bonorū raptorū.dicitur φ
si quis per vim rapuerit rem alterius,puniatur in quadruplum
nemo dixerit qd si quis rapuerit speciem,τ nō quantitatē,φ di
cta pena nō habeat locū:imo estimatio illius speciei rapte qua
druplabitur.τ idē in furto.l.si pro fure.§.furti actio.ff.de cōdi.
fur.τ.§.maleficijs.ver.itē mixta.insti.de acti.τ per ista fundamē
ta istā opi.Bal.cōtra Bar.tenēt Jmo.Rapha.cu.Pau.de ca.
τ latius Are.hic.Nec obstat istud quod.s.retuli Bar.tenere in
multis locis,qd statutū loquens de penis duplicādis,nō hz lo
cum in bonis existētibus in specie,vel in corpore:qr illa decisio
Bar.videt ex predictis reddi dubitabilis,cū estimatio speciei
bene sit duplicabilis:vt dixi:τ istud examinat subtiliter Bal.in
d.l.si ad magistratū.C.de decu.li.x.Nisi intelligas Bart.sane id
qui quādo species esset talis:que non esset estimabilis:τ sic non
posset duplicare etiā mediāte estimatiōe:puta si esset pena am
putationis man9,vel alterius mēbri:prout videt loqui Bar.in
d.l.lucius.in.ij.§.impubere.τ in.d.l.sanctio legū.ad fi.τ in repeti
tione.d.§.pena grauior.in vlt.col.τ Are.hic:circa fi. Tamē ali
ter τ in alijs terminis qñ species est estimabilis loquit Bart.in
repetitione.l.meuius.§.duob9.in pe.col.de leg.ij.vnde vlterius
p nūc me in hoc nō extēdo:ne nimiū egrediar qstionē Bar. vñ
redeūdo ad questionē Bar.Pau.de ca.arguēdo a partiū enu
meratione dicit Bar.oī casu male loq.Aut eñ intellexit Bar.
φ si ille qui dedit speciē recuset cōtrahere matrimoniū, qd non
perdat illā speciē datā pro arra:τ nō bene loquitur:qr pena pdi
tiōis eius quod datū est pro arra,ita cadit in specie sicut quan
titate.Si vero intellexit Barto.φ ille qui recipit si recusat con
trahere solū restituat speciē τ non duplum,eo quia in specie non
cadat estimatio dupli:τ in hoc etiam nō bene dicit Bart. quia
bene poterit solui estimatio illius speciei: que bene cadit. arg.l.
fundum cornelianum.ff.de dona.

1 ☞ Dicta in prefationibus intelliguntur in sequentibus repe
tita.limita vt infra.nu.4.
2 Si precedat mandatū alicuius de aliquo faciendo,τ ille postea
faciat,licet non exprimat se facere nomine illius,tamē presumi
tur quod pro illo,τ nomine illius fecerit.
3 Simulatio contractus probatur per ea que ante cōtractum di
cta sunt inter partes.
5 Licet inter cōtrahentes multa hincide precesserint: tamē si tē
pore instrumenti illa verba per omnia non fuerint replicata, vi
detur tantum fuisse actum,φ in instrumēto reperitur scriptum.
6 Repetitio dictorum in precedētibus que habet vitiare,nunφ
debet fieri.

Idem respōdit plerunq3.

Iste. §. seipsum
summat.nec pōt breuius summari:tñ potes sic summare:dicta
in pfationibus censentur in stipulatione repetita:nisi eā vitient.
h.d.¶ Diuidit in duas partes.In pma ponit regula.In scda
ei9 limitatio.scda ibi:sic tñ.¶ No.j.ex isto tex.regulā ad quā fre
1 quēter allegat φ† dicta in pfationib9 intelligunt in sequētib9 re
petita:vt hic:τ.l.itē qr.§.fi.τ ibi gl.τ doc.ff.de pac.vnde si in pfa
tionib9 fuit dictū inter partes in presentia testium, φ promittē
do cētū modios frumēti intelligat de frumento talis loci: licet
postea notarius qñ recipit instrumentū nō facit mentionem de
illo loco,tñ intelligitur repetit9 locus.¶ Istā reg.intēdo vltra
alios bene τ vtiliter examinare:adde primo qd no.Bar.τ repu
tat diligētissime signandū in.l.qui in aliena.§.si is qui per illum
2 tex.cuz gl.ff.de acqui.here.† φ si precedat mandatum alicuius
de aliquo faciēdo,τ ille postea faciat,lz nō exprimat se facere no
mine illius: tamē presumitur φ pro illo τ nomine illius fecerit.
Idē Bar.in.l.qui seruum.in ver.idem est in eo per illum tex.ff.
de interro.ac.τ per hoc infert in specie Bal.in.l.multū interest.
in.ij.col.C.si qs alteri vel sibi.φ inter Caiū τ Titiū fuit ordina
tū qd titi9 occideret seium,τ postea ipse titius seiū occidit, pre
sumitur φ fuerit sequut9 ipse tractatus,τ φ ita fuerit ordinatū
inter ipsos,licet testes dicāt de finali ordinatiōe se nescire refert
τ simpliciter sequitur do.Alex.in consil.primo tertij voluminis
quod incipit viso processu inquisitionis formate contra Anto
nium.in.j.col.tamē ad primū dictū Bar.in.d.§.si is qui.Adde
qd contrarium videtur tenere idem Bar.in.l.post dotem.in.vj.
lectu.ff.sol.ma.τ ibi vide late do.Alex.in.xi.col.τ sequenti:τ eū
dem domi.in.l.j.§.nūciatio ex hoc in.v.co.ff.de ope.no.nū.τ est
bonus tex.in.l.seruus cōis sic omnium.in versi.fi.ff.de stip.ser.
τ in.l.fi.in vers.quod eñ.C.p quas pso.no.acqui.Secūdo adde
quod per istam regulam dicunt notabiliter Bart.τ doct.in.d.l.
3 item† quia.§.fi.posse conuinci fraudes vsurariorū: nā vsurarij
faciūt pactum vt pro simplo pmittatur duplum:postea tempo
re cōtractus adhibent notarium,τ testes qui de hoc nihil sciūt
sufficit enim probare qd hoc fuerit in precedētibus dictū,quia
in sequētibus videtur repetitum:vt hic. Similiter simulatio cō
tractus pbatur per ea que ante contractū dicta sunt inter par
tes Si fuit dictuz inter partes qd non esset venditio sed pign9,
deinde factū est instrumētum vēditionis,presumitur simulatuz
fm Bar.τ alios i.l.pacta nouissima.C.de pac.Bal.Ang.Jmo.
τ alios in.l.si quis cū aliter.s.eo.Ang.τ Jmo.in.l.quoties.§.sz
si cum primū.ff.de her.inst.Bal.in.l.multuz interest.in.j.τ.ij.co.
C.si qs alte.vel sibi.vnde si aliquis te requisiuit quod mutuares
ei centū,τ obtulit se daturū fundū in pignus,tu dixisti φ cras
cōtentus recipere pignori,sed volebas φ fieret instrumentū vē
ditionis,τ ita factū est instrumentum venditionis: modo alte
ra pars dicit istud instrumentū fuisse fictitium,τ nō fuisse vēdi
tionē,sed pignus : vt sic cōputes fructus interim perceptos in
sortem: vt.l.j.τ.ij.C.de pign.act.Tu dicis φ fuit vēditio prout
cantat instrumentū.vt si lucreris fructus interim perceptos,li
cet feceris pactū de retrouēdēdo:vt.l.ij.C.de pact.inter empt.
τ vendi.Certe si testes partis aduerse testificantur qualiter pri9
fuit actū inter nos φ esset pignus,tu succumbes,fm Bal.in.d.
l.pacta nouissima.τ ibi notabilius Pau.de ca.cum limitatiōe
de qua ibi per eos.Et vltra eos adde pro hoc tex.notabilē in.l.
iiij.§.si ab ignoto.ff.de manumis.Bal.in.l.j.in.x.q.C.si ser.exte
ro.Confirmant ista optime quia ex preordinatis probat fraus
τ presumitur cōtractus vsurarius:fm Bal.in.l.ij.C.ad velleia.
4 ¶† Limita nūc regulam huius tex.sic ampliatā quinq3 nota
bilibus modis Primo limita eā procedere quando post tales
prefationes incontinenti sequuta est stipulatio τ cōtractus:qr
que incōtinenti fiunt cēsentur inesse.l.lecta.in versic.dicebā.ff.si
cer.pet.

cer.pe.τ.c.officij.de elect. Alias si fieret ex interuallo, psumeret
obliuio vel error.vt.l.sed τ si me putē.§.j.de condi.indebi.vel cē
serent partes recessisse ab illis prius dictis,τ stabitur solum ver
bis contentis in instrumento:ita limitat gloss.hic τ coiter do.
sequunt per tex.in.l.per retentionē.C.de vsur.Idē tenet Barto.
in.d.l.itē qr.§.fi.ista limitatio est valde necessaria τ fundamenta
lis ad istā reg.Ideo plenius est attingēda.Tamē ad.d.l.per re
tentionē.posses dicere fm Pe.de bella perti.τ Bal.ibi φ ibi lo
quit in nouo contractu vsurarū ex interuallo facto: vnde tunc
dicta in vno contractu,nō intelligunt repetita in alio contractu
nouo vel nouāte: vt ibi, sicut etiā non intelligunt repetita inter
alias psonas:vt dicā.j.in.iiij.limitatione.Sed ista limitatio glo.
est bona τ cōiter approbata:τ meli9 pbatur per.l.si tibi liberuz.
ff.de act.emp.τ.l.si binarū.ff.de ser.vrb.pdio quas.ll.gl.hic alle
gat pro cōcordantibus.sed contrariant:τ Bart. hic allegat per
viā oppositionis:vbi in traditione nō intelligitur repetita serui
tus de qua fuit actū φ emptor pateretur eā imponi fundo ven
dito:eo qr talis traditio fuit facta ex interuallo: τ ita respōdetur
ad illas leges al's secus:vñ quando factū fuit aliter quā in pfa
tionib9 esset actū psumit error.d.l.sed τ si me putē.§.j.in vltima
volūtate.l.quoties.in prīci.τ.§.j.τ.ij.de here.instit.nisi pars ad
uersa pbaret in prefationibus ita actū fuisse,τ ꝯtractū intra mo
dicū tps fuisse celebratū:vt hic.τ ita et declarat Bar.τ alij hic.
Item pro ista limitatiōe hui9 gl.facit.l.cū in plures.§.locator
horrei.scdm vnū intellectū.ff.loc.τ.l.matrimonij causa.in fi.ff.
qui τ a quibus.¶ Istā limitationē gl.nostre approbatā,limita
duobus modis.Primo nisi expresse fuisset actū inter partes:τ
posset hoc pbari,qd qñcūq3 inter ipsas partes fieret talis ꝯct9
intelligeret tali modo, vel qñcūq3 cōtingeret fieri vēditionē ta
lis fundi intendūt φ sit pignus.tunc eñ qñcūq3 ex interuallo
fieret intelligeret tñ facta repetitio:ex quo cōuentio talis hz tra
ctū in futurū:ita notabiliter limitat Bar.in.d.l.pacta nouissi
ma.τ ibi alij sequunt.C.de pac.Et sequit etiā simpliciter Pau.
de ca.hic.¶ Scdo notabilr limita qñ illud qd fit ex interuallo
respicit suū principale,sicut est augmentum:tūc illud quod fuit
dictū vel ꝯuentū in pcedētibus super principali intelligit repe
titū in sequētibus super augmēto:vnde pactū qñcūq3 apposi
tū sup dote,intelligitur repetitū sup augmēto dotis postea ex
interuallo facto.tex.est no.in.l.etiā.τ ibi Bal.circa mediū.C.de
iure dot.τ isto modo etiā intellige tex.in.l.inter socerū.§.cū in
ter.in fi.ff.de pac.do.qcquid ad illū tex.dicat Bal.in.d.l.p reten
tionē.circa fi.vt dicam.j.in.v.limitatiōe.¶ Scdo principaliter
limita reg.hui9 tex.pcedere fm Bar.hic:in his q dicunt in pre
fationibus τ concludēter:hoc est in his in quibus partes cōue
niūt,τ se firmāt anteφ fiat ꝯctus supd eoē.alias secus:vnde di
cit Bar.in.d.l.itē quia.§.fi.φ prefationes intelliguntur tracta
tus cōuentionales firmati a partibus,antequā perueniatur ad
ipm ꝯctū.vt hic τ ibi.Adde φ multa tractātur inter partes, q
postea nō cōcludūtur,nec veniūt ad finalē effectū:vnde nō suffi
cit probare colloquia habita inter partes vel tractatus tātū:ni
si etiā probet qd tales tractatus fuerint confirmati,τ cōclusi in
ter partes.ita notabiliter tenet Bal.q frequēter allegat in pra
ctica in.l.multū interest.in.ij.col.C.si qs alteri vel sibi.τ in.l.cuz
allegas.in.ij.co.C.de vsur.Jo.de imo.in.l.si qs cū aliter.in ante
pe.col.s.eo.Alex.in cōsil.cxlviij.quinti vol.qd incipit, in causa
5 appellatiōis interposite.in.iij.col.† Itē licet inter ꝯhētes mul
ta verba hincinde pcesserint tamen si tempore instrūi illa verba p
oīa nō fuerint replicata: illud videtur fuisse actum: qd reperit
scriptū in instrōo:tex.est not.in.c.dudum.in versi.eo tamen tēpo
re.τ ibi do.Abb.in vlti.no.de cōuersi.cōiuga.Item adde φ te
stes q interfuerūt tractatui,τ nō interfuerūt cōclusioni,nō pro
bant cōsummationē actus:ita not.gl.in.l.elegāter.in prin.in gl.
parua.ff.de condi.indebi.fm Bal.in.c.fi.in vlti.col.de iura.cal.
¶ Tertio limita regulā huius tex.φ dicta in pfatiōibus vidē
tur in sequentib9 repetita:vt procedat qñ precedentia sunt pre
paratoria sequentiū:vt qa sunt forma vel quasi eoꝝ que sequen
tur.ita loquit iste tex.sec9 si sint distincta τ separata prsus: ita
limitat Bald.in.l.p retentionē.post Pet.de bella perti.ibi τ re
putat Bal.esse notabile.C.de vsur.Adde bñ facere illud qd di
cit Raph.cu.hic,lz de Bal.nō faciat mētionē:qd ea q ponunt
in pfationib9,intelligunt repetita in actu principali: ad quē tē
dūt ipse pfatiōes:alias sec9.¶ Quarto limita istā reg.nō pce
dere inter alias personas:vt est gl.in.l.in repetēdis.ff.de leg.iij.
fm Bar.τ Raph.cu.hic:sicut etiā nō fit repetitio in alio cōtra
ctu:vt dixi.s.prima limitatiōe.¶ Quinto τ vltimo limita istā
regu.pcedere in repetitione fauorabili:vt est dotis.illa bene p
mittit.l.inter socerū.§.cū inter.in fi.ff.de pac.do.secus est in re
petitione odiosa:vt est vsurarū:illa nō permittit.dicta.l.per retē
tionem.C.de vsur.τ ita per illum tex.limitat ibi Bald.regulam
tex.nostri.¶ Sz tu caue φ licet tex.in.d.l.per retētionē.videat
loqui in repetitione vsurarū tamē tex.in.d.l.itē quia.§.fi.loquit
in vsuris:τ tamē fit repetitio pcedentiū, lz ibi ille vsure non vi
deantur odiose.Itē regula que ponit in hoc tex.est generaliter
posita vnde melius rñdet ad tex.in.d.§.cū inter.in fi.prout etiā
dixi.s.in prima limi.fm Bal.in.l.etiā.circa mediū per illū text.
C.de iure do.φ ibi illud qd fit ex interuallo respicit suū principa
le,vnde tūc illud qd dictū fuit vel cōuentū in pcedētibus super
principali:intelligitur repetitū in sequentibus ex interuallo fa
ctis:vnde pactū factū super principali, τ sic sup dote intelligit
repetitū super augmēto dotis,postea ex interuallo facto prout
pprie sunt tex.in.d.l.etiā.τ in.d.l.inter socerū.§.cum inter in fi.
Nunqd autē dicta in vna parte ꝯctus intelligantur repetita in
alia parte eiusdē ꝯct9:est materia quā plene ponit Bar.i.l.si ita
6 stipulat9 fuero si titi9.§.Chrysogon9.vbi dixi.s.eo.¶ † Scdo
nota ex secūda parte tex.ibi sic tñ,φ repetitio dictorū in pcedēti
bus q hz vitiare,nunφ dz fieri.Adde φ similiter qualitas pce
dēs q vitiat,in dubio non intelligit repetita in sequēti actu.l.si
quis a filio in principio.τ ibi gl.notabilis.ff.de lega.j.et.l.seruo
alieno.§.si ab impubere.ff.eo.Similiter clausula in fi.posita nō
refertur ad illa capitula que ex tali relatione fierent inutilia.l.cū
vulgari.ff.de do.prelega.τ.l.talis scriptura.in versi.j.τ ibi Bar.
in duobus locis not.ff.de lega.j.Similiter per repetitiones vel
subauditiones:aut tacitos intellectus non debet induci iuriuz
correctio:vt est gl.in.c.cupiētes.§.φ si per.xx.in verbo petere.de
elec.in.vj.

1 ☞ Verbum promisit,etiam in scriptura priuata,intellligitur
per stipulationem:idem etiam verbum cauit etiam in materia
vsuraria τ odiosa.
2 Epistola regulariter mittitur ad absentem.τ nu.7.
3 Etiam scriptura priuata contin.ns promissionem,probat sti
pulationem.
4 Conditio apposita per legem,debet formaliter impler .
5 Presentia est de solennitate intrinseca stipulationis.
6 verbum promitto, quando reperitur in scriptura pub ca no
tarij,intelligitur per stipulationem.
8 Una presumptio tollitur per aliā,τ fortiori presumptioni sem
per statur.
9 Si reperiatur depositū factū vni,τ alius promisit illud deposi
tum restituere:iste secundus tenetur tanquam fideiussor.

Idem respondit cū septitius.

1 Verbū pmisit,etiā in scriptura puata positū, intelligit per sti
pulationē.h.d.scdm intellectū Bar.τ alioꝝ cōiter de cuius veri
tate statim.j.dicet.τ erit iste.§.satis subtilis in eius intellectu.
Idem pōdera fm Are.φ in isto tex.nullibi est verbū promisit.
prout Bar.τ doc.psupponunt,sz est verbū cauerit.τ sic psuppo
nūt φ verbum cauerit,idē importet φ promisit:τ sic qd verbū
pmitto significet hic a iuriscōsulto,per verbū caueo: sed tu ad
uerte qr verbū cauit videt semp intelligi p stipulationē in mate
ria vsuraria:τ sic odiosa:tex.est i.l.si ita qs pmiserit.§.seia cauit.
j.eo.τ est gl.ordi.in.l.sancimus.in gl.fi.p illū tex.C.de ver.signi.
2 ¶ † In tex.ibi literis suis,nō intelligas.i.epistola, qr illa regu
lariter mittit ad absentē.l.ea que.in prin.cū gl.ff.de dona.inter
vir.τ vxo.vnde intelligit de apodissa,seu schedula priuata, scri
pta manu pmissoris,fm Ang.τ Pau.de ca.hic.Sed certe ista
expositio videt destruere istū tex.q dicit literis.τ tex.in.l.j.C.de
ꝯtrahē.τ cōmit.stip.dicit epistole.vnde Jmol.τ Are.intelligūt
istū tex.i totū ecōtra,qd loquat in literis vel in epistola nō aūt
in apodissa vt statim infra dicet.¶ No.primo ex isto tex.secun
3 dū intellectū Bart.τ magis cōmunē† φ etiā scriptura priuata
cōtinēs promissionē,probat stipulationē,vnde per istū tex.no
tat hic.Ang.φ si vn9 mercator scripsit se esse debitorem titij in
mille aureis ex certa causa iusta quos ei reddere pmittit oēm
eius voluntatē:presumitur promisisse eidē presenti τ stipulanti
τ sic ex tali scriptura poterit agi.qd Ang.reputat perpetuo te
nēdū mēti:τ refert Pau.de ca.qd Ang.multas pecunias fuit
lucrat9 de isto casu,qui frequēs est:qa frequenter cōtingit repe
riri scripturas priuatas,in quibus confitetur recepisse centū a
tali,τ pmittit restituere ad oēm eius requisitionē: qd talis scri
ptura psumit facta in presentia partis, τ φ interuenerit stipu
latio:τ sic ex ea poterit agi:tamē dicit Pau.de cast.φ de hoc vi
dit florentie dubitari qñplurimū,cū plerunq3 pars nō sit pre
sens,τ aliquis in camera sua scribit talē scripturam quā ad euz
mittit.¶ Contra istā decisionē Ang.τ contra cōem intellectuz
ad istū tex.opponit retorquēdo istū tex.ad oppositū fm Jmol.
τ Pau.de ca.Nā iste tex.loquitur cōditionaliter.ibi si inter pre
sentes actū est.τ tex.in.l.j.C.de ꝯhē.τ cōmit.stip.loquit etiā cō
ditionaliter si res inter psentes gesta est:ergo isti duo tex.a con
trario volūt,qd si non probetur partem fuisse presentem,quod
nō presumit stipulatio.nec ex ea potest agi.Tu vltra eos stru

Universidad de Deusto Biblioteca

4 ge fortius,ista duo iura cõditionaliter loquētia.†Istā conditio
apposita p legē,dȝ formaliter adimpleri:qꝛ nunꝗ dicit ꝯtinere
lenē solēnitatē ẜm Bal.singulariter in auẗ.matri ꝛ auie.in.j.co.
in fi.C.qñ mulier tu offi.fungi pōt.per tex.in.l.ptor.in princ.ff.
de col.bo.ꝛ sequunẗ.d.Alex.ꝛ Aret.in.l.ij.§.prius.ff.de vulg.ꝛ
pupil.cū aliis cōcordā.quas ibi dedi:cōditio em̄ natura sui im-
portat cām finalē.l.ij.§.fi.vbi notatur.ff.de dona.ꝛ ad terminos
nr̃os Aret.in.c.in causis.in.iiij.col.de testi.Sed ad hoc videreẗ
posse r̃nderi,ꝛ dici ꝙ in dubio p̄sumiẗ presentia alterius partis
prout tȝ gl.reputata singularis in.d.l.j.C.de contrahē.ꝛ cōmit.
5 stip.quā sequunẗ Bar.ꝛ Ang.hic,ꝛ p illa gl.facit rō†qꝛ cū pre
sentia sit de solēnitate intrinseca stipulatiōis.vt.l.j.in prin.§.eo.
ergo in dubio p̄sumi dȝ p reg.l.sciendū.§.eo.ꝛ.§.fi.insti.de fide-
ius.secus qñ p̄sentia nō erat necessaria pro forma.tunc in dubio
nō p̄sumiẗ.l.ij.cū gl.C.de statuis ꝛ ima.qꝛ tūc esset solēnitas ex-
trinseca,q̄ nō p̄sumitur.l.quecūqꝫ.§.fi.ff.de publicia.in rē actio.
notaẗ in.d.l.sciendū.qꝛ ista solutio cōfundiẗ p ista duo iura ꝯdi
tionaliter loquētia:que cū mysterio dicūt si inter presentes res
acta est:ergo si nō pbeẗ presentia partis in dubio nō presumeẗ
stipulatio ꝛ si verū esset ꝙ in dubio presumatur p̄sentia partis:
prout vult glo.in.d.l.j.Bar.ꝛ Ang.hic certe iste due leges ine-
pte ꝛ supuacuo loqnute essent:cōditionaliter dicēdo,si inter p̄-
sentes actū esset:vnde iste due leges volūt,ꝙ verbū cauerit vel
promisit redactuȝ in scriptura priuata,ita demū intelligaẗ per
stipulationē,si alia pars fuit p̄sens qñ sepetitiꝰ eā scripsit.ꝛ si eiꝰ
presentia probeẗ:ꝛ nō aliter.facit.l.his verbis.j.tit.j.Iste videẗ
pprius ꝛ realis intellectꝰ istarū.ll.quicquid Bart.ꝛ alij dicant.
6 ¶Ad idē facit ꝛ scđo:†nā verbū pmitto qñ reperiẗ in scriptu-
ra publica notarij,tūc bene intelligiẗ per stipulationem:ppter
authoritatē publicā notarij:tex.est in.§.fi scriptū:instit.de inu-
ti.stip.gl.ꝛ doc.in.l.sciendū.§.eo.secus qñ verbū pmitto pferẗ a
testibus:tūc nō intelligiẗ per stipulationē.glo.est cōmuniter ap
probata in.l.j.C.de vsur.doc.in.d.l.sciēdū. Ergo idē qñ reperiẗ
in scriptura priuata.nō intelligiẗ p stipulationē. nisi alia pars
fuerit presens, ꝛ sic nisi probeẗ de presentia alterius partis : vt
est text.clarus hic ꝛ in.d.l.j.ꝛ in terminis nostris ꝙ verbū pro-
mitto si reperiaẗ in scriptura priuata non intelligaẗ per stipula-
tionē.tenet Ang.in.l.lecta.in.ij.col.per illū tex.ff.si cer.pet.Ter
tio ad idē facit tex.in.l.optimā.C.de cōtrahē.ꝛ cōmit.stipu.Et
in.§.itē verborū.insti.de inuti.stip.ꝛ lȝ Bar.dicat ꝙ in illis iuri
bus ad maiorē cautelā fuerit scriptū:inter presentes actum esse
tamē illi tex.videnẗ stringere contra cōem intellectū,nec videnẗ
posse pati istā sol.Bar.prout etiā pōderat Aret.hic:nā ibi diciẗ
ꝙ prius fuit dubitatū apud antiquos: vtrū scriptura attestās
de presentia partiū probet ipsam presentiā: ꝛ certe ppter vtili-
tatē cōtrahētiū ibi tex.induxit, ꝙ probeẗ presentia:ergo scđm
iuris regulas,presentia nō probatur nec presumebatur: qꝛ tūc
istud nō statuisset ppter vtilitatē contrahentiū: sed qꝛ verba ꝛ
natura rei hoc importarēt:sicut dr̃ in.l.sciendū.§.eo.Unde pō-
dera fortius ꝛ subtiliter illū tex.qđ si ibi verba non probāt pre-
sentiam de eorū natura,qñ p̄sentia partiū in scriptura exprimi
tur:ergo multominꝰ debet probari vel presumi presentia, vbi
nihil de ipsa p̄sentia in scriptura fuit expressum: vt hic ꝛ in.d.l.
j.ꝛ istud restringit cōtra cōem:vnde Ioā.de imo.in ista materia
p cōcordia distinguit,ꝛ eā sequiẗ Aret.ꝙ aut verbū cauerit vel
pmiserit,pfertur in scriptura que sui natura fit inter absentes,
vt est hic in literis.ꝛ expressius in epistola loquiẗ tex.in.d.l.j.C.
de contrahē.ꝛ cōmit.stip. ꝛ isto casu nō p̄sumaẗ presentia alte-
7 rius partis:nisi probeẗ:ita proprie loquiẗ tex.hic ꝛ in.d.l.j.†qꝛ
epistola cōiter mittiẗ ad absentes, ꝛ per eā pōt aliqñ contrahi
inter absentes.l.j.§.j.ff.de procura.ꝛ.l.j.in.fi.ff.de cōtrahē. emp.
ꝛ.l.cōsensu vbi gl.notabilis.ff.de acti.ꝛ obl.vnde oritur presum
ptio ꝙ sit factū ex eo qđ cōiter fieri cōsueuit.l.certi cōdictio.§.si
nummos.vbi plene dixi.ff.si cer.pet.ꝛ ꝙ epistola mittatur inter
absentes,ꝛ non inter presentes:est gl.in.l. vnica.§.sancimꝰ.ꝛ.§.
sed ꝛ si qs inter.C.de lati.liber.tol.lȝ etiam epistola posset fieri ꝛ
mitti inter presentes.l.labeo.ꝛ ibi gl.not.ff.de pact. qꝛ litera nō
erubescit.Sed regulariter vt dixi mittiẗ inter absentes.Aut ver
bū promisit reperiẗ in scriptura que cōiter cōsueuit fieri inter p̄-
sentes : vt est apodissa,vel schedula, que cōiter solet fieri ipsi pti
ꝛ tūc in dubio presumiẗ facta inter presentes, ita pcedat glo.in
d.l.j.C.de ꝯhen.ꝛ cōmi.stip.Et tenendo istā concordiam non
obstat illud qđ dictū est.§.ꝙ in dubio debeat p̄sumi p̄sentia p-
tis cū istud sit de solēnitate intrinseca stipulationis, r̃ndeẗ verū
esse in dubio:qñ ex natura cōtractus nō insurgeret alia presum
8 ptio ꝯria,vt hic.†Istā vna p̄sumptio tollitur per aliaȝ,ꝛ fortiori
p̄sumptioni semper statur.l.diuus.ꝛ ibi gl.ꝛ Bar.ff.de in integ.
resti.ꝛ.c.literas.ꝛ ibi.d.Abb.i quarto notabili ad hoc notat,de
p̄sump.ꝛ est gl.in.c.transmisse in glo.fi.q si.sint legi. Item vehe-
mens presumptio naturalis tollit quālibet opinionē cōtrariaȝ:
vt.l.eum qui probabilē.ꝛ ibi Bal.notat.C.de episc.ꝛ cle. ¶Cō
tra istam concordiā Imo.ꝛ Aret.licet coloratam, videẗ facere
tex.in.d.l.optimam inducendo vt.§.induxi, vbi erat instrumē
tū notarij,qđ regulariter fit inter p̄sentes:ꝛ tamē ibi superfluo
fuisset expressa presentia si presumeretur.Itē nō est bona salua-
tio quā facit Imo.de gl.in.d.l.j.C.de contrahen.ꝛ cōmit.stipu.
ꝙ loquatur in apodissa,que cōmuniter cōsueuit fieri inter pre-
sentes:ꝛ in illa bene in dubio presumitur presentia : qꝛ imo illa
gl.expresse loquitur in terminis illius.l.j.ꝛ sic in epistola nō au
tem in apodissa.ꝛ ꝙ in epistola p̄sumaẗ in dubio presentia alte
rius partis.ꝛ sic stipulatio:tenet etiam gl.in.d.l.tutor.§.fi.ff.de
vsuris.Unde teneas ad istuȝ tex.ꝛ ad.d.l.j.intellectum quē.§.
9 tenui in primo fundamento.¶†Secūdo notat ex isto tex.ꝙ si
reperiaẗ depositū factum vni,ꝛ alius promittit illud depositū
restituere,iste secundus teneẗ tanquā fideiussor,vt hic dicit glo.
parua:ꝛ ideo ille secundus non liberatur: quia in dubio intelli-
gitur fideiussio:ꝛ nō nouatio obligationis.ꝛ istam gl.not.val-
de Bal.hic pro depositis.

1 ☞ Tot censentur esse stipulationes quot sunt res superius
enumerate.
2 Dictio perinde est nota similitudinis.
3 Ista clausula omnia ꝛ singula.quid importet.
4 Si plura capitula contineantur in libello producto,ad singula
est respondendum.

1 **Idem respondit quoties.** †Stipulatio vna subiecta pluribꝰ pactis, facit censeri tot stipulationes
quot ꝯtiōes pcesserūt,ad quoꝝ corroborationē venit stipula
tio.h.d.Et si tot cēsenẗ esse stipulationes quot sunt res superiꝰ
enumerate:vt hic.ꝛ.l.pluribꝰ.in pn.j.e.ꝛ.l.scire debemꝰ. in prin.
ꝛ.l.qđ dr prima.§.e.quisvna fuerit interrogatio.ꝛ vnū r̃nsum:
vt in litera:ꝛ istud faciebat dubitationē.sed r̃nde qđ stat simul
qđ vna fit interrogatio,ꝛ vnū r̃nsum,ꝛ forma stipulatiōis vna:ꝛ
tñ ppter pluralitatē rerū p̄cedētiū insurgāt plures stipulatiōes
vt dr in iuribꝰ preallegatis:ꝛ pondera istum tex.dū dicit perin-
2 de haberi:†nā dictio perinde est nota similitudinis : ergo vere
non est idem.l.qui a patre.ꝛ ibi Bar.ff.de confir.tu Bart.in.l.j.
in prī.ff.de receptato.gl.Bar.in.l.sacrilegij penā.§.j.ff.ad.l.iul.
pec.Lud.rom.ꝛ do.Alex.in.l.si quis vi.in prin.per illū tex.ff.de
acqui.pos.tamē Bal.ꝛ Ang.in.l.sed ꝛ si lege.§.perinde.ff.de pe
titio.here.dicūt qđ dictio perinde denotat omnimodā ꝛ perfe-
ctā similitudinē:ꝛ totalem iuris idētitatē : ꝛ istud inducunt ad
statuta in quibus esset illa dictio perinde,vt ibi p eos.Si autem
adiungeretur clausula , quam cōiter notarij solent apponere in
fine instrumētoꝝ,vȝ que omnia,ꝛ singula superius narrata di
cte partes inuicē promiserūt per solennē stipulationē,tūc pro-
pter illā dictionē singula,vere essent tot stipulationes quot res
3 superius enumerate:ꝛ quot capitula precesserūt:†ꝛ de ista clau
sula omnia ꝛ singula.habes tex.in.c.vt circa.§.j.ꝛ ibi gl.i verbo
oīa ꝛ singula.de electiōe in.vj.Et faciunt que statim. j. subijciā.
Itē ad istū.§.adde illud quod decidit Spec.in titu.de arbitris.
§.sequiẗ in ver.quid si plura capitula.vbi tenet ꝙ si plura capi-
tula continenẗ in cōpromisso vel cōtractu , ꝛ pena sit promissa:
ꝛ aliquis facit vel venit contra vnū capitulū,an pena cōmitta-
tur insolidū:ꝛ tenet ꝙ non:sed pro parte:qꝛ quod sunt capitula
tot sunt diuisiōes istius stipulatiōis penalis. sicut ꝛ alias put
sunt res tot censenẗ esse stipulatiōes. l. quod dicitur.prima.§.e.
sicut ergo si veniret qs cōtra omnia,cōmitteretur pena in totū:
sic etiam veniendo cōtra partem,pro parte dūtaxat committiẗ:
vt idem iuris in toto quo ad totum,qđ in parte quo ad parteȝ.
l.que de tota.ff.de rei vendica.ꝛ.c.pastoralis.in prin.de offi.de-
leg.Unde lex cōsuluit:ꝙ si velis pro vno capitulo penam insoli
dum cōmitti:stipulatio sic cōcipiatur:promittis hoc ꝛ hoc sub
tali pena:ꝛ si qđ predictum est non erit vel non fiet,dabis penaȝ
vt in.§.fi.insti.de verb.obliga.Unde tabelliones nostri tēporis
scribūt,sic promittis omnia ꝛ singula supra scripta seruare, ꝛ si
cōtra predicta vel aliquod predictorū veneris,dabis tātum no
mine pene:ẜm Spe.ibi. Secundo ad istū.§.adde ꝙ decidit idē
4 Spec.in tit.de li.cōtest.§.nunc dicamus.in prin.vbi dicit † qđ
si plura capitula cōtineantur in libello producto ad singula est
r̃ndēdū,ad hoc vt plena sit lit.cōtest.qꝛ quot sunt in libello ar-
ticuli tot sunt petitiōes l.cū in vna.ff.de appel.ꝛ.l.etiā si pater.§.
j.ff.de mino.ꝛ.c.cū pro causa. de senten. excō. plena est ergo lit.
contest.scđm eū,que fit in curia Romana. vbi sic libello respon
detur,litē contestando:nego narrata prout narrātur, ꝛ dico pe
tita fieri nō debere. Nam talis respōsio omnia capitula petitio
nis cōplectitur,dum omnia negat:vt hic.ꝛ.l.pluribus.in prin.
j.eo quod admittit Spec.quando plura sunt in libello disiuncti
ue posita:si aūt copulatiue oportet ad singula sigillatim respō-
deri vt ibi per eum.

1 ☞ Inducta ad vnum effectum non debent operari alium.
2 Relatiuum quis vel qui iuncto verbo futuri tēporis facit con
ditionem non expressam sed tacitam.nu.4.
3 Uerbum petieris siue adijciatur relatiuum siue dictio cum,nū-
quam facit conditionem.
5 Qualitas non potest considerari vbi non est subiectum.
6 Dictio cum,facit tacitam conditionem ꝛ non expressam:item
importat principaliter tempus secundario conditionem.

1 **Si ita quis promiserit.** †Uerba qua die petieris nō denotāt cōditionē,sed
admonitionē:ideo tūc vsure simpliciter pmisse inci
piūt statim currere ex tpe stipulatiōis nō expectato die inter-
pellationis.h.d.vel sic ꝛ breuiꝰ ꝛ fundamētaliꝰ. Uerba q̄ in sui
ꝯceptiōe exactionē ꝯtinēt stipulationis ꝯcte diē nō differūt.h.
d.Rō qꝛ inducta ad vnū effectū nō debēt operari aliū.l.legata
inutiliter.in prin.ff.de leg.j.ꝛ.l.legata inutil'r.ff.de adi.leg.ꝛ.c.
ad nostrā.de app. Sicut etiā cōsensus prestitus ad vnū effectū
nō dȝ operari aliū,ẜm Bal.in.c.j.in antepe.col.in ti.an agn. vel
fi.in vsi.feu.¶Diuidiẗ in quatuor partes.In prima poniẗ the
ma ꝛ qđ.In scđa r̃nsio.In tertia limitatio r̃nsionis.In quarta
poniẗ alia qđ,ꝛ r̃nsio.scđa ibi,r̃ndi ẜm ea q̄ pponereẗ.tertia ibi,
2 nisi aliud actū.quarta ꝛ vl.est ibi,itē quesitū est. ¶†Dubiū fa
ciebāt i hoc tex.illa verba ꝯtiōis qua die petieris:qꝛ relatiuū
quis vel q iunctū verbo futuri tpis facit cōditionē.l.Stichū q
meus erit.ff.de leg.j.ꝛ.l.nuper.ff.de leg.ij. sed ante euentū cōdi
tionis nō est nata obligatio sortis principalis.l.cedere diē. ff.de
ver.sig.ergo vsure que sunt accessorie sortem principalem debe-
ri non pn̄t.l.lecta.ver.sed cū sortis.ff.si cer.pe.nisi aliud expresse
fuisset actū,vt.l.hmōi.ꝛ.l.si ita stipulatꝰ fuero si Titius.in pn.
§.eo.ꝛ.d.l.lecta.in ver.fi.ꝛ hic in gl.sed ꝯtriū decidiẗ in hoc tex.ꝛ
3 ratio decidēdi potuit esse duplex.¶†Prima propter verbum
petieris cui siue adijciatur relatiuum,siue dictio cum,nunꝗ fa
cit ꝯditionē,vt hic,ꝛ.l.si decē cū petiero.§.eo.Uñ siue pecunia
pmittaẗ qua die petieris,siue cū petieris: ista verba nō faciunt
cōditionē sed amonitionē quādā,vt ego debitor sim paratꝰ ad
soluendā cū petieris.ꝛ sic videẗ stipulator de p̄senti admonere
promissorē vt cum interpellabit, vt sine mora ꝛ dilatiōe soluat
vt diciẗ in.d.l.si decem cū petiero.ꝛ ista admonitio inerat tacite
ex natura cōtractus. Nam si promittas mihi decem simpliciter
ꝛ nihil aliud dicatur:inest tñ tacite ꝙ dabis cū te interpellabo,
nec anteꝗ petā tenereris soluere,ptȝ:qꝛ si añ tenereris esses sem
per in mora:ꝛ tñ hoc est falsum nisi petaẗ vel te interpellē, vt.l.si
ex legati cā.§.eo.l.mora.in prin.ff.de vsu. ergo expressio eorū q̄
tacite insunt nihil operaẗ, ꝛ sic non facit ꝯditionē. l.iij.ff.de leg.
j.ꝛ.l.nō recte.C.de fideius.Et sic qꝛ ista stipulatio nō est cōditio
nalis sȝ pura,ideo vsure statim incipiūt currere.vide tñ tex.no.
in.l.cū patronus.in prin.ff.de ope.lib.quē declara vt per Aret.
hic ad fi.¶Secūda ratio decidēdi potuit esse:qꝛ illa dies.s.qua
die petieris nō intelligiẗ repetita in stipulatione vsurarum,ẜm
Bar.hic in fi.Unde per istū tex.decidit no.Bar.in.l.si ita stipu
latus fuero si Titius.§.Chrysogonus.§.eod. ꝙ si mutuo tibi
centū mihi soluēda hinc ad annū,ꝛ stipulor p illis cētū simpl'r,
vsuras in menses singulos,vsure incipiunt currere vt ex nunc,
non aūt elapso anno solū:qꝛ illud tps nō intelligiẗ repetitū in
accessorio,ꝛ sic in vsuris,per istū tex.ꝛ.l.q fundū.ff.de ꝯh.emp.
ꝛ sic qualitas adiecta in principali nō intelligiẗ repetita i acces-
sorio.Sed caue ꝛ pōdera sing.ex mēte Are.ꝙ in isto tex.pmis-
sio sortis ꝛ vsurarū sunt in eadē oratione,ꝛ reguntẗ ab eodē ver-
bo:ergo vr̃ qualitas p̄cedētis semp repetita,ẜm Bart.met.qui
ita punctual'r distinguit,aut sunt in eadē oratione,aut diuersa
in.d.§.Chrysogonus.p.l.Seie.§.Caio.ꝛ ibi etiā Bar.ff.de fun.
instr.ꝛ plenꝰ Bar.in.l.repetēdis.ff.de leg.iij.Potes dicere in-
herendo p̄cedenti rationi decidendo ꝙ cum hic dies adiecta in
principali dispositione tacite inesset ex natura promissionis, ꝛ
sic contractus ꝙ eius expressio nihil operaẗ:quo casu illud qđ
est inutiliter expressum in principali dispositione,non intelligiẗ
in effectu repetitū in sequēti:qꝛ dato ꝙ p repetitionē porrigereẗ
esset inutilis,vt est tex.solēnis in.l.si in diem.§.fi.ꝛ ibi Bar.ff.de
cōd.ꝛ demō.ꝛ lȝ Are.hic reputet illū tex.esse ad hoc sing. Ad-
de per oīa similē tex.in.l.talē.§.j.ff.de her.inst.Per quē limitaẗ
d.l.si in diē.§.fi.nō pcedere qñ essent in eadē oratione. Et p illū
tex.in.d.l.si in diē.§.fi.decidit ꝛ bene notabilem.q.Lud. Rom.
in cōsi.cxxiiij.qđ incipit pro declaratione prime dubitationis
quatuor p̄supponēda sunt in vltimo dubio.ꝛ ita habes funda-
mentaliter enucleatā medullam huius tex. ¶In tex.ibi,ꝛ eoꝝ
vsuras in dies.xxx.i.singulis.xxx.diebus, ꝛ singulis mēsibus:
puta quinꝗ pro quolibet mēse quousꝗ sors penes debitorem
remanserit,ꝛ sic vsure debentur ratione stipulationis,ꝛ non ra-
tione more,vt.l.lecta.in ver.fina.ff.si cer.pet.¶In vltima parte
tex.ibi,qñ pecuniā reddere debebo.i.quādo oriẗ obligatio ad
sortē reddēdā,ꝛ respōdet ex die stipulationis iterposite capere
initiū,scȝ obligationē perficiens,ꝛ eā purā reddēs.Nota ex isto
4 tex.ẜm Bar.†ꝙ relatiuū quis vel qui,iūctū verbo futuri tem-
poris nō facit cōditionē expressam sed tacitam,ꝛ principaliter
significat tp̄s,ꝛ secūdario cōditionē,sicut ꝛ dictio cuȝ,ꝛ videẗ
tenere glo.parua in.l.stichū qui meus erit.ff.de leg.j.ꝛ est casus
in.l.j.in fi.ꝛ ibi Bar.in.iiij.col.ff.de condi.ꝛ demon.Itē Bar.in
l.titia heredis.ff.e.de cōdi.ꝛ demon.Secꝰ est in dictione si, que
principaliter facit conditionem expressam,vt.l.si titio.ff.quādo
dies leg.ce.ita de primo dicit Bar.esse casuȝ hic.Aduerte licet
istud notabile sit in se verū.ꝛ sequuntur Ang.ꝛ Raph.cu.tñ nō
videẗ posse colligi ex isto tex.ẜm Imo.ꝛ Pau.de cas.qꝛ hic nō
facit cōditionē expressam nec tacitā nec principaliter nec secun
dario,sed solū admonitionē quandā cū iungaẗ cū verbo petie-
ris,vt.§.declaraui.Unde cū hic nō inducaẗ cōditio sed admo
nitio simplex nō possumus considerare vtrū conditio sit expres-
5 sa vel tacita:†quia qualitas nō pōt considerari vbi nō est sub
iectum,vt.l.eius qui in prouincia.in ver.pe.ff.si cer.pet.Defen-
dendo Bar.dic ꝙ iste tex.multum bene probat no.Bar.prout
etiā dicit Aret.nam tex.in princ.loquitur in relatiuo qua die pe
tieris.postea in ver.si.itē quesituȝ.loquitur tex.quando dictum
est cū primū petieris.ꝛ sic tex.equiparat relatiuū quis vel qui,
6 ꝛ dictionē cū,quod idem in proposito significetur.†Sȝ dictio
cū,facit tacitā conditionē ꝛ nō expressam.itē importat princi-
paliter tempus ꝛ secūdario cōditionē,vt est tex.in.d.l.si titio.ff.
quando dies leg.ced.ergo idem in relatiuo,ꝛ ista est bona indu
ctio.ꝛ isto modo Bar.bene dixit esse casum hic.

1 ☞ Ex parte actoris ad actionem conseruandam admittitur
purgatio more intra modicum tempus si aduersarij non inter-
est.ꝛ nu.8.
2 Dictio cum importat conditionem,ꝛ impedit natiuitatem obli
gationis ꝛ actionis.ꝛ nu.3.
4 Licet procurator confiteaẗ erga dominū ꝙ emerit fundū māda
to ipsius dñi nō per hoc sequiẗ ꝙ qñ emit dixerit se emere noīe
domini sui,sȝ potius simpliciter nomine ipsius procuratoris.
5 Si mādo tibi ꝙ rem meā vendas.ꝛ tu procurator illam vendis
nomine tuo proprio,vt tuaȝ propriā,ꝛ promittis de euictione
non per hoc diceris excedere fines mādati,ꝛ si quid prestas no
mine euictionis poteris repetere a me domino.
6 Qui vult rem consequi debet pretium offerre ꝛ deponere.
7 Etiam ex interuallo licitum est moram purgare quādo nōn ste
tit per eum quominus incontinenti vel intra modicum tēpus
eam purgaret.ꝛ vide casum pulchrum nume.9.
10 Qui emit rem,ꝛ promittit eam retrouendere pro eodem pretio
intra certum terminum lapso illo termino nō tenetur amplius
retrouendere nec potest compelli.
11 Contractus ex conuentione partium legem limitatā accipiunt.
12 Hec dictio post,de sui natura potest significare incōtinēti post,
ꝛ ex interuallo.
13 Si testes deponant quod titius possedit post sempronium,in
telligitur possessio immediata.
14 Quod dicatur breue tempus,ꝛ quod longum,ꝛ vtrum intersit
debitoris vel non hoc totum pertinet ad arbitrium iudicis.
15 Pactum legis commissorie est improbatum a iure.
16 Rei proprie non potest esse pignus.
17 Quo ad more purgationem sufficit oblatio verbalis licet quo
ad alia non sufficiat.
18 Mora dicitur esse delictum licet omittendo.
19 Purgatio more est fundata in equitate.
20 Quelibet causa excusat a dolo.
21 Ex pactis incontinenti appositis oriẗ actio prescriptis verbis.
22 Sicut pactum incontinenti appositū iuxta contractum bone fi
dei informat,ita etiā si sit appositū iuxta cōtractū stricti iuris.
23 Litis contesta.non debet nocere actori.
24 Ubi est dies ꝛ pena,ibi non admittitur purgatio more.
25 In decisorijs plus fauemus reo quam actori.
26 Ex parte actoris an sit admittenda purgatio more.

1 **Seia cauit.** †Ex parte actoris ad actionem cōseruādā admittitur purgatio more intra
modicum tp̄s si aduersarij nō interest.h.d.ẜm cōem intellectū
doc.ꝛ est bonus ꝛ no.casus ẜm Bar.ꝛ ẜm Rap.cu.est tex.mul
tum no.ꝛ sing.ꝛ vt.j.videbimꝰ est vtilis ad multa. ¶Diuidiẗ
in tres partes.In prima poniẗ thema.In scđa qđ.In tertia re
spōsio cū duplici limitatiōe.scđa ibi,queriẗ cū ante calēdas.ter
tia ꝛ vltima est ibi,r̃nderi posse. ¶Aduerte p intellectu litere
qꝛ Bar.ꝛ doc.intelligūt istū tex.ꝙ hic agaẗ de actione cōseruā
da,ideo admittiẗ purgatio more,ꝛ sic p̄supponūt ꝙ hec actio
esset nata.Contra istud arguiẗ fortiter:nā actio ex stipulatione
nō pōt dici nata cū fuerit cōditionaliter cōcepta sub ista forma

Universidad de Deusto Biblioteca

cum omne pretiū cum vsuris fuerit solutū ⁊ sic non impleta cō-
2 ditiōe nō fuit nata actio.l.cedere dié.ff.de verb.sig.† Nā dictio
cum,importat cōditionē,⁊ impedit natiuitatē obligationis ⁊
actionis.l.quodcūq̧.§.pe.š.e.⁊.l.si titio.ff.qñ dies leg.ce. Huic
difficultati Jo.de imo.dupliciter rñdet. Primo ꝙ hic agit̃ de
actiōe mādati cōseruāda q̄ cōpetebat etiā si stipulatio nō inter-
cessisset cōtra ꝓcuratorē ad cōsequēdam rē.l.ita vt oēs.ad fi.ff.
mād. Idē tž Pau.de ca.hic q̄ dt etiā si hic stipulatio nō inter-
uenisset poterat seia cōueniri actiōe māda.postq̧ mādatū acce-
ptauerat ⁊ hortos emerat,nec posset dicere se velle retinere ꝓ se
⁊ ꝙ prō se emisset: q: fidē mādati falleret.l.j.C.de dolo.⁊.l.cum
duob⁹.in pn.ff.ꝓ soc.⁊ ō ista actiōe mādati cōseruanda agitur
hic:stipulatio aūt ꝭm eū bñ erat cōditionalis:q: collata in tp̄s
incertū,cū ptiū omne fuerit solutū cū vsuris ꝙ seia exbursaue-
rat. Ista solu.prima fronte vr̃ satis corroborata ⁊ applaudere
litere,sed eā impugnat ⁊ bñ Aret.⁊ do.Pet.de bexu.hic p istū
tex.circa fi.vbi text.expresse dicit ꝙ pōt mora purgari vt actio
ex stipulatu cōpetat,ž si actio ex stipulatu nō esset nata: tūc ad
ipsam querendā nō posset mora purgari post lapsum termini,
vt.l.thais.§.intra.ff.de fideic.lib.allegata in glo.ergo ista solu.⁊
iste intellect⁹ est impossibilis ad istū tex. Nisi diceres ꝙ qñ i ter
mino est impleta pars cōditiōis ꝑut fuit hic:tūc pōt mora pur
gari post lapsum termini etiā ad actionē q̄rēdā prout tž Ange.
hic,per.l.seruus q.§.seruus.ff.de stat.libe.⁊ p gl.in.l.mora.š.e.
⁊ gl.in.l.mora.in prin.ff.de vsur.⁊ hoc mō cessaret difficultas p̄
dicta. Sž tūc intellectus Bar.⁊ doc.nō ꝓcederet.⁊ illud dictū
Ang.est dubiū,vt.j.tāgā. ¶ Scdo modo rñdet Jo.de imo.⁊
3 videt̃ sequi Are.† ꝙ hec dictio cū,nō facit cōditionē,ž modū:
⁊ hoc ꝓpter naturā žctus pambuli ꝭm quā stipulatio regulari
dž,vt.l.si stipulatus.ff.de vsu.nā hic actio mādati cōpetebat cō
tra Seiā,licet non teneret̃ dare nisi soluto vniuerso ptio,vt.l.p̄
terea.⁊.l.idēq̧.§.j.ff.mā.facit.l.iulianus.§.offerri.ff.de act.emp.
ita etiā intelligit̃ dicta stipulatio interposita,vt actio statim sit
nata licet exercitiū actionis effectualiter nō cōpetat nisi soluto
pretio. Et sic in isto tex.dictio cū:ꝓpter naturā cōtractus man
dati precedentis intelligit̃ vt importet modū per quē modū nō
impedit̃ natiuitas actionis,ž eius executio.l.quibus diebus.
§.termilius.vbi no.ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.cum ab eo.ff.de cō-
trahē.emp.gl.in.l.ij.C.de his que sub mod. ¶ Tu autem vltra
scribētes potes huic difficultati tertio modo plane ⁊ nitide rñ
dere,ꝙ in isto tex.p pactū incōtinēti appositū iuxta stipulatio
nē ꝙ censetur inesse stipulatiōi,vt.l.lecta.in ver.dicebā.ff.si cer.
pet.fuit declarata p̄cedēs stipulatio q̄ videbat̃ cōditionalis ꝓ-
pter dictionē cū,vt esset modalis ꝓpter dictionē vt,appositā in
ipso pacto:nā in pacto incōtinēti apposito iter vtrūq̧ cōuenit
vt intra calendas Aprilis proximas vniuersam summā māda
tor numeraret,⁊ hortos acciperet. Certe dictio vt,importat mo
dū qui nō impedit ortū actionis ⁊ obligationis,vt in iurib⁹ ꝓ-
xime alleg.⁊ actio ex stipulatu informat̃ vt cōpetat ad deductū
in pacto incōtinēti apposito,vt hic in gl.⁊ est text.no.in.l.lecta.
vbi late dixi.ff.si cer.pet.⁊ ista est clara rñsio ⁊ planus intellect⁹
istius tex. Et de actione ex stipulatu informata proprie loquit̃
iste tex. Ista mea solutio adhuc planius procedit si tenem⁹ qō
istud pactū incōtinenti appositū iuxta stipulationē nō insit in-
formatiue ⁊ sic extensiue,sed reformatiue ⁊ sic renouatiue perin
de ac si stipulatio a principio fuisset facta ꝭm formā pacti: Nā li
cet Seia a principio ꝓmisit se ꝓprietatē hortorū qñcūq̧ trāsla
turā,cū pretiū omne cū vsuris recepisset:tñ postea incontinēti
cōuenit vt intra calēdas ꝓximas Aprilis vniuersam summā
mandator numeraret,⁊ hortos acciperet,⁊ sic istud pactū incō
tinenti appositū renouauit ⁊ reformauit stipulationē,q̄ primo
erat sine tpe,vt nūc sit limitata ⁊ reformata ad calēdas ꝓximas
Aprilis,⁊ ibi primo videbat̃ cōditionalis ꝓpter dictionē cum,
nūc declarat̃ vt sit modal' ꝓpter dictionē vt,⁊ sic nata sit actio
ex ipsa stipulatione sic reformata. Similiter tex.i.d.l.lecta.ff.si
cer.pe.loquit̃ de virtute reformatiua ⁊ nō informatiua:q: ibi p
stipulationē tota summa.xv.miliū duca.q̄ debebat solui in ca-
lēdis ꝓximis p pactū icōtinēti appositū fuit reformata,⁊ reno
uata vt singulis mensib⁹ solui debeat. Ideo dicit ibi text.in ver.
dicebā,pacta icōtinēti apposita stipulatiōi inesse credunt̃,per-
indeq̧ esse ac si p singulos mēses pecuniā stipulat⁹ fuisset.⁊ ita
ibi late disputando tenui ⁊ semper est visa mihi ipsa veritas.
4 ¶ † No.primo ex tex.ibi,ꝙ mādāte eo hortos emisset iūctis se
quētib⁹ verbis hic eē tex.valde no.⁊ signādū ꝙ ž ꝓcurator cō
fiteat̃ erga dñm ꝙ emerit fundū mādato ipsi⁹ dñi,non per hoc
sequit̃ ꝙ qñ emit dixerit se emere noīe dñi sui:sed poti⁹ simpli-
citer vel noīe ipsi⁹ ꝓcuratoris:⁊ ꝓpter hoc dñiū fuit trāslatū in
ipsum ꝓcuratorē ⁊ nō in dñm,vt patet.j.dū tex.dicit in eū pro-
prietatem hortorū translaturam ergo dñium erat trāslatum in
ipsum procuratorē,vt hic,⁊.l.res ex mādato.ff.ō acquir.re.do.
Nā si tpe cōtract⁹ dixisset se emere noīe dñi sui:⁊ eodē nomine
recepisset certe dñium statim ab initio recta via,⁊ etiā possessio
essent trāslate in dñm,vt.l.si ꝓcurator rē.ff.de acq.re.do.⁊.l.j.⁊
l.p ꝓcuratorē.C.ō acq pos.⁊.l.j.C.p quas pso.no.acq. Et sic nō
posset ꝓcurator amplius transferre proprietatē,vt dicit litera.
5 Cōtra † autē si mādo tibi ꝙ rē meā vēdas,⁊ tu procurator illā
vendis noīe tuo ꝓprio vt tuā ꝓpriā,⁊ ꝓmittis de euictione nō
per hoc diceris excedere fines mādati:⁊ si quid p̄stas noīe eui-
ctionis potes repetere a me dño.dictum fuit solēne ⁊ singulare
Ang.nec alibi legi in.l.si qs ꝓhibuerit,al's incip. Papinian⁹.
in fi.ff.de publicia.in rem act.ꝙ reputat Ang.valde tenendum
mēti.⁊ ž Ang.h p hoc nihil alleget:tu alleg.l.si cū emptore.§.
fi.ff.de pac.ꝭm scdam lect.gl.ibi.⁊ vide etiā ꝙ tenet gl.magistra-
lis in.l.j.in ver.dñiū.gl.magna.ff.de offi.ꝓcu.cesa.vbi gl.in hac
materia distinguit. Adde etiā ꝙ si mādo tibi ꝙ emas mihi rē
puta fundū quē habes cōez cū alio p certo ptio:alioꝝ partib⁹
emptis teneris inuit⁹ partē tuā p residuo ptio dare: sed si ptiū
nō fuerit determinatū,tua pars arbitrio boni viri estimabit̃,⁊
eā inuit⁹ cogeris mihi vēdere.casus est sing.in.l.si fundū.i pn.
⁊.l.seq.ff.mand.quē tex.dicit ibi Barto.se nescire alibi.⁊ ꝙ ha-
buit de facto illo anno in palatio syndicatus:eū etiā alleg.not.
Bal.in.l.j.in.vj.q.C.si ser.extero.accedat.l.cum in eo.ff.de pact.
¶ Scdo pōdera tex.ibi reliquū ptiū cū vsuris seie luci⁹ titius
soluere parat⁹ sit.⁊.j.dū dicit tex.vniuersam pecuniā soluere pa
6 ratus sit.† nā hic vr̃ esse tex.mirabilis nihil subaudiēdo ad tex.
ꝙ sufficit ꝙ mādator offerat,⁊ sic sufficit oblatio verbalis,licet
nō deponat nec cōsignet q̄uis cōuenerit cū ptiū omne solue rit
hortos suo mādato emptos recipere:ꝙ videt̃ esse cōtra tex.in
l.si a te.C.de pact.inter empt.⁊ven.⁊.l.ediles etiā.§.fi.ff.de edili.
edic.⁊ ꝙ no.gl.⁊ doc.in.l.iulian⁹.§.offerri.ff.de act.emp.vbi te-
nēt ꝙ qui vult rē cōsequi debet pretiū offerre ⁊ deponere: decla
rando vt ibi in gl.⁊ licet ibi loquatur in emp.immediato : tamē
iste casus in effectu est idem.⁊ si diceres diuinādo,ꝙ in isto tex.
nō solū obtulit,sed etiā cōsignauit:certe frustra diceret iste text.
⁊ per titiū nō stetit quominus reliquū ptiū solueret : ista verba
essent superflua,si iā actualiter cōsignasset ⁊ deposuisset.⁊ si ite
rū diceres ꝙ ista est narratio facti:ex qua non est licitū arguere
qñ iuriscō.in ea nō se fundat:ꝭm gl.in.l.vnica,in tertia lec.vbi la
te dixi.C.qñ non pe.par. Dic ꝙ imo istud dicit in hoc tex.nō in
prima narratione facti,sed cū iuriscon.format.q.⁊ in formatio-
ne.q.iuriscō.dicit se in ea fundare,vt dixi in.l.q rome.§.callima
chus.š.eo. Est verū ꝙ in hoc tex.nō queritur nec dubitatur de
validitate obligationis,nec qūo i specie fuerit facta:vñ presup-
ponit̃ fuisse validā,⁊ sic in tali modo facta ꝙ de iure valuerit.
7 ¶ † Tertio no.ꝙ etiā ex interuallo licitū est morā purgare qñ
stetit p eū quomin⁹ incōtinēti vl' intra modicū tp̄s eū purgaret
nā iuris interpretatiōe cēset̃ incōtinēti fecisse:ex quo per ipsum
nō stetit,⁊ cōtinuo fuit parat⁹ ipsam purgare:ꝙ Imo.reputat
tenendū mēti.facit regula.l.iure ciuili.ff.de cōdit.⁊ demō.⁊.l.i.
C.de insti.⁊ substi. ¶ Quarto not.in vltima parte tex.in ver.rñ.
posse ꝙ ad purgādū morā ex parte actoris,vt actio semel que-
sita sibi cōseruet̃:duo copulatiue requirunt̃,qō purgatio fiat in
tra modicū tp̄s,⁊ ꝙ rei nihil intersit,⁊ sic qō purgata mora re⁹
nō remaneat in dāno.⁊ p istū tex.infert no.Ang.hic,⁊ in.l.si in
8 sulā.š.eo.† ꝙ si rei interest pecuniā fuisse solutā ab actore in ter
mino ꝙ tūc ex parte actoris nullo mō admittet̃ purgatio more
etiā si actor vellet illud interesse refundere:ex quo tex.iste in fi.vi
det̃ simpl'r denegare purgationē qñ rei interest,ž ecōtra ex par
te ipsi⁹ rei qñ ipse est in mora ⁊ actoris interest bñ admittit̃ pur
gatio si offerat actori totū interesse.l.si cū dies.§.fi.cū.l.seq.⁊ ibi
gl.ff.de arbi.⁊ sic in hoc reus esset melioris cōditionis q̄ actor.
¶ Istā differētiā reprobat Pau.de ca.q: sicut iste tex.ꝓhibet
purgari morā qñ interest rei:ita etiā cōtra in.d.l.si cū dies.§.fin.
⁊ in plerisq̧ alijs legibus prohibet̃ purgari mora ex parte rei,⁊
tñ limitatur per gl.ibi,nisi velit refundere interesse actori : ergo
etiā similiter dž intelligi iste tex.ex pte actoris:cōfirmat̃ optime
ꝭm Are.nā purgatio more fundat in eqtate.l.si seruū.§.sequit̃.
š.eo.sicut ergo pōt mora purgari si nihil intersit rei,vt hic:ita si
desinat interesse p ei⁹ oblationē ⁊ refectionē dāni debebit posse
mora purgari,per regulā.l.q: aūt.§.j.š.si quis cau.de quo tñ di-
cendū vt plenius habet̃ in.l.si insulā.š.eo.ad quē locū etiā Jo.
9 de imo.hic se remittit. ¶ † Quinto diligēter no.ex tex.ibi si non
multo post.hic ꝓbari tm.ꝭm Raph.cu.ꝙ si emi rē a te pacto in
cōtinēti apposito ꝙ debeā tibi soluere ptiō intra certū tp̄s limi
tatū,si nō solui nec obtuli pretiū intra illud tp̄s,⁊ vltra illud la-
psum est postea multū tp̄s,si postea volo soluere nō debeo au-
diri,ž tua nō interfit,nec tu cogeris ampli⁹ vendere nec tradere
q: post elapsum multū tēpus videtur recessum a cōtractu,nā si
obligatio est simplex verū est ꝙ nō tollit̃ p lapsum tp̄is:q: tp̄s
non est modus tollende nec inducēde obligatiōis.l.obligatio-
num fere.

num fere.§.placet.ff.de acti.⁊ obli.sed vbi in cōtractu est appo-
sitū tp̄s certū,⁊ illud p̄terijt nō audit̃ post multū tp̄s ž tua nō
intersit,eo q: mora pōt purgari solū si nō intersit intra modicū
tp̄s.dicit tñ se dubitare,sed ꝙ iste text.pure ita sonat Paul.de
ca.refert istud notabile Raph.⁊ dt sibi nō placere: q: certū est
cōtractū fuisse perfectū,⁊ illud tp̄s fuisse appositū ad cōstituen
dū me in mora,vt postea tenear ad vsuras,vñ nō dž induci reso
lutio žctus. Sed in isto tex.erat rō q: Seia nō emerat noīe lu-
cij,vt dixi in.j.not.vnde poterat dicere post terminū elapsum se
velle retinere pro se:⁊ istud est valde singulare.sed si termin⁹ nō
fuisset appositus,hoc nō posset dicere ꝭm eū:q: faceret cōtra fi-
dem mandati suscepti. Sed caue q: iste tex.in nulla parte se fun
dat in hoc q: seia emerit suo noīe,⁊ nō lucij titij. Itē žctus hic
nō erat pfectus simpl'r,sed cū limitatione tēporis,intra ꝙ pre-
tiū debebat solui. Idē cōtra Raph.tž Are.hic in vlt.col.mot⁹
precipue:q: qñ apponit̃ terminus ad soluendū simpliciter vt in
casu formato p Raph.non videt̃ actū vt elapso illo termino,si
pretiū non sit solutū,ꝙ žctus resoluat̃,ad hoc adducit.l.si fun
dus lege.in prin.ff.de leg.cōmis.vbi ad resoluendū žctū p.l.com
missoriā,expresse dž apponi cōditionaliter ꝙ si pecunia nō sol-
uat̃ intra terminū res sit inempta:ergo sec⁹ si terminus simpl'r
apponat̃,vt hic. Sž p decisiōe Rap.cu.bñ facit ꝙ no.tž Ang.
in cōsi.cxcix.inci.titi⁹ rē quā emit.vbi cōsuluit in casu quotidia
10 no,† ꝙ q emit rē ⁊ ꝓmisit eā retrouēdere p eodē ptio intra cer-
tū terminū,elapso illo termino nō tenet̃ amplius retrouēdere,
nec pōt ampli⁹ cōpelli. Mot⁹ q: vbi intra certū terminū limita
tū est alicui satisfaciēdū,vt ipse aliqd impleat,nisi intra termi-
nū sibi satisfiat post terminū satisfactionē suscipere non cōpelle-
tur,⁊ p cōsequēs nō tenet̃ ad obseruātiā ꝓmissorū,q̄ legē certā
habuerūt ex forma žct⁹ cui satisfactū nō est,⁊ p hoc dicit se da
re casum in terminis in.l.ij.⁊ in.l.cōmissorie.C.de pac.iter emp.
⁊ vēdi.vbi in eo qui ꝓmisit retrouēdere,lex cōuētionis est oīno
obseruāda.vbi ergo ꝓmisit retrouēdere qñcūq̧,astrīgi poterit
qñcūq̧,vbi ad certū terminū,non poterit cōpelli post terminū.
Ad hoc ēt dicit optime facere.l.emili⁹ largian⁹.ff.de mino.tñ
ibi fuerūt vba magis p̄cisa exclusiōis elapso termino. Ad hoc
etiā mouet̃ Ang.q: si nō fuit in mora cōstitut⁹,sibi inuito post
terminū solutio fieri nō pōt.l.si fundus lege.⁊.l.post dié.ff.de le
ge cōmis.⁊ ad hoc adde tex.in.l.si mādato titij.§.ille.ff.mādati.
Ego teneo vtrāq̧ decisionē.⁊ Rap.hic,⁊ Ang.in cōsi.p̄alle.q:
vident̃ mihi multū rōnabiles. Moueor:q: si teneret̃ lōgo tēpo
re post terminū elapsum recipere ptiū,⁊ vēditionē,vel retrouen
ditionē facere,isto mō effectualiter teneret̃ ꝑpetuo.⁊ istud esset
absurdū:q: actus agentiū nō debēt operari vltra eoꝝ intentio
nem.l.nō oīs.in prin.ff.si cer.pe.⁊.l.obligationū substātia.§.fin.
11 ff.de acti.⁊ obl.† Itē žctus ex cōuētione partiū legem limitatā
accipiūt.l.j.§.si cōueniat.ff.depo.⁊ in regula cōtractus.de regu.
iur.in.vj.⁊ limitata causa limitatū producit̃ effectū.l.in agris.
ff.ō acq.re.do.⁊.l.age.vbi dixi.C.de trāsac. Itē si teneret̃ ēt post
terminū elapsum recipere pretiū,frustratoria esset adiectio tem
poris,⁊ nihil operaret̃ ꝙ est etiā absurdū.l.si qñ.in prin.ff.de le
ga.j.⁊.c.si papa.de priui.in.vj. Itē permissū intra certū tēpus
intelligit̃ post illud tp̄s esse prohibitū.l.si ita quis.⁊ ibi Bal.⁊
alij ad hoc no.ff.de vulg.⁊ pupil. Bal.notabiliter in.l.obserua-
re.§.p̄ficisci.in.iij.col.ff.de offi.procō.⁊ leg. Itē in contractibus
intellectus q nō cōsonat aurib⁹ vulgi,est extrane⁹ ⁊ eijciendus
12 ꝭm Bal.in ti.de pace cōstan.xxxi.col.i ver.defendēdo. ¶ † Se
xto no.ex tex.ibi,si nō multo post ꝭm Aret.ꝙ ista dictio post,
de sui natura pōt significare incōtinēti post,⁊ ex iteruallo post
ꝙ dicit facere ad.q.quā ponit Bar.in.l.fruct⁹.ad fi.ff.sol.ma.⁊
dicit esse bonū tex.in.l.quoties.§.fi.ff.de here.instit. Adde ꝙ di
ctio post,de se simpliciter prolata,nō videtur importare inter-
uallū saltē magnū vt ꝓbat iste tex.⁊ tex.in.l.iurisgētiū.§.quini
mo.in ver.idē rñsum.ff.de pac.ibi ⁊ si post emptionē ex interual
lo vbi patet ꝙ dictio post.nō importabat interuallū,nisi fuisset
adiectū ex interuallo.ad idē tex.in.l.in duob⁹.i prin.ff.de duo
bus reis. Itē adde ꝙ dictio post,refertur ad actū immediate se
13 quentē.† vnde si testes deponāt ꝙ titius possedit post sempro-
nium,intelligit̃ de possessione immediata.ita no.Hemi.in.c.j.in
prin.p illū tex.de resti.spo.in.vj.vbi etiā ad hoc alle.⁊ gl.⁊ Inn.
in.c.cōgregato.de ele.tñ quod dictio post,possit referri ad actū
mediatū,⁊ immediatū,no.idē Hemi.in.c.ij.in.j.no.p illū tex.ō
confes.in.vj.⁊ ꝙ dictio post,possit referri ad actum mediatum,
no.etiam glo.in.c.cum vintoniēsis.in verbo tertia,de ele. Facit
tex.in.c.non solum in princ.de appella.in.vj.per quem notat ibi
Hemi.in.j.nota.ꝙ dictio post,notat actum qui fit ex interuallo
temporis post terminū cui adiungitur. Et ista adde his que di
14 xi alias in.d.l.fruct⁹.ff.so.ma. ¶ † Septimo no.ex fi.tex.ibi,ꝙ
omne ad iudicis cognitionē remittendū est.ꝙ dicatur breue tē
pus,⁊ quod lōgū,⁊ vtrū intersit debitoris vel nō:hoc totū per
tinet ad arbitrium iudicis,⁊ dicit Bal.hic ꝙ nō reperitur alibi
in iure ita expressum ꝙ modicum tempus dicatur arbitrariū.
Adde ꝙ est trita regula ꝙ qñ tēpus nō reperit̃ determinatum.
a iure,relinquitur arbitrio iudicis.l.j.§.fi.ff.de iure delibe.⁊.c.ō
causis.de offic.deleg.⁊.c.fi.de trāsac.vñ ꝙ dicat̃ tp̄s prolixū id
qō diu relinquitur arbitrio iudicis glo.in.l.iij.§.desertor.ff.ō re
mili. Itē qui est per vim cū armis deiectus:potest incōtinēti p
vim cū armis recuperare.l.iij.§.cū igitur.ff.de vi ⁊ vi arg. Illud
incontinenti intelligit̃ arbitrio iudicis,cōsiderata qualitate per
sone deijciētis,⁊ rei qua quis est deiectus,vt no. declarat Bar.
in.d.§.cū igit̃.⁊ sequit̃.d.Abb.in.c.olim.primo.in.v.co.de resti.
spo.gl.i.c.an sit.de appel. ¶ Octauo no.singulariter ex isto tex.
ꝭm Joā.de imo.ad fi.ꝙ hic fuit pactū qō deberet ptiū restitui
itra certū tp̄s,⁊ hortos accipere,⁊ sic videt̃ tacite agi ꝙ post il
lud tp̄s nō teneat̃ reddere rē,ž pretiū reddat̃. Facit.l.statulibe
15 rū.§.stichū.ō leg.ij.† Et sic videt̃ hic fuisse pactū.l.cōmissorie.
qō videt̃ a iure improbatū:vt.l.fi.C.de pac.pig.⁊ sic videt̃ ꝙ ēt
ex iteruallo post deberet hic audiri,nō obstāte dicto pacto,qō
est directo contra istū tex.in fi.ad hoc respondet dupliciter Jo.
de imo.ꝙ pactum.l.cōmissorie est improbatū quādo fit ab ipso
initio.secus qñ factū est ex interuallo post primā obligationē:
prout fuit hic,vt.l.titi⁹.ff.de pig acti.⁊.l.quāuis alias incipit.l.
calipodius.⁊ ibi Bar.ff.de sol.⁊.l.si fundus.§.fi.⁊ ibi Bar.ff.de
pigno. Et istā primā soluti.tenet Are. ¶ Secūdo modo respō
det Jo.ō imo ꝙ hic nō est ꝓprie pactū.l.cōmissorie,cū dominiū
esset penes ipsam Seiā creditricē,sed cōtrariū loquitur qñ do
miniū rei est penes debitorē:quo casu iura magis fauēt debito
ri.⁊ ꝭm istū intellectū iste tex.redditur notab.⁊ limitat.d.l.fi.ꝭm
eum. Tu responde clarius ⁊ notabilius ꝙ pactū legis cōmisso
rie est improbatū in pignorib⁹ odio creditorū.ita ꝓprie loqui-
tur.d.l.fi.C.de pac.pign.⁊.c.significāte.de pig.sed hic nō est pi-
gnus:q: dominiū hortorū nō erat trāslatū in luciū titiū,⁊ sic in
debitorē,sed dñiū erat penes Seiā creditricē,vt dixi.š.i.j.no.
16 † Et rei proprie nō potest esse pignus.l.neq̧ pignus.ff.de reg.
iur.⁊.l.ex sextante.§.latinus.ff.de exce.rei iudi.⁊ ista etiā fuit in
tentio Imo.licet non sic clare exprimat. Et duplicem rationem
diuersitatis quare pactum legis commissorie sit reprobatū in
contractu pignoris,⁊ non in contractu venditionis , assignant
Abb.⁊ alij in.d.c.significāte.⁊ in isto tex.in effectu est emptio ⁊
venditio,vt etiam dixi.š.in.ij.not.⁊ non pignus,⁊ sic pactū.l.
cōmissorie non est ad propositū text.nostri. ¶ Ultimo quantū
tetigi.š.in.ij.no.ꝙ i isto tex.nihil subaudiēdo,videtur sufficere
ꝙ mādator verbaliter offerat,licet nō deponat nec cōsignet qō
videtur cōtra iura que ibi allegaui vt ibi dixi. Nō omitto quod
Bar.alio mō sing.respondet in l.acceptam . in.iij.oppositio.in
17 vna lect.impressa.C.de vsur.vbi formaliter dicit ꝙ † oblatio ver
balis sufficit quo ad more purgationē,ž quo ad alia non suffi-
ciat,p.l.illud.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei ven.⁊.l.si seruū.§.sequit̃.š.
eo.⁊ ad hoc potes addere istum tex.qui meli⁹ facit quā leges
allegate p Bar.puto ꝙ istud nō sit verū,⁊ sic cōtra omnē rōnē
mundi,licet nō reperiā ab aliquo tactū.⁊ miror ꝙ do.Alex.in.l.
si mora.ff.sol.mat.vbi enumerat plures fallētias in qbus obla
tio verbalis sufficit,non fecit de ista vllā mētionem: nescio quo
pacto eā omiserit,⁊ ž Bar.in.d.l.acceptā.in vna lectura Bart.
impressa que cōiter habetur hoc dicat,tñ i bona ⁊ vera lectura
Bar.super.iiij.li.C.que est multo plenior,⁊ que etiā fuit impres
sa,licet forte rarius habeatur nihil dicit de hoc Bar. Moueor.
18 nā mora dicitur esse delictū ž † omittendo,vt est glos.ordinaria
in.l.si mora.⁊ ibi Imo.⁊ Moder.ff.sol.ma.cōfirmatur q: mora
est dolus.l.dolus.ff.mādati.⁊.l.nō pōt videri improb⁹.ff.de re-
gu.iur. Sed dol⁹ est delictū,vt est tex.melior de iure in.l.j.§.nūc
tractem⁹.in ver.plane.ff.de tute.⁊ rati.distr.⁊ tex.nota.in.l.si ex
causa.§.nūc in minorib⁹ vidēdū.ff.de mino.gl.in.l.j.⁊ ibi Bar.
no.ff.de fideiu.tut.ergo sequeret̃ absurdū ꝙ q fuit in mora,⁊ sic
in dolo,⁊ sic in delicto,esset melioris conditionis,si oblatio ver
balis sufficeret,q̄ ille qui nūq̄ fuit i aliqua mora.⁊ sic melioris
cōditionis esset morosus q̄ nō morosus,ō regu.l.seruus.i fi.ff.
ꝙ vi aut clā.⁊.c.eū qui.de prebē.in.vj. Itē sequeret̃ aliud absur
dum si morosus ex sua mora,⁊ sic ex suo delicto istud cōmodū
reportaret ꝙ sola oblatio verbalis ei sufficeret q̄ alias nō suffi-
cit:ꝙ est cōtra.l.relegatorū.in fin.ff.de interdi.⁊ rele.⁊.l.sed si ex
19 parte.§.q̄q̄.ff.ꝙ cū eo.⁊.l.si fine.in fi.C.ad velleianū.† Itē pur-
gatio more est fundata in equitate.l.si seruū.§.sequit̃.š.eo. Sed
ista esset iniquitas ⁊ absurditas,si in volēte purgare morā sola
oblatio verbalis sufficeret,q̄ in alijs nō sufficit,vt ex p̄dictis pa
tet. Quarto pro ista parte bene facit:q: licet quis sit intra tēp⁹
intra quod potest moram purgare:tamē mora non habetur ꝓ
purgata quo ad suum commodum ⁊ fauorē:vnde si spēs debi-
ta interim pereat casu fortuito,non liberatur vbi alias debitor
liberaretur:vt est tex.sing.in iure in.l.sancimus.§.pe.C.de fide-

Universidad de Deusto Biblioteca

ins. Bart.in.l.si insulam.in.vij.q.vbi dixi de hoc.s.eo.ergo qui vult morā purgare ꝛ est.j.tps purgādi morā nō est melioris cōditionis quā ali⁹ debitor,imo deterioris,ergo si in alio debitore sola oblatio verbalis nō sufficit,minus debet sufficere in isto qui vult morā purgare,etiam si mora haberetur pro purgata ꝛ iste sit nonus articulus in materia oblationis verbalis,a me nouiter excitatus.nec dicat saluādo Bar.in.d.l.acceptā.ꝙ eius itētio fuerit ꝙ oblatio verbalis sufficiat quo ad more purgationē,licet nō quo ad alia.hoc est nō operet aliū effectū,nisi istū solū purgationis more,ꝛ hoc nō pōt adaptari alij debitori,q nō est in mora.Nā hoc mō intelligēdo illa sol.Bart.nō faceret ad text.nostrū vbi purgatio more fiebat vt agi posset ex stipulatu vt dicit litera.Itē in iurib⁹ allegatis p Bar.s.in.l.illud.ff.de peri.ꝛ com.rei vēdi.ꝛ in.l.si seruū.§.sequitur.s.e.oblatio verbalis nō operat solū effectū purgatiōis more,sed etiā cōstituit aduersarium in posteriori mora,que nocet ꝛ que attenditur:ergo ista saluatio pcedere nō pōt:qꝛ esset cōtra iura allegata per ipsum met Bar.ꝛ statim.j.alleg.Bar.idē tenētē,tñ illud idē ꝙ Bart.l.d.l.acceptā.ꝙ sola oblatio verbalis extra iudiciū sufficiat ad purgationē more tenet etiam Bar.in.l.creditor.post med.ff.de distrac.pig.ꝛ idem Bar.in.l.sed ꝛ si alia.ff.de consti.pecu.vbi limitat hoc esse verum ante lit.contest.sed post lit.conte.requireretur consignatio ꝛ depositio,prout dicit se declarare i.l.si insulam.s.eo.vbi ponit Bar.in.j.opp.ij.partis.vbi etiā tenet Bart.in.l.si seruū.§.sequit.s.e.vbi etiā tenet illud ꝙ statim dixi quod oblatio verbalis nō solū purgat morā,sed etiā cōstituit aduersariū in mora,tñ rationes quas.s.adduxi videt inevitabiliter vrgere cōtra Bart.¶Postremo vt nihil omittatur posset etiā aliter dici ad istū tex.vltra ea que dixi.s.in.ij.no.ꝙ hic Seia creditrix recusabat pecuniā oblataꝫ accipere,vt dicit tex.ibi,neqꝫ Seia accipere voluerit:tūc sola oblatio verbalis sufficit,nec aliqua cōsignatio requirit:qꝛ esset frustratoria vt tenet gl.in.c.pastoralis.in gl.fi.de offi.ordi.expresse Bar.in.l.vnica,in.iij.co.C.ne lice.in vna eadēqꝫ cā ter.prouo.Raph.cu.Paul.de ca.ꝛ do.Alex.in.l.q rome.in prin.vbi dixi.s.e.d.Alex.in.l.si mora.in.v.fal.ff.sol.ma.ꝛ ad hoc posset addi iste tex.ꝛ hoc mō rñdēdo iste tex.nō faceret p solutiōe Bar.in.d.l.acceptā.quam statim late impugnauit.Hic ideo oblatio verbalis vr sufficere.qꝛ creditrix recusabat pecuniā oblatā accipere:ergo hoc cessante aliud ect.ꝛ glassella hic in verb.nō stet dicit ꝙ seia erat in secūda mora : ꝛ nō titius.Ista sol.lꝫ in se sit vera,ꝛ videat prima frōte colorata tñ nō est bona ad istū tex.nec vllatenus tenēda,qꝛ pcederet qñ seia recusasset accipere sine causa:tūc bñ potuisset dici in mora:sed hic recusabat accipere cū causa,qꝛ erat elapsum tps cōuētū intra ꝙ debebat pecunia solui vnde nō pōt dici in mora,q habuit iustā causam recusandi.l.ꝙ te.in verbo,sꝫ etiā si aliqua iusta cā.ff.si cer.pe.notat Bar.expresse in.l.sed ꝛ si alia.ff.de cōsti.pecu.Nā mora dicitur culposa dilatio.l.mora.in prin.ff.de vsu.
20 Itē dicit dolus vt.s.statim dixi.†ꝛ quelibet cā excusat a dolo l.iiij.in prin.cū vulgaribus.ff.de lib.cā.ꝛ sic ista sol.nō pōt procedere ad istū tex.ꝛ.d.gl.in verb.nō stet.male dicit ꝙ seia fuerit in scōa mora tūc nō oporteret ꝙ titi⁹ morā purgaret vt dicitur in litera.ꝛ ita habes bene enucleatū totū tex.¶Capio gl.in versi.incōtinēti quā diuide in duas partes.In prima infert ex tex.In scōa no.scōa ibi.vñ no.ex secunda parte habes quatuor no-
21 tare.¶†Primū est ꝙ ex pactis incōtinēti appositis orit actio prescriptis verbis.Idē tenet gl.in.d.l.lecta.ꝛ in.l.petens.C.de pac.ꝛ ista est cōis opinio,lꝫ vltramōtani ꝯriū tenerent quos refert ꝛ impugnat Bart.in.d.l.petens vbi dixi.ꝛ ꝯriū etiā tenet Raph.cu.hic:ꝛ latius i.l.j.§.si stipulāti.s.e.ꝛ dixi in.d.l.petēs.¶Secūdo ex ista gl.habes ꝙ pactū incōtinēti appositū iuxta cōtractū stricti iuris,ꝛ sic iuxta stipulationē informat ꝛ extēdit actionem ex stipulatu,vt etiam competat ad deductū in pacto.Istud nō vr posse pcedere ad istū tex.ppter duo.Primo qꝛ h stipulatio fuit cōditionalis:qꝛ facta p dictionē cū,que facit cōditio.l.quodcūqꝫ.§.j.s.e.ꝛ.l.si titio.ff.qñ dies le.ced.sꝫ ex stipulatiōe cōditionali pēdēte nō est nata actio nec obligatio.l.cedere diē.ff.de ver.signi.ergo non pōt informari actio que nō est,et ita tenet gl.in.l.pacta cōuēta.in prin.ff.d cōtrahen.emp.Bar.ꝛ doc.in.d.l.petēs.in vlti.co.ꝛ in.d.l.lecta.in pe.co.¶Sed tu aduerte ꝙ Bar.ꝛ doc.tenent ꝙ in isto tex.sit nata actio ex stipulatione put.s.late dixi.vñ oppositio pcederet qñ esset planū qd stipulatio esset conditionalis:tunc informari nō posset:sed hic presupponitur ꝙ nō sit cōditionalis,sed modalis non obstāte dictione cum,declarata per pactum incōtinenti appositū.ꝛ per alia q̄ superius dixi.¶Scōo ex alio ista gl.nō videt posse pcedere ad istū tex.qꝛ cum hic stipulatio sit pro vno ꝛ pactum pro alio,nō pōt informare:vt.l.si tibi.C.locati.ꝛ est gl.in.d.l.petens.in gl.magna circa med.in.j.q.ꝛ ibi Bar.ꝛ gl.in.l.iurisgentiū.§.quinimo.in glo.ij.ad fi.ff.de pac.Bar.in.d.l.lecta.ꝛ ita per istud fundamentū reprobat simpliciter istā gl.Io.de Imo.hic Are.dicit ꝙ si gl.itellexerit ꝙ ex pacto incōtinēti apposito dcr actio ex stipulatu informata ipsi pmissori:ꝛ tūc gl.vr esse falsa p fundamentū Imo.cū stipulatio fuerit facta in fauorē stipulatoris,ꝛ pactū incōtinenti interpositū in fauorē alterius.sin autē itellexit gl.ꝙ actio iformata ex pacto ꝯpeteret ipsi stipulatori ad faciendū sibi tradi rē,ꝛ iste intellectus pōt pcedere:qꝛ stipulatio fuit interposita in fauorē eius,ꝛ etiā pactū,quatenus in pacto continebatur ꝙ res deberet restitui soluto pretio.Tu autē istis pretermissis defende plane ꝛ nitide istā gl.ꝛ inquantū dt Imo.ꝙ hic stipulatio fuit pro vno,ꝛ pactū pro alio.Istud assumptū est falsum:qꝛ imo stipulatio fuit apposita gratia vtriusqꝫ:qꝛ cōtinebat duo.s.ꝙ promissor reciperet vniuersam summā cū vsuris:istud respicit fauorē promissoris.Scōo ꝙ deberet transferre proprietatē hortorū emptorū in mādantē,ꝛ istud respicit fauorē stipulatoris,ꝛ sic est in fauorē seie,ꝙ pretiū cuꝫ vsuris recipiat,ꝛ in fauorē lucij ꝙ dñium hortorū transferat in eū,ideo potuit informari actio ex stipulatu ad deductū i pacto.ꝛ istud est
22 planū ꝛ expeditū.¶†Tertio habes ex gl.ꝙ sicut pactū incontinenti appositū iuxta contractū bonefidei,puta vēditionis informat,ꝛ hoc est indubitatū,ita etiā si sit appositū iuxta ꝯtctuꝫ stricti iuris,ꝛ sic iuxta stipulationē vt hic,ꝛ ita cōiter docto.tenēt.Ego alīs disputaui publice istū articulū in ciuitate Alexādrie:ꝛ sub me respōdit.d.Alber.initiatus qui postea fuit iuris vtriusqꝫ doctor prestātissimus,ꝛ disputādo pōt teneri cōtra cōmunē put alīs tenui in.d.l.petēs.vbi Raph.Ful.idē tenet eo qꝛ ꝯctus stricti iuris nō recipiunt extēsionē nec a verbis recedit.l.quicqd astringēde.in prin.s.e.ꝛ.ll.loquētes de informatione videntur loqui in ꝯctibus bonefidei vt patet in.l.iurisgentium.§.quinimo.ff.de pac.ꝛ in.l.fundi partē,cū simili.ff.de ꝯhē.empt.nec obs.ista lex qꝛ nō loquit de informatiōe vt statim dicā.ꝛ istā opi.ꝯ cōeꝫ etiā tenet Pet.de bexu.hic.¶Quarto ꝛ vltimo habes ex ista gl.ꝙ iste tex.loquit de informatiōe ꝛ cū ista gl.communiter trāseunt doc.veritas est ꝙ imo loquitur de reformatione prout dixi.s.i declaratione tex.ꝛ ita etiā tenet do.Pe.de bexu.sicut etiā in.l.lecta.ibi tenui cōtra cōem ꝙ illa.l.non loquat de virtute informatiua sed reformatiua,prout etiā ibidē tenet Raph.Ful.Paul.de ca.Lud.ro.ꝛ añ eos subtilitatū princeps do.Christopho.de Castellio.vt ibidē late posui.¶Capio gl.in ver.interesset.quā diuide in quatuor partes.In prima allegat vnam concordantē ad text.In secunda timore cōtrarij supplet ad tex.In tertia per viam limitationis remouet aliud ꝯtrariū.In quarta ꝛ vlti.allegat tres cōcordantes ad tex.secunda ibi.ꝛ supple.tertia ibi,ꝛ hec in pura.quarta ꝛ vltima est ibi,iteꝫ facit j.de solu.¶In ea.glos.ibi,ꝛ supplet.nec lis contestata esset,ista suppletio nō conuenit nec est vera in casu huius.§.qui loquitur
23 in actore†cui nō solet litis cōtest.nocere,sed prodesse.l.nō solet deterior.ff.de reg.iur.ꝛ.l.aliam.ff.de noua.sed.l.si insulam.s.eo.de qua gl.voluit opponere,loquitur in reo volente moram purgare.cuius cōditio bene fit deterior,ꝛ per litis conte.vt.l.nemo.C.de acq.pos.ꝛ pcludit via purgandi morā vel potes dicere fm Are.ꝙ litis cōtest.nō debet nocere actori.super iure deducto i iudicio,vt iuribus prealleg.sed hic lis fuit contesta.super re petitia nō super eo sup quo actor erat in mora.i.sup solutione pretij ab eo faciēda:ideo respectu pretij soluēdi lis nō censetur contestata neqꝫ pricipaliter,neqꝫ secūdario:ideo nimirū si pōt mo-
24 ra purgari.¶†In ea.gl.ibi,secus in conditionali ꝛ penali : qꝛ si vtrunqꝫ fuisset nō potuisset mora purgari:quia vbi est dies ꝛ pena ibi nō admittit purgatio more.l.traiectitie.§.de illo.ff.de acti.ꝛ obli.ꝛ.l.magnā.C.de contrahen.ꝛ commit.stipu.ꝛ.l.si super possessione.C.de transact.Gl.voluit respondere quod in cōtrario fuit dies ꝛ pena , ꝛ sic stipulatio conditionalis ꝛ penalis hic autem non fuit penalis licet adesset dies.¶Contra istā gl.fortiter opponitur qꝛ hic vltra sortē erant promisse vsure,vt dicitur in litera ꝛ vsura dicitur esse pena.l.qui sine.ꝛ ibi Bar.ff.de nego.gest.ꝛ.l.lecta.in verbo pene nomine.ꝛ ibi.d.Alex.ad hoc no.ff.si cer.pet.Bar.in.l.cū stipulati sumus.s.eo.Ad hoc dupliciter respōdet Bar.ꝛ sequit etiā Ang.ꝙ hic vsure fuerunt promisse vt sors ꝛ nō vt pena.ꝛ ita etiā dicit Bar.in.d.l.si insulam.in.vj.oppo.s.e.vult dicere Bar.ꝙ iste tex.loquit de vsuris solutis per istā venditori hortorū que soluit sibi pretiū ꝛ sic sortē ꝛ etiā vsurā.Et sic Seia petebat istas vsuras solutas tanqꝫ sortē:qua erant effecte sors,vt dicit glos.in.l.idemqꝫ.§.ij.ff.mandati.allega.per Bar.ꝛ sic iste tex.nō loquitur de vsuris contractis,ꝛ sic stipulationis.Ista solutio nō caret diuinatiōe.Itē iste text.dicit cū pretium omne cum vsuris ab eo recepisset,ꝛ sic videtur loqui de vsuris que currebāt a tempore contractus.vnde Bar.hoc modo perpendens secundo modo respondet quod vbi est dies ꝛ pena non admittitur purgatio more ad euitādam pene commissionem,vt in contrario,sed bene ad actionē conseruandam

dam admittitur,casus est hic.ꝛ idē tenet Bal.in.l.celsus.§.j.ff.de arbi.ista sol.fm Rapha.cu.nō videt posse stare:qꝛ Bar.nō
25 assignat rationē iter actorē ꝛ reū,†ꝛ fauorabilior dꝫ esse reus,vt.l.Arrian⁹.ff.de act.ꝛ obli.nā i decisorijs plus fauem⁹ reo q̄ actori ꝛ plene notatur in.l.de die.i prin.vbi dixi.ff.qui satis.co.ꝛ in.l.inter stipulantē.§.si stichū.s.eo.Itē vt pena euitet q̄ est odiosa,facilius deberet admitti purgatio more.Tu dic ꝙ ista secūda sol.Bar.est bona,si bene intelligat,vt statim dicā,vñ responde tertio ꝛ planius ex mēte Raph.cu.ꝙ hic est equiuocatio ꝛ termini diuersi:qꝛ vbi est dies ꝛ pena nō admittit purgatio more:verū est quo ad hoc vt pena euadat ex tali purgatiōe ita loquunt iura cōtraria,ꝛ ita etiā dicit Bar.in.ij.sol.Sꝫ hic lꝫ esset dies ꝛ pena:tñ purgatio more nō fit ad tollendā penā q̄ veniret ex mora cōmittēda:qꝛ hic vsure veniebāt ex conuentione:etiā ante aliquā morā,vt.l.lecta.ver.fi.ff.si cer.pet.sꝫ solū fit ad actionem conseruandā,ꝛ multominus per purgationem more vsure que iam cucurrerant euitantur,ꝛ ita etiā effectualiter tenet.d.Pe.de bexu.hic.Et hoc est ꝙ voluit dicere Bar.in.ij.solu.si bene cōsideras,ꝛ sic cōtrarium loquitur qñ vsure deberentur tēpore more:tunc si esset apposita dies,nō admitteret purgatio,nisi etiā soluerentur vsure,sed hic vsure debent ex tpe con-
26 tractus stipulationis.¶Extra glossas opponit Bart.†ꝙ ex parte actoris nō debeat admitti purgatio more,per.l.thais.§.intra certa.ff.d fideic.liber.vbi etiā fauore libertatis ꝙ est plus:non admittitur more purgatio post terminū lapsum,ꝛ tñ fauore libertatis multa statuta sunt cōtra regulas iuris,vt dicit tex.in.§.fi.inst.de dona.ergo multomin⁹ in casu psenti.ꝛ rñdet bar.ꝙ nō admittitur quo ad actionem acquirendā de nouo,vt ibi:sed bene quo ad actionem conseruandā,ꝛ sic quando agitur de iure quesito conseruando vt hic,facilius eū cōseruat in esse deductū,q̄ de nouo inducatur.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.ꝛ.l.j.§.casum.ver.appius.ff.de postu.ꝛ.c.quēadmodū.circa med.de iureiu.idē tenet Bart.in.l.si insulam.in.ix.q.s.e.ꝛ ista solutio cōmuniter tenetur Ang.tamen hic tenet ꝙ etiam quo ad actionē conseruandam nō admittitur indistincte purgatio more,sed ita demum si pars aliqua debiti fuerit soluta in termino:quo casu loquitur proprie iste text.ibi non omne pretiū cū vsuris a lucio titio seie solutū sit:nā tunc etiā si ageret de actiōe de nouo querēda,admitteret purgatio more:p tex.in l.seruus qui testamēto.§.seruus.ff.de statulibe.vbi probatur ꝙ si seruus debet habere libertatem si seruierit heredi quinquēnio si nō seruiuit toto tempore,qꝛ pro parte temporis fuit in fuga:nihilominus elapso tēpore potest purgare morā,ꝛ supplere tēpus qd deficit,ꝛ hoc ideo est fm gl.in.l.si intra.ff.co.ti.de statulibe.qꝛ aliqua ex parte seruiuit,ꝛ sic aliqd impleuit i termino,ꝛ ista sol.Ang.videtur satis applaudere litere.Areti.reprobādo Ang.dicit ꝙ iura per Ang.allegata videt loqui specialiter fauore libertatis fm Bal.in.l.j.post gl.ibi.C.si māci.ita fue.alie.ꝛ ꝙ secus est de iure communi per illud quod tenet Bart.in.l.si.§.quoties p illū tex.ff.de publica.Sed tu caue qꝛ in.d.l.thais.§.intra certa.etiam agitur de fauore libertatis,ꝛ tamen nō admittitur purgatio more elapso termino:quia agitur de actione querenda,ꝛ nihil erat ibi ceptum in termino fieri,prout in.d.§.seruus.Item pro solutione Ang.videtur bene facere:qꝛ clemētius agitur cuꝫ illo qui soluit partē eius quod debet in termino,q̄ cū eo qui nihil soluit,vt.c.suā de penis.ꝛ.l.si fundus lege.in prin.ff.de lege commis.In contrariū tamen facit:quia nō videtur sufficere aliquid fecisse si totum non sit factum,vt dicit tex.in.l.cū syllanianū.in fin.C.de his quibus vt indig.facit tex.no.in.l.ij.in prin.ff.de preto.stipu.ꝛ.l.soluendo esse.ff.de verb.sig.vnde Ang.met finaliter dicit se adherere communi opinioni propter authoritatem glo.quod admittatur purgatio more ad actionem cōseruandam:quamuis nihil fuerit solutum aut inceptum termino.ꝛ ita tene.

1 ☞Prohibitio alienationis in contractu facta non impedit translationem dominij,licet contrafaciens ad interesse teneat.
2 Valet stipulatio vt res donātis ad certas psonas nō deueniat.
3 Prohibitio alienationis facta in vltima voluntate in certas personas non valet sine causa.Et an impediat dominij translationem,nu.4.
5 Alternatiua cadens inter personas in contractu sumitur pro copulatiua.
6 Heres pro illa parte pro qua nō est heres non tenetur stare dispositis per testatorem.
7 Ex stipulatione negatiua non faciendi,agitur ad interesse.
8 Si ille in quē est res prohibita alienari succedat prohibito ab intestato committitur adhuc stipulatio ad interesse.
9 Prohibitio alienationis non solum continet alienationem expressam ex contractu vel ex testamento,sed etiam alienationem tacitam ab intestato.
10 Emphyteuta non potest alienare emphy.vel sua melioramenta irrequisito domino in personas que solent in huiusmodi contractibus vetari.
11 Prohibitio rei emphyteutice ne alienetur in potentiorem cōprehendit etiam successionem ex testamento ꝛ ab intestato.Et quomodo intelligatur nu.13.
12 Alienatio rei emphyteutice que fit in ecclesiā dicitur fieri in potentiorem.
14 Ecclesia habetur loco filij in potestate.ꝛ nu.15.ꝛ.16.
17 Qui heredem instituit non dicitur alienare.ꝛ nu.18.
19 An prohibita alienatione in contractu intelligatur prohibita translatio dominij titulo singulari.ꝛ nu.20.
21 In vltimis voluntatibus transfertur dominium ipso iure.
22 Appellatione alienationis que contineantur.
23 Iuramentum de non alienando non impedit dominij translationem si contra factum sit.ꝛ nu.27.
24 Si testator fecit testamentū,ꝛ iurat illud nō reuocare si postea facit secundum valet ꝛ tenet licet testator sit periurus.
25 Iuramentum appositū in prima venditione non impedit trāslationem dominij ex secunda in qua interuenit traditio.
26 Primum statutum licet iuratum potest tolli per secūdum contrarium,licet reuocantes sint periuri.
28 Iuramentum interpositum aliquo actu vel contractu,intelligitur secundum naturam illius actus super quo interponitur.
29 Quando quis retinuit ius in re quam prohibuit alienari impeditur dominij translatio.
30 Cantela ad impediendum ne res possit alienari.ꝛ nu.31.32.
33 Quando alienatio est irreuocabilis impedit dominij trāslatio.
34 Si vendidi alicui domum vel fundum cum pacto ne eum alienet an poterit ibi edificare ecclesiam vel edem sacram.
35 Rem prohibitā alienari si alienatur possum propria authoritate apprehendere.
36 Si vasallus alienauit feudū illicite dominus potest propria authoritate vendicare.
37 Prohibitio legis vel statuti impedit translationem dominij titulo singulari.nu.40.
38 Statutum Bononie disponens ꝙ mulier non extantibus liberis teneatur relinquere tertiam partem dotis ꝛ eius augmenti ꝛ aliorum bonorum fratri non poterit in vita alienare etiam titulo oneroso in preiudicium illius tertie.
39 De relictis factis ecclesijs debetur quarta cano.episcopo,nō tamen de dona.inter viuos.
41 An prohibitio legis vel statuti vel cōtrahentium impediat heredis institutionem seu translationem in heredes.
42 Prohibitio legis facta sine causa valet ꝛ tenet.quia in ea presumitur iusta causa.secus est in prohibitione testatoris.
43 Quando prohibitio alienationis est facta in certas personas particulares comprehenditur heredis institutio.
44 Quando prohibitio est facta in certum genus personarum puta extra familiam ex testamento instituēdo extraneum heredē qui non sit de familia:talis alienatio censetur esse prohibita.
45 Verba geminata posita in prohibitione de non alienando qd operentur.
46 Statutum prohibens alienari in forenses an censeatur prohibere eos institui heredes.
47 Si statutum disponat qd nullus forensis possit aliquo titulo acquirere bona immobilia in territorio:ꝛ aliquis forēsis sit proximior consanguineus defuncto ꝛ sic legitim⁹ ab intestato nō poterit etiam ex testa.succedere nec ab intestato.
48 Si testator instituit hospitale vel alium heredem sub conditione ꝙ bona ei relicta alienari non possint sub pena priuationis hereditatis si hospitale vnā rem alienauerit cadit a toto.
49 Conditio est implenda in totum ꝛ non in partem cum sit indiuidua.
50 Si eodem tempore ꝛ in eodem contractu locaui alicui duo predia vel duas domos,ꝛ conductor male conuersatus est in vna possum eum expellere ab vtraqꝫ.
51 Prohibitus alienare non potest eam habere pro derelicta.
52 Qui non potest rem alienare non potest etiam in cōtractu fideiubere pro alienante dictam rem.
53 Res quā nō possum alienare dicitur tamē pleno iure esse mea.

Ea lege.

1 †Habet materiā vtilē ꝛ quotidianā in practica.phibitio alienatiōis i cōtractu nō impedit translationē dñij,lꝫ contrafaciens ad interesse teneat.h.d.fm Bar.ꝛ alios vel sic propius ad tex.promittēs rē sibi donatam ad certas personas non peruenire,personam prohibitā heredem instituēdo,facit obligationeꝫ ad interesse committi.h.d.¶Et ponitur thema,questio,ꝛ responsio.Secūda ibi , querit an seia.tertia ibi,respōdit posse.¶In fi.tex.ibi,in id quod eius interest.istud.interesse est estimatio ipsius rei,ꝛ sic serui:vt.l.ea.

Universidad de Deusto Biblioteca

lege cum gl.C.de cõdi.ob cau.nõ aũt potest vẽdicare seruũ pro
parte coheredis:q2 adeundo hereditatẽ,dñiũ serui p dimidia
est factum coheredis nõ obstãte phibitione alienationis:quis
testator in testõ nihil de tali seruo in specie disposuerit:tamẽ ex
quo instituit fratrẽ pro parte heredẽ,voluit q pro illa parte ha
beret dñiũ serui phibiti alienari ĩ eũ:posset ẽt agere Seia cõdi
ctione ob cãm ad ipsam dimidiã serui,ꝛ ipsam cõseq,postq ipe
frater coheres habet facultatẽ restituẽdi.sꝫ si nõ haberet facul
tatẽ adhuc posset agi dicta condictione ob causam:sed tũc con
demnaret ad interesse,ꝛ sic etiã tũc ꝯsequeret rẽ vel estimationẽ
d.l.ea lege.C.de condic.ob cau.Jmo tenet gl.reputata sing.i.§.
de cetero in verb.licentiã damus.in aut.vt decetero cõmuta.re.
eccle.nõ fortu.fiant.colla.v.q Seia istũ seruũ cõtra prohibitionẽ
alienatũ posset propria authoritate apprehẽdere.sed an illa gl.
2 sit vera tangã inferius extra glossas.¶ †Jsto.primo ex isto tex.
q valet stipulatio vt res donãtis ad certas personas non deue
niat.ratio:q2 interest paciscentis:ergo est cũ cã,forte q2 alteri p
miserat penã,si in tales psonas alienaret illũ seruũ.l.liber ho
mo.in fi.in.ij.§.e.ꝛ tale pactũ fuit appositũ in traditiõe rei sue,
vt dicit tex.ibi,ꝛ traditũ.iuncta.l.fi.C.de pac.inter emp.ꝛ vẽd.ꝛ
l.quoties.C.de dona.que sub mõ.notat in.l.in traditionib9.ff.
de pac.als si nõ interesset nõ valeret stipulatio.l.nemo paciscẽ
do.q est.l.pe.ff.de pac.Bar.hic in.l.j.oppo.vidimus in.l.qui ro
3 me.§.coheredes.s.eo.†Et si diceret q prohibitio alienationis
facta in vltima volũtate in certas personas nõ valet sine causa:
q2 dicitur nudũ preceptũ,vt.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg.i.qño
ergo hic valet in cõtractu,cum fortior sit prohibitio de nõ alie
nãdo que fit ĩ vltima volũtate:q2 illa impedit trãslationẽ dñij:
vt plene notatur in.l.ea lege.C.de condic.ob cau.quã illa que fit
in cõtracrib9 inter viuos,que nõ impedit trãslationẽ dominij
vt hic?Respõde ẽm Raph.cu.hic in fi.q qñ phibitio fit sine
causa in vltima voluntate,fit solũ contemplatione prohibiti,ꝛ
est quasi cõsilium nec est cui obligetur:ideo non valet.d.§.diui.
ij.sed in cõtractu superest prohibẽs:cui obligatur non alienare.
4 ideo vꝫ vt hic.¶ †Secũdo no.ex isto tex.q ex pacto vel stipu
latione cõtrahentiũ,etiã si sit apposita super re que erat tradẽ
tis tẽpore cõtractus,ꝛ etiã sit facta q non perueniret ad tales
personas,ꝛ verbũ perueniret,importet perfecte veniret,vt.l.vr
bana.§.pernoctare.ff.de verb.sig.tñ non impedit ipso iure alie
natio nec trãslatio dñij,lꝫ cõmittat stipulatio ad interesse.ratio
est quia virtus huius promissionis non est dominium transfer
re:sed obligare.l.traditionibus.C.de pac.ꝛ.l.obligationum sub
stantia.ff.de act.ꝛ obliga.ergo ista promissio de qua hic tendit
ad obligandũ,ꝛ non ad impediendũ dominij translationem,
vt plene habetur in.l.ea lege.C.de condi.ob cau.ergo traditio
realis facta cũ titulo qui est causa translationis dominij.l.tra
ditionibus.C.de pac.operatur effectum suum q dominiũ trãs
feratur,lꝫ alienans obliget ad interesse.Jstud notabile,ꝛ ista re
gu.recipit plures limitationes que colliguntur ex doc.Bart.h
quam.j.ponã.ꝛ ibi addã quasdã alias limitationes.¶ Tertio
no.q qñ in ꝯctu promittitur q talis res non perueniet in talẽ:
aut talẽ aut talẽ ꝛ proferatur in modũ alternatiue tñ resoluit
5 in coniunctam in eadem stipulatione,†ꝛ sic alternatiua cadẽs
inter personas in cõtractu sumitur pro copulatiua.ꝛ dicit Ra
pha.cu.q non meminit alibi vidisse similẽ tex.ꝛ q videtur ob
stare.l.si is qui ducenta.§.cum ita.ff.de reb.dub.Jdem etiã dt
do.Petr.de bexu.hic.ꝛ ita limitat.l.si qs ita stipulatus fuerit
x.aureos.in fi.s.eo.ꝛ.l.si heredi plures.ff.de condi.insti.Jn vlti
mis autẽ volũtatibus bene habes tex.q alternatiua posita in
ter personas resoluitur in coniunctam.in.l.cũ quidam.C.de v.
signifi.Tamẽ per illum tex.licet loquatur in vltimis voluntati
bus determinat notabiliter Archi.Semi.ĩ.c.pastoralis.vij.q.
j.q si Papa confert beneficiũ vel ecclesiã illi vel illi,ꝛ sic alter
natiue vterq habebit eaꝫ q2 illa alternatiua ponit copulatiue.
6 ¶ †Quarto no.q heres pro illa parte p qua nõ est heres nõ
tenetur stare dispositis per testatorẽ:q2 pro illa non representat
testatorẽ,nec censeatur eadẽ persona cũ defuncto.l.cũ a matre,
ꝛ ibi glo.ꝛ doc.C.de rei vend.ꝛ est gl.no.in.l.ij.§.fi.in gl.magna
post med.ꝛ ibi Bar.in.iij.col.ff.de preto.stipu.vnde p alia par
te pro qua nõ est heres põt venire cõtra factũ defuncti,ꝛ cohe
redem conuenire:casus est hic.¶ Capio gl.fi.in verbo interest.
ista est solẽnis gl.diuiditur in sex partes principales.Jn prima
7 infert ex tex.† q ex stipulatione negatiua nõ faciẽdi agitur ad
interesse nec mirũ vt etiã est tex.in.l.ij.§.itẽ si in facto.ꝛ in.l.si sic
stipulat9 sum.s.e.Jn scõa ampliat istũ tex.q etiã si frater ab in
testato succedat cõmittatur stipulatio.Jn tertia inducit ad em
phyteusim q nõ põt in potẽtiorẽ transmitti vt intelligat nec ex
testõ nec ab intestato.Jn quarta qrit an ecclesia q cẽset de potẽ
tiorib9 ppter priuilegia q hꝫ,possit in emphyteusi heres insti
tui.Jn quinta colligit tex.no.ꝛ ad illũ alle.tres cõcor.ĩ sexta ꝛ
vltima contra illud notabile dupliciter oppo.ꝛ nõ rñdet.secun
da ibi,itẽ q dicit.tertia ibi,ꝛ valet ad cõtractũ emphyteuticũ.
quarta ibi:nõ ergo lꝫ donare deo.quinta ibi,itẽ no.q tꝫ aliena
tio.sexta ꝛ vltima est ibi,sed arg.cõtra.¶ Jn ea.gl.ibi:vñ etiã si
intestat9 decedit ꝛ frater ei succedat cõmittit,habes ex gl.not.
8 ampliationẽ ad istũ tex.† q si ille in quẽ phibita est res aliena
ri,succedat phibitio ab ĩtestato:q2 sit pximior,vt frater adhuc
cõmittit stipulatio ad interesse.Rõnẽ no.assignat gl.q2 phibi
tus alienare in certas psonas debuit curare,ꝛ lꝫ gl.nihil ad hoc
alleget,adde tex.in.l.in illa stipulatione per te nõ fieri.in prin.ꝛ
in.l.inter stipulantẽ.in prin.s.eo.ꝛ ĩ.l.in lege.ff.loca.ꝛ sic debuit
curare ne etiã p.l.fiat talis alienatio in personã phibitã qõ est
no.dignũ ẽm Bal.hic.nã ex quo ei ab intestato succedit,vĩ eũ
tacite ĩstituisse heredẽ:q2 succedẽs ab intest.videt succedere ex
tacita volũtate defuncti,vt.l.cõficiuntur.in prin.ꝛ.l.si quis cuꝫ
testamentũ nullũ.ff.de iure codi.Aduerte ista pmissio contine
bat vnũ factũ negatiuũ,pendẽs ex volũtate ꝛ facto promitten
tis:ideo lꝫ simpliciter pmittat q talis res non puenerit ad eas
personas,intelligit pmittere q taliter curabit q nõ perueniet
ad eas.ideo debuit curare q nõ perueniret ab intestato ad legi
timũ q erat phibitus q curare potuit faciendo testamentũ vel
codicillos,ꝛ alij nõ prohibito relinquẽdo:istud ergo pendebat
a volũtate ꝛ facto suo.secus si esset factũ nõ dependẽs ex volun
tate ꝛ facto promittẽtis:tũc nõ intelligit promisisse se curaturũ
sicut si factũ alienũ simpliciter promisisset,vt.l.stipulatio ista in
9 prin.s.e.ꝛ ita etiã tenet Raph.cu.hic.¶ †Jtẽ ista gl.melius di
cit q aliqua q fit in iure ẽm Bal.hic q phibitio alienatiõis nõ
solũ cõtinet alienationẽ expressaꝫ ex cõtractu,vel ex testamẽto
sed etiam alienationeꝫ tacitã ab intestato.ita est gl.solẽnis hic.
Pro ista gl.est casus in.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.licet gl.
nõ alleget,ista cõclusio gl.clare pcedet in terminis huius.§.vbi
legitimus heres,ꝛ sic frater fuit nominatiꝫ phibit9,ꝛ sic qñ p
hibitio alienationis est facta in certas psonas nominatas,si au
tẽ alienatio esset facta in genus personarũ incertũ:puta ne alie
nes extra familiã,quo casu alienatio est gñaliter phibita ĩ oẽs
exceptis illis de familia:tũc nõ tenetur curare q alienatio lega
lis impediat ꝛ ideo si aliqs q nõ sit õ fami.sit heres legitim9 ab
intestato,ad eũ phibitio nõ extẽdit,vt est casus in.l.cũ pater.§.
cũ inter scõꝫ vnũ intellectũ.ff.de leg.ij.ꝛ est gl.sing.in.l.pater.§.
iulianus agrippa.ff.de le.iij.Bar.ꝛ alij hic,ꝛ dixi late in.l.filius
fa.§.diui.in.ij.ff.de leg.j.Et istã gl.q qui pmittit ne res veniat
ad certas personas,tenet nõ solũ nõ alienare,sꝫ etiã facere ꝛ cu
rare ne ad eas pueniat etiã ab intesta.dicit non reperiri alibi in
iure Bal.in.c.qualiter.de pac.¶ Jn tertia pte gl.ibi,ꝛ valet ad
cõtractum emphyteuticũ.habes ex ista gl.duas conclusiones.
¶ Primo habes declarationẽ ad.l.fi.C.de iure emphy.q dicit
10 † qõ emphyteuta nõ põt alienare emphyteusiꝫ,vel sua meliora
mẽta irrequisito dño in personas q in huiusmodi ꝯctibus so
lent vetari.nã que sint psone vetite melius q ibi declarat.Nã in
personas veritas intelligit.i.potẽtiores.ꝛ ita cõiter apponit in
instrumẽtis emphyteuticis,ẽm gl.in.c.potuit.de loc.Sed ad
uerte q alienatio emphyteusis q fit in potẽtiorẽ nõ reperit ex
presse prohibita a iure per aliquẽ tex.ẽm Jo.and.ꝛ alios ĩ.d.c.
potuit.ꝛ ibi Jmo.in.xviij.co.idẽ etiã dicit Jmo.in.l.si finita.§.
si de vectigalibus.in.iiij.col.s.de dam.infec.ꝛ sequit simpliciter
do.Alex.in cõsi.ciiij.quarti.vol.quod incipit viso themate ꝛ in
strumento cõcessionis in emphyteusim.iij.col.ꝛ in cõsi.cxxviij.
quinti voluminis quod incipit viso instrumento cõcessionis in
emphyteusim.in.ij.col.tñ adde q Bal.in auẽ.quibuscunq.C.
de sac.sanc.eccle.tenet q res ecclesie feudales,vel emphyteutice
que alias sunt cõsuete concedi in feudum vel emphyteusim:ta
men prohibentur concedi quando prelatus illa concederet cõ
sanguineo potentiori.allegat notata per glo.hic,ꝛ sequitur sim
pliciter do.Alex.in cõsi.ix.iij.vol.quod incipit,viso themate su
11 prascripto.in.iij.col.¶ †Secũdo habes ex ista gl.quod prohi
bitio rei emphyteutice ne alienetur in potentiorem,comprehen
dit etiam successionem ex testamento ꝛ ab intestato:nõ q2 suc
cessio que fit iure hereditario ex testamẽto,vel ab intestato secũ
dum veritatem sit alienatio,sed quia prohibitio nõ alienãdi in
potentiorem continet non soluꝫ non alienare,sed etiã curare ne
ad eos perueniat,prout gl.notabiliter tenet in parte precedenti
vbi dixi ꝛ dicam.j.latius post Bar.¶ Sed attende circa istam
gl.q2 videtur male inducere istũ tex.ad cõtractum emphyteuti
cum,vbi promittitur nõ alienare in potentiorem.nã iste tex.lo
quitur quãdo prohibitio alienationis est facta in certas nomi
natas psonas,sed in questione emphyteutica est phibitio ĩ ge
nus personarum incertum.s.in potentiores:ideo tunc non cen
letur prohibita alienatio legalis iure legitimo,ꝛ sic ab ĩtestato
licet non ex testamento.ita tenet Bar.hic in vltima colum.cum
quo alij transeunt:preterim Raph.cuma.in penul.co.ꝛ faciũt
que

que dixi.s.in prece.parte gl.¶ Jn quarta parte gl.ibi,nõ ergo
12 lꝫ.habes tres cõclusiones.¶ †Prima q alienatio rei emphy
teutice q fit in ecclesiã,dr fieri in potentiorẽ.idẽ tꝫ gl. in.d.l.fi.C.
de iu.emph.ꝛ in.c.potuit.de loca.q glo. dicũt qõ persone prohi
bite ne in eas possit transferri ius emphyteuticũ sunt curiales
milites ꝛ clerici ꝛ sic ecclesia.idem tꝫ Spec.in ti.de locat.§.nunc
aliqua.in ver.cxvj.ꝛ ver.seq.quis do.An.de Bu.ĩ.d.c.potuit.
dicat qõ non reperit aliqs tex.expressus in iure q phibeat ius
emphyteuticũ priuati trãsferri in ecclesiã.Sed tu adde in simili
bonũ tex.in.c.j.de alie.feu.in vsi.feu.vbi dr q quis feudũ pos
sit dari alij vel ex.l.vel ex cõuentione:nõ tñ põt ecclesie dari:q2
ꝯstitueretur durior cõditio dñi:ꝛ ita no.ibi ĩ lũ tex.Bal.in.iiij.
col.Jdẽ tꝫ do.Alex.in cõsi.ix.tertij vo.qõ incipit viso themate
suprascripto.in.iij.col.Nã vltra priuilegia q habet ecclesia pro
pter que reputatur potentior,illud etiã est q ecclesia nunq mo
rit.c.si gratiose.de rescrip.in.vj.ideo nunq esset spes qõ illa em
phyteusis reuertat ad directũ dñm p mortem,nec dñs de facili
13 habiturus est laudemiũ,cũ ecclesia nõ de facili alienet.¶ †Se
cũdo habes ex ista gl.dum dicit:imo licet in suis q prohibitio
alienationis iuris emphyteutici ne alienetur in potentiorẽ nõ
intelligit de alienatione que fit in suis filijs vel descendentibus
ẽt si sint potẽtiores quã gl.teneas cordi:q2 forte nõ habes alibi
in iure similẽ.Pro ista gl.bene facit:nã ratione suitatis ista vi
det poti9 cõtinuatio dominij a patre in filios suos ꝛ nõ aliena
tio.l.in suis.ff.de li.ꝛ posth.vñ no.ex ista gl.Bar.qõ lꝫ filius sit
maior ꝛ potentior patre forte factus marchio a rege non cõpre
hendit inter potentiores phibitos.ista est gl.solẽnis hic.Jmo
plus tꝫ Bal.in.d.l.ea lege.in.vj.col.C.de cond.ob cau.qõ potest
etiã relinqui patri ipsius emphyteute ꝛ sic ascẽdenti lꝫ sit potẽ
tior,per.l.j.C.de impo.lucra.descr.lib.x.Sed tu caue ista glo.est
vera in se,sed nõ referas eã ad casum.§.nostri.q2 hic fuit expsse
prohibitum ne ad filium vel filiã perueniret.¶ Tertio habes
14 ex gl.† qõ ecclesia habetur loco sui heredis ꝛ sic habetur loco fi
lij in potestate cum sui vocentur filij in potestate.§.sui.instit.de
here.qual.ꝛ diff.Unde prohibitus alienare põt dare deo vel ec
clesie sicut filijs ꝛ descendentibus suis,ꝛ sic lꝫ emphyteuta non
possit alienare emphyteusim inter viuos in ecclesiã põt tamen
in vltima voluntate eam relinquendo heredẽ.Et istã glo.quod
ecclesia habetur loco filij instituti in re certa reputat ad hoc sin
gularẽ Bal.in.c.cũ in magistrum.de elec.eã etiam reputat sing.
Bal.in.c.pe.in.j.col.de rescript.tamen ista gl.loquitur cum tem
peramẽto, ꝛ dicit quodammodo q dictio est nota improprieta
tis,ẽm gl.in.l.si me in vacuam.ꝛ ibi Bar.ff.de acqui.poss.ꝛ in.l.
pretor.§.j.ꝛ ibi Bar.ff.de edendo.cum concord. quas als dedi
in.l.in suis.ff.de lib.ꝛ posth.ꝛ sic glos.vult dicere q ecclesia non
est proprie suus heres,sed ficte ꝛ improprie.¶ Circa principa
15 lem decisionem gl. †aduerte quod text.in.§.sed ꝛ hoc presenti.
in aut.de sanctis.epis.in quo se fundat gl.loquitur quando qs
ingreditur monasterium ꝛ facit se monachum: tunc videtur q
ecclesia habeatur effectualiter loco filij, vt ibi. ꝛ.c.in presentia.
de proba.no.in aut.nisi rogati.C.ad Treb.Bar.in.l.si ita quis.
§.j.ff.de leg.ij.secus si non ingrediatur monasterium. Sꝫ gl.no
stra loquitur qñ quis non ingreditur monasterium,sed instituit
ecclesiam heredẽ in emphyteusi quo casu ecclesia nõ põt habe
ri loco filij nec heredis legitimi,sꝫ testamẽtarij:ergo fundamen
tum gl.non est ad propositum questionis glo.Jtem tex.in.d.§.
sed ꝛ hoc presenti.ꝛ in.d.c.in presentia.loquit quãdo quis erat
grauatus de restituendo hereditatem alteri si decesserit sine li
beris:tunc si ingrediatur monasteriũ non dicitur decedere sine
liberis nec per hoc retrahitur ab ingressu monasterij.ita ibi lo
quitur tex.ergo ibi non videtur simpliciter probari quod mona
sterium habeatur loco filij.¶ Unde in questione gl.facias tres
casus.¶ Primus q in terminis huius.§.si lex cõuẽtiõis fuis
set q emphyteusis nõ possit in certã ꝛ determinatã ecclesiã alie
nari:tunc etiam si ingrediatur monasterium nõ poterit mona
sterium vel ecclesia dictã rem habere quin dicatur contra cõuẽ
tionem factam.¶ Secundus casus est quãdo prohibitio fuit
simpliciter facta q non alienet generaliter in ecclesiam non de
terminata aliqua ecclesia,ꝛ tunc intrando monasteriũ nõ com
mittitur stipulatio,ꝛ dominiũ transit in ecclesiam:quia ecclesia
venit iure legitimo.i.ex.l.dispositione, p quã bona ingressi ipso
iure transferuntur in monasterium.aut.ingressi.C.de sacrosanc.
ecc.ꝛ sic est alienatio legalis ꝛ non hominis. que non est prohi
16 bita,vt.l.cum pater.§.cum inter.cum glo.ff.de lega.ij.¶ †Ter
tius casus est quãdo nõ ingreditur monasterium, sed ecclesiam
instituit heredem in emphyteusi,prout est questio gl. tunc vale
ret alienatio ꝛ non committeretur stipulatio contra istã glo.ita
videtur sentire Bar.hic,in vlt.col.ꝛ ita tenent Ang.ꝛ Pau.de
Ca.ꝛ Aret.hic.alibi tamen Bar.in.d.aut.ingressi.circa fi.vide
tur in secundo membro tenere contrarium quod imo emphy
teusis prohibita generaliter alienari in ecclesiã non transeat ad
monasteriũ per ingressum monasterij,propter expressam prohi
bitionem.alleg.gloss.hic,que tamen nõ sic dicit ꝛ sequitur Jo.
de Jmol.hic motus,q2 actus ingressus religionis est volunta
rius ꝛ successio procedit ex facto voluntario ingredientis:ideo
debet cẽseri prohibita,sicut etiã est phibita heredis institutio.
l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij.secus in successione ab intestato:q2 il
la pcedit ex sola dispositione.l.ideo dicit alienatio legalis,que
nõ est phibita.¶ Sed defendẽdo precedẽtẽ opi.que est verior
ꝛ cõior,potes dicere ex mẽte Aret.q etiã in ingrediente mona
sterium videtur esse quedam successio intestati ex.l.dispositiõe
volentis bona ingressi tanq mortui ciuiliter transire in mona
sterium,ꝛ ex tacita voluntate ingredientis monasteriũ sicut ẽt
ex tacita voluntate defuncti succedit ab intestato.l.ꝯficiunt.in
prin.ꝛ.l.si qs cũ testm̃ nullũ.ff.de iure codic.ideo dicit alienatio
legalis sicut ꝛ successio intestati.¶ Jtem dum ista glo.dicit,est
enim modus in rebus.licet Barto.dicat se nescire quid glo.velit:
tamẽ varijs modis exponit post Old.vt hic per eũ.sed cõgruẽ
tius est qõ glo.velit allegare illos versus vulgares quos ponit
glo.insti.per quas pers.no.acq.super rubrica.Est modus in re
bus sunt certi deniq fines.q.d.certi fines ꝛ modi sunt determi
nati in rebus,ẽm quos possunt vel nõ possunt alienari,vt pa
tet ex predictis.¶ Jn vlti.parte gl.dũ opponit de.l.ex hoc edi
cto.§.sed heredẽ.ff.de alie.iu.mu.cã facta.lꝫ gl.alibi corrupte al
17 leget de leg.j.vbi q †heredẽ instituit nõ dicit alienare:ergo con
tra istũ tex.ꝛ gl.nõ respõdet Bar.rñdet:sed tu dic clari9 q ibi
per illud edictũ non phibetur alienatio.sꝫ si alienat dolo cã mu
tãdi iudicij,vt subijciat duriorem aduersarium agitur cõtra eũ
ad interesse actione in factum ex illo edicto:vñ qñ alienat in vl
tima volũtate instituẽdo quẽ heredẽ ib nõ presumit dolus:cuꝫ
talis institutio sumat effectũ demũ post mortẽ testantis: vt.l.si
alienũ.§.i extraneis.ff.de he.ist.ꝛ.c.cũ marthe.de cel.mis.Jdeo
tũc cessat illud edictũ:sed hic phibet alienatio rõne ꝯtractus ꝛ
interesse.ideo prohibet etiã institutio heredis p rõnẽ quã assi
gnat gl.s.in.ij.pte: q2 nõ solũ nõ debuit alienare. sꝫ etiã debuit
curare ne ad eũ perueniret ab intestato,cũ esset in eius potesta
te hoc facere,faciendo testm̃ vel codicillos ꝛ alios relinquendo
vt ibi dixi.¶ Jtẽ dũ gl.oppõit de.l.quedã.ff.de acq.re.do.ꝛ nõ
18 soluit,dic q ille tex.põt in oppositũ dupliciter induci.† primo
q vbi est propibita alienatio rei:tñ permittitur institutio here
dis in illa re:ergo cõtra istum tex.scõo obstat:nã cum vniuersi
tate multa transeunt que nõ possunt particulariter transire, vt
ibi est tex.ꝛ.l.in modicis.ff.de cõtrah.emp.ꝛ.c.ex literis.de iure
patr.Sed hic titius in testamẽto nihil disposuit de seruo phi
bito alienari, sed fratrem in parte heredẽ instituit: ergo cũ vni
uersitate hereditatis debet pro parte ad eum trãsire: responde
plenius q Bar.quod ibi loquitur quando alienatio prohibet
a.l.ꝛ prohibetur simpliciter ꝛ indistincte quo casu dominiũ nõ
trãsfertur titulo singulari,sed bñ vniuersali.l.j.ff.de fund.do.vn
de institutio heredis non videtur esse phibita,vt ibi. hic auteꝫ
loquitur qñ est prohibita alienatio per hominẽ specialiter,ꝛ no
minatim in personas certas.Jdeo tunc prohibetur alienatio
non solũ titulo speciali sed etiã titulo vniuersali:q2 committitur
stipulatio ad interesse ꝛ sic etiam heredis institutio est prohibi
ta,vnde regula.d.l.quedam.non habet locum in prohibitis per
19 hominem specialiter.¶ †Extra gl.Bar.examinat duas prin
cipales questiones.Prima est an prohibita alienatione in con
tractu intelligatur prohibita trãslatio dominij titulo singulari.
Secunda questio est quando est prohibitio.l.vel testatoris, vel
contrahentium ꝛ an impediatur translatio dominij titulo vni
uersali ex testamẽto vel ab intestato.¶ Circa primam questio
nem ex dictis Bart.fac regulam ꝛ duas fallentias.Regula est
quod quando prohibitio alienatiõis fit a cõtrahentibus regu
lariter non impeditur translatio dominij:licet cõtrafaciens te
neatur ad interesse,vt hic,ꝛ.l.ea lege.C.de ꝯdictio.ob causam.ꝛ
vltra Barto.ꝛ scribentes ad idem tex.in.c.raynaldus.in verbo
teansferendi in aliũ ꝛ ibi.do.Ant.de butrio ad hoc not.de test.
Jsta regula ẽm Bar.fallit in duobus casibus.primus quando
stipulator retinuit aliquod ius in re.secũdus quando alienatio
esset irretractabilis.Jdem in effectu tenet Bart.in.l.filiusfa.§.
diui.el.ij.in pe.col.ff.de leg.j.Jnsistam circa ista tria examinan
do vnũquodq de per se.Assumo primo regulã circa quam ali
20 qua sunt addẽda.¶ †Videam9 in primis que sit ratio funda
mentalis istius regule.Dic q2 accipiens est effectus dñs rei per
traditionẽ sibi factã a domino per consequens potest in alium
transferre dominium quod suum est.l.traditio.ff.de acqui. rerũ
do.non obstante prohibitione alienationis quia sicut ex solo ti
tulo cõtractus nõ transfertur dñium ipso iure ꝛ sic volũtas cõ
trahentiũ sola non est sufficiens ad translationẽ dñij inducẽdã.
l.traditionibus.C.de pac.ꝛ.l.si ager.ff.de rei. ven. ita etiam non

Universidad de Deusto Biblioteca

est sufficiens ad impediendū translationē dominij: sed qꝛ acq-
rens ꝓmisit nō alienare ⁊ sic ꝓmisit factū negatiuū: si cōtra fa
ciat succedit obligatio ad interesse per regulā.l.stipulatiões nō
diuidunt.ver.Celsus.§.eo.⁊.l.si qs ab alio.in fi.ff.de re iu. ⁊ in
specie in ꝓmissione facti negatiui si ꝯfiat cōtrafaciēs teneat ad
interesse est etiā tex.i.l.ij.§.itē si in facto.in.l.si sic stipulat⁹ sum.
21 §.e.⁊ gl.hic in gl.fi.in prin. † Hinc est ꝙ in vltimis volūtatibus
transfert dñium ipso iure sine aliqua traditione.l.a Titio.in fi.
ff.de fur.⁊.l.si tibi homo.§.cū seruus.ff.de leg.j.⁊.l.cū heredes.
in prin.ff.de acq.poss.Certe p ꝓhibitionē alienationis factā in
vltima volūtate bñ impedit trāslatio dñi,vt est gl.ord.in.l.cum
pater.§.libertis.ff.de leg.ij.doc.in.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ff.de leg.
j.⁊ ad istā rationem vide gl.in.l.fi.C.de re.ecc.nō alie. Hinc infe
ro qꝺ si essemus in ꝯtctibus in casu in quo ex solo ꝯctu ⁊ sic ex
solo titulo sine traditione transferret dominiū,vt in ecclesia, vt
l.fi.C.de sac.san.ec.⁊.c.ex parte.de cōsue.⁊ in aliis casib⁹ enume
ratis per gl.magistrā in.l.si ager.ff.de rei vendi. tūc ꝓhibitio de
nō alienando in cōtractu ita impediret trāslationē dominij, si-
cut in vltima voluntate: qꝛ tunc cessaret ratio regule. §.dicte. ⁊
ita in specie tꝫ Bal.in.l.peto.§.fratre. in.v.oppo. ⁊ ibidem Jo.
de Imo.ff.de le.ij. Et no.bene istam limitationem ad istā regu
lam ⁊ ad istū tex.qꝛ cōtinet plures sub se vltra illas duas fallen
tias hic ponit Bar. ¶ Contra istam regulam ⁊ sic cōtra istum
tex.videtur fortiter obstare tex.in.l.fina.C.de reb.alie.non alien.
vbi est tex.ꝙ prohibita alienatione siue per.l.siue per testatorē,
siue per contrahentes intelligitur prohibita trāslatio dominij,
⁊ omnis actus per quē fit trāslatio dominij,siue directi vel vti-
lis vel alterius iuris Bar.hic in prima fallētia videtur respon-
dere ꝙ ille qui prohibuit alienari reseruauit sibi aliquod ius in
illa re prohibita. Ideo talis prohibitio impedit translationem
dominij.ad hoc allegat.d.l.fi.C.de reb.alien.non alie.⁊ si ista fuit
intētio Bar.truffa est dicere ꝙ ibi ꝓhibens reseruauit aliquod
22 ius:ideo impedit trāslatio dñij. ¶ † Unde dic ſm gl.ibi,⁊ bene
qꝺ illa lex voluit enumerare q̄ contineantur appellatione alie-
nationis,siue lex,siue testator,siue pactio contrahentiū eā pro-
hibeat ⁊ determinat quod siue transferat dominium siue consti
tuat ius pignoris in re,siue constituat vsumfructū dicitur alie
nare:non aūt determinat illa lex an prohibita alienatione inter
cōtrahentes impediatur trāslatio dñij. ¶ Amplia notabiliter
23 istā regulā vt ꝓcedat etiā si interuenisset iuramētū.† Uñ si ali-
quis promisit non alienare certā rem:⁊ ita iurauit si postea alie
net non obstante iuramento,valet alienatio ⁊ transfert dñiū li-
cet alienās sit periurus ⁊ teneat ad interesse.ita signāter tenent
Inn,Host.⁊ alij in.c.dilecto.de preben.⁊ ibi do.Abb.in pe.col.
de quo dicto facit mentionem Aret.hic in.v.col.in duobus lo-
cis in princ.⁊ in fi.postea in pen.⁊ vlti.col. distinguit, vt hic per
eū. Alij nihil tangunt.est pulchra ⁊ vtilis decisio. ¶ Adde ve-
rum esse quod actus gestus cōtra iuramentū valet ⁊ tenet: licet
ꝯtrafaciēs sit periurus,vt est tex.in.c.sicut ex literis.de spō.vbi
tenet matrimonium ꝯtctum cōtra iuramentum. Nā si aliquis iu
rauit contrahere matrimonium cū vna muliere,⁊ postea cōtra-
hat cū alia:vꝫ scdm matrimonium nō obstāte iuramento: licet
contrahens scdm matrimonium sit periurus.ad idē est text.in
c.de illis.eo.ti.de spō.p quē tex.no.ibi do.Abb.qꝺ etiā act⁹ spi-
ritualis,vt matrimonij.gestus cōtra iuramentū vꝫ ⁊ tenet:licet
piurio penitētia sit iniungēda,vt ibi dicit tex. ad idē tex.in.c.j.
de spon.duo. Itē ꝙ iuramentum nō impedit validitatē actus
in ꝯtriū facti,licet attentans sit periurus,tꝫ etiā Jo. An.in reg.
ꝙ semel in mercu. Idē ⁊ latius tꝫ do.Ab.in.c.intellecto. in pe.
⁊ vlt.col.de iureiu.vbi etiā refert idē tenere Arch.in.c.si a sede.
de preben.in.vj. Specu.in tit.de emptio.⁊ vend.§.tertio loco.in
vers.quid ergo.in fi. Idem tenet do.Abb.in.c.si diligenti. in.ij.
col.de prescrip.do.Alex.in consi.xvi.tertij voluminis ꝙ incipit
ponderatis narratis in themate. ¶ Adde ꝓ ista cōclusione fa
cere qꝺ tꝫ Jo.An.in.d.reg.ꝙ semel in mercu.Bart.in.l.si qs in
24 principio testamenti.in vlt.col.ff.de leg.iij. † vbi tenent ꝙ si te-
stator facit testm̄ ⁊ iurat illud nō reuocare si postea facit secun-
dum testamētū vꝫ ⁊ tenet lꝫ sit periurus. Idē tenēt gl.⁊ Archi.
xiij.q.ij.in.c.vltima volūtas.cū aliis suis cōcor. Imo fortius te
nuit Bar.in.d.l.si qs in principio testamēti.ꝙ etiā isto casu nō
est piurus qꝺ vltimū ꝓ nūc alr̄ nō examino:⁊ ꝯtriū in hoc vlti-
mo tenuit.d.Alex.in.l.stipulatio hoc mō ꝯcepta.§.e. ¶ Scdo
ꝓ ista cōclusione facit illud qꝺ tꝫ gl.singularis ⁊ approbata in
c.fi.§.fi.de procu.in.vj.vbi tꝫ ꝙ si dñs cōstituens procuratorem
iurat eū nō reuocare si postea eū reuocat valet ⁊ tꝫ reuocatio li-
cet sit periurus ⁊ refert ibi Gemi.qꝺ per illam gl. consuluit egre
gie Fede.de Senis in consil.cvj.qꝺ constituens procuratorem
ad renunciandū:lꝫ iuret non reuocare, nihilominus valebit re
uocatio,lꝫ reuocās sit periurus ⁊ illam gl. in.d.c.fi.§.fi. sequitur
Bal.vbi sing.eam limitat in rub.extra de procu.in.x.col.Ang.
in.l.⁊ in perpetuū ff.de ꝓcu.Jo.de Imo.in.l.Stichū.§.vsum-
fructū.ff.de sol.⁊ latius Imo.in cōmento.c.cū cōtingat.in.xiij.
char.de iureiur.Lud.Rom.in.l.alia.§.eleganter.in vlt.char.ff.
so.ma.⁊ in.l.j.§.si stipulanti.in.xij.col.§.eo.Pau.de Ca.in cōs.
25 lv.incip.venerabilis vir.in.iij.col. ¶ † Tertio ad idem facit qꝺ
si prima vēditio vel donatio sit facta cū iuramēto,deinde eadē
res sit vendita simpliciter ⁊ tradita secundo: prefertur secūdus
prime venditioni iurate:per tex.in.d.c.sicut ex literis. Quia iu-
ramentū appositū in prima venditione non impedit translatio
nem dñij in secunda in qua interuenit traditio. ita signanter tꝫ
Jo.de Imo.in cōmento.d.c.cū cōtingat.de iureiur.in duobus
locis.in co.clxxxiiij.in col.seq.de quo vltimo dixi in.l. quoties.
C.de rei vē. ¶ Quarto facit quod tenet Bar.in.l.omnes popu-
li.ff.de iust.⁊ iur.in.iiij.q.tertie questionis principalis in versic.
circa tertiū qñ primum statutum est iuramento firmatum : vbi
26 tenet qꝺ † qñ primū statutū est iuramēto firmatū,si postea fiat
aliud statutū in cōtrariū,illud scdm vꝫ ⁊ tenet non obstāte iura
mento.Et primū statutū q̄uis iuratū pōt tolli per sequens sta
tutū cōtrariū:lꝫ reuocantes sint periuri.allegat ad hoc Barto.
tex.in.c.j.in fi.de spon.debuit allegare tex.in.d.c.sicut ex literis.
de spon.Ad idē alleg.Bar.tex.in.c.j.in fi.de vot.in.vj. De quo
pūcto ponit late Alb.de ro.in aut.hoc inter liberos. C.de test.
¶ Quinto facit qꝺ tenet Spec.⁊ Jo.an.in tit.de leg.§.nūc tra
27 ctemus.in versi.sed si legatus reseruauit.vbi volūt † ꝙ receptio
facta de aliquo in canonicū p canonicos,vltra numerū taxatū
in suo statuto iuramento vallata,iuxta.c.cū.M.ferrariensis de
const.valeat:lꝫ canonici sciēter eū recipiēdo vltra dictum nume
rum incurrant in periuriū. Idē tenent Jo.An.d.Ant.de Bu.
Pe.de Anch.⁊ do.Alb.in.d.c.dilecto.de preb. ¶ Sexto facit
illud qꝺ in.q.facti dicit se consuluisse Gaspar.Calder. in.c. cum
contingat.de iureiur.prelatus iurauit non alienare bona eccle-
sie inconsulto Papa ꝓut hodie cōmuniter iuratur, demū alie
nat cōtra iuramentū consuluit, ꝙ alienatio valeat ⁊ teneat ita
ꝙ rōne solius iuramēti nō venit reuocāda. Quia regulariter tꝫ
actus factus cōtra iuramentū ex quo lex non alr̄ resistit infert
⁊ simplr̄ sequit do. Abb.in.d.c.intellecto.in vlt.col. de iureiurā.
28 ¶ † Septimo ad idē facere videt qꝺ iuramentū interpositū su
per aliquo actu vel contractu intelligitur ſm naturam illius a-
ctus super quo interponitur.l.fi.C.de non numer.pec.⁊.l.sed ⁊ si
possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiu.⁊.c.quemadmodum. ⁊
ibi do.Abb.ad hoc no.de iureiu. Sed ad hoc vltimū posset di
ci ꝙ predicta iura procedunt quādo in principali dispositione
deficit cōsensus,vel est certo modo limitatus, tunc eodē modo
intelligitur iuramētum.ita declarat Bart.in.l.si quis pro eo.in
pe.col.in.viij.membro.ff.de fideiuss.Bal.in.l.j.in.ij.q. C.cōmo.
Jo.de Imo.in.c.per tuas.de arb.⁊ in.c.j.de iud. ¶ Ultimo pre
dictam decisionem Inn.⁊ Host.in.c.dilecto.de preb.vltra doct.
preallegatos reperio quod apud legistas refert ⁊ simpliciter se
quitur Albe.de Ro.in.d.l.ea lege.in vlt.col.C.de cond.ob cau.
¶ In contrariū tñ videt facere qꝺ in obligationib⁹ facti,vel nō
facti iuramentum obligat precise ad factum,vt tenet gl.reputa
ta singularis in.l.si pecuniam.in prin.in gl.parua. in verb.neces
se habeas que dicit,vt qꝛ iurasti.ff.de cond.ob cau.de cuius ve-
ritate ibi late dixi.⁊ ponit Aret.hic in pen.⁊ vlt.col.⁊ ita habes
29 bñ expeditā regulā huius tex. ¶ Capio primam fal.Bar.† qñ
qs retinuit ius in re quā ꝓhibuit alienari puta ius pignoris vel
dñij:tunc impeditur translatio dominij:per.l.si creditor. §.fi.ff.
de distr.pig.ſm literā negatiuā que est vera ⁊ ille text.est ad hoc
sing.⁊ non reperitur alibi in iure ſm Ang.⁊ Imol.in.l.qui Ro
me.§.coheredes.§.eod.⁊.l.filiusfa.§.diui.in.ij.ff.de leg.j. Et per
30 hoc Bart.† dat consilium seu cautelam ad impediendū ne res
possit alienari ꝙ prohibens alienationē fieri sub pena dicat qꝺ
pro obseruātia pacti vult quod illa res sit sibi obligata iure pi-
gnoris,tunc alienatio impeditur,per.d.l.si creditor.§.fin. Cum
Bar.trāseunt alij hic. Idem vbiqꝫ tenet Bar.scilicet in.l.si cre-
ditor.§.fi.⁊ in.d.l.filiusfami.§.diui.in.ij.in penult.col.⁊ in.d.l.ea
lege.⁊ in.d.l.qui absenti.§.j.in fi.ff.de acquir.possess.⁊ in.l.nemo
paciscendo.que est lex penult.⁊ ibi Angel.⁊ alij.ff.de pact.Sed
Bal.in.d.l.ea lege.dubitat circa.d.l.si creditor.§.fi. quod quan-
do habeo solum ius pignoris quod per hoc dominus non pos
sit rem suam alienare,certe hoc non debet sibi obstare:nam alie
natio non preiudicat creditori:qꝛ habet ius reale.l.iusto. §.non
mutat.ff.de vsucap. quare ergo per hoc prohibetur alienatio:se
cus qñ prohibens habet directum dominium, ⁊ prohibitus
vtile,vt in emphyteuta tūc bene impeditur trāslatio dominij:
etiam sine pacto,vt.l.fina.C.de iure emphyteu. allegata hic per
Bar. Nec obst.tex.in.d.l.si creditor.§.fin.dum dicit nullam esse
venditionē,vt pactioni stetur:quia intelligitur qꝺ est nulla. s.in
preiudiciū creditoris:qꝛ ius pignoris durat:sed qꝺ in preiudi-
cium ipsius debitoris vendentis sit nulla,⁊ quod nō transferat
dominium

dñium suum remanente iure pignoris creditori, istud non ad-
mittit Bal. Istā opi. Bal.sequitur do.Pe.de bexu.hic dicens
eā sibi semp placuisse lꝫ dicat ꝙ illa opinio: qꝛ cōis seruaret in
practica. Et si subtiliter dicas si tex.in.d.l.si creditor.§.fi.dñ di-
cit nullā esse venditionē.intelligeret.s.in preiudiciū creditoris:
qꝛ ius pignoris durat,certe istud erat etiā sine pacto. d.l.iusto.
§.non mutat.ergo illud pactū esset frustratoriū, ⁊ nihil opera-
ret:⁊ tex.ibi,inepte dubitaret ⁊ de validitate illi⁹ pacti. Istud
fortiter vrget ꝯ opi.Bal.Sed ad hoc rñdet Raph.cu.hic qui
tñ tꝫ cōmunē opi.ꝙ illud pactū operabit ꝙ etiā sine alia discus-
sione poterit perueniri contra illū cui res erat alienata : cū etiā
iure veteri essent aliqui casus in quibus prius erat deueniēdū
contra principalē debitorē. ¶ Adde etiā ꝙ Sali.in.d.l.ea lege.
in.xiij.opp.dubitat de ista opi.Bar.⁊ cōmuni: qꝛ si debitor nō
posset alienare dñium suum ꝓpter hoc quod creditor reserua-
uit sibi ius pignoris in illa re,certe illud dñium esset semper pe
nes debitorē inutile,si ponas eū non posse luere ꝓpter pauper-
tatē,⁊ aliud nō habere in bonis qꝺ est absurdum dicere:⁊ intel
ligit.d.l.si creditor.§.fi.dñ dicit nullam esse venditionem scilicet
i ꝑiudiciū hypothece creditoris,vt etiā statim.§.dixi. Et illud
pactū de non alienādo operabit ibi ſm eū, ꝙ lꝫ alienādo trāsfe
rat dominiū ⁊ non liberū propter hypothecā : tñ debitor vltra
tenebetur ad interesse creditoris,vt ibi voluit glo.⁊ hoc operat
pactū secundū est. Et per ista tꝫ Sali.ꝙ cōsiliū Bar.§.relatum
nō est bonū:qꝛ nō pōt dici hypothecā esse impeditiuam transla
tionis dominij,sed ꝓpter non obseruātiā tenetur ad interesse:
qꝛ finis hypothece non est roborare pactū seu faciliorē exactio
nē facere obligationis cui adiungitur.l.qui aūt.§.j.ff.de constit.
31 pecu.vt ibi plenius per eum. ¶ † Tene fallentiam Bar.⁊ com-
munem,⁊ cautelā per eū datam ad impediendum translationē
dñij,per tex.ineuitabilē in.d.l.si creditor.§.fi.in verbo nullā esse
venditionem,ſm veram ⁊ cōem literam.⁊ intelligere ꝓut intel-
ligunt Bal.Sal.⁊ do.Pet.de bexu.nullam esse venditionē.s.in
preiudiciū creditoris nimiū restringit illam vniuersalem nega-
tiuā nullā,contra.l.si is qui ducenta.§.vtrū.ff.de reb.du. Quia
vt ibi dicit tex.qñ oratio sumit vniuersaliter negatiue, si aliqua
pars esset falsa tota oratio redderetur falsa. Itē ita restringere
illū tex.est valde ineptū:qꝛ vt dixi etiā sine aliquo pacto nō po
terat alienando ꝑiudicare creditori.d.l.iusto.§.non mutat.ff.de
vsuca.⁊ sic illud pactū nihil operaret:⁊ frustra ibi dubitaretur
in tex.an valeat ⁊ esset cōtra ius. Et dicere ꝓut rñdet Raph.
Cu. ꝙ operabit in aliqbus casibus in qbus de iure veteri erat
prius deueniēdū ꝯ creditorē.truffa est:qꝛ nimiū restringeret il-
le tex.⁊ illud fuit de nouo gñaliter inductū p iura authenticor.
per aut.hoc si debitor.C.de pign.⁊.§.sed neqꝫ.in aut.de fideius.
vnde sumitur illa aut. Itē dicere prout rñdet Sali. quod illud
pactū operet ꝙ vltra hypothecā teneatur creditori ad interesse
nihil valet : qꝛ sola conuentio de nō alienando absqꝫ aliqua re-
seruatione iuris pignoris obligat ad interesse,vt est tex.hic,⁊.l.
si sterilis.§.si tibi.ff.de act.em.⁊ in.d.l.ea lege.C.de cōdi.ob cau.
32 ¶ † Aduerte tñ ſm Bar.hic, ⁊ in locis preallegatis qꝺ hypo
theca dꝫ esse specialis:⁊ sic pignus dꝫ specialiter apponi in illa
re prohibita.vñ non sufficeret generalis hypotheca omniū bo
norū debitoris ad impediendū translationem dñij.⁊ ita in spe-
cie tenet Jo.de Imo.hic in.iij.col.motus qꝛ.d.l.si creditor.§.fi.
est exorbitans a iure communi,vt patet ex hoc.§.⁊.d.l.ea lege.⁊
loquit qñ interuenit obligatio specialis: ergo non est extenden
da ad casum qñ solum interuenit obligatio generalis bonorū.
Idem sequitur Aret.hic,motus ⁊ bene:qꝛ specialis hypothe-
ca magis impedit q̄ generalis.l.j.cum gl.in verb.pignori. ⁊ ibi
Bald.ad hoc no.C.de neces.seruis her.inst. Adde quod istud
idē qꝺ requirat specialis hypotheca,tꝫ clare Bart.in.d.l.q ab-
senti.§.j.in fi.⁊ ibi Imo.⁊ Lud.ro.ff.de acqui.pos.Bal.in.d.l.ea
lege.in.iij.col.Imo.in.d.l.si filiusfam.§.diui.el.ij. Et istam dicit
esse cōem opi.⁊ sequit do.Ale.in.l.si filiofamilias dos.§.fi.ff.so.
ma.lꝫ Pau.de ca.hic in.ij.col.in discursu sermonis inaduerten
ter dicat sufficere generalē hypothecā omniū bonorū. Idē do.
Alex.sibi ꝯrius in.d.l.qui absenti.§.j.in.iij.col.dicit ꝙ in pūcto
iuris istud nō videtur esse sine dubio cum tex. in.d.l.si creditor.
§.fi.indistincte loquatur. Sed certe loquitur quando erat spe-
cialis.de quo etiā per Bald.in consi.ccccvj. quinte partis quod
incipit in tres marchiones. Alibi tamen idē Bart.in.l.qui fun-
dum.ff.loca. requirit tātum hypothecam generalem bonorum
locatoris , vt singularis successor cogatur stare colono , ⁊ idem
tenet Bar.in.l.j.§.qꝺ autem ait pretor.ff.de supfi.⁊ in.l.si filio.§.
si vir in quinquenniū.in fi.⁊ Imo.⁊ alij.ff.so.matr.⁊ in.l.empto
rem.⁊ ibi Bal.⁊ Sal.C.loc.do.Abb.in.c.fi.in vlt.col. ne prelati
33 vices suas. ¶ † Secunda fal.Bar.est quando alienatio est irre
uocabilis:tunc impeditur translatione dominij. Unde si vendo
tibi seruum,⁊ prohibeo eū manumitti : quia libertas semel da-
ta est irreuocabilis:non pōt alienari,⁊ sic non potes eū manu-
mittere,vt.l.ea quidē.C.si man.ita fue.alie. Et p hoc infert nota
34 biliter Bar.† ꝙ si vendidi tibi domum vel fundum cum pacto
ne eū alienes,non potes ibi edificare ecclesiam, aut edem sacrā
facere,vel locū religiosum,qꝛ est irreuocabilis. Ideo impeditur
dominij translatio,q̄ decisio prima fronte videt dura ⁊ iniusta:
tamen ꝑdicta ratione defenditur. Et cū Bar. simpliciter trans-
eunt Ang.⁊ Raph.cu.hic,sed Pau.de Ca.hic dicit quod ista
solu.Barto.non valet vnam festucam:⁊ sic nimis acerbe taxat
Bar.quia maiori ratione deberet valere alienatio in casu.d.l.ea
quidē.fauore libertatis:cuius fauore multa ꝯtra regulas iuris
statuta sunt,vt dicit tex.in.§.pe.inst.de dona. Et rñdet alio mō
ꝙ ibi fiebat vēditio titulo singulari de seruo ꝓhibito alienari:
ideo nō potuit seruus adipisci libertatē,sed hic seruus ꝓhibi-
tus alienari trāsit cū vniuersitate:sicut alie res ꝓhibite alienare
transeunt vt res religiosa sacra,vt est text.in.l.in modicis. ff. de
contrah.emp.⁊.l.quedā.ff.de acqui.re.do. ⁊ ista videtur melior
solutio secundū eū. Sed tu caue vt dixi.§.in glos.fi.magna in fi.
ꝙ in ꝓhibitis specialr̄ alienari per hominē nō habet locū regu
la.d.l.quedā.⁊.d.l.in modicis.qꝛ ibi nō pōt fieri alienatio titulo
singulari,vt.d.l.ea lege.nec etiā titulo vniuersali per heredis in-
stitutionē,quin alienans teneatur ad interesse,vt hoc tex. Item
circa illationē Bar.ꝙ in re vendita cū pacto ne alienet non pos
set fieri ecclesia nec locus religiosus:qꝛ esset alienatio irretracta
bilis. Adde ꝙ in cōtrariū facit tex.in.l.fi.C.de pac.inter emp. ⁊
ven.in verbo humano iure eximere.iūcta gl.ibi cōiter approba-
ta q̄ vult ꝙ non obstante tali ꝓhibitione pōt res alienari, vt effi
ciatur sacra vel religiosa, lꝫ alienās tūc teneat ad interesse. Ita
per illum tex.cum gl.reprobat Sali.in.d.l.ea lege. in.iiij.oppo.
motus etiā qꝛ istud non est proprie alienare,sed potius deo re-
signare cuius propriū est ⁊ super hoc relinquit cogitandū. Istā
illationē Bar.etiā reprobat do.Alex.in.d.l. filiusfa.§.diui. el.ij.
in.ix.col.per tex.in prealleg.l.fi.cū gl.C.de pac.inter emp.⁊ven.
quē tex.sibi ascribit.d.Alex.nō faciēs de Sal.mentionē. Sꝫ tu
declinata authoritate gl.in.d.l.fi.potes tenere ꝯclusionē Bart.
ꝙ facili⁹ impediatur alienatio q̄ est irreuocabilis. Et vltra tex.
in.d.l.ea quidē.allegatum per Bar.adde duos text. in.l.seruus
hac.l.ff.de manu.titul.generali.⁊.l.ille seruus. §.fi.ff.qui ⁊ a qb.
¶ Ultra duas fallentias Bart.posui.§.aliam, que plures sub
se continet,ꝙ in casibus in quibus ex solo titulo in contracti-
bus transfert dominiū sine traditione in illis ꝓhibitio aliena-
35 tiōis impedit trāslationē dñij. ¶ † Quasdā alias fallētias po-
nit Bar.in.d.l.ea lege.⁊ Raph.cu.hic videas p te. Adde quod
si rem meā tibi vendo cū pacto ne alienes qꝺ si alienas possum
eam propria authoritate apprehēdere.ita dicit gl. solēnis quā
teneas cordi in.§.de cetero.in verb.licentiam damus.in aut. vt
de cetero commuta,eccle.re.nō fortu.fiant.colla.⁊ illam gl.sim-
pliciter allegat ange.hic. Imo.vero hic dicit ꝙ illa gloss. debet
intelligi in casibus specialibus in quibus prohibita alienatiōe
in contractu ꝓhibetur alienatio dominij de quibus ꝓxime fuit
dictū:alias illa gl.simpliciter intellectu male loqueretur:qꝛ pre
supponit ꝙ ꝓhibita alienatione in cōtractu ꝓhibetur dominij
translatio quod est cōtra istum tex.⁊ similes. Rapha.cu.hic di
cit qꝺ illa glo.nō firmat,sed solum dicit quod est arg.⁊ plus nō
dicit Raph.are.hic dicit ꝙ si bene respicias ad fi.illius.§.verbū
comprehendere ibi positum declarat qꝺ comprehensio fiat per
rei vēdi. ⁊ sic authoritate iudicis ⁊ nō propria,vel posito quod
ille text.hoc diceret,videt loqui in casu speciali fauore eccl'ie: vñ
non est trahendus in consequentiam ad alios casus cum regu-
la sit in oppositū.vt.l.extat.ff.qꝺ metus causa.⁊.l.si quis in tā-
tam.C.vnde vi.alij nihil tangūt.adde ꝙ Ludoui. Roma.in.l.
qui absenti.§.j.ff.de acquir.posses.dicit quod nullus impugnat
illam gl.⁊ nullus eam allegat excepto Bal. sed non recordatur
vbi ⁊ non reputat iure probari illam glos.sed eam esse contra re
gulam.d.l. si quis in tantā Angel. in.d.§.de cetero.intelligit il-
lam gl.procedere quando ille qui vendidit cū pacto de nō alie-
nādo adiecit pactū iniectionis manus quod possit propria au
thoritate manū inijcere,vt.l.j. C.de cōdic.ob cau.⁊.l.si quis sub
hoc.ff.de contrahēd.emptio. ⁊.l.titius.ff.de seruis expor.plene
per gl.⁊ doc.in.l.tertia.in gl.prima.C. de pigno. cum limitatio-
ne tamen de qua ibi p Ange.⁊ sequitur do. Alex.in.d.l.qui ab-
senti.§.j.in vlti.col.sed illam glo.in.d.§.de cetero. simpliciter se-
quitur ange.in.l.nemo paciscendo.que est.l.penul. ff.de pactis.
Item illā glo.dicit esse singularem Bal.in.c.ceterum. in quarta
36 col.de iudi.† quod si vasallus alienauit fundū illicite quod do-
minus potest propria authoritate vendicare. Alibi Bald.in.c.
j.§.hoc quoque.in.v.colum.de succes.feudo.in vsib.feudo.dicit
quod in.d.§.de cetero.est glo.singularis quod ista verba ne alie-
nes sapiūt manus iniectionē.sed intellige illā glo.cum duabus
37 limitationibus.§.proxime datis.† Successiue subdit Bartol.

Universidad de Deusto Biblioteca

quod prohibitio.l.vel statuti impedit translationē dominij ti-
tulo singulari,per.l.quedam.ff.de acq.re.do.ꝛ.l.j.ff.de fun.do.
notat plene in l.ea lege.C.de ꝯd.ob cau. Ratio est in promptu:
qꝛ talis alienatio est contra prohibitionē legis: ergo nihil valet
qñ fit cōtra legē.l.nō dubiū.C.de legi.ꝛ.l.cū lex.ff.de fideiusso.ꝛ
sic habes notare ꝙ fortior est ꝓhibitio legis vel statuti ad impe
diendum translationem dominij q̄ sit prohibitio cōtrahentiū
que nō impedit:ꝛ hoc tex.vt dixi.s.proxime.Similiter ꝓhibi-
tio testatoris cum habeatur pro lege.§.disponat.in authent.de
nup.impedit translationē dominij,vt.l.peto.§.fratre.ff.de leg.
ij.ꝛ est gloss.in.l.cum pater.§.libertis.ff.de leg.ij.ꝛ dixi etiam.s.
¶ Amplia signanter istam regulā Bar.per illud quod notabi
liter consuluit do.Alexā.in consi.lv.prime partis, quod incipit
38 consideratis verbis dicti statuti.vbi egregie consuluit † ꝙ sta-
tutum Bononie disponens qd mulier non extantibus liberis
teneatur relinquere tertiam partem dotis, ꝛ eius augmenti ꝛ
aliorum bonorum fratri:ꝙ nō poterit in vita alienare etiā titu-
lo oneroso in preiudicium illius tertie. Motus precipue p.l.si.
ff.si quid in fraud.pat.cum alijs per eum allegatis:ꝛ non vtitur
ibi do.Alex.fundamēto istius regule.Semp putaui ꝙ ista de-
cisio.d.Alex.non esset vera.ꝛ alias in ciuitate Bononie cōsului
contrarium.Et in contrarium adduco qd egregie decidit Pe.
de Ancha.in cōsi.c.qd incipit ex p̄dicto themate eliciunt̄ q̄dā
dubia in.iiij.col.vbi tenet ꝙ statutū ꝙ necessitat ascendentē ad
relinquendum descendentibus duas partes bonorū.intelligit̄
ꝙ in vltima volūtate extraneis relinquere vltra tertiā ꝓhibet̄,
sed inter viuos contrahere ꝛ efficaciter se obligare statutum il-
lud non prohibet, nec resistit sicut de iure communi preter legi-
mam filijs relinquendā non prohibet̄ parēs inter viuos cōtra
here es alienum detrahēdo de ipsa legitima.l.Papinianus.§.
quarta autem.ff.de inoffic.testa.q̄uis si inofficiosa re ꝛ consilio
donaret in fraudem legitime q̄nq₃ reuocaretur per titulū.C.de
inoff.do.Et vltra eū facit qd no.in gl.in.c.de his.de sepult.q̄ di
cit gn̄aliter qd non licet alienari in morte qd in vita bene liceret.
39 Hinc est ꝙ lꝫ † de relictis factis ecclesijs debeatur quarta cano
nica epo:tñ secus est de donationibus inter viuos factis eccle-
sie,vt late firmat.d.Abb.in.c.requisisti.de testa.cū suis concor.
¶ Istam regulam qd prohibitio.l.vel statuti impediat transla
40 tionem dñij titulo singulari,limitat Bar.ꝓcedere qñ † lex vel
statutū precepit aliquid fieri tpe cōtractus: tunc si nō obseruat̄
cōtractus est nullus ipso iure.l.nō dubiū.C.de leg.Si vero dis-
ponit sup actu iam facto:tūc ipso iure non annullat̄ lꝫ debeat
per sniam reuocari.arg.l.vniuersa.cū glo.sua.C.de prec.imper.
off.Ideo ex illo cōtractu facta traditione transit dñium.Unde
stante statuto Perusij ꝙ oīs donatio intra mēsem debeat insi
nuari,alr̄s nō valeat si res fuit ab initio tradita,lꝫ postea nō fue
rit intra mensem insinuata:tñ non impedit̄ translatio dñij.ꝛ cū
Bar.simpliciter tꝫ Raph.cu.hic,alij nihil tāgūt.Idē tꝫ Bar.
in.d.l.vniuersa.cū multis cōcor.quas ibi dedi,vbi plene exami-
naui:ideo nō repeto hic.Imo fortius subdit Bar.ꝙ etiā si sta
tutū diceret expresse ꝙ ꝯtractus sit ipso iure nullus:adhuc do
miniū trāsferret̄ reuocandū per cōdictionem sine causa, vel ob
cām:nec tūc dominiū ipso iure transferretur, per notata per gl.
in.l.j.ꝛ ibi per Bar.ff.de dona.facit gl.in.l.contractus.in gl.ij.
C.de fid.instr.Et sic vult Bar.ꝙ annullatio contractus facta a
statuto nō facit transferri dominium sine traditione.Alij nihil
tangunt.Adde tu gl.solennē in.l.j.ad fi.gl.magne.C.de inoffic.
dona.quā Bal.ibi in fi.multum notat,que vult ꝙ licet titulus
annulletur ipso iure, nō retransfertur tñ dñium sine traditione:
ꝛ illā gl.etiā sequitur ꝛ reputat subtilem Bald.in.l.j.in.vj.q.C.si
qd in frau.patro.eā etiā sequitur do.Alex.in cōsi.x.primi volu-
minis qd incipit videtur fortasse prima consideratione dicēdū
in.ij.col.vbi etiam ad hoc allegat notata per Barto.hic.Idem
quod Bar.hic tenet etiam Bal.in repetitione.l.cum mulier.ff.
solu.matr.in.xiij.col.in ver.de secundo dubio.vbi tenet quod si
statutū infringat titulum si non soluatur gabella: quod tamen
ipso iure transfert̄ dominium non soluta gabella.Et ibidem.d.
Alex.in.x.col.refert ꝛ sequitur istam decisionem Bar.hic ꝛ di-
41 cit ꝙ nō sunt multi dies ꝙ fuit super hoc interrogat⁹.¶ † Se
cundo principaliter querit Bar.an prohibitio.l.vel testatoris
vel contrahentium impediat institutionem heredis seu transla
tionē in heredes, ꝛ distinguit vt hic per eum ꝛ plenius in.l.pe-
to.§.fratre.ff.de le.ij.ꝛ facit tria membra principalia.Adde cir-
ca primū membrū inquantum Bar.tenet quod quando prohi
bitio alienationis sit simpliciter vt fundi dotalis:tūc non intel-
ligitur prohibita alienatio titulo vniuersali vltime voluntatis:
ꝛ sic ad heredem testamentarium:ꝛ sic legitimū ab intestato,vt
l.quedā.ff.de acquir.rerum domi.ꝛ.l.j.in fi.ff.de fun.do. Ratio
quia impossibile est quod quis nō decedat ꝛ heredem habeat:
vel ex testamento vel ab intestato.Illud membrū non cōgruit
vltime voluntati:qꝛ si in ea esset facta simpliciter prohibitio nō
valeret:qꝛ esset nudū preceptum testatoris,vt.l.filiusfa.§.diui.el
ij.ff.de leg.j.ꝛ.l.pater.§.iulianus agrippa.ff.de leg.iij.Sed con-
gruit prohibitioni legis vel contrahentiū.ita declarat ipsemet
42 Bar.ꝛ melius dicit q̄ hic in d.l.peto.§.fratre.† ꝛ sic est differen
tia inter ꝓhibitionē legis ꝛ testatoris:qꝛ prohibitio legis facta
sine causa valet,qꝛ in ea semper presumitur ista causa.Secus in
prohibitione testatoris facta sine cā:qꝛ vt dixi esset nedū prece
ptum qd nihil operaretur,vt in iurib⁹ preallegatis, quare autē
prohibitio cōtrahentiū facta sine cā valeat.dici.s.in tex.in pri-
mo not. Sed caue in fundo dotali,licet ꝓhibitio legis sit facta
simpliciter respectu omniū personarū:tamen bene subest causa
legitima,scꝫ ne mulier remaneat indotata.l.j.ff.solut.mat. Se-
cundo ꝛ fortius aduerte contra Bar.ꝙ tex.in.d.l.quedam alle
gatus per Bart.ponit duplex exemplum.primū est vt fundus
dotalis,ꝛ ibi plene est prohibitio simplex respectu personarū.se
cundum exemplum est res cuius aliquis cōmercium nō habet.
intelligitur.s.ipse heres institut⁹:ꝛ sic heres aliquo impedimē-
to nō habebat cōmercium rei ex persone sue defectu:erat tamē
res in hereditate ꝛ in cōi commercio aliorū:ergo ibi prohibitio
legis in secundo exemplo non erat simpliciter sed respectu certe
persone:ergo doctrina Bar.ad illum tex.non videtur esse bona
43 prout etiam perpendit Raph.cu.hic.¶ † In secūdo membro
Bar.tenet ꝛ bene ꝙ qñ prohibitio alienationis est facta in cer-
tas personas particulares: tunc cōprehenditur heredis institu
tio:qꝛ prohibitus non potest aliquem ex ipsis heredē institue-
re:quin faciat cōtra prohibitionē ꝛ teneatur ad interesse, vt est
tex.hic.nā institutio heredis dicit̄ esse alienatio,vt est textus in
l.si qs prioris.in.§.certū.ꝛ ibi gl.ꝛ expressius Bald.no.C.de se-
cun.nup.ita etiā tenet Bald.in consi.l.quarte partis,incipiente
super eo qd queritur an generaliter.Item comprehendit̄ur suc
cessio ab intestato,vt.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.qꝛ prohibi
tus debuit curare ne ille sibi ab intestato succederet:prout dicit
hic gl.fin.in secunda parte vbi dixi:ꝛ sic debuit facere testamē-
tum vel codicillos:ꝛ alios non prohibitos heredes instituere:
quod si non fecit tacite eos ab intestato vocauit, vt.l. conficiun-
tur.in prin.ꝛ.l.si quis cum testamentum nullum.ff.de iur. codi.
ꝛ sic fecit cōtra prohibitionē:ideo tenet̄ ad interesse.Tñ isto ca
su est differentia inter prohibitionē cōtrahētiū que regulariter
non impedit translationem dominij prout impedit prohibitio
legis vel testatoris, vt dixi.s.in.j.q.Bar.ꝛ ibi assignaui funda-
44 mentalē rationē diuersitatis.¶ † Tertio cōcludit Bart.ꝙ qñ
prohibitio est facta in certum genus personarum, puta extra
familiam:tūc ex testamento instituēdo extraneū heredē qui nō
sit de familia talis alienatio cēsetur ꝓhibita esse.d.l.peto.§. fra
tre.ꝛ ibi Dy.Ja.de are.ꝛ cē Bar.gl.in.l.pater.§.iulian⁹ agrip-
pa.ff.de leg.iij.sed ad heredē legitimum quamuis non sit de fa-
milia talis:prohibitio nō extēditur.l.cum pater.§.cū inter.ff.de
leg.ij.glo.in.d.§.fratre. ꝛ gl.valde notabilis ꝛ signanda in.d.§.
iulianus agrippa.ꝛ talis legitimus ab intestato succedit⁹ pos
set etiam ex testamento heres institui quamuis non sit de fami
lia.ꝛ ita intellige sane Barto.secundū Jo.de imo.hic per gl.in
d.§.iulianus agrippa.qꝛ expressio eius ꝙ inest nihil operat̄. l.
non recte.C.de fideiusso.ꝛ.l.iij.ff.de leg.j. Idem etiam tenet Sa
licetus in.d.l.ea.lege.C.de cond.ob cau.in tertia questione: mo
tus:quia si legitimus nō prohibetur ab intestato,minus debet
prohiberi ex testamento:cum fauorabilior in eadem persona sit
causa testati,vt.l.j.ꝛ.ij.C.si quis omis.cau. testamen. Item quia
non refert quid ex equipollentibus fiat.l.si mater.cum vulgari-
bus.C.de institu.ꝛ substit.Et cum ista theorica Bar.tenet An
gel.in consilio.vij. quod incipit ex dicto themate plura dubia
possent oriri.d.Alexand.in plerisq₃ consilijs,in consilio.vj. pri-
mi voluminis quod incipit consideratis verbis testamenti. ꝛ in
consilio.clv.secundi voluminis incipiente visis ꝛ accurrate con
sideratis,ꝛ in consil.lv.tertij voluminis quod incipit pondera-
tis ijs que in themate narrantur. et latius in consilio.lix. tertij
voluminis quod incipit attentis verbis testamenti.Bal.in.d.l.
ea lege.in.vj.colum.in.iij.questione ꝛ ista theorica est communi
ter approbata,quicquid teneat Angel.in consil.lvij.quod inci-
pit domina Andrea condidit testamentum ꝛ suum heredem fe
cit quoddam hospitale quē simpliciter sequitur domi. Alexan.
in cōsi.cliiij.secundi voluminis incipiente visis ꝛ accurate cōsi-
deratis ijs que in testamēto cōtinentur.dixi plene de hoc mem
bro Bar.in.d.l.filiusfa.§.diui.in.ij.ꝛ.vij.q. Bar.ad ibi dicta me
remitto.Rapha.cu.etiā hic late tenet contra predicta, qd insti-
tuendo heredem nunq̄ faciat cōtra prohibitionē in quocunq₃
casu motus in effectu: qꝛ heres repñtat p̄sonā defuncti,vt in
aut.de iureiurā.a mori.prest.in prin.ꝛ sicut prohibitus alienare
poterat retinere dominiū illi⁹ rei donec viuebat, ita eo mortuo
cū illa res que remanet in hereditate sua per aditionē heredita
tis transfundi

tis transfunditur in heredem institutū, ꝛ sic non dicitur ꝓprie
alienatio,sed potius quedā trāsfusio in heredem representantē
defunctum qui loco sui potest esse dominus,vt hic per eū. Ista
opin.Raph.licet subtilis non est vera:quia vt dixi.s.proxime
institutio heredis est alienatio, vt est tex.in.d.l.si quis prioris.
§.certū.ꝛ ibi gl.ꝛ expresse Bal.ꝛ alij notant.Ad idem facit qd
vult glo.valde no.in.l.quemadmodū.in glos.mag.in verb.ven-
di.circa med.C.de agr.ꝛ cēsi.lib.xj.vbi gl.querit nunquid prohi
bitus alienare extra certū genus personarū possit extraneū he-
redē in testamento instituere, ꝛ determinat notabiliter qd non.
Item licet heres ficte representet defunctū:tamē s̄m veritatem
est alia persona,ꝛ in casu nostro est diuersa ratio. Nā defunctus
nō prohibebat̄ ipse habere illam rem,sed iste institutus qui est
extraneus ꝛ inhabilis non pōt propter prohibitionē admitti.
Ideo contra prohibitionem dicitur in eum alienari: ꝛ testator
poterat aliquē de familia instituere heredē si nō volebat contra
prohibitionē facere.Unde tene cū ista cōmuni theorica Bart.
45 quicquid diffuse teneat Sal.in.d.l.ea lege.in.iij.q. ¶ † Limita
qñ in prohibitione de non alienando essent verba vniuersalia,
maxime geminata : puta quod nō esset alienari extra familiam
aliquo modo,vel quocunq₃ titulo:tunc non posset talis legiti-
mus succedere ex testamento illius prohibiti ad hoc vt illa ver
ba geminata quocunq₃ titulo aliquid operentur vulgata. Habali
sta.ff.ad Treb. Ita limitat Aret.in.l.Pantonius.§.rei ꝑduel
lionis.in.ij.col.ff.de acqui.her.ꝛ q̄uis ipse non dicat:contrariū
in hoc tenuit Ange.in preallegato consi.lvij.prout de hoc dixi
in.d.l.filiusfa.§.diui.el.ij.ibi videas.¶ Ex suprascripta theori
ca,ꝛ his que tenuit in vltimo mēbro distinctionis sue Bar. in
46 fert ad practicā,ꝛ sic ad.q.valde no.† statuti disponētis ꝙ nul
lus possit alienare rē immobilē in forensem vel in nō allibratū,
an possit eū ex testamento heredem instituere.ꝛ gl.not.in.l.vni
ca.C.non lic.hab.metroco.lib.xj.tenet qd sic.Bar. tenet contra
rium, qꝛ ista prohibitio alienationis est in genus certarū perso
narū,scꝫ in forēses:ergo prohibita est institutio heredis illius
forēsis,lꝫ si esset legitimus heres posset ab intestato succedere,
per iura preallegata, que lꝫ loquant̄ in vltima volūtate: tñ pōt
plus lex prohibere q̄ testator.ꝛ sic Bar.reprobat gl.in.d.l.vni-
ca. Adde ꝙ contrarium tenuit alia gl. in.l.quemadmodum. in
gl.magna,in verb.vendi.circa med.C.de agr.ꝛ cen. lib.xj.quam
allegat Ang.hic,ꝛ.s.proxime allegaui, que tenet ꝙ prohibit⁹
alienare extra certum genus personarum,possit tamen in testa
mento extraneum heredē instituere.Tñ glo.in.d.l.vnica,quam
impugnat Bar.sequūtur Jo.de Imol. Raph.Cu.in duobus
locis,in pe.ꝛ vl.col.ꝛ Are.hic:eo qꝛ illa gl.loquitur in terminis
diuersis a nostris:qꝛ ibi non videtur prohibere alienationē sim
pliciter,sed inter viuos vel per viam cōtractus, vt patet ex tex.
ibi,circa fi.in verb.cōtractus. Sed qñ prohibitio alienationis
fit inter viuos non videt̄ prohibita alienatio q̄ fit in vltima vo-
luntate, vt est tex.no.in.l.pater.§.fundum.ff.de leg.iij. ꝛ in.l.mi
lites prohibentur.§.fi.ff.de re mil.ꝛ.l.decurio.ff.de decur.Facit
tex.in.l.verba cōtraxerunt.ff.de verb.sig.sed in ista.q.statutum
prohibet simpliciter alienari in forensem. refert ꝛ sequitur do.
Alex.in consi.cxx.j.vo.qd incipit super eo quod queritur.in.ij.
col.Confirmatur per id:qd dixi.s.in prece.q.Bar.in casu econ-
trario ꝙ statutum loquens in vltima voluntate, ꝛ sic grauatus
relinquere non prohibet alienationē q̄ fieret inter viuos. ¶ Se
cundo adde ꝙ istū passum Bar.de statuto prohibente aliena-
ri in forenses, an teneat̄ ꝓhibere eos institui heredes, late exa-
minat Sal.in.d.l.ea lege.in pe.col.vbi arguit ad partes, postea
videtur finaliter tenere qd valeat institutio heredis facta de fo
rensi, sed quod illi forēsi debebitur estimatio illorum bonorum
47 ne contrahat statuto,vt ibi plenius per eum. ¶ † Limita deci-
sionē Bar.per illud qd videt̄ tenere idem Bar.in.l.ventre. ff.de
acquir.her.in.iiij.col.in versi.tertius casus.vbi videt̄ velle qd si
statutum ciuitatis disponeret ꝙ nullus forensis possit aliquo
titulo acquirere bona immobilia in territorio , ꝛ aliqs forensis
sit proximior ꝯsanguineus defuncto,ꝛ sic legitimus ab intesta
to,non poterit etiā ex testamēto succedere nec ab intestato,ꝓ-
pter illa verba vniuersalia negatiua nullo titulo, vt aliquid ope
rentur.ꝛ ita expresse ponderat ꝛ firmat Are.in.d.l.vētre.in.xv.
col.ꝛ seq.ꝛ idē Aret.in.l.patronus.§.rei perduellionis.in.ij.col.
ff.de acqui.her.ꝛ ita etiā.s.proxime limitaui theoricam Bart.
in vlt.mēbro.ꝛ ita remanēt expedite questiones Bar. ¶ Ultra
48 Bar.ꝛ scribētes ad materiā aduerte † ꝙ si testator instituit hos
pitale,vel aliū heredē sub cōditiōe ꝙ bona ei relicta alienari nō
possint sub pena priuationis hereditatis , si hospitale vnā rem
alienauit cadit a toto:qꝛ illa priuatio cōditionalis si bona alie-
nabunt̄,facit vt sub contraria conditione institutio facta intel-
ligatur.s.si dicta bona non alienabuntur.l.si legatum pure.ff.de
adi.leg.ꝛ.l.pecuniam.ff.si cert.pe.imo institutio primordialiter
est sub conditione si non alienauerit: ergo cōditio negatiua de
buit in forma impleri:saltem mediante cautione.l.qui heredi.in
prin.ꝛ.l.Meuius.ff.de cond.ꝛ demon. ꝛ q̄ncunq₃ cōtrafiat re-
tro apparet institutū heredē non fuisse:ergo q̄cunq₃ res vēdat̄
non est impleta conditio institutionis formaliter:ergo debet in
49 totū priuari. Quia † nō sufficit conditionē impleri ꝑ parte,cū
sit indiuidua,ꝛ sic non scindatur,vt.l.cui sponsus.ff.de cond.ꝛ
demon.ꝛ.l.heredes.§.in illa.ff.famil.herc.ꝛ.l.ij.§.ex his.s.e.ꝛ.l.
fistulas.§.qui fundū.vbi tex.no.ff.de ꝯtrah.emp.ꝛ.l.vxorem.§.
agri plagā.ff.de leg.iij.Ita egregie ꝛ subtiliter consuluit Ang.
in consi.clxviij.inc.testator in omnibus suis bonis. in secundo
dubio.Facit ꝙ tenet Pau.de Ca.in consi.ccxxiij.incip. visis
ꝛ consideratis omnibus.in pe.col.Accedat ꝙ notabil'r decidit
50 Alb.de Ros.in.l.edem.in pe.col.C.loc.vbi decidit † ꝙ si eodem
tempore,ꝛ in eodem contractu locaui alicui duo p̄dia vel duas
domos,ꝛ conductor male conuersatus est in vna.possum eum
expellere ab vtraq₃,sicut si vna tm̄ esset locata,ꝛ male versaretur
in parte caderet in totū.per illū tex.vt ibi plenius per eū. Quic-
quid teneat Bal.in vlt.col.ꝛ quod conductor male versatus in
vna re possit priuari tota conductione.firmat do.Andr.Barb.
in consi.xxxvj.secūde partis incip.sapiēter scripsit propheta. in
vij.col.ꝛ duabus seq.ꝛ postea in antepe.col.ꝛ duabus seq.respō-
det his que possent in cōtrariū adduci. ¶ Item ad materiam
51 adde † ꝙ prohibitus rem alienare non potest etiam eam habe-
re pro derelicta:qꝛ esset quedam donatio que fieret occupāti.l.
quod seruus.ꝛ ibi Bar.ff.de stip.ser.gl in.l.i.§.j.ꝛ ibi Bart.ff.si
52 ex noxa.can.aga. ¶ † Item adde quod qui non potest rē alie-
nare non potest etiā in contractu fideiubere pro alienāte dictā
53 rem gl.est no.in.l.exceptione.ꝛ ibi Bal.no.C.de euic.† Aduer-
te tamen ꝙ res quam non possum alienare dicitur tamē pleno
iure mea esse:cum posse alienare non sit de diffinitiōe dominij,
ita sing.tenet Bal.in.l.voluntas.in vlt.col.C.de fideicom. Sed
caue quia ratio Bal.non videtur bona:quia dominium est ius
perfecte disponendi de re,vt diffinit Bar.in.l.si quis vi.§. diffe
rentia.ff.de acquir.possess.

¶ Finis secunde partis commentariorum domini Jasonis in Digestum nouum.

¶ Lugduni,per Thomam Bertellum.

Index quaternionum.

AAA.BBB.CCC.DDD.EEE.FFF.GGG.HHH
JJJ.KKK.LLL.MMM.NNN.OOO.PPP.
QQQ.RRR.SSS.TTT.UUU.XXX.YYY.ZZZ.
AAAA.BBBB.Quorum AAAA.ꝛ BBBB. sunt
terniones:reliqui quaterniones.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca